UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum

In Qvo Qvintvs Decretalivm Libri continetvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

urn:nbn:de:hbz:466:1-95280

Visual Library

Th. 926 a.
M.
VI tt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

FARBOSA
In Ius Can
To. 2. 3.
GVI
18

BARBOSA
In Ius Can.
To. 2.3.
GVI
18

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BARBOSA
In Ius Can
To. 2.3.
GVI
18

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,

NVNC-VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS
D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici,

COLLECTANEA DOCTORVM,

TAM VETERVM QVAM RECENTIORVM.

IN IVS PONTIFICIVM VNIVERSVM.

TOMVS TERTIVS.

IN QVO QVINTVS DECRETALIVM LIBER CONTINETVR.

Præfixi sunt INDICES, *Auctorum, Librorum, Titulorum, & Capitulorum; nec-non Capitulorum, & Legum incidenter discussarum, percommodi.*

Vltima editio ab ipsomet Auctore aucta, recognita & à mendis expurgata.

LVGDVNI,
Sumpt. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & PETRI BORDE.

M. DC. LXIX.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

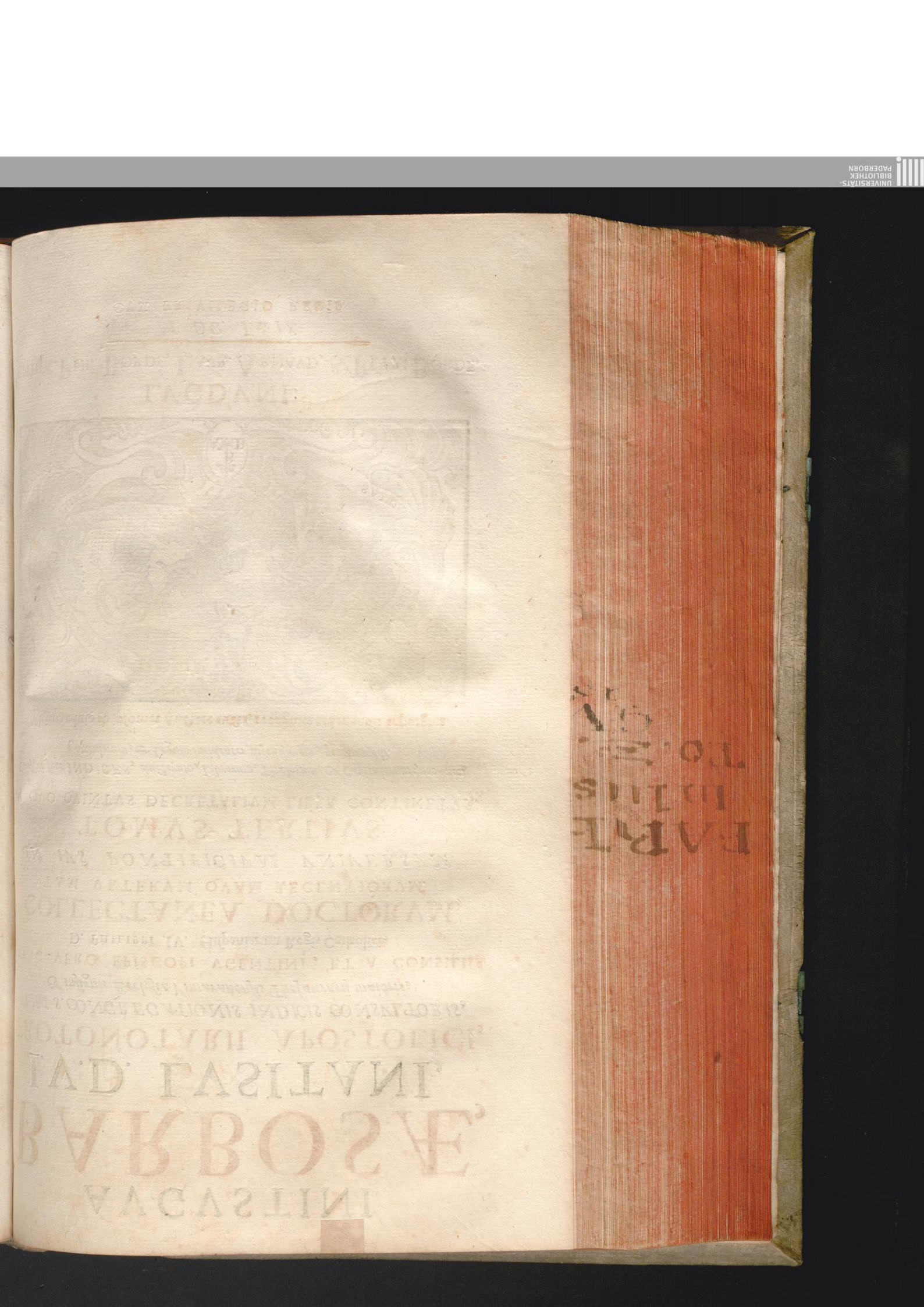

COLLECTANEA DOCTORVM,

IN LIBRVM QVINTVM DECRETALIVM.

De Accusationibus, Inquisitionibus, & Denunciationibus.

TIT. I.

VPER hanc rubr. scripserunt Zabar. Ioann. Andr. Arer. Anch. Felin. Mar. Socin. Panorm. Butr. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Guill. Duran. *in breuiario aureo iuris Canon. fol. 133. & in speculo iuris lib. 4.* Ioan. de Londris *in breuiario SS. Canon. fol. 178.* Martin. Mesnari; *in epitom. Decretal. fol. 10.* Stephan. Ranchin. *in contin. titul. Decretal.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij à pag. 580.* Goffr. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in exposit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica postremi iuris Ecclesiastici enarrat. pag. 373.* Lancel. *in instit. iuris Canon.* Canis *in sum. eiusdem iuris*, Cafarel. *in exotem. eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. sum. in Decretal. omnes sub hoc tit.*

De Accusationibus vide Clarum §. *fin. q. 12.* Farinac. *in praxi criminali, part. 1. q. 12.* & edictum de accusationibus est prohibitorium, & admittitur quicunque non reperitur expressè prohibitus. Clar. *d. §. fin q. 14.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 87. n. 3.* Coriolan. *de casibus reseruatis, iuxta regulam Clem. VIII. regularibus præscriptam, part. 2. casu 5. de accusat.*

De Inquisitionibus vide Greg. *tit. 17. in princ. verbo perquisita. part. 3.* Perez *ad tit. 1. lib 8. Ordin.* Farinac. *d. p. 1. q. 1.* Sayr. *in claui Reg. lib. 12. c. 10. n. 8. cum seqq.* Fr. Emman. *qu. Reg. tom. 1. q. 5. art. 1.* Coriolan. *vbi proximè sub tit. de inquisit.* & inquisitio cessat per accusationem, vt docet D. Barbos. *in l. si quis postea quam n. 84 ff. de iudic.*

De Denunciationibus vide Azeued. ad *l. 21. tit 9. lib. 3. noua recopil.* Fr. Emman. *d. tom. 2. q. 6. art. 1.* Aldret. *de relig. discip. tuenda lib. 1. cap. 5.* Coriolan. *vbi proximè sub tit. de denuntiatione.*

SVMMARIVM.

1 *Accusatoris de persona priùs quærendum est in iudicio.*
2 *Iudex ex officio potest repellere accusatorem non idoneũ.*

CAP. Si legitimus I. *Felix.*

ACcusator quando non est legitimus reus, non est 1
molestandus, nec trahendus ad iudicium. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Ananin. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 1.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 606.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 1.*

Collige ex text. iudicem ex officio posse repellere 2
accusatorem non idoneum, vt docet Clar. §. *fin. q. 15. num. 1.* vbi Baiard. ex Conrado ita distinguit, quòd si accusator sit omninò, & prorsus inhabilis, vt Iudæus, hæreticus, infamis, & similis, qui repelluntur odio ipsius personæ, tunc iudex ex officio, parte etiam non opponente, eos repellere potest, secus si non sint omninò inhabiles, putà quia possunt expressè vel tacitè consensu partium habilitari, tales enim, parte non opponente, à iudice repelli non possunt.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiare non potest is, qui legitimè & charitatiuè non præmonuit.*
2 *Episcopi, eorúmque causæ summo Pontifici immediatè subiiciuntur.*

CAP. Si quis II.

EPiscopum suum denuntiare volens, debet priùs ipsum charitatiuè admonere, vt se emendet, alioquin non admittitur eius denunciatio. Colligunt ex ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panotm. Host. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 2* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 606.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 8.*

Sed nunc ad Primates, &c.] Videtur colligi ex his 2
verbis de causis Episcoporum criminalibus posse Primates cognoscere, quod dubium facit cùm speciali reseruatione Episcopi, eorúmque causæ summo Pontifici immediatè subiiciantur, *c. quamuis 3. q. 6. cap. frater. 16. q. 1.* Borgas. *de irregularit. p. 6. tit. quis possit excommunicare, in fin.* Turrecrem. *in c. vbique 15. quæst. 7. num. 5. 6. & 7.* cui obiectioni occurrit Felin. *hic num. 2. notab. vlt.* dicendo text. probare Episcopi criminalem

causam esse ad Primatem deferendam, non autem quòd ipse Primas ipsam definiat, aut Episcopum condemnet, sed tantùm vt votum suum proferat, & ad Papam referat, nam licèt de iure antiquo, si contingeret criminaliter agi contra Episcopum, & crimen postularet dispositionem ab Ordine, & dignitate Episcopali, examinanda esset causa ab omnibus Episcopis totius prouinciæ vnà cum Metropolitano, verùm ad minimum à duodecim Episcopis vltra Metropolitanum, vt notat glos. *in summ. verbo quod autem* 3. *q.* 8. per text. *in cap. si quis Episcopum criminaliter* 16. *q.* 4. Posteà tamen iure recentiori, dicti Episcopi cognoscere poterant vsque ad sententiam tantummodo, sententia autem & definitio reseruabatur Papæ, vt *in cap. accusatus, & in cap. quamuis, & in cap. multum stupet.* 3. *q.* 6. notat Alphen. Aluar. Guer. *in spec. iur. Pontif. c.* 29. & ideò nihil mirum si causa de qua agit text. ad Primatem deferretur, cùm solummodo ipse vsque ad sententiam posset cognoscere: sententia autem, & definitio soli Papæ reseruaretur. Quid autem attento iure Concil. Trident. & modernarum constitutionum super causis Episcoporum à summo Ecclesiæ Pastore, ipsáque Sede Apostolica definitum sit, egi in meo tract. *de officio. & potestate Episc. p.* 3 *alleg.* 112. & *ibi* dictis addendum duxi, Concilium Prouinciale non posse formare processum contra Episcopum ad effectum transmittendi illum ad Papam, quia vult Concilium Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 5. quod non solùm diffinitio, sed etiam cognitio sit tantùm Sanctissimi; potest tamen Metropolitanus cognoscere causas ciuiles Episcoporum; in Concilio verò prouinciali tractari, & diffiniri possunt causæ criminales minores Episcoporum, etiam non existentibus inibi duodecim Episcopis à Concilio requisitis, quia constat Concilia prouincialia ex minore numero Episcoporum vt plurimum consistere; nec obstat quòd in cognoscendis causis Episcoporum requiruntur duodecim Episcopi, quia illud procedit in causis maioribus. Ita Armendar. *in addit ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis, num.* 80. Vnde hæresis causa in Episcopo reseruatur Papæ, *cap. inquisitores, de hæret. lib.* 6. Concil. Trident. *d. cap.* 5. Penna *in direct. Inquisit. p.* 3. *commento* 77. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 81. *vers. aduertendum tamen*, etiamsi Episcopus sit titularis. Molin. *de iustit. tract.* 5. *disp.* 28. *num.* 19. Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha *de Confessoribus solicitantibus mulieres in confessione q.* 12. *num.* 7. *in princip.* à quo alia præclari laboris monumenta in dies expectamus, quorum cognitione, nominis & gloriæ tantum consequutus est, vt eruditionis, ingenij candidi, & à maioribus susceptæ nobilitatis causa Episcopatus Portalegrensis munus obierit, & posteà ad Pertulagen. Episcopatum transtatus vigilantissimi Pastoris sustinuerit officium; nunc verò Bracharensis Archiepiscopus, Hispaniarúmque Primas magnâ omnium nostrorum lætitiâ electus est, ille, inquam, *in d. suo tract. de Confess. solicit. d. quæst.* 22. *num.* 6. ex dictis infert Episcopos hæreticos non posse ab Inquisitoribus Fidei puniri, & citat Viuald. *de hæretic. quæst.* 7 *num.* 15. Simanch. *de Cathol. cap.* 25. *num.* 7. Penna *d. part.* 3. *commento* 76. Locat. *in opere iudic. verbo Episcopus*, Rojas *sing.* 55. *num.* 2. & eius Scholiastes Fr. Seraphin. à Freitas; addit Molin. *d. tract.* 5. *disp.* 28. *n.* 19. & Farinac. *de hæresi. quæst.* 186. *à num.* 113. & procedere in Episcopis consecratis, non verò in electis, nisi tamen sint confirmati, docet idem Illustriss. Dominus meus *d. q.* 12. *n.* 11. faciunt quæ Molin. *d. tract.* 5. *disp.* 28. *n.* 19. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 2 *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio Prælati debet tractari coram illis, quorum interest.*
2 *Religiosus potest suum Abbatem accusare nulla ad hoc prius impetrata licentia.*
3 *Monacho non permittitur quemquam accusare præter proprium Abbatem.*

Cap. Illa præpositorum. III. *Greg.*

Accusare debent illi, quorum interest, vt Monachi Abbatem, & causa est tractanda coram iisdem vt reus liberetur, vel condemnetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 2. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 606. remissiuè Ximen *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 5.

Aliquis de monasterio, &c.] Ergo Religiosus, quicitur de monasterio, potest suum Abbatem accusare, eò quòd monasterij vtilitatem procurare dicatur, accusando Abbatem, vt tradunt glos. *verbo alia, in cap. ex parte*, & *ibi* Felin. *paulo post princip. inf. hoc tit.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.* 11. *dub.* 13. *num.* 5. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 12. *n.* 18. vbi *n.* 19. asserit ad hoc nullam licentiam priùs esse impetrandam. & post Specul. Abb. & Innoc. citat pro hac parte Rebuff. *ad leges Galliæ tom.* 1. *tit. de sententia prouis. in præfat. num.* 104. Vtrùm autem permittatur monacho quemquam accusare præter proprium Abbatem, respondet negatiuè text. *in d. cap. ex parte*, qui intelligendus est nisi duplex concurrat conditio: prior est licentia Abbatis, posterior vtilitas monasterij; his enim concurrentibus posse quemcunque accusare, resoluunt citati per me ad *d. cap. ex parte*, vbi inuenies cætera quæ in hac materia desiderari possunt, Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 13. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Criminis reus delatus non potest pendente accusatione seu denunciatione ad Ordines, aut Ecclesiasticam dignitatem promoueri, & n.* 2.
3 *Accusatus per maleuolos, & non grauatus apud graues & bonos viros pendente accusatione ordinari potest.*
4 *Accusatione pendente interim dum ad sententiam deuenitur dicitur accusatus infamis infamia facti.*
5 *Infamia iuris non solum impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, infamia vero facti repellit quem à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis.*

Cap. Omnipotens. IV.

Accusatus, vel denunciatus de aliquo crimine, pendente accusatione, seu denunciatione ad Ordines, aut Ecclesiasticam dignitatem promoueri non potest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 2. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 607. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 2. desumitur ex D. Greg. *lib.* 4. *Epist.* 34. *cap.* 8. *vers. dict.* 13. *registri*, & refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 6.

Hinc

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt, Couar. *lib. 1. var. cap. 16. n. 11. vers. quarto*, Roman. *sing. 438.* Selu. *de benef. p. 3. q. 5. n. 31.* Nau. *cons. 6. & 7. sub hoc tit.* Zerol. *in praxi Episcop. c. 2. verbo Ordo §. 1.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 7. n. 6.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. clericali, §. 10. à num. 37.* Seraphin. *decis. 391.* Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16. num. 103.* latè & eleganter Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. 3. dist. 81.* vbi multipliciter declarat, & limitatur non procedere text. hunc in accusato per maleuolos, & non grauatos apud graues, & bonos viros, & meritò, quia alioquin facillimè cuique pateret via optimos, & doctos impediendi ab acquisitione bonorum per concursum, si sola accusatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, non secuta apud bonos, & graues viros infamia sufficeret ad repellendum à concursu, & petitione beneficij, quod esset absurdum, & ita non dicendum, vt per Nauarr. *cons. 2. sub hoc tit. in antiq.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 8. n. 7.* quem refero ego ipse *de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 43. n. 14.*

4 D. Roder. à Cunha *vbi supra, num. 5.* Et ideo pendente accusatione interim dum ad sententiam deuenitur, dicitur accusatus infamis infamia facti, quæ incurritur cùm quis notatur de aliquo crimine apud bonos & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos & graues super aliquo crimine, seu peccato, Nicol. Garc. *d. cap. 8. num. 12.* Campan. *in diuerserio iuris Canonici, rubr. 11. cap. 18. num. 5.* & alij citati per me *d. alleg. 43. num. 17.* post sententiam verò declaratoriam de crimine famoso, quod infamet, fit tunc infamis infamia iuris,

5 *l. furti, ff. de his, qui not. infamia,* Caputaq. *decis. 90. Infamia par. 2.* Inter huiusmodi infamias iuris & facti magna est differentia, quia illa non solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia. C. de decurionibus lib. 10. l. indices. C. de dignit. lib. 12.* Couar. *practic. cap. 19. num. 5 concl. 5.* Nicol. Garc. *d. cap. 8. num. 33.* hæc verò scilicet facti, repellit quem à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis. Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 3. in med.* Campan. *d. cap. 18. num 5. in fine,* Nicol. Garc. *d. cap. 8. num. 35. & 36.* & inhabilem reddit ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, Cou. *lib. 2. var. c. 8. num. 4. in princ.* D. Barbosa *in l. cum prætor. § fin. n. 196. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus per exceptionem criminis illum ab accusatione sua repellere non potest, quem antea sua familiaritate neglexerit separare.*
2 *Familiaris criminosus Episcopi potest illum accusare.*
3 *Episcopus accusatus contra personam familiaris eum accusantis opponere non potest.*
4 *Famules, vel consanguineos viros improbos habens in domo sua ex eorum delictis tenetur.*
5 *Approbatum semel non potest amplius reprobari.*

Cap. Nulli. V. *Pasch. V.*

1 Episcopus si habet aliquem familiarem, & eum à se non separat, si familiaris vult Episcopum accusare, non potest Episcopus repellere eum ab accusatione tanquam infamem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Bero. Mar. Soc. Felin. Panorm. Hostiens. Atetin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 3.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 607.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 3.*

Barbos. Collect. Tom. III.

Collige ex text. quòd criminosus licet regulariter 2
non admittatur ad accusandum, vbi tamen fuerit familiaris Episcopi, in pœnam tolerantis talem in domo, poterit ipsum Episcopum accusare, vt per Baiard. *ad Clar. §. fin q. 14. num 29.* Non potest enim Episcopus accusatus contra personam familiaris sui eum accusantis opponere, vt docet Clar. *d. §. fin. quæst. 15. n. 2.* vbi etiam cum *gl. fin. in præsenti,* tenet quod adhuc potetit iudex ex officio suo illum repellere. 3

Et hinc colligitur quòd dominus famulos, vel 4
consanguineos habens in domo, qui essent viri improbi, ex ipsorum delictis tenetur, quia præsumendum est quòd perseueratur in delictis suis, vt per Duen. *reg. 303. in princ.*

In glos. *Familiaritate* ibi *non enim modò potest reprobare etiam mores, quos prius approbauit.* Quia approbatum semel, non potest amplius reprobari. Surd. *cons. 18. num. 2 & cons. 351. num. 41 & dec. 132. num. 4.* Thom. de Thomasetis *in flor. legum reg. 37.* Ant. Monach. *Bonon. decis. 35 num. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 9. disp. 6. n. 9.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 2 resol. 30 n. 25.* 5

SVMMARIVM.

1 *Accusatus semel non potest super eodem delicto iterum molestari, & inquiri, & num. 2.*
3 *Delictum extra regnum commissum, & iam pœna punitum, an possit iterum accusari in regno, remissiuè.*
4 *Crimen mixti fori committens punitus & absolutus ab vno iudice, an possit ab alio puniri, vel absolui, remissiuè.*
5 *Sententia lata in causa criminali an præiudicet ciuili, remissiuè.*
6 *Inquisitio formari non potest contra illum; qui per absolutionem à iudice liberatus fuit.*
7 *Absoluendus ob non probatum crimen ab accusatore diffinitiuè absoluendus est, & non ab obseruatione iudicij.*
8 *Absolutus in foro pœnitentiali potest accusari in iudiciali.*

Cap. De his. VI. *Conc. Mag.*

Accusatus de vno crimine, & absolutus de eo- 1
dem, non potest secundo accusari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect, Zabatell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Bero. Mai. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Cened. *collect. 113.* Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 3.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 607.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur à Burchard. *lib. 16. Decretorum, c. 9.* & ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. c. 4.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Ord. 2
Reg. Lusit. *lib. 5. tit. 131.* Couar. *var. lib. 2. cap. 10. in princ.* Gregor. *l. 12. tit. 2 p. 7.* Marant. *de ordine iud. p. 6. in princ. tit. de inquisit. à num. 49.* Clar. *in §. fin. q. 57. in princ. & quæst. 62. num. §.* Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 27. cum seqq.* Bonacos. *commun. crimin. p. 2. verbo absolutus,* Bernard. *reg. 6.* Boër. *decis. 289.* Simanch. *de Cathol. institit. tit. 8. ex n. 17.* Anton. Scap. *de iure non scripto, lib. 1. cap. 11. ex n. 13.* latè Octauian. Spathar. *in aurea methodo de modo corrigendi Regulares, tract. 10. cap. 12. & seq.* Tiraquel. *in tract. Res inter alios, & vers. limita 25. & de pœnis temp. causa 25. n. 4.* Menoch. *de arbitr. casu 591.* Hortens. Canalc. *de brachio Regio, p. 4. num. 244.* Bonacos. *commun. crimin. verbo absolutus semel,* Penia *in direct. Inquis. p. 2. schol. 20. col. 5.* Brunor. à Sole *q. 17. num. 1. iuncto n. 5. in fin.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 123. num. 1.* quibus adde Cab. ll. *resolut. crimin. casu 93. à princip.* latè Ioseph Sesse *Aragon. decis. 106.*

D. Barbosa *in 1 ff. de iudic. art. 4. num. 17. & 29.* Anton. Monach. *Lucens. decis. 15. num.* Chald. Pereira *in comment. ad l. unic. ex delictis defunct. p. 2. num. 39.* Aldret. *de religiosa discip. tuen. lib. 2. cap. 10. num. 9.* latissimè Farinac. *in praxi crimin. p. 1. q. 1. num. 51. & q. 4. à princ.* vbi plures affert ampliationes, & limitationes, quarum aliquas refert Ioseph, Sesse *d. decis. 106.*

Quòd semel punitus in foro Ecclesiæ possit iterum pro eadem culpa à iudice seculari puniri ad excessum culpæ, resoluunt Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 12. num. 15.* Sigism. Scacc. *de iud. caus. lib. 1 cap. 12. num. 91.* Miranda *de ordine iudic. tom. 1. q. 1. art. 7. concl. 3.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 94. in glos. lit.* D. Madi *in tract. de sacris Ordinib. cap. 15. num. 6.* Adam. Tanner. *in 2. 2. disp. 5. q. 4. dub. 4. n. 93.* Cened. *canon quæst. lib. 1. q. 36. n. 25.* Chald. Pereira. *de manu Regia p. 1 cap. 10. n. 12.*

3 An delictum extra regnum commissum, & iam pœna punitum possit iterum accusari in Regno? vide Gam. *Lusit. decis. 33. num. 2.* D. Barbos. *in l. hæres absens §. proinde, in art. de foro delicti n. 60 ff. de iudic.* vbi *n. 127.* an etiam ratione domicilij, vel originis possit quis ibi accusari de delicto alibi commisso.

4 Vtrùm autem committens crimen mixti fori punitus, vel absolutus ab vno iudice, ab alio puniri, vel absolui possit, vide citatos DD. *ad cap. cum sit generale,*

5 *num. vlt. de foro compet.* Et an sententia lata in causa criminali præiudicet ciuili, vide Surd. *cons. 266. n. 7.* Bart. *in l. 2. §. 1. num. 3. in fine, vers. prædicta verò ff de vi bonorum rapt.* D. Barbosa *in l diuortio § fin. p. 2. num. 59. ff. soluto matrim.* Chald. Peira *ad l. vni. C. ex delictis defunct. in princ. num 67.*

6 In glos. *Replicari.* Notatur ad hoc quòd inquisitio formari non potest contra illum, qui per absolutionem, seu compositionem à iudice liberatus fuit, vt per Farin. *d. p. 1. q. 6. num. 1.* Spathar. *d. tract. 10 cap. 12. num. 6.* vbi citat Clar. *q. 58. num. 3.* Curt. iun. *in l. transigere num. 34.* & Padul. *ibid. num 51 de transact.* seu per viam dispensationis; dummodo dispensatio processerit ab eo, qui habet potestatem dispensandi. Clar. *sup n. 9.* Spathar. *d. oract. 10. cap. 13. n. 4.*

7 In ead. glos. ibi, *si verò absolutus est,* &c. Notatur ad hoc quòd is, qui est absoluendus ob non probatum crimen ab accusatore, diffinitiuè absoluendus est, & non ab obseruatione iudicij, vt per Couar. *var. lib. 1. cap. 1. nu. 8. & in cap. Raynutius, in prin. n. 10. de testam.* Farinac. *d. quæst. 4 num 27.*

8 In ead. glos. ibi, *si autem pœnitentiam egisset occultè quoad Deum absolutus est.* Notatur ad hoc quòd ille, qui fuit absolutus in foro pœnitentiali, adhuc potest inquiri, & accusari in foro iudiciali, non obstante illa absolutione, seu condemnatione, vide Hippol. *sing. 639.* Simanch. *de haret. cap. 9. num. 4.* Augustˢ. *ad Angel. de malefic. in verbo & ad querelam.* Clar. § *fin. quæst. 16. num 5. & q. 57. num. 10.* Tiraq *de pœnis temper. cap. 25. n. 4.* Perez *l. 1 gl. 1. p. 207. in addit. tit. 8. lib 8. Ordin.* Parlad. *p. 3. differ. 12. §. 2. num. 12.* Couarr. *lib. 2. variar c. 10. num. 2. & in cap. alma p. 1. §. 11. n. 16. & in cap. Raynutius in princip. n. 18 de testam.* Gutier. *canon lib. 1 cap. 2. n. 13.* Zerol. *in prax. Episcop. p. 1. verbo absolutio. §. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8 disp. 34 n. 26.* Farinac. *d q. 4. n. 5.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 6. quæst. 6.* Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 20. num. 31.* Cened. *d. collect. 113. num. 2.* Spathar. *d. tract. 10. cap. 13. n. 3.*

In ead. glos. ibi, *putà si secundus accusator primum doceat præuaricatum fuisse.* Notatur ad hoc quòd iterum poterit quis accusari quando est absolutus, quia primus accusator præuaricatus fuit, vt per Cou. *d. c. 10. vers. secundò tunc demum.* Clar. *d. loco num. 7.* Spathar. *tract. 10. cap. 12. n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Inimicis accusati cohabitantes ab accusatione repelluntur.*
2 *Inimicus alicuius præsumitur conuersans cum eius inimico.*
3 *Inimici ab accusanti repelluntur quamuis sint reconciliati, nisi causa inimicitiæ iam diu sit extincta, vt n. 4. & 5.*

Cap. Repellantur. VII. *Steph.*

Accusati inimicis cohabitantes ab accusatione repelluntur. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Host. Annania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 4.* Alagona *in compendio iuris Canonici. pag. 607.* remissiuè Ximen *in concord. p. 2.* desumitur ex Steph. Papa *I. in epist. 2. ad omnes Episcopos,* refertur ab Anton. Augustˢ. *collect. Decretal lib. 5. tit. cap. 7.*

Collige ex text. quòd inimicus alicuius præsumitur conuersans cum eius inimico, vt per Rebuff. *de reprob. testium num. 243.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 43. cum seqq. & cons. 102. num. 11.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2. q. 33. num. 44. & p. 4. cons. 61. num. 2.* vbi *n. 16.* resoluit quòd non præsumitur capitalis, si enim conuersantes, & cohabitantes cum inimicis accusari ab accusatione repelluntur, à fortiori repelluntur ipsi inimici, qui videntur semper habere animum sumendi vindictam de inimico, vt aduertunt Mascard. *de probat. concl. 98. num. 2. & concl. 1128. num. 6. & concl. 1248. num. 107.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6 præsumpt. 29. n. 26. & 27.* Farinac. *d. p. 4. cons 27. num. 9.*

Amplia in inimico reconciliato, nec enim iste accusare potest inimicum. *cap. accusatores, 3. q. 5.* Roman. *sing. 319.* Iaſ *in l apertissimi num. 7. C. de iudic.* Alex. *cons. 99. col. 1. vol. 1.* Hippol. *in l. 1. § præterea, n. 4. ff. de quæst.* Alciat. *de præsumpt reg. 2. præsumpt. 11.* Gig. *de crim. læs. maiest. lib. 2. tit. qui & per quos q. 2. num. 15.* Clar. *lib. 5. § fin. q. 24. num. 6.* Gomez *tom. 3. variar. cap. 12. num. 14. col 3.* Menoch. *de arbitr. quæst. 28. num. 4. & consil. 2. num. 247.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 15. art. 3. vers. 10.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 129. num. 2.*

Cæterùm si causa inimicitiæ iam dudum sit extinta, & amicitia longo tempore confirmata iam tunc, tanquam inimicus repelli non poterit, vt dicit glos. *verbo inimicitias, in cap. 32. de simon.* & tenent Tiraq. *in tract. Cessante causa p. 2. limit. 6. num. 7.* Mascar. *concl. 899. num. 10. & concl. 1046. n. 22.*

SVMMARIVM.

1 *Accusatoris calumniosi pœnitentia ponitur.*
2 *Accusare alium de delicto commisso an liceat absque scrupulo, remissiuè.*
3 Carena *quid significet, ostenditur.*
4 *Quadragesimæ tres, quibus qui ob peccatum aliquod pœnitere debet, an intelligatur de tribus, quæ veniunt in vno anno, an verò trium annorum, ostenditur.*

Cap. Accusasti. VIII.

Accusans calumniosè aliquem innocentem, si occidatur innocens, in pane & aqua per quadraginta dies pœnitentiam agere debet, quæ Carena vocatur, & per septem sequentes annos pœniteat, si verò

verò innocens est mutilatus, & non occisus, per tres quadragesimas pœnitere debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. Antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Aretin. Anch. Butr. Bero. Mar. Soc. Felin. Panor. Hostien. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 4.* Alagona *in compendio iuris Canon. Pag. 607.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refert Burchard. *lib. 19. Decretor. cap. 5.*

2 *In pane, & aqua,* &c.] Vtrùm liceat absque scrupulo alium accusare de delicto commisso, vide Perez *l. 1. gloss. pag. 149. vers. quæritur quintò, tit. 3. lib. 5. Ordinum.*

3 *Carena.*] Quid significet verbum hoc, vide per citatos *ad cap. accepisti, de sponsa duor.* quibus adde illustriss. D. Roder. à Cunha ad *c. qui verò 40. n. 3. dist. 50.* D. Iulium Lauor. *de Iubilæo & indulgent. part. 2. c. 10. n 37.* vbi refert quòd olim quotiescunque quis committebat aliquod graue peccatum, Prælati imponebant publicam pœnitentiam, id est, vt per tot annos non accederent ad Ecclesiam, non communicarent cum fidelibus, sed arctam agerent pœnitentiam, singulis hebdomadis ieiunando, saltem feria secunda, quarta, & sexta, & sabbato sic perseuerando per septem annos, & hæc pœnitentia quadragena quandoque acrior imponebatur vt solo pane, & aqua contenti esse deberent, qui eam peragebant, ac se abstinerent ab omni commercio humano, lecto, & somno, & per quadraginta dies includebantur in aliquo cubiculo, & tunc dici solebat *carena*, seu *carentena* à vocabulo Longobardorum, quasi carentia omnium ciborum, & nominum præter panem & aquam, sicque sonat, tanquam à carendo sit vox tracta. Sed est sumpta ex Gallico *Quaresme*, se neglecto in pronunciatione, & Itali *quaresma* contracte dicitur pro quadragesima: & sic *quarrena & carrena* pro quadragena.

4 *Per tres debet quadragesimas pœnitere.*] Intelligitur de tribus quadragesimis, quæ scilicet veniunt ante Pascha, ante festum Sancti Ioan. Baptistæ, & ante festum Natiuitatis Domini, & non de quadragesima trium annorum, vt per Archid. post *gl. 1. in cap. 1. 22. q. 5.* & sentit Iulius Lauor. *de Iubilæo & Indulg. part. 2. c. 14. num. 122.* quamuis Rebuff. *in tract. nominat. g. 14. n. 8. vers. tamen*, intelligat hunc text. de tribus quadragesimis trium annorum, scilicet Pascha.

5 In glos. *Debilitatus* ibi, *id est, mutilatus in membris*, sic intelligit Azor. *instit. moral part. 1. lib. 2. cap. 11. in med.*

gust. *super Genes. de morte Abel* & habetur in glos. interlineali Geneseos *cap. 4.* super illis verbis *pax sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Sor. *de instit. lib. 5. quæst. 6. art. 2. vers. quinta conclusio,* & Cened. *ad decretal. collect. 101. num. 7. in fin.* vbi cum eod. Sor. intelligit, textum *in præsenti* quando patrator ipse, vel manifestus est, vel infamia defectus. Item & quando Iudex stans simul cum alijs pluribus videt committi delictum, Caiet. 2. 2. *quæst. 67. art. 3.* Coriolan. *de casibus reseruatis part. 2. casu 5. sub tit. de accusatione num. 4.* nam probatio per euidentiam facti adeò est clara, vt nihil magis, nec Iudex aliud quàm illam requirat ad rem ipsam cognoscendam, vti docent Mascard. *de prob. in proœm. quæst. 8.* Chald. Pereira *de empt. & vendit. c. 35. num. 39.* & dicit Menoch. *de arbitrar. casu 235. num. 11.* quòd sceleris euidentia non admittit excusationem, & Surd. *decis. 326. num 82.* quòd notorium non indiget probatione nec protestatione, de quo etiam Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 265.* Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib. 3. cap. 3. num. 33.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 21. à num. 80.* Mascard. *concl. 1014. num. 3.* idem Surd. *decis. 259. num. 14. & d. decis. 326. num. 83.* quod Iudex ex officio potest se informare de notorio. Quod autem dicatur notorium, & quotuplex sit, vide Couarru. *lib. 3. variar cap. 3. num. 4.* Menoch. *de arbitr. casu 166.* Perez per text. *ibi in l. 7. glos. 2. tit. 14. lib. 3. Ordin.* Viuian. *tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 9. num. 29. cum seqq pag. 478 & 479.* Bellacomb. *eod. lib. 4. tit. 9. num. 275. pag. 505.* Menoch. *illustr. cap. 1. num. 11. & c. 20. n. 23.* Mascard. *concl. 1101.* Clar. *§. fin. quæst. 9.* Anton. Menoch. *Florent. decis. 46. num. 55.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 6. art. 4.* Ignat. del Villat. *in sylua resp. lib. 2. resp. 16. n. 51. & 52.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 2. quæst. 57.* Farinac. *in praxi crim. part. 1. q. 21. num. 8. cum seq.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo notorium,* apud quos definitur notorium in genere sumptum, vt sit rei cui adiungitur, valde plena notitia inducens indubitatam, & finitam probationem discussione non egente, & sufficit quod sciatur à decem personis, vt ex hoc notorium dicatur, provt docent Fr. Emman. *d. art.* & Farin. *d. q. 21. num 47.*

In glos. *Non indiget clamore*, ibi, *nisi quoad sententiam tantum*, &c. Notatur ad hoc quòd etiam super notorio ferenda est sententia, vt per Clarum *lib. 5. § fin. quæst. 9. num. 8.* Molin. *de instit. tract. 2. disp. 95 num. 32.* Vasquez *1. 2. quæst. 96 art. 5. disp. 170. c. 4. n. 14.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 22. num. 15.*

SVMMARIVM.

1 *Index sine accusatore procedit super euidentia patrati sceleris, & n. 2.*
3 *Probatio per euidentiam facti adeò est clara, vt nihil magis, quàm illam iudex requirat ad rem ipsam cognoscendam.*
4 *Euidentia sceleris non admittit excusationem.*
5 *Notorium non indiget probatione, nec protestatione.*
6 *Notorium quod dicatur remissiuè.*
7 *Sententia etiam super notorio ferenda.*

CAP. Euidentia IX.

1 IVdex super euidentia patrati sceleris procedit sine accusatore. Colligunt ex ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 4.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 607.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. c. 1. & 2.* desumitur ex D. Au-

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Sor. *de instit. lib. 5. quæst. 6. art. 2. vers. quinta conclusio,* & Cened. *ad decretal. collect. 101. num. 7. in fin.* vbi cum eod. Sor. intelligit, textum *in præsenti* quando patrator ipse, vel manifestus est, vel infamia defectus. Item & quando 3 Iudex stans simul cum alijs pluribus videt committi delictum, Caiet. 2. 2. *quæst. 67. art. 3.* Coriolan. *de casibus reseruatis part. 2. casu 5. sub tit. de accusatione num. 4.* nam probatio per euidentiam facti adeò est clara, vt nihil magis, nec Iudex aliud quàm illam requirat ad rem ipsam cognoscendam, vti docent Mascard. *de prob. in proœm. quæst. 8.* Chald. Pereira *de empt. & vendit. c. 35. num. 39.* & dicit Menoch. *de arbitrar. casu 235. num. 11.* quòd sceleris euidentia non admittit excusationem, 4 & Surd. *decis. 326. num 82.* quòd notorium non indiget 5 probatione nec protestatione, de quo etiam Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 265.* Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib. 3. cap. 3. num. 33.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 21. à num. 80.* Mascard. *concl. 1014. num. 3.* idem Surd. *decis. 259. num. 14. & d. decis. 326. num. 83.* quod Iudex ex officio potest se informare de notorio. Quod autem dicatur notorium, & quo- 6 tuplex sit, vide Couarru. *lib. 3. variar cap. 3. num. 4.* Menoch. *de arbitr. casu 166.* Perez per text. *ibi in l. 7. glos. 2. tit. 14. lib. 3. Ordin.* Viuian. *tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 9. num. 29. cum seqq pag. 478 & 479.* Bellacomb. *eod. lib. 4. tit. 9. num. 275. pag. 505.* Menoch. *illustr. cap. 1. num. 11. & c. 20. n. 23.* Mascard. *concl. 1101.* Clar. *§. fin. quæst. 9.* Anton. Menoch. *Florent. decis. 46. num. 55.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 6. art. 4.* Ignat. del Villat. *in sylua resp. lib. 2. resp. 16. n. 51. & 52.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 2. quæst. 57.* Farinac. *in praxi crim. part. 1. q. 21. num. 8. cum seq.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo notorium,* apud quos definitur notorium in genere sumptum, vt sit rei cui adiungitur, valde plena notitia inducens indubitatam, & finitam probationem discussione non egente, & sufficit quod sciatur à decem personis, vt ex hoc notorium dicatur, provt docent Fr. Emman. *d. art.* & Farin. *d. q. 21. num 47.*

In glos. *Non indiget clamore*, ibi, *nisi quoad sententiam* 7 *tantum*, &c. Notatur ad hoc quòd etiam super notorio ferenda est sententia, vt per Clarum *lib. 5. § fin. quæst. 9. num. 8.* Molin. *de instit. tract. 2. disp. 95 num. 32.* Vasquez *1. 2. quæst. 96 art. 5. disp. 170. c. 4. n. 14.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 22. num. 15.*

SVMMARIVM.

1 *Laici, vel inimici clericos accusare non possunt.*
2 *Inimicitia oritur inter testem & eum, contra quem deposuit in causa criminali.*
3 *Inimicus præsumitur testis absque citatione offerens se testimonio in causa criminali, & tanquam suspectus non probat.*
4 *Testis qui causam habet similem est suspectus.*
5 *Laicus contra clericum in criminibus exceptis testis esse potest.*
6 *Fœmina in exceptis testificari valent.*

CAP. Cùm P. X. *Alex. III.*

LAicus non admittitur ad accusandum clericum, 1 nec qui fuit testis in vno casu, admittitur ad accusandum in eodem casu, præsertim si frater accusati, accusasset priùs de eodem crimine simoniæ eum, qui modò accusat talem clericum, sed accusatus, quia infa-

matus, debet cum tribus Sacerdotibus se purgare. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Bellam. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Atetin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 5.* Alagona *in compendio iuris cononici, pag 608.* remissiuè Catal. *in annot.* & Ximen. *in con cord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib 5. tit. 1. cap. 12.* & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III. *p. 50. cap. 14.*

2 *Quia in testimonium illius causa adductus fuerat.*] Notatur ad hoc quod ex testimonio prolato in causa criminali oritur inimicitia inter testem, & eum contra quem testis deposuit, vt per glos. *in præsenti, verbo illius causæ, & in cap meminimus, hoc eod. tit. verbo testimonium tulerit*, Gig. *de crimine læsæ maiest. rubr. quando, & per quos crimin. læsæ maiest. prob q. 2. num. 12.* Penia *ad direct. inquis. p. 3. q. 67. in sexta causa repellendi testem à testimonio ferendo pag. 608.* Seraphin. *decis 1377. n. 4.* Menoch. *de arbitr. casu 487. n. 5.* Mascard. *de prob. concl. 898. n. 7.* Farin. *in praxi crim. p. 1. q. 49. n. 76. & q. 107. num. 253.* Sigism. Scacc. *in tract. de iudic. caus. ciuil. crimin. cap. 10. ex num. 80.* Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crim. differ. 98. ex num. 2.* Hæc verò conclusio quòd te-
3 stificatus contra me in causa criminali præsumitur meus inimicus, procedit & locum habet, si sponte venerit ad testificandum, Abb. *in præsenti*, Felin. *in cap. quoties num 6. de testib.* Buccaron. *d differ. 98. num. 5.* vbi *num. 6.* secus dicit si venerit coactus *& num. 14.* ostendit quomodo cognoscatur an testis coactè deposuerit, vel vltrò, Rebuff. *de reprobat. testium num. 69.* Hippol. *cons. 18. num. 33. & cons. 20. num. 40.* & ad hoc quòd testis absque citatione se offerens testimonio tanquam suspectus non probat, Menoch. *de arbitr. casu 474. num. 37. & de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 55. num. 2.* Mascard. *concl. 1311. num. 44. & concl. 1358. num. 63. cum seq & concl. 1368. num. 4.* Farin. *in praxi crim. quæst. 80. à princ. & p. 4. decis. 43. vbi addit lit. C.* Spin. *in spec. testam. p. 2. rub. num. 3.* Cardos. *in praxi iudici verbo testis n. 52.* Bobad. *in sua politici lib. 1. cap. 3 n. 68.*

4 *De causa simili*, &c.] Est enim suspectus testis qui causam habet similem, Mascard. *concl. 1357. num. 54.* Bobad. *d. politica lib 5. cap. 2. num. 53.* Chald. Pereira *de empt cap. 21. n. 17. in fine.*

5 In gloss. *Laicus* 1. ibi, *nisi in criminibus exceptis.* Notatur ad hoc quòd Laicus contra clericum in criminibus exceptis, provt sunt hæresis, simonia, læsa maiestas. & similia, testificari potest, vt per Butr. *n. 4.* Abb. *n. 6.* Felin. *num. 9.* & alios *in cap. de cætero, sup. de testib.* Camp. *de testibus reg. 98. in 5. fallent.* Mascard. *de probat. concl. 462 num. 14. & concl. 962. num. 10. & conclus. 1358. num. 58.* quos refert & sequitur Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de clerico teste §. 5. num. 4. vers. 3.* In quibus etiam fœminæ quæ in causa criminali nequeunt testificari, admittuntur, vt per Duen. qui hanc glossi citat *reg. 315. vers. tertiò fallit*, & in crimine læsæ maiestatis Mascar. *concl. 462. & concl. 962 num. 10. cum seq.*

SVMMARIVM.

1 *Abbatem malum potest monachus accusare expensis manasterij, & n. 2.*
3 *Regulari accusanti Abbatem debentur expensæ litis & alimenta à monasterio donec causa finiatur.*
4 *Abbas dum accusatur recipit alimenta & expensas lite pendente.*
5 *Abbati accusato parendum est à monachis dum pendet accusatio.*
6 *Accusare alium præter Abbatem quando liceat monacho, ostenditur.*
7 *Denuntiare quemquam licitum est Monacho absque Superioris licentia.*
8 *Monachus quando est in studio habet licentiam agendi & se defendendi in gestis ratione studij.*
9 *Sequestratis bonis semper dominus ali debet de illis bonis sequestratis.*
10 *Monacho accusanti Abbatem debentur tantùm expensæ necessariæ.*
11 *Abbas accusatus debet habere expensas vt se defendat vsque ad finem causæ.*
12 *Monachus qui accusat Abbatem, an ei teneatur obedire, ostenditur.*

CAP. Ex parte XI.

MOnachus licèt non possit accusare alios, potest tamen accusare suum Abbatem, cui sunt administrandæ expensæ de bonis monasterij, donec causa finiatur, & non impedit esse sub obedientia Abbatis, nisi impediatur ex alia causa, scilicet si sit excommunicatus, inimicus, &c. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anhc. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hostiens. Aretin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 4.* Alagona *in compen. iuris Canon. pag. 608.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 13.* & est post Concil. Lateranens. sub Alex. III. *part. 50 cap. 16.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Capt. 1
tom. 1 com opin. lib. 1. tit. 3. n. 15 pag. 165. Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis. 56. num 16.* Nam certum est Regulari accusanti Abbatem deberi ex- 3
pensas litis, & alimenta à monasterio, donec causa debitum finem accipiat, vt per hunc text. docent *in præs.* Butr. *num. 10.* & Socin. *num. 5.* Put. *decis. 164. num. 1. lib. 1. in corr.* Boër. *decis. 303 num. 4. & seq. & decis. 325. num. 5.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donation. inter virum notab. 1. ampliat. 18. §. 39. num. 2.* Nauarr. *comment. 2. de regularit. num. 65.* Benincas. *in tract. de paup. in 7. q. princ. in 2. speciali num. 4.* Rebuff. *ad ll. Gallie tract. de sententia prouis. in præf. n. 104. cum seq. pag. 146.* Lara *in l. si quis à liberis §. si vel parens, num. 58. cum seqq. ff. de lib. agnosc.* Ferentil. *in annot. ad decis. 48.* Burat. *num. 17.* & fuit dictum *in Senen monasterij 5. Martij 1608.* coram bonæ mem. Card. Sacrato, & *in Leodien. seu Mamurten. Abbatissatus 18. Aprilis 1622.* coram bonæ mem. Buratto, inter eius decis. impressas *decis. 615.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 6. cap 12. num. 20. cum seq.* vbi late, & *num. 19.* resoluit ad hoc nec veniam nec licentiam desiderari, Menoch. *de præsumpt. lib. 1. q. 35. n. 21.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis. 46. num. 3.* late Surd. *de alim. tit. 1. q. 121.* vbi *q. 127 n. 1.* resoluit quod Abbas, dum 4
accusatur, recipit alimenta, & expensas lite pendente, & *num. 2.* limitat, si depositus, vel priuatus sit, & *n. 5.* 5
quòd ei parendum est à Monachis dum lis pendet super accusatione, Sanchez *d. lic. 6. c. 2. n. 68.* multipliciter etiam limitat. *d. c. 12. à num. 21.* videlicet nisi monachus accusans habeat aliquod peculium.

In gl. *Licet in princip.* ibi, *alios verò accusare non possunt*, &c. Notatur ad hoc quòd non permittitur monacho quemquam accusare præter proprium Abbatem, nisi duplex concurrat conditio, prior est licentia Abbatis, posterior vtilitas monasterij, his enim concurrentibus potest quemquam accusare, vt docent hic Innoc. statim *in princ.* Host. *num. 1.* Butr. *num. 10.* Panorm. miran. *num. 6.* Felin. *num. 2.* Hentic. *n. 3.* Decian *tract. crimin. tom. 1. lib. 3. c. 8. num. 15. & 16.* Farinac. *in praxi crimin part. 1. q. 13. num. 24.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum ne- uit. disp. 11. dub. 13. n. 5.* Sanchez *d. cap. 12. num. 27.* vbi num. 28.

num. 28. resoluit quòd non habebit expensas à monasterio quando alium præter Abbatem accusat, & *num.* 29. dicit quod si monachus ille sit Episcopi cubicularius, poterit absque licentia aliqua Episcopum accusare.

In ead. gl. ibid, *denuntiare autem*, &c. Notatur ad hoc 7
quòd integrum est monacho denuntiare quemquam absque alia superioris licentia, Ioan. Andr. *hic n.* 9. Butr. *num.* 11. Panorm. *num.* 6. Felin. *num.* 2. Hentic. *n.* 4. Clar. *§. fin. q.* 7. *num.* 8. Sanchez. *d. cap.* 12. *num.* 30. vbi itelligit de denuntiatione fraterna, non verò de denuntiatione iuridica, quæ tenderet ad punitionem, hæc enim interdicta est monacho præterquam proprij Abbatis, sicut est accusatio,

In ead. glosſ. ibi, *sed pone, monachus est in scholis*, &c. 8
Notatur ad hoc quòd quamuis monachus non habeat personam legitimam standi in iudicio sine Abbatis, vel alterius superioris licentia, attamen quando est in studio conceditur licentia agendi, ac defendendi in gestis ratione studij, pro iniuria sibi facta, implorare officium iudicis, vt sibi monasterium alimenta præstet, vt per Rebuff. *de priuil. scholar. priuil.* 156. Hentic. *hic num.* 3. Butr. *num.* 12. Anton. Cou. *lib.* 3. *instit. maior. tit.* 3. *num.* 38. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 9. latè Sanchez. *d. lib.* 6. *c.* 12. *num.* 24. vbi etiam quòd potest tunc in electione Rectoris vocem habere instar aliorum scholasticorum.

In glos. *expensæ necessariæ*. fin. Notatur ad hoc quòd 9
sequestratis bonis semper dominus rerum positarum sub sequestro ali debet de illis bonis: vt per Laram *d. §. si vel parens, num.* 45 *&* 52. Menoch. *d. q.* 35 *n.* 23. Rebuff. *d. tit. de sent. prouision. num.* 116. latè Surd. *d. tit.* 1. *q.* 123 *à princ.* Valasc. *consult.* 1 *num.* 1.

In ead. glosſ. ibi, *& istæ expensæ necessariæ tantum* 10
erunt. Notatur ad hoc quòd monacho accusanti Abbatem, vel Monasterium, debentur tantùm expensæ necessariæ, non verò vtiles, vt per Surd. *de tract. de alim. tit.* 4 *q.* 24. *n.* 39.

In glosſ. *Alia rationabilis*, ibi *& ipse Abbas debet ha-* 11
bere expensas vt se defendat vsque ad finem causæ Ita *hic* Ioan. Andr. *num.* 8. Butr. *num.* 9. Abb. *num.* 15. Henric. *num.* 12. Felin. *paulo post princ.* Lara *d. §. si vel parens, num.* 48. Tapia *in auth. ingressi, verbo sua, cap.* 18. *n.* 11. *C. de sacrosanct. Eccles.* Sanchez *d. cap.* 12. *num.* 24. quod quidem extendunt, quamuis Abbas ille esset ab administratione remotus.

In ead. glos. ibid, *non tenetur obedire ei*. Intellige quo- 12
ad desistendum ab accusatione illa, in reliquis enim manifestum est teneri obedire, ita Abb. *hic n.* 4. & Felin. *num.* 1. Sanchez *d. cap.* 12. *num.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter ebriosus Missam celebrans non præmissa digestione, Ecclesia priuari debet.*
2 *Verbum*, constiterit, *in quibus probationibus verificetur, ostenditur.*
3 *Beneficio priuandus an sit qui non præmissa dormitione celebrauit.*
4 *Pœna priuationis pro graui duntaxat crimine imponitur.*
5 *Attentatorum reuocatio fieri debet etiamsi appellanti obiiciatur notorius defectus iuris in principali causa.*
6 *Recuperandæ possessionis remedium non conceditur commendatario è commenda deiecto.*
7 *Dictio*, per, *in compositione rem integram, & omnibus modis absolutam ostendit.*

CAP. Si constiterit XII.

PResbyter, cui Ecclesia est commendata, si est ebrio- 1
sus per totam noctem in taberna, & mane indigestus, id est, non præmissa dormitione, celebret, & de hoc est conuictus coram Episcopo suo, vel accusatus fatetur sponte, non potest repetere Ecclesiam, quia fuit priuatus. Si verò Ecclesia fuit ei canonicè collata in titulum, & postea non fuit conuictus de aliquo crimine, ob quod iure est spoliandus, vel si fuit spoliatus post appellationem, est restituendus in possessione pacifica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 6. Alagona *in compend. iuris Canonici. pag.* 608. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 1.

Constiterit] Per instrumenta scilicet, vel per testes, 2
seu etiam per sententiam, aut aliam claram probationem, habet enim huiusmodi verbum hanc vim & efficaciam, vt docent Mascar. *de prob. concl.* 75. *n.* 21. licèt aliquandiu referatur ad extraiudicialem cognitionem. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœmiali n.* 233.

Nulla præmissa dormitatione Missam cantasset.] Nota- 3
tur ad hoc quòd beneficio priuandus est, qui non præmissa dormitione celebrauit, de quo Menoch. *de arbitr. casu* 406. *n.* 4. sed *n.* 6. tenet per hunc text. non probari huiusmodi assertionem, siquidem ita constituit Pontifex *in præsenti* aduersùs ebriosum, qui integram noctem in comessationibus & compotationibus consumpsit, & manè incontinenti celebrauit, citat Bernard. *in pract. c.* 29. *n.* 2. aliàs *c.* 34. *n.* 2. *in nouiss. impress.*

Et super eadem Ecclesia, &c.] Notatur ad hoc quòd 4
pro graui duntaxat crimine inponitur pœna priuationis, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de mod. amittendi benef. n.* 61. Flamin. *de resig benef. lib.* 3. *q.* 16. *n.* 2.

Ipsam ei faciatis restitui.] Notatur ad hoc quòd reuo- 5
catio attentatorum fieri debet etiamsi appellanti obiiciatur notorius defectus iuris in principali causa etiam in causa, quæ super Ecclesiastico beneficio tractatur, vt per Cou. *pract. c.* 23. *n.* 4.

In glosſ. *Commendata*, *in fin.* Notatur ad hoc quòd 6
remedium recuperandæ possessionis non conceditur commendatario è commenda deiecto, vt per Menoch. *rem.* 8. *recup. n.* 38. *cum seqq.*

In glosſ. *Pernoctauerit.* Notatur ad hoc quòd dictio, 7
per, in compositione, & simpliciter rem integram, & omnibus modis absolutam ostendit, vt per Tiraq. *in l. si vnquam C. de reuocan. donat. verbo reuertatur n.* 94. Rebuff. *in comment ad l. vrbana* 166. *§. pernoctare vers. notandum ff. de verb. signif.* Mascard. *de probat. concl.* 1215. *n.* 2. Cened. *pract. quæst.* 76. *num.*...

SVMMARIVM.

1 *Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.*
2 *Abbatissæ minores annis quadraginta, & quæ per octo annos professæ non fuerint, eligi & benedici per Episcopos non possunt, circa quam ætatem Episcopus dispensare non potest.*
3 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*
4 *Inimicus à testimonio repellitur.*

CAP. Meminimus. XIII.

EXcipere contra aliquem non potest ille, qui præ- 1
sumitur manifestus inimicus, vt quia in illa, vel

in simili causa fuit testis alio accusante. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anch. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Host. Cened. *Collect.* 129. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 6. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 609. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1.

2 *Munus benedictionis impendere procurares.*] Hodie ex decreto Concil. Trident. *sess.* 25. *de regul. c.* 7. minores annis quadraginta, & quæ per octo antè professæ non fuerint eligi, & per Episcopos benedici in Abbatissas prohibentur, circa quam ætatem non posse Episcopum dispensare refert decisum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis n.* 102. & in propriis terminis resoluit Nicol. Garc. *de*
3 *benef. part.* 7. *c.* 4. *num.* 71. vbi etiam tenet prædictos quadraginta annos debere esse completos. Abbatissa temporalis, illa scilicet, quæ non nisi ad triennium eligitur, ex constit. Gregor. XIII. de anno 1583. die 1. Ianuarij, non est iure benedicenda, nisi sancta Sedes Apostolica aliud statuat expresse, vel seruet contrarium, ita Nauar. *cons.* 4. *de regular. in antiq. & cons.* 2. *de statu monach. in nouis*, Quaranta *in summa bullarij, verbo Abbatissa in fine*, Ludou Miranda *in manu. Prælat. in fine tom.* 2. *tract. de sacris monialibus quæst.* 7. *art.* 7. *concl. vnica.*

4 *Cum idem illius manifestus fuerit inimicus*, &c.] Notatur ad hoc quòd inimicus à testimonio repellitur, vt per Clar. *in* §. *fin q.* 24. *vers. item quæro, in princ.* Anton. Gomez *var. tom.* 3. *c.* 2. *num.* 14. Menoch. *de arbitr. casu* 110. *n.* 1. Mascard. *de prob. concl.* 899. *n.* 1. Farin. *in praxi crimin. part.* 2 *q.* 53. *a princ.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 129.

5 In Gloss. *Testimonium tulerit.* Notatur ad hoc quòd testificans contra me in causa criminali efficitur meus inimicus, de quo dixi latè ad *cap. P. sup. hoc tit. num.* 2. *&* 3.

SVMMARIVM.

1 *Dicens coram iudice se aliquem accusaturum, ante inscriptionem potest sine pœna desistere, & non accusare. sed ei desistenti silentium imponitur perpetuum.*
2 *Citatio fieri debet ad petitionem actoris.*
3 *Accusare alium nemo regulariter compellendus est.*
4 *Dominus excusatur ab expensis si nuntius formam mandati excessit.*

CAP. Licet XIV. *Innoc. III.*

1 DIcens coram iudice se accusaturum aliquem, potest deinde impunè ante inscriptionem desistere, sed ei silentium imponi debet vt non possit amplius illum de tali crimine accusare; committitur tamen Episcopo vt inquirat super bona fama antequam absoluatur accusandus, quia iam erit infamatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Anch. Butr. Bero Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viu. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 7. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 609. remissiuè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustˢ. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 1. & altera pars huius Decretalis est *infrà in c. vlt. de purgat. canon.*

2 *Cum autem iuxta tenorem*,] Ergo citatio debet fieri ad petitionem actoris, vt per Ceul. *com. contra com. q.* 821. *num.* 15. Vanti. *de nullitat. tit. ex defectu citatio. n.* 44. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin. pag* 492. Menoch. *de præsumpt.* 23. *num.* 1.

Nos igitur dictis Canonicis, &c.] Notatur ad hoc quod nemo regulariter compellendus est alium accusare, vt per Cou. *var. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 8. *ad fin.*

In gloss. *Quæsiuimus* 1. ibi, *sed videtur quod tales debuerunt puniri in expensis*, &c. Notatur ad hoc quòd excusatur dominus ab expensis si nuntius formam mandati excessit, vt per Palat. *in repet. rubr. de donat. inter virum, & vxorem*, §, 66. *n.* 26.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non admittitur ad prosequendum accusationem criminalem, licèt posset allegare causam absentiæ, seu alias exceptiones non tangentes crimen propositum. & qui iurauit stare mandato alicuius non admittitur ad accusandum illum, si virtute iuramenti sibi fuit iniunctum, vt non accusaret.*
2 *Procurator in causis criminalibus non admittitur.*
3 *Defendere qui se potest per procuratorem ex gratia Principis, poterit alia pars aduersa ipsum accusare etiam per procuratorem.*
4 *Procuratore admisso in criminalibus parte non opponente processus cum eo factus non est nullus.*
5 *Carceratus in alio loco extra iudicis territorium potest in criminalibus per procuratorem se defendere.*
6 *Vniuersitas si accusetur, potest per procuratorem se defendere.*
7 *Dominus in criminalibus admittitur ad defendendum suum seruum, & extenditur ad patrem, & maritum respectu filij, & vxoris.*
8 *Procurator in criminalibus admittitur ad allegandas causas absentiæ, & iusta impedimenta facti, vel iuris.*
9 *Procurator in criminalibus an admittatur ad allegandas exceptiones quæ tangunt crimen, ostenditur.*

CAP. Veniens. XV.

PRocurator absente reo in causa criminali non admittitur ad agendum, vel defendendum, licèt reus se excusset quòd non venerit propter aliquas causas extrinsecas, vel friuolas, & reputatur contumax, sed deputatur Auditor vt intelligat an possit illum excusare. Item qui semel est confessus se calumniosè aliquem accusasse, & eidem iurat se amplius non accusaturum, non est audiendus si accusat eundem, sed eo propter contumaciam, & infamiam est indicenda purgatio, & citatio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Anan. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Host. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 7. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 609. remissiuè Ximen. *in concordant. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustˢ. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 2.

Nec procuratores eius in causa possemus recipere criminali.] Notatur ad hoc quòd in causis criminalibus procurator non admittitur, ita Ordin. Regia Lusitanorum *lib.* 5. *tit.* 124. §. 14. vbi parens meus, & apud Castellanos *l.* 12. *tit.* 5. *part.* 3. *& l.* 6. *tit.* 1. *part.* 7. Boll. *in praxi crimin. tit. criminal. iudic quis pro absente intervenire possit*, Ant. Rub. *tract. de potestate procur. in causa criminali.* Clar. §. *fin.* 32. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap* 1. *num.* 12. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 80. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. procurator* 2. *&* 4. Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 20. *num.* 3. Perez *ad l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 532. *vers. in causa criminali*, Azeued. *l.* 1. *n.* 52. *cum seqq tit.* 1. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Menoch. *vsufr. eqq c.* 29. *num* 24. plures per Cened *ad Decretal. collect.* 30. quibus adde Hortens. Cauale. *de brachio regio, p.* 1 *num* 49. *vers.*

vers. septimo, Ceual. *commun. contra com. q.* 237. *n.* 1. & 2. Chald. Pereira *in comment. ad l. vnicam, C. de delict. defunct. p.* 2. *num.* 50. *cum seqq.* Cardos. *in praxi iudic. verbo procurator. num.* 55. latissimè Farin. *in praxi crimin. q.* 99. *à princ.* In Regno Lusitaniæ per nouissimam reformationem iustitiæ conceditur Regium diploma, vt qui primo termino personaliter comparuerit, in aliis possit per procuratorem se defendere in causa criminali, exceptis criminibus naturalem, vel ciuilem mortem, aut membrorum mutilationem promerentibus, refert Thomas Valasc. *allegat. iur. tom.* 1. *allegat.* 67. *num.* 57. & 58. & iste, qui impetrat à Principe, vt in causa criminali per procuratorem possit se defendere, poterit etiam alia pars illum per procuratorem accusare, vt docet Valasc. senior. *consult.* 25. *n.* 7.

3

4 Limita supradictam principalem conclusionem non procedere si procurator admissus fuerit in criminalibus parte nihil opponente, ex hoc enim processum cum eo factum minimè esse nullum, tenent Gomez *d. cap.* 1. *num.* 16. Perez *d. l.* 1. 1. Clar. *d. q.* 32. *num.* 24. Mench. *vsufreq. cap.* 21. Chald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 17. *n.* 10. *& in d. comment. ad l. vnicam, C. ex delict. defunct. p.* 2. *num. vlt.* Farinac. *d. q.* 99. *num.* 242. *cum seqq.* Cened. *d. collect.* 3. *n.* 2.

5 Secundò limita in carcerato in alio loco extra iudicis territorium, vt tenent Clar. *d. q.* 34. *n.* 5. Menoch. *vsufreq. cap.* 17. *num.* 4. Rebuff. *in tract. except. num.* 304. Menoch. *d. q.* 80. *num.* 87. Chald. Pereira *d. p.* 2. *num.* 65. *cum seqq.* Farin. *q.* 11. *num.* 54. *& d. q.* 99. *n.* 134. *cum seqq.* Sublimita si carceratio fuerit procurata alio in loco ad finem non comparendi, vt docent Surd. *decis.* 262. *n.* 16. Farin. *q* 34. *à n.* 87. *& d q.* 99. *n.* 296.

6 Tertiò limita in vniuersitate, quæ poterit per procuratorem se defendere si accusetur, Bald. *in l. seruum quoque, §. publicè, num.* 22 *ff. de procur.* Capyc. *decis.* 5. *in princ.* Farin. *d q.* 99. *n.* 248. *cum seqq.* idem si accuset, ex Bald. *in l.* 3. *n.* 35. *C. de accusat.*

7 Quartò limita in domino respectu sui serui, vt per Chald. Pereira *d p.* 2. *num.* 64. Farin. *cons.* 35. *num.* 6. *& d. q.* 99. *n.* 154. vbi *n.* 169. idem tenet in parte, & marito, pro filio, & vxore.

8 *Vt possent illud aliquatenus excusare.*] Notatur ad hoc quòd in causa criminali admitti potest procurator ad allegandas iustas absentiæ causas, & legitima impedimenta facti, vel iuris, vt per Couar. *in cap. alma mater. de sententia excom. lib.* 6. *part.* 1. §. 7. *n.* 11. *col.* 4. Clar. *d. q.* 34. *num.* 5. Maranta *de ordin. iudic.* 4 *part. princip. dist.* 1. *num.* 58. *cum seqq.* Menoch. *d. q.* 8. *num.* 48. *&* 49. Rebuff. *in tract. except. num.* 305. *& in declarat. arboris, num.* 20. Parlad. *d. cap.* 20. *num.* 5. *cum seqq.* Mench. *vsufreq. c.* 17. *n.* 3. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4 *coll.* 1035. *vers. limita secundò*, Sebast. Næu. *ad l. pen. §. crimen ff. de publ. iud.*

9 Farinac. *d. quæst.* 99. *nu.* 211. *cum seqq.* Valasc. *consult.* 66. *num.* 14. Camill. Borel. *in sum. omn. dec. tit.* 66. *num.* 122. Vtrùm autem admittatur defensor, vide Parlad. *d. cap.* 2. *num.* 2. Ceual. *commun. contra com. q.* 237. *num.* 2. Farinac. *consil.* 35. *num.* 2. *&* 3. & an admittatur procurator ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, vide eund. Farinac. sæpe citata *quæst.* 99. *num.* 48. *cum seqq & n.* 112. *&* 214. *cum seqq.* vbi negatiuè resoluit, secus dicens si crimen non tangant, & de opponente incompetentiam iudicis.

In glos. *Propter contumaciam*, fin. ibi, *aliàs punitur*, &c.

10 Et sic hoc casu, si citatio est nulla, non videbitur comparens illam validare per comparitionem, vt docent Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 9. *gl.* 2. 19. D. Barbosa *in l. alia, §. eleganter, n.* 6 *ff. sol. matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Denunciator, accusator, & accipiens, an & quando se inscribant, ostenditur.*
2 *Talionis pœna quæ remissiuè?*
3 *Crimina quando opponuntur contra Clericos, aut Monachos testificantes ad eos repellendos à testimonio, laici testes contra ipsos tunc possunt admitti.*
4 *Accusatos arbitrio Iudicis puniendum est.*
5 *Beneficiis obtentis nunquam quis priuatur propter infamiam facti.*
6 *Iudicis arbitrio relinquitur quod in iure expressum non est.*
7 *Iudicis arbitrio quoties aliquid committitur est locus appellationi intellige vt ibi.*
8 *Appellatio seu prouocatio non admittitur à pœna legis.*

CAP. Super his. *XVI.

CRimen tribus modis opponi potest, denunciando, excipiendo, accusando. Cùm denunciatur non est necessaria inscriptio, quia tendit ad correctionem; cùm accusatur, est necessaria, quia tendit ad pœnam; cùm excipitur non est necessaria, videlicet ad repellendum ab accusatione, vel testificatione, vel vt excludatur aliquis à promotione officij, vel beneficij, & ante confirmationem obiicitur crimen, secus si post promotionem, veluti cùm ordinandus fuerit vel consecrandus, quia tunc est necessaria; & excipiens est adstringendus à Iudice ad extraordinariam pœnam, si defuerit in probando. Et quando discutitur de crimine per modum exceptionis potest interuenire procurator. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero, Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Aretin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 9. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 610. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 1 *cap.* 3. 1

De materia inscriptionis, & pœna talionis, de qua agit text. an hodie locum habeat, tradunt præter DD. *hic*, Cassan. *in consuetud. Burgund. rubr.* 1. *tit. des iustices, n.* 15. *fol.* 14. Duen. *reg.* 27. Couar. *lib.* 2. *var. c.* 9. Clar. §. *fin. n.* 12. & Baiard. ad eundem *q.* 81. *n.* 1. Zerol. *in praxi Episcopal. p.* 1. *verbo accusatio*, §. 4. Buccaron. *de differ. inter iudicia ciuil. & crimin. differ.* 3. *&* 4. 2

Vel testificatione, &c.] Notatur ad hoc quòd quando opponuntur crimina contra Clericos, aut Monachos testificantes ad repellendum eos à testimonio; tunc contra ipsos possunt admitti testes laici, cùm talis causa sit ciuilis, non autem criminalis, quia agitur de crimine per viam exceptionis, & non ad pœnam ordinariam, sed ad repellendum testimonium, vt per Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 10. *art.* 5. *col.* 2. 3

Ad pœnam secundum arbitrium, &c.] Notatur ad hoc quòd arbitrio Iudicis puniendus est accusator, vt per Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 9. *num.* 1. 4

Sed non deiecit iam promotum.] Notatur ad hoc quòd propter infamiam facti nunquam quis priuatur iam obtentis beneficiis, vt per D. Barbos. *in l. cùm prætor* §. *vlt. n* 193. *ff. de iudic.* 5

In glos. *Arbitrium*, ibi, *vbi certa pœna expressa non est in iure, arbitrio Iudicis requiritur.* Et ideò arbitrio Iudicis relinquitur quod iure definitum non est, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *in proœm. num.* 5. *& q.* 14. *à n.* 3. Moneta *de distribut. quot. d p.* 3. *q.* 10. *num.* 4. vbi *n.* 5. cum Menoch. ostendit id locum habere non modò in iure scripto, sed etiam in suo non scripto, seu consuetudine, & *n.* 7. tenet procedere in pœnis, de quibus specialiter loquitur hæc glos. 6

In

7 In cad. gloss. ibi, *& tali pœna imposita potest appellari*, &c. Notatur ad hoc quòd quoties aliquid committitur arbitrio iudicis, est locus appellationi, vt per Conat. *var. lib. 1. cap. 12. num. 5. vers. secundò aduersus.* Peralt. *in l. 1 num. 35 ff. de legat. 2.* Bernard. *reg. 40.* Anton. Gomez *var. tom. 3. cap. 1. num. 63.* Octauian. *de decretis tit. 1. lib. 1. num. 8.* Farin. *in praxi crim. p. 1. quæst. 17. num. 28.* Cassan. *cons. 68. num. 23 & 24* Bonacos. *comm. opinion. part. 1. vers. mulctari quis illico non debet, pag. 117. & part. 2. verbo iudex in iis quæ eius arbitrio committuntur, pag. 4.* Rebuff. *de congrua post. vers. vltimò si Episcopus*, præcipuè si cognoscat vt iudex, secus si procedat vt vir bonus, Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 10. n. 1.* vel quando iudex indebitè procedit, & non secundùm regulas iuris, sed solùm ex opinione, vel ceruicè sua, potest meritò in arbitrariis ab eo appellari, & reclamari ad superiorem, vt docent Hipp. *cons. 48. n. 2.* Quamuis locum non esse appellationi cùm iudex in arbitrio redargui non possit, teneant Menoch. *d. lib. 1. quæst. 70. numero 5. cum seqq.* Hieron. Magon. *Lucensi decis. 42. num. 21. p. 1.* Paul. Granat. *in suis communib. theor. 3. in fine.* Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 15. num. 2.* Salgado *de protect. Regia tom. 1. p. 3. cap. 13. ex num. 29.* vbi *ex n. 36.* resoluit appellationem non esse licitam à sententia iudicis, cuius conscientiæ aliquid dicendum committitur.

8 In eadem gloss. ibi, *secus à pœna expressa in iure.* Notatur ad hoc quòd à pœna legis non admittitur prouocatio, seu appellatio, vt per Perez *l. 1. col. 14. vers. dubitatur insuper, tit. 3. lib. 3. pag. 522. & in rub. tit. 9. lib. 8. Ordinam. pag. 218.* Roman. *sing. 216. à pœna legis.* Capyc. *decis. 1. num. 19.* Cornazan. *Lucensi decis. 199. In causa N. sub num. 5. vers. sexto,* Farin. *in praxi crimin. q. 101. limit. 12. num. 65.* Salgado *de protect. Regia tom. 1. p. 2. c. 5. num. 32.* vbi *num. 33.* subdit appellationem admitti à declaratione quòd aliquis inciderit, vel non inciderit in pœnam legis, & citat pro se gloss. *verbo priuatos in cap. cupientes, §. insuper, de elect. lib. 6.* Gutier. *consil. 10 num. 15.* Compan. *in diuers. in is canon. rub. 11. cap. 15 ex num. 43.*

SVMMARIVM.

1 *Inquisitores generales si non seruauerunt debitum inquisitioni ordinem, prudenter & cautè se corrigere debent.*
2 *Occasio aliquando in malam partem accipitur.*
3 *Iniuriæ nasci non debent vnde iura nascuntur.*
4 *Reus iniustè contra ordinem iuris interrogatus tuta conscientia potest negare se non fecisse crimen, de quo interrogatur.*
5 *Crimen aut persona si sit occulta, non licet iudici inquisitionem facere, sed oportet præcedere infamiam.*
6 *Testes non tenentur de criminibus occultis testificari.*

CAP. Qualiter. j. XVII.

1 INquisitores generales si non seruauerunt debitum inquisitionis modum, debent se corrigere, sed cautè & prudenter supersedendo, donec inueniatur congrua occasio ne auctoritas illorum vilescat. Forma iuramenti quam inquisitores exigunt ab inquisitis, est vt clerici iurent, quòd super his, quæ sciunt, & credunt etiam in sua Ecclesia reformanda tam in capite, quàm in membris dicant meram & plenam veritatem inquisitoribus, exceptis criminibus occultis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Host. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 117.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag. 600.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 1. cap. 3.*

Qualibet occasione.] Ergo occasio in malam partem accipitur, de quo Tiraq. *in tract. cessante causa, limit. 13. num. 3.* Vide quæ dixi *de diction. v. infr. dict. 236.*

Ne inde nascantur iniuriæ vnde iura nascuntur.] Vide Aymon. *de Antiquitate temporum p. 1. cap. 2. ampl. 13. num. 10. cum seq.* relatum *in libello de principiis vtriusque iuris lit. 1. n. 23.* metipsum *in tract. axiom. v. infra. axiom. 135. num. 3.*

Quæ inordinatè sunt acta, &c.] Notatur ad hoc quòd reus iniustè contra ordinem iuris interrogatus, aut denuntiatus tuta conscientia, ac sine vllo peccato, etiam cum iuramento asserere potest se non fecisse crimen illud, vt docent Petr. Nauarr. *de restit. lib. 2. c. 1. dub. 2. num. 136. p. 2. & p. 3. dub. 15. num 349.* Michael. Salon. *2. 2. qu. 69. art. 1. concl. 2. & art. 2. controuers. 13. & controuers. 13. concl. 2.* & Valent. *tom. 3. disp. 5. q. 3. puncto 2.* quos refert & sequitur Sayr. *in claui Regia lib. 11. cap. 5. n. 6. vers. reus igitur.*

Exceptis occultis criminibus.] Notatur ad hoc quòd non licet iudici inquisitionem facere vbi crimen aut persona est omninò occulta, oportet enim aliquam præcedere infamiam qua iudex ad inquirendum moneatur, vide Duen *reg. 298.* Nauarr. *in man. cap. 18. n. 38. & in cap. inter verba 11. q. 3. corol. 48. ex n. 579.* Petr. à Nauarr. *de restit. tom. 1. lib. 2. cap. 4 ex num. 149. vers. tertia igitur dubitatio,* Sot. *de iustit. lib. 5. qu. 6. art. 2. vers. quinta conclusio,* & ideò non tenetur quis regulariter parere denuntiando, quando crimen est occultum, nec potest ab eo probari, & non vergit in detrimentum alicuius communitatis, Hippol. *sing. 164. ex n. 2.* Roland. *cons. 88. ex num. 10. vel 2.* Villadieg. *de hæred. q. 10. vers. generale tamen est,* Nauarr. *in man. cap. 17. num. 134. & cap. 18. n. 61. vers. 34.* Sot. *d. lib. 5. quæst. 7. art. 1. secunda conclusio.* Ioan. Garc. *reg. 130. n. 5.* Petr. à Nauar. *cap. 4. ex num. 215.*

SVMMARIVM.

1 *Iurans respondere tantùm ad interrogata, post confessionem auditur volens probare excusationes, quæ confessionem non perimunt, sed exponunt.*
2 *Dilatio prima ad probandum quando data fuit reo, præterit ipse cæteris dilationibus renuntiare, dummodo non sit in alterius præiudicium.*
3 *Interrogatus legitimè tenetur sub peccato mortali veritatem fateri etiam cum periculo vitæ.*
4 *Actus si in se malus est, ad malum in dubio est reprendus.*
5 *Declaratio, seu interpretatio fieri debet non perimendo, sed exponendo quæ dicta sunt.*
6 *Confessio iurata potest reuocari prætextu erroris.*
7 *Falsum committit qui interrogatus veritatem occultat.*

CAP. Cùm dilecti. XVIII.

INquisitis quando iurat respondere ad interrogata, & confitetur aliquod crimen, potest deinde excusare interpretando confessionem, non tamen eam perimendo, & si sufficienter probat illas exceptiones, liberabitur, dummodo possit probare quòd sub hac forma iurauerit vel scripto, vel per testes. Et licèt inueniatur aliqua leuis culpa, tamen est indulgendum ei ob pudorem, quem sustinuit: sed si non potest probare illas excusationes, vel iurauit sua alia forma, id est, dicendi plenam, & meram veritatem, est puniendus

niendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anan. Aretin. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. part. 11.* Alagona *in compend iuris Canonici pag. 610.* refertur ad Anton. Augustt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 5.*

2 *Nec productioni testium renuntiare curauerit.*] Notatur ad hoc quòd quando reo fuit data prima dilatio ad probandum, poterit ipse cæteris dilationibus renuntiare, vt per Couar. *de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 12. num. 16.* sed in alterius partis inuitæ præiudicium huiusmodi dilationi renuntiare non poterit, nisi sibi concedatur iure speciali, scilicet restitutionis, tunc enim re integra illi renuntiari potest, & talis renuntiatio obest aduersario, vt docet Valasc. *consult. 25. num. 11.* & faciunt quæ Perez *l. vlt. in fine pag. 57. tit. 5. lib. 3. Ordin.* Azeued. *l. 3. tit. 8. lib. 4. nouæ recopil.* Gutier. *pract. lib. 2. quæst. 32. n. 3.*

3 *Nisi ad quæsita solummodo respondere,* &c.] Notatur ad hoc quòd legitimè interrogatus tenetur sub peccato mortali veritatem fateri, etiam cum vitæ periculo, vt per Sot. *de iustit. lib. 5. q. 6. art. 1. & 2. concl. 5. in fine, & in relect. de tegendo secreto, memb. 2. quæst. 7 concl. 1.* Nau. *manuali cap. 18. num 57. & cap. 25. num 36. & in c. inter verba 11. quæst. 4. concl 6. corol. 50 num. 586.* & latè *corol. 65. num. 725.* Valent. *tom. 3. disp. 5. quæst 13. puncto 1.* quos refert, & sequitur Sayr. *in claui Regia lib. 12. cap. 16. n. 1.*

4 *Cum excusatione,* &c.] Notatur ad hoc quòd si actus in se malus est; ad malum in dubio est referendus, licèt possit habere aliquam excusationem, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. in præfat. num. 56.* & *causa 13. num. 16.* tenet quòd ea, quæ de sui natura mala sunt, & de genere prohibitorum, aliquo casu possint excusari, contra ea tamen semper præsumitur.

5 *Sed exponant,* &c.] Notatur ad hoc quod declaratio, siue interpretatio debet fieri non perimendo, sed exponendo quæ dicta sunt, vt per Tiraq. *in l. si vnquam. C. de reuocandis donat. verbo libertis num. 14.*

6 *Non obstantibus,* &c.] Aduerte quòd confessio iurata potest reuocari prætextu erroris vt per Gutier. *de iuram. confirm. p. 3. cap. 8. num. 9.* vbi respondet ad tex. *in præsenti*, quatenus videbatur contrarium probare, quòd Episcopus de quo *hîc*, non contendebat confessionem suam tanquam erroneam reuocare, sed eam aliquo colore excusare, quæ sunt dissimilia.

7 In glos. *Meram.* Notatur ad hoc quòd falsum committit, qui interrogatus veritatem occultat ac si mendacium dixisset, vt per Cou. *var. lib. 1. cap. 2. n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio non fit de veritate criminum, nisi priùs constet de infamia, & tunc non inimici, vel periuri, sed idonei viri ad prosequendam inquisitionem, & ad testimonium admittuntur.*
2 *Inimicus meus est qui cum meo inimico conuersatur.*
3 *Infamia debet præcedere inquisitionem.*
4 *Inquirere non potest superior de aliis criminibus præter ea, de quibus testes deposuerunt.*
5 *Conuersatione ex inhonesta sumitur contra aliquem argumentum.*
6 *Inimicitia, vt repellat testem à testimonio, debet esse capitalis.*

CAP. Cùm oporteat. XIX.

1 NIsi priùs constet de infamia alicuius, non est procedendum ad inquisitionem illius criminis de quo fuit infamatus. Item quando est procedendum ad inquisitionem, eius inimici non sunt admittendi ad prosequendam inquisitionem, nec ad testificandum, sed veritas quæri debet à viris idoneis, & si nihil graue probatum fuerit contra Episcopum, indicatur ei purgatio Canonica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Anch. Aretin. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 11.* Alagona *in compendio iuris Canon pag. 611.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1.* & 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect 3. decret. lib. 5. tit. 1. cap. 1.*

Et cum eius hostibus conuersentur.] Ergo ille, qui 2
cum meo inimico conuersatur, meus inimicus est, ad quod plures citaui Doctores ad *cap. repellantur, in princip. sup. hoc tit.*

Discretioni vestræ mandamus, &c.] Notatur ad hoc, 3
quòd fama seu infamia debet præcedere inquisitionem, aliàs inquisitio non procedit, vt per Duen. *reg. 298. in princ.* & plures alios apud Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 7.*

Notatur etiam ad hoc quòd generaliter non po- 4
test superior inquiri de aliis criminibus, præter ea, de quibus testes deposuerant, vt per Farinac. *in praxi crimin part. 2. q. 37. num. 169.* Aldret. *de religiosa disciplina tuenda lib. 1. cap. 11 num. 12.*

In glos. *Hostibus* 1. ibi, & *est argument. contra aliquem ex inhonesta conuersatione.* Notatur ad hoc quòd 5
ex inhonesta conuersatione sumitur contra aliquem argumentum, iuxta citatos DD. *ad cap. veniens 9. de eo, qui cogn. consanguineam.*

In glos. *Inimicos*, ibi, *& videtur quòd capitales.* No- 6
tatur ad hoc quòd inimicitia, vt repellat testem à testimonio, debet esse capitalis, vt per Mascard. *de prob. concl. 857. num. 55. & 56.* quæ oritur tam ex causa criminali, quàm ex causa ciuili pecuniaria magnæ quantitatis, vt per Alex. *cons. 99. n. 2.* Crauet. *cons. 31. num. 3.* Menoch. *de arbitr. casu 110. ex num. 4.* Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 99. num. 4.* Inimicitiæ autem capitales quæ dicantur, vide glos. *verbo capitales. in l. lucet, ff. de arbitr.* Menoch *de arbitr. casu 239. num. 8. & 11.* Fr. Emman. *quæst regul. tom. 3. q. 15. art. 3.* Flamin *de resig. lib. 5. q. 3. n. 258.* Cardos. *in praxi iudic. verbo inimicitia, & verbo testis num. 15.* Farinac. *in praxi crim q. 49. à princ.*

SVMMARIVM.

1 *Concubinarius publicus excommunicatus, & conspirator, & is qui non præmonuit, à denuntiatione repellitur.*
2 *Concubinarius publicus à testimonio repellitur.*
3 *Concubinarius publicus quis dicatur, ostenditur.*
4 *Concubinarij publici vt incurrant pœnas statutas in Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 14. pro forma requiritur monitio specialis in ipsam personam facta, nec suffragatur monitio generalis facta in Synodo.*
5 *Concubinarius clericus etiam publicus non est ipso iure beneficiis priuatus, nec venit priuandus nisi quando post legitimas monitiones indurato animo in concubinatu persistit.*

CAP. Cùm dilectus. XX.

COncubinarius publicus ob id excommunicatus 1
non potest denuntiare, nec ille qui denuntiaturus priùs non præmonuit denuntiandum, v. g. Episcopum

pum de illo delicto, nec ille, qui conspirauit in denuntiandum. Item Episcopus non præsumat grauare clericos, quia legitimè appellarunt ad Regiam super illo delicto, donec causa terminetur per mandatum Papæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Host. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 12.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 611.* remissiuè Ximen. *in concordant. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 1.*

2 *Publicè concubinarios.*] Ideo enim publicus concubinarius à testimonio repellitur, provt docent Rebuff. *in tract. de reprob. test. num 93.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. quæst. 56. num. 284. cum seqq. & part. 4. decis. 40. num. 2. & decis. 125.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de clerico teste §. 2. num 12.*

3 Quis autem dicatur publicus concubinarius, declarat Concil. Basilien. *sess. 20. in princip.* per hæc verba. Publici concubinarij intelligendi sunt non solùm hi, quorum coucubinatus per sententiam, aut confessionem in iure factam, seu per rei euidentiam, quæ nullâ possit tergiuersatione celari, notorius est, sed quj mulierem de incontinentia suspectam, & infamatam tenet, & per suum superiorem admonitus ipsam cum effectu non dirimit, refert Bernard. *in pract. cap. 82. numero 1. in nouiss. edit.* Vide Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 1. num. 45.* Et de pœnis contra clericos concubinarios vide Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 14.* & Doctores *ibi* per me citatos quo attento ad incidendum in pœnas con-
4 tra clericos concubinarios latas monitionem specialem in ipsam personam factam pro forma exigi, nec suffragari monitionem generalem factam in Synodo, etsi vim trinæ monitionis obtineat, resoluit Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastic. decis. 359. in 1. edit. & resol. 307. num. 3. in 2. edit. & num. 4.* asserit procedere etiam in clerico concubinatio notorio, qui absque prædicta monitione beneficiis priuari non potest: quæ quidem monitiones contra concubinarios non tantùm in visitatione, sed & aliis quoque temporibus fieri possunt, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 5 de stupro l. vni, num. 4.* vbi *n. 6.* quòd arbitrio Episcopi relinquitur quod tempus inter vnam, & aliam monitionem intercedere debet, & *num. 7.* quòd potest Episcopus contra hos procedere incarcerando, quando timetur de fuga. Et iam hodie clericus concubinarius etiam publicus non est ipso iure beneficiis priuatus, nec venit priuandus, nisi quando post legitimas monitiones indurato animo in concubinatu persistit. Farinac. *lib. 1. cons. 80.* vbi adducit Rotæ decisionem.

SVMMARIVM.

1 *Crimen probatum per modum inquisitionis regulariter pœna ordinaria non punitur.*
2 *Homicida quantumuis occultus, est irregularis.*
3 *Clericus propter homicidium non degradatur,*
4 *Inquisitionis via qui damnatur, non punitur pœna ordinaria, sed mitiori, & sic arbitraria.*
5 *Executio post peractam pœnitentiam in nullo occulto crimine impeditur, præterquam in homicidio.*
6 *Infamia quænam sit sufficiens, & quis rumor frequens, arbitrio prudentis relinquitur.*
7 *Diffamatus vt quis dicatur, non sufficit quod duo vel tres testes deponant vidisse crimen perpetrari, sed necessarium est, quòd rumor, & fama ad maiorem congregationis partem deuenerit.*
8 *Fama in inquisitione requiritur.*
9 *Iudex quamuis sciat crimen subditi non potest ex officio procedere ad eum accusandum per viam inquisitionis antequam ille accusetur.*

CAP. Inquisitionis. XXI.

CRimen alicuius per inquisitionem probatum; quando deponeret accusatum criminaliter, & conuictum, si crimen est tale quod etiam post peractam pœnitentiam impediret executionem suscepti Ordinis, vel retentionem beneficij, vt homicidium, vel simonia in Ordine, aut beneficio acquirendo, tunc est procedendum sicut proceditur in iudicio accusationis: si non est tale, danda est pœna arbitraria secundùm merita personæ, & qualitatem excessus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Aretin. Felin. Panorm. Host. Viu. *in rationali lib. iuris Pontificij, pag. 13.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 611.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximenes *concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 2.*

Putà si homicidium commisisset.] Ergo homicida quantumuis occultus, est irregularis, vt per Henriq. *in summ. lib. 14. cap. 19. lit. C.* 2

Quod deponeret accusatum.] Notatur ad hoc quòd clericus propter homicidium non degradatur, vt per Clar. *§ homicidium, num. 16. vers. de iure autem Canonico,* Farinac. *in praxi crimin. part. 5. q. 119. n. 46.* 3

Pœnam poterit indicantis discretio moderari.] Notatur, ad hoc quòd ille, qui damnatur per viam inquisitionis, non punitur pœna ordinaria inducta à lege pro illo crimine, sed mitiori pœna, & sic arbitraria, vt per Marantam *de ordine iudic p. 4. dist. 10. num. 6.* pœna enim mitior magis imponitur per viam inquisitionis, quàm per viam accusationis, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. causa 53. d. princ.* 4

In gloss. *Si homicidium ibi in nullo occulto crimine impeditur executio post peractam pœnitentiam præterquam in homicidio.* Defendit Perez *l. 3. gloss. 1 pag. 98. tit. 4. lib. Ordinam.* 5

§. Tertiæ.

Infamia, aut clamosa insinuatio quando non præcessit contra aliquem, tunc non debent recipi depositiones contra eum, etiamsi plures iuramento affirment illum deliquisse eis videntibus, nec etiam est puniendus aliqua pœna, nec inquirendum ad petitionem eorum, qui in occulto portrigunt libellum infamationis continentem crimina. Colligunt Doctores *in princip. text. citati.* 6

Vtrum cùm duo vel plures, &c.] Aduerte arbitrio prudentis iudicis relinqui discernere quænam infamia sufficiens sit, & quis rumor sit frequens, consideratis circunstantiis loci, temporis, personarum, &c. & non requiritur ad infamiam testes esse occultos, satis namque est quòd à bonis viris fide dignis audierint, vel indicia, & coniecturas sufficientes habuerint, vt per Sayr. *in clani Regia lib. 12. cap. 10. num. 13.* Conlan. *de casibus reseru. part. 2. casu 5. num. 3.* Vnde vt quis dicatur diffamatus non sufficit quòd duo, vel tres testes deponant vidisse crimen perpetrari, sed necessarium est, quòd rumor & fama ad maiorem congregationis, partem deuenerit, & ita sit exorta infamia non à maleuolis, sed à viris probis, eamque sæpe superior audierit, & non semel tantùm, quod clamor iniuit, & diffamatio clamat, vt docent Roland. *cons. 30. num. 5. vol. 3.* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 15.* Farinac. *in* 7

praxi

praxi crimin. part. 1. q. 9. num. 1. Aldret. *de religiosa disciplina tuenda, lib. 1. cap. 7. n. 9.*

7 *Nullum esse pro crimine super quo aliqua non laborat infamia,* &c.] Ergo de crimine occulto iudex inquirere non potest, sed oportet aliquam precedere infamiam, qua iudex ad inquirendum moueatur, de quo tamen vide Duen. *reg.* 298. Nauar, *in cap. inter verba 11. quæst. 3 corol. 48. ex num. 579.* Salon. *2. 2. quæst. 69. art. 2. contro. 5. 6. & 7.* Petr. de Nauar. *de restit. lib. 2. cap. 4. ex 149. vers. tertia igitur dubitatio,* Sot. *de iust. lib. 5. q. 6. art. 2. vers. quinta conclusio.*

8 *Cum inquisitio fieri debeat solummodo,* &c.] Notatur ad hoc quòd in inquisitione requiritur fama, vt per Duen. *reg. 298. in princ.* Maranta *de ordine iudic. part. 6. princip. tit. de inquis. num. 19.* Clar. *§. fin. quæst. 6. in princ.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 78. num. 1.* Farin. *d. part. 1. quæst. 1. num. 50.*

9 *Non sufficere ad inquirendum,* &c.] Notatur ad hoc, quòd licèt iudex sciat crimen subditi, sciátque etiam esse duos, vel tres, aut quatuor testes conscios criminis, per quos probari valeat delictum alicuius, non tamen procedere potest ad eum puniendum ex officio via inquisitionis, antequam ille accusetur, vt per Sayr. *d. cap. 10. n. 20.*

10 *Nec ad petitionem eorum, qui libellum,* &c.] Vide Ceual. *comm. contra comm. q. 821. n. 20.*

11 In gloss. *Solummodo.* De infamia, vide, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 21. art. 6.*

12 In gloss. *Dicta paucorum,* fin. Notatur ad hoc quòd testis deponendo super infamia debet testificari quòd est infamia inter maiorem partem hominum, vel viciniæ illius loci, in quo erat fama, & à maiori parte audiuerit, vt docet Mascard. *de probat. concl. 895. num. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem si petat ille, de cuius crimine in iudicio constat propter iudiciarium ordinem non seruatum, non est audiendus, sed illum tanquam notorium criminosum debet superior de nouo priuare.*
2 *Cardinalis potest vt suspectus recusari, si non sit Legatus de latere.*
3 *Exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium ab initio nullum, potest quandocumque etiam post sententiam opponi.*
4 *Princeps non tenetur iuris ordinem seruare.*
5 *Princeps potest iudicare sola facti veritate inspecta.*
6 *Periurus non est ipso iure beneficij priuatus.*
7 *Restitutio ante omnia concedenda non est, cum scandalum inde est futurum.*
8 *Connexitatis ratione non procedit regula, res inter alios, &c.*

Cap. Ad petitionem. XXII.

1 VBi facto processu constat de crimine, v.g. Abbatis, & deponitur non seruato iuris ordine, licèt verè esset deponendus, tamen est iniustè depositus propter ordinem iudiciarium non seruatum, & sic restituendus; & si interim alius substituatur, est iniustè substitutus, cùm primus sit iniustè priuatus, tamen Papa in isto casu voluit primum Abbatem remanere priuatum, & deposuit secundùm substitutum, sed quia secundus non fuit remotus, propter vitium personæ, vel defectum scientiæ, sed solum propter ordinem iuris non seruatum, ideo Papa ipsum restituit in Abbatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Aretin. Panormit. Hostiens. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij pag. 15.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 612.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *Collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 3.*

Asserens habere suspectum, &c.] Ergo Cardinalis potest vt suspectus acculari, de quo vide Boër. *decis. 289. in fine.* Et quid si sit legatus de Latere, vide Nauarr. *cons. 1. de appell. in antiq.* Fr. Paulin. Berti Lucen. *in praxi crimin. regul. lib. 3. cap. vnico, n. 13.* Iacob. de Laurent. *de iudice suspect. cap. 2. num. 20. cum seqq.* Steph. Grat. *discept. foren. cap. 4. n. 2. cum seqq.* 2

Cùm igitur, &c.] Notatur ad hoc quòd exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium ab initio nullum, ex defectu iurisdictionis, quæ nec prorogari potuit, nec prorogata censetur, potest quandocunque etiam post sententiam apponi, & impedit executionem illius sententiæ à quo non possit alloquin appellari, vt per Couar. qui hunc text. dicit optimum, *pract. cap. 33. num. 2. in princip.* D. Barbos. *in l. 1. ff. de iudic. tract. 4. numer. 45.* Cabed. *Lusitan. decis. 22. numer. 9. part. 1.* Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 5. tit. 49 §. 2. prope. fin.* ibi, *elle for capax de prorog.*, vbi parens meus. 3

Et si restituendus foret.] Notatur ad hoc quòd Princeps non tenetur seruare iuris ordinem, vt docet *gloss. 6. col. 6. ad fin. in l. 1. tit. 4. lib. 1. fori legum,* Perez *l. 0.* per text. *ibi gloss. 1. tit. 4. lib. 2. Ordinam.* ubi citato *in hoc loc.* Mari. Cutel. *de donat. inter patr & fil. tractat. 1. dist. 2. partic. 6. num. 27.* potest enim iudicare sola facti veritate inspecta, etiamsi iudiciarius ordo sit omissus, vt per Palar. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, §. 14. num. 10 & 11.* 4 5

Per sententiam amouentes, &c.] Aduertendum quòd periurus non est ipso iure beneficiis priuatus vt per Doctores citatos *in cap. seq. num. 3.* quibus addo Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 12. quæs. 9.* Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 9. num. 8.* Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter 12. num. 2. in fine dist. 81.* quamuis contrarium teneat Rebuff. *de pacificis possess. num. 223.* vbi *in vers. oppositi* respondens ad text. *in præsenti* asserit, verba *amouere,* & *spoliari,* debere intelligi secundùm materiam subiectam. 6

In gloss. *Restituendus,* ibi, *& fortè propter scandalum,* &c.] Notatur ad hoc quòd non est ante omnia concedenda restitutio, cùm scandalum inde est futurum, vt per Menoc. *remed. 1. recup. num. 319.* 7

In gloss. *Per consequentiam.* Notatur ad hoc quòd ratione connexitatis non procedit reg. *res inter alios acta,* &c. vt per Tiraquel. *super eundemmet tit. res inter alios acta limit. 22. pag. mihi 28.* 8

SVMMARIVM.

1 *Agenti possessorio adipiscenda in beneficialibus non obstat exceptio criminis, nisi sit de eo infamatus.*
2 *Beneficij Ecclesiastici collatio periuro facta auctoritate litterarum Apostolicarum est nulla.*
3 *Periurus an sit ipso iure priuatus beneficiis, an veniat priuandus, remissiue.*
4 *Homicida est beneficiorum incapax.*

Cap. Accedens. XXIII.

AGenti possessorio adipiscendæ in beneficialibus non obstare exceptionem criminis, nisi de eo 1

sit infamatus: & infamato, accusatore non probante, vel non comparente, indici purgationem, in qua si defecerit, puniri vt conuictum. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 16.* Alagona *in compendio iuris Canon pag. 613.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 3. sub tit. de conces. præben. cap. 3.*

2 *Videlicet periuro.*] Ergo beneficij Ecclesiastici collatio periuro facta auctoritate litterarum Apostolicarum est nulla, de quo vide Nicol. Mil. *in repert. verb. periurus.* Clar. §. *periurium vers. item Clericus.* Bernard. *in pract. c. 95. in fin. secundum nouam impress.* Lambert. *de iurepatron. part. 1. lib. 3. q. 9. art. 15.* optimè Couar. *in cap. quamuis pactum part. 1. §. 7. num. 3.* vide dicta *ad cap. querelam, de iureiur.*

3 An autem periurus sit ipso iure priuatus beneficiis, an verò priuandus, vide Bernard. & Lambert. *citatis locis.* Gutier. *Canon lib 2. cap. 5. num. 95. cum seqq.* Soar. *de religion. tom. 2 tract. 5. lib. 3. cap. vlt. num. 6. 17. 21. & 22.* Camil. Borell. *in sum. omn. decis. tit. 62. n. 23.* plures refert Doctores Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 10. num. 166. cum seqq.*

4 *Et homicidio.*] Notatur ad hoc quòd homicida est beneficiorum incapax, vt per Rebuff. *de præsc. possess. num. 210.* & si sit clericus, est per sententiam beneficio priuandus. Salzed. *ad Bernard. c. 94. addit. 1.* Couarr. *in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 6.* Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter 12. num. 4. distinct. 81.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Episcopi quasi signum sunt positi ad sagittam.*
3 *Iudex, & accusator debent esse diuersæ personæ.*
4 *Iudex contra neminem potest procedere ad accusationem, nisi adsit aliquis accusator.*
5 *Inquisitio non præcedente fama nulla est, & inualida.*
6 *Statutum mandans posse de delicto inquiri contra non diffamatum non valet.*
7 *Fama vehemens, & à clamosa insinuatione procedens, requiritur, vt inquiratur contra infamatum.*
8 *Iudex habens à statuto, seu Principe plenum arbitrium in procedendo & puniendo delinquentes, Adhuc non præcedente infamia inquirere nequibit.*
9 *Infamatio inquisitionem præcedere debet, siue Iudex procedat ad partis querelam, siue etiam ex officio.*
10 *Fama præcedens inquisitionem debet ortum habere à fide dignis, & non maleuolis personis.*
11 *Iudici asserenti in inquisitione famam præcessisse non creditur, nisi ad ea aliunde appareat per testes.*
12 *Iudex nulla præcedenti diffamatione in crimine hæresis vel læsæ Maiestatis, procedere potest.*
13 *Inquisitio fama non præcedente, si pars non apponat, valet.*
14 *Delegatus à Principe sicut ipse Princeps potest inquirere non præcedenti diffamatione.*
15 *Inquisitio, quæ fit contra officiales, & eius familiam, ac ministros in syndicatu, etiam fama non præcedente valet.*
16 *Magistratus ex vsu vbique terrarum recepto ad crimina punienda quæ probari possunt, nulla præcedente infamia procedunt.*
17 *Inquisitio contra regulares non debet fieri nulla præcedente infamia.*
18 *Religiosi possunt facilius quam clerici à suis administrationibus amoueri.*
19 *Iudex tanquam suspectus in causis criminalibus potest recusari.*
20 *Clericorum status, Monachorum status honoratior, est.*

CAP. Qualiter, & quando. *ij.* XXIV.

FAma, & clamor quando non à maleuolis, & maledicis, sed à prouidis, & honestis non semel, sed sæpè peruenit ad aures superioris contra aliquem subditum, vel Prælatum, tunc superior quasi nunciante fama, vel deferente clamore ex officio suo diligenter inquirere debet veritatem coram senioribus Ecclesiæ, & hoc diligentiùs est seruandum in Prælatis iudicandis, quia non possunt omnibus placere, cùm ex officio increpent, suspendant, ligent, & sic incurrunt odium, & inuidias multorum, ideo accusatio criminalis, quæ intendit ad degradationem, admitti non debet, nisi præcedat legitima inscriptio. Cùm verò aliquis est infamatus, itavt sine scandalo non possit dissimulari, nec sine periculo tolerari, ad inquirendum procedere debet, & punire excessus, qui si sunt graues, & non degradetur ab Ordine, tunc ab administratione omnino amouendus erit. Is autem contra quem fit inquisitio, nisi contumaciter se absentet, debet esse præsens, & ei sunt exponenda capita super quibus est inquirendum, & sunt ei publicanda dicta, & monita testium vt se defendat. Et sunt admittendæ exceptiones, & publicationes legitimæ. Circa Regulares verò personas non est vsquequaque seruandus iste Ordo, sed cùm causa requirit, facilius & liberius possunt amoueri à suis administrationibus. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hostiens. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 17.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 613.* remissiuè Casal. *in summ.* & Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.* desumitur ex Concilio generali Lateranens. sub Innocent. III. *cap. 8.* refertur initium huius text. ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib 5. tit. 1. c. 3. & 4.*

Qui quasi signum sunt positi ad sagittam.] Concordat Concil. Trident. *sess. 13. cap. 6. in princip.* Azored. *l. 4. num. 3. tit. 7. lib. noue recopilat.* & D. Ambrosius *de dignitate sacerdotali lib. 6.* quem refero ego ipse *de officio & potestate Episcopi part. 1. tit. 1. cap. 5. num. 11.*

Non tanquam idem sit accusator, & Iudex.] Ergo: idem non debet esse accusator, & Iudex, sed in libello accusatorio scribi debet nomen accusatoris, & iudicis, vt aduertit Coriolan. *in tract. de casibus reseruatis, iuxta regulam Clementis VIII. regularibus præscriptam part. 2. casu 5. de accusat. numer. 1.* vbi *num. 4.* aliquos refert casu in quibus possunt iudices procedere contra reum, quamuis non adsit accusator. Iudex enim contra neminem potest procedere ad condemnationem, nisi adsit aliquis accusator, *cap. si quis potestatem 22. q. 4.* Coriolan. *d. cas. sub tit. de inquisitione particulari n. 11.*

Denuntiante fama, &c.] Notatur ad hoc quòd inquisitio non præcedente fama nulla est, & inualida, quia contra non infamatum non potest inquiri, vt per Duen. *reg. 298.* Clar. *lib. 5. §. fin. quæst. 6.* Hippol. *cons. 40. numer. 7. cum seqq. & cons. 48. num. 10. cum seqq. & cons. 49. numer. 7. & cons. 50. num. 1. cum seqq. & cons. 53. num. 4. & cum seqq. & cons. 63. num. 4. & cons. 64. numer. 35. & cons. 76. numer. 5. & cons. 78. num. 2. & cons. 82. num. 16. & cons. 117. n. 6. & cons. 122. num. 1.*

num. 1. *& cons.* 130. *num.* 5. Mench. *cons.* 100. *num.* 58. *cum seqq.* Sayro *in clavi Regia lib.* 12. *cap.* 10. *n* 19. *cum seqq.* Bonacos. *communium criminal. part.* 2. *verbo diffamatio fol.* 23. latissimè Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *q.* 9. *num.* 1. *cum seqq.* Cabed. *part.* 1. *decis* 78. *n.* 2. Ad procedendum enim præcedere debet criminis diffamatio, quæ vicem accusationis obtinet. Angel. *de malefic. verbo fama publica num.* 2. Hippol. *in pract. §. constante n.* 12. Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. de inquisit. n.* 19. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *quæst.* 1. *n.* 50. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 78. *num.* 2. quos refert & sequitur Torreblanc. *in tract. de magia lib.* 3. *de criminis punit. cap.* 16. *num.* 24. vbi *n.* 26. dicit quòd procedere sine diffamatione, & dirigere inquisitionem in peccatorem occultum, & ad detegendum eius peccatum interrogare testes est omni iure prohibitum cùm sit contra charitatem qua tenemur diligere proximos sicut nosmetipsos, *Matth. cap.* 7. *&* 25.

6 Amplia primò, vt non valeat statutum mandans posse de delicto contra non infamatum inquiri, vt per Hippol. *cons.* 79. *num.* 5. *& cons.* 82. *num.* 20. *& cons.* 117. *num.* 10. *& cons.* 130. *num.* 9. Duen. *reg.* 298. *ampl.* 2. Hieron. Magon. *Lucens. decis.* 22. *n.* 13. *an fine part.* 1. Farin. *d. q.* 9. *n.* 9.

7 Amplia secundò, vt fama præcedens inquisitionem non sufficiat simplex, sed debeat esse vehemens, & à clamosa insinuatione procedens, sæpiùs ad iudicis aures deueniens, & talis quod scandalum generaret, nisi iudex inquireret, vt per Clar. *d. q.* 6. *vers. quæro nunc*, Maran. *de ordine iudic. part.* 6. *tit. de Inquisit. num.* 10. Farin. *d. q.* 9. *n.* 5.

8 Amplia tertiò, vt procedat etiam in iudice, qui à statuto, seu Principe plenum haberet arbitrium in procedendo, & puniendo delinquentes, adhuc enim non præcedente infamia inquirere minimè poterit, vt per Hippol. *sing.* 14. *& cons.* 25. *n.* 5. *& cons.* 48. *num.* 10. *& cons.* 50. *num.* 3. *& in pract. §. constante n.* 12. Menoch. *de arbitr. lib.* 1 *quæst.* 78. *num.* 2. Farin. *d. quæst.* 9. *num.* 2.

9 Amplia quartò, vt diffamatio præcedere debeat siue iudex procedat ad partis querelam, & accusationem, siue etiam ex officio, vt per Bonacos. *communium crimin. part.* 1. *verbo inquisitio est nulla pag.* 93. plures refert Farin. *d. q.* 9 *n.* 4.

10 Amplia quintò, vt fama præcedens inquisitionem debeat ortum habere à fide dignis, & non maleuolis personis, aliàs non sufficit, vt ex ea formetur, inquisitio, vt per Hippol. *in practic. §. constante num.* [illegible] *& consil.* 118 *num.* 5. *& cons.* 120. *num.* 27. *& cons.* 130. *n.* 6. *& cons.*, 134 *num.* 6. Farinac. *d. q.* 9. *num.* 6. *&* 7. resolu-
11 uit quòd non creditur iudici asserenti in inquisitione famam præcessisse, nisi de ea aliunde appareat per testes, scilicet particulariter super fama receptos, & *n.* 8. quòd inquisitio nulla ob defectum præcedentis famæ, non conualidetur etiam quòd postea testes in ea producti plenè probauerint delictum, de quo inquisitus non erat infamatus.

12 Limita primò quando crimen aliàs occultum vergit in perniciem spiritualem, vel temporalem alicuius communitatis, veluti si quis vellet tradere ciuitatem inimicis, aut sit hæreticus etiam occultus, vel ducere aliquos in suam hæresim occultam intendat, quia tunc etiam nulla præcedente diffamatione ad inquisitionem iudex procedere potest, vt per Clar. *d. quæst.* 6. *vers. item scias*, Sot. *de ratione tegendi secretum memb.* 2. *quæst.* 4. *in* 2. *concl. pag.* 35. Simanch. *in Enchirid. tit.* 23. *& de cathol. institut. cap.* 19. *ex num.* 2. Rojas *sing.* 46. Navar. *in man. cap.* 25. *num.* 33. *& in cap. inter verba* 11. *quæst.* 1. *concl.* 6. *corol.* 6. *num.* 981. *vers. lo terrero.* Can. *de locis Theolog. lib.* 2. *cap.* 8. *pag.* 434. *col.* 2. Petr. de Ara-

gon. 2. 2. *quæst.* 33. *art.* 7. *pag.* 820. *vers. circa* 2. *conclus.* vbi Dom. Bannes *art.* 8. *col.* 1246. *vers. quartò arguitur.* Læli. Zechi. *de casibus reseru. casu* 2. *num.* 3. *vers. ampliatur. & num.* 4. *in fine.* Petr. à Nauarra *de restit. lib.* 2. *c.* 4. *ex num.* 185. *& num.* 191. Anton. Corduba. *in quæst. Theolog. lib.* 1 *quæst.* 43. *in* 2. *dub. vers. tertiò*, Gutier. *canon. lib.* 1. *quæst.* 11. *ex num.* 48. *& num.* 53. Menoch. *cons.* 100. *num.* 63. *cum seqq.* Decian. *cons.* 18. *à num* 42. Farinac. *d. quæst.* 9. *num.* 14. *&* 15. Sayro *d. lib.* 12. *cap.* 11. *num.* 11. *cum seqq. & cap.* 15. *num.* 8. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 5. *q.* 7 *pag.* 444.

Limitatur secundò parte non opponente de præ- 13
cedente infamia, tunc enim valet, & tenet inquisitio etiam fama non præcedente, vt per Clar. *d. quæst.* 6. *vers. vlteriùs scias*, Duen. *reg.* 198. *limit.* 1. Farin. *d. quæst.* 9. *num.* 12.

Limita tertiò in inquisitione formata de Princi- 14
pis mandato, & scientia, sicut enim Princeps potest inquirere non præcedente diffamatione, & ita pariter poterit eius delegatus, vt per Duen. *reg.* 298. *limit.* 7. Clar. *d. quæst.* 6. *vers. præterea scias.* Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 78. *num.* 4. Farin. *d. quæst.* 9. *num.* 13. vbi etiam sublimitat in inquisitione facta de Principis mandato Motu proprio emanato, secus si ad postulationem partis.

Limita quartò non procedere in inquisitione, quæ 15
fit contra officiales, & eius familiam, & ministros in syndicatu finito officio, & quæ generaliter & specialiter etiam fama non præcedente indistinctè contra eos formari potest, vt per Clar. *d. quæst.* 6. *vers. cæterum.* Duen. *reg.* 298. *limitat.* 10. Farin. *d. quæst.* 9. *num.* 16. vbi *n.* 17. resoluit quòd quando aliquis denuntiatur de crimine per aliquem probum virum, prædicta denunciatio est sufficiens, vt inquiratur contra eum super infamia tantùm, & non super crimine, sed reperta infamia potest inquiri de crimine.

Hodie communi vbique terrarum vsu receptum 16
est, vt magistratus ad crimina punienda procedant etiam occulta, quæ probari possunt, nulla præcedente infamia, vel ex officio, vel ad fiscalis denuntiationem, Clar. *lib.* 5. *§. fin. quæst.* 3. *num.* 5. *& quæst.* 6. *num.* 1. Bernard. *in pract. cap.* 6. *num.* 3. Farinac. *d quæst.* 9. *à num.* 20. & hoc iure Hispania vtitur ex *l.* 1. *&* 6. *tit.* 1. *lib.* 8. *nouæ recop.* vnde rectè Lessius *de iustit. lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 15. *num.* 132. hanc praxim sustineri posse autumat in delictis, quæ Rempub. turbare solent, & quando non tam ad punitionem procedatur, quàm vt bono communi consulatur, & maleficia impediantur, vt Resp. criminibus purgetur.

Contra Regulares, &c.] Notatur ad hoc quòd con- 17
tra Regulares non debet fieri inquisitio nulla præcedente infamia, vt per Duen. *regul.* 208. *limit. vlt.* vbi etiam asserit quòd *cap. in singulis*, *supra de statu Monach.* loquitur quando illa inquisitio fit per visitatores. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 19. *art.* 6.

Facilius & liberaliùs suis possunt, &c.] Notatur ad 18
hoc quòd Religiosi possunt faciliùs quàm clerici à suis administrationibus amoueri, vt per Fr. Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub.* 102. *numer.* 6. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 23. *num.* 7. eleganter Ioseph. à S. Maria *in tribunali Religios. tract.* 5. *cap.* 6. *§.* 1.

In gloss. *Ad inquirendum* ibi, *Item si ille*, &c. Nota- 19
tur ad hoc quòd in causis criminalibus iudex potest tanquam suspectus recusari, vt per Clar. *in §. fin. q.* 43. *à princip.*

In gloss. *Facilius*, fin. Notatur ad hoc quòd clerico- 20
rum status, monachorum statu honoratior est, quod illi non vitæ contemplatiuæ tantum, verùm etiam

actiuæ inseruiunt, hi autem contemplatiuæ dumtaxat, sicque in honoribus inferiores sunt, vt per Mench. *controu. illustrium in præfat num.95.* Vide D. Thom.2.2. *quæst.184. per totam, & 186. art.1.*

SVMMARIVM.

1 *Metropolitani ad correctionem excessuum, & reformationem morum singulis annis facere debent prouinciale Concilium, in quo statuere debent personas idoneas per singulas diœceses, quæ solicitè inuestigent, & in sequenti Concilio referant corrigenda.*
2 *Concil. prouinciale quando celebratur, debent Prælati tendere de corrigendis excessibus, & moribus reformandis.*
3 *Archiepiscopus solus potestate caret condendi statuta totam prouinciam obligantia.*
4 *Archiepiscopi attento iure Concil. Trident. possunt visitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiam si non appareat de negligentia suffraganeorum.*
5 *Testes synodales qui de ordine Episcopi visitant diœcesim, aluntur ab Ecclesiis visitatis.*

CAP. Sicut olim. XXV.

1 METropolitani debent celebrare Concilium prouinciale singulis annis cum suis suffraganeis, & tractare de corrigendis excessibus, & reformandis moribus, præsertim in clero, secundùm iura addendo pœnas & ad hunc finem statuendo idoneas personas per singulas diœceses, quæ per totum annum simpliciter absque vlla intisdictione obseruent, quæ sunt corrigenda, vel reformanda, & ea deferant ad Concilium prouinciale in anno sequenti, & super iis, & aliis prouideant, & quæ statuuntur publicari faciant in Synodis Episcopalibus celebrandis annuatim per singulas diœceses, & qui id neglexerit adimplere, suspendatur ab executione sui officij. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anan. Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 18. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 614. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. desumitur ex Concilio generali Lateranens. sub Innoc. III. *cap.* 6. & refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 5.

2 *Diligentem habeant*, &c.] Notatur ad hoc quòd quando Concilium prouinciale celebratur, debent Prælati intendere de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, diligentemque præsertim in clero cum Dei timore habere tractatum, canonicas regulas, maximè quæ statuta sunt in generali Concil. Lateranen. relegentes, vt eas faciant obseruari, debitam pœnam transgressoribus infligendo, vt aduertit Steph. Quaranta *in sum. Bullar. verbo Concilium prouinciale, num.* 13. *vers.* 37. *quaro.*

3 *Canonicas regulas*, &c.] Ergo Archiepiscopus solus potestate caret condendi statuta totam prouinciam obligantia, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 17. *num.* 36.

4 *Per singulas diœceses statuant*, &c.] Hodie ex nouiori dispositione Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. c.* 3. possunt Archiepiscopi visitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiamsi non apparet de negligentia suffraganeorum, vide Cabed. *Lusit. decis.* 78. *num.* 3. *vers. hinc etiam.*

5 In gloss. *Statuant.* ibi, *moderatos tamen sumptus*, &c Notatur ad hoc quòd testes synodales qui de ordine Episcopi visitant diœcesim, aluntur ab Ecclesiis visitatis, vt per Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 64. *num.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Monachus accusans Abbatem habet de bonis monasterij expensas non solum ad prosequendam litem, sed etiam pro illa exequenda.*
3 *Expensæ & sumptus ministrati monacho accusanti Abbatem non repetuntur, etiamsi monachus succumbat.*

CAP. Olim. XXVI. *Greg. IX.*

EXcommunicatio, suspensio, vel interdictum late per Abbatem qui fuit denunciatus, vel alium eius nomine contra denunciantes monachos vel eis adhærentes relaxantur si fuerunt spoliati post inceptum negotium, & si pendente lite fuerunt spoliati ab Abbate, debent restitui, & iudices sine strepitu iudicij inquirere inquirenda in personas, & obseruantias regulares, & corrigere, ac reformare tum caput, tum membra, & relaxare iuramenta de tacenda veritate; sed lite pendente monachi sint obedientes Abbati, ita vt lis non impediatur, & manifestentur denunciato Abbati dicta testium. Item expensæ, quæ requiruntur profratribus, & personis idoneis denuntiantibus, & prosequentibus negotium, fieri debent de bonis monasterij, quia monachi non habent proprium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 19. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 614. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

De bonis monasterij cùm proprium non habeant ministrari.] Notatur ad hoc quòd Monachus accusans Abbatem habet de bonis Monasterij expensas non solùm ad prosequendam litem, sed etiam pro illa exequenda, vt per Palat. *in repet. cap per vestras de donat. inter virum & vxorem* §. 39. *num.* 2. vbi dicit hunc text. intelligendum quando lis mouetur ad vtilitatem monasterij principaliter & mediatè, sic etiam vxori, & filio litiganti tenetur maritus, & pater alimenta præstare, vt docent Gonzal. *ad reg.* 8 *cancell. gl.* 2. *n.* 45. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 33. *num.* 27. *cum seqq. & cap.* 236. *à num.* 34. Et huiusmodi sumptus, & expensæ non possunt repeti, etiam si quis succumbat, Steph. Grat. *locis proximè citatis*, provt etiam de alimentis lite pendente præstitis resoluit Surd. *de alimentis tit.* 6 *q.* 20. *num.* 1.

De Calumniatoribus.

TIT. II.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Felin. Panormit. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canonici*, Martin. Mesnart. *in epitome Decret. fol.* 172. Stephan. Ranch. *in continuat. tit. Decret.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontif. pag.* 605. Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassian. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Bartholi.

Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* noui ſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. in ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Bernard. *in pract. c. 59. aliàs c. 68. in nouiſſima edit.* vbi Salzed. Duen. *reg. 27. in princ.* Menoch. *de arbitr. caſu 321. & 322.* Baiard. *ad Clar. § fin quæſt. 62. num. 15. cum ſeqq.* Fr. Emman. *q. regul. tom. 2. quæſt. 3. art. 1.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 16. à princ.* Aldret. *de relig. diſcipl. tuenda lib. 2. c. 23. de calumniatorum pœnis.* Coriolan. *de caſibus reſeruatis iuxta Regulam Clement. VIII. regularibus præſcriptam part. 2. caſu 5. de accuſat. numero 8.*

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus calumniosè accuſans Diaconum, ſubdiaconatu priuatur, & publicè verberibus caſtigatur, & in exilium mittitur.*
2 *Clericus an verberari poſſit, oſtenditur, & multa traduntur circa intellectum huius text.*
3 *Exilij pœnam Eccleſiaſtici iudices clericis imponere poſſunt.*

CAP. Cum fortiùs I. *Greg.*

1 SVbdiaconus qui calumniosè accuſat Diaconum eſt priuandus officio ſubdiaconatus, verberibus publicè cædendus, & in exilium mittendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anan. Anch. Hoſt. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 21.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 616.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumitur ex D. Gregor. *lib. 9. regiſtri epiſtola 66.* refertur à Burch. *l. 6. 2. Decretorum cap. 201.* & ab Iuone *part. 6. cap. 174.* & Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. de accuſat. cap. 2.*

2 *Et verberibus publicè caſtigatum.*] Pœna hæc verberum intelligi poteſt de illa, quæ fit quando quis verberatur à Pœnitentiariis, vt ſolet fieri per Pœnitentiarios Vrbis: nam iſta poteſt imponi clericis, vt dicit Thomas de Argent. *in 4. diſtinct. 14. art. 6.* vel etiam intelligi poteſt, vt clericus cauſa diſciplinæ poſſit verberari, provt intelligit Abb. *in c. vniuerſitatis, notab. 2. infrà de ſentent. excom.* Vel denique poteſt intelligi, vt fiat honeſtè intra ſepta Eccleſiæ, ſecundùm eundem Abb. *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* Ibique publicè fieri dicitur ſi intra ſepta ſint ſex perſonæ, text. *in c. quis aliquando § hæc ergo, de pœnitent. diſt. 1.* Prob. *in c. 2. de conſtit. in 6. numero 67.* quicquid tamen ſit, verum eſt text. loqui de pœnitentia publica clericis infligi permiſſa abſque ignominia, non autem de fuſtigatione cum ignominia more Laicorum, quæ eſt grauior pœnitentia ſolemni, & hodie huiuſmodi pœnam verborum generali conſuetudine in clericis non ſeruari, aſſerunt Clar. *§. fin. quæſt. 70. verſ. & etiam*, vbi particulariter loquitur de Mediolanenſi dominio, & de Regno Franciæ, ac aliis locis, teſtatur Bernard. *in pract.* vbi Salzed. *cap. 135. aliàs cap. 137.* ſecundùm nouam impreſſionem: & in ſpecie quòd clericis non ſit imponenda pœna ignominioſa, & non ſint publicè, ſicut alij plebei dehonestandi, tenet Perez *l. 1. tit. 3. lib. 3. Ordinam.*

3 *In exilium deportari.*] Ergo Eccleſiaſtici iudices pœnam exilij clericis imponere poſſunt, vt per Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 137.* ſecundum nouam impreſſ. Azened. *l. 3. in fine tit. 1. lib. 1. nouæ recopil.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 23. art. 1.*

SVMMARIVM

1 *Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio, & beneficio ſuſpenditur donec innocentiam ſuam purget.*
2 *Calumniatores grauiùs ſunt puniendi, quouis alio delinquente.*
3 *Calumniatores vltra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumniæ, quæ eſt ſimilitudo ſupplicij.*
4 *Iudex poteſt procedere contra calumniatorem euidentem abſque accuſatore.*
5 *Calumniandi animum non habuiſſe præſumitur, qui à fide dignis accepiſſe probabit.*
6 *Calumniari præſumitur accuſator eo ipſo, quòd non probat propoſitam accuſationem.*
7 *Calumniæ, ſeu malitiæ præſumptio ceſſat in notoriis.*
8 *Accuſator in crimine læſæ Maieſtatis, & in crimine ſimoniæ ſi non probat non punitur de calumnia.*
9 *Calumniæ præſumptio ſublata omninò & extincta per iuramentum cenſetur.*

CAP. Cùm dilectus. II. & fin.

Innocent. III.

PRælatum ſuum denuncians, ſi deficit in probatione, eſt ſuſpendendus ab officio, & beneficio donec ſe purget canonicè, quòd non cauſa calumniandi denunciauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioann. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Anania, Mar. Socin. Felin. Panorm. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 22.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 616.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. l. 5. tit. 2. cap. 7.* 1

De calumniatoribus quòd grauiùs ſint puniendi quouis alio delinquente, dicit Menoch. *conſil. 2. n. 95.* & quod vltra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumniæ, quæ eſt ſimilitudo ſupplicij, refert Baiard. ad Clar. §. *fin. quæſt. 62. num. 19.* vbi *num. 18.* tenet quòd iudex poteſt procedere abſque accuſatore contra calumniatorem euidentem, & dare ei terminum ad faciendum defenſiones ſuas, & inter accuſatorem, denuntiatorem, ac calumniatorem nulla eſt differentia quo ad pœnam, vt reſoluit Aldret. *de relig. diſcip. tuenda lib. 3. cap. 23. num. 8.* 2 3 4

Quòd non calumniandi animo, &c.] Aduerte quòd calumniandi animum non habuiſſe præſumitur qui à fide dignis accepiſſe probauit, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 51. num. 30.* 5

In gloſſ. *calumniandi*, ibi, *ſi denuncians non probat quod intendit, calumniari præſumitur.* Notatur ad hoc quòd accuſator eo ipſo quòd non probat propoſitam accuſationem, præſumitur calumniari, vt per Abb. *hic num. 5.* Mar. Socin. *num. 7.* Anania *num. 19.* & Felin. *num. 6.* Boſſ. *in tit. de accuſ. numero 19.* Clar. *§. fin. quæſt. 62. num. 6.* Maſcard. *de prob. concl. 25.* Menoch. *de arbitr. caſu 321. numero 4.* Salzed. de Bernard. *in pract. cap. 78. litt. A.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 3. artic. 1.* Hieronym. Crach. *in conſil. ſyndicatus num 222. & 258.* vbi *num. 223.* dicit quòd dolus, & calumnia præſumitur in illis, qui obiecta non probant. Illud tamen aduerte quòd calumniæ, ſeu malitiæ præſumptio ceſſet in notoriis, vt per Sigiſmum. Scacciam *de appellat. quæſt. 19. rem. 1. concluſ. 4. & 5. numero 26.* & accuſator in crimine læſæ Maieſtatis, & in crimine ſimoniæ 6 7 8

si non probat non punitur de calumnia. Baiard. *ad Clar. d. quæst. 62. num. 30.*

9 In cad. gloss. ibi, *videtur quod per iuramentum probari possit.* Notatur ad hoc quòd calumniæ præsumptio, sublata omnino, & extincta per iuramentum censetur, vt per Claud. de Seysel, *in l. Gallus num. 25. vers. tertiò fallit ff. de vsucap.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 11. num 57.*

De simonia, & ne aliquid pro spiritualibus exigatur, vel promittatur.

TIT. III.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.*
2 *Simoniæ materiam qui tractent, citantur.*
3 *Simonia definitur vt sit studiosa voluntas emendi, vt vendendi res spirituales, seu spiritualibus annexas.*
4 *Simoniæ tres sunt species, mentalis, conuentionalis, realis, & sigillatim declarantur.*
5 *Simoniæ vitium habet suam difformitatem ex tribus potissimum rationibus.*

1 SVPER hanc rubr. scripserunt Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Felin. Panormit. Mar. Socin. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Guillelm. *in breuiario aureo iuris Canon. fol. 130. & in speculo iuris, lib. 4.* Ioan. de Londris *in breuiar. sanctorum Canon. fol. 179.* Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol. 172. verso.* Steph. Ranchin. *in continuat. titulorum Decret.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij, à pag. 609.* Goff. & Hostiens. *in sum. huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in exposit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat, pag. 381.* Lancel. *in instit. iuris canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris*, Canis. *in sum. etiam eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5 summ. in Decret. omnes sub hoc tit.*

2 De materia huius tit. integros tractatus edidere Guillelm. Rodoan. Barthol. Vgolin. Ioan. Catrafa, & Petr. Binsfeldius, & latè egerunt, D. Thomas 2.2. *q.* 100. Siluest. & alij Summistæ *in verbo simonia.* Sot. *de iustit. lib. 9. quæst. 5.* Clar. *lib 5. § simon.* Viui. Bonacos. & alij *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 15.* Vela *de delictis cap. 32.* Mascard. *de probat. conclus. 134. & conclus. 1310. à num. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 8.* Nauarr. *in Manu. cap. 23. à num. 99. & in repetit. cap. fin. inf. hoc tit.* Card. Tusch. *lit S. conclus. 249. cum seqq.* Petr. de Ledesma *in summ. part. 2. tract. 12.* Rebuff. *in praxi tit. de simonia in resignat.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. à cap. 55. vsque ad c. 66.* Candelab. aur. *in appendice c. 1.* Flamin. *de resignat. lib. 14. & in tract. de confident.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 8. c. 1.* Lorencana *in compendio casuum tit. de simonia* Ludouic. Lopez. *in instructorio conscientiæ part. 1. c. 208.* Iacob. de Graffiis *in decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 98.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 94. secundum nonam impress.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 37.* Tiber. Decian. *in tract. crimin. tom 1. lib. 9. cap. 77.* Stephan. Quaranta *in sum. Bullarij verbo simonia*, Zerol. *in praxi Episcop. eod. verbo* Soar. *de relig. to. 1. tract. 3. lib. 4. de simon.* Leonard. Lessius *de instit. lib. 2. c. 35. de simon.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 108. cum multis seqq.* Aldret. *de religiosa disciplin. inend. lib. 2. c. 16. § 5. n. 41. cum seqq.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 12.* Campan. *in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 27.* Cantarel. *in decem. præcepta decalogi lib. 2. cap. 52. cum duobus seqq.* Raphael. de la Torre *de Relig. tom. 2. quæst. 100. de simonia*, Bonac. *variar. tract. tit. de simonia.*

Simonia, quæ non ex natura rei, sed à primo eius auctore, de quo *Actor. cap. 8.* Dicitur, *cap. quicumque, v. qui studet. cap. Petrus 1. q. 1. cap. Saluator. 1. q. 3.* definitur vt sit studiosa voluntas emendi, vel vendendi res spirituales, seu spiritualibus annexas, secundùm gloss. receptam *in præsenti rub.* S. Thom. 2. 2. *qu. 100. art. 1.* Sot. *de iustit. lib. 9. q. 5. art. 1.* Nau. *in man. c. 23. num. 100.* Viger. *de iustit. c. 5. §. 6.* Clar. *verbo simonia num. 5.* Cuttel. *de primog. lib. 3. cap. 8. num. 6.* Lambert. *de inrepar. lib. 2. partis 1. art. 3. qu. 9. num. 11.* & alij citati à Menoch. *de arbitr. casu 402.* Soar. *de Relig. tom. 2. lib. 4. de simon. cap. 36.* Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 1. quæst. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 33. num. 100.* Bonacin. *variar. tract. q. 1. de simonia prop. 1. num. 2.* Pro qua definitione videtur text. *in d. cap. qui studet*, & auctoritas August. *in lib. de hæresib. in præfat. tom. 6. & in Euang. Ioan. tract. 10. cap. 2. num. 9. & homil. 23. cap. 10. tom. 10.* quibus locis in sola emendi, aut vendendi voluntate simoniæ vitium videtur constituere. Loco generis, ponitur *voluntas*, in qua veluti in subiecto versatur, quemadmodum enim virtutes morales, quæ ordinant humanas actiones ad alterum, pro subiecto habent voluntatem, vt docet S. Thom. & Caiet. 1. 2. *quæst. 20. art. 4.* sic vitia his virtutibus contraria, inter quæ simonia numeratur, quod Theologi *citatis locis* docent: & illud adiuuat nec virtutis meritum nec peccati culpam fine voluntate contrahi. *cap. cum voluntate, de sent. excomm.* S. Thom. 1. 2. *q. 71. art. vlt.* Couarr. *in Clem. si furiosus p. 2. in princ.* Ponitur, *studiosa*, id est, deliberata, quia fine deliberatione simonia non fit. Additur, *emendi, vel vendendi spiritualia, vel annexa*, quia hoc est obiectum simoniæ, & his differentiis ab aliis vitiis distinguitur. Verbum autem *emendi* non solùm spirituale venditionis contractum significat, quo res pro pretio certo in pecunia numerata datur, sed certum contractum non gratuitum, provt accipitur *in l. si tuliber. ff. de statuliber. & in l. sicut §. venditiones ff. quibus modis pign.* Tiraquell. *de retract. lig. lib. 1. §. 1. gloss. 2. in princ.* Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 1. n. 10.* Ac proinde verba illa, *emendi aut vendendi*, non adhibentur solùm ad significandum contractum emptionis, aut venditionis, ac si peccatum simoniæ solo contractu emptionis, & venditionis committatur, verum etiam adhiberi ad significandos cæteros contractus oneroſos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, sed æquiualent emptioni, & venditioni, pacto, transactioni, permutationi, &c. ita Azor. *d. lib. 12. cap. 1. quæs. Valent. tom. 1. disp. 6. q. 16. puncto 1. vers. sequitur altera*, Valer. Reginald. *d. lib. 33. n. 100.*

Simoniæ tres sunt species, seu gradus, mentalis scilicet, conuentionalis, & realis: mentalis, quæ sola voluntate committitur, nec in actum prodit exteriorem, quo animus deprauatus probetur, de qua *in cap. vas in 2. p. & in cap. vlt. hoc tit.* Conuentionalis, quæ in pactum à partibus deducitur, traditio tamen nulla fit, de qua *in d. cap. tua. in princ. & in cap. cùm essent, hoc eod. tit.* Realis est, quæ rei traditione consummatur, de qua agitur *1. q. 5. & toto hoc tit.* Colligitur hæc trimembris diuisio ex *Extrauag 2. de simon. inter com.* tradunt Felin. *in hac rubr.* Paul. *de irregul. & dispens. p. 6. tit. de simon. num. 7.* Nau. *vbi sup. num. 102.* & perfectior est quàm illa, quam in mentalem, & conuentionalem tantùm faciunt Theologi. Habet autem hoc vitium suam difformitatem ex tribus potissimum rationibus. Prima est ex parte vendentis, qui vt rem possit vendere, seu quouis

quouis titulo in aliquem transferre, oportet vt dominus sit, vel à Domino sufficiens mandatum habeat. *l. tradito 20. ff. de acquir. rerum dom. l. si filius 14. de donat.* Cùm autem Ecclesiarum Prælati dispensatores sint spiritualium, non domini, vt ait Paul. 1. *ad Corinth. 4. & 2. c. 6.* Bernard. *ad Eugen. lib. 3. cap. 4. cap. expedit 12. q. 1.* mandatum autem à Christo Domino non habeant nisi vt gratis dispensetur, *Matt. cap. 10.* necessario sequitur graue peccatum committere eos, qui gratis non dispensant. Secunda deformitatis ratio prouenit ex comparatione rei ad pretium, habet enim illud venditio, & omnis non gratuitus contractus vt pretium rei, & res data acceptæ respondeat, & ideo multo iniustior erit contractus si res aliqua pretio detur, quæ nullam omnino habeat ad pretium comparationem, & hoc est quod Iurecons. significat *in l. si emptione. § omnium ff. de contrah. empt.* & ratio text. *in § vlt Instit. eod.* Porrò res spirituales supernaturales omne temporale præmium superant, iuxta illud prouerb. 3. *pretiosior est cunctis opibus.* Tertia deformitatis ratio deducitur ex natura contractus, & rerum spiritualium, etenim venditio, & omnis contractus non gratuitus natura sua habet, vt pretium vel aliquid loco pretij intercedat, aliàs liberalis erit donatio ex *l. 1. de donat.* natura verò rerum spiritualium supernaturalium est vt gratiosa sint, & gratis dentur, iuxta præceptum Domini, de quo *sup.* Quibus quarta ratio adiungi potest, nempe irreuerentia, quæ his rebus fit, dum temporalibus comparantur, quapropter & iure naturali, & supernaturali prohibetur simonia, Pontificio, ac ciuili, & aliquando hæresis appellatur, interdum aliis prauis nominibus, de quibus *in cap. Presbyter, & in cap. quisquis, & in cap. reperiuntur 1. q. 1. & in c. 1. 1. q. 3. & in cap. tanta, hoc tit.*

SVMMARIVM.

1. *Episcopus pro Ordine ab eo conferendo, vel ministri, aut Notarij nihil temporale exigere debent.*
2. *Ordinis cuiuslibet collatio gratis est facienda.*
3. *Notarij an aliquid pro singulis dimissoriis, aut testimonialibus possint recipere, ostenditur.*
4. *Examinator committit simoniam si pro danda approbatione pretium recipiat.*
5. *Examinatores occasione examinis aliquid recipientes puniuntur arbitrio Ordinarij.*

CAP. In ordinando. I. *Greg.*

1 EPiscopus, vel minister, aut Notarius nihil accipere possunt pro ordinatione, vel vsu pallij, vel chartis, vel pastellis, sicut etiam qui ordinatur nihil pro his dare debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Hostien. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Cened. *collect.* 177. Vivian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 22. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 617. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5 tit. 2. c. 1.*

2 Collige ex text. cuiuslibet Ordinis collationem gratis esse faciendam, concordat Concil. Trident. *sess. 21. de reform. c. 1.* vbi strictissimè prohibetur Episcopis, & aliis Ordinum collatoribus, eorúmque ministris ne pro collatione quorumcunque Ordinum etiam clericalis tonsuræ, aut pro litteris dimissoriis, testimonialibus, sigillo, aut alia quacunque de causa, etiam sponte oblatum aliquid quouis prætextu accipiant; pro cuius decreti declaratione vide Navarr. *in manual. cap. 22. num. 18.* Campan. *in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 17. per totam,* & præcipuè *num. 43.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ fol. 56. n. 3. cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. cap. 14 num. 197. in fin.* vbi *num. 201.* meminisse refert nunquam censeri donatum liberaliter, non item in pretium quod immediatè datur pro ordinatione, siue ante, siue post eam detur, & siue Episcopus fuerit alioquin gratis collaturus Ordinem, siue non & siue accipiens sit ipse Episcopus collator, siue alius, & siue dans sit is, qui ordinatur, siue alius; qua tamen in re ignorantia probabilis excusat à peccato, & à pœna illud sequente, adeò, vt is non suspendatur ab Ordine, pro cuius ordinatione data est pecunia ipso inscio, vel ipso conscio quidem, sed penitus contradicente, nisi postea certior redditus de facto ratificet. Vide Bonacin. *in tract de simon. q. 4 § 3. n. 3.* vbi refert S. Congregationem declarasse per Concil. *citato loco* abrogatam fuisse consuetudinem percipiendi ab Ordinatis forcipes, pectines, & mappas, præter faculas.

Vel Notarius in ordinat. &c.] Circa Notarios ita dis- 3
ponit Concil. Trident. *in d. cap. 1. Notarij verò in iis tantùm locis in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi pro singulis litteris dimissoriis, aut testimonialibus, decimam tantùm vnius aurì partem accipere possint; dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo, nec Episcopo ex Notarij commodis aliquod emolumentum ex eisdem ordinum collationibus directè, vel indirectè prouenire possit: tunc enim gratis operam suam eos præstare omnino decernit,* &c. pro cuius decreti declaratione, vide Zerol. *in praxi Episcopal. part. 1. verbo dimissoriæ § 7. vers. quarto* Valer. Reginald. *d. lib. 23. n. 197. & 200.* Azor. *institut. moral. part. 3. lib. 12. c. 5. q. 1.* Soar. *de Relig. tom. 1. tractat de simon. lib. 4. cap. 53. n. 6. cum seqq.* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 35. dub. 10.* Bonacin. *d. § 3. num. 4.* Cened. *ad Decretal. collect. 177. num. 1.* vbi dubius resoluit quòd post confecta instrumenta, & tradita partibus, possunt Notarij quod ab ordinatis sponte offertur, recipere, de quo vide Marien *in dialogo relatoris, part. 3. c. 25. num. 5.* Perez *l. 1. gloss. 1. post medium tit. 9. lib. 2. Ordin.* Peccabit autem Notarius, accipiendo si aliunde salarium habeat pro munere & officio exercendo, & reus erit simoniæ, quia hoc ei vetitum est intuitu Religionis, & ad præcauendum simoniæ periculum, vt per Sot. *de iustit. lib. 9. q. 6. art. 1.* Soar. *d. cap. 53. n. 8.* Filliuc. *tract 45. cap. 12 quæst. 5. num. 9.* non tamen videtur reus excommunicationis aliquid accipiendo pro dimissoriis, vel sigillo contra prohibitionem Concilij Trident. vt cum Lessio, Soar. & Filliuc. resoluit Bonacin. *d. n. 4.*

In gloss. *Minister.* Notatur ad hoc quòd examina- 4
tor committit simoniam si pro danda approbatione pretium accipiat, vt per Soar. *d. lib. 4. cap. 22. num. 17.* Non debere enim examinatores occasione examinis aliquid recipere, alioquin puniendos arbitrio Ordinarij, censuit S. Congregat. apud Nicol. Garc. *de benefic. part. 8. c. 1. n. 77. vers. septimo,* & de eis vide latè Bonacin. *de simon. q. 7. puncto 2. differt. 1, ex n. 5.*

CAP. Qui alium. II. *Ex Conc. Magunt.*

REctorem ab Ecclesia eliciens mediante pecunia, & 1
deinde illam Ecclesiam sibi accipiens, est ea deponendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anan. Anch. Host. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 23.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 617.* remissiuè Ximen *in concord. p. 2.* desumitur ex Conc. Magunt. sub Rabano Archiepiscopo *c. 12.* refertur à Burch. *lib. 3. Decretorum. 110.* & Iuon. *p. 3. cap. 86.* & ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. c. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Catholicus quilibet admittitur ad accusandum de crimine simoniæ.*
2 *Simonia est difficilis probationis.*
3 *Laicus testis contra clericum admittitur in crimine simoniæ.*
4 *Fœmina contra clericum in crimine simoniæ testis esse potest.*

Cap. Si Dominus. III. *Deodat.*

1 QVilibet Catholicus potest accusare de crimine simoniæ. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Hostiens. Mar. Socin. Felin Panorm. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag* 617. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decretal. lib. 5. tit. 2. cap.* 3.

2 Simonia cùm sit difficilis probationis, Menoc. *in arbitr. casu* 116. *num.* 12. *& consil.* 67. *n.* 7. me citato *in hoc loco* Tamburin. *de iure Albatum cæterorumque Prælatorum tam Regularium, quàm secularium Episcopis inferiorum, tom.* 1. *disp.* 20. *q.* 5 *n* 12. ad illius probationem quilibet Catholicus admittitur, licèt sit laicus contra clericum vt docet Mascard. *de probat. conclus.* 962. *n.* 11. & fœmina, vt per Duen. *reg.* 315. *limit.* 3. Martin.

3 Delri. *disquisitionum magicarum lib.* 5. *q.* 12. *p. mihi* 452. & admittuntur etiam coniecturæ, & præsumptiones iuxta opinionem Butrij *in c. sicut, hoc tit.* vbi Abb. *n.* 3, Aym. *cons.* 222. *num.* 7. Clar. §. *simonia num.* 11. Flamin Paris. *de resignat. l b.* 14. *q.* 8. Seraphin. *decis.* 1029. *n.* 2. Caualer. *decis.* 352. *n.* 3. Rot. *in Balneoregien. simoniæ* 17. *Maij* 1624. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Decano; huiusmodi tamen coniecturæ, & præsumptiones debent concludenter probari, & esse adeò vrgentes quòd reum de crimine conuingant, vt dixi *in cap. sicut* 23. *infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Accusatus de simonia pendente accusatione prohibetur ab administratione Diuinorum, &c. & n.* 2.

Cap. Accusatum. IV.

1 ACcusatus de simonia suspenditur ne celebret solemnia Missarum, donec veritas cognoscatur, Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innocent. Collect Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anani, Hostiens. Anchar Butr. Henric. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 617. remissiuè Ximen. *in concord. pag.* 2. refertur ad Anton. Augustt. *collect* 4. *Decretal. lib. 5. tit. 2. c. 4.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 10. 38. Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. c.* 27. *n.* 20. & ita videtur lite pendente priuari quasi possessione officij, quando scilicet accusatus erat infamatus de simonia, vt intelligit Corset. *in singul. appellation.* 1. *in fine.* Et idem esse dicendum de accusato, seu infamato de aliis delictis pendente infamia, seu accusatione, post Hostiens. *hic num.* 2. tenet Bellet. *d. num.* 38.

SVMMARIVM.

1 *Ordinato per simoniam prohibetur Missarum solemnia celebrare.*
2 *Simonia dicitur hæresis saltem largo modo.*
3 *Crimen simoniæ committens eo ipso, quòd impretiabile licetur, verisimile est eum malè sentire de sanctitate Ecclesiæ.*

Cap. Quoties V.

ORdinans per simoniam prohibetur Missarum solemnia celebrare, Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 617. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Augustt. *col. lect.* 1. *Decretal. lib. 5. tit. 2. c* 6.

Per simoniacam hæresim.] Ergo simonia dicitur hæresis saltem largo modo, de quo vide Caraf. *de simonia* 2 *n.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 6. *num.* 30. *& præsumpt.* 8. *n.* 1. Mascard. *de probat. conclus.* 1305. *n. vlt.* Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 7. *litt. K.* Iacob. *in tract. de Concil. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 74. *vers. ex præmissis*, Campan. *in diuersor iuris Canon. rubr.* 11. *c.* 27. *num.* 1. Flamin. *de consid quæst.* 8. *num.* 22. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de simon. lib.* 4. *c.* 1. *num.* 5. Marta *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 37. *num.* 15. Emman. de Valle *de ensalmis, & incantat. sect.* 3. *cap.* 22. vbi asserit quòd ille qui committit crimen simoniæ, eo ipso quòd impretiabile licetur, verisimile est eum malè sentire de sanctitate Ecclesiæ, quasi credat eam velle spiritualia licere, vel spirituale non esse impretiabile, additque sacrum tribunale Inquisitionis non se intromittere de hoc obiectiuè grauissimo delicto. Vbert. *simonia*, tenet quòd dicitur hæresis propter immanitatem criminis, & quod est maximum peccatorum, & Lorin. *Act.* 6. *vers.* 18. §. *simonia*, dicit quòd grauius simoniæ tanta est, vt illa tolerabilior sit hæresis Macedonij, & earum, qui errarunt contra ipsum Spiritum sanctum. 3

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus est deponendus.*
2 *Simonia vocatur pestis, quia ratione auaritiæ, & ambitionis vt cancer serpit.*
3 *Simonia magnitudine sua omnes alios morbos, omniaque alia crimina vincit.*
4 *Simoniaci dicuntur detestabiliores omni peccatore.*

Cap. Sicut. VI. *Luc.*

SImonia magnitudine vincit alios morbos, ideo quàdo constat per aliquam personam dignam, statim est simoniacus deponendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canon.* 618. remissiuè Xim. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decretal. lib. 5. tit. 2. cap.* 6.

Simoniaca pestis] Vitium hoc ratione auaritiæ, & 2
ambitionis, quæ cum illo coniunguntur, nimium diffunditur, & vt cancer serpit,; & ideo vocari solet simoniaca pestis, vt per Gambar. *in Extrauag. Iuly II.* *de simon elect. Papæ n.* 50. Flamin. *de confident. quæst.* 8. *num.* 21.

*num.*21. Soar.*de Relig.tom.*1. *tract.de simonia lib.*4. *c.*3. *num.*3. & quòd magnitudine sua omnes alios morbos, omniáque crimina vincat, asserit Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.*23. *n.*161. *vers. certe*, & quod sit cæteris grauius dicunt Anton. Rosel. *in cap. quidam Episcopus n.*1.2. *quæst.*1. Gasp. de Perus. *de reseruat. benefic. n.*28. Et ideo simoniacos dici detestabiliores omni peccatore, referunt Redoan. *de simon. part.*4. *cap.*12.*num.*14. Flamin. *d q.*8.*num.*27.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum accusare potest seruus, meretrix & criminosus.*
2 *Simoniacus in ordine dato pro collatione pretio, talis quantumuis occultus suspenditur ab Ordine.*
3 *Simoniacus tam occultus, quàm publicus est ipso iure suspensus.*
4 *Iura propter criminis atrocitatem transgrediuntur.*
5 *Fœmina in simonia testis esse potest.*
6 *Laicus in crimine simoniæ accusare potest.*

Cap. Tanta. VII. *Deodat.*

1 SErtuus, meretrix, & quilibet criminosus potest accusare simoniacum. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Marc. Socin. Panorm. Felin. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriusque iuris cum legibus Castellæ p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*25. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*617. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*7.

2 Probat hic text. quòd quando quis suscipit Ordinem simoniacè, dato pro collatione pretio; talis quantumuis occultus, suspenditur ab Ordine, id est, sacros Ordines siue suscipere, siue susceptos exercere prohibetur, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *n* 172. nam simoniacus tam occultus, quàm 3 publicus, est ipso iure suspensus, Couar. *Clem. si furiosus part.*1. §.1. *n.*7. Sayr. *de censur. lib.*7. *cap.*12. *n.*19. Aldret. *de relig. disciplina tuenda lib.*2. *c.*16. *n.*44.

4 *Serui.*] Et sic propter criminis attrocitatem iura transgrediuntur, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. c.*49. *n.*20. vbi *num.*23. hunc text. citat. fœminæ enim in 5 crimine simoniæ testes esse possunt, vt per Duen. *regul.*315, *limit.*3. Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.*5. *q.*12. *p.*451. Baiar. *ad Clar. quæst.*24. *n.*11. item laicus in testi- 6 monium admittitur contra Clericum in simonia, vt per Mascard. *de probat. concl.*962. *n.*11. & potest accusare Clericum Baiard. *ad Clar.* §. *fin q.*14. *n.*41.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Simonia est pro ingressu monasterij pecuniam accipere.*
3 *Spe lucri licitum non est ad spiritualia inuitare.*
4 *Simonia, & vsura in quo differant ostenditur.*
5 *Pretij exactio pro sepulturis prohibetur, non obstante contraria consuetudine.*
6 *Temporis diuturnitas quando peccatũ augeat, ostenditur.*
7 *Chrisma, & alia sacra Olea absque alio interesse, quanuis liberè oblata debent dari à Parochis.*

Cap. Non satis VIII. *Alex. III.*

1 SImonia est petere pecuniam pro ingressu Religionis, vel vendere Prioratum, aut capellam monachorum, seu clericorum, aut pro regimine ipsorum committendo, & tam dans, quàm recipiens & consentiens est simoniacus, item pro sepultura, pro Chrismate, pro oleo sancto, nec excusat consuetudo contraria. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Cened. *collect.*16. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib* 5. *iuris Pontif. pag.*25. Alagona *in compend. iuris canon. p.*618. remissiue Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. habetur integrum Decretum post Concil. Lateranen. sub Alex. III. *part.*2. *cap.*10. & refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*2.

2 Colligo ex text. simoniacum esse pro ingressu monasterij pecuniam recipere, vt docent Humada *l.*22. *gloss.*3. *tit.*7. *part.*1. Nauar. *in tract. de redditibus Eccles. monitu* 62. Spin. *in spec. test. gl.*7. *princ. n.*30. *cum seqq.* Gutier. *Canon. lib.*1. *cap.*32. *num.*22. Azor. *instit. moral. part.*1. *lib.*13. *cap* 9. *& part.*3. *lib.*12. *c.*16. *q.*1. *vers. obiicies ibidem.* Cened. *ad Decretal. collect.*16. *num.*1 etr. Bollo *in œconom. Canon. classf.*3. *c.*4. §.14. *in princ. pag.*473. *&* §.15. *p.*482. Tusch. *sing.*32. *lit. C. & de visitat. lib.*2. *c.*18. *num.*23. Franc. Viuian. *commun. opin.*724. *n.*9. Viuald. *in candel. aureo tit. de suspens. num.*45. Bonacin. *de simon. q.*4. §.8. Zerol. *in praxi Episcop. part.*1. *verbo moniales.* Surd. *de alim. tit.*9 *q.*27. *n.*2. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.*2 *q.*48. *art.*1. secus resoluentes si recipiatur pro sustentatione, & alimentis rationalis. Non est enim licitum spe lucri ad spiritualia inuitare, vt tenent multi, quos refert Sanchez *de matrimon. lib.*1. *disp.*49. *num.*1. vbi *num.*4. probabilius existimat licitum esse offerre munera ea lege, & pacto, vt is, cui offeruntur, efficiat aliqua opera spiritualia, & *n.*7. dicit hunc text. non obstare cùm in eo tantùm decidatur nihil conferendum esse Religiosis, vt aliquem ad religionem accipiant.

3 *Tam ille, qui dederit, quàm ille, qui receperit*, &c.] Quamuis per vsuram & simoniam offendatur septimum præceptum de non furando, nihilominus tamen vsura, & simonia in eo maximè differunt, quia in illa solùm peccat recipiens, non verò soluens, per ea quæ D. Thom. 2. 2. *q.*78. *art.*4. Sot. *lib.*6. *de iustit. q.*1. *art.*5. Nauar. *in man. cap.*14. *num.*31. *& cap.*17. *n* 262. Couar. *in cap. quamuis part.*1. §.1. *num.*10. in hac verò tam dans, quàm recipiens, vt probat text. *in præsenti*, Ratio differentiæ est, quia vsura est prohibita in bonum proximi, ad præcauendam scilicet iniustitiam ne pretium pro eo quòd non est vendibile, recipiatur, & ita iniustitia solùm viget ex parte recipientis, non autem ex parte dantis: at verò in simonia ex vtraque parte peccatur contra Dei iustitiam, quippe omnibus prohibuit, ne aliter quàm gratis spiritualia reciperent, & pro illis non darent temporalia, quam rationem explicat Sot. *lib.*9. *de iustit. q.*8. *art.*1. *col.*3.

4 *Pro sepultura.*] Notatur ad hoc quòd prenij exactio pro sepulturis prohibetur; non obstante contraria consuetudine, quod non procedit si ipse inducatur cum principis licentia, vt docet Fr. Emman. *quæst. regul. tom.*3. *q.*58. *art.*2. de quo plures Doctores citaui ad *cap. abolendæ, de sepult.*

5 *Quia diuturnitas temporis*, &c.] Hoc intelligitur quoad Deum, & in foro animæ, tunc enim diuturnitas temporis auger peccatum, vt habetur *in cap. vlt. in princip. de consuetud.* respectu autem pœnæ ciuilis, & criminalis imponendæ, quando delictum est antiquum, scilicet commissum iam vltra decem annos, eo casu non debet puniri pœna ordinaria, sed mitiori, *l. si diutino ff. de pœnis*, de quo vide Couar. *var. lib.*2. *cap.*9. *num.*2. *vers. primum posse*, Clar. §. *fin. quæst.*60. *num* 32. Tiraq. *de pœnis temp. causa* 29. Perez *in rub. tit.*1 *col.*1. *vers.*

vers. cùm item quando post commissum delictum, lib. 4. Ordin. Cened. *d. collect. 16. num. 4.*

6 *Chrismatis, & olei receptione, &c.*] Aduertendum nihil pro Chrismate, & aliis oleis sactis recipi posse à parochis quamuis libere oblatum, quare eorum, qui præpositi sunt ad distributionem, consuetudo est tollenda qui nolunt ea dare, nisi oua, aut aliquid aliud ipsis tribuatur, vt aduertit Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 9. num. 13.* quem refert Vgolin. *de potest. Episc cap. 4. §. 3. n. 2.* & illo citato ego ipse *eod. tractat. par. 2. alleg. 31. num. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur.*
2 *Sacramenta gratis conferenda, quia pro eis conferendis, non licet aliquid exigere.*
3 *Sacramenta conferre nolenti, nisi dato aliquo temporali, an illud in extrema necessitate, vel ad redimendam iniustam vexationem dari liceat, ostenditur.*
4 *Pecunia pro matrimonio dari potest.*

Cap. Cùm in Ecclesiæ. IX.

Ex Conc. Lateran.

SImoniacum est pretium exigere pro introducendis personis in sedem Ecclesiasticam, instituendis Sacerdotibus, sepeliendis mortuis, benedicendis nuptiis, vel pro Sacramentis conferendis, vel collatis, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 25.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 618.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 8.* & desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alex. III. *cap. 7.*

Seu aliis Sacramentis conferendis.] Notatur ad hoc,
2 quòd non licet aliquid exigere pro sacramentis conferendis, vt docent Soar. *de Relig. tom. 1. tract. de simon. lib. 4. c. 10. num. 5. & cap. 11. n. 3. & cap. 14. num. 2. & cap. 47. num. 5.* citati à Cened. *ad Decretal. collect. 16. num. 3.* Aldret. *de religiosa discip. tuend. lib. 2. c. 14. §. 5. num. 47.* Redoan. *de simon. p. 3. c. 17. num. 18. & seq.* Filliuc. *tom. 1. tract. 45. c. 3. quæst. 9. num. 19.* Bonacin. *de simon. quæst. 4. §. 2. à princ.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 12. c. 3. quæst. 1.* vbi etiam tenet non posse operam, & laborem in Sacramentis conferendis pretio emi, vel vendi, latè & elegantèr Illustrissimus D. Rodericus à Cunha *in comment. ad c. 3. art. 24. ex numero 5.* In
3 extrema tamen necessitate dare pecuniam iniquo ministro Sacramenti petenti illam, & nolenti aliter Sacramentum ministrare, non semper est emptio Sacramenti, sed potest intentione dantis, habentisque ad hoc ius ex necessitate vrgente si parari, vt per Fr. Emman. *tom. 2. sum. c. 58. numero 7.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 29. num. 18.* Soar. *d. lib. 4. c. 12. num. 13.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 3. quæst. 14. num. 4.* Azor. *d. quæst. 3.* Iuuno & aliquando ad redimendam iniustam vexationem poterit licitè dari temporale ministro aliter nolenti Sacramenta conferre, iuxta tradita per Sot. *de iustit. lib. 9. quæst. 6. art. 1.* Redoan. *de simon. part. 1. c. 6. num. 8. & part. 3. c. 4. numero 16.* Soar. *d. c. 12. à num. 2.*

4 In glos. *Benedictionibus 2.* ibi, *licèt pro matrimonio aliquid dare, vel recipere non est peccatum.* Collige ex gloss. pro matrimonio posse pecuniam dari, idem affirmant *glos. 1. in c. honorantur 32. quæst. 2.* Præp. *in c. 3. de condit. appos.* sed dubium facit, quia constat pro conferendis Sacramentis non posse aliquid exigi, sed matrimonium est nouæ Legis Sacramentum gratiam conferens, vt de Fide definitum est in Conc. Trident. *sess. 24. de reform. matrim. can. 11.* vbi plures citaui DD. *in Remission.* quibus adde Basil. Pont. *in suo nouissimo tract. de Sacram. matrimonij lib. 1. c. 5. n. 5.* ergo pro eo pecunia peti non potest: augeretur difficultas ex *l. 2. ff. de donat. inter virum*, vbi dicitur matrimonia non debere esse venialia. Quare respondendum est in matrimonio interuenire pecuniam non ratione contractus humani, vt vulgariter dici solet, contractus enim matrimonialis inter Christianos non est separabilis à Sacramento, & per consequens velut quid annexum spiritualibus non est pecunia æstimabile, sed quia matrimonium est etiam in officium naturæ ad mutuum obsequium, & cohabitationem, ad prolis susceptionem, & educationem, atque ideo non conuenit, vt in hunc finem pecunia petatur ad hæc onera supportanda, quo modo rem explicat S. Thom. receptus 2. 2. *quæst. 100. art. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ pro consecratione nihil potest exigi nisi procuratio.*
2 *Simonia committitur si pecunia tradatur pro actione consecrandi.*
3 *Episcopus accedens ad consecrandam Ecclesiam consequitur alimenta, etiamsi Ecclesia sit Episcopatui vicina.*

Cap. Cùm sit X.

PRo Ecclesiarum consecratione nihil est præter procurationem exigendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 26.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 618.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 9.* & est post Concil. Lateranen. *p. 2. cap. 4.*

Nihil pro Ecclesiarum consecratione, &c.] Notatur ad 1
hoc quòd simonia committitur si pecunia tradatur pro actione conferendi, Calices scilicet, templum, Altaria, Chrisma, agnos Dei, benedicendi corporalia, aquam, vestimenta, incensum, cereum Paschalem, & similia, nec non faciendi alias Ordinum functiones, vt per Sot. *de iustit. lib. 9. quæst. 6. art. 2.* Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. cap. 13. n. 3.* Filliuc. *tract. 45. c. 4. quæst. 1. n. 2.* Bonacin. *de simonia q. 4. §. 4. à princ.*

Præter procurationem.] Notatur ad hoc quòd Epis- 3
copus accedens ad consecrandam Ecclesiam consequitur alimenta ab Ecclesia, etiamsi Ecclesia sit vicina Episcopatui, vt per Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 64. n. 3.* vbi *n. 4.* hoc intelligit quando Ecclesia habet vnde soluat, aliàs consecrat eam Episcopus proprio sumptu.

SVMMARIVM.

1 *Conuictus de simonia, vel infamatus, qui se purgare non potest, deponendus est.*
2 *Beneficium promittere non licet pro suffragio, seu voce electionis.*
3 *Simoniaca est electio, si pro suffragio beneficium promittatur.*
4 *Simonia probatur ex partis confessione.*

5 *Simonia*

5 *Simoniacus est promittens aliquid pro obtinendo Episcopatum,vel Abbatiam, aut nominationem à Rege.*
6 *Commutationes facere in prouisionibus beneficiorum est simonia contra ius positiuum.*
7 *Confessus de crimine extra iudicium non punitur, nisi confessus fuerit geminatè.*
8 *Mitius est agendum cum sponte confessis, quàm cum convictis.*

Cap. De hoc. XI.

1 Simonia quando est manifesta, siue notoria, aut simoniaci confessi in iure,vel legitimè confessi sunt, perpetuò ab Altaris ministerio deponi debent, aliàs secus. Si tamen publica fama laborant, eis Canonica purgatio indici debet, in qua si deficiunt, vt rei puniendi sunt, & seculares, qui aliquid receperunt, integrè Ecclesiæ restituere debent. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabarell.Bellam.Ioan. Andr. Anania,Host. Anch. Butr.Mar.Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.27.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.618.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Augst. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.... cap.10.*& est post Concil. Lateranen. *p.2. cap.13.*

2 *Vtrque consentiret eidem.*] Notatur ad hoc quòd non licet promittere beneficium pro suffragio,seu voce electionis, vt per Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 23. num.244.vers.2.* Soar. *de Relig. tom.1. lib.4. simon. cap.39. n.14.* Simoniaca enim est electio si pro
3 suffragio, siue, vt dicunt, pro voce electoris beneficium promittatur, ita Azor. *instit. moral. p.3. lib.12. c.7.quæst.1. vers. & itidem,* vbi etiam cum Abb. *in præsenti* resoluit Principes, & alios quoslibet seculares recipientes pecuniam vt tanquam patroni in electione consentiant, siue vt eam ratam habeant, simoniacos proculdubio esse, & restituere debere accepta Ecclesiæ, in qua est beneficium, quamuis non sit ex illius Ecclesiæ bonis beneficium constitutum.

4 *Quod si manifestum,* &c.] Notatur ad hoc quod ex partis confessione probatur simonia, vt per Flamin. Paris. *de resignat.benefic.lib.14.q.9.nun.4.cum seqq.*

5 *Tanquam auctores tantis celeris.*] Ergo promittens aliquid pro obtinendo Episcopatum,aut Abbatiam,vel nominationem à Rege, est simoniacus, vt per Rebuff. *de pacificis possess. num.199.*

6 *Præstarent.*] Notatur ad hoc quòd commutationes facere in prouisionibus beneficiorum est simonia contra ius positiuum, vt per Soar. *de Relig. tom.1.lib.4. de simonia cap.31.num.14.& cap.60. num.5.*

7 In glos. *Confessi fuerint in iure,* in princ. Notatur ad hoc quòd confessus de crimine extra iudicium non punitur, vt per Bernard. *reg.125.* si tamen confessus fuerit geminatè extraiudicialiter plenè probat delictum, Farin. *in praxi crimin. q.82.num.13.*

8 Notatur etiam ad hoc quod mitius est agendum cum sponte confessis, quàm cum conuictis, vt per citatos ad *cap. vlt. num. vlt. de furtis,* Tiraquel. *de pœnis temper. causa 30. n.1.* Illustriss.D.Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.3.n.1. dist.50.* vbi *n.2.* ex hac glos. pariter colligit confitentem metu probationis pro conuicto esse habendum, sed ab eo differre quoad pœnæ impositionem, & allegat Abb. *hic n.8.* dicentem hanc glos. singularem, & *in cap. at si clerici n.8. in princ. de iudic.* & Tiraquel. *de causa 30.n.9.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum est pro temporali obsequio beneficium Ecclesiasticum promittere.*
2 *Militia nobilitat.*
3 *Simonia committitur si quis habeat ius patronatus litigiosum, & cum causidico paciscatur se nominaturum ipsum, si causam sedulò, ac diligenter ageret.*
4 *Simonia est seruire alicui Prælato principaliter spe consequendi ab eo beneficium Ecclesiasticum secus si minus principaliter.*

Cap. Cùm essem. XII.

PRomissio sola rei spiritualis, v. g. Ecclesiæ dandæ si tale obsequium præstet,facit simoniam, & illud præstans non consequitur Ecclesiam. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq. Innoc. Collect.Zabarell.Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar.Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. p.27.* Alagona *in compend.iuris Canon. pag 619.* remissiuè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* refertur ab Anton.Aug. *collect.1. Decretal. lib.5.tit.2.cap.11.* & est post Concil. Latetanen. sub Alex. III. *part.2. cap.14.* 1

Miles.] Ergo militia nobilitat, de quo vide Tiraq. *de nobilit. cap.8. num.2. cum seqq.* Gutierr. *pract. lib.3. q.17.num.247.* 2

Promisit ei dare Ecclesiam, &c.] Notatur ad hoc quòd simonia committitur si quis habeat iuspatronatus litigiosum, & cum causidico paciscatur se nominaturum ipsum si causam sedulò, ac diligenter ageret, vt per Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.23.n.267. vers. committo.* 3

In glos. *Promiserat.* Celebris est glos. ad denotandum simoniam esse seruire alicui Prælato principaliter spe consequendi ab eo beneficium Ecclesiasticum, secus si minus principaliter, de quo vide Rebuff. *in praxi benefic. tit. quot modis beneficia acquirantur, n.5.* Fr. Emman. *in sum. tom.2. cap.59.num.9 & 10.* Couarr. *var. lib.1 cap.20. n.3. vers secundo.* Nauar. *in man. c.13. sub num.100. vers. quinto; & in cap. inter verba 11. q.3. corol.2. num 24. & cons.9. num.4. sub hoc tit. in antiq.& tract. de simbus human. actuum num.39.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.5. cap.90. n.4.* Zerol. *in praxi Episcop.p.1. verbo simonia §.11.* Sayr. *in claui Regia lib 10. tract 5.c.7.num.9.* Soar. *de Relig. tom.1. tract de simonia lib.4. cap.39. n.5 & 8.* Valer. Reginald. *d. lib.23. n.138.* Azor. *instit moral.p.3.lib.12.cap.11. q.2.* Flamin. Paris. *de confident.q.1.n.38.* 4

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus notorius in beneficio, aut infamatus, qui se purgare non potest, ab illo deponitur.*
2 *Simoniacus an priuetur, ipso iure, seu per sententiam remissiuè.*
3 *Deficiens in purgatione, aut eam sibi in iure indictam subire recusans, præsumptione admodum vrgenti conuincitur.*
4 *Præsumptiones, & coniectura in simonia debent esse euidentes.*

Cap. Insinuatum. XIII.

BEneficium simoniacè adipiscens, si hoc est publicum, & notorium, beneficio ab Episcopo priuandus est: si non est publicum, & notorium,sed tantùm publica laborat infamia, purgatio illi indici debet cum quinta, vel sexta manu sui Ordinis,& si in ea deficit, perpetuo priuatur beneficio. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hostiens. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris* 1

Pontif.

Pontif. pag.28. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.619.* remissiuè Ximen. *in concord.p.2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.2. cap.2.* & est post Concil. Lateranen. *p.2. cap.15.*

2 *Amoueas.*] Ergo simoniacus non priuatur ipso iure, sed per sententiam, de quo & an verum sit, vide Boër. *decis.127. num.1.* Flamm. *de resignat.benefic. lib.7. q.2. num.22. cum seqq. & lib.14. q.2. num.1. cum seqq.* Menoch. *remed.1. recup. n.135. & 136. & remed.3. n.68.* & *cons.67. num.4.* Paul Comitol. *respons. moral.lib. 6.q.41.* Vgolin. *de simon. tab.1.c.19.* Soar. *de Relig.tom. 1.lib.4. de simon.cap.58. num.3.* Filliuc. *tract.45.cap.13. quæst.9.num.24.* Bonacin. *de simon. q.7. puncto 2. diffic.1. ex num.1.* latè Nicol. Garc. *de benef.p.8. cap.1. n.3.* Farin. *fragment. crimin. p.1. lit.C. num.299.* aduertens hodie secundùm constit. *cùm detestabile,* Pauli II. esse inductam priuationem ipso iure. Quid dicendum in simonia reali ab vtraque parte completa per dationem rei spiritualis & temporalis, vide eundem Garc. *d.c.1. à num.16. cum seqq.*

3 In gloss. *Perpetuò,* fin. ibi, *deficiens in purgatione punitur.* Notatur ad hoc quòd qui dicit in purgatione, aut eam sibi in iure indictam subire recusat, præsumptione quidem admodum vrgenti conuincitur, vt per Cou. *in cap. alma mater, de sententia excom. lib.6. p.1.§.2.n.4.*

4 In ead. glos. ibi. *quod non est verum.*] Notatur ad hoc quòd præsumptiones & coniecturæ in simonia debent esse euidentes, vt per Clar. §. *simonia, num.12.* Mascard. *de probation. concl.1304. n.27. & 28.* Flamin. *de resignat. benefic. lib.14. q.8. num.14.* cum aliis citatis ad *cap. sicut tuis n.4. infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum est pretio, vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere.*

2 *Presbyteris prohibitum est, ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Episcopo, vel eius ministris.*

4 *Simonia est conferre beneficium pratextu consanguinitatis.*

4 *Preces in fauore, & gratia niti solent.*

5 *Simonia committitur si post auditam confessionem pro absolutione pecunia extorqueatur, siue pœnitens sit dignus, siue indignus absolutione.*

Cap. Nemo. XIV.

1 SImoniacus est presbyter qui aliquid spirituale, vel temporale acceperit à publicè peccante vt eius peccatum celet Episcopo, vel eius ministris; item qui respectu consanguinitatis, vel familiaritatis dimittit quin peccatum illud Episcopo innotescat, item & ille, qui aliquem pœnitentem, vel minus dignè pœnitentem gratia, vel fauore adducit ad reconciliationem, & ei dat testimonium reconciliationis, vel qui dignè pœnitentem à reconciliatione remouet, ex liuore. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anchar. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hostiens. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.28.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.619.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.2. cap.13.*

2 Difficilis est hic text. dum videtur probare simoniacum esse si clericus temporale aliquid accipiat, vt peccatum alterius celet, aut non denuntiet, item Prælatus, vt subditum non corrigat, quod ex hoc text. notant Gloss. *hic verbo celet,* Hostiens. Abb. Zabarell. Felin. & reliqui ferè omnes DD. idipsum affirmat S. Thom. *2.2. q.100. art.4. ad 3. & in 4. dist.15. q.5.* vbi Palud. & alij, Angel. *verbo simonia 3. n.42.* Syluest. *eod. verbo q.9. vers.5.* S. Antonin. *p.2. tit.1. c.5. §.17.* Sot. *de iustit. lib.9. quæst.6. art.2. v. ad 3. argum.* Bonac. *de simon. q.4. §.9. n.43.* Difficultas oritur ex definitione simoniæ, secundùm quam eius essentia in eo consistit, vt aliquid temporale, tanquam pretium spiritualium detur, aut recipiatur, vnde fit, vt necessariò ab altera parte pretium, ab altera aliquid spirituale aut dari, aut promitti debeat, vt simonia iudicetur: at verò vbi aliquis pretium recipit, vt non denuntiet, seu vt non corrigat, planè nihil spirituale dat, aut promittit, sed tantùm omittit facere, omissio autem curæ cùm nullum habeat actum positiuum, simoniam facere non potest, quia nihil ibi existit, aut fit spirituale. Quare Soar. *de Relig. tom.1. tract. de simonia lib.4. cap.22. n.14.* dicit illum duas habere partes, vnam à ptinc. vsque ad *vers. nec quemquam* exclusiuè, & aliam in toto illo versiculo vsque ad finem. In priori prohibetur presbyteris ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Episcopo, vel ministris eius, nullo de simonia facto verbo, nam hoc tunquam contrarium bonis moribus, & officio clericorum prohibetur, non verò tanquam religioni contrarium, nec vt simoniacum. In secunda autem parte prohibentur clerici reconciliare quempiam, vel reconciliationem alicui negare propter pretium, & de his ratio redditur, quia simoniacum est vtrumque, quæ verba ad hanc secundam, non autem ad priorem partem referuntur. Aliter etiam hunc text. exponi posse refert idem Soar. *eod. cap.22. num.15.* vt scilicet prima eius pars intelligi possit, & loqui videatur de presbytero, qui exercendo aliquo modo suam iurisdictionem, seu pastoralem curam subditi delictum Episcopo celat, cùm ad ipsum præsbyterum ex officio pertineat delicta hæc corrigere, vel deferre ad Episcopum, veluti si parochus non denuntiet subditum non suscipientem Eucharistiam in Paschate, tunc enim hunc committere simoniam probabile dicit. Sed omisso glossæ Innoc. Host. & aliorum *in præsenti* intellectu, dicendum mihi est ad exactam huius dubij explicationem, duobus modis posse contingere vt aliquis pretio peccatum alterius celet, seu non corrigat, aut per omissionem puram, cùm scilicet non denuntiat, aut correctionem omittit absque vllo facto positiuo, vel per actum aliquem positiuum, vt si parochus subditis persuadeat, vel præcipiat ne denuntient, cuius persuasionem actum spiritualem appellat D. Antonin. *d.§.17.* vel à Prælato, & eius ministris obtinet, vt denuntiati nomen aut non scribant, aut de libris deleant, etenim cùm Prælatus, aut iudex, & clericus pretio subditum criminosum à pœna absoluit, crimen ipsum condonat, impunitatem concedit, aut præcipit ne aduersus illum pro eo crimine procedatur, vel ad tempus, vel in perpetuum, his enim modis, & aliis similibus ita à correctione absistit, aut actum sui muneris, aut iurisdictionis Ecclesiasticæ positiuè gerat. His suppositis resoluendum est, quòd si priori modo per puram omissionem quis aut non denuntiet peccatum, aut non corrigat, quamuis ob id pretium recipiat, peccabit quidem grauiter, verumtamen simoniam non committit, & hoc casu procedit sententia Innoc. & antiquorum rationes, & argumenta contra communem adducta. Posteriori verò modo si per actum aliquem positiuum id fiat, simonia erit, quia verè spiritualia pretio æstimantur, & hoc casu locum habet text. *in præsenti, & in d. §. qui autem*

& communis sententia nostrorum, & Theologorum de qua *suprà*.

3 *Consanguinitatis.*] Ergo simonia est conferre beneficium prætextu consanguinitatis, de quo vide Diu. Thom. 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 5. *ad* 2. Sot. *de iustit. lib.* 9. *quæst.* 7. *art.* 4. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 107. Couar. *var. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4. Azor. *instit. moral part.* 3. *l.* 12. *cap.* 11. *quæst.* 1.

4 *Gratia, vel fauore.*] Id est, precibus, quia preces in fauore & gratia niti solent, vt per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 10. Intellige de precibus rationem pretij habentibus, veluti si fiant ex pacto expressè, vel tacitè inito cum eo, qui spirituale confert, vt si quis [illegible] beneficium Titio vt oret Principem pro se, ve[illegible]um laudet apud Principem, seu alium, q[illegible]unc huiusmodi actiones pretio æstimantur, & commutari videntur cum re spirituali: secus autem si nullum pactum præcessit, vel si preces postulatæ non fuerunt è collatore beneficij, seu rei spiritualis, quia tunc censentur factæ gratis, ac proinde simoniæ culpam non inducunt, ita S. Thom. 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 5. *ad* 3. Victor. *in relect. de simon. num.* 36. Redoan. *de simon. p.* 1. *cap.* 16. *sub fin.* Nauarr. *in man. cap.* 23. *num.* 102. & 107. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæst.* 3. Soar. *d. c.* 40. *num* 12. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 45. *cap.* 9. Lessius *de iustit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 1. *num.* 118. Bonacin. *de simon. q.* 1. § 1. *numero* 13. Nec obstat hic text. vbi absolutè reconciliatio concessa gratia, vel fauore simoniaca vocatur, quia respondèri potest cum Soar. nomine fauoris, vel gratiæ *in hoc text.* non intelligi fauorem & gratiam, quam facit is, qui preces exaudit, sed quam ipse intendit pro actione, quam facit, tunc enim simoniam committit, quia intendit temporale pro spirituali. Vel melius cum Bonacin *d.* § 1. *n.* 17. *vers. respondetur enim*, potest dici hîc sermonem esse de simonia latè accepta, vt importat quamlibet turpem actionem occasione rei spiritualis præstitam.

Vnde ex hac resolutione plura scitu dignissima colligit Bonac. *citato loco à numero* 13. vbi *in vers. ex nostra*, colligit simoniam committi dum Episcopus beneficium alicui promittit, vt pro se intercedat apud Principem, seu pro se petat aliquam gratiam, & *in vers. secundò*, infert simoniam committi dum collator beneficij promittit alicui beneficium si de se honestè locutus fuerit coram aliis, vel signa honoris exhibuerit, vel se ipsius consanguineum esse professus sit, & *in vers. tertio*, subdit simoniam committi dum collator intendens aliquem sibi obligare, promittit se beneficium ei collaturum si ab eo petatur, & *num.* 14. tenet simoniam committi ab eo, qui pecunia inducit familiarem, vel amicum Episcopi ad petendum pro se, vel pro alio beneficium, quamuis pecunia tradatur solùm mediatori, seu intercessori, non verò Episcopo, aut collatori *n.* 15. resoluit simoniam non committi tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non vt intercedant, vel opitulentur, seu procurent, sed solùm vt sibi aditum, vel facilem ingressum ad Prælatum concedant, quod est obsequium merè temporale pretio æstimabile, & *num.* 16. idem dicit si pecunia detur familiaribus, non vt intercedant, & procurent beneficium, sed solùm vt certiorem faciant Prælatum de Oratoris meritis.

5 *Ad reconciliationem.*] Notatur ad hoc quòd committitur simonia si post auditam confessionem pro absolutione conferenda pecunia extorqueatur, siue pœnitens sit dignus, siue indignus absolutione, vt per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 2. omnes enim actus iurisdictionis voluntariæ quatenus ad effectum spiritualem ordinantur materia sunt simoniæ, idem Soar. *d. lib.* 4. *c.* 20. *num.* 8. vbi *num.* 16. asserit quod actus iurisdictionis Ecclesiasticæ etiam contentiosæ sunt materia simoniæ, Bonacin. *de simon. quæst.* 4. § 17. *ex numero* 3.

In gloss. *Celet*, Notatur ad hoc quòd omissio actionis sacræ, & spiritualis ob pretium, potest esse propria simoniæ materia, de quo vide Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 22. *n.* 4. *cum seq.* Vgolin. *de simon. tab.* 1. *cap.* 4. § 3. Bonac. *d. q.* 4. § 9. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia emi, vel redimi non potest.*
2 *Capituli consensus requiritur etiam in distractu.*
3 *Contractus, & distractus à pari procedunt.*
4 *Dispositio loquens in vno de æquè principaliter vnitis aliud non comprehendit.*

CAP. Querelam. XV.

ECclesia non potest emi nec redimi. Item legitimè 1
citatus ad pœnitentiam, si contemnit stare iudicio, pars contraria mittitur in possessionem rerum de quibus est controuersia, nec sunt molestandi absque ordine iudiciario. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib* 5. *iuris Pontif. pag.* 29. Alagona, *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2 *cap.* 14. & est post Concil. Lateranen. *part.* 2. *cap.* 14.

Eorum Capitulo inconsulto, &c.] Notatur ad hoc 2
quòd consensus Capituli requiritur etiam in distractu, vt per Tiraq. *de iure mariti gloss.* 5. *num.* 13. Contractus enim & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem naturæ, *l. Pomponius* § *præterea ff. de acquir. possess. l. de tutela C. de in integr. restit.* Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 22. *n.* 6. Chal. Pereira *de potestate elig. cap.* 7. *n.* 15. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 168. *num.* 7. & 10. *seqq.* Ceuall. *comm. contra comm. tom.* 4. *q.* 897. *numero* 86. Card. Mantic. *de tacitis & ambiguis conu. lib.* 12. *tit.* 2. *à num.* 15. D. Barbosa *in l. hæres absens* §. *proinde, num.* 12. *ff. de iudic.* 3

In gloss. *Emi non potuit.* Notatur ad hoc quòd dis- 4
positio loquens in vno de æquè principaliter vnitis, aliud non comprehendit, neque ad illud extenditur, vt per D. Barbos. *in l. cùm Prætor* §. *fin. num.* 231. *ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Pecunia ab Ecclesiis exigi non debet pro Chrismate & num.* 2.

CAP. Ea, quæ XVI.

SImoniacum est pro Chrismate ab Ecclesia pecu- 1
niam exigere, siue eam cathedraticum, siue Paschalem præstationem, siue consuetudinem vocent. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Imola, Host. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 29. Alagona *in compend. iuris Canonici, p* 620. remissiùe Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 15.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt. 2
D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. Sot. *de iustit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 1. Torrecrem. *in cap. vlt.* 1. *quæst.* 3. & vide quæ dixi ad *cap. satis* 8. *num.* 7. *sub hoc tit.*

3 Probat etiam hic text. juncto *cap. in tantum* 36. *infrà hoc titul.* nullius consuetudinis prætextu obtineri posse, vt pro Chrismate, aut oleo consecrato exhibendo pecunia aliqua recipiatur, nec ex eo consuetudinem excusari quòd illa pecunia, cathedraticum, aut præstatio Episcopalis, aut pascnlum appelletur; vel alio quouis nomine, aut prætextu exigatur, idem probat text. *in cap. non satis, ad fin. hoc tit.* vbi consuetudo quantumuis longæua quasi iure diuino contrariâ improbatur ea ratione, quæ redditur *in cap. vlt. de consuetud.* facit etiam *cap. ad nostram, hoc tit.* Sed difficultatem facit, quòd ea pecunia tanquam cathedraticum, aut onus Ecclesiæ impositum exigi potest *cap. vlt. vt Ecclesiastica benef.* Obstat etiam quòd Prælati videntur posse exigere expensas, quas in oleo ex balsamo comparando, & aliis ad consecrationem necessariis faciunt in gratiam Ecclesiarum, & ratione expensarum videntur has pecunias exigere. Accedit quòd consuetudo sicut lex facit, vt illa temporalia, quæ à ministris spiritualium recipiuntur, non quasi pretium, sed quasi stipendium, vel onus reale Ecclesiasticis impositum, aut alia honesta ratione recipi iudicentur, idque legis, aut consuetudinis auctoritas, & Prælatorum expostulat, de quibus rectè censendum est, quod in hac materia colligitur *in cap. ad Apostolicam, hoc tit.* ex D. Thom. 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 3. iuuat *cap. mos antiquus, cum seqq.* 75. *dist.* & quæ de potestate consuetudinis ad excusandum à culpa, & pœna tradit glos. & DD. *in cap. cum venerabilis, de consuetud.* Barthol. *in l. si quis §. apud Labeonem ff. de edilit. edicto.* Abb. *cons.* 15. *lib.* 1. Ias. *in l.* 1. *numero* 62. C. *de summa Trinit.* Dec. *consil.* 117. Couar. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *numero* 5. Vrget tandem quòd omnis dispositio à consuetudine interpretationem assumit, *l. vt liberis, Cod. de collation. & ibi* Ias. *numero* 7. ab eáque actus omnis interpretatur, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* cùm autem pecunia prædictis casibus, vel tanquam cathedraticum, vt text. habet, vel tanquam census, aut honestum aliquod tributum ad sustentationem Prælatorum, vel pro expensis licitè recipiatur, auctoritas consuetudinis efficiet, vt sic, & non tanquam pretium receptum videatur. Quamobrem licet DD. *prædictis locis* difficultatem non satis expendant, resoluendum est in hoc text. *in d. cap. in tantum*, cum similibus consuetudinem quasi iuri diuino contrariam quantumuis longæuam improbari, quia de prauo eius initio Romanis Pontif. semper constitit, vt scilicet pro consecratione potius, quàm pro materia adeò exigua pecuniam illam extorqueri censeatur, ideo quod DD. docent non solùm illicitum esse pecuniam exigere ratione consecrationis, sed ne pro liquore ipso olei peti posse, provt affirmant Ioann. Andr. Zabarell. Abb. Anania, *num.* 1. *in præsenti*, ita accipiendum est, vt velint docere DD. non solùm pro sacramento Confirmationis, aut Vnctionis conferendo, sed nec pro ipso oleo consecrato pecuniam recipi posse, non quia materia ipsa nequeat per se vendi, vt dixit Sot. *de iustit. lib. 9. q. 6. art. 1. vers. per hæc*; sed quia cùm materia sit adeò exigua, vt vix pretio aliquo valeat æstimari, pecunia ratione consecrationis exigi videtur.

SVMMARIVM.

1 *Homagium facere pro habendis spiritualibus simoniacum est.*
2 *Homagium non præstant Clerici.*
3 *Simoniaci infamiam incurrunt, cùm per sententiam de hoc crimine fuerint condemnati.*

CAP. Ex diligenti. XVII.

HOmagium facere pro aliqua re spirituali acquirenda, vt pro beneficio, est simonia. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Marian. Socin. Felin. Panorm. Hostiens. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, p.* 29. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.* 620. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decret. lib. 5. tit.* 2. *cap.* 19.

Illicita.] Ergo clerici non præstant homagium, vt per Sanchez *de matrim. lib.* 6. *disp.* 11. *num* 9.

In gloss. *Infamia*, ibi, *simoniaci enim infames sunt.* Abb. *hic num.* 6. existimat simoniacos non incurrere hinc infamiam iuris ipso facto, sed cùm per sententiam de hoc crimine fuerint damnati (licèt antea possint incurrere infamiam facti) sequuntur Armil. *verbo simonia num.* 55. Vgolin. *de simonia tab.* 1. *c.* 18. *cap.* 5. 2. 8. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de simonia c.* 56. *n.* 21. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 1. *num.* 61. vbi aduertit non sufficere esse sequutam sententiam super crimine simoniæ, nisi in ea imponatur pœna dictæ infamiæ, saltem si ad alias pœnas est processum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatio, vel consecratio non censetur simoniaca, licèt Ordinatori aliquid donatum fuerit non expacto.*
2 *Donatio præsumitur si quantitas scilicet data sit parua, & tradens erat dines, & accipiens pauper, vel coniuncta persona.*
3 *Simoniam non inducit modica res.*
4 *Munus, quod precibus acquiritur, non gratis datur.*

CAP. Et si quæstiones XVIII.

IN donis datis, vel acceptis à conferente aliquid spirituale, vt cognoscatur an sit simonia, tria sunt consideranda. Primò qualitas personæ dantis, & accipientis, an dans diuiti sit pauper, vel dines: secundò qualitas quantitatis muneris an sit magni, vel minoris pretij; tertiò tempus donationis, vt si instante necessitate, vel alio tempore opportuno donatum sit. Vnde si ipsa persona electa offerat Ordinatori, vel consecratori suo electuarium, vel de vino, vel de aliis huiusmodi, quæ sunt modici pretij, & quæ non debent inclinare, vel mouere voluntatem recipientis, nec accipiens, nec donans putantur peccare. Illud autem Isaiæ 33. *Beatus qui excutit manus suas ab omni munere*, intelligitur de illis donis, quæ solent peruertere, vel allicere animum accipientis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania Anch. Butr. Marian. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hostiens. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 30. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.* 620. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decretal. lib 5. tit.* 2. *c.* 20. & post Concil. Lateranen. sub Alex. III. *part.* 1. *cap.* 1.

Fortè donaret.] Notatur ad hoc quòd donatio præsumitur si quantitas simpliciter data sit parua, & tradens erat dines, accipiens pauper, vel coniuncta persona; vt per Anton. Gom. *tom.* 2. *var. cap.* 4. *num.* 5. *in fine*, & *l.* 45. Taur. *num.* 59.

Quæ modici pretij fuerint, &c.] Notatur ad hoc quòd modica res non inducit simoniam, vt per Tiraquell. *in tract. de iudicio in rebus exig. v. trigesimo*, Flamin. Parisi. *de confident. q.* 27. *n.* 95. Rot. *in ciuitatis plebis præturæ simoniæ* 13. *Ianuarij* 1620. coram bonæ mem. Burato inter

inter eius impressas *decis.443. num.3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.24. num.166.& 219.* Aloysi.Ricc. *in decisionibus Curiæ Archiepis. Neapol. decis.208. n.6. cum seqq.* Soar. *de relig. tom.1. tract. de simonia lib.4. cap.3. num.5. cum seqq.* vbi *cap.38. num.2.* aduertit in hoc text. non dici parnam pecuniam minimè sufficere ad simoniam, si pro pretio detur, sed probari quando datur paruum munus, & non constat datum esse pro pretio, tunc non præsumi tali intentione datum, præsertim quando aliæ circunstantiæ non iuuant ad præsumptionem: & ideò in foro exteriori non reputari simoniacum, qui parua munuscula Prælatus offert, resoluit Fr. Emman. *quæst.regul.tom.2.q.47. art.3. ad fin.* vnde dicit Bonacin. *de simon. quæst.3. num.13. vers. secundò,in fine,* quòd vt [illegible]imùm paruitas pretij excusare solet à simonia, q[illegible]iodicum dari non solet pretium rei spiritualis causa beneuolentiæ, vel titulo gratitudinis, a[illegible]nim simonia ratione paruitatis materiæ non potest esse veniale peccatum, vt per Vgolin. *de simon. tab.1. cap.16.* & *cap.54. num.3.* Soar. *d. lib.4. c.2. num.3.* Filliuc. *tom.3. tract.43. cap.1. quæst.6. num.13.* Argum. huius text. tenet Tiraquell. *in tract. proximè citato vers.82.* quòd licèt iudex ab omnibus omninò muneribus abstinere debeat, vt cum omni puritate iudicium illius procedat, non tamen prohibetur accipere modica quædam talia, scilicet quæ iudicantis animum non immutent.

4 In gloss. *Non petenti.* Notatur ad hoc quòd non gratis datur munus quod precibus acquiritur, vt per Tiraquel. *de retractu conuent. in præf. num.23.* Vide dicta ad *cap. nemo num.4. sup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Abbas, & maiores de Conuentu si pro receptione monachi receperunt pecuniam ex pacto, ab officio, & beneficio suspenduntur, & taliter recepta pecunia restituitur, & in aliud monasterium ita receptus transfertur.*
2 *Simonia causa datum, restituendum est danti.*
3 *Datum ob turpem causam non repetitur quando turpitudo versatur etiam ex parte dantis.*
4 *Præstatur intellectus ad hunc text.*
5 *Sumptus facti à patre in conuiuio causa nuptiarum, vel in die professionis, aut occasione Sacri à filio facti non sunt computandi in eius legitimam.*

Cap. Veniens. XIX.

1 ABbas, & Monachi si pro ingressu Religionis aliquam pecuniam accipere conueniant, & ex conuentione accipiant, quamvis dicant hanc esse consuetudinem. Abbas, & maiores personæ monasterij sunt suspendendi ab executione officij, & pecunia est restituenda danti, & ita ingressus cum habitu ad aliud monasterium transire debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioann. Andr. Bellem. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hostiens. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag.30.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.611.* remissiuè Casal. *in annotat.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Antonio Augustino *collect.2. Decretal. lib.5. tit.2. cap.1.*

2 *Ad restituendam,* &c.] Ergo datum causa simoniæ restituendum est danti contra principia in materia titulorum *ff. & C. de condict. ob turpem caus.* secundùm quia non est locus repetitioni quando turpitudo versatur etiam ex parte dantis, *l.3. l. si ob turpem, vers. porrò, ff. illo tit.* & post Ordinarios *ibi,* Sot. *de iustit. lib.4. quæst.7. art.1. ad 2.* Nauarr. *in man. c.17. n.30.* Molin. *de iustit. tract.2. disput.82. cum seqq.* Lessius. *eod. tract. lib.2. cap.14. num.58.* Rebell. *de obligation. iustitiæ part.2. lib.18. quæst.29. à num.3.* propter quæ Couarruu. *in reg. peccatum part.2. §.2. num. vltim.* dicit 4
text. procedere, quia ipse Fr. bona fide dedit monachis exigentibus prætextu consuetudinis ad prandium monachorum, cùm in hoc casu non omninò manifesta esset dantis turpitudo refert Soar. *de relig. tom.1. lib 4. de simonia c.60. num.11.* vbi tamen *num.11.* pro veriori huius text. intellectu asserit presbyterum, de quo *in præsenti,* factum fuisse religiosum, & propter ingressum simoniacum siue bona, siue mala fide ab ipso perpetratum compelli transire ad aliud monasterium, & ideò præcipi pecuniam illi reddi non in gratiam eius sed monasterij, ad quod transfertur.

Pro pastu.] Vtrùm autem sumptus facti à patre in 5
conuiuio casu nuptiarum, vel in die professionis, aut occasione Sacri à filio [illegible] sint computandi in eius legitimam, vide Mol[illegible]rit. *tract.2. disp.238. vers. de expensis.* Bonacin. [illegible]*contract. lib disp.3. q.6. puncto 6. §.vnic. num.11.* negatiuè respondentes, assentitur noster Valasc. *de partic. c.13. num.37.* vbi resoluit propinæ, quæ dantur in locum epularum & conuiuij quod in die professionis solet dari omnibus monialibus, non debent conferri.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit ordinandus si præsentatori suo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipso præsentetur, & n.2.*
3 *Pecunia an quæcunque sufficiat ad simoniam inducendam, remissiuè.*
4 *Vsura an ratione paruæ quantitatis dari possit, remissiuè.*

Cap. Ex tuæ. XX.

SImoniacus est ille, qui debens ordinari dedit præ- 1
sentatori, v.g. Archidiacono pecuniam, id est, sex solidos ex pacto, & si res est secreta, non est inuitè & coactè suspendendus ab officio, sed ei est iniungenda pœnitentia secreta, & sine coactione est monendus, & inducendus vt fiat Religiosus, & perpetuò abstineat. Colligunt eò Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hostiens. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.31.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag.621.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. August. *collect.2. Decretal. lib.5. tit.2. cap.2.*

Collige ex text. ordinandum committere simoniam 2
si præsentatori suo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipso præsentetur, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.23. numero 199. in fine.*

Sex solidos soluis.] Ergo quæcunque pecunia sufficit 3
ad simoniam, de quo vide Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exig. vers.30.* Soar. *de Relig. tom.1. lib.4. de simonia cap.38. num.2.*

In gloss. *Sex solidos,* ibi, *quicquid sorti accedit vsura* 4
est. Ergo ratione paruæ quantitatis vsura dari potest, de quo vide S. Thom. *2.2. quæst.66. art.6. ad 3.* Conarr. *var. lib.1. cap.3. num.12.* & citatos *ad proœm. Decretal. num.48.*

SVMMARIVM.

1 *Pecunia exigi non potest pro ministerio Ecclesiastico exercendo, vel pro vicariis assignandis, vel pro Chrismate.*
2 *Simoniæ materia sunt omnes actus procedentes à potestate Ordinis.*
3 *Vicarius Episcopati non potest pretio constitui.*

CAP. Ad nostram. XXI.

1 PEcunia exigi non potest pro ministerio Ecclesiastico exercendo, vel pro vicariis assignandis, vel pro Chrismate. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henr. Host. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 32.* Alagona *in compend. iuris Canonici. pag. 622.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 3.*

2 *Pro ministerio Ecclesiastico.*] Notatur ad hoc quòd omnes actus procedentes à potestate Ordinis sunt materia simoniæ, vt per Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 13. num. 2. & cap. 9. num. 6.* resoluit quòd absolutio à censuris est materia simoniæ.

3 *Siue pro Vicariis assignandis.*] Notatur ad hoc quòd Episcopi vicarius non potest pretio constitui, vt per Soar. *d. lib. 4. cap. 24. num. 5.* vbi *num. 8.* etiam per hunc text. resoluit quòd omnes actus iurisdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum spiritualem ordinantur, sunt materiæ simoniæ. Vide quæ dixi *ad c. considere 38. infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensari potest cum simoniacè ordinato qui simoniacus non est.*
2 *Beneficij titulus per simoniam obtenti, etiam data probabili ex parte prouisi ignorantia, est inualidus.*
3 *Episcopus dispensare potest, quando quis per simoniam promotus est ignoranter.*
4 *Episcopus in vim Decreti Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. an possit absoluere sacerdotem suum subditum in simonia occulta, & rehabilitate ad Ordines, & beneficia, remissiuè.*

CAP. De simoniacè. XXII.

Luc. III.

1 EPiscopus potest dispensare cum [illegible]is, qui simoniacè sunt ordinati, ipsis tantùm [illegible]ientibus, vt remaneant in suis ordinibus, quia [illegible]unt simoniaci. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. [illegible]ect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hostiens. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 32.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 622.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 18.*

2 *Vtpote ipsis ignorantibus,* &c.] Ergo titulus beneficij per simoniam obtenti, etiam data probabili ex parte prouisi ignorantia, est inualidus, vt per Abb. *in c. pen. not. ab. 1. de electione,* Couarr. *in reg. peccatum, p. 2. §. 8. n. 8.* Soar. *tom. 1. de Relig. lib. 4. de simonia lib. 4. cap. 57. n. 35.* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 35. num. 142.* Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tract. 6. c. 15. num. 79.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 178.* Bonacin. *de simon. q. 7. puncto 2. n. 19.* Ratio est, quia titulus beneficij simoniacè habitus non in pœnam criminis, sed ex ipsa rei natura est inualidus, & ignorantia quantumcunque probabilis non suffragatur ad tollendam nullitatem, quæ non fuit inducta in pœnam, arg. glossæ receptæ *in cap. statutum, verbo numerandum, de præben. lib. 6.* singularis in id secundùm multos citatos à Cou. *in c. 3. n. 4. de testam.* Quæ quidem resolutio habet locum in solis beneficiis Ecclesiasticis, non verò in aliis officiis secundùm Soar. *d. c. 57 n. 46.* Vgolin. *de simon. tab. 4. c. 5. n. 2.* Filliuc. *tract. 45. c. 13. q. 8.* Bonac. *d. puncto 2. n. 21.* nec in pensionibus, quarum collationem simoniacè factam validam esse tenent proximè citati; sed in praxi contrarium esse obseruandum, notat Bonac. *vbi suprà num. 22.* & tenet expressè Nicol. Garc. *de benefic. in addit. ad 1. p. cap. 5. num. 16.* Limitatur etiam supradicta principalis resolutio vbi simonia commissa fuerit cum vno ex electoribus, seu præsentatoribus, seu collatoribus inscio electo, seu præsentato, quia tunc valida videtur electio, vel præsentatio, vt tenent Nicol. Garc. *p. 8. c. 1. num. 12.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 6. cap. 15. num. 8.* Bonacin. *d. puncto 2. num. 24. non limitatur secundò* vbi *n. 25.* limitat etiam modò simonia realis sit & completa, non autem conuentionalis, & semirealis tantùm.

Vtrùm autem obtinens beneficium bona fide ignorans scilicet simoniam ab alio commissam, gaudere possit reg. de triennali possessore, ita vt elapso triennio turbari nequeat, & molestari circa illud beneficium: vide Vgolin. *d. tab 4. c. 6. §. 9.* Valer. Reginald. *d. lib. 23. n. 186.* Nicol. Garc. *d. p. 8. c. 1. n. 14. & seq.*

In gloss. *Remanere,* ibi, *potest Episcopus cum talibus dispensare.* Notatur ad hoc quòd Episcopus dispensare potest quando quis per simoniam promotus est ignoranter, seu nesciens pro sua promotione datam esse pecuniam, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 185.* Bonacin. *de simon. q. 7. p. 2. diffic. 2. n. 4.* An autem Episcopus in vim decreti Concilij Trid. *sess. 24. de reformat. c. 6.* possit absoluere Sacerdotem suum subditum in simonia occulta, & rehabilitare ad Ordines, & beneficia tam obtenta, quàm obtinenda, vide Vgolin. *de simon. tab 4. c. 6. §. 7. num. 2.* Henric. *in sum. lib. 13. c. 56.* qui tenent Episcopum posse dispensare, modò simoniacus nondum sit condemnatus de simonia, sed contrarium tuentur Soar. *de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de simonia c. 61. n. 11.* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 35. num. 140.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 8. c. 1. num. 74.* Bonacin. *de simon. quæst. 7. puncto 2. diffic. 2. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Electioni contradicens, & à contradictione cessans pro pecunia de voluntate electi tradita, facit vt sic electus confirmatione subsequuta sit simoniacus, & beneficio renuntiare teneatur.*
2 *Reuelare peccatum, & peccatorem pro consilio habendo nullo modo licet.*
3 *Simoniæ labe non caret qui plurium electorum suffragia electus pecuniam dederit alicui electori contradicenti ne repugnando electionem impediat.*
4 *Simonia non est post ius quæsitum, seu obtentum beneficium, aut aliud spirituale donum redimere vexatum, aut aliud spirituale donum redimere vexatum, aut aliud spirituale donum redimere vexatum, vt iustam sententiam ferat ostenditur.*
5 *Litiganti an licitum sit dare aliquid temporale iudici vt iustam sententiam ferat ostenditur.*
6 *Declaratur text. in præsenti, & n. 7. & 8.*
9 *Eligendi ad dignitates ius non potest vendi.*

C 2.

CAP. Matthæus XXIII.

ELectioni si aliquis contradicat, & amici electi eo
1 consscio & volente dederint munus contradicenti, & sic cessante contradictione eligitur & administrat, simoniacus est, & tenetur statim relinquere administrationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabareli. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 32.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 622.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib 5. tit. 2. cap. 21.* & est post Concil. Later. sub Alex. III. *p. 40. cap. 4.*

2 *Secreta nobis insinuatione monstrauit.*] Ergo pro consilio habendo peccatum & peccatorem reuelare licitum esse videtur, sed ab hoc omni veritate alienum est, vt tenet Nauarr. *in cap. sacerdos, de pœnitent. dist. 7. n. 127. in fine*, vbi refert in hoc text. nullum verbum esse, quo significetur Matthæum Cardinalem suscepisse casum relatum in Pœnitentia, sed solùm secretè id retulisse Papæ.

3 *Quo magister discordiæ, &c.*] Notatur ad hoc quòd simoniæ labe non caret, qui plurium electorum suffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti ne repugnando electionem impediat, vt per Azor. *instit. moral p. 3. lib. 12. cap. 7 q. 1. vers. quæres.*

4 Hîc sedet materia redimendi vexationem in beneficiis, de qua tractant Doctores citati per Cened. *ad Decretal. collect. 164 num. 1.* quibus addo Bonacin. & ab eo citatos *in tract. de simonia quæst. 6. puncto 5.* Conclusio est recepta post ius quæsitum, seu obtentionem beneficium, aut aliud spirituale donum, non [illegible]oniam redimere vexationem, quæ pro iure tuendo iniustè infertur, vel probabiliter timetur, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de simonia in renunt. num. 18. cum seqq.* Redoan. *de simonia p. 2. c. 31. num. 48. & part. 3. cap. 2. num. 5.* Menoch. *cons. 67. n. 17. cum seqq.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 80. num. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. n. 124.* Nauarr. *in manu. c. 23. sub num. 102. & cons. 48. num. 44. sub hoc tit. in nouis,* Card. Tolet. *in sum. lib. 5. cap. 90.* Gutier. *Canonic. lib. 2. cap. 23. n 37. cum seqq.* Prosp. de Augustino *ad Quarant. in summa bullarij, verbo beneficiorum possessio, lit. B. vers. quamuis,* Azor. *instit. moral. part. 3. lib 12. cap. 11. quæst. 4.* Lessius *de iustit. lib. 2. c. 35. dub. 18. num. 107. cum seqq.* Card. Tusch. *tom. 6. lit. V. concl. 174. num. 1.* latè Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 19. num. 7. & cap. 50. à princip.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 10. quæst. 4. num. 5.* Filliuc. *tract. 25. c. 11. quæst. 3.* Sic etiam in foro conscientiæ licitum est litiganti ad redimendum vexationem iudici etiam publicum stipendium habenti dare aliquid tenale vt per seiustam sententiam ferat, quando imminet periculum certum, aut omnino verosimilius futurum quod euidens litigantis iustitia ab eodem iudice inique alioquin iudicaturo, peruertatur, vel iniustè differatur; nam ex parte sic petentis datur iusta causa petendi, nempe necessitas conseruandi ius suum in iudicium deductum, vel vtilitas moralis in acquisitione alterius iuris in iudicio prætensi; ex parte verò iudicis concurrit promptitudo ad dictum opus de se licitum, nempe iustam sententiam peccaminosè faciendum, ferendo eam iniustè, ita glos. *verbo ille, in cap. non sanè 14. quæst. 5.* Abb. *in c. cùm ab omni, num. 8. de vita & honest. cleric.* Sylvest. *verbo restitutio 2. §. 1 & eod. verbo 4. §. 1.* Couar. *in reg. peccatum p. 2. §. 3. n. 1. col. 2.* Menoch. *de arbitr. casu 342. n. 8. & 9.* Molin. *de iustit. tract. 8. disp. 88. n. 2. cum seqq.* Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. c. 3. n. 7.* Iacob. de Graffis *in decisionibus aureis p. 1. lib. 2. cap. 123. n. 1. cum seqq.* Fr. Emman. *in summ. tom. 2. c. 41. num. 7* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 14. num. 64.* Rebel. *de obligat. iustitiæ p. 2. lib. 18. q. 12. n. 4.*

Restat nunc vt videamus quare in hoc text. ille re- 6
demptor suæ vexationis fuerit iudicatus simoniacus, quia à maiori & saniori parte electus proponitur, tum etiam, quia contradictionis auctor magister discordiæ appellatur. Inprimis glos. *hic, verbo paucis*, intelligit contradicentes ius probabile habuisse ad electionem impugnandam, aut quia fuerat contemptus, contra *c. quod sicut 28. & cap. coram 31. de elect.* vel aliquem patiebatur defectum electus ipse, ex iis, quæ habentur *in c. cùm in cunctis, eod. tit. de elect.* sicque non redimebatur vexatio, sed potiùs ius spirituale. Ab hoc tamen intellectu recedunt Abb. *n. 4.* Anan. *n. 3.* quia vt aiunt, textum restringit, ostendit enim aptis verbis Pontifex *in præsenti* contradictionem fuisse iniustam.

Quapropter Innoc. *hîc* intelligit in hoc text. non 7
fuisse licitum pecuniam dare, quia electus nondum fuerat confirmatus, nec possessionem adeptus beneficij, sic docens licitum esse circa beneficium, aut aliud ius spirituale plenè quæsitum, & possessum vexationem redimere, quia spirituale nihil acquiritur, & sic procedat recepta resolutio circa vexationem redimendam, de qua *suprà*, cùm verò nondum plenè quæsitum est, sed de iure quærendo agitur non esse licitum, quia tunc videtur ius illud pecunia comparare; & in his terminis procedat text. *in præsenti*, hanc Innocentij sententiam probant Zabarel. Abb. & communis *in c. dilectus lib. 1. hoc tit.* Sylvest. *verbo simonia q. 13.* Angel. *eod. verbo in 2. §. 13.* testatur communem Præp. *in sum. 1. q. 1. n. 30.* Soar. *d. lib. 4. c. 50. n. 8.* Bonacin. *d. p. 5. n 4. in fin.* Sed hæc communis sententia quamuis videatur conuenire hypothesi huius text. nullum habet iuris fundamentum, etenim non semper licet circa ius quæsitum vexationem redimere, si aliter impedimentum commodè valeat remoueri. Nec item ad rem facit quòd beneficium nondum plenè sit quæsitum, quoniam Canonicus electus eo modo suam potest electionem defendere, sicut confirmatus; aut institutus ipsum beneficium, atque ideo frustrà distinguût DD. inter beneficium plenè acquisitum, & non plenè, cùm vtroque casu nihil aliud intendat redimens vexationem quam iniustum impedimentum remouere, atq; ideo simoniam non committit.

Ego igitur dicendum puto non ideo pecuniam il- 8
licitè fuisse datam quòd electus nondum fuerat confirmatus, vt malè Innoc. & communis existimat, nec etiam; quia contradicentes iustam causam habebant, vt contra verba text. glos. vult, sed quia constabat tantùm non esse aduersarij potentiam, vt non potuisset electus commodè ius suum apud iudicem consequi, & obiecta impedimenta remouere, quo pacto etiam procedit text. *in c. ad aures, infr. immediatè seq. hoc tit.* poterat enim excommunicatus de quo *ibi*, superiorem adire, vt glos. & DD. *ibidem* obseruant. nam ex tribus, quæ insimul concurrere debent ad vexationem iustè redimendam in spiritualibus, vnum est, vt vexatio ab eo fiat, qui ratione officij, diuitiarum, aut aliunde adeò sit potens, vt nisi eo modo à lite, aut molestia remoueatur, non posset redimens commodè, aut sine magno dispendio ius suum pacificè possidere, consequi aut defendere, vel tantum sit in mora periculum, vt magnum aliquod detrimentum immineat si iudicialis auctoritas expectetur, tradunt glos. *verbo absolutionis, in d. cap. ad aures*, vbi Ioann. Andr. *& in d. cap. dilectus.* Abb. *num 4.* Anan. & Felin. 3. & receptum testatur parum sibi constans Redoan. *in tract. huius tit. part. 3. cap. 2. num. 17.* Et etiam non ineptè potest dici electum sæpè habuisse conscientiam, & ideo iubetur celeriter administrationem dimittere, ne fortasse si

scrupulum remouere non possit, maneat in peccato, ad quod etiam erroneam conscientiam obliget, *extr. de præscript.* & ideò summus Pontif. quod est tutius imperauit, iuxta text. *in cap. pen. de homicid.* Cui interpretationi conueniunt illa verba, ibi, *multum tibi consulis*, &c. sicque non constabat de simonia, sed dubitabatur.

9 *Celeriter, ac sponte dimittas.*] Notatur ad hoc quòd ius eligendi ad dignitates non potest vendi, vt per Soar. *d. lib. 4. de simonia cap. 20. num. 7.* Bonacin. *de simon. q. 4. §. 17. num. 3. vers. quartò.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniæ est materia pretium recipere pro absolutione ab excommunicatione, & n. 2.*
3 *Vexationem redimere pecunia, an quis possit, vt absolutionem obtineat ab excommunicatione, ostenditur.*
4 *Simonia an committatur, si aliquis det pecuniam pro obtinenda absolutione in sacramento pœnitentiæ, si aliter sacerdos nolit absoluere, ostenditur.*

CAP. Ad Aures. XXIV.

1 PRo absolutione ab excommunicatione nihil potest peti, vel exigi. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 33.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 622.* remissiue Ximen *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decretal. d. lib. 5. tit. 2. cap. 4.*

2 *Ipsum gratis faciatis absolui.*] Nam pretium recipere pro absolutione ab excommunicatione materia est simoniæ, vt per Soar. *de Relig. tom 1. lib. 4. de simonia cap. 19. num. 6 & cap. 50. num. 21.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 122. in fine* vbi idem tenet de actu ferendi censuras. Intellige quando pretium, seu pecunia petitur pro absolutione; si verò petatur loco pœnæ, veluti spreti mandati, iustè peti potest probant Hostiens. *in sum. sub tit. de sentent. excom. vers. & qualiter col. 2.* S. Antonin. *part. 2. tit. 1 c. 5. §. 16.* S. Thom. *in 4. dist. 25. q. 3. art. 2. ad 6.* Felin. & Anan. *in fine, in hoc text.* simili ratione ne concionator pro concione, est enim res quædam spiritualis illa explicatio Scripturarum ad nostram vtilitatem spiritualem, nec fieri potest nisi ab habente spiritualem potestatem. *cap. sicut in vno corpore, de hæretic.* & laicis prohibetur, *in cap. 2. eod. tit. de hæret. lib. 6. & in cap. noua, de pœnit. & remis.* de qua re per Sot. *de iustit. lib. 9. q. 6. artic. 2.*

3 In glos. *Absolutionis.* Notatur ad hoc quòd potest quis pecunia vexationem redimere vt absolutionem obtineat ab excommunicatione, contrarium tenet Innoc. *in præsenti*: at verò Ioan. Andr. etiam *hic* conciliat vtramque sententiam, aut excommunicato, inquit, imminet aliquod præiudicium ex dilata absolutione, puta quia speratur eligi, vel debet eligere, & tunc locum habet opinio huius glossæ: aut non imminet tale periculum, & tunc verum est quod Innocent. dicit, quam distinctionem satis probabilem, & æquam esse dicit Panorm. *hic*, & refert Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 12. c. 11. q. 4. vers. quares.* Sed verius est indistinctè asserere simoniam non committi tradendo pecuniam ad redimendam iniustam vexationem in ferendis censuris, vel in absolutione impendenda, vt si excommunicatio iniustè feratur, aut absolutio iniustè denegatur, aut per potentiam & vim impediatur, eo quòd pecunia tunc detur pro tollenda vexatione, & iniquo impedimento ac iniuria, non pro actu spirituali, ita Soar. *d. lib. 4. cap. 50. ad fin. num. 43.* Bonacin. *in tract. de simon. q. 5. puncto 5. n. 10*

4 Notatur etiam ad hoc quòd pro absolutione in sacramento Pœnitentiæ si aliter Sacerdos nolit absoluere pœnitentem, non potest dari pecunia absque labe simoniæ, vt per Spin. *in speculo testam. gloss. 7. princip. num. 36.* quod ea ratione fit, cùm Sacramentum pœnitentiæ non sit ita necessarium simpliciter, sicuti Sacramentum Baptismi, non potest recipi à simoniaco, sicut Baptismus vt tradit Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num. 7.* & Vgolin. *de simon. tab. 1. cap. 44. num. 5 & 6. & cap. 50. num. 7.* sed verius quod dixi ad *cap. dilectus 28. infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi per simoniam recepti in quas pœnas incurrant, ostenditur*
2 *Simonia consistit in venditione ingressus ad monasterium.*
3 *Monasterij pro ingressu non licet aliquid exigere, vel accipere, quasi pretium.*
4 *Professio in religione facta per simoniam est valida.*
5 *Monachus ob simoniam detrudendus est in arctius monasterium, & potest ibi profiteri.*
6 *Electio simoniaca est, si aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit.*

CAP. De Regularibus XXV.

Clemens. III.

MOnachi si scienter per simoniam sunt ingressi monasterium, debent dimittere illum locum, quem adepti sunt, & adire solitudinem, vel alia strictiora monasteria vbi agant pœnitentiam de tali excessu, si ipsis ignorantibus fuit data pecunia, cogendi sunt renunciare eidem loco, & posteà si ita expedient, sine scandalo reducendi in eundem, vel collocandi in alio, in quo seruiant Deo. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 24.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 628.* remissiue Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 7.*

Collige ex text. professionem simoniacè in Religione factam esse validam, nam cùm *in hoc text.* dicatur simoniacè professum non debere manere in eodem monasterio, sed in aliud eiusdem religionis detrudi, in quo pœnitentiam agat, si non reperiatur, debere ibi manere, iam probat professionem fuisse validam & ideo ita tenent Nauar. *commento 4. de Regular. num 15.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 63. art. 3.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib. 5. quæst. 228.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 49.* Peregr. *in commentar. ad constit. Cleric. Regular. p. 1. cap. 1. lit. C. §. 13.*

2 *Qui per simoniam ingressum*, &c.] Notatur ad hoc quòd in venditione ipsius ingressus consistit simonia, vt per Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 17. num. 13.* Nam pro ingressu monasterij non licet aliquid exigere, vel accipere quasi pretium, licet tamen si monasterium sit tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, gratis quidem ingressum monasterij exhibere, sed accipere aliquid pro victu personæ, quæ in monasterium fuerit recipienda si ad hoc non sufficiant monasterij opes, ita D. Thom. 2. 2. q. 100.

*q.*100. *art.*3.*ad* 4.*& in* 4. *dist.*25. *q.*3.*quæstiunc.c. ad* 7. Azor. *instit.moral.p.*3. *lib.*12.*cap.*16.*quæst.*1.Barthol.de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis disp.*1. *dub.*3. Merlin. *de legitima tit.*1. *lib.*2.*q.*14.*num.*6.

Omnino dimittant.] Ergo professio in religione facta per simoniam est valida, cùm solummodo in pœnam prohibeatur talem Religiosum permanere in monasterio in quo sic professus est, de quo vide Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *num.*181. *vers. secundum,* Vgolin. *de censur. tab.*1.*cap.*4.§.4.Soar.*d lib.* 4.*de simon.cap.*57.*num.*8. Lessius *de iustit. lib.*2.*cap.*35. *dub.*23. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*5.*cap.*4. *n.*39. Filliuc. *tract.*45.*c.*13. *quæst.*6.*num.*1. Bonacin. *de simonia q.*7. *puncto* 2.*num.*7. 4

Seu alia monasteria districtiora adeant.] Notatur ad hoc quòd monachus ob simoniam detrudendus est in arctius monasterium, & potest ibi profiteri, vt per Sanchez *de matrim.lib.*4.*disp.*13.*num.*3. 5

Si autem ignorantibus, &c.] Notatur hoc quòd electio simoniaca est si aliquis ignorans electo pro eo eligendo pecuniam dederit, vt per *c. instit. moral.p.*3. *lib.*12.*c.*7. *q.*1. *vers. simoniaca,* vbi etiam idem dicit si renuente electo pecunia detur, etiamsi alioquin esset eligendus, intelligendo procedere quando pecunia data fuerit sine dolo, & fraude. 6

SVMMARIVM.

1 *Canonicatui renuncians eo quòd per simoniam ad illum ignoranter assumptus fuerat, si postea de nouo ex compassione ad eundem eligatur, non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.*
2 *Beneficium ante* 14.*annum nullus potest obtinere.*
3 *Prouisio simoniacè facta ignorante proniso est nulla ipso iure.*
4 *Dispensare potest Episcopus cum simoniaco ignorante, cum sciente tamen solo Papa.*

Cap. Ex insinuatione. XXVI.

1 SImoniacè promotus, v. g. ad Canonicatum ipso insciо, & deinde re cognita renuntiat Canonicatum in manu superioris, si superior, vel Capitulum compatiens de nouo illum eligit ad eundem Canonicatum, propter vltimam electionem obtinebit vltimum locum in choro, & in aliis officiis, & ipse nihil poterit prætendere, vel sibi vendicare ratione primæ electionis. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*33. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.*623. remissiuè Ximen. *in concord. p.*6. refertur ab Anton. August. *collect.*2. *Decretal. lib.*2. *sub tit. de renunciatione, cap.*2.

2 *Cumque ad annos discretionis*, &c.] Hodie ex noua dispositione Concil. Trident. *sess.*23.*de reformat.cap.*6. nullus ante decimumquartum annum beneficium potest obtinere, vt per citatos à me *in tract. de officio, & potestate Episcopi p.*3.*alleg.*60.*num.*73.

Postremum locum in choro, &c.] Notatur ad hoc quòd Canonicus priuatus omni iure Collegij non recuperat primum locum si restituitur, sed habebit locum, qui ei competit secundum tempus restitutionis, Felin. *in præsenti col.*2. Rebuff. *in tract. nominat. q.*21. Raguc.*de voce Canon.in Capitulo quæst.*17.*n.*2.

3 In gloss. *Tibi*, ibi, *ignoranti.* Notatur ad hoc quòd prouisio simoniacè facta ignorante prouiso est nulla ipso iure, vt per Cassad. *decis.*3. *n.*3. *de sequestr. possess.* Gom. *in reg. de triennali p.*12. *vers. & ista,* addit ad Capell. Tholos. *decis.*439.*num.*3. Veg. *in sum.part.*2.*cap.* 101.*casu* 33. Soar. *de relig.tom.*1. *tract. de simonia cap.* 38.*n.*35. Gutier.*Canon.lib.*2.*c.*13.*à num.*24.Raph.de la Torre *in* 1.2. *tom.*2.*q.*100. *art.*6.*disp.*5. Lessius *de iustitia lib.*2.*cap.*35.*num.*142. & alios, quos refert & sequitur Nicol. Garc. *de benef. p.*8. quamuis contrarium teneant Couarr. *in reg. pec.* ..... *p.*2.§.8.*num.*8. Corras. *p.*4.*c.*1.*num.*3.Nauar.*in man. cap.*25.*num.*113. *& consil.*37.*num.*3. *& cons.*95.*&* 96.*de simon.* Vgolinus *tab.*4.*cap.*7.

In gloss. *Elegerunt.* Notatur ad hoc quòd cum simoniaco ignorante potest Episcopus dispensare, cum sciente tamen solus Papa, vt per Selu. *in tract.de benef. part.*3. *q.*51. *num.*4. *&* 5. *in praxi Episcop. part.*1. *verbo simonia dub.*4. 4

SVMMARIVM

1 *Electio simoniaca est cassanda, quamuis electus ignoret; nisi factum fuerit in eius fraudem, & Episcopus non dispensat cum electo reprobato per vitium simoniæ.*
2 *Simoniaca dicitur electio commissa cum vno solo patrono, intellige vt ibi.*
3 *Electio spe præmij, seu pretio intercedente fieri non potest.*
4 *Simoniaca est electio si aliquis eligendo inscio pecuniam dederit, vt ille eligatur nisi data fuerit dolosè.*
5 *Beneficium possidens habitum cum simonia se ignorante commissa, habet titulum coloratum, & gaudet beneficio regulæ de triennali.*
6 *Electio simoniaca electo ignorante facta an sit reprobanda vel ipso iure nulla, ostenditur.*
7 *Simoniaco beneficium resignari non potest.*

Cap. Nobis. XXVII. *Cæleſt. III.*

1 ELectio simoniaca alicuius, ab aliis ipso inscio commissa, est reprobanda, nisi constaret quòd ille malitiosè commiserit simoniam in fraudem eligendi. Item cum simoniacè electo, & propter simoniam reprobato non potest Episcopus dispensare. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontificij, pag.*34. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*623. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. August. *collect.*2. *Decret lib.*5.*tit.*2.*cap.*9.

Vni, vel omnibus eligentium.] Ergo simoniaca dicitur electio commissa cum vno solo patrono, vt per Abb. *hic notab.*1. Nauarr. *in man.cap.*23.*n.*113.Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract.*6. *cap.*15. *n.*8. Bonacin. *de simon. q.*7. *puncto* 2. *num.*24. *vers. limitatur secundò,* & censuit Rota apud Farin. *decis.*22. *in* 1.*collect. nouissimarum,* alias *p.*4.*diu.* quam refert Nicol. Garc. *de benefic. p.*8. *cap.*1. *num* 10. *&* 12. intelligit procedere in eligentibus, præsentantibus, aut conferentibus vt vniuersis, seu iure collegij, in quibus terminis loquitur text. *in præsenti*, quia tunc omnium vna est electio, præsentatio, aut collatio, & sic simonia cum vno commissa tangit & vitiat electionem, præsentationem, aut collationem. Contrarium verò constituendum est in patronis præsentantibus vt singulis, quilibet enim præsentat de per se & tot sunt præsentationes, quot patroni & sic vna præsentatio vitiosa seu simoniaca non influit in alias, quo casu procedit decisio Rotæ apud eundem Farinac. *decis.*103. *in* 1.*collect.nouiss.alias p.*4. *diuers.* 2

Promiserunt se pecuniam soluturos.] Notatur ad hoc quòd 3

quòd electio, spe præmij, seu pretio intercedente fieri non potest, vt per Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 5. n. 37.*

Potest tamen pecunia absque labe simoniæ dari electoribus beneficiorum ecclesiasticorum volentibus indignum eligere, aut inique impedientibus electionem fieri, quia pecunia non datur pro electione, seu exercitio spiritualis muneris, sed vt voluntas electorum abstrahatur ab obiectis indignis, aut minus dignis, vel vt tollatur vexatio, quæ iniquè infertur tentando indignum, vel minus dignum eligere, aut iniustè impediendo electorem, ita Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. cap. 50. numero 36.* Bonacin. *in tract. de simonia q. 6. puncto 5. num. 11.* subditque tamen nunquam redimendam esse iniquam vexationem in electionibus beneficiorum Ecclesiasticorum dum absque graui incommodo aditi potest superior, qui vexationem impediat.

4 *Quia igitur super hoc*, &c.] Notatur ad hoc quod simoniaca est electio si aliquis eligendo inscio pecuniam dederit vt ille eligatur, nisi data fuerit dolosè, vt electioni noceret, ita Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 7. q. 1. vers. quid si.* Nicol. Garc. *d. cap. 1. num. 8.* vbi *num. 9.* ampliat etiamsi electo[r] seu collator esset aliàs electur[us] seu collaturus si motus fuit consilio vel in-

5 terces[sio] illius, vnde qui beneficium tali modo adeptus est [be]neficij fructus suos non facit, & collatio omnino nulla est, Ludou. Gom. *in reg. de trien. quæst. 12. vers. & ista*, Nicol. Garc. *d. cap. 1. num 6.* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 35. num. 142.* Soar. *tom 1. de Relig. tract. de simon. cap. 38. num. 35.* quamuis contrarium teneant Couar. *in reg peccatum p. 2. §. 8. n. 8.* Nauarr. *in man c. 25. num. 113. & cons. 37. num. 3. & cons. 95. & 96. sub hoc tit.* Vtrùm autem possidens beneficium habitum per simoniam se ignorante commissam habeat titulum coloratum, & gaudeat beneficio regulæ de triennali, vide Rebuff. *de pacificis possess. num. 198. ad fin. vers. etiam cum simonia*, Lessium *de iustit. lib. 2. c. 25. n. 140.* Mantic. *Rotæ decis. 221. n. 3.* Garc. *d. c. 1. n. 15.* Vgolin. *d. tab. 4. cap. 6. § 4. n. 2.*

6 *Penitus reprobanda.*] Ideo in præsenti electio simoniaca facta est reprobanda, & non ipso iure, quia pecunia fuerat promissa vni eligentium pro omnibus ignorante electo, quo casu non est tam odiosa electio, licèt sit simoniaca, & cassanda, ita Cosm. *in pragmat. sanct. p. 1. tit. de electionib. c. si ut §. quòd si aliter, vers. ipso iure*, Boët. *decis. 117. n. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. n. 176. cum seq.* Cuius tamen contrarium, videlicet prouisionem simoniacè factam ignorante prouiso esse nullam ipso iure, tenent citati Doctores *cap. præcedenti num. 3.*

7 *Obtinere de iure non potest.*] Et ideo simoniaco beneficium resignari non potest, cùm & illud tanquam inhabilis obtinere non valeat, ita Flamin. *de resignat. benefic. lib. 4. q. 3. num. 20.* Vgolin. *de simon. tab. 4 cap. 6. §. 6. num. 2.* Lessius *d. cap. 35. num. 139.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de simonia cap. 58. num. 9.* Nicol. Garc. *d. c. 1. n. 56.* Non est tamen incapax si alter in gratiam ipsius emit, sed hic rem sciens contraxit ante collationem, vt tenet Henriquez *in sum. lib. 3. cap. 37. §. fin.*

SVMMARIVM.

1 *Prælato dans pecuniam ne ipsum in iure suo de facto molestet, illam repetit si Prælatus promissa non seruat, & declaratur num. seqq.*

5 *Fidem non seruanti fides seruanda non est.*

6 *Vexatio super beneficio vt redimatur potest quis soluere aliquid molestanti ipsum iniustè.*

7 *Simonia non committitur si detur pecunia Sacerdoti iniustè absolutionem deneganti ad tollendam iniustam vexationem.*

8 *Episcopi non possunt decimas à suis subditis redimere etiamsi ab eis in earum solutione iniustè vexentur.*

Cap. Dilectis. j. XXVIII.

1 MOlestatus in iure suo saltem de facto, quando pecuniam dat superiori molestanti ne illum molestet, si deinde superior contra pactum illum molestat, debet restituere pecuniam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 35.* Alagona *in compendio iuris Canonici, p. 624.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 10.*

Circa materiam redimendi vexationem dixi *supr. ad cap. Matthæus, hoc tit.*

2 Dum hic text. eum, qui pecuniam recepit vt ab omni grauamine cess[aret], postea circa beneficia litem mouens ad restitu[endum] teneri si contra promissionem veniat, pati[tur] mediocrem difficultatem, videtur enim proba[bilis] iustam esse transactionem à litigantibus de rebus spiritualibus factam, vt alter recepta pecunia liti cederet, contra *cap. cum pridem, de pactis, & cap. nisi essent, de prebend.* & quæ in his iuribus dixi, & addidi, vbi præcipuè *in d. cap. nisi essent*, probaui ita demum licitum esse pecuniam recipere si pro bono pacis à iudice, vel ab arbitro mandatum sit nullæ partium conuentione præcedente. Auger difficultatem *cap. Matthæus 23. hoc tit.* vbi in casu simili ea conuentio simoniaca iudicatur. Quapropter *gloss. 1. & 2. in præsenti*, putat pecuniam iustè quidem fuisse datam, quia is, qui dedit vexationem, iniustè redimebat, quod etiam in spiritualibus licere non dubitat, vbi nullum ius vexanti competit, iniustè tamen & cum labe simoniæ fuisse receptam, quia is, qui promisit contra legem, id facere tenebatur, & ideo restituere iubetur, hanc glossæ sententiam probat Innoc. *in præsenti*, sequitur, & communem dicit Abb. *hic* Anan. *num. 9.* Zabarel. & Felin. *num. 7.* Fab. *ad l. vlt. C. de transact.* & alios relatis à Padil. *num. 13.* Præpos. qui alios refert *in sum. num. 27. 1. q. 1.* Paul. Borg. *in tract. de irregul. tit. de simon. num. 58.* Verùm contra gloss. & communem illud maximè obstat, quòd si in hoc text. ad redimendam vexationem pecunia fuisset data, recipiens indistinctè iuberetur restituere, etiamsi promissioni staret, is enim, qui iustè datum recipit, iniustè in vtroque foro restituere compellitur, *l. 2. & 4. in § quoties ff. de condict. ob turpem cap. non sanè 14. q. 5.* Nauarr. *in man. cap. 17. num. 33.* Sot. *de iustit. lib. 4. q. 7. art. 1.* & relati à Couarr. *in reg. peccatum p. 2. §. 3.* at verò Summus Pont. ita demum restituere iubet si contra promissionem factum probaretur, vt colligitur ex dictione, *si*, quæ efficit conditionale præceptum, *l. Tuio ff. quando dies legati cedat*, cum aliis citatis per me *de diction. & clausulis dict. 313.* conditio autem præceptum ad eum restringit casum: quòd si non fuerit completa, non obligabit, iuxta reg. *in l. ac conditio, in princ. ff. de contr. empt. l. qui hæredi § Plautius ff. de condition. & demonstr.* DD. *in Clem. 1. de prob.* Menoch. *cons. 134. num. 7. & num. 29.* igitur fieri non potest vt iuxta sententiam gloss. text. hic declaretur. Nec huic argumento satisfacit gloss. & DD. *vbi suprà*, dum aiunt supplendum esse verbum *maximè*, vt idem sit in casu contrario, est enim absurdum planè; & illa verba legibus addere, vel detrahere non licet, quæ sensum mutant, nec fas est credere legislatores adeo fuisse fatuos vt verba contraria suæ intentioni

intentioni expresserint, nósque miserum refugium arbitramur, vt vulgarem editionem tot sæculis receptam, quam quis non intelligit, corrigat.

3 Hostiens. igitur hoc argumento motus ait credendum esse in eo text. auctoritatem superioris interuenisse, atque ideo ab vtraque parte compositionem fuisse iustam, & tunc demum restituendam pecuniam, cùm conditio non fuit obseruata, vt text. habet, quem intellectum alij quoque probant *in præsenti*, & affirmant vtrumque defendi posse: displicet tamen Ananiæ, ea tantum ratione, quia huic titulo non conuenit. Nobis verò aliis argumentis non probatur, primò quia verbis text. non conuenit, ex quibus apertè constat pecuniam à Præposito fuisse promissam, & datam absque vllo superioris, & arbitri mandato. Deinde vterque intellectus supponit promissionem ab Archidiacono factam fuisse specialiter de nullo inferendo grauamine circa beneficia, de quibus erat controuersia, quod quidem si rectum verborum sensum, & rationem iuris obseruabimus, verum non esse deprehendemus, videlicet in hoc text. nullum grauamen circa beneficia fuisse illatum impedito, aut litem motam, sed circa personam, & res alias, vt ex eo constat in illis verbis, *grauaminibus*, &c. promissio autem Archidiacono generaliter facta fuit de nullo grauamine inferendo, nec restricta ad res aliquas, & ob id pecuniam datam, & receptam fuisse absque labe simoniæ, quia circa spiritualia nulla erat controuersia à qua propter pecuniam cessaret Archidiaconus, qui postea cœpit controuersias excitare circa beneficia, existimans promissionem suam ad ea non pertinere, tum quia generalis promissio, aut transactio ad ea non trahitur, de quibus actum, & cogitatum non fuit, *l. obligatione generali ff. de pignorib. l. iubemus C. ad Velleian.* text. opt. *in l. si de certa C. de transact.* vbi Padil. *à n.* 1. multa congerit, obseruat gloss. *verbo quod promisit in cap. penult. de iureiur.* tum etiam quia promissio accipienda erat iuxta statum, qui vigebat tempore, quo facta fuit, ex doctrina Bart. tenet Afflict. *decis.* 328. *num.* 4. Tiraq. *in l. si vnquam in præfat. n.* 130. Octauian. *Pedem. decis.* 91. *num.* 3. Cùm ergo tempore factæ promissionis circa beneficia nullum grauamen infertur, videbatur non posse ad ea promissionem extendi. Accedit quòd non poterat plus operari generalis promissio circa suas species, quàm specialis circa beneficia, vnde qui aliquid in conuentione specialiter deducere non potest, si generaliter conueniat, non videtur illud contrahendi animum habuisse, vt in simili resoluunt DD. *in cap. quanto, de iudic.* Roch. *de iurepatron. verboipse velis, qu.* 29. *num* 65. Cost. *in cap. si pater, verbo Trebellianicæ num.* 7. *vers. quarto.* Cùm igitur Archidiaconus absque simonia non potest pecuniam recipere vt à controuersia beneficiorum cessaret, vt omnes volunt, planè ex sua generali promissione non videbatur ad sua beneficia obligari. His rationibus se potuit Archidiaconus excusare, quæ Summo Pontif. dubitandi occasionem præstabant.

4 Quibus suppositis resoluendum est in hoc text. illud definiri, transactionem scilicet de nullo grauamine inferendo generaliter receptam aliquo dato, & recepto simoniacam non esse, vbi de beneficiis, aut aliis spiritualibus actum non fuit, quia cùm nec verborum contrauentione expressa, nec partium intentione actuali beneficia contineat, non potest simoniæ vitium facere, quamuis adeo generalia verba sint, vt ad beneficia quoque, de quibus actum non est, conuentionem trahant. Ideo autem pecuniam restitui iubetur sub ea conditione, quoniam oportebat iudici duo maximè examinare, vnum an promissio facta fuisset per verba adeò generalia vt grauamina circa beneficia comprehenderet, de quibus nulla erat contentio, nec inter partes actum, iuxta text. *in l. si pluribus 16. ff. de acceptilat.* & receptam doctrinam Bart. *in d. l. si* de certa, quo loco dicit quod si transactionis verba adeò sint generalia, vt salua ratione recti sermonis non possint restringi ad eas tantùm res de quibus erat controuersia, omnes alias comprehendit, quæ sub generalitate verborum continentur, licèt de illis actum non fuerit; probat post alios Alex. *ibid. num.* 3. Iason. *v.* 7. & 8. Padil. *num.* 3. *in fine*, qui communem esse affirmat, resoluit Abb. videndus *in cap.* 1. *n.* 6. *de transact.* quo pacto Archidiaconus promissionem potuit violare circa beneficia Præpositum grauans, sin autem promissio non fuerat adeò generalis, referenda erat ad res de quibus fuerat contentio, & non offendebatur. Alterum verò, vtrùm iustè vel iniustè grauamen inferret iuxta supradicta. Nec obstat quòd etsi nulla fuisset simonia in ea conuentione, versatur tamen manifesta iniustitia ex parte recipientis, dum pecuniam recipiebat pro eo, quod omni lege facere tenebatur, vt probat text. *in l.* 3. *in princip. vers. quoties ff. de condict. ob turpem.* Nauar. *in man. cap.* 17. *à num.* 33. respondetur enim hoc in eo text. pretium non fuisse, sed tantùm de promissione violata actum, eo fortasse consilio, quia nolebat Præpositus in controuersiam vocare, vtrùm grauamina ab Archidiacono illata adeo fuissent iniusta, vt non potuisset ita transigere, & ideò iuxta partis petitionem Summus Pontifex causam iubet definiri. Posset etiam tentari in hoc text. Præpositum pro redimenda vexatione pecuniam dedisse, Archidiaconum verò promissionem non seruasse, propterea quòd pecuniam receperat pro re, quam non præstabat ad restitutionem vrgeri, quoniam receptum est, & verùm eum, qui pecuniam recepit, vt aliquid faciat siue ex parte recipientis, siue vtriusque detur turpitudo, restituere debere ei, qui dedit, si id, quod promisit, non faciat, etsi iustum sit, vt post Medin. docet Nauar. *vbi suprà n.* 30. *vers. quarto.* Nec valuit Præpositus de simonia Archidiaconi agere, quia fortè non erat adeò explorata.

Contra promissionem suam, &c.] Notatur ad hoc quòd 5
non seruanti fidem fides non est seruanda, ad quod plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 174. *num.* 4. quibus adde Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *communium opinion. tit. de probat. Concl. vnica, vers. quælibet enim, p. mihi* 437. Menoch. *consil.* 1. *n.* 365. Seraphin. *de priuilegiis iuram. priu.* 74. *n.* 154. Surd. *cons.* 359. *n.* 9. Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli l.* 41. *n.* 26. Cardos. *in praxi iudicum, verbo fides n.* 2. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 29. *n.* 65. Alexand. Trentacinqu. *var. resolut. lib.* 3. *tit. de verborum significat. resol.* 2.

In gloss. *Restituere quod accepit.* ibi, *sed verius, &* 6
æquius videtur, &c. Notatur ad hoc quòd ad redimendam vexationem super beneficio potest quis soluere aliquid molestanti ipsum iniustè, & vt per Anchar. *hic not.* 2 *& num.* 2. *vers. dic quòd quandoque*, Burr. *n.* 2. *in* 1. *notab. & num.* 3. *vers. oppon.* Sarnen. *in reg. de annalib.* 2. *num.* 4 *vers. & quamuis in beneficialibus.* Nauar. *cons.* 64. *sub hoc tit.* Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 14. *q.* 3. *n.* 7. Rot. *in Aretina capellania* 9. *February* 1618. coram bonæ mem. Buratto, inter eius impressas *decis.* 307. *n.* 5. vbi etiam post Flamin. *lib.* 7. *q.* 1. *num.* 104. & Garc. *de benefic. part.* 11. *c.* 3. *num.* 249. subdit superioris auctoritatem non requiri.

In ead. gloss. ibi, *excommunicatione iniusta.* Notatur 7
ad hoc quòd simonia non committitur si detur pecunia Sacerdoti iniustè absolutionem deneganti ad tollendum pravum effectum, seu iniustam vexationem, vt per Redoan. *de simon. p.* 3. *cap* 21. *num.* 6. Soar. *d. lib.* 3. *de simon. cap.* 19. *n.* 8. Bonac. *de simon. q.* 4. § 16. *n.* 3.

In

8 In ead. gloss. ibi, *sed non committeret Episcopus simoniam si quandoque redimeret decimas.* Colligè Episcopos non posse decimas à suis subditis redimere, etiamsi ab eis in earum solutione iniustè vexentur, nec aliter eas soluere velint: ita omnes per text. ibi, *in cap. decimas 16. quæst. 3.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. c. 50. sub num. 33.*

9 In gloss. *Promissionem.* ibi, *ergo videtur*, &c. Dum in hoc text. decernitur, iniustum vexatorem qui pecuniam acceperat vt desisteret à vexatione cogendum esse ad restitutionem si non stetit promissis, videtur à contrario sensu probare cogendum non esse ad restitutionem si stetit promissis, & re ipsa cessauit ab iniqua vexatione, quod non est dicendum, vt hæc gloss. habet, sed reiecta eius responsione existimantis in hoc text. supplendam esse dict. *maximè*, melius respondetur Pontificem in præsenti ad interrogata respondisse, interrogabatur enim, & querela apud illum interponebatur solùm de non seruata promissione, & ipse respondet promittentem cogendum esse ad restitutionem pecuniæ acceptæ, si constet non seruasse promissionem, ita Soar. *d. lib. 4. de simon. cap. 50. num. 16.* Bonacin. *in tract. de simon. quæst. 6 punct. 5. sub num. 4. vers. respondeo secundò.*

SVMMARIVM.

1 *Benedictiones nubentium, & exequiæ mortuorum, vel suffragia gratis dari debent, nec pro eis aliquid exigi potest, & num. 2.*
3 *Sacerdos pro ministratione spiritualium potest aliquid exigere, si ei sumptus desint.*
4 *Sacerdos gratis ministrare spiritualia quando debeat, & possit aliquid accipere titulo sustentationis.*
5 *Clericus vt locet operas suas, non est inconueniens.*
6 *Consuetudo vbi adest, quòd aliquid detur in exequiis mortuorum, & similibus, potest populus cogi saltem officio iudicis ad obseruandam consuetudinem.*

CAP. Suam. XXIX.

1 CApellanus pro benedictione nubentium, & exequiis mortuorum nihil potest accipere, & acceptum restituere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 35.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 624.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 1.*

2 Hanc cand. concl. ex hoc text. desumunt Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 13. num. 2. & 5. & cap. 15. num. 5.* Bellet. *disquisit clerical. p. 1. tit. de bonis clericorum § 3. à num. 19.* Azor. *instit. moral p. 3. lib. 12. c. 4. quæs. 2.*

3 In gloss. *Pro exequiis.* ibi, *si sumptus desint.* Notatur ad hoc quòd sacerdos pro ministratione spiritualium potest aliquid exigere si ei sumptus desint, ita Soar. *d. lib. 4. de simonia, cap 47. num. 11.* vbi dicit hanc glossam esse intelligendam de Sacerdote, qui ex officio ministrare non tenetur, vel certè addendum esse posse id facere causa approbata à Prælato ad quem spectat prouidere vt inferiores pastores populorum ab eisdem alantur sufficienter.

4 In ead. gloss. ibi, *& tamen gratis dicitur celebrare.* Notatur ad hoc quòd sacerdos gratis ministrare debet spiritualia si habet de suo, vt per Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 59. num. 3.* Vbi enim pro obligatione actionis spiritualis aliquid accipitur titulo sustentationis, simonia non committitur, quia etiam hoc casu dicitur gratis ministrare quatenus non accipitur indebitum, cùm non accipiat aliquid tanquam pretium sacri ministerij, sed ad sustentationem quæ iure debetur, ita eleganter Bonacin. *de simon quæst. 6. puncto 2. num. 1.* nec habendum est in consideratione si Sacerdotes alitunde habeant, quo alij possint, quia hoc per accidens est, nec illi obesse debet ad hoc vt recipere non possit id, quod sibi ex natura rei debetur, cùm nemo etiam diues suis stipendiis militare teneatur, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 117.* Soar. *d. lib. 4. cap. 45. num. 7.* Valent. *tom. 3. disp. 6. quæst. 16. puncto 3. vers. quod ad etiam,* Bonacin. *vbi proximè,* resoluentes etiam aliunde peccare posse, vt si ex officio ministrare tenentur, & ratione officij alios reditus habeat, tunc enim peccabit contra iustitiam cùm accipiat indebitum. Peccabit etiam iniustitiæ peccato, imo & incurret simoniæ suspicionem ille, qui plures exigit pro sustentatione quàm fuerat ratio laboris & operis, vt per Soar. *d. lib. 4. cap. 46. num. 9. & cap. 47. num. 5. cum seqq.* Filliuc. *tract. 45. cap. 10. quæs. 7. n. 18 & seq.*

In ead. gloss. ibi, *nec enim est inconueniens vt clericus locet operas suas.* Ita Hostiens. *hic num. 4.* Abb. *num. 11.* Bellet. *d. §. 3. num. 17.* plures, quos refero ego ipse *de officio & potestate Episcopi p. 2 alleg. 24. num. 2.* quibus addo Lessium *de iustit. lib. 2. c. 35 dub. 8. n. 45.* Bonacin. *de simon. quæst. 6 puncto 3. num. 9.* Vnde simoniam non committi accipiendo aliquid pro obligatione manendi in tali loco, celebrandi tali hora, & similibus, resoluunt Soar. *d. lib. 4. cap. 21. num. 17.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4. q. 11. num 49.* Bonacin. *vbi sup. n. 8.* vbi *num. 7.* subdit simoniam quoque minimè committi accipiendo pretium pro longo itinere quod Sacerdos suscepit causa celebrandi Missam. Vide posita ad *cap. significatum, 11. n 10. de præbend.*

In ead. gloss. ibi, *si tamen consuetudo,* &c. Notatur ad hoc quòd vbi adest consuetudo quòd aliquid detur in exequiis mortuorum, & consimilibus, aut legitimè apparet de quasi possessione exigendi, vtpote vt detur candelæ, cerei, prandia, nec non in administratione Sacramentorum, licèt clerico non detur actio ad petendum, vt per Hostiens. *hic num. 4.* Dec. *cons. 214. per totum,* Vgolin. *in tract. de simonia in genere tab. 1. §. 10. numer. 1. 2. & 7.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 110. num. 9. & cap. 210. n. 11. 12. & 28.* Azor. *instit. moral. pag. 3. lib. 12. cap. 19. q 1.* Potest tamen cogi populus si non iure actionis, saltem officio iudicis ad obseruandam honestam, & laudabilem consuetudinem, si quæ super his fuit, vt *infrà* dicam *ad cap. ad Apostolicam 42. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Monachum simoniacè fuisse receptum vbi per actionem constiteris, receptus & recipiens deponuntur; vbi verò per inquisitionem hoc ipsum constiterit, receptus in arctius monasterium detrudatur, recipienti verò, & maioribus pœna condigna imponatur, & interim ab executione sacrorum Ordinum suspendi debent.*
2 *Connexitatis ratione res inter alios acta aliis nocet.*
3 *Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruari faciant, quod seruatur in Metropolitano.*
4 *Taxatio non cadit in his, quæ tantum per liberalem donationem conferri possunt.*
5 *Res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat, & prodest quoad quandam præsumptionem.*
6 *Munera possunt offerri infideli ea conditione vt Baptismum suscipiat.*

7 Simonia

7 *Simoniæ absque vitio potest quis alteri aliquid dare vt peccatum vitet, vel vt opus spirituale faciat.*

Cap. Dilectus. ij. XXX.

1 QVando contra plures simoniacè per pretium in monasteriis receptos Canonicè instituitur accusatio, probato crimine iuridicè seueritas iuris est seruanda in dantibus & accipientibus; si verò non per accusationem, sed per solam inquisitionem constet, recepti simoniaci in arctiora monasteria ad agendam pœnitentiam mitti debent, sed superioribus, & officialibus, qui simoniacè illos receperunt, iniungenda est competens pœnitentia, & dum illam faciunt, suspendi debent ab executione Ordinum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag.* 36. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 524. remissiuè Ximen. *p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustˢ. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 2.

2 *Tam in dantes.*] Notatur ad hoc quòd ratione connexitatis res inter alios acta aliis nocet, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita igitur* 22.

3 *Vt hanc formam per suas diœceſes*, &c.] Notatur ad hoc quòd Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis, vt seruari faciant, quod seruatur in Metropolitana vt per Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepiscop. Neapolitanæ cap.* 71. *num.* 21. vbi intelligit in illis, quæ de iure seruanda sunt.

4 *Sine taxatione.*] Notatur ad hoc quòd in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri possunt, taxatio non cadit, secus in his rebus, quæ ex debito dantur per modum stipendij, si de modo, vel quantitate non constet ex lege, vel consuetudine, vt per Soar. *de Relig. tom.* 1 *lib.* 4. *de simonia, c.* 46. *n.* 6.

5 In gloss. *Dantes.* Notatur ad hoc quòd res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat, & prodest quoad quandam præsumptionem, vt per Couar. *practic. c.* 13. *num.* 4.

6 In gloss. *Inuitari.* Notatur ad hoc quòd possunt offerri munera infideli, ea conditione vt baptismum suscipiat, vt per Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 39. *n.* 4. *verſ. ſexto*, Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 6. *de simonia cap.* 16. *num.* 10. Azor. *instit. moral p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 3. *q* 5. me citato *in hoc loco* Cabreiros *de metu lib* 2. *cap.* 17. *n.* 59.

7 & ita ex hac gloss. colligitur posse quem absque vitio simoniæ aliquid alteri dare vt peccatum vitet, vel vt opus spirituale faciat in solius operantis vtilitatem, relicta illi facultate & libertate faciendi tale opus, nec alia ratione peccare præciso scandali periculo, siue tale opus sit consilij, siue supererogationis, siue præcepti, ita Navarr. *in c. inter verba concl.* 5 *illat.* 1. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 93. *concl.* 4. Lessius *de iustit. lib.* 2 *c.* 35. *dub.* 12. *num.* 66. Soar. *d. cap.* 16. *n.* 12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *num.* 152. Filliuc. *tract.* 45. *cap.* 4. *quæſt.* 4. *n.* 13. Bonacin. *de simonia quæſt.* 4. §. 7. *n.* 2. *cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Abbas contra testes, qui deposuerunt contra illum de simonia in iudicio inquisitionis, excipere potest quòd sunt inimici & conspiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non potest.*
2 *Assertioni alterius facile credere non debemus.*
3 *Iudex non potest iudicare secundùm causam probatam & non deductam.*
4 *Fatuus est iudex, qui vltra petita iudicat.*
5 *Sententia vt valeat debet esse conformis libello.*
6 *Sententiæ verba obscura interpretantur iuxta conclusionem libelli, limita in criminalibus.*
7 *Reus extraiudicialiter prius ab actore monendus ex vrbanitate, & non ex iuris necessitate.*

Cap. Licèt Heli. XXXI.

IN omnibus delictis notoriis, exceptis tribus modis procedi potest: primò per accusationem, & debet præcedere legitima inscriptio: secundò per denunciationem, quam debet præcedere charitatiuè correctio: tertiò per inquisitionem, quam debet præcedere clamosa insinuatio per publicam famam, & frequentem insinuationem, ne idem sit Iudex, & accusator, sed fama accuset, & Iudex inquirat, & audito aliquo contra clericum pœna digno, iudex non debet facilè credere, vel punire, sed inquirere diligenter, & si quid probatur secundùm iura, punire potest dictando sententiam secundùm formam iudicij. Abbas si est suspectus de dilapidatione, est suspendendus ab administratione Abbatiæ. Item si per viam inquisitionis probatur simonia de Abbate, Abbas potest contra testes excipere quòd sint eius inimici, & conspiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non valet. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib.* 5 *iuris Pontif. p.* 36. Alagona *in compendio iuris Canon. p.* 625. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustˢ. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 3. *& lib.* 2. *registri Innoc. III. circa finem*, vbi ex integra epistola clariùs intelliges, quæ ad hunc locum spectant.

Non facilè credere debet.] Notatur ad hoc quòd non debemus alterius assertioni facilè, citóque ac temere credere, vt per Tiraquel. *de pœnis temperan. causa* 51. *num.* 26. 2

Vt iuxta iudicij formam.] Ergo si iudex iudicat secundùm causam probatam, & non deductam, certè iudicat vltra petita, quod fieri nequit à iudice sine nota stultitiæ, vt per Afflict. *decis.* 32. *num.* 1. Valasc. *de iure emphyt. q.* 6. *n.* 12 *prope fin.* Nam fatuus est iudex, qui vltra petita iudicat. Vanti. *de nullit. tit. ex defectu processus n.* 97. Cæs. Barz. *Bononien. dec.* 33. *num.* 9. Azeued. *l.* 10. *num.* 115 *cum ſeqq. tit.* 17. *lib.* 4. *nouæ recop.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 49. *de libello n.* 127. *&* 128. Valasc. *conſ.* 145. *n.* 8 *cum ſeqq.* D. Barbos. *in l ſi cùm dotem, in princ. n.* 44. *ff. ſoluto matrim.* 3

Sententiæ quoque forma dicetur.] Notatur ad hoc quòd sententia vt valeat debet esse conformis libello, vt per Socin. *reg* 442. *num.* 2. nam verba obscura sententiæ interpretantur iuxta conclusionem libelli, ex Mascard. *de probat. concl.* 110. *n.* 4. Menoch. *conſ.* 110. *num.* 4. Seraphin. *deciſ.* 640. *num.* 2. Escob. *de ratiocin. c.* 18. *num.* 23. *&* 24, Card. Tusch. *tom.* 7. *lit. S. concl.* 126. *num.* 22. 36. *&* 50. Salgado *de protect. Regia tom. p.* 4. *cap.* 12. *num.* 70. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium c.* 33. *num.* 11. *&* *Marchiæ deciſ.* 214. *num.* 5. *&* 6. Limita in criminalibus, in quibus non requiritur quod sententia sit conformis libello, imò in plus quàm sit petitum potest iudex condemnare, vt per Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 1. *n.* 39. *col.* 3. *verſ. & confirmatur.* Bonacos. *commun. crimin. p.* 2. *verbo ſententia, fol.* 68. *verſo.* Menoch. *conſ.* 80. *n.* 34. Camill. Borell. *in ſumma omnium dec. tit.* 49. *n.* 127. 4

In gl. *Inſcriptio.* Notatur ad hoc quòd reus extraiudicialiter prius ab actore monendus ex vrbanitate, & non ex iuris necessitate, vt per Soar. de pace *in pract. tom* 1. *p.* 1. *temp* 2. *num.* 1. 5

SVMMARIVM.

1 *Testes criminosi an & quando admittantur in crimine simoniæ.*
2 *Inimici capitalis testimonium repellitur in causis priuilegiatis, & crimimbus exceptis.*
3 *Suspectus de inimicitia capitali repellitur à testimonio.*
4 *Actio intentata contra eum, qui ob homicidium commissum inhabilis est reputandus ad beneficium consequendum, ciuilis censetur & non criminalis.*
5 *Liti qui renuntiat simpliciter, non præsumitur id facere animo donandi.*
6 *Dignitas delinquentis in pœnis est attendenda.*
7 *Inimicitiæ quæ dicantur capitales remissiuè.*
8 *Inimicus capitalis reconciliatus & cum quo est secuta pax, testis esse potest.*

CAP. Per tuas. j. XXXII.

1 CVm *in cap. præcedenti* dictum esset quòd contra simoniacos admittuntur testes criminosi, dummodo non sint inimici, & ex odio, declaratur *in præsenti* illud intelligendum esse de æquitate iuris, si de crimine simoniæ agatur ciuiliter, & quando persona contra quam agitur est Regularis, & inferioris gradus, & malæ famæ, & quæ facilè, sine scandalo possit puniri, & si sint alia adminicula vltra testes, tunc contra illos sola exceptio inimicitiæ admittitur, & non aliorum criminum. Colligunt ex Ordinar. Abbas. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Marian. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 36. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 626. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. pag.* 1 & 2. refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 2. c. 4.*

2 *Et inimicitiæ.*] Notatur ad hoc quòd inimici capitalis testimonium repellitur in causis priuilegiatis, & in criminibus exceptis, vt per Hippol. *cons. 12. n. 11. & cons. 20. num. 27. & cons 28. num. 7 & cons. 29. num. 24. & cons. 50. num. 31. & cons. 65. num. 20.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 28. n. 2. cum seqq.* Martin. Delri. *disquisit. magic. lib. 5. q. 2. pag. mihi* 439. Farin. *in praxi criminal. p. 2. tit. de expos. contra personas testium, q. 53. num. 5.* Fr. Paulin. Berti. Lucens. *in praxi criminal. regularium tit. 6. cap. 10. num.* 40. Provt in crimine hæresis Menoch. *cons. 149. num. 14. cum seqq.* Viuian. *tom. 1. communium opin. lib. 4. tit. 10 num. 137. pag.* 527. *vers. ampliantur.* Mascard. *de probat. concl.* 857. *num.* 40. Fr. Emman. *qu. Regular. tom. 2. qu. 15. art. 2.* Menoch. *d. qu.* 28. *num. 3.* Et in crimine læsæ Maiestatis Mascard. *de probat. conclus. 462. n. 31. & concl. 1046. n. 3.* Farin. *d. c 53. n. 5.*

3 Amplia in suspecto de inimicitia capitali, vide Felin. *in cap. cùm I. & A. n. 7. sup. de re indic.* Grammat. *d. cis. 33. à num. 7.* Hippol. *cons. 15. num. 7. & cons. 20. num 40. & cons. 31. n. 15. 18. & 19.* Osasc. *cons. 66. n. 12. & 26.* Mascard. *concl. 899. num. 3. & concl. 1046. num. 3.* Farin. *d. q. 53. n. 24.*

4 *Sed ciuiliter.*] Notatur ad hoc quòd actio intentata contra eum, qui ob homicidium commissum inhabilis est reputandus ad beneficium consequendum, ciuilis censetur, non criminalis, vt censuit Rota apud Farin. *decis. 622. num. 1. in 1. collect. nouissimarum*, aliàs *p. 4. diuers.* Cùm delinquens de se confessus per suam confessionem criminosus efficiatur, iam in effectu videtur probare is text. talem esse audiendum aduersùs socium in quocumque crimine quando de illo non criminaliter, sed ciuiliter agitur, ita in effectu glos. *verbo ciuiliter*, & alij *in præsenti*, apertiùs Abb. *n. 8. in c. 1. de confess.* Dec. *in c. quoniam. in fin. de testib.* Ruin. *cons. 105. lib. 4.* Menoch. *de arbitr. casu 474. n. 66.* Facit pro hac opinione quia rationes relatæ *in l. fin. vers. nemo C. de accusat.* in quibus prohibitio interrogationis fundatur, nullo modo conueniunt casu, quo aduersùs confessum delinquentem actio ciuiliter intentatur, eo quòd tunc temporis cùm de sola partis satisfactione, & re familiari tractetur, non est cur dicatur propter confortium socij delinquentis veniam pœnæ sperare, nec eiusdem priuilegium posse libertari. Igitur supradicta prohibitio procedit solummodo quando controuersia criminaliter mouetur. Licèt enim responsio delinquentis facta in iudicio ciuili recipietur, & faceret probationem ad faciendam condemnationem, nihilominus tamen attento iure talem effectum habere non potest in iudicio criminali aduersùs socium contra quem recepta est, vt docet Bart. *in l. 2. §. 1. ff. vi bonorum rapt.* resoluunt Felin. *in cap. at si clerici n. 11.* vbi Dec. *n. 19. de iudic.* refert alios Bossi. *in præxi titul. de plur. quæst. num. 43.*

Non spectata sententia quasi malè conscius esse.] Notatur ad hoc quòd liti qui renuntiat simpliciter, non præsumitur id facere animo donandi, vt per Tiraq. *in l. si vnquam C. de reuocandis donat. verbo donatione largitus n. 203.*

In gl. *Excellentioris.* Notatur ac quòd in pœnis attendenda dignitas delinquentis, vt per Cou. *lib. 2. vari cap. 9. n. 3.*

In gloss. *Inimicitias capitales.* Inimicitiæ capitales quæ dicantur explicant Bart. *in l. 3. §. vlt. ff. de alimentis leg. & in licet*, vbi gloss. *verbo capitales, ff. de arbitr.* Menoch. *de arbitr. casu 239. n. 8. & 11. & de præsumpt. lib. 3 præs. 37. n. 26. cum seqq.* remissiè Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. canonis §. 3. n. 19.* Card. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib. 12. tit. 5. num. 14.* Fr. Emman. *d. q. 15. art. 3.* Flamin. *de resignation. benefic. lib. 1. q. 3. n. 258.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo inimicitia n. 1. & verbo testis num. 15.* Farin. *d. p. 2. q. 49. n. 1. cum seqq.* Masobr. *in praxi habendi concursum requis. 3. dub. 36.* secundùm Roman. impress.

In ead. gloss. ibi, *redeant in amicitiam &c.*] Notatur ad hoc quòd Inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo est sequita pax, testis esse potest, vt per Tiraq. *in tract. cessante causa p. 2. limitat. 16. n. 7.* Mascard. *concl. 899. num. 10. & concl. 1046. num. 21.* Surd. *cons. 77. num. 17.* Fr. Paulin. Berti Lucens. *d. cap. 10. num. 9.* Recued. *l. 2. n. 52. tit. 8. lib 4. nouæ recopilat.* Fatinac. *d. q. 53. n. 58.*

In ead. gloss. ibi, *non sit recens.* Notatur ad hoc quòd reconciliatus de recenti à testimonio repellitur, sicut si esset inimicus, is enim adhuc odium & nocendi animum retinere præsumitur, vt per Couar. *practic. cap. 18. num. 3.* Anch. Gomez *tom. 3. var. cap. 12. num. 14. vers. quod subintellige*, Tiraq. *cessante causa p. 2. limit. 16. num 7 & 8.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 28. n. 6.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 3. cap. 23. num. 21.* Mascard. *concl. 857. n. 47. & concl. 899. n. 7. & concl. 1046. n. 21.* Farin. *d. q. 53. n. 59.*

In gloss. *Furti, & adulterij.* ibi, *quantumcumque sit* [illegible] *emendatus.* Notatur ad hoc quòd periurus etiam emendatus de periurio à testimonio repellitur, vt per Clar. *lib. 4. periurium num. 7.* Mascard. *concl. 1168. numer. 16. & 17. concl. 1356. n. 37.* Perez *l. 1. gloss. 1. pag. 185. tit. 8. lib. 8. Ordinam.*

In ead. gloss. ibi, *quia si semel est periurus, ad instrumentum amplius non admittitur.* Vide testem in partis falsum & mendacem in totum reputari falsum, docent Clar. *in pract. §. fin. q. 53. vers. sed quæro*, Soar. *in thesaur. recept. sentent. lit. T. numer. 135.* Magon. *I. ucens. decis. 46. num. 22. & decis. 79. num. 10.* Mascard. *concl. 745.*

*& concl.*1039.*n.*9. Viui.*tom.* 1. *comm. opinion. lib.*4.*tit.*9. *n.*224. *pag mihi* 502. Donat.à Fina. *lib.*4.*tit.*10.*n.*356. *pag.*517. Menoch.*de præsump.lib.*5.*præs.*22. Bobadil. *in sua politica lib.*5. *c.*2. *num.*57. Farin. *d. p.*2. *q.*66. *num.* 111. *cum seqq. & p.*3. *conf.*39. *n.*12.

SVMMARIVM.

1 *Electo confirmato non imputatur, si eo prohibente pro illius confirmatione pecunia data sit. & n.*2.
3 *Consanguineus, vel amicus electi ad aliquam dignitatem, qui pro ea obtinenda pecuniam dedit, non præsumitur dedisse de mandato electi, nisi illius interuenerit scientia.*
4 *Simonia quia occultè committitur satis coniecturis probatur.*
5 *Verba,* sub interminatione anathematis, *sententiam ferendam & non latam continent.*

CAP. Sicut tuis. XXXIII.

1 OMnes etiam paruuli qui nescientes per pecuniam aliorum sunt adepti Ecclesias, tenentur illas dimittere, nisi prohibeant dari pecuniam, & in eadem voluntate perseuerent, nec deinde consentiant promissam pecuniam soluendo, vel reddendo solutam, quia tunc non est in culpa, nec etiam in pœna, cùm aliud sit præbere consensum, & aliud expressè prohibere. Qui verò dederunt vel receperunt pecunias, pœna Canonica puniendi sunt, si eorum excessus est manifestus, quia alioquin Ecclesia non iudicat de occultis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 37. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 627. remissiuè Ximen. *p.*1. refertur ab Ant. August. *collect.*3. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*5.

2 Collige text. non imputari electo confirmato si eo prohibente pro ipsius confirmatione pecunia data sit, vt per Syluest. *in summ. verbo simonia quæst.*13. Azor. *instit. moral part.*3. *lib.*12. *c.*7. *quæst.*1. *vers. quid si,* nam quando prouisus sciens, vel dubitans committi simoniam in sui fauorem, contradixerit, & declauerit se illi non consentire, tunc non videtur irrita prouisio, vt per Vgolin. *de simon. tab.*4. *cap.*6 *num.*1. *& de iregul cap.*8. *num.*3. Tolet. *in instruct. Confess. lib.*5. *cap.* 90 *vers. dico quarto,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *num* 178. Bonacin. *de simon. quæst.*7. *puncto* 2. *num.*17. *vers Secundò intelligitur.*

3 *Cum is nulla sit tibi consanguinitate coniunctus, &c.*] Notatur ad hoc quòd si consanguineus, vel amicus alicuius electi ad aliquam dignitatem dederit pecuniam pro obtinenda aliqua dignitate, non præsumitur dedisse de mandato electi, nisi illius interuenerit scientia, vt per Farin. *in praxi crimin. part.*5. *quæst.*134. *num.*67.

4 Notatur etiam ad hoc quòd simonia, quia occultè committitur, satis coniecturis probatur, vt per Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *præsumpt.*58. *num.*4. Aym. *cons.* 132. *num.*7. Dummodo tamen huiusmodi coniecturæ debeant esse euidentes, & claræ, & simoniam necessariò concludentes, ac reum de crimine conuincentes, vt per Felin. *in cap. super his num.* 12. *de accusat.* Alciat. *consil.* 2. *num.*41. *lib.*1. Alexand. de Neuo *consil.* 64. *num.* 2. *cum seqq.* Caputaq. *decis.* 202 *per tot. lib.*1. Setaph. *decis.* 1029. *num.* 2. *& decis.* 359. *num.*2. Rot. *decis.*108. *num.*1. *part.* 1. *recent. & decis.* 358. *num.*2. *etiam recent.* & *in Romana, seu Hispalen. simonia.*7. Februarij 1596. quæ habetur post *volum.* 2. *consil Farin. sub n.*108. Rot. etiam *in Leodien. Canonicatus S. Ioannis* 10. *Marty* 1619. coram bonæ memor. Vbaldo, & *in Balneo regien simoniæ* 17. *Maij* 1624. corã Reuer. D. meo Coccino Decano. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.*10. *q* 5. *n.*12.

In gloss. *sub interminatione anathematis.* Notatur ad hoc quòd huiusmodi verba, quæ solam comminationem significant, sententiam ferendam, & non latam continent, vt per Sayr. *in claui Regia lib.* 5. *cap.*8. *num.*19. 5

SVMMARIVM.

1 *Simonia est, si quis alicui Ecclesiæ sua bona dederit, vt eligatur in Canonicum, & illa sibi retineat pro præbenda, secus si hoc fiat sine pacto, & n.*2.
3 *Sacerdotia sine peccato quis petere potest ratione mandati, aut nominationum sine ratione alterius gratia.*
4 *Simoniam inducit sola promissio de dando.*
5 *Simoniam veram non inducit sola actuum correspectiuitas, nisi probetur præcedens pactio, & conuentio.*

CAP. Tua nos. XXXIV.

CLericus si cum pacto, vel conditione dederit, seu 1
obtulerit Ecclesiæ sua bona vt recipiatur in Canonicum, & illa bona habeat pro præbenda, simonia est, secus si sine pacto, vel conditione offerat, scilicet humiliter, vt admittatur in Canonicum, & retineat pro præbenda sua bona, tunc possunt Canonici hoc facere purè sine simonia, & hoc in foro interiori, in quo iudicatur de manifestis tantùm; si verò qui dat dicitur hac intentione vt per temporalia bona data adipiscatur spiritualia, est simoniacus: similiter si Canonici non essent eum receptùri, nisi perciperent temporalia, sunt simoniaci in conscientia. Colligant ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioan. Anania, Host. Anchar. Butr. Mari. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali. lib* 5 *iuris Pontificij, pag* 37. Alagona *in compendio iuris canonici pag* 628. remissiuè Ximen, *in concord. part.*1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *col. lect* 3. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*6.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt 2
Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.*244. Azori. *institution. moral. part.* 3. *lib.*12. *cap.*7. *quæs.*2. vbi etiam quòd in simoniæ peccatum non incideret si gratis & liberaliter sua bona donaret, & postea peteret vt in Canonicum admitteretur, & Canonici absolutè & gratis consentirent, provt etiam tenet simoniam non esse si auctoritate & consensu Episcopi retineret sibi potestatem præficiendi clericum ad præbendam ex suis bonis in Ecclesia institutam.

Rogans humiliter.] Notatur ad hoc quòd sacerdotia 3
sine peccato quis petere potest ratione mandati, aut nominationum, sine ratione alterius gratiæ, vt per Rebuff. *in repet. l. Barbarius n.*3. *ff de officio Prat.*

Notatur etiam ad hoc quòd sola promissio de dando inducit simoniam, vt per Flamin. *de resignat. benefic. lib.*1. *q.*7. *num.*35.

In gloss. *Purè.* Notatur ad hoc quòd nisi probetur 4
præcedens pactio, & conuentio, sola actuum correspectiuitas non inducit veram simoniam, vt per Farin. *in praxi crimin. part.*4. *cons.*75. *num.* 11. ad constituendam enim concludentem probationem simoniæ, siue confidentiæ, est necessarium probare præcedentem tractatum, & conclusionem pacti. Alciat. *cons.* 3. *num.*20. *l.*1. Rot. *decis.*108. *num.*3. *p.*1. *& decis.*266. *n.*2. &

& decis.358. num.11. part.2. recent. & in *Leodien. Canonicatus S. Ioannis 18. Decembris 1619.* Coram bonæ mem. Vbaldo, & *in Toletana pensionis 27. Ianuar. 1627.* coram R. P. D. Dunozetto iun. quæ loquitur in materia confidentiæ, nec sufficit probare solum tractatum, nisi probetur etiam sequuta effectuatio. Rot. *in Romana seu Hispalen. simoniæ*, coram Card. Blanchetto post *d. cons.75.* Fatin. *num.80.* Canaler. *decis.352. num.4.* refert Ferentil. *in annot. ad decis.445.* Buratti *num.13.* Intellige si agatur ad effectum priuationis, secus autem ad effectum repellendi aliquem ab exequutione beneficij obtinendi, vel iudicio prælationis, Seraph. *dec.316. n.3. & 4.* Marescot. *var. lib.2. c.33. n.19.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinem non debet quis ab eo recipere, quem credit simoniacum, sed ministrare potest in illo, quem prius ab isto recepit.*
2 *Circunstantia conscientiæ etiam erroneæ ligat.*
3 *Peccatum est facere contra conscientiam errantem.*

Cap. Per tuas. ij. XXXV.

1 ORdinem, v.g. Subdiaconatum ab Episcopo accipiens, qui postea intelligit esse simoniacum, sine scrupulo potest ministrare in ordine suscepto, sed durante tali conscientia erronea ad superiores ascendere non potest, ne ædificet ad gehennam, nisi deposuerit conscientiam, vel errorem. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian *in rationali lib.5 iuris Pontif. pag.38.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.628.* remissiuè Ximen. *de concord. p.1.* refertur ab Anton. August. *collect.3. Decret. lib.5. tit.2 cap.17.*

2 *Sed contra conscientiam*, &c.] Notatur ad hoc quòd circunstantia conscientiæ etiam erroneæ ligat, vt per Nau. *in cap. consideret, in princ. num 53 de pœnit. dist.5.*

3 Et est peccatum facere contra errantem conscientiam, vt tenet Azor. *instit. moral. p.1 lib 2.c 8.q 3.* & faciunt quæ dixi *ad 1.lib de summa Trinit. num.2.*

SVMMARIVM.

1 *Simonia est pro Chrismate, vel investitura Ecclesiarum aliquid exigere, nec excusat consuetudo, vel nominis variatio, & num.5.*
2 *Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in subditos suffraganeorum in concernentibus totam provinciam.*
3 *Consuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem in Archidiaconi investitura reprobatur.*
4 *Simonia committitur, cum aliquid datur pro inductione in corporalem beneficij possessionem.*
6 *Venditor, quando recusat recipere pretium rei venditæ quid faciendum, ostenditur.*

Cap. In tantum. XXXVI.

1 SImonia est aliquid pro Chrismate accipere, licèt anticipetur solutio pecuniæ, & mutetur illius nomen vocando eam paschalem, & non chrismalem, contraria consuetudine non obstante. Item pro investituta Ecclesiarum non potest aliquid accipi, & Ordinarius consuetudinem tollere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bell. Ioan, Andr. Bell. Anan, Hostiens. Anchar. Butr. Marian. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.5 iuris Pontif. pag.39. part.1.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.629.* remissiuè Ximen. *in concord part.1.* refertur ab Anton. Augustin. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.ix. de excessib. Pralat. cap.1.*

De tua prouincia studeas abolere.] Notatur ad hoc quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in subditos suffraganeorum in concernentibus totam prouinciam, putà in tollendo prauam consuetudinem ab illa, ita Mar. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.70. num 10.*

Per quam pro Ecclesiarum inuestitura Archidiaconi, &c.] Notatur ad hoc quòd reprobatur consuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem temporalem in Archidiaconi inuestitura, vt per Sotr. *de Relig. tom.1. lib.4. de simonia c 47. num.5. & c 48. num.4.* Nam simoniæ peccatum admittitur cùm aliquid datur, vel accipitur etiam post electionem, & confirmationem, pro inductione, & immissione eius in corporalem beneficij possessionem, Azor. *instit. moral. part.1. lib.12.c.7. quæst.1. vers. insuper.* Nulla autem committitur simonia, tradendo pecuniam illi, qui impedit beneficij possessionem capi ab eo, qui habet ius ad illud per institutionem, confirmationem, vel liberam electionem. Ratio est, quia non datur pecunia pro re spirituali, nec redimitur aliquod ius spirituale, sed factum temporale, & est annexa spirituali quatenus pendet ex titulo spirituali; cùm ergo titulus spiritualis iam planè acquisitus sit per collationem, non intenditur possessio tanquam quid annexum re spirituali, sed per se, vt quid temporale est, & immediate, ita Nauarr. *in man c.23. num.102.* Soar. *d. lib.4. de simon. c.50. n.43.* Messi. *de iustit. lib.2. c.35. dub.18. num.130.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.2. c.11. dub.3. num.130.* Filliuc. *tom.3. tract.45 c.11. quæst.4. n.10.* quamuis contrarium teneant Sot. *lib.9. de iustit. quæst.6. art. ad 5.* Redoan. *de simon. p.2. c.22. num.2.* Vgolin. *in suo tract. tab 1. cap.9 §.8. n.5.*

Variant.] Nam nominum variatio non excusat, vt ait Lactant. *lib.1. cap.5. diuinarum institut.* non obstante appellationum diuersitas, cùm ipsa significatione ad vnum omnia reuoluantur.

In gloss. *Qui prius*, ibi, *pretium. & res deponatur apud sequestrum.* Quando venditor recusat recipere pretium rei venditæ conuentum, vel ab arbitratore declaratum, potest de iure emptor implendo ex latere suo contractum, facere de illo depositum parte citata; & indice auctore, & quod quidem depositum vim veræ solutionis habet, ex Barthol. *in l. si soluero num.5 de solution.* quem refert Aloys. Ricc. *Curia Episcop. decis.21.* & dicit per S. Rotam sæpe decretum idem Aloys. Ricc. *in collect. decis part.4 collect 1274. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Ordinandus in subdiaconum, titulum habere debet.*
3 *Ordinatus ad præsentationem beneficij cum pacto quod nihil vnquam petierit à præsentante ratione præsentationis, non potest ascendere ad superiores Ordines, nec in suscepto ministrare.*
4 *Simoniæ labes an consideretur in casibus propositis in hoc text. ostenditur.*
5 *Simonia confidentialis, an in casu huius text. cognosci possit, ostenditur.*
6 *Text. in præsenti, & cap. penult. infra hoc tit. explicantur pacisentem cum ordinatore, vel præsentatore, non autem cum patre, vel aliis.*

7. Ordinatus

7 *Ordinatus cum patrimonio sibi donato cum conditione de restituendo post ordinationem, non incurrit vllam pœnam vel suspensionem.*

Cap. Per tuas *iij.* XXXVII.

1 ORdinatus in subdiaconum ad titulum, v, g. alicuius Ecclesiæ, si præsentatori promittit se non petiturum portionem in ea Ecclesia, quamuis existimet se non malè facere, tamen non potest ministrare in suscepto ordine, nec ascendere ad superiores, nisi fuerit cum eo dispensatum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Marc. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif pag.* 40. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 628. remissiuè Ximen. *in concord. pag.* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 1.

2 *Vellet in subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet.*] Ergo ordinandus in Subdiaconum titulum habere debet, Concil. Trident. *sess.* 21. *de reformat. c.* 2. refero plures Doctores ego ipse *de officio & potestate Episcopi part.* 2. *Alleg.* 19. *n.* 3.

3 *Vt ipsum ad Ecclesiæ suæ titul.* &c.] Notatur ad hoc quòd ordinatus ad præsentationis beneficij cum pacto, quòd nihil vnquam petierit à præsentante ratione præsentationis, non potest ascendere ad superiores Ordines, nec in suscepto ministrare, vt per Nauar. *sub tit. de tempor. ordinat conf.* 17 *num. in nouis.* Auil. *de censur. part.* 3. *disp.* 2. *dub.* 5. *concl.* 1. *ad* 1. *argumen.* Bonacin. *eod. tract. disp.* 3. *quæst.* 6. *puncto* 5 *n.* 4. *vers. eadem suspensione*, nouissimè Sanctarell. *var. resolut quæst.* 49 *numer* 20. *in med.* vbi dicit in specie huius text. fermonem esse pacto inito cum eo, qui ad titulum Ecclesiæ aliquem præsentauit, vt susciperet Ordines, in quo casu suspensionem incurrere, & simoniam committere resoluit, & paulo pòst cum Soar, *tom.* 5. *de censur. disp.* 31. *sect.* 1 *num.* 35. notat *in hoc text.* dici incurrere præsentatum suspensionem propter pactum initum cum præsentante se nullam petiturum portionem ab eodem præsentante, quamuis ex ignorantia iuris pactum illud fecerit, vt patet ex illis verbis, ibi. *etiamsi in hoc nihilo illicitum se agere intellexerit*, esse hoc intelligendum in foro externo, quia talis ignorantia non præsumitur iusta, & probabilis, cùm sit iuris, & in re clara, iuxta vulgaria iura.

4 Erit igitur non abs re perscrutandum an in casibus propositis *in hoc text. & in cap. penult. inf. hoc tit.* simoniæ labes consideretur? in quo dubio mihi probabilius videtur simoniæ labem considerandam, cum aliqua tamen restrictione ne illa sit simonia, quæ sub stricto, sed largè sumpto vocabulo comprehenditur, ita concludunt Anan. *in cap. penult inf hoc titul num.* 3. & Butr. *num.* 5. ac Abb. etiam *num.* 5. Vgolin. *de simon. tab.* 4. *cap.* 4. *num.* 3. Campan. *in diuersorio iuris Canonici rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 32. Quarant. *in summa Bullarij verbo Ordo vers. erit igitur pag.* 493. *in noua edit.* resoluentes etiam assumptum ad Ordines prout *in hoc text. & in d. cap penult.* non esse afficiendum aliis pœnis à reliquis Canonibus, Pontificiisque constitutionibus statutis in ipsos simoniacos, & nominatim illis præsertim quas Paulus II. comminatur *in sua Extrauagan. cum detestabile, hoc tit.*

5 Deinde interrogari potest an in casu huius text. propter interpositam fidem ab Ordinario de non petenda portione à Rectore illius Eccl siæ, ad quam fuit aggregatus; vt sub illius titulo ordinari possit, inducta sit saltem simonia confidentialis, seu beneficialis confidentia, vt locum habeant pœnæ, & c. nsura Extrauagan. Pij V. cui dubio respondet negatiuè Quarant. *vbi proximè vers. sed res dubia.* quamuis Flamin. *in tract de confident. benef quæst.* 1. *num.* 93. Ex pluribus per eum congestis affirmatiuam partem firmare conetur.

Vlteriùs quæstio est dubia an text. *in præsenti*, & 6
prædictum *cap. pen.* complectantur pacisentem cum donatore, patre, & aliis; in qua verior est opinio negatiua, itaut tantummodo sub his iuribus comprehendatur casus tantùm inibi expressus de pacisente cum ordinatore, vel præsentatore, ita Nau. *conf.* 17. *num.* 2 *vers. non inquam, de temper. ordin.* in *nouis, alias conf.* 42 *in antip.* Tolet. *in instruct. Sacerd.* 1 *cap.* 15 *post n.* 5 Henriq. *in summ. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. *in commento lit. O.* vbi refert quam plures Theologos, vtiusque iuris peritos consultos approbasse, Nicol. Garci. *de benefic. part.* 2. *cap.* 5. *num* 168. Quamuis prædicta iura habere etiam locum quoties aliquis ex suis bonis alteri constituit titulum ad quem ordinatur ab illo recipiens promissionem, quod nihil postulabit, teneant Soar. *de religion. tom.* 1. *tractat.* 3 *lib.* 3 *cap.* 8. *num.* 4. & 5. & Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 15. *quæst.* 1. malè etiam resoluentes in hoc casu non solùm committi peccatum indebitæ ordinationis, sed etiam simoniam, nisi intelligant modo suprà explicato *num.* 4. Vnde ordinatum cum patrimonio sibi donato, eo tamen pacto seu conditione de illo 7
reddendo & restituendo post ordinationem, non posse dici ordinatum sine titulo, ac proinde non incurrere vllam pœnam seu suspensionem etiam stante Constitut. Sixti V. contra clericos malè promotos, quæ in hac parte Clement. VIII. fuit redacta ad terminos iuris communis, resoluunt Fr. Emman. *in summ. tom.* 2 *cap.* 15. *num.* 3. Petr. de Ledesma *in summ. part.* 1. *de sacram. Ordinis cap.* 7. *conclus.* 6. *difficult.* 3. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *à num.* 161. Henriq. *in summ. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. *in gloss. lit. O. & lib.* 13. *cap.* 37. §. 2. Quarant *in sum. Bullarij, verbo Ordo, vers. quod intellige*, Cardin Tolet *in institut. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 48. *num.* 5. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 10 *ex num.* 25. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 1 *cap.* 1. *art.* 7. *num.* 5. Sayr. *de censur. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 16. Ægid. De Coninch *de Sacram. disp.* 16. *dub.* 5. *num.* 38. Squillan. *de obligat. Sacerd. part.* 2. *dub.* 4. Homobon. de bonis *de examine ecclesiastica part.* 2. *tract.* 21. *cap.* 10 *quæst.* 22. Diana *resol. moral. part.* 2. *tract.* 2. *miscel. resol.* 5. Contra Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 157. Spin. *in speculo testam* 18. *num.* 75. Fr. Emman. *in summ. tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 1. Paul Comitol. *resp. moral. lib.* 6 *quæst.* 38. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 31. *num.* 8. Bonacin *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnica puncto* 5 *n.* 24. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 17. *cap.* 5. *num.* 89. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.* 32. *tract.* 2. *c.* 25. *sect.* 3. *num.* 72. Scott. *in Pontif. constit epit.* 14 *theorem.* 136. Ioan. de la Cruz. *in direct. Conscient. part.* 2 *tit de sacram. Ordin. dub.* 6 *concl.* 2. D. Mari. Cutel. *de donat. inter patrem & filium tractation. prima discurs* 2 *particip.* 12. *ex num.* 41. existimantes sic ordinatum ad sacros Ordines cum patrimonio ficto incurrere suspensionem, & postea celebrando irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia administratione rerum spiritualium.*

2 *Actus omnes iurisdictionis voluntariæ quatenus ad effectum spiritualem ordinantur, materia sunt simoniæ.*

Cap. Consulere. XXXVIII.

1 VIcariatum, seu aliam administrationẽ rerum Ecclesiasticarum per pecuniam obtinere volens tam emens, quam vendens sunt simoniaci, & excluduntur ab illa Ecclesia, cui facta est contumelia. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pont. pag. 41.* Alagona *in compend. iuris Canon pag. 629.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 2.*

2 Collige ex text. omnes actus iurisdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum spiriualem ordinantur, materiam esse simoniæ, vt per Bonacin. *de simon. q. 4. §. 17. ex n. 3.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de simonia c. 20. n. 8.* vbi *cap. 29. num. 3.* tenet per hunc tex. temporalia officia Ecclesiæ, vel actus eorum vendi non posse sine graui peccato. Et quòd pro administratione rerum Ecclesiæ pecuniam accipi non possit, tenent Panorm. & Anan. *in præsenti*, S. Thom. 2. 2. *q. 100. art. 3.* S. Anton. *p. 2. tit. 1. c. 5. §. 17.* Selu. *de benef. p. 1. q. 7. n. 61.* Syluest. *in sum. verb. simonia, §. 9.* quia hoc est simoniacum, secundùm Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 12. c. 14. in princ.* Sbroz. *de officio Vicarij lib. 3 q. 54. in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum est aliquid exigere pro consecratione Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinatione clericorum.*

2 *Simonia ex parte vendentis incepit à Giesio famulo Elisæi, & ex parte ementis à Simone mago.*

Cap. Sicut. ij. XXXIX.

1 SImoniacus est ille, qui pro consecratione Episcopi, benedictione Abbatis, vel ordine clericorum antè, vel post donat, aut recipit, & consuetudo contraria reprobatur tanquam corruptela. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 41.* Alagona *in compendio iuris Canonici, p. 630.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 3.* & est in Concil. generali Lateran. sub Innoc. III. *cap. 61.*

2 *Cum Giesi, & Simone condemnetur.*] Nam simonia ex parte vendentis incepit à Giesio famulo Elisei, qui pro sanitate ad preces eiusdem Elisæi collata Naaman Syro accepit munera 4. *Regum. c. 5.* Et ex parte ementis à Simone, vt habetur *in actibus Apostolorum cap. 8.* vide D. Thom. 22. *q. 100.* Calepin. *verbo simonia*, Prate. *in suo lexic. iuris eod verbo*, Rebuff. *resp. 63. vers. primo.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 1. c. 10. num. 8.* Les. *de iust. lib. 2. cap. 35. dub. 1.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de simonia, cap. 9. num. 5. cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi pretio recepti, vnà cum recipientibus è monasterio sunt repellendi, & in arctius ad agendam pœnitentiam detrudendi, & num. 2.*

3 *Simoniaci sunt Monachi, & quiuis religiosi recipientes aliquem pretio ad Religionis habitum, nisi monasterium sit ita tenue, quòd sustentari non valeant.*

4 *Declaratur text. in præsenti.*

5 *Receptio in sorores ad moniales omnes pertinet.*

6 *Constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur respectu pœnæ ad præterita.*

7 *Paupertatis prætextu non debet quis operari peccatum mortale.*

Cap. Quoniam. XL.

SImoniacus est qui aliquem pretio recipit monasterio, & tam receptus, quàm recipiens sunt à monasterio eiiciendi, vt in arctiori perpetuam pœnitentiam sine spe agant. Diœcesani vero singulis annis per suas Diœceses hoc publicare faciant, nec excusat paupertas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 41.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 630.* remissiuè Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.* refertur ad Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 2. c. 4.* & est in Concil. Lateranen. sub Innocent. III. *c. 64.*

1

Collige ex text. monachos pretio receptos vnà cum recipientibus è monasterio esse depellendos, & in arctiora monasteria ad agendam pœnitentiam detrudendos, sed receptos ante Concil. generale Lateranen. sub Innoc. III. ponendos esse in aliis eiusdem Ordinis monasteriis. Quòd si fortè propter nimiam multitudinem alibi nequiuerint commodè collocari, in eisdem monasteriis retinendos esse, ita tamen vt cedant prioribus locis, & inferiora scilicet loca illis assignentur, ita D. Thom. *in quæst. 100. art. 6. ad 5.* Azor. *institut. moral. part. 3. lib. 12. cap. 19. prope finem, vers. si verò*, vbi etiam tenet quòd si monachi recepti ignorent simoniam siue ante Concilium, siue post facta fuerint simoniacè receptio, postquam renunciauerint possunt de nouo recipi locis prioribus mutatis.

3

Vnde probare videtur hic text. professionem simoniacè factam in Religione esse validam, vt per Doctores, quos citaui *in collect. ad c. de regularibus 25 post. num. 1. super. hoc tit.*

Collige etiam ex text. simoniacos esse monachos, & quo suis religiosos recipientes aliquem ad religionis habitum pretio ab eo accepto, non tamen quando monasterium ita est tenue, vt redditus sine bona non habeat quæ sufficiant ad monachos sustentandos, tunc enim potest paciscì cum eo, qui petit ingressum, vt aliquid det vnde commodè sustentetur, ita Menoch. *consil. 94. n. 4.* Azor. *d. lib. 12. c. 16. à princip.* Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simonia, cap. 17. num. 14.* vbi refert text. *in præsenti* specialiter de monialibus facere prohibitionem ne pecunia pro earum ingressu exigatur etiam paupertatis prætextu, tunc enim dicitur aliquid verè, & propriè exigi prætextu paupertatis, quando monasterium revera pauper non est, & nihilominus illo titulo & colore aliquid exigit vel quando plus exigitur quam quod ad vnam personam sustentandam commodè iuxta exigentiam talis status sufficit, quod etiam refert Valer. Regnault. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 193. in fine.* Nec etiam ab huius text. littera alienus est alios interlectus, quem adducunt Sylvest. *in summa, verbo simonia, quæst. 15. vers. secundò, prope finem*, Azor. *d. cap. 16. quæst. 1. vers. obiicies id quod habetur*, asserentes Pontificiam prohibitionem ex eo procedere, quia moniales huiusmodi recipiebant in sorores in fraudem iuris pecunia scilicet recepta, quia in monasterium admittebantur, ac ita ex pacto pecuniam soluebant receptæ quòd in sorores admitterentur, non autem quòd eam pecuniam conferrent tanquam alimentum, quo sustentarentur, idque illæ moniales faciebant nomine

4

5

6

7

nomine prætextúque paupertatis simoniam obtendentes.

5 *Recipiant sorores.*] Notatur ad hoc quòd receptio ad moniales omnes pertinet, vt per Boër. *decis.*260. *n.*29. Nauarr. *comment.*3. *ad regul. num.*5. *& cons.*6. *num.*2. *& cons.*62. *sub tit. de regular. in antiq.* Menoch. *de præsumpt. lib.*6. *præs.*83. *num.*9. *cum seqq.* Fr. Emman. *q. regular. tom.*3. *q.*17. *art.*7.

6 *De his autem,&c.*] Notatur ad hoc quòd constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur respectu pœnæ ad præterita, vt per Tiraquel. *in l. si vnquam. C. de reuocandis donat. verbo reuertatur num.*305.

In gloss. *Paupertatis* 1. ibi, *prætextu enim paupertatis non debet quis operari peccatum mortale.* Vide Surd. *de aliment. tit.*8. *priuil.*40. *num.*3. Et si nunquam liceat obtentu paupertatis delinquere, is tamen leuiùs peccat, qui ob paupertatem, vrgente videlicet fame ac necessitate, quicquam admittit, ideóque semper leuiùs est puniendus, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa.*13. *à princ.*

7

SVMMARIVM.

1 *Episcopi nihil exigere debent vt permittant in Ecclesiis sibi subiectis clericos instituì, monachos profiteri, vel mortuos sepeliri, alioquin exacta restituuntur duplicata.*

2 *Sepulturam alicui vendere prohibetur quando locus sacer est communis ad fidelium sepulturas.*

Cap. Audiuimus. XLI.

1 EPiscopi nihil exigere debent pro institutione in Ecclesiis, nec pro ingressu alicuius in Religionem, nec pro sepultura mortuorum apud Regulares, quia est abstinendum non solum à malo, sed ab omni specie mali, & si quid accipiunt, duplum restituere debent conuertendum fideliter in vtilitatem loci, cuius dispensio fuit solutum. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontificij, pag.*42. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.*630. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Ant. August. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *c.*5. & est post Concil. Lateranen. sub Innocent. III. *c.*65.

2 *Vel apud religiosos elegit sepulturam*, &c.] Notatur ad hoc quòd quando locus sacer est communis ad fidelium sepulturas, prohibitum est ab Ecclesia sepulturam alicui ibi vendere, vt per Soar. *de relig. tom.*1. *lib.*3. *de simonia c.*14. *n.*19. Valer. Reginald. *in praxi fori penitent. lib.*23. *n.*226.

3 *Cùm igitur non solum à malo*, &c.] Notatur ad hoc quòd omnes exactiones de quibus *in præsenti*, prohiberi videntur non solum quæ verè malæ sunt, sed etiam illæ, quæ habent speciem mali, vt per Soar. *d. lib.*4. *c.*17. *num.*13.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta sunt liberè conferenda, cogit tamen laicos obseruare laudabiles consuetudines.*

2 *Populus cogi potest, si non iure actionis, saltem officio iudicis ad obseruandam honestam, & laudabilem consuetudinem, quòd aliquid detur pro sepulturis, exequiis mortuorum & similibus.*

3 *Pro sepultura potest aliquid recipi in vim eleemosynæ ex consuetudine iam diu obtenta.*

4 *Simonia non est post administratum spirituale exigere etiam implorato iudicis officio, quod solidum est de ea causa conferri.*

5 *Eleemosynam, si populus consuetuit Sacerdoti, vel Ecclesiæ erogare, potest cogi officio iudicis ad perseuerandam.*

6 *Sacerdotes diuina donantes, ac Sacramentorum ministeriis seruientes ali debent ab iis, quibus Sacramenta conferunt.*

7 *Consuetudo laudabilis, qua populus aliquid dat pro sepulturis, &c. seruanda est, etiamsi clerici sint diuites.*

8 *Consuetudo inducitur spatio decem annorum.*

9 *Laici coram iudice Ecclesiast. possunt cogi ad obseruantiam consuetudinis dandi aliquid pro sepulturis, &c.*

10 *Clerici tenentur ad obseruantiam laudabilis consuetudinis præscriptæ, videlicet dandi singulis annis candelas cereas albas, &c.*

11 *Laici possunt acquirere ius sepeliendi in eminentiori loco, habendi pacem à Sacerdote scamna, & huiusmodi prærogatiuas in Ecclesia.*

12 *Ea, quæ recipi possunt ex laudabili consuetudine pro spiritualibus administrandis peti non possunt, antequam administrentur.*

13 *Possessio quasi non acquiritur in actibus meræ facultatis.*

14 *Declaratur text in præsenti, & numeris seqq.*

15 *Mortuorum suffragia vendi non possunt.*

Cap. Ad Apostolicam. XLII.

SAcramenta Ecclesiastica sunt liberè conferenda, & prauæ exactiones, vt pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, non sunt faciendæ; Episcopi cogere debent laicos seruare laudabilem consuetudinem, & piam erga Ecclesiam, quia sunt aliqui hæretici, qui nituntur illa infringere sub prætextu canonicæ pietatis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali, lib.*5. *iuris Pontificij, p.*43. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*630. remissiuè Ximen. *in concord. part.*1. refertur ab Anton. August. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*6. & in Concil. Lateranen. sub Innoc. III. *cap.*66. 1

Collige ex text. populum cogi posse si non iure actionis, saltem officio Iudicis ad obseruandam honestam, & laudabilem consuetudinem, quòd aliquid detur pro sepulturis, exequiis mortuorum, benedictionibus nubentium, & similibus, vt tenent *in præsenti gloss. fin.* & Host. *num.*6. Abb. *num.*3. & Felin. *num.*2. idem Abb. *in rub. de paroch. num.*3. Cassad. *decis. vnic. de consuetud.* Felin. *in cap. veniens* 1. *n.*3. *de testib.* Ozasc. *decis.*39. *n.*17. Lap. *alleg.*97. Castr. *cons.*363. *in princ. volum.*1. Roman. *sing.*433. *& consil.*334. Rip. *in tract. de remed. præseru. contra pestem n.*111. Vgolin. *de simonia in genere tab.*1. *§.*10. *n.*1. 2. 7. *&* 12. Redoan. *eod tract. de simonia mentali p.*3. *c.*16. *num.*33. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.*210. *num* 13. 14. 15. *&* 24. latè Soar. *de Religion. tom.*1. *tract.*2. *lib.*1. *de diuino cultu c.*5. *n.*12. *cum seqq.* Bellet. *disquisit. clerical. part.*1. *tit. de bonis clericorum §.*3. *num* 21. Bonacin. *in tract. de simon. q.*6. *puncto* 5. *n.*2. vnde pro sepulturæ pretio potest aliquid recipi in vim eleemosynæ ex consuetudine iam diu recepta, vt tenent Couarr. *var. lib.*1. *c.*17. *num.*3. Spin. *in speculo testam. gloss.*7. *num.*28. Non est enim simonia post administratum spirituale exigere etiam implorato iudicis officio quod solidum est 2 3 4

de ea causa conferri, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 13. *num.* 136. provt etiamsi eleemosynam populus consueuit erogare Sacerdoti, vel Ecclesiæ, cogi potest officio iudicis ad perseuerandum, Surd. *de alimen. tit.* 1. *q.* 60. *n.* 6. *& tit.* 7. *q.* 9. *num.* 18. cum Sacerdotes Diuina donantes, ac Sacramentorum ministeriis seruientes ali debeant ab iis, quibus Sacramenta conferunt, vt per Lar. *in l. si quis à liberis. §. etsi impubes n.* 30. *ff. de liberis agnoscendis.*

7 Amplia huiusmodi consuetudinem esse seruandam etiamsi clerici sint diuites, nam consueta petere possunt, & solui debent, vt per Felin. *hic num.* 2. Abb. *in c. suam nun.* 12. *hoc titul.* Anch. *cons.* 66. Vgolin. *d.* §. 10. *num* 3. *vers. item locum, & num.* 7. resoluit quod datum vigore laudabilis consuetudinis est perpetuò dandum, & per contrarium statutum non potest tolli, de quo etiam Stephan. Gratian. *d. cap.* 210 *n.* 27. Quæ quidem

8 consuetudo inducitur spatio decem annorum, Felin. *hic num.* 3. *& in d. cap. suam num.* 3. vbi Abb. *num.* 9. Cas-

9 sad. *d. decis. vnic num.* 5. *de consuetud.* Cou. *d. cap.* 17. *n.* 3. Bellet. *d.* §. 3 *num* 24. Et ad illam obseruandam possunt cogi laici coram iudice Ecclesiastico, vt tenent *hic* Host. *num.* 1. *vers. cauendum & num* 6. Abb. *n.* 3. Felin. *num.* 1. Alex. *cons.* 123. *vol.* 1. Rebuff. *in tract. in quibus casibus iudices num.* 6. Bellet. *d. par.* 1. *tit de fauore clericorum reali §. vlt. n.* 73.

10 Amplia etiam quòd quemadmodum laici compelli possunt ad seruandam laudabilem consuetudinem, ita etiam ipsi clerici tenentur ad obseruantiam laudabilis

11 consuetudinis præscriptæ, puta dandi singulis annis candelas ceræ albæ, Federic. *cons.* 155. Felin. *hic num.* 3. Nam laici possunt etiam acquirere ius sepeliendi in eminentiori loco, capellam instruendi, arma, & insignia domus retinendi, & habendi oblationem à Sacerdote, & pacem habendi, scamna, & huiusmodi prærogatiuas in Ecclesia, Paris. *cons.* 149. *vol.* 4. Stephan. Gratian. *d. cap.* 210. *n.* 32. *cum seqq.*

12 Restringitur tamen vt ea, quæ recipi possunt ex laudabili consuetudine pro spiritualibus administrandis, peti non possint antequam administrentur, non obstante consuetudine, Host. *hic num.* 4. *&* 6. Abb *n.* 2. & Felin. *in princip.* idem Felin. *in cap. abolendæ num.* 7. *sepultur.*

Restringitur pariter supradicta, si huiusmodi consuetudo speciem & suspicionem aliquam simoniæ, vel turpis auaritiæ præseferat, quia cum induci non potuerit, sic etiam obseruari non debet. Vgolin. *d. t. b.* 1. §. 11. *n.* 2. Soar. *d. lib* 4 *de simon. c.* 49. *n.* 8. *vers. dico ergo.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 13. *n.* 137. Bonacin. *d. puncto* 6. *n.* 2. *vers. secus dicendum.*

13 Non obstat quòd in his, quæ sunt meræ facultatis, non inducitur consuetudo restrictiua liberæ potestatis, nec ex annua datione gratis facta, Bart. *in l. cum de in rem verso ff. de vsuris.* Ias. *in l. quominus num.* 28. *ff. de fluminib.* Abb. *in cap. ex parte n.* 10. *de concess. prabend.* Cruet. *cons.* 96. *num.* 4. Castr. *cons.* 340. *vol.* 2. in quibus actibus meræ facultatis non acquiritur quasi possessio *l. fluminibus §. fin. & l. Proculus ff. de damno infecto*, nisi postquam interpellatus recusauit, Nat. *cons.* 106. *num.* 9. *& cons.* 107. *vol.* 1. Surd. *cons.* 127. *numero* 23, *vol.* 1. Quemadmodum etiam dicimus propter actus, qui fiunt ex gratia, vel amicitia, nunquam acquiri quasi possessionem iurium incorporalium *l.* 1. *§. denique, & l. si in meo fundo. ff. de aqua pluuia arc.* Rebuff. *in tractat. de materia possess in præfat. n.* 169. *&* 170. Quia respondetur huiusmodi consuetudinem ad cuius obseruantiam tenentur laici, esse specialem fauore Ecclesiæ, vt longo tempore populus sic impendendo videatur velle inducere consuetudinem in fauorem Ecclesiæ, Felin. *hic num.* 3. Abb. *in d. cap. suam n.* 8.

Videtur tamen hic text. in conclusione ex eo desumpta repugnantiam continere dum temporalium exactionem vetat, consuetudinem tamen dandi laudat, & ex ea peti, & compelli iubet. Rursus vrget in contrarium *cap. cùm Ecclesia 9. hoc eod. tit.* quatenus non solùm exigi prohibet, sed omnem consuetudinem improbat, idem habetur *in cap. non satis* 8. *ad fin hoc eod. tit. & in cap. fin. de sepultur.* Obstat etiam quòd sæpissimè funerales pompæ maximo cum apparatu celebrantur, & procul à parochia, collegia etiam & Sacerdotes aliunde vocantur, qui nulla ratione tenentur. Rursus cantores, & alia huiusmodi adhibentur, quæ ad exequias necessaria non sunt, pro quibus dubium non est vel tanquam sustentationem, vel quasi mercedem laboris temporalia peti posse.

Communis DD. resolutio habet pro ipsis exequiis, quoniam actiones sunt spirituales, quidquam exigi non posse absque vitio simoniæ, vt citata iura probant, si tamen liberè, & pie offerri consueuit, possit recipi etiam temporale, quo exequiæ, & alia spiritualia ministrantur: quòd si eo tempore non offerantur peractis liberè exequiis, poterunt officio iudicis compellere hæredes, vel exequutores, vt laudabilem consuetudinem obseruent, & consuetas oblationes persoluant; ita quando spiritualia ministrantur etiam prætextu consuetudinis exigere non licebat, nec pignus, aut cautionem petere, postea verò officio iudicis liceat ad obseruantiam consuetudinis agere, quæ si ab exactionibus initium habuit tanquam irrationabilis non excusabit, quo casu intelligendæ sunt auctoritates suprà adductæ, quibus consuetudines improbantur. Sin autem à pia fidelium deuotione inceperint, laudabiles erunt, & obseruandæ, & ita text. hic procedat, ita gloss. *verbo laudabilem, in præsenti*, & post Hostiens. & alios antiquos resoluit Abb. *ibidem col. fin.* Anania, *num.* 7. testatur communem Felin. *num.* 2. eandem etiam resolutionem latiùs probant idem Abbas, Ananias, & Felin. *in cap suam, hoc eod. tit.* & colligitur ex S. Thom. 2. 2. *quæst.* 100. *artic.* 3. *in corpore* S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 1. *cap* 5. §. 22. Sylvest. *verbo simonia qu.* Sot. *de iustit. lib.* 9. *quæst.* 6. *artic.* 2. Sed hæc communis resolutio quamuis in se vera sit, non tamen propositas tollit difficultates, adhuc enim dubitari potest an omnis exactio prohibeatur in exequiis? vtrùm etiam vera semper committatur simonia ab exigentibus? an id præsumatur, aut prohibeatur tantùm lege humana? item vtrùm in omnibus prohibitio procedat indistinctè, an verò in iis tantùm, quæ ex officio ad exequias tenentur.

Quapropter apertiùs, & verùs resoluendum est eodem pacto circa exequias esse distinguendum, etenim si temporalia tanquam pretium exigantur, vera simonia erit, sin minus, vera simonia non erit, nam leges Canonicæ non solùm spiritualium venditionem, seu appretiationem diuinis legibus interdictas prohibuerunt, sed etiam omnes illos actus, qui venditionis imaginem habent, qualis est exactio antequam spiritualia conferantur, pactio, & his similia, non quia in his vera simonia committatur, si intentio ad illam causam referatur, quæ à pretio spiritualium sit diuersa, sed quia talis exactio, & conuentio adeò sunt commutationi, & dationi similes, vt non leuis sit præsumendæ simoniæ coniectura, aut certè manifestam habeat cupiditatis, & scandali rationem ideòque merito mala, & quæ mali speciem habent, vel occasionem in re tam periculosa sanctissimè prohibuerunt. Vnde præcitata iura, quæ in exequiis morfuorum temporalia exigi vetant, & consuetudines damnant, non solùm intelligenda sunt quando verè in ratione pretij exiguntur, sed etiam absolutè si exactio,

exactio, & pactio interueniat, nec præceptum legis effugiet qui rectam habuerit intentionem recipiendi ex consuetudine si contra legis mandatum exigat, aut paciscatur, leges enim prædictæ non solùm simoniam præsumunt ex eo facto, vt Sylvest. & alij existimant; sed etiam factum ipsum sua prohibitione efficiunt simoniacum, vt *infrà* declarabitur. Cùm ergo id quod iuxta laudabilem consuetudinem absque vlla exactione vltrò à fidelibus offertur, aut post ministerium petitur, nullam habeat mali speciem; cùm manifesta causa sit ob quam recipitur, meritò text. *in præsenti* idem permittit, sic sacrorum Canonum prohibitionem in hac re declarans. Insuper est hîc distinguendum vtrùm exequiæ ab illis fiant, qui ex officio tenentur, an verò ab illis qui nulla ratione sunt obstricti. etenim de illis tantùm præcitati Canones sunt intelligendi, qui ex officij necessitate faciunt, nam cùm ab Ecclesia, & parochianis congruam sustentationem habeant, sic quòd exigunt pro eo ad quod tenentur non ratione sustentationis, quam habent, nec ratione accidentalis laboris, qui illis iam incumbit, videntur exigere, sed pro ipsis spiritualibus simoniacè, vel saltem auarè id facere ab Ecclesia iudicantur, etiamsi prætextu consuetudinis petant, cùm possint post peracta spiritualia absque vlla mali suspicione recipere. Posteriori verò casu quando ad exequias vocantur alij, qui obstricti non sunt, nullum est inconueniens, vt vel ad sustentationem, vel tanquam mercedem laboris accidentalis, si ibi reperiatur, temporalia exigant, de his enim prohibitio prædictorum Canonum non agit, quod post alios rectè aduertunt Sylvest. S. Antonin. & nouiores *vbi suprà*. Nec etiam locum habent cùm aliàs in exequiis adhibentur, quæ necessaria non sunt, & à spiritualibus distinguuntur, vt rectè docet Sot. *dicto loco*, quod verò post Caietan. ait Nau. *d. cap.* 23. *num.* 66. consueta dari etiam ante exigi posse ad euitandas lites, tutum non est, nisi de iis intelligatur, qui ad exequias non tenentur propter expressam Canonum prohibitionem, quæ etiam prætextu consuetudinis contra peti non patiuntur, & propter omnium DD. traditionem, qui contrarium citatis locis affirmant, & vltra eos S. Thom. 2. 2. *quæst.* 86. *art.* 1. *ad vlt.*

17 Quod verò ad consuetudinem attinet, licèt Abb. & communis dictis locis ita distinguant vt ea, quæ initium habuit prauum nunquam excuset, & de hac intelligantur præd cta iura, quæ consuetudinem improbant, quæ verò à pia deuotione processit iusta sit & obseruanda, de hac loquitur tex. *in præsenti*. Illud adhuc difficultatis superest, quod vix poterit constare iuxta Doctorum distinctionem, quando consuetudo bona sit, aut praua, tum quia adeò est inueterata, vt memoriam hominum excedat, vt DD. fatentur, tum etiam quia materia subiecta videtur postulare, vt ostendamus consuetudinem offerendi aliquid propriis ministris, qui ex officio tenentur, à deuotione incœpisse. Vnde dicendum est quòd si consuetudo, & vsus habeat vt temporalia tempore, quo spiritualia ministrantur, ab obligatis ministris pacto, vel exactione petantur, nec antea spiritualia conferantur, quàm temporale illud præstetur, quantumuis longæua fuerit, veluti irrationabilis improbatur, quia ab inuitis videtur extorqueri, & simoniam præseferre, vel saltem expressam imaginem ipsius, taleque videtur fuisse eius initium, qualis eius vsus nunc reperitur, & de hac planè agunt citata iura, quorum verba huic sensui maximè conueniunt. Sin autem consuetudo ita habeat vt eius vsus sit, vt aliquid à fidelibus liberè sine exactione per longum tempus offeratur, & ita recipiatur, nec præterea spiritualia denegentur, quòd ante temporalia non præstentur, tunc laudabilis est consuetudo, & à pia deuotione iudicabitur incœpisse, & ita intelligatur text. *in præsenti*. Nec oportebit vnquam initium consuetudinis aliter expendere quàm ex ipsius vsu, & progressu, quidquid DD. inuoluant, nec etiam locum habent Canones, qui consuetudinem exigendi improbant in iis, qui non tenentur ex officio, si ratione sustentationis, vel laboris accidentalis exigant, iuxta supradicta.

Verùm adhuc dubitant DD. quo pacto circa oblationes huiusmodi, quæ in exequiis & aliis officiis diuinis offeruntur propriis ministris, consuetudo quantumuis longæua possit necessitatem imponere, etenim receptum est, per actus omninò liberos, qui meræ facultatis appellantur, absque contradictione consuetudinem, vel præscriptionem introduci non posse, vt probat text. *in cap. Abbate* 25. *vers. ad hoc autem, de verb. signif. l.* 1. § *denique Marcellus l. si in meo* 22. *ff. de aqua pluuia*, docet Bart. *in l. cùm de in rem verso ff. de vsuris*, latè post alios Rip. *in c. cum Ecclesia, à num.* 43. *de causa possess. & in l. quoniam* 132. *ff. de flumin.* Cou. *in reg. possessor. p.* 2. § 4. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 160. *à num.* 3. Qua ratione qui diu eleemosynam præstiterunt aliquibus personis, nunquam cogi poterunt, & qui diu obtinuerunt, nunquam alios prohibebunt, vt resoluunt Dec. *cons.* 215. *num.* 2. Roland. *cons.* 21. *num.* 13. *lib.* 2. Aym. *cons.* 134. *num.* 9. Grammat. *decis.* 145. *num.* 1. Pesonal. *in tract. de adipisc. possess. num.* 162. *cum seqq.* Mouent difficultatem Innoc. & alij *in præsenti* fatentur idem Innoc. & Zabarel. consuetudinem hanc nullo tempore necessitatem imponere, aiúntque in hoc text. singulos nolentes consuetas oblationes dare cogi non posse, eos tamen qui voluerint consuetudinem euertere persuadendo aliis ne id faciant, per Episcopos compelli, quæ intelligentia confunditur ex illis verbis text. ibi *præcipimus obseruari*, & optimè refutatur per Abb. *hic & in d. cap. suam, inf. hoc tit.* & Socin. *in tract. de oblation. lib.* 3. *q.* 6. variis modis respondent, inter quos receptum est ex actibus meræ facultatis in fauorem Ecclesiæ consuetudinem introduci posse, arg. text. *in c. ex parte de censib.* ita Anan. & Felin. *num.* 4. *in d. cap suam.* Curt. iun. *in l. si certis annis num.* 28. *C. de pactis* Anch. *cons.* 47. Corn. *cons.* 226. *num.* 3. *lib.* 4. decis. Pedem 99. *num.* 43. qui alios plerosque citant. Verùm fauor Ecclesiæ efficere non potest, nisi aliud addatur, vt actus meræ facultatis ex tempore necessitatem imponant, repugnat enim naturalis ratio vt quis ad id compellatur inuitus, quod semper liberè absque animo se obligandi fecit. Obstat etiam quòd iuxta hanc communem sententiam sequeretur idem esse dicendum in quacunque pia præstatione, quod DD. negant. Quare aliis duobus modis præcitati DD. intelligunt text. *in præsenti*, & aliter Roman. *cons.* 344. *n.* 1. & 2. Paul. *cons.* 363. *lib.* 1. Dec. *vbi suprà*, sed nemo difficultati satisfacit.

18

Ego igitur omisso intellectu, quem in Collectan. ad hunc text. præstiti, qui iuxta supradicta vix sustineri potest, dicendum puto quòd licèt per actus meræ facultatis non inducatur consuetudo, vel aliqua obligatio, id tamen procedit si nihil aliud appareat, vnde necessitas dandi, aut animus se obligandi colligatur, quòd si appareat quamuis prima facie actus secundùm naturam suam facultatis videatur, nihilominus rectè consuetudo, & obligatio iudicabitur introducta, seu potiùs per diuturnum tempus censebitur ea præstatio, seu obligatio constituta, hoc enim casu magis ex præsumpta partium voluntate obligationem constitutam, quàm consuetudine, seu præscriptione acquisitam verius existimo, iuxta tex. *in d. l. cùm de in rem verso, & l. si quis diuturno, in princip. ff. si seruitus*

19

vendicatur, *l.2.* sic intelligenda de constituta seruitute per scientiam, & patientiam diuturni temporis, *C. de seruit. & aqua*, quicquid variis in locis ea de re Doctores contendant. Constabit autem voluisse partes diuturna præstatione obligationem facere, si aut reciproca sit, qualis inter dominum, & vasallum, seu colonum diuturna præstatione contrahitur, vt *prædictis locis* DD. resoluunt, vel quando ipsi præstanti hoc vtile fuerit, aut necessaria alia dandi causa; vel coniectura obligandi appareat. Cùm autem obligationes, quæ fiunt Sacerdotibus, non semper sint liberæ facultatis, sed aliquando necessariæ iure naturæ debitæ ante vllam legem scriptam, vel decimas introductæ, iuxta illud. *Exodi* 23. *Deuteron.*16. *Ecclesiast.*20. notatur *in c. omnis Christianus, de consecrat. distinct.*1. & quatuor necessitatis casus tradit D. Thom. ab omnibus receptus *d. art.*3. Socin. *vbi suprà*, Syluest. *verbo decimæ quæst.*2. Sot. *de iustit. lib.9. quæst.* 3. *art.*1. iuxta quæ videtur in proposito populi consuetudo naturalem illam obligationem certis diebus, & actibus determinare, vel saltem ita constituere, vt Sacerdotes ad corporalem residentiam, & illa ministeria spiritualia meliùs petagenda alliciantur, maioremque habeant sustentationem, vt aptiores ad illud munus reperiantur, & ne deficientibus decimis in egestatem deueniant, quæ omnia efficaces sunt obligationis coniecturæ, quòd videtur sentire Syluester *vbi suprà*.

20 Sufficit autem ad huiusmodi consuetudinem inducendam decennium, vt *suprà* dixi *num.*8. tum quia consuetudines præter ius etiam in foro Canonico decem annis præscribuntur, ex doctrina *gloss.*1 *in cap. vltimo de consuetud. in sexto*, resoluit Abbas *in cap. vlt. num.*11. *de consuetud.* Felin. *in cap. statuimus num.*1. *de maiorit. & obedien.* Roch. *de consuetud. sect.*3. *num.*28. Aym. *de antiquit. part.*4. *princip. num.*7. Duen. *reg.*139. tum etiam, quia consuetudo hæc contra Laicos inducitur, quo casu secundùm ius Ciuile siue contra, siue præter ius decem annis sufficiunt, communis ex Ias. *in l. de quibus, num.*41. *ff. de legibus.* Aym. *vbi suprà num.*9. & ita in terminis huius consuetudinis circa oblationes resoluunt Abbas *in dicto cap. suam*, Felin. *in præsenti, in fine*, & à reliquis probari affirmat Roch. *vbi suprà num.*3.

21 *Pro exequiis mortuorum.*] Notatur ad hoc quòd suffragia mortuorum vendi non possunt, vt per Redoan. *de simon. part.*1. *c.*30. *num.*6. *& par.*3. *cap.*16. *num.*34. *& c.*18. *à princ.* Soar. *de relig. tom.*1. *lib.*4 *de simon. c.*15. *num.*6.

Quidam laici laudabilem consuetudinem. &c.] Mirum est qua ratione ductus Innocentius III. dicat prætextu consuetudinis pro spiritualibus quicquam recipi posse, ac proinde pias huiusmodi consuetudines obseruandas esse, non obseruantes per loci Episcopum esse compellendos, contra disposita *in c. non satis* 8. *& in c. cum Ecclesia* 9. *hoc eod. de simon.* ac in aliis iuribus probantibus nullam consuetudinem inducentem pro spiritualibus temporalia dari posse, piam esse, ac laudabilem appellari posse, vtpote quia simonia diuino testimonio damnata est tanquam rationi repugnans. Post aliquas responsiones Anton. Fuertes *canon. lect.*1. *lib.*1. *c.*7. concludit Innocentium *in præsenti* loqui de consuetudine à laicis introducta dandi aliquid gratis, & liberè sine aliqua præcedenti clericorum exactione ac petitione, quasi pro eleemosyna, & in animarum redemptionem, ad *c. medicinam, de pœnit. distinct.* 1. quod cùm nullam contineat simoniam, siquidem contributione voluntaria procedit, pia, & laudabilis erit appellanda, provt eam ita appellat Innoc.

SVMMARIVM.

1 *Abbates Cistercienses prohibentur solemniter installari, & ponitur forma obedientiæ, quam præstant suo Episcopo.*
2 *Installatio quid sit, ostenditur.*
3 *Ius stalli, seu sedendi certo loco in Ecclesia an vendi possit.*

CAP. Ne Dei. XLIII. *Honor. III.*

ABbates Cistercienses prohibentur solemniter installari, sed satis est vt profiteantur coram Archiepiscopo sub forma profitendi consueta in suo Ordine, vt habetur *in text.* Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Matian. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.*44. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*630. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1.

Installationis solemnitates.] Installatio est quando electus, & confirmatus introducitur in stallum, id est, sedem, siue locum constitutum in choro, & Abbati deputatum ad sedendum, notant omnes *in præsenti*. Et ideò installatio notat veram & actualem possessionem. Abb. *in cap. transmissam num.*3. *de elect.* Vinian. *in praxi iuris patron. part.*1. *lib.*5. *cap.*1. *num.*20. aliàs 102. *in nouiss. impr.* Ragus. *de voce canon. in Capitulo quæst.*25. *num.*1.

Ius stalli, seu sedendi aut standi certo loco in Ecclesia an vendi possit, vide Soar. *de relig. tom.*1. *lib.*4. *de simon cap.*28. *ad fin. num.*23. Bonacin. *de simonia q.*4. *§.*6. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Probanda, & redditus debentur recepto in Canonicum consuetudine non obstante.*
2 *Canonici noui in receptione prohibita est prandij exactio.*
3 *Simonia est aliquid exigere à nouiter recepto in Canonicum, etiam modicum conuertendum in commodum, & vtilitatem Canonicorum, & beneficiatorum, ac personarum Ecclesiæ.*

CAP. Iacobus. XLIV. *Greg. IX.*

CAnonici quando receperunt aliquem in Canonicum, & fratrem, tenentur statim illi prouidere de præbenda, & prouentibus, sicut vni ex aliis temota appellatione, & non obstante consuetudine in contrarium, v. g. habendi prius prandium. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.*44. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.*631. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2.

Collige ex text. exactionem prandij in receptione noui Canonici prohibitum esse, vt per Cosm. *in pragmat. sanctionum part.*2. *tit. de annatis fol. mihi* 105. *verso.* Soar. *de relig. tom.*1. *lib.*4. *de simonia cap.*47. *num.*5. Azor. *instit. moral. part.*3. *lib.*12 *cap.*11. *q.*6. vbi quæritur quid sit dicendum de statuto, quo decernitur, vt qui fuerit in canonicum receptus, certum quid soluat. Illud certissimum est à nouiter recepto, seu in admissione ad possessionem canonicatus, aut præbendæ, vel beneficij non posse exigi nec solui aliquid etiam modicum

modicum conuertendum in commodum, & vtilitatem canonicorum, & beneficiatorum, ac personarum Ecclesiæ, sed est simoniacum, non obstante aliquo statuto, vel consuetudine etiam immemoriali, vt per omnes *in præsenti, & in cap. cum M. de constitut.* vbi Abb. *num.*15. Felin. *num.*20. Dec. *à num.*110. Rip. *à n.*175. S.Thom.2.2.*quæst.*100.*art.*4. Sot.*de iustit. lib.*9. *quæst.*7.*art.*1. Gutierr.*canon. lib.*1 *cap.*29. *à numero* 26. Azeued. *ad curiam Pisan. lib.*1. *cap.vltim.lit.B.* Card. Tusch. *lit.S. concl.*252. *à num.*12. Cened. *ad Decretal. collect.*16.*num.*2. Nicol.Garc. *de benef.par.*8.*cap.*1.*n.*83. *& numero* 87. refert à Sacra Congregat. decisum non posse de cætero ex quocunque statuto imponi, vt aliquid soluatur in locum pium cedens, veluti pro fabrica, vel Sacristia Ecclesiæ, nisi fuerit per Papam ex certa scientia approbatum, & *num.*89. cum Gutier. *d. c.*29.*num.*28. resoluit nec posse post Concil. Trid. capi pro rebus piis quod consueuit capi pro commodo proprio, & *num.*90. tenet illud capi pro commodo proprio canonicorum, quod soluitur mensæ capitulari, seu conuertitur in reparationem bonorum mensæ capitularis, ex quo cedit, & redundat in vtilitatem singulorum.

4 Verùm in hac materia quinque conclusionibus omnem difficultatem dirimi posse censeo, quarum prima sit. Si vacante beneficio onus aliquod temporale sit impositum quòd certa pars fructuum, aut pecuniæ quantitas in pios vsus reseruetur, vel ad sustentationem ministrorum nulla facta conuentione, id erit absque vlla controuersia licitum, & ab omni mali suspicione alienum. Probatur conclusio, quoties nihil temporale pro spiritualibus exigitur, nullave pactio fit aut conuentio, nulla est simoniæ labes, sed sic contingit in proposito; igitur, &c. probatur etiam euidenter ex *c.vnic. §. vlt. vt Ecclesiastica benefic.* facit *cap. si propter, de rescrip. in* 6. & omnes supracitati DD. hanc conclusionem admittunt etiam nulla extante consuetudine, aut lege, & procul dubio est.

5 Secunda conclusio. Si vacanti beneficio hoc temporale onus appositum non sit, sed à personis recipiendis, instituendis, aut benedicendis exigatur nulla id constitutione, aut consuetudine permittente, siue illud in profanos, aut proprios, aut in vsus pios conuertatur, simonia meritò iudicabitur. Probatur conclusio quando temporalia ab eo exiguntur, cui spiritualia ministrantur, simonia ab Ecclesia iudicatur, quoniam talis exactio pretij rationem habet, sed vbi nulla lex, aut consuetudo id permittit, manifesta fit exactio ab eo, qui recipit spiritualia, igitur simonia iudicabitur, maiorem probat *cap. quicquid, cum multis seqq.*1. *quæst.*1. vbi omnis exactio damnatur, & gratiosa tantùm oblatio permittitur, idem probant *cap. non satis, c. cùm in Ecclesia, hoc tit.* Minor patet, consequentia bona est, auctoritas verò expressa est *in cap.ex multis, hoc eod.tit.* vbi summus Pont. omnem exactionem prohibet etiamsi in vsus pios fiat, quam citati DD. intelligunt vbi nulla lex, aut consuetudo viget, in idem facit *cap. tua nos, hoc eod. tit.* & hanc conclusionem omnes *ibidem* admittunt nemine contradicente.

6 Tertia conclusio. Si ex lege, aut consuetudine à recipiendis Canonicis, clericis instituendis, aliisve similibus aliquid in proprios, aut recipientium vsus exigatur, simoniæ crimen incurritur, lexque, aut consuetudo nullius erit momenti. Probatur, lex, aut consuetudo iuri diuino, aut rationi contraria, & quæ manifestam præbet delinquendi occasionem, nullius est momenti, *cap. vlt de consuetud. cap. vlt. de præscript. c. erit autem lex.*4. *distinct.* Hæc autem consuetudò, aut lex, quæ aliquid temporale exigit sub ea forma, repugnat iuri diuino, quia simoniam permittit, repugnat rationi, quia manifestam continet cupiditatem, & auaritiam, & præbet occasionem delinquendi, quia sub legis, aut consuetudinis prætextu poterunt passim celari simoniacæ exactiones, & saltem negari non potest quin horum trium aliquod in his legibus aut consuetudinibus reperiatur: igitur, &c. Probatur item conclusio auctoritate *d. cap. cùm in Ecclesia*, vbi nec ratione legis, aut longæuæ consuetudinis licet aliquid recipere temporale à personis Ecclesiasticis ponendis in sedem, aut instituendis, improbatúrque consuetudo quasi iuri diuino, & rationi contraria; id ipsum facit Pontifex *in cap. in tantum, hoc titulo, in fine*, ibi, *prauam consuetudinem*, text. *in præsenti*, ibi, *consuetudine non obstante*; hanc etiam conclus. omnes DD. admittunt *citatis locis*, & hodie comprobata est in Concil. Trid. *sess.*24. *de reformat.cap.*14. quo loco damnantur constitutiones Episcoporum, & consuetudines, quibus aliquid à recipiendis Canonicis, seu instituendis Clericis exigitur in alios, quam in pios vsus conuertendum.

7 Quarta conclusio. Si lex, aut consuetudo temporale aliquibus casibus recipi, aut præstari iubeat, iustè fiet si spiritualia liberè conferantur, nec ideo subtrahuntur, quòd priùs temporalia data non sint. Quod si ita exigatur pecunia, vt non aliter spiritualia ministrentur, quàm ipsa priùs persoluatur, illicita erit exactio, & irrationabilis lex, aut consuetudo, si ita fieri patiatur. Probatur conclusio, licitum est percipere ab his temporalia, quibus spiritualia conferuntur ex pia lege, & laudabili consuetudine, sed cùm lex, aut consuetudo aliquid in pios vsus præstari iubet, gratis tamen, & liberaliter priùs concessis spiritualibus, pia est, & laudabilis. Igitur, &c. Maior probatur *in cap. ad Apostolicam, hoc tit.* Minor patet, consequentia bene colligit. Probatur etiam hoc prius membrum conclusionis auctoritate D. Thomæ 2. 2. *quæst.*100. *art.*3. *in corpore*, & *ibi* etiam consentiunt omnes DD. apertè comprobatur ex Concil. Trident. *vbi suprà.* Posterior autem pars sic confirmatur; quoties per subtractionem spiritualium temporalia prius exiguntur, expressa est venditionis species, sed in his casibus omnis exactio; quæ venditionis speciem habet; interdicitur, nec lege, aut consuetudine defenditur. Igitur, &c. Maiorem probat text *in d.cap. in tantum, vers. cùm verò*, ibi, *expressius exprimat venditionis speciem qui prius pretium*, &c. facit text. *in cap. veniens, hoc eod.* obseruat S. Thom. *vbi suprà.* Minorem verò probat text. *in c. audiuimus, hoc tit.* apertè agens eo casu, quo spiritualia denegantur antequam præstentur temporalia, probat etiam hoc posterius conclusionis membrum S. Thom. *vbi suprà, in* 4. *dist.*25. *quæst.*5. quem omnes Theologi sequuntur, & Sot. *lib.*9. *de iustit. quæst.*6. *art.*2. & ad terminos huius conclusionis reducendum est decretum Concilij Tridentini *vbi suprà*; quod licet improbet absolutè constitutiones, & consuetudines, quibus aliquid exigitur in vsus non pios, non propterea approbat omnes, quibus exigitur in vsus pios, quinimo *in ils* etiam iubet cuitari quicquid simoniæ habent, vel habuerunt, atque ideo planè locum habet quando in vsus pios debitis modis temporale recipitur, idque fiet si liberaliter concessis spiritualibus postea temporalia perantur, iuxta doctrinam Sancti Thomæ, & supradictam conclusionem. Huic etiam conclusioni conuenit text. *in cap. quam pio* 1. *quæst.*2. *ad finem*, ibi, *accedat gratis*, & vltra S. Thom. & alios Theologos *vbi supra.* Sylues. *verbo simonia.quæst.*9. Viger. *de institut. cap.*5.§.6. *vers.*9. Victor. *in relect. de simonia num.*27. & testimonium Theologorum, qui in hac materia constanter docent nunquam licere per subtractionem spiritualium exigere etiam ad pios vsus temporalia,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

poralia, quoniam licèt ex iusta causa petantur, habet talis exactio venditionis speciem, oblatis tamen gratis, & liberè spiritualibus, docent illi licitum esse secundùm legem aut consuetudinem temporalia petere ex causa iusta, in eadem sententia est Card. *in præsenti ad finem, & in d. cap. ad Apostolicam col. 2. ad med. hoc tit.* & iuxta hæc intelligendus est Dec. *in cap. cùm M. de constitut.* & sub distinctione huius concl. vtriusque partis argumenta dirimuntur, & communis sententia defenditur, quibus adde vix probandum esse, quod de cautione exigenda ait Card. *dicto loco*, quoniam durum est, & scandalo plenum.

8 Quinta conclusio. Constitutiones, & consuetudines, quibus aliquid temporale in vsus non pios ante vel post spiritualia exigitur, vel etiam ad pios per spiritualium subtractionem extorquetur, ita demum sacris Canonibus improbantur si ab illis recipiantur temporalia, qui ex officio spirituale illud ministerium confirmandi, aut instituendi, vel simile tenentur exhibere, quòd si non teneantur, non vti sustentationis stipendium antea peti, & in proprios vsus poterunt conuerti. Probatur conclusio ea ratione quòd non licèt simoniacam receptionem iudicare, nisi eo casu, quo non apparet honesta recipiendi causa, vt per se patet; sed tunc demum non apparet causa iusta quando ab illis exactio fit, qui ex officio tenentur, siquidem cum aliunde habeant sustentationis stipendium, nempe ex fructibus beneficij, vel salario officij, si pro actibus particularibus pecuniam exigant, non ad sustentationem, sed quasi pretium, vel saltem ex auaritia videntur exigere. Ergo, &c. quod ipsum euincunt omnia iura præcitata, quibus consuetudines improbantur, agunt enim de Episcopis, Archidiaconis, & aliis Prælatis ad quos confirmatio, institutio, receptio, & alia huiusmodi pertinent, vt ex illis videre licet, & sic etiam loquitur Concil. Trid. *vbi suprà.*

9 Ex quibus illud licet colligere, quòd vt in iis institutionibus, confirmationibus beneficiorum, & Canonicorum receptionibus aliquid temporale iustè recipiatur à personis, tria simul requiruntur, primum vt constitutione, aut consuetudine id receptum sit: secundum vt in pios vsus conuertatur: tertium vt non exigatur prius per subtractionem, aut moram spiritualium, quæ tria ex præpositis conclusionibus, præsertim ex vltima colliguntur, vt per S. Thomam, & omnes Theologos, atque etiam nostros Canonistas si rectè expendamus.

SVMMARIVM.

1 *Ordinandus conueniens cum ordinante, aut præsentante ipsum post susceptos Ordines non molestare super beneficio aut alimentis, suspensus sit ab Ordine sic suscepto, & ordinator à collatione per triennium. & n. 3.*
4 *Papa solus dispensat cum inhabili ad beneficium simoniacè acquisitum, qui talem simoniam sciuit, in eámque pro se factam consensit.*

CAP. Si quis. XLV.

1 ORdinans, vel præsentans aliquem ad Ordinem, recipiendo promissionem, vel iuramentum ab eo, quod non inquietabit Episcopum defectu tituli, vel patrimonij super prouisione sua, tunc ordinans à collatione, præsentator ab executione Ordinum per triennium est suspensus; Ordinatus verò est suspensus ab Ordine suscepto donec è sede Apost. obtinuerit dispensationem; Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hostien. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 46. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 631. remittitur Ximen. *in concord p.* 1.

Circa intellectum huius text. dixi aliqua ad *cap. per tuas* 37. *super hoc tit.*

Si quis ordinauerit, &c.] Notatur ad hoc quòd ordinandus conueniens cum ordinante, aut præsentante ipsum post susceptos Ordines non molestare super beneficio, seu alimentis, suspensus sanè fieret ab Ordine sic susceptо, & ordinator à collatione per triennium. vt per Aual. *de cens. p.* 3. *dist.* 5. *dub.* 4. *concl.* 1. Henriq. *in summ lib.* 13. *de excomm. c.* 37. *in princip.* Gonzal *ad reg.* 9. *cancel glos.* 5. §. 10. *num.* 27. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 199. *& lib.* 32. *tract.* 2. *n.* 71. *in fine*, Sanctarell. *var. quæst.* 40. *num.* 20. Campan. *in diuersorio iuris Canonici rub.* 8. *c.* 5. *num.* 31. *versiculo*, vbi de præsentante loquens exemplificat primitus in Archidiacono, qui Episcopi oculus appellatur, vel alia persona in simili dignitate constituta, cuius officium est examinare ordinandos, inquirere an habeant sufficientem titulum postea illos præsentare Episcopo ordinatori, ad tex. *in cap. vt nostram, & in cap. ad hæc, sup. de officio Archidiac.* deinde exemplificat in Episcopo ordinario faciente litteras dimissorias suo subdito, vt promoueri possit ab alio Antistite, per quas ille approbatum & examinatum ex mandato Concil. Trident. *sess* 24. *de reform. c.* 3. dimittere debens, præsentare videtur; de quo etiam Quarant. *in summa Bullar. verbo Ordo. vers. subsequenter pag.* 385. *alias* 494. *in nouiss. edit.* Ex quibus attende differentiam inter præsentatorem nominatum *in cap. per tuas, sup. hoc tit.* & præsentatorem nominatum *in præsenti*, quia hic est præsentator ad Ordines, ille verò ad Ecclesiam, vt aduertit Campan. *loco proximè citato.*

In glos. *Sedem Apost.* Notatur ad hoc quòd qui inhabili ad beneficium simoniacè acquisitum, qui talem simoniam sciuit, in eámque pro se factam consensit, solus Papa dispensat, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib* 23. *num.* 186. *tom. in sexta.* Azor. *institut. moral. part.* 3. *lib.* 12. *c.* 1. *princip.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Monachi appellatione venit Abbas.*
3 *Simoniacus mentalis non tenetur ad restitutionem.*
4 *Declaratur text. in præsenti.*

CAP. De Mandato. XLVI. & fin.

PApa quando mandat alicui vt dispenset cum monachis, qui per simoniam dato aliquo sunt accepti in monasterium, iuxta *cap. quoniam hoc tit.* intelligitur mandatum extendi ad dispensandum cum Abbate, qui eos simoniacè recipit. Item qui sine pacto præcedente, & sine aliquo dato, vel recepto, sed solo affectu animi vtrumque acquirunt, spiritualia, & temporalia, non tenentur ea resignare pro hac simonia, sed satis est si eos pœniteat, & satisfaciant Creatori. Colligunt Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag.* 47. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 631. remittitur Ximen. *in concord. p.* 1. *& 2.*

Etiam ad Abbates extendi.] Notatur ad hoc quòd appellatione monachi venit Abbas, vt per Bertach. *in repet. verbo Abbas num.* 1. Hippol. *consil.* 9. *num.* 1. cum

cum citatis per me *de appellatina verb. vtriusque iuris signif appel.214.num.2.*

3 *Et ad significationes.*&c.] Probat hic tex.simoniacum mentalem non teneri ad r. signationem, aut restitutionem, vt per D.Thom. *2.2.quæst.100.art.6.* vbi Caiet. Sylvest.*verbo simonia quæst.20.* Armil.*eod.verbo num 58.* Navar.*in manu. cap.23.num 103.* Angl. *in floribus Theol. tit.de restitut.quæst.quis à restitut sit liber, diffic.15.* Petr. Navar.*de restit.lib.2.cap.2.à num.170.* Tolet. *in instruct. conscientia.lib.5.cap.93.* Veg.*in summ par.2.cap.101 casu 7.9.21.& 23.* Flamin.*de resignation. benefic.lib 14.quæst. 6.num vlt.& de confident quæst.26.num.40.* Fr. Emman. *in summ.tom.2.cap.66 num.1.* Iacob de Graffiis *in decis. aurels part. 1. lib 2. cap.96.n.18.* Valent. *tom.3.disput.6. quæst. 16.puncto 6.* Vgolin. *de simonia.tab. 2. de simonia mentali cap.2.* Gutier.*canon. lib.2.c 23 num.31.cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. par. 4.decis. 34.* Gaspar Roderic. *de annuis redeit b lib.1 quæst. 3 num.25 & 26.* Rebell.*de obligat iustitiæ par.2.l b 18.quæst.21.num.2.* Azor. *instit. moral par.3.lib 12.cap.20 quæst 2.* Campan. *in diuersorio iuris Canon.vnb.11.c.17.num 4 cum seqq* Nicol. Garc *de benefic par.8.cap.1.n.45* Hæc quidem sententia vera est in se, & ex littera textus conformis, quamuis contrarium tenuerunt aliter atque aliter distinguentes Maior *in 4.distin.15 quæst.7.§ sed de simonia* Ioan.de Medina *in codice de rebus per vsuram acquisitis quæst. 4 de vsura resist.in 2.argum.vers.tam ad rationes.* Barthol. Medina. *in summ.l.b. .cap.14 § 20 & 21.* Aragon *in 2.2.quæst 100. art. 5.* vbi Salon.*quæst 78. art 3.controu.19.* Petr.de Ledesma *in summ part. .tract 12.conclus.43.difficult.1.& 4.* Soar *de relig.tom 1.l b 4.de simonia cap. 53.num 43 cum seqq.* Raph. de la Torre *in 2. 2. D. Thom. tom.2. quæst. 100.articul.6 disput.6.* Less.*de iustitia lib 2 cap.25 d.b. 28.* Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tractat 6 cap.15. num.99.* Bonacin.*de simon quæst 7 punct 3.difficul.1.num. 23.* multipliciter intelligentes text. *in præsenti,* eiúsque litteram malè percipientes dum suam defendere intendunt opinionẽ,nam Ioan.de Medina *loco proximè citato,* 4 respondet in hoc cap.Pontificem solum loquutum fuisse de iudicio exteriori, non interiori conscientiæ, aliis verò Barthol.Medina ait in hoc cap.Pontificem sequutum fuisse probabilem opinionem eorum, qui dicunt accepta per simoniam mentalem non esse restituenda. Denique Soar,& Less. explicant text.in præsenti procedere in simonia commissa in ingressu religionis, in qua data fuit responsio, quæ non habet necessariò iniustitiam annexam, Sed his, & aliis responsionibus reiectis, quia nimium litteram textus restringunt, vt per se patet, non est cur à probabili huius text. desumpta conclusione recedamus; qui quidem non obstat quòd vsurarius mentalis teneatur ad restitutionem,*cap. consuluit,de vsuris,* quia intelligitur quando mutuatarius coactè dat vltra sortem ratione mutui, secus quando liberè. & sponte & gratiosè dat, licèt mutuans iniquam habeat conditionem, & prauum animum, nempe accipiendi ratione & vi mutui, vt per Couar, *in regul.peccatum part. 2. in initio à num. 4.* Caballin. *de vsuris num 7.& 8.* Petrus Navarrus *de restitution lib.3.cap. 2.num 171. cum seqq.* Aragon. 2. 2. *quæstion.78. articul 2.* vbi Bannes *articul 3.* & Salon. *controvers. 10.* Solis *de cessib lib 1.c. 5. num. 13.* Gasp. Roderic. *d. quæst. 3. num. 23.* & latè Campan *d. cap 27. num.10.& 11.*

Ne Prælati vices suas, vel Ecclesias sub annuo censu concedant.

TIT. VI.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Petr. de Raven. *in compendio iuris Canon.* Martin. Mesnart.*in epitom. Decretal. fol.176.* Steph. Rauchin.*in continuatione titulorum Decretal.* Dan. Venator, *in analysi methodica iuris Pontificij, à pag. 616.* Goffr. & Hostiens. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast.Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag.*in expositit.titul.iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decretal.omnes sub hoc titulo.*

SVMMARIVM.

1 *Pecuniam dans vt Episcopalem vel spiritualem iurisdictionem exerceat, officio suo priuatur & sic consecrens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur.*

2 *Simoniacus est Episcopus, qui pretio recepto suas vices committit alicui.*

3 *Verbum* amittat *est sententiæ.*

4 *Salarium accipiens ab Episcopo pro seruitio ei facto in iurisdictione commissa exercenda simoniam non committit.*

5 *Vicarius recipere debet salarium de Camera Episcopi.*

CAP. Præterea I. *Alex. III*

EPiscopalem iurisdictionem pro pecunia data exercentes, priuantur officio suo, & Episcopi, qui vendiderunt, amittunt potestatem conferendi tale officium. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Anch.Butr. Mar.Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib 5. iuris Pontif. pag 49.* Alagona, *in iuris Canon p.633.* remissiuè Ximen *in concord p.1.* desumitur ex Concil.Lateranen. *c.15.incip.Cum in officiis § præterea quoniam* & refertur ab Anton.Augustt.*collect. 1.Decretal.lib.5.tit.3 cap.1.* 1

Collige ex text. simoniacum haberi Episcopum, 2 qui pretio recepto suas vices committit alicui. hoc est, suam iurisdictionem, vt per Azor. *instit. moral p.3.lib. 12.c.14 in princ.* vbi *q. 1.* resoluit non esse simoniacum Vicarium, qui ab Episcopo, vel alio Prælato constituitur & recipit certum salarium.

Amittat.] Est verbum latæ sententiæ, vt per Titaq. 3 *in l si vnquam verbo reuersatur num.151.C. de reuocandis donat.* Couar. *in cap. si hæredes num.8. sup. de testam.* Sayr. *in claui Regia lib. 2. c. 8. num. 21. versic. fallit* quos refero *in meis remissionibus de dictionib. & clausul. dict.21.*

In glos. *Quantitate.* ibi, *sed è conuerso Episcopus si* 4 *committat vices suas alicui potest & debet ei constituere salarium.* Sed cur quæso Episcopus simoniacus est committens pretio recepto suas vices alicui, non autem iste pretium ab Episcopo recipiens; Respondet Panorm. *hic* longè diuersam esse rationem, quia Vicarius, seu alius ab Episcopo constitutus recipit debitum sui laboris, & operæ stipendium, locat enim Episcopo suas operas, nec vllo iure cogitur suo stipendio militare, *cap. cum ex officij de præscript.* at verò Episcopus,

pus, qui Vicarium, vel alium constituit, pro sua iurisdictione exercenda, si pretium accipiat ex eo quòd suas vices committit, iurisdictionem suam vendere videtur, cùm stipendium, siue salarium potiùs conferre deberet ei, refert Azor. *d.quæs. 1.vers.sed. cur quæso:* vbi etiam tenet simoniam ab eo Episcopo committi, qui Vicarium constituit eo pacto, vt ille sit minori stipendio contentus quàm sibi debeatur, vel ea lege, & conditione vt Episcopus habeat sibi aliquam partem prouentuum spectantium ad Vicarium ratione muneris, & officij, quo ille fungitur.

In ead. glos. ibi, *de camera.* Ergo Vicarius recipere debet salarium de Camera Episcopi, vt resoluit Sbrozz. *de Vicaria Episcopi, lib.3.q.54.n.3.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Vicarius qui dedit pecuniam Episcopo, vt faceret illum Vicarium, priuari debet officio Vicariatus.*
3 *Simoniam committit Episcopus, quando aliquid exigit pro re præstanda, quam tenetur facere ratione sui officij.*
4 *Prælatus iurisdictionem temporalem vendens, si eam habet ab Ecclesia, simoniam committit.*
5 *Simoniam committit Episcopus, cui data fuit pecunia, vt Vicarium faceret in temporalibus.*
6 *Iurisdictio ordinaria non potest ab Episcopo concedi*

Cap. Quoniam. II.

1 PLebanus, vel Archipresbyter, qui pretio statuitur ad agendas vices Episcoporum, vel Archidiaconorum, seu ad terminandas causas ecclesiasticas, remouetur à Clero, & Episcopus, qui dissimulat peruerti suam iurisdictionem, censura ecclesiastica punire debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 50.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 633.* remissiuè Ximen. *in concord. pag. 1.* refertur ad Anton. August. *collect 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. c. 2.* & est post Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *part. 3. cap. 1.*

2 *Remoueatur à Clero.*] Notatur ad hoc quòd Vicarius, qui dedit pecuniam Episcopo, vt illum faceret Vicarium, priuari debet officio Vicariatus, vt per Lancel. *in instit. iuris Canon. tit. de simonia §. demum.* Sbrozz. *de officio Vicarij lib. 3. quæst. 54. num. 1.* vbi ex Abb. hoc optimè factum dicit ne ex huiusmodi labe simoniæ Vicarij vt aliquid lucrentur præter sortem inducantur per fas & nefas ad extorquendum pœnas in ære, vbi in corpore luendæ forent, & facere modicas culpas grauiores in subuersionem iudiciorum, & dispendium, ac grauamen subditorum.

3 In glos. *Pretio. ibi, maximè cùm iurisdictio sit spiritualis.* Aduerte tamen quòd vbicunque Episcopus gratis facere aliquid debet ratione sui officij, simoniam committit, si aliquid exigat, vt per Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 20. num. 19.* vbi admittit quòd per illam particulam, *maximè*, non potest fieri comparatio ad actus, qui procedunt à iurisdictione temporali, cùm in eis simonia locum non habeat; sensus ergo esse videtur, vel ob hanc maximè causam ibi interuenire simoniam, quòd iurisdictio, à qua illi actus procedunt, est spiritualis, vel tunc maximè committi simoniam, quando actus ex vi obiecti, & materiæ est spiritualis. Nam verum est Prælatum iurisdictionem temporalem vendentem, si eam habet ab Ecclesia, simoniam committere, eo quòd talis iurisdictio iudicatur spiritualis dependenter, hoc est, respectu Summi Pontif. à quo habet dependentiam, secundùm Fr. Ludou. Beja Conlusitanum nostrum *in respon. casuum conscientiæ par. 1. casu 37. fol. mihi 57. verso.* Vnde simoniam committere Episcopum, cui data fuit pecunia, vt faceret Vicarium in temporalibus, tenent Lancellot. *in instit. Canon. tit. de simonia. §. demum, vers. suas,* Sbroz. *d q. 54. n 4.*

In glos. *Statuuntur.* Notatur ad hoc quòd ordinaria iurisdictio non potest ab Episcopo concedi, vt per Sanch. *ad matrim. lib. 29 num. 2.*

Cap. Quoniam. ij. III.

ECclesiæ regimen non debet Sacerdotibus committi sub annuo censu. Colligũt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panormit. Marc. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 50.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 633.* remissiue Ximen. *in concord. pag. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 3. p. 3.* & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III. *par. 2. cap. 2.*

Vide posita *in cap. præcedenti.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus Ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt.*
2 *Locatio fructuum Ecclesiæ, vel beneficij an possit fieri vltra triennium.*
3 *Fidei præstatio est iuramentum quo ad Deum.*
4 *Promittens per fidem, scilicet humanam, si non adimpleat, non erit periurus, sed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines.*
5 *Expensa in vtilitatem Ecclesiæ dicuntur conuersa, si factæ fuerunt in rem perpetuò duraturam,*
6 *Successor Prælati, alteriusue beneficiati, non tenetur stare locationi per suum prædecessorem nomine proprio factæ.*
7 *Ecclesia multis modis dicitur.*

Cap. Querelam IV. & fin.

FRuctus, & obuentiones Ecclesiæ possunt locari ad certum tempus, v.g. ad septennium pro certo annuo censu, & si conuentum fuerit intra illud tempus non auferre, standum est promissis, nec potest auferri. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Panor. Mar. Socin. Cened. *collect. 76.* Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 50.* Alagona *in compend. iuris Canonici p. 634.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. par. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 4.* & est post Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *par 28. c. 1*

1 *Per septennium suscepisset,* &c.] Quæret aliquis non extra rem quomodo Rector de quo *in text.* potuerit locare fructus suæ Ecclesiæ, vel beneficij ad septennium annos, cùm tantùm triennij tempus ad talem locationem, seu alienationem sit à iure præfinitum variis adscriptis pœnis contra aliter facientes *in Extravag. ambitioso, deb. Eccles. non alien. inter communes,* & per eam resoluunt citati *in meo tract. de offic. & potestat. Epis. par. 3. alleg. 95. num. 1.* Cui quæsito respondent quidam citati à Cened. *ad Decretal. collect. 76. num. 1.* decisionem huius tex. correctam esse per dictam *Extravagantem Ambitiosæ*, cuius auctor fuit Paulus II. qui vixit in Pontificatu circa annos 1471. huius verò text. Alexand.

Alexand.III. qui obiit circa annum 1181. Vel secundùm alios potest respondèri illam Paul. II. constitutionem prohibuisse locationem rerum Ecclesiæ vltra triennium, ita quidem, vt ipsas res prohibeat locari, non tamen fructus, & redditus Ecclasiasticos, sæpissimè enim contingit locari non ipsos fundos, nec ipsa Ecclesiarum prædia, sed fructus & redditus ad aliquod beneficium pertinentes, vt euenire videtur in hoc text. quam quidem fructuum & redditiuum locationem vltra triennium fieri posse resoluunt Couarr.*var. lib.2. cap.16. num.6. in fine.* Redoan. *de rebus Ecclesiæ pag.350.à num.4. vers. & dicta.* Greg. *l.9. verbo arrendar tit.7. part.1.* Auend. *de exequendis mand. part.1. cap.4.num.32. ad finem.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuen. tom.1.lib.5. tit.3. num.21.* Cened. *d. collect. 76.num.3. & ad sextum collect.52. num.2.* quamuis in puncto iuris contrarium verius resoluendum puto cum Gama,& Gutier. quos refero,& sequor *d.alleg.95. num.20.*

3 *Præstita fide.*] Notatur ad hoc quòd fidei præstatio est iuramentum quoad Deum, in dubio tamen promittens per fidem intelligit de humana per quam nobiles, vel qui se tales iactant, suam fidem solent ad-
4 stringere, & isto casu cùm non sit iuramentum per rem sacram, non erit periurus, sed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines, vide Couu. *in cap. quamuis pactum part.1. §.2. n.2.* Ferdinan. Mendoc. *lib.1. disp.iuris c.6.quæst.3. pag.241. cum seqq.* Pinell. *in l.2. C. de rescind. vendit p.3.c.1.n.3.* Perez *l.1.vers.quari solet vtrum, tit.6.lib.8. Ordin. pag.* 186. plures per Cened.*d collect.76.n.4.*

In gloss. *Terminum* ibi, *in vtilitatem Ecclesiæ conuersa*
5 *fuisset.* Aduerte expensas in vtilitatem Ecclesiæ dici conuersas si factæ fuerunt in rem Ecclesiæ perpetuò duraturam, vide Mascard. *de probat.conclus.728.* D.Barbosa *in l. filiofamil. §. fin. num.22. cum seqq. ff. soluto matrimon.*

6 In ead.gloss. ibi, *successor stare non tenetur*, &c. Notatur ad hoc quòd successor Prælati, alteriúsve beneficiati, non tenetur stare locationi per suum prædecessorem factæ, si Prælatus vel beneficiatius nomine proprio locet redditus suæ dignitatis, vel beneficij in suam vtilitatem, secus si nomine Ecclesiæ contraxisset, & pecunia inde recepta in vtilitatem Ecclesiæ conuersa fuisset, ita resoluunt plures citati per Cened. *d. collect 76. num.5.* quibus adde Mich. Grass. *tom.1. commun. opinion.l.4.tit.43. num.40.* vbi Viuian. *num.123.* Aloys. Riccius. *in collect. decis.part 4. collect. 1007. & collect.1053. in fine, & in praxi Archiepisc. Neapol. decis.112. à princip.* Modern. *de iurisdiction. part.4. casu 98. num.8. & in votis nouiss. decis. voto 180.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.37. à num.18.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo fructus num.23. & verbo locatio numero 6.* Cardin. Tusc. *verbo locatio concl. 419.* Card.Mantic.*de tacit & ambig.conuention.lib.5.tit. 13.num.21.* Stephan.Quaranta *in summa Bullary, verbo alienatio rerum Ecclesiæ num.19.* Chald.Pereira *quæst. forens. lib.2. quæst.32. & de empt. cap.26.num.5.* Molina *de iustit. tract.2. disput.492. ver. quod denique.* Azor. *instit. moral. part.3. lib.8. de locato, & conducto cap.6. quæst.7.* Rebell. *de oblig iustitiæ part.2.lib.14.quæst,11. num.17.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.25. cap 43. num.528. cum seqq.* Martin. Bonacina *de contract.lib. disp.3.quæst.7.puncto vlt. num.10.* Marc.Ant.Genuens. *in practicabilibus Ecclesiast. quæst.137.* quos refero ego ipse *de officio & potestate Episcopi part.3. alleg.94. n.1.* vbi *numeris seqq.* multipliciter limito, & declaro supradictam conclusionem. Et illa limitatio principalis est, vt scilicet successor in Ecclesia teneatur stare locationi factæ per prædecessorem etiam nomine proprio, quando annus est inchoatus, & iam facta est impensa necessaria, vel magna pars illius, vt quia terræ sunt satæ, Bald.*in l.emptorem num.7.vers.sed pone colonus, C.locati*, Orasc. *decis.82. num.10.* Surd. *decis.52. num.12.* Maresc.ot. *var.resol. lib.1.cap.18.num.7.in fine,* & hoc casu si res de sui natura vnicum fructum reddit singulo quinquennio, standum est colono pro toto illo quinquennio, vt post Alex. & Gabr. notant Surd.*decis.52. num.vlt.* Stephan.Gratian.*disceptforens. cap.606.n.19.* Notandum autem quòd in quibus casibus successor tenetur stare locationi factæ per antecessorem,vel potest ab ea recedere, in iisdem colonus cogitur perseuerare, vel potest recedere ne iudicentur ad imparia, sed æqualitas inter eos seruetur, quia contractus claudicare non debet. Surd.*d. decis.52.n.9. & 10.* Stephan.Gratian. *d.c.606.n.13.cum seqq.* refert Ferentill.*in annot. ad decis.482.Buratt.num.18.cum seqq.*

In gloss. *Ecclesiam*,fin.ibi, *Ecclesia multis modis di-* 7
citur,&c. Vide Turrec. *in summ.de Ecclesia lib.1.cap.2. glos.1.per text.ibi in l.7. tit.5. lib.1. for. leg.* Perez *l.1. glos.2. in princip. tit.1.lib.1. Ordinam.& l.1.glos.5. vers. tertio modo, pag.35. tit.1. lib.5. Ordinam.* Sanch.*de matrimon.lib.3. disp.15.num.20.* dixi latè *ad rub. de Eccles. ædif.* Quomodo autem Ecclesia, diffiniatur tradunt Turrecrem.*d.lib.1 c.1.circa med.* Cardin.Bellarm. *lib.3. de Ecclesia c.2.* Ant.Ricc.*in tract.de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium,lib 1 c.3.à princip.*

De Magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

TIT. V.

SVPER hanc rubr.scripserunt Collect.Zabar. Bell.Ioan. Andr.Anan.Butr. Anch. Panor.Felin.Mar. Socin.Petr.de Rauenna *in compend.iuris Canonici*,Martin.Mesnart.*in epitome Decret.fol.176.verbo.* Stephan.Rancin. *in contin.titul. Decretal.* Dan.Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij, à pag 681.* Goffr. Host.*in sum huius tit.* Alex. Cassan.& Anast.Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* nouissimè Ioann. Honor. *lib.5. summ. in Decretal.* Barthol. Carthag. *in exposit. titulorum iuris Canonici*, Zypæ.*in analytica postremi iuris Eccles enarrat pag.384.* omnes *sub hoc tit.*

Magistri qui dicantur, latè tradit Illustriss. D. meus Roderic à Cunha *in comment.ad cap.miserum 4.dist.61.*

SVMMARIVM.

1 *Cathedralis Ecclesia prouidere debet Magistro de beneficio, qui clericos eiusdem Ecclesiæ, & alios pauperes gratis doceat, & quid hodie attento Concil. Trident. ostenditur, & n.2.*

3 *Magistri gratis discipulos docere debent.*

4 *Salaria assignari debent Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus.*

5 *Ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem.*

6 *Ordinari quis non potest absque patrimonio, etiamsi habeat patrem diuitem.*

7 *Episcopus dispensando cum scholaribus causa studij non debet aliquid ab eis exigere, vel accipere.*

8 *Venditio donorum intellectus, & voluntatis est simonia lato modo.*

Cap. Quoniam I.

Ex Conc. Lateranen.

1 ECclesia Cathedralis debet prouidere de Magistro qui clericos, & pauperes Scholares doceat gratis & ei competens præbeatur beneficium. Item nullus exigat pretium pro licentia docendi, nec ab eis, qui docent aliquid exigant sub prætextu consuetudinis, nec interdicat alicui idoneo petita licentia legere, qui contra hoc præsumpserit facere, beneficio priuari debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Butr. Anchar. Panorm. Hostiens. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 51.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 634.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alexan. III. *cap. 18.* & refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 1.*

2 Hodie ex noua dispositione Concil. Trident. *sess. 5. de reform. cap. 1.* in Ecclesia Metropolitanis, vel Cathedralibus, & Collegiatis, quæ sunt in aliquo insigni oppido, etiam nullus diœcesis, si ibi clerus numerosus sit, operam Episcopus dabit, vt sacræ Scripturæ lectio habeatur, & pro stipendio docentis præbenda primo libere vacans tribuatur, & si nulla, vel sufficiens aliud adsit, Episcopus fructus alicuius simplicis beneficij assignabit, vel si neque hac ratione huic Theologo prouidere possit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, diœcesi vel aliàs vt commodius fieri poterit, Episcopus de Capituli consilio huic prouidebit, non tamen ob hanc, lectio alia omitti debet, sed ea habenda, si haberi consueuerat, de quo Concilij decreto agunt Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verbo prabenda Theologalis.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 20. num. 53.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 4. num. 155. cum seqq.* Ego ipse *de officio & potestate Episcopi part. 3. alleg. 56. à princ.*

3 *Gratis.*] Notatur ad hoc quòd Magistri debent gratis discipulos pauperes docere, vt per Tiraquel. *de nobilit. c. 29. num. 42. & seqq.*

Competens aliquod beneficium præbeatur.] Notatur ad hoc quod Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus salaria assignari debent, & interdum beneficium conferri propter docendam Theologiam, vt per Soar. *de Religion. tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 18. num. 7.*

4 *Ne pauperibus, qui parentum opibus*, &c.] Notatur ad hoc quòd ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem, vt per Surd. *de aliment. titul. 7. quæst. 37. num. 3.* vbi *num. 2.* malè resoluit posse quem ordinari absque patrimonio si habeat patrem diuitem, contra quem insurgunt Flam. *de resignat. benef. lib. 2. quæst. 6. num. 28.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 26. §. 9. num. 3.* Campan. *in diuersorio iuris Canonici rub. 8. cap. 5. numero 3.* quos refero ego ipse *de officio & potest. Episcopi part. 2. alleg. 19. num. 60.*

5 *Vel sub obtentu*, &c.] Notatur ad hoc quòd Episcopus dispensando cum scholaribus causa studij non debet aliquid ab illis exigere, vel accipere, aliàs quasi simoniam committit, vt per Rebuff. *de priuileg. scholar. priuileg. 38.*

In gloss. *Consuetudinis*, ibi, *quasi simoniacum reputatur hoc.* Probat hæc gloss. dantem pretio naturales scientias acquisitas, simoniam quandam latè sumptam committere, quæ quasi simonia dici potest, & faciunt quæ Soar. *tom. 1. de Religion. lib. 4. de Simon. cap. 8. num. 5.* Verùm in hoc casu non committi simoniam rectiùs tenent Doctores communiter Theologi *in 4. distinct. 25.* vbi Durand. q. 3. Palud. *quæst. 5.* & Richard. *artic. 3. quæst. 2.* S. Thom. 2. 2. *quæst. 71. artic. 1. ad 2. & quæst. 100. artic. 3. ad 3.* Syluestr. *verbo simonia quæst. 10.* Nauarr. *in manual. cap. 13. num. 100.* Valent. *tom. 3. disput. at. 6. quæst. 16. puncto 2. colum. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 112.* Azor. *institut. moral. part. 3. lib. 12. de simon. cap. 18. quæst. 4.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 74.* Filliuc. *tractat. 45. cap. 2. quæst. 5.* Bonacin. *var. tract.* vbi de simonia, *quæst. 4. §. 10. ex num. 1.* Non enim defendi potest hæc gloss. etiamsi dicamus illam loqui de venditione ipsarum scientiarum quatenus sunt habitus, & spirituales per essentiam, quia hæ nec de iure nec de facto in alium transferri possunt, atque ideo nemo erit adeò insanus, qui sic emere, aut vendere velit: est ergo intelligenda de venditione doctrinæ, per quam alij scientia communicatur, quæ pretio æstimari potest, ac proinde in tali venditione nulla potest interuenire simonia etiam latè sumpta, quinimo si is, qui publicum habet stipendium, ab aliquo pretium exigat, non scientiam vendere iudicandus est, vt docet S. Thom. *d. art. 3. ad 3.* sed id quod præstare potest, nempe doctrinam, & docendi laborem, & tunc vltra iustum pretium iniustè petit, & sic peccat contra iustitiam, Bonacin. *d. §. 10. num. 3. in fine*; at verò si aliquis scientiam ipsam frustra vendere intenderet, nec nunc simonia esset, sed iniusta alieni contrectatio, dum pro re, quam præstare non potest, pretium exigit, quod adeò verum est, vt etiamsi vendens scientiam, vel doctrinam intendat vendere ipsam veritatem, nec tunc simoniam committet, quia ipsa veritas non est aliquid supernaturale, & sacrum, ac proinde non potest esse materia simoniæ, Soar. *d. lib. 4. de simon. cap. 28. numero 11.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 35. dub. 13. numero 75.* Filliuc. *d. tractat. 45. cap. 2. quæst. 5. num. 4.*

Hinc colligitur simoniam non committere qui pretio docuerit Theologiam practicam, vel speculatiuam, seu scholasticam, aut interpretatiuam Scripturarum, quia actiones Magistri docentes Theologiam naturales sunt, & labor atque opus ipsius est pretio æstimabile, tum quia Theologia naturalibus iuribus comparatur, & ad exemplum eorum docetur, versaturque in deducendis conclusionibus ex principiis supernaturalibus: tum denique quia licet doctrina ipsa Theologiæ in se quidem supernaturalis sit, actus tamen docendi non est supernaturalis, neque ex parte principij, cùm possit quis posita reuelatione articulorum versari circa illos actibus merè naturalibus independentibus ab auxiliis gratiæ supernaturalibus, neque est supernaturalis ex parte termini, quia per se non ordinatur ad salutem spiritualem, neque est supernaturalis quoad effectum cùm instruat intellectum quatenus naturaliter ab eo fieri potest ex vi discursus; ita Victor. *relect. 1. de simon. num. 6.* Soar. *d. lib. 4. de simon. cap. 18. num. 9.* Filliuc. *d. tractat. 45. cap. 4. quæst. 7.*

Cap. Prohibeas. II.

PRetium exactum pro licentia docendi est restituendum, & promissum est remittendum, quia scriptum est, *Gratis accepistis, gratis date*, cessante appellatione. Item si inferior nondum instituit Magistros in locis debitis, superior præficere debet viros prouidos, honestos, & discretos appellatione postpo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

fita. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 51.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag 634.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 3. c. 2.* & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III. *par. 2. cap. 17.*

Vide posita *in cap. præcedenti.*

Ne in Parochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid, &c.] Quamuis prohibeatur *in præsenti* aliquid pro licentia studendi exigere, tamen dando vel accipiendo pretium pro huiusmodi licentia nulla simonia committitur, quia actus docendi non est res sacra, nec actus potestatis spiritualis pro qua pretium dari non potest, ita Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. cap. 18. num. 19.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4. quæst. 8. num. 12.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 82.* Bonacin. *var. tract.* vbi de simonia, *quæst. 4. §. 10. numero 10.* Quod quidem ex eadem ratione locum habet in vendente licentiam ad docendum Theologiam, secundùm Soar. *d. cap. 18. num. 14.* Filliuc. *d. cap. 4. quæst. 7.* Bonacin. *d. §. 10. numero 11.* quicquid existimet Lessi. *citato loco* in hoc casu dari simoniam iuris humani, non autem iuris diuini. Et demum locum habet in vendente magisterium, seu Doctoratum Theologiæ, hunc enim non esse reum simoniæ resoluunt Soar. *d. cap. 17. num. 15.* Filliuc. *d. cap. 4. quæst. 8. num. 18.* Lessi. *d. dub. 13. numero 83.* vbi ampliat etiamsi magisterium seu ius docendi conferatur à Papa potestate spirituali.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia exigi non debet pro licentia studendi, etiamsi hoc habeat consuetudo.*
2 *Doctoratus est dignitas, & Doctor dicitur in dignitate constitutus.*
3 *Doctoratus dignitatem quis sine peccato ambire potest.*

CAP. Quanto. III.

1 PEcuniam ne quis pro licentia docendi exigat prohibetur sub pœna excommunicationis, & priuationis officij, & dignitatis, etiamsi hoc habeat consuetudo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Hostiens. Butr. Felin. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 52.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 635.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 3.* & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III. *part. 2. cap. 18.*

Districtè præcipientes, &c.] Ex hoc text. Rot. *in Cracovien. iuris legendi 21. Maij 1627.* coram Reu. D. meo Coccino colligit idoneos magistros admitti ad legendum sub pœna excommunicationis, & contrariam consuetudinem tanquam iniquam, & irrationabilem damnari, proindèque non posse aliquam consuetudinem introduci, quia titulus præscriptionis erit semper iniustus, & cùm canon prohibeat præscriptionem, bona fides nihil prodest. Abb. *in cap. cum ex officij num. 4. de præscript.* Paris. *cons. 114. num. 8. & 27. lib. 1.* Cou. *in c. possessor part. 2. §. 8. num 5. in fine, & n. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 131. num. 4.* & quòd sufficiat legem resistere consuetudini vt nulla valeat etiam quòd initij memoria non extet. Felin. *in cap. accedentes num. 6. vers. fallit tertiò, de præscript.* & quòd consuetudo contra ius semel reprobata per legem non possit amplius introduci, Ias. *in l. de quibus n. 80. ff. de legib.*

Dignitatem assumunt.] Ergo Doctoratus est dignitas, & Doctor dicitur in dignitate constitutus, de quo vide Tiraquell. *de nobilit. c. 28. num. 2.* Marquard. *de Iudæis part. 2. c. 7. in princ.* Duen. *reg. 190. vers. amplia. 3.* Gassàn. *in catalogo gloriæ mundi par. 8. consid. 12.* Roland. *consil. 67. num. 9. volum. 4.* Cephal. *consil. 117. num 23. vol. 1.* Caballin. *milleloq. 540.* Iacob. Benni. *de priuileg. Iureconsl. part. 3. priuil. 62.* Perez *l. 1 gloss. 3. ad fin. verbo en los Doctores tit. 1. lib. 4. Ordin. pag. 771.* Menoch. *cons. 126. num. 7.* Cened. *ad Decretal. collect. 143. num. 3.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 130. art. 1.* Bobadill. *in sua politica lib. 1. c. 10. num. 42.* Card. *in praxi iudicum verbo dignitas num. 6.* Azeued. *l. vlt. num. 61. tit. 21. lib. 4 nouæ recopil.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 48. §. 3. n. 78.* quam quidem dignitatem quis sine peccato ambiturus petere potest, vt ex hoc text. colligit Rebuff. *de priuileg. schol. priuil. 169.* 2

Doctor etiam nobilis est, & nobilitas priuilegiis fruitur. Cassan. *in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 19. ex num. 1.* Tiraq. *de nobilit. cap. 20. num. 68.* Iacob. Benni. *d. part. 3. priuil. 56.* ac proinde si ex statuto Ecclesiarum præbendæ debeantur nobilibus, Doctor admittitur; secundùm Mohed. *decis. 34.* Guid. Pap. *dec. 88. num. 1.* Rebuff. *de nomin. quæst. 15. num. 10.* Segura Dualos *in direct. iud p. 1. c. 3. ex num. 3.* Viui. *lib. 2. commun. opin. 87.* 3

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Præbenda theologalis perditur per non residentiam.*
3 *Collegium in singulis Cathedralibus pro educandis pueris, quomodo instituendum remissiuè.*
4 *Docentis necessitas reuelari debet.*

CAP. Quia nonnulli. IV.

MAgister idoneus non solùm in Cathedrali, sed in qualibet Ecclesia habente facultates sufficientes constitui debet à Prælato cum Capitulo, seu cum maiori, & saniori parte Capituli eligendus, qui gratis clericos Ecclesiæ in Grammatica & alios iuxta posse instituat. In Metropolitana verò Ecclesia instituendus est Theologus, qui Sacerdotes, & alios instituat in Sacra Pagina, & præsertim in his quæ spectant ad curam animarum. Cuilibet autem Magistrorum assignari debent à Capitulo prouentus vnius præbendæ, & pro Theologo tantundem dum legit, non tamen propter hoc efficiantur Canonici: quòd si Ecclesia Metropolitana duobus nimis grauetur, Episcopus de Grammatico in alia Ecclesia sufficienti suæ ciuitatis, vel diœcesis prouidere faciat. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Hostiens. Butr. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 12.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag. 635.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alex. III. *c. 1.* & refertur ab Anton. Augustt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. vnico.* 1

Vide posita *in c. 1. sub hoc tit.*

Quandiu perstiterit in docendo. Ergo præbenda theologalis perditur per non residentiam, vt per Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collat. §. 1. vers. prouideatur fol. 122.* 2

In Grammatica facultate.] De collegio puerorum in singulis Cathedralibus instituendo pro educandis 3

candis pueris, & docendis in Grammatica, cantu &c. agit Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 18.* de quo multa Zerol. *in praxi Episc. part. 1. verbo Seminarium*, Gonzal. *ad reg. 8 Cancel. glos. 5. § 7. n. 68. cum seq.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 489. in 1. edit. & resolut. 380. in 2. edit.*

4 *Quæ sufficere valeat.*] Nam docentis necessitas releuari debet, vt per Surd. *de alimentis tit. 1. quæst. 53. num. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Prælati & Capitula ad studia Theologiæ scholares dociles transmittere tenentur, qui in absentia redditus præbendarum suarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipiat, & si proprij redditus ad sustentationem studiosorum non sufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis prouidere; Magistri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum suorum.*

2 *Literati in Ecclesia Dei dicuntur radij Solis, stellæ.*

3 *Ecclesia litteratis regitur, & sustinetur, totúsque mundus illuminatur.*

4 *Docentes sacram Scripturam in scholis publicis, & discipuli, qui in illis student priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia planè gaudent.*

5 *Docentes, priuilegio percipiendi fructus gaudent quamdiu docuerint.*

6 *Distributiones quotidianas non percipit absens causa studij.*

CAP. Super specula. V. & fin.

Honor. III.

1 PRælati, & Capitula mittere debent ad studium Theologiæ aliquos dociles, qui deinde possint in Ecclesia docere, quibus subministrant necessaria, si proprij prouentus Ecclesiastici non sufficiunt, & studentes per quinquennium percipere debent fructus integros præbendarum, & beneficiorum; similiter Doctores Theologi dum docent, non obstante consuetudine, vel statuto contrario. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Hostiens. Butr. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 53.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag. 636.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *In Dei Ecclesia velut splendor.*] Literati in Ecclesia dicuntur radij Solis, & stellæ, Mandos. *in reg. 16.*

3 *Cancel. quæst. 15. num. 3.* Bald. *in auth. habita num. 12. C. ne filius pro patre*, quibus regitur & sustinetur. Abb. *in cap. de multa num. 5. & 7. sup. de præbend.* Felin. *in c. si quando n. 7.* vbi Nauar. *except. 16. num. 5. sup. de rescript.* Perett. *ad Extrauag. ambitiosæ, verbo ex quibus Ecclesiæ n. 21. de rebus Ecclesiæ non alienan.* Hieronym. Giach. *in consi. sindicatus. num. 67. & 81* latè Carol. de Grassis *in tract. de effectib. cleric. in prælud. n. 63. cum seqq.* totúsque mundus illuminatur. Flamin. *de resignat. benefic. lib. 4. cap. 11. num. 27.* Carol. de Grassis *d. prælud. num. 88.*

4 *Docentes verò, &c.*] Notatur ad hoc quòd docentes sacram Scripturam in scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia plenè gaudent, & fruuntur, ita Concil. Trident. *sess. 5. de reform. cap 1.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. de non resid. num. 25. & in tract. de priuilegiis schol. priuil. 29. & 31.* Horat. Lut. *eod. tract. priuil. 99. & 100.* Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 9. num. 10.* Pett. Lesnaud. *in tract. de priuileg. Doctorum, part. 2. § 22.* Iacob. Benn. *in tract. de priuil. Inrisc. priuil. 15. num. 1.* Fr. Emman. *in summa tom. 1. c. 33. n. 2. & tom. 2. cap. 36. num. 2. & in addit. ad Bullam Cruciatæ cap. 7. ad 4. concl. num. 27.* Veg. *in sum. p. 1. c. 36. casu 41.* Carol. de Grass. *in d. prælud. à num. 106.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcop. cap. 19. in princ. num. 6. & cap. 23. § 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 3. & cap. 5. quæst. 1. & 8.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. § 7. prooem. num. 180.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 446.* Moneta *de distribut. quotidian. part. 2. quæst. 10. a princ.* quos refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 56. num. 18.* vbi *num. 27.* cum Nicol. Garcia *de benefic. part. 3. cap. 2. num. 59. & 60.* aduerto supradictam resolutionem esse intelligendam de iis qui docent conducti, seu salariati, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent, non verò de iis, qui sponte, aut voluntariè legunt sine stipendio & cathedra, nisi legant cum licentia vniuersitatis, seu clausti, siue Collegij Doctorum.

Per annos quinque.] Refertur ad studentes, nam docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent quandiu docuerint, vt per Abb. *hic num. 4. &* Moneta *d. quæst. 10. num. 16.*

5 Cætera quæ ad materiam huius text. pertinent, inuenies *ad cap. relatum sup. de clericis non resid.*

6 In glos. *Integrè.* Notatur ad hoc quòd distributiones quotidianas non percipit absens causa studij, circa quod nihil innouasse Concil. Trident. referunt Gutierr. *canon. l. 2. cap. n. 15. num. 12.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verbo distributiones quotidianæ, § 3.* Gonzal. *d. § 7. prooem. à num. 78.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 112.* Sandou. *de officio Ecclesiast. part. 5. cap. 17.* Quarant. *in summa Bullarij, verbo residentia, vers. quod autem,* Moneta *cap. 10. num. 23.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 166. num. 17.* Vgolin. *d. c. 19. § 2. num. 6.* Aloys. Ricc. *in fori Ecclesiast. decis. 495. in 1. edit. & resol. 386. num. 2. in 2. edit.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. § 2. de resident. num. 67.*

De Iudæis, & Sarracenis & eorum seruis.

TIT. IV.

SVPER hanc rubr. scripserunt Anch. Zabar. Bell. Ioan. Andr. Anan. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Petr. de Ravenn. in *compendio iuris Canonici*, Guillel. Durand. in *Speculo iuris lib. 4. sub hoc titulo*, & in *breuiario aureo iuris Canonici fol. 138. verso*, Martin. Mesnard. *in epitome Decretalium fol. 177.* Stephan. Ranchin. *in continuat. titulorum Decretalium*, Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij, à pag. 620.* Goffr. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expositt. titulorum iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica expositt. iuris Ecclesiast. enarrat pag. 385.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. sum. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

De Iudæis tractarum edidit Marquard. *de Susannis*, & tractarunt Zaz. *in opusculo de Iudæis*, Foller. *ad constit. Regni tit. de Iudæis*, Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 1. collect. 434.* Ioann. Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 4. cap. 4.* omnium latissimè Anton. Ricciul. in

in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium l. 2. per totum. Farin. *fragm. crimin. part. 2. lit. I. num* 603. *cum seqq.* Vincent. Filliuc. *tom. 2. tract. 22. c. 5.* De fœtore & ludibrio Iudæorum, & Sarracenorum vide Iacob. Gretserum *de sancta Cruce tom. 1. l. 1. c. 98. pag.* 343. Et Iudæi quando cœperint sic nominari, docent Hieronym. Roman. *de republ. Hebræa lib. 1. c. 3.* Pined. *in monarchia lib. 4. c. 6. §. 4.* Et de obstinata eorum perfidia, & de iis, qui à Christianitate ad Iudaismum nefariè & impiè transeunt, vel redeunt, latè Dominic. Garcia *in tract. contra Iudæos adhuc expectantes aduentum Messiæ* & Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. c. 22. à princip.*

Sarraceni vnde dicantur docent Cou. *variar. lib. 4. c. 9.* Nauar. *in cap. ita quorundam, notab. 4. num. 3. inf. hoc tit.* Pined. *in monarchia lib. 2. c. 5. §. 1.* Ferdinand. de Herrera *ad Garcillassum eclog. 2 p. 588. verbo Sarracino,* Pineda *in vita D. Ioannis Baptistæ par. 3 c. 15. §. 3.* Gueuar. *tom 2. epistolarum fol. mihi* 302. *verso.* Azor. *instit. moral. par. 1. lib. 8. c. 23. quæst. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Christianum Iudæi seruum cuicunque permittitur redimere duodecim solidis, & n. 2.*
3 *Iudæi seruos Christianos habere non possunt.*
4 *Princeps secularis non potest permittere in suo regno, quòd Iudæi habeant mancipia Christiana.*
5 *Episcopi non possunt dispensare vt Iudæi habeant mancipia Christiana.*
6 *Seruus si asseratur emptus ab infideli causa mercimonij tunc si infra sex menses fuerit expostus, & emptorem non inuenerit, duodecim solidis persolutis liber efficitur.*

Cap. Præsenti. I. *Ex Con. Maten.*

1 CHristianus nullus Iudæo seruiat, quia nefas est blasphemum, detinere redemptum à Christo, ideo quilibet Christianus potest duodecim solidis captiuum Christianum à Iudæo redimere siue ad ingenuitatem, siue ad seruitium; idem dici debet si seruus Iudæi desiderat fieri Christianus, & ei non permittitur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 56.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 637.* remissiuè Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Matisconensi, I. *c. 16.* refertur à Buchard. *lib. 4. Decretorum c. 88.* & Iuo. *part. 1. c. 282.* & Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 2.*

2 Collige ex text. cuilibet permitti Christianum Iudæi seruum redimere duodecim solidis, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 17. opin. 2. num. 9.* Anton Ricciul. *in tract de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. l. 3. 28. num. 7.* vbi *num. 9* [resoluit pretium duodecim solidorum præfixum, & stabilitum esse vti pretium rationabile.

3 *Vt nullum Christianum, &c.*] Notatur ad hoc quòd Iudæi seruos Christianos habere non possunt vt per glos. Abb. Deci. & alios per text. *ibi in cap. consuluit il 3. sup. de appellat.* Foler. *in constitut. Regni tit. de Iudæis num. 8.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 18. num. 9.* late Anton. Ricciul. *d. cap. 28. à princip.* vbi *num 3.* per *cap. si quilibet. 54. dist.* extendit vt procedat siue seruus fuerit olim Christianus, siue fuerit de recenti, aut nunc baptizatus. Nec etiam ad hoc habilitari possunt, aut tueri per principem secularem idem Ricciul. *d. c. 28. num. 12.* quia Princeps secularis non potest permittere in suo Regno, quòd Iudæi habeant mancipia Christiana, Sigismun. Scacc. *de appellationibus quæst. 16. limit. 1. num. 129.* Nec etiam possunt habilitari per dispensationem Episcopi, quia ille non potest dispensare contra ius nisi expressè, vel tacitè permittatur, vt per Card. *in cap. ad hæc inf. hoc tit.* vbi Abb. *num. 3.* Socin. *num 5. vers. extra glossam,* Felin. *sub num. 3. vers. vtrum autem Episcopus,* & Anania, *n. 6. vers. sed nunquid.* Nam Christiani libertatem nanciscuntur si Iudæorum fiant mancipia etiam iusto bello capta, secundùm Cou. *in reg. peccatum par. 2. §. 11. num. 5.* Salon. *in tract. de dominio quæst. 3. artic. 1. post. 3. conclus.* Sayr. *in claui Regia lib. 9. c. 6. num. 12.* qui indifferenter loquuntur siue Iudæi sint Christianis Principibus subiecti, siue non. Quamuis contrarium, immo Christianos fieri captiuos Iudæorum & fidelium si capiantur bello iusto, & capientes non sint subditi imperio Christianorum, non sine probabilitate teneant. Siluest. *verbo furtum quæst. 6.* Sot. *de iustit lib. 4. quæst. 2. art. 2. post. 3. concl.* Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 53. & disp. 37. vers. ab hac conclusione,* Less. *eod. tract. lib. 2. c. 5. dub. 4. num. 12.*

4

In glos. *Datis.* ibi, *de mancipio empto causa mercimonij,* &c. Notatur ad hoc quòd si seruus asseratur emptus ab infideli causa mercimonij, tunc si intra tres menses fuerit expositus venalis, & emptorem non inuenerit, duodecim solidis pro quolibet bono seruo persolutis, si ille ad Ecclesiam confugiens suam voluntatem patefecerit, liber efficitur, vt per Anton. Ricciul *d. c. 28. num. 7.*

6

In glos. *Seruitium.* ibi. *locus erit gratificationi.* Notatur ad hæc quòd si plures simul eodémque tempore conuenerint ad huiusmodi redemptionem, locus erit gratificationi, vt per Tiraq. *d. c. 2. num. 9.*

7

SVMMARIVM.

1 *Iudæus Christianum in seruum habere non potest, in adscriptitium verò potest.*
2 *Iudæus potest habere adscriptitium Christianum in consequentiam ruris, quod possidet*
3 *Originarij, siue adscriptitij liberi sunt.*
4 *Iudæus si habeat causam cum Christiano, iudicanda est secundum æquitatem, sed distingue vt ibi.*

Cap. Multorum. II. *Greg.*

1 IVdæus non potest habere mancipium Christianum, tamen potest habere colonos agrorum Christianos, qui diutius ibi manserant, qui peragant omnia iura, quæ de colonis, vel originariis statuuntur; sed si Iudæus abò illos transferat, vel in alio obsequio detinet, amittit ius coloniæ, & ius dominij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 56.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 637.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* desumitur ex registro B. Gregorij *lib. 3. indict. 13. epistol. 12.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 1.*

Collige ex tex. Iudæum posse habere adscriptitium 2
Christianum in consequentiam ruris, quod possidet, vt per Bero. *in c. 1. sub. n. 19. c. vers. nec etiam product. sup. de const.* Siluest. *in summ. verbo Iudæus q. 2. dict. 2.* Angel. *eod. verbo num. 2.* Perez. *l. 6. in princ tit. 1 lib. 8. Ordinam. pag. 60.* Marquard. *in tract. de Iudæis part. 2. cap. 5. num. 20.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 22 quæst. 8.*

Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 1. c. 31. num. 21.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium. Ecclesiæ exist. lib. 1. c. 28. num. 21.* quamuis enim Iudæus non possit principaliter possidere Christianum mancipium, potest tamen in consequentiam fundi, cui est adscriptum, Tiraq. *in tract. res inter alios acta, in princip. vers. sic & semper*, Rebuff. *in priuileg scholarium, priuil. 106. vers. 28.* Quicquid non posse Iudæum emere fundum, cui sunt adscripti serui Christiani, teneant Ioan. de Platea *in l. quemadmodum n. 9. vers. sed quid si vendidi, C. de agricol. & cens.* Surd. *de aliment. titul. 8. priuil. 89. num. 2.* est tamen verum quòd non possunt istis adscriptitiis imponere aliquod onus vltra illa, quæ peragere debent coloni originarij, vt aduertit Anton. Ricciul. *d. cap. 28. n. 23.*

3 In glos. *sint. liberi.* ibi, *nota originarios, siue adscriptios liberos esse.* Vide Perez *loco proximè citato.* Valasc. *de de iure emphyt. q. 37. num. 3. & 4.* Sanch. *de matrimon. lib. 7. disp. 19. num. 1.*

4 In glos. *iuris seueritate.* Notatur ad hoc quòd si causa ventilatur inter Iudæum, & Christianum, sunt iudicandi secundùm rigorem, vt per Socin. *hic in fine*, Ias. *in l. & si post tres. notab. 1 ff. si quis caut. & in l. si insulam, etiam notab. 2 ff. de verbor. obligat.* Corset. *in cap. interposita § sanè post prine. sup. de appellat.* Socin. *cons. 62. n. 17. lib. 1.* Lancel. *de attent. par. 20. 12. limit. 11. num. 8.* Decian. *in tract. crimin. lib. 3. cap. 13. num. 15.* Contrariam tamen opinionem, quòd vbicunque viget æquitas, illa sit seruanda tam inter Iudæos, quàm etiam inter Christianos, tenent Felin. *hic num. 5.* Roland. *consil. 35. num. 53. lib. 2.* Foller. *in constit Regni tit. de Iudais n. 15. cum seqq.* Tiraquel. *de iure primog. quæst. 66. num. 7.* Natt. *cons. 620. num. 17.* Roland. *cons. 35. num 18. cum seqq.* & ex *num 51. lib. 2.* Menoch *remed 8 recuper. num. 288.* Farin. *fragm. crimin par. 2. lit. I. num. 603.* & hanc quamuis sub dubio probare videtur Aym. *consil. 73. sub num. 25.* Sunt qui dissidentes Doctorum opiniones nituntur fœdere distinctionis complanare, nempe vt si loquamur de æquitate non scripta procedat prior opinio huius glos. si verò loquamur de æquitate scripta tunc potior sit opinio secunda, ita concordare nituntur Rip. *in l. si insulam n. 10. ff. de verborum signific.* quem refert, & sequitur Marquard *de Iudæis par. 2. c. 5. sub num. 7.* Laderch. *cons. 97. num. 4.* Farin. *d. tit. 2. n. 615.* & non dissentit. Rota *in Romana alimentorum 11. Ianu. 1621.* coram R. P. D. Manzanedo.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis non permittitur in dominiis Principum Christianorum nouas synagogas extruere, sed tantum antiquas retinere, vt num 2.*
3 *Architectis, & fabris Christianis non licet laborare in ædificandis, siue restaurandis Iudæorum synagogis.*
4 *Vendere non licet materiam, vt illa Iudæi vtantur ad cultum Iudaicum.*

Cap. Iudæi. j III.

1 IVdæi permittuntur habere antiquas Synagogas, sed non erigere nouas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib 5. iuris Pontif. pag. 75.* Alagona, *in compend. iuris Canon pag. 637.* remissiuè Ximen *in concord p. 1. & 2.* desumitur ex registro B. Gregorij *lib. 7. epist. 5. indict. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 4.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Azor. *institut. moral. par. 1. lib. 8. c. 12. quæst. 10.* Ioan. Franc. Leò *in thesauro fori Ecclesiast. par. 4. c. 4. n. 50.* vbi etiam aduertit posse Iudæos collapsas, & ruinam minantes Synagogas restaurare, non autem pretiosiores, aut ampliores eas exaltare, nec antiquas funditus dirutas in locis vbi fuerunt antiquæ ædificare.

Aduertendum est minimè licere architectis, & fabris Christianis laborare in ædificandis, siue restaurandis Synagogis Iudæorum, vt resolvit Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib. 2. cap. 30. num. 7.* quicquid huiusmodi fabros non esse condemnandos si causa officij, quod profitentur, id faciant teneat Fructuosus Bisbe *en el tratado de las comedias cap. 16. concl. 3. fol. 83.* si enim non licet vendere res ad hoc, vt illis Iudæi vtantur ad cultum Iudaicum, D. Thom. *2. 2. quæst. 169. art. 2. ad 4.* Sylvest. *in sum. verbo infidelis ad quæst. 4. ad fin.* Valent. *2. 2. disp. 1. quæst. 10 puncto 5.* Molin. *de iustit. tractat. 2. disp. 340. colum. pen. vers. quando aliquid* Sanch. *in precepta Decalogi lib. 1. c. 7. num. 5.* certè tanto minus licebit immediatè laborare in Synagoga, quia viget eadem, & maior ratio, *Auth. multo magis C. de sacros. Eccles.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæis non licet in die Veneris sancto tenere ostia, vel fenestras apertas, & num. 2.*
3 *Iudæorum ritus quando tendunt in opprobrium Christianæ fidei non sunt ferendi Iudæi in talibus ritibus.*

Cap. Quia super. IV.

IVdæi in tota die Parasceues, id est, Veneris sancti, habere debent clausa ostia, & fenestras. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 57.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 637.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit 5. c. 7.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumit Repert. Inquisit. *verbo Iudæus § vltim.* Quando enim ritus Iudæorum tendunt in opprobrium Christianæ fidei non sunt ferendi Iudæi in talibus ritibus. vt per Bald. *consil. 316. vers. 8. lib. 1.* Brun. *in tract at stantibus masculis art 6. num. 60. vers. item Iudæi* Marant. *de ordine iudiciorum par. 3. vers. iudicij tela num. 60.* Anton. Ricciul. *in tract de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib 2. c. 28. cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicandi sunt Christiani, qui in domo seruant Iudæis, vel Saracenis, siue Paganis, & principes seculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt.*
2 *Habitare simul cum Iudæis, siue Saracenis prohibitum est.*
3 *Iudæi filius veniendo ad Catholicam fidem patris potestatem exit.*
4 *Iudæi filius veniens ad fidem Catholicam non potest prætextu ingratitudinis à parente exheredari, immo potest alimenta petere, & dotem.*
5 *Iudæi etiam inter Christianos possunt habere bona stabilia.*
6 *Iudæi filius baptizatus retinet iura susceptionis erga parentes, & reliquos.*
7 *Iudæus retinet iura successionis in bonis parentis ad fi-*

§ *Iudæ-*

dem conuersi.

8 *Iudæo in balneum ingredi non licet, nec ad eius nuptias, ludos, & choreas.*
9 *Excommunicari an quis possit post mortem, remissiuè.*
11 *Iudæus an inter Christianos possit esse notarius, Doctor, Aduocatus, vel arbiter.*
12 *Iudæi à Christianis hæredes instituti non possunt.*

CAP. Iudæi. §. V.

1 CHristiani, qui præsumpserunt habitare cum Iudæis, sunt excommunicandi; Iudæi & Sarraceni in domo sua mancipia Christiana habere non possunt. Item qui conuertuntur ad fidem, non sunt spoliandi suis bonis, & principes vel potestates locorum faciant ei restitui omnia bona integra sub pœna excommunicationis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 57.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 638.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateran. *cap. 26.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 5.*

2 Collige ex text. in prima eius parte prohibitum esse Christianis simul cum Iudæis, vel Sarracenis habitare, vt per Aloys. de Leo *in l. 1. num. 15. vers. neque habitationem C. hoc. tit.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 31. num. 5.* Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib. 2. cap. 41. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* aduertit iure nouo solùm esse prohibitam habitationem simultaneam in eadem domo, sed etiam in eodem loco, nam ex constit. Pauli IV. quæ est 3. in ordine Bullarij incip. *Cùm nimis absurdum,* & ex alia Pij V. incip. *Romanus Pontifex*, omnes debent habitare in vno, eodémque loco, & si ille capax non fuerit, in duobus, vel tribus, vel quot satis sint contigui, ad quos vnicus tantùm ingressus pateat, & quibus vnus detur exitus, & *n. 5.* cum Sanch. *d. cap. 31. num. 6. vers. quare hinc colligitur*, declarat non procedere conclusionem ex text. desumptam in Iudæis, & infidelibus, qui à Christianis detinentur tanquam serui, cùm seruilis conditio excludat præsumptionem subuersionis.

3 *Qui cum eis præsumpserint habitare*, &c.] Ergo filius Iudæi veniendo ad Catholicam fidem patris potestatem exit, nam per conuersionem ad fidem rumpuntur vincula patriæ potestatis, & efficitur sui iuris, ita Marquard. *de Iudæis part. 3. c. 4. num. 8.* Ascan. *in tract. de patria potest. effectu 77. num. 6. & seqq. & n. 55.*

4 Vrsill. *ad afflict. decis. 151. num. 9.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 18. num 4.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 29. num. 5.* Et non potest prætextu ingratitudinis à parente exheredari Surd. *eod. tract. tit. 7. quæst. 1. num. 44.* Anton. Ricciull. *d. c. 29. num. 12. & 16.* quòd potest petere alimenta & filia potest petere dotem.

5 *A possessionibus suis*, &c.] Ergo Iudæi etiam inter Christianos possunt habere bona stabilia, vt per Innoc. *in cap. quod super num. 4. de voto*, Roman. *consil. 489. incip. hæc domina.* Anton. Ricciull. *d. lib. 2. cap. 50. num. 1.* vbi *num. 2.* extendit etiam ad bona Ecclesiastica in emphyteusim, & *n 4.* limitat in statu Ecclesiastico, in quo Iudæi nequeunt bona immobilia possidere ex speciali constitut. Pauli IV. *in ord. 3. §. 2. in fine.*

6 *Vt portionem hæreditatis suæ*, &c.] Notatur ad hoc quòd filius Iudæi baptizatus succedit patri, vt per Tiraquel. *de iure primog. quæst. 66. num. 41.* Nauarr. *cons. 5. sub tit. de testamen. in antiq.* retinet enim iura successionis erga parentes, & reliquos, non secus ac prius, quia dignitas adepta per baptismum non debet reddere illum deterioris conditionis, Marquard. *de Iudæis part. 3. cap. 2. num. 12.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. c. 29. num. 9. & 10.* vbi *num. 11.* quòd retinet iura suauitatis. Ita etiam cùm iura sanguinis velut naturalia sint indelebilia, *l. iuris sanguinis ff. de regulis iuris, l. ius agnationis ff. de pactis.* Iudæus retinet iura successionis in bonis parentis ad fidem conuersi, §. 1. *Inst. de legit. part. tutela*, Ant. Ricciul. *dict. lib. 2. c. 47.* quicquid dicat Bertrand. *consil. 226. lib. 4 part. 1.*

In glos. *Possessionibus.* Notatur ad hoc quòd Iudæus 7
effectus Christianus adhuc tenetur restituere mala ablata, & omne illud quod ciuiliter ex furto, seu alio delicto nascitur, vt per Farin. *in praxi crimin. quæst. 97. num. 156.* & alios citatos per illust. D. meum Rodericum à Cunha *in comment. ad cap. 1. dist. 26. num. 7.*

In glos. *Permittantur*, ibi, *quia repellit Iudæos à com-* 8
munione Christianorum. Et ideo non licet simul eum cum Iudæo in balneum ingredi, *c. nullus 28. q. 1.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. c. 12. in fine.* Sanch. *d. cap. 31. num. 11.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 41. num. 23.* nec eos inuitare ad conuiuium, vel eorum conuiuia accedere, *cap. omnes 28. q. 1.* idem Anton. Ricciul. *d. c. 51. n. 25.* Sanch. *d. c. 31. n. 12.* vbi *num. 17.* quòd nobis interdictum est cum Iudæis accedere ad eorum nuptias, ludos, vel choreas.

In ead. glos. ibi, *excommunicandus est post mortem.* 9
An autem post mortem quis possit excommunicari, vide Nauar. *in manu. c. 27. num. 271.* Castr. *lib. 2. de iusta hæreticorum punit. c. 19. & 20.* Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 11. num. 8.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 2.*

In ead. glos. ibi, *repellit enim eos à legitimis actibus,* 10
Vide posita *ad cap. pen. inf. hoc tit.*

In ead. glos. ibi. *& ab officiis publicis.* De Iudæo an 11
inter Christianos possit esse notarius, vide Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 27.* & an possit esse Procurator, *cap. 26.* & an possit adipisci gradum Doctoratus, *cap. 25.* & an inter Christianos possit exercere officium Aduocati, *c. 24.* & an possit esse arbiter inter Christianos, *cap. 23.* & an possit esse defensor ciuitatis, vel consequi alium patriæ honorem, *c. 22. n. 9.*

In ead. glos. ibi, *ne ex testamento Christiani aliquid* 12
capiant. Ergo per directum prohibentur Iudæi ne à Christianis hæredes instituantur, ad quod singularem dicit hanc glossam Roman. *singul. 735. incip. Christianus*, quem refert Menoch. *de arbit. casu 449. n. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Christiani Sarracenis arma, & lignamina deferentes galearum dum ad impugnandos Christianos ea subministrant, excommunicationi, aliisque pœnis subiacent, & n. 2.*
3 *Sarraceni dicuntur omnes, qui impia & nefaria Mahometi secta, atque perfidiæ inhærent.*
4 *Armorum nomine comprehenduntur ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum idonea, & opposita sunt.*
5 *Pœna opposita contra asportantes arma, non comprehendit eos, qui vaginas ad enses recondendos asportauerint.*
6 *Ferrum in hoc text. intelligitur tam factum, quàm infectum.*
7 *Lignamina galearum sunt, & dicuntur ligna, ex quibus fieri solent triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi.*
8 *Prohibitio de non ferendis armis ad Sarracenos, intelligitur de inimicis nominis Christiani, qui actu, vel habitu habent bellum cum Christianis.*
9 *Pœnas plures vni delicto imponit Ecclesia propter ipsius delicti immanitatem.*

10. *Excom-*

10 *Excommunicatus vnus potest iterum excommunicari.*
11 *Seruus sit capientis, qui ad hostes arma asportauerit.*
12 *Participium præteriti temporis etiam in dubio est latæ sententiæ.*
13 *Seruitus de iure naturali inducta.*

CAP. Ita quorundam. VI.

1 CHristiani qui Sarracenis deferunt arma, ferrum, lignamina, & necessaria ad impugnandos Christianos subministrant; similiter, qui in galeis, & piraticis nauibus Sarracenorum curam gubernationis exercent, sunt excommunicati fiunt serui capientium, & rerum suarum per principes Catholicos, & consules ciuitatum priuatione mulctantur. Denique præcipitur quòd in Ecclesiis maritimis crebrò proferatur excommunicatio solemnis contra tales. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Hostiens. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Nauarr. *tom. 2 suorum operum relectionem fecit*, Vivian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 58.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag. 638.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alex. III. *c. 24.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1 Decretal. lib. 5. tit. 5. c. 6.*

2 Probat hic text. quòd Christiani Sarracenis arma, ferrum, & lignanima deferentes galearum, dum ad impugnandos Christianos ea subministrant, & qui in galeis & piraticis Sarracenorum nauibus regimen & curam gubernationis exercent, excocommunicationi subiacent, & rerum suarum per Principes Catholicos, & consules ciuitatum prinatione mulctantur, & ipso iure capientium serui fiunt. Iam hodie hæc excommunicatio est de reseruatis Bullæ in Cœna Domini *c. 7.* & prohibitio multis pœnis per Christianos Principes facta, provt extat in Ordin. Regia Lusit. *lib. 5. tit. 109.* vbi parens meus, & apud Castellanos *l. 4. tit. 21. p. 4. & l. 22. tit. 5. p. 5* i vbi Greg. Lopez, & *l. vlt. tit. 12 lib. 1. Ordin.* vbi Perez, & *l. 10. tit. 2. l 8. nouæ recopil.* vbi Azeued. de materia vide Clar. *in pract. lib. 5. § fin. q 77. n. 25.* Monach. *de arbitr. casu 95 à num. 24. & casu 585.* Mozz. *de contract. tract. de empt. tit. de rebus quæ emi vel vendi possunt num. 47.* Azeued. *d. l. 10. num. 11.* Bobadill. *in sua politica lib. 4. c. 5. num. 4.* Sayr. *de claui Regia lib. 9. c. 6. num 14.* Farin. *in praxi crim. p. 3. quæst. 108. n. 6.* Pradil. *in summa legum pœnalium part. 2. casu 100.* Horten. Calu. *de brachio Regio part. 6. num. 102. vers. ne Christiani.* Cabed. *Lusit. deci. 47. n. 1. & decis. 115 per totam par. 2.* Molina *de iustit. tract. 1. disp. 343. vers. deinde prohibitum.* Paul. Comitol. *respons. moral. l. 5. quæst. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 9. n. 292. cum seqq.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 23. q. 3. cum multis seqq.*

3 *Saracenis.*] Omnes comprehendit, qui impiæ, & nefariæ Mahometi sectæ, atque perfidiæ inhærent, siue sint Turcæ, siue Tartari, siue Persæ, siue Arabes, siue Ægyptij, Africani, & Mauri, vt per Franc. Anton. de Sousa *in relect. de censuris Bullæ Cœnæ c. 8. num. 3.* Azor. *d. cap. 2. quæst. 4.* vbi etiam resoluit quòd licèt ex hoc text. *in præsenti* Christiana arma ad Iudæos, Paganos, siue Ethnicos deferentes non sint excommunicatione affecti, quoniam Iudæi, vel Pagani nomine Saracenorum minimè significantur. At verò in constit. Pontificia, quæ dicitur Bulla in Cœna Domini, excommunicatio comprehendit etiam Christianos, qui ad Iudæos arma deferunt, vel etiam ad Paganos, seu Ethnicos, dummodo sint Christiani nominis inimici, qui actu vel habitu bella cum Christianis gerant.

4 *Arma.*] Comprehenduntur tam ea, quæ ad defendendum; quàm ea, quæ ad offendendum & pugnandum idonea, & apposita sunt, vt scuta, galeæ, loricæ, gladij, hastæ, sagittæ, tela, & alia id genus multa; item fustes & lapides, non ad ædificia, sed ad machinas bellicas comparati, siue pilæ, siue globi lapidei, aut ferrei, qui vi tormentorum bellicorum solent excludi; ita Azor. *d. c. 23. q. 10.* Non comprehenduntur tamen asportantes vaginas ad enses recondendos, ex Decian. *tractat. crimin. lib. 8. cap. 3. num. 57.* quem refert parens meus *in remiss. ad Ordinar. Regias Lusitan. lib. 5. tit. 109. princip. num. 2.*

5 *Ferrum.*] Siue factum, siue infectum, vt *in l. nemo C. quæ res exportari non debeant*, nomine facti ferri intelligitur quicquid est ex ferro fabricatum, & potest vile esse ad bellicos vsus, nomine verò infecti ipsa ferri lamina, seu massa exporrecta, vel conglobata, impolita, ac rudis, vt per Azor. *d. c. 23. q. 12.*

6 *Et lignamina deferant galearum.*] Lignanima galearum sunt & dicuntur ligna, ex quibus fieri solent, aut possunt triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi, Azor. *d. c. 23. q. 12.*

7 *Dum ad impugnandos Christianos*, &c.] Verba hæc referri debent ad illos, qui frequenter eos solent impugnare, quia prohibitio de non inferendis armis tantùm habet locum in Sarracenis, vel hostibus nominis Christiani, qui actu vel habito habent bellum cum Christianis odio solo nominis Christiani, vide Nauarr. *in repet. huius text. notab. 4.* Boër. *decis. 178. n. 20.* Cabed. *Lusit. decis. 115. n. 4 part. 2.* Vnde non comprehendi excommunicatione huius text. qui arma deferunt ad Sarracenos, qui bello Christianos contra alios Sarracenos, vel Paganos, aut Hæreticos defendunt, vel adiuuant tenent Azor. *d. c. 23. q. 8.*

8 *Tales igitur*, &c.] Notatur ad hoc quòd propter immanitatem delicti, Ecclesia plures pœnas vni delicto imponit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. c. 93. n. 58.*

9 Notatur etiam ad hoc quòd vnus excommunicatus potest iterum excommunicari, & data absolutione vnius excommunicationis, adhuc remanet alia excommunicatio, quæ tunc incipit habere effectum cùm absoluitur à prima, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 3. n. 81. & 83.*

10 *Et capientium fieri seruos*, &c.] Notatur ad hoc quòd si capiatur ille, qui ad hostes arma portabat, seruus fit capientis, vt per Mench. *illust. quæst. cap. 10. num. 1.* vbi *etiam* resoluit huiusmodi seruum delicto effectum posse fugere tuta conscientia, *& cap. 9. num. 2.* per hunc text. tenet à iure diuino quasi supernaturaliter homines seruos pœnæ effici per peccatum, an autem possit aliquis seruus effici propter rebellationem in principem commissam, vide Morl. *in emporio iuris ciuilis part. 1. tit. 12 quæst. 5.*

11 In glos. *Subiectos*, ibi, *& sic ipso iure sunt excommunicati* Notatur ad hoc, quòd participium præteriti temporis etiam in dubio est latæ sententiæ, vt per Tiraq. *in l. si vnquam verbo reuertatur num. 33. C. de reuocandis donat.* Moneta *de distribut. quotid parte 2. q. 7. n. 18.*

12 In glos. *Seruos* ibi. *Not. seruitutem de iure naturali inductam.* Vide Cæpol. *de seruit. vrban cap. 1. num. 1.*

13 In glos. *Priuatione*, ibi, *hoc potuit Papa facere contra laicos ratione commissi.* Notatur ad hoc, quòd Papa potest statuere vt laicus committens aliquod crimen, fit seruus, vt per Nauarr. *hic notab. 11. in glos. 5. & in glos. pen. num. 15.* subdens aliquam seruitutem inductam esse iure Pontificio.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi Synagogas de nouo exigere non possunt, sed tantùm collapsas, & ruinam minantes restaurare & n. 2. 3. Ædificare*

3 *Ædificare prohibitus, non prohibetur reædificare.*
4 *Res semel destructa, si reficiatur, non dicitur eadem, sed noua, & diuersa.*
5 *Christianis non licet quicquam vendere paganis ad eum finem scilicet, vt extruantur, fulciantur, aut muniantur idolorum fana, &c.*

Cap. Consuluit. VII.

1 IVdæi non possunt constituere nouas Synagogas, sed tantùm collapsas, & ruinam minantes restaurare, non tamen eas exaltare, vel ampliores, aut pretiosiores facere, quàm fuerunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontificij, pag. 59.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 638.* remissiuè
2 Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 1.* Vide quæ dixi *ad cap. Iudæi 3. n. 2. sub hoc tit.*

3 *Vt eas reædificent.*] Ergo prohibitus ædificare non prohibetur reædificare, vt per Felin. *in cap. cùm accessissent num. 34.* & *ibi* Decian. *num. 19. sup. de constit.* Boër. *decis. 44. num 3. cum seq.* Cassan. *in consuet. Burgundiæ rub. 13. verbo de nouueau fol. 379.* Auiles ad *c. 22. Prætorum num. 24. num. seqq.* Anton. Gom. *l. 46. Tauri n. 15. & 16. vers. & ita video*, Chald. Pereira *de renouat. emphyt. quæst. 11. num. 20.* Bobadil. *in sua politica lib. 3. c. 5. n. 13.* D. Baboss. *in l. diuortio §. fin. num. 122. part. 1. ff. soluto matrim.*

4 *Quam antea fuisse noscuntur.*] Notatur ad hoc quòd res semel destructa si reficiatur, non dicitur eadem, sed noua & diuersa, vt per Surd. *cons. 121. num. 8. & 23.* quem refert & sequitur Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 74. num. 17.*

5 Aduerte minimè licere Christianis quicquam vendere Paganis ad eum finem, videlicet, vt extruantur, fulciantur, reficiantur, aut muniantur idolorum fana, aut Sarracenorum delubra, vulgo mesquitas, quoniam hæc impio cultui, & superstitioni deseruiunt: nec item ad eum finem, scilicet ad Synagogas Iudæorum ædificandas, eo quòd per se & natura sua ad Iudaicos ritus, & cæremonias diriguntur, licèt enim Ecclesia sinat Iudæos veteres Synagogas reficere, aut fulciri ruinosas, non ideo fas est Christianis vendere Iudæis ligna, cæmentum, & lapides, quibus reparentur, nam ea vendere in eos vsus, & ad eum finem sua natura malum est. Ita Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. c. 24. quæst. vlt. & lib. 9. c. 11. quæst. 3. & p. 2. & lib. 12. cap. vlt.* Nau. *cons. 2. sub hoc tit. in antiq.* Ant. Ricciul. *de iure personarum, extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. c. 39. num 5. & 6.* vbi *num. 6.* ampliat procedere etiamsi vendantur res indifferentes, videlicet communes bono, & malo vsui, licèt non vendantur ea intentione, vt Iudæus ad malum abutatur, si tamen Christianus nouit Iudæum abusurum.

SVMMARIVM.

1 *Christiani esse non debent in familiari seruitio Iudæorum.*
2 *Iudæorum communio, & familiaritas nobis est interdicta.*
3 *Christianæ fœminæ non licet nutricis filij Iudæi munus subire, etiam cum dispensatione Episcopi.*
4 *Nutrices Christianæ etiam extra Iudæorum domos, eorum filios lactare non possunt.*

Cap. Ad hæc. VIII.

CHristiani sunt censuris compellendi ne se Iudæorum seruitio assiduè pro mercede exponant. 1
Item obstetrices, & nutrices non præsumant nutrire pueros in domibus Hebræorum; ne ob assiduam familiaritatem simplices peruertantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 59.* Alagona *in compend. iuris Canon pag. 638.* remissiuè Ximen. *in concord part. 1.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 2.* & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III. *part. 20. cap. 2. §. ad hæc.*

Collige ex tex. Iudæorum communionem & familiaritatem nobis esse interdictam, quia subesse potest subuersionis periculum, vt per Auiles *ad cap. Prætorum 26. in gloss apartamento à num. 2.* Perez *l. 10. tit. 13. lib. 8. Ordin.* Cened. *ad decretal. collect. 15. num. 1.* Filliuc. *tom 2. tract. 22 cap. 5. num. 126.* Sanch. *in præcepta Decal. tom 1. lib. 2. c. 31. num. 2. cum seqq.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. l. 2. c. 38. num. 3.* resoluentes etiam fideles à mortali peccato non excusari si moniti huiusmodi familiaritatem non vitent, quando peruersionis periculum imminere potest. quòd quidem si absit; & sperari possit conuersio infidelium, nulla remanet prohibitio quominus possimus cum illis communicare. 2

Et nutricibus eorum, &c.] Notatur ad hoc quòd non licet fœminæ Christianæ nutricis filij Iudæi munus obire. Foler, *in constit. Regni tit. de Iudæis num. 10. in pragmatica Caroli V.* Azor. *instit. moral. part 1. l. 5. c. 22. quæs. 9.* Ioan. Franc. Led. *in thesauro fori Ecclesiast. part. 4. c. 4. num. 44.* Sanch. *d. c. 31. num. 19.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 28 num. 10. & 15.* resoluit cum Fel. & aliis regulariter Episcopum non posse dispensare, vt Iudæus possit habere nutricem Christianam. Et peculiari constit. Gregor. XII. 70. incip. *Antiqua Iudæorum*, Iudæus retinens nutrices contra sactorum Canonum statuta potest puniri etiam ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, quia est vnus ex casibus comprehensis in ista constitut. 3

In eorum domibus nutrice, &c.] Ergo extra domum poterunt Iudæi habere nutrices Christianas, per quas suos infantes lactari faciant, vt tenent *in præsenti* Zabarel. *vers. oppono*, Mar. Socin. *sub n. 5. vers secundus intellectus.* Abb. *sub n. 2. vers. & breuiter*, cum *gloss hic sub hoc verbo.* Verùm contrarium melius defendunt *hic* Ioan. Andr. *in finalibus verbis*, Butr. *in fine.* Anan. *sub n. 5. & 6.* Felin. *n. 3. vers. sed contrarium*, Sylues. *verbo Iudæus q. 2 dict. 3.* Armil. *eod. verbo n. 8.* Aloys. Leo *in l. 1. n. 20. C hoc tit.* Azor. *d. cap. 22. quæs. 9.* Franc. Leo *d. cap. 4. num. 44.* Sanch. *d. c. 31. n. 19. & 27.* respondentes text. *in præsenti* dum dicit in eorundem domibus non posuisse eam particulam ad restringendam prohibitionem, sed gratia frequentionis vsus, quia frequentiùs intra domum contingit nutritio. Quod adeò verum est vt nec Episcopi dispensare possint vt nutrices Christianæ extra domos Iudæorum habitantes eorum infantes lactare & nutrire valeant, provt resoluit Ioan. Franc. Leo *d. c. 4. num. 45.* & post Felin. & Aloys. de Leo, regulariter hoc esse verum testatur Anton. Ricciul. *d. l. 2. cap. 28. num. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi inuiti non sunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec sine iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi, vel*

in suis festiuitatibus molestandi, nec ipsarum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda.

2 *Iudæi ad Fidem seu Baptismum compellendi non sunt.*

3 *Iudæorum & infidelium infantes, qui adhuc ad vsum rationis non peruenerunt, non possunt inuitis parentibus baptizari.*

4 *Iudæos expellere non possunt Principes Christiani ex suo territorio sine iusta causa.*

5 *Iudæi ex Roma, Hispania, Francia, & aliis regnis olim electi fuerunt.*

6 *Pœnis alternatiuè impositis optio datur reo, quod intelligevt ibi.*

Cap. Sicut Iudæi. IX.

1 IVdæi non sunt inuiti baptizandi, nec ad hoc cogendi, quia tunc non crederentur habere fidem Christi, nec sine iudicio sunt puniendi in bonis, vel corpore, nullus omnino debet bonas eorum consuetudines immutare, & coacta seruitia ab eis exigere, nisi quæ consueuerunt facere. Item nemo audeat mutilare, vel inuadere eorum cœmeterium, nec humata corpora effodere, & si quis sciens hoc decretum præsumpserit contraire, nisi se corrigat satisfaciendo, est excommunicandus, vel mulctandus officio, aut honore. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Cened. *collect.* 59. Vivian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 60. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 639. temissiue Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 4. *cap.* 3. & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III. *part.* 20. *cap.* 1.

2 *Ad baptismum venire compell.* &c.] Ergo Iudæi ad Fidem, seu baptismum compellendi non sunt, de quo vide D. Thom. 2. 2. *quæst.* 10. *artic.* 8. Riccard. *in* 4. *sent. distinct.* 6. *art.* 3. *quæst.* 1. & *ibi* Paul. *distinct.* 4. *quæst.* 4. Durand. *quæst.* 6. Sot. *dist.* 5. *quæst. vnic. art.* 10. Bald. Nouell. *de dote part.* 11. *num.* 47. Natt. *consil.* 434 *num.* 1. Greg. *l.* 2. *gloss* 3. *tit.* 23. *part.* 2. Ioan. Franc. Leo *in thes. fori Ecclesiast. part.* 4 *c* 4. *num.* Marquard. *de Iudæis part.* 3. *c.* 2. *num.* 8. Patis. *cons.* 2. *num.* 17. *&* 18 *lib.* 4. Anton. Riciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib.* 2. *c.* 31. *per totum* Christoph. de Pace *ad l.* 84. *styli num.* 5.

3 Vtrùm autem Iudæorum & infidelium infantes, qui adhuc ad vsum rationis non peruenerunt, possint inuitis parentibus, baptizari, quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, in qua partem negatiuam, nempe quòd parentibus inuitis pueri ante vsum rationis baptizari licitè non possint, tenent D. Thom. *d. quæst.* 10. *art. vlt.* Riccard. Palud. & Sot. *citatis locis*, D. Antonin. *in summ. part.* 2. *tit.* 12. *c.* 2. § *pueri Iudæorum.* Victor. *de Sacram. tit. de Baptismo, num.* 27. Zabar. Anania, Socin. Abb. & Felin. *in præsenti.* Simanch. *de catholic. instit. c.* 29. *à num.* 51 *&c.* 35. *num.* 13. Ioseph. Angles *in floribus Theolog. quæst.* 2. *de recipien. baptism. art* 2. Restaur. *de Imper. cap.* 10. *num.* 215. Cuch. *instit. canon. lib.* 5. *tit. de baptismo n.* 130. Zanch. *in tract. de hæreticis c.* 36. *num.* 1. Borgnin. *decis.* 21. *num.* 14. *part.* 2. Cornel. Benincas. *tract. de pauperi in* 5. *speci. in ind. num.* 8. Nau. *consil.* 4. *tit. de conuers. infidel.* Burlat. *consil.* 231. *num.* 1. *&* 2 *lib.* 3. Afflict. *decis.* 151. Natta *cons.* 434. Marquard. *de Iudæis part.* 3. *c.* 8. Philip. Paschal. *de patria potestate part.* 1. *c.* 2. *sub num.* 3. Mench. *illustr. lib.* 1. *c.* 8. *num.* 12. Petr. de Aragon. 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 8 *pag.* 286. *cum seqq. & artic.* 12. vbi Barnes *quæst.* 10. *art.* 10. *colum.* 614. *cum seqq. & art.* 11. Perez *l.* 3. *vers. de infidelibus verò nondum doli capaci-bus, tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 117. Gab. Vasquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 1. *disput.* 155. Ægid. de Coninch. *de Sacram. & censur. tom.* 1. *disput.* 68. *art.* 10. Soar. *tom.* 3. *disp.* 25. *sect.* 3. Ioan. Francisc. Leo *d. c.* 5. *à num.* 7. Valez. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 27. *num.* 68. Anton. Ricciul. *d. lib.* 2. *c.* 22. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 59. *num.* 1. Quamuis contrarium teneant Scot. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Gabr. Biel. Angl. Zazi. & alij quos refert, & improbat Anton. Ricciul. *d. cap.* 32. *num.* 2.

An denique possint Principes Christiani Iudæos 4
ex proprio territorio expellere dubitauit Marquard. *in suo sæpe citato tract. de Iudæis part.* 1. *c.* 6. *num.* 3. vbi affirmatiuam tandem opinionem sequitur. Sed verius est quòd ex potestate ordinaria, & rationi regulatæ nequit Princeps ex sola eius voluntate eiicere ex suo territorio, & ditione Iudæos pacificè, & bene viuentes, ita Oldrad. *consil.* 87. *&* 264. Socin. *cons.* 86. *lib.* 4. Roland. *consil.* 25. *num.* 19. *lib.* 3. Paris. *consil.* 2. *tom.* 3. *lib.* 4. Corset. *de potestate Regis quæst.* 81. Hermes *in tract. de instaur. relig. lib.* 2. *c.* 12. Cened. *ad Decretal. collect.* 15. *num.* 2. *& collect.* 83. *num.* 3. Ludou. Rodolph. *de Suprema seu absoluta Principis potest. cap.* 6. *num.* 106. Anton. Ricciul. *d. lib.* 2. *cap.* 51. *à princip.* Christoph. de Pace *ad l.* 84. *styli.*

Quando verò adesset iusta causa eiiciendi Iudæos, 5
vt si periculum, vel scandalum immineret in rebus Christianorum, aut si ipsi Iudæi machinationes, & enormia contra Fidem præpararent, & similibus, expellendi sunt, nec tolerandi, quia cùm abutantur gratia, priuilegium amittere merentur tanquam ingrati, vt supracitati Doctores notant, & præcipuè Cardin. Tusch. *lit. I. verbo Iudæus concl.* 371. *num.* 58. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *lit. I. num.* 614. Ricciul. *d. cap.* 51. *à num.* 9. vbi percurrit, ac recenset iustas causas eiiciendi Iudæos. Olim enim è Roma iussi fuerunt discedere in actib. Apost. *c.* 18. *num.* 2. & pulsi per paganos, seu gentiles, vt scribit Ioseph. *antiq. Iudaic. lib.* 19. *cap.* 10. Et edicto publico omnes fuerunt expulsi à Francorum regno anno 1182. & sequenti, teste Cened. *d. collect.* 15. *num.* 3. Et ab Hispaniarum Regnis per Ferdinandum & Elisibetham Reges Catholicos expulsi fuerunt quadraginta millia Iudæorum, vt attestantur Rojas *de hæret. part.* 1. *num.* 565. *cum seqq. & sing.* 37. *num.* 4. Perez *l.* 40. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 79. *in fin. &* pag. 80. Illesc. *in Chronica Pontificali part.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. § 2. Cened. *d. collect.* 15. *num.* 3. Franc. de Pisa *en la historia de Toledo lib.* 4. *c.* 35. *prope finem.* Et de Sabaudia, Anglia, & Statu Mediolani multos fuisse expulsos asserit Ludouic. Rodolphin. *d. c.* 6. *num.* 111. *&* 112.

In gloss. *Aut excommunicationis*, sin. ibi, *& ita videtur 6*
in epitome inducis quod istorum propœna imponi. Notatur ad hoc quòd in pœnis alternatiuè impositis optio datur reo, similis gloss. *in cap. fraternitatis* 34. *dist. & in cap. à crapula, de vita. & honest. cleric.* vtrobique scribentes, Franc. *ad reg. in alternatiuis num.* 1. *de regulis iuris lib.* 6. Felin. *in cap. inter cæteras, num.* 5. *de rescript.* vbi Decius *num.* 9. multi de quibus Bernard. *in pract. cap.* 79 *num.* 3. *& reg.* 546. Anton. Gom. *tom.* 3 *var. bap.* 1. *num.* 39. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst.* 10. *num.* 81. Cened. *ad Decretal collect.* 59. *num.* 4. Sayr. *in claui regia lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 14. Verùm hoc ita indistinctè acceptum secus non est, vt etiam supracitati Doctores fatentur, ideòque ex Doctrina Bart. *in l.* 1. *versic. expilatores n.* 2. *ff. de effractorib.* quam sequuntur Felin. & Dec. *dictis locis*, Clar. *in pract. §. fin. quæst.* 85. *num.* 6. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 94. *num.* 1. *cum seqq.* & alij, de quibus Cened. *vbi suprà* distinguendum quòd si verba legis pœnas alternatiuè ignorantis ad iudicem inferantur, ipsius erit electio, & ita procedunt *l.* 1. *C. de his qui latrones. & cap. quoniam frequenter* § *vlt. vers. si autem. sup vt lite non conteste. l. si fugitiui*, vt Bald. *num.* 8. *C. de seruis fugit. cum similibus*

similibus. Si verè reum respiciunt, veluti soluat centum, vel recedat à ciuitate, ad illum electio spectabit, & ita intelligitur *l. quicunque, in princ. iuncta glos. 2. C. de seruis fugit.* quod quidem verum est quamuis reo electio tribuatur etiam casu quo verba ad illum passiuè referantur, veluti patiatur hanc, vel illam pœnam, vt per Dec. *in d. cap. inter cæteras num. 10. & in d. l. si fugitiui num. 96.* Menoch. *d. quæst. 94. n. 5.* quicquid contradicat Abb. *in præsenti*, per hunc text. qui tamen nihil obstat, quia cum in altera parte alienatiuè agat de excommunicatione, quæ à iudice imponi debet, eodem etiam modo altera pars est intelligenda, nempe quòd à iudice priuatio de qua *ibi* fiat, arg. *l. 1. cum ibi notatis ff. de reb. dub.* declarant Dec. *d. n. 50.* Menoch. *num. 6. vbi proximè.*

SVMMARIVM.

1 *Ponit duas indulgentias illorum, qui paganis prædicant.*
2 *Missis ad Iudæorum, & Infidelium conuersionem specialiter concessum est, vt seruata temporum qualitate iuxta Canonicas sanctiones liceat vesci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur.*
3 *Prædicare nemo potest sine licentia sui Prælati.*

Cap. Quàm sit. X.

1 PRædicantes Paganis Fidem Christi possunt edere cibos ministratos à paganis, seruata qualitate ciborum secundùm ius Canonicum. Possunt etiam iis adhærere clerici & Religiosi idonei quæsita, & obtenta facultate à superioribus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 61.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 639.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 4.*

2 *Vt vobis his cibis,* &c.] Notatur ad hoc quòd missis ad Iudæorum, & infidelium conuersionem specialiter concessum est vt seruata temporum qualitate iuxta Canonicas sanctiones liceat vesci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur, vt per Hostiens. *hic in princip.* Butr. *numero 6.* Abb. *num. 2.* & Socin. *numero 1.* Anton. Ricciul. *in pract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. cap. 41. num. 30.* quod est intelligendum dummodo cibi allati edantur vti res à Deo creatæ, secus si edantur tanquam res idolo consecratæ, quia tunc fame mori magis debemus quàm illis vesci, *cap. sic latius 23. quæst. 4.* quem sic intelligunt *ibi* Archid. *num. 1. & 2.* Bellam. *in fine,* Turrecrem. etiam *in fine,* Siluest. *verbo Iudæus quæst. 1. dicto 2.* Rosel. *eod. verbo 1. num. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 31. sub num. 7.*

3 *Et habita Prælatorum,* &c.] Ergo nemo prædicare potest sine licentia sui Prælati, de quo dixi *in meo tract. de officio, & potest. Episcop. p. 3. alleg. 76. à num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Bello durante, nec pro redimendo captiuo non possunt arma ad barbaros infideles faciendos fortiores deferri.*
3 *Censura lata in admittentem aliquod delictum an liget mandantem, aut consulentem, remissiuè.*
4 *Christiani apud Turcas captiui. & in eorum triremibus, catenis vincti contra Christianos remigare coacti, an peccent mortaliter sic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem remissiuè.*

Cap. Significauit. XI.

TRanseuntes ad terras Sarracenorum pro redimendis captiuis debent iurare coram Episcopo se non laturos in suis mercibus, & alio modo aliquid, quod erit commodum, & subsidium Sarracenis extra articulum redemptionis. Item qui tempore treugæ deferunt merces prohibitas Sarracenis causa lucrandi, sunt excommunicati, sic qui mittunt per nuncios. Item qui iurant non portare merces prohibitas, nisi sit pax inter ipsos, & Christianos, si deferunt tempore treugæ sunt excommunicati. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali, lib. 5. iuris Pontificij p. g. 37.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 639.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 5.* 1

Collige ex text. quòd durante bello nec pro redimendo captiuo, possunt apta arma ad barbaros infideles faciendos fortiores ad pugnandum deferri, vt per Strach. *de mercat. p. 2. num. 41.* Clar. *§. fin. quæst. 77. n. 25.* Azeued. *l. 10. n. 7. tit. 2. lib. 8. nouæ recop.* vbi *à numero 3.* ampliat hoc procedere etiam in tempore treugæ, & Cæpol. *cons. 31. lib. 2.* dicit quòd eadem prohibitio quæ versatur tempore belli, durat in tempore treugæ, quamuis Sanch. *d. part. 2. num. 43.* & Boër. *decis. 178. num. 18.* asserant quòd cessante bello, seu inita pace, vel factis induciis permissum esset, & quidem indistinctè Christianis mercatoribus cum dictis hostibus & mercatoribus habere commercium, secum habitare, & ad eos quascunque merces exportare, seu exportari facere, quibus Sarracenis & hostibus commodum etiam & subsidium afferatur, dummodo non sint merces prohibitæ. 2

Merces eis per nuncios, &c.] Fecit ad illam quæst. an censura lata in admittentem aliquod delictum liget mandantem, aut consulentem, de qua plures Doctores refert Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 49. n. 2.* 3

Aut subsidium prouenire.] Vtrùm autem Christiani apud Turcas captiui; & in eorum triremibus, catenis vincti contra Christianos remigare coacti peccent mortaliter sic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, vide Ludou. Beiam. *responsorum casuum conscientiæ p. 3. casu 13.* 4

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati sunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præstant subsidium.*
2 *Belli tempore omne commercium est prohibitum, & omnes merces sunt prohibitæ portari ad hostes.*
3 *Papa an habeat supremam potestatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & iure bellandi eos, remissiuè.*
4 *Verbum* incidant, *latam sententiam significat.*

Cap. Quod olim. XII.

EXcommunicati sunt qui tempore guerræ habent mercimonium cum Sarracenis, vel per se, vel per alios dant subsidia rerum vel consilia. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif.* 1

*pag.*63. Alagona *in compendio iuris canonici pag.*640. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*4. *cap.*6.

2 *Quandiu inter nos, & illos guerra durauerit.* Notatur ad hoc quòd tempore guerræ omne commercium est prohibitum, & omnes merces sunt prohibitæ portari ad hostes, si tamen non sit guerra, tunc non intelligitur merces prohibita, & non incidit in pœnam portans quascumque merces ad Sarracenos, nisi esset aliqua de mercibus contentis *in cap. ita quorundam, sup. hoc tit.* vt per Xuar. *alleg.*18. *num.*3. *& conf.*2. *de nauibus transiuehendis num.*3. Greg. Lop. *l.*22. *verbo trigo tit* 5. *part.*5.

3 *Vestræ igitur discretioni*, &c.] Vtrùm Summus Pontif. habeat supremam potestatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & ius debellandi eos, disputaui in meo tract. *de officio & potestate Episcopi p.*1. *tit.*2. *c.*2.

4 *Incidant.*] Hoc verbum latam sententiam significat, vt per Sayr. *in claui Regia lib.*3. *cap.*8. *n.*21.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi nutrices, vel seruientes Christianos habere non debent contrafacientibus interdicitur Christianorum commercium.*
2 *Familiaritas seu conuersatio cum Iudæis non est licita.*
3 *Prouerbia vulgaria possunt allegari.*
4 *Iudæi eam retributionem Christianis impendunt, quam mus in pera.*
5 *Inquisitores hæreticæ pranitatis punire possunt Iudæos retinentes nutrices contra Sacrorum Canonum statuta.*
6 *Christus descendit in stomachum sumentis sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum quandiu manent naturaliter species panis, & vini.*

Cap. Etsi Iudæos. III. *Innocent. III.*

1 IVdæi cùm sint facti serui, & Christiani liberi, non debent habere nutrices, vel seruientes Christianos, si secus faciant, interdicetur Christianis sub pœna excommunicationis ne audeant habere aliquod commercium cum illis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Cened. *Collect.*15. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*63. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*640. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.*3. *Decretal. lib.*5. *tit.*3. *cap.*1.

Collige ex text. posse Christianum habere seruum Iudæum, ita tamen vt cum eo familiaritatem non ineat, vt per Syluestr. *verbo Iudæus quæst.*1. *n.*1. Armil. *num.*7. Tabien. *quæst.*3. *n.*4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*2. *cap.*11. *num.*6.

2 *In nostram familiaritatem.*] Notatur ad hoc quòd familiaritas, seu conuersatio cum Iudæis non est licita, de quò citaui plures Doctores *ad cap. ad hæc* 8. *in princ. sup. hoc tit.*

3 *Iuxta vulgare prouerbium.*] Ergo prouerbia vulgaria possunt allegari, vt per Felin. *in cap.*1. *num.*56. *de rescriptis*, Iaf. *in l.*1. *num.*36. *§. si certum petatur*, Pacian. *de probat. lib.*1. *c.*4. *n.*21. Illustriss. D. Rodericum à Cunha *in prœm. Decreti n.*25.

4 *Mus in pera.*] Cùm igitur Iudæi eam retributionem Christianis impendant, quam mus in pera, eorum consortium fugere debemus, vt per Petr. de Aragona 2.2. *quæst.*10. *artic.*9. *in explicat. articuli in princip. pag.*301. Cened. *d. collect.*15. *num.*1.

5 *Nutrices.* Hodie peculiari constit. Gregorij XIII. *in ord.*70. *incipien. Antiqua Iudæorum*, potest ab Inquisitoribus hæreticæ pranitatis puniri Iudæus retinens nutrices contra sacrorum Canonum statuta, vide quæ dixi *ad c. ad hæc* 8. *verbo, & nutricibus, sup. hoc tit.*

6 In gloss. *Effundere.* Aduerte quòd Christus descendit in stomachum sumentis sacrosanctum Sacramentum Eucharistiæ quandiu manent naturaliter species illæ panis, & vini, quocunque deferantur, vide Gutierrez. *cap. ad limina* 30. *q.*1. *§.*6. *num.*109. Rebuff. *in repet. cap. omnis vtriusque sexus. versimo dicunt. sup. de pœnit. & remiss. pag. mihi* 569. alios Doctores refert Cened. *d. collect.*15. *num. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus, qui percusserit clericum, temporaliter punitur, & si de facto puniri non potest, interdicitur illi Christianorum commercium.*
2 *Iniuriam passus potest agere ad punitionem iniuriæ principaliter, ciuiliter vel criminaliter, & incidenter ad damna, & expensas.*
3 *Iudex criminalis potest agnoscere de causa ciuili incidenter ad criminalem.*
4 *Infidelis excommunicari non potest.*
5 *Christianis licitum est cum Iudæis contrahere.*

Cap. Postulasti. XIV.

SI Iudæus percusserit clericum, & sub ditione Episcopi, debet illum punire in re temporali, vel pecunia, & iurare vt læso congruè satisfaciat; si est sub dominio alterius, moneat dominum vt idem faciat, quòd si dominus negligit implere, Episcopus censuris interdicat Christianis ne quis præsumat exercere commercia cum Hebræo donec satisfaciat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Ioan Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian, *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*64. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*640. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1.

Collige ex text. quòd Iudæus percutiens clericum non incurrit excommunicationem *canon. si quis suadente* 17. *quæst.*4. ad quod plures ibi citaui Doctores *n.*5.

Ipsum pœna pecuniaria, &c.] Notatur ad hoc quòd iniuriam passus potest agere ad punitionem iniuriæ principaliter, ciuiliter vel criminaliter, & incidenter ad damna & expensas, vt per Couu. *lib.*2. *var. cap.*10. *num.*7. *versic. sic.* Nam Iudex criminalis potest cognoscere de causa ciuili incidenter ad causam criminalem. D. Barbos. *in l. si ab hostibus §. fin. num.*46. *ff. soluto matrim.*

4 *Tu Christianis omnibus per censuras*, &c.] Ex eo quia infidelis non potest excommunicari, vt per Spin. *in speculo testam gloss.*11. *rub. num.*55.

5 *Præsumat commercia exercere.*] Ergo licitum est Christianis cum Iudæis contrahere, cùm enim in præsenti & similibus iuribus propter delictum in pœnam interdicatur commercium Christianorum cum illis, absque difficultate, supponit commercium cum eis esse nobis licitum, ex reg. quòd priuato suppomit habitum, *l. decem ff. de verber. oblig.* & ideo ita resolu-unt Corset. *in sing. verbo societas lib.*1. Foller. *in const. Regni tit. de Iudæis in pragm. & quia n.*9. Rom. *cons.*48. *incip. hæc domina Petra*, Petr. Suntarna *de dispensat. matcat. in fine num.*21. Cornaz *Lucensi decis.*117. *n.*3. Marquard. *de Iudæis part.*1. *cap.*5. Henric. *de fidei iuss. cap.*8. *a num.*

à num.116. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1. l.2.c.31. n.23.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib.2.c.42.à princip.* vbi *n.3.* extendit vt procedat etiam in Principe,& *n.4.* vt Iudæus possit contrahere etiam cum Ecclesia.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, & Sarraceni vtriusque sexus debent in terris Christianorum vti habitu per quem a Christianis discernantur, & in die passionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam Creatoris prosilire.*
2 *Iudæi debent à Christianis qualitate habitus discerni.*
3 *Commixtio carnalis Christiani cum Iudæa, & ex aduerso, damnata est, & fœdissima reputatur.*
4 *Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ passionis in publicum prodire non debent.*
5 *Statutum prohibens artifices in certis festis artem exercere, non comprehendit Iudæos, nisi specificè de illis loquatur.*
6 *Iudæorum illusiones, & opprobria in spretum Fidei sunt maximè damnata.*
7 *Iudæus carnaliter cognoscens Christianam, qua pœna sit puniendus, ostenditur.*
8 *Christianus ignoranter cognoscens Iudæum excusatur.*

Cap. In nonnullis. XV.

1 IVdæi & Sarraceni habitu à Christianis debent distingui, & in Dominica Passionis, ac in hebdomada sancta non exire in publicum, si secus faciant, eos seculares Principes puniri faciant, ne Christum blasphemare præsumant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hostiens. Vivian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij pag.64.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.640.* remittitur Ximen. *in concord. p.1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alex.III. *cap.68.* & refertur ab Anton. Aug. *collect.4. Decretal. lib.5 tit.5.cap.1.*

Habitus distinguit diuersitas.] Notatur ad hoc quòd 2 Iudæi debent à Christianis qualitate habitus discerni, vt per Guillel. *in c. Raynutius, sup. de testam. in princip. n.63. cum seqq.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum & vxorem §.70. num.29.* Perez *l.8. 37. & 38. tit.3. lib.8. Ordin.* Cened. *ad Decretal. collect.59. num.3.* hoc idem peculiari pragmatica sanxit in Regno Neapolitano Carolus V. vt in *pragmatica incipient. Et quia perfidorum*, & Paulus IV. ac Pius V. Pontifices Maximi hoc pariter prouidis constit. sanxerunt, ille *in constitut. incip Cum nimis absurdum*, hic verò *in constitut. 3. incipit Romanus Pontifex*, quarum constitutionum auctoritate sancitum est vt masculi biretum; fœminæ verò aliud signum patens, itaut nullo modo celare; aut abscondi possit, palàm deferre teneantur, nec super non delatione bireti, aut alterius signi huiusmodi cuiusuis eorum gradus, vel præeminentiæ, seu tolerantiæ excusari, aut per Camerarium, aut Sedis Apost. Legatos absolui possint cum amplissima derogatione priuilegiorum in contrarium quomodocunque facientium, refert Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.2. cap.43. num.1.* vbi *num.5.* cum Fulgos. *cons.55. num.2. vers. secundò sciendum*, & Marquard. *de Iudæis p.1. cap.4. vers. valeret tamen*, ac aliis per eum citatis, resoluit huiusmodi priuilegium de non deferendo signum ex causa bene visa concedi posse Hebræis per summum Pont.

Ne igitur tam damnatæ commixtionis,&c.] Damnata 3
enim est & fœdissima omnino reputatur carnalis commixtio Christiani cum Iudæa,& vice versa,conc. *l. ne quis Christianam* vbi Salicet. & Fulgos. *C. hoc tit.* Cor. *consil.114. in princip. & num.8. lib.1.* Decian. *tract. crimin. lib.5. cap.12. num.20. in fine & num.23.* Menoch. *de arbitr. casu 290. in princip.* Molin. *de Iust. tom.4. tract. 3. disp.104. num.6.* Gom. *l.80. Tauri n.26.* Felin. *in praxi crimin. q.139. n.28.*

In diebus autem lamentationis,&c.] Notatur ad hoc 4
quòd Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ Passionis in publicum prodire non debent, vnde in sancta hebdomada, & festo Paschatis è domo Iudæos exire non posse Papiæ constitutum dicit Borgnin. Caualcan. *Fiuiz. decis. 12. num.14. cum seqq.* quem refert & sequitur Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.2. concl.5. in coronide num.8. & 9.*

Vtrùm autem statutum prohibens artifices in 5
certis festis artem exercere, comprehendat artifices Iudæos, solet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo negatiuè respondet Bald. *consil.112. incip. Statuto cauetur lib.4.* quem refert & sequitur Surd *cons.120. sub num.18. vers. & respectu solemnitatum* quod quidem intelligendum est, nisi statutum vlteriùs procedat, & specificè de Iudæis, vel de infidelibus loquatur, tunc enim possunt ad festorum obseruantiam arctari, non quia statuentes velint per festorum obseruantiam eorum saluti consulere; sed ne per exercitum nobis videantur illudere; quo fit vt cùm in Vrbe ex peculiari constit. Pauli IV. incip. *Cum nimis absurdum §.2.* Iudæi obligentur ad obseruantiam festorum, quæ seruat Ecclesia, meritò ad illa tenentur, ita Anton. Ricciul. *d. lib.2 cap.8. à princip.*

Illud autem districtissimè,&c.] Notatur ad hoc quòd 6
Iudæorum illusiones, & opprobria in spretum Fidei sunt maximè damnata, vt per Farin. *in praxi crimin p.5. q.139. num.26.*

In gl. *Antmaduersione.* Notatur ad hoc quòd Iudæus 7
carnaliter cognoscens Christianam pœna pecuniaria vel alia temporalis est puniendus. Sed in hoc attendenda est conditio personarum, & maximè mulieris, an sit honesta matrona, seu mulier nobilis, an verò vilis conditionis, inhonestæ, ac meretriciæ vitæ: item an Iudæus sit minor 25. annis, an vxoratus, vel solutus, an semel tantùm vel pluries, & cum pluribus mulieribus se commiscuerit. His enim aut similibus circunstantiis delictum aggrauantibus, & magis turpe facientibus iudex quandoque leuem, seu pecuniariam, quandoque grauem, & corporalem, quandoque etiam grauissimam & mortis pœnam imponet. Vide Marquardi *de Iudæis p.2. cap.3. num.2. in fine, vers. & quod in Iudæo, & num.11.* Decian. *d. cap.12. num.20. vers. verum est*, Menoch. *d. casu 290. num.15. in fine.* Petr. Caball *resolut. crimin. casu 4. num.8.* quos refert, & sequitur Farin. *in praxi crimin. p.3. q.139. n.8.*

In glos. *Erroris*, ibi, *ergo si ignoranter commisceatur* 8
Christianus Iudææ, dummodo non sit crassa siue affectata ignorantia excusatur. Vide Marquard. *d. cap.3. num.17.* Menoch. *d. casu 290. num.6. vers. excusatur.* Farinac. *d. quæst.139. num.45.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæum, vel Paganum publicis officiis præponens, per Concilium Prouinciale corripitur, & præposito denegatur Christianorum commercium donec dispoſuerit officium, & in vsus Christianorum pauperum restituet inde quæsita, secundùm Episcopi prouidentiam.*

2 *Iudæi sunt incapaces cuiuscumque iurisdictionis, & potestatis inter Christianos.*
3 *Iudæo, vel infideli inter Christianos officium publicum committens debet nedum puniri, sed dicitur sacrilegium committere.*
4 *Pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vsus potius, quàm in propriam vtilitatem Prælati erogare debent.*
5 *Pauperibus certæ quantitatis restitutio, & distributio pro satisfactione malè ablatorum debet fieri per Episcopum quando executor est suspectus.*
6 *Dispositio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos nisi ex speciali legis prouisione.*

Cap. Cùm sit. XVI.

1 IVdæi in officiis publicis poni non debent, qui autem illi commiserit publicum officium, præmissa monitione à Concilio Prouinciali, quod singulis annis est celebrandum, compescatur, & cum Iudæo proposito Christiani nullum commercium habeant, donec dimiserit officium acceptum, & conuerterit in vsum pauperum Christianorum arbitrio Episcopi, quidquid acquisiuit in officio, idem dicitur de paganis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioann. Andr. Bellam. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 65.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 640.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Innoc. III. *c. 69.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5 tit. 4. cap. 2.*

2 *Prohibentes ne Iudæi publicis officiis &c.*] Notatur ad hoc quòd nulla officia publica Iudæis debent iniungi, vt per Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 39. vers. quintus est, ad fin.* Salzed. *in pract. cap. 22 verbo neophyti num. 3.* nam Iudæi sunt incapaces cuiuscunque iurisdictionis, & potestatis inter Christianos, de quo dicam *ad cap. ex speciali, pen. hot tit.*

3 *Si quis autem,* &c.] Committens enim officium publicum Iudæo, vel infideli inter Christianos, debet nedum puniri, sed dicitur sacrilegium committere, *cap. nimis §. sacrilegi 17. q. 4.* Anan. *hic ante num. 3.* Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib. 2. cap. 22. n. 12.*

4 *Donec in vsus pauperum,* &c.] Verba hæc præ cæteris à iudicibus Ecclesiasticis, & Prælatis sunt obseruanda, vt pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vsus potius, quàm in propriam vtilitatem erogare curent, vt per Cou. *lib. 2. var. c. 9. num 9. vers. quartum.*

5 *Secundùm prouidentiam diœcesani,* &c] Aduerte quòd licèt restitutio, & distributio certæ quantitatis pauperibus erogandæ pro satisfactione malè ablatorum possit & debeat fieri per executionem vltimæ voluntatis, quando tamen suspectus est is, qui tenetur restituere, tunc solus Episcopus ius habet restituendi, vt per Cou. *in cap. nos quidem, num. 8. sup. de testam.* Et ideo cùm text. *in præsenti* agat de Iudæo, qui officium publicum inter Christianos exercens multa ab eis iniquè extorsit, de cuius fidelitate in restituendo cùm meritò dubitari potuisset, tum ob auaritiam suam, tum etiam ob odium contra Christianos, quos expoliauerat, prudenter ordinatum fuit, vt restitutionem illam secundùm Episcopi prouidentiam faceret; ita Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. cap. 2. n. 18.* aduertens quòd quando probabiliter dubitaretur de fidelitate eius, qui restituere debet, tunc Episcopus illum compellere potest, vt eius interuentu restitueret, aut saltem cum consilio parochi, vel Confessarij.

Hoc idem extendimus ad paganos.] Notatur ad hoc 6 quòd dispositio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos, nisi fiat ex speciali legis prouisione, vt *in præsenti*, quæ specialitas arguit, quòd regulariter dispositio iuris communis esset in contrarium. Ita *in præsenti* tenent Anan. *num. 17.* Abb. *n. 3. vers. item collige.* Marquard. *de Iudæis p. 2. cap. 2. n. 8.*

Cap. Ad liberandam. XVII.

REpetit quæ dicuntur *in cap. ita quorundam, hoc tit.* 1 & addit quòd eis non aperiatur gremium Ecclesiæ, nisi priùs restituant in subsidium terræ sanctæ totum, quod lucrati sunt in commercio, & tantundem de suo, & si non sunt soluendo, ita puniantur, vt alij terreantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Host. Viuian. *in rationali, lib. 5. iuris Pontificij, pag. 65.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 641.* remissiuè Ximen *in conc. p. 1. & 2.*

Vide posita *ad c. ita quorundam, sup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, vel pagani publicis officiis præficiendi non sunt, & si eis Regalia iura vendantur, ad ea colligenda præficiendus est Christianus non suspectus.*
2 *Iudæus est prorsus incapax cuiuscunque iurisdictionis, & potestatis, tam ordinariæ, quàm delegatæ inter Christianos.*
3 *Iudæi repelluntur ab oneribus, & honoribus publicis.*
4 *Neophytus an ad publica officia promoueri possit, remissiuè.*
5 *Christianus vetus in honoribus assequendis præferendus est neophyto.*
6 *Neophyti, & qui à Iudæis, vel Mauris originem trahunt, ad quæ non admittantur in Regnis Portugalliæ & Castellæ, ostenditur.*
7 *Gabellarius inter Christianos an possit esse Iudæus, vel infidelis ostenditur.*
8 *Pœnam minuere ob charitatem, vel amicitiam potest iudex.*

Cap. Ex speciali. XVIII. *Greg. IX.*

REges sunt inducendi vt in officiis publicis non 1 præficiant Iudæos Christianis, & si fortè iam vendiderunt suos redditus Iudæis, vel Sarracenis, tunc deputare debent Christianum non suspectum in grauamine deferendo cleticis, vel Ecclesiasticis per quem Iudæi, & Sarraceni sine iniuria Christianorum consequantur iura regalia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Mar. Socin. Panor. Fel. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 66.* Alag. *in com. iuris Canon. pag. 641.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Ne in officiis publicis Iudæos, &c.] Notatur ad hoc quòd Iudæus est prorsus cuiuscunque iurisdictionis, & potestatis incapax inter Christianos, vt per Bart. *in rub ff. de iustit & iure n. 1.* vbi Ias. *n. 2. & 8.* Anch. *cons. 27. n. 2.* Alex. *cons. 75. ante n. 1. lib. 5.* Rol. *cons. 35. n. 41. lib.* Brun. *in tract. stantibus masculis art. 6. sub n. 60. vers. & quòd Iudæi,* siue sit iurisdictio ordinaria, *l. fin. C. hoc tit.* Bart. & Fulgos. *in l. fin. C. de postulando,* vide Bart. *cons. 16. incip. viso quodam processu, circa fin. l. 2.* Alex. *d. cons. 75. ante n. 2.* siue delegata Albert. *in d. l. fin. C. hoc tit.* Iacob. de Nigris *in rubr. ff. de officio eius, cui est mandata iurisd. n. 13.* latè Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib. 2. cap. 22. n. 1. & 5.*

Hinc

Hinc etiam Iudæi repelluntur à muneribus & honoribus publicis, ex Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 126. num. 10.* Vtrùm verò neophyti ad publica officia promoueri possint, disputat Anton. Ricciul. *in tract. de neophytis cap. 3.* vbi plures Doctores refert, & affirmatiuè respondet, & *num. 12.* resoluit Christianum veterem in honoribus assequendis præferendum esse neophyto, & citat Rip. *in cap. eam te num. 32. de rescript.* Auendan. *de exequendis mand. p. 1. cap. 19. num. 20. vers. cæteri verò.* Augustt. Caput. *in tract. de regimine Reip. cap. 3. num. 78. vers. & nota quòd Christiani antiquiores.* In Regno tamen Portugaliæ non solùm neophyti, si qui ibi fuerint, sed nec etiam veteres Christiani, originem tamen à Sarracenis, vel Iudæis trahentes ad vlla officia publica admittuntur ex Regio diplomate, & inhabiles sunt ad canonicatus, & dignitates in Cathedralibus, & principales dignitates in Collegiatis, cæteráque Ecclesiastica beneficia curam animarum habentia intra septimam generationem ex Apostolica constit. in forma Breuis felicis record. Clementis VIII. & altera ampliatiua felicis etiam record. Pauli V. quarum termini *in meo tract. de officio & potestate Episc. p. 1. tit. 3. glos. 7. n. 30. cum seq.* In Regno verò Castellæ huiusmodi neophyti, & cæteri noui Christiani non prohibentur ad omnia publica officia promoueri, sed solummodo ad certa & destinata, de quibus agit Ignat. de Villar. *in Syluare-sponsor. lib. 1 respons. 12.* vbi *n. 30.* refert illos non admitti ad officia iudicum in supremis Consiliis Regni; nec in Cancellariis, & *n. 41.* quòd etiam remouentur ab officiis domus Regiæ Castellæ, & *n. 42.* ab officiis sanctæ Inquisitionis, à collegiis scholarium, & à monasteriis fratrum D. Hieronymi; & *n. 43.* à præbendis, & dignitatibus in Ecclesia Toletana, & *n. 44.* ab omnibus Ordinibus Militaribus, & *n. 45.* ad officio nutricum prolis Regiæ, & *n. 46.* ab officio medicorum domus Regiæ, & monasteriæ D. Mariæ de Guadalupe, & in Regno Valentiæ, ab officio pharmacopolarum, & *n. 47.* in Regno Nauarræ ab officio aduocationis, & ab officiis iustitiæ.

Et si fortè redditus suos, &c.] Probat hic text. vt si fortè illustris Portugaliæ Rex suos redditus Iudæis vendiderit, vel paganis, Christianum deputet grauaminibus inferendis clericis & Ecclesiis minimè suspectum, cuius opera Iudæi, siue Sarraceni, sine vlla Christianorum iniuria Regalia iura consequantur, ita Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 22. q. 10.* Vnde non prohibentur Christiani locare Iudæis redditus, & gabellas, immo permittitur, modò Rex, vel dominus terræ deputet aliquem fidelem Christianum ad exigendum illas, & non permittat vt ipse Iudæus per se, vel alium deputatum à se exigat, vt per Nau. *consil. 1. q. 23. n. 57. sub tit. de constit in antiq.* Aliter autem Iudæus, vel infidelis inter Christianos non potest esse gabellarius iurium fiscalium, vt ait Gutier. *de gabellis q. 132. n. 5.* vbi variis Catholicorum legibus apud Hispanos asserit esse dispositum. Nec etiam potest esse ratiocinarius ciuitatis, neque fisci, ex eo quia hoc munus est publicum, Bart. *in l. 3. §. cura carnis ff. de officio præfecti vrbis,* Garc. *de expensis c. 24 n. 26.* Munnoz *de ratiocin c. 8. num. 3.*

Gerimus charitatis affectu.] Notatur ad hoc quòd Iudex potest ob charitatem, vel amicitiam pœnam minuere, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa 16. à princip.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Baptizatus & mox baptizandus eodē vtūtur priuilegio.*
3 *Seruus Iudæi quomodo emendus, ostenditur.*

CAP. Nulli. XIX. & fin.

IVdæo non licet emere, vel in suo seruitio tenere 1
homine baptizatum, vel baptizari volentem. Item si Iudæus causa commercij emit hominem non conuersum ad Fidem, & emptus baptizatur, vel vult fieri Christianus, datis illis duodecim solidis liberatur seruus à seruitio. Item si Iudæus intra tres menses non exponit venalem hominem talem; vel si emit eundem ad sibi seruiendum, tunc nec Iudæus potest illum amplius vendere, nec alius eum emere, sed sine pretio fit liber. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif pag. 66.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 641.* remissiuè Vimen. *de concord. p. 1. & 2.*

Baptizatum, vel baptizari volentem.] Ergo baptizatus & mox baptizandus eodem vtuntur priuilegio, vt per Tiraq. *de iure mariti gloss. 2. num. 9.* quia accingendus de proximo habetur pro accincto, vt per Doctores, quos citaui *in tract. Axiomatum iuris vsufreq. Axiom. 6 num. 1.* 2

Quod si quem, &c.] Probat hic text. quòd si mercimonij, vel negotiationis causa Iudæus seruum non Christianum emit, tunc si intra tres menses fuerit expositus venalis, & emptorem non inuenerit, duodecim solidis pro quolibet bono seruo persolutis, si ille ad Ecclesiam confugiens suam voluntatem patefecerit, libet efficitur, ita Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existt. lib. 2. c. 28. num. 7.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 2. quæst. 43. vers. quinta propositio,* vbi etiam dicit prædictos duodecim solidos, id est, aureos dandos pro seruo optimo, esse minuendos, si seruus talis non sit, & *vers. quarta propositio,* tenet quòd trium mensium tempus inchoatur à die, quo emit Iudæus. 3

De Hæreticis.

TIT. VII.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hanc rub. scribentes.*
2 *Hæreticorum materiam qui tractent, citantur.*
3 *Hæresis vnde dicatur, ostenditur.*
4 *Hæresis quomodo definiatur, & n. 5.*

SVPER hanc rubr. scripserunt Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Panormit. Felin. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canonici*, Guillelm. Durand. *in speculo iuris lib. 4. sub hoc tit. & in breuiario aureo iuris Canon fol. 139.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum fol. 180.* Martin. Mesnart. *in epit. Decret. fol. 178. verso,* Stephan. Ranch. *in continuat. titulorum Decret.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontif. pag. 622.* Goffred. & Hostiens. *in summ. huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancelot. *in institut. iuris Canonici*, Barthol. Carthag. *in expositt. titulorum iuris Canon.* Canis. *in summ. eiusdem iuris.* Zypæ. *in analytica postremi iuris Ecclesiastici enarrat. pag. 386.* Cafarel. *in erotem. iuris Canon.* Ioann. Honor. *lib. 5. summ. in Decret. l.* omnes *sub hoc tit.* 1

2 De materia huius tit. particulares tractatus edidere Corrad. Brun. *tom. 11. tract. Doctor. par. 1. fol. 272. cum addit. Peniæ.* Cundisaluus de Villadieg. *eod. tom. 11. par. 2. fol. 32.* Ioann. Rojas *eod. tom. 11. part. 2. fol. 208.* Ioann. Nicol. Arclatanus *eod. tom 11. part. 2. fol. 9.* Ludou. Correrius *eod. tom. 11. part. 2. fol. 42.* Paulus Griland. *eod. tom. 11. part. 2 fol. 24.* Zanchin. Vgolin. *eod. tom. 11. part. 2. fol. 134.* Bernard. Comensis *in lucerna Inquisitorum hæreticæ prauitatis eod. tom. 11. part. 2. fol. 133.* Arnald. Albertin. *de hæreticis & Catholicis assertionibus agnoscendis eod. tom. 11. part. 2 fol. 42.* Georgius Ederius *in malleo hæreticorum*, agunt D. Thom. 2. 2. *quæst. 11.* Summistæ *verbo hæresis*, Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit.* Palat. *in alleg. in causa hæresis*, Simanch. *de institut. Catholicis*, Clar. *in pract. §. hæresis*, Zerol. *in prax. Episcop. part. 1. verbo hæreticus*, Cardos. *in praxi iudicum eod. verbo.* Couarr. *lib 3. var. cap. 1.* Bernard. & Salzed. *in pract. canon. c. 114. & seq. alias in nouiss. edit.* Menoch. *de arbitr. casu 372 & cons. 91. & de præsumpt. l. 5. præf. 6. & 7.* Decian. *tract crimin. lib 5. cap. 7. cum seqq.* Mascard. *de probation. concl. 855. cum seqq.* Pradil. *in summa legum pœnalium part. 1. cap. 1.* Bernardin. Muscatel. *in pract. criminali tit. de crimine læsæ maiestatis diuinæ*, Petr. de Ledesma *in summ part. 2. tract. 1. c. 6.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 8. c. 9. & 10.* Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 3. c. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. l 17. c. 4.* optimè Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib 5. de hæresi.* Ex professo & elegantem de hæresi tractatum edidit Prosper. Farinac. alium etiam de hac re nouissimè post hæc scripta visum ad manus meas peruenit adm. Reuerendi P. Antonij Sanctarelli, vbi multis citatis Doctoribus materiam non minus eleganter & doctè disponit, & tractat.

3 Hæresis dicitur ab αἱρέομαι *capio, eligo*, & sic hæreticus quasi liberè proprio arbitrio eligens opinionem nouam contra fidem, hæresis verò hoc est, electio eiusdem nouæ opinionis, *cap. hæresis cum seq. 14. quæst 3.* Isidor. *lib. 8. etymolog. cap. 3.* Rojas *in tract. de hæret. singul. 73 lit. H.* Simanch. *de Cathol. instit. cap. 31. in princip.* Sylvest. *verbo hæresis in princ.* Conrad. Brun. *de hæret. lib. 1. cap. 1.* Dicitur etiam à nonnullis, *hæresis*, à verbo hæreo, quasi hæreticus hæreat errori, hæresis verò ipsa hæsio erroris dicatur in spectantibus ad Fidem, pro quo facit quod hæreticus non ille dicitur, qui simpliciter & quocunque modo, sed qui pertinaciter, & cum obstinatione errat, & sic ille, qui adhæret errori, vt est text. singularis *in cap. dixit Apostolus*, ibi, *nequaquam sunt inter hæreticos computandi, 24. q. 3.*

4 Circa verò definitionem reddendam laborant Doctores tam nostri quàm Theologi, præsertim Arnald. Albertin. *in rubr. de hæret. lib. 6 & de agnosc. assertion. Cathol. quæst. 1.* Sylvest. *verbo hæresis 2.* Simanch. *de Catholicis q. 1.* Alphons. Aluar. Guerrero *in thesauro Religionis Christ. tit. de hæret. colum. 11. & 12.* Villadieg. Ludou. Carrer. Farinac. Sanctarell. & cæteri quotquot de hæreticis scripserunt, inter quos post longas disputationes vt plurimum in ea conueniunt definitione, vt videlicet hæresis sit opinio, seu dogma falsum Catholicæ veritati contrarium in eo, qui Christianam Fidem professus est, cuius definitionis; auctor est Turrec. *in tract. de potestate Papæ lib. 4. cap. 1.* sequitur Albertin. *dictis locis*, quæ tamen definitio in vno superflua videtur, quia dum dicit dogma Catholicæ veritati contrarium, eo ipso dicit dogma falsum, sicque verbum, *falsum*, redundat: in alio verò diminuta videtur, nec hæresis substantiam comprehendit, quæ potest non dari, licèt omnia, quæ sunt in prædicta definitione, dentur si ille, qui taliter errat contra Fidem paratus sit corrigi, & correctioni S. Matris Ecclesiæ se submittat, & ita vel aliter in eo deficiat contumacia.

Potest igitur aptiùs hæresis definiri vt sit error quem quis pertinaciter tenet contra Fidem Catholicam, quam professus est. Ponitur verbum *error* loco generis, quia pluribus aliis competit erroribus specie differentibus, reliquæ particulæ loco differentiarum apponuntur. Ponitur enim verbum, *pertinaciter*, ad excludendos errores etiam contra Fidem, quos quis ita apprehendit vt paratus sit corrigi, quo casu non est error talis quòd hæresim constituat, iuxta illud Augustini *lib. 1. de Trinit.* errare potero, sed hæreticus non ero, idem August. *in d. cap. dixi Apostolus 24. q. 3.* Dixi, *contra Fidem*, quia non sufficit quòd quis erret pertinaciter, sed requiritur formaliter, quòd error versetur circa ea, quæ sunt Fidei, & ita ad excludendos errores in rebus naturalibus circa vim & numeram elementorum, numerum syderum, & alia huiusmodi, in quibus Fides Catholica nihil certum determinat quod sit Fidei contrarium. Dixi, *quam quis professus est*, ad significandum quòd error talis necessariò dari debet in Catholico, qui sacramento Baptismi regeneratus est, & ita ad excludendos Iudæos, Sarracenos, Gentiles, & alios infideles extra Ecclesiam existentes, qui licèt errent contra Fidem, non tamen formaliter hæretici sunt.

SVMMARIVM.

1 *Dubius in fide, infidelis est, & n. 2.*
3 *Hæresis de substantia est, quòd sit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati Fidei.*
4 *Dubitatio proueniens ex subreptitia tentatione, non facit hæreticum.*
5 *Dubium proueniens ex simplicitate vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum si suam opinionem non defendat, sed Ecclesiæ subiicias.*

CAP. Dubius. I. *Steph.*

1 DVbius in Fide infidelis est, nec est credendum Dei qui Fidei veritatem ignorat. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Ancharan. Butr. Felin. Panormit. Mar. Socin. Cened. *collect. 66.* Vivian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag 70.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag 643.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 6 cap. 1.*

An & quando dubius in Fide censeatur hæreticus, 2 vide latè *in alleg. hæresis cap. 5. incip. & per ista* Can. *de locis Theologicis lib. 1. cap. 9.* Nauarr. *in man. cap. 1. num. 17. & in cas. si quis autem n. 18. 19 & 49 de pœnit. distinct. 7. & in cap. inter verba conclus. 6. corol. 19. n. 55.* Perez *l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordin. verbo sancta fe pag. 16. & l. 3. vers. ex quo requisito tit. 4. l. 8. pag. 83.* Menoch. *cons. 49. num. 48. & à num. 53.* Clar. *lib. 5. §. hæresis num. 2.* Iacob. Simanch. *de cathol. instit. c. 28 n. 7.* Lucern. Inquis. *verbo dubius in Fide*, Sanch. *de hæret. c. 2. n. 15.* Rojas *eod. tract. p. 1. n. 272. & 275. sing. 57. vers. ad rem igitur*, Hieron. de la Rua *in controu. 7. scholastica vers. nec sum immemor. ex pag. 201.* Petr. de Aragon. *2. 2. q. 11. à 2. pag. 335. vers. secundum dubium est*, Azeued. *l. 2. num. 74. cum seq. tit. 3. lib. 8. nouæ recop.* Tolet. *in instruct. conscientia l. 4. cap. 4. in fine.* Valent. *in 2. 2. disp. 1. quæst. 11. puncto 1. diffic. 2.* D. Barbos. *in rub. ff. soluto matrim. part. 2. num. 21.* Penna *in direct. inquisit. part. 2. commento 1.* Cened. *ad Decretal. collect.*

*collect.66.num.1.*Torres *de Trinit. quæst. 32. art.4. part. 3.comment. asser. 5.* Soar. *de Fide disput. 19. sect. 4.num. 10.*latè Sanct *de hæresi c.1.à num.13.* Azor. *instit.moral. par 1.l.8.cap.9.quæst.5.*Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.17.num.49.* vbi in intellectu, Farin. *in praxi crimin.part.5.quæst.124.num.114. & seq.* optimè Sanch. *in præcepta Decalogi lib.1.c.7.num.11 cum seqq.*Anton. Ricciul. *in tract.de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist.lib.5.c.4.*Zerol *in prax. Episcop part.1.verbo casus, vers.dubij.*Villalob. *in summ.tom.2.tract.1.dub.10. num.3.*Sylui.2.2.S.*Thom.quæst.11.art.2.*Fabr *de sacram. Ordinis distinct.25.quæst.5.disput.3.c.4.num.112.*Homobon.de Bonis *de examine ecclesiastico part.2. tract.12.c. 4.quæst.16.*Molfes.*in sum. Theolog.moral. tom.1. tract 8. c.8.num.44.*Lara *in 2.2.quæst. 11. art. 3. disp 42.num.5.* Ægid.Coninch.*de act.b supernat.disp.18.dub.7.*Tanner. *in 2.2.disp.2.q.8.dub.6.n.109.* Petean. etiam *2.2.quæst. 11.art.2.dub.2.* Portel. *in addit. ad dubia Regular. verbo hæresis num.4.*Diana *resol. moral p.2.tract.2.miscel. resol. 53.* vbi sustinet dubium in Fide non esse hæreticum, quia de ratione hæresis est electio erroris contra Fidem, sed dubitans nondum aliquid elegit, sed manet in dubio, & in ancipiti;ergo non est hæreticus, & respondet text.*in præsenti* dum asserit dubium in Fide esse infidelem procedere priuatiuè, quia scilicet priuatur certitudine assensus necessaria ad habitum Fidei retinendum;non autem esse verum contrariè quasi habeat actum Fidei contrarium cùm re vera non habeat; & secundò respondet quòd dubius in Fide dicitur infidelis quoad forum externum.

3 Cùm autem de substantia hæresis sit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati fidei *cap. hæresis, & cap.hæreticus 24. quæst.3.* Caiet. & Victor.*2.2.quæst.11. art.2.*Castr. *de iusta hæreticorum punit.l.1.c.9.*Albertin. *de hæret.quæst.3. num.3. in fine,* Dried.*de libertate Christiana tit.48. sub num.7.* & dubitans non habeat aliquam electionem, sed sit dubius in vtramque partem, vt per se patet, ergo non videtur dicendum dubium in fide infidelem, vel hæreticum esse. Quare pro solutione quidam text.*in præsenti*, intelligunt non contrariè, quasi huiusmodi dubium in fide assensus fidei contrarium habeat, sed priuatiuè, quia priuatur certitudine assensus necessaria ad habitum fidei retinendum. Alij respondent intelligi quoad fori externi præsumptionem, quia communiter cum eo dubio coniungitur consensus erroneus. Alij intelligunt quando dubitans reflectitur supra suum actum. Zerola verò *in sua praxi Episcop. loco proximè citato*, intelligit de dubio in fide, qui pertinaciter ita insistit dubitationi, quod non sit paratus corrigi ad mandatum superioris.

4 Quare dubitatio proueniens ex subreptitia tentatione, quæ contingit quando ex inopinata quadam cogitatione, aut diabolica illusione quis incipit indeliberatè dubitare circa Fidem, in se tamen reuersus captiuat intellectum suum in obsequium Christi, & deliberat credere quod credit Ecclesia, non facit hæreticum, ita Augustt.de Ancona *de potestate Ecclesiæ quæst. 28.art.1.in resol.* Ioan. Andr. *hîc num.1.* Butr. *num.5.* Anch.*num.1.ver.& hoc verum.* Henric.*num.2.* Zabarel. *in 1.oppos.*Anan.*num.1.*Socin.*num 7.& seq.* Abb.*num.1.* Felin. *etiam num.1.vers. primò dummodo dubietas.* Alber. *de hæret.quæst.8 num.2.* Rojas *eod. tract. part. 1.n 272. & sing.56.n.3.*Clar. *d.§. hæresis num.2.in fine*, Iacob.de Graffis *in aureis decis. part.1.lib.2.tit.de hæret.c.8.n.10. & seq* Bann.*2.2.q.11.art.1.vers. ex his sequitur.*Decian. *tract crimin. lib.5. cap. 17. vers. primò quando non dubitatur.* Sic etiam quando dubium prouenit ex simplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum si suam opinionem non defendat, sed Ecclesiæ subiiciat. Abb.*hîc num.2.*Socin.*n.9.vers. predicta tamen* & Felin.*n.2.*Cott. *in memorabil. verbo hæret cus non est* Clar.*d.§.hæresis n.2.vers. fortius dicit.* Simanch.*de cathol. instit.tit.11 n.9.* Gabri.*cons.178.n.10.& seq lib.1.*Decian. *d.lib.5.c.18.vers.38.& 30.*

SVMMARIVM.

1 *Reuocare valens alios ab errore, & tacens, se ipsum errare demonstrat, & n.2.*

3 *Corrigere alium in delicto committendo quilibet tenetur.*

CAP. Qui alios. II. *Leo.*

ERrare se demonstrat qui alios non reuocat ab errore 1
cùm potest.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc. Collect.Zabarell. Bellam.Ioan.And.Anania,Hostiens. Butr. Anchar. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.5.iuris Pontif.pag.71.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.643.* remissiuè Ximen.*in concord. part. 1.*refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit.6.cap.2.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Perez 2
l.5.gloss.1.pag.108.& pag.210.& seqq.tit.4.lib.8.Ordin. Azened *l.5.num.43.tit.1.lib.8.nouæ recop. & l.1.num.68. tit.3 eod. lib.8 & cons.28.à num.30.*Sanch.*de matrim.l.2. disp.38.n.1. vers.quarto* vbi *n.20. vers. ad quartum*, dicit hunc text.loqui de errore culpabili, secus de inuincibili,nouissimè Illustriss.D.meus Roderic.à Cunha post primam huius libri impressã me visus, *in comment.ad c. 3.dist.83,n.1.* vbi adducit in hanc rem illud Senecæ in Med.carmin.

——*Culpa cunctorum redit*
Qui non vetat peccare, cùm possit, iubet.

Notatur ad hoc quod quilibet tenetur alium cor- 3
rigere in delicto committendo, vt per Duen. *reg. 99. vers. fallit secundo*, Fr. Emman. *in summ.tom.1.cap. 80. num.3.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus perseuerans aeternaliter damnatur, cui nec prodest Baptismus;nec eleemosyna,vel martyrium,aut aliud quodcunque bonum quo ad hoc vt consequatur vitam aeternam.*

2 *Sarracenus hæreticus dici non potest,etiamsi negaret articulum Fidei.*

3 *Hæreticus est, qui sentit contra id quod Ecclesia proponit ad credendum.*

4 *Hæreticus censendus est, tenens veram opinionem, sed putans illam esse contra Catholicam Ecclesiam.*

CAP. Firmissimè. III. *D.Aug.*

HÆreticus, vel schismaticus,nisi resipiscat,in æter- 1
num damnabitur,nec ad salutem proderunt ei Baptismus, eleemosyna & mori pro Christo. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc.Collect.Zabarell.Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr.Mar.Socin.Felin.Panorm.Host.Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.71.* Alagona *in compen. iuris Canon. pag.643.* remissiuè Ximen. *in concord. part.2.*refertur ab Anton.Augustt.*collect. 1.Decretal.lib.5. tit.6.c.1.*

Catholicæ fuerit incorporatus, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd Sarracenus, vel infidelis hæreticus dici non potest, etiamsi negauerit articulum fidei;vt per Couar.*lib. 3.varia.c.1.n.1.* quod tamen intellige cum Sanctarel. *de hæresi cap.1.dub.2.num.8.*

Qui Ecclesiæ Catholicæ, &c.] Aduerte hæreticum esse, qui sentit contra id, quod Ecclesia proponit ad credendum, vt per Vasquez 3. *c.* 2. *quæst.* 76. *art.* 3 *disp.* 126. *cap. in princip.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap* 7. *num.* 4. Sanctarel. *d. c.* 1. *num.* 19 vbi etiam aduertit satis esse ad veram hæresim, si quis ex infirmitate, Sitie passione contradicat auctoritati Ecclesiæ. Hinc etiam tenentem veram opinionem, & putantem illam esse contra Catholicam Ecclesiam, hæreticum dici censuerunt Henriq. *in summa lib.* 13 *c.* 17. *num.* 3. Sayr. *de censur. lib.* 3. *c.* 4. *num.* 14. Petr. de Ledesm. *in summ. tom.* 2 *tract.* 1. *c.* 6. Ludouic. à Paramo *de origine S. Inquisitionis lib.* 3. *quæst.* 3. *n.* 20. Sanch *in præcept. Decal. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 30. Farinac. *de hæresi quæst.* 179. *sub numer.* 3. *vers. quid è contra,* quos refert & sequitur Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.* 5. *c.* 5 *num* 1.

SVMMARIVM.

1 *Auctore damnato dammatur eius opera, siue sint bona, siue mala n.* 2.
3 *Amplia siue libri circumferantur impressi, siue manuscripti.*
4 *Amplia etiam in libris scriptis, & editis, tam ante, quàm post damnationem.*
5 *Libros prohibitos habentes, aut legentes si sint hæreticorum, subsunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini.*
6 *Libros hæreticorum retinere dicitur, non solum is, qui domi suæ illos retinet, sed etiam qui in aliena.*
7 *Imprimentes libros hæreticorum sunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini, & possunt puniri tanquam illorum fautores,*

Cap. Fraternitati. IV. *Greg.*

1 AVctor quando damnatur, eius opera siue sint bona, siue mala, non recipiuntur. Colligunt ex Ordinar. Abb-antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened. *Collect.* 8. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 71. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 64. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. desumitur ex D. Greg. in registro *lib* 7. *epistol.* 47 *indict.* 2. refertur ab Antonin. Augusst. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 5. *cap.* 4.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Host. *hic num.* 1. Innoc. & Butr. *num.* 2. Panorm. *num.* 1. Socin. *num.* 1. *&* 3. Albert. *de hæreticis quæst.* 12. *num.* 13. Iacob. Simanch. *de Cathol. instit. c.* 38. *ex num.* 7. *& in enchirid. tit.* 39. *num.* 5. Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit. l.* 2. *c.* 17. *col.* 3. *vers. an autem de huiusmodi,* Penia *in direct. Inquis. part.* 2. *schol.* 1. *comment.* 3. *vers. primum damnato.* Cened. *ad Decretal. collect.* 8. *n.* 1. Anton de Sousa *in relect. de censur. Bullæ in Cœna Domini c.* 2. *disp.* 13. *num.* 1. latè Sanctarel. *de hæresi c.* 13. *dubit. vnic. num.* 11. *vers. obiicies.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure person. lib.* 5. *c.* 23. *à princip.* vbi *num.* 4 *cum gloss. hic verbo Cælestinus.* & Butr. *num.* 3. ampliat procedere siue libri sint boni, siue mali, quia auctore damnato semper libri intelliguntur damnati, nisi sint expressè approbati.

3 Amplia supradictam text. conclusionem procedere; Siue libri circumferantur impressi, siue manuscripti, vt per Vgol. *de censur. part.* 2. *in gloss. verbo ac eorundem libro, vers. quarto in excummun. incidunt.* Sanch. *in præcepta Decalogi l.* 2. *c.* 10. *num.* 28. Farin. *in tract. de hæresi quæst.* 180. *num.* 30. Anton. Ricciul. *d. c.* 23. *n.* 6. Soar *tract. de fide disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 10. nouissimè post hæscripta visus Sanctarel *de benefic c.* 13. *dub. vnic. num.* 6. vti non tenet euadere excommunicationem Bullæ Cœnæ, qui legeret librum auctoris hæretici, quamvis non esset typis mandatus, nec à librario compositus.

Secundò amplia, vt procedat non solùm in libris 4
iam scriptis tempore, quo auctor damnatur, sed etiam
in quibuslibet aliis, siue ante, siue post damnationem
editis, vt per Peniam *d. comment.* 3. *verbo monendi tamen*
vers. iam illud. Ricciul. *d. c.* 24. *n.* 8.

Libros prohibitos habentes, aut legentes, si sint 5
hæreticorum subsunt excommunicationi Bullæ in
Cœna Domini, in 1. clausula, & potest inquiri
contra eos, tanquam contra suspectos de hæresi, de
quo vide Vinald. *in candelabro aureo in explic. Bullæ in*
Cœna Domini, num. 11. Mascard. *de probat. concl.* 745.
num. 10 *&* *concl.* 862. Iacob de Graff. *in aureis decis. l.* 4.
c. 18. *num.* 29. plures, quos refert Cened. *ad Decretal.*
collect. 8. *num.* 2. quibus adde Azor. *instit. moral. part.* 1.
lib. 8. *c.* 16 *quæst.* 10. Zerol. *in praxi Episcop part.* 1. *verbo*
casus, vers. libros, Sayr. *de censur. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 12. Sanch.
in præcep. Dical lib. 2. *c.* 10. Sanctarel. *de hæresi c.* 13. *dub.*
vnic. à princ. Dicitur verò retinere hæreticorum libros 6
non solùm is, qui domi suæ illos retinet, sed etiam
qui in aliena, Vgol. *verbo aut. retinentes in princip. n.* 3.
Sanch. *d. c.* 50. *num.* 51 Sayr. *de censur. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 16.
Soar. *de fide, disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 21. Sanctarel. *d. c.* 13.
dub. vnic. num. 6 *in fine,* aduertens hoc procedere siue
eos libros retineat nomine proprio, siue alieno, illosque reddi suspectos de hæresi, etiamsi dicant, quòd
eos nunquam legerint. Quibus autem casibus libros
hæreticorum legentes in excommunicationem incidant, melius quam omnes tractat Sanctarel. *d. cap.* 13. *à*
princ.

Vnde contra imprimentes libros hæreticorum 7
posse tanquam contra fautores hæreticorum procedi refert Sanctarel. *d. c.* 13. *num.* 18. & eos incidere in
excommunicationem Bullæ Cœnæ, ac similiter cooperantes impressioni talium librorum, referunt Sanct
de censur. lib. 3. *c.* 5. *num.* 17. Iacob. de Graf. *d. lib* 4. *c.* 18.
num. 50. Quare in Conc. Lateranen. sub Leone X.
sess. 10. & in Trid. *sess.* 4 prohibetur ne libri imprimantur, nisi priùs per Episcopum, & Inquisitorem
Apost. fuerint diligenter examinati, quòd si quis contra fecerit, statim incurrat excommunicationem, & libri concrementur, prout referunt citati per me *de offic.*
& potest. Episcopi p. 3. *alleg.* Sanctarel. *d. c.* 13. *num.* 18.
vers. notandum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus instituens in suo testamento hæreticos, aut paganos, excommunicatur, & n.* 2.
3 *Instituens hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidit.*
4 *Mortuus est omnis censuræ incapax.*

Cap. Si quis Episcopus V.

1 EPiscopus instituens in suo testamento hæreticos, aut paganos, in excommunicationem incidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Panormit. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 72. Alagona *in compen. iuris Canon. pag.* 64. remissiuè Ximen. *in concord. pag.* 1. *&* 2. desumitur ex Concil. African. *c.* 48. in Conciliis Latinis, & refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *c.* 5.

Hanc

Hanc eandem conclus. ex hoc tex. desumunt Angel. *verbo Hæreticus num.* 14. Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.* 2. *c.* 44. *num.* 8. Sanctarel. *de hæresi c.* 25. *dub.* 3. *num.* 8. & benè Couar. *in c.* 1. *de testamen. num.* 3. intelligit hunc text. vt in eo Episcopo locum habeat, qui hæreticos consanguineos, aut extraneos hæredes instituit, & citat Roman. *sing.* 735. dicentem idem esse in quocunque alio Christiano, quod in Episcopo.

2 3 *Vt saltem post mortem*, &c.] His verbis significatur instituentem hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidisse, vt benè ponderat Sanctarel. *d. c.* 15. *num.* 10. aduertens ideò excommunicatione affici, quia instituens hæreticum hæredem redditur tunc de hæresi suspectus, Carrer. *de Hæreticis c.* 2. *num.* 69. Menoch. *de præsumpt. l.* 5. *præsumpt.* 6. *n.* 33. & ideo cùm mortuus sit omnis censuræ incapax, ex Glos. *verbo autem, in cap. mulieres. §. fin. de sentent. excommun.* Couarr. *in cap. Alma mater part.* 1. § 11. *num.* 8. Nauar. *in manuali c.* 27. *num.* 13. Soar. *tom.* 5. *disp.* 5. *sect.* 1. *num.* 3. necessariò debet concludi in excommunicationem incidisse, dum in testamento instituit hæredem, nec enim aliud tempus potest assignari, maximè quia institutio est perfecta statim atque testamentum fuit confectum cum solemnitatibus à iure præscriptis, ac per consequens tunc consummatum delictum. Nec contra hunc intellectum obstant supra adducta huius text. verba, quia vt ait Azor. *instit. moral. part.* 2. *c.* 26. *quæs.* 2. sunt intelligenda, id est, potest post mortem declarari hunc, vel illum cum hæresi ex hac vita decessisse, ac proinde tanquam excommunicatum esse Ecclesiastica sepultura priuandum, viuos non posse pro eo Missarum sacrificia, aut preces offerre, & bona eius publicanda.

4 Notatur hic tex. ad hoc quòd in crimine hæresis etiam post mortem quis accusari, & puniri potest, vt per Zanchin. *de hæret. c.* 24. *num.* 1. & 4. vbi Campeg. *lit. A.* Benia *in direct. Inquisit.* 3. *part. commento* 92. *vers. in crimina*, Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 1. *num.* 80. Pereg. *de iure fisci lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 10. *num.* 37.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi, & Clerici instituentes hæreticos hæredes sunt excommunicati. n.* 2.

3 *Christianus Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in testamento non potest.*

4 *Christianus non potest hæretico, vel infideli donare inter viuos.*

5 *Hæretico relinqui testamento potest, & in vita donari causa pietatis, & ad eius necessitatem sublenandam.*

CAP. In eos. VI.

1 EPiscopus si moriens instituat hæredem hæreticum, vel paganum, siue extraneum à sua consanguinitate, siue consanguineum, saltem post mortem excommunicatur, vel declaratur excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 73. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 644. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. desumitur ex Concil. Africano, vt habetur in subscriptione, sed hoc nondum repertum est, habetur tamen in Concil. Carthagin. *c.* 3. & apud Theodor. Balsam. in Synod. Carthagin. *c.* 25. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 9.

Probat hic text. non solùm Episcopos, sed etiam 2
alios clericos instituentes hæreticos hæredes esse excommunicatos, vt per Hostiens. *hic num.* 4. & Panorm. *num.* 1. Sanctarel. *in tract. de hæresi c.* 15. *dub.* 3 *num.* 9. quod quidem multi ampliant ad quoscunque fideles, qui instituunt hæreticos hæredes, vt testatur Sanctarel. *loco proximè citato*, & credit idem procedere in laicis, quod tex. disponit in clericis. Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum l.* 2. *c.* 44 *num.* 12. ex ea ratione, quia negari non potest quin prohibitio facta de clericis sub anathematis pœna non atquat factum prohibitum esse sui natura malum.

Ex quibus infertur Christianum Iudæis, vel infi- 3
delibus aliquid legare in testamento non posse vt per Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 2. *c.* 31. *num.* 22. Menoch. *consil.* 185. *num.* 14. & *consil.* 186. *num.* 14. Ricciul. *d. cap.* 44. *num.* 12. *in fine*, & citatos à Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 4.

In glos. *Conferant.* ibi, *non distinguitur in morte, vel* 4
in vita, &c. Notatur ad hoc, quòd Christianus non potest hæretico, vel Iudæo donare inter viuos, vt per Franch *in rubr. de testam. sub num.* 29. *in fine* Ricciul. *d. cap.* 44. *num.* 12.

In ead. glos. ibi, *causa pietatis fortè posset ea dari, ne* 5
perirent famæ, &c. Notatur ad hoc, quòd hæretico relinqui testamento potest, & in vita donari ex causa pietatis, & ad eius necessitatem sublenandam, vt per Surd. *de alimentis tit.* 9 *quæst.* 33. *num.* 7. *cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 14. *num.* 4. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 154 *col.* 2. *vers. de iure Ciuil.* Ricciul. *d. c.* 44. *num.* 15. Sanctarel *c.* 15. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Christus Dominus fuit verus Deus, & verus homo & num.* 2.

CAP. Cùm Christus. VII.

Alexand. II.

1 CHristus sicut verus est Deus, ita verus est homo ex anima rationali, & humana carne subsistens, oppositum est hæreticum, & anathemati subiicitur, verbi gratia, si quis dicat Christum non esse aliquid secundùm quòd homo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marin. Socin. Vivian. *in rationali lib* 5 *iuris Pontificij pag.* 72. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 644. *remissiuè* Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *c.* 5. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *pag.* 49. *c.* 20.

Collige ex text. Christum Dominum esse verè 2
Deum & hominem, nam esse verum Deum de Fide credendum esse tradunt Clemens Roman. *lib.* 8. *constitut. Apost cap.* 18. Ignat. *in epist. ad Antioch. & in epist. ad Philadelph. & in epist. ad Philip.* Dionys. Areop. *lib. de mystica Theolog. c.* 2. Martial. *in epist. ad Burdegalen.* Iustin. *in lib. de vera & recta Fide & in Apologia ad Antoninum Pium*, Clem. Alexand. *lib.* 1. *pedagog. cap.* 6. *in princip* Cyprian. *lib.* 2. *ad Quirin. cap.* 6. Greg. Thaumat. *in confessione Fidei* quæ extat. *in tomis Conciliorum ante quintam Synodum*, & apud Greg. Nyssen. *in orat. de eadem*, & Euseb. *lib.* 7. *hist. cap.* 25. Et Christum esse verum Deum & hominem credendum de Fide docent Concil. I I. Constantinop. (quod est 1. Synodus generalis) *can.* 2. 7. 8. 10. & 11. Sexta Synod. gener. *act.* 4. Concil. Hispalen. 2. *cap.* 18. Gregor. Nazianzen.

oratione.

oration. in Christi natiuitatem, Ambros. *lib. de incarnationis Dominicæ Sacramento c. 6. & lib. de 2. Fide ad Gratian.* August. *lib. 4. de Trinit. c. 7.* Gregor. *lib. 18. Moral. c. 36.* Leo *epist. 97. ad Leon. August.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati sunt, & decedentes in hoc peccato in loco sacro sepeliri non debent, nec pro eis orari.*
2 *Defensores hæreticorum, qui dicantur, ostenditur.*
3 *Receptores hæreticorum excommunicantur in hoc tex. & in Bulla Cœnæ Domini.*
4 *Receptores hæreticorum, qui dicantur, remissiuè.*

CAP. Sicut. VIII. *Ex Con. Lateran.*

1 HÆretici, & eorum fautores, vt qui eos tenent in domo, vel in terra sua, vel fouent, vel præsumunt negationem exercere cum eis, sunt excommunicati, & si in hoc peccato moriantur, non debent sepeliri in loco sacro, nec fieri oblatio pro eis, non obstante quocumque indulto. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 12.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag. 644.* remissiuè Ximen *in concord. p. 1 & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alex. III. *c. 37.* refertur ab Anton. August. *collect. Decretal. lib 5. tit. 6. cap. 6.*

2 *Defensores.*] Dicuntur defensores hæreticorum qui viribus, potentia, armis, & fauore hæreticos defendunt si in manus Inquisitorum deueniant, vt tutò possint viuere, & ne ob causam hæresis puniantur, accusentur, denuntientur, & interrogentur, & ideo defensores, & fautores hæreticorum idem ferè significant. Simanch. *de Catholicis instit. tit. 15. num. 11.* Penia *in direct. Inquisitorum par. 2. quæst. 53. conuent. 78.* Item dicuntur defensores hæreticorum, qui eos iuuant, ne contra illos fiat executio sententiæ, Car. *lib. 1. de iusta hæreticorum punitione c. 17.* Sayr. *de censur. lib. 3. c. 4. num. 9.* Azor. *institut. moral. par. 1. lib. 8. c. 15. quæs. 6.* & alij plures, quos refert, & sequitur Sanctarel. *in tract. de hæresi c. 11. num. 25.* aduertens per aliquas Summorum. Pontif. constitutiones defensores hæreticorum, eorúmque fautores illos dici, qui è manibus Curiæ hæreticum eruunt, & *num. 26.* resoluit excommunicationem, de qua *in hoc tex. & in Bulla Cœnæ Domini:* aliasque pœnas impositas contra hæreticorum defensores, non incurrere, qui eos defendunt in criminibus extra hæresim.

3 *Et receptatores eorum.*] Notatur ad hoc, quòd receptatores hæreticorum excommunicantur, vt etiam habetur in constit. Nicolai III. & Pauli IV. apud Peniam *inter litteras Apostolicas*, ac etiam incurrunt excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, vt refert Sanctarel. *d. tractat. de hæresi cap. 12. num. 8.* Et si per annum in excommunicatione permanserint huiusmodi receptatores hæreticorum, habentur pro hæreticis, & vt hæretici possunt condemnari, Læl. Zech. *in summa par. 1. tit. de fide, rub. de hæresi. c. 11. in. 13.* & ipso iure sunt infames, & à publicis officiis reiiciuntur, vt patet ex constit. Federici Imperatoris, & Innocentij IV. apud Peniam *inter litteras Apost.* Et si fuerint clerici, omni officio, & beneficio per sententiam iudicis priuandi sunt, vt per Griland. *in tract. de hæreticis q. 19. num. 1.*

4 Qui dicantur receptatores hæreticorum, vide apud Simanch. *de Cathol. institut. cap. 15. num. 11. cum seqq.* Graff. *in decis. aureis par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 31.* Eymed. *in 2. parte direct. Inquisit. quæst. 51.* vbi Penia *comment. 76.* Aldouin. *consil. 22. num. 11.* Menoch. *de arbitr. casu 374. num 13. cons. 149. num. 32. & 35.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo hæreticus num. 19.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 5. num. 3.* Decian. *in tract. crimin. l. 5. cap. 52. num. 22.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 15. quæs. 2.* Anton. de Soula *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ cap. 2. dub. 9.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 10. num. 10.* Scot. *de fide disput. 24. sect. 1. num. 4.* Sanctarel. *d. tractat. de hæresi cap. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Matrimonium est Sacramentum verè, & propriè septem legis Euangelicæ Sacramentis.*
3 *Hæretica est propositio, quæ in aliquo aduersatur Catholicæ Fidei.*
4 *Clericus degradandus est antequam tradatur Curiæ seculari.*
5 *Hæreticus propter hæresim priuatur beneficijs Ecclesiasticis.*
6 *Hæreticus ipso iure priuatur beneficiis Ecclesiast. ante sententiam declaratoriam.*
7 *Beneficia hæretici quia ipso iure vacant, possint impetrari ante sententiam criminis declaratoriam.*
8 *Hæretici post sententiam criminis declaratoriam priuantur fructibus beneficiorum perceptis à die commissi delicti.*
9 *Hæretici, qui post deprehensionem erroris continuò ad Fidem redeunt, errorem suum publicè superioris arbitrio abiurantes, & satisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas.*
10 *Hæretici, quando dicantur continuò & sponte redire ad Fidem, ostenditur.*
11 *Hæresis abiuratio fieri debet publicè, & in loco publico.*
12 *Abiurare in loco publico non debet, qui de hæresi leuiter suspectus, vel antequam sit accusatus, & inquisitus, sponte ad Inquisitores adit, &c.*
13 *Hæreticus ad arbitrium Episcopi debet vel fugam, vel post publicè abiurare.*
14 *Hæreticus quando dicatur incontinenter reuersus, iudicis arbitrio relinquitur.*
15 *Relapsi qui dicantur, ostenditur.*
16 *Relapsus dicitur fugiens è carcere illo effracto.*
17 *Relapsus dicitur non seruans pœnitentiam primo illi sibi iniunctam.*
18 *Inquisitores sacræ Fidei quomodo Ecclesiæ reconcilient, ostenditur.*
19 *Saccus benedictus, qui hæreticis pœnitentibus datur, vnde originem duxerit, remissiuè.*
20 *Hæretici relapsi, etiamsi ad Fidem conuertantur, Curiæ seculari tradantur, nisi sponte redeant ad Ecclesiam.*
21 *Qui dicantur sponte venire, & comparere ostendit.*
22 *Capitulum sede vacante potest cognoscere de crimine hæresis.*
23 *Clericus verbaliter depositus fruitur priuilegio Canonis, si deferat habitum, & tonsuram, & iuxta clericorum viuat.*
24 *Clericus verbaliter depositus fori priuilegio fruitur.*
25 *Hæreticus probatur per facti euidentiam, vt qui publicè hæresim prædicat.*
26 *Deprehensus à iudice in delicto aliis præsentibus testibus facto, euidentia conuincitur.*

CAP.

CAP. Ad abolendam. IX. *Luc. III.*

1 HÆreticus est & excommunicatus qui ab Episcopo cum consilio clericorum talis iudicatur, & qui non meruit aliter sentire de sacramentis quàm Ecclesia Romana prædicat, & obseruat. Clericus qui manifestè in hæresi est deprehensus nisi statim cognito errore sponte recurrat ad vnitatem Fidei Catholicæ, & suum errorem ad arbitrium Episcopi regionis publicè censuerit abiurare, & congruam satisfactionem adhibere, debet degradari, idest, spoliari prærogatiua clericatus cum omni officio, & beneficio Ecclesiastico, & tradi potestati seculari debitè puniendus, sicut & laicus punitur, nisi statim abiurauerit, &c. pro qualitate criminis. Item qui inueniantur notati aliqua sola suspicione nisi ad arbitrium Episcopi iuxta considerationem suspicionis & qualitatem personæ congruè se purgauerint, subiaceant eidem sententiæ. Item qui post abiurationem erroris, vel postquam se purgauerint in examine proprij Episcopi deprehenduntur incidisse in abiuratam hæresim seculari iudicio sine vlla penitus audientia relinqui debent. Item Rectores, & Barones ciuitatum, & locorum commoniti ab Episcopo iurent corporaliter promittendo quod requisiti fideliter, & efficaciter adiuuabunt Ecclesiam contra hæreticos, & complices pro suo posse, & officio, & bona fide, quod si hoc obseruare noluerint, honoribus, quos habent, priuandi sunt, nec ad alios assumendi, & excommunicari, ac eorum terræ interdici debent. Item ciuitas, quæ resistat his institutis, & contra monitionem Episcopi negligit punire hæreticos, commercio aliarum ciuitatum carere debet, ac dignitate Episcopali priuari. Item qui sunt exempti ab Episcopo, & soli Papæ subiacent, in his tamen, quæ sunt instituta contra hæreticos, subiici debent Episcopis tanquam delegatis sedis Apostol. non obstantibus priuilegiis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Bellam. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 73.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 644.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 6. cap. 11.*

2 *Matrimonio, vel reliquis Eccles. aſt. Sacramentis.*] Ergo matrimonium est Sacramentum verè & propriè ex septem Ecclesiæ Sacramentis, vt de Fide definitum est in Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. matrim. canon. 1.* & ita hanc Catholicam veritatem multis comprobant Tertul. *in exhortatione ad castitatem cap. 5. vers. vno matrimonio,* Isidor. Hispal. *de officiis Eccles. aſt. lib. 2. cap. 19.* latè Io. Doc. Cocci. *tom. 2. thesauri Cathol. lib. 9. art. 2.* Perez *l. 1. verbo que es el Raraiso tit. 1. lib. 5. Ordinam.* Spin. *in specul. testamen. glos. 15. princ. num. 15.* Sayr. *de Sacramentis in genere l. 1. cap. 2. q. 2 art. 4. vers. quoad verò matrimon.* Valen. *tom. 4. disp. 10. quæst. 1. punct. 5.* Petr. Ledesm. *in summa part. 1. de sacramen. matrimon. cap. 2. concl. 1 & 19.* Sanch. *de matrimon. lib. 2. disp. 10.* Gutierr. *eod. tract at cap. 42.* Bonac. *eod tract q. 2. punct. 1. num. 2.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. diff. 18. num. 5.* Rebell. *de obligat. iustit. par. 2. lib. 2. q. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 31. cap. 1. à num. 2.* Ægid. *de Sacram. tom. 2. disp. 24. dub. 2. num. 5.* Henriq. *in summa lib. 11. in proœm. §. 3. lit. M.*

3 *Prædicat & obseruat.*] Aduerte hæreticam esse propositionem; quæ in aliquo aduersatur Catholicæ Fidei, idest, propositionibus, quæ in respicientibus Fidem continentur in veteri, vel nouo Testamento, vel diffinitionibus ab Ecclesia in Conciliis, vel extra firmatis aut receptæ Sanctorum Patrum sententiæ, vt tradunt Can. *de locis Theologicis lib. 12. cap. 7.* Turrecrem. *in summa de Ecclesia l. 4. c. 10.* Locat. *in opere iudic. verbo credibilia n. 8. & seq* Simanch. *de Catholic. inst. tit. 54. num. 3. & in ench. violatæ religionis tit. 24. num. 2.* quos refert, & sequitur Anton. Ricciul. *in tract. de iure person. lib. 5. cap. 8. num. 1.*

4 *Totius Ecclesiastici Ordinis prærogatiua nudetur.*] Notatur ad hoc, quòd clericus degradandus est, antequam tradatur Curiæ seculari, vt docent *in præsenti,* Hostiens. *num. 6.* Anch. *num. 4.* Panorm. *num. 2. & 3.* Zabarell. *in princip.* Anania *num. 7.* Butr. *num 1.* Ioan. Andr. *in princip.* Clar. *in §. fin. q. 36 num. 35.* Couar. *pract. q. 32 num. 2.* Bobadill. *in sua politica l. 2. cap. 18. n. 54. & 76.* Farinac. *in praxi crimin. q. 8. n. 78.* latè Sanctarell. *de tract. de hæresi c. 26. à princip.*

5 *Et beneficio spoliatus Ecclesiastico.*] Notatur ad hoc quòd hæretici propter hæresim priuantur beneficiis Ecclesiasticis, vt per Anton. Ricciull. *in tract. de iure personarum, l. 5. cap. 19. num 8.* Sanctarell. *d. tract. de hæresi, cap. 33. num. 1.* vbi refert ex Pii V. constitut. Sedi Apost. esse reseruatum ius conferendi beneficia, quibus clerici priuati sunt propter hæresim, & nunquam intelligi esse collata huiusmodi beneficia, nisi in collatione fiat expressa mentio, quòd beneficia vacauerint propter hæresim.

6 Extenditur suprà proxima resolutio, vt priuatio fiat ipso iure, nec requiratur sententia priuatoria, vt resoluunt Rebuff. *in praxi p. 3. tit. de modis amittendi beneficia, num. 4.* Couarr. *variar. l. 2. cap 8. num 4. vers. nihilominus,* Bursatus *consil. 14. n. 18. lib. 1.* Nauarr. *cons. 19. sub hoc tit.* Rojas *sing. 73.* Bernard *in pract. cap. 104.* Menoch. *de arbitr. casu 416. num. 6.* Penia *in direct. Inquisit. p. 3. comment. 162.* Flamin. *de resig. l. 3. quæst. 1. num. 31. & 32.* Fr. Emman. *in summa tom. 1. cap. 129. num. 3.* Petr. Ledesma *in summa p. 2. tract. 1. cap. 4. conclus. 14.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 3. & 8. & p. 2. lib. 5. cap. 17. in princip.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ glos. 15. num. 66.* Soar. *de censur. disp. 43. sect. 1. num. 4. & de Fide disp. 21. sect. 5. num 20.* Nicol. Garc. *de beneficiis part. 11. c. 10. n. 59. cum multis seqq.* Farin. *de hæresi q. 189. n. 77.* Sanctarell. *eodem tract. cap. 33. num. 1.* Sanch. *in præcept. Decal. tom. 1. l. 2. cap. 26 num. 5.* Rota Romana *decis. 707. & 718. lib. 3. p. 3. diuers.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 30. tract. 3. num. 318.* Anton. Ricciul. *d. tract. de iure personarum. l. 5. cap. 19. num. 19.* Quamuis contrariam opinionem, nempe quod requiratur sententia priuatoria, teneant Castr. *lib. 2. de iusta hæreticorum punit. cap. 9.* quem sequuntur Simanch. *de Cathol. institut. tit. 46. num. 72.* & Salzed. ad Bernard. *d. cap. 114. litt. A.* nam licèt istorum opinio in rigore disp. defendi posset, vt aduerti *de officio, & potest. Episcop. part. 1. alleg. 57. num. 37.* prior tamen est adeò recepta, vt videatur ab omnium sententia discedere velle, qui illam impugnare auderet.

7 Cùm ergo beneficia hæretici ipso iure vacent, possunt tanquam vacantia impetrari ante sententiam criminis declaratoriam, & alteri conferri, provt tenent Rota *d. decis. 797. n. 4. p. 3. diuers.* Bursat. *cons. 14. n. 18. & seqq. lib. 1.* Flamin. *de resignat. lib. 1. quæst. 3. num. 2. & lib. 3. quæst. 1. num. 33.* Decian. *tract. crimin lib. 5. cap. 44. num 26.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 26. num. 121.* Ricciul. *d. cap. 19. num. 11.* Sanctarell. *d. cap. 33. num. 8.* Quamuis enim hæretici post sententiam hæresis declaratoriam non solum priuentur beneficiis, sed etiam fructibus perceptis à die commissi delicti, vt resoluunt Henriq. *in summa lib. 15. cap. 13. num. 52.* Molina *de iustit. tract. 2. disp. 86.* Ricciul. *d. cap. 19. num. 4.* Sanctarell. *d. cap. 33. num. 9.* ante tamen sententiam criminis declaratoriam non tenetur ad dimittendum beneficium, neque se spoliandum, vt aduertunt plures citati per Ricciul. *d. cap. 39. num. 12.* quibus adde Soar.

in

in tract. de Fide disput. 21. sect. 5. num. 19. & Sanctarel. *d. num 9.*

9 *Nisi continuò*, &c.] Notatur ad hoc quòd hæretici, qui post deprehensionem erroris continuò ad Fidem redeunt, errorem suum publicè arbitrio superioris abiurantes, & satisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas, adeò vt illis beneficia Ecclesiastica, quæ obtinent, relinquantur, & bona, si quæ sunt illis ablata, restituantur, vt docent *in præsenti*, Ioann. Andr. Butr. Anania, Panorm. & reliqui, Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de modis amittendi beneficia sub num. 5. & 6.* Ricciul. *d. cap. 19. num. 20.* Et quòd pœnitens in crimine hæresis veniam obtinet, & eximitur à pœnis corporalibus, dicit Surd. *de alim. tit. 7 q 26. n. 20.* Spiritualem tamen pœnam non aufugere aduertit Menoch. *de arbitr. casu 372. n. 10.*

10 *Continuè.*] Dicitur continuò, & sponte redire ad effectum vt possit beneficia retinere, si errorem fateatur antequam fiat aliqua probatio contra ipsum, Abb. *hic num. 6.* Rebuff. *d. tit. de modis amittendi beneficia n. 12.* Ad alios verò effectus, nempe vt indulgeri ei possit maiori, vel minori imposita pœnitentia, quando dicatur in continenti, & sponte redire, consulendus est idem Abb. *in excommunicamus lib. 1. sub num. 10. hoc tit.* Simanch. *de Catholicis institut. tit. 47. n. 7.* Farinac. *de hæresi quæst. 93. §. 2.* quos refert Ricciul. *d. q. 19 n. 25.* aduertens *n. 25.* quòd si hæreticus redeat post sententiam, vel factas probationes, non poterit retinere beneficia, quæ obtinebat, nec alia obtinere, nisi ex Apost. dispensatione.

11 *Publicè.*] Igitur abiuratio hæresis fieri debet publicè, & in loco publico, vt docent *hic* Butr. *n. 6.* Socin. *num. 8.* Anania *num. 12.* Direct. Inquis. *part. 3. n. 126. & 127.* vbi Penia *comment. 42.* Menoch. *d. casu 372. num. 1.* vbi *num. 2.* dicit hæreticum manifestum

12 hæresim manifestè abiurare debere. Ille verò, qui antequam sit accusatus, vel inquisitus, sponte ad inquisitores adit, suos errores confitetur, & paratus est sentire cum Romana Ecclesia, non debet in loco publico abiurare, vt aduertunt Locatus *in iudiciali Inquisit. verbo Ordinarios n. 2.* Rojas *sing. 13. n. 8. & in tract de hæreticis part. 2. num. 272.* Sicut nec debet publicè abiurare, qui de hæresi fuit leuiter suspectus Direct. Inquisit *part. 3. n. 161.* vbi Penna *comment. 40. vers. præterea differunt*, Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiscopali c. 84. num 9.* Quamuis verò de hæresi leuiter suspectus, non debet in loco publico abiurare, attamen secretè, & coram paucis personis est cogendus facere abiurationem, ita Scaccia *de iud. causarum cap. 59. num. 10.* Simanch. *de Catholic. tit. 1. à n. 18.* quos refert, & sequitur Sanctarell. *d. tract. de hæresi c. 41. num. 4.* Cuius quidem abiurationis formulæ variæ sunt in iure, provt vniuscuiusque criminis natura postulat, vna præscribitur *in cap. Ego Berengarius, de consec. dist. 2.* quam retulit Eymer. *part. 2. pag. 181.* & aliam eiusdem Berengarij, Pennia *part. 2. comment. 24. fol. 26.* aliam Turrec. *lib. 3. de Ecclesia part. 2. c. 1.* aliam Castr. *de iusta hæretic. punit. l. 1. c. fin.* aliam Rojas *sing. 1.* alias referunt Zanchin. *de hæret. cap. 20. num. 2.* Cumen. *in Lucerna Inquisit. verbo abiuratio*, Brun. *lib. 3. de hæret. cap. 6.* Albertin. *de agnosc. assert. Cathol. q. 30. ex n. 60.*

13 *Ad arbitrium Episcopi.*] Illud verbum *arbitrium* refertur ad tempus abiurationis, vt sit sensus, ad arbitrium. Episcopi debere hæreticum, vel statim, vel post publicè abiurare; ita Menoch. *d. casu 372. n. 7.*

14 *Confestim.*] Iudicis arbitrio relinquitur, quando hæreticus dicatur incontinenter reuersus, vt per Menoch. *de arbitr. casu 373.* vide quæ dixi de hac dict. *in tract. de diction. vsufr. dict. 65.*

15 *In abiuratam hæresim recidisse.*] De relapsis, & qua pœna sint puniendi, vide Peniam *in direct. Inquisit. p. 3. comment. 38. n. 150.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo hæretici, §. 28.* Azor. *institut. moral p. 1. lib. 8. c. 14.* Locat. *verbo relapsi*, Menoch. *de arbitr. casu 374.* Sanctarell. *de hæresi cap. 42.* latè Torreblanc. *in tract. de Magia, lib. 3. de crimin. punit. cap. 22. de relapsis*, apud quos dicuntur illi relapsi, qui ad hæresim iterum reuertuntur, postquam vt pœnitentes abiurarunt, vel post abiuratam hæresim non quidem relabuntur in eam, sed hæreticis fauent, illos defendunt, receptant, &c. vel qui post indictam purgationem iterum in hæresim reincidunt, vt apud proximè citatos videre licet, & præcipuè apud Sanctarell. qui plures casus adducit, in quibus hæretici in hæresim vel relapsi, vel non relapsi dicuntur.

Fugiens è carcere illo effracto dicitur relapsus, vi- 16
de Menoch. *de præsumpt. lib. 2. quæst. 89. n. 47.* Penia *in direct. Inquisit. p. 3. comment. 35. pag. 468.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo hæretici, §. 23.* Masquard. *de probat. concl. 820. num. 23.*

Pœnitentiam primi ordinis sibi iniunctam non se- 17
uans dicitur relapsus, vide Menoch. *consil. 82. num. 10. cum seq.* Clar. *in pract. §. hæresis num. 11.* An Inquisitores Fidei sint iudices omnium causarum eorum, qui habitum gestant publicæ pœnitentiæ, vide Simanch. *de Catholicis institut. c. 47. num. 18.* Rojas *sing. 98.* Penia *in 3. p. 3. Directorij, schol. 144.* Cen. *ad Decretum collect. 34. num. 1.*

Sacræ Fidei Inquisitores aliquos Ecclesiæ reconci- 18
liant, eique ad certum tempus, vel ad vitam pœnitentiam iniungunt, & ideò paruulum quemdam saccum eorum humeris imponunt, qui cùm ab Episcopo olim pœnitentibus daretur, cœpit saccus benedictus vocari. Quare nunc saccus ab Inquisitoribus impositus, qui Hispanico sermone dici solet, *Sambenito*, id est, saccus benedictus, maximi apud Lusitanos, & Hispanos dedecoris est & ignominiæ, vide Peniam *in direct. Inquisit. p. 3. comment. 42. pag. 498.* Fr. Hieron. Roman. *lib. 5. de Repub. Christiana, c. 28.* Sebast. Coun. *de Orozco en el thesoro della lengua Castellana*, verbo *Sambenito.* Azor. *institut moral p. 1. l. 7. c. 32. quæst. 6. in fine*, Cened. *ad Decretal. collect. 103. num. 5.*

Seculari iudicio, &c.] Notatur ad hoc quòd hæ- 19
retici relapsi, etiamsi ad fidem conuertantur, Curiæ seculari traduntur, vt per Butr. *num. 1.* Panorm. *num. 1.* Hostiens. *num. 9.* Felin. *num. 2. in præsenti*, Clar. *§ hæresis num. 7.* Simanch. *de Catholicis tit 37. num. 10.* Boss. *sub tit. de hæreticis num. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 374. n. 1.* Sanctarell. *d. tract. de hæreticis c. 42. num. 17.* vbi etiam rationem adducit, cur Ecclesia relapsos non recipiat, sed tradat brachio seculari. Si verò sponte redeant ad Ecclesiam, suúmque errorem coram Inquisitore, & sponte fateantur, eorum vitæ parcitur, ita Repertorium Inquisit. *verbo relapsus, vers. si tamen, & verbo misericordia, vers. ego tamen.* Castr. *de iusta hæreticorum punitione lib. 2. c. 2.* Locat. *in indic. Inquisit. verbo abiurare, num. 4.* Menoch. *consil. 82. num. 260.* Penia *in direct. Inquisit. p. 3. comment. 12. vers. sed quid si relapsus.* Paramus *de officio S. Inquisitionis lib. 3. quæst. 4. rubr. de forma, & ordine iudiciario, num. 12.* Illi verò dicuntur sponte ve- 20
nire, & comparere, qui indiciis non præuenti comparent coram Inquisitoribus; quando verò hæreticus relapsus timet, ne ab aliquibus apud Inquisit. accusetur, vel facile id præuidere potest, tunc non dicitur hîc sponte redire ad Ecclesiam, sed ex metu, & tunc relapsorum vitæ non parcitur, ex Paramo *in d. rubr. de forma, & ordine iudiciario n. 12.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 56. num. 12.* Sanctarell. *d. cap. 42. num. 18.*

In gloss. *Clerici.* Notatur ad hoc iuncto text. 21
quòd

quòd Capitulum. Sede vacante potest cognoscere de crimine hæresis, vt per Hostiens. *num.2.& 4.*Henric. *num.4.* Panorm. *num.1.* Sylvest. *verbo hæresis 2. num.2.* Molin. *de iustit. tract.5.disp.28.num.2. in fine.* Sanctarel. *d.tract.de hæresi cap.40.num.4.*

In gloss. *Prærogatiua*, ibi, *Clericus depositus non habet priuilegium clericale.* Notatur ad hoc,quod clericus 23 verbaliter depositus fruitur priuilegio Canonis si deferat habitum, & tonsuram, & instar clericorum viuat, vt per Abb. *hìc num.11.*Tolet. *lib.1.cap.17.*Tiraq. *in tract cessante causa limit.15 num.4.* Henriq. *in summa lib.13.cap.55. num.3.* Sanctarell. *d.tract.hæresi cap.26. num.4.* ita & eodem modo clericus verbaliter depositus fruitur priuilegio fori, nec enim potest conueniri 24 coram iudice seculari, nec capi, aut ab illo puniri, nisi tradatur Curiæ sæculari à iudice Ecclesiast. Marant. *de ordine iudiciario part.4.distinct.11. num.72.*Borgas. *de irregul.par.6. tit.de senten. depos. num.3.* Clar. *in §. fin. quæst.36.num.32.cum seqq.* Menoch. *consil.789. num.9.* Gama *de Sacramentis præstandis vlt. supplicio damnatis quæst.5.num.21.*Pennia *in direct.Inquisit.par.3.schol.49. vers.postremò quamuis.* Crass. *de effectib cleric. effectu 1. num.824.* Farinac. *in praxi crimin. quæst.8. n.75.*Bobadil. *in sua politica l.2.cap.18. num.38.*Sanctarell. *d.c.26. num.5.* qui resoluunt clericum actualiter degradatum amittere vtrumque priuilegium.

In gloss. *Deprehensi*, ibi, *quia publicè prædicant hæresim.* Notatur ad hoc,quòd hæreticus probatur per fa- 25 cti euidentiam, vt quia publicè quis hæresim prædicet,ita direct. Inquisit.*par.1.quæst.55.*Marscard. *de probat. concl.860. à princip.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30.tract.3. num.318.* vbi resoluit manifestum hæreticum dici, qui dogma hæreticum publicè prædicat, & defendit.

In ead.gloss.ibi, *per testes aut sua confessione.* Notatur 26 ad hoc; quod deprehensus à iudice in delicto aliis testibus præsentibus facti euidentia conuincitur, vt per Farinac. *in praxi crimin.quæst.21.n.143.* Aldret. *de religiosa discip.tuenda lib.2.c.6.n.2.*

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreticorum confiscantur, & in terris Ecclesiæ applicantur fisco Ecclesiæ, in terris imperij iudicis secularis fisco.*
2 *Hæreticorum bona propter hæresim confiscantur.*
3 *Bona hæreticorum ipso iure confiscantur à die, quo inciderunt in hæresim,itaut non teneantur ante iudicis sententiam illa fisco offerre.*
4 *Hæreticus, antequam feratur sententia declaratoria contra eum, habet rerum suarum possessionem.*
5 *Vsusfructus commoditas propter vsufructuarij hæresim confiscatur.*
6 *Debita, & iura conditionalia, si descendant ex contractu, quamuis adimpleatur conditio post condemnationem, confiscantur propter hæresim.secus si descendant ex vltima voluntate.*
7 *Emphyteusis quæ ad extraneos hæredes transit propter hæresim cum cæteris bonis emphyteutæ confiscatur.*
8 *Emphyteusis Ecclesiastica propter emphyteutæ hæresim confiscatur.*
9 *Regnum propter Regis hæresim per summum Pont.potest ab illo amoueri, & ad ipsum pertinet ius eligendi, si filij, cæterique proprinquiores hæretici sint.*
10 *Censui res obligatæ propter hæresim fisco deferuntur, reseruato tamen iure, quod in eis dominus census habet.*
11 *Bona futura, & acquisita hæretico post condemnationem confiscantur.*
12 *Peculium profectitium, quod pater in bonis filiorum habet, propter patris crimen non publicatur, sed filio reseruatur.*
13 *Aduentitiorum proprietas, ob paternum crimen, non publicatur, nec quoad proprietatem, quæ est filij, nec quoad vsumfructum viuente patre.*
14 *Aduentitiorum proprietas, etiam ob filij crimen non publicatur, sed manet apud patrem consolidata cum ipsorum vsufructu.*
15 *Castrensia, vel quasi filiorum ob paternum crimen non publicantur.*
16 *Castrense peculium,vel quasi non publicatur publicatis filiisfamilias bonis ob eius crimen, sed defertur patri in patriæ potestatis solatium.*
17 *Feuda non confiscantur in præiudicium domini recti.*
18 *Maioratus ob delictum possessoris, qui eius primus institutor non est, confiscari non potest.*
19 *Maioratus fructus vita hæretici possessoris durante non publicantur, sed statim cum ipso maioratu transeunt ad sequentem vocatum.*
20 *Maioratus in institutione clausula apposita, vt hora præcedente ante commissum delictum maioratus transeat in sequentem, valet.*
21 *Iuspatronatus per se principale, & distinctum non venit in confiscatione bonorum.*
22 *Dos vxoris Catholicæ nescientis quod vir esset hæreticus, quando cum eo nupsit, non confiscatur.*
23 *Crimen læsæ Maiestatis committentes quas pœnas incurrant, ostenditur.*
24 *Hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiscationis bonorum.*
25 *Filij etiam Catholici paterna hæreditate priuantur propter hæresim patris.*
26 *Filij etiam orthodoxi propter paternam hæresim legitima priuantur.*
27 *Alimentis priuantur filij propter paternam hæresim.*
28 *Dotem ex bonis parentis hæretici filiæ habere non possunt.*

CAP. Vrgentis. X. *Innocent. III.*

BOna hæreticorum publicantur, & confiscantur 1 & in tertis Ecclesiæ applicantur fisco Ecclesiæ, in terris Principum secularium, eorum fisco, ad quod si sint negligentes, possunt compelli à iudice censuris Ecclesiasticis, nec talia bona ampliùs reuertuntur ad prædictos hæreticos. Si tamen conuertantur,& abnegent consortium hæreticorum, si aliquis iudex voluerit,poterit misericorditer condonare. Item filij hæreticorum amittunt hæreditatem sicut in crimine læsæ maiestatis, ergo multo magis læsi Dei, præsertim quia in multis casibus pro parentibus temporaliter puniuntur secundùm ius Canonicum. Colligunt ex Ordinar.Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Panormit. Felin.Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5.iuris Pontific.pag.75.*Alagona *in compendio iuris Canonici.pag.645.*remissiuè Ximen. *in concord.p.1. & 2.* habetur integra *lib.2.registri Innoc.III. epistola 1.* & refertur ab Anton. August. *collect.3.Decretal.lib.5.tit.4 cap.1.*

Collige ex text. confiscari hæreticorum bona propter hæresis crimen, vt notant *hìc* Ioan. Andr. Butr. *num.1.* Henric. *num.3.* Zabar. *num.1.* Anania etiam *n.1. & 9.* Clar. *in §.hæresis num.8. ad finem, & num.13.& §. fin. quæst.78.n.27.* Bonacos. *commun crimin. par.1. verbo bona damnatorum, fol.17. & part.2. verbo confiscatio, fol.16.* Cotta *in memorab. verbo confiscatio.* Viu.Soar.& alij *tom.2. commun. opinion. lib.9. tit.31.* Petr.Greg.*syntagmatum iuris lib.33. cap.9.num.1.*Mench. *de successionum progressu lib.1. §.4. num.166.* Menoch. *remed.1. recuper.*

*recuper. num.*308. *& de arbitr. casu* 374. *num.*4. *& consil.* 185. *num.*8. *& cons.*289. *num.*10. Pereg. *de iure fisci l.*5 *tit.*1. *num.*166. Surd. *de alimentis tit.*8. *priuileg.*35. *& tit.*9. *quæst.*32. *& decis.*247. *à princip.* Francisc. Torreblanca *in epitome delictorum lib.*3. *cap.*12. *num.*7. Decian. *in tract. criminal. lib.*5. *cap.*57. *num.*23. *vers. tertia* D. Barbosa *in l.*1. *part.*4. *à num.*89. *ff. solut. matrimon.* Lessius *de iustit. lib.*2. *cap.*29. *num.*8. Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum lib.*5. *cap.*31. Sanch. *in præcepta Decal. cap.*19. Farinac. *in prax. crimin. p.*1. *q.*25. *n.*10. *&* 11. *& de hæresi quæst.*198. *n.*3. Sanctarel. *eodem tract cap.*20. *à princip.*

Quæ quidem bona hæreticorum ipso iure confiscantur à die, quo quis incidit in hæresim, & patet ex *cap. cum secundùm leges, de hæreticis in* 6. & notat *ibi* gloss. *verbo ipso iure*, Clar. *§. hæresis, vers. item bona condemnatorum.* Anton. Gomez *tom.*3 *variar. cap.*2. *num.*1. Scaccia *in tract. de iudiciis causarum ciuilium, tom.*1. *cap.*98 *num.*20. Azor. *institut. moral. par.*1. *l.*8. *c.*12. *q.*1. Sanctarel. *d. tract. de hæresi cap.*71. *num.*21. Non tamen ipsi hæretici, & alij, quorum bona ipso iure confiscantur ante iudicis sententiam, illa fisco offerre tenentur, vt docent Gomez *d. tom.*3. *cap. vlt. num.*3. Rojas *sing.*26. *num.*5. *&* 6. Couarr. *de sponsal. lib. part.*2. *c.*6. *§.*8. *num.*10. Simanch. *de Catholicis institut. tit.*9. *num.*157. *cum seqq.* Valentia 1. 2. *disput.*7 *quæst.*5. *puncto* 6. *q.*3. *vers. ea quæ deinde, &* 2.2 *disput.*1. *quæst.*11. *art.*3. Arag. 2.2. *quæst.*11. *art.*3. *§ his suppositis.* Vasquez 1.2. *disput.* 170. *cap.*3. Peregr. *de duello quæst.*7. *num.*14. Azor. *d. part.*1. *lib.*5. *cap.*7. *quæst.*1. *&* 3. *& lib.*8. *cap.*12. *quæst.*3. *cum seq.* Molin. *de iustit. tom.*1. *disput.*65. *vers. contrariam sententiam,* Soar. *de Fide disput.*22. *sect.*2. *n.*3. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*22. *num.*7. Sanctarel. *d. cap.*21. *num.*2. nam antequam feratur sententia declaratoria contra hæreticum, habet ille rerum suarum possessionem, vt docent Surd. *de aliment. tit.*9. *quæst.*32. *num.*24. & alij, quos refert, & sequitur Ricciul. *d. lib.*5. *cap.*31. *num.*10. Quamuis hæreticos, & alios, quorum bona sunt ipso iure confiscata, teneri etiam ante latam sententiam ea tradere Fisco sentiant minus bene Anton. Gomez sibi ipsi contrarius *tom.*3. *variar. cap.*2. *num.*5. Nauar. *in manuali c* 23. *num.*67. Flamin. *de resignat l.*3. *quæst.*1. *num.*12. *&* 81. Lorca 1.2. *disp.*24. *de legibus num.*2. *§. vlt.* & alij ab eis citati.

Amplia primò principalem text. conclusionem in vsufructu, cuius commoditas propter vsufructuarij hæresim confiscatur, vide tamen Anton. Gomez *tom.*2. *variar. cap.*15. *num.*18. Lucan. *de priuil. fisci, p.*2 *princ. tit. de publicatione bonorum n.*2. Peregrin. *eodem tract. lib.*5. *tit.*1. *num.*73. *&* 116. Ioann. Garc. *de expensis, c.*10. *num.*47. Vasquez 1.2. *q.*96. *art.*5. *disp.*169. *cap.*1. *n.*10. Surd. *de alimentis tit* 8. *priuil.*59. *num.*22. *&* 23. Molin. *de iustit. tract.*2. *disp.*9. *vers. ex dictis facilius,* Sayr. *in claui Regia, lib.*9. *cap.*7. Farin. *in praxi crimin. q.*25. *num.*150. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*16. *& num.*3.

Amplia secundò in debitis, & iuribus conditionalibus si descendant ex contractu, quamuis adimpleatur conditio post condemnationem, secus dicendum, si debita, & iura conditionalia descendant ex vltima voluntate, veluti si sint hæreditas, legata, aut fideicommissa conditionalia, quæ non publicantur, quando conditio exiat post condemnationem. Ita Menoch. *cons.*101. *num.*25. Quemad. *in suis quæst. fiscal. quæst.*10. Azeued. *l.*5. *num.*42. *&* 142. *tit.*10. *lib.*4. *nouæ recopil.* Peregrin. *de iure fisci, lib.*5. *tit.*1. *num.*132. Azor. *institut. moral. p.*1. *lib.*5. *cap.*7. *quæst.*8. Vasquez *d. cap.*1. *num.*7. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*14. *num.*15. D. Barbosa *in l. si constante* 25. *§. fin. num.*4. *ff. soluto matrimon.* Farinac. *d. q.*6. *n.*25. *§.*143. *&* 144. *& in tractat. de hæresi q.*190. *§.*1. *num.*13.

Amplia tertiò in emphyteusi, quæ ad extraneos, hæredes transire potest non existente aliqua speciali prohibitione, quia publicatur cum cæteris emphyteutæ bonis, vide Ordin. Regiam Lusitan. *lib.*5. *tit.*1. *§.*2. Clar. *§. emphyteusis q.*29. *num. vnico, vers. tu dic.* Turzan. *tom.*2. *commun. opinion. lib.*9. *tit.*31. *num.*27. *pag.*554. Quemad. *in suis quæst. fiscalib. q.*11. Decian. *tract. crimin. lib.*5. *cap.*44. *n.*5. Didac. Cantera *in quæst. crimin. cap.*1. *num.*46. Vasquez *in* 2.2. *q.*96. *art.*5. *disp.* 169. *cap.*3. *num.*25. Azor. *instit. moral. part.*1. *lib.*8. *c.*22. *q.*11. Molina *de iustit. tract.*2. *disp.*481. *concl.*1. Farin. *d. q.*25. *num.*59. & remissiue *in tract. de hæresi, q.*190. § 4. *num.*63. Sanctar. *eod. tract. cap.*19. *num.*7. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*19. *à num* 24. *& num.*26. resoluit quòd potest fiscus cogi ad instantiam domini directi, vt eam alienet, & transferat in personam, quæ non ita potens tòtque priuilegiis gaudens sit, & *num.*27. tenet quòd si moneat apud fiscum, tenetur fiscus integrum suum ius domino seruare, quòd habebat in emphyteusi dum à delinquente possidebatur.

Amplia quartò, in emphyteusi Ecclesiastica, illa scilicet, quæ accipitur ab Ecclesia, Xenodochiis, & locis piis, vt per Cassan. *in consuetud. Burgundiæ rubr.*2. *§.*2. *in princ. num.*10. Quemada *in suis quæst. fiscalibus q.*21. Simanch. *de Catholicis institut. tit.*9. *num.*103. Farinac. *d. q.*25 *num.*56. *vers. sed quod immò.* Azor. *d. p.*1. *lib.*8. *cap.*12. *quæst.*11. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*19. *num.*29. vbi *num.*31. verius existimat dari optionem Ecclesiæ vt intra biennium deliberet, an malit reuocare quam fiscum habere emphyteutam. Quamuis Ecclesiasticam emphyteusim non publicari teneant Clar. *§. emphyteusis quæst.*29. *num. vnic. vers. breuiter,* Bernard. *in pract c.*132. *n.*4. Molina *d. disp.*481. *concl.*2.

Amplia quintò in Rege hæretico, cuius regnum per summum Pontificem potest amoueri, & ad ipsum pertinet ius eligendi, si filij, & cæteri quoque propinquiores hæretici sint, vt per Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*8. *c.*12. *q.*17. *& c.*27. *q.*7.

Amplia sextò in rebus censui obligatis, quæ fisco deferuntur, reseruato tamen iure, quod in eis habet dominus census, vt per Didac. Quanter. *in quæst. crimin. c.*1. *q.*47. Sanch. *d. lib.*2. *c.*10. *n.*18. Farin. *in tract. de hæresi q.*190. *§.*1. *n.*18.

Limita primò in bonis futuris, & acquisitis ab hæretico post condemnationem, quæ in confiscationem minimè veniunt, vt per Baiard. ad Clar. *§ hæresis n.*39. Sanch. *d. lib.*2. *c.*14. *n.*7. *cum seqq.* Farin. *de hæresi q.*190. *§.*1. *num.*25.

Limita secundò in peculio profectitio, quod patet in bonis filiorum habet, quia ob patris crimen non publicatur, sed filio reseruatur, vide Cou. *l.*2. *var.*2. *n.*7. *vers. hinc apparet.* Duen. *reg.*275. *limit.*7. Menoch. *remed.*9. *recup. num.*73. Farin. *d. quæst.*15. *n.*16. Azeued. *l.*1. *num.*209. *tit.*3. *lib.*8. *nouæ recopil.* Peregr. *de iure fisci lib.*5. *tit.*1. *num.*126. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*16. *à num.*20. Et etiam ob filij delictum non publicari tenent Menoch. *num.*97. Pereg. *num.*125. Farin. *num.*1. *dicto loco* Azeued. *d. l.*1. *num.*110. Clar. *d. quæst.*78. *num.*11. vbi Bajard. *num.*49. Ascan. *de patria potestate c.*6. *effect.* 2. *num.*37. Card. Pereira *in l. si curatorem, verbo lapsi num.*118. *& num.*152. *vers. sed in proposita specie.* Azor. *instit. moral. par.*1. *lib.*5. *c.*7. *q.*8. Lessi. *de iustit. lib.*2. *c.*4. *dub.*1. *num.*12. Sanch. *d. lib.*2. *c.*15. *à n.*16. Sanctarel. *de hæresi cap.*18. *num.*6.

Limita tertiò in proprietate aduentitiorum quæ ob paternum crimen non publicantur, nec quoad proprietatem, quæ est filij; nec quoad vsumfructum reuente patre, vide Azeuedo *d. l.*1. *n.*208. Quantera *d. l.*1. *n.*41. Sanch. *d. lib.*2. *c.*16. *n.*9. Azor. *instit. moral. part.*1. *lib.*8. *cap.*12. *q.*15. Farinac. *in tract. de hæresi quæst.*190. §.1.

§. 1. *num.* 27. Quam quidem aduenticiorum proprietatem etiam ob filij familiam crimen non publicari, sed manere apud patrem consolidatam cum ipsorum vsufructu ad patrem pertinente, tenent Franc. Lucan. *in tract. de fiscor. part.* 2. *princip. tit. de publicat. bonorum num.* 3. Menoch. *remed.* 9. *recuper. num.* 66. Maranta *de ordine iudic. par.* 6. *actu fin. num.* 35. Peregr. *d. tit.* 1. *num.* 128. Ascan. *d. effectu* 2. *n.* 36. & 37. Mendez à Castro *in l. cùm oportet n.* 85. & 92. *C. de bonis quæ liberis*, Sanch. *d. lib.* 2 *cap.* 15 *num.* 9. Sanctarel. *d. tract. de hæresi cap.* 18. *num.* 3.

Limita quartò in castrensi, vel quasi filiorum, quod
15 ob paternum crimen non publicatur cùm sit filij, vide Azeuedo *d. l.* 1. *num.* 207. Quantera *in suis quæstion. criminal. tit. de quæst. tangentibus punitionem delictorum cap.* 1. *num.* 34. Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 1. Vasquez
16 1. 2. *disput.* 169. *cap.* 1. *num.* 10. Sanctarel. *d. tract. de hæresi cap.* 18. *num.* 8. Et publicatis filijsfamil. bonis ob eius crimen peculium castrense, vel quasi non publicari, sed deferri patri in patriæ potestatis solatium, tenent Menoch. *d. remed.* 70 Clar. *d. quæst.* 78. *num.* 13. Honded. *concil.* 93 *num.* 37. *volum.* 1. Emman. Soarez de Ribeira *in addit. ad Anton. Gomez tom.* 2. *vari. cap.* 15. *lit. D*, Costa *in* §. *cum in bello verbo patris num.* 11. Ascani. *d. effectu* 2. *num.* 37. Peregr. *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 124. Mascard. *de probat conclus.* 1158. *num.* 10. Mendez à Castro *in d. l. cùm oportet num.* 84. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 23. *num.* 15. & 13. plures refert, & sequitur Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 15. *à num.* 4. & nouissimè Sanctarel. *d. tract. de hæresi c.* 19. *num.* 1. Quamuis hoc peculium posse confiscari tueantur Anton. Gom. *d. num.* 15. *ad finem.* Quanteta *d. cap.* 1 *num.* 40. Peregr. *d. tit.* 1. *n.* 130. Azeued. *d. l.* 1. *n.* 210. Chald. Pereira *in l. si curatorem, verbo læsis num.* 112. *vers. sed in oppositum.* Azor. *d. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæst.* 8. & *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 22. *q.* 8. Soar. de Fide. *disp.* 22. *sect.* 5 *num.* 9.

17 Limita quintò in feudis, quæ non confiscantur in præiudicium domini directi, vide Simanch. *de Catholicis institit. tit.* 9. *num.* 20. Guilelm. *in c. Raynutius, verbo & vxorem num.* 244. Viuian. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 81. *num. vers. cæterum.* Quantera *d. cap.* 1. *n.* 19. Penna *ad direct. Inquisit par.* 3. *q.* 112. *comment.* 161 *vers. quid si clericus bona feudalia habeat.* Menoch. *cons.* 304. *num.* 13. Azor. *d par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 10. Farin. *in praxi crimin. q.* 25. *à num.* 62. & nouissimè *in tract. de hæresi. q.* 190. §. 4. *à num.* 59.

18 Limita sexto in maioratu, qui ob delictum possessoris, qui eius primus institutor non est, confiscari non potest, vt per Simanch. *d. tit.* 9. *à n.* 252. Quantera *d. cap* 1. *à num.* 51. Azor. *d part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *quæst.* 13. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 18. Nec etiam ipsius maioratus fru-
19 ctus vita possessoris durante publicantur, sed statim cum ipso maioratu transeunt ad sequentem vocatum. Ita Clar. § *fin quæst.* 78. *n.* 10. Gabr. *lib.* 7. *commun. tit. de criminal. concl.* 24. *num.* 3. Menoch. *cons.* 104. *n.* 42. Farin. *d. q.* 25. *num.* 35. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 15. nouissimè Mendez à Castro *in praxi Lusitana lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. Contrariam tamen opinionem, immo fructuum commoditates ad fiscum durante possessoris vita pertinere, tenent Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 9 *& lib* 4. *cap. fin. num.* 11. Bajar. *ad Clar. d. quæst.* 78. *num.* 29. Peregrin. *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 101. Sayr. *in claui Regia lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 7. *in fin.* Molina *de iustitia tract.* 2. *disp.* 470. *vers. id præterea. & disp.* 656. *num.* 6. Si tamen maioratus habeat clausulam in institutione, vt hora præcedente ante commis-
20 sum delictum maioratus transeat in sequentem, valet huiusmodi institutio, nec dicitur clausula hæc apposita in fraudem fisci, licèt in vita delinquentis priuetur commoditate, ex Bald. *in l. parentes num.* 1. *C. de testib.* Telli. *l.* 27. Taurt. *à num.* 18. Molina. *de primogen. lib.* 2. *c.* 12. *num.* 56. & *l.* 4. *cap. vlt. n.* 16. Gregor. *l.* 6. *verbo que la no pudiese tit.* 11. *part.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *q.* 224. *n.* 50. & *cons.* 91. *n.* 6. Pereg. *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 103. Gutier. *pract. l.* 2. *q.* 66. D. Barbosa *in l. si ab hostibus* §. *fin. n.* 21. *ff. soluto matrimon.* Cabedo *par.* 2. *Lusitan decis.* 96. *n.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 30. *n.* 4. & *cap.* 18. *num.* 25.

21 Limita septimò in iurepatronatus personali, & de per se principali & distincto, quod non includitur in confiscatione bonorum, nec de per se iudex laicus poterit illud confiscare ex defectu iurisdictionis, & incapacitate, sed remanebit penes delinquentem, donec per iudicem Ecclesiasticum priuetur tanquam indignus, de quo vide Roch. *d. iurepatron. verbo ipse, vel is quæst.* 29. *num.* 69. Clar. §. *fin. quæst.* 78. *num.* 8. Guillelm. *in cap. Rainutius verbo & vxorem decis.* 5. *num.* 280. Simanch. *de cathol. tit.* 46. *num.* 63. Rojas *sing.* 117. *num.* 4. Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 6. Costa *in c. si pater verbo Trebellianicæ num* 7. Perez *ad l.* 1. *verbo si el que fuere quæst.* 8. *tit.* 6. *l.* 1. *Ordin.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 5. *num.* 3. quibus adde Viuium *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 31. *n.* 2. Quanieram *d. cap.* 1 *num.* 49. & 50. Spino *in speculo testam. gloss.* 4. *princip. num.* 115. D. Sahagun *in cap. quanto, supra de iudic. num.* 2. *cum seqq.* Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæst.* 22. *num.* 28. Decian *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 44. *num.* 24. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 9. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 25. *num.* 151. & *in tract. de hæresi q.* 190. §. 1. *n.* 24. Anton. Ricciul. *d. lib.* 5. *cap.* 34. Sanctarell. *de xæresi cap.* 19. *à num.* 1. multos citat Sanch *in præcepta Decalog. lib.* 2. *cap.* 19. *à princ.* alios congerit Nicol. Garc. *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *n.* 25. *cum sequentibus.*

22 Limita octauò in dote vxoris Catholicæ nescientis quòd vir esset hæreticus, quando cum eo nupsit, quæ non confiscatur propter mariti hæresim. Vide Simanch. *de Catholicis institit. tit.* 9. *num.* 66. Quanteram *d cap.* 1. *num.* 22. *vers. aut contraxit ignoranter, & n* 24. *vers. aut mulier ignorabat maritum.* Decian. *d. lib.* 5. *c.* 45. *num* 10. Soar. *de Fide disp.* 21. *sect.* 6. *num.* 8. Vasq. 1. 2. *disp.* 169. *cap.* 2. *num.* 13. Sanctarell. *de hæresi cap.* 9. *num.* 10. *cum seqq.* Sanch. *d l.* 2. *cap.* 17. *à num.* 3. Farin. *d. quæst.* 25. *à n.* 111. & nouissimè *in tract. de hæresi q.* 190. §. 3. *num.* 43. vbi *num.* 44. *cum seqq.* ampliat ad bona paraphernalia vxoris, ad donationem propter nuptias, ad quæsita ab vxore constante matrimonio, & ad res donatas vxori à consanguineis viri, nisi expressè fuerit tempore donationis dictum, quòd donatur vt marito acquiratur.

Reis læsæ maiestatis, &c.] De pœnis illorum, qui 23
committunt crimen læsæ maiestatis plures Doctores agentes refert parens meus *in comment. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib.* 5. *tit.* 6. §. 9. *num.* 2. Et quòd sint capite puniendi, constituit eadem Ordin. ibi, *que morra morte natural.* desumpta ex *l. quisquis, in princip. C. ad legem Iuliam Maiest.* ibi *gladio feriatur*, & ex § *publica autem Instit. de puplicis iudic.* Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 39. Bernard. Muscatel *in pract. crimin. tit. de crimine læsæ maiestatis humanæ à num* 35.

Nisi eis ad cor reuertentibus, &c.] Notatur ad hoc 24
quòd hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiscationis bonorum, vt per Felin. *hìc not.* 2. Brun. *de hæret. lib.* 5. *cap.* 6. *in fine* Rojas *eod. tract. p.* 1. *num.* 118. Simanch. *de Cathol. instit. tit.* 42. *n.* 17. *in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi l.* 2. *cap.* 14. *n.* 12. nihilominus tamen Principes siue Ecclesiastici, siue temporales, quibus bona per confiscationem sunt acquisita, ex misericor-

dia hæretico pœnitenti bona confiscata condonare possunt vt habet text. *in præsenti*, & gloss. *hîc verbo misereri*, notant Anch. atque Abb. *n. 2. in 3. not.* Felin. *sub n. 2. ibidem, n. 3.* ex generali consuetudine totius Italiæ receptum esse vt hæretico ad cor reuertenti bona confiscata condonentur, scribunt Paris. *cons. 2. n. 185. lib. 4.* Rebuff. *de pacificis possess. num. 196.* Clar. *§. hæresis, sub num. 7.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. tit. 44. num. 10.* Surd. *cons. 386. n. 16.* Farin. *de hæresi quæst. 190. n. 144.* latè Anton. Ricciul. *d. l. 5. c. 42. à princip.* vbi *n. 16.* post gloss. *hîc, verbo ad audientiam*, aduertit quòd relapsus quamuis in concernentibus animam admittatur ad pœnitentiam, tamen vbi traditur sæculari, non remittitur illi confiscatio bonorum.

25 *Exhæredatio filiorum*, &c.] Notatur ad hoc quòd ob paternam hæresim filij etiam Catholici paterna hæreditate priuantur. Vide Couarr. *lib. 1 var. cap. 8. num. 2. vers. primum an ob crimen*, Clar. *§. hæresis num. 12. vers. & scias*, Simanch. *de Catholicis inst. tit. 9. à n. 4. & tit. 29. à num. 1.* Menoch. *de arbitr. casu 546. n. 11.* Rojas *in hæret. part. 2. num. 191. & sing. 64.* Didac. Quantera *in quæst. criminal. rub. de hæreticis cap. 1. num. 20.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 45. à num. 2.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib. 2. cap. 11. num. 51. & seqq.* Farinac. *in praxi crimin. quæst. 24. num. 54.* & nouissimè *de hæresi quæst. 191. à num. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 27.*

26 Amplia primò vt filij propter paternam hæresim etiam orthodoxi priuantur legitima, vide Griland. *in tract. de hæreticis quæst. 4. num. 1. & 2.* Iacob. de Graffiis *d. cap. 11. num. 9.* Decian. *d. cap. 46. num. 3. vers. & amplia.* Quemada *quæst. 24. num. 2.* Farin. *d. quæst. 24. num 44. & 45. & d. quæst. 191. num. 2.* Sanch. *d. l. 2. c. 16. à num. 26.*

27 Amplia secundò vt sicut filij propter paternam hæresim priuantur legitima, eadem ratione priuantur etiam alimentis, vide Laram *in l. si quis à liberis §. si mater num. 16. ff. de liberis agnosc.* Bacc. *de non meliorandis filiabus cap. 15. à n. 25.* Peniam *in direct. Inquisit. part. 2. commento 9.* Quantera *in quæst. crimin. rubr. de hæresi cap. 1. num. 54.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 45. n. 3. vers. amplia.* Peregr. *de iure fisci lib. 5. tit. 1. à num. 34.* Molina *de iustit. tract. 2. disp. 167. vers. obserua*, D. Barbos. *in l. 1. part. 4. num. 84. & 85. ff. soluto matrim.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 16 à n. 25. & c. 27 n. 16.* Rebello *de oblig. iustitiæ part. 2. l. b. 5. quæst. 4. num 33.* Farin. *in tract. de hæresi q. 191. n. 5. & 6.* Chald. Pereira *in comment. ad l. vnicam C. ex delictis. par. 5. n. 10.*

28 Amplia tertiò, vt patre hæretico existente filiæ fœminæ ex eius bonis, nec etiam dotem consequi debent, vide Simanch. *de Catholicis institut. tit. 9. num. 23. & 24.* Peregrin. *d. lib. 5. tit. 1. num. 76.* Surd. *de alimentis tit. 6. quæst. 31. num. 16.* Quemada *quæst 24.* Quantera *d. c. 1. sub n. 20.* D. Barbos. *d. part. 4. n. 83. & 85.* Chald. Pereira *d. part. 5. n. 10.* Farin *d. quæst. 191. n. 8.* Ignat. del Villar. *in Sylua resp. l. 1. resp. 12. num. 11. & 54.* Rebello *d. quæst. 4. num. 32.* vbi resoluit fiscum non teneri filiabus hæretici dotes præstare, sed potius dotes ab hæretico post lapsum in hæresim datas repeti per fiscum, etiamsi filiæ dotandæ natæ sint ante commissum hæresis crimen, quod etiam resoluunt post multos à se relatos Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 16. num. 25.* & Ricciul. *lib. 5. cap. 40.*

SVMMARIVM.

1 *Aduocati, vel notarij hæretici, aut eorum defensoribus fauentes, seu litigantibus sub eis patrocinantes, & pro illis instrumenta scribentes, infames sunt, & ab illo officio suspensi.*

2 *Expressum specialiter plus roboris habet, quàm quod generaliter.*

3 *Aduocati infames fiunt si præstent auxilium, consilium, hæreticis, & eorum fautoribus, &c.*

4 *Aduocati non in causa hæresis, sed in alia causa criminali pro hæretico aduocantes, an huius texti pœnam incurrant, ostenditur.*

5 *Aduocati, & procuratores dari debent quando dubitatur an sit aliquis hæreticus, & an id, de quo inquiritur, sit hæresis.*

6 *Bona defensorum, & fautorum hæreticorum, ac credentium, &c. ipso iure confiscantur.*

CAP. Si aduersus. XI.

ADuocati, & notarij, qui hæreticis, & eorum fautoribus in aliquo auxiliantur, consilium dant, vel fauorem, aut patrocinium præbent, in causis, vel factis, seu aliis sub examine prædictorum, aut si attentent facere scripta, vel instrumenta publica pro ipsis, si quam, hoc præsumpserint, sunt suspensi ab officio, & subiacent perpetuæ infamiæ. Colligunt ex Ostien. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 75.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 646.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* tefertur ab Ant. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 4. c. 2.*

Quia plus, &c.] Notatur ad hoc, quòd plus roboris habet quod specialiter est expressum, quàm quod generaliter, vt per Tiraquell. *de iure mariti gloss. 7. n. 124.*

Vbis aduocatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Aduocati infames fiunt, si præstent auxilium, consilium fauorem, & patrocinium, non solùm hæreticis, sed etiam eorum fautoribus, defensoribus, & credentibus, fúntque inhabiles ad officium exercendum, vt notant omnes *in præsenti*, teste Sanctarel. *in tract. de hæresi cap. 12. n. 21. fine.* Item excommunicati fiunt in constitut. Martini V. quam refert Penia *inter litteras Apost.* & docent Carer. *de hæreticis, num. 114.* Decian. *in tract. crimin. lib. cap. 20.* Vgol. *in Bulla Cœnæ, verbo fautores, in clausula 1. in princip. num. 6.* vbi ait esse excommunitos in Bulla Cœnæ, quod etiam dicit Iacob. de Graffiis *decis. aureis l. 5. c. 18. n. 39.* Vtrùm autem Aduocati huiusmodi prædictas pœnas incurrant si patrocinium præstent pro hæreticis, eorúmque credentibus, &c. non in causa hæresis, sed in aliis delictis, & causis? affirmatiuè respondent Host. *n. 1. & 2.* Zabarel. *n. 3.* & Henric. *n. 8. in præsenti.* Carer. *de hæreticis n. 119.* Angelus *in summa, verbo hæreticus n. 20.* Alij verò dicunt non esse defensorem hæreticorum itaut propterea incurratur excommunicatio Bullæ Cœnæ, per eum, qui defendit hæreticum, non in causa hæresis, sed in alia causa criminali, ita Sylues. *verbo hæreticus 1. n. 10.* Tolet. *lib. 1. c. 19. n. 7.* quos refert, & sequitur Sanctarel. *d. c. 11. n. 13.*

Intellige tamen principalem conclusionem procedere, quando constat inquisitum esse hæreticum, non quando dubitatur, an sit hæreticus, seu an id, de quo inquititur, sit hæresis, debent dari Aduocati, & procuratores, possúntque illi absque aliquo pœnæ incursu talem de hæresi delatum, seu accusatum excusando defendere, Clar. *in §. hæresis num. 17.* Simanch. *de Catholicis tit. 12. num. 4.* Afflict. *in constitut. Regni de hæreticis rubr. 1. n. 94.* Penia *in 3. part. direct. Inquisit. comm. 36. num. 139.* bene Zerola *in prax. Episcop. part. 1. verbo hæretici §. 15.* Sanctarel. *d. c. 11. n. 24.*

In gloss. *Auxilium*, ibi, *cùm non solùm bona debeant confiscari*, &c. Notatur ad hoc, quòd bona defensorum; & fautorum hæreticorum, ac credentium,

&c

& receptatorum ipso iure confiscantur, vt per Host. *hic n.1.* Dec. *in tract.crimin.lib.5.cap.51. num.79.* Sanctarell. *d.cap.11.num.28.in medio.*

SVMMARIVM.

1 *Laici non debent prædicare, nec occulta conuenticula facere, nec Sacerdotes reprehendere.*
2 *Conuenticula occulta faciens habet præsumptionem contra se.*
3 *Prædicationis officium laici assumere non debent.*
4 *Prædicandi officium, an requirat Ordinem sacerdotalem, an verò sufficiat aliquis ex sacris vel minoribus, ostenditur.*
5 *Episcopus habet fundatam intentionem vt ad eum spectet collatio beneficiorum in sua diœcesi existentium.*

Cap. Cùm ex iniuncto. XII.

1 LAici, qui celebrant occulta conuenticula, vel officium prædicationis Christi sibi vsurpant, seu eludunt simplicitatem Sacerdotum, aspernantes eorum consortium, reprehensione digni sunt, quia Christus lux odit tenebras, & iussit prædicari omni creaturæ in lumine, & super tecta. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect Zabar. Ioan.Andr.Ananiæ,Host,Butr. Anch. Panor.Felin.Mar. Socin.Viu. *in ration.lib.5. iuris Pontific pag.76.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.646.*remissiuè Ximen. *in conc. p.1.& 2.* extat integra *lib.2. registr.* Innocent.III. & refertur ab Anton. Augst *collect.3.Decretal.lib.5.tit.4.cap.3.*

2 *Occulta conuenticula.*] Vnde contra eos, præsumitur, Tiraq. *de retract.tit.2.in præfat.num.13.& 14.& de pœnis temp c.11.num.11.cum seqq.*

3 *Officium prædicationis Christi sibi vsurpant.*]Ergo laici prædicatoris officium assumere non possunt; verùm, qui sacerdotio, aut aliis duobus sacris Ordinibus insignitus non esset, vtrùm assumi,vt prædicet, necne,possit,dubitatum fuit; & Nauar. *cons.2.de tempor.ordin. in antiq.* aliàs *cons.7. sub tit. de Officio Ordinarij in nouis*, tuetur affirmatiuam partem, respondens text. dicenti, ne aliquis præter sacerdotes Domini audeat prædicare, *in c.adiiciamus,16.q.1.*vt procedat in eo,qui propria.& ordinaria auctoritate prædicare præsumit,qualem quidem auctoritatem habent curati. Mihi tamen non exilis de hac Nauarri sententia videtur dubitatio, si veritate fulcitur,quod tradit Henriq *in summa lib.7. cap.28.§ 8.in text.& comment.* quòd Paul.III.Societati Iesu indulserit, vt ipsius Regulares valeant prædicare, licet sacris initiati non sint, nisi enim ius contradiceret, incassum particulari priuilegio Paul. III. Iesuitis concessisset.

Tam institutio,&c.]Notatur ad hoc,quòd Episcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum spectet collatio beneficiorum existentium in sua diœcesi, vt per Ioseph. Ludou. *tom.3. comm. opin. tit. de beneficiorum collatione,concl.vnic.in prine.*Flamin.*de resig.l.7.q.14.n.2. cum seqq.* Chald. Pereira *de potestate eligendi c.6.n.14.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hunc text. scribentes.*
2 *Hæreticus puræ mentalis non incurrit pœnas in hoc text. comminatas.*
3 *Iudex secularis in causa hæresis est merus executor.*
4 *Hæretici qualiter per publicas, & supremas potestates sint puniendi, remittuè.*
5 *Inquisitores & alij iudices Ecclesiastici tradentes rerum Curiæ seculari nullam incurrunt irregularitatem, etiamsi reus mortis pœna afficiatur.*
6 *Clericus hæreticus prius degradatur, & iudici seculari postea traditur animaduersione debita puriendus.*
7 *Bona clerici hæretici, quæ ex Ecclesia,vel eius respectu acquisiuit, eidem Ecclesiæ restituenda sunt.*
8 *Patrimonialia bona confiscata propter crimen hæresis sunt applicanda fisco Ecclesiæ Episcop.*
9 *Inuentus ille dicitur in delicto, contra quem maleficium probatur.*
10 *Hæreticus ipso iure est censendus ille, qui propter causam ad fidem spectantem est excommunicatus,& per annum in tali excommunicatione permansit.*
11 *Excommunicatus ex alio delicto propter hæresim, & per annum in excommunicatione permanens, non est habendus, nec condemnandus tanquam hæreticus, sed tanquam suspectus de hæresi.*
12 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem possunt procedere, & inquirere contra persistentem in excommunicatione per annum.*
13 *Insordescens in excommunicatione ad effectum, vt suspectus habeatur de hæresi, quæ requirantur ostenditur, & num.14.*
15 *Annus, quo quis ob peccatum hæresis permansit in excommunicatione, debet esse continuatus.*
16 *Verba*, ex tunc veteri hæretici, *&c. sunt latæ sententiæ.*
17 *Filij hæreticorum, quorum statuæ combustæ fuerunt, an incidant in pœnas, ac si parentes verè ob hæresim combusti essent, ostenditur.*
18 *Iudex, qui negligit facere iustitiam excommunicatur.*
19 *Iudex ex negligentia malè iudicans facit litem suam.*
20 *Credentes hæreticorum qui dicantur, ostenditur.*
21 *Credentes hæreticorum excommunicantur, incurrúntque pœnas in iure statutas contra hæreticos,& in excommunicatione per annum permanentes ipso iure sunt infames, & priuandi omni officio, & beneficio Ecclesiastico.*
22 *Receptatores hæreticorum, qui dicantur, remittuè.*
23 *Fautores hæreticorum qui dicantur, ostenditur.*
24 *Hæretici eorúmque fautores sunt infames.*
25 *Hæretici publica officia obire non possunt.*
26 *Hæretici non possunt creari defensores ciuitatum, nec vocari ad consilia, nec esse milites, aut Aduocati.*
27 *Hæretici, eorúmque fautores, defensores,&c. repelluntur à testimonio.*
28 *Hæreticus testari non potest.*
29 *Testamentum hæretici & qualibet alia dispositio,etiam ad pias causas, est nulla.*
30 *Testari non potest hæreticus, siue post siue ante sententiam declaratoriam criminis, etiam inter liberos orthodoxos.*
31 *Hæreticus cuiuscunque successionis est incapax, siue successio illi deferatur iure communi, siue militari, aut fideicommissi, vel per viam contractus inter viuos, & num.32.*
33 *Hæreticus reconciliatus nanciscitur vtramque testamenti factionem.*
34 *Alimentorum legati capax est hæreticus, quamuis cæterorum relictorum sit incapax.*
35 *Hæretici non possunt esse iudices & processus coram eis agitati ac sententiæ per ipsos latæ sunt ipso iure nullæ.*
36 *Sententia lata ab excommunicato est nulla.*
37 *Instrumenta per notarium hæreticum confecta nullius sunt momenti.*
38 *Delicta nonnuquam dignitate augentur.*
39 *Sepultura Ecclesiast. priuantur hæretici.*
48 *Prædicandi officium nullus potest sibi assumere sine superioris licentia.*

41 *Episcopus volens prædicare in aliena diœcesi tenetur obtinere licentiam ab Episcopo illius diœcesis.*

42 *Sæcularis, vel regularis clericus prædicare volens qualiter teneatur ab Episcopo licentiam obtinere, ostenditur.*

43 *Regulares in Ecclesiis suorum ordinum prædicantes non obtenta Episcopi licentia, non ab eo, sed à suis superioribus puniri debent.*

44 *Episcopus non potest excommunicare regulares prædicantes sine eius licentia.*

45 *Hæresis crimine proceditur per inquisitionem nulla præcedente infamia, aut diffamatione.*

46 *Testes duo fide digni & omni exceptione maiores sufficiunt ad convincendum hæreticum.*

Cap. Excommunicamus. *j.* XIII.

1 HÆretici omnes quocunque nomine dicantur excommunicationi subiacent. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 77.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 646.* remissiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. generali Lateranen. sub Innocent. III. *cap. 3.* & refertur ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 1.*

2 Excommunicatio comminata in hoc text. & in prima clausula Bullæ in Cœna Domini contra quoscunque Hæreticos, Apostatas, & Schismaticos non comprehendit hæreticum purè mentalem, seu per occultum, qui mente solùm est hæreticus, nec vllis signis hæresim internam manifestauit, ac proinde alias pœnas contra hæreticos impositas non incurrit, ita plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 103. num. 2.* quibus adde Azor. *instit. moral. part. 1. l. b 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. quæst. 3. cum tribus seqq. & cap. 19. quæst. 4.* Vasquez *part. 2. disput. 160. num. 20.* Ludouic. Carbon. *de legibus lib. 8. disp. 14.* Salas *eod. tract. disput. 19. sect. 1.* Valent. *2. 2. disput. 7. quæst. 5. punct. 7. & quæst. 11. punct. 3.* Becan. *de Fide cap. 15 quæst. 1. num. 2.* Turrian. *eod. tractat. disput. 56. dub. 2.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 4. num. 20.* Auila *eodem tract. part. 1. dub 10. conclus. 1. & part. 7. disput. 2. dub. 1.* Soar. *tom. 5. disp. 21. sect. 2. num. 1. & disp 4. sect. 2. num. 1. & in tract. de legibus lib. 3. cap. 13 & lib. 4. cap. 12. & in tract de Fide disp 21. sect. 2. num. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. quæst. 5. num. 58.* Nicol. Garcia *de beneficiis part. 11. cap. 10. num. 91.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 8. num 2. & 3.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure person. lib. 5. cap. 10. num. 13.* Farinac. *de hæresi quæst. 192. num. 6.* Sanctarell. *eodem tract. cap. 3. num. 5.* vbi *n. 6.* citat, & reprobat plures contrarium tenentes, videlicet hæreticos mentales, seu per se occultos esse excommunicatos, & Ecclesiam habere iurisdictionem in actus purè internos, possèque illos punire per excommunicationem, ex quorum numero sunt multi Iurisperiti, vide Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo reuertatur numero 240.* Ceual. *quæst 698.* Azeued. *l. 1. num. 151. & seq. tit. 3. l. 8 nouæ recopil.* Spin. *in Speculo testamen. gloss. 7. à num. 13.* Menoch. *de arbitr. casu 360. num. 6. & 7.* & alij plures ab ipsis relati.

§. Damnati.

3 Damnati de hæresi tradi debent brachio seculari debita pœna puniendi, quorum bona, si sunt laici, confiscantur, si clerici, applicantur Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt. Colligunt Doctores *in principio text.* citati.

Secularibus potestatibus, &c.] Nota, quòd iudex secularis in causa hæresis meros executor est, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine hæresis, propter quod ei remittitur puniendus, cognoscere potest, etiamsi mortis pœna imponenda sit, de quo vide Lucern. Inquisit. *in verbo executio contra damnatos*, Gondis. Villadiego *de hæret. quæst. 19. vers. an iudex secularis*, Ioan. Rojas *de priuileg. Inquis. num. 450.* Simanch. *de Cathol. institut. cap. 36. ex num. 4.* Zanchin. *de hæret. cap. 8. in lit. A.* Penia *in direct. Inquisit. part. 3. schol. 99. vers. ex hoc asserunt*, plures DD. refert Cened. *ad Decretal. collect. 55. num. 2.* quibus adde Soar. de Pace *in pract. tom. 2 prælud. 2. n. 60.* Curia Philipp. *part. 3. §. 3. num. 19.* Ludou. Mitand. *de ordine iudiciario q. 1. art. 5. concl. 5.* Mendes à Castro *in praxi Lusitana lib. 2. c. 1. num. 26.* Farinac. *in tract. de hæresi q. 186. num. 162.*

Animaduersione debito puniendi.] Qualiter autem hæretici per publicas, & supremas potestates sint puniendi, & an pœna mortis afficiendi, dicam ad gloss. *verbo puniendi, in cap. excommunicamus 15. infra hoc tit.*

Hinc nota Inquisitores, & alios iudices Ecclesiasticos tradentes reum iudici seculari nullam incurrere irregularitatem, quamuis reus pœna mortis afficiatur, vt docent Simanch. *de Cathol. instit. c. 34. n. 38.* Felician. *de censur. tit. de irregular. cap. de secunda specie irregularitatis, quæ contrahitur extra bellum, vers. Inquisitor tradens,* Viuald. *in candelab. aureo tit. de irregul ex homicid. var. num. 246.* Pen. *in direct. Inquis. part. 2. commento 20. ex pag. 131.* Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. n. 9.* Couarr. *in Clement. si furiosus part. 2. §. 5. num. 6.* Penia *ad direct. Inquisit. part. 2. comment. 20.* Perez *l. 3. vers. sed dubium occurrit, tit. 4. l. 8. Ordin.* Azeued. *ad Curiam Pisanam lib. 2. c. 21. n. 1.* Auila *de censur. part. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verbo hæretici §. 12.* Sanctarell. *in tract. de hæresi cap. 16. num. 7.* vbi *num. 8.* cum Penia, Auila, Henriq. tenet Inquisitores nullam irregularitatem incurrere, etiamsi non præmittant protestationem, & instent pro sententiæ executione, si iudex secularis illam differat.

Prius à suis Ordinibus degradatis.] Notatur ad hoc, 4 quòd clericus hæreticus ptius degradatur, & iudici seculari postea traditur animaduersione debita puniendus, vt per Cened. *d. collect. 55. num. 5.* & plures citatos à Sanctarel. *d. tract. de hæresi cap. 26. num. 1.* vbi *num. 2.* ait clericos in minoribus Ordinibus constitutos degradari tantùm verbaliter, & non realiter, antequam morti tradantur, & *n. 6.* quòd clericus absens verbaliter degradatur, & per sententiam relinquitur Curiæ seculari in tantum, quòd sine alia actuali degradatione, etiam pœna mortis à iudice laico puniri poterit, addens ex aliis melius esse, vt priùs degradetur actualiter.

Applicetur Ecclesiis.] Notatur adhuc, quòd bona 7 clerici hæretici, quæ ex Ecclesia, vel eius respectu acquisiuit, eidem Ecclesiæ restituenda sunt, de quo vide Couuar. *2. var. cap. 9. num. 12.* Clar. *§ hæresis num. 13. vers. punctus est*, Simanch. *de cathol. instit. c. 9. num. 89.* Anton. Scap. *de iure non scripto lib. 5. c. 133.* Penia *in direct. Inquisit. part. 3. schol. 154.* refert DD. Cened. *d. collect. 55. n. 6.* quibus adde Peregrinum *de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 97. in fine*, Vasquez *1. 2. quæst. 96. art. 5. disp. 196. c. 2. num. 19. vers. 9.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 11. quæst. 14.* Chald. Pereira *in commentariis ad l. vnic. C. de delict. defunct. part. 5. num. 7.* Sanch. *in præcep. Decal. l. c. 20. num 24.* latè Sanctarell. *d. tract. de hæresi c. 23. n. 2.* vbi aduertit, quòd quando clericus à pluribus Ecclesiis stipendia accepit, eius bona confiscata pertinent ad omnes illas Ecclesias iuxta proportionem stipendij accepti.

Amplii,

Amplia, vt bona patrimonialia confiscata clericorum applicanda sint fisco Ecclesiæ Episcop. vt per Zabarell. *in clementina 2. de hæreticis §. Inquisitoribus num.3.* & *ibi* Imola. *num.8.* Bernard. *in pract. cap.124. num.4.* Peregr. *de iure fisci lib.4. tit.5. num.31.* Bursat. *cons.43. num.37.* & *38. lib.1.* Sylvest. *verbo hæreticus 1. num.13.* Farinac. *de hæresi quæst.190. §.11. num.154. cum seqq.* Sanctarell. *d. c.23.* quamuis alij velint esse applicanda fisco seculari, vt per Azeued. *l.1. num.200. tit.3. lib.8. nouæ recopil.* Couarr. *lib.2. variar. c.9. num.12.* qui referunt in Regno Castellæ bona clericorum applicari fisco seculari, idem etiam affirmat Salzed. *ad Bernard. d. cap.114. lit. F,* dicens talem esse consuetudinem in Hispania, & Gallia, quod de Gallia receptum esse affirmat Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo & vxorem num.242. cum seqq. de testam.*

§. Qui autem.

Suspecti de hæresi nisi debitè se purgauerint iuxta considetationem suspicionis, & qualitatem personæ, debent excommunicari, & vitari donec satisfaciant, & si per annum perstiterint in excommunicatione, tanquam hæretici condemnandi sunt. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Inuenti fuerint, &c.] Nota, quod ille dicitur inuentus in delicto, contra quem maleficium probatur, vt per Palat. *in repetit. cap. per vestras, de donat. inter virum, notabil.3. §.21. num.14.*

Quòd si per annum in excommunicatione. &c.] Notatur ad hoc, quod ille, qui propter causam ad fidem spectantem est excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permansit, vt hæreticus debet haberi, vt per Vgol. *de censur. tab.1. cap.14. §.3. num.2.* Direct. Inquisit. *part.3. quæst.124.* vbi Penia *comm.49. §. quod si is,* Menoch. *de arbitr. casu 415. num.6.* Clar. *in §. hæresis num.21. vers. hæc autem conclusio,* Couarr. *in cap. alma mater. part.1. §.7. num.11.* Simanch. *de catholicis tit.2. n.9. & tit.24. num.2.* Rojas *sing.60. num.3.* Scaccia *lib.1. de iudiciis causarum c.98. num.36.* Salzed. *ad Bernard. cap.116. num.12.* Sayr. *de censur. lib.2. c.10. num.11.* Cened. *pract. lib.1. quæst.15.* Sanctarell. *in tract. de hæresi cap.4. num.1.* Ratio est, quia quando excommunicatio est lata pro crimine inferente priuationem ipso iure persistens in excommunicatione per annum, iuris præsumptione videtur fateri crimen, ob quod excommunicatur, *cap. rursus 11. quæst.3.* cum similibus citatis à Ricciul. *in tract. de inre person. lib.4. cap.7. num.4.* Extende huiusmodi excommunicatum propter crimen hæresis, & per annum in excommunicatione permanentem ipso iure absque alia sententia condemnatoria esse habendum, vt hæreticum, vt per Hostiens. *hic num.7. & 8.* Ioan. Andr. *num.4.* Panor. *num.11.* Socin. *num.14.* Anch. *n.4. & 5.* Anania *n.6.* & Burr. *num.17.* Requiritur tamen sententia declaratoria, vt per Scaccia *d.c.98 num.10.* Sanctarell. *d.c.4. n.2.* aduertens cum Zanch. Tabien. Penia, & aliis, quod ad hoc, vt tanquam hæreticus condemnetur, debet citari ad se purgandum de suspicione, quòd sit hæreticus, quia nempè per annum insorduit in excommunicatione, & scribit Menoch. *d. casu 416. num.69.* iudicem antequam condemnet prædictum tanquam hæreticum, debere illum citare ad comparendum, & allegandam causam, quare non debeat declarari excommunicatus, nam qui per annum permansit in excommunicatione, non potest declarari tanquam suspectus de hæresi, si probet se fuisse legitimè impeditum, & ita non potuisse se præsentare, Salzed. *ad Bernard. d. c.116. n.12.* idem dicendum si infra annum petiit absolui, Nauarr. *cons.7. num.7. sub hoc tit.*

Qui vero ex alio delicto præter hæresim fuit excommunicatus, & in excommunicatione illa permansit per annum, non est habendus, nec condemnandus, tanquam hæreticus, sed solùm vt suspectus de hæresi, vt patet ex Conc. Trid. *sess.25. de reform. cap.3.* ita docent Abb. *hic num.7.* Locat. *in indic. Inquisitverbo excommunicati num.2.* Grillan. *de hæreticis, quæst.8. num.4.* Couarr. *in cap. alma mater part.1. §.7. a num.10.* Duen. *à reg.153. vers. quarto amplia,* Rebuff. *in repetit. c. postulastis, de clerico excomm. ministr. à n.108. & in praxi tit. declaratio nouæ prouis. in verb. teque absoluentes, num.10.* Marant. *de ordine iudic. part.6. cap. de contumac. num.35.* direct. Inquisit. *part.2 quæst.47. n.6. & 7.* Lælius Zech. *in summa part.1. tit. de Fide rubr. de hæreticis c.15. n.13.* Maiol. *de irregul. lib.3. c.21. n.12.* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepis. op. Neapolit c.84. num.8.* Fuscus *de visit. lib.1. c.29. n.2.* Perez *l.1. vers. & excommunicatus persistens tit.5. & l.9. in glos. verbo statuere tit.19. lib.8. Ordin.* Hamad. *l.32. glos.2. à princip. tit.19. partit.1.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis lib.2. c.76. n.8.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c.118. n.4. cum seqq. in nouiss. impress.* Azeued *l.14. n.14. tit.1. lib.4. nouæ recopil. & l.1 n.213. tit.5 lib 8.* Fr. Emmanuel. *quæst. regul. tom.2. quæst.103. art.3.* Hic enim censetur malè sentire de Fide, & de potestate Ecclesiæ, ac propterea Inquisitores possunt procedere contra eum, & inquirere quid de Fide, & potestate Ecclesiæ sentiat, vt ex Simanch. Couar. Gutierr. & aliis comprobat Sanctarell. *in tract. de hæresi c.4. n.4. in fine,* & ideo necesse est, quòd in casu, in quo agitur contra excommunicatum, tanquam contra suspectum de hæresi, fiat processus ab inquisitoribus super hæretica prauitate deputatis est constitut. Pij V. de qua meminerunt Seraphin. *decis.1285. num.3.* & 4. Anton. Ricciul. *in tract. de iure person. lib.4. cap.8. num.13.*

Multa autem requiruntur, vt quis dicatur insordescens in excommunicatione, id effectum vt suspectus habeatur de hæresi, priuetúrque beneficiis, quorum duo principaliora sunt. Primum est, quòd perseuerantia sit cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clauium, vt censuit Rota *in Oscen. Archidiaconatus 16. Maij 1603.* coram illustrissimo Card. Lancel. apud Farin. *tom.2. cons. decis.196. n.5.* & iterum *in ead. 24. Maij 1607.* coram R. P. D. Pamphilio apud Farinac *decis.132. n.7. part.1. recent.* Et ideò ad effectum docendi de insordescentia, est opus docere in primis excommunicatum habuisse notitiam excommunicationis, aliàs sine notitia non potest dari contumacia, & consequenter contemptus. Rota *in d. Oscen. Archidiac. 11. Iunij 1602.* coram Illustrissimo Lancel. apud Farinac. *d. tom.2. cons. decis.181. n.2.* Sic etiam is qui intra annum instetit pro absolutione, non potest dici quòd perseuerauit in excommunicatione per annum, ita Rebuff. *in d. cap. postulastis num.256.* Ant. Ricciul. *d. lib.4. cap.8. n.5.* Sanctarell. *d. cap.4. n.3. in princip.* vnde Rota *in d. Oscen. Archidiacon. 16. Maij 1063.* censuit non posse dici perseuerasse in excommunicatione eum qui petiit absolutionem, & obtinuit supplicationem signari, quamuis deinde eam non expedierit, etiam ex simplici mutatione voluntatis, & quamuis post petitam absolutionem excommunicatus fecerit alios actus illicitos, & damnosos, quia isti operantur, vt de nouo dicatur excommunicatus, non autem, quòd tollatur actus præcedens petitæ absolutionis. dic etiam non potest dici perseuerasse in excommunicatione, & consequenter insordescentiam contraxisse eum, qui fecit diligentias pro obtinenda absolutione, & obtinere non potuit, vel aliquo impedimento impeditus non potuit comparere. Ricciul. *dict. c.8. n.9. & 10.* Sanctarell. *dict. cap.4. n.3. & 4.*

14 Secundum est, quòd post annum, seu aliud tempus præfixum ad insordescentiam, moueatur priùs, vt resipiscat, vt tenet Marc. Anton. Genuen. *in practicabilibus Ecclesiast. quæst.* 712. illud in præsentiarum aduertendum duxi persistenti per annum in excommunicationem non prodesse absolutionem, quæ datur à Papa in impetrationibus gratiarum, & collationibus beneficiorum ad effectum gratiæ consequendæ: ita Roland. *consil.* 46. *num.* 37. *vol.* 1. Navar. *in manuali cap.* 27. *n.* 22. *& in cap. in quorundam, de Iudæis notab.* 11. *num.* 15. Rebuff. *d. tit. forma nouæ prouisionis verbo tèque absoluentes num.* 10. Henriq. *lib.* 13. *c.* 13. *§.* 3. *& in commento lit. F.* Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. *&* 12. Auila *eod. tract part.* 2. *cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 2. *concl.* 4. Nicol. Garcia *de benef. p.* 7. *c.* 13. *n.* 61. & patet *ex reg.* 65. *de insordescentibus*, nisi Papa sciret hunc insorduisse per annum in excommunicatione, ita ex Auila adducit Sanctarel. *d. c.* 4. *n.* 7. *in fine.*

15 *Per annum.*] Significat annum debere esse continuatum, & ideò annum, quo quis ob peccatum hæresis permansit in excommunicatione, debere esse continuatum, resoluunt Archid. *in cap. cum contumacia, hoc tit. lib* 6. *num.* 6. *& ibi* Franc. *num.* 2. ac Gemin. *num.* 9. Seraphin. *decis.* 1285. *num.* 4. *cum seqq.* vbi ait sic declarasse Sacram Congregationem Concil. & sic non sufficere si quis steterit per sex menses in excommunicatione, & deinde obtenta absolutione cum reincidentia post absolutionem steterit per alios sex, tenent Rebuff. *in d. cap. postulastis num.* 252. Nauar. *sua hoc tit. consil.* 7. *num.* 3. Rota apud Farin. *tom.* 2. *conciliorum decis.* 196. *num.* 5. Riccius *d. lib.* 4. *cap* 8. *num.* 1. & sic totum annum debere esse elapsum asserunt Cou. *in cap. alma mater part.* 1. *§.* 7. *num.* 11. Vgolin. *de censur. tab.* 1. *cap.* 14. *§.* 3. *n.* 2. Penia *in direct. inquisit. p.* 3. *comment.* 49. *§. quod si is* quod refert Sanctarel. *d. c.* 4. *num.* 6. *in fine.*

16 *Et tunc velut hæretici*, &c.] Hæc verba esse latæ sententiæ asserit Tiraquel. *in l. si vnquam verbo reuertatur num.* 112.

17 In gloss. *Condemnentur.* Notatur ad hoc, quòd quando parentum statuæ comburuntur, eo quòd vocati legitimè per edicta ab Inquisit. non comparent, vt se tueantur ab hæresi, de qua delati sunt, eorum filij pœnas, ac si verè parentes ob hæresim combusti essent, non incurrunt, vt per Simanch. *de catholicis instrut. tit.* 2. *num.* 20. *&* 21. *& tit.* 14. *in fine.* Penia *in direct. Inquisit. part.* 3. *comment.* 49. *col.* 3. *vers. adueniente autem*, Flamin. Carth. *in tract. de execut. sententiæ contumacialis cap.* 1. *num.* 278. Scaccia *de iud. c. lib.* 1. *c.* 28 *num.* 25. & in crimine læsæ Maiestatis post multos, quos citat, idem resoluit Centolin. *in additon. ad Farinac. decis.* 62. *lit. B. in limit.* 3. *part.* 1. contrariam tamen sententiam, immò omnes incurri à filiis damnato sic parente ob contumaciam defendunt idem Penia *d. part.* 3. *comment.* 164. *col.* 2. *vers. at in casu nostro.* Molin. *de instit. tract.* 2. *tom.* 3. *disp.* 658 *n.* 19. Decian. *in tract. crimin. lib.* 7. *c.* 41. *num.* 31. Sanch *in præcep. Decal. lib.* 2. *c.* 27. *num.* 19. Sanctarel. *de hæresi cap.* 34. *num.* 19.

18 In gloss. *Neglexerit*, ibi, *iudex qui negligit facere iustitiam, excommunicatur.* Vide Farinach. *in praxi crimin p.* 3. *q.* 111. *num.* 416.

19 In ead. gloss. ibi *& facit litem suam.* Notatur ad hoc quòd iudex ex negligentia malè iudicans facit litem suam, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 341. *num.* 1. *&* 8. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 39. *art.* 1. Farin. *d. quæst.* 111. *num.* 398.

§. Credentes.

20 Receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicantur, & talis excommunicatus, si intra annum non satisfaciat, est infamis, nec admittitur ad publica officia, & concilia vel ad eligendos alios ad huiusmodi, nec ad testificandum, nec potest testari, nec succedere in hæreditate: nullus cogitur in quocunque negotio illi respondere, sed ipse tenetur respondere aliis: causæ non proferantur ad eius audientiam, nec ab eo sententia lata valet; non potest patrocinari, nec ab illo facta instrumenta tenent. Si est clericus, deponitur ab officio, & beneficio, & qui contemnunt tales vitare, postquam sunt ab Ecclesia notati, sunt excommunicati donec satisfecerint. Nemo administret eis Ecclesiæ Sacramenta, nec eos Christianæ tradat sepulturæ, nec accipiat eleemosynas, aut oblationes eorum; qui secus fecerit, priuatur suo officio, ad quod non erit restituendus sine speciali indulto sedis Apost. & si sint Regulares, non seruentur eorum priuilegia in illa diœcesi.

Credentes hæreticorum dicuntur, qui eorum erroribus contra Fidem assentiuntur, & implicitè credunt, quòd aliqui hæretici credunt, cùm tamen nullum eorum errorem, aut hæresim in particulari, credant, ita Nauarr. *in man. cap.* 27 *num.* 55. Catter. *de hæreticis tit.* 15. *num.* 1. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 15. Iacob. de Graff. *in decis. aureis part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18 *num.* 30. Vgol. *de censur. Papæ reseruat. part.* 2. *cap.* 1. *verbo ac eorum credentes.* Penia *in direct. Inquisit. part.* 2 *comment.* 75. Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 1. Azor. *instit. moral part.* 1. *lib* 8. *cap.* 15. *quæst.* 1. Soar. *de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 6. *& in tract. de fide disp.* 24. *sect.* 1. *num.* 1 *cum seqq.* Sanch. *in præcep. Decal. lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 1. Anton. de Sousa *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ cap.* 2. *dissut.* 8. Sanctarel. *de hæresi cap.* 11. *num.* 29. *cum seqq.* Item & censentur credentes hæreticorum, qui illorum sermonibus, ac concionibus frequenter intersunt, vt per Ananiam *hic num.* 12. Azor. Graf. Penia, & Sanctarel. *locis proximè citatis.*

Huiusmodi credentes excommunicantur in præsenti, & in bullis Martini V. & Pauli IV. apud Peniam *inter litteras Apostol.* & in Bulla Cœnæ Domini, vt refert Sanctarel. *d. cap.* 11. *num.* 29. *in fine*, sunt enim hæretici, ad eósque extenduntur pœnæ, qui in iuribus Canonicis statutæ sunt contra hæreticos, vt per Henric. *num.* 11. Ananiam *num.* 1. *&* 11. Panorm. *n.* 12. & Socin. *num.* 36. *in præsenti*, Syluest. *verbo hæresis* 2. *num.* 10. Itaut si in excommunicatione per annum permanserint, ipso iure sunt infames, nec ad publica officia admittantur, vt probat text. *in præsenti*, & notat hic Innocent. *num* 1. *in verbo credentes*, Host. *num.* 19. Anchar. *num.* 1. *&* 3. Grilan. *de hæreticis, quæst.* 9. *num.* 1. Locat. *in iudicio Inquisit. verbo credentes, num.* 1. *& verbo excommunicati*, *num.* 3. & sunt etiam priuandi omni officio, & beneficio Ecclesiastico, Director. Inquisitor. *part.* 2. *quæst.* 47. *num.* 2. *&* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 51. *num.* 3. quos refert, & sequitur Sanctarel. *dict. cap.* 11. *n.* 32.

21 *Receptatores, defensores.*] De receptatoribus, & defensoribus hæreticorum, qui dicantur, & quas pœnas incurrant, dixi *ad cap. sicut* 8. *supra hoc tit.*

22 *Et fautores hæreticorum.*] Illi dicuntur quo quomodo, vt hæretici sunt, opem præstant ne à iudicis ministris comprehendantur, aut comprehensi puniantur, aut quoquo modo illis fauent in sua hæresi tuenda, aut docenda, vel illos celant, & veritatem dissumulant, aliisque modis, quos latè prosequuntur *direct. Inquisit. part.* 2. *quæst.* 53. vbi Penia *comment.* 78. Graf. *in decis. aureis part* 1. *lib.* 4. *c.* 18 *num.* 17. Vgol. *de censur. Papæ reseruatis part.* 2. *c.* 1. *verbo fautores*, Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *c.* 15. *quæst* 7. Sayr. *de censur. l.* 3. *c.* 5. *num.* 7. Sanc. *in præcep. Decal. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 11. *cum seqq.*

seqq. Soar. *de Fide disp.* 14. *sect.* 1. *num.* 6. Anton. de Sousa *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ cap.* 2. *disp.* 11. Sanctarell. *de hæresi cap.* 11. *à princip.* vbi *num.* 20. refert hæreticorum fautores esse excommunicatos in Bulla Cœnæ, & quòd si in excommunicatione per annum permansetint, ipso iure fiunt infames, & inhabiles ad publica officia, & ad hoc citat text. *in præsenti.*

24 *Ipso iure sit infamis*] Notatur ad hoc, quòd hæretici eorúmque fautores sunt infames, vt per Peniam *in direct. Inquisit. part* 1. *comment.* 4. Grillan. *de hæreticis q* 3. *n.* 2. Azor. *institut. moral. part.* 1 *lib.* 8 *c.* 13. *quæst.* 8. *vers. septima*, Soar. *de Fide disp.* 21. *sect.* 5 *num.* 3. Sanctarell. *in tract. de hæresi c.* 25. *num.* 10. Quam quidem infamiam incurrunt eo ipso, quòd inciderunt in hæresim, interueniente tamen sententia declaratoria criminis, non verò necessariò requiritur condemnatoria, vt tenent Azor. *loco proximè citato*, & Sanch *in præcep. Decal. l.* 2. *c.* 26. *num.* 1. Farinac. *de hæresi quæst.* 189. *n.* 56. Sanctarel. *eod. tract. c.* 25 *n.* 10 *in medio.* Quamuis hæreticos esse ipso iure infames ante omnem iudicis sententiam teneant Rojas *sing.* 81. Penia *in direct. Inquisit. part.* 1. *comment.* 4. Peregr. *de iure fisci l.* 5. *tit.* 1. *n.* 1-2. *vers. notandum tamen*, Azeued. *l.* 3. *n.* 32. *tit.* 3 *lib.* 8 *nouæ recopil.* Soar. *d. sect.* 5. *num* 4.

25 *Nec ad publica officia.* &c.] Nam cùm hæretici infames sint, publica officia obire non possunt, vt per Socin. *hic num.* 34. Rojas *sing.* 36. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 43 *num.* 6. Farinac. *de hæresi quæst.* 189. *num.* 44. Ricciul. *de iure person. lib.* 5. *c.* 20 *num* 6. Sanctarell. *d.*
26 *c.* 25. *num.* 11. Et ideo non possunt creari defensores ciuitatum, *l. iubemus, C. de Episcop. audien.* nec vocari ad consilia text. *in præsenti, & authent. credentes, C. hoc tit.* referunt Ricciul. *d. c.* 26. *num.* 7. & Sanctarell. *d. n.* 11. *vers. hæretici.* Nec item possunt esse milites, vt constat ex *l. quicunque* §. *nullum, C. hoc tit.* & ex aliis adductis per Decian. *lib.* 6. *c.* 43 *n.* 4. & Sanctarell. *loco proximè citato.* Non possunt gradum doctoratus adipisci, aut aduocationis munere fungi, vt habetur *in præsenti, in dict. authentica credentes*, vt ex aliis docent Ricciul. *d. c.* 20. *n.* 11. & 13. Sanctarell. *d. n.* 11. *vers. nec possunt.*

27 *Nec ad testimonium admittatur.*] Notatur ad hoc, quod hæretici, eorúmque fautores, defensores, receptatores, & credentes repelluntur à testimonio ferendo, vt per Menoch. *cons.* 149. *num.* 28. Rebuff. *de reprobat. testium. num.* 226. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 56. *num.* 206. Sanctarel. *de hæresi cap.* 25. *num.* 11. *prope finem.*

28 *Sit etiam intestabilis*] Notatur ad hoc, quòd hæreticus testari non potest, vt per Burſat. *consil.* 280. *num.* 1. Rojas *sing* 61. *n.* 2. Spin *in speculo testamentorum glos.* 12 *rub. num.* 42. Greg. *l.* 7. *verbo Catholicos tit.* 7. *part.* 6. & *l.* 2. *verbo de sus hijos. tit.* 26 *partit.* 7. Simanch. *de Catholicis tit.* 9. *à num* 3, Penia *in direct. Inquisit. part.* 2. *comment.* 9. Sanch. *in præcept. Decal l.* 2 *c.* 24. *num.* 1. *cum seqq.* Anton. Ricciul. *de iure personarum c* 28. *à princip.* Farinac. *de hæresi, quæst* 9. *num.* 89. Sanctarel. *eodem tract. cap.* 15. *num.* 1. & speciale est in excommunicato propter hæresim; cùm quilibet alius habeat vtramque testamenti factionem, ex Mench. *Illustrium c.* 102. *num.* 5.

29 Amplia suprà proximè adductam conclusionem, vt procedat etiamsi hæreticus testetur ad pias causas, nihilominus enim testamentum, & quælibet alia dispositio est nulla, Carrer. *de hæreticis, num.* 151. Locat. *in iudiciali Inquisit. verbo pœna num.* 9. *vers. decimo septimo*, Farinac. *d. quæst.* 9. *num.* 92. Ricciul. *d cap.* 28. *num.* 5. Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 1. *vers. nec potest.* Secundò amplia, vt procedat, siue testatur testamento, siue
30 codicillis, siue quolibet alio genere voluntatis, Rojas *sing.* 185. *num.* 6. Ricciul. *d. cap.* 28. *n.* 4. Tertiò amplia, vt neque possit testari inter liberos Orthodoxos, *glos. verbo ipso iure, vers. sic puto in cap. cùm secundùm leges, de hæreticis lib.* 6. Simanch. *de catholicis tit.* 9. *n.* 4. Sanctarel. *d. num.* 1. *vers. nec potest, in fine.* Quartò amplia, vt procedat siue testamentum sit conditum post, siue ante sententiam declaratoriam criminis, quia ad istum effectum ea sequuta retrotrahitur ad diem patrati criminis, & testamentum habetur perinde, ac si fuisset conditum post sententiam, ita Penia *in dir. Inquisit. part.* 3. *comment.* 165. *vers. rursus*, Peregr. *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 172. *vers. notandum tamen.* Ricciul. *d. cap.* 28. *num.* 9. quicquid contrarium, videlicet, quòd ante declaratoriam sustineatur, sed ea sequutæ reuocetur, teneant Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *c.* 40. *n.* 20. Tello *l.* 4. *Tauri num.* 34. Vasq. 1. 2. *quæst.* 96. *artic.* 3. *disp.* 171. *cap.* 1. *num.* 11. Molin. *de institt. tract.* 2 *disp.* 95. *vers. sciendum est*, Sanch. *d cap.* 24. *num.* 3. Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 2.

Nec ad hæreditatis successionem accedat.] Notatur ad 31
hoc, quòd hæreticus cuiuscunque successionis est incapax, vt per Quemada *in quæst fiscal. q.* 18. Simanch. *de Catholicis, tit.* 9. *num.* 124. Menoch. *consil.* 186. *num.* 14. Decian. *in tract. crimin lib.* 5. *cap.* 44. *num.* 17. Rojas *sing.* 79. Vasq. 1. 2 *disp.* 169. *cap.* 3. *num.* 32. Azor *institut moral part.* 1. *lib* 5 *cap.* 8. *quæst.* 1. *& lib.* 8. *c.* 12. *quæst.* 8. Farin. *de hæresi quæst.* 179. *num.* 94. Quamuis hæreticum posse succedere, esséque capacem hæreditatis ante sententiam criminis declaratoriam teneant Lessius *de iustitia lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 5. *num.* 52. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. Sanctarel. *d. tract de hæresi c.* 15. *num.* 3. respondentes ad text. *in præsenti*, quòd scilicet procedat, quando credentes, fautores, &c. fuerunt declarati excommunicati, & per annum permanentes in excommunicatione noluerunt satisfacere, quæ quidem responsio licèt in terminis text. procedere videatur, prior tamen opinio sicut est receptior, ita & verior, quare ad aliquas eius ampliationes, & limitationes deueniendum.

Amplia primò, vt procedat, siue successio illi de- 32
feratur iure communi, siue iure militari, siue iure fidei commissi, institutionis, aut legati particularis, vt post multos à se relatos resoluit Ricciul. *d. l.* 5. *c.* 27. *num.* 3. & 4. Secundò amplia, vt procedat etiamsi successio deferatur per viam contractus inter viuos, Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 8. *quæst.* 1. *& lib.* 8. *cap.* 12. *quæst.* 8. Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 36. Ricciul. *d. cap.* 27. *num.* 5. Tertiò amplia, vt procedat etiamsi successio, aut relictum deferatur vigore maioratus, seu primogenituræ, vt per Meres *in tract. de maioratu part.* 1. *q.* 1. *num.* 59. *cum seqq.* quem referunt, & sequuntur Sanch. *sub d. num.* 32. *circa medium*, Ricciul. *d. c.* 27. *num.* 6.

Limita ne procedat in hæretico reconciliato, is 33
enim per reconciliationem nanciscitur vtramque testamenti factionem, quæ sibi suffragatur, vt in futurum possit testari, & hæres institui, vt per Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 40. Ricciul. *d c.* 27. *n.* 17. Secundò limita ne procedat in legato alimentorum, cuius hæreticus est capax, quamuis cæterorum relictorum sit incapax, vt per Bos. *tit. de publicat. bonorum, n.* 72. Borgnin. *tract. de vsufructu, num* 238. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæst.* 33. *num.* 7. 8. & 9. Sanch. *d. l. b.* 2. *cap.* 14. *num.* 41. Molin. *tract.* 2. *disp.* 154. *col.* 2. *vers. de iure Ciuili.* Sanctarell. *d. tract. de hæresi c.* 15 *n.* 7. Ricciul. *d. c.* 27. *n.* 19. quicquid contrarium velit Menoch. *cons.* 185. *n.* 8.

Eius sententia nullam obtineat firmitatem.] Notatur 34
ad hoc quòd hæretici non possunt esse iudices, & ab eis sententiæ latæ sunt nullæ ipso iure, vt per Ioan. Andr. *num.* 15. Hostiens. *num.* 19. Socin. *num.* 39. & alios in præsenti, Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 3. & *cap.* 51. *num.* 79. Ricciul. *d. lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 9. *vers.*

sicuti, Sanctarell. *d. tract. de hæresi cap. 25 num. 11. in medio.* Et processus coram iudice hæretico agitatus est nullus ipso iure, Marant. *de ordine iudic. part. 4. dist. 16.*
36 *num. 77.* Rojas *singul. 88. à num. 3.* Ricciul. & Sanctarell. *locis proximè citatis.* Et hinc notarunt aliqui sententiam latam ab excommunicato esse nullam, vt per Marant. *part. 6. princip. num. 99.* Vantium *de nullit. tit. de nullit. ex defectu iurisd. n. 137.*

37 *Si tabellio instrumenta*, &c.] Notatur ad hoc, quòd instrumenta per notarium hæreticum confecta nullius penitus momenti censentur, vt per Hostiens. *num 19.* Henric. *num. 10.* Abb. antiq. *num. 2.* Anch. *num. 5.* Ioan. Andr. *num. 15.* & Socin. *num. 39.* in præsenti, quos refert Sanctarell. *d. tract. de hæresi cap. 25. num. 11. ante finem.* quod est intelligendum de instrumentis factis à tabellionibus, postquam in hæresim lapsi sunt, vt notant Rojas *singul. 98. num. 2.* Scacc. *de indic. cap. 98. num. 19.* si verò ad Fidem redierint, poterunt officium notarij exercere, vt ex Riminald. iuniori *consil. 185.* aduertit Sanctarell. *loco proximè citato.*

38 *Vt ita quo maior est culpa*, &c.] Notatur ad hoc, quòd delicta nonnunquam dignitate augentur, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 20. num. 116. cum seq. & de pœnit. temper. causa 31. num. 17.*

39 *Tradere sepulturæ.*] Notatur ad hoc, quòd hæretici priuantur Ecclesiastica sepultura, vt per Zabar. *hic n. 6.* Ananiam *num. 10.* Butr. *num. 38.* Syluestr. *verbo sepultura num. 9.* Simanch. *de Catholicis tit. 18. num. 7.* Grillan. *de hæreticis quæst. 9. n. 2.* Rojas *sing. 181.* Castr. *de iusta hæreticorum punit. lib. 1. c. 18. vers. at cum nullus:* Spin. *in speculo testamen. glos. 1. principali n. 17.* Penia *in direct. Inquisit. part. 3. schol. 102. vers. sed alterum,* Azor. *instit. moral. part. 1. lib 8. cap. 13. quæst. 8. vers. sexta.* Sanctarell. *de hæresi cap. 28. num. 12.* vbi *in numeris seqq.* agit de excommunicatione text. *in cap. 2. hoc tit. lib. 6.*

§. Quia verò.

40 Probat hic §. sine superioris licentia nullum posse sibi officium prædicandi assumere, vt pluribus ad id auctoritatibus adductis probare nititur Ludou. Mi-
41 randa *in manuali Prælatorum tom. 1. quæst. 50. art. 1. conclus. 1.* Campanil. *in diuersor. iuris Canon. rubr. 12. cap. 14. num. 6. cum seqq.* vbi *num. 7.* refert idem esse in Episcopo volente prædicare in aliena diœcesi, proindéque teneri habere licentiam ab Episcopo illius diœcesis, præcipuè si contradiceret, quod etiam tenent Aloys. Ricciul. *in decis. curiæ Archiep. decis. 180. part. 2.* & Steph. Gratian. *discept. forens. c. 393 à num. 9.* vbi *num. 11.* dicit priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundum possint prædicare, iuxta illud *Matthæi 9. & Marc. vlt.* intelligendum, nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis illius loci, quasi potestas prædicandi sic intelligenda in proprio populo, non in alieno, Fusc. *de visit. l. 1. cap. 20. n. 21. in fine.* Nam in Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 4.* decisum est, vt nullus secularis, siue regularis etiam in Ecclesiis suorum Ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat, & ita virtute illius decreti poterit Episcopus interdicere Regulari ne prædicet, etiam non reddita causa, vt decisum attestatur Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. c. 8. n. 9.* quod quidem Conc. decretum de non prædicando contradicente Episcopo in Ecclesiis suorum Ordinum intelligendum est de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prædicari, non verò aliàs, ne contradicere videatur alij decreto eiusdem Concil. *sess. 5. de reformat. cap. 2.* vbi ita habetur, Regulares verò cuiuscumque ordinis nisi à suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum lic. ntia etiam in Ecclesia suorum Ordinum prædicare non possint, cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Ecclesiis verò, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum superiorum etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint, &c. Et ideo 42
censuit Sacra Congregatio Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes non teneri ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantùm à suis superioribus de moribus & scientia examinati & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea se personaliter coram Episcopo præsentare, ab eóque benedictionem petere, tametsi cum minimè obtinuerint, provt referunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 32. art. 5.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. n. 123.* Et licèt Pius V. cõstitutione sua incip. *Ad hoc nos Deus*, de ann. 1571. die verò 23. Septembr. Regularibus concesserit, vt irrequisito, & contradicente Episcopo prædicare possint, in multisque aliis Conc. Trident. decretis tam illa constitutione, quàm aliis cum ipsis Regulatibus dispensauerit, paritérque inter eos tam mendicantes, quàm non mendicantes eadem priuilegia, & declarationes communicauerit; illa tamen omnia per Greg. XIII. reuocata, & ad terminos iuris, & Concil. Trident. reducta fuerunt constitutione ipsius Gregor. incip. *In tanta rerum*, publicata Romæ Kalend. Martij anni 1572. qui quidem Gregor. licèt postmodùm priuilegia mendicantium confirmauerit cum clausula, *nullis contrariis etiam suis obstantibus*, in ipsis tamen confirmationis litteris apposita est alia clausula, *in quantum decretis Concil. Trident. non sunt contraria*, ita quòd nec posteriores reconfirmationes reuaIident. d. decreta Pij V. in quantum aduersantur Concil. Trident. quam clausulam etiam alij Pontifices in similibus suis confirmationibus semper apponi voluerunt vt ex ipsarum confirmationum tenore recognoscere licet.

Regulares autem, qui in Ecclesia sui Ordinis prædicare auderent, non obtenta licentia Episcopi, controuersum fuit à quo essent pœna plectendi, in quo dubio Sacra Congregatio ita respondit. Congregationi subsuit Regulares, qui absque licentia Episcopi prædicauerint in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, tametsi decreto Conc. *cap. 2. sess. 5.* contrafecerint, non posse tamen puniri ab Episcopo, sed tantùm à suis Superioribus regularibus, refert Quarant. *in summa Bullarij, verbo Priuilegia regularium.* 43

Excommunicationis vinculo innodentur.] Notatur 44
ad hoc, quòd Episcopus non potest excommunicare Regulares prædicantes sine licentia Ordinarij, vel Sedis Apostol. vt per Simanch. *de catholic. instit. tit. 49.* Penia *in direct. Inquisit. part. 2. cap. 13. com. 40.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verbo excommunicationis casus formalis, §. 5. dub. 4. pag. 139.* Cened. *practic. lib. 1. quæst. 26. num. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 130.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. cap. 20.*

§. Adiicimus.

Archiepiscopi per se, vel per alias idoneas personas semel in anno debent Parochiam visitare, in qua ex fama habitare hæreticos, & aliquos improbos viros, vel si expedit, totam viciniam compellant iurare vt si duos hæreticos sciuerint, vel conuenticula, vel vti, &

& moribus decedentes à communi vita, & moribus fidelium, eos Episcopo indicent, & Episcopus vocet ad se accusatos, qui nisi se purgauerint ab obiecto reatu, vel si post purgationem relabantur in pristinam perfidiam, puniantur canonicè; si verò obstinatè renuerint iurare, ex hoc ipso tanquam hæretici reputentur. Denique Episcopus si in purgando Episcopatu suo ab hæresi negligentes, vel remissus fuerit, cùm id certis indiciis apparuerit, ab Episcopatu deponi debet, & alter idoneus substitui, qui velit, & possit hæresi confundere. Colligunt Doctores *in principio tex.* citati.

45 Notatur hic §. ad hoc quòd in crimine hæresis proceditur per iniquisitionem, nulla præcedente infamia, aut diffamatione, vt per Duen. *reg.* 298. *vers. limita nonò*, Adret. *de religiosa disciplina tuenda lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 13. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 5. *quæst.* 7. *pag. mihi* 444. *concl.* 1. vbi etiam extendit ad crimen læsæ maiestatis, de quo etiam Menoch. *cons.* 100. *n.* 64. Nauar. *in rubr. de iudic. num.* 77. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 43. *num.* 8. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 9. *num.* 14. & 15.

46 *Tres, aut plures boni testimonij viros.*] Immo sufficiunt ad conuincendum hæreticum duo testes fide digni, & omni exceptione maiores, vt per Mascard. *de probat. conclus.* 855. Azeued. *l.* 1. *num.* 104. *cum seqq. tit.* 3. *lib.* 6. *nouæ recopil.* Spin. *in speculo testament. par.* 12. *rub. n.* 35. Zerola *in prax. Episcop par.* 1. *verbo hæretici* §. 20.

Cap. Sicut in vno XIV. *Greg. IX.*

1 LAicis cuiuscunque ordinis sint, est interdictum officium prædicandi, quia ordo Doctorum est præcipuus in Ecclesia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 81. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 648. remissiuè Ximen. *in concord. par.* 2.

2 Vide dicta ad cap. *cùm ex iniuncto* 12. *num.* 3. & 4. *sup. hoc tit.* & ad cap. *responso* 43. *num.* 2. *de sentent. excommun.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici omnes, qui sunt excommunicati, & damnati ab Ecclesia, brachio seculari tradi, & si sunt clerici, priùs degradari debent.*

2 *Verbum*, excommunicamus, *latam sententiam significat.*

3 *Magistratus secularis quemcumque hæreticum sibi à iudicibus Fidei traditum debet vltimo supplicio afficere.*

4 *Hæretici ex generali consuetudine hodie comburi solent, postquam priùs strangulantur, nisi pertinaces sint, quia tunc viui comburendi sint.*

5 *Deprehensi in hæresi illi dicuntur, qui euidentia facti sunt hæretici.*

6 *Deprehensus in generali dicetur, qui in flagranti fuerit captus.*

7 *Carceris pœna perpetua quæ fuerit, & an sit antiquata, ostenditur.*

8 *Credentes hæreticorum hæretici sunt.*

Cap. Excommunicamus. *ij.* XV.

HÆretici omnes, qui sunt excommunicati, & damnati ab Ecclesia, brachio seculari tradi, & si sunt clerici, priùs degradari debent, vt *in cap. excommunicamus li* 1. *sup. eod.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 82. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 648. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2.

Excommunicationem, de qua *in hoc tex.* esse latæ 2
sententiæ asserit Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *n.* 25.

Animaduersione debita puniendi.] Quærit gloss. *hic* 3
verbo puniendi, qualiter isti hæretici puniri debent secundùm leges postquam per Ecclesiam sunt condemnati, & respondet vltimo supplicio puniri per iudices seculares cum certa distinctione, quam hodie non habere locum refert additio marginalis, aduertens, quòd magistratus secularis quemcunque hæreticum sibi à iudicibus fidei traditum debet vltimo supplicio afficere, quod etiam tenent Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 10. *num.* 10. Syluest. *verbo hæresis* 1. *num.* 14. Simanch. *de Catholicis tit.* 46. *num.* 42. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 2. *num.* 1. Petr. *Gregor. syntagmatum iuris lib.* 33. *cap.* 8. *num.* 20. Afflict. *in constitut. Regni tit. de hæreticis rubr.* 1. *num.* 36. Albert. *de agnoscendis hæreticis quæst.* 8. *& quæst.* 34. *num* 51. Castr. *de iusta hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 9. *lib.* 2. *c.* 12. Valent. 2. 2. *disp.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 3. Azor. *institut. moral. p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *quæst. vlt. vers. vltima pœna*, Menoch. *de arbitr. casu* 374. *num.* 1. Turrian. *de Fide disp.* 56. *dub.* 1. Soar. *eodem tract. disp.* 23. *sect.* 1. Sanctarel. *de hæresi cap.* 27. *num.* 3. Et ex 4
generali omnium consuetudine impij hæretici comburi solent, postquam priùs strangulantur, nisi pertinaces sint, quia tunc viui comburendi sunt, vt testantur Couar. *d. num.* 10. Gomez *d. num* 1. Castr. *d. lib.* 2. *cap.* 12. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *de delictis cap.* 2. *num.* 1. Clar. §. *hæresis num.* 8. Ioan. Rojas *sing.* 91. Simanch. *de Cathol. institut. cap.* 46. *ex num.* 41. *& in enchirid tit.* 67. *ex numer.* 1. Andr. Gam. *de officio, & potest. Legati de latere, lib.* 8. *ex num,* 85. Sebast. Medic. *in sum. omnium hæresum part.* 1. *quæst.* 13. Anton. Scap. *de iure non scripto lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 8. Flamin. Chartar. *de execut. sentent. capto bannito cap. fin. num.* 451. *& seq.* Hieron. Romanus *lib.* 1. *de Republica Christiana, cap.* 20. *vers. tiene o'e la santa inquisicion*, Perez *l.* 1. *in gloss. con animo pertinace, vers. vlterius etiam dubitatur, tit.* 1. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 21. *& l.* 3. *vers. est alia pœna tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 91 *& l.* 3. *vers. quæritur præterea, tit.* 4. *eod. lib.* 8. *pag.* 101. Spin. *in speculo testam. in gloss. rubr. p.* 12. *n.* 46. Menoch. *d. casu* 374. *n.* 2. Cened. ad Decretal. *collect.* 55. *num.* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5 *cap.* 42. *num.* 4. Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.* 5. *sect.* 16. optimè Sanctarel. *d. cap.* 27. *num.* 4.

§. Si quis.

Si qui prædictorum hæreticorum deprehensi vo- 5
lunt redire ad pœnitentiam, in perpetuo carcere sunt detrudendi. Item credentes erroribus hæreticorum iudicantur hæretici ab Ecclesia. Colligunt Doctores *n. princ. tex.* citati.

Deprehensi.] Illi dicuntur deprehensi in hæresi, qui 6
facti euidentia sunt hæretici, putà, quia publicè prædicant hæresim, vel legitima probatione, vel ex sua confessione, vt per Palat. *in cap. per vestras, de donat. inter virum, notab.* 3. §. 21. *n.* 17. & 18.

Deprehensus in generali dicetur qui in flagranti fuerit captus, vel si delictum fateatur, seu de eo sit legitimè conuictus, vel si crimen sit adeò notorium de facto, vt nullus sit inficiationi locus, de quo vide Alex. de Neno *consil.* 59. *num.* 10. *in fine*, Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum personali,* §. 7. *num.* 4.

In

7 *In perpetuum carcerem detrudantur.*] Olim qui perpetuò detrudebantur in carcerem, non solum verbasiter ab Altaris ministerio remouebantur, sed etiam actualiter degradabantur, vt per Albertin. *in c. quoniam, num. 55. de hæret. lib. 6.* Aldrete *de reliosa disciplina tuenda lib. 2 cap. 27 num. 15.* Hodie tamen id antiquatum est, vt præfati doctores obseruant. Pœna illa carceris perpetui grauissima reputatur, & capitali equalis habetur & propterea indicenda non est, nisi pro enormi, & graui delicto. Bernard. & Salzed. *in pract. c. 139.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 89.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 22 art. 4.*

8 *Credentes autem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd credentes hæreticorum hæretici sunt, Tolet. *lib. 1 cap. 19.* Simanch. *de Catholicis tit. 15. num. 2.* Soar. *tom. 5. de censur. disput. 11. sect. 2. num. 5.* Sanctarel. *de hæresi cap. 11. num. 30.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreti is adstricti liberantur ab omni obligatione,*
2 *Vasalli liberantur ab omni debito fidelitatis præstando, si ipsi domini manifestè in hæresim labantur.*
3 *Filij propter hæresim paternam liberantur à patria potestate.*
4 *Filius tenetur præstare alimenta patri hæretico.*
5 *Mancipia Christiana ob dominorum hæresim libertatem consequuntur, quamuis domini hæretici redeant ad fidem*
6 *Debitores sunt liberi à debito soluendo suo creditori hæretico.*
7 *Iurans se aliquid soluturum certa die & antequam dies aduenial, is in cuius fauorem est facta promissio, incidit in excommunicationem, an debeat illi fieri solutio, ostenditur.*

Cap. Absolutos. XVI. & fin.

1 Liberantur ab omni obligatione siue fidelitatis, siue homagij, siue iuramenti, &c. qui in manifestam hæresim lapsi tenebantur adstricti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Coll. & Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. *collect. 162.* Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 83* Alagona *in compendio iuris Canon pag. 648.* remissiue Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Perez *l. 3. ver. vnde quam citò aliquis, tit. 4. l. 8. Ordin. pag. 138.* Penia *in direct. Inquisit. par. 3. schol. 159. alias comment. 168.* Simanch. *de Cathol. instit. cap. 46. ex num. 73. & cap. 23. num. 11. & in enchirid. tit. 21. num. 9.* Ioseph. Stephan. *in tract. de potestate coactiua Romani Pont. cap. 12. num. 17.* Ioan. Rojas *sing. 212.* Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccles. priuil. 143. num. 25.* Conrad. Brun. *de hæret. lib. 4. cap 14.* Paul Layman *in Theologia morali lib. 2. tract. 1. cap. 16. num. 4. vers. sexto.* Gutier. *canonicar. lib. 1. cap. 1. à num. 18.* Cened. *ad Decretal collect. 162. n. 1.*

3 *Et totius ob equity.*] Ergo filij propter hæresim paternam liberantur à patria potestate, ac sui iuris fiunt, statim ante vllam sententiam criminis declaratoriam, de quo plures citat DD. Cened. *d. collect. 162. num. 2.* quibus adde Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 9. vers. ab hac reg. & disput. 229. in tertio modo liberationis à patria potestate,* Sayr. *in claui Regia lib. 3 cap. 9 num. 30. & lib. 9. cap. 7. num. 7.* Lessium *de iustit. lib. 2. c. 3. dub. 5. num. 23.* Azor. *instit. moral. par. 2 lib. 2. cap. 22. quæst. 6.* Rebel. *de oblgat. iust par. 1. lib. 1 quæst. 7. sect. 2 num. 23.* Sanch. *in præcepta Deca lib. 2 cap 24 à num 5.* Sanctarel. *de hæresi cap 37. num. 1.* Quòd autem filius teneatur
4 præstare alimenta patri hæretico, tenent Lata *in l. si quis à liberis, § etsi impubes, num. 10. ff. de liberis agnoscendis,* Surd. *de alimen. tit. 7. quæst. 14. n. 29. cum seqq.* Sanch. *d. c. 24. n. 7.* & plures alij quos refert, & sequitur Sanctarel. *d. tract. de hæresi cap. 37. num. 2.* quicquid in contrarium velint Bald. *in authen. bona damnatorum num. 4. C. de bonis damnatorum,* Tiraq. *de retract. li. 1. § 1. glos. 9 num. 72.* Palar. *in repetit rubr. de donat. inter virum § 64. num. 13.*

Sic etiam mancipia Christiana ob dominorum hæresim libertatem consequi, tenent Simanch. *de Catholicis tit. 61. n. 8.* Castr. *lib. 2. de iusta hæreticorum punit. c. 7.* Io. Rojas *sing. 76.* Dec. *in tr. crimin. lib 5. c. 44. n. 22.* Pennia *in direct. Inquisit. part. 3. quæst. 119. comment. 168.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 40.* Vasquez 1. 2. *disp. 169. cap. 2 num. 19 & disp. 172. cap. 3. num. 15.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 7. & lib. 5 cap. 7. quæst. 8.* Sanch. *d. cap. 24. n. 10. cum seqq.* Paul Comitol. *resp. moral. lib. 3. quæst. 43. ad finem* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 17. num. 6. vers. secundum.* Farinac. *de hæresi quæst. 197. num. 30.* Sanctarel. *eodem tract. c. 37. num. 4.* vbi cum Molin. Sanch. & Farinac. *citatis locis* ampliat dicta mancipia fieri ita libera vt quamuis hæretico redeunti ad Fidem bona restituantur liberalitate Principis, minimè propterea admittitur libertas à prædictis mancipiis, additque mancipia, quæ Christi Fidem non habent, ob hæresim domini non acquirere libertatem, sed cum aliis bonis delinquentis transire in fiscum

In glos. *Aliquo pacto.* ibi, *ergo si sub pœna,* &c.] Notatur ad hoc, quòd debitores sunt liberi à debito soluendo suo creditori hæretico, vt per Abb. *hic num. 1.* Ananiam *in princip.* Butr. *num. 3.* Socin. *in princip.* Zabarel. *num. 1.* refert, & sequitur Sanctarel. *d. hæresi cap. 37. num. 4.* vbi dicit hoc verum esse, quamuis debitor iurauerit se suo tempore soluturum, addens requiri tertiam declaratoriam antequam debitores liberentur ab obligatione soluendi debita creditoribus hæreticis, & citat Bursat. *cons. 14. num 18. cum seqq. lib. 1.* Azor. *d. part. 1. lib 8. c. 13. quæst. 2.* Sanch. *d. c. 24. num 8.* Quæ quidem liberatio debitorum ab obligatione soluendi debita creditoribus hæreticis, non propterea fit, vt debitores ea debita sibi acquirant, sed solum, vt non teneantur ea soluere creditoribus hæreticis, sed fisco, cui eorum actiones omnes competunt, vt sentire videntur Sanchez *d. cap. 24. numero 8.* Bec. *de Fide cap. 16. quæst. 2. numero 16.* Sanctarel. *d. cap. 37. num. 5.*

Vtrum autem, quando quis iurauit se aliquid soluturum certa die, & antequam dies aduenial is, in cuius fauorem est facta promissio, incidit in excommunicationem, debebat illi fieri solutio? tres sunt opiniones, vna est huius glos. asserentis non esse faciendam, quam etiam tenent Hostiens. *in cap. veritatis, de dolo, & contumacia,* vbi Butr. *num. 24.* Vgol. *de censur. tab. 2. c. 20. § 2. num. 3.* Bald. *in cap. intelleximus 4. num. 5. de iudic.* Altera sententia est Innoc. *in d. cap. veritatis,* asserentis in his terminis solutionem excommunicato esse faciendam excommunicatione non obstante, quam tuentur Syluest. *in summa verbo excommunicatio 5. quæst. 12.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 15. sect. 8. num. 5.* Bonac. *eod tract disp. 2. quæst. 2 punct. 6. § 2. num. 2 vers.* Tertia denique opinio habet pecunias *ex quo patet.* non esse soluendas excommunicato, sed deponendam apud ædem sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam ad effectum, vt excommunicato soluantur postquam beneficium absolutionis fuerit assecutus, ita glos. *verbo constricti, in cap. nos Sanctorum, 15. quæst. 6.* Felin. *hic in fine, & in cap. inter alia, num 4. de sent. excommunicat.* Abb. *in c. si verè num. 5. eod. tit. & in cap. veritatis*

veritatis num.39.de dolo, & contumacia, Anania *hic n.5.* & hanc opinionem veriorem, & receptiorem esse profitetur Anton. Ricciul.*de iure person.extra gremium Ecclesiæ existen. lib.4.cap.56.num.*12.ex ea ratione,quia quamuis promissio restringatur ad licita, *cap. quanto, & cap. quoniam, de iureiuran.* tamen iurisiurandi religio obligat nos ad obseruantiam saltem de facto eo modo, quo seruari potest citra peccatum, *cap. debitores de iureiuran.* per depositum autem inducitur obseruantia, saltem per æquipollens, nec requirit communicationem.

De Schismaticis, & Ordinatis ab eis

TIT. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hanc rub. scribentes.*
2 *Schismaticorum materia vbi tractetur, ostenditur.*
3 *Schisma Græca vox, quæ Latinè scissuram significat.*
4 *Schisma definitur vt sit diuisio per quam quis se ab vnitate Ecclesiæ separat.*
5 *Schisma in quo differat à crimine hæresis ostenditur.*
6 *Schisma datur quoties temere quis desinit summo Pont. obedire, secus si data legitima causa*
7 *Schismaticus quando hæreticus formaliter dicendus sit, ostenditur.*
8 *Schismatis ratio consistit in ea inobedientia quæ habet annexam rebellionem in Pontificem ex parte sui officij.*

1 SVPER hanc rub. scripserunt Zabarel, Ioan.And.Aretin. Anchar. Felin.Marin. Socin. Panorm. Butr. Petr. de Rauena *compendio iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.*181. Daniel.Venator. *in analysi methodica iuris Pontificy à pag.* 628. Goffred. & Hostiens.*in sum.huius tit.*Alexand.Cassan. & Anastas. Cermon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in exposit. titulorum iuris Canon.* Lancel. *in instit. ejusdem iuris,* Caniss. *in sum ejusdem iuris,*nouissimè Ioan.Honor.*l.b 5. summ.in decretal.* omnes *sub hoc tit.*

2 De materia tit. vide Simanch. *de catholicis institut. tit.*58. *& in enchiridion.tit.de schismat.* Bernard. & Salzed. *in pract.*115,Vgolin. *de irregul. cap.* 36. §.3. *& de censuris Papæ reseruatis part* 2.c.1 *vers. nec non schismaticos,* Petr. de Ledesma *in summa tom.* 2. *tract.*3. *cap.*12. *concl.*3. *cum seqq.* Decian. *in tract. crimin. lib* 5. *cap.*60.
3 *cum seqq.* Valent. *tom.*3. *disp.*3. *quæst.*15. Azor. *institut. moral. part.*1. *l.*8. *cap.*20. Sanch. *in præcept. Decal.l.*2. c.36.Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*17.*cap.*12. *num.*111. *cum seqq.* Anton.de Soula *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ cap.*2.*disp.*18.Anton.Ricciul.*de iure person. extra gremium Ecclesiæ existentium lib.* 9. Sanctarel. *in tract.de hæresi cap.*43. Paul. Laymann. *in sum.Theologiæ lib* 2. *tract.*3.*cap.*11.

4 Schisma Græca vox est, quæ latinè scissuram significat,*c. schisma* 27.*quæst.*1. Diffinitur autem à S.Thom. 2.2. *quæst.*39. *art.*1. vt sit diuisio per quam quis se ab vnitate Ecclesiæ separat in quantum Ecclesia est quoddam corpus mysticum ex vniuersis fidelibus, & Romano Pont. tanquam capite constans, sequuntur
5 & latè explicant Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *l.*2.*cap.*36.*num.*1.Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib.*9.*cap.*1 *ex num.*5 Differt autem schisma essentialiter à crimine hæresis, sicut & schismaticus ab hæretico, nam schisma in hac materia natura sua solùm importat separationem, seu diuisionem temere factam ab Ecclesiæ vnitate, secundùm quod non Fidei, sed charitati opponitur, quâ fideles tanquam membra Ecclesiæ inter se vnita reperiuntur respectu Pontificis, cui tanquam Ecclesiæ capiti tenentur obedire, *Extrauag. vnam sanctam,de maiorit.* Hostiens. *in summ.de schismat.* constat ex *c.loquitur,cap.alienus* 24.*quæst.*1. *cap.vnic. in princ hoc tit. l.*6. probauitque D.Hieron. *in epist.*1 *Pauli ad Timoth.c.*3. cuius auctoritas refertur à Gratiano *in cap. inter hæresim* 24. *quæst.*3. vnde fit vt omnis hæreticus à fortiori sit schismaticus, dum pertinaciter errans contra Fidem diuidit se ipsum ab Ecclesiæ vnitate, vt S.Thom. & cæteri Doctores agnoscunt.

Dixi schisma dari quoties temere quis desinit summo Pont. obedire, quia secus erit data legitima causa, 6
veluti si ignorantia facti detur circa obedientiam præstandam propter ambiguam de ipso & alio in simul factam electionem,provt contigit tempore Vrbani VI. tunc enim cum vtrique insimul obediendum non sit, quia Ecclesia non diuiditur, eadémque est, & semper fuit,vt ex Cantic. constat ibi, *vna est columba mea, perfecta mea,* &c. & ex Paulo ad Ephes.cap.4.*vnum corpus, vnus spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma,* habetur *in cap. hanc regulam* 1. *quæst.*1.*d. cap. loquitur* 24. *q.*1. vnum enim est ouile, & vnus Pastor, ex *Ioan. cap.*10. tantùm obediendum erit illi, qui verus Pontifex & Christi vicarius declaratus fuerit à Concilio generali, ad quod eo casu recurrendum est, ex text. celebri *in cap. si duo forte contra fas* 79. *dist.* vbi glos. singularis per Abb. *in cap. quia diligentia, num.*3. *de elect.& in cap. licet de vitanda, eod. tit.* Roias *de hæret. part.*2. *num.* 519. Nec schismaticus dicendus erit qui sub tali dubio Pontifici obedientiam denegauerit,arg. text.*in cap.factus* 7.*quæst.*1.glos.*verbo qui verò.in cap.*1. 24.*quæst.*1. singularis per Abb.*in d.cap. quia diligentiæ num.*2.tradunt Paul.Griland.*de hæred.quæst.*2.Ludouic. Garrer. *in simili tract. in* §. *Circa num.*57. Simanch.*de Cathol.instit.cap.*58.*n.*9.Clar.§ *fin. q.*77.*col. pen.*

Dixi hoc crimen de se, & natura sua importare hæ- 7
resim, quia secus erit si sub eadem separatione, seu diuisione ab vnitate Ecclesiæ inuoluatur aliquis error intellectus, veluti si talis putet se iustè facere, tunc enim hæreticus formaliter dicendus erit, arg. text.*in Clem.vnic* §.*sanè,de vsuris,* iuncta *Clem. ad nostram, de hæret.*tex.sic intelligendus *in cap.*1. *hoc tit.* vbi de hæresiarchis, & schismaticis insimul fit mentio, resoluit Simanch. *vbi sup.num.*4. *& in praxi hæreseos c.*5.

Dixi à capite separari, vt intelligamus rationem 8
schismatis non consistere in quacunque Papæ inobedientia (aliàs quandocunque transgrederetur præceptum Ecclesiæ incideret in schisma) sed in ea inobedientia, quæ habet annexam rebellionem in Pontificem non ex parte rei præceptæ, sed ex parte officij ipsius Pontificis, nempe quando quis recusat subesse Pontifici vti capiti Ecclesiæ, & sic ratione officij quo fungitur.Valent.2.2.*disp.*3. *quæst.*15.*puncto* 1. Vgolin. *de censur.Papæ reseruat. part.*2.*c.*1. *vers. nec non schismaticos* §.1.*num.*4. Azori.*instit. moral. part.*1.*lib.*8 *cap.*20. *quæs.*4.Sanch.*in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*2. *cap.*36 *sub num.*3.

SVMMARIVM.

1 *Ordinationes,beneficiorum collationes, & ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos factæ, sunt irritæ, & à dignitate & Ordine suspenduntur qui schisma tenere iurant.*

2 *Schismatici gesta nullius sunt momenti.*
3 *Sacramenta à schismatico administrata, an, & quando valida sint, ostenditur.*
4 *Episcopus schismaticus, excommunicatus, suspensus, vel degradatus confert Ordinis characterem, sed non eius exequutionem.*
5 *Schismatici non sunt irregulares.*
6 *Schismatici non sunt absolutè excommunicati in hoc text. sed solum in Bulla Cœnæ Domini.*
7 *Beneficiorum collationes, & dignitatum, ac vniones, & priuilegia facta à schismaticis nulla sunt.*
8 *Collatio facta à schismaticis non est irrita, sed irritanda.*
9 *Suspensi ab Ordinibus & dignitate sunt, qui sponte iuramentum præbent de tenendo schismate.*

Cap. Quod à prædecessore. I.

1 ORdinationes factæ à schismaticis, & ab ordinatis ab eis sunt irritæ, & qui acceperunt dignitates Ecclesiasticas, vel beneficia, carent impetratis. Alienationes factæ de rebus Ecclesiæ per schismaticos, vel laicos non valent, & res sine omni onere reuertuntur ad Ecclesias, & qui præsumit facere contra prædicta, est excommunicatus: & sponte iurantes de tenendo schismate, sunt suspensi à sacris Ordinibus, & dignitatibus. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 110. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 662. remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *cap. 2.* & refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 7 cap. 2.*

2 *Ordinationes ab Octauiano*, &c.] Notatur ad hoc, quòd gesta per Schismaticos regulariter nullius sunt momenti, veluti in casu, in quo actus est gestus extra formam Ecclesiæ, tunc enim esset omnino nullus, siue sit Sacramentum, quod vltra gratiam nullam executionem desiderat, siue Sacramentum, quòd vltra gratiam requirat executionem, quia quicquid geritur contra formam Ecclesiæ nullum est, ita glos. *hic verbo irritas*, & Abb. *sub num. 4.* Anania *num. 2.* & Socin. *n. 6.* Triumph. *de potest. Papæ quæst. 25. art. 3. in respons. ad 3.*

3 quos refert, & sequitur Ricciul. *de iure person. lib 9. cap. 3. num. 3.* vbi *num. 5.* declarat, vt procedat in schismatico existente extra communionem Ecclesiæ, & *num. 7.* etiam declarat, quòd quando Sacramentum administratur à schismatico secundùm formam Ecclesiæ, eo quia intendit facere, quod facit Ecclesia, tunc siquidem versamur in Sacramentis, quæ vltra gratiam, aliam executionem non expectant, provt sunt confectio Corporis Christi, Baptismus, & vnctio sacra, tunc tenet, quamuis recipientes ab eis peccent mortaliter, nisi in casibus à iure permissis. Si verò versemur in Sactamentis, quæ vltra gratiam, desiderant executionem, provt est sacramentum Ordinis, tunc respectu caracteris valet, quia cum illud sit impressum in anima etiam à schismaticis confertur, vt docet glosl. *in præsenti in d. verbo irritas*, & *ibi* Abb. Respectu autem executionis non confertur nisi Sacramentum fuerit receptum ex ignorantia probabili; hæc tamen ignorantia tandiu suffragatur quandiu durat probilitas. Postquam autem res erit patefacta, requiritur dispensatio. Hæc Anton. Ricciul. *loco proximè citato.* Quod autem quilibet Episcopus schismaticus

4 excommunicatus, suspensus, vel degradatus conferat Ordinis characterem, sed non eius executionem, per hunc text. tenent Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. n. 6.* Azor. *inst. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 7.*

Cum tex. *in præsenti* solas Ordinum collationes à schismaticis factas, irritas reddat quoad vsum Ordinum in recipientes scienter, & nullam irregularitatem imponat, nec in iure imposita reperiatur, dicendum est schismaticos non esse irregulares, provt expressè tenent Soar. *de censur. tom. 5. disp. 23. sect. 2. num. 7.* Sanctarel. *d. tract. de hæresi cap. 43. num. 13.* Sanch. *in præcep. Decalog. lib. 2. cap. 36. num. 20.* Sayr. *de censuris lib. 7. cap. 12 num. 16. vers. tertiò, iuncto vers. primus est de hæresi*, qui bene addit existente schismate notorio, hos fore irregulares irregularitate generali, quæ ex quouis crimine notorio, digno depositione oritur, quæ cessat ablata infamia per contrariam pœnitentiam. Licèt schismaticos irregularitatem incurrere minus benè defendant Clar. *in §. fin. quæst. 77. num. 17.* Penia *in direct. Inquisit. part. 2. quæst. 48. comment. 73. vers. cognitis dignum est*, Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 20. q. 1.*

5 Sic etiam nec huiusmodi schismatici videntur absolutè, & in vniuersum excommunicati *in hoc text.* vt aduertunt Soar. *d. disp. 23. sect. 3. num. 1 & à num. 4.* Nicol. Garcia *de benef. part. 11. c. 10. §. 1. num. 137.* sed solùm in Bulla Cœnæ Domini casu 1. excommunicantur absolutè vt per Azor. *d. c. 20. quæs. 5.* Sout. *d. tom. 5. disput. 21. sect. 2. à num. 12.* Petr. de Ledesma *summa part. 2. tract. 3. c. 12. concl. 20.* Acosta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ quæst. 64.* Anton. de Sousa *in select. de censuris Bullæ Cœnæ cap. 2. disput. 18.* Sanctarel. *d. cap. 43. num. 8.*

Seu beneficia per dictos schismaticos, &c.] Notatur ad hoc quòd collationes beneficiorum, & dignitatũ factæ à schismatico nullæ sunt, vt per Corras. *de benef. part. 3. cap. vlt. num. 19.* Nicol. Garcia *d. c. 10. num. 159.* Anton. Ricciul. *lib. 9. cap. 4. num. 4.* Sanctarel. *d. c. 43. num. 15.* Et pari ratione nullæ reputantur vniones, vt fuit resolutum *in Valentina vnionis 2. Iunij* 1606. coram Reuerendissimo D. Coccino Rotæ Decano. Sicut etiam nullum reputatur priuilegium, Seraph. *decis. 611.*

Careant.] Notatur ad hoc, quòd collatio facta à

6 schismaticis non est irrita, sed irritanda, vt per Soar. *d. disp. 23. sect. 3. num. 4.* quem refert, & sequitur Sanch. *d. cap. 36. num. 20.* sed verbum hoc latam sententiam continere tenet Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 8. n. 16.*

7 *Illos verò qui sponte*, &c.] Notatur ad hoc, quòd suspensi ab Ordinibus, & dignitate sunt, qui sponte iuramentum præbent de tenendo schismate, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 74. vers. est item.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus à schismatico ab officio est repellendus nisi probet secum dispensatum per habentem potestatem.*
2 *Dictio, incunctanter, omnem dilationem, & omne temporis spatium excludit.*
3 *Dispensandi facultatem habens promouendo inhabilem adhibita causæ cognitione præsumitur cum eo dispensare.*
4 *Schismatici etiam post peractam pœnitentiam inhabiles sunt ad Ecclesiast. beneficia obtinenda absque dispensatione.*

Cap. Fraternitati. II. & fin.

Innoc. III.

ORdinatus à schismatico est statim repellendus ab officio, nisi legitimè probet secum fuisse dispensatum ab habente auctoritatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr.

Andr Anania,Host. Butr.Anch. Panor,Felin,Mar.Socin.Viuian.*in rationali lib.5.iuris Pontif.pag.*110.Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*962. item ssiue Ximen. *in concord.p.*1.& 2.refertur ab Ant.August.*collect.*3.*Decret.lib.*5 *tit.*5.*cap vnic.*

2 *Incunctanter.*]Notatur ad hoc, quòd dictio hæc omnem dilationem, & omne temporis spatium excludit, ad pœnæ executionem latam sententiam continere censetur,vt per Sayr.*in claui Regia lib.*3 *c.*8.*n.*27.

3 In glos.*Dispensatum.* Notatur ad hoc, quòd habens dispensandi facultatem promouendo inhabilem adhibita causæ cognitione, præsumitur cum eo dispensare, vt per Menoch.*de præsumpt.lib.*2. *præsumpt.*20.*num*25. Masdard. *de probat.concl.*1239.*num.*16. Henriq.*in summa lib.*13.*de excommunicat.c.*13. *num.* 3. Azor. *institut. moral. part.*1.*l.*5.15.*quæst.vlt.* Fr. Emmanuel. *quæst. regul.tom.*2. *quæst.*46. *art.* 1. optimè Sanch. *de matrimon. lib.*8 *disp.*4.*num.*15.vbi *num.*17.dicit sibi magis placere opinionem asserentem censeri tunc etiam Principem inferiorem dispensare, quamuis causæ cognitionem non præmittat, latè & eleganter Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha post primam huius libri impressionem à me visus, *in comment.ad cap si quilibet* 16. *ex num.*5.*dist.*54.

4 In glos. *Potestatem.* ibi, *conuersus ad vnitatem Ecclesiæ*, &c. Schismatici igitur etiam post peractam pœnitentiam inhabiles sunt ad beneficia Ecclesiastica obtinenda absque dispensatione, de quo vide Rebuff. *in praxi tit. de modis amittendi beneficia num.* 29. Peñia *in direct. Inquisit. part* 2. *quæst.* 48. *comment.* 73. Vgolin *de irregul.cap.*36.§.3.*num.* 7. Soar.*tom.*4.*de censur.disp.* 43.*sect.*2.*num.*7.Azor.*d. part.*1.*l.*8.*cap.*20.*quæst.*8.Sanchez *in præcep.Decal. lib.*2 *c.*36. *n.*18.Sanctarel.*in tract. de hæresi cap.*43 *num.*12.Nicol.Garcia *de benef.part.*11. *cap.*10.§.1 *num.*161. vbi *à num.*163.tenet, quòd requiritur dispensatio Papæ, nisi delictum esset occultum schismatis,quia in eo poterit Episcopus dispensare virtute Trident.*sess.*24.*c.*5.*de reformat.*prout resoluit Sanchez *d.c.*36.*n.*18.vbi *num.*19.tenet pœnam illam priuationis ipso iure beneficiorum ante schisma adeptorum, tanquam fundamento destitutam non esse admittendam licèt contrarium tueantur Rebuff. *d. n.*29.& Flamin. *de resignat.lib.*3.*q.*1.*num.*36.

De Apostatis, & reiterantibus Baptisma.

Tit. IX.

SVPER hanc rubr.scripserunt Zab.Ioan. Andr. Anch. Batr. Panorm.Mar. Socin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici, fol.* 239. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum fol.* 181. Martin. Mesnart.*in epitome Decretal. fol.*181.Dan.Venator. *in analysi methodica iuris Pontif.a pag.*630. Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag.*in exposit. titulorum iuris Canon.* Zypæi.*in analytica posteremi iuris ecclesiastici enarrat.pag.* 391. omnes *sub hoc tit.*

De Apostatis à Fide, ac eorum pœnis vide Simanch.*de Catholicis, tit.* 7.*&* *in ench.tit.* 4. Bernard.& Salzed.*in pract.cap.*114 *in nouissima impressione*, Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico par.* 1. *l.* 2.*c.* 30. Castr. *de hæreticorum punit.lib.*1.*c.*7.*&* 23.Clar. *lib.*5.§. Barbos. Collect. Tom. III.

*fin quæst.*78.*num.*4. Affl.*in constit.Neapolit.lib.*1 *rubr.*3. *& seq.*direct.Inquisit *part.*2 *quæst.*49 vbi Peña *in comment.*74. Menoch. *de arbitr. casu* 421.*&* *casu* 546. Mascard.*de probat. conclus.* 112. Vgol. *de censur Bullæ Cœnæ lib.*2. *cap.* 1. *vers. & à Christiana Fide Apostatas & de hæreg.cap.*36.§.4. Decian.*in tract.crimin lib.*5.*cap.*70 *cum seqq.* Petrus de Ledesma *in summa part.* 2. *tractat.* 1. *cap.*7.Valent.*tom.*3.*disp.*1 *quæst.*12. Soar. *tom.* 5 *de censur. disput.*43.*sect.*1. *num.*1 *&* 2.Surd. *de aliment tit.* 8. *priuil.* 68. Perez *ad tit.*4. *vers. quæritur* 19.*lib.* 8. *Ordin. part.*135.Turrian. *de Fide disput.*57. *dubit.at* 1. Cardos. *in praxi iudicum, & aduocaturum. verbo apostasia*, Card. Tusch.*tom.*1.*lit A. conclus.*424.*&* *seqq.* Azor. *institut. moral part.*1 *lib.*8.*cap.*21. Farinac. *fragmen. crimin. parte* 1.*lit.A.numero* 235.Sanch.*in præcepta Decalog.lib.*2. *cap.* 7.Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 17. *tractat.* 1 *c.*5.*à n.* 72. Anton. Ricciul. *de iure person.extra gremium Ecclesiæ existentium l.*6. *de apostatis Fidei*, Sanctarel.*in tract.de hæresi c.*2.

De Apostatis à religione, vide Bonacos. *commun. crimin. part.* 2.*verbo apostata fol.*4.*&* 5.Azor *d part.* 1. *lib.*12.*c.*16. Prosper de August. *in addit.ad Steph.Quarantam verbo apostata*, Fr. Emmanuel.*quæst.regul.tom.*1. *quæst.*30. Aldret.*de religiosa disciplina tuenda l.*2. *c.*18. Ludouic. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæst.* 41. Anton.Ricciul.*d.tract.de iure pers.l.*8. *de apostatis à statu Religionis regularis*, Sanch *in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*6 *c.*8.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Clericus,vt priuilegio fori priuetur eo quod se enormitatibus immiscuit, requiritur quòd incedat sine habitu, & tonsura.*
3 *Clericus, vt dicatur se in enormitatibus immiscuisse ad hoc vt priuetur priuilegio fori, & beneficio, non sufficit vnum delictum, sed plura requiruntur.*
4 *Comprehensus in enormitatibus quando quis dicatur ostenditur.*
5 *Apostasiæ triplex species*
6 *Apostata dicitur, idest, tetro stans.*

Cap. Præterea I. *Alex. III.*

CLerici, qui relicto ordine clericali, & habitu suo tanquam laici conuersantur in Apostasia, si in crimine comprehensi teneantur per censuram Ecclesiasticam non liberantur. Colligunt ex Ordinar.Abb. antiq. Innoc.Collect.Zabar. Ioan.Andr.Anania, Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar.Socin.Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pontif. pag.*112.Alagona *in compend.iuris Canon pag.*664. remissiuè Ximen. *in concord. p.*2.refertur ab Ant.Aug.*collect.*1.*Decretal. lib.*5.*tit.*8.*c.*2.& est post Concil. Latera. *p.*26.*c.*16. 1

Relicto Ordine clericali, & habitu.] Ergo clericus, vt priuilegio fori priuetur, eo quòd se enormitatibus immiscuit requiritur quòd incedat sine habitu, & tonsura, vt per hunc text.tenent Bos.*sub tit.de foro competenti n* 154.Clar.*in §. fin.q.*36.*vers cæterum*,Roland.*cons.*4. *n.*12.*vol* 1. Farin.*in praxi crimin. p.*1.*q.*8.*num.*56.Diana *resol.moral p.*1.*tract.*2.*resol.*23. 2

Si in criminibus. Ergo ad priuandum clericum priuilegio fori & beneficio, ad hoc, vt dicatur se in enormitatibus immiscuisse, non sufficit vnum delictum, sed plura requiruntur,Con.*in pract.c.*32 *n.*2.*vers tertiò*,Capyc. *decis.* 61.*n.*1.Roland. *d. cons.* 4.*num* 32.Alex. de Neuo. *cons.*59 *n.*20.*&* 21.Cabal. *resolut.crim.casu* 60.*n.*17. me citato Diana *d.resol.*23. 3

4 *Comprehensi.*] Requiritur etiam ad priuandum clericum priuilegio fori, quòd in enormitatibus comprehendatur, Cæpol.*cons.*11.*num.*34. Alexand.de Neuo *d.cons.*59.*in fine* Roland. *d.cons.*4.*num.*32. comprehensus autem dicetur, si in flagranti fuerit captus, *l. palam.*§. *quæ in adulterio ff.de ritu nupt. cap.si quis Duconus*, vbi glos. *verbo deprehensi* 50. *distinct.* vel si ipse antequam opponat de priuilegio clericali delictum fateatur, de eo sit legitimè conuictus, vel si crimen sit adeo notorium de facto,vt nullus sit inficiationi locus, vt per Alex.de Neuo *d.cons.*59.*num.*10.*in fine* Bellet.*disquisit.clericalium par.*2.*tit.de fauore Clericorum personali* §.7.*num.*4.

Verùm autem clericus huiusmodi, qui se miscuit enormitatibus, amittat priuilegium fori absque alia monitione, itaut sine metu censuratum possit illum iudex laicus punire? quæstio est dubia, in qua auctoritate huius text. & *cap.ex parte*, *de priuileg.* & *cap perpendimus*, *de sent.excomm.* affirmatiuam partem tuentur Sylues. *in summ. verbo excommunicatio* 6.*num.*7. Clar *in practic.lib.*5.*quæst.*36. *num.*23. Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.*1 *lib.*2.*c.*20. *num.*151. Scacc. *de iudic.tom.*1. *c.*11.*num.*79. Bobadil. *in sua politica lib.*2.*c.*18.*num.*95. Farin. *in praxi crimin.quæst.*8 *num.*54. Molin. *de iustit. tom.*4.*tract.*3.*disp.*49.*num.*21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*19.*c.vlt. sect.*1.*num.*70. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut* 172.*num.*29.

Negatiuam verò partem sequuntur magis communiter Doctores, eamque expressè tenent Tabien. *verbo excommunicatio* 5.*num.*25. Triuis.*lib.*2.*decis.*45. *num.*17. Albert.*in cap.quamquam. de hæret.quæst.*14.*n.*11. Megal.*in* 3.*p.lib.*3.*c.*11.*n.*30.31.& 32. Franc. à Ponte *cons.*24.*n.* 4. Paul. Comitol. *resp.moral.lib.*1.*quæst.*96.*n.*3. Ioan.de la Cruz *in direct. conscient. p.*2. *de sacram. Ordin.dub.*8. *concl.*4. Filliuc.*tom* 1.*tr.*16. *c* 11.*n.*314. Bonacin.*de legibus disp.*10. *quæst.* 2. *puncto* 1.§.1.*n.*4. Anguian *in simili tract.lib.*1.*controu n.*19.21.& 24. Ambrosius *de immun. Eccles.c* 17.*n* 16. Fachin. *controu.lib.*9.*c.*28. qua tetenta sententia non obstabunt iura supradicta, quia respondetur prout *ibid.* dixi.

5 In glos. *Apostasiam* ibi, *est autem triplex*, &c. De hac triplici apostasiæ specie latè Ant. Ricc.*in tract. de iure person. extra gremium Ecclesiæ existentium. lib.*6.7. & 8.

6 In ead.glos.ibi,& *dicitur apostata. ideſt retro stans.* Ita Nauar.*cons.*15.*n.*10.*sub tit.de regul.in antiquis*, Fr.Emm. *quæst.regul.tom.*1.*q.*30.*art.*1.

SVMMARIVM.

1 *Acolytus si occultè rebaptizanti præbuit ministerium, promoueri potest, secus si publicè, nisi cum eo Religionem intrante dispensetur.*
2 *Rebaptizans cum peccato mortali & rebaptizatus irregularitatem contrahunt, quod intellige vt ibi.*
3 *Ob ætatem teneram,& florescentem mitius quis punitur.*
4 *Mitius punitur qui deliquit, vt consuleret consanguineo.*
5 *Rebaptizanti publicè ministrans irregularitatem incurrit.*
6 *Papa solus dispensat in irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptismi publica.*
7 *Episcopus dispensare potest in irregularitate proueniente ex rebaptizatione occulta.*
8 *Irregularis efficitur, qui baptizanti ministrat Acolyti, Diaconi vel Subdiaconi officio fungens.*
9 *Compatres scienter rebaptizationis participes, an aliquam irregularitatem incurrant, ostenditur.*
10 *Delictum facilius expiatur ex quadam pietate commissum, quam vbi impietas præstat causam delicto.*
11 *Irregularitas illa, quæ est ex proprio delicto suscepa per professionem non tollitur.*

Cap. Ex litterarum. II.

AColytus in minori ætate quando administrauit sacerdoti rebaptizanti, si peccatum est occultum potest promoueri ad superiores Ordines, vt agat pœnitentiam, secus si peccatum est publicum, nisi fiat Religiosus, & in fauorem Religionis cum eo dispensetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *Stor. Pontif. pag.*112. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*664.*n.* missiuè Ximen.*in concord.p.*1.&2. refertur ab Ant. Aug. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*8.*c.*3.& est post Concil. Later. *part.* 26.*c.*1.

Collige ex text. ex culpabili iteratione Baptismi publica, vel etiam occulta contrahi irregularitatem, & consequenter tam rebaptizantem cum peccato mortali quàm rebaptizatum fieri irregularem, de quo vide Maiol.*de irregul.lib.*3.*c.* 14. Victoriam *in summa,tit de baptismo, n.*31.& 36. Couar. *in Clemen.si furiosus inuisitio p.*1.*n.*8. Bernard & Salzed. *in pract c.*15. Humad.*in gloss.*3.*tit.*4.*part.*2. Viuald. *in candelabro aureo tit. de baptismo à n.*45. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*30. *n.*173.& *seq.* Nug.*p.*3.*q.*66.*art.*9.*concl.*4. Cened.*ad Decretum collect.*63 *n.*4. Zerol.*in praxi Episc.p.*1 *verbo irregularitas* §.11. optime Ægid.*de Sacram.& censur.tom.*2. *disp.*18.*dub.*5.*à n.*34. Bonac.*de censur.disp.*7.*q.*3 *punct.*3. *n.*1. Sanctarel.*de hæresi c.* 45. *n.*8. Intellige si rebaptizet cum intentione rebaptizandi, nam absque eanon incurret irregularitatem, vt ex Henriq. Vgol. Auil. & Soar. colligit Bonac.*d.punct.*3.*n.*7. vbi.*n.*4. limitat in rebaptizante sub conditione, quamuis temere, & non præmissa inquisitione, de quo etiam Paul. Layman. *in Theologo moral.lib.*1.*tract* 5 *p.*5 *c.*2.*n.*1.*vers.quarto.*

Minor ætas. [Notatur ad hoc, quòd ob ætatem teneram, & florescentem mitius quis punitur, vt per Tiraq. *de pœnis temperandis causa* 7 *à n.*1.

Et intentio fraternæ salutis.] Notatur ad hoc, quòd mitiùs punitur qui deliquit, vt consuleret consanguineo, vt per Tiraq.*d.tract.de pœnis temperandis c.*2.*n.*5. *cum seq.*

Si publicum est quod proponitur.] Notatur ad hoc, quòd vt ministrans rebaptizanti irregularitatem incurrat, debet esse crimen publicum, vt per Soar. *tom.*3.*disp.*31. *sect.*6.*dub* 3. Ægid.*d.disp.*18. *dubitat.*3.*n.*36. Paul. Layman.*d.c.*2.*n.*1.*vers. sunt verò*

Nisi ad religionem, &c.] In irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptismi publicæ, solus Papa dispensare potest, qui vix rebaptizantes dispensat, vt religionem ingrediantur, prout attestantur Tabien.*in summa verbo dispensatio.n.*13 *vers.*14.& Salzed.ad Bernard. *d.c.*15.*lit.B.vers.* & *non solum*, *in fine.* In rebaptizatione verò occulta potest Episcopus dispensare, quis potest dispensare in irregularitate prouenient ex delicto occulto virtute Concil. Trid. *sess.*24 *de reformat.c.*6. vt tenent Ægid.*d.disp.*5.*n* 36. & ex Tolet. Sayt. & aliis Bonac.*d.punct.*3 *n.* 9. vbi *n.* 10. tenet eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate, quæ incurritur, quando quis alium publicè baptizat, sed nesciturvtrum qui baptizatur, fuerit antea baptizatus.

In glos. *Acolytus.* ibi, *supple*, *qui ministrauit sum* præstitit rei nefandæ. Ergo irregulares efficiuntur, qui rebaptizanti ministrant Acoliti, Diaconi, vel Subdiaconi officio fungentes, vt tenent Salzed.ad Bernard.*loco proximè citato.* Ægid. *d. dubit.* 5. *num.* 35. Pari etiam ratione idem dicendum videbatur de compatribus, scienti

scientibus,sunt equidem isti rebaptizationis participes, vt tenent expresse Matol.*de irregul.l.*3 c.14 *n.*6.Ægid. *d.num.*34. Salzed.*loco proximè citato.* Quamuis in rigore disputationis contrarium esset resoluendum cum text. *in præsenti* loquatur tantùm de Acolyto, & consequenter non videatur extendendum nisi ad eos, qui inseruiunt reiterationi Baptismi ex officio,vt optimè aduertit Bonac.*d. punct.*3 *n.*1.*in fine.*

10 In glos. *Intentio.* Notatur ad hoc, quòd facilius expiatur delictum ex quadam pietate commissum , quam vbi impietas præstat causam delicto,vt per Tiraq.*de pœnis temper.causa* 24.*n.*2.

11 In glos. *Religionis.* Notatur ad hoc , quod per professionem non tollitur ea irregularitas , quæ est ex proprio delicto susceptа,sed quæ ex alieno peccato contrahitur,vt per Couar.*in Clement si furiosus part.*1.§.2 *n.*6. Xuar.*allegat.*15.*num* 3. Flamin.*de resignat lib.*5.*quæst.*3. *num.*195. Azor *institut.moral.part.*1 *lib.*12 *c.*5.*quæst.*12. *& part* 2.*lib.*6.*cap.*4.*colum.*672. Paul Comitol. *respons. moral.lib.*1.*quæst.*106.*num.*8.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de Apostasia deficiente probatione compellitur ad se purgandum & n.*2.

3 *Clericus in Sacris constitutis recessus ad seculum est interdictus.*

4 *Clericus, qui habitum, & tonsuram aliquo tempore dimissum reassumpserit,non perdit fori priuilegium.*

Cap. Tuæ fraternitati III.

Innocent. III.

1 CLerici infamati de Apostasia, id est, qui habitum dimiserunt, non sunt relinquendi in habitu sæculari, sed censuris cogendi, vt deficiente probatione canonicè se purgent. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anch Panorm.Mar. Socin. Viuian. *in ration l.b.*5 *iuris Pontif. pag.* 113. Alagona *in compendio iuris Canon.pag.* 664.remissiuè Ximen.*in concord.p.*2.refertur ab Anton. Aug. *collect.*1.*Decretal.lib.*5 *tit.*6.*c.vnic.*

2 Hanc eandem concl.ex hoc tex.desumit Bernard. *in pract.c* 114. *prope finem in nouissima impress*

3 *Non sunt in seculari habitu tolerandi.*] Quia clericis in Sacris constitutis recessus ad sæculum est interdictus,*c.*1. §. *sed si in Subdiaconatu, & cap. sanè, de clericis coniugatis* , cum similibus citatis per Anton.Rocciul. *de iure person.lib.*7.*c.*6.*n.*20.

4 In glos. *Habitum.* Immo potiùs clericus , qui habitum & tonsuram aliquo tempore dimissum reassumpserit ; non perdit fori priuilegium , vt per Capram *cons.*97.*n.*33 *cum seqq.* Alex.de Neuo *cons*62.*n.*7.etiam quòd tempore commissi delicti non gesserit habitum, modò post delictum illum reassumpserit , Couar. *pract.c.*31.*num.* 7.*vers.*5. dummodo etiam reassumptio habitus non fuerit in fraudem. Clar.*in* §. *fi. q.*36. *vers. sed hic quæro* ; dummodo etiam non fuerit vnica omissio habitus ; quia ad priuandum clericum priuilegio clericatus, necessaria est tanta perseuerantia, vt publicè existimetur laicus ; vel quòd contrarius animus in eo discernatur ; vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst* 8.*num.*58.

In glos. *Tolerandi*, vlt. ibi *de aliis inferioribus Ordinibus constitutis intelligi non possit , quia possunt integrum renuntiare Ordini clericali.* Intellige dimittendo habitum, & Tonsuram, vel exercendo negotia sæcularia, & ita potest renunciare facto, non tamen verbo, vt tenent Ioan. Andr.& Anan. *num.*13 *in præsenti.*Cepol. *cons.*11. *num.*16.Farin *in praxi crimin. p.*1.*quæst.*8.*num.*14.Illust. D.mens Rodericus à Cunha *in comment. ad c. non oportet.*3 *num.*1.*diff.*42. Vide quæ dixi ad *c. si diligenti, ampl.* 2.*de foro compet.*

SVMMARIVM.

1 *Baptizati alterius sectæ, vel fidei,ritus dimittere compelluntur.*

2 *Apostata dicitur, qui omnino deficiens à Fide Christiana sacrilegis se cœtibus aggregat.*

Cap. Quidam. IV.

BAptizati voluntariè, si deinde ad priores ritus & superstitiones reuertuntur, sunt per Prælatos coërcendi. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect. Zabarel.Ioan. Andr. Anania,Host. Butr. Anch.Panorm. Mar.Socin.Viuian.*in rationali lib.*5.*iuris Pontif. p.*113. Alagona *compend.iuris Canon.pag.*664.remissiue Ximen. *in concord.p.*2.desumitur ex Concil.generali Lateranen. sub Innoc.III.*c.*7. 1

Cum prioris ritus reliquias retinentes.&c.] Dicitur ergo apostata , qui omnino deficiens à Fde Christiana sacrilegis se cœtibus aggregat,veluti transiens de Christianismo ad Iudaismum, siue Paganismum, vt *in l.*1 & 2.*C. hoc tit.* & per Innoc. *in c.*1. *supra hoc tit. n* 1. Butr. *num.*4.*vers.quidam est.*Henric.*num.*2.Socin.*n.*3.*ad finem vers.tertio.* Decian. *tract crimin.lib.*5.*c.*71.*n.*4.Menoch. *de arbitr.casu* 546.*num.*63. Farinac.*de hæresi quæst.*183. §.2.*n.*13.Sanch. *in præcept.Decal. l.*2.*c.*7.*n.*16.Azor.*institut.moral. part.*1.*lib.*5.*c.*21.*q.*Anton.Ricciul *de iure person lib.*6.*c.*2.*num.*1.vbi *num.*6.cum multis aliis, quos ibi citat , resoluit apostatam dici non posse illum , qui ab improba facta in aliam reprobatam se transtulerit, veluti à Iudaismo ad Paganismum. 2

SVMMARIVM.

1 *Apostata incarcerari & affligi possunt vt habitum reassumat.*

2 *Clericus quando induci non potest ad reassumendum habitum malè dimissum, quid faciendum,ostenditur.*

Cap. Anobis. V. *Honor. III.*

APostatæ,qui dimisso habitu detinentur in carcere, & nec minis, nec blanditiis adduci possunt, vt habitum reassumant,possunt,si videbitur,sub graui custodia reseruari, itaut miseram vitam ducant. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabarell.Ioan. Andr. Anania,Host.Butr.Anch.Panorm. Mar. Socin.Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pont.p.*113. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*664.remissiuè Ximen.*in concord.part.*2. 1

Collige ex text.clericum, quando induci non potest ad reassumendum malè dimissum habitum, posse incarcerari sub graui custodia, ita quòd solùm sibi vita misera reseruetur, donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscat, vt per Bernard.*in pract cap.*114.*in fine, in nouissima impress* Nam si speraretur correctio,& impeditio malorum, si coë ceatur ; vel detineatur apostata , tenetur Prælatus & corrigere, & cogere ad redeundum , vt per Fr.Emman.*quæst.regul.tom.*1.*quæst.*30 *art.*1. 2

SVMMARIVM.

1 *Monachus in apostasia ordinatus non potest sine Papæ dispensatione in suscepto Ordine ministrare, & n. 2.*
3 *Ordinatus in apostasia à religione cum sit excommunicatus fit irregularis.*
4 *Electi ab ordine si sint Subdiaconi, aut aliquo Ordine insigniti, nisi aliud obstet, possunt ad alios sacros Ordines promoueri.*
5 *Apostata à religione quis dicatur, ostenditur.*

CAP. Consultationi. VI. & fin.

1 MOnachus in apostasia ordinatus, licèt deinde fuerit Abbati reconciliatus, & pœnientiam fecerit, tamen non poterit ministrare in illo Ordine susceptо sine dispensatione summi Pont. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 113. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 664. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Decian. *in tract. criminal. lib. 5. cap.* 73. *numero* 18. Soar. *tom.* 5. *de censur. disput.* 31. *sect.* 3. Sayr. *eodem tract lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 16. Alderet. *de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.*
3 18. *num.* 18. Ordinatus enim in apostasia à religione, cùm sit excommunicatus, fit irregularis, vt docet Henriq. *in summa lib.* 13. *cap.* 39. §. 1. *prope finem, & cap.* 40. §. Electi verò ab ordine, si sint Subdiaconi, aut aliquo
4 Ordine insigniti, nisi aliud obstet, possunt ad alios sacros ordines promoueri, vt per Nauar. *consil.* 3. *sub tit. de regular.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 30. *artic.* 24. quos refert, & sequitur Ludou. Mirand. *in manuali Prælatorum tom.* 1. *quæst.* 51. *art.* 3.

5 Apostata, in rigore loquendo, censendus est ille, qui recedit à monasterio, & religiones inconsulto Prælato, & sine habitu habens voluntatem firmatam in malum, & animum atque intentionem non redeundi ad religionem amplius, vt videntur tenere Calderin. *consil.* 10. *sub hoc tit.* Nauar. *consil.* 10. *num.* 6. *sub eod.* Clar. *in* § *fin. quæst.* 78. *vers. apostata punitur*, Ludou. Mirand. *d. tom.* 1. *quæst.* 51. *art.* 1. *concl.* 1. & secundùm Achil. *decis.* 2. *sub hoc tit.* olim Rota *sub die* 11. *February* 1555. coram Oradino censuit, vt dicatur contracta apostasia vera, & propria, quæ inferat inhabilitatem, requiri recessum sine licentia, & dimissione habitus cum animo illum amplius non reassumendi, adeò vt si appareret habitum esse dimissum voluntate illum reassumendi, non censeretur contracta apostasia, quæ infert inhabilitatem, sed tantùm illa, quæ infert excommunicationem; quare hæc opinio in apostasia vera, & propria indubitabilis est, illa verò, quæ tenet sufficere solum recessum è religione, etiam si habitus deferatur, quam tuentur Decian. *in tract. criminal. lib. 5. cap.* 73. *num.* 21. & 25. Mascard. *de probat. conclus.* 12. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 546. *num.* 36. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæst.* 6. & alij plures ab ipsis citati, procedit in apostasia minus propria, & per quem sola excommunicatio contrahitur.

De his, qui filios occiderunt.

TIT. XII.

SVPER hanc rub. scripserunt Zabar. Ioan. And. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Mart. Mesnart. *in epit. Decret fol.* 181. *vers.* Dam. Venat. *in analysi methodica iuris Pont. p.* 631. Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germ. *in paratit. l. ad quinque lib. Decr. sub hoc tit.* Bar h. Carthag. *in expos. tit. iuris Canon. sub eod. tit.*

De materia tituli vide scribentes per text. *ibi in l. vers. sed si mater ff. ad legem Pompeiam de parricid. & in l.* 1. *in princip. C. eod.* Vela *de delict. c.* 27. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *c.* 3. *num.* 3. *in princip.* Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 8. Solorz. *de parricid. lib.* 2. *cap.* 10. Farin. *in praxi crim. quæst.* 120. *n.* 106. *cum seqq.*

De parricidio, & eius atrocitate, vide Conrad. *in pract. tit de parricid.* Iodoch. *in tract. c.* 87. Cou. *in Clem. si furiosus p.* 3. *in princ. n.* 12. Placa *in epitome delictorum c.* 22. Clar. *in pract.* § *parricidium.* Ant. Gom. *d. n.* 3. Petr. Greg. *syntag. iur. lib.* 36. *c.* 24. Viu. Circon. Soar. & alios *tom.* 2. *comm. opinion. lib.* 9. *tit.* 14. Dec. *d lib.* 9. *c.* 86. Menoch. *de arbitr. casu* 356. Fachin. *contr. iuris lib.* 9. *c.* 86. Guid. Par. cyrol. *in thesauro var. lectionum lib.* 2. *c.* 236. latè Far. *d. q.* 120. Azor. *instit. mor. p.* 2 *lib* 2. *c.* 25. *q.* 1. Molin. *de iustit. tom.* 4. *tr.* 3. *disp.* 26. Cardos. *in praxi iudic. verbo homicid. n.* 28. *& verbo mulier n.* 25. Chald. Pereira *quæst. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunct. p.* 2. *n.* 31. latè Solorzan. *in speciali tract. de parricid.*

SVMMARIVM.

1 *Mulier occidens sponte filium debet perpetuo in monasterio pœnitere, si tamen timetur de incontinentia, dari debet licentia nubendi.*
2 *Iracundia in delictis non excusat à pœna, nisi sit maxima, & iusta.*
3 *Exhæredatio calore iracundiæ facta de filio, an valeat remissiuè.*
4 *Iracundiæ calor, quo contractus infringuntur debet esse talis, vt ab ira consensus penitus alteretur.*
5 *Mater filium occidens iracundiæ calore submoto, in monasterium detruditur ad perpetuã pœnitẽtiam agendam.*
6 *Impedimentum impediens matrimonium an sit interfectio proprij filij.*

CAP. Veniens. I. *Alex. III.*

MVlier, quæ sponte, licèt ex iracundia, filium occidit est inducenda vt in monasterio agat perpetuam pœnitentiam, & si nolit ad hoc induci, & timetur de incontinentia, dari debet licentia vt nubat ne inhonestè viuat. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Ioan. And. Anania, Host. Anch. Butr. Panor. Mar. Soc. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif p.* 114. Alagona *in compend. iuris Canon p.* 665. remissiuè Ximen. *in conc. p.* 2. refertur ab Ant. Angel. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 9. *c.* 1. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *part.* 50. *c.* 12.

Ipsa iracundia calore, &c.] Notatur ad hoc, quòd iracundia in delictis non excusat à pœna, vt per Duen. *reg.* 292. *vers. limita primò, & seq.* nisi sit maxima, & iusta, Ioseph. Sesse *Aragon. dec.* 104. *n.* 24. Carter. *in pract. crimin.* 9. *homicidium vers. septimo excusat. à n.* 1. Tiraq. *de pœnis temp. causa* 1. *à n.* 1. Bajard. *ad Clar* § *fin q.* 60. *n.* 36. Et in blasphemia loquens, Far. *in praxi crim. p.* 1. *q.* 20. *n.* 47. *& seq.* Et in exhæredatione iracundiæ calore facta de filio, quamuis cum iusta causa, an non valeat, vide *If*

filium

filium. C. de in offic. testam. Menoch. *consil.* 544. *num.* 6. &
4 *cons.* 956. *num.* 41. & 42. Calor igitur iracundiæ, quo contractus infringuntur, talis esse debet vt ab ira consensus penitus alteretur, ac si quis suus sit, sed iræ motu sic concitatus, vt quid agat ferè non percipiat, ita Panorm. & Felin. *in cap. sicut in* 1. *sup. de iureiur.* Dec. Cagnol. & Mayn. *in l. quod calore ff. de regulis iuris.* Bald. Salycet. & Ias. *in d. l. qui filiam,* Tiraq. *de causa* 1. Menoch. *de succss. creat. lib.* 1. §. 10. *num.* 516. Alciat. *resp.* 477. *num. fin.* Socin. iun. *cons.* 36. *num.* 10. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 544. *n.* 5. & 6. & *de præsumpt. l.* 1. *præsumpt.* 14. *n.* 21. Vide plura quæ de iracundia dixi ad *c. dudum. de conuers. coniug.*

5 *Ad aliquod monasterium transeat.*] Notatur ad hoc, quòd mater filium occidens iracundiæ calore submoto in monasterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam agendam, vt per Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 120. *num.* 19. vbi etiam dicit hunc dicit text. loqui in foro animæ, & pœnitentiali.

Et licentia in Domino nubendi, &c.] Ergo impedimentum impediens matrimonium est infectio proprij filij, de quo Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 6. *n.* 22

SVMMARIVM.

1 *Mulier occidens filium, propter hoc à viro separari non debet, sed alia pœnitentia sibi imponitur.*
2 *Dispensandi leuior causa est habere filios.*
3 *Thorum ab vxore filium occidente separari non licet.*

CAP. Intelleximus. II. *Luc. III.*

1 MVlier occidens filium, propter hoc à viro separari non debet, vt alios filios gubernare valeat, sed alia pœnitentia sibi imponitur, etiamsi iurasset separationem à viro. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 115. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 666. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 4. *c.* 2. & est post Concil. Later. *part.* 50. *c.* 25.

2 *Illam alios habere filios* , &c.] Ergo habere filios est causa leuius dispensandi, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa* 26 *n.* 1. *cum seq.*

3 *Eidem viro restituat.*] Notatur ad hoc quòd propter homicidium filij non licet separare thorum ab vxore filium occidente, vt per Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum & vxor.* §. 78. *num.* 5. Vnde non videtur approbandum quod Plato *dialog.* 9. *de legibus,* prout eum refert Menoch. *de arbitr. casu* 364. *num.* 15. scriptum reliquit in bene instituta Republ. esse ita faciendum. Si pater aut mater (accidit enim, quamuis rarò) per iram verberibus, seu quouis modo filium, vel filiam interficiat, perinde ac cæteri homines purgentur, & triennium exultent, & post ipsam restitutionem maritus ab vxore, vxórque à marito separentur.

SVMMARIVM.

1 *Parentes circa quos pueri reperiuntur oppressi quam pœnitentiam agere debeant, ostenditur, & quam culpam & pœnam incurrant, ibid. n.* 2.

CAP. De infantibus. III. & fin.

1 INfantes quando reperiuntur mortui in lecto, & nescitur an sint à patre, vel matre oppressi, aut potiùs naturaliter mortui, parentes non debent esse omnino tu-

ti, sed agere debent aliquam pœnitentiam ad arbitrium superioris. Si verò sunt certi quod ipsi eos suffocarunt grauiter deliquerunt, & pœnitentiam agere tenentur secundùm aliquos trium annorum, quorum vnus sit in pane, & aqua. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. In. Collect. Zabar. Ioan. And. Anania, Host. Anch. Butr. Panor. Mar. Soc. Cened. *collect.* 48. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 116. Alagona *incompend. iuris Canon. p.* 666. remissiuè Ximen. *in conc. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit. c. vnic.*

De parente, aut nutrice, quæ tenellum infantem dor- 2
miendo suffocauit in lecto, & quando culpam contrahat dolum, aut negligentiam, & quam pœnam incurrat, disserunt Nauar. *in man. c.* 13. *n.* 13. *vers.* 58. & *c.* 27. *n.* 236. *vers.* 25. Bonifac. de Vitalin. *in tract. de malefic. tit. de parricid. n.* 5. Cassan. *in consuetud. Burgund. rub* 1. §. 1. *n.* 34. *vers. quid de nutrice;* Sebast. Medic. *in summ. peccat. p.* 1. *tit.* 4 *q.* 104. *vers. octauò si mater,* Viuald. *in candel. aureo tit. de irregul. ex homicid. volunt. ex n.* 252. Boër. *decis.* 166. *n.* 2. *vers. & incuria nostra,* vbi tradit quomodo cognoscatur an fuerit infans a nutrice suffocatus, Stephan. de Gaeta *in reper cap. ad limina* 30. *q* 1. § *n.* 350. vbi quòd Episcopus potest facere constitutionem synodalem, quòd parentes non teneant filios paruulos in suis lectis. Ant. Hom. *var. tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. Menoch *de arbitr. casu* 327. Auendan. *de exequendis mand. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 18. *vers. alia custodia est nutricum,* Cened. *ad Decret. collect.* 48. *n.* 1. Decian. *tract crimin. lib.* 9. *c.* 8. *n.* 20. & *c.* 16. *n.* 31. Henriq. *in summ. lib.* 14. *de irregular. c.* 15. *prope finem,* Paul Comitol. *respons. moral. lib.* 4. *c.* 12. quorum duo posteriores admonent quòd iacere in eodem lecto cum infante non caret culpa, cum res periculosa sit, nec sit quis dominus eorum, quæ sumno sopitus agit; accidere tamen potest, vt huiusmodi dubitatio culpa careat, v.g. si lectus sit latus & puer implacabilis, aut qui aliter à frigore defendi non possit, & mulier in somno suum retineat situm, & locum. An & quando irregularitas incurratur à parentibus tenentibus in lecto infantem, si dum ipsi dormiunt, suffocetur, dixi ad *cap. quæsitum, n.* 4. *de pœnit.*

De Infantibus & languidis expositis.

TIT. XI.

SVPER hanc rub. scripserunt Zabar. Ioan. And. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Durand. *in breuiario aureo fol.* 140. Petr. de Rauen. *in compend. iuris Canon.* Mart. Mesnar. *in epit. Decret. fol.* 182. *vers.* Dan. Venat. *in analysi methodica iuris Pont. à p.* 633. Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decret.* Barth. Carthag. *in expos. tit. iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *summ. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

Infans dicitur vsque ad septimum annum exclusiuè, 3
vt per Duen. *reg.* 259. *ampl.* 2. Petr. à Placa. *in epit. delect. c.* 32. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 57. *n.* 2. & 7. *cum seqq. & de præs. lib.* 4. *q.* 47 *n.* 3. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *quæs.* 58. *n.* 6. & *q.* 92. *n.* 4. Et propriè est infans qui existimatur à iure fari non posse, non quidem tanquam voce priuatus, sed tali præditus, quæ pro nulla iure habetur, Donel. *in l.* 1. *n.* 6. *de verbor. oblig.* vbi Aquilin. *n.* 100. Infantia ergo est ætas in qua fari nescitur, & illic terminatur vnde oritur pueritia, seu pupillaritas, quæ in maribus ad 14. annum extenditur, in fœminis verò 12. annorum spatia desiderat, vt post gloss. *in proœm. Sexti Decretal.* testantur Menoch. *de arbitr. casu* 57. *n.* 1. & *de*

præsumpt. lib. 4. quæst. 157. num. 38. Farin. *d. quæst. 91. n. 6.* Et inter septennium, & 14. annum masculi, & 12. fœminæ impuberes nominantur *princip. Instit. quibus modis tutela finitur.* Proximis infantiæ dicitur post septennium vsque ad 10. annum cum dimidio si masculus sit; si verò fœmina vsque ad nouem annos cum dimidio, glos. *in verbo infantiæ proximus in 3. pupillus, Instit. de inutil. stipul.* Anton. Gomez *var. tom. 3. cap. 1. num. 57, vers. Et dicitur proximus.* Chald. Pereira *in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo post num. 53.* Farin. *d. quæst. 92. num. 4.*

Languidi deriuantur à verbo langueo, quod vltra alia significata illud habet proprium quoad propositum, id est, infirmari, vt apud Calepin. Thesaur. & alios legi potest, sícque languidus idem est quod infirmus, patet ex illo Ioannis *cap. 5.* ibi, *respondet ei languidus*, & *cap. 11.* ibi, *quidem languens Lazarus*, & *Matth. c. 4.* ibi, *curauit languidos eorum*, & non abs re inter languidos, & infantes idem ius seruatur, siquidem quoad curam vtrorumque par propensio debet impendi. Hi languidi sunt propriè infirmi, & morbo perpetuo detenti, tali quidem qui noceat rei cuicunque gerendæ, *l. morbus ff. de verb. signif.* vbi Rebuff. vnde non sufficit quemcunque breui aut leui morbo laborare, vt dicatur languidus, sed debet esse grauis infirmitas, multum duratura, idque demonstrat propria infirmitatis ratio, secundùm Gom. *in reg. de infirmis quæst. 28.* Azeuedo *in l. 6. num. 9. tit. 5. lib. 3. nouæ recop.* quòd autem duratura sit ægritudo satis de iure præsumitur, dum contrarium non probatur, vt per Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. 3. num. 39.* Menoch. *lib. 6. de præsumpt. q 44. num. 2.*

Expositi filij secundùm Azon. *in summa huius tit.* nominantur sanguinolenti, quia pœna sanguinis istud expositionis facinus luendum est; nam pater exponens necare videtur, arg. text. *in l. necare ff. de liberis agnosc. cap. fin. 87. distinct.* Azonem sequitur Greg. Lop. *l. 4. gloss. 1. tit. 20. part. 4.* & idem tenuit gloss. *in l. 2. C. de patribus, qui filios distraxerunt.* Sed verius dicendum est expositos quidem si infantes sint sanguinolentos nominari, quia de recenti nati adhuc sanguine madere creduntur. Si verò expositi prouectioris ætatis sint, tunc pater exponens dicitur sanguinolentus, quia sanguinis sui partem (hoc est filium, arg. *l. vlt. C. de impuberum, & aliis substit.*) internecioni prostituit. In summa expositi sunt omnes ij, qui à patre, aut domino abiiciuntur, & veluti extra domum, familiam, & potestatem ponuntur.

Quæstio est celebris: Vtrùm filij de quorum parentibus non constat, vt sunt infantes expositi, censendi sint legitimi, aut spurij? Et quod spurij sint censendi & vti tales ad Ordines absque dispensatione nullo modo promouendi securè docet Majol. *de irregul. lib. 1. cap. 11. num. 1.* quem magis sequitur Couarr. *in Clem. si furiosus part. 2. in princip. num. 9.* resoluens quòd ipse consuluerit ne promoueantur expositi, eaque ratione confirmat, quia non solent filij legitimi exponi, sed potiùs expositi nasci ex furtiuis, & illicitis congressionibus, & Cou. opinionem sibi magis placere ait Salzedo *in pract. 14. lit. C. in fine*, Rebello *de obligation. iustit. part. 2. lib. 1. quæst. 3. sect. 2. n. 15.* & hoc esse securiùs concludunt Vgolin. *de irregul. c. 44. §. 7. num 1.* Alciat. *de præsumpt. præs. 1. num. 12.* Henriq. *in summ. lib. 11. cap. 20. §. 2. & lib. 14. cap. 7. §. 10.* Vasq. *1. 2. disp. 66. num. 48.* Tolet. *in summ lib. 1. cap. 58. num. 7.* Castil. *lib. 2. quotidian. controuers. c. 19. num. 51.* Auil. *de censur. part. 7. disp. 3. dub. 9.* Garc. *de benefic. part. 7. cap. 2. ex n. 8.* Paul. Layman. *in Theolog. morali, l. 1. tract. 5. p. 4. c. 5. n. 4.* Soar. *tom. 5. de censuris disp. 40. sect 3. num. 4.* & Valer. Reginald. *in praxi lib. 30. num. 77. vers. 7.* expositi enim æquiparantur vulgo quæsitis, Pute. *part. 1. decis. 435.* D. Barbosa *in rubr. ff. soluto matrimon. part. 1. n. 20.* Episcopum tamen cum expositis huiusmodi dispensare posse vt ad Ordines etiam sacros, & Curata Beneficia promoueantur resoluunt Cou. & Soar. Henriq. Auil. & Paul. Layman. *citatis locis*, quia licèt Episcopis iure ordinario concessum non sit dispensare in irregularitate præsertim notoria, possunt tamen dispensare in casu dubio, qualis iste est.

Vtrùm Doctores magis communiter resoluunt hos filios, de quorum parentibus non constat, legitimos esse censendos, ac successionum Ordinum, ac dignitatum capaces. Ita Paleoth. *de nothis & spuriis cap. 63. num. 3. & 7.* Bermond. *de publicis concubin. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, num. 90.* Menoch. *de præsumpt. l. 6. quæst. 54. num. 20.* Mascard. *de probat. concluf. 799.* Gironda *de priuilegiorum explicat. num. 1441. & seq.* Menoch. *de arbitr. casu 396. num. 15. & 16. & cons. 96. & de præsumpt. lib 6. præs. 54 n. 29.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 10. num. 39.* Salas *1. 2. quæst. 8. disp. vnic. sect. 24. n. 246.* Armendar. *in addit. ad recopilat legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 2. de hospital. & infantib. expositis n 1.* Sanctarell. *variarum resol. quæst. 44.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p. 3 alleg. 51. n. 150.* Salas *in 1. 2. S. Thom. tom. 2. tract. 8. disp. vnic sect. 24. numero 246.* Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1. tract. 19. c. 5. n. 143. & 143.* Diana *resol. moral. part 3. tract 1. miscel. resol 22.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 11. art 1. & quæst. 14. art. 3. col 6.* D. Sebast. Otosco *in el thesoro de la lengua Castellana verbo encehado. ad finem.* Steph. Gratian. *disceptat. forens. c. 135. num. 31. cum seqq. & c. 267. n. 22.* Nam dubia stante origine potiùs iudicandum est pro legitimitate, vt per Puteum *lib 3. decis. 1.* Peregr. *in fideicomm. art. 43. num. 71.* quos refert Steph. Gratian. *d. c. 135. num. 43.* Expositi tamen sunt incapaces officiorum sanctæ Inquisitionis, Ecclesiarum, Collegiorum & Confraternitatum, in quibus habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi, vt per Illustriss. D. meum Rodericum à Cunha post primam huius libri impressionem à me visum, *in comment. ad c. si expositus 8 num. 2. dist. 88.* vbi subdit, quod licèt in dubio boni præsumantur, hæc præsumptio nihil operatur, nisi probetur, quando certa qualitas à statuto requiritur, quia non sufficit quòd qualitas adsit præsumptiuè. Perez de Lara *de anniuers. lib. 2. cap. 4. num. 37.* Gironda *vbi proximè n. 1443. & seq & n. 150.* resoluit expositum esse ciuem illius loci, & ciuitatis, cui exponitur, ita vt si aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur, vel puellis naturalibus, vel ciuilibus alicuius ciuitatis, vel pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expositæ comprehenduntur.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Parentes peccant qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commodè possint.*
3 *Pater, & patronus amittunt ius filiationis, & seruitutis cum filios, vel seruos exponunt.*
4 *Expositis, quorum parentes ignorantur, præstantur alimenta ab Ecclesia, vel eius Rectore, & in defectu à communitatibus.*
5 *Expositi antiquitus alebantur in loco per Traianum ædificato.*
6 *Expositos pro filiis possunt parentes agnoscere.*
7 *Pater exponens filiam, licèt perdat patriam potestatem, non tamen eximitur ab onere dotandi.*

8 *Expositum*

8 *Expositum filium, vel seruum alens repetit à patre, vel domino expensas.*

9 *Expositis succedit hospitale excluso fisco.*

CAP. Si à patre, vnic. *Gregor. IX.*

1 INfans expositus à patre, vel ipso sciente, vel ratum habente, est liber à patria potestate, sic & libertus, vel seruus, aut languidus si exponitur, idem dicendum si eisdem denegentur alimenta; illi verò, qui hos suscipiunt, non acquirunt ius in eorum personis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Anania, Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 116. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 666. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Relegatio pietatis officio.*] Aduerte quòd peccant parentes, qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commodè possint, vt per Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 1. *c.* 26. *quæst.* 2. Henriq. *in summ. part.* 2. *lib.* 11. *c.* 19. §. 3. Et iudicis arbitrio sunt puniendi, Menoch. *de arbitr. casu* 396. *num.* 5. Aloys. Ricciul. *in praxi aurea resol.* 26. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part.* 3. *alleg.* 51 *num.* 144. & me citato Sanctarell. *var. resolut. quæst.* 45 *num.* 1. vbi *num.* 8. cum Aloys. Ricciul. *in praxi aurea resol.* 28. *n.* 2. resoluit pœnam latam contra parentes exponentes filios comprehendere etiam eosdem quando exponunt filios spurios. Limita tamen, nisi parentes ex iusta causa filios infantes locis publicis, seu priuatis in quibus aliàs commodè possunt sustentari, exponunt vt per Nauar. *in man. c.* 15. *n.* 17.

3 *A potestate patria fuit liberatus.*] Notatur ad hoc, quòd pater, & patronus amittunt ius filiationis, & seruitutis cùm filios, vel seruos exponunt, siue pater exponat filium, siue alius eo consentiente, vel ratum habente, quia idem est quoad perdendum ius patriæ potestatis, vide Paleoth. *de nothis, & spuriis cap.* 67. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 396. *n.* 11. Surd. *de alimentis tit.* 4. *q.* 18 *n.* 2 *& tit.* 8. *princ.* 63. *num.* 4. *& princ.* 64. *n* 2. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 267. *à num.* 1. *cum multis seqq.* Azor. *institut. moral. part* 2. *c.* 26. *q.* 1. Sanctarell. *d. quæst.* 43. *num.* 2. Illustriss. D. meum Roderic. à Cunha post primam huius libri impressionem à me visum *in comment. ad cap. si expositus* 9. *num.* 6. *dist.* 87.

4 Infantibus expositis, quorum parentes ignorantur, præstantur alimenta ab Ecclesia, vel eius Rectore, vt per Abb. *hîc num.* 3. Surd. *de alimentis tit.* 1. *q.* 81 *num.* 1. Anton. Sola *in tract. de capiendis debit. pro causa ciuili part.* 3. *gloss. vnica num.* 8. quod tamen intelligendum est quando in ciuitate non est constructum hospitale
5 pro lactatione horum infantium, vt tradit Muños de Escobar. *d. ration. cap.* 25. *num.* 45. *post princ.* Traianus Imper. pro expositis nutriendis in Monte Cælio locum ædificauit amplissimum, vt refert Sabellic. *in eius vita*, quem multis possessionibus dotauit, & ad columnam lactearium Sospitæ Iunoni dicatam in foro Olitorio exponebantur infantes, sicut referunt Escobar *d. cap.* 23. *num.* 46. & Steph. Gratian. *d. cap.* 267. *num.* 9. *&* 10. dicit quòd vbi Ecclesia non haberet sufficientes redditus, vel vbi non extant publica hospitalia, consueuere communitates locorum tales recipere, & nutricibus nutriendos dare publica impensa.

6 Parentes possunt agnoscere expositos pro filiis, qui tunc censebuntur legitimi, & sui hæredes, vt per Stephan. Gratian. *d. cap.* 267. *num.* 14. vbi *à num.* 14. re-
7 soluit quòd licèt pater exponens filiam perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia solùm perdit patriam potestatem quoad ea, quæ sunt sibi vtilia, non circa sibi onerosa, & damnum afferentia, quod etiam docent in terminis Surd. *de aliment. tit.* 6. *quæst.* 18. *n.* 19. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *q.* 10. Illustriss. D. meus *vbi suprà num.* 10. Ego ipse *d. alleg.* 51. *num.* 157. & me citato Sanctarell. *d. q.* 45. *num.* 4. Stephan. Gratian. *d. cap.* 267. 8
num. 41. tenet quòd alens seruum, vel filium expositum repetit à patre, & domino alimenta, etiam facta pro filio exposito erudiendo in aliqua arte. Vnde videtur deduci quòd si filius expositus patrem postea occiderit, non tenetur crimine parricidij, sed tantùm ordinarie homicidij supplicio erit afficiendus, vt tradunt Petr. Gerard. *sing.* 2. Plac. *de dilect. cap.* 22. *num.* 15. *&* 17. Menoch. *de arbitr. casu* 396. *num.* 14. Decian. *in tract. crimin. lib.* 8. *cap.* 15. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 120. *num.* 164. Stephan. Gratian. *d. cap.* 267. *num.* 3. quicquid dicat Ioan. Solorzan. *de parricidij crimine cap.* 5.

Expositis succedit hospitale excluso fisco, vide Pe- 9
regrin. *de iure fisci, lib.* 4. *tit.* 3. *rubr. de bonis vacantibus, num.* 16. Greg. *l.* 4. *verbo echandolos tit.* 20. *part.* 4. Lara *in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, num.* 10. *ff. de liberis agnosc.* Perez *tit.* 4. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 161. Farinac. *fragment crimin. part.* 1. *litt. F. num.* 134.

De Homicidio voluntario, vel casuali.

TIT. XII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Felin. Martin. Socin. Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum fol.* 181. Petr. de Rauenn. *in compendio iuris Canonici*, Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.* 182. Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij à pag* 635. Goffred. & Hostiens. *in summa huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expositione titulorum iuris Canonici*, Zypæus *in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag.* 394. Lancellot. *in institut. Canon.* Canis. *in summa iuris Canon* Cafarel. *in erotem eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *summ. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Ordinar. Regiam Lusit. *lib.* 5. *tit.* 35. vbi parens meus, apud Castellanos *tit.* 13. *lib.* 8. *Ordin.* vbi Perez. & *tit.* 23. *lib.* 8. *nouæ recop.* vbi Azeued. Ægid. Boss. *in pract. tit. de homicid.* Carter. *eod. tit.* Clar. *lib.* 5. §. *homicidium*, Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 3. Hippol. *cons.* 7. Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 17. *cum seqq.* Priadil. *in summa legum pœnalium, part.* 1. *c.* 15. Farin. *in praxi crimin. part.* 4. *de homicid.* Ayrer. *in speciali tract. de homicid.* Petr. Gaball. *in tract. de omni genere homicidij*, Vela *de delictis cap.* 15. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 5. *&* 6. Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part.* 1. *lib.* 2. *c.* 52. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 3. *de homicidio*, Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 28.

SVMMARIVM.

1 *Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curiæ seculari vt moriatur.*

2 *Declaratur text. in præsenti & num.* 3.

4 *Proditor & per insidias delinquens non gaudet Ecclesiæ immunitate si ad eam confugiat.*

5 *Proditoriè quemquam occidere, aut per insidias, idem est*

6 *Proditorium homicidium est cædes hominis nihil tale suspicantis.*

7 *Proditione, aut ex insidiis vulnerans, an sit Ecclesia euellendus, remissiuè.*

Cap. Si quis. I. *In Exodo.*

1 QVi per insidias, & industriam proximum occidit, est deponendus, & ab Altari euellendus vt moriatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. *collect.* 136. Viuian. *in rationali iuris Pontif. pag.* 117. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 667. *& vol.* 4. *repet. in iure Canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Brunel. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur à Burchard. *lib.* 11. *Decret. cap.* 6. *& lib.* 19. *c.* 5. & Iuo. *part.* 13. *c.* 46. & ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 10. *cap.* 4.

2 Text. hic, quij hæc tantùm continet verba. *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab Altari meo euelles, vt moriatur,* desumpta ex *l. Exod. cap.* 21. variè intelligitur à Doctoribus tam nostris, quàm Theologis in ea quæstione examinanda an proditorie, & per insidias delinquens immunitate gaudeat Ecclesiastica, cuius quæstionis resolutio negatiua ex nostro textu videbatur deduci, nisi extaret decisio *cap. inter alia. sup. de immunit. Eccles.* vbi habetur omnem etsi grauissimi criminis reum, immunitate perfrui ad Ecclesiam confugientem, præter famosum latronem, & agrorum depopulatorem, nam cùm duos tantùm ille textus casus excipiat, proinde regulam in contrarium dicit, *l. nam quod, cum vulgar. b. ff. de supellect. leg.* quo fundamento quamuis alium proditorem licèt homicidam immunitatis beneficio gaudere existimauit quidem modernus, respondens ad hunc text. quòd non de laico loquitur, sed de clerico, qui cum grauiùs laicis peccet, in tanti, támque sacri Ordinis decus, Ecclesiæ subterfugio gaudere non debet, qui ipsam contumelia offendit: atque ideo ab Ecclesiastico iudice solemniter Ordinibus illis sacris exauctoratus, & degradatus iudici sit tradendus seculari, qui ipsum malè perdat, & occidat, nulla alia interim expectata contumacia, etsi incorrigibilis (vt iura aiunt Canonica) non sit: huius intellectus auctor fuit Panorm. *hic*, & nouè amplexatur Gutier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 2. *num.* 7. & quod in clerico intelligatur homicidia docuerunt Albert. *in tract. de hæret. quæst.* 1. *num.* 69. Tiber. Decian. *resp.* 80. *num.* 18. *cum seqq. lib.* 3. Sed defendi non potest, vt rectè quidem illum improbans ostendit Couarr. *var. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 7. nam clarum est *cap.* 12. *Exodi*, à quo desumptus est text. *in præsenti*, de laico loqui, non de clerico, aut saltem de vtroque generaliter, neque ad clericum solummodo posse adaptari, vulgata hæc sustinet verba editio. *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab Altari meo euelles, vt moriatur.* Chaldaica verò translatio sic. *Et quando impiè egerit vir contra proximum suum, vt interficiat eum per insidias, de conspectu Altaris mei tolles eum. vt interficiatur.* Hebræa lectio sub Beatma vocabulo continetur, id est, vt Lippoman. transfert *in catena cap.* 21. *Et cùm superbierit, vel cum temere egerit vir contra fratrem suum, vt occidat eum per insidias*, &c. Et septuaginta Interpretes, quorum in transferendis, & explicandis locis sacrorum Bibl. maior est auctoritas, ex Græco sermone sic traduxere; *Si quis aggressus fuerit proximum suum, vt occidat eum dolo, & fugiat, ab Altari meo accipies eum vt occidatur.* vnde nec ex *d. cap.* 20. *Exodi*, nec ex aliis versionibus deprehendi potest de clerico agi, & non de laico.

Deinde Innocent. & Godofred. malè intelligunt text. *in præsenti*, loqui de Altaribus veteris Testam. quæ non tantæ erant apud Hebræos existimationis, qualia apud nos nostra; quis enim crederet Gregorium P.M. in hoc text. nihil decidere voluisse, sed tantùm, quæ veteris erant Testamenti, referre. Simili modo non est admittenda alia interpretatio ad illa verba text. *vt moriatur*, id est, in peccatis, vel vt alij volunt, id est, pœnitentia plectatur, seu secundùm alios deponatur, ab Ecclesia non defendatur, offenditur enim litteram textus, & eius verum subuertunt intellectum.

Quare ad principalem quæstionem respondeo 4 pro certo tenendum proditorem, & per insidias delinquentem non gaudere Ecclesiæ immunitate, si ad eam confugiat, itavt ille, qui consultò occidit, etsi nullis interiectis insidiis, immunitate minimè gaudeat, nam ante omnium nunc oculos est Gregorium P.M. statuere eum, qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab Altari euellendum, vt moriatur. Duæ sunt partes huius cap. prior sua oratione, & verbo concluſa integrum retinet sensum dum dicit, si quis per industriam occiderit proximum suum, subsequitur tunc dictio, *&*, & per insidias: sanè copula, *&*, post perfectam orationem non copulat, aut coniungit, sed disiungit, & sumitur pro, *aut, seu, vel*, ita Bart. *in l. Seia*, § *Caiæ, num.* 2. *ff. de fundo instr. Alex. consil.* 66. *num.* 6. *lib.* 3. Paris. *consil.* 38. *n.* 26. *lib.* 2. Alciat. *resp.* 96. *n* 26. cum aliis adductis *in Bononien. Canonicatus* 28. *Iunij* 1611. coram Reu. D. meo Coccino Decano, id ipsum ex bonarum litterarum auctoribus, & puritatis linguæ latinæ obseruatoribus docet Laur. Valla *in elegant. lib.* 2. *c.* 38. Quo sanè fundamento ita sustinent glos. *hic verbo per insidias*, Abb. antiq. Anch. Butr. Anania, & Felin. Ferratien. *pract. tit. de forma inquisit. vers. ex his potest probabiliter quari*, Guid. Papæ *decis.* 121. *à n.* 1. Remig. *de immun. Ecclesiast. fallent.* 12. *n.* 12. Cassan. *in consuet. Burgund. rub.* 1. *n.* 112. Clar. *§. homicidium num.* 12. vbi hanc dicit opinionem multis olim vsu receptam, Couarr. *d. cap.* 20. *num.* 7. *ad fin.* hanc admittit, licèt putet homicidam, nisi insidiosum, immunitate gaudere, consultò licèt occidatur, Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præs.* 33. *num.* 4. *& lib.* 7. *parerg. cap.* 16. Papon. *lib.* 1. *tit.* 2. *arresto* 18. Perez *l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1. *& l.* 39. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 9. *num.* 2. *& cap.* 16. *post num.* 2. *vers. quinto limita*, Boer. *decis.* 109. *num* 34. *& seqq.* Rebuff. *tom. ad leges Gallia, tit. de immunit. Eccles. art.* 1. *q.* 5. Plot. *inter consilia crimin. cons.* 133. *à num.* 1. Gig. *in tract. de crimin. læsæ maiest. lib* 1. *tit qualiter & à quibus crimen læsæ maiest. quæst.* 10. *num.* 17. Nauarr. *in manu. cap.* 25. *num.* 21. Cur. Philip. *part.* 2. §. 12. *num.* 30. Azeued. *l.* 3. *num.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1 *nouæ recopil.* Mench. *de success. creat. l.* 3. §. 22. *post num.* 53. *vers. illud autem*, Humad. *ad Gregor. lib.* 4. *num.* 5. *tit.* 11. *part.* 1. Ioseph. Ludou. *Lucan. decis.* 36. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 12. *& lib.* 7. *cap.* 30. *num.* 6. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. §. 3. *à num.* 113 Gutierr. *pract. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 2. *&* 8. *vers. secundò respondeo, & lib* 3. *quæst.* 4. *num.* 8. Bobadill. *in sua politica lib* 2 *cap.* 14. *numero* 35. *&* 36. Anast. Germon. *de sacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 59. *cum seqq.* Fachin. *controuers. iuris lib.* 9. *cap.* 93. Peguer. *Cathal. decis.* 54. Fatin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 18. *num.* 74. *& quæst.* 28. *num.* 21. *& cons.* 76. *n.* 18. Modern. *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 51. *num.* 4. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij num.* 388. *cum seqq.* Camill Borrell. *in summa omnium decis. tit.* 3. *de his qui ad Ecclesias confug. à num.* 76. Raphaël. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *quæst.* 99. *art.* 3. *disput.* 7. *except.* 3. *vers. nunquid sunt.* Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 81. *num.* 5.

Soar.

Soar. *de Relig. tom.* 1 *lib.* 2. *tract.* 2. *cap.* 11. *num.* 10. *cum seqq.* Henriq *in sum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 14. §. 2. *in commen. lit. O*, Cened. *ad Decretal. collect.* 136. Molin. *de iustit. tract.* 3. *disp.* 23. *num.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 97. latè & eleganter Francii. Molinus *in lib. de sacra homicidio amittenda immunitate necne antelud.* 3. *& cap. seq.* vbi *in d. antelud.* 3. *num.* 17. respondens *ad d. cap. inter alia, in princip. huius text. allegatum*, asserit illum cum hoc textu pugnare cùm posterior sit, & priori dispositioni *d. cap. inter alia* addere potuerit, *l. non est nouum, cum l. seq. ff. de legib.*

5 Proditoriè autem quemquam occidere, aut per insidias pro eodem apud nos reputatur, vt innuit Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 2. *num.* 9. Menoch. *de arbitr. casu* 362. *num.* 20. Soar. de Pace §. 13. *num.* 113. *cum seqq.*

6 Peguer. *d decis.* 54. *num.* 8. Prodere enim, est vnum actibus ostendere, & aliud mente gerere, vnde homicidium proditorium esse cædem hominis nihil tale suspicantis, tenent Burg. de Pace *consil.* 22. *num.* 16. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij à num.* 398. Stephan. Gratian. *discept. forens cap.* 380. *num.* 40. & plures per Cened. *d. collect.* 136. *n.* 2.

7 *Occiderit.*] Ergo vulnerans proditoriè, aut ex insidiis, non est ab Ecclesia euellendus, de quo an verum sit, vide Cou. *d. cap.* 20. *post n.* 7. Menoch *d. casu* 361. *n.* 19. Soar. de Pace *d.* §. 2. *n.* 126. Bobadil. *d. c.* 13. *n* 34. Peguer. *Cathal. decis.* 62. Gutier. *practic. l.* 5. *quæst.* 7. *n.* 55.

SVMMARIVM.

1 *Latronem interficiens cùm se posset aliter liberare, quam pœnitentiam agere debeat, ostenditur.*

2 *Furem diurnum, vel nocturnum an, & quando liceat occidere, remissiuè.*

3 *Defendere se potest quilibet vsque ad occisionem iniusti aggressoris.*

4 *Defendere sua quis potest vsque ad occisionem iniusti aggressoris, præciuè si probabilius spes non sit aliter illa recuperandi.*

5 *Honoris propry licita est defensio, nisi arrepta fuga saluti suæ consulere possit, dummodo non sit miles, vel nobilis, quibus dedecus fugere.*

6 *Proximi vitam, seu bona, vsque ad occisionem iniusti aggressoris defendere licet, quando aliter illa defensio expedirì non potuerit.*

7 *Defendendi proximum obligatio in priuatis personis, prouenit ex lege charitatis; in aliis verò constitutis auctoritate publica ad audienda crimina, vel ad defendendum specialiter conductis, prouenit ex iustitia.*

Cap. Interfeciſti. II.

1 LAtronem, seu furem occidenti cum posset aliter se liberare, imponuntur pœnitentiæ per quadraginta dies; Si verò non potuit aliter se liberare, & sine odio occidit; non imponitur ei pœnitentia, sed si vult, ieiunet, & faciat eleemosynas, sed si est Presbyter, non deponitur, debet tamen dum vixerit, pœnitentiam agere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened. *collect.* 96. Vivian. *in rationali l.* 5. *iuris Pontif. pag.* 117. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 667. remissiuè Casal. *in annot.* & X men. *in concord part.* 1. *&* 2. refertur à Burch. *lib* 11. *decretal. cap.* 60 *& lib.* 19 *c.* 5. Ino. *l. part.* 13 *cap* 46. & Anton. August. *collect.* 1. *Decretal.* 5. *tit.* 10. *cap.* 4.

2 *Interfeciſti furem.*] An & quando liceat occidere furem diurnum, vel nocturnum, dicam *cap. seq. Te.*] Ergo potest quilibet se defendere vsque ad 3 occisionem iniusti aggressoris, vt resoluunt Legistæ *in l. vt vim, ff de iustit.* & Canonistæ *in Clement si furiosus de homicid.* vbi Couarr. *part.* 3. §. *vnic. num.* 1. Clar. §. *homicidium, num.* 24. Sylvest. *verbo homicidium.* 1. *n.* 5. *in fine*, Anton. Gomez *variar. tom* 3. *cap.* 3. *num.* 20. *cum seqq.* plures refert Cened. *ad Decretum collect.* 29. *num.* 2. quibus adde Petr. Caball *in tract. de omni genere homicidij num.* 93. Cardos. *in praxi iudicum & aduocat. verbo defensio* 2. *& verbo homicidium* 5. Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 125. *num.* 3. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decisionum part.* 4. *collect.* 792. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *conclus.* 110. *consid.* 1. Ex doctiss. Patribus Societatis Iesv Soar. *de censuris, disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 53. Molina *de iustit. tom.* 4. *tract.* 2. *disp.* 11. *à princip.* Less. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 9. *num* 41. *cum seqq.* Rebell. *de oblig. iustitiæ p.* 1. *lib.* 3. *q* 12. *à princip.* Paul. Comitol. *responsa moral. lib.* 4 *quæst.* 10. *à n.* 9. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 2 *c.* 1. *quæst.* 1.

Tuáque liberando.] Per hunc text. in præcitatis ver- 4 bis tenent aliqui de iure Canonico minimè licitum esse hominem occidere ad patrimonij, & rerum tutelam, nisi necessaria propriæ vitæ defensio accedat, intelligendo verba illa, *te, tuáque liberando*, coniunctiuè. Verùm communis ferè omnium opinio tenet licitam esse rerum sicut corporis defensionem vsque ad iniusti aggressoris occisionem, præcipuè si sint res magni momenti, nec sit probabilis spes aliter illas recuperandi, quam quidem tuentur Duen. *reg.* 191. Clar. *d.* § *homicidium, num.* 19. Couarr. *d* §. *vnic. num.* 6 *vers. quinto*, Anton. Gom. *d. cap.* 3. *num.* 20. Mascard. *de probat. conclus.* 40. *num.* 9. *& conclus.* 1126. Sot. *de instit. lib.* 5. *quæst.* 1. *art.* 8. Nauarr. *in man. cap.* 15. *num.* 2. Tolet. *in instr. conscientiæ, lib.* 5. *cap.* 6. *vers. tertius casus*, Menoch. *illustr. cap.* 18. *n.* 5. plures quos refert Cened. *d. collect.* 29. *num.* 2. *& ad Decretal. collect.* 96. *n.* 3. quibus adde Mich. Grass. *tom.* 2. *commun. opinionum, l.* 9. *tit.* 10. *n.* 13. *pag.* 484. Cardos. *d. verbo defensio, num.* 4. *& verbo homicidium n* 8. Farinac. *d. quæst.* 123. *à n.* 168. *& à n.* 118. Sayr. *in claui Regia. lib.* 7. *cap.* 10. *& de censur. lib.* 6. *c.* 17. *n.* 24. Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub.* 11. *c.* 22. *n.* 57. Beja *respons. casuum conscientiæ, part.* 2. *casu* 23. Bernard. Græuæ. *d. conclus.* 110. Don. Christoph. de Pace *in scholiis ad leges stili, l.* 58. *à princip.* Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 16. *num.* 1. *vers. contrariam*, Less. *d. cap.* 9. *à num.* 66. Paul. Comitol. *d. quæst.* 10. *num.* 10. Rebell. *d. quæst.* 12. *num.* 2. respondentes prædicta verba huius text. ita esse intelligenda non vt excludatur defensio rerum absque periculo personæ, si quidem in prioti illius parte responsum est non licere cuiquam furem occidere, cùm absque occisione capi cum rebus poterat, posteriori autem parte decisum extat licitam esse occisionem, vbi fur aliter capi non poterat quàm per occisionem, & ideo dum hîc dicitur, *te, tuáque liberando*, intelligendum est alternatiuè, te, vel tua; si aliter capi non poterat, quem sensum ratio decisionis insinuat.

Amplia primò, vt non solùm corporis, vel rerum 5 licita sit defensio, sed etiam honoris proprij, de quo vide Menoch. *illustr. cap.* 11. *num.* 10 *& cap.* 18. *num.* 13. Tiraq. *de nobil. cap.* 20. *num* 63. *cum seqq.* Sayr. *d. cap.* 10. *num.* 27. *cum seq.* Gom. *d. cap.* 3 *num.* 22. *colum.* 2. Farin. *d. quæst.* 125. *num.* 41. *cum seqq.* Less. *d. c.* 9. *à num.* 76. Azor. *d. cap.* 1. *quæst.* 19 *& part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1 *quæst.* 14. Bobadil. *in sua politica lib.* 2 *c.* 14. *num.* 44. vbi verò quis fuga arrepta saluti suæ consulere potest, se subsistere non debet, sed fugam capessere, nisi sit miles, vel nobilis, quibus dedecus est fugere, vide Hippol. *in l.* 1. *num.* 46. *&* 47 *ff. de sicar.* Clar. §. *homicidium num.* 32. Menoch. *de arbitr.*

arbitr. casu 177. num. 14. Farin. *d. q. 125. à n. 121.* Azor. *d. c. 1. q. 14.* Paul. Comitol. *d. q. 10. n. 16.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 110. consid. 1. à n. 14.*

6 Amplia secundò non solùm posse quemlibet defendere se aut sua, vt text. habet, sed etiam vitam, seu bona proximi vsque ad occisionem iniusti aggressoris, quando aliter illa defensio expediri non potuerit, de quo repetentes *in d. l. vt vim*, & præcipuè Claud. *num. 125.* Curt. *num. 49.* Bolong. *num. 75.* Hippol. Rimin *d. num. 379.* & Gom. *d. cap. 5. num. 11.* Couar. *d. §. vnic. num. 5. & in reg. peccatum part. 2. §. 3. num. 3. 4. & 5.* Clar. *§. homicidium num. 27 & 28.* Greg. *l. 3 glos. 1. tit. 8. part. 2.* Molin. *d. tract. 3. disp. 18. num. 1.* Viuian. *tom. 2. commun. opinion. l. 9. tit. 10. num. 27.* Azor. *d. cap. 1. q. 21.* Lessi. *d. cap. 9. à num. 87.* Farin. *d. quæst. 125. à num. 267.* Itavt in foro conscientiæ teneatur sub peccato mort. quilibet defendere vitam, aut bona proximi hanc defensionem volentis, & ea indigenti, si commodè & absque notabili damno potuerit, Molin. *d. disp. 18. n. 2.* Couarr. *d. §. 3. num. 4. & 5.* Farin. *d. quæst. 125. num. 306.* Flores de Mena *var. quæst. 18. num. 9 & 30.* quæ quidem defendendi proximum obligatio in priuatis personis prouenit ex lege charitatis, vt tenent Sot. *de iustit. lib. 4. quæst. 7. art. 2.* Sylvest. *verbo restitutio 3. q. 5. vers. 2* Nauarr. *in man cap. 14. sub num. 17.* Less. *d cap. 9. num. 88. & 93.* Rebell. *de obligat. iustitiæ part. 1. lib. 2 q. 2. num. 2.* Menoch *casu 355. num. 3.* in aliis verò personis constitutis auctoritate publica, vt obuient criminibus, & iniurijs, ac in aliis, qui ad defendendum specialiter conducti sunt, vt sunt milites, famuli, tutores curatores, vasalli, & similes, obligatio inducta est à iustitia, vt agnoscunt D. Thom. 2. 2. *quæst. 62. ad 3.* Nauar. *d. c. 24. num. 18.* Mench. *illustr. cap. 16 num. 6. & cap. 11. num. 22.* Bonacin. *de censuris disp. 7. q. 4. puncto 8. n. 37.* vbi tenet huiusmodi impedire tenentes ex iustitia incurrere irregularitatem si voluntariè non impediant. Menoch. *d. casu 355. num 3.* Less. *d. c. 9. num. 94.* Molin. *d. disp. 18. sub num. 4. col. 2.* Rebell. *d. quæst. 2. num. 2. & l. 1. quæst. 15. sect. 8. à num. 55.* cum quibus consequenter obseruandum est illos, qui sic ex iustitia tenentur proximum defendere, si iuxta terminos huius suæ obligationis non defenderint, teneri ad restitutionem damni illati, provt efficaciter deducitur ex text. *in c. administratores 23. q. 5.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Couar. 2 *in Clem. si furiosus part. 3. §. vnic. n 6.* Iodoc. Damhouder. *in praxi crimin. cap. 78. ex princ.* Sot. *de iustit lib 5. quæst. 1. art. 8. vers. de bonis autem temporalibus,* Nauarr. *in man. 15. num. 5.* Petr. à Nauarr. *tom. 1. de restitut. lib. 2. c. 3. ex num. 400.* Perez *l. 4. in gloss. mutare tit. 13. lib. 8. Ordin.* Iacob. de Graffis, *in aureis decis. part. 1. l. 2. c. 65. num. 18.* Cened. *ad Decretal. collect. 96 n. 1,* Polyd. Rip. *tract. de tempore nocturno cap. 24. rub. de fure num. 29.* Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæst. 125 num 252. cum seqq.* Sayr. *in clani Regia, lib. 8. c. 8. num. 4. cum seqq.* Paul. Comit. *respons. moral. lib. 4. quæst. 10. num. 4.* Less. *de inst. lib. 2. cap. 9. à num. 67.*

Sol oriatur.] Ergo dies dicitur à Solis ortu vsque ad 3 occasum. *l. 1. C de custodia reorum, l hoc verbo, ff de verb. signif.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. glos. 11. num. 3.* Afflict. *in cap. 1. quo tempore miles. n. 7. lib. 1 feud. fol. mihi 81.* Cassan. *in consuet. Burgund. fol. 85. & seqq. num. 18. cum seqq.* Perez *l. 9. glos. 5. tit. 13. lib. 4. Ordin.*

In gloss. *Secularibus, 3.* ibi, *nunquid possum eum præmire.* Notatur ad hoc, quòd si is, qui te inuasit, vulnerauit, & post vulnus inflictum, in fugam se dedit, tu fugientem insequi, & occidere iure non potes, & si occidis, reus es homicidij voluntarij, non enim amplius vim repellis, sed iniuriam accepram vlcisceris, vide Clar. *§. homicidium num. 33.* Couarr. *in Clem si furiosus, p. 3 §. 7. num. 3. vers. secundo,* Mascard. *de probat. concl. 490. num. 23 & concl. 1126. num. 40.* Farin *in praxi crimin. part 5. quæst. 125. num. 385.* optimè Paul. Comit. *respons. moral. lib. 4 quæst. 10. num. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum verò sic, & num. 2.*
3 *Dies dicitur à Solis ortu vsque ad occasum.*
4 *Fugientem qui me vulneraverit, an insequi, & occidere liceat, ostenditur.*

Cap. Si perfodiens. III.

1 OCcidenti furum nocturnum non est homicidium imputandum, secus si diurnum, quia in die poterat cognoscere quòd venerat ad furandum, non ad occidendum, ideo non debebat occidi, vnde in legibus secularibus impune occiditur nocturnus fur, & non diurnus, nisi armis se defendendo. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Hostiens. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 118.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag. 667.* remissiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.* desumitur ex D. August. *in Exod 22. q. 84.* refertur à Iuo. *part. 10. cap. 53.* & ab Anton. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 10. cap. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Illicitum non venit sub generali pollicitatione, seu promissione etiam iurata.*
2 *Promittens aliquid absolutè, si contingat postea illud facere obseruantiam malam, non tenetur promissum adimplere.*
3 *Famulus iurans domino se illi obtemperaturum, non tenetur domino mandanti aliquid illicitum parere.*
4 *Iuramentum nunquam trahitur ad ea, de quibus retsimiliter iurans non disposuisset.*

Cap. Cum iuramento. IV.

PRomittens & iurans se facturum aliquid in genere, non intelligitur si sit illicitum, vt homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Felin. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 118.* Alagona *in compendio iuris Canonic. pag 668.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* desumitur ex D. Hieron. *super Matth. c. 14.* refertur à Burchard. *l. 12. Decretor c. 16.* Iuon. *par. 12. c. 73.* Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5 tit. 16. c. 6.*

Collige ex text. promittentem aliquid absolutè si 2 contingat postea aliquid quod faciat obseruantiam malam, non teneri promissum adimplere, intelligitur enim promissio ita facta vt eius obseruantia non vergat in dispendium animæ, & ita iurans se daturum alicui quidquid peteret, vt fecit Herodes de quo in præsenti, quamuis iuramentum hoc poterat esse à principio licitum, intellecta debita conditione, scilicet si peteret licitum, si tamen petat aliquid illicitum, non est adimplendum iuramentum, quod Herodes adimplere non tenebatur cum ab eo petitum fuit caput Ioannis Baptistæ, immo adimplendo promissum grauiter peccauit, iuxta text. *in cap. est etiam 22. quæst. 4.* Vnde fit vt si famulus iurauit domino se illi obtemperaturum,

peraturum, non tenetur domino imperanti aliquid illicitum parere, D. Thom. 2. 2. *quæst.*63. *art.*7. *ad* 3.

4 Sylueſt. *verbo iuramentum* 3.*quæſt.*1. *verſ.*9. Iuramentum enim nunquam trahitur ad ea, de quibus veroſimiliter iurans non diſpoſuiſſet, vt per Tiraq. *in l.ſi unquam in præfat.num.*171. Chald. Pereira *poſt tract. de poteſtate elig. in reſp. pro D. Roderico à Sylua, ad fin.*

SVMMARIVM.

1 *Homicida eſt qui facit, vel dat ſortilegia, vel venena ſterilitatis.*

2 *Abortioni poculum præbens tanquam homicida punitur.*

3 *Abortum procurantes, conſulentes, conſentientes, quas pœnas incurrant, remiſſiuè.*

4 *Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio ſequatur, inſtar homicidæ tenetur, ſed non ſit irregularis.*

5 *Abortum procurans an & quando tanquam homicida puniendus ſit.*

Cap. Si aliquis. V.

1 QVi cauſa odij, vel libidinis dat homini, aut mulieri remedia, vel venena vt non poſſint generare, concipere, aut naſci ſoboles, tenetur vt homicida. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. *collect.*32. Viuian. *in rationali iuris Pontificij pag.*119. Alagona *id compendio iuris Canon. pag* 668. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur à Burchard. *lib.*17. *Decret. cap.*57. & ab Anton. Auguſtin. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*57. *cap.*13.

Collige ex text. ſterilitatem in fœminis maleficio poſſe induci, vt per Ioan. Schenck *tom.*2. *obſeruat. medic. lib.*4. *obſeru.*117. & tunc cùm ſterilitatis maleficio conceptionis via impediatur, non licet mago quin ne Medico remedia etiam naturalia præſtare, quibus ſterilitas inducatur. Tabien. *in ſumm. verbo Matrimonium*, Caiet. 2.2. *quæſt.*154. *art.*1. Auguſt *in cap. aliquando* 32. *quæſt.*2. Niſi quando probabiliter conſtaret mulierem in partu vitæ diſcrimen ſubituram, vel quia nimis arcta, vel præ vteri angustia fœtum ferre nequeat, vt per Ludouic. Lop. *in inſtruct. conſcient. part* 2. *cap.*63. Anton. Cordub. *in ſumm. quæſt.*173. *& quæſtionum Theolog. lib.*1 *quæſt* 38. *dub.*3. Arag. 2.2. *quæſt.*64. *art.*7. Sanch. *de matrim. lib.*9. *diſp.*20. *num.*15. ex Medicis Raſis *continent.*22. *tractat.*7. *cap.*2. Auic. *ſen.*21. *lib.*3. *tract.*2. *c.*17. Petr. Garcia *ad Galer. de locis affect. diſp.*74. *cap.*1.

2 *Ad potandum dederit.*] Probat hic text. tanquam homicidam puniri, qui poculum abortioni præbuerit, de quo vide Couarr. *lib.*2. *var. cap.*20. *num.*10. *& in Clem. ſi furioſus part.*2. §.3. *num.*1. Clar. § *fin. quæſt.*68. *n.*2. Gom. *tom.*3. *cap.*3 *num.*32. Ozaſc. *deciſ.*60. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*2. *c.*63. *à princ.* Plac. *de delictis cap.*20. *numero* 3. *&* 6. *& cap.*5. *numero* 8. Læl. Zech. *de caſibus reſeruat. caſu* 9. Anton. Cordoua *in quæſt. Theolog. l.*1. *quæſt.*28. *verſ. dubitatur tertiò.* Petr. à Nauarr. *de reſtitut. tom.*1. *lib.*2. *cap.*3 *ex num.*137. Viuald. *in candel. aureo tit. de irreg. ex homicid. volunt. ex num.*239. Menoch. *de arbitr. caſu* 357. plures alios Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.*32. *num.*1. quibus adde Soar. *tom.*2. *commun. opin. lib.*9. *tit.* 1. *num.*71. *pag.*437. Sayt. *deciſ.*22. *&* 23. *ſub hoc tit. & in claui Regia lib.*7. *cap.*12. *num.*20. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.*1. *tit. de diſciplina clericali* §.5. *num.*26. *cum ſeqq.* Prax. Epiſcop. *part.*1. *verbo abortus.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.*2. *q.*33. *art.*4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*3. *collect.* 590. Farin. *in praxi crimin. part.*5. *quæſt.*122 *num* 92. *cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.*3. *tract* 3. *diſp.*7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap* 72. *num.*17. Ordin. Reg. Luſitan. *lib.*5. *tit.*35 *n.*2.

Item abortum procurantes, conſultantes, & conſentientes quocunque modo, incidunt in pœnas contentas in conſtit. Sixti V. incip. *Effrænatam*, Romæ publicata die 16. Nouembris 1588. moderata poſtea per Greg. XIV. pridie Kalend. Iunij 1591. incipien. *Sedes Apoſt.* quos refert Quarant. *in ſumma Bullary, verbo abortus*, nam Sixtus V. *in dicta ſua conſtit* grauiſſimis pœnis proſequitur aduerſus omnes, qui abortum procurant, concilium, vel auxilium præſtant, venena præbent, vel manus inferunt, ſiue fœtus animatus ſit, ſiue non, quos præſertim maioris excommunicationis pœna ſedi Apoſt. reſeruata multauit, Gregorius verò pœnas ſibi quod ad procurantes abortum, aut poculum exhibentes, vel ſumentes venena ſterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel conſilium præbentes, ad terminos iuris communis reducit, cæteris in ſuo robore manentibus. Illud tamen in hac materia eſt ſcitu digniſſimum quod quando ex partu concepti euidens periculum apparet, vel quòd puerpera ſoleat ad extremum deduci, aut nimis arcta ſit, aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ diſcrimen, exiſtimationis poſſit ſubire, bene poterit poculum abortionis præberi, dum fœtus tamen non ſit animatus, vt per S. Anton. *part.*3. *tit.*7. *cap.*2. §.2. Sylueſt. *in ſumm. verbo medicus quæſt.*4. Armil. *verbo abortus num.*2. Couar. *in Clem. ſi furioſus p.*2. §.3. *num.*1. Cordub. *in ſum q.*173. Sanch *de matrim. lib.*9. *diſp* 20. *num.*9.

Vt non poſſit generare, aut concipere,&c.] Notatur ad 3 hoc, quod impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, generatiove ſequatur vt homicida tenetur, hoc eſt inſtar homicidæ tenetur, quatenus vitam hominis ne ſequeretur ex ſuis naturalibus cauſis impediuit, quod graue eſt peccatum, ſicut qui hominem interficit, impedítque ne vita illius vlterius progrediatur, vide Molin. *d. diſp.*17. *n.*6. Decian. *tract. crim. lib.*9. *c.*18. *num.*17. Farin. *d. quæſt.*122. *num.*105. *&* 106. Non eſt tamen irregularis, cùm irregularitas non contrahatur niſi actu ſequatur homicidium, ſeu detuncatio, vt per *gloſ. fin. hic*, Tabien. *verbo irregularitas* 3. §.14. *&* 15. Sayr. *de cenſur. lib.*3. *c.*35. *n.*27. *& l.*7. *c.*2. *num.*5. quos citat Bellet. §.5. *num.*27. Ita etiam nulla irregularitas contrahitur ab eo, qui potionem, vel cibum ad inducendam ſterilitatem in muliere præbet, ſeu etiam viro medicinam ne generare poſſit, ſubminiſtrat, vt per Villadieg. *de irregul. cap.*6. *verſ. ſed contrarium num.*36. Nau. *in man.*27. *num.*222. Aual. *de cenſur. part* 7. *diſp.*6. *ſect* 4 *dub.*2. Sayr. *in ſimili tract. lib* 7. *c.*3. *num.*5.

Vel naſci ſoboles.] Inter medicinæ artis profeſſores 4 eſt communis ſententia quòd tanquam homicida puniendus venit, qui abortum procurat, aut poculum præbet prægnanti in quocunque tempore poſtquam à quinto menſe egreditur fœtus, nam vt talis eſt, & 5 toto anno ex quinto menſe legitimè naſcitur, per Horat. Augen. *in tract. quod homini non ſit certum tempus ad nascendum lib.*1 *&* 2. Ioan. Schenck *tom.*2. *obſeru. medio lib.*4 *tit. de partit. vital. præcoc. obſeru.*153. *& ſeqq* Peramato *in lib. de hominum procreat. cap.*9. Ferd. Bonauent. *in tract. de octimeſt. l.*2. *cum tribus ſeqq.* Ludouic. Mercado *l.*4. *de affectib. mulier. c.*1. Franc. Valeriol. *enarrat. medio l.*2. *c.*7. Franc. Valeſ. *l.*2 *controu o.*10.

Quia etiam dæmonis arte, & calliditate fieri poteſt vt mulier difficulter pariat, Griland. *de ſortileg. quæſt.*6. Martin. Delri. *diſquiſ. magic. lib.*3. *part.*1. *quæſt.*4. *ſect.*3.

Rapli.

Raph. de la Torre *tom.2. de vitiis oppos. Relig. quæst.96. art.2. disp.10.* ideo huiusmodi magi quando infantis, aut matris mors sequitur, tenentur de occiso, vt probat text. secus si fiat, vt pariat, quia non tenentur de dolo *l.3. § hæc adiectio ff. ad leg. Cornel. de sicar.* Griland. *vbi sup quæst 12.num.10.* Anton. Gom. *var. tom.2. cap.3.* Baiard. *ad Clar. quæst.68 ex n.7.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex discretus in pœnitentia imponenda debet attendere circunstantias ex quibus augetur, vel minuitur delictum.*
2 *Ætatis ratio in pœnis imponendis habenda est.*
3 *Senectus an excuset in delictis remissiuè.*
4 *Infans pupillus, & minor, an in delictis excusentur remissiuè.*
5 *Furiosus, an, & quando in delictis excusetur, remissiuè.*
6 *Ebrius, an, & quando in delictis excusetur, remissiuè.*
7 *Dormiens delinquens an excusetur remissiuè.*
8 *Excellens in aliqua arte, vel insignis peritiæ vir, an, & quando in delictis excusetur, remissiuè.*
9 *Sexus ratio in pœnis infligendis habenda est.*
10 *Dignitas ac generis nobilitas an, & quando releuet aliquem à pœna ordinaria remissiuè.*
11 *Auxilium delinquenti præstare quis præsumitur eo ipso quod assistit cum illo armatus prope.*
12 *Auxilium vt dicatur præstitum, requiritur assistentia animo doloso, & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati.*
13 *Gentis coadunatio non est punibilis, nisi facta dolosè, & appensatè ad malum.*
14 *Auxilium præstans in delicto punitur eadem pœna, qua ipse delinquens.*
15 *Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remissiuè.*
16 *Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per scripturam, & subscriptionem mandantis.*
17 *Mandans, & mandatarius in eodem libello accusari possunt.*
18 *Delictum, qui sciuit committendum, & prohibere potuit, & non prohibuit, eadem pœna tenetur, qua ipse delinquens.*
19 *Delicto committendo obuiare quando quis teneatur ostenditur.*
20 *Defendere proximum, & damnum eminens euertere non valens, tenetur in foro conscientiæ illud reuelare ei, cui imminet, vt per eum euertatur.*
21 *Denuntians damnum illi, cui imminet non incurrit irregularitatem, etiamsi ex eadem denuntiatione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis.*
22 *Obligatio reuelandi delictum illi, cui imminet, ita est intelligenda, vt prius præmittatur fraterna admonitio facienda iniusto aggressori, nisi vbi verserit in damnum Reipub.*
23 *Damnum proximo imminens etiam sub fide secreti susceptum detegere quis tenetur, etiam virtute monialium generalium.*
24 *Secretum aliunde non cognitum, nisi in Confessione sacramentali, nullo casu quocunque etiam superiore inbente, etiam pro salute & scandalo Regni totius inuito pœnitente reuelari potest.*
25 *Secretum cognitum in confessione facta laico in extrema necessitate an cadat sub stricto Confessionis sacramentalis sigillo, remissiuè.*
26 *Defendere tenemur iniustè aggressum siue clamet, siue non.*
27 *Excommunicatio non incurritur ex percussione clerici iniusti aggressoris.*
28 *Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, & non Christianum.*
29 *Delictum, vt furtum, &c. prohibens ne impediatur peccat mortaliter, & an teneatur ad restitutionem, ostenditur.*
30 *Delictum persuadens, hortans, & instruens punitur eadem pœna, qua ipse delinquens.*
31 *Consulens delictum, an puniatur eadem pœna qua ipse delinquens, remissiuè.*
32 *Restitutio facienda est illi, à quo oblatum est, vel habenti causam ab eo.*
33 *Clericus consulens delictum quod si ipse committeret irregularitatem incurreret, an irregularis efficiatur, ostenditur.*
34 *Clericus propter homicidium non degradatur, sed deponitur.*
35 *Clericus homicida an sit priuatus ipso iure beneficiis, quæ habet, an veniat priuandus, remissiuè.*
36 *Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum si postea aliquis occisus fuit, etiam si ille nihil commisisset.*
37 *Laicus potest fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia.*
38 *Clericus propter homicidium in monasterium siue in carcerem detruditur per quinquennium.*

CAP. Sicut dignum *§.* IV.

IVdex discretus in qualitate pœnitentiæ imponendæ, debet considerare quantitatem & qualitatem delicti, ætatem, scientiam, sexum, conditionem delinquentis, locum, & tempus in quo deliquit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.119.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.668.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. c.2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.10. c.7.* & est post Concil. Lateranen. sub Alex.III. *part.35. cap.1.*

Sed ætas.] Notatur ad hoc quòd in pœnis imponendis ætatis ratio habenda est, *l.1. § impubem ff. ad Syllam.* Aloys. Ricc. *collectan. decis. part.5. collect.1. n.45.* Sed hunquid in delictis senectus excuset, vide Mynsing. *tom.2. obseru.54.* Grammat. *decis.23. num.11.* Thesaur. *decis.61.* quos refert Anton. Ricciul. *d. collect. 1845. in fine,* Tiber. Decian. *resp.16. & 24. volum.3.* Menoch. *de arbitr. casu 329.* Molin. *de iustit. tract.3. disp. 37.* De infante, pupillo, & minore, vide Caroc. *in tract. de minore in delictis excusando,* Ayrer. *de homicid. part.2. num.124. & seqq.* Thesaur. *Pedem. decis.161.* Hondedei. *cons.104. vol.1.* Raudens. *de analogis cap.22. n.78.* Molina *d. tract.3. disp.36,* Caball. *in tract. de omni genere homicidij num 179. cum seqq.* Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub.11. cap.23. à num.99.*

Scientia.] Glos. *in præsenti* hoc verbum explicat, ideò, an sit discretus; vel non sanæ mentis, vnde si scire cupias an & quando furiosus delinquens excusetur, vide Doctores per text. *ibi in l. Dignus ff. de officio præsid.* Ayrer. *d. part.2. num.150.* Balb. *decis.60.* Aloys. Riccius *in collect. decis. part.5. collect.1840.* Menoch. *de arbitr. casu 325.* Fachin. *controuers. lib.9. cap.3.* Ceuall. *communium contra commun. quæst.33.* Petr. Caball. *d. tractat.3. disp.38. num.1. cum seqq.*

Ebrius delinquens an & quando excusetur, vide Doctores per text. *ibi in l. omne delictum § per omnem ff. de re milit.* Greg. *l.5. verbo embriagarse tit.8. part.7.* Clar. *§ fin.*

§.fin quæſt.60.num.12. VVeſemb. *in paratitlis ff. ad leg. Cornel.de ſicar.n.24.* Duen. *reg.359 verſ.amplia quartò.* Gom. *tom.3.var. cap.1.num.73.* Iodoch. *in praxi crimin. cap.84. num.17.& 18.* Menoch. *de arbitr.caſu 326.& caſu 377. à num.3.* Peguer. *deciſ.18. num.22.* Auend. *de exequendis mand. part.2. cap.5. num.19.* Maſcard. *concl. 570. num.3.* Reuſner. *deciſ.14.* quem refert Aloyſ. Riccius *d.collect.1840. verſ. & ob hanc,* Azor. *inſtitut. moralium part.3. lib.2. cap.13. verſ. primò notandum, & verſ. ſeqq.* Bellacomb. *tom.2. communium opinion. lib.9. tit.13.num.79. pag.495.* & Kirchou. *tit.30. num.100. pag 547.* Perez *ad rub. tit 8. l.8. Ordinamen. pag.203. cum ſeqq. & l.1. in fine in addit. eod tit.& lib. pag.208.* Azeued. *l.1.num.32. tit.13. lib.4. nouæ recop.* Paul. Comitol. *reſponſ. moralium lib.5. quæſt.5.& 6.* Pineda *in vita S. Ioannis Baptiſtæ lib.3. art.2. cap.1. pag mihi 142.* Molina *d.tract.3. diſp.38.num.5.cum ſeqq.* Petr.Caball. *d.tract.num.187.* Campan. *d.cap.23.à num.108.* Et an & quando irregularitas incurratur ab eo, qui ebrius exiſtens aliquem occidit, aut mutilat? vide Boniſ. de Vitalin. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. num.25.& 26.* vbi Couarr. *part.3.in princ. num.3.* Nauarr. *in man.c.27. num 230.* Soar. *de cenſur. diſp.46. ſect.1. num.12. verſ. nam communis,* Greg. Sayr. *eod tract. lib.6. cap.17.n.32. verſ ſecunda opinio,* Auil. *in ſimili tract part.7.rub. de homicidio directæ volunt, ſect.1. dub.15. verſ. ſecunda concluſio.* Et an & quando ebrietas ſit peccatum mortale vide Nauarr. *in cap. ita quorundam, notab.9.num.36. de Iudæ.* Turrec. *in cap. ſexto die num.5. diſt.35.* Perez *l.1. addit.2.tit.8 l.8. Ordin.* Gutierr. *canon.l.2.c.4.n.30.* latè Ludouic.Beja *reſponſ.caſuum conſcientia p.3.caſu 20.*

7 Dormiens delinquens an & quando excuſetur, vide Doctores per text. *ibi in l.1.§.adipiſcimur ff. de acquir. poſſeſſ.* Sebaſt.Medices *in tract. de fortuitis caſibus q.5. num.36.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 5. ex num.9.* Menoch. *caſu 327.* Molina *d.tract.3 diſp.38.n.10. cum ſeq.* Reuſner. *deciſ.16.* quem refert Aloyſ.Ricc.*d p.5 collect. 1841.* Campan. *d.cap.25. num.110.* Cened. *ad Decretal. collect.48.num.2.*

8 Excellens in aliqua arte, vel inſignis peritiæ vir an & quando in delictis excuſetur, condonatíque debeat, vide Doctores per text. *ibi in l. ad beſtias, ff. de pœnis,* Grammat. *deciſ.23.* Reuſner. *deciſ.80.& 81.* quos refert Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ part.5. collect.1842.* Alex. Raudenſ. *de analog.c.22.n.67.& 68.* Tiraq. *de pœnis,tem.cauſa 50.* Farin. *in praxi crimin.p.3.q.98.à n.134.* Et de habente merita in Rempubl. Menoch. *de arbitr. lib.1.q.92 num.9.*

9 *Sexus.*] Notatur ad hoc quòd in pœnis infligendis ſexus ratio habenda eſt, vt per Tiraquel. *de pœnis temper.cauſa 9.à princip.& l.1.connub gloſ.1.num.85.cum ſeqq.& l.9:num.177.verſ.& huic opinioni,* Farin. *d.q.98. num.1. cum ſeqq.* Vnde leuius puniuntur mulieres quam viri. Reuſner. *deciſ.20.* Aloyſ.Riccius *d. part.5. collect.1841.*

10 *Atque conditio.*] An & quando dignitas ac generis nobilitas relenet aliquem à pœna ordinaria, vide Reuſner. *deciſ.15.* quem citat Aloyſ. Riccius *d. collect. 1842.in fine,* Ioſeph.Seſſe *Aragoniæ deciſ.11.*

§. Illi autem.

Socians homicidam animo occidendi, licèt non apponat manum, ſi tamen ex ſua cauſa mors ſequuta eſt, tenetur ferè pari pœna cum homicida. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

11 *Circa manuum iniectionem,* &c.] Ergo auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quòd aſſiſtit cum delinquente armatus propè, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.159. num.1. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin part.3. quæſt.131. num.67 cum ſeqq.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubr.11. cap.23. num.74.*

12 Et ad hoc, vt illud præſtitum dicatur, requiritur aſſiſtentia animo doloſo & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati, Barzius *Bononien. deciſ.179.* Cacheran. *Pedem.deciſ.104.* Coadunatio enim gentis non eſt 13 punibilis, niſi facta dolosè & appenſatè ad malum, ex *l.3.§.homines ff.vi bonorum rapt.* Azeued. *l.2.tit.6.lib.3. nouæ recop.* Menoch. *conſ.28. num.19.* Fatinac. *in praxi criminal. q.113.143.* vbi *n.144.* reſoluit pœnam conuenticulæ, & congregationis habere locum quando à principio & principaliter facta eſt ad malum finem, ſecus ſi incidenter homines ſic conuenerint & ſe congregauerint.

§. Illi etiam.

Homicidam ſocians animo tantùm prohibendi, ne impediatur, tenetur paulo minori pœna. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

Qui occiſoribus opem, &c.] Ergo auxilium præſtans 14 in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens de quo vide Clar. *§. fin. quæſt.90. num.1.* Iacob. Ayrer. *de homicid. part.2.num.34.* Menoch. *de arbitr. caſu 249. num.7.* Surd. *conſ.40.num.45.* Maſcard. *de probat. concl. 159.num.18.* Molina *de iuſtit.tom.4. tract.3.diſp.6.* latè Farin *in praxi crimin. p.3. q.131. à princip.* vbi *q.132.* reſoluit quòd præſtans auxilium delinquenti poſt delictum, non tenetur eadem pœna, quia tunc dicitur delicto opem præſtitiſſe.

Nota quòd irregularitas incurritur ab eo, qui homicidio auxilium præſtat etiam non cooperatiuum, vt per Maiol. *de irregul. lib.5 cap.48.§.4.num.1.* Couar. *in Clem. ſi furioſus part.2. §.2. num.2.* Soar. *de cenſur. diſp.44. ſect.3. num.31.* vbi ſubdit quòd non interueniente cooperatione incurritur irregularitas homicidij caſualis,& non voluntarij, Auil. *in ſimil.tract.par.7. diſp.6 ſect.2. dub.3. concl.1. verſ. ſecundò probatur,* Sayr. *eod. tract. lib.7. cap.4. num.11.* Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.11. ſub num.8. verſic. & eadem irregularitas.*

Mandans an & quando puniatur eadem pœna, 15 qua mandatarius, vide Anton. Gomez *tom.3. var. cap.3. num.30.* Menoch. *de arbitr. caſu 353. num.2.* Ayrer. *de homicid. part.2. à num.42.* Decian. *tract. crimin.lib.9 cap.31. cum ſeqq.* Ceuall. *commun. contra commun.quæſt.166.* Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij num.264. cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo factum num.6.* Mandatum verò cùm ſit quid facti, non præſumitur, ſed probari debet, Maſcard. *concluſ.1014.* Pereg. *conſil.107. num.1. & ſeq.* Decian. *d.lib 9. cap.34. à princip.* Sed qualiter probetur, diſſerunt Maſcard. *concluſ.866. & concluſ.1015.* Menoch. *conſil.788. à num.2.* Decian. *d. cap.34. num.26.* vbi reſoluit mandatum probari per ſcripturam, & ſub- 16 ſcriptionem mandantis, & *num. fin.* tenet quod vnus teſtis deponens de mandato facit iudicium ad torturam contra mandantem. Et quòd mandans & 17 mandatarius poſſint accuſari in eodem libello; ex Bart. *in l. ſed ſi vnius §. ſeruus meus. ff. de iniur.* tradit Farin. *in praxi crimin.quæſt.135.num.147.* An & quando irregularitas contrahatur ab eo, qui mandat homicidium fieri homicidio ſequuto, dixi *ad cap. fin. hoc tit.in 6.*

Qui potuit hominem liberare, &c.] Notatur ad hoc, 18 quòd ille, qui ſciuit delictum committendum, & prohibere potuit, ſi non prohibuit, eadem pœna tenetur qua ipſemet delinquens teneretur, vt per Abb. *hic, num.5.* Burr. *num.6.* Couar. *in Clem ſi furioſus part.2.§.2. num.7. ad med.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 44.num.13.*

Quiuis enim omni iure attento tenetur obuiare delicto, & alium defendere, si commode, & absque periculo potest, alias solueretur humana societas, & dictamen rationis, quo mouemur ad alterum diligendum, offenderetúrque si à defensione & tutela illius impiè retardaremur: vnde priuatæ personæ, quæ obstare tenentur ex charitate, si in his terminis non obstant omittentes commodam, & opportunam proximi defensionem in persona, aut in cæteris bonis, grauiter peccant, non tamen tenentur ad restitutionem damni illati, quippè quòd hæc earum obligatio prouenit non ex iustitia commutatiua, sed ex charitate, cuius violatio non obligat ad restitutionem, non enim proponitur aliquid ab earum parte receptum, vel à lege sub ratione iustitiæ commutatiuæ specialiter iniunctum pro suscipienda & sustinenda proximi defensione, nec quid aliud ex quo ea sit illi adeo debita, tius ad eandem computari possit inter bona eiusdem proximè defendendi, vide Nauarr. *in man. c.24. sub num.17. & in cap. Sacerdos, de pœnit. distinct.6.n.23.* Sot. *de iustit. lib.4. quæst.7. art.3.* Sylvest. *in summ. verbo restitutio in 3. quæst.3. vers. secundum, & quæst.6. colum.3. post princip.* Anton. Gomez *var. tom.3. cap.2. num.9.* Arag. *2.2. quæst.62. artic.7.* vbi Salon. *controu.1. & 2.* Greg. de Valent. *tom.3. disp.5. quæst.6. puncto 3.* Flores *var. lib.1. quæst.18. nom.30.* Menoch. *de arbitr. casu 355. num.2.* Baiard. *ad Clar. §. fin. q.87. num.15.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 44. num.69. & seq.* Gam. *de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis quæst.1. num.5.* Farin. *in praxi crimin. quæst.125. num.306.* Sayr. *in claui Regia lib.10. tractat.2. c.14. num.2.* Rebell. *de obligation. iustit. part.1. lib.1. quæst.2. num.2.* Molin. *de iustitia tract.4. disp.18. n.2.* officiales verò, & ministri publici, aliique
19 qui ex officio, & consequenter ex lege iustitiæ constituti sunt, & absolutè assumpti ad omnem etiam rigorosam & periculosam aliorum defensionem, vt est seruus respectu domini, iuxta text. *in l.1. §. tuliſſe, & §. quod si vulnerati, ff. ad Syllan.* & vasallus respectu domini feudi, iuxta text. *in cap.1. §. item qui dominum, quæ fuit prima causa beneficij amittendi*; denique & milites, iuxta text. *in l.3. §. vlt. & in l. omne delictum §. qui in acie, & vlt. ff. de re milit.* hi etenim (quibus obligatio à iustitia prouenit, & per consequens si illi non satisfecerint, ad restitutionem tenentur, vt *supra* dixi *ad c.2. in fine hoc tit.*) tenentur cum periculo propriæ vitæ, non tamen manifesto defendere huiusmodi personas, vbi scilicet earum defensio sibi possibilis præsumptiuè saltem videatur, vt resoluunt Claud. *in repet. l. vt vim ff. de iustitia, & iure, num.130.* vbi Curt. *sub num.60.* Bolognet. *sub num.85.* Sylvest. *verb. homicidium 2. num.10.* Farin. *quæst.125. n.237.* quicquid limitent Put. *de syndicatu verbo officialis §. qualiter, num 8.* Anton. Correa *in fragmen. ad lib.5.* Ordin. Reg. Lusit. *in princip. verbo preso vers. septimò requiritur n.72.* Lessi. *de iustit. lib.2. c.9. n.9.*

Ex quibus infertur irregularitatem non incurrere illum, qui videns aliquem vulnerari, & occidi, valens homicidium impedire non impediuit, si proximum ratione charitatis tenebatur solùm defendere, secus si illum defendere tenebatur etiam ratione iustitiæ, prout contingit in filiis, famulis, seruis, vxore, subditis, publicis officialibus, aliisque similibus; ita Maiol. *de irreg. lib.6. c.48. §.5. n.2. & seqq.* vbi subdit esse animaduertendum quòd in proposito vbi quis ratione iustitiæ proximum defendere tenetur, non intelligitur vt teneatur eripere à morte, sed sufficit agere quicquid adiuuando, verbo, vel facto facere potest, vt mors impediatur, Tiraquell. *de pœnis temp. causa 44. num.13.* Soar. *de censur. disput.45. sect.4. num.3. & ex num.5.* Sayr. *eod. tract. lib.7. cap.4. num.3. & 4.* Auil. *in simili tract. p.7. disp.6. sect.2. dub.7. vers. inter has opiniones.*

Amplia vt quilibet alioquin non valens defende- 20
re proximum, & ab eo auertere damnum eminens teneatur in foro conscientiæ illud ei reuelare, cui imminet, vt per eum auertatur; ita Abb. *in cap.1. sub num.9. colum.2. ante med. de restit. spoliat. & in cap. nuit. num.44. de iudic.* Berol. *in cap.1. num.75. de offic. deleg.* Caiet. *2.2. quæst.33. art.7.* Sot. *de secreto teneendo membr.2. quæst.4. concl.2. & de iustit. lib.5. quæst.5. art.1. ad 3.* Sylvest. *verbo restitutio 3. num.6. col.2. in med.* Couar. *in reg. peccatum part.2. §.3. sub num.3.* Nauarr. *in manu. cap.25. num.33. & cap.27. sub num.213.* Mench. *illust. lib.1. cap.16. num.5.* Gutierr. *canon. lib.1. cap.11. à num.48. & num.73. & 75.* Menoch. *de arbitr. casu 355. à princip.* Fr. Emman. *in summ. tom 2. c.7. sub num.7.* Flores de Mena *var. quæst.18. num.44. cum seqq.* Molina *d. tract.3. disp.18. num.3. cum seqq.* Rebello *d. part.1. lib.1. quæst.14. sect.8. num.55. cum seqq.* Lessi. *d. lib.2. cap.11. à num.57.* obseruantes pro exemplis quotidianis posse nos & teneri si nouimus Titium esse furem, monere eos cum quibus habitat, vt sibi caueant, aut si gerit se pro medico ille, cuius imperitiam nouimus, posse nos & teneri ægrotos val alios, quibus inde periculum imminet, monere, prout etiam possimus teneri manifestare Petrum, v.g. auctorem homicidij si illud imponatur innocenti ob id plectendo, cum similibus. Quod quidem verum est vt in eius 21
terminis necessario denuntians etiam iudicialiter non incurrat irregularitatem, etiamsi ex eadem denunciatione & subsequenti illarum culparum inquisitione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis, vt per Couarr. *in Clem. si furiosus part.2. §.5. sub num.5.* Nauarr. *in man. c.27. num.213.* Sot. *de iustit. lib.5. quæst.5. art.1. ad 3.* Henriq *in summ. lib.14. c.12. sub n.8.* Fr. Emman. *in summ. tom 1. c.169. num.12.* Molin. *tract.2. disp.109. n.5.* Quæ quidem reuelandi obligatio nobis incumbens in ordine ad proximi defensionem, ita est intelligenda vt priùs præmittere debeamus fraternam admonitionem & inductionem facientem iniusto aggressori quod à damno desistat, si spes ea eam profuturam, vt ita eius fama conseruetur quoad fieri possit, nec perdatur si ipse pœnituerit, & damnum resarciuerit, vel illud non inchoauerit, vbi resoluunt omnes: doctores *suprà* citati, maximè Nauarr. *in man. c.17. sub num.133.* Mench. *d. cap.17. sub num.4.* Gutier. *d. c.11. num.51. & 73.* Fr. Emman. *d. col.2. ante med.* Lessi. *d. cap.11. num.60.* contrarium cum aliis resoluentes vbi crimen occultum vertitur in damnum Reip. prout est hæresis, crimen læsæ maiestatis, proditio, & similia, quippe quòd in his nullum periculum in mora, & vt plurimum non potest per hominem priuatum, & per eius admoniones communem contagio sufficienter impediri: vnde vt plurimum fine admonitionibus debent ad iudicium & ad ministros publicos competentes, vtpote potentiores ad eam contagionem impediendam deduci per denunciationem, vt resoluunt D. Thom. *2.2. q.33. art.7. in corpore*, Abb. *d. cap nouit. n.44.* Simanch. *de catholicis instit. cap.19. & cap.42. num.11.* Nauar. *in man. cap.24. num.14.* Rojas *in singul. Fidei verbo accusare num.21.* Gutier. *cap.11. n.53.* Flores de Mena *d. q.18. n.45. cum seqq.* Pinta *in direct. Inquisit. part.2. cap.24. commento 18.* Sic limitantes ordinem illum correctionis fraternæ, de quo *d. cap. nouit.*

Subampliatur locum habere etiamsi crimen illud 22
proximo damnosum & ex malitia criminosi nolentis desistere impendens, occultum fuerit, vel alieni dedecoris sub fide secreti, vt si proximus iniustè sit occidendus, vel furtum sit committendum, aut similia, adhuc

adhuc enim illud secretum susciпiens detegere tenetur etiam in iudicio virtute etiam monitorialium generalium sub excommunicatione, vel aliàs etiam absque iudicis præcepto siue denuntiando, siue etiam testificando: ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 70. *art.* 1. *ad* 2. Sylvest. *verbo testis quæst.* 8. *columna* 2. *ante med.* Nauar. *in cap. inter verba* 10. *quæst.* 3. *conclus.* 6. *sub num.* 2. 23. *& in man. cap.* 25. *n.* 33. *& in cap. Sacerdos sub n.* 24. *de pœnit. dist.* 6. Sot. *de iustit. lib.* 5 *quæst.* 7. *art.* 1. *ad* 1. *& de ratione tegendi secretum memb.* 2. *quæst.* 7. *num.* 21. Cordub. *in suo quæst. lib.* 1. *quæst.* 43. *vers.* 3. *pag.* 347. Greg. *l.* 35. *glos.* 1. *tit.* 16. *part.* 3. Gutier. *d. cap.* 11. *n.* 48. *& num.* 75. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 13. *cod.* 30. *dub.* 4. Molin. *de iustit. tract.* 4 *disput.* 5. *num.* 6. Modern. *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 14. *num.* 21. Lessi. *d. lib.* 2. *cap.* 30.

24 *num.* 43. 47. *&* 49. Secretum verò aliunde non cognitum nisi in Confessione sacramentali in ordine ad eam, indubitanter conseruandum est, & nullo casu, quocumque etiam superiore iubente reuelandum inuito pœnitente, etiam pro salute, & scandalo Regni, totius, ita D. Thom. *d. quæst.* 70. *art.* 1. *ad* 2. Sot. *d. lib.* 5. *quæst.* 7. *art.* 1. *ad* 1. *& d. memb.* 2. *quæst.* 6. *concl.* 3. *col.* 2. Cordub. *loco proximè citato*, Fr. Emman. *in summ tom.* 2. *cap.* 7. *num.* 8. Molin. *d. disput.* 5. *num.* 6. *ad fin. & num.* 9. Modern. *de iurisdict. part.* 4. *casu* 194. *num.* 5. *cum seqq.* Flores de Mena *d. q.* 18. *num.* 46. Lessi. *d. cap.* 30. *num.* 45. multipliciter ampliantes huiusmodi obligationem conseruandi secreti Confessionis sacramentalis adeò vt eius detectio nullam fidem faciat in iudicio, eo quòd scientia per Sacerdotem habita ex Confessione sacramentali nihil omnino pertinet ad controuersiam iudicialem, quippe quod in iudicio deponit quis de illis, quæ nouit vt homo, Sacerdos in Confessione sacramentali nouit vt Deus, ita post Rip. Felin. & alios optimè resoluunt Cou. *de sponsa part.* 2. *cap.* 7. §. 12. *n.* 10. Mascard. *de probat. concl.* 377 *n.* 5. *cum seqq.* & alij, quos refert & sequitur Cened. *ad Decretum collect.* 60. *n.* 2.

25 *in fine.* An idem sit dicendum de confessione facta laico in extrema necessitate, vide Cou. *d. n.* 10. Nuar. *in cap. si Sacerdos de pœnit. dist.* 6. *n.* 117. *cum seqq.* Gutier. *d. cap.* 11. *n.* 49. 74. *&* 50. Mascard. *de probat. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 51. Cened. *d collect.* 60. *n.* 5.

26 Secundò amplia, siue iniustè aggressus clamet, siue non, in vtroque enim casu eum defendere tenemur, cùm ad hoc satis sit quòd hæc proximi cura nobis à Deo mandata sit, iuxta illud Ecclesiast. 17. *Vnicuique mandauit Dominus de proximo suo*; vnde meritò, sic resoluunt communiter Doctores, vt per Claud. *in repet. d. l. vt vim, n.* 125. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 3. *sub n.* 21. & alij, quos aduersùs alios refert, & sequitur Farin. *in praxi crimin. q.* 124. *n.* 270. *& seq.*

27 Tertiò amplia, vt procedat siue iniustus aggressor sit laicus, siue clericus, adeò vt ex clerici sic aggressoris percussione non incurratur excommunicatio, vt per Cou. *in Clem si furiosus p.* 3. §. *vnic. n.* 5. Gom. *sub d. n.* 21. Clar. §. *homicidium sub n.* 29. Farin. *d. q.* 125. *n.* 276. Soar. *de cens. disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 39.

28 Quartò amplia, vt procedat in defensione non solum Christiani iniustè aggressi, sed etiam alterius non Christiani, imo & in defensione inimici, ita post Mantuam resoluit Farin. *d. q.* 125. *n.* 268 *iuncto num.* 272. & in defensione inimici etiam capitalis sic constituit etiam Fulgos. *d. l. vt vim sub num.* 4. vbi Iaf. *num.* 29. Carrer. *in pract. crimin. in tract. de homicid.* § *quinto excusat defensio, num.* 45.

29 Quintò amplia, vt procedat non solùm in eo, qui delictum committendum non prohibet cum prohibere potuerit, sed etiam in eo, qui impedit volentem impedire furtum, aut aliud damnum proximi, siue personale siue externum, hunc namque grauiter peccare resoluunt Medin. *de restit. quæst.* 9. *in fine*, Nauar. *in man. cap.* 17. *sub n.* 140. Henriq. *d. lib.* 14. *de irregul. c.* 12. *sub num.* 7. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 151. *num.* 16. Molin. *d. tract.* 2. *disput.* 755. *n.* 4. Rebell. *d. part.* 1. *lib.* 2. *q.* 14. *sect.* 8. *num.* 57. Circa tamen restituendi obligationem damni inde sequuti controuertunt suprà citati Doctores agentes non quidem de impedientibus, qui ex iustitia commutatiua defendere tenebantur, de quibus, egi *suprà vers. Qui potuit*, &c. *hoc eod.* §. sed de illis qui per se ad defendendum ex charitate tantum tenentur, quos quidem ad huiusmodi restitutionem obligatos esse voluerunt Medin. Nauarr. Fr. Emman. *vbi proximè*, adeò, vt idem Nauarr. *in man. cap.* 27. *sub numero* 231. existimet insuper irregulatem esse, qui auertit alium à liberando proximo ab iniusta deformitate, quod tradit Henriq. *vbi suprà*, nisi bono animo amicum diuertat, ne perinde se periculis obiiciat: at verò Molina, & Rebell. *dictis locis* melius eos ita demum teneri sic restituere admittunt si dictum defensorem impedierint mediis contra iustitiam, veluti vi, dolo aut fraude.

§. Qui verò.

Incitans alium ad homicidium, mitius punitur quàm homicida; secus autem si incitauit ad certum homicidium, quia eo sequuto tenetur vt homicida. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

Pronocassent.] Ergo delictum persuadens; inflammans, instigans, hortans, incitans; & instituens, punitur eadem pœna, qua ipse delinquens, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 129. *num.* 26. *cum seqq.* vbi *à num.* 23. an consulens delictum puniatur eadem pœ- 31
na, qua ipse delinquens, de quo etiam Duen. *reg.* 149. Bernard. *reg.* 175. *in princip.* Ayret. *de homicid. part.* 2. *numero* 35. Azor. *institut. moralib. part.* 3. *lib.* 2. *capite* 10. Campan. *in diuersorio iuris Canonici rub.* 11. *cap.* 23. *num.* 79.

§. Eos insuper.

Bona occisi occupans non per hoc tenetur de homicidio. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

Eis, quorum fuerunt. &c.] Notatur ad hoc quòd 32
restitutio facienda est eidem à quo ablatum est, vel habenti causam ab eo, non enim æqualitas iustitiæ seruatur per restitutionem alteri factam eo inuito, *cap. ea te* 22. *in princip. de iureiur. l. inuito* 12. *C. de solution.* glos. & communis *in reg. peccatum, de regulis iuris in* 6. D. Thom. 2. 2. *qüæst.* 62. *art.* 5. Nec sat est restitutionem fieri pauperibus, vt dicit *hic* text. qui intelligendus est, vbi dominus, vel is, cui debetur, certus est, & citra scandalum, vel periculum potest eidem restitui, aliter enim si sit incognitus post adhibitam diligentiam, vel si scandalum immineat, potest fieri restitutio pauperibus, quia sic in effectu restituitur domino, cui prodest quoad animæ salutem, vide Couar. *in reg. peccatum part.* 2. *in initio num.* 6. *& part.* 3. §. 1. *num.* 2. Mich. Salon. 2. 2. *q.* 62. *art.* 5. *contr.* 5. Petr. de Arag. *in resp. ad* 3. Valent. *tom.* 3. *disp.* 5. *q.* 6. *puncto* 4. latè Sayr. *in claui Regia lib.* 10. *tract.* 5. *cap.* 2. *à princip.*

§. Clericos.

Clerici præstantes mortis auxilium, consilium, vel fauorem, quàm pœnitentiam incurrant, ostenditur *hic*, & colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Et illos, qui consilium dedere, &c.] Notatur ad hoc quòd 33
clericus consulens delictum, quod si ipse commisisset,

irregularitatem incurreret, irregularis efficitur ac si deliquisset, vt per Couar. *in Clem. si furiosus part. 2. §. 1. num. 1.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 2. num. 1.* Soar. *de censur. disp. 44. sect. 3. num. 10.* Sayr. *in simili tract. lib. 7. cap. 3. num. 1.* Auil. *eod. tract. part. 7. disp. 6 sect. 2. dub. 3. concl. 2. & 4.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 129. num. 56.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 129.* Intellige quando quis consulit alicui, qui sine illo consilio non erat facturus homicidium, secus si etiam sine consilio occidisset, Couarr. *in d. Clem. si furiosus p. 2. num. 1.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico l. 2. cap. 21. num. 7.* Soar. *d. sect. 3. num. 10. vers. addo etiam*, Sayr. *d. cap. 3. num. 2.* nisi ex consilio dato tali aliàs facturo deterior factus sit, quia tunc consulens, irregularis erit, licèt consultus sine consilio occidisset, vt per Cou. *d. part. 1. num. 1. vers. est igitur*, Soar. *d. num. 10. vers. ad irregularitatem verò*, Sayr. *d. num. 2. vers. immo verò*, Auila *d. dub. 3. concl. 3.* eodem modo irregularitas incurritur quando quis suo consilio facit, vt alter faciliùs, vel citius, vel crudeliùs tale committat delictum, vt per Vgolin. *eod. tract cap. 16. num. 1.* Bonacin. *eod. tract. disp 7 quæst. 4. puncto 7. num. 19.* vbi secus dicendum concludit quando consulens non auget voluntatem, sed exiguè mouet, aut quando parato facere maius malum, suadet minus, puta quando parato occidere, vel mutilare, suadet tantummodo percutere, & citat Fr. Emman. *in summ part. 1 c. 178. concl. 20. num. 21.* Henriq. *lib. 14. cap. 16. num. 4.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 3. num. 13.* Auil. *d. dub. 2. vers. vnde inquirimus*, Sayr. *d. cap. 3 num. 13.* Coninck *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 17. dub. 8. num. 69.* Illud aduertere oportet quòd irregularitas non incurritur ab eo, qui post consilium datum ad homicidium, antequam illud sequatur, consilium reuocat, reuocationem illi, cui consilium dedit, manifestat, & occidendo notificat, vt præcaueat, sicut docent Nauarr. *in man. cap. 27. num. 233.* Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. num. 3. in 5. ampl.* Viuald. *in candel. aureo tract. de irreg. num. 158.* Soar. *d. sect. 3. ex num. 11.* Sayr. *d. cap. 3. num. 4. & 5.* Auil. *d. sect. 2. dub. 4. vers. tertia conclusio*, notificatio autem necessaria non erit, quando is, qui consilium reuocauit, probabiliter, & bona fide credidit, sic reuocato consilio mortem non sequuturam, quia tunc etiam sequuto homicidio, & nulla facta notificatione occidendo vt sibi caueat, irregularis non efficietur, vt aduertunt Maiol. *de irreg. lib 6. cap. 48. §. 2. num. 5. in fine*, Soar. *d. sect. 3. num. 12. in fine, vers. quod tamen intelligendum est*, Sayr. *d. c. 3 n. 6. in princip.*

34 *Deponendos esse censemus.*] Notatur ad hoc quòd clericus propter homicidium non degradatur, sed deponitur non solùm si illud propriis manibus committat, sed etiam si illud fieri mandet, consulat, persuadeat, aut etiam assistat illi, vt per Farin. *d. par 5 q. 119.*

35 *n. 46. & 47.* An verò ipso iure sit priuatus beneficio quod habet, an veniat priuandus, vide Azor. *instit. moral. par. 3. lib. 1 c. 16. in princip.*

36 *Quos constat armatos interfuisse.* &c.] Notatur ad hoc quòd irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum si postea aliquis occisus fuit, etiamsi ille nihil commisisset, vt per Specul. *lib. 1. tit. de dispensat. §. 4. num. 5. & 6.* Candel. aureum *de irregul. num. 273.* quos refert, & sequitur Rota apud Farin. *decis. 44. num. 3. part. 2. recent.*

37 *Et illos, qui*, &c.] Ergo laicus potest fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia, Rota *d. decis. 44. n. 4 & num 5.* ampliat etiamsi quòd in gratia adsit clausula, *& cum absolutione*, &c.

38 *Vsque ad septennium, vel quinquennium.*] Notatur ad hoc quòd clericus propter homicidium in monasterium, siue in carceres detruditur per quinquennium vltra depositionem, vt per Bern. *in pract. cap. 88. alias 97. in vltim. edit. num. 1.* vbi ponderauit *in hoc text.* non tractari de homicida, qua propriis manibus occidit, sed de eo, qui aut consuluit, aut armatus astitit, refert, & sequitur Plac. *de delictis lib. 1 cap. 11. num. 13. vers. verum enim verò*; sed quia contrarium decidere videbatur text. *in c. si Episcopus 50. dist.* ibi, *quandiu vixerit*, ideo Farin. *d. quæst. 119. num. 54.* aduertit huiusmodi detrusionem posse esse perpetuam, aut temporalem secundùm homicidij qualitatem.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam quam debuit.*

2 *Magister nimis modum excedens percutiendo in capite, aut alio periculoso loco, ex quo percussus obiit, aut deformatus est, irregularitatem incurrit.*

3 *Occidendi animus præsumitur ex occisione facta in capite.*

4 *Vulneratus præsumitur mortuus ex vulnere, si obiit post paucos dies.*

5 *Mortuus quis præsumitur ex vulnere etiamsi post illud acceptum surgat è lecto triduo iam transacto.*

6 *Conscientiæ foro non punitur quis de homicidio sine dolo commisso, etiamsi culpa præesserit.*

7 *Vulnus quando constat non fuisse lethale, tunc non præsumitur vulneratum ex illo propriè decessisse, sed culpa, & negligentia Medicorum.*

CAP. Presbyterum. VII.

PResbyter qui intuitu disciplinæ nimis modum excedens percutit puerum, v. g. in capite, itaut post paucos dies moriatur, si mortuus est ipsa percussione, vel infirmitatem incidit, ex qua deinde moritur, deponitur ab officio sacerdotali, & perpetuò remouetur à ministerio altaris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. And. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali iuris Pontificij pag. 123.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 669.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 8.* & est post Concil. Lateran. *part. 26. cap. 7.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Couar. 1 *in Clem. si furiosus, part. 2. §. 4. num. 5. & §. 2. num. 9. vers. quarto*, Bonac. *de censuris disp. 7. quæst. 4. puncto 7. n. 14.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1 lib. 2. c. 66. num. 16.* Soar. *de censur disp. 46. sect. 2. num. 4.* Sayr. *eod. tract. l. 7. c. 6. n. 2.* Auil. *in simili tract. p. 7. disp. 4. sect. 1 dub. 3.* Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. I. n. 508.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali. §. 5. num. 32.* Henriq. *summ. part. 2. lib. 14. de irregul. cap. 15. num. 3. lit. S.* Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 3. disput. 77. num. 6. in prine.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 115.* qui aduertunt irregularitatem non incurri à magistro moderatè disicipulum corrigente & verberante, etiam quod inde mors sequatur.

Percussit in capite.) Notatur ad hoc quòd animus occidendi præsumitur ex vulnere, & occisione facta in capite, vt magis periculosa, ita Fanc rinac. *in praxi crimin. par. 5. quæst. 126. num. 196.* Peter. Caball. *de omni genere homicidij num. 314.* vbi dicit quòd percutiens aliquem cum baculo in capite ita quod moriatur si habebat alia arma, pœna mortis punitur.

Chm

4 *Cùm post paucos dies.*] Notatur ad hoc quòd vulneratus præsumitur mortuus ex vulnere si obiit post paucos dies, vt per Farin. *d. part. 5. quæst. 127. num. 29.* Et latiùs si scire velis quando præsumatur quis mortuus ex vulnere, vide Clar. § *homicidium num. 44.* Hippol. *cons. 7. num. 27. & 28.* Bonacos. *commun. crimin. part. 2. verbo mortuus,* Menoch. *de arbitr. casu 275.* Andr. Alcacer. *in sua chirurgia lib. 1. cap. 9. in resp. ad 3.* Boër. *decis. 232.* Chald. Pereira *de emptione & vendit c. n. 12.* vide ad *cap. 2. n. 3. de clerico cæcuss.*

5 *Si ex ipsa percussione interiit,* &c.] An & quando post vulnus acceptum si quis surgat triduo iam transacto, & postea sit mortuus, præsumatur ex vulnere, vide Boër. *decis. 329. n. 19. vers. quare videtur* Ant. Gom. *tom. 3. var. c. 3. n. 29. vers. ex quibus venit reprobanda* Farin. *d. q. 127. n. 77. cum seqq.*

6 In glos. *Expirasse.* ibi, *quantum ad gratiam,* &c.] Notatur ad hoc quòd in foro conscientiæ non punitur quis de homicidio sine dolo commisso etiamsi culpa præcesserit vt per Tiraquell. *de pœnis temper. causa 13. num. 13.* Couar. *in Clem. si furiosus. part. 2. §. 4. num. 1. col. 2.*

7 In glos. *Aliam infirmitatem,* fini ibi, *sed nunquid si postquam conualuit, recidiuauit, tenetur magisterista* Vide Farin. *d. q. 127. num. 77.* Quando verò certum est vulnus non fuisse lethale, tunc non præsumitur ex illo vulnere decessisse, sed ex negligentia, aut imperitia medicorum, & vulnerans tunc non tenetur de occiso, sed de vulnerato tantùm, vt per Boër. *decis. 323. num. 7.* Surd. *de aliment. tit. 8 priuil. 69 num 8.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 185. num. 8.* Farin. *d. quæst. 127. num. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium in ludo commissum à clerico, quando irregularitatem operetur, ostenditur, & num 2.*
3 *Vulneratus præsumitur ex vulnere decessisse, etiam quod post octo dies decesserit.*
4 *Clerici nullo modo possunt in eorum ludis aliàs illis permissis admixtos laicos habere.*
5 *Clericus choreis, ac ludis interessens, quorum occasione homicidia sequuta fuerunt, quando irregularitatem incurrat, ostenditur.*

CAP. Continebatur. VIII.

1 CLericus, qui lodit aliquo ludo secularium, vel cum sæculari, si casu aliquis occiditur, non potest ordinari sine dispensatione Papæ, nec ministrare in Diaconatu in aliquo tempore, potest tamen dispensari vt minister in Subdiaconatu. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificy. pag. 123.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 669.* remissiuè Ximen. *in concordant. part. 1. & 2.* refertur ab Antonin. August. *collect. 1. Decretal. libro 5. titul. 1. cap. 9.* & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III *part. 26. cap. 12.*

2 Homicidium in ludo commissum à clerico quando irregularitatem operetur, & de distinctione inter ludum licitum, & illicitum, & an præcedat culpa, vel non, ac denique de materia huius text. vide Couar. *in Clem. si furiosus, part. 2. §. 4. num 8.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 6. num. 124.* Henriq. *in summ. p 2 lib 14. de irregul. c. 15. §. 3. in commento lit, R.* Menoch. *de arbitr. casu 390. n. 1.* Farin. *in praxi crimin. part. 5 q. 126. num. 34.* Molina *de iustit. tom. 4. tract 3 disp. 77. n. 6 vers. continebatur,*

Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 30. n. 114.* Azeued. *l. 2. n. 15. tit. 7. lib. 8. nouæ recop.* vbi de ludo causa leuandi laborem

Post dies octo.] Ergo vulneratus præsumitur ex vulnere decessisse, etiam quòd post octo dies decesserit, vt per Boër. *decis. 323. num. 12. vers. & idem videtur. si intra octo dies* Menoch. *de arbitr. casu 275. num. 2.* Iacob. Ayrer. *in tract. de homicid p. 2. num. 54.* Farinac. *d. p. 5 q. 127. n. 38* 3

In glos. *Eiusdem* Notatur ad hoc quòd clerici nullo modo possunt in eorum ludis aliàs eis permissis admixtos laicos habere vt per Host. *hic num. 1.* & Abb. *num. 3.* Cost. *in tract. de ludo, num. 14. in fine;* Viuian. *commun. opin. 467. num 3. & 4.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 24. num. 17.* Farin. *in praxi crimin p. 3. quæst. 119. num. 100.* Aduerte clericum præsentem choreis, ac ludis, quorum occasione homicidia sequuta fuerunt, illo tantùm casu irregularitatem incurrere, quando opus sic illicitum fuit, causa homicidij, prout ludus noxius, indiscreta correctio, & similia, secus si opus illicitum nullo modo fuit causa homicidij, vt latè explicant Cou. *in Clem. si furiosus, §. 4. num. 9. vers. illud sanè, & num. 10.* Nau. *cons. 21. n. 4. sub hoc tit.* quod refert, & sequitur Rota *in vna Casalen. irregularitatis 29. Nouembr. 1610.* coram reuerendissimo D. Damascèno, relata apud Farinac. *decis. 260. num. 2. part. 1. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa*
2 *Irregularis non efficitur, qui casu in ludo publicè permisso socium interfecit.*
3 *Imprudentia, non de industria, aut dolosè delinquentes leuius puniuntur.*
4 *Arma portantes puniens statutum non intelligitur de paruis cultellis.*

CAP. Lator. IX.

HOmicidium purè casuale sine culpa non impedit 1
quin aliquis ordinetur, vt si quis me proiicit in terram, & casu meus cultellus illum ferit, & moritur, ergo non sum irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificy, pag. 123.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 669.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 10. c. 10.* & est post Concil. Lateran. *part. 26. cap. 14.*

Collige ex text. irregularem non effici, qui casu in 2
ludo publicè permisso socium interfecit, vt per Menoc. *de arbitr. casu 400. num. 3.* Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 77. num. 7.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 6. num. 124.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 6. num. 6.* vbi de intellectu, Farinac. *fragm. crimin. part. 1. lit. I. num. 540.* Nam si duo in colluctatione, (vt est casus huius text.) vel ad brachia ludant, & vnus habeat gladium accinctum, vel falcem, & colluctans incautè percutiat manum ad falcem, vel gladium, & moriatur, gladio accinctus non tenebitur, de occiso, Azeued. *l. 2. num. 21. & 22. tit. 7. lib. 8. nouæ recop.* quia illi, qui casu, aut imprudentia, siue etiam facti ignorantia, non de industria, aut dolosè quidquam admiserunt, aut non puniuntur, aut leuiùs puniri debent, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa 13. num. 1. cum seqq.* Vide Maiol. *tract. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 3. n. 3.* vbi distinguit.

inter ludum noxium, hoc est, periculum ad mortem, prout est hastiludium, iactus lapidum, ludus, qui calcibus, aut pugnis exercetur, & inter ludum non noxium, nec periculosum, prout est ludus pilæ, luctæ sine armis, & saltationis, primo casu quando ludus est noxius & periculosus si ex eo sequatur homicidium, absque dubio incurritur irregularitas, secus secundo casu, dummodo tamen ludens adhibuerit omnem diligentiam ne sequatur homicidium.

4 *Cuius cultellus.*] Notatur ad hoc quòd statutum puniens portantes arma non intelligitur de paruis cultellis idoneis ad scindendum pennas, vel panem, vt per Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis vers.* 21. *pag. mihi* 35. Bobadil. *in sua politica lib.* 1. *c.* 13. *num.* 73. Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *c.* 2. *num.* 9. *& in cap.* 3. *n.* 54. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 108. *n.* 77. *cum seq.* Ludou. Rodolphin. *vari. lib.* 2. *q.* 34. *n.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis efficitur is ex cuius opera illicita homicidium sequitur.*
2 *Irregularis an si clericus censendus, qui ad necessariam rerum defensionem raptorem occiderit, ostenditur.*
3 *Irregularis est clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, si omissa fuga inuasorem occidit*

CAP. Suscepimus. X.

1 QVi ad defendendum sua, ligant latrones, & alter ligantium ne deinde interimeretur, latrones occidit, simul peccant, & fiunt irregulares, quia pro conseruandis rebus transitoriis homines non sunt interficiendi, & sit contra mansuetudinem Ecclesiasticam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 123. Alagona *in compend. iuris canonici pag.* 670. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 10. *c.* 12. & est post Concil. Lateran. *p* 50. *c.* 27.

2 *Expediebat potius post tunicam*, &c.] Ergo pro sola rerum defensione non est licitum clericis inuasorem occidere, de quo tamen vide Syluest. *in summ. verbo bellum* 1. §. 7. *n.* 12. *& verbo excommunicatio* 6. §. 4. *casu* 9. *in fine.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 20. Baiad. *ad Clar.* §. *homicidium num.* 82. Polyd. Ripa *de tempore nocturno cap.* 24. *de fure num.* 26. *in fine, & num.* 49. *eum seqq.* Boër. *decis.* 168. *num.* 5. Couar. *in Clem. si furiosus part.* 3. §. *vn. num. vlt.* Soar. *tom.* 5. *disp.* 46. *sect.* 2. *à num.* 4. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 11. *num.* 73. Coninck *de Sacram. & censur. tom.* 2. *disput.* 18. *dub.* 9. *numer.* 80. *&* 88. Molin. *tom.* 4. *disp.* 72. *num.* 5. Salon. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. *controu.* 2. Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap.* 11. §. 3. *lit. A.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 39. *num.* 105. Beller. *disquisition. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali,* §. 5. *num.* 108. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 61. Nauarr. *in man. c.* 27. *num* 211. Villadieg. *de irregul. cap. de percussore col.* 14. Rendina *in promptuario receptarum sentent. tom.* 1. *tit.* 57. *de irregularitate, num.* 3. Ex quorum dictis hæc est dubia quæstio, in qua tamen illa est verior resolutio, quæ habet illum non esse censendum irregulatem, qui ad necessariam rerum defensionem furem aut raptorem occiderit his in casibus, quibus ea occisio iure licita sit, respondentes in casu huius text. maximum contingi defensionis rerum excessum, cuius equidem ratione non potuit illud homicidium, nec ob defensionem personæ, aut rerum necessariam, & moderatam à culpa excusari, saltem ea, quæ sit sufficiens ad irregularitatem, vt glos. Abb. & Doctores *in præmis* tradiderunt, teste Cou. *n. vlt. vers. vndecimo.*

In glos. *Interimeretur*, ibi, *sed hoc non fuit licitum ei, immo potius debuit fugere*, &c. Notatur ad hoc quòd irregularis est clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, si omissa fuga inuasorem occidit, simili glos. *verbo consilium in cap. sicut dignum* §. *clericos, sup. hoc tit. & in Clem. si furiosus verbo non valens, ced. tit.* vbi Zabarel. *num.* 26. *quæst.* 26. Anchar. *col.* 2. *num.* 5. *vers. circa hoc*, & Imola num. 13. & 14. & Couar. *part.* 3. §. *vnic. nu.* 4. Sylvest. *verbo excommunicatio* 6. *quæst.* 3. Plac. *de delictis, c.* 28. *num.* 10. Gutier. *d. c.* 6. *num.* 61. *vers. idem de fuga*, & alij, quos refert & sequitur Rendina *d. tit.* 57. *nu.* 4. aduertens hanc sententiam ita sanè debere intelligi, & temperari, si fuga fugienti periculosa non sit, nam si ei fuga mortis periculum induceret, vel ex eo quod inimici à tergo instarent, vel ex eo quòd aggressor ex fuga maiorem capiens audaciam, facilius fuisset fugientem sequutus, vel quia sciret clericus aggressorem certo eum cursu superaturum, & sic eum interfecturum, & tunc non tenetur se fugæ committere, nec irregularitatem incurret si fuga omissa aggressorem occiderit.

Vtrùm autem liceat ad honorem tuendum inuasorem post impactam alapam, fustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere, quæstio est dubia, in qua vna sententia tenet affirmatiuam partem, quam sequuntur Nauar. *in man. c* 15. *num.* 4. *ad fin.* Petr. à Nauar. *de restit. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 383. Victor. *de iure belli quæst.* 2. *num.* 6. Henriq. *in summ. lib.* 14. *c.* 10. §. 3. *in commento lit. T.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part.* 1. *c.* 9. §. 1. *n.* 16. Sed contraria sententia negatiua videtur mihi magis probabilis, & Christianæ pietati conformis, eámque tuentur Card. Tolet. *in inst. sacerd. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 16. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 135. *num.* 11. Salon. *in* 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 7. *controu.* 2. *concl.* 1. Ioan. de la Cruz *in director. Confess. part.* 1. *præc.* 5. *dub.* 6. *concl.* 1. Malder. *in* 2. 2. S. *Thomæ tract.* 3. *c.* 1. *dub* 14. vbi ita ait. Si postquam alapam impegit, quæ tibi ignominiosa est, fefe in fugam conuertat offensor, non licebit eum persequi, & tantum referire, quantum postulare videtur honoris reparatio, habet enim potius speciem vindictæ quàm defensionis, vnde primam affirmantem sententiam non esse in praxi consulendam, licèt speculatiuè probabilem esse asserunt Lessi. *de iustit. lib.* 2. *c.* 9. *dub.* 12. *num.* 80. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.* 21. *cap.* 5. *num.* 63. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 2. *tract.* 29. *c.* 3. *num.* 51. Bonacin. *de contract. disp.* 2. *quæst. vlt. sect.* 1. *puncto* 10. *num.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Homicidij, vel alterius mali causam dans tenetur de omni causato homicidio, vel malo, irregularitatemque incurrit, & n.* 2.
3 *Clericus dans operam rei illicitæ, si inde sequantur vulnus, & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa successerint extra eius intentionem.*
4 *Causa remota non imputatur ad homicidium.*
5 *Delicto causam præbens, vt puniatur pœna ordinaria, quæ occurrere debent, ostenditur.*
6 *Homicidio interessens, si non percusserit, quando irregularitatem incurrat, ostenditur.*

CAP. De cætero. XI.

HOmicidio causam dans non potest promoueri. 1 Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar.

Zabar. Ioan. Andr. Anania. Hostien. Butr. Anchar. Felin. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 670. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *c.* 12.

2 Collige ex text. illum, qui homicidij, vel alterius mali, aut delicti causam dat, teneri de omni causato homicidio, malo vel delicto, irregularitatemque incurrere, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 125. *num.* 53. Et clericus dando operam rei illicitæ, si inde sequantur vulnera & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa successerint extra eius intentionem & propositum vt per eund. Farin. *d. part.* 5. *quæst.* 126. *num.* 74. *& fragm. crimin. part.* 2. *lit. I. ex num.* 513. Soar. *de censur. disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 1. Sayr. *in simili tract. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 12. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 11. vbi intelligit quamuis sufficientem adhibuerit diligentiam ne sequatur homicidium.

4 In gloss. *Dedisse.* ibi, *maximè cùm propinquam causam dedit.* Ergo causa remota non imputatur ad homicidium, de quo vide Couar. *in Clem. si furiosus part.* 2. §. 4. *num.* 8. *column.* 4. Tiraq. *in tract. cessante causa limit.* 20. *num.* 7. Nauar. *cons.* 24. *num.* 4. *sub hoc tit. & cons.* 5 30. *num.* 2. Et ideo dans operam rei illicitæ, & delicto causam præbens vt puniatur ordinaria pœna subsequuti delicti, necesse est vt illa opera & præcedens causa seu culpa sit proxima & immediata ad illud, quod sequitur, secus si remota, Farin. *d. part.* 5. *quæst.* 128. *num.* 79. vbi *num.* 81. limitat nisi præbens causam remotam haberet animum nocendi, quia tunc idem est ac si dedisset causam proximam delicto, & *num.* 82. 6 tenet text. *in cap. presbyterum, sup. hoc titul.* non loqui in causa remota, sed in propinqua, & cohærente. Vnde quamuis Tabien. *verbo irregularitas* 2. *num.* 31. Specul. *tit. de dispensa.* §. *inxta num.* 56. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 4. *num.* 1. dicant indistinctè ad incurrendam irregularitatem sufficere interuenisse homicidio licèt quis non percusserit, tamen intelligendi sunt de eo assistente, qui directè delicto cooperatus fuit, putà animando percussores, vel quid simile, secus de casualiter reperto in loco, vbi committitur delictum, provt eos intelligit Rota apud Farin. *decis.* 260 *num.* 3. *part.* 1. *recent.* nam huiusmodi interessentia nisi probaretur, participatio nullius esset considerationis, *c. vlt. in fine,* 23. *q.* 8. & Innocen. *in cap. sententiam n.* 1. *in fine, ne cleric. vel mon.* Feder. de Senis *cons.* 168. *in princ.* Paris. *consil.* 152. *num.* 30 & 31. *lib.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam quam habuit.*

2 *Irregularis an quis censendus sit in dubio facti homicidij, vel iuris, ostenditur.*

3 *Irregularitas contracta ex dubio facti homicidij, priuat susceptione Ordinum, non vero beneficijs, & aliis similibus.*

4 *Irregularem se gerere non tenetur, qui dubitat, an aliquem mutilauerit si facta diligenti inquisitione ad hoc dubitat*

5 *Irregularis censendus est ille, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, sed dubitat an fœtus esset animatus.*

6 *Irregularem se gerere tenetur, qui consulit homicidium, quando dubitat vtrum suo consilio operatum sit.*

7 *Vulneratus ex vulnere, præsumitur decessisse etiam quod aliquandiu post vulnus illatum decesserit.*

8 *Iregularitas etiamsi publica, quando nascitur ex homicidio casuali, potest Episcopus in vtroque fore dispensare ad Ordines minores.*

CAP. Ad Audientiam. XII.

Clemens. III.

CLericus corrigens suum famulum, & verberans 1 cum cingulo quo cinctus erat, & casu ex vagina egressus cultellus verberatum vulnerauit, & cùm aliquando vixisset & conualuisset à vulnere, postea alia grauiori infirmitate vexatus mortuus est, si cõstat quòd potius ex alia infirmitate sit mortuus quàm ex vulnere, Presbyter est liber, & potest celebrare: si est dubium an ex vulnere sit mortuus, tunc Presbyter nõ debet in Sacris ministrare, & pœnitentiam salutarẽ agere tenetur, post tamen concedi vt in minoribus Ordinibus ministret, quia in dubio tutior sententia est eligenda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 670. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 1.

Dubium habetur, &c.] Notatur ad hoc, quòd in du- 2
bio facti homicidij (quando scilicet certum est irregularitatem esse iure inductam, & dubium est an hic in eum casum homicidij inciderit) in vtroque foro censendus est quis irregularis, cùm secus sit in dubio iuris, ita Couar. *in Clement. si furiosus part.* 1. *in initio num.* 3. Franc Ludouic. *in instruct. conscientiæ part.* 2. vbi *de irregul. c.* 22. *colum.* 2. & 3. Sayr. *de censuris lib.* 6. *c.* 2. *num.* 16. *& in claui Regia lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 23. & 24. Flores de Mena *variarum lib.* 1. *quæst.* 9. *num.* 18. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *cap.* 10. *quæs.* 19. *in fine & q.* 11. Ægid. de Coninck. *de Sacramen. & censur. tom.* 2. *disp.* 18. *dub.* 2. *n.* 23. Sanch. *de matrimon. lib.* 2. *disput.* 41. *numer.* 9. Valent. *part.* 2. *disp.* 7. *quæst.* 19. *punct.* 2. Vgolin. *de censur cap.* 4. §. 2. *n.* 3. Soar. *tom.* 5. *de censuris disp.* 40. *sect.* 5. *num.* 18. & 19. & *sect.* 9. *num.* 1. *cumseq.* vbi *n.* 12. concludit nulla opus esse iudicis sententia, aut declaratione, vt in dubio facti sit irregularis, Salas 1. 2. *quæst.* 21. *tract.* 8. *disp. vni. sect.* 10. *à num.* 170. Rebell. *de obligat. iustitiæ part.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 3. *sect.* 2. *num.* 13. addens hoc verum esse, quamuis non sit verisimilius fuisse sequutum homicidium, Bonacin. *de censuris q.* 1. *punct.* 4. *num.* 3. Filiuc. *in in quæst. moral. lib. tom.* 2. *tract.* 21. *n.* 166. Ioan. Sanct. *in selectis disput.* 42. *num.* 14. Quorum multi existimant idem sentiendum esse in quolibet dubio facti, eo quòd ratio Pontificis *in præsenti*, videlicet in dubio facti tutiorem partem amplectendam esse, in omni dubio locum habere videtur. Sed alij probabilius existimant, tantummodo in dubio homicidij iudicandum esse aliquem irregularem, quia text. *in præsenti*, cui similis est *in cap. significasti hoc tit.* loquitur solum de dubio homicidij, tum quia versamur in materia odiosa vt Soar. *disput.* 40. *sect.* 6. *n.* 8. *& seq.* Salas *d. disput. vnic. sect.* 18. *n.* 168. *in princip.* Auil *de censur. part.* 7. *disput.* 2. *dub.* 5. *concluf.* 5. Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 48. Bonaci. *de punct.* 4. *num.* 3. *versalij*, contra Valent. Vásquez, & Rebell. *citatis locis.* De intellectu huius text. vide Sanch. *de matrim. lib.* 1. *disp.* 9. *n.* 42. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 2. *tract.* 21. *num.* 166. Ioan. Sanctius *in practicis disputation. disp.* 42. *n.* 14.

Quæ quidem irregularitas, quam qui contrahit in 3
dubio facti homicidij, modo supra relato, locum habet quoad priuationem suscipiendi Ordines, ac in il-

lis ministrandi, non verò quoad alias pœnas, quæ à iudice imponi solent pro irregularitate contracta, qualis est priuatio beneficiorum, & aliæ similes, quia pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio, sed extraordinaria pro dubij qualitate, vt per Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 157. num. 3.* Sayr. *claui Regia, lib. 1. cap. 13. num. 14.* Vasquez *1. 2. quæst. 19. art. 6. disp. 66. cap. 1. num. 5.* Salas *d. disp. vnic. sect. 19. num. 176.*

4 Ex quibus primò infertur eum, qui dubitat an aliquem mutilauerit, non teneri se tanquam irregularem gerere, si facta diligenti inquisitione adhuc dubitat an mutilauerit, non enim versatur in dubio facti homicidij, sed in dubio mutilationis, quæ non est propriè homicidium, ita Sanchez *d. cap. 10. num. 49* Bonac. *d. puncto 4. num. 4. vers. ex dictis*, contra Nauarr. *in man. c. 27. num. 206.* & Henriq. *loco citato.* Secundò in-

5 fertur illum censeri irregularem, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, sed dubitat an fœtus esset ordinatus, Fr. Emman. *in summa cap. 175. num. 4.* Sanchez *d. cap. 10. num. 43.* Bonac. *d. puncto 4. num. 6.* Tertiò infertur illum, qui con-

6 suluit homicidium, teneri se tanquam irregularem gerere, quando dubitat vtrùm suo consilio operatum sit aliquid circa homicidium patratum ab eo, cui dedit consilium, ita Mascard. *de probat. conclus. 419. num. 9.* Auila *part. 2. c. 5. num. 3. dub. 3.* Sanchez *d. c. 10. num. 44.* Bonac. *d. puncto 4. num. 7.* Vnde ille, qui consuluit furtum, aut homicidium, vel aliter adiuuit, tenetur ad restitutionem damni, licèt dubitet num. ex suo consilio fuerit secutum homicidium, vel furtum; cùm enim constet de iniusta actione consulentis, quæ apta est ad effectum producendum, & ex natura sua illum assequitur, dum de effectu subsequuto constat, possessio est pro actione illa iniusta; quod effectum assequuta fuerit, ita Tabiena *verbo consilium num. 4.* Couarr. *in Clement. si furiosus part. 2. §. 2. num. 2. vers. in eo verò casu.* Auila. *de censuris, par. 7. disputat. 6. sect. 2. dub. 3. conclus. 5.* Sanchez *de matrimonio, l. 2. disput. 41. num. 17.* Filiucius *in quæst. moral. tom. 2. tract. 32. cap. 3. num. 57.* quos refert & sequitur Ioan. Sanct. *d. disp. 42. num. 14.*

7 *Virum occasione vulneris*, &c.] Ergo vulneratus ex vulnere præsumitur decessisse, etiam quòd aliquatenus post vulnus illatum, decesserit, de quo vide Boër. *decis. 323. post num. 11. vers. & pro hoc.* Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæst. 127. num. 34.*

8 *Sibi poteritis concedere*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando irregularitas nascitur ex homicidio casuali, etiamsi publica sit, potest quis in vtroque foro dispensare ad minores Ordines, vt per Couarr. *in Clem. si furiosus, part. 2. §. 3 num 5.* Henric. *in summa lib. 14. c. 19. in comment. lit. S. & T.* quos refert Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 28.*

SVMMARIVM.

1 *Irregularis habendus non est qui sedens equo, quando equus fractis habenis puerum in via existentem conculcauit, & interfecit, quod ibi multipliciter declaratur, & num. 2.*

3 *Licitæ rei dans operam, non tenetur de quacunque cæde quæ inde sequatur.*

4 *Homicidium actu commissum, & tamen absque voluntate & culpa, non imputatur committenti quoad Ordines susceptos, & suscipiendos.*

CLericus quando licitè, vel ob licitam causam equitat, & equus sine culpa sessoris fracto fræno currit, & puerum interficit, non fit irregularis, & potest celebrare, quia non dedit operam rei illicitæ, nec actu, vel voluntate commisit homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. Andr. Hostiens. Anch. Butr. Felin. Panorm. Mar. Soc. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 670.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 1.* 1

Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt Couar. *in Clement. si furiosus, part. 2. §. 4. num. 6. vers. posterior*, Auila *de censur. part. 7. disp. 6. sect. 1. dub. 1. vers. fin.* Vgolin. *de irregul. cap. 19. §. 1.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 6. num. 1.* Iacob. de Graffis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 66. num. 14.* Bonacin. *eod. tract. disp. 7. q. 4. puncto 7. num. 23.* hoc dicens verum etiamsi insidens equo esset Franciscanus, qui peccat equitando contra regulas suæ religionis, de quo etiam Sayr. *d. cap. 6. num. 25.* vbi ait quòd licet Franciscanus peccet equitando contra suam regulam, quia tamen hoc non est res periculosa, vel ordinata ad mortem, ideo non efficitur irregularis, quando equitando casu inopinato puerum occidit, si debitam adhibuerit diligentiam, Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 13. vers. præterea*, vbi ait, quòd isto casu incurritur irregularitas si equitans parum diligenter equi habenas custodiat, puta vel quia illas contractas, vel inutiles ad cohibendum, & effrenatum equum habeat, secus si adhibita debita diligentia, debitisque habenis equo adhibitis inconsideratè, & imprudenter quis equi fræum fregerit, & ob id furens equus aliquem interfecerit. Ayrer. *de homicid. part. 3. num. 2.* vbi existimat reputari casuale homicidium, ac per consequens per illud non incurri irregularitatem quando ascendens equum non bene habenis parentem, & lasciuire incipientem, ipse, vt equi impetum infrænaret, vim intulit fræno, & equum calcaribus stimulauit adeò quòd fracto fræno cuttens equus infantem pertranseuntem occidit, Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæst. 125. num. 25.* vbi illud casuale dici homicidium refert, quando quis equo currens, & non valens illum retinere incidens equus in transeuntem, illum in terram proiecit, occidique, addens Doctores *in præsenti* declarare hoc procedere quando equitans non est in aliqua culpa, qui explicant quando dicatur in culpa, & quot modis, inter quos ponunt, quando equitans sciebat vitium equi, quòd erat effrænatus, vel quòd sciebat frænum esse leue, & fragile, nec potens ad retinendum equum à cursu, & non prouidit, Ludouicus Beja *resposs. casuum conscientiæ, part. 1. casu 40. vers. adde* Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 77. num. 7.* vbi etiam dicit quòd eodem modo pronuntiaretur, Capellanum, de quo in *text.* non incurrisse irregularitatem, quamuis equo pergeret ad fornicandum, aut ad furandum, quoniam pergere equo ad fornicandum, vel ad furandum, licèt res essent illicitæ, non tamen quæ viam pararent ad id homicidium, quæve periculosæ essent comparatione eius homicidij. 3

Non dedit operam illicitæ rei.] Ergo dans operam rei licitæ, minimè tenetur de quacumque cæde, seu delicto, quod inde sequatur, vt per Farinac. *d. q. 126. n. 35.*

In gloss. *Nec actu.* Dicit hæc gloss. homicidium actu commissum, & tamen absque voluntate & culpa, imputari committenti quoad Ordines suscipiendos, non tamen quoad susceptos. Sed hanc gloss. reprobant 4

Abb.

Abb. Anan. *in præsenti*, & Couar. *in Clem. si furiosus, part. 2. §. 4. n. vlt.* annotantes verius esse nullum in hoc adesse differentiam inter promorum, & promouendum, id etiam tradunt Sayr. *de censur. lib. 7. c. n. 32.* & post Soar. Farin. *fragm. crimin. part. 2. lit. I. n. 546.*

SVM MARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

2 *Irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, & prospiciendo prius, ne quem offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, casúque puerum oppressit, qui inde mortuus est.*

Cap. Ex litteris. j. XIV.

1 IRregularis non est, qui dando operam rei licitæ, & adhibita diligentia aliquis interficitur, nisi contra eum graue scandalum oriatur, vel tanta laboret infamia vt sit ei indicenda purgatio canonica, & ideo irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, facta priùs diligenti circumspectione proiecit in terram perticam, casúque puerum oppressit qui inde mortuus est. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124.* Alagona *in compend. iuris Canonici p. 671.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. cap. 2.*

2 In hoc text. pronuntiatur quendam clericum non incurrisse irregularitatem, qui cùm fœnum de curru quodam deponeret, & prospiciendo priùs ne quem offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, casúque puerum percussit, qui inde mortuus est; cùm enim is clericus adhibita ea diligentia non peccauerit contra quintum Decalogi præceptum, ita illum puerum interficiendo, neque dederit operam rei illicitæ, irregularitatem sanè non incurrit; ita Molin. *de iustitia tom 4 tract. 3. disp. 77. n. 7.* Aduertere tamen oportet quòd ad effectum euitandi irregularitatem in hoc & similibus casibus non requiritur summa & exactissima diligentia, qualem adhibuisset vir diligentissimus, & maximè circumspectus, sed satis est quòd talem quis adhibuerit diligentiam, qualem considerata rei qualitate, & personarum & negotiorum, ac temporis ad viri prudentis arbitrium adhibere debuisset ita Abb. *in cap. quæsitum, num. 3. de pœnit. & remiss.* Sylvest. *in summ. verbo homicidium 2. in princ. reg. 4.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 6. n. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus ab irregularitate excusatur, qui cum campanam à campanili deponeret, cadens lignum puerum oppressit, & n. 2.*

Cap. Ex litteris. ij. XV.

1 MOnachus subseruiens ad deponendam campanam de campanili, & ipso mouente lignum corruit, & occidit puerum, si rem necessariam agebat & vtilem, & in loco per quem aliquem transire non crederet, vel ibidem existere, vel illuc de consuetudine venire quando mouit lignum, non est irregularis, sed potest promoueri ad altiores Ordines. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Henric. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 124.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 671.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 3*

Hanc eandem concl. ex hoc text Couar. *in Clement. si furiosus, part. 2. §. 4. n. 10. vers. quinto & num. 5. vers. tertio* Ludou. Baje *resp. casuum conscientiæ, p. 1. casu 40. vers. & confirmatur*, vbi ex Sot. asserit monachum non fieri irregularem quamuis opus illud esset seruile, vel contra præceptum Prælati campanam deposuisset, Henriq. *in summa lib. 14. de irregul. c. 15. §. 3. lit. X.* Molin. *de iust. tom. 4. tr. 3. disp. 77. n. 8.* vbi obseruat non satis esse aliquem dare operam rei de se periculosæ ad homicidium, aut mutilationem, vt subsequuto homicidio, aut mutilatione censendus sit irregularitatem incurrisse, sed opus esse vt illicitè illud efficiat. Sayr. *de censur. lib. 7. c. 6. num. 3. & 4.* vbi etiam quid de clerico pulsante campanas in signum quòd aliquis à ministris iustitiæ sit furca suspendendus, & *num. 23.* quærit quid dicendum de monacho, qui pulsando campanam tempore sibi prohibito si adhibita per eum diligentia tintinnabulum cadit, & ex eo aliquis occidatur, & concludit ipsum non esse irregularem, licèt tempore prohibito pulsando campanam peccet, refert Farin *fragm. crimin. p. lit. I. n. 509.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Irregularis non fit clericus incedens in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum si cursu conculcauerit hominem & occiderit.*

3 *Irregularis non fit Minorita, si contra regulam equitaret mula mansueta, aut infirmus contra medici præceptum & causa aliquem occiderit.*

4 *Iuratæ alicuius assertioni in ijs, quæ ab eius animo pendent affirmanti, siue neganti creditur, & quid in criminalibus. n. 5.*

Cap. Significasti. j. XVI.

CLericus equitans, cum equus illum proiecisset in 1
aquam, eum stimulauit calcaribus, & præter intentionem mulierem interfecit, si non sciebat equum tale vitium habere, debet illi iniungi ad cautelam pœnitentia competens, qua peracta potest ministrare in susceptis, & promoueri ad maiores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 671.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 4.*

Qua peracta non impedias, &c.] Ergo irregularis 2
non fit clericus, si incedat in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, itaut cursu conculcatus hominem occiderit, de quo vide Molin. *de iustit. tom. 3. tract. 4. disp. 77. num. 8. vers. simili modo*, Maiol. *de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 13. vers. præterea si parum diligenter*, vbi dicit quòd isto casu incurritur irregularitas si equitans parum diligenter equi habenas custodiat, vtpote vel quia illas contractas vel inutiles ad cohibendum, & effrenatum equum habeat, secus si adhibita debita diligentia, debitisque habenis equo adhibitis inconsideratè, & imprudenter aliquis equi frænum fregerit, & ob id furens equus aliquem interfecerit, Couar. *in Clem. si furiosus part. 2. §. 4. num. 6. vers. posterior*, Sayr. *de censuris lib. 7. c. 6. num. 1. & n. 25.*

vbi

vbi loquitur de fratre Franciscano, qui equitando casu inopinato puerum occidit, Auila *eod. tract. part. 7. disp. 6. sect. 1. dub 1.* Hentiq. *in summ. lib. 14. de irregul. c. 15. §. 4. post med.* vbi etiam adnotant quòd si Minorita per regulam prohibitus equitaret in mula mansueta, aut infirmus contra medici præceptum, & casu occideret, non fieret irregularis, nam vt aduertit idem Hentiq. *eod. lib. 14. cap. 11. §. 1. in fine* homicidium faciens eo casu fit irregularis, quando dabat operam rei illicitæ, quæ vt causa sit peccatum mortale, & moraliter influat in homicidium sequutum.

In gloss, *Si est ita*, ibi, *per iuramentum proprium*, &c. Notatur ad hoc, quòd assertioni alicuius iuratæ in his, quæ ab eius animo pendent, siue affirmanti, siue neganti creditur, vt per Couar. *practic. c. 33. num. 4. sub vers. cæterum quidam. & l. 2. variar. cap. 10. num. 1. vers. tertia admittenda est accusatio.* Hippol. *in rubr. de probat. num. 222 & cons. 9. num. 32. cum seqq. & sing.* 653. Donat. à Fina *tom. 1. commun. opinion lib. 4. tit. 9. num. 278. cum seqq. pag.* 506. Herculan. *in tract. de negatiua num. 275.* Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 13.* Menoch. *de arbitr. casu 185. num. 5. & seq.* Grammat. *voto 10. num. 28.* Aym. *de antiq. part. 4. num. 153.* Guid Pap. *decis. 614.* Mascard. *de probat. concl. 94. num. 5. & 6. & concl. 227. & concl. 881. num. 2.* Fului. Pacian. *eod. tract. lib. 1. cap. 29. à princip.* Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil. 1. num. 1. cum seqq.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 5. num. 4.* optimè Farin. *frag. crim. part. 1. lit. A. à num. 245.* Gratian *reg. 270. n. 2.* Cacheran. *decis. 71. num. 24. & decis. 101. n. 24.* Mandos. *ad reg. 4. Cancel. quæst. 4. num. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 1. disp. 62. num. 6.* & plures quos refert Sanctarel. *vari. resol. q. 48. num. 11.*

In criminalibus tamen, & in his quæ sunt de genere prohibitorum quando pro iuramento nulla adest præsumptio & contra iuramentum adest aliqua, hæc contraria præsumptio non tollitur iuramento, secus si pro iurante adsit aliqua præsumptio excluſiua doli, & delicti, vide Menoch. *d. casu 186. nu. 7. & casu 298. num. 6. & de præsump. lib. 1. præsumpt. 77. num. 1. cum seqq.* Vincen. Mancin. *de iuramen. part. 4. effectu 44. num. 14.* Mascard *concl. 90. num. 17. & d. conel. 94. n. 20.* Seraphin. *d. priuil. 1. num. 24. vers. hoc tamen intelligendum, 25. & seq* Card. Tusch. *verbo iuramentum conclus. 531. numer. 85.*

Argumento huius text. tenet Rota quòd ad excludendam obligationem editionis alicuius scripturæ, sufficit illum à quo exhibitio petitur, iurare se tales scripturas amisisse, & quòd debitis diligentiis adhibitis illas repetire non potuit, ita *decis. 267. numer. 4. post vol. 2. cons.* Fatin. *& in Conuersana iurisdictionis 10. Nouembris* 1628. coram R. P. Duran, dummodo concurrant coniecturæ pro amissione instrumenti, Rot. *d. decis. 267. num. 5.* & non agatur de maximo præiudicio, Surd. *decis. 326. numer. 94.* Caualer. *decis. 82. num. 8.* & non adsit suspicio aliqua, Afflict. *decis. 330. num. 2. circa medium*, & fuit dictum *in d. Conuersana.*

SVMMARIVM.

2 *Homicida, & irregularis non censetur ille, cuius occasione, eo tamen prohibente, & causam non dante ab eius amicis, famulis, vel consanguineis homicidium remittitur. & n. 2.*

3 *Irregularitatem contrahit ille, qui dedit causam rixæ & eius amici, famuli vel consanguinei alterum cum eo contendentem, vel pugnantem, occiderunt præter eius voluntatem.*

4 *Delictum à seruo, famulo, consanguineo, vel amico factum non præsumitur commissum voluntate domini affinis, vel amici.*

5 *Irregularitatem incurrit ille, qui præsens fuit tractanti habito super occidendo eius inimicum ab eius seruis, vel consanguineis, & tamen tacuit.*

Cap. Petrus XVII.

HOmicida non censetur, ac proinde nec irregularis ille, cuius occasione, tamen prohibente, & causam non dante ab eius amicis, famulis, vel consanguineis homicidium committitur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Anania, Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vinian. Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 672.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 7. c. 1.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Villadieg. *tract. de irregular. c. de percussore.* Cou. *in Clement. si furiosus part. 2. §. 1. num. 8.* Iacob de Graffiis *in aureis decis. part. 1 lib. 2. cap. 64. num. 17.* Non tamen excluditur ab irregularitate ille, qui dedit causam rixæ & eius amici, famuli, vel consanguinei alterum cum eo contendentem, vel pugnantem occiderunt præter eius voluntatem, ac contra eius prohibitionem, quia dedit culpam præambulam. vt resoluunt Couarr. *d. n. 8 vers. primum*, Iacob. de Graffis *d. n. 17.* Riminald. *iun. cons. 441. num. 31. vol 4.* Ozasc. *decis. 104. num. 5.* Vgolin. *de irregul. cap. 18. §. 2.* Bellet. *disquisit. cleiral. part. 1. tit. de disciplina clericali §. 5. n. 34.* quicquid teneant Henriq. *in sum. lib. 14 c. 13. n. 4.* Auil. *de censuris part. 7. disp. 6. sect. 3. dub 5.* quos refert, & sequitur Bonacin. *eodem tract. 2 disp. 7. q. 4. puncto 8. n. 34.*

Fuit ab ipsius consanguineis attentatum.] Ergo delictum à seruo, famulo, consanguineo vel amico factum non præsumitur commissum voluntate domini, affinis vel amici vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 27.* plures per Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 134. n. 67. cum seqq.*

In gloss. *Contra prohibitionem*, ibi, *quia si eo audente, & non contradicente*, &c. Notatur ad hoc, quòd irregularitatem incurrit ille, qui præsens fuit tractanti habito super occidendo eius inimico, ab eius seruis, ac consanguineis, & tamen tacuit, vt per Couar. *d. n. 8. vers. quarto*, Iacob. de Graffiis *d. cap. 64. n. 18.* præsentia enim facit quem irregularem, si homicidio consentiat, saltem per taciturnitatem, Rebuff. *in auth. habita C. ne filius pro patre, verbo Episcoporum pag. mihi 575.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Peritis in arte credendum est.*

3 *Medicis non creditur ad indicandum, an vulnus sit lethale, & an vulneratus decesserit ex vulnere, vel alia causa, nisi ad minus sint duo, & communiter in arte periti reputentur.*

4 *Peritis in arte non creditur sine iuramento.*

5 *Periti in arte duo, si non concordent, standum est dicto seniorii, & quid si sit contentio inter medicos, & chirurgos.*

6 *Medicus vbi non adest nisi vnus in loco, quo quis fuit vulneratus, ille vnus sufficit ad indicandum, an vulnus fuerit lethale.*

7 *Vulnus lethale illud dicitur, cuius curatio, vel omnino impossibilis, vel difficillima est.*

8 *Vulnus in dubio an sit indicandum non fuisse, lethale & remissiue.*

9 *Irregularet.*

9 *Irregulares se gerere debent omnes, qui percusserunt, etiamsi non constet ex quo vulnere percussus obierit.*

10 *Irregulares se gerere debent omnes dubitantes, an à se lethale vulnus fuisset inflictum.*

11 *Percussus in foro exteriori à quo præsumatur, si rixantes plures sint remissiuè.*

12 *Clericus excusatur ab irregularitate si committat homicidium cum defensione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

13 *Moderamen inculpatæ tutelæ siue defensio inculpata in quo consistat, ostenditur.*

14 *Probatio excessus accusatori incumbit.*

15 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur seruatum, quando quis non animo se defendendi, sed vlciscendi aggressorem percutit.*

16 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedens in occidendo non pœna ordinaria homicidij, sed extraordinaria propter excessum iudicis arbitrio imponenda puniri debet.*

17 *Occidendi animus præsumitur, vel non præsumitur ex qualitate, seu genere armorum.*

18 *Clericus pro excessu in se defendendo, non incurrit excommunicationem, seu irregularitatem, nisi dolo, & proposito occidat.*

Cap. Significasti. ij. XVIII.

1 IRregularis censetur qui alium lethaliter percussit, licèt ab aliis fuerit extinctus, idem si non apparet an lethaliter, si etiam percussus ab aliis obiit, & non constat ex cuius vulnere decessit, quia in dubio percutiens habebitur irregularis, & homicida; idem si est percussus non lethaliter, si animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percussus expirauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 672. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 2.

2 *Vt peritorum iudicio medicorum,* &c.] Ergo quibuscunque in arte peritis credendum est, Mascard. *de probat. concl.* 1034. *num.* 1. *cum seqq.* Fulu. Pacian. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 48. *num.* 10. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *quæst.* 127. *num.* 102. Azeued. *cons.* 30. *num.* 63. Seraphin. *decis.* 665. *n.* 2. Rot. *in Perusina pecuniariæ, siue societatis* 1. *Iulij* 1622. coram R. P. D. Merlino, Rot. Ianuen. *decis.* 196. *n.* 4. Caualer. *decis.* 114. *n.* 2.

3 Notatur ad hoc, quòd medicis non creditur ad iudicandum, & referendum an vulnus sit lethale necne, & an vulneratus decesserit ex vulnere, vel ex alia causa, nisi ad minus sint duo, & communiter in arte periti reputentur, de quo Auil. *ad cap.* 1. *Prætor fol.* 50.

4 *n.* 28. Mascard. *concl.* 1034. *n.* 11. *&* 12. *&* *concl.* 1169. *num.* 20. Menoch. *remed.* 5. *adipiscendæ, num.* 162. Chald. Pereira *in l. si curatorem verbo minoribus, num.* 18. Farin. *d. quæst.* 127. *num.* 151. *cum seqq.* Et debent iurare, quia peritis in arte non creditur sine iuramento, Foler. *in*

5 *addit. ad Marant. de ordine iudic. part.* 6. *memb.* 6. *n.* 69. *pag.* 327. & si non conueniunt, standum est dicto senioris ex Tiraq. *de iure primog. in præfat. num.* 155. Cassan. *in consuetud. Burgund. fol* 70. *num.* 4. Greg. *l.* 16. *verbo è conocieren. tit.* 8 *n.* 5. Quid si sit contentio inter chirurgos & medicos, vide Mascard. *concl.* 1169. *n.* 40. *cum seqq.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 111. *n.* 10.

Vbi verò in loco, quo quis fuit vulneratus, non adest nisi vnus medicus, tunc ille vnus sufficit, de quo vide Clar. *§. homicidium num.* 34 *vers. cæs autem,* Anton. Gom. *tom.* 3. *var. tit. de homicid. num.* 18 *post med. vers. &*

si quæras, Mascard. *concl.* 615. *num.* 7. *& concl.* 1034. *n.* 24. Fulu. Pacian. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 47. *n.* 34. *& seqq.* Farin. *d. quæst.* 157. *num.* 153. Chærian. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 161. vbi secus dicit si causa sit ardua, quia tunc mittendum est ad loca vicina.

Assereretur non fuisse lethalis.] Vulnus lethale an sit, 7
iudex se ex medicorum instruet iudicio, & illud dicitur, cuius curatio, vel omnino impossibilis, vel difficillima est, vide Cassan. *in consuet. Burgund. rubr.* 1. *§.* 6. *verbo par leurs, num.* 4. Hippol. *consil.* 7. *num.* 29. *& in l.* 1. *num.* 54. *C. de sicar.* Menoch. *de arbitr. casu* 265. *à princip.* Baiard. ad Clar. *§. homicidium, num.* 135 Mascard. *conclus.* 1077. *num.* 7. Farinac. *d. quæst.* 127. *à num.* 49. *& consil.* 100. *num.* 32. optimè Bernard. Græuæ. *d. concl.* 111. 8
num. 27. *cum seqq.* In dubio autem vulnus non fuisse lethale an sit iudicandum, vide Menoch. *d. casu* 265. *numero vlt.* Mascardus *conclus.* 1034. *numero* 44. *& seq. & concl.* 1073. *n.* 6. *&* 7. Farinac *d. quæst.* 127. *num.* 20. *& consil.* 100. *n.* 14. Alexand. Raudens. *de analogiis cap.* 31. *num.* 32.

Quòd si discerni non possit. &c.] Notatur ad hoc, quòd 9
si plures percusserunt, & non constat ex quo vulnere percussus obierit, debent omnes se tanquam irregulares gerere, vt per Couarr. *in Clement. si furiosus, p.* 2 *§.* 2. *n.* 4. Vgolin. *de irregul. cap.* 14. *§.* 1. *num.* 1. Soar. *de censur. disp.* 45. *sect.* 4. *n.* 11. Sayr. *eod. tract. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 14. Rota apud Farinac. *decis.* 44. *n.* 2. *part.* 2. *recentiorum,* sequitur Bonac. *de censur. disp.* 7. *quæst.* 4. *puncto* 8. *num.* 31. vbi *num.* 30. resoluit quòd quando plures vulnera inflixerunt, quorum singula non sunt ex se mortalia, sed simul iuncta, sunt causa sufficiens mortis, singuli incurrunt irregularitatem, de quo etiam Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. *§.* 4. *rubr. de opem præstante homicidio, n.* 7. *ad fin. vers. ex his consequens est. & n.* 8. Couarr. *in Clem. si furiosus, part.* 2. *§.* 2. *n.* 4. *vers. quartò constituitur,* Sayr. *d. lib* 7. *cap.* 4. *num.* 14. Auil. *de censur p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 4. *dub.* 3. *in fine, vers. quinta conclusio;* sic etiam quando nescitur quisnam lethale vulnus inflixerit, omnes qui dubitant à se lethale vulnus inflictum esse, debent se irregulares gerere, Vgolin. *ad §.* 1. *num.* 3. Molin. *de iustit. tom.* 4. *disp.* 33. *memb.* 7. *ad finem,* Auila *de censur. p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 3. *dub.* 3. *vers. hinc sequitur,* quos refert, & contra Soar. sequitur Bonac. *vbi proximè num.* 29. Quod procedere, etsi homicidium fuerit iustum, & meritorium contra latrones publicos, tenent Corn. *consil.* 57. *num.* 10. *lib.* 4. Nauarr. *consil.* 11. *n.* 2. *& consil.* 25. *num.* 1. *&* 2. *sub hoc tit.* quos refert, & sequitur Rota *d. decis.* 44. *num.* 2. *in fine.* Illud aduertere oportet quod Speculat. *in tit. de dispensat. §. iuxta num.* 48. *vers. illud etiam nota,* per hunc text. quem allegat dicit quòd si quis occidendi animo percussit latronem, non tamen lethaliter, latro autem ex aliorum vulneribus periit, primus ille percussor irregularis est; cuius tamen contrarium per hunc eundem text. firmasse videtur Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 15. *in princip.* vbi dixit quòd si vnus primus leuiter solùm percussit, etiam animo occidendi, & debilitauit, nihilque in animum secundi occisoris influxit; solus secundus, qui occidit, irregularis erit, & non primus. Quòd si primus non leuiter, sed lethaliter vulnerauit, tunc licèt alter superueniens occidat, vterque irregularis erit, vt per Couar. *in Clem si furiosus part.* 2. *§.* 2. *num.* 4. *vers. tertia,* Maiol. *de irreg. lib.* 5. *cap.* 48. *§.* 4. *n.* 6. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 223. *vers. octauo.*

Verùm quod attinet ad forum interius, & conscien- 10
tiæ, tunc vniuscuiusque rixantis conscientiæ standum est, is enim qui certò scit se non vulnerasse, vel quòd vulnerauit, non tamen animo occidendi, nec lethaliter, turus est in conscientia, ac proinde non tenetur se irregularem reputare, nisi dubitet, Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 3.

num.

num. 13. *vers. quando autem dubium est* Auila *d. dub.* 3.

11 *vers. sed quid quando plures.* Quando plures rixantur, & vnus in rixa sit percussus, à quo in foro exteriori præsumatur percussus, vide Hippol. *in pract. §. quoniam num* 30. *& in l. repetit. num.* 21. *ff. de quæst.* Clar. *in §. homicidium nu.* 37. Menoch. *de arbitr. casu* 362. *& cons.* 108. *num.* 8. Alex Raudenl. *resp.* 27. *à num* 32. Baptista Costa *de facti scientia, & ignor. cent.* 1. *distin.* 40. *art.* 14. Flamin. de Rub. *cons.* 51. *à nu.* 57. *vol.* 1. Mascard. *de probation. concl.* 1003 *n.* 53. Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 8.

12 *Quia tamen id debet fieri cum moderamine,* &c.] Notatur ad hoc, quòd vt clericus excusetur ab irregularitate propter homicidium, debet illud committere cum defensione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad iniuriam propulsandam, nec aliud vult noua Concilij Trid. dispositio *sess.* 14. *de reformat. cap.* 7. non enim loquitur de illo homicida, qui occidit modo suprà relato, sed de eo qui eget dispensatione. quatenus in se defendendo excessit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim fit irregularis, non ea irregularitate, quæ est indispensabilis, nisi à Papa, sed illa, quæ ab Episcopo dispensari potest, vide Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 12. *num* 10. *vers.* 20. *& lib.* 5. *cap.* 48. *nu.* 10. *&* 11. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 238. *vers. secundo, & cons.* 8. *in antiq. aliàs* 36. *in nouis sub hoc tit.* Bañes *in* 2. 2. *D. Thomæ. quæst.* 64. *art.* 7. *vers. ad* 2. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 173. *n.* 1. Petr. Nauar. *lib.* 2. *de restitut. cap.* 3. *nu.* 367. Henriq. *in summ. lib.* 14. *c.* 10. §. 2. *& c.* 19. §. 3. Veg. *in summ. part.* 2. *c.* 15. *casu* 28. *vers. nota.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 4. *collect* 930. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 65. *à princ. & præcipuè n.* 13. Soar. *de censur. disp.* 46. *sect.* 1. *nu.* 3. Auil. *eod. tract. part.* 7. *disp.* 5. *sect.* 3 *dub.* 1. *vers. loquendo de iure nouo,* Farin. *fragmentor. crimin. part.* 2. *lit. l. n.* 475. Molina *de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 72. *n.* 5. *& disp.* 77 *nu.* 9. Sayr. *de censuris lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 22 *& disp.* 17. *nu.* 10. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.* 3. *cap.* 9. *nu.* 29. Petr. de Ledesma *in summ. part.* 2. *tract.* 8. *de iustit. commutatiua, cap.* 18. *concl.* 14. *diffic.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 2. *n.* 112. Ægid. de Coninck. *de Sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 18. *à n.* 83. Cened *pract. & canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 14 *n.* 13. *cum seqq.* Campan. *in diuersorio. iuris Canonici rub.* 11. *cap. vlt. n.* 20. *& n.* 129. Bellet *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali. §.* 5. *à n.* 103. Bonacin. *de censuris disp.* 7. *q.* 4. *puncto* 6. *n.* 1. *cum seqq.*

13 Moderamen inculpatæ, tutelæ, seu defensio inculpata qualis debeat esse, & in quo consistat, inuenies apud Innoc. & Panor. *in cap. olim. li.* 1. *num.* 19. *de restit. spoliat.* Sot. *de iustit. lib.* 5. *quæst.* 1. *art.* 4. Nau. *in man. c.* 15. *nu.* 3. Ludou. Lop. *in instruct. conscient part.* 1. *c.* 62. Salon. 2. 2. *quæst* 64. *art.* 7. *controu.* 1. *concl.* 2. vbi Arag. *dub. concl.* 2. Philiarch. *de offic. Sacerd p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. Petr. Nauar. *de restit. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 349. Valent. *tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 8 *puncto* 4. *dub.* 1. Ludou. Beja *respons. casuum conscient. p.* 2. *casu* 21. Kirchou *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 10. *n* 13. *vers. sed primo,* Sayr. *d. cap.* 7. *à nu.* 7. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verbo moderamen,* Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 125. *n.* 349 *cum seqq.* Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli. l.* 58. *n.* 5. Rebel. *de obligationib. iustitiæ part.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 12. *n.* 7. Azori. *institut. moral. part.* 3 *lib.* 2. *cap.* 1. *quæs.* 2 Bernard. Græuæ. *d. lib.* 1. *concl.* 110. *consid.* 1. *n.* 9. *cum seqq.* Petr. Caball. *de omni genere homicidii num.* 94. Bellet. *d. §.* 4. *nu.* 104.

14 Bonacin. *d. puncto* 6. *nu.* 3. *vers. dixi non excedendo.* Ex quorum dictis illa est verior conclusio, dici clericum facere cum moderamine inculpatæ tutelæ, & esse in necessitate ineuitabili, quando est constitutus in tali necessitate, quam neque fuga, dummodo dando tergà non sit periculum, neque clamore, neque alio modo, nisi interficiendo, aut mutilando aggressorem euitare nequit. Et probatio excessus accusatori iniuncta est, vt per Vincent. Honded. *cons.* 99. *num.* 14. *&* 15. Vinian. Neapol. *decis.* 458 *n.* 8. Bernard. Græuæ. *d. consid.* 1. *nu.* 9. *cum seqq.*

Non ad sumendam vindictam.] Ergo moderamen in- 15
culpatæ tutelæ non dicitur seruatum quando quis non animo se defendendi sed vlciscendi aggressorem percutit, vt per Ayrer. *in tract. de homicidio necessario, part.* 1. *num.* 94. *&* 97. Mascard. *concl.* 1126. *n.* 56. Farin. *d. q.* 125. *num.* 382.

Penitus excusari.] Ergo si excedatur moderamen 16
inculpatæ tutelæ in occidendo, non pœna ordinaria homicidij, sed extraordinaria propter excessum iudicis arbitrio imponenda puniri debet, vt per Duen. *reg.* 192. *ampl.* 5. Hippol. *cons.* 137. *num.* 21. *cum seqq. & fin.* 110. *incip. occidens aggressorem,* Tiraq. *de pœnis temper. causa* 1. *nu.* 9. Boer. *decis.* 168. *nu.* 7. *vers. vel etiam sup. sum,* Ant Gom. *tom.* 3. *var. c.* 24. *n.* 24. Baiard. *ad Clar. §. homicidium num.* 90. Mascard. *concl.* 1126. *n.* 48. Farin. *d. quæst.* 125. *num.* 393.

Ratione instrumenti.] Notatur ad hoc quòd animus 17
occidendi præsumitur, vel non præsumitur ex qualitate, seu genere armorum, sic etiam an vulnus fuerit mortale, necne, præsumitur ex qualitate armorum, cum quibus fuit illatum, de quo vide Hippol. *cons.* 7. *n.* 44. *cum seqq. & cons.* 67. *n.* 18. *& l.* 1. *C. de sicar. n.* 32. *cum seqq.* Aym. *cons.* 205. *n.* 5. Couar. *in Clem. si furiosus part.* 2. §. 1. *nu.* 1. Boer. *decis.* 323. *n.* 3. *vers. & quæ circa mortem. & n.* 15. Bernard. *reg.* 33. *à princip.* Clar. *§ homicidium n.* 4. *vers. dicitur etiam culposum* Anton. Gom. *tom.* 1. *vari. cap.* 3. *post. n.* 17. Menoch *de arbitr. casu* 175. *n.* 7. *&* 8. *in fine, & de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 40. *n.* 4. Iacob. Ayrer. *de homicid. par.* 2. *n.* 61. Mascard. *de probat. concl.* 97 *& concl.* 864. *n.* 3. *cum seqq. & concl.* 1041. *& concl.* 1073. *n.* 9. Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *q.* 126. *n.* 117. *& q.* 127. *n.* 57.

In gloss. *Moderamine,* ibi, *nec dicitur excommunicari* 18
qui excedendo modum non ex proposito repercutit Clericum per hanc gloss. tenet Farin. *d. quæst.* 125. *n.* 418. clericum pro excessu in se defendendo, nunquam incurrere excommunicationem, seu irregularitatem, nisi dolo & ex proposito excedat, idem videtur tenere Iacob. de Graffiis *d. cap.* 65. *num.* 14. At verò Couar. *in Clem. si furiosus part.* 3. §. 1. *n.* 2. *in fine,* simpliciter asserit irregularem esse illum, qui mutilat, aut occidit excedens modum in defensione, quem sequi videtur Vegolin. *de censur. part.* 2. *c.* 11. §. *proposuimus n.* 4. *vers. excipitur, & num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Relihiosus chirurgiam exercens, si ex ea mors sequitur, irregularis est, etiamsi sit peritus & diligens & hoc fecerit causa pietatis, sed cum eo post satisfactionem misericorditer potest dispensari.*

2 *Irregularis est monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in gutture mulieris, quæ postea mortua est.*

3 *Clericus etiam in maioribus Ordinibus constitutus medicina, seu arte chirurgia peritus, si intuitu impietatis artem suam exercuerit, an ei imputetur adirregularitatem, si ex tali exercitatione sequuta fuerit mors, ostenditur.*

4 *Declaratur text. in præsenti.*

CAP.

Cap. Tua nos. XIX.

1 Religiosus peritus chirurgus exercens chirurgiam cum omni diligentia, & causa pietatis, si ex ea mors sequitur fit irregularis, quia deliquit vsurpando alienum officium, quod ei non congruebat, sed post actam pœnitentiam potest cum eo dispensari vt celebret, si secus non cum diligentia, vel non causa pietatis, ei interdicatur executio Ordinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Anch. Hostiens. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 125. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 673. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refert Anton. August. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 3.

2 In specie huius text. irregularis declaratur monachus qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in gutture mulieris, quæ postea mortua est, vt referunt Henriq. *in summ. lib.* 14. *de irregular. cap.* 11. §. 1. Soar. *de censuris disput.* 45. *sect.* 6. *num.* 10. Sayr. *eod. tract. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 114. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 5. *num.* 22. Bonacin. *de censur. disp.* 7. *quæst.* 4. *puncto* 5. *num.* 4. *& puncto* 7. *num.* 6. *vers. secundus casus.* Sed aduertendum est quòd si medicus,
3 seu chirurgus in maioribus etiam Ordinibus constitutus ejusdem artis peritus intuitu pietatis artem suam exercuerit, non ei imputatur ad irregularitatem si ex tali exercitatione sequuta fuerit mors, vt per Cardin. *hic colum.* 1. quem referunt Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 11. Bellet. *d. tit. de disciplina clericali* §. 31. *n* 6. Dummodo faciat citra abscissionem, vel adustionem, itavt si ægrotus decederet ex causa talis adustionis, vel abscissionis licèt illi non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem, provt per text. *in præsenti*, tenent, *hic* Abb. *num.* 3. *& in cap. sententiam sanguinis num.* 23. *de cleric. vel monach.* Paris. *consil.* 96 *colum. vlt. volum.* 4. quos refert & sequitur Bellet. *d. num.* 6. & tenet Auil. *de censur. par* 1. 7. *disp.* 12. *sect.* 1. *dub.* 2. Sanch. *in præcepta Deca. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 16. Clericum tamen maioribus Ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate incidendo, vel adurendo vrgente necessitate, v. g. tempore pestis quando non adest alius, qui hoc munus præstèt, resoluunt Fr. Emman. *in sum. part.* 1. *cap.* 177. Molina *de iustit. tom.* 4. *disput.* 75 *num.* 3. Henriq. *d.* §. 1. Sayr *d. lib.* 7. *cap.* 11. *num* 11. Auil. *de censuris part.* 7. *disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* 10. quem refert & sequitur Bonac. *d. puncto* 5. *n.* 4. *vers. addo.*

4 Ad text. verò in præsenti multipliciter respondent Doctores, nam Lessi. *de iust. it. lib.* 2. *cap.* 9 *dub.* 15. *num.* 105. & alij aiunt monachum, de quo *in præsenti*, non adhibuisse debitam diligentiam, quamuis ipse crediderit eam adhibuisse. Molina *d. num.* 3. *ad finem*, respondet denunciari irregularem monachum, qui aperuit apostema in gutture mulieris, ex quo mortua est, quia ille monachus non aperuit apostema vrgente necessitate, cùm mulier illa posset chirurgos adire; tum quia monachus non præsumitur peritus chirurgiæ, & consequenter in foro externo præsumendus est irregularis, vt bene ait Couar. *in Clem. si furiosus p.* 2. § 4. *n.* 3. Soar. *loco citato*, & Bonac. *d. puncto* 7. *n.* 9. *vers. secundo responderi potest*, dicunt casum de quo *hic* esse specialiter expressum in iure, & consequenter excipiendum à doctrina generaliter tradita.

SVMMARIVM.

1 *Abortioni causam dans homicida est & irregularis, si conceptus erat animatus, aliàs secus.*
2 *Ludens illicitè cum muliere prægnante libidinis causa, si ex hoc contigerit abortio fœtus, irregularis fit.*
3 *Irregularis præsumitur ille, qui fuit moralis causa abortus cum peccato mortali, si fœtus erat animatus.*
4 *Saltans cum muliere prægnante saltatione immoderata sequuto abortu fœtus animati, irregularis est.*
5 *Clerico prohibitum est ludere cum muliere.*
6 *Fœtus quando animetur remissiuè.*

Cap. Sicut ex litterarum. XX.

Abortioni causam dans homicida est, & irregularis si conceptus erat animatus, aliàs secus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Felin. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif pag.* 126. Alag. *in compend. iuris Canon. pag.* 673. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 4. 1

Collige ex text. irregularem esse censendum ludentem illicitè libidinis causa cum fœmina prægnante si ex hoc contigerit abortio fœtus, vt per Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. *tit. de homicidio ex culpa, aut casu, numero* 2. *vers. quicquid dicitur.* Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 236. *vers. vigesimo quarto*, Couar. *in Clem. si furiosus part.* 2. §. 4. *num.* 10. Soar. *de censur. disput.* 45. *sect.* 6. *num.* 11. Sayr. *in simili tract. lib.* 7. *cap.* 6. *numero* 15. vbi ampliat etiam quòd clericus, seu monachus ludens cum prægnante sit eius affinis, vel consanguinea, & quamuis cum ea molestè ludat, aut choræas ducat, Iacob. de Graffiis *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 63. *n.* 25. *& cap.* 66. *n.* 13. vbi intelligit text. *in præsenti* de ludo noxio, secus dicens si ludens fuisset mulieris maritus, vel frater, vel coniunctus, sic quod ludus licitus esset in personis, nec aliàs esset noxius in se, sed gracilis, & agilis, &c. Vnde irregularem præsumi illum, qui fuit moralis causa aborsus cum peccato mortali si fœtus erat animatus, tenent Couar. *in Clem. si furiosus part.* 2. §. 3. *num.* 1. Trot. *de vero & perfecto clerico tit.* 2. *cap.* 14. Anton. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 3. *n.* 32. Tiraq. *in l. si vnquam C. de reuocandis donat. in princip. num.* 60. Henriq. *in summ. lib.* 14. *de irregul. cap.* 3. § 4. *in commento lit G*, Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. Stephan. Quarant. *in summa Bullarij verbo abortus.* Sic etiam saltans cum muliere prægnante saltatione immoderata sequuto abortu fœtus animati irregularis 2
est, quia dedit operam rei illicitæ & periculosæ absque sufficienti diligentia ad abortum præcauendum, ita Vgolin. *de irregular. cap.* 18. §. 2. *num.* 5. Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 15. *num.* 4. Auil. *de censur. part.* 7. *disp.* 3. *sect.* 2. *dub.* 6. Molin. *de iust it. tom.* 4. *disput.* 77. *num.* 6. quos refert & sequitur Bonacina *de censuris disput.* 7. *quæst.* 4. *puncto* 7. *num.* 22. vbi etiam cum Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. idem dicendum putat de eo, qui vtitur copula mulieris prægnantis absque debita cautione, si mors fœtus animati inde sequatur. Item de illo, qui fornicationis causa mulierem prægnantem ad se venire solicitauerit, ipsáque in accessu aliquid passa sit vnde abortum fecerit, ita Maiol. *de irregularib. lib.* 5. *cap.* 48 §. 3. *num.* 15. *vers. huc quoque spectant*, Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 235. *vers.* 23. Auila *d. p.* 7. *disp.* 1. *sect.* 3. *dub.* 3. *vers. sed obiter aduertendum*, Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 16. vbi de clerico, qui ad se venire facit prægnantem per loca periculosa vt per tecta domus, aut per fenestram si illa cadens aut moriatur, aut abortum fecerit.

Quasi ludens, &c.] Quamuis nulla pœna imponatur illi, qui ludendo abortui causam dedit, tamen clerico prohibitum est ludere cum muliere, & ideo si ludendo dat causam abortui fœtus animati, efficitur irregu- 5

aris, ita Plac. *in epit. delictorum lib. 1. cap. 26.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 122. num. 160. cum seqq.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 11. §. 1. in commento lit. M.* quatenus dicit monacho de quo *in præsenti*, id prohibitum fuisse ob periculum, quod non præcauerit per diligentiam.

6 *Si nondum erat viuificatus conceptus*, &c.] Notatur ad hoc quòd irregularitas incurritur ab eo, qui abortui causam dat si fœtus animatus sit, secus si nondum animatus erat, vt per Couar. *in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. numero 1.* Soar. *de censur. disp. 44. sect. 2. n. 13.* vbi aduertit constitutionem Sixti V. volentem illo casu irregularitatem intrare etiam quòd fœtus non sit animatus, esse correctam & ad viam iuris redactam, per Gregor. XIII. Sayr. *eod. tract. de censur. lib. 7. c. 1. num. 12.* Auil. *eod. tract. p. 7. disput. 6. sect. 4. dubitat. 1.* Quando fœtus dicatur animatus tradunt Vgolin. *de irregul. cap. 4. §. 1. & cap. 16 §. 2.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 15. num. 1.* Quarant. & Nald. *verbo abortus*, Sayr. *de censur. l. 7. cap. 2. n. 3. &* Soar. *eod tract. disp. 44. sect. 2. num. 23.* Auila *p. 7. disp. 6. sect. 4. dub. 1.* Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 5. num. 26.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 2. cap. 4. quæst. 1.* Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 23. num. 20.* & vide quæ dixi ad Decretum *in princ. dist. 4. num. 2. & ad cap. quòd verò 32. quæst. 2. num. 1.* Et fœtus animatus, vel inanimatus in dubio præsumatur, dixi *in princ. dist. 5. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus ciuiliter iustitiam petens pro rebus sibi ablatis si protestetur, non incurrit irregularitatem etiamsi sequatur sanguinis pœna, & n. 2.*

3 *Clericus etiamsi certò sciat iudicem secularem processurum ad pœnam sanguinis, & quamuis valeat res suas alia via recuperare, potest ciuiliter agere cum protestatione pro rebus sibi ablatis.*

4 *Clericus de malefactoribus suis, vel propinquorum, aut Ecclesiæ suæ potest conqueri cum protestatione coram iudice, absque metu irregularitatis.*

5 *Denuntiare facta protestatione licet clerico, absque periculo irregularitatis delictum tendens in perniciem & nocumentum publicum, quod non posset aliter impedire.*

CAP. Postulasti. XXI.

1 NOn imputatur ad irregularitatem clerico ciuiliter iustitiam petenti de laico siue pro rebus ablatis, siue pro iniuriis sibi, seu eorum bonis illatis, si Iudex in laicum exercet vindictam sanguinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 126.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 674.* remissiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

2 Hodie decisio huius text. per text. *in cap. Prælatis, hoc tit. lib. 6.* non procedit nisi præstando expresè se non intendere pœnam sanguinis, etiamsi postea sequatur mutilatio, vel mors, referunt, & supradictam concl. ex hoc text. desumunt Cou. *in Clem. si furiosus part. 2. §. 1. n. 1.* Vgolin. *de irregul. cap. 6.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 98. cum seqq. in nouiss. editione*, Specul. *in tit. de dispensat. §. 4. n. 49.* Farin. *fragmen. crimin. part. 1. dit. C. n. 424. cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. n. 143.* Bellet. *disquisit. clerical p. 1. tit. de disciplina clericali §. 5. n. 116.* Bonacin. *de censur disp. 7. q. 4. punct. 2. n. 3.* Ceual. *communium contra commun. q. 822. n. 115.* alioquin si clerici propter huiusmodi metum irregularitatis taliter conqueri non auderent, daretur plerisque materia eosdem trucidandi, & ipsorum bona liberè deprædandi, vt habetur *in d. cap. prælatis*, Abb. *hic n. 3.* Nau. *in manu c. 27. num. 226. & conf. 3. de iniur.* Bellet. *d. num. 116. in fine.*

Amplia procedere etiamsi clericus certò sciat iudicem secularem processurum ad pœnam sanguinis, & quamuis possit res suas alia via recuperare, ita Abb. *hic n. 3.* Felin. *in vers. nota non imputari*, Cou. *d. p. 2. §. 1. n. 1.* Soar. *de censur. disp. 47. sect. 2.* Hentiq. *in sum. lib. 14. de irregul. cap. 11. §. 4 & 5.* Vgolin. *de irregul. cap. 6. §. 4.* Bonacin. *d. puncto 2. num. 3.* Bellet. *d. §. 5. num. 117.* vbi *num. 118.* resoluit huiusmodi clericum minimè etiam fieri irregularem etiamsi postmodum ei placeat, quòd fur, qui furripuerat res suas, siue ille, qui iniuriam ei fecerat, sit propter hoc suspensus vel mutilatus, & *num. 127.* aduertit quod si tempore, quo agit ciuiliter pro iniuria sibi illata cum dicta protestatione, in animo habeat quòd reus moriatur, sequuta morte, vt mutilatione efficitur irregularis, quia verba non soluant eum in foro conscientiæ, & citat Felin. & Anan. *in præsenti*, Ioan. Andr. Gemin. Archid. & Franch. *in d. cap. prælatis*, & S. Antonin. *part. 3. tit. 18. c. 2. §. 4.* Nau. *d. cap. 27. num. 226.* Tolet. *in instruct. Sacerdot. lib. 2. c. 8. num. 5. vers. quinto.*

Intellige modò clericus conqueratur coram iudice de malefactoribus suis, non verò de iis, qui alias damna intulerunt, quia *in d. cap. prælatis*, dicitur contra malefactores suos, ita Couar. *d. §. 5. num. 4.* Nauar. *d. cap. 27. num. 213.* Sayr. *lib. 1. cap. 18.* Vgolin. *d. c. 6. §. 9.* Bellett. *d. §. 5. num. 119.* Bonacin. *d. puncto 2. num. 4.* vbi cum Henriq. & Auila probabiliter existimat licitum esse conqueri de illis, qui damnum suis propinquis, vel domesticis intulerunt, quia illorum damnum censetur proprium, & *num. 5.* cum Molin. *tom. 4. disp. 74. num. 11.* Sayr. *d. cap. 18. num. 3.* Fr. Emman. Hentiq. & Soar. tenent clericum posse accusare iustum damnificatorem bonorum suæ Ecclesiæ, & idem Bonacin. *numero 7. vers. quartus*, tenet clericum excusari ab irregularitate quando accusat aliquem pro iniuria inferenda extraneis.

Sic etiam licet clerico facta protestatione absque periculo irregularitatis denunciare aliquod delictum tendens in perniciem, & nocumentum publicum quod non posset aliter impediri quàm per denunciationem, ita Cou. *d. §. 5. num. 4.* Sot. *de iustit. lib. 5. quæst. 5. art. 1. ad 4.* S. Thom. *2. 2. q. 33. art. 7.* vbi Caiet. Maiol. *de irregul. lib. 2. cap. 3. num. 4.* Sayr. *d. cap. 28. num. 12.* quos refert & sequitur Bellet. *d. §. 5. num. 126.*

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit, animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo lapidem alium impegit, in capitéque fuit vulneratus, & medici imperitia mortuus, & n. 2.*

3 *Irregularis est qui proiicit lapidem in Titium, si lapis Titio illum declinante concidit in Caium, illumque occidit.*

4 *Irregularitatem effugiunt pueri qui seipsos perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem si inde sequuta sit.*

5 *Absolutionem ab excommunicatione petens non fuerat se excommunicatum.*

CAP. Exhibita. XXII.

1 IRregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo eum lapidem casu in lapidem alium impegit, in capitéque fuit vulneratus, ac tandem

dem medici imperitia & incuria mortuus est. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panor. Felin. Mar. Socin. *in ration.* Viuian. *lib.5. iuris Pontif. pag.126.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.674.* remissiuè Ximen. *in concord. p.2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumit Molin. *de iustit. tom.4. tract.3. disp.77. num.8.* Proiiciens tamen lapidem in Titium fit irregularis si lapis Titio illum declinante concidit in Caium, illúmque occidit, quia censetur actionem periculosam homicidij exercuisse absque sufficienti diligentia, ne lapis ad Caium perueniret, vt per Vgolin. *de irregul. cap.18. §.2. num.5.* Sayr. *de censur. lib.7. cap.6. num.30.* Farin. *in prax. crimin. quæst.126. ex num.17. & frag. crimin. part.2. lit. I. n.539.* refert, & sequitur Bonacin. *eod. tract. disp. quæst. 4. puncto 7. num.19.* vbi secus dicendum putat si debitum adhibuit diligentiam, & fortè fortuna lapis tetigit Caium, adde Bellet. *disquisit. cleric. part.1. tit. de disciplina clericali §.5 num.31.*

3 *Sed timorem incutiendi,* &c.] Aduerte pueros, qui se ioco perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem vel aliud graue damnum inde sequuturum, si eueniat, excusari possunt ab irregularitate, vt per Nauarr. *consil.7. sub hoc titul.* Molin. *d. disp.78. num.9.* Bonacin. *d. puncto 7. num.26.* Sayr. *d. cap.6 num.31. & in claui Regia lib.10. tract.2. cap.12. num.28.* quorum aliqui resoluunt illum esse irregularem, qui ioco terrorem alteri incutit, estque causa, vt ille eo terrore commotus, & perterritus se det præcipitem; idem dicentes de incutiente errorem mulieri grauidæ abortum facienti, quam terrefaciens sciebat grauidam esse.

5 In gloss. *Postulauit.* Notatur ad hoc quòd petens absolutionem ab excommunicatione, non fatetur se excommunicatum esse, de quo vide Cou. *in cap. alma mater. p.1. §.12. n.1.* Don. à Fina, & Vezin. *tom.1. comm. opin. lib.7. tit.19 n.38.* Mascard. *de probationib. conc.501. & concl.700.* Farin. *in praxi crimin. part.4. decis.53. n.3.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*
2 *Irregularis non est, qui dum pulsat campanas casu homicidij causam dedit.*
3 *Licitæ rei operam dans, adhibénsque sufficientem diligentiam ne alicui noceat, si occidit aliquem non est homicida, nec peccat.*
4 *Irregularis an sit qui campanis dat signum quo aliquis suspendendus est, ostenditur.*
5 *Clericus illicitè pulsans campanam tempore interdicti, cuius tintinnabulum casu cadens aliquem occiderit, an sit irregularis, ostenditur.*
6 *Homicidium casuale ex ludo licito sequutum, non facit quem irregularem.*

Cap. Ioannem. XIII.

1 SAcerdos dando operam rei licitæ, vt pulsando Campanam ad congregandum populum ad diuina, si casu fortuito, & sine sua culpa aliquis interficitur, v.g. cadendo tintinnabulum, non fit irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij pag.124.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.674.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1.*

2 *Qui dabat operam rei licitæ,* &c.] Notatur ad hoc, quòd non est irregularis, qui dum pulsat campanas, casu homicidij causam dedit, vt per Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.1 lib.2. n.66.* Farin. *crim. p.2. lit. I. n.509.* Nã dans operam rei licitæ, adhibénsque sufficientem diligentiam ne alicui noceat, si casu occidat aliquem, 3 non est homicida, nec peccat. Ratio est, quia tale homicidium est inuoluntarium, & sine vlla culpa quando prædicta diligentia adhibetur, secus si talis diligentia non adhibeatur, ita Nau. *in man c.27. n.290.* Nicol. Garc. *de benefic p.7 c.11, n.73.* Farin. *fragm. crim p.2. lit. I, num.507.* Soar. *de censur. disp.45. sect.5. ex n.1.* Auila *in simili tract. p.7. disp.6. sect.1. vers. secundò notandum est,* Sayr. *eod. tract. l.7. c.5. ex n.8. & c.14. n.3.* Bellet *disquisit. clericalium, p.1. tit. de disciplina clericali, §.5. num.32.* Vnde illum non esse irregularem, qui campanis simpliciter dat signum, quo aliquis suspendendus est, vt homines sciant aliquem ad mortem duci exempli publici 4 gratia, secus verò si pulset, vel pulsari iubeat, vt conuocetur populus quando reus ducitur ad supplicium, vt ita securiùs ducatur ad mortem, vt per Vgolin. *de irreg. c.11. §.6. n.1.* Cou. *in Clem. si furiosus, p.2. §.4. n.1.* Auil. *de censur. p.7. disp.5. sect.2. dub.1. ad fin.* Bonacin. *eod. tract disp.7. q.4. puncto 1. n.14.* Maiol. *de irreg. lib.2. c.10 n.5.* Bellet. *disquisit. clericæ. p.1. tit. de disciplina clericali, §.5.93.* vbi etiam cum Maiol. *loco citato,* dicit irregularitatem incurrere illum, qui pulsat vel pulsare iubet campanam ad arma sumenda pro captione alicuius rebellis latronis, vel malefactoris si ob illum sonum ille reus fuerit captus, & deinde morte, vel mutilatione damnatus, aduertens secus esse in Episcopo, Clerico, seu Sacrista, qui mihi dicit, seu facit, sed laicorum arbitrio remittens tolerat quòd laici pulsent Campanas Ecclesiæ ad conuocandas gentes pro capiendis bannitis, &c. Vnde si clericus illicitè pulsaret campanam tempore interdicti, & casu cadens tintinnabulum aliquem occiderit, præsumitur irregularis, quando 5 non bene ligauerat tintinnabulum, Henriq. *in sum. lib. 14. de irregul. c.15. §.3. lit.Y,* vbi in commento dicit præsumi irregularem in foro exteriori ob quasdam circunstantias, at in conscientia non esse, si non aduertit, nec ex officio tenebatur aduerrere.

Campanas.] De campanis vide Martin. Delri. *disquisit. magic lib.6. cap.2. sect.3. q.3.* 6

Quod cum pulsaret, &c.] Ergo homicidium casuale vt ludo licito sequutum non facit quem irregularem, vt per Nau. *consil.7. n.1. sub hoc tit.* Molinam *de iustitia tom.4. tract.3. disp.77. n.8. vers. item cap...*

SVMMARIVM.

1 *Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholicæ, si quemquam percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, à ministerio Altaris abstinere debet.*
2 *Clericus militans in bello quando incurrat irregularitatem, ostenditur.*
3 *Dubius de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, in dubio excommunicatum, aut irregularem se gerere debet.*

Cap. Petitio. XIV

1 CLericus, qui contra inimicos Fidei Catholicæ pugnat cum aliis, & hinc inde multi interficiuntur, si dubitat aliquem interfecisse, v.g. ex eo quòd aliquos percussit, in tali dubio vt irregularis à ministerio Altaris abstinere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Ioan. And. Anania, Host. Butr. Anch. Panor. Felin. Mar. Soc. Viu. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.127.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.672.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 Collige ex text. clericum militantem in bello tam iusto quàm iniusto incutrere irregularitatem, quando in bello aliqui sunt interfecti, vt per Specul. *in tit. de dispensat.* §. *iuxta num.* 51. Plot. *de irregul. num.* 20. Rota apud Farin. *decis.* 3. *in fine part.* 2. *recent.* Cou. *in Clem. si furiosus. q.* 2. §. 3. *n.* 2. Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 104. *nouiss. imp.* Henriq. *in summ. l.* 14. *cap.* 23. *num.* 1. & 2. Fr. Emman. *in summ. part.* 1. *cap.* 172. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali*, §. 5. *num.* 140. *cum seqq.* Bonacin. *de censuris, disp.* 7. *q.* 4. *puncto* 4. Auil. *eod. tract. part.* 7. *disp.* 5. *sect.* 3. latè & eleganter totam materiam declarat Illustrissimus D. Rodericus à Cunha post primam huius libri impressionem visus *in comment. ad princip.* 21. *dist. ex num.* 5. *& præcipuè num.* 11. Possunt tamen clerici in bello iusto siue offensiuo, siue defensiuo pro defensione Ecclesiæ, vel Reip. vel Fidei absque periculo irregularitatis hortari, consulere, & incitare milites ad pugnandum, quamuis sequantur ex vtraque parte homicidia, & mutilationes, nisi ipse occidat, vel deformet, *cap. Dominus* 23. *quæst.* 1. *cap. igitur, cap. omni timore, cap. hortatu* 23. *quæst.* 8. Abb. *hic num.* 3. Nauarr. *in man. cap.* 17. *num.* 215. Rota *vbi suprà*, Specul. *in tit. de dispensat.* §. 4. *num.* 56. Vgolin. *de irregul. cap.* 12. §. 2. Sayr. *de censur. lib.* 7. *c.* 19. *n.* 3. Soar. *eod. tract. disp.* 47. *sect.* 6. *n.* 8. Auila *part.* 7. *disp.* 6. *dub.* 2. Bonacin. *d. puncto* 4. *num.* 7. Bellet. *d.* §. 5. *n.* 141. vbi *num.* 142. secus dicit si bellum fuisset iniustum, quia tunc clericus fieret irregularis præstans fauorem, vel auxilium, aut consilium, dummodo inde sequuta fuerit mors hostis, aut membri mutilatio etiam per alios, & citat Cou. *Clem. si furiosus part.* 2. § 3. *n.* 2. Nau. *in man. cap.* 27. *n.* 224. quia dat operam rei illicitæ, Specul. *d.* §. 4. *n.* 55. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 49. *num.* 5. Immo posse clericum in bello pugnare ob necessariam defensionem proprtiæ vitæ, personæ, & patriæ absque irregularitatis incursu, resoluunt Couar. *d.* §. 3. *num.* 2. *ad fin.* Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 14. *n.* 1. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 108. Soar. *d. sect. num.* 1. & 2. vbi *n.* 4. loquitur de hoc text. extra quos casus si clericus prælians in bello licèt iusto aliquem mutilauerit, vel occiderit, irregularitatem incurret secundùm Cou. *d.* §. 3. *n.* 3. *post princip.* Henriq. *d. l.* 14. *c.* 13. §. 1. *in fine*, Soar. *d. sect.* 6. *n.* 6. Et idem Bellet. *vbi sup num.* 143. aduertit quòd si clericus interfit in bello iniusto ad pacem componendam, seu ad confessiones audiendas, quamuis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non fit tamen irregularis, etiamsi sequatur mors, vel mutilatio, quia dat operam rei licitæ, & citat Nauar. *d. n.* 124. Syluest. *verbo homicidium* 3. *q.* 6. *vers.* 4. Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 13. §. 3. Vtrùm autem clerici fiant irregulares præbendo arma militibus in bello iusto? negatiuè respondet Bonacin. *d. puncto* 4. *num.* 11. vbi intelligit modò non præbeant arma ad occidendum hunc, vel illum in particulari, & *num.* 12. tenet clericos pugnantes de licentia Summi Pont. non fieri irregulares sequuta morte.

3 *Cum consultius sit in huiusmodi dubio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd qui dubitat de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur, & se excommunicatum, & irregularem in dubio existimare debet, & consequenter ab hominum communione, & à celebratione abstinere, vt per Henriq. *d. lib.* 14. *cap.* 3. §. Sayr. *in claui Regia lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 23. Id enim intelligi debet de dubio practico, & tunc non est consilium, sed verè præceptum, vt docent Syulestr. *in summ. verbo dubium q.* 2. §. 4. Nau. *in cap si quis autem, de pœnit. dist.* 7. *num.* 42. quos refert & sequitur Sanch. *de matr. lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 9. faciuntque citata per me *ad cap. inuenis*, 3. *num.* 5. *sup de sponsal.* & in terminis *ad cap. ad audientiam* 11. *hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Irregularis est ille, qui reficiendo tectum non monet, vel signum de more ponens, proiicis tegulam, ex qua occiditur viator.*

CAP. Quidam. XXV. & fin.

Gregor. IX.

PResbyter dum dabat operam rei licitæ adhibita diligentia, quam debuit, si sequatur alicuius mors, non fit irregularis nec quoad officium, nec quoad beneficium, quia non tenetur prouidere omnes casus fortuitos, vt *in cap. Ioannes. sup. eod.* satis est quod tempestiuè & alta voce præmonuerit circunstantes, quibus periculum imminebat, quod intelligere, & fugere poterant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 127. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 674. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. Casal. *in annot.*

Ita tempestiuè, & alta voce præmoniti, &c.] Vnde colliges illum esse irregularem, qui reficiendo tectum proiicit tegulam ex qua occiditur viator, nisi monuerit vel signum de more posuerit, quia in opere periculoso non censetur adhibuisse sufficientem diligentiam ad præcauendam alterius mortem; secus verò dicendum quando signum de more exposuerit; in Vgolin. *de irregul. c.* 21. *n.* 5. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 235. Sayr. *de censur. lib* 7. *cap.* 6. *n.* 17. quos refert, & sequitur Bonacin. *eod. tract. disp.* 7. *quæst.* 4. *punct.* 7. *n.* 20. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 66. *num.* 2. Nau. *in man. cap.* 27. *n.* 237. *vers. vigesimo secundo*, Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. *n.* 20. Farin. *fragment criminal. p.* 2. *lit. I. n.* 543. Hinc etiam si quis proclamauerit aduertendo prætereuntes, vt caueant, si ex proiectione ex alto aliquis casus remansit, proiicientis nulla est culpa, & homicidium dicitur casu fortuito sequutum, & consequenter ex omni parte impunibile, vt per Iacob. Ayrer. *de homicid part.* 3. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 126. *n.* 22. & 23. vbi loquuntur in muratore, seu architecto ex alto proiiciente ligna, lapides, tegulas, & alia similia.

De Torneamentis.

TIT. XIII.

SVPER hanc rub. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Petr. de Rauenna *in compend iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decret.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontif. à pag.* 604. Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expositi. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica posterioris iuris ecclesiastici enarrat. pag.* 398. nouissimè Ioan. Honor. *lib. 3 summæ Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

De materia tituli vide Emman. Sà *in aphorism. verbo torneamentum.* Franc. Emman. *in summ. tom.* 1. *c.* 73. Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *c.* 1. §. 3. *vers.* 13. Perez *per text. ibi in l.* 1. *tit.* 9. *l.* 4. *Ordin.*

SVM

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta fieri non debent, & n.2.*
3 *Taurorum, aliarúmque ferarum agitationes à quo tempore inceperint, ostenditur.*
4 *Taurorum agitationes Bulla Pij V. prohibet in regnis Hispaniarum, quoad laicos & Fratres Milites reuocata fuit per Greg. XIII.*

CAP. Felicis. I. *Conc. Later.*

1 TOrneamenta ad ostentationem virium, & audaciæ, vnde mortes proueniunt, prohibentur; & si quis in his moritur, sepultura ecclesiastica carere debet, petenti tamen detegenda non est pœnitentia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 13. Viuian. *in rationali l.b.* 5. *iuris Pontif. pag.* 129. Alagona *in compendio iuris Canon pag.* 676. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *cap.* 20. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit* 12. *cap.* 1.

2 Collige ex text. torneamenta fieri non debere ex eo quod, vt plurimum ex illis reportantur cædes, & grauia vulnera, quando magno armorum conflictu in equis exercitantur, nisi cum tali moderamine fiant, vt esset periculum, licèt rarò, & per accidens sequatur alicuius mors, aut vulnus, vt per Viuald. *in candelab. aureo, part.* 2. *tit. de interdictis num.* 112. Henriq. *in summ. lib.* 7. *cap.* 56. *§.* 4. *lit. R.* Bannes 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. *col.* 1386. *vers. circa solutionem*, vbi de intellectu huius text. Cordub. *in tract. cas. conscient. quæst.* 42. plures per Cened. *ad Decretal collect.* 13. *num.* 1. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 61. *art.* 1. *vers. decimo*, vbi ex Syluest. ait quòd hastiludium, & torneamentum non sunt idem, & consequenter quod neque semper prohibitio torneamenti habet locum in hastiludio, sed solùm quando inde imminet probabiliter periculum.

3 Similiter ex taurorum aliarúmque ferarum agitationibus cædes & maxima vulnera, & membrorum mutilationes reportantur, quia non est mirum hoc euenire illis, qui ad ostentationem virium suarum, & audaciæ in publicis, priuatísque spectaculis cum tauris, & aliis feris bestiis congredi non cessant, à quo autem tempore inceperint huiusmodi taurorum agitationes, tradunt Fr. Hieron. Roman. *lib.* 10. *de repub gentilitia cap.* 6. Orozco *en el thesoro de la lengua Castellana, verbo toro animal.* Vnde super prohibitione agitationum taurorum, aliarúmque ferarum, & annullatione votorum, & iuramentorum super eisdem pro tempore interpositorum extat Bulla Pij V. Romæ publicata die 15. Nouembris 1567. quam referunt Nauarr. *in man.* 15. *num.* 18. *cum seqq.* Stephan. Quarant. *in summa bullarij, verbo torneamenta.*

4 Neque ignorandum est quòd prædictæ constitutionis pœnæ, & censuræ in Regnis Hispaniarum quoad laicos, & fratres Milites tantùm quarumcunque militiarum (dummodo sacris Ordinibus initiati non fuerint) reuocata fuerunt per Gregor. XIII. duabus adhibitis conditionibus, scilicet vt agitationes taurorum festis diebus non fiant, necnon prouiso per eos ad quos spectabit, quod exinde alicuius mors quoad fieri poterit, sequi non possit, per quem in reliquis à Pio V. sancitis nihil immutatur, vt latiùs in quibusdam litteris ab eo editis die 25. Augusti anno Domini 1575. continetur, quarum litterarum tenorem recensent Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 72. *aliàs* 35. *in nouiss. edit.* Stephan. Quaranta *d. verbo torneamenta.*

5 Insuper in eiusdem Hispaniarum Regnis duntaxat, ac cum eisdem conditionibus Clemens VIII. abundantiùs prædictas pœnas, & censuras in Pij V. constitutione contentas sustulit, & amouit, scilicet quoad omnes in ea expressos (exceptis monachis, & Fratribus Mendicantibus, cæterísque Regularibus cuiuscunque Ordinis, & instituti) illam ad terminos iuris communis reducendo, non tamen illi derogando. Monet tamen Sua Sanctitas, ac in Domino hortatur clericos seculares beneficia Ecclesiastica obtinentes, vel in sacris Ordinibus, seu in Ecclesiastica dignitate constitutos existentes ne paterna hac eius benignitate abutantur, prout plenius in suis litteris datis Romæ sub die 13. Ianuarij 1596. habetur, quarum litterarum contextum referunt Quarant. *vbi suprà*, & Franc. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 68. *art.* 2. vbi notat aliqua non contemnenda.

6 De quarum constitutionum intellectu multa tradunt Nauarr. *d. num.* 18. *cum tribus seqq.* Petr. Nauar. *in tract. de restit. lib.* 2. *cap.* 3. *numero* 20. *cum seqq.* Spin. *in speculo testam. glos.* 2. *princip. à num.* 27. Fr. Emman. *in summ part.* 2. *cap.* 73. Ioan. Garcia *de expensis cap.* 21. *num.* 29. Gutierr. *canon. lib.* 1. *cap.* 7. & citati à Cened. *d. collect.* 13. *num.* 3. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 15. *à princip.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyteri* 19. *num.* 4. *dist.* 34. Marian. *tract. de spectaculis cap.* 23. & 25. Amescua *de potest. in se ipsum lib.* 2. *cap.* 11. Amaia *l.b.* 3. *obseruat. iuris cap.* 5. *à num.* 69. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 134.

7 *Ecclesiastica tamen careat sepultura*, &c.] Notatur ad hoc quòd morienti in torneamento (quod quidem de eo, qui venit causa se exercendi, non autem de stante intelligitur) licèt cum vulnere lethali superuixerit, & pœniteat, atque ei Eucharistia non denegetur, ecclesiastica carebit sepultura, vt per Fr. Emman. *d. art.* 1. *vers. decimo*, vbi similiter denegandam asserit armigeris, & seruientibus in armis. Sic eodem modo morientes in duello sepultura esse priuandos definiuit Concil. Trid. *sess.* 25. *de reformat. cap* 19. D. Martin. Carrillo *en la explicacion della Bulla de los defunctos, part.* 2. *cap.* 4. *num.* 55. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 22. *num.* 76. *vers. accedit.* Non autem sunt priuandi ecclesiastica sepultura morientes in congressibus cum tauris, aliísque bestiis, quia Clemens VIII. non solùm pœnam excommunicationis, sed etiam alias pœnas positas à Pio V. omnino sustulit, reducendo eos ad terminos iuris communis, in quo talis priuatio sepulturæ non inuenitur contra taliter decedentes, ita post Fr. Emman. & Alcozer resoluit Hieronymus Rodericus *d. resol.* 134. *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Ludenti apposita pœna, an comprehendat etiam ludum spectantem remissiuè.*

CAP. Ad audiendam. II. & fin.

Alexand. III.

A Ccedens ad locum torneamenti non animo pugnandi, sed alia causa, veluti exigendi debita, si casu moriatur, in loco sacro est sepeliendus. Colligunt

ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mart. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 129. Alagon. *in compend. iuris Canon. pag.* 677. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *coll.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 7. *cap vnic.*

2 *Non animo ludendi, sed percipiendi,* &c.] An pœna apposita ludentibus comprehendat etiam ludum spectantes, vide Auil. *ad c.* 29. *Pretorum, verbo ni tableros n.* 2. Azeued. *l.* 2. *n.* 32. *cum seqq. tit.* 7. *lib.* 8. *nouæ recop.* Ludouic. Boninsing. *de iustis negot. tract. de ludo cap.* 3. Rebell. *de obligat. iustitiæ, part.* 2. *lib.* 12. *quæst. fin. n.* 6. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *quæst.* 109. *n.* 34. vbi *n.* 37. de participante, quos refert parens meus *in annot. ad Ord. Regias Lusitan. lib.* 5. *tit.* 82. *in princip. num.* 1.

De Clericis pugnantibus in duello.

TIT. XIV.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Mart. Socin. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.* 284. *verso*, Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontif. à pag.* 641. Gosfred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in exposit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica postremi iuris Ecclesiastici enarrat. pag.* 395. omnes *sub hoc tit.*

De duello, illius prohibitione, & pœnis vide Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 19. Pium V. *in sua const. incip. ea quæ à prædecessoribus. sub Dat. Idibus Nouemb.* 1560. Greg. XIII. *in sua const. it. incip. Ad tollendum, sub Dat.* 24. *Decemb.* 1582. Clement. VIII. *in sua const. incip. Illius vices, sub Dat.* 2. *Septemb.* 1592. apud Lusitanos Ordin. Regiam *lib.* 5 *tit.* 43. vbi notat parens meus, Ioan. de Lign. *tom.* 12. *tract. Doctor. fol.* 281. And. Alciat. *eod. tom.* 12. *fol.* 295. Antonius Massa Gallesius *tom.* 12. *fol.* 313. Iacob. de Castello, aliàs de Villasancta, *tom.* 12. *fol.* 284. Iuli. Ferret. *tom.* 12. *fol.* 308. Henric. Bocer. Luc. Floron. Anton. Alexand. Peregrin. *in particularibus tract. de duello*, Caiet. Armil. Syluest. & alios summistas verbo *duellum*, Nauarr. *cons.* 1. *&* 2. *de purg. vulgari*, Perez *per text. ibi in l.* 3. *gloss.* 1. *per totam tit.* 13. *lib.* 8. Ordin. Azeued. *l.* 10. *num.* 18. *tit.* 8. *lib.* 8 *nouæ recop.* Mench *illustr. cap.* 49. *num.* 11. *cum seqq.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *c.* 1. §. 3. *vers.* 13. *& in suo tract. de duello*, Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 100. *alias* 103. *in nouiss. edit.* Alciat. *in lib. de singulari certamine, & in cons. de materia duelli in fine d. libri*, Maior. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 18. Petr. à Nauarr. *de restit. tom.* 1 *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 280. *cum seqq.* Mich. Salon. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 2. *controu* 3. Viuald. *in candel. aureo tit. de suspens. num.* 68. *cum seqq.* Burg. de Pace *in l.* 1. *Tauri ex num.* 413. *vsque ad num.* 421. Ioseph. Ludouic. *Lucensi decis.* 11. plures refert Doctores Cened. *ad Decret. collect.* 117. *num.* 4. quibus adde ex nostris Viuian. *tom.* 2. *commun. opinion. in fine tract. de feudis. tit.* 2. *n.* 85. Zerol. *in praxi Episcop. verbo duellum*, Steph. Quarant. *in summa bullarij eod. verbo*, Galett. *in margarita casuum conscientiæ eod. verbo*, Bobadill. *in sua politica lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 41. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij, num.* 76. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. part* 4. *q.* 119. *num.* 23 *& cons.* 9. *lib.* 1. Et ex Theologis Henriq. *in sum. part.* 2. *lib.* 13. *ca.* 19. *num.* 3. Bañes 2. 1. *quæst.* 64. *art.* 7. *dub.* 3. Sayr. *in claui Regia lib.* 7. *cap.* 13. *à num.* 12. *& d. cons. lib.* 3. *cap.* 31. *à num.* 29. Soar. *eod. tract. disp.* 31. *sect.* 4. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 62. *art.* 1. *vers. decimo*, Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 6. *quæst.* 13. *cum seqq.* Azor. *institut. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 5. Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.* 4. *cap.* 4. *sect.* 2. Molin. *de iust. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 17. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 21. *c.* 7. *num.* 75. *cum seqq.* Bonac. *de censur. disput.* 2. *quæst.* 6. *punct.* 2. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 39. *n.* 19. *cum multis seqq.* Bonacin. *de censur. extra Bullam disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 48. Molfes. *in summ. Theolog. mor. tract.* 7. *c.* 18. *n.* 17. *cum seqq.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 15. *n.* 103. *cum seqq. & tom.* 2. *tract.* 29. *cap.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Clericus iniens duellum siue obtulerit siue susceperit, deponendus est, poterit tamen Episcopus cum eo dispensare si mors, vel mutilatio membri non sit inde sequuta.*

2 *Clerici pugnantes in duello, seu ad illud prouocantes sunt suspendendi.*

3 *Duello pugnantes quas pœnas hodie incurrant, iuxta varias Summorum Pontificum constitutiones, ostenditur.*

4 *Suspendendus attento iure communi erat clericus propter duellum sequuta pugna.*

5 *Clericus pugnans in duello suspendendus erat.*

6 *Papa solus absoluere potest à pœnis incursis per pugnantes in duello.*

7 *Episcopus virtute Conc. Trid sess.* 24. *de reformat. cap.* 4. *an possit absoluere duellantes, si delictum sit occultum, ostenditur.*

CAP. Porrò. I. *Alex. III.*

CLericus si sponte alicui duellum obtulit, vel oblatum acceptauit, est deponendus, sed si non est sequuta mors, vel mutilatio, potest cum eo Episcopus, dispensare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 131. Alagona *in compend. iuris Canonici pag* 677. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1 *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 32 *c.* 1. *&* ex post Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *part.* 26. *cap.* 5.

Collige ex text. clericos pugnantes in duello, seu ad illud prouocantes, esse suspendendos, vt per Bernard. *in pract. cap.* 103. vbi Salzed. *in addit.* Henriq. *in summ. lib.* 13. *de excomm. cap.* 39. *num.* 23. Soar. *tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 4. *num.* 48. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *c.* 73. *in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 39. *num.* 18. Bonacin. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 6. *punct.* 1. *n.* 13. Rursus in Concil. Trid. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 19. excommunicantur ipso iure. Præterea Pius IV. *sua const. incip. Ea quæ. Idib. Nouemb.* 1560. præter excommunicationem illos priuat eo ipso omnibus & singulis Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus & aliis beneficiis Ecclesiasticis per eos obtentis, seu in quibus, & ad quæ eis ius competit, facitque illos inhabiles ad illa, seu alia in posterum obtinenda. Postea Greg. XIII. *sua const. incip. Ad tollendum, sub Dat. die* 24. *Decembris* 1582. prædictum Concilij Decretum, & Pij IV. constitutionem extendit ad omnes illos, qui ex conducto statuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiserint, etiamsi nulli patrini, sociive ad id vocati fuerint; nec loci securitas habita, nullæve prouocatoriæ litteræ, aut denuntiationis chartulæ præcesserint,

cesserint. Denique Clemens VIII. *sua constit. incip. Illius vices.* Romæ publicata *die 2. Septembris.* 1592. extendit, & ampliat præd. Concilij Decretum, ac suprà dictas constitutiones contra pugnantes in duello publicè, vel priuatim, necnon contra mittentes, scribentes, aut diuulgantes chartulas prouocatorias, aut scripta, quæ dicuntur manifesta, eorúmque fautores & complices, quas omnes constitutiones refert Stephan. Quarant. *in summ bullary verbo duellum.* Vide aliqua ad *c. 1. de purg. vulg.*

4 *Siue victor, siue victus fuerit.*] Ergo non satis est prouocatio ad duellum, illiusve acceptatio, vt attento iure huius text. clericus duellum suscipiens suspendendus esset, nisi pugna sequatur, vt Soar. *d. sect. 4. num. 48.*

5 *Deponendus.*] Ergo clericus huius criminis reus non est suspensus, vt dicit Sylvest. *verbo suspensio vers. 11.* sed deponendus, ex Nauar. *in man. c. 27. num. 156.* quem refert, & sequitur Salzed. ad Bernard. *d cap. 103. statim in princ.* Peregrin. *de duello quæst. 6. num. 5.* Floron. *c. 5. n. 22. cum seqq.* Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. quæst. 1. puncto 4. num. 21.* vbi refert Pium IV. priuare beneficiis, dignitatibus, & officiis ecclesiasticis clericum pugnantem in duello, & facere illum inhabilem ad illa, vel alia imposterum obtinenda.

6 *Si cum ipso suus Episcopus,* &c.] Hodie per suprà dictam Clementis VIII. constitutionem à pœnis excommunicationis maioris, priuationis omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum, inhabilitatisque ad illa, & alia in postremum obtinenda, nullus potest absoluere nisi Romanus Pontifex: dubium tamen est an virtute concilij Tridentini *sess.* 7 *24. de reform. cap. 6.* possit Episcopus absoluere quando delictum est occultum, vide Bonacin. *de censur. part. 2. quæst. 4. puncto 2. n. 15.* vbi affirmatiuè respondet, & *in vers. tertio* resoluit Religiosos posse absoluere iuxta sua priuilegia, modò reuocata non fuerint, sicut de facto reuocata fuerunt per Clem. VIII. *in d. sua constit.* de qua *suprà* mentio facta fuit, quod etiam repetit idem Bonacin. *d. puncto 4. n. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est clericus non solùm si ipse interficit per se, sed etiam si pugil ab eo datus aduersarium occidit.*
2 *Monomachiæ purgatio nullo iure permissa.*
3 *Irregularitatem non incurrit dans in bello iusto ante conflictum hastam siue ensem, siue aliud genus armorum militi pugnanti.*
4 *Dispensare an possit Episcopus cum homicida voluntario quoad simplex beneficium ostenditur.*

CAP. Henricus. II. & fin.

Clemens III.

1 CLericus, qui secundùm consuetudinem patriæ in aliqua lite deficiente probationem introducit pugilem, qui in duello pugnet cum ligitante, si aliquis interficiatur, est irregularis, quia homicidium committitur non solùm facto, sed etiam præcepto, consilio, defensione, cum eo tamen circa beneficium poterit Episcopus dispensare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 132.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 677.* remissiuè Ximen. *in conc. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 8. cap. 2.*

Secundum prauam terræ consuetudinem, &c.] Notatur 2 ad hoc quòd monomachiæ purgatio nullo iure permissa est, & ideo omnis consuetudo in contrarium inualida est, vt per Martin. Delri. *disquisit. magic. lib. 4. c. 3. quæst. 4 sect. 2. vers. vt est.*

Licet non ipse, sed alius pro eo, &c.] In bello tamen 3 iusto ante conflictum potest quis absque metu irregularitatis dare hastam, siue ensem, siue aliud genus armorum militi pugnanti, Specul. *in tit. de dispensat. §. 4. num. 34.* Tabien. *verbo irregularitas. 3. §. 21. concl. 14.* Bellet. *disquisit clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 115.* Bonacin. *de censuris, disp. 7. q. 4. puncto 4. num. 11.*

Poterit tamen cum eo, &c.] Notatur ad hoc quòd 4 Episcopus potest cum homicida etiam voluntario quoad simplex beneficium obtinendum dispensare, vt per Gutier. *canon. lib. 1. cap. 13. num. 19.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæst. 119. num 50.* vbi *num. 60.* asserit procedere nisi Episcopus dispensaret in præiudicium illius, qui beneficium homicidæ impetrauit, tunc non valet talis dispensatio etiam ante litis pendentiam, ex quo impetranti iam est ius quæsitum ad illud beneficium, & *num. 61.* dicit secus esse quoad beneficium cum cura animarum, & quoad ministerium Ordinis, & altaris, ad hæc enim non Episcopus, sed solus Pontifex dispensare potest, quod etiam tenent Rebuff. *de pacificis possess. num. 263.* Flamin. *de resignat. benefic. lib. 9. q. 16. num. 52. & seq.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 18. q. 2. vers. quares postremo.* Et iam hodie concil. Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 7.* is, qui homicidium voluntarium commisit, nullo tempore ad sacros Ordines promoueri potest, nec illi aliquod Ecclesiasticum beneficium etiam sine cura conferendum, quod ex illo tradunt Gutier. *d. cap. 13. num. 13.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 7. num. 14, & 15.* Farinac. *d. q. 119. num. 62.*

De Sagittariis.

TIT. XV.

SVPER hanc rub. scripserunt Zabar. Ioan. And. Anch. Butr. Panorm. Mar. Soc. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Dan. Venat. *in analysi methodica iuris Pontificij pag. 642.* Goffred. & Host. *in summ huius tit.* Alex Cassan. & Anast. Germ. *in paratitl. ad quinque lib. Decret.* Barthol. Carthag. *in exposit. tit. iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. sum. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicandi sunt balistarij & sagittarij contra Christianos.*
2 *Sagittarij, seu balistarij qui sunt ostenditur.*
3 *Lex continens verba solum comminatoria ferendam sententiam nuntiat.*

CAP. Artem. vnic. *Honor. III.*

EXcommunicandi sunt, qui exercent mortiferam 1 artem balistarum, & sagittariorum contra Christianos, & Catholicos. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 133.* Alagona *in compendio*

iuris canonici pag. 678. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2 refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 19. *c. vnic.*

2 *Balistariorum.*] De arte balistariorum vide Sylvest. *in summ. verbo ars quæst.* 3. quem refert Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 15. *in fine.* Balistarij, seu sagittarij sunt certi homines, qui fœderantur dæmoni, eique animæ & coporis dominium addicunt, illeque vicissim pollicetur se adfuturum vt quem longissimè dissitum volent, infallibili ictu traiiciant, ita Mall. *p.* 2. *q.* 1. *c.* 16. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 3. *c.* 1 *q* 4. *sect.* 4. *in princip. pag. mihi* 209. & Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.* 2 *cap.* 39 *ex num.* 24. vbi *num.* 26. subdit quòd Diabolus hoc præstare solet ad sacræ parœmiæ imitationem, dum simili facto propheta Syriam delere protestetur Regi Israel. Reg. 4 *cap.* 13. *Tolle sagittas, qui cùm tulisset, rursus dixit ei, Percute iaculo terram, & cùm percussisset tribus vicibus, & stetisset, iratus est vir Dei contra eum. & ait, Si percussisses quinquies, aut sexies, aut septies, percussisses Syriam vsque ad consummationem, nunc autem tribus vicibus percuties eam.*

3 In glos. *Sub anathemate*, fin. Notatur ad hoc quòd quando lex continet verba solum comminatoria, vt si dicatur, sub anathemate, sub pœna, sub interminatione, sub districtione, sub maledictione, &c. tunc est casus ferendæ sententiæ, glos. similis *verbo sub interminatione in cap. sicut il.* 2. *de simon.* Castr. *de potestate legis pœnalis lib.* 2. *cap.* 1. *vers. prima regula*, Tiraquel. *in l. si vnquam verbo reuertatur num.* 254. 255. & 260. Ludouic. Carbon *in tract. de legibus lib.* 8. *disp.* 6. *in princip. vers. prima.* plures quos refert, & sequitur Cened. *ad Decretal. collect.* 38. *num.* 2. quibus adde Battr. *decis.* 129. *part.* 3. *secundum impress.* Hentiq. *in summ. lib.* 13. *de excommunicat. c.* 10. *num.* 2. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 74. *num.* 3. Spin. *in speculo testam gloss.* 11 *rubr num.* 41. Menoch. *de præsumpt. lib* 5. *præsumpt.* 49. *num.* 13. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *num.* 19. Monet. *de distribut. quotid. part* 4. *quæst.* 6 *num.* 53. qui hoc limitant, quando simul cum his verbis apponerentur alia importantia latam sententiam, vt si dicatur, sub pœna excommunicationis, quam statim contraueniendo incurras, quam ipso facto incurras, &c.

De Adulteris, & stupro.

TIT. XVI.

SVPER hanc rub. scripserunt Zabarell. Anch. Butr. Ioan. Andr. Panorm. Mari. Soc. Guillelm. Durand. *in Breuiario aureo iuris Canon. fol.* 141. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.* 184. *verso*, Dan. Venat. *in analysi methodica iuris Pontificij pag.* 643. Goffred. & Host. *in summ. huius tit.* Alex Cassan. & Anast. Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Lancellot. *in institut. Canon.* Barthol. Carthag. *in exposit. tit. iuris Canon.* Zipæus *analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. p.* 398. Canis. *in summa iuris Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris* nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *sum. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De adulterio, eiúsque pœnis, vide apud Lusitan. Ord. Regiam *l.b.* 5. *tit* 25. vbi notat parens meus, & apud Castellanos *tit.* 17. *part.* 7. vbi Greg. Lopez, & *tit.* 7 *de los adulteros lib.* 4. *leg. fori, & tit.* 15. *lib* 8. *Ordin.* vbi Perez, & *tit.* 20. *lib.* 8. *nouæ recopil.* vbi Azeued. Clar. *in pract. §. adulterium*, Anton. Gomez *l.* 80. *Tauri num.* 46. *cum seqq.* Bermond. *de publicis concubin. tit. de adulter.* Vela *de delictis cap.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 419. & *cons.* 31. *num.* 4. *cum seqq.* Mascard. *de probation. conclus.* 57. Viuian. Soar. Kirchou. & alios *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 7. *pag.* 464. Petr. Cabell. *resolut. crimin. casu* 200. Ceuall. *communium contra communes quæst.* 734. Cardos. *in praxi iudicum, verbo adulterium* Pradill. *in summa legum pœnal. part.* 1. *cap.* 9. Don. Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli il.* 61. *à princip. & l.* 93. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 141. & 142. Molin. *de instit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 89. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib* 3. *cap.* 7. & 8. Hortens. Caualcan. *de brachio Regio part.* 1. *num.* 282. *vers. in summa* Et de pœnis contra adulteros apud varias nationes nuncupatim Christoph. de Pace *d. l.* 62. *à princip.* Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *cap.* 3 *num.* 3. & 4. Farin. *d. quæst.* 140. *num.* 11. Pineda *è Societate Iesu tom.* 2. *in Iob. cap.* 31. *vers.* 12. *pag. mihi* 522. Aloys. Riccius *in collect. decis. p.* 1. *collect.* 235. De huius criminis grauitate, & atrocitate, vide Perez *l.* 2. *verbo è fiziore adulterio tit.* 15. *lib.* 8. *Ordinam pag.* 288. Menoch. *cons.* 31. *num.* 2. *cum seqq.* Spin. *in speculo testam. gloss.* 17. *princ. à num.* 77. Ceuall. *d. quæst.* 744. *num.* 8. & 9. Peneda *in vita S. Ioannis Baptistæ lib.* 3. *art.* 1. *cap.* 1. *pag.* 13. Farin. *d. quæst.* 141. *à princip.* Colegnet. *de iure publico lib.* 1. *tit.* 35. *num.* 36. *cum seqq. vsque ad finem*

De stupro vide Clar. *in pract. §. stuprum*, Bermond. *de publicis concub. tit. de stupro*, Conrad. *in pract. tit. de stuprator. bus.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 40. *c.* 9. *de stupro* Cardos. *in praxi iudicum verbo stuprum.* Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 9. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. Farinac. *in praxi criminal. quæst.* 147. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 86. *in nouiss. edit.* Beller. *disquisit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore clericali §.* 4. *à num.* 116. Galganet. *d. tit.* 35. *à princip. vsque ad num.* 36.

SVMMARIVM.

1 *Virginem stuprans tenetur eam dotare, & ducere in vxorem.*
2 *Virginem carnaliter cognoscens absque seductione, non tenetur eam dotare.*
3 *Minor virginem stuprans pœna huius cap. tenetur.*
4 *Virginitas quomodo probetur, remissiuè.*
5 *Stupratæ asserenti se virginem tempore stupri creditur cum iuramento.*
6 *Scholaris incipiens corrumpere virginem, sed non perficiens, non tenetur de defloratione.*
7 *Virginem corrumpens an copulatiuè teneatur illam dotare, & in vxorem ducere, remissiuè.*
8 *Virginem stuprans nondum viripotentem, qua pœna puniatur, ostenditur*
9 *Virginem vitæ vilis, & minus honestæ stuprans non tenetur de stupro.*
10 *Doctores referuntur de fuco fœminarum multa scribentes.*
11 *Stuprum in cauponæ famulam commissum non est punibile propter vilitatem officij.*
12 *Dos mulieris propter stuprum præstanda quomodo æstimanda, ostenditur.*

CAP. Si seduxerit.

VIrginem non desponsatam seducens, & dormiens cum ea, dotabit illam, & habebit eam in vxorem, & si pater originis nolit eam dare, dotabit eam, secundùm morem regionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. collect.

collect. 37. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificii p.* 133. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 678. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* deſumitur ab Exod. *cap.* 22. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *c.* 1. & Iuon. *p.* 16. *c.* 162. *&* 263.

2 *Si ſeduxerit.*] Ergo ſi non ſeduxerit, non tenetur pœna huius text. de quo vide Ruin. *conſ.* 189. *n.* 9. Perez *in rubr. tit.* 15. *pag.* 278. *col.* 1. *&* 2. *lib.* 8. *Ordin.* Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſp.* 3. *dub.* 4. *num.* 24. vbi ſubdit puellam in dubio præſumi ſeductam in foro exteriori, quamuis vir aſſerat ſe non ſeduxiſſe; nam cognoſcentem carnaliter virginem abſque ſeductione con teneri eam dotare niſi importunis precibus fuiſſet adducta, reſoluunt Nauar. *in man. cap.* 12. *n.* 16. Gom. *l.* 80. *Tauri num.* 10. Bernad. *in pract. cap.* 86. *n.* 5. vbi. Salzed. *verbo non debeat.* Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 6. *quæſ.* 1. plures refert Sanch. *de matrimon. lib.* 6. *diſp.* 14. *num.* 11. vbi contra nonnullos tuetur, hoc caſu nihil teneri parentibus, aut tutoribus reſtituere, eo quòd iis non irrogatur iniuria, cùm ipſa ſit ſuæ virginitatis Domina, & nuptiarum iacturam pati volens poſſit renitente patre, ſequitur Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 10. *comp.* 19. *num.* 140.

3 *Quis.*] Etiamſi ſit minor, nam & is delinquens in hoc crimine non excuſatur, vt per Chald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo num.* 55.

4 *Virginem*] In dubio puella virgo præſumitur, ſicut virgo naſcitur, & ſtupratori neganti puellam fuiſſe virginem, incumbit onus probandi, Panorm. *num.* 5. *in præſenti,* Clar. *§. ſtuprum num.* 4. *verſ. ſed pone quòd ſtuprator.* Rot. *deciſ.* 776. *num.* 5. *&* 6. *part.* 4. *diuerſ.* Barthol. de Vecchis *d. dub.* 4. *num.* 24. *in fine* Quomodo autem probetur virginitas, & per conſeqnens ſtuprum commiſſum, vide Theſaur. *Pedem. deciſ.* 3. *n.* 2. Baiard. *ad Clar. ſtuprum num.* 41. Fulu. Patian. *de probation. lib.* 2. *cap.* 2. *à num.* 6. Maſcard. *eod. tract. concl.* 140. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 89. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 37. *n.* 7. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo probatio num.* 9. Farin. *in praxi crim. quæſt.* 147. *num.* 130. *cum ſeqq.* vbi *n.* 141. tenet in hoc obſtetricum relationi, & iudicio ſtari, & *num.* 148. aſſerit ex eo probari virginem fuiſſe defloratam ſi illius camiſia tempore ſtupri fuiſſet reperta ſanguine aſperſa, vel linteamina in quibus cubuit cum viro ſanguinolenta, & *num.* 150. reſoluit quòd per vociferationem, & clamorem mulieris magnum ſtupri indicium oritur.

Vnde in virginitatis amiſſione, & primo viri congreſſu propter ruptionem virginibus dolorem eſſe, & profluuium ſanguinis, cùm virginitas conſtet ex panno, vel camiſia ſanguine madida, tradunt Ioan. Alphonſ. de Fontecha *in ſpeculo medic. Chriſt. num.* 3. Petr. Garc. Carrero ad Galen. *de locis affect. diſp.* 67. *cap.* 1. Sed probabilius eſt in virginitatis amiſſione, ſeu virginis ſtupratione membrum non rumpi, quia in ore vuluæ neque in aliqua eius parte aliquid eſt in cuſtodiam virginitatis, quod deſtruat violator, vt tradunt Andr. Laur. *lib.* 7. *de re anotom. cap.* 12. Marcel. Donat. *lib.* 4. *de admirab. medic. cap.* 15. Fernel. *lib.* 1. *c.* 7. Virginitas igitur ſine vlla membranula eſt in ſola labiorum compreſſione, & ſymphyſi, ſeu coaleſcentium partium anguſtia, quæ cùm ſine dilatione membrum viri admittere nequeant, ex venarum coaleſcentium ruptione fit dolor, & ſanguis, vt docent Io. Alponſ. & Petr. Garc. *citatis locis,* Horat. Auger. *tom.* 2. *epiſt.* 1. *cap.* 4. Franc. Valles *de ſacra philoſoph. cap.* 25. & ideo ſanguinem non eſſe ſignum virginitatis, quia ſine ſanguinis emiſſione virgo cognoſci poteſt à viro, vt tradit Ioan. Fragoſo *de arte medendi, tract. de explanat.* quæ omnia eleganter tractat Torreblanc. *lib.* 2. *de Magia operatrice, cap.* 19. *de virginitate reſtituenda.*

Aduertendum duxi quòd ſtupratæ aſſerenti ſe fuiſſe virginem tempore ſtupri creditur cum iuramento, tum in odium delinquentis, tum etiam, quia talis aſſertio habet præſumptionem naturæ pro ſe; vide plures, quos citat Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 86. *verſ. nec ad huiuſmodi,* Perez *ad rub. tit.* 15. 8. *Ordin. pag.* 279. *colum.* 1. *verſ. dubitatur,* & poſt Salced. Maſcard. Menoch. Gutier. Cardin. Tuſc. alios, quos refert, ita reſoluit Farinac. *d. quæſt.* 147. *num.* 135. *cum ſeqq.* Rot. apud eundem Farin. *deciſ.* 74. *n.* 6. *part.* 4. *ſuæ praxis crimin.* 5

Dormierit que cum ea.] Intellige perfectè, nam ſi ſcholaris cœperit corrumpere virginem, ſed non perfecit, non tenetur de defloratione, vt per Perez *l.* 42. *in addit. tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 392. quem refert parens meus *in annot. ad Ordi. Regiam Luſitan. l.* 5. *tit.* 12. *in princip. num.* 1. 6

Dotabit. eam, & habebit vxorem] Hæc duo non requiruntur copulatiuè, ſed alternatiuè, quod aut dotare, aut in vxorem ſtuprator ſtupratam mulierem ducere teneatur, vt ſentire videntur *hìc* Hoſt. *ſuper verbo noluerit,* & Ioan. Andr. *num.* 5. Anan *num.* 4. Anch. *n.* 4. *&* in *c.* 2. *num.* 3. vbi etiam Butr. *num.* 2. & ita eſſe in vſu docent Gom. *d. l.* 80. *Tauri num.* 8. Clar. *§. ſtuprum. verſ. ſed quæro.* Et quamuis nonnulli Canoniſtæ, præſertim Innocent. & Hoſtienſ. *in præſenti* tenuerint defloratorem etiam inuitum auctoritate iudicis cogendum eſſe ad matrimonium contrahendum, nihilominus contrariam ſententiam vſu iudiciorum receptam eſſe teſtantur Anton. Gom. *loco citat.* & Gutier. *loco infra citando,* & alij per text. *in cap.* 2. *infrà hoc. tit.* per quem temperatur diſpoſitio huius cap. iubens virginem defloratam & ducendam; & dotandam ſimul; vnde Rot. *deciſ.* 779. *p.* 4. *diuerſ.* cenſuit ex *hoc tex. & cap. ſeq.* hanc deduci ſententiam menti legiſlatoris conformem, vt qui virginem defloraverit, cum ea præcisè matrimonium contrahere compellatur, ſed cauſatiuè, Anch. *hìc not.* 5. *num.* 5. & Mar. Socin. *num.* 13. *in fine,* Gutier. *can. li.* 1. *c.* 37. *num.* 11. ad hoc enim vt ſtuprator dicatur ducere corruptam, ad hunc effectum ſatis eſt ſi conſtituat ei dotem, quam iuxta qualitatem puellæ & conſuetudinem regionis foret habitura. Si verò renuat illam in vxorem ducere, tenetur ad ſupplendum illud vltra dotem ordinariam, quo illa indiget ad inueniendum virum ſibi æqualem, vt bene inquiunt Ioan. Andr. *hìc nun.* 9. *in fine,* Anch Panorm. *num.* 4. Couarr. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 6. §. 8. *num.* 15. & alij. 7

Pro totius tamen materiæ cognitione, & faciliori text. explicatione conſule Nau. *in man. cap.* 19. *ex n.* 16. Petr. à Nauar. *de reſtitut. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *ex num.* 453. Cordub. *in quæſt. Theolog. lib.* 1. *quæſt.* 13. Perez *in rub. tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin,* Menoch. *de arbitr. caſu* 288. *num.* 15. *in addit.* Caball. *reſolut. crimin. caſu* 196. *num.* 12. *verſ. non enim tenetur præcisè,* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 37. per tot. Cardin. Tuſch. *tom.* 7 *concl.* 709. *num.* 28. *& ſequenti,* Azor. *d. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 1. *in fine.* Sylueſt. *in ſum. verbo luxuria quæſt.* 5. Beller. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali §.* 4. *n.* 117. Mench. *quæſt. frequent. c.* 7. *num.* 22. *&* 23. Morl. *in emporio iuris part.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 25. Chald. Pereira *d. verbo vel aduerſarij dolo à n.* 58. Sayr. *in claui Regia lib.* 11. *cap.* 12. *n.* 22. *cũ ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3 *diſp.* 104. *à n* 9. Leſſi. *eod. tract. l.* 2. *cap.* 10. *dub.* 3. Rebell. *de obligation. iuſtitiæ part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 9. Paul Comitol. *reſponſ. moralium lib.* 4. *quæſt.* 16. *&* 17. *num.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 13. *n.* 2. *in med.* Rota apud Farin. *deciſ.* 779. *in* 1. *collect. nouiſſ.* alias *part.* 4. *diuerſ.* idem Farin. *in ſua praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 147. *num.* 97. cum multis ſeqq. vbi *nn.* 98. refert veritatem eſſe quòd ſi vult ducere vxorem,

tenetur

tenetur etiam eam dotare. Quia tamen in hoc mirè variant DD. securiùs duxi in hac re tenendam esse sententiam, quam olim amplexa est Rota *in Taurinen. matrimonij*, 15. *Ianu.* 1590. coram D. Penia, duæ sit ait. Quantum ad primam partem dubij domini conformiter censuerunt Bonum præcisè, & absolutè non esse cogendum ad Alasinam ducendam, iuxta *cap.* 2. *de adulter.* vbi præceptum de ducenda, & dotanda virgine defloratâ non ponitur copulatiuè, vt *in cap.* 1. sed disiunctiuè, tametsi veteres Canonistæ, Innoc. Host. Butr. Zabarel. & plerique alij *in d cap.* 1. *de adulter.* tenuerint defloratorem etiam inuitum iudicis auctoritate cogendum ad mattimonium contrahendum, speciale ibi esse dicentes ratione delicti, vt quis inuitus nuptias inire cogatur. Nihilominus contrariam sententiam esse receptam testatur Gom. *ad l.* 80. *Tauri.* ... 3. 8. *vers sed his non obstantibus.* Clar. *in* §. *stuprum, n.* 3. *vers. sed quæro quæ sit pœna* sensit Panorm. *in d. c.* 1. *de adulter.* Couar. Ioan. Gutier. S. Antonin. & alij paulo antè relati per tex. *in c.* 2. *de adulter.* per quem temperatur dispositio *c.* 1. iubentis virginem defloratam & ducendam, & dotandam simul, nam ex duobus illis capitulis simul iniunctis domini censuerunt hanc deduci sententiam menti Legislatorum conformem, vt qui virginem defloravit, cum ea præcisè matrimonium contrahere non compellatur, sed causatiue, Ranch. *in c.* 1. *de adulter. not.* 2. *num.* 3. *& quæst.* 5. S. Antonin. *part.* 2. *tit.* 2. *c.* 6. §. 1. *vers hodie autem.* Ruin. *cons.* 189. *num.* 8. *lib.* 2. Ioan. Gutier. *canon. quæst lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 11. Nec obstat si dicatur, quòd. *c.* 1. *de adulter.* est desumptum ex veteri Testamento *Exodi c.* 22. vbi recensentur præcepta iudicialia, quòd cùm fuerit relatum in ius Canonicum, per potestatem habentem debet præcisè seruari, S. Thom. *part.* 2. *quæst.* 104. *art.* 5. Syluest. *in summ. verbo Luxuria, quæst.* 5. Paris. *cõsil.* 68. *num.* 106. *lib.* 4. Imol. *in c. cum tanto, num.* 7. *&* 8. *de consuetud.* quoniam dixerunt domini quod idem legislator, qui in corpus Iuris Canonici reduxit, & viuificauit illud præceptum ex veteri Testamento, quod aliàs erat mortuum, statim *sub eod. tit. de adulter. c.* 2. apposuit aliam dispositionem disiunctè, in qua censetur voluisse præceptum *c.* 1. obseruandum cum illa qualitate, de qua *in c.* 2. Hactenus Rotæ decisio. Et quòd contracto matrimonio aduersùs Sac. Concilij Trident. formam sponte & voluntariè, mulier à præsumpto marito de florata fuerit, ab eo est dotanda, resoluit Francisc. Molin. *de vitu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *num.* 143. *cũ seqq.* Aduerto reperisse apud. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 20. *cum seqq.* Ioan. Bapt. Costa *de facti scient. & ignor. cent.* 2. *dist.* 12. *num.* 12. dispositionem huius text. & seq. tria requirere, seductam fœminam, sequutam copulam, & virginitatem deperditam.

8 Qua autem pœna puniatur stuprans virginem nondum viri potem, vide Menoch. *d. arbitr. casu* 94. Gom. *l.* 80. *Tauri. num.* 42 *& tom.* 3. *vari. cap.* 1. *num.* 60. *vers. ex quibus* Aloys. Riccius *in collect. decis. part part.* 4. *collect.* 1412. Perez *ad rub. tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 280. Chald. Pereira *d. vero vel aduersario dolo n.* 56. Cened. *d. collect.* 37. *num.* 2.

9 Limita principalem text. conclusionem non procedere quando virgo erat vitæ vilis, & minus honestæ, vel vagans passim, non seruato verecundiæ pudore, vt per Bursat. *cons.* 69. *n.* 13. *lib.* 1. Menoch. *d. casu* 288. *in addit. n.* 18. Farin. *cons.* 90. *n.* 1. *cum seqq.* Steph. Grat. *discept. forens. c.* 5. *n.* 44. *cum seqq. & c.* 35. *n.* 34. resoluit quòd stuprum cessabit, neque erit accusabile stante vilitate personæ in moribus scilicet, non verò respe-
10 ctu generis, vel paupertatis. Genus illud mulierum, quæ fucis vtuntur, rubeo, & aquis stillantibus impudiciæ signum ostendit, secundùm Terent. *dum moliuntur, dum comuntur annos est*, contra quas inuehit S. Cyprian. *in lib. de habitu Virginum*, dum ait quòd manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formauit, reformare contendunt, & certè nisi communis abusus esset iste mulierum ferè omnium, non excusarentur, ex S. Thom. 2. 2. *q.* 16. *art.* 2. Multa de fuco fœminarum tradunt citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 31. quibus adde Ludouic. Beiam *resp. casuum conscien. part* 2. *casu.* 17. Henriq. *in sum. lib.* 8. *c.* 57. *& in comment lit. X.* Ioan. Pined. *in Ioh. tom.* 2. *c.* 42. *vers.* 14 *pag. multi gl.* 5. Lessi. *de iust. lib.* 4. *cap.* 4. *dub.* 14. Bobadil *in politica.* 2. *cap.* 17. *num.* 14. *cum seqq.* Sayr. *in clani Regia lib.* 8. *c.* 6. *num.* 8. Hortens. Caluacan. *de brachio Regio, part.* 6. *n.* 68. *vers. præterea.*

Vnde stuprum in cauponæ famulam commissum non esse punibile propter vilitatem officij, tenuit Gregor. *l.* 3. *verbo ni tauerniera tit.* 14. *part* 4. Alciat. *in l. inter stuprum, num.* 5. *ff. de verbor signif.* Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 14. *num.* 17. *& de nobil. c.* 34. *num.* 44. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 11. *cons.* 28. Furin. *cons.* 90. *num.* 3.

Si verò pater virginis, &c.] Notatur ad hoc quòd si pater puellæ defloratæ recuset illam nubere cum stupratore, vel etiam ipsa defloratâ recuser, tunc stuprator tenetur eam dotare, vt per Farin. *d. quæst.* 147. *num.* 105. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub* 4. *n.* 25. etiamsi defloratam remiserit dotem, quia si habeat parentes, ac subinde sui iuris non sit, remissio hæc stupratori non prodesset, sicut resoluunt Baiard. *ad Clar.* §. *stuprum num.* 119. Farin. *d. quæst.* 147. *num.* 117. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 4. *n.* 27.

Reddet pecuniam iuxta modum dotis, &c.] Circa æstimationem dotis mulieris propter stuprum præstandam Ioan. Andr. Abb. & alij huius text. decisionem supplent quòd corruptor ipse dare teneatur illud, quod pluris indiget puella cùm corrupta sit ad inueniendum virum sibi æqualem. Quæ quidem interpretatio minimè placet Ananiæ *in præsenti*, cum ex eo text. hic non vulgarem violentiam patiatur, qui potuit facet sine vlla additione intelligendus est quando corruptor vult matrimonium cum corrupta contahere, ipsa verò, vel eius pater nolit, hoc equidem casu sufficit ei dotem constituere, quæ sufficiens foret si virgo fuisset: quam quidem Ananiæ sententiam verissimam iudicat Couar. *de sponsal. part.* 2. *c.* 6. §. 8. *n.* 15. quando corruptor est eiusdem qualitatis, vt matrimonio cum puella copuletur, & iniustè ab ea, vel ipsius parentibus recusatur, alioquin Ioan. Andr. & Abbatem sequitur, quorum sententia verissima est, & seruanda, quia text. *in præsenti* interpretatur vt procedat quando corrupta cum dote consequitur maritum sibi æqualem, secus verò aliàs. Dotis æstimatio quomodo facienda, vide Salzed. *ad Fernand. c.* 86. *lit. E.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 36. *d. num.* 8. Farin. *d. quæst.* 147 *num.* 124. *cum. seq.* & quæ quantitas constituenda sit à stupratoe puellæ stupratæ, arbitrio iudicis relinquitur, vt tenet Menoch. *casu.* 288. *à mem.* 18. Farinac. *d. quæst.* 147. *num.* 125. & est constitutum apud Lusitanos per Ordin. Regiam *lib* 5. *tit.* 23. *in princip. vers for. adv. trada pello inlgador.*

Vtrùm autem habens rem cum puella virgine, ipsa tamen consentiente committat stuprum continens malitiam specie distinctam à simplici fornicatione, & necessario in confessione explicandam, quæstio est dubia, in qua vna sententia affirmat ex eo, quia in tali defloratione virginis reperitur iniustitia, non contra ipsam personam virginis, quia consentienti non fit iniuria, sed contra finem naturæ, ad quam conceſſit virgineum clauſtrum, cui non potest puel-

lam

lam renuntiare, est enim custos, non domina illius signaculi; tum quia per stuprum infertur iniuria patri, qui custos est corporis filiæ suæ siue illa consentiat, siue dissentiat, nam per filiæ consensum non subtrahitur filia à custodia, & cura patris, vel tutorum qui gerunt curam patris; quare hanc partem sustinent Caiet. 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 6 *ad* 1. *dub.* Iacob de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 79. Soar. tom. 5. *disp.* 22. *sect.* 4. *num.* 6. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 30. *c.* 3. *n.* 66. Villalob. *in sum. tom.* 2. *tract.* 30. *diffic.* 10. *n.* 6.

1 Altera verò sententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet stuprum si fiat consentiente puella non continere specialem deformitatem, vel iniuriam supra simplicem fornicationem. Ratio est quia non non reperitur in stupro specialis deformitas, nisi adsit specialis iniuria, sed quando puella voluntatiè consentit, non infertur iniuria, nam scienti & consentienti non fit iniuria, ergo in stupro propter consensum puellæ non reperitur specialis malitia; nec valet dicere quòd in strupro saltem reperitur iniuria contra parentes, vel tutores inuitos, hoc enim falsum est, nam puella est domina suæ virginalis integritatis; &
2 ideo hanc sententiam tuentur Vasq. *in opusc. de restit.* 6. 3. §. 1. *dub.* 1. *n.* 6. Ægid. de Coninck *de sacram. tom.* 2. *disp.* 7. *dub.* 4. *n.* 19. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 14. *n.* 1. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 1. Ioan. Sanctius *in sect. disp.* 29 *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Stuprator, qui non vult puellam in vxorem ducere, quomodo castigetur, ostenditur.*
2 *Stuprator an possit per procuratorem se defendere, remissiuè.*

Cap. Peruenit. II. *Greg.*

1 VIrginem decipiens, & stuprans, debet eam in vxorem ducere, & si eam renuit corporaliter castigatus, & excommunicatus in monasterium detrudendus est in quo agat pœnitentiam, & à quo non egrediatur sine licentia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocentius, Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 132. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 678. remissiuè Casal. *in annos.* & Ximen. *in concord p.* 1. & 2. desumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *regist. epist.* 42. *cap.* 81. *indict.* 11. & refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 2.

2 *Corporaliter castigatus*, &c.] Notatur ad hoc quòd si stuprator non vult puellam in vxorem ducere, verberibus castigatur à iudice, prout ei visum fuerit, & excommunicatus in monasterium detruditur ad agendam pœnitentiam, vt per Anton. Gom. *l* 80. *Tauri. n.* 8. & 9. Clar. *in* §. *stuprum num.* 3. *vers. sed quæro quæ sit pœna.* Perez *ad rub. tit.* 15. *glos.* 1. *pag.* 279. *lib.* 8. *Ordin.* Mench. *vsufreq. cap.* 7. *num.* 2. Mori. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 8. *num.* 25. Petr. Gregor. *syntag. iuris lib.* 36. *ca.* 9 *tit. de stupro, num.* 5 *in fine vers. punitur, & alia pœna*, Thesaur. *Pedem. decis.* 3. *num.* 3. *vers. & si nolit. desponsari*, Gutier. *canon lib.* 1. *c.* 37. *num.* 11. *Rot. decis.* 74. apud Farin. *part.* 4. *sue praxis crimin.* eund. Farin. *part.* 5. *quæst.* 147. *num.* 100. & 109. Barthol. de Vecchis *in praxi nouit. disp.* 3. *dub.* 4. *num.* 28. An hoc casu possit reus per procuratorem se defendere, vide Hippol. *cons.* 9. *num.* 5. Tiraq. *in tract. res inter alios pag. mihi* 7. Clar. §. *fin. q.* 32. *num.* 9. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 80. *à num.* 17. & *num.* 103. & 104. Farin. *in praxi crimin. q.* 99. *num.* 32. vbi negatiuè resoluit.

Vtrùm autem huiusmodi stuprator, qui sua egestate non potuit dotare puellam stupratam, ac proinde in subsidium corporaliter castigatus fuit, si peruenerit ad pinguiorem fortunam, teneatur dotem constituere? in quo dubio negatiuè est respondendum, quia per luitionem in corpore dicitur satisfactum, & sic illa castigatio loco solutionis succedit, vt arg. text. *in l. sed si vnus. ff. de iniur.* resoluit Buccaron. *de different. inter iudicia ciuil. & crimin. differ.* 191. *ex num.* 2. vbi citat inter alios Petr. Caball. *resol. crimin. casu* 77. *n.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Maritus retinens adulteram coniugem, non peracta pœnitentia particeps est delicti, secus si egit pœnitentiam.*
2 *Vxorem in adulterio persistentem tenetur vir deserere sub culpa mortali.*
3 *Verba*, reus erit, *non sunt latæ sententiæ.*
4 *Turpitudinis patronus censetur, qui vitium vxoris celat.*
5 *Adulteram vxorem resipiscentem fas est viro sibi reconciliare, non sæpè tamen adulteram admittere.*
6 *Declaratur text. in cap. quemadmodum in fine, de iureiurando.*

Cap. Si vir. III. *Conc. Arelat.*

MAritus sciens suam vxorem deliquisse, nec egisse pœnitentiam, cùm adhuc in fornicatione permaneat, si vixerit cum illa, erit reus, & particeps delicti. Si verò mulier dimissa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum reuerti, debet, sed non sæpe, recipere peccatorem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 137. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 134. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 678. remissiuè Ximen. *in concord p.* 1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 3. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Couar. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 4. Sot. *in* 4. *dist.* 36. *q. vnic. art.* 1. & 2. Clar. § *adulterium num.* 18. *vers. quinimo*, Mozz. *de contract. tit. de matrim.* § *fin. num.* 70. *vers. quod debitum*, Perez *l.* 2. *vers. & maritus habens tit.* 15. *lib.* 8. *Ordinam.*

Sed permanet in fornicat. &c.] Ergo vir sub culpa lethali tenetur vxorem in adulterio persistentem deserere, de quo Perez *l.* 2. *vers. quæritur vlterius quanto tempore. tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 308. Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 62. *art.* 2. *concl.* 2. ac proinde peccatum mortale tunc esse non abstinere à copula carnali coniugali, siue petendo, siue reddendo tenent Gou. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 7 §. 2. *num.* 4. Iacob de Graffiis *in aureis decision. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 84. *num.* 6 Marien. *in rub. tit.* 1. *glos.* 1. *num.* 101. *lib.* 5. *nouæ recop.* D. Barbos. *in l.* 2. *p.* 1. *princip num.* 102. *ff. solut. matrim.* 2

Reus erit.] Non est latæ sententiæ, vt per Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 20. 3

Et eius peccati particeps.] Notatur ad hoc, quòd particeps censetur turpitudinis, qui vitium vxoris celat, & qui illam in adulterio deprehensam retinet, lenocinij reus censetur, vt per Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium num.* 119. Sanch. *de matrim. lib.* 10. *disp.* 5. *num.* 5. *vers. non autem censebitur*, Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 142. *num.* 74. 4

Quòd si mulier dimissa. &c.] Notatur ad hoc, quòd fas est viro vxorem adulteram resipiscentem sibi reconciliare, non sæpe tamen adulteram amittere, vt 5

per

per Sanch. *de matrim. lib.* 10. *disp.* 13. *num.* 3. Ad tex. verò *in cap. quemadmodum, in fine, sup. de iureiur.* quantenus huic obstare videtur, dum habet, virum posse sæpe vxori adulterium remittere, respondet D. Barbos. *d. num.* 102. & Sanch. *d. num.* 3. quod quamuis vir possit sæpe remittere, Ecclesia tamen non intercedit pro adultera sæpe relabente, ne peccandi ansam offerre videatur. Ad illud autem concilium *Matth.* 18. ibi, *non dico tibi septies, sed vsque ad septuagies septies.* respondit idem Sanch. *loco citato*, quòd non intelligitur de pœna externa delicto debita, qualis est diuortium, quando spes veniæ ansam præbet in delicto persistendi, & correctionis spes cessat: quia, vt inquit Sot. *in* 4. *dist.* 36. *quæst vni. art.* 2. *concl.* 1. quamuis sæpe consilium sit vxorem adulteram resipiscentem admittere, ne viro destituta, & inopia pressa libidini vacet, quo quæstum acquirat, si tamen multoties reconciliata abutens venia ad pristinum more canis vomitum redeat, præstabit vtique eam non admittere, quoniam spem omnem correctionis adimit.

SVMMARIVM.

1 *Maritus propter suspicionem potest accusare vxorem de adulterio, & in accusando præfertur cæteris.*
2 *Maritus potest accusare vxorem ob violentam adulterij suspicionem.*
3 *Maritus solus de iure Lusitano, & Castellæ contra vxorem, & adulterum querelam intentare potest.*

CAP. Maritis. IV. *ex Conc. Paris.*

1 MAritus ex suspicione potest vxorem de adulterio accusare & in accusando præfertur aliis, sic & in defendendo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Henriq. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 135. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 679. remissiue Ximen. *in conc. p.* 2. refertur à Buchar. *lib.* 16. *Decret. c. vlt.* & ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 13 *cap.* 5.

2 Collige ex text. posse maritum accusare vxorem ob adulterij suspicionem, violentam scilicet, secundum *glos. hic, verbo ex suspicione*, vt per Henriq. *in sum. lib.* 11. *de matrim. cap.* 17. *n.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 10. *disput.* 12. *num.* 41. Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 9. *num.* 52.

3 *Et ipsis plus cæteris de adult.* &c.] De iure Regni Lusitaniæ per Ordin. Reg. *lib.* 5. *tit.* 13. §. 3. maritus solùm contra vxorem, & adulterum querelam intentare potest, quod & apud Castellanos constitutum est *l.* 2. *tit.* 17 *par.* 7. vbi Gregor. *glos.* 1. & 2. prout antea Cæsareo iure erat dispositum *in l. quamuis la* 2. *C. ad leg. Iul. de adulter.* vide Padil. *in l. transire n.* 92. *C. de transact.* Gomez *l.* 80. *Tauri num.* 49. Auendan. *ad c.* 27. *Prætorium glos. manceba num.* 2. Ant. Gama *de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis, q.* 4. *num.* 9. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 236. D. Barbos. *in l.* 2. *part.* 1. *num.* 112. *ff. solut. matrim.* Petr. Cabal. *resolut. crimin. casu* 110. *num.* 2. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. quæst.* 104. *num.* 36. *cum seq.* Thom. Valasc. *allegationum iuris tom.* 1. *alleg.* 13. *n.* 111. *cum seqq.* Benedict. Ægid. *de iure, & priuilegio honestatis art.* 6. *num.* 21. Iudex tamen ex officio potest procedere & prosequi accusationem, à qua maritus accusator destitit, vt per Baiard. *ad Clar. §. adulterium. n.* 14. & 20. Farin. *d. quæst.* 141. *num.* 43.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non debet puniri ad solam mulieris confessionem asserentis se commisisse adulterium cum Sacerdote. sed sibi infamato potest iduci purgatio, quam si præ & iterit absoluitur, deficiens verò suspenditur ab officio.*
2 *Confessarius potest audita in Confessione de consentis licentia reuelare.*
3 *Ecclesia non polluitur per concubitum coniugalem extra casum necessitatis.*
4 *Adulterium non probatur contra alium sola mulieris confessione.*
5 *Adulteri absolutio prodest adultere, sed condemnatio non nocet*
6 *Clericus pro adulterio deponitur, & in monasterium detruditur.*
7 *Clericus repertus in notoriis osculis, vel amplexibus cum vxorata, an velut adulter sit puniendus, remissiuè,*
8 *Osculum luxuriosum quando dicatur, remissiè.*

CAP. Significasti. V. *Alex. III.*

QVando mulier publicè fatetur se intra Eccl. siam peccasse cum Sacerdote, est imponenda mulieri condigna pœnitentia, & Ecclesia reconcilianda aspersione aquæ benedictæ. Si Sacerdos negat crimen, debet ei canonica ad arbitrium purgatio coram quinque Presbyteris indici, & si se purgare potest, permittatur ministrare in officio suo, si non potest, ab eo suspendatur & hoc fiat etiamsi Presbyter qui nunc negat, iam confessus fuerit coram alio Sacerdote, qui hoc affirmat. Colligunt ex Ordin. Abbas tiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 135. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 679. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. l.* 5. *tit.* 13. *cap.* 6. & est post Concil. Latera. *part.* 50. *cap.* 21.

Huiusmodi delictum confessos fuisse, &c.] Quomodo presbyter, de quo hic, detegere poterat quandam mulierem ipsi confessam adulterium, non absque Deiores inuestigant, ex quibus Nauar. *in c. Sacerdos, de pœnit. dist.* 6. *num.* 126. asserit id *hic* factum fuisse de consentis licentia, nam illa data potest Confessarius audita in Confessione reuelare, vt per Martin Delri. *disquisit. magic. lib.* 6. *cap.* 1. *sect.* 2. *vers. duo denique pag.* 474. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 51. *num.* 112. Bonacin. *de Sacram. disp.* 5. *punct.* 4. *num.* 7. *vers. dixi absque licentia pœnitentis*; Verùm idem Nau. *loco citato n.* 127. dicit ipsum huius text. esse quod adultera illa confessa fuerit, & se, & adulterum cuidam Sacerdoti fuisse confessum confessione extraiudiciali, quod fecerunt aliqua de causa tunc occurrente.

Reconciliare procures.] Per hunc text. tenent aliqui Ecclesiam non pollui, nec reconciliatione indigere per concubitum coniugalem, etiam extra casum necessitatis, vt per gloss. *verbo semine, in cap. Ecclesiæ, de consec. dist.* 1. & alios quos refert Sanch. *de matrim. lib. disp.* 15. *num.* 7. Verùm cùm *in hoc text.* non decernatur ob solum adulterium violari Ecclesiam, sed decernatur in casu particulari, aliàs probaret per simplicem fornicationem Ecclesiam minimè pollui, tenendum omnino per concubitum coniugalem extra casum necessitatis Ecclesiam violari, resoluunt Couar. *de sponsal. parte* 2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 3. Perez *l.* 1. *tit. quæri potest vtrum copula, tit.* 1, *lib.* 5. *Ordin. Matrim.*

in rub. tit. 1. glos. 1. num. 99. lib. 5. nouæ recop. Sanch. *d. num 7.*

4 *Cum negante adultero mulieri*, &c.] Ergo adulterium non probatur contra alium sola mulieris confessione, vt per Baiard. *ad Clar. §. adulterium num. 40.*
5 *& num. 94.* dicit quòd absolutio adulteri prodest adulteræ, sed condemnatio non nocet, de quo etiam Perez *l. 2. prope finem, vers. quæri etiam potest, tit. 15. l. 8. Ordin. pag. 312.*

6 *Prædicto autem Sacerdoti*, &c.] Notatur ad hoc, quòd clericus pro adulterio suspenditur, & nonnisi crescente contumacia in eodem crimine deponitur, vt per Bermond. *de publicis concub. rub. de adulter. num. 26. & seq.* Griland. *de pœnis omnif. coitus. quæst. 6. à princip.* Verùm pro adulterio clericum deponi, & in monasterium detrudi, tenent Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 23. num. 14.* Menoch. *de arbitr. casu 419. num. 60.* post Clar. Tiraq. Bernard. Salzed. & alios sequitur Farin. *in praxi crim. n part. 5. quæst. 141. n. 29.* quibus adde Pradil. *in summa legum pœnalium. part. 1. cap. 9. n. 8.* Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 2. disp. 98.* Quid si ignoret mulierem cum qua se immiscet esse nuptam, vide D. Barbos. *in l. 2. in princip. part 1. num. 96. ff. soluto*
7 *matrim.* Farin. *d. quæst. 141. à num. 97.* Quid si reperiatur in mutuis osculis, vel amplexibus, an velut adulterus sit puniendus? vide per ea, quæ Surd. *de aliment. tit. 7. quæst. 16. à num. 32.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 41. à num. 26.* D. Barbos. *in l. 2 ff. soluto matrim. part. 2. num. 70.* Don. Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli, l. 62. schol. 2. num. 15.* Molin. *de iustit. tract. 3. disp. 91. n. 81.* Farin. *d. part. 6. quæst. 142. n. 154. cum seqq.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 91. num. 38. & l. 9. disp. 46. n. 7. & lib. 1. disp. 4. à num. 11 & disp. 12. à n. 46.*
8 vbi de litteris amatoriis. Quando dicatur osculum luxuriosum, vide Thom. Triuis. *Venetiæ decis. 47. part. 2.* quem refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 1 collect. 47. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Coniux coniugem de adulterio impetere non potest si & ipse adulterium commisisse conuincatur.*
2 *Adulter laicus tam masculus, quàm fœmina excommunicatur.*
3 *Vxor à marito de adulterio accusata potest etiam excipere de adulterio ipsius mariti, vbi agitur ad thori separationem, vel ad dotis amissionem.*
4 *Exceptio de adulterio ab vxore proposita contra virum agentem ad separationem thori, & dotis amissionem, potest etiam post litis contestationem deduci.*
5 *Maritus si contra vxorem agat criminaliter ad pœnam, non potest vxor excipere contra illum de simili adulterio.*
6 *Adulterium ad impediendam restitutionem non potest per testes probari.*
7 *Confessio coniugis asserentis proprium adulterium, satis est vt illud probatum censeatur.*
8 *Delicta paria mutua compensatione tolluntur, nisi commissa sint circa diuersa, & separata.*

Cap. Intelleximus VI.

Innocent. III.

1 COniux separata à viro si petat sibi restitui virum, vir est cogendus accipere mulierem; sed si constet per euidentiam rei, vel legitimam confessionem mulieris sponte fuisse adulteratam, non est cogendus vir illam assumere, nisi per legitimos testes, qui non possunt à viro reprobari, constet virum etiam fuisse adulteratum, tunc enim vir cogetur accipere vxorem affectu maritali, quia cum ius matrimonii in vtroque læsum sit, paria delicta tolluntur mutua compensatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 136.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 679.* remissiuè Ximen *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect 3. Decretal. lib. 5. tit. 8. cap. 1.*

Vinculo excommunicationis adstrinxit, &c.] Notatur 2 ad hoc, quòd laicus tam masculus, quàm fœmina pro adulterio excommunicatur, vt per Couar. *sponsal. part. 2. cap. 7. §. 7. num. 20.* Clar. *§. adulterium, num. 7. verbo de iure autem Canonico*, Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 86. verbo adulteri, lit. B. vers. laici verò in nouiss. edit.* Menoch. *de arbitr. casu 419. n. 61.* Farin. *in prax. crimin. part. 5. q. 140. n. 23.*

Replicauit in ipsum quòd fuerat fornicatus.] Ergo vxor 3 accusata de adulterio à marito potest etiam excipere de adulterio ipsius mariti, vt per Guilelm. Benedict. *in repet. cap. Raynutius, verbo cuidam Petro tradiderunt, num. 112.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum §. 20. num. 2.* Couar. *de sponsal. part 2. ca. §. 6. num. 5.* Anton. Quesada *diuers. quæst. cap. 18. vers. quintus si ipse*, Matiens. *ad rub. tit. 1. glos. 1. num. 102. lib. 4. nouæ recop.* Surd. *de aliment tit. 7. quæst. 4. num. 8.* Sanch. *de matrimon. lib. 10. disp. 6.* Intellige vbi agitur ad thori separationem, ex Sanch. *eod. lib. 10 disp. 5. num 2. & disp. 8. num. 29. cum seqq.* & Farin. *d. part. 5. quæst. 143. num. 69. cum seqq.* Vel ad dotis, & donationis propter nuptias amissionem, quia etsi vxor accusata de adulterio dotem, & donationem propter nuptias amittat, potest tamen contra virum de eodem adulterio excipere, & sic vnius adulterium cum altero compensare, Bernard. *reg. 216. vers. quarò limita.* Boer. *decis. 338. num. 3. & 4.* Tiraq. *l. 13. connub. glos. 1 num. 48. cum seqq.* Couar. *d. cap. 7. §. 6. num. 5.* Roias *singul. 214. in fine.* Garc *reg. 596. num. 9.* Perez *l. 1. verbo tres bienes tit. 1. lib. 5. Ordin pag. 11. & l 2. verbo loque quisiere tit. 15. lib. 8.* D. Barbos. *in l. 2. in princip. part. 1. num. 97. cum seqq. ff. soluto matrim.* Azeued. *lib 2. num. 24. & lib. 4. num. 30. tit. 20. lib. 8. nouæ recop.* Surd. *d tit. 7. quæst. 16. num. 47. cum seqq.* Chald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct part. 2. num. 54.* Cened. *ad Decretal. collect 166. num. 3.* Sanch. *d. disp. 8. num. 29.* Farin. *d. part. 5. quæst. 142. num. 35. cum seqq* Buccaron. *d. differ. inter iudicia differ. 132. num. 1.* Quæ quidem exceptio ab vxore proposita contra virum agentem ad 4
separationem thori, & dotis amissionem, potest etiam post litem contestatam deduci, ex Couar. *d. §. 6. num. 6.* Baiard. *ad Clar. §. adulterium num. 88.* Cened. *d. collect. 166. num. 4.* Sanch. *d. lib. 10. disput. 6. num 12. & disp. 9. numero. 25.* vbi an post latam diuortij sententiam possit accusari coniux ille reputatus innocens de priori adulterio, & *numero. 27.* an si lata sententia diuortij contingat innocentem labi in adulterium compensentur mutuo delicta ac proinde compellendus sit ad coniugem adulterij causa dimissum redire.

Si verò maritus contra vxorem agat criminaliter 5
ad pœnam, non potest vxor excipere contra maritum accusatorem de simili adulterio, vel quòd publicè retinuit concubinas ad effectum repellendi illum à dicta accusatione, id expressè deciditur apud Castellanos *l. 3. tit. 20. lib. 8. nouæ recop.* & resoluunt Sot. *in 4. dist. 37. q. vnic. art. 3. ad finē corporis & art. 4 in fine corporis*, Butr. *in c fin. n. 5 hoc tit.* Couar. *d. §. 6. n. 5.* Canter. *in suis quæst. crimin. tit. de tangentibus punitionem delicti*

cap.4. num.46. Petr. de Ledesm. *de matrimon. quæst.62. art.1, dub.3.* Perez *d. l. verbo tres bienes* Cened. *d. collect.166. num.4. vers. ex quibus solue*, quod refert, & sequitur Sanch. *d. disp.7. num.34.* quibus adde Anton. Scap. *in tract. de iure non scripto, l.b.1. tit. de personis & rebus Ecclesiæ, cap.60.* Baiard. *ad Clar. §. adulterium, num.18.* Farin. *in praxi crimin. quæst.141. num.104.* Hieron. Buccard. *d. differt.132. num 2.* Quamuis auditi exceptionem vxoris adulteræ accusatæ ad mortem allegantis virum publicè habuisse concubinam dicat Henriq. *in summ. lib.11. de matrimon. cap.17. num.3. lit. F.* Quicquid etiam non posse iudicem capite damnare vxorem adulteram si vir quoque adulter sit tueantur Fr. Emman. *summ. part.1. cap.127. casu 3.* Gutier. *pract. lib.2. quæst.1. num.23.* Et licèt D. Barbos. *in d. l.2. in princip. part.1. num.99. in fine*, à quo non videtur dissentire Surd. *d. q.16. à num.56.* sub declaratione probare nitatur quòd mulier opposita exceptione adulterij contra maritum impudicum, potest ipsum ab accusatione repellere, per text. *in l. si vxor §. index ff. de adulter.*

6 *Vel per euidentiam rei*, &c.] Ergo ad impediendam restitutionem non potest adulterium per testes probari, vt per Abb. *hîc num 4.* Sanch. *d. lib.10. disp. 12. num. 26.* vbi refert glossam *in præsenti, verbo euidentiam*, ibi, *vt quia publicè fuit fornicata*, esse intelligendam cum Abb. *num. 6.* & Anan. *num. 10.* in illo verbo *publicè*, non vt omnibus videntibus si tpublicè prostituta, sed recedens à viro adhæsit publicè concubinario illum in eadem mensa & lecto retinens, vel passim admittebat viros ad adulterandum, vel filium habet cùm tanto temporis interuallo à marito separata sit, vt ex illo concipere nequierit, veluti si à partus tempore transactus sit annus, ex quo non habitat cum marito.

7 *Vel per confessionem legitimam mulieris.*] Ergo satis est confessio coniugis asserentis proprium adulterium, vt illud probatum censeatur, ita Sanch. *d. l.10. disp.12. num.49.* vbi intelligit quando confessio facta est in iudicio.

8 *Paria delicta mutua compensatione tollantur.*] Vide ad hoc Farin, *fragmen. criminal. part.1. lit. D. num.110. cum seqq.* Anton. Monach. *Lucens. decis.59. num.3.* Hippol. *singul.234.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. §.20. num.5.* Bartazol. *in repet. l. si qui maior num.430. C. de transact.* Sanch. *d. lib.10. disput.8. num.29.* Cardinal. Tusch *tom.1. lit. C conclus. 489. num.15. & seq.* Cæsar. Argel. *de contrad. legitimo quæst.20. num.101.* & plures per me citatos *in tract. Axiom. suris vsufreq. Axiom.68. num.3.* Limita quando delicta sunt commissa circa diuersa & separata, Thom. de Thomas. *reg.219.* Farinac. *d. lit. D, num.128.* Limita etiam quando agitur criminaliter, & ad pœnam, Cardos. *in praxi iudicum & aduocat. verbo delictum num.37.* Farin. *d. lit. D, num.139.* Buccaron. *d. differt.132. n.1.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium quoad thorum separari non debet propter adulterium quando ambo coniuges fuerunt adulterati*

2 *Compensatio delictorum admittitur quocunque tempore.*

3 *Separatione matrimonij facta propter adulterium si innocens coniux fornicetur, reintegratur matrimonium.*

4 *Adulteria compensantur si lata diuortij sententia coniux prius innocens adulteretur.*

5 *Coniuges ius diuortij & accusandi censentur per copulam sibi remittere.*

6 *Adultera coniux notoriè potest expelli propria auctoritate.*

CAP. Tuæ fraternitatis. VII. & fin

COniugi in adulterio deprehensæ denegatis debitum coniugale, si deinde ipse manifestè adulteretur cum alia, debet coniugem affectu maritali tractare, quia paria crimina mutua compensatione delentur. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Marian. Socin. Cened. *collect.166.* Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij pag.158.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.680.* temissio, Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect.4. Decretal. lib.5. tit.8. cap.2.*

Vide posita *in cap. præced.*

Si postmodum ipse, &c.] Ergo compensatio delictorum admittitur quocunque tempore de quo D. Barbos. *in l. viro num.5. ff. soluto matrimon.* Vnde si post factam separationem innocens coniux fornicetur, tunc matrimonium reintegrari, & locum fieri compensationi officio iudicis tenent Abb. *hîc num.1.* & alij, quos refert & sequitur Bellet. *disquisit. cleric. part.1. titul. de fauore clericorum reali §.4. num.81.* Clar. *§. adulterium num.14. sub vers. sciás autem*, Farinac. *in praxi criminal. quæst.143. num.35. vers. limita sexto.* Buccaron. *de differen. inter iudicia ciuilia & crimin. differ.131. num.9.*

In glos. *Fornicationis*, ibi, *an delictum superueniens rei iudicatæ de iure, vel facto offerat præiudicium.* Notatur ad hoc, quod si lata diuortij sententia coniux prius innocens adulteretur, compensantur adulteria, & iure actionis competit coniugi dimisso repetitio alterius, vt per Couar. *d. §.6. num.5.* Nauar. *consil.1. num.2. & 3. sub tit. de diuort.* Iacobum de Graffiis *in aureis decision. part.2. lib.2. cap.12. num.73. casu 3.* Surd. *d. q.17. n.52.* D. Barbos. *in l. vnic. num.40. num.3.*

In ead. glos. ibi, *vt eam postea accusare non possit.* Notatur ad hoc, quòd coniuges ius diuortij, & accusandi censentur per copulam sibi remittere, vt per Couar *de sponsalib. part.2. cap.7. §.6. num.7.* Gam. *Lusit. decis.234. num.6.* Clar. *§. adulterium num.18. vers. caueat etiam*, Soar. *commun. opinion. verbo adulterium num.85.* Nozz. *de contract. tit. de matrim. §. fin. num.70. vers. quintò limita.* Matiens. *in rub tit. 1. glos.1. num.102. ad fin. lib.5. nouæ recapil.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. quæst.2. num.30.* Padil. *in l. transigere num.94. C. de transaction.* Surd. *de alimen tit.7. quæst.a. num.23. & quæst.16. num.102.* D. Barbos. *in l.2. in princip. part.1. num.101 ff. soluto matrim.* Sanch. *de matrim. l.1. disp.66. num.2.*

In ead. glos. ibi. *quod possit eam repellere à se*, &c. Notatur ad hoc quòd vxor notoriè adultera potest expelli propria auctoritate, de quo vide plures Doctores, quos citaui ad *cap. ex parte 9. num.9. de sponsalib.* & ibi allegatis adde Cott. *in memorab. verbo vxor, pag. mihi 938.* Surd. *de alimentis tit.7. quæst.16. num.18.* Nauarrus *consil.5. in fine sub tit. de conuers. coning. in antiq. & consil.10. num.1. & consil.14. in fine sub eod. tit. in nouis.* Cened. *ad Decretal., collect.166. num.2.* Stephan. Cratian. *discept. forens. cap.102. num.25.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.3. quæst.135.* Basil. Ponci. *de impedim. matrimonij cap.30. §.2. vers secunda.*

De

De Raptoribus, & Incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum.

TIT. XVII.

SVPER hanc rub. scripserunt Zabarell. Anch. Butr. Ioan. Andr. Mar. Soc. Panor. Durand. *in Breuiario aureo iuris Canon.* Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon* Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.* 185. Dan. Venat. *in analysi methodica iuris Pontificij à pag.* 659. Goffred. & Hostiens. *in summ. huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Barthol. Carthagen. *in exposit. iuris Canonici* Ioan. Honor. *lib. 5. sum. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De raptu fœminarum, quid de raptoribus, & vbi iudicandum, vide Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 6.* Ptax. Episcop. *part. 1. verbo raptus* Nauar. *cons. 32. de sponsalib.* Perez *l. 2. verbo fuere desponsanda tit. 15. lib. 8. Ordin.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 232.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 1. n. 101.* Cancer. *vari. lib. 1. cap. 11. num. 12. cum seqq.* Henriq. *in sum. lib. 12. cap. 14. num. 4. & 5.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de matrimon. cap. 26.* plures per Sanch. *eod. tract. lib. 7. disp. 13.* quibus adde Aloys. Riccium *in collect. decis. part. 4. collect. 911.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ pag. 194. cum seqq.* Rebell. *de obligat. iustitiæ part. 2. lib. 3. qnæst. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 22. num. 28. cum seqq. & lib. 31. à num. 164.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. & censuris tom. 2. disp. 31. à num. 46.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 10. num. 31. cum seqq.* Basil. Ponc. *de impedimentis matrimon. cap. 19.* Cardin. Tusc. *tom. 6. verbo raptor,* Farin. *in praxi crimin. p. 5. quæst. 145.* Molin. *de iustit. tom. 4. disp. 105.* Lessi. *eod. tract. lib. 4. cap. 3. dub. 9. num. 68. cum seqq.* Gutier. *de matrimon. cap. 86.* Bonacin. *eod. tract. quæst. 4. puncto 18.* Galganet. *de iure publico lib. 1. tit. 31.*

De Incendiariis, eorúmque pœnis, vide apud Lusitanos Ordin. Regiam *lib. 5. tit. 86.* vbi notat parens meus, & apud Castellanos *l. 9. tit. 10. part. 7.* vbi Gregor. Perez. *l. 1. verbo quemen las casas tit. 18. lib. 8. Ordin. pag. 350.* Læli Zech *de casibus reseru. casu. 16.* Felician. *de censur. tit. de excommun. c. 14. verbo incendiarij,* Angel. *de malefic. in verbo incendiario,* Polyd. Ripa *de nocturno tempore cap. 17.* Decian. *tract. crimin. lib. 8. cap. 5.* Boss. *in pract. tit. de incend.* Menoch. *de arbitr. casu 390.* Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis. 211.* Bernardin. Muscatel. *de cognit. delict. sub tit. de incendio.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 105. alias 108. in nouiss. edit.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 110.* Petr. Greg. *syntagm. iuris lib. 36 cap. 19.* Vincent. Carot. *de locato tit. de incendio,* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect. 797.*

SVMMARIVM.

1 *Forum quis sortitur ratione rapinæ.*
2 *Diœcesis tota dicitur parochia Episcopi.*
3 *Delinquens remittendus est ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamuis sit vagabundus.*

CAP. De illis I. *Ex Conc. Meld.*

1 DEprædantes, vel rapientes in aliena diœceси sunt excommunicandi à Prælatis illius loci, nec exire possunt à parochia, donec plenè satisfaciant, & excommunicatio est significanda proprio Episcopo, ne eos recipiat, donec restituant in loco furti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 137. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 680. remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Melden. *cap. 2.* vt refert Burcard. *lib. 11. Decretal. cap. 45.* & Iuo. *p. 14. c. 109.* habetur apud Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 14. cap. 1.*

Vt ab illius loci Prælato.] Ergo tota diœceсis dicitur 2
parochia Episcopi, vt per Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepiscop. Neapolit. cap. 57. num. 7.* & alios quos retuli *de officio, & potestate Episcopi part. 3. alleg. 80. num. 12.*

Antequam illuc redeant, vbi rapinam fecerunt.] Ergo 3
delinquens remittendus est ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, & Reip. læsionem compensandam, vt per Couar. *practic. cap. 11. num. 4. vers. secundo,* latè D. Barbos. *in l. hæres absens §. proinde ff. de iudic. in art. de foro delicti,* quamuis sit vagabundus, ex Duen. *reg. 378. limit. 4.* Couar. *d. c. 11. n. 7.* bene Salzed. ad Bernard. *in pract. c. 9. in addit. lit. D.* Perez *l. 2. col. 2. tit. 17. lib. 8. Ordin. pag. 338.* Azeued. *l. 1. num. 62. cum seqq. tit 16. l. 8. nouæ recopil.* D. Barbos. *d. art. de foro delicti n. 12.* vbi *num. 13.* resoluit hanc opinionem procedere, si pars læsa petat remissionem ad locum delicti, aliàs si accusator velit prosequi causam in loco in quo reperitur vagabundus, admittenda est illius accusatio, nec est locus remissioni ad locum delicti. Cætera ad hanc materiam pertinentia inuenies *in cap. postulasti 14. sup. de foro comp.*

In glos. *Excommunicentur*, fin. Notatur ad hoc, 4
quòd si delinquens pro delicto alibi commisso detentus & captus sit per iudicem sui domicilij, vel originis procedentis ex officio, non vero ad partis petitionem, tunc remitti debet iudici loci delicti petenti sibi remitti, vt ibidem contra eum procedatur, & puniatur, vt per Clar. *in §. fin. q. 38. n. 19. in princip.* Azeued. *d. l. n. 24. tit. 16. lib. 8. nouæ recop.*

SVMMARIVM.

1 *Raptor manifestus, vel Ecclesiæ violator, si restituit vel de restituendo cauet in vita & in morte, ad pœnitentiam, & ad sepulturam admittitur, alias secus.*
2 *Pœnitentia beneficium denegandum est manifesto raptori, & Ecclesiæ violatori, nisi prius ablata restituat si potest, vel emendandi firmam, & plenam securitatem fecerit.*
3 *Eleemosynæ receptio à raptoribus, seu violatoribus, dum non restituunt, prohibetur.*
4 *Pœnitentia solemnis & publica quæ sit, & de illius ritibus, & solemnitatibus, remissiuè.*
5 *Episcopus proprius non potest clericum propter rapinam depositum restituere absque Papæ dispensatione.*
6 *Ecclesia non recipit oblationes raptorum hominum.*

CAP. Super eo. II. *Eug. III.*

POEnitentia non est danda his, qui violenter ra- 1
piunt, vel ei, qui deprehenditur manifestè violare Ecclesiam, nisi priùs restituat, si potest, & si non potest, nisi det firmam, & plenam securitatem emendandi, tunc enim potest dari pœnitentia, & si moriatur, sepultura, aliàs secus; quod si presbyteri, vel clerici tentauerint prædictis siue in vita siue in morte dare pœnitentiam, vel interesse sepulturæ, vel acceptare,

eorum eleemosynas, vel esse participes de rapinis, deponuntur ab Ordine, & beneficio, de peccato autem contrito non est denegandum viaticum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 137.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 680.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 14. cap. 5.* & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *part. 34. cap. 1.*

2

Disposuit hic text. pœnitentiæ beneficium penitus denegandum manifesto raptori, vel Ecclesiæ violatori, nisi priùs ablata restituat si potest, vel emendandi firmam, & plenam securitatem fecerit & insuper solemnitatem pœnitentiæ parum ei prodesse, qui in sanitate obstinata mente non pœnituerit, vel se emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiuerit, sed de peccato contrito corde pœnitenti viaticum non denegandum, ita tamen quod nullus clericocum sepulturæ illius interfit, nec eius eleemosynam præsumat recipere, ita Bernard. *in pract. c. 109. secundum nouiss. impres. n. 1. & 2.*

3

Ideo in præsenti prohibetur receptio eleemosynæ à raptoribus, seu violatoribus dum non restituunt, non tantùm in pœnam & odium delicti, sed quia omnia illorum bona aliena sunt, & subiecta restitutioni, ideoque de illis tanquam de alienis absque iniustitia eleemosynæ recipi non poterant, vt interpretatur Soar. *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 6. n. 6.*

4

Solennitas pœnitentiæ.] Non intelligitur de pœnitentia solemni, de qua *in cap. in capite 50. distin.* hæc enim ob varios ritus, ceremonias, ac multa alia, quæ continebat, desiderat longiorem vitam, quàm vt raptori in articulo mortis constituto, de quo *hîc* imponi possit. Quæ autem sit pœnitentia solemnis, & in quibus differat à pœnitentia publica, de qua *in cap. quæsitum, infr. de pœnitent. & remiss.* & de illius ritibus, & solemnitatibus vide Couar. *lib. 2. vari. cap. 10. num. 3.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 54. num. 37.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de pœnit. n. 10. cum seqq.* Cardin. Bellarm. *in suis controuers. tom. 2. lib. 1. de pœnit. cap. 21. & 22.* Henriq. *in summ. lib. 5. cap. 21 num. 7.* qui triplicem pœnitentiæ speciem, solemnem scilicet, publicam, & priuatam, ac pœnitentium quoque quinque gradus constituunt, & explicant.

5

Ordinis sui damnum irrecuperabiliter, &c.] Abb. *hîc* post Ioan. Andr. referunt denotate hæc verba quòd Episcopus proptius non possit clericum propter rapinam depositum restituere absque Papæ dispensatione, quos citat, & sequitur Bernard. *d. c. 109. num. 3.* quæ quidem depositionis pœna non ipso iure incurritur, sed per iudicem est imponenda, vt ex Abb. *hîc* obseruat Soar. *de censur. disput. 42. sect. 5. num. 6. in fine.*

6

In glos. *Denegetur.* ibi, *valebit ad mitius supplicium subeundum.* Declarat cùm Couar *in cap. alma mater, part. 1. §. 4. num. 12. ad finem,* Soar. *tom. 3. de pœnit. disp. 57. sect. 2. n. 9.*

7

In glos. *Dare.* ibi, *oblationes talium non sunt accipiendæ.* Notatur ad hoc, quòd Ecclesia non recipit oblationes raptorum hominum, vt per Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 7. c. 38. q. vlt.* Soar. *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 6. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari debent, qui capiunt, vel spoliant fideles ex iusta causa nauigantes, illi verò qui naufragos spoliant bonis, nisi ablata restituant, sunt excommunicati.*

2 *Excommunicationi in hoc tex. subduntur illi, qui fideles ex iusta causa nauigantes capiunt, vel deprædantur.*

3 *Bulla in Cœna Domini excommunicatione tertia dilatur.*

4 *Censuram Bullæ in Cœna Domini clausula 3. non incurrunt maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, nec illi, qui in solis fluminibus, siue tempore belli deprædantur.*

5 *Infideles deprædans non incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini clausula 3.*

6 *Absolutio excommunicationis, quam incurrunt deprædantes, seu nauigantes fideles, an, & quando sit Episcopalis, ostenditur.*

7 *Naufragantium bona suscipiens, in quibus casibus excusetur à censura Bullæ in Cœna Domini clausula 4. ostenditur.*

8 *Leges principum bona naufragantium eorum fisco pertinere declarantes sunt iniquæ, ac regulæ fidei adversari dicuntur.*

CAP. Excommunicationi. III.

Ex Conc. Lateran.

PRæsumentes capere, vel spoliare rebus Christianos nauigantes excommunicari debent, illi autem qui naufragos spoliant bonis, nisi ablata restituant, sunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hostien. Butr. Anchar. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 138.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 681.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *cap. 24. §. excommunicamus quoque,* & refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 14. cap. 2.*

Probat hic text. in prima eius parte, excommunicationi subdi illos, qui fideles ex iusta causa nauigantes capiunt, vel deprædantur, vt per Clar. *in fin. q. 77. n. 14.* Tolet. *in instructorio Sacerd. lib. 1. cap. 20. num. 7.* Molina *de iustit. tract. 3 disp. 694. n. 3.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect. 962.*

Hodie in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur, & anathematizantur omnes piratæ, cursarij, ac latrunculi maritimi discurrentes mare Ecclesiæ, præcipuè à monte Argentario, vsque ad Terracinam; ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores, vt habetur *in 3. excommunicatione eiusdem Bullæ in Cœna Domini*, pro cuius intellectu, vide *ibi* Tolet. Vgolin. Iacob. de Graffiis Viuald. Sayr. Horat. Gambarupta, Fr. Anton. de Souza, Francis. Coriolan. & nouissimè Bonacinam, ac cæteros scribentes. Illud tamen non est ignorandum quòd licèt aliqui tenuerint prædictæ Bullæ censuræ non solùm excommunicari discurrentes mare Ecclesiæ, sed omnes piratas deprædantes in mari Christianorum, ex quorum numero sunt Iacob de Graffiis *in aureis decis. p. 1. lib. 4. c. 17. n. 67.* exponens Bullam Sixti V. & Soar. *de censur. tom. 5 disp. 21. sect. 2. n. 18.* exponens Bullam Clementis VIII. & Francisc. Corolian. *in explicat. Bullæ in Cœna Domini excomm. 3. in princip.* exponens Bullam Greg. XV. probabilius tamen est solos latrones maritimos, qui discurrunt mare Ecclesiæ, præsertim à monte Argentario, vsque ad Terracinam illo loco excommunicati, vt tenent Tolet. *d. cap. 20. vers. aduertendum autem est.* Vgolin. *de censur. Papæ reseruatis super illa verba Bullæ, Item excommicamus, §. 2. vers. tertio,* Fr. Anton. de Sousa *in relect. Bullæ Cœna Domini cap. 4. disp. 25.*

Hic

Hinc etiam non absre aduertendum duxi censuram prædictæ Bullæ non incurrere maritimos latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, vt tenent Viuald. *in candelabro aureo in explicat. Bullæ Cœnæ n.*20. Sayr. *de censuris lib.*3. *cap.*7. *num.*7. Fr. Anton. de Sousa *d. cap.*4. *disp.*26. Franc. Coriolan. *loco proximè citato*: quamuis illos esse vere excommunicatos, licet nihil deprædentur, existiment Tolet. Vgolin. & Soar. *dictis locis*. Nec etiam qui in solis fluminibus deprædantur, ex Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*59. Graffiis *d.c.*18. *num.*66. Vgolin. *ad illa verba, item excommunicamus, §.*3. *vers. quarto*, Sayr. *d. cap.*7. *num.*6. Soar. *d. disp.*21. *sect.*2. *num.*25. Molin. *d. disp.*694. *num.*3. Fr. Anton. de Sousa *d. cap.*4. *disp.*27. vbi *num.*9. asserit quòd censura huius text. quod locum extenditur ad plura, quàm censura prædictæ Bullæ, quoad aliud verò restringitur cùm de nauigio vectis loquatur. Item & eodem modo sub censura prædictæ Bullæ non comprehenduntur deprædantes titulo belli siue iusti, siue iniusti, vt per Nau. *num.*59. Viuald.23. Iacob. de Graffiis 65. Vgolin. *§.*3. *vers. secundo*, Soar. *num.*24. Sayr. *num.*4. Fr. Anton. de Sousa *d. cap.*4. *disp.*29. Franc. Coriol. *vers. Cardinalis, dictis locis*.

5 *Aut alios Christianos.*] Ergo deprædantes infideles sub excommunicatione huius text. non comprehenduntur, provt etiam in terminis censuræ 3. Bullæ in Cœna Domini resoluunt *ibi* Viuald. *num.*30. Tolet. *d. cap.*20. Vgolin. *d. §.*3. *vers. secundo*, Soar. *d. sect.*2. *n.*21. Sayr. *d. cap.*7. *numero* 9. Fr. Anton. de Sousa *d. cap.*4. *disp.*30.

6 *Excommunicationi subdantur.*) Cùm Concil. Lateranen. de quo *in hoc text.* nemini reseruauerit absolutionem huius excommunicationis, hodie etiam videtur Episcopalis, nisi quoad eos, qui rapuerint, aut scienter naufragorum bona, de quibus *in* 2. *parte textus*, sibi acceperint, aut ab aliis rapta, aut accepta scienter acceperint, horum enim solam excommunicationem reseruat Bulla *in Cœna Domini*, ita Nau. *conf.*1. *sub hoc tit. de pœnitent. & remiss. in antiq. aliàs conf.*39. *sub tit. de sentent. excomm. in nouis*, Sayr. *in floribus decis. sub tit. de pœnit. decis.*1.

7 *Illi etiam qui Christianos naufragium*, &c.] Hodie etiam per Bullam *in Cœna Domini excomm.*4. excommunicantur, & anathematizantur omnes & singuli, qui Christianorum quorumcunque nauibus tempestate seu in transuersum (vt dici solet) iactis, vel quoquomodo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem iacta in mari, vel in littore inuenta, cuiuscunque generis bona tam in Tyrrheni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuscunque maris regionibus, & littoribus surripuerint, itavt nec ob quodcunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possint. In multis limitatur hæc assertio. Primò quando susceperint ea bono animo, vt restituant suo domino, nisi fuerint in mora, quia tunc ratione illius moræ sunt excommunicati per Concil. Lateranen. de quo in hoc text. Secundò quando ignorarent ea esse talia, id est, bona naufragantium, quia putabant esse aliorum. Tertiò quando dominus ea eiecisset animo non recuperandi, vel si habuerit illa pro derelictis, quia tunc fierent occupantis, vide Zerol. *in prax. Episcop. part.*2. *verbo naufragium*, Tolet. Vgolin. Iacob. de Graffiis, Horat. Gambar. Diuald. Fr. Anton. de Sousa, Francisc. Coriolan. Bonac. & cæteros scribentes *super* 4. *excommun. Bullæ in Cœna Domini*, Aloys. Riccius *in praxi aurea resol.*191.

Secundum regulam fidei.] Hinc colligunt Doctores iniquas esse Principum leges, quibus statuitur, vt bona eorum, qui naufragium patiuntur, sint fisci Regis vel alterius, neglectis aut prætermissis dominis, tales enim leges regulæ fidei aduersari dicuntur, cum secundùm fidei regulam proximum sicut nos ipsos diligere teneamur, *Matth.*22. Notant Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*118. Zerol. *in praxi Episcop. de verbo naufragium, §.*1. *in fine*, Azor. *institut. moral. part.*2. *lib.*11. *cap.*6. *vers. præterea iniquæ.*

SVMMARIVM.

1 *Prælati ex Principis delegatione possunt de raptu & aliis criminibus iudicare, pœnam tamen sanguinis infligere non possunt.*
2 *Raptus etiam propriè dicitur in viris.*
4 *Prælati sicut & alij Ecclesiast. viri possunt in causis laicorum, etiam criminalibus, vbi pœna sanguinis non infligitur, iudices delegari, quod intellige vt ibi.*
5 *Criminis punitio ad merum imperium pertinet.*
6 *Causa meri Imperij an sint delegabiles remissiuè.*
7 *Merum imperium quid sit, & quæ sub mero Imperio contineantur, remissiuè.*

CAP. In Archiepiscopatu IV.

Alexand. III.

EPiscopi ex delegatione Principis, possunt de raptu & aliis iudicare, & punire in pecunia; vel fustibus, excepta tamen vindicta sanguinis; sed quandò crimen meretur mortem; vel mutilationem, ad Principem remitti debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Casal. *in annot.* Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*138. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*681. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect.*2. *Decretal. lib.*5. *tit.*4. *cap.*3. & est post Concil. Lateranen. *pœn.*50. *cap.*46. 1

Et pueros rapiunt.] Ergo non solùm in fœminis, sed in viris etiam raptus propriè committitur, de quo, & an eadem in vtroque casu pœna incurratur, vide Menoch. *de arbitr. casu* 291. *n.*11. Decian. *tract. crimin. lib.*8. *cap.*7. *num.*17. Sanch. *de matrim. lib.*7. *disp.*12. *n.*24. *cum seqq.* Farinac *in praxi crimin part.*5. *quæst.*145. *num.*41. 2

Et eis abuti] Scilicet contra naturam, vt interpretatur gloss. *hic*, de cuius delicti materia, & pœnis agunt Doctores citati ad *cap. clerici* 4. *inf. de excessib. Prælat.* 3

Tibi, & aliis Episcopis.] Ergo Prælati sicut & alij Ecclesiastici viri, possunt in causis laicorum etiam criminalibus, vbi pœna sanguinis non infligitur, iudices delegari, vt post *gloss. hic* notant Innocent. Hostiens. Anania, Anch. *num.*1. Abb.3. & Socin. 4. dicit singularem Aretin. *consil.*58. *col.*3. comprobant Calder. *conf.*6. *de officio deleg.* Rip. *in cap.*3. *numero* 47. *de iudic.* Cur. Pisan. *lib.*2 *cap.*21. *numero* 1. Farinac. *part.*1. *fragment. criminal. lit. C. num.*388. adducentes etiam text. *in cap. sæpe* 23. *quæst.*8. *& in cap. inter dilectos vers. secundo*, ibi, ex delegatione Ludouici, *de fide instrumen.* Verum quia in contrarium obstant, *cap. te quidem, vers. neque crim.* 11. 4. 1. *cap. sed nec* 4. *in princip. ne clerici vel monachi*, vbi huiusmodi seculares delegationes in specie videntur prohibitæ, proindéque ipsas suscipientes grauiter peccare post Butr. *in cap.*2. *de iudic.* concludunt *ibi* Abb. *n.*8. & Ias. *in rub. ff. de officio eius n.*3. quare aliqui provt sunt Dec. *in d.c.*2. *num* 7. & Abb. *in d. cap. sed nunc num.*5. intelligunt hunc text. agere de delegatione 4

ad vnam causam, procedereque iuxta limitationem eorum, qui tenent dictam prohibitionem non obtinere locum respectu vnius causæ, sed multarum: sicut enim in multis viget ratio prohibitionis, quòd clerici à Diuinis abstrahantur, ita per contrarium in vna tantum cessare tenent Abb. *d. num.* 5. Clar. *in pract.* §. *fin. quæst.* 42. *num.* 9. Couar. *in Clem. si furiosus, part.* 2. §. *vlt. num vlt. in fine.* Sed hic intellectus conuincitur ex text. *in præsenti*, ibi. *huiusmodi excessus*, &c. Verius igitur dicendum puto delegationem in proposito licitam fuisse, quia facta fuit in fauorem, & commodum totius religionis Christianæ, & Ecclesiarum vtilitatem ad puniendum videlicet, & tollendum opprobrium, quod eisdem ex criminibus à Sarracenis commissis fiebat, vt intelligunt Abb. *hìc num.* 3. Anan. 1. Socin. 4. idem Abb. *in d. c.* 2. *num.* 8. & *ibi* Rip. *num.* 47. Accedit quod text. *in præsenti*, agit etiam de crimine Sodomiæ; quòd cùm mixti fori sit, & Episcopus de illo iure propriæ iurisdictionis cognoscere possit, vt resoluunt plures citati à patre meo *in commentar. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib.* 2. *tit.* 9. *in princ. num.* 4 nihil mirum si ex de legatione quoque cognoscere valeret, intendit Rip. *d. num.* 47. *ad fin. vers. vel aliter.*

5 *Commiserint puniendos*, &c.] Cùm punitio criminum ad merum imperium pertineat, iuxta text. *in l. imperium in princ. ff. de iurisd. omnium iud.* vbi Doctores.

6 videtur probare text. *in præsenti*, causas meri imperij delegabiles esse; verùm quia materia hæc est ardua, & difficilis, longioreque indiget disputandi campo, qui eam edíscere cupit, eiúsque veritatem inuestigare, consulat Ordinarios *hìc*, & *in cap. quod sedem, de officio Ordin.* & *in l.* 1. *ff. de officio eius.* Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 2 *quæst.* 17. *n.* 32. Couar. *lib.* 3. *var c.* 20. *à princip.* & *in Clem. si furiosus part.* 2. §. 5. *num.* 8. Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *dist.* 5 *num.* 67. Soar de Pace *tom.* 2. *prælud.* 3. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 74. *num.* 43. *cum seqq* & *quæst.* 54. *num.* 7. *cum seqq.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij lib.* 1. *tit.* 29. *axiom.* 3. D. Barbos. *in l. cum prætor*, §. 1. *n.* 517. *ff. de iudic.* & plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 61. *n* 5.

7 Quid autem sit merum imperium, & quæ sub mero imperio contineantur, disputant scribentes *in d. l. imperium*, vbi Bart. *num.* 6. & 7. *cum seqq.* Ias. *à num.* 16. Alex. 17. Gasp. Valasc. *num.* 3. & 62. & nostri *in d. cap. quod sedem*, vbi Abb. *num.* 6. Imol. 7. Alciat. 53. idem Alciat. *lib.* 2. *paradox. cap.* 7. Lorior *de iurisdict. & imperio axioma* 25. Quintanad. *eod. tract. lib.* 1. *tit.* 8. & *lib* 2. *tit.* 2. Corras. *lib.* 3. *miscel. c.* 17. Duaren. *in tit. de iurisdict. cap.* 3. & *seqq.*

8 Furcarum erectio est actus iurisdictionalis de mero imperio. Mascard. *de probation. concl.* 946. *num.* 10. Auendan. *de exequendis mand. par.* 2. *c.* 21. *num.* 3. qui post Fabr. *in* §. *retinendæ num.* 23. *Instit. de interdictis*, dicit quòd furca erecta ab extraneo iudice potest armata manu demoliri.

9 Merum enim & mixtum imperium nemo exercet in Regno absque expressa & speciali concessione, Afflict. *in prælud. constit. quæst.* 6. *num.* 4. & *decis.* 122. Franc. *decis.* 116. *num.* 3. Tapi. *ad l. fin. de constitut. Princip. p.* 1 *c.* 2. *num.* 3.

10 An autem simpliciter iurisdictione concessa illud veniat? quæstio est dubia, in qua licèt negatiuam partem tueantur Afflict. *in constit. ea, quæ decus num.* 13. & *in c.* 1. §. *fin. num.* 9. *de pace tenenda*, Tap. *d. c.* 2. *sub num.* 42. *vers. sequor tamen*, Intrigl. *de feudis cent.* 2. *art.* 80. *num.* 5. affirmatiuam magis communiter tenent DD. vt fatentur Ias. *in l. impedimentum ff. de iurisd. omn. iudic.* & alij, quos refert Roland. *cons.* 42 *sub n.* 20. *vol.* 2. quam sequitur Ecc. *in d. l. imperium, num.* 20. vbi Purpur. *num.* 61. Abb. *in cap. quod sedem*, vbi Felin. *col. fin.* & Alciat, *num.* 41. *de offic. Ordin.* Bald. *in d. l. fin.* 6. vbi Ias. *n.* 9. Cou. *practic. c.* 1. *n.* 10. *vers. primum*, Pereg. *de iure fisci lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 88.

SVMMARIVM.

1 *Incendiarius Ecclesiæ in morte pœnitens, & absolutus in cœmeterio sepeliendus est, & hæredes compelli debent ad satisfaciendum iuxta facultates defuncti.*

2 *Hæres tenetur & cogitur exonerare conscientiam defuncti.*

3 *Hæres absque iusta causa per tempus notabile differens exequi defuncti voluntatem grauiter peccat.*

4 *Defunctus qui è viuis discedens sufficienter prouidit restitutionem, an ex hoc liberetur, etiam si eius hæres negligat restituere, ostenditur.*

5 *Declaratur tex. in præsenti.*

CAP. In litteris. V.

INcendiarius Ecclesiæ si pœniteat in morte, potest absolui, & in loco sacro sepeliri, & hæredes debent reficere damna de bonis relictis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 40. Viuian. *in rationali lib.* 5 *iuris Pontificij pag.* 138. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 681. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *c.* 6. & est post Concil. Lateranen. *p.* 34 *cap.* 2.

Et hæredes eius moneas & compellas] Notatur ad hoc, quòd hæres tenetur & cogitur exornare conscientiam defuncti, & soluere eius debita, & damna ab eo illata resarcire, vt per Cened. *ad Decretal. collect.* 40. *n.* 4. Grauiter enim peccat deferendo absque iusta causa per tempus notabile exequi defuncti voluntatem, idque tum aduersùs eos, quibus bona defuncti sunt debita, contra quorum voluntatem iniustè ea bona detinentur, eo úmque vsu priuantur; tum etiam aduersùs defunctum ipsum quoad eleemosynas, suffragia, & alia legata pia, eorum quippè executio licet defunctorum merita non augeat, satisfactionem tamen pro peccatis eorum operatur, atque adeo in causa est, vt citiùs à Purgatorij pœnis exuantur, diuinóque fiuntur consortio, cùm habeant suffragia vnde subleuentur; colliguntur hæc ex Petr. Nauar. *de rectit. lib.* 3. 4. *à nn.* 167. & *lib.* 4. *c.* 4. *n.* 75. Fr. Emman. *in summ. c.* 133. *num.* 8. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 15, *in fine* Martin. Carrillo *in explicat Bullæ defunctorum part.* 2. *cap.* 15. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 251. *num.* 11.

A peccato valeat liberari.] Ergo defunctus à peccato non liberatur si eius hæredes omittant, vel negligant restituere; communiter tamen resoluunt Doctores defunctum, qui restitutionem hæredibus faciendam reliquit, interim quod hæredes non restituunt, non detineri ob hanc causam in Purgatorio: qui enim è viuis discedens sufficienter prouidit restitutionem, præcipiendo hæredibus vt ea restituant & soluant, etiamsi hæredes omittant aut negligant restituere, liberabitur è Purgatorio, nec amplius ibi detinebitur, quàm exigunt pœnæ debitæ pro aliis culpis, & negligentia sua in non restituendo. E contra verò si culpabiliter omisit restituere, hoc est, non prouidit vt hæredes restituerent cùm haberet vnde solueret, etiamsi hæredes restituant pro illo peccato & omissione restitutionis faciendæ à pœnis inferni non liberabitur. Colligunt hæc ex Sot. *de iustit. lib.* 4. *quæst.* 5. *art.* 1. *ad* 1. *in fine*, Nauar. *in manu. cap.* 17. *num.* 68. *vers. quæstum.*

Fr.

Fr. Ludou. *in instructorio conscientiæ part.1. cap.121.vers. an defunctus pag.*267. Petr. Nauarr. *de restit.lib.1. cap.2. n.23.& lib.4.c.4.dub.*12. *num.*75. Ludou. Carbo *de restitut.q.*90. *vers.tertia dubitatio.* Ioan. Baptista Conrad. *de casibus conscientiæ quæst.*160. Mich. Salon. *in* 2. 2. *q* 5. *de dominio art.*5. *in princip. & quæst.*62. *art.*1. *in fine.* Greg. de Valent. *in* 2.2. *disput.*5. *quæst.*6. *puncto* 2. Dim. Serpi *in tract. de Purgatorio c.*47. Vega *in sum. part.*2. *c.*114. *casu* 8. *vers.*el qual, Card. Bellarmin. *tom.*1. *contr.*6. *lib.*2. *de purgatorio cap.*16. *ad fin.* Hentiq. *in sum. lib.*1. *de pœnitent. c.*6. §.1. *in commento lit. A,* Spin. *in speculo testamen. gloss.*28. *princip. n.*7. *&* 8. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.*1. *lib.*1. *cap.*26. *num.*15. Sayr. *in claui Regia lib.*10. *tract.*1. *cap.*2. *num.*6. Martin. Carillo *d. part.*2. *cap.*14. *num. fin.*

5 Qua quidem opinione retenta restat non respondere ad text. *in præsenti,* quatenus ei obstare videtur: Nauar. enim *in man. cap.*17. *num.*68. asserit eius litteram mendosam esse, cùm legendum sit *valeant,* & non *valet,* quasi ipsi hæredes sint, qui restituendo & satisfaciendo pro defuncto à peccato liberentur, non verò ipse defunctus: additque Viuald. *in candelabro aureo part.*1. *tit. de Purgatorio n.*16. quòd si text. de defuncto esset intelligendus, potiùs loqueretur in generali, scilicet à peccatis valeat liberari, quàm in particulari à peccato: deinde aduertit quòd esset impropria loquutio text. dicere vt defunctus valeat à peccato liberari, cùm iam per Sacramentum, aut per contritionem fuerit à peccatis liber, & tantum remaneat pœnis luendis obnoxius, quemadmodum impropriè diceretur de aliquo, qui vltimo supplicio erat puniendus, & Rex illi pepercit, si esset incarceratus propter expensas factas, parentes soluant expensas vt ille valeat à morte liberari, & ideo licet hanc solutionem diuinatoriam appellet Petr. Nau. *d. cap.*4. *num.*75. ei tamen se subscribunt Ludou. Lopez, Ludou. Carlo, Spino, Cartillo *cap.*14. Sayr. *num.*6. *in fine, dictis locis:* vide plura quæ tradidi ad *reg. peccatum, de regulis iuris lib.*6.

SVMMARIVM.

1 *Raptus non dicitur vli volens pro matrimonio adducitur, raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere potest, & post consummationem matrimonij, alter sine consensu alterius Religionem ingredi non potest.*

2 *Raptor non dicitur, ac proinde puniri non debet, qui mulierem rapuit à principio consentientem, ac cum raptore tractantem de insimul contrahendo matrimonium.*

3 *Raptor an dicatur attento Conc. Trid. qui rapit consentientem nescientibus parentibus.*

4 *Sponsam rapere licet, & Conc. Trid. non comprehendit raptum, quo sponsus rapuit propriam sponsam.*

5 *Vxor professa absque viri licentia ei restituenda est, si ipsa fateatur ante ingressum fuisse consummatum matrimonium.*

6 *Confessio sola professi in assertione matrimonij spiritualis religionis aduersus religionem, nihil operatur.*

Cap. Cum causam. VI.

Innoc. III.

1 RAptus non est quando mulier consentit, & si fiat matrimonium tenet, & si consummetur, non potest ingredi Religionem, vel continentiam profiteri sine consensu viri, & potest probari matrimonium fuisse, vel ex probationibus viri, vel ex confessione mulieris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*139. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*681. remissiuè Ximen. *p.*1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*7. *cap.*4. & est post Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *part.*50. *cap.*29.

Vbi nihil ante de nuptiis agitur.] Notatur ad hoc, quòd 2
raptor non dicitur, ac per consequens puniri non debet, qui mulierem rapuit illa à principio consentiente, ac cum raptore tractante de insimul contrahendo matrimonio; de quo vide Ludou. Peguer. *crimin. decis.*42. *num.*5. *vers. neque enim obstat text.* Decian. *in tract. crimin. lib.*7. *cap.*7. *numero* 20. *& cap.*13. *numero* 46. *& seq.* Farin. *in praxi crimin. part.*5. *q.*145. *num.*134 *& seq.* Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis.*96. *num.*29. vbi *n.*12. *&* 22. resoluit de iure Canonico raptum non committi, vbi præcessit tractatus matrimonij, licet aliter de iure Ciuili, de quo etiam Sanch. *de matrim. lib.*7. *disp.*12. *num.*15. Attento verò iure nouissimo Concilij Trid. *sess.*14. *de reform. matrim. cap.*6. quo habetur inter raptorem, & raptam quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium, nisi rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta illum in virum habere consenserit &c. dubitatur an raptor dicatur qui mulierem rapit consentientem in terminis huius textus? in quo dubio mihi dicendum videtur hunc non dici raptorem, quando enim nulla vis infertur in abducenda fœmina, sed fœmina ipsa sponte aut etiam precibus non adeo importunis discedit cum amatore nescientibus non est proprie raptus, sed potius fuga voluntaria cùm nulli vis inferatur, vt tenet Sanch. *de matrim. lib.*7. *disp.*13. *num.*9. Gutierr. *eod. tract. cap.*86. *num.*12. Bonacin. *eodemmet tract. q.*4. *puncto* 18. *numero* 5. Dixi, *nescientibus parentibus,* quia quando puella sub parentum custodia constituta ex eorum domo ipsis inuitis adducitur, quamuis ipse consentiat, illis tamen vis fieri dicitur, ac per consequens in hoc casu dari verum raptum, & in eo procedere dispositionem Concilij Trid. citato loco resoluunt Zerola *in prax. Episcop. p.*2. *verbo raptus,* §.1. Fr. Emman. *in sum. tom.*1. *cap.*232. *numero* 1. Petr. de Ledesm. *in sum. part.*1. *de sacram. matrimon. cap.*16. *concl.*2. *dub.*1. Card. Tusc. *tom.*6. *verbo raptor concluf.*5. *numero* 4. Henriq. *in summ. lib.*12. *cap.*14. *num.*4. Rebello *de obligat. iustitiæ part.*2. *lib.*3. *quæst.*11. *num.*6. Farin. *d. quæst.*145. *num.*121. *& seq.* Gutier. *d. c.* 86. *num.*17. Bonacin. *d. puncto* 18. *num.*5. Quamuis contrarium, immo dispositionem Concilij dicto loco non procedere cum puella sponte consentit repugnantibus parentibus teneant Sanch. *d. lib.*7. *disp.*13. *n.*13. Lessi. *de iustit. lib.*4. *cap.*3. *dub.*9. *num.*70. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*22. *num.*31. *& lib.*31. *num.*165. *vers. quinto,* & Ægid. Coninck *de Sacram. & censur. tom.*2. *disp.*31. *num.*48.

Et prius eam desponsauerit. Ergo licet sponsam rapere, vt per Baiard. ad Clar. §. *raptus num.*6. Petr. Caball. *resolut. criminal. casu* 196. *num.*8. Sanch. *d. lib.*7. *disput.*12. *num.*15. Farin. *d. quæst.*145. *num.*88. Ac proinde decretum Concil. Trid. loco citato non comprehendere raptum, quo sponsus rapit propriam sponsam, tenent Fr. Emman. *d. cap.*232. *num.*4. Hentiq. *d. cap.*14. *num.*4. Sanch. *d. num.*15. Rebell. *d. quæst.*12. *num.*5. Lessi. *d. num.*70. *vers. tertium,* Farin. *d. quæst.*145. *n.*86. *vers.*87. Marc. Anton. Genuen. *in practicab. ecclesiast. quæst* 6. *n.*91. Bonacin. *d. puncto* 18. *num.*11. Ioseph. Sesse *d. decis.*36. *num* 4. 4

Vel ex mulieris confessione clarnerit.] Collige ex text.

vxorem professam absque viri licentia ei restituendam fore, si ipsa fateatur ante ingressum fuisse consummatum matrimonium, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 10. *disp.* 12. *num.* 50. vbi cum Abb. *hic num.* 6. *& in cap. veniens, num.* 2. *de conuers. coning.* hoc intelligit quando vxor professa continens in iudicio præuiam matrimonij consummationem, vel præcedens adulterium re vera stat pro ipsa professione, & superiore conniuente eam confessionem fecit, tunc enim non est verisimile eam contra se mentiri, ac subinde confessio sibi
6 præiudicat, & monasterio. Nam in assertione matrimonij spiritualis religionis sola confessio professi aduersùs professionem nihil operatur, *cap. viduæ, de regular. cap. quod interrogasti* 27. *dist.* Mascard. *de probat. concl.* 1026. *n.* 8. Nau. *conf.* 1. *n.* 4. *sub tit. de adulter.* quos refert Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 15. *n* 43.

SVMMARIVM.

1 *Rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.*
2 *Matrimonium inter raptorem & raptam validum est, si clarè appareat de libera mulieris voluntate.*
3 *Raptor cum rapta contrahere non poterat secundum antiquos Canones.*

CAP. Accedens. VII. & fin.

Innocent. III.

1 RApta cum raptore potest contrahere si ambo consentiant, licèt priùs dissenserint, dummodo sint legitimæ personæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect* 92. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 140. Alagona *in compend. iuris Canon pag.* 682. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 3. *cap. vnic.*

2 Collige ex text. validum esse matrimonium inter raptorem & raptam, modò appareat clarè de libera mulieris voluntate quæ hodie attenta nouissima Concilij Trident. dispositione *sess.* 24. *de reform. matrim. c.* 6. clarè apparebit si rapta extra raptoris potestatem abducta, ac loco tuto & libero constituta liberè in matrimonium consentiat: vide Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *c.* 13. *n.* 48. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1 *c.* 232. *n.* 4. Matien. *in rub tit.* 1. *gl.* 1. *n.* 142. *lib.* 5. *nouæ recop.* Henriq. *in sum. lib.* 12. *c.* 14. *n.* 4. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *disp.* 12. *n.* 42. Lessi. *de iustit lib.* 4. *c.* 6. *dub.* 9. *n.* 68. *cum seqq.* resoluentes attento hoc cap. non desiderari vt puella extra raptoris potestatem constituta, ac in pristina libertate posita consensum præbeat, sed satis esse vt valeat matrimonium si rapta adhuc sub raptoris potestate existens verè liberè consentiat.

3 In gloss. *Cum raptore*, ibi, *secundùm antiquos Canones, & secundùm leges non poterat raptor contrahere cum rapta.* Vide Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 12. *n.* 41. Fr. Basil. Ponc. *de impedimentis matrim. c.* 39. *vers. dixi quidem.*

De Furtis.

TIT. XVIII.

SVper hanc rub. scripserunt Zab. Anch. Butr. Ioan. And. Mar. Socin. Panorm. Guillel. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon fol.* 142. *versò* Petr. de Rauen. *in compendio iur. Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.* 186. Dan. Venat. *in analysi methodica iur. Pontificij pag.* 659. Goffred. & Host. *in summ. huius tit.* Alex. Cassan. Anast. Germon. *in paratitl. C. ad quinque libros Decretal.* Lancel. *in institut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expositt. titulorum iuris Canon.* Zypæus *analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag.* 198. Canis. *in summ. iuris Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *sum. in Decret. omnes sub hoc tit.*

De materia huius text. tractatus edidere Ioannes Bonifac. & Prop. Farinac. & agunt Ordin. Regia Instit. *lib.* 5. *tit.* 60. vbi parens meus, & apud Castellanos *l.* 1. *tit.* 14. *part.* 7. vbi Greg. *& tit.* 16. *lib.* 8. Ordin. vbi Perez, *& tit.* 11. *lib.* 8. *nouæ recopil.* vbi Azued. S. Thom. 2. *quæst.* 66. & Caiet. *ibi*, Sot. *de iustit. lib.* 5. *quæst.* 3. *art.* 1. Angel. Sylvest. Rosel. Armil. Tabien. & alij Summistæ *verbo furtum*, Couar. *in reg. peccatum part.* 2. § 1. Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 93. *in nouiss. edit.* Redino *in promptuario receptarum sentent. tom.* 1. *tit.* 55. *de furtis*, Vela *de delictis cap.* 12. Boss. *eod. tract. tit. de furtis*, Vin. Kirchou. & Soar. *tom.* 2. *commun opin. lib.* 6. *tit.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 295. *cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.* 822. *cum seqq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 9. *cap.* 12. Aloys. Riccius *in collectan. decis. part.* 2. *collect.* 282. *cum seqq.* Decian. *tract crimin. lib.* 9. *cap.* 29. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. part.* 7. *quæst.* 165. *cum seq. vsque ad* 9. 177. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 11. *cum seqq.* Molin. *de iustit. tom.* 3. *tract.* 3. *disp.* 680. *cum seqq.* Lessi. *eod. tract lib.* 2. *cap.* 12. Rebell. *de obligat. iustitiæ part. lib.* 3. *quæst.* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *à princip.* De furtorum pœnis agit Henric. Bocerus, & de furtis, seu re furtiua penes tertium reperta Vincent. Caroce.

CAP. Qui cum furatur. I. *ex Exod.*

QVi furatur hominem, & vendiderit, conuictus, morte moriatur. Hæc sunt formalia verba huius text. super quo scripserunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *Pontif. pag.* 240. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 682. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 26. *c.* 1.

De pœna furantis hominem, & cum vendentis vide *l.* 1. vbi gloss. 4. *tit.* 14. *lib.* 3. *for. legum.* Christoph. de Paz *in scholiis ad leges styli* 80. *per text. ibi n.* 12.

SVMMARIVM.

2 *Furibus & latronibus in peccato obeuntibus Sacramenta ecclesiastica deneganda sunt, secus si in mortis eos pœnituit.*
2 *Occisus in fragranti aliquo delicto in publico obstinatus censetur, ac per consequens pro eo non est orandum.*
3 *Damnatis ad mortem non est denegandum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum.*
4 *Sententia corporis afflictiua non est mandanda executioni eo die, quo condemnatus ad mortem, sumpsit sanctissimum Eucharistiæ sacramentum.*
5 *Declaratur text. in præsenti.*

CAP. Fures. II. *Ex Conc. Tibur.*

FVres, & latrones, si in peccato occiduntur, non est pro eis orandum, sed si vulnerati confitentur suo Presbytero, vel Decano, illis non denegatur communio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar.

Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij pag.*141. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.*682. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur in appendice Concilij Lateranen. sub Alex. III. *p.*34. *cap.*2. & à Burcard. *lib.*11. *Decretor. cap.*59. Iuon. *p.*13. *cap.*45. & ab Anton. August. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*26. *cap.*4.

2 *Visum est pro eis non esse orandum.*] Vult. text. *in præsenti* pro eo, qui occiditur in fragranti aliquo delicto, non esse orandum, neque oblationem in Missa fieri debere tanquam pro eo, qui est in publico peccato obstinatus & excommunicatus, ita Fr. Basil. Ponc. *de impedimentis matrimonij, c.*35. *in fine*, vbi refert hîc agi de raptoribus rerum Ecclesiasticarum, in quos lata est excommunicationis sententia. Et hunc text. intelligendum esse de illis, qui furando, capiendo, vel aliàs mortaliter delinquendo occiduntur, dicit Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.*3. *q.*61. *art.*2. *in fine.*

Presbytero, vel Diacono confessi fuerint.] Intellige text. loqui de ostendente signa confessionis & pœnitentiæ, cui non est deneganda Communio, specialiter præterea fit in præsenti mentio Sacerdotis, & Diaconi, quia à Sacerdote potest absolui, & excommunicari, Diacono vero quamuis nequeat illum absoluere, sit tamen ei potestas in illo articulo, & deficiente Sacerdote ecclesiastica sacramenta ministrandi illi, dummodo aliàs se sufficienter dispositum ostendat, ita ex Soar. tradit Ioan. Baptista Costa *de remed. subsid. remed.* 127 *num.*31.

3 *Communionem.*] Ex hoc text. Colligunt aliqui assumptionem corporis Domini Nostri IESV-CHRISTI damnatis ad mortem esse concedendam, quod nouè dispositum est apud nostros Lusitanos per Ordin. Reg. *lib.*5. *tit.*138. §.2. vbi parens meus, & apud Castellanos *l.*9. *tit.*1. *lib.*1. *nouæ recop.* vbi Azeued. & tenent Tolet. *lib.*2. *summ. cap.*28. Emman. Sà *verbo Eucharistia num.*2. Henriq. *in sum. lib.*8. *c.*5. Couarr. *lib.*2. *var. cap.*1. *num.*11. Clar. *lib.*5. § *fin. quæst.*99. *num.*3. Gom. *tom.*3. *var. cap.*14. *num.*6. *vers. item adde.* Gam. *in speciali tract. de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis*, Henriq. *in summ. lib.*8. *c.*5. *num.*4. Nauar. *in man. cap.*25. *num.*23. *& conf.*16. *sub tit. de pœnit. & remiss. in antiq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*2. *quæst.*109. *art.*3. Azor. *institut. moral. part.*1. *lib.*2. *cap.*10. *quæst.*3. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.*5. *sect.*18. *pag. mihi* 423. Hortens. Caluacan. *de brachio Regio part.*3. *n.*306. Soar. *tom.*3. *in* 3 *part. disp.*69. *sect.*3. *&* 4. Valer. Reginald. *in praxi for. pœnit. lib.*29. *num.* 70. *&* 71. Ioan. Sancius *disp* 40. *num.*3. *&* 4. Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.*3. *lib.*1. *c.*4. *num.*3. *&* 4. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad*

4 *Decretum collect.*4. *num.*1. Sententia verò corporis afflictiua executioni non est mandanda eo die, quo condemnatus sumpsit corpus Sacratissimum D. N. IESV-CHRISTI, vt per Clar. *d.q num.*3. Cened. *d. collect.*4. *num.*3. & seruati Mantuæ asserit Hostiens. Canalcan. *d. num.*306.

5 Verùm hæc prædictorum Doctorum opinio in se vere non probatur ex hoc text. nam quicquid dicat gloss. *hic verbo communionem*, huiusmodi verbum non de Eucharistiæ communione, sed de communione Ecclesiastica, iuxta quam & oratur pro mortuis, & offertur sacrificium (eorum nomina ad altare recitari consueuerant) ac conceditur ecclesiastica sepultura, iuxta illud, cui communicamus viuo, communicamus etiam defuncto, de quo *in c. ex parte* 11. *in fine, de sepultur.* Opponit enim text. hic duo illa hominum genera, & eos, qui in crimine comprehensi occiduntur, nullis pœnitentiæ signis exhibitis, & eos, qui signis exhibitis pœnitentiæ decedunt, illis negat communionem, sepulturæ scilicet, & oblationum, & orationum ergo eandem concedit istis, atque hunc esse sensum huius text. constabit legenti ea, quæ præcesserunt illa *part.*30. *cap.*1. *&* 2. *in cuius fine*, adducitur ab Alex. III. Nec huic intellectui obstant sequentia verba huius text. ibi, *sed si comprehensi, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem ei non negamus*, quia presbyter & diaconus nominati sunt non tanquam absolutionem impendentes, & confessionem excipientes, quamuis idoneus minister Presbyter sit, sed tanquam testes signorum pœnitentiæ, ob quæ sola etiam furi decedenti vult Ecclesia non negari communionem Ecclesiasticam, & absolutionem ab excommunicatione lata contra raptores rerum Ecclesiasticarum, ita subtilis Basil. Ponc. *loco supra citato.*

SVMMARIVM.

1 *Furtum ex necessitate non multum vrgente committens, peccat, sed non graviter, vnde imponenda est ei leuis pœnitentia.*
2 *Furans in extrema necessitate non peccat.*
3 *Furans aliquid in extrema necessitate, quo sibi subueniat indigenti, an postea factus locupletior debeat tandem restituere, ostenditur.*
4 *Furans in extrema, necessitate aliena non peccat.*
5 *Mulier fornicans propter necessitatem famis cur peccet, non autem propter eandem furans, ostenditur.*

CAP. Si quis propter. III.

Ex Pœnit. Theodori.

SI quis propter necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres, si reddiderit, non cogatur ieiunare, hæc sunt formalia verba huius text. super quo scripserunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*141. Lagona *in compend. iuris Canon. pag.*682. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*16. *cap.*5. 1

Textus iste, quatenus ait imponendam esse pœnitentiam, ei qui furatus fuit propter necessitatem famis, &c. intelligendus necessario venit de grani necessitate, in qua constituto non licet etiam occultè surripere ab opulentis, quia etiamsi Diuites possint, & debeant subuenire talem necessitatem patienti, tamen sunt multi alieni egeni occurrentes in pari necessitate constituti, quibus subuenire conuenientius esse iudicabunt, nam arbitrio eorum relictum esse hoc censetur, & re vera est, quia præceptum eleemosynæ non datur determinatum ad certam circunstantiam; quare ita resoluunt Sot. *de iustit. lib.*1. *quæst.*7. *art.*4. Turrian. *in* 2. 2. *disp.*82. *dub.*8. Valent. *tom.*3. *disp.*5. *q.*6. *puncto* 5. Azor. *instit. moral. part.*2. *lib.*12. *cap.*8. *quæst.*8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.*1. *lib.*4. *cap.*20. *num.*267. Salon. *in* 2.2. *quæst.*66. *art.*7. *concl.*2. vbi subdit, hoc ita esse, quia grauis necessitas non facit res communes, vt facit extrema, nec tribuit ius in aliena: ille enim qui in extrema necessitate constitutus est, (quando scilicet, aut imminet alicui statim mors nisi ei succurratur, aut imminet periculum alicuius grauissimæ infirmitatis, & miseriæ, quæ moraliter loquendo homines conficere soleat) licitè potest necessaria sibi 2

accipere

accipere ex rebus alienis absque peccato furti, aut rapinæ, quando aliter suæ necessitati prouidere non potest: nam extrema necessitas reddit res communes, atque adeo dominus rei non potest in tali casu rationabiliter ægrè ferre, quod indigens rem suam accipiat, quod intelligendum est, dummodo rei ablatæ dominus non sit in pari necessitate constitutus, tunc enim non licet illum re sua priuare cùm in pari periculo, & necessitate melior sit conditio possidentis Colliguntur hæc ex D. Thom. 2. 2. q. 66. art. 7. vbi Caiet. Bañes, Mich. Salon. & Petr. de Alagona. Clar. lib. 5. §. furtum num. 24. Ioan. Medin. in Cod. de Eleemosyna quæst. 6. & 7. Petr. Nauar. lib. 3. de restit. lib. 3. p. 4. dub. 5. num. 371. & dubit. vlt. numer. 415. Nauar. in man. c. 17. numer. 5. vers. quarto, & numer. 118. vers. 25. Couar. in reg. peccatum part. 2. §. 1. num. 3. Bonacos. commun. crimin. part. 1. verbo famis fol. 68. Tiraq. de pœnis temper. causa 33. Brun. de cessione bonorum. part. 4. quæst. 2. num. 4. vers. & ideo, Toled. in instruct. Sacerd. lib. 5. cap. 15. Mex. in tract. tassæ panis concl. 1. num. 12. Lara in l. si quis à liberis, in princip. numer. 41. ff. de liberis agnosc. Beninc. in tract. de paupertate quæst. 7. spec. 9. num. 20. cum seqq. Surd. de alimentis tit. 8. priuil. 39. Menoch. remed. 10. recup. num. 97. & de arbitr. casu 132. num. 27. & cons. 31. num. 11. & num. 30 cum seq. Didac. Quarter. in quæst. crimin. tit. de furt c. 8. num 3. vers. & quando licebat. Ioan. Bapt. Costa de remed. subsidior. remed. 106. illat. 7. Sayr. in claui Regia, lib. 9. c. 14. num. 17. cum seqq. & lib. 10. tract. 5. c. 1 num. 20. & 41. Farin. in praxi crimin. part. 7. de furtis quæst. 174. numer. 68 cum seq. Azor. institution. moral. part. 2. lib. 12. c. 8. q. 6.

3 Quæstio est dubia, an huiusmodi in extrema constitutus necessitate alienum accipiens, quo sibi subueniat indigenti posteane factus locupletior debeat tantundem restituere; in qua quæst. licèt affirmatiuam partem sequantur Nauar. d. c. 17. num. 61. Couar. d. §. 1. num. 4. Beninc. d. spec. 9. numer. 37. Lessi. lib. 2. de iustit. cap. 16. dub. 1. num. 8. verior tamen est negatiua in rebus vsu consumptibilibus, ex ea ratione, quia omnis obligatio restituendi nascitur, vel ratione rei acceptæ, vel ratione acceptionis, sed is, qui consumit aliena in extrema necessitate non obligatur ratione rei acceptæ, quia apud se non habet cum bona fide consumpserit: nec tenetur ratione acceptionis cum non fuerit iniusta, quia accepit in extrema necessitate, & ex alia parte non accepit per contractum, vel quasi contractum ex quo alioquin teneretur, ergo nulla est obligatio restituendi, ita Surd. d. priuil. 39. num. 11. cum seqq. Azori. d. c. 8. quæs. 7 & cap. 9. quæs. 1. & part. 3. lib. 4. c. 39. Sayr. d. c. 6. à num. 11. nouissimè Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunha post primam huius libri impressionem à me visus, in comment. ad cap. sicut 8. numer. 7. disp. 47. plures per Cened. ad Decretum collect. 4 48. num. 5.

Amplia procedere supradictam resolutionem non solùm in extrema necessitate propria, sed etiam aliena, ex Nauar. comment. 2. de regul. num. 28. Surd. d. priuil. 39. num. 6. vbi num. 9. tenet licitum etiam esse furtum aliarum rerum quàm comestibilium, quando comestibilia non inueniuntur, quia potest quis aliam rem capere, & ex eius venditione pretium comparare ad emendum panem, nam regula est, quòd omnia sunt communia necessitatis tempore, & text. in præsenti, dum facit mentionem de veste, & pecore, loquitur, per modum exempli, quod non restringit regulam, & paria sunt quod quis panem rapiat, vel aliud ad comparandum panem. Amplia etiam procedere in valde graui etsi non extrema, puta si fuerit necessitas morbi, famis, nuditatis, &c. nam cum diues in illo casu teneatur dare, ita pauper potest accipere absque iniuria ipsius, nam facit id ad quod ipse tenetur, ita Angel. verbo furtum num. 37. Emman. Sà eod. verbo n. 1. Petr. à Nauar. de restit. lib. 3. part. 4. c. 1. dub. 5. Less. de iustit. lib. 2. c. 12. dub. 12. n. 71. Malder. in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 6.

In gloss. pœnitent. ibi. sed quare non excusatur mulier à fornicatione propter necessitatem famis. Respondet Surd. d. tit. 8. priuil. 40. vel quia tempore necessitatis res omnes sunt communes, humana autem creatura non est in fructu, & mulieres non sunt communes: vel quia fornicatio non extinguit famam sicut furtum, vel quia fames cogit immediatè ad furandum, fornicatio verò mediatè. Vnde bene Henriq. in sum. lib. 11. cap. 8. num. 3, in comment. lit. G. quærit quare in extrema necessitate liceat accipere rem alienã, & occidere inuasorem, nec id est contra quintum, aut septimum præceptum, & respondet, quia est medium per se ordinatum in finem conseruationis, & defensionis propriæ, non tamen licet fornicari, aut mentiri, quia non est medium per se.

SVMMARIVM.

1 *Furem non indicans propter lucrum quod ab eo consequitur, reus peccati est.*
2 *Furem, aut furtum non indicans, quando peccet, & ad restitutionem obligetur, ostenditur.*
3 *Episcopi, & eius Vicarij possunt etiam ad instantiam partis concedere monitorias generales contra occultantes bona alicuius, & non manifestantes, quod videtur ibi.*
4 *Furans rem alienam si ea indiget ad subleuandam propriam necessitatem, an teneatur vi monitorialium, ostenditur.*
5 *Defendere vitam, & bona proximi defensione indigentis, & volentis quilibet tenetur sub peccato mortali, si commodè, & absque notabili damno poterit.*
6 *Turpiter accipit qui gratis tenetur præstare.*
7 *Declaratur l. 4. §. si tibi ff. de condict. ob turpem causam.*
8 *Inuentor rei alienæ an teneatur gratis domino restituere, ostenditur.*

CAP. Qui cum fure. IV.

NOn solùm fur, sed furti conscius, qui quærenti possessori furem non indicat, reus est furti, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hostiens. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Viuian. in rationali lib. 5. tit. Pontificij pag. 141. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 682. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex D. Hieron. super Parabolas Prouerb. cap. 29. refertur ab Anton. Augustin. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 26. cap. 6.

Non fur solùm] Aduertit Couar. in reg. peccatum. 1 part. 2. §. 3. num. 4. & 5. quod etsi in præsenti furti conscius id non reuelans possessori, & domino, fur appelletur, id verum est quoad furti culpam, non tamen quoad obligationem restituendi. Et Flores de Mena vari. quæst. lib. 1. quæst. 18. num. 8. dicit quòd præterquam quòd loquatur quoad forum interius, loquitur etiam de indicando furto, & non de indicando fure, quia aliud est indicare furem, & ad hoc non tenetur sciens, & aliud iudicare furtum, aut rem furatam, & ad hoc tenetur sciens, prout text. hic decidit.

Quarente possessore non indicat.] Ergo Episcopi, & eius Vicarij possunt etiam ad instantiam partis concedere

cedere monitorias generales sub excommunicatione contra eos, qui alienum vel iniustè detinuerint,& intra certum tempus non restituerint, vel ab alio sic detentum scientes non reuelauerint, vt per Abb. *hîc n.*2. Fr. Emman. *in summ. tom.*2. *cap.*79. *in princip.* & præcipuè *à num.*2. Nau. *in man. cap.*17.*num.*119 *&* 145. *& cap.*18.*num.*40. Gutier. *canon. lib* 1.*c.*11.*num.*1. *cum seqq.* Lessi. *de iustit. lib.*2.*c.*30.*sub num.*43. *&* 50. Couart. *in reg. peccatum. part.*2. §.3. *num.*5. Flores de Mena *var. quæst. lib.*2. *quæst.*18. *num.*58. *&* 59. Cordub. *in suo quæstion. lib.*1. *quæst.*43. *dub.*2. *vers. contra supra dicta.* Quæ quidem resolutio limitatur quando accipiens alienum, retinuerit illud in compensationem iustam alicuius debiti legalis, cuius solutionem aliter obtinere commodè non potuerit, tunc enim ipse detinens & compensans non tenetur restituere, & respondere dictis monitoriis, sicut nec alij, qui certò & bene nouerint iustitiam dicti debiti sic compensari, vt bene resoluunt Sylvest. *in summ. verbo furtum* 1. *quæst.*5. Nauar. *d. num.*114. Gutier. *d. cap.*11. *num.*67. *cum seqq.* Lessi. *d.num.*50. & alij, quos refert, & sequitur Fr. Emman. *d. cap.*79. *num.*11. rectè aduertentes ab huiusmodi reuelatione non excusari illum, qui dicti debiti legalis certus non fuerit, sed dubius, licèt taliter compensans, esset eius fidei, virtutis, & auctoritatis, vt meritò propter solum eius dictum deberet audiens depellere hanc dubietatem, iuxta sententiam gloss. *verbo actiones ad fin.in l.Titio fundus* 73.*ff.de condit. & demonst.* quam in hoc vt singularem commendat Nauar. *d. num.*114. *in fine*, Fr. Emman. *d. num.*11.

4 Deinde limitatur, quando ipse, qui rem alienam furatus est, indiget ea ad subleuandam propriam necessitatem, vt quia facta ipsius restitutione,incideret in extremam inopiam, vel etiam sustineret grauissimam sui status iustè obtenti iacturam ob calamitatem absque sui culpa ex improuiso eidem superuenientem, & ad eas angustias redigentem vt hanc restitutionem rei olim furatæ facere non possit absque dicti status iactura, & insimul supponatur ex hac restitutionis dilatione leue solum detrimentum imminere creditori, etenim in hoc etiam casu damnum hoc ex dicto furto præterito imminens eidem creditori, est accidentale tantum, nec dici potest imminere ex actuali malitia furis, quippe quod eam non habet dum non restituit in his indigentiæ terminis, quia scilicet huiusmodi indigentia dum durat, solet à restitutione excusare quantumuis debitum procedat ex furto, vel alio quolibet delicto, iuxta ea, quæ ad intellectum & limitationem text. *in reg. peccatum, de regulis iuris in* 6. *& in cap. si res aliena* 14. *quæst.*6. cum similibus resoluunt post alios Couar. *in ead. reg. peccatum part.*1. *in initio num.*2. Nauar. *in man.cap.*17. *n.*55. *in fine, cum seqq.* Lessi. *de iustit. lib.*2. *cap.*15. *à num.*26. quidquid oppositum quoad prædictam status iacturam in debito proueniente ex delicto crediderint in sola restitutionis dilatione ob extremam necessitatem consentientes cum aliis per eosdem relatis Molin. *de restit. tractat.*2.*disput.*754. *sub num.*2.*col.*2.*in med.* Rebell. *de obligat. iustitiæ, part.*1. *lib.*2. *quæst.*17. *sect.*4. *num.*24.*&* 26. *iunctis præcedentibus à num* 21. vnde bene Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*5. *cap.*6. *numero* 31.resoluit absconditem bona aliqua in fraudem creditorum ea in suam ipsorum solutionem ex legitima adiudicatione prætendentium ne ab illis capiatur, si ei essent necessaria ad vitam sustentãdam,posse etiam rogatum à iudice iurare amphibologicè se nulla bona abscondita habere, atque item posse iurare idem scientes, dummodo illis constet licitè eum abscondere ad dictum finem, intelligendo scilicet secum non habere bona abscondita, quæ ipse teneatur iudici manifestare, quasi hæc, & non alia sit, nec esse possit intentio legitima huius interrogationis, & cætera.

In gloss. *Indicat*, ibi, *vt non peccat, qui aliquid accipit, vt indicet.* Opponit gloss. hæc de text. *in l.*4. §. *si tibi ff. de condict. ob turpem causam, & in l. solent vers. solent. ff. de præscriptis verbis*,dum probant posse quemlibet pecuniam,vel quid aliud accipere, etiamex pacto pro seruis fugitiuis, vel alijs rerum furibus indicandis, difficultas ex eo oritur, quia sub peccato mort. 5
quilibet tenetur defendere vitam, aut bona alia pro- 6
ximi huiusmodi defensionem volentis, & ea indigentis, si commodè, & absque notabili damno potuerit,vt per Couar. *in reg. peccatum. part.*2. §.3.*sub num.*4.*&* 5. Clau. *in repet. l.vt vim vi, ff. de iustitia,sub num.*127.vbi Curt.*num.*59. Hippol.Rimin.*sub num.*391.& Bologn. *num.*79. Molin. *de iustit. tom.*4. *tract.*3. *disp.*18. *num.*2. Flor. de Mena *var. quæst.*18. *num.*9. *&* 10. Farin. *in pract. crimin.quæst.*125 *num.*306.ac proinde non posset pro huiusmodi defensione accipere ex pacto aliquam pecuniam, quia scilicet turpiter accipiet cum gratis teneretur implere hanc suam obligationem,iuxta text. & *ibi* notata *in l.*2. *& in l.*4. *& in l. vlt. ff. de condict. ob turpem caus.* post alios Anton. Gomez *var. tom.*3. *c.*2. *sub num.*8. Couar. *d.*§.5.*num.*6. Molin.*de iustit.tract.*2. *disp.*93. *à num.*1. *cum seqq.* Lessi. *eod.tract.lib.*2.*cap.*14. *à num.*62. Quare dicendum est *in d.l.*4.*&* *in d.l.solent*, 7
non fuisse pecuniam acceptam, vel promissam in præmium pro sola simplici manifestatione serui fugitiui, vel furis, vel rei furtiuæ: pro hac enim manifestatione, vtpote continente debitam bonorum proximi defensionem, accipi nihil posset ab eo, qui absque labore, & expensis rem ipsam inueniret, aut nosceret eius locum, vel eundemmet furem sine cuius indicatione res furtiua domino reddi fortasse non posset, vt post alios aduertit Couar. *d.* §.3. *sub num.*5. Molin. *d. disp.*93. *num.*3 *cum seqq.* Lessi. *d.cap.*14 *num.*66. *&* 69. fuit ergo in terminis prædictorum iurium accepta vel promissa pecunia in præmium pro alio diuerso & licito respectu, videlicet pro labore & industria inquirendi seruum fugitiuum, aut aliam rem furtiuam, eiúsque furem, vt benè intelligit Couar. *vbi proximè*, Molin. *d.num.*3.*post princip.* Lessi.*d.num.*66.*&* 69.& satis indicant verba text.*in d l.solent*, ibi. *solent etiam mercedem huius rei accipere*, &c. iuncta proprietate verbi, *mercedem*, quæ propriè datur pro labore, iuxta illud vulgare, *Dignus est operarius mercede sua*, & iunctis etiam his, quæ in quolibet alio opere in alterius commodum cedente resoluit Lessi *vbi proximè*, & Molin. *d.num.*3. *col.*2. *vers. iuxta posteriorem*, inde constituens, quod licet illud opus sit in obligatione ex præcepto charitatis, tamen compensandum est ab eo, in cuius vtilitatem cedit, pro modo scilicet laboris, & sumptuum, si hæc pretio digna sint, id consequenter obseruans ad curam medicorum,ad patrocinium aduocatorum, & ad exhibendum cibum extremè indigenti aut equum ad euadendam mortem iniustam, & ad domum proximi ab incendio, aut direptione liberandam, & ad alias similes subuentiones erga proximum, ad quas licet quilibet dum potest, ex charitate obligetur, sed pro pretio labori & sumptibus respondente, si dictis solutionibus indigens soluendo fuerit, quod etiam obseruat Nauar. *in man. cap.*17. *à num.*61.

Iuxta quam resolutionem intelligenda etiam sunt 8
& limitanda verba text. *in l.falsus* §.*qui alienum ff. hoc tit.* vt scilicet dum dicunt improbè peti aliquid pro restitutione rei inuentæ domino faciendæ, intelligantur procedere non quidem vt excludant iustam compensationem laboris, industriæ, & expensarum factarum

rum in inuentione eiusdem rei, iuxta suprapositam resolutionem, sed solùm procedant quando eorum nihil impensum est, tunc enim gratis restituere tenetur inuentor, vt post Bart. *in d. §. quì alienum*, & est post Alber. & Ias. *in d. §. si tibi*, & post alios alibi resoluit Couar. *d. §. 3. num. 3.* Azeued. *l. 6. num. 55. & 60. tit. 15. lib. 4. nouæ recopil.* Anton. Gomez *tom. 3. var. cap. 5. sub num. 3.* Lessi. *d. cap. 14. num. 66. & 72.* Molin. *d. tract. 2. disp. 83. num 6.* Rebell. *d. quæst. 20. num. 3.* bene insuper aduertens posse inuentorem recipere iustè & retinere datum etiam ob solam restitutionem rei sine vllo labore, aut impensis innentæ, si tamen legitimè appareat saltem ex coniecturis id sibi gratis, & sponte à domino datum fuisse.

SVMMARIVM.

1 *Fur occultus potest post restitutionem & pœnitentiam ad sacros ordines promoueri.*
2 *Calicem rapiens sacrilegium committit.*
3 *Confessus sponte mitius punitur.*
4 *Criminosi & infames occulti si promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi.*

CAP. Ex litteris V. & fin.

Alexand. III.

1 FVr occultus, id est, de quo non est nota, & infamia manifesta, facta satisfactione, & saltem aliqua parte pœnitentiæ, potest ordinari si illud non obstat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 142.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 683.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 26. cap. 7.*

2 *Calicem quendam in Ecclesia*, &c.] Et ita rapiens Calicem sacrilegium committis ratione rei sacræ, de quo vide Lessi. *de iustitia lib. 2. cap. 45 de sacrileg. n. 15. cum seqq.* Soar. *de relig. tom. 1. tract. 3. de sacrileg. lib. 3. c. 5 a n. 4. & cap. 6. à princip.*

3 *Si sponte confessus.*] Ergo mitius punitur qui sponte confessus est, de quo vide Tiraq. *de pœnis temper. c. 30. à princ.* Clar. *in pract. §. fin. quæst. 60. vers. non desunt*, Direct. Inquisit. *part. 3. commento 12. tom. 12. col. 5.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 81. num. 26. & 172.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resol. 20. vers quartus, & resol. 35. n. 2.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in commentar. ad c. 3. num. 1. dist. 50.*

4 *Ad sacros Ordines non dubites promouere.*] Notatur ad hoc, quòd criminosi & infames occulti si promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi, vt per Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 10. num. 36.*

De Vsuris.

TIT. XIX.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. latè Mar. Socin. Anchar. Butr. Panorm. Aloys. Riccius *collect. 2045.* Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol. 144.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum, fol. 181.* Petr. de Rauen. *in compendio iur. Canon.* Martin. Mesnar. *in epitome Decretal. fol. 186. verso*, Dan. Venat. *in analysi methodica iur. Pontificij à pag. 662.* Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancell. *in institut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expositt. titulorum iuris Canon.* Zypæus *analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag. 499.* Camis. *in summ. iuris Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. sum in Decret. omnes sub hoc tit.*

De materia huius tit. agunt Ordin. Regia Lusitan. *lib. 4. tit. 67.* vbi parens meus, & apud Castellanos Lud. *tit. 6. part. 1.* vbi Gregor. Lop. & *l. 1. tit. 2. lib. 8.* Ordin. vbi Perez & *l. 4. tit. 6. lib. 8. nouæ recop.* vbi Azeued. Clar. *in pract. §. vsura*, Couarr. *var. lib. 3. cap. 1. cum seqq.* Nauarr. *in manu. cap. 17. num. 206. cum seqq.* & *in comment. de vsuris ad cap. si fœneraberis 14. quæst. 3.* Vinian. Soar. Kirchou. & alij *tom. 1. communi opinion. lib. tit. 22. pag. mihi 595. cum seqq.* Menoch. *de arbitr. cas. 398. & de præsumpt. lib. 3. præs. 122.* D. Barbos. *in d. part. 1. ff. soluto matrimon.* Casp. Roderic. *de annuis reditib. lib. 3. quæst. 4.* Felician. *de censib. lib. 1 cap. 5.* Cur. Philipp. *part. 2. lib. 2 cap. 1.* Decian. *in tract. crimin. lib. 2. c. 27.* Morl. *in emporio iuris part. 1. tit. 8. quæst. 68.* Veh *de delictis cap. 38.* Gutierr. *canon. l. 2. cap. 18.* Mascard. *de infidelib. part. 1. cap. 11.* Bernard. & Salzed. *in prax. cap. 91. & 92. in nouiss. edit.* Ioseph. Sesse *Aragonia decis. 148.* Don. Garc. Mastrill. *Sic ille decis. 106.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. c. 17. num. 42.* Valasc. *cons. 56. num. 2. & cons. 70.* Pradil. *in summa legum pœnalium lib. 1. c. 32.* Bernardin. Muscatel. *in praxi crimin. tit. de vsuris*, Codos. *in praxi iudicum & aduocat. verbo vsura*, Aloys. Ricc. *in collect. decisionum collect. 2732. 56. 622. 1584. 2045. 2046. & 2078.* Galganet. *de iure publico lib. 1 tit. 43.* Rendina *in promptuario recept. sententiarum tom. 1. in 127. de vsuris*, Paul. Layman. *in theologia moralis lib. 3 tract. 4. c. 16.* Et de vsuris integros tractatus edidere Alphons. de Villagut, Laurent. de Rodulphis, Ordinamanus, Lup. Geminianus; circumfertur quoque volumen continens tractatus illorum trium eruditiss. virorum Petri Gregor. Alphons. à Neapoli, & Lelij Zecchij. Item Theologi de vsuris agunt *in 4. dist. 15.* vbi Gabr. *quæst. 11.* & Mai. *quæst. 29.* D. Thom. & eius interpretes *2. 2. quæst. 78.* Sot. *de iustit. lib. 6. quæst. 1.* Conrad. *de contractib. tract. 2 per 37. quæstiones*, Medin. *de rebus restituendis ex vsura*, D. Antonin. *part. 2. tit. c. 6. cum seqq.* Angel. & Rosel. Sylvest. Armil. Cait. & cæteri Summistæ *verbo vsura*, Petr. Nauar. *lib. 3. de iust. part. 2. c. 2.* Bonacin. *de contractib. disp. 3. quæst. 3. punct. 2.* Et ex doctiss. Patribus Societatis IESV, Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 303. cum seqq.* Leonard. Lessi. *eod. tract. lib. 2. c. 20. dubit. 4. cum seqq.* Rebell. *de obligat. Iustitiæ lib. 2. c. 20. dubit. 4. cum seqq.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 44. cum seqq.* Ioan. de Salas *de contract. tract. de vsuris.*

SVMMARIVM.

1 *Vsura est lucrifacere fructus rei pignoratæ fallia in casu hic excepto.*
2 *Declaratur text. in præsenti.*
3 *Vsurarum crimen ad Ecclesiam pertinet.*
4 *Vsuras faciens à clericatu reiicitur.*
5 *Fructus intelliguntur deductis expensis.*

CAP. Plures. I. *Alex. III.*

POssessiones in pignus data pecunia accipiens, debet fructus pignoris deductis expensis in sortem princip-

principalem computare, qua expleta reddendum est pignus liberè, & si non est expleta, si soluatur id quod restat, pignus restituere tenetur, alioquin est vsura. Item clericus, qui est vsurarius, deponitur ab officio ecclesiastico. Item si laicus aliquis habet iustè possessionem Ecclesiæ, quæ in beneficium clerico fuit data, potest clericus illam in pignus recipere, & non computare fructus, sed pro se retinere, & non est vsura, quia suum recipit, vel saltem hoc modo reddit res ad Ecclesiam. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Boich. Panorm. Bero. Henric. Canis. Petrus Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 143. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 683. remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 15. cap. 1.* & est post Concil. Lateran. *part. 16. cap. 9.*

2 *Possessio liberè ad dominum reuertatur.*] Id est, proprietas, quia cum ex contractu vsurario, qui est ipso iure nullus, non transferatur dominium, vtpote lege resistente; ideo actor semper manet dominus, & pro recuperanda re ei competit actio rei vendicationis, vt per Valasc *consil.* 70. *num.* 8.

3 *Ecclesiastici officij.*] Ergo vsurarum crimen ad Ecclesiam pertineret, vt per Alex. *concil. 29. num. 6. lib. 4.* Deci. *cons. 170.* Ias. *cons. 153. lib. 4.* vide tamen inf. ad *cap. post miserabilem, hoc tit.*

4 *Periculum patiatur.*] Ergo à clericatu reiicitur qui vsuras fecerit, vt per Bellet. *disquisit clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali* §. 10. *n.* 35.

5 In glos. *Deductis expensis.* ibi, *deducendæ sunt expensæ, & quod superest est fructus.* Notatur ad hoc, quòd fructus intelliguntur deductis expensis, vt per Tiraquel. *de retract. lig.* §. 15. *gloss. 1. in princ.* Xuar. *tit. de las arrhas num.* 6. Menoch. *remed. 15. recop. numer.* 574. Cott. *in memorab. verbo statuto fol.* 721. Mexi. *in tract. tassæ panis concl. 2. num.* 88. *cum seqq.* Surd. *de alim. tit. 9. quæst. 12. num.* 15. Gonz. *ad reg. 8. Cancel.* §. 7. *procem. numer.* 163. Gemin. *de vsur. comment. 3.* §. 6. *n.* 146. Ceual. *commun. contra commun. quæst.* 893. *n.* 516. Perez *in rubr. tit. 2. gloss. 1. pag. 17. lib 8. Ordin.* & alios per me citatos *in tract. de appellatiua verb. vtriusque iuris signif. appell.* 103. *num.* 22.

SVMMA RIVM.

1 *Recipientes sortem suam, deductis expensis, de possessionibus, vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, possessiones suis dominis restituere debent.*

2 *Vsuræ omni iure reprobantur.*

3 *Creditor non potest sibi retinere fructus pignoris, sed debet eos in sortem computare.*

CAP. Quoniam. II.

1 REcipientes ex fructibus sortem principalem, deductis expensis, ad restituenda pignora districtione Ecclesiastica sunt compellendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Anchar. Butr. Hentic. Canis. Panor. Bero. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 143. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 684. remissiuè Ximen. *in conc. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 15. cap. 4.* & est post Concil. Lateran. *p. 16. c. 3.*

2 *Periculum est vsurarum lucris intendere.*] Generali-

ter enim reprobantur omni iure, naturali, diuino, & humano, vt per Couar. *d. c. 1. num. 3. & 5.* Ozasc. *Pedem decis. 137. num.* 7. Alphons. Castro *lib. 14. aduersus hæreses, verbo vsura,* Roland. *cons. 35. num. 26. vol. 1.* Simanch. *de cathol. institit. cap. 66. à princip.* Anton. Scap. *de iure non scripto lib. 4. cap. 169. ex num. 2.* Spin. *in speculo testam.* glos. *rub. 13. ex num.* 7. Mexia *in tract. tassæ panis conclus. 2. num.* 69. Gutier. *de iuram. sicommator. part. 1. cap. 2. numer. 2.* Alphons. Villag. *in tract. de vsuris q. 3. cum seqq.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect. 41. num. 1.* quibus addo Felician. *de censib. lib. 1. cap. 5. num. 15.* Azori. *institut. moral. part. 3. lib. 5. cap. 2.* Morl. *in emporio iuris, part. 1. tit. 1. in prælud. numer. 47. prope fin. & tit. 8. quæst. 25. numer. 11.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo vsura numer. 2.* Pradil. *in summa legum pœnalium part. 1. cap. 30. numer. 3.* Castil. *quotid. lib. 2. cap. 1. numer. 13. & lib. 3. cap. 23 num. 66.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imp. lib. 2. conclus. 5. in coronide,* Marta *in votis nouiss. decis. voto 213. numer. 1.* Molin. *de institit. tract. 2. disputat. 304.* Rebell. *de obligat. iustitiæ, part. 2. lib. 8. quæst. 2. sect. 2. numer. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. à num. 48.* Ioan. de Salas *de contract. tract. de vsuris, dub. 3. art. 1.* Hieron. de Laurent. *Auenionen. decis. 48.* Camill. Borrel. *cons. 79.* Rota *decis. 114. num. 4. & decis. 296. num. 4. & decis. 307. num. 2. apud* Farin. *collect. 2. nouiss.* aliàs *part. 4. diuers.* Chald. Pereira *de empt. cap. 29. num. 23.* De iure diuino veteri constat *in Exodo cap. 12. Ezechiel. 18. Psalm. 14. & 54.* vbi non fit distinctio inter fratres & alienigenas, nec inter vnius, vel alterius Religionis sectatores: de iure etiam Euangelico ex Luc. cap. 5. *Mutuum date, nihil inde sperantes,* cuius dicti quamuis prima pars, scilicet *mutuum date,* communiter contineat consilium, attamen posterior pars, nempe *nihil inde sperantes,* continet præceptum, vt *in d. c. quia in omnibus, & in c. super, & in c. consuluit, de vsur.* & bene S. Thom. 2. 2. *quæst. 78. art. 1. ad 4.* & ita videtur etiam intellexisse Vrbanus III. *in d. c. consuluit,* & aptè Francis. de Pitigianis *super 4. sent. distinct. 15. quæst. 2. art. 2. vers. dico quarto.* De iure autem Canonico non dubitatur, & extant textus rotundi *in cap. quia in omnibus, ext. de vsuris, & Clem. ex graui, eod. tit. & dist. 46. & 47.* per plura capita, *& 14 quæst. 1. & quæst 4.* Idemque in pluribus sacrosanctis Conciliis diffinitum fuit, vsuras nempe illicitas esse, & signanter in Synodo Nicæna Luc. *c. 17.* & cùm Iustinianus *in l. 1. & 2. & in l. non reddentes. §. sus. cepimus, C. de summ. Trinit. & in* §. 1 *auth. de ecclesiast. tit.* eiusdem Nicænæ Synodi obseruantiam perpetuò mansuram voluerit, & iusserit, illiúsque dogmata, sicut sanctas Scripturas accipiendas, & regulas sicut leges seruandas esse mandauerit. Hinc rectè deprehenditur hodie etiam ex iure Ciuili saltem nouissimo vsuras esse prohibitas, quemadmodum docuit glos. *in d. l. 1. in verbo Petrum Apostolum,* & Gregor. Tholos. *syntagm. iuris lib. 22. cap. 4. num. 18. vers. iure hoc.* Fachin. *controuers. iuris lib. 9. cap. 30. vers. mouet me potissimum.* Verùm & ipso iure naturæ prohibita est vsura, & resistit eius dictamini ipsique Philosophi ethnici solo lumine naturæ eam damnarunt, vt Aristot. *1. politic. cap. 3. & 4. Ethicor. cap. 1. ad fin.* vbi mutationem vsuratiam esse maximè præter naturam probat, pecunia enim sua natura non est apta nata fructificare, vel parere, nec nummus gignit nummum. Præterea per mutuum transfertur dominium in mutuarium, nec vsus pecuniæ distinguitur à substantia eiusdem pecuniæ, & vsus est illius alienatio, & quasi consumptio substantiæ. Vnde iuris naturalis dictamini repugnat quod res alterius alteri ex iustitia pariat emolumentum vltra sortem, & quòd mutuans habeat vsum pecuniæ quæ penes mutuantem reperitur, vt

appositè comprobat S. Thom. 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 1. Conrad. *de contract. quæst.* 22. *vers. secunda conclusio*, Sot. *de iustit. lib.* 6. *quæst.* 1 *art.* 1. Bald. *concil.* 449. *num.* 2. *lib.* 3. Osasc *decis.* 137. *num.* 7. Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Molin. *de iust it. tract.* 2. *disp.* 304. *numer.* 7. ita eleganter Rot. *in Romana vsurarum* 13. *Iunij* 1629. coram R.P.D. Merlino.

3 *Sortem deductis expensis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd creditor non potest sibi retinere fructus pignoris, sed debet eos in sortem principalem computare, vt per Doctores citatos *ad cap. cùm contra, sup. de pignorib.* quibus adde Curt. Philipp. *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 8. Salas *de contract. tract. de vsuris dub.* 28. Bonacin. *eod. tract. disp.* 3. *quæst.* 3. *puncto* 9. *n.* 1. Valer. Reginald. *in d. praxi lib.* 25. *n.* 240. *& seq.* Intellige de fructibus, qui seruando seruari non possunt saltem diu, quibus creditor vti potest; ac eos conuertere in vsum suum, vel vendere, dummodo tamen valorem compenset in sortem principalem: si tamen essent tales fructus, qui possent durare in tempus, quo deberet res restitui debitoti, tunc creditor neque cogeretur, immo neque posset illos distrahere, sed deberet soluto debito illos creditori restituere, vt per Gregor. Lopez *l.* 2. *verbo tenudo tit.* 13. *part.* 5. Gemin. *de vsuris commento* 3. §. 6. *n.* 143. *&* 144. vbi resoluit quod fructus non dicuntur consumpti, licèt sint commixti cumi aliis fructibus, & quòd debet consumptio probari per allegantem, cum in dubio non præsumatur; additque fructus in vino, oleo, frumento, & similibus non præsumi durare vltra triennium, illos verò, qui consistunt in pecunia, vt sunt pensiones domorum, perinde esse ac si consumpti essent, nam statim extenuant debitum.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti ad communionem Altaris, & ecclesiasticam sepulturam, & oblationem offerendam admitti non possunt, & clerici contra hoc facientes puniuntur.*
2 *Vsurarij manifesti qui dicantur, ostenditur.*
3 *Vsurarius non admittitur ad Eucharistiam, donec publicè satisfecerit.*
4 *Vsurarius manifestus decedens in hoc peccato carere debet Ecclesiast. sepultura.*
5 *Vsurarij non admittuntur ad oblationem faciendam.*
6 *Vsurarios manifestos recipiens ad Communionem altaris vel ad Ecclesiast. sepulturam. quam pœnam incurrat, ostenditur,*
7 *Consuetudo non valet de præstandis, seu soluendis vsuris.*
8 *Statutum non valet vsuras inducens.*

Cap. Quia in omnibus III.

1 VSurarij manifesti admitti non debent ad Communionem Altaris, & si sic moriuntur nec ad sepulturam nec eorum oblationes sunt restituendæ, & Clerici, qui ab ipsis accipiunt, vel eos sepeliunt, accepta restituere tenentur, & sunt suspensi donec satisfaciant ad arbitrium Episcopi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Bero. Petr. Biensfeldius, & Vinian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 143. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 684. *& vol.* 4. *repetit in iure Canon ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Grot. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. desumitur ex Concil. Lateran. sub Alex. III. *c.* 25. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 15. *c.* 2.

Vt vsurarij manifesti] Dicuntur quicunque sunt notorij, vel per sententiam iudicis, vel per propriam confessionem in iudicio, vt per Abb. *hic* Angel. *verbo vsura* 2. *n.* 19. Syluest. *eod. verbo* 9. *quæst.* 2. Nauar. *in man. c.* 17. *n.* 180. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 18. *vers. quæro quid*, vbi etiam dicit ex hocsequi non sufficere si vsurarius crimen fateatur etiam coram testibus, aut Sacerdote extra confessionem, nec sufficere si vsurarius infamis laboraret, aut quod adsint argumenta, vel iudicia vsurę contra eum.

Nec ad Communionem admittantur. Altaris] Notatur ad hoc, quod vsurarius non admittitur ad Eucharistiæ perceptionem donec publicè satisfecerit vt per Enman. Sà *verbo vsura num.* 7. Card. Tusch. *tom.* 8. *concl.* 354. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 334. Illustriss. D. meum Roderà Cunha *in comment. ad cap. eiiciem* 11. *numer.* 5. *dist.* 88. Bonacin. *de contract. disp.* 2. *quæst.* 3. *puncto* 6. *num.* 1. Quamuis Panorm. *in præsenti*, Angel. *verbo vsura* 2. *n.* 5. Gemin. *in comment.* 4. *de vsuris sub præfat. n.* 1. prædicta huius tex. verba intelligant, id est, ne ad Ecclesiam admittantur quando celebrantur diuina, quia assistentes in Ecclesia debent admitti ad Communionem Altaris.

Nec Christianam, &c.] Notatur ad hoc, quòd vsurarius manifestus decedens in hoc peccato carere debet Ecclesiastica sepultura, & sic non est sepeliendus in cœmeterio Ecclesiastico, nec clerici sepulturę interueniendi sunt vide Gemin. *in de præfat. n.* 11. Salas *de contract. in de vsuris dub.* 47. *n.* 9. Bonacin. *d. n.* 1. *vers. secunda*, Pere. *in rub. tit.* 2. *gloss.* 1. *p.* 26. *lib.* 8. *Ordin.* Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 3. *&* 12.

Sed nec oblationes eorum, &c.] Notatur ad hoc quòd vsurarij non admittuntur ad oblationem faciendam, sed eam debet clericus respuere, vt per Gemin. *d. comment.* 4. *in præfat. num.* 2. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 38. *quæst. vlt.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *n.* 95. Soar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 7. Squillante *de oblig. cleric. part.* 4. *n.* 90. vbi intelligunt de obligationibus quæ fiunt in Missa ad offertorium.

Qui autem acceperit, &c.] Notatur ad hoc quòd recipiens ad Communionem Altaris, vel Ecclesiasticam sepulturam manifestos vsurarios de quorum pœnitentia non constat suspenditur ab executione sui officij, donec ad arbitrium sui Episcopi satisfecerit vt per Valer. Reginald. *in praxi lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 73. *in princip.*

Innaluit, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet consuetudo de præstandis, seu soluendis vsuris, vt per Abb. *cons.* 22. *num.* 2 *vers. non obstat generalis consuetudo*, lib. 2. vbi dicit quòd quælibet consuetudo etiam totius Orbis non potest excusare homines exercentes improbum fœnus vsurarum, Beroi. *consil.* 167. *n.* 10. *vers. non obstat quòd consuetudo. lib.* 1. Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 8. Clar. *in* §. *vsura. n.* 7. Alex. de Neuo, qui loquitur de consuetudine Hebræorum fœnerandi. *concil.* 102. *num.* 15. Cocheran *cons.* 51. *num.* 6. *&* 7. Flamin. *de confident. quæst.* 5. *n.* 34. Rota *in Romana societatis* 2. *Iunij* 1570. coram Card. Lancelloto sen. & *in Romana census* 13. *Iunij* 1594. coram Blanchetto, & *in Vrbeuetana census* 6. *Iunij* 1594. coram Giptio, & *in d. Romana vsurarum* 13. *Iunij* 1629. coram R.P.D. Merlino, & *decis.* 193. *n. p.* 1. *diuers.* & apud Farin. *decis.* 552. *n.* 13. *p.* 1. *recent.* Nam consuetudo non suffragatur in materia vsuræ, Rot. *decis.* 536. *n.* vlt. & *decis.* 338. *n.* 2. apud Farin. *coll.* 1. *nouiss.* Nec valet statutum illam inducens Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 45. *n.* 25.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Vsurarum crimine quis inuolui non debet etiam pro redimenda vitæ captiui.*
2 *Vsuræ iure naturali prohibitæ sunt, & Diuino.*
3 *Vsurarius contractus à Papa confirmari non potest.*
4 *Mendacium omne quod proximum lædit, vel in iudicio dicitur, est peccatum mortale.*
5 *Mendax omnibus odiosus est.*
6 *Mendax semper dolosè, & cum fraude procedere præsumitur.*
7 *Mendax non punitur nisi in casibus à iure expressis.*
8 *Mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona.*
9 *Malum minus consulere licitum est, gratia vitandi maioris, quando is, cui consulitur, constitutum apud se habebat maius illud malum perpetrare.*
10 *Malum minus cum præiudicio tertij in particulari suadere non licet.*
11 *Vsurarum crimine nec pro redimenda vita captiui inuolui quis potest.*
12 *Iuramentum ab infideli parato inire per falsos Deos ad redimendam suam necessitatem, & vexationem licitò quis petere potest.*
13 *Iuramentum à fideli, quem moraliter scit, aut præsumit paratum esse ad iurandum falsum, potest quis ad redimendam vexationem in casu necessitatis, aut debiti exigere.*
14 *Sacramenta à sacerdote parato conferre in peccato mortali potest quis exigente necessitate petere.*
15 *Ministro ad redimendam vexationem potest quis licitè dare temporalia pro Sacramentis conferendis, si aliter conferre nequeat.*
16 *Maleficium vt soluat potest quis aliquando à malefico parato petere, quando potest licitè modo sibi noto facere.*

CAP. Super eo. IV.

1 NOn potest quis vsurarum crimine inuolui vt redimat vitam captiuorum, quia vsura in vtroque testamento prohibetur, nec in ea potest dari dispensatio, & si est prohibitum mentiri etiam pro saluanda vita alterius, multo magis vsuram accipere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Hentic. Canis. Panorm. Bero. Petr. Binsfeldius, Cened. *collect.* 41. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 148. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 684. *& col.* 4. *repet. in iure Canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Crot. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15 *cap.* 3. & est post Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *part.* 16. *cap.* 1.

2 *Cum vsurarum crimen*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vsuræ iure naturali, & Diuino prohibitæ sunt, ad quod vide Doctores citatos *ad cap.* 2. *num.* 2. *sub hoc tit.*

3 *Super hoc dispensationem aliquam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd contractus vsurarius à Papa confirmari non potest, vt per Perez *in rub. tit.* 2 *gloss.* 1. *pag.* 20. *vers. terzio lib.* 8. *Ordin.* Rot. *decis.* 114. *num.* 3. *& decis.* 296. *n.* 4. apud Farin. *collect.* 2 *nouiss.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 10. *num* 8.

4 *Pro alterius vita mentiri.*] Notatur ad hoc, quòd pro saluanda alterius vita mentiri non licet, vt per Alphons. de Castro *lib.* 10. *aduersus hæreses, verbo mendacium*, Anton. Cordoua *in quæst. Theolog. lib.* 1. *quæst.* 29. Sot. *de ratione tegendi memb.* 3. *quæst.* 3. *concl.* 1. Burg. de Pace *in proœm. legum Tauri num.* 231 *in princ.* Petr. Martin. *in cap. afferre, de præsumpt. verbo afferre in* 1. *p. n.* 31. *vers. rationem reddit*, Omne mendacium quod proximum lædit, est peccatum mort. vide Nauar. *in cap. negotium num.* 7. *& in cap. fratres, num.* 14. *&* 22. *de pœnit. dist.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 3. *num.* 53. *cum seqq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 13. *cap.* 2. *à num.* 14 Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil.* 31. *num.* 41. *cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 24 *à num.* 31. Fr. Ludou. Beiam. *resp. cas. conscientiæ part.* 2. *casu* 13. Zerol. *in prax. Episcop. part.* 1. *verbo excommunicatio pag. mihi* 141. Item & aliud quod dicitur in iudicio, Couar. *lib.* 1. *var. c.* 1. *num.* 1. Mexi. *in tract. tassæ panis concluſ.* 3. *num.* 13. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. Sayr. *d. cap.* 2. *num.* 16. *&* 19. Azor. *instit. moral. part.* 1. *l.* 5. *c.* 28. *quæst.* 2. plures per Cened. *ad Decretum collect.* 43. *n.* 11. Dicitur enim delictum, &] turpitudo, Farinac. *part.* 4. *cons.* 60. *num.* 130. & ideo mendax omnibus odiosus est, vt refert Hortens. Caualcan. *in pract. de testib. part.* 4. *num.* 96. semper dolosè, & cum fraude procedere præsumitur, Mascard. *de probat. concl.* 631. *num.* 19. Surd. *de cis.* 165. *n.* 14. Cauall. *communium contra commun. q.* 801. *num.* 4. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *q.* 89. *n.* 104. *& p* 4. *cons.* 40. *n.* 18. Menoch. *de præsumpt. l.* 5. *præs.* 3. *n.* 53. Non 7 punitur tamen nisi in casibus à iure expressis. Menoch. *de arbitr. casu* 276. *num.* 4. Garc. Giron. *de priuileg. num.* 1012.

Notatur hîc text. ad hoc quòd mala non sunt fa- 8 cienda, vt inde eueniant bona, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa* 52. *num.* 8. Palat. *in repet. cap. per vestras de donat. inter virum, not. ab.* 6. *num.* 2. *&* 3. & alios per me citatos *in tract. de Axiom. iuris vsufreq. Axiom.* 141. *n.* 3.

Multo magis prohibendus, &c.] Ergo illicitum est 9 minus malum consulere illi, qui maius perpetrare animo constituit, vt per Gabr. Caiet. Syluest. Conrad. Couar. Valent. & alios citatos à Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 11. *num.* 14. Contrarium tamen, immo licitum esse consulere minus malum gratia vitandi maioris, quando is, cui consulitur constitutum apud se habebat maius illud malum perpetrare, tenent *in præsenti*, Innocent. *in fine*, Ioan. Andr. *num.* 2. Abb. & Anch. *in fine*, Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 9. *vers. lo quarto*, Iacob. de Graffiis *in aureis decision. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 117. *num.* 11. Matien. *in rub. tit.* 2. *gloss.* 1. *n.* 151. *lib.* 2. *nouæ recop.* Hentiq. *in sum. lib.* 4. *de pœnit. cap.* 27. *num.* 9. Molin. *de instit. tract.* 2. *disp.* 335. *num.* 9. Lessi. *eod tract. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 19. *& lib.* 4. *c* 3. *à num.* 33. Sanch. *de matrim d. disp.* 11. *à num.* 15. vbi *n.* 30. respondens ad hunc text. dicit illum solum probare non licere cuipiam vsuras exercere, vt captiui vitam redimat, quia memini licèt etiam veniale admittere ad maius malum in altero vitando, at non probat minimè licere id minus suadere malum ad maius vitandum: & ita facienda est differentia inter electionem ex duobus malis faciendam in alio, & inter faciendam in se ipso: etenim in alio actualiter parato possumus etiam suadendo, non autem absolutè approbando, eligere absque iniusto tertij præiudicio in particulari minus malum, siue existimatum solummodo, siue etiam verum ad vitandum maius, quod aliter impediri non possit, in quibus terminis indistinctè procedit reg. illa ex duobus malis minimum est eligendum, de qua *in c. duo mala* 13. *dist.* At verò in se ipso non ita, sed distinguendum inter duo mala, & peccata per se talia, & inter ea, quæ per se talia non sunt, sed existimantur inuincibiliter ab ignorante, etenim ex prioribus illis malis nemini licet in se ipso alterum etiam leuius eligere, quia non sunt facienda mala aliqua, vt maiora impediantur, vel etiam vt eueniant bona, & in hoc casu non procedit regula prædicta, procedit tamen in secundo, & secundùm eam ex dictis posterioribus malis existimatis poterit quilibet

quilibet etiam in se ipso eligere minus ad vitandum maius, quas distinctiones, & explicationes ad *d. reg. ex duobus malis*, sentiunt Sanch. *d. disp.* 11. *n.* 27. Lessi. sic intelligendus *d. c.* 3. *sub n.* 34. & colliguntur etiam ex dictis per Archid. Domini. Præpos. & Tutred. *in d. cap. duo mala.*

10 Dixi, *absque iniusto tertij præiudicio*, quia non licet suadere minus malum cum præiudicio tertij, in particulari, nisi tertius ille molestè non suscipiat, aut nisi fuerit alioquin obligatus ad illud suscipiendum, vt resoluunt Sanch. *d. disp.* 11. *num.* 24. Molin. *de disp.* 335. *sub num.* 9. Lessi. *d. cap.* 13. *num.* 20. Vnde consequentur patet in quo peccauerit Loth, qui (vt refertur *Genes.* 19.) filias suas impijs sodomitis obiecit, vt maius malum hospitibus imminens vitaret, vltra varia, quæ in hoc super illud *Genes.* 19. adducunt Thom. Anglicus, Abulen. Hugo, Dionys. Honcala, Oleaster, Ferus, Pereira, & alij scribentes, peccauit videlicet in eo, quia illas obiecit cum damno suæ pudicitiæ, cùm tamen ipsi de illis non cogitarent, non peccaturus alioquin si hoc illarum præiudicium non obstaret, etiamsi eos ad illarum vsum iuduceret, si ita intenderet manus illud malum auertere, quod aliter auerti non posset, & ita in specie obseruant Molin. *d. disp.* 335. *n.* 12. Lessi. *d. c.* 13. *num.* 20.

11 *Nec etiam pro redimenda*, &c.] Ergo prohibendus est quilibet ne etiam pro redimenda vita captiui vsurarum crimine inuoluatur, licèt autem ex parte mutuantis semper sit peccatum mortale grauissimum dare pecuniam sub vsuris, etiamsi dederit vt ex lucro per huiusmodi contractum mutui collecto aliquid boni faciat, ac etiam ex parte mutuatarij si mutuantur etiam paratissimum induceret ad vsuras, dicendo, mutua mihi sub vsuris, quia consentit, & participat peccato illius, tamen licitum est ad redimendam vexationem petere mutuum ab eo, qui paratus est non mutuare nisi peccaminosè sub vsuris, ex ea ratione, quia opus petitum nempe mutuum licitum est, & bonum, vrpote opus charitatis Deo acceptissimum, iuxta illud *Psalm.* 111. ibi, *iucundus homo qui miseretur, & commodat*, siue mutuat, iuncto illo *Matth.* 19. ibi, *centuplum accipietis* &c. tum quia vsurarius mutuans paratus est illud ex malitia sui opus peccaminosè præstare, cùm tamen si vellet posset huiusmodi opus licitè, immo & meritoriè exhibere, tum denique quia supponitur iusta causa petendi hoc mutuum, videlicet necessitas, vtilitas moralis petentis, ac proinde resultat sic petentem non cooperari peccato vsurarij, sed solùm vti peccato eius voluntario ad consulendum propriæ necessitati: vnde meritò sic resoluunt D. Thom. 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 4. Couar. *in cap. quamuis pact.* 1. §. 1. *num.* 10. *col.* 1. *in fine*, Iacod. de Graffiis *in aureis decis. lib.* 1. *cap.* 108 *à numer.* 3. Sot. *de iustit. lib.* 6. *quæst.* 1. *ar.* Soar. *de relig. tom.* 2. *tract.* 5. *lib.* 2. *cap.* 13 *sub num.* 3. 9. & 11. Molin. *de iustit. tract.* 3. *disp.* 335. *concl.* 5. Lessi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 44. *sub num.* 35. Martin Delri. *disquisit. magic. lib.* 6. *sect.* 1. *quæst.* 2. *col.* 6. *in fine*, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 95. *num.* 7. & *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 41. *n.* 5. Azori. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 17. *quæs.* 12. aduertentes in his terminis dari tres illas conditiones necessarias, vt dicta petitio, & redemptio vexationis li-

12 citè possit fieri. Prima. est quòd petat licitum; secunda quòd petat ab eo, qui sine peccato præstare potest tertia quod ipsa præstatio, etsi cum peccato fiat, ad aliquod bonum petentis ordinetur. Sic etiam ex eadem ratione ad redimendam necessitatem, & vexationem licitè petere quis ad suum bonum potest absolutè iuramentum ab infideli parato iurare per falsos Deos, vt expressè probat D. August. *in cap. monet, vers. ac per hoc* 22. *quæst.* 1. D. Thom. *d. art.* 4. *ad* 4 & *quæst.* 78. *art.* 4. *in corpore*, Nauar. *in cap.* 1. §. *Sacerdos à num.* 6. *de pœnit. disp.* 6. Sot. *lib.* 8. *de iustit. quæst.* 2. *art.* 3. Couar. *d.* §. 1. *num.* 9. 10. Soar. *d. c.* 13. Sanch. *disp.* 95. *num.* 7. Soar. *in clani Regia lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 19. Azori. *instit. moral. p.* 2. *l.* 12. *c.* 19. *quæs.* 6. *reg.* 2. & *c.* 17. *quæs.* 10. Martin. Delri. *d. quæst.* 2. *vers. dico ergo tertiò.* Prout etiam aliquando potest quis ad redimendam vexationem in casu necessitatis, aut debiti exigere iuramentum etiam à fideli, quem moraliter scit, aut præsumit paratum esse ad iurandum falsum, concurrentibus scilicet tribus supradictis conditionibus, &c. iuxta tradita per Sot. *lib.* 8. *quæst.* 2. *art.* 4. Couar. *d. p.* 1. §. 6. *n.* 2. *in fine*, Soar. *d. tract.* 5. *lib.* 3. *c.* 14 *à n.* 10. Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 3. *n.* 19. Lessi. *d. lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 10. *sub num.* 49. Rursus etiam ex eadem redimendæ vexationis facultate cum concurrentia prædictarum trium conditionum potest quis exigente necessitate, vel alio debito petere Sacramenta à Sacerdote parato conferre in peccato mortali, vt resoluunt Nauar. *in man. cap.* 9. *num.* 10. *ad fin.* Martin. Delri. *d. tom.* 6. *in fin.* 8. Sot. *in* 4. *dist.* 1. *quæst* 5. *art.* 6. *vers. primaque*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ.* §. 9. *num.* 30. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 47. *cum seqq.* Azori. *sub d. reg.* 2. & *d. cap.* 17. *q.* 7. vbi testatur hanc esse communem, & *ibi* etiam agunt de Sacerdote excommunicato. Immo & aliquando ad redimendam iniustam vexationem poterit licitè dari temporale ministro aliter nolenti Sacramenta conferre, iuxta tradita per Archid. & Domini. *in cap. baptizandis* 1. *quæst.* 1. Sot. *de iustit. lib.* 9. *quæst.* 6. *art.* 1. Redoan. *de simonia part.* 11. *cap.* 6. *num.* 8. & *part.* 6. *cap.* 5. *num.* 19. Nauar. *in man. cap.* 23. *numer.* 102. *in fine*, sic explicandus pro hac parte, licèt pro contraria inaduertenter citari solet. Vlterius, & pro vexatione redimenta potest quis aliquando à maleficio parato petere, vt maleficium soluat quando potest licitè modo sibi noto id facere, licèt ipse maleficus malitia sua illicito modo sit destructus, vide Nauarr. *in man. cap.* 11. *numer.* 20. *in fine*. Iacob. de Graffis *d. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 11. Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.* 58. *art.* 2. *dub.* 2. accedit F. Emman. *in summ. tom* 1. *cap.* 233. *sub. numer.* 3. exprimit Soar. *tom.* 1. *de relig. tract.* 3. *lib.* 2. *cap.* 19. *numer.* 9. Henric. *in summa lib.* 2. *de matrim. cap.* 8. *numer.* 3. *in fine* Sanch. *tom de matrim. lib* 7. *disp.* 95. *sub numer.* 11. & *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 13. Lessi. *de instit. lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 6. *num.* 46.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij, qui sunt soluendo, coguntur, per partes Lateranensis Concily vsuras restituere etiam quas ante Concil. receperunt, & facultatibus non extantibus debent possessiones emptæ ex pecunia funebri vendi, & detentibus recipere satisfieri.*

2 *Restitutio rei inuentæ fieri debet pauperibus, si dominus facta diligenti inquisitione incertus est.*

3 *Acquisita per vsuras tenetur vsurarius semper restituere, nisi veniat in extremam necessitatem, qua tunc sibi & suis seruare potest, vt parcè viuat.*

4 *Possessio aliquando pro iure proprio rei, & sic pro dominio, & re possessa accipitur.*

5 *Vsurarum dominium non transit in vsurarium.*

6 *Vsurarij bona an sint tacitè hypothecata prorestitutionis rebus per vsuras malè acquisitis, ostenditur.*

7 *Lex omnis pœnalis vtens verbo, aut participio significante actionem futuri temporis sententiam ferendam à iudice continet.*

8 *Constitutiones odiosæ editæ in vsurarios, cessant vsurij cessantibus.*

9 Dicit

9 *Declaratio retrotrahitur ad tempus factæ dispositionis.*
10 *Lex declaratoria trahitur ad præterita.*
11 *Restitutio facienda est expensis creditoris absentis, quoties longè abest à loco, vbi debitos habitat.*
12 *Vsurarius, qui post cessionem deuenit ad meliorem fortunam, potest sibi retinere quantum sufficit pro alimentis.*
13 *Vsurarius quamuis cedat omnibus bonis, eius tamen necessitati non subuenitur beneficio talis cessionis.*

Cap. Cùm tu V.

1 VSurarij sunt cogendi pœna vt restituant ils, à quibus acceperunt, vel eorum hæredibus, qui si non supersint, pauperibus, & si non habent vnde restituant, non debent affici pœna, quia paupertate excusantur, si tamen habent prædia ex pecunia funebri empta, illa vendere debent, & debentibus recipere satisfacere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Henr. Canis. Petr. Binsfeldius, Panorm. Beroi. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 145. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 684. *& vol. 4. repet. in iure Canonico ad lib. 5. Decretal.* Ioan. Cror. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1 5. c. 5.* & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III. *part. 16. cap. 5.*

2 *Vel his superstitibus pauperibus.*] Notatur ad hoc quòd restitutio rei inuentæ fieri debet pauperibus, si dominus facta diligenti inquisitione incertus est, vt per Couar. *in reg. peccatum part. 3. §. 1. num. 2.* Salon. *2. 2. quæst. 62. art. 5. controu. 5.* vbi Petr. de Aragonia *in resp. ad 3.* Gregor. de Valentia *tom. 3. disp 5. q. 6. puncto 4.* Petr. Nau. *de restit. lib. 4 c. 2. dub. 2. n. 39.* optimè Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. c. 2. in princip.* Azor. *instit moral. p. 3. lib. 4. c. 26. q. 1*

3 *Dummodo in facultatibus habeant.*] Notatur ad hoc, quòd qui per vsuras, iniustas extorsiones, & exactiones rei alienæ statum acquisiuit, tenetur statim restituere etiam cum iactura talis status, nisi veniat in extremam necessitatem, quia tunc seruare sibi potest, & suis, quæ simpliciter, & omnino videt necessaria, vt parcè viuat, ita Sayr. *de tractat. 5. cap. 6. num. 36. cum seqq.*

4 *Possessiones verò*, &c.] Possessio hîc accipitur pro iure proprio rei, & sic pro dominio, & re possessa, vt per Chald. Pereira *de extinct. emphyt. 1. n. 3.* Possessionis appelatione quid veniat, latè dixi *in tract. de appellatiua verbor. vtriusque iuris signif. appell. 207.*

5 *Et ipsarum propria*, &c.] Ergo dominium vsuratum non transit in vsurarium, de quo vide Perez. *l. 5. gloss. 1. pag. 363. tit. 19. lib. 8. Ordin.* vbi ponit duas contrarias opiniones, & eas componit, latè Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 4 c. 11. & 12.* Couar. *lib. 3. vari. cap. 3.* Sot. *de iustit. lib. 6. quæst. 1. art. 4.* Binsfel. *in præsenti quæst. 1. conclus. 1.* Petr. Nauar. *de restit. lib. 3. c. 2. numer. 388.* Molin. *de iustit tract. 2. disput. 226.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 20. dub. 18. numer. 156.* Paul. Layman *in Theologia morali lib. 3. tract. 4. cap. 15. numero 7.* vbi resoluit vsurarium non comparare dominium rei per vsuram aceptæ, nam deest titulus, siue iusta causa accipiendi, absque titulo autem rerum dominia non acquiruntur, excipit tamen nisi pecunia, v. g. vsuraria cum aliis iustè acquisitis permixta sit, vt discerni non possit.

6 Vtrùm verò bona vsurarij sint tacitè hypothecata pro restituendis rebus malè acquisitis per vsuras, vide latè Rebell. *de obligationib. iustitiæ, part. 2. lib. 8. quæst. 14. à princip.* Couar. *lib. 3. var. cap. 3. num. 6.* vbi resoluit generaliter bona vsurarij etiamsi sint empta ex pecunia vsuraria, non esse ipso iure tacitè hypothecata realiter pro vsuris soluendis, & refert tex. *in præsenti*, non probare id, quod ex eo deducunt glos. *verbo facultates in cap. quamquam, hoc tit. lib. 6.* Bald. Rip. & alij, videlicet omnia bona vsurarij generaliter esse tacitè hypothecata, eo quòd hîc statutum sit quòd bona empta ex pecunia vsuraria si sint penes tertium lucratiuo titulo, deficientibus aliis vsurarij bonis vendantur pro restituendis vsuris, hoc tamen non ideo fit, quia illa bona sint hypothecæ titulo subiecta, nam si ita essent vendenda, forent etiam quando tertius ea possideret onetoso titulo, non dissentiunt Perez *ad tit. 5. lib. 1. Ordin. pag.* 126. Molin. *de iustitia tract. 2. disputat. 316. numer. 8.* Rebell. *d. quæst. 14.* Chald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. part. 4. num. 6.* & post Caier. *in opuscul. tom. 2. tract. 8. c. 4.* Sot. *de iustit. lib 6. quæst. 1. art. 4. ad 3.* & Syluest. *verbo vsura 6. quæst. 5.* sequitur Azori. *d. lib. 5. cap. 13.* vbi in fine responsionem adducit ad hunc text. quæ coincidit cum supradicta, nam ibi asserit Pontificem hîc loqui de possessionibus acquisitis ex pecunia vsuraria, sed adhuc manentibus apud ipsum vsurarium, & ideo meritò ex iure Pontifex constituit vt vendantur, non quia sint illæ possessiones tacitè hypothecatæ pro restitutione vsuræ; sed quia quandiu sunt apud vsurarium, obligatione personali ipsius vsurarij sunt obligata pro restitutione vsuræ, ad quam ipse vsuratius est personaliter obligatus, & ratione ipsius omnia bona eius, & non solùm possessiones ex vsurarij pecunia emptæ; & hinc fit quod si illæ possessiones transeant ad alium tertium, nullam habeant hypothecam, quia personalis obligatio non transit ad tertiam personam, nisi illa sit hæres, quæ eo ipso quòd repræsentat personam defuncti succedit in eius obligationibus, & iuribus etiam personalibus. Et hæc opinio, & responsio ad text. *in præsenti* veritate fulcitur, quicquid possessiones siue res emptas ex pecunia vsuratia esse tacitè hypothecatas teneant Lap. *alleg. 74.* Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, §. 65. num. 23.* Tiraq. *de retractu lig. §. 32. gloss. 1. n. 14.*

7 In gloss. *Priuandos.* Notatur ad hoc quòd omnis lex pœnalis vtens verbo, aut participio significante actionem futuri temporis, sententiam à iudice ferendam continet, vt per Tiraq. *ad l. si vnquam, verbo reuertatur, n. 39. & 177.* Sayr. *in claui Regia lib. 3 c. 8. num. 10.* Monet *de distribut. quotid. p. 1. q. 7. n. 41. & n. 28* resoluit participium præterita temporis regulariter importare latam sententiam.

8 In gloss. *Donec* Notatur ad quòd hoc odiosæ constitutiones editæ in vsurarios cessant vsuris cessantibus, vt per Tiraq. *in tract. cessante causa, p. 1. n. 192.*

9 In gloss. *Siue post.* Notatur ad hoc quòd declaratio retrotrahitur ad tempus factæ dispositionis, vt per Surd. *decis. 70. n. 2.* Brun. à sole *in locis commun. verbo declaratio 1.* Mord. *in emporio iuris part. 1. tit. 1. q. 6. n 18. & à num. 11.* Et lex declaratoria trahitur ad præterita, Don Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli l. 200. n. 7. & 29. vers. oritur.* Chald. Pereira *de potest. elig c. 11. num. 20.* Henriq. *cons. 7. à n. 75.* Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opin. tit. de regulis iuris concl. 2. n. 10.*

10

11 In gloss. *Non superstitibus.* Notatur ad hoc quòd restitutio, quoties creditor cui est facienda, longè abest à loco vbi debitor habitat, facienda est expensis creditoris absentis, vt per Couar. *in reg. peccatum, part. 1. num 7.*

12 In gloss. *In facultatibus.* ibi, *si tamen ad pinguiorem fortunam*, &c. Notatur ad hoc, quod vsurarius, qui post cessionem deuenit ad meliorem fortunam

potest sibi retinere quantum sufficiat pro alimentis vt per Couar. *lib. 2 vari. c. 1 n. 6. & in d. reg. peccatum in princip. n. 2.* Lara *in l si quis à liberis §. solent. n. 39. ff. de liberis agnosc.* Gemin. *de vsuris commento 4. §. 4 n. 64.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuil. 28. n. 6.*

13 In cad. glos. ibi, *nec habetur ratione egeat.* Notatur ad hoc quòd quamuis vsurarius cedat omnibus bonis, eius tamen necessitati non subuenitur beneficio talis cessionis vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 23. n. 99. vers. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem plusquam valeat, quia solutionem differt, peccat, nisi dubium sit an tempore solutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit.*
2 *Venditio credito maiori pretio fieri non potest, quàm ea quæ agitur præsente pecunia.*
3 *Census rectè constitui, & emi potest ad vitam ementis.*
4 *Doctores referuntur explicantes Bullam Pij V. super forma creandi census.*
5 *Contractus talis præsumitur, qualis fuerit denominatus.*

Cap. In ciuitate. VI.

1 VEnditio credito, id est, expectata pecunia, maiori pretio fieri non potest quàm ea, quæ agitur præsenti pecunia, nam licèt in foro exteriori forma contractus non iudicetur vsuraria, quia non excedit dimidium iusti pretij, tamen sic vendens peccat contra iustitiam, nisi dubium sit an merces venditæ plus minúsve solutionis tempore valituræ essent, & venditor non erat venditurus, tempore quo vendidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Beroi. Henric. Canis. Petr. Binsfel. Panorm. Bero. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 145.* Alagona *in compend iuris Canon pag. 685 & vol. 4. repetit in iure canonico ad l. b 5. Decretal.* Ioan. Crot. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lit. S. tit. 15. cap. 8.* & est post Concil. Lateran. *p. 16. c. 2.*

2 Hanc eandem conclus. ex hoc tex. desumunt, declarant, & ad varias quæstiones decidendas conducunt. Sot *de iustit. lib. 6. quæst. 4 art. 1.* Ludou. Lopez *in instructor. Conscient part. 2. c. 63. 65. & 74.* Rodulph. *in tract. de vsuris part. 2. quæst. 23.* latè Cened. *ad Decretal. collect. 47. num. 4. cum seqq.* Syluest. *in summ. verbo vsuram quæst. 2. & seq.* Angel. *eod. verbo num. 58. & 59.* Nauar. *in man. cap. 23. num. 81. & c. 17. num. 206. & 228.* Conrad. *de contract. quæst. 59.* Couar. *lib. 2. var. cap. 8. num. 6.* Gemin. *de vsuris comment. 3. §. 5. à numer. 99.* Boninsig. *in tract. de vendit ad tempus c. 11.* Perez *l. 2. col. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Ordin pag. 43.* Gutier. *canon. lib. 1 cap. 39.* Matien. *l. 21. glos. 9. tit. 11. lib. 5. nouæ recop.* Curt. Philipp. *part. 2. lib. 2. cap. 1. num. 16.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 8. & 9.* Ludou. Beiam. *resp. casuum. Conscientiæ part. 1. casu 6 & 24.* Rebell. *de obligat. iustitiæ p. 2. lib. 9. quæst. 13.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 3. dub. 3. n. 33. vers. neque etiam,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. n. 227. & 314. cum seqq.*

3 Vnde Hostien. Innocen. Ioan. Andr. Panorm. & cæteri *in præsenti*, excepto Anania, docuerunt censum rectè & iustè constitui & emi posse ad vitam ementis, ac per consequens contractum dici licitum, quia sicut potest diu viuere, ita potest cito mori, & dubius euentus, finisque incertitudo contractum iustificat, sequuntur Sot. *l. 6. de iustit. quæst. 5. art. 2.* Syluest. *verbo vsura 2. quæst. 12.* Medin. *de rebus per vsuram acquisitis quæst. 14.* Nauar. *in comment. de vsuris super Bullam Pij V. quæst. 45. num. 128.* Viuian. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 22. numer. 69. pag. 602.* Gemin. *d. commento 3. §. 4. num. 96.* Surd. *cons. 162. num. 36. & de alimentis tit. 9. quæst. 11. numer. 2.* Farin. *part. 4. decis. 30.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 3. q. 25.* Azor. *d. part. 3. lib. 10. cap. 17. quæst. 7.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gl. 5. part. 3.* Ioan de Salas *de censib. dub. 5. & seq.* Filliuc. *tract. 35. de censib. part. 2. c. 2 num. 284. & seq.* Cencil. *de censib. lib. cap. 1. quæst. 4. n. 3. in quæst. 12. & 13.* me citato *in hoc loco* Rot. *in Bononien. Saluiani 25. Iunij 1629.* coram Illustrissimo Cardin. Virili, quod quidem aliqui extendunt quamuis tanto tempore is superuixerit, quòd fructus excedant pretium solutum ex Gemin. *loco proximè citato*, & Surd. *d. quæst. 11. num. 8.* & vide casum per Beiam *resp. casuum conscient. p. 3. casu 14. & part. 4. casu 27.* Et pro explicatione Bullæ Pij V. super forma creandi census, vide Molin. *de iustit. tract. 2. à disp. 389. vsque ad disp. 395.* Azor. *d. lib. 10. cap. 19.* & quo I hodie non obliget dicit. Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verbo contractus censuales. §. 1.* Et an in Hispania, vide Henriq. *in summ. l. b. 7. c. 10. §. 1. lit. I.* Fr. Enman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ pag. mihi 218.* Valasc. *consil. 133. num. 20.* Et quid apud Germanos Bernard. Gruæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 7. in corollar.* Et quid apud Belgas, Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. num. 33.*

Licèt autem contractus, &c.] Notatur ad hoc, quòd contractus talis præsumitur, qualis fuit denominatus, vt per Honded. *cons. 35. n. 4 lib. 2.* Menoch *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 105. n. 2.* Anton. Menach. *Florent. decis. 52. n. 5.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 96. n. 30.* & alios per me citatos *in tract. de Axiomat. iuris vsufreq. Axiom. 108. n. 4. pag. 72.*

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius monitus non desistens, si clericus est de officio & beneficio suspenditur, si laicus excommunicatur.*
2 *Vsurarius monitus, & non desistens, si clericus fuerit, ab officio & beneficio suspenditur.*
3 *Vsurarius repellitur à beneficio obtinendo.*
4 *Ad Beneficia assumi non possunt infames.*

Cap. Præterea. VII.

EPiscopum suum Parochianum vsurarium vbi admonitus non desistit, si est clericus, debet ab officio, & beneficio suspendere, si laicus, excommunicare eo, donec satisfaciant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hostien. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 146.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 685.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 15. cap. 9.* & est post Concil. Lateran. *part. 10. cap. 2. post. præterea.*

Eos ab officio, beneficioque suspendat.] Probat hic text. vsurarium monitum non desistentem, si clericus fuerit, ab officio & beneficio esse suspendendum, vide Couar. *lib. 2. vari c. 3. num. 3.* Bernard. & Salzed. *in præst. c. 19. num. 2.* Gemin. *de vsuris commento 4. in præst. n. 4. cum seqq.* Farin. *in fragm. criminal. lib. part. 1. lit. C. verbo clericus n. 117.* & alios citatos per Cened. *ad Decretal. collect. 7. num. 13.* nouissimè Illustrissimus Dominus meus Rodericus à Cunha post primam hujus libri impressionem à me visus *in comment. ad c. 1. n. 1. disp. 47.* vbi limitat, nisi clericus desistat, à crimine vsurarum.

In

3 In glos. *Suspendas*. ibi, *& repellitur ab obtinendo multò fortius*. Notatur ad hoc quòd vsurarius repellitur à beneficio obtinendo, vt per Couar. *d. c.* 3. *num.* 3. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *c.* 8. *num.* 30. Nec potest ad illud eligi, seu præsentari, vt post Bertacin. *de Episcopo* 1. *part.* 2. *lib. q.* 33. Lambertin. *de iure patron.* 2. *l.* 1. *part. princip. part.* 21. *quæst.* 9. resoluunt Salzed. *d. c.* 91. *lit. A.* & Nicol. Garc. *d. c.* 8. *n.* 31. Farin. *d. verbo clericus n.* 120. *cum seqq.*

4 In ead. glos. ibi. *sed nunquid Episcopus potest cùm talibus dispensare? Dico quòd sic.* Intelligunt procedere quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda quæ infames assequi non possunt, Couar. & Salzed *itatis locis.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus pignoratæ computari debent in sortem, & excipit vnum casum.*
2 *Fructus in quocumque contractu pignoratitio computandi sunt in sortem & illam extinguunt.*
3 *Feudalis rei dominus directus, qui eam à vasallo in pignus accepit, iustè potest fructus pignoris perceptos vltra sortem habere.*
4 *Dominium directum alicuius rei habens si eam tradat in pignus illi, qui vtile habet, acquirit sibi fructus rei pignoratæ.*
5 *Emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vsuras pretij non soluti.*
6 *Vsura non est, quod accipitur causa interesse.*
7 *Doctores referuntur agentes de interesse lucri cessantis & damni emergentis.*
8 *Vsura regulariter committitur in contractu mutui.*
9 *Doctores referuntur de contractu & pacto venditionis de retrò agentes.*
10 *Vsurarius an censeatur contractus data modicitate pretij iuncta cum pacto de retrouendendo, ostenditur.*
11 *Pactum de retrouendendo an minuat valorem rei, remissiuè.*

Cap. Conquestus. VIII.

1 FRuctus pignoris computantur in sortem, qua expleta redditur pignus, nisi pignus sit terra de feudo monasterij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Henriq. Canis. Petr. Binsfeldius, Viuian, *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 146. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 685. *& vol.* 4. *repet. in iure Canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Crot. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 16. *cap.* 10.

2 *Titulo pignoris.*] Ergo in quocunque contractu pignoratitio, siue simus in pignore iudiciali, siue conuentionali, fructus sunt computandi in sortem, & illam extinguunt, vt per Surd. *cons.* 194. *num.* 1. *cum seqq. & cons.* 327. *n* 29. optimè Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 14. *num.* 10. *cum seq.* & vide citatos Doctores *ad c.* 2. *num.* 3. *sub hoc tit.*

3 *Nisi terra ipsa de feudo*, &c. Notatur ad hoc, quod dominus directus rei feudalis, qui eam à vasallo in pignus accepit, iustè potest fructus pignoris perceptos vltra sortem habere, ad quod citati plures Doctores *in c.* 1. *de feudis.* Vnde colligitur habentem dominium
4 directum alicuius rei, si eam tradat in pignus illi, qui vtile habet, acquirere sibi fructus rei pignoratæ, vt per Laram *in l. si quis à liberis. §. si quis ex his num.* 294. *&* 295. *ff. de liberis agnos.* vbi secus dicit si vsufructuarius rem in qua vsumfructum habet, domino in pignus daret, quia tunc ipse dominus fructus suos non facit; nam fructus spectant ad eum, qui habet dominium, Flamin. *de resignat. benefic. lib.* 1. *quæst.* 6. *num.* 13. *& num.* 45.

In glos. *De feudo.* ibi, *vt cùm vendo tibi prædium, &* 5
trado, & percipis fructus, nec soluis mihi pretium ad terminum, &c. Notatur ad hoc, quòd emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vsuras pretij non soluti; Viuian. *tom* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 34. *num.* 6. *pag.* 641. vbi Bellacomb. *num.* 24. *pag.* 643. Anton. Gabr. *tom.* 3. *commun. opinion. lib.* 3. *tit. de empt. concl.* 3. *pag* 186. Gasp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 3. *quæst.* 7. *n.* 107. Surd. *de aliment. tit.* 7. *quæst.* 17. *num.* 7. D. Barbos. *in l. de diuisione num.* 13. *cum seqq & num.* 57. *& à num.* 67. *ff. soluto matrimon.* Fachin. *controu lib.* 2. *c.* 32. Gam. *Lusit. decis.* 71. *num.* 2. *& decis.* 96. *n.* 1. Gabed. *part.* 1. *decis* 166. Aloys. Ricc. *collect. decis. part.* 1. *collect.* 199. Chald. Pereira *quæst. forens. consil.* 35. *num.* 31. *& de empt. c.* 23. *num.* 10. *cum seqq. & à num.* 14. Gutier. *de iuram. confirm. part.* 1. *c.* 2. *n.* 3. Molin. *de iustit tract.* 2. *disput.* 368. *vers. secunda conclusio*, Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 19. *& lib.* 4. *tit.* 16. *num.* 42. *& tit.* 24 *num.* 12 *cum seqq.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 3 *quæst.* 18. *à princip. & q.* 35. *num.* 5. Farin. *in praxi crimin. part.* 4. *cons.* 91. *n.* 1. Rebell. *de obligat. iustitiæ par.* 2. *lib.* 9. *q.* 14. *à num.* 11. *& q.* 17. *à n.* 10.

In ead. glos. ibi, *quasi interesse petuntur.* Et sic 6
illud quod accipitur causa interesse non est vsura, Perez *ad rub. tit.* 1. *glos.* 1. *pag.* 19. *vers. præterea lib.* 8 *Ordin.* nam verum interesse siue ratione lucri cessantis, siue damni emergentis, rectè peti potest, Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 45. *num.* 28. *cum seqq.* Et de huiusmodi interesse lucri cessantis, & damni emergentis, vide 7
Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *glos.* 18. *num.* 71. Menoch. *de arbitr. casu* 119. *cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.* 472. *num.* 8. *cum seqq.* Gabr. *lib.* 3. *commun. tit. de solut. concl.* 10. Vincent Carot. *de locato part.* 1. *de lucro cessante.* Arism. Tepat. *var. lib.* 1. *tit de interesse.* Seraphin. *de priuileg. turam priuil.* 31. Rebell. *d. part.* 2. *lib* 8. *à quæst.* 5. Ludou. Beia *part.* 3. *casu* 32. Chald. Pereira *de empt. cap.* 29. Celebris est doctrina Pauli de Castro *in l.* 3 *§. fin. ff. de eò quod certo loco*, nempe quòd vt debeatur interesse lucri cessantis, sit necessaria mora debitoris, quòd creditor sit solitus negotiari, & quòd occasio lucrandi fuerit in promptu, & ob defectum pecuniarum fuerit amissa, sequuntur Riminald. iun. *consil.* 218. *num* 99. *cum seqq.* Bursat. *consil.* 72. *à num.* 8. Honded. *consil.* 50. *num.* 3. *lib.* 1. *& consil.* 39 *num.* 2. *lib.* 2. latè Scacc. *de commerc. & camb. §.* 1. *quæst.* 7. *§.* 2. *ampl* 8. *à num.* 99. *vsque ad numer.* 268. Rota passim sequitur, vt apud Mohedan. *decis.* 3. *de vsur.* Pute. *decis.* 231. *lib.* 1. *in correct.* Seraphin. *decis.* 314. *num.* 2. *in fine, & decis.* 946. *num.* 5. apud Zachiam *de societ. offic. decis.* 7. *num.* 3. *& seq. & decis.* 42. *num.* 2 *& part.* 4. *diuers. decis.* 247. *in fine*, & post 2. vol. concil. Farin. *decis.* 225. *num.* 7. *& in Anconitana computorum* 26. *Martij* 1610. coram Card. Pamphilio iun. *& in Romana census* 11. *Decembris* 1617. coram bonæ nemo. Patriarcha Mazanedo, *& in Ferrarien. pecuniaria* 31. *Ianuarij* 1629. coram R.P. D. Motmanno, vbi quòd Rota constanter sequitur hanc Pauli de Castro doctrinam vti æquam & rationabilem.

In ead glos. ibi, *illud potest intelligi mutuo.* Notatur 8
ad hoc, quòd vsura regulariter committitur in contractu mutui, vt per Viuian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 22. *n.* 73. *pag.* 604.

In ead glos. ibi, *item si vendo tibi fundum iusto pretio* 9
ea lege, &c. De contractu & pacto venditionis de retro, de quo *in l.* 2. *C. de pactis inter empt.* quam citat glos. *in præsenti*, agunt apud Lusitanos *Ordin. Regia. lib.* 4.

tit.4. vbi parens meus, & apud Castellano *5.l.4.tit. 6. lib.8.nouæ recop.* vbi Azeued. Couar.*lib.3. vari. c.8.n.4.* Nauar.*in man.cap.17.à num. 243.* Anton.Gomez *tom.2. vari.c.2.num.27.* Affl. *decis.85.* Thom.Boninsign. *de iustis negotiat. tract. de vendit. ad tempus c.14.* Boër.*decis. 102. & 183.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rub.11. §.1. in principio,* Cotta *in memorab. verbo pactum de retrouendo,* Tiraquel. *de retract. tit.2. in præfat num.2.& seq.* Mozzi. *de contract. tit. quibus modis annulletur emptio num.19.* Menoch. *de arbitr.casu 217. num.1.* Caballin. *mlleloq.q.416.* Perez.*l.1.colum.1.vers.& hoc etiam dignoscitur tit.2.lib.8. Ordinam.* Mascard. *de probat concl.441. num.3.* Brunor.à Sole *in locis communib. verbo pactum 9.* Raudens.*de analog.lib.1.cap.30.* Fachinæ.*l.2.controuers. c.2.& c 13.cum seqq* Felician. *de censibus lib.1.cap.6.n.8.* Morl.*in emporio iuris ciuilis part. 1.tit.9. quæst.10.* Aloys. Riccius *in collect.decis. part.1. collect.5.* Cardin.Mantiq. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit.31.à num.1.cum seq.& tit.32. num.105. & lib.8. tit. 20. num.3.* Farinac. *de falsitate, & simulat. quæst. 163. à num. 20. cum seqq.* Bernard.Crauæ. *ad practicam Cam. Imper. l.2. concl.16.* plures Doctores refert Castill. *lib.2. quotid. quæst. c.25. num. 5. cum seqq.* alios ex antiquioribus citat Cened. *ad Decretal. collect. 28.* Ex nostris Lusitan. vide Gam. *decis. 28.128.138 & 178.* Chald.Pereira *in l. si curatorem verbo sua facilitate n.67.* Valasc. *consult.70.& 154.* Ex summistis Angel. *verbo vsura 1. §. 66.* & aliquot seqq Sylvest. *vsura 2. quæst.15.* Rosella *vsura 1. q.45. & 46.* Ex Theologis Conrad. *de contract.quæst.85.* Sot. *lib.6.de iustit.quæst.5.art.3.* Ludou. Beia *respons.casuum conscientiæ part. 1. casu. 7.* Molin. *de iust. tract. 2. disp. 320.& disput. 374. cum seqq.* Azor.*instit. moral. part.3. lib. 8. cap. 12.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 20. dub. 16. num.138.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnitent.lib.25 à n.291.*

10 In ead. glos. ibi, *aliàs si modicum esset pretium, præsumitur contractus in fraudem vsurarum.* Tenet hæc glos. data modicitate pretij iuncta cum pacto de retrouendendo contractum censeri vsurarium, præcipuè si emptor fuerit per prius solitus fœnerari, de quo an verum sit, vide Couar. *d. cap. 8. num. 3.* Tiraquel. *in d. præfat. num.5.cum sex.* Affl. Neap. *decis.65.* Gramm. *de cis. 76.* Ozasc. *Pedem decis. 41.* Franc. Marc. *Delphin. de is. 484. part.1.* Boër. *decis. 102.* Mynsing. *centur. 3. obser.u. 62.* Anton.Fab. *in suo C. sub tit. plus valere, quod agitur, desinit.7.* Gam. *Lusitaniæ decis.138. num.1.* Maet. *in votis nouissimarum decis. voto 54. à princip.* Kirchou. *tom.1.commun. opinion.lib 4 tit.5.de obligat. & actionibus num.36.pag.468.* Mich. Crass. *tom.2.lib.8.tit.28.de euictionibus num.14. pag.398.* Vinian.*d.lib..4.tit.26 de contrahen. empt. num. 142. pag. 628.* Menoch.*de præsumpt. lib.3. quæst.122. num. 30.& cons.343. num.20.* Felician. *de censib.lib.1. c.6. à num. 121 cum seqq.& cap.7. num.7.* Mozzi. *de contract. tit. ex quibus causis annulletur emptio num.31.* Achil.Pedroch. *consil.36.num. 82.* Fachin.*lib.2. controuers. c.12.* Mascard. *de probationibus. conclus. 447.* Molin. *d. tract.2.disput. 375. vers. hoc loco,* Ceual.*communium contra communes quæst. 224.* Card. Mantic. *d. tit. 20. num. 5. cum seqq.* latè Gaspar Roder. *de annuis redditib.lib.2.quæst.3 num.8 cum seqq.* Stephan.Gratian. *discept.forens. cap.258. num. 1.* Fatin. *de falsitate, simulat. quæst. 163 à num..40.* Cardoso *in praxi iudicum. & aduoc. verbo emptio num.56.& verbo vsura, n. 10.* Valasc. *consult.70.num. 3.& 9.* Chald. Pereira *in l. si curatorem verbo sua facilitate num.56. cum seq.& de resolut.emphyt. cap.13.num.26 & de emptione cap.8. num.25.* Honded. *consil.31.num.68.lib.1. & consil. 33. num. 66. lib 2.* Sed quicquid inuoluant hi Doctores, Rota semper tenuit sufficere modicitatem pretij cum pacto de retrouendendo vt contractus sit fœneratitius, quamuis emptor non sit solitus fœnerari, vt apud Cassad. *decis.1. num.1.de vsuris, & in Imolen. bonorum coram Ornano,* quæ est *decis.99. sub num.1. post 2.vol.consil.* Farin & tertia *decis. 801. part. 4. diuers. & in Bononien. de Bullis 19. Martij 1607.* coram bonæ mem. Card. Marquemont. *& in Turritana palat. 5. Maij 1604.* coram Orrembergo, *& in Romana simulationis contractus 24. Februarij 1610.* coram Remboldo, *& in Bononien. affrancationis 26. Ianuarij 1622.* coram Reuerend. D. meo Coccino Decano, *& in alia Romana simulationis contractus 14. Februarij 1631.* coram R. P. D. Dunzetto iun. & allegato pro se Cagnol. *in l.2.num. 50. de pactis interempt. Paul. consil.54.num.62.vol.1.& consil. 81. num. 29. volum.3.* Crauet.*consil.156. num.7.* Roland. *consil.40.num.21 & 42.lib.2.* Rimin.iun.*consil.228.num.122.* Stephan.Gratian.*discept. forens.c.600. num.1.* Pretij verò modicitas ad arguendum fœneratitium contractum cum pacto de retrouendendo decet esse vltra dimidiam iusti pretij Roman. *consil.304. in princip.* Roland. *consil.69. num 33. & seqq. lib. 2. & d. cons. 58. num.11. cum seqq. lib 4.* Cephal. *consil. 289. num. 37. lib. 2.* cum aliis per Honded.*d cons. 31.num.69.lib.1 & d. consil.33.num.61. l.b.2.* Stephan.Gratian. *d.c.600. num.1.* Rot. *decis.256. num. 9. post 2. vol. consil.* Farin. *& in Ferrarien bonorum 4. Iulij 1629.* coram R. P. D. meo Pirouano. Concurrentibus tamen aliis coniecturis contractus huiusmodi iudicatur fœneratitius, licet læsio non sit vltra dimidiam, Paris. *d. cons. 54.num.69. lib.1.* Afflict. *decis. 40. num. 19. post princ.* & sufficere læsionem vsque ad tertiam partem tantùm vbi adsunt aliæ coniecturæ, fuit dictum *in citata Bononien. affrancationis,* & quòd sint modicitate pretij sufficiant aliæ coniecturæ, Roland. *d. consil.40.num.42.lib.2.* Rot. *in Mediolanen. pecuniarum 22. Ianuary 1593.* coram bonæ mem. Card. Millino. Quid in rustico emente cum prædicto pacto, & pretij modicitate, vide Tiraquell. *in d.præfatione num.34. & 35.* Menoch. *d.lib.3.de præsumpt. quæst.122.num.40. & de arbitrariis casu 194.n.47.& cons.343.n.17.* Cur. Mantic.*d.lib.8.tit.15.n.13.* vbi *n.14.* de minoribus, mulieribus, & militibus.

Vtrùm autem pactum de retro minuat valorem rei, vide Couar.*d lib.3.c.19.num.1.* Tiraquell.*in præfat. num. 20.* Pinell. *in l.2.C. de rescind. vendit. par 5. cap. fin.num.19.* Ioseph.Ludou. *Perus. decis. 97. num.8.* Mascard. *de probat. conclus. 960. num.13.* Menoch. *cons. 358.num.26.* Gemin.*de vsuris commento 2.§.1.num.19.* Cened.*ad Decretal.collect.28.num.4.* Card Mantic.*tit. 20.n.41.* Molin.*d.disput.375. vers.rem venditam.* Azor. *instit.moral.part.3.lib.8.cap.12 quæst.2.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.25. num.293.* Cam. *decis.198. num.2.& decis.168.num.8.* Chald. Pereira *ad l.si curatorem verbo sua facilitate num. 83.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 10. num. ad finem, & d.cons. 60.num.10.* Stephan. Gratian.*d cap. 600.num.8.* Honded.*d.consil.33.num.31. lib.2.* Roland.*d. cons. 57.à n.11. lib.4.* Surd. *consil.226. num.21.* Rot.*d decis.240.num.2.& 3. post.2.volum.consil.* Farin.*& in Romana fideiussionis 14 Martij 1617.* coram bonæ mem. Andrea, *& decis. 746. sub num.5. vers. sua quod part. 4. diuers.* quorum receptior sententia tenet quòd in constituendo iusto pretio ad effectum cognoscendi modicitatem prædictam, est habenda ratio pacti de retrouendendo quod minuit de vero valore circa quartam partem. Verum hoc procedit quando pactum huiusmodi est perpetuum & liberum, non autem quando est ad certum tempus, vt loquuntur Doctores citati & declarat Rot.*in d. 5. Bononien. affrancationis,* tunc enim quando pactum est temporale, æstimatur in sexta tantum parte, secundum opinionem Rotæ, vt coram Buratto *decis.62.num.8.& decis.471.num.1.* Vel æstimari debet habita ratione temporis pacti appo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

siti, vt fuit resolutum *in Romana domus de Mategatiis 29. Nouembris.* 1591. coram Orano. Nisi tamen pactum hoc esset conceptum negatiuè, & limitatum in damnum venditoris, nempe vt non possit redimere, nisi elapso tanto temporis satione, tunc enim pro tempore pro quo redimi nequit pactum, nihil minuit de vero valore, Tiraq. *in d. præs. num. 26.* & fuit resolutum *in d. Romana simulationis contractus 14 Februarij 1631.* coram R.P. D. Dunozetto.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij hæres, filius vel extraneus vsuras extortas per defunctum restituere compellitur.*
2 *Vsurarij hæredes compellendi sunt restituere, vsuras per vsurarium extortas.*
3 *Ra transit ad successorum cum suo onere*

CAP. Tua nos IX.

1 VSuratiorum hæredes, filij, vel extranei iisdem pœnis sunt cogendi ad restituendas vsuras, quibus cogerentur defuncti vsurarij, si viuerent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 147. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 685. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 11.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Couar. *lib.* 3. *vari. cap.* 3. *num.* 7. Anton. Gom. *var. tom.* 2. *c.* 10. *n.* 4. *colum.* 2. *in princip.* Neguzant. *de pignorib. part.* 2. *memb.* 4. *num.* 155. Salon. 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 3. *controu.* 8. vbi Bann. *dub.* 4. Chald. Pereira *in comment. ad l. vn. C. ex delictis defunct. part.* 4. *num.* 4. Ioan. de Salas *d. contract. tit. de vsuris dub.* 42. *num.* 2. Bonacin. *eod. tract. disp.* 3. *quæst.*
3 3. *puncto* 9. *num.* 14. Res enim transit ad successorem cum suo onere, vt habetur hîc in positione casus, de quo Tiraq. *de retract. lig.* § 1. *glos.* 9. *n.* 102. Menoch. *cons.* 2. *n.* 32. *& cons.* 63. *num.* 11. *& cons.* 80. *n.* 79. Cabed. *Lusit. decis.* 52. *n.* 1. *part.* 2. D. Barbos. *in l. post dotem. num.* 5. *ff. soluto matrim.* Chald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 30. *& n.* 33. *& de emp & vend. cap.* 10. *num.* 10. *& cap.* 27. *num.* 79. Ioan. Martinus à Costa *in addit. ad tractat. libellorum annot.* 6.

4 *Succedunt.*] Secus si abstinuerit ab hæreditate paterna: nolentes se negotiis hæreditatis implicari, vt per Duen. *reg.* 277. *ver sin.*

5 *Cogeretur.*] Etiam de iure ciuili, vt per Duen. *reg.* 13. *limit.* 11.

6 In glos. *Cogendi.* ibi *quia omnia bona defuncti erant illi obligata.* De hoc vide quæ dixi *ad cap. cum tu, sup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius mentalis, ideſt, mutuans ea mente vt vltra sortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud restituendum si ex hoc aliquid consecutus est.*
2 *Vsurarius mentalis an, & quando teneatur restituere, ostenditur.*
3 *Vsurarium in foro conscientiæ facit quem sola intentio, & spes.*
4 *Vsurarius mentalis cur teneatur ad restitutionem non ita simoniacus mentalis, ostenditur.*
5 *Emens rem viliori pretio ob anticipatam solutionem vel vendens cariori ob dilatam, an committat vsuram, ostenditur.*
6 *Vsurarium facit quem mentalis intentio, & spes lucri, quando est principalis, & primaria.*

CAP. Consuluit. V, *Vrb. III.*

1 VSurarius mentalis, ille scilicet qui sine conuentione, sed eo animo mutuat vt aliquid plus vltra sortem accipiat, & secus non mutuaret, in conscientia tenetur restituere; idem in non dante parabolam iuramenti nisi aliquid inde recipiat; & idem in vendente rem pluſquam valet, quia differt solutionem. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Butr. Anchar. Panor. Laurēt. de Rodulphis, Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 147. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 686. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Augusti. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 12.

2 Hîc sedet materia vsurarij mentalis, de quo an, & quando teneantur restituere, vide Caiet. *in summ. verbo vsura mentalis*, Sylvest. *eod. verb.* 6. *quæst.* 4. Armil. *eod. verbo num.* 35. Sot. *de iust. lib.* 6. *quæst.* 1. *art.* 4. Couar. *in reg. peccatum, part.* 2. *in initio à num.* 4. Cabalin. *de vsuris num.* 7. *&* 8. Ludou. Carbo *in restit. quæst.* 57. *concl.* 11. Ludou. Lopez *in instruct. conscien. tom.* 1. *c.* 205. Aragon. 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 1. vbi Ban. *art.* 3. & Salon. *controu.* 10. Gemin. *de vsuris commento* 4. §. 2. *num.* 49. *cum seqq.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *cap.* 1. §. 3. *vers. quarto decimo*, Ceual. *communium contra commun. quæst.* 483. Perez *l. fin glos. pag.* 65. *tit.* 21. *lib.* 7. *Ordin.* Gutier. *canonic. lib.* 3. *cap.* 39. Petr. Nauarr. *de restit. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 172. *cum seqq.* Solis *de censibus lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 13. Gasp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 23. Soar. *de relig. tom.* 1 *tract.* 2. *l.* 4. *de simonia cap.* 59. *num.* 45. *cum seqq.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 3. *quæst.* 34. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *sub tit. de vsura cap.* 16. *de vsurario mentali* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 8. *c.* 1. *num.* 47. *cum seqq.* quorum est recepta, & communis opinio text. *in præsenti* vsurarium mentalem teneri ad restitutionem quando mutuatarius coactè det vltra sortem ratione mutui, secus verò quando liberè, & sponte, & gratiosè dat licèt mutuans iniquam habeat intentionem, & prauum animum, nempe accipiendi ratione, & vi mutui; & ideo cessante vsura mentali posse capere à sponte dante, tenent Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 29. *num.* 9. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 141. *n.* 16. Nam sola intentio,
3 & spes facit quem vsurarium in foro conscientiæ vt per Menoch. *de arbitr. casu* 360. *n.* 83. Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 28. *sub n.* 8. Farin. *in prax. crimin. part.* 95. *q.* 142. *n.* 108.

4 Plures à Doctoribus assignantur differentiæ rationes inter vsuram, & simoniam, cur scilicet vsurarius mentalis teneatur ad restitutionem, vt probat text. *in præsenti*, non autem simoniacus mentalis, vt habetur *in cap. fin. sup. de simonia*, quas adducunt Nauar. *in man. cap.* 23. *num.* 101. *vers. tum quia*, Flamin. *de confident. quæst.* 26. *n.* 40. Vgolin. *de simon. tab.* 2. *de simonia mentali cap.* 2. Veg. *in summ. part.* 2 *cap.* 101. *casu.* 7. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 46. Fr. Emman. *in summ. tom.* 2. *cap.* 66. Valent. *tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 16. *puncto* 6. Lorencana *in compendio casuum conscientiæ, tit. de simonia cap.* 114. & alij, ex quorum dictis verior videtur ratio illa, nempe quod id, quod datur vsurario, non datur sponte, sed inuoluntariè; quod autem datur simoniaco, datur voluntariè per viam contractus voluntarij emptionis & venditionis, seu commutationis, &c. Nec etiam displicet ratio, quod in vsura afficitur iniuria ille à quo ea exigitur, & ideo illi restituenda est; sed in simonia non fit iniuria illi, qui libenter dedit pecuniam,

cuniam; sed iniuria facta est rebus sacris, & spiritualibus, & ideo nulla restitutio est illi facienda de iure diuino, &c.

5 *Et an negotiator*, &c.] Vide Doctores, quos citaui *ad c. in ciuitate sup. hoc tit.* quibus adde Cened. *ad Decretal. collect. 47. num. 3.* qui in hæc verba eleganter prorupit. Ego tamen aduertendum censeo in hac materia, quæ valde difficilis est, pro eius summa intelligentia, & ornatu in foro exteriori minimè iudicari debere contractum vsuratium illum, in quo & vera pretij anticipatio, & eiusdem pretij diminutio, aut iniustitia interuenerit, si de alio tertio requisito non constiterit, scilicet secundum propter primam interueniisse, ideſt, iniustitiam, & diminutionem pretij propter ipsius anticipationem contigisse: illud quippe, quod dici solet ementem rem viliori pretio ob anticipatam solutionem, vel vendentem cariori ob dilatam committere vsuram, intelligendum est dummodo de ea intentione iudici constet. Nec enim ad conuincendum vsuram in foro exteriori sufficit, & pretium anticipari, & iniustitiam casualiter adesse. Cùm bene stet emptorem pecuniam anticipantem, non ideo exiguum, & iniustum pro re empta pretium obtulisse, quia illud anticipabat, sed quia mercem (ita pecunia præsenti sicut ad terminum emendo) pluris non æstimabat, licet minus iustè æstimet, & sic venditorem in pretio decipiat, sed necesse est in exteriori foro de hac praua intentione constare ementem, ideò vilius iusto pretio emisse, quia illud statim anticipabat, mercem expectaturus, vel etiam vendentem ideò cariùs iusto pretio vendidisse, quia eius solutionem expectabat mercem illicò traditurus; & sic quod in primo casu diminuatur de pretio propter eius anticipationem, in secundo verò augeatur propter dilationem datam ad soluendum, & quod vtroque casu tam diminutio, quàm excessus iusti pretij propter temporis dilationem, quæ hos contractus vsurarios reddit, contingat; licet in interiori foro, quomodocunque id contigerit, obliget decipientem ad obligationem restituendi; prout apertè probat textus *in præsenti*, vbi sic distinguit *glos. fin.* ita concilians hunc textum cum *cap. in ciuitate, suprà hoc titulo.* Hæc Cened. *d. loco*, & in terminis ita Gutierez *canon lib 1. cap. 39. n. 11. cum seqq.* vbi *n. 11.* affirmat sæpissimè in foro Ecclesiastico se ita obtinuisse.

6 In glos. *Sperantes.* ibi, *spe lucri principaliter posita.* Notatur ad hoc, quòd non peccat, qui principaliter mutuat pecuniam, vt iuuet consanguineum, amicum, & proximum, quamuis minus principaliter & secundariò ab eis ex hoc aliquid speret, vt per Nauar. *in man. cap. 17. num. 209. & cons. 51. sub tit. de simon.* & alios quos refert Flamin. *de consid. quæst. 1. num. 42.* Vnde notatur etiam ad hoc, quòd mentalis intentio & spes lucri facit quem vsurarium quando est principalis, & primaria, de quo an verum sit, vide Caiet. 2. 2. *q. 78. art. 1 ad 4.* Sot. *lib 6 de iustit. q. 1. art. 2.* Medina *de vsura q. 1.* Azor. *d. c. 16. de vsurario mentali, quæst. 3.* Nau. *in comment. de vsuris n. 19 & in tract. definib human. act n. 39.* Farin. *cons. 75. n. 84.*

In glos. *Malè agere.* Hæc glos. tota est in conciliando text. *in præsenti*, cum cap. *in ciuitate, hoc tit.* vt scilicet *d. cap. in ciuitate*, procedat in foro exteriori, in quo minimè iudicari debet contractus vsurarius ille, in quo est vera pretij anticipatio, & eiusdem pretij diminutio interuenerit, nisi constet iniustitiam & diminutionem pretij propter ipsius anticipationem, aut temporis dilationem contigisse absque alio respectu; at vero tex. *in præsenti* procedit in foro interiori, in quo quomodocunque id contigerit, semper obligat decipientem ad restitutionem, sequuntur hanc distinctionem *in hoc tex.* Hostien. & Andr. *in fine*, Butr. *num. 2. & 6.* Anan. *col fin.* & Panorm. *num. 6. & in d. cap. in ciuitate* idem Hostien. & Anan. *num. 5.* Ioan. Andr. *col. fin.* Panorm. *num. 5.* Beto *num. 2. 3. & 8.* Card. *num. 4. in 3. oppos.* Laurent de Rodulph. *in tract. de vsuris part. 2. in princ. num. 9.* Soc. *iun. cons. 83. num. 9. 19. & 20. in fin. volum. 2.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 39. ex n. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius manifestus appellans ad subterfugiendam restitutionem audiendus non est, & n. 2.*
3 *Appellatio non datur in notoriis.*

CAP. Quàm pernicioſum. XI.

VSurarius manifestus quando conuenitur de vsuris, si appellat ad subterfugiendam solutionem, non admittitur appellatio, maximè si vsuris publicè renuntiauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Archid. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 148.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 686.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Augusti. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 1.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumit Peter. *ad rub. tit. 2. glos. 1. pag. 26. col. 1. vers. præterea, lib. 6. Ordin.* Nam in notoriis non datur appellatio tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus non obstante appellatione potest iudex ad executionem suæ sententiæ deuenire, vt probat *cap. cum sit Romana 5. & præterea, sup. de appellat.* per quod ita resoluunt Ballom. *2. commun. opinion. lib. 7. tit. 14. n. 10. pag. 321.* Ant. Gom. *tom 3. var. c. 1. num. 47.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 117.* Sigismond. Scaccia *de appellat. q. 17. limit. 4. a num. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi per subtractionem communionis Christianorum & per Principes seculares cogendi sunt ad vsuras restituendas*
2 *Iudæis vsuras exercere non licet.*
3 *Vsuræ ita sunt prohibitæ Iudæis, sicut Christianis.*
4 *Iudex secularis in causis vsurarum an iudex esse possit, remissiuè*
5 *Commercium cum Iudæis nobis est licitum.*
6 *Iudæus potest puniri per indirectum pœnis ecclesiast. si fœnus exerceat.*

CAP. Post miſerabilem. XII.

PRincipes seculares cogere debent Iudæos vsuras Christianis remittere, & Christi fideles abstinere tenentur sub pœna excommunicationis à commercijs, & omnimoda communione cum Iudæis, donec præfatas vsuras remittant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Archar. Butr. Panorm. Cened. *collect. 38.* Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 148.* Alagona *in compend. iuris Canon p. 686.* remissiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Augusti. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 2.*

Iudæos ad remittendas, &c.] Notatur ad hoc, quòd Iudæis vsuras exercere non licet, vt per Gregor. Lop. *l. 22. verbo à alguno Iudio, tit. 12. part. 5.* Tiraq. *de iure primog. q. 66. n. 5.* Bonac. *commun. crimin. verbo Iudæi prohibentur.*

petatur. Azeued. *l.1.num.185.tit.21.lib. 4. nouæ recop.* D. Barbos. *in l. Titia, num.53. ff. soluto matrim.* plures per
3 Cened. *ad Decretal. collect.30.num.1.* Nam vsuræ ita sunt prohibitæ Hebræis, sicut Christianis, Anton. Ricciul *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existit. lib.2.cap.19. num.2.* Latè, & eleganter Rot. *in Romana vsurarium 14. Iunij 1629.* coram R.P. D. Merlino, vbi disertissimis verbis probat toto cœlo hallucinari Hebræos dum putant impiam eorum vsurarum exactionem à Christianis posse tueri ex *Deuteron. cap. 23.* ibi *non fœneraberis fratri tuo, sed alieno,* & sic ex lege Moysis Deum sibi ipsis indulsisse fœnoti exteris. Nam pro obiecti resolutione præmonendi sunt vsuram ex iure diuino, ex iure canonico, & iure etiam naturali prohibitam esse, vt ostendimus ad *cap.2. sub hoc tit.* Si autem principiis naturæ aduersatur vsura, est prohibita, quia mala in se, & intrinsecè, non mala quia prohibita, ergo non rectè fit distinctio inter fratres & alienigenas cùm ius naturæ sit commune cunctis hominibus, immo S. Thom. *q.12. de malo art.vlt.* & *2.2.quæst.78.art.1.* docet cunctos mortales esse inuicem fratres & proximos, ex parabola *Luc.c.10.* Nec illa aduersatiua, *sed alieno,* fuit dispensatio, seu relaxatio, lex enim naturalis est indispensabilis, & nihil iuri naturæ aduersum licuit vnquam Iudæis, nec tanquam licita in eo loco permissa fuit vsura Hebræis; sed solùm tanquam impunita ad maiora mala euitanda, quemadmodum & libellum repudij permisit Moyses ad interfectionem vxorum euitandam, & si hæc vsurarum permissio comparatiua fuit ex quadam dissimulatione, ne scilicet quod turpius erat fratres suos Deum colentes vsuris exhaurirent Hebræis ad quòd fœnus proni admodum, & procliues erant, ita explicat Guilel. Paris. Episcop. *de legib. circa princip.* Alexand. de Ales *3.part.quæst.59.memb.4.art.1.* D. Thom. *2.2. quæst. 78.art.1.* & *ibi* Caiet. Turrec. Sot. & alij relati per Couar. *lib.3 var.c.1.n.7.* Bermon. *de publ. concub. §. de finali specie num.6.* & *7.* vtiturque congruo exemplo Lothi, Bensfeld. *in cap. quia in omnibus quæst.2. per tot. de vsuris,* Alex. de Neuo *cons.101.num.1.* & *2.* & *cons. 102 num.3.* Ludou. Peguer. *decis.30.n.10.* Lup. *de vsuris §.4.num.69.* & *70.* Lessi *de iustit. lib.2.cap.20. de mutuo & vsuris, dub. 4.n.30.* Molin. *de iustit. tract.3. de contract. disp.304. num. 15. cum. seq.* Hieron de Luc. *de camb. §. restat videre. n.19.* Fr. Sixtus *de fœnore Hebræorum lib.2. cap.3.4.* & *5. d.c.3.* attestatur Romæ á Philipp. Archinto Vicario Papæ, & postea Archiepiscopo Mediolan. præuio responso peritissimorum Rabbinorum declaratum fuisse per sententiam nullo modo citra peccatum etiam attenta lege Moysis licere Hebræis neque in suos neque in alienos exercere vsuras, Rabbinique illi retulerunt verba *Deuteron. d.c.23.* non suffragari. Et idem etiam per laudum Ferrariæ pronuntiauit ab ipsis Hebræis arbiter deputatus Paulus Contugus, eximius, & magni nominis Iureconsultus, assentientibus Doctoribus Lombardię Rabbinis. Vel, saltem dicendum est Moysem per illa verba, *sed alieno,* non concessisse mutationem veram vsurariam, sed similitudinariam, cùm enim Gentiles detinerent terram promissionis iniustè, quia Hebræorum erat: nec hi bello eam vendicare valerent, poterant sub palliato nomine vsuræ aliqua ex parte ab hostibus recuperare, quod eorum erat, & illud non erat alienum rapere, sed quod suum erat redimere, neque erat accipere lucrum ex mutuo, sed occasione alibnde vendicare debitum, in quo propriè vsura non cadit, sed tantum similitudinariè *c.1. hoc tit. de vsur.* & *ibi glos. vlt.* & ita illum locum *Deuteron. cap.23.* temperant, & exponunt Anan. *in d.cap.1. num.6.* Ludou. Peguera *d.decis.30. num.10.* Molin. *d. disp. 304 num.16.* Petigian. *in 4. sentent. dist.35. quæst.2. art.3. vers. potest & aliter.* Hieron. de Luc. & Couar. *citatis locis,* Alex. de Neuo *cons.100.n.1.* & *cons.101.* & *102.n.3* Clar. *§. vsura num.7. vers. hoc tamen,* Lup. *de vsuris §.4. num.71.*

per principes, & potestates, &c.] Ergo secularis in causis vsurarum iudex esse potest, de quo an & quando verum sit, vide Couar. *lib.3. var.cap.3. num.1.* & *de sponsalib. part.2.cap.7.§.12. ex num.4.* Caball. *in milleloq.305.* Auil. *ad cap.50. Prætor in verbo vsuras num.1.* Perez. *l.4. in glos. exception. de vsura tit.8. lib.5. Ordin.* & *in rub. tit.2. pag.27. vers. est etiam puniendus, lib.8.* & *l.5. col.1. vers. dubitatis etiam solet. tit.19. eod. lib.8. Ordin.* Barthol. Humada *l.58. glos.2. ex num.1. tit.6. part.1.* Matiens. *l.9. in glos.2. tit.18. lib.5. nouæ recop. decis. Pedem,* 137. & plures Doctores citati per Cened. *d. collect.30. num.2.* quibus adde Beller *disquisit. cleric. tit. de fauore cleric. reali §.4 n.130.* Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib.3. cap.12. num.51.* Soarez. de Pace *in pract. tom.2. prælud.2. num.26.* Salzed. ad Bernard. *cap.88. tit.C.* Pradil. *in summa legum pœnalium. part.1. cap.30.* Marta *de iurisdict. part.2. cap.7.* Gaspar. Roder. *de annuis redditib. cap.3. quæst.4. à num. 122.* Bobad. *in sua politica, lib.2. cap.17. num.40.* Molin. *de iustitia, tract.2. disp.333. à princip.* D. Barbos. *in l. Titia, num.46. ff. soluto matrim.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.23. à n.93.* Stephan. Gratian. *disceptation. forens. cap.14. n.23.* Camill. Borrel. *in summ. omnium decis. tit.43. de foro comp. à n.135.* & *de compromissis, 3. glos.1. à n.100* latè Esse *decis.148.*

Tam in mercimoniis, &c] Ergo cum in hoc tex. pro- 5
pter delictum Hebræis in pœnam interdicatur commercium Christianorum, absque difficultate supponit commercium cum eis esse nobis licitum, ex reg. quod priuatio præsupponit habitum, *l. decem ff. de verb. obligat.* atque ita resoluunt. Marquat. *in tract. de Iudæis, p.1.c.5.* Corset *in sing. Societatis l.1.* Cornaz. *Lucensi decis.127. n.4.* Anton. Hering. *de fideiuss. c.8. n.116. cum seqq.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.8. c.12. q.4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2. c.31. n.23.* latè Anton. Ricciul. *d. lib.2. cap.42.* vbi multipliciter ampliat.

Per excommunicationis sententiam, &c.] Ergo Iudæus 6
potest puniri per indirectum pœnis Ecclesiastici si fœnus exerceat, vt per Menoch. *de arbitr. casu 449. num.17.*

In glos. *Principes* ibi, *quorum legibus in temporalibus.* 7
subiiciuntur Iudæi. Notatur ad hoc, quòd Iudæi ligantur statutis locorum, quæ habitant, vt per Roland. *consil.25. num.25 lib.2.* Tiraq. *de iure primog. quæst.66. num.19.* Bec. *cons.84. num.7.* quia sunt de populo ciuitatis, quamuis non sint de populo Ecclesiæ, Socin. *consil.70. num.3. lib.1.* Bec. *d. consil.84. num.6.* Ant. Ricciul. *d. lib.2. cap.14. n.4.* quod quidem extendunt, vt procedat non solum in lege scripta, sed etiam in consuetudine. Tiraquel. *d. quæst.66. n.1* & *2.* Roch. de Curt. *in cap. fin. de consuetud. à n.752.* Anton. Piagg. *in eod. tract. quæst. 8. num. 106.* Molfes. *ad consuetud. Neapol. part.2. quæst. 32.* Rota *in Roman. alimentorum 2. Ianuarij 1621. coram. Illust. Manzanedo.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex. ex officio suo vsurarium ad restituendas vsuras compellere potest, non obstante iuramento de non repetendis vsuris per debitorem præstito.*
2 *Declaratur tex. in præsenti.*
3 *Iudex secularis an possit esse competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vsuras, remissiue*

Cap. Tuas dudum. XIII.

1 IVdex ex officio suo vsurarium ad restituendas vsuras vel eas non exigendas per censuras ecclesiasticas appellatione remota compellere potest, non obstante iuramento, quod exigunt vsurarij ab iis, à quibus vsuras petunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 148. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 686. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit.* 10. *cap.* 3.

2 *Ab earum exactione desistere.*] Ergo ex iuramento de soluendis vsuris videtur ad illas petendas ipsis creditoribus actionem competere, iuuat tex. *in cap. debitores, vers. cogendi sunt, &c. sup. de iureiurando*, dum significare videtur hanc coactionem esse faciendam ad instantiam creditorum, ac per consequens ipsis actionem competere, quod quidem intelligendum est quando vsuræ non petuntur ex contractu euidenter vsurario, sed sub forma contractus apparenter liciti, v.g. emptionis, & venditionis, vel similis cum teneamur in dubio eam facere interpretationem, vt dolus non præsumatur. *l. merito ff. pro socio*, cùm similibus: at verò quando petuntur vsuræ concipiendo libellum sub ea forma, quòd vsuræ soluantur ex vi iuramenti, & constat euidenter de iniquitate contractus, & creditoris vsuras petentis, tunc in hoc casu dicendum est nullam actionem competere creditoribus vsurariis aduersùs debitores, qui iurans vsuras soluere. iuxta *l. licet*, §. *hæc obligatio iuncta glos. verbo part. ff. de procurat Princ. Instit. de action.* Colligunt hæc ex Bald. *in cap* 1. *n.* 6. vbi Abb. *col vlt. de iureiur.* Bellamer. *in d cap. debitores, n.* 27. Soar. *de relig. tom.* 2. *tract.* 3. *lib.* 2. *de iuram. c.* 27. *n.* 5. Cætera quæ facere possunt ad intellectum huius text. inuenies *ad d.c. debitores.*

3 *Per censuram Ecclesiasticam.* &c.] Vtrùm iudex secularis possit esse competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vsuras, & an ad absolutionem ab huiusmodi iuramento de soluendis vsuris sit necessaria partis citatio, vide Cou. *lib.* 1. *vari. cap.* 4. *n.* 5. *cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius repetens vsuras non auditur nisi prius restituat extortas.*
2 *Legis auxilium frustra inuocat, qui committit nisi legem.*
3 *Vsurarius repetens vsuras sibi debitas non auditur in prius restituerit quas ab aliis apparebit extorsisse.*
4 *Dictio*, nullatenus, *negat omnes casus, & omnem potentiam*

Cap. Quia frustra. LXV.

1 VSurarius si impetrat litteras vt sibi restituantur vsuræ, quas ab eo alius extorsit, non auditur si priùs ipse non restituat eas quas ab aliis accepit, quia qui peccat in legem, frustra inuocat legis auxilium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 149. Alagona *in compendio iuris Canon. pag* 687. remissiuè Casal. *in annot.* Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 10. *cap.* 4.

2 *Frustra legis auxilium inuocat, qui committit*, &c.] De hoc principio vide plures Doctores citatos *in bello de principiis vtriusque iuris lit. F. num.* 56. & per me *Axiom* 136. *num.* 21. Intellige, quando deliquit in eandem legem, cuius auxilium implorat, secus, si delinquat in aliam diuersam, vt per D. Barbos. *in l. viro atque vxore, n.* 20. *ff. soluto matrim.*

Nisi prius ipse restituerit vsuras.] Notatur ad hoc, quòd vsurarius repetens vsuras sibi debitas, vel agens vt fructus computentur in sortem, non auditur nisi priùs restituerit vsuras, quas ab aliis apparebit extorsisse per se, per patrem, vel defunctum: cuius sit hæres, quæ exceptio admitti debet in quocunque iudicio, tam ordinario, quàm delegato, vt per Gemin. *de vsuris commento* 4. *in præfat. num.* 14. Fulu. Pacian. *de præst. lib.* 1. *cap.* 59. *num.* 54. vbi tenet quòd est iste casus specialis in quo ratione doli fit compensatio circa diuersa, D. Barbos. *d. l. viro atque vxore, num.* 17. Farin. *fragm. criminal. part.* 1. *lit. D, verbo delicta, numer.* 119. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *numer.* 99. vbi etiam dicit quòd hoc fallit in clerico, vel procuratore repetente vsuras à se solutas nomine Ecclesiæ, auditur enim sic repetens quantumuis & ipse sit vsurarius.

Nullatenus.] Dictio hæc negat omnes casus, & omnem potentiam, vt per Menoch. *concil.* 383. *num.* 14. Modern. *de iurisdict. part.* 4. *casu* 143. *num.* 10. Conel. *practic. fing* 69. *num.* 3. Et habet vim præcisæ prohibitionis, Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 51. *n.* 18. Ergo ipse *tract. de diction. vsufreq. dict.* 226.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius tex. refertur.*
2 *Vsurarius manifestus quis dicatur remissiuè.*
3 *Vsura indiciis, & coniecturis probatur.*
4 *Vsura est difficilis probationis.*
5 *Contractus in dubio fauore animæ in materia, quæ sapit vsuram, præsumi debet fœneratitius*
6 *Doctoribus iuris Canonici, an verò Magistris in Theologia sit potius adhærendum in iudicando, quando alius continet vsuram remissiuè.*

Cap. Cùm in diœcesi. XV.

ORdinarius potest procedere cum pœnis *cap. quia in omnibus, sup. eod.* contra vsurarios manifestos aliis argumentis, si nullus accusator apparet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Petr. Binsfeld. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 149. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 687. refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit.* 10 *cap.* 5.

Vsurarij manifesti.] Qui sint dixi *ad cap. quia in omnibus, 3. n.* 2. *sup. hoc tit.*

Si tamen aliis argumentis, &c.] Notatur ad hoc, quòd vsura indiciis & coniecturis probatur, ex eo quia fœneratores tam occultè, & fraudulenter suos ineunt contractus vt de prauitate fœneris vix conuinci possint de quo vide Tiraquel. *de retractu conuent. in præfat num.* 36. & 37. Auendan. *de exequendis man. part.* 2. *cap.* 29. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 235. Perez *ad lib.* 8. *Ordin. pag.* 42. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 17. *num.* 6. Pradil. *in summa legum pœnalium p.* 1. *c.* 30. *num.* 4. Valasc. *consult.* 56. *num.* 2. Cardos. *in praxi iudicum & aduocat. verbo vsura. n.* 19. Mendes. à Castro *in praxi Lusit. lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 29. est enim vsura difficilis probationis. Auendan. *de tract. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. Mascar. *de probat conclus.* 1417. *num.* 3. *cum seqq.*

In

5 In dubio fauore animæ in materia, quæ sapit vsuram, contractus præsumi debet fœneratitius, vt per Tiraquel. *de retract. conuent. num.* 128. Menoch. *consil.* 109. *num.* 3. Mascard. *de probation. conclus.* 1398. *num.* 1. Valasc. *consil.* 154. *num.* 16. Marta *de iurisdict.* 6 *part.* 2. *cap.* 7. *num.* 23. Cardin. Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 17. *num.* 9. & 10. An verò in iudicando quando actus contineat vsuram sit potius adhærendum Doctoribus iuris Pontificij, quàm Magistris in Theologia, vide Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 11. *art.* 4. Gasp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 3. *quæst.* 4. *à num.* 64. Azor. *instit. moral part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *post princip. & p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. Modern. *d. c.* 7. *num.* 13. *& in votis nouiss. decis. voto* 14. *n.* 5. Card. Mantic. *d. tract. de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 58. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 29. *n.* 8.

7 In glos. *Manifestos.* ibi, *& ideo per famam & alia argumenta puniuntur*, &c. Vide Mascard. *de probation. concl.* 446. *num.* 14. *conclus.* 1103. *num.* 14. *& conclus.* 1223. *n.* 22.

SVMMARIVM.

1 *Maritus recipiens pignus pro dote promissa non tenetur fructus in sortem computare.*

2 *Maritus non tenetur fructus sibi pignori datos pro solutione dotis in sortem computare.*

3 *Maritus, & gener possunt inuicem pacisci, vt quid certum interim detur, donec dos soluatur.*

4 *Gener non solum potest à socero suo fructus pignoris dotalis accipere, quandiu ei dos non soluitur, sed etiam ab alio quocunque extraneo.*

5 *Maritus mercator solidus negotiari in pactum, potest deducere interesse interim, dum dos ei non soluitur, siue fuerit promissa à patre, siue ab extraneo, quia dotare non tenetur.*

6 *Abbatissa potest recipere certam pecuniæ quantitatem donec conuentui dos promissa pro nouitia profitente soluatur.*

7 *Maritus per decennium tacens non petendo interesse dotis, adhuc illud petere potest.*

8 *Matrimonio soluto non potest maritus interesse dotis non solutæ petere.*

9 *Mulier non potest in contractu matrimonij conuenire vt eo soluto morte viri, donec dos sibi soluatur, quid certum detur loco interesse.*

10 *Maritus, qui non sustinet onera matrimonij, non potest vsuras dotis consequi*

11 *Maritus non potest vsuras dotis consequi data ab eo dilatione ad illius solutionem.*

12 *Pactum excedens interesse certum à lege, aut statuto vel consuetudine taxatum, est nullum.*

Cap. Salubriter. XVI.

1 SOcer quando dat genero in pignus possessionem pro dote numerata obligata, gener non tenetur computare fructus pignoris in sortem principalem cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad supportanda onera matrimonij. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchar. Butr. Vignate, Panorm. Cened. *collect* 44. Petr. Binsfeldius, Vinian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. par.* 105. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 687. *& vol.* 4. *repetit in iure canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Crot. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 7. *c.* 1.

Hanc eandem conclus. ex hoc tex. desumunt, & de illius intellectu agunt Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 3. *cum seqq.* Palat. *in repet. c. per vestras, de donation. inter virum not. ab.* 6. §. 8. Medin. *de contract. q. de vsuris*, §. *ad cap. salubriter*, Barthol. de Medina *in summ.* §. 21. Plot. *de in litem iurando* §. 11. *ex num.* 14. Hieron. Leo Valent. *decis.* 62. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 68. *num.* 10. *cum seqq* Sot. *de instit. lib.* 6 *quæst.* 1. *sub finem art.* 2. Neguzan, *de pignorib. part.* 4. *num.* 6. *vers. tamen, & part.* 5. *memb.* 5. *num.* 17. *cum seqq.* Anton. Gomez *vari. tom.* 2. *c.* 11. *num.* 42. *ad fin. & l.* 50. *Tauri num.* 30. *col.* 1. *&* 2. Capyc. *decis.* 65. *à num.* 4. *& decis.* 183. *num.* 2. Gasp. Caballin. *in milleloquio iuris, part.* 1. *milleloq.* 426. *&* 432. *&* 434. Alphonsi à Neapoli *in tract. de vsuris quæst.* 22. Nauar. *in repet c.* 1. 14. *quæst.* 3. *n.* 21. *cum seqq.* Thesaur. *Pedem decis.* 41. *&* 45. Petr. à Nauarra *lib.* 3. *de rect. c.* 2. *à num.* 352. *tom.* 2. Mich. Palat. *de contract. lib.* 4 *c.* 5. *vers. de pignoribus autem dotalibus*, Medin. *in codice de acquisitis per vsuram quæst.* 2. *vers. ad c. salubriter.* Mozz. *de contract. lib. de pignore.* §. *de naturalibus pignoris hypothecæ, num.* 9. Laram *in l. si quis à liberis* §. *si quis ex his num.* 56. *cum seqq ff. de liberis agnosc.* Mexi. *in tract. tassa panis concluf.* 2. *num.* 77. *cum seqq.* Gemin. *de vsuris commento* 1. § 4. *num.* 74. *cum seqq.* Spin. *in speculo testam. in glos.* 14. *rub. à num.* 44. Salon. *in* 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 2. *controu.* 14. Perez *in rub. tit.* 2. *glos.* 1. *vers. ex eadem ratione infertur, pag.* 20. *lib.* 8. *Ordin.* Azeued. *l.* 1. *num.* 49. *tit.* 6. *lib* 8. *nouæ recopil.* Menoch. *de arbitr. casu* 194. *num.* 56. *& consil.* 7. *num.* 11. *cum seqq & conf.* 110. *num.* 57. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 42. *&* 43. *& quæst.* 45. *à num.* 31. nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 98. *num.* 20. Felician. Solis *de censib. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 20. *cum seqq.* Petr. de Ledesm. *in summ. p.* 2. *tract.* 8. *de iustit. commut. cap.* 33. *concl.* 13. *dub.* 1. Ludou. Beia *responsorum casuum Conscientiæ, p.* 1. *casu* 56. *à princ.* Valasc. *conf.* 8. Ceuall. *communium contra communes, quæst.* 394. *è princip.* Gasp. Roderic. *de annuis redditibus, lib.* 3 *quæst.* 7. *n.* 49. *cum seqq.* Peregr. *conf.* 100. *ex num.* 5. *ib.* 1. *& conf.* 9. *&* 88. *lib.* 2. *& conf.* 74. *&* 98. *lib.* 3. D. Barbos. *in l. de diuisione num.* 1. *cum seqq. & in l. post dotem. num.* 64. *ff. soluto matri.* Trintacinq. *variarum tit. de pignorib. & hypothecis resolut.* 2. *ex num.* 13. *& ex tit. de iure dotium resolut.* 6. Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuentio. lib.* 11. *tit.* 10. *num.* 39. *cum seqq.* Nicol. Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 5. *num.* 13. Castil. *lib.* 3. *quoditianarum. cap.* 23. *num.* 8. Curiam Philipp. *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. *num.* 8. Franc. Molin. *de ritu nuptiarum lib.* 3. *q.* 39. Molina *de iustitia tract.* 2. *disp.* 321. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib.* 25. *n.* 222. *cum seqq.* Chald Pereira *quæstionum forensium consil.* 14. *num.* 15. Rebel. *de obligationib. iustitiæ part.* 2. *lib.* 8. *q.* 12. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 7. *c.* 9. Bonacinam *de contract. disp.* 3. *q.* 3. *punct.* 8. *à princ.* Scacc. *de camb.* §. 1. *q.* 7. *part.* 2. *ampl.* 8. *num.* 164. Giurba *decis.* 74. *num.* 1. Fontanel. *de pactis nuptial. claus.* 6. *glos.* 2. *num.* 2. *p.* 6. latissimè Hermonsilla *l.* 10. *glos.* 42. *tit.* 1. *part.* 5. *num.* 149. *cum seqq fol.* 127. *cum seqq.* & plenissimè Rot. *in Tyburtina dotis* 9. *Iunij* 1623. coram R. P. D. Nauarro, & eleganter *in Romana fructuum dotis* 21. *Maij* 1625. coram R. D. Coccino Decano.

Amplia primò principalem huius textus conclusionem procedere etiam illo casu, quo maritus, & gener pacisc untur inuicem, vt quid certum interim detur donec dos soluatur pro oneribus matrimonij sustinendis; nam si conceditur marito pacisci, vt ei liceat rei pigneratæ fructus lucrari, donec soluatur dos, vt hic textus habet, idem identitate rationis licebit in hoc casu, cùm nulla exacta differentiæ ratio inter vtrumque dari possit, quinimmo eadem pro supportandis matrimonij oneribus, quæ sic in vno, ac in alio casu militat; quàm ampliationem sequuntur Anania, & Abb. *hic. num.* 3. Alex. *conf.* 32. *colum.* 2. *lib.* 6. Corn. 3

cons. vlt. colum. 4 lib. 2. Bald. Nouell. *tract. de dote, part. 7. special. 3. post princip* Campeg. *eodem tract. part. 2. q. 6. colum. 2.* Ruin. *cons. 124. num. 14. lib. 1.* Gemin. *de vsuris comment. 1. §. 4. num. 75.* Roman. *cons. 517. num. 4.* Anch. Regien. *quæst. 33. num. 4. & 5.* Couar. *lib. 3. variarum, cap. 1. num. 3. vers. 4.* Sylueſt. *in ſumma verbo vſura 3. §. 5.* Nauar. *in man. cap. 17. num. 213. vers. ſecundum poſſe maritum*, Sylua. *conſil. 10. num 46* Caball. *de commer. & vſur. quæſt. 74. num. 523.* Neguzant. *de pignorib part. 5. membr. 5. num. 16.* Viuius *opin. 1048.* Ioſeph. Ludouic. *Lucan. deciſ. 21. num. 37.* Villag. *tract. de vſur. quæſt. 12. concl. 9.* Capyc. *deciſ. 65.* Caual. *deciſ. 35. n. 21. part. 1.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. cap. 106. num. 3.* Ranch. *part. 5. concl. 377.* Mex. *in tract. taſſæ panis, concluſ. 2. num. 26.* Surd. *de alimentis tit. 1. quæſt. 42. num. 23. cum ſeqq.* Felic. Solis *de cenſib. lib. 2. cap. 1. num. 19.* Ceual. *dicta quæſt 194.* Ludouic. Beia *d. caſu 56.* Gaſpar. Roder. *d. quæſt. 7. à num 43. cum ſeqq.* & præcipuè *num. 60.* Chald. Pereira *de empt cap. 23. num. 24.* Petr. de Ledeſma *d. conc. 13. dub. 1. diſt. 3.* Rebell. *d. quæſt. 12. num. 7.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 48. art. 7. vers. pro huius*, Bonacin. *d. puncto 9. n. 3. vers. ſecundò*, Azor. *d. c. 9. vers. cæterum.* Quamuis pactionem hanc illicitam, & vſurariam fore crediderint minus benè Ioan. Andr. Butr. Zabarel. Ioan. de Lign. & Ambroſ. de Vignate *in præſenti*, Cotta *in memorabilibus verbo dos ſoluto matrimonio*, Alex. *conſ. 27. lib. 4. & conſil. 74. & conſ. 141. num. 6. lib 5.* S. Antoninus *in ſumma part. 2. tit. 1. §. 7. n. 27.* Laurent de Rodulph. *in tract. de vſuris part. 2. q. 55.* & alij relati per Caualc. *d. deciſ. 25. n. 421.*

Vnde ſi frater promittat viro ſuæ ſororis ſoluere certam dotem intra certum tempus pacto adiecto quòd ſi in ſolutione defecerit in terminis expreſſis teneretur ſoluere fructus iuxta formam ſtatutorum, non eſt dubium teneri ad fructus conſtante matrimonio decurſos ex prædicto pacto per tex. *in præſenti* qui licèt loquatur quando datur pignus, nihilominus eadem eſt ratio quando in pecunia dos promittitur, vtrobique enim conſideratur inſtum intereſſe propter onera matrimonij, Abb. *in præſenti num. 3.* & Ambroſ. de Vignate *num. 13. vers. ſecundo. caſu* Dec. *in cap. cum venerabilis num 63. & ſeq de except.* Bald. Nouell. *de dote part. 7. priuil. 3. ex num. 4. vſque ad fin.* Nauar. *in man. c. 17. ſub num. 13. vers. ex qua*, Couar. *var. lib 3. cap 1. num. 3. vers. contrarium tamen*, Contad. *de contract. tract. 2. quæſt. 35. concl. 5. fol. 158. & concl. 7. fol 179.* Lup. *in cap. per veſtras §. 8. incip. octauò infertur num. 2. de donat. inter vir. & vxor.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 5. num. 6.* Surd. *de alim. tit. 1. quæſt. 42 num. 147.* Azor. *d. cap. 9. col. 2. poſt med.* & fuit dictum *in cauſa Romana dotis 5. Iulij 1599.* coram Iuſto, quæ eſt *deciſ 129.* poſt primum vol. conſil. Farin. & *in Romana fructuum dotis 21. Maij 1624.* coram R. D. meo Coccino,

4 Secundò amplia generum non ſolùm poſſe à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere quandiu ei dos non ſoluitur, ſed etiam ab alio quocunque extraneo, vt per Nauar. *in cap. ſi fœneraberis 14. quæſt. 3. n. 65. & 66.* Valaſc. *conſult 8. num. 2.* Surd. *conſ. 269. num 10.* Gaſpar. Roderic. *d quæſt. 7 num 52.* Molina *d. diſputatione 221. vers. hinc. 1.* Valer Reginald. *d. lib. 25 n. 223.*

5 *vers. ſequitur ſecundò*, Rebell. *d. diſput. 12. num. 4.* Immo & poteſt maritus mercator ſolitus negotiari in pactum huiuſmodi intereſſe deducere, ſiue dos fuerit à patre promiſſa, ſiue ab extraneo, qui dotare non tenetur, ita Couar. *d cap. 1. num. 3. vers. hinc primo appareret*, Ioſeph. Ludouic. *d. deciſ. 21. num. 42.* Surd. *d q. 45. num 30.* quos refert, & ſequitur Franc. Molin. *d q. 39. num 13.* vbi *num. 12* extendit ſiue gener, qui in pactum deducit hoc intereſſe, ſit mercator ſolitus negotiari aut non ſit, nihil enim refert, cum matrimonij onera ſic ſuſtineat is, qui non eſt mercator, ſicut qui ſolidus eſt mercari.

Tertiò amplia in matrimonio ſpirituali, quòd contrahitur à Moniali per profeſſionem religionis Abbatiſſa enim poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem, donec Conuentui dos promiſſa pro nouitij profitenti ſoluatur, vt per Fr. Emman. *quæſt. regularium tom. 2. quæſt. 48. art. 7. & tom. 3. ſumm. cap. 144. num. 8.* vbi intelligit dummodo dicta quantitas non excedat in aliquo damnum quòd ex dilata ſolutione monaſterio de facto contingit, puta quia ex dote conſtituendus, vel redimendus erat cenſus, ſed tantùm ſoluatur quod victui Monialis pro quolibet anno ſufficiens iudicabitur, idque habere locum aſſerit in omnibus monaſteriis, etiam vbi dotes ſtatim conſtituuntur, dos enim datur ad alimoniam Monialis, quæ ratio etiam militat in omnibus monaſteriis etiam opulentis, & ſe corrigit de hoc vltimo quod reſoluerat *d. art. 7.* Et quod huius text. deciſio extendatur ad dotes Monialium tenent Ludou. Miranda *de ſacris Monialib. q. 8. art. 10. concl. 1.* Hieron. Roder. *in compendio q. Regul. reſol. 98. n. 20.*

Quartò amplia quamuis maritus per decennium tacuerit intereſſe dotis non petendo, adhuc enim illud petere poſſe cùm non cenſeatur remiſiſſe reſoluunt Ozaſc. *deciſ. 132.* Maſcard. *de probat. concl. 1171. num. 98.* Surd. *conſ. 290 n. 12.* Menoch. *de præſum. lib. 2. præſ. 25. n. 2 & 3.* Valaſc. *conſult. 8. n. 9.* D. Barboſ. *in l. quæ dotis num. 46. ff. ſoluto matrimonio*, Gaſpar. Rod. *d. quæſt. 7. num. 65.* vbi *num. 66* dicit procedere, quamuis dum vixerit, non petierit ſibi ſolui, & *num. 69.* extendit quamuis maritus receperit dotem ipſam nulla adhibita poteſtatione de petendis vſuris, ſi vſuræ debeantur inre actionis, quia promiſſæ fuerunt. Fontanel. *de pactis nuptial. claus. 6. gloſ. 2. part. 6. num. 18. cum ſeqq.*

Quintò amplia ſiue dos conſiſtat in pecunia, ſiue in fundo, ſiue in minoribus iocalibus, ſiue in aliis, Queſad. *diuerſ. quæſt. 26. col. 6. in fin.* Caualcan. *part. 4. deciſ. 12. n. 39.* Hermoſill. *loco citato n. 153.* vbi limita quando bona mobilia non dantur æſtimata.

Sextò amplia, etiamſi à principio contactus matrimonij quantitas non aſſignatur, ſed arbitrio tertij declaranda committatur, Auedan. *de cenſib. c. 10. num. 15.* Surd. *deciſ. 266. n. 3.* Ioſeph. Ludou. *Lucenſ. deciſ. 21. n. 49.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 143. n. 11.* Hermoſill. *loco citato n. 155.*

Limita primo ſupradictam huius text. concluſionem non procedere ſoluto matrimonio. Ratio eſt, quia titulus dotis extinctus eſt, & fructus non poſſunt ſolui ampliùs pro intereſſe matrimonij, ſed ſimpliciter pro vſura: ita *in præſenti* Innoc. *num. 1. & 2.* Hoſt. *num. 5. & 6.* & Ioan. Andr. *col. pen.* Bald. *in rub. C. de vſuris vers. quartò quæro, & in l. fin. §. propterea num. 10. & in l. pro oneribus num. 3. C. de iure dot.* Alex. *conſ. 74. num. 13. & conſ. 141. num. 2. in princ. lib 5.* Neguzant. *de pignorib. part. 5. membr. 5. num. 17.* Roland. *conſ. 55. ex num. 1. lib. 2.* Carau. *ſuper ritus magnæ Curiæ cap. 94. ex num. 1.* Mantic. *deciſ. 171. num 4.* Couar. *d cap. 1. num. 1. vers. 6.* Gaſpar. Roder. *d. quæſt. 7 num 55.* Valaſc. *conſult. 8. num. 4 vers. 4. & de partit. cap. 6. num. 32.* Sanch. *de matrimonio lib. 7. diſput. 87. num. 30.* D. Barboſ. *in l. 2. num. 40. in principio ff. ſoluto matrimon.* Gratian. *Marchiæ deciſ. 126. & diſcept. forenſium cap. 240 num. 3. & 4.* Bonacina *d. puncto 9. num. 3. vers. ex quo.* Caſtill. *lib. 3. controuerſ. cap. 13. num. 58.* Fontanel. *d. claus. 6. gloſ. 2. part. 1. num 26. cum ſeqq.* Hermoſill. *citato loco num. 161.* Etiamſi per mortem ipſius mariti diſſoluatur matrimonium, Queſad. *diuerſ. quæſt. cap. 25. n. 17.* Alexand.

Trenta

Trentacinq *var. resolut. lib. 5. de pignorib. resolut. 2. num. 13. in vers hæc texta*, Castil. *d. lib. 3. cap. 23. n. 60.* Fontanel. *claus. 5. glos. 9. part. 15. num. 38. & claus. 6 glos. 2 part. 1. num. 28.* Hermosill *citato loco, num. 164.* vbi *num. 165.* extendit etiamsi per diuortium dissoluatur matrimonium, & *num. 166.* etiamsi supersint filij marito mortua vxore, & è contra, & *num 169.* limitat quando diuortium est illius qualitatis quod non annullat matrimonium & non facit res dotales desinere esse dotales, & *num 170.* idem esse dicendum ait, si diuortium fiat per sæuitiam mariti, & maritus vxori seorsim habitandi præstat alimenta, & à *num. 177.* disputat vtrum cessionarius mariti possit consequi interesse dotale. Vnde non posse mulierem in contractu matrimonij conuenire, vt soluto matrimonio morte viri donec dos sibi soluatur, quid certum detur loco interesse, contra Laurentium Rodolph. *de vsuris quæst 65.* tenuerunt Ceph. *consil. 123 num. 130. lib. 1.* Surd. *consil. 194. num. 14 & 15. & de alimentis tit 1 q. 45. num. 17.* quos refert, & sequitur Franc. Molin. *d quæst. 39. num. 28. cum seqq.* vbi *num. 39 cum seq.* resoluit non valere conuentionem factam per mulierem de ingrediendo post mortem viri propria auctoritate bona illius sibi pro dote hypothecata, & eadem ipsa retinendi pro securitate sua, percipiendo fructus, suósque faciendo, interim dum dos ei non soluitur, & *num. 69. cum seqq.* resoluit posse mulierem pacisci cum hæredibus mariti occasione dilatæ solutionis ab ea, vt interim sibi aliquid annuum soluatur pro alimentis, dum id fiet in casibus, in quibus potest vidua post annuum consequi interesse dotis non solutæ, quos refert Surd. *d. tit. 1. quæst. 45. à princip.* & in hanc sententiam citat. Couar. *d. cap. 1. num. 4.* Gemin. *de vsuris commen. 1. §. 4. num. 81.* Nauar. *in man. cap. 15. num. 213.* Iacob. de Graffiis *in aureis decisionibus part. 1. lib. 2. cap. 106 num. 4.* Surd. *d. quæst. 45. num. 74. 75. & 76.* Atque etiam procedit superior traditio vbicunque est statutum, prout est in vrbe 137. *lib 1.* & obseruantia Regni Aragonum eh Sesse *vbi suprà num. 28.* & foro Regni Valentiæ vt testatur Hieron. Leo *in decis. Valentina 62.* vel consuetudo aliquid certum taxaret vxori pro alimentis, interim dum dos ei soluitur, valeret enim pactum, quo idem deducitur in conuentionem, quòd à lege municipali, vel consuetudine taxatur, nam & statutum huiusmodi, siue talis consuetudo valet, vt tenent plures, quos recensent Couar. *d. cap. 1. n. 4 vers. 8.* Nauar. *in comment. de vsuris num. 68.* Ceual. *d. part. 1. decis 25. num. 27.* Roch. de Court. *cap. vlt. quæst. 1. num. 19. de consuet.* Iacob de Graffiis *d. num. 4.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat inter virum §. 24. num. n. 3.* Menoch. *remed. 3 retinendæ n. 179.* Surd. *d. tit. 1. quæs. 42. n. 45.* qui contrarium sequitur, immo talem consuetudinem, vel statutum non valere, illud autem aduertere oportet viduæ fructus dotis non deberi nisi duobus concurrentibus, nempe inopia ipsius, viduæ & diligentia pro dote effectualiter habenda, Patis. *cons. 64. n. 1. vol. 4.* Cravet. *cons. 189. num. 7. vers. sextus casus,* Cou. *var. lib. 2. c. 1. vers. sextò hinc etiam,* Rot. *in Perusina dotis 9. Iunij 1614.* coram bonæ mem. Vbaldo, & *in Romana fructuum dotis 14. Maij 1612.* coram Patriarcha Manzanedo, & *in Firman. seu M ceratom. dotis 23. Ianuarij 1621.* coram R. P. D. meo Pirouano.

Declara supradictam limitationem procedere licèt ex matrimonio remanserint filij, quia cessat ratio huius text. scilicet alimentario vxoris, in quo principaliter consistunt onera matrimonij secundum dignitatem illius, & quantitatem dotis, Ioan. Anan. *in præsenti col. pen. circa med. vers. ex prædictis videtur,* Lup. *in d cap per vestras, num. 4. vers. ex quo,* Alexand. *consil. 74. n. 15. post. med. vers. postremo circa tertium, &*

num. 16. lib 5. Ruin. *consil. 162 num 3. lib. 5.* Pereg. *cons. 99. num. 5. cum seqq. lib. 3. consil. 70. num. 5. ante med. vers. attamen soluto matrim. & cons. 71. num. 6. & cons. 37. n. 2. vers. de iure autem lib. 4.* Giurba, qui testatur hoc verius visum fuisse magnę Curiæ super consuetud. Messanen. *part. 1. cap. 3. glos. 5. sub num. 28. ad fin. vers. sed ab his,* Stephan. Gratian. *discept. forens cap. 427. ex num. 4. vsque ad num. 29. lib. 3.* Scacc. *de camb. & commerc. §. 1. q. 1. part. 2. ampl 8. num. 176. post med. vers. extende secundò* bene Ias. *in l de diuisione num. 2. post princ. ff. soluto matrim.* vbi ad effectum vt fructus debeantur, tria requiruntur, promissio dotis, matrimonium & sustentatio onerum.

Non obstat quòd si filij extant onera matrimonij non extinguntur, quæ consistunt ne dum in alimentis vxoris, sed etiam filiorum Bart. *in post dotem n. 22. ff. soluto matr.* Calderin *cons 1. col. 1. ad med. de donat. inter virum & vxor.* Socin. iun. *cons 35. num. 16 vers. quod ratione suadetur lib. 1.* Bero. *cons. 140. n. 10. lib. 2.* Hieron. Gabr. *consil. 154. num. 6. lib 1.* Franchis *decis. 283. n. 14.* & fuit dictum *in causa Senogallien dotis 26. Iunij 1606.* coram Illustrissimo Card. Illustrissimo, & *in causa Cesenaten. dotis 2. Decembris. 616.* coram bonæ mem. Rembaldo, cum aliis adductis per Cæs. Manent. *de iur. causa ciuil. pacto 14. n. 80. cum seqq.* quibus rationibus motus resoluit quòd fructus dotis debentur viro dissoluto matrimonio per mortem vxoris si extant filij quod etiam considerat Borgnin. *decis. 26. sub num. 24 part. 3. & decis. 22. num. 18. in fine part. 4.* & ante omnes hanc sententiam tenui Carauita super ritus magnæ Curiæ *cap. 93. n 22.* qui mouentur ex *l. si filiam §. 1. & l. si maritus ff. famil herciscæ.* huic motiuo fuit responsum malè Cæsarem Manent. & Borgninum applicare conclusionem prędictã ad casum de quo agitur, quia Doctores prędicti loquuntur in terminis consuetudinis Martini quòd extantibus filiis dos non reuertatur ad patrem sed remaneat penes maritum, non enim extinguntur onera matrimonij vbi extant filij. Nam licèt onus liberorum sit onus naturæ, non matrimonij, tamen originem à matrimonio habet, vt considerat Chalder. *d. cons. 1. col. 1. in fine,* & sic quamuis res patiatur onus naturæ, alimentatio spectat ad patrem, qui ideo non potest petere interesse dotis, vt his terminis aduertit Lup. *in d. cap. per vestras, §. ostendo infertur num. 4. vers. cessat etiam hoc casu,* Stephan. Gratian. *discept. foren. cap. 428. num. 27.* & adsunt iura clara *in l. si quis à liberis ff. de liber. agnos. & l. qui liberos §. fin ff. de ritu nupt.* Dum verò onus liberorum consideratur tanquam habens originem à matrimonio, debetur dos, cuius contemplatiõne fuit promissa, itaut non debeat restitui socero, sed debeat remanere penes generum, & ita loquuntur decisiones Rorales, hinc etiam videtur satis responsum ad Doctores per Gratianum citatos *in appen. ad c 428. col. 1. ante fin.*

Ad Carauit. *in dicto rito* respondetur vel quod loquitur in terminis illius titus, vt aduertit Scac. *de camb. §. 1. q. 7. n. 1177. vers. non obstat,* vel quòd loquatur sine ratione, quia, vt dictum est, mouetur ex *l. filia 20. §. 1. ex l si maritus 47. ff. famil. herscis.* nam tex *in l. filia,* solum dicit quòd pluribus fratribus extantibus si vnus habeat vxorem, debeat habere dotem patri datam, quia ipse sustinet onera matrimonij, sed vt benè aduertit *loco prædicto,* Lup. licèt filij sint reliquiæ matrimonij & ex dote matris sint alendi, *in d l. maritus,* & subdit quòd inde est quòd quamuis vxor constante matrimonio possit petere dotem à matito vergente ad inopiam mortua tamen vxore filij non poterunt illam petere, Bart. *in l si constante col. 4. ff. soluto matr.* & ita est intelligendus Rom. & iura per eum adducta *consil. 517 col. 2. post med.*

& ita etiam intelligendi sunt Beroi. *consil. 6 num. 10.* Mandell. *concil. 315. num. 6. lib. 2.* Franc. *decis. 385. numer. 14.* D. Barbos. *in rub. ff. soluto matrim. part..... n. 23.*

Declarata etiam supradictam limitationem procedere etiam quando fructus fuerint deducti in conuentione inter partes quòd debeantur etiam soluto matrimonio, quia permissio interesse non sustineretur nisi constante matrimonio vt patet ex Doctoribus allegatis *in princ. huius limit.* illo autem dissoluto sicuti non debentur fructus, quos soluere esset vsura, ita promissio fructuum non potest vetare vsuras, cum non solum diuino, sed omni iure prohibitæ sint, quare hanc declarationem tenent Anguis. *consil. 16. num. 2. & num. 5. vers. & sic cessante lib. 5.* Molin. *d. quæst. 39. num. 14. & seq.* immo si aliter fuisset expressè conuentum, nulliter etiam esset conuentum, Anguis. *d. consil. 16. per tot.* Gabriel. *cons. 152. ex num. 3. cum seqq.* Molin. *d. num. 14. & seqq.* Surd. *consil. 194. num. 14. lib. 2.* Quamuis Rot. *in d. Tiburina dotis*, coram D. Nauarro ex Gratian. & eademet *in Romana fructuum dotis 12. Iunij 1606.* coram bonæ mem. Penia, contrarium resoluat, quia verum non est, immo penitus falsum quòd Rota *in d. decis.* coram bonæ mem. Penia aliàs admiserit pro valida istam promissionem fructuum etiam soluto matrim. quia illa decisio loquitur in vidua non habente vnde aliunde se se aleret, in quibus terminis loquitur etiam decisio *in Cesenaten. fructuum dotis 13. Iunij 1603.*

10 Secundo limita si non maritus, qui sustinet onera matrimonij, sed socer, aut extraneus ea supportaret, tunc enim maritum non posse dotis vsuras consequi, qui vxorem non alit, tenuerunt Palat. Lara, & alij, quos refert, & sequitur Surd. *d. quæst. 42. n. 30. cum seqq.* nam cessante matrimonij onere cessat quoque decisio huius tex. Castil. *d. lib. 3. cap. 23. n. 53.* Fontanel. *clauſ. 6. gloſ. 2. part. 1. num. 4. & part. 6. num. 34.* Hermosill. *citato loco n. 161.*

11 Tertiò limita quando post pactum initum de recipiendo aliquid pro interesse, maritus dilationem soluendæ dotis dedisset, quoniam data dilatione, in consequentiam videtur voluisse vt interim interesse conquiesceret, vt per Couar. *d. cap. 1. num. 3. vers. 5.* Palat. *in vepet. d. cap. per vestras notab. 6. §. 8. num. 3. vers. 8.* Nauar. *d. cap. 17. num. 213.* Ioseph. Ludou. *d. decis. 21. num. 44. & 45.* Surd. *d. quæst. 42. num. 53. cum seqq.* Polydor. Ripa *obser. 19. num. 2.* Giurba *decis. 72. num. 3.* Fontanel. *clauſ. 6. gloſſ. 2. part. 6. num. 8.* Hermosil.. *loco citato num. 205.* Quamdam secus foret vbi gener promissa dote liberè dilationem dedisset socero hoc expressim pacto, vt interim pendente dilatione sibi certum interesse daretur, & licèt aliqui dissentiant, existimantes id fieri non posse, quales sunt Rubens *consil. 108. à principio* Cauet. *cons. 1089. num. 7.* contraria tamen opinio vetior est, cùm, vt animaduertit. Couar. *loco proximè cit.* iustiori de causa habet locum perceptio fructuum, alteriusve quantitatis loco interesse, quando libera ex pacto facultas datur debitori fruendæ dotis, quam si creditori licitum foret eam quocunque die petere, sequuntur Gemin. *comment. 1. de vsuris §. 4 n. 75.* Caual. *d. p. 1 decis. 35 n. 21.* Ioseph. Ludou. *d. decis. 21 n. 42.* Cancer *variarum resolut. lib. 3. c. 7 n. 58. & 59*

12 Quartò limita in pacto excedente interesse certum à lege aut statuto, vel consuetudine taxatum,, quoniam esset nullum, & vsurarium, licet verè maritus sublato pacto posset agere via ordinaria ad id, quod plus sibi interest ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, si pecunias ad manum habuisset, & foret mercator, & talis persona, quæ solita erat negotiari. Ita concludunt Caualc. *d. decis. 35. n. 23.* Surd. *d. quæst. 42. n. 8. & 9.*

Cap. Michaël. XVII.

VSuras à se, vel suo patre extortas si quis repetat sibi restitui, non auditur, si ipse non restituit vsuras, quas ipse, vel suus pater fecit, & ipse est heres. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Petrus Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 150.* Alegam. *in compendio iuris Canon. pag. 687.* resisiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 2.*

Vide posita *ad cap. quia frustra 15. n. 3. supra hoc tit.*

In gloſ. *Pater*, vlt. ibi, *sed nunquid repelli potest ad agendo*, &c. Ex his verbis colligit Zabarel. *hic ante fin. vers. tu autem dic*, proxenetam, seu mediatorem in contractu vsurario ad restitutionem vsurarum non teneri. Verùm contrarium docuerunt *in presenti* Hostiens. *ad fin. vers. sed nunquid*, Anan. *colum. 4. num. 10. vers. tu considera*, Lap. *alleg. 93. num. 4. colum. 4.* Cubriot tamen est opinio existimantium proxenetam ad vsurarum restitutionem minimè adstringi, nisi in subsidium principali non existente soluendo, aliàs secus, ita *hic* Ioan. Andr. *ad fin.* Anchar. *num. 5. vers. quærit vltimo*, Butr. *num. 7. vers. vltimo*, Panorm. *num. 6.* Quintil. Mandos. *in addit. ad Lap. d. alleg. 93 lit. H.* Masquard. *de probat. concl. 1040. n. 24. vers. limitatur duodecimò*, quos refert, & sequitur Rendinus *promptuario receptarum sententiarum tom. 1. tit. 127. de vsur. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi etiam compellendi sunt ad restituendas vsuras extortas à Christianis, & ad soluendas decimas, reliquas oblationes de eorum possessionibus.*

2 *Per vsuram homines nimis grauantur.*

3 *Iudæus potest puniri per indirectum penis Ecclesiasticis si fœnus exerceat.*

4 *Princeps secularis an possit concedere facultatem Iudæis fœnerandi, remissiuè.*

5 *Decima an debeatur ex iis prædiis, ex quibus Ecclesia non erat solita percipere remissiuè.*

6 *Onus adiectum rei facit vt res transeat cum illa.*

Cap. Quando XVIII.

IVdæi si graues & immoderatas vsuras extorserint à Christianis, participium Christianorum eis subtrahi debet, donec de immoderato grauamine satisfecerint competenter; & si opus fuerit, compellantur Christiani censuris ecclesiasticis postposita appellatione abstinere ab eorum commerciis. Iisdem penis compellendi sunt Iudæi satisfacere pro decimis, & oblationibus debitis, quas soluebant domus, & possessiones eorum, quæ prius erant Christianorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Host. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontific. pag. 150.* Alegam. *in compendio iuris Canon. pag. 688.* desumitur ex Concil. generali Lateran. Alex. III. *cap. 67.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 4 Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 3.*

Aggrauentur.] Ergo per vsuram homines nimis grauantur.

grauantur vt per Perez *ad rub. tit 2. gloss. 1. vers. quari potest pag. 24. lib. 8. Ordin.* Morl. *in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 128.*

3 *Per censuram ecclesiasticam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Iudæus potest puniri per indirectum pœnis Ecclesiasticis si fœnus exerceat vt per Menoch. *de arbitr. casu 449. n. 17.*

4 *Principibus autem iniungimus*, &c.] An princeps secularis possit concedere Iudæis facultatem fœnerandi, consule Thesaur. *decis. 57.* Alexand. de Neuo *consil. 100* quos refert Anton. Ricciul. *tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib. 2. cap. 19. num. 10.*

5 *Antequam ad iudeos quocunque titulo deuenissent.*] Ergo à contrario ex iis prædiis, ex quibus Ecclesia solita non erat percipere, decima minimè debetur, de quo tamen vide Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 25. post princ.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 2. c. 6. numero 12.*

6 In glos. *Deuenissent.* ibi, *& ita res transit cum suo onere.* Notatur ad hoc, quòd onus adiectum rei facit vt res transeat cum illo, vide *l. is, cui opus*, vbi latè Ias. *num. 6. ff. de noui operis num.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1 gloss. 9. num. 102.* Menoch. *consil. 2. num. 31. & cons. 63 num. 11. & consil. 80. num. 79.* Cabed. *Lusit. decis. 52. num. 1 part. 2.* D. Barbos. *in l. post dotem num 5. ff. soluto matrim.* Chald. Pereira *de extinct. emphyt c. 3. num 33. & de emptione & vend. cap. 10. num. 10. & cap. 27. num. 79.* Ioan. Martin. à Costa *in addit. ad tract. libellorum, annot. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius est qui à debitore recipit aliquid vltra sortem, etiamsi suspiciat in se periculum.*
2 *Declaratur text.* in præsenti, *pluréſque Doctores referuntur de eius intellectu agentes.*
3 *Vsura committitur quantumcunque minimum sit lucrum.*

Cap. Nauiganti XIX. & fin.

Gregor. IX.

1 VSurarius est qui mutuat v. g. nauiganti & eunti ad nundinas pecunias, & suscipit in se periculum pecuniarium, si ex hoc accipit aliquid vltra sortem. Item qui dat, v. g. decem aureos, vt in alio tempore v. g. messis reddantur totidem mensuræ grani vel olei, vel vini; licèt quando dantur pecuniæ plus valeant mensuræ, tamen si dubitatur verisimiliter an tempore solutionis sint valituræ plus, vel minus, non est iudicandus vsurarius, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Hentic. Canis. Petrus Binsfeldius, Panorm. Bero. Cened. *collect. 47.* Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 151.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 688. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad 5. Decretal. librum* Ioan. Crot. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.*

2 Plura circa intellectum huius tex. & an, & quando suscipiens in se periculum pecuniæ mutuatæ ratione assecurationis mutui possit aliquid à mercatoribus, vel venditoribus ad creditum exigere, vide Couar. *vari. lib. 3. cap. 2. num. 5.* Medin. *in codice de restitut. quæst. 37. in 3 causa col. 4.* Sebast. Medic. *in summ. peccat part. 1. tit. 6. quæst. 75.* Nauar. *in man. c. 17. num. 221.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter. vir. & vxor.*

notab. 6. §. 9. num. 6. Petr. Santerna *in tract. de assecurat. & sponsion. part. 1. ex num. 5.* Franch. Garcia *de contract. part. 1. c. 15. pag. 417. cum seqq.* Ludou. Peguera *in quæst. crimin. 32. num 15.* Latè & eleganter Gabriel Pereira de Castro *Lusitan. decis. 56. ex num. 2.* vbi intelligit hunc text. & secus ait vbicunque assecuratio cum debitis circunstantiis, fiat, & soluta sit pecunia mercedis assecurationi correspondens, & *num. 5.* subdit iustum interesse in assecurationibus semper esse æstimandum ex natura contractus & communi hominum existimatione. Gasp. Cabal. *in milleloquio iuris. p. 1. milleloq. 299.* Gasp. Roder. *de annuis redditib lib. 3. quæst. 5. num. 55. cum seqq.* Morl. *in emporio iuris part. 1. tit. 8. quæst. 25.* Sot. *de iustit. lib. 6. quæst. 7. artic. vnic.* Angl. *in floribus Theologicis in quæst. de contractu mutui art. 2. concl. 1. & 2.* Strach. *de assecurat in præfat. num. 26. cum seqq.* Villag. *in tract. de vsuris quæst. 26.* Geminian. *eod. tract. commento 3. à princip.* Paul Comitol. *responsa moralium lib. 3. q. 25. n. 5.* Azor. *institut. moral. part. 3 lib. 7. c 7 quæst. 8.* Cari. Philip. *part. 2. lib. 2. c. 1. à n. 18.* Salas *de contract. tit. de vsuris dub. 23. num. 3.* Bonacin. *eod tract. diff. 3. quæst. 3. puncto 5. num. 1.* Bernatius *de vtilitate legendæ historiæ lib. 2. in princip.* vbi ait *in princip. huius tex.* mendum irrepsisse omissione voculæ, *non*, vt claræ colligitur ex connexione sequentium verborum ibi, *ille quoque*, &c. Paul. Layman. *in Theologia moral. lib. 3. tract. 4. c. 15. n. 12 vers. quare*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten lib. 25. num. 211.* Valasc. *consil. 18. num. 4.* vbi refert ideo *in præsenti* censeri vsurarium, qui mutuat nauiganti, vel eunti ad nundinas, licèt suscipiat in se periculum, si aliquid inde percipiat vltra sortem, quia mutuum factum, & id quod datum est vltra sortem, non fuit expressè pro susceptione periculi, sed simpliciter, & ideo præsumitur vsura, & hæc videtur intentio & mens huius text. vt quando datur simpliciter pecunia mutua ituro per loca periculosa, vel aliàs & mutuans eam simpliciter suscipit ipsius pecuniæ periculum, & pactus est sibi dari aliquid vltra sortem, non exprimens an recipiat pro assecuratione, & susceptione periculi, vel ratione mutui, præsumit vehementer lex Canonica *in præsenti*, quod pro mutuo, & quod assecuratio, seu periculi susceptio fuit interposita ad palliandam vsuram, & sic ad tollendam istam palliationem vsuræ sub colore assecurationis, & ad hoc est lata constitutio huius tex.

Ratione huius dubij, &c.] Vtrùm autem liceat rem credito carius quam præsenti pretio vendere quando rei dominus non erat tunc venditurus? Vide Sot. *de iustit lib 6. quæst. 4. art. 2.* Couar. *var. lib. 2. c. 3. num. 6.* Ludouic. Lopez *in instruct. conscient. pag. 2. c. 66.* Gemin. *in repet. huius text. §. 5. num 120.* Sebast. Medic. *in summ. peccat. p. 1. tit. 6. quæst. 97. vers. quando venditor*, Gutier. *canon. lib. 2. c. 39 à princ.* 3

An habens centum aureos soluendos in fine anni, possit eo quòd in principio anni eos soluit demere aliquid de centum illis aliàs in fine anni soluendis, & sic minoris emere debitum soluendum in futurum? Vide Angel. *verbo vsura il 1. num. 63.* Sylvest. *eod. verbo il 2. num 14.* Sot. *lib. 6 de iustit. quæst. 4. art. 1. col. antepen.* Nauar. *in man. cap. 17. ex num. 230.* Thom. Mercado *lib. 2. de contract. 16.* Franc. Garc. *in simili tract. part. 1. c. 10.* Ludouic. Lopez *in instruct. conscient. part. 2. c. 57. vers. porrò & illa quæstio, & in instruct. negotiant. lib. 1. c. 4. ex pag. 7.* Petr. à Mauatr. *de restitut. tom. 2. lib. 3. c. 2. num. 162. cum seqq.* Vtrùm vsura sit tempore autumni mutuo dare frumentum ea lege vt verè restituatur, vel vendere frumentum in autumno eo pacto vt pretium soluatur quanti illud valiturum erit tempore vetis? Vide Couarru *libro 2. var. capite 3. numero 6.* Petrus Nauarrus *de restitutione* 4

lib.5.cap.2.num. 280. Molin. *de iustit. tract.2.disp.*255. Lessi. *de iustit.lib.2.cap.*20.*n.*145.*& c.*21.*n.*8. Paul. Layman. *d. c.*15.*n.*14.

5 *Recepturus aliquid.* [Ergo vsura committitur quantumcunque minimum sit lucrum, quod ratione mutui vltra sortem percipitur, quæ nec etiam in minimo permitti potest, vt per Tiraquel. *de iudicio in rebus exiguis vers.*24.*fol.mihi* 52. Melch. Phœbos *Lusitania decis.* 7.*num.*6.

6 Circa materiam cambiorum illud aduertere oportet quòd vt illa dicantur iusta & realia, & vt talia debeantur, constare debet de litterarum transmissione, illarúmque acceptatione, & eff. ctuatione, vt *in constit. Pij V.* 147. & tradunt Rot. Ianuens. *decis.* 37. *num.*11. Nauar. *in man. cap.*17. *tit. de vsuris circa camb. vers. quære*, Rot. *decis.*52.*num.*4. *part.*1. *recent.* & fuit dictum *in Romana seu Florentina cambiorum* 12. *Ianuarij* 1615. coram bonæ mem. Dunozetto sen. & *in Romana pecuniaria* 13. *Iunij* 1616. coram Card. Pamphilio iun. & *in Romana pecuniaria de Falconeriis* 14. *Maij, &* 13. *Iunij* 1618. coram bonæ mem. Vbaldo sen. & *in Romana frumenti* 29. *Nouembris* 1627. coram R. P. D. Pirouano, & *in Ferrarien. pecuniaria* 12. *Iunij* 1627. coram R. P. D. Vbald. iun. & *in Anconitana cambiorum* 8. *Februarij* 1629. coram eod. m, vbi etiam fuit dictum quòd ad probandam cambiorum realitatem non est necessarium exibere litteras, quas mercatores vocant *dell'andata*, quia cùm huiusmodi litteræ transmittantur ad correspondales, impossibile est illas per scribentes exhiberi, & ideo sufficit probare transmissionem per solas litteras, quas vocant *del retorno.*

7 Quoad acceptationem litterarum cambij sciendum est illas acceptatas dici quando à mercatoribus absque vlla contradictione receptæ fuerunt, vt de litteris missiuis in genere, Bald. *in rub. C. de fide instr.n.*37. *vers. quæro quid de litteris*, Gabr. *commun. tit. de præsumpt. concl.*2. *ex num.*1. Rot. *decis.*811. *num.*9. *p.*1. *diuers. & in specie de litteris cambij* Rot. Ianuens. *decis.*24.*num.*4. *& de.is.*1120.*num.*1. *& decis.*133. *num.*2. Scac. *de camb. §.*2 *gloss.*5. *num.*336. & fuit dictum *in Toletana litterarum cambij* 20. *Martij* 1620. coram Cardin. Verospio. Limitatur tamen in litteris vulgò dictis, *deaueso.* quas licèt mercatores absque contradictione receperint, non tamen dicuntur acceptasse litteras cambij, & ideo cogi non possunt ad soluendum illarum vigore Gam. *Lusit.decis.*336. Scac. *d.gloss.*5.*n.*337. Probatur etiam litterarum cambij acceptatio ex eo quòd mercatores in ipso acceptationis litterarum actu certam pecuniæ quantitatem erogarunt, vt fuit resolutum per Rot. *in d. Toletana litterarum cambij*, refert Ferentil. *ad decis.* 487. *Buratti ex n.*7. vbi *n.*10. ex ead. Toletana litterarum cambij subdit non esse necessarium quod litterarum cambij acceptatio in ipsis litteris inseratur cum sufficiat aliunde de illa constare.

De Crimine falsi.

TIT. XX.

1 SVPER hanc rub. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Guillelmus Durand. *in Breuiario aureo iuris Canon. fol.* 144. *verso*, Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canon. fol.* 181. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decretalium. fol.*188. Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij, à pag.*668. Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassin. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expos. tit. iuris Canon.* Zipæ *in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag.* 417. Lancel. *in instit. Canon.* Canis. *in sum. eiusdem iuris*, Cafarel. *in erotem eiusdem iuris Canon.* nouissime Ioan. Honor. *lib.* 5. *sum. in Decretal.* omnes *sub hoc titulo.*

De materia tit. vide apud Lusitatos Ordin. Regiam. *lib.*5 *tit.*52. *cum seqq.* vbi parens meus notat, & apud Castellanos *l.* 57. *tit.*6. *part.*1. vbi Greg. Lop. & *tit.*12. *lib.*4. *fol. leg. & tit.* 6. *lib.*8. *Ordin.* vbi Perez Velam *de delictis. c.*10. Clar. *lib.*5. *§. falsum*, Farin. *in praxi crimin. part.*6. *de falsitate, & similat.* Bonacol. *commun. crimin. verbo falsum.* Zerol. *in praxi Episcop. part.*1. *verbo falsarij*, Bernard. & Salzed. *in pract. c.*119. *in mag. impress.*

De falsificantibus signum, aut sigillum Regis, agunt Ordin. Regia Lusitan. *lib.*5. *tit.*52. vbi parens meus, & apud Castellanos *l.*3. *tit.*6. *lib.*8. *Ordin.* vbi Perez & *l.*3. *tit.*17. *lib.*8. *noue recop.* vbi Azeued. Pradll. *in summa legum pœnalium p.*1. *c.*21. Castill. *lib.*3. *quotidian. c.*20. *n.*8. *cum seqq.*

De facientibus falsas scripturas aut illis vtentibus, vide Ordin. Regiam Lusit. *d. lib.*5. *tit.* 53. vbi parens meus notat, & apud Castellanos tit. 7. part. 7. vbi Gregor. Lop. Farinac. *in praxi crimin. quæst.*155. *a princip.* Cardin. Tusch. *lit. F. conclus.* 41. Molin. *de iustit. tom.* 3. *tract.* 1. *disp.* 700. Et de pœnis falsarij tabellionis, vide Velam. *de delictis cap.* 24. Clar. *in §. falsum n.*17.

De teste falsum deponente agunt Ordin. Regia Lusit. *d. lib.*5. *tit.*54. vbi notat parens meus, & apud Castellanos *l.* 26 *tit.* 11. *part.*3. vbi Greg. Lop. *& l.*7. *tit.*17 *lib* 8. *noue recop.* vbi Azeed. Orozc. *in emblem moralib. lib.*3. *embl.*47. Anton. Gabr. *commun. lib.*5. *sub tit. de iureiur. concl.*6. Ioseph. Ludou. *lib.*3. *sub eod. tit. conclus.*1. Perez *tit.*6. *lib.*8. *Ordin. pag.*188. *cum seqq.* Auedan. *de exequendis mand. part.* 2. *c.*27. Mascard. *de probation. concl.*955. *n.*19. Fachin. *controuers. lib.*1. *cap.* 14. Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil.*64. Surd. *consil.* 37. Decian. *tract. crimin. lib.*6. *c.*10. *cum seqq.* Vela *de delictis c.*37. Farin. *in d. p.*6. *q.*160. *à princip.* Galgenet. *de iure publico, lib.*1. *tit.*38.

De falsitate commissa in supponendis partibus, agunt Doctores *in l.* 1. *& supposito C. ad legem Cornel. de falsis.* nostri in Ordin. Regia *d. lib* 5. *tit.*55. Castellani *l.*3. *tit.*7. *part.*7. vbi Greg. Lopez, Bos. *de delictis, tit de partus suppositione*, Anton. Gom. *l. vlt. Taur. n.*12. Menoch. *de arbitr. casu* 306. *num.*3. *& de præsumpt. lib.*5. *præs.*24. Quanter. *in quæst. crimin. c.*77. *à num.*33. Vincent. de Franch. *decis.*332. Mascard. *de probat. concl.*1147. Molin. *de iustit. tom.*3. *tract.*2. *disp.*701. Thom. Valasc. *allegationum iuris tom.*1. *alleg.*13. *n.*50. *cum seq.* Farin. *d. p.*6. *q.* 150. *n.*239 *cum multis seq.* Galganet. *de iure publico, lib.*1. *tit.*41. *n.*9. *&* 15.

De aurifice adulterinas gemmas, seu lapillos illigante agunt Ordin. Regia Lusit. *d. lib.*5. *tit.*56. Auendan. *de exequendis mand. part.*1. *c.*19. *num.*30. Pradll. *d. part.*2. *casu*7. Farin. *d. prax. crim. tit. de furtis, quæst.*161. *num.*44.

De pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas, vide Luc. de Pena *in constitut. Neapol. lib.*3. *tit.* 49. *fol. mihi* 110. Bellac. *tom. communium opinion. lib.*9. *tit.* 17. *num.*12. *pag.*505. Mascard. *concl.*5. *n.*32.

De vendentibus vinum limphatum, vide apud Castellanos *l.*8. *&* 9. *tit.*17. *part.*7. vbi Greg. Lopez. Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Gallie, tit. de hostibus vers. duodecima conclusio*, Azeued. *l.*5. *tit.*11. *lib.*5. *noua recop.* Sebast. Neui-

Neui. *in rem iss. ad l. is, qui in puteum, 11. ff. quod vi aut clam.* Bobadil. *in sua politica, lib. 3. c. 4 n. 90.* Auendan. *d. c. 19. n. 30. vers. quinto* vbi de admiscentibus vinum vetus cum musto.

10 De portantibus in sacris merces desuper bonas, & inferiùs corruptas, ac de illis, qui in principio canistri ponunt poma meliora, vide Azeued. *l. 3. n. 4. cum seqq. tit. 5. lib. 1. nouæ recop.* Matien. *l. 1. glos. 9. n. 11. tit. 14. lib. 5. eiusdem nouæ recop.*

11 De vtentibus falsis ponderibus, & mensuris, vide Ordin. Regiam Lusit. *lib. 5. tit. 58.* vbi notat Patens meus, & apud Castellanos *l. 7. & 8. tit. 7. p. 7.* vbi Greg. Mexi. *in tract. tassæ panis concl. 5. n. 30. cum seqq.* Matien. *l. 2. glos. 5 & 6. tit. 13. lib 5. nouæ recop. & l. 1. glos. 9 tit. 14. eod. lib.* Moder. *de iurisd. part. 4. cent. 1. casu 3. n. 16. cum seqq.* Hortens. Caualcan. *de brachio Regio, p. 6. n. 354. cum seq.* Ludou. Rodolph. *var. q. lib. 2. q. 40. n. 13.* Galganet. *de iure publico lib. 1. tit. 40.*

SVMMARIVM.

1 *Testis falsidicus tres lædit, Deum, Iudicem & partem & falsi est non solum qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat.*
2 *Interpretatio in dubio fieri debet, vt excusetur quis à periurio.*
3 *Testis falsi crimen in eo cognoscitur quàm detestabile sit, quia Deo, iudici & hominibus obnoxius est.*
4 *Iudex secularis testem in testimonio coram se ferendo delinquentem punire non potest.*
5 *Falsitas nemini nociua non punitur pœna ordinaria.*
6 *Falsum deponere dicitur, qui tacet veritatem.*
7 *Sententia potest allegari nulla vsque ad triginta annos.*

Cap. Falsidicus I.

D. August.

1 TEstis falsus tribus personis est obnoxius, Deo, Iudici, innocenti. Item falsus testis est qui mendacium dicit, & qui veritatem occultat, quia ille vult nocere, hic non vult prodesse. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened *collect.* 139. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 156. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 690. verissimè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* Verba huius text. non sunt Augustini, sed Isidori *lib. 3. de summo bono, c. 59.* refert Burchard. *lib. 5. Decret c. 11.* habetur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5 tit. 16. cap. 2.*

2 *Falsidicus testis.* [Aduerte, quòd in dubio semper fieri debet interpretatio, vt excusetur quis à periurio, ex Decian. *tract. crimin. lib. 6 cap. 11. num. 58. & cap. 12. numero* 20. Et ad euitandam falsitatem testium dicta sunt impropriè intelligenda, vt per Rebuff. *de reprobat. testium, num* 100. Surd. *decis. 263. num. 9. & decis. 283. num. 11. cum seqq.* dummodo non sequatur absonus intellectus, Horten. Caualcan. *in pract. de testib. par. 3. num. 67. & 68.*

3 *Tribus personis est obnoxius*, &c.] In eo potissimum dignoscitur, quàm detestabile sit falsi testis crimen, quia Deo, iudici & hominibus obnoxius est, vt per Farin. *in praxi crimin p. 2. q 67. n. 1. & 9.*

4 *Deinde iudici quem mentiendo fallit.*] Intellige quando est competens falsidici testis, nam secularis iudex nec officio nec ad partis instantiam, nec in bonis nec in corpore, nec principaliter nec incidenter iudicare potest, aut punire clericum in testimonio coram se ferendo delinquentem, vt per Cou. *pract. c. 18. num. 8* Marant *de ordine iudic. part. 6. cap. de inquisit. num. 150. & actu 12. à n. 1.* Clar. *§. fin. quæst. 38. n. 14. vers. hinc quæro,* Roland. *cons. 12. n. 26. vol. 2.* Afflict. *decis. 230.* Tusch. *sing. 111. lit. A, & de visit. lib. 2. c. 21. n. 33.* Ioan. Garc. *reg. 9. n. 6.* Viui. *lib. 2 opin. 47.* Auil. *ad cap. 48. Prætor. in gloss. qualesquier iuris n. 5.* Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 24. ex n. 1.* Anton. Scap. *de iure non scripto lib. 1. cap. 11. n. 1.* Crass. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 17. n. 138. pag. 511.* Rebuff. *in tract. quando seculares n. 88.* Bernard. *in pract. c. 96. n. 2.* vbi Salzed. *in addit. verbo non potest puniri* refert plures Doctores Mexi. *in tract. tassæ panis concl. 5. n. 34.* Fachin. *lib. 9. controu. c. 27. vers. tertia verior* Perez *l. 1. vers. sed dubitari potest, tit. 6. lib. 8. Ordin pag.* 189. Azeued. *l. 1. n. 97. cum seqq tit. 16. lib. 8. nouæ recop.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verbo casus. pag.* 79. Morl. *in emporio iuris, p. tit. 1. in prælud. n. 153.* Matta *de iurisdict. part. 4. casu 128. n. 7. cum seq.* Azoti. *institut. moral. p. 2. lib. 5. c. 13. q. 2.* Pradill. *in summa legum. pœnalium. p. 1. c. 22. n. 8.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæst. 8. num. 26.* Hortens. Caualcan. *in pract. de testibus p. 5. n 218.* plures alios ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretum collect. 37. num. 10. & ad Decret. collect. 138. num. 2.*

5 *Quem falso testimonio lædit.*] Hinc falsitatem nemini nociuam non puniri pœna ordinaria tenuerunt Felin. *in tract. quando conatus puniatur, vers fallit. secundò,* Couar. *in cap. quamuis pactum p. 1. §. 7. num. 6. in fine,* Clar. *lib. 5. § falsum, num. 35. & §. periurium. num. 11.* Bonacos. *commun. crimin. p. 2. verbo falsitas fol. mihi* 28. Menoch. *de arbitr. casu 306 num. 14. 23. & 30. cum seqq.* Surd. *decis.* 282. *numero* 18. Flores de Mena *var. lib. 2. quæst. 20. num.* 81. Farin. *in praxi crim. part. 6. sub tit. de falsit. quæst. 150. num.* 291. Et falsitatem commissam in re modica leuiùs esse puniendam resoluunt Tiraquel. *de iudicio de rebus exig. pag. mihi* 49. Menoch. *de arbitr. casu 306 num. 36.* Farin. *d. part. 6. quæst. 150. num. 111. & 292.*

6 *Et qui veritatem occultat.*] Notatur adhoc, quòd testis, qui tacet veritatem dicitur falsum deponere, vt per Tiraquel. *de pœnis. emp. causâ 44. num. 15. cum seqq.* Zanchin. *de hæret col. 14. num. 2.* Pena *in direct. Inquisit. part. 3. quæst. 73. commento 122. vers. falsum autem testem,* Mascard. *de probat. conclus. 743. num. 12. & in præfat. quæst. 5. à num. 70.* Decian. *tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 10. num. 30.* Farin. *d. quæst. 67. à num. 220.* vbi *num.* 225. ampliat etiam ad illum testem, qui dicit se non recordari de eo, quod vel certum est ipsum recordari, vel saltem debet verisimiliter recordari, & *n.* 223. ampliat ad testem, qui deponit obscurè, versutè, vel per malitiam, ad hoc vt eius depositio producenti non prosit. Aduerte tamen tacentem verum non peccare nisi quando productus est vt testis Flamin. *de resignat. benefic. lib. 9. q. 27. n. 5.*

7 In glos. *Iudici.* ibi, *vsque ad. 20. annos.* Immo vsque ad 30. potest sententia allegari nulla, gloss. *in c. vnde queritur 35. q. 9.* Viuian. & Bellac. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 15. n. 131. cum seqq.* Pinel. *in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. num. 50. & in auth. nisi num. 12. eod. tit.* Perez *ad tit. 15. lib. 3. Ordin. p. 738.* Tiraq. *de retract. lig. §. 36. gloss. 2. n. 38.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per se falsas litteras non debet executioni mandare.*
2 *Sententia falsa non est exequenda.*
3 *Sententia ex falsis instrumentis nunquam transit in rem iudicatam.*
4 *Falsitatis sola suspicio in litteris Apostol. fidem eis tollit*

5 *Nullitates ex defectu iurisdictionis emanantes summè attendendæ sunt.*

6 *Iurisdictionis defectus dicitur insanabilis.*

Cap Super eo. II.

Luc. III.

1 SEntentia lata authoritate litterarum falsarum, non est executioni mandanda. Item quando Ordinarius videt rescriptum Papæ esse redarguendum falsitatis, non debet ei adhibere fidem, nec obseruare quod per illud mandatur, sed retinere diligenter eum, qui rescriptum præsentauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 157.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 691.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decretal sub tit. de re indic. cap 4.*

2 Collige ex text. falsam sententiam non esse exequendam, vt per Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de sentent. execut. art vlt. num 10. pag. mihi 256.* sicut & illam quæ ex falsis probationibus lata fuit, vt probant Ordin. Regia Lusitan. *lib. 3. tit. 75. in princip. & tit. 87. §. 1.* vbi parens meus, & apud Castellanos *l. 13. tit. 22. p. 3.* vbi Gregor. Mench. *vsufreq c. 36.* Amat. Roderic. *in pract. c 9 num. 9. & 10.* Alexand. Trentacinq. *vari. lib. 2. tit. de sentent. resol. 3. n. 13.* Curi. Philip. *p. 1. §. 18 n. 12.*

3 Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 1502.* Nam sententia ex falsis instrumentis nunquam transit in rem iudicatam Chald. Pereira *cons. 36. à princip.* vbi *num. 12.* declarat si is pro quo lata fuit sententia, sciat falsas esse probationes.

4 *Redarguenda videris falsitatis.*] Ergo sola suspicio falsitatis in litteris Apostolicis fidem eis tollit, & earum impedit executionem, vt per Farin. *in praxi crimin. p. 6. q. 151. n. 33.*

5 In gloss. *Falsarum. 1.* ibi. *quia defectus est in iurisdictione.* Aduerte nullitates ex defectu iurisdictionis emanantes summè attendendas esse, vt per Ioan. Bauman. *de sequest. c. 16. num. 1. & 4. cum seqq.* Azin. *in praxi Florent. §. 13. c. 32.* Caualcan. *decis. 28. n. 46. cum seqq.*

6 *vol. 1.* Nam defectus iurisdictionis dicitur insanabilis. Æmil. Verall. *decis. 38. num 2. lib. 3.* Thom. Triuis. *Venetiæ decis. 11. num. 2. lib. 2.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit. 41. num. 124.* & est legibus adeo exosus, vt quamuis se de nullitate non appositurum quis iurasset, tamen hanc nullitatem ex defectu iurisdictionis apponere poterit, vt ex Felin. Ruin. & aliis colligit Crauet. *cons. 383. num. 16.* & resoluit Anton. Gabr. *tom 3 communun. opin. lib. 6. tit. de statutis concl. 3. n. 7. pag. mihi. 355.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus falsans sigillum Principis deponitur, item ei character imprimitur, & in exilium mittitur.*

2 *Sigillum Principis clericus, qui falsauit, est deponendus.*

3 *Delinquentibus signum an fas sit imponere, ostenditur.*

Cap. Ad audientiam. III.

Verbas. III.

1 CLericus falsans Sigillum Principis non punitur pœna sanguinis, sed degradatur, & imprimitur in eo character, seu signum vt ab aliis discernatur, & in exilium extra prouinciam mittitur. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif pag. 157.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 691.* itemsiue Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 9. cap. 2.*

Probat hic tex. clericum, qui falsauit sigillum Principis, aut alicuius Regis, esse deponendum, sibique characterem imprimendum, ac in exilium mittendum, vt per Duen. *reg. 200. limit. 1.* Boër. *decis. 8. col. 1.* Perez *l. 1. tit. 8. lib. 2. Ordin. pag. 281.* Cardos. *in praxi iudicum & Aduocat verbo clericus n. 86.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda lib. 2. c. 17. §. 3. n. 22.* Galgan. *de iure publico lib. 1. tit. 41. n. 24.*

In signum maleficij characterem, &c.] Olim apud nostros Lusitanos in antiqua Ordin. *lib. 5. tit. 37 §. 2.* fi. ribus auriculas abscindi iubebatur, quia tamen hæc inscriptio, seu potiùs maleficij signum faciebat vt aliqui longis capillis, aut auritis pileis mutilatas aures occultarent, nec conueniebat tam patenti signo turpitudinem ostendere, ob quam Imperator Constantinus vultus deturpationem lege vetuit, sic rescribens ad Eumelium. Si quis in ludum fuerit, vel in metallum pro criminum deprehensorum qualitate damnatus, minimè in eius facie scribatur, dum in eius manibus, & in fartis possit pœna damnationis vna scriptione comprehendi, refert Cardin. Cæsar. Baron. *in addit. ad martyrologium Romanum die 22. Decembris,* ideo in nouissima iustitiæ reformatione prædicta aurium abscissio sublata fuit, & illius loco iubetur, vt pro primo furto prima littera territorij, vbi inuenitur, pro secundo verò furcæ signum in humero candenti ferro imprimatur, & de hac bullatione agit Farin. *d. part. 6. quæst. 170. num. 84.* apud Castellanos verò per *l. 5. tit. 1. lib. 5. nouæ recop.* vbi Azeued. *n. 11.* character imprimi iubetur ei, qui duas vxores simul duxit, & idem Azeued. *l. 3. n. 22 tit. 17. lib. 8. eiusdem nouæ recopil.* agit de charactere imprimendo falsanti sigillum Regis.

SVMMARIVM.

1 *Litteras Apost. non recipiat existens in curia, nisi de manibus Papæ, vel officialium ab ipso deputatorum, personæ tamen solemnes per nuncios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contrafaciens si laicus est, excommunicationi subiacet: si clericus, ab officio & beneficio deponitur.*

2 *Apostolicas litteras recipientes in Curia de manu alterius quàm Summi Pontif. vel deputatorum sunt excommunicati.*

3 *Verbum,* subiaceat, *non est latæ sententiæ.*

4 *Verbum præsentis temporis imperatiui modi, quod ad iudicem dirigitur, importat sententiam ferendam.*

Cap Dura. IV. *Innocent. III.*

LItteras Apost. non recipiat existens in curia, nisi de manu Papæ, vel eius officialium ad id deputatorum, & si persona est tantæ auctoritatis vt intueatur, nuntium ad Cancellarium Papæ, vel ad Papam mittere debet, qui modo prædicto accipiat illas. Qui contrafecerit, si est laicus, est excommunicandus, si est clericus est suspendendus ab officio, & beneficio, & ab Ordinario, à quo mox non potest absolui, Item qui habens litteras falsas Apost. eas intra viginti dies non resignet, vel destruat, est excommunicatus, à qua non absoluit. Colligunt ex excommunicatione solus Papa absoluit. Ordin.

Ordin Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 158 Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 691. remissiue Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. sub tit.* 11. *de falsariis cap.* 1.

2 Probat hic text. recipientes litteras Apost. dum ipsi sunt apud Sedem Apost. de manu alterius, quàm Summi Pontif. vel deputatorum ad illud officium, esse excommunicatos, vt per Clar. *in pract. lib.* 5. § *fin. q.* 77. *num.* 17. Matt. Alter. *de censur. tom.* 1. *de excomm. lib.* 5. *cap.* 5. *disp.* 7. *vers. rursus*, vbi latè, & *in vers. quamobrem*, aduertit quòd *in hoc text.* duplex continetur excommunicatio, alia latæ sententiæ, quam incurrunt ipso iure illi, qui litteras Apost. accipiunt ab alio, quàm de manibus Papæ, vel officialium, aut Bullatorum, nisi sint personæ insignes, alia est sententiæ ferendæ, qua excommunicandi sunt per Ordinarium illi, qui habent litteras falsas, si postquam sciuerint eas esse falsas infra vigenti dies non lacerauerint, aut resignauerint, & semel excommunicati non possunt ab alio absolui (præterquam in mortis articulo) nisi Papa, & *in vers. secundò*, circa eandem excommunicationem prolatam in eos, qui litteras Apost. accipiunt ab alio, quàm ab ipso Papa vel officialibus, notat hanc excommunicationem afficere alios tantum, qui apud Sedem Apost. commorantur, vt habetur *in textu*, & *in vers. tertiò*, notat Doctores communi consensu asserere hanc excommunicationem abiisse in desuetudinem, & hodie non seruari in Curia.

3 In glos. *Subiaceat.* ibi, *sed non credo.* &c. Notatur ad hoc, quòd verbum *subiaceat*, non est latæ sententiæ, vt per Tiraquel. *in l. si vnquam, C. de reuocandis donat. verbo reuertatur num.* 149. Nam verbum præsentis
4 temporis imperatiui modi, quod ad iudicem dirigitur, importat sententiam ferendam, vt per Vgolin. *de censuris tab.* 1. *cap* 9. §. 6. *numer.* 7. Carbon. *tract. de legibus lib.* 8. *disput.* 6. *vers. tertia regula*, quos refert & sequitur Monet. *de distrib. quotid. p.* 3. *quæst.* 7. *num.* 21. & in terminis huius text. Mati. Ater. *d. disp.* 7. *c.* 5. *col.* 3. *lit. D. & E.*

SVMMARIVM.

1 *Ponit nouem modos falsandi litteras Papales.*
2 *Scriptura rasa falsa præsumitur.*
3 *Falsitas præsumitur ex cancellatione in aliqua scriptura reperta.*
4 *Falsitatem arguit abrasio reperta in aliqua scriptura.*
5 *Diuersitas manus in scriptura falsitatem arguit.*
6 *Falsitas arguitur ex apostillis, seu additionibus, præsertim in instrumentis, seu in aliqua scriptura repertis.*
7 *Instrumentum interlineatum. seu reseruatum si rediga-tur in publicam formam, debet notarius in transumpto mentionem facere de illis interlineamentis, seu rasuris, alias manet suspectum.*
8 *Mutans in litteris Apost. postquam eas receperit ab officiali, aliquid etiam minimum, verè falsat illas.*

Cap. Licet V.

1 PApa declarat nouem modos cognoscendi falsitatem in suis litteris. Primus, vt falsa Bulla falsis litteris apponatur. Secundus vt filum de vera Bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immissum falsis litteris inseratur. Tertius vt filum ab ea parte in qua charta plicatur incisum cum vera Bulla falsis litteris immittatur. Quartus cum à superiore parte Bullæ altera pars sibi sub plumbo rescenditur & per idem filum litteris falsis inserta reducitur infra plumbum Quintus cùm litteris bullatis, & redditis in eis aliquid per rasuram tenuem immutatur. Sextus cùm charta artificiis dealbatur, & iterum inscribitur. Septimus cùm chartæ abolitæ & abrasæ alia subtilissima charta conglutinatur. Octauus cùm non recipiunt litteras de manu Papæ, vel Bullatoris. Nonnus qui falsas litteras sub Bulla vera proiiciunt. Sed in his duobus falsitas difficile cognoscitur, nisi vel ex modo dictaminis, vel ex forma scripturæ, vel ex qualitate chartæ; in aliis verò facilius, vt in adiunctione filorum, vel in collatione Bullæ, vel monitione, vel obtusione, præsertim si Bulla non sit æqualis, sed alibi magis tumida, alibi magis depressa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 159. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 692. remissimè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit.* 11. *cap.* 2.

In eis aliquid per rasuram, &c.] Notatur ad hoc, 2 quòd rasa scriptura falsa præsumitur, & tanquam falsa reiicitur, vt per Masquard. *de probat conclus.* 1254 *à princip.*

Totaliter abolita.] Notatur ad hoc, quòd ex cancel- 3 latione in aliqua scriptura reperta præsumitur falsitas, vt per Baiard. *ad Clar. §. falsum n.* 197. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 99. *n.* 3. *cum seqq. & de arbitr. casu* 187. *à n.* 34. Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri n.* 91. & *l.* 45. *n.* 145. *ad fin & n.* 146. Brunor à Sole *in locis comm. verbo Apostilla n.* 1. Surd. *consil.* 16. Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 151. *n.* 31. *cum seqq.*

Vel abrasæ] Notatur ad hoc, quòd abrasio reperta in 4 aliqua scriptura falsitatem arguit, vt per Menoch. *d. præs.* 99. *n.* 3. *cum seq. & de arbitr. casu* 187. *n.* 41. Mascard. *concl.* 1254. Farin. *d. q.* 151. *à num.* 64.

Falsis litteris immutatur.] Nam diuersitas manus in 5 scriptura falsitatem arguit, vide Menoch. *consil.* 199. *n.* 7. *vers. tertiò arguitur, & de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 20. *num.* 9. 18. & 19. Mascard. *conc.* 740. *num.* 11. Farin. *d. quæst.* 151. *à num.* 112. Ex Apostillis etiam, seu addi- 6 tionibus præsertim in margine alicuius instrumenti, seu scripturæ repertis, arguitur falsitas, vt per Franc. Marc. *decis.* 243. *num.* 4. & *decis.* 702. *num.* 1. *part.* 1. Baiard. *d §. falsum num.* 197. *vers. item si scripturæ*, Farin. *d. quæst.* 151. *à princ.* Et de interlineaturis vide Menoch. 7 *d. casu* 187. *num.* 40. & Mascard. *d. concl.* 1254. *numer.* 8. Et in hoc aduerte quòd si instrumentum interlineatum, seu reseruatum redigatur in publicam formam, debet notarius in transumpto mentionem facere de illis interlineamentis, seu rasuris alias manet suspectum, Bonacos. *commun. crimin p.* 1. *verbo falsum fol.* 65. *in fine* Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 241. *pag.* 582. Azeued. *l.* 13. *n.* 49. *tit.* 25. *lib.* 4. *nouæ recop.* Menoch. *cons.* 395. *n.* 57. Mascard. *d. concl.* 1254. *n.* 16.

In glos. *Tenuem.* ibi, *quicunque radit, vel immutat* 8 *rescriptum D. Papa sibi assignatum, excommunicatus est, & falsarius.* Notatur ad hoc, quòd etiam ille, qui in litteris Apostol. postquam eas recepit ab officiali, mutat aliquid etiam minimum, verè fallit illas. vt per Mar. Alter. *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 7. *c.* 2. *col.* 3. *lit. D.*

SVMMARIVM.

1 *Falsæ sunt litteræ Papæ in quibus Episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel vni scribitur in plurali.*

2 Papa

2 *Papa fratres vocat Patriarchas, & Archiepiscopos, & Episcopos cæteros autem Reges, & Principes filios.*
3 *Falsitas arguitur ex diuersitate styli.*
4 *Stylus seruatur pro lege.*
5 *Stylus in dubio non præsumitur.*
6 *Stylum introducere solis supremis iudicibus permittitur.*
7 *Stylus contra ius non est obseruandus.*

Cap. Quam graui. VI.

1 LItteræ Apostolicæ in quibus Papa vocat Episcopum dilectum filium, & non fratrem, vel cum loquitur vni, ponit in plurali vestras, sunt falsæ, quare falsitas litterarum cognoscitur tum in Bulla, filo, & charta, tum in stylo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 158. Alagona *in compendio iuris Canon. pag* 693. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit.* 11. *cap.* 3.

2 *Vt Patriarchas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Papa fratres vocat Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, cæteros autem Reges, & principes filios, vt per Decian. *in cap. venerabilis num.* 2. *de except.* Cosin. *in pragmat. Sanctionum. tit de numero Cardinalium gloss. Cardinales.*

3 *Quam in stylo.*] Notatur ad hoc, quòd si falsitas arguitur ex diuersitate styli, Menoch. *cons.* 199. *num.* 9.
4 & 10. Mascard. *de probation. concl.* 1269. *num.* 4. stylus enim seruatur pro lege, itaut iudex contra stylum iudicans, faciat litem suam, ac si faceret, & iudicaret contra legem, vt per Doctores citatos ad *c. ex litteris* 11. *à num.* 3. *sup. de constitut.* Multa de stylo, & quòd ad vnguem debeat obseruari, congerunt Cardin. Pute. *decis.* 353. *lib.* 3. *in antiq.* Pinel. *in l.* 2. *C. de rescind. vendit. part.* 2. *cap* 4. *num.* 2. Rot. *Genuens. decis.* 206. & cæ-
5 teri citati ad *d. cap.* 4. *ex litteris, num.* 7. In dubio stylus non præsumitur quamuis iudiciorum, ex Mascard. *de probationib. concl.* 258. *sub num.* 1. & *concl.* 1338. *n.* 1. Menoch *de præsumpt. lib* 2. *præsumpt.* 8. *num.* 7. & *consil.* 717. *num.* 6. *vers.* respondetur primò, Peregr. Iannin. *de reali citat. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 72. Sed alleganti eius probatio incumbit, ex Mascard. *d. conclus.* 1338. *num.* 2. Farinac. *part.* 4. *consil.* 19. *num.* 12. excepto stylo notorio Curiæ, cuius nec allegatio, nec probatio requiritur, sed iudex supplere in eo debet, vt per Vi-
6 uian. *decis.* 297. *numero* 6. quem quidem stylum introducere solis suptemis iudicibus permittitur, Bart. *in l. de quibus num.* 10. *ff. de legibus*, Menoch. *consil.* 187.
7 *num.* 56. Farin. *cons.* 85. *num.* 17. Stylum tamen contra ius non esse obseruandum annotarunt Perez *l.* 4. *vers. non obstat etiam, tit.* 4. *lib.* 2. *Ordin. p.* 240. Farin. *cons.* 85. *num.* 18. D. Barbos. *in l. cum prator.* §. 1. *n.* 285. *cum seqq. de iudic.*

5 *Surreptitias, vel obreptitias litteras impetrantes non incurrunt excommunicationem huius text. & Bullæ in Cœna Domini.*
6 *Excommunicationis pœnam non incurrunt, qui in litteris Apost. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non fit mutatio in substantia.*
7 *Falsificatio vna sufficit, vt quis puniatur pœna huius text.*
8 *Beneficium ipso iure vacat propter falsitatem litterarum Apost.*
9 *Falsificans litteras Papæ degradatur, & traditur Curiæ seculari puniendus pœnis legalibus.*
10 *Clericus fabricans falsam monetam Papæ an ab illo sit degradandus, remissiuè.*
11 *Falsum dicens non excusatur pretextu ignorantiæ.*
12 *Clerici vtentes falsis dimissoriis ignoranter, qua pœna puniantur remissiuè.*
13 *Pœna mitior imponenda est reo cùm agitur ciuiliter quàm cùm agitur criminaliter.*
14 *Clerico Curiæ seculari tradito pœna imponenda debet esse vltimi supplicij.*
15 *Pœna vltimi supplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falsificare litteras Papæ.*
16 *Papa litteris falsis vtens mitius punitur, quam illa falsificans.*
17 *Negligentia quandoque dolo comparatur.*

Cap. Ad falsariorum. VII.

FAlsarij omnes litterarum Apostolicarum qui per se, vel alios exercent vitium falsitatis, sunt excommunicati, & si sunt clerici perpetuò sunt priuati omni officio, & beneficio Ecclesiastico, & tradi debent Curiæ seculari puniendi vt laicus falsarius. Item qui falsis litteris vtuntur tanquam Apostolicis, si sunt clerici, officio, & beneficio spoliandi sunt, & si laici tandiu sunt excommunicati, donec satisfaciant, & in vtilibus que grauius puniri debet malitia quàm negligentia, & tenentur diligenter prius examinare litteras quibus vtuntur, quia ignorantia non excusabit, idem obseruandum circa eos, qui falsas litteras impetrant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 160. Alagona *in compendio iuris Canon. pag* 693. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. de falsitate c.* 4.

Anathematis vinculo, &c.] Notatur ad hoc, quod falsificantes litteras Papæ ipso iure excommunicationem incurrunt cum suis fautoribus, & defensoribus vt per Card. Toler. *in instruct. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 12. Sayr. *de censuris lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. *cum seqq.* Farin. *in prax. crim. part.* 6. *de falsitate quæst.* 151 *num.* 7. Fr. Biton. de Souia *in relect. de censuris Bullæ in Cœna Domini cap.* 7. *dub.* 45. *num.* 2. Aloy. Riccius *in decisionibus Curiæ Archiepiscop. Neapolit. part.* 1. *decis.* 36. *n.* 1. vbi *n.* 3. tenet falsificantem litteras Cardinalis scribentis nomine Sanctissimi non incurrere pœnas huius rex. cùm verè non dicatur fallere litteras Papæ, Bonacin. *de censur. extra Bullam disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 3.

Excommunicantur etiam huius criminis Rei per Bullam in Cœna Domini excom. 6. his verbis, *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apost. etiam in forma Breuis, ac supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium per Romanum Pontif. vel S. R. E. Vicecancellarium, aut gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Romani Pontif. signaturæ, nec non falsò fabricantes litteras Apost. etiam in forma Breuis, ac etiam falsò signates supplicationes huiusmodi sub nomine Romani*

SVMMARIVM.

1 *Falsificantes litteras Papæ quas pœnas incurrant, ostenditur.*
2 *Falsificantes litteras Papæ ipso iure excommunicationem incurrunt cum suis fautoribus, & defensoribus.*
3 *Papæ litteras falsificantes excommunicantur in Bulla Cœna Domini clausul.* 6. *de qua referuntur D. D. agentes.*
4 *Excommunicatio, quam incurrunt falsificantes litteras Papæ in hoc text. in quo differat ab illa Bullæ Cœnæ ostenditur.*

Romani Pontif. seu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum, quam commentantur, & explicant Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 119. Rebuff. *post. prax. benefic. in Bulla Cœnæ Domini*, Viuald. *in candelabro aureo in explicat. Bullæ num.* 46. *cum seqq.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 87. *cum seqq.* Sayr. *d. lib.* 3. *c.* 10. Vgolin. *de censuris Bullæ Cœnæ part.* 2. *c.* 6. Soar. *tom.* 5. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 44. *cum seqq.* Coriolan. Capuccin. *post suum, tract. de censibus reseruat. in explicat Bullæ in Cœna Domini, excomm.* 6. Latè Fr. Anton. à Sousa *d. c.* 7. *per totum.* latissimè Maritus Alter. *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 7. & nouissimè Bonacin. *de censuris Bullæ in Cœna Domini*, ac Leonard. Durad. *in comment. ad Bullam Cœnæ Domini.*

4 In hoc differt excommunicatio de qua in hoc text. ab illa, quæ habetur in supradicta sexta excommun. Bullæ in Cœna Domini, quia sub illa includuntur qui per alios falsificant litteras Apost. omnes fautores, & defensores falsariorum, vt text. dicit, & ex eo deducunt Farin. *d. quæst.* 151. *num.* 9. Fr. Anton. de Sousa *d. cap.* 7. *disp.* 45. *num.* 2. sub hac verò minimè, vt per Iacob. de Graffiis *d. cap.* 18. *num.* 93. & 95. Soar. *d. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 48. Fr. Anton. de Sousa *d. disp.* 45. *n.* 1. Coriolan. *in explicat. sextæ excommunic. Bullæ in Cœna Domini vers. qui verò*, Maritus Alter. *d. disp.* 7. *cap.* 5. Sic etiam in altero differt, quia sub illa huius text. includuntur vtentes litteris falsis Papæ, sub hac verò Bullæ in Cœna Domini minimè Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 62. Iacob. de Graffiis *d. loco n.* 99. Viuald. *vbi suprà. n.* 50. Vgolin. §. 3. *vers. octauò* Soar. *d. sect.* 2. *n.* 48. Coriolan. *loco proximè citato.*

5 Illud in præsentiarum aduertendum duxi impetrantes litteras subreptitias, vel obreptitias, non ligari excommunicatione, de qua *in hoc text.* vt per S. Antonin. *part.* 3. *tit.* 35. *cap.* 13. Syluest. *verbo excommunicatio* 7. *num.* 8. *excommunic.* 4. *vers. & secundò*, Caiet. *eod. verbo cap.* 26. quos refert, & sequitur Coriol. *loco citato,*

6 *vers. dubitatur.* Prout etiam non ligantur prædicta sexta excommun. Bullæ in Cœna Domini, vt per Viuald. *d. num.* 51. Iacob. de Graffiis *d. numer.* 95. Vgolin. *d.* §. 3. *vers. quartò*, Soar. *d. sect.* 2. *n.* 50. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloss.* 57. *num.* 45. Salzed. *d. cap.* 119. *lit A. vers. nec incurrit.* A qua excommunicationis pœna immunes etiam sunt, qui in litteris Apostol. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non mutatur substantia, Nouar. *d. cap.* 27. *num.* 61. *vers. sexta*, Vgolin. *d.* §. 3. *vers. secundò*, Soar. *d. sect.* 2. *numer.* 46. & 47. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 11. Salzed. *d. cap.* 119. *verse. autem.* Coriolan. *d. excommun.* 6. *vers. interrogabis.*

7 *Exercent.*] Aduerte quòd quamuis propter huiusmodi verbum requiri videatur iterationem delicti, tamen in dispositione pœnali vnica tantum vice verificatur, & sic pro vnica falsificatione pœna de qua in hoc text. locum habet, vt per Farinac. *d. quæst.* 151. *n.* 31.

8 *Perpetuò sint priuati.*] Ergo propter crimen falsitatis litterarum Apostol. vacat beneficium ipso iure, vt per Petr. Gregor. *de benefic cap.* 26. *num.* 12. Rebuff. *de pacificis possess. n.* 204. & *in praxi benefic. tit. de modis amittendi beneficia n.* 43. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss* 15. *n.* 78. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 170. quos refero ego ipse *de officio & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 57. *n* 234.

9 *Secularì tradantur potestati.*] Notatur ad hoc, quòd falsificans litteras Papæ degradatur & traditur Curiæ seculari puniendus pœnis legalibus, quibus laici puniuntur, vt per Clar. *in pract. lib.* 5. §. *fin. quæst.* 36. *n.* 39. Boër. *decis.* 82. *à num.* 3. Gregor. Lop. *l.* 60. *tit.* 6. *par.* 1. & *l.* 6. *in gloss. do Papa, ô de Rey tit.* 7. *part.* 7. Afflict. *decis.* 22. *num.* 2. Bernard. *d. cap.* 119. vbi Salzed. *in addit. A.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 36. *c.* 5. *numer.* 8. Perez. *l.* 21. *in gloss. falsa nuestro sello tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Cened *ad Decretal. collect.* 26. *n.* 1. latè Farin. *d. q.* 151. *à princ.* Prax. Episcop. *part* 1. *verbo falsarij.* Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *c* 17. *num* 95. Matta *de iurisdict. p.* 2. *cap.* 28. *num.* 14. Aldrete *de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *c.* 17. *à n.* 21. An clericus fabricans falsam monetam Papæ sit degradandus actualiter, vide Perez *l.* 23. *vers. quartò principaliter tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Salzed. *ad Bernard. d. c.* 119. *vers. sed an puniatur*, Christoph. de Pace *in scholiis ad leges stili l.* 78. *n.* 97. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. q.* 151. *n.* 33. 10

In gloss. *Dixerunt.* Notatur ad hoc, quòd in dicente falsum non admittitur excusatio ignorantiæ, vt per Fr. Emman. *q. Regul. tom.* 2. *q.* 14. *art.* 1. Qua verò pœna puniantur clerici vtentes falsis dimissoriis ignorantes esse falsas, vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis* 89. *p.* 1. 11 12

In gloss. *Deprehensi.* ibi, *vbi ciuiliter agitur, mitius est agendum.* Notatur ad hoc, quòd mitior pœna imponenda est reo, cum agitur ciuiliter, quàm cùm agitur criminaliter, vt per Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo reuertatur num.* 315. Perez *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 696. & ideo mitius est agendum cum clerico de falsitate ciuiliter conuicto, vt per Farin. *d. q* 151 *n.* 28. vbi *n.* 29. refert opinionem huius glossæ procedere in pœnis, quæ ipso facto non infliguntur, sed per iudicem sunt infligendæ, asserens pœnas quæ à iure imponuntur falsantibus litteras Papæ ipso facto, vbicunque constat de delicto siue criminaliter, siue ciuiliter agatur, eo ipso locum habere. 13

In gloss. *Legitimas.* ibi, *vltimo supplicio punitur.* Notatur ad hoc, quòd clerico curiæ sæculari tradito pœnà imponenda debet esse vltimi supplicij, vt per Duen. *reg.* 290. *vers. limita primò ad fin.* Boër. *decis.* 82. *n.* 6. Farin. *d. q.* 151. *n.* 4. 14

In ead. gloss. ibi, *& hæc pœna imponitur*, &c. Notatur ad hoc, quòd pœna vltimi supplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falsificare litteras Papæ, vt per Farin. *d. q.* 191. *n.* 12. 15

In gloss. *Sub nomine vestro.* Notatur ad hoc, quòd vtens falsis litteris Papæ, mitius punitur, quàm illas falsificans, vt per Farin. *d. q* 151 *n.* 65. *cum seqq.* 16

In gloss. *Negligentia*, fin. ib, *hæc tamen quandoque dolo comparatur.* vide D. Barbos. *in prælud. ad l. si mora n.* 9. *ff. soluto matrim.* 17

SVMMARIVM.

1 *Falsare litteras de simplici iustitia quis non præsumitur, nec punitur si hoc comperto desiterit illis vti.*
2 *Supplicationes concernentes iustitiam, quæ dicantur, ostenditur.*
3 *Falsitas in dubio non præsumitur.*
4 *Falsarius nemo præsumitur.*
5 *Testis in dubio non præsumitur falsus.*
6 *Error in dubio potius præsumitur, quàm falsitas.*
7 *Falsitas in ciuilibus probatur præsumtionibus.*
8 *Falsum indicatur, quod affirmatur impossibile scitu.*
9 *Dolus ex perspicuis iudiciis probari debet.*
10 *Dolus in dubio non præsumitur.*

Cap. Accedens. VIII.

Litteras Apost. habentes formam de simplici iustitia quando quis importauit, & deprædenditur in eis falsitas, si importans cognoscens illas esse falsas, illis vtitur, non est puniendus, nec priuandus, officio, 1

officio, vel beneficio, quia non præsumitur falsificasse, cum huiusmodi litteræ facile obtineantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. pag.* 160. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 693. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 8 cap. 1.*

2 *De simplici iustitia.*] Aduerte supplicationes iustitiam concernentes illas dici, quibus quis petit id quod ius concedit, sed alio modo, vtpote vt detur sibi iudex, & vt causa alicui committatur, dicuntur enim de iustitia, quia vult vt Iudex datus secundum iustitiam causam definiat, ita Fr. Anton. de Sousa *in relect. de censuris Bullæ in Cœna Domini cap. 7. diff.* 41. *num.* 4.

3 *Cùm præsumi non debeat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd falsitas in dubio non præsumitur, vt per Perez *l. 3. in med. vers. falsitas ergo, tit. 6. lib. 8. Ordin. & gloss. 1. pag. 691. vers. quæro 11. tit. 12. lib. 3. eiusdem Ordin.* Valasc. *consult.* 181. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. part. 4. decis.* 67. *numero* 5. & Centol. *ad eund. decis.* 70. *lit. B.*

4 Et nemo præsumitur falsarius, Mascard. *de probat.*

5 *conclus.* 745. nec in dubio testis præsumitur falsus, Mascard. *conclus.* 1003 *num.* 29. Menoch. *de arbitr. casu* 309. *numero* 8. & 9. Farin. *in d. praxi crimin. 2. quæst.* 67.

6 *num.* 103. Immò in dubio potius præsumitur error quàm falsitas, Perez. *in d. vers. falsitas ergo*, Menoch. *d. casu* 309. *num.* 8. Farin. *in d. praxi p. 6. de falsitate q.* 150. *num.* 274. & Centol. *ad eund. part. 4. decis.* 74. quoad effectum scilicet criminalem, ideſt, ad euitandam pœnam falsi, vt per Grammat. *cons.* 23. *num.* 4. & *cons.* 30. *num.* 7. & *cons.* 32. *num.* 10. Bursat. *cons.* 111. *n.* 14. Hieron. Gabr. *cons.* 181. *num.* 9. *in fine lib.* 1. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 67. §. 3. *num.* 78. quos refert & sequitur Buccaron. *de different. inter iudic. ciuil. & crimin. differ.* 110. *num.* 14. vbi cum Bertaz. *cons.* 194. *num.* 19. subdit quòd qui asserit non dolosè deposuisse falsum, sed per errorem & ignorantiam, habet præsumptionem iuris pro se, quia falsum in dubio non præsumitur. Quoad effectum verò ciuilem, id est, quoad effectum probationis præsumitur in dubio potius testem falsum dixisse scienter, quàm ignoranter, Menoch. *de arbitr. casu* 308. *n.* 2. *cum seqq* Mascard. *de probat. concl.* 743. *n.* 8. Farin. *d. quæst.* 47. §. 8. *num.* 243. *& seq.* Buccaron. *d. diff.*

7 *fer.* 110. *num.* 15. In ciuilibus falsitas præsumptionibus probatur, nam sola suspicio falsitatis habetur pro falsitate, ne instrumento fides detur, vide Syluan. *cons.* 7. *num.* 16. *& cum seqq & cons.* 68. *num.* 9. Clar. *lib.* 5. *§ falsum n.* 30. Capyc. *decis.* 30. Bonacos. *commun. crimin part. 1. verbo falsum fol.* 66. *& part. 2. verbo suspicio fol.* 77. Menoch. *remed 4. adipisc. num.* 700. *& consil.* 23. *num.* 17 *& cons.* 42. *num.* 33. *& consil.* 45. *num.* 16. Mascard. *de probat. concl.* 739. *numer.* 4. Parlad. *lib. 2. rerum quotid. ad fin part.* 5. §. 11. *num.* 37. Vbi verò criminaliter agitur, debet falsitas concludenter & euidentissimè probari, ex Ioseph. Sesse *Arag. decis.* 109 *num.* 19. & 20.

8 *Quæ possunt facilè obtineri.*] Vnde falsum iudicari, quòd affirmatur impossibile scitu refert. Farin. *in praxi crimin part. 2. quæst.* 65. *num.* 149. Idem est quando quis vult affirmare illud, quod quilibet in voluntate habet, cum solus Deus sit scrutator cordium Oldrad. *consil.* 210. *num.* 9. & alij per Menoch. *consil.* 149. *n.* 26.

9 In glos. *Præsumi.* ibi, *sed dolus ex perspicuis indiciis probari debet.* Vide Mascard. *conclus.* 530. Pute. *decis.* 18. *num.* 53. *in antiq.* Flam. *de resignat. benefic. lib.* 13. *quæst.* 1. *num.* 101. *cum seqq. & quæst.* 3. *num.* 16. *& à num.* 20 Farin. *in praxi quæst.* 86. *num.* 16. Valasc. *consult.* 56. *n.* 2. Cardos. *in prax Iudicum, verbo dolus num.* 12. Ioseph. Sesse *Aragonia decis.* 211. *n.* 19. In dubio enim non præsumitur, Tiraq. *de retract. u lig.* §. 26. *gloss.* 1. *n.* 35. Mascard. *conclus.* 531. & 814. *cum seq.* Card. Tusch. *lit. D. concl.* 573. Farin. *d. quæst.* 89. *a n.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *Præsumptio. n.* 42. Surd. *de aliment. tit. 4. quæst.* 15. *n.* 51. Ioseph. Sesse *d. decis.* 109 *n.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum non probatur falsum propter paucarum litterarum rasuram in loco non suspecto.*
2 *Falsitas non dicitur fieri per rasuram Bullæ in loco non suspecto.*
3 *Rasura facit instrumentum suspectum de falsitate.*
4 *Renuntiare iuri suo cuilibet permittitur.*

CAP. Ex conscientia IX. & fin.

RAsura paucarum litterarum quæ animum sapientis non debent mouere ad dubitandum, v. g. in loco non suspecto, non probat litteras esse falsas. Et si pars contraria obligauit se sub periculo causæ probare litteras esse falsas, & tantùm ostendit hanc rasuram, non probat, & causam perdit, cui libere renunciauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Archid. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontificij pag.* 161. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 693. remissiuè Ximen. *in concord. part.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. cap. 2.*

Nisi paucarum litterarum rasura, &c.] Notatur hoc, quòd per rasuram Bullæ in loco non suspecto falsitas non dicitur fieri, vt per Fr. Anton. de Sousa *relect. de censuris Bullæ in Cœna Domini cap. 7. diff. 41. num.* 7. Nam rasura in loco suspecto facit instrumentum suspectum de falsitate, Menoch. *de arbitr. casu* 187. *num.* 34. *cum seqq.* Brunor. á Sole *in locis communib. verbo apostilla* 1. Ordin. Reg. Lusitan. *lib. 1. tit.* 78 §. 4.

Cùm quilibet ad renuntiandum iuri suo, &c.] Concordat *l. si quis conscribendo C. de pactis*, ibi, *omnes licentiam habere his, quæ pro se introducta sunt, renuntiare*, cum aliis citatis à Socin. *regul.* 339. Alphan. *addit.* 447. Tiraquel. *de iure primogen. quæst. 24. a. num. 4. Guid. lib. 1. obseruat.* 40. Buttig. *de renuntiat iuris ciuilis inoffic.* 4. Mascard. *de probat. conclus.* 1269. Menoch. *de præsumps. lib. 6. præsumpt.* 41. *& consil.* 910. *num.* 1. Sim. *consil.* 198. *num.* 2. Donel. *comment. iuris ciuilis lib. 11. cap. 3. colum 9. vers. deinde* Morl. *in emporio iuris ciuilis part. 1. tit. 1. in prælud. numer.* 19. *& tit.* 10. *de locat. quæst. 2. n. 12.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. quæst.* 10. Cardin. Tusch. *tom 6. lit. R. concl.* 170. *cum seq.* Soar. *de legibus lib* 8. *cap.* 33. D. Barbos. *in Collect. eleganter à num.* 12. *ff. solut. matrim.* cum pluribus citatis *in tractat. Axiom. iuris vsufreq. Axiom.* 135. *num.* 13. *& 14.*

De sortilegiis.

TIT. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hanc rub. scribentes.*
2 *Sortilegiorum materiam qui tractent, citantur.*

2 *Augurum*

3 *Augurum materia vbi tractetur, ostenditur.*
4 *Striges quæ, & an contra illas procedant Inquisitores Hispaniæ.*
5 *Maleficium ligaminis quòd remissiuè.*
6 *Maleficia destrui possunt licitè per amotionem signorum.*
7 *Astronomiæ materiam qui tractent, referuntur.*
8 *Ægritudines, casus, & euentus, ac tempestates minimè ab astris pendent.*
9 *Chiromantia quæ remissiuè*
10 *Somniis credere superstitiosum, & impium est.*
11 *Necromantia quæ, remissiuè.*
12 *Hydromantia quæ, remissiuè.*

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panormit. Marian. Socin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici fol.* 145. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Mart. Mesnart. *in epitome Decretal fol.* 189. *verso.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pontif. à pag.* 679. Goffred. & Hostiens. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancel. *in institut. Canon.* Barthol. Carthagena *in expos. titulorum iuris Canonici*, Zypæ, *in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag* 418. Canis. *in summ. iuris, Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *summ. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

1

2 De materia tituli vide Sylvest. Tabien. Angel. & cæteros summistas *verbo sortilegium*, Velam *de delictis c.* 34. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *c.* 1. §. 3. *vers. vigesimo quarto.* Gaspard. Caballin. *in milleloq. iuris part.* 1. *milleloq.* 78. Azeued. per text. *ibi in l.* 12. *tit.* 14. *lib.* 5. *nouæ recop. & l.* 5. *titul.* 1. *lib.* 8. *eiusdem nouæ recopil.* Griland. *in tract. de sortileg.* Bernard. Comens. *in lucerna Inquisitorum, in verbo sortileg.* Simanc. *de Catholicis institut. cap.* 62. Eymeric. *ad direct. Inquisit. part.* 2. *cap.* 42. & *ibi* Pena *commento* 67. Cardos. *in praxi iudicum verbo sortilegium.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 34. *cap.* 1. *cum seqq.* Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 3. *part.* 1. *quæst.* 1. *cum seq. & lib* 4. *cap.* 4. *quæst.* 1. Azor. *institut. moral part.* 1. 3. *lib.* 9. *cap.* 21. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 2. *de superstit. cap.* 38. *numer.* 56. Lessi *de iustit. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 9. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *quæst.* 95 *artic.* 8. *pag. mihi* 330. Sanch. *in præcepta Decalogi l.* 2. *cap.* 38. *à numero.* 56 Ioan. Baptista Costa *cent.* 2. *distinct.* 14. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 20. *à numer.* 72. *& hæresi quæst.* 181. Ioan Francisc. Leo *in thesauro foro Ecclesiast. part.* 3. *cap.* 5. Sayr. *in clani Regia lib.* 4. *cap* 5. *à num.* 14. Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 22. Emman. do Valle *de incantation & ensalmis sect.* 3. *cap.* 6. *numer.* 31. *cum seqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 110. *secundum nouiss. impress.* Marta *de iurisd. p.* 2. *c.* 12. latè Torreblanc. *lib.* 1. *de magia c.* 22.

3 De Auribus, vide repert. Inquisit. *verbo hereticus. vers. c. an intendens auguriis, & verbo augurium*, Decian. *tractat. criminal. lib.* 5. *c.* 17. *vers. item obseruantes auguria*, Lessi. *d c.* 43 *dub.* 7. Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib.* 2. *c.* 3. *n.* 20. Martin. Delri *d. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 7. *sect.* 1. *art.* 2. Sanc. *d. lib.* 2. *c.* 38. *à num.* 38. Torreblanc. *d. lib.* 1. *c.* 21. *de Augurio.*

4 De Strigibus vide Carrer. *in tractat. de strigibus*, Bonacos. *commun. criminal. part.* 2. *verbo parvulis fol. mihi* 65. & Inquisitores Hispaniæ contra eas procedunt teste Emman. do Valle *d. sect.* 3. *cap.* 5. *numer.* 16.

5 De maleficio ligaminis vide Sprenger. *part.* 1. *mal-*

lei quæst. 7. & 8. Nicol. Remig. *lib.* 2. *de monolatria cap.* 5. Petrus Gregorius *syntagm. iuris. lib.* 34. *cap.* 9. *numer.* 3. *cum seqq.* Martin. Delri. *lib.* 3. *part.* 3. *quæst.* 4. *sect.* 8. *tit. de maleficio ligaminis*, Rebello *de obligat. iustitiæ part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 6. *à num.* 19. Raph. de la Torre *d. tom.* 2 *quæst.* 96 *artic.* 2. *disput.* 10. *pag.* 414. *cum seqq.* Farinac. *de hæresi, quæst.* 181. *num.* 50. Contra maleficia 6
vnicum tantùm remedium naturale adhiberi potest, per amotionem scilicet signorum maleficij quæ magus adhibuit, vt donec essent appensæ, dæmon malum continuaret, & hoc licitum esse vt opera Diaboli destruantur, tradunt Sot. *in* 4. *distinct.* 34. *quæst.* 1. *art.* 3. Ioseph. Angles *in floribus Theolog. quæst. de arte magica artic.* 6. *difficult* 2. Castr. *lib.* 2. *de iusta hæret. punit. c.* 15. Lessi, *de iustit. lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 6. *ex num.* 36. Raphael de la Torre *d. quæst.* 96. *artic.* 4. *disput.* 3. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disputat.* 96. *ex num.* 3. *& in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 41. *num.* 19. & de vidua & presbytero signa concremantibus, quo maleficia cessarunt, narrat Codron. *lib.* 1. *de morbis benef.* & de comite ollam maleficij amouente, refert Spreng. *in mall part.* 2. *quæst.* 1. *cap.* 1. de loci amotione Cæsalpin. *in lib. de inuestig. dæmon. cap.* 17. de nodi dissolutione Ronsæus *in medit. venat. cap.* 50. Et de diuinis remediis, quibus maleficia tolluntur, & dæmones fugantur, latè Torreblanc. *lib.* 2. *de magia capite* 53. *per totum.*

De Astronomia vide Blas. Aluarez Mirabal. *de la conseruacion de la salud. cap.* 82. Barthol. Valentin. *en el repertorio del mundo lib.* 2. *cap. de Astrolog.* Stephan. Quaranta *in summa Bullarij verbo Astrologia.* Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap* 7. *num.* 3. Sayr. *in clani Regia lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 2. Benedic. Pereira *de Magia l.* 3. *cap.* 1. *cum multis seqq.* Soar. *tom.* 1. *de Religione l.* 2. *de superstit. cap.* 11. *num.* 8. Azor. *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 13. Ioan. de Torres *de la Philosophia moral de Principe, lib.* 6 *cap.* 6. Salas 1. 2. *quæst* 9. *artic.* 5. *disputat.* 2. *sect.* 8. *num.* 79. Leonard. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 6. *à num.* 32. Martin. Delri. *d. lib.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 1. Fr. Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thom. tom.* 2. *quæst.* 95 *artic.* 5. *pag.* 331. *cum seqq.* Farinac. *in praxi criminal. quæst.* 20. *numer.* 111. & nouissimè de hæresi *quæst.* 181. *numer.* 55. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 38 *à numer.* 27. Circa Motum Sixti V. contra exercentes iudiciariam artem, vide Sayr. *d. cap.* 5. *num* 2. Soar. *dicto lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *cap.* 17. *numer.* 73. Sanchez *d cap.* 38. *num.* 44. Aloys. Riccius *in praxi aurea resol.* 186. Torreblanc. *lib.* 1. *de magia diuinatrice cap.* 8. *de vanitate Astrologiæ iudiciariæ & in appendice prætermissorum ad cap.* 8. *num.* 19. *ad fin.* vbi refert verba Francisci Valleriola *in appendice ad librum de locis communibus cap.* 8. ita loquentis. Desinant itaque Astronomi, & qui eos sequuntur parum cordati medici nobis suis fallaciis technisque imponere, grauesque facinus arbitrentur malum cælo ac astris tribuere, vnde bona ad nos omnia veluti à fonte purissimo manant, illúdque cogitent vanas esse quæ de hisce rebus tradunt Astronomorum regulas prorsúsque fallaces. Hactenus Valleriola, nam ægritudines, 8
casus, & euentus ac tempestates minimè ab astris pendent, vt indocti medici, imperiti nauclerij, & barbari agricolæ tumultuant, sed naturæ cursu, vel ab exhalationibus ab impuris locis manantibus, vt multis argumentis atque rationibus probant Galen. *lib. de different. febri. cap.* 4. Andr. Laurent. *lib* 3. *de crisibus capite* 6. Baptista Codron. *de morbis benef. capite* 6. Ioannes Huchor. *in therapeut. libro* 4. *cap.* 5.

De chiromantia vide Vgolin. *de censuris Pontifici reservatis part.* 2. § 2. *numer.* 10. Raphael de la Torre *dict. tom.* 2. *quæst.* 95. *artic.* 7. *disput.* 3. *de chiromantia* 9

pag. 326. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 20. *num.* 112. & *in tract. de hæresi quæst.* 181 *num* 56. Hortens. Caualcan. *de brachio Regio part.* 3. *num.* 84. Torreblanc. *de Magia lib.* 1. *c.* 10. Sanchez *d. lib.* 2. *c.* 38. *num.* 47. vbi resoluit superstitiosum per manuum lineas bonam vel malam fortunam indicare, secus si complexiones, humores, & aptitudinem, & *num.* 49. asserit mortale esse peccatum interrogare Ægyptianam de bona vel mala fortuna, si fiat animo firmiter credendi illius dictis; vel etiam animo ridendi, dummodo, notabile detur scandalum.

10 De somniis, & quòd sit superstitiosum & impium illis credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illusione dæmonum, aut ex causis naturalibus eorum imagines & phantasmata prouenire solent, vide Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 16. Petr. Binsfeld. *in comment. ad lib.* 3. *C. de maleficiis & mathem. quæst.* 2. Gregor de Valentia 2. 2. *quæst.* 95. *artic.* 6. *quæst.* 12. *disput.* 6. *puncto* 3. *vers. tertio quoad somnia* Benedict. Pereira *de Magia lib.* 2. *cap.* 1. *cum seqq.* Soar. *de Relig. tom* 1. *lib.* 2. *de superstit. cap.* 13. Medina *lib.* 2. *Paranes. cap.* 2. Francisc. Pic. *lib.* 6. *prænot. cap.* 8. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 6. *de coniectatione ex somniis*, Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 17. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *cap* 43. *dub.* 8. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 38. *numer.* 49. *cum seqq.* Fr. Raphael. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *quæst.* 95. *art.* 6. *pag.* 272. *cum seqq.* Torreblanc. *lib.* 2. *de magia diuinatrice cap.* 25. *de obseruatione somniorum.*

11 De Necromantia vide Lælium Zechium *in summ. tit. de Fide cap.* 7. *de necromanticis* Repert. Inquisit. *verbo Necromantia.* Tolet *in instruct. Sacerdot lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 15. *vers. aliquando* Benedict. Pereira *de Magia lib.* 1. *cap.* 11. *de Necromantia* Martin. Delri. *lib.* 2. *quæst.* 26. *sect.* 1 *cum multis seqq. & lib.* 4 *c.* 1. *quæst.* 6. *sect.* 2. Azor. *de part.* 2. *lib* 9. *c.* 20. *de diuinatione, quæ ducitur ex mortuorum umbris & cadaueribus.* Fr. Raphael. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *quæst.* 95. *art.* 3. *d. sput.* 3 *de Necromantia, pag.* 195. *cum sequentib.* Torreblanc. *lib.* 1. *de Magia c.* 16. *de necromantia.* De hydromantia vide *cap. nec mirum* 26. *quæst.* 5. ibi, *est enim hydromantia in aquæ inspectione umbras dæmonum obscruare.* Martin. Delri. *ad Senec. in trag.* Raphael. de la Torre *disp.* 3. Torreblanc. *d. lib.* 1. *c.* 10. *ex n.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationibus cieciis prohibetur, & contrafacientibus pœna imponitur.*
2 *Sorte furta inuestigare prohibitum est.*
3 *Sortilegij Clerici, & laici pœna quæ sit, remissiue.*
4 *Sortilegij crimen perpetrantes quando Inquisitorum hæretica prauitati iudicio subiaceant, remissiue.*

Cap. In tabulis. I.

Ex pœnit. Theodori.

1 FVrta sortilegiis inquirere præsumentes, vel obseruare aliquas diuinationes, pœniteant quadraginta dies. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 163. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 694. remissiue Ximen. *in concord. part.* 2. referunt. Burcard. *lib.* 11. *Decretor. cap.* 19. Iuo *part.* 11. *c.* 52. Ant. August. *in collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *cap.* 1.

Collige ex text. prohibitum esse sorte furta inuestigare cum incantationibus, & malis artibus, vt per Farin. *in praxi crim. p.* 6. *q.* 176. *n.* 95. Perez. *l.* 9. *gloss.* 1. *p.* 10. *tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin.*

Quadraginta dies pœniteat.] Pœna clerici sortilegij qualis sit, vide apud Bernard. *in pract. cap.* 100. *num.* 2. vbi Salzed. *in addit. lit. B.* ponit qua pœna a iudice ecclesiastico puniatur laicus sortilegus, vide Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 5. *cum seqq.* Soar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de superstit. c.* 18. *num.* 12. Emman. do Valle *de ensalmis, & incantat. sect.* 5. *cap.* 6. *num.* 34. Et generaliter quando crimen sortilegij perpetrantes Inqisitorum hæreticæ prauitatis iudicio subiaceant, vide Alphonsi. de Castro *de iust. hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 13. Eymer. *part.* 2. *direct. inquisit. quæst.* 42. *numero* 4. Baiard. *ad Clem. verbo hæresis num. vlt.* & plures alios, quos refert Salzed. *loco proximè citato*, & Emman. do Valle *d. c. num.* 32.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter, qui per inspectionem astrolabij furta requirit, ad tempus suspenditur ab Altaris ministerio.*
2 *Clericus, qui bono zelo, & simplicitate sortilegus fuit, suspenditur à Diuinis & c. per annum.*
3 *Mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona.*
4 *Simplicitati ignoscitur.*
5 *Astrologia res occultas inuestigans est superstitiosa.*
6 *Sortilegio clerico Episcopus debet imponere annuam suspensionem & amplius stipendium annuo relinquitur eius arbitrio.*

Cap. Ex tuarum. II.

Alexand. III.

PResbyter qui per inspectionem astrolabij furta requirit, etiamsi sint bona Ecclesiæ, & ex bono zelo, & simplicitate faciat, tamen suspenditur ab Altaris ministerio per annum, si ita videtur Episcopo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 165. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 694. remissiue Ximen. *in concord p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 17. *c.* 3. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p.* 50. *c.* 6.

Collige ex text. clericum, qui bono zelo, & simplicitate cordis ductus sortilegio vsus fuit, suspendi a Diuinis, & ministrio Altaris per annum, & amplius, prout iudex arbitratus fuerit, vt per Torreblanc. *de Magia lib.* 3. *de crimin. punit. cap* 14. *n.* 6. Griland. *de sortileg quæst.* 14. *n.* 3. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 5. *sect.* 16. Menoch. *de arbitr. casu* 388. *num.* 6. Soar. *de relig tom.* 1. *l.* 2. *de superstit. c.* 18. *num.* 13. Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda. lib.* 2. *cap.* 22. *n.* 4. Et hoc sortilegium non est hæreticale, sicut omne aliud, quod tendit ad alicuius occulti cognitionem, etiamsi dæmonis expectetur auxilium; vt resoluit Torreblanc. *de magia lib.* 3. *de crimen. punit. c* 8. *n.* 12.

Furtum cuiusdam Ecclesiæ, &c.] Notatur ad hoc, quòd non sunt facienda mala, vt inde bona proueniant, vt per Palat. *in repet c. per vestras, sup. de donation. inter vir. & vxor. notab.* 6. *n.* 2. & 3. Tiraq. *de pœnit. temper. amplia.* 52. *n.* 8.

Et

Et simplicitate.] Ergo simplicitati ignoscitur, vt per Tiraquel. *de panis temper. causa* 11. *num.* 2. *cum seqq.* Si verò dolo malo fecerit, deponendus est ab Ordine sacro, & omnibus beneficiis priuari debet, & in monasterio perpetuò detrudi, ac degradari, *cap. si quis Episcopus* 26. *quæst.* 5. Dicetur namque Presbyterum dolo malo sortilegiis vti si celebret super rebus prosanis, quæ putantur apta ad sortilegia, vt cuticula, qua infantis caput nascentis est inuolutum, panis incoctus siue massa cruda, hostia sanguineis litteris circunscripta, vt per Griland. *d. quæst.* 14. Menoch. *de arbitr. casu* 388. *ex num.* 10. Farin. *in praxi crimin. q.* 20. *numer.* 107. idem dicendum si consueta luminaria extinxerit, *cap. quicunque* 26. *quæst.* 5. si vasibus, aut vestibus sacris abutatur, vel Missas defunctorum pro viuis celebrauerit vt citiùs moriantur, *cap. admoneant* 26. *q.* 7. *de benedictione* 32. *q.* 1. Griland. *de sortileg. q.* 16. Farinac. *q.* 19. § *n.* 49.

Id tam grauissimum fuit, &c.] Notatur ad hoc, quòd Astrologia res occultas, siue præteritas, siue præsentes, vt furtum occultum, thesaurum, virginitatem, &c. inuestigans, est superstitiosa, & omni iure interdicta. Primò enim damnat ius diuinum *Leuit. cap.* 19. *Deuter. cap.* 18. *Isai. cap.* 47. *Hierem. cap.* 10. *Sapient. cap.* 9. *Reg.* 1. *cap.* 28. *& Reg.* 4. *cap.* 23. Secundò damnat ius Canonicum, *cap. illud* 6. *cap. sed & aliud* 9. 26. *quæst.* 2. *cap. consuluisti, cap. sciendum, cap. igitur*, 26. *quæst.* 2. *cap. non statim. c. non licet* 25. *quæst.* 5. text. *in præsenti.* Tertiò ius ciuile, *l. item apud Labeonem*, §. *si quis Astrologos*, *ff. de iniur. l.* 2. *l. nemo aruspex*, *C. de malef. & mathem. l. mathematicos*, *C. de Episcop. aud.* Quarto damnat ius Regium Lusitan. *lib.* 5. *tit.* 3. §. 3. & apud Castellanos *l.* 2. *tit.* 19. *lib.* 8 *Ordin. & l.* 1. *tit.* 27. *part.* 3. *& l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 8. *nouæ recop.* Quintò damnant Patres Orthodoxi, S. Ambros. *lib.* 4. *Hexamer. cap.* 4. S. Ioan. Chrysost. *in Matt.* 2. S. Augustin. *lib.* 2. *super Genes. ad litter. c.* 17. *& de ciuitate Dei lib.* 5. *per tot. & lib.* 6. *c.* 9. *& lib.* 14. *c.* 4. Sexto Theologi tam veteres, Magist. Palul. Gabr. Maior, Richar. & alij *in* 4. *sentent.* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 95. *artic.* 5. quam recentiores Ioan. Picus Mirand. aduersùs Astrologos per *lib.* 12. Francisc. Picus eius nepos *lib.* 5. *prænott.* Petr. Ciruel. *de superstit. part.* 2. *c.* 3. *& lib.* 1. *Astrolog. Christ. c.* 1. Mich. Medina *lib.* 2. *de recta in Deum fide. cap.* 2. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *c.* 7 *num.* 4. Sot. *lib.* 8. *de institt. quæst.* 3. *artic.* 2. *circa solut. ad* 3. *vers. in his autem Astrologis* Salas 1. 2. *quæst.* 9. *artic.* 5. *tract.* 5. *disput.* 2. *sect.* 8. *num.* 79. *in fine*, Soar. *d. lib.* 2. *c.* 11. *num.* 27. *& c.* 19. *num.* 12. Martin. Delri. *lib* 4. *c.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 4. Sanch. *de matrimon. lib* 7. *disp.* 95. *numer.* 1. *& in præcepta Decalogi, l.* 2. *c.* 38. *ex num.* 33. Emman. de Valle *de incantation, & ensalmis, sect.* 3. *c.* 5. *num.* 24. Septimò damnant Iurisperiti, vt per Abb. Anan. Anch. & alios *in præsenti*, Troil. Maluet. *de sortib. part.* 2. Bald. & Salicet. *in l.* 2. *&* 5. *C. de malef. mathem.* Griland. *de sortileg. quæst.* 3. *ex num.* 8. *& quæst.* 11. *ex n.* 16. Clar. §. *hæresis num.* 25. Damhaud. *in praxi cap.* 61 *num.* 80. Sebast. Medic. *in summ. hæresum part.* 3. *cap. de Astrolog. & in summ. peccat. part.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 36. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *cap.* 1. §. 3. Menoch. *de arbitrar. casu* 388. Farinac. *in praxi criminal. pag.* 1. *q.* 20. *num.* 112. *cum seqq.* Octauo damnant Philosophi, Plato *in Cratyl.* & eius discipulus Arist. *lib.* 2. Cicer. *lib.* 2. *de diuinat.* & Phauorin. apud Aul. Gell. *lib.* 14. *noctium Atticarum cap.* 1. Nonò damnant Medici, Galen. *lib.* 1. *de sanit tuenda.* Franc. Valles *de sacra philosophia c.* 31. Leuinus Lemnius *epist ad Polianum lib.* 12. Ioan. Langius *epist.* 35. Decimò damnant Historici, Corn. Tacit. *lib.* 2. *& lib.* 17. *annal.* Euseb. *lib.* 6. *historiæ Eccles. c.* 6. *&* 7. Mariana *de rebus Hispan. lib.* 17. *cap.* 14.

In gloss. *Si tibi visum.* ibi, *sed minorem pœnitentiam an no non posset.* &c. Notatur ad hoc, quòd Episcopus annuam suspensionem tenetur imponere clerico sacrilego, & solùm amplius spatium annuo relinquitur eius arbitrio, vt per Sanch. *d. tract. de matrimon. lib.* 6. *disp.* 34. *num.* 32. 6

SVMMARIVM.

1 *Electio per sortes fieri non debet.*
2 *Sortis vsus in Ecclesiasticis electionibus non probatur.*
3 *Sorte qui eligitur, humano iudicio non comprehenditur.*
4 *Sorte an sit dirimenda quæst. illa de duobus fratribus, qui ex vno pariter nascuntur partu si cognosci non possit quisnam prius editus sit in lucem, remissiuè.*
5 *Sortium trimembris distinctio declaratur, & respondetur aliquibus obiectionibus.*

Cap. Ecclesia. III. & fin.

Honor. III.

Episcopus per sortes eligendus non est, electio enim per sortes damnatur, nec compromissarij per sortes eligi debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 167. Alagona *in compendio iuris Canon. p.* 695. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. 1

Sortis vsum in electionibus, &c.] Probat hic text. sortis vsum in Ecclesiasticis electionibus improbari, vt per D. Thom. 2. 2. *quæst.* 95. *art.* 8. *in corpore. vers. quartò* Troil. Maluasc. *de sortibus part.* 3. *num.* 7. Nauar. *in manu c.* 11. *num.* 38. Petr. Gregor. *ad tit. de elect. cap.* 3. *num.* 20. Azor. *institt. moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 12. *quæst. vnic. vers. at verò in electionibus, & part.* 2. *l.* 4 *c.* 5. *vers. exploratum, & lib.* 9 *c.* 12. *quæst. vnic. vers. at verò*, Campan. *in diuers. rub.* 7. *c.* 6. *num.* 63. Lauor. *var. tit.* 4. *c.* 10 *ex n.* 33. Franc. Sigism. *de elect. dub.* 27. Sayr. *in claui Regia lib* 4. *cap.* 5. *num.* 20. *&* 21. Martin. Delri. *disquisit magic. lib.* 4. *c.* 4. *quæst.* 1. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *c.* 43. *dub* 9. *num* 58. *cum seqq.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *de superst. cap.* 12. *a numer.* 3. Emman. Sà. *in aphorismis verbo. sortes.* Matthi Felicium *in elucidat. Decalogi cap.* 55. *vers. tertium genus*, Sanch. *in præcepta Decalogi lib* 2. *c.* 38. *num.* 71. ampliantes non solùm electionem ad beneficium, sed etiam ad officia Ecclesiastica. Tiraq. *de iure primog. c* 17. *opin.* 1. *n.* 15. *cum seqq.* Et iustissimis rationibus comprobatur, oportet enim dignos eligi ad Episcopatus, & alias Ecclesiasticas dignitates, cùm nihil vtilius ad Dei gloriam, & populorum salutem fieri possit quam bonos pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri, & nihil per contrarium magis pernicioso possit contingere, quàm si promoueantur indigni moribus, scientia, & aliis qualitatibus, quos D. Paulus, Concilium Trident. Summi Pontif. Sanctique Patres in Episcopis, & aliis, quibus Ecclesiarum creditur regimen, prærequirunt, quas latè prosequuti fuimus in meo *tract. de officio, & potest. Episcopi, part.* 1. *tit.* 2. *de munere Episcopali*, quòd sanè iudicium, & qualitatum, ac meritorum exameri, quod Spiritus sancti inspiratione fieri debet, vt ex Beda notauit D. Thom. *vers. quartò*, & deducitur ex text. *in cap. cùm Ecclesia* 3. *in princip. de causa possess. & propr.* fortunæ, ideſt, sortis temeratio, & incerto euentui committi non debuit, quia, vt ait D. Ambros. 2

qui sorte eligitur, humano iudicio non comprehenditur, & quia cæca res est sors, & fortuna, quæ sæpe indignos præmouet, dignos premit, vt eleganti carmine de fortuna cecinit ille.

O fortuna potens, quàm variabilis.
Euertisque bonos, eligis improbos,
Fortuna immeritos auget honoribus.

Breuiùs Seneca in Hercule furente,

Fortuna viris inuida fortibus,
Quam non æqua bonis præmia diuidis.

cum multis, quæ ex ipso, aliisque Pœtis, Philosophis, & Patribus prosequitur Nanius *in polyanthea, verbo fortuna.*

4 Vtrùm in contrarium vrget, quia sors nihil mali est, sed res inhumana dubietate diuinam indicans voluntatem, vt ait D. August. relatus à Gratiano *in cap. sors 26. quæst. 2.* ideòque licitum esse & laudabile quoties de honore, dignitate, vel aliis similibus dubium est, aut inter plures contentio, sorte eam dirimere probat text. *in l. sed cùm ambo 14. ff. de indic.* text. opt. *in l. fin. in princip. C. communia de legatis*, latissimè Curiel. *de primogenitura, quæst. 9. per totam*, Tiraquel. *de primogeniis quæst. 17. opin. 1.* Gom. *l. 40. Tauri numer. 68. vers. quinta*, Ceuall. *communium contra commun. tom. 1. quæst. 248. à num. 19.* disputantes latissimè illam controuersam quæstionem de duobus fratribus, qui exvno pariter nascuntur partu, si cognosci non possit quisnam prior editus sit in lucem, quam quæstionem sorte dirimendam resoluunt plures quos isti referunt. Hinc etiam licitum esse contractum sortium apud nostrates satis vsitatum, quando scilicet plures contribuunt ad res aliquas pretiosas, vel supellectilia emenda, & deinde inter omnes mittitur sors, notant omnes, & ex professo omnium latissimè contra Conrad. explicant Martin. Delri. *d. cap. 4. quæst. 2.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 509.* Lessi. *d. cap. 43. num. 58.* Et generaliter ex eisdem rationibus licitas esse sortes diuisorias, in quibus agitur quid cui sit adhibendum, siue sit honor, vt in magistratibus sortiendis frequens erat Romanorum vsus, constat ex *auth. de consulibus in princ.* Dionys. Halicarnas. *lib. 6. antiquit.* Valer. Maxim. *lib. 3. cap. 7.* quod ex Athenien sibus habuit originem qui magistratus in Areopago coniectis in vnam variis litteris nomina sortiebantur, vt ex Demosth. Aristoph. & aliis tradit Ascon. Sigon. *lib. 3. de republ. Athenien.* hinc Proconsules sortiri probat *l. emancipati, de adopt.* atque quæstores *l. 1. de quæstor.* Cic. *pro Muren. & act. 3. in Verrem.* nec non Prætores, Sueton. *in Cæsar. cap. 18.* & *in Augustum 3.* hinc colonias diuisas, domos, & alia narrat Alciat. *lib. 5. Pareg. cap. 22.* ex quibus etiam hodie inter seculares hoc licitum est post multos, quos refert, comprobat Sanch. *vbi sub num. 58.* siue etiam pœna sit, vt inter milites fieri solet, quod ex bonis auctoribus comprobat Claud. Cotor. *de iure militum, lib. 3. cap. 8.* siue etiam actio sit, veluti quando inter plures mittitur sors ad iter peragendum, vel aliud simile, vt de omnibus notat D. Thom. *d. art. 8.* quem sequuntur reliqui omnes, Malues. *d. part. 3. à num. 20.* Nauar. Azor. Lessi. Soar. *d. num. 16.* Sanch. *à num. 57.* dictis locis, & sic iudicium sortis frequentissimum in iure probant Ascon. Sigon *lib. 1. de indic. cap. 12.* Mynsing. *lib. 4. obseruat. cap. 37.* Tandem hoc ipsum comprobatur ex ipsa sacra Pagina vtriusque Testamenti, ex qua satis electionis vsus videtur per sortes comprobatus, nam per sortem terra promissionis diuisa est, *Deut. c. 1.* Sorte Saul electus fuit *1. Reg. c. 1.* & Matthias in Apostolum *Act. c. 1.* atque etiam Zacharias, vt incensum poneret, *Luc. 1.* Ionas à facie Domini fugiens sorte deprehensus, & in mare deiectus est, *Ionæ c. 1.*

Probat resolutione tamen omissa distinctione membri sortium, in diuinatorias, quibus quæritur quid sit futurum, consultatorias, quibus quæritur quid agere oporteat, & diuisorias quibus quæritur quid cui sit tribuendum, quas latè explicat D. Thom. *d. art. 8. in corpore*, & ab omnibus receptum tenet Sanch. *numer. 56.* & sequuntur reliqui omnes supradicti ac propter eos Turreblanc. *lib. 1. de Magia cap. 20. num. 20.* & ad duas species reducere nititur Soar. *d. cap. 12. à num. 2.* certum est inter duas illas priores, & vltimas maximum interesse discrimen, nam diuinatoriæ semper illicitæ sunt, *cap. 1. 16. quæst. 1. cap. 1. sub tit. & text. in præsenti.* Consultoriæ rarò sunt licitæ, quia non vult Deus voluntatem suam sortibus indagari, sed Sanctorum precibus, & orationibus, explicat post Sylvest. Azor. & alios Sanch. *num. 85.* & latè post Abulens. *1. Reg. c. 14. quæst. 20.* Soar. *num. 18.* vtramque speciem sortium consultorias, scilicet, & diuinatorias sub vnica conclusione eademque ratione deprehendens; vltimas verò diuisorias regulariter, & natura sua, si ratione alicuius circunstantiæ aliquid mali non accedat, licitas esse probatur ex prædicta D. Augustini auctoritate *in c. sors, 26. q. 2.* & ex dictis iuris Canonis auctoritatibus *in l. sed cùm ambo*, & aliis, de quibus *suprà*; sciendum in electionibus secularibus sortes licitas esse vsu, & experientia rerum omnium magistra, iuxta *cap quàm sit 6. in principio, de electione in 6.* doceri, & iure probari *in d. auth. de consulib.* iunctis aliis, quæ *suprà* adduximus. In sola autem electione ad Ecclesiasticas dignitates *specialiter* hoc est prohibitum per textum *in præsenti*, resolunt Thom. & reliqui omnes, post ipsum suprà citati, specialis ratione non ita constat, S. Thom. & communiter prædictam assignant, quòd electiones ecclesiasticæ Spiritus sancti inspiratione fieri debent, vt scilicet digni ad ecclesiasticas dignitates assumantur, & ideo ex Beda respondetur electionem Matthiæ factam fuisse ante Pentecostem, quando nondum plenitudo Spiritus sancti in Ecclesiam aduenerat, septem verò Diaconos postea non sorte, *sed discipulorum* electione fuisse ordinatos *Act. 6.* eisdem respondent adducunt Alexand. de Ales, & post eum Soar. *numer. 20. ad finem*, Soar. *num. 20.* & Delri locis proximè citatis: indeque similiter respondent ad omnia exempla veteris Legis, in quibus Saul, & alios sorte electos legimus, quia nondum Spiritus sancti plenitudo effusa erat, quo inspirante in lege Euangelica electiones Ecclesiasticas oportet fieri. Vera tamen, & specialis ratio meliùs deducitur ex forma in electionibus lege Canon. requisita *in æquis propter, & in c. cùm terra*, cum similibus *de elect.* quæ non reperitur, nec seruatur in sortibus, vt notant gl. & DD. communiter *hic*; & aduertit Iul. Lauor. *vari lucubration. tom. 1. tit. 4. c. 20. n. 34. vers. quarto*, indeque facilis solutio apparet ad omnia exempla veteris, & Actum Apostolorum in electione Matthiæ, quòd scilicet, secluſa prohibitione positiua iuris Ecclesiastici, quæ illis temporibus non vigebat, licitè ita eligere potuerunt, vt multis latè comprobat, & explicat Snar. *d. cap. 12. numer. 20. & 22.* Neque obstat si dixeris, semota omni iuris Ecclesiastici prohibitione videri ex ipsa lege naturali in quibuscunque electionibus, etiam ad secularia officia prohibitum esse sortis vsum, quia id concludit ratio de periculo assumendi indignos in graue damnum ipsius Reipub. Respondetur enim hoc quòd dicimus, quòd electio secularium dignitatum, vel etiam Ecclesiasticarum ante Canonicum prohibitionem sorte fieri posse, intelligendum est debitis seruatis circunstantiis, & imprimis ne fiat studiosè & promiscuè inter dignos, & indignos ita vt verbotenus

& mali sorti subiiciantur, eaque cadere possit super indigno, sed tunc demum licita censebitur, si sors mittatur in personas, quas dignas esse constat, vt factum fuit Apostolis in electione Matthiæ, non enim promiscuè inter omnes discipulos miserunt sortem, sed inter Mathiam, & Barnabam, quos dignissimos inter omnes iudicarunt., vt cognoscerent cuiusnam electio Deo esset acceptior, atque ita benè explicant Caiet. 2. 2. *quæst.* 95. *art.* 8 *dubio* 1. Nauar. Azor. Less. Delr. Suarez *num.* 6. & 15. *ad finem*, Sanchez. *num.* 67. *dictis locis*. Castellin. *de elect. cap.* 7. *n.* 21. Lauor. *d. c.* 20. *num.* 37. *in fine*. Quòd si instes hoc casu etiam in electionibus ecclesiasticis licitam, & minimè prohibitam videri electionem hoc modo factam, respondebitur in terminis legis naturalis semota Ecclesiastica prohibitione veram esse consequentiam ex dictis, sed illicitam reddi ex ecclesiastica prohibitione, vt explicat Suarez *d. num.* 6. *cum seqq.*

De Collusione detegenda.

TIT. XXII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Anania, Panorm. Mar. Socin. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici. fol.* 145. Ioan. de Londr. *in breuiario sanctorum Canonum, fol.* 181. *verso*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canonici*, Martin. Mesnard. *in epitome Decretal. fol.* 189. Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij. pag.* 684. Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratilis ad quinque libros Decret.* Bartol. Carthag. *in expositione titul. iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *sum. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

Colludere est quando actor, & reus litem inter se simulant, alterque se patitur superari vt tertio cuipiam noceat, veluti quando accusator subornatus proprias subornationes dissimulat, falsas verò admittit, vt crimen occultet in præiudicium fisci, quo casu, in criminalibus scilicet, dicitur tantum colludi, non autem in ciuilibus, quia in eis licita est concordia & amicitia inter litigatores, de quorum solummodo interesse agitur, & sic partes non possunt dici colludere Ita Natt. *consil.* 537. *n.* 31. *lib.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 322. *n.* 6. Sigis. Scacc. *in tract. de iudic. caus. ciuil. crim.* &c. *lib.* 2. *c.* 9. 11. *n.* 965. Buccar. *de differ. inter iudicia ciuil. & crimin. differ.* 182. *n.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Accusatore desistente ab accusatione potest iudex ex officio suo inquirere super crimine illato.*
2 *Iudex, quando videt accusationem esse suspectam de collusione non debet cessare ab inquisitione.*
3 *Absolutus à iudice per sententiam diffinitiuam. an possit iterum accusari, vel inquiri de eodem crimine, ostenditur.*
4 *Contraria duo possunt procedere diuersis respectibus.*

CAP. Scripta. I.

Greg.

1 ACcusator quando desistit ab accusatione, & conuenit cum accusato in amicitia, iudex ex officio

potest inquirere super illo crimine, ne concordia sit ex præmio facta, & non ex charitate. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Vinian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 167. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 695. remissiue Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. desumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *regist. epist.* 38. *c.* 77. apud Ioan. Diac. *lib.* 4. *c.* 32. *de vita B. Greg.* refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 1. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p.* 48. *c.* 2.

Vt ea, quæ audiuimus, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando iudex videt accusationem esse suspectam de collusione non debet cessare ab inquisitione, vt per Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *in princ. n.* 45. 2

Hoc necesse est facilius perscrutari] Notatur ad hoc, quòd postquam quis absolutus est à iudice per sententiam diffinitiuam nullo modo potest accusati ab extraneo, vel à iudice inquiri super eodem delicto, nisi prius doceat de præuaricatione primi accusatoris, vel iudicis, vel testium vel tabellionis, vt per Ant. Gom. *var. tom.* 3. *c.* 1. *n.* 26. 3

In gloss. *Qualitas.*] Notatur ad hoc, quòd duo contraria possunt procedere diuersis respectibus, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 28 *n.* 13. Thom. de Thomassetis *in floribus legum reg.* 101. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 30. *n.* 62. asserit quòd malum sub specie boni nequaquam admitti debet exemplo Iudæorum, qui Christum D.N. crucifixerunt, licèt bonum, & vtile fuerit, quia fuimus redempti, tamen puniri fuerunt, quia malo animo, & malo modo fecerunt. 4

SVMMARIVM.

1 *Accusatore & accusato desistente iudex prosequitur.*
2 *Iudex intermissam quocunque modo accusationem suscipere, & ad sententiam vsque prosequi potest.*
3 *Fiscus prosequitur accusationem, desistente accusatore & accusato.*

CAP. Crimina. II.

CRimina semel audita, etiamsi deinde accusator desistat, & paciscitur cum accusato, iudex debet punire. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Host. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Vinian. *in ratoinali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 168. Alagona *in compend. iuris Canon p.* 695. remissiuè Ximen. *in conc. p.* 1. & 2. Sunt verba Ioan. Diac. in vita B. Greg. *lib.* 4. *c.* 32. refertur ab Ant. August. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 2. 1

Probat hic text. posse iudicem intermissam quocunque modo accusationem suscipere, & ad sententiam vsque prosequi, vt per Corream de Sà *in fragmentis ad l.* 5 *Ordin. Regia Lusitan. verbo crimen n.* 51. *fol.* 20. Desistente enim accusatore, & accusato fiscus prosequitur, Aloys. Riccius *in collect. decis. part.* 5. *collect.* 1813. & in crimine vsuræ. Minal. *decis.* 539. Vinc. de Franc. *decis.* 552. In quibus verò casibus apud nostros Lusitanos possit iudex intermissam accusationem prosequi, declarat Ordin. Reg. *lib.* 5. *tit.* 122. faciunt quæ ad illius intellectum tradit Chald. Pereira *q. foren. in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunc. p.* 1. *n.* 73. 2

Etiamsi accusatus cum accusatore in gratiam rediisset.] Immò ex hoc argumentum & indicium inducitur quòd insimul collusserint, secundùm Bartol. *in l.* 1. *§. præuaricatorem, ff. ad Turpill.* vbi dixit ex accusati, & accusatoris familiaritate satis probari præuaricationem, quod nititur comprobare à simili, quia inquit, sicut præsumitur leno, 3

qui ex adulterio suæ vxoris non indignatur, nec ita scitur *r. mariti lenocinium, ff. de adulter.* ita qui non obstante accusatione criminali familiariter conuersatur cum accusatore, præsumitur colludere, refert, & sequitur Buccar. *de differ. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ.* 182. *n.* 3. & 4.

SVMMARIVM.

1 *Colludens in causa beneficiali priuari debet beneficio.*
2 *Collusio inter crimina, & delicta connumeratur.*
3 *Clericus colludens in causa beneficiali debet beneficio priuari.*
4 *Collusio quid sit, & ex quibus actibus iudicetur, ostenditur.*
5 *Vnica suspicio non sufficit ad collusionem probandam.*
6 *Collusio non præsumitur ex amicitia.*
7 *Episcopus quibus casibus possit in beneficiis pensionem imponere, remissiuè*

Cap. Audiuimus. III.

Alexand. III.

1 BEneficiis priuari debent clerici, qui collusionem faciunt in causa beneficiali, v.g. vt si beneficiarius patiatur se molestari ab alio, & postea quasi transigerint, actor cedit liti, & reus dat illi pensionem cum futura successione. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p.* 166. Alagona *in compendio iuris Canon p.* 195. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret lib. 5. tit.* 18. *c.* 3. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *part* 28. *c* 12.

2 *Per collusionem huiusmodi*, &c.] Notatur ad hoc, quòd collusio inter crimina, & delicta numeratur, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs.* 26. *n.* 1.

3 *Non differas perpetuò spoliare.*] Ergo clericus colludens in causa beneficiali debet beneficio priuari, vt per Clar. *lib. 5. §. fin. q.* 73. *n.* 7.

4 In glos. *Collusione.* ibi, *collusio est inter actorem*, &c. Collusio nihil aliud est quàm quædam fraudulenta conuentio inter actorem, & reum, qua interueniente quandoque delicta manent impunita, vt per Menoch. *cons.* 175. *n.* 17. Et præsumitur in negligenter se in causa gerente, omitente interrogare, probare, appellare &c. Ant. Monach. *Florent. decis.* 17. *n.* 11. *cum seq.* Vel si cura non fuit de suo iure docere, Ant. Monah. *d. decis.* 17. *n.* 14.

5 Et denique colludere duos litigantes quibus detegatur coniecturis, agit latè Menoch *de præsumpt. lib. 5. præs.* 26. Et vnica suspicio sufficit ad collusionem probandam. Crauet. *cons.* 997 *n.* 17. Ant. Monach. *d. decis.* 17. *n.* 15.

6 Ex amicitia tamen non præsumitur, vt per Salicet. *in l. 2. C de collus. deteg.* Mascard. *de probat. conclus.* 322. *n.* 6. quos refert, & sequitur Flamin. *de confident. quæst.* 75. *num.* 7.

7 In glos. *Pensionem. ibi hæc pensio constitui non potest sine auctoritate Episcopi.* Per hunc text. tenet Butr. Episcopum posse gratia litis & controuersiæ componendæ pensionem imponere alteri soluendam, vt per Azor. *instit moral 2. lib. 8 cap. 6. q. 1.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de simonia, c. 51. n.* 18. Episcopi an possint imponere pensiones, & quando, vide Flamin. Paris. *in consid. benef. q.* 28. *n.* 120. Gig. *de pension. q. 27. n. vnic. & q.* 95. *n.* 11,

Cap In tantum. IV. & fin.

Gregor. VI.

CRimina quando per collusionem absoluuntur, potest vbi hoc constiterit, de nouo acquiri, & accusari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 168. Alagona *in compend. iuris Canon. p. fol.* remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

Vide notata *ad cap. de his, sup. de accusat.*

Si de huiusmodi collusione, ac corruptione constiterit, etiam per coniecturas & præsumptiones, vt per Ioan. Andr. *in cap. audiuimus, col. 1. supra hoc tit.* Butr. *differentia inter iudicia ciuilia & crimin. differen. 31. num.* 1. quia delictum hoc præuaricationis, siue collusionis Doctores dixerunt esse difficilis probationis, præsertim Abb. *in d. cap. his, numer.* 8. & Afflict. *in constit. Neapol. incip. sæpè contingit lib.* 2. *num.* 9. Inter alias coniecturas per quas Doctores voluerunt posse probari collusionem, hæc numeratur, videlicet, si inter actorem, & reum post litem contestatam incipiat quidam magnus vsus, familiaritas, seu frequens conuersatio, quemadmodum dicit Abb. *in d. cap. de his*, Bart. *in l. 1. §. præuaricatorem ff. ad Turpil.* quos refert & sequitur Marant. *de ordine iudic. in 6. & vlt. part. pro. num.* 51.

In glos. *Tergiuersationes.* De tergiuersatoribus, præuaricatoribus, & calumniatoribus, vide Boss. *in prax. crimin. tit. de præuaricat.*

De Delictis puerorum.

Tit. XXIII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panormit. Marian. Socin. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 145. Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum fol.* 181. *verso*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris Pont. a pag* 687. Goffr. & Host. *in summ. huius tit.* Alex. Cassan. & Anth. Germon. *in paratit. ad quinque libros Decret.* Barth. Carthagena *in expositi. titulorum iuris Canonici*, nouissime Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decretal.* omnes *in hoc tit.*

De materia huius tit. & an, & quando minores propter delicta ab eis perpetrata puniri debeant, vide apud Lusitanos Ordinar. Regiam *lib. 5 tit.* 136. vbi notat parens meus & apud Castellanos *l. 8. & 9. tit. 1. part.* 7. Doctores *in l. auxilium, §. in delictis. ff. de minorib.* Bonacos. *communium crimin. part. 1. verb. minor. fol.* 114. *vers. & p. 2. eod. verbo fol.* 49. Hippol. *cons.* 48. *num.* 54. Ant. Gom. *tom. 3. variar. cap. 1. num.* 5. Cou. *in Clem. si furiosus, p. 3. in initio n. 5. ad finem, vers. hoc ipsum obtinet, & de sponsalib. p. 2. c. 5 n. 5 ad fin.* Dunr. *reg.* 259. Clar. *lib. 5. §. fin. q.* 60. *a princ.* Grammat. *decis.* 23. *num.* 10. & 11. Thesaur. *decis.* 161. Plac. *de delictis c.* 32. *à num.* 10. Tiraq. *de pœnis temper. causa* 7. & 10. Menoch. *de arbitr. casu* 329. & *cons.* 100. *n.* 28. *cum seqq.* & *cons.* 102. *num.* 47. Maurit. *de in integrum restit. c.* 13. Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib. 1. cap. 19. vers. in delictis*, Chald. Pereira *in l. si curatorem, verbo, vel adulteriis*, Mascard. *de probat. conclus.* 1339. *num.* 50. *cum seqq.* Mord. *in emporio iuris, part. 1. §. 3. tit. 5. sary dolo num.* 50. *cum seqq.*

rit. 5. quæst. 7. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q. 34 art. 10. latè Farinac. in praxi crimin. part. 3. quæst. 92. num. 42. cum seqq. Molin. de iustitia, tom. 4. tract. 3. disp. 36. n. 6. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1845. Cardos. praxi iudicum verbo homicidium, num. 31. plures refert Cened. ad Decret. collect. 18. n. 1.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes puniuntur in commissis peccatis, sed mitius quàm puberes.*
2 *Infantiæ proximus an in delictis excusetur ostenditur.*
3 *Minores mitiùs puninntur.*
4 *Pœna ratione minoris ætatis an & quando sit minuenda, ostenditur.*
5 *Minor an, & quando aduersus confessionem delicti factam in indicio restituatur remissiue.*

CAP. Pueris. I.

Gregor.

1 PVeri grandiusculi puniuntur in commissis peccatis, vt in furto, mendacio, periurio, &c. Sed mitius quàm puberes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle & Zabar. Casal. *in annot.* Ioan. Andr. Anan. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. p. 168.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 696* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 20. c. 1.* vbi tribuitur Augustino.

2 Hunc text. loqui de impuberibus doli capacibus, & proximis pubertati, aduertit Farin. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 92. num. 53.* vbi *n. 51.* resoluit proximum infantiæ in delictis ipso iure, & absque restitutionis ope excusari, quod etiam tenent Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 1. n. 57. vers. & idem est.* Menoch. *remed. 9. recup. num 36. & seqq* Sfort. *de in integrum restit. part. 2. quæst. 80. num. 44.* Chald. Pereira *in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo, num. 53.* Nam infantes, & infantiæ proximos etiam doli capaces excusari in delictis tenent Anton. Gom. *d. num. 57. vers. in tantum est verum,* Chald. Pereira *d num. 53.* Farinac. *d. quæst. 92. num. 54.* vbi *num. 57.* aduertit text. in præsenti debere intelligi non de doli capace infante, seu proximo infantiæ sed de proximo pubertati, ante enim hoc tempus nullus in impubere consideratur dolus, & ideò malè glossa, & Doctores *in præsenti*, intelligunt hunc text. de puero in septennio, quia debet intelligi de proximo pubertati, prout etiam intelligunt Couar. *de sponsalib. part. 2. c. 6. num. 5. in fine* Duen. *reg. 259. limit. 3. vers. & circa.* Plac. *de delictis, cap. 32. n. 4. vers. ex his omnino falsa est.*

3 *Quamuis in eis non ita, vt in minoribus,* &c.] Notatur ad hoc, quod minores mitiùs puniuntur, vt per Bonacos. *commun. crimin. part. 1. verbo minor non debet puniri,* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 5. collect. 145.* Molin. *de iust. tom. 5. tract. 3. disp. 36. n. 6.* Farin. *d. q. 92. n. 41. cum seq.*

4 An & quando ratione minoris ætatis pœna sit minuenda, vide Tiraq. *de pœnis temper. causa 7.* Duen. *reg. 259.* Menoch. *de arbitr. casu 329.* Ant. Gom. *tom. 3. vari. c. 1. n. 62. cum seq.* Morla *in emporio iuris part. 1. tit. 5. q 7. n. 7. 8. & 9.* An & quando aduersus confessionem delicti factam in indicio minor restituatur, vide Ias. *in l. si is qui §. 1. n. 7. de iureiur.* Hippol. *in l. 1. §. fin. n. 96. ff. de quæst. & l. inde minor. in princ. n. 57. ff. eod.* Chald. Pereira *d l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo à n. 39.* Sfort. *de in integr. restit. quæst. 65. num. 37.* Fachin. *controuers. lib. 1. cap. 72.* Morl. *d. quæst. 7. num. 12.* Gutier. *in authent. Sacramenta puberum, num. 131. C. si aduersùs vendit.* Farin. *quæst. 81. num. 374. cum seqq.* Sanch. *de matrimon. lib. 7. disp. 112. num. 17.*

In gloss. *Grandiusculis*, 1. in addit. De illo quod scripsit D. Cregor. *cap. 19. lib. 4. dialog.* infantem scilicet quinque annorum à manibus parentum propter assiduas infantis blasphemias à diabolo ereptum fuisse: & de illo quod asserit D. August. ad Rhenatum Episcopum, puerum scilicet septennem, & mentiri, & negare, & confiteri posse, vide Farin. *d. quæst. 92. num. 48.* 6

SVMMARIVM.

1 *Puer non debet ita seuerè puniri sicut maior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.*
2 *Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non valet.*
3 *Consuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria non valet.*
4 *Minorem se dicenti incumbit probatio.*
5 *Pubertati proximus, etiamsi doli capax sit, si delinquat mitiùs punitur.*
6 *Pupillus non ligatur, nec comprehenditur sub statuto generaliter loquente.*
7 *Pater pro filio non est conueniendus.*
8 *Lex vel statutum, quod alter pro alterius delicto puniatur est odiosum, & rigore plenum.*
9 *Pater non tenetur soluere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima parte filio deberentur.*
10 *Puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit.*
11 *Appellandum est à iurisdictione temporali Episcoporum ad Papam.*

CAP. Referentem. II. & fin.

Alex. III.

1 PVer mitius punitur quàm maior, vnde si puer minor 14. annorum sagitta alium interficiat, consuetudine loci minimè obstante, non est puniendus in pecunia, nec pater pro ipso. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Casal. *in annot.* Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. p. 169.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 696.* remissiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 20. cap. 2.*

2 *Secundum consuetudinem illius terræ.*] Quæ quidem irrationabilis erat, & per consequens non obligans, nam eodem modo statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, cùm occasionem delinquendi præstet, non valere resoluunt Duen. *reg. 345. vers. 14.* Couar. *variar. lib. 2. cap. 9. num. 2. vers. deinde,* Clar. *§ homicidium, num. 15. vers. sed nunquid,* Kirchou. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 15. num. 70. pag. 499.* Perez. *ad l. 8. Ordin. pag. 255.* Iate Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæst. 119. num. 27. cum seqq.* vbi *num. 30.* resoluit quod nec valet consuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria. 3

Si constiterit, &c.] Id est, per probationem ab ipso minore factam, cum dicenti se minorem, incumbat probatio, vt per Viuian. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. de probat. num. 59. pag 480.* Ioseph. Ludouic. Perus. *decis. 56.* Mascard. *de probat. conclus. 666. num. 2. & conclus. 1059. num. 8.* Sfort. *de in integr. restit. part. 1. q. 37.* 4

Menoch. *de præsumpt. lib.* 2 *præs.* 50. *n.* 18. Chald. Pereira *in l. si curatorem, verbo minor ib n.* 10. Sanch. *de matr. lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 39. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *à n.* 185.

5 *Infra decimum quartum*, &c.] Ergo proximus pubertati, etiamsi doli capax si delinquat mitiùs punitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa* 7. *n.* 6. *ad fin.* Couar. *in Clem. si furiosus. part.* 3. *in initio num.* 5. *post. vers. quis autem dicatur*, Ant. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 1. *num* 62. Clar. *§. fin. quæst.* 60. *vers. sed in omnem casum.* Menoch. *de arbitr. casu* 329. *num.* 2. Sfort. *de in integr. restit. part.* 2. *quæst.* 80. *à num* 47. Maurit. *eod. tract. cap.* 161. *num.* 1. Farin. *d. praxi crimin. quæst.* 92. *num.* 62. vbi declarat verbum *multum*, de quo *in præsenti*, id est, non perfectè vltum, & *n.* 120. resoluit proximos pubertati, & doli capaces non in totum si occiderint excusari, sed bene mitius esse puniendos.

6 *Propter illam consuetudinem non exigat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd pupillus non ligatur, nec comprehenditur sub statuto generaliter loquente, vt per Tiraquel. *de præscript. fol.* 105. Bonacos. *tom.* 2. *communium opin. lib.* 9. *tit.* 13. *num.* 74. *pag.* 500. Surd. *decis.* 49. *num.* 9. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 15. *n.* 51. & 52. Iaf. *in §. actiones autem, num.* 83. *Instit. de actionib.* Marsil. *sing.* 581 *n.* 4. & *sing.* 361. *in fine*, Neuizan. *consil.* 17. *n.* 77. *prope med.* Roman. *sing.* 816. *incip. Tu vidisti.* Contrarium verò, immo constitutionem simpliciter loquentem se extendere etiam ad minores, ex *l. si sine, §. Lucius ff. de admin. tutor. & cap. constitutus, de in integr. restit.* tenent Bald *in l.* 1. *n.* 29. *vers. iuxta hoc quæro, C. de confes.* Nart. *cons.* 540. *num.* 2. *lib.* 3. Farin. *de restit. in integr. quæst.* 15. *art.* 2. *num* 62. Tiraquel. *de legib. comub. glos.* 2. *num.* 191. Hinc statutum deferens lucrum dotis vxore præmoriente sine filiis, locum habet etiam in minore dante dotem, seruatis solemnitatibus, Bald. *in l.* 1. *col.* 1. *C. si aduersùs dotem*, vbi Castr. *num.* 4. *cum seqq.* Cuman. *consil.* 109. *in princ. vers. ad primum*, & statutum adimēs robur instrumentis non registratis comprehendit quoque minores, Alexand. *consil.* 119. *num.* 34. *vers.* 9. *dict. lib.* 6. Natt. *consil.* 541. *num.* 16. & 17. *lib.* 3. Roman. *consil.* 166. *num.* 2. *vers. nos autem loquimur, & cons.* 394. *num.* 5. *vers.* 2. Sed vtraque sententia facili negotio componitur, aut enim agitur vt quis teneatur ex aliquo facto extrinseco per ipsum perpetrato, & tunc minor non comprehenditur sub lege, aut statuto, & ita procedit text. *in præsenti*, & Doctores citati pro eo; aut verò agitur vt ex sola lege, aut statuto resultet præiudicium minori sine aliquo ipsius facto extrinseco, & tunc aut minor est habilis & continetur, aut non est habilis, & non comprehenditur, Alexand. *cons.* 119. *num.* 8. *vers. sexto. lib.* 6. *cons.* 61. *num.* 18. *lib.* 7. Roman. *cons* 120. *num.* 1. *cum seqq.* Beroi. *cons.* 68. *num.* 21. *vers. faciunt*, Rot. *in Sabien. Castri montis rotundi* 8. *Febr.* 1627. coram. Reu. D. meo Coccino *vers. quantum attinet, cum seq.*

7 In glos. *Inultum.* ibi. *& pater pro filio non est comeniendus.* Vide Couar. *lib.* 2. *vari. cap.* 8. *num.* 7. *vers. hic*

8 *apparet*, Clar. *lib.* 5. §. *fin. quæst.* 87. *num.* 8. Et lex, vel statutum quòd alter pro alterius delicto puniatur, est odiosum, & rigore plenum, ex Menoch. *consil.* 53. *n.* 10. & *cons.* 119. *num.* 118. vbi *num.* 119. dicit quòd statutum obligans patrem pro debitis filij, odiosum est, & *num.* 120. idem dicit de statuto obligante fratrem pro debito fratris, & *cons.* 100. *num.* 161. asserit hunc text. procedere, vbi agitur de pœna & odio rationali nempe vt vnus pro alio, videlicet pater pro filio, puniatur, quod esset irrationale, & odij plenum, idem Menoch *consil.* 25. *num* 56. & *consil.* 99. *numer.* 18. Marsil. *singul.* 244. *Filius*, & *singul.* 361. *statutum.* Pater enim ex contractu filij non obligatur, Paris. *consil.* 93. *numer.* 14. *lib.* 1. Mantic. *decis.* 308. *numero* 1.

In ead. glos. ibi, *si pecuniaria pœna esset sibi imposita*, Notatur ad hoc, quod pater non tenetur soluere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima, à patre filio deberentur, vt per Cou. *lib.* 2. *var. c.* 8. *n.* 7. Perez *l.* 1. *col.* 9. *tit.* 16. *lib.* 8. *Ord. p.* 323. Greg. *l.* 2. *verbo de la pagar, tit.* 19. *p.* 4.

In ead. glos. ibi, *irregularis tamen non fuit effectus*. Notatur ad hoc, quod puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit, vt per Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 6. *q.* 19. *à n.* 2.

In glos. *Infra decimum quartum*, fin. ibi, *& potest sumi arg. ex hoc quod ab Episcopo*, &c. Hæc glossa quamnus dicere videtur à iurisdictione temporali Episcoporum ad Papam, & non ad Principem secolarem esse appellandum, communiter reprobatur, vt per Francis. Marc. *decis.* 455. *numer.* 10. & 11. *part.* 1. Salzed. et Bernard. *reg.* 397. Bobadill. *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 197.

De Clerico venatore.

TIT XXIV.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Franc. Mar. Socin. Guillelm. Durand. *in Breuiario aureo iuris Canon. fol.* 145. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Mart. Monard. *in epitome Decretal. fol.* 189. *vers.* 9. Dan. Venator *analysi methodica iuris Pontificij*, à pag. 688. Goffred. Hostt. *in summa huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carranza *expos. tit. iuris Canon.* nouissime Ioan. Honor. *lib.* 5. *tit. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

De materia tituli, vide Emman. Sà *in aphorismis verbo venatio*, Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *c.* 35. *cum duobus seqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 70. *in nouiss. impress.* Marta *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 37. *à num.* 17. Iacè Bellet. *disquisit. Clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali, §.* 19. Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 23. *num.* 38.

Plura de venationibus, & earum permissione & prohibitione, multiplicisque specie referunt Ordin. reg. Lusitan. *lib.* 5. *tit.* 88. & apud Castellanos, *l.* 1. *cum seq. tit.* 3. *lib.* 7. *nouæ recop.* Perez *l.* 1. *glos.* 1. *p.* 422. *tit.* 22. *lib.* 2. *Ordin.* Menoch. *casu* 413. Sebast. Medic. *in tract. de venat. & præscat* plures refert Cened. *ad Decretum. collect.* 56. quibus adde Bernard. Græuę *ad pract. Camer. Imp. lib.* 2. *concl.* 66. Bellet. *d. §.* 16. Thom. Valasc. *alleg. iuris tom.* 1. *alleg.* 31. Sayr. *in claui Regia lib.* 11. *c.* 9. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 43. Less. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 6. *cum seq.* Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib* 5. *c.* 16. Rebell. *de oblig. iustitiæ. part.* 1. *lib.* 1. *q.* 14. *à n.* 7. *cum seq.* Vasquez. *in opere moral. tract. de restit. c.* 5. §. 2.

SVMMARIVM.

1 *Clerico prohibetur venatio, & contra facientes punaui ponitur.*
2 *Venatio periculosa, & clamerosa clericis interdicitur.*
3 *Venatio in dubio præsumitur, facta causa recreationis.*
4 *Monachis nec recreationis causa venatio est licita.*
5 *Piscatio clericis est permissa.*

9 *Venationem prohibitam exercens clericus quàm pœnam incurrat, ostenditur.*
7 *Princeps iustis de causis venationem prohibere potest.*
8 *Lex à Principe lata venationem prohibens an obliget ad mortale, remissiuè.*
9 *Venationis species triplex.*
10 *Subdiaconus venationem sæpius exercens in casibus sibi non permissis eadem pœna, qua Diaconus, puniendus est.*

Cap. Episcopum. I.

Ex Conc. Aurel.

Episcopo Presbytero, vel Diacono non licet habere canes, accipitres vel huiusmodi ad venandum, quòd si quis in his sæpe detinetur ad voluptatem, suspendatur Episcopus à communione tribus mensibus, Presbyter duobus, diaconus ab omni officio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarrell. Ioan. Andr. Anan. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 170.* Alagona *in compend. iuris Canon p. 696.* remissiuè Ximen *in concord. p. 1. & 2.* & Casal. *in annot.* referunt Burchar. *lib. 1. Decretor. c. 213.* & Iuo *part 5. cap. 366. & part. 6. cap. 388. & part. 15. cap. 30.* & Ant. Augustt. *collect. 3. Decretal. lib 5. tit. 22. cap. 1.*

1

2 Collige ex text. venationem clericis interdicti, quod Doctores modo referendi intelligunt si sit periculosa, vt venatio aprorum, & clamorosa, & fit cum armis, asserúntque sanitatis, vel recreationis causa clericos venationibus vti non prohiberi dummodo id faciant cum silentio, & modestia, ita Bernard. *in pract cap. 70 per totum secundum nouissimam impress.* Guillelm. Benedict. *in c. Raimutius, de testamentis, verbo, & uxorem nomine Adelaasiam, num. 875.* Nauar. *commento de regul. num. 27.* Menoch. *consil. 121. num. 50.* Sylvest. *verbo venatio circa med.* Sebast. Medic. *de venat. piscat & aucupio part. 2. quæst. 7. ex n 17.* Franc. Marc. *dec. 529 n. 9. part. 1.* Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha post primam huius libri impressionem visus *in comment. ad c. 2. dist. 34.* plures quos refert Cened. *ad Decret. collect. 56 n. 8. & 9.* quibus adde Sebast. Neui. *in remiss. ad lib. 2. feudorum tit. 56. quæ sint regalia, n. 273. cum seqq.* Sayt. *in clavi Regia. lib. 11. cap. 9. n. 7* Bellet. *disquisit. clericor. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 19.* Rebell. *de obligat. iustitiæ, p. 1. lib. 1. q. 14. n. 9.* Thom. Valasc. *allegat. iuris tom. 1. alleg. 31. n. 13.* vbi refert ad hoc constitutiones synodales diœcesum Brachar. Olissipon. Elbor. Colimb. Portugal. Visen. & Lamacen. bene Marta *de iurisdict. part. 4. cent. 1. casu 57. à n. 17.* vbi aduertit

3 clericos per hunc text. non esse regulariter prohibitos venari, sed tantùm si ad voluptatem venati fuerint, & sæpiùs in ipsa voluntate detenditi: in dubio tamen venationem præsumi factam causa recreationis tenent Anania hîc *colum. 1.* Alexand. *consil. 72. numer. 13. vol. 1.* Menoch. *d consil. 221. num. 51 & de præsumpt. lib. 5. præs. 3. num. 116.* Bellet. *d. §. 19. n. 7.* Monachis verò quòd nec

4 recreationis causa venatio licita sit, quamuis proprios redditus in venatione habeant, asserit Perez *l. 1. tit. 22. lib. 2. Ordin.* quam refert. & sequitur Salzed. *ad Bernard. d c. 70. lit C.*

Piscatio autem est clericis permissa, tum quia cessant in ea illæ rationes quibus est prohibita venatio, tum etiam quia piscatio habet exempla virorum Sanctorum, nempe Apostolorum, quos piscatores ad se Saluator noster vocauit *Matt. 4. Marci 1. & Lucæ 5.* ita Salzed. ad Bernard. *d. c. 70. lit. A. vers piscatio,* Menoch. *de arbitr casu 413. num. fin.* Iacob de Graffiis *in aureis decis. part. 2. lib. 3. cap. 3. vers. sexta,* Azeued. *l 1. num. 3. vers. nisi & piscatio, tit. 8. lib. 7. nouæ recop.* Bellet. *d. §. 19. numero 8.* vbi intelligit dummodo non fiat in solemnitatibus maioribus, aut animo negotiandi.

Si Episcopus est, tribus mensibus, &c.] Nota Episcopum venationem prohibitam exercentem, id est, in voluptate venandi sæpius detentum, suspendi tribus mensibus, Presbyterum duobus, Diaconum verò ab omni officio, ita Bernard. *d c. 70. n. 1.* vbi refert huiusmodi pœnam habuisse originem à Concilio Aurelian. de quo in hoc tex. & *in c. Episcopum 34. dist.* & *ibi* aduertit hæc iura non inueniri in d. Concilio Aurel. sed in Concililio Agathensi *can. 55.* qui incip. *Episcopis,* addítque magnam esse differentiam inter pœnam Presbyteri & Diaconi de qua hîc, eo quòd cum Presbytero habente præfinitum tempus suspensionis dispensare non potest Episcopus, cum Diacono verò maxime. Illud tamen aduertere necesse est Episcopum, Presbyterum, & Diaconum antequam puniantur admonitos debere esse tribus præceptis ne venentur, Menoch. *d. cons. 221. n. 52.* Bellet. *d. §. 19. n. 6. veruntamen.*

6

Quamuis libertas venandi sit de iure naturali, seu gentium ex *l. 1. in fine cum seq. ff. de acquirendo rerum dominio. §. feræ Inst. de rerum diuis.* poterit Princeps iustis de causis venationem prohibere, inferiorésque teneri ad parendum huic mandato, vt resoluunt plures quos refert Cened *d collect. 56 n. 3.* quibus adde Mich. Salon. *2. 2. quæst. 62. art. 3. controu. 3.* vbi Bann. *dub. 5.* & Petr. de Aragon *dub fin.* Gregor. de Valent. *tom. 3. disp. 5. q 6. puncto 5. dub. 6.* Fr. Emman. *in sum. p. 1. c. 35.* Aloys. Ricc. *in collect. decis part. 4. collect. 104.* Lodou. Rodolph. *de suprem. seu absoluta Principis potest. conclus. 16. n. 123. cum seq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2. concl. 68. consid. 1.* Marta *d part. 4. casu 57. n. 10.* Molin. *de instit. tr. 2. disp. 43.* Farin. *in praxi crim. q. 174. n. 92.* Sayr. *d. c 9. n. 6.* Lessi. *de iustit. lib. 2. c. 5. dub. 7.* Azor. *instit. moral part. 3. lib. 5. c. 16. q 1.* Vtrùm autem lex à Principe lata venationem prohibens obliget ad mortale, vide Mexi. *in tract. tassæ panis, concl. 3. n. 29.* & per citatos à Cened. *d. collect. 56. n. 6.* quibus adde Azor. *d. c. 16. quæst. 5.* Lessi *d cap. 5. dub. 9* Rebell. *d q. 14. n. 15.* Vasquez *in opere moral. tract. de restit. c. 5. §. 2. dub. 5.* Et an liget clericos, vide Salzed. ad Bernard. *d. cap. 70. vers. sed quid,* Marta *loco proximè citato.*

7

8

In gloss. *Voluptate.* ibi, *quædam enim venatio dicitur oppressiua,* &c.] De multiplici venationis specie, oppressiua scilicet arenosa, & saltuosa, vide Menoch. *d. casu 413. num. 3.* Iacob. de Graffiis *d. c. 3. num. 1.* Cened. *collect. 56. n. 1.*

9

In gloss. *Officio.* ibi, *vel subdiacono.* Notatur ad hoc, quòd subdiaconus venationem sæpiùs exercens in casibus sibi non permissis, vt *suprà* eadem pœna, qua & Diaconus puniendus est, vt per Bernard. *d. c. 70. n. 2.* vbi *n. 3.* resoluit cæteros clericos in minoribus arbitrariè esse puniendos, ex quo pœna non est statuta, vide *ibi* Salzed. *lit. B.*

10

Summarium.

1 *Compendium huius text refertur.*
2 *Venationes, & syluaticæ fatigationes cum canibus, & accipitre omnibus Religiosis interdicuntur.*
3 *Canes accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere prohibitum est clericis.*

Cap. Omnibus II. & fin.

1 VEnationes, & syluaticę vagationes cum canibus, & accipitribus, ac falconibus interdicantur omnibus seruis Dei. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p.* 170. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 698. remissiuè Ximen. *in cons. p.* 2. refertur Burcard. *lib.* 2. *Decretor. c.* 114. Iuo *part.* 6. *c.* 289. *p.* 12. *c.* 29. & Ant. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 22. *cap.* 2.

2 Probat hic text. omnibus religiosis interdici venationes, & syluaticas farigationes cum canibus, & accipitre, aut falcone, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 407. Monachis autem nec recreationis causa venatio licita est etiamsi proprios redditus in venatione habeant vt per Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 70. *lit. C.*

3 *Et accipitres, & falcones,* &c.] Notatur ad hoc, quòd canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere clericis prohibitum est, vt per Franc. Marc. *decis.* 529. *n.* 5. Camil. Borel. *de Magist. edict. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 58. *& in summ. omnium. decis. tit.* 11. *n.* 42.

De Clerico percussore.

Tit XXV

SVper hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panor. Mar. Socin. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Mart. Mesnard. *in epitome Decretal. fol.* 189. *verso*, Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij. à pag.* 692. Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Cartag. *in expos. tit. iuris Canon.* nouissime Ioan. Honor. *lib.* 5. *sum. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

Cap. Si qui. I.

Ex Concil. Agathen.

1 CLericus in Sacris si est percussor, corripiendus est à crimine, & si se non emendat, deponendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 170. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 697. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. referunt Burchard. *lib.* 2. *Decretor. c.* 190. & Iuo. *p.* 6. *c.* 215. & Ant. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 8. *c.* 1.

2 Notatur hic text. ad hoc quòd clerici ob statu decentiam ab omni debent se abstinere percussione tam priuata, quàm publica auctoritate facta, vt per Sayr. *in Clau. Regia. lib.* 7. *c.* 11. *num.* 2. Filij Aaron Sacerdotes clangent tubis, vt est *num.* 10. *vers.* 8. non pulsabunt hostem manibus, increpuitque Petrum quantumuis pro se pugnantem, Christus *Math.* 26. Clericum etenim non esse percussorem exigit *Apost.* 1. *Timoth.* 3. *& ad Tit.* 1. Neque solùm exemplo, sed & verbo percussorem condemnat Dominus *Matth.* 24. de hac re Concil. Trid. *sess.* 13. *de reform. c.* 1. Sunt tamen & Ecclesiasticis sua arma, sed spiritualia, Apost. 2. *ad Corinth.* 19. & arma lucis ad *Roman.* 13. quæ arma sunt lectio, & oratio, his diabolus expugnatur, vitia reprimuntur, virtutes nutriuntur, æterna beatitudo acquiritur, vt ex S. Augustin. referunt Burchard. *lib.* 2. *Decretal. c.* 10. Iuo. *p.* 6. *c.* 177.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, qui crudeliter aliquem fustigare facit, suspenditur duobus mensibus a Missarum administratione & n.* 2.

3 *Vulneratus ex longo interuallo non præsumitur ex vulnere decessisse.*

Cap. Præterea. II.

Greg.

EPiscopus qui crudeliter iubet aliquem fustigari, licèt ex hoc non moriatur, quia post octo menses moritur tamen duobus mensibus à Missarum administratione suspenditur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 171. Alagona *in compendio iuris Canon. p.* 697. remissiuè Ximen. *concord. p.* 1. desumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *regist. epist.* 44. *c.* 83. *indict.* 11. referunt Burchard. *lib.* 1. *Decret. c.* 191. & Iuo *part.* 5. *c.* 310. & Ant. August. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 2.

Probat hic text. duobus mensibus à Missarum celebratione suspendendum Episcopum, qui crudeliter aliquem fustigare facit; oportet enim Episcopum non esse percussorem, id est non ad vindictam facilem. Greg. *lib.* 11. *epist.* 46. relatus *in c. si quid* 86. *dist.* inic. Octauus canon, qui Apostolorum est, hunc in modum habet. *Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deici ab officio præcipimus; quia nunquam nos docuit hoc Dominus, sed contrario ipse cum percuteretur non repercutiebat, cum malediceretur non maledicebat, cum peteretur non comminabatur.* Clericum profecto summopere dedecet, vt eus violenter manus alicui iniiciat, quæ Deo solemni titu consecratæ sunt, quæ extensæ pro omnibus numini supplicant, quæ in eius honorem tremenda corporis, & sanguinis Christi mysteria peragunt. Multa ad hoc propositum cumulaui *in meo tract. de officio, & potestate Episcopi p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 12.

Cum post octo menses decesserit, &c.] Ergo ex diuturnitate temporis, & ex logo interuallo vulneratus non presumitur decessisse ex vulnere, de quo, & an verum sit, & quomodo intelligẽdum vide Doctores per me citatos *ad c. Presbyterum* 7. *n.* 4. & 5. *sup. de homicid.* quibus adde Ayrer. *in tract. de homicidio, part.* 2. *num.* 51. & *num.* 64. *vers. primum itaque*, Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 127. *n.* 31. & 40. Mascard. *de probat. concl.* 1073. *num.* 4. Baiard. *ad Clar. § homicid. post. n.* 166. vbi tenet posse iudicem arbitrari vulneratum ex vulnere decessisse, etiam post octo menses, quando vulnus est mortale.

SVMMARIVM.

1 *Clericus vt homicida non punitur si fuit ipse in ipsius actu pro parte violentiam repellentium, licet ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides proiecit ex quo nullum ipse percussit.*

2 *Prohibitum ad tempus, post illud censetur permissum.*

Cap

Cap. Præsentium. III.

Alexand. III.

1 CLericus qui est presens in conflictu, sed ex parte repellentium vim, & lapides iecit, & nullum percussit, sunt tamen ab aliis aliqui interfecti, suspenditur per biennium à celebratione Missarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarrell. Ioan. Andr. Anan. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 171. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 697. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Augustin. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 3. & est post Concil. Lateran. *p.* 26. *c.* 11.

2 *Decurso huiusmodi temporis spatio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd prohibitum ad tempus, post illud censetur permissum, vt per Tiraq. *de retractu conuent. §. gloss.* 2. *num.* 48. Surd. *decis.* 75. *n.* 1. & *cons.* 257. *n.* 18. & *cons.* 294. *n.* 6. D. Barbos. *in l. cum prætor in princip. n.* 45. *ff. de iudic.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 65. *n.* 8 Brunor. à Sole *in locis communib. verbo prohibitio* 16. Et limitatum ad tempus, non extenditur vltra illud tempus, Menoch. *consil.* 151. *n.* 46.

Cap. Continentia. IV. & fin.

Cælest. III.

1 CLericus qui in iusto conflictu, v. g. ad resistendum prædonibus cum aliis arma sumpsit, in quo aliqui fuerunt interfecti, sed ipse neque facto, neque consilio interfecit, potest vlterius ordinari in subdiaconatu tantùm, & ministare ex dispensatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Butr. Anch. Henric. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 171. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 698. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 10. *c vnic.*

Vide quæ dixi *ad cap. petens* 17. *sup. de homicid. pag.* 243.

De Maledicis.

Tit. XXVI.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panorm. Mar. Socin. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Mar. Mesnard. *in epitome Decretal. fol.* 190. Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij. à p* 694. Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Bartol. Carthag. *in expositione titul. iuris Canon.* Zipæ. *in analytica postremi iuris Eccles. enarrat pag.* 420. Canis. *in summ iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *sum. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Bernard. *in pract. cap.* 69 *in nouiss. impress.* Decian. *tractat crimin lib.* 7. *c.* 50. Bernard. Muscatell. *in pract. crim tit. si quis Imperatori maledixerit*, Cassan. *in catalogo gloriæ mundi part.* 5. *consid.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 377. Perez. *l.* 34. *vers. vtrùm autem liceat, tit.* 3. *lib* 8. *Ordin pag.* 75. & *l.* 1. *vers. est præterea adnotandum tit.* 7. *eodem lib.* 8 *pag.* 197. plures Doctores, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 146. *n* 1. quibus adde Molin. *de iustitia tract.* 2. *disp.* 688. *vers. qui autem Principi*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 32. *art.* 4. Cardos. *in praxi fori indicum, verbo maledictio n.* 4. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *q.* 105. *inspect.* 10. & *part.* 4. *quæst.* 113. *inspect.* 1. *n.* 1. *in fine*, Pradil *in summa legum pœnal. part.* 1 *cap.* 4. Illust. D. meum Rodericum à Cunha *in comment. ad c. clericus maledicus* 5. *dist.* 46. & agit apud Lusitanos Ordin. Regia *lib.* 5. *tit.* 7. & apud Castellanos *l. final. tit.* 2. *p.* 7. & *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 8. *Ord. & l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 7. *nouæ recop. & l.* 11. *tit.* 26. *eodem libro.*

SVMMARIVM.

1 *Maledicus Papæ puniendus est, vt alij deinceps deterreantur.*
2 *Papæ maledicens est puniendus,*
3 *Papatus dicitur beneficium.*
4 *Iniuria dicitur grauis illa, quæ multis adstantibus, videntibus & audientibus facta est.*
5 *Maledicentes contra Romanam Ecclesiam puniuntur.*
6 *Iniuria non censetur remissa in foro fori per Confessionem peccatoum.*

Cap Innotuit. I.

Clem. III.

VErba proferens contra officium, vel beneficium 1
Papæ est puniendus, ne de cetero contra Ecclesiam Romanam loquatur, & aliis sit terror. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 146. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 172. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 698. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Augustin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 11. *de clerico maledico, c. vnic.*

Collige ex tex. maledicentem Papæ esse puniendum, 2
vt per Bernard. *in pract. c.* 69 *in nouissima edit.* Plac. *de delictis, lib.* 1. *c.* 4. *n.* 2. *in fine*, Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 105. *n.* 394. *cum seqq.*

Illud profectò demissi, & patientissimi iniuriarum animi exemplum est quòd de sanctæ mem. Pio V. narrat Petr. Matthæus *in summa constitutionum summorum Pont. Bulla* 3. *eiusdem Pij V. in fine. p. mihi.* 514. & habetur in breui enarratione gestorum sanctissimi Pontif. Pij V. ex processibus & probatis auctoribus digesta per Fr. Archangelum Caracciam *pag.* 35. nam cùm nebulo quidam obscurus famosum carmen contra Summum Pont. ineptum quidem atque insulsum, sed maledicum, ac contumeliosum Pasquillo affigeret, summo studio, ac diligentia inuestigatus ex quibus indiciis esset, & tandem comprehensus, & Pontifici oblatus, existimarunt omnes grauissimè fore animaduertendum. Iussus est à Pontifice carnem suum recitare, deinde interrogauit quo consultore, aut impulsore ea ausus esset, constanter respondit se non nisi mali dæmonis id instinctu compossuisse; quòd cùm pro sua benignitate credidisset, addidit benignitati clementiam, atque animi magnitudinem singularem. Si tu, inquit, mihi vt Summo Pont. maledixisses, non ferres impune; verùm quia in Pium V. non es conuitiatus, sed in Fratrem Michaëlem, in monachum Scarpon. in Cardinalem Alexandrinum conuicia iactasti, id ego non prosequar, nec tu Gubernatorem eo nomine, vel pœnam aliquam metuens, abi liber quo velis; ego verò humilitatem generis mei, vitæ, & habitus (siquidem & calceos crassiores in conuicium vocas) semper & animo retinebo, & libens consi ebor, & ero vilis in oculis meis, & abiectus coram Domino.

Benefici

3 *Beneficij nostri.*] Ergo Papatus dicitur beneficium, vt per Corras. *part.* 1. *parap. cap.* 1. *num.* 3. Selua *de beneficiis, part.* 1. *quæst.* 2. *num.* 8. & 26. Rebuff. *in praxi benef. part.* 1. *tit. seculare beneficium, quotuplex sit n.* 3. Cened. *ad Decret. collect.* 146. *n.* 5. Gonz. *ad reg.* 8. *Cacell. glos.* 4. *n.* 61. vbi *n.* 62. tenet quod Papa debet habere maiorem scientiam reliquis omnibus, cum sit Præpositus curæ totius Christianitatis. Seb. Cæsar. *de eccles. hierarch. q.* 2. *proœm.* §. 4. *n.* 2.

4 *Multis coram adstantibus.*] Notatur ad hoc, quòd illa iniuria dicitur grauis, quæ multis adstantibus, videntibus, & audientibus facta est, vt per Nicas. *in* §. *atrox num.* 3. *Inst. de iniur.* Anton. Gomez *variar. tom.* 3. *c.* 6. *sub num.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 263. *n.* 24. Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *quæst.* 105. *n.* 185. & *consil.* 30. *num.* 28. *lib.* 1.

5 In glos. *A temeritate.* ibi, *sed quatenus contingit. Romanam Ecclesiam.* Notatur ad hoc, quòd maledicentes contra Romanam Ecclesiam puniuntur, vt per Farin. *d. quæst.* 105. *num.* 397. Qua autem pœna puniantur Principi, vel cuicunque alij maledicentes, vide Syluest. *in sum. verbo maledicto,* Gig. *de crimine læsæ maiest. lib.* 1. *quæst.* 40. Nauar. *in man. c.* 23. *num.* 117. Sebast. Medic. *in summ. peccat. part.* 1. *tit.* 4. *ex quæst.* 68. Mandos. *in praxi tit. de ingrat. c.* 62. *casu* 100. Auil. *ad c.* 25. *Prætor. in glos. lepragmatica num.* 4. Perez *l.* 34. *ex pag.* 75. *in fine vers. vtrum autem liceat aliquem maledicere, tit.* 3. *lib.* 8. *Ordin. & l.* 1. *vers. est præterea adnotandum tit.* 7. *eod. lib.* 7. *p.* 19. Menoch. *casu* 377.

6 In ead. glos. ibi, *sed rancorem sic.* Notatur ad hoc, quod iniuria non censetur remissa per confessionem peccatorum dum pœnitens in manibus sacerdotis illam iniurianti remittit, talis enim remissio intelligitur facta quoad rancorem, & odium non autem quoad satisfactionem, & in foro fori, vt per Couar. *variar. lib.* 2 *c.* 10. *num.* 17. *in princip. & vers.* 3. *constat.* Clar. *in pract.* § *fin. quæst.* 58. *vers. sed in proposito,* Iacob de Graffiis *in aureis decisionibus, part.* 1. *lib.* 1. *c.* 137. *num.* 4 *in fin.* Mascard *de probat conclus.* 902. *num.* 3. & *concl.* 1156. *à n.* 25. Farin. *d. quæst.* 105. *n.* 376. vbi *n.* 377. limitat nisi in manibus Sacerdotis sit per pœnitentem facta plenè remissio, tunc enim censetur etiam remissa iniuria in foro contentioso.

SVMMARIVM.

1 *Pœna blasphemātis Deum vel aliquem sanctum & præcipuè gloriosissimam Virginem, ponitur.*
2 *Doctores referuntur de blasphemiis, & blasphemantibus agentes.*
3 *Blasphemans calore iracundiæ an mitius sit puniendus, remissiuè.*
4 *Blasphemantes ebrij minores mulieres. & rustici, quibus pœnis puniantur, remissiuè.*
5 *Blasphemantes contra aliquem Sanctorum, quas pœnas incurrant, remissiuè.*
6 *Blasphemiæ crimen est mixti fori.*
7 *Iudex ecclesiast. pro executione suæ sententiæ potest implorare brachium iudicis secularis.*
8 *Iudex secularis sub pœna excommunicationis potest cogi ad præstandum brachium suum Ecclesiastico.*
9 *Nobiles mitius puniuntur.*
10 *Moneta debet solui vsualis, & in loco frequentata.*
11 *Debitor tenetur recipere suum debitum, vel condemnationem in suum fauorem factam in moneta quantumcunque minutissima.*
12 *Aureos auri qui tenetur soluere non potest soluere nisi aurum.*
13 *Monetam sciens esse mutandam si soluat, mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad restitutionem, remissiuè.*

CAP. Statuimus II. & fin.

Greg. IX

EPiscopus præcipiat, vt blasphemans publicè per septem dies Dominicos existat præ foribus Ecclesiæ in manifesto, dum fiunt Missarum solemnia, & vltimo die pallium, & calceamenta non habeat, & ligatus corrigia circa collum, & ieiunet septem festis precedentibus in pane, & aqua, nec in Ecclesiam ingrediatur, & si potest quolibet die horum reficere tres, vel duos, vel vnum pauperem, vel si non potest reficere, alia pœnitentia iniungi debet, & si non vult facere prædictam pœnitentiam, interdicendus est ingressus Ecclesiæ, & in morte ecclesiastica sepultura priuandus. Item Princeps secularis hunc punire tenetur si est diues in quadraginta solidis, alioquin in triginta, vel viginti, vel saltem in quinque & hoc siue blasphemet Deum, siue Sanctos, & multo magis B. Virginem, & si iudex secularis est negligens, Episcopus illum cogat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hostien. Butr. Arch. Panor. Mar. Socin. Cened. *collect.* 126. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 173. Alagona *in compend. iur. Canon. p.* 698. remittiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.* 1. & 2.

Hic ponitur pœna blasphemantibus Deum, aut aliquem Sanctum, de qua etiam habetur apud Lusitanos in Ordin. Regia *lib.* 5. *tit.* 1. vbi Parens meus, & apud Castellanos *l.* 1. *tit.* 28. *p.* 7. vbi Greg. & *l.* 5. *tit.* 4. *lib.* 8. *nouæ recopil.* vbi Azeued. aguntetiam Clar. *in pract.* § *blasphemiæ,* Bonac. *commun. crimin. part.* 1. *verbo blasphemia. fol.* 16. Boër. *decis.* 301. Iacob. Simanch. *in cathol. tit.* 9. & *de Cathol. instit. tit.* 8. Mantu. *sing.* 545. Alphons. de Castro *de iusta hæret. punit. lib.* 1. *c.* 12. Nauar. *in man. c.* 12. *ex num.* 81 & *in cap. inter verba* 11. *quæst.* 3. *conclus. ex num.* 613. Maiol. *de irregular. lib.* 5. *c.* 32. Lindan. *Lop. in instruct. conscient. part.* 1. *c.* 51. Cabalin. *miscell.* 300. Rojas *de hæret p.* 2. *assert.* 12. *ex num.* 168. *vsque ad n.* 180. Lel. de Zanchis *de priuil. Eccles. priuil.* 150. Pet. de Salazar *de vsu & consuetud c.* 5. *ex num.* 26. Hinad. *l.* 6. *ad textum ex num.* 3. *tit.* 6. *part.* 2. Auend. *de exequendis mand. lib.* 2. *c.* 5. Anton. *cap de iure non scripto lib.* 5. *tit.* 35. Illustrissimus D. Roderic. à Cunha *in comment ad c.* 4. *num.* 7 *dist.* 25. Menoch. *de arbitr. casu* 319. *num.* 16. *cum seqq. & casu* 375 & *seq. & de præsumpt. lib.* 5. *presumpt. num.* 29. Mascard. *de probat. conclus.* 194. *cum seq.* Petr. *ad rub. tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 137 & *pag.* 203. Rebuff. *de reprobat. test. num.* 55. Azeued. *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Auend. *de exequendis mandatis, part.* 2. *c.* 5. à *princip.* Flamin. *de resignat. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 65. Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 1. *cum seqq.* Bernard. & Saluat. *in pract. cap.* 113. *in nouiss. edit.* Vincent. de Franch. *decis.* 504. Thesaur. Pedemon. *decis.* 242. Franch. Nauc. *decis.* 509. plures quos refert Cened. *ad Decretal. collectan.* 126. Steph. Quarant. *in summa Bullarij verbo blasphemi,* Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verbo casus,* Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 20. Sayr. *in clauis Regia lib.* 6. *c.* 13. *num.* 23. *cum seqq.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib* 4. *quæst.* 9. Bernard. Moscatel. *in pract. crimin. tit de blasphemia.* Marta *de iurisdict. part.* 2. *c.* 13. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *c.* 3. *q.* 2. Sanch. *in præcept. Decalogi, lib.* 2. *c.* 32. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 195. *cum seq.* Camp. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 24. *à n.* 66.

Vtrùm verò ille, qui calore iracundiæ blasphemans

uit mitiùs ſit puniendus, vide Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſa* 1. *n.* 14. Viuian. *deciſ.* 275. Barz. *Bononia deciſ.* 135. quos refert Aleyſ. Riccius *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 75. *in medio.* Cened. *ad Decret. al. collect.* 126. *n.* 3. Menoch. *caſu* 319. *à n.* 32. *& caſu* 375. *n.* 32. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 9. Auendan. *d. cap.* 5. *n.* 12. *in princ.* Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 47. *cum ſeqq. & quæſt.* 91. *n.* 9. De

4 ebrio vide Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 5. *c.* 135. *ex n.* 2. Perez *ad rub. tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin. verſ. vtrum autem ebrius, pag.* 203. Humad. *l.* 60. *n.* 6. *tit.* 6. *part.* 1. Aragona *in addit. ad Palat. in alleg. de hæreſi lit. B. la* 2. vbi etiam de mente capto, blaſphemo. Auendan. *d. c.* 5. *num.* 19. Decian. *d. cap.* 5. *num.* 8. Farin. *d. q.* 10. *n.* 50. de minore vide Decin. *d. cap.* 5. *n.* 5. Farin. *part.* 3. *tit. de pœnis temperandis. quæſt.* 92. *num. fin.* De muliere vide Farin. *d. part.* 3. *quæſt.* 98. *num.* 19. vbi refert ſe vidiſſe Venetiis plures flagitioſas fœminas propter blaſphemiam in linguæ abſciſſione punitas. De ruſtico vide Decian. *d. cap.* 5. *num.* 10. Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 51. *cum ſeqq* & de omnibus Campan. *d. rub.* 11. *cap.* 26. *n.* 85. remiſſiuè Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 51. *num.* 10.

5 *Vel aliquem Sanctorum ſuorum.*] De blaſphemantibus contra aliquem Sanctorum, & quas pœnas incurrant, vide citatos per Me *d. alleg.* 61. *n.* 91. & Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 25. *cum ſeqq.* Soar. *de Religione, tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 6. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 19. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 27. Et an blaſphemia in Deum, ſeu B. Virginem ſpecie diſtinguatur ab ea, quæ emittitur in Sanctos, vide Campanil *d. cap.* 26. *num.* 79.

6 *Per temporalem præterea Poteſtatem,* &c.] Ergo blaſphemiæ crimen, tanquam mixti fori poteſt etiam per temporalem poteſtatem puniri, de quo vide Ordina. Regiam Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 9. *in princip.* Auend. *d. cap.* 5. *num.* 11. *&* 12. Curiam Philip. *part.* 3. *§.* 2. *n.* 15. Marta *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 13. Azor. *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 28. *q.* 5. Sanch. *d. lib.* 2. *c.* 33. *n.* 37. poſt Clar. Couar. & alios Marian. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 12. *n.* 1. & plures quos refero ego ipſe *d. alleg.* 51. *n.* 94. Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 39. *& tract. de hæreſi, quæſt.* 178. *n.* 76. vbi reſoluit contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem Inquiſitores poſſe procedere. Et de hæreticalibus blaſphemiis, & quod de eis Inquiſitores cognoſcunt, dixi *d. alleg.* 51. *n.* 89.

7 Notatur etiam ad hoc, quòd iudex Eccleſiaſticus pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium iudicis ſecularis, & dictus ſecularis iudex tenetur illud impertiri, & ſententiam prædictam exequi, vt per Cou. *practic. cap.* 10. *n.* 1 Farin. *in praxi crimin. p.* 3 *q.* 97. *n.* 81. *cum ſeqq.*

8 *Coactione.*] Ergo ſi iudex ſeculatis non vult brachium ſuum præſtare Eccleſiaſtico, poteſt ad id cogi, ſub pœna ſcilicet excommunicationis, vt per Maranſ. *diſput.* 1. *n.* 8. *verſ. item poteſt iudex.* Menoch. *de arbitr. caſu* 452. Ballacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 118. *pag.* 367. Auiles *ad cap.* 10. *Prætor. verbo vſurpan. n.* 21. Perez *l.* 4. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 473. Decian. *d. lib.* 4. *cap.* 10. *n.* 3. *verſ. Octauo.* Bobadil. *d. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 80. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom* 1 *quæſt.* 8. *art.* 14. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 97. *num.* 82. Modern. *de iuriſdict. part.* 1. *c.* 52. *num.* 1. Ludouic. Rodolphin. *in tract. de brachio ſeculari num.* 45. Sanctar. *de hæreſi c.* 6. *dub.* 4. *n.* 23. *vbi citato* Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 120.

9 *Nullam in hoc miſericordiam,* &c.] Notatur ad hoc quòd nobiles mitiùs puniuntur, etiam quòd lex, ſeu conſtitutio pœnalis expreſsè dixiſſet delinquentem, nullam miſericordiam conſecuturum, vt per Tiraq. *de pœnis temperan. cauſa* 31. *n.* 2. *de nobilit. c.* 20. *n.* 19. Farinac. *in praxi crimin. par.* 3. *quæſt.* 98. *num.* 97.

Vſualis monetæ.] Ergo moneta debet ſolui vſualis, 10
& in loco frequentata, prout cum communi reſoluit Chald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 22. *n.* 36. in qua quantumcunque minutiſſima tenetur debitor 11
recipere ſuum debitum, vel condemnationem in ſuum fauorem factam, de quo vide Tiraquel. *de retract. tit.* 1. *§.* 1 *glo.* 20. *n.* 4. *&* 5. Mexi *in tract. taſſæ panis concl.* 7. *verbo maranedis pag. mihi* 130. Gutier *pract. lib.* 2. *q.* 173. *à princip.* Gasp. Roderic. *de annuis reddit. lib.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 92. *verſ. ſed quid:* qui enim tenetur ſoluere aureos 12
auri, non poteſt ſoluere niſi aurum, ſi liquidò conſtet id actum fuiſſe, quod pretium in aureo ſolueretur, non in argentea pecunia, ſecus ſi nullus fuerit habitus reſpectus aureæ pecuniæ, ſed quantitatis duntaxat, de quo vide Couar. *in tract. de veterum numiſmatum collat. cap.* 8. 7 *vni. num.* 2. Surd. *conſil.* 405. *num.* 32. Paul Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 3. *quæſt.* 44. *num.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 55. *n.* 26. *cum ſeqq.* Chald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 13. *n.* 17. An ſciens mo- 13
netam eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuat, vel det illam ante legem, teneatur ad reſtitutionem, vide Affl. *dec. deciſ.* 399. *n.* 9. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 22. Anton. Gomez *tom.* 1 *variar. cap.* 2. *n.* 32. *in fine,* Menoch. *de arbitr. caſu* 185. *num.* 20. *&* 21. Mexia *in d. tract. taſſæ panis concluſ.* 6. *num.* 6. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.* 1. *verbo pragmatica,* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. Paul Comitol. *lib.* 3. *quæſt.* 32. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 25. *num* 188. Ioannes Salas *de contract. tractat. de empt. dub.* 22. *in fine.*

De Clerico excommunicato, depoſito, vel ſuſpenſo miniſtrante.

TIT. XXVII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ionn. And. Anchar. Butr. Anania. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 25. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canonici.* Martin Menart *in epitome Decretal. fol.* 190. Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij à pag.* 698. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titul. iuris Canonici,* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

CAP. Si quis Epiſcopus I.

Ex Concil. Apoſt.

CLericus depoſitus iuſtè pro certo crimine ſi au- 5
ſus fuerit attrectare miniſterium ſibi iam commiſſum, abſcindatur ab Eccleſia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 174. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 699. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Canon. Apoſtolorum *c.* 28. ex Theodoro, & refertur ab Anton. Auguſt. *Collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 32. *cap.* 1.

Notatur hic text. ad hoc, quòd clericus excommu- 6
nicatus maiori excommunicatione, interdictus, vel ſuſpenſus ab officio, qui ſciens aut ſcire debens ſe eſſe excommunicatum, interdictum, aut ſuſpenſum, celebrat Officia diuina, aut facit ſolemniter aliquid

alicui certo Ordini suo deputatum, tanquam ille ordinatus est irregularis, vt per Cened. *ad Decretal. collect.* 25. *n.* 1. & vide plenius *ad cap. sequens.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatus, vel suspensus celebrans & monitus non desistens excommunicatur, & si nec sic desistat, per secularem potestatem ad requisitionem Ecclesiæ exilio damnatur.*
2 *Clericus excommunicatus est inhabilis ad exercendos actus tributos Ordini, & si aliquem illorum exerceat, efficitur irregularis.*
3 *Clericus in minoribus constitutus, etiam irregularitatem contrahit, si post excommunicationem faciat actum tributum Ordini.*
4 *Ecclesia pœnam exilij non habet.*
5 *Clericus prohibitus ne celebret si vtatur debita materia, & forma conficiet Sacramentum.*
6 *Excommunicatus tenetur dicere horas Canonicas.*

CAP. Si quis. II.

EX Conc. Antioch

1 DEgradatus, vel pro certo crimine ab officio depositus, si per contemptum, vel superbiam præsumptuosè ministrat in aliquo prohibito, & correctus ab Episcopo adhuc præsumptuosè perdurat, omni modo excommunicari debet, & qui cum eo communicat excommunicatus, quòd etiam est obseruandum de aliis excommunicatis. Quod si adhuc persistit in eodem, & Episcopus non potest eum emendare, iudicio Regis ad requisitionem Ecclesiæ damnetur exilio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 65. Vivian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 174. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 699. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. desumitur ex Concil. Antiocheno, & referunt ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 23. *cap.* 2.

2 *Similiter de Clericis*, &c.] Probat hæc tex. pars clericum excommunicatum esse inhabilem ad exercendum actus tributos Ordini, & si aliquem illorum exerceat, effici irregularem, vt per Couar. *in cap. alma mater par.* 1. §. 10. *num.* 1. Nauar. *in manuali cap.* 27. *n.* 163. Maior. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 1. & 2. Marian. Alter. *de censur. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 1. quos refert. & sequitur Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesia existentium lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 2. vbi etiam cum Ioan. Andr. *hic num.* 3. & Anchar. *num.* 1. extendit, vt procedat siue actus sit attributus Ordini sacro, siue attributus Ordini minori, & idem Ricciul. ac Marian. Alter. *numeris seqq.* citatis locis, extendunt ad Episcopum, & Abbatem, qui ex priuilegio Apost. confert Ordines minores, & ad sacerdotem, cui per sedem Apost. indultum est, vt possit ministrare Sacramentum Confirmationis, aut alium actum ex illis, qui ordinaria facultate pertinent ad Episcopum. Extenditur denique supradicta conclusio, vt procedat non solùm in Episcopo, Abbate, vel alio, qui ex priuilegio Apost. ministret Sacramenta, dum est excommunicatus, sed etiam si faciat alios coram ipso ministrare, adeò quòd Episcopus excommunicatus mandans Sacerdoti, vt Missam celebret coram ipso, efficiatur irregularis, ita glos. *verbo celebrari in Clem.* 2. *de priuileg.* quam *ibi* sequuntur Zabarel. *num.* 11. Imola *num.* 9. Couar. *d. part.* 1. §. 6. *in fine.* Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 244. *in fine.* Marius Alter. *de censuris tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. vbi *cap.* 5. agit quis possit dispensare in casibus prædictæ irregularitatis.

Aut alius clericus.] Ergo cletici in minoribus constituti etiam irregularitatem contrahent, si post excommunicationem faciant actum tributum Ordini, ita in præsenti tenent Hostien. Ioan. Andr. & Panorm. Maiol. *d. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 5. & 8. Mar Alter. *d. num.* 1. *lib.* 2. *disp.* 1. *cap.* 1. *vers. altera est opinio*, quicquid aliter teneant D. Antonin. *part.* 3. *tit.* 28. *cap.* 1. *vers. si vero clericus.* Paludan. *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *in quinto effectu*, vbi Sot. *dist.* 25. *quæst.* 1. *in art.* 3. Nauar. *consil.* 44. *n.* 10. & *sequenti sub tit. de sententia excommunicat.* Quoliter autem, & quando dici possit, quod cleticus constitutus in minoribus solemniter actum adnexum Ordini facere dicatur, differunt Mar. Alter. *d. n.* 1. *vers. hanc opinionem*, & Anton. Ricciul. *d. c.* 2. *n.* 5.

Regis iudicio, &c.] Notatur ad hoc, quòd Ecclesia pœnam exilij non habet, vt per Dec. *in cap. cum non ab homine nu.* 13. *de iudic.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum. not ab.* 2. §. 1. *n.* 14.

In glos. *Degradatus*, ibi. *nunquid conficit*, &c. Notatur ad hoc, quòd licèt Ecclesia prohibeat ne degradatus celebret, nihilominus si talis clericus prohibitus, vtatur debita materia, & forma cum intentione, conficiet Sacramentum, vt per Marant. *de ordine iudiciorum p.* 4. *dist.* 11. *n.* 73. Couar. *variar. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. Roias *sing.* 83. *vers. sed supra dictis.* Maiol. *de irregular. lib.* 3. *cap* 22. *n.* 9. & *lib.* 4 *cap.* 26. *n.* 2. Vinald. *in constit. aureo, tit. de sacram. Eucharistiæ n.* 8. Stephan. Garcia *cap. ad limina* 30. *q.* 1 §. 6. *n.* 61. Perez *l.* 1. *vers. Egoinmen. tit.* 3 *lib.* 1 *Ordinam. pag.* 61. Nauar. *in c.* 1. §. *habuerat. num.* 4. & *in cap. sin num.* 11. *de pœnit. dist.* 6. Sayr. *de censur. lib.* 5. *cap.* 22. *n.* 25 cum seqq. Bonac. *eodem tract. disp.* 4. *de degradat. punct. vnic. n.* 5. Cened. *ad Decretal. collect.* 65 *n.* & *præt. ac canonicar. qu lib.* 1. *q.* 10. *n.* 81. Cäph. *in diuersoris iuris Canonici rub.* 1. *n.* 107. Illustrial. D. Roderic. à Cunha post primam huius libri impressionem à me visum *in comm. ad c. accedens* 10. *n.* 3. *dist.* 50.

In glos. *Præsumpserit*, ibi, *potest dicere horas suas*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non excluditur ab iis, quæ sunt oneris, & ideò tenetur dicere horas Canonicas tanquam particularis, & secretè, ac sine socio, & omittere illum versiculum, *Dominus vobiscum* ac illius loco more laicorum dicere, *Domine exaudi orationem meam*, de quo vide Felician *de censur. tit. de depositi. & degradat. cap.* 25. *porrò depositus, pag.* 396. Gig. *de pension q.* 64. Barthol. Humada *l.* 18. *glos.* 2. *tit.* 9. *part.* 1. & *l.* 34. *glos.* 1. *num.* 2. *vers. tertiò ampliatur, pt.* 6. *part.* 1. Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 22. *num.* 12. Couar. *in cap. alma mater part.* 1. §. 3. *num.* 8. & *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 592. & *l.* 1. *colum.* 11. *vers. item etiam, tit.* 5. *lib.* 8. *pag.* 173. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 20. & *num.* 36. *vers. ad quintum*, & *in tract. de oratione c.* 7. *num.* 16. Cened. *d. collect.* 65. *num.* 5. latè Mar. Alter. *de censur. tom.* 1 *de excomm. lib.* 1. *disput.* 10. *cap.* 4. vbi etiam resoluit excommunicatum committere peccatum si recitet horas cum alio, & in eandem culpam incidere alios, si audiant ipsum excommunicatum recitantem horas.

SVMMARIVM.

1 *Interdictus & excommunicatus celebrans monitus non desistens deponitur.*
2 *Excommunicatus monitus & non desistens diuina officia celebrans pœnam incurrit perpetuæ depositionis.*

3 *Excommu-*

3 *Excommunicatus à tota synodo dispensari non potest.*
4 *Depositus verbaliter potest per solum Episcopum restitui, secus in actualiter degradato, quem solus Papa restituit.*

Cap. Clerici. III.

Alexand. III.

1 CLerici excommunicati, vel interdicti, si ante absolutionem diuina officia celebrare præsumunt, & moniti non desistunt, sunt perpetuò deponendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. p. 175.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 699.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 23. cap. 5.* & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p. 26. cap. 10.*

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumit Mar. Alter. *de censuris tom. 1. de excommun. lib. 1. disp. 13. c. 2. in fine.*

3 In gloss. *Moniti.* ibi, *nec etiam synodus in hoc dispensare potest.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus à tota Synodo dispensari non potest, vt per Bonac. *comm. crimin. p. 1. verbo excommunicatus, vers. excommunicatus à tota, fol. 59.*

4 In ead. gloss. ibi. *sed potest quæri vtrùm idem sit. in depositio, vt solus Papa ipsum restituat.* Nota verbaliter depositum posse per solum Episcopum restitui, secus in actualiter degradato, quem solus Papa restituit, vt per Abb. *in cap. transmissam. 8 de re iudic.* Bellet. *disquisit. ler. p. 1. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 10. n. 9. pag. 254.* quem refero ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 110.*

5 In ead. glos. ibi, *sed nunquid Episcopus cum talibus dispensaret, siue Legatus de latere domini Papa missus,* &c. An Episcopus vel saltem legatus de latere possit dispensare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione, vide Mar. Alter. *d. tom. 1. lib. 2. disp. 1. cap. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati vel interdicti celebrantes deponi debent, nisi propter multitudinem mitigetur pœna.*
2 *Multitudo vbi deliquit, mitius de pœna statuendum.*
3 *Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio, ostenditur.*
4 *Episcopus suspendens aliquem ab officio, vel beneficio, ille à neutro suspensus est propter dubium.*

Cap. Licentia. IV.

1 QVando multi excommunicati, vel interdicti præsumunt celebrare diuina Officia, si non excedunt numerum quadraginta, omnes deponuntur ab officio sacerdotali in perpetuum. Si verò excedunt, & est multitudo magna, tunc deponuntur in perpetuum tantum hi, qui magis dederunt causam delicti, alij verò ad tempus, sed omnibus iniungitur pœnitentia arbitrio Ordinarij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Host. Butr. Anch. Panorm. Nar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. p. 175.* Alagona *in compend. iur. Canon. p. 699.* remissiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit 23. c. 4.* & post Concil. Later. *p 50. c. 51.*

2 *Si verò multitudinem magnam,* &c.] Ergo vbi deliquit multitudo, mitiùs de pœna statuendum est, vt per Ti-

raq. *de pœnis temperandis, causa 47. à princ.* Clar. *§. fin. q. 60. n. 30.* Mascard. *de probat. concl. 1413. à num. 3.* Bened. *pract. lib. 1. q. 9. n. 30.* Vnde prouenit versiculus ille, Ob populum multum crimen pertransit inultum, quem refert. Tusch. *de visit lib. 1. c. 15. n. 53.*

In gloss. *Ab officio.* ibi *& etiam à beneficio.* Tenet hæc 3
gloss. suspensum ab officio, esse suspensum à beneficio, vt per Tiraq. *in tract. cessante causa. part. 1. n. 49.* & per citatos à Sanch. *de matr. lib. 3. disp. 51. num. 11.* Sed contrarium, immò suspensum ab officio, non esse suspensum à beneficio, tenent Nauar. *cons. 41. n. 2. sub tit. de homicid.* Perez *l. 1. vers. in oppositum, tit. 1. lib. 5. Ordin. p. 3.* Sanch. *d. disp. 51. num. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. tract. 2. n. 10. cum seq.* Quæ quidem contrariæ opiniones bene componi possunt cum distinctione quam præstat Salgado *de protect. Regia tom. 1. part. 4. c. 9. ex n. 55. cum seq.* vt scilicet prima procedat quando clericus condemnatus suspensus est ab officio perpetuò, & absque temporis limitatione quia talis suspensio perpetuò habet vim priuationis, & est idem quod depositio. Secunda verò contraria opinio asserens suspensum ab officio non esse suspensum à beneficio, procedit quando per sententiam quis est suspensus ab officio non perpetuò, sed ad tempus, vel etiam simpliciter, nec addita perpetuitate, nec etiam præfinitione temporis, sed simpliciter suspenditur ab officio. Quoad ipsam præbendam, seu grossam, aut aliud beneficium similiter distinguit idem Salgado *d. c. 9 ex num. 60.* inter suspensum ab officio per sententiam propter crimen graue, seu atrox, & inter suspensum propter crimen leue, aut etiam infamiam, aùt contumaciam, vt scilicet in primo casu intelligatur etiam suspensus à beneficio, & subtrahantur ei fructus non sic in secundo.

In ead. glos. ibi, *quid si Episcopus ita dicat, Suspendo te* 4
ab officio, vel beneficio, & ibi, à neutro suspensus est propter dubium. Sequuntur Tiraq. *de iure primog. q. 17. opin. 6. n. 10.* Henriq. *in summ. lib. 13. c. 22. §. 4. in commento lit. E.* Valer. Reginald. *d. lib. 32. tract. 2. n. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis notitiam per solam famam habens si celebret de rigore deponi debet, licèt cum eo possit misericorditer dispensari.*
2 *Notorium, & publicum præsumitur omnes scire.*
3 *Excommunicatio probatur per famam.*
4 *Excommunicatio cùm agitur de pœna, debet probari plenariè, & concludenter.*
5 *Pœna minuenda est in iis, quibus ex sola fama proceditur ad condemnationem.*
6 *Dubiis tutior pars est eligenda.*
7 *Dubitans de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partè tutiorem eligere tenetur.*
8 *Communicans cum excommunicato peccat, & ipse cum aliis fidelibus.*

Cap. Illud. V.

Innoc. III.

DVbitans an sit excommunicatus, quia scilicet dubitat an contra eum sit lata sententia, aut quia per solam famam audiuit, debet se gerere tanquam excommunicatum, & non tractare Sacramenta, sin minus, incidit in pœnas Canonum contra excommunicatos celebrantes; sed cum eo misericorditer solus Papa solet dispensare, & dum est excõmunicatus, debet multo magis alios vitare quàm vitari. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. And. anan. Host. Butr. Anc.

Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 176. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 700. remissiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Augustin. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 12. c. 1.* & alia pars huius Decretalis, est *in cap. illud Dominus, in ff. de maior. & obed.*

Diuina sibi fecit, &c.] Notatur ad hoc, quòd irregularitatis pœnam præscriptam contra clericos maioribus, vel minoribus Ordinibus insignitos, qui excommunicati, vel suspensi Diuina celebrauerint, incurrunt etiam illi, qui auctores sunt, vt alij se præsentibus Diuina faciant, notant glossæ. *verbo celebrare in Clem. 2. de priuil.* recepta secundùm omnes *ibi*; vt per Nauar. *in man. cap. 27. num. 244. in fine*, Vgol. *de censur. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 11.* Henriq. *in summ. lib. 14. cap. 7. §. 3. sancta lit. Y.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 33. lit. A. in princip.* quicquid dicat Soar. *tom. 5. disput. 11. sect. 3. num. 5. & disput. 34. sect. 4. num. 10.*

Non posset in partibus non esse notorium.] Notatur ad hoc, quòd notorium, & publicum præsumuntur omnes scire, vt per Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 4. num. 27.* Menoch. *remed. 16. recup. n. 34. & lib. 6. de præsumpt. præs. 23. n. 70.*

Præsertim cùm ei non nisi per famam, &c.] Notatur ad hoc, quòd fama probat excommunicationem prolatam, & produci plenam notitiam, vt ligatus abstinere teneatur, & ab aliis euitetur, idem probat text. *in cap. cùm desideres 15. vers. secundæ quæstionis, de sentent. excom.* tradunt glos. *verbo in hoc, Abb. num. 4.* & alij *in præsenti*, Felin *num. 3. in cap. cùm contingat, de rescript.* Duen. *reg. 299. limit 19.* Villadieg. *de irregul. cap. 2.* Couar. qui alios refert, *in cap. alma mater, part. 1. §. 2. num. 4.* nam cùm notitia censurarum non sit necessaria, nisi ad tollendam excusationem ignorantiæ, quæ aliàs ab obseruantia censuræ potest excusare, iuxta *reg. ignorantia n. 6.* & notitia per famam sufficiat ad prædictam excusationem tollendam, necessariò dicendum est interueniente prædicta notitia, statim dari obligationem abstinenti è communione, prout colligitur ex hoc text. Nam per famam tantùm se excommunicatum esse sciens debet gerere se pro excommunicato, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 60.* Intellige vel quando non agitur de præiudicio alterius, vel in foro animæ, vt per Couar. *in cap. alma mater, part. 3. §. 2. num. 4. & 5.* Mascard. *de proba. concl. 701. & concl. 753. num. 43.* Duen. *reg. 249. limit. 15.* Cùm verò agitur de pœna, probationes ad probandam excommunicationem debent esse plenariæ, & concludentissimæ, Rot. *decis. 534. sub num. 2. & decis. 602. num. 3. part. 1 tom. 2. recent.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum, lib. 4. cap. 13. in fin.* in hoc enim text. non probatur posse solam famam excommunicationis reiicere aliquem à limine iudicij in foro contentioso, quia loquitur in foro animæ, vt tutior via eligatur, ne quis incidat in irregularitatem ita Mar. Alter. *de censur. tom. 1. de excomm. lib. 1. disp. 11. cap. 1.*

Licet autem in hoc, &c.] Notatur ad hoc, quòd pœna minuenda est in iis, quibus ex sola fama proceditur ad condemnationem, vt per Tiraquel. *de pœnis temp. causa 27. n. 5.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 133. n. 136.*

Quia tamen in dubiis via est tutior eligenda.] Vide Doctores citatos *ad c. iuuenis n. 5. sup. de sponsal. & in tract. de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 77. n. 2.*

Debuerat tamen potius se abstinere, &c.] Notatur ad hoc, quod qui dubitat de facto, propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur, & se excommunicatum, & irregularem in dubio existimare debet, & consequenter ab hominum communione & celebratione abstinere vt per Henriq. *in summa lib. 14. c. 3. §. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 1. c. 13. n. 23.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. de excomm. lib. 1. disp. 9 c. 1. lit. C.* Hac de re eleganter Ioan. Sanctius *in select. & practicis q. disp. 42. n. vers. postremo*, ibi. *Postremo infert. Garcia citato loco n. 18.* (scilicet *de benefic. p. 7. c. 1.*) quòd si quis dubiter an occiderit hominem, vel aliud commiserit, ob quod incurratur irregularitas, talem censeri debere irregularem ad effectum abstinendi ab Ordinibus, vel cessandi ab officio non solùm in foro interiori (quicquid contradicat Henriq. *lib. 14. cap. 3. §. 4. & c. 14. §. 3. & c. 15. §. 5.* Auila *de censur part. 7. disp. 2. num. 5.* qui licet consentiat cum Garcia in casu homicidij, non esse verum ait in aliis irregularitatibus) sed etiam habendum fore illum in foro exteriori tanquam irregularem, quod verum esse semper iudicaui propter periculum errandi contra salutem animæ, & etiam post adhibitam diligentem inquisitionem, quod docent Abb. *in cap. ad audientiam n. 3. & cap. significasti num 4.* quem sequuntur Anan. & Felin. *n. 1. in d. c. ad audientiam.* Mar. Socin. *ibid. num. 46.* Rosell. *verbo dubium*, Angel. *n. 1.* & Syluest. *quæst. 4.* Armil. *verbo dubitatio n. 3.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 2. num 16.* & clariùs *in claui Regia lib. 1. cap. 13. num. 23. & 24.* Tolet. *lib. 2. cap. 57. in fin.* Quicquid in contrarium asserat Nauar. *in cap. si quis autem, de pœnit. dist. 7. à num. 35 c. in manu. c. 27. n. 193. & seq. 6. & 49.* aliàs *11. & 12. de homicid.* &c. Hactenus Ioan. Sanctius.

In glos. *Vitari.* Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicato peccat, & ipse cum aliis fidelibus, vt per Perez *l. 1. vers. tum etiam tit. 3. lib. 8. ordinam. pag.* 592.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus celebrans à beneficio deponitur.*
2 *Anathema quid significet, ostenditur.*
3 *Verbum*, spoliare, *significat, & declarat latam sententiam.*

CAP. Fraternitati. VI.

EXcommunicati si præsumpserint celebrare, omnibus beneficiis sunt spoliandi. Colligunt ex Ordinibus antiq. Collect. Zabarel. Ioan. And. Anania, Host. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 176.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 700.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 12. cap. 2.*

Anathematis.] Verbum hoc est Græcum, & componitur ab ἀνατίθημι quod est repono, vel sursùm pono, sumpta similitudine ab antiquis, qui capta in bello appendebant separata, & seiuncta à cæteris; propriè tamen significat quandam imprecationem, seu detestationem, vel maledictionem, ex qua maledictione fluxit in Ecclesia consuetudo quod quando aliquis excommunicatus ita est contumax, quòd non resipiscit, tunc aggrauantur censuræ, quæ fiunt cum illis maledictionibus, & execrationibus, & talis reagrauatio dicitur anathema non quòd sit diuersa, & distincta excommunicatio ab excommunicatione maiori, sed ipsam excommunicationem maiorem augent illis maledictionibus, & solemnitatibus, quibus imponitur aduersus rebelles: differunt tamen in forma, quia prius imponitur excommunicatio, deinde subsequitur

quitur anathema, de cuius verbi origine & etymologia & ſignificatione agunt Cotta *in memorabil. verbo de cenſur anathema, pag.*26.Tuſc. *lit.C. ſing.*23. *in fine.* Felic.*tit.de excomm.cap.*8. Viuald. *in candel. aureo tit. de excomm.ex num.*15.Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ* 11. *rub. num.*11. Ægid.de Coninck.*de ſacram diſp.*14.*de excom. dub.*2. *num.*4. *in fine,* Soar.*tom* 5.*de cenſur.diſp.*8. *ſect.*4. *ex num.*4. Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.*2. *num.*5.Bonac.*de cenſuris, diſp.*2.*q.*1. *punct.*1.*verſ.nomen anathema.*

3 *Spoliare.*] Verbum hoc,quia ſonat in merum factum, & iuris executionem, ſignificat, & declarat latam iam eſſe ſententiam, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam,verbo reuertantur n.* 167. vbi *n.*168. ſubdit non exigere iuris ordinem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur.*
2 *Excommunicatus incapax eſt ad beneficia obtinenda,ita vt collatio ei facta ſit nulla ipſo iure.*
3 *Amplia ſiue excommunicatio ſit lata à iure, ſiue ab homine, ſiue per ſententiam generalem, ſiue particularem.*
4 *Excommunicatus etiam iuſtè eſt incapax beneficij,dummodo excommunicatio ſit ritè lata.*
5 *Beneficium excommunicato collatum ab ipſo in foro Conſcientiæ retineri non poteſt.*
6 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam Motu proprio non valet.*
7 *Denuntiatio excommunicationis ad effectum vt excommunicatus non poſſit obtinere beneficium, non eſt de ſubſtantia.*
8 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam occulto eſt nulla.*
9 *Excommunicatus etiam reputatus communi opinione abſolutus eſt incapax ad obtinendum beneficium.*
10 *Abſolutio ſequens non tollit incapacitatem excommunicati.*
11 *Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque beneficij minoris, maioris, ſecularis, ſiue regularis.*
12 *Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque dignitatis,& officij eccleſiaſtici habentis annexam iuriſdictionem.*
13 *Excommunicatus eligi non poteſt.*
14 *Poſtulari non poteſt excommunicatus.*
15 *Præſentari non poteſt excommunicatus.*
16 *Impetratio litterarum ad beneficia vacatura per excommunicatum non valet.*
17 *Penſionis ſuper eccleſiaſtico beneficio incapax eſt excommunicatus.*
18 *Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ab excommunicato.*
19 *Excommunicatus excommunicatione nulla non eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici.*
20 *Poſſeſſor triennalis alicuius beneficij non poteſt moleſtari,non obſtante quod collatio ſibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus.*
21 *Acceptatio facta ab excommunicato de beneficio iam ſibi collato eſt valida.*
22 *Excommunicatio ſuperueniens poſt collationem vel electionem factam non præiudicat.*
23 *Excommunicatus poſt interpoſitam appellationem pendente cauſa appellationis eſt capax collationis.*
24 *Prouiſio Papæ, vel legati cum clauſula abſolutionis ad effectum, &c eſt valida.*
25 *Doctores referuntur de clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum, &c.agentes.*
26 *Poſſeſſio beneficij capta ab excommunicato eſt valida.*
27 *Diſpenſari poteſt cum excommunicato habita abſolutione, vt retineat beneficium ſibi collatum tempore excommunicationis.*
28 *Diſpenſatio non ſemper exiſtente iuſta cauſa eſt debita.*
29 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.*
30 *Epiſcopus ignoranter & bona fide conferens beneficium excommunicato poteſt cum eo diſpenſare.*
31 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare,vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ſi collatio eſt facta per Papam.*
32 *Celebrare præſumentes diuina Officia in loco interdicto, quam pœnam incurrant. oſtenditur.*
33 *Excommunicatus iniuſtè ſi clericus fuerit,& in diuinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur.*
34 *Excommunicatus intra annum non poteſt deponi, nec beneficijs priuari.*

Cap. Poſtulaſti. VII.

1 EXcommunicatis non poſſunt conferri beneficia, & collatio non tenet, & qui ſcienter illis confert, ſuſpenditur à collatione beneficiorum, donec ſuper hoc veniam conſequi mereatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Rebuff. Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pontif.p.*177. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*700. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.*3.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Gig. *de penſ. quæſt.* 41. *numer.* 1. Couar. *in cap. alma mater, part.*1. §. 7. *num.*1. Selua *de benef. part.*3. *quæſt.* 4. Rebuff. *de pa iſicis poſſeſſoribus, num.*280 & *conſil.*53. *per totum, & in concordat. de excommunicatis non vitand. verſ. aduertendum eſt*; Tolet. *in ſumma, lib.*1. *cap.* 13. Flam. *de reſig. benef. lib.* 4 *quæſt.* 3. *num.* 32. *cum ſeqq. & lib.*5. *quæſt.*6 *à num.*77. Vgol. *de cenſur.tabul.*2.*c.*13. §.1. Sayr. *eodem tract.lib.*2. *cap.*5. *à princip.* Bonac.*eod. tract diſp.*2.*q.*1. *punct.*4.§.1. Soar. *tom.*5.*diſp.*13. *ſect.*1. Mar. Alter.*eod tract de cenſuris tom.*1.*lib.*2.*diſp.*6.*cap.*2. Ioan. Cochier.*de permut.benef.c.*33,*n.*5. Azor *inſtit. moral part.*2.*lib.*6.*c.*7.*quæſt.*2. Camil. Borrel. *in ſum. omnium deciſ.tit.*20.*num.*14. Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*34.*dub.*23. *num.*118.& 119. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.* 32.*num.*43.*cum ſeq.* latè Nicol. Garc.*de benef. part.*7.*cap.* 13.*à principio,* Ant. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*4. *cap.* 6. Beller. *diſquiſit.cleric. part.*1. *tit.de diſcipl. cleric.*§.10.*n.*4. Campan. *in dinerſorio iuris Canon.rub.*11 *c.*15.*n.*11. Squillante *de obligat. cler. part.* 3. *à num.* 70. Hurtado *de cenſuris diſp.*6.

3 Amplia primò vt procedat, ſiue excommunicatio ſit lata à iure, ſiue ab homine, nam in vtraque eadem militat ratio, ita Rebuff. *hic num.*46. *& in pract. tit. de forma nouæ prouiſionis verbo, teque abſoluentes num.*4. Couar. *d.*§.7. *ante num.*2 *verſ. tertiò conſtat,* Anton. Ricciul. *d. cap.*6. *num.* 4. ſiue per ſententiam generalem, ſiue per particularem Soar.*d. diſput.*13.*ſect.*1. *num.*39. Mar. Alter. *d. cap.*2. *verſ. quare concludendum pag.*229.

4 Amplia ſecundo, vt procedat etiam in excommunicatione iniuſta dummodo ſit ritè lata, vt per Rebuf. *hic num.*67. Couar.*d.*§.7.*num.*7 *in fine,* Lancel.*de attent. part.*3.*cap.*24. *q.*3. *n.*8. Cald. *deciſ.*1. *de prabend.* Sayr. *d.cap.*5.*n.*10. Henriq. *in ſumma lib.* 13. *cap.* 14. §.1. *in commento lit.A.& cap.*15.§.2. Anton. Ricciul. *d.cap.*6. *num.*34.

5 Amplia tertio, etiam in foro Conſcientiæ, in quo beneficium excommunicato collatum ab ipſo retineri non poteſt, vt per Vgol. *d.c.*13.§.6.*num.*1. Sayr. *d.c.*5. *num.*21. Valer. Reginald. *d.lib.*32.*num.*48.*in fine*, etiam poſt abſolutionem à cenſura ſine noua collatione, cum fuerit ab initio nulla, nec per abſolutionem validatur. arg. *cap. non ſit matur. de regul. iuris l.6. & l. quod ab initio, ff. de regul. iuris*, & conſequenter nec fructus perceptos ex tali beneficio poterit retinere dum illos excommunicatus accepit, & beneficium non erat ſuum, Couar. *d.*§.7.*num.*5.*verſ.*7. Squilante *d. part.*3. *num.* 72. poſſe tamen excuſari à reſtitutione fructuum perceptorum ex eo beneficio ſi exercuerit bona fide aliquod officium ratione ipſius beneficij, propter quod congruentem mercedem iuſtè poteſt accipere ex fructibus ratione operis, quia inſeruiuit Eccleſiæ, vel ſi plures fructus acceperit, & conſumpſerit bona fide, nec locupletior eſt effectus Soar. *tom.*5.*d. cenſ. diſp.*13. *ſect.*1.*n.*4. Squillante *d.p.*4.*n.*72.

6 Amplia quartò etiamſi collatio ſit facta Motu proprio, vt per Couar. *d.*§.7.*num.*1. Rebuff. *in præſenti numer.*47. *& d. tract. de excom. non vitan. verſ. aduertendum*, Gabr. *commun. tit. de clauſul. concluſ.*2.*num.*43. Nicol. Garcia *d.cap.*13.*num.*5. Marian. Alter. *d. cap.*2. *verſ. ſimiliter. eadem ratio eſt*, Ant. Ricciul. *d. cap.* 6. *num.*6.

7 Amplia quintò, vt procedat etiamſi excommunicatus non ſit adhuc denuntiatus, quia ad effectum, vt non poſſit obtinere beneficium, denuntiatio non eſt de ſubſtantia *cap. Rodulphus* vbi Felin. *ſub num.*38. *verſ. limita quarto de reſcriptis*, Abb. *hic num.*4. Couar. *d.num.*2. Dec. *conſil.*145. *num.*4. Rebuff. *conſil.* 53.*n.*6. Cæſ. de Graffiis *deciſ.*2. *num.*12. *&* 15. *de ſent. excomm.* Franc. Marc. *deciſ.*967. *n.*5. *p.*1. Anton. Ricciul. *d. cap.* 6. *n.*9. Rot. *in Placentina benef.*20. *Nouemb.*1613. coram R. P. D. Vbaldo, quæ eſt apud Fachin. *deciſ.*534.*n.*1.*p.*1. *tom.* 1. *recent.*

8 Amplia ſexto, vt procedat etiamſi ſit excommunicatus occultus, nam nihilominus collatio eſt nulla, quia in his, quæ geruntur iure priuato, nulla eſt differentia inter excommunicatum occultum, & publicum, vt per Vgolin. *d c.*13.§.1.*num.*2. Henriq. *in ſumm. lib.*13. *cap.*3.§.3. *& cap.*13.§.1. Couar. *d* §.7.*n.*2. *verſ. hac principalis*, Nauar. *in manuali cap.*27. *n.*21. *&* 271. *&* 273. *& conſil.*13. *num.*4. *ſub hoc tit. in nouis*, Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. de prouiſ verſ. clauſula, vt cum abſolutione à ſenſuris*, Cæſar de Graffiis *d. deciſ.*2.*n.*12. Caſſad. *deciſ* 1. *de præbend.* Franc. Marc. *d. deciſ.*967. *n.*2. Soar. *d. diſp.*13. *ſect.*1. *num.*25. *&* 30. Sayr. *d. cap.*5.*n.*8. *&* 9. Azor. *d. part.*2. *lib.*6. *c.*8. *quæſt* 8. Put. *deciſ.*67. *lib.*1. Salz. ad Bernard. *in pract. c.*53. *addit.*1. Lancel. *de attentatis part.*3. *c.*24. *quæſt.*3. *num.*7. Campanil. *d.c.*15.*n.*11. Nicol. Garc. *de benefic. part.*7. *c.*13. *n.*9. Auil. *de cenſuris p.*2. *diſp.*5. *dub.*2. Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *c.*34. *num.*117. Paul. Layman. *in Theolog. morali lib.*1. *tract.*5. *p.*2. *c.*2. *n.*7. *in princ.*

9 Amplia ſeptimò, vt procedat etiamſi communicatus reputetur communi opinione pro abſoluto, quia in hac materia, in qua agitur, vt excommunicatus ſit incapax ad obtinendum beneficium, veritas præualet opinioni, in gloſ. *verbo ſolet, in cap. final. de ſententia excommun.* Abb. *in cap. paſtoralis* §. *verum n.*15. & *ibi* Franch. *num.* 11. *de appell.* Rebuff. *hic num.* 61. Caſſad. *d. deciſ.*1. Mar. Alter. *d. lib.*2. *diſp.*6. *c.*6. Anton. Ricciul. *d. c.* 6. *num.*12. Et etiamſi clericus ignorauerit probabiliter ſe eſſe excommunicatum, quia licèt excommunicationis ignorantia valeat ad non incurrendam irregularitatem & pœnas ſtatuas illis perſonis, qui in eo ſtatu aliquid fecerint prohibitum, tamen, non valet ad aliquem habilem faciendum, ad quæ eſt inhabilis per illam, ita Couar. *d.*§.1. *num.*5. Leſſi *d. dub.*22. *num.*117. Squillante *d.p.*3. *nu.*71. contra Nau. *in cap. fratres, de pœnit. diſt.*4. *nu.*45.

Amplia octauò, vt procedat etiamſi poſt collationem ſequatur abſolutio, quia ſequens abſolutio non tollit incapacitatem præcedentem, cum in iſtis ſpectetur initium, *cap. dudum de elect.* Rebuff. *hic num.*50. Couar. *d.*§.7.*nu.*2. *verſ. ſeptimo*, Soar. *d. ſect.*1. *ante nu.* Nicol. Garc. *d.cap.*13. *num.*8. Ioan. Cocxier. *d.cap.*13. *num.*8. Marian. Alter. *de cenſuris tom.*1. *lib.*2. *cap.* *pag.*227. *ſub lit. B. verſ. item eadem concluſio, & cap.* *in princip.* Anton. Ricciul. *d.cap.*6. *num.*32. Et etiamſi excommunicatus eſſet abſolutus cum reincidentia poſt aliquod tempus, quia ſi poſt tempus præfixum ſe reincidentiam fiat ſibi collatio, eſt nulla, non obſtante quòd non adfuerit aliqua iudicis declaratio, vt per integram conſultationem reſpondit Dec. *conſ.*145. & *in cap. intelleximus, num.*3. *de iudiciis*, Ripa *in cap.* *num.*25. *eodem tit.*

Amplia nonò in quocunque genere beneficij Eccleſiaſtici, ſiue ſint beneficia minora, ſiue ſint maiora, vt dignitates Epiſcopatus, ſiue ſint ſecularia, ſiue regularia, vt poſt alios plenè docet Valer. Reginald. *d. lib.*32. *num.*48. Soar. *d. ſect.*1. *nu.*4. Marc. Alter. *d. tom.*1. *lib.*2. *diſp.*6. *c.*6. *verſ. dubitari contingit*, Anton. Ricciul. *d.c.*6. *n.*21. Hurtado *de cenſur. diſp.*6. *de excom. diffi.* *n.*6. *verſ. nomine.*

Amplia decimò non ſolùm in quibuſvis beneficiis Eccleſiaſticis, quæ conferuntur in titulum, ſed etiam in quacumque dignitate, & officio Eccleſiaſtico habente annexam iuriſdictionem, vt eſt munus Vicarij, Gubernatoris, Legati, Delegati, aut Inquiſitoris, per Vgolin. *c.*13.§.3. *num.*3. *&* 4. Henriq. *d.c.*13.§. Soar. *d. ſect.*1. *num.*6. Sayr. *d.c.*5 *num.*35. Auila *de cenſuris part.*2. *c.*6. *diſp.*6. *dub.*7. *ad finem*, Bonac. *eodem tit. diſp.*2. *quæſt.*2. *punct.*4.§.1. *num.*3. Anton. Ricciul. *d.c.* *num.*22. Paul. Layman. *d.c.*2. *num.*7. *verſ. monet.*

Amplia vndecimò in electione, *e illa, e per iuſtificationem. de electione*, cum aliis ſimilibus, de quibus Cou. *d.*§.7. *ſub num*1. Bertach. *de Epiſcopo, part.*1. *lib.*4. Rebuff. *in præſenti, num.*85. Franciſc. Marc. *deciſ.*314. *num.*11. *par.*1. Soar. *d ſect.*1. *num.*10. Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*6. *cap.*7. *quæſt.*8. Flamin. *de reſignat. lib.*1. *q.*6. *num.*80. Sazr. *d.c.*5. *a num.*16. Nicol. Garc. *d. par.*7. *c.*13. *num.*14. Marian. Alter. *d. tom.*1. *lib.*2. *diſp.*6. *cap.*4. Anton. Ricciul. *d. lib.*4. *c.*6. *num.*23. Campanil. *d.c.*15. *n.*13. Lauor. *vari. lucubrat. tom.*1. *tit.*4. *c.*16. *nu.*85. quod intelligendum eſt, etiamſi talis excommunicatus eligatur ignorantibus inuincibiliter tam electoribus, quàm ipſo electo, quia etiam tunc electio de illo facta, eſt ipſo iure nulla, Leſſi. *de inſtit. lib.*2. *c.*34. *dub.*12. *nu.*117. Auil. *de cenſur. part.*2. *c.*6. *diſp.*5. *dub.*2. *concl.*1. Sigiſm. à Bononia *de electione dub.*66. *num.*3. Lauor. *d. cap.* *num.* 86.

Amplia duodecimò in poſtulatione *c.*1. *de poſtulat.* gloſ. *verbo irritas & inanes, poſt medium, verſ. & ita non eligere in cap. vlt. de exceſſ. Prælat.* Rebuff. *hic num.*95. Marian. Alter. *d.c.*3. *verſ. quod probatum eſt*, Anto. Ricc. *d.c.*6. *nu.*24. Hurtado *d. diſp.*6. *diffic.*3. *nu.*6.

Amplia decimotertiò, vt procedat etiam in præſentatione, gloſ. per tex. *ibi in c. fin. de elect. lib.*6. Rebuff. *hic nu* 97. Roch. *de iure patron. verbo honorificorum n.*4. *num.*19. Lamber. *eod. tract. part.*1. *lib.*2. *quæſt.*6 *principal. art.*1. Couar. *ſub. d. n.*1 *verſ.*2. *eſt ad idem.* Gig. *de pat. quæſt.*18. *num.*8. Flam. *d. lib.*5. *quæſt.*6. *num.*80. Vgolin. *d.c*13.§.2. Sayr. *d. cap.*5. *num.*16. & 17. Leſſi. *d. cap.*34. *nu.*116. Marian. Alter. *d.c.*3. *verſ. eodem modo*, Campanil. *d.c.*15. *nu.*14. Valer. Reginald. *d. lib.*32. *num.*45. Anton. Ricciul. *d. cap.*6. *num.*25. vbi *num.*26. extendit ad nominationem, quæ fieri ſolet per Reges, & Principes in

in quibuſdam Eccleſiis, & *num.* 27. extendit etiam quando beneficium datur in commendam.

16 Amplia decimo quartò, vt procedat etiam in impetratione litterarum ad beneficia vacatura, vt per Abb. *in cap.penult.n.6. hoc tit.* Gig. *de penſ.quæſt.14 ſub nu.2.* Couar. *ſub d.num.1.verſ.ex dictis etiam infertur*, Anton. Ricciul. *d.c 6.n.28.*

17 Amplia decimoquintò, vt procedat etiam in penſione ſuper eccleſiaſtico beneficio; vt per Couar. *loco cit.ſub num.2. verſ.9. idem in penſ.* Vgol. *d cap.13. §.2. num.8* Soar. *d.diſp.13.ſect.1.num.7.& 8.* Flam. *de reſign. benef.lib.4.quæſt.3.num* 48. Ioan.Cockier. *eodem tract. cap 33.num* 8.Henriq. *d.lib.13.cap.13.§.2.* Sayr. *d.cap.5. num.15.* Nicol.Garcia *de benef. part.1.cap.5. num* 130. Marian. Alter. *d.cap.4.verſ.ex his diuerſis modis*, Valer. Reginald. *d. lib. 32. num.45.* Anton.Ricciul. *d. cap. 6. n.29.* Rota *in Pacen. penſionis* 20 *Nouembris* 1609. coram Card.Marquemontio,Campanil.*d cap.15.num.17.* Paul.Laymann. *in Theolog.morali lib.1. tract.5. part.2. cap.2. num.8.* Auil. *de cenſur. part.2. cap. 6. diſputat.5. dub. 5.*

18 Amplia decimotertiò in permutatione beneficiorum,vt per Couar. *d.§.7.ſub num.2.verſ.5* Rebuff. *hic num.105. & d.tit. de excom. non vitand. verſ. nec valet etiam,& verſ.8.* Vgol.*d.c.13 §.2. num.6.* Flam *d.lib.4. quæſt.3. num* 45 Soar. *d.ſect 1. num.11.* Sayr. *d. cap.5. num.14.*Azor *d.cap 7.quæſt.8.*Marian Alter.*de cenſuris, tom 1.diſp.13.lib.2 cap.2.verſ. hinc ſequitur permutationem*, Nicol.Garcia *d.part.7 cap.13.num.15.* Ioan.Cockier. *d.cap.33.num.7.& 11.* Bonac *de cenſur.diſp.2.q 2. puncto 4. §.1.num.6.* Anton. Ricciul. *d.cap.6. num. 18.* vbi extendit etiamſi admiſſio ex cauſa permutationis, aut reſignationis ſit facta ante excommunicationem, aduertitque cum Garcia *numer.17.* & Ioan. Cockier. *cap.33. num.8. dictis locis* permutationem huiuſmodi valere, quoad permutantem non excommunicatum, quia in eo non conſideratur incapacitas, ſicut in excommunicato. Quicquid contra hanc ampliationem teneant Greg.*l.1.tit.6.partit.6.* Conan. *comment. iuris Ciuil.lib.3.cap.1. n.7.* Spin. *in ſpeculo teſtament. in rubr. part.11.num.68.*

19 Limita primò, vt non procedat ſi excommunicatio ſit nulla,vt per Couar. *d.§.7.num.5.* Nauar. *in cap.cum contingat, de reſcriptis remed.6. num.9. &* 11. Vgol. *d. cap.13 §.1.numer.2.* Sayr. *d.cap.5. num.10.* Henriq. *d. lib.13.cap.14. §.1.& cap.15. §.2. in commento, lit.A*, Valer.Reginald.*d.lib.32.num.47.* Anton.Ricciul. *d. lib.4. cap.13.num.1.*

20 Limita ſecundò, quando prouiſus eſſet poſſeſſor triennalis, quia tunc non poteſt moleſtari, non obſtante quòd collatio ſibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus. Ita Nauar. *in cap. ſi quando except.10.nu.9 de reſcriptis*, quem ſequuntur, Nicol.Garcia *d.part.7.cap.13.num.7.* Anton. Ricciul.*d.lib.4.c.13. num.2.* Quicquid contrarium teneat Rebuff.*de pacificis poſſeſſoribus, num.253.*

21 Limita tertiò,vt non procedat in beneficij iam collati acceptione factâ ab excommunicato, vt per Couar.*d.§.7.num.4. & lib.3 variar.cap.16.num.4.* Anton. Gabr. *communius tit. de probat.concluſ.8.nu.53.* Nauar. *de except.10. num.9.* Rebuff. *hic num. 124. & d.tit. de excommunicatis non vitandis ſub gloſſ.1.verſ.tertiò fallit*, Vgol. *d cap.13.§.1.num.2.& §.2.num.7.*Soar.*d.diſp.13. ſect.1. num.15.& 16.* Henriq. *d.cap.13. §.3.* Zerol. *in praxi Epiſco.part.1.verbo beneficia.§.6.dub.3.& verbo excommunicationis cauſa formalis.dub.8.* Sayr. *d.c.5.nu.11.* Flam.*de reſign.lib.10 quæſt.8.nu.39.* Azor. *inſtitut.moral.part.2.lib.6.cap.7.quæſt.9. & lib.7. cap.23.quæſt.5.* Gonzal. *ad regul.8.Cancellariæ gloſſ.18.num.26.* Anton. Ricciul. *d.lib.4. cap.10. à princip.* Campanil. *d.cap.15. num.19.* Aloyſ.Riccius *in praxi aurea reſol.314.* Marian.Alter. *d.lib.2.diſp.6.cap.5.* Rendina *in promptuario recept.ſentent.tit.7.n.5.* Squillante *d.p.3.n.73.* vbi *n.75.* an peccet per talem acceptationem.

Limita quartò, quando excommunicatio ſuperue- 22
nit poſt collationem, vel electionem factam, quia licèt nondum ſit effectuata,tamen valet,Rota *deciſ.534.* *numer.10. part.1.tom.2. recent.* poſt Abb. Felin. Dec. & Rebuff. ita tenet Anton. Ricciul. *dict. lib. 4. cap.13. num.7.*

Limita quintò ſi verſemur in eo, qui fuit excom- 23
municatus poſt interpoſitam appellationem,quia pendente cauſa appellationis eſt capax collationis, vt per Couar. *d §.7. ſub num.5.* Rebuff.*hic num.71.* Marian. Alter. *de cenſur. tom.2. diſput.6. cap.6. verſ. vnde*, poſt Gemin. Anton. Ricciul. *d. cap.13. num.4.* vbi *num.5.* hoc intelligit, quando eſt certum appellationem eſſe validam, ſecus ſi eſſet notorium eam non valere, quia friuola appellatio non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, & *num. 6.* reſoluit, quòd quando appellatio eſſet dubia, tunc validitas, vel inualiditas collationis regulatur à futuro euentu,itavt ſi conſtabit appellationem, fuiſſe legitimam,collatio erit valida, ſin autem contrà, erit nulla.

Limita ſextò,vt non procedat in prouiſione Papæ, 24
vel Legati facta in fauorem excommunicati cum clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ duntaxat conſequendum, in litteris Apoſtolicis apponi ſolita, per illa verba,*Teque à quibuſuis*,&c. De qua clau- 25
ſula, & quòd non proſit inſordeſcentibus & irregularibus, multáque alia de eius intellectu, & materia agunt Rebuff. *hic num.67. cum ſeqq.& in praxi, in forma,& declaratione nouæ prouiſionis in verbo, Teque abſoluentes, & in concordata in forma mandati Apoſt. verbo quauis occaſione* Nauar.*in cap.ita quorundam notabili 11. à num.14.de Iudæis.*Fr.Emman.*in ſumma tom.1.cap.29. num.5.* Vega *in ſumma part.1.cap.36. caſu 5* Campanil.*d.cap.15 num.22.cum ſeqq.* Flamin. *d.l.b 4 quæſt.3. num.53.& 92.& lib.8.quæſt.7.num.110.cum ſeqq.* Marta *de clauſulis part.1. clauſ.47.* Vgol. *de cenſuris tabul.1. c.4.§.5 cum.17.*Henriq.*d lib.13.cap.13.§.3.*Gutier.*canonic. lib.2. cap.5. nnm.94.* Sayr. *d cap.4 num.6.& 12.* Auil.*d cap.6.diſput.5 dub.2.* Rota *in Tuden. beneficij 5. Aprilis* 1604. coram Pena, Nicol. Garcia *d. cap. 13. num.60. cum ſeqq.* latè Anton. Ricciul. *d.lib.4.cap.9.in princip* vbi *num 5.* reſoluit taliter abſolutum non poſſe celebrare, nec Diuinis intereſſe, nec Ordines ſumere, & alia ſimilia facere, & *num.6.* ſimiliter non poſſe obtinere aliud beneficium ab Ordinario, vel ab alio collatore, niſi de nouo abſolueretur ad illum effectum, quia effectus clauſulæ eſt in prima abſolutione conſumptus, & *num.* 11. tenet cum aliis,quos *ibi* refert, poſſe Epiſcopum apponere in eius collatione huiuſmodi clauſulam, ſed abſolutio in tali caſu non operatur, niſi in caſibus, in quibus poterat abſoluere Ordinarius.

Limita ſeptimò vt non procedat in poſſeſſione be- 26
neficij capta ab excommunicato, quæ valida eſt, non obſtante excommunicatione, ita Zerol. *in praxi Epiſcop.d.verbo excommunicatio.cauſa formalis, dub.8.* Henr. *d.lib.13. cap.13.§.3.* Sayr. *d.c.5.n.11.* Azor.*d.part.2. lib.6.cap.7.q.10.*

Niſi fortè cum eò,&c.] Ergo ſequuta abſolutione 27
poteſt diſpenſari cùm excommunicatò,vt retineat beneficium collatum ſibi tempore excommunicationis, vt per Vgol.*d.tab.2.cap.13.§.1. num.2.* Azor.*d.part.2. lib.6.cap.7. quæſt.2.* Anton. Ricciul. *d lib.4. cap. 12. à princip.* quæ quidem diſpenſatio vim obtinet collationis, Zabarel.*hic ſub.num.5.verſ ſolutio*,ideóque diſpenſatione ſecuta non eſt opus noua collatione, vt mani-

festè probatur in hoc text. dicit enim excommunicatum non posse obtentum beneficium retinere, nisi cum eo fuerit dispensatum; ergo per argumentum à contrario sensu si dispensatum fuerit, poterit retinere absque alia collatione, quare ita tenent Abb. *hîc sub num.*8. *vers. intellige*, Soar. *d. dis.*13. *sect.*1. *sub nu.*34. *vers. ratio*, Rebuff. *hîc in gloss. n.*70. Sayr. *cap.*5. *num.*21. Anton. Ricciul. *d. cap.*12. *nu.*2.

28 *Misericorditer dispensatum.*] Ergo non semper existente causa iusta dispensatio est debita, quia quandóque est debita, quandoquoque etiam gratia, vt per Sanch. *de matrimon. lib.*3. *disp.*1. *n.*3.

29 In gloss. *Dispensatum.*] Tenet hæc glossa posse Episcopum dispensare vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ex regula, quòd omnis dispensatio, quæ in Canone non reseruatur Papæ potest concedi ab Episcopo, arg *cap nuper de senten. excommunicationis.* cum ergo in hoc text. dispensatio non sit reseruata Papæ, consequens est, vt possit concedi etiam ab Episcopo: quâ ratione ducti hanc gloss. sequuntur Abb. *hic num.* 8. & Rebuff. *num.*64. Couar. *in d. cap alma mater part.*1. *§.7. num.*8. Duen. *reg.*248. *num.*2. *vers. contra quam*, Vgol. *d. cap.*13. *§.*1. *num*21. Gomez *in expositione Bullæ Cruc. claus.*10 *n.*57. Hentiq. *in summa lib.*14. *cap.*19. *§.*2. Soar. *d. sect.*1. *sub num.*34. Sanch. *de matrimon. lib.*8. *disputat.*5. *num.*1. Azor. *d part.*2. *lib.*6. *cap.*7. *quæst.*2. Anton. Ricciul. *d. cap.*12. *num.*5.

30 Amplia primò huius gloss. resolutionem procedere etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato ignoranter, & bona fide, putans illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, vt per Abb. *hîc num.*9. Soar. *d. sect.*1. *sub num.*36. Anton. Ricciul. *d. cap.*12. *n.*6. Amplia secundò, vt procedat etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi, Abb. *hic num.*9. *vers. & intellige*, dummodo tamen is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non aliàs, vt doctè scribit Couar. *d. §.*7. *num.*8. *vers. ego verò non admitterem*, quem sequitur Soar. *d. n.*36. *vers. addit Panorm.*

31 Limita huiusmodi glossæ resolutionem ne procedat quando collatio esset facta per Papam, tunc enim non posset inferior etiam dispensando se ingerere, vt per Abb. *hîc sub num.*10. *vers. sed si collatio*, & Rebuff. *n.*66. Couarr. *d. §.*7. *sub num.*8. *vers. quod si Romanus Pontif.* Sayr. *d cap.*5. *num.*22. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellariæ gloss.*54. *num.*22. Nicol. Garcia *de benef. part.*7. *cap.*13. *num.*18. Limita etiam ne procedat in eo Episcopo, qui scienter contulit beneficium excommunicato vt per Abb. *hîc num.*9. *vers. dum tamen*, Sayr. *d. num.*22. *vers.*3. latè Anton. Ricciul. *d. cap.*12. *num.*10. *cum seqq.* quamvis contrarium videlicet, quod idem Episcopus, qui scienter contulit excommunicato, habeat potestatem dispensandi, teneant Soar. *d. sect.*1. *num.*36. & Nicol. Gare. *d cap.*13. *à num.*84. *vsque à num.*98. Limita denique ne procedat, quando simul cum excommunicatione concurrit scienter intrusio in beneficio, vt per Garcia *d. cap.*13. *nu.*88. Anton. Ricciul. *d. cap.*12. *num.*13. *vers. tertiò declaratur.*

§. Quæsiuistis.

32 Probat hic §. præsumentes celebrare Diuina officia in loco interdicto spoliandos esse beneficiis si sunt Clerici, si verò monachi sunt, aut moniales, in arctiora monasteria ad agendam pœnitentiam detrudendi, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*32. *tract.*3. *num.*48. *vers. quæ sunt*, vbi cum Soar. existimat ad eam pœnam incurrendam cum interdicti violatione requiri contumaciam, cum qua prædicti in violatione ipsa perseuerantes fuerint excommunicati; adeoque nota Clericum celebrantem in loco interdicto omnibus beneficiis Ecclesiasticis obtentis esse priuandum, vt per Vgol. *de censur. tab.*6. *cap.*11. *§.*1. *num.*3. Sayr. *eodem tract. lib.*5. *cap.*14 *num.*8. Item certum est pœnam irregularitatis iure esse statutam si Clerici vel interdicti, vel in loco celebrent interdicto scientes, vel actum sui Ordinis proprium exerceant, vt decidit text. *in cap. is qui* 18. *§ vlt. iunct. cap. is, cui* 20. *in princip. de sententia excommun. lib.*6. quorum iurium authoritate ita notarunt Couar. *in cap. alma mater par.*2. *§.*1. *num.*2. *cum seqq.* Nauar. *in manu. cap.*27. *num.*187. *in fine, iunct. cap.*25. *num.*83. *&* 94. Vgol. *d. cap.*11. *§.*1. *&* 2. *§.*1. post Sot. Angles, Maiol. & plures alios, quos refert Sayr. *d. cap.*14. *num.*18. Soar. *tom.*5. *disp.*23. *sect.*3. *& disp.*34. *sect.*4. *à num.*14. Auila *de censuris part.*6. *disp.*5. *dub.*4. *concl.*3.

In gloss. *Spoliandi.* Notatur ad hoc, quòd excommunicatus injustè, si Clericus fuerit, & in Diuinis se immiscuerit, irregularis efficitur, vt per Couar. *d. §.*7. *sub num.*7. *vers. his equidem.* Spin. *in speculo testament. gloss.*11. *rubricæ num.*29. Humad. *l.*20. *gloss.*2. *à num.*1. *tit.*10 *part.*1. Cened. *ad Decretal. collect.*1. *n.*7. Farinac. *fragmen. crimin. part.*1. *lit. E, verbo excommunicatus n.*31. vbi *num.*32. resoluit, quòd nulliter excommunicatus non efficitur irregularis immiscendo se in diuinis, & celebrando.

In gloss. *Retinere.* ibi, *immo si prius alia beneficia habebant, eis sunt priuandi.* Verius tamen est Clericum excommunicatum pro aliquo delicto, & contumacem habere annum ad comparendum, & se purgandum, intra hunc annum non posse deponi, nec beneficij priuari, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 416. *num.*19. *cum seqq.* Farinac. *fragment. crimin. part.*1. *verbo Clericus num.*264. *cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio ei facta, qui prius fuit excommunicatus, & postea absolutus, valet.*
2 *Beneficij collatio facta excommunicato nulla est.*
3 *Possidens olim, hodie quoque possidere præsumitur.*
4 *Excommunicatus, & denunciatus semel, semper præsumitur excommunicatus.*

Cap. Proposuisti. VIII.

EXcommunicatus si aliquis fuit, & postea absolutus, si ei confertur beneficium, collatio tenet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*178. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*701. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*9. *cap. vnic.*

Probat hic text. collationem beneficij factam excommunicato nullam esse, modo constet eum excommunicatum fuisse tempore collationis, nec etiam satis est probare post collationem ipsum in excommunicatis esse, vt per excommunicationem manere, aut ea censura affectum esse, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.*1. *§.*7. *n* 2. *vers.*3. Canil. Borrel. *in summa omnium decis. tit.*20. *num.*14.

Inuestitura sua tempore.] Notatur ad hoc, quod possidens olim, hodie quoque possidere præsumitur, etiam in eis casibus, in quibus pro forma requiritur determinata probatio certi temporis, vt per Mascard. *de probat. concl.*1195. *num.*16.

In

4 In gloſſ. *De abſolutione.* ibi, *qui fuit excommunicatus, præſumitur quod adhuc ſit excommunicatus.* Notatur ad hoc, quòd ſemel excommunicatus, & denunciatus, ſemper præſumitur eſſe, & perſiſtere in eadem cenſura, & erit vitandus, niſi oſtendat ab illa abſolutum fuiſſe, vt per Couar. *in capit. alma mater, part.* 1. §. 2. *num.* 6. & 9. Bernard. *regul.* 631. *verſ. limita*, Perez *l. fin. tit.* 5. *lib.* 8. *Ordinar. pag.* 176. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 7. Maſcard. *de probat. concluſ.* 12. & *concluſ.* 704.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus vel excommunicatus ignoranter, celebrando nulla indiget diſpenſatione reſpectu irregularitatis, alias ſecus, & n.* 2.
3 *Excommunicatio regulanda eſt per intentionem excommunicatoris.*
4 *Declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit.*
5 *Collatio facta excommunicato occulto etiam ignoranti, eſt nulla,*

Cap. Apoſtolicæ. IX.

Gregor. IX.

1 SVſpenſus celebrans cum ignorantia probabili, non ſit irregularis, ſecus ſi ignorantia fuit craſſa, ſupina, aut erronea. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin., Viuian. *in compend. iuris Canon. p.* 701. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Collige ex text. excommunicatum celebrantem á pœna irregularitatis excuſari ob legitimam excommunicationis ignorantiam, vt per Cou. *in c. alma mater, p.* 1. §. 7. *n.* 6. *col.* 2. Nauar. *in cap. conſideret, de pœnit. diſtinct.* 1. *n.* 72. Henriq. *in ſumma lib.* 14. *c.* 3. §. 6. Cened. *ad Decret. collect.* 25. *n.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 181. *verſ. quorum* Aloyſ. Riccius *part.* 2. *collect.* 429. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 33. *lit. A. verſ. excuſabitur*, Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 14. §. 1. *n.* 12. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 11. *ſect.* 3. *n.* 5.

3 In gloſſ. *Probabili.* ibi, *idem ergo erit ſi litteras obtinuerit pro beneficio, vel alio negotio.* &c. Vide Perez *in l.* 1. *gloſſ.* 5. *verſ. hinc impetratio tit.* 12. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 699.

4 In eadem gloſſ. ibi, *vt ſi excommunicator voluit, &c.* Notatur ad hoc, quod ad intentionem excommunicatoris regulanda eſt excommunicatio, vt per Palat. *in repetit. c. per veſtras, de donat. inter virum,* §. 17. *n.* 22. *verſ. ex quo.* Nauar. *in cap. fratres n.* 46. *de pœnit. diſt.* 1. Perez *l. fin. verſ. quam concl. tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin p.* 176.

5 Notatur etiam ad hoc, quòd declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit, vt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 257.

6 In ead. gloſſ. ibi, *non credo quòd electio,* &c. Notatur ad hoc, quòd collatio facta excommunicato occulto, & ignoranti etiam probabiliter, & inuincibiliter eſt nulla, de quo vide Doctores citatos ad *c. poſtulaſti 7. ampl. 6. ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori celebrans non eſt irregularis, ſed peccat. & poteſt eligere.*
2 *Matrimonium celebrans cum excommunicatione mortaliter peccat.*
3 *Excommunicato minori excommunicatione facta collatio, electio, ſeu præſentatio, an veniat per ſententiam irritanda, remiſſiuè*
4 *Excommunicatus minori excommunicatione, quamuis celebret non ſit irregularis.*
5 *Suſpenſis ab officio, beneficia conferri non poſſunt.*
6 *Excommunicatus minori excommunicatione conferendo Eccleſiaſt. Sacramenta, an ſolum peccet venialiter, remiſſiuè.*
7 *Excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat.*
8 *Celebrare dicitur in contemptum Clauium qui ſciens ſe excommunicatum celebrat.*

Cap. Si celebrat. X. & fin.

EXcommunicatus excommunicatione minori ſi celebrat peccat, ſed non ſit irregularis, & poteſt eligere, & exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis. Item ſi talis excommunicatus fuerit ſcienter electus, eius electio erit irritanda. Item peccat conferendo Sacramenta, ſed collata tenent, quia eſt remotus à perceptione, & non à collatione Sacramentorum, dummodo hoc non faciat in contemptum Eccleſiæ, id eſt, contra prohibitionem Eccleſiæ ſe ingerat communioni excommunicatorum, quia tunc eſſet excommunicatus maiori & priuandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 178. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 701. remiſſiuè Ximen. *in concord.* 1. & 2. 1

Licèt grauiter peccet.] Per hunc tex. tenent Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 9. *n.* 5. mortalem culpam incurrere, qui matrimonium celebrat cum excommunicatione minori ante abſolutionem ab illa, 2

Si tamen ſcienter talis electus fuerit, &c.] An collatio, electio, ſeu præſentatio facta excommunicato minori excommunicatione veniat per ſententiam irritanda ſi ignoranter fuerit facta, an verò ſi ſcienter, quæſtio eſt dubia, de qua, & de hac materia, ac huius text. intellectu conſule Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 8. *n.* 3. Viuald. *in candelab. aureo, tit. de excommunicatione, num.* 48. Rebuff. *in repetit. cap. poſtulaſti, ſupra hoc tit. notabili* 2. *num.* 22. & 51. & 93. Vgol. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 6. §. 3. *num.* 2. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 58. *num.* 25. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 22. *num.* 23. Auilam *eodem tract. part.* 1. *cap.* 6. *diſput.* 15. *dub.* 4. Soar. *tom.* 5. *diſput.* 24. *ſect.* 2. *num.* 13. *cum ſeqq.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 65. *num.* 2. Lauor. *var. lucub. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *num.* 92. Leſſi. *de iuſtitia lib.* 2. *c.* 34. *n.* 116. Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1. *cap.* 195. *num.* 1. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 3. §. 3. *iuncto commento, lit. V. & X. & cap.* 13. §. ..... Paul. Comitol. *reſponſorum moral. lib.* 6. *c.* 28. *num.* 4. Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 3. *diſputat.* 4. *cap.* 2. *lit. B.* Vaſq. *tom. de Pœnit. tract. de excommu. dub.* 6. *num.* 11. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13. *cap.* 2. *num.* 31. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *cap.* 13. *num.* 27. Ioan. Sancti *in ſelectis diſp.* 32. *num.* 11. *verſ. & ſanè.* Ego tamen breuiter dicendum puto huiſmodi electionem, ſi de facto fiat de excommunicato minore excommunicatione mero iure validam eſſe, vt reſoluunt multi ex hoc text. *in verſ. ſi tamen*, ibi, *electio eſt irritanda*, quaſi donec per ſententiam irritetur, valeat, ita Felin. *in cap. dilecta num.* 4. *ad fin. de exception.* Ricard & alij quos refert, & ſequitur Soar. *tom.* 5. *diſput.* 24. *ſect.* 2. *à num.* 21. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 4. Verùm contrariam ſententiam, quod ipſo iure non valeat,

valeat, tenent Host. cuius sententiam magis communiter receptam testatur, & sequitur Cou. *in cap. alma mater part.* 1 § 18. *num.* 3. Vgolin. *de censuris tab.* 3. *cap.* 6. §. 3. Viuald. *in candelabro aureo, lit. de excommunicat. num.* 48. qui mouentur ex ratione, quam text. reddit, quæ videtur concludere, non solùm illicitam, & irritandam, sed pro iure inualidam esse electionem huiusmodi, siquidem ad ea suscipienda eligitur, à quorum susceptione priuatus est. Ad verba autem text. ibi, *irritanda*, respondent secundùm subiectam materiam esse explicanda, irritam esse declaramus, vt in multis aliis locis glossatores explicarunt, *gloss. vlt. in cap. & si Christus, de iureiur.* cum similibus. Sed priori sententiæ adhærendum existimo, quòd scilicet electio mero iure valeat, tum ex verbis huius text. quæ non possunt sine violatione aliter intelligi; tum quia ea ratione manifestè comprobatur, vel enim huiusmodi electio est nulla ipso iure, vel speciali iuris Pontificij constitutione, vel ratione subiectæ materiæ, & ex defectu alicuius causæ essentialis, iuris Pontificij auctoritas necessatio non concludit, si aduertas electum ad beneficia non directè eligi ad Sacramenta suscipienda, sed potiùs ad ea conferenda subditis, atque ita licèt aliquando contingat necessarium esse suscipere, vt aliis conferat, hoc tamen non est quod directè, & principaliter agitur, & per consequens stando in mero iuris rigore illud, quod minus principale est, attendi non debuit, nec sufficiebat ad actum annullandum, ex reg. *l.* 1. ibi, *prima enim ratio ff. de auctorit. tut.* cum multis similibus, quæ adducit Mant *paralip. dialogo* 47. Ex quibus atque etiam ex ea ratione, quod lex Canonica solùm irritandam decernat, & pœnæ extendendæ non sunt, reg. *in pœnis lib.* 6. cum vulgaribus, merito sequitur veriorem esse in rigore primam opinionem contra communem.

Vtrùm autem supradicta huius text. decisio procedat in beneficiis simplicibus, vel aliis quæ nullo modo in suo munere requirunt alicuius Sacramenti suspeptionem, vt scilicet si ad ea eligatur minori excommunicatione ligatus, electio debeat irritari? Partem affirmatiuam tuetur Soar. *d. sect.* 2. *n.* 24. *& seq.* ea ratione, quia decisio huius text. generalis est, ideoque generaliter intelligenda, iuxta reg. *l.* 1. ibi *præter enim simpliciter ait ff. de adulteris* cum similibus. Verum contraria sententia negatiua tuenda videtur: ratio enim quia tex. nititur ibi, *cùm ad susceptionem eorum eligatur.* &c. minimè conuenit his beneficiis simplicibus, quorum institutio non ordinatur ad Sacramenta suscipienda, neque etiam conferenda, sed solum ad diuinas laudes Deo recitandas, idóque simplicia dicuntur, neque requirunt quòd quis ad Sacerdotium promoueatur, vt argumento text. *in c. vlt. de præbendis*, cum similibus, explicat Rebuff. *in praxi benefic. art.* 1. *tit. seculare beneficium quotuplex n.* 12. Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib.* 17. *cap.* 13. *à num.* 6. & per consequens dictum huius text. per eius rationem debet restringi iuxta celebrem reg. text. *in l. cùm pater, §. dulcissimi ff. de legat.* 2. cum similibus, de quibus Mantic. *de coniect. vltimarum volunt. lib.* 6. *tit.* 14. *num.* 10. Aluarad. *de coniecturata mente defuncti, lib.* 4. *cap.* 4. *à princip.* & omnino refert innumeros Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. quod præcipuè in proposito admittendum est cùm materia pœnalis sit & odiosa, scilicet de irritanda electione, & per consequens restringenda, iuxta reg. *odia, & reg. in pœnis lib.* 6. Nec obstat quod Soar. consideret, scilicet omnia beneficia etiam simplicia ex intentione Ecclesiæ ad hunc finem ordinari vt diuina Sacramenta beneficiarius suscipiat, & celebret: negamus enim cùm ex dictis constet institutionem simplicium beneficiorum solùm dirigi ad recitationem diuinarum laudum, facilius autem ex eadem ratione consequitur eam decisionem ad electionem officij secularis trahi non posse, cùm illis ea ratio longe minus conueniat, atque ita in illis nobiscum libenter conset. Soar. *d. loco n.* 14.

Vtrùm denique si minori excommunicatione ligato ad beneficium Ecclesiasticum ignoranter eligatur, debeat electio irritari? Partem affirmatiuam tuetur gloss. *verbo scienter, hîc* quam sequuntur DD. communiter *in præsenti.* vt testatur & sequitur Couar. *num.* 3. Viuald. 49. Vgoliu. 2. Soar. ex *num.* 15. *dicti loci*, qui eo mouetur fundamento, quia in iis quæ respiciunt ipsius excommunicati commodum, nihil refert an aliter fiat scienter, an ignoranter, iuxta doctrinam Innocent. *in cap. cum dilectus, de consuetud.* iunctis iis, quæ citat *Extrauag. ad euitanda* notant DD. ficit reg. text. in *l. ignorantia* 7. *ff. de iuris & facti ignor.* dum probat ignorantiam acquirere volentibus non prodesse, & plures consequens cùm valere electionem interfit excommunicatis volentis acquirere beneficium ad quod electus est meritò, quòd ipse vel electores excommunicationem ignorauerint, prodesse non debet quò magis valeat electio. Confirmatur deinde, quia ratio, quam tex. reddit videtur ponere defectum in persona ipsius electi, quem habilem reddere non potest sola ignorantia, ac subinde cùm ratio generalis sit, per eam ampliari debet decisio etiam ad ignorantes, iuxta reg. *l. regula* §. *fin. constitutionis initium generale est ff. de iuris, & facti ignor.* cum aliis, quæ latè exornant Mantica, Aluarad. & Molin. *suprà citatis locis.*

Verùm contraria sententia, quòd electio ignorantes facta de ligato minori excommunicatione valeat, tenet Raymund. glostator antiquus, quem refert, & sequitur Syluest. *verbo excommunicatio* 4. *num.* 4. & plures, qui etiam sequitur Henriq. *in summ. lib.* 13. *cap.* 3. §. 3. *dicta lib.* 5. *& seq.* Mouentur primò auctoritate huius text. *in eod. vers. si tamen*, ibi, *scienter*; & per consequens ignorantes trahi non debet, iuxta reg. text. *in cap. pœn. de pœnit. dist.* 1. cum similibus. Secundo confirmatur ex dictis, resoluimus enim rationem, qua vtitur Pontifex *in præsenti in dict. vers. per se*, non concludere, nec ponere defectum in causa aliqua essentiali, qui sufficeret ad electionem inualidandam, & per consequens cùm sit lex noua, & pœnam imponat, succedit reg. *quæ nouo*, cum vulgaribus, quæ docent ex identitate rationis in pœnalibus, vel exorbitantibus non fieri extentionem de casu ad casum. Neque hac secunda opinione retenta obstant quæ pro communi adduximus, si aduertas aliud esse quærere an quando actus nullus est propter iuris impedimentum, vel personæ inhabilitatem valeat actus ab ignorante gestus, eóque casu est verissimum ignorantiam non prodesse, quia habilem non facit eum, qui est iuris impedimento inhabilis est, & procedit prædicta doctrina Innocent. *in d. cap. cum dilectus num.* 5. *de consuetud.* quam singularissimam dicit Felin *in cap. Rudolphius, num.* 43. *post med. de rescript.* & propterea collationem beneficij factam excommunicato ignoranter inualidam esse meritò resoluit *glos. penult. ad finem cap. Apostolicæ, hoc tit.* recepta per omnes *ibi*, vt testatur Couar. *in cap. alma p.* 1. §. 7. *num.* 3. aliud verò est quærere an pœnæ per legem impositæ scienter & scientibus extendi debeant ad ignorantes? in quo casu certum est ad ignorantes probabiliter non extendi, neque etiam secundum magis receptam sententiam ad ignorantes crassè, vt resoluit gloss. *verbo, puellas* per text. *ibi in l.* 1. § *si quis ff. ne vis fiat ei*, cum multis aliis de quibus Tiraq. *de pœnis temper. casu* 14. *num.* 7. & fatetur D. Barbos. *in prælud. l. si mura num* 9. *ff. soluto matrim.*

Nullius

4 *Nullus tamen notam irregularitàtis incurrit*] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus minori excommunicatione, quamuis celebret, non fit irregularis, vt per Couar. *d.* §.8. *nu.* 1. Salzed. ad *Bernardum in prac. tical. cap.* 3. *in nouiſſe dit. lit. D.* & E Cened *ad Decretal.collect.* 25. *num.* 8. Valer Reginald. *in prax ſori pœnit. lib.* 50. *num.* 182. Mar Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excom. lib.* 1. *diſp.* 6. *cap.* 3. *verſ. ſecundò quæri poteſt.* Nam vltra illam generalem rationem quòd hoc caſu irregularitas iure expreſſa non ſit, vt eſt neceſſarium, iuxta reg. text. *in capitis, qui,* 18 *in prine. de ſentent. excomm.lib.*6. oſtenditur efficaci ratione; quia verum eſt eos ſolos hanc irregularitatem contrahere, qui geſſerint actum Ordinis, à cuius exercitio per cenſuram prohibiti ſunt, vt deducitur ex *c.ſi quis Epiſcopus* 711. *q.* 3 & *cap.* 1. *de re iudic. lib.*6. & *ex c.is, cui* 20. ibi. *in ſuo officio, de ſentent excomm eod, lib.* Nauar. *in man.cap.* 27. *num.* 244. Couar. *in cap.alma mater, part.*2. §.2. *num.*3. latè Vgolin. *de cenſur. tab. cap.* 14. §.1. conſtat autem per minorem excommunicationem non prohiberi exercitium alicuius Ordinis, ſed ſolum participationem paſſiuam Sacramentorum, vt *infrà* notabitur; ergo rectè decidit Pontifex ſic celebrantes irregulares non eſſe. Neque obſtat quòd minori excommunicatione ligatus celebrando grauiter peccat, vt fatetur Pontifex *in præſenti*; reſpondetur eum peccare quatenus celebrando paſſiuè participat, quæ participatio ei non competit ratione ſui Ordinis, ſed potius communis eſt tam Cleticis, quàm laicis; conſtat autem ad hanc irregularitatem contrahendam neceſſarium eſſe vt fiat actus aliquis clerico ratione ſui Ordinis competens, non ita ſi fiant actus, quos etiam laici facere conſueuerunt, quare meritò hanc rationem ad hunc text. poſt Abb. Henric. & alios communiter *ibi*, explicarunt Couar. *d* §.8. *num.*1. & *in Clem. ſi furioſus part.*1. *verſ. quinto* Vgolin. *de cenſur. tab.*3. *c.*8. *num.*3. Nauar, Sot. & alij quos refert communem teſtatus Henriq. *li.*13. *c.*3. §.1. *iuncta lit. M.* quibus add. Salzed. in *pract Bernardi c.*3; *dit.* D. Soar. *de cenſur. diſp.*24. *ſect.*2. *n.*5. Rationem verò differentiæ inter hunc caſum, & illum, de quo *in d.cap.is cui*, de eo, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, vide per Cou. *d. verſ. quinto.*

5 *Ad ſuſceptionem eorum eligitur.*] Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſis ab officio beneficia conferri in non poſſint, ſed illorum ſint incapaces, itaut prouiſio eis facta ſit nulla, vt per Coraſ. *de beneficio part* 4 *cap.*3. *n.*22. Nauar. *in man. cap.*24. *num.*135 & *conſil.*10. *de temporibus ordinat.* Viuald. *in candelab.aureo tit. de ſuſpen. n.*139. Vgol. *de cenſuris, tab.*4. *de ſuſpenſ. cap.*6. §.7. *num* 4. & *cap.*8. §.6. *num.*1. Flamin. *de reſign. benef lib.*5. *quæſt.*6. *nume.*84. Azor. *inſti. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſ.* 2. Leſſ. *d. cap.*34. *num.* 116. quamuis Soar *tom.*5. *diſp.*26. *ſect.*3. *n.*8. minus bene dicat electionẽ factam ſuſpenſo ab officio non eſſe ipſo iure irritam, ſed irritandam, nec ſuſpenſum ab officio eſſe perſonam in habilem, ſed prohibitam, quod etiam dicit de ſuſpenſo à beneficio, *diſp.* 27. *ſect.*1. *num.*26.

6 *Peccat autem conferendo eccleſiaſt. Sacramenta.*] An autem excommunicatus minori excommunicatione conferendo eccleſiaſtica Sacramenta peccet mortaliter, an ſolummodo venialiter, & multa circa intellectum huius text in proximè adductis verbis, vide Nau. *man. cap.* 27. *n.*24. Paul. Comitol *reſponſorum moral. lib.*6. *cap.*28. *n.*3. latè Mar. Alter *d. diſp.*4. *cap.*3 *per totum.* Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 1. *num.*140 *cum ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. diſp.*1. *quæſt.* 3. *num* 4. qui plures ex antiquioribus referunt, in quo dubio quidam tenent huiuſmodi peccatum committere mortale, vt Innoc. *in præſenti*, & Sylueſt. *verbo excommunicatio* 2. *num.* 1. Vaſq. *tom.*1. *de pœnit. tract. de excommunicat. dub.*4. Ioan. Sand. *in ſelect. c* 32. *num.*11. *verſ. nec ſcio.* Archid. *in cap. vir cum propria* 33. *quæſt.*4. à quo non diſſentit, immo memoriæ tenendum monet Couar. *d.* § 8. *num.* 2. *verſ. ſed etſi,* & Adrian. *de Clauib.q.*3. ex actoritate huius text. dum ſimpliciter inquit peccare conferendo, quòd magis propriè adaptatur peccato mortali, accipiendo verbum *peccat* à principali ſignificatione. iuxta reg. *c. pen. de ſentent. excom.* Nullum peccatum ipſum committere non deſunt, qui ſentiant, vt Nauar. *d. n.*24. Henriq. *in ſumma lib.*13. *cap.* 3 §.1. Vgolin. *de cenſur.* § *cap.*6 §.2. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13 *c.*1. *n.*24. & vi difficultatis preſſus cogi ſe eidem adhærere concludit Soar. *tom.*5. *diſp.*24 *ſect.*2. *num.*8 & 9. ad litteram huius text. reſpondentes procedere in eo, qui non ſolùm confert, ſed conferendo ſimul ſuſcipiendo participat, idcóque peccare, vt hic text. habet, non quatenus confert aliis, ſed quatenus ipſe ſibi ſuſcipit, atque intelligunt *verſ. peccat autem*, conſonare principio textus, vbi de celebrante agitur. Sed cæteri (quorum communior ſanè apparet opinio) medium tenentes affirmarunt illum veniale peccatum committere, intelligentes ſupradicta text. verba, nempe, *venialiter*, cùm præterierit dictionem illam, *grauiter*, quam adiunxerat antea cum de participatione paſſiua dixerat; ita Anch. *hìc*, Caiet. *verbo excommunicatio minor*, Tolet. *in ſumm. lib.* 1. *cap.*11. *num.*3. Sot. *in* 4. *diſt.*22. *quæſt.*2. *art.* 5. & plures alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *de cenſur. lib.*2 *cap.* 22. *num.*17. Couar. *d.* § 8 *num.*2. Medin *in ſumm lib.*1. *cap.*11, §. 6. *in fine.* Auila *de cenſuris p.*2 *c.*6. *diſp.*12. *dub.*3. expendentes etiam illam rationem, quia licèt excommunicati minori excommunicatione nullum legis præceptum directè offendant; ac ſubinde non peccent mortaliter, non tamen ſeruant debitum rationis modum à lege intentum; ſed potius irreuerenter agunt ea tractando, & aliis conferendo, quæ lex prohibet ab ipſis ſuſcipi, quam irreuerentiam ſufficere ad culpam venialem notant ex doctrina S. Thomæ *part.*3. *q.*64. *art.*6. recepta ex multis, de quibus Henriq. *lib.* 11. *c.*19. §.1. & 2.

7 *A collatione ſeu participatione*, &c.] Ergo excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat, de quo vide Vgol. *de cenſur. tab.*2. *c.* 7. *in initio*; Valer Reginal *d. lib.* 32. *num.* 1. Mar. Alter. *diſp.* 4. *cap.* 1. Bonacin. *de cenſuris diſp.*1. *quæſt.*3. *num.*1. Couar. *in cap. alma mater part.*1. *in initio, num* 4. & § 8. *num.* 1. Soar. *tom.* 1. *diſp.*22. *ſect* 1. & *ſeqq.* & cum hoc tex. conſonant *cap. pen. de ſentent excomm. cap.*2. ibi, *tantùm à Sacramentorum participatione, de exception.* Verùm præſtat tex. difficilis *in cap. vlt.* 3. *quæſt.*4. dum de minori excommunicatione loquens, inquit, eam à fraterna ſocietate ſeparare, deinde quia variis in locis variæ reperiuntur excommunicationes, quæ aliqua tantum priuant eccleſiaſtica communione, & per conſequens ad maiorem reduci non poſſunt, & tamen communio, qua priuant, alia eſt longè diuerſa à Sacramentorum participatione, *cap.*1. *in fine* 34. *diſt.* ibi, *à veſtro collegio excommunicatus abſcedat, cap. Epiſcopi* 6. ibi, communio illis vſque ad tempus ſynodi, 11. *quæſt.* 3. cum ſimilibus, de quibus gloſſ. *verbo ſuſpenſi, in Clem. cupientes, de pœnis*; quorum difficultate preſſus Vgolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.*1. multis contendit varias eſſe excommunicationis ſpecies, vnam quæ priuat Sacramentorum participatione, aliam verò, quæ priuat fraterna ſocietate, vel aliqua alia eccleſiaſticæ communionis parte, & ita interpretatur text. *in d. cap. vlt.* cum ſimilibus, quæ proximè retulimus, contra quem tamen inſtat irrefragabiliter text. *in d.cap.* 2. cum ſimilibus, in quibus per illam taxatiuam *tantùm*, explicant minorem excommunicationem ſola priuare Sacramentorum participatione. Quare aduertendum eſt, quòd licèt negandum

gandum non sit dari posse tanquam possibiles varias minoris excommunicationis species, potuit tamen Ecclesia sub alio modo, & forma minorem excommunicationem instituere, illique hunc, vel illum effectum, vel plures hoc, vel illo casu tribuere, secundùm tamen præsentem Ecclesiæ vsum certum est vnam tantùm instituisse, illique vnum solum effectum tribuisse, scilicet quod à Sacramentorum separet perceptione, vt constat ex *d. cap. 2. & d. cap. pen.* cum similibus: quinimmo secundùm antiquiorem Ecclesiæ vsum vnam tantùm fuisse excommunicationem minorem, vnúmque illius effectum probabilius est cum communi sententia, vt constat ex præcitatis.

Neque obstant quæ in contrarium adduximus, nam *ad d. cap. vlt. 3. quæst. 4.* respondent Archid. Turrec. Alexandrin. & alij communiter *ibi*, quòd cùm in Sacramentorum participatione fideles inter se fraternitatem contrahant, vt Deum patrem vocare possint, vt inquit text. *in cap. ad mensam 11. quæst. 3.* qui per minorem excommunicationem ab hac Sacramentorum participatione separatur, rectè etiam à fraterna societate dicitur separatus, vnde etiam intelliguntur plura iura antiqua, vbi minor excommunicatio simpliciter excommunicatio dicitur *cap. de presbyterorum, 17. q. 4. cap. Sacerdote, de consec. dist. 1.* cùm iam hodie de sola maiori intelligi hoc nomen, *excommunicatio*, simpliciter prolatum, decidat text. *in cap. pen. de sentent. excomm.* Cuius rei ratio est, quia in primitiua Ecclesia ardentior erat zelus charitatis, quæ postea paulatim cœpit frigescere, ac subinde primis illis temporibus grauissimum reputabatur priuari sanctissimæ Eucharistiæ, & aliorum Sacramentorum perceptione, ideóque hac sacra Communicatione priuatus non immerito simpliciter excommunicatus illis temporibus dicebatur, vt ex aliis notant. Henriq. *in sum. lib. 13. c. 2. §. 1.*

Ab alia respondetur pœnas de quibus *ibi*, proprièe censuras Ecclesiasticas non esse, neque ad excommunicationem strictè quà censura est posse reduci; & quod attinet ad *d. cap. Episcopi*, quo præcipuè nititur Vgolin. patet, quia priuatio communionis reliquorum Episcoporum ibidem ad tempus certum præscribitur, scilicet vsque tempus synodi, sicut *in cap. in loco, 5. quæst. 4.* fertur excommunicatio etiam ad tres dies, & *cap. præsenti 5. quæst. 7.* ad vnum, vel duos, quod longè abest à propriæ censuræ ratione, quæ esse noscitur vt minimè ad tempus præfinitum durare debeat, sed tantùm donec durauerit contumacia, *cap. ex litteris, de constitut.* Rursus in intrinseca censuræ ratione est quòd priuet bono aliquo speciali, qua tale est, iuxta principia in materia censuratum, planè tam *in d. c. Episcopi*, dum illi priuantur aliorum Episcoporum communione, quàm *in d. cap. 1. 34. dist.* dum veneratorem à collegio non excommunicat, non priuantur isti bono aliquo spirituali; sed vel collegij, aut coepiscoporum communione circa negotia communia, qua ciuilis communio est, vt benè sensit gloss. *vlt. in d. cap. 1.* quod verò illi text. vtatur verbo *excommunicatus*, non inconuenit, ponitur enim ibi in generali significatione, quatenus significat, & idem importat ac exclusus, seu exterminatus.

Ad text. verò *in cap. placuit, 18. dist. 10.* dum non venientem ad synodum iubet Ecclesiæ communione esse contentum, respondetur quòd si prohibitio illa respectu aliarum Ecclesiarum censuta est Ecclesiastica, magis reducitur ad interdictum quasi respectu earum sit prohibitus, inductus censeatur; deinde verius esset cum *gloss. vlt. ibi*, cui similis vlt. *in d. cap. præsenti*, pœnam de qua ibi, censuram non esse, neque bono spirituali priuare, neque Sacramentorum, & diuinorum perceptione etiam in aliis Ecclesiis, solùmque impedire ne ille Episcopus, qui ad synodum venire contempsit, ad negotia communia cum aliis Episcopis admittatur, quòd censuræ non conuenit, ex dictis. Quæ omnia licèt in rigore verissima existimem, non tamen inficior valde probabile esse secundum antiquum Ecclesiæ vsum distingui posse duplicem illam minoris excommunicationis speciem, quam tradit Vgolin. *dicto loco*, & ante eum Anan. *in rubr. num. 4. & 5.* licet quamuis iam certum sit secundùm præsentem Ecclesiæ vsum vnum tantùm esse minoris excommunicationis modum, qui consistit in sola Sacramentorum perceptionis priuatione, iuxta *d. cap. 2. ad cap. pen. & text. in præsenti.*

Dummodo non in contemptum, &c.] Notatur ad hoc, quòd celebrare dicitur in contemptum Clauium, qui sciens se excommunicatum celebrat, vt per Mascard. *de probat. conclus. 433. num. 3.* vbi *num. 1.* dicit quòd contemptus probatur ex coniecturis, & indiciis quando sciens, vel prudens repugnat prohibitioni Superioris.

In gloss. *Scienter*. Hæc gloss. dum habet excommunicatum inhabilem esse ipso iure ad beneficium consequendum, & electionem de excommunicato factam non tenere, ac scienter eligentes excommunicatum minori excommunicatione ad beneficium priuatos esse eligendi potestate, reprobatur à Mar. Alter. *d. dist. 4. cap. 3. lit. C.*

De Clerico non ordinato ministrante.

TIT. XXVIII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Mainer. Soc. Durand. *in breuiario iuris Canonici fol. 146. verso*, Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Mart. Mascard. *in epitome Decret. fol. 191.* Dan. Venator. *in analyticis methodicis iuris Pontif. pag. 699.* Goffred. & Hostiens. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Bartholi. Cattagene *in expos. titulorum iuris Canonici*, Zypæus *in analytica posterioris iuris ecclesiastici enarrat. pag. 412.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decretal. comment. sub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus ministrans in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet, deponendus est; & amplius non promouendus.*

2 *Clericus non sacerdos etiam in extrema necessitate baptizans solemniter, fit irregularis.*

3 *Diaconus solemniter ministrans Baptismum solemnem cum licentia Episcopi, vel Parochi, an fiat irregularis, ostenditur.*

4 *Irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo scienter, & serio, & ex officio ministret.*

5 *Baptizans laicus solemniter nullam irregularitatem incurrit.*

6 *Ordinis aliquem actum quando quis dicatur solemniter, vel ex officio exercere: ostenditur.*

7 *Clericus non sacerdos aliquem seriò sacramentaliter absoluens est irregularis.*

Cap.

Cap. Si quis baptizauerit. I.

Hormisda.

1 BAptizans temere sine ordine, vel alia officia ordinis exercens, debet eiici ab Ecclesia, & nunquam ordinari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif pag.* 179. Analoga *in compendio iuris Canon pag.* 702. remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 24. c. 1.*

2 *Baptizauerit.* [Nota Clericum non sacerdotem etiam in extrema necessitate baptizantem solemniter fieri irregularem, vt per Nauar. *in man. cap. 22. num. 7.* Gregor. de Valentia *tom. 4. disputat. 4. quæst. 2. princ. 1.* Soar. *tom. 3. quæst. 71. art. 4. disput. 31 sect. 4.* Bonacin. *de Sacrament. disput. 2. quæst. 2. puncto 4. n. 3. & de. censur. disput. 7. quæst. 3. part. 6. num. 5.* Aldret. *de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 21. num. 5.* Henriq. *in summa lib. 2. de Baptismo cap. 29. §. 1. & lib. 12. de irregul. cap. 6. §. 2.* vbi etiam tenet, quòd dicitur solemniter baptizare, qui falso vsurpans nomen Sacerdotis sic baptizat: nam exercet actum proprium sacerdotis, vt per citatos à Bonacin. *d. tract. de Sacra-*
3 *mentis disput. 2. quæst. 2. punct. 1. num. 2.* Vtrùm verò Diaconus solemniter ministrans Baptismum, saltem cum licentia Episcopi, vel Parochi, fiat irregularis? quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua verior videtur, nam si minister solemnitatis, & ex officio est Sacerdotis, vt DD. communiter resoluunt iam Diaconus exercet officium, & actum sibi non competentem, ac per consequens intrat dispositio huius text. dum habet irregularem esse clericum ministrantem in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet; quare Diaconum baptizantem solemniter de licentia, siue iussu parochi irregularitatem incurrere tenuerunt Nauar. *consil. 1. & 2. sub hoc tit.* Marian. Antonin. *vari. resolut. lib. 3. resolut. 16. num. 6.* Henriq. *lib. 2. cap. 29. num. 1.* Chamerota *de Baptismo cap. 4. dub 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 27. cap. 6. num. 40.* & Bonac. *locis suprà citatis*, licèt idem Nauar. *consil 70. sub. tit. de sententia excommun. in antiq. alias 3. sub hoc tit. in nouiss.* & Sayr. *in floribus decis. sub. tit de sententia excommun. decis. 67.* tenuerint contrarium in foro fori, tamen si benè Nauar. opinio consideretur, non est fundata neque iure, neque auctoritate, & tandem nescit figere pedem, immo dicit eum in foro contentioso esse irregularem. Ad text. verò *in cap. Baptisma, de consecr. distinct. 4.* respondetur in hoc tempore iam non esse in vsu, vt Diaconus solemniter baptizet, cùm adsit copia Sacerdotum; vel responderi potest cum Mario Antonin. *d. num. 6. vers tum quia*, prout apud eum probari potest.

4 *Exercuerit non ordinatus.*] Notatur ad hoc, quòd irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo scienter, & seriò, & ex officio ministret, vt per Vgol. *tract. num. 1.* Soar. *tom. 5. disp. 11. sect. 3. num. 22.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 191. vers. sexta*, Bonacin. *de censur. disp. 7.*
5 *quæst. 3. punct. 6. num. 2.* Hanc tamen irregularitatem non incurrit laicus solemniter baptizans, quia text. *in præsenti*, de clerico loquitur, cùm debet intelligi iuxta tit. sub quo ponitur, quia loquitur de Clerico non ordinato ministrante, ita Henriq. *lib. 2. Baptis. cap. 29. §. 1. prope finem.* Soar. *d. disput. 21. sect. 3. n. 22.* Sayr. *d. cap. 10. n. 6.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. n. 192.* Bonac. *dict punct. 6. n. 1. vers. dixi clericus.* Dicitur autem quis actum aliquem Ordinis exercere solemniter, vel ex officio, quando actus talis est, vt ab alio non possit exerceri, quam ab eo, qui talem Ordinem habet: quando verò potest eodem modo ab alio exerceri, non dicitur exercere solemniter, & ex officio; vnde quando laicus inseruit Missæ deferendo vrceolos ad Altare, illósque porrigendo Sacerdoti, non dicitur Ordinem Acolytatus exercere, eo quòd hoc munus ex consuetudine possit non solùm à Clericis præstari, sed etiam à laicis: Clericus verò nondum initiatus Ordine sacro canendo Epistolam cum manipulo, aut Euangelium cum Stola, dicitur canere solemniter, & Officio, ita ex aliis refert Bonacin. *d. punct. 6. n. 9.* Vnde cùm quæreretur an Clericus excommunicatus incurrisset irregularitatem seruiendo Sacerdoti celebranti Missam, fuit negatiuè responsum, vt refert Marius Antonin. *resolut 16. num. 10.* vbi *num. 7. vers. secundus* refert fuisse resolutum Diaconum alba & stola indutum Aquam solemniter in Ecclesia ad fontem benedicentem esse irregularem, cum benedictio aquæ & illius exorcismus spectet solùm Ordinem sacerdotalem, de quo etiam Franc. Leo *in thesauro fori eccles. 1. c. 6. n. 13.* 6

Ex quibus colliges Clericum nondum initiatum 7
Sacerdotio, qui aliquem seriò, & sacramentaliter absoluit, esse irregularem, vt tenent Nau. Sot. Vgol. Anil. & alij, quos refert & sequitur Bonac. *d. punct. 6. num. 4.* quibus addc Henriq. *in summa lib. 6. de Pœnit. cap. 2. §. 7. lit. H.* Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda lib. 2. c. 19. n. 14.* Et quod laicus sic absoluens non fiat irregularis tenent Henriq. *loco proximè citato*, & Sayr. *d. lib. 7. c. 10. n. 8.* Hodie ex constitutione Clementis VIII. sub die 4. Decembris 1601. incipien. *Etsi alias*, habetur Confessionem sacramentalem audientes ad sacrum Presbyteratus Ordinem nondum promotos à iudicibus Sanctæ Inquisitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Ecclesiæ misericordiæ indignos à foro Ecclesiastico abiiciendos, & ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerint, ritè degradatos, & statim Curiæ seculari esse tradendos per iudices seculares debitis pœnis plectendos, quam refert Quaranta *in summa Bullary. verbo Ordo, in fine*, & Fr. Emmanuel. *quæst regul. tom. 2. q. 25. ar. 2.* aduertit tantùm esse casum S. Inquisitioni commissum, quando ille, qui sacro Presbyteratus ordine non est insignitus, Confessionem audit, & simul absolutionem impertitur; ille verò, qui ordine sacro Presbyteratus est insignitus, non committit crimen S. Inquisitioni subiectum si sine iurisdictione actuali confessiones audiat.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus Missam celebrans ad Sacerdotium non promouetur & à Diaconatu suspendditur sed in beneficio poterit ad tempus dispensari.*
2 *Missarum celebrationem nondum Presbyteri vsurpare, præsumentes quam pœnam incurrant. ostenditur.*
3 *Clericus se dicens, & ingerens se actibus clericorum cùm non sit. est falsarius & punitur.*
3 *Episcopus dispensat cum Diacono, qui Missæ sacrificium facit, vt in suo officio permaneat. & retineat beneficium.*

Cap. Ex literis. II. & fin.

Vrban.

DIaconus si Missam celebrat, non potest promo- 1
ueri ad Sacerdotium, sed debet manere su-

ſpenſus per duos, vel tres annos arbitrio Ordinarij, & miſericorditer conceditur ei beneficium ne cogatur reuerti ad negotia ſeculi, ſed interim curetur vt dignam pœnitentiam faciat, & melius eſſet ſi fieret Religioſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Inno. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag* 180. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 702. remiſſiuè Ximen. *p.* 1. & 2. refertur ab Anton Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal lib.* 5. *tit.* 24. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.* 50. *cap.* 62.

Miſſarum celebrationem vſurpare, &c.] Felic. record: 1 Clemens VIII. anno à Natiuitate Domini, 1601. ſub die 4. Decembris per ſuam conſtitutionem incipien. *Et ſi alias*, ſtatuit deperditos, & nefarios homines ad ſacrum Presbyteratus ordinem non promotos Miſſarum celebrationem vſurpare præſumentes, non ſolùm actus idololatriæ, ſaltem extrinſeee, ſeu per externa & viſibilia Religionis, & pietatis ſigna exercere, ſed etiam quantum in ipſis eſt efficere, vt Chriſti fideles, qui credunt eos ordinatos eſſe, & ritè conficere Sacramentum Euchariſtiæ, idololatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem, & vinum, & tanquam verum Chriſti Domini Corpus, & Sanguinem eiſdem adorandum proponentes à iudicibus S. Inquiſitionis, vel locorum ordinariis tanquam Eccleſiæ miſericordiæ indignos à foro Eccleſiaſtico abiiciendos, & ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, ritè degradatos, & ſtatim Curiæ ſeculari tradendos per iudices ſeculares debitis pœnis plectendos: quam quidem Conſtitutionem refert Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij verbo Ordo, in fine*, & de materia agunt Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 27. *art.* 2. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *c.* 20. *n.* 14.

Notatur etiam ad hoc, quòd dicens ſe Clericum, 3 & ingerens ſe actibus Clericorum, cùm non ſit, eſt falſarius, & punitur vt per Bernard. *in pract. cap.* 12. *nu.* 2. Auiles *ad cap.* 51. *Prætorum, gloſſ. vlt. num.* 21. Petrus Gregorius *lib.* 4. *partit. iuris lib.* 4. *tit.* 4. *cap.* 1. Et falſitas probari poteſt recurrendo ad Matricem, ſi ex ea non conſtet eſſe deſcriptum in catalogo ordinatorum, quæ ſit de omnibus ordinatis, ex traditis per Couar *practic. cap.* 19. *verſ. quarto*, Menoch *remed.* 4 *adipiſcenda num.* 736. *& de arbitr. caſu* 187. *num.* 431.

De beneficio autem miſericorditer, &c.] Notatur ad 4 hoc quòd Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſæ ſacrificium fecit vt in ſuo officio permaneat, & retineat beneficium, quod habebat, vt Azor. *inſtitut. moral. part.* 2 *lib.* 3. *cap.* 50. *in fine verſ. diſpenſat præterea.* vbi etiam dicit gloſſ. *hîc verbo Miſericordiam*, poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt ad Sacerdotium promoueatur: verùm in irregularitate quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, ſolum Summum Pontificem diſpenſare poſſe, vt ad altiorem promoueatur Ordinem, tenent Sylueſt. Vgolin. Collect. Sayr. & Auila, quos refert, & ſequitur Bonacin. *de cenſur, diſput.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 6 *n.* 10. quibus adde Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *n.* 26. *verſ. tertius.* Si verò delictum ſit occultum, tunc Epiſcopus diſpenſare poterit, vt alios ſuſcipiat, per Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat, cap.* 6. vt aduertunt Bonacin. *d. n* 20. *in fine.* Vgolin. *de officio & poteſtate Epiſcopi cap.* 57. 3. *n.* 2. *verſ. ſi etiam*, ego ipſe *eodem tract. part.* 2. *aleg.* 39. *num.* 43.

De Clerico per ſaltum promoto.

TIT. XXIX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Marian. Soc. Durand. *in breuiario iuris Canonic. fol.* 146. *verſo*, Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Mart. Meſnart. *in ſyntome Decret. fol.* 191. Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. pag.* 699. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Batthol. Cattagena *in expoſit. titulorum iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici* edit. *pag.* 422. nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5 *ſumm. in Decretal. comm. ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Bernard. & Salzed. *tap.* 14. Henriq. *in ſumma lib.* 13. *c.* 35. *prope finem.* Bonac. *de cenſuris diſp.* 7. *q.* 3. *puncto* 4. *n.* 5. latè Campanil. *in diuerſis iuris Canonici rub.* 10. *cap. vnic.* Mar Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 10. *c.* 5. & plures alios citatos per me *de officio & poteſtate Epiſcopi p.* 2. *alleg.* 47.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter de ſubdiacono per ſaltum ignoranter facto poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & poſt poteſt ſecum in Sacerdotio diſpenſari.*
2 *Clericus per ſaltum promotus non poteſt adiuuari.*
3 *Clericus per ſaltũ promotus, an ſit irregularis, oſtenditur.*
4 *Credulitatis inſtam cauſam habet illud, quod dicitur fide dignis.*
5 *Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint promoti.*
6 *Ordinatus ante annos diſcretionis recipit charactherem.*
7 *Ordinatus Sacro ordine ante vſum rationis non tenetur vi voti ad ſeruandam caſtitatem.*
8 *Ordinatus per ſaltum recipit charactherem Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non eius executionem.*
9 *Ordinem ſacrum benè quis recipit etiamſi nullum habeat de minoribus.*
10 *Epiſcopalem Ordinem nullus recipere poteſt niſi ſit ſaltem Sacerdos.*

CAP. Tuæ. Vnic. *Innocent. III.*

QVi ignoranter de Subdiacono ſit Presbyter omiſſo Diaconatu, digna pœnitentia ei iniungi debet, quia ignorantia fuit craſſa, ſeu negligentia, qua peracta in Diaconum ordinari debet, quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur, ſed mox vt illi ſacerdotio miniſtrare poſſit, permittatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtien Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viui. *in rotation. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 180. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 703. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap. vnic.*

Collige ex text. clericum per ſaltum promotum non poſſe ordinari, vt per Bernard. *in pract. c.* 24. *n.* 1. non fieri irregularem tenent Vgolin. *de irregularit. cap.* 39. §. 1. Valentia, *tom.* 4. *diſput.* 38. *q.* 1. *ſub punct.* 3. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 30. Zerol. *in prax. Epiſcopor.*

part. 2 verbo irregularitas Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 30. numer. 191.* Verum alij probabiliùs tenent recipientem Ordines per saltum, non esse irregularem per suspensum, quia nullus est text. vnde talis irregularitas colligatur, ita sentiunt plures, quos refert, & sequitur Bonac. *de censur. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. num 5.* quibus adde Fr. Emman. *in summa tom. 2. c. 17. num. 7. cum seqq.* Henriq. *in summa lib. 13. de commun. cap. 15. prope finem.* Soar *de censur disp. 31. sect. 1. num. 49. vers. nihilominus dicendum*, Auil. *eodem tract. part. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 2. vers prima conclusio.* Greg. Lopez. *l. 18. verbo no deue tit. 6. part 1.* Salzed *ad Bernard. d. cap. 24. in addit. lit C.* qui præcipuè duo vltimo loco citati aduertunt huiusmodi suspensionem incurri ipso iure, quando quis fuit scienter per saltum promotus per ambitionem, vel superbiam, quia tunc dolosè offendit mentem *tit. de clerico non ordinato ministrante*, cùm idem videatur non esse ordinatum, vel non debito modo, quo casu celebrans efficitur irregularis, siue celebret in ordine suscepto, siue in ordine prætermisso; at verò, quando per negligentiam, siue incuriam quis fuit per saltum ordinatus, non fit ipso iure suspensus, sed venit suspendendus, vt præter omnes melius declarat Salzed. *loco proximè citato.*

Quòd autem promotus per saltum sit ipso iure suspensus ab administratione Ordinis sic suscepti, expressè tenent Hostiens. & Panorm. *in præsenti*, Sylues. *in summa verb. irregularitas quæst. 11.* Sot *in 4. dist. 25. quæst 1. art 4. post conel. 5. vers. tertius*, Maiol. *de irregul. lib. cap. 12. num. 1.* Nauar. *in man. cap. 27. n. 242.* Viuald. *in candel aureo tit. de suspens. num. 48.* Philiarch. *de offic. Sacerd. lib. 4. cap. 12. num. 5.* Henriq. *in summ. l. 14. cap. 6. §. 3.* Tolet. *in instruct. Sacerd lib. 1. cap. 50. n. 17.* Valent. *tom. 4 disp. 7. q. 19. puncto 3. §. 5.* Zerol. *in praxi Episco p. pa. t. 1 verbo dimissoria 2 §. 3. & 4.* Soar. *de censur. disp. 32. sect. 1 dub. 2. concl. 2.* Sayr. *in simili tract. lib. 7. cap. 10. num. 31.*

Non est autem promotus per saltum suspensus ab ordine ritè suscepto, & ideo in illo ministrare poterit absque periculo irregularis, vt docent Gregor. Lopez *l. 63. tit. 5 part. 1.* Hentiquez Soar. *d. l. 14. cap 6. §. 3. & in commento lit H.* Soar. *d. sect. 1. n. 42.* Auila *de censur. part. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 2. vers. secunda conclusio ad fin.* contra Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12.* & Nauar. *d. c. 27. n. 242.* existimantes talem suspensum esse ab ordine tam ritè quàm malè suscepto.

Credebat assertionis, &c.] Notatur ad hoc, quòd id, 4
quod dicitur à fide dignis, habet iustam causam credibilitatis, vt per Tiraquel. *de pœnis temperandis cast. 51. num. 30.*

Ministrare permittas, &c.] Hodie ex noua dispo- 5
sitione Concilij Trident. *sess. 25. de reform. cap. 14. in fine* Episcopus ex legitima causa potest dispensare cum promotis per saltum vt prætermissum ordinem suscipiant, & vt in ordine male suscepto ministrent, & ad superiores ascendant si non ministrauerint in ordine suscepto, ita Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 12. numer. 2.* Nauar. *in man. cap. 2. numer. 71.* Henriq *in summ. lib. 14. cap. 6. §. 3.* Fr. Emman. *in summ. part. 2 cap 17. numer 9.* Soar. *de censur. disput. 31 sect. 1. num. 51.* Sayr. *eod tract. lib 5. cap. 14 numer. 26. & 17.* Auil. *in simili tract. part. 7. disp. 9 sect. 1 dub. 1. vers. sequitur secundo* quod intelligit Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 10. c. 5. vers. hoc in loco*, siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Conc. Trid. non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter sed simpliciter loquitur, quod etiam verum est non soiùm in promotis aliquo Sacrorum ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantùm, vt refert decisum Atmendara *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 38. l. 7. de Episcopis, numer. 53. vers. item*; vnde à contrario sensu aperte constat prohiberi id facere cum eo, qui ministrauit nulla præhabita distinctione scientiæ, vel ignorantiæ, eo quòd simpliciter loquitur Concil. Trid. *d. cap. 14.* & ita vigore illius concludendum est semper indigere Apost. dispensatione, qui saltuatim, Ordinibus insignitus ministrauerit, ita Maiol. *de irregul lib. 4. cap. 12. num. 2.* Salzed *ad Bernard. d. c 24. in addit. lit. D.* Matius Alter. *d. cap 5. vers. hoc in loco* quos refero ego ipse *de officio. & potest. Episcopi p. 2. alleg. 47. num. 8.* Verùm si huiusmodi per saltum promotus ministrauerit in ordine malè suscepto, vel in derelicto crimen sit occultum, poterit Episcopus cum eo dispensare vt prætermissum ordinem suscipiat, ministret in malè suscepto, & ascendat ad superiores, vigore Concil. Trident. *sess 24. de reformat. cap. 6.* Ita docent Maiol. *d. cap. 12. num. 2.* Henriquez *d. lib. 14. cap. 6. §. 3.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 10. num. 40.* Auil. *d. part. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 2. § sequitur secundò*, Bonacin *de censur. disp. 7. q. 3. puncto 6. n. 10.* Ego ipse *de officio Episcopi p. 2. alleg. n. 43.*

In gloss. *Discretionis*, ibi, *bene recipit quis sacros Or-* 6
dines. Notatur ad hoc, quòd vbi aliquis ante annos discretionis ordinatur, recipit characterem, itaut quamuis peccet celebrando, conficiat verum Sacramentum, vide Concil. Colon. *in tract. at. de Sacramento Ordinis*, Richardum *& commun. in 4. distinct. 25 quæst. 1. artic. 4.* vbi Sot. Nauar. *in man. cap. 27. num 202* Bonacin. *de sacramentis disp. 8. q vnic. punct. 1. num 1.*

In ead. gloss. ibi. *sed nunquid isti taliter ordinati* 7
tenentur continere, &c. Notatur ad hoc, quòd initiatus ordine sacro antequam ad rationis vsum peruenerit, non tenetur ex vi voti ad seruandam castitatem postquam peruenerit ad vsum rationis, nisi votum ratificauerit, quia votum est deliberata promissio, carens autem vsu rationis, non potest deliberatè promittere vt per Henriquez *in summa lib. 10. cap. 14. num. 3.* Fornac. *de Ordine, cap. 3. numero 6.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 13. cap. 14. quæs. 9.* quos refert, & sequitur Bonacin. *de Sacramentis, disputat. 8. quæst. vnic. puncto 5. numero 1.* obseruans *num. 3.* hanc esse differentiam inter pueros vsu rationis carentes, & amentes, quòd pueris validè cõferri possunt Ordines etiamsi illos nunquam petierint, illis verò qui post vsum rationis inciderunt in amentiam non validè confetuntur Ordines, si eos nullo modo prius expetierint; censentur enim habitualiter Ordines nolle suscipere.

In gl. *De misericordia* ibi, *sed quid si ordinatur in Epi-* 8
scopũ prætermisso Diaconatu &c. 1. Notatur ad hoc, quòd promotus per saltum, videlicet qui omisso subdiaconatu sacerdos, & Episcopus conferatur suscipit characterem Ordinis, sed non eius executionem, quia Ordines illos confetre non poterit, quos non accepit, vt ex D. Tho. resoluit Salz. *ad Bernard. 2. d cap. 24 addit. 1 lit A. vers inter promotos* Mar Alter *de censur. tom. 2. de suspens. disp. 10. cap. 5. in fine. vers quoad primam partem*, Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub. 10. cap. vnic. num. 3.*

In ead. gloss. ibi, *benè recipit quis sacrum Ordinem*, 9
etiamsi nullum habeat de minoribus Similis gloss. *in cap. solicitudo 52. dist in.* tradunt D. Thom. & omnes Theologi *in 4. senten. distin 24.* Sylues. *in summa verbo Ordo 5 quæst. 5.* quos refert. & sequitur Salz. *d. cap. 24. lit. B. & cap. 32. numer. 2.* Tolet. *in summ. lib 2. c. 50. num. 19.* Couar. *lib. 1. var cap. 10. num. 16. vers. cæterum*, Nauar. *in man cap. 27. numer. 242.* Hentiquez *in summ. lib. 10. de sacrament. Ordinis cap. 14. §. 2. ip commento lit. Q.*

& lib. 14. de irregul. cap. 7. §. 3. & in commento lit. C. Auil de censur. part. 7. dist. 9. sect. 2. dub. 2.

10 In cad. gloss. ibi, *præter Episcopalem, quem nemo recipere potest, nisi sit saltem Sacerdos.* Sequuntur Hostien. *hic post. n. 2.* Bo gas. *tract. de irregul. part. 5. sub hac rubo num. 3.* Sylvest. *verbo Ordo 1. num. 1.* Emma Sà *verb. Ordo num. 25.* Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12. n. 3.* Henriq. *lib. 10. cap 7. §. 1.* Salzed *d. cap. 24. addit. 1. vers. inter promotos, in fine.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 9.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Ordine cap. 5.* Soar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 53.* Tolet *in sum. lib. 1. cap. 50. n. 19.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. num 19 vers. tertium est.* Quicquid contrarium teneant Archidiac. Sot. Gemin & alij, quos refert & sequitur Campan *in d. cap. vnic. n. 3.* & tenet Couar. *lib. 1. var. c. 10. num. vlt.*

De Eo, qui furtiuè Ordines suscepit.

TIT. XXX.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Marian. Socin. Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Matr. Mesnart. *in epitome Decret. fol. 191. verso*, Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontif. pag. 700.* Gosfred. & Hostiens. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anastas. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in exposit. titulor. iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag. 422.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5 summ. Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

De materia tit. vide Henriq. *part. 2. lib. 13. de excommunicatione ca. 10. §. 1. in princip. & lib. 14. de irregul. c. 6. §. 4.* Xaler. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 71.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 25.* Maiol. *de irregul. lib. 8. cap. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinem furtiuè recipiens (si contra hoc facientem lata erat excommunicatio) sine dispensatione Papæ in sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere non potest: sed si excommunicatio lata non erat, Episcopus poterit dispensare.*

2 *Ordinatus furtiuè si erat lata excommunicatio contra illud facientes non potest in Ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine Papæ dispensatione.*

3 *Verba*, sub interminatione anathematis, *sententiam ferendam continent.*

4 *Excommunicatio ab Episcopo lata in accedente ad Ordines contra ipsius prohibitionem non solum cadit in subditos ipsius Episcopi, sed etiam in exemptos.*

5 *Excommunicatus recipiens Ordines etiam minores fit irregularis.*

6 *Ordines furtiuè quando quis dicatur recipere oste ditur.*

CAP. Veniens. I. *Alex. III.*

1 ORdinem furtiuè suscipiens, si contra hoc facientes erat lata sententia excommunicationis; non potest Episcopus cum eo dispensare vt vlterius ordinetur, monendus est vt fiat Regularis, ad hoc vt misericorditer cum eo dispensetur auctoritate Papæ; sed si excommunicatio lata non erat, Episcopus poterit dispensare imposita prius condigna pœnitentia arbitraria Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. Andr. Host. Anch. Panor. Mar. Soc. Butr. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif.* 181. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 703.* remissiuè Xirmen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 25. cap. vnic.* & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *part. 26. cap. 9.*

Probat hic text. furtiuè ordinatum, si erat lata excommunicatio contra illud facientes, non posse in Ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine Papæ dispensatione, Episcopum vero posse dispensare si excommunicatio lata non erat, ita Soar. *tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 54. cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 1. num. 71.* Bernard. *in pract. cap. 25. num. 3.* vbi Salzed. *in addit. lit. B.* aduertit quòd iam de more consueuerunt Episcopi in Ordinibus conferendis sub excommunicationis latæ sententiæ pœna prohibere ne quis audeat se ingerere, qui non fuerit approbatus, & tunc sic ordinatus, non poterit in suscepto Ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere sine Romani Pontificis dispensatione, nisi etimen hoc occultum fuerit, & non deductum ad forum contentiosum vigore priuilegij concessi in Trid. Concil. *sess. 24. de reformat. c. 7.* vt resoluunt Salzed. *loco proxime citato*, & plures per Bonac. *de censur. disp. 7. q. 3. punct. 4. n. 5. in fine*, quos refero *de officio & potest. Episcopi part. 2. alleg. 38. n. 39.* Additque idem Salzed cum Rebuff. *in praxi beneficial. tit. de clericis ad sacros. Ordines malè promotis*, quod si Episcopus eo tempore quo confert Ordines, his verbis vtatur, non intendimus ordinare non examinatos & approbatos tunc qui se ingessit non erit Ordinatus. ideo oportet denuo ordinari, iniungendaque prius illi erit pœnitentia, quia valde deliquit se ingerendo suscepto Ordinum ante approbationem.

Sub. interminatione anathematis, &c.] Hæc verba sententiam ferendam continent, vt per Tiraq. *in l. si quem, verbo reuertatur à num. 235.* Sayr. *in clauis Regul. 3. cap. 8. num. 19.* Coriola. *de casibus reser. part. 1. casu 32. §. 2. pag. 502.* & relatos *ad c. vnic. n. 3. sup. dixim.*

Aduerte hanc excommunicationem ab Episcopo latam in accedentes contra ipsius prohibitionem non solùm cadere in subditos ipsius Episcopi, verum etiam in exemptos, vt cum Fornar. & aliis resoluit Bonac. *de Sacramentis, disp. 8. q. vnic. punct. 4. n. 32.*

Si verò interminatio, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus qui sic recipit Ordines etiam minores, fit irregularis, vt per Henriq. *in summa lib. 13. de excommun. cap. 10. §. 1. in princip.* vbi extendit ad suspensum, & personaliter interdictum, & *lib. 14. de irregul. cap 6. §. 4.*

In gloss. *Furtiuè*, 1. Notatur ad hoc, quòd dicitur quis furtiuè Ordinem recipere, quando sine ordinatione, & sententia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatore, & sic Ordines recipit, vt per Bernard. *in pract. c. 25. n. 1.* Et aduertit Campanil. *in diurnal. super. iuris Canon. rub. 3. n. 6.* quòd si quis nullo præmisso examine (loquitur enim vbi non adest prohibitio sub pœna excommunicationis) nullaque præhabita inquisitione fuerit ordinatus, deponendus est, quamuis ignarus, si tamen ignotus fuerit, Sylvest *verbo Ordo 2. n. 1.* vel si cognitus, sed inhabilis, etiamsi impedimentum nouerit ordinans, nec dispensauerit expresè *cap. si quis sine examinatione 81. dist.* Henriq. *in summa lib. 10. cap. 18. §. 1. iuncto commento littera B.* idque multò magis si ignotus, & indignus esset, vt omnium est conclusus: quòd si esset cognitus & dignus nec peccatis nec deponeretur, si absque præcedenti scrutinio fuerit

fuerit Ordinibus insignitus, *cap. nullus* 24. *dist.* Sylvest. *d. n.* Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap* 9. *n.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius textus refertur.*
2 *Ordines minores, & Subdiaconatum eidem conferri vna die sine Papæ licentia non potest nisi adsit consuetudo.*
3 *Subdiaconatum simul cum minoribus Ordinibus suscipiens temerario ausu, potest dispensari ab Episcopo, vt ministret in Ordinibus non furtiuè susceptis.*
4 *Ordines minores vna die conferri possunt.*

CAP. Cum H. II. *Cœlest. III.*

SVbiaconatum furtiuè accipiens, minoribus Ordinibus anceptis, Episcopus potest permittere vt in minoribus se exerceat, secus de maiori, nisi ingrediatur Religionem, & postquam ibi honestè vixerit, Abbas in omnibus Ordinibus poterit dispensare. Colligunt ex Ordin. Abb. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hostien. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 173. Viui. *in ration. lib* 5. *iuris Pontif. pag.* 181. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 704. remissiuè Ximen *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.* 1.

Collige ex text. minores Ordines, & Subdiaconatum eidem conferri vna die non posse sine Papæ licentia, vt per Armil. *in summa verb. Ordines n.* 6. Angel. *verbo Ordo 6. num.* 1. Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Bernard. *in pract. cap.* 25. *in fine*, vbi Salzed, *in addit. lit. C.* Bonac. *de Sacramentis. disp.* 8. *quæst. vnic. puncto* 5. *num.* 36. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *tractat.* 2. *num.* 70. *vers. ad hanc*, Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub.* 6. *cap.* 3. *num.* 13. Quinimò hodie necdum simul dari non possunt, at præterea neque intra annum, cum non nisi post annum à susceptо postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit ex dispositione Conc. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 11. vbi Decretum est, quod supra dixi, non tamen aufert consuetudinem, quæ permitteret, vt possint simul minores Ordines dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret licitè his quoque temporibus eos simul conferret Episcopus, prout tenent Nauar. *in manuali c.* 25. *num.* 71. *vers.* 8. Henriq. *in summa lib.* 10. *cap* 11. §. 4. Rebuff. *in praxi beneficiali. tit. de clericis malè promotis. gloss.* 1. *numer.* 18. Viuald. *in candelabro aureo. tit. de Sacramento Ordinis, num* 36. Gutier. *canonicarum lib.* 1. *cap.* 36. *n.* 31. *&* 23. F. Emmanuel. *quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 23. *art.* 4. Soar. *tom.* 5. *disp.* 31 *sect.* 1. *num.* 41. Valer Reginald. *d. num.* 70. *vers. ad hanc.* Thom. Valasc. *allegat. iuris, tom* 1. *alleg.* 4. *numer.* 2. Mar. Antonin. *variar. resolut. lib.* 1. *resolut. fin. casu* 26. Campanil. *d. cap.* 3. *numer.* 10. quamuis ab ipso Concilio sublatam esse omnem contrariam consuetudinem minus benè existimauerint Maiol. *de irregular. lib.* 4. *cap.* 11. *numer.* 1. & Sazed. *dicto cap.* 25. *in addit. litt. C.* ac Menoch. *de arbitr. casu* 564. *num.* 8.

3 *In minoribus duntaxat Ordinibus.* &c.] Ergò quando quis Subdiaconatum simul cum minoribus Ordinibus temerario ausu recipit, potest Episcopus cum eo dispensare, vt ministret in ordinibus non furtiuè susceptis, ita Valer. Reginald, *d. praxi fori pœnit, lib.* 30. *num.* 27. *vers. secundus.*

In glos. *Minores*, 1. ibi. *Hic ergo habes expressum, quòd omnes minores Ordines, vna die conferri possunt.* Notatur ad hoc, quòd minores Ordines eidem personæ possunt simul conferri, vt per Nauar. *in manuali cap.* 25. *num.* 71. *vers.* 8. cuius sententiam sequitur Campanil. *d. rub.* 6. *cap.* 2. *num.* 20. quatenus concurrat consuetudo, aut intercedat dispensatio, aduertens quòd licèt Concil. Trident. *d. cap.* 11. præcipiat minores Ordines esse per temporum interstitia conferendos, nihilominus subiungit, nisi aliter Episcopo magis expedire videatur, &c. ergo concedit dispensationem Episcopalem posse intercedere, quòd quidem Concilij decretum, quia consuetudinem non aufert, ideo illa adhuc hodie seruanda foret vbi adesset, prout probant DD. supracitati: quamuis Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 11. §. 4. constituat regulam affirmatiuam, vt possint eidem simul eadem die conferri nisi consuetudo contrarium obtineat.

SVMMARIVM.

1 *Nullus duos sacros Ordines eodem die recipere, & si præcedente ex communicatione eos suscipit, in susceptis ministrare non potest.*
2 *Episcopus statuendo potest adiuuare ius commune.*
3 *Ordinis Sacramentū verè datur excommunicato quoad characterem, non quoad Ordinis executionem.*
4 *Dispensare potest Episcopus cum excommunicato accipiente Ordinem si religionem ingrediatur, vt ministret in susceptо.*

CAP. Innotuit. III. & fin.

QVi præcedente sententia excommunicationis ne quis se ingerat ad duos sacros Ordines suscipiendos, eos suscipit, in susceptis ministrare non potest, & si fiat Religiosus, peracta debita pœnitentia de licentia Papæ poterit cum eo dispensari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hostiens. Anch. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5 *iuris Pontif. pag.* 181. Alagona *in compendio iuris Canon pag.* 704 remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. August. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 2. 1

Quinque ab eodem Episcopo, &c.] Notatur ad hoc, quod Episcopus statuendo potest adiuuare ius commune, apponendo scilicet pœnam, vbi ius non imponit, vel aggrauando pœnam à iure impositam, vt per Duen. *reg* 251. 2

Ministrare non debent.] Notatur ad hoc, quòd Sacramentum Ordinis verè datur excommunicato quoad characterem, licèt non quoad executionem, vt per Couarr. *in cap alma mater, p.* 1 §. 6. *n.* 6. faciunt quæ Bonac. *de censuris. disp.* 2. *quæst.* 2. *puncto* 2. §. 1. *à n.* 1. 3

Cum eis poteris de nostra licentia dispensare.] Notatur ad hoc, quòd cum excommunicato accipiente Ordinem, si Religionem ingrediatur, potest Episcopus dispensare, vt ministret in susceptо, ita Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 27. *in princip.* 4

De Excessibus Prælatorum, & subditorum

TIT. XXX.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Merian. Socin. Ioan. de Lundris *in breuiario sanctorum Canonum. fol.* 181. *verso*, Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in Epitome Decret. fol.* 191. *verso*,

Daniel. Venator *in analysi methodica iuris Pontificij, pag.*700. Goff. & Hostiens. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anastas. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expos. tit. iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag.*423. nouissimè Ioan. Honor. *lib.*5. *summ. Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Excommunicari nullus potest nisi iudiciario ordine.*
3 *Episcopus non potest sententiam interdicti proferre, vel Clericos suspendere sine indicio Capituli.*
4 *Excommunicatio lata non præmissa trina Canonica monitione valet.*

CAP. Peruenit. I.

Alexand. III.

1 EPiscopi, seu Prælati ne Presbyterum irrationabiliter grauent, vel inhonestè tractent, mandatur in præsenti, ne talens, & exactiones sudebitas præsumant in eos exercere, nec sine iudicio eos suspendant, vel eorum Ecclesias subiiciant interdicto, nec eos excommunicēt sine ordine iudiciario, nec permittant eos habere duas Ecclesias, quarum vna sufficit, sub pœna, quæ sit ad timorem aliorum. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar Panormitan. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 182. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*704. remissiuè Ximen. *in concord. part.*1. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.* 27. *c.*1. & est post Concil. Lateranense sub Alex. III. *p.*2 *c.*7.

2 *Nec aliquem excommunicare sine ordine*, &c.] Nullus ergo excōmunicari potest, nisi iudiciario ordine, videlicet probata causa, & præmissis debitis monitionibus canonicis. vt latè ostendit Bellet, *disquis. clericalium, p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis* §.4.

3 *Sine iudicio Capituli suspendere.*] Notatur ad hoc, quòd Episcopus non potest sententiam interdicti proferre. vel clericos suspendere sine iudicio Capituli, vt per Fr. Emman. *q regul. tom.*2. *q.*21. *art.*7. vbi etiam dicit hoc seruandum, quando de re graui, & seuera pœna imponenda tractatur.

Est igitur in hoc text. sancitum in grauibus causis in quibus procederetur ad sententiam suspensionis, fore necessarium, Capituli iudicium, id est, consensus, vt explicant Felin. post alios *in cap. irrefragabili sub n.* 3. *ver. sed dic quod immo de officio Ordin.* quamuis in lenibus sufficiat consilium, vt post Salzed. *in pract. crimin. canon. cap.*5. tradit Fr. Emman. *loco cit.* Ad quos postea forsan animaduertens Concil. Trid. *sess.*25. *de reformat. cap.*6. disposuit vt Capitulum initio cuiuslibet anni eligat ex capitulo duos, de quorum consilio & assensu, Episcopus, vel eius Vicarius tam in formando processu, quàm in cæteris omnibus actibus vsque ad finem causæ inclusiuè, coram notario tamen ipsius Episcopi, & in eius domo, aut consueto tribunali procedere teneantur, vnum autem tantum sit vtriusque votum, possitque alter Episcopo accedere cùm Episcopus extra visitationem processerit, de quo vide Franc. Leon. *in thesauro fori ecclesiast. part.*2. *cap.n.* 64. Riccius *in collect. decis. part.*4. *collect.*751. *& in praxi fori ecclesiast. decis.*566. *in* 1. *edit & resol.* 488. *in* 2. *edit.* Mantic. *decis.* 180 *per totam.* Garc. *in addit. ad suum tract. de benefic. part.*4. *cap.*5. *num.*96. Illud quod in Conci. Trid. nouè statutum est de adhibendis his duobus adiunctis seruatur in Capitulis exemptis, prout in Sacra Congreg. Concilij & Rota decisum fuisse testatur Seraphin. *decis.* 743. Aloys. Riccius *resol.*488. *num.*6. & 7. Et habere locum tam in delictis grauibus, quàm in leuibus, cùm in omnibus necesse sit vt cum adiunctis procedat Episcopus, fuit dictum in Rota in una *Carthaginen. iurisdictionis*, 25. *Nouembris* 1585. coram Illustrissimo Seraphino, vt patet in eius *decis.*710. vbi etiam quod possit procedere ex officio, vt refert Aloys. Riccius *d. resol.*488. *num.*4. vbi *num.*5. ampliat vt procedat etiam in leuibus in quibus non est opus tela iudiciaria, sed in his opus non esse adiunctis dicit Seraphin *decis.*710. *num.*1. & 4. Quos quidem duos Canonicos à Capitulo initio anni eligendos, si quando pro formando libello, seu aliis actibus sine fraude tempore Diuinorum officiorum eos abesse contingat, priuandos non esse quotidianis distributionibus tanquam absentes propter Ecclesiæ vtilitatem ex officio sibi attributo resoluit Monet. *de stribut. quotid. part.*2. *quæst.* 8. *num.*19. Limitatur tamen prædicta Concilij Trid. dispositio vbi ageretur de crimine per totum Capitulum perpetratum, vt nec quidem supersint duo innocui, qui possint adhiberi, hoc enim casu Episcopus procederet solus ex his, quæ consuit Rot. apud Seraphin *decis.*1050 *num.*1 & 4. prout nec obtineret illud decretum si procederetur contra aliquem Capitularem, qui accidentario esset subiectus liberi, & absolutè potestati Episcopi: idem Seraphin, *decis.* 1058 *à num.* 2. Hinc etiam non inepte me aduerto censeo istos adiunctos omnino assumendos esse in personis, quæ, verè sint Capitulo, non inspecto an sint tales de iure communi, quales sunt soli Canonici, vel potius de iure speciali, quales sunt dignitates vel etiam portionatij, seu beneficiati Ecclesiæ, vt mente S. Congreg. censuit Rota *decis.*708. *num.*6. & *per tot. part.* 2. *recent.* Deinde aduerto concordias deliberatas per in contrarium initas inter Episcopos, & Capitula non obstare, ipsasque sublatas esse per Concil. Trid. *sess.*6 *cap.*4. in illis verbis, concordiis, quæ tantum suos obligant auctores, quod sanè est accipiendum, vt non intelligatur de concordiis circa modum procedendi factis, & specificè confirmatis per Sedem Apost. prout sæpe fuit per S. Congreg. responsum, Seraphin. *d. decis.*475. *num.* 3. & Mantic. *decis.*202. *num.* 10. idem testantes.

In gloss. *Iudicario.* ibi, *lata tamen teneat.* Notatur 4 hoc, quòd si excommunicatio lata fuerit non præmissa canonica, & trina monitione, ac per consequens ordine excommunicandi iudiciario non seruato velet, licèt sit iniusta, vt per Couar. *in cap. alma mater. part.*1. §. 9. *numer.*7. Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 12. *num.*26. Bellet. *d. tit. de fauore Clericorum Canonis.* §. 5. *num.*1. Vide tamen dicta ac *cap. sacro, inf. de sentent. excommunic.*

CAP. Ad hæc. II.

EPiscopus non potest priuare presbyteros suis Ecclesiis, iuribus, redditibus, consuetudinibus, vel eos minuere. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collectan. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 181. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 701. remissiuè Ximen. *in concord. part.*1. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*27. *c.*2. & est post Concil. Lateranense. *part.*2. *cap.*4.

Plenariè conseruentur.] Nisi prætextu priuilegij exemptionis suæ Ordinarium opprimerent, tunc enim

enim iure exemptionis cadent. Cassad. *decis. 6. num. 4. sub tit. de privileg.* Erasm. Cockier *de iurisdict. Ordinary in exemptos, par. 3. q. 17.*

Cap. Adaures. III.

1 BEneficium conferre, vel Ecclesiam prouidere valens, illud sibi pro suo vsu retinere, vel conferre non potest, & si faciat, collatio non tenet, & Ecclesia est alij danda, & ipse puniendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Sutr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 183. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 705. remissiuè Ximen. *concord. p. 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 27. c. 3.* & post Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *c. 24. c. 3.*

2 *Auctoritate propria intrudere non verentur.*] Intrusus quis; & quot modis dicatur, tradunt Rebuf. *in cap. in nostra, supra de rescriptis.* Flamin. *de resig. beneficiorum, lib. 7. qu. 1. n. 114.* Spin. *in Specul testament. gloss. 4. princip. n. 91.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 35. q. 10.* Rota *decis. 741. n. 2.* apud Farin. *p. 2. recentiorum.* Mascard. *de probat. concl.* 936. *n.* 20. latè Aloys. Riccius in *praxi aurea resolut. 224. per totam.*

3 Ad illud verò, quod potestatem eligendi, aut præsentandi in beneficiis habentes, non possint se ipsos eligere, instituere, aut præsentare, dixi *ad cap. cùm in iure 33. à n. 5. sup. de electione.*

SVMMARIVM.

1 *Sodomitæ quâ pœnâ sint puniendi, ostenditur.*
2 *Diabolus fugit quando sodomia peccatum committitur.*
3 *Doctores referuntur de vitio sodomiæ, eiúsque speciebus agentes.*
4 *Clericus infandum crimen perpetrans deponitur, ac in monasterium detruditur.*
5 *Clerici sodomitæ quamuis in Ordinibus sacris ministrent, ac celebrent, irregulares non fiunt.*
6 *Clerici sodomitæ attenta Constit. Pij V. quas pœnas incurrant, ostenditur.*
7 *Sodomitæ sub Constitutione Pij V includuntur, qui quasi ex vsu continuato huiusmodi vitium exercent.*
8 *Constitutio Pij V. comprehendit solum habentem copulam sodomiticam consummatam si naturale semen intra vas effundatur.*
9 *Sodomita, notorius, non verò occultus Constit. Pij V. comprehenditur.*
10 *Constit. Pij V. an comprehendat illum, qui muliere retro abutitur, ostenditur.*
12 *Clericus vitio bestialitatis laborans. & cum animali bruto turpiter coiens non incurrit pœnas Constitutionis Pij V.*
12 *Sodomitæ totius Christiani Imperij legibus igni traduntur. nisi sint minores.*
13 *Bona sodomitæ confiscantur.*
14 *Infames fiunt sodomitæ.*
15 *Testamenti factionem amittunt sodomitæ.*

Cap. Clerici. IV.

1 SOdomia laborantes si sint clerici, debent deiici à clero, & in monasterium detrudi, si laici, excommunicandi sunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 130. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontificij pag.* 183. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 705. remissiuè Ximen *in concord. p. 1.* desumitur ex Concil. Lateranen. sub Alexand. III. *cap.* 11. & refertur ab Anton. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. sub. tit. de cohabitat clericorum, & mulierum cap.* 11.

Constitueram in præsenti de hac fœdissima sodo- 2
miæ materia nequicquam tractare, si multum honestè fecerunt nostri interpretes eam silentio præteruntes, & non immeritò vulgò nomen sortitum est vitij nefandi, eo quòd nec fari quidem de eo liceat, in tantum, quòd diabolus fugit, quando tale nefandum crimen committitur, vt tradit Afflict. *in constitut. Neapolit. l. 3. rub 42. num.* 11. & memorabile est illud, quòd scribit D. Hieronymus *super Isaiam, & Ieb.* quod in illa nocte, qua Christus redemptor noster natus est ex Virgine Maria, omnes sodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratissimus Poëta, qui illo morbo laborabat, vt ex Bermond. refert Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 89. addit 1. lit. A.* & ex aliis referunt etiam Cenal. *commun. contra communes. quæst.* 248. *num.* 10. Emmando Valle *de incantat. & exsal. sect. 32. cap. 4. num.* 12. vbi *num.* 26. dicit, quod Caluinus hæreticus, Aristoteles, & alij Philosophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magistri, sodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ abstinuit se ab omni delectatione venerea.

Multa circa huius criminis detestationem, & de 3
eius speciebus, ac variis diuersarum nationum pœnis vide apud nostros Lusitanos Ordin. Regiam *lib. 5. tit.* 13. vbi notat parens meus, & apud Castellanos, *l. 2. tit. 21. partit. 7.* vbi Greg. *& l. 1. tit. 22. l. 8 nouæ recopilat.* vbi Azeued. S. Thom. *2. 2. q.* 154. *art.* 11. Lambert. *de iurepatron part. 1. lib. 2. quæst. 9. art.* 18. Lactant. *in lib de falsa Religione, cap.* 10. *num.* 36. Clar. *lib. 5. Sodomia,* Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. num.* 6. Duen. *reg.* 103. Alphan. *collect.* 236. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum l. 1. cap. 9. de Prætore §. 3. tit. de sodomitis,* Alnar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 2.* Ioseph. Ludouic. *Lucensi decis. 17. ex num. 22.* Cassan. *in consuet. Burgun. rub. 7. §. 3. verbo à faire testament, ex num.* 4. Bonacos. *commun. crimin. verbo sodomia,* Sebast Medic. *in summa peccat. part. 1. tit. 8. quæst.* 34. Simanc. *de cathol. institit. tit.* 64. *ex num.* 73. Ioan. Garcia *reg. 55. ex num* 40. Anton. Scap. *de iure non scripto lib. 5. cap.* 143. Ægid. Bossi *in prax. tit. de stupro detest. in masculos.* Plot. *de in litem iurando §. 6. ex num* 42. Menoch. *de arbitr. casu* 286. Maiol. *de irregul. lib. 5. cap.* 43. Franc. Viuian. *lib. 2. opin.* 726. *& seqq.* Spin. *in speculo testan glos. 19. princ n.* 50. Cotta *in memorab. verbo tradicones,* Anton. Gomez. *l.* 80. *Tauri, num.* 32. *cum seqq.* Ioan. Vella *de pœnis delictorum, cap.* 23. Viuian. *commun. opinionum, verbo Sodomiæ delictum, & tom. 2. li. 9. tit. 7. num.* 154. *pag* 479. Peguer *decis.* 72. *cũ seqq.* Menoch. *de arbitr. casu* 286. Zerol. *in prax: Episcop. part. 1. verbo, nefandum.* Stephan. Quarant. *in summâ bullarij verbo sodomia.* Cardos. *in praxi Indicum. eod. verbo,* Bernard. Muscatel. *in pract. crimin. tit de adulterio.* &c. *n.* 26. *cum seqq.* Rebuff. *de pacificis possessoribus. n.* 208. Aned. *responso* 31. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 89. *in nouissima impress.* Mascard. *de probat. concl.* 1313. Aloys. Riccius *in collect. decis. par. 1. collect.* 184. *& part. 3. collect.* 525. Card. Baron. *annalium Ecclesiæ, tom. 3. anno Christi* 343 *pag. mihi* 405. Ceual. *commun. cõtra communes, quæst.* 248. Pradil. *in summa legum pœnalium. part. 1. cap.* 11. Farinac. *in praxi criminal. part. 5. quæst.* 148. *num.* 15. *cum seqq & cons.* 25. *num.* 8. *& num.* 59. Campanil. *in diuers. iuris Canon rub. 11. cap.* 22. Cened *ad Decretal. collect.* 130. Petr. de Ledesma *in summa part. 2. tract. 27. cap. 5.* latè Emman. do Valle *de incantat & exsalm. sect. 3. cap. 4.* Sayr. *in claui Regia lib. 8.*

cap. 5. num. 16. Azor *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 18. q. 3. & p. 3. l. 3. cap. 18. cum seqq.* Fr. Emma. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 28. art. 1.* Ioan. Pineda *in Iob. tom. 2. cap. 36. vers. 14. pag. 708.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 22. à num. 49.* Aldret. *de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. cap. 15. §. 5.* Fr. Franciſc. Coriolan. Capuccin. *in tract. de casibus reseruatis. p. 2. casu 9. §. 10. n. 20. cum seqq.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 52. art. 2. concl. 4.*

4 *Deáciantur à clero,* &c.] Notatur ad hoc quòd clericus nefandum hoc scelus perpetrans deponitur, ac in monasterium detruditur, vt per Bernard. *d. cap. 89. num. 4.* Bermond. *de publicis concubinariis. tit. de peccato sodomiæ, num. 37.* Duen. *reg. 101. limit. vlt.* Campanil. *d. cap. 21. num. 7. &. 10. vers. sunt præterea*; quare si in Ordinibus ministrare, vel celebrare audeant, irregulares fieri à solo Papa dispensandos opinati sunt, Foter. *in praxi crimin. Canonica. part. 6. cap. 37. numer. 11.* Clar. *in §. solemnia, num. 5.* Lambertin. *de iurepatron. part. 1. lib. 2. quæst. 2. art. 18. num. 4.* Cou. *in Clem. si furiosus, part. 1. num. 6.* Franc. Marc. *Delphin. decis. 687. num. 16. part. 2.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 86.* Verùm hæc resolutio impugnatur ab Aretin. *in cap.*

5 *cum non ab homine. de iudic.* cùmque multis additis rationibus sequitur Nauar. *in man. cap. 27. num. 249.* & est recepta opinio apud recentiores, quam etiam tuentur. Sayr. *de censur. lib. 7 cap. 12. nu. 22.* Valentia *tom. 4. disput. 7. q. 19. punct. 3. circa finem,* Soar. *tom. 5. disp. 31. sect. 4. num. 20.* Fr. Emma. *d. quæst. 28. art. 2.* Aldret. *d. cap. 15. num. 34.* Henriq. *in summ. lib. 3. cap. 36. §. 1. in commento litt. M. & lib. 14. cap. 5. §. 1. litt. F.* Floron. *de casib. reseru. p. 2. casu 7. §. 1. num. 7.* Finell. *in simili tract. casu 6. n. 6.* me citato *in hoc loco,* Diana *resol. moral. p. 2. tract. 3. miscel. resol. 69.* Campanil. *d. cap. 22. n. 9.* vbi *num. 40.* refert. se vidisse quandam apostillam scriptam manu Cardin. Lutij Saxi cùm regens summi Prætorij pœnitentiariæ erat, qui in manuali Nauarri *loco proximè citato.* post illa verba, *sed solum exercentem,* quibus ait non omnem clericum sodomitam fieri irregularem vigore constitut. Pij V. de qua *infrà*, sed exercentem tantùm; addit hæc formalia verba, *nec exercentem. prout alias idem sanctissimus D. N. dixit, at verò facto verbo in Signatura. id est, pœnitentiaria. tenuit. P. Tolet. negatiuam.*

6 Rigidiùs cum sodomitis procedendum dixit Pius V. in sua constitut. incip. *Horrendum scelus,* de anno 158. sub Dat. Romæ die 3. Septembris, per quam omni priuilegio clericali, officio, beneficio, & dignitate priuati degradantur, ac brachio seculari traduntur in illis verbis ibi, *omnes, & quoscunque Presbyteros, & alios clericos seculares, & regulares, cuiuscunque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omniq; officio dignitate, & beneficio Ecclesiastico præsentis Canonis auctoritate priuamus; ita quod per iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim seculari tradantur, qui de eis illud idem capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio deuolutos legitimis reperitur sanctionibus constitutum.* refero ego ipse de *officio, & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 46. n. 21.* quæ quidem Piana constit. tantùm pertinet ad forum exterius, sicut tenet Iacob. de Graffis *d. cap. 90. num. 4. & 5.* & in foro conscientiæ vsu recepta non est, vt resoluunt Auil. *de censur. p. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7. in fin.* Filiuc. *de casib. reseru. p. 2. c. 7. §. 1. num. 8.* Belloch. *in praxi de casib. reseru. part. 2. q. 1 num 221.* Diana *d. tract. 3 miscel. resol 61.*

7 Circa quam constitutionem notandum est primò, quòd sub illa non includuntur quilibet sodomitæ, sed solùm exercentes, illi scilicet, qui quasi ex vsu continuato id exercent, vt post Nauar. & alios resoluunt Fr. Emman. *quæst regul. tom. 1. q. 30. art. 19.* Sayr. *de cens. lib. 7. cap. 12. num. 23.* Auila *eod. tract. p. 7. disp. 4. dub. 7.* Henriq. *in summ. lib. 13. cap. 26. in gloss. litt. N. & lib. 14. c. 5. lit. F.* Petr. de Ledesma *d. tract. 17. cap. 5. concl. 4.* Marta *de iurisdict part. 2. c. 16.* Belloch. *in praxi de casibus reseruat part. 2. q. 1. n. 217.* Homobon. *de casibus reseru. part. 2. c. 4. sect. 5.* Floron. *in simili tract. part. 2. casu 7. §. 1. n. 9.* Finel. *eod. tract. casu 9. num. 6.* Filliuc. *tom. 2. tract. 17. c. 17. num. 127.* Diana *d. tract. 3. miscel. resol. 65.* Soar. *de censur. disp. 31. sect. 4. n. 20.* Matc. Aut. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, cap. 67.* Emman. do Valle *d. sect. 3 cap. 1. n. 21.* Nicol. Carc. *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 198.* Aldret. *d. cap. §. 5. n. 27.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 18. q. 3.* Campanil. *d. cap. 22. num. 11.* Coriolan. *d. §. 10. num. 15.* & hæc est omnino tenenda ad prædictam constitut. strictio, explosa contraria sententia Ioan. Vella *d. cap. 33. vers. o hodie autem,* Salzed. *d. cap. §. 9. in addit. lit. D. vers. vnum tamen,* Flau Cherubin. *in compend. Bullar. constitut. 72. Pij V. schol. 2.* Ceual. *loco citato, sub n. 4.* quorum reprobaui opinionem *d. tract. de officio, & potestate Episcopi. part. 2. alleg. 46. num. 25.* & ideo in Curia non facilè admittuntur impetrationes de beneficio ob crimen nefandum, prout aliquando ego vidi, nam cùm ab hinc tribus annis coram Reuerendissimo D. Vulpio, tunc S. D. Gregorij XV. Datario, dno super hoc in contradictorio essent, supplicatione in fuorem vnius contra alium propter crimen sodomiæ iam signata, & hinc inde ab iisdem pluribus additis memoriæ præsente, ipse Dominus prædictam supplicationem lacerandam iussit, perpetuum silentium tam de testabili controuersiæ imponendo, affirmans ignotum & inauditam in Curia impetrationem, & se auctoritate Clementis V II. Summi Pont. similem gratiam ei fuisse expostulatam, cui ille in supplicatione subscripsit, Pugionem quæris.

Secundò notandum est non comprehendere illum constitutionem omnem exercentem luxuriam contra naturam, quæ comprehendit omnem pollutionem extraordinariam, neque exercentem omnem actum sodomiticum, qui comprehendit omnem pollutionem habitam cum alio, vel alia extra vas ordinatum, sed solùm habentem copulam sodomiticam consummatam, si naturale semen intra vas effundatur, prout tenent Lælius Zechius *in suis responsionibus ad casus conscientiæ. casu 1. rubr. irregularitate proueniente ex delicti qualitate, vers. quod si ob auctoritatem.* Salzed. *d. c. 89. in fin.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 30. art. 28.* Campanil. *d. cap. 22. num. 14.* Coriol. *d. §. 10. n. 25. vers. præterea,* Iacob de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. c. 90. n. 11.* Zanard. *in direct. Theolog. part. 2. prac. 6. q. 9.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 3. c. 19. qu. 4.* Chapeuil. *de casibus reseru cap. 15 q. 3. part. 2.* Finel. *de. casu 9. num. 6.* Floron *eod. tract. part. 2. casu 7. n. 8. & 9.* Belloch. *in praxi de casib reseru. p. 2. q. 1. n. 220.* Filliuc. *tom. 1. tract. 17. c. 7. n. 127.* Soar. *de censur. disp. 31. sect. 4. n. 11.* Adnotandum enim casum reseruatum sodomiæ necessarium est vt semen intra vas effundatur, sin aliter non erit propriè sodomia, & per consequens nec casus reseruatus, ita Iacob. de Graff. *tom. 1. lib. 3. cons. 3. n. 20. de adulter.* Bonacin. *de matrim. qu. 4 puncto 11. num. 1.* Finell. *d. casu 9. n. 6.* Homobon. *de examine eccles part. 1. tract. 7. c. 18. q. 114.* asserit tunc sodomiam esse casum Episcopo reseruatum quando delictum est consummatum & perfectum, quoad accidit quando seminatio facta est in vase obscœno.

Tertiò notandum est neque omnem exercentem prædicta constitut. obligari, & deuinci, sed notorium, non ita occultum, vt expresè tenent Vgol. *de irregularit c. 43. §. 2. nu. 4.* & Iacob. de Graff. *in tract. de irregularit c. 43. §. 2. nu. 4.* & Iacob. de Graff. *in aureis decisionibus lib. 2. c. 90. sub n. 15.* Hentiq. *in summa, lib. 14.*

lib.14 cap.5.§.1.Azor.d.part.3.c.19.q.6.& 7. Campan. *d. cap.22.n.12.*Ego ipse *d.alleg.46 n.27.*

Quartò notandum est dispositionem præfatæ con-
10 stitutionis non solum ad clericorum masculorum concubitorem, sed ad illum quoque, qui muliere retro abutitur, extendendam esse, vt per Farin. *in praxi crimin. q. 148 sub num. 36.* & Campanil. *d.c.22. n.16.* Aloysi.Ric *in collect.decis. part. 5.collect. 1877.* Sayr. *de censur.lib. 7. cap. 12.num.23.*Nicol.Garc.*de benef.p.11. c.10. § 2. num. 207.* Contraria tamen opinio non est improbabilis, quam defendit Floron. *de casib. referu. part.2. c.7.§.1.num.9.* Belloch. *in praxi de casib.referu. part. 2. quæst. 1. num. 219.* Azor. *d. cap.19. quæs.* non enim committere propriè sodomiam cognoscentem præposterè mulierem, resoluunt Henriq.*in sum.lib.11. c.17.§.6.in commento litt.A,& B,* Valent.*tom.3. disp.9. q.3.puncto 3.* Tanner.*2. 2. disp.3.p.3. puncto 6. n. 149.* Petr. Ledesma *in summ.p. 2. tract. 27.cap.15.conclus.2.* Bonacin. *de matrim.q. 4. puncto 11. prop. 1.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.1.prac.7.art.7.dub.8 concl.1.* ac proinde talem non incurrere in casum reseruatum sodomiæ, docent Sylvest. *in 2. 2. S. Thom. disput 154. art.12.*Ch peauil.*de casibus referu. cap. 15. q.2.*Floron. *in simili tract. p.2. casu 7.n 6.* Bonacin. *d.puncto 11. præposit.1.num. 5.* quia licèt vas sit contra naturam, non est tamen peccatum sodomiticum, quia sodomia est concubitus, in quo non seruatur debitus sexus, ac per consequens esse coitum personarum eiusdem sexus, nempe maris cum mare, seu fœminæ cum fœmina, tenet Ioan. Baptista Conrad. *in suis responsis casuum conscient. quæst. 29. part.1.* Sed prima opinio verior, in hoc enim casu veram dari sodomiam tenent multi, quos refert, & sequitur Menoch. *de arbitr. casu 286. num.5.* quibus addo Lambertin. *de iurepatron. part. 1. lib.2. in artic.1 princ. num. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.22. cap.3 sect.10. num.49.* Homobon.de Bonis *de examine eccles.p.1. tract.7.cap. 28. quæst. 114.* Vnde Gambarupi *de casibus referu. casu 2. num. 3.* Homobon. *in simili tract. part. 2. casu 5.sect 5.* tenent concubitum cum fœmina contra naturam esse includendum in casu reseruato sodomiæ.

Quinto notandum prædictæ constitutionis pœnas
11 non incurrere clericum vitio bestialitatis laborantem; cum animali bruto turpiter coëuntem, vt tenent Nicol, Garc. *de benefic. part.11. cap. 10.num. 204. & seqq.*me citato *in hoc loco* Dian.*d. tractat. 3. miscel. resol. 66.* quamuis contrarium defendant Menoch. *d. casu 286. num. 6.*& Quaranta, quem citat Farinac. *d. quæst.148.num. 47.* Campanil.*d.c.22.num.18.* Petr. de Ledesma *in summ. tom. 2 tract.27.c.11.conclus. 4.* Homobon.de Bonis,*de examine eccles.p.2.tract.11.11 c.12. q.26.* Narbona *in 3.p. recopil.lib.5. tit. 1. l. 20 gloss.8. num.13.*Belloch.*de casib.referu.p.2.q.2.n. 39.*

Sextò notandum in pœnas dictæ constitutionis incidere clericos tam agentes vitium sodomiticum, quàm patientes, vt per Floron. *de casibus referu part. 2. casu 7.§. 1.n.6.* Coriolan.*in simili tract.p.2.casu 9.§.10. n.30.* Diana *d.tract.3.miscel.resol.64.* Vnde Bonacin. *de matrim q.4. puncto 11.num. 2* Fincelli. *tract.de casib. referu.casu 9.num.5.*

Septimò notandum ad incurrendas pœnas suprædictæ Constitutionis exigi sententiam iudicis, ita ut ante illam clerici dictas pœnas non incurrant in foro conscientiæ, ita Henriq.*in sum.lib. 14.c. 5. §.1.in gloss. lit. F.*Soar.*de cēsur. disp.31. sect 4.n.22.* Auil. *cod.tr.p.7. disp. 4. dub.7. concl* Sayr. *in simili tract.lib.7.c.12.n.24.* Sanch,*de matrim.lib.7. disp.46.n.18.*Homobon.de Bonis *de examine ecclesiastico p. 1.tr. 5.c.8 q.15.& part.2. tract.11 c.12.q.26.*Azor. *instit.moral.p.3.lib.3.c.19.q.5.* Bonacin.*de matrim. q.4.puncto 11.n. 2.*Floron.*de casib referu part.2.casu. 7. §.1.n.8.*Finell. *eod.tract.casu 9.n.6.* Filiuc. *in quæst.moral.tom.1. tract.17.n.127.*

Si laici excommunicationi subdantur, &c.] Quærit 12
Azor. *d.lib. 3.c.19.quæst. 1.* an prædicta Constitutione Pij V. sit aliqua pœna contra sodomitas, laicos constituta; & respondet negatiuè, hi enim totius Christiani Imperij legibus igni traduntur, vt referunt Gomez *l. 80. Tauri num.32. ad finem,* Menoch.*d. casu 286.n.2.* Farin. *d.q. 148.n.1.& 4.* Azor. *d.lib.3.c.16. in princip.* Moder.*de iurisdict p.2.cap. 2.à n.15.* Clar.*in § sodomia, n.*nisi sint minores, qui iudicis arbitrio veniunt puniendi, Menoch. *casu 286. nn 19.*Farin.*q.92.n.83.cum seq & q. 148.n.76.& cons; 33.n.15.*Hortens.Cauale.*de brachio Regio.p.4 n. 79.lit.E.*Et eorum bona confiscan- 13
tur. Gomez *d.l.80. n.32.in fine,*Menoch.*d.casu 286.n. 9.* Peregr. *de iure Fisci lib.5. tit.1.n.169.* Farin.*d.q.148. n.12.* Infames fiunt, Donel.*commentar.iuris Ciuilis, lib. 18.c.7. colum.1.* Farin.*d q.148.n.11.*Cardos.*in praxi in-* 14
dicum verbo sodomia, num. 8. Et testamenti factionem amittunt, Couar. *in Clemen.si furiosus.p.1.§.1.n.6.col.4.* 15
Guillelm.*in cap. Raynutius verbo mortuo, n,* 139. Menoch.*d.casu 286.n. 10.& casu 360.n.59,&60.*Auend. *ad l.40.Tauri, gloss.7.n.16.*Farin.*d.q.148.n. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Subditus non tenetur carere superiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem sui priuilegij.*
2 *Prælati exempti sola obedientia non sufficit ad transferendam possessionem subiectionis in Episcopum, sed requiritur totius Conuentus.*
3 *Exemptioni an renuntiari possit,ostenditur.*

CAP. Sanè. V.

SVbditi non tenentur obedire superiori in his, in 1
quibus sunt liberi per priuilegium Papæ, & ideo Abbas non tenetur obedire Episcopo quando agitur de libertate Ordinis concessa à Papa.Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Vivian.*in rationali,lib.5.iuris Pontif pag.*184. Alagona,*in compendio iuris Canon.pag.*705.remissiuè Ximen. *in concord. part.1.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 2.Decretal.lib. 5. tit. 13. c.1.*

Contra libertatem Ordinis. Quid si Abbas obedierit an inducat quasi possessionem subiectionis, si Conuentus non consentiat? cui quæsito respondet Panor. *in cap.cùm dilectus, num.7. de Religiosis domibus,* in hæc verba. *Nota hìc, quòd sola obedientia Prælati exempti non sufficit ad transferendum possessionem subiectionis in Episcopum, sed requiritur totus Conuentus,* refert, & sequitur Erasmus à Cocxier, in præiudicium monasterij dumtaxat, *in suo tract.de iurisdict.Ordinarij in exemptos.p.3. quæst. 11. in princip & quæst. 34.* quærit an renunciari possit exemptioni, & distinguit cum Angel, *in § idem iuris,num.44. Instit. de exemptionibus.* inter exemptiones toti alicui Ordini, aut particulari personæ concessas; ita vt concessis toti Ordini renuntiari nequeat, at vero si particulari personæ exemptio concessa est, renuntiari possit, intelligitque, ac sequitur si exemptiones principaliter renuntiantis personam respicerent.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Ecclesiæ, vsurpans sibi ipsius Ecclesiæ personatum contra præstitutum iuramentum ad officij sui*

exercitio

executionem admitti non debet.

2 *Periurus beneficio est per sententiam priuandus.*

Cap. Illud. VI.

1 VIcarius qui contra fidem, & iuramentum conuictus, vel confessus fuerit, falso sibi assumpsisse personatum, ad executionem sui Ordinis in eodem Episcopatu admitti non debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 184. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 705. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. August. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *sub tit. de iureiurando, c.* 1. & est post Concil. Lateranen. sub Alexandr. III. *p.* 39. *c.* 2.

2 In gloss. *Falso*, ibi, *vnde tanquam indigni priuandi sunt.* Notatur ad hoc, quòd periurus beneficiis est per sententiam priuandus, de quo vide Gutier. *canonica. lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 96. Soar. *de Religione, tom.* 2. *tractat.* 5. *lib.* 3. *cap. vlt. numero* 6. 17. 21. & 22. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 8. Azor. *institut. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 18. *q.* 4. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 10. *n.* 166. *cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret quibus erat priuilegiatus, non tenet.*

2. *Decretum Concil. Trident. sess.* 24. *de reform. cap.* 3. *refertur.*

4 *Sententia Ordinarij lata in exemptum tanquam ab incompetente iudice prolata est nulla.*

Cap. Cùm ad quorundam. VII.

Clemens. III.

1 EXcommunicatio lata contra aliquem priuilegiatum ex eo quia non obediuit in his, quibus erat priuilegiatus, non tenet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostien. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 184. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 705. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. August. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 3.

2 *Numerum electionis. & personarum*, &c.] Hodie Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 3. super hac eadem re ita disponit. Interimque caueant ne inutilibus sumptibus cuiquam graues, onerosiue sint? nèue ipsi, aut quisquam suorum quicquam procurationis causa pro visitatione etiam testamentorum ad pios vsus præter id, quod ex relictis piis iure debetur, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcunque sit etiam, qualitercumque efferatur, accipiant, non obstante quacunque consuetudine, etiam immemorabili exceptis tamen victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderatèque pro temporis tantùm necessitate, & non vltrà, potuerunt ministrare, de cuius decreti materia, & intellectu plura tradit Prax, Episcop. *verbo visitatio*, §. 6. vbi *dub.* 3. resoluit subditos non teneri ministrare equitaturas visitatori.

3 *In Lateranen. Concilio.*] Sub Alexand. III. *c.* 4. & adde aliud Innoc. III. *c.* 4.

4 *Ipsum decernimus non tenere.*] Mota sententiam Ordinarij latam in exemptum, tanquam ab incompetente nullam esse, vt per Castr. *consil.* 431. *par.* 1. & alios plures quos refert, & sequitur Erasm. à Chocxier *de iurisdict. Ordinarij in exempto: part.* 2. *q.* 40. *num.* 1. vbi *num.* 2. extendit ad sententiam excommunicationis latam à quolibet Ordinario, quæ exemptos afficere non potest, etiamsi excommunicans sit in quasi possessione excommunicandi, vt tenet idem Chocxier *d. p. q.* 7. *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus inferior citra Episcopum non potest suam Ecclesiam, vel sibi subiectam alteri vnire sine Episcopi consensu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente.*

2 *Papa solus potest vnire Episcopatus.*

3 *Episcopus beneficia, & Ecclesias suæ diœcesis vnire potest, amplia vt ibi.*

4 *Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire sine speciali mandato etiamsi data sit facultas conferendi cum clausula generali.*

5 *Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ potest Episcopus, dummodo sibi non veniat, & veluti deueniat de iure Episcopali.*

6 *Archiepiscopus vnire potest beneficia in suadiœcesi, non autem in diœcesibus suffraganeorum.*

7 *Abbates, atque alij Prælati Episcopo inferiores non possunt iure beneficiorum vnionem facere.*

8 *Legatus de latere potest beneficia prouincia suæ legationis absque Episcopi præiudicio vnire.*

9 *Vnio quæ per Episcopum fieri potest de iure communi, in quibus casibus immutetur, & corrigatur in Concil. Trid. ostenditur.*

Cap. Sicut vnire VIII.

Celest. III.

EPiscopi sicut non possunt vnire Episcopatus sine consensu Papæ, sic nec inferiores possunt vnire Eccl. sias sine consensu Episcopi, nec sufficeret solus consensus Metropolitani, quia Metropolitanus non debet aliquid tentare in diœcesi sui suffraganei sine illius consensu Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 87. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 184. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 706. remissiuè Ximen. *in concord p.* 1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap* 4.

Ad Summum. Pont. pertinere dignoscitur.] Notatur ad hoc, quòd solus Papa potest vnire Episcopatus, vt per Rhenat. Chopin. *de sacra politia lib.* 2. *tit.* 4. *ex num.* 10. Duaren. *de beneficiis, lib.* 5. *cap.* 6. Hoieda *de incompatibilitate beneficiorum. cap.* 3. *num.* 7. Rebuf. *in praxi benefic tit. de vnion. a n.* 22. Caned. *ad Decretal. collect.* 87. *n.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 12. *cap* 2. *nu.* 60. *cum seq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 299.

Ita Episcopi est, &c.] Notatur ad hoc, quòd Episcopus beneficia, & Ecclesias suæ diœcesis vnire possit vt per Rebuff. *in praxi tit. de vnionib. num.* 22. & *in repet. cap. extirpandæ*, §. *qui verò de prebend. præsent. 6. to.* 3. *tab.* 3. *vers. de iure autem.* Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 19. Azor. *institut. moral part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 28. *quæst.* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 62. quos refero ego ipse *de officio. & potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 66. *n.* adde Ioan. Baptistam Costam *de remed. fugiti.* 29. *num.* 147. vbi *n.* 148. hoc ipsum verum dicit non tantùm si velit vnire Ecclesiam seculari, sed

sed etiam si velit vnire religioni alicui Ecclesiam, seu beneficium suæ diœcesis, & *num.* 149. quamuis collatio illius beneficij ob Episcopi negligentiam deuoluta esset ad Papam, & *num.* 150. etiam illa reseruata sint à Pontifice, dummodo ex huiusmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apost. beneficia illa.

4 Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire sine special. mandato, etiamsi sibi data sit facultas conferendi cum clausula generali, *& ad omnia alia etiam requirentia generale mandatum*, vt per Socin. *hic art.* 3. *n.*43 Sbroz *de Vicario Episcopi*, *lib.* 2. *quæst.* 115. Rebuf. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus*, *n.*102. *& d. tit. de vnion. n.*37. Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 28. *quæs.* 10. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.*69. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum*, *part.* 1. *n.* 223. Aloys. Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 492. *in* 1. *edit. aliàs resol.* 383. *ante n.* 1. *in* 2. *edit.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 278. *n.*35. quos refero ego ipse *d. allegat.* 66. *num.* 7. addè Sanch. *d. c.* 29. *n.*153. vbi reprobat Hieron. Gabr. *consil.* 200 *n.*3. *vol.* 1. dicentem hoc posse Vicarium ex suo officio, & fuit dictum in Compostellana Parochialis 10. Ianuarij 1625. coram D. Manzanedo.

5 Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ potest Episcopus, dummodo sibi non vniat; & nihil pereat deiure Episcopali, vt per Socin. *hic art.* 3. *n.*40. *quæst.* 6. Caccialup. *de vnionib. art. num.* 19. Perusin *eod. tract. cap.* 5. *n.*46. Rebuf. *d. tit. de vnionib. n.*36. Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 28. *quæs.* 9. Quatrant. *in summa bullarij verbo Capitulum Sede vacante q.* 9. *vers. quæ conclusio.* Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.*67. *&* 68. Sanch. *d. c.* 29. *num.* 155.

6 Archiepiscopus vnire potest benficia in sua diœcesi, cùm in ea eandem iurisdictionem exerceat, quam Episcopus in sua; at nequit vnire beneficia in diœcesibus suffraganeorum, vt per Abb. *hic n* 4. & Socin. *art.* 3. *quæst.* 4. *n.*35. Azor. *d. lib.* 6. *c.* 28. *quæs.* 7. Sanch. *d. c.* 29. *n.*156. & probatur in hoc text. ibi, cum in diœcesi sui suffraganei, &c.

7 Abbates, atque alij Prælati Episcopo inferiores non possunt hanc vnionem facere, nisi hoc vniendi ius ex priuilegio aliquo Pontificio, aut legitima præscriptione acquisierit, vt per Innocent. *num. vnic.* Ioan. Andr. *n.* 2. Butr. *n.* 5. Anch. *n.* 3. *notab.* 3. Zabarel. *num.* 3. *opposit.* 2. *in præsenti*, Rebuf. *d. tit de vnion. num.* 32. *&* 33. Azor. *d. c.* 28. *quæs.* 10. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *à nu.* 71. Aloys. Riccius. *de resol.* 383. *n.*3. Sanch. *d. c.* 29. *n.*159. vbi *n.* 160. contra supracitatos resoluit eos posse hanc vnionem facere, quando ita plenè suppiectas sibi Ecclesias, habent, vt iurisdictione quasi Episcopali in eis fungantur.

8 Legatus à latere, qui potest in sua prouincia quicquid Episcopi in suis diœcesibus, potest beneficia prouinciæ suæ legationis absque Episcopi præiudicio vnire, vt tenent Panorm. *hic num.* 4. Gamb. *de officio, & potestate legati*, *lib.* 5. *de potestate legati in viendo beneficia*, *num.* 40. *& seqq.* Azor *d. p. lib.* 5. *c.* 29. *quæs.* 13. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.*65. Vgolin. *de officio Episcopi, c.* 52. §. 1. *n.* 1. Aloys. Riccius *in praxi fori ecclesiast. decis.* 492, *in* 1. *edit. & resol.* 383. *n.* 2. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. c.* 29. *n.*158. vbi in fine aduertit Legatum, qui non est de latere, non posse vnire.

9 Conclusio, quam ex hoc text. deduximus *num.* 3. in aliquibus ampliatur, in aliis verò corrigitur per Concilij Trident. decreta: ampliatur namque in eo, quod sicut attento iure huius text. poterat Episcopus facere quorumcunque beneficiorum vniones, etiamsi illa reseruata essent, ita etiam attento Concil. Trident. *sess.* 21. *de reform. cap.* 5. cum illa tamen declaratione, quòd licèt iure antiquo huius text. hoc posset facere sola potestate ordinaria, illo verò Concilij Trident. attento potest quoque potestate delegata, vt constat ex verbis eiusdem Concil. *d. cap.* 5 ibi, *possunt Episcopi. etiam tanquam Apost. Sedis delegati.* An autem liceat Episcopis vtraque potestate in his vnionibus procedere, & quid si non constat qua potestate procedit, vide quæ dixi *in meo tract. de officio, & potest. Episcopi part.* 3. *alleg.* 92. & in his terminis Sanch. *d. c.* 29. *n.*181. Sic etiam, & ampliatur in eo quòd sicut iure communi huius text attento integrum erat Episcopo vnire regioni beneficium aliquod, ita & hodie stantibus decretis per Concil. Trident. cum duplici tamen limitatione adducta per Sanch. *d. cap.* 29. *num.*187. apud quem vide, si libet. Corrigitur verò quippe, quod attento iure communi huius text. vt ex eo deducit Socin. *hic art.* 4. *quæst.* 13. *nu.* 80. *& art.* 6. *concl.* 11. *cum seqq.* integrum erat Episcopo vnire beneficia suæ diœcesis cum altero alienæ diœcesis accedente consensu Episcopi illius; at verò attento Concil. Trident. *sess.* 14. *de reform. cap.* 9. nulla ratione licet vnire beneficia diuersæ diœcesis. Corrigitur deinde in eo quòd attento iure communi non erat restricta facultas Episcopi ad vnienda beneficia curata monasteriis, aut aliis beneficiis: at verò attendo Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 12. interdicitur vnio cuiuscunque beneficij curati monasterio, aut cuicunque operi pio, aut beneficiis simplicibus.

Cætera, quæ ad hanc materiam vnionum pertinent inuenies in notis *ad Clement.* 2. *de rebus Ecclesiæ non alienan.* interim tamen vide per me adducta 2. *alleg.* 66. 10

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui de suo crimine publicè gloriatur, suspendi debet.*

2 *Peccat, qui gloriatur, & sibi complacet in referendis & exponendis suis peccatis mortalibus.*

3 *Confessio extraiudicialis deducitur in iudicio tanquam delictum particulare.*

4 *Iactans se faciliter per lubricum lin guæ non debet ad pœnam trahi.*

5 *Clericus ab officio, & beneficio suspenditur ob fornicationem notoriam frequenter.*

CAP. Quàm sit graue. IX.

Innocent. III.

CLericus, qui publicè gloriatur de crimine quod commisit, puta quòd cognouerit fœminam, debet suspendi à beneficio, & ab officio si scandalum sit sequutum, v. g. si maritus dimisit vxorem cognitam à clerico. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 185. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 706. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Augustin. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 24. *cap.* 2. 1

Cùm malefecerint gloriari.] Notatur ad hoc, quòd qui gloriatur, & sibi complacet in referendis, & exponendis suis peccatis mortalibus, peccat, vt per Petr. Nauar. *lib.* 2. *de restitut. cap.* 4. *part.* 2. *dub.* 1. *num.* 121. *&* 122. Couar. *variar lib.* 1. *cap.* 2. *numer.* 8. quos refert, & sequitur Sayr. *in claui Regia*, *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 34. 2

Non erubuit confiteri, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando confessio extraiudicialis deducitur in iudicium 3

cium tanquam delictum particulare, & de per se, veluti quando clericus de delicto se extollit, præsertim si talis gloriatio tendat in infamiam alterius, tunc talis confessio sufficit ad inponendam aliquam pœnam extraordinariam arbitrio iudicis, vt per Hippol. *in l. de minore, in princip num.* 51. *ff. de quæst. & in l. eos num.* 21. *ff. de falsis*, Bernard. *reg.* 225. *limit.* 6. Anton. Gomez *tom.* 3. *variarum cap.* 13. *n.* 8. *in fine.* Mascard. *de probat. conclus.* 550. *n.* 36. *cum seq. & conclus.* 497. *n.* 15. Ioseph. Ludouic. *Lucan. decis.* 32. *n.* 13 *cum seqq.* optimè Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *q* 82. *num* 22.

4 Ille verò, qui se faciliter; & per lubricum linguæ iactat, non debet ad pœnam trahi, vt Bonacos. *commun. criminal. p.* 1. *verbo iactans sol.* 85. Mascard. *de probat. conclus.* 781 *n.* 7.

5 *Ab officio. & beneficio suspendere.*] Notatur ad hoc quòd clericus ab officio & beneficio suspenditur, eo quòd gloriatus esset se virginem corrupisse, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 331. *num.* 3. *cum seq. & casu* 332. *n.* 1. Clericus enim ab officio & beneficio suspenditur ob fornicationem notoriam frequenter, & diu continuatam, & alios offendentem, vt per Azor. *institution. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæst.* 13. Duen. *reg.* 101. *limit.* 4.

6 Ex quibus etiam verbis colligi videtur clerici confessionem extraiudicialem esse ad condemnationem sufficientem, contra id quòd habetur *in cap. de hoc. de simon. & in l. Diuus.* 3. *ff. de custod. reorum*; pro intellectu tamen vide Anton. de Fuertes *Canon. sect. lib.* 1. *cap.* 12. vbi ait Clericum de quo hoc tex. puniri non propter extraiudicialem confessionem, & gloriationem publicè factam, sed per legitimas probationes, de quibus iudici constare debuit, vt significat illa text. clauf. *si sibi constiterit*, quæ importat plenam & legitimam probationem. *cap. constitutus, de filiis presbi cap. si constiterit* 22. *de accusat.* qua deficiente absque dubio clericus non fuisset spensus ab officio.

SVMMARIVM.

1 *Clericus auctoritatem, vel consilium directè, vel indirectè homicidio præstans, irregularis efficitur.*
2 *Episcopus vbi temporalem habet iurisdictionem laicum iudicem constituit, qui in causis criminalibus ius dicat.*
3 *Clericus iuris peritus si faciat consilium quod dedit causam morti, est irregularis.*
4 *Consultores in causa sanguinis sunt irregulares sequuta morte, vel mutilatione membri ob eius dictum.*
5 *Irregularis non fit qui in genere interrogatus, in genere aperit ius in causa sanguinis.*
6 *Clerici assistentes executioni sententiæ quando irregulares sint ostenditur.*
7 *Homicida clericus propter homicidium venit beneficiis priuandus.*
8 *Presbyter qui non est, non potest in Episcopum consecrari.*
9 *Episcopus criminosus cogitur Episcopatum renunciare*

Cap. Ex litteris. X.

1 EPiscopo prohibitum est indicere purgationem ferro candenti, nec debet præstare auctoritatem specialiter, nec personaliter interesse vt pœna corporalis alicui infligatur; quòd si directè, vel indirectè suo consilio, vel auctoritate homicidium sequatur, fit irregularis, vnde reputatur indignus Altaris ministerio, & quia sine illo non potest implere officium Pontificale, est amouendus ab Ecclesia, & alius idoneus eligendus. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innocent. Collectan. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anch. Panorm. Mariam Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif pag.* 185. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 706. remissiuè Ximen *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *c.* 3.

Ad eius iurisdictionem spectante, &c.] Notatur ad hoc, quòd Episcopus vbi temporalem habet iurisdictionem laicum iudicem constituit, qui in causis quæ criminales dicuntur, ius dicat, vt per Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib* 3. *c* 32. *q.* 9 *in princip.* Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 125. vbi *n.* 134. tefatur per hunc text. clericos, qui interfunt executioni pœnæ, fieri irregulares, si præsentes præstent aliquid auctoritatis in ea executione.

Qui respondit, &c. [Notatur ad hoc, quòd si clericus Iurisperitus faciat consilium super casu occurrenti, & tale suum consilium det causam morti, talis clericus est irregularis, quamuis iuste, & tuste consuluerit, vt per Hippol. de Marsil. *consil.* 10. *num.* 49. Consultores enim in causa sanguinis esse irregulares secuta morte, vel mutilatione membri ob eius dictum, quando consulunt in casu aliquo particulari, tenent Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap* 18. *num.* 28. Bonacin. *ad tract. disput.* 7. *quæst.* 4. *punct.* 1. *num.* 6. quamuis postea ante perpetratum facinus consilium reuocauerint multis rationes ad dissuadendum adhibentes, ita Molin. *de iustit. tom.* 3. *tract.* 2. *dispu.* 731. *num.* 1. Lessi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 13. *dub.* 3. *num.* 17. Megala *in* 2. 2. *lib.* 1. *cap.* 2. *quæs.* 3. *num.* 26. Barthol. à S. Fausto *in speculo Confes. disput.* 4 *quæst.* 69 *num.* 3. Malder. *in* 2. 2. *tract.* 4. *cap.* 2. *dub.* 3. Nec obsta quòd mandans fieri homicidium non incurrit irregularitatem si reuocauit mandatum, & post reuocationem huiusmodi mandatario intimatam & notificatam commisit ille homicidium, vt resoluimus *in collect. ad Clem. si furiosus num.* 9. *de homicid.* quia hæc est differentia inter mandantem & consentem, nam mandatarius non exequitur mandatum nomine proprio, sed nomine, & in in gratiam mandantis, & ideo postquam reuocatum est mandatum, & hoc eis notificatum, si mandatarius his non obstantibus committat debitum, illud committit, nomine proprio arbitrio, & proinde ei imputabitur; secus in consulente, quia ostensione commodi vel honoris, consulens voluntatem alterius ad damnum inferendum permouit, & hæc motio tandiu durat, quandiu ipse tali consilio incitatus damnum conceptum vult exequi quicquid contrarium in materia restitutionis existimauerint Pett. Nauar. *de restit. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 27. Salon. 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 7. *contr.* 9. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 4. *cap.* 11. *quæst.* 2. Valer Reginald. *lib.* 10. *cap.* 10. *quæst.* 2. *n.* 108. Vnde patet Doctorem qui in genere interrogatus, & in genere aperit ius, vel si in casu aliquo particulari non dicit, quod ipse sentit, sed tantùm refert opiniones, & sententias DD. non fieri irregularem, vt tenent Sylvest. *verbo homicidium* 3 *q.* 7. Sayr *d. c.* 18. *n.* 25. Henriq. *lib.* 14 *c.* 12. *n.* 6. Molin. *de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 74. *n.* 5 quos refert, & sequitur Bonac. *d. punct.* 1. *n.* 7.

Verùm etiam præsentiam. &c.] Notatur ad hoc, quòd clerici assistentes exequutioni sententiæ irregulares sunt, si cum sua præsentia præbeant auctoritatem supplicio, secus si solummodo assistant, nec ad illam cooperentur; ita Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 16. vbi in fine aduertit intelligendam principalem conclusionem de clericis habentibus iurisdictionem temporalem, qui sua præsentia aliquo modo præstant auxilium.

Ipsum

7 *Ipsum indignum Altaris ministerio reputans.*] Ergo clericus homicida propter homicidium venit beneficiis priuandus, non tamen ipso iure illis priuatus est, de quo vide Couar. *in Clement. si furiosus part. 2. §. 3. num. 6.* Clar. *§. homicidium num. 21.* Gutier. *canonicarum lib. 2. cap. 5. num. 6.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1 verbo priuatio §. 1. & part. 2 verbo clericus §. 6. & verbo homicidia §. 11.* Ceual. *commun. contra commun. q. 147. n. 9. & q. 569.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 44. sect. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2 lib. 7. cap. 17. q. 1.* Farin. *in praxi crimin. part. 6. q. 129 n 63.* Gonz. *ad reg. 8. Cancellariæ gloss. 15. n. 70. & 80.* Nicol. Garc. *de benef. part. 11. cap. 10. n. 39. cum seqq.*

8 *Sine Altaris ministerio,* &c.] Ergo is, qui Presbyter non est, verè non potest in Episcopum consecrari, de quo vide DD. citatos *ad c. vnic. in fine, de clerico per saltum promoto.*

9 *Vt Episcopatui cedat.*] Notatur ad hoc, quòd criminosus Episcopus cogitur renuntiare, vt per Flamin. *de resignat benef. lib. 3. q. 17. n. 18.* vbi dicit, quod Episcopus in præsenti consensit homicidio, indignus est Altaris ministerio, & per consequens non potest Pontificale officium exercere.

10 *Faciatis eidem.* &c.] Ergo per dispositionem & priuationem vacat beneficium ipso iure, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ gloss. 15. n. 97.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta indigno occultè cassari debet, & conferens secundo ante cassationem primæ collationis, priuandus est ea potestate conferendi.*
2 *Succentor quis dicatur, & vnde.*
3 *Aleatores publici sunt infames.*
4 *Aleatori facta collatio beneficij est nulla.*
5 *Doctores referuntur de ludis & aleatoribus agentes.*
6 *Vsurarius clericus contrahit infamiam iuris.*
7 *Infames ad beneficia promoueri non possunt.*
8 *Infamis infamia iuris priuatur beneficiis obtentis.*
9 *Statutum, seu consuetudo ludi permissiua in clericis vti corrupte la omninò improbatur.*

CAP. Inter dilectos. XI.

1 PErsonis indignis, & vilibus non sunt dandæ dignitates, & si probetur aliquem esse publicum aleatorem, & manifestum vsurarium, vt qui in ludo mutuat vndecim denarios pro duodecim, non obstante consuetudine, quæ corrupte la est, collatio dignitatis illi facta est irritanda, & sic improbantur ludi voluptuosi. Item quando contra aliquem improbantur quòd in litteris ipsius fuit posita quædam clausula præter conscientiam iudicum, & sic videretur falsarius, tamen si non probatur quòd dictus accusatus apposuerit illam clausulam, vel quòd procurauerit vt ab alio poneretur, vel quòd scienter sit vsus litteris falsificatis, non habetur falsarius præsertim si postquam fuit illi hoc obiectum, non fuit illis vsus. Item si concessio beneficij prius fuit facta alicui, deinde fuit facta alteri, secunda concessio irritatur, licèt primus deinde sit repertus indignus, & qui prima concessione non reprobata, secundo concessit propter hanc inconstantiam potestatem concedendi debet pro illa vice priuari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 186.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 707.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect 3. Decret. lib. 5 tit. 14. cap. 4.*

Collect. Barbos. Tom. III.

Super succentoria.] Succentor in quibusdam Ecclesiis maximè Cathedralibus, solet esse beneficiarius, eius autem munus, & officium est absente Cantore, seu præcentore incipere cantum in choro, Antiphonas, & Psalmos inchoare; vnde in quibusdam Ecclesiis vocatur vicecantor, quia cantoris vice fungitur, ita Azor. *instit. moral. part. 2. l. b. 3. cap. 22. in fine.* 2

Publicum aleatorem.] Notatur ad hoc, quòd aleatores publici sunt infames, vt per Viuian. *tom. 1. commun. opinionum lib. 3. tit 29. de religiosis & sumptibus funerum num. 4. vers. vbi Ioan. Andr. pag. 451.* Mascard *de probat. concl 995.* Rebuff. *de r. probat. testium. num. 23.* Molina *de iustit. tract. 2. disput. 159. vers. nihilominus,* Chald. Pereira *in comment. ad §. soror. num. 44. vers. cinædi, Instit. de inofficioso testamen.* Ac per consequens collatio facta Clerico aleatori est nulla, si de hoc constabat tanquam facta indigno, & si non constabat, quia erat occultus, debet irritari, de quo vide Perez *l. 2 in princip. tit. 10 lib. 8 ordinamen. pag. 232. & l. 37. colum. 2. tit. 19. eod. lib. 8. pag. 385.* Menoch. *de arbitr. casu 389. num. 3.* Azeued. *l. 2. num. 59. cum seqq tit. 7. lib. 8. nouæ recopil.* Flamin. *de resignat. benef. lib 4 quæst. 3. num. 65. cum seqq.* Ludouic. Beia *responsa. casuum conscientiæ p. 1. casu 61.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2 quæst. 57. art. 2.* Nicol. Garcia *de benef. part. 7. cap. 8. num. 39.* vbi *num. 40.* refert. Rotam *decis. 426. num. 2. part. 1. diuers.* censuisse clericum aleatorem indignum esse, cui beneficium conferri debeat, & si est publicus, esse ipso iure irritandam collationem, itaut ratione consuetudinis excusandus non sit. 3

Cætera, quæ in hac materia circa clericos lusores, & quis ludus illis sit permissus, inuenies *ad cap. clerici 15. supra de vita, & honestate clericorum.* De ludis autem, & aleatoribus in communi si multa scire cupias consule Clar. *in pract. lib. 5. §. ludus,* Couarr. *in regul. peccatum. p. 2. §. 4. num. 5. cum seqq.* Auiles *ad c. 29. Pratorum. verbo juegos,* Stephan. Costa *in tract. de ludo,* Bernard & Salzed. *in pract. c. 73. in nouissima impr. ff.* Ioan. Vella *de pœnis delictorum cap. 22.* Auendan. *de exequendis mandatis part. 2. cap. 9.* Petr. Gregor. *syntagmatum iuris lib. 30. c. 2.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo ludus,* Guid. Pancirola *in thesauro variarum lectionum lib 1. cap. 48.* Morla *in emporio iuris ciuilis part. 1. tit. 7.* Perez *l. 37. in addit. tit. 19. lib. 8. ordinam. pag. 385.* Mascard. *de probat. concl. 995,* Viuian. & alios *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 29.* Gutier. *de iuramento confirmatorio p. 1. c. 35.* Marc. Anton. de Amat. *Marchiæ decis. 13.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 109. & seqq.* Pradil. *in summa legum pœnal. p. 1. c. 35.* Hortens. Caualcan. *de brachio Regio p. 6. n. 102. vers. nec Christianis,* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit de disciplin. clerical. §. 24.* Ex Theologis vide Fr. Thom. Bonn. *de iustis negotiis. tract. de ludo,* Sayr. *in claui Regia lib. 11. c. 13.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 37. art. 1.* Iacob. de Graff. *tom. 1. consiliorum tit. de voto cons. 3.* ex doctis Patribus Societatis Iesu, Henriq. *in sum. p. 1. lib. 8. c. 59.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 51.* Leonard. Lessius *eodem tract. lib 4. c. 4 dub. 13.* Azor. *instit moral. p. 3. lib. 5. c. 25.* Paul. Comit. *responsor. moral. lib. 3. q. 7. n. 3. & q. 8. 9. & 10.* Rebel. *de oblig. iustit. p. 2. lib 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib. 10. n. 374 cum seqq* Ioan. de Salas *de contract. tract. de ludo.* 4

Ac vsurarium] Notatur ad hoc, quòd clericus vsurarius contrahit infamiam iuris, vt per Couar. *lib. 3. variar c. 3. n. 3. in princ vers. clericus vsurarius,* Bernard. *in pract. c. 91. ante n. 1. vers. prima se offert.* Ludouic. Pegner. *crim. decis. 31. n. 3.* Gemin. *de vsuris commen. 4. in præfat n. 7. cum seq* Farin. *fragm. crim. p. 1. lit. C. verbo clericus, n. 119.* 6

7 *Cum personis vilibus, & indignis*, &c.] Ergo infames ad beneficia promoueri non possunt, vt per Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 6. c. 7. quæst. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 30. num. 199.* latè Nicol. Garcia *d. cap. 8. à princip.* Et propter infamiam iuris non solùm priuatur infamis officiis, vel beneficiis obtinendis, sed etiam obtentis, vt per Azeued. *l. 7. à num 4. tit. 9. lib. 2. nouæ recopil.* D. Barbos. *in l. cum Prætor. §. vlt. n. 282. ff. de iudic.* Nicol. Garc. *d. part. 7. c. 8. num. 33. cum seq.* vbi *n. 47.* resoluit, quòd collatio, electio, seu prouisio facta infami, vel criminoso crimine non inducente irregularitatem, seu inhabilitatem ad beneficia, non est nulla ipso iure.

8 *Quæ per prauam consuetudinem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd statutum, seu consuetudo ludi permissiua in clericis vti corruptela omninò improbatur, vt per Steph. Costa *in tract. de ludo art. 4. num. 6. vers. & aduerte*, Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 25. numer. 4.* Farinac. *in praxi criminal. part. 3. quæst. 106. num. 47.* vbi aduertit, quòd licèt text. *in præsenti* loquatur in consuetudine clerici ludentis, & etiam mutuantis pecuniam in ludo, ad vsuram, procedit tamen etiam quòd clericus in ludo ad vsuram non mutuet.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi munus est cognoscere de causa matrimoniali pœnitentias publicas, & indulgentias concedere, vnde inferior Prælatus de his se intromittere non potest, nisi ei competat de iure speciali.*
2 *Matrimonialis causæ cognitio Episcopalis est dignitatis*
3 *Prælatus inferior potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem cognoscendi de causis matrimonialibus.*
4 *Indulgentias an possint concedere Prælati inferiores Episcopis, ostenditur.*

Cap. Accedentibus. XII.

1 AD dignitatem Episcopalem spectat cognoscere de causa matrimoniali, iniungere publicas pœnitentias, concedere litteras Indulgentiarum, & similia, & nullus eo inferior, vt Abbas, potest nisi de speciali concessione, vel alia legitima potestate. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 186.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 708.* remissiue Ximen. *in part. 1. & 2.* desumitur ex Conc. generali Lateran. sub Innoc. III. *c. 60.* & refertur ab Ant. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 10. c. vnic.*

2 *Episcopus dignitatis.*] Ego cognitio causæ matrimonialis est Episcopalis dignitatis, vt per Sanch. *de matr. lib. 3. disp 39. n. 17.* & plures alios, quos refero ego ipse *de offic. & potestate Episcopi p. 3. alleg 84.* quibus adde Aloy. Ricc. *p. 4. collect. 1154.*

3 *De causis matrimonialibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd inferior Prælatus potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem cognoscendi de causis matrimonialibus vt per Palat. *in repet. cap per vestras, de donat. inter virum, & vxorem notab. 2. §. 1 n. 33.*

4 *Concedendo etiam indulgentiarum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Prælati inferiores Episcopis, id est, Prælati, qui non habent iurisdictionem quasi Episcopalem, quales sunt Curati, Priores, Guardiani, & cæteri Prælati locales, non habent ex officio vllam potestatem ordinariam iure Diuino tributam ad concedendas Indulgentias, nam potestas huiusmodi pertinet præcisè ad dignitatem, & iurisdictionem quasi Episcopalem, vt per Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 86. articul. 1.* vbi *in vers. 2. disco*, tenet Prælatos religionum habentes iurisdictionem Episcopalem, quales sunt Generales, & prouinciales, posse indulgentias concedere, & respondet ad text. *in præsenti*, quòd hìc comprehendentur Abbates subditi Episcopis cognoscentes de causis matrimonialibus, & beneficiatis, & si erant Abbates exempti (quod ipse non admittit) erant quidem Præfecti locales non habentes iurisdictionem Episcopalem. Si verò dicamus loqui de Abbatibus exemptis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, reprehenduntur, qui forsan credebant Indulgentias non solum suis subditis, sed etiam secularibus, & Religiosis sub aliorum iurisdictione militantibus prodesse posse. Veram supradictæ resolutio, & responsio ad text. *in præsenti*, quam præstat Fr. Emmanuel *loco citato*, admittenda non est, cùm eius litteram nimis restringat; verior enim opinio absolutè tenet Prouinciales, & Generales religionum suis subditis Indulgentias concedere non posse, vt dixi *de officio, & potest. Episcopi. p. 3. alleg. 88. n. 19.* & me citato idem tenet Sanctarel. *in tract. de in bilao c. 3. dub. 2. lit. E.* immo regularem neminem Episcopo inferiorem Indulgentias posse concedere tradunt per text. *in præsenti*, Nauar. *in tract. de Indulgentiis, notab. 31.* Bellarm. *eod. tract. lib. 1. cap. 11. quæst. 3.* quos refert, & sequitur Erasm. Chockier. *de iurisdictione Ordinarij in exemptos part. 2. q. 58. n. 1.* Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast. p. 1. c. 7. n. 1.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 55. q. 3.* Bonac. *de sacram. disp. 6. q. 1. puncto 3. n. 18.* Sanctarel. *in tract. de bilao c. 3. dub. 2. lit. D.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos compelli non potest ad reuelandum peccatum siue peccatum in pœnitentia confessum.*
2 *Sacerdos audita in confessione reuelare non cogitur etiamsi præciperetur sub quacunque anathematis comminatione, & à quocunque Prælato, etiam summo Pont.*

Cap. Dilectus. XIII.

Honor. III.

SAcerdos non potest, nec debet cogi ad reuelandum peccatorem, siue peccatum auditum in confessione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 187.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 708.* remissiue Ximen. *in concord. p. 1.*

Amplia etiamsi præciperetur sub quacunque anathematis comminatione, vel iuramento à quocunque Prælato, etiam Summo Pontifice, nam verè respondere potest se nescire, & iurare quod nescit, subintelligendo tanquam homo, vel homini subiecto, ita Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1. lib. 1. cap. 3. num. 2.* Onuphr. *de sigillo. sect. 2. quæst. 2. dub. 1. vers. pondeo dubitationi.* Soar. *de pœnit. disput. 33. sect. 6. num. 1.* Matt. Delrius *disquisit magicar. lib. 6. c. 1. sect. 2.* Nigr. *in addit. quæst. 11. art. 3. diffic. vers. ad quartum argumentum* Vasquez *quæst. 93. art 4. dub. 12. num. 45. & 47.* Victor. Bonacin. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3 num. 22.* Quod quidem sacramentalis Confessionis secretum detegendum non est, et iam quo ad crimen committendum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in perniciem Reip. saltem nominato actore, vt per Palar. *in repet. c. per vestras de donat. inter virum, notab. 3. §. 26. n. 9.* Couar. *de sponsal. part. 2 c. 8. §. 12. n. 10.* Nau. *in c. Sacerdos, n. 116. de pœnit. distinct. 6.* & alios quos citaui *ad c. omnis vtrinsque sextus, infra de pœnit. & remiss.*

SVMMARIVM.

1 *Collegium regulariter constituere non possunt priuati homines, nec habere signa Collegij, nisi illis aliter concedatur, & n. 2.*
3 *Beneficiati plures alicuius Ecclesiæ parochialis non faciunt propriè Capitulum.*
4 *Sigillo singulari, & proprio vtens potest aliis prohibere ne tali sigillo vtantur.*

Cap. Dilecta. XIV.

1 QVi non faciunt vnum corpus, & consequenter non sunt Collegium, non possunt habere commune sigillum, nisi à superiore concedatur. Golligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 187.* Alagona *in compend. iuris Canon p. 708.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Probat hic text. priuatos homines regulariter collegium constituere, & eius signa erigere non posse, nisi eis concedatur, vt per Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 3. collect. 633.* Guido Pap. *decis. 238.* vbi refert nonnulla signa.

3 *Nec sint vnum corpus,* &c.] Notatur ad hoc, quòd plures beneficiati alicuius Ecclesiæ Parochialis, quamvis ad instar Capituli congregentur, non faciunt propriè Capitulum, aut collegium, nec constituunt vnum corpus, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, glos. 19. num. 15. & seqq.* & vide Boer. *decis. 115.* Quid autem sit Capitulum, & quid Collegium, vide apud Anton. Ragug. *in tract. de voce Canonicorum in Capitulo quæst. 1.*

4 *Non consueuerint proprium habere sigillum.*] Notatur ad hoc, quòd semel certò vtens singulari, & proprio sigillo potest alios prohibere ne illo tali sigillo vtantur, quando cognoscit, quòd in sui vterentur præiudicium, vt per Guillelm. *in c. Rainutius, de testam in princip. n. 59.* Matien. *l. 6. glos. 2. n. 3. tit. 12. lib. 5 nouæ recop.* Cur. Philip. *tom. 2. lib 1 c. 7. n. 5.* & quilibet insignis artifex potest prohibere ne alius suo signo vtatur, Ant. Gom. *l. 45. Tauri n. 77.* Auendan. *de exequendis mandat. lib. 1. c. 19. n. 32.* Matien. *l. 6. glos. 1. 2. & 3. tit. 12. lib. 5. nouæ recop.* Perez de Lara *de anniuers. & capell. lib. 1. c. 7. n. 36. cum seq.* Et vt euitentur damna, & dissensiones, quæ oriri possunt ex similitudine sigillorum, potest iudex ex officio prohibere ne vnus alterius sigillo vtatur, vt per Bart. *in tract. de insignis & armis n. 6. 7. & 8.* Auend. *ad c. 19. Prætorum, n. 32. lib. 1.* Azcued. *l. 8. n. 3. tit. 1. lib. 4. nouæ recop.*

SVMMARIVM.

1 *Deponi debet qui contra iuramentum negat prælatum dominum suum, vel coram iudice seculari de ipso conqueritur, vel ipsum inuadit.*
2 *Declaratur text in præsenti.*
3 *Beneficium vacat ipso iure per depositionem, & priuationem.*

Cap Grauem. XV.

1 ARchidiaconus, qui contra iuramentum negat Episcopum esse dominum suum, vel in foro seculari deponit quæstionem de re spirituali contra eum, vel qui dat causam, aut consilium inuasoribus Episcopi, & sociorum, perpetuò abscindatur ab Ecclesia, & eius beneficia assignentur idoneis. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 188.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 708.* remissiue Ximen. *in concord. p. 1.*

2 *Episcopum suum esse dominum negasse.*] Innocent. & communis *in præsenti*, tenet Archidiaconum; de quo text. loquitur, ideo puniti tanquam periurum, quia negauit Episcopum dominum, quem antea dominum iurauerat, vel meliùs dic ius Canonicum velle, vt Episcopis tanquam dominis deferatur à subditis, maximè à præstantibus iuramentum fidelitatis, & obedientiæ, ac reuerentiæ, licet, ipsi verè domini non sint, & ea ratione puniri huiusmodi Archidiaconum, quia reuerentiam debitam Episcopo, & præstitam per iuramentum negauit

3 *Beneficia sua faciente,* &c.] Notatur ad hoc, quòd vacat ipso iure beneficium per dispositionem, & priuationem, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. n. 97.* quem refero ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 57. n. 247.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopis præcipitur ne grauamina Religiosis inferant.*
2 *Religiosi possunt eligere sepulturam si sunt in remotis extra sua monasteria.*
3 *Religiosorum numerus in quolibet monasterio constituendus, quantus debeat esse ex Conc. Trid ostenditur.*
4 *Lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi quamuis sit temporis præsentis, sententiam continet ferendam.*

Cap Nimis. j. XVI.

Greg. IX

1 EPiscopis præcipitur ne grauamina inferant Religiosis, & enumerantur 25. illis ab Episcopis illata circa Sacramenta, sepulturas, Missas, eleemosinas, & oblationes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 188.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 709.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.*

2 *Eligant sepulturam.*] Ergo Religiosi possunt eligere sepulturam, si sunt in remotis extra sua monasteria, vt per Boer *decis. 175. n. 6.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 60. art. 2.*

3 *Volunt quoque in domibus eorum certum numerum,* &c.] Hodie super numerum Religiosorum in quolibet Conuentu constituendum ordinauit Concil. Trid. *sess 25. de regul. c. 3.* in hæc verba. *In prædictis autem monasteriis, & domibus, tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus vel non possidentibus, is tantùm numerus constituatur, ac imposterum conseruetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possint sustentari.* Quod quidem decretum postea Pius V. sua constitutione incipien. *Circa Pastoralis officij*, sub datum Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1566. IV. Kalendas Iunij, quoad moniales confirmauit, auxitque

auxitque, & Greg. XIII. iniunxit Ordinariis, vt præfatum statuant numerum in monasteriis sibi subiectis, & etiam in exemptis, cum illorum tamen superiorum interuentu, de quo Concilij decreto, prædictisque constitutionibus, vide Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 48. art. 1.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 13. c. 9. quæst. 1.* Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. c. 16. num. 7. & n. 14.*

4 In glos. *Abscendatis.* ibi, *per sententiam.* Notatur ad hoc, quòd lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi, quamuis sit temporis præsentis, sententiam continet ferendam, vt per Tiraq. *in l. si vnquam. verbo reuertatur, num. 49.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 8. n. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopis mandatur vt desistant grauare Religiosos.*
2 *Processionibus publicis interesse debent hodie Regulares quicunque, nisi in strictiori clausura perpetuò viuant, vel absint à ciuitate vltra dimidium miliare.*
3 *Clausula,* arbitrio tuæ voluntatis, *importat arbitrium boni viri.*

Cap Nimis. ij. XVII.

EPiscopis mandatur vt desistant agrauare Religiosos vt Prædicatores, & Minores, enumerâtur duodecim grauamina. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 189.* Alagona *in compendio iuris Canon. p 709.*

2 *Cum eis processionaliter veniant.*] Hodie per Concil. Trident. *sess. 25. de regul. cap. 13.* exempti omnes tam clerici seculares, quam regulares quicunque, etiam Monachi, ad publicas processiones vocati accedere compelluntur, iis tantùm exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, de cuius intellectu & materia vide Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. quæst. 36. art. 1.* prax. Episcop. *part. 1. verbo processiones §. 2.* Aloys. Ricc. *decis. 90.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 232.* Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. numero 117. cum seqq.* & plura adduxi *de offic. & potest. Episcopi. part. 3. alleg. 78.* & etiam hodie regulares, qui clausuram seruant, vt sunt Benedictini, & Cistercienses eximuntur, ne inuiti compellantur ab Episcopo, aut ab aliis quauis dignitate fulgentibus, interesse publicis processionibus, seu supplicationibus, aut funeralibus publicis, etiam Principum, vt tenent Henriquez *in summa lib. 7. cap. 26. §. 3.* Fr. Emman. *d. quæst. 26. art. 2.* Sic etiam non procedit prædictum Concilij decretum in regularibus, qui absunt à Ciuitate vltra dimidium milliare, vt testatur Aloys. Ricc. *in praxi fori ecclesiast. decis. 361. num. 2. & 3. in 1. edit. & resolut. 308 in 2. edit.*

3 *Pro suæ arbitrio voluntatis.*] Notatur ad hoc, quòd commissio facta alicui his verbis, arbitrio tuæ voluntatis, tunc huiusmodi verba important arbitrium boni viri, vt per Socin. *reg. 85. limit. 2.* & faciunt quæ Card. Tusch. *tom. 2. lit. D. concl. 307.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum non seruans suspensus est ab officio, & beneficio, & omni iurisdictione.*
2 *Excommunicandi potestas ad iurisdictionem pertinet.*
3 *Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti præsumitur impulisse in contemptum.*
4 *Intrusus dicitur, qui habet titulum, & possessionem à non habente potestatem conferendi.*
5 *Beneficium possidens alteri de facto, & iniustè ablatum dicitur intrusus.*
6 *Interdictum violans exercendo actum proprium sui Ordinis inhabilis est, etiam ad requisitum beneficium obtinendum.*
7 *Crimen si quis committat inducens priuationem dignitatis ipso iure possunt subditi ab eius obedientia se subducere.*
8 *Excommunicatus Episcopus non potest beneficia conferre etiam per Vicarium non excommunicatum.*
9 *Religiosus nullo Ordine initiatus, si violet interdictum quam pœnam incurrat ostenditur.*

Cap Tanta. XVIII. & fin.

INterdictum non seruans est suspensus ab officio, & beneficio, & ab omni iurisdictione, & collatio beneficiorum facta ab eo post violationem est irrita, & intrusi sunt suspendendi ab ipsis beneficiis, & omnibus aliis: similiter excommunicatio, vel suspensio lata ab eodem est nulla. Item qui extendit manus temerarias in clericos, compellatur ire Romam, finito, si opus est, ad id brachio seculari. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Zabrell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 189.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 709.* temissiue Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem conclus. quoad primam partem, clerico violatore interdicti quod incurrat suspensionem ab officio, & consequenter à iurisdictione, ex hoc text. desumunt Sylvest. *in summa verbo interdictum 6. quæst. 3.* Couar. *in cap. alma mater. part. 2. §. 1. num. 2.* Auil. *de censur. part. 5. disp. 5. dub. 4. concl. 2.* Soar. *tom. 5. disp. 34 sect. 4. num. 16.* Paul. Layman. *in Theolog. morali lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 3. num. 1. vers. tertia,* vbi, *in vers. secunda,* subdit clericum personale, aut locale interdictum violantem, exercendo actum sacri ordinis, vel celebrando officia diuina, fieri inhibilem tam actiuè, quàm passiuè, per c. 1. de *postulat. Prælat. & cap. is qui, §. is verò, de sent. excom. lib. 6.*

Tanta est clauis Petri.] Pontifex in his verbis clauis meminit in numero singulari, & *infrà* clauium mentionem fecit in numero plurali, prout etiam alibi, ob quod glos. *verbo dedit, in princip. dist. 20.* ait quod duæ sunt claues, altera scientiæ, altera potestatis: claues scientiæ pleriquæ referunt ad habitus scientiarum, sacræ scilicet Theologiæ, sacrorumve Canonum, qui in scholis addiscuntur, ita d. glos. *verbo dedit,* vnde Alexand. *ibi num. 7.* notat sacerdotibus imperitis non dari clauem scientiæ in sua ordinatione, quam etiam sententiam tribuit Magistro, sed elegantes improbat Sot. *in 4. distinct. 20. quæst. 1. art. 1. ad fin.* Conuincitur etiam, tum quia repugnat Extrauag. *quia quorundam, vers. item, quia, de verb. sign.* dum ait Sacerdotes in sua ordinatione claues recipere, cùm tamen liqueat non recipere habitum scientiarum, tum quia inconueniens est fateri imperitos sacerdotes alteram tantùm clauem habere. Vtrum de mihi dicendum videtur potestatem ecclesiasticam, seu spiritualem, quæ nomine Clauium significatur, quoad substantiam, & essentiam vnicam esse, & sic intelligitur text. *in præsenti,* dum *in princ.* clauis mentionem fecit in numero singulari, eam nihilominus potestatem duplicem

duplicem habere actum, duplicémque distinctam facultatem affirmat, alteram decernendi an is, qui admittitur ad Regnum Dei, dignus sit, & qua pœnitentem cogi, vt plenè peccata pandat, vt statum ipsius cognoscat, & hæc dicitur scientiæ, alteram verò qua is, qui dignus decernitur, admittitur, & absoluitur, vel si indignus est, repellitur, & hæc dicitur potestatis, & confirmatur, quia licèt aliquando is, cui committitur cognoscere, iudicare non possit, Extrauag. *quia quorundam, vers. ei autem*, is tamen qui iudex constituitur, & cui iudicare committitur, necessariò de qua re iudicabit, primum cognoscere debet, *cap. 1. vers. oportet, de Pœnit. disp. 7.* text. sic intelligendus *in l. de qua re, ff. de iudic.* Quare rectè pontifex *in d. Extrauag. vers. quare restat*, concludit in iudice ecclesiastico vtramque clauem esse necessariam, cognoscendi scilicet, & definiendi, quasi altera sine altera subsistere non possit, nec enim quilibet quamuis doctus, si ordinatus non sit, clauem habet scientiæ, quia non habet facultatem illam decernendi, de qua *suprà*, nec etiam Sacerdos indoctus caret claue scientiæ, quia quamuis habitus scientiarum non habeat, habet tamen facultatem decernendi an pœnitens dignus, vel indignus sit, quæ omnia colliguntur ex Sot. *d. art. 1. concl. 2.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 1. c. 13. num. 9.*

3 *Immo compulit non seruare.*] Notatur ad hoc, quòd quando quis compellit Sacerdotes celebrare tempore interdicti generalis, præsumitur per contemptum impulisse, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 5 præsumpt. 44. num. 13.*

4 *Intrusit*] Notatur ad hoc, quòd ille dicitur intrusus, qui habet titulum, & possessionem à non habente potestatem conferendi, vt per Mascard. *de probat. concl. 936. num. 20.* Et notatur etiam ad hoc, quòd possidens beneficium alteri de facto, & iniustè ablatum, dicitur

5 intrusus, vt per Rebuf. *in addit. ad reg. Cancel reg 29. vers. quarto.* Cæsar. Angel. *de contradictore legitimo quæst. 15. num. 78.*

6 *Non solùm à beneficiis ipsis*, &c.] Notatur ad hoc, quod violans interdictum exercendo actum proprium sui Ordinis inhabilis est non solùm ad acquirendum beneficium, sed etiam ad acquisitum retinendum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib. 32. tract. 32. tract. 1. n. 48 vers. quæ sunt.*

7 *Suspendas auctoritate Apostolica*, &c.] Notatur ad hoc, quòd si quis crimen commiserit quod priuationem dignitatis induxit ipso iure, possunt subditi ab eius obedientia se subducere, & illius iura denegare, vt per Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo reuertatur. num 366.*

8 In gloss. *Irritas, & inanes.* ibi, *conferre non potest* Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non potest beneficia conferre, vt per Couar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 9.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. cap. 3. num. 1.* quod extende, vt excommunicatus neque possit conferre per Vicarium non excommunicatum, Rebuf. *in cap. postulasti, num. 581 de cleri. excomm. minist.* Marian. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 2. disput. 5. cap. 1. vers. tandem postulastis*, Antonius Ricciullus *d. cap. 3. num. 3.* vbi *num.* 14. tenet, quod excommunicatus nondum declaratus potest ritè conferre, & post multos DD. quos *ibi* refert, citat etiam Rotæ decis. apud Farinac. *tom. 2. consil. decis. 168.* & iterum apud eundem Farinac. *decis. 534. n. 3. & seqq. & decis. 602. part. 1. tom. 2. recen.*

9 Notatur etiam ad hoc, quòd si religiosus nullo sit ordine initiatus, & violet interdictum, quamuis in irregularitatem non labatur, quia non est id iure cautum, his tamen pœnis, quæ in huiusmodi statum cadere possunt, irretitur, videlicet, vt nec eligi, nec eligere possit, nec ea Diuina celebrare, quæ ex officio solet, quæ quidem pœnæ habent etiam locum in fœminis religiosis, vt per Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 6. quæst. 50. num. 4.*

De Noui operis nuntiatione

TIT. XXXII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Aret. Ancharan. Panorm. Butr. Mar. Socin. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum fol. 181. verso*, Mar. Mesnard. *in epitome Decretal. fol. 193. verso*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canonici*, Daniel. Venator. *in analysi methodica iuris Pontificij pag. 701.* Goffred. & Host. *in summa huius tit.* Alexand. Cassan. & Anastas. Germon. *in paræmiis ad quinque libros Decret.* Bartol. Carthag. *in expositione titul. iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. sum. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De materia tit. vide Gomez *l. 46. Tauri num. 34. cum seqq.* Vinian. & alios *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 6.* Fachin. *controuers. lib. 8. cap. 48.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo nuntiatio noui operis*, Molin. *de iustit. tom. 3. tractat. 2. disput. 706.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Camæræ Imper. lib. 1. conclus. 16.* Stephan Gratian. *discept. forens. cap. 384.* Rendin. *in prompt. recept. sent. tom. 15 tit. 88.*

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia ædificata post nunciationem noui operis destruenda est expensis construentis.*
2 *Pontificio iuri standum est in foro Ciuili; quando casus est dubius.*
3 *Pontificium ius obseruatur apud Castellanos deficientibus legibus Regijs, & consuetudinibus pronunciarum.*
4 *Pontificium ius obseruatur apud Lusitanos, vbi agitur de materia, quæ peccatum concernit.*
5 *Canone deficiente in causis Ecclesiasticis & ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, sed Cæsareum est deueniendum.*
6 *Constitutionibus synodalibus stantibus, an potius ad illas, quàm ad ius commune sit recurrendum, remissiuè*

CAP. Intelleximus. I.

Luc. III.

POst denunciationem noui operis si quid siue iure, siue iniuria construatur, debet secundum leges demoliri. Item si Ecclesia in præiudicium alterius constituatur, debet demoliri, prout præcipiunt leges, & Canones, quia leges non dedignantur imitari sacros Canones, & canones adiuuantur legibus Principum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostien. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vinian. *in ratoinali lib. 5. iuris Pontif. pag. 192.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 710.* refertur ab Ant. Augustin. *collect. 2. Decretal. lib. 5. sub tit. de Ecclesiis ædificandis cap. 3.* 1

2 *Quia sicut leges*, &c.] Quando in foro ciuili casus est dubius, iuri Pontificio standum est, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 30. num. 3. quæst. 74 n. 54. & casu 185. num. 11. & 12 & cons. 93. num. 31. & 32.* Vnde apud Castellanos deficientibus legibus Regiis, & consuetudinibus prouinciarum recurri ad ius Canonicum attestantur Perez *in proœmio Ordinam. q. 3.* Burg. de Pace *l. 1. Tauri num. 62. cum seq.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. annot. 5. sub num. 36.* Molla *in emporio iuris part. 1. tit 1. quæst. 16. num. 36.* Azeued. *l. 5. num 6. tit. 1. lib. 2. nouæ recop.* plures, quos refert Cened. *ad Decret. collect 70. n. 4.* Apud Lusitanos tamen ex Ordin. Regia *lib. 3. tit. 64. in princ.* ad ius Canon recurritur, vbi de materia agitur, quæ peccatum concernit.

5 Leges extra corpus iuris, siue sint communes, siue sint locales, quas DD. vocant inferiorum, non obtinent in foro Ecclesiæ nisi specialiter fuerint approbatæ, vnde deficiente Canone in causis Ecclesiasticis, & Ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, sed ad Cæsareum est deueniendum, vt per Fr. Emman. *d. art 2. vers. secunda regula*, Chald. Pereira *de emptione cap. 1. à num. 9.* vbi dicit ita decretum fuisse à Collegio Cardinalium in censura ad Synodum Prouincialem Bracharensem IV. *art. 2. cap. 16. & 18.* vbi fuerat sancitum, vt Regiæ sanctiones, quæ Ciuilis iuris in Lusitaniæ Regno vim habent, cùm illarum dispositio ad mores nostros sit accommodata, obseruarentur in Ecclesiastico iudicio, & si quid incideret, quod nec ex sacris Canonibus, nec ex synodalibus constitutionibus decidi posset, id ex Regiis sanctionibus, quoad fieri posset, æquissimè decerneretur, etiamsi aliud ex iuris, communis dispositione statuendum videretur. Hoc decretum Cardinalium collegium omninò delendum censuit. Nam clerus, seu status Ecclesiasticus coram Romano Pontifice querimoniam proposuit ex
6 multis causis, quibus illud decretum, tanquam noxium, & pernicioſum Ecclesiasticæ libertati abrogatum est. An autem stantibus constitutionibus Synodalibus potius ad illas, quàm ad ius commune sit recurrendum; affirmatiuè respondet Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ glos. 9. §. 1. num. 18.* Intellige de constitutionibus synodalibus, quæ contra ius commune non disponunt, quia tunc essent inualidæ, Rot. coram Gregor. XV. *decis. 339. num 6. & in Toletana constitutionum synodalium 9. Februarij 1624.* coram Reu. D. meo Coccino Rotæ Decano, vbi etiam fuit dictum dari appellationem à Concilio synodali ad effectum tantùm deuolutiuum, non verò suspensum, si constitutio synodalis sit iuridica & vniuersalis. Nota constitutionem synodalem ligare omnes existentes infra terminos diœcesis, Seraphin. *decis. 812. num. 2.* & ex temporis diuturnitate præsumitur à sede Apost. confirmata, idem Seraph. *decis. 507. n. 3.* Rot. *in Placentina decimarum de Truxillo 15. Nouemb. 1621.* coram bonæ mem. Burrato.

7 *Adiuuantur.*] Notatur ad hoc, quòd Leges, & Canones adiuuantur inter se, vt per Rebuff. *in tract. nominat quæst 5. num. 14.* Vnde differentias inter ius Canonicum, & ciuile non esse nouè introducendas, sed potius restringendas ad casus expressos, tenuit Surd. *decis. 136. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Ædificatum post denunciationem noui operis totum est demoliendum.*

2 *Opus ipsum quod demoliatur pati non debet iudex, quando ei euidenter constaret de iniustitia & malitia denunciationis.*

3 *Persona religiosa, & valde Catholica præsumitur quòd bono zelo litem mouerit.*

4 *Peremptæ repereunt illius iura tam actiua quàm passiua.*

5 *Ecclesia destructa auctoritate Superioris iam non comprehenditur sub nomine Ecclesiæ.*

CAP. Cùm ex iniuncto. II.

Innocent. III.

QVicquam fuerit ædificatum post denuntiationem noui operis, totum est demoliendum, etiamsi ædificatum fuit absente domino, & prætendat de iure sibi competere ædificare, quia ei denegatur actio. Item scandala fugienda sunt, omittendo illa, quæ sine peccato mort. fieri possunt, faciendo, quæ sine peccato mort. omitti possunt, & non alia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vinian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 710. refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret lib. 5. sub tit. 15. c. vnic.*

Facias penitus demoliri.] Quando autem constaret euidenter iudici de iniustitia, & malitia nunciationis, non debet ipse pati, quod opus demoliatur, quamuis prohibitio præcesserit, arg. text. *in l. aquissimum 2. in princ. ff. de bonorum possess. secundum tab.* tenent Bonacos. *commun. crimin. part. 2. verbo nunciatio fol. 54 & verbo nouum fol. 55.* Greg. 80. *verbo fuere rebel. d. tit. 32. part. 3.* Surd. *cons. 154. n. 20.* Steph. Gratian. *discept. forens. 84. n. 36. cum seq.*

Quod non fecissent, &c.] Notatur ad hoc, quòd persona religiosa, & valde Catholica etiamsi non litigandi causa appareat, præsumitur, quod bono zelo litem mouerit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa 5. n. 109.*

In glos. *Non teneat principale*, ibi, *destructa etiam, destruuntur priuilegia.* Regulare est in iure, quod peremptæ re, pereunte illius iura tam actiua, quam passiua, latè Albert. Brun. *tract. de interitu, & peremptione concluſ. 5. per totam.* Ratio est, quia per huiusmodi destructionem fit mutatio status, & quædam velut capitis diminutio. Petrus de Perus. *in tract. de mutatione statuum Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum*, præcipuè si destructio fiat auctoritate iuridica superioris, Brun. *d. concl. 5. n. 13.* Gail. *lib. 2. obseru. 61. num. 1. &* 6. Secus verò si violentia, aut propria priuati auctoritate, te *glos.* & Franch. *in cap. priuilegium. de regul. iuris in 6.* Gail. *d. obseru. 61. num. 6. &* 7. Sayr. *de censur. lib. 5 cap. 3. num. 16.* Hinc etiamsi Ecclesia destructa sit auctoritate Superioris, iam non comprehenditur nomine Ecclesiæ, ita vt gaudeat immunitate Ecclesiastica aut per expulam in ea habitum, aut sanguinis effusionem ibi sanctam polluta censeatur, de quo vide Fatin. *in praxi criminin. p. 1. q. 28. n. 70.* Sanch. *de matrim lib 9. disp. 15. n. 4.* Curia Philippica *p. 3. §. 11. n. 1.* Camil. Borrel. *in summa omnium decisionum, tit. de iis, qui ad Ecclesias confugiunt. num. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Nunciantis nouum opus in optione est vel intra tres menses de præiudicio suo ostendere interim cessanda ab opere. vel recepta cautione de opere demoliendo, suum ædificari permitti.*

2 *Ædificatio inhibetur per nunciationem noui operis in vel iniuria facta.*

3 *Dictio, incontinenti. quam vim & effectum habeat remissiuè.*

4 Non

4 *Nunciationis noui operis remedium duntaxat competit aduersus ædificationem futuram, non iam factam.*

Cap. Significantibus. III.

Honor. III.

1 NVncians nouum opus potest vel ostendere de suo præiudicio, v.g. probando plateam ad se pertinere, & interim cessetur ab opere, vel recepta cautione de demoliendo opere permittere statim ædificari. Item quicquid post appellationem teneatur est irritum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anch. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 711.

2 Probat text. quod per nunciationem noui operis iure vel iniuria factam inhibetur ædificatio, vt per Surd. *cons.* 121. *n.* 10. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *n.* 2. vbi *n.* 5. *cum cod.* Surd. *cons.* 154. *sub n* 23 hoc declarat quando nuncians esset dominus, vel saltum possideret.

3 *Incontinenti.*] De vi, & effectibus huius dictionis vide Menoch. *de arbitr. casu* 9. *cum tribus seqq.* Cened. *sing.* 56 *num.* 7. & alios plures quos refero ego ipse *de dict. & claus. dict.* 133. aliàs *dict.* 155. secundùm Lugd. impress.

4 *Ædificium prohiberi*] Ratio est, quia noui operis nunciationis remedium duntaxat competit aduersùs ædificationem futuram, non iam factam, vt per Damhaud *in praxi ciuili cap.* 15. *vers. nouique ita operis nunciatio*, Marant. *cons.* 56. *numer.* 3. Caualcan. Fiuiz. *decis.* 23. *num.* 16. *part.* 2. Bernard. Græuæ. *d. concluf.* 16. *num.* 8.

Quicquid post appellationem huiusmodi, &c.] Ergo à sententia lata super demolitione ædificij constructi; atque confecti post noui operis nunciationem appellatio admittitur quoad vtrumque effectum suspensiuum & deuolutiuum, cuius contrarium resoluit Lancel. *de attent. part.* 3. *cap* 28. *num* 78. dicens quòd à sententia deuolutionis noui operis non appellatur, quia denegatur audientia per *l.* 1. § *si is ff. hoc tit.* Quare idem Lancel. *vbi sup. num.* 97. & 98. ac latè Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 2. *cap* 8. *ex num.* 45. varios intellectus ad hunc text. præstant, sed meliùs huic vltimo loco citato, ait textum non procedere, nec loqui in sententia reuocationis ædificij constructi post nunciationem noui operis, & sic in demolitione operis, quod ædificans prosequutus est attentans spreta, & contempta denunciatione, sed tantùm in casu illius veluti quando causa noui operis simpliciter tractabatur cessanticus fabris, & vacantibus à labore in ædificio postquam sibi denunciatum fuerat à Canonicis nihil aduersùs denunciationem conficientibus insuper, & vide eundem Salgad. *d. part.* 2. *cap.* 12. *ex num* 7.

5 In gloss. *Incontinenti.* ibi, *quia idem est, si vsque ad tres menses.* Vide quæ ego ipse adduco *d. tract. de dict. & claus. dict.* 133. *num.* 4. *cum seqq.* aliàs *dict.* 155. secundùm Lugd. impress.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, si nunciator se offerret intra trimestre tempus de suo iure velle probationes perficere.*

3 *Minori datur restitutio in integrum aduersùs omissum trium mensium circunscripto tempore interponendam cautionem de in casu succumbentiæ demoliendo.*

4 *Cautione præstita de demoliendo suis sumptibus si transactis tribus mensibus causa non sit finita, poterit opus perfici.*

5 *Nunciatio noui operis non competit pro seruitutibus rusticis.*

6 *Ædificium suum vnicuique licitum est vsque ad cœlum extollere.*

7 *Ædificatio ad emulationem vicini licita non est.*

8 *Cautio admittenda non est, quando nuncians vult incontinenti probare.*

Cap Is, cui. IV. & fin.

Greg. IX.

SI is qui denunciat vult probare suum ius, is qui ædificat, etiamsi offerat cautionem de destruendo opere, tenetur expectare per tres menses, & interim cessare ab ædificio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 711. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Tenetur te per trium mensium spatium, &c.] Notatur ad hoc, quòd nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, si nuntiator se offerret intra trimestre tempus de suo iure velle probationes perficere, vt per Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *numer.* 18. & citat Fachin. *controuers. iuris lib.* 8. *cap.* 48. *vers. postrema igitur.* Declaratur hæc principalis conclusio tunc demum procedere, quando nunciatum esset ab initio antequam ædificans expensas multas fecisset in cæmentis, & instrumentis ad ædificandum, & non esset ædificare volenti graue supersedere per tres menses, nuncianque allegaret se habere iura, quæ tamen allegationis tempore producere non posset, sed trium mensium tempus faciendæ probationi peteret. Quando verò è contra res non esset ædificandi integra, sed periculum in mora, & ex aspectu, aliàve ex causa iudex animaduerteret nunciationem esse calumniosam, cautio admittenda statim foret, non expectato trium mensium lapsu, ita Thesaur. *Pedem decis.* 204 *sub num* 4. Vincent. Carot. *decis. casu* 19. *n.* 23. quos refert, & sequitur Bernard. Græuæ. *d concl.* 16. *n.* 19.

Primò aduertendum duxi minori dari restitutionem in integrum aduersùs omissam iusto trium mensium circunscripto tempore interponendam cautionem de in casu succumbentiæ demoliendo, vt per Fachin. *d. lib.* 8. *cap.* 49. quem refert, & sequitur Bernard. Græuæ *d. concluf.* 16 *num.* 20. Minori tamen, qui denuntiationi non obtemperauit, restitutionis auxilium denegandum esse, ac proinde opus nouum factum post nunciationem demoliendum, resoluit Chald. Pereira *in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo, num.* 67. vbi *num.* 69. tenet, quod poterit restitutionem petere aduersùs non peritam remissionem nunciationis, quam præstans cautionem possit euitare, quæ restitutio sibi erit vtilis, quia ædificium non demolietur, nisi cum aduersarius iustè se nunciasse monstrauerit. 3

Secundò aduertere oportet, quòd si transactis tribus mensibus causa non sit finita, poterit præstita, cautione de demoliendo, suis sumptibus opus perficere. Ias. *inl.* 1. *ff. hoc tit.* Viuian. *tom.* 2. *comm. opin. lib.* 8. *tit.* 6. *n.* 6. *p.* 338. Bern. Græuæ. *d. concl.* 16. *n.* 16. *cum seq.* 4

5 Tertiò aduerte receptissimam in hac materia esse sententiam, quòd pro seruitutibus rusticis non competit nunciatio noui operis, vt per *l. qui viam ff. hoc tit.* notat Ias. *in l. 1. § fin. ad finem ff. eod.* Anton. Gomez *l. 36. Tauri. num. 24.* quod sine dubio procedit in seruitute discontinua, vt est seruitus aquæ ductus, & aliæ similes, prout benè aduertit Alciat. *in d. l. qui viam, n. 4. & lib. 3 pareg. c. 24.*

6 Quarto aduertere licitum vnicuique esse ædificium suum vsque ad cœlum extollere, nec ob id posse impediri noui operis nunciatione, vt probant tex. *in l. altius, C. de seruis, & aqua. Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 68. §. 24.* Menoch. *de arbitr. casu 156.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo ædificare.* Cardos. *in praxi iudicum, eod. verbo & verbo seruitus, n. 34.* Aldou. *consil. 10. num. 5 cum seq.* Molin. *de iustitia, tom. 3. tract. 2. disp. 709. à princip.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Camera Imper. lib. 2. concl. 69. n. 1.* Cabed. *Lusitan. decis. 152. n. 1. part. 1.* vbi *n. 2.* resoluit hoc non procedere quoties quis prope monasterium ædificat, quod sibi non prosit, Ecclesiæ verò, aut Monasterio noceat, de quo etiam Pradil. *in d. l. altius n. 19.* & Gail. *lib. 2. obseru. 69. num. 13.* immo quilibet vicinus potest impedire ne alius de nouo ædificet portas, vel fenestras, directas aduersus suas ianuas, vel fenestras, vt refert decisum Melch. Phœbos *Lusitan. decis. 73. num. 6.* Ad æmulationem namque vicini ædificatio permissa non est, vt per Menoch. *d. casu 156. num. 3. & de præsump. lib. 6. præsumpt 29 num 28.* Thes. *Pedemont. decis. 16. sub*
7 *num. 10.* Viuian. Neapol. *decis. 306 num. 6. & decis. 493.* Mascard. *de probat. concl. 610. n. 15.* Dicitur autem fieri ad æmulationem, quando ædificans nullam vtilitatem ex eo ædificio perciperet, ex Melch. Phœbos *d. decis. 73. num. 10.*

8 In gloss. *Non obstante.* ibi, *sed contrarium*, &c. Notatur ad hoc, quòd non est admittenda cautio, quando nuncians vult incontinenti probare, vt per Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 384. num. 4.* vbi ait prouisionem esse vtilem etiam illi, cui denunciatur, quasi postea probato præiudicio denunciantis perderet expensas factas in construendo, & faciendas in demoliendo.

De Priuilegiis, & excessibus priuilegiatorum.

TIT. XXXIII.

SVMMARIVM.

Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
Priuilegiorum materiam qui tractent citantur.
Priuilegium diuersimodè accipitur.
Priuilegia dicuntur quasi priuilegia.
3 *Priuilegium definitur quod sit lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum.*
6 *Priuilegia quomodo dicatur habere rationem legis, ostenditur.*
7 *Priuilegium diuiditur in diuinum, & humanum.*
8 *Priuilegia quædam sunt clausa in corpore iuris, quædam non ita.*
9 *Priuilegia, vel sunt realia, vel personalia.*
10 *Priuilegia personalia & realia in aliquibus conueniunt, in aliis differunt.*
11 *Priuilegia alia sunt affirmatiua, alia negatiua.*
12 *Priuilegium aliud bonum publicum respicit, aliud priuatum.*
13 *Priuilegia qua ratione in publica, & priuata diuidantur cum omnia priuatæ leges dicantur, ostenditur.*
14 *Priuilegium aliud est pro foro interno, qui Confessio dicitur, aliud pro externo.*
15 *Excessus frequentissimè usurpatur pro errato, seu culpa, aut delicto.*
16 *Excedo in omni rigore pro transgredi, & excessus pro transgressione reperitur.*
17 *Priuilegiatorum nomen an sit grammaticale.*

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panormit. Marian. Socin. Henric. Boich, Ioan de Lodiis *in breuiario sanctorum* [Canonum *fol. 181, verso*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Mart. Mesnart. *in epitom. Decret. fol. 193. verso.* Dan. Venator. *in analysi methodica pag 704.* Goffr. & Host. *in summ. huius tit.* Alex. Cassan. & Angel. Germon. *in paratit. ad quinque libros Decret.* Barth. Carthagena *in exposit. titul. iuris Canonici*, Zypæ, *in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat. pag 427.* Canis. *in summ. iuris Canon.* nouissime Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decretal.* omnes *sub hoc tit.*

De materia priuilegiorum in communi tractarunt Rebuff. *in praxi tit. differentia inter priuilegium, & rescriptum*, Sebast. Medic. *tom. 1. de legibus & statutis, part. 1. quæst. 33. & de diffinit. quæst. 17.* Card. Tusch. *tom. 6. concluf. 727. cum seq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12.* Ioan. de Salas *in tract. disp. 7.* Soar. *eod tract. lib. 8.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicatione*, Rendina *in praxi ecclesiastica seu thesauro recept. sent. tom. 1. tit. 92.* Hyet, Roder. *in compend. Reg. resol. 116.*

De

Priuilegiis adinstat, Horat. Mandos.
Priuilegiis confœderatorum, Petr. Rebuff.
Priuilegiis creditorum, Petr. Vanderanus *tom. 8. fol. 1. tractatuum Doctorum.* Amator. Rodericus.
Priuilegiis Doctorum, Petrus Genauderius.
Priuilegiis dotalibus, Baptista de S. Blasio *tom. 9. tractatuum Doctorum, fol. 430.*
Priuilegiis Ecclesiasticis pro defensione censuarum contra Venetos latarum, Ioan. Philippus Maynardus.
Priuilegiis Fisci, Franciscus Lucanus *tom. 12. tract. Doct. fol. 6.* Anton. Peregrinus *de iure, & priuilegio Fisci.*
Priuilegiis Iurisconsultorum, Iacobus Benius,
Priuilegiis Iuramenti, Antonius Corsetus *tom. 4. tractatuum Doctorum, fol. 359.* Seraphinus de Seraphinis.
Priuilegiis militaribus, Claudius Cottoræus *tom. 16. tract. Doctorum, fol. 428.* Marcus Mantua *tom. 16. fol. 457.*
Priuilegiis militum, & militiæ, Georgius Acencius, Petr. Rebuff.
Priuilegiis pacis, Anton. Corsetus *tom. 12. tract. Doctorum, fol. 224.*
Priuilegiis parentum, & liberorum Georgius Hencius.
Priuilegiis senectutis, Fabius Montelconis.
Priuilegiis paupertatis, Cornelius Beninc. *tom. 18. tract. Doctorum, fol. 242.*
Priuilegiis pestis, Hieronymus Preuidellus *tom. 13. tract. Doct. fol. 171.* Ioan. Franc. Ripa.
Priuilegiis Regni Franciæ, Ioan. Feraldus *tom. 16. fol. 174.*
Priuilegiis rusticorum, Rhenatus Chopin. *tom. 18. fol. 90.*

Priuilegiis

Priuil. giis scholarium, Horat. Lucius *tom. 17. fol. 67.* & Petr. Rebuff. *tom. 18. fol. 32.*

Priuilegiis Regularium ; Fr. Emmanuel Rodericus Consultatus noster.

Priuilegiatis, Felicianus Episcopus Scalensis.

Priuilegium tam apud vtriusque iuris, quam Latinæ linguæ Auctores, & in sacris litteris diuersimodè accipitur, sæpe enim pro prærogatiua ponitur, qua aliquis præ aliis potitur, seu pro iure prælationis quo alios antecedit, vt in illo Ruth. cap. 4. *Tu meo vtere priuilegio*, idest, cedo tibi ius propinquitatis quod mihi iuxta morem Israël, de quo *Deuter. cap.* 5. competebat ad ducendam vxorem propinqui sine prole demortui, vt *ibi* post sanctos Patres latè explicat Abulensis. Sic etiam *in tit ff de priuilegiis creditorum*, accipitur pro iure prælationis, quam vnus creditor habet respectu alterius, in hunc sensum priuilegium inter actiones poni personales, dicit Iureconsl. *in l. si sponsa 77. ff. de iure dotium* notat. Brisson. *de verborum iuris signif. verbo priuilegium quoque prælatio.* vbi *in verb. priuilegium*, etiam bene obseruat poni aliquando priuilegia pro ipsis creditoribus, quibus competunt vt *in l. si hominem. §. quoties, ff. depositi.* Accipitur etiam priuilegium pro charta, seu instrumento, in quo gratia, beneficium, seu indulgentia Principis continetur, vt *in cap. cùm dilecta, de confirm. vtili*, ibi, *priuilegia quasi iam nimia vetustate consumpta*, &c. Consonat *c. ex parte, cap. quia, infr. hoc tit.* Frequentius tamen, & magis propriè accipitur pro indulgentia ipsa, seu Principis concessione, & in hunc sensum dupliciter, vel latè, vel strictè priori modo omnem impottat concessionem, quæ fiat à Principe, vel alio superiore alicui specialiter concedente: posteriori autem modo, scilicet strictè pro ea qua aliquid contra ius commune indulgetur, post glos. *in rub. de rescript. in 6.* omnes *in hac rub.* vbi Rip *n. 21.* Bald. *in prælud. feudorum num. 18.* Sylvest. *verbo priuilegium q. 3.* Rebuff. *in praxi tit. differentiæ inter priuilegium & rescriptum n. 5.* Azor. *inst. moral. p. 1. lib 5. c. 22. q. 5.*

4 Priuilegia siue strictè, siue etiam latè accepta, dicuntur quasi priualegia, quia priuatæ sunt leges, quæ de singulis feruntur, ex Cuer. *de legibus lib. 3.* vbi agens de lege 52. duodecim tabularum, Priuilegia ne irroganto, ait, maiores nostri in priuatos homines leges ferre noluerunt, id est, non priuilegium; cum similibus, quæ adducit diligenter Nizol. & Gell *noctium Atticar. lib. 10. cap. 20.* vbi sic scribit. *Non sunt generalia iussa, neque de vniuersis ciuibus. sed de singulis concepta, quocirca priualegia potius vocari debent, quia veteres priua dixerunt, quæ nos singula dicimus*, hæc Gellius; vnde S. Isidor. *etymol. lib. 5. cap. 18.* relatus *in cap. priuilegia 3. dist.* sic ait. *Priuilegia sunt leges priuatorum quasi priuatæ leges, nam priuilegium inde dictum est, quòd in priuato feratur*, & ex B. Greg. & Hieronym. tradit Gratian. *in cap. vlt vers. neque 25. quæst. 1.* ibi, *quasi priuata legia.* &c.

5 Priuilegium igitur strictè, & in specie sumptum communiter definitur, quòd sit lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum, ita Host. *in summ. huius tit. §. 1. glos. in rub. de reser. in 6.* vbi etiam sequuntur omnes Abb. *in c. olim. num 7. de verb. signif.* Petr. Gregor. *de iuris arte cap. 7. num 14.* Hentic. Camis. *in summ. iuris Canonici lib. 1. tit. 2. § duplex genus placitorum.* Reuald. *tom. 1. ad leges duodecim tabularum cap. 2.* Medic. *tom. 1. de legib. & statut. part. 4 quæst. 33. & de definit. quæst. 17.* Azor. *instit. moral part. 1. lib. 5. c 22. quæst. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 7. articul. 1.* Portel. *in dubiis. Regularib verbo priuilegium à num. 4.* Soar. *de legib. l. 8. cap. 1.* Hieronym. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol. 116. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 35. ex num. 5.* plenè disputans an aliqua sit differentia inter priuilegia, & indultum. Ponitur, *lex priuata seu ius singulare*, loco generis tum quia vtrumque eandem habet significandi vim, tum quia legis priuatæ & iuris singularis appellatio latius patet quàm priuilegij; quamuis enim Doctores certent an ius singulare, de quo *in l ius singulare, ff. de legib.* idem sit ac priuilegium, affirmantibus pluribus ex *suprà* citatis, & negantibus aliis, qui docent ius singulare non esse indulgentiam illam, quæ contra ius commune conceditur, sed eam iuris partem, quam iuris prudentes auctoritate sua constituerunt, de qua *in §. responsa prudentum, Instit. de iure natur.* vt explicat Conan. *comment. iuris Ciuilis lib. 1. cap. 5. numero 15.* & partim consentit Cuiac. *lib. 15. obseruat. 8. & in l. si is qui pro emptore, in princ. ff. de vsucap.* Melius tamen sentit Alexand. Turamini *in l. 1. numer. 9. & 10. ff. de legib.* distinguitur priuilegium à iure singulari tanquam genus à specie; nam ius singulare ex vi nominis significat quicquid specialiter conceditur, ratione verò adiecti vel priuilegium erit in specie si contra ius commune concedatur, vt *in d. l. ius singulare*, ibi, *contra tenorem rationis*, id est contra ius commune, vel aliud iuxta qualitatem quæ fuerit adiecta: bene igitur loco generis ponuntur illæ particulæ, differentiæ verò loco additi cit illa, *contra ius commune*, vt per eam à rescripto strictè sumpto, quod ad iuris communis obseruantiam emanat, & à beneficio, quod præter ius conceditur, distinguatur.

Non obstat contra supradictam definitionem quòd 6
multi absolutè negant priuilegia habere rationem legis vt ex D. Thom. tradit Sor. *de iustit. lib. 1. quæst. 1. art. 2. ad 2.* & sic loco illius particulæ *lex priuata*, de qua in definitione, ponunt aliqui placitum, alij indulgentiam, alij concessionem, ex eo quia de ratione legis est quod in commune feratur, non in singulos, *cap. erit autem lex 4. dist. l. 1.* ibi *commune præceptum l. iura 8. ff. de legib.* Respondetur enim quòd licèt priuilegia certæ personæ concedantur, semper tamen in commune bonum ordinantur, & in eo habent fundamentum, nec etiam obstat quòd omnis lex præceptum continet, *d. l. 1.* cuius est proprium necessitatem imponere, *cap. vlt. vers. quod præcipitur 4. quæst. 1.* quod etiam non conuenit priuilegio, cui etiam partes libere possunt renuntiare. *l. pen. C. de pactis, cap. si terra, hoc tit.* quia respondetur hoc nihil concludere respectu priuilegiorum, quæ fauorem publicum concernunt, & quibus partes nequeunt renuntiare, iuxta *capit. si diligenti, de foro comp.* deinde etiam in aliis, quæ priuatum fauorem respiciunt, necessitatem importare aliquo modo, licèt enim priuatis, quibus conceduntur priuilegia, præceptum impositum non sit, vt illis necessariò vti debeant, respectu tamen aliorum siue iudicum, siue priuatorum necessitas imponitur, quia ea obseruare tenentur, & consequenter præceptum, & veram legis rationem obtinet, quemadmodum etiam videmus leges primitiuas delinquentibus, in quos feruntur, nullam exequendi necessitatem imponere, & tamen iura sunt leges, quia eas exequi, & secundùm eas iudicare obligantur iudices, vide Soar. *de legib. lib. 1. cap. 14. num 8. & lib 8. cap. 1. num. 3. &c. 23. à princ.* & omnino *à n. 7.* Nec denique obstat quod aliqui asserunt, scilicet ad perfectam priuilegij rationem non requiri quòd sit contra ius, sed sufficere quòd præter ius commune aliquid concedatur, vt tenet constanter Soar. *lib 8. de legib. c. 1. ex n. 7.* & post eum Salas *in simili tract. disp. 17 sect. 1.* loco particulæ, *contra ius commune*, de qua in definitione; reponentes eius loco particulam *specialiter*, quia latè respondent Doctores *proximè citatis locis*, vide apud eos:

Priuilegium

7 Priuilegium secundum varias considerationes solet, & potest diuidi, in primis enim ex parte causæ efficientis diuiditur in diuinum, & humanum. Priora sunt, quæ à Deo ipso conceduntur, de quibus agit, text. *in cap. gaudemus, vers. nec vlli, de diuort.* plura adducens exempla reuelationis diuinę factæ sanctis Patribus, de hac enim improprie intelligitur text. *in cap. licèt, post princ. de regularib.* ibi, *ex lege priuata, quæ publicæ legi præiudicat*; licet enim glos. *ibi* legem priuatam intelligat legem charitatis, magis propriè, & ad litteram intelligitur, secundùm Abb. *notab 5 de diuina reuelatione*, quæ à Deo priuatim homini facta eum liberat à lege communi, cętera distinguntur, vt explicat Vrban. Pont. *in cap. duæ sunt 19. quæst. 2.* Posteriora verò, humana scilicet, in ecclesiastica & ciuilia distinguntur, hæc sunt, quæ à seculari potestate, illa quæ ab ecclesiastica procedunt.

8 Deinde priuilegia quædam sunt clausa in corpore iuris, alia non ita: dicuntur clausa in corpore iuris ea quæ in volumine iuris Cæsarei continentur, vt colligitur ex 1. *in princ. C de rei vxor. act.* notat. Viuald. *in candèl. aureo part. 4. capit.* 10. Per contrarium non clausa in corpore iuris dicuntur quæ priuatis Principis rescriptis fiunt, vel aliàs extra iuris volumina vagantur; horum frequentissima sunt exempla, illorum verò in iure assidua fit mentio, *in tit. C. de priuil. dotis, C. de priuileg. fisci, per tot. ff. de militari testamen.* Inter vtraque est notabilis differentia, nam per clausulam derogatoriam, *non obstantibus priuilegiis in contrarium*, non censetur derogatum iis quæ in iuris corpore clausa sunt, non vero aliis, quæ in eo clausa reperiuntur, nisi additum sit, *etiam clausis*, &c. notauit. *gloss.* 1. per text. *ibi in l. 3. C. de silentiar. lib.* 12. & resoluunt Burg. de Pace *l. 3. Tauri num.* 137. & plenè relati per Cened. *ad sextum collect. 14. num.* 4. quibus addo D. Barbos. *in l. 1 part. 1. num. 9. & 12. ff. soluto matrim.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 36. ex num. 34.* Costa *de facti scientia, & ignorant. inspect. 5. à num. 5.* cuius differentiæ rationem eam esse asserit. Menoch. *lib. 6. præs. 40. num. 25.* quia priuilegia clausa in corpore iuris non sunt priuilegia, sed ius commune, & consequenter non verificantur in illis clausulæ derogatoriæ priuilegiorum.

9 Ex causa verò subiectiua, seu materiali remota longissimam diuisionem priuilegiorum in multiplicem speciem faciunt scribentes, vt per Hostiens. *in summ. hoc tit. §. 3.* Henriq. Boich. *in hac rub. n. 3* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 22. quæst. 2.* & post summistas Viuald. *d. part. 4 cap. 10. n. 9.* Sed adæquate omnia illa ad duo membra reducuntur, quòd scilicet vel sunt realia, vel personalia, vt deducitur ex text. *in l. priuilegia 157. ff. de regul. iuris* Hieron. Roder. *d. resol. 116. num. 2.* personalia vulgò dicuntur ea, quæ in personam, realia, quæ in rem diriguntur, ita colligunt omnes ex *d. l. priuilegia, & l. 1. §. personis, ff. de iure immun. l. 1. §. permittitur ff. de aqua quotid.* nostri *in reg. priuilegia lib. 6.* vbi latè dixi, & est recepta traditio ex relatis à Tiraq. *de iure primog. quæst. 59. num. 1.* D. barbos. *in l. quia tale n. 2. vers. sed distinctius, ff. soluto matrim.* plenè Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 103.* Soar. *de legib.*

10 *8 c. 3.* Priuilegia autem huiusmodi personalia, & realia in aliquibus conueniunt, & in aliis differunt: conueniunt, quia sicut priuilegium personale extincta persona extinguitur, ita etiam reale extinguitur extincta re, vt probat text. & notauit *gloss. vlt. in cap. Abbate de verbor. signif.* melior text. *in cap. 2. de noui oper. nunc.* glos. *verbo destructa.* per text. *ibi in cap. & hoc diximus 16. quæst. 7. & in reg. priuilegium lib. 6.* vbi deprauatè allegat text. *in l. si vsufructu, ff. quando dies legati cedat*, volens allegare *l. si vsusfructus 21. ff. quibus modis vsufruct. amit.* Differunt autem, quia realia licèt extinguatur persona, quæ ea acquisiuit, non extinguuntur, sed in hæredes transeunt, & in successores ad quos res peruenerit, personalia non ita, *d. l. priuilegia d. reg. priuilegium*, cum similib.

Huic proxima est alia priuilegiorum diuisio, scilicet in perpetua, & temporalia, quam tradunt, in eaque explicanda multum laborant Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 9. art. 4.* Soar. *de legib. 8. cap. 5.* Salas *disp. 17. sect. 2. ex num. 13.* qui benè resoluunt temporale esse priuilegium, quòd cum temporis certi præfinitione conceditur, veluti ad triennium, & similia. Perpetuum verò, quod adhæret rei de se perpetuæ vel sine aliqua temporis præfinitione conceditur; fatentur tamen dum docent temporale esse quando personæ conceditur, quia cùm personæ vita finitur, atque etiam illud, quod datur ad vitam concedentis, vel eius, cui conceditur, nam verius est perpetuum esse censendum priuilegium datum ad vitam concedentis, vel priuilegiati, vt probat text. *opt. in l. 1. ff. pro socio*, dum ait, *societas contrahi potest, vsque perpetuam, id est, dum viuunt*, &c. notat Brisson. *verbo perpetuum, ad fin.* & latè adducti à Tiraq. *de retract. lig. 1. glos. 6. num. 9.* ratio autem deducitur ex reg. *l. sufficiat ff. de condit. indeb.*

Ex causa materiali proxima illa notari potest diuisio priuilegiorum, quòd alia sunt affirmatiua, alia negatiua: hæc quando aliquid omittendum conceditur, seu ne fiat, quod quis facere iure communi tenetur; illa vt fiat quod iure communi vetitum est, hanc diuisionem ponit Salas *d. sect. 2. num. 19.* sed ad primam aut nullius, aut parui momenti esse benè aduertit Soar. *d. lib 8. c. 6. n. 9.*

Ex causa verò finali receptissima est priuilegiorum diuisio: quod aliud priuilegium bonum publicum respiciat, aliud priuatum, iis possunt partes renuntiare iuxta reg. *c. si de terra 6 inf hoc tit.* cũ similibus illis notata, *l ius publicum ff. de pactis l. 2. §* sed quia verenter. Cauriæur, *prop. cal. c. si diligenti de foro comp.* notant. Cur. *in c. quamuis pactum part. 2. §. 1. à num. 5. & 6.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. c. 1. à num. 2. & c. 6. num. 50.* Alexand. Turam. *de legib. part. 2. c. 6. à num. 2.* D. Barbos. *in l. 1. part. 1. num. 63. ff. solut. matrim. & in l. alia. §. aleganter, ex n. 14. ff. eod* Soar. *d. lib. 8. c. 6. à princ.* Quare autem, & qua ratione priuilegia in publica & priuata diuidantur, cùm omnia priuatæ leges dicantur, iuxta *d. cap. priuilegia, &* definitionem *supra* positam, potentis ab aliquibus in dubium reuocari; sed illud facile resoluitur sic distinguendo, vel enim priuilegium respicit vtilitatem alicuius communitatis, aut ordinis, quia scilicet in fauorem totius communitatis, aut totius ordinis concessum est, vt in priuilegio fori clericis concesso ne ad forum seculare trahantur, vt declarat Pont. *in d. cap. si diligenti*, inde meritò infertur singulos clericos tali priuilegio renuntiare non posse; & ratio est manifesta, quia licèt priuatum his respicit totam communitatem, & quia quælibet priuatorum dispositio alteri tertio nocere non potest, *cap. cum contingat, in fine, de foro comp. c. quamuis pactum de pactis lib. 6.* cum similibus. Huc etiam pertinent exempla, quæ ponit iureconsl. *in l. 1. §. huius studij ff. de inspla*, quæ ponit *Ioannes Faber in §. priuilegium Instit.* Aut priuilegium conceditur singularibus, & priuatis personis, & tunc subdistinguendum est, vel enim principaliter respicit earum fauorem, & secundariò bonum publicum, quatenus scilicet lex, vel Princeps tenetur disponendo res priuatorum intendit, etiam comunem vtilitatem, quæ resultat ex eo, quòd ciuitas seu Regnum opibus abundet, & ciues habeat locupletes, & in hoc casu procedit reg. *quod iis*, quæ ju-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

se introducta sunt, (si aliud non impediat) quilibet renuntiare potest, nec attenditur vtilitas Reip. secundaria, & minus principalis, iuxta reg. *l.* 1. ibi, *prima enim ratio*, &c. *ff. de auctor. tutor.* & in simili de præiudicio tertij minus principali, notat *gloss. vlt. in d. cap. quamuis pactum*, recepta ex multis, de quibus Couar. *ibi part.* 3. §. 3. *numer.* 7. & optimis exemplis explicat Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *c.* 9. *numer.* 31. & 39. Vel lex, aut priuilegium disponendo de priuatorum bonis non respicit principaliter eorum priuatum fauorem, sed publicam vtilitatem, quia non tam ciuium vtilitati consulit, quàm publico incommodo, vt contingit in iuramento calumniæ, iuxta *d.* §. *sed quia veremur*, & in aliis in quibus lex principaliter litibus, aut fraudibus obuiare intendit, iuxta reg. text. *in l. properandum. C. de iudic. cap. finem litibus de dolo, & contum. l.* 1. *ff. de vsucap.* atque ita hanc esse communem Doctorum sententiam post Abb. Felin. & alios *in d. c. si diligenti*; testatur D. Barbos. *d l.* 1. *p.* 1. *num.* 64. Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. l. concl.* 511. *numer.* 28. Soar. *d. lib.* 8. *cap.* 6. *à princ.*

14 Sed alia vtilis, immo ad praxim necessaria est, alia priuilegiorum diuisio, quæ ad causam formalem potest reduci, quia ex mente concedentis verbis explicita deducitur, quod scilicet aliud sit pro foro interno, qui conscientiæ dicitur, aliud pro externo, qui contentiosus, seu forus fori solet nuncupari, meminit huius distinctionis *cap. vlt. ad fin.* ibi, *iure fori, non iure poli*, 17. *quæst.* 4. Vnde modum loquendi accepit *gloss.* 1. *in cap. qua in Ecclesiarum. de const.* sed hac de re late dixi *in tract. de locis communib.* argum. iuris, *verbo forus, loco, & ad rub. de foro compet.* ideo in præsenti super hoc immorandum non est.

15 *Excessibus.*] In iure nostro Pontificio, & apud vtriusque iuris Auctores nomen *excessus*, frequentissimè vurpatur pro errato, seu culpa, aut delicto, vt *in rub. de excessib. Prælat. & in cap. irrefragabili in princ. vers. excessus. de offic. Ordin. cap. cùm contingat, de foro cõpet. cap. cum speciali, §. porro de appellat.* Hanc tamen acceptionem barbaram esse scribit Epigrammaticè *verbo excessus*, quia nusquam apud bonos Auctores, & Iureconsultos reperitur, quod etsi fateremur, non ideo barbara vox censeri debet, quia ex vsu verborum elegantia est iudicanda: pleraque enim quæ apud antiquos in pretio fuerunt, vsu sunt obsolera, ideoque melius Horat. omnem vim & potestatem circa verba, eorúmque proprietatem vsui tribuit, dum ait.

—— sic volet vsus,
Quem penes arbitrium est, & ius, & forma loquendi.

consonat text. *in l. librorum, §. quod tamen, vers. nam & in vsu. ff. de legat* 3. *l. cùm de lanionis, §. asinam. vers. optimum. ff. de fundo instructo*, cum similibus, de quibus Euerard. *in topic. loco* 7. Mantu. *locor. lib.* 2. *c.* 3. multòque magis in eo, de quo agimus, proposito, quia constat hanc acceptionem, *excessus*, in ipsa nominis pro-
16 prietate habere fundamentum, nam vltra prædictas significationes, *exedo* in omni rigore pro transgredi, & excessus pro transgressione reperitur: vnde. *in l diligenter ff. mandati*, dicitur excessus mandati, sicut excessus modi *in l. ab exentione*, *C. quorum appellationes non recip.* Vnde nostri Pontifices eundum loquendi modum sunt mutuati *in cap. super quæstionum. in princ. de offic. deleg. & in cap. qui ad consultationem. de re iudic. & in cap. nouit de appellat. & in c. irrefragabili, in princ. de offic. ordin. & in c. cùm ad quorundam de excessib. Prælat.* & magis ad nostrum propositum ipse Tull. *paradox. vlt.* ait, *peccatum est excedere licitum*; si igitur cum adiecto proprie dicimus exeedere, vel excedere iustum, aut modum pro culpa, seu peccato; quare non licuit Pontificibus, aliísque Doctoribus eodem nomine pro eodem vti sine adiecto quæ sufficiant ad nostros Pontifices liberandos à barbaria, quam eis frequenter obiiciunt seueriores isti verborum trutinatores sonum verborum, non pondus sententiarum considerantes, quos pulchrè scribit Petr. Pech. *in præfat. ad tit. de regul. iuris in* 6. quod non ad hunc tit. attinet.; vel ipsos fateri oportet proprie excessus priuilegiatorum dici actus, quos priuilegiati exercent, excedendi metas, & fines priuilegiorum suorum, quæ est materia totius tituli, patet ex *c.* 3. *in princ.* ibi, *priuilegia excedentes, c. petitis* 20. ibi, *priuilegiorum suorum fines excesserit, & in c. porrò eod. tit. & in c. vt priuilegia, in princ. eod. tit.* sicut etiam *libro sexto, in c.* 1. *eod. tit.* ibi, *& ipsi eius limites non excedant.* Vnde fit consequens in omni dispositione in qua de excessibus fit mentio, si aliud ex materia subiecta, vel aliunde non constiterit; veluti si Ordinarius alicui committat vt subditorum excessus corrigat, venire omnia, & quæcunque delicta, sicut ex Bald. & Alexand. obseruat Tiber. Decian. *in tract. crim. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 2.

17 *Priuilegiatorum.*] Barbaram esse hanc deriuationem, quia priuilegiarij dicuntur *in l. rescriptum ff de pactis, & in l.* 3. *ff. quod cum eo*, ibi, *nisi quis priuilegiarius veniat, & in l. si ventri §. vlt. ff. de priuileg. credit.* scribit Spieg. *in lexic. iuris, verbo Priuilegiarius*, similia adducit Brisson. *de verborum signif. lib.* 14. *verbo priuilegium, ad fin.* Verùm non tam rigidè Grammaticorum deriuationibus est adhærendum; vt receptissimum loquendi vsum improbemus, tum ex dictis *suprà num. præcedenti*, tum quia deriuatio ipsa non ita à regulis latinitatis abhortet, vt barbara dici valeat, tum denique, quia in veteribus codicibus *in d. l.* 3. legitur nisi quis priuilegiatus veniat, licèt in nouioribus priuilegiariis sit emendatum, in quo amplius immorati nullam habet vtilitatem.

SVMMARIVM.

1 *Episcopalis dignitas non debet tribui nisi locis insignibus, & populosis.*
2 *Episcopi non in villis, castellis, aut mancipiis, vel modicis ciuitatibus sunt præficiendi.*
3 *Ciuitas dici non potest ea, quæ proprium Episcopum non habet.*
4 *Episcopatus nouus quando erigitur villa, vel oppidum vbi erigendum est, prius ciuitatis honore decoratur.*
5 *Episcopis prima debetur sedes, & præcipua omnium rerum gerendarum auctoritas.*
6 *Episcopalis dignitas quomodo dicatur vilescere in pagis, & villis ostenditur.*

CAP. Episcopalia I. *Leo.*

1 EPiscopalis dignitas non debet concedi, vel residere nisi in ciuitatibus numerosis, & insignibus ne vilescat numerositate sui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Decian. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 193. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 712. desumitur ex Leone Papa I. *ad Episcopos Asiæ epist.* 85. *c.* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 28. *cap.* 1.

2 Probat hic text. Episcopos non in villis, Castellis aut mancipiis, vel modicis ciuitatibus esse præficiendos, sed solùm in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus vt per Abb. *hic notab.* 2. Alciat. *in c.* 1. *num.* 1. *de off. ordinarij.* Verum ex verbis huius text. colligi,

colligi videtur ad substantiam, & esse ciuitatis non requiri quòd habeat Episcopum, nam dum de maioribus ciuitatibus loquitur, in modicis, seu paruis contrarium supponit, cui obiectioni occurrit Decian. dicens comparatiuum illud, *maioribus & frequentioribus*, quatenus ad Episcopos simplici gradui refertur pro positiuo accipi, idest, magis populis, & frequentibus ciuitatibus, vt in multis aliis iuris articulis reperiri obseruat *l. benignius*,
3 *ff. de legibus*. Receptum enim est ciuitatem dici non posse eam, quæ proprium Episcopum non habet, docente Bart. *in l. vlt. n. 3. vers. nam in vsu ff. de Collegiis illicitis, & in Extrau. qui sint rebelles, verbo Lombardiæ*, refert, & sequitur Rebuff. *in conc. tit. de collationib. §. volumus, verbo in ciuitatib.* & alij, quos refert. Cened. *ad Decret. collect. 101.*
4 *n 1*. Vnde quando nouus erigitur Episcopatus, villa vel oppidum, vbi erigendum est, priùs ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat text. *in Extrau. saluator. vers. volentes. de præbendis inter communes*, & post Bart. notat. Petr. Greg. *rei beneficiariæ, c. 17. n. 2.*

5 *Cui debent excellentiora.*] Notatur ad hoc, quòd Episcopis prima debetur sedes & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas, vt ait Concil. Trid. *sess. 25. de reform. c. 6. vers. Episcop. præterea*, Soroz. *de officio Vicarij in præfat. n. 9. cum seq.* Et Angelis præcedunt, quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, vt per Thom. Boss. *de signis Ecclesiæ tom. 2. lib. 16. cap. 9.*

6 *Sui numerositate vilescat.*] Ad illum abusum tollendum corum, qui Episcopos diuites venerantur, & colunt, pauperes verò despiciunt, aiũt Doctores alludere Pontificem *in præsenti, & in c. Episcopi & c. præcipimus, 16. q. 1.* dum probant vilescere Episcopalem dignitatem in pagis, & villis, scilicet quoad popularem existimationem, non verò in rei veritate, & quoad doctos, apud quos Episcoporum dignitas eiusdem est meriti inter omnes Episcopos, quia nec diuitiarum potentia, nec pauperatis humilitate debent pluris, vel minus æstimari.

SVMMARIVM.

1 *Laicus Ecclesiæ malefactor per Ecclesiam puniri potest non obstante priuilegio fori.*
2 *Laicos violentiam, vel præiudicium rebus ecclesiast. inferentes coercere potest Ecclesia.*
3 *Sacrilegi qua pœna puniri debeant. ostenditur.*
4 *Ecclesia gladium habet spiritualem, quo viuificat, non materialem, quo mortificat.*
5 *Laicorum coercio res Ecclesiæ inuadentium quomodo & quando ad Ecclesiasticum, vel secularem pertineat, ostenditur. & n. 6 7. & 8.*
9 *Sacrilegium est crimen mixti fori.*
10 *Sacrilegio, eiusque speciebus qui D. D. agant ostenditur.*
11 *Sacrilegium committitur à laicis inuasoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio sunt Ecclesiæ.*
12 *Obijcitur contra tex.*
13 *Respondetur obiectionibus contra tex. oppositis.*
14 *Ecclesiasticus iudex an sit competens contra laicos, qui in negotijs cum Ecclesia gestis eius rebus quoquomodo præiudicant.*
15 *Ecclesiasticus iudex an cognoscere possit contra laicos rerum clericorum inuasores. ostenditur.*
16 *Lex Canonica & ciuilis potest altera alterius prohibitionem nouis pœnis coadiuuare.*

CAP. Sicut in iudiciis II.

Gregor.

ECclesia in iudiciis non vult turbare priuilegia laicorum, sed vult resistere laicis præiudicatibus Ecclesiæ, & dum tales laicos coercet, non agit contra legem, sed legi fert subsidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hostiens. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Dec. Viuian. *in rationali lib. iuris Pontif. p. 193.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 21.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* desumitur ex D. Greg. *in regist. ro. lib. 2. indict. 11. epist. 5. aliàs 6 44.* & refertur in Ant. August. *collect. 3. Decret. lib 5. tit. 18 c. 2.*

Collige ex text. posse Ecclesiam laicos violentos vel etiam præiudicium rebus Ecclesiasticis inferentes coërcere, vt per Boss. *in praxi crimin. tit. de sacrileg. num. 7.* Fusc. *de visit. lib. 2. c. 21. num. 28.* Decian. *in prax. crimin. lib. 8 c. 36. à prine.* Bernard. & Salzed. *in prax. 87. aliàs 90. in nouiss impress.* Soar. de Paccio *in praxi tem. c. prælud. 2. n. 19.* Card. Tusc. *tom. 4. lit. I. concl. 446. n. 19. & concl. 446. n. 10.*

Verùm obstat, quia pœna ordinaria sacrilegij capitalis est, *l. sacrilegij ff. ad legem Iuliam pecul.* l. aut facta *§. locus ff. de pœnis*, & ex lega duodecim tabularum sanctorum bonis Auctoribus apud omnes gentes receptum fuisse, vt sacrilegi capite plecterentur, vel vt ex saxo præcipitarẽtur, vel acerbissima culei pœna, quæ parricidis infligitur, & eam describit Imperator *in §. alia deinde, Inst. de pub. ind.* & in nostro proposito post Cœlium Rhodiginum *lectionum antiq lib. 12. c. 13.* probat Petr. Greg. *syntagmatis lib. 33. c. 15.* Dec. *in d. lib. 6. c. 23.* Solorz. *de parricid. 1. c. 8.* constat autem Ecclesiam pœne capitali nemini coercere, gladiũ enim habet spiritualem quo viuificat, non materialẽ, quo mortificat *c. inter hæc. 33. q. 2. c. in tiã sanguinis, ne clerici, vel monachi in c. Arch. de regul.* explicat Decian. *lib. 1. c. 20. à prine.* obstat etiam, quòd contra sacrilegos rerum Ecclesiasticarum inuasores laici sint mandatur coërcio secularibus magistratibus in *l. si quis in hoc genus, 10 c. de Episc. & clerici*, vbi eorum excitans officium expresè videtur Imp. hoc Ecclesiasticis denegare, in illis verbis, ibi, *nec sinitur vt Episcopus iniuria propria vltionem deposcat, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit.*

Propter quæ, & alia, difficultates contra text. excitatæ à Doctoribus diuersimodè soluuntur, impingunt enim Ioan. Andr. *in addit ad Specul. lib. 4. tit. de offic. Ordinarij in fine principij*, & Turrec. *in de prescriptorum. in fine 17. quæst. 4.* & alij, quos refert Decian *d. c. 36. num. 4.* quorum sententiam receptam in praxi apud Neapolitanos, & Gallos testatur Clar. *in praxi §. fin. quæst. 37. num. 6.* contendentes coercionem laicorum, qui in Ecclesiæ inuadunt, atque hoc sacrilegij genus committunt, principaliter ad iudices seculares pertinere, & ab illis tantùm laicos esse puniendos; ad Ecclesiasticos verò non aliter, quàm in defectu iustitiæ secularium, argumento rationis, quam adducit text. *in cap. cùm sit generale, de iudiciis*, sed loquuntur aperte contra ipsius decisionem, dum decidit posse Rectores Ecclesiarum eligere Ecclesiasticum, vel secularem iudicem, quem maluerint: quòd verò expendunt de ratione illa ex defectu iustitiæ respondetur, quòd non requiritur ex defectu iustitiæ respondetur, quòd non requiritur ex Pontificè necessariò & conditionaliter sed occasionaliter, quia scilicet illa fuit causa sic statuendi, vt patet ibi, sæpè in iudicio sunt remissi, qua occasione seu motiuo deficiente, non deficit depositio generalis, argumento text. *in l. 1. vers. origo ff. de postulando*, & quæ notantur in *l. nam ad ea ff. de legib.*

Vnde etiam conuincitur secunda opinio eorum, qui dicunt iudicem secularem insimul cum Ecclesiastico

fiastico debere hoc casu iudicare, vt voluit gloss. *verbo committunt, in l.* 1. *C. de crimine sacrilegij*, quam *ibi* sequitur Salic. argumento text. *in authent. de mandatis Principum*, §. *neque*, *vers. si verò canonicum*, *collat.* 3. apertè enim text. *in præsenti*, cum similibus tribuit soli Ecclesiastico coërcitionem laicorum nõ in simul cum laico, neque obstat *d. vers. si verò canonicum*, omissa enim interpretatione gloss. *ibi*, intelligentis de crimine hæresis à laico commisso contra text. *in cap. vt inquisitionis, vers. prohibemus*, *de hæret. lib.* 6. faciliùs respondebis text. ibi, *canonicum*, non esse intelligendum de crimine Ecclesiastico, sed de præstatione annua religionis occasione facienda fisco, vt suadent sequentia verba, ibi, *indemnitatem procuret fiscalibus*, atque etiam nominis proprietas, secundùm quam Canon, & Canonicum frequentissimè ponitur pro annua præstatione, vt constat ex innumeris Imperatorum locis, quæ diligenter adducit Brisson. *de verborum iuris significatione*, *verbo canon*, sicut etiam nomen illud *Metropolitana* non refertur ad Episcopum, vel Archiepiscopum, sed ad Rectorem Prouinciæ, quæ ipsius caput est, vt multis etiam comprobat idem Brisson. *verbo metropolis*.

7 Ex eadem etiam ratione conuincitur tertius intellectus, quem affert Cardin. *in Clement.* 1. *verbo Ciuitas*, *n.* 5. *de pœnis*, distinguens inter qualitatem pœnarum, nam si agatur de pœna spirituali, ad Ecclesiam ait pertinere, iuxta *c. nulli* 12. *q.* 2. cum simil. si verò agatur de pœna temporali, vel satisfactione partis ad sæcularem, iuxta *d. l. si quis in hoc genus*, sed repugnat *d. c. cùm sit generale*, & liberam electionem tribuens Rectori Ecclesiæ læsæ, vt laicum conueniat coram quo iudice maluerit, Ecclesiastico, vel sæculari.

8 Tandem conuincitur aliorum resolutio, qui hoc sacrilegium ponunt inter crimina Ecclesiastica, quasi eius cognitio principaliter, & priuatiuè ad Ecclesiam pertineat, etiam contra laicos, quod voluit Bald. *in authen. clericus, n.* 7. *C. de Episcopis, & cler.* & alij, de quibus, Dec. *d. c.* 36. *n.* 3. atque etiam Nauar. *in c. nouit. notab.* 6. *n.* 4. *de iudic.*

9 Vera igitur resolutio est frequentissimo Doctoris calculo comprobata, sacrilegium mixti esse fori, itavt non minus, sed æquè principaliter de eo aduersùs laicum cognoscere possit Ecclesiasticus iudex, atque sæcularis, & inter eos locus sit præuentioni, iuxta *c. proposuisti, de foro comp.* & probat efficaciter text. *in d. cap. cum sit generale, & in c. felicis, vers. per hoc, de pœnis in* 6. & ex Abb. Gail. Aufrer. Mantua, atque aliis magis communem profitetur Decian. *d. c.* 33. *n.* 7. sequuntur Osasc. *decis.* 103. *n.* 7. Farin. *in praxi crim.* 8. *n.* 132. & *q.* 172. *n.* 16. Gutier. *practicarum l.* 3. *q.* 1. *n.* 13. D. Barbos. *in l. Titia, n.* 51. *ff. soluto Matrim.* Marta *de iurisdict. p.* 2. *c.* 11. & *in votis nouissimarum decis. voto* 235. *n.* 1. Curia Philipp. *p.* 3. §. 2. *n.* 7. Cardos. *in praxi iudicum*, *verbo sacrilegium, n.* 15. Bobadil. *in sua politic. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 238. Marian. Antonin. *var. resol. lib.* 3. *resol.* 38. *num.* 2. me citato *in hoc loco* Diana *resolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 81.

10 De sacrilegio, & in quas species, & modos distinguatur, vide D. Thom. 2. 2. *q.* 99. *art.* 3. Nauar. *de restitut. monit.* 18. *n.* 1. Dec. *d. lib.* 3. *c.* 14. & 15. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 9. *c.* 27. *q.* 2. Iacob. de Graff. *in aureis, decis. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. Mastril. *Siciliæ decis.* 68. *n.* 3. Card. Tusch. *tom.* 7. *lit. S, concl.* 6. Lessi. *de instit. lib.* 2. *c.* 45. *de sacrilegio*, Suarez *de religione, tom.* 1. *tract. de sacrilegio, lib.* 3. *c.* 1. & 5.

11 *Violentos itaque laicos coërcere.*] Sacrilegium committitur à laicis inuasoribus rerum mobilium, vel immobilem, quæ in dominio sunt Ecclesiæ, ratione cuius Ecclesiasticus est competens iudex, non tamen excludendo sæcularem, cùm mixti fori sit crimen, vt citati Doctores resoluunt, nam crimen mixti fori ea esse constat, quæ cùm natura sua essent temporalia, lege aliqua vtrique foro cumulatiuè sunt reseruata, tale namque est huiusmodi sacrilegium, cum constet res, quæ solum sunt in dominio Ecclesiæ, natura sua temporales esse, & consequenter earum iniuriam, seu violationem, in qua consistit tota criminis deformitas, absque vlla spiritualium supernaturalium cognitione decidi potuisse; constat deindè legibus Canonicis vtrique foro cumulatiuè fuisse reseruatam talis criminis cognitionem, vt apertè probat text. *in d. c. cùm sit generale*, ibi, *in fauorem Ecclesiæ est introductum*, iuncto ibi, *sub quo maluerit iudice*, quæ verba apertè supponunt attenta natura sua, & semoto speciali Ecclesiarum fauore laicos de hoc crimine coram suo sæculari iudice conueniendos fuisse, iuxta quod formaliter decidit text. *in d. l. si quis in hoc genus*, fatemur enim secundùm iuris antiqui rigorem laicos rerum Ecclesiasticarum inuasores coram solo sæculari iudice conueniri potuisse, sed legibus Canonicis ob Ecclesiarum fauorem iustissima ratione fuisse constitutum; & confirmabis ex omnibus iuribus de hoc sacrilegio agentibus, quæ semper vtuntur verbis improprietatem & similitudinem denotantibus, sic dictum *cap. nulli*, & *cap. prædia* 12. *q.* 2. ibi, *vt sacrilegus iudicetur*, *d. cap. cùm sit generale*, ibi, *sacrilegi censendi*, *cap. conquestus, de foro compet.* ibi, *tanquam sacrilegi*, iunctis multis quæ de huiusmodi dictionibus notant Doctores communiter post gloss. *verbo tanquam*, *in cap. solitæ, de maioritate*, & plures de quibus Hippol. *sing.* 236.

Verùm contra supradictum discursum, quem nouè 12
ex Præceptorum lectionibus ad hunc text. prænotaui, obstat, si aduertas text. hunc esse Gregorij I. quem constat sexcentos ferè annos præcessisse Lucium III. auctorem dicti *cap. cùm sit generale*, ac proinde non posse procedere ex ratione, quòd sacrilegium fit mixti fori ob specialem fauorem legibus Canonicis institutum, cùm adhuc fauor ille Ecclesiarum vsu receptus non fuerit. Deinde ex integra Epistola D. Gregorij, ex qua desumptus fuit text. *in præsenti*, constat laicos violentiam intulisse non Ecclesiæ, vel eius rebus, sed cuidam viduæ, atque ita inter laicos de rebus profanis ratam fuisse quæstionem, neque enim in integra reperitur particula, *nobis*, quæ post verbum *præiudicantibus* est in vulgatis Decretalibus; facit etiam ratio, quod cum *d. c. cùm sit generale*, fauorem illum Ecclesiarum tunc demum considerat, quando in sæculari iudice datur defectus iustitiæ, quæ in hoc text. minimè proponitur.

Sed huiusmodi obiectiones facilem habent solu- 13
tionem; nam prima soluitur si aduertas, quòd non dicimus Lucium III. *in d. cap. cùm sit generale*, fuisse primum auctorem illius fauoris Ecclesiarum, quòd inuasores rerum suarum ab Ecclesiastico iudice valeant puniri, sed id referre velut antiquum, & iam antea introductum à Bonifacio, Pio, Anacleto, Vrbano, & pluribus aliis, qui ipsum Gregorium præcesserunt, atque etiam ab ipso Gregorio, vt singula singulis referendo constat ex *cap. nulli*, *cap. prædia*, *cap. quia abstulerit* 12. *quæst.* 2. *cap. attenden. cap. sacrilegium* 17. *q.* 4. & sonant verba dicti *cap. cùm sit generale*, ibi, *in fauorem Ecclesiæ est introductum*, quæ non præsentis, sed præteriti temporis constitutionem important, quasi Pontifex rem notam, & sæpiùs iam antea constitutam voluerit inculcare. Secunda obiectio fragilis est si aduertas in Decretalibus, quas Gregorius IX. in hoc volumine inseruit, licitum nobis non esse arguere ex parte concisa, seu resecata, sed solùm vim legis habere, vt talem allegari posse in his, quæ in hac compilatione reposuit, vt ipse expressè profitetur

in fine proœmij harum Decretalium, ibi: *Resecatis superfluis*, vbi dixi, cùm ergo Gregor. IX. plura in hac Decretali mutauerit, quæ sensum efficiunt longè diuersum ab eo, qui est in otiginali Gregor. I. hic enim inquit præsentium lattici præiudicium fuisse irrogatum, ille autem post particulam, præiudicantibus, reponit *nobis*, quæ etiam deest in antiqua collectione Anton. August. de qua *suprà* mentionem feci in principio textus *n.* 1. vt significarem iurisdictionem Ecclesiastico iudici tribuere contra laicos Ecclesiæ præiudicantes, non ita quando præiudicium mulieri vel laico infertur, sicque hæc decisio apud Gregor. IX. alia est, non illa Gregor. I. atque ideo non secundùm originale antiquatum, vel antiquam collectionem, sed secundùm nouam Gregor. IX. legi, & intelligi debet: & hinc colliges rationem, quare nec immeritò antiqui Decretales Codices hunc textum Gregor. IX. tribuunt. Quòd si adhuc quæras rationem, quare Gregor. I. laicos viduæ præiudicantes per Ecclesiasticos iudices esse coërcendos rescripserit contra regulam text. *in c. cùm ad rerum*, 96. *dist.* cum similibus, facilè respondebitur vltra casum illum, de quo *in cap. ex tenore, de foro compet.* vbi viduis conceditur, vt si iudex sæcularis in ministranda iustitia negligens fuerit, valeant laicum coram Ecclesiastico conuenire, illum etiam specialem expressum reperiri, vt possit viduæ spoliatores, seu inuasores violentos rerum suarum ad iudicium trahere Ecclesiasticum, vt videtur probare text. *in cap. ex part.* 15. *de foro compet. vers. ad hoc*, vbi notat Abb. *n.* 11. & alij communiter, teste D. Barbos. *in l.* 1. *p.* 1. *n.* 49. *ad fin. ff. sol. matrim.* & esse communi omnium consensu receptum, fatetur Couar. *pract. c.* 6. *n.* 1. *vers. imò*, licèt non satis iure probari contendat, & ad *cap. ex parte*, nitatur respondere dari ibi præsumptionem defectus iustitiæ. Quæ resolutio magis conuenit verbis Gregor. I. dum in fine ait *in integra*, dum illuc auxilium non inueniunt.

14 Ex dictis infertur efficacem videri auctoritatem huius textus ad confirmandam communem sententiam eorum qui docent esse mixti fori, & ad Ecclesiasticum iudicem trahi posse, non solùm inuasores rerum Ecclesiasticarum, quando per vim eas occupant, verum etiam omnes alios, qui in negotiis cum Ecclesia gestis eius rebus præiudicant quoquomodo, per fraudem scilicet, vel aliter contra iustitiam, quod satis deducitur ex text. *in præsenti*, ibi, *præiudicantibus nobis*, & ex generalitate text. *in d. cap. cum sit generale*, ibi, *malefactores*, quæ in quocumque præiudicio, seu damno rerum Ecclesiasticarum absque violentia propria, & secundùm omnem rigorem verificantur, vt est doctrina recepta, quam tenuit Innoc. & Abb. *n.* 6. Anch. *n.* 7. & 8. Card. *ibi*, & testatur receptum ab omnibus Barbat. *à n* 129. Felin. *in princ. ad gloss. verbo malefactores*, Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 4. *distinct.* 11. *n.* 6. & post Lap. *alleg.* 59. Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. I, concluf.* 447. *à n.* 13. & ante eos constanter Dec *hic à n.* 4. à nemine citatus, idem ex eisdem rationibus resoluens *à num.* 3. in vi turbatiua, vt latè comprobat Menoch. *remed.* 3. *retinendæ, n.* 361. *cum seqq.* & in facti contingentia se obtinuisse testatur Ioseph. Sesse *inhibitionum, c.* 9. §. 3. *n.* 33. Et confirmatur ex alia communi resolutione Doctorum per text. *ibi in c.* 1. & *in cap. constitutus, de restitut. in integr.* & *in c. ad nostram, de reb. Ecclesiæ non alien.* quibus probatur Ecclesiam læsam in contractu, de cuius nullitate, vel rescissione agitur per in integrum restitutionem, laicos coram Ecclesiastico iudice posse conuenire, quod ex Innoc. singulare dicit Roman. *sing.* 112. Marant. *vbi proximè, num.* 16. & esse communem multis adductis fatetur Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 4. *num.* 2. Gutier. *lib.* 1. *Canon. c.* 34. *num.* 10. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verbo implorandum, n.* [illegible] me citato *in hoc loco*. Diana *d. resolut.* 81. generale, [illegible] magis vulgare adducentes Brocardicum & Innocen[illegible] quod quoties Ecclesia vtitur priuilegio aliquo, [illegible] iure speciali contra laicos coram Ecclesiastico iudi[illegible] agere potest.

Similiter ex dictis infertur, & ex verbis huius te[illegible] tus deducitur notabilis ampliatio ad eius principale[illegible] conclusionem, vt procedat non solùm in rebus Eccle[illegible] siæ, sed etiam in rebus Clericorum, itaut laici eccle[illegible] inuasores coram Ecclesiastico iudice conueniri, & a[illegible] eo valeant coërceri, vt concludit illa particula nobis[illegible] quæ adiuncta verbo, *præiudicantibus*, apertè videtur[illegible] denotare, agere Pontificem de præiudicio non E[illegible] clesiæ rebus, seu Clericorum, seu Episcoporum illius[illegible] & manifestiùs videtur probare text. *in cap. si Clericus laicum, de foro comp.* vbi Pontifex in hac materia æqu[illegible] parat res Ecclesiarum, & Clericorum, ibi, *suæ vel Ec[illegible] clesiæ* iuncto ibi, *res ipsas non Ecclesiæ esse, aut Clerici*, & consequenter sicut laicus conuentus super re, quam Ecclesiæ esse fatetur, coram Ecclesiastico conuenitur, ita etiam eo coram conueniendus videtur si eum Cle[illegible] rici esse fateatur. Vrget etiam pro hac parte text. *in cap. si quis de potentibus*, 24. *q.* 3. eiusque rei rationem reddit text. *in cap. similiter*, ibi, *quia res Episcoporum esse Ecclesiæ non dubitatur*, 16. *q.* 1. & deinde, qui [illegible] Ecclesiasticus iudex competens est in causa violentiæ quæ mendicis, & aliis miserabilibus personis infer[illegible] tur, iuxta dictum *cap. ex parte, de foro comp.* quare [illegible] erit competens in violentia Clericorum, quibus [illegible] damentis ita tenuerunt Abb. *n.* 3. *in d. cap. si Clericus & in d. cap. cùm sit generale*, *n.* 4. & alij communi[illegible] teste Soar. de Pace *in praxi, tom.* 1. *prat.* 2. *n.* 19. & [illegible] eum constanter Dec. *hic à n.* 9. & satis videtur ex[illegible] mere Ordin. Lusit. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5 *in princ.* Quod facil[illegible] admittunt in rebus patrimonij, ad cuius titulum C[illegible] ricus fuit ordinatus, vt post gloss. *vlt. in cap. Episcopi de præbend.* notant omnes communiter ibi, & alij quos refert Couar. *d. c.* 4. *n.* 4. Salzed. *ad Bernard. c.* [illegible] *n.* 14. Quicquid contrarium in rigore disputationis tenuerint alij maximæ auctoritatis Auctores, contendentes minimè res Clericorum potiri priuilegio rerum Ecclesiasticarum, neque propter violentiam in eis illatam posse laicos trahi ad Ecclesiasticum iudicium, ex quorum numero sunt Barbat. *in d. c. cùm sit generale, n.* 68. *in fine*, disputans *à n.* 62. Couar. *vbi proximè, n.* [illegible] Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *c.* 30. *num.* 23. Cald. Pereira *[illegible] verbo implorandum, n.* 32. *in fine.*

Non contra legem est agere, &c.] His verbis confe[illegible] mari videtur recepta Doctorum traditio asserentium, quòd licèt lex Canonica leges ciuiles iustam pœnam crimini infligentes, è conuerso lex ciuilis Canonicas, vel pœnas eis inflictas tollere non possit, potest tamen altera alterius prohibitionem nouis pœnis subiectis coadiuuare, & est celebris doctrina gloss. *[illegible] tolli, in Clem. ne Romani, de elect.* recepta ex multis, de quibus Couar. *de sponsal. p.* 2. *c.* 6. *in princ. num.* 18. Dueñ. *reg.* 251. & alij, de quibus Ceuall. *commun. contra communes, q.* 11. *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi etiam exempti Ecclesias, & decimas non debent à laicis recipere sine consensu diœcesanorum.*

2 *Religionem plantare, seu approbare reseruatum est Summo Pontifici.*

3 *Apostolica Sedes non potest errare in approbatione religionum.*

4 *Templarij*

4 *Templarij quando inceperint, ostenditur.*
5 *Templariorum religio quando, & ob quæ extincta fuerit, ostenditur.*
6 *Ordo Christi in Portugallia quando inceperit, ostenditur.*
7 *Hospitalarij quando inceperint.*
8 *Templarij, & Hospitalarij verè sunt religiosi.*
9 *Scandali de materia plures DD. agentes referuntur.*
10 *Decimas de manu laici sine Episcopi consensu religiosæ personæ recipere non possunt.*
11 *Ecclesias de manibus laicorum sine consensu Episcopi non possunt religiosi accipere.*
12 *Ratio expenditur, quare in donatione Ecclesiæ quam laicus detinet, in locum religiosum Episcopi consensus necessarius sit, non ita requiratur in donatione iuris patronatus facta in locum religiosum.*
13 *Religiosi priuilegiati, & exempti tenentur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos.*
14 *Declaratur text. in præsenti, & in cap. nulli, de sententia excommunicationis.*
15 *Excommunicatus, vel interdictus in vno Episcopatu in omnibus vitari debet.*
16 *Suspensus ab officio vbique & in aliis Episcopatibus suspensus censetur.*
17 *Sententia iudicis neque extra territorium, neque eos, qui subditi non sunt ligare potest.*
18 *Suspensus à beneficio in alio loco beneficium habere potest.*
19 *Bannitus excommunicato æquiparatur.*
20 *Legitimatio facta à principe aliquo non extenditur ad bona sita extra ipsius territorium.*
21 *Excommunicatus in vno Episcopatu, cur in altero extra territorium excommunicantis vitandus sit, rationes referuntur, quæ improbantur, & tandem n. 22. veræ referuntur.*
23 *Iudex Ecclesiasticus potest extra territorium suo subdito communionem prohibere.*
24 *Excommunicatus, vel interdictus nominatim dicitur, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili signo demonstratur.*
25 *Declarantur verba text. ibi, nominatim interdictos.*
26 *Pleno iure quando dicantur Ecclesiæ ad aliquem pertinere remissiuè.*
27 *Vicarij instituendi ab Episcopo in parochialibus Ecclesiis, an debeant esse in sacerdotali Ordine constituti, ostenditur.*
28 *Prouisus de beneficio curato debet saltem esse prima Tonsura initiatus, & in ea ætate constitutus, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri valeat.*
29 *Sacerdotalis Ordo quando tempore prouisionis requiratur, ostenditur.*
30 *Beneficij repræsentatio personaliter est Episcopo facienda.*
31 *Repræsentare dicitur, qui præbetur sensibus corporeis.*
32 *Præsentatio est exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alteri, ad quem institutio pertinet legitimè facta.*
33 *Declaratur text.* in cap. ea nolcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis.
34 *Præsentati à patronis debent se Episcopo personaliter repræsentare, & non tenetur eos per Procuratorem admittere.*
35 *Institutio in Ecclesiis, quæ ad religiosorum præsentationem spectant, fieri non potest nisi præcedente ipsorum præsentatione.*
36 *Patroni de temporalibus rationem exigere possunt à Presbyteris, qui ad eorum præsentationem fuerunt instituti, quod an verum sit, ostenditur, n. 37.*
38 *Doctores agentes de interdicto Ecclesiastico referuntur.*
39 *Diuinorum officiorum nomine quæ veniant, remissiuè.*
40 *Sepultura vsus Ecclesiastica prohibetur per omne interdictum siue locale, siue personale.*
41 *Confratres, qui in proprietatibus suis, & in sæculo remanent, nec oblati sunt religioni, aut conuersi Episcopis, & Ecclesiasticæ potestati sunt subiecti.*
42 *Confraternitates laicorum religionis causa institutæ pia, & religiosa loca sunt, & à sæculari potestate, & iurisdictione exempta.*
43 *Oblati, qui in totum se religioni non tradiderunt, Ecclesiasticæ personæ non sunt.*

Cap. Cùm & plantare. III.

Alex. III.

Religiosi etiam exempti non debent decimas accipere de manu laicorum sine consensu Episcopi, nec debent excedere priuilegia illis concessa agendo contra auctoritatem Episcopalem cum scandalo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Marian. Socin. Decian. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 194. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 712. desumitur ex Concil. Lateran. sub Alex. III. *c.* 9. refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 26. c. 3.* 1

Plantare sacram religionem, &c.] Notatur ad hoc, quòd reseruatum est Summo Pontif. religionem plantare, seu approbare, vt per Dec. *in cap. Ecclesia S. Maria, à n.* 14. *alias à n.* 52. *sup. de const.* Card. Bellarm. *controu. tom. 1. de monachis lib. 2. c.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 421. *à n.* 18. Læli. Zech. *de repub. Eccles. tit. de relig. c. 1. n.* 8. Henriq. *in sum. lib. 12. c. 5. §. 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. c. 23. q. 5. cum seqq.* Ludou. Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. q. 34. art. 6.* Fr. Emman. Valer. Reginald. & alios, quos refero *de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg.* 50. *n.* 40. Et in huiusmodi approbatione religionum Apostolica Sedes errare non potest. Bann. *in* 2. 2. *q. 1. art. 10. dub. 8. concl. 3.* Fr. Emman. *q. Regul. tom. 1. q. 1. art. 4. ad med.* 2

Fratres Templi & Hospitalis. Templarij post recuperatas à barbaris Hierosolymas suum habuerunt initium. Nouem enim Latini proceres promissa apud Patriarcham castitate & obedientia frequenti clientũ comitatu iussi sunt Christianis peregrè illuc venientibus iter tutum à latrociniis impiorum præstare, area eis attributa prope templum Domini ad ædes construendas, quò se reciperent, vbi arma caperent, & inde Templarij sunt dicti, primum toga candida sine Cruce circa annum Domini 1128. Pontifice Gelasio II. mox Cruce rubea super albam vestem donati sunt. Ita rem narrant Paul. Æmil. *de rebus gestis Francorum, lib. 5. sub Ludouico Crasso pag.* 105. Polyd. or. Virgil. *de inuentoribus rerum lib. 7. c. 5.* Petr. Mexia *in sua Sylua lib. 2. c. 4. cum seqq.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 9. consid. 5.* Petr. Greg. *syntagm. iuris lib. 15. c. 34. cum seqq.* & latè prosequuntur omnes Ecclesiasticæ historiæ auctores, Platina, Illescas *in vita Gelasij II.* & Clem. V. & post illos Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib. 7. c. 4. & c. 7. cum seqq.* Bene Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 5. q. 3. cum seqq.* Orozco *en el thesoro de la lengua Hespañola, lit. T. fol.* 41. Cardiol. *de la nobleza de Hespaña, c.* 34. *fol.* 87. Curita *en los annales de Aragon. p. 1. lib. 5. c.* 73. *& 99.* 3

Templariorum religio per ducentos deinde annos feliciter propagata non parua habuit incrementa, itavt facultates maximas, & oppida quam plurima vbique gentium possideret. Sed tandem circa annum Domini MCCXI. in Concilio Viennensi à Clement. V. damnata est, & Templarij omnes deleti, eorumque bona partim Rhodiis Militibus, partim aliis familiis sunt assignata, vt sub Philippo pulchro, cuius temporibus hoc contigit, latè explicat Paul. Æmil. *lib. 8. fol. 176. verso.* Et illos illustrissimè damnatos, eorumque Ordinem deletum fuisse propter delictum sectæ, 4

quam profitebantur hæreseos, aliis criminibus cumulatæ, tenent Paul. Æmil. Volateran. Cassan Polyd. Virgil. Palatina, Illesc. & Hieronym. Roman. *citatis locis*, Petr Gregor. *d. lib. 15. cap. 33. n. 10.* Petr. Matthæ. *in fine constit. Clement. V.* vbi refert Aluar. Pelag. & alios, Card. Tusch *lit. T. concl. 25.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 5. art. 1.* Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 44.* & de Templariis præter *supr.* citatos multa scripserunt Miræ. *in origine equestri*, Menenius *in deliciis equestr. tit. de Templariis*, Arnold. *in ligno vitæ, lib. 1. cap. 96.* Sylvest. Marul. *in Oceano, lib. 3. pag. 205.* Naucler. *tom. 2. chronogr. gen. 37.* Sanson. *de origine Equitum, tit. de Templariis*, Morigia *lib. 4. c. 2.* Bernard. de Britto *in chronica Cistercien si, lib. 2. c. 27.* Mariana *in historia Hispaniæ, lib. 15. cap. 10.*

6 Omnia verò priuilegia, quibus gaudebant huiusmodi Templarij, Christi Militibus Regni Portugalliæ sunt communicata ex auctoritate Apostolica, & potestate ab Eugenio IV. Ioanni Vicensi Episcopo concessa circa annum 1434. Qui Ordo Christi in nostra Lusitania sub Dionysio Rege à Ioanne XXII. approbatus est circa annum 1326. cuius caput esse noscitur nobilissimum illud cœnobium apud oppidum de Thomas, quò translatum est ex oppido de Castro Marin, vbi nascens prima nouit initia, eique bona omnia, quæ in hoc Regno habebant Templarij, sunt applicata, vt vicinorum Saracenorum incursionibus resisterent, de quo meminit Volater. *suprà citato loco*, Cassan. *d. p. 9. consid. 8.* & Hieronym. Roman. *lib. 7. c. 5. 12. & 13.* Petr. de Mariz. *variæ historiæ dialog. 3. fol. 90.* Eduard. Nunez Galuan. Pina, & alij nostri historiographi *in vita Regis Dionysij*, Orozco *en el thesoro de la lengua Hispanola, fol. 248.* Miræ. *de origine Relig. Cisterc. lib. 2. c. 30. & lib. 5. origin. Monast. c. 9.* Sylvest. Marul. *in Oceano, lib. 3. pag. 225.* Hieron. Roman. *de Republ. Christiana, lib. 7. c. 13.* Iacob. Bosc. *in historia militum, tom. 2. lib. 1. anno 1316.* Arnold. *in ligno vitæ, lib. 1. c. 91.* Fr. Barnab. Montalu. *in chron. Cisterc. lib. 2. cap. 18.* Menenius *in delic. equestr. tit. Equitum Christi Ordo*, Llam. *in methodo, p. 3. c. 24.* Carol. Tapia *in auth. ingressi, verbo Monasteria, cap. 42. n. 13. & c. 49. n. 1.*

7 Hospitalariorum initium fuit antequam nostri terram Sanctam bello de barbaris reciperent, circa annum 1099. initio facto ab Italis mercatoribus, qui Hierosolymas petentes ab Imperatoribus, & Satrapis impiorum ius impetrarunt templi Beatæ Virgini ædificandi, vbi Sacra Latino ritu fierent, duo facta sunt templa, duoque cœnobia virorum, & mulierum, quo sanctius vterque sexus seperatim coleretur, aditumque Xenodochium, & valetudinem, ac ædicula D. Ioanni sacra, ibi commorabantur professi castitatem & obedientiam, qui reliquis soluti muneribus peregrinos, & ægros curarent; & quia præcipua eorum cura erat hospites recipere Latinos ad sepulchrum Domini venientes, & Hospitalarij sunt vocati, qui Cruce alba insigniebantur. Deinde Rhodum Insulam, siue, vt aliqui volunt, à Gothifredo Bullonio primo Hierosolymorum Rege dono datam, seu, vt aliis magis placet, à Barbaris, & aliis captam, quam fortiter vsque ad nostram ferè ætatem ab hostium incursionibus tutati sunt, indéque Rhodienses Milites sunt vocati. Sed postmodum anno 1523. à Turcis separati Insulæ Imperium amiserunt, ob eamque causam Insulam Melitam transmigrarunt, quam Caroli V. Imperatoris beneficio, ac munere acceptam obtinent vsque ad hodiernam diem, & inde Melitenses appellantur, de quibus latè Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana, lib. 7. cap. 7.* Gardiol. *de la nobleza de España, cap. 34. fol. 88.* Iacob. Bossi. *in historia Molien si*, tribus tomis Italicè edita, Ioan. Anton. Viperan. *de bello Melitensi*, Cassan. *in catal. part. 9. consid. 4.* Aubert. Miræ. *de ord. equit. lib. 1.* Sylvest. Marul. *in Oceano lib. 3. p. 219.* Iacob. de Vitriaco *historia orient. cap. 64.* Santouin. *de origine equit. lib. 1. pag. 27.* Menen. *in deliciis equestrib. de Hierosolym. equit.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. quæst. 2.*

Et alij Religiosi.] Ergo Templarij, & Hospitalarij verè sunt Religiosi, id enim concludit dictio, *alij*, quæ non refertur nisi ad similia, vt per citatos à me in *remission. de diction. & clausul. dict. 17. n. 1.* & ideo ex text. *in præsenti*, ita notarunt Dec. *hic n. 4.* & ante eum Pol. *glosse. 1. in fine*, *in cap. duo sunt 12. quæst. 1.* & Calder. *consil. 7. vers. ad prædicta*, *de indic. alias consil. 121.* resoluunt Card. Tusch. *tom. 8. litera T, conclus. 26.* Dec. *reg. 100. ampl. 5.* Petr. Gregor. *d. lib. 15. c. 33. n. 8. & c. 39. num. 3.*

Quæ, & scandalum pariunt.] Materiæ scandali propria sedes est *in cap. qui scandalizauerit*, *infr. de regulis iuris hoc libro*, *& in cap. 2. de rescript. & in cap. 2. de noui operis nunt.* Latè Couar. *in reg. peccatum, part. 2. in princ. num. 4.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 38. a num. 20.* Iacob. de Graffiis *in aureis decision. part. 1. lib. 2. cap. 68.* D. Thom. *2. 2. quæst. 43. artic. 7.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 12. cap. 16.* Sayr. *in clani Regia, lib. 7. cap. 6. à numer. 8.* Soar. *de legibus, lib. 1. cap. 9. in fine.*

Et decimas de manu laicorum, &c.] Ex his verò colligitur non posse religiosas personas de manu laici sine Episcopi consensu decimas accipere, vt per Bar. *num. 5. & 24.* Anchar. *num. 2.* Zabarel. *in princip. n.* Rebuff. *de decimis, quæst. 10. num. 31.* Mench. *illustr. q. à num. 2.* Gutier. *pract. lib. 1. cap. 14. cum seq.* D. Bart. *in l. Titia, num. 45. ff. soluto matrim.* Fachin. *controu. lib. 7. cap. 72.* Azor *instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 36. q.* latè Soar. *de relig. tom. 1. tractat. de decimis, lib. cap. 26. à num. 7.* vide latiùs *ad cap. prohibemus, supra de decimis.*

Ecclesias.] Notatur ad hoc, quòd non possunt religiosi de manibus laicorum Ecclesias recipere sine consensu Episcopi, consonat text. *in cap. decimas 16. q. 7. & in cap. quod autem, in fine, & in cap. illud, vers. tum quia, & in cap. nullus, de iurepatronatus*, notant Butr. Abb. & alij *in præsenti*, latè Bero. *in d. cap. illud à num. 6.* plenè Lamber. *de iurepatronatus, p. 2. lib. 1. q. 1. art. 9. & 10.* Quæ iura supracitata cum textu *in præsenti*, ex communi resolutione procedunt in Ecclesiis, quæ de facto iniustè, & indebitè à laicis in proprietatem detinentur, teste Lambertin. *d. art. 9. à num. 8.* aperta enim deducitur ex text. *in cap. cum Apostolica, de iis, quæ fiunt à Prælatis*, qui text. refert auctoritatem Concilij Lateran. de quo *in præsenti*, ne laici Ecclesias, & decimas transferant in Religiosos sine consensu Episcopi, per quod, inquit, indirectè datur intelligi hoc licitum esse de Episcopi consensu: in versiculis autem præcedentibus explicat, & decidit hoc de illis decimis, & Ecclesiis esse intelligendum, quæ à laicis erant malè detentæ, tum etiam ex auctoritate D. Hieronymi, quam refert in principio, ibi: *Aliquando fuerint à laicis malè detenta*, & habetur *in cap. vlt. id. quæst. 1.* iuncto *vers. auctoritates*, vbi explicat, & restrictionem reddit, quia dum malè detenta à laicis alteri Ecclesiæ, vel religioso loco donantur, vtilitati Ecclesiæ consulitur, eiusque conditio melior efficitur, tum ad vsus Ecclesiasticos renocantur, iuncto *cap. 2. §. sanè, de decimis, lib. 6.* Quæ omnia cum sua portione applicanda sunt Ecclesiis, nam vel huiusmodi Ecclesiæ (sicut, & decimæ de quibus ibi) violenter sine aliquo titulo à laicis occupatæ sunt, & fateri oportet teneri eas dimittere, & restituere illi, ad quem de iure pertinent, neque aliam Ecclesiam, vel

vel religiosum locum ea recipere posse de manibus laicorum, etiam de Episcoporum consensu, quia Episcopi consensus nihil noui tribuit, sed ab alio, qui dare potest, datum confirmat, iuxta regulam text. *in cap. inter dilectos, de fide instrument. cum similibus.* Aut huiusmodi Ecclesiæ detinentur iniustè, sed tamen ex titulo aliquo, veluti habito ab inferioribus Prælatis, & per argumentum à contrario sensu, text. *in præsenti*, concludit eas posse religiosos accipere de manibus laicorum accedente Episcopi consensu, vt expressit *d.c.cum Apostolica.* Neque obstant fundamenta, quibus de hoc intellectu dubitauit sibi contrarius Abb. *in c.de Monachis, n.*11.*vers.primus, de prabendis*, benè enim satisfacit Lamber.*d.cap.*9.*n.*10. & ex dictis patet resolutio, nam ad illud, quòd transferre non possunt, quod non habent, nec iustè detinent, respondetur ab Ecclesia permissiuè concessum fuisse. Ad alind ex *d. cap. cum Apostolica*, *in fin.* dum titulum exigit feudi perpetui, respondetur non requirere titulum iustum, sed habitum de facto ab inferioribus Prælatis. Aut tandem detinentur à laico huiusmodi Ecclesiæ in proprietatem auctoritate Pontificis, qua temporales redditus in perpetuum sunt dismembrati, & laico applicati, & tunc nullum videtur inconueniens fateri, quòd sine Episcopi auctoritate transferri possunt in locum religiosum, quia per talem dismembrationem laicales efficiuntur. Quartum casum, quem ait non tangere Doctores ponit Lambertin. *d. art.* 9. *n.* 18. quando scilicet laicus est tantum patronus, & Ecclesiam in proprietatem, vel eius redditus temporales non detinet, & constat iuspatronatus, quod non habet, transferre nolle, sed Ecclesiam ipsam donat loco religioso, & tanquam certum resoluit in nihilo valere donationem etiam de Episcopi consensu, cùm donet, quod non habet, contra regulam text. *in cap. Daibertum* 1. *quæst.* 7. *& d. cap. quod autem*, & cessat ratio permissionis, quam *suprà* consideraiimus.

12 Vnde iam colliges veram rationem, quare in donatione Ecclesiæ, quam laicus detinet, in locum religiosum Episcopi consensus necessarius sit, & absque eo non valeat, iuxta text. *in præsenti*, non ita tamen requiratur in donatione iurispatronatus facta loco religioso, iuxta text. *in c.*1. *in principio, de iurepatronatus, lib.*6. nam cùm iuspatronatus transferatur in patrono, qui verus est ipsius Dominus, illudque iustè possidet ex Ecclesiæ concessione, ratione fundationis, vel dotationis, iuxta text. *in cap.decernimus*, cum multis *ibid.* 16.*q.*7.*c.*3. *& per totum, de iurepatronatus*, Concil.Trid. *sess.*25.*de reformat. cap.*9. cum multis citatis per me *de officio, & potestate Episcopi, p.*2.*allegat.*70. meritò talis donatio facta à Domino, qui magis capax, & habilis est ad illud obtinendum, rata, & firma manere debet absque aliquo Episcopi consensu: at verò laicus detinens Ecclesiam iniustè donat id, quod suum non est, nec retinere potest, & ideò ius illud transferendi Ecclesiam minimè ad eum pertinet, sed ad Episcopum, iuxta generalem regulam text. *in c. omnes Basilicæ* 16. 9.7. meritóque Pontificiæ leges, quæ permiserunt Ecclesias, sic malè detentas in locum religiosum transferre, requirunt eiusdem Episcopi consensum, vt post Roch. multis explicat latè Lambert. *d.art.*9. *num.*36. *cum seqq.*

§. Excommunicatos.

Religiosi etiam exempti non debent admittere ad Diuina excommunicatos, & interdictos nominatim à quocumque. Colligunt Doctores *in princip.* text. citati.

Ab illis, &c.] Probat hic text. Religiosos priuilegiatos & exemptos teneri vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, intelligendo verba, *ab illis*, id est, religiosis Templariis, & Hospitalariis, consonat text. *in cap.nulli, de sententia excommunic.* vbi latè dum generalem regulam constituit, quod nemini suffragari potest priuilegium Sedis Apost. quominus excommunicatos vitare debeat, iuncta integra, quam refert Ant. Aug. *in* 1.*collect.Decretal. sub illo tit.c.*10. vbi sic incipit: *Nulli autem Monachi Templarij*, &c. ex quibus post gloss. & Abb. *n.*1. *hic*, notant Couar. *in c.alma, p.*1. §.1.*n.*2. Vgol. *de censuris tabul.*2.*c.*23. *in principio, n.*2. *cum seqq.* Sayr. *eod.tract.lib.*2.*c.*11.*n.*32. 13

Verùm in reddenda ratione maxima inter eos concertatio est, alij enim inquiunt præceptum de euitandis excommunicatis iuris diuini esse, & consequenter non posse saltem in Diuinis relaxari ab ipso Pontifice: alij verò asserunt text. *in præsenti, & d.in cap.nulli*, non negare potestatem Summo Pontifici concedendi priuilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, sed solùm huiusmodi priuilegiis se tueri non posse priuilegiatos in genere ex defectu iustæ causæ, vt voluit Ioan. Andr. & alij communiter, teste Iacob. de Graff. *in aureis decisionib. p.*2.*lib.*4.*c.*12.*n.*11. Verùm reiectis his, & aliis vera ratio est, scilicet Templarios, de quibus *hic, & in d.c.nulli*, non habuisse priuilegium in specie, ne excommunicatos vitare teneretur, sed quia erant exempti à potestate Ordinariorum virtute huius priuilegij, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos, & interdictos ab ipsis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licèt priuilegium generale exemptionis prosit exemptis ne ab Ordinariis, à quorum iurisdictione exempti sunt, valeant excommunicari ex resolutis per Sayr. *d.lib.*1.*cap.*5.*n.*36. sicut etiam religiosis prodesse potest priuilegium, ne excommunicari valeant, iuxta text. *in c. ne aliqui, hoc tit. lib.*6. minimè tamen ex eo quòd exempti sunt, sequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis ritè sunt excommunicati, vt benè ex communi notauit Vgolin. *tab.*1.*c.*13.§.8. quia obligatio eos vitandi non prouenit ex iurisdictione Ordinarij excommunicantis, à qua exempti sunt, sed ex legis dispositione à qua Religiosi non eximuntur, vt constat ex iis, quæ *infrà* dicentur. 14

Quam ab aliis omnibus, &c.] Ex his verbis colligunt Abb. *n.*1. Dec. *à n.*5. *&* 15. ac alij *in præsenti* communiter regulam, quòd excommunicatus, vel interdictus in vno Episcopatu in omnibus aliis, & ab omnibus non subditis excommunicantis, atque etiam ab exemptis vitari debet, notat gloss. *verbo subtrahuntur, in cap.pastoralis*, §. *verum*, *de appellat. cum similibus*, quam post Felin. Nauar. & alios adducit Couar. *in cap. alma, p.*1.§.3.*num.*2. Vgolin. *de censuris, tab.*1.*cap.*13. §.10. Sayr. *eodem tract.lib.*2.*cap.*11.*num.*25.*cum seqq.* Henriq. *in summ. lib.*13.*cap.*24.§.1.*& c.*26.§.3. Soar. *tom.*5.*disp.*18. *sect.*1.*à num.*4. Eandem conclusionem in suspenso ab officio, vt vbique & in aliis Episcopatibus suspensus censeatur, notat gloss. *d.verbo subtrahuntur*, gloss. similis *in cap. si quis Presbyter.*7.*q.*1. quas cum aliis communiter receptas testatur Vgolin. *tabul.*4. *de censur. cap.*6.§.2. Soar. *d. tom.*5.*disput.*27. *sect.*1. *à num.*9. Sayr. *de censur. lib.*4.*cap.*5.*num.*7.*cum seqq.* 15 16

In contrarium tamen facit, quia sententia iudicis neque extra territorium, neque eos, qui subditi non sunt, ligare potest, ex regul. *l. vlt. ff. de iurisdict. omnium iudicum, & cap.*2.*de constit. in* 6. text. optimus in eodem proposito *in cap.à nobis* 21. ibi: *Non nisi subditi obligantur, de sententia excommunicat.* sic per sententiam, quæ suspendit ab officio postulandi, prohibitus 17

18 tantùm censetur in Prouincia Præsidis iudicantis, *l. ex ea vers. in ea, ff. de postuland.* & inde suspensum à beneficio in alio loco beneficium habere posse notat glosſ. *d. verbo, subtrahuntur.* Vgolin. *tab. c.* 8. §. 5. Soar. *d.*

19 *tom.* 5. *disp.* 26. *sect.* 1. *n.* 29. Et bannitum, qui excommunicato æquiparatur *in c.* 1. *in fine principij, hic finitur lex, in vsibus feudorum,* Gail. *de pace publica, lib.* 2. *c.* 1. *n.* 26. Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. B, concl.* 11. licèt impunè possit occidi, non ita tamen extrà territorium iudicis bannitum habere effectum suum notauit Bald. *in l.* 1. *n.* 6. *C. de hæredibus instit.* & alij de quibus Card.

20 Tusch. *d. lit. B. concl.* 16. Et legitimationem factam à Principe aliquo non extendi ad bona sita extra ipsius territorium, notant Abb. Præpos. Dec. & alij communiter, quos refert, & sequitur Con. *de sponsal. p.* 2. *c.* 8. §. 8. *n.* 14. Gabr. *Lusit. decis.* 69. *n.* 19. *p.* 2. & magis communem multis adductis comprobat Fachin. *controuers. lib.* 3. *c.* 58.

21 Propter has difficultates variæ sunt in hoc articulo resolutiones, multi enim absolutè negant excommunicatum in vno Episcopatu, in altero extra territorium excommunicantis vitandum esse, ita Scot. *in* 4. *dist.* 19. *q.* 1. *art.* 5. sed apertè loquitur contra text. *in præsenti, & in cap. curæ* 11. *q.* 3. *cum similibus*, ideoque meritò ab omnibus *suprà* citatis reprehenditur. Alij autem eam afferunt rationem, quia obligatio vitandi excommunicatos est de iure diuino, quod obligat omnes vbique, absque territorij distinctione. Ita Ledesma *in* 2. 4. *q.* 24. *art.* 1. *ad finem*, sed conuincitur, cùm præceptum hoc de excommunicatis vitandis, purè humanum sit, licèt potestas excommunicandi, & ferendi censuras à iure Diuino procedat, vt colligitur ex resolutis per Henriq. *in summ. lib.* 13. *c.* 2. §. 3. *vers. modus.* Sayr. *lib.* 1. *de censur. c.* 4. *n.* 8. Auil. *eod. tract. p.* 2. *c.* 6. *disp.* 7. *dub.* 1. *concl.* 3. Soar. *tom.* 5. *disp.* 2. *sect.* 1. *num.* 9.

22 Vera igitur resolutio est stando in lege Diuina, & ex vi suæ iurisdictionis non potuisse Episcopos directè per excommunicationem ligare non subditos, sed Ecclesiam, Legésque Pontificias ex Apostolorum institutione hanc formam, & naturalem proprietatem excommunicationi tribuisse, vt excommunicatus communibus Ecclesiæ suffragiis priuetur, & ab vno Episcopo excommunicatus, ab omnibus aliis vbique vitari debeat in Diuinis, & humanis, adeò vt nec Episcopus ipse, qui excommunicationem protulit, cum eo communicare valeat, quod posset si hoc suæ iurisdictioni esset tribuendum, atque ita DD. colligunt hunc discursum *in cap. sicut Apostoli, cum seqq.* 11. *q.* 3. & post Sot. latè explicant Henriq. Sayr. & Soar. citati statim post verba text. quæ proximè adduxi, hinc respondentes ad generalem regulam *d. cap. à nobis*, cum similibus, quæ probant nullam inferioris iudicis sententiam extra territorium non subditos ligare, vt scilicet procedat directè, & ex vi suæ potestatis, limitari autem excommunicatione, quæ ex Ecclesiæ institutione hoc habet, vt vbique suos habeat effectus, & omnes fideles obliget excommunicatum vitare. Quæ solutio licèt excommunicationi conueniat, non tamen plenè tollit difficultates.

23 Quare in hoc articulo duo puncta inuoluuntur, quæ meliùs distinguit Soar. *d. disp.* 18. *sect.* 1. *n.* 4. quorum vnus est, an index Ecclesiasticus ex vi suæ iurisdictionis potuerit excommunicatum arcere à communione fidelium extra suum territorium, eidem prohibendo ne cum aliis fidelibus communicet. Aliud, an possit alienis subditis prohibere communionem cum suo subdito excommunicato. Circa primum, quòd possit extra territorium suo subdito communionem prohibere, non est dubium, & posse etiam tam ab officio, quàm à beneficiis extra territorium existentibus suspendere, si id intendat. Nec obstabit text. *in d. l. ex ea*, respondeti enim potest non negare Iurisconsultum quòd possit iudex per sententiam suam prohibere aliquem ab officio postulandi in omni loco, sed interpretari intentionem ipsius esse prohibere solùm intra suum territorium, vt in simili citata sententiam suspensionis à beneficiis, quod interpretanda sit de beneficiis existentibus in territorio iudicis sententiam proferentis, argumento text. *in cap. 5 compromissarius, vers. restringitur, de elect. lib.* 6. nota Abb. *in cap. postulastis, num.* 11. *de foro competenti*, Soar. *tom.* 5. *disput.* 27. *sect.* 1. *num.* 11. Vnde quæstionem potestatis in hoc proposito distinguere oportet à quæstione voluntatis, seu intentionis, potest enim, sed in dubio non intendit, nisi qualitas cauæ id postulauerit, vt sunt sententiæ, quæ efficiunt personam, vel eius statum minuunt, veluti quando infamiam irrogant, iuxta *d. l. ex ea, in principio*, & inferunt pœnæ, iuxta *l.* 3. *ff. de his, quæ pro non scripti, & in l. qui vltimo, ff. de pœnis* iuncta *auth. sed hodie. C. de donationibus inter virum.* Huiusmodi sunt etiam excommunicatio, interdictum, suspensio ab officio, & reliqua, de quibus Doctores dicere solent, quod suam secum trahunt executionem, id est, quæ absque hominis ministerio suos operantur effectus, vt loquitur text. *d. cap. pastoralis*, §. *verum.* Circa secundum verò alienis subditis, quòd non posset Episcopus ex vi suæ iurisdictionis illis communionem cum suo excommunicato prohibere, ideóque recurrendum sit ad specialem Ecclesiæ institutionem, quæ præcipit, vt omnes fideles teneantur excommunicatum ab vno Episcopo vbique vitare, indeque sequitur non solùm alienis subditos, sed etiam exemptos teneri huiusmodi excommunicatos vitare, quia hoc præceptum non procedit à iurisdictione Ordinariorum, à qua exempti sunt, sed à iure communi Canonico, à cuius obseruantia eos non eximit tale exemptionis priuilegium, vt deducitur ex supradictis.

Nominatim.] Dicitur nominatim excommunicatus, vel interdictus, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili signo demonstratur, vt per glosſ. *hic verbo nominatim*, cui similis *verbo nominatim in cap. constitutionem, de sententia excommunicat.* quæ cum aliis communiter receptas testantur Couar. in *cap. alma, p.* 1. §. 2. *n.* 8. Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 27. Iacob. de Graff. *in aureis decisionibus, p.* 1. *lib.* 4. *c.* 11. *num.* 6. Sayr. *de censuris, lib.* 2. *c.* 12. *n.* 17. *& lib.* 5. *c.* 4. *num.* 11. Soar. *tom.* 5. *disp.* 9. *sect.* 2. *num.* 10. hinc meritò reprobantes doctrinam glosſ. *in cap. à nobis. de sententia excommunicat.* dum tenet nominatim excommunicatos dici posse, qui committunt furtum, vel similem actum contra Canonem, vel generalem sententiam excommunicationem facienti talem actum imponentem, vt in forma illius text. quisquis fuerit fecerit sit excommunicatus. Et confirmatur ex text. in *l. quoties*, §. *si quis nomen, ff. de hæredibus instituendis*, iuncto §. *nominatim, Instit. de exhæredatione liberorum*, cum similibus, quæ explicant Couar. *in cap. cum tibi, n.* 5. *de testam.* Anton. Gom. *tom.* 1. *variar. cap.* 1. *num.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 19. *n.* 1. *cum seqq.*

In præsenti dictio illa, *nominatim*, iungitur intentis, nec ad excommunicatos refertur, vt patet ex litteris ibi, *excommunicatos quoque, & nominatim interdictos*, quasi velit excommunicatos indistinctè ab omnibus esse vitandos; interdictos autem tunc demum, quando nominatim interdicuntur. Ratio autem differentiæ est, quia secundùm iuris antiqui regulas quocunque modo ad fidelium notitiam deuenerit, vel per famam,

famam, vel aliter, etiam occultè aliquem incidisse in excommunicationis sententiam etiam generalem ipsum vitare debuerunt, saltem occultè, iuxta text. *in cap. cùm non ab homine, de sentent.excomm.cap.illud, de Clerico excommunicato ministrante*, cum aliis, de quibus Couar.*d.*§.2.*n.*3. Vgolin.*tab.*1.*c.*13.§.7.*num.*9. *vers. ex iis*, Sayr. *d. lib.* 2. *c.*12. *num.*1. optimam afferentes rationem, quia excommunicatio suam secum trahit executionem, nec vt liget denuntiatione opus est, *d. cap. pastoralis*, §. *verum*; ac proinde semoto speciali fauore *Extrauag. Ad euitanda*, quicunque scierit alium esse excommunicatum, siue per generalem, siue specialem sententiam, eum vitare debuit. In interdicto autem diuersa consideratio occurrit secundùm varias illius distinctiones, & differentias, quarum illa ad nostrum propositum notabilis est, quòd interdictum personale, vel generale, vel speciale est, generale veluti quia interdicitur populus alicuius ciuitatis: speciale quando interdicuntur certæ tantùm personæ: inter vtrumque illa est differentia, quòd licèt quandiu singulares personæ sunt de illo populo, interdictæ censeantur etiam generali interdicto, nec ibi, nec alibi Diuinis interesse possint, ex ratione, quam reddit text. *in cap. si sententia, vers. cùm verò, de sentent. excomm. lib.*6. si tamen singuli de populo illo esse desierint, veluti quia aliò domicilium mutarunt, si culpabiles non sint, desinunt esse interdicti, quia cùm non interdicantur vt singuli, sed tanquam pars illius populi, si de eo desinant, iam illos interdictum non confringit quod in eos, vt tales, ferebatur, vt ex Anchar. & aliis *in d. cap. si sententia*, notat Couar.*var.lib.*2. *c.*8.*n.*10. & aliis adductis Henriq. *in summ.lib.*13.*c.*42.§.2. Vgolin.*tab.*5 *de censuris, c.*20.§.4. Soar.*tom.*5.*disp.*32.*sect.*2.*n.*11.*iuncto num.*18. Sayr.*de censur.lib.*5.*c.*4.*à princ.* Cùm ergo text.*in præsenti*, agat de excommunicatis, & interdictis vbique vitandis etiam extra territorium proferendis, & hæc regula absolutè vera sit in excommunicatis, & interdictis nominatim, & per contrarium deficiat in interdictis generaliter nomine populi, quia solùm vitandi sunt donec sunt de eodem populo, non immeritò in hoc text. in interdictis adiecta fuit dictio illa, *nominatim*.

§. In Ecclesiis.

Religiosi in Ecclesiis, quæ ad ipsos pleno iure non pertinent, cùm vacant non instituantur, sed instituendos Episcopo præsentent, & ei de cura spirituali respondeant, nec institutos inconsulto Episcopo amoueant, & Religiosis rationem reddant de temporalibus. Colligunt Doctores *in princ.text.*

26 *Pleno iure.*] Quando autem pleno iure dicantur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, dicam commodiùs ad *cap. quoniam*, 21.*infrà hoc tit.*

27 *Presbytero.*] Cùm vulgare principium sit, quòd qualitas iuncta verbo significat iuxta terminos verbi, *l. in dilectis*, §. *si extraneus, ff. de noxalibus*, cum aliis de quibus Dec.& alij relati à Menoch. *remed.* 16. *recup.n.*23.videtur ex verbo, *Presbyteros*, iuncto verbo, *instituendos*, probare text.*in præsenti*, necessarium esse quòd Vicarij instituendi ab Episcopo in Ecclesiis, quæ non pleno iure Monasteriis vniuntur, tempore institutionis sint in Sacerdotali Ordine constituti, vel si prædictum verbum adiungatur sequenti, *repræsentent*, quod tempore repræsentationis Sacramento illo sint insigniti, & confirmatur ex *cap. nemo*, 15. ibi, *ætate legitima*, & Sacerdotio, *de elect.lib.*6. & ex generali regula, quòd qualitas requisita ad beneficij habilitatem requiritur tempore prouisionis, *cap. si eo tempore* 9.*de rescriptis, cap. cùm de benef. de præbendis, eodem lib.*

Verùm contrarium deprehenditur ex text. *in c.*2. *de institut.lib.*6.*& in cap.ei, cui* 20.*de præbend. eod.lib.* & ex communi DD. resolutione asserentium sufficere ad validitatem collationis cuiuscunque beneficij etiam curati, quòd prouisus sit prima tonsura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per Rebuff.*in praxi tit.requisita ad collationem, n.* 24. Roch. *de iurepatron. verbo honorificum, n.*24.Gutier.*canon.lib.*2.*c.*15.*n.*33. Petr.Greg.*in beneficiariæ, c.*25.*n.*8. Nicol. Garc.*de benef. p.*3.*c.*4.*n.*2.*cum seqq.* neque dici potest prædictam resolutionem procedere in principalibus Ecclesiarum Rectoribus, at vero in earum perpetuis Vicariis aliquid speciale reperiri, per text. *in præsenti*, iuxta ea quæ Doctores per text. *ibi in cap. vlt. de officio Vicarij, & in Clem.* 1. *eod. tit.* 28

Cuius veriori sententiæ non obstat verbum, *Presbyteros*, quo text.*in præsenti*, vtitur, quia non adiicitur hic tanquam præcisè necessarium tempore repræsentationis, vel institutionis contra iura prædicta, quæ expressè contrarium decidunt, sed gratia frequentioris vsus, iuxta *regul.l.nam ad ea, ff.de legib.*atque etiam quia conuenientiùs, & causatiuè necessarium ad euitandã scilicet Ordinarij coactionem, & pœnam priuationis, si intra terminum ab ipso latum, vel intra annum secundùm ius hodiernum non promoueantur, quod vt facilius percipiatur aduertere oportet celebrem esse Ioan. Andr. distinctionem *in d. cap. ei, cui*, quem *ibi* sequuntur Domin.*n.*12.& Franch. *n.*6.& alij communiter *ibi*, dum resoluunt tribus modis beneficium, seu præbendam sacerdotalem dici posse, vel quia ex institutione, priuilegio, aut consuetudine solis Sacerdotibus debet conferri, quo casu certum est tempore prouisionis Sacerdotij Ordinem esse necessarium, vt frequenter vidimus obseruari in institutionibus capellarum, & maioratuum, quibus adiicitur, vt vnus Sacerdos bonæ vitæ eligatur, prosequitur Hoied. *de incompatib. benefic. p.* 1. *c.*24. *num.* 10. aut quia Ordo ille requiritur, quia si ad eum non promoueatur, beneficio ipso priuatur, iuxta terminos *cap. licet canon.de præbend.lib.*6.ant tandem quia si non promouetur,priuatur fructibus, iuxta *d.cap. vlt.de officio Vicarij*. Quare his casibus vltimus tempore prouisionis Ordo Sacerdotalis necessarius non est, sed sufficit, quod deinde intra annum promoueantur, & consequenter iuxta hos terminos rectè procedit text. *in præsenti*, & verbum illud *Presbyteros*, licet enim ex illo conuincatur Vicarias perpetuas Parochialium sacerdotales esse, non tamen inde sequitur necessario Sacerdotij Ordinem necessarium esse tempore prouisionis. 29

Episcopis repræsentent.] Ergo repræsentatio beneficij personaliter est Episcopo facienda, itavt præsentatus eidem personaliter exhibeatur, neque sufficiet quod per literas, aut procuratores absens ipse Episcopo nominetur, quod in primis suadet proprietas verbi *repræsentent*, quod propriè significat præsentiam sui facere, *l.maritus*, 15.§.1.*ff.ad leg. Iul.de adult.*melior text.*in l.consentaneum*, quomodo, & quando iudex, ibi, *vt præsentiam sui faceret*,iuncto ibi,*vt sese repræsentent*,cum multis aliis, quæ adducit Brisc.*de verborum iuris significatione, verbo repræsentare*, vnde rectè dicit, *gloss. verbo repræsentare, in Clem. dudum, de sepulturis*, quod repræsentare dicitur, qui præbetur sensibus corporis, ex *l.* 1. *in princ.ff. de verborum obligat.* & est recepta communiter ex multis, de quibus Tiraquel. *de iure mariti, gloss.* 6. *n.* 31. Selua *de benefic. p.*3.*q.*1.*n.*7. Lambert.*de iurepatron. art.*1.*q.*11.*part.*1. 30 31

32 *lib.2.num.12. cum seqq.* Indeque præsentatio nec solet à Doctoribus communiter definiri, quòd sit exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alteri, ad quem institutio pertinet, legitimè facta, ita Abb.*in cap. ea noscitur, de his quæ fiunt à Prælatis*, Roch. *de iurepatronatus in principio, q.3.* Rebuff. *in praxi, tit.de præsent.num.2.* Card. Tusch.*tom.6.lit.P, concl.*191. Nicol. Garc.*de benefic. p. 4. c. 1. num. 16.* quare non est necessarium in instrumento præsentationis exprimi quòd præsentatus est præsens, maximè si in dicto instrumento dicatur *N. præsentat N.* ita gloss. *verbo præsentari*, per text.*ibi in Clem. dudum, §. statuimus, de sepult.* Rot. *decis. 3. de iurepatron. in nou.* Paul. de Cittad.*de iurepatron. p.6.art.3.q.22.n.37. & 38.*& fuit resolutum *in Gerunden. beneficij 28. Ianuarij* 1600. coram Corduba. Vnde non valere præsentationem de absente factam, nec Ordinarium teneri admittere præsentatum, qui se personaliter non exhibet, notant omnes proximè citati, idem Abb. *cons.76. n.2. p.2.* Roch. *verbo honorificum, q.6. num.27.* Corras. *de sacerd. p. 4. c. 6. num.* 18. Lambertin. *de iurepatron. lib.2.p.1. quæst.1. art.1. quæst. 11. art.2.* Louet. *de re benefic. lib.2. q.6.ex num.35. vsque ad num.50.* Rot. *in Calaguritana beneficij de guarda 25. Maij* 1587. *& in Romana iurispatronatus 8. Iunij* 1598.coram Orano & *in Regien. Prioratus 26. Iunij* 1587.coram Card.Pamphilio sen.& *in Hipporegien. Plebaniæ 25. Iunij* 1610. coram Ortembergo, Greg. *decis.34. num..* & *ibi* Beltramin. *num.4.* refert Ferentil. *in annot. ad decis.* 481. *Buratti, lit. B n.12.* Non obstat *d.cap.ea noscitur*, ibi, *per se, aut per literas personas idoneas Episcopis Diœce-*
33 *sanis præsentent*, quia procedit quando patronus absens per literas facit præsentationem personæ, quæ cum eisdem Episcopo se personaliter repræsentet, & hoc licitum esse dubitari non potest, vt euincunt text.*in d.cap.ea noscitur, & in cap.vlt.de concessione præbend. & in Clem.1.vers.Præsentatus, de excessibus Prælatorum*, nam vt præsentatio de absente illi suffragetur, debet in termino iuris dato ad præsentandum se præsentare coram Ordinario habente instituere, Rot. *decis.4.de iurepatron.in nouis*, Lambertin. *de iurepatron. lib.2.p.1. q.4.art.16. sub n.2. vers. & prædicta.* Nicol. Garc.*d.c.1.n.25.* Beltramin.*ad decis.*34. Gregor. XV. *num.8.* Ferentil. *in annot.ad decis.* 481. *Buratti, n.20.* & procedit praxis receptissima secundùm quam nunquam, aut rarò patroni tempore præsentationis personaliter exhibent Episcopo præsentatos, sed præsentati cum instrumento repræsentationis se exhibent Ordinariis, qui illos admittunt, & instituunt, de qua meminerunt gloss. *in d. Clement.1.* Lambert. *d. art.1. num.5.* Nicol. Garc. *d. cap.1. num.19.* Card. Tusch.*d.*
34 *lit.P. concl.592. num.24.* At verò verissima, & receptissima est resolutio præsentatos personaliter debere se Episcopo repræsentare, Episcopúmque non teneri præsentatos per procuratorem admittere, tum ex dictis, tum ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia scilicet cederet huiusmodi præsentatio in graue ipsius Ecclesiæ præiudicium ex dilatione, si præsentatus per literas differret aduentum suum; tum quia præsentari debent ab Ordinario examinari an sint idonei, tam in Parochialibus, & Curatis, quàm in simplicibus ex Concil. Trident. *sess. 7. de reformat. c.13.* quod examen cum personale sit, & per procuratorem fieri non possit, necessariò sequitur præsentatos teneri se Episcopis personaliter exhibere. Vtrùm autem absens præsentatus institui ab Episcopo possit, si ei notum sit esse idoneum notoriè, dixi *de offic. & potest. Episcop. p.2. alleg.72. num.118.* & ibi dictis addendum duxi præsentationem regulariter de absente fieri posse, quando ille ita notus est habenti instituere quòd nullo opus sit examine, Lambert. *d.lib.2. p.2.q.11.art.3.* Rot.*decis.185.in fine, p.2.diuers.* & in d. *Regien. Prioratus 26.Iunij*, & 14. *Decembr.*1587.coram Card. Pamphilio, & *in Amerina iurispatronatus 17. Nouembr.*1614.coram R. P. D.meo Pironano. Intellige tamen dummodo absens infra terminum datum ad præsentandum per se, vel procuratorem ad hoc specialiter constitutum præsentationem acceptet, Lambert.*d.art.3.n.2.* Rot.*in d.Regien. Prioratus* coram Card. Pamphilio, & *in Firmana beneficij 20. Iunij* 1597. coram Penia, *& in Aurien. Parochialis 11. Ianuarij* 1613. coram bon. mem. Vbaldo, Lotter. *de re benef.lib.3.q.6.n.38.* Præsumitur tamen quis notus Ordinario eo ipso quòd est illius diœcesanus, Burat.*decis. 22. n.30.* quam præsumptionem sufficere ad hunc effectum vt sustineatur præsentatio de absente, dixit eadem Rot.*in d.Amerina iurispatronatus* coram R.P.D. meo Pironano. Declara tamen procedere dummodo examen non sit necessarium omnino, vt in Parochiali, tunc enim non sufficit quod præsentatus sit notus Ordinario, Lambertin. *art.3. num.5. & 9.* Rot. *in Papien. iurispatronatus 13. Ianuarij* 1594. coram Card. Millino.

Ex eisdem huius text. verbis, ibi, *Episcopis repræsentent*, iuncto ibi, *instituendos*, etiam deducitur, quòd institutio in Ecclesiis, quæ ad religiosorum præsentationem spectant, fieri non potest nisi præcedente ipsorum præsentatione, adeo vt institutio, seu prouisio aliter facta, spreto scilicet patrono, nullius momenti sit, vt notant DD. per text.ibi *in cap.decernimus, 16. q.7. & in cap.illud, de iurepatronatus*, Abb.*in cap.cum Bertoldus, num.13.* vbi Felin.*n.8.de re iudicata*, Roch. Lambert. Syluest. & alij, de quibus Garc.*d.benef. p.1. c.9. ex num.231.* Cabed. *de patron. Regia Corona, q.1. num. 3. & 6.* qui omnes benè notant hanc nullitatem tunc demum locum habituram, si patronus intra quadrimestre, vel semestre ad præsentandum sibi à iure concessum reclamauerit, aliter enim sustineri, ac valere prouisionem Episcopi resolunt præcitati Doctores, & vltra illos Spin. *in speculo testam. gloss.4. princ. num.99.* Flamin.*de resignat. benef. lib.8.q.10. num.10.* Zerol. *in praxi Episcop. verbo ius publicum, n.8.* censuit Rot. *decis.77. num.4. p.1. diuers.* cuius resolutioni varias rationes afferunt scribentes, vt prosequitur Garc.*d. c.9. à num.233.* Sed facilis est illa, quam affert *num.237.* atque etiam Cabed.*d.c.1.n.7.* quia scilicet huiusmodi nullitas in fauorem patroni, qui Ecclesiam fundauit, vel dotauit, inducta est, & consequenter semper habet taciram conditionem, si ipse patronus declarauerit, vt in simili circa pœnam commissi ob non solutum canonem probat text.*in l.2.* ibi, *si dominus voluerit, C. de iure emphyt.* & *ibi* notauit gloss.*verbo volente*, recepta ex multis, de quibus Tiraq.*in l. si vnquam, verbo reuertatur, n.10.* Mench.*ofs. freq. c.34. n.5.* Corbul. *in tract. quibus modis emphyt. amittatur, tit. de causa priuationis ob non solutum canonem, n.9.* & in casu quotidiano de excommunicatione ob non solutam pensionem quod non incurratur nisi postquam pars declarauerit se ea vti velle, Calsad.*decis.2.*& *3.de locat.* Nauar.*in man.c.23. num.104.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 20. sect. 2. num. 10.* vbi de stylo attestatur, & post illum ac Mandos. Flamin. Tolet. & alios, Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap.5. num. 581.*

Ipsis verò pro rebus temporalibus reddant rationem. Ergo patroni de temporalibus rationem exigere possunt à Presbyteris, qui ad eorum præsentationem in Ecclesiis, quæ suæ sunt ratione iurispatronatus, fuerunt instituti, atque ita post Innoc. notant Bert. *num. 14.* Abb.*num.3.* Henric. & alij communiter *vbi*

consonat

consonat text. vbi etiam notauit Abb. & alij communiter, *in cap. in Lateran. de præb. & in cap. ex literis in fine, de iurepatronatus*, vbi Bero. *n.* 17. eamque conclusionem procedere in Ecclesiis, quæ ratione solius iurispatronatus, seu præsentationis ad Religiosos pertinent resoluit Abb. *in cap. de Monachis, n.* 6. *de præb.* sequitur eandem Roch. *de iurepatron. verbo honorificum, n.* 100. & Lambert. *eod. tract. lib.* 3. *art.* 5. *q.* 2. & ante se ita omnes Doctores tenuisse scribit Rebuff. *de congrua portione, n.* 41. qui omnes explicant huiusmodi rationem reddendam esse non minuatim, de illo scilicet quod singulis diebus expenderint in panibus, carnibus, piscibus, & similibus.

37 Verùm, quicquid Doctores distinguant inter patronos laicos, & Ecclesiasticos, vera non est supradicta resolutio, nec in hoc text. & similibus probatur, siue enim Patronus Ecclesiasticus sit siue laicus, qua talis est, scilicet si non proponamus temporalia ad illum alia ratione pertinere, nunquam de illis poterit à Rectore, seu Vicario, quem præsentauit, exigere rationem, quia ratione iurispatronatus nihil aliud patronis etiam Ecclesiasticis noscitur esse concessum, quàm vt de rebus Ecclesiæ habeant sollicitudinem, vt denuntient Episcopo, vel iudici, quæ viderint corrigenda, minimè verò, vt in temporalium, quæ pro portione Vicarij vel fabrica relinquuntur, administrationi se intromittant, vt benè deducitur ex *cap. filiis, vel nepotibus* 16. *q.* 7. *& ex cap. præterea, de iurepatron.* & meliùs ex Concil. Trident. *sess.* 25. *de reform. c.* 9. vbi indistinctè interdicit omnibus patronis cuiuscunque Ordinis, etiamsi collegia, & communitates Clericorum, vel laicorum existant, ne in perceptione fructuum beneficij sui patronatus se ingerant, sed eos liberè Rectori distribuendos dimittant, & ante Concil. Trident. idem tenuit Dec. *hic n.* 4. & 20. & constanter Rebuff. *de congrua portione, n.* 42. *cum seqq.* Spin. *in speculo testam. gloss.* 4. *n.* 91. vbi respondent nostrum text. & *d. cap. in Lateran.* loqui de Ecclesiis, in quibus temporalia ad Religiosos pertinebant, quæ ex illa particula, *suis*, benè etiam aduertit Decian. *ibi n.* 21. sed manifestiùs probatur ex text. *in cap. sanè* 6. *q.* 2. ibi, *Abbati verò pro rebus temporalibus ad Monasterium pertinentibus debitam subiectionem exhibeant.*

§. Quòd si Templarij.

Templarij & Hospitalarij in Ecclesia interdicta solùm semel in anno admitti debent ad diuina Officia, nec tunc ibi sepelienda sunt corpora defunctorum. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

38 De interdicto Ecclesiastico, de quo hic agitur, vide Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 164. *cum seqq.* Couar. *in cap. alma, p.* 2. §. 1. Henriq. *in summ. lib.* 13. *c.* 41. Vgolin. *de censur. tab.* 5. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. Auil. *eodem tract. p.* 5. Soar. *eodem tract. disput.* 32. Bonac. *eodem tract. disp.* 5. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 37. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 4. Coninck. *de Sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 17. *dub.* 1. & aliqua tractabimus *in collect. ad cap. alma mater, de sentent. excommun. lib.* 6.

39 *Ad Ecclesiasticum officium.*] Sub nomine Ecclesiasticorum, vel Diuinorum officiorum, quæ contineantur, inuenies ad *cap. non est vobis* 11. *n.* 5. *de sponsa.* & *ibi* citatis addè Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 4. *n.* 32. & Bonacin. *d. disp.* 5 *p.* 3.

40 *Nec tunc ibi sepeliantur corpora defunctorum.*] Notatur ad hoc, quòd per omne interdictum, siue locale, siue personale, vsus Ecclesiasticæ sepulturæ prohibetur, de quo vide Nauar. *d. c.* 27. *num.* 171. Couar. *d.* §. 1. *num.* 3. *vers. hoc autem.* Viuald. *in candelabro aureo, sub tit. de interdict.* §. 1. *n.* 39. Vgol. *d. tabul.* 5. *c.* 9. Fr Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 110. Soar. *d. tom.* 5. *disp.* 35. *sect.* 1. Auil. *d. p.* 5. *disp.* 3. *sect.* 3. Sayr. *d. lib.* 4. *c.* 7. Paul. Layman. *d. p.* 4. *c.* 2. *num.* 3. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 37. vbi aduertit hunc effectum priuationis sepulturæ habere locum non tantùm in adultis, sed etiam in infantibus baptizatis, itavt in loco interdicto iis perinde, ac illis sit deneganda Ecclesiastica sepultura, latè Bonac. *d. disp.* 5. *pract.* 4. *à principio*, vbi *n.* 9. agit de infantibus, vel amentibus, & *n.* 6. contra Vgolin. *d. tabul.* 5. *cap.* 9. §. 3. resoluit laicos habentes priuilegium assistendi Diuinis officiis posse sepeliri in loco sacro.

§. Confratribus.

Confratres Religiosorum, qui non omnino se eis dederunt, sed remanent in suis proprietatibus sunt, subditi Episcopo vt cæteri laici. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Ab Episcoporum suorum, &c.] Notatur ad hoc, 41
quòd confratres, qui in proprietatibus suis, & in sæculo remanent, nec oblati sunt Religioni, aut conuersi, Episcopis, ac proinde Ecclesiasticæ potestati sunt subiecti, vt per Butr. *hic, n.* 11. Abb. *n.* 4. Anchar. 7. & Henric. *in cap. vt priuilegia, infr. hoc tit.* Vnde potest 42
adduci text. hic pro resolutione eorum, qui docent confraternitates laicorum religionis causa institutas pia esse, & religiosa loca, & ideò à sæculari potestate, & iurisdictione exempta, præcipuè si proprium habeant templum, vel in eis seruetur hospitalitas, aut Missæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, de quo vide Couar. *in cap. officij, n.* 12. *de testam.* Paul. Fusch. *de visitat. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 4. & 7. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verbo confraternitas*, §. 4. Renat. Chop *de sacra politia, lib.* 3. *c.* 6. *num.* 6. Azeued. *ad l.* 10. *num.* 26. & 29. & *l.* 3. *tit.* 14. *lib.* 8. *nouæ recop.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 35. *à num.* 9. Petr. Greg. *de Repub. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 8. Menoch. *remed.* 13. *recuperandæ, num.* 34. *cum seqq.* Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 28. *n.* 4. & *tom.* 4. *lit. F, concl.* 435. Valasc. *consult.* 105. *à n.* 5. Perez de Lara *de capellaniis, lib.* 2. *c.* 1. *à n.* 5. Cabed. *de patron. Regiæ Coronæ, c.* 42. Marta *de iurisdict. p.* 4. *casu* 113. *num.* 7. *cum seqq.* Bobadil. *in sua politica, lib.* 2. *c.* 18. *num.* 228. Benedict. Ægid. *in repetit. l.* 1. *C. de Sacrosanct. Eccles. p.* 1. *in initio, n.* 54. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 601. *cum seqq.* Vnde iuspatronatus confraternitatem laicorum auctoritate ordinarij erectarum, præsertim si habeant Ecclesiam, esse Ecclesiasticum, tenent Hieron. Paul. *in praxi Cancellariæ, in tit. declaratoria super proponente, seu vouente ingredi, col.* 39. *vers. in causa mea maioricen. fol. mihi* 441. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *p.* 1. *art.* 10. *n.* 4. vbi distinguit quòd si istæ confraternitates faciunt solum collegium, & non sunt affixæ alicui Ecclesiæ, iuspatronatus est laicale; si verò sunt alicui Ecclesiæ annexæ, iuspatronatus est Ecclesiasticum, Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 35. *n.* 30. Aldobrand. *consil.* 30. *n.* 5. *cum seqq. lib.* 1. Rot. *in Romana beneficiatus* 22. *Maij* 1623. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, confirmata 24. *Ianuar.* 1624. *coram eod.*

Cæterùm iuspatronatus huiusmodi eo casu laicale erit quando confratres non induuntur, aut distinguuntur aliquo signo Religionis, & beneficium fuit à laico fundatum, ac de bonis profanis, secundùm Felin. *in tract. quando literæ Apostol. præiudicent patron. col.* 7. *circa med. limit.* 4. *vers. induxit etiam dictam decisionem*, Roch. *de iurepatron. verbo ius, num.* 18. *quæst.* 3. Couar. *practic. c.* 36. *num.* 8. Gambar. *de potest. legati in confer. num.* 414. Tusch. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 12. *ad fin.*

Zerol.

Zerol. *in praxi Episcop. p.1. verbo iuspatronatus*, §. 33. Azened. *l.1.n.6. tit.4.lib.1. nouæ recop.* Nicol.Garc.*de benef. p.5. c.1. n.604. circa fin.* Azor. *instit.moral.p.2. lib.5.c.28.col.2. verbo iuspatronatus est profanum*, Cened. *pract.& canon.quæst.lib.1.q.22.n.11.circa fin.vers. eam tamen*, Rota *in Romana beneficiatus S. Laurentij in Damaso 7. Februarij* 1628.coram R.P.D.Duran. Non obstat quòd confraternitas sit de foro Ecclesiastico, & quòd confratres debeant in eo conueniri, quia hoc non facit quòd iuspatronatus competens confratribus sit Ecclesiasticum, cum alioquin non esset dare in beneficiis Ecclesiasticis aliquod iuspatronatus laïcale, quia etiam quilibet patronus laicus coram iudice Ecclesiastico potest conueniri pro iurepatronatus laïcali.

43 *Si non se prædictis fratribus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd oblati, qui in totum se religioni non tradiderunt, Ecclesiasticæ personæ non censentur, nec Ecclesiastici fori priuilegio gaudent, quemadmodum per contrarium gaudent illi, qui se, & sua in totum religioni tradiderunt, vt per Nauar. *cons.49. de regularib. in nouis*, Dec.*in tract. crimin.lib.4.c.9.n.28.* Azened.*ad l.1.n.8.tit.14.lib.6.nouæ recop.* Fr. Emman.*quæst. Regul. tom.3.q.21.* Card.Tusch.*tom.5.lit.O, concl.16.* Flores de Mena *var. lib.2.q.21. à n.194.* Modern. *de iurisd.p.4. casu 116.n.37.* Peregr.*var.lib.6.n.71.* Fr.Paulin.*in praxi crimin. regul.tit.1.c.3.n.3.* Verùm cùm in Sacra Congreg.Concilij iussu S.D.N.propositum esset infrascriptum dubium. An oblati alicuius Religionis iudicandi sint personæ Ecclesiasticæ, adeò vt fori priuilegio, & immunitate à vectigalibus gaudeant. Si Congregatio dubio semel atque iterum examinato censuit, oblatos priuilegio, & exemptione ita demum debere potiri si in forma iuris valida perpetuò, irrefragabiliter, & cum effectu se ipsos, & bona sua omnia, præsentia, & futura, nulla prorsus quamvis minima eorum portione neque in proprietatem, neque in vsumfructum sibi reseruata, Religioni obtulerint: quòd si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à sæcularibus exactionibus frui posse.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiis suis priuandus est qui alienis derogat.*
2 *Index, qui iustitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apostolicæ non seruat, suis priuilegiis est priuandus.*
3 *Index in administranda iustitia negligens, aut per dolum, vel imperitiam malè iudicans, quas pœnas ciuiles incurrat, ostenditur.*
4 *Index per dolum, aut imperitiam malè iudicans, qualiter criminaliter puniatur, ostenditur.*
5 *Index iniustitiam faciens non positiuè, sed omittendo, an easdem pœnas incurrat, ostenditur, & num. seqq.*

CAP. Dilecti. IV.

1 QVi non timet obuiare scriptis Romanæ Ecclesiæ, suis priuilegiis priuandus est. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.196.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.713.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Augnst. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 24. cap. 4.* & est post Concil. Lateran. *part. 44. cap. 6.*

Iustitiam facere non vultis, &c.] Probat hic text. indicem, qui iustitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apostolicæ non seruat, suis priuilegiis esse priuandum. Ratio decidendi illa est, vt scilicet qui alienis priuilegiis derogat, priuetur propriis, vt in eodem genere in quo deliquit, ipse puniatur, iuxta reg. text. *in cap. literas 13. de tempor. ordin. cum similibus*, non obstante tamen text. hic excludit alias pœnas contra iudices in administranda iustitia negligentes, vel per dolum, aut imperitiam malè iudicantes iure præscriptas, præcipuáque illa est vt litem faciant suam, *l. si filiusfam. 15. ff. de iudic.* vbi latè explicat D. Barbos. vt scilicet, vel in solidum damnum, vel dispendium litis parti, quam iniustè condemnat, resarcire teneatur, iuxta eundem *l. filiusfam. & l.2. C. de pœna iudicis, qui malè iudicauit*, vel quantum de ea re iudicantis Religioni, æquum videbitur, iuxta *l. vlt. ff. de variis, & extraord. cognit.* vnde sumptum est *princ. Instit. de obligat. quæ ex quasi delicto*, vbi recentiores omnes latè explicant, Peris de Put. *de syndicatu, verbo negligentia, & verbo Iudex malè iudicans*, & post Felin. Dec. & alios, Bern. & Salzed. *regul.373.* Garc. *reg. 301.* Card. Tusch. *tom.4. lit.I, concl.404. & concl.405.n.3.& concl.471.* expresse agens de casu huius text. de eo scilicet, qui iustitiam facere negligit, & quoad forum conscientiæ explicant Nau. *in man. c.25.n.12.* Molin. *de iustit. tom.1. tract.7. disp.710. à princ.* Quæ quidem resolutio, videlicet, quòd iudex malè iudicans damnum litis partiresarcire teneatur, procedit etiamsi pars ipsa à sententia non appellauerit, vel appellationem interpositam non prosequatur, vt notarunt Barth. *q.9. incipien. Index qui imperitiam, à n.15.* Auil. *ad c.1. Prætorum, verbo à partes, n.9.* Auend. *respect.11.n.2.* D. Barbos. *in d.l. 5 liusfam. à n.29.* latè Farin. *in praxi crimin. q.111. n.58. & n.523.*

Quinimo non solùm ciuiliter ad interesse partis, sed etiam criminaliter secundùm iudicis arbitrium puniri posse, argum. text. *in d.l. vlt.* notant vltra prætatos Menoch. *de arbitr. casu 339.* Valasc. *consult. 46. d. finem*, Petr. Gregor. *syntagm. lib.50.c.2.n.49.* Attento autem iure Canonico contra iudices Ecclesiasticos, qui contra conscientiam, & iustitiam in grauamen partis quicquam fecerint per gratiam, vel per sordes, vltra æstimationem litis parti faciendam, pœna suspensionis ab officio per annum imponitur, atque etiam irregularitatis, si suspensione durante Diuinis se ingesserint, vt decidit text. *in c.1. de re iudicata, lib.6.* & vltra Ordinarios *ibi*, explicant Nauar. *in man. c.27.n.157. vers. decima.* Henriq. *in summ. lib.13.c.19. §.4. iuncta lit. M*, Viuald *in candelabro, p.4.q.9.n.6.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis, p.1.lib.3.c.6.n.15.* Sayr. *de censur. lib.4. c.13.n.3.* Farin. *in praxi crimin. q.111. n.171. cum seqq.* Quæ quidem, ac aliæ pœnæ cumulatiuè ponuntur, & vna cum alia, vel alias non confunditur, itavt in iudicis sit arbitrio, vel omnes, vel vnam, quam malnerit, imponere, provt ex doctrina Barth. *in l. sanctio legum, ff. de pœnis*, profequuntur Dec. *in tr. crimin. lib.8.c.39.n.18.* Menoch. *d. casu 342. à n.15.* plenè Farin. *d. q.111. à n.80.* benè etiam attendens *n.93.* pœnam suspensionis, de qua *in d. c.1.* non confundi cum aliis pœnis Canonicis, & ciuilibus, vt deducitur ex vltimis verbis illius text. iuncta glos. *vlt.* additque illius decisionem procedere tribus concurrentibus: primò quòd per sordes, vel gratiam secundò quòd contra iustitiam: tertiò quòd in grauamen partis index Ecclesiasticus iniustam proferat sententiam, notant Nauar. Sayr. & omnes alij post illum citati.

Verùm autem pœnæ suprædictæ in eo locum habeant, qui iniustitiã facit, non positiuè, sed omittendo, sic

seu per negligentiam, de quo propriè loquitur text. *in præsenti*, non leuiter Doctores controuertunt, in quo dubio, quoad pœnam Canonicam suspensionis dicendum videtur in eo locum non habere, vt per Anchar.*n.*3. Abb.*n.*2.*hìc*, Nauar. Sayr. & reliqui omnes *citatis locis*, requirentes ad illam pœnam suspensionis incurrendam tria illa, quæ suprà diximus, quorum primum apertè deficit in eo qui stat in puris terminis negligentiæ, & nihil positiuè facit contra iustitiam. De pœna autem illius iudicis, qui malè iudicauit, vt litem suam faciat, negauit eam propter solam negligentiã incurri, Bart. *in d.l.vlt.vers.quaro, ff.de variis, & extraord.* Paris de Puteo *de syndicatu*, *verbo negligentia*, *n.*16. quos refert & sequitur Auil. *n.*28. D. Barbos. *à n.*64. *dictis locis*, etiam resoluentes, quòd licèt huiusmodi iudices negligentes facere iustitiam conueniri possint etiam à parte ad iustum interesse per actionem in factum, & aliàs legitimè competentes, non faciunt litem suam, vt eius dispendia præstent, nec pœna criminalis venit infligenda, de qua *in d.l.*2. cum similibus, quæ de malè iudicantibus solùm loquuntur, atque ita factum positiuum exigunt, vt comprobat idem Barbos. *n.*74. *vbi suprà*.

6 Contrariam tamen sententiam affirmatiuam, quòd iudex negligens facere iustitiam pœnam suspensionis Canonicam incurrat, tenuit Dec. *hìc n.*18. *cum seqq.* & est glos. notabilis *verbo neglexerit, in c.excommunicamus*, §.*moueantur, de hæreticis*, dum probat excommunicari iudicem, qui iustitiam partibus administrare negligit, recepta ex Clar. & aliis, de quibus Menoch. *d. casu* 341. *in principio*, & quòd iudex negligens facere iustitiam litem suam faciat tenuit gl. *vlt. in cap. hoc etiam*, 2.*q.*6. *glos.vlt.in c. Dominus* 23.*q.*2. quas communiter receptas testatur, & sequitur Menoch. *casu* 341. immo iudicem requisitum si negligat iustitiam facere durius puniri, quàm malè iudicantem, resoluit Alex *in l.*4. *ff.de damno infecto*, Auend. *respons.*11. *n.*7. & criminaliter etiam puniri iudicem, qui renuit audire partes, ex Bald. notat Valasc. *de consult.*26. *in fine*.

7 Quas quidem contrarias sententias sub distinctione esse componendas probabilius duxi, itavt prima negatiua procedat in pura omissione, posterior verò affirmatiua, quando omissio, seu negligentia habet factum admixtum, quod est casus huius text. nam si diligentiùs eius litera inspiciatur, in eo non solùm proponitur negligentia iudicis in omittendo, sed magis sonare videtur in eam, quæ factum habet admixtum, vt deducitur ex vltimis verbis huius text. ibi, *scriptis authenticis obuiare minimè timeatis*, quasi per hæc explicentur præcedentia, & iustitiam non facere, & priuilegia non respicere, vt antea dixerat, non fuerat solummodò negligendo, sed actum, & positiuè obuiando, seu resistendo, ne priuilegia seruentur. Vnde casus huius text. figurari potest in iudice, cui priuilegia Apostolica exhibentur, eaque contemnit, vel quia in totum ea legere, aut inspicere recusans, vel quia eorum formam, & tenorem non seruans priuilegiatis grauamen infert, eos cogendo secundùm iuris communis regulas id præstare, à quo Apostolicis priuilegiis erant exempti, quod quidem negligentiæ genus, quando non manet in puris terminis negligentiæ, sed in factum resoluitur, eique admixta est, puniri pœna æstimationis litis, atque aliis, de quibus *suprà* apud omnes compertum est.

8 Plures alias declarationes circa pœnas ciuiles, & criminales iudicis negligentis facere iustitiam prosequitur latè Farin. *d. q.*111. *à n.*396. vbi *à n.*435. multa prosequitur circa pœnas iudicis per imperitiam malè iudicantis, & ex *n.*71. circa pœnam Canonicam suspensionis, de qua *in d.c.*1. *de re iudicata lib.*6. quam obseruabis Episcopos, de quibus noster text. agit, non incurrere ex ratione text. *in c.quia periculosum*, *de sententia excommunic. lib.*5. vt post glos. *in eodem c.*1. & Nauar. *d. c.*27. *n.*157. obseruat Sayr. *de censuris lib.*4. *c.*13. *n.*3. *vers. primum est*.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Excommunicatorum corpora, si in Ecclesiis, aut cœmeteriis à priuilegiatis sepeliantur, exhumanda sunt, & extra eiicienda.*
3 *Excommunicatum sepeliens quare excommunicationem incurrat, ostenditur.*
4 *Prohibitio, & præceptum Ecclesiasticum non sepeliendi excommunicatum in loco sacro, quare introducta, ostenditur.*
5 *Mortui an possint excommunicari discutitur.*
6 *Cœmeterium vnde, & quibus modis dicatur, remissiuè.*
7 *Cœmeterij nomine, in quo excommunicatis denegatur sepultura, continetur quicunque locus sacer, etiam inter ipsam Ecclesiam.*
8 *Ratio eadem est, idémque ius de re aucta, & de principali, quod augetur.*
9 *Excommunicatus potest sepeliri in ea parte, quæ sine Episcopi auctoritate aucta fuit cœmeterio.*
10 *Communicans cum excommunicatis defunctis excommunicationem incurrit minorem, si scienter verò maiorem.*
11 *Excommunicatorum ossa in Ecclesia, vel loco sacro sepulta eiicienda sunt ab eo, si à non excommunicatis distingui possint, aliàs non.*
12 *Excommunicati, qui cum signis pœnitentiæ decesserint, & absolutionem dum viuerent, petierunt, sed morte præuenti absoluti non sunt, an Ecclesiastica sepultura priuandi sint, ostenditur.*
13 *Absolutio excommunicationis præstita in foro Conscientiæ non sufficit ad hoc, vt excommunicatus possit sepeliri in loco sacro.*

Cap. Adhæc. V.

PRiuilegiati non possunt sepelire excommunicatos 1
in cœmeteriis, sed si admittant, debent eos adiicere, & si nolunt facere, Episcopus exequatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*196. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*713. remissiuè Ximen. *in concord. p.*2. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*28. *cap.*6. *part.*31. *cap.*5.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Nauar. 2
*in manual. c.*27. *num.*23. *vers.*17. *& consil.*4. *num.*1. *de sepulturis*, Vgol. *de censur. tabul.*2. *c.*9. §.5. *&* 6. Tolet. *in instructorio Sacerdotum*, *lib.*1. *c.*13. *num.*10. Henr. *in summ. lib.*13. *cap.*11. §.3. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.*3. *quæst.*61. *art.*1. *vers.*6. Soar. *tom.*5. *disput.*11. *sect.*4. Sayr. *de censuris, lib.*2. *c.*4. *n.*10. *cum seqq.* Auil. *eodem tract. part.*2. *cap.*6. *disp.*4. *dub.*8. Bonacin. *eodem tract. disp.*2. *q.*2. *punct.*3. §.3. qui omnes huius prohibitionis rationem afferunt ex text. *in d. cap. sacris*, ibi, *quibus non communicamus viuis*, *non communicamus defunctis*, quam etiam expressérat Alex. III. in integra huius text. his verbis: *Quoniam graue sit eis in morte communicare, quos dum viuerent, Ecclesia à suo sinu pro suis excessibus segregauit*, & deducitur ex text. *in cap.*1. *cum seqq.* 24. *quæst.*2. & ex iure Ciuili comprobatur eleganti simili-

litudine ex *l.2.ff.de cadaueribus punitorum*, dum decidit cadauera eorum, qui in insulam deportabantur, vel relegabantur, non posse post mortem inde in ciuitatem transferri, sed post mortem manere pœnam, explicat post alios Couar. *lib.2.variar.c.1.n.11.* indéque notauit Bart. eum, cui in ciuitate morati interdicitur, post mortem ad sepulturam in ciuitatem reduci non posse, pluraque alia infert Dec. *hic n.18.* ergo cùm excommunicatis prohibitus sit ingressus Ecclesiæ, & quælibet communio cum fidelibus, meritò post mortem illis sepultura in Ecclesia denegatur.

3 Neque obstant rationes, quibus Host. *hic* contendebat nullam excommunicationem incurrere sepelientem excommunicatos maiori excommunicatione, vel aliter eis communicantes defunctis, eo quòd prohibitio excommunicationis solum vetat ne cum homine excommunicato communicemus, quæ subinde communicantem cum mortuo non comprehendit, quia mortuus homo non est homo, homo enim ex coniunctione animæ, & corporis subsistit, vt explicat Innocent. III. *in cap.in quadam, vers. sed aduersus, de celebratione Missarum*, iuncta *Clemen.1. §. porrò, de summa Trinitate*, ex Aristot. S. Augustin. & S. Thom. explicat Nauar. *in manuali prælud.1. n.11.* Anton. Gomez *tom.3. variarum cap.3.num.32.* nec etiam in mortuo considerari potest finis præcipuus excommunicationis, vt excommunicatus rubore suffusus resipiscat, iuxta *cap.pia, de sentent.excommunicat. lib.6.* Non, inquam, obstant huiusmodi rationes, quia respondetur non esse inconueniens, quòd propter culpam viuentis pœna maneat post mortem continuatiuè, ita vt si semel viuentem cœpit afficere, duret in cadauere, formaliter decidit text. *in d.l.2. ff. de cadaueribus punitorum*, & videmus in iis, qui pœna mortis puniuntur, & deinde in partes secantur, vel comburuntur, aut bestiis obiiciuntur, vt probat text. *in l.capitali, §. famosos, ff. de pœnis*, & prosequitur Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſ. 49. n. 42.* quod multò magis conuenit priuationi sepulturæ, quæ corporum mortuorum propria est, ac subinde mirum videri non debet, si Ecclesia mortuos eius vsu priuet, nam viuentes ad talem sepulturam, dum in excommunicatione manent, ius non habuerunt; ergo nec post mortem illud habere dicendum est, vt benè considerat Soar. *d.sect.4.num.2. ad finem.*

4 Deinde quoad nostrum propositum meliùs respondetur prohibitionem hanc, & præceptum Ecclesiasticum non sepeliendi excommunicatum in loco sacro, non propriè dirigi in corpus ipsum, seu cadauer defuncti, sed in fideles viuentes, iuxta generale Apostolorum præceptum, quod non solùm in excommunicatos dirigitur, ne communicent cum fidelibus, sed etiam in ipsos fideles, ne communicent cum excommunicato, *cap.sicut Apostoli, cum seqq.11. quæst.3.* Nec de potestate est dubitandum iuxta plenissimam illam Christi Domini concessionem, *quodcumque ligaueris*, &c. Nec etiam de voluntate, quæ manifesta est ex illa ratione, quam Summi Pontifices exprimunt in integra huius text. *& in d. cap. sacris*, cui non communicamus viuo, nec communicemus defuncto. Nec huiusmodi responsionem in aliquo infringit text. *in cap. si quis Episcopus, de hæreticis, & cap.sanè 2.24.quæst.2.*

5 *cum similibus*, quibus probari videtur mortuos excommunicari posse, quia respondendum erit in illis iuribus excommunicationem propriè, & directè non proferri in mortuos, sed viuis Ecclesiam imperare, ne communicent cum illis, quos constat in excommunicatione decessisse, non faciendo pro eis suffragia, vel sepulturæ tradendo. Qua etiam ratione Ecclesia excommunicatos mortuos absoluit, iuxta text. *in cap. à nobis 28. verbo nec obstat*, de *sententia excommunicationis*, non quòd directè in eos exerceat iurisdictionem, quæ ad absoluendum necessaria est, iuxta regulam *cap. verbum, de pœnit. distinct.1.* quæ videtur deficere respectu mortuorum, iuxta rationem, de qua Pontifex in *eodem cap. à nobis*, quia Christus Dominus Ecclesiæ dedit potestatem super terram, iuxta prædictam authoritatem, *quodcunque ligaueris super terram*, &c. Non autem in sepultos sub terra: sed quia per huiusmodi absolutionem vinis facultatem facit communicandi cum excommunicatis, qui in excommunicatione decesserunt, vt pro eis preces fundere, & suffragia facere possint, vel etiam sepulturæ mandare, vt bene explicant Castr. *de iusta hæreticorum punitione, lib.2. cap.27. ad finem.* Couar. *in cap. alma, p.1. §.11.num.8.* Nauar. *in manuali cap.27.num.171.* Soar. *disp.6. sect.1. num.3.* Sayr. *lib.1. cap.8. à num.8.* Ad illud autem, quòd in mortuis cessat ratio, & finis censuræ, siue excommunicationis, vt excommunicatus rubore suffusus resipiscat, bene respondet Vgol. *tab.2. de censuris, cap.22. §.12.num.2. vers. postremo*, non esse hanc solam rationem, & finem excommunicationis, sed etiam alios, illumque præcipuè, vt censura Ecclesiastica timeatur, vt expressit text. *in d.cap.pia, in principio*, quæ licet vna ex pluribus rationibus deficiat, non cessat dispositio, iuxta regulam text. *in §. affinitatis, Instit. de nuptiis*, respondetur etiam finem illum correctionis aliquo modo respectu mortui considerari posse, si enim intelligatur effectum excommunicationis etiam post mortem perdurare, faciliùs conuerteur viuens ad pœnitentiam.

Cœmeteriis.] Varias Etymologias huius nominis, & vtrùm cœmeterium dicendum sit, tradunt DD. post gloss. *eodem verbo in d. cap. sacris, de sepult.* Durand. *rationali diuinorum, lib.1. c.5.* Spin. *in speculo testamentorum glos.2. princ. num.33.* latè Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib.1. c.23.* Quibus omissis dic cœmeterium dici locum mortuorum sepulturæ destinatum auctoritate Episcopi benedictum, iuxta formam text. *in cap.nona Ecclesiam, de consecr. distinct.1.* cum aliis, quæ ex Innoc. & Gregor. Turonen. explicat Durant. *d.cap.23. num.5.* indéque intelliges in hac materia nomine cœmeterij, in quo excommunicatis denegatur sepultura, contineri quemcunque locum sacrum, etiam intra ipsam Ecclesiam, vt benè notant Card. *in Clement.1. n.10. de sepult.* vel locum, in quo Missæ dici consueuerunt, vt explicat Soar. *d.tom.5. disput.12. sect.4. n.6.* cœmeterij autem frequenter in iure nostro fit mentio quoad hunc effectum, quia olim regulariter intra Ecclesiam sepultura non concedebatur, nisi Episcopis, aut aliis personis insignibus, iuxta text. *in cap. milus 13.q.2.*

In illa autem quæstione, vtrùm si cœmeterium sit auctum sine Episcopi auctoritate in ea parte aucta possit excommunicatus sepeliri, Doctores non satis conueniunt. Pro parte negatiua facit vulgaris regula, quòd eadem est ratio, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, *l. etiam, ff. soluto matrim.* cum similibus, de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento, q.9.* Mantu. *lib.1. obsern.49.* & alij de quibus Alphan. *collect.448.* & post Tiraquell. & multos alios Garc. *reg.302.* quibus adde D. Barbos. *in rubric. ff. soluto Matrimon. part.3. num.66.* vnde ad nostrum propositum inferebat Guillelm. de Monte Laud. relatus a Card. *in d. Clem.1. num.11.* agens specificè de clauistro religiosorum. Sed quod de nouo additum est clauistro religiosorum, contrariam sententiam meliùs tenent alij, quos refert, & sequitur Card. *d.num.1.* & *ibi* Anchar. *num.4.* quos etiam sequutus est Vgol. *tab.2. de censuris, cap.9. §.5. vers. postremò*; & ratio est, quia argumentum illud de

de augmento, quod sequatur naturam principalis, quod auctum est, procedit quando in vtroque eadem est ratio, non ita si diuersa detur inter vtrumque, iuxta regulam *l. Papinianus exuli ff. de minoribus*, quæ in hoc proposito manifestissima apparet, nam vt cœmeterium sit, & sepultura Ecclesiastica dicatur, necessarium est, quòd locus auctoritate Episcopi destinatus sit ad mortuorum sepulturam, cum speciali benedictione, quam solemnitatem supponimus deficere in hac parte cœmeterij, quæ aucta est, & in simili de re aucta bonis maioratuum, si expressè habita non sit cum eadem qualitate maioratus, benè explicat Molin. *de primogen. lib. 1. c. 2. n. 3. & 4.*

10 In glos. *Sepelierint.* ibi, *communicando eis, qui morte inciderant in excommunicationem.* Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicatis defunctis, excommunicationem incurrit, scilicet minorem, glossam sequuntur post Ioan. Andr. Abb. *n. 2.* & alij communiter, teste Dec. *hic à n. 18.* exemplum proponentes in vestiente, lauante, aut associante excommunicatum maiori excommunicatione defunctum, his enim modis verè ei communicare dicuntur, resoluunt hoc ipsum Card *d. Clem. 1. n. 19. de sepult.* testantur communem, & latè tuentur Vgol. *tab. 2. de censuris c. 23. §. 12. n. 2.* Soar. *d. tom. 5. disp. 12. sect. 4. n. 8.* & post Nauar. Auil. *d. p. 2. c. 6. disp. 4. dub. 8. conel. 2. & disp. 10. n. 3.* Sayr. *lib. 3. c. 13. n. 12.* Bonacin. *de censuris disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 3. n. 8.* qui aduertunt iam nouiori iure *in d. Clem. 1.* hanc pœnam auctam, & minorem excommunicationem in maiorem esse commutatam contra eos, qui scienter excommunicatum vitandum in loco sacro sepelierint, quæ pœna *d. Clem.* vt locum habeat multa requiruntur, quæ commemorant *suprà* citati DD. Vtrùm autem sepeliens excommunicatum vitandum non solùm incurrat maiorem excommunicationem relatam *in d. Clem. 1.* verùm etiam minorem, quam communiter incurrunt participantes cum excommunicato vitando, in quo dubio pars negatiua verior est, quia minor excommunicatio iam videtur commutata in maiorem, & nulla necessitas cogit multiplicare censuras, ita Soar. *d. tom. 5. disp. 12. sect. 2. n. 15.* Bonac. *d. §. 3. n. 9.* quamvis incurrere etiam minorem excommunicationem asserant Nauar. *in manual. c. 27. n. 37.* Auil. *disp. 4. dub. 8.*

11 In glos. *eiiciant*, vlt. ibi, *si potuerint discerni ossa eorum ab ossibus aliorum, alias non.* Hinc nota conclusionem principalem huius text. procedere, quando ossa excommunicatorum à non excommunicatis distingui, aut discerni possunt, quod si ita fieri non potest, non debent exhumari, ne fortè contingat, vt cum excommunicatorum ossibus ossa fidelium extumulentur, vt expressit text. *in d. cap. sacris*, notant omnes *ibi*, Vgol. *d. c. 9. §. 1. vers. 5.* Soar. *disp. 12. sect. 4. n. 4.*

12 In ead. glos. ibi, *& nisi fortè tales fuerint*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicati, qui cum signis pœnitentiæ decesserunt, & absolutionem, dum viuerent, petierunt, sed morte præuenti absoluti non sunt, Ecclesiastica sepultura priuandi non sunt, vt ex Innoc. & Marian. Socin. receptum comprobat Vgol. *dict. tab. 2. c. 9. §. 5. vers. 5.* Sayr. *de censuris lib. 2. c. 4. n. 13.* Contrarium tamen videbantur concludere generalia principia supraposita, quòd non communicamus mortuis, quibus viuentes communicare non possumus, sed per se manifestum est, & apud omnes vbique receptum viuentibus excommunicatis, quamvis ostendant signa pœnitentiæ, antequam absoluantur, communicandum non esse, vt satis deducitur ex *d. cap. à nobis 28. vers. nos igitur, de sententia excommunicat.* ergo etiam mortuis, qui ante absolutionem decesserunt, quamvis signa pœnitentiæ ostenderint, sepultura Ecclesiastica danda non est, nec quoad suffragia eis est communicandum, vt expressè probat text. *in d. cap. à nobis*, in principali decis. quæ habetur *in vers. vnde*, indeque ad sepulturam, in qua eadem est ratio, ex dictis refert Soar. *d. disp. 12. sect. 4. n. 3.* Quare aduerte in hoc art. de excommunicatis ante absolutionem cum signis pœnitentiæ decedentibus, de duobus posse dubitari. Primò an licitè possint sepeliri in Ecclesia, aut cœmeterio. Secundò an sepulti inde sint eiiciendi. Primo casu certum est, quòd licitè in loco cœmeteriato sepeliri non possint, vt euincit ratio facta contra doctrinam huius glos. in secundo verò casu resoluendum est cum glos. *in præsenti*, cui similis pœna *in d. cap. sacris*, quod sepulti non debent inde eiici, sed potiùs, & statim, & quamprimum potuerint, debent absolui, iuxta *d. cap. à nobis*, atque ita rectè stat quoad hunc effectum resolutio huius glos. ac per consequens limitatio ad text. *in præsenti*, quòd sepulti in cœmeterio inde non eiiciantur, non verò ad aliam regulam, quòd in cœmeterio non sepeliantur, vt benè distinguunt Soar. & Sayr. *dictis locis.*

Vtrùm autem in hoc proposito sufficiat absolutio excommunicationis præstita in foro Conscientiæ, quæstio est non leuis inter scribentes, in qua partem affirmatiuam arg. text. *in cap. vlt. de sepult.* tuetur Capell. Tholos. *decis. 368.* vbi se obseruari vidisse testatur, sequitur Vgol. *d. c. 9. §. 5. vers. his igitur rationibus*, ratione confirmans, quia cessante causa cessat effectus, *cap. cum cessante, de appellation. cum similibus*; cùm ergo causa, propter quam excommunicatis denegatur Ecclesiastica sepultura, sit ipsa excommunicatio, & ea per absolutionem tollatur etiam in foro interiori præstitam, rectè sequitur sic absolutis sepulturam Ecclesiasticam denegandam non esse. Sed melius contrariam sententiam, cùm hic casus sua tempestate sæpè numero accidisset, se obseruari vidisse testatur, & sequitur Aufr. *ad Capel. vbi suprà*, eaque ratione factum putat, quia si contraria sententia Capel. obseruaretur, creditores difficilius debitum suum consequerentur, & Ecclesiastica censura minus timeretur, sed magis vrget, quia absolutio præstita in interiori foro pœnitentiæ quoad effectus exteriores nullum operatur effectum, sed proinde habetur quoad illos, ac si præstita non esset, ex resolutis per Nauar. *in manuali c. 27. n. 278. ad finem, & conf. 5. sub hoc tit. in antiquis, & conf. 4. à n. 8. sub tit. de iudiciis, in nouis*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. q. 61.* Soar. *de legibus lib. 8. c. 6. à n. 11.* & in spurio legitimato, seu dispensato pro foro Conscientiæ disputat Sanch. *de Matrimonio lib. 8. disp. 34. à n. 43. & 49.* cùm ergo vsus Ecclesiasticæ sepulturæ ad forum exteriorem pertineat, minimè quoad hunc effectum prodesse potest absolutio præstita in foro interiori pœnitentiæ, & vide, quæ pro eadem resolutione notabiliter tradit Nauar. *conf. 4. num. 1. sub tit. de sepult.* 13

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Ecclesia præscribitur spatio triginta annorum*

2 *Priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis, præscribitur tempore triginta annorum.*

3 *Declarantur, & conciliantur text. in præsenti*, & in cap. accedentibus 15. hoc tit. *& n. 4. 5. 6. & 7.*

8 *Priuilegia in eo valent, & tenent, in quo vsitata, & obseruata fuerint.*

9 *Iuri suo renuntiare vnicuique liberum est.*

Cap. Si de terra. VI.

1 CONtra priuilegium Ecclesiæ præscribitur spatio triginta annorum, quia videtur in tanto tempore renuntiare suo iuri. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 96.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 713.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 28. c. 9.* & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p. 38. c. 4.*

2 *Per triginta annos decimas persoluistis.*] Probare videtur text. *in præsenti* tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis; sed obstat ex diametro text. *in cap. accedentibus, 15. hoc tit.* vbi in eadem specie, eisdémque terminis priuilegij de non soluendis decimis requirit text. tempus quadraginta annorum, & confirmatur ex generali regula text. *in cap. de quarta, & in cap. illud, & in cap. ad aures, & per totum, de præscript.* vbi in omnibus præscriptionibus contra quascunque Ecclesias, etiam inferiores sola quadragenaria admittitur, non verò minoris temporis præscriptio.

3 Quare communis distinguit inter antiquum ius, & nouum, itavt text. *in præsenti* procedat attento iure antiquo, quo præscriptio triginta annorum satis erat contra Ecclesias, & Monasteria iuxta text. *in c. 1. cum seqq. 16. q. 3.* at verò text. *in d. cap. accedentibus*, procedit secundùm ius nouum *in d. cap. de quarta, cum similibus*, in quibus abrogata præscriptione triginta annorum constitutum est vt solùm quadragenaria contra Ecclesias admittatur, vt habetur in summario huius text. notat Abb. *in d. cap. accedentib. n. 4. ad finem*, Felin. *in cap. cùm accessissent, n. 99. vers. & hinc est, de constit.* Conuincitur tamen huiusmodi intellectus, quia ante Alexand. III. huius text. auctorem abrogata illa tricennali præscriptione quadragenaria contra Ecclesias constituta est à Gregor. I. & aliis Pontificibus antiquis, vt Vrban. II. ex eodem B. Gregor. refert *in c. 1. cum seqq. 16. q. 4.* à Iustiniano enim Imp. iam antea huiusmodi præscriptio Ecclesiis erat concessa *in auth. hac constitutio innouat. & in cap. de Ecclesiast. titul. §. pro temporalibus*, explicat latè Couar. *in reg. possessor. p. 2. §. 2. à princip.*

4 Vnde *gloss. 1. ad medium, in d. c. accedentibus*, respondet *ibi* quadraginta annorum fieri mentionem; at verò in nostro text. solummodo triginta, quia in casu vtriusque decisionis ita accidit, quia scilicet hic vsus contrarius priuilegio per triginta annos allegabatur, illic verò per quadraginta, cum autem text. principaliter supponere voluerit per contrarium vsum priuilegium amitti, & quæstionem circa tempus non decidat principaliter, supponendi sunt termini habiles ex aliis principiis in materia præscriptionum, iuxta reg. text. *in l. qui testamento, ff. de testam. & in l. item veniunt, §. aptanda, ff. de petitione hared.* Sed huiusmodi intellectus minimè difficultatem resoluit, neque explicat an, & quando vnus actus sufficiat contrauentionis, vel vtrùm triginta, aut quadraginta anni sint necessarij, vt amittatur, seu præscribatur priuilegium, quod si dicamus ex principiis generalibus quadraginta annos requiri, iuxta *d. cap. de quarta*, cum similibus, non explicat quare triginta annorum tempus in hoc text. sufficiat.

Quibus, & aliis intellectibus omissis, sciendum est priuilegium dupliciter posse amitti, vel per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renuntiationis ex non vsu; de primo modo agit *d. cap. accedentibus*, id est, de vera, & propria præscriptione, ideóque, vt per eam Monasterium amittat suum priuilegium, quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in d. cap. de quarta*, cum similibus, de secundo verò modo agitur in hoc text. id est, de tacita amissione priuilegij per modum tacitæ renuntiationis, quæ deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij, & ideo meritò non exigit tempus præscriptionibus necessarium, vt clarè Pontifex significat, ibi: *Priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis*, atque ita interpretatur Innocent. *in d. c. accedentibus, in secundo intellectu*, Goffred. & alij antiquiores, de quibus Ioan. Andr. & Innocent. *in præsenti*: potest autem pro vtriusque decisionis differentia considerari quòd in hoc text. Cistercienses per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt sibi ius earum decimarum acquireret, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quòd priuilegium cessaret per renuntiationem, vel amissionem, vel alium quemcunque modum, vt eo cessante secundùm ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam parochialem, iuxta regulam text. *in cap. vlt. de Parochiis*, cum similibus, de quibus Mant. *dialog. 3.* At verò *in d. c. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de iure communi non pertinebant, & ideò, vt eas Monachi acquirere, & exigere possent, non sufficiebat renuntiatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum, sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, ut quam contra ius commune eas acquirant; plane verò est compleram non esse præscriptionem contra Ecclesias minori spatio, quam quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum similibus. Verùm adhuc contra huiusmodi intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerunt, vt renuntiasse tacite præsumuntur*, quæ verba apertè videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solùm in renuntiatione priuilegij resultante ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat; sed facilè dissoluitur si diligentiùs vtriusque text. verba videantur, in hoc enim solummodo Pontifex expedit non vsum, seu contrarium vsum priuilegiorum, patet ibi, *per triginta annos eis decimas persoluistis*, & deinde in ratione solùm expendit tacitam renuntiationem eorundem, ibi, *verbis detrahere voluistis*: at verò *in d. cap. accedentibus*, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiarios recipiendo ab eis decimas, patet in principio, ibi, *dum quietè possederunt*, & ibi, *per quadraginta annos & amplius pacificè possedissent*, & in decisione ibi, *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè percepterint*, quæ omnia apertè significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis contra formam sui priuilegij, atque ita veram, & propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis, quamvis etiam in ratione expendat tacitam renuntiationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renuntiasse, in consequentiam felicem possessionis pacificæ, & iuris per eam Monachis prescribentibus acquisiti, vt regulare est in quacumque præscriptione, iuxta regulam text. *in l. alienationis, ff. de verbor. signific.*

Ca

6 Cur autem text. *in præsenti, & in d. cap. accedentibus*, vltra vsum contrarium priuilegio requirat tempus triginta annorum, vel quadragenariam præscriptionem secundum intellectum suprapositum, cùm vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiariis scientibus sufficere videatur ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in d. cap. accessissent?* vide *ibi* dicta per me *n.* 6. & modò adde expeditum non esse in iure, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum priuilegio suo renuntiare videatur; licèt enim *suprà* resolutum sit ad præscriptionem contra formam priuilegij ex possessione, & vsu aduersarij insurgentem requiri, & necessarium esse tempus, quod in aliis præscriptionibus leges requirunt, atque ideò quadraginta annos contra Ecclesias, & secundùm verum intellectum huius text. Pontifex contentus sit spatio triginta annorum, vt priuilegiatus non vtens priuilegio, sed decimas soluens contra ipsius formam ei renuntiare videatur; adhuc tamen non constat, an huiusmodi tempus triginta annorum sufficiat, & necessariò requiratur, communis resoluit ad hunc effectum idem tempus requiri, quod in aliis præscriptionibus necessarium est secundùm qualitatem personarum, contra quas præscribit, atque ita decem annos inter priuatos præsentes, & viginti inter eosdem absentes, iuxta *l.* 1. *ff. de nundinis*, contra Ecclesias verò triginta annos esse necessarios iuxta *d. cap. accedentibus*, ita post Abb. & alios comprobant Gail. *lib.* 2. *obseru.* 60. *num.* 1. Balb. *de præscript.* 5. *part.* 5. *princ. q.* 4. Padil. *in l. falsò. n.* 3. *C. de diuersis rescriptis*, Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsump.* 41. *n.* 16. Mastril. *Siciliæ decis.* 96. *n.* 1. *p.* 1. Soar. *de legibus, lib.* 8. *c.* 34. *n.* 19. *& c.* 35. *n.* 19. *cum seqq.* Sed tota remanet difficultas circa literam huius text. in quo ad præsentem effectum dixi considerasse Pontificem tempus triginta annorum reiecta differentia inter ius Canonicum, & antiquum. Quare ea retenta resolutione occurrit Soar. *d. cap.* 35. *num.* 21. quòd licèt Alexand. III. in aliis præscriptionibus tempus quadraginta annorum contra Ecclesias necessarium esse voluerit, in hac tamen, quando agitur de amittendo priuilegio ex vi tacitæ renuntiationis ex tempore insurgentis minori tempore fuit contentus, quia eam non considerat, vt puram præscriptionem, sed vt coniunctam voluntariæ renuntiationi, per quam res deducitur ad ius commune, & ideò fauorabilis est. Addit deinde Innoc. III. *in d. cap. accedentibus*, regulam illam de tempore quadraginta annorum in præscriptionibus contra Ecclesias necessariò extendisse ad casum istum, quando agitur de priuilegio per non vsum, vel contrarium vsum amittendo.

7 Verùm huiusmodi resolutio Soar. salua tanti Præceptoris pace, minimè resoluit difficultatem, incidit enim in aliam, quam improbani, quòd scilicet huius text. decisio quoad tempus abrogata sit per *dict. cap. accedentibus*, quod non est Innoc. III. vt ipse inaduertenter ait, sed eiusdem Alex. III. huius text. auctoris. Quare adhærendo prædicto intellectui, quod text. *in præsenti*, agit de renuntiatione tacita collecta ex temporis diuturnitate, text. verò *in d. cap. accedentibus*, de vera præscriptione, respondendum existimo ad difficultatem in his terminis etiam contra Ecclesias triginta, vel quadraginta annos necessarios non esse, neque Pontificem illos requirere, vt necessarios, & sine quibus renuntiatio illa tacita non præsumeretur, sed solùm decidere, quòd si Canonici ad quorum Parochiam decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos illos ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renuntiasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quòd si tempus decem, vel triginta annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imo ex solo priuilegij non vsu, vel contrario vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere tam in priuatis, quàm etiam in Ecclesiis deducitur ex communi sententia Doctorum, qua tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, & alia secundùm quam ex eodem spatio omnia præsumuntur acta solemniter, iuxta reg. *l. cùm de in rem verso, in princip. ff. de vsuris, & in l. si filiusfamil. C. de petit. hæreditatis*, cum similibus, de quibus Gabr. *commun. tit. de præsumpt. concl.* 1. pariter procedere contra Ecclesias, vt communem comprobat multis adductis idem Gabr. *ibi n.* 3. & suadetur ex ratione, quam adducit idem Soar. *d. c.* 34. *n.* 18. *& n.* 24. quòd priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis. Vtrum autem in casibus, in quibus priuilegia per non vsum amittuntur, hoc procedat tantùm in foro exteriori, an etiam in interiori conscientiæ, quæstio est, quam à nemine tractatam se vidisse ait latè disputans Soar. *d. c.* 34. *n.* 25. in qua breuiter est resoluendum nullam habere dubitationem, quando amittuntur per viam præscriptionis, hæc enim sine dubio præscribentem tutum reddit in conscientia, ex iis, quæ plenè resoluunt Doctores *in rub. de præscript.* vbi autem amittuntur per modum tacitæ renuntiationis, etiam ex dictis sequitur licitè amitti in foro conscientiæ, dixi enim à principio concedi à Principe sub tacita conditione, vt non vtendo per longum tempus amittantur, quæ ratio etiam concludit respectu fori conscientiæ.

Notatur communiter hic text. ad hoc quòd priui- 8
legia in eo valent & tenent, in quo obseruata & vsitata fuerunt, vt per Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 71. Bobadil. *in sua politica, lib.* 5. *c.* 10. *n.* 10. Garc. Girond. *de priuileg. explicat. n.* 165.

Cùm liberum sit vnicuique iuri suo renuntiare.] Con- 9
sonat text. *in l. si iudex* 42. *ff. de minorib. l. vlt. §. pen. ff. ad Velleian. l. si quis in conscribendo, C. de Episcopis & Clericis, l. penult. C. de pactis, cap. tuis, versic. nisi, de testibus*, multa ad hoc propositum cumulant Tiraq. *de iure primog. q.* 24. *à n.* 4. Socin. *reg.* 339. & alij de quibus Alphan. *collect.* 447. Card. Tusch. *tom.* 6. *lit. R, concl.* 170. *cum seqq.* D. Barbos. *in l. alia, §. eleganter, à n.* 12. *ff. solut. matrim.* Morla *in emporio iuris, p.* 1. *tit.* 10. *de locato. q.* 2. *n.* 12. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 22. *q.* 10. & latè Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 33. Ego ipse *in tract. de Axiom. iuris vsufr. Axiom.* 135. *n.* 13. *&* 14.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia quantum valeant, & quomodo sint seruanda, cognoscetur ex tenore, vltra quem non est egrediendum.*

2 *Bona acquisita per priuilegiatos assumunt naturam priuilegiatorum.*

3 *Ius patronatus, quod à laico donatur Ecclesiæ, Ecclesiasticum censetur quoad omnes iuris effectus.*

4 *Bona, quæ antea laicorum erant, & ad Ecclesias peruenerunt, gaudent priuilegio exemptionis à tributis.*

5 *Priuilegium non præsumitur, sed ab eo, qui allegat probandum est.*

6 *Priuilegia, quæ in corpore iuris causa sunt, præsumuntur, & ideò ea priuilegiati ostendere non tenentur.*

7 *Priuilegij tenor attendendus est, nec de illo iudicandum, nisi ipsius tenore inspecto.*
8 *Investiturae tenor in feudis inspicitur.*
9 *Maioratus tenor diligenter inspiciendus, & seruandus.*
10 *Priuilegij tenor inspiciendus non solum quoad verba, sed etiam quoad mentem.*
11 *Priuilegium strictè est interpretandum, etiamsi concessum sit à Principe, qui legem condere posset.*
12 *Priuilegium non priuatis personis, sed tori Religioni concessum adhuc non est vt fauorabile interpretandum.*
13 *Priuilegia per quæ consuetudini, aut alteri priuilegio derogatur, fauorabilia sunt, & latissimam recipiunt interpretationem.*
14 *Declaratur text.* in cap. olim, de verb. significat.

Cap. Porrò. VII.

1 PRiuilegiorum tenor attendendus est, nec de illo iudicandum nisi ipsorum tenore inspecto, & secundùm continentiam eorum ab omnibus subditis suae seruanda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 196.* Aragona *in compend. iuris Canon. pag. 713.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Augustin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 28. c. 10.*

2 *Non dubitamus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd bona acquisita per priuilegiatos assumunt naturam priuilegiatorum, vt per Abb. & Dec. *notab. 2.* Socin. *n. 5. cum seqq.* & alios *hìc*, multisque rationibus, & similibus confirmantes, & in primis ex generali regul. quod ex mutatione personae, & statu rei mutatur, vt pro regula tradit Iurisconsultus *in l. Paulus*, aliàs *procuratorem, ff. de acquirenda haredit.* ibi, *castrensia esse mutatione personae desierunt*, cum similibus, quae adducit Tiraq. *cessante causa. p. 1. n. 217.* & post Anchar. Card. Tusch.
3 *tom. 5. lit. M, concl. 436.* Vnde iuspatronatus, quod à laico donatur Ecclesiae, Ecclesiasticum deinde censeri quoad omnes iuris effectus probat text. *in cap. vnic. §. 1. de iurepatron. lib. 6.* explicant Couar. *pract. c. 36. num. 5. vers. 2.* Cabed. *de patronatib. Regiae Coronae, cap. 3. num. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 18. num. 5.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 5. num. 559. cum seqq.* Quid autem de iurepatronatus Ecclesiastico in laicos titulo oneroso permutationis translato an censeatur Ecclesiasticum, vel potiùs laicale, dixi ad *cap. dilectus, num. vlt. de offic. legati.* Hinc etiam colligi potest quòd quamvis patronatibus Regiis non soleat Summus Pontifex derogare, hoc tamen non procedit in iis, quae eiusdem Regis donatione ad Monasteria, vel Ecclesias deuenerunt, iam enim Ecclesiasticae censentur, ac subinde illis applicati debet reg. text. *in cap. dilectus, de iurepatron.* & quae de eius materia latè tradunt Felin. *in tract. quando literae Apostolicae*, & alij, de quibus Gonzal. *d. gloss. 18.*
4 *n. 2. cum seqq.* Nicol. Garc. *p. 5. c. 9. n. 208. cum seqq.* Hinc etiam bona, quae antea laicorum erant, & ad Ecclesias peruenerunt, gaudere priuilegio exemptionis à tributis, & gabellis post Festaz. *d. collect.* ex *n.* 437. testatur Card. Tusch. *tom. 3. lit. E, concl. 13. à n. 41.* plenè Card. Alban. *in tract. de immunitate Ecclesiarum*, plenissimè Soar. *contra Anglicanae sectae errores, lib. 4. c. 20. n. 6. cum seqq.* quicquid distinguant, pluraque inuoluant Gutier. *pract. lib. 1. q. 2. num. 17.* & Cabed. *Lusit. decis. 64. p. 2.* ac Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 458. & disp. 662.*

5 *Quod totum ex inspectione priuilegiorum*, &c.] Ergo oportet ostendere, & inspicere priuilegium, nec alleganti creditur, ad quod quotidiè hunc text. allegari solitum ait Abb. *n. 2.* sequuntur Dec. & alij communiter *in praesenti*, & reliqui omnes, qui variis in locis scripserunt priuilegium non praesumi, sed ab eo, qui allegat probandum esse, vt prosequuntur Fulc. *de iurisd. lib. 2. c. 18. à n. 3. & cap. 20. n. 6.* Card. Tusch. *tom. 6. lit. P, concl. 762.* Mascard. *de probat. concl. 1200. n. 37.* Menoch. *de praesumpt. lib. 6. praes. 14. n. 15.* optimè Cabed. *Lusit. decis. 93. n. 3. p. 2.* & ratione confirmatur, quia priuilegia facta sunt, nec praesumuntur, sed ab eo, qui allegat, debent probari, vt vulgo colligitur ex text. *in l. in bello, §. factae, ff. de captiuis*, qui tamen nihil probat, vt bene aduertit Alciat. *de praesumpt. p. 3. praes. 5. ad fin.* & fuerunt Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 2. tit. 1. n. 4.* sed probant *in l. quacumque, §. 1. ff. de publ. in rem actione, l. si emancipati, C. de collat.* cum aliis, quae latè adducunt Menoch. & Mantic. *d. locis*, & alij relati ab Alph. *collect. 719.* quibus adde Garc. *reg. 384.* Card. Tusch. *tom. 3. lit. I, concl. 10.*

Limitant autem DD. principalem nostri text. conclusionem non procedere in priuilegiis, quae in corpore iuris clausa sunt, quia inquiunt esse notoria, & eorum scientiam praesumi, sicut ipsarum legum, iuxta *c. 1. de constit. in 6.* quare ea allegare priuilegiatos non teneri ex Felin. receptum testatur Mascard. *concl. 1179.* & in priuilegiis scholasticorum, de quibus *in authentica habita, C. ne filius pro patre*, Rebuff. *de priuileg. scholast. priuilegio 154. à n. 267.* Verùm aduerte, quòd licèt DD. rectè doceant huiusmodi priuilegiorum probationem necessariam non esse, falsò tamen scribunt eorum allegationem non requiri, nam contrarium eninciat receptissima doctrina, quod eorum, quae notoria sunt, licèt probatio necessaria non sit, requiritur tamen allegatio, *l. si adulterium cum incestu, §. idem, ff. ad l. Iulian. de adulter. gloss. celebris, verb. causas in Clem. appellan. de appellat.* quam latè explicat Felin. *in c. cum ordinem à n. 11. de rescriptis*, & est recepta ex multis, de quibus Marant. *de ordine iudiciorum, p. 6. c. de appellat. n. 11.* Menoch. *remed. 1. recuperanda, num. 165. & remed. 3. n. 264.* Bellon. *lib. 2. suppur. c. 6.* Garc. *reg. 27.* Gutier. *in iuram. confirm. p. 1. c. 70. à n. 4.* & pro vera huius articuli resolutione consule D. Barbos. *in l. si quis ex aliena, n. 3. cum seqq. ff. de iudic.*

Priuilegiorum seruare tenorem.] Notatur ad hoc, quòd priuilegij tenor attendendus est, nec de illo iudicandum, nisi ipsius tenore inspecto, consonat text. *in cap. recepimus 8. & in cap. vlt. infra hoc tit.* notat Abb. Butr. Anchar. Dec. & Socin. *hìc*, & plures alij ex antiquioribus, quos refert Tiraq. *in l. si vnquam, verbo libertos, n. 3.* videndus *à n. 4.* Burg. de Pace *q. 2. n. 17.* Surd. *cons. 180. n. 31.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar. 19. num. 3.* Ego ipse *in tract. de Axiom. iuris vsufr. Axiom. 190. n. 7.* Sic in feudis tenor investiturae inspicitur, *c. 1. de diuis. feud. fratr.* notant omnes praecitati, & ex aliis Pinel. *in l. 1. C. de bonis matern. p. 3. n. 84. in fine.* Menoch. *cons. 40. n. 3.* & tenor pacti *in l. sancimus, C. de fideiuss.* & *in l. ad probationem, C. d. probat.* cum aliis, de quibus Burg. *d. q. 2. n. 16.* Vnde maioratus tenorem diligenter inspiciendum, & seruandum, arg. text. *in l. cum ita, §. in fideicommissum, ff. de legat.* tenent Molin. *de primog. lib. 1. c. 2. n. 27.* & alij de quibus Burg. *d. q. 2. n. 12.* Castil. *verum quotid. lib. 2. c. 20. n. 4. cum seqq.* & deducitur ex generali reg. quòd cui verba non conueniunt, non conuenit dispositio, *l. 4. §. sotios, ff. de damno infecto*, verba enim sunt ligamentis, & demonstrant voluntatem animi, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de supellectili leg.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, tit. V, n. 2.*

Intellige tamen tenorem priuilegij inspiciendum non solùm quoad verba, sed etiam, multòque magis quoad mentem, vt si de illa appareat, à verbis recedamus, vt quod senserit concedens, potiùs sequamur, vt probat

probat text. opt. *in cap. quanto* 26. vbi gloss. *verbo sola, infrà hoc tit.* id ipsum probant Butr. & Socin. vterque *num. 2. in præsenti*, cum aliis multis, ex quibus ita huius text. regulam esse intelligendam aduertunt Henriq. *in summ. lib. 3. c. 30. in principio, iuncta lit. C.* Sanch. *de Matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 1. num. 11.* & probat ex generali reg. text. *in cap. intelligentia, de verbor. significat.*

11 *Quod eorum metas transgredi*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegium strictè est interpretandum, etiamsi concessum sit à Principe, qui legem condere posset, vt per Felin. *in cap. postulasti, n. 9. de rescript.* Tap. *ad l. fin. ff. de constit. Princip. c. 6. in fine, n. 12.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 1. n. 29.* Soar. *de legibus, lib. 8. c. 28. n. 5.* reprobantes Aretin. *in cap. at si Clerici, §. de adulteriis, n. 33. cum seqq. ff. de iudic.* resoluentem priuilegium à Principe, qui legem condere posset, concessum latè interpretandum, & extendendum esse, quia vim legis obtinet, ac subinde latam recipit interpretationem, loquentem contra expressam huius text. decisio-

12 nem, & *in c. 1. §. vlt. de filiis Presbyt. lib. 6.* Vnde ex clara huius text. decisione deprehendes quàm falsa sit illorum resolutio, qui asserunt priuilegium non priuatis personis, sed toti religioni concessum, vt fauorabile interpretandum, & latè esse extendendum, ex quorum numero sunt Oldrad. *cons. 300. n. 4. vers. considerandum*, Henriq. *in summ. lib. 7. c. 22. §. 3. iuncta lit. M, & c. 24. n. 4. iuncta lit. F*, Sanch. *d. disp. 1. n. 13.* Soar. *d. c. 27. n. 7.* nam text. *in præsenti*, de priuilegio agit Templariis, & Hospitalariis concesso, & sic vniuerso eorum Ordini, & tamen extendendum negat. Neque rationes, quas adducunt, aliquid concludunt, nam prima ex fauore Religionis, iuxta *l. sunt & personæ, ff. de religiosis & sumpt. fun.* solùm euincit huiusmodi fauorem iustam causam esse, vt rationabilia iudicentur quæcumque etiam amplissima priuilegia à Principe religioni concessa, non itavt priuata auctoritate liceat priuilegia extendere extra eorum metas contra huius text. regulam. Secunda verò, quòd lex censeatur in perpetuum duratura, retorquetur, quia etiam in legibus si exhorbitant à iure communi, extensio non admittitur, iuxta regulam *quæ à iure, de reg. iur. lib. 6.*

13 Limita tamen regulam huius text. non procedere in priuilegiis per quæ consuetudini aut alteri priuilegio derogatur, quia tunc per priuilegia ad ius commune reducimur, ac subinde fauorabilia sunt, & latissimam recipiunt interpretationem, ex reg. text. *in l. si vnus, in fine principij, ff. de pactis*, gloss. *verbo numerandum, in cap. statutum, de præbendis in 6.* cum aliis, quæ plenè adducunt Tiraq. *de iure primog. q. 24. à n. 5.* Couar. *lib. 2. var. c. 6. n. 4.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 29. n. 4. & c. 51. n. 8.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 12. n. 2. vers. 2. quia, & d. lib. 8. disp. 1. n. 12.* Vnde Butr. *n. 6. in fine*, & Abb. *n. 5.* ac alij *in cap. olim, de verb. signif.* notabilem deducunt intellectum ad text. *ibi*, quatenus decidit latissimam faciendam esse interpretationem de priuilegio, quod alicui conceditur, vt distributiones quotidianas percipiat, nam vltra varios intellectus, qui forsan veriores sunt, de quibus *gloss. penult.* & alij *in cap. vnico, de Clericis non residentibus, lib. 6.* Rebuff. *de priuilegiis scholarium, priuil. 31. n. 6.* Horat. Lut. *eod. tract. priuil. 98. vers. 1.* interpretantur Butr. & Abb. agere text. de Ecclesia, in qua erat statutum, aut consuetudo, quod residentes non recipiant distributiones intra certum tempus, si enim priuilegium concedatur, vt aliqui, sicut vni ex residentibus prouideatur de fructibus beneficij latè fit interpretatio, etiam quoad distributiones quotidianas, quia fit redditus ad ius commune: sic etiam non inepte intelligitur text. *in cap. ex parte 27. de decimis*, quòd scilicet agat de decimis percipiendis à Parocho intra propriam Parochiam, quæ per consuetudinem, aut præscriptionem penes alios existebant, & ideò extenditur priuilegium ad noualia, quia fit regressus ad ius commune, secundum quod decimæ ad Parochianum pertinent in propria Parochia, iuxta *cap. vlt. de Parochiis.* Illa verò quæstio an priuilegium Principis strictè, vel large sit interpretandum, solet in præsenti à Doctoribus excitari, inter quos illa resolutio magis communiter tradi solet, quòd priuilegium latissimè debet interpretari, dum tangit iura concedentis, strictè verò quatenus concernit tertij præiudicium, ita Innoc. *in cap. cùm dilecti, de donat.* Host. Ioan. Andr. & Abb. *not. 3. in præsenti*, Bald. *cons. 456. lib. 3.* Hippol. *sing. 483.* Surd. *cons. 140. num. 73. & 74.* Farin. *cons. 45. n. 28. vol. 1.* Cancer. *lib. 3. var. c. 3. num. 165.* Morot. *cons. 20. n. 13.* Maluas. *cons. 18. n. 26.* à Ponte *cons. 2. n. 21.* Carol. Bardel. *cons. 137. n. 4. & cons. 182. n. 28. vol. 2.* Giurb. *decis. 23. n. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à iurisdictione Episcoporum non probatur per solutionem census, quæ sit Romanæ Ecclesiæ.*
2 *Exemptio à potestate Ordinariorum non probatur ex hoc, quod aliqui specialiter iuris B. Petri existant, nisi concurrat solutio census.*
3 *Declaratur text.* in cap. si Papa, vers. si autem, hoc tit. lib. 6.
4 *Exemptio à potestate Ordinariorum non probatur ex solutione census facta Sedi Apostolicæ, nisi appareat quòd sit in signum subiectionis.*
5 *Census quibus modis dicatur, & quas habeat significationes, ostenditur.*
6 *Solutio census quando in signum subiectionis facta præsumatur, ostenditur.*
7 *Exemptio ab Ordinariorum potestate non probatur ex receptione sub protectione Sedis Apostolicæ.*
8 *Protegere, & protectores quid significent, ostenditur.*
9 *Priuilegij verba si exemptionem concludant iuri, & iurisdictioni Episcopi derogatur.*

CAP. Recepimus. VIII.

EXemptus quis non probatur à iurisdictione Epi- 1
scopi ex eo quòd soluit censum Ecclesiæ Romanæ, quia non omnes, qui annuum censum soluunt, sunt seruati iurisdictione Ecclesiæ Romanæ, sicut nec omnes, qui speciatim sunt sub iurisdictione Ecclesiæ Romanæ soluunt censum. Quare inspicienda sunt priuilegia, & eorum tenor diligenter considerandus an sint exempti, & vtrum ad indicium libertatis soluat censum, vel non, sed solum in signum perpetuæ protectionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Decian. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 713.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 197.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 14. cap. 1.*

Qui specialiter B. Petri iuris existunt, &c.] Ex his 2
verbis, iuncto fine, benè colligitur ex eo quòd aliqui specialiter iuris Beati Petri existant, non probari exemptionem à potestate Ordinariorum, nisi concurrat solutio census in signum subiectionis facta, & quòd ita indistinctè in eo videatur probari benè notauit contra alios Dec. *hic, n. 11.* Verùm in con- 3
trarium

trarium adest expressa decisio text. *in cap. si Papa, vers. si autem, hoc tit. lib. 6.* dum decidit ex verbis priuilegij, in quibus continetur vt quis existat iuris B. Petri, vel specialiter pertineat ad Romanam Ecclesiam, aut similibus, plene probatam iudicari exemptionem, per quem ita resoluunt Abb. *n.* 2. Socin. *n.* 7. & 32. *hic*, Mascard. *de probat. concl.* 713. Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E. concluf.* 552. *n.* 11. Erasm. à Cockier. *d. p.* 1. *q.* 9. *n.* 1. Sed dic Pontificem ibi agere de verbis prolatis in priuilegio, vel sententia, in quibus de ipso exemptionis priuilegio principaliter agebatur, hic verò non ita, sed de censu quæstio erat, incidenter verò narratum est esse de iure B. Petri, in quo casu planum est per talia verba exemptionem, aut libertatem non probari, & constat ex generalibus principiis, quæ docent verba narratiua, quæ non proferuntur principaliter propter se, plenam probationem non efficere, vt probat text. vbi notant omnes, *in l. ex his verbis, C. de testam. militis*, cum similibus, de quibus Garc. *regul.* 165. & *regul.* 483. Mascard. *de probat. concl.* 622. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 12. Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 81. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 133. *à princip.*

4 *Non omnes censuales ab Episcoporum subiectione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex solutione census facta Sedi Apost licæ exemptio non probatur à potestate Ordinariorum, nisi appareat, quod sit in signum subiectionis, & perceptæ libertatis, consonat text. *in d. cap. si Papa, vers. & est idem*, iuncto vers. *si verò dicatur simpliciter*, vbi notauit Franc. & post Abb. *hic* Socin. *num.* 3. & Dec. *n.* 2. *cum seqq.* Valasc. *de iure emphyt. q.* 32. *n.* 6. & post eum Felician. *de censibus in proœmio*

5 *n.* 6. Erasm. à Cockier. *d. p.* 1. *q.* 10. *n.* 6. & ratione confirmatur, quia nomen census, æquiuocum est, varias habens significationes, aliquando enim bonorum, & personarum descriptionem significat *l.* 2. §. *post deinde, ff. de origine iuris*; aliquando tributum, *l.* 2. *C. sine censu*, aliquando facultates, seu redditus, vt *in l. vlt.* §. *sin autem, C. de iure deliberand. l. cum etiam* 7. ibi, *nihil in censu habent, C. qui bonis cedere possunt*, aliquando etiam significat emphyteusis pensionem, *cap. constitutus, de religiosis domibus*, vel locationes, *cap. vlt. ne Prælati vices suas*, aliquando contractum censualem, de quo *in Extrauag.* 1. & 2. *de emptione*, & Motu proprio Pij V. super forma creandi census: aliquando etiam annuam præstationem, vel in signum subiectionis, vel protectionis, iuxta text. *in præsenti*, cum similibus: & denique multa alia, quæ latè prosequuntur Brisson. *de verborum iuris signif. verbo census*, Roderic. *de annuis redditibus, lib.* 2. *q.* 22. *à num.* 66. Valasc. & Felician. *dictis locis.* Rectè igitur sequitur ex solutione census necessariò non probari specialem exemptionem ab Ordinariorum potestate, iuxta vulgarem regulam quod probatio debet concludere per necesse, non per potest esse, vt DD. colligunt ex *l. neque naturales, C. de probat. & ex cap. in præsentia, eod. tit.* cum similibus, de quibus Card. Tusch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 765.

6 Verùm quando cum solutione census aliæ concurrunt coniecturæ, deficere potest regula supradicta, succedit enim alia vulgaris, singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, de qua gloss. *verbo legitimis, in l.* 2. *ff. de excusat. tutorum*, recepta ex infinitis, quos late adducit Gabr. *commun. tit. de probat. concl.* 1. *à princ.* Exemplum ad nostrum propositum adducunt DD. veluti si Ecclesia soluens censum existat in diœcesi Episcopi, cui solvitur, nam cùm Episcopus in tota sua diœcesi habeat iure communi fundatam intentionem, *cap. cum Episcopus, de offic. Ordinarij, in* 6. meritò solutio census facta ab Ecclesia intra eandem diœcesim existente concludit, quòd sit in signum subiectionis, vt consuluit Federic. de Senis, quem referunt, & loquuntur Abb. per text. *ibi in c.* 1. *n.* 4. *de religiosis domibus*, & Dec. *hic*, *n.* 6. Nec obstat si replices ex decisione huius text. vbi cum solutione census concurrebat receptio sub protectione Papæ, vel etiam quod de iure B. Petri existebat, & tamen hæc duo vel tria simul iuncta non sufficere ad probandam exemptionem decidit Pontifex, & notant post Abb. *num.* 1. Socin. *n.* 8. & 43. Dec. *in princ.* & alij omnes *hic*. Respondetur enim dictum illud vulgare, *singula quæ non prosunt*, &c. procedere, quando singula genere sua perfecta sunt, non ita si vitiosa sint, & genere sua imperfecta, vt scripsit Bald. *in l.* 1. *n.* 2. *C. de legitimis hæredib.* commendat Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 29. *n.* 6. & faciunt multa, quæ copiosè adducit Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 33. *cum seqq.* cùm ergo ex dictis constet censum esse quid æquiuocum, & inde subiectionem non inferri, & ex dicendis etiam appareat frustra lam, & debilem esse aliam coniecturam ex receptione sub protectione, atque aliam de iure B. Petri ex *supra* resolutis, meritò neque omnia simul iuncta concludunt.

Ad indicium perceptæ protectionis, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex receptione, sub protectione Sedis Apost. exemptio ab Ordinariorum potestate non probatur, siue de Ecclesia sub tali protectione recepta agatur, vt *hic*, siue de persona singulari, vt *in cap. ex parte*, 18. *infr. eod.* notant Abb. *n.* 3. Zabar. *in prin.* Socin. *à n.* 7. Dec. *à n.* 1. *in præsenti*, Gail. *lib.* 2. *obser.* 141. *princ.* vbi *n.* 4. testatur esse communem omnium sententiam, Mascard. *de probat. concl.* 711. *num.* 2. Petr. Frider. *de proces. mandatis in Imper. Cam. extrahendis, lib.* 2. *c.* 14. Erasm. à Cockier. *d. p.* 1. 45. *num.* 3.

Ratio autem facilis est, nam protegere idem est ac defendere, vt notat gloss. *in l. desertorem*, §. *vlt. ff. de re milit.* ac subinde non importat superioritatem, imo in inferiore sicut & defensio verificatur, vt patet de militibus qui pro salute Regis, & patriæ ad illius stipendium custodiam, vt per gloss. *in rubr. C. de domesticis, & protectoribus, lib.* 12. vbi *in l.* 1. benè explicat Cujac. protectores dici eos, qui armatam militiam subeuntes non solùm defendendi corporis sui, verùm etiam protegendi lateris Principis sollicitudinem patiuntur. Non obstat text. *in cap. ad audientiam* 34. *de appellat.* quia non consistit in susceptione insurgente ex eo, quòd ille se posuerit sub protectione Sedis Apost. fed in vi, & virtute tacitæ appellationis, quæ illis verbis includitur, vt explicant eleganter Præpol. *vbi a n.* 3. *cum seqq.* & post eum Marant. *de ordin. iudic. p.* 6. *cap. de appellationibus, n.* 133. sicut in simili de arrepcione terneris ad Papam ex causa granaminis, probat text. *in cap. meminimus*, 9. & *in cap. dilecti*, 52. *de appellat.* ex quibus, & aliis prosequitur late Lancel. *de attentat. p.* 2. *c.* 12. *ampl.* 6. Vide cauebis à Ff. Emman. *guaff. Regul. tom.* 2. *q.* 63. *art.* 3. *in fine*, dum inadnertenter fecerit per receptionem in sua protectione, quam accepit facit Papa in priuilegiis religionibus concessis, facilem induci exemptionem à potestate Ordinariorum deceptus auctoritate prædictorum iurium, quæ effectum tribuunt prædictæ appellationi tacitè ex subiectione sub protectione Papæ, in qua euidens discriminis ratio cernitur ex dictis.

Non ex hoc iuri diœcesani, &c.] Ex his verbis colligitur à contrario sensu, quod si verba priuilegij exemptionem includunt, iuri, & iurisdictioni Episcopi derogatur, quia scilicet ab ea in totum eximuntur exempti, & solo Romano Pontif. immediatè manent subiecti, *cap. cum tempore, in fine, de arbitr. cap.* penult.

penult. de off. Ordinarij, cap. cùm Episcopus, eodem tit. in 6. notat gloss. *verbo sedis Apost. in cap. auctoritate, eodem tit. & lib.* pulchrior gloss. *verbo Acephalos, in cap. nulla 93. distinct.* cum multis similibus, quæ late explicant Socin. *hic n. 53. cum seqq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 63. art. 9. & 11.* Card. Tusch. *tom. 3. lit. E, concl. 294. & concl. 565.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloss. 43. num. 190.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium vni concessum non potest ad alium extendi propter identitatem rationis, &* n. 2.
3 *Filij priuilegiis, quæ personaliter parentibus conceduntur, gaudere non possunt.*
4 *Priuilegium militare, & ministerij, seu Doctoratus filiis non prodest.*
5 *Nobilitas in filios derivatur.*
6 *Priuilegium personaliter marito concessum ad vxorem non extenditur.*
7 *Correlativorum regula non procedit in indulgentia facta à Principe vni ex correlativis.*
8 *Priuilegia, quæ alicui certæ personæ conceduntur per modum contractus, vel ob benemerita ad hæredes transeunt.*
9 *Beneficium restitutionis in integrum ad hæredes transit.*
10 *Priuilegium est lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum.*

Cap. Sanè. IX.

1 PRiuilegia, quæ Papa alicui concedit, inspecta certa ratione alius non debet sibi præsumere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Panorm. Decian. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 197.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 714.* temsiuè Ximen. *in concord. part. 1.*

2 Ratio huius decisionis ea est, quia in priuilegiis extensio non fit de persona ad personam, etiam, ex tacita, & verosimili mente disponentis. Cabed. *Lusit. decis. 140. num. 2. part. 1.* etiam vbi non versamur in materia pœnali, & correctoria, Ioseph. Sesse *Aragon. decis. 43. num. 54.* consonant inra omnia, quibus probatur priuilegia priuatas esse leges, quæ singulis, non omnibus fauent, neque communem legem faciunt, ideóque aliis exemplo esse non possunt, nisi his tantùm, quibus conceduntur, *cap hinc est, vers. quod priuilegium, 16. quæst. 1. cap. non exemplo 26. quæst. 2. cum similibus*, deinde confirmatur, quia priuilegia omnia essentialiter illud habent, vt aliquid contra ius commune constituant, ac subinde, quatenus à iure communi exorbitant, odiosa censentur, & necessariò restringenda, iuxta *reg. quæ à iure communi, & reg. odia lib. 6. cum similibus*, de quibus *ad cap. porrò infr. eodem*; vnde meritò generalis reg. recepta est, quòd priuilegium certæ personæ concessum, ipsam sequitur, & ad alias etiamsi ipsius hæredes sint, non extenditur, *l. in omnibus causis, 69. l. priuilegia, 155. ff. de regulis iuris, l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiua, l. quia tale, ff. solut. Matrim. l. 3. ff. de censibus*, text. optimus *in l. sordidorum, C. de excusat. mun. lib. 10.* ex quibus desumpta est *reg. priuilegium, lib. 6.* vbi nostri omnes, cum multis aliis, quæ post antiquiores adducunt, & explicant D. Barbos. *in d. l. quia tale, per totam.* Menoch. *cons. 1007. à n. 95. vol. 11. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 103. num. 45.* Andr. Gail. *lib. 2. obseru. 144. n. 6. cum seqq.* Card. Tusch. *tom. 6. litera P. concl. 746.* Suar. *de legibus, lib. 8. cap. 10. & 11.* Salas *eodem tract. disp. 17. sect. 6. & 8.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. n. 203.*

Intellige supradictam conclusionem, & amplia 3 procedere etiam in filiis, vt scilicet priuilegiis, quæ parentibus personaliter conceduntur, gaudere, non possint, vt probatur ex variis iuris Ciuilis auctoritatibus vt *in l. in honoribus, §. vacationum, ff. de vacationibus, & excusat. munerum*, in hæc verba. Vacationum priuilegium non spectat ad liberos veteranorum, quum generaliter de omnibus priuilegiis veteranorum interpretatur. Cottor. *de iure milit. lib. 1. cap. 24. & in l. penult. §. si puellæ, ff. de ritu nuptiarum*, & de priui- 4 legio militari, & magisterij, seu Doctoratus, quod filiis non prosit, probatur *in l. priuilegio, in princ. & in l. in filiis, C. de decurionib. lib. 10.* notat gloss. *vltim. in l. ex pluribus ff. de administr. tutorum*, gloss. etiam *vlt. in cap. licet, de censib.* quas communiter receptas esse constat ex Bart. Alexand. & aliis, de quibus Tiraquel. *de iure primog. quæst. 59. num. 4.* D. Barbos. *in l. maritum, n. 80. ad finem*, Soar. *de legib. lib. 8. cap. 11. num. 4. cum seqq.* Ex quibus vera est huiusmodi resolutio, quòd priuilegium patri personaliter concessum, non est sine lege ad filios trahendum; illa verò iura, quæ pro contraria parte solent allegari, locum habent, & loquuntur, vbi priuilegium non simpliciter patri concedunt, sed sub ampliori forma, pro eo scilicet, & posteris, vel cum alio simili adiecto, quo aliquando filij, aliquando descendentes continentur; vel quando ex natura rei, & qualitate materiæ susceptæ filij participant priuilegium, id est, concessionem legis, vel Principis patri factam, vt contingit in nobilitate vel dignitate, quam naturalem DD. appellant, quæ scilicet competit ex origine, & Maiorum claritudine, hanc enim etiam à 5 patre in filios deriuari naturalis, & ciuilis ratio postulat, sicut in arboribus, qui viret in foliis, venit ex radicibus humor, vt ait Ouid. cum multis aliis, quæ adducunt Tiraquel. *de nobilit. cap. 15.* Cassan. *in catal. gloriæ mundi, p. 8. consider. 24.* Garc. *de nobilit. gloss. 7. n. 17. & gloss. 20. num. 11.* Azeued. *ad l. 1. n. 85. cum seqq. tit. 1. lib. 6. nouæ recop.*

Amplia etiam & intellige, principalem huius text. 6 conclusionem procedere in vxore, ad eam enim extendi non posse priuilegium personaliter marito concessum, tradit Ioan. Andr. per text. *ibi in cap. ne aliqui, hoc tit. lib. 6.* expendens de Regibus, & Reginis ibi fieri mentionem, quia aliàs priuilegio, quod simpliciter Regi conceditur, Regina non gaudet, prosequuntur D. Barbos. *in l. quia tale, à num. 22. vers. vltima ampliatio*, Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 47. n. 1. & 3.* Soar. *d. lib. 8. c. 11. n. 1.* Et illud, quòd maritus, & vxor, correlatiua sunt, *l. 1. ff. de ritu nuptiarum*, cum similibus, respondet- 7 tur regulam correlativorum non procedere in indulgentia facta à Principe vni ex correlativis, vt resoluit Bapt. de S. Blasio *in tract. de correlativis, n. 57.* vnde de casu ad casum in correlativis non fieri extensionem communiter, & receptum comprobat ex Baldo, & aliis Card. Tusch. *tom. 2. litera C. concl. 1041. num. 25.* Ad alia verò iura, quæ in contrarium citari solent, similiter respondetur procedere, vel ex tenore ipsius priuilegij, quia de certis personis, & earum vxoribus expressam facit mentionem, vel ex vi aliorum iurium, quæ communicant mariti priuilegium eius vxori.

Limitatur tamen principalis huius text. conclusio, 8 vt non procedat in priuilegiis, quæ alicui certæ personæ conceduntur ob benemerita, vel egregia facta, sunt enim realia censenda huiusmodi priuilegia, & vti talia ad hæredes transeunt, iuxta regulam text. *in d. l. in omnibus causis*, cum similibus. Quorum præcipua ratio est quòd huiusmodi priuilegia ob benemerita in con-

tractum transire videntur, docente Bald. *in l. qui se patris, num. 14. C. vnde liberi,* & probatur ex regula text. *in l. si cùm mihi, 35. ff. de dolo,* ex quo *ibi,* notauit Bald. quòd quando priuilegium datur propter factum quod habet commensurationem cum priuilegio, in contractum transire dicitur, certum autem est, quòd omnes contractus ad hæredes transeunt, iuxta text. *in l. si pactum, ff. de probat.* cum similibus. Qua ratione, quòd priuilegium per modum contractus personaliter concessum ad hæredes transeat, tenent DD. communiter ex Iasone *in l. si sic à num. 12. ff. de verborum obligat.* & pluribus aliis quos refert D. Barbos. *in d.l. quia tale, num. 43. vers. 3. principaliter. ff. solut. Matrimonio,* sequitur Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 703. n. 2.* consequenter resoluens *à n. 11.* priuilegia ob benemerita ad hæredes transire, post Anch. Socin. Tiraquel. & alios, quos *ibi* refert. Verùm quamvis hæc limitatio ad nostrum text. probabilitate non careat, probabilius est in his terminis non limitari, sed magis ampliari, vt tenent multi, quos referunt, & sequuntur D. Barbos. *in l. quia tale, num. 6. cum seqq.* & Soar. *d. lib. 8. cap. 4. à principio,* & præcipuè *num. 8.* & vide apud eos.

9 Deinde limitatur eadem huius text. decisio vt non procedat in priuilegio, quod personæ conceditur, si causa proxima concedendi non sit ipsa persona, sed aliqua conditio, seu causa existens in persona, exemplum proponentes in beneficio restitutionis in integrum, quod licèt personale sit, eo quòd minorum personis conceditur personaliter, quia tamen principalis causa illud concedendi est læsio, inxta text. *in l. non omnia, & in l. quod si minor, §. non semper. ff. de minoribus,* cum similibus, concludunt DD. ideò ad hæredes transire, iuxta text. *in l. non solùm, ff. de restitut. in integrum, & in l. minor, 19. §. vlt. ff. de minorib.* quas sic interpretantur Dyn. *in reg. priuilegium, num. 7. de reg. iuris, lib. 6.* & alij communiter secundùm Pech. *n. 10. in solut. secundæ difficultatis ibidem,* Dec. *in d.l. in omnibus causis, n. 4.* Gomez *variar. tom. 2. cap. 14. n. 6.* Menoch. *d. lib. 3. præsumpt. 103. à num. 16.* & alios relatos à D. Barbos. *in d.l. quia tale, n. 49.* & esse communem testatur Card. Pereira *in l. si curatorem, verbo minorib. num. 44.* quod etiam videtur voluisse Maurit. *de restitutione in integrum, c. 15.* & illum sequutus Mynsing. *lib. 4. obseru. 19.* & cæteri, qui dicunt huiusmodi beneficium restitutionis reale esse, & ideò ad hæredes transire, quia scilicet causæ datur, seu læsioni, vt explicat Soar. *d. lib. 8. c. 3. num. 6.*

10 In gloss. *Singularibus, ibi, id est, priuilegiis, qua singularia sunt, & priuata à lege communi.* Vnde benè definitur priuilegium quòd sit lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum, ita Host. *in summa huius, tit. §. 1.* & gloss. *in rub. de rescript. lib. 6.* Henric. Canis. *in summa iuris Canon. lib. 1. tit. 2. §. duplex genus placitorum,* Petr. Greg. *de iuris arte, c. 7. n. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 35. à n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Campanæ publicè teneri non possunt in oratoriis priuatis etiam per Religiosos.*
2 *Literæ clausæ in iudicio fidem non faciunt, sed patentes, quod intellige vt ibi.*
3 *Literas alicui iudici directas clausas qui recipit, non debet eas aperire, sed iudici aperiendas tradere, alias punitur.*
4 *Literas patentes recipiens, in illis contenta videtur approbare, non ita si clausas.*
5 *Declarantur, & conciliantur text. in præsenti,* & in cap. nimis, vers. nec sustinentis, de excessibus Prælatorum.
6 *Religiosi in priuatis Oratoriis publicè pulsare campanas non possunt.*
7 *Exempti si excedant metas priuilegiorum, suos publicè deliquerint, possunt ab Episcopo coerceri.*

CAP. Parentibus. X.

Cœlest. III.

CAmpanas in Oratoriis domi existentibus nullus etiam exemptus habere potest, & exempti coercendi sunt ab Episcopo censuris, vt ita sint suo iure contenti vt non impediant iustitiam aliorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Matian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5 iuris Pontif. pag. 197.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 714.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 2.*

Patentibus literis, &c.] Ex his verbis colligunt *hic:* Host. Zabar. Butr. *n. 7.* Anch. *n. 1.* literas clausas in iudicio fidem non facere, sed patentes, quod tamen restè intelligunt procedere, quando non sunt authenticæ, veluti quia fracto sigillo, aut remoto præsentantur, si enim sigillo integro, & debito modo iudici, ad quem diriguntur, fuerint præsentatæ, & in acta redactæ, eis sicut aliis actis iudicialibus, credendum est, imo clausas minus suspectas esse, quàm patentes, ratione probant, quia testamentum claudi solet, vt solemne, & non suspectum sit, *§. sed his, Instit. de testament. l. si vnus, C. eodem tit. & per totum ff. quemadmodum testamenta aperiantur,* & deducitur totus discursus *cap. cùm olim. 33.* vbi notant scribentes omnes, de *officio delegati,* ibi, *nobis fideliter præsentasse, & in cap. inter dilectos 11. vers. præterea cum seqq. de excess. prælatorum,* ex quibus praxis inoleuit, quod is, qui literas aliqui iudici directas clausas recipit, non debet eas aperire, sed eidem iudici aperiendas tradere, alias punitur iuxta qualitatem facti, & probat text. *in d. cap. cùm olim, & d. §. præterea,* & quæ latè in proposito post Ordinarios, & alios recentiores tradunt Menoch. *de arbitr. centur. 6. casu 538.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. cap. 17. n. 46.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. de falsitate, q. 150. à num. 114.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. 33. art. 2.*

Alia etiam differentia inter literas, quas quis patentes recipit, aut clausas, notabilis est, nam is, qui eas apertas accipit, omnia in illis contenta videtur approbare, *l. si filiusfam. 2. ff. ad Maced. & Clem. 1. de procurator.* cum multis aliis, quæ latè prosequuntur Gabr. *tom. 1. commun. tit. de præsumpt. conclus. 2.* Mascard. *de probation. conclus. 480.* Card. Tusch. *tom. 1. litera I. conclus. 374.* non ita in clausis ostenditur, quia vt in patentibus, & apertis procedat conclusio illa, requirunt DD. communiter, quòd recipiens eas aperiat, & legat, atque ita scientiam habeat eorum, quæ in eis continentur, vt ex Mathes. *sing. 21.* explicat Gabriel. *d. conclus. 2. num. 11.* Card. Tusch. *d. conclus. 374. num. 5.*

Liceat eis campanas in eis ponere, &c.] Decisum huius text. quatenus negat posse Templarios, & alios Religiosos in Oratoriis suis habere, & publicè pulsare campanas, opponi solet text. *in cap. nimis, vers. nec sustinentes de excess. Prælat.* dum inter alia grauamina, quæ Prælati inferebant Religiosis, illud commemorat, quòd illis prohibeant habere campanas in Ecclesiis, & Oratoriis suis, de vtrisque enim simul promiscuè fecit mentionem. Pro concordia DD. varios effectus

runt intellectus, nam Hostiens. quem sequitur Butr. interpretantur, quòd vnam campanam in Oratoriis habere licitum est, iuxta *d. cap. nimis*, quod in singulari de campana loquitur, non verò plures, iuxta text. *in præsenti*, qui loquitur in plurali: sed absurdus videtur intellectus, nam de campanis in plurali loquitur Pontifex distributiuè, referendo ad plures Religiosos, Templarios scilicet, & alios, de quibus dixerat, vt de simili eorundem priuilegio interpretatur Pontifex *in cap. vt priuilegia 24. ad finem infrà hoc tit.* quare Innocent. & post eum Zabarel. & Abb. *num. 5. vers. sed extra*, aiunt text. *in præsenti*, ius commune continere, at verò *d. cap. nimis*, procedere supposito speciali priui-
6 legio Religiosorum, de quibus *ibi*. Ego verò pro comperto habeo in priuatis Oratoriis licitum non esse etiam Religiosis, habere, publicéque pulsare campanas, in eis enim etiam priuatim non licet celebrare sine Episcopi auctoritate, vt benè notat Dec. *in præsenti à num. 12.* licèt Abb. *hic, & in cap. vlt. de censibus*, aliud docere videatur: Missæ tamen istæ publicè non fiunt ad populum, vt ipse *ibi*, aut clerus conueniat, sicut in Ecclesiis, imò in hoc Oratoria ab Ecclesiis distingui constat ex iis, quæ de eorum differentiis tradit Durant. *de ritib. Ecclesiæ, lib. 1. c. 1. à principio, & n. 13.* & consequenter huiusmodi priuatis Oratoriis non conuenit publicè pulsare campanas, vnde facilè intelligitur text. *in præsenti*, dum in his priuatis Oratoriis prohibet ponere, publicéque pulsare campanas, si aduertas quòd de his priuatis Oratoriis agit, & copulatiuè prohibet in eis campanas ponere, & publicè pulsare, sic significans priuatim pulsare prohibitum non esse, sed potiùs à contrario licitum esse, atque ibi campanulam habere, quæ priuatim pulsetur, vt notarunt Butr. *num. 3.* Abb. & Anchar. *n. 2.* Dec. *n. 8. & 23.* Roch. *de iurepatron. verbo construxit, n. 28.* Lambertin. *eodem tract. art. 11. quæst. princip. 1. p. lib. 2. n. 5.*

7 In gloss. *Potius*, ibi, *argument. quod si excedant metas priuilegiorum, siue publicè deliquerint, quod possint ab Episcopo coërceri.* Est contra text. *in c. 1. vers. nunquid*, ibi, *dummodo sit in loco exempto, hoc tit. lib. 6.* notat Abb. *hic n. 4. vers. in gloss.* Quare meliùs ipse Abb. ea ratione, inquit procedere text. quia licèt in loco exempto delinquere incipiat, effectus tamen, & complementum porrigitur extra locum exemptum, quia scilicet sonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipsum locum, quod pluribus similibus *ibi* exornant, sed latiùs Dec. *à n. 15.* Socin. *à n. 6.* & alij. Verùm si verum fateri licet, meliùs aduertunt Host. & Butr. *n. 11.* text. non probare huiusmodi conclusionem quia specialiter procedit in priuilegiatis excedentibus metas suorum priuilegiorum, quia ea ob id merentur amittere, vt probatur *in cap. seq. ad finem.*

SVMMARIVM.

1 *Hospitalarij, qui mittunt pro eleemosynis cruce falsò signatos, in tota prouincia exhortatio is officio priuantur, & si missi sunt laici, excommunicantur, si sunt clerici, ab officio & beneficio suspenduntur.*
2 *Ecclesia polluitur, seu violatur per sanguinis effusionem.*
3 *Sanguinis effusio, propter quam violatur Ecclesia, debet secum trahere abundantiam, itavt non sufficiant paucæ guttæ.*
4 *Ecclesia non indiget reconciliatione, si quis in ea percutiatur, vel alia iniuria afficiatur citra sanguinis effusionem, quod intellige vt ibi.*
5 *Sanguinis effusio per quam polluitur Ecclesia, debet esse iniuriosa.*
6 *Sanguinis effusio, propter quam pollnitur Ecclesia, debet esse publica.*
7 *Ecclesia polluitur si sanguis hominis viuentis, non autem cadaueris effundatur.*
8 *Ecclesia censetur violata si quis suæ mentis compes ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriosè percutiat.*
9 *Sanguinis, aut seminis effusio, vt per eam Ecclesia violetur debet fieri intra eandem Ecclesiam, non supra tectum vel infra Ecclesiam.*
10 *Ecclesiæ nomine in materia pollutionis intelligitur ea, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta.*
11 *Suspensus Presbyter ab officio ab aliis etiam exemptis ad diuina officia restitui, seu absolui non potest.*
12 *Absoluere nemo potest à suspensione, & aliis Ecclesiasticis censuris ab homine latis, nisi is, qui eas tulit.*
13 *Laici non possunt presbyteros suspendere ab officio, nec etiam eosdem ad Diuina restituere, nisi eis à sola Papa hæc potestas demandata fuerit.*
14 *Absoluendi à censuris potestas etiam in mortis articulo laicis non conceditur.*
15 *Quæstores sacræ pecuniæ qualiter olim permitterentur, ostenditur, & n. 16.*
17 *Quæstorum vsus qualiter attento Concil. Trident. prohibitus, ostenditur.*
18 *Lusitani ad obseruantiam Concil. Trident. non admittunt quæstores eleemosynarum, nisi literas Regias ostendant.*
19 *Castellani, & Galli idem ferè obseruant.*
20 *Ecclesiasticus iudex potest punire sæculares quæstores falsas eleemosynas petentes.*
21 *Archiepiscopus potest interdicere prædicationem in tota prouincia.*
22 *Habitum religionis, aut Crucem falsò portantes puniendi sunt.*
23 *Insignibus alienis vtentes in crimen falsi incidunt.*
24 *Iudex Ecclesiasticus potest punire laicos falsò portantes religionis habitum.*
25 *Priuilegium meretur amittere, qui illo abutitur.*
26 *Priuilegia quando dicantur amitti per vsum, vel contrarium vsum, vel etiam per abusum, & in quibus differant, ostenditur.*
27 *Exempti si delinquant extra locum exemptum ab Ordinariis puniri possunt, non obstante exemptionis priuilegio.*
28 *Declaratur text.* in cap. 1. §. in eos, de priuileg. lib. 6.
29 *Suspensus ab officio non est suspensus à beneficio, nisi id declaretur.*
30 *Habitum religionis falsò, seu fictè portans religiosus non fit.*

CAP. Tuarum. XI.

Innoc. III.

FRatres Hierosolymitani S. Ioannis si ad colligen- 1
das eleemosynas mittant non Religiosos, sed alios falsò Cruce signatos, sunt priuandi officio prædicationis, & missi, si sunt laici, excommunicandi, si clerici, suspendendi ab officio & beneficio, non obstante priuilegio, vel appellatione. Item qui celebrat in Ecclesia interdicta, est suspendendus. Item suspensus ab Ordinario si celebrat, suspenditur. Deindè priuilegiati non possunt alios priuilegiare, vel facere exempros, vt v. g. non respondendi in iudicio. Item qui abutitur permissa sibi potestate, meretur amittere priuilegium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.

Collect. Zabar. Ioan. Andr. Butr. Anch. Marian. Socin. Dec. Panorm. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 198. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & Casal. *in annot.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 16. cap.* 1.

2 *Ecclesiam sanguinis effusione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd per sanguinis effusionem Ecclesia polluitur, seu violatur, vt per Nauar. *in man. c.* 27. *à n.* 256. Iacob. de Graffiis *in aureis decision. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *n.* 22. Henriq. *in summ. lib.* 9. *c.* 27. Card. Tolet. *in summ. lib.* 5. *cap.* 8. *à n.* 12. Sayr. *de censur. lib.* 5. *c.* 16. *à princip.* Auil. *eod. tract. p.* 5. *disp.* 7. Soar. *tom.* 3. *disp.* 81 *sect.* 4. plures alios Doctores ex antiquioribus refert Cened. *p.* 3. *collect.* 11. *à princip.*

3 Multa requiruntur, vt supradicta Doctorum resolutio procedat. Primò ergo requiritur quòd huiusmodi effusio sanguinis abundantiam secum trahat, itavt non sufficiant paucæ guttæ, vt per Nauar. *d. num.* 256. *vers. Dixi effunditur*, Stephan. Costa *in cap. is, qui* 18. *num.* 2 *de sentent. excommun. lib.* 5. Fr. Ludou. *in instructorio Conscientiæ, part.* 1. *cap.* 33. *vers. sed circa secundum*, Graffiis *n.* 25. Soar. *vers. secundò*, Sayr. *num.* 5.

4 *dictis locis*. Vnde Ecclesia non indiget reconciliatione si quis in ea percutiatur, vel alia iniuria afficiatur citra sanguinis effusionem, etiamsi carnes conterantur, & ossa confringantur, nisi fortè tumorem causauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus sit vt tumor, seu liuor ferro aperiatur, dicetur tunc Ecclesia polluta, quia percussio iniuriosa fuit, & efficax causa effusionis sanguinis, quæ deinde sequuta est, vt per Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 8. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verbo pollutio Ecclesiæ*. Vel nisi citra sanguinis effusionem homicidium sequatur, quod fit per suffocationem in ipsa Ecclesia, vel suspendium, vt per Nauar. Fr. Ludou. Henriq. Soar. Auil. Sayr. *à num.* 14. Graffiis *num.* 21. *dictis locis*, Decian. *crimin. lib.* 6. *cap.* 24. *à num.* 36.

5 Secundò requiritur, quòd effusio sanguinis iniuriosa sit, nam si homicidium, aut vulnus casu contingat, aut in necessariam defensionem, aut quia sanguis naturaliter soluitur, nulla iniuria infertur loco sacro, & consequenter pollutus censeri non debet, vt per Nauar. & Fr. Ludou. *dictis locis*, & Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 14. *&* 15. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 125. *num.* 22.

6 Tertiò requiritur, quòd effusio sanguinis publica sit, nam si occulta fuerit, reconciliatione non indiget Ecclesia, vt per gloss. *verbo pollui, in cap.* 1. *de immunit. Eccles. lib.* 6. recepta per Stephan. Costa *in d. cap. is, qui, num.* 4. Syluest. Nau. Sot. Henriq. Graff. Tolet. & alios, quos refert, & sequitur Sayr. *d. c.* 16. *n.* 10. Soar. *d. sect.* 4. *vers. secundò dubitari solet*, Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *disp.* 15. *n.* 10.

7 Quartò requiritur, quòd sanguis hominis viuentis effundatur, itavt non sufficiat, quòd sanguis è cadauere fluat, vt contingere potest in anatomia, vel quòd sanguis sit brutorum animalium, vt post Nauar. Ledesm. & Vinald. notat Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 6. Cened. *d.*

8 *collect.* 11. *in princ.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur sanguis, si enim quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriosè percutiat, censebitur Ecclesia violata, & reconciliatione indigebit, vt per gloss. *verbo sanguinis, in d. cap.* 1. Soar. Auil. & Sayr. *num.* 4. *in fine, dictis locis.*

9 Quintò requiritur, quòd hæc iniuriosa, & publica humani sanguinis, aut seminis effusio fiat intra eandem Ecclesiam; nam si extra contingat, nulla fit iniuria ipsi loco sacro, & consequenter violatus censeri non debet, vnde Ecclesia non polluitur si occidatur existens supra tectum, vel infra Ecclesiam in aliqua cauerna, aut spelunca, vel in aliqua camera, aut sella, vel in Choro, Sacristia, Turri cymbalorum, aut Coristionariis extra Ecclesiæ corpus, quia illis omnibus, & similibus casibus dicitur extra Ecclesiam contigisse, vt per gloss. *verbo sanguinis, in d. c.* 1. quam sequuntur Nauar. & alij omnes, vt per Graffiis *à num.* 23. Sot. *col.* 2. *vers. quod autem sanguis*, Tolet. Sà, & alij, quos refert, & sequitur Sayr. *num.* 8. Auil. *dub.* 1. *dictis locis* & plenè congesti à Sanch. *d. disp.* 15. *num.* 21. *cum seq.* Ecclesiæ autem nomine in hoc proposito intelligenteam, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta, & deputata, vt ibi Diuina fiant officia, nec requiritur ad hoc, vt polluta maneat, quod sit consecrata, sicut per contrarium si saltem benedicta non sit, non polluitur, neque reconciliatione indiget, quamvis ibi Diuina officia fuerint celebrata, veluti in primis oratoriis, atque ita deducitur ex text. *in cap. vlt. sup. de consecrat. Eccles.* vbi notauit gloss. *verbo non consecrata*, & post Nauar. & alios Henriq. §. 5. & post Graffiis, Fr. Emman. & alios Sanch. *num.* 24. Sayr. *num.* 9. *dictis locis*, Auila *disput.* 7. *dub.* 2. *ovolo* 11. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 24. *num.* 24. Quorum Sanch. & Auila tenent quoad immunitatem Ecclesiarum laicorem esse faciendam loci sacri interpretationem, per text. *in cap. pen. suprà de immunit. Eccles.* dum probat sufficere, vt Ecclesia gaudeat immunitate quòd Diuina celebrata sint, licèt consecrata, aut benedicta non sit. At verò quoad violationem, de qua agimus, incurrendam, accipitur locus sacer strictius pro eo solummodo, qui vel consecratus, vel benedictus est.

Alios verò Presbyteros, &c.] Notatur ad hoc, quòd Presbyteri ab officio per Episcopum suum suspensi, aliis etiam exemptis ad Diuina officia restituti, sed absolui non possunt, vt per Butr. *hic num.* 8. Abb. *à n.* 4. Dec. *à n.* 12. Socin *n.* 2. & 14. Ex ea ratione, quia a suspensione, & aliis Ecclesiasticis censuris ab homine latis nemo absoluere potest, nisi is qui eas tulit, vel legitimus eius superior, vt argum. text. *in cap. cum ab Ecclesiarum, & in cap. pastorali, §. præterea, supra de officio Ordin.* notant Doctores communiter ibi, tertio Felin. *n.* 9. *vers. ampliat regula*, Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 162. Vgol. *de censur. tab.* 1. *c.* 4. *à princip. & tab.* 2. *c.* 1. *per totum*, & post alios, & Henriq. Sayr. *eodem tract. lib.* 4. *cap.* 17. *à n.* 24. Auila *p.* 3. *disp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 5. Soar. *tom.* 5. *disp.... sect.* 2. *à n.* 2. *& disp.* 29. *sect.* 1. *num.* 19. Tolet. *in summ. lib.* 1. *cap.* 46. *à num.* 2. Sed melior est litera huius text. deducitur ratio, ibi, *cùm sint laici*, generaliter enim, & indistinctè verum est laicos neque suspendere posse Presbyteros ab officio, neque etiam eosdem ad Diuina restimere, cùm vtrumque sit actus Ecclesiasticæ iurisdictionis, cuius potestatis laici omnino sunt incapaces, iuxta reg. text. *in cap. bene quidem, 96. dist. & in cap. Ecclesia, de consecrat.* comprobat latè Vgolin. *d. tab.* 1. *cap.* 2. §. 1. *à num.* 2. adeò vt à solo Papa laicis hanc potestatem posse demandari doceat gloss. *verbo laico, & verbo præter Romanum, in d. cap. bene quidem*, melior gloss. de suspensione agens *in c. præter, verbo ducibus, 22. dist.* quam reprobat Graff. *in decis. aureis, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 15. *& lib.* 2. *c.* 21. *n.* 2. Soar. *eodem tract. tom.* 3. *disp.* 2. *sect.* 3. *n.* 12. Vnde potestatem absoluendi à censuris etiam in mortis articulo laicis non concedit vsuris eriam in mortis articulo laicis non concedit vsurius sustinent post gloss. *verbo præterquam in mortis articulo, in d. §. præterea*, Conar *in cap. alma, p.* 1. *§.* 11. *num.* 9. Vgolin. *tab.* 1. *cap.* 4. *§.* 5. *à n.* 7. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 21. *à num.* 3.

Pro

15 *Pro colligendis eleemosynis*, &c.] De quæstoribus sacræ pecuniæ per diuersa tempora diuersum ius statutum est. Nam à principio eorum vsus frequens erat, & liberè permissus, atque etiam prædicandi officium, iuxta text. *in præsenti, & in cap. cum ex eo, infr. de pœnit. & remiss.* vbi Summus Pontifex describens qualitates quas hi habere debent, dicit, quòd sint modesti, discreti, nec in tabernis, aut aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant, aut sumptuosas expensas, notant *hîc*, Dec. *à n.* 3. Socin. *n.* 6. & prosequitur latè Paul. Fusch *de visit. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 36. Petr. Bollo *in œconom. canonica classi* 3. *c.* 2. §. 4. Nauar. *de indulg. not.* 31. *à n.* 46. Hentiq. *in summ. lib.* 7. *c.* 29. *in princ.* bene Iul. Lauor. *de indulg. p.* 2. *c.* 12. *à princ.* Vnde admittendos non esse huiusmodi quæstores sine Episcoporum, vel Apostolicis veris literis, ex quibus constet de eorum moribus, & petitorij causa, seu necessitate, sanctissimè in generali Concil. relato *in d. cap. cum ex eo*, prouisum fuit.

16 Deinde hoc idem strictiùs in Viennensi Concil. fuit prouisum, & statutum *in Clem.* 2. *de Pœnit.* Cernens enim Concil. abusus huiusmodi quæstorum excrescere in maximum totius Christiani Orbis scandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquiis, & indulgentiis, quas infinitas propè falsò prædicabant ad aurum extorquendum, eis omnino interdicit prædicandi officium relicta solùm facultate dicendi, quod in literis Apostol. aut Episcoporum continebatur, quod Decretum ab impiorum calumniis rectè tuetur Card. Bellarm. *in controu. Cathol. tom.* 2. *de indulg. lib.* 2. *c.* 20. *vers. igitur.*

17 Postmodum cùm quæstorum malitia magis, ac magis excresceret, atque etiam fidelium scandalum, indéque è peruersis eorum factis ansa hæreticis data est in vsu indulgentiarum debacchandi, sanctissimè Concil. Trident. *sess.* 5. *de reformat. c.* 2. *ad finem*, *vers. quæstores verò*, indulgentias per se vel per alios prædicare prohibuit, & *sess.* 21. *de reformat. c.* 9. statuit, vt quæstuariorum nomen atque vsus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum nullatenus admittantur, non obstantibus priuilegiis Ecclesiasticis, Monasteriis, aut hospitalibus concessis, de cuius decreti praxi plures refert Doctores Cened. *ad Sextum collect.* 9. quibus adde Quarant. *in summa Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, vers.* 26. *in fine*, Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verbo quæstores*, *pag.* 302. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 57. *art.* 7. *&* *q.* 98. *art.* 1. Card. Tusch. *tom.* 6. *verbo quæstores*, *concl.* 46. Et sub illius Concilij Decreto non comprehendi Mendicantes religiosos pro suorum Conuentuum sustentatione eleemosynas quæstuantes, tenent Nauar. *lib.* 3. *consil. sub tit. de Regularib. consil.* 79. *num.* 3. Fr. Emman. *part.* 7.

18 Vnde etiam apud Lusitanos prudenter constitutum est in Ordin. Regia *lib.* 5. *tit.* 103. ne petitoria cuiusvis Sancti nomine permittantur à Magistratibus Regiis, nisi Regiæ literæ ostendantur, quibus expressè nominetur persona, quæ eleemosynas quæsitura est, & ne per se, vel per alios prædicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum *in d. Clem.* 2. & dictis Trid. decretis constitutum est, quod si aliter factum sit, omnes pecunias ab illis quæsitas quæstori redemptionis captiuorum statim tradendas præcipit, quod in facti contingentia tempore Illustr. Card. Alberti obseruatum fuisse refert Cabed. *p.* 1. *Lusit. decis.* 193. & resoluit Cardos. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo eleemosyna*, *num.* 2. Et nouissimè anno Domini 1610. die verò 9. Iulij Regium editum fuit diploma, vbi constitutum est quòd exactores maximi à Rege pro colligendis eleemosynis ad redimendos captiuos constituti, vt possint concedere licentias ad annum tantùm duraturas fratriis pro certo pretio, in quo conuenerint, vt extra Ecclesias possint petere, cuius compositiones immunes reddit fratrias Sanctissimæ Eucharistiæ, & sodalium Misericordiæ.

Similem legem habent Castellani, vt constat ex 19
l. 1. *&* 2. *tit.* 8. *lib.* 1. *Ordin.* vbi Perez, & habetur *l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 1. *nouæ recop.* vbi latè Azened. *& l.* 37. *tit.* 6. *lib.* 3. *eiusdem recop.* Auil. *ad cap.* 51. *Prætorum*, & Auend. *de exequendis mand. lib.* 2. *c.* 30. Et apud Gallos decretis Regij Senatus similiter prouisum esse explicat Renat. Chopin. *de sacra politica, lib.* 3. *tit.* 5. *à num.* 23.

Si laici fuerint excommunicationis, &c.] Notatur ad 20
hoc, quòd Ecclesiasticus iudex potest punire sæculares quæstores falsas eleemosynas petentes, vt per Auil. *ad c.* 51. *Prætorum, gloss. ni consentir, n.* 1. Bobadil. *in sua politica, lib.* 2. *c.* 17. *n.* 43.

Per totam, &c.] Notatur hic text. etiam ad hoc, 21
quòd Archiepiscopus potest interdicere prædicationem in tota prouincia, vt per Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 70. *n.* 16.

Cruce falso signatos inueneris, &c.] Notatur ad hoc, 22
quòd puniendi sunt falsò portantes Crucem, aut religionis habitum, vt per Abb. Dec. & Socin. *hîc*, Plac. *in epitome delictorum, c.* 5. *à n.* 3. Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *de falsitate*, *& simul. q.* 150. *à n.* 80. iunctis multis latè resolutis per Menoch. *de arbitr. casu* 320. *à n.* 12. Fr. Emman. *quæst Regul. tom.* 2. *q.* 76. *art.* 7. & apud Lusitanos *in Ordin. Regia, lib.* 5. *tit.* 93. strictè prohibetur ne quis in ludis vel extra eos vtatur habitu trium Ordinum Christi, Diui Iacobi, & de Auis sub pœnis specialiter *ibi* expressis.

Vnde etiam simili modo in crimen falsi incidunt, 23
& pœna falsi puniendi sunt, qui illicitis, id est, alienis, quæ ad ipsos non pertinent, vtuntur insignibus, prout colligunt ex text. *in l. eos*, §. *qui se pro milite*, *ff. ad legem Cornel. de falsis*, Dec *hîc à n.* 41. Menoch. & Farin. *dictis locis*, Cott. *de iure militum*, *lib.* 3. *c.* 10. Petr. Gregor. *syntagm. iuris*, *lib.* 36. *c.* 4. *num.* 6. Et apud Lusitanos in Ordin. Regia *lib.* 5. *tit.* 92. pœna præscribitur amissionis omnium bonorum, & honoris, & priuilegiorum nobilitatis contra eos, qui vtuntur nomine & insignibus alicuius familiæ, quæ ad ipsos non pertinent, quia maximè interest ne nomina, & insignia eorum qui ob egregiè facta sibi, posterisque suis ea acquisierunt, confundantur, & ab illis vsurpentur, qui tali non gaudent nobilitate, & æqualibus non iuuantur meritis, quam rationem sumpsisse videtur Lusitanus Legislator à Iureconsl. *in l.* 1. §. *quamvis, vers. publicè, ff. de ventr. inspic.* dum ait publicè interesse, vt Ordinum dignitas, familiarúmque salua sit, exornant Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, verbo Raynutius de Clera*, *à n.* 57. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi*, *p.* 2. *consid.* 21. *cum seqq.* Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 18. *à n.* 1. *& lib.* 2. *c.* 14. *num.* 17. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 8. *cum seqq.*

Notatur etiam ad hoc, quòd laici falsò portantes 24
religionis habitum per iudices Ecclesiasticos puniri possunt, quod ea generali regula confirmatur, quia laici falsò portantes huiusmodi habitum abutuntur insignibus religionis, & religioni iniuriam inferunt, consequenter de foro Ecclesiæ efficiuntur iuxta notata *in cap. cùm sit generale*, *de foro competenti*, & post Oldrad. *cons.* 86. notauit Dec. *num.* 2. Socin. *num.* 5. *hîc* & comprobatur *in nostro text.* ibi, *missos esse constiterit*, &c. obseruando differentiam inter laicos, quos excommunicationis pœna, & Clericos, quos pœna suspensionis coërcendos constituit, quia in laicos non cadit suspensio, cum incapaces sint alicuius officij

suspen-

suspensionis spiritualis, ad quod hunc text. commendat, & ex aliis latè comprobat Sayr. *de censur. lib. 4. c. 1. n. 16.*

25 *Priuilegium meretur amittere,* &c.] Consonant text. *in cap. vbi 74. distinct. & in cap. priuilegium 11. q. 3. & in cap. vt priuilegia, in princ. infr. hoc tit. & in cap. contigerit, 2. de sent. excomm. & in l. quis sine 40.* ibi, *videntur abuti,* iuncta gloss. *ff. de negotiis gestis,* cum multis aliis, de quibus post gloss. eisdem locis, Damas. *in tract. de brocard. memb. 3. n. 28.* Aufrer. *in Clem. 1. n. 12. de offic. Ordin.* Nep. de Monte Alban. *de except. art. 2. num. 13.* Card. Tusch. *tom. 6. lit. P, concl. 754.* latè Soar. *de legib. lib. 8. c. 36.* Ego ipse *in tract. de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 199. n. 8.* eandem conclusionem ad varios casus adducentes in primis, quòd scholastici otiosi, qui non student, & scholas non frequentant, non gaudent priuilegiis scholasticorum, & præcipuè, vt absentes causa studij fructus percipiant suorum beneficiorum, iuxta *cap. licet de præbend.*

26 Licèt autem multi ex nostris Doctoribus, atque etiam Sylvest. *verbo priuilegium, q. 10.* passim confundant hos terminos quòd priuilegium amittatur per non vsum, vel per contrarium vsum, vel etiam per abusum, longè tamen differunt, de prioribus, scilicet non vsu, vel contrario vsu, dixi *ad cap. si de terra, supra hoc tit.* Per abusum autem proprie amitti dicitur priuilegium, quando priuilegiatus metas priuilegij sui excedit, vt *in d. cap. vt priuilegia,* quia scilicet Religiosi, de quibus *ibi*, confratres tempore interdicti tradebant Ecclesiasticæ sepulturæ praua interpretatione priuilegiorum, quæ minimè competebant eo casu, neque confratres comprehendebant, atque etiam ex text. *in præsenti*, vbi laici missi ab iisdem Religiosis pro eleemosynis colligendis Presbyteros ab Episcopis suspensos absoluebant, & falsò cruce signati prædicationis officium exercebant contra priuilegiorum formam, & prohibitionem iuris communis, vt per se patet.

27 *Nullo prorsus priuilegij beneficio,* &c.] Ex his verbis colligit gloss. *hic verbo priuilegij,* generalem conclusionem, quod exempti si delinquant extra locum exemptum ab Ordinariis puniri possunt, non obstante exemptionis priuilegio, consonat text. *in auth. qua in prouincia,* ibi, *omni priuilegio cessante, C. vbi de criminibus agi oporteat*, text. difficilis *in c. 1. in princ. hoc tit. lib. 6.* dum generaliter decidit exemptos ratione delicti, coram Ordinariis conueniri posse, non obstante libertatis, seu exemptionis priuilegio, & in fine eiusdem principij concludit idem esse dicendum de illis, quibus concessum est priuilegium, vt non nisi coram certo iudice valeant conueniri, quæ Decretalis innouata, & ampliata est, per Concil. Trid *sess. 7. de reform. c. 14.* ex quibus, atque aliis, quæ latissimè adducunt, hanc esse communem DD. sententiam colliges ex Abb. *in cap. vlt. n. 11. & ibi* Felin. *n. 5. de foro competenti*, vbi eam latè tuentur, atque etiam Dec. *hic à n. 49.* Nauar. *de regular. comment. 2. n. 60.* Paul. Fusch. *de visit. lib. 2. c. 13. à princ. & c. 20. à n. 7.* Card. Tusch. *tom. 3. lit. E, concl. 244. & concl. 565.* Azeued. *l. 1. n. 118. cum seqq. tit. 16. lib. 8. nouæ recop.* Dec. *in tract. crimin. lib. 4. c. 17.*

28 *n. 13. cum seqq.* Verùm vrget in contrarium text. *in eod. c. 1. §. in eos,* pro cuius intellectu varias adducunt concordias gloss. *in d. verbo priuilegij, hic* Butr. *n. 17.* & Abb. *n. 8.* etiam in præsenti, Socin. *in cap. recipimus à n. 87. & 70. sup. hoc tit.* & tandem concludunt esse distinguendum inter priuilegium exemptionis, quod simpliciter datur personis, quod resoluunt prodesse etiam quoad delicta, quæ postea perpetrarunt, iuxta *d. §. in eos,* & text. *in cap. cum capella, sup. hoc tit.* & inter illud, quod datur ratione loci, itavt certo loco priuilegium ipsum sit circunscriptum, quo casu inquiunt procedere text. *in d. c. 1. in princ.* in eum sensum, vt si priuilegiatus extra locum illum delinquat, priuilegio iuuari non possit, eandemque resolutionem sequitur latè comprobans Conar. *pract. c. 11. n. 1.* Hæc tamen distinctio manifestè offendit, & violenter restringit literam text. *in d. c. 1.* & ideo plures casus distinguere necessarium duxi, quos *ibi* poteris videre.

Ab officio, beneficioque suspendas.] Ergo suspensus ab officio non est suspensus à beneficio, nisi id declaretur, vt per Perez *l. 1. vers. in oppositum, pag. 31. tit. lib. 5. Ordinam.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 31. p. 11.*

In gloss. *Signatos.* Communiter recepta est hæc gloss. dum resoluit falsò, seu fictè portantes habitum religionis, Religiosos non fieri, iuxta illud vulgus, habitus non facit Monachum, sed professio, de qua *in cap. porrectum, de regular.* cum similibus, sequitur Butr. *n. 17.* Abb. *n. 6.* Dec. *à n. 33. hic*, dicit notabiliter Palat. *in alleg. hæresis ad finem,* iunctis iis, quæ de promissione sine animo se obligandi religioni post Nau. *comment. 4. de regul. n. 75.* Henriq. *lib. 11. c. 11. §. 2. n. 5.* & post Sot. Arag. Fr. Emman. & alios explicat Sanchez *de Matrim. lib. 1. disp. 11. num. 2. & lib. 4. disp. 15. n. 5. vers. 4. probatur, & in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 22. n. 24.* cum seqq. Kuar. *instit. moral. p. 1. lib. 11. c. 4. q. 2. & c. 13. q. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Instrumenti deperditi tenor, & contenta in eo probari possunt per testes, qui illud perlegerunt, & deponunt à tenore, & quod erat sine vitio.*

2 *Innouationem priuilegij, vel instrumenti potest quis aduersa impedire.*

3 *Citatio, seu præsentia partis requiritur in extractione instrumenti à notis notarij demortui.*

4 *Priuilegia, seu instrumenta deperdita, & ea, quæ in illis continebantur, probari possunt per testes deponentes de amissione, & illius tenore.*

5 *Innouatio, quando est facienda de priuilegio, seu instrumento amisso, tria necessario per testes probanda sunt, actus scilicet gestus, amissum instrumentum, & ipsius tenor.*

6 *Testes in amissione priuilegij deponentes debent deponere etiam instrumentum omni vitio carusse, & de perfecta literarum notitia, de die, & consule.*

7 *Instrumentum, seu priuilegium si reformetur cum omnibus requisitis, habet eosdem effectus, quos haberet illud prius, quod amissum est.*

8 *Cardinalium dicta propter excellentiam sine iuramento faciunt præsumptionem.*

9 *Cardinali testificanti sine iuramento non creditur in præiudicium tertij.*

10 *Cardinales vocantur fratres à Summis Pont.*

11 *Excommunicatio major priuat omni externa communione tam in oratione, quam cibo, potu, gestu, & cæteris similibus actibus.*

12 *Papa communicans cum excommunicato, ac peccare ostenditur.*

13 *Papa in eadem causa potest esse iudex & testis.*

14 *Testis non iuratus si sit alias probus, & honestus, facit præsumptionem.*

15 *Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur, licèt non ostendat literas sibi datas.*

16 *Cardinalis Legatus de Latere plenam probationem facit, dummodo ipse asserat se legatum.*

17 *Exempti sunt, qui arripiuntur à iurisdictione Ordinarij.*

CAP.

Cap. Cùm olim. XII.

1 PRiuilegiatus quando instrumentum perdidit; potest probare suum priuilegium per testes, qui deponant de tenore instrumenti, & quod non erat falsificatum, præsertim in Bulla, charta, & litera, & ad seruandam æqualitatem pars aduersa potest producere suos testes. Item quando Papa scienter, & re cognita admittit ad osculum aliquem qui putatur excommunicatus, præsumitur iam non esse excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 198. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remissiuè Casald. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c.* 2.

2 *Propter contradictionem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd si aliquis petat priuilegia, vel instrumenta innouari, potest pars aduersa se opponere, & docens de iure suo innouationem impedire, vt per Abb. *n.* 3. Socin. *n.* 2. & alij communiter *hic*, consonat text. *in cap. cum dilecta, in principio, de confirmatione vtili*, vbi etiam notanit Abb. & post eum Dec. *à n.* 34. Bero. *à n.* 9. Alex. de Neuo *num.* 7. eius conclusionis afferentes rationem, quia innouatio priuilegij in partis aduersæ præiudicium poterit redundare, vel quia priuilegia per longissimi, aut immemorialis temporis præscriptionem sunt reuocata, vel alia legitima exceptione sublata, ac subinde renouario huiusmodi materiam posset litigandi in futurum generare, vt in eodem *cap. cum dilecta*. Canonici allegabant contra Abbatissam, quæ petebat innouationem, vel quia si agatur de probando tenore priuilegij amissi, vt *in* 2. *part. huius text.* possunt afferri testes suspecti, vel alias minus idonei, & consequenter non nisi citatis, & auditis partibus innouatio est facienda, iuxta eundem text. & generalem regulam *c.* 2. *de testibus, & l. de vnoquoque* 46. *ff. de re iudicata*, cum vulgaribus, de quibus Mascard. *de probationib. con-*
3 *clus.* 683. *à princip.* Et confirmatur ex communi sententia, quæ in exemplari instrumenti, seu extrahendo à notis Notarij demortui requirit partis citationem, seu præsentiam, vt per scribentes omnes *in cap. vlt. de fide instrumentorum, & in auth. si quis in aliquo, C. de edendo*, vbi Bart. & alij omnes, Couar. *practicarum c.* 21. *n.* 4. *ad finem*, Octauian. Vestr. *de stylo Curiæ lib.* 6. *c.* 1. *n.* 15. Padil. *in l.* 3. *num.* 6. *de diuersis rescriptis*, Azib. *in praxi, t.* 7. *c.* 5. *limit.* 95. Mascard. *concl.* 928. & 1394. Intellige specialem requiri citationem, quando certa est persona, cuius damnum, seu interesse vertitur ex innouatione, quòd si certa non sit, vel de loco, vbi citari possit, non constet, sufficit, & requiritur citatio per edictum, seu proclama generale, vt scilicet compareat, qui sua putauerat interesse, iuxta reg. text. *in l.* 1. *§. denuntiari, ff. de ventre inspiciendo*, & quæ notat Bartol. per text. *ibi in l. si eo tempore, C. de remissione pignoris*, notant Abb. *num.* 3. & Socin. *num.* 2. *hic*, Dec. *in d. authent. si quis in aliquo, n.* 10. & ex aliis explicat Mascard. *concl.* 928. *n.* 23. *cum seqq.* & latiùs *d. concl.* 1394. *à n.* 24.

4 *Super amissione, ac tenore*, &c. [Notabilis est hic text. & passim à DD. commendatur, dum iudicem instruit, & formam præscribit in priuilegiorum innouatione obseruanda, decidens veritatem priuilegij, seu instrumenti, quod perditum est, & eorum, quæ in eo continebantur, probari per testes deponentes de amissione, & illius tenore, & ex illorum dictis posse ad partis petitionem innouari, consonat text. *in l. testium, in fine, C. de testib. & in l. emancip. C. de fide instrument.* *l.* 10. vbi Gregor. *tit.* 14. *p.* 3. & latè multa in hoc proposito, vtiliter, & magistraliter Abb. *n.* 4. & 8. Socin. *à n.* 21. *hic*, Dec Bero, & Alex. de Næuo *in d. cap. cum dilecta*, latè Hippol. *in rubr. de probationibus, n.* 39. & 333. *cum seqq.* refert plures hunc text. commendans Tiraq. *de retract. conuent. §.* 1. *gloss.* 7. *à n.* 55. & melius quàm omnes explicauit Valasc. *de iure emphyt. q.* 7. *à n.* 58. & post eum Surd. *cons.* 144 Mascard. *de probat concl.* 909. Azeued. *l.* 1. *à num.* 7. *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ recopil.* Thom. Valasc. *allegat. iuris, tom.* 1. *alleg.* 22. *cum seqq.* Garc. Girond. *in tract. de priuil. seu exemptionum explicatione, num.* 78.

Illud maximè aduertendum est ad priuilegij amissi, 5
seu instrumenti innouationem faciendam tria necessariò per testes probanda esse, actum scilicet gestum, amissum instrumentum, & ipsius tenorem, vt per Ordin. Reg. Lusitan. *lib.* 3. *tit.* 60. Hippol. *d. num.* 39. & 340. Gomez *l.* 41. *Tauri, num.* 3. Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 75. *vers. declaratur etiam, pag.* 486. *in fine*, vbi Bonacos. *tit.* 11. *num.* 206. *pag.* 580. Auend. *ad l.* 41. *Taur, gloss.* 4. Gregor. *d.* 10. *verbo que es perdida, tit.* 19. *partit.* 3. Mascard. *concl.* 908. *num.* 15. & *concluf.* 245. *num.* 2. & *concluf.* 1075. *num.* 3. & *concluf.* 990. & *concluf.* 1018. *n.* 15. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 66. Surd. *cons.* 109. *à n.* 12. & *cons.* 144. *à principio*, Flamin. *de resignat. lib.* 11. *quæst.* 14. *n.* 44. *cum seqq.* Stephan. Grat. *discept. forens. c.* 168. *num* 14. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 37. *num.* 7.

Amplia oportere, quòd testes deponant non solùm 6
vidisse instrumentum, sed etiam omni vitio caruisse, ex iis quæ notantur *in l. vlt. C. de edicto D. Adriani*, text. opt. *in præsenti, ad finem*, ibi, *sine reprehensione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat*, vbi notauit gloss. & reliqui omnes post eam, & vltra adductos in principio Burg. de Pace *q.* 5. *ciuili*, & deinde quòd habebat instrumentum omnia ad ipsius substantiam, seu validitatem necessaria: deinde debent deponere de plena, & perfecta literarum notitia, de die, & consule, quo scriptum fuit instrumentum, vt per Hippolyt. *d. num.* 340. *cum seqq.* Couar. *pract. c.* 11. *à n.* 3. Mascard. *concl.* 711. Valasc. *d. quæst.* 7. *num.* 38. *vers. cognita*, & vltra amissionis probationem, de qua latè Valasc. *vbi suprà, vers. sed si non requiritur*, Mascard. *concluf.* 910. Garc. *reg.* 31. oportet probare scripturæ tenorem, quam particulam bene explicant Abb. Socin. Hippol. Valasc. *à num.* 10. & reliqui omnes *suprà* adducti, inde speciatim notantes, quòd si testes solum amissum esse instrumentum deponant, non verò de eo, quod continebat, nihil est actum, neque testes concludenter probant, vt scriptura possit, aut debeat innouari, ita Bart. *in l. sicut à num.* 1. *C. de fide instrumentorum*, Lanfr. Dec. & plures alij, quos referunt Mascard. *d. concluf.* 909. *à num.*... P. Auendan. *d. gloss.* 4. *à num.* 17. Debent igitur ijdem testes deponentes de amissione, vel alij, deponere etiam de eo, quod in instrumento deperdito continebatur, neque enim oportet, quòd ijdem, qui de amissione deponunt, deponant insimul de tenore, sed sufficit, quòd ex pluribus testibus alij de vna deponant qualitate, alij de altera, itavt ex omnium dictis simul iunctis perficiatur probatio, vt ex Bart. pluribusque aliis comprobat Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *à num.* 34. & post eum Azeued. *d. l.* 1. *num.* 12. Vnde iam intelligi potest text. *in præsenti*, dum meminit de decem testibus, de amissione, & tenore deponentibus, quòd non simul omnes de vtroque deponebant, sed alij de amissione, alij de tenore. Tandem obseruabis, quòd licèt de omnibus substantialibus instrumenti oporteat testes deponere, non tamen omnia, & singula eius verba formaliter referre oportet, sed

quòd in effectum, & finem eius, quod priuilegium concedebat, conueniant, & concordent, iuxta reg. *l. qui sententiam, C. de pœnis*, & varia exempla, quæ adducit Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 64. num. 146. cum seqq.*

7 Instrumentum, seu priuilegium si reformetur, seu innouetur solemniter cum omnibus supradictis qualitatibus, vocatis his quorum interest, eosdem habet effectus, quos haberet illud prius, quod amissum est, vt per Xuar. *in l. post rem iudicatam, in declarat. legum Regni limit. 3.* Perez *l. 4. vers. otras qualesquier, tit. 8. lib. 3. Ordin.* Stephan. Gratian. *d.c. 168. n. 17.* Quamvis contrarium teneant multi, quos tueri latè contendit Felin. *in cap. sicut, n. 4. de re iudic.* Hippol. *in d. rubr. n. 338.* quos etiam sequutus est Mascard. *d. concl. 909. num. 5.*

8 *Tam per depositiones testium*, &c.] Ex his verbis colligitur differentia inter depositiones testium, & dicta Cardinalium in eo consistere, quia testibus cum iuramento deponentibus plena adhibetur fides, his verò non ita, etiamsi Cardinales sint Romanæ Ecclesiæ, quia deponebant sine iuramento iuxta generalem regulam text. *in l. iurisiurandi, C. de testibus, & cap. tuis, 5. sup. eod tit.* ex quibus ita notauit glos. *hic*, quam communiter receptam testantur Azor. *in praxi Florentina, §. 7. c. 5. limit. 14. n. 5.* Mascard. *de probat. lib. 1. q. 5. n. 78. & concl. 270. n. 4.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. de testibus, q. 64. n. 78.* qui omnes fatentur cum glos. *in præsenti*, quòd propter excellentiam, & dignitatem personæ aliquam faciunt præsumptionem istorum dicta, etiam sine iuramento, & vltra præcitatos comprobat Card. Tusch. *tom. 8. lit. T, concl. 166. n. 25. & 36.* Farin. *d. p. 2. q. 63. n. 73.* Et ratio glossæ ea est, quia licèt Episcopi, Cardinales, & alij in sacris constituti reuelentur à iurando tactis Euangeliis, & sufficiat illis propositis, aut super pectore iurare, iuxta text. *in cap. vlt. suprà, de iuram. calumn. & in l. sed iudex, C. de Episcop. & cleric.* nunquam tamen à regula illa generali quòd sine iuramento admittantur, reperiuntur excepti, vt bene vltra prædictos prosequitur Octau. Vest. *de stylo Curiæ, lib. 6. c. 2. num. 6.*

9 & 7. & ideo Cardinali testificanti sine iuramento non creditur in præiudicium tertij, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. testium, n. 297.* Cott. *in memorab. verbo testis, vers. & ideo dicebat, pag. 870.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 13. art. 8.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 51. n. 136.*

10 *Quorundam Fratrum nostrorum.*] De Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ sunt intelligenda huiusmodi verba per ea, quæ notant Doctores per text. *ibi in cap. per venerabilem, §. sicut autem, qui filij sint legit. & in cap. fundamenta, §. decet, de electione, lib. 6.* & explicat Card. Paleoth. *de consult. sacri Palatij, p. 1. q. 3. à princ.*

11 *Admisit ad osculum.*] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio maior priuat omni externa communione, tam in oratione, quàm cibo, potu, osculo, & cæteris similibus actibus, quorum meminit text. *in cap. sicut Apostoli, & in cap. excommunicatos, cum seqq. 11. q. 3.*

12 Deinde Summum Pontificem licet excommunicando cum excommunicato sine causa nullam contrahat pœnam iuris humani, à culpa tamen non excusari, docuit glos. insignis *verbo expectare, in cap. si inimicus 93. dist.* & scribentes communiter, per text. *ibi in cap. cum desideres, de sent. excomm.* in quibus omnibus non immoror, quia suis locis opportunius dicam, Deo dante, interim vide Couar. *in cap. alma, p. 1. §. 1. n. 2. & §. 2. n. 2.* Vgol. *de censur. tab. 1. c. 2. §. 2. à n. 2. & tab. 2. c. 23. §. 12. n. 3.* Soar. *eod. tract. tom. 5 disp. 7. sect. 5. à n. 12.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. c. 15. n. 1. & 13.* Auil. *p. 2. c. 6. disp. 9. dub. 1. concl. 3. cum seqq.*

Quando fuit nobis ostensum, &c.] Ex his verbis colligit Socin. *hic, n. 9.* posse Papam in eadem causa esse iudicem & testem, & attestari de eo, quod in eadem causa vidit, contra generalem regulam & receptissimam traditionem, quòd nemo in eadem causa possit esse iudex, & testis, siue coram eo pendeat, siue iam finita sit, siue in eadem, siue in alia instantia, vel in appellationis, vt per text. *in cap. statuendum 3. n. 6.* tat gloss. *verbo magistratus, in l. ob carmen, ff. de tephrom.* recepta ex infinitis, quos refert Mascard. *de probat. concl. 124. concl. 952. a n. 8.* & plures Farin. *d. p. 2. q. à n. 89. 92. & 94.* Verùm minimè in hoc text. probatur hæc Socin. limitatio, nam Summus Pontifex hic, non deposuit testimonium vt testis, sed ex his, quæ ex officialiter vidit, firmauit animi sui motum ad commandam & coadiuuandam probationem, quæ ex aliorum testimoniis, & Cardinalium dictis apud iudices delegatos legitimè facta fuerat. Hoc autem etiam in aliis inferioribus regulariter licitum esse ad meliorem causæ instructionem comprobat ex aliis Mascard. *d. concl. 124. n. 18. cum seqq.* & post Farin. *d. q. 60. n. 127. & 140.*

In gloss. *Fratrum.* Notatur ad hoc, quòd si testis non iuratus, sit aliàs probus & honestus, facit præsumptionem, aliorúmque testium fidem corroborat, vt per Tiraq. *de pœnis temper. casu 51. n. 137.*

In gloss. *Sine.* Notatur ad hoc, quòd Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibenda licèt non ostendat literas sui mandati, vt per Mascard. *concl. 140.*

Notatur etiam ad hoc, quòd Cardinalis legatus Latere attestatio plenam probationem facit, dummodo ipse asserat se legatum, vt per Mascard. *concl. à num. 1.*

In gloss. *Diœcesani.* Notatur ad hoc, quòd exempti sunt, qui eripiuntur de iurisdictione Ordinarij, vt per Flamin. *de resignat. lib. 3. q. 11. num. 3.* Gutt. *cons. 5. num. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit, sed antiquum conseruat*, & n. 2.
3 *Innouatio, seu confirmatio alia dicitur ex certa scientia, alia in forma communi.*
4 *Confirmatio ex certa scientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit.*
5 *Innouatio, seu confirmatio in forma communi non reddit actum validum, sed illum confirmat prout antea erat.*

CAP. Ex parte. j. XIII.

PRiuilegium quando innouatur, non conceditur nouum ius, sed solum ius antiquum conseruatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Colleg. Zabarell. Ioan. Andr. Hostien. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Decian. Vinian. *in ration. lib. 1. cons. Pontif. pag. 199.* Alagona *in compend. iuris Can. pag. 715.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. cap. 3.*

Non plus iuris accrescat, &c.] Notatur ad hoc, quòd innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit, sed solum antiquum conseruat, est text. similis *in cap. quia intentionis, 29. hoc tit. & in cap. cum dilecta, vers. ad hæc de confirmat. vtili*, vt per Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 8. art. 2.* latè Soar. *de legibus, lib. 8. c. 20. per totum.*

Innocen

3 Innouatio, seu confirmatio alia dicitur *ex certa scientia*, alia in forma communi, quæ fit ex certa scientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit,
4 & validitatem, iuxta text. *in c. 1. de transact. in fine*, quod in hac confirmatione procedere notauit gloss. *in cap. quia intentionis, 79. hoc tit.* & sequuntur *ibi* omnes, & latè Dec. *in d.c. 2. à n. 46.* & post Tusch. & alios Soar.
5 *d.c. 18. à n. 12.* Quæ autem fit in forma communi, non reddit actum validum, sed illum confirmat, provt antea erat, & in eodem robore & statu illum relinquit, iuxta *cap. quia diuersitatem, de conces. præbend.* cum similibus, quæ adducit Molin. *de primog. lib. 2. c. 7. n. 9.* Soar. *d.c. 18. n. 8.* Fr. Emman. *d. q. 8. art. 3.* Marquef. *de commiss. p. 6. c. 21. §. 2. n. 6. pag. 233.*

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, quæ se defendit duobus priuilegiis, v. g. Episcopi, & Papæ, si succumbat in vno, potest defendi cum altero.*
2 *Colimbria ciuitas Portugalliæ vnde, & qualiter ita dicatur, ostenditur.*
3 *Monasterium S. Crucis Conimbricensis laudatur.*
4 *Canonicorum Regularium nomen, & institutio, quæ fuerit, remissiuè.*
5 *Monacho simplici potest causa à Sede Apostolica committi, seu delegari.*
6 *Monachus in Vicarium ab Episcopo potest eligi.*
7 *Instantia secundum ius Ciuile in causa ciuili per triennium expirat.*
8 *Exemptio non valet collata Monasterio ab Episcopo sine consensu Capituli, secus eo intercueniente.*
9 *Portarius Regis dicitur nuntius, aut cursor, quasi portator literarum.*
10 *Regularis Episcopus factus est dominij incapax, & quicquid acquirit, Episcopatui acquirit.*
11 *Prælati sæculares de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare possunt etiam immodicè, & in profanos vsus.*
12 *Morabatini aurei fuerunt in Portugallia temporibus Alphonsi Henrici, & Sancij filij.*
13 *Morabatinorum, & Marauedinorum differentia, & æstimatio, quæ fuerit, remissiuè.*
14 *Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest.*
15 *Religiosi Monasterium fundare non possunt sine licentia Papæ.*
16 *Restitutio aduersus sententiam, quomodo alternatiuè peti possit, ostenditur.*
17 *Instrumentum rasuras habens in loco suspecto non probat.*
18 *Monasterium an præscribere possit libertatem, & exemptionem à iurisdictione Episcopi ostenditur, & de intellectu* cap. cum non liceat de præscriptione.
19 *Originale huius text. diminutum, & vitiosum proponitur ab Antonio Augustino.*
20 *Declaratur text. in præsenti.*

CAP. Cùm olim. *ij.* XIV.

1 ECclesia, quæ se defendit duobus priuilegiis, v. g. Episcopi, & Papæ, si succumbit in vno, v. g. Episcopi, potest defendi cum altero; sic sententia lata à delegatis potest in parte infirmari, & in parte confirmari. Exemptus non tenetur promittere obedientiam diœcesano, vigore tamen exemptionis non potest sine licentia diœcesani Ecclesiam construere in loco non exempto, & si de facto in eo construit Ecclesiam, cedit iuri Episcopi. Colligunt ex Ordin. Abb.

antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 199.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 715.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 16. c. 4.*

In superscript. text. ibi, *Colubrienſi Episcopo.* Colu- 2
brienſem Episcopum, & Colubrienſem Ecclesiam vocant Greg. IX. *in cap. vlt. de excess. prælat.* & Innoc. III. *in cap. cùm in partibus 17. de verbor. signif.* Colimbriam etiam appellat Innoc. VI *in cap. grandi, in fine, de supplenda neglig. prælat.* sic eam appellat D. Isidor. vt refert Ioannes Vasæus *de Hispaniæ antiq. c. 20.* & Raph. Volater. *in Geographia, lib. 2. in Hispania, fol. 5.* & sic dicitur à collibus, quibus vndique coronatur, vt ex Ioanne de Barros tetigit Mariz. *in dialogis variæ historiæ Regum Portugalliæ dialogo 1. c. 1.* Alij verò Conimbricam frequentissimè nominant, vt ex Plinio *lib. 4. c. 21.* legit Resendius *lib. 1. antiq. fol. 71.* Plura de Conimbrica ciuitate, & Academia, vide apud Vasæum *d. c. 20.* Amat. Arraëz *dialog. 3. c. 8.* Fr. Hieron. Roman. *de republ. Christiana, p. 1. lib. 5. c. 20.* & aliqua dixi *de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 77. à n. 19.*

Priorem, & Canonicos Monasterij S. Crucis.] Mona- 3
sterium Sanctæ Crucis situm est in ciuitate Conimbricensi, diuersam ab illius territorio sedem & iurisdictionem habens, extructum fuit ab Alphonso Henrico primo Portugalliæ Rege, & ab Emmanuële restauratum, ac perfectissima Religione, in qua hodie floret, cura & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium celebratissimum ob perpetuam clausuram, quam Monachi seruant, item etiam ob Sancti Theotonij, ac beatorum quinque Marrochiensium Martyrum sanctas reliquias, ac ob corpora illa primorum Portugalliæ Regum Alphonsi, & Sancij filij, de cuius Monasterij laudibus videbis plura apud Mariz. *fol. 46.* & Eduardum Nonium Leonem *in vita Alphonsi I. fol. 55. verso*, Fr. Ludou. de Angelis *de vita Beati Augustini, lib. 4. c. 21. pag. 112.* Fr. Emman. Roder. *quæst. Regul. tom. 1. q. 3. art. 1.* Pennot. *de generali totius sacri Ordinis clericorum Canonicorum historia, lib. 1. c. 72.* & de institutione huius Ordinis dixi ad *rubr. de statu Monach. n. 29.*

De nomine, institutione, ac regula Canonicorum 4
Regularium, quam profitentur huiusmodi Monachi, fusè scribunt Nau. *comm. 2. de regular. à princ.* Zecch. *de republ. Eccles. tit. 24. de Canon. n. 2.* Fr. Emman. *q. Regul. tom. 1. q. 1. art. 3. & q. 3. art. 1.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 22.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 165.* Fr. Ludon. ab Angelis *d. tract. lib. 6. c. 9.* Penot. *d. tract.*

Abbatibus, & F. Monacho.] Notatur ad hoc, quòd 5
non solùm Abbatibus, sed etiam simplici Monacho potest causa à Sede Apostolica committi, seu delegari, vt per gloss. *hic verbo Monacho*, & per text. *in c. conquestus*, in superscriptione, *de foro comp.* sequitur Abb. *n. 13.* Socin. *n. 7. & 28. hic*, commendat text. nostrum Vant. *de nullit. tit. ex defectu iurisd. delegatæ, n. 79.* imo ab 6
Episcopo Vicarios, aut delegatos posse constitui Monachos auctoritate gloss. *in cap. si quis*, ibi, item quod vicedominus Episcopi, 58. *dist.* & post Abb. *in cap. causam, quæ, n. 9. de iudic.* & Rebuff. *in praxi tit. de Vicariis Episcoporum, n. 30.* Iacob. Sbroz. *de Vicariis Episc. lib. 1. q. 38. à n. 4.* & ita tenere omnes *in cap. statutum, de offic. deleg.* volens allegare *de rescript. in 6.* asserit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 124. art. 1.* Et procedit, quia Summus Pontifex ex certa scientia Monacho Alcobatiæ, & *in d. cap. conquestus*, Canonico S. Trinitatis causam commisit, expresso scilicet nomine monachatus, quæ commissio valet cùm Pontifex sit supra humanum ius, & potest committere causas etiam Ecclesiasticas cuicunque laico, iuxta resolutionem gloss. *verbo laico*,

& verbo Romanum, in cap. bene quidem, 96. dist. atque ita in hoc casu sine controuersia procedit text. *in præsenti*, & receptum constat ex Calder. Abb. Felin. & aliis post gloss. *hic*, & bene comprobat Gom. *in cap. statutum, de rescript. in 6. n. 51.* & per nostrum text. post Innoc. Vant. *de nullitatib. tit. ex defectu iurisdict. deleg. num. 79.*

7 *Per quadriennium.*] Per text. *in præsenti, & in cap. penult. de iudic. & in cap. tum ex literis, in princ. de restit. in integr.* communiter recepta est à scribentibus differentia inter ius Canonicum, & Ciuile, quòd secundùm ius Ciuile instantia in causa ciuili per triennium expirat, iuxta *l. properandum, in princ. C. de iudiciis*, non ita tamen attento iure Canonico per text. *in præsenti*, cum similibus, notat *gloss. 1. in cap. vlt. de dolo, & contum.* Abb. *hic, n. 3.* Socin. *n. 10.* asserens ad hoc esse expressum text. nostrum, & meliùs conclusionem prædictam in eo probari, quàm *in d. cap. pen.* vbi etiam notauit Abb. *n. 5.* Bero. *n. 15.* testatur communem omnium Canonistarum & Legistarum, atque etiam Marant. *de ordin. iudic. p. 5. n. 5. & 14.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iurisdictionis Ordin. num. 126.* Gutier. *de iuramen. confirmat. p. 5. c. 5. à num. 3.* Azin. *in praxi Florentina in princ. cap. 3. num. 22. cum seqq.* Garc. Falcon. *reg. 242.* Soar. de Pace *in pract. in initio annot. 2. num. 11.* Card. Tusch. *tom. 4. lit. I, conclus. 202. cum seq.* Sigism. Scacc. *de appellat. q. 15. num 265.*

8 *Infirmantes sua sententia libertatem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet exemptio collata Monasterio ab Episcopo sine consensu Capituli, & à contrario valere potest, si huiusmodi consensus legitimè interuenisset, notant *hic*, Butr. *n. 11.* Card. 1. Abb. 4. Soc. 11. Ioan Raudens. *in tract. de dispensat. Episcoporum casu 9.* quod etiam Doctores notare solent ex text. *in cap. sicut venire, de excess. prælat.* ibi, *Episcopi est Ecclesiarum vnio, & subiectio*, quem sic intelligunt Doctores communiter, interueniente scilicet Capituli consensu, iuxta text. *in cap. pastoralis, in fine, de donat. & in Clem. de rebus Ecclesiæ*, vt resoluunt Petr. de Perus. *in tract. de vnionib. c. 4. à n. 21. & c. 5 à n. 15. in fine*, & reliqui recentiores, vt prosequuntur Paul. Fusch. *de visit. lib. 2. c. 8. n. 7. & in c. 20. n. 5.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo Episcopus*, §. 18. Card. Tusch. *tom. 7. litera P, concl. 276.*

9 *Per portarium Regis extorto.*] In integra Antonij Augustini, & sententia originali, quæ recondita hodie existit in prædicto Monasterio Sanctæ Crucis, legitur per præconem Episcopi, & portarium Regis. Innoc. autem Host. Zabar. Anchar. *n. 15.* Butr. 30. Socin. 39. interpretantur portarium Regis dici nuntium, aut cursorem, quasi portatorem literarum, quibus Rex Canonicis imperabat, vt exemptionem prædictam approbarent, contradictoribus grauissimas inferens minas, ac iustum metum, quo subinde consensus extortus dicitur in textu.

10 *Præterea quia eidem M*, &c.] Pontifex in his verbis, & sequentibus delegatorum sententiam confirmans decidit non valuisse donationem pecuniæ, quam Michaël factus Episcopus Monasterio dedit, & Monasterium ad restitutionem condemnat, ex eo quia Regulares quamvis in Episcopos promoueantur, verè manent religiosi, & dominij incapaces, & sicut ante Episcopatum quicquid acquirebant, Monasterio acquirebatur, ita promoti in Episcopos quicquid acquirunt, Episcopatui acquirunt, iuxta text. *in cap. statutum 18. q. 1.* sic text. hunc interpretantur Zabar. *oppos. 9.* Butr. *n. 55. hic*; & confirmabis ex his, quæ bene
11 resoluit Molin. *de primog. lib. 2. c. 10. n. 28.* Prælati tamen sæculares possunt de huiusmodi bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis donare etiam non modicè, & in prophanos vsus, ex gloss. *verbo reseruari, in cap. vlt. de offic. Ordin. in 6.* quam Doctores communiter sequuntur teste Cou. *in c. 2. n. 1. de testam.* Molin. *d. c. 10. n. 33.* P. Molin. *de iustit. disp. 138. concl. 4.* Fachin. *controu. iuris, lib. 5. c. 89. à princ.* indèque asserentes text. *in cap. ad hæc, de testam.* procedere in donatione, quæ fit Prælato in ægritudine constituto, ex qua decessit, nec enim præsumitur causa mortis facere in fraudem legis, quæ de illis bonis testari prohibet, iuxta text. *in filiæ meæ, ff. solut. matrim.* cum aliis, quæ adducit Molin. *d. c. 10. n. 38. & seq.* & esse communem intellectum testatur Cou. *in cap. cum in officiis, n. 5. de testam.* Quamvis Abb. *hic, n. 15.* & P. Molin. *d. concl. 4.* & plerique ex præcitatis existiment Prælatos, tam sæculares, quàm Religiosos posse facere modicam, non vero magnam donationem, auctoritate text. *in cap. cæterum, de donat.* non aduertentes text. illum non agere de bonis quæsitis à Prælatis Regularibus ex fructibus Episcopatus, sed de donatione bonorum Ecclesiæ, & de donationem licitam censeat attendi præcipit Ecclesiæ consuetudinem, & cætera de quibus text. agit.

Duo millia Marabatinorum.] Marabatini, de quibus in nostro text. aurei fuerunt temporibus illis Alphonsi Henrici, & filij Sancij, quibus hæc donatio facta, & lis agitata fuit, constat eos habuisse valorem, quem hodie habent aurei, Lusitanè, *cruzados*, & Italicè *Scudi*, vel circiter, vt testantur Mariz. *in dialogis vnice historiæ Regum Portugalliæ dialogo 2. c. 9. ad finem*, de testamento eiusdem Sancij agens, Eduardus Nunez *in chronica Regum Portugalliæ in vita Regis Dionysij fol. 134.* De multiplici Marabatinorum, & Maranorum differentia, & eorum varia secundùm tempora varietatem æstimatione tradunt multa Montan. *l. 1. gloss. cien maravidis, tit. 5 lib. 2. fori & l. 9. gloss. 1. tit. 4. p. 5.* Couar. *numismat. c. 5. per totum, & lib. 1. var. c. 11. n. 4. vers. tertiò*, Gom. *in reg. de valore, 49. Rursus, fol. 464.* Ceuall. *commun. contra commun. c. 2. n. 20.* Don. Christoph. de Pace *in scholiis ad leges Tauri l. 114.* & videtur à Mauris hoc nomen habuisse initium per ea, quæ Lud. Marmor. *in 1. part. Africæ, lib. 2. c. 30. fol. 149.*

Præter Episcopi Colubrien. &c.] Notatur ad hoc, quòd Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest, consonant text. *in cap. nemo, & in cap. planè ad consecrat. dist. 1. & in cap. adhuc, de Religios. domibus*, cum similibus, de quibus Roch. *de iurepatr. verbo construxi, n. 8.* Lambertin. *eod. tract. art. 3. 2. quæst. inuic. principalis 1. partis, lib. 2. n. 3. cum seqq.* Selua *de bello 2. part. q. 6. à n. 9.* Paul. Fusch *de visit. lib. 2. c. 10. n. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo Ecclesia, in princ.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 2. c. 1. à n. 10.* Durant. *de ritib. Ecclesiæ, lib. 1. c. 2. n. 7. & c. 25. & 24. n. 5.*

Amplia, quòd si Religiosi Monasterium fundare voluerint, hic consensus Episcopi non sufficit, sed requiritur auctoritas Romani Pontificis est necessaria, non obstantibus priuilegiis quibuscunque religionum, si de hoc huiusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem, vt decidit text. *in c. 1. de excess. prælat. lib. 3.* quamvis Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 49. art. 2. num. seqq.* voluerit attento Concil. Trid. *sess. 25. de regular. c. 3. in fine*, posse Religiosos virtute suorum privilegiorum absque hac Sedis Apostolicæ auctoritate Monasteria ædificare, quia Concilium solum Episcopum exigit consensum, contrarium tamen videntur tolerasse Illustr. Card. in vltima declaratione super concilio Decreto, his verbis: *Monachi ædificare non possunt Monasteria in Parochia, in qua ea non habent sine voluntate, & licentia Papæ*, vide quæ dixi ad *d. cap. ad hæc, de off. & potest. Episc. p. 2. alleg. 26.*

Tandem

16 *Tandem procurator Monasterij*, &c. Notabilis est text. iste dum tradit formam petendi restitutionem aduersùs sententiam alternatiuè, quòd scilicet, vel sententiam nullam fuisse declaretur, vel contra eam, si valida fuit, restitutio concedatur, consonat text. *in cap. constitutus, de restit. in integrum*, ibi, *nuntiari nullam, vel cum adhuc existat*, &c. vbi omnes, & Abb. *hic n.* 10. Socin. *n.* 20. & ad hanc conclusionem singularem dicit hunc text. Cassan. *in consuet. Burgundiæ, rub.* 9. §. 21. *gloss. vlt. n.* 7. & pluribus similibus confirmat Vant. *de nullitatib. tit. quot, & quibus modis nullitas, à n.* 5. *&* 8.

17 *Aliquas habuisse rasuras.*] Sensus Pontificis *in præsenti*, ille est, quod scilicet instrumentum concessionis factum ab Episcopo suspectum erat, nec ei fides hàbebatur, quia rasuras habebat in loco suspecto, vt explicat gloss. *verbo rasuras, hic*, & probatur ex text. *in cap. ex literis, de fide instrument. & in cap. inter dilectos*, iuncta gloss. *verbo lituræ, eod. tit.* text. iuncta gloss. *vlt. in cap. cum venerabilis, de relig. domibus, & in c. licet, vers. quinta. de crimine falsi*, cum aliis, quæ laudissimè explicat post alios Menoch. *remed.* 4. *adipisc. à num.* 699. *& de arbitr. casu* 18. *à n.* 40. *& de præsumpt. lib.* 1. *quæst. præs.* 99. *à num.* 3. plene Mascard. *de probat. concl.* 1260. plenissimè Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *de falsitate, q.* 151. *à n.* 40. *à n.* 60. *& 65.*

18 *Aliis cessantibus præscripsisse*, &c.] Difficilis est text. hic dum probat præscribere potuisse Monasterium libertatem, & exemptionem à iurisdictione Episcopi, contra reg. text. *in cap. cùm non liceat, supr. de præscript.* Sed dicendum est text. *in præsenti*, procedere in præscriptione per quam de Ordinario in Sedem Apostolicam transfertur, vt patet ex vers. *Nos igitur*, ibi, *ius nostrum, & Ecclesiæ Romanæ iustitiam*, in quibus terminis non tam agunt subditi de præscribenda exemptione, quàm superior de acquirenda iurisdictione. At verò *in d. cap. cùm non liceat*, procedit in præscriptione per quam extinguitur obedientia Prælatis debita, quem quidem intellectum sentit gloss. *hic, verbo præscripsisset*, sequuntur alij communiter, teste Bald. *de præscript. 1. p.* 5. *quæst.* 12. *à princip.* & vide quæ in hac materia de priuilegio quæsito per præscriptionem latè scribit Soar. *de legibus, lib.* 8. *c.* 7.

19 Difficilis pariter est text. iste, & vix intelligi potest, qua ratione iudices delegati ad definitiuam sententiam procedere potuerunt pendente appellatione ad Summum Pontificem interposita, contra reg. text. *in l.* 1. *& per totum, ff. nihil nouari appell. pend. & cap. non solum, de appellat. in* 6. cum similibus, qui probant per appellationem suspendi iurisdictionem inferiorum iudicum à quibus, & ad superiores in totum deuolui. Sed Doctores nostri in hac difficultate resoluenda nihil certum tradere, aut affirmare potuerunt, cùm decisio concisa referatur, & originale diminutum, & vitiosum proponatur ab Anton. Augustino *collect.* 3. *Decretal. c.* 4. *sub hoc tit.* Quare recurrendum est ad integram Innocent. III. sententiam seruatam in archiuio publico prædicti Monasterij S. Crucis, quam ego vidi, ex qua apertissimè constat iudices, qui hanc sententiam protulerunt, non fuisse Abbates de Alcobatia & Seica, quibus Pontifex causam commisit sub ea forma, vt liceret coram eis proponere, & probare, quæ partes proponenda viderint aut probanda, sed alios diuersos, Episcopum scilicet Zamorensem, & Aurien sem Decanos, quibus ex conuentione Episcopi, & Capituli Conimbricensis cum Monasterio Pontifex causam commisit principalem cum incidentibus, iam instructam ex probationibus factis coram Abbatibus Alcobatiæ & Seicæ. Ex integra enim originali apparet ante hunc vers. *Iudices autem*, sub illo *infrà* immediatè proximo, multa contineri, quæ Gregor. I X. resecauit, & præcipua omnia, quæ pertinebant ad hanc secundam commissionem: *Nos ergo dictis Episcopis & Decanis dedimus in mandatis, vt si pars sanctæ Crucis ratum vellet habere, quod à dictis Canonicis erat actum, receptis testibus & instrumentis ipsius super capitulis supradictis, si tamen infra quadraginta dies post susceptionem literarum nostrarum eis essent exhibita, & attestationibus suis publicatis secundùm formam iuris in prædicta causa procederent, & eam appellatione postposita sine debito terminarent. Quod si forsitan ratum nollent habere, quòd à prædictis Canonicis erat actum, cum eorum contumacia non intelligatur purgata, sed aucta, in eos tanquam contumaces procederent, & receptis attestationibus diligenter inspectis causam ipsam appellatione remota deciderent, & sententiam diffinitiuam executioni mandarent.* Et licèt super iurisdictione horum iudicum diu fuerit decertatum occasione compromissi facti inter Decanum Colubrien sem, & Procuratores Monasterij in Regem ipsum, & Priores de Costa, & Vimarien sem. Idem tamen Pontifex Innocent. III. pronuntiauit illud impedimento non esse, quominus delegati prædicti Zamorenses virtute suæ commissionis in causa possent procedere, vt de facto & cum effectu processerunt definitiuam proferentes, quæ in hoc text. *in vers. Iudices autem*, continetur. Atque ita manifestissimum fit iudices, de quibus *in d. vers. iudices autem*, non esse illos Alcobatiæ, de quibus agitur *in vers. Interim*, præcedenti, sed alios diuersos, scilicet Zamorenses, quibus Pontifex causam instructam de nouo commisit, postquam Priores Alcobatiæ & Seicæ attestationes receperunt, & ad Sedem Apostolicam remiserunt, iuxta formam suæ commissionis, atque iam hinc facilè resoluuntur difficultates, quas Doctores mouent in hoc proposito, putantes text. agere de eisdem iudicibus, à quibus fuerat appellatum. Vnde colliges quàm vitiosè legatur huius text. integra ab Antonio Augustino, & vbi dicit Castro *Lateranensi*, legendum est *Leirinensi*, aut *Leurien si*.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia Ecclesiæ minori spatio quadraginta annorum non præscribuntur.*
2 *Præscriptio currere non potest, si non datur continua & pacifica possessio.*
3 *Præscriptio interrumpitur, si naturaliter interrumpatur possessio, vel ciuiliter per citationem.*
4 *Probatio solutionum trium annorum præteritorum sufficit ad hoc, vt præsumatur annis retrò lapsis solutum fuisse.*
5 *Verbum* continuatè, *&* continuè, *nullam recipit interpellationem.*
6 *Priuilegium continuè, & absque lite non seruatum per triginta, vel quadraginta annos per desuetudinem, & vsum contrarium perditur.*
7 *Priuilegij immunitas perditur, si immunitatem habens passus est se describi in libros soluentium.*
8 *Priuilegium quando acquiritur per contractum, aut pecuniam non amittitur per non vsum.*
9 *Priuilegium quoto temporis spatio per non vsum amittitur, remissiuè.*

CAP. Accedentibus. XV.

SI aliquis locus Ecclesiasticus spatio quadraginta annorum soluit specificè decimas alteri loco Ecclesiastico, intelligitur præscriptum contra ipsius priuile-

priuilegium, si illud habebat non soluendi decimas. Item si vna pars probat, altera cogitur soluere, si non probat, altera liberatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 200. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 715. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Ant. Augustin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.* 5.

2 De materia huius text. & concordia cum *cap. si de terra, supra hoc tit.* plenè *ibidem* dixi.

3 *Continuè perceperunt sine lite.*] Notatur ad hoc quòd præscriptio currere non potest si non datur continua, & pacifica possessio sine lite, consonat text. *in cap. sanctorum*, ibi, *quietè*, *cap. illud*, ibi, *inconcussè*, *de præscript.* & deducitur ex definitione vsucapionis, seu præscriptionis, de qua *in l. 3. ff. de vsucap.* ibi, *per continuationem possessionis*, cum aliis, quæ latè explicat Mench. *illustrium*, *cap.* 58. *à princip.* vnde præscriptionem interrumpi, si naturaliter interrumpatur possessio, vel ciuiliter per citationem, aut litis contestationem, latè explicant Couar. *in reg. possessor, part.* 2. §. 1. Mascard. *de probat. conclus.* 1201. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 64.

4 Notatur etiam ad hoc quòd in solutione cuiuspiam rei annuæ non est satis probare solutionem primi, & postremi anni, ac nec simul alicuius medij, vt præsumeretur solutio integri temporis, veluti decem annorum, sed necesse est, quod probetur solutio facta quolibet anno, vt per Tiraq. *in tract. de præscript. verbo continuetur*, *gloss.* 5. *verf. illud autem*, *pag. mihi* 115. Mascard. *de probat. concl.* 1195. *num.* 9. Probatio verò solutionum trium annorum præteritorum sufficit ad hoc, vt præsumatur annis retro lapsis solutum fuisse, ex *l. quicunque*, *C. de apochis publicis, lib.* 10. Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 11. *pag.* 682. vbi Soar. *num.* 226. *& seq.* Vincent. de Franch. *decis.* 137. Guilelm. *in c. Raynutius, verbo si absque liberis, n.* 187. Anton. Gabr. *de præsumpt. concl.* 11. *num.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1321. *n.* 2. Corbul. *de iure emphyt. causa* 15. *ob non solutionem Canonis*, *quæst.* 4. *num.* 2. Felician. *de censibus, tom.* 2. *lib.* 3. *cap. vlt. num.* 5. *verf. sed an probatis*, Cenzi. *eod. tract. part.* 2. *c.* 2. *quæst.* 4. *art.* 6. *à num.* 26. vbi *num.* 27. cum Menoch. Corbul. Cassan. & aliis hoc intelligit, dummodo sint tres solutiones distinctæ, & separatæ, & de illis appareant tres apochæ, & dummodo dictæ tres solutiones sint pro tribus annis proximè præteritis, & immediatè præcedentibus, secus si respiciant tres annos iam retro effluxos, & interpellatè decursos. Intellige etiam dummodo contineant solutiones pro tribus annis, nec sufficeret, quòd continerent solutiones pro tribus semestribus, Alex. *cons.* 105. *num.* 3. *lib.* 3. quem sequuntur Foler. *in sua pract. censuali*, *in verbo quæ quidem*, *num.* 73. *ad finem*. Cenzi. *d. art.* 6. *num.* 30. *cum seqq.* contra Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 139. *n.* 13. cuius tamen Menoch. opinionem in practica sequi posse censeo, vbi locationes de semestri in semestrem fieri solent. Intellige etiam nisi creditor recipiens tres vltimas solutiones protestaretur expressè se illas recipere absque præiudicio præteritorum terminorum, & quòd vult sibi esse saluum ius quoad præteritum, Mascard. *concl.* 1321. *n.* 13. Menoch. *d. præs.* 139. *n.* 30. Cenzi. *d. art.* 6. *num.* 40. vbi *num.* 41. quod creditor recipiens simpliciter tres vltimas solutiones censetur renuntiasse præterito credito, & *num.* 42. quòd probatio resultans ex apochis nocet solùm ei, qui apochas fecit, & non aliis. Intellige dummodo soluta data non sit ab exactoribus tributorum censuum Canonum, & similium, qui consueuissent mutari, vt, in terminis resoluunt Cott. *in memorab. verbo solutio*, *pag.* 767. Menoch. *lib.* 3. *de præsumpt. q.* 139. *in fine*. Cornazan. *decis.* 96. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 1. *collect.* 25. optimè Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 152.

Continuè.] Verbum hoc, *continuè*, *& continuatè* nullam recipit interpolationem, vt per hunc text. resolvit Gonzal. *ad regul.* 8. *cancellariæ*, *gloss.* 18. *n.* 74.

Eis renuntiasse tacitè præsumitur.] Notatur ad hoc, quòd si priuilegium per triginta, vel quadraginta annos continuè pacificè, & absque lite aliqua seruatum non fit, & sic decimæ post impetrationem huius priuilegij solutæ sint in dicto tempore, & spatio, tunc per desuetudinem, & vsum contrarium perditur, & omnino extinguitur dictum priuilegium concessum, vt per Viuian. *tom.* 1. *commun. opinionum, lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 14. *verf. sed si priuilegium, pag.* 186. Priuilegij immunitas perditur si immunitatem habens passus est se describi in libro soluentium, & non sufficit allegare priuilegium, sed debet appellare si describatur intra tempus datum ad appellandum, vt per Azeued. *l.* 1. *num.* 34. *cum seqq. tit.* 1. *lib.* 6. *nouæ recopil. & num.* 47. resoluit, quòd si quis malè vtatur priuilegio, perdit illud, nisi ignoranter, vel inuitè, aut per vim faciat, & *num.* 49. tenet quòd vbi ex priuilegio relultat beneficium Principis, vt quia conceditur cum hoc, quòd sustineat equum pro Principis seruitio, non solum non potest per non vsum tolli, verùm neque per expressam renuntiationem, sicut etiam non amitti priuilegium, quando acquiritur per contractum, aut pecuniam, resoluit Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 33. *num.* 3. *cum seqq.* Ad illud verò quòd priuilegium immunitatis perditur per actum in contrarium, vide Gozadin. *cons.* 23. *num.* 7. Ozasc. *decis.* 91. *n.* 5. Bart. *in l.* 1. *C. de his, qui sponte munera subeunt, lib.* 10. vbi voluit quòd immunis semel sponte soluens perdit immunitatem, qua sibi parat præiudicium, Alex. *cons.* 136. *col.* 4. *vol.* 2. *cons.* 109. *circa fin. vol.* 3. Festas. *d. collect. in* 5. *part.* 11. *num.* 32. Crot. *cons.* 64. *num.* 20. *cum seqq.* Surd. *cons.* 262. *num.* 17. *& cons.* 419. *num.* 7. Carol. Bardel. *cons.* 21. *num.* 13. quorum aliqui pro maiori parte referunt doctrinam Angeli *in l.* 1. §. *si quis tutor*, *num.* 2. *ff. quando appell. sit*, qui ait per illum textum quòd si immunis patiatur se in extimo describi, nisi appellet, sibi præiudicat, neque prodest allegare priuilegium, quia amisisse dicitur, subdens quod *ibi* est text. peregrinus, & communiter ignoratus, cuius doctrinam sequuntur citati à Festas. *d. cap.* 1. *num.* 31. Balb. *de præscript. in* 4. *part. quæst.* 30. *num.* 7. Menoch. *cons.* 702. *num.* 9. Sanct. *consil.* 262. *num.* 16. *cons.* 419. Intellige quoad solos tantùm, quæ repeti non possunt, secus verò quoad futuras solutiones pro quibus cogi non potest, nisi per tempus legitimum fuerit præscriptum, quia priuilegium immunitatis non continet actum momentaneum, nec consummatur per vnicum actum, sed habet causam successiuam, *l.* 2. *in princip. & ibi* gloss. & Burat. *ff. de priuileg. veter.* Guid. Papæ *decis.* 387. Anton. Gabr. *de iure immun. concl.* 1. *num.* 10. Syluan. *cons.* 66. *num.* 27. Natt. *cons.* 446. *n.* 16. *vol.* 2. Burlat. *cons.* 16. *n.* 81. *vol.* 1. Ozasc. *decis.* 91. *num.* 22. Festas. *d. cap.* 1. *num.* 22. *& seqq. & n.* 38. Surd. *cons.* 262. *n.* 78. *& 79. & cons.* 419. *n.* 33. vbi hoc declarat, & est communis, & indubitata doctrina ex Zaz. *cons.* 16. *n.* 9. *& 10. vol.* 1. relatus à Burlat. *vbi supr.* Quinimo vbi solutiones sunt reiteratæ, & per tantum tempus, quod sufficit ad præscriptionem, derogant priuilegio quoad illum casum, & actum in quo sunt factæ solutiones, non quoad alios casus, & ideo habens immunitatem ab oneribus si aliqua indebit, quoad ea, non quoad cætera sibi præiudicat, Felin. *in cap. cum accessisset*, *num.* 29. vbi etiam Doct. *col. pen. de constit.* Pute. *decis.* 188. *num.* 3. *vol.* 2. Tabia *ad l. fin. ff. de constit.*

constit. Princip. p. 2. c. 2. n. 16. Festas. *d. c. 1. n. 34.* Anton. Gabr. *commun. tit. de iure immun. concl. 1. n. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 41. n. 6.* quia non præsumitur, quòd quis velit suo renuntiare priuilegio, Dec. *cons.* 308. *n.* 8. Tap. *d. c. 2. n. 24.* Car. Bard. *cons. 22. n. 46.*

9 Vtrùm, & quoto temporis spatio priuilegium per non vsum amittatur, vide Menoch. *vsufreq. c. 2. n. 5. cum seqq.* Sebast. Nau. *ad l. prætor, 13. n. 6. & 7. ff. de vacat. muner.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 7. ad finem*, Cald. Pereira *de extinctione emphyt. c. 15. n. 8.* Villalob. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 5. num. 25. pag. 237.* Azeued *l. 1. n. 40. tit. 1. lib. 6. nouæ recop.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 4. q. 8. & c. 22. q. 8.* Cabed. *p. 1. decis. 17. n. 3. & p. 2. decis. 93. n. 11.* & quæ latè diximus *ad cap. cum accessisset, supra de constit.* Illud tamen aduertendum duxi, priuilegio non vtentem, quia occasio non se obtulit, illud non amittere, vt tenent Valasc. *de iure emphyt. q. 37. num. 8.* Valdes. ad Soar. *in proœm. fori litera F, in fine pag. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Exemptus ratione certæ rei, vel loci non censetur exemptus respectu alterius rei vel loci.*
2 *Priuilegia, eiúsque Dux qualis, remissiuè.*
3 *Priuilegia Capellanorum aliquorum Principum, qui à iurisdictione suorum Prælatorum erant exempti, an derogentur per Concil. Trident. ostenditur.*
4 *Exemptio, quando non est respectu certi indicis, sed simplex, & absoluta respectu omnium, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non potest.*

CAP. Cùm Capella. XVI.

1 EXemptus quando aliquis est respectu vnius loci, v. g. Capellæ Regiæ, non intelligitur exemptus respectu alterius, v. g. Parochiæ, quam ab Ordinario habet, & sic si delinquit in isto secundo loco potest puniri ab Ordinario, quia in hoc non est priuilegiatus, & sic potest excommunicari, suspendi, &c. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 200.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 716.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. c. 6.*

2 *Ducis Burgundiæ.*] De Burgundia, eiúsque Duce, vide Cassan. *in consuet. Burgundiæ, verbo Duc, & verbo Borgoñe*, Burg. de Pace *in proœm. legum Tauri, n. 140. cum seqq.*

3 *Quod nullus Archiepiscopus,* &c.] Per hunc text. refert Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 64. art. 4.* olim aliqua rescripta, & indulta fuisse obtenta à Sede Apost. quibus Capellani aliquorum Principum à iurisdictione suorum Prælatorum erant exempti, & *ibi* refert hoc, & alia similia priuilegia per Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 11.* esse sublata, quia priuilegia, & exemptiones, quæ variis titulis, plerisque conceduntur perturbationem in Episcoporum iurisdictionem excitant, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, idem etiam tenet *q. 108. art. 2.* Item Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verbo exemptio, vers. 2.* asserit Concil. Trid. *d. c. 11.* non derogari priuilegiis Capellanorum Regiorum. De exemptione à Summis Pontif. concessa Capellanis Regiæ Capellæ Vlysiponen. vide Cabed. *in patronatib. Regiæ Coronæ, c. 43.* vbi refert Bullam Leonis X. sub dat. 26. Iulij 1515. qua indultum est vt Capella Regia, & Capellani subduntur iurisdictioni solius maioris Capellani, & Legati Apost. similium Bullarum eiusdem Leon. X. Clem. VII. Iul. III. Pij IV. mentionem facit Vincent. Turturet. *de Capellis, & Capellanis Regum, in fine operis.* Idem Pontifex Leo X. petente Carolo V. Capellam Neapolitanam, & eiusdem Capellanos aduersùs iurisdictionem ordinariam muninit simili diplomate die 2. Nouembris anno 1519. subiecitque maiori Capellano præter alias facultates, quas eidem concessit. In eodem fit mentio aliorum priuilegiorum, quæ eisdem concessêre Sixtus IV. Innoc. VIII. Alex. VI. Iulius II. Idem priuilegium exemptionis ab ordinaria iurisdictione Capellæ, & Capellanis Regis Catholici inhærendo suorum Prædecessorum concessionibus, indulsit Paulus V. in sua constit. incip. *Piis Catholicorum Regum votis*, sub die 17. Februarij 1614. Capellam etiam & Capellanos Regum Gallorum exemit etiam à potestate ordinaria Episcopi Parisiensis, & Archiepiscopi Senonensis Ioan. XXII. anno 1317. Vnde Aulæ Regum Christianissimorum Sacerdotes, necnon Regij Consiliarij, amanuenses, & familiares eorundem Regum, qui in Aulicis officiis, & comitatu versantur, Abbatem sanctæ Genouefæ agnoscunt suarum litium iudicem, & disceptatorem Renat. Choppin. *lib. 2. de sacra politia, tit. 5. n. 5.* Non enim per hunc text. improbatur ea consuetudo, seu priuilegium, quæ Capellas, & Capellanos Regum alij subiicit, quàm Episcopo Principi diœceseos, in quo sensu Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. c. 11.* addit album calculum, vt benè notat Turturet. *d. tract. c. 4. n. 41.* Nam quamvis text. *in præsenti*, à nonnullis ideò restringatur vt velint eo tantummodo muniri locum, non personas, vt notarunt *in præsenti*, Abb. Panorm. *n. 2.* & Ioan. Andr. *n. 5.* hoc est eximi ab iurisdictione Antistitis diœcesani Capellanos Regios, qua in parte ministerio Capellæ operam dederint, in eo deliquerint, vt intelligit Couar. *pract. c. 11. n. 5.* Tamen Capellani Regis Hispani dum aulæ ministerio addicuntur, Sacris obeundis, & consueta stipendia emerent, non tam innituntur communi indulto huius text. sed multis priuilegiis, & præcipuè illius Pauli V. cuius *suprà* meminimus, quibus suffulti subtrahuntur ab iurisdictione diœcesana, & non modò in iis, quæ pertinent ad ipsum Capellæ ministerium, verùm etiam in quacúque disceptatione agnoscunt litium disceptatorem, & criminum cognitorem Summum Aulæ Sacellanum & iuridicum, cui ipse vices suas delegauerit, præter Sedis Apost. Legatos. Pontifices Romani hac eadem prærogatiua exornarunt alios aliorum Regum Capellas, & Capellanos, & præcipuè Lusitanorum, Gallorum, & Neapolitanorum.

In quantum exempti sunt, &c.] Notatur ad hoc, quòd 4 quando exemptio non est respectu certi iudicis, vel eorum, quæ ad proprij Ordinarij iurisdictionem pertinebant, sed est simplex, & absoluta respectu omnium & quorumcunque iudicum, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non potest, in quibus terminis benè intelliguntur text. *in præsenti, & in c. 1. §. in eos, de priuilegiis, lib. 6.* per ea quæ Abb. *in cap. vlt. n. 11.* & *ibi* Felin. *de foro competenti*, Azeued. *l. 3. à n. 118. tit. 16. lib. 8. nouæ recop.* Cou. *pract. c. 11. n. 5. vers. posset, & vers. idcirco.*

SVMMARIVM.

1 *Exemptæ non censentur per exemptionem concessam Monasterio Capella illi subiectæ.*

2 *Gladius bis acutus in Apocalypsi quomodo intelligatur, ostenditur.*
3 *Argumentum ab absurdo in omnibus dispositionibus vitandum.*
4 *Absurdi ratio in quo consistat in hoc text. ostenditur.*
5 *Abbates tenentur etiam exempti venire ad synodum, si habeant territorium proprium, & populum.*
6 *Capellæ Monasterio subiectæ non censentur exemptæ per exemptionem datam Monasterio.*
7 *Connexa in priuilegiis, & exorbitantibus non veniunt.*

Cap. Ex ore. XVII.

1 EXemptio quando conceditur capiti, v. g. Monasterio, non intelliguntur exempta membra, vt sunt Capellæ; & sic Abbas ratione membrorum non exemptorum debet subesse Episcopo, exhibendo illi reuerentiam, & veniendo ad synodum Episcopi. Item ex eo quòd aliquis Abbas locum habet in synodo Episcopi, intelligitur teneri ad illam accedere, & ipsius statuta seruare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 200.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 716.* remissiùs Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Augustin. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. c. 7.*

2 *Procedit gladius bis acutus.*] Habetur procœmium huius text. vsque ad vers. *cùm igitur, in Apocal. c. 1. & c. 19.* vbi licet communiter sacri interpretes intelligant gladium esse bis acutum verbum Dei, quod per Prophetas, Apostolos, & Prædicatores suos Deus loquitur, & alij ipsum diuinum Verbum, vt erudi è prosequitur vtrunque latè explicans Collusit. noster Blas. Alnares Viegas *in Apocalypsim, c. 1. comment. 2. sect. 14.* Alij tamen rectè intelligunt per gladium ancipitem, id est, ex vtraque parte acutum, diuinum iudicium, iuxta illud Deuter. *c. 32. Si acuero vt fulgur gladium meum, & accipiet iudicium manus mea*, de quo etiam intelligit Genebrad. illud *Psalmi 149. Gladij ancipites in manibus eorum*, sicut & apud Iurisconsultos gladium seueritatis, & animaduersionis iudicij esse supplicium, constat ex *l. imperium, ff. de iurisd. omnium iudic.* Bis autem, seu ex vtraque parte acutus dicitur diuinus gladius, eo quòd corpus, & animam punire simul potest, vel quod & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat, vt pulchrè in hieroglyphicis scribit Pierius *lib. 42. de gladio Iustitiæ, in §. Iustitia*; vel duplex gladij acies duplicem ostendit iudicij partem, ad dexteram scilicet, & sinistram, in bonos, & malos, quia vtrisque secundum merita retribuit, his pœnas, illis præmia, & quia extremum illud iudicium, tam bonis, quàm malis erit formidabile, vt vtrique videantur strictam gladij aciem perhorrescere, provt ex Ruperto explicat Viegas *d. comment. 2 sect. 15.* Cùm ergo Romanus, Summúsque Pontifex ipsius Christi vices gerat in terris, ex eius quoque ore rectissimam debere exire sententiam secundùm iustitiam æquo libramine, vt vnicuique quod suum est reddatur, ex auctoritate Apoc. deducit Innoc. III. Summ. Pontif. *in præsenti.*

3 *Quoniam absonum esset*, &c.] Nota optimum, & vulgare argumentum ab absurdo, quod in omnibus dispositionibus esse vitandum, probat text. *in l. nam absurdum, ff. de bonis libertorum, & in l. si ita 39. in fine, ff. de operis libertorum*, cum aliis de quibus Enerard. *in top legal. loco 8.* Mant. *obseru. 45.* Peregr. *de fideicom. art. 11. n. 45.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 7. à principio, & de tacit. & ambig. comment. lib. 4. tit. 13. per totum.* In quo autem consistat ratio absurdi in proposito huius text. explicat bene Socin. *hic, n. 6.* non enim patitur recta ratio, vt in Synodo prouinciali Abbas post Episcopum supra alios Episcopos resideret, quòd si dicas contingere potuisse, quod Vigorien. Episcopus inter Episcopos vltimum haberet locum, & consequenter nullum esse absurdum, quòd virtute priuilegij post vltimum Episcopum primus sederet Abbas Euasen. Cœnobij, respondebis vel constisse Pontifici Vigorien. Episcopum non habuisse vltimum locum in Synodo, vel non oportere restringere priuilegium, & decisione text. ad terminos, in quibus constaret Vigorien. Episcopum vltimum habuisse locum. An verò semoto priuilegio, de quo in text. Abbates præcedere debeant Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, latè disputant post Abb. & Felin. *in cap. peruenit, n. 9. de officio delegati*, Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 4. consid. 32.* Boër. *de auctoritate magni consilij, n. 67. vers. deinde Abbates, cum seqq.* idem Boër. seu magis Mondag. *in tract. de ordin. gradium, n. 20. cum seqq.*

Quare tenetur ad Synodum, &c.] Probat hic text. Abbates teneri ad Synodum Episcoporum venire, vt per Steph. Quarant. *in summa Bullarij, verbo Concilium prouinc. vers. 3. quæro ad hoc autem*, quòd etiam exempti teneantur venire ad synodum Episcopi esse singularem text. *in præsenti*, asserit Henriq. *in tract. de Synod. p. 2. n. 4.* vbi testatur hanc esse communem DD. sententiam, & ostendit contra Abb. antiq. intelligi non posse de synodo, in qua publicanda sunt statuta prouincialia, cũ text. apertè loquatur de statutis ipsius Episcopi, vt patet ibi, *ad Synodum Episcopalem accedere, & per hoc ipsius statuta recipere*; quòd autem loquatur de Abbatibus exemptis apertè deducitur ex vers. *nos igitur.* Intellige de Abbatibus habentibus populum, & territorium proprium, & iurisdictionem Episcopalem exercentes intra ambitum ipsius prouinciæ, hi enim vocari debent ad Concil. Prouinciale, quemadmodum vocantur Episcopi Comprouinciales, & possunt dici suffraganei, habentque vocem decisiuam, vt docet Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. *loco proximè citato.*

In membris autem, &c.] His verbis probatur conclusio, quæ habetur in summario, quod per exemptionem datam Monasterio non censentur exemptæ Capellæ eidem Monasterio subiectæ, notat gloss. *verbo non probantur*, Abb. *n. 4.* Socin. *n. 11.* & alij communiter *hic*, Fusch. *de visit. lib. 2. c. 16. n. 2. cum seqq.* Vnde consequenter in huiusmodi Capellis retinere Episcopus omnia iura Episcopalia enarrata *in cap. conquerente, de offic. Ordin.* bene probat text. *ibid.* vbi notauit Abb. *in tabili 2.* & prosequitur Fusch. *d. c. 16. n. 15. cum seqq.* Neque obstat argumentum, quòd de connexis idem est iudicium, *cap. translato, de constitut.* cum similibus, quia non procedit in priuilegiis, & exorbitantibus, quando connexa non veniunt per consequentiam necessariam. Intellige supradictam conclusionem in Capellis, quæ quoad temporalia, aut intra Episcopalia Monasterio subiiciuntur, iuxta *c. 1. de Capellanis Monach.* non ita in aliis, quæ pleno iure ad illud spectant, iuxta *cap. quoniam 21. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Receptus sub protectione Papæ per hoc non censetur exemptus*, & n. 2.
3 *Papa recipiens aliquos in filios, non censetur eos eximere.*

Cap.

Cap. Ex parte. ij. XVIII.

EXempti ab Episcopo non intelliguntur qui recipiuntur sub protectione Papæ cum rebus suis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anan. Host. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 716. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Augustin. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. c. 8.*

2 Probat hic text. receptum sub protectione Papæ, non ideò censeri exemptum, vt per Erasmum à Cockier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 9. n. 3.* aduertens non idcircò superuacaneam esse protectionem, si quidem in hoc proficit, vt præstò magis adsit si iniustè fortè grauamen inferatur, & quod facilius priuilegio donetur, & citat glos. *verbo protectionis, in cap. recipimus, sub hoc tit.* & Abb. *n. 5.* Dec. *cons. 152.* Anton. de Pratis *de iurisdict. Episcopi, c. 2. n. 2.* Vtrùm

3 autem si Pontifex recipiat aliquos in filios, videatur eos exemisse? quæstio est non contemnenda, in qua videtur dicendum, non ideò videri exemisse, ex illa enim generali ratione quòd Romana Ecclesia omnium aliarum sit mater, & magistra, sequitur omnes Ecclesias eidem esse subiectas, & ex eo, quòd Papa omnium fidelium sit pater, omnes eiusdem dicuntur filij, *cap. quam graui*, ibi, *Reges, Principes, vel alios cuiuscunque ordinis filios in nostris literis appellauerus, de crimine falsi*, notat glos. *verbo filiis in proœmio Sexti*, & rationem bene explicat Marches. *de commiss. p. 1. c. 13. n. 61.* Vnde & filij denominatio non exemptionem, sed magis honoris titulum, & speciale amoris pignus denotat, iuxta ea, quæ de etymologia ipsius nominis, *filius*, tradunt scribentes omnes. Neque obstat ius harum exemptionum regulari adinstar emancipationum, manumissionum, & huiusmodi iurium, idque præsertim ex Rebuff. *resp. 142.* & sicut dominus seruum eximit à seruitute nominando filium, *l. vnica*, §. *similique modo*, *C. de Latina libertate tollenda*, ita quoque Pontifex, quia respondetur nullam *hic* militare rationis identitatem, quippè quòd dominus sibi soli præindicat, Pontifex verò ordinariæ iurisdictioni, quæ est fauorabilis, *cap. peruenit, 11. q. 1. cap. cum persone, cap. ne aliqui, hoc tit. lib. 6.* & ita expressus est text. glos. & DD. *in cap. si Papa*, §. *non sic filios, eodem tit. & lib.*

Collige ex text. quòd quando aliquis ex priuilegio Pontificali recommendatur protectioni alicuius, non censetur in protectorem transire simul iurisdictionem, sed defensionem nudam ab oppressionibus, nec à iurisdictione suorum iudicum intelliguntur eximi, vt per Ioan. Petr. Ferrar. *in pract. tit. de forma opposit. contra instrumenta*, §. *aliis rationibus, & causis*, *n. 5.* Salgado *de protect. Regia tom. 1. part. 1. c. 1. prælud. 5. n. 207.* vbi *n. 210.* post Menoch. *de arbitr. casu 338. num. 7.* Hieron. Gabr. *cons. 195. ex num. 1.* Marc. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 6. n. 6.* subdit quòd cùm Principes Christiani sint ipso iure protectores Ecclesiæ, *Clemen. 1.* §. *ergo*, *de iureiur*, si illis specialiter protectio alicuius Ecclesiæ, vel hospitalis sit concessa à summo Pont. non ex hoc acquiritur iurisdictio, aut illa tollitur superiori Ordinario.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi, quibus à Papa concessum est, vt Ecclesias eis subiectas possint in proprios vsus conuertere, non auctoritate propria, sed à diœcesano loci possessionem illarum Ecclesiarum recipere debent, nisi in priuilegio aliud exprimatur.*

2 *Vnio facta de Ecclesia alteri Ecclesiæ, vel Monasterio effectum habitura non est, nisi post mortem rectoris illius, & ideo non requiritur eius consensus.*

3 *Declaratur text.* in c. 1. §. quia verò, de rebus Ecclesiæ non alienandis, lib. 6.

4 *Monasterium, cui à Papa conceditur, vt fructus suæ Ecclesiæ possit in proprios vsus conuertere, non potest vacante Ecclesia possessionem auctoritate propria capere, & fructus percipere absque auctoritate Episcopi diœcesani.*

5 *Declaratur principalis text. conclusio.*

6 *Beneficiarius, qui titulum habet canonicum, an possit licitè capere propria auctoritate beneficij possessionem, si à nemine occupata sit, ostenditur.*

7 *Episcopi sui nomine quis intelligitur in hoc text. remissiuè.*

Cap. Pastoralis. XIX.

PApa quando concedit Religiosis priuilegium conuertendi in proprios vsus Ecclesias sibi subiectas, non possunt propria auctoritate accipere possessionem illarū, sed Episcopus debet eos introducere, quia à Papa non derogatur iuri Episcopatus quoad tale priuilegium, nisi aliud in eo explicetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 210. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 716. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. c. 9.* 1

Decedentibus personis earum, &c.] Notabis ad hoc, quòd licèt Ecclesiæ viuente rectore absque eius consensu possint ab Episcopo (Capitulo consentiente) alteri Ecclesiæ, Monasterio, vel Religioso loco vniri, seu in proprietatem concedi, iuxta text. *in Clem. 2. de rebus Ecclesiæ non alienan.* hæc tamen vnio, seu concessio effectum habitura non est, nisi post mortem ipsius Rectoris, & ideò meritò eius consensus ad vnionem faciendam necessarius non est, vt probat text. *in cap. consultationibus, de donation.* Concil. Trid. *sess. 21. de reform. c. 5.* & ita in hunc sensum sunt accipienda prædicta huius text. verba, quòd scilicet vnio facta viuente rectore etiam à Romano Pontifice non habet effectum viuente eodem rectore, quia facta censetur absque ipsius præiudicio, notant Abb. & Soc. *hic*, vterque *n. 2.* & latè explicat Petrus de Perusio *in tract. de vnionib. c. 5. cum seqq.* Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 26. n. 11.* Rebuff. *in praxi tit. de vnionib. glos. 11. n. 8. & tit. de reprobata impetratione beneficij viuentis, n. 58.* Hoied. *de incompat. benef. p. 2. c. 3. n. 9. vers. non tamen est necessarius consensus rectoris*, Nicol. Garc. *de benef. p. 12. cap. 2. n. 214. cum seqq.* 2

Non obstat text. *in cap. 1. vers. quia verò, de rebus Ecclesiæ non alienan. lib. 6.* quatenus probat in dismembratione consensum rectoris necessarium esse, quia respondetur diuersam esse rationem quoad propositum in dismembratione partis fructuum, vel in vnione totali, & concessione Ecclesiæ in proprietatem, nam. vt benè sentit glos. *verbo defensor*, & explicant Card. *num. 6. vers. 7.* Imol. *num. 13.* Bonif. *à num. 26. & 21. ibidem*, quando vnio fit in totum, diuinus cultus præcipuè intenditur, & pauperum sustentatio, *cap. ex parte, de constitut. cap. exposuisti, de præben.* nullúmque fit præiudicium præsenti, aut futuro rectori; non præsenti, quia vnio post eius mortem effectum habitura est ex dictis; non futuro, quia nullus futurus est 3

distinctus

distinctus ab Ecclesia, cui sit vnio, sed potiùs augentur fructus eius, qui vtriusque futurus est rector, ac subinde, quemadmodum rectore viuente dismembratio fructuum sine eius consensu fieri non poterat, ita beneficio vacante necessarius est defensor, qui ipsius vtilitatem tueatur. Non obstat etiamsi replices rectori viuenti fieri præiudicium, quatenus per vnionem impeditur beneficium suum renuntiare, sicut antea poterat, nam respondetur præiudicium hoc valde remotum esse, & secundarium, ac subinde non esse attendendum, iuxta *reg. l.1.ff.de auctoritate tutorum*, & doctrinam *gloss.vlt. in cap. quamvis pactum, de pactis in 6.* receptam per Couar.*ibi p.3.§.3.n.7.* & multos, de quibus Tiraq.*in tract.res inter alios acta, à n.5.* & patet, quia titulus beneficij quoad accipientem est perpetuus,*cap.Sanctorum,in principio 7.dist.* neque renuntiari potest sine legitimi superioris auctoritate, *cap. admonet, de renuntiat.* & per consequens est, ius hoc, seu facultatem renuntiandi cum veniat remotè, & præter naturam ipsius beneficij, & ex auctoritate superioris pendeat, attendi non oportere.

4 *Inconsulto Episcopo.*] Probat hic text.Monasterium, cui à Papa conceditur, vt fructus suæ Ecclesiæ possit in proprios vsus conuertere, non posse vacante Ecclesia possessionem auctoritate propria capere, & fructus percipere absque auctoritate Episcopi diœcesani, notant Abb.*n.5.*Socin.*n.8.cum seqq.* & alij communiter *hic*, Petrus de Perusio *in tract.de vnionibus,c.2.n.5.* Rebuff *in praxi, de vnionibus, gloss.11.n.17.* & facit, quia similiter prouisus de beneficio quoad titulum, eius possessionem capere,& fructus percipere non potest auctoritate propria,sed necessarium est, quòd immittatur in possessionem legitimi superioris auctoritate, iuxta text.*in cap. ad hæc, vers.in quadam, de offic. Archid.* notant DD.per text.*ibi,in c.ex frequentibus,de instit.* Rebuff.*in praxi tit.de immissione in possessionem, n.3.* Menoch.*rem.ed.9.recup.n.277. cum seqq.* & alij de quibus communem testatur Couar. *lib.3.var.c.16.n.7.* Petrus Gregor.*rei beneficiariæ,c.40.n.13.*& 15.Flamin. *de resign benef.lib.8.c.9. à n.55.* & latiùs *lib.10. q.6. à n.27.*Vnde passim conceditur à Summo Pontif.Breue, quod executoriale dicitur,pro executoribus, qui prouisum mittant in possessionem beneficij, de quo multa post Gonzal.& alios Nicol.Garc.*de benefic.p.6.c.3.à principio*,plenè Flores de Mena *var.q.4.*March.*de commis.p.1. c.13. à principio.* Confirmatur denique supradicta huius text.conclusio ex vulgari reg. *Non est singulis permittendum, quod per magistratus fieri licet.ff.de reg.iuris,* & ex text.celebri in hac materia *in l.si ex stipulatione,5.ff.de acquir. possess.* dum generaliter probat habentem verum titulum, veluti emptionis, vel donationis, non posse auctoritate propria sine antiqui domini voluntate possessionem capere, quod si capiat prædonem esse, notat Bartol.Iason.Alexand. & omnes communiter *ibi,* Pinel. *in l.1.C.de bonis maternis,p.2. n.61. cum seqq.*

5 Intellige principalem huius text. decisionem illo casu procedere, quando scilicet Papa alicui concedit, vt fructus alicuius Ecclesiæ in suos vsus possit cõuertere, nam licèt Ecclesia vacet, apprehendi non potest possessio auctoritate propria, sed Episcopi auctoritas necessaria est ex ratione, quam reddit text.*in præsenti,* quia rescripto suo nunquam Summus Pontifex iuri Ordinariorum præiudicium irrogare intendit, iuxta generalem reg.text.*in l.2.§.si quis a Principe,ff.ne quid in loco publico,* cum similibus, & ad nostrum propositum est text.singularis *in c.super eo 15.de offic.delegati,* dum eadem vtitur ratione, quod non intendit Pontifex Episcopo, aut Archidiacono præiudicium inferre rescripto suo, & ideo si causam super iure præsentandi alicui deleganerit sub ea forma,vt si constituerit præsentationem ad alterutram partem pertinere, ordinet Ecclesiam de persona idonea, non potest delegatus inconsulto Episcopo, aut Archidiacono instituere, vel immittere in possessionem præsentatum à patrono, inde que colligit Abb. executorem datum pro executione mandati de prouidendo non posse conferre beneficium in præiudicium Ordinariorum,ad quos pertinet collatio,sequuntur alij communiter teste Selua.*de benef.p.1. q.18.n.1.* Flamin. *de resign.lib.7.q.12.n.5.* facit denique ratio,quam ex Ioan.Andr. *hic* adducit Petr.de Perusio *d.c.2. n.6.* quòd scilicet gratia,seu concessio Pontificis poterit esse subreptitia in damnum Ecclesiæ, & finaliter hospitalitatis, & detrimentum Religionis, vt considerat text. *in c.1. in princip. ne Sede vacante:* ac subinde postulat ratio boni publici, vt antequam executioni mandetur, Episcopo exhibeatur, & ab eo, eiusve officialibus vtrùm executionem mereantur, decernatur,an verò potiùs supersedere oporteat,iuxta ea, quæ notant DD.per text.*ibi,in c.si quando,de rescript. & in cap.cùm teneamur,de præbendis,* & Couar. *practic. c.35.n.6.* Hojed. *de incompat.benef. part.1.c.1.num.5.* & planè relati per Cened.*ad Decretal.collect 3.* Verùm autem beneficiarius, qui titulum habet canonicum, possit licitè auctoritate propria apprehendere beneficij possessionem,si à nemine sit occupata? dubium est non contemnendum, in quo affirmatiuam partem communiter receptam testatur Couar.*d. lib.3. variarum,c.16.n.6.& 8.in princ.*& post Seluam idem tenent Flamin.*d.lib.10.q.7.n.30.vers.in contrarium*, & de hoc gore veram esse fatetur. Petr. Gregor.*d. num.15.* alij verò meliùs resoluunt, quòd licitum non sit habet verum titulum si simpliciter est institutus, possessionem vacantem propria auctoritate capere,vt resolunt Dynus,Anch. Archid.& Cosm. quos refert idem Couar.*d. c.16. num.17.* quorum sententiam post longam disputationem iustiorem esse concludit *ibi, n.8. vers. quod si*, sequitur Menoch. *remed.6. adipiscendæ, n.14.* communem testatur Flamin. *d.q.6. n.17.* idque etiam apertè docuit Rebuff.*d.tit.de immissione in possessionem, num.2.*

Quis autem Episcopi sui nomine intelligatur in hoc text.post antiquiores latè disputat Socin.*hic n.8.* & latiùs Tiraq.multos referens *de retract, tit.1.§.36. glos.3.n.22.cum seq.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum si non seruant ij propter quorum delictum fuit positum,alij nihilominus seruare tenentur, secus si illi non seruant in quorum fauorem latum fuit.*

2 *Interdictum generale locale, quod dicatur, ostenditur.*

3 *Interdictum vnius Parochiæ ciuitatis,in qua plures sunt, an particulare dicatur remissiue.*

4 *Interdictum, quando non seruatur ab eo, cuius causa latum est, alij ex Papæ licentia seruare non tenentur.*

CAP. Petisti. XX.

SI ij propter quorum delictum positum fuit interdictum, illud non seruant, alij debent illud seruare. Si verò ij in quorum fauorem fuit positum, non seruant interdictum, nec alij tenentur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr.Hostiens.Butr. Anchar. Panorm. Marian.Socin. Vivian.

Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 3.

2 *Ciuitas vestra generali*, &c.] Ergo interdictum generale locale dicitur cùm interdicitur ciuitas, sicut etiam dicitur illud, quòd sub nomine collectiuo vniuersitatis plurium locorum profertur, itavt plura loca sub se contineant, quæ scilicet ibi sunt, vel esse possunt, & in hoc distinguitur à speciali, seu particulari, qui est quando aliquis particularis locus, veluti Ecclesia S. Petri, interdicitur, vel si plures Ecclesiæ particulares ciuitatis non nomine collectiuo interdicantur, benè explicat Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 166. Vgol. *de censuris, tab.* 5. *c.* 6. *in principio*, Auila *eod. tract. p.* 5. *disp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 2. Couar. *in cap. alma mater, p.* 2. §. 1. *num.* 9. Tolet. *in summ. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 5. Soar. *tom.* 5. *disp.* 32. *sect.* 2.

3 *n.* 4. Vtrùm autem interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures sunt, particulare sit, vide Nauar. *d. cap.* 72. *n.* 168. Henriq. *in summ. lib.* 13. *c.* 51. §. 3. Sayr. *de censuris, lib.* 5. *c.* 2. *n.* 9. Soar. *d. sect.* 2. *à n.* 5.

4 *De nostra licentia celebretis.*] Ergo quando interdictum non seruatur ab eo, cuius causa latum est, alij ex Papæ licentia seruare non tenentur, de quo tamen vide Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis, lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 69. *in fine*, vbi etiam resoluit, quòd si plures sint quorum causa interdictum fuerit promulgatum, ad talem executionem requiritur, vt maior pars illorum violet interdictum habendo animum in tali violatione perseuerandi, provt coniici potuerit ex ipsorum actibus.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum Monasterio vt eius Monachi excommunicari non possint, intelligitur de Monachis existentibus in Monasterio, vel in Ecclesiis sibi vtroque iure subiectis.*

2 *Ecclesiæ dicuntur ad aliquem pertinere vtroque, seu pleno iure, quando in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, quod intellige vt ibi.*

3 *Exemptio vtroque, seu pleno iure à potestate Episcoporum, an Religiosis concedi possit ab Episcopis, & Prælatis inferioribus ostenditur.*

4 *Ecclesia per præscriptionem potest vtroque iure à potestate Episcopi eximi, & ad religiosos transferri.*

5 *Declaratur text.* in cap. cùm non liceat, de præscript.

Cap. Quoniam. XXI.

1 PRiuilegium quando conceditur Monasterio & Ecclesiis illi subiectis vtroque iure, vt eorum Monachi non possint excommunicari, intelligitur de Monachis manentibus, & destinatis in his locis tantùm. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 202. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. August. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 4.

2 *Vtroque iure.*] Id est, pleno iure, in spiritualibus scilicet, & temporalibus, vt notauit gloss. *hic, & in c. cùm & plantare*, §. *in Ecclesiis, verbo pleno iure, supra hoc tit.* quas *ibi* sequuntur Butr. *n.* 26. Zabar. *n.* 1. Dec. *n.* 12. & 16. Rebuf. *in concordatis, tit. forma mandati, verbo plenum*, Marta *de clausulis, clausul.* 85. *n.* 6. Card. Tusch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 364. *n.* 3. Erasm. à Cockier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 9. *n.* 6. Sayr. *de censuris, lib.* 1. *c.* 6. *n.* 12. resoluentes Ecclesias dici ad aliquem pertinere vtroque, seu pleno iure quando in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, hinc inferentes per contrarium non pleno iure pertinere Ecclesiam ad Religiosos, vel alias personas, quando eis subiecta est quoad temporalia, sed quoad spiritualia ab Ordinariorum iurisdictione, & potestate exempta non est, imo institutio, & destitutio ad Episcopum pertinet, vt notant gloss. *verbo ipsis, in c.* 1. *de Capellis Monachor. lib.* 6. quam constantissimè sequuntur, & passim commendant omnes proximè citati, & satis deducitur ex text. *in præsenti*, Sed pleniùs distinguendo materiam resoluit Abb. *in d.* §. *in Ecclesiis, n.* 6. quem sequuntur alij communiter, vt refert, & explicat Dec. *à n.* 20. *ibid.* quatuor casus distinguens. Primum, vbi Religiosi habent tantùm iuspatronatus in huiusmodi Ecclesiis, propter quod solam habent facultatem præsentandi idoneos Presbyteros ab Episcopo instituendos. Secundo, quando solum habent redditus temporales, & tunc eos tantùm in proprios vsus percipere possunt. Tertium, quando habent solam collationem, & tunc præter illam, nihil aliud in huiusmodi Ecclesiis prætendere possunt. Quartum, quando Ecclesias habent pleno iure, vtrumque ius tam conferendi, quàm redditus temporales percipiendi, pertinet ad eosdem, atque ita post Abb. resoluunt omnes *in d.* §. *in Ecclesiis, & in c.* 1. *de Capellis Monachor. lib.* 6. subdistinguentes in hoc vltimo casu, quòd vel Religiosis pleno iure Ecclesia subiecta est atque etiam populus, vel sola Ecclesia, & non populus; in primo subdistinctionis membro fatentur, & collationem, & institutionem, quam vocant authorizabilem, (per quam scilicet traditur animarum cura, iuxta doctrinam gloss. *in cap. auctoritate, de instit.* quam *ibi* sequuntur omnes communiter) ad ipsos Religiosos pertinere, non ita in secundo membro, quando sola Ecclesia eis subiecta est, & non populus; quamvis enim fateantur collationem ad ipsos pertinere, negant tamen ad illos spectare traditionem curæ populi, in quem supponimus nullam habere potestatem, sed soli Episcopo esse subiectum. Quæ distinctio licèt in omnibus aliis rectè procedat, in hoc tamen vltimo de institutione auctorizabili nullo firmo subsistit fundamento, per ea, quæ dixi *de offic. & potest. Episcop. p.* 3. *allegat.* 72. *n.* 185.

Illud omittendum non est, quòd licèt Domin. *in d.* 3 *c.* 1. *n.* 5. *vers. & procedunt prædicta*, atque etiam Feder. de Senis *cons.* 247. & alij, quos refert Dec. *cons.* 152. *num.* 1. voluerint prædictam exemptionem vtroque, seu pleno iure Ecclesiarum à potestate Episcoporum concedi non posse Religiosis ab Episcopis & Prælatis inferioribus, sed solùm à Romano Pontifice, quia inquiunt non posse Episcopos totam suam iurisdictionem in aliquam Ecclesiam, & visitationem, & reliqua pastoralia iura à se abdicare, ex ratione text. *in cap. cùm non liceat, à principio, de præscriptionibus*, iuncta decis. text. *in cap. cùm venerabilis, de censibus.* Contrariam tamen sententiam expresè tenet gloss. *in summa* 25. *quæst.* 2. & latè tuetur Calder. *cons.* 5. *de rebus Ecclesiæ*, sequitur Dec. *d. cons.* 152. *num.* 3. *vers. non obstant ergo, & in d.* §. *in Ecclesiis, num.* 23. *cum seqq.* cum quo pugnantes sententias ad concordiam sic reduco, vt prior negatiua procedat in Episcopo huiusmodi exemptionem sine Capitulo concedente, & sine iusta causa, posterior verò affirmatiua his interuenientibus, iuxta reg. text. *in cap. si exceptione* 12. *quæst.* 2. & *in cap. nulli*, & per totum *de rebus Ecclesiæ non alienandis*, & quæ latè vltra ordinarios *ibi*, explicant Rebuff. *in compendio alienationum, num.* 9. & 11. *cum seqq.* Couar.

lib. 2.

lib.2.var.c.17.à princip. Molin.*de iustitia, tract.2.disp.* 465.*& n.*468.& magis in terminis argumento text.*in cap.pastoralis,de donat.* post Abb.notat Rebuff.*in tract. de congrua portione,n.*38. Roch. *de iurepatron.verbo pro eo,quòd de diœcesani,n.*20. Lambert.*eod.tract.art.*8 *prima quæst. principalis p.*2. *lib.*11.*n.*32. Per præscriptionem potest etiam Ecclesia vtroque iure à potestate eximi Episcopi,& ad Religiosos transferri,vt probant text. *in cap.cum olim, vers.quia, & in cap.auditis,* cum multis aliis,*de præscript. & in cap. cùm personæ, vers.si autem,hoc tit.lib.*6.quibus locis ita obseruant DD.communiter,& latè Balb.*de præscript. p.*1.*quintæ principalis q.*11.*à n.*3. Neque obstat text. *in d. cap.cùm non liceat, de præscript.* omissis enim aliorum intellectibus, de quibus Paris.*ibi,n.*42.facilè respondetur text.illum solùm negare præscriptionem, per quam omnino extinguitur obedientia Episcopo à subditis debita, non autem eam, per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expresè admittit text. *in d. cap. cùm olim,* cum similibus,de quibus Bald.*vbi suprà q.*12.& in visitationis præscriptione probat text.*in cap.cùm ex præscript.*& vltra Balb.*q.*16. notat Bernard.Diaz *reg.*604. *limit.*3. Card.Tusch. *tom.*4.*lit.L, concl.*241. *& lit.O, concl.*5. Minus obstat text. *in d.cap cùm venerabilis.de censibus,* non enim potestatis quæstio *ibi* erat, sed voluntatis, de quibus scilicet iuribus Episcopus fecit remissionem, & ideò in summario habetur,quòd remittens seruitia non intelligitur procurationem ratione visitationis remisisse, & vltra ordinarios *ibi,* notat Felin.*in d.cap.cùm ex officij,n.*18. *vers. & nota.*

4 *mæ quæst. principalis p.*2. *lib.*11.*n.*32.

5

16 *Princeps si concedat alicui domino, vel magnati dictam officiorum alicuius ciuitatis, an talis concessio intelligatur de illis officiis, quæ post concessionem per Principem, creata sunt, ostenditur,* & n.17.

18 *Vna, eademque res non debet diuerso iure censeri.*

19 *Verba in dubio an semper videantur relata ad tempus præsens, ostenditur.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus remittens alicui Ecclesiæ decimas Episcopales indefinitè, remisisse videtur non solùm præteritas, sed etiam futuras.*

2 *Quarta Episcopalis soluitur Episcopo ex omnibus decimis pertinentibus ad Ecclesias inferiores ad onera Episcopatus sustinenda.*

3 *Episcopus remittere potest decimas, maximè suæ mensæ debitas ex iusta causa.*

4 *Infinita dispositio æquipollet vniuersali.*

5 *Episcopus priuilegio suo simpliciter, & indefinitè decimas Episcopales remittens, non solùm præsentes, sed etiam præteritas, & futuras remittere censetur.*

6 *Augmentum, quod postea rei legatæ accessit, venit in legatis simpliciter factis.*

7 *Verba quando generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui antiqua excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur.*

8 *Indefinita, aut generalis depositio posita simpliciter sine pronomine,* meum, *quando futura comprehendat, ostenditur.*

9 *Referuntur intellectus huius text.* & n.10.

11 *Remissio decimarum facta à Romano Pontifice, vt priuilegium in toto rigore accipi debet, strictamque recipit interpretationem, ac per consequens præsentes tantùm decimas, non futuras comprehendit.*

12 *Declaratur text.* in Clement. vlt. de rescriptis.

13 *Declaratur text.* in cap.ex parte, de decimis.

14 *Priuilegium de decimis non soluendis de noualibus mentionem faciens, ad noualium decimas trahi non potest, quæ ab aliis erant possessa tempore priuilegij concessi.*

15 *Priuilegium de non soluendis decimis noualium extendi non potest ad decimas noualium,quæ tempore impetrationis iam erant proscissa.*

CAP. Quia circa. XXII.

EPiscopus quando remittit decimas indefinitè alicui Ecclesiæ, intelligitur non solùm de prædiis, quæ habet,sed de habendis, quia beneficia sunt plenissimè interpretanda, præsertim si Episcopus potuit excipere contra tale priuilegium,& nihil excepit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Vin. *in relation. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 202. Alagona *in compend. iuris Canon pag.*717. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord.p.*1.& 2. refertur ab Anton. August. *collect.*1. *Decret. lib.*5.*tit.*12.*c.*2.

Super Episcopalibus decimis.] Id est, quarta, quæ ad onera Episcopatus sustinenda Episcopo soluitur ex omnibus decimis pertinentibus ad Ecclesias inferiores, iuxta text. *in cap.vobis, & in cap. concessa* 12.*q.*1. de qua fit mentio *in cap. de quarta, de præscription. & in cap.conquerente,de offic. Ordinary,* cum multis aliis Rebuff.*de decimis,q.*11.*n.*7. Conar. *in cap.offic.ep.n.*18. *testamentis,* latè Soar.*de Religione, tom.*1. *tract.de decimis, l.*1. *c.*28. *n.*9. *cum seqq.* & in hac quarta de iure communi Episcopus fundatus est, vt per Monet.*in decimis, c.*8.*q.*2.*n.*14.

Facta extitit secundum Canonicas,&c.] Ergò Episcopus remittere potest decimas, maximè suæ mensæ debitas, ex iusta causa, vt resoluit Monet. *de decimis,q. n.*44. Verùm obstare videtur, quia *in hoc text.*non immissio, sed priuilegium à solo Episcopo emanauit iuxta verba,de quibus in principio, ibi, *priuilegium Prædecessoris tui,* non potest enim Episcopus alicui concedere immunitatem à solutione decimarum per viam priuilegij,vt voluit Rebuf.*d.tract.de decimis,q.*1.*n.*28. *&* 32. tum quia sunt à Papa assignatæ singulis Ecclesiis,*c.*1.*&* 13.*q.*1. tum quia in Concil.Cabilonens.statutum fuit, ne Ecclesiæ antiquitus constitutæ decimis priuarentur,*c.Ecclesia* 17.*q.*1. tum denique,quia Episcopus decimarum,& aliarum rerum Ecclesiasticarum administrator est,& non dominus, & ideò donare non potest,*c.*2.*de donation.* iuncta reg.*l.filiusfam.ff.eodem tit.* & quæ explicat Rebuff. *in compendio alienationum,à n.*61. remittere verò speciem donationis continet, vt per text. *in l. si mulier, ff. de conditione causa data,* ex multis,quos refert,& cõprobat Dnen.*reg.*22.*ampliat.*1. Sed huic difficultati respondent DD.omnes post glos. *hic,* quòd intelligatur text.*in præsenti,* quando in remissione decimarum facta ab Episcopo interuenit Capituli auctoritas, & iusta causa, necessitatis scilicet, & euidentis vtilitatis,ita Zabar.*hic in fine,* Butr.*n.*6.*&* 5. Abb.Socin.*n.*2.& alij quos refert, & sequitur Præpos. *in l.præses,n.*18. *iuncto n.*21.*C.de transactionib.*Rebuf. *in d.compendio alienationum, à n.*66. latè Monet.*d.tract. de decimis,c.*5.*q.*7.*num.*131.*cum seqq.*& ideo D.Barbos. *in priuatis scholiis ad l.*1. *ff. de legatis* 1. *& in l. donatio,* 8.*quod in anno, num.*16 *ff. soluto matrim. ex dictis* verbis huius text. ibi, *secundum Canonicas sanctiones,* dedncit remissionem decimarum, de qua *hic,* Ecclesiæ grauosam non fuisse, si enim talis esset,secundùm Canonicas sanctiones facta censeri non posset,iuxta text. & quæ *ibi* notantur *in cap.*1. *de consuet.* Quemadmodum enim licet alienatio rei Ecclesiæ absolutè constituta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

derata grauosa censeatur Ecclesiæ, & ideo non valeat consuetudo, quæ etiam admisit sine solemnitatibus à iure requisitis *cap. causam quæ, de re iudic.* non tamen ita grauosa censetur solemnitatibus interuenientibus, sed potiùs licita, ex *c. 1. de his, quæ fiunt à Prælatis*, eodem modo licèt grauosa censeri possit Ecclesiæ remissio decimarum absolutè considerata, non ita tamen positis dictis solemnitatibus; sed non obstat text. *in cap. veniens, de transact.* quia agit de transactione facta à Sacerdote sine Episcopi auctoritate, atque ita sine debitis solemnitatibus, iuxta *c. 2. & cap. de cætero, eodem tit.* Nec etiam obstat quòd remissio decimarum *in hoc text.* facta esse videatur per modum priuilegij, quia respondetur vt *infrà*.

4 *Indefinitè decimas*, &c.] Ex his verbis iuncto fine colligit glos. *hic*, vulgarem illam regulam quòd indefinita dispositio æquipollet vniuersali, *l. si seruitus, ff. de seruit. vrban. l. si pluribus 45. ff. de legatis 2.* cum similibus, & in dispositione legis post glos. *verbo aliorum, in cap. vt circa, de elect. lib. 6.* ex quibus annotare frequentissimè scribentes ex multis, quos refert, comprobat latè explicans Couar. *lib. 1. var. c. 13. n. 6.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 6. n. 1. & 10.* & in dispositione tam legis, quàm hominis si detur in vtraque eadem ratio, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 21. num. 5. & præs. 62. n. 7.* Mascard. *de probat. conclus. 1181. n. 38. cum seqq.* plenè Card. Tusch. *tom. 4. lit. I. concl. 86. cum seqq.*

5 *Illius temporis, sed futuri.* Notabilis est text. iste, vt ait Abb. *in summario*, dum probat, quòd si Episcopus priuilegio suo simpliciter, & indefinitè decimas Episcopales remittat, non solùm præsentes, & præteritas, sed etiam futuras remittere censetur, ita etiam Butr. & Henric. à principio, & omnino *à n. 5.* Anchar. *n. 3.* Socin. *n. 1.* & omnes alij *hic*, prosequitur ex professo plenissimè Albert. Brun. *in tract. de augmento concl. 9. & concl. 16.* & alij relati à Pinel. *in rub. C. de rescind. vend. p. 2. c. 3. n. 24.* Duen. *reg. 73.* Valasc. *consult. 58. num. 10.* Card. Tusch. *tom. 1. lit. B. concl. 49. num. 9. tom. 2. lit. D, concl. 491. & lit. E, concl. 560. & tom. 6. lit. P. concl. 735. à num. 23.* Vivian. *tom. 1. communium opinionum, lib. 1. tit. 17. num. 256. vers. necnon, pag. 240.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 2. collect. 365. in princ.* Cabed. *p. 2. decis. 85. à princ.* consonantque in eandem conclusionem text. *in cap. ad audientiam, 12. & in cap. ex p. 17. de decim.* Vnde per hunc text. tenet Bart. *in l. damni, §. si quis ædes*, & *ibidem.* Imol. *ff. de damno infecto*, quòd priuilegium exemptionis super decimis, vel collectis non soluendis porrigitur ad prædia quæsita post concessionem immunitatis, sequuntur Alex. *cons. 178. num. 15. vol. 2.* Natt. *cons. 66. num. 13. & cons. 160. num. 23. & cons. 328. num. 4.* Patis. *consil. 98. num. 7. & 10. vol. 1.* Bursat. *cons. 16. num. 77. vol. 1.* Festas. *de collectis, p. 4. q. 21. num. 62.* Bertaz. *in consil. ciuili 27. num. 30.* Menoch. *cons. 106. num. 269.* Surd. *cons. 262. num. 5.* Ozasc. *decis. 136. num. 1.* Anna. Fili. *sing. 698. & cons. 61. num. 15. vol. 1.* Rimin. iun. *cons. 223. num. 28. vol. 2.* Tap. *in l. fin. ff. de constit. Princip. p. 1. c. 4. num. 6.* Camil. Borrel. *de præstantia*
6 *Regis Catholici, c. 33. num. 22.* & quod in legatis simpliciter factis receptum est venire augmentum, quod postea rei legatæ accessit, siue cum pronomine, *meum*, siue simpliciter fiant, vt probat text. elegans *in l. cùm fundus 10. ff. de legat. 2.* quem latè explicat Cou. *pract. c. 2. num. 2. cum seqq.* sic etiam in hypotheca rerum ad me pertinentium facta simpliciter, quòd veniant tam præsentes, quàm postea acquisitæ, probat text. *in l. vlt. C. quæ res pignori*, cum aliis, quæ post Neguz. *de pign. p. 2. membr. 2. à princ.* adducit Duen.

reg. 76. Confirmatur deinde conclusio ex alia ratione, 7
quam text. *in præsenti*, sensit in his verbis *cùm nihil excæperit cùm potuerit excæpisse*, quibus probat, quod quando verba generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur quæ venire possunt, & continentur in lata verborum significatione, quod etiam insinuat text. *in d. cap. ad audientiam*, & adducitur ex *reg. text. in l. veteribus*, 40. *ff. de pactis*, secundùm quam, quoties verba ambigua sunt in quibuscunque conuentionibus, semper contra proferentem fit interpretatio, exornant multi, de quibus Alph. *collect. 148.* Cùm ergo Episcopus decimas Episcopales simpliciter remittens potuisset decidere terminum aliquem per quem simplex concessio ad præsentes decimas, aut præteritas, si id voluisset, restringeretur, veluti dicendo quas nunc Monachi possident, non immeritò decidit Pontifex, quod cùm nullas exceperit, omnes concessisse videtur.

Intellige, quando dispositio indefinita, aut gene- 8
ralis posita est simpliciter sine pronomine, *meum*, vel adiectione præteriti, aut præsentis temporis, tunc enim futura comprehendit etiam in legatis vel aliis, in quibus de dominij agitur translatione, atque ita text. *in præsenti*, ex eadem ratione procedere, & contrarium esse dicendum, si in concessione, seu remissione adiiceretur pronomen, *meum*, *suum*, aut similia; deducitur ex resolutis per Abb. *in cap. cum Capella, n. 5. hoc tit.* ex quo communiter receptum dicit, & sequitur Fortun. *in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 115. cum seqq. ff. de liberis, & posthumis.* Et confirmatur sequenti syllogismo. Verba generalia, aut indefinita, si materia subiecta non repugnat ex se, & ex sermonis proprietate, sunt apta non solum præsentia, sed etiam futura comprehendere, at in remissione decimarum simpliciter sine pronomine, *meum*, *suum*, vel alia demonstratione, quæ præsens tempus ostendat, si fiat debitis interuenientibus solemnitatibus, non repugnat materia subiecta ex Ecclesiæ, aut successoris præiudicio, iuxta suprallicta; ergo rectè text. decidit futuras decimas comprehendere, qui quidem intellectus benè conuenit cum communi, ille enim primo loco totum ponit in vi, & proprietate sermonis, communis autem considerat Ecclesiæ præiudicium, vt ostendat materiam subiectam non repugnare.

Ex quibus colligitur iam non esse necessarium re- 9
currere ad alios intellectus, quos ad hunc text. excogitarunt DD. Henric. enim, *hic, n. 3.* ait propterea in remissione indefinita Decimarum contineri futuras, quia importat titulum vniuersalem, qui æquè comprehendit præsentes, ac futuras decimas, per text. *in l. grege 21. ff. de leg. 1. & in l. grege 6. ff. de leg. 2.* cum similibus. Neque discrepat alius intellectus Butr. *n. 7.* dum ait ius hoc ex remissione decimarum competens monasterio, indiuiduum esse, tam respectu præsentium, quàm futurarum, & proinde omnes comprehendere, iuxta *reg. l. si communem, ff. quemadmodum seruitutes amittantur*, quibus fauet ratio huius text. quòd vna, eadémque res non debet diuerso iure censeri iuxta *cap. cum in tua, de decimis*, explicat enim Butr. quòd sicut ius, quod habebat Episcopus exigendi decimas, erat vnum integrale, habens se æqualiter ad præsentes, & futuras, ita etiam remissio æqualiter habet se ad omnes, & per eam, quoad omnes ius illud sublatũ est. Sed solido non nituntur fundamento, nam decimarum nomẽ collectiuum non est, vt grex, hæreditas, peculium, & similia, itavt oratio per illud concepta vniuersalis dici debeat, neque hoc ius, quod Episcopus habet recipiendi decimas, vel Monasteriũ non soluendi, ita indiuiduum est, & inseparabile respectu

nouarum decimarum, vt necessariò, qui illas percipit, vel non soluit, & has percipere, vel non soluere necessariò debet, imo contrarium, & iure, & vsu compertum est, quod ius percipiendi decimas antiquas, vel non soluendi, separatum sit à nouis decimis, & qui illas percipit, has non percipiat, *cap. dudum 31. infra hoc tit. cap. tua 25. §. vlt. de decimis*, & explicat totam difficultatem longo discursu Gilchen. *de præscript. p. 1. c. 6. num. 189. cum seqq.* quare neque ratio tituli vniuersalis, neque alia de iure indiuiduo difficultatem tollit: sed ad prædictam rationem est recurrendum, quòd verba hæc indiffinita simpliciter, id est, sine temporis, aut pronominis adiectione, ex se apta sunt, vt comprehendant omnes decimas præsentes, & futuras. Ratio deinde æqualis est, tam ad has, quàm ad illas, neque aliqua differentiæ ratio assignari potest, quare præsentes remiserit Episcopus, non verò futuras, non etiam versatur ibi alicuius tertij præiudicium, ergo his omnibus concurrentibus rectè decidit Pontifex omnes comprehendi, & venire futuras in hac definita remissione.

10 Non obstat, quòd text. *in præsenti*, agere videtur de remissione decimarum per modum priuilegij, vt patet ibi, *priuilegium prædecessoris tui*, ac per consequens strictissimè debeat interpretari, *cap. porrò, cap. sanè, hoc tit.* quia respondetur huiusmodi remissionem decimarum ab Episcopo, de quo *hic*, per modum priuilegij factam non fuisse, licèt enim in principio thematis, & facti narratione de priuilegio mentio fiat, accipiendo scilicet priuilegium in lata illa significatione pro quacunque superioris concessione, in decisione tamen apertè Pontifex ostendit remissionem hanc habere naturam beneficij, quod latissimam recipit interpretationem, & sic de beneficio esse intelligendum hunc text. post Panorm. & D. Barbos. *in d. §. quod in anno, n. 16. & 17.* communem comprobat Perez de Lara *de anniuersariis, & Capell. c. 16. n. 16.* & ante eum Couar. *var. lib. 1. c. 13. in fine*, multos referens, & benè aduertens non sufficere hanc rationem, nisi addatur alia, quam sequimur ex proprietate, & rigore verborum, quæ etiam futura comprehendunt, & materia subiecta, quæ non repugnat. Adde insuper priuilegium propriè esse, quando aliquid conceditur contra ius commune, vt ex ipsius priuilegij definitione deprehenditur, de qua glos. communiter recepta *in rub. de rescript. lib. 6.* vnde cùm text. *in præsenti*, agat de remissione decimarum facta secundùm Canonicas sanctiones, non ad priuilegij, sed ad beneficij naturam dicendum est; cùm ergo priuilegium non sit, fauorem Monasterij concernit, ac subinde beneficium est iuxta generalem beneficij descriptionem, de qua *in c. 1. vers. in primis, in quibus causis feudum amittatur*, nec quando fit à Prælato debitis solemnitatibus, diuersa censeri debet, quoad hunc effectum ab illa, quæ fit à domino rei suæ.

11 Quamvis text. *in præsenti*, ex proximis rationibus rectè defendatur quando remissio decimarum Episcopalium fit ab Episcopo, non ita tamen, sed contrarium est resoluendum, si remissio fiat à Romano Pontifice, tunc enim neque beneficium dici potest, sed potius priuilegium in toto rigore debet censeri, neque plenam, sed strictam recipit interpretationem, & consequenter præsentes tantùm decimas, non futuras comprehendit, quo casu procedit text. *in cap. tua 25. §. vlt. de decimis, & in c. 2. in princ. & in §. 1. eodem tit. lib. 6.* atque ita hanc differentiam inter concessionem factam ab Episcopo secundùm Canonicas sanctiones & Priuilegium Romani Pont. sentiunt glos. & reliqui omnes qui illam sequuntur, dum totam rationem huius text. ponunt in eo, quòd hæc remissio, seu concessio solius concedentis præiudicium continebat, & expressè Rebuff. *de decimis, q. 14. n. 32.* Brun. *d. quæst. vers. prædicta*, Gutier. *canon. lib. 2. c. 21. n. 123.* quàm omnes D. Barbos. *d. §. quod in anno, n. 18.* Vide infertur solutio ad obiectionem deductam ex *Clement. vlt. de rescript.* dum decidit rescriptum de beneficio vacaturo non extendi ad beneficium creatum post datam rescripti, interpretatur enim Card. ibi ex eo procedere, quia odiosa erat huiusmodi gratia à Romano Pontifice concessa in præiudicium Ordinariorum, ac subinde diuersa ab illa, de qua in hoc text. neque solum concedentis præiudicium continet. Sic etiam in priuilegiis propriè sumptis, quæ scilicet contra ius commune à Romano Pontifice conceduntur, procedit text. *in Clem. 1. in fine, de censibus*, vbi omnes notant, & Padil. *in l. non modus, n. 5. de seruitutibus.* Neque hic obstabit text. *in cap. ex parte 27. de decimis*, dum probat eum, cui priuilegio Summi Pontif. concessum est, vt decimas percipiat, noualium decimas percipere posse ex ea ratione, quia cui conceditur, quod est maius, conceditur etiam, quod est minus: nam ad illum text. varij assignari solent intellectus, quos prosequitur Rebuff. *à n. 6.* Couar. & Gutier. *dictis locis*, Sont. *de religione tom. 1. tract. de decimis, lib. 1. c. 23. à n. 4.* Castr. Tusch. *tom. 6. lit. P, concl. 752.* Carol. de Tapia *add. ff. de constit. Princip. p. 2. c. 9. ex n. 91.* Greg. Acc. *de priuileg. lib. 2. c. 9. n. 27. cum multis seqq.* latissimè recitato *in hoc loco.* Castill. *tom. 7. de terciis, c. 36. n. 5. cum seqq.* inter quos ille iam receptus est à recentioribus, quòd procedat ex mente concedentis, quia scilicet verius est non agi *ibi* de priuilegio percipiendi decimas in aliena Parochia, hoc enim restringendum esse libenter fatentur, idque colligunt ex verbis text. in *Parochiarum tuarum, &c.*

Amplia adeò huiusmodi priuilegium de decimis non soluendis concessum à Romano Pontif. oblitum esse, & restringendum, vt etiamsi expressè de noualibus mentionem faciat, ad noualium decimas trahi non possit, quæ ab aliis erant possessæ tempore priuilegij concessi, vt decidit text. *in cap. dudum, 31. infra hoc tit.* cuius decisionem vltra Abb. & ordinarios ibi, commendant, & exornant, Rebuff. *d. q. 14. n. 33.* Couar. *d. c. 17. n. 14.* Gutier. *d. c. 21. n. 126. cum seqq.* imo nouabilior est decisio text. *in d. c. 2. §. 1. de decimis, lib. 6.* dum specialiter, & nouo iure contra verborum proprietatem restringit priuilegium de decimis noualium percipiendis, pro ea portione, pro qua veteres percipiebat, vt si impetretur ab illis qui totaliter veteres percipiebant, vt extendi non possit vltra medietatem noualium, commendant specialem casum continere aduertentes Abb. & alij, de quibus Rebuff. *d. q. 14. n. 34.* Gutier. *d. c. 21. n. 25. ad finem*, Soar. *d. c. 25. n. 5.* Ampliatur etiam prædicta resolutio, quòd priuilegium de non soluendis decimis noualium extendi non possit ad decimas noualium, quæ tempore impetrationis iam erant proscissa, quia à tempore proscissionis statim efficax ius cœpit competere iis, quibus idem ius alioquin competebat, cui subinde Pontif. præiudicare non intendisse dicendum videtur, vt ex Abb. receptam sententiam profitentur Cou. *d. c. 17. n. 14.* & Gutier. *d. c. 21. n. 127.* Monet. *de decimis, quæst. num. 69.*

Ex quibus omnibus inferri potest resolutio ad illam quæst. controuersam, vtrùm scilicet si Summus Pontif. alicui Principi concedat collationem beneficij alicuius ciuitatis, vel Principis alicui Domino, vel Magnati datam officiorum illius, talis concessio intelligatur de his beneficiis, & officiis quæ post concessionem per Summum Pontif. vel Principem creata fuerunt, & ex dictis, quoad officia per Principē de nouo creata, pari

pars affirmatiua amplectenda est; diximus enim concessionem, seu dispositionem simpliciter factam sine adiectione temporis præsentis, aut pronominis, *meum*, futura comprehendere, sed quæstionem concessionis officiorum in eisdem terminis proponimus, ergo futura quoque officia comprehendi dicendum est: facit decisio huius text. quatenus habet remissionem decimarum simpliciter factam futuras comprehendere, atque etiam rationes, quibus Pontifex confirmat, quòd beneficia Principis, quando ipsius solius concedentis præiudicium continent, latissimam recipiunt interpretationem, & consequenter futura, comprehendunt: planum autem est huiusmodi concessionem officiorum, vel aliorum iurisdictionalium solius Principis præiudicium continere, quia ad ipsum solum eorum donatio seu data pertinet, vt notant Innocent. & reliqui omnes *in cap. cùm P, de fide instrumentorum*, & plures de quibus Couar. *pract. c.* 19. *ad finem*, Auend. *de exequendis mandatis Principum*, *c.* 10. *in princip.* & sæpè repetit Cabed. *p.* 2. *decis.* 14. *& decis.* 53. faciunt, quæ resolunt relati per Valasc. *de iure emphyt. q.* 8. *n.* 22. Meritò igitur huiusmodi officiorum concessionem comprehendere futura tenent post alios D. Barb. latè disputans *in d. §. quod in anno, n.* 17. & quoad officia, & beneficia Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 8. & confirmatur ex resolutione eorum, qui docent, quòd si à Principe concedatur iurisdictio alicuius castri, & deinde numerus incolarum, aut ipsum castrum augeatur, etiam ad augmentum iurisdictio extenditur, vt ex Angelo resolnit Brun. *de augmento. concl.* 9. *in princip.* & ex Bald. Guido Pap. *decis.* 265. *& decis.* 489. *n.* 21 & ex Alex. pluribúsque aliis Card. Tusch. *tom.* 6. *litera P, concl.* 835. *à n.* 3. & plenius Couar. *pract. c.* 2. *n.* 1. *ad finem*, *& n.* 8.

17 Quamvis contrariam sententiam, quòd in hac officiorum concessione veniant solùm officia creata tempore concessionis, teneat Afflict. *lib.* 3. *constitutionum, rubr.* 4. *n.* 10. quem refert, & sequitur Cabed. *p.* 2. *decis.* 22. *n.* 3. *&* 5. Neque obstat *Clem. vlt. de rescript.* vbi gratia ad beneficium vacaturum non extenditur ad creatum post ipsam gratiam, quia procedit in gratia Romani Pontif. in præiudicio Ordinariorum, hic verò de solo agitur præiudicio Principis concedentis; deinde vt aduertit D. Barbos. gratia erat ibi particularis, hic verò est concessio generalis.

18 *Vna, eadémque substantia*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vna, eadémque res non debet diuersò iure censeri, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *glos.* 18. *n.* 21. Gonzal. *reg.* 8. *Cancellariæ glos.* 43. *n.* 160. & alios per me citatos *in tract. de Axiom. iuris vsufreq. Axiom.* 135. *n.* 7.

19 In glos. *Sed futuri.* Notatur ad hoc, quòd licèt verba in dubio videantur relata ad tempus præsens, per *l. si ita. ff. de auro, & argento legato*, tamen id non procedit in concessionibus respicientibus solum præiudicium concedentis, nam tunc quasi beneficium latè accipietur, atque ita etiam futura in illis venient, vt per Cou. *practic. c.* 2. *n.* 1. *ad finem*, Fr. Emman. *d. art.* Valasc. *cons.* 58. *n.* 10. D. Barbos. *d.* §. *quod in annot. n.* 16.

20 Notatur etiam ad hoc, quòd non est locus fictioni, cùm tractatur de præiudicio alterius, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 1. *glos.* 10. *num.* 71. *& tit.* 2. §. 2. *glos. vnic. num. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia tria Patriarchalium Sedium referuntur.*
2 *Doctores citantur, qui de Patriarchis tractant.*
3 *Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra.*
4 *Constantinopolitani Patriarchatus originem qui referant, citantur.*
5 *Alexandrini Patriarchatus dignitas, & origo ostenditur.*
6 *Antiocheni Patriarchatus dignitas, & quando inceperit, discutitur.*
7 *Catholici nominis excellentia quanta sit, remissiuè.*
8 *Hierosolymitani Patriarchatus origo, & dignitas ostenditur.*
9 *Patriarchæ, & alij Prælati immediatè subiecti Papæ tenentur ei præstare obedientiam, & iuramentum.*
10 *Patriarchæ pallium à Romano Pontifice tantum accipiunt.*
11 *Pallium vniuersaliter solùm à Romano Pontif. datur.*
12 *Archiepiscopi an à quatuor Patriarchis pallium accipere possint, ostenditur.*
13 *Archiepiscopi in tota sua prouincia possunt ante se Crucem elatam deferre, etiam in locis exemptis.*
14 *Patriarchæ vbique ante se Crucem deferre possunt.*
15 *Patriarchalis Crux qualis debeat esse, ostenditur.*
16 *Patriarchæ in Vrbe Romana, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præferre non possunt.*
17 *Curia Romana, vel Principis ibi est vbi Papa, vel Princeps existit.*
18 *Patriarchæ Crucem præferre non potest, vbi Legatus Papæ præsens esset.*
19 *Insignibus Apost. dignitatis vti non potest, nisi Legatus de Latere.*
20 *Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum.*
21 *Appellatio gradatim, non verò omisso medio est interponenda.*
22 *Appellari an possit ad Patriarchas omisso medio, ostenditur, & n.* 23.
24 *Imperator non admittit appellationes ad se interpositas omisso medio.*
25 *Papa appellationes ad se interpositas omisso medio solet admittere, & n.* 26.
27 *Princeps an possit subditos sine culpa iure suo priuare, remissiuè.*
28 *Priuilegium alicui concessum, an Princeps sine causa reuocare possit, ostenditur.*

CAP. Antiqua. XXIII.

POst Ecclesiam Romanam, quæ est mater, magistra, & Princeps omnium, primum locum habet Constantinopolitana, secundum Alexandrina, tertium Antiochena, quartum Hierosolymitana, quarum Patriarchæ à Romano Pont. recipiunt pallium, id est, insigne plenitudinis pastoralis, cui iurant fidelitatem, & obedientiam. Deinde ipsi possunt dare pallium suis suffraganeis, recipientes pro se canonicam professionem, & pro Papa promissionem obedientiæ. Item vbique deferri faciunt Crucem ante se, præterquam in vrbe Romana, vel vbi est Papa, vel eius Legatus vtens insigniis dignitatis. Item in omnibus prouinciis ipsis subiectis potest appellari ad ipsos, salua appellatione quæ fit ad Papam, cui ab omnibus humiliter deferendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 203. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. desumitur ex Concil. Lateran. sub Innoc. III. *c.* 5. refertur ab Ant. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 6.

Textus *in præsenti* est valde notabilis, & frequentissima nostrorum, ac Theologorum allegatione celebris, 2

dum & Patriarchatum Sedium ponit priuilegia, & præcedentia vnius ad alteram, atque etiam conclusionem illam repetit à Summis Pontificibus & generalibus Conciliis sæpiùs inculcatam, quod Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra, atque adeò super omnes primatum tenet, consonat in his omnibus text. *in cap. renouantes 22. distinct.* De Patriarchis vltra Ordinarios *hic*, & *ibi* Iacobat. *de Conciliis lib. 1. art. 12. §. secundò est videndum*, Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 4. consider. 9.* Couar. *lib. 4. variar. c. 14. n. 13.* Paul. Fusc. *de visit. lib. 1. c. 2. n. 9. cum seqq.* Petr. Gregor. *rei beneficiariæ, cap. 10. num. 4. & syntagm. lib. 15. cap. 2.* Læl. Zech. *de republ. Ecclesiast. tit. de statu Reuerendiss. Patriarch.* Matth. Vgon. *in tract. de præstantia Patriarchali*, plures de quibus Cened. *ad Decretum collect. 58.* quibus adde Dionys. Paul. *in speciali tract. de vera quatuor Patriarchalium sedium erectione, ac earum propriè inter se æqualitate*, Flamin. *de resignat. lib. 2. q. 1. num. 8. cum seqq.* Ioan. Gatc *de nobilit. gloss. 48. §. 3. n. 1. cum seqq.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ, gloss. 41. n. 11. cum seqq.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 2. c. 35. & 36.* Marta *de iurisdict. p. 1. c. 16. n. 4. cum seqq.* quos latè refero ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p. 1. sub tit. 3. de vera Patriarchalium sedium erectione.*

3 *Super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum.*] De Ecclesia Romana, quòd omnium aliarum, omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque super omnes primatum obtinet, dixi *d. tit. 3. de vera Patriarchalium sedium erectione, c. 2. n. 14. & supra ad c. 1. de summa Trinit. n. 6.*

4 *Constantinopolitana primum.*] De Patriarchatu Constantinopolitano latè egi ego ipse *d. tit. 3. cap. 3.* & *ibi* citatis adde Dionys. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarchalium sedium erectione, c. 10.* nouissimè Illustriss. D. meum Roderic. à Cunha *in tract. de Primatu Ecclesiæ Bracharen.*

5 *Alexandrina secundum.*] De Patriarchatu Alexandrino multa adduxi ego ipse *d. tit. 3. cap. 4.* & Dionys. Paul. *d. tract. cap. 3.* vbi *num. 8.* asserit huiusmodi Alexandrinæ Ciuitatis nobilitatem, & amplitudinem insignem, causam, & rationem fuisse, vt ibidem sedes principalis poneretur, sicut & eadem consideratio causa fuit, vt Alexandrina, licèt posterior instituta, Antiochenæ præferretur, eo quòd præfectura Alexandrina, Augustalis dicta, iuxta *rub. C. de eff. Præfecti Augustalis*, ab Augusto eo nomine insignita magnificentissimèque præ cæteris ab eodem nobilitata longè præstabat Syriæ præfecturæ, vbi expressè obseruauit Card. Baron. *annal. Eccles. tom. 1. sub anno Christi 19. in vers. qualis esset.*

6 *Antiochena tertium.*] De Patriarchatu Antiocheno, dixi *d. tit. 3. cap. 5.* & latè Dionys. Paul. *d. tract. cap. 7.* vbi *num. 7.* refert Antiochenam Ecclesiam germanam Romanæ meruisse appellari ab Innoc. I. *in epistola 14. ad Bonifac. Presbyterum*, vt habetur *in tom. 1. Conciliorum, pag. 781.* ex quo vtriusque Cathedræ officium Ecclesiasticum ordinatum fuit, vt in breuiario Romano patet, & in ea celebris antiphonarum vsus cœpit, vt ex Tripartita historia referunt VValfridus *de exordiis, & incrementis rerum Ecclesiasticarum, c. 25. vers. dicendum*, Amalarius Fortunatus *de Ecclesiast. off. lib. 4. cap. 7. vers. vt Tripartita*, & Rodulphus Riuo *de canon. obseruantia, cap. 12.* & hinc forsan illius Ecclesiæ Antistes dicebatur Sacrosanctæ Antiochenæ Ecclesiæ Catholicus, de quo meminit Petrus Gregor.
7 *syntagmat. lib. 15. cap. 7. num. 5.* de cuius nominis Catholici origine, & excellentia multa adducunt Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. c. 33. n. 12.* & ex Panciano, & aliis eleganter Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, c. 13. n. 27. & 28.* adnertens *n. 30.* ex Guillelm. Tyrio *lib. 14 belli sacri c. 12.* & aliis, ideo Patriarcham Alexandrinum se appellari Catholicum vt vniuersalem Patriarcham, quia duodecim, aut tredecim Archiepiscopos, & ingentem numerum Episcoporum sub ditione spirituali gubernabat. De cognomine Catholici ab Ecclesia concesso Hispaniarum Regi, ac de eius excellentia, & antiquitate latè Valdes. *d. c. 13.*

Hierosolymitana quartum.] De Patriarchatu Hierosolymitano egi *d. tit. 3. c. 6.* & adde Dionys. Paul. *d. tract. c. 9.* vbi *n. 15.* aduertit, quòd crescente in Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione fabrefuit, vt Vigilij Papæ, & Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itémque de Alexandrino tantum fuerit Hierosolymitanæ Ecclesiæ concessum, atque largitum, totque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, vt verum Patriarchalis sedis titulum, honorem, ac potestatem consequi mereretur, obseruauit Card. Baronius *tom. 9. annalium Ecclesiæ anno Christi 553.* Vigilij Papæ *anno 14.* & Iustiniani Impefator. *anno 27. in pag. 441. in vers. acta illa.* Cuius notabilia, & aurea verba habent in hunc modum: Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domini Antiocheni, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharum super tribus Capitulis, & in qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat sanctorum Patrum, qui ad eam conuenerant, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo loum inter Patriarchas dare, communi fauxit voluntate, uerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni, & quoniam prædicta Dei cultrix Ciuitas, quasi in finiti Alexandrini, & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, vnde illi Vrbi ordinaret suffraganeos, nisi vtrique Patriarchæ aliud detraheret, vilum est expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharum ordinaret subiectos, subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem, & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubensem, & Berythensem, item Metropolitanos, & quoniam iterum eundem Patrrarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitanos, familares suffraganeos, quos Græci syncellos vocant: subtraxerunt prædictis Metropolitanis quoldam Episcopos, & quoldam de nouo erexerunt vsque ad viginti quinque. Hæc Card. Baron. addens eadem reperisse scripta in Bibliotheca Vaticana in Codice notissimo, cui est titulus, *Liber censuum.*

Præstito sibi fidelitatis, &c.] Ex his verbis colligunt scribentes post glos. *hic, verbo, obedientiam*, Bonac. n. 9. Zabarel. *n. 5.* & Abb. *n. 6. vers. in glos.* quòd Patriarchæ, & alij Prælati immediatè subiecti Papæ, ei tenentur præstare obedientiæ iuramentum, iuxta formam text. *in cap. Ego N. de iureiurando*, sicut Episcopus suo Archiepiscopo, & Archiepiscopus suo Patriarchæ, atque etiam Sedi Apostolicæ promittere obedientiam, cui consonat text. *in cap. dilecti, de maiorit. & obedient.* glos. *verbo Sacramento, in cap. vt super, de rebus Eccles. non alienan.* explicat Redoan. *in tract. illius tit. 5. q. 2. alienat. non obstante iuramento, à n. 1.* Martin. Vranc. *d. cap. Ego N. à princip.* & alij relati à Cened. *ad Decret. collect. 108. n. 1.* aduertentes, quòd licèt text. *in præfato cap.* de sola obedientia faciat mentionem, consuetudine tamen recipit, vt non aliter promittatur, quàm præmisso iuramento.

10 *A Romano Pontifice receperint pallium*, &c.] Ergo Patriarchæ solummodo pallium à Romano Pontifice recipiunt, vt habetur *in præsenti, & per totam dist.* 100. item & Archiepiscopi, nisi ex antiqua consuetudine, vel speciali Pontificio beneficio alicui Episcopo specialiter concedatur, vt *in cap. cum in iuuentute, de præsumpt.* explicant Host. *in Summ. sub tit. de auctoritate, & vsu pallij, n.* 3. Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *c.* 17. Conrad. Brun. *de ceremon. lib.* 3. *c.* 4. *ad finem*, Ruzæ. *de præeminentia Archiepiscopalis dignit. priuil.* 21. & Steph. Durand. *de ritibus Ecclesiæ, lib.* 2. *c.* 9. *num.* 41. *cum seqq.*

11 Guid. Pancirol. *variarum lectionum, lib.* 1. *c.* 20. Datur que à solo Romano Pontifice vniuersaliter, iuxta text. *in c. misi, de auctoritate, & vsu pallij*, quia datur in signum plenitudinis potestatis, iuxta text. *in præsenti, & in cap. ad honorem, illo tit.* quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Pontifice Petri successore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio, *cap. in nouo* 21. *distinct.*

12 *Et ipsi suis suffraganeis pallium largiantur.*] Ex his verbis colligitur à quatuor Patriarchis Archiepiscopos pallium accipere posse, in quo videtur obstare text. *in cap. significasti* 4. *ad finem, de elect.* vbi habent, quòd pallium à B. Petri corpore tantùm suscipitur, quia scilicet à solo Romano Pontifice est accipiendum, vt post Host. notant Abb. *ibi n.* 9. Lælius Zech. *de repub. Ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, n.* 5. *vers. traditur*, & ex Innoc. Petr. Alphons. de Vasconcel. *in harmonia rubricarum, sub tit. de auctoritate, & vsu pallij, n.* 7. sed Host. *d. loco, n.* 4. & alij, de quibus Henriq. *in Summ. lib.* 10. *c.* 31. *in princip.* respondent Patriarchas pallium Archiepiscopis suis suffraganeis largiri posse, ex auctoritate ab ipso Romano Pontifice concessa, ac subinde dici non posse, quod ab alio accipiunt, quam à Romano Pontifice, & ab ipsius B. Petri corpore, iuxta reg. *qui per alium facit, de reg. iuris, lib.* 6.

13 *Dominicæ verò Crucis*, &c.] Hoc est secundum Patriarchalis dignitatis priuilegium, nam licèt omnibus Archiepiscopis concedatur, vt in tota sua prouincia possint ante se deferre Crucem etiam in locis exemptis intra prouinciam, vigore constitutionis editæ in Concilio generali Viennen. *in Clement. Archiepiscopo, hoc tit. de priuilegiis*, & latè explicant Ruzæ. *de prærogatiuis Archiepiscopalis dignitatis, priuileg.* 2. Læl. Zech. *d. tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, n.* 6. Steph. Quaranta *in Summa Bullarij, verbo Archiepisc. auctoritas* 28. *auctoritate*, extra prouinciam tamen Crucem

14 deferre non possunt, nisi illi, quibus speciali Sedis Apost. priuilegio fuerit concessum, vt probat text. *in c. 1. vt lite pendente*, vbi notant omnes, & proximè citati. Patriarchis tamen iure communi priuilegium hoc conceditur *in præsenti*, vt vbique Crucem deferre possint, notant Butr. & Abb. *hic in princip.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 1. *considerat.* 38. *concl.* 4. Petr. Gregor. *Syntagmatum iuris, lib.* 15. *c.* 9. *n.* 6. Læl. Zech. *loco proximè citato, n.* 2. *ad fin.* Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 19. §. 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloss.* 41. *n.* 45. Guido Pancirol. *d. lib.* 1. *c.* 20. §. *habent & aliud*, Ioan. Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum, p.* 2. *fund.* 1. *n.* 12. vbi *n.* 13.

15 aduertit Patriarcharum Crucem, quam præseferunt ligno transuersario gemino constare, cuius lignum superiùs transuersum breuius est, inferiùs longius; in quo distinguuntur à cæteris Episcopis, & Archiepiscopis, quibus nisi vnius duntaxat transuersi ligni Crucem intra suam prouinciam præseferre non permittitur, vt obseruarunt Iacob. Cujac. in Paralipomenon. *ad tit. de foro competenti, in cap. sanè* 3. *in fine*, Iust. Lips. *in notis ad suos de Cruce libros*, Iacobus Gretserus *de ortu sanctæ Crucis* 3. *part. in descriptione Crucis Vuerdeanæ, versic. verum cum circa.*

Nisi in Vrbe Romana, &c.] Notat, & commendat, 16 licèt in praxi contrarium malè seruari aliquando ex Host. referat Rusæ. *d. priuil.* 21. *vers.* 3. *intellige*; rationem verò colliges cum Ant. August. *in notis ad hunc text. post collectiones ex l.* 1. *& l. vlt. ff. de officio Proconsulis*, quas explicat Ant. Faber *in rationalibus Pandectarum ad illum tit.* & Brisson. *antiquitatum lib.* 3. *c.* 14. Indèque colliges malè sensisse Pancirol. *d. cap.* 20. § *habeant*, Patriarchas solùm intra prouincias sui Patriarchatus posse deferre Crucem, nam ex limitatione, quam text. *in præsenti*, facit in proximè adductis verbis, regulam firmat in contrarium quòd omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præsens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam quod liquidè, §. vlt. ff. de penu legata.*

Vel vbicunque Summus Pontifex fuerit.] Notatur hic 17 text. pro doctrina eorum, qui docent Curiam Romanam, seu Papæ, vel Principis ibi esse, vbi Papa, vel Princeps existit, vt docet gloss. *verbo Romana, in Extranag. execrabilis, de præbend. Ioann. XXII.* Innoc. Abb. & alij communiter *in cap. Ego N. de iureiurando*, commendat Roman. *singul.* 145. & post Tiraq. & alios, Couar. *practic. cap.* 4. *n.* 10. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloss.* 13. §. 1. *à n.* 2. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 287. *cum seqq.*

Aut eius legatus. Notatur ad hoc, quòd Patriarcha 18 Crucem præseferre non potest, vbi Legatus Papæ præsens esset, vt per Quarant. *d. verbo Archiepiscopi auctoritas, vers.* 28. *auctoritas est, in fine*, vbi aduertit idem esse quando præsens esset Cardinalis non Legatus, vel Nuntius cum facultate. Legati de Latere vt in cæremoniali Episcoporum *c.* 3.

Vtens insignibus Apostolicæ dignitatis.] Quæ esse pan- 19 nos purpureos, equum album phaleratum, simul atque fræno, & calcaribus deauratis, eisque vti non posse Legatum nisi de Latere, post Host. notant Butr. *n.* 10. Zabar. *num.* 6. Abb. *n.* 4. & alij omnes *in præsenti*, Petr. Gambar. *lib.* 2. *de potestate Legati, lib.* 2. *cap.* 1. *de variis Ordinariorum nominibus, n.* 21. Ioan. Narbon. *d. tract. de appellat. à Vicario ad Episcopum, p.* 2. *fundamento* 1. *n.* 23. Læl. Zech. *de republ. Ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Legati, n.* 4. *vers. vlterius*, & post Martinum Laur. Pancir. *variar. lib.* 1. *c.* 19. vbi etiam de insignis ipsius Papæ multa tradit.

In omnibus autem prouinciis, &c.] Tertium, & nota- 20 bile Patriarcharum priuilegium *hic* ponit Pontifex, vt scilicet ad illos in omnibus causis suarum prouinciarum possit prouocari. Ratio autem formalis huius priuilegij in eo consistit, quia secundùm ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò omisso medio est interponenda, *l. Imperatores* 21. *in princip. ff. de appell.* & vltra ordinarios *ibi*, resoluunt Socin. *regul.* 39. Maraut. *de ordine iudiciorum, p.* 6. *c. de appellat. à n.* 468. & 21 alij de quibus Alphan. *collect.* 892. quibus adde Garc. *regul.* 32. & Sigismund. Scac. *de appellat. q.* 7. *à princip.* ita scilicet vt inter Ecclesiasticos iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Episcopum & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad superiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, *cap. dilecti* 66. *de appellat. cap. Romana, eod. tit. in* 6. prosequuntur Rusæ. *de prærogatiuis Archiepiscopalis dignitatis priuileg.* 6. plenè Scac. *quæst.* 8. *à num.* 32. Patriarchis tamen ipso iure communi singu- 22 laris hæc prærogatiua indulgetur, vt ad illos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum causis licita sit appellatio, atque ita text. *in præsenti*, esse intelli

intelligendum, quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium huius text. ibi, *renouantes priuilegia*, & hanc esse communem sententiam computatis auctoribus post Innocent. & Host. concludit Abb. *hic num.7.& 8.* sequuntur Petr.Greg. *syntagm.iuris lib.15.cap.9.num.6.* Alberic. *in dictionario, verbo Patriarcha, vers. Patriarchæ, & Primates*, Lancel.Conrad. *in templo omnium iudicum, lib.2.cap.3.n.9.* Gamb. *d. tract. de potestate Legati, lib.2.cap.1.de variis Ordin.nomin. num.25. & lib.6. quæst.22.num.106.* Marant. *d.cap.de appellat.n.371.* Læl. Zech. *d.tit. de statu Illustrissimorum Patriarcharum, n.4. ad finem*, Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium sedium erectione, c.17.n.27.* Ioan. Narbon. *d.p.2.fund.1.n.26.* Scac. *d.q.7. num.104.*

23 Quamvis contrarium tenuerit Butr. *n.11. hic*, & immeritò communem dicat Zabarel. *n.3. vers. nota quoad quatuor*, & alij, quos sequitur Henriq. *d. lib.10.c.29. §.3.* id colligentes ex glos. *vltim. in præsenti.* Pro quibus non facit fundamentum desumptum, ex hoc text. ibi, *saluis*, &c. quatenus hoc, vt appelletur omisso medio, concedit soli Romano Pontifici, vt *ibi* dicetur; nam text. non loquitur taxatiuè, neque impedit quod etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur iuxta considerationem Abb. de qua *suprà*, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum in proninciis sibi subiectis, nihil illis specialiter concederet text. contra mentem Pontificis in prædictis verbis Patriarchalium Sedium priuilegia renouantes. Potest tamen istorum resolutio defendi in Primatibus, qui minus propriè Patriarchæ appellantur, in illis enim libenter admitto veram esse, & communem Butr. sententiam, at verò Panorm. quæ proculdubio verior, & receptior est, procedere in quatuor Patriarchis, ee quibus *in hoc text.* & ita licèt dubitans distinguit Scacc. *d.q.8. versiculo declara secundò, & n.99. vers. quod si vltimus, in fine.*

24 *Saluis appellationibus ad Sedem Apostolicam*, &c.] Hic colligit *gloss. vlt.* quòd licèt Romanus Imperator, qui aliàs mundi dominus dicitur *in l. deprecatio, ff. ad legem Rhodiam*, non admittat appellationes ad se interpositas omisso medio, iuxta *d.l. Imperatores, ff. de appell.* contrarium tamen obseruat Romanus Pontifex, omisso enim medio ad se interpositas appellationes solet admittere, vt etiam probare videtur text. *in cap. ad Romanam 2.q.6.* notat gloss. per text. *ibi in cap. si duobus 7.*

25 *de appellat.* quas receptas communiter esse constat ex Marant. *d.cap.7. de appellationibus, n.369.* Redoan. *de simonia, p.1.cap.16.num.14.* Anton. Seap. *in tract. iuris non script. cap.41.num.2.* Lancell. *de attentatis, p.2.c.12. ampl.21.num.3.* & plures alij, quos refert, & sequitur Scacc. *d. tract. de appellat, quæst.7. num.46. cum seqq.* Card. Tusch. *litera A, concl.352.n.51.* Ioan. Narb. *d. tract. de appellat. à Vicario ad Episcopum, part.2.fund.1. num.25.*

26 Quamvis contra hanc receptam traditionem tenuerit Speculat. *titul. de appellat. §. nunc tractemus, in princip. lib.2.* laudans, & benedicens Imperatori, quòd in præiudicium inferiorum Ordinariorum, & in damnum, & laborem inæstimabilem litigantium ad se appellare omisso medio non permittat, quem liberius, seu magis audacius, quàm oportebat, sequebantur Practica Ferrarien. Castald. & alij quos refert Scacc. *loco proximè citato*, eorum fundamentis plenè satisfaciens: sed pluribus rationibus cohonestatur hæc praxis, & iuris Pontificij Constitutio, quia non solùm vt maiorem Curiam habeat Papa, vt dicere videtur Bart. *in l.1.§. si quis in appellatione, ff. de appellation.* sed vt subditi ad Sedem Apostolicam appellantes releuentur sumptibus, & laboribus, quibus Ecclesia maximè obuiare intendit, iuxta text. *in cap.1. in princip. de appellat. in 6* litibus scilicet, & difficultatibus quæ passim oriri solent cum disputatur quis sit iudex mediatus, vel proximus. Ad illud autem, quod dicit Abb. *hic n.8.* quod melius fortè esset pronisum si Pontifex non permitteret ad se appellare omisso medio, sicut Imperator, quem sequuntur reliqui omnes, de quibus Rosæ. *dict. priuilegio 6. in princip.* respondet decendùm eundem stylum Romanæ Curiæ solere Pontificem, si pars petat appellata, causam remittere ad suum iudicem, nisi intelligat iustam subesse causam, ob quam in Curia debeat eam retinere, iuxta doctrinam Archidiac. & aliorum quos citat Rebuff. *tom.3. ad leg. Galliæ tit. de appellat. art.2. gloss. vnica à n.9.* refert multos Scac. *d.q.7.n.83.* & sic cessat omnino præiudicium Ordinariorum, & damnum partium litigantium, quod Speculat. & alij, qui eum sequuntur, considerare & attendere voluerunt.

In gloss. *Alexandrina*, ibi, *& sic priuata fuit sua fa.* Huic nostræ gloss. dum causas prosequitur, ob quas potest Princeps subditos sine culpa iure suo priuare, alia est gloss. similis *in cap. reseruantes 12 distinct.* quam commendant multi relati à Cened. *ad Decretales collect. 58.n.2.* quibus adde Bobadil. *in sua politica, lib.2. c.16.num.162.* Azor. *institut. moral. part.1. lib.5. cap.25.* Guido Pancirola *variar. lib.1.c.23.* Moder. *de iurisdict. part.4. centuria 2. casu 195. num.17.* Sanch. *de Matrim. lib.2. disp.16. num.3.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.2. concl.56.* Castil. *quotidianarum quæst. lib.2.c.28. & lib.3.c.6. n.8.* & plures alios per multos *in remissionibus de dict. & clausulis, clausula vi. num.12.* Adde supradictis *in hoc text.* probari conclusionem magis ad materiam tituli spectantem, vbicet, quòd Princeps, qui priuilegium concessit subditis, illud ex iusta causa potest reuocare, quæ autem sint *in hoc text.* vt primus locus antea competens Archiepiscopo Archiepiscopatus Ecclesiæ ad Constantinopolitanam transferatur, dixi *de offic. & potestate Episcopi, p.1. tit.3.c.2.n.* Imo sine causa saltem cogente, & necessitatem inducente id posse Principem, ex gloss. *in reg. dicat, de regulis iuris, lib.6.* resoluunt DD. quos plenè refert, & sequitur Gabr. *communium, lib.3. tit. de iure quæsito, concl.7.* & latiùs Soar. *de legib. lib.8. cap.17. à princip.* & omninò *n.4. & 10.* benè distinguentes triplicem priuilegij formam: primam, quando priuilegium datur per modum contractus, quod resolvit secundùm communem absque iusta causa reuocari non posse ab ipso concedente, vt latè prosequuntur Gabr. *d. tit. de iure quæsito, concl.7.* Pinel. *in rubrica de rescindenda venditi. p.1.c.2.col. penult. & vlt.* Valasc. *consult.172.n.5. & consult.120.n.9.* Gabed. *Lusitania, decis.20. & decis.71.* *princip. p.2.* Camil. Borrel. *de præstantia Regis Catholici, c.53.à n.6.* Ludou. Rodulph. *in tract. de supremo, seu absoluta Principis potestate, c.6.n.170.* secundam, quando priuilegium consistit in absoluta dominij translatione, quod idem Soar. fatetur etiam reuocari non posse absque iusta causa: tertiam, quando consistit in mera facultate, vel licentia operandi aliquid præter ius commune, in quo concludit procedere prædictam communem doctrinam, quòd etiam sine causa à concedente potest renocari, cum eo prosequere, elegantèr enim, ac satis omnia ad istum articulum spectantia resoluit.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Religiosis concessum vt possint sepelire confratres suos tempore interdicti, intelligitur de illis confratribus, qui licet maneant in seculo obtulerunt se tamen Ordini mutare habitum secularem,*

vel de illis, qui bona sua eis dederunt, vsufructu retento.

2 *Sepeliendu vnusquisque de iure est in Parochiali Ecclesiæ, vel potius in ea in qua maiores sui sepeliri consueuerunt.*

3 *Declaratur text. in præsenti.*

4 *Persona deputata alicui Ecclesiæ quando censeatur Ecclesiastica, ostenditur.*

5 *Pluralitas aliquando resoluitur in singularitates.*

6 *Oblati dicuntur qui non tantùm bona propria, sed se ipsos dant Monasterio.*

7 *Priuilegium merè voluntarium tempore non perditur.*

8 *Actus meræ facultatis nunquam præscribuntur.*

Cap. Vt priuilegia. XXIV.

1 PRiuilegium concessum Religiosis vt possint sepelire suos confratres tempore interdicti, intelligitur de his, qui licèt maneant in sæculo, tamen obtulerunt se Religioni mutato habitu, vel de illis, qui omnia bona sua dederunt Religioni irreuocabiliter, reseruato sibi vsufructu, & non de aliis. Item priuilegium concessum Regularibus, vt si perueniant ad locum interdictum, aperiantur eis Ecclesiæ, & celebrentur illic Diuina officia exclusis excommunicatis, intelligitur de vna Ecclesia sola aperienda in vna ciuitate, & semel in anno, si secus fiat, puniatur, & qui abutitur potestate sibi concessa meretur perdere priuilegium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hostiens. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 204. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remissiuè Ximen. *in concord. part.* 1. est in Concilio generali Lateranens. sub Innocent. III. *cap.* 57. & refertur ab Ant. August. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 12. cap.* 7.

2 *Sepulturæ Ecclesiastica non negetur.*] Intellige quando huiusmodi priuilegiati decedentes nullam eligunt sepulturam, tunc enim vigore priuilegij sepeliri possunt in Ecclesiis, ad quas de iure pertinent, licèt sint interdictæ, in parochialibus scilicet, vel potiùs in iis, quibus Maiores sui sepeliri consueuerunt, iuxta reg. text. *in c. 1. in princip. de sepul. & in c. 3. eodem tit. lib. 6*, & quæ latè prosequuntur Spin. *in speculi. testamentorum, gloss. 2. princ. à princip.* & omnino *n.* 38. Gutier. *de iuramento confirmat. part. 2. c. 4. à princip.* Ioan. Garc. *de expensis, cap.* 8. *num.* 4. Card. Tusch. *tom. 7. litera S, concl.* 194.

3 *Vel aliorum non interdictas Ecclesias.*] Intellige, ne aduersetur vers. præcedenti in proximè relatis verbis, quando priuilegiati elegerunt sepulturam in loco non interdicto, quia tunc debent sepeliri, non verò in Ecclesia interdicta, licèt ad eam de iure pertineret, & ratio sumitur ex regula prædictorum iurium, quibus conceditur vnicuique, vt relicta antiqua Maiorum sepultura, vel etiam parochiali, possit aliam eligere, *d. c. 1. & d. c. 3.* adeò, vt etiamsi demissa antiqua in loco minus Religioso in alia eligatur, nequaquam debeat ea electio impugnari, *c. 2. §. vlt. eodem tit. de sepult. lib. 6.* quare multo minus debuit impugnari voluntas priuilegiati, qui cùm in loco interdicto pòsset eligere sepulturam in non interdicto propter Diuina officia, quæ *ibi* sine aliquo iuris impedimento celebrantur, eam elegit, atque ita post Abb. & Sylvest. hunc esse verum intellectum huius text. asserit Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 2. n. 7. in fine.*

4 *Qui vel adhuc manentes in seculo*, &c.] Notatur ad hoc, quòd persona deputata, & donata perpetuò alicui Ecclesiæ siue sæculari, siue regulari, saltem si defert habitum aliqua ex parte Religiosum, licèt non emittat tria substantialia vota, censetur Ecclesiastica persona, & gaudet priuilegio Ecclesiastico Canonis, & fori, vt per Nauar. *in tract. de redditibus Ecclesiasticis monitu 55. n. 44.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 8.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 123. art. 1. in fine.*

Quia licèt pluraliter dictum sit, &c.] Notatur ad hoc, quòd pluralitas resoluitur in singularitates, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ gloss. 21. n. 2.* Metipsum *de appellat. verbor. signific. appell. 169. n. 1. & 3.* 5

In gloss. *Pro duobus.* Notatur ad hoc, quòd oblati dicuntur, qui non tantùm bona propria, sed se ipsos dant Monasterio, vt per Fr. Emman. *d. q. 123. art. 1. in princ.* 6

In gloss. *Semel in anno*, ibi, *sed si per centum annos*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegium merè voluntarium, per quod scilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiati (quod contingere potest, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius si voluerit) tempore non perditur, sequuntur Butr. & alij hìc, illam peregrinam, auream, & valde notabilem dicit Balb. *de præscript. p. 4. 5. princip. q. 4. n. 4.* & alij, quos refert, communem testatur Padil. *in l. falso, n. 9. C. de diuersis rescriptis*, Gail. *lib. 2. obseru. 60. n. 9.* Soar. *de legib. lib. 8. c. 34. n.* 28. Mench. *vsufreq. c. 2. n. 11.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 7. ad fin.* Tiber. Decian. *resp. 43. num. 34. vol. 3.* optimè Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 8.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. concl. 60. consid. 3. lib. 2.* Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam præscribi, vt per text. *in l. 2 ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *commun. lib. 5. tit. de præscript. concl. 10.* Menoch. *de arbitr. casu 74. à n. 7.* Card. Tusch. *lit. P, concl. 537.* Ioan. Cephal. *cons. 176. n. 46. cum seqq. lib. 2.* VVesemb. *cons. 67. & cons. 2. n. 49.* Hippol. Rimin. *consil. 589. ex num. 14. lib. 5.* Brun *consil. 12. n. 21 & 22.* Honded. *consil. 82. ex n. 7. lib. 1.* Sixtin. *de Regalib. lib. 2. c. 3. ex n. 55.* Ant. Thesaur. *decis. Pedem. 61. ex n. 3.* Seraphin. *decis. 716. n. 10. & 11.* Cenal. *commun. contra communes, q. 501. ex n. 16. cum seqq.* D. Barbos. *in l. cum notissimi, C. de præscript. 30. ex n. 77.* latè me citato *in hoc loco*, Castil. *tom. 7. de tertiis, c. 32. à princip.* ad plura similia rectè inferentes. 7 8

Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *hìc num. 4.* seqnitur Dec. *in cap. cùm accessisset, de constit. num. 17. vers. 3. prædicta*, aliàs *n. 36. cum seq. ex l. 1. ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur, nec aliquid facit, quod in voluntatem expressam conferatur, siquidem solùm exprimit, quod à iure inerat, iuxta *reg. l. 3. ff. de legatis 1.* cum similibus, de quibus Duen. *reg. 285.* & relati ab Alphano *collect. 33.* & confirmatur, quia omnia priuilegia constituuntur in voluntate priuilegiati, quia nemo cogitur vti priuilegio suo, iuxta text. *in cap. si de terra, suprà hoc tit.* Argumentum verò ex *d. l. 2.* parum vrget, si aduertas text. illum procedere in iis, quæ sunt publicæ facultatis, nos verò loquimur in facultate priuata, explicat Couar. *lib. 1. variar. cap. 9. n. 2.* alij verò aliter, atque aliter intelligunt, & limitant, vt per Corras. *lib. 6. miscellan. c. 25.* Ferret. *in l. 3. à n. 100. ff. de vsucap.* Gabr. Menoch. Card. Tusch. *locis proximè citatis*, & tandem, quia huiusmodi reg. si vera est, procedit tantùm in præscriptione vera, quæ ex parte præscribentis requirit possessionem, quæ non datur in iis, quæ facultatis sunt, nisi à tempore prohibitionis, non autem potest applicari nostris terminis, in quibus non de præscriptione huiusmodi, sed de tacita renuntiatione agitur, ad quam factum, vel possessio aduersarij minimè 9

requiritur. Ex quibus hæc resolutio contra communem satis probabilis est, & ita in rigore disputationis facilè defendi potest, sed pro concordia vide distinctionem Ioan. Andr. quam refert, & explicat Abb. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti generalis tempore Episcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiliter interdicti clam celebrare possunt.*
2 *Priuilegium certis Religiosis concessum, vt tempore interdicti possint Diuina officia celebrare, extenditur ad Episcopos.*
3 *Priuilegium*, ad instar, *quod dicatur, ostenditur.*
4 *Priuilegium* ad instar alterius *concessum, aut alteri communicetur, si prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, ostenditur.*
5 *Doctores referuntur agentes de priuilegiis aliquibus religionibus concessis, vt pro suis festiuitatibus, vel etiam professione Nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare possint.*
6 *Priuilegia concessa aliquibus, vt tempore interdicti diuinis interesse possint, illis tantùm prosunt, qui interdicto causam non dederunt.*
7 *Interdicti tempore priuilegium habentes interessendi diuinis, an teneantur audire Missam sub peccato mortali in diebus festiuis, ostenditur.*

CAP. Quod nonnullis. XXV.

1 EPiscopis etiam conceditur sicut concessum est Regularibus, vt tempore interdicti possint diuina celebrare ianuis clausis, suppressa voce, non pulsatis campanis, exclusis excommunicatis, & interdictis, dummodo non dederint causam interdicto, nec quicquam doli, vel fraudis congesserint, & nisi hoc ipsum fuerit eis interdictum, & quandoque id est, non semper celebrent ne oriatur scandalum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 205. Alagena *in compend. iuris Canon. pag.* 718. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. est in Concilio generali Lateranen. sub Innoc. III. *cap.* 58. & refertur ab Anton. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 3.

2 *Ad Episcopos excedentes.*] Notatur ad hoc, quòd priuilegium certis Religiosis concessum, vt tempore interdicti possint diuina Officia celebrare, extenditur ad Episcopos, vt post Sylvest. Couar. & Henriq. atque alios resoluit Sayr. *de censuris, lib.* 5. *c.* 5. *n.* 16. vbi etiam asserit non procedere in Ecclesia specialiter interdicta. Circa extensionem priuilegiorum de vna persona ad alias ab ipsa lege factam, generalis est regula constituenda, quòd extensio huiusmodi facta censetur iuxta modum, & cum omnibus qualitatibus, quæ inerant in primo, seu principali priuilegio, ad quod refertur, vt planè deducitur ex reg. text. *in l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, & in l. nihil, in fine, ff. de coniungendis emancipatis cum liberis eius*, cum aliis, ex quibus eandem generalem regulam colligunt Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E, conclus.* 660. & in materia priuilegiorum idem Tusch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 763. *à n.* 2. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 16. *à n.* 2. Mastril. *Siciliæ decis.* 156. *n.* 20. *cum seqq.* hinc
3 notantes in ea forma priuilegij, quod dicitur, *ad instar*, idem dicendum esse, quando scilicet alicui datur ad instar, vel similitudinem alterius, quod alteri datum erat, vel æquiualenter per particulam, *sicut illi*, per hanc enim relationem omnia, quæ in priori dispositione continebantur, censentur repetita, iuxta reg. *l. asse tom. ff. de hæred. institut.* cum similibus, de quibus Peregr. *de fideicommiss. art.* 16. *à n.* 2. & adducti ab Alphan. *collect.* 803. & in ipsa conceptione verborum priuilegij ad instar, vel ad similitudinem probat text. optimus in *l. omnia, ad finem, C. de Episcop. & Cler. & in l. ad similitudinem, C. de aduoc. diuer. iudiciorum*, & de altera forma, sicut illi, text. notabilis *in c.* 2. *hoc tit. lib.* 6. ex quibus, atque aliis comprobant post Oldrad. *cons.* 200. Card. Tusch. *d. concl.* 763. & post Mandos. *de priuil. ad instar, q.* 4. Soar. *d. c.* 15. *n.* 2.

Vtrùm autem, quando priuilegium conceditur ad instar alterius, vel vni concessum alteri communicatur, si prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, auctum etiam, diminutum, vel reuocatum censeri debeat in persona illius, cui communicatur? quam eidem quæst. post Abb. & alios disputat Mandos. *d. trat. q.* 6. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 19. Azened. *cons.* 36. *per totum*, Soar. *d. c.* 15. *à n.* 5. Et quorum mente resolue distinguendo, vel enim communicatio fit non per se, & principaliter, sed quasi dependenter ab eo, cui concessum fuit primò, & principaliter, vt contingit in extensione priuilegiorum ad similares Religionum, Episcoporum, & similium in quibus planum est, quod non possunt vti priuilegio nisi iuxta modum, secundùm quem eo vtitur ipse principalis, ex generali reg. *cap. translato, de constit.* cum similibus, & ideo aucto, diminuto, vel reuocato priuilegio principali, sequitur necessario augeri, diminui & reuocari priuilegium in persona eorum, quibus communicatum est: aut priuilegium communicatum non sic dependenter, sed directè per se, & æqualiter, itavt persona, cui communicatur, eo vti possit eodem modo, quo prior poterat, vel ipse posset si primo, & per se ei fuisset concessum, quæ forma frequentissima est communicationis priuilegiorum inter Religiosos vnius scilicet ad alteram, vt latè prosequitur Fr. Emman. *d. quæst.* 55. *à princip.* & in his terminis regula constituenda est negatiua, quòd aucto, vel diminuto, aut reuocato priuilegio principali, non augetur, nec minuitur, nec reuocatur in persona eorum, quibus communicatur: supponimus enim vtrumque priuilegium stare per se, vt re ipsa distinctum solumque opponi particulam ad instar, vel relationem ad aliud, ad terminandam significationem verborum; cognita autem hac significatione, & modo, & qualitate priuilegij sic concessi, nulla remanet dependentia vnius ab altero, & consequenter cessat reg. *accessorium, de reg. iuris, lib.* 6. & locum habet reg. *l. 2. pinianus exuli, ff. de minoribus*, & ita procedit, quod ait Fr. Emman. *d. art.* 19. quòd in communicatione priuilegiorum Religionum non communicatur non vsus, quia licèt Religio, cui primò concessa sunt, illo non vtatur, & propter non vsum ea amittat, aliter tamen vti poterit alia Religio, cui independenter communicata sunt. Procedit autem hæc reg. nisi contrarium ex forma communicationis colligatur, quia scilicet facta est per modum causæ fiendæ, id est cum futurum, vt loquitur Azened. *d. cons.* 36. *n.* 4. qualiter verba referuntur ad modum, secundùm quem prima Religio in futurum vtetur priuilegio, veluti quia conceditur sub illa forma, Concedo Societati priuilegia, quibus provt Mendicantes vtentur, concessio enim seu gratia huiusmodi dependet ab vsu Mendicantium, & iuxta tempus futurum, ad quod refertur, debet intelligi, iuxta reg. text. *in l. iu delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. act.*

Vt cum commune terræ interdictum, &c.] De priuilegiis aliquibus Religionibus concessis, vt pro suis festiuitati

stiuitatibus, vel etiam professione nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare possint, vel cum moderamine, *cap. alma mater*, §. *adiicimus*, *de sent. excomm. lib. 6.* plene Collect. *priuilegiorum singulorum ordinum, verbo interdictum*, Nauar. *in man. c. 27. n. 179. cum seqq.* & alij, de quibus Henriq. *in summ. lib. 13. c. 44. §. 6. & c. 48. §. 3.* latè Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 112.* & alij, de quibus Sayr. *de censur. lib. 5. c. 13. à n. 21.*

6 *Verùm hoc illis concedimus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegia concessa aliquibus, vt tempore interdicti Diuinis interesse possint, illis tantùm prosunt qui interdicto causam non dederunt, seu alias in eo culpabiles non sunt, de priuilegiis iuris loquitur text. *in præsenti*, & notauit Abb. *notab. 2.* de priuilegiis hominis probat text. *in cap. licet, vers. huiusmodi, hoc tit. lib. 6.* & in vtrisque est receptissima omnium scribentium traditio, vt constat ex Nauar. *d. c. 27. n. 180.* Henriq. *d. lib. 13. c. 48. §. 5. lit. A*, Tolet. *lib. 1. c. 53. n. 2. vers. nota*, 2. Sayr *de censur. lib. 5. c. 5. n. 29. & 31.* Ratio verò huius resolutionis ea est, quia illi, propter quos interdictum personale, etiam generale, vel etiam locale, profertur, aut qui ei causam dederunt, vel alias culpabiles existunt, personaliter interdicti censentur, vt arg. text. *in cap. si sententia. vers. cæterùm, de sententia excommunicationis, in 6.* notant DD. communiter ex Nauar. & aliis, quos adducit Sayr. *d. lib. 5. cap. 4. num. 10. vers. secundò*, satis autem constat concessionem etiam iure communi factam aliquibus personis, vt tempore interdicti possint celebrare, vel interesse Diuinis, personaliter interdictis non prodesse, vt in terminis *d. 8. adiicimus*, post Cou. & alios explicat Soar. *tom. 5. de censur. disp. 34. sect. 3. num. 2.*

7 Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, vtrùm personæ illæ, quibus à iure, vel ab homine conceditur, vt tempore interdicti possint interesse Diuinis, teneantur audire Missam sub peccato mortali in diebus festiuis, & de præcepto? in quo dubio verior est sententia affirmatiua, & ex eo probatur, quia cùm Diuinis licitè interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, à quo præcepto deobligabantur, fit locus generali præcepto iuris, de quo *in cap. Missas, de consecr. dist. 1.* cum similibus, quæ explicat Soar. *tom. 1. de religione. tract. de diebus festis. lib. 2. c. 15.* & in terminis, de quibus agimus, expressè resoluit Nauar. *in man. c. 21. num. 3. in fine*, & post Sot. Medin. & alios, sequuntur Henriq. *lib. 7. c. 13. §. 3. iuncta lit. I, & lib. 13. c. 48. §. 5. iuncta lit. B*, Nugn. *in 3. part. q. 83. art. 6. prope finem, vers. respondetur tamen.* Bonacin. *de censur. disput. 5. punct. 3. num. 19.* vbi *num. 20.* resoluit à fortiori Clericos, & Religiosos teneri Missam audire diebus festis tempore interdicti localis generalis, & de habentibus Bullam Cruciatæ Fr. Emman. *in eius explicatione*, §. 3. *num. 6.* & Sebast. Acosta *ad eandem, q. 28. per totam*, confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus si habeat facultatem à iudice exeundi mortaliter peccare, si non audiat Sacrum, ergo similiter illi, quibus facultas interessendi Diuinis tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt si Missam non audiant: neque probabile aliquod fundamentum addunt Victoria, Cano, Marius, & alij Salmanticenses, quos supradicti referunt, & constanter sequitur Auila *de censuris, p. 5. disput. 4. sect. 2. dub. 6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi Diuinis tempore interdicti si Sacrum omittant diebus festis, quorum fundamentum est, quod nemo cogitur vti priuilegio sibi concesso, *l. penult. C. de pactis, cap. si de terra, supra hoc tit.* cum similibus: nam facile respondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, sed ex illo remoueri impedimentum, quo excusabantur, eóque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponentis omnibus non impeditis; & confirmatur, quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundùm ius commune non sunt prohibiti, sed potiùs seruata moderatione, *cap. alma, de sententia excomm. lib. 6.* illis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vsus; ex qua ratione necessario etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia supposito priuilegio prohibiti non sunt interesse Diuinis.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non sunt violanda etiam indirectè.*
2 *Cluniacen. Ordinis origo, remissiuè.*
3 *Censuræ latæ contra formam, vel in fraudem priuilegiorum in exemptos, & priuilegiatos ipso iure nulla sunt.*
4 *Priuilegij tenor & verba sunt attendenda, & ab eis non est recedendum.*

CAP. Quanto amplius. XXVI.

Honor. III.

PRiuilegia alicuius, v. g. Religionis, non sunt violanda etiam indirectè, vt si ex priuilegio Religionis non sunt excommunicandi, nec debent excommunicari illi, qui cum ipsis tractant, vt qui molunt in molendinis, qui coquunt in furnis eorum, vel in aliis communicant vendendo, emendo, &c. quia sic licèt videantur seruari verba priuilegij, tamen non seruantur, & Religiosi sunt veluti excommunicati, cùm non possint cum aliis communicare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 205.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 718.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Cluniacen.] De Ordine Cluniacen. & eius origine, & antiquitate vide Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 4. consid. 31.* aliàs 55. S. Antonin. *p. 2. tit. 15. c. 13. §. 2.* Vincent. *in speculo histor. lib. 25.* Sylueſt. Marul. *in Oceano, lib. 1.* Hieron. Roman. *de Republ. Christiana, lib. 6. c. 9.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 21. q. 2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 4. art. 2.* Soar. *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. c. 3. n. 1.* & aliqua dixi *ad rubr. de statu Monach. num. 3.* 2

In fraudem priuilegiorum, &c.] Notatur ad hoc, quòd censuræ latæ contra formam, vel in fraudem priuilegiorum in exemptos, & priuilegiatos ne ab Ordinariis excommunicari possint, ipso iure nullæ sunt, ita gloss. *verbo ad cautelam, in cap. præsenti, de sent. excomm. lib. 6.* cum similibus, de quibus Nauar. *in man. c. 27. n. 4.* & post illum Vgolin. Henriq. atque alios, Sayr. *de censur. lib. 1. c. 16. n. 17.* rectè explicans hanc doctrinam procedere, quamvis iudex excommunicationem, vel interdictum proferens ignoret priuilegium, ex ratione, quam in iisdem terminis reddat text. *in c. 1. §. ex parte, de conces. prabend. lib. 6.* quia scilicet etiam ignorans priuatur vsu suæ iurisdictionis, ac subinde succedit vulgaris doctrina quod censuræ latæ à iudice non suo omnino inualidæ sunt. 3

In

4 In gloss. *Sola.* Notatur ad hoc, quòd à verbis, & tenore priuilegij non est recedendum, nisi aliud de concedentis mente constet, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, verbo libertis, n. 55. & 56.* Henriq. *in summ. lib. 7. c. 30. §. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 46. art. 11.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 1. n. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Incedentes vt laici sine tonsura & habitu, & in maleficiis deprehensi se pro Clericis non defendunt.*

2 *Clericus sine habitu, & tonsura in crimine deprehensus à iudice sæculari an puniri possit, ostenditur, & num. seqq.*

3 *Monitio trina requiritur vt Clericus non deferens habitum, nec tonsuram, priuetur priuilegio Clericali.*

4 *Declaratur text. in præsenti, & n. 5. & 6.*

CAP. Exparte. *iij.* XXVII.

1 INcedentes sine tonsura, & habitu, & in foro factis, hoc est, in maleficiis deprehendi, si habebantur omnino tanquam laici, licèt post delictum reassumant habitum, & tonsuram, tamen non gaudent priuilegio, & sine pœna excommunicationis à iudice laico puniri possunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 205.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 719.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Notabilis est, & difficilis text. hic, dum probat, quòd si Clericus sine habitu, & tonsura in crimine deprehendatur, à iudice sæculari puniri potest, etiamsi postea habitum, & tonsuram reassumat, notat Abb. & Butr. *hic*, & alij, de quibus Couar. *pract. c. 32. n. 1.* & in Clerico coniugato probat conclusionem text. *in cap. vnic. de Clericis coning. lib. 6.* Guid. Pap. & plures alij, quos refert, & explicat idem Cou. *pract. c. 31. n. 7. vers. tertio*, D. Barbos. *in l. Titia, n. 33. cum seqq. ff. solut. matrim.* & plenè relati à Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 60.* & à Diana *resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 23.*

3 Verùm in contrarium vrget, quia ad hoc, vt Clerici non deferentes habitum, & tonsuram, priuentur priuilegio Clericali, trina requiritur monitio, neque sufficit, quòd sine habitu, & tonsura in crimine deprehendantur, vt probat text. expressus *in cap. in audientia 25. & in cap. contingit 45. de sententia excomm.* notant omnes per text. *ibi in cap. vlt. de vita, & honestate cleric.* ex quibus hanc regulam negatiuam constituendam esse, vt trina monitione non præcedente, Clerici in crimine deprehensi sine habitu, & tonsura potestati sæculari non subiiciantur, nec ab ea puniri possint, receptum est ab omnibus communiter, vt comprobant D. Barbos. *in d. l. Titia, n. 34. vers. vltima concl.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. personali, §. 8. à princ.* receptissimam esse scribentium sententiam attestatur Farin. *d. n. 60.* Et hunc text. loqui de Clericis in minoribus, tradunt Barbos. contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 27. n. 24.* Diana *d. tract. resol. 129. vers. ad cap. ex parte.*

4 Quapropter non immeritò decisio huius text. difficilis reputari potest, subindèque varios pariter intellectus: nam gloss. *hic*, quam aliqui sequuntur, & præcipuè Abb. *num. 4. in princ.* iuncto fine, interpretantur non constare ex litera text. quòd delinquentes, de quibus *hic*, fuissent Clerici, sed quòd Clericos se esse allegabant, vt prætextu tonsuræ, & habitus Clericalis postea reassumpti, sæculare iudicium euaderent, quod tamen non probabant, cui intellectui applaudere videtur litera huiusmet text. ibi, *nonnulli literati, qui nec habitus, nec tonsura Clericos profitetur*, iuncto ibi, *vt iurisdictionem tuam*, id est, *Reginæ eludant*, & ibi, *ne igitur tonsura, vel habitu sic reassumpto malitia frustretur*, &c. quæ videntur supponere fraudulenter à non Clerico susceptum fuisse habitum, & tonsuram. Verùm hic intellectus non plenè satisfacit, tum quia si Clericos se esse non probabant, nulla manebat tam dubitandi, vt Clericali gauderent priuilegio, iuxta reg. text. *in l. quod Labeo, ff. de Carbon. edict.* tum etiam, quia in litera text. supponi videtur Clericatum probatum fuisse, ibi, *licèt antea pro laicis ab omnibus haberentur*, quasi supponat iam nunc constare, quòd sit Clericus, qui antea laicus communi existimatione reputabatur.

Alij igitur tenent text. hunc intelligendum esse non de omnibus Clericis, sed ad coniugatos esse restringendum, quia in illis constat non aliter gaudere priuilegio Clericali, nisi habitum deferant, & tonsuram, iuxta *d. cap. vnic. de Clericis coniugatis, lib. 6.* eam adducentes coniecturam, quia hæc decisio pars est text. *in cap. ex parte, de Clericis coning.* quod de Clerico coniugato agere non est dubium, atque ita intelligebat Goffred. quem refert Abb. *d. n. 4.* Sed hic intellectus apertè violat literam text. non enim constat de eo Clericos, de quibus *hic*, fuisse coniugatos, nec Pontifex huius qualitatis mentionem omisisset, sed ea penderet verus huius text. intellectus. Quare si simpliciter intelligunt de omnibus Clericis in minoribus, quos inquiunt priuilegio Clericali non gaudere, si incedant sine habitu, & tonsura, contraria verbis, quæ trinam monitionem requirunt, procedere in Clericis constitutis in Sacris. Sed nimis restringunt eorum iurium generalitatem, & generale Clericorum priuilegium, quòd secundùm ius commune antiquum, æquale est in Clericis in minoribus, atque maioribus, vt probat text. vbi notant omnes *in c. 1. de foro compet. & in cap. Clerici, & in cap. at si Clerici, de iudic.* Vnde alij retenta hac distinctione inter maiores, & minores Clericos partem posteriorem de Clericis in minoribus intelligunt ad illos esse restringendam, qui habitu, & tonsura dimissis, frequenter grauibus criminibus se inuoluunt, vel etiam tonsura retenta committunt crimen aliquod atrocissimum, & Reipublicæ maximè nocivum, his enim duobus casibus admittunt specialiter permissum esse à iure, vt à iudice sæculari puniri possint, hoc deducentes ex text. *in cap. perpendimus, de sententia excomm.* & probat gloss. *hic*, passim recepta secundùm Couar. *pract. c. 32. n. 2. vers. 1.* Clar. *in pract. §. finali, q. 36. n. 33.* Beller. *de iur. de fauore Clericorum personali, §. 7.* Verùm neque hic intellectus difficultatem plenè resolvit. Primò, quia non bene inter Clericos minores & minores videtur facere differentiam contra receptas resolutiones DD. *in d. c. 1.* Secundò, quia ex text. non constat agere Pontificem de solis Clericis in minoribus. Tertiò, quia etiam non constat agere de criminibus grauissimis, & in maximum Reipublicæ damnum, ad quæ hic intellectus se restringit.

His ergo omnibus reiectis interpretationibus, illa facilior, & literæ huius text. magis amica videtur, quòd agat de his Clericis, qui frequenter, & fere semper habitum non deferunt, neque tonsuram, & ideò à laicis distingui non possunt, sed deprehensi in crimine Clericos se dicunt, vt eludant iurisdictionem secularem, & debitam pro delictis punitionem euadant: his enim concurrentibus decidit text. non immeritò, quod priuilegio Clericali non gaudent, & monitio trina necessaria non sit, quia cùm à laicis non distinguantur,

guantur, monitio præcedere non potuit, & dolus, atque fraus huiusmodi ei patrocinari non debet, contra text. *in cap. intelleximus, de iudiciis, cum similibus.* Hodie post Concil. Trident. Sacra Congregatio Card. super *cap. 6. sess. 23. de reformat.* censuit, quòd si non incedat clericus in habitu, & tonsura, non requiritur alia monitio per dictionem, *nisi*, positam *in d. cap. 6.* quæ excipit *l. actione, C. de transact.* refert Bellet. *d. tit. de fauore clericorum personali, §. 8. num. 6. versic. propterea.*

SVMMARIVM.

1 *Parisiis, & in locis vicinis ius Ciuile legi non debet.*
2 *Leges sicut non dedignantur sacros Canones imitari, ita etiam sacri Canones non dedignantur Imperatoris leges imitari.*
3 *Leges sine Canone valent parum.*
4 *Leges sæculares tanquam inferiores sacris Canonibus famulantur.*
5 *Canonica scientia Legali, & Doctor iuris Canonici Doctori Legum est præferendus.*
6 *Leges publicè audire prohibitum est Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, & aliis personatum habentibus.*
7 *Francia non subest Imperatori.*
8 *Canonicis legibus deficientibus si leges Imperatorum municipalibus seu Regiis contrariæ reperiantur, an Ecclesiasticæ causæ secundum ius Regium decidi debeant, ostenditur.*
9 *Parisiis quare ius Ciuile doceri, aut audiri prohibeatur in hoc textu, ostenditur.*
10 *Canonica scientia dicitur quiddam mixtum ex morali, & Ciuili.*
11 *Declaratur text. in præsenti, dum omnibus atque etiam laicis, prohibet Parisiis audire, aut docere ius Ciuile.*
12 *Vicini boni sicut sæcularis est commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima.*

Cap. Super specula. XXVIII.

1 PArisiis, & in locis vicinis ius Ciuile legi non debet, quia ibi non sunt in vsu Imperatorum leges, tum quia meliùs poterit studiis factæ Paginæ insisti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butt. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 206.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 719.* temissiuè Ximen. *in concord. p. 1.*

2 *Sancta Ecclesia Legum,* &c.] Licèt variis iuris decisionibus compertum sit, & comprobatum, quòd sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita etiam & sacri Canones, & Ecclesiasticæ leges non dedignantur Imperatorias, & sæculares leges imitari, & ab iis illæ debeant iudicari, ac ad hanc conclusionem textus hic soleat allegari iuncto text. *in cap. si in aduitorium, 10. distinct. c. 1. & 2. de noui operis nunt. Auth. vt clerici apud proprium Episcopum, collat. 6.* singularis tamen est hæc decisio, dum modum exprimit, quo leges Ciuiles Ecclesiasticis inseruiunt, facit notabile Baldi dictum in procemio Decretal. dum ait iuris Canon. sanctiones iuris Ciuilis subtilitate decorari, sequitur Palat. *in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem,* multisque similibus confirmat latè disputans Felin. *in cap. Ecclesia, à n. 37. de constitut.* & plenè Henric. Canis. *in tract. differentiarum vtriusque iuris, à princip.* Bobadil. *in sua politica, lib. 1. c. 17. n. 186.* Vnde manauit vulgare 3
illud, Leges sine Canone valent parum, Canones sine lege nihil, Roman. *sing. 654.* & post Rebuff. *in tract. nominationum, q. 5. à num. 14.* Menoch. *de arbitr. casu 425. num. 29.* Salzed. ad Bernard. *in practica, c. 59. alias 62. in nouiss. impress.* Verùm quod leges sæculares 4
velut inferiores sacris Canonibus famulentur, Canones verò illis superiores sint, text. *hic* probat, consonat *c. 1. 10. distinct.* ibi, *lex Imperatorum non est super legem Dei, &c. cap. certum est, eadem distinct. Extrauag. vnam sanctam, vers. vterque, de maiorit. & obed.* vbi post multa ad nostrum propositum concludit, oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiici protestari, atque ita text. *in præsenti,* ad hoc commendat Abb. *not. ab. 1. hic,* & resolunt Viuald. *in candelabro aureo, p. 4. c. 9. n. 1.* Viguer. *institut. Theolog. c. 17. §. 2. vers. 6.* Bobadil. *d. lib. 1. c. 18. n. 13. & 39.* Soar. *de legibus, lib. 4. c. 11. à n. 6. & 9.* Vnde etiam infert idem Abb. *in cap. Clerici, de iudic.* Scientiam Canonicam Le- 5
gali, & Doctorem iuris Canonici Doctori legum esse præferendum, & post alios comprobat *hic* Dec. *num. 3.* Cassan. *in catalog. gloriæ mundi, p. 10. consider. 17.* & eleganti discursu comprobat Fortun. *de vltimo fine iuris, à n. 11. & 49. cum seqq.* Bennius *de priuilegiis Doctorum in proœmio, p. 3. n. 21.* Azened. *l. 2. n. 4. tit. 14. lib. 6. nouæ recop.* An verò Canonista eligi possit ad sæculares magistratus gerendos, disputat affirmatiuè resoluens Bobadil. *d. lib. 1. c. 6. n. 24. cum seqq.*

Publicè tamen leges audire prohibitum est Mona- 6
chis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, Præpositis, Cantoribus, & aliis personatum habentibus, vt *in cap. non magnopere, & in cap. vlt. suprà, ne Clerici, vel Monachi.* Si verò de istorum numero non sint, minimè Clericis huiusmodi studium est prohibitum, etiamsi in Sacris sint constituti, vel etiam si Parochiale habeant beneficium, vt probat text. *in c. 1. ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* notat gloss. *verbo literarum, in cap. cùm ex eo, de electione, lib. 6.* quam singularem dicit, & sequitur Nauar. *in man. c. 27. n. 116.* Graf. *in decis. aureis, p. 1. lib. 4. c. 11. n. 1.* Sayr. *de censuris, lib. 3. c. 32. n. 9.* Soar. *tom. 5. eod. tract. disp. 23. sect. 3. num. 8. cum seqq.* & iuxta hanc resolutionem intelliges text. *in c. 2. hoc tit. lib. 6.* dum Clericis studentibus ius Ciuile in scholis vrbis Romæ concedit priuilegium percipiendi fructus in absentia, vt scilicet procedat in Clericis non Sacerdotibus, aut Dignitatem obtinentibus. Si verò ad maiorem perfectionem, & intelligentiam Canonum hoc faciant, tunc licitum est scholas ingredi, & ius Ciuile publicè audire, vt per Abb. *in d. cap. non magnopere, n. 8.* Gom. *in reg. de non tollendo iure quæsito, q. 1. in fine,* Zerol. *in praxi Episcop. d. verbo studium, §. 5. vers. ad secundum.* Neque in contrarium facit statutum Vniuersitatis nostræ Conimbr. *lib. 3. tit. 43. §. 1. & tit. 44. §. 9.* vbi generaliter prohibet Clericos, & Beneficiarios quoscumque admitti ad cursum Institutionum, & Legum, quia solùm procedit ad effectum, ne huiusmodi cursus probari possint, & ne valeant admitti ad suffragia, vel actus faciendos, non tamen vt contra studentes, & frequentantes scholas ad leges audiendas pro maiori Canonum perfectione culpam, aut pœnas incurrant ptæscriptas iure Canonico.

In Francia, & nonnullis scientiis, &c.] Francia enim, 7
& prouinciæ illæ Romanis Imper. subiectæ non sunt, sed potiùs legitima præscriptione ab eius potestate exemptæ, de quo dixi *suprà ad cap. per venerabilem, à n. 22. qui filij sint legitimi,* vbi idem extendi ad Regna Hispaniarum, & Portugalliæ, & adde *ibi* citatis latè Valdes. *de Regibus Hispaniæ,* Camil. Borrel. *de præstantia Regis Catholici, cap. 47. cum seqq.* Card. Tusch. *tom. 7. lit. R, concl. 344. cum seqq.*

Occurrunt

8 *Occurrunt verò Ecclesiasticæ causæ*, &c.] Aduerte quòd deficientibus legibus Canonicis si leges Imperatorum municipalibus, seu Regiis contrariæ reperiantur, debent Ecclesiasticæ causæ secundùm ius Regium decidi, vt per Perez *in proœmio Ordin. q.* 3. Soar. de Pace *in praxi Eccles. tom.* 1. *annot.* 5. *à n.* 36. Azeued. *ad tit.* 1. *in princip. à n.* 17. *lib.* 2. *nouæ recop.* Morla *in emporio iuris, p.* 1. *tit. de legibus, q.* 10. *n.* 13. Sed contrarium verius est, vt decidit Summus Pontifex in confirmatione Concil. Bracharensis IV. ex censura ad eius calcem adiecta, quam *suprà* ponderauimus ad *c.* 1. *n.* 5. *de noui operis nunt.* Nam *cap. constitutus suprà de restit. in integrum*, quatenus probat in foro Ecclesiastico causas decidendas esse secundùm consuetudines municipales, procedit in consuetudine mixta Laicorum, & Clericorum, hæc enim omnes Clericos, qui ea vtuntur, ligat, secundùm Abb. *ibi, & in cap. cum causam, notab.* 3. *de re iudic.* quem sequitur Felin. *in cap. Ecclesia, n.* 81. *sup. de constitut.* Tiraq. *in tract. le mort, p.* 3. *declar.* 8. *n.* 4. Gregor. *l.* 5. *gloss.* 2. *tit.* 2. *p.* 1. post Roch. & alios Soar. *de legibus, lib.* 7. *c.* 16. *num.* 9. Card. Tusch. *tom.* 2. *lit. E, concl.* 891. Si verò deficiente Canonum auctoritate reperiantur leges Ciuiles contrariæ Sanctorum Patrum dictis, veluti Hieronymi, Augustini, & similium, & agatur de materia spirituali, vel ad Fidem spectante, aut de interpretatione Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, tunc eorum dicta legibus Ciuilibus sunt præferenda.

9 *Vt plenius sacræ Paginæ insistatur.*] Duplici ratione prohibet text. noster doceri, aut audiri ius Ciuile Parisiis, vna quod paucæ sint causæ, quæ iure Canonico decidi non possint, altera, vt sacræ Paginæ plenius insistatur, sic sentiens studium sacræ Paginæ, & iuris Canonici idem esse, notat Butr. *hic num.* 7. vel saltem alterum alteri esse coniunctum, & inseparabiliter adhærere, quia purus Theologus aut parum, aut nihil practicæ Ecclesiæ prodesse potest in gubernio animarum, multa enim desunt Theologis ad hoc munus, quæ à Canonibus petenda sunt, vt latè prosequuntur Nauar *de Orat. c.* 17. *n.* 55. *cum seqq.* Cassan. *d. part.* 10. *cons.* 22. Cano *de locis Theologicis, lib.* 8. *c.* 6. bene Zerol.
10 *in praxi Episcopali. p.* 1. *verbo studium*, §. 1. Vnde meritò scientia Canonica dicitur quoddam mixtum ex morali, & ciuili, atque etiam diuina scientia, quia mores instruit, vt *in toto tit. de vita, & honest. cleric.* cum similibus, Fidem docet, vt *in toto tit. de summa Trinitate, & Fide Cathol.* praxim iudiciorum explicat, vt *in tit. de iudiciis, cum seqq.* Ex quo Host. *in proœmio summæ, n.* 11. & ex aliis decidit Viuald. *in candelabro aureo. p.* 4. *c.* 80. *num.* 10. sententiam Canonicam non esse purè Theologicam, nec purè Ciuilem, cùm vtrumque ius Diuinum, & humanum comprehendat, sed potiùs scientiam scientiarum esse nuncupandam. Indéque iam efficax, & validum argumentum deduci potest pro nostris Canonistis in ea vulgari quæstione, vtrùm expediat magis Canonistam an Theologum promoueri ad Episcopatus, & alia beneficia habentia curam animarum. Nostri communiter resoluunt, quòd licèt in locis, vbi pullulant hæreses, debeat Theologus præferri Canonistæ in promotione Episcopatuum, & Parochialium, in reliquis tamen locis, vt hæreses non vrgent, debet præferri Canonista. Ita Host. & Abbas *in c.* 1. *de consanguin. & affinit.* Card. *in proœmio Decreti, n.* 13. Felin. *in cap. Clerici, n.* 5. *de iudic.* Cassan. *d. part.* 10. *consid.* 16. *in fine, & consid.* 17. *in fin.* Simanch. *de Cathol. tit.* 25. *n.* 53. plures refert Cened. *ad Decret. collect.* 51. *n.* 5. quibus adde Petr. Gregor. *rei benefic. can.* 37. *n.* 14. *ad fin.* Bennium *de priuilegiis Doctorum, p.* 2. *priuil.* 25. & 26. Episcopi enim cùm sint iudices animarum, & cùm ius dicere, ac iudicare debeant, vtriusque iuris scientia pollere debent, ex adductis à Menoch. *de arbitr. casu* 325. *à n.* 27. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 1. *n.* 64. & 68. Quamvis Theologi constanter, seu magis pertinaciter suam tueantur causam, Sot. *de iustit. lib.* 6. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 10. & *lib.* 10. *q.* 2. *art.* 3. *ad finem*, & alios quos refert Petr. Nauar. *de restit. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 16. & Salon. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 28. *q.* 10. Rebuff. *de obligat. iustitiæ, p.* 1. *lib.* 3. *q.* 5. *n.* 6.

Nec quisquam docere, vel audire ius Ciuile præsumat, &c.] Difficilis est text. hic dum omnibus, atque etiam laicis prohibet Parisiis audire, aut docere ius Ciuile, vt per Butr. *hic n.* 2. & Abb. *notab.* 2. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 5. *à n.* 15. & *à n.* 41. In primis idem Rebuff. *q.* 5. *à n.* 15. quem refert & sequitur Menoch. *de arbitr. casu* 425. *n.* 34. contendit text. *in præsenti*, non generaliter esse intelligendum de omnibus etiam laicis, sed potiùs restringendum ad Monachos, Sacerdotes, & alias Ecclesiasticas personas expressas *in cap. super specula, ne Clerici, vel Monachi*, vbi idem Honor. III. ibi ius text. auctor, Monachis, Sacerdotibus, & aliis, de quibus *ibi* prohibuit audire leges. Sed rectis hoc intellectu, & aliis, quos Doctores *in præsenti* adducunt, dici potest hunc text. generaliter loqui non solùm in Clericis, sed etiam in laicis, ex ea ratione, quia plenissima potestas Ecclesiæ suæ, ac supremo eius Præsuli Romano Pontifici à Christo Domino concessa fuit non solùm in Clericos, & Ecclesiasticas personas, & circa spiritualia, verùm etiam in laicos, & quoad temporalia quoties oportuerit in ordinem ad spirituale bonum, vt dixi *suprà ad cap. per venerabilem, n.* 37. *qui filij sint legitimi*, constat autem ex litera huius text. prohibitionem hanc in eum dirigi spiritualem finem, vt sacræ Paginæ plenius *insistatur*, & vt remoueat impedimentum, quod experientia docuit sacræ Paginæ doctrinæ afferri ex frequentia, & nimia curiositate studiorum iuris Ciuilis in ciuitate Parisiis, & aliis locis vicinis, vt etiam de aliis Academiis alij comperuntur, quòd scilicet homines ad huiusmodi inita gymnasia certatim confluunt Iustiniani, quærentes opes, & diuinarum literarum despicientes thesauros. Sicut etiam potuit iustissimè Pontifex *in Ordine* ad idem bonum spirituale modum docendi linguas Hebraïcas, Arabicas, & similes ad fanorem sacrarum literarum, & Diuini Verbi intelligentiam præscribere *in Clem. 1. de Magistris*, atque etiam modum expendendi rerum in gradu cuiuslibet scientiæ assequendo *in Clem. 2. eod. tit.* atque ita hanc rationem ad text. nostrum bene præsentit Butr. *n.* 2. Abb. *notab.* 2. *hic*, & communem sæpius fatetur Rebuff. *d. loco præcipue, n.* 15. & 42.

Seu aliis locis vicinis.] Ex his verbis colligit glos. 12 vulgare illud, tam apud iuris interpretes, quàm bonos Auctores adagij loco pronuntiatum, quòd sicut bonum vicini singularis est commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima, quod breui carmine expressit Hesiod. *Tam noceat malum vicinus tibi, quam bonus prosit*, & illud Planti omnibus notissimum: *Nunc ego verum esse illud verbum experior, aliquid mali esse propter vicinum malum*, quod eleganti emblemate expressit Alciat. consonat text. *in principio* 44. *dist.* & *in cap. sed est continuo, de pœnit. dist.* 1. & *in l. quod scire* 35. *ff. de contrahenda empt. l. si quis fundum* 54. *ff. de leg.* 2. & *l.* 1. §. & *alias, ff. si quid in fraudem patroni, & multis* latissimè exornat Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 83. *n.* 9.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit, sed solum antiquum conseruat,* & n. 2.
3 *Priuilegij innouatio dupliciter potest fieri.*

CAP. Quia intentionis. XXIX.

1 INnouatio priuilegij nouum ius non inducit, nec antiquum tollit, sed solum conseruat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 207. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 2. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 20. Facit receptissima confirmationis definitio, quòd sit iuris quæsiti corroboratio, de qua Card. Tusch. *tom.* 2. *concl.* 705. *lit. C*, Cabed. *p.* 2. *Lusit. decis.* 1. *n.* 4. In-
3 nouatio enim priuilegij dupliciter potest fieri, cùm priuilegium aliquando accipiatur pro charta, seu instrumento, in quo gratia, aut concessio Principis continetur, aliquando verò pro concessione ipsa, seu gratia, & pro eo, quod in charta, seu instrumento continetur, ex citatis per Surd. *consil.* 144. *n.* 13. Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. I, concl.* 236. & quando agitur de innouatione solius chartæ, seu instrumenti, quia vel nimia vetustate consumptum, iuxta *cap. cùm delicta, vers. nolentes, de confirm. vtili*, vel quia est deperditum, certum est, quòd talis innouatio nihil iuris de nouo tribuit, & in his terminis loquitur text. *in præsenti.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati vt vbique possint cum Altari viatico celebrare, hoc sine consensu Episcopi facere possunt.*
2 *Priuilegium interpretandum est, vt aliquid operetur præter ius commune.*
3 *Papa concedit priuilegium Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, vt vbicumque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare.*
4 *Episcopus an possit concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum quis valeat celebrare, ostenditur.*
5 *Altare dicitur quasi alta res, vel alta ara.*

CAP. In his. XXX.

1 PRiuilegium habentes celebrandi in Altari portatili possunt illo vti sine consensu Episcopi, vt ex indulgentia Papæ aliquam gratiam reportent, dummodo non tangant ea, quæ sunt iuris Parochialis, quia in his quæ cognoscuntur spectare ad cultum diuinum, semper benigna interpretatio est facienda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 207. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 719. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Non maligna*, &c.] Notatur ad hoc, quòd interpretandum est priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, vt per Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 11. *art.* 9. *& tom.* 2. *q.* 63. *art.* 2. *vers. obiciunt, & tom.* 3. *q.* 51. *art.* 3. *in medio*, D. Barbos. *in l.* 1. *ff. solut. matrim. p.* 1. *n.* 19. nam priuilegium dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantùm, quod iure communi concessum est, ex illo vulgari princip. *Frustrà precibus impetratur, quod à iure communi competit, l.* 1. *C. de thesauris, lib.* 10. facit *cap. vlt.* 25. *q.* 1. ibi, *Neque priuilegia concederentur, nisi*, &c. per quæ iura ita resoluit gloss. *in rubr. de rescript. lib.* 6. Rebuff. *in praxi, tit. differentiæ inter priuilegium, & rescriptum, n.* 5. Padil. *in rubr. C. de diuersis rescriptis, n.* 3. Sylvest. *verbo priuilegium, q.* 3. Viguer. *Theolog. institut. c.* 17. §. 2. *vers.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *q.* 2.

Duximus intelligendum.] Notatur ad hoc, quòd Summus Pontifex Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus concedit priuilegium, vt vbicumque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio cum altari valeant viatico celebrare, de quo priuilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à Sixt. IV. Alexandr. VI. & Gregor. XIII. renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 4. alia similia adducens concessa Patribus Soc. IESV, quæ etiam referunt Henriq. *in summ. lib.* 9. *c.* 27. §. 3. *inn. lit. R*, Soar. *tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 3. *vers. quarta exceptio*, 3

Prælatis annuentibus, &c.] Notatur ad hoc, quòd Episcopus potest concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili quis celebrare valeat, vt per Butr. *n.* 7. & Abb. *hic n.* 2. Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. A, concl.* 31. & ante Trident. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 25. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *q.* 2. Henriq. *d. c.* 27. §. 2. Soar. *d. sect.* 3. *vers. secundò obseruandum*, Fr. Ludouic. Beja *resp. casuum conscient. p.* 3. *casu* 33. *vers. tertiò dico.* Sed hanc facultatem Episcopis concessam per hunc text. reuocatam esse per Concil. Trid. *sess.* 22. *in decreto de obseruandis in sacrificio Missæ*, tenent Henriq. *d. cap.* 27. §. 1. Fr. Beja *d. vers. tertio loco*, Nauar. *cons.* 5. *n.* 2. *sub hoc tit. in nouiss.* Fr. Emman. *d. q.* 43. *art.* 6. Soar. *d. sect.* 3. *vers. addit verò*, quamvis contrarium teneant Fusc. *de visit. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 8. Gutier. *num.* 25. Azor. *q.* 3. *dictis locis.* 4

Cum Altari.] Altare dicitur quasi alta res, vel alta ara, & antiquissima est inuentio, à Noë enim incepit Genes. *c.* 8. vt per Polyd. Virgil. *de inuentoribus, lib.* 6. *c.* 6. *ad med.* Durand. *in rationali Diuin. lib.* 1. *c.* 2. & 7. Paul. Fusch. *d. c.* 21. Durant. *de ritibus Eccles. lib.* 1. *c.* 15. & 25. Henriq. *d. c.* 28. Soar. *d. sect.* 3. *n.* 5. 5

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium super decimis noualium non extenditur ad decimas, quas tempore indulti alius possidebat, si de ipsis mentio facta non fuerit,* & n. 2.
3 *Priuilegium super decimis non soluendis quos eximat ostenditur.*

CAP. Dudum. XXXI.

Gregor. IX.

PRiuilegium concessum de non soluendis decimis noualium, in quo non fit mentio de lite mota à parte contraria, non extenditur ad decimas, de quibus erat lis, vel quæ erant solitæ solui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 207. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 719. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 3

Collige ex text. priuilegium super decimis nonalium non extendi ad decimas, quas tempore indulti 2

alius possidebat, si de ipsis mentionem non fecerit, vt per Viuian. *tom.1. commun. opin. lib.1. tit.10. n.14. vers. & potest.* Roder. Soar. *alleg.28. n.9.22. & 23.* Couar. *lib.1. var. c.17. n.14.* Soar. *de Religione, tom.1. lib.1. c.19. n.3. & c.22. n.10.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.7. c.26. q.6. vers. his positis*, vbi dicit in hoc text. solùm agi de priuilegio, quo quidam erant exempti à decima noualium, & decernit Pontifex huiusmodi priuilegium non protendi ad decimam tempore priuilegij impetrati possessam ab aliis, nisi de possessione alterius facta sit in priuilegio mentio, nam, vt *hic* ait Panorm. priuilegium, in quo non fit mentio de possessione alterius, non nocet possessori, quod intellige, *inquit*, quando interpretatur circa decimas noualium; secus vbi priuilegium est impetratum simpliciter ne decimas quis soluat, quia tunc valet, etiamsi mentio non fiat de possessione alterius. Ratio verò diuersitatis est, quia decimæ ab aliquo possidentur, vnde cum Pontifex concedit priuilegium, ne decimæ soluantur, eo ipso vult derogare possessoribus, quia tacitè mentionem facit de possessione. Aliud verò est in decimis noualium, quia priuilegium potest intelligi de agris, qui nondum sunt ad culturam redacti, proinde nullus possidet decimas illorum.

3 Illud tamen aduertit Azor. *d.q.6. vers.3.* quòd priuilegium non solùm eximit eos, quibus datur, à decimis solnendis ex his prædiis, quæ eo tempore, quo priuilegium impetrarunt, possidebant, sed etiam à decimis ex prædiis, quæ postea in ipsorum dominium deuenerunt, quia tale priuilegium non solum est personale, quo personæ à decimis eximuntur, sed etiam reale, quo generatim quælibet prædia, & bona excipiuntur, & liberantur à decima, & vbi priuilegij verba nihil distinguunt, nec nos distinguere debemus, iuxta vulgaria iura.

4 Vtrùm autem text. *in præsenti*, extendi possit ad priuilegium non soluendi decimas ex agris incultis, itavt intelligendum sit absque præiudicio eorum, qui sunt in quasi possessione earundem? contrariæ sunt DD. sententiæ, quas distinctione conciliant Couar. *d.n.14.* Gutier. *Canonic. lib.2. c.21. n.129. cum seqq.* provt apud illos videri potest.

SVMMARIVM.

1 *Confratres priuilegiatorum nisi se ad eos in totum transtulerint, ad Episcopalia iura tenentur.*
2 *Oblati, & Confratres, qui se Religioni tradiderunt, an Ecclesiasticæ personæ sint censendi, ostenditur.*
3 *Declaratur text.* in cap. vt priuilegia, vers. hoc autem, hoc tit.
4 *Priuilegia, quæ alteri inferunt præiudicium, restringenda sunt.*

Cap. Quidam. XXXII.

1 COnfratres priuilegiatorum quandiu in propriis domibus morantur, tenentur ad iura Episcopalia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 208. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 720. remissiuè Ximen. *in concord. p.2.*

2 *In domibus suis fecerint*, &c.] Ergo Confratres, seu Oblati, qui se Religioni tradiderunt, Ecclesiasticæ personæ non sunt, nisi ad Monasterium se transferant, & in eo inseruiant, vt per Card. *consil.21.* Paul. de Castro *consil.69. part.1.* Capel. Tholos. *decis.8.* quos refert, & sequitur Card. Tusch. *tom.5. lit. O, conclus.16. n.15.* & est de mente gloss. *verbo mutato habitu, in c. vt priuilegia, suprà hoc tit.* dum resoluit huiusmodi Oblatos, qui mutato habitu in sæculo remanent, ita modo Ecclesiasticas dici personas, & est recepta communiter ex adducta per Couar. *in c. almæ matris, p.2. §.2. n.1.* quem refert, & benè explicat Fr. Emman. *q.regul. tom.2. q.123. art.1.* & deducitur ex declaratione illustrissimorum Card. qui super Decretum Concil. Trid. *sess.25. de reform. c.11.* agentes de Oblatis religionis S. Ioannis Hierosolymitani in hæc verba respondent: Non seruiens actu militiæ, nec inseruiens in eius domo, nec sub illius obedientia, si non probauerit in ea professionem emisisse, non debet eius priuilegiis gaudere: ex quibus verbis colligit Moder. *de iurisdict. p.4. cent.2. casu 113. n.37.* requirere illustriss. Cardinales, quòd sic oblati, vt gaudeant priuilegiis Ecclesiasticis se, & sua religioni offerant, & perpetuò stent, & seruiant religioni.

Nec obstat text. *in c. vt priuilegia, vers. hoc autem*, dum decidit sufficere ad effectum, vt confratres gaudeant Religionis priuilegio, quòd manentes in sæculo ordini sint oblati, mutato habitu sæculari, vel quòd bona sua dent religioni inter vinos retento sibi vsufructu, ex quo ita colligit Henric. *ibi n.4.* quem sequitur Abb. *cons. 53. n.2. p.1.* nam facilè respondet Card. *loco citato*, quòd procedit solùm ad effectum, vt confratres, seu oblati gaudeant priuilegio Ecclesiasticæ sepulturæ interdicti tempore, ad hoc enim sufficit, quòd manent habitu sæculari manentes in sæculo ordini sint oblati, vel modo requisito bonorum suorum donationem faciant religioni: quoad fori verò, & Ecclesiasticæ exemptionis à foro sæculari, & tributis priuilegia vita, quem verum intellectum fatentur plures, de quibus Henriq. *in sum. lib.13. c.48. §.5. limita lit.D.*

Compellere poterit, &c.] Ex ea ratione, quia priuilegia cùm alteri inferunt præiudicium, restringenda sunt ad hunc sanè modum, vt attentis, & maturè perpensis verbis, & mente concedentis in eo accipiantur sensu, qui minus alterius ius lædat, vt per Cabed. *I. usit, decis.93. n.1. p.2.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Nouale semel, semper remanet nouale.*
3 *Nouale quod sit ostenditur.*
4 *Dictio*, quoad, *dispositionem restringit ad vsum specialem.*
5 *Nouale quod desinit esse nouale non resumit tam qualitatem per reditum ad priora.*

Cap. Consultationi. XXXIII. & fin.

TErra de qua non est memoria quòd fuerit culta, si redigatur ad culturam per Religiosos, perpetuò erit immunis à soluendis decimis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.* 208. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 720. remissiuè Ximen. *in concord. p.2.*

Singularis est text. hic, & à Doctoribus commentatus.

1 Terra de qua non est memoria quòd fuerit culta, si redigatur ad culturam per Religiosos, perpetuò erit immunis à soluendis decimis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.* 208. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 720. remissiuè Ximen. *in concord. p.2.*

Singularis est text. hic, & à Doctoribus commentatus.

2 Nouale semel, semper remanet nouale, vt per gloss. vlr. *in cap. ex p.10. de decimis, & in c.1. de verb. signific.* vltra Abb. & Ordinarios *hic*, Rebuff. *in l. sylua 30. §. nouales, vers. septimo, ff. de verb. signific.* Gutier. *canonic. lib.2. c.21. n.132.*

Sed vt difficultatem, & veram huius text. re-

iuris

iuris Canon. & Ciuilis differentias illam esse in nostro proposito receptissimam, quòd secundùm ius Canon. existimat communis nouale esse agrum, seu terram, nunc primum, seu de nouo proscissam, de qua non extat hominum memoria, quod aliquando culta, seu cultiuata fuerit, per text. *in c. 1. & in cap. qui per nouale, de verbor. signif.* optimè Bellam. *in Clem. Religiosi, n. 187. de decimis*, & ex Abb. *cons. 71.* & aliis comprobat Card. Tusch. *tom. 1. lit. N, concl. 115.* Petr. Gregor. *syntagmat. iuris, lib. 1. c. 2. n. 2.* Henric. Canis. *de decimis, c. 11. n. 1. & in summa iuris Pontificij, lib. 2. tit. 26. §. noualium.* At verò secundùm ius Ciuile explicant esse terram proscissam, quæ anno præterito cessauit, vt per text. *in d. l. sylua, & noualis, ff. de verbor. signif.* testatur receptum Rebuff. *ibi in princ.* licèt ipse aliter explicet, & in vtrumque sensum etiam apud bonos Auctores reperiri comprobat Lauren. Valla *elegantiarum, lib. 6. c. 41.* Planè neque secundùm hanc iuris Ciuilis, neque secundùm illam iuris Canon. interpretationem videtur stare posse prædictam huius text. decisionem; nam secundùm vtramque requiritur, quòd terra de nouo proscissa sit, at verò secundùm text. *in præsenti*, semper, ex antiquo proscissa nouale remanet.

4 Verùm omissa disputatione circa veritatem huius differentiæ de qua ingeniosè Rebuff. *vbi proximè*, responderi potest adducta in contrarium procedere secundùm propriam significationem; at verò text. *in præsenti* procedere secundùm iuris interpretationem quoad effectum priuilegij immunitatis decimarum, vt constat ex ipsius litera ibi, *quoad immunitatem de non soluendis decimis noualium iure censeri*, expendendo dictionem illam, *quoad*, quæ dispositionem restringit ad hunc specialem casum, vt ex Anchar. & aliis comprobat Card. Tusch. *tom. 1. lit. D, concl. 354.* Cened. *sing. 86.* & deinde alia verba ibi, iure censeri, quæ improprietatem, & interpretationem secundùm iuris censuram important.

5 *Perpetuò debet*, &c.] Notatur ad hoc, quòd nouale, quod desinit esse nouale, non reassumit eam qualitatem per reditum ad priores, vt per Tiraq. *in tract. cessante causa, limit. 12. n. 5.*

De Purgatione Canonica.

Tit. XXXIV.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum, fol. 282.* Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analysi method. iuris Pontif. à pag. 707.* Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expositi. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. p. 432.* Canis. *in summ. iuris Canon.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De materia tit. vide Bonacos. *commun. crimin. part. 1. verbo iuramentum, fol. 104. & p. 2. verbo purgatio, fol. 64.* Sylvest. *in sum. verbo purgatio*, Clar. *in praxi, lib. 5. §. fin. q. 63. n. 4. cum seqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 151. & seqq.* Symanc. *de Catholicis institut. c. 54.* Hieron. Gabr. *cons. 160. vol. 2.* Direct. Inquisitorum *part. 3. in secundo modo processuum fidei terminan.* vbi Peña *schol. 11.* latè Martin. Delr. *disquisit. magicarum, lib. 4. cap. 4. q. 3.* Ioan. Baptista Costa *de remed. subsid. remed. 15. per tot.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 20. art. 1. & 2.* Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 2. cap. 11.* Torreblanc. *in tract. de Magia, lib. 3. de crimin. punit. c. 20.*

SVMMARIVM.

1 *Infamatus fide dignus per iuramentum se purgat, aliàs secus, & censetur non idoneus enormiter peccans.*
2 *Purgatio Canonica quæ, & an sit in vsu, ostenditur.*
3 *Nobilitas propter delictum amittitur.*
4 *Nobilitas per ingressum Religionis an amittatur, ostenditur.*

Cap. Nobilis. I.

Ex Concil. Trib.

SI vir nobilis, vel ingenuus, id est, natus liber, accusatus de crimine negat, deficiente accusatore, si ipse est dignus fide, se cum duodecim ingenuis viris purgare debet; si verò priùs fuerat deprehensus in furto, vel periurio, vel falso testimonio, non admittitur ad iuramentum, sed ei tanquam non ingenuo indicitur purgatio Canonica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 224.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 729.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur à Burch. *lib. 16. Decret. c. 19.* & ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. sub tit. 30 de purgat. vulgari, c. 1.* 1

Antiquitus sacri Canones illis, contra quos de crimine infamiæ, aut graue scandalum, aut vehemens suspicio surgebant, purgationem Canonicam indicendam decreuerunt. Quòd adeò in vsu erat, vt multi Summi Pontifices de granioribus criminibus diffamati, quamvis à nemine iudicari possent, ad remouendum tamen subditorum scandalum solemniter se purgare dedignati non sint. Sic Damas. Paschalis I. Symmachus publicè purgati sunt, sic Gregor. VII. coram Henric. IV. Pelagius I. coram Narsete expurgati publicè fuerunt, provt referunt Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 151. in nou. additione*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 20. art. 1. in princip.* Sed iam hodie omnes purgationes Canonicæ sunt arbitrariæ, vt per Bonacos. *commun. crimin. p. 2. verbo purgatio Canonica, fol. 64. verso*, Menoch. *de arbitr. casu 274. num. 3.* imo iam non sunt in vsu, nisi in causa hæresis, vt aduertunt Clar. *lib. 4. §. fin. q. 63. n. 4.* Salzed. *loco proximè citato*, Gallia *consil. 18. n. 126. cum seqq.* Gail. *lib. 2. obseru. 106.* Caual. *resol. criminal. casu 84.* Costa *de remed. subsid. remed. 15. n. 4.* Peña *in direct. Inquisitor. p. 3. comment. 38. pag. 577. & comment. 43. pag. 502.* 2

Sicut qui ingenuus non est.] Notatur ad hoc, quòd propter delictum amittitur nobilitas, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 24. à princip.* 3

In gloss. *Ingenuus non est*, vlt. ibi, *sicut per Monachatum amittit quis nobilitatem.*] Notatur ad hoc, quòd nobilitas per ingressum Religionis amittitur, intellige quantum ad ipsos Monachos Deo dicatos, ne videlicet alter altero sit nobilior ac superior, sed sint pares in omnibus, vt per Roman. *sing. 37.* Tiraq. *de nobilit. c. 26. in princip.* Rebuff. *in pract. nominat. q. 12. n. 31.* 4

SVMMARIVM.

1 *Infamatus tertiò monitus se non corrigens, vsque ad purgationem ab officio suspenditur.*
2 *Infamia est læsæ dignitatis status moribus, ac legibus improbatus.*
3 *Infamia sola suspendere potest à beneficio iam obtento.*

CAP. Si quis. II.

Ex Concil. Agath.

¶ SI Presbyter malè viuat, & infametur, Episcopus debet cogere populum manifestare infamiam Presbyteri, & si desunt accusatores, Episcopus primò admoneat Presbyterum seorsum, secundò sub duobus, vel tribus testibus, & si non se corrigit, admoneat publica increpatione, & si adhuc non se corrigit, suspendat ab officio vsque ad dignam satisfactionem, nec in populo sit scandalum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 225.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 729.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Infamiam eius*, &c.] Infamia est læsæ dignitatis status moribus, & legibus improbatus *l. commissionum, ff. de variis, & extraord. cognit.* Farinac. *in praxi crimin. p. 3. q. 56. n. 1.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo infamia, n. 1.* Quæ autem infamia, & qualis debeat esse ad hoc, vt infamatus teneatur se purgare, declarat Bernard. *in praxi c. 51. n. 8. cum seqq.*

3 *Ab officio suspendatur.*] Ergo sola infamia suspendere potest à beneficio iam obtento, vt per Boër. *dec. 117. n. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Regulares purgant se de delicto secundùm regulam Canonicam.*
2 *Sophia Regina de stupro accusata suo, & septem honestarum, ac nobilium fœminarum iuramento se purgauit.*
3 *Virginitas quomodo probetur, remissiuè.*

CAP. Moniales. III.

Ex Conc. Meld.

1 MOniales si accusentur esse libidinosæ, & hoc probari non potest, cogi debent purgare suam famam canonicè secundùm regulam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 225.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 730.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* desumitur ex Concil. Melden. *c. 70. in impressis*, non *c. 2.* vt tenet Burch. *lib. 8. Decret. c. 50.*

2 *Si libidinibus inseruire*, &c.] Sophiam Reginam de stupro accusatam suo, & septem honestarum, ac nobilium fœminarum ieiurando se purgasse scribit Martin. Delri. *disquisit. magic. lib. 4. c. 3. q. 1. in princ.*

3 In gloss. *Valuerit.* Quomodo virginitas probetur ad hoc vt stuprum seu incestus attentatus non intelligatur, vide Baiard. *ad Clar. §. stuprum, n. 41.* Mascard. *de probat. concl. 140. n. 2. & concl. 1337.* à princip. Pacian. *ad dem tract. lib. 2. c. 2. à n. 6.* Thesaur. Pedemont. *decis. 3. n. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 89.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 37. n. 7.* Card. Tusch. *lit. V. concl. 709. n. 19.* Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 147. n. 35. cum seqq. & a n. 131.*

SVMMARIVM.

1 *Delictum si est probabile non inducitur purgatio, aliàs secus.*
2 *Raptor etiamsi raptam in vxorem habeat, sit infamis.*
3 *Agentes & consentientes pari pœna puniuntur, quando consentientes cum agentibus cooperantur positiuè.*

CAP. Si quis. IV.

CLericus si est conuictus, vel manifestè confessus consensisse, vel interuenisse in raptu ponderatum, repellitur à proprio gradu; si verò manifestè non probatur, sed est verisimilis suspicio, canonicè se purgare debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 225.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 730.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* desumitur ex Concil. Melden. *c. 8.* vt refert Burchar. *lib. 9. Decret. c. 32.*

A proprio gradu repellatur.] Hodie in Concil. Trident. *sess. 24. de reform. matrim. c. 6.* contra raptores statuitur: Et nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium, ac fauorem præbentes sint ipso iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniúmque dignitatum incapaces; & si clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Cuius decreti decisionem procedere, ac per consequens infamem fieri raptorem, etiamsi raptam in vxorem habeat, resoluunt Less. *de iustit. lib. 2. c. 9. dub. 9. num. 69.* Farin. *in praxi crimin. q. 145. n. 14. & n. 102.* quicquid raptorem huiusmodi infamem non fieri ex ea ratione quia aliàs rapta cogeretur nubere infami, contra expressa Concilij verba, minus bene existimauerint Henriq. *in summ. lib. 12. c. 14. n. 4. vers. si ducat non ita fit.* Fr. Emman. *in summ. som. 1. c. 23. n. 4. vers. sexto*, Petr. Ledesm. *in summ. p. 1. de Sacram. Matrim. c. 26. dub. finali.* Circa verò excommunicationem in illo Concil. decreto comminatam, an sit latæ sententiæ, & de reseruatis Pontifici, vide Farin. *d. q. 145. n. 21.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disput. 13.* à princ. Bonac. *eidem tract. q. 4. punct. 18. n. 9. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 22. n. 31. vers. de excommunicatione.*

In gloss. *Consensorem*, ibi, *qui enim consentit quandocumque vt faciens punitur.* Intellige quando consentientes cum agentibus cooperantur positiuè, præbendo causam efficacem, & propinquam principali authori delinquenti, vt per Couar. *in regul. peccatum. p. 2. §. 12. à princip.* Menoch. *de arbitr. casu 348.* Farin. *in praxi crimin. p. 4. consil. 66. n. 18.* Flamin. *de confident. q. 22. n. 5.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 732. sub n. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Infamatus, contra quem crimen probari non potest, debet se purgare iuramento de veritate, conspiratores verò de credulitate.*
2 *Talionis pœna an hodie locum habeat, remissiuè.*
3 *Episcopalis dignitas est Ordo.*
4 *Purgatores debent esse bonæ opinionis.*
5 *Qui non potest per se, non potest per alium.*

CAP.

Cap. Quoties. V.

Innoc. III.

1 EPiscopus accusatus de simonia, si accusatores non probant, debet se purgare cum tertia manu sui Ordinis, & quarta Abbatum, & Religiosorum Sacerdotum; forma autem purgationis seruanda talis est. Episcopus iuret super sancta Dei Euangelia, quòd pro Ecclesia S. Petri Presbytero danda nihil per se, vel per alium accepit, nec aliquid eo sciente accepit. Compurgatores super sancta Dei Euangelia iurent quòd credunt illum dicere verum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 226. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 730. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 29. *c.* 4.

2 In gloss. *Accusatores*, ibi *puniri debent pœna talionis.* An hodie locum habeat, vide Duen. *reg.* 72. Couar. *variar. lib.* 2. *c.* 9. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de discipl. clerical.* §. 10. *n.* 14. Clar. §. *fin. q.* 28. *vers. sed quæro.*

3 In gloss. *Sui Ordinis*, ibi, *quòd Episcopalis dignitas sit Ordo*, sequuntur Zabar. *in Clem.* 2. *n.* 12. *de ætate, & qualitate*, Nauar. *in manuali, c.* 22. *n.* 18. *vers. quare*, Bursat. *cons.* 125. *à princip. vol.* 1. Campanil. *in diuers. iuris Canon. rubr.* 2. *n.* 2. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 2. *n.* 18.

4 In gloss. *Religiosorum*, ibi, *Compurgatores debent esse bonæ opinionis.* Vide Bernard. *in pract. c.* 151. *n.* 4. Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, p.* 3. *c.* 6. *n.* 28.

5 In gloss. *Summissam*, ibi, *non enim licet mihi per alium, quod per me non licet.* Quia qui non potest per se, non potest per alium, de quo vide Thom. de Thomasset. *in floribus legum reg.* 246. relatum *in libello in principiis vtriusque iuris, lit. F, n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus Parochianum suum infamatum compellit ad se purgandum, nisi ab eo legitimè appellauerit.*

2 *Iudex Ecclesiasticus non cognoscit de criminibus laicorum, nisi quatenus spectant ad forum Conscientiæ.*

3 *Lex Canonica in foro seculari seruanda est, vbi agitur de materia peccati etiam venialis.*

Cap. Nos inter. VI.

Alex. III.

1 EPiscopus potest compellere suum Parochianum laborantem infamia de aliquo crimine publico deficiente accusatore, & testibus, si non appellat, quia si appellat, iudex appellationis iudicabit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 226. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 730. remissiuè Ximen. *in concod. p.* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 29. *c.* 7.

2 In gloss. *Deficientibus*, ibi, *sed nunquid Episcopus potest de quolibet crimine*, &c. Notatur ad hoc, quòd de criminibus laicorum non cognoscit iudex Ecclesiasticus, nisi quatenus spectat ad forum Conscientiæ, vt per D. Barbos. *in l. Titia, num.* 50. *ff. solut. matrim.* Vnde

optimo iure Ordinatio Regia Lusitan. *lib.* 3. *tit.* 64. *in princip.* statuit in materia peccati seruãdam esse legem 3
Canonicam in suo foro sæculari, & aduertunt Surd. *decis.* 159. *n.* 9. *& de aliment. tit.* 7. *q.* 29. *n.* 11. Camil. Borrel. *in summa omnium decis. decis.* 13. *de legib. n.* 82. quod procedit etiamsi agatur de solo peccato veniali, Ripa *in cap. sæpè, n.* 6. *de restitut. spoliat.* Alciat. *in cap. nouit, n.* 19. *de iudiciis, & in cap. cum contingat, n.* 5. *de iureiur.* Surd. *d. q.* 29. *n.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Compurgatores debent esse honesti, & notum habere eum, quem purgant, nec debent à iudice, vel ab alio impediri, & deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*

2 *Deficiens in purgatione quas pœnas incurrat, remissiuè.*

Cap. Cùm P. VII.

PVrgatores debent esse honesti, & bonæ opinionis, 1
& quòd verisimile sit eos nolle deierare amore, odio, pecuniis, & quòd cognoscant vitam, & conuersationem illius, qui purgatur. Item qui deficit in purgatione, est priuandus omni officio, & beneficio. Item qui recipit purgationem, non debet ostendere maleuolentiam, vel indignationem, nec impedire, nec permittere impediri compurgatores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 227. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 730. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *sub tit. de accusat. c.* 12. & est pars *cap. cum P. sub illo tit.* & ad finem illius continuatur hæc pars.

Deficientem verò in purgatione, &c.] De pœnis quas 2
pati debent deficientes in purgatione, vide Bernard. *in pract. c.* 152. Symanc. *de Catholicis instit. c.* 54. *n.* 7. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 20. *art.* 2. vbi refert, quòd licèt Clericus accusatus puniatur tanquam conuictus, si defecerit in purgatione, Religiosum tamen eodem modo non puniri nititur probare, vt apud ipsum videri potest.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio facta secundùm purgationem vulgarem non tenet, & ea non obstante potest indici de nouo purgatio, & admittitur accusatio.*

2 *Purgationem suam qui ritè perfecerit, iudex sine mora debet illum declarare innocentem.*

3 *Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam, nulláque indiget reuocatione.*

4 *Infamiam iuris licèt Princeps remouere possit, non potest tamen remouere infamiam facti.*

Cap. Ex tuarum. VIII.

Luc. III.

INfamato, qui se purgauit purgatione vulgari, id est, 1
iudicio aquæ frigidæ, & ideo liberatus fuit, potest de nouo purgatio Canonica indici, licèt idonei accusatores non appareant, id est, vt cum septima, vti quinta manu sui ordinis ostendat suam innocentiam,

quod si fecerit, est absoluendus à suspensione, & infamia, non obstante contradictione, vel oppositione alicuius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 227. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 731. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 29. *cap.* 5. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p.* 50. *c.* 50.

2 *Quam cùm præstiterit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd si quis suam purgationem ritè perfecerit, iudex sine mora debet illum declarare innocentem, & ab infamia criminis absoluere, illumque in pristinum statum restituere, vt per Fr. Emman. *tom.* 2. *quæst. regul. q.* 20. *art.* 2. *in princip.* Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de irreligiositate, c.* 3. *n.* 8.

3 In gloss. *Non putantes*, ibi, *sententia, quæ nulla est, non liberat aliquem.* Quia sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam, Azeued. *l.* 3. *n.* 28. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouæ recop.* Cald. Pereira *quæst. forens. lib.* 2. *q.* 37. *à princip.* Amat. Roderic. *in pract. cap. vlt. p.* 2. *num.* 10. & 11. nullâque indiget reuocatione, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 266. *num.* 13. nec inducit exceptionem litis pendentiæ, idem Stephan. Gratian. *cap.* 531. *num.* 61.

4 In gloss. *Absoluas*, ibi, *quia infamiam facti omnino remouere solius Dei est.*] Aduerte, quòd licèt Pontifex possit delinquenti famam restituere, & iuris infamiam ex delicto incursam tollere, Cacher. *decis.* 101. *num.* 2. Sfort. *de in integrum restit. p.* 2. *q.* 92. non potest tamen remouere infamiam facti, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe remoueri, Princepsque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt, & credere volunt esse malum, imo non nisi à Deo infamia facti aboleri potest, vt per Roman. *sing.* 469. *incip. Dubitatio est magna.* Verùm Sfort. quem refert, & sequi videtur Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 6. *n.* 45. *vers. in proposito*, dicit quòd Princeps restituit etiam ab infamia facti, si hoc ei placeat, & exprimat.

SVMMARIVM.

1 *Compurgator sufficiet, quòd sit toleratus ab Ecclesia bonæ famæ, nec de crimine suspectus, aut condemnatus.*

2 *Patria ordinandorum inuestiganda, vt exinde sciatur, quibus ipsi sint imbuti moribus.*

3 *Verbum*, genus, *in Concil. Trid.* sess. 23. de reformat. cap. 7. *propriè significat illud, quod legitimus, vel liber.*

4 *Neophyti, & qui à Mauris, vel Iudæis originem ducunt, an sint incapaces officiorum publicorum, & beneficiorum, ostenditur.*

CAP. Constitutus. IX.

1 COmpurgatores satis est si sint ab Ecclesia tolerati, & bonæ famæ, in suis Ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, & si secundùm propriam conscientiam, & opinionem inrent, quòd purgandus sit immunis à crimine, nec est inquirendum, vel facienda indagatio de his, sicut de ordinandis. Colligunt ex Ordin. Abb antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 227. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 731. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

De nationibus.] Notatur ad hoc, quòd patria ordinandorum inuestiganda, vt exinde sciatur, quibus ipsi sint imbuti moribus, vt per Tiraq. *ad l.* 7. *connub. glos.* 1. *p.* 7. *n.* 17. Vnde in Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. c.* 7. præcipitur Episcopis, vt genus promouendorum ad Ordines inquirant, an scilicet sit filius ancillæ, vel serui, qui promoueri desiderat, vel filius, aut nepos hæreticorum, fautorum, defensorum, receptatorum, quos ius à suscipiendis Ordinibus excludit vsque ad secundum gradum via masculina, vel vsque ad primum via fœminina. Ita Salzed. *in pract. Bernard. n.* 24. Fr Emman. *in summ. tom.* 1. *c.* 160. *num.* 2. & *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 24. *art.* 7. Henriq. *in summ. lib.* 13. *cap.* 17. *num.* 2. *in commento, litera G*, Auil. *de censur. p.* 7. *disp.* 4. *dub.* 4. & verba Concil. Trident. *dict. loc. ibi*, Ordinandorum genus, propriè significare idem, quod legitimus, vel liber, non autem deserti ad descendentes ex genere Hebræorum tenet Cened. *ad Decretal. collect.* 77. *num.* 2. Vnde nullibi reperitur prohibitum, quòd conuersi ex Iudæis ad Ordines non promoueantur, vel quòd Episcopi de genere illorum inquirant. Nam, *c. constituit*, 17. *q.* 4. desumptum ex Concil. Toler. 4. *Can.* 65. dum decernit Iudæos, aut eos, qui ex Iudæis originem ducunt, ineptos esse ad officia publica, intelligitur, qui ex Iudæis sunt de illis nuper ad fidem ex Iudaïsmo conuersi, non autem de illis qui iam ex infantiæ tempore baptizati ex Iudæis originem trahunt; ita Soar. *tom.* 5. *disp.* 43. *sect.* 3. *num.* 4. quem refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalog. lib.* 2. *c.* 28. *n.* 15. vbi *n.* 16. aduertit, quòd possunt tales iurare esse illum Christianum veterem, nec ab Hæreticis, Mauris, aut Iudæis descendere, quando non est Neophytus ex Iudæis, vel Mauris, sed ab infantia baptizatus, & quando non est filius, aut nepos ex via masculinam, aut filius per viam maternam Hæretici defensoris, receptatoris, vel fautoris Hæreticorum. Ideo Extranagantes, & Constitutiones Summorum Pontificum prohibentes ne descendentes ex Mauris, Iudæis, aut Hæreticis vsque ad quartam generationem admittantur ad aliquam dignitatem, emolumve genus beneficiorum, esse intelligendas ex iuris æquitate non habere locum in descendentibus ex illis, qui sponte propria, nullóque metu coacti sunt conuersi, tenent Nauar. *consil.* 1. *sub tit. de Iudæis in antiq. & cons.* 22. *sub tit. de Hæreticis, in nouis*, Anila *de censur. p.* 7. *disp.* 4. *dub.* 3. vbi addit se recepisse à quibusdam viris doctis, & in praxi peritis prædictas constitutiones super hac re editas non esse vsu receptas Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 3. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 14. *art.* 1. & 2. vbi eod. *art.* 1. *in fine*, ait Extrauag. Paul. IV. confirmatam à Greg. XIII. postea restrictam fuisse à Sixt. V. vsque ad secundam generationem paternam, & primam maternam, iuxta restrictionem text. *in cap. statutum in* 2. *de Hæreticis, lib.* 6.

In gloss. *Ordinandos*, ibi, *& inquirendum est de natione, in qua nati sunt*, &c. De requisitis necessariis in ordinandis latè agit Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub.* 3. *n.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus suspendi potest propter magnitudinem eliminis ne dum ab officio, sed etiam à beneficio, & augetur propter hoc numerus compurgatorum, interdum verò ex causa post purgationem præstitam suspenditur quis ad tempus, & deficiens in purgatione punitur vt conuictus.*

2 *Infamatus propter delicti grauitatem à beneficio quoque, ne dum ab officio suspendi potest.*

3 *Ratio sua*

3 *Recusans se purgare de hæresi, officio & beneficio debet priuari.*
4 *Fama sufficit ad inducendam purgationem Canonicam.*
5 *Purgatio Canonica potest indici quando contra inquisitum adsunt indicia sufficientia ad torturam.*
6 *Processus in materia fidei per Canonicam purgationem quomodo terminandus, remissiuè.*
7 *Compurgatores debent esse Catholici, & vita probati.*
8 *Famæ & honoris restitutio facienda est iis, qui eius læsionem propter vitia falsò obiecta passi fuerunt.*
9 *Infamatus de hæresi tenetur se purgare.*
10 *Deficiens in purgatione, aut eam subire sibi iure indictam recusans præsumptione admodum vrgenti conuincitur.*
11 *Clericali priuilegio nemo priuandus est nisi conuincatur per veras probationes.*

Cap. Inter sollicitudines. X.

Innoc. III.

1 INfamatus licèt secundùm Canones esset ab officio suspendendus donec se purgauerit, tamen propter enormitatem criminis, v. g. hæresis, potest suspendi ab officio, & beneficio, etiam nullo accusante; sed ex sola fama potest Episcopus ex officio suo accipere testes contra ipsum, & augetur numerus purgantium; post purgationem ab hæresi restituitur beneficium, sed suspenditur ab officio in pœnam: donec cesset scandalum, & faciat actus contrarios hæreticis: sed si deficit in purgatione, debet pro conuicto haberi, deponi ab officio, & beneficio, & detrudi in Monasterium ad agendam pœnitentiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 228. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 731. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Augustin. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit.* 17. *cap.* 1. Hanc Decretalem exornauit Pegna *ad Eymeric. in direct. inquisit. p.* 2. *comment.* 14.

2 *Etiam à beneficio.*] Notatur ad hoc, quòd propter delicti grauitatem infamatus à beneficio quoque, nec dum ab officio suspendi potest, donec se canonicè purgauerit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa* 49.
3 *n.* 35. Et qui recusat se purgare de hæresi, officio, & beneficio debet priuari, vt per Sanctar. *in tract. de hæres, c.* 41. *n.* 9.

4 *Fama publica deferente.*] Notatur ad hoc, quòd fama sufficit ad indicendam purgationem Canonicam,
5 vt per Mascard. *de probat. concl.* 773. *n.* 23. Et purgatio Canonica potest indici, quando contra inquisitum adsunt indicia sufficientia ad torturam, vt per Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. cap.* 32.

6 *Attendentes autem*, &c.] De forma terminandi processum in materia Fidei per Canonicam purgationem, vide Peñam *in direct. Inquisit. p.* 3. *comment.* 42. *n.* 181. *cum seqq.*

7 *Sint Fide Catholici, & vita probati.*] Notatur ad hoc, quòd compurgatores debent esse fide Catholici, vita probati, & qui conuersationem purgandi Clerici, non tam moderno tempore, quàm transacto nouerint, vt per Bernard. *in pract. c.* 151. *num.* 4. *in nouiss. impress.* Peñam *in direct. Inquisit. p.* 3. *comment.* 38. *vers. in causa*, Ioan. Franc. Leon. *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 3. *c.* 6. *num.* 28.

Vt infamia conuertatur in bonam famam, &c.] Notatur ad hoc, quòd famæ, & honoris restitutio facienda est iis, qui ob vitia falsò obiecta, eius læsionem passi fuerunt, vt per Couar. *var. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 4. *in fine*, quia honor & vita æquiparantur, *l. iusta causa, ff. de manum. vind. l.* 2. *tit.* 24. *p.* 4. & omni temporali commodo honor præferendus est, *l. Iulian. ff. si quis omissa caus. testam.* Anend. *in tract. de iniuria, n.* 20. Ioan. Sanct. *in select. disp.* 46. *n.* 9. Per nullum namque tempus licet differre famæ restitutionem, aut cuiuscumque alterius rei, cùm adest opportunitas restituendi tam ex parte restituentis, quàm iniuriam in fama patientis Sot. *lib.* 4. *de iustit. q.* 9. *art.* 1. *col.* 18. Sà *verbo restitutio*, post *n.* 62. quos refert & sequitur Ioan. Sanctius *in select. & pract. disput. disp.* 43. *n.* 22. vbi *n.* 21. resoluit quòd quis certus est famam alicuius læsisse, dubitat verò an integrè satisfecerit, tenetur iterum satisfacere vsque dum sibi liqueat de satisfactione sibi possibili, quia certus de damno illato, dubius autem de satisfactione non constituit æqualitatem: & *n.* 23. addit quòd si lædens famam alicuius tantundem est læsus ab eo, quem læsit, restituere non tenetur, quia tunc compensatione receptæ iniuriæ ad æqualitatem reducta est iniuria alteri facta.

In pœnam autem familiaritatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd infamatus de hæresi ob familiaritatem cum his, quos hæreticos esse agnouit, vehementer de hæresi est suspectus & tenetur se purgare, & publicè abiurare, vt per Peñam *in direct. Inquisit. p.* 2. *q.* 56. *n.* 7. *pag. mihi* 381. nam talis ille præsumitur, qualis est, cum quibus conuersatur, vt per Tiraq. *in l.* 5. *connub. p.* 5. *num.* 29.

In gloss. *In arctum Monasterium*, ibi, *cùm deficiens* 10
in purgatione, &c.] Notatur ad hoc, quòd is qui deficit in purgatione, aut eam subire sibi iure indictam recusat, præsumptione admodum vrgenti conuincitur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 2. *n.* 4. *in princ.*

In ead. gloss. ibi, *Cùm aliquis condemnatus est verè non* 11
præsumptiuè.] Notatur ad hoc, quòd nemo priuandus est priuilegio Clericali, nisi conuincatur per veras probationes, & non per præsumptas, vt per Felin. *in cap. afferte, n.* 6. *de præsumpt.* Anend. *de exequend. mand. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 4. Gam. *Lusit. decis.* 179. & 281.

SVMMARIVM.

1 *Compurgatores admittendi debent esse personæ vicinæ & honestæ.*
2 *Vicinus præsumitur scire facta vicini, & an sit bonæ famæ.*
3 *Vicinus quis dicatur, ostenditur.*

Cap. Cùm dilectus. XI.

COmpurgatores debent esse personæ vicinæ, & 1
honestæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 229. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *c.* 7.

Quæ vicinæ sint.]Ergo vicinus præsumitur scire fa- 2
cta vicini, vt per Socin. *reg.* 98. Dec. *resp.* 7. *n.* 32. *lib.* 3. *& resp.* 93. *n.* 97. *lib.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1406. *n.* 1. *cum seqq.* latissimè Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I, n.* 168. *cum seqq.* & per consequens an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, vel an decesserit, aut viuus sit, vt per Menoch. *de præs. lib.* 6. *præs.* 24. *n.* 12. *cum seqq.*

3 Vicinus dicitur ille, qui proximè habitat, Ioseph. Sesse *Aragon.decis.99.n.5.* & propriè ille dicitur, qui alta voce acclamando audiri potest, *l. si vicinis, C. de nupt.l.1.§.eo autem tecto, ff.ad Sillan.* Signorol.*cons.32. in princ.* Alex.*cons.22. Consideratis, n.5.vers.aliud ergo lib.4.& cons.63.in causa & lite, in fine, lib.7.* Tiraq *de retract.lign.§.1.gloss.9.n.21.* Duen.*reg.125.in fine princ.* Ignat.del Villar.*in sylua respons. lib.1. resp.5.p.1.n.41.* Farin.*d.p.2.lit. I, n.173.* Menoch. *de arbitr. casu 222.* Mascard.*de probat.concl.1406.n.4.* Flores de Mena *var. q.1.n.6.* Christoph. de Pace *ad leges styli, l. 64.n.4. cum seqq.* vbi etiam de loci vicinis. Non dicitur tamen vicinus loci, qui ex causa aliqua temporali, vel ratione alicuius officij detinetur in aliquo loco, vt per Ioseph.Sesse *Aragon.decis.9.n.6.& 7.*

SVMMARIVM.

1 *Purgatio de necessitate non est inducenda si infamia ortum habet ex probabilibus coniecturis, potest tamen indici ad instantiam purgandi.*
2 *Multitudo facilè sequitur vnius dictum.*
3 *Rescriptum omne impetratum contra ius, censetur per importunitatem obtentum.*
4 *Purgatio Canonica non inducitur si infamia sit simplex, & absque scandalo.*
5 *Infamati, vel inimici quando fuerint illi, qui sunt eiusdem ordinis, non admittuntur ad purgationem, sed alij.*

CAP. Cùm in iuuentute. XII.

1 INfamia alicuius quando non est nota ex probabilibus coniecturis, non est necessariò indicenda purgatio, potest tamen indici ad instantiam purgandi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.229.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.732.* remissiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Ant. August. *collect.3. Decret. lib.5. tit.17.c.3.* & pars alia huius Decretalis est *supr. in cap. cùm in iuuentute, de præsumpt.*

Scientes quod dictum vnius facilè sequitur multitudo.] Vide Anton. Matiæ *tom.1.commun. opin. in præfat. n.4. pag.2.*

3 *Sed importunitate petentis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd omne rescriptum impetratum contra ius censetur per importunitatem obtentum, vt per Perez *l.1. tit.12.lib.3. Ordin.* Azeued. *l.1.à n.1. tit.14. lib.4. nouæ recop.& l.2.n.27. tit.13.eod.lib.4.*

Nos autem postulationem, &c.] Notatur ad hoc, quòd si infamia sit simplex, & absque scandalo, & originem habuit à maleuolis procurantibus, purgatio Canonica non inducitur, vt per Bernard. *in pract. c.151.num.9.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2.q.20.art.1. vers.aduertere.*

5 *Quia inter eum*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando illi qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem, sed alij, vt per Bernard. *d.c.151.n.6.* vbi *num.8.* aduertit, quòd infamatus ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamant, si opinio eius apud bonos viros læsa non sit.

SVMMARIVM.

1 *Compurgator iurare debet de credulitate, & n.2.*

CAP. De testibus. XIII.

COmpurgatores si iurent hoc solum, quòd credunt eum dicere veritatem, sufficit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.229.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.732.* remissiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Anton. Aug. *collect.3. Decret. lib.5. tit.17.c.4.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Bernard. *in pract. c.51.n.5.* Tiraq. *de retract. tit.2.§.1. glos. 1. num.10.*

SVMMARIVM.

1 *Infamatus super defectu natalium, non debet promoueri, nisi prius se purget.*
2 *Ordines sacros suscipere volens probare debet se legitimè natum, quoties de se contraria fama extat.*
3 *Negatiua probari non potest directè, nisi resoluatur in affirmatiuam.*

CAP. Accedens. XIV.

INfamatus publicè de defectu natalium, de quo non potest constare, non debet promoueri nisi prius se purget, quia etsi non sit nota delicti, est tamen nota impedimenti sacrorum ordinum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.230.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.732.* remissiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Ant. Aug. *collect.3. Decret. lib.5. tit.17.c.5.*

Collige ex text. ad hoc, quòd Ordines sacros suscipere volens probare debet se legitimè natum quoties de se contraria fama extat, secus illa cessante, vt per Menoch. *de præsumpt. lib.6. præs.54. n.26.* Hodie verò ex noua dispositione Concil. Trid. *sess.23. de reform. c.5.* volens ad maiores Ordines promoueri, per mensem ante ordinationem Episcopum adire debet, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt diligenter de ipsorum ordinandorum natalibus, &c. inquirat, id est, an legitimi, vel illegitimi sint, vt interpretatur Campanil. *in diuers. iuris Canon. rubr.3. n.5. vers. natalitia.*

In gloss. *Purgatione*, ibi. *quia negatiua probari non potest directè.* Ita Donatus à Fina *tom.1. commun. opinion. lib.4. tit.9.n.20.28.& 35.* Mascard. *de probat. concl. 1085.* Carot. *de locato, part.3. tit. de negat. probat.* Rebuff. *de exempt. à n.160.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præs.50. n.8.* Pacian. *de probat. lib.1. c.38.* Cardos. *in praxi indul. verbo probatio. n.29.* Probatur tamen si resoluatur in affirmatiuam, Menoch. *d. præs.50. n.24. cum seq.* Mendez à Castro *in praxi Instit. lib.5. c.1. n.62.* vel si habet affirmatiuam implicitam, Flamin. *de resign. lib.8. q.2. n.27.*

SVMMARIVM.

1 *Purgatio non est indicenda super notorio crimine, & pendente causa super criminibus coram Papa tanquam ab Ordinario super eis recepta non tenet.*
2 *Notorium facti quod sit, ostenditur.*
3 *Laicus contra Clericum in criminibus notoriis testis esse potest.*
4 *Res inter alios acta nocet aliis ratione connexitatis.*
5 *Citatio in notoriis an requiratur, ostenditur.*

CAP.

Cap. Cùm dilectis. XV.

1 PVrgatio non est indicenda, sed condemnatio, quando crimen est notorium vt celari non possit. Item iudicio pendente coram iudicibus delegatis Papæ, non debet Ordinarius purgationem indicere infamato, & si purgauit, purgatio non valet, sed est purgandus à delegato Papæ si contra infamatum non apparet accusator. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 230. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit.* 17. *c.* 6.

2 *Nullus inficiationi locus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd notorium facti est finita, & communiter inducitata probatio immediata ex natura facti, vel rei continuæ, vel interpellatæ, aut momentaneæ, se oculis hominum, aut maioris partis ita exhibens, vt nulla possit tergiuersatione celari, aut negari, vtpotè cuius vniuersus populus, aut maior pars testis esse possit, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 21. *n.* 11. Menoch. *illustr. c.* 2. *n.* 12. *&* *c.* 20. *num.* 23. Menoch. *de arbitr. casu* 166. *num.* 4.

3 *Vtpote cuius vniuersa vicinia populus*, &c.] Ergo laicus contra Clericum admittitur testis in criminibus notoriis, vt per Panorm. *in cap. de cætero, n.* 4. *de testibus*, vbi Felin. *n.* 6. Mascard. *de probat. concl.* 962. *n.* 8. *& concl.* 1358. *n.* 48. *cum seqq.* Crot. *de testibus, n.* 67. Beller. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico, teste* §. 5. *n.* 6. *vers. quinto*, vbi etiam aduertit laicum idoneum esse testem ad probandam infamiam contra Clericum.

4 Notatur hic text. etiam ad hoc, quòd res inter vnos acta, nocet aliis ratione connexitatis, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, vers. limita igitur*, 22.

5 In gloss. *Non erat illi indicenda*, ibi, *citatio tamen facienda*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in notoriis etiam citatio requiritur, quando non constat citatum esse inexcusabilem, nullámque habere posse defensionem, vt per Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 18. *art.* 1. *vers. hæc opinio.*

SVMMARIVM.

1 *Prælato de criminibus infamato non sufficit, quando se purgat, iurare quod sit immunis ab illis criminibus, sed iurare debet quòd post suam promotionem illa crimina non commisit.*
2 *Nemo potest scire se esse in gratia Dei.*
3 *Vendentes iustitiam, vel bonum litis euentum, quam pœnam incurrant, ostenditur.*
4 *Venalis sententia nulla est, nisi sit arbitri.*

Cap. Accepimus. XVI. & fin.

1 PRælatus, vt Archiepiscopus, quando est infamatus de criminibus, & vult se purgare, debet hoc modo & forma iurare secundùm sanum intellectum, id est, se illa crimina, de quibus est infamatus, non commisisse postquam fuit Archiepiscopus, & compurgatores debent quoque iurare se credere eum verum iurasse, & non sufficit iurare quòd sit immunis ab illis criminibus, de quibus est infamatus, quia non tenetur iurare de tota sua vita, nec debet iurare quòd sit immunis, intelligendo quòd sint remissa per pœnitentiam iam factam, quia temerarium esset. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 230. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Quia non debebat asserere, &c.] Quia nemo potest 2
scire se esse in gratia Dei, imo contrarium asserere est hæreticum, & error Lutheri, quem damnat Alphons. de Castro *lib.* 7. *aduersus hæreses*, *in verbo gratia hæresi* 3. & apertè damnatus fuit in Concil. Trid. *sess.* 6. *c.* 6. *Can.* 14. Nemo enim scit (vt ait *Eccles. c.* 9.) an amore, vel odio dignus sit, & Apostol. ad *Corinth.* 1. *c.* 1. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum*, vide plura ad hoc propositum per Nauar. *in man. c.* 9. *num.* 10. *& c.* 11. *n.* 8. *& in cap. si quis, il. primo, n.* 18. *de Pœnitentia, dist.* 7. Iansen. *in Prouerbia Salomonis, c.* 20. *Prouerb.* 9. optimè Menoch. *cons.* 82. *num.* 5. *&* 6. *n.* 58. *&* 63. *cum seqq. & de præs. lib.* 6. *præs.* 94. *n.* 95.

In gloss. *Venditionem iustitiæ*. De illis, qui ven- 3
dunt iustitiam, multa tradit Azened. *l.* 7. *n.* 4. *&* 5. *tit.* 3. *lib.* 7. *nouæ recop.* De illis verò qui vendunt bonum litis euentum, & ad illum obtinendum cum partibus componunt, vide DD. per text. *ibi in l. qui explicandi, C. de accus.* Bobadil. *in sua politica, lib.* 13. *c.* 9. *pag.* 365. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin.* 111. *n.* 297. *cum seqq.* vbi *n.* 284. agit de illis, qui hoc faciunt extra curiam, & promittunt bonum litis euentum apud iudices, & de Aduocato hoc faciente. Hos impostores vocat Martial. *lib.* 4. *Epigram.* 5. fumi venditores, vbi P. Raderus eius scholiastes aliqua adducit: inde factum fuit, vt Alexander Seuerus Imperat. vt refert Ælius Lampridius *in eius vita*, quendam Vetronium Turinum his fallaciis vtentem fumo necari iusserit, clamante præcone, Fumo moritur, qui fumum vendidit, refert etiam, multa in hoc proposito adducens Horten. Caualcan. *de brachio Regio, p.* 5. *num.* 69. *&* 70. Sebast. Orozco *en el thesoro de lengua Castellana, verbo homo*, sit enim offensa Regi, & fraus, & mendacium, & furtum litigantibus deceptis, de quo idem Orozco *in suis moralibus emblem. lib.* 2. *embl.* 19.

In ead. gloss. ibi, *venalis etiam sententia nulla est*. Ita 4
depositum est apud Lusitanos *in ordinatione Regia lib.* 3. *tit.* 75. *in princip.* & apud Castellanos *l.* 13. *tit.* 22. *partit.* 3. resoluunt Menoch. *de arbitr. casu* 343. *num.* 6. Mench. *usufreq. c.* 37. Auiles *ad c.* 1. *pratorum, verbo donatione, n.* 7. Peregr. *de iure fisci, lib.* 7. *tit.* 4. *n.* 6. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1449. Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 111. *n.* 197. venalis verò sententia arbitri est valida, glos. *verbo exceptio, in fin. in l. ita demũ, ff. de arbitr.* Camil. Borrel. *in sum. omnium decis. tit.* 63. *n.* 384.

De Purgatione vulgari.

Tit. XXXV.

VIDER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Panorm. Butr. Mar. Socin. Martin. Mesnart. *in epitome Decretal. fol.* 197. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyse methodica iuris Pontif. à pag.* 709. Gofred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in exposit. tit. iuris Canon.* Ioan. Honor. *lib.* 5. *summ. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De materia tit. vide Conar. *lib.* 4. *var. c.* 23. Ambros. de Morales *in historia Hispania, p.* 1. *lib.* 11. *fol.* 56. *verso*,

verso. Nauar. *in man. c.11. ex n.39*. Damhaud. *in praxi crimin. c.43*. Binsfeld. *p.2. confess. malef. q.1*. Henriq. *in summa lib.8. de Eucharistia, c.56. n.5*. Decian. *tract. crimin. tom.1. lib.5. c.48. n.3*. Ioan. Ferdin. *in thesauro, verbo aqua, n.9*. Soar. *tom.1. de Relig. lib.1. de irreligiositate c.3. n.8*. latè Martin. Delri. *disquisit. magicar. lib.4. c.4. q.4. sect.3. & 4*. Anton. de Gouuea *in lib. de itinere seu visit. Archiepiscopi D. Alexy de Meneses, lib 2. c.4. in fine, & c.5*. Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.2. lib.2. c.10. à princip*. Emman. do Valle *de incantat. & ensalm. sect.2. c.15. n.7*. Azeued. *in l.10. n.12. tit.8. lib.8. nouæ recop*. Franc. Leon. *in thesauro fori Eccles. p.5. c.26. n.27*. Torreblanc. *lib.1. de Magia, c.23*.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio vulgaris in nullo casu tolerari debet.*
2 *Duella & aliæ purgationes vulgares sunt prohibitæ.*
3 *Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ.*
4 *Conflictus quotidiani non sunt duella.*
5 *Duellum nulla de causa, nec pro defensione honoris vnquam licitum esse potest.*

CAP. Cura. I.

Cœlest. III.

1 PVrgatio vulgaris vt per duellum in nullo casu tolerari debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.117*. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.232*. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.732*. remissiuè Ximen. *in concord. p.1*. refertur ab Ant. Aug. *collect.2. Decret. lib.5. tit.16. c.vnico*.

2 Collige ex text. duella, & alias purgationes vulgares prohibitas esse, quia per ea multoties condemnatur absoluendus, & Deus tentari videtur, vide Orozco *de vera & falsa prophetia, lib.1. c.29. fol.73*. Soar. *tom.1. de Religione, lib.1. de irreligiositate, c.3. n.8*. De duello, & eius pœnis vide DD. citatos *ad rub. de clericis pugnantibus in duello*.

3 Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ fuerunt multis in casibus, & ad alias personas præter duellantes, vt in Concil. Trid. *sess.23. de reform. c.19*. & per Pium V. *in sua constit. incip. Ea quæ à prædecessoribus, sub dat. Idibus Nouemb.1560*. & per Gregor. XIII. *in constit. incip. Ad tollendum, sub dat.24 Decemb.1582*. & per Clement. VIII. *in nouissima constit. incip. Illius vires, sub dat.2 Septemb.1592*. vbi extendit supradictas constitutiones, & decretum Concilij *citato loco*, vt locum habeant vbique gentium & terrarum inter quascumque personas etiam armatas, & in castris, seu propugnaculis militantes, &c.

4 Conflictus quotidiani, qui subito iræ feruore, vel ex alteratione nascuntur, non sunt duella eo quòd non fiunt ex condicto, vt per Floron. *de duello, c.1*. Alex. Peregr. *in simili tract. q.18*. Bonacin. *de censur. disput.2. q.6. puncto 2. n.9*. vbi *n.8*. cum Peregr. *cit. loc. q.13*. subdit quòd quando Titius offert duellum Caio, illumque eodem tempore, quo duellum offert, gladio aggreditur, vnde Caius cogitur *ibi* statim pugnare, neutrum dicitur duellum propriè committere, de quo vide Filliuc. *tract.15. n.110*. vbi *n.112*. tenet quòd si duo inuicem contendant, & ante conuenerunt vt armatus expectet, donec alter arma de domo arripiat, videtur duellum, quia pugna erit ex condicto, si non est eadem continuata, sed interpolata recessu ab altero, & ingressu in domum.

5 Duellum nulla de causa, nec pro defensione honoris vnquam licitum esse posse, notat Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.21. n.80*. Bernard. Græu. *ad prax. Cam. Imper. lib.2. concl.100. consid.1*. Est tamen vnus casus singularis, quo sine peccato, regulariter loquendo licitum est duellum, videlicet si existente bello inter duos Principes vnus illorum vellet bellum in duellum resoluere, prouocando alterum ad singulare certamen, provt Belisari. *in suis comment. rerum Gallorum anni 1528*. fecisse refert Francisc. I. Regem Galliæ missso libello duelli Carol. V. Imper. & Guicciardin. *historia Italiæ, lib.13*. idem refert de Francisc. Maria Duce Vrbini, vbi Apostil. alios refert, Lyran. *in lib. Reg. c.17*. Caiet. *2.2. q.91. art.8, in resp. ad 3. vers. quarta causa*, Sayr *in claui Regia, lib.7. c.13. n.16*. vbi concludit licitum esse duellum isto casu.

Incidere in pœnas purgantium in duellum, qui sibi obuiam habentes diffidunt se in tali loco, quo statim tendunt, & ibi pugnant cum adsit aliquatio loci, & temporis præsentis, contra Iacob. de Graff. *de casibus reseru. lib.1. c.7. n.22*. resoluunt Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2. c.39. n.28*. Bonacin. *d. puncto 2. n.6*. vbi subdit videri incidere in pœnas duelli illum, qui dicit alteri, Veni in talem locum, te ibi expectabo.

Illum qui præmissa cum alio prouocatione ad duellum, sese contulit tempore præfixo ad locum conuentum, sed duello non sequuto discessit, incidere in excommunicationem, aliasque pœnas contra duellantes comminatas, resoluunt Floron. *de duello, c.3. n.11. fol.47. & c.5. §.1. n.3. fol.63. & c.6. §.1. n.2. fol.84*. Peregrin. *eod. tract. q.4. n.5. & 7. in fine, & q.41. per tot.* præcipuè *n.2. & 4*. Vgolin. *de offic. Episcop. c.6. §.11. vers. quartò*, vbi ait hoc ita tenendum per Bullarium Clement. VIII. & sic in Curia obseruari. Quam vim contrarium teneant Paul. Comitol. *respons. moral. lib.6. q.5. n.5. vers. quartum, & q.18. n.7. & 8*. Sanch. *d. c.39. n.8*. Bonac. *d. puncto 2. n.16*.

Comprehenduntur in supradictis constitutionibus socij, patrini, & spectatores ex industria, non vero illac transeuntes, & obiter aspicientes duellum, sicut resolunt Valer. Reginald. *d. lib.21. n.77*. Vgolin. *d. §.1. num.5*.

Non committit duellum ille, qui ad euitandam loci irreuerentiam, aut suum periculum, inimicum, quem videt esse in Ecclesia, aut in loco vbi periculosè, vbi habet comitatum, vel famulos, dicit, Exi inde, quia non destinatur propriè locus, sed solum intenditur euitatio irreuerentiæ loci, vt tenent Floron. *tract. de duello, c.1*. Peregr. *eod. tract. quæst.18*. Filliuc. *tom.1. tract.15. n.111*.

Calor iracundiæ excusat quem à pœnis duelli si in continenti accederet ad aliquem locum, vbique dimicaret, vt per Ioseph. Ludouic. *Lucensis decis.11*. Cened. *ad Decretal. collect.117. n.4*. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis.634. in 1. edit. alias resol.657. in 2. edit.*

SVMMARIVM.

1 *Purgatio vulgaris in nullo casu tolerari debet, & sententia lata ex tali purgatione est nulla.*
2 *Sententia quando est ipso iure nulla, potest reuocari per iudicem, qui eam tulit.*
3 *Sententia, quam pars iniustam profitetur, non tenet exequi.*
4 *Testibus receptis contra iuris prohibitionem non est fides adhibenda.*

CAP.

Cap. Significantibus. II.

Innoc. III.

1 PVrgatio vulgaris in nullo casu tolerari debet, & sententia lata ex tali purgatione est nulla, & non liberat, nec condemnat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 232. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 733. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 18. cap. vnic.*

2 Notatur hic text. ad hoc, quòd quando sententia est ipso iure nulla, potest reuocari per iudicem, qui eam protulit, vt per Azened. *in rubr. tit. 8. n. 5. lib. 8. nouæ re-*
3 *cop. & l. 10. n. 3. eod. tit.* & sententia, quam pars iniustam confitetur, non debet exequi, vt per Corset. *in singul. verbo sententia 6. & 7.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ tract.*
4 *de sentent. execut. art. vlt. n. 6.* Sic etiam testibus receptis contra iuris prohibitionem, nulla fides adhibenda est, & sententia lata virtute talium probationum est ipso iure nulla, vt per D. Barbos. *in l. 9. de vi, n. 106. ff. de inaiciis.*

SVMMARIVM.

1 *Ferri candentis iudicium interdicitur,* & n. 2.
3 *Purgatio vulgaris olim triplex.*
4 *Miraculum insigne refertur quod accidit cuidam Lusitano Omuræ.*

Cap. Dilecti. III. & fin.

Honor. III.

1 PVrgatio vulgaris candentis ferri interdicitur sub censura, quia est tentare Deum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 232. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 733. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Refert hic text. ferri candentis iudicium penitus esse interdictum, vtpote in quo Deus tentari videtur, & mandat Templarios, qui Liuones hoc iudicium subire compellebant, per censuras Ecclesiasticas cogi ab eo abstinere, vt per Mart. Delr. *disquisit. magic. lib. 4. c. 4. q. 4. sect. 3. in fine, & q. 5. sect. 3. vers. secundo proba-*
tur, Torreblanc. *lib. 1. de Magia diuinatrice, c. 23. ex num.* 36.

3 Triplex olim fuit purgatio vulgaris, per rogum scilicet, per prunas, per ferrum, hoc est, vmores, seu lateres, seu coticulas, vel chirothecas candentes innocentia probatur, si illæsus quis abiret; sin nocens habebatur, quæ aliquando sponte susceptа, aliquando verò iniuncta prouocato erat, provt asserit idem Mar-
4 tin. Delr. *d. q. 4. sect. 3. in princ.* vbi testatur de ferro candente hodie apud Iaponios obtinere, & narrat illustr. miraculum, quod accidit Omuræ ex epistola Lusij Froës scripta anno 1595. in hæc verba: Fuerat Christianus quidam (Lusitanus erat) degens inter ethnicos accusatus furti, & quia hoc crimen sæuissimè punitur in Iaponia, sic vt de eo quantumvis minimo conuictus, morte cum nulla veniæ spe mulctetur, nec tamen possunt hunc Christianum verè conuincere. Ecce mox Gentiles eum obsident, & dum aliud non possunt, opportunè compellunt, vt ritu ipsis consueto iuramentum edat, qui erat, vt in folio chartæ subscripto scriberet, quod erat iurandum, deinde folio in palmam manus deposito imponeret ferrum candens, manúmque constringendo in suam rapiat vindictam, & iram Chamis imprecaretur, si obiecti criminis reus foret. Quod si fortè manus amburatur, aiunt experientia probatum eum noxæ esse reum, si verò à læsione cum folio maneat immunis, esse innoxium. Cùm igitur hic Christianus in has angustias abductus esset, quippè vel iurandum illi erat, vel repudiato iuramento, quo se reum faciebat vitæ discrimen adeundum innocentiæ suæ confisus dixit fas sibi non esse, vtpotè Christiano per falsum Deum Chamis iurare, sed tantùm per verum. Consentiunt Gentiles, vt per sum Deum iuret. Ille ergo signo Crucis in folio expresso, ferróque candenti impositо, quia id facere cogebatur, magna animi præstantia ferrum manu constrinxit. Res mirabilis, nec manus, nec folium comburitur. Itaque non solùm solutus est pœna, verùm etiam culpa, quam falsò illi impingebant.

De Iniuriis, & Damno dato.

Tit. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.*
2 *Iniuriarum materia vbi tractetur, ostenditur.*
3 *Iniuria non solum dicitur verbalis, quæ verbo tenus fit, sed & ea quæ in scribendo fit.*
4 *Iniuria sine dolo & animo iniuriandi non committitur.*
5 *Iniuriandi animus non præsumitur quando potest sumi alia coniectura.*
6 *Iniuria irrogatur si quis dicat alteri, tu mentiris.*
7 *Iniuria atrox quæ dicatur, remissiuè.*
8 *Damnum dicitur non solùm quod prouenit à casu, sed etiam à culpa.*
9 *Damnum præsumitur illatum ab inimico, & vicinis quando sunt malæ opinionis.*
10 *Damnum, & iniuria in quo differant.*

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Aloys. Ricc. *collect.* 1875. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 151. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canon. fol.* 182. Martin. Mesnart. *in epitome Decret. fol.* 197. *vers.* Dan. Venat. *in analysi method. iuris Pontif. à pag.* 710. Goffr. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barth. Carthag. *in expos. tit. iuris Canon.* Lancel. *in instit. Canon.* Canis. *in summ. iuris Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decret.* omnes *sub hoc tit.* 1

De iniuriis vide Clar. *in pract. §. iniuria*, Menoch. *de arbitr. casu* 263. Bellar. Soar. & alios *tom. 3. commun.* 2
opin. lib. 9. tit. 25. de iniur. Perez *ad tit. 9. lib. 8. Ordin.* Surd. *decis.* 89. Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 105.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib. 2. concl.* 100.

Iniuria non solùm dicitur verbalis, quæ dicitur verbo tenus, sed & ea, quæ in scribendo fit, quia scriptura loquitur, *l. non figura 37. vers. quatenus, ff. de* 3
actionibus, & obligationibus, gloss. verbo coniiciunt, in l. 1. ff. hoc tit. Farin. *d. q. 105. n. 4.* Bernard. Græuæ. *d. lib. 1.*
concl. 104. consid. 1. Sine dolo, & animo iniuriandi 4
non committitur, *l. si non conuicij, C. hoc tit.* Surd.
d. decis.

d.decis.89.n.23.& 27. Farin. *in praxi crimin.p.1.q.16. n.67.* Menoch.*cons.109.n.1.*

5 Iniuriandi animus non præsumitur, quando potest sumi alia coniectura, Surd.*d. decis.89. n.31.* Farin. *d. q.16.n.53.*

6 Irrogatur autem iniuria, si quis dicat alteri, tu mentiris, ex Clar. *§.iniuria, n.13.& 14.* Menoch.*cons.41. n.10.* Bellacomb.*tom.2. commun.opin.lib.9.tit.25.n.49.* vbi Viu.*num.127.* Soar. *receptarum sententiarum lit. I, n.36.* Fach *controu.lib.9.c.12.in princ.* Bernard. Græuæ *d.lib.2. concl.100.n.9. cum seqq.* Farin.*d.q.105.n.310.* vbi *n.311.* asserit procedere, quamvis fiat cum protestatione, salvo scilicet honore meriti, quia talis protestatio contraria facto protestantem non releuat. Similiter infertur per verba generalia, pura si dicatur, Ite in pace, quia in meo genere, non sunt Iudæi, Mauri, latrones, &c. Perez *l.2.vers.igitur maiori, tit.9.lib.8.Ord. pag.228.* Capyc.*decis.48.n.3.* Farin.*q.105 n.112.104.& seq.* Menoch.*cons.107.n.10.*

7 Atrox verò iniuria quæ dicatur, vide Couar. *lib.2. var.c.10.n.7.vers.hæc omnia,* Gom.*tom.3.var.c.6.n.1.2. & 4.* Plac.*de delict.lib.1.c.6.n.3.* Perez *l.27.in glos.verbo palabra, tit.19.l.8. Ordinam.* Menoch. *de arbitr. casu 263.* Rebell.*de oblig.iustit.p.1.lib.17.q.9.n.3.vers.prima.* Molin.*de iustit.tr.2.disp.176.vers.secunda, & disp.281. vers.prima est.*

8 De damno dato vide Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo damnum,* Mascard. *de probat.concl.407.cum seqq.* Dicitur non solùm, quod prouenit à casu, sed
9 etiam à culpa, Surd.*decis.326.n.3.* Et illud alleganti incumbit onus probandi, Mascard. *concl.470.n.1.* & in dubio præsumitur illatum ab inimico, Brunor. à Sole *d.verbo damnum 2.* Mascard.*concl.472.n.1.* & à vicinis, quando sunt malæ opinionis, & famæ, Bart *in l.si ita, ad finem, ff. fundo instructo, & in l.dominus horreorum, ad finem, ff.locati,* Menoch.*de arbitr. casu 208.& cons. 384.num.6.& de præsumpt. lib.1. præsumpt.89.n.94.& lib.5. præsumpt.21.à n.18. & lib.6. præsumpt.24.n.45,* Mascard. *concl.572.num.3. & concl.931.n.13. & concl.*
10 *1224.num.3.* Diuersa namque sunt iniuria, & damnum, quia remittens omnem iniuriam, & violentiam, non censetur remittere damna, Couar.*d.lib.2.c.16.num.7. vers. tertium,* Anton.Gomez *tom.1.variar.c.6.num.13.* Menoch. *remed.1. recuper.n.307. & de præsumpt.lib.3. præsumpt.114.* Surd.*de alimentis, tit.7.quæst.16.num.85. & decis.261.num.4.* vbi *num.5.* resoluit quòd expensas non censetur remittere, qui damna remittit, de quo etiam Perez *ad lib.4.Ordin.pag.832.* Et ideò si facta sit remissio iniuriæ, siue offensæ in foro Conscientiæ, non propterea censebitur sublatum ius accusandi. Couar.*dict.c.10.post num.6 vers.tertio,* Clar.*§.fin.q.58. num.39.* Bonacos.*commun. crimin. part.2.verbo iniuria, fol.38.*

SVMMARIVM.

1 *Operas, & expensas soluere debet percutiens aliquem qui iacet in lecto.*
2 *Vulnerans tenetur vulnerato ad damna & interesse, intellige vt ibi.*

Cap. Si rixati. I.

Ex Exodo.

1 QVando quis in rixa alterum percutit, & ideo iacet in lecto, sed non moritur, percutiens operas, & expensas soluere debet. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc. Collect. Zabar.Io. Andr.Host.Butr. Anchar.Panorm.Marian.Socin.Viu.*in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.233.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 733.* remissiuè Ximen. *in concord.p.1.* desumitur ex Exodo *c.21.* & refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decret. lib.5.tit.31.c.1.*

Collige ex text. quòd vulnerans tenetur vulnerato ad damna, & interesse, ad æstimationem operarum amissarum, ac lucri cessantis propter illatum vulnus, necnon ad expensas medicorum, medicinarum, & aliarum rerum, in curatione adhibitarum, de quo vide late Bellacom. *tom.2. comm.opin.lib.9.tit.25.n.94.pag.511.* Ioseph. Eudou.*tom.3.earund.comm.opin. sub tit.ad leges Aquil.concl.vnic.per totam,* Marant.*de ordine iudic.p. distinct.1.n.4.* Baiard. ad Clar.*§.homicidium, n.7.* Gom.*tom.3.c.3.num.37.* Put.*decis.208.lib.1.in antiquo.* Menoch.*de præsumpt.lib.3. præsumpt.114.n.2.* Farinac. *praxi crim. p.5.q.119. num.15.* late Sayr.*in claue regia, lib.11.c.2.* Paul. Comitol. *respons.moral.lib.4.q.11.n.2. cum seqq.* quam quidem restitutionem damnorum, & interesse expensarum curationis, & æstimationis operarum deberi de iure diuino per hunc textum tenent Menoch.*de arbitr.casu 122.in princ.* Farin.*d.q.119.n.10.* Principalis igitur text. conclusio adeò vera est, quòd etiam vulnerans ad æstimationem operarum amissarum & lucri cessantis propter vulnus, quando ex illo secuta est aliquando corporis debilitatio, vel aliquod membrum inutile redditum, aut abscissum, quia tunc tenetur etiam ad amissas operas, & lucrum cessans in futurum, propter dictam debilitationem, & postquam fuerit vulneratus resanatus durante vita ipsius vulnerati, vt per Plac. *de delictis, lib.1.c.6.n.32. ante finem, vt quod si mutilus,* Gomez *d.tom.3.c.6.n.11.* optime Farinac. *d.q.119. n.117.* vbi *n.120.* limitat in homicidio ex commisso, in quo dicit non venire restitutionem interesse damnorum, & *n.122.* limitat non procedere in eo, qui vulnerauit, aut occidit ad suam necessariam defensionem.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Cisternam fodiens, & non cooperiens si bos ceciderit, tenetur dominus cisternæ pretium bouis reddere.*

Cap. Si quis aperuerit. II.

SI quis aperuerit, vel foderit cisternam, & eam non cooperuerit, ceciderit que bos, vel asinus in eo, dominus cisternæ tenetur reddere pretium bouis, vel asini, quod autem mortuum est, ipsius domini cisternæ erit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.233.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.734.* remissiuè Ximen. *in concord.p.2.* desumitur ex Exodo *c.21.* & refertur ab Inone *p.16.c.449.* & ab Anton. Aug. *collect.1. Decret. lib.5.tit.31.c.3.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Capypol. *de seruit.vrban. prad.cap.47.num.8.* Alber *p.1. tutorum quæst.69.& 76.* Palat. *in reperit, rubr. de donat. inter virum, §.65.n.30.* vbi etiam argum. huius text. resoluit quòd in casu in quo tenetur aliquis ad restitutionem rei alienæ per vim subtractæ, vel alias iniustè acquisitæ, aut damnificatæ, non satisfacit spoliator exhibendo domino rem damnificatam, & supplendo illius deteriorationem; vnde si tempore impotentiæ, vel violentiæ occidit bouem, vel aliud animal, aut aliam rem damnificauit, tenetur lege Aquil. & non satisfa-

satisfacit reddendo carnes & corium, & supplendo in pecunia deteriorationem vsque ad veram æstimationem, immo tenetur restituere verum pretium in pecunia numerata, & quod plus est erit in opinione domini damnum passi, vel recipere animal mortuum aut damnificatum, & agere ad supplementum deteriorationis, vel simpliciter agere ad rei æstimationem.

SVMMARIVM.

1 *Bos si erat cornupeta, & non custoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem, & accipere cadauer.*
2 *Animal quodnam fuerit aggressum quando dubitatur, dominus occisoris non tenetur.*
3 *Aggressor quòd quis fuerit quomodo probetur, remissiuè.*

CAP. Si bos. III.

1 BOs si erat cornupeta, & non custoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem & accipere cadauer. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 234.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 734.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Exod. *c. 21.* & refertur ab Iuone *p. 16. c. 150.* & ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 31. c. 4.*

2 In glos. *Reddet bouem, ibi. seu cùm dubium est, quis bos primò aggressus est*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi dubitatur quodnam animal fuerit aggressum, dominus non tenetur, vt per Boër. *decis. 287. a princ.* Tiraq. *de pœnis temperandis, c. 62. à princ. & de iure primog. q. 17.* 3 *opin. 7. n. 7.* Et aggressor quòd quis fuerit, quomodo probetur latè prosequitur Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 125. n. 436. cum seqq.* & quod præsumatur esse in culpa, tradit Menoch. *remed. 9. recup. n. 47. & de præsumpt. lib. 5. præs. 3. n. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Æstimationem damni soluere tenetur qui dimittit suum iumentum vt depascatur in aliena vinea, vel agro.*
2 *Iniuriarum actione tenetur qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur.*
3 *Damnum quod datur in frumento, in herbis, non pluris æstimatur quàm quod in herbis valeat.*
4 *Animal in suo fundo repertum non potest quis retinere reclusum nisi quando ignoratur dominus.*

CAP. Si læserit. IV.

1 ÆStimationem damni soluere tenetur qui dimittit suum iumentum, vt depascatur in aliena vinea, vel agro. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 234.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 734.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* desumitur ex Exodo *c. 22.* & refertur ab Iuone *p. 16. c. 354.* & ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 31. c. 5.*

2 *Agrum, vel vineam.*]Nota, quòd potest cogi actione iniuriarum, & pœnarum aduersùs eum, qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur, vt per Conar. *in reg. peccatum, p. 2. §. 8. n. 4. vers. tertio ex hoc falsum,* Clar. *§. iniuria, n. 5.* Hippol. *cons. 80. à n. 4.* Surd. *cons. 191. n. 7. in fine,* Steph. Gratian. *discept. forens. c. 139. n. 19.* Et damnum quod datur in frumento 3 in herbis, non pluris æstimatur quàm in herbis valeat, considerata qualitate præsenti, non autem futura, quæ nondum apparet, vt per Afflict. *in cap. cuicunque, n. 10. de pace tenend. lib. 2. feudorum*, Clar. *lib. 5. §. fin. q. 68. n. 43.* Cassan. *in consuetud. Burgund. tit. des iustices, rub. 1. §. 6. in fine n. 9.* Tiraq. *de iure mariti, glos. 2. n. 35.* Menoch. *de arbitr. casu 149. n. 21.* Auendan. *de exequend. mandat. p. 1. c. 13. n. 2.* latè Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 51.* In necessitate verò spicas colligere, & concedere in alieno fundo, sed non exportare, licitum esse de iure communi, tenent glos. *verbo fas, in cap. omnes 1. dist.* itavt non valeat statutum, quo huiusmodi facultas viatoribus interdicitur, quia esset contra ius diuinum, vt per Couarr. *d. p. 2. §. 1. n. 5.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 39. n. 7. & 8.*

Vt depascat aliena. &c.] Nota dominum non posse 4 retinere animal in suo fundo repertum, nisi quando ignoratur cuius sit, si tamen statutum, vel consuetudo sit, vt includatur semper, ita fieri debet vt animal ex fame, aut siti detrimentum non patiatur, de quo vide Cassan. *in consuetudinibus Burgund. rub. 1. §. 6. verbo en mesusage.* Gregor. *l. 24. verbo encierre, tit. 15. partit. 5.* Menoch. *remed. 6. recuper. n. 283.* Capyc. *decis. 45.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 697. n. 23.* Stephan. Gratian. *d. decis. 57. n. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Campum suum incendens, si egressus ignis combussit alienas segetes, damnum soluere tenetur.*
2 *Incendiarius tenetur ad omnia damna, & interesse propter incendium illata, n. 5.*
3 *Incendium à quibus in dubio præsumatur omissum, remissiuè.*
4 *Vicinus vicino de damno incendij culpa aborti an teneatur, remissiuè.*

CAP. Si egressus. V.

1 DAmnum soluere tenetur campum suum incendens, si egressus ignis combussit alienas segetes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 234.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 734.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Exodo *c. 22.* refertur ab Iuone *p. 6. c. 354.* & ab Anton. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 31. c. 6.*

2 Collige ex text. incendiarium, præsertim si dolo incendium immittat, teneri ad omnia damna, & interesse propter incendium illata, vt per Franc. Marc. *Delphin. decis. 417. num. 1. part. 3.* Ioseph. Ludouic. *Perusina decis. 25. post num. 4.* Farin. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 110. num. 10.* Incendium à quibus in dubio emis- 3 sum præsumatur, vide Menoch. *de arbitr. casu 390.* Tesaur. *Pedem. decis. 24.* Polyd. Ripa *in tract. de nocturna temp. c. 27.* Mascard. *de probat. concl. 892. n. vlt.* Dominus vtrùmne, & quando teneatur de incendio per familiam suam admisso, vide Ceph. *cons. 361.* Franc. Marc. *Delphin. decis. 112. n. 33.* Decian. *resp. 29. vol. 1.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect. 797.* Menochius *consil. 390. num. 20. cum seq. & consil. 53.* Bapt. Costa *de facti scientia, & ignorantia inspect. 42.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. conclus. 21. in coronide.*

Vicinus vicino de damno incendij culpa aborso teneatur, vide Franc. de Rampon. *cons.* 17. *vers. tertio quæri potest*, Rauden. *Pisan. decis.* 9. *n.* 61. *p.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 892. *n.* 4. & 5.

In glos. *Reddat damnum* ibi, *si fuerit in culpa*, &c. Notatur ad hoc, quòd ex lata culpa incendiarius tenetur ad damna, & interesse, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 390. *n.* 24. Ioseph. Ludouic. *d. decis.* 25. *n.* 10. Farin. *d. q.* 110. *n.* 18. vbi *n.* 24. resoluit, quòd ex incendio commisso culpa leuissima in omittendo non tenetur incendiarius ad damna, & interesse, secus si in committendo.

SVMMARIVM.

1 *Domum alicuius si quis incenderit, quam pœnam incurrat, ostenditur.*
2 *Domus appellatione non continetur tugurium.*
3 *Domus appellatione non venit apotheca.*

CAP. Si quis domum. VI.

Ex Concil. Roman.

1 SI quis domum alicuius incenderit, totum damnum soluat, & per tres annos pœniteat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 235. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 31. *c.* 7. & similis sententia reperitur apud Burchard. *lib.* 19. *Decretor. c.* 5. *tit. de sacrileg.* §. *concremasti domum.*

2 *Domum.*] Est ædificium quod solis parietibus, & tecto continetur, deputatum pro habitatione, *l. eum qui ædes. ff. de vsucap.* Corn. *cons.* 206. *n.* 11. Castr. *cons.* 92. *per tot. lib.* 1. Stephan. Grat. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 657. *n.* 37. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 610. *n.* 2. & 3. Appellatione domus non continetur tugurium, vt per Roman. *sing.* 374. Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, vers. his accedit, p.* 49. Hip. *sing.* 276. Mench. *illustrium c.* 34. Cotta *in memorab. verbo domus appellatione, & verbo supellectilia*; nec etiam apotheca domus appellatione venit, vt per text. *l. prædiis*, §. *sin ff. de legat.* 3. resoluit Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 3. *collect.* 669. intellige si detur aditus de domo ad apothecam, secus verò si sit incorporata, & introducta in ipsa domo, vt per Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis.* 224. *n.* 15. latè ego ipse *in tract. de appellatiua verborum vtriusque signif. appell.* 82. *n.* 3. vbi *n.* 5. quòd appellatione domus venit porticus, & *n.* 6. quòd venit hortus ipsius domus, si ad illum è domo pateat aditus, & *num.* 8. quòd venit molendinum, & *num.* 10. quòd venit stabulum quando est annexum, & vnitum domui, & *n.* 12. quòd veniunt balnea si aditus per domum ad ea habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Sæcularis potestas quæ clericum banninit, condemnari debet per iudicem Ecclesiasticum, secundùm æstimationem iniuriæ in expensis, & damnis.*
2 *Clericus agere potest actione iniuriarum ciuiliter.*
3 *Clericus licèt odium & rancorem præcepto dimittere teneatur, satisfactionem autem non ita.*
4 *Iniuriam clerico inferens potest puniri per iudicem Ecclesiasticum.*
5 *Clericus laicos, qui sibi iniuriam fecerant, coram seculari, vel Ecclesiastico accusare potest.*
6 *Iniuriæ æstimatio debet fieri per partem cum iuramento, non sine eo.*
7 *Iuramentum parti præstari debet in expensis, & damnis post taxationem iudicis.*

CAP. Olim. VII.

Honor. III.

SÆcularis potestas, quæ clericum in bannum misit, est condemnanda secundùm æstimationem iniuriæ in expensis, & damnis, quia facit contra libertatem Ecclesiasticam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 235. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

Propter iniuriam, &c.] Notatur ad hoc, quòd clericus agere potest actione iniuriarum ciuiliter, vt per Host. *n.* 5. Ioan. Andr. *n.* 4. Panorm. *not. ab. 3. n. in præsenti*, Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 105. *n.* 36. vnde licèt odium, & rancorem ex præcepto dimittere teneatur, satisfactionem autem non ita, *glos.* 3. *in c.* 4. *de homicidio, lib.* 6. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 1. *n.* 29. *in fine*, Couar. *lib. var. c.* 10. *n.* 8. Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 12.

Episcopo Mutinen. &c.] Ergo iniuriam clericis inferens potest puniri per iudicem Ecclesiasticum, vt per Guid. Papæ *decis.* 562. *n.* 2. & 3. Roland. *cons.* 24. *vol.* 2. Couarr. *var. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 8. Clar. §. *fin. q.* 56. Thesaur. *decis.* 224. *n.* 2. & 3. Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 1. & 22. quos refert, & sequitur Ilet. *disquisit. cleric. tit. de fauore clericorum reali*, §. 4. Clericus tamen laicos, qui sibi iniuriam fecerunt, coram Ecclesiastico, vel sæculari accusare potest, vt docent Clar. *d. q.* 36. *n.* 47. Rebuff. *in tract. quibus casibus sæculares cognoscere possunt, num.* 43. & *in tract. num.* 239. Azened. *l.* 4. *n.* 4. *tit.* 1. *lib.* 5. *nouæ recop.* Cuias Philip. *p.* 3. §. 2. *n.* 2. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 8. *n.* 115.

Taxatione iuramento permissa.] Notatur ad hoc quòd æstimatio iniuriæ debet fieri per partem cum iuramento, non autem sine eo, vt per Farin. *d. q.* 105. *num.* 47.

In glos. *Taxatione*, ibi, *& postea debet iurare*, &c. Notatur ad hoc, quòd in expensis, & damnis post taxationem iudicis iuramentum parti præstari debet, de qua vide Clar. *in* §. *iniuria n.* 7. *vers. sed nunquid*, Mascar. *de ordine iudic. p.* 4. *in princ. num.* 6. Mascard. *de probat. in concl.* 603. *à n.* 1. Farinac. *d. q.* 105. *n.* 49. Cardos. *in praxi iudic. verbo expensa, n.* 18. Cardin. Tusch. *lit. E. concl.* 61. *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Statutum etiam iuratum super damnis non reputandis ad expensas non extenditur.*
2 *Casus omissus à statuto, vel consuetudine pro omisso habetur.*
3 *Expensas remittit, qui damna remittit.*

CAP. Innostra, VIII.

Gregor. IX.

STantum etiam inratum de non petendo, vel reciendo restaurationes domorum, non extenditur

ad expensas, quæ non obstante iuramento sunt soluendæ ad arbitrium iudicis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 235.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 735.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* & Casal. *in annot.*

2 *Statutum editum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd casus omissus à statuto, vel consuetudine, pro omisso habetur, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 40. n. 194.*

3 *Super damnorum articulo*, &c.] An autem & quando appellatione expensarum veniant damna, & interesse? vide Boër. *decis. 52. n. 7.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 3. lit. E, concl. 637. per tot.* Perez *ad lib. 4. Ordin. pag. 831.* Surd. *decis. 261. n. 4.* metipsum *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appell. 68. n. 6. & appell. 92. ex n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Damnum vbicumque subsequitur ex aliqua culpa quantumvis leuissima, videlicet in commodato, vel deposito, ille, cui res commodata, vel in depositum data fuit, tenetur semper ad restitutionem in vniuersum de toto damno.*
3 *Damni qui occasionem dat, damnum ipsum dedisse videtur.*
4 *Paria sunt scire, & scire debere.*

CAP. Si culpa. IX. & fin.

1 DAmnum quando culpa alicuius datur, vel irrogatur iniuria, aut auxilium illam irrogantibus præstatur, vel hæc euenerunt imperitia eius, vel negligentia, tenetur ille satisfacere, nec excusat ignorantia si scire debuit ex suo facto posse verisimiliter contingere iniuriam, vel iacturam. Item si animalia Petri nocuerunt alicui, tenetur Petrus satisfacere nisi animalia damnum passo dederit. Verùm si animalia erant ferocia, & quæ consueuerunt nocere, & diligentia debita non fuit præstita, non liberatur Petrus dando animalia; item licèt qui causam, damnum ipse dedisse videatur, tamen secus est in eo, qui adhibuit omnem diligentiam quam debebat, ne contingeret. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 236.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 735.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Notauit hic text. ad hoc, quòd in commodato, locato, vel deposito, aut vbicumque damnum subsequitur ex aliqua culpa quantumvis leuissima, siue Theologicè, siue iuridicè sumpta, ille, cui res commodata, locata, & in depositum data est, tenetur semper ad restitutionem in vniuersum de toto damno, vt per Bejam *restons. casuum consc. p. 2. casu 20. vers. probat*, Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract. 3. c. 1. n. 10.*

3 *Qui occasionem damni dat*, &c.] De hoc principio vbi Decian. *consil. 218. n. 4.* Surd. *decis. 326. n. 23. & 24.* Ferrer. *in constit. Catalauniæ. gloss. 5. n. 287.* Card. Tusch. *tom. 1. lit. C. concl. 138. num. 4. & tom. 2. lit. D, conclus. 6.* Thom. de Thomas. *in floribus legum regul. 244.* vbi ait procedere, quando causam propinquam dedit, latè ego ipse *de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appellat. 63. ex n. 1.*

4 *Si scire debuisti*, &c.] Paria enim sunt scire, & scire debere, *l. quod te, in fine*, vbi gloss. *ff. si certum pet.* vbi Butigel. *n. 9. §. si duo. ff. de acquir. hæred.* Tiraq. *de retract. lign. ad fin. tit. n. 41.* Steph. Gratian. *discept. forens. c. 194. n. 1.* Ego ipse *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appellat. 154. n. 29.* & *ibi* citatis adde Decian. *consil. 76. n. 60. lib. 4.* Bapt. Costa *de facti scientia & ignor. inspect. 65.* & alios relatos à Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. I, n. 163.*

De Pœnis.

TIT. XXXVII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Panorm. Butr. Mar. Socin. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol. 151.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canonum. fol. 182. verso.* Martin. Mesnart. *in epitome Decret. fol. 198.* Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyst. method. iuris Pontif. à pag. 716.* Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barth. Carthag. *in exposit. tit. iuris Canon.* Zypæ *in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. p. 434.* nouissimè Ioan. Honor. *lib. 5. summ. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Delinquens toties puniendus est, quoties reiterat delictum.*
2 *Iteratio eiusdem criminis ex interuallo nouum delictum est.*
3 *Subreptitia dicitur Principis venia, non facta mentione de iterato crimine.*

CAP. Ea, quæ. I. *Concil. Tolet.*

DElinquens toties puniendus est, quoties reiterat delictum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 238.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 736.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* desumitur ex Concil. Tolet. vt vulgò tribuitur, sed ex quo Concil. sumptum sit nondum inuentum est, referunt Burchard. *lib. 1. Decret. c. 158.* & Iuo *part. 15. c. 160.* & Anton. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 32. c. 1.* 1

Hanc eandem concl. & quòd iteratio eiusdem criminis ex interuallo, nouum delictum est, desumit ex hoc text. Conar. *variar. lib. 2. c. 10. n. 8. versic. quod verò.* Vnde subreptitiam dici Principis veniam, non facta mentione de iterato crimine, tenuerunt Padil. *in l. transigere, n. 63. C. de transact.* Tiraq. *de pœnis temperan. causa 10. n. 4.* Henriq. *in summ. lib. 13. c. 30. §. 1.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 13. n. 4.* quibus adde Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 9. n. 49.* Nicol. Garc. *de benef. p. 8. c. 3. n. 28.* 2 3

SVMMARIVM.

1 *Presbyterum interficiens puniendus est, & pœna pars vna Ecclesiæ, cui præfuit, alia pars pro eius anima distribuitur.*

2 *Pœna vbi à iudice infertur ob iniuriam clerico irrogatam, & ea pecuniaria sit, dimidia pars competit Ecclesiæ, altera in vtilitatem læsi est distribuenda.*

Cap. Presbyteri. II.

Ex Concil. Trib.

1 PResbyterum interficiens, debet componi, & soluere Episcopo Presbyteri, qui tribuat dimidiam partem in vtilitatem Ecclesiæ, cui Presbyter præfuit, alteram det in elemosynam pro anima mortui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 238. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 736. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. desumitur ex Concil. Triburien. sub Arnulpho Imperator. *c.* 4. sed aliis verbis referunt Burchar. *lib.* 6. *Decret. c.* 11. Ino *p.* 10. *c.* 140. Anton. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 32. *c.* 2.

2 Probat hic text. quòd vbi à iudice pœna infertur ob iniuriam clerico irrogatam, & ea pecuniaria sit, dimidia eius pars competit Ecclesiæ, cuius rector ipse iniuriam passus existit, altera pars in vtilitatem læsi est distribuenda, vt per Ias. *in l. si transigere, n.* 4. *C. de transact.* Roman. *sing.* 443. Couar. *lib.* 2. *variar. c.* 9. *n.* 10. vbi aduertit, quòd dum hic text. dicit, & alteram in eius elemosynam iustè dispertiat, intelligendus ita est vt ad eleemosynam pro anima clerici interfecti ea distributio referatur.

SVMMARIVM.

1 *Prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere non debent, nec etiam correctionis causa excupiditate pœnam pecuniariam ponere.*
2 *Episcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire potest.*
3 *Pœnas pecuniarias Episcopus non potest conuertere in suos vsus, sed ne quidem in fabricam Ecclesiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij.*
4 *Episcopus vbi admodum pauper est, pœnas pecuniarias sibi assumere potest.*
5 *Pœna pecuniaria concubinatum in prima admonitione Episcopus punire potest.*

Cap. Licèt. III.

Alex. III.

1 ARchidiaconi pro corrigendis excessibus, & peccatis non debent exigere pecuniam à clericis, vel laicis. Item pro annua exactione non suspendant personas, nec Ecclesias interdicant, nec exigant pecunias vt in Ecclesiis Vicarios cantare permittant, nec similia agant, quæ ex radice anaritiæ prodeunt, & si præsumpserint contra facere, sunt excommunicandi cessante appellatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Cened. *collect.* 170. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 238. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 736. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 32. *cap.* 3. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p.* 2. *c.* 3.

2 Licèt Episcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire possit, potissimum vbi ea magis timeretur iuxta glos. & Panorm. *in præsenti*, & quæ tradit Bernard. *in pract. c.* 145. *n.* 1. & 2. *in nouiss. impress. Constit. lib.* 1. *var. c.* 9. *vers. secundum*, non sunt tamen huiusmodi pœnæ ad imbursandum, quia tunc præsumitur emanare ex fonte anaritiæ, vt text. *in præsenti* ponderat, quo casu necessariò intelligendus est, sed causa correctionis, ex fonte charitatis, quod præsumitur inesse dum iudex non imbursat, sed pauperibus erogat, quod quidem Concil. Trident. *sess.* 25. *de reformat. c.* 3. manifestum nobis demonstrat, sed etiam percipit vt mulctæ pecuniariæ eo ipso, quòd taxatæ fuerint, piis locis assignentur, adeò quòd refertur eiusdem Sacrum Concil. Congregationem censuisse non posse Episcopos ipsas pœnas, non solùm in suos vsus, sed ne quidem in fabricam Ecclesiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij, aut aliorum officiorum curæ conuertere, prout tenent Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verbo pœna* 1. optimè Quaranta *in summa Bullarij, verbo pœnæ pecuniariæ*, Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *in addit. q.* 142. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 319. *in* 1. *edit. & resolut.* 300. *n.* 3. *in* 2. *edit.* vbi refert eandem Sacram Congregationem censuisse de ipsis pœnis, nec posse Episcopum portionem aliquam assignare Vicario pro sua mercede, & minus Cameræ Episcopali, non obstante contraria consuetudine, etiam in minima parte. Item, & per eandem Sacram Concil. Trident. Congregationem fuisse declaratum, vbi Episcopus, modum pauper esset, eas sibi assumere posse refert Andr. Molfes. *in comment. ad consuetudines Neapol. tit.* 9. 64. *sub n.* 24. Aloys. Ricc. *d. resolut.* 300. *n.* 3. *vers. sin.* Vtrùm autem Episcopus in prima admonitione pœnam pecuniariam concubinarium punire, vide Tur. Valasc. *alleg. iuris tom.* 5. *allegat.* 14. *n.* 11. & 12. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 317. *in* 1. *edit. & resolut.* 319. *n.* 3. *vers. sin accedat in* 2. *edit.*

SVMMARIVM.

1 *Victus victori in expensis condemnandus est, & ex parte petente, vt n.* 3.
4 *Fiscus victus non condemnatur in expensis.*
5 *Causa iusta litigandi potest excusare a pœna expensarum.*
6 *Causa iusta litigandi quæ sit, arbitrio iudicis relinquitur.*
7 *Litigandi iustam causam habere censetur, qui habet pro se opinionem alicuius magni Doctoris.*
8 *Litigandi iustam causam victum non habuisse in dubio præsumitur.*
9 *Victus in expensis non condemnatur, si ex semiplena probatione, & ob delationem iuramenti suppletory pars aduersa obtinuerit.*

Cap. Calumniam. IV.

VIctus in causis pecuniariis victori condemnatur in expensis, quando sententia fertur pro præsenti, secus quando pro absenti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vinian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 239. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 736. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur Ab Anton. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 32. *c.* 5. & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III. *p.* 3. *c.* 2.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Gallie, tract. de expens. art.* 1. *glos. vnic. n.* 6. Vinian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 93. *pag.* 365. *cum seqq.* Azin. *in praxi Floren. §.* 32. *c.* 1. *num.* 2.

Bonacos.

Bonacos. *comm. crim. p. 1. verbo victus, fol.* 183. Hippol. *cons.* 36. *n.* 1. *& cons.* 44. *n.* 23. *&* 27. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 13. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 4. *n.* 37. Viu. *Neapol. decis.* 47. *n.* 2. *& decis.* 479. *n.* 7. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 135. *n.* 2. Fachin. *controu. lib.* 1. *c.* 42. Cened. *ad Decret. collect.* 60. *n.* 4. Steph. Grat. *discept. forens. c.* 33. *n.* 39. Marta *in votis nouis. dec. voto* 87. *n.* 5. D. Barbos. *in l. eum, qui temerè, à princip. ff. de iudic.*

Intelligo petente parte victum in expensis con-
3 demnari, aliàs secus, vt docent citati à Cened. *d. collect.* 60. *n.* 5. quibus adde Viuium *d. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 95. *vers. hocque intelliguntur*, Perez *l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 3. *Ord. pag.* 735. Amat. Roder. *in pract. c.* 5. *n.* 34. D. Barbos. *in d. l. eum, qui temerè, n.* 174. *cum seqq.* nisi actor in libello petierit ius, & iustitiam ministrari, quia tunc vigore huius clausulæ potest iudex, actore non petente, reum conuentum condemnare in fructibus, vel victum in expensis, vt per Viuium *d. n.* 95. *vers. & eam, pag.* 365. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 61. *consid.* 3. *n.* 4. quos refero ego ipse *clausul.* 35. *n.* 2.

Limita in fisco victo, qui non condemnatur in ex-
4 pensis, vt per Azeued. *l.* 1. *n.* 9. *tit.* 22. *lib.* 4. *nouæ recop.* Peregr. *de iure fisci, lib.* 7. *tit.* 4. *n.* 14. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 33. *n.* 41. *cum seqq.* D. Barbos. *in d. l. eum, qui temerè, n.* 195. *cum seqq.* vbi *à n.* 199. agit de procuratore fisci, de quo etiam Surd. *decis.* 18. *n.* 4.

5 Limita etiam existente iusta causa litigandi, quæ aliquando potest accusare à pœna expensarum, de quo vide Rebuff. *d. glos. vnic. n.* 47. Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 51. *n.* 10. Surd. *de aliment. tit. C. q.* 3. *n.* 27. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 135. *n.* 5. Farin. *in praxi crim. q.* 16. *num.* 4. *&* 73. Steph. Gratian. *d. c.* 33. Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 625. *a n.* 7, D. Barbos. *in d. l. eum, qui temerè, à n.* 77. *& à n.* 170. Cened. *d. collect.* 60. *n.* 7. vbi sublimitat in expensis debitis expressè dispositione hominis, vtpote
6 dispositione testatoris, vel contrahentis. Quæ autem sit iusta causa litigandi, arbitrio iudicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. cas.* 177. Flamin. *de resignat. benef.*
7 *lib.* 5. *q.* 3. *n.* 209. Farin. *d. q.* 16. *n.* 40. Ille autem dicetur habuisse iustam litigandi causam, qui habet pro se opinionem alicuius magni Doctoris, de quo vide Menoch. *d. casu* 177. *n.* 4. Mexiam *in tract. tassæ panis concluſ.* 3. *n.* 6. Rebuff. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, verbo examinatione, vers. sextum, pag.* 579. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 136. Surd. *decis.* 58. *n.* 9. Martam *in votis nouiss.*
8 *decis. voto* 87. *n.* 8. *&* 9. In dubio autem præsumi iustam litigandi causam victum non habuisse, asserunt Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 87. *n.* 1. Amat. Roder. *in pract. c.* 5. *n.* 37.

9 Limita denique ne procedat dum quis ex probatione semiplena, & ob delationem iuramenti suppletorij obtinuerit, vt per Iafred. Lanfranc. *decis.* 171. *incip. quando actor, & decis.* 334. *incip. actor*, Calnac. Fiuiz. *decis.* 15. *n.* 32. *lib.* 1. Camil. Borrel. *in summa omnium decis. tit.* 54. *de iuramento suppletorio, n.* 61. vbi *n.* 63. sublimitat, si ille, cui iuramentum delatum est, pluſquam semiplenè probasset, & aduersarius nihil.

SVMMARIVM.

1 *Clerici nauem ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, deponendi sunt nisi faciant causa defensionis, &* n. 2.

3 *Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, an & quando irregularitatem incurrat, remissiue.*

CAP. Quod in dubiis. V.

Innoc. III.

SAcerdotes nauem ad pugnam gubernantes, & 1
conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, enormiter peccant, & de rigore iuris deponendi sunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 339. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 737. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 19. *cap. vnic.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. desumunt Ber- 2
nard. *in tract. c.* 104. *num.* 1. *&* 2. *in nouiss. impress.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 148. Vtrùm au- 3
tem, & quando Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, incurrat irregularitatem, vide DD. *ad c.* 24 *de homicidio.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro magno scelere ab eo commisso deponi debet, & in Monasterium detrudi ad agendum pœnitentiam.*

2 *Clericus pro furtis conuictus, & confessus deponitur, intellige vt ibi.*

3 *Depositionis, & priuationis beneficij pœna pro grauidumtaxat crimine imponitur.*

4 *Clericus pro homicidio vltra depositionem in Monasterium detruditur.*

5 *Incestus crimen Clericus committens ab Ordinibus perpetuò deponitur.*

CAP. Tuæ. VI.

CLericus deprehensus in magnis sceleribus, vt in 1
latrociniis, debet degradari ab ordine, & detrudi in arctum Monasterium ad agendam pœnitentiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 140. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 737. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *sub tit. de vita, & honest. Clericorum, c.* 3.

In latrociniis.] Notatur ad hoc, quòd Clericus pro 2
furtis conuictus, aut confessus deponitur, vt per Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 28. *n.* 1. Greg. per text. *ibi in l.* 61. *tit.* 6. *partit.* 1. Bernard. *in pract. c.* 93. vbi Salzed. *lit. A, in nouiss. edit.* Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 28. *n.* 1. Illustriss. Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter* 12. *n.* 3. *dist.* 81. optimè Farin. *fragmen. crim. lit. C, verba Clericus, n.* 316. vbi *n.* 317. resoluit, quòd Clericus se latrociniis immiscens non solùm deponitur, sed etiam in Monasterium detruditur, & *n.* 318. aduertit, quòd si Clericus in furtis se immiscuit, id est, noctu, & sine violentia furando, deponitur; si verò in latrociniis, id est, publicè, vel per vim furando, degradatur, & in Monasterium detruditur. Hæc tamen pœna depositionis imponenda non est, quando furtum est parui momenti, vt tenet Panor. *in præsenti*, quem sequitur Greg. *d. l.* 61. *in verbo el furto*, & Salzed. *loco proximè citato.*

Vel aliis magnis criminibus.] Ergo pro omni crimine 3
non imponitur pœna depositionis, & priuationis beneficij, sed pro graui dumtaxat, vt per Flamin. *de resig. benef. lib.* 3. *q.* 16. *num.* 2. Et ita Clericus pro homici- 4
dio vltra depositionem detruditur in Monasterium

ad peragendam pœnitentiam, quia cùm text. *in præsenti* loquatur in latrociniis, & aliis magnis sceleribus, benè comprehendit homicidium, ita Bernard. *in pract. c. 97. n. 1. vers. & post decisionem, in nouiss. impress.* Placa *in epitome delictorum, lib. 1. c. 11. n. 13.* Farin. *in praxi crim. p. 5. q. 119. n. 48.* Sic etiam Clericus incestus crimen committens ab Ordinibus perpetuò deponitur, Conar. *de sponsal. p. 2. c. 6. §. 8. n. 3. a princ.* Clar. *in pract. §. incestus, vers. sed quæro*, Bernard. *in pract. c. 87. n. 1.* vbi Salzed. *lit. B, in nouiss. impress.*

6 *Degradati.* [Huiusmodi degradationem verbalem, non verò actualem debere esse, tradunt Bernard. *d. c. 93. n. 1. in fine, vers. degradationem*, Farin. *d. lit. C, verbo Clericus, n. 319.*

SVMMARIVM.

1 *Contrahentium vterque si venit contra contractum, vterque potest exigere pœnam ad inuicem promissam ex conuentione.*
2 *Pœna quæ promittitur in contractu nullo, non debetur.*
3 *Pacem si duo fecerunt promittentes sub certa pœna non se offendere, & postea se inuicem offenderint, nec constet quis prius inceperit, neuter tenebitur de pace rupta.*

Cap. Constitutus. VII.

1 QVando duo aliquem contractum inter se faciunt & opponunt pœnam contra non obseruantem, si vterque non obseruat, vterque incurrit pœnam, sed fit compensatio pœnarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 240.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 737.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Contractum non seruans.*] Validum scilicet, nam pœna, quæ promittitur in contractu nullo, non debetur, vt docent Couar. *in cap. quamvis pactum, p. 2. §. 4. n. 4.* Tiraq. *de constituto, p. 2. limit. 7. n. 28. & de iure mariti, glos. 5. n. 110.* Pinel. *in l. 2. C. de rescindenda vendit. p. 1. c. 2. n. 26.* Gutier. *in l. nemo potest, n. 400. ff. de legat. 1. & de iuramen. confirm. p. 1. c. 36. n. 6.* Valasc. *consult. 85. n. 2.* Cardos. *in praxi iudic. verbo pœna 2.*

3 *Vtramque partem*, &c.] Per hunc text. tenet Tiraq. *de pœnis temper. causa 62. n. 2.* quòd si duo pacem fecerunt, vel promiserunt se sub Pœna non offendere, & postea se inuicem offenderint, nec constat quis prius inceperit, neuter tenebitur de pace rupta.

SVMMARIVM.

1 *Testis si propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit.*
2 *Delegatus potest punire testem, qui in testimonio ferendo coram se deliquit.*
3 *Iudex secularis Clericum in testimonio ferendo coram se delinquentem nullo modo punire potest.*
4 *Testi vario, & sibi ipsi contrario non est fides adhibenda.*

Cap. Super. VIII.

1 TEstis qui variat, vel vacillat etiam coram Papa, ac proinde carceretur, non illico fit infamis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 240.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 737.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. de accusat. c. 3.*

Notatur ad hoc, quòd delegatus potest punire testem qui in testimonio ferendo coram se aliquod crimen commiserit, nempè periurium, falsitatem, aliudue simile, vt per Couar. *pract. cap. 18. n. 8.* Sæcularis verò Clericum delinquentem in testimonio ferendo coram se, nec in bonis, nec in corpore, nec principaliter, nec incidenter punire potest, vt per Cou. *d. n. 8.* Matienz. *de ordine iudic. p. 6. tit. de inquisit. n. 150. & alios* Ioan. *princ.* Padil. *in l. transfire, n. 112. C. de transact.* Clar. *§. fin. q. 38. n. 14. vers. hinc quæro*, Bernard. *in pract. c. 97. n. 2.* ibi Salzed. *verbo non potest, in nouiss. impress.* Gurier. *pract. lib. 1. q. 24. n. 1.* Fachin. *controu. lib. 9. c. 27. vers. tertia vtitur*, Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 26.* Surd. *cons. 136. n. 27.* Moder. *de iurisd. p. 4. casu 128. n. 7. cum seqq.* remissiuè Cabed. *Lusit. decis. 77. num. vlt. p. 1.* Ioan. Gutier. *reg. 9. n. 6.* Franc. Viuian. *commun. lib. 1 opin. 49.* Anules *ad c. 48. Prætorum in gloss. qualesquier lect. 5. §.* plures refert Cened. *ad Decretum collect. 37. n. 10. & ad Decret. collect. 149.*

In gloss. *Variauerat*, ibi, *& ideò non fuerat ei credendum.*] Notatur ad hoc, quòd non est fides adhibenda vario testi, vel sibi ipsi contrario, imo de falso puniendus venit, *l. qui falsò, ff. de testib.* canonizata *in cap. qui falsò 4. quæst. 2.* Clar. *§. falsum, vers. testis*, Menoch. *præsumpt. lib. 5. præsumpt. 23. num. 2. & 3.* Farinac. *in praxi crimin. quæst. 65. a num. 56. & part. 4. cons. 59. a cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Obligatus soluere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non soluendo in tempore designato tenetur ad certam pœnam, si solut maiorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem partem non solutam, & n. 2.*
3 *Pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non soluta, licitè exigi potest.*
4 *Declarantur, text.* in l. Iulianus, §. idem Papinianus, ff. de action. empti, & in l. cum allegat, ff. de vsuris.
5 *Pœna conuentionalis post impletas conditionis tempus debita, exigi potest, etiamsi nihil interest damnum habere.*
6 *Pœna conuentionales etiam in foro Conscientiæ debentur, si petat creditor.*
7 *Pœna conuentionalis quæ continet lucrum immoderatum non potest licitè exigi, cum tunc censeatur posita in fraudem vsurarum.*
8 *Pœna conuentionalis appositæ dationi quantitatis à solito fœnerari non debetur.*
9 *Pœna appositæ obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, si conditioni parcitum non fit, pœna committitur pro illa parte tantum, quæ respondeat quantitati non solutæ.*
10 *Conciliantur text. in præsenti, l. hæredis, §. in illa fl. familiæ herciscundæ, l. in executione, §. item si vita, & l. stipulationem, §. si hortem, ff. de verb. signif. & n. 11. 12. & 13.*
14 *Ecclesia non est prona, sed cultrix & auctrix iustitiæ, ac mater æquitatis.*

Cap. Suam. IX.

1 Obligatus soluere certam quantitatem ad certum tempus vt pacto quòd non soluendo in tempore designato teneatur ad certam pœnam, si soluit maiorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem partem non solutam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 241.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 737.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. sub tit. ne clerici, vel monachi, c. 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumit, & latè discutit Gonçalus Mendez de Vasconcellos, & Cabedo *diuersorum iuris argum. lib. 2. c. 18. per tot.* & Valasc. *consult. 86. n. 1. in fine*, vbi *n. 2.* etiam in fine aduertit hunc text. loqui quando pœna debita ex non solutione erat quantitatis, & sic ex sui natura diuisibilis.

3 *Termino constituto*, &c.] Notatur ad hoc, quòd pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non solutam, licitè exigi potest, ita tenent Innoc. *in præsenti*, Panorm. *in cap. dilecti, col. 3. vers. sexta, de arbitr.* Ias. & alij *in l. 4. §. Cato, ff. de verborum obligat.* Turrecremat. *in summa 14. q. 3. vers. ad rationem*, Couar. *de sponsal. p. 2. c. 6. §. 8. num. 11.* Conrad. *de contract. q. 31. concl. 3.* Corn. *cons. 220.* Rebuff. *in l. vnic. verbo proferuntur, n. 34. & 40. C. de sententiis, quæ pro eo*, Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 26.*

4 *à n. 10. & canon lib. 1. c. 20. n. 11.* Non obstant text. *in l. Iulianus, §. idem Papinianus. ff. de action. empti, & in l. cùm Allegas, de vsuris, & in l. cum pœnam, ff. eodem*, dum probat pœnam adiectam dationi quantitatis vltra modum à iure Ciuili approbatum illicitam esse, in fraudem vsurarum censeri appositam, ac proinde hodie omnem pœnam censeri in fraudem vsurarum, vt ex mente communis deducit Bero. *in d. cap. dilecti, n. 81.* & Rebuff. *in d. l. vnic. gl. 1. n. 57.* in primis enim responderi potest cum Imola *in præsenti*, & aliis citatis à gloss. *in dict. §. idem Papinianus*, præcitata iura procedere tantùm, vbi creditor solitus erat vsuras exercere, tunc enim pœna censebitur in fraudem, attenta consuetudine eam adiicientis, arg. text. *in cap. illo vos, de pign.* Vel melius supradicto reiecto intellectu dicendum puto, quòd attento iure Ciuili, quando præfinitus erat certus vsurarum modus, pœna vltra illum apposita in fraudem illarum censebatur, & iura loquentia de pœna in datione quantitatis adiecta intelligebantur vt pœna haberet locum intra terminum vsuris iure præscriptum. Nihilominus tamen licèt hodie vsuræ omnino sint prohibitæ, non ideò sequitur quamlibet pœnam adiectam dationi quantitatis præsumendam esse appositam in fraudem vsurarum: patet siquidem, quando lex Ciuilis terminum vsuris præfiniuit, etiam taxauit terminum pœnæ, quæ sufficiens erat vt debitor metu illius alliceretur ad soluendum tempore statuto: vnde adeò in conuentionibus pœna, & vsura affines erant, vt vsura, quæ rationem interesse non haberet, pœna communiter diceretur, *l. Caius, ff. de vsuris, l. penult. & vlt. ff. de nautico fœnore*, & insuper qui obligationi quantitatis maiorem pœnam adiiciebat, quàm esset vsurarum modus, iam præsumebatur eam adiicere, non ad securitatem solutionis, sed velle vsuras exercere vltra modum prohibitas, eásque sub nomine pœnæ fraudulenter inuolucre: quare cùm hodie nullus sit terminus intra quem vsuræ concedantur, nec subinde pœnæ modus taxetur, si moderata pœna obligationi quantitatis adiecta fuerit, non præsumeretur in fraudem vsurarum, cùm nulla lex sit, quæ huiusmodi præsumptionem inducat contra creditorem, & pro illo adest præsumptio licita in dubio sumenda, quòd sibi voluit prospicere, dum pœnam adiicit promaiori securitate conuentionis, & ad coarctandum recipientem promissa obseruare, vt optimè aduertit Turrecremata *in summ. 14. q. 3.*

Amplia primò, vt locum habeat etiamsi nihil in- 5
terfit danti rem habere, adhuc etiam pœnam post impletæ conditionis tempus debitam exigere potest, ita Innoc. *in præsenti*, gloss. & DD. *in c. quanquam 23. dist.* Corn. *lib. 2. cons. 69. circa finem*, Panorm. *in d. cap. dilecti, colum. 3.* Conrad. *concl. 3.* Angel. *in summa, verbo pœna, n. 12.* Armil. *eodem verbo n. 5.* Tab. *verbo vsura 9. in fine princ.* Cald. Pereira *de emption. c. 29. n. 8.* & patet, nam certum est licitè exigere posse, nec iniustitiam committere, qui extorquet pœnam, quæ vel lege iusta debetur, vel licita conuentione fuit in contractum deducta, tradunt Donel. *in l. ad diem, n. 1. ff. de verborum obligat.* Couar. *de sponsal. p. 2. c. 6. §. 8. n. 11.* Gutier. *de iuramen. confirm. p. 1. c. 36. n. 111. vers. & licet, & Canon. quæst. d. n. 1.* quamvis contrarium imò in pœnis conuentionalibus, si manifestè appareat nihil parti interesse, iure Canonico inspecto pœnam non esse exigendam, nec iudicem in ea condemnare debere, teneant Sarmien. *lib. 2 select. c. 6. n. 10.* & alij, de quibus Menoch. *de arbitr. casu 260. n. 27.* nisi eorum resolutionem recipiamus in foro exteriori duobus insimul concurrentibus, nempè quòd ex conuentione non seruata nullum damnum parti adueniat, deinde, quòd probetur consuetudo non exigendi similes pœnas, siquidem consuetudo excusat à pœna *cap. cùm venerabilis, de consuetudine*, quamvis aliàs de rigore iuris pœna conuentionalis semper exigi possit, siue interfit, siue non, vt tenet Gutier. *d. n. 1.* & ibi *n. 6.* per text. *in l. cum pœna*, vbi gloss. & Barthol. *ff. de arbitr.* concurrentibus tamen supradictis requisitis eatenus pœna conuentionalis exigitur, quatenus interest, & non vltra, Gutier. *d. n. 11. in fine*, Afflict. *dec. 135.* Auend. *in suo dictionar. verbo pœna conuentionalis*, affirmans de stylo Curiarum non fieri condemnationem in huiusmodi pœnis, sequitur Azeued. *l. 4. n. 57. cum seqq. tit. 21. lib. 5. nouæ recop.*

Amplia secundò conclusionem procedere non solùm 6
in foro exteriori, sed etiam in foro Conscientiæ, nam certum est pœnas conuentionales in Conscientia deberi, vt per Felin. *in c. 1. de constit. num. 46. vers. limita tertiò*, Couar. *d. §. 8. n. 11.* Corn. *cons. 67. in fine, lib. 2.* Gutier. *vbi suprà à n. 12.* Gabriel. *lib. 7. commun. tit. de crim. concl. 34. n. 9.* Molin. *de iustit. disp. 97. ad finem*, Cened. *ad Decret. collect. 2. n. 4. & collect. 143. n. 51.* quanquam contrarium sine fundamento velit Marant. *dist. 7. n. 26.* attamen dum creditor non petierit talem pœnam, non tenebitur debitor eam offerre, quia illius exactio tantum operabitur in pœnis conuentionalibus, quantum in legalibus iudicis executionibus, at in pœnis legalibus etiam ipso iure impositis certum est illas debere incipere, quando legis rigor frangitur, & præceptum transgreditur, sed illas neminem teneri soluere antequam petantur, aut executio contra se fiat, vt per Couar. *d. §. 8. num. 10.* Gabriel. *d. concl. 34.* ergo similiter, & idem dicendum videtur in pœnis conuentionalibus, illi enim, qui eas promittunt, iusta coniectura præsumunt alios nolle pœnas exigere si eas petere neglexerint, Couar. *d. n. 11.* Rebuff. *d. gloss. 1. verbo proferantur, num. 41.* Ex quo iam colligitur pœnam adiectam mutuo, sicut cuilibet alij obligationi, exigi posse in foro Conscientiæ, si non interueniat fraus, aut iniustitia, Sot. *in 4. dist. 15. quæst. 2.* Conrad. *de contract. q. 31.* Syluest. *verbo vsura 1. n. 28.* Nauar. *in manuali, c. 17. n. 215.* Rebuff. *d. gloss. 1. n. 69.* Gutier. *d. c. 20. n. 1.*

7 Limita primò conclusionem, quando pœna continet lucrum immoderatum, quia tunc censebitur posita in fraudem vsurarum, *d.§. idem Papinianus, d.l. cùm allegas*, nam vt *suprà* dixi, iure Ciuili pœna conuentionalis vsque ad duplum extendi potest, cùm ibi constituatur terminus moderatus vsuris vt post alios tenet Roderic. *de annuis redditib. lib. 3. q. 4. n. 32.* Petr. Greg. *Syntagm. iuris p. 3. lib. 22. c. 4. à princ.* Gemin. *de vsur. comment. 1. §. 3. n. 50.* & attento iure Canon. ille est terminus, moderatus pœnæ, qui satis sit ad coarctandum debitorem ad obseruantiam fidelitatis promissæ, vt per Turrecrem. *vbi suprà*; necessariò igitur dicendum est, quòd si pœna excedat illum legitimum modum, cùm censeatur in fraudem vsurarum, non potest exigi in vtroque foro.

8 Limita secundò in solito fœnerari, quem adeò leges detestantur, vt antiqui eum peiorem, quàm furem censuerint, teste Roder. *d. loco, n. 15.* ratio limitationis est, quia, vt dixi, si pœna conuentionalis posita sit in fraudem vsurarum in nullo foro exigi potest; talis autem præsumitur, quando dationi quantitatis apponitur ab homine solito fœnerari, vt per Innoc. *in præsenti*, Turrecrem. *in summa 14. q. 3.* Greg. per text. *ibi in l. fin. tit. 11. partit. 5.* Rebuff. *dict. verbo proferuntur, n. 47. & glos. 1 n. 68.* Gutier. *Canon. d. loco, n. 17. & de iuram. confirm. p. 1. c. 26. n. 10.*

9 *Septem librarum solutione*, &c.] Notatur ad hoc, quod pœna apposita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, si conditioni paritum non sit, pœna committitur pro illa parte tantum, quæ respondeat quantitati non solutæ, ita glos. *verbo persoluis*, Innoc. Zabar. Panorm. Butr. & Socin. *in præsenti*, Bero. *in d. cap. dilecti, num. 82. de arbitr.* communis ex Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 20. num. vlt. de iuramen. confirm. part. 3. cap. 17. num. 6.* Padil. *in l. si quis maior, num. 26. C. de transact.*

10 Obstat tamen maximè text. *in l. hæredes, §. in illa, ff. familiæ herciscund. l. sed an scire. ff. de pignoribus, l. in execut. §. item si ita, & in l. stipulationum, §. si sortem, ff. de verborum oblig.* vbi habetur salua parte sortis principalis debitæ propter aliam partem non solutam in totum, pœnam committi. Deinde obstat, quia in text. pœna apposita fuit sub conditione si principale debitum quadraginta librarum solutum non erit, sed conditio siquidem est indiuidua facit indiuiduum actum, in quo concipitur, & illius forma contingit ex consummatione actus, vt probat text. *in l. si is, qui quadraginta, §. quædam, ff. ad legem Falcidiam*, ergo pro parte diuidi non potest, sed in solidum debetur, deficiente scilicet integra solutione principalis. Maior patet ex text. *in præsenti*, ibi, *nisi ea soluerent in termino*, &c. minor ex *l. cùm fundus 55. l. qui duobus 22. l. penult. ff. de condit. & demonst.* Denique obstat litera huius text. dum enim Pontifex iubet Episcopum contentum esse cum solutione quadraginta librarum, & super pœna triginta librarum silentium imponit, expressè docet pœnam nec in totum, nec pro parte fore exigendam; necessariò igitur dicendum videtur, aut pœnam in totum committi, vt conditio postulat, aut nullam ex parte deberi, vt text. habet.

11 Ex quibus huius text. decisio valde dubia reputatur, & à DD. varij adduci solent intellectus; inter quos noster Mendez de Cabedo *diuers. iuris arg. lib. 2. cap. 18. à num. 11.* intelligit pœnam in text. esse indiuiduam, & ideò pro parte peti non posse, *l. in executione, §. item si ita, l. 5. §. si sortem, ff. de verb. obligat.* eo maximè, quia Episcopus, de quo *in præsenti*, iam receperat sortem principalem, & in iure constat recepta sorte principali amplius de pœna agendum non esse, *l. 2. in princip. ff. si quis caut. l. vlt. ff. de eo, quod certo loco.* Sed hic intellectus displicet, quia ex text. constat non esse solutum totum principale, quo casu commissa pœna non censenda, etiam ratione paruæ quantitatis debitæ, quidem si in stipulatione deest vnus nummus, quando stipulatur decem, existit conditio, & pœna in solidum committitur, *d. §. si sortem*, Aquilin. *in l. 2. num. et si in facto, p. 1. n. 43. ff. de verborum obligat.* deinde quia obligationi dandi indiuiduè non censetur satisfactum deficiente aliqua parte, imò sequitur in præstatione deformitas, putà soluendo, aliter quàm in obligatione continetur: nec satisfacit idem Cabed. dum existimat non esse attendendum ad quantitatem septem librarum, quæ principali deerant, quia in immensum desiderantur minima, *l. scio, ff. de rebus. in integrum*, adhuc enim stat proposita difficultas, vnde percipitur.

Quare reiecto etiam eodem ferè intelligendi modo quo vtitur Socin. *in præsenti, n. 24.* communiter DD. Schola autumat, quòd licèt attento iure Ciuili pœna sit indiuidua, tamen attenta æquitate Canonica diuiduam esse, & solùm deberi, quatenus proportionem habuerit cum parte debiti principalis, non soluta, itavt pro rata eius, quod solutum est, pœna minuatur, vt ex aliis tenet Gutier. *d. cap. 20. num. vlt.* dicit communem Bero. *in d. cap. dilecti, num. 83. vers. pœna*, Socin. *in præsenti, à n. 11.* eam tamen improbat Cabed. *d. cap. 18. n. 6.* ex eo scilicet, quod Pontifex nihil de nouo videtur inducere; sed secundùm iuris regulas respondere, assumens rationem à iure Ciuili, ex text. *in l. nam hoc natura, ff. de condictione indebiti*; maximè quia inter ius Ciuile, & Canonicum quoad indiuiditatem stipulationis pœnalis nulla est facienda differentia, siquidem non reperitur text. qui prohibeat, pœnam esse indiuiduam, vnde succedit regula *c. 1. de operis. nunt.* intendit Sarmient. *l. 5 select. c. 6. n. 11.* & Cabed. *d. loco, n. 6.*

Ego verò dicendum puto pœnam appositam stipulationi dandi esse indiuiduam, per text. *in d. l. §. sortem, & d. l. in executione, §. item si ita, ff. de verb. obligat.* Nec huiusmodi resolutioni obstat text. *in præsenti*, quatenus habet quòd licèt totum principale solutum non fuerit, non tamen ob id possit integra pœna peti, non excludit enim indiuiduitatem pœnæ, secundùm quam attento iure Ciuili tota committitur, quoties totum principale solutum non est, imò eam decidendam relinquit dispositioni iuris Ciuilis, vt ex multis suadetur. Primò, quia nulla verba in hoc text. reperiuntur, per quæ recedere censendus sit Pontif. à regulis iuris Ciuilis, vt bene aduertit Cabed. *d. loco*, Secundò, quia Summus Pontifex in hoc text. respondet consultationi, vnde videtur de iure respondere, iuxta doctrinam *glos. vltim. in cap. consultationi, de temporibus ordin.* communiter receptæ, vt per Nauar. *in cap. accepta, oppositi. 2. n. 2. de reform.* Tertiò quia Pontifex in præsenti rationem assumit à iure Ciuili, nempe à *nam hoc natura, ff. de condict. indebiti*, ergo secundùm ius Ciuile respondere censetur, atque ita intellexere hunc text. Zazius *in d. §. si sortem, n. 5.* Fachin. *controu. iuris, lib. 10. c. 62. num. penult.* Cabed. *d. n. 6.* Minus obstant verba huius text. ibi, *super pœna triginta librarum memoratos rectores amplius non molestes*, quia respondetur mentem Romani Pontif. eo solùm tendere, vt non probet excessum pœnæ quæ constat contineri in summa illa triginta librarum, habito respectu ad septem libras non solutas, quarum ratione tantùm, non autem residui iam soluti pœna potuit deleri, illo enim recepto pœnæ renuntiatum censetur, vt bene aduertit Socin. *ibi suprà*. Cùm igitur illo respectu pœna illa immoderata sit, meritò per hunc text. reprobatur, ad exemplum etiam iuris Ciuilis, secundùm quod immoderata

moderata pœna reiicitur, vt *suprà* dictum est, non tamen negat hanc pœnam pro ea parte, qua moderata est, in totum committi, vtpotè ex ipsa lege, vel partium voluntate indiuiduam.

14 *Pontificalis modestiæ*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Ecclesia non est prona ad pœnas, vt per Ioseph. Ludouic. *Perus. decis.* 90. *num.* 36. dicitur enim vltrix, & auctrix iustitiæ, & mater æquitatis, vt per Sigismund. Scacc. *de appellat. q.* 7. *n.* 49.

SVMMARIVM.

1 *Prælatum suum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illis Ecclesiis,* & n. 2.
3 *Episcopum iniuriosè, aut temerè percutientes sunt excommunicati; nisi causa propriæ defensionis percusserint,* & n. 4.
5 *Ciuitas aliquid committens contra suum Episcopum incidit in pœnam interdicti.*

Cap. Ad aures. X.

1 PRælatum suum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illa Ecclesia, in qua erat Prælatus, & nec ipsi, nec hæredes possunt habere eadem beneficia, vel alia quælibet de nouo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 241. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 737. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 1.

2 Collige ex text. omnia beneficia debere amittere illum, qui Prælatum interfecit Ecclesiæ, vbi illa obti-
3 net, de quo *cap. in quibusdam* 12. *infr. hoc tit.* & iam hodie in occidente, capiente, vel banniente Episcopum auctæ sunt pœnæ *in Clem.* 1. *hoc tit.* vbi percutientes iniuriosè, aut temerè Episcopum, sunt excommunicati, Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 66. Clar. *in* §. *fin. q.* 77. *n.* 23. & Ciuitas aliquid committens contra suum Epi-
4 scopum incidit in pœnam interdicti, Clar. *d.* §. *fin. q.* 77. *n.* 3. Henriq. *in summ. lib.* 13. *c.* 43. §. 5. *lit. M*, nisi
5 percusserit, aut offenderit causa suæ propriæ defensionis, Clar. *d.* §. *fin. q.* 77. *num.* 23. Fichard. *tom.* 1. *commun. opinion. tit.* 12. *n.* 28. *pag.* 199.

SVMMARIVM.

1 *Litigator si temerè prorumperit contra assertionem iudicis arbitrio superioris puniri debet.*
2 *Iniuria facta officiali Regis videtur facta ipsi Regi.*
3 *Magistratum Regium offendens, dicitur saluaguardium infringere.*
4 *Index potest cognoscere, & punire iniuriam sibi factam contemplatione officij, quando pœna determinata est à iure,* & n. 6.
5 *Iniuria in dubio præsumitur, non vt iudici, sed vt priuatæ personæ illatæ.*
6 *Iudicem, qui est in syndicatu, offendens qua pœna puniatur, remissiue.*

Cap. Dilectus. XI.

1 LItigator quòd temere prorumperit contra assertionem iudicis, si constiterit, arbitrio superioris puniri debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Henriq. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 241. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 738. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 2 *sub tit.* 6. *de probat. cap.* 1.

Temere prorumpentis, &c.] Iniuria enim facta offi- 2
ciali Regis, videtur facta quasi Regi, ex Cyn. *in l. si non conuitij, C. de iniur.* quem refert, & sequitur Auiles *ad c.* 1. *Prætor. verbo Tierra, num.* 4. *fol.* 45. Farin. *in praxi crimin. q.* 105. *n.* 126. & 199. Et offendens Regium ma- 3
gistratum dicitur saluaguardium infringere, cùm omnes officiales sint sub securitate Regis; vide Rebuff. *in comment. ad l.* 57. *ff. de verb. signific. pag.* 296. & ideò 4
ipse iudex potest cognoscere, & punire iniuriam, quæ sibi facta fuit, Gregor. *l.* 26. *verbo mesurados, tit.* 23. *partit.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 263. *n.* 7. & 8. Fachin. *lib.* 6. *controuers. c.* 9. Decian. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 42. *n.* 1. & *lib.* 7. *c.* 38. *n.* 15. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 27. *n.* 44. *cum seqq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 39. Intellige de iniuria facta contemplatione officij, non autem de illa, quæ illata fuit, vt priuatæ personæ, vt per Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 54. *n.* 7. Triuisan. *Venetiæ decis.* 10. *num.* 34. quem refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 1. *collect.* 138. *post princip.* Alex. Rauden. *respons.* 50. *vol.* 1. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 39. *à* 5
n. 5. vbi etiam resoluit quòd in dubio præsumitur in- 6
iuria, non vt iudici, sed vt priuatæ personæ illata. Intellige etiam, quando iniuria facta iudici est notoria, & habet pœnam determinatam à iure, Bonacos. *commun. crimin. p.* 1. *verbo iniuria, fol.* 91. *in fine, & verbo iudex, fol.* 100. Gail. *lib.* 1. *obseru.* 39. Aloys. Ricc. *d. collect.* 138. Franc. Viuian. *Neapolit. decis.* 278. *n.* 2. Alex. Rauden. *d. n.* 81. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 39. *à n.* 9. De offendente autem iudicem, qui est in syndicatu, vide Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 68. *n.* 21. Hippol. *cons.* 115. *à n.* 16. Tiraq. *de nobilit. c.* 28. *n.* 7. Auiles *ad c.* 1. *Prætor. fol.* 73. *n.* 8. Vincent. de Franch. *decis.* 403. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 263. *n.* 10. Perez *l.* 5. *tit.* 12. *lib.* 8. *Ordin. gloss.* 1. Cotta *in memorab. verbo potestas, pag.* 695. Farinac. *d. q.* 17. *n.* 38. & *p.* 3. *q.* 105. *n.* 200.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Beneficiatus occidens Prælatum, aut Combeneficiatum, ipso iure priuatur beneficio, quod obtinet in eadem Ecclesia.*
3 *Verba,* prorsus amittat, *sententiam ferendam significant.*
4 *Iura vbi absolutè dicunt posse dispensari, intelliguntur de Episcopo.*
5 *Episcopum occidens, vel capiens, & eius posteri vsque ad tertiam generationem perdunt quicquid habent ab Ecclesia.*

Cap. In quibusdam. XII.

PAtroni, Aduocati, Vicedomini, non debent super 1
prouidendis Ecclesiis, vel earum possessionibus, & bonis plus sibi vsurpare, quàm iure permissum est, & si secus, per censuram Ecclesiasticam compellendi sunt. Item si per se, vel per alios præsumpserint occidere Rectorem, vel aliquem Clericum ipsius Ecclesiæ, amittant iuspatronatus, Aduocatiam, feudum, vicedominatum, beneficium, & de præmissis nihil perueniat ad hæredes, posteri talium vsque ad quartam generationem non admittantur in collegio cleri-

ricorum

ricorum, nec in domibus Regularium assequantur honorem alicuius Prælationis, nisi cum eis fuerit dispensatum. Cólligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 242.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 738.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* desumitur ex Concil. generali Lateranen. sub Innocent. III. *c. 45.* & refertur ab Anton. Augustin. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 13. cap. 2.*

2 Probat hic text. beneficiatum occidentem Prælatum, aut beneficiatum ipso iure priuari beneficio, quod obtinet in eadem Ecclesia vt per Rebuff. *in praxi tit. de modo amittendi beneficia, n. 45.* Tolet. *in summa lib. 1. c. 88. vers. 7. in nouiss. edit.* Turzan. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 9. num. 50. pag. 185.* Hieronym. Gabriel. *consil. 196. n. 6. lib. 1. & cons. 187. n. 8. lib. 2.* Petr. Gregor. *de benefic. c. 26. à n. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. cancell. gloss. 15. à n. 77.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 11. c. 10. n. 57.* Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 119. n. 68.* vbi asserit quòd hæc priuatio ipso iure procedit ea ratione speciali in beneficio illius Ecclesiæ, in qua videtur deliquisse, non autem in aliis beneficiis, quæ obtinet in aliis Ecclesiis.

3 Quamvis Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 18. q. 1. vers. Deinde quæres*, dicat, quòd in hoc text. non dicitur ipso iure, vel ipso facto amittat, sed simpliciter, *amittat*, quod verbum non continet sententiam ipso iure latam, sed iudicis sententiam ferendam, & sic ex hoc cap. non constare talem priuationem ipso iure ait Abb. *hic n. 7.* Respondetur enim potiùs dictum verbum, *mittant*, de quo in hoc text. sententiam latam significare, vt resoluit Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 8. n. 21. vers. fallit deinde*, non dicitur enim text. simpliciter, sed prorsus amittant, quæ dictio, *prorsus*, importat ipso iure, vt per Boër. *decis. 244. n. 4.* Tiraq. *in l. si vnquam, verbo reuertantur, n. 71.* Bernard. Muscatel. *de modo fideiubendi p. 1. modo 14. num. 12.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 53. n. 8.* quæ omnia habentur in meo tract. *de officio, & potest. Episcop. p. 3. alleg. 57. n. 239.*

4 *Dispensatum.*] Ab Episcopo scilicet, quia dispensatio non fuit reseruata Papæ, ita Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 5. n. 1.* vbi enim iura absolutè dicunt posse dispensari, intelliguntur posse Episcopum, vt per *gloss. fin. in præsenti*, & Henriq. *in summa, p. 2. lib. 14. c. 19. §. 2. lit. P.*

5 In gloss. *Ad hæredes*, ibi, *quartam generationem.*] Notatur ad hoc, quòd occidens, vel capiens Episcopum, aut contra Ecclesiam delinquens, & eius posteri, vsque ad quartam generationem perdunt quicquid habent ab Ecclesia, vt per Duen. *regul. 345. limit. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Domino in excommunicatione insordescenti subditi fidelitatem non debent.*
2 *Insordescens per annum in excommunicatione est suspectus de hæresi.*
3 *Declaratur text. in præsenti.*
4 *Nobiles leuius puniuntur.*
5 *Vassalli per excommunicationem dominorum absoluuntur ab obsequiis, & muneribus illis post excommunicationem præstandis.*
6 *Pœna temporalis sumitur ab Ecclesia propter excommunicationis contemptum.*
7 *Nobilitati prouidendum in beneficiis.*

Honor. III.

COntemnens, & insordescens in excommunicatione, v. g. per duos annos, est suspectus de hæresi, sed si est Comes, propter eius nobilitatem si non vult parere iuri, absoluuntur Ecclesiæ à iure illi debito, & subditi denuntiantur absoluti à iuramento fidelitatis quandiu remanet in excommunicatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 143.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 738.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* Hanc Decretalem exornauit Pegna *ad Eymericum in directorio Inquis. p. 2. commento 15.*

Non careat scrupulo hæreticæ, &c.] Aduerte, quòd insordescens per annum in excommunicatione est suspectus de hæresi, de quo vide quæ dixi *ad cap. excommunicamus, 13. §. qui ante, de hæreticis*, vbi plures DD. retuli, multiplicitérque declarani. Neque obstat, quòd text. *in præsenti* faciat mentionem de triennio, quia, vt respondet Palat. *in repetit. cap. per vestras, de donat. inter virum, §. 18. n. 24.* facti contingentiam narrat, idem sentire videtur Menoch. *de arbitr. cas. 416. num. 49. & 50.* dum habet text. etiam *in cap. cum bonæ, de ætate, & qualitate*, requirentem triennium non se fundare super illo, sed super temporis diuturnitate vltra annum, additque text. *in præsenti* licèt quatuor de laico, esse quoque in clerico intelligendum, cùm vel nulla in iis sit differentia, vel si est, valdè ligatur clericus, tanquam is, qui magis parere tenetur.

Nobilitati parcere.] Notatur ad hoc, quòd nobiles leuiùs puniuntur, de quo, & an & quando delictum augeatur ratione dignitatis personæ delinquentis vide Simanc. *de cathol. instit. cap. 46. ex num. 67.* Ludouic. Mexi. *in tract. tassæ panis concl. 6. ex num. 21.* Peruian. *in direct. Inquisit. p. 2. schol. 13. vers. volentes tamen*, Iacob. Benni. *de priuileg. Iurisconsl. p. 1. priuil. 41.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi p. 8. consider. 33.* Tiraq. *de nobilit. c. 20. à num. 108. & de pœnis temper. cau. 31.* Farinac. *p. 3. q. 98. & 93.* & alios citatos ad *c. cum quidam de iureiur. n. 2.*

Ab eius fidelitatis iuramento, &c.] Notatur ad hoc, quòd propter excommunicationem dominorum, vassalli, qui illis sacramento fidelitatis sunt obligati, obsequiorum, & munerum, quæ præstabant eis, post excommunicationem immunitatem adipiscuntur, vt S. Antonin. *3. part. tit. 25. c. 1. vers. citans*, benè Paul. Comitol. *responsor. moral. lib. 4. q. 34. n. 6. & 7.* Anton. Riciul. *in tract. de iure person. extra grem. Ecclesiæ exsistentium, lib. 4. c. 2. n. 1.* vbi *n. 3.* rationem præstat, quare Ecclesia diuersimodè agat cum superioribus ratione iurisdictionis, quàm agat cum superioribus respectu potestatis dominicæ.

Penitus absolutos.] Id est, ipso iure, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 87.* Nam propter excommunicationis contemptum sumitur per Ecclesiam pœna temporalis, absoluendo subditos ab eius subiectione, & debitores ab eius debito, vt per Palat. *in repetit. cap. per vestras, de donat. inter virum, num. 1. §. 1. n. 5.*

In gloss. *Nobilitati*, ibi, *& in beneficiis etiam magis prouidendum est nobilitati.* Vide Tiraq. *de nobilit. c. 20. cum seqq.* Auiles *ad cap. Prætorum, verbo à laicis, n. 26. fol. 44.*

Di

De Pœnitentiis, & Remissionibus.

TIT. XXXVIII.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan.Andr. Anan.Butr.Anchar.Panorm. Mar.Socin.Durand. *in breuiario aureo iuris Canon.fol.*162.Ioan.de Londris *in breuiario sanctorum Canon. fol.* 183. Martin. Mesnart.*in epitome Decretal.fol.*199. Petr.de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analysi method. iuris Pontif. à pag.*723. Goffred. & Host.*in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in exposit. tit. iuris Canon.*Zypæ.*in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. pag.*438. Canis.*in summ. iuris Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris* , nouissimè Ioan. Honor.*lib.* 5. *summ.in Decret.*omnes.*sub hoc tit. & vol.*4.*repet.super iure Canon.ad lib.* 5.*Decretal.* Ioan.à Capistrano.

De materia huius tit. vide Bonacos. Villalob. & alios *tom.*1. *comman. opinion.lib.*1.*tit.*13.*pag.*204. *cum seqq.* Prax. Episc. *verbo pœnitentia* , latè de Pœnitentiæ Sacramento Theologi cum Magistro *in* 4.*distinct.*14. S.Thom.*p.*3.*q.*84. Soar.*tom.*4. *de Pœnitent.* Viuald. *in candelabro aureo de Sacram.Pœnit.* Petr. de Ledesma *in summ.p.*1.*tract.de Pœnit.*Card.Bellarm.*in suis controuersiis,tit.de Pœnit.*Luc.Pinel.*de Sacram.Pœnit.*Henriq.*in summ.lib.* 4. Greg.de Valent.*tom.*4.*disp.*7.*q.*3. *cum tribus seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori lib.*29.Zerol.*in speciali tract.de Pœnit.* Bonacin.*de Sacram. disput.*5. *de Pœnit.Sacramento.*

De Indulgentiis, & Iubilæo integros tractatus ediderunt Anton. Rosel. *tom.*14. *tract. Doctor. fol.* 147. Ludou. Bologn. *eod. tom.*14. *fol.*141. Thom. de Vio. Caiet. Anton.Cordub.Gaspar Scopius,Isidor.Valseran. Iacob.Nauclantus,Ioan.Baptista Paulian.Thom.Zerol. qui propriè de indulgentiis tractant, Angel.Rentinus, Boëtius Epo, Thom. Leui. Vincent. Filliuc. Quintil. Mandos.Marian.Socin.Luc. Pinel. Ioan. Friger. Ioan. Agoman. Conuer. Francisc. Rodriq. Hieron.Gratian. Rutil. Benzon. Anton. Sanctarel. Iul. Lauor. tractant etiam Nauar.*in opere de Iubilæo,& Indulgentiis,*Henriq. *in summ.lib.*7.Fr.Emman.*tom.*2.*quæst.regul.q.*85.Zerol. *in praxi Episcop. p.*2.*verbo Annus sanctus , pag.*14.Valent.*tom.*4.*disp.*7.*q.*20. Soar. *tom.*4.*propè finem,*Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.*7. *à n.*94. *cum multis seqq.* Ægid. de Coninck *de Sacram.& censur. tom.*2. *disp.*12.Balduin.ius.*super opera controuers.*Bellarm.*p.*1. *l.*6. *de Indulgent.* Ioan. Francisc. Leon. *in thesauro fori Ecclesiast.p.*1.*c.*7.Bonac.*de Sacram.disp.*6.*q.*1.*puncto* 1. Fernand.*in examine Theologiæ Moral.p.*3.*c.*7.Vgolin.*de offic.Episc.c.*41.Petr.Coton.*lib.*4.*controuers.* Molfes.*in summ.Theolog.Moral.tract.c.*26. *de Indulgent.*Vincent. Filliuc.*in quæst.moralib.tract.*8.*c.*3.*cum seqq.* Indulgentiæ enim tantum valent , quantum sonant , vt per Bonacos.*comm.crim. p.*2.*verbo Indulgentia , fol.*36. *verso,* & qualiter sit intelligenda regula ista,vide Iul.Lauor. *in tract.de Indulgent.p.*2.*c.*14.*n.*28. & quando inceperint, vide Henriq.*d.l.*7.*c.*15.§.6. Fr. Hieron. Roman. *lib.* 1. *de Republica Christiana, c.*23. Fr.Emman. *d.q.*35. *art*4.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia publica pro manifesto peccato imponi debet.*

2 *Publica Pœnitentia quæ sit , ostenditur.*

CAP. Manifesta. I. *Alex.*

PEccata manifesta non sunt occulta correctione purganda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.Innoc. Collect.Zabar.Ioan.Andr.Host.Butr.Anchar.Panorm. Marian.Socin.Viu.*in ration.lib.*5.*iuris Pontif.pag.*250. Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*743.*& vol.*4.*super iure Canon.ad lib.*5.*Decretal.*Ioan.à Capistrano, remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. reperitur apud Gregor.*lib.*22.*epist.*31.*registri ad Felicem Siciliæ Episcopum,* refertur ab Aut.August. *collect.* 1. *Decretal.lib.*5. *tit.*33.*c.*1.vbi tribuitur Calixto Papæ. 1

Non sunt occulta,&c.]Notatur ad hoc, quòd publica Pœnitentia est, quæ absque vlla solemnitate publicè fit ex Episcopi, vel Sacerdotis mandato,vbi peccatum publicè commissum fuerit,vt per Couarru. *lib.* 2. *variar.c.*10.*n.*3.Nauar.*in cap.considerer,*§.*ponat,n.*14.*ad fin.de Pœnit.disp.*5.*&in c.*1.*n.*88. *& in cap. Sacerdos à n.*86. *de Pœnit.dist.*6. 2

SVMMARIVM.

1 *Presbyterum occidenti Pœnitentia imponitur.*

2 *Miles ordinum Militarium si Clericum occidat, perdit priuilegium , & cingulum militiæ , & remanet merè sæcularis.*

3 *Iudex Ecclesiasticus potest priuare laicum militia temporali.*

4 *Presbyterum occidens in pœnam prohibetur Matrimonium contrahere.*

5 *Incestus impedit Matrimonium contrahendum.*

CAP. Quis Presbyterum. II.

PResbyterum occidenti imponitur Pœnitentia duodecim annorum,& si est coniunctus, & miles.carere debet cingulo militari per totum tempus suæ vitæ, & manere absque spe coniugij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*251. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*744. *& vol.* 4. *repet. super iure Canon.ad lib.*5.*Decretal.* Ioan.à Capistrano, remissiuè Ximen. *in concord.p.*1.*&* 2. desumitur ex Concil. Moguntin. sub Rabano Archiepiscopo , referunt Burchard. *lib.*2.*Decret.c.*7. & Iuo *p.*10.*c.*156. 1

Suæ militiæ cingulo careat.] Notatur ad hoc, quòd si aliquis miles ordinum militarium Clericum occidat, perdit priuilegium , & cingulum militiæ, & remanet merè sæcularis , & potest conueniri coram iudice sæculari,vt per Fr.Emman.*quæst.regul.tom.*2.*q.*62.*art.*15. Vnde Bobadil.*in sua Politica,lib.*2.*c.*17.*n.*86. resoluit, quòd si Miles ordinum Militarium, Doctor,aut alius à Rege,aut Imperatore creatus Miles occidat Clericum, potest iudex Ecclesiasticus eum priuare cingulo militiæ,vel insigniis Doctoralibus,quæ ipso iure amisit,& ita iudicem Ecclesiasticum priuare laicum militia temporali resoluit Palat.*in repet. cap. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. notab.*2.§.1.*n.*5. 2 3

Et absque spe coniugij maneat.]Notatur ad hoc,quòd si quis Clericum Presbyterum occiderit , in pœnam prohibetur Matrimonium contrahere , vt per Couar. *de sponsal.p.*2.*c.*6. *in initio,num.*5. Ludou.Lopez *in instructorio conscientiæ , p.*2.*c.*46. *vers. præterea* , Viuald. *in candelabro aureo de Sacramentis, part.*1. *de Matrim. n.*105. Henriq.*in summ. lib.*12. *c.*2.§.1.*in fine,* Sanch. 4

de

de Matrim. lib.7.disp.6. num.9. vbi ex aliis concludit, quòd quamvis non videatur desiderari, quod interfector sit conuictus in foro contentioso, tamen tenendum est desiderari, quia text. in præsenti petit, vt conuictus sit, nec potest dici loqui in foro conscientiæ, cum in eo nulla sit conuictio.

5 In gloss. *Absque ſpe coniugij*, fin. ibi, *quædam crimina impediunt Matrimonium contrahendum, vt inceſtus*, &c. Vide Couar. *d.c.6.in initio, num.*4. Nauar. *in man.c.*22. *n.*29. Gutier. *canonic. lib.*1. *c.*15. *n.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*31. *n.*191.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia arbitraria indicenda eſt illi, qui medium exceſſit ſe defendendo.*
2 *Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ.*
3 *Pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptamque adimplere.*
4 *Punitur mitius ille, qui prouocatus fecit.*

CAP. Significauit. III.

Alex. III.

1 QVando quis pro libertate ſua ſe defendit, vel pro Eccleſia pugnat, ſi multum excedit, & peccat, debet ei imponi pœnitentia arbitraria, & mitis, ne pro aſperitate eius, ipſi vel alij retardentur ad defenſionem Eccleſiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtran. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 251. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*744. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*33. *cap.* 2.

2 *Miſericorditer imponatis.*] Notatur ad hoc, quòd pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, & prudentis Confeſſarij arbitrio relinquuntur, vt per Perez *l.*3. *gloſſ.*1. *pag.*45. *verſ. punitur, tit.*1. *lib.*1. *Ordin.* & alios citatos *ad cap. quæſitum* 7. *num.*5. *infr. hoc tit.* Fr. Emman. *in addit. ad*

3 *Bullam Cruciatæ*, §.9. *num.*100. *fol. mihi* 181. Quam quidem pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptatámque adimplere, vt tenent plures citati à Cened. *ad Decret. collect.*40. *num.*2. quibus adde Henriq. *in ſumm. lib.*4. *c.*8. §.1. *iuncto commento, lit. B.* Soar. *tom.*4. *diſp.*38. *ſect.*7. *n.*2. Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnit. tract.*3. *de ſatisfact. dub.*4. Ægid. *de Sacram. tom.*2. *diſput.*20. *num.*79. Ioan. Rebell. *in hiſtoria miraculorum Sanctiſſimi Roſarij Beatiſſimæ Virginis, lib.*3. *dialogo* 7. nouè Iulius Lauor. *in tract. de Iubilæo, & Indulg. p.*2. *cap.*5. *num.*9. Vaſquez *q.*94. *art.*2. *dub.*1. *n.*5. Nugn. *q.*15. *art.*1. *&* *q.*13. *art.*2. *diffic.*3. Valent. *tom.*4. *diſp.*7. *q.*14. *punct.*4. *num.*1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. p.*1. *q.*35. *per totam.* Quamvis non poſſe Confeſſorem pœnitentem inuitum obligare ad pœnitentiam, ac per conſequens nec ipſum pœnitentem, qui iuſtam pœnitentiam à Confeſſore datam non vult acceptare, pectare ob id lethaliter contra aliquod Diuinum, aut humanum præceptum minus benè teneant Scot. Gabr. Medin. Sylu. Caietan. Armil. Nauar. & alij, quos refert, & ſequitur Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ, p.*3. *caſu* 3. & quicquid etiam poſſe pœnitentem licite Confeſſario dicere ſe nullam pœnitentiam velle acceptare, cùm illam ſoluendam ſeruet poſt mortem, dicant minus bene Nauar. *in man. c.*16. *n.*20. Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ in prine.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*7. *n.*15.

Quod pro libertate ſua, &c.] Notatur ad hoc, quòd mitiùs punitur ille, qui prouocatus fecit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 1. *n.*5. vel dolore commotus, vt per Couar. *de ſponſal. p.*2. *c.*7. §.7. *n.*11.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non ſubditis, non proſunt niſi proprij iudices hoc concedant.*
2 *Indulgentias alienis ſubditis Prælatus concedere non poteſt, niſi proprij Epiſcopi conſentiant.*
3 *Indulgentias ſuis ſubditis in alienæ diœceſi exiſtentibus poteſt Epiſcopus concedere.*
4 *Pœna duplex, temporalis ſcilicet, & æterna pro eo peccato debetur.*

CAP. Quod autem. IV.

INdulgentiæ conceſſæ à Prælato, v.g. in dedicatione, vel conferentibus ad fabricam, proſunt tantùm pro ſubditis eius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*251. Alagona *in compend. iuris Can. pag.*744. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. referens ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*33. *cap.*1. eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.*15. *ca.*

Collige ex text. Indulgentias illius tantùm proſe, qui Prælato indulgenti ſubſunt, nam alienis ſubditis Indulgentias concedere non poteſt, vt per Iul. *de Iubilæo, notabil.*31. *num.*13. latè Iul. Lauor. *de Iubil. & Indulgentiis, part.*2. *cap.*11. *à num.*28. Sed ſi proprij Epiſcopi conſentiant alieni ſubditi lucrarum illam Lauor. *d. c.*11. *num.*29. vbi *num.*32. cum Nauar. *loco proximè citato*, conſulit, vt peregrinantes immunem facultate Epiſcoporum ſuorum ad quærendas Indulgentias alienorum Epiſcoporum, *aliàs Indulgentiæ* conceſſæ ab Epiſcopo, exteris ad ſuam diœceſim venientibus non proſunt, & tali conceſſione non facta propter meritoria opera facta in alienis diœceſibus, non reciperent Indulgentias. Quod intellige de Indulgentiis conceſſis ab Ordinariis inferioribus à Summo Pontif. ſecus de Indulgentiis ab eo conceſſis, quas quilibet per opera meritoria ad illas recipiendas conſtituta recipit, qui reſpectu Papæ non magis dicitur ſubditus vnus, quàm alter, *cap. cuncta per mundum, 9. q.*3.

Vtrùm autem Epiſcopus exiſtens extra Epiſcopatum poſſit concedere homini eiuſdem Indulgentiam intra ſuum Epiſcopatum quærendam? affirmare reſpondet Lauor. *d. c.*11. *n.*35. Vtrùm verò poſſit Epiſcopus concedere Indulgentias, niſi ſubditis in alienæ diœceſi exiſtentibus? ſimiliter affirmant Soar. *tom.*4. *diſp.*55. *ſect.*3. *n.*17. & citati per me *de offic. & poteſt. Epiſc. p.*3. *allegat.* 88. *n.*25. & 26. & me citato idem Lauor. *d. c.*11. *n.*36. vbi *n.*37. reſoluit poſſe Epiſcopum concedere ſuo ſubdito Indulgentiam quadragintalium rum viſitanti talem Eccleſiam, quamvis ea ſit in alienæ diœceſi.

In gloſſ. *Vt poſſint*, ibi, *nam pro omni peccato duplex pœna debetur, temporalis, & æterna*, &c. De iis late Iul. Lauor. *d. p.*2. *c.*2. *n.*17. *cum ſeqq.*

In ead. gloſſ. ibi, *Cùm peccatum per contritionem*, &c. Notatur ad hoc, quòd ad conſequendam Indulgentiam non neceſſariò requiritur vt præcedat confeſſio actualis

actualis, vt per Nauar. *in comment. de Iubilæo, not.* 18. *à num.* 8. Soar. *tom.* 4. *de Pœnit. disp.* 52. *sect.* 3. *n.* 1. Rutil. Benzon. *de Iubilæo, lib.* 5. *c.* 15. *dub* 4. Hieron. Gratian. *in simili tract.p.*2.& 12. Pinel. *de indulgent. c.*13. Filliuc. *tom.*1. *tract.*8. *c.*9. *n.*143. Bonac. *de Sacram. disp.*6. *q.*1. *punct.*5. *n.*6.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens verè non est, qui peccandi animum non deponit, eius tamen confessio recipitur.*
2 *Pœnitens verè ille dicitur quando ita peccata mortalia displicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat.*
3 *Pœnitens verè vt quis censeatur non est necessarium credere se nunquam denuo lethaliter peccaturum, sed sufficit concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quòd concipere nequeat.*
4 *Contritio an requirat propositum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requirat implicitum, ostenditur.*
5 *Meretrices debent audiri in sacramentali Confessione.*
6 *Opera bona facta extra charitatem quos effectus operentur, ostenditur.*
7 *Pœnitentiæ factæ in peccato mortali an reuiuiscant adueniente gratia quoad effectum satisfaciendi ex opere operato, remissiuè.*

Cap. Quòd quidam. V.

1 POEnitens verè non est, qui peccandi animum non deponit, eius tamen confessio accipienda est, & celebris de salutaribus monitis pœnitentia indicenda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capistr. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 252. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 745. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1.& 2. refertur ab Anton. Augustˢ. *collect.*2. *Decret. lib.*5. *tit.*17. *c.*1.

2 Probat hic text. non esse verè pœnitentem, qui peccandi animum non deponit, tunc enim ille dicitur verè pœnitens, quando ita peccata mortalia displicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat, vt per Nauarr. *de Iubilæo, & indulgentiis, not ab.* 17. *num.* 9. quem refert,

3 & sequitur Iul. Lauor. *eodem tract. part.* 2 *c.* 14. *n.* 76. resoluentes non esse necessarium ad veram pœnitentiam credere nunquam nos denuo lethaliter peccaturos, sed sufficere concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere, quod concipere nequeamus, & ita non requiri, vt pœnitens habeat huiusmodi credulitatem se non amplius peccaturum mortaliter, sed sufficere, vt habeat propositum non amplius peccandi in futurum, tenent Soar. *tom.*4. *disp.*4. *sect.*3. *num.*5. Zerol. *de pœnitent. cap.*7. *quæsit.*9. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnitent. lib.*5. *num.*34. & 56. & alij quos refert, & sequitur Bonacin. *de Sacrament. disput.*5. *sect.*1.

4 *punct.*8. *num.*3. vbi *n.*2. disputat quæstionem illam, vtrùm ad contritionem sufficiat propositum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requiratur explicitum, & postquam pro vtraque parte plures retulit DD. vtramque opinionem veram esse affirmat, & in praxi tenet consulendum esse propositum actuale, cùm hoc sit tutius, & securius remedium ad iustificationem, & vsu magis receptum, quanquam non videtur æstimandum inualidum Sacramentum susceptum ab eo, qui bona fide detestatur peccatum, illúdque confitetur absque formali proposito, citat & Soar. *d. tom.*4. *disp.*20. *sect.*4. *num.*34. Reginald. *d. lib.*5. *n.*58. Bellarm. *de Pœnit. lib.* 2. *cap.*6. *ad finem*, Pitigian. *p.*2. *distinct.*14. *q.*3. *art* 8. *concl.*3.

Confessionem recipere debet, &c.] Notatur ad hoc, 5 quòd meretrices debent audiri in sacramentali Confessione, vt per Zerol. *in praxi Episcop. p.*1. *verbo lupanaria,* §. 2. vbi etiam resoluit, quòd non sunt absoluendæ, nisi certò promittant abstinere in futurum, quod probabiliter tunc credi potest quando relinquunt reipsa tum peccata, tum peccatorum occasiones.

In glos. *Non sit vero*, ibi, *nam omnia bona, quæ quisque facit in vita*, &c. Multos effectus, quos operantur 6 bona opera facta extra charitatem, commemorant Nauar. *in c. alma mater, p.*1. §. 4. *n.*12.& §. 5. *n.*1. *col.*4.& 5. Nauar. *in manuali c.*37. *n.*277. Suar. *tom.*4 *disput.*37. *sect.*1. & alios plures, quos refert. Iul. Lauor. *d. tract. de Indulgentiis p.*1. *c.*5. *n.*45. & *c.*14. *n.*60. & 61. Bonacin. *de Sacrament. disp.*5. *q.*6. *sect.*4. *punct.*1. *n.*2. *vers. respondeo*, Zerol. *de Pœnitent. c.*25. *quæsito* 28. ex quibus colligitur quòd prosunt ad implenda præcepta, ad excusandum à nouo peccato, ad illustrandam mentem peccatoris, vt suum malum peccator agnoscat, & eius pœniteat, ad quærendum virtutes morales nec peccatum ad aliud suo pondere trahat, ad quærendam cordis lætitiam, ne Angelus custos nos omnino destituat, ne tam citò Deus nos puniat. Non tamen opera facta in peccato mortali prosunt ad quærendam, vel augendam gratiam gratum facientem, vel gloriam beatificantem, *c. nihil de consecrat. distinct.* 5. cuius vniuersale dictum limitat glos. *ibi*, vt procedat quoad vitam, ideſt, quoad gratiam, & gloriam præfatas, quia quo ad temporalia prodest, *c. si qualibet*, 21. *q.*2. Nauar. *in cap. quærat*, §. *quod autem*, *de Pœnit. dist.*3. An pœnitentiæ 7 factæ in peccato mortali reuiuiscant adueniente gratia quoad effectum satisfaciendi ex opere operato, vide eundem Lauor. *d. p.*2. *c.*5. *n.*35. *in fine*. Et an opera mortificata per peccatum, valeant per subsequentem pœnitentiam ad vitam æternam consequendam, vide Bonac. & ab eo citatos *d. punct.*1. *n.*3.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare debens ex pœnitentia iniuncta in pane & aqua, potest deficiente pane aliis cibariis vti.*
2 *Ieiunare qui tenetur dies aliquos in pane & aqua, exigente necessitate cum superiori auctoritate potest vti leguminibus, piscibus aut aliis cibis ad sustentationem.*

Cap. Licet. VI.

IEiunare debens ex pœnitentia iniuncta in pane, & 1 aqua per aliquot dies, & non habens panem potest vesci leguminibus, piscibus, & aliis cibis, non ad delicias, sed ad sustentationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capistr. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*252. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*745. remissiuè Ximen. *in concord. p.*2. refertur ab Anton. Augustˢ. *collect.*2. *Decret. lib.*5. *tit.*5. *c.*3. & alia pars est supra *in c. licet de feriis.*

Si necessitas id exposcat.] Ergo si necessitas cœpta 2 non sit, necessaria est Prælati superioris auctoritas, vt qui promisit vel tenetur ex alia causa dies aliquos ieiunare in pane, & aqua, possit vti leguminibus prioribus, aut aliis cibis ad sustentationem, ita Couar. *in cap. quamvis pactum. p.*1. §. 3. *n.*4. *propè finem.*

In Canonibus pœnitentialibus ad hoc propositum 3 ita habetur. Insuper notandum est, quòd si pœnitentia

in pane, & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis, leguminibus, & piſciculis veſci, & etiam aliis, ſi neceſſitas illud requirit, *extra de pœnit. & remiſſ.* licet, *in text. & gloſ.* aliàs non licet, refert Iulius Lauor. *in tract. de Iubilæo, & Indulgen. p. 2. c. 2. n. 47. verſ. inſuper, pag. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotibus Græcis procurantibus, vel ſtudiosè negligentibus oppreſſionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica; ſed debent abſtinere ab Altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam; ſed ſi delictum eſt publicum, debent publicè agere pœnitentiam.*

2 *Matrimonium vt ante Ordines licitum eſt Sacerdotibus Græcis.*

3 *Ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit.*

4 *Irregularis ſit parens, qui infantem lecto poſitum oppreſſit.*

5 *Pœnitentia hodie ſunt arbitrariæ Confeſſoribus.*

Cap. Quæſitum. VII.

Cæleſt. III.

1 SAcerdotibus Græcis, quorum filij reperiuntur in lectis mortui oppreſſi, ſi ipſis procurantibus, vel negligentibus accidit, imponitur pœnitentia, vt perpetuò abſtineant ab Altari, & grauior pœnitentia illis, quàm laicis imponitur. non tamen publica, ſi delictum non fuit publicum. Si verò ex incuria eorum filij inueniuntur mortui in cunis, & hoc eſt occultum, imponitur pœnitentia ad arbitrium pœnitentiarij, & in terrorem aliorum debent à celebratione Miſſarum ad tempus abſtinere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 252.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 744.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5 tit. 17. c. 2.*

2 *Quibus legitimo matrimonio licet vti.*] Notatur ad hoc, quòd Sacerdotibus Græcis licitum eſt vti matrimonio ante Ordines, vt per Ludou. Lopez *in inſtruct. Conſcientiæ, p. 2. de matrim. c. 49. colum. 1. verſ. ad verbum*, Couar *de ſponſ. p. 2. c. 6. §. 3. n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 12. q. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 28. n. 6.*

3 *Vel ſtudiosè negligentibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit, vt per Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 28. n. 32.* vbi *n. 34.* per hunc text. reſoluit ſolam culpam latam, quæ ex ignorantia, & negligentia craſſa procedit, ſufficere ad irregularitatem. Ignorantia enim craſſa non excuſat, & habetur pro ſcientia, Caualer. *deciſ. 198. n. 4.*

4 *Ab officio Altaris debent*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſit irregularis parens, qui infantem lecto poſitum oppreſſit caſu ſine lata culpa, vt per Henriq. *in ſumma lib. 12. c. 15. §. 1. in fine*, & *§. 7. prope finem*, vbi *in comment. lit. B*, dicit, quòd ſacerdos Græcus, cùm vtatur Matrimonio, tenetur cautius euitare periculum comprimendi infantem ſuum in lecto poſitum, Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p. 2. caſu 26. verſ. & quod omiſſio.* Et demum quòd incurratur irregularitas à parentibus tenentibus in lecto infantem, ſi noctu dum ipſi dormiunt, ſuffocetur, tradunt Nau. *in man. c. 27. num. 220. verſ. 25.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 3. n. 9.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de irregul. n. 243.* Sotus *de cenſur. diſp. 45. ſect. 6. n. 15.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. c. 20. & 21.* quorum plerique, & præcipuè duo vltimo loco citati hoc ipſum declarant in duobus caſibus non procedere, primò quando ex circunſtantiis, de quibus *ibi* per eos nulla veriſimilis ratio pericli ſuperat; ſecundò quando parentes ita inopes erant vt ob frigus infantem lecto foueant, ſubdunt tamen præcitati Doctores quòd nec etiam prædictæ excuſationes ſciunt euitare irregularitatem quando adeſſet cenſura excommunicationis, vt communiter fulminatur in Epiſcopis in ſuis dicœceſibus contra eos, qui culpabiliter ſuffocant infantes in lecto.

Eis pœnitentia pro arbitrio, &c.] Notatur ad hoc, quòd hodie pœnitentiæ ſunt arbitrariæ Confeſſoribus, vt per Vinald. *in candelab. aureo, tit. de ſatisfact. n. 11.* Rebuff. *in repetit. cap. omnis vtriuſque ſexus, infra hoc tit. verb. iniunctam pœnitentiam, verſ. hodie vero*, latè & elegantè Coriolan. Capucin. *de caſibus reſerua. p. 1. ſect. 2. art. 2. n. 7. cum ſeqq.* Humad. *l. 25. gloſ. 13. tit. 4. partit. 1.* Menoch. *de arbit. caſu 391. à n. 1.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 9. num. 5.* vbi *n. 6.* dicit, quòd in tantum Sacerdotis arbitrio tribuitur circa pœnitentiam, quod ipſe poteſt abſoluere nulla impoſita pœnitentia, ſi maximam viderit contritionem, per gloſ. *verbo dolori, in c. menſuram, de pœnitent. diſtinct. 1.* Duen. *regul. 24. num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotis arbitrio pœnitentia moderari debet ſecundum quantitatem exceſſus pœnitentis, & contionem, ac circunſtantias.*

2 *Circunſtantiæ in confeſſione neceſſario explicandæ oſtenditur.*

Cap. Deus qui. VIII.

Innoc. III.

PŒnitentia eſt moderanda arbitrio Sacerdotis diſcreti, quam debet imponere non iuxta quantitatem exceſſus, ſed moderatè conſiderata contritione pœnitentis, & qualitate perſonæ, ac conſideratis omnibus circunſtantiis ſuperfornicatione, adulterio, homicidio, periurio, & aliis criminibus, præſertim ſi perſona ſit nouiter conuerſa, provt iudicabit expedire ſaluti ipſius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 253.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 795.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augu. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 20. cap. 1.* & pars text. *in cap. Deus, qui, de vita & honeſtate Clericorum, & de diuortiis.*

Conſideratis circunſtantiis omnibus.] De circunſtantiis in Confeſſione neceſſariò explicandis, vide Nau. *in man. c. 6. n. 3. & in c. conſideret, de Pœnitentia, diſt. 1. n. 10. cum ſeqq.* Henriq. *in ſumma, l. 5. an. 6. cum ſeqq.* Pe. Sanchez *in addit. q. 10. §. de integritate Confeſſionis, d. 3. Tol. in praxi pœnit. c. 12.* Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 2.* Sayr. *in clani Regin lib. 2. c. 3.* Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnit. tract. de Confeſſ. c. 3. cum ſeqq.* Pet. Ledesm. *in ſumma part. 1.* vbi *de Sacrament. Pœnitent. c. 18.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 11. punct. 1.* Valer. Regin. *in praxi fori Pœnit. lib. 6. n. 110. cum ſeqq.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 7. num. 8. cum ſeqq.* latè Bonacin. *de Sacrament. diſputat. 5. quæſt. 5. ſect. 2. §. 3. diffic. 2.*

ex quibus tres propositiones in hac materia certissimæ constituuntur, prima est, quòd circunstantiæ notabiliter minuentes non sunt necessariò exprimendæ, nisi speciem mutent, quia in Trident. Concil. *sess.*14. *de Sacram. Pœnit. c.*5. *vers. colligitur*, generaliter asseritur omnes circunstantias mutantes speciem confitendas esse; ergo licet inferre circunstantias notabiliter minuentes non esse necessariò explicandas in Confessione, nisi speciem mutent, alioquin Concil. Trident. videretur defecisse in traditione doctrinæ adeò necessariæ: tum quia, cùm circunstantiæ minuentes adiuuent potius ad excusandum pœnitentem, quàm ad exprimenda peccata, necesse non videtur per se loquendo tales circunstantias exprimere, nisi fortè Confessarius iusta de causa de illis pœnitentem interroget, aut nisi tales ita minuant peccatum, vt peccati speciem mutent, quod nouè tradit Iulius Lauor. *in tract. de Iubilæo, & indulgentia p.*1. *c.*14. *n.*51. Secunda habet circunstantias notabiliter aggrauantes intra eandem speciem non esse necessariò explicandas, quia Concil. Trident. dicto loco tradens exactam doctrinam eorum, quæ necessaria sunt ad Pœnitentiæ Sacramentum, asserit illas circunstantias explicandas esse in Confessione, quæ mutant speciem, ergo videtur virtualiter supponere, & implicitè indicare non esse necessariò explicãdas circũstantias tantummodo aggrauantes: tum quia nimis angerentur fideles ex tali obligatione cùm pauci bene cognoscant, & ritè intelligant quænam sint circunstantiæ aggrauantes; tum quia hæc sententia videtur magis vsu recepta etiam ab omnibus probatæ, & timoratæ conscientiæ, quamvis contraria, quam sustinent Gabr. Maior. Sot. Adrian. Henriq. & alij, quos refert, & sequitur Iulius Lauor. *d.c.*14. *n.*53. non sit improbabilis. Tertia est, quòd circunstantiæ mutantes speciem necessariò explicandæ sunt in Confessione ob expressam decisionem Concil. Trident. *d.c.*5. quæ autem sint huiusmodi circunstantiæ mutantes speciem, vide per Doctores *suprà* citatos.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in vtroque foro suum crimen marito, vel filio reuelare.*

3 *Mulierem de adulterio concipientem quomodo Confessarius possit absoluere eo casu, quo adulterinus filius in bonis mariti succedat, & excludat legitimum ostenditur.*

4 *Mulier ex adulterio filium habens an teneatur cum periculo infamiæ cessante mortis periculo veritatem patefacere, si reuelatio profutura speretur, ostenditur.*

5 *Adulter, qui filium suscepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, an teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ spuriæ, credens eam esse propriam filiam.*

CAP. Officij. IX.

1 POEnitentia sicut non est deneganda mulieri, quæ de adulterio concepit ignorante marito, & prolem habuit, licèt ex timore nolit hoc marito ostendere, sic etiam non est deneganda pœnitentia mulieri, quæ inscio viro supposuit sibi partum, ne hæreditas mariti transeat ad alios, præsertim alienos. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capistr. Cened. *collect.*75. Vinian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*253. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*745. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.*3. *Decret. lib.*5 *tit.*20. *c.*2. & pars huius cap. sunt text. *in cap. officij, de testibus, & de sentent. excom.*

Non est pœnitentia deneganda.] Ergo mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur 2
in vtroque foro, exteriori, scilicet, & interiori, suum crimen marito, aut etiam filio reuelare, nam certum est in vtroque foro filium non teneri mariti asserenti illum ex adulterio conceptum, fidem adhibere, vt ex Corn. Sot. Medin. & aliis comprobat Gutier. *canon. lib.*1. *c.*38. *n.*30. & ante eum Menoch. *de arbitr. casu* 89. *n.*28. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.*2. *tit.*14. *num.*8. Less. *de iust. lib.*2. *c.*10. *dub.*7. *n.*51. Paul. Layman. *loco infrà citando, n.*1. *vers. accedit*, atque ita hæc proprij criminis reuelatio in notabile honoris, & famæ ipsius mulieris detrimentum nullum speratur habitura effectum, & quòd propter eam hæreditas mariti, cuius filius creditur, ad legitimos deferatur hæredes, principium autem est, quòd nemo tenetur crimen suum reuelare, nec debet pati honoris iacturam, præcipuè sine fructu, & spe aliqua. quod erit profutura, *c. quis aliquando*, §. *non tibi dico, de pœnit. dist.*1. ergo meritò sic decidit text. *in præsenti*, vbi omnes docent, Nauar. *in Man. c.*16. *à n.*43. Couar. *in reg. peccatum p.*1. *in initio, à n.*3. Lud. Lop. *in instruct. conf. p.*1. *c.*88. Henriq. *in summa lib.*11. *c.*21. §.3. Viuald. *in candelabro aureo, p.*3. *c.*2. Pett. Nauar. *de restit. lib.*2. *c.*408. *& lib.*3. *c.*1. *n.*115. Vasq. *in opusc. de restam. c.*5. *n.*3. Lactant. Finell. *casu reseruato* 10. *n.*17. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.*3. *tract.*3. *p.*3. *c.*14. *n.*1. Gutier. *d.c.*38. Sayr. *in claui Regia, lib.*8. *c.*3. *n.*5. plures per Cened. *ad Decret. collect.*73. *n.*3. qui omnes ampliant, etiamsi mulier probabiliter credat reuelationem profuturam, si enim imminet periculum mortis non tenebitur cum detrimento, & periculo vitæ crimen suum detegere ad resarciendum damnum legitimis hæredibus illatum in hæreditate, quæ pertinet ad bona Ordinis inferioris, ad quorum restitutionem nemo tenetur cum iactura bonorum superioris Ordinis, ex doctrina Scot. *in* 4. *dist.*15. *q.*2. *art.*6. Caiet. 2.2. *q.*62. *art.*6.

De modo autem, quo se gerere debeat mulier, atque 3
etiam Confessarius vt eam absoluat multa scribunt nostri, & Theologi *suprà* citati. Primò, vt suadeat spurio intrare religionem, in qua professus non succedat in bona, ad quod tamen non tenetur mater ex iustitia, quia forte spurius non habet vires, & aptas conditiones ad onera religionis, nec vocationem Dei. Secundò, quòd mater propè mortem debeat id aperire spurio, aut aliis præsertim vt legitimus succedat in primogenitura mariti: sed quia spurius non tenetur in suum præiudicium matri reuelanti credere, etiam in mortis articulo, perpendat Confessarius ne vltra modum compellat matrem, quia illa vix tenetur pro ea spe parum probabili ac inutili detegere crimen adulterij cum magno sui honoris, ac filij spurij detrimento. Satis ergo erit, vt de bonis propriis filium legitimum melioret, vel aliis hæredibus in tertio, & quinto, ita vt hoc modo resarciat damnum quoad potest. Sed quia ad hoc DD. varios exquisierunt modos restituendi damnum in terminis, de quibus agimus; & vniuscuiusque opiniones recensere longum esset, ideò remitto Lectorem ad DD. *suprà* citatos, quibus addo Nau. *in cap. inter verba, concl.*4. *n.*15. Guillelm. *in c. Raynutius, de testament. verbo in extremis positus, n.*24. Medin. *in C. de restitut. q.*3. *causa* 4. Anton. Cordub. *in tract. casuum conscientiæ, q.*102. Paleot. *de nothis, & spuriis, c.*24.

Petr. Nauar. *tom. 2. de restit. lib. 3. cap. 1. à n. 151.* Anton. Gomez. *l. 9. Tauri, n. 3.* Mench. *illustrium, lib. 1. c. 48. à num. 26. & à n. 34.* Boër. *decis. 299.* Mascard. *de probat. concl. 708. à n. 2.* Perez *l. 2. vers. dubium autem, tit. 15. lib. 8. Ordin. pag. 300.* Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 7. n. 3. col. penult. versic. quia ergo, pag. 468.* Henriq. *in summa, lib. 9. c. 21. §. 3.* Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. c. 6. n. 43.*

4 Si autem cessante mortis periculo, reuelatio profutura speretur, an cum periculo infamiæ teneatur veritatem patefacere; variæ sunt opiniones, quas videbis apud Sayr. *d. cap. 3. n. 14.* vbi sequitur distinctionem Ludouic. Lopez *in d. cap. 88.* & Tolet. *in summ. lib. 5. cap. 11.* omnes autem post Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. num. 6. vers. sed vide*, reprobant cautelam, qua vsa est quædam vidua plures habens filios, quorum vnus erat ex adulterio conceptus, morti enim proxima omnes ad se venire iussit, & dixit, vnus vestrùm ex adulterio natus est, ne moriar cum tam graui periculo, intendo reuelare, vt omnes ad inuicem remittatis, quod vnus habet aduersus alterum: vnusquisque de se ipso dubitari cœpit, atque ita omnes concesserunt: sed meritò contra Alciat. notant reliqui omnes minimè tutam esse, sed fraudis, & doli plenam huiusmodi cautelam, vt post Couar. *d. p. 1. §. 1. n. 6.* & Menoch. *d. casu 89. à num. 29.* notant Gutier. *d. cap. 38. à num. 25.* & post Salon. Sayr. *d. cap. 3. num. 15.*

5 Verùm autem adulter, qui filium suscepit ex adulterio, illúmque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus admittitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ spuriæ, credens eam esse propriam filiam? quæstio est dubia, in qua vna sententia tenet adulterum ex quo suspectus est spurius, teneri sicut adulteram ad resarciendum damna subsequuta, quia adulter non minus quam adultera est causa talis damni, & ideo ita resoluunt Armil. *verbo adulterium, num. 7.* Nauar. *in man. cap. 16. n. 40.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 132. num. 36.* Arag. *2. 2. quæst. 62. art. 6.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. c. 188. num. 1.* Alphons. de Vega *in summ. tom. 1. cap. 13. casu 8.* Turrian. *2. 2. tom. 2. disp. 30. dub. 2.* Megala *in 2. 2. lib. 1. cap. 2. num. 13.* Nalder. etiam *in 2. 2. tract. 3. c. 4. dub. 9.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 5. cap. 6. q. 6. & 7.* Vasq. *in opusc. de testam. c. 5. §. 1. n. 22.* Finell. *de casib. reseru. casu 10. num. 18.* Less. *de iustit. lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 46.* Rebel. *de obligat. iustit. p. 1. lib. 3. q. 10. n. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 10. cap. 19. q. 3. n. 277.* Verùm licet hæc sententia sit communiter recepta, tamen existimo si adulter cognoscat esse suam prolem, non teneri ad resarciendum damna legitimis filiis, modo ipse non fuerit auctor suppositionis, & ratio est, quia horum damnorum sola adultera est causa, quia ipsa filium adulterinum supponit tanquam filium legitimum, cum tamen adulter non supponat, sed solum tacendo permittat vt filius adulterinus supponatur, & sic non est causa proxima illorum damnorum, sed remota, cum ipse non intenderit generare, sed solùm explere suam libidinem, quare hanc partem sustinent Sot. *de iustit. lib. 4. q. 7. art. 2.* Henriq. *lib. 1. de Matrim. c. 21. §. 3.* Barthol. à S. Fausto *in speculo Confession. disp. 23. q. 8. n. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa Moniales benedicere, Confessiones audire, & publicè prædicare non potest, & n. 2.*
3 *Mulieres ordinari non possunt.*
4 *Declarantur text.* in cap. mulieres 32. dist. & vide cap. Diaconissam 27. q. 1.
5 *Mulieres sunt incapaces beneficiorum.*
6 *Excommunicare, aut interdicere non possunt mulieres, nisi ex Papæ commissione, siue priuilegio.*

CAP. In noua, X.

ABbatissa non potest proprias Moniales benedicere, nec Confessiones audire, nec publicè prædicare, quia B. Virgo licet fuerit dignior Apostolis, tamen non ei, sed Apostolis fuit hoc concessum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Ioan. à Capistran. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 254.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 745.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* referens ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 14. cap. 1.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. deinunt Decr. *in cap. 2. num. 149. & seqq. de iudic.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplclericali, §. 8. num. 9.* tam licet apud Ethnicos mulieres fungerentur officio Sacerdotum, vt refert Palat. *lib. 6. de legibus*, & Dionys. Halicarn. *in 2. antiq. Roman.* tamen in lege Gratiæ potestas Clauium non cadit in sexum fœmineum, ac per consequens fœminæ ordinari non possunt, quæ nusquam legitur Christum alios ministros instituisse, quàm viros, tum etiam quia si fœminis in Ecclesia aliqui non licèt, Apost. *ad Timoth. 2.* multò minus licèt Sacramenta ministrare, quod est quid maius, quam aliqui in Ecclesia, quare mulieres ordinari non possent Felin. *in cap. delicta, n. 4. & 5. de maiorit. & obed.* S. Thom. *in 4. dist. 25. q. 2. artic. 1. & 2.* Soar. *de censur. disput. 51. sect. 2. in princip.* Vasquez *disput. 245. num. 6. cap. 2. vers. ego verò*, Ægid. *de Sacrament. & eorum disput. 20. dub. 10. num. 94.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 29.* Henriq. *in summa lib. 11. cap. 8. num. 6.* Valent. *tom. 4. disp. 9. quæst. 4. punct. 2. ad finem*, Bonacin. *de Sacrament. disput. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 5.* D. Thom. *in addit. ad 3. part. quæst. 39. artic. 1.* Victor. *relect. 2. de potest. Ecclesiæ, quæst. 2. n. 3.* Sot. *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2. concl. 1.* Angles *in suis bus Theologicis, quæst. de Clauibus, artic. 1. dificult. 5.* Henriq. *lib. 1. cap. 21. §. 2. lit. N, cum seqq. & lib. cap. 21. §. 3. & lib. 10. cap. 16. §. 1. lit. A*, agúnque de potestate censurarum latè Soar. *de censur. tom. 3. disput. 2. section. 3. num. 2.* hinc notantes fœminas ipso iure diuino incapaces esse eorum, quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, vel etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam, est etenim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula secundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta Lege diuina poterant promoueri: at verò sexus fœmineus ipsa Lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit, aduertit Sot. *vbi proximè, art. 2. in princ.* & multis aliis latè Henriq. *d. lib. 4. cap. 2. in princip.* elegantis latè Soar. *tom. 5. disput. 40. section. 7.* multiplicique ratione latè confirmat Vinald. *in candelabro aureo, p. 3. cap. 3. à. princip.* cum quo aduerte quòd licèt in fœminis propriè non detur irregularitas, sed magis incapacitas ex ipsa Lege diuina ex dictis, respectu tamen Religionis susceptæ, vel suscipiendæ multa possunt considerari impedimenta, propter quæ aliquæ mulieres inhabiles fiant ad aliqua officia Religionis,

vel

vel ad Religionem ipsam, quæ diligenter prosequitur Vivald. *d.p.3.c.4.a n.4.* Quæ omnia confirmantur ex auctoritate *Genes.1.c.3.* ibi, *sub viri potestate eris*, qua satis ostenditur statim ab initio generis humani fuisse sexum fœmineum virili subiectum, subindéque neque etiam profana munera, in aliqua Republica bene gubernata fœminis fuisse demandata, probat, *l.2.ff.de regulis iuris*, vbi notant scribentes omnes, & multi, quos latè refert Duen. *regul.308.* & ex Philosophis, atque bonis Auctoribus multa latè cumulat Iustus Lipsius *politicorum lib.2. c.3.* Facit etiam quia minimè decebat pulchritudinem Ecclesiasticæ hierarchiæ fœminas admitti ad Ecclesiasticos gradus, & Ecclesiæ regimen, ex ratione, quæ colligitur ex Paul. 1. *ad Corinth.* 11. ibi: *Christus caput est viri, & vir caput est mulieris*, quia non vir ex fœmina primò, sed fœmina ex viro sumpta est; facit etiam ratio text. *in l.1.§.sextum, ff.de postulando*, & quæ DD. communiter *ibi* notant ex adductis à Duen. *reg.311.*

3 Non obstat, quod Abbatissæ, & Præfectæ Monialium Ecclesiasticam iurisdictionem habere noscuntur, *c.dilecta, de maior. & obed.* quia respondetur provt *ibi* addidi. Ad varia autem loca, quibus probatur mulieres prophetasse, *Exod.15. Iudic.4.& 4. Reg. c.22. Act.21.* respondetur nullum esse inconueniens mulieres prophetare, neque nobiscum pugnat huiusmodi argumentum, prophetia enim donum Dei est, seu gratia gratis data, quod fœminis, atque laicis potest pariter conuenire, non ita potestas spiritualis, ex supra positis rationibus, resoluit post Sot. Card. Bellarm. *tom.2. de Sacramentis in genere, lib.1.c.25. vers. ad loca illa pro fœmina*, & multi alij, respondentes text. *in cap. Diaconissam*, 27.
4 *q.1. & in cap. mulieres* 32. *dist.* vbi habetur mulieres Presbyteras, & Diaconissas prohiberi ordinari ante quadragesimum ætatis annum, esse intelligendos de Diaconissis, non verè initiatis Ordine Diaconatus, sed destinatis ad quædam obsequia diuina in instruendis mulieribus Catechumenis ad Baptismum, ac per consequens de Presbyteris illis, non quidem insignitis sacro Presbyteratus Ordine, sed habentibus curam quarundam rerum Ecclesiæ; vel melius forsan intelligendos de Diaconissis, & Presbyteris vxoribus Diaconorum, & Presbyterorum, vt alij respondent, & omnium latissimè Fr. Basil. Pont. *de impedimentis matrimonij, c.10. per totum.*

5 Eodem etiam modo mulieres incapaces esse beneficiorum, tenent Lambert. *de iurepatronat. lib.2.p.1.q.76. n.1. cum seqq.* Hojeda *de incompatibil. benefic. p.1.c.24. n.73.* Rebuff. *de pacif. possessor. n.260.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.4. n.200.* sic etiam nec excommunicare, nec interdicere posse, nisi ex Papæ commissione, siue priuilegio, tenent Nauar. *consil.73. de sent. excommunic.* Couar. *in cap. alma mater, p.1.§.1 n.2.* Vgolin. *de censur. tab.1.c.2.§.7.n.7.* Soar. *eodem tract. disp.2. sect.3. n.7.* Sayr. *eodem tract. lib.1.c.5.n.16.& 17.* Bonacin. *eodem tract. q.1. punct.2. num.4.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom.2. q.107. art.1.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloss.22. num.19.*
6 Valent. *tom.4. disp.7.q.16. punct.3. versus finem*, vbi cum Sot. rectè asserit prælatas mulierum religiosarum non habere propriam potestatem iurisdictionis spiritualis, sed solùm habere commissionem quorundam actuum per ordinem ad correctionem, & disciplinam domesticam subditorum, & consequenter non posse sub mortali præcipere id, cuius transgressio non esset alioquin ex se peccatum mortale.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti tempore conceditur Pœnitentia & viaticum morientibus. Clerici, qui seruarunt interdictum generale, possunt cum silentio in cœmeterio sepeliri. In Conuentualibus Ecclesiis Clerici bini, vel trini possunt Horas submissa voce dicere.*
2 *Pœnitentiæ Sacramentum tempore interdicti non solum morientibus, & infirmis, sed etiam sanis, & beneualentibus conceditur.*
3 *Excommunicatis non nisi in articulo mortis, Pœnitentiæ Sacramentum concedendum.*
4 *Eucharistiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium tempore interdicti conceditur.*
5 *Declaratur text. in præsenti.*
6 *Eucharistiæ Sacramentum dandum est tempore interdicti damnatis ad mortem.*
7 *Mortis articulus quis dicatur, ostenditur.*
8 *Sacramentum Extremæ-Vnctionis nulli laico, vel etiam Clerico interdicti tempore ministrari potest.*
9 *Sacramentum Extremæ-Vnctionis tempore interdicti ministrari potest, quando infirmus nullum aliud recipere valeat.*
10 *Sepulturæ Ecclesiasticæ vsus per omne interdictum siue locale, siue personale prohibetur etiam infantibus vsu rationis carentibus.*
11 *Sepulturæ Ecclesiasticæ prohibitio tempore interdicti, an locum obtineat in festiuitatibus, quibus diuina fieri iure conceditur, ostenditur.*
12 *Clerici etiam primæ Tonsuræ, dummodo priuilegiis gaudeant Clericalibus, interdicti tempore possunt in cœmeterio Ecclesiæ sepeliri.*
13 *Clerici an tempore interdicti possint sepeliri in Ecclesia specialiter interdicta, ostenditur.*

CAP. Quòd in te. XI.

INterdicti tempore conceditur viaticum, & Pœnitentia morientibus. Clerici qui seruarunt interdictum generale, si moriantur, possunt sepeliri in cœmeterio cum silentio, id est, sine solemnitatibus, & campanis. Item in Conuentualibus Ecclesiis bini, & bini aut terni possunt legere, non cantare Horas Canonicas ianuis clausis, exclusis excommunicatis, & interdictis, ita tamen submissè vt exteriùs non audiantur, quia simile priuilegium est concessum à Sede Apost. Regularibus. Item Cruce signatis, & peregrinis Pœnitentia concedi potest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capistr. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.258.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.746.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 4. Decretal. lib.5. tit.14. cap.3.* 1

Pœnitentia morientibus, &c.] Quamvis per text. *in præsenti*, Sacramentum Pœnitentiæ tempore interdicti concedatur tantùm morientibus, & infirmis, tamen nouiori iure *c.alma, post principium, vers. quia vero, de sent. excomm. in 6.* conceditur sanis, & beneualentibus, vbi redditur ratio ibi, *propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum summè necessaria est*, & notant Nauar. *in manuali, c.27.n.178.* Sayr. *de censur. lib.5.c.7. n.8.* Soar. *tom.3. disp.20. sect.1.a n.13.* 2

Dupliciter tamen hæc doctrina limitatur, primò, vt non procedat in excommunicatis, his enim non nisi in articulo mortis pœnitentiam cõcedendam esse decidit text. *in d. cap. alma*, de cuius tamen intellectu 3

non mediocris est inter scribentes varietas. Angel. enim, Sylvest. & alij Summistæ, quibus magis assentiri videtur Soar. *d. sect. 1. n. 16. in fine*, iuncto præcedenti, interpretantur intelligendam esse hanc limitationem de solis excommunicatis propter causam interdicti, quia tempore interdicti non est prohibitum excommunicare, & absoluere ab excommunicatione, sicut neque prohibentur alij casus ad iurisdictionem fori exterioris pertinentes, vt post multos adductos resoluit Sayr. *d. lib. 5. cap. 5. à n. 12.* At verò Vgol. *d. c. 7. §. certum*, quem sequitur Sayr. *d. cap. 7. num. 9.* contendunt texr. esse intelligendum generaliter de excommunicatis quocumque alio nomine, etiam extra causam interdicti, ex generalitate text. qui violenter restringitur ad excommunicatos ob solam interdicti causam. Ego tamen verius censeo esse, quod auctores prioris sententiæ resoluunt, quòd scilicet text. ille vel debet intelligi de absolutione excommunicationis reservatæ, vel de absolutione solemni, vel, quod magis literæ text. adaptatur, de excommunicatis ob causam interdicti. Limitatur secundò eadem concessio in iis, qui interdicto causam dederunt, vel consilium, auxilium, aut fauorem delicto, propter quod latum est, non debent enim admitti ad Pœnitentiam, nisi priùs satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, vt expresè decidit text. *in d. cap. alma, vers. illis etiam*; vnde pignoratitiam, aut fideiussoriam necessariam esse, nec nudam sufficere rectè notat glos. *ibi, verbo idoneam*, iunctis, quæ diximus ad *c. 8. de rest. spoliat.*

4 *Vicarium etiam*, &c.] Probat hic text. Sacramentum Eucharistiæ, quatenus viaticum morientium, tempore interdicti concedi posse, vt notant glos. *verbo Sacramentum, in d. cap. alma*, & sequuntur *ibi* scribentes omnes, docent Calder. *de interdict. part. 2. num. 3.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 178.* Conar. *in d. cap. alma, p. 2. §. 2. num. 7. & §. 3. a princip.* Henriq. *in summa, lib. 13. cap. 45. §. 2.* Vgol. *de censur. tab. 5. cap. 7. §. 6.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. c. 7. à num. 16.* Bonacin. *de censur. disp. 5. punct. 2. §. 2. n. 1.* & notabiliter ex communi sententia amplianit Zambran. *in tract. casuum Conscientiæ in articulo mortis, cap. 3. dub. 6. n. 5.* non tantum semel, sed quoties expedierit sine Bulla, & primlegio posse constitutis in articulo mortis dari Eucharistiam, tenent Soar. *tom. 3. disp. 33. sect. 1. vers. de Eucharistia*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. tract. 32. n. 26.* qui etiam resoluunt per contrarium Eucharistiam, si per se non vt viaticum, & extra mortis periculum consideretur, interdicti tempore sanis ministrari non posse, ex ea ratione, quia in hac materia Sacramentorum tempore interdicti regula est, quod ea solùm licent, quæ specialiter permittuntur; constat autem Eucharistiam solummodo concessam reperiri in hoc text. per modum viatici pro morientibus, nec iure nouo *in cap. alma*, circa hoc Sacramentum, vt tale aliquid immutatum est, licèt ibi permittatur vt Sacrificium *in §. adiicimus.*

5 Nec obstat si arguas ex ratione huius text. ex eo enim quod tempore interdicti morientibus pœnitentia concedebatur, colligitur, quod etiam Eucharistia denegari non debet, quare cum iam nouo iure Sexti non solum morientibus, sed etiam sanis pœnitentia concedatur, *vt suprà* dixi, videtur inferri, quod etiam Eucharistia eis denegari non debet: quia respondetur distinguendo maiorem, quòd scilicet non simpliciter conceditur Eucharistia *in hoc text.* illis, quibus pœnitentia conceditur, sed solum per modum viatici, quòd solùm, & propriè dicitur respectu morientium vt post Durand. & alios explicant Sayr. *n. 13.* & Soar. *n. 31. locis proximè citatis.*

Vnde damnatis ad mortem, quia verè morientur & in articulo mortis constituti dici possunt, dandam esse tempore interdicti, receptissima est scribentium omnium traditio, vt post Calder. testantur Conar. *d. §. 3. n. 3.* Henriq. *d. §. 2.* Vgolin. *d. c. 7. num. 3.* Sayr. *d. cap. n. 17.* Zambran. *d. dub. 6. num. 6.* Auil. *ade censuris part. disp. 4. sect. 1. dub. 4. concl. 2.* Soar. *tom. 3. disp. 35. sect. n. 29. in fine*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. q. 109. art.* Zerol. *in prax. Episc. p. 2. verbo Eucharistia. pag. 47.* Sayr. *in clavi regia, lib. 7. cap. 11. num. 8. cum seqq.* Bonacin. *§. 1. ex n. 2.* & faciunt tradita per Gam. *in tract. de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis, q. 1. a n.* resoluentes generaliter articulum mortis in hoc posito non strictè esse intelligendum, sed fauorabiliter, sufficere probabile periculum mortis, etiam violentiæ, quamvis euidens non sit, veluti mulieris prægnantis, vel inchoantis periculum magis naugationem, aut intrantis periculum, *vel si* obsessi sint à validis hostibus, his enim & similibus casibus, quia probabile mortis vertitur periculum, interdicti tempore detentis denegandam non esse Eucharistiam fauorabiliter interpretantur citati Doctores. Quicumque autem casu, quo Eucharistia, vt viaticum, defertur adjinfamatos temporeinterdicti, licitam esse pompam, & solemnitatem consuetam, & comitatum cum luminibus, & campanula, recitatione hymnorum, & Psalmorum, licitéque Sacerdotem in reditu, vt mos est, Hostiam populo ostendere, & confessionem facere generalem: hæc enim omnia pertinent ad maiorem tanti Sacramenti ornatum, & reuerentiam, hilúmque augendam deuotionem, Nauar. *n. 179.* Conar. *§. 3. n. 7.* Henriq. *§. 2. lit. V*, Vgolin. *n. 6.* Sayr. *n. 26.* Auil. *n. 27.* Aula *concl. 4. dictis locis*, Ægid. de Coninct. *Sacram. & censur. tom. 2. disp. 17. n. 44.* Bonacin. *d. n. 1. vers. dixi.*

Tum Vnctio.] Notatur ad hoc, quòd Sacramentum extremæ Vnctionis nulli laico, vel etiam Clerico, aut Religioso, si sufficienti priuilegio muniti non sint, potest interdicti tempore ministrari, vt per Conar. *in cap. alma, p. 2. §. 2. num. 7. vers. Extrema vnctionis*, Vgolinus *censur. tab. 5. c. 7. §. 1. & c. 10. §. 1.* Tolet. *in summ. lib. 1. c. 53. n. 4.* Henriq. *in summ. lib. 13. c. 46. §. 4.* Soar. *tom. 3. disp. 33. sect. 1. n. 38.* Sayr. *de censur. lib. 5. c. 7. n. 29.* Et. Emman. *d. q. 109. art. 3.* Auil. *de censur. p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 24. n. 27.* Fr. Ludou. Mirand. *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 37. art. 8. concl. 3. in medio.*

Verùm quando infirmus nullum aliud potest recipere Sacramentum, tunc Vnctionis tempore interdicti ministrari potest, vt per Henriq. *in summ. lib. 13. c. 46. §. lit. F*, latè Zambran. *in tract. de casibus in articulo mortis, c. 5. dub. 7. à num. 5.* & licèt hunc casum rarissimè posse contingere aduertat, eo tamen dato præcepti necessitatem fatetur Soar. *tom. 4. disp. 44. sect. 3. n. 7.*

Licèt autem, &c.] Notatur ad hoc, quòd vsus Ecclesiasticæ sepulturæ per omne interdictum sine locali, siue personale prohibetur, vt per Conar. *in cap. alma, p. 2. §. 1. num. 3. vers. hoc autem*, Vgolin. *d. tab. 5. cap. 3.* Henriq. *d. lib. 13. cap. 44. §. 4.* Auil. *d. disp. 4. sect. 3.* Soar. *tom. 3. disp. 35. sect. 1.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. vsque ad finem*, Fr. Emman. *d. q. 110. art. 1. vers. parumle. post* Vgolin. Sayr. *d. lib. 5. c. 8. num. 41. & cap. 4. num. 22.* Non solùm adultis, verùm etiam infantibus vsu rationis carentibus, vt per Conar. *d. p. 2. §. 4. n. 5. vers.* Henriq. *d. §. 4. iuncto com. lit. I*, Ludou. Mirand. *in manuali Prælat. tom. 2. q. 37. art. 8. concl. 4.* Soar. *d. sect. 1. n. 2.* dixit, quòd ideò infantes quoad Diuina audienda interdicto non includuntur, quia prohibitio interdicti quoad Diuina officia est ne celebret, & ne Diuina audiat officia, qui actus aliquam præquirit cognitionem

rionem, quæ non cadit in huiusmodi infantes. At verò sepulturæ prohibitio in eo consistit, quia Ecclesia interdicti tempore nullum cadaver admittit ex iuris prohibitione, ad quod nullo rationis discursu opus est, Ægid. *d. disp.* 17. *à n.* 51.

21 Prohibitio hæc Ecclesiasticæ sepulturæ tempore interdicti locum non obtinet in festiuitatibus, in quibus Diuina celebrari iure conceditur, & resoluunt Sylvest. Angel. & alij, quos refert, & sequitur Henriq. *d. c.* 44. §. 5. *iuncto commento lit. A*, & tanquam fauorabiliorem seruandam esse hanc partem scribit Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 181. *in fine*, eandem benigniorem, iureque & æquitate defendi posse scribit Couar. *d. p.* 2. §. 3. *n.* 6. *vers.* 8. & constanter defendit Sayr. *d. c.* 8. *à n.* 10. Verùm contrariam opinionem, quòd scilicèt prohibitio generalis Ecclesiasticæ sepulturæ locum obtineat in dictis festiuitatibus, & in omnibus priuilegiatis casibus, in quibus conceditur facultas audiendi Diuina, tenet gloss. *verbo A iure*, *in Clement.* 1. *de sepulturis*, quæ sequuntur *ibi* Cardin. Bonif. Imola, & alij communiter *in cap. alma*, *de sentent. excommunic. lib.* 6. magis communem fatetur Cou. *d.* §. 5. *num.* 6. *vers.* 8. Vgol. *d. cap.* 9. §. 1. & constanter Soar. *d. disp.* 35. *sect.* 1. *num.* 11. & 13. & hanc probabiliorem, & iur. magis conformem concludit Auila *d. disp.* 4. *sect.* 3 *num.* 3.

12 Clerici tamen etiam primæ tonsuræ, dummodo priuilegiis gaudeant Clericalibus, interdicti tempore possunt in cœmeterio Ecclesiæ sepeliri. vt per Nauar. *d. n.* 171. *in fine*, Couar. *d. n.* 7. *vers. cleric.* Vgolin. *d. c.* 9. §. 2. Henriq. *d.* §. 4. *in princ. iuncto commento lit. X* Fr. Emman. *d. q.* 110. *art.* 1. Auila *d. disp.* 4. *sect.* 3. *concl.* 2. Sayr. *d. c.* 8. *n.* 6. Soar. *d. disp.* 35. *sect.* 1. *à n.* 4. qui omnes aduertunt quòd quamvis text. *in præsenti*, concedat Clericis tempore interdicti vt in cœmeterio sepeliantur, hodie tamen liberum & licitum eis erit intra Ecclesiam sepeliri, quia olim honor iste sepulturæ intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit, vt probat text. *in cap. nullus* 13. *q.* 2. iuxta communem intellectum, de quo post gloss. Turrec. *ibi in fine*, quem alij sequuntur, vt constat ex Conrado Bruno *de cœrem. lib.* 2. *c.* 2. *vers. illud tamen*, Petr. Greg. *syntag. iuris*, *lib.* 2. *c.* 12. *n.* 12. Hodie verò consuetudine effectum est, vt quod solis Episcopis, & personis insignibus concedebatur, quibuscunque siue Clericis, siue laicis licitum & liberum iam sit, vt per Durant. *de ritibus Ecclesiæ*, *lib.* 1. *c.* 23. *n.* 7. & 8. Spino *in speculo testam. glos.* 2. *princ. à n.* 30. Cened. *ad Decretum collect.* 46. *num.* 1.

13 *Per generale interdictum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd gratia facta Clericis vt tempore interdicti in loco sacro possint sepeliri, procedit tantum tempore interdicti generalis, vt per Innocent. & Ioan. Andr. *in præsenti*. At verò Host. tuetur quod etiam habet locum quando Ecclesia est specialiter interdicta. Has contrarias opiniones sub distinctione nititur cõciliare Abb. *in præsenti*, *n.* 10. vt scilicet prior procedat in Clericis alienis, qui sunt de aliis Ecclesiis, qui cùm habeant Ecclesias proprias non interdictas, ad quas facilè referri possunt, in eis sepeliri debent, neque expedit vt in aliis speciatim interdictis sepeliantur: altera verò habeat locum in Clericis eiusdem Ecclesiæ, in ea enim etiam speciatim interdicta sepeliri posse operatur priuilegium. Cæterùm circa prius illud distinctionis membrum subdistinguunt alij, vel enim in loco interdicto plures sunt Ecclesiæ, quarum vna solùm interdicitur, vel interdicuntur omnes; si vna tantùm interdicitur, procedit distinctio Abb. vt in ea sepeliantur Clerici proprij, non verò alieni; si verò interdicantur omnes, poterunt sepeliri in qualibet earum Clerici etiam alieni, ita Sylvest. *verbo interdictum* 5. *q.* 8. *vers.* 5. Henriq. *d.* §. 4. Sed alij distinctionem improbant indistinctè resoluentes Clericos eiusdem Ecclesiæ, vel etiam extraneos in Ecclesia speciatim interdicta posse sepeliri, etiamsi aliæ eius loci interdictæ non sint, hi sunt Sayr. *d. c.* 8. *n.* 13. Auila *d. concl.* 3. At verò Soar. inter alienos, vel eiusdem Ecclesiæ Clericos minimè distinguendum putat, sed an omnes Ecclesiæ, vel vna tantum interdicatur, nam si omnes interdicantur, concludit omnes Clericos siue eiusdem, siue alterius Ecclesiæ sepeliri posse in qualibet specialiter interdicta: si verò vna tantùm interdicta sit, nec alienos, nec eiusdem Ecclesiæ Clericos in ea sepeliendos esse, rationem inquit esse, quia priori casu interdictum omnium Ecclesiarum quoad hunc effectum generali æquiparat.

SVMMARIVM.

1 *Confiteri saltem semel in anno tenetur quilibet doli capax proprio Sacerdoti, vel alteri de eius licentia, & Eucharistia Sacramentum ad minus in Pascha recipere, & Sacerdos reuelans Confessionem deponendus est, & in Monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

2 *Papa vi præcepti humani ad semel in anno confitendum non tenetur.*

3 *Pueri censentur rationis compotes in ea ætate, in qua cognoscunt se grauiter peccare, & discernere sciunt bonum à malo.*

4 *Peccata venialia tantùm habens non obligatur præcepto confitendi, quod intellige vt ibi.*

5 *Præcepto annuæ Confessionis satisfit quocunque anni tempore confitendo.*

6 *Annus quoad Confessionem computatur à Paschate vsque ad Pascha.*

7 *Sacerdos proprius sufficienter ad pœnitentiæ Sacramentum ille censeri debet esse, cuius assistentia, siue per se, siue per Sacerdotem à se ad eam delegatum ad Matrimonij validitatem requiritur.*

8 *Proprius contrahentium parochus quis dicatur, remissiuè.*

9 *Pœnitens an iniunctam pœnitentiam teneatur acceptare, remissiuè.*

10 *Communicans in hebdomada sancta, vel infra octauam Paschæ satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

11 *Confessionem omittentes, & sacram communionem semel in anno, sunt suspecti de hæresi.*

12 *Sacramentalis absolutio non potest dari absenti.*

13 *Religiosus crediturus est pœnitenti dicenti se habere licentiam à proprio Parocho, vt illi ministret Sacramentum Confessionis, & Eucharistiæ.*

14 *Sacerdos proprius existens extra territorium potest absoluere Parochianum suum confiteri volentem.*

15 *Doctores referuntur de sigillo Confessionis agentes.*

16 *Confessionis sigillum tam strictè obligat, vt nullum omino quantumcunque magnum incommodum euitandum, pœnitente inuito liceat aliqua, quæ sub sigillo cadunt, reuelare.*

17 *Confessarius quomodo se gerere debeat, si pœnitens confiteatur deliberationem dissemināde hæresis, vel perpetrandi aliquod magnum crimen, offendatur.*

18 *Confessarius in testem præsentatus, & iuramento adactus ad dicendum veritatem, dicere potest se nihil scire, vel audiuisse, si de iis interrogetur, quæ per solam Sacramentalem Confessionem nouit.*

19 *Confessarius potest eos Matrimonio coniungere, inter quos ligitimum impedimentum cognouit ex Confessione.*

20 *Peccata declarata in Confessione, & etiam alia, quæ in eorum notitiam possunt alium adducere, ab sacramentali cadunt sigillo.*

21 *Confessarius potest peccatum auditum in Confessione revelare de licentia pœnitentis.*

22 *Sacerdoti fide digno asserenti mortuum, seu morientem dedisse sibi licentiam de revelanda Confessione creditur.*

23 *Sacerdoti non iurato creditur super Pœnitentia alicuius facta.*

24 *Probatio Confessionis revelatæ de licentia pœnitentis, cui incumbat, ostenditur.*

25 *Sacerdoti dicta in Confessione à pœnitente sine proposito confitendi, & absolutionem obtinendi, an cadat sub sacramentali sigillo ostenditur.*

26 *Confessarius quibus casibus audita in Confessione revelare possit, ostenditur.*

27 *Confessor dicens, Tale peccatum in Confessione audiui, dummodo in personæ cognitionem deueniri minimè possit, non frangit sigillum Confessionis.*

28 *Confessionem reuelans Sacerdos deponendus est, & in Monasterium ad agendam perpetuam Pœnitentiam detrudendus.*

Cap. Omnis vtriusque sexus. XII.

1 OMnis fidelis vtriusque sexus cùm peruenerit ad annos discretionis, id est, cùm fuerit doli capax, tenetur saltem semel in anno fideliter confiteri omnia sua peccata proprio Sacerdoti, & studeant propriis viribus iniunctam sibi pœnitentiam adimplere. Item suscipiant reuerenter ad minus in Paschate Sacramentum Eucharistiæ, nisi fortè de consilio proprij Sacerdotis ob rationabilem causam duxerit abstinendum ad tempus, alioquin viuus arceatur ab ingressu Ecclesiæ, & mortuus careat sepultura Ecclesiastica, & hoc statutum frequenter in Ecclesiis publicetur ne quis excusetur. Item si quis iusta de causa vult confiteri alteri Sacerdoti sua peccata, priùs petat, & obtineat licentiam à proprio Sacerdote, aliter illum non potest absoluere, vel ligare. Sacerdos debet esse discretus, & tantus, & vt Medicus peritus, infundere vinum, & oleum vulneribus, diligenter inquirens circumstantias peccatorum, & peccantis, vt prudenter eligat quale consilium, & remedium debeat adhibere vtendo diuersis experimentis ad saluandum ægrotum. Item Sacerdos caueat omnino ne verbo, vel signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem, sed si prudentiori consilio indigeat, cautè sine expressione personæ inquirat, quia qui præsumpserit reuelare peccatum in Confessione sibi detectum, est deponendus à Sacerdotali officio, & detrudendus in arctum Monasterium ad perpetuam Pœnitentiam agendam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Ioan. à Capistrano, Marian. Socin. Alciat. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 255.* Aragona *in compend. iuris Canon. pag. 746. & vol. 4. repet. super iure Canonico, l. 5. Decretal.* Iacob. de Zochis, remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* remissiuè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salmant. tom. 1. pag. 2. cum seqq.* desumitur ex Concil. generali Lateran. sub Innoc. III. *c. 21.* & refertur ab Ant. Aug. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 2.*

2 *Omnis vtriusque sexus,* &c.] Nota Summum Pontificem vi præcepti humani, & Constitutionis huius cap. ad semel in anno confitendum non teneri, vi inquam coactiua: siquidem vi directiua huius text. sub reatu peccati mortalis saltem semel in anno peccata sua mortalia confiteri (& idem de Eucharistiæ sumptione in Paschate dicendum est) tenetur, tum ratione naturali, quæ docet Principem legibus humanis subditum esse, eò quòd præceptum hoc de Confessione annua licèt aliqua ex parte humani iuris sit non omnino diuini, verè tamen est iuris diuini limitati per humanum. Vide Nauar. *in princip. dist. 5. n. 32. & in cap. Sacerdos, n. 50. de Pœnit. dist. 6.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 5.* Viuald. *in candelabro aureo. p. 4. c. 8. n. 57.* Henriq. *in summ. lib. 1. de Sacram. Pœnit. c. 2. n. 2.* Flam. *de reform. lib. 3. q. 18. n. 131.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 20. n. 2.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 7. c. 39. q. 11.* Paul. Comit. *resp. moral. lib. 1. q. 101.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 6. n. 49.* Fagundez *in quinque Eccles. præcep. prac. 2. lib. 1. c. 3. n. 17.* Aduerte tamen minus rectè docuisse Panorm. *in præsenti, n. 9.* teneri Pontificem ex hoc text. quia erat lex Concilij vniuersalis, quæ ligat Pontificem tanquam superior, quem meritò reprehendit Nauar. *d. princip. num. 33.* & continetur ex receptis sententiis, de quibus Victor. *relect. 4. n. 3. cum seqq.* Vnde facilè resolues illorum quæstionem, qui disputant an possit Summus Pontif. dispensare in hoc præcepto Ecclesiastico de confitendo semel in anno propter aliquam instam rationem, veluti cum Eremita viuente extra humanum consortium, vel simile? ex dictis enim verissima apparet pars affirmatiua, nam certum est præceptum hoc quoad temporis determinationem esse Ecclesiasticum, & positiuum, constat autem in præceptis Ecclesiasticis data iusta causa posse Pontificem dispensare, ex reg. text. *in cap. propositum, de conces. prabend.* cum similibus, ergo quamvis Pontifex dispensare non possit in præcepto diuino de confitendo in articulo necessitatis, poterit tamen dispensare Ecclesiastico de confitendo semel in anno, communi post D. Thom. Sot. *in quarto, distinct. 18. q. 1. art. 2.* alij, quos refert, & sequitur Soar. *tom. 4. disp. 36. sect. num. 5.*

Postquam ad annos discretionis peruenerit, &c.] Iuri censentur rationis compotes in ea ætate in qua cognoscunt se graviter peccare, in qua discernere incipiunt bonum à malo, honestum à turpi, nam tunc quando lethaliter delinquunt, incipiunt hoc sacramento tanquam remedio post Baptismum indigere, in quibusdam pueris citius, in aliis tardius incipit tanoris vius, in plerisque contingit ad finem septimi, vel ad octauum ætatis annum. Vide Nauar. *in man. c. 21. n. 38.* post Riccard. & Gabr. Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 7. c. 40. q. 6.* Valer. Reginald. *d. lib. 6. de Sacram. Confess. num. 50.* Ægid. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 5. num. 51.*

Omnia sua solus peccata.] Intellige mortalia, habens enim solùm venialia non obligatur præcepto confitendi. Vide Henriq. *in summ. lib. 4. c. 4. in fine,* Azor. *d. lib. c. 39. q. 3.* Soar. *tom. 4. disp. 36. sect. 2. n. 6.* Luc. Pinel. *tr. de Confess. c. 7. dub. 2. & c. 8. post princip.* Ægid. *d. disp. 5. à n. 51.* Gutier. *canon. l. 1. c. 6. n. 7.* Ft. Ludou. Beja *moral. casuum Conscient. p. 3. casu 37.* Valer. Reginald. *d. lib. 6. n. 44. & n. 92.* vbi *n. 93.* asserit dari duos casus in quibus necessariò de veniali, sicut & de mortali ficienda est Confessio Sacramentalis, alter quando de aliquo veniali dubitatur an sit mortale; alter verò quando quis tantopere afficitur ad aliquod peccatum veniale, vt timeat se per illud inducendum ad mortale, nisi confitendo refrænet fortiter talem effectum, nam continuo tiret alioqui in mortale consensu saltem interpretino. Et quòd non habentes conscientiam peccati mortalis, confiteri nó tenentur venialia etiam ex hoc præcepto Ecclesiæ, resoluunt DD. communiter *in hoc text.* vbi gloss. *verbo omnia,* Nauar. *in man. c. 21. n. 14.* S. Thom. *in addit. ad 3. p. quæst. 3. art. 3. ad 2.* expresse Victor. *de Sacrament. n. 118.* Viuald. *in candel. aureo, vbi de Con-*

fessione

fessione à num. 51. Pro qua sententia sic arguit S.Thom. *dicto cap. omnis*, præcipitur omnia peccata confiteri, sed impossibile est, vel saltem nimis difficile omnia venialia confiteri, cùm in ea frequentius cadant etiam iusti, iuxta illud: *Septies in die cadit iustus, Proverb. c.*14. refertur *in cap.septies, de Pœnit.dist.*3. igitur non fuit intentio Concilij generalis obligare ad Confessionem venialium, iuxta *cap.erit autem lex*, ibi, *possibil.* 5. *distinct.* Deinde facit quia Pontifex *in hoc text.* præcipit peccata proprio Sacerdoti confiteri, constat autem venialia posse Sacerdoti cuicumque confiteri, quamvis proprius non sit, vt Ecclesiastica consuetudine receptum fatentur rationem latè controuertentes, Nauar. *in cap.placuit, num.*22. *& in man.cap.*2. *n.*7. multi de quibus Henriq. *lib.*6. *cap.*8. §.6. Soar. *disp.*24. *sect.*2. *n.*8. & latè *disp.*26. *sect.*5. *à princ.* Tandem quia *in hoc text.* imponitur pœna grauissima illi, qui semel in anno confitetur, vt scilicet viuens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, mortuus verò Ecclesiastica careat sepultura, præter pœnam excommunicationis synodalibus constitutionibus statutam, quæ sanè pœnæ duæ sunt si incurrantur propter solam Confessionis omissionem venialium contra text. *in c. afferamus, in fine* 24. *q.*1. cum similibus, de quibus Mantu. *dialog.*118. *à princip.*

Ad hoc quòd idem censetur Parochus ad coniungendos Matrimonio atque Confessiones excipiendas, ex Sanch. colligit Basil. Pont. *in suo nouissimo tract. de Sacram. Matrim. lib.*5. *c.*13. §.1. *n.*6. *in princ.* Et de Vicario Episcopi, quod sit proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones iuxta hunc text. tenet idem Basil. Pont. *d. lib.*5. *c.*11. *n.*10. Et quòd possit ex generali concessione facultatem, seu licentiam Confessionem audiendi aliis concedere notat contra plures Sanch. *de Matrim. lib.*3. *disp.*29. *n.*15. sequitur Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p.*1. *n.*203.

5 *Saltem semel in anno.*] Notatur ad hoc, quòd satisfit huic præcepto annuæ Confessionis quocumque anni tempore confitendo, vt per Henriq. *in summ. lib.*4. *c.*4. §.7. Vasq. *in* 2.2. *D.Thom. q.*90. *art.*3. *dub.*1. *n.*5. *&* 15. Ægid. *d. disp.*5. *n.*58. Vnde si quis Confessionem fecit intra annum, non tenetur postea in Quadragesima confiteri, cùm iam adimpleuerit præceptum annuæ Confessionis, ita Sot. *n.*4. *dist.*18. *quæst.*1. *art.*4. Valent. *tom.*4. *disp.*7. *q.*9. *puncto* 4. Soar. *p.*3. *tom.*4. *disp.*36 *sect.*3. *n.*4. Valer. Reginald. *d. lib.*6. *n.*33. Zerol. *in praxi pœnit. c.*10. *q.*9. Molfes. *in summ. Theolog. moral. tom.*1. *tract.*7. *c.*10. *n.*23. refert & sequitur Diana *resol. moral. part.*2. *tract.*3. *miscel. resol.*54. *in fine*, vbi subdit quòd fieri potest, vt alio titulo teneatur confiteri, vt si post Confessionem peccauit mortaliter, & susceperus est Eucharistiam in Paschate, aut si mortis articulus superueniat,
6 in his enim casibus ait teneri denuo confiteri. Computatur hic annus à Paschate, vsque ad Pascha, vt per Soar. *tom.*4. *disp.*36. *sect.*3. *num.*8. Azor *d. lib.*7. *c.*36. *q.*6. Valer. Reginald. *d. lib.*6. *n.*36. Luc. Pinel. *d. tract.*2. *de Confess. c.*8. *dub.*1. Ægid. *d. disp.*5. *n.*56. Et si quis facta Confessione hoc anno aliqua peccata mortalia omiserit per oblionem excusabilem, vel aliquam causam rationabilem, non tenetur vi præcepti Ecclesiastici statim confiteri eadem peccata. Vide Luc. Pinel. *d. tr.*2. *de Confess. c.*7. *dub.*3. Valer. Reginald. *d. lib.*6. *n.*40.

7 *Proprio Sacerdoti.*] Proprius Sacerdos sufficienter ad Sacramentum Pœnitentiæ censeri debet ille esse cuius assistentia siue per se, siue per Sacerdotem à se ad eam delegatum ad Matrimonij validitatem requiritur, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*31. *n.*178.

8 Proprius contrahentium Parochus quis dicatur, vide Thom. Trinis. *Venetiæ decis.*23. *lib.*1. Menoch. *de præsumpt. lib.*6. *præs.*88. Henriq. *in sum. lib.*11. *c.*3. *n.*3. Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.*45. *art.*5. *puncto* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.*76. *n.*18. latè Cened. *pract. lib.*1. *q.*30. *à n.*45. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3. *different.*11. *n.*88. *cum seqq.* Gutier. *in tract. de Matrim. c.*63. *n.*6. *& c.*73. resoluit habentem duplicem Parochiam posse in qualibet Matrimonium contrahere Basil. Pont. *de Sacram. Matrim. c.*13. §.1.

Et iniunctam sibi pœnitentiam, &c.] An pœnitens 9
iniunctam pœnitentiam teneatur accipere? quæstio est controuersa, de qua pro vtraque parte plures citati Doctores ad text. *in c. significauit* 3. *supra hoc tit.* An autem pœnitentiam in Confessione iniunctam possit quis per alium implere? vide Iul. Lauor. *de Indulgent. p.*2. *c.*5. *n.*48.

In Pascha Eucharistiæ Sacramentum, &c.] Eugen. IV. 10
declarauit quòd communicans in hebdomada sancta, vel infra Octauam Paschæ satisfacit præcepto Ecclesiæ, die 8. Iunij 1446. Pontificatus sui anno X. provt testantur Stephan. Quarant. *in summa Bullarij*, *verbo Communio*, Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*7. *c.*41. *q.*2. Zerol. *in praxi Episcopali, p.*1. *verbo Eucharist.* §.7. Henriq. *in summ. lib.*8. *c.*5. §.1. *à princ.* vbi dicit quòd in pluribus diœcesibus consuetudo extendit à principio Quadragesimæ, vsque ad decimum quintum diem post Pascha, & potest etiam extendi in longius tempus ex Episcopi, aut confessarij dispensatione rationabili. Peccat enim mortaliter qui sine iusta causa in Paschate non communicat, vt per Sayr. *in Clau. Regia lib.*3. *c.*7. *n.*25.
Imo Confessionem omittentes, & sacram Communio- 11
nem semel in anno sunt suspecti de hæresi, quia hoc est signum hæresis, & malæ credentiæ; ita Peña *in direct. Inquisit. p.*3. *comment.*24. Zerol. *in praxi Episcop. p.*1. *verbo casus, vers. Confessionem, pag.*78. Menoch. *de præsumpt. lib.*5. *præs.*6. *n.*27. Franc. Ludou. Beja *resp. casuum Conscientiæ, p.*4. *casu* 4.

Sua confiteri peccata, &c.] In generali Congregatio- 12
ne sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali coram S.D.N.Clem. diuina prouidentia Papa VIII. proposita fuit quæstio, Vtrùm liceat per literas, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere? Sanctissimus D.N. auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustriss. & Reuerendiss. Dominis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè, ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet licere per literas, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus ita falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit, præcipitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut in praxim quouis modo deducatur, quòd si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit, (nisi forsan impugnauerit) vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, etiam S.R. Ecclesiæ maioti Pœnitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis subiaceat. Quintilianus Adrianus Not. Publicata fuit Romæ 19. Iunij 1602. refert Prosper de Augustino *in addit. ad* Stephan. Quarant. *summa Bullarij, verbo Confessio Sacramentalis, pag.*302. de ea agunt Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l.*6. *c.*1. *n.*5. Ægid. de Coninck *de Sacram. &*

censuris

censuris, tom. 2. disp. 4. n. 68. Et ita inualidè absoluis absentem, etiamsi priùs præsentis Confessionem audieris, vt per Cord. Tolet. *in summ. lib. 3. c. 6.* Valent. *part. 3. disp. 7. q. 11. puncto 1. §. quod autem,* Soar. *tom. 4. disp. 19. sect. 3. n. 7.* Ægid. *disp. 4. n. 69.*

13 *Licentiam prius postulet, & obtineat.*] Aduerte quòd Religiosus crediturus est dicenti se habere licentiam à proprio Parocho, vt illi ministret Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ, & Parochus crediturus est parochiano dicenti se fassum esse habenti legitimam licentiam ipsum absoluendi, atque ita debet illi ministrare Eucharistiam, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 37. n. 1.*

14 Aduerte etiam, quòd proprius Sacerdos, & Parochus existens extra territorium suum potest absoluere parochianum suum confiteri volentem, de quo vide Victor. *de Sacram. num. 136.* Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 4. fol. 78.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo Parochus, pag. 274.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 34. n. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 62. num. 9.* in foro pœnitentiæ non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti, vt per Mich. Graff. *tom. 1. commun. opin. l. 3. tit. 13. n. 7. pag. 400.* Bonacos. *commun. crim. p. 2. verbo forum, fol. 30. &* 32. Clar. *lib. 5. §. fin. q. 38. n. 5.*

15 *Caueat autem,* &c.] De sigillo Confessionis, & qua pœna afficiantur confessores peccata pœnitentis publicare præsumentes, vide plures Doctores, quos plena manu refert Cened. *ad Decret. collect. 60. n. 1.* quibus adde Henriq. *in summ. l. 6. c. 19. cum sex seqq.* Soar. *tom. 4. disp. 33. &* 34. Fr. Ludou. Beja *resp. casuum conscient. p. 3. casu 12. cum seqq.* Menoch. *l. 6. de præsumpt. præs. 95.* Vasq. *de Pœnit. q. 93. art. 4.* Sayr. *de Pœnit. c. 26.* Hier. Onuphr. *de sacro sigillo,* Zerol. *de Pœnit. c. 20.* Pesant. *in addit. ad 3. p. q. 11.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 35. art. 1.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imp. l. 1. conclus. 10. cons. 2.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 51. n. 93. cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 2. per totum,* Ægid. de Coninck *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 9.* Martin. Delri. *disquis. magic. l. 6. sect. 2. c. 1. pag. 473.* Torreblanc. *in tract. de magia, lib. 4. de criminis punit. c. 7. de sigillo Confess.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 5. tract. 6. c. 14.* Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda, l. 2. c. 9.* latè Bonacin. *de Sacram. disp. 5. quæst. 6. sect. 5.*

16 Hoc sigillum tam strictè obligat, vt ob nullum omnino quantumcumque magnum incommodum enitandum, vllo vnquam casu inuito pœnitente liceat aliqua, quæ sub sigillo cadunt, reuelare; etiamsi aliàs integrum regnum debeat perire, vt per Henriq. *lib. 6. c. 19.* Ægid. *disp. 9. n. 19.* Valer. Reginald. *d. l. 3. n. 12.* vbi *n. 13.* dicit procedere etiamsi Confessio censenda sit inualida, nec danda confitenti absolutio tanquam non petenti sufficienter, de quo etiam Zerol. *de pœnit. c. 20. q. 12.* Bonacin. *disp. 5. puncto 2. num. 6.* Intellige quoties pœnitens peccatum manifestauit Confessario animo se accusandi, seu per modum accusationis coram Deo, secus si pœnitens declarauit non animo se accusandi, sed potiùs peruertendi Confessarium, illumque incitandi ad malum; quamobrem quidam Cardinalis, teste Soto, mulctatus fuit à Summo Pontifice, eo quòd non manifestauerit conspirationem in Papam, quam alter ipsi aperuerat in Confessione, non intentione se accusandi, sed animo illum trahendi ad eandem conspirationem, ita Sot. *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5.* Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 66.* Onuphr. *de sigillo, sect. 4. q. 6. concl. vnic.* Bonac. *d. puncto 2. n. 7.*

17 Occurrente casu, in quo pœnitens confitetur deliberationem disseminandæ hæreseos, vel perpetrandi alterius criminis quamlibet magni, à quo desistere nolit; imo & quod proponat executioni mandare, potest Confessarius Episcopum, aliúmve, cui tas cuiæ fuerit, monere generaliter, vt inuigilet super gregem suum, eo quòd lupus rapax tentet eum inuadere; potest etiam cætera facere, quibus obuietur delicto committendo, sine aliqua tamen eius; qui confessus est, manifestatione, etiamsi hæc sola remedium esset hæreseos, vel alterius grauissimi criminis impediendi, vt per omnia prospiciatur sigilli sacramentalis integritati, & diuinæ legi minimè aduersetur. Vide Nauar. *in c. Sacerdos, n. 124. de Pœnit. dist. 6.* Conar. *de sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 10.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. tit. A, vers. erit tamen clericus,* plures refert Dodor. Cened. *d. collect. 60. n. 5.* quibus adde Torreblanc. *d. c. num. 10.* Paul. Layman. *d. c. 14. n. 11. vers. ex eo,* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 16. q. 2.* Martin. Delri. *d. sect. 3. part. quoad secundum,* Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 5.* vbi *n. 6.* cum Sanch. resoluit Abbatem, qui ex Confessione Monachi nouit vergere in perniciem religionis, quòd maneat in aliquo officio, posse illum admonere, dummodo id fiat sine reuelatione Confessionis, de quo vide Zerol. *de Pœnit. c. 20. §. 9.* Onuphr. *de sacro sigillo, sect. 2. q. 2. dub. 2. vers. sequitur quarto,* & *sect. 4. q. 6. vers. sequitur secundo,* Sayr. *de Pœnit. c. 3. n. 2.* Bonacin. *d. sect. 5. puncto 4. n. 19.*

Illud tamen est aduertendum quòd vbi hæresis simulata Confessione hæreses suas persuadere conatur ipsismet Confessoribus, tunc tales Confessarii possunt propalare huiusmodi hæreticos, de quo vide Simanch. *de Cathol. c. 52. n. 15.* Sot. *de ratione regni secretum, membr. 3. q. 4. vers. verùm tamen sunt qui.* Vide *in candel. aureo, tit. de sigillo Confessionis, ex n. 15.* Sp. *in specul. testam. gloss. 12. rub. n. 33.* Steph. Gæta *in cap. ad limina 30. q. 1. §. 5. n. 491. vers. & hæc intelligo sunt,* Cened. *ad Decret. collect. 60. n. 7.*

Confessarius in testem præsentatus, & iuramento adactus ad dicendam veritatem, dicere potest nihil scire, vel audiuisse, si de iis interrogetur, quæ per sacramentalem Confessionem nouit, etiamsi interrogatio expressè fiat, & tale quid audiuerit in Confessione. Vide Nauar. *in d. c. Sacerdos, n. 141. & seq. Concil. Carion. lib. 1. c. 11. n. 74.* Cened. *d. collect. 50. num. 3.* Soar. *tom. 4. disp. 33. sect. 6. n. 6. &* 7. Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 22.* Layman. *d. c. 14. n. 12.* Martin. Delri. *d. sect. 2. c. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 1.* Nugn. *in addit. ad 2. part. q. 11. art. 1. diffic. 1. vers. ad quartum,* Soar. *de Pœnit. disp. 33. sect. 6. n. 6.* Ægid. de Coninck *d. disp. 9. dub. 1. n. 15.* Onuph. *de sigillo, sect. 2. q. 2. dub. 1. vers. respondeo,* Bonac. *d. sect. 5. puncto 4. n. 11.* Gigl. *de crimine læsæ maiest. tit. qui accusare poss. q. 18. n. 4. actus.* Gomez *tom. 3. variar. cap. 13. n. 9.* Malcard. *de probat. in præfat. q. 5. n. 51.* Mart. *de iurisd. p. 2. c. 14. n. 18.* Nec tamen dex ex illis quæ à tali sacrilego violatore accepit, aut ex scripto peccata commendata vt confiterentur cognouit, aut aliquo auscultante pœnitentem intelligi poterit illum ad torturam condemnare, Gom. *d. q. 3.* Malcard. *concl. 377. n. 1. &* 3. Menoch. *de præsumpt. l. 1. q. 89. n. 26. &* 27.

Vlteriùs potest Confessarius eos Matrimonio coniungere, inter quos legitimum impedimentum esse nouit ex Confessione, vt si quis confessus sit se cognouisse carnaliter sororem illius, cum qua vult Matrimonium contrahere, quia Parochus ex Confessione tantummodo sciens publicè petenti coniugium negare id ei negare ob impedimentum sic cognitum. Vide Conar. *de sponsal. part. 2. c. 8. §. 12. n. 9.* Salzed. *d. c. lit. A, vers. sunt etiam ex nostris,* Malcard. *de probat. concl. 377. n. 4. cum seqq* Cened. *d. collect. 60. n. 6.* Henriq. *lib. 6. c. 18. §. 5. lit. V.* Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 23.* Gonzal. *de Matrim. cap. 51. n. 11.* Ægid. de Coninck *d. disp. 9. n. 67.* Bonac. *d. q. 6. sect. 5. puncto 2. n. 8.*

Sub

20 Sub Sacramentale sigillum cadunt non modò peccata declarata in Confessione, sed etiam alia, quæ in eorum notitiam possunt aliud adducere, etiamsi non fuerit necessarium ea exprimi in ipsa Confessione, item quæ verecundiam, vel detrimentum possunt afferre pœnitenti. Vide Soar. *d. disp. 33. sect. 2. à n. 5.* Valer. Reginald. *d. lib. 3. à num. 38.* Et semper est peccatum mortale sine venia pœnitentis aliquid, quod cadit sub sigillum, etsi sit leuissimum peccatum veniale, reuelare, Henriq. *lib. 6. cap. 19. §. 3.* Ægid. *d. disput. 9. n. 24. & 25.*

21 De licentia pœnitentis potest Confessarius peccatum in Confessione auditum reuelare. Vide Ioan. Medina *in C. de Confess. in cap. de licentia confitentis ad reuelandum Confessiones*, Sylvest. *verb. Confessio, il. 8. n. 5.* Nauar. *in man. c. 8. n. 15. vers. 19.* Torreblanc. *d. lib. 4. de crimin. punit. c. 7. ex n. 19.* Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 43.* Paul. Layman. *d. c. 19. n. 14.* Soar. *tom. 2. disput. 33. sect. 5. num. 6.* Couar. *de sponsal. part. 2. cap. 8. §. 12. num. 11.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de sigillo Confess. num. 13.* Salzed. *d. c. 109. vers. unus tamen casus*, Mascard. *d. conclus. 377. num. 9. & 10.* Cened. *d. collect. 60. num. 2.* Henriq. *lib. 6. c. 23. §. 1. lit. D.* Coriolan. *de casibus reservatis, p. 1. sect. 2. art. 15.* Valer. Reginald. *lib. 4. num. 55. cum seqq. & num. 57.* disserit quomodo possit Confessarius aliquid auditum in Confessione reuelare de licentia pœnitentis, cùm non possit de licentia Papæ, & *num. 59.* resoluit, quòd non sufficit licentia præsumpta, sed requiritur actu data, saltem tacitè, ita etiam Ægid. *d. disp. 9. num. 22. & 23.* Bonac. *d. quæst. 6. sect. 5. punct. 4. num. 9.* Layman. *d. num. 14. vers. sunt verò*, vbi *num. 16.* quod potest licentiam reuocare.

22 Dicto Sacerdotis fide digni asserentis mortuum, seu morientem dedisse sibi licentiam de reuelanda Confessione creditur, vt per Vinian. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. n. 7. vers. sed hoc fallit. pag. 204.* Menoch. *de arbitr. casu 414. n. 8. & de præsumpt. lib. 6. q. 95. num. 5.* Mascard. *d. concl. 377. n. 9. & concl. 982. n. 4.* Fr. Emman.
23 *quæst. regul. tom. 2. q. 35 art. 1.* Valasc. *consil. 73. n. 1.* Sigillum enim Confessionis durat etiam post mortem, Sayr. *in clavi Regia, lib. 11. c. 7. n. 32.* Et super pœnitentia alicuius facta creditur Sacerdoti non iurato, vt per Rebuff. *de reprobat. testium, n. 316.*

24 Aduertendum est, quod si quis tertius dicat Sacerdotem reuelasse Confessionem, & ipse concedat se licentiam reuelandi habuisse à pœnitente, illi tertio incumbit onus probandi factam esse reuelationem sine pœnitentis licentia; cui oneri satisfacere censebitur si ostendat, quòd idem Sacerdos simpliciter reuelauerit, aut se reuelasse dixerit pluribus, nihil addendo de habita reuelandi licentia. Si verò ille, qui Confessionis reuelationem Sacerdoti obiicit, sit peccator, qui ei confessus est, tunc standum est ipsius Sacerdotis iuramento, maximè si vir probus sit & bonæ famæ; cùm de nullo, maximè de Sacerdote, præsumendum sit malum sine probatione, atque reuerentia Sacramenti (ne scilicet temerè credatur sigillum ipsius fractum) exigat, vt in dubio declinetur in Confessarij fauorem, nisi id quod obiicitur sit dictum, aut factum ab eodem Confessario in pœnitentis, aut alterius detrimentum, de qua re vide Iacob. à Graff. *in decis. aureis, p. 1. lib. 1. c. 23. n. 12.* Henriq. *in summ. l. 6. c. 19. in fine*, Soar. *tom. 4. disp. 33. in fine*, Valer. Reginald. *d. l. n. 68.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis. 190.* Menoch. *de arbitr. casu 414.* Mascard. *concl. 1286.* Martin. Delri. *disquis. magic. lib. 6. c. 1. sect. 1.* Farinac. *q. 51. à n. 112.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 35. art. 1.* Aldret. *de Relig. disciplin. tuenda, lib. 2. c. 17. n. 6. cum seqq.*

25 Quando pœnitens sine proposito confitendi, & absolutionem obtinendi dicit Sacerdoti: *Hoc tibi aperio in Confessione*, etiamsi dicat flexis genibus, & fronte signo Crucis signata, cum ad Sacramentalem Confessionem id non sufficiat, non obligat ad sigillum Confessionis, sed obligat tantum eo secreti vinculo, quo alia facta extra Confessionem, Salzed. *d. c. 109. vers. est autem perpetua memoria dignum*, Viuald. *d. tit. de sigillo Confessionis, n. 15. post med. & n. 37.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 11. n. 47.* plures refert Cened. *d. collect. 60. num. 4. & ad Decret. collect. 27. n. 1.* quibus adde Victor. *de Sacram. n. 173.* Ant. Gom. *tom. 3. var. c. 13. n. 9.* Menoch. *cons. 207. n. 7. cum seqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 13. n. 6.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 12. c. 16. num. 15.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 100. consid. 2. n. 12.* Henriq. *lib. 5. c. 21. §. 3. lit. P.* Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 67.* Bonac. *d. q. 6. sect. 5. punct. 2. n. 3.* Torreblanc. *in tract. de magia, lib. 4. de crim. punit. c. 7. n. 4.*

Aliqui sunt casus præter supra adductos in quibus 26
sine licentia confitentis licet reuelare aliquid auditum in Confessione. Primus, si ipsemet confitens extra Confessionem illud detexerit. Secundus, cum Sacerdos indigens consilio circa peccatum auditum consulit virum doctum, dummodo persona, quæ peccauit, nequeat inde venire in notitiam, vt probat text. *in c. officij, supra hoc tit.* Tertius, quando Confessarius ea, quæ per Confessionem nouit, adhuc alia via didicit, sine Confessarius talia nouerit antequam Confessio fieret, sine postea. Vinal. *in candel. tit. de sigillo Confess. n. 34.* Gutier. *d. c. 11. n. 64.* Torreblanc. *d. cap. 7. n. 22.* vbi *n. 24.* subdit non esse credendum Sacerdoti dicenti se extra Confessionem resciuisse, quantumvis probatæ vitæ sit, nisi id probet in quo si succumbat, extraordinariè punitur arbitrio iudicis. Quartus, cum qui confitetur peccatum aliquod à se perpetrandum nolens mutare tale malum propositum, ea intentione, vt Confessarium peruertat, moneátque ad malum, quos casus adducit Valer. *d. lib. 3. num. 61. cum seqq.*

Confessor dicens, tale peccatum mortale in Con- 27
fessione audiui, dummodo in personæ cognitionem deueniri minimè possit, non frangit sigillum Confessionis, vt per Victor. *de Sacram. n. 189.* Nanar. *in man. c. 8. n. 12. vers. neque ille*, Vinald. *d. tit. de sigillo Confess. num. 33.* Cened. *d. collect. 60. num. 8.* Bonac. *d. q. 6. sect. 5. punct. 4. n. 1.*

Non solùm à Sacerdotali officio deponendum, &c.] 28
Notatur ad hoc, quòd Sacerdos reuelans Confessionem deponendus est, & in Monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus, vt per Menoch. *d. casu 474. num. 9.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 1. c. 23. ad fin. num. 45.* Zerol. *de Pœnitent. c. 20. quæsito 5.* Torreblanc. *d. c. 7. num. 26.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. c. 7. n. 2.* Nugn. *in addit. q. 11. art. 1. difficult. 1. vers. circa iura*, vbi aduertit pœnam peregrinationis, quæ olim iniungebatur frangenti sigillum Confessionis, mutatam fuisse in pœnam perpetuæ reclusionis in Monasterio, Onuph. *de sacro sigillo, sect. 5. quæst. 2. conclus. vnic.* vbi *quæst. vltim. conclus. vnic.* benè aduertit improbabilem esse illorum opinionem, qui asserunt Sacerdotem infringentem sigillum Confessionis incurrere irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad Confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum.*

2 *Morbi ab animæ peccatis, & pestilentiæ ex sceleribus originem trahunt.*
3 *Medici vocati ad medendum infirmo in lecto iacenti, eum ante omnia tenentur monere, & inducere, vt confiteatur, & quid, attenta Constit. Pij V. ostenditur.*
4 *Infirmum morbi periculo carentem an teneatur medicus admonere, vt confiteatur, ostenditur.*
5 *Anima cæteris rebus anteponenda.*

CAP. Cùm infirmitas. XIII.

1 MEdici corporales vocati ad ægrotum ante omnia debent monere, & inducere ægrotum, vt confiteatur, sæpè enim peccatum est causa infirmitatis, & sic post Confessionem salubrius curatur corpus & medicus, qui transgreditur hanc constitutionem, tandiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec competenter satisfecerit. Item medicus sub pœna excommunicationis non suadeat ægroto aliquid quod conuertatur in periculum animæ pro salute corporali. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capistrano, Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 256.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 747.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* desumitur ex Concil. Lateran. sub Innocent. III. *c. 22.* & refertur ab Anton. August. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 4.*

2 *Nonnunquam ex pectato proueniunt.*] Et ita morbi ab animæ peccatis originem trahunt, & pestilentiæ ex sceleribus oriuntur, vt per Tiraq *de nobilit. c. 31. n. 306.* Mich. Afiinon. *de vnitate ouilis, & pastoris, c. 23. n. 1. in fine,* Azened. *l. 5. ex n. 2. tit. 1. lib. 1. noua recop.* Nam, vt inquit D. Chrysost. *homil. 28. in c. 8. Matthæi*, ægrotationes plurimæ ab animæ peccatis originem trahunt. Imo & mors aliquando citiùs venit propter peccatum, gloss. *verbo in c. qua fronte, de appellat.* Neuiz. *in Sylua nupt. lib. 4. num. 94. vers. propterea dicit,* Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit, p. 1. n. 172.*

3 *Præsenti decreto,* &c.] Præcipit, & districtè mandat Innoc. III. auctor huius text. vt medici ad medendum infirmo in lecto iacenti, vocati, eum ante omnia moneant, & inducant, vt confiteatur, quod postea innouauit Pius V. suo Motu proprio edito anno 1566. incipien. *Supra gregem Dominicum*, quem ad literam refert Steph. Quaranta *in summa Bullarij, verbo medicus*, vbi additum præceptum est, vt medici vltra tertium diem ægrotum non visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat, vel nisi Confessarius ex iusta causa longius tempus infirmo concedendum iudicet. Item præcipit Vniuersitatibus, & Collegiis, vt cùm licentiam medendi alicui concesserint, aut ad Doctoris gradum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc seruandi, de quo Motu proprio & quando, quóve modo medicus teneatur infirmo persuadere Confessionem Sacramentalem, vt d. Sylvest. *verbo medicus, num. 3.* Paul. Fusc. *de visit. lib. 2. c. 30. ex n. 2.* Nauar. *in man. c. 25. ex n. 61. vers. que non,* Azened. *d. l. 5. n. 3.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 5. n. 3.* Ludou. Bejam *respons. casuum Conscientiæ, p. 1. casu 11.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauar. l. 3. tit. 23. l. 3. de medicis,* latè Sanchez *in præcepta Decalog. l. 3. c. 18. à princip.*

4 *Ad infirmos.*] Quidam intelligunt de infirmis à morbis vitæ periculum afferentibus, quasi secus sit quando constat morbum periculo carere, vt per Nauar. *in manuali, c. 25. n. 61.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3. c. 14. n. 7.* Veg. *tom. 2. summæ, c. 35. casu 3.* Fr. Emman *in summ. tom. 2. c. 246. in fine.* Alij verò intelligunt, quando infirmitas est talis, vt nec deliciis, nec ex solo podagræ impedimento, sed ex se lectum petat, vt per Soar. *tom. 4. disp. 35. sect. 3. n. 3. & 4.* Sanch. *d. c. 18. n. 7.* asserentes text. *in præsenti*, non de solo morbo periculoso, sed de quocumque graui intelligi, & præfixam admonitionem satis esse, siue sciat per ipsummet medicum, siue per alium aduertens attento Motu proprio Pij V. medicum teneri deserere infirmum, qui tertia die à monitione transacta Confessionis fidem non fecerit per scriptum Confessarij, tamen Doctores admittunt, etsi credatur eam admonitionem nihil profuturam ob ægri obstinationem, non teneri medicum admonere, nec eum deserere.

Ante omnia.] Id est, antequam medicus medicinam applicet, vt per Nauar. *d. c. 25. n. 61.* Sanch. *d. c. 18. n. 4.*

Cæterum cum anima sit, &c.] Est enim anima cæteris rebus anteponenda, Tiraq. *de pia causa, in præfat. part. vers. sed si hoc*, Mascard. *de probat. concl. 1171. n. 4.* Bellonoch. *de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 112. n. 4.* & *præsumpt. 152. n. 4.* Gutier. *in repetit. l. nemo potest. n. 486.* & *de legatis* 1. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuentionib. tom. 2. lib. 13. tit. 28. n. 10.* Card. Tusch. *tom. 1. lit. A. concl. 333.* Ego ipse *Axiom. 26. n. 1.*

Ne quis medicorum, &c.] Notatur ad hoc, quòd medicus sub pœna excommunicationis non possit aliquid suadere infirmo quod sit in detrimentum salutis æternæ, vt per Nauar. *in man. c. 25. n. 62.* Sylvest. *verbo medicus, n. 4. vers. quartum nunquam licet,* Rebell. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, vers. ad obedientiam Deo, pag. 592.* Fusch. *de visitat. lib. 2. c. 30. n. 4.* Reginald. *succes. c. 10. n. 32.*

Fuerit promulgata.] Ergo requiritur promulgatio in partibus, vt per Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 3. col. 3.* vide tamen quæ dixi ad *c. 2. supra de constit.*

In gloss. *Arceatur*, ibi, *per sententiam, non ipsum.* Sequuntur Tiraq. *in l. si vnquam, verbo reuertatur.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 8. n. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Quæstores eleemosynarum sine Apostolici, vel diœcesanorum literis admitti non debent, nec aliud præticare possunt quàm in forma contentur literarum.*
3 *Quæstorum eleemosynarum nomen & vsus in Christianæ Religionis locis abolendum præcipit Concil. Trid.*
4 *Quæstores eleemosynarij nullo modo nec per se, nec per alium prædicare debent.*
5 *Indulgentias in suis diœcesibus qualiter Episcopus concedere possunt, ostenditur.*
6 *Episcopi si concedant Indulgentias vltra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in excessu, ostenditur.*
7 *Indulgentias concedendi facultatem habens Episcopus ex commissione Papæ, ac proinde siue commissionis siue canonico, non verò Diuino.*
8 *Indulgentias concedere potest Episcopus electus & confirmatus, nondum consecratus.*
9 *Vicarius generalis Episcopi, aut alius Clericus ex mandata Episcopi facultate potest Indulgentias concedere.*
10 *Capitulum Sede vacante an possit Indulgentias concedere, remissiuè.*
11 *Episcopi an possint Religiosis Indulgentias concedere iuxta suam facultatem, ostenditur.*
12 *Indulgentia de iniunctis pœnitentiis quæ sit, explicatur.*
13 *Episcopi plures simul vnam Ecclesiam consecrantes an quilibet possit indulgere annum Indulgentiæ, ostenditur.*

CAP.

Cap. Cùm ex eo. XIV.

1 Eleemosynarum quæstores admitti non debent, nisi exhibeant veras literas Apostolicas, vel Ordinarij, & tunc permittendi non sunt aliud proponere populo præter id, quod in literis continetur, quarum forma ponetur. Item qui destinantur ad quærendas eleemosynas sint modesti, & discreti, non hospitentur in tabernis, vel locis incongruis, non inutiles, aut sumptuosas expensas faciant, non gerant habitum falsæ Religionis. Item cùm dedicatur Basilica siue ab vno, siue à pluribus, non extendatur indulgentia vltra annum, & in anniuersario dedicationis non vltra 40. dies de iniunctis. Sic etiam est moderandus numerus dierum, quando Episcopus aliquo casu concedit indulgentias ne excessiuè, & indiscretè indulgentiæ concessæ à Prælatis conterantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. a Capistr. Vin. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 257. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 747. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* desumitur ex Concil. generali Lateran. sub Innoc. III. c. 62. & refertur ab Ant. August. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 5.*

2 *Eleemosynarum quoque quæstores*, &c.] Probat hic text. eleemosynarum quæstores sine Apostolicis, vel diœcesanorum literis admitti non debere, nec aliud prædicare posse, quàm in forma contineatur literarum. Hodie verò in noua dispositione Concil. Trident.
3 *sess. 21. de reformat. c. 9.* statuitur, vt in posterum quibuscumque Christianæ Religionis locis eorum nomen, atque vsus penitus aboleatur, nec ad officium huiusmodi exercendum vllatenus admittantur, de quo latè agunt Henriq. *in summ. l. 7. c. 19. à princ.* Nauar. *de Iubil. not. 31. n. 45.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verbo quæstores*, vbi latè Quaranta *in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, vers. 26. in fine*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 57. art. 7. & q. 98. art. 1.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verbo eleemosyna* 1. Cened. *ad Clement. collect. 9.* latè Iul. Lauor. *de indulgent. p. 2. c. 13. à princ.*

4 *In sua prædicatione*, &c.] Hodie attenta noua dispositione Concil. Trid. *sess. 5. cap. vlt. in fine*, quæstores eleemosynarij, qui etiam quæstuarij vulgò dicuntur, cuiuscumque conditionis existant, nullo modo, nec per se, nec per alium prædicare debent, itavt contrarium facientes ab Episcopis, & Ordinariis locorum, priuilegiis quibuscumque non obstantibus, opportunis remediis omnino arceri debeant, vt per Cened. *d. collect. 9.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 32. art. 21.*

5 *Quadraginta dies*, &c.] Notatur ad hoc, quod Episcopi concedunt indulgentias in suis diœcesibus, limitatiuè tamen, videlicet vt non excedant quadraginta dies in anniuersario, vel aliàs, & tempus vnius anni in dedicatione Ecclesiæ, ita Sot. *in 4. dist. 21. q. 2. art. 1.* Cordub. *de Indulg. quæst. 14.* Triumph. *q. 29. art. 6.* Soar. *tom. 4. disp. 55. sect. 3. n. 5.* Bonacin. *de Sacramentis, disp. 6. q. 1. puncto 3. n. 2. ad finem*, Azor. *instit. moral. p. 2. l. 3. c. 54. q. 6.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. c. 7. num. 18.* Vgolin. *de potestate Episcop. c. 41. §. 1. in princ.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 5. tract. 7. c. 4. n. 2. in princ.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, c. 2. dub. 2. lit. C.* Iul. Lauor. *de Iubilæo, & indulgent. p. 2. c. 11. n. 18.* vbi *num. 22.* refert aduertere Soar. *loco citato*, quòd quando datur facultas in hoc text. dandi indulgentias in dedicatione Ecclesiæ, non addit particulam illam, *de iniunctis pœnitentiis*, provt addi solet in indulgentia quadraginta dierum, & sic quod videtur amplior ptior facultas, additque aliqua discrimina inter dictas duas indulgentias vt apud ipsum videri licet. Licèt autem Episcopi non possint vltra taxatum numerum indulgentias concedere, possunt tamen in minori, quia sub maiori summa comprehenditur minor, non è contra, ita ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 88. num. 22.* & me citato Iul. Lauor. *d. cap. 11. num. 4.*

Quid autem si Episcopi concedunt indulgentias vl- 6
tra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in excessu? in quo additio ad gloss. *verbo pluribus, in præsenti*, tenet per text. *in fin. hoc tit. lib. 5.* Indulgentiam sic concessam esse ipso iure nullam quoad excessum, ac per consequens valere vsque ad facultatem concessam inclusiuè, quia numerus dierum est separabilis, quo casu vtile per inutile non debet vitiari, tum quia hæc est quædam liberalitas, & donatio, quæ valida est vsque ad legitimum modum, *l. sancimus, C. de donat.* quare ita tenent Soar. *d. disp. 55. sect. 2. num. 11.* Nauar. *de Iubilæo, not. 31. num. 16.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 55. quæst. 6.* Bonacin. *de Sacramentis, d. puncto 3. n. 4.* Iul. Lauor. *d. c. 11. n. 41.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 7. n. 120.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, cap. 3. dub. 2. lit. G*, Paul. Layman. *d. c. 4. num. 2. vers. 111.*

Hæc autem facultas sic restricta concedendi indul- 7
gentias, conceditur Episcopis à Sede Apostolica circa suos subditos, & ita ex commissione Papæ, ac iure communi Canonico, & Ordinario, non verò diuino, licèt enim dignitas Episcopalis, quoad potestatem Ordinis sit de iure diuino, & ex Christi institutione, & quoad pastorale munus, quod iurisdictionem requirit, si ex Christi mandato in communi loquendo; in particulari tamen quoad talem, & talem potestatem est ex Ecclesiæ ordinatione, quare ita tenent plures DD. quos refero ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 88. num. 8.* & me citato Iul. Lauor. *d. tract. de Iubilæo, & indulgent. cap. 11. n. 45. cum seqq.* addo Paul. Layman. *d. c. 4. num. 1. vers. assertio* 11. Ex quo infertur 8
posse Episcopum tantummodo electum, & confirmatum nondum consecratum indulgentias concedere, quia cùm earum concessio sit actus iurisdictionis, benè potetit ab Episcopo non consecrato exerceri, ita Soar. *disp. 49. sect. 3. n. 3.* Graff. Nugn. Valer. Reginald. & alij, quos refert, & sequitur Bonac. *de Sacramentis, disp. 6. q. 1. puncto 3. num. 6.* Hinc etiam infertur posse Vica- 9
rium generalem, aut alium Clericum ex demandata Episcopi facultate indulgentias concedere, quia facultas hæc spectet ad Episcopum iure Ordinario, vt *suprà* dixi, & quæ competunt alicui iure Ordinario, possunt aliis delegari, nisi adsit in contrarium prohibitio, ergo Episcopus poterit eam cuilibet, dummodo non sit laicus, demandare, ita Nauar. *de Iubilæo, notab. 31. n. 6.* Soar. *disp. 55. sect. 6. n. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. l. 3. c. 43. q. 3.* & plures alij, quos referunt, & sequuntur Bonac. *d. punct. 3. n. 11.* & Iul. Lauor. *d. c. 11. n. 51.* Vtrùm 10
autem Capitulum Sede vacante possit indulgentias concedere, vide per citatos à me *d. alleg. 88. n. 21.* quibus adde Iul. Lauor. *d. c. 11. n. 52. cum seqq.* Vtrùm verò 11
Episcopus possit Religiosis indulgentias concedere iuxta suam facultatem, vide citatos per Bonacin. *d. punct. 3. n. 15.* vbi ipse affirmatiuè respondet, & *n. 16.* resoluit posse Episcopum gaudere, & frui indulgentiis, quas aliis concessit. Hæc & alia plura, quæ in hac materia occurri possunt, ne dicta repetamus, vide *in meo tract. de offic. & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 88. per totam.*

De iniunctis pœnitentiis.] Indulgentia de iniunctis 12
pœnitentiis illa est, quæ valet ad delendas pœnas respondentes pœnitentiis iniunctis, & ita quando

alicui conceditur Indulgentia de pœnitentiis iniunctis, tanta conceditur pœnæ remissio, quanta respondet pœnitentiis taxatis à Confessore, ita Bonac. *d. disp.6.q.1.punct.2.n.1. & 4.*

13 In gloss. *Pluribus.* Notatur ad hoc, quòd quando plures Episcopi simul consecrant vnam Ecclesiam, quilibet potest indulgere annum Indulgentiæ, ex ea ratione, quia in hoc text. non additur decretum irritans, & vbi non apponitur in mandato,licèt fiat contra mandatum,tenet quod factum est,arg.*cap.dilectus, tit.2.de prabend.* Contrarium tamen videtur verius per expressa huius text.verba, ibi, *siue ab vno,siue à pluribus*, vt aduertit Iul.Lauor. *d.cap.11.n.38.* nihil tamen obstat quominus plures, quorum singuli iurisdictionem habent, puta loci Episcopus, & Metropolitanus, siue Archiepiscopus simul, aut successiuè, plures quadragenas eidem Ecclesiæ concedat, vt docent Soar. *disp.... sect.2.n.5.* Paul. Layman. *d.c.41.num.2. verf.11.*

Cap. Nostro. XV. *Honor. III.*

1 ARchiepiscopus potest concedere Indulgentias in superiori cap. taxatas per totam suam prouinciam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar.Ioan.Andr.Host. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Ioan.à Capistrano, Viu.*in ration. lib.5. iuris Pontificij, pag.* 258. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 748. remissiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem conclusionem ex hoc text.desumunt Nauar.*de Iubileo, & Indulg. notab.31.n.13.* Stephan. Quarant. *in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas.verf.31.*Bonac.*de Sacram.disp.6.q.1. punct.3.n.2. verf.obserua*, quos refero ego ipse *de offic. & potestate Episc. p.3.alleg.38.n.15.& ibi* citatis adde Marc. Ant. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol.c.70.n.15.* & me citato Iul. Lauor.*de Iubileo, & Indulg. p.2.c.11.n.28. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopi, & alij, de quibus in litera, possunt sine licentia superiorum sibi eligere prouidum confessorem.*

2 *Episcopi, & Prælati exempti possunt sibi eligere Confessorem.*

3 *Episcopi suffraganei inuito Archiepiscopo possunt eligere Confessorem approbatum ab Ordinario.*

4 *Cardinales possunt sibi eligere Confessorem.*

5 *Episcopus non potest eligere in Confessorem Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus.*

Cap. Ne pro dilatione. XVI.& fin. *Gregor. IX.*

1 EPiscopi,& Superiores,& Prælati minores exempti possunt eligere sibi discretum, & prouidum Confessorem absque licentia sui superioris. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr.Anchar.Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capistr. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.* 258. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 748. remissiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

Hanc eandem conclusionem ex hoc text.desumunt Henriq.*in summ.lib.6.c.4.n.3. in comment. lit.I, & c. n.5.in comment.lit.B,& c.13.§.3.& lib.7. de Indulgent. c.28.n.1.in comment. lit.H, & l.14. de irregul. cap.1. Aloys.Ric.in praxi fori Ecclesiast. decis.548. num.1. in 1.edit.& resol.470.in 2.edit.* Anton. Gomez *in extrauag. Bullæ Cruciatæ,clausul.10.n.85.* Sayr. *de censuris,lib.2. c.14.n.5.*Fr.Emman.*quæst.regul.tom.1.quæst.20.art.vlt.* Soar.*tom.5.disp.41.sect.2.n.9.*Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta,præc.21.lib.7.c.2.a n.78.*Eraſm.Cochier. *de iurisdict.Ordin.in exemptos, p.4. quæst.35.* Sanchez *Matrim.lib.8.disp.3. n.3.* idem resoluentes in Prælati religionis, potest enim Confessor ab ipsis electus, ex eorum commissione,cum ipsis dispensare in omnibus in quibus ipsi Prælati possunt cum subditis. Quoniam autem Nauar.*in man.c.27.n.260. verf. quinto*, tenet potestatem hanc eligendi Confessorem dari Episcopo ex ipsa lege diuina, Sotus verò *in 4. disp.18. quæst.2. art.2.verf.Episcopi*, & recentiores omnes, si credimus Henriq.*lib.6.c.8.§.4.lit.I*,dicant potestatem absoluendi Episcopos dari Confessori ab ipsis Episcopis, vt in Romano Pontif. agnoscunt S.Thom. *in 4. dist.19.q.1. art.3. quæstiunc.* 2. Bonanent. Sot. Ledesm. Medin. & alij, quos referunt, & sequuntur Henriq.*d.cap.8.4.3. cum seq.* Soar. *disp.27. sect.2.à num.1.* verius est dari priuilegium hoc Episcopis, atque etiam potestatem Confessori à Papa, seu lege Canonica, vt bene probat hic text. ibi, *permittimus*, ex quo notant gloss. *in præsenti*, ante hanc permissionem non potuisse Episcopos eligere Confessorem sine sui superioris licentia; habent enim Episcopi, & alij inferiores peculi superiorem, cui sicut in iudicialibus, ita in hoc se subiiciuntur, Episcopus scilicet Metropolitanum, Archiepiscopus Primatem, *cap.si clericus 11.quæst.3. de foro competenti*,notat gloss.*verbo excepti.in cap. pluralis, in princ. de offic.Ordin.* iuncto argument.text.in *cap.vlt.in fine,de censib. lib.6.* & colligitur expresse ex hoc text. ibi, *præter sui superioris licentiam*, atque ita post Turrecrem. Palud. S. Antonin. Syluest. & alios, quos citat, hanc esse magis communem sententiam testatur Soar. *d. n.4.* & sequitur Henriq.*d.lit.I, ad fin.* quamvis idem Soar.*disp.25.sect.2.n.10.* dicat non tales Episcopos Archiepiscopis subiectos *in hoc foro*, motus quia non habet Archiepiscopus potestatem in subditos suffraganeorum, ergo nec in ipsos suffraganeos, non aduertens differentiam, quæ inter vtrosque reperitur, de qua gloss. & scribentes omnes *in d. cap. pastoralis.*

Episcoporum autem nomine intelliges siue consecratus sit, quamvis Episcopatum non habeat, vel titularis, aut qui Episcopatui renuntiauit, in omnibus enim verificatur rigor verborum, quibus vtitur text. *in præsenti*, ibi, *Episcopus, siue etiam non consecratus*, postquam enim fuerit confirmatus, *iam* habet Episcopatum, & eius administrationem, nullique parocho subiicitur, *cap.nosti, cap.transmissam, cum similibus, de elect.* prosequuntur in eisdem terminis Henriq. & Soar. *dictis locis.*

Prælatorum autem nomine intelliges illos,qui propriè, & strictè tales sunt, hoc est, qui alijs præsunt, cum iurisdictione fori contentiosi, iuxta doctrinam *gloss.vlt.in c.2.de iudic.* quam sequuntur, & explicant DD.communiter *ibi*, Abb.*n.6.* Dec.*n.14.* Rip. *num.19.* Cosm.*in pragm.sanction.tit.de elect.in princ.verbo Prælatis*, non ita illos,qui sine iurisdictione fori contentiosi aliis præsunt, veluti parochi,licèt latè sumpto vocabulo Prælati dicantur *in cap. tua, de cler.agrot.* ex quo notant omnes proximè citati, atque ideo secundùm iuris scripti rigorem (semota consuetudine) non potest eligere Confessorem, bene contra Syluest. & Angel. resoluit Soar. *d.sect.2.n.7.*

Exemptos

Exemptos verò intelligunt Host. & Abb. eos, qui soli Pontifici immediatè subiiciuntur, sed melius cum Sylvest. & Soar. *num.* 9. intelliges omnes illos qui Episcopo subiecti non sunt, licet alios habeant superiores, vt concludunt verba huius text. ibi: *Præter sui superioris licentiam*, ad quem casum reducuntur Prælati nullius diœcesis; in Abbatissis tamen contrarium resoluit Henriq. *d.* c. 23. §. 3. Decanis autem, Archidiaconis, & similibus dignitatibus Ecclesiæ Cathedralis ex consuetudine idem concessum post alios explicat Henriq. *d. lib.* 6. *c.* 7. §. 5. circa Vicarium generalem Episcopi pugnant inter se Henriq. *d. c.* 13. §. 3. & Soar. *d. sect.* 2. *n.* 8.

3 Amplia, vt locum habeat principalis text. conclusio, etiam in Episcopo suffraganeo inuito Archiepiscopo, quia hæc potestas non prouenit ab Episcopo eligente, sed à iure committente, vt aduertit Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. verbo Archiepiscopi authoritas, vers. decimoseptimò, in addit. lit. A*, quod quidem, & in exempto locum habet, & in quolibet Episcopo, non solum in sua diœcesi, sed etiam extra, dummodo Confessarius sit approbatus ab Ordinario, vt infrà dicetur; ita Quaranta *d. verbo Archiepiscopi auctoritas, n.* 7.

4 Amplia etiam in Cardinalibus, quibus communicatur priuilegium concessum Episcopis, & Prælatis exemptis in hoc text. vt per Henriq. *cap.* 13. §. 3. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 101. *n.* 4. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 16. vbi etiam credit non esse verisimile decreto Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformat. c.* 15. 5 derogatum fuisse priuilegium, quod erat concessum in hoc text. Quicquid autem de hoc sit, illud est verissimum Sacram Congregationem censuisse Episcopum vigore priuilegij, de quo in hoc text. non posse sibi eligere Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus, provt referunt Gallet. *in margarita casuum conscientiæ, verbo Episcopus* 6. Prosp. de August. *loco proximè citato*, Azor. *d. q.* 16. *vers. quæres an Cardinales*, Aloys. Ricc. *d. resol.* 470. Peregr. *in Comment. ad Constit. cleric. Regular. p.* 1. *c.* 5. *in princ.* Coriolan. *de casibus reserv. p.* 1. *sect.* 1. *art.* 21. *c.* 5. *vers. at contra*, Vgolin. *de offic. Episcop. c.* 2. §. 2. *n.* 4. *vers.* 3. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis, n.* 54. Molfes. *in summa Theolog. moralis, tract.* 7. *c.* 15. *n.* 34. Lauor. *de Iubileo, p.* 1. *c.* 21. *n.* 58. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, prec.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *ex n.* 78. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo nullitas, different.* 5. *n.* 2. vbi subdit etiam quoad Prælatos Regulares procul dubio durare indistinctè priuilegium, de quo *in hoc text.*

Necnon minoribus Prælatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd licet Prælato Conuentuali sibi Confessarium eligere, vt per Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 10. *punct.* 2. *vers.* 2. *habet*, Henriq. *lib.* 7. *cap.* 28. §. 1. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 21. *n.* 2. Franc. Coriolan. *de casibus reserv. p.* 1. *sect.* 1. *art.* 21. Filliuc. *quæst. moral. tom.* 1. *n.* 9. Valer. Reginald. *in praxi lib.* 1. *n.* 38. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 6. *q.* 10. *n.* 2. vbi *n.* 6. limitat dummodo Abbates inferiores secundum priuilegia, vel constitutiones Religionis à Sede Apostolica approbatas non habuerint Confessorem designatum à Prælatis superioribus; & citat Soarez *dict. sect.* 2. *n.* 10. Sigismund. à Bononia *dict. dub.* 21. *num.* 4. Coriolan. *d. art.* 21. *num.* 8. *in fine.*

De Sententia Excommunicationis.

TIT. XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.*
2 *Excommunicationis materiam qui tractent citantur.*
3 *Excommunicatio an propriè sit sententia, ostenditur, & num. seqq.*
4 *Excommunicationis nomen vnde dictum.*
5 *Excommunicationis definitio traditur.*
6 *Excommunicatio alia est maior, alia minor.*
10 *Excommunicatio maior à quibus priuet, ostenditur.*
11 *Excommunicatio minor non omni, sed aliqua tantum Ecclesiastica communione priuat.*

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canon. fol.* 184. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon.* Martin. Mesnart. *in epitome Decret. fol.* 200. *verso*, Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analysi method. iuris Pontif. à pag.* 728. Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Lancel. *in instit. Canon.* Barth. Carthag. *in expos. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. pag.* 449. *cum seqq. in summ. iuris Canon.* Cafarel. *in erotem. eiusdem iuris*, nouissimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *summ. in Decret.* omnes *sub hoc tit.*

De materia huius tit. speciales tractatus ediderunt 2 S. Antonin. Archiepisc. Florent. *tom.* 14. *tract. Doctor. fol.* 366. Francisc. de Platea *eodem tom.* 14. *fol.* 387. Iacobus de Beluisio *eodem tom.* 14. *fol.* 387. B. Ioan. à Capistrano *eodem fol.* 388. de ea agunt Menoch. *de arbitrar. casu* 416. Clar. *in pract. lib.* 5. §. *fin. q.* 77. Vivian. Vezi. & alij *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 1. *tit.* 12. Perez *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 8. *Ordinam.* Spin. *in speculo testament. part.* 11. *rubrice*, Card. Cæsar. Baron. *tom.* 1. *annal. Ecclesiæ anno Christi* 57. *pag. mihi* 511. Stephan. Quaranta *in summa Bullarij, verbo excommunicatio ad finem reuelationis, & verbo excommunicatorum vitatio*, Rendina *in promptuario recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 41. *de excommunicat.* Zerol. *in praxi Episcop. verbo excommunicatio*, Cald. Pereira *de renouat. emphyteut. q.* 7. *à princ.* Anton. de Sousa *in relect. de censuris Bullæ in Cœna Domini*, Cardos. *in praxi iudicum, verbo excommunicatio*, Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 4. *c.* 7. *de excommunicat.* Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæst.* 35. Farinac. *fragment. crimin.* 1. *verbo excommunicatio*, Henriq. *in sum. p.* 2. *lib.* 13. *de excommunicat.* Vasq. *tom.* 4. *in* 3. *p. tract. de excommunicat.* Barthol. Vgol. *de censuris, tab.* 2. Soar. *eodem tract. disp.* 8. Anil. *eodem tract. part.* 2. Sayr. *eodem tract. lib.* 1. 2. & 3. Bonacin. *eodem tract. disp.* 2. Hurtad. *eodem tract. disp.* 13. Marius Alterius *eodem tract. tom.* 1. Ægid. *de Sacram. & censuris, tom.* 2. *disp.* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 3. *de censuris Ecclesiast.* Anton. Ricc. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 4. Galgan. *de iure publico, lib.* 1. *tit.* 15.

Per hanc rubricam communiter receptum est excommunicationem propriè esse sententiam, ita glos. *in summ.* 2. *q.* 1. & *verbo sententia, in cap. biduum* 2.

9.6. quas sequuntur Doctores communiter secundùm Felin. *in rubr. de re iud. num.* 15. *& in hac rub. num.* 2. Roman. *in rub. ff. de re iud. num.* 18. Marant. *de ordine iudic. 3. part. 6. ex num.* 40. & alij citati à Ludou. Gom. *in cap. 2. §. statuto, ex num. 9 de constitut. lib. 6.* Probatur, quia sententia iudicis illa dicitur, per quam tota causa, vel aliquis eius articulus terminatur, itavt cùm tota causa finitur, diffinitiua sit, interlocutoria verò aliquis tantùm articulus deciditur, vt docet *gloss. vlt. in l. qui restituere, ff. de rei vend.* gloss. *verb. diffinitiua, Clement. 1. de sequest.* quas sequuntur Rebuff. *ad leges Gallic., tom. 1. tit. de sentent. execut. in præf. ex num. 2.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu processus, num. 89.* & faciunt quæ latè dixi *ad rubric. de sentent. & re iudic.* quæ omnia & singula in excommunicatione, & aliis censuris reperiuntur, quòd enim per illas terminetur causa, vel aliquis eius articulus, patet quia dicitur articulus contumaciæ partis non parentis, vel non comparentis, textus opt. *in c. 3.* ibi, *per censuras ecclesiasticas, & in cap. vlt. ad finem*, ibi: *Ecclesiastica sententia, vt lite non contest.* Et ideo Pontifices passim in iure nostro excommunicationem sententiam appellant, vt patet *in cap. 3. in finalibus verbis, & in cap. ad reprimendam 8. & in cap. vlt. de Offic. Ordin. & in cap. 3. & in cap. non dubium 5. cum multis ibid. hoc tit. de sententia excommunic.* & non est dicendum Pontifices proprietatum verborum amatores impropriè fuisse loquutos.

Contrariam tamen sententiam tenuit Archidiac. *in cap. 2. num. 1.* vbi Ioan. Andr. & Ludouic. Gomez, dicit communem, *de constitut. lib. 6.* quorum sententia multiplici fundamento comprobatur. Primò, quia excommunicatio prolata à lege, vel statuto non differt ab illa, quæ à iudice profertur, vtraque enim formaliter est excommunicatio, & censura, & ligat, & statim suam secum trahit executionem, & sicut vna, ita & alia sententia appellatur, vt probat text. *in cap. 2. §. statuto, de constitut. lib. 6.* notatur *in cap. si quis suadente 17. quæst. 4.* & tamen non est dicendum excommunicationem latam à lege, vel statuto propriè & verè sententiam esse, neque enim est pronuntiatio iudicis, neque aliquam controuersiam litigantium determinat, provt requiritur ad veram & propriam sententiam constituendam, iuxta dicta *ad d. rubric. de sentent. & re iudic.* Secundò facit, quia substantia propriæ, & veræ sententiæ consistit in iusti explicatione facta per iudicem mediante sua pronuntiatione, ex text. *in l. sicut 8. §. sed si quæritur*, ibi, *per sententiam non debet seruitus constitui*, sed quæ est declarari, *ff. si seruit. vend.* quæ quidem iusti explicatio principaliter in excommunicatione non datur, neque prætenditur, eo quòd attenta sua natura nihil aliud est quàm quoddam vinculum Ecclesiasticum, ex *cap. nemo contemnat 11. quæst. 3.* qua de causa arma Ecclesiæ appellatur, *cap. dilecto, hoc tit. lib. 6.* aliquando gladius spiritualis, *cap. inter hæc 33. quæst. 2.* aliquando neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 3.* Vnde cum excommunicatio in sua substantia intendat potiùs ad subditi correctionem, illum puniri quàm per iusti explicationem definire, & causam terminare necessario dicendum est propriè & verè sententiam non esse. Consonat dictio & etymologia censuræ, sub qua excommunicatio continetur, quæ non à sentiendo sicut sententia, sed à verbo censendo, & censere deducitur, vt magis per illam aliquid præcipere, vel de nouo statuere, quàm iustum explicare dicatur, iuxta reg. text. *in l. censere 111. ff. de verborum significat.* Iunat, quia de essentiali ratione excommunicationis est corrigere subditum, & illius correctionem comparare, iuxta text. *in cap. nouit, de iudic.* ad quam correctionem natura sententiæ respicere non solet, sed magis ad condemnationem siue in re, siue in corpore exequendam, vel ad absolutionem, vt probat text. *in l. .... in fine, ff. de re iudic.*

Propter quæ vtraque sententia est probabilis, & non esset difficile quam volueris defendere, & si magis tibi placuerit prima, ad fundamenta secundæ sic poteris respondere, & in primis ad primum respondent nonnulli distinguendo inter censuras ab homine, vel à iure, priores verò, & proprias, & in stricta significatione sententias esse relatas ex fundamentis prioris sententiæ in stricta significatione, provt sententia accipitur pro sententia iudicis; secundas verò negant esse iure sententias, quamvis fateantur in latiori significatione sententias esse, provt sententia dicitur opinio, seu decretum cuiuscumque etiam priuati, *vt in l. decerni*, ibi, *magistri sententia, ff. de arbitr.* & sententiæ Iurisconsultorem, §. *responsa prudentum, Instit. de iure natur.* atque ita distinguunt Andr. Sicul. & alij *in rubr. de re iudic.* Verùm Ludouic. Gomez vbi supra, magis placuit indistinctè omnes censuras siue à lege, siue ab homine prolatas verè, & propriè, & in stricta significatione sententias esse, argument. text. *in dict. §. statuto*, vbi excommunicationem à statuto latam simpliciter sententiam appellat; ad argumentum verò in contrarium respondetur censuris etiam à lege prolatis conuenire, tum reliqua particulas definitionis sententiæ acceptæ in stricta significatione, tum etiam illud in quo difficultas insistit, quòd sit prolata ab Ecclesiastico iudice. Patet si ab ea tas nullam censuram ferri posse, nisi ab habente testatem iurisdictionis fori contentiosi, vt prob *cap. quærenti*, ibi, *Iudex, de verborum significat.* quamvis per viam legis feratur, id non impedit quominus dicamus ferri à iudice, hoc est, ab homine habente Ecclesiasticam iurisdictionem, sicut etiam non impedit quòd necessarium sit permittere ad generalem sententiam generalem causæ cognitionem. Ad secundum respondetur finem principalem censurarum non esse punitionem, sed potiùs subditi correctionem, ex dictis, finis autem principalis semper attenditur, *l. verùm, ff. de furtis, cum vulgarib.* Deinde etiamsi punitio finis esset principalis censurarum, non ideo minus censuræ essent sententiæ, quemadmodum certum est omnes illas, quibus à iudice pœnæ etiam corporales infliguntur, vt probatur *in rubric. & per totum C. sententiam pati*, & in minis bene notauit Gomez *dict. num. 10.* Argumentum verò ab etymologia fragile est, & fallax, vt clotum verò ab etymologia fragile est, & fallax, vt clocent Laurent. *lib. 4. elegan. cap. 20.* Everard. *loco 6.* il alij per me citati in locis, communis argumenti, ris loco.

Si verò tibi forsan magis placuerit secunda sententia, poteris respondere hanc rubricam & iura similia, in quibus fit mentio de excommunicatione, & sententia appellatur, ideo appellare excommunicationem sententiam, quia excommunicatio continet assertionem iuris, vel legislatoris, ex qua sententia siue propria, siue impropria resultat, non vel ex eo vt significarent illam esse propriè talem, si aliàs Pontifex *in d. c. statuto*, excommunicationem a statuto impositam appellat sententiam, quam non constat propriè talem dici non posse, vt *supra* probarum est.

Excommunicationis.] Licèt apud veteres linguæ Latinæ Auctores neque vsitatum, nec notum fuerit excommunicationis nomen, aptissimè tamen à Catholi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tis denno compositum est, teste Budæo *in annot. reliquis ad Pandectas super l. 2. ff. de pœnis*, & ab Ecclesia receptum est pro separatione fidelium ab Ecclesiæ communione, quamvis excommunicatus sit positus extra communionem Ecclesiæ, in quem sensum eo nomine vtuntur antiquissima Concilia, Sancti Patres, & passim nostri Pontifices, aliquando dicentes excommunicatos ab Ecclesia exterminari, eiici, eliminari *cap. si Episcopus, cap. absit, cap. Canonica 11. quæst. 3.* Aliquando ab Ecclesiæ communione remoueri, suspendi, seu separari, *cap. omnis, cap. nemo, ead. caus. & quæst.* Aliquando verò separari à Christi corpore, quod est Ecclesia, *cap. audi, cap. nihil, ead. quæst.* in quem etiam sensum aptè, & sæpissimè excommunicatio anathema dicitur, vt *in cap. vlt. 3. q. 4. cap. nemo 11. q. 3. c. 1. de eo qui furtiuè*, iunctis his quæ de particula, *anathema*, dixi *in collectan. ad can.*

8 Excommunicatio in genere à nonnullis definiri solet vt sit censura Ecclesiastica priuans qualibet, seu (vt alij explicant) aliqua Ecclesiæ communicatione, ita post D. Thomam, tenet Sot. *in 4. dist. 22. q. 1. art. 1.* & nonnullis parum pertinentibus adductis sequitur Valentia *tom. 4. disp. 8. q. 7. puncto 1.* Alij dicunt excommunicationem esse censuram, quæ priuat hominem Christianum Ecclesiastica communione fidelium, vt per Viualdum *in candelabro aureo, tit. de excommunicat. n. 3.* Soar. *tom. 5. de censuris, disp. 68. sect. 1. n. 1.* Vgolin. *de censuris, tab. 2. c. 25. in princ.* vbi dicit esse censuram, quæ priuat vsu communionis Ecclesiasticæ. Verùm melius excommunicatio in genere definiri potest, vt sit censura priuans omni, vel aliqua Ecclesiæ communione, quæ definitio non multum differt ab ea, quam tradit Nauar. *in manuali, c. 27. n. 1.* & prolixiùs Henriq. *in summa, lib. 13. c. 1. §. 2. Censura* loco generis aptissimè ponitur, & sic corruit definitio quam præstat Petr. Sot. *lect. 2. de excommunicat.* quòd sit separatio à communione fidelium & Sacramentorum. Reliquæ particulæ ponuntur tum vt maiorem excommunicationem comprehendat definitio, quæ omni priuat Ecclesiastica excommunicatione, atque etiam minore; quæ priuat aliqua tantum, scilicet perceptione Sacramentorum; tum etiam vt distinguatur ab aliis censuris, scilicet suspensione, & interdicto, quæ per se directè, & formaliter non priuat Ecclesiæ communicatione, quà communicatio est, sed suspensio priuat vsu & exercitio officij spiritualis, quatenus officium est Ecclesiasticum; ita tantùm illud exequi actiuè prohibet, non verò passiuè recipere Sacramenta, quod impediret si sub ratione communionis prohiberetur: interdictum verò priuat diuinis officiis, vt diuina sunt officia, non verò directè prohibet, neque directè priuat Ecclesiastica communione personas ipsas, sed tantùm à loco remouet vsum diuinorum officiorum, ita Vgolin. & Soar. *n. 2. citatis locis.*

9 Excommunicatio alia est maior, alia minor. Maior excommunicatio rectè & breuiter definitur quòd sit censura priuans omni Ecclesiastica communicatione.

10 Priuat igitur Christianum omni, & solâ communione, quæ in Ecclesiæ est potestate, ac proinde externa communione, quæ consistit in actibus merè exterioribus, vel pertinentibus ad humanam politiam, & qui homini competunt qua homo est, vt familiaris consuetudo, confabulatio, communis mensa, mutua salutatio, & similia, vel etiam in actibus, qui homini competunt qua Christianus est veluti in orando simul, interessendo sacris, & percipiendo Sacramenta quoad cultum exteriorem, vt optimè prosequitur post alios Petrus Sotus, *dicta lect. 2.* continentur autem hæc omnia illo vulgari versiculo.

Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Cuius meminit ex Host. gloss. *verbo aliis, in cap. statuimus, de sententia excommunicationis, lib. 6.* explicans latè Nauarr. *in manuali, c. 27. ex n. 19.* Vinald. *in candelabro aureo, tit. de excommunicat. ex n. 81.* Henriq. *d. lib. 13. c. 7.* Soar. *d. disp. 15. sect. 1.* Vgolin. *de censuris, tab. 2. cap. 33. §. 1. cum seqq.* Sà *verbo excommunicationis, n. 38.* Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. c. 45. cum seqq.* per *os* intelligentes loquutionem, literas, & oscula, de quibus in proposito multa Cardin. Baron. *annal. tom. 1. anno Christi 45. c. 16.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccles. lib. 2. c. 54.* Per *orare*, intelligunt exteriorem communicationem in orationibus, & diuinis officiis: per *vale*, salutationem, vel verbis, vel facto, veluti aperiendo caput, aut assurgendo: per *communionem*, intelligunt habitationem, & vulgarem conuersationem, gerendo scilicet simul aliquod negotium, vel commercium, aut simul operando: per *mensam*, simul comedere, vel in eodem lecto dormire, quæ omnia per maiorem excommunicationem prohiberi satis expressit Pontifex de loquutione, & orationibus *in cap. sicut Apostoli, cum sequentibus 11. q. 3.* de salutatione, & osculo *in cap. excommunicatos, ead. quæst.* de aliis communicationibus, *in d. cap. sicut Apostoli, de communi mensa, in d. cap. excommunicatos*, ibi, *cibo, aut potu* iuncto *cap. seq.* ibi, *nec vesci*, vbi etiam Isidor. expressit Ecclesiæ prohibitionem procedere non solùm quando palam & publicè communicant, sed etiam clam, & in abscondito, quamvis autem Henriq. *d. c. 7. §. 3.* & Sà *vbi suprà, n. 19.* existiment prohibitum non esse respondere literis excommunicati, vel eum salutare, quia præstatur debitum, totius est contrarium & verius, vt sentit Sot. & comprobat Vgolin. *d. 1. num. 5.* Priuat denique communione illa, quæ consistit in participatione Sacramentorum, sacrificiorum, & suffragiorum omnium Ecclesiæ, secundùm Tolet. *in sum. lib. 1. c. 4. ex n. 2.* Henriq. *d. lib. 13. c. 4. §. 2.* Vinald. *d. tit. de excom. ex n. 8.* Soar. *d. disp. 15. sect. 1.*

Excommunicatio verò minor non omni, sed aliqua tantùm Ecclesiastica communione priuat, *cap. penult. de sententia excommunicationis, c. 1.* ibi; *tantum à Sacramentorum participatione, de except. cap. si celebrat. de cleric. excommunicat.* ibi, *in sola consistat perceptione*, Nauar. *dicto c. 27. n. 1. & 24.* Couar. *in cap. alma mater, part. 1. in princip. num. 4. & §. 8. num. 1.* Valentia *d. quæst. 17. puncto 2.* Henriquez *d. lib. 13. cap. 3.* Vinald. *vbi suprà, num. 44.* Soar. *de tom. 5. disp. 24. sect. 1. cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Impuberes Clerici se ad inuicem percutientes possunt ab Episcopo absolui.*
3 *Pueri ratione vtentes possunt ligari censuris.*
4 *Magister puniens discipulos Clericos intuitu correctionis, non incurrit excommunicationem, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ita.*
5 *Clericus percutiens per iocum non excommunicatur.*
6 *Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione.*

Cap. Super eo. I.

Alexand. III.

1 CLericus, vel aliquis alius impubes si Clericum percutiat, ab Episcopo absolui potest, & non est mittendus ad Sedem Apostolicam. Item si contingat Clericos se ad inuicem percutere ex leuitate iocosa, & non ex odio, vel inuidia, aut indignatione, licèt sint in plena ætate, non sunt excommunicati, nec magister si intuitu disciplinæ, vel correctionis scholarem percutit, quia non verificatur violenta iniectio manuum, sed si ex odio, mittantur Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 266.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 744.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 34. c. 2.* & est post Concil. Later. sub Alex. III. *p. 1 4. c. 7.*

2 Probat hic text. quòd Clerici impubes ad inuicem se percutientes possunt ab Episcopo absolui, vt per Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. Canon. §. 3. n. 20.* Molin. *de iust. tract. 3 tom. 4. disp. 59.* Bonac. *de censur. disp. 2. q. 4. puncto 5. n. 5. vers. quintus.* Hinc colligunt Doctores excommunicationem ob violentam manuum iniectionem in Clericum non euadere, qui illas infert in Clericum excommunicatum, nam in præsenti Clericus primo loco percutiens iam erat excommunicatus, & nihilominus repercutiens est etiam excommunicatus, ita Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 9. n. 120.* vbi *n. 114.* cum Amescua *de potestate in se ipsum. p. 1. c. 12. n. 21.* resoluit, quòd licèt Clericus percussus possit remittere actionem iniuriarum, non poterit remittere excommunicationem.

3 *Non sunt ab Apost. Sede*, &c.] Ergo pueri ratione vtentes possunt ligari censuris, vt per Soar. *tom. 5. de censur. disp. 5. sect. 1. n. 17.* Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 45.*

4 *Si scholarem Clericum*, &c. Notatur ad hoc, quòd Ludimagister puniens discipulos Clericos intuitu disciplinæ, vel correctionis, excommunicationem non incurrit, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira, vt per Soar. *d. tom. 5. disp. 12. sect. 1. n. 49.* Bonac. *d. q. 4. puncto 4. n. 4.* Molin. *d. tom. 4. disp. 76. n. 10.* Auila *de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 13.* Ægid. *d. tom. 4. disp. 14. n. 192.* idem resoluentes de patre respectu filij, Carol. de Grassis *d. effectu 9. n. 224. cum seqq.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore Clericorum Canon. §. 2. n. 4.* Paul. Layman. *in sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5 p. 2. c. 5. n. 8. vers. quinta.*

5 *Sed leuitate iocosa*, &c.] Notatur ad hoc, quòd percutiens Clericum per iocum, & non ex odio, & indignatione, excommunicationem non incurrit, vt per Bellet. *d. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 2. n. 1.* Bonac. *d. q. 4. puncto 4. n.* . benè Coriolan. Capuccin. *de casibus reseruatis, p. 2. casu 10. de indic. regul. §. 10. n. 23.* Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu 9. num. 306. cum seqq.*

6 In glos. *Excusat*, ibi, *non ab excommunicatione*, &c. Intellige si sunt doli capaces, alias ab excommunicatione excusarentur, vt ex Host. & Abb. *hic* resoluit Bellet. *d. §. 3. n. 21.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. p. 1. lib. 4. c. 6. n. 9. vers. quarto*, Vgolin. *de censur. tab. 1. c. 17. §. 3. a princ.* Soar. *tom. 5 disp. 5. sect. 1. ex num. 17.* ratio est, quia puero doli incapaci deficit iudicium ad peccatum mortale committendum, & excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale, *cap. nemo 2. 11. q. 3.* Nauar. *in manuali. c. 27. n. 9. & 76.* Anton. de Sousa *in relect. de censur. Bullæ Cœnæ. c. 2. disp. 16. num. 2. & 3. dispur. 51. n. 3.* Salas *de legibus, disp. 16. sect. 9. ad finem.* Bonac. *de censuris. q. 1. punct. 3. à princ.* Farinac. *frequent. crimin. p. 1. verbo excommunicatio, n. 12.* Ioseph. Sanz *Aragoniæ decis. 220. n. 2.* Henriq. *in summa, lib. 13. c. 11. §. 3.* & alij citati ab Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 464. num. 2. in 1. edit.* aliàs *resolut. 518. in 2. edit.* Quando verò impuberes doli capaces sunt, distinguunt DD. vel enim agimus de excommunicatione iuris, & hos ligari certum est, ideóque absolutione indigere, text. *in præsenti, & in cap. quamuis, & in cap. vlt. hoc eod. tit.* vbi propter teneram ætatem eis conceditur, vt absolui possint ab Episcopo, etiam in casibus Papæ reseruatis, notant Nauar. *in man. c. 27. n. 28.* Sot. *in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. ante fin.* Soar. *d. sect. 1. n. 19. & disp. 21. sect. 1. à n. 63.* Vnde colliges in terminis decreti Concil. Trident. *sess. 25. de Regul. c. 5. vers. nemini, iti, cuiuscunque ætatis*, sub excommunicatione, *de qua ibi*, comprehendi impuberes doli capaces septa Monasterij monialium ingredientes ex prædicta ratione, resoluit eleganter Nauar. *commento 4. de Regular. n. 59.* quem sequitur Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 46. art. 1. & 2.* post eum Soar. *tom. 2. de Relig. lib. 1. c. 10. n. 1.* Ludou. Miranda *in manuali Prælator. tom. 2. q. 2. art. 1. concl. 1.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 5. alleg. 101. num. 13.* & me citato nouissimè D. Bonacina à me multis nominibus commendandus *in tract. de clausura, quæst. 4. puncto 1. n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Monachos, & Canonicos Regulares se ad inuicem percutientes absoluit Abbas, illius discretione deficiente recurritur ad Episcopum.*

2 *Regulares se ad inuicem percutientes possunt à suis Prælatis absolui.*

3 *Episcopus an possit absoluere regulares exemptos excommunicatos ob violentam manuum iniectionem in Clericos, remissiuè.*

4 *Prælatus percutiens subditum regularem, potest absolui à Sacerdote subdito suo ab ipso in confessarium electo.*

5 *Prælati religionum an possint absoluere monium ab excommunicatione contracta ante nouitiatum.*

Cap. Monachi. II.

MOnachi, & Canonici Regulares si quocumque modo se in claustro percusserint, non sunt mittendi Romam, sed Abbas illos absoluere potest, & deficiente discretione Abbatis corrigere debet Diœcesanus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hostiens. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 267.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 752.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretalium lib. 5. tit. 34. cap. 3.* & est post Concil. Lateran. *part. 1. cap. 8.*

Collige ex text. regulares se ad inuicem percutientes posse à suis Prælatis absolui, vt per Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. q. 20. art. 2.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. Canonis, §. 3. num. 3.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalib. effectu 9. num. 306.* Bonac. *de Censur. disp. 2. quæst. 4. puncto 5. num. 1.* post primum. *de Censur. disp. 2 quæst. 4. puncto 5. num. 1.* post primum. vbi *in vers. hinc sequitur*, dicit Abbatem, Priorem, Guardianum, seu Præpositum Monasterij, seu alium quecumq

quemcumque, dummodo sit Monasterij supremus superior, posse ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in similes regulares suos subditos absoluere, additque prædictos Superiores Monasterij posse non solum per se ipsos, verum etiam per alios absoluere, de quo etiam Coriolan. Capuc. *de casibus reseruatis, p.2.casu 10.de indic.regul.§.10.n.20.p.804.* vbi *n.22. in fin. vers. sed quid*, resoluit quod quando Religiosi diuersorum ordinum se percutiunt ad inuicem, tunc debet absolui vnusquisque à suo Prælato.

3 Vtrùm autem Episcopus possit absoluere regulares exemptos cadentes in sententiam *Canonis, si quis, suadente*, sunt sententiæ diuersæ, & videre licet apud Bellet. *d.§.3.n.7.*

4 *Se in claustro percusserint.*] Hæc verba non ponuntur, quasi innuant, quòd si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui, sed quia hoc crebrius in claustro contingit, vt resoluunt Coriolan. Capuc. *d.§.10.n.22.* Fr. Emman. *d. q.20.art.12.* vbi etiam aduertit, quod si superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundùm priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Prælatus se ad inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, qui eos possit absoluere, possunt se ad inuicem absoluere, Coriolan. *d.§.10.n.17. vers. nam licet*, aduertens quòd licèt de iure communi excommunicatione non possit alium excommunicatum maiori excommunicatione absoluere, ex notis *in cap. audiuimus 24.q.1.* in casu tamen necessitatis vbi non est alius religiosus qui possit eos absoluere, potest excommunicatus alium excommunicatum absoluere, quo loco idem Coriolan. *n.26.* resoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem, quia excommunicatus retinet Ordinem, ratione cuius inducta est immunitas, ideo durante causa durat effectus. Aduertendum est etiam in hac materia cum Fr. Emman. *d.q.10. art.19.* quòd si Prælatus regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos regularis in Conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori læsione clerici.

5 Vtrùm autem huiusmodi Abbates, seu Religionum Prælati possint absoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitiatum, vide Tiraquel. *de tract. tit.1.§.1. gloss.8.n.11.* Bonac. *d. punct.5.num.1. propè finem*, vel resoluit posse absoluere Religiosos, non solum professos, sed etiam nouitios, quamvis contraxerint excommunicationem ante nouitiatum; addit tamen nouitium egredientem teneri postea sese præsentare illi, qui alias habebat facultatem absoluendi.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Ostiarij, aliique officiales, qui dum turbam tenent, irruentem Clericum fortuito casu lædunt, ab excommunicatione excusantur.*

3 *Delinquens in officio mitius punitur.*

4 *Clericum percutiens ad suam necessariam defensionem, non incurrit aliquam excommunicationem.*

5 *Iniuriam leuem Clerico inferens potest ab Episcopo absolui.*

6 *Excommunicatus non est percutiens, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, sorore, vel vxore modo percutiat incontinenti,*

7 *Turpiter inueniri cum vxore, vel filia alicuius quibus modis dicatur, ostenditur.*

8 *Clericus percutiens turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita si cum filia adoptiua, auia, nepte, &c.*

9 *Clericum turpiter inuentum cum sua sponsa de præsenti percutiens, non est excommunicatus.*

CAP. Si vero. *j.* III.

OStiarius si prætextu sui officij malignatus Clericum percutit non grauiter, illum absoluere potest Episcopus, officialem verò, qui deliberatè iniicit manum in Clericum, non Episcopus, sed Papa absoluit, nisi fortè coërcendo turbam irruentem, non ex deliberatione, sed casu fortuito Clericum lædat. Item qui incontinenti vim vi repellendo Clericum lædit, non est mittendus Romam, id est, non est excommunicatus. Item qui Clericum cum vxore turpiter inuentum, vel cum matre, sorore, aut filia propria interficit, non est excommunicatus, secus si inueniat cum alia sua consanguinea non ita proxima. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Vin. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.* 267. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 753. refertur ab Ant. Aug. *collect.4. Decretal. lib.5. tit.34. cap.4.* & est post Concil. Lateran. *part.*1. *cap.9.* 1

Alicuius potestatis ostiarius.] Aduerte ab excommunicatione excusari ostiarium, aut alium officialem, qui dum arcet turbam irruentem, Clericum fortuito casu lædit: quòd si tamen id faceret animo maligno, ex proposito scilicet, intendens Clericum verberare sine sufficienti necessitate, videtur incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reseruatam, à quo absolui potest, nisi Clericum grauiter vulneranit, ita Sayr. *de censur. lib.3. cap.28. num.27.* Ægid. *de Sacram. & censur. tom.2. disp.14. num.*193. Bellet. *disquisit. clerical. p.1. tit. de fauore clericorum Canon.§.3. num.*28. Bonac. *de censur. disp.2. quæst.4. punct.5. num.2. vers. secundus.* 2

Prætextu officij.] Ergo delinquens in officio mitiùs punitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa* 58. *à prine.* Et Curiales, seu Aulici in hoc priuilegiantur, quod eis facilius parcitur quàm aliis, vt per Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.6. consid.*38. 3

Si verò Clericum, &c.] Notatur ad hoc, quòd qui Clericum percutit, ac vulnerat ad suam necessariam defensionem, non incurrit aliquam excommunicationem, vt per Anton. Gom. *variar. tom.3.c.3.n.20. ad medium*, Clar. *§. homicidium, n.23. vers. præterea*, Vgol. *de censur. p.2.c.11.§. proposuimus, n.1.* & 2. Iacob. Ayrer. *de homicidio necessario, part.1 num.63.* Farinac. *in praxi crim. p.5.q.125.n.32.* Carol. de Grassis *de effectibus clerical. effectu 9.n.196. cum seqq.* 4

Grauiter percusserit.] Notatur ad hoc, quòd vbicunque esset illata leuis iniuria, etiam personalis ipsi Clerico, eam inferens vti excommunicatus non tenetur Romam proficisci, sed potest illum Episcopus absoluere, vt per Viuian. *com.1. commun. opinion. lib.1. tit.12. num.10. pag.*196. Clar. *lib.5. §. fin. q.77. num.14.* Mar. Anton. *variar. resol. lib.3. resolut.11. n.1.* Et ex leui percussione inter pueros, vel personas infimæ conditionis non incurritur excommunicatio, vt per Henriq. *in summa, lib.13. de excommunic. cap.17. §.2. in medio.* 5

Nec ille compellendus est, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non est percutiens, vulnerans, vel occidens Clericum inuentum turpiter agentem cum matre, filia, vxore, vel sorore, modo percutiat incon- 6

tinenti, & non ex interuallo, vt per Couar. *de sponsal. p.2.c.7.§.7. num.12.* Nauar. *in manuali, cap.27. n.84.* Emman.Sà *de excommun.Papæ reseruatis, nu.2.* Clar. *§.homicidium, num.48.& lib.5.§. fin.q.77.num.9.* Perez *l.4. gloss. sua hiyà tit.13. lib.8. Ordin. pag.268.* Anton. Gom.*l.8.Tauri, num.55.* Fr. Emman.*in summa, tom.1. verbo de excommun. Papal. n. 5.* Ceual. *commun. contra commun. q.833.num.30.* Farin. *in praxi crimin. p.5. q.121.num.6.& num.73.* Molin.*de iustit.tom.4.tract.3. disp.7.n.3. & disp.55.num.6.* Henriq. *in summ. lib.12. cap.14.§.1. lit.E,* Sayr.*de censur.lib.3. cap.27. num.23.* Bellet.*disquisit.cleric.p.1.tit. de fauore cleric.Canon.§.2. num.9.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.1. tract.5. p.2.c.5.num.8.vers. quarta,* Zerol. *in praxi Episc. verbo excommunicatio,* Cened. *ad Decretum collect.12.num.2. & 3.* Intrigl.*de casibus conscientiæ, cent.1. casu 9.n.18.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus,effectu 9.num. 186.*Bonac.*de censur.disp.2.q.4.punct.4.num.5.*Ægid.*de Sacram.& censuris, tom.2.disp.15.num.195.* resoluentes, quòd quamvis percutiens in his casibus grauiter peccet percutiendo priuata auctoritate, nihilominus eximitur ab excommunicatione, eo quòd Ecclesia non reputat huiusmodi percussionem factam esse suadente Diabolo, sed vehementi passione, cùm sit difficillimum in huiusmodi casu iustum temperare dolorem.

7 *Turpiter inuentum.*] Ergo sufficit, vt inueniatur in quolibet turpi actu, veluti in osculis vel amplexibus, aut in loco suspecto, vt si solus inueniatur cum sola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adsit rationabilis suspicio, ita Soar. *tom.5. de censur.disp. 22.sect.1.num.37.* Ægid.*d.disp.14.n.196.* Prax.Episc.*d. verbo excommunicatio,* §.4.Bonac.*d.n.5. vers..rogabis secundò,* vbi addit cum Sylvest. sufficere, vt maritus percutiat Clericum loquentem cum sua vxore absque alio turpi actu,quando illum prius ter admonuerat, & ipse noluit desistere. Hinc sequitur, inquit Nauar. *cons.41. sub hoc tit.* quem referunt, & sequuntur Molin.*disp.55.n.6.ad finem,* & Bonac.*dict.n.5.* hinc sequitur, maritum excusari ab excommunicatione,quando de industria se abscondit domi expectans Clericum hoc ignorantem, vt eum in flagranti deprehensum occidat, adhuc enim dicitur occidere Clericum turpiter inuentum cum vxore, &c. modo absit dolus, qualis esset, si curasset eum ad dictas personas clam adeundas inuitari.

8 *Matre,sorore,vel filia.*]Intellige veram & propriam matrem, sororem, & filiam, etiam illegitimam, non tamen adoptiuam; nam vt percutiens Clericum excusetur ab excommunicatione, requiritur, vt illum percutiat turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia,aut sorore,non verò sufficit,si percutiat inuentum cum auia, & nepte, &c. quia verba huius text. propriè sunt accipienda, præsertim cùm simus in materia pœnali, & odiosa restringente priuilegia Clericorum, ita Molin. *d. disput.55. ad finem,* Ægid. *d. disput.14. num.196.* Bonacin. *d. num.5. versic. rogabis primò.*

9 In gloss.*Cum vxore,*ibi,*idem est in sponsa de præsenti,* Notatur ad hoc, quòd nomine vxoris hic intelligitur etiam sponsa de præsenti, cum qua contractum est Matrimonium, quamvis nondum sit consummatum, & ita non esse excommunicatum percutientem Clericum turpiter inuentum cum sua sponsa de præsenti tenent Couar.*de sponsal.p.1.c.1.n.7.* Clar.*lib.5.§. homicidium, num.49.* Perez *l.1.gloss.1.pag.5.vers.hinc etiam, tit.1.lib.5.Ordin.* Praxis Epilcop.*p.1.verbo adulterium, & verbo excommunicatio, vers.tertiò,* Farin.*d.p.3.q.121. num.73.* Sanch. *de Matrim. lib.1. disp.1.num.6.* Ægid. *d.disp.15.num.196. vers. per vxorem,* Bonac.*d. num.5. vers. respondeo nomine vxoris,* sed Gutier. *de Matrim. c.1.n.13. cum duobus sequentibus,* contra Cou. tenebat sponsum de futuro percutientem Clericum cum sponsa turpiter inuentum in pœnam excommunicationis incidere,quod etiam tenet Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.228.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum percutiens ignorans eum esse Clericum non est excommunicatus,* & n.2.

3 *Excommunicationem non incurrit percutiens Clericum, ignorans tamen crasse, & lata culpa Clericatum.*

4 *Excommunicatio incurritur ab illo, qui percutiendo Clericum, credens illum non esse Clericum, sed Tertium similiter Clericum.*

5 *Clericum verberans credens esse laicum non incurrit excommunicationem.*

6 *Excommunicationem incurrit percutiens Clericum cum hac intentione, volo occidere hunc hominem, etiamsi sit Clericus.*

7 *Iuramentum vbi propria manu exigitur non admittitur procurator, etiam habens speciale mandatum ad iurandum.*

8 *Iuramento eius, qui ignorauit, standum ad probandam ignorantiam.*

9 *Ignorantia plenè probatur iuramento ipsius ignorasse dicentis.*

CAP. Si vero. §. IV.

IGnorans probabiliter illum esse Clericum, qui percutit,non est excommunicatus, & si est dubius an ignorauerit, iuret se ignorasse, & si iurare nolit, est excommunicatus, & habetur pro tali, donec absoluatur à Papa.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc. Collect.Zabar.Joan. Andr.Host.Butr.Anchar.Panorm. Felin.Marian. Socin. Vin. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.296.* Alagona *in compend.iuris Cæs. pag.75.* remissiuè Cæsal. *in annot.* & Ximenes *concord. p.1.& 2.* refertur ab Ant. Augustin. *collect.2. Decret. lib.5.tit.34. c.5.*& est post Concil.Lateran.*p.1.c.1.*

Dummodo ipsum esse Clericum ignorauerit.] Probat hic text. quòd percutiens Clericum ignorans probabiliter eum esse Clericum, excommunicatus non est, ita Vict.*de excommunicatione,n.8.* Soar.*de censur.tom.5. disp.22. sect.1. n.54.* Ægid. *de Sacram. & cens. tom.2. disp.14.num.197.*Mascard.*de probat.concl.8.q.n.4.& seqq.*latè Sayr.*de censur.lib.3.c.27.*Mat.Alter.*d.tract. tom.1. de excommun.lib.2.cap.3.vers.qua in re.*Carol. de Grassis *de effectibus cleric.effectu 9.n.189.*Bonac.*de censur.disp.1.q.1.punct.1.n.16.cum seqq.*Paul.Comitol. *in sponsal. moral. lib.5. q.3.* Cened. *ad Decretum collect.24. num.11.*Paul. Layman. *in summ. Theologiæ moralis,lib. p.1. tract.5. p.2.c.5.n.8.* Vnde primò colliges non incurri excommunicationem ab eo qui ignorabat etiam crassè, & lata culpa clericatum, & resolvit Fr.Emman. *in summa, tom.1.c.80.concl.1.n.11.in fine,* S.Antonin. Abb. Sylvest. Alexand. de Neuo, & alij, quos refert Sanch.*de Matrim.lib.1.disp.12.n.41.* vbi tandem allerit huiusmodi percussorem Clerici non excusari à lata culpa, & crassa ignorantia, quia ignorans in præsenti non excusatur defectu doli, sed quia culpa lata caruit, imò probabiliter, & iustè ignorantem Clericum esse, qui contra solitum Clericorum morem comam nutriebat,Sayr.*d.c.37.n.4.* Carol. de Grassis *d. effectu 9.n.192.*

Secundò

Secundò colliges incurri excommunicationem ab 4
eo, qui percutit Caium clericum, credens illum non esse Caium, sed Titium similiter clericum, ratio est, quia tam intentio, quam opus externum est iniuriosum statui clericali, propter cuius reuerentiam imposita fuit excommunicatio: tum quia nulla ignorantia excusat in hoc casu, cùm habeat intentionem percutiendi clericum, & re ipsa percutiat hunc clericum, quamvis credat esse alium clericum, ità Placa *in epitome delict. c.27. n.17.* Vega *tom.1. summæ, c.85. casu 107.* Sanch. *d. disp.32. n.27.* Farinac. *in praxi crimin. p.5.q.123.n.164.* Bonac. *d.disp.1. quæst.2.punct.1.n.20.* Layman. *vbi supr.* Secus si percusserit Titium clericum volens percutere Seium laicum, Cou. *in cap. alma mater.p.1. §.10. num.15. vers.12.* Graff. *in decis. aureis, part.1. lib.4. cap.9. n.43.* Vega *d.cap.85. casu 107.* Fr. Emman. *in summa tom.1.c.80.num.11. concl.11.* Sanch. *d.disp.32.num.28.* Farin. *d.num.164.* Sic etiam non est excommunicatus, qui volens percutere clericum, percusserit laicum, quem credebat esse clericum illum, quem percutere volebat, vt post Vgol. resoluit Farin. *d.n.164.*

Tertiò colliges, quòd verberans clericum credens 5
esse laicum, quia incedit in habitu laicali non incurrit excommunicationem, nisi percutiens eum clericum sciret, vt per Mascard. *d. concl.848. à num.4.* Menoch. *de præsumpt. lib.6. præs.76. n.12.* Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuileg.4.n.38.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.2. lib.3. cap.5. n.1.* & plures alij, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu 9. n.125.* Nullam verò excommunicationem incurret si quis percutiat clericum, qui ab Episcopo, vel ab alio iurisdictionem quasi Episcopalem in eum habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, vt tonseram, & habitum clericalem deferret, & ipse clericus nihilominus non vult deferre, ratio est quia quandiu huiusmodi clericus non gestat habitum, caret priuilegio clericali, si ter fuerit admonitus, *cap. contingit, sl.2. infra, hoc tit.* ita Sayr. *de censur. lib.7.c.27.* Anil. *eod. tract. p.2.c.5. disp.3. dub.13. casu 4.* Carol. de Grassis *d. effectu 9.n.126.* Molin. *d. tom.4. disp.54. n.1.* Bonac. *de censur. disp.2.q.4. punct.4.n.7.* aduertens non admittere priuilegium Canonis per solam dimissionem habitus clericalis, nisi ter fuerit admonitus; vt *suprà* dixi.

Quartò colliges ligari excommunicatione percu- 6
tientem clericum cum hac intentione: Volo occidere hunc hominem, qui est laicus, aut si est clericus, volo adhuc illum occidere, quia actus externus est malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quod percutiens vult hunc hominem occidere, quod non occidit, quando non adest ignorantia comitans, tunc enim actus externus non prouenit ab interno actu iniusto, ita Anila *d.p.2.c.5. disp.5. dub.6. ad finem,* Sanch. *in præcept. Decal. lib.1.c.16. n.14.* quos refert, & sequitur Bonac. *d. tract. de censur. disp.1. punct.1. num.21.*

Propria manu.] Notatur ad hoc quòd vbi iuramentum non solum proprium, sed etiam propria manu exigitur, non admittitur procurator etiam habens ad iurandum speciale mandatum, vt per Cassador, *decis.1. de iureiurando,* Con. *de sponsal. p.2.c.3. §.5. n.8. vers. sit igitur, ad finem,* Soar. *de religione, tract. de iuramento, lib.2. cap.32. num.7.* Sayr. *in claui Regia, lib.5. cap.6. num.27.*

Præstiterit iuramentum, &c.] Notatur ad hoc quod 8
ad probandam ignorantiam statur iuramento eius, qui ignoranit, vt per Sayr. *in claui regia, lib.3.c.5.n.4.* Statur enim iuramento in iis, quæ pendent à conscientia alicuius, quando aliter veritas haberi non potest, Mascard. *de probat. concl.414. n.4.* Et ideo ignorantia plenè probatur iuramento ipsius se ignorasse dicentis, quia in cordis penetralibus latentia minimè testibus probari possunt, vt tenet gloss. *hic verbo propria,* & resoluunt Couar. *lib.2. var. c.10.n.1. vers.3. admittenda est,* Gregor. *l.12. verbo, que lo no supiera, tit.1. p.3.* Salzed. *ad Bernard. regul.323.* Mascard. *de probat. concl.881.n.1.* Anil. *ad c.52. Prætorum, gloss. è la tierra, n.12.* Sanch. *d.lib.9. disp.32.n.5.* Admittitur tamen probatio in contrarium, Tiraq. *de retract. tit.1. §.4. gloss.1. num.4.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum, vel Religiosum percutiens est excommunicatus, nec ab alio quam à Papa absoluitur, præterquam in articulo mortis.*
2 *Absolui quis potest in articulo mortis ab excommunicatione contracta ob violentam manuum iniectionem in clericos.*
3 *Excommunicationis sententiam incurrit percutiens conuersos Ecclesiæ regularis.*
4 *Conuersi ad religionem veri sunt religiosi, & Ecclesiasticæ personæ.*
5 *Nouitij religionum sunt de foro Ecclesiæ, ita vt eos percutientes incurrant sententiam excommunicationis.*

Cap. Non dubium. V.

CLericum, vel Religiosum etiam conuersum per- 1
cutiens est excommunicatus, nec potest absolui nisi à Papa, præterquam in mortis articulo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. à Capistrano, Host. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.269.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.754.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decret. lib.5. tit.34.c.6.*

Collige ex text. imminente periculo mortis, vel 2
graui infirmitate posse quemvis ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta à quolibet Sacerdote absolui, vt per Bonac. *de censur. disp.2. quæst.4. puncto 5. num.3. vers. quartus,* Bellet. *disquit. cleric. part.1. tit. de fauore Canonis, §.3. n.8.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n.153.* quod quidem speciale non est in hoc excommunicationis genere, sed in omni alio similiter concessum, cùm quilibet simplex Sacerdos in articulo mortis possit à quibuscumque censuris, & peccatis reseruatis absoluere, vt clare colligitur ex Trident. Concil. *sess.14. c.7.* quod quidem an verum sit quando patet aditus ad Superiorem, cui censuræ, & casus sunt reseruati, vel ad Confessarium approbatum, & quis dicatur mortis articulus, vide per me citatos *in tract. de officio, & potest. Episcop. p.2. alleg.25. n.49. cum seqq.* quibus adde Thom. Actium *in tract. de infirm. p.1. cap.15.*

Conuersos.] Notatur ad hoc quòd excommunica- 3
tionis sententiam incurrit conuersos percutiens Ecclesiæ regularis, vt per Rendin. *in promptuario recept. sentent. tom.1. tit.41. num.18.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.2. lib.3. cap.5. num.21.* Carol. de Grassis *de effect. cleric. effectu 9. num.70.* Huiusmodi enim con- 4
uersi verè sunt religiosi, eo quòd tria vota castitatis, paupertatis & obedientiæ emittunt, & ideo vulgo dicuntur fratres laici, non quòd Ecclesiasticæ personæ, aut religiosæ non sint, sed quia Ordinibus carent,

rent, & Clerici non fiunt, sicut Monachi, & alij Religiosi, de quibus ptaxis Episcop. *p. 1. verbo oblati*, Peregr. *variar. lib. 6. n. 70.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 4. num. 11.* An idem si in percutiente conuersum Ecclesiæ sæcularis in dubium ab Ordinariis in præsenti reuocari solet, nam glos. *hic* arguit pro vtraque parte, & tandem concludit quòd ij, ex quo se, & sua diuino obsequio, siue in regulari Ecclesia, siue in sæculari obtulerunt, iam Ecclesiasticæ personæ censentur, & ex hoc ex toto in forum Ecclesiæ translati sunt, cum hac glos. transeunt *hic* Host. *n. 2.* Ioan. Andr. *n. 4.* Butr. *n. 6.* Panorm. *n. 4.* & alij, quos refert, & sequitur Rendina *loco proximè citato*, Graff. & Carol. de Grassis *citatis locis.*

5 Vnde etiam nouitij, qui sunt de foro Ecclesiæ, non possunt coram iudice sæculari conueniri, vt tenent Moder. *de iurisdict. p. 4. casu 121. num. 24.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 11.* Canonis enim priuilegio gaudent, ita vt eos percutientes incidant in illius excommunicationem, vt tenent plures citati à Cened. *ad Decret. collect. 24. n. 12.* quibus adde Henriq. *in sum. lib. 13. de excommun. c. 49. §. 1. in comment. lit. G.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. quæst. 21. art. 4.* Graff. *d. c. 5. n. 26.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 16.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. n. 82.* Azor. *d. lib. 12. c. 3. q. 2.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. c. 18. n. 88.* Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. dub. 15. n. 164.* quamvis nouitij sint vnius diei, ex Coriolan. Capuc. *de casibus reseruatis, part. 2. c. 10. de indic. regul. §. 10. n. 19. pag. 803.* vbi limitat in percutiente de proximo vestiendum, qui in Monasterio est in habitu sæculari sub cura Magistri nouitiorum.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres, & aliæ personæ quæ non sunt sui iuris, quæ inciderunt in canonem, si quis suadente, absoluuntur ab Episcopo.*

2 *Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos ab Episcopo absolui possunt.*

3 *Delicati ob clerici percussionem excommunicati ab Episcopo absolui possunt.*

4 *Consulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus est, si sequatur percussio.*

5 *Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percussionem clerici, sed postea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione non intimata mandatario adhuc sequutus est mandati effectus, secus si prius intimatio ei facta fuisset.*

6 *Mandans percuti clericum si post mortem ipsius mandantis, is, cui hoc mandatum erat, clericum percusserit, non excommunicatur.*

CAP. Mulieres. VI.

1 MVlieres, & aliæ personæ quæ non sunt sui iuris, si iniiciunt manus violentas in clericum, absoluuntur à diœcesano. Personæ verò, quæ sunt magnæ potentiæ, vel ita delicatæ vt nequeant sumere laborem veniendi ad Vrbem, nuntietur prius Papæ de statu personæ, & negotij, & postea secundum consilium Papæ corrigantur de scelere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 269.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 754.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 34. cap. 6.* & est post Concil. Lateran. *part. 1 4. cap. 12.*

Probat hic text. mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos, ab Episcopo absolui posse; cùm periculosum sit percussi proficisci, & se virorum cœtibus immiscere: ita Torraquel. *d. 10. connubiali glos. 1. p. 10. n. 33.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 28. n. 18. vers. tertiùm*, Bonacin. *eod. tract. disp. 3. q. 4. puncto 5. n. 3. vers. 6.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n. 159.* Beller. *disquis. clerical. 3. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. n. 17.* ampliatus etiamsi sint diuites, vel sui iuris, & aptæ ad confitendum iter.

Et ita delicati, &c.] Notatur ad hoc quòd delicati, qui scilicet laborem accedendi ad Sedem Apostolicam sustinere nequeunt, quod tamen remittitur arbitrium Episcopi, vt ait glos. *verbo laborem, in proposito* absolui possunt ab Episcopo ab excommunicatione incursa ob violentam manuum iniectionem in clericos, intimato priùs Summo Pontifici statu personæ, & veritate negotij, vt secundùm eius consilium de commisso scelere corrigi valeant, ita Beller. *d. §. 3. num. 23.*

§. Illi verò.

Probat hic §. consulentem, vel mandantem percuti clericum excommunicatum esse ac si ipsum clericum propriis manibus percussisset, si sequatur percussio, in Syluest. *verbo excommunicatio 7. num. 12.* Soar. *de censur. disp. 22. sect. 1. num. 55.* Auil. *eod. tract. p. 2. cap. 5. dub. 6.* Sayr. *eod. tract. d. lib. 3. cap. 15. num. 10.* Bonac. *eod. tract. disp. 2. q. 4. punct. 3. n. 1.* Molin. *de iustit. tom. disp. 52. n. 2.* Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. num. 27. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. n. 57.* Beller. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de fauoribus corum Canonis, §. 1. num. 6.* Paul. Layman. *in Theol. morali, lib. 1. tract. 5. de excommunic. part. 2. cap. 1. num. 5.* Carol. de Grassis *de effectib. clericalib. effectu 9. num. 16.*

In glos. *Auctoritate, vel mandatu, ibi, sed pone quod mandat, sed ante manuum iniectionem pœnitet, &c.* Notatur ad hoc, quòd incurritur excommunicatio ab eo qui mandauit percussionem clerici, sed postea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, quia reuocatione non manifestata mandatario, adhuc sequutus est mandati effectus, quamvis curauerit reuocationem mandati innotescere mandatario, cui reipsa non innotuit, ita Molin. *d. disp. 52. n. 3.* Less. *de iustit. lib. 2. c. 15. dub. 3. n. 17.* quos refert, & sequitur Bonac. *d. punct. 5. num. 2.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n. 3.* Auil. *de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 7. conclus. 1.* Ægid. de Conincx *de censur. disp. 24. dub. 15. n. 183.* Paul. Layman *dicto loco, cap. 5. n. 5. vers. sed quæritur.* Si verò reuocatio mandati mandatario fiat, & post illam delictum, sed prius mandatum committat, non tenetur mandatum, vt per Anton. Gom. *variar. tom. 3. cap. 3. n. 40.* Menoch. *de arbitr. casu 352. num. 7.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 36. n. 32.* Iacob. Ayrer. *in tract. ab homicidio p. 1. q. 4.* latè Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 135. n. 174. cum seq.* & *n. 175.* resoluit mandatum reuocari non solùm expressè, sed etiam tacitè, veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum suo inimico, & *n. 178.* tenet quòd mandato reuocato, & reuocatione intimata mandatario, mandans ampliùs non tenetur, etiam quòd talis reuocatio non fuerit intimata occidendo.

In ead. glos. ibi, *Sed pone, quòd mandator ante iniectionem manuum moriatur, &c.*] Notatur ad hoc, quòd mandans percuti clericum, si post mortem ipsius mandatis

dantis,is, cui hoc mandatum erat, clericum percusserit,non excommunicatur, vt per Sayr.*de censur.lib.*11. c.9.*n.*12. Azor.*instit.moral.p.*2.*lib.*5.*c.*26.*q.*2.*vers.sed dubiæ quæstionis est*, Carol.de Grassis *de effectib. cleric. effect.*9. *n.*40. nam tacitè censetur reuocatum mandatum morte mandantis, vt considerat Farin. *d. q.*135. *num.*180.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum licet occultus absoluitur per solum Papam.*
2 *Iniuria facta clerico si per eum remittatur, non per hoc censetur remissa ea quæ fuit facta Ecclesiæ.*
3 *Episcopi attento Conc. Trid.*sess.24. de reform.*c.*6. *possunt quoscumque sibi subditos absoluere ab excommunicatione propter enormem clerici percussionem,modo delictum sit occultum.*

Cap. Porrò. VII.

1 CLericum percutiens, licèt sit secretus, & non conuincitur, debet satisfacere parti, & ire Romam,quia non potest Episcopus illum absoluere. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq.Innocent. Collect.Zabar. Ioan.Andr.Host.Butr. Anchar.Panorm.Felin. Marian. Socin. Viu.*in ration.lib.*5.*iuris Pontif.pag.*754.Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*270.*& comm.*4. *repet. super iure Canonicum ad lib.*5. *Decret.*Francisc.Arias, remissiuè Ximen. *in concord.p.*1.refertur ab Ant.August.*collect.*2. *Decret.lib.*5.*tit.*34.*c.*9.& est post Concil. Later. *p.*14.*c.*12.

2 *Congruè satisfaciant.*] Aduertit Auila *de censur.p.*2. *c.*7.*disp.*3.*dub.*11. censeri satisfactum parti læsæ quando præstatur satisfactio personæ, quæ passa est iniuriam, aut ab ea obtinetur remissio, quamvis sit clericus, nam licèt huius percussio redundet in iniuriam status Ecclesiastici, tamen principaliter tangit infamatum, & minus principaliter bonum publicum, & ita videtur sufficere satisfactio, vel remissio principalis. Verùm hanc Auilæ doctrinam meritò improbat Bonac. *de censuris disp.*2.*q.*4.*punct.*5. *n.*5. existimans etiam necessarium esse Ecclesiæ, & statui Eccles. satisfactionem præstari,quia per remissionem iniuriæ factæ clerico,non censetur remissa ea, quæ fuit facta Ecclesiæ, vt optimè resoluit Farin. *in praxi crim.p.*3.*q.*105. *n.*291. quem refert, & sequitur parens meus *in commentariis ad Ordinationes Regias Lusitanorum, lib.*1. *tit.*6. §.25. *n.*10. quam quidem satisfactionem delinquens regulariter exhibebit si absoluenti se ipsum humiliter subiiciat, ostendendo se paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ sibi fuerit imposita cum iuramento obediendi Ecclesiæ, nec amplius ad futurum percutiendi clericum, &c.

3 *Non conuicti, sed priuatim.*&c.] Probat hic text.secundùm omnes in præsenti, quòd excommunicatus propter violentam manuum iniectionem in clericum, licèt occultus, absoluitur per solum Papam; hodie verò virtute Concil. Trident. *sess.*14. *de reformat. c.*6. poterunt Episcopi quoscunque sibi subditos absoluere ab excommunicatione, etiam propter enormem percussionem, modò delictum sit occultum, nec sit deductum ad forum contentiosum, & me citato resoluit Bonac.*d.punct.*5.*n.*4. addens prædictum excommunicatum ab Episcopo ex Concil. Trid. priuilegio absolutum, non teneri postea adire Papam; vel Legatum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipsi quoque excommunicati sunt ob iniectionem manuum in clericos.*
2 *Priuilegio Sedis Apostolicæ nulli se tueri possunt quominus vitare debeant excommunicatos.*
3 *Communicatio cum excommunicatis an sit prohibita de iure diuino, ostenditur.*
4 *Ratio vera decidendi ad hunc text.quæritur*, & n.5. & 6.

Cap. Nulli. VIII.

PRiuilegiati debent etiam vitare excommunicatos, & si clericos percutiunt, ipsi quoque sunt excommunicati,& vitandi. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect. Zabar.Ioan.Andr.Host. Butr. Anchar. Panorm.Felin. Marian. Socin. Viu.*in ration.lib.*5.*iuris Pontif. pag.*271. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*755.remissiue Ximen.*in concord.p.*1.*&* 2. refertur ab Ant. Aug.*collect.*1. *Decretal.lib.*5.*tit.*34.*cap.*10. & est post Concil. Lateran.*p.*14.*c.*4. 1

Probat hic text.nullum se posse priuilegio Apostolicæ Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare debeat,ita ex eo colligunt Anton. Ricciul.*de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium,lib.*4.*c.*42. *n.*12.*in fin.*Mar. Alter.*de censuris tom.*1,*de excommunic. lib.*1.*disp.*9.*c.*1. *vers. & quamvis*, & alij relati *ad cap. cum & plantare,*§.*excommunicatos,supra de priuileg.*cuius est pars,& fragmentum text.*in præsenti*,vt aduertit idem Ricc.*vbi sup.n.*15. Sed quia *in d.*§.*excommunicatos* per summa capita materiam hanc,& illius difficultates pertractari, nunc verò pro clariori text. explicatione, eius rationem vlterius inquirendam operæ pretium duxi. 2

Quæ igitur fuerit ratio ob quam Pontifex *in præsenti* regulam generalem constituit, quod nemini suffragati potest priuilegium Sedis Apostol. quominus excommunicatos vitare debeat, disceptatio est inter DD. non contemnenda: quidam enim inquiunt præceptum de vitandis excommunicatis, & interdictis iuris Diuini esse, iuxta auctoritatem Christi Domini *Matthæi* 16. *Quodcumque ligaueris super terram*, &c. & aliam eiusdem Christi *Matthæi* 18. *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus,*iuncto *cap. nemo contemnat*, 11.*q.*3.ibi; *non enim est homo,qui ligat,sed Christus*,&c. Quare cùm Pontif. contra legem Diuinam dispensare nequeat, ex reg. text.*in c.sunt quidam* 25.*q.*1. *cap. literas, de restit. spoliat.*cum similibus, rectè sequitur nullum priuilegium posse suffragari,quominus qui excommunicatos vitare teneatur, atque ita hanc rationem tradit Felin. *in præsenti.* Cosmus, & alij, quorum meminit Couar. *in cap. alma mater, part.*1. §.1. *n.*1. *vers. hinc adducitur*, vbi hanc rationem verissimam censet in communicatione in Diuinis, hanc enim iure Diuino, cum excommunicato interdictam esse resoluit, & consequenter infert peccare Pontificem si in Diuinis cum excommunicato communicet, & generaliter præceptum hoc de vitandis excommunicatis non posse in Diuinis relaxari ab ipso Pontifice. Sed neque ratio Felin.neque distinctio Couar.defendi potest, vt optimè aduertit Ricciul. *d. cap.*42. *num.*5. nam verius est, quòd licèt excommunicandi potestas sit iuris Diuini,iuxta prædictam auctoritatem,quodcunque ligaueris, & *d. cap. nemo contemnat*, atque etiam in lege Diuina veteri, & apud Gentiles aliqua fuerit excommunica- 3

municationis, qua vtimur, similitudo, & in eum sensum sit accipienda alia auctoritas, sit tibi sicut Ethnicus, & multa similia, quæ adducit Henriq. *in summ. lib.13.cap.2.§.4.* & post Vgol. plenius Sayr. *de censur. lib.1.cap.4. à princ.* modus tamen, forma, & effectus priuandi hos, vel illos, hac vel illa communione, ab Apostolis incepit, iuxta *cap. sicut Apostoli 11.q.3.* & sic ad legem Canonicam humanam pertinet, vnde Ecclesiastica vincula excommunicationem appellat text. *in d. cap. nemo contemnat*, & notat post Sot. Nauar. & alios, Henriq. *d.cap.2.§.3. vers. modus*, explicant post alios Sayr. *d.c.4.n.8.* Anil. *eod. tract. de censur. 6.p.cap.6. disp.7.dub.1.concl.3.* Soar. *d.tom.5.de censur. disp.2.sect.1. n.9.* deinde quia manifestissimum est Ecclesiastica lege variis in casibus relaxatum esse præceptum hoc de excommunicatis vitandis, de quibus *in cap. quoniam multos, 11.q.3. cap. inter alia, cap. responso, cap. quod in dubiis, cap. cum voluntate, infr. hoc tit.* & generaliter *in Extrauag. Martini V. Ad euitanda*, dum generaliter decidit necessarium non esse vitare excommunicatos antequam publicè sint denuntiati, refert post Felin. Nauar. *in manuali c.107. à n.51.* latè Gutier. *lib.1.canon. c.1. à princ.* & alij, de quibus Henriq *d.lib.13.c.5.§.1. ad finem*, & Cened. *ad Decret.1.p. collect.19.* & passim alij resoluentes concessionem istam procedere, etiam respectu Diuinorum, vt bene contra Couar. ostendit Henriq. *vbi suprà lit. I*, confirmans quotidiano exemplo de Ecclesia orante pro excommunicaris in feria Sexta Parasceues, & disputat Nauar. *de orat. c.19.n.71.* Quare Abb. *in præsenti*, distinguit inter priuilegia clausa in corpore iuris, qui dicit concedi posse à Summo Pontifice in hac materia, & procedere *d. cap. quoniam multos*, cum similibus, & inter priuilegia specialia quæ ait sine causa concedi non posse, vt quis excommunicatos vitare non teneatur, & procedere text. *in præsenti*, & *in d.§. excommunicatos*, huius differentiæ rationem assignat, quia priuilegia in corpore iuris clausa, cum per modum legis ferantur, semper ratione nituntur, ex reg. text. *in cap. erit autem, 4. dist.* per contrarium ea quæ specialiter conceduntur, sunt contra tenorem rationis, iuxta *l. ius singulare, ff. de legibus*, & scandalum generant in mentibus aliorum, & turbant statum, vniuersalis Ecclesiæ, quod tolerandum non est, iuxta regulam text. *in c.2. de præscript. & in cap. etsi illa 1.q.7.* quia sic facilè dirumpitur neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, vt ait text. *in cap. cum inter, de consuetud.*

4 Sed meritò hæc distinctio displicuit Felino, & Vgolin. ac aliis *supra* citatis, & statim referendis, quia quemadmodum Abb. considerat in omni lege rationem prærequiri, ita etiam in omni priuilegio necessariam esse constat iustam causam; deinde quia falsum est vniuersalis Ecclesiæ statum turbari, ex eo, quòd in casu particulari, vel huic, aut illi personæ priuilegium concedatur, ne excommunicatos vitare teneatur, imò magis turbari videtur, quando statuto, vel generali lege hoc conceditur, cùm magis præceptum ipsum relaxatur, quemadmodum videmus non turbari statum Ecclesiasticum in quacumque alia materia, si iusta dispensatione cum priuilegio Ecclesiastica præcepta relaxentur.

5 Quare intellectus in nostris scholis Conimbr. receptissimus ille est, quod non negat text. *hic in d.§. excommunicatos*, potestatem Summo Pontifici concedendi priuilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, sed solùm huiusmodi priuilegiis se tueri non posse priuilegiatos in genere ex defectu causæ, vt volunt Ioan. Andr. & alij communiter, teste Vgol. *d.c.23.* qui cum hac ratione tandem videtur remanere, & eam sequuntur alij, quos refert, & sequitur Graffis *dict. 2.p. lib.4.cap.12. num.11.* Sed non placet nam si supponamus Templarios, de quibus *hic & in d.§. excommunicatos*, priuilegium habuisse à Summo Pontifice de excommunicatis non vitandis, non dubia causa, & iusta ratio, ex qua priuilegium coboriretur valeat, fauor scilicet religionis, quæ optima est & ex leges magis deferre solent, *in l. sunt, & personæ. ff. de religiosis, & sumptibus funerum*, cum aliis de quibus nostri *in cap. vlt. de re iudicata.* Deinde cùm hoc præceptum ad solum ius humanum pertineat, defectus iustæ causæ solùm operabitur, vt Princeps concedendo peccauerit, non tamen inualidum reddit ipsum priuilegium, sed potiùs eo iustè vtitur priuilegiando, et iis, quæ in eadem materia priuilegiorum ex communi sententia secundum multos, quos refert, explicat Soar. *de legibus, lib.8. cap.21. à num.3.* & in materia dispensationis idem Soar. *eodem tractat. lib.6. cap.8. num.6.* & latè Sanchez *de Matrim. lib.8. disput.3. num.4.*

Reiectis igitur his, & aliis vera ratio est, quam sentit Couar. *d.§.1.n.2.* scilicet Templarios, de quibus *hic & in d.§. excommunicatos*, non habuisse priuilegium in specie, ne excommunicatos vitare tenerentur, sed quia erant exempti à potestate Ordinariorum, virtute huius priuilegij, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos & interdictos ab ipsis Ordinariis, quod Pontifex merito reprehendit, quia licèt priuilegium generale exemptionis profit exemptis, ne ab Ordinariis, à quorum iurisdictione exempti sunt, valeant excommunicari, et resolutis per Sayr. *d.lib.1.c.6.n.36.* sicut etiam religiosis prodesse potest priuilegium, ne excommunicati valeant, iuxta text. *in cap. ne aliquid, hoc tit. in 6.* nunquam tamen ex eo, quod exempti sunt, sequitur non teneri vitare alios, qui ab Ordinariis rite sunt excommunicati, vt bene notauit Vgol. *tom.1.c.13.§.8. de censur.* quia obligatio eos vitandi non prouenit ex iurisdictione Ordinarij excommunicantis, à qua exempti sunt, sed ex legis dispositione, à qua Religiosi non eximuntur.

In glos. *Visitare*, ibi, *sed numquid Papa communicando excommunicato incidit in Canonem? dic quod non.* Sequuntur Mar. Alter. *de censuris tom.1. de excommunic. lib.1.disp.11.c.4. vers. hinc infertur.*

SVMMARIVM.

1 *Monachum vel conuersum Religiosum peruicaciter debet denuntiari excommunicatus.*
2 *Conuersi Religiosi priuilegio Canonis & fori gaudent.*
3 *Dictio, sicut, significat omnimodam similitudinem.*
4 *Monacho facta iniuria censetur etiam facta Abbati vel Monasterio.*

CAP. Parochianos. IX.

MOnachum, vel conuersum Religionis peregrinantem, est excommunicatus, & vitandus, ac proinde denuntiandus, nec potest absolui nisi satisfactione læsis, & cum literis Ordinarij adeat Sedem Apostolicam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Iuris. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Martin. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.151.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.751.* tertiæ Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Augustin. *collect.1. Decret. lib.5. tit.34.c.14.* & est post Concil. Lateran. *p.14.c.11.*

2 *Et conuersos.*]Notatur ad hoc, quòd conuersi Religiosi priuilegio Canonis gaudent, ita vt eos percutientes incurrant illius excommunicationem, vt per Nauar. *in man. c. 22. n. 79.* Soar. *de censur. disp. 22. sect. 1. à num. 19.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 4. n. 11.* Fr. Paulin. Berri Lucen. *in praxi crimin. Regular. tit. 1. cap. 3. num. 2.* Henriq. *in summ. lib. 13. de excommun. q. 49. §. 4. in comment. lit. G,* Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disput. 14. n. 64.* & priuilegio fori, ac exemptionis à potestate sæculari, & tributis gaudent, vt per Flores *variar. l. 2. q. 21. n. 194.* Vide *supr. ad cap. non dubium, num. 3. hoc tit.*

3 *Sicut excommunicatos.*]Notatur ad hoc quòd dictio, *sicut* significat omnimodam similitudinem, vt per Tiraquel. *de iure primog. q. 40. n. 30.* Brunor. à Sole *in locis commun. verbo, dictio, n. 20.*

4 In gloss. *In Monachos*, ibi, *sed nunquam Monachus poterit agere ratione iniuriarum.* Notatur ad hoc, quòd Monacho facta iniuria, facta etiam censetur Abbati, vel Monasterio, & pro ea competit actio Abbati, vel Monasterio, vt per Nauar. *comment. 2. de regular. n. 64.* Farin. *in praxi crim. p. 3. n. 105. & n. 295. cum seqq.* Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 2. n. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Forma ponitur obseruanda in absolutione ab excommunicatione pro percussione clericorum.*
2 *Excommunicato propter enorme crimen ante absolutionem dandum est iuramentum.*
3 *Iuramentum ab excommunicato ante absolutionem exigendum est de parendo mandatis Ecclesiæ, & iudicis.*
4 *Absolutus sub promissione de parendo mandatis si non paret, an maneat excommunicatus ipso iure, an verò requiratur noua intrusio, remissiuè.*

Cap. Ex tenore. X.

1 QVando aliquis virtute literarum Apostol. absoluitur ab excommunicatione pro percussione clericorum, absoluens debet ab illo recipere iramentum, quod stabit suo mandato, deinde auctoritate Papæ ipsum absoluat, mox in virtute iuramenti præcipiat ne de cætero in Clericum, Monachum, vel conuersum Religionis iniiciat manus violentas, nisi se defendendo, vel de mandato suorum Prælatorum, vel nisi sit eius Prælatus, aut Magister, & nisi sit cum ipso socius in eadem causa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 272.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 755.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 4. c. 15.*

2 *Recepto ab eo iuramento.*] Notatur ad hoc, quòd ab excommunicato propter enorme crimen ante absolutionem exigendum est iuramentum, vt per Henriq. *in summ. 13. c. 28. §. 4.* Soar. *tom. 5. disp. 18. sect. 2. num. 10.* Ægid. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 204.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 17. num. 31. & 32.* Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 19. §. 15. ex num. 1.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disp. 9. dub. 12.* Sanch. *in præcepta Decalog. lib. 2. cap. 13. num. 17.* vbi *num. 18.* cum Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11.* resoluit huiusmodi iuramentum exigendum esse, etsi excommunicatus iam parti satisfecerit.

3 In gloss. *Debeat.* Notatur ad hoc quòd iuramentum ab excommunicato ante absolutionem exigendum est de parendo mandatis Ecclesiæ, & iudicis, cum vtrumque idem sit, vt per Sanch. *d. c. 13. n. 20.* Vnde infero minus benè Vgolin. *de censur. tab. 1. c. 19. §. 5. n. 2. & de censur. Bullæ Cœnæ Papæ reseruatis, p. 3. c. 2. verbo, nec etiam tunc, in princip. num. 3.* asserere hoc iuramentum esse de parendo mandatis eius, cui extra mortis articulum erat reseruata absolutio: & ideò ait virtute huius iuramenti debere Confessorem iniungere illi, vt si incolumis euaserit, præsentet se ei, eiusque mandato obediat, & idem Sanch. *num. 22.* asserit, quod vi huius iuramenti non contrahitur noua obligatio seruandi quæcunque Ecclesiæ præcepta, sed illud solum, quòd absoluens se iniunxerit. An autem absolutus sub promissione de parendo mandatis, si non paret, maneat excommunicatus ipso iure, an verò requiratur noua reintrusio, vide Anton. Rice *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 3. cap. 66. n. 14. cum seqq.* 4

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob clerici percussionem si propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apostolicam pro absolutione venire, potest ab Episcopo absolui, &c.* & n. 2.
3 *Inimicitiæ capitales quæ, remissiuè.*
4 *Impedimentum iustum ne possit peruenire ad Sedem Apostolicam quis dicatur habere, ostenditur.*
5 *Absolutio ratione articuli mortis, aut alicuius impedimenti tenetur Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel impedimento se præsentet superiori.*

Cap. De cætero. XI.

EXcommunicatus ob clerici percussionem si propter capitales inimicitias, aut aliud legitimum impedimentum nequeat pro absolutionis beneficio Apostolico se conspectui præsentare, potest ab Episcopo absolui sub debito iuramenti, vt quàm citò poterit Romanum Pontificem adeat, mandatum Apost. recepturus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 272.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 755.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 34. c. 16.* & est post Concil. Lateran. *p. 14. c. 13.* 1

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Henriq. *in summ. lib. 6. de Pœnit. c. 11. n. 4.* Zambran. *de casibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 4. num. 14.* Soar. *tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 4.* Molin. *de iustitia, tom. 4. tract. 3. disp. 63. n. 2.* Sayr. *de censur. lib. 3. c. 2. n. 38.* Bonac. *eod. tract. disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 3. vers. tertius,* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. num. 12. & 18.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. num. 9.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n. 158.* 2

Capitales inimicitias.] Quæ sint, tractant Doctores quos retuli *supra ad cap. per tuas, 32. num. 7. de simonia.* 3

Vel alias iustas excusationes.] Nota quòd iustum impedimentum, quoad hoc censetur habere, qui habet curam animarum, si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, vel qui ad Papam pro absolutione proficisci nequit, nisi vxorem, & filios in extrema, vel magna necessitate relinquat, ita Sayr. 4

d.c.28.n.38. iustum etiam impedimentum habet is, qui iure non potest, licet mittere valeat pro absolutione, is enim non cogit ad mittendum alium, sed ad eundum per se ipsum, ita Henriq. *d.l.6.c.9.n.7.& lib.13.c.29.n.3.* Vgol. *de censur. Pontif. reservatis, p.3.c.2.verbo, nisi in mortis articulo, §.4.n.1.vers. item habet locum, & de censuris tab.1.c.4.§.5.n.3.in fine,* Sanch. *d.c.13.n.41.* Bonac. *d.n.3. vers. aduertunt tamen.*

5 In gloss. *Suscepturus.* Nota, quòd absolutio ratione articuli mortis, aut cuiusvis impedimenti à quacumque excommunicatione, siue iuris, siue hominis reservata Pontifici, aut cuicumque inferiori, tenetur Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel eo impedimento, se præsentet Superiori, qui extra enm casum de iure poterat illum absoluere, & hoc se præsentandi onus est sub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione absoluatur, quia plenè ab illa absolutus est, sed vt superior conuenientem medicinam adhibeat, satisfactionémque imponat, si imponendam iudicauerit, vide Henriq. *d.lib.6.c.6.n.6.* Soar. *tom.4.disp.30. sect.3.n.6. & tom.5.disp.22.sect.1.n.62.* Sanch. *d.c.13.n.24.cum seqq.* vbi *n.29.* reiicit limitationem, quam tradunt DD. nempe non esse iniungendum excommunicato huiusmodi onus se præsentandi, si satisfecit parti, aut cum ea se composuit.

Cap. Ad hæc. XII.

Vrban. III.

1 QVando quis est excommunicatus à delegato, & impetrat literas à Papa pro altero delegato, qui absoluat, in literis debet contineri expressè vt præstet cautionem sufficientem quod obediet iudicio Ecclesiæ, quia Sedes Apost. sic consueuit dare literas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.273.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.756.* remissiue Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. August *collect.2. Decret. lib.5. sub tit. de rescript. c.8.* & post Conc. Lateran. sub Alex. III. *p.50.c.61.*

2 *Sufficienti cautione.*] Quæ autem dicatur sufficiens cautio, dixi *ad cap. ex transmissa, in gloss. de rest. spoliat.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text refertur.*
2 *Mulieres ob clerici percussionem excommunicatæ ab Episcopo absolui possunt.*
3 *Senes ob clerici percussionem excommunicati possunt ab Episcopo absolui.*
4 *Infirmi seu valetudinarij ob clerici percussionem excommunicati possunt à suis Episcopis absolui.*
5 *Membris destitutus pro absolutione excommunicationis ob clerici percussionem Sedem Apostolicam adire non tenetur, & n.6.*
7 *Absoluendus nemo est ab excommunicatione nisi parti læsæ fuerit prius satisfactum.*
8 *Legatus an possit absoluere excommunicatos ob clerici percussionem, remissiuè.*

Cap. Ea noscitur. XIII.

Clem. III.

1 PErcussores clericorum si sint mulieres, senes, infirmi, mutilati, Episcopus absoluit, facta prius satisfactione offensi iuxta suas facultates; sed alij siue diuites, siue pauperes debent Papæ præsentari vt absoluantur, vel Legato. Item si quis infirmus timet mortis absoluitur ab excommunicatione, iuxta hoc bet, vt cum conualuerit, adibit Papam, vel eius Legatum, recepturus mandatum Apost. super talibus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *ration. lib.5. iuris Pontif. pag.274.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.756.* remissiue Ximen. *in concord. p.* & 2. refertur ab Ant. August. *collect.2. Decret. lib. tit.18.c.1.*

Mulieres,] Notatur ad hoc quod mulieres ob clerici percussionem excommunicatæ, cuiuscumque conditionis sint, ab Episcopo absolui possunt, vt per Dd. citatos *ad c. mulieres 6. supr. hoc tit.*

Senes.] Notatur ad hoc, quòd senes ob clerici percussionem excommunicati, possunt ab Episcopo absolui, vt per Syluest. *in summ. verbo absolutio 4.num. vers. decimas,* Bellet. *disquisit. clericor. p.1. tit. de fauore clericorum Canonis, §.3.n.26.* Sayr. *de censur. lib.1. cap.28. num.25.* vbi ampliat quamvis fortes sint absolubandum, Carol. de Graffis *de effectibus clerici, effectu n.160.*

Et valetudinarij.] Notatur ad hoc quòd infirmi valetudinarij, aut quacumque impotentia impedi excommunicati ob clerici percussionem, possunt suis Episcopis absolui, vt per Sylvest. *d. verbo absol. 4.n. vers. nonus,* Thom. Act. *in tract. de infirmi p. verbo absolutio, n.4.& 5.* Carol. de Graffis *d. effe n.163.* Bellet. *d.§.3.n.25.* Sayr. *d.cap.28.n.24.* id intelligentes si sint infirmi incurabiliter, vel periculose morbo longo, licèt temporali, vel podagra, siue quartana.

Seu membrorum, &c.] Membris destitutus pro solutione excommunicationis ob clerici percussionem Sedem Apostolicam adire non tenetur, vt patet à suo Episcopo absolui, vt per Sayr. *d. cap. num.32.* Bellet. *d.§.3.n.32.* Hieron. de Monte *quæst. num.6.* Carol. de Graffis *de effectibus clerici, effectu n.164.*

Siue pauperes.] Id est, pauperiae grauatus, quòd Romam accedere non possit. Sayr. *d.c.28.n.25.* Bellet. *d. §.3. n.24.* id amplians ad pauperem non mendicantem, sed viuentem ex suo artificio, Carol. de Graffis *d. effectu 9. n.164.*

Satisfactio iuxta facultates, &c.] Notatur ad hoc quod absoluendus nemo est, ab excommunicatione, nisi parti læsæ fuerit prius satisfactum per Host. *in num.1.* & Abb. *num.4.* Bellet. *disquisit. clericor. p.1. n. fauore Clericorum Canonis, §.4. num.18.* vbi *num.59.* soluit quòd si absolutio daretur sine satisfactione neret.

Vel eius Legato.] An, & quando is, qui iniecit nus in clericum, possit absolui à Legato, vide Ant Gambar. *de officio, & potestate Legati de latere, tit. rub. quæ sit differentia inter Legatos, n.1. & lib.8. rubr. de potestate Legati in absolutione ab excommunicatione à n.1.* Gutier. *canon. lib.1.c.5. à n.11.* Cened. ab Dece *collect.24.n.7.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pro violentâ manuum iniectione clericos ante denuntiationem vitandus est, nisi occultus, interficiens clericum, qui conuersus clericali habitu se enormitatibus immiscuit, excommunicatus est.*
2 *Excommunicatus pro violenta manuum iniectione*

in Clericum occultè vitandus est si sit occultus, si verò publicus, publicè.

3 *Clericum percutiens, qui dimisso habitu ac tonsura clericali se immiscet enormitatibus, non est excommunicatus.*

4 *Excommunicatus nullus hodie per Extrauag.* Ad euitanda, *vitari debet, antequam publicè sit denuntiatus.*

Cap. Cùm non ab homine. XIV.

1 PErcussor clericorum manifestus licèt non sit denuntiatus, tamen vitari debet, secretus verò à scientè tantùm, & in secreto. Item qui occiderit Clericum, vel Presbyterum, qui contempto habitu clericali, enormitatibus se immiscet, non est excommunicatus, asperius tamen puniendus est quàm qui laicum occidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anan. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 274.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 756.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 3.* & altera pars huius Decretalis est *in cap. cùm non ab homine, suprà de iudiciis.*

2 Probat hic text. excommunicatum pro violenta manuum iniectione in clericos occultè vitandum esse si sit occultus, si verò publicus, publicè, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 57.* Henriq. *in summ. lib. 13. de excommunic. c. 5. §. 1. in comment. lit. D, & c. 6. §. 1.* vbi resoluit, quòd si ex sola hominis audita Confessione Sacramentali sciat Confessarius reum esse denuntiatum, non debet illum vitare: at verò si extra Confessionem sciret, licèt in hac Vrbe ignota esset illa denuntiatio, & probari non posset, vitandus est occultè, si non sit periculum scandali, vel damni.

3 *Et enormitatibus,* &c.] Notatur ad hoc quòd percutiens Clericum, qui dimisso habitu, ac tonsura clericali se immiscet enormitatibus, non est excommunicatus, vt per Roland. *consil. 4. n. 28. vol. 1.* & alios citatos per Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus effectu 9. n. 212.* & per Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 2. n. 41.* vbi *n. 42.* refert dici Clericum se immiscere in enormitatibus quando facit seditionem, prælia, aggressiones, & huiusmodi in populo, & *n. 46.* aduertit, quòd quamvis Clericus se immiscendo in enormitatibus perdat priuilegium Canonis, non tamen perdit priuilegium fori, quia illud est inductum à iure positiuo, hoc autem à iure diuino.

4 In gloss. *Denuntiatus,* ibi, *& sic quàm citò scio aliquem excommunicatum, statim debeo vitare, quamvis non sit denuntiatus.* Hodie tamen post Extrauag. *ad euitanda scandala,* nullus, etiamsi specialiter sit excommunicatus, vitari debet antequam sit publicè denuntiatus, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 7.* Nauar. *in man. c. 27. n. 35. vers. nota primò,* Gutier. *canon. lib. 1. c. 1. num. 29.* Henriq. *lib. 13. c. 5. in princ.* Soar. de Pace *tom. 1. temp. 5. n. 72.* Sayr. *de censur. lib. 2. c. 12. n. 16.* Soar. *eod. tract. disp. 9. sect. 2. n. 8.* vbi respondent argumento, quo motus post Adrian. Felin. Medin. à communi recessit Vgol. *de censur. tab. 1. c. 13. §. 7. n. 8.* ex verbo, *generaliter,* quo vtitur prædicta Extrauag. aduertit enim, quòd licèt in principio loquatur de sententia generali, postea tamen loquens de speciali, requirit quòd sit denuntiata, seu publicata, & ita recepit vsus, & consuetudo, quæ est optima legum interpres, *cap. cùm dilectus de concessione præb. cum similibus.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato communicandum non est ante absolutionem, licèt iurauerit parere mandatis Ecclesiæ, vel composuerit cum offenso. Infamato de excommunicatione communicandum non est, nisi se purget, vel ad cautelam absoluatur.*

2 *Excommunicatus per resipiscentiam sine absolutione non restituitur communium precum Ecclesiæ participationi.*

3 *Excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati.*

4 *Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri.*

5 *Episcopus si participet otiosè cum denuntiato à se, incurrit minorem excommunicationem.*

6 *Excommunicatus, qui per famam à probis sparsam denuntiatus dicitur, vitari debet.*

7 *Excommunicatus, in dubio quis censendus est.*

8 *Clericus quandocunque fuerit infamatus à populo tenetur innocentiam suam purgare.*

9 *Absolutio necessaria est ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expressum, & absque ea solemni absolutione minimè tollitur excommunicatio.*

10 *Monasteriù potest agere pro iniuria facta Monacho.*

11 *Iniuria facta Clerico censetur etiam facta Episcopo, & Ecclesiæ.*

Cap. Cùm desideres. XV.

COmmunicare cum excommunicato nullus potest antequam absoluatur, etiamsi iurauerit stare mandato Ecclesiæ, quia ista cautio iuratoria potius est introducta ex consuetudine Ecclesiæ, quàm ex vigore Canonum, nec est tanti momenti vt postjeam ante absolutionem possit cum ipso communicari, imò qui communicat, incurrit excommunicationem. Item quando est publica fama quod aliquis verberauit Clericum, nullus debet cum eo communicare, nisi prius se purget ad arbitrium Episcopi, vel ad cautelam absoluatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 275.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 757.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 4.* x

Quod nisi absolutionis beneficium, &c.] Notatur ad hoc quod per resipiscentiam sine absolutione excommunicatus non restituitur communium precum Ecclesiæ participationi, quamvis iurauerit se Ecclesiæ obtemperaturum & parti satisfacturum, vt per Sot. *in dist. 22. q. 1. art. 1.* Vgol. *de censur. tab. 2. c. 6. n. 5.* Soar. *eod. tract. disp. 9. sect. 3.* Valer. Reg. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 11.* quicquid dicat Cou. *in c. alma mater, p. 1. §. 6. n. 4.* nam excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati, etiamsi parti, ob cuius læsionem fuit excommunicatus, integrè satisfecerit, aut hæc illi omnem iniuriam remiserit, vt per Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 199.* 2 3

Nec Episcopus, &c.] Notatur ad hoc quòd quilibet Prælati inferiores Papa, ac etiam ipse Episcopus tenetur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri, vt per Abb. *hic n. 2.* Anchar. *n. 6.* Socin. *n. 3. & 4.* Soar. *d. tom. 5. disp. 15. sect. 7. sub n. 4. vers. quod adeò verum,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 32. c. 64.* Ant. Ricc. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ exist. l. 4. c. 44. n. 8.* si enim Episcopus participet otiosè cũ denuntiato à se, incurrit minorem excommunicationem, vt per Cou. *in c. alma* 4 5

mater. p. 1. §. 2. n. 2. & §. 3. n. 5. Henriq. *in summa, lib. 13. de excommunic. c. 3. §. 4. lit. N.*

6 *Quòd si publica fama*, &c.] Notatur ad hoc, quòd etiam illi, qui promulgationem denuntiationis non audierunt, eum vitare debent, qui per famam à probis sparsam denuntiatus dicitur, vt per Couar. *d. §. 2. num. 4.* Henriq. *d. l. 13. c. 6. §. 2.* vide dicta *ad cap. illud, de clerico excom. minist.* & idem Henriq. *d. loco in comment. lit. H*, cum eod. Couar. asserit illum, qui probatur sciuisse ex fama, & participauit, non damnari in foro exteriori ad pœnas iure latas contra participantes, quia audire famam non est scire, additque minimè in conscientia teneri, si illam deposuit, aut à paucis, præsertim aduersariis, audiuit.

7 *Nec aliud communicare*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in dubio censendus est quispiam excommunicatus, vt per Syluest. *verbo absolutio 3. n. 14. dub. 10.* Cordub. *in suo quæstionar. lib. 3. q. 6. col. 2. vers. quarto probatur*, Salas, *1. 2. q. 21. tr. 8. disp. vnic. sect. 5. n. 60. in solut. ad 4.* Et in vtroque foro admittunt, quando non agitur ad pœnam pro delicto infligendam, sed solùm vt se abstineat ab omnibus, quæ iure excommunicatis interdicuntur, vt per Vgol. *de censur. tab. 1. c. 14. in princip. n. 11. & 14.* Vegam *tom. 2. summæ c. 13. casu 28.* Deinde alij tenent hoc procedere in dubio facti, resoluentes in dubio iuris hunc non censeri excommunicatum, ex quorum numero sunt Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 2. c. 19. q. 10. in fine, & q. 11.* Sayr. *in claui Regia, lib. 1. c. 13. n. 23. & 24.* Denique in vtroque dubio, & in vtroque foro hunc censeri excommunicatum, tuetur Vasq. *1. 2. q. 19. art. 6. disp. 65. n. 9. & 13. & disp. 66. c. 1.*

8 *Se purgauerit.*] Notatur ad hoc quòd Clericus, quandocumque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam suam purgare, vt per Duen. *reg. 299, limit. 6.*

9 *Nisi forma Ecclesiæ*, &c.] Notatur ad hoc quòd absolutio necessaria est ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expressum, & absque ea solemni absolutione minimè tollitur excommunicatio, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 5.* Gallesi. *de oblig. Camer. q. 37. n. 18.* Anton. Ricc. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. c. 65. n. 7.* vbi *numeris seqq.* ampliat, etiamsi excommunicator, vel excommunicatus sint mortui, & etiamsi excommunicator velit excommunicatum haberi pro absoluto. Vtrùm autem idem sit dicendum, quando excommunicatio fuerit lata sub hoc modo (donec, & quousque satisfecerit) adhuc enim in hoc casu sequuta satisfactione requiri absolutionem, aliàs remanere excommunicationem, tenent glos. *verbo donec in Clem. 1. de decimis*, glos. *eodem verbo in Clem. præsenti, de censib.* & plures Doctores, quos referunt, & sequuntur Soar. *tom. 5. disp. 7. sect. 1. num. 11.* Mar. Alter. *de censur. lib. 4. disp. 1. pag. 381.* Ricc. *d. c. 65. n. 25.* quicquid contrarium teneant glos. *verbo donec, in cap. vltim. de matrim. contracto contra interdictum Ecclesiæ*, Alciat. *in c. 1. n. 6. de iudiciis*, & Couar. *d. n. 5. in fine & n. 6.*

10 *Ecclesia, tamen, quam offendit*, &c.] Notatur ad hoc quòd Monasterium potest agere pro iniuria facta Monacho, vt per Farin. *cons. 20. num. 27. & ibi*, Centol. *lit. F, & in praxi crim. p. 2. q. 105. num. 295. cum seqq.* Molin. *de iustit. tract. 3. disp. 2. n. 7.* Et facta iniuria Clerico censetur etiam facta Episcopo, & Ecclesiæ, & per remissionem iniuriæ factam ab ipso Clerico non censetur remissa ea, quæ fuit facta Ecclesiæ, Azeued. *l. 2. num. 153. tit. 10. lib. 8. nouæ recop.* Farin. *d. q. 105. n. 291. & seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos eiiciens Regularem de Ecclesia officia Diuina turbantem excommunicatus non est.*
2 *Masculi antiquitus canebant cum fœminis in choro.*
3 *Monacha rixosa potest expelli.*

CAP. Veniens. XVI.

SAcerdos, qui vt liberiùs possit in Ecclesia diuina Officia celebrare, Regularem, vel Clericos, qui impedendo turbant, vel impediunt diuina Officia mandata appositis transeundo nolentes egredi, cogit extra Ecclesiam manere, non est excommunicandus, nec vitandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Ioan à Capist. Vivian. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 276.* Alagona in *compend. iuris Canon. pag. 757.* remissiuè Ximen. in *concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 38. c. 1.*

Quadam monialis Ecclesiam ingrediens, &c.] Notatur antiquitus masculi canebant cum fœminis in choro, vt per hunc text. aduertit Stephan. Gratian. *discept. forens. 270. n. 58.*

Coegit eandem, &c.] Notatur ad hoc, quòd Monacha rixosa potest expelli, vt per Greg. *l. 14. verbo Ius tit. 10. partit. 5.* Et notatur etiam ad hoc quòd offendens Clericum turbantem in actu diuina Officia, non est excommunicatus, quia is talis non facit iniuriam diabolo, vt per Marian. Socin. *in cap. peruenit, n. 1. hoc tit.* Dec. *tract. crimin. lib. 6. c. 36. n. 6.* & plures non refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effectibus excommunicationis, effectu 9. n. 185.*

Notatur etiam ad hoc, quòd eodem tempore non fura lata in eum valebit, qui in Ecclesia, dum diuina celebrantur, obstrepit, atque admonitus non acquiuit, vt per Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 59. art. 2.* Indignissimum enim facinus est quoquomodo concionem, comprecationem, Sacrificium, vel Sacramenti administrationem perturbare, vt multis sanctorum Patrum auctoritatibus probat Gilbert. Schemier. *in dig. Ecclesiasticorum vita, lib. 2. c. 44.* & vide Ilsung *ad c. 1. de vita, & honest. cleric.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati pro leui manuum iniectione in Clericum possunt per Episcopum absolui, & n. 2.*
3 *Iniuria leuis iudicanda est arbitrio Episcopi.*
4 *Percussio leuis quæ dicatur, ostenditur.*

CAP. Peruenit. XVII.

EXcommunicati non pro enormi, sed pro modica, & leui iniuria facta Clerico absoluuntur per Episcopum, cuius est arbitrari an sit leuis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Soc. Vin. in *ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 276.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 757.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 38. c. 6.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Vg. *tom. 1. comm. opin. l. 1 tit 12. n. 20. vers. sed aute pag. 136.* Gutier. *canonicar. lib. 1. cap. 3. num. 11. cum seqq.* Icotus Garc. *de nobilit gloss. 8. n. 40. cum seqq.* Pellet. *disquis. cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum, Canon. §. 3. n. 3.* opinione

optimè Sayr. *de censur. lib. 3. c. 18. à princ.* Bonacin. *eod. tract. disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 2.* Carol de Grassis *de effectibus cleric. effectu 9. n. 173.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 10.*

3 *Tuæ fraternitatis arbitrio,* &c.] Notatur ad hoc, quòd leuis iniuria iudicanda est arbitrio Episcopi, qui ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis arbitrari poterit, vt aduertunt
4 Bellet. *d. §. 3. n. 34.* Sayr. *d. c. 38. n. 5.* addens communiter leuem censeri percussionem, quæ fit à Magistro, Prælato, Patre, Domino, in discipulum, clericum, filium, aut seruum: vnde Bonac. *d. n. 4.* leuem percussionem regulariter credit esse illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnium maculam reliquit, vel quæ fit absque scissione membri, sine fractione dentis, sine emulsione multorum capillorum, & sine effusione multi sanguinis, nisi ratione loci, vel personæ possit hæc leuis percussio censeri grauiter iniuriosa, veluti si quis manum iniiciat in faciem alicuius grauis personæ, impingendo alapam, aut si in platea, vel coram populi frequentia percutiat.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, qui scienter & sponte participant cum excommunicatis in diuinis Officiis excommunicati sunt excommunicatione maiori, & tantum absoluendi per Papam.*

2 *Clericus scienter, & sponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina cum eis in iis communicando, est excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata.*

Cap. Significauit. XVIII.

1 CLerici, qui sponte & scienter participant cum excommunicatis à Papa, admittendo eos ad diuina Officia, sunt excommunicati eadem excommunicatione maiori, & pro absolutione mittendi ad Papam cum literis Ordinarij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 277.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 758.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 17. c. 7.*

2 Collige ex text. quòd Clericus scienter, & sponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina (Officia scilicet, vel Sacramenta) in iis cum eis communicando, est excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata, vt per Couar. *in cap. alma, p. 1. §. 3. num. 4.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 6. q. 29. n. 5.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 77. n. 18.* Sayr. *de censur. lib. 3. c. 29. n. 5. & 6.* Sayr. *eod. tract. tom. 5. disp. 22. sect. 2. n. 22.* nouissimè Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 13.* optimè Ægid. Coninck *de Sacramentis, & censur. tom. 2. disp. 14. n. 33. & n. 136.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. n. 94.* quamvis Papa non exprimat extendi ad participantes, vt per Henriq. *in summ. p. 2. lib. 13. de excommunicat. c. 8. §. 2.* quinque requirentes ad hoc, vt subeatur prædicta excommunicatio: primum, vt participantes sint Clerici: secundum, vt scienter: tertium, vt sponte: quartum, vt in Diuinis participent: quintum, vt cum excommunicatis à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati pro iniectione manuum in clericos, & incendiarij post publicationem à solo Papa absoluuntur.*

2 *Incendiarij excommunicati, & publici non nisi à Papa absolui possunt.*

3 *Absoluendi potestas cum potestate ligandi non semper coniuncta est.*

4 *Incendiarij Ecclesiarum, seu aliorum locorum religiosorum ipso iure sunt excommunicati.*

Cap. Tua nos. XIX.

CLericos percutientes, & incendiarij postquam ab Ecclesia fuerint publicati, excommunicati sunt mittendi ad Papam pro absolutione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 277.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 758.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 18. c. 6.* 1

Collige ex text. incendiarios excommunicatos, & publicatos non nisi à Papa, absolui posse, vt per Clar. *lib. 5. §. fin. q. 77. n. 19.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 110. n. 15.* Iul Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 8.* Sayr. *de censur. tom. 5. disp. 22. sect. 2. n. 15.* Filliuc. *tract. 15. c. 2. q. 5.* Bonac. *de censur. extra Bullã Cœnæ, disp. 2. q. 3. punct. 4.* 3. larè Sayr. *eod. tract. de censur. lib. 3. c. 29. n. 7. cum seqq.* vbi *n. 8.* resoluit, quòd mulier incendiaria semel denuntiata excommunicata, à solo Papa absolui potest, & *n. 10.* quòd incendiarij Ecclesiarum denuntiati, à Legato de latere regulariter absolui nequeunt, & *n. 12.* quòd incendiarij, vt à solo Papa absoluantur, in speciali nomine expresso denuntiari debent, nec sufficit denuntiatio generalis. 2

Ex quo sunt per Ecclesiæ, &c.] Ergo licèt potestas absoluendi sit semper coniuncta cum potestate ligandi, non sequitur aliquem in omni casu posse absoluere, in quo potest ligare, vt patet hic in incendiario ab Ordinario nominatim excommunicato, quia à solo Papa absolui potest, vt per Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 13. n. 37. in princ.* 3

In gloss. *Publicati*, ibi, *de incendiariis Ecclesiarum,* &c. Notatur ad hoc quòd incendiarij Ecclesiarum, seu aliorum locorum religiosorum ipso iure excommunicati sunt, alij verò incendiarij aliorum locorum non ipso iure excommunicati, sed excommunicandi veniunt, vt per Nauar. *in man. c. 17. n. 100.* Salzed. *ad Bernard. c. 108. in nouiss. impress.* Farin. *d. q. 110. num. 15.* Et quòd consuetudine receptum sit, vt ipso facto excommunicatione censeantur affecti, resoluit Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 9. c. 27. q. 11.* quamvis incendiarios tam Ecclesiæ, & loci sacri, ac Religiosi, quàm profani non esse ipso iure excommunicatos asserat Sayr. *d. c. 29. n. 8.* 4

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere potest absoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum iniectionem in Clericum, quamvis atrox sit iniuria,* & n. 2.

3 *Legatus de latere à quibusvis excommunicationibus Papæ reseruatis absoluere potest, nisi dicatur quod à nullo alio, nisi à Papa possit absolui.*

Cap. Ad eminentiam. XX.

1 EXcommunicati ob percussionem clericorum possunt absolui à Legatis de latere absque eo quod hoc habeant expressum in mandatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 277.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 758.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 9.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Azor. *instit moral. p. 2. lib. 5. c. 32. q. 6.* vbi ampliat, quamvis atrox sit iniuria, vel læsio enormis, veluti, quæ fit in loco publico, vel quæ lædit Abbatem, aut Episcopum, aut cum cæde clerici, vel magna sanguinis effusione.

3 *Vt eos habeas,* &c.] Notatur ad hoc, quòd Legatus potest absoluere à quibuslibet excommunicationibus Papæ reseruatis, nisi fuerit excommunicatio ita Papæ reseruata vt in ipsa constitutione expresse dicatur, vt à nullo alio, nisi à Papa possit absolui, ita Gondis. à Villadiego *in tract. de Legatis q. 13.* Gambac. *in tract. de offic. & potest. Legati à latere, lib. 8. §. 3. n. 1. & seq.* quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effectibus clericalib. effectu 9. n. 185.* Azor. *d. q. 6. vers. item Legatus.* Quamvis huiusmodi Legatum absoluere non posse ab alia excommunicatione, cuius absolutio Papæ reseruata est, quam ab incursa ob clerici percussionem, resoluat Sayr. *de censur. lib. 2. c. 14. n. 10. cum' seq.*

4 *Qui à Latere Romani Pont.* &c.] Qui sint ostendit Sayr. *d. c. 14. n. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio generaliter non ligat nisi subditos proferentis,* & n. 2.
3 *Parochus existens extra diœcesim potest excommunicari ab Episcopo propter non residentiam.*
4 *Extraneus non ligatur censuris latis à superiore loci, in quo pro breui tempore reperitur si latæ sint per modum sententiæ.*
5 *Ius commune adiuuare statuendo potest Episcopus.*
6 *Excommunicare, aut suspendere se ipsum, aut superiorem propria auctoritate directè nemo potest.*
7 *Dispositio vniuersalis non restringitur ad ea, quæ sunt disponenti impossibilia.*
8 *Statutum domicilij an liget subditos extra territorium delinquentes, ostenditur,* & n. 11.
9 *Excommunicatus nominatim quis dicatur, ostenditur.*
10 *Ignorantia an excuset ab excommunicatione.*
12 *Excommunicatio lata ab homine moritur ex mortuo, vel ablato illo ab officio, qui eam tulit.*

Cap. Anobis. *j.* XXI.

1 EXcommunicatio generaliter lata, v. g. contra fures, non ligat, nisi subditos excommunicantis, nisi maior auctoritas ei delegetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 278.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 758.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 10.*

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Perez *lib. 1. gloss. 3. pag. 172. tit. 5. lib. 8. Ordinam.* Azeued. *l. 1. n. 105. tit. 1. lib. 8. noua recop.* Bonac. *de censur. disp. 1. q. 2. punct. 11. à princip.* vbi *n. 15.* resoluit subditum, qui mutato domicilio furatur extra diœcesim, non incurrere censuras latas ab Episcopo diœcesis per modum statuti contra furantes, vel committentes in futurum aliud delictum, & *n. 14.* quòd committens furtum extra territorium sui superioris ligatur censuris ab eo superiore latis per modum sententiæ contra inuasores, ex differentia inter excommunicationem latam per modum statuti, & per modum sententiæ, quia hæc tum respicit territorium, seu personas subditas existentes in territorio superioris, sententia verò respicit personam, vt illius contumacia coerceatur, & puniatur, nam extra territorium ius dicenti non paretur, ergo punè, id est, nulla pœna imponitur non obedienti proprio superiori extra ipsius intisdictionem, quamvis scilicet censura lata est per statutum, *l. fin. ff. de iurisdict. omnium iudicum,* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. num. 3.* Soar. *de censur. disp. 5. sect. 4. num. 4.* Salon *de legibus disput. 14. sect. 5. num. 60.* modo re vera existant extra territorium, & simul etiam res, circa quam ipsi delinquunt, sit extra territorium, vt cum *sup.* citatis aduertunt Bonacin. *d. punct. 11. num. 5. in fine,* & Ægid. *de sacrament. & censur. tom. 2. disp. 13. num. 61.* Hinc sequitur clericum parochum existentem extra diœcesim posse à proprio Episcopo excommunicari, etiam per statutum, quando non tenet quamvis enim ipse sit extra diœcesim, tamen adhuc non residendi consummat in diœcesi, & censetur procare in illa, provt etiam dicendum videtur in clericis vocatis à proprio Episcopo ad Synodum sub censura, possunt enim ea ligari, quamvis tempore Synodi sint extra diœcesim, vt per Soar. *sect. 4. num.* Sylues. *verbo excommunicatio 2. num. 8.* Sayr. *de cens. lib. 1. cap. 7. num. 10.* Bonac. *d. punc. 11. num. 7. his de censur. p. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 3.* Hinc infertur extraneum non ligari censuris latis à superiore loci, in quo pro breui tempore reperitur, si latæ sint per modum sententiæ, quia sententia loquitur incontinenti, & directè fertur in personas subditas re, aut spe, id est, in eo, qui tunc subditi, vel qui nascentur, vel eos transferent domicilium, vt per Sayr. *de censur. lib. 1. c. 7. num. 22.* Anla *d. dub. 3. in fin.* Ægid. *d. disp. 13. n. 58.* Nec obstat, quod ex ipso, quòd quis committit aliquod delictum in territorio legem ferentis, etiamsi sit extraneus, ratione delicti, eius fori esse censetur, *cap. vlt. de foro competenti.* Sayr. *d. cap. 7. num. 9.* Ægid. *d. disp. 13. num. 56.* Respondetur enim ad incurrendam censuram prærequiri, vt faciens contra præceptum continens censuram, esset antea subditus, censura enim non fertur nisi in subditos, extraneus autem non erat subditus superioris loci, cuius præceptum non obseruauit, consequenter non ligatur censuris latis à superiore illius loci, ita ex Soar. respondet Bonacin. *d. punct. 11. num. 20. vers. respondeo.*

Quisquis furtum fecerit, &c.] Ergo potest Episcopus statuendo adiuuare ius commune, apponendo scilicet pœnam, vbi ius non imponit, vel aggrauando pœnam à iure impositam, vt per Duen. *reg. 251. in princip.*

Non nisi subditi, &c.] Ergo nemo potest directè excommunicare, suspendere, vel interdicere se ipsum, aut superiorem propria auctoritate, vt per Henriq. *in summa lib. 13. de excomm. c. 5. §. 3.*

Hæc generalis clausula, &c.] Notatur ad hoc quod dispositio vniuersalis non extenditur ad ea, quæ sunt disponenti impossibilia, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 5. c. n. 1.* Sotd. *decis. 232. n. 13.*

Nisi fortè plus, &c.] Ergo generalis sententia ligabit non

non subditos si iudex id expresserit, vnde colligunt Doctores statutum domicilij ligare subditos extra territorium delinquentes, vt *in præsenti*, notat Innoc. *post princ.* & resolut Bartol. *in l.cunctos, num.47.C.de summa Trinit.* quo loco ait, quòd si statutum subditos extra territorium delinquentes non expresserit ex defectu intentionis non ligabuntur; si verò statutum expresè habeat, vt subditi alibi delinquentes obligentur, tunc secundùm tale statutum in foro domicilij poterunt iudicari, & hanc Bart. sententiam probat Socin. *in cap. postulasti, num.16.de foro compet.& in consil.302.num.4.in fine.lib.2.* Alexand. *consil.111.n.1. lib.1.* vbi testatur esse communem. Bossi. qui plures refert, *tit.de pœnis, n.19.* Alciat. *in d.l.cunctos, n.21.* Clar. *in pract.q.85.n.4.* Contrarium tamen, quod imo statutum nunquam obliget delinquentes extra territorium etiamsi id expresserit, probauit glossi. celebris ab omnibus recepta *verbo omnimodum, in Clement.vnic.ad fin. de foro compet.* testatur communem Felin. *hic num.6.* quamvis incautè confundat sententiam Abb. cum sententia Bart. quæ sunt in oppositio contrariæ, idem contra Bart. probant Roch. *de consuet. sect. 9. num.27.* & Doctores, quos refert Grammat. *decis.26.n.6.* asserentes iudicem non posse cognoscere de delicto extra suum territorium perpetrato ob defectum potestatis, qui quidem Doctores citati à Grammatico necessariò sunt intelligendi quando delictum solo statuto domicilij punitur, non verò iure communi, nam de illo cognoscit etiam iudex domicilij, ex *l.1.C.vbi de crimine*, sicut etiam cognoscit de crimine prohibito in loco delicti, si in foro domicilij accusetur, ex *d.l.1.* vnde prædicti Auctores apertè confirmant hanc contrariam sententiam contra Bart. provt etiam multi relati à Sylvest. *consil.103.n.1.* & Menoch. *consil.2.n.103.* qui communem fatentur. Qua retenta opinione non obstat text. *in præsenti*, non agit enim de propriis subditis alieno territorio delinquentibus, sed de subditis alienis, qui in loco generalis sententiæ aduersus eam delinquunt, quo casu sententia non ligantur, nisi expressam de ipsis mentionem faciat ex defectu intentionis, quoniam generalis sententia plerumque de his fertur, quæ ad proprios subditos tantum pertinent.

9 In gloss. *Quisquis*, ibi, *omnes nominatim intelliguntur excommunicati*, &c. Imo potiùs dicitur ille nominatim excommunicatus, qui notatur censura expresso nomine proprio, aut aliquot oppositis signis, quæ certè, & absque vllo dubio, eum qui excommunicatur, significent, & demonstrent, vt per Couar. *in cap. alma, p.1. §.2. n.8.*

10 In gloss. *Non nisi*, pen. ibi, *dicas quòd bene sunt excommunicati*, &c. Notatur ad hoc, quòd efficiens actum sub excommunicatione interdictum lege aliqua noua, qui antiquiori iure positiuo, aut diuino, naturali prohibitus erat, ignarus legis nouæ, aut conscius illius prohibitionis antiquæ incurrit illam excommunicationem lege noua latam, siue ea lata sit iure communi, siue Episcopi constitutione, vt per Couar. *in cap. alma, p.1. §.10. a n.9.* Sed probabilius est eum ignorantiam excusare ab excommunicatione, provt tenent Clar. *lib.5.§.fin.q.85. ver. secundus est casus*, Iacob. de Graff. *in decis. aureis, p.1. lib.4.c.6.n.21.* Fr. Emman. *in summa, tom.1.c.77.num.3.* Henriq *in summa, lib.13.c.23.§.2.&* plures alij, quos refert, & sequitur Sanch *de Matrim. lib.9.disp.32.n.9.*

11 In ead. gloss. ibi, *Comprehendit tantum subditos*, &c. Ex hac gloss. inncto text. colligit Abb. Panorm. *hic n.9.* statutum ligare alienos subditos, qui in loco statuti deliquerunt, quoniam ratione delicti sortitur quis forum non solùm vt ibidem iudicetur, sed etiam vt legibus & pœnis illius loci subiiciatur, idem colligit Card. Zabar. *hic n.2.* Anchar. & Felin. *n.5.* Batt. communiter receptus *in l.cunctos, n.21.C.de summa Trinit.* quamvis longa vtatur distinctione, cuius sententiam ab omnibus recipi testatur, *ibid.* Iaf. *lect.1.& 2.n.67.* Alexand. *n.17.* Panorm. *in cap.vlt.de foro compet. n.24.* & Felin. *n.12.* Bossi. *in pract.tit.de pœnis, num.18.* refert plures Grammat. *decis.26.* Menoch. *cons.2.n.130.* Vide tamen quæ *suprà n.8.*

In ead. gloss. ibi, *Non durat vltra*, &c. Notatur ad hoc, quòd sententia, qua excommunicantur omnes furtum committentes, perit proferentis morte, quia excommunicatio lata ab homine, moritur eo mortuo, vel illo ablato ab officio, qui eam tulit, de quo vide Nauar. *in cap.placuit, de pœnit. dist.6.n.161.* Couar. *in cap. cum in officiis, n.8.de testam.* D. Barbos. *in l.diuortio, §. quod in anno, n.20. ff. soluto matrim.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.15.n.37.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2.quæst.60.art.1.* Sanch. *de Matrim. lib.8. cap.28. num.74.* 12

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatum ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denuntiationem solus Papa absoluit*, & n.2.

3 *Ecclesiarum nomine quæ veniant, ostenditur.*

4 *Inuasores verum sacrarum, quæ in dominio sunt Ecclesiæ, siue sint mobiles, siue immobiles, sacrilegi sunt.*

5 *Verba*, excommunicatos nuntietis, *important hic excommunicationem latam.*

6 *Ecclesia potest violentos laicos verum Ecclesiasticarum occupatores, seu inuasores coërcere.*

CAP. Conquesti. XXII.

Cœlest. III.

SPoliantes Ecclesias cum effractione sunt excommunicati denuntiandi, donec congruè satisfaciant iniuriam passis, & resarciant damna, & cum literis Ordinarij mittantur ad Papam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Batt. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration.lib.5.iuris Pontif. pag.278.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.759.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Ant. August. *collect.1. Decret. lib.5.tit.18. cap.11.* 1

Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt Clar. *l.3.§.fin.q.77.n.20.* Fr. Emman. *quæst.regul.tom.2. q.38.art.2.& q.50.art.2.* Azor. *instit.moral.p.1.l.9.c.27. q.12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.19.num.6.* Nauar. *in manuali, c.27.n.94.vers. octaua*, & nouissimè Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulg. p.2.c.21.n.9.* Salzed. *ad Bernard. cap.90.in addit.lit.D, in nouiss.impress.* Soar. *tom.5.disp.22. sect.2. à n.4.* Filliuc. *tr.15.c.2.q.6.n.55.* Bonacin. *de censur.extra Bullam, disput.2.q.3.punct.12.* latè & eleganter Sayr. *de censur.lib.3.cap.29.n.13. cum multis seqq.* aduertens non concurrentibus his duobus, scilicet spoliatione violenta, & effractione, nullam excommunicationem incurri, per *cap. vlt. de furtis*, addentes etiam huiusmodi frangentes, & spoliantes ante denuntiationem Episcopum posse absoluere, dummodo satisfacere velint iniuriam passis, post denuntiationem verò ipso iure excommunicationem incurrere. 2

Quasdam Ecclesias.] Ecclesiarum nomine veniunt etiam Monasteria, hospitalia, & alia loca pia, vt re- 3

soluunt Nauarr. *in man. c. 27. num. 44. §. octauò*, Filliuc. *tract. 14. c. 2. q. 6.* Sayr. *d. c. 29. n. 17.* & venire Sacristiam, si ipsa sit coniuncta Ecclesiæ, tenent Soar. *tom. 2. disp. 22. sect. 2. n. 11.* & Valer. Reginald. *d. n. 60.* de Ecclesia in genere, & quotuplex sit, multa eleganter tradit D. Ioan. Anton. Massobr. *in sua praxi habendi concursum ad vacantes parochiales Ecclesiæ, prælud. 1.*

4 *Memoratos sacrilegos.*] Ergo inuasores rerum sacrarum, quæ in dominio sunt Ecclesiæ, siue sint mobiles, siue immobiles, sacrilegi sunt, vt per Decian. *in tract. crim. lib. 6. c. 30. in princ. & n. 18. & 20. cum seqq.* Petr. Greg. *Syntagm. iuris lib. 33. c. 18. n. 2.* Card. Tusch. *tom. 7. lit. S. concl. 6. n. 4.*

5 *Excommunicatos nuntietis.*] Quamvis hæc verba indicent actionem per hominem exercendam, in rigore tamen important excommunicationem latam, Sayr. *d. c. 29. n. 14.* & post illum aduertit Valer. Reginald. *d. n. 60. in princ.* vbi etiam resoluit ad id necessarium non esse, vt Ecclesia spolietur omnibus bonis, quæ in ea sunt, vel vt confractio plenè enormis sit, sed sufficit quælibet rapina, vel furtum graue, & quæuis violenta apertio Ecclesiæ facta, siue rumpendo murum, siue seras confringendo, siue suffodiendo parietem, fenestram vitream frangendo, vel tectum perforando.

6 *Et facietis sicut excommunic. &c.*] Notatur ad hoc, quòd Ecclesia potest violentos laicos rerum Ecclesiasticarum occupatores, seu inuasores coërcere, vt per Decian. *d. lib. 6. c. 36. in princ.* Bernard. *in pract. d. c. 90. n. 1.* vbi Salzed. *litera A, vers. apud Hispanos,* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. prælud. 2. num. 19.* Card. Tusch. *tom. 4. lit. I, concl. 445. n. 19. & concl. 446. n. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus dimisso habitu, & tonsura clericali in enormitatibus se immiscens priuilegium Canonis amittit, non autem priuilegium fori, &* n. 2.

3 *Priuilegium Canonis quare facilius perdatur, quàm priuilegium fori, ostenditur.*

CAP. Perpendimus. XXIII.

1 SAcerdos, qui se falsò nominat filium Regis, & acceptis armis seditionem, & guerram mouet, si verberetur, & occidatur, occidens non tenetur ire Romam pro absolutione, sed Ordinarius imponere potest pœnam competentem pro qualitate personæ, quia non propulsando, sed inferendo iniurias fuit occisus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 278.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 759.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 12.*

2 Collige ex text. clericum dimisso habitu, & tonsura clericali in enormitatibus se intromiscentem, priuilegium Canonis amittere, vt per Clar. *lib. 5. §. fin. c. 36. num. 23.* Fichard. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 6. n. 11. vers. cleric. non coniugatus, pag. 172.* latè Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 9. num. 212.* Tiraquel. *de pœnis temper. causa 49. n. 36. & 37.* Sayr. *de censur. lib. 3. c. 27. num. 9. & 10.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quæst. 96.* Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 2. num. 41.* vbi *num. 42.* asserit tunc dici clericum se intromiscere in enormitatibus quando facit seditionem, prælia, aggressiones, & huiusmodi in populo, & *n. 43.* aduertit, quòd licèt clericus se immiscendo in enormitatibus perdat priuilegium canonis, non tamen perdit priuilegium fori: quare bene text. non loqui de priuilegio fori meritò affirmat Marta *de iurisd. p. 4. casu 135. n. 5.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. & cens. disp. 14. dub. 15. n. 160.* Soar. *de cens. disp. 22. sect. 1. n. 13.* Anguian. *in tract. de legib. lib. 1. controuers. 15. n. 29.* Diana *resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 129. vers. vel posset.* Ratio autem quare facilius perdatur priuilegium Canonis, quàm priuilegium fori, est, quia illud indultum est à iure positiuo, hoc autem iure diuino, *cap. quanquam, de censibus in 6. post penult. in cap. si Imperator 96. distinct.* Zabarell. *d. princ.* Roland. *concl. 3. num. 30. vol. 1.* Socin. *consil. 12. num. 20. vol. 1.* quos refert & sequitur Bellet. *d. §. num. 44.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Prælatus suos Religiosos per laicum verberans est excommunicatus, nisi fortè necessitas excusat, aut consuetudo.*

3 *Torqueri possunt clerici per manus laicorum sine excommunicationis incursu.*

CAP. Vniuersitatis. XXIV.

Cœlest. III.

LAicus, qui Abbate mandante etiam ex causa regularis disciplinæ percutit Monachum, tantisquàm Abbas sunt excommunicati, maximè si ad verberandi non subesset, sed odij causa id fieret. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. *Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 279.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 736.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 13.*

Collige ex text. Prælatum religiosum debere suos Religiosos per se verberare, si potest, aut si non potest, per aliquem clericum, aut monachum (sub quo comprehenduntur omnes verè religiosi, etiam quos vocant conuersos, vt contra aliquos benè notat Soar. *tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 1. num. 42.*) Quare si hoc faciat per laicum (nisi fortè necessitas excuset, vt docet Soar. *d. sect. 1. n. 43.*) tam verberans, quàm mandans erit excommunicatus. Vide Nauarr. *consil. 12. de hoc tit. in antiq. & comment. 3. de Regular. num. 52.* Soar. de Pace *in pract. part. 5. tom. 5. cap. 3. §. 12. n. 49.* Sal. *ad Bernard. in pract. c. 126. lit. E,* Peña *p. 3. comment. 110. num. 2.* Farinac. *in praxi crimin. quæst. 41. num. 19.* Aldrete *de religiosa disciplina emenda, l. 2. c. 17. d. n. 2.* Fr. Emman. *quæst. Reg. tom. 1. q. 19. art. 8. Cabed. p. 1. Lusitaniæ decis. 83. n. 8. cum seqq.* nouissimè Alosf. Ricc. *in praxi Eccles. decis. 355.* Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 190. vers.* vbi etiam resolvit, quòd etsi text. hic loquatur de solis Prælatis religiosis, communiter tamen Doctores illum extendunt ad omnes Prælatos Ecclesiasticos, quoad hanc partem, quòd non possint suos clericos verberare per laicos. Vbi tamen consuetudo adest (prout est in Gallia) vt clerici per laicos verberentur, Prælati, & verberantes non incidunt in excommunicationem, vt per Fr. Emm. *d. art. 8. in medio,* Soar. *d. disp. 22. sect. 1. n. 43.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verbo excommunicatus causa efficiens, §. 8.* vbi resolvit, quòd cùm hodie non reperiantur clerici, qui sciant ligare, soluere, & ex-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gere Clericum torquendum, possunt Ordinarij locorum torquere eos per manus laicorum, quia ita passim introduxit consuetudo, de quo etiam Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 64. *n.* 25. Sayr. *de censur. lib.* 3. *c.* 27. *num.* 26. Ægid. *d. tom.* 2. *disp.* 14. *num.* 191. *in fine.* Denique Fr. Emman. *art.* 8. *vers. aduertendum*, dicit dictam castigationem debere esse moderatam, quæ moderatio arbitrio iudicis relinquitur, & citat Menoch. *de arbitr. casu* 364. *à num.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Clericus vt laicus incedens tertiò monitus non resipiscens perdit priuilegium Clericale.*
2 *Clericus in minoribus constitutus amittit Clericale priuilegium, si miles effectus exerceat arma, & tertiò monitus non resipiscat.*
3 *Clerici in minoribus attento minori iure Concil. Trid. si reperiantur sine habitu, & tonsura, amittunt statim priuilegium Clericale.*
4 *Clerici non possunt spoliari armis per iudicem secularem, si ea deferant prohibita, vel pro tempore non permisso.*

Cap. In audientia. XXV.

1 CLericus, qui relicto habitu Clericali arma militaria portat, si ter admonitus à Prælato minimè deponit arma, non gaudet priuilegio can. *si quis suadente*, quia frustra implorat Ecclesiæ auxilium, qui committit in ipsam, sicuti iure Ciuili matrona inuenta in veste meretricali, cuius pudicitia est attentata, non potest agere iniuriarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 280. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 760. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 14.

2 Probat hic text. Clericum in minoribus constitutum amittere Clericale priuilegium si miles effectus exerceat arma, vt per Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 39. potest enim renuntiare priuilegio tam fori, quàm Canonis si dimittat habitum Clericalem, & laicaliter viuat, Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verbo Clericus*, §. 17. Intellige si tertio monitus non resipiscat, vt text. habet, non potest enim sine trina monitione priuilegium Clericale amitti, Couar. *pract. c.* 31. *num.* 1. *in princ.* Azeued. *de exequend. mandatis, part.* 1. *c.* 22. *num.* 14. Dec. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 9. *num.* 88. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 60. D. Barbosa *in l. Titia, num.* 34. & 35. *vers. vnde in hac materia, ad finem, ff. soluto Matrim.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1610. Hodie post
3 Concil. Trident. *sess.* 14. *de reform. c.* 6. non requiruntur tales admonitiones, imò si huiusmodi Clerici in minoribus constituti reperiantur sine habitu, & tonsura, amittunt statim priuilegium fori, ita Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 36. *vers. hac autem*, vbi testatur apud suos sic seruari, Nauarr. *cons. vltim. num.* 6. *sub tit. de priuil.* Decian. *d. c.* 6. *num.* 88. dicit, quòd stantibus concessionibus Pontificum factis Hispaniæ, & Gallorum Regibus possunt iudices sæculares Clericos sine illis monitionib. punire, etiam in terminis Concil. tenet Læl. Zech. *de republ. Ecclesiastica, c.* 19. *de Clericis in communi, tit. de Clericorum priuilegiis quando amittantur, n.* 6. dicentes, quòd vsus ita recepit. Vnde vt Clericus in minoribus fori priuilegio potiatur, attendi tempus delicti, resoluunt Clar. *d. quæst.* 36. *n.* 11. Bobadil. *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 34. Curia Philippica *parte* 3. §. 1. *num.* 10.

Arma deponere, &c.] Vtrùm autem Clerici possint 4
spoliari armis per iudicem sæcularem, si ea deferant prohibita, vel tempore non permisso quæstio est ab aliquibus agitata, in qua illa est verior opinio, in hoc casu Clericum minimè posse per sæculares armis spoliari, obseruatum fuisse Neapoli in casu occurrenti, & in aliis partibus sub dominio Regis Hispaniarum retulit mihi in hac Curia Reuerendissimus simul & Doctissimus Marcus Anton. Genuens. Isernien. Episcopus, cuius anima requiescat in pace, & tradit ipse in praxi Archiepisc. Neapol. *c.* 74. *n.* 6. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 20. Madi. *in tract. de Sacris Ordinib. c.* 14. *n.* 21. Bonac. *de legib. disp.* 10. *q.* 2. *puncto* 1. §. 1. *num.* 2. Duard. *in Bullæ Cœna, lib.* 2. *c.* 12. *q.* 11. *n.* 91. Quid autem de hoc sentiat Doctorum multitudo, si quis scire cupiat, consulat Greg. *lib.* 46. *tit.* 6. *p.* 1. Couar. *var. lib.* 2. *cap. fin. num. vlt. & pract. c.* 23. *n.* 6. Gom. *l.* 45. *Tauri, n.* 48. Cott. *in memorab. verbo armorum vsus*, Clar. *d. q.* 36. *num.* 26. Plac. *de delict. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 9. Sarm. *select. c.* 13. Menoch. *de arbitr. casu* 394. *n.* 30. *cum seqq.* Salz. *ad Bern. in pract. c.* 58. *vers. sic apud Hispan. in nouiss. impress.* Auend. *in dictionario, verbo armadura, vers. fin.* Perez *l.* 1. *vers. tum etiam, tit.* 1. *l.* 4. *Ordin. & l.* 2. *vers. quaramus, tit.* 14. *l.* 2. *eiusdem Ordin.* Mexiam *in tract. tassæ panis, cor. l.* 5. *n.* 58. & 60. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *p.* 8. *cap. vnic. num.* 7. & 10. Azeued. *l.* 4. & 6. *n.* 13. *tit.* 6. *nouæ recop.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.* 9. *n.* 53. Alderan. Mascard. *de general. statut. interpret. concl.* 1. *n.* 242. Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 38. Camil. Bottel. *in addit. ad Bellug. in speculo Principum, rub.* 11. §. *dubitatur, verbo armorum, & de Regis Catholici præstantia, c.* 71. *n.* 45. *cum seqq. & de magistratuum edictis, lib.* 3. *c.* 17. *à n.* 41. & *in summa omnium, decis. tit.* 43. *de foro competenti, n.* 136. Sayr. *sub hoc tit.* 45. Dec. *tract. crimin. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 140. & *lib.* 8. *c.* 3. *n.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 371. *n.* 3. *in* 1. *edit.* alias *resol.* 314. *in* 2. *edit.* Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 12. Ortiz. *in summa, c.* 4. *n.* 9. & 7. *n.* 1. Bañes *in* 2. 2. *q.* 67. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 1. *prac.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Cardos. *in praxi iudicum, verbo Clericus, num.* 33. *cum seqq.* Farinac. *in praxi crim. p.* 1. *q.* 8. *n.* 96. & *p.* 3. *quæst.* 108. *num.* 21. *cum seqq.* Curiam Philippicam *part.* 3. §. 3. *num.* 9. Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *c.* 13. *num.* 67. & *l.* 2. *cap.* 18. *num.* 66. Ignat. del Villar *in sylua resp. lib.* 1. *resp.* 1. *p.* 3. *num.* 9. Mart. *de iurisd. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 7. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 139. *n.* 25. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decret. collect.* 7.

Cap. Nostro. XXVI.

EXcommunicatus ob percussionem Clerici si non 1
potest ire Romam aliquo impedimento Canonico impeditus, vt paupertate, infirmitate grauì, senectute, absolui potest ab Ordinario, sed exigendum est iuramentum vt reassumptis viribus, & concessa opportunitate personali Romam visitet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 280. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 760. remissiue Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. & Casal. *in annot.* refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 15.

De materia huius text. satis dictum est *ad* 2
cap. de cætero 11. & *ad cap. ea noscitur* 13. *supra hoc tit.*

In

3 *In mortis articulo.*] Quis autem dicatur mortis articulus, disserunt Couarr. *in c. alma mater, p. 1. §. 11. n. 8.* Soar. *tom. 4. disp. 26. sect. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. n. 59.* Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 3.* Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. n. 11.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comparat. 18. n. 18.* vbi dicit eos in mortis articulo constitutos, qui etsi viuant, & viuere possint, propter mortem, tamen quam secundùm verisimilem medicorum peritiam, aut periculum, quod sperant, instantem vident, iam morientes arbitrantur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob duplicem causam, licèt ex eodem facto, obtinens absolutionem, expressa vna causa, seu vna excommunicatione, non habetur pro absoluto quoad aliam.*
2 *Excommunicatus, suspensus, aut interdictus potest iterum ac sæpius ligari aliis censuris, etiam eiusdem rationis.*
3 *Censuras tot quot sunt superiores prohibentes actum, non incurrit contrafaciens, quando superiores prohibentes sub censura habent eandem potestatem, secus si diuersam.*
4 *Excommunicationibus duabus, vel pluribus ligatus potest ab vna absolui sine aliis.*
5 *Absolutio vna non prodest duabus excommunicationibus.*
6 *Dictio, tanquam, est expressiua veritatis.*

CAP. Cùm pro causa. XXVII.

Innoc. III.

1 EXcommunicatus ob duplicem causam, v. g. quia violauit Ecclesiam, & quia percussit clericum, si exprimit vnam tantùm causam pro absolutione, & absoluitur, remanet excommunicatus pro altera causa non expressa, & tenetur pro illa satisfacere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 281.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 760.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. cap. 2.*

2 Collige ex text. semel excommunicatum, suspensum, aut interdictum posse iterum, ac sæpius ligari aliis censuris, non solùm diuersæ rationis, sed etiam eiusdem, ita Couarr. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. n. 3.* Perez *l. 1. tit. 5. lib. 8. Ordin. pag. 180.* Henriq. *in summa, lib. 13. c. 25. §. 4.* Er. Emman. *in summa, tom. 1. c. 83. n. 6.* Syluest. *in summa, verbo excommunic. 1. n. 10.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 5. sect. 2.* Auila *eodem tract. p. 2. c. 4. disp. vnic. n. 7.* latè Bonac. *eodem tract. disp. 1. q. 1. punct. 5.* vbi
3 infert ad plura alia, quæ apud eum videri possunt. Illud tamen in præsentiarum aduertendum duxi, facientem actum aliquem prohibitum à pluribus sub censura, non incurrere tot censuras, quot sunt superiores prohibentes illum actum sub censura, quando superiores prohibentes habent eandem potestatem, secus verò quando habent diuersam, ita Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab. 11.* Vgol. *de censur. tab. 1. c. 16. §. 3.* Sayr. *eodem tract. lib. 1. c. 10. n. 11.* Soar. *d. tom. 5. disp. 5. sect. 3. n. 13.* & alij, quos refert Bonac. *d. puncto 5. num. 11.*

4 *Satisfacere Ecclesiæ suæ pro altera,* &c. Notatur ad hoc, quòd duabus, vel pluribus excommunicationibus ligatus potest ab vna absolui sine aliis, vt per Henriq. *d. §. 4. lit. V.* nam vna censura potest auferri alia remanente, S. Thom. *in 4. dist. 18. art. 5.* Vgol. *d. tab. 1. c. 16. §. 3. n. 10.* Valentia *tom. 4. disp. 8. q. 17. puncto 8.* Soar. *tom. 5. disp. 7. sect. 9. n. 4. & 6.* Vasquez *tract. de excom. dub. 18. n. 14.* Sayr. *de censur. lib. 2. c. 21. n. 13.* Bonac. *d. disp. 1. q. 3. punct. 6.* ac proinde vna absolutio non prodest duabus excommunicationibus, Couarr. *var. lib. 2. c. 10. n. 8. vers. quartum,* Tiraq. *de retractu, tit. 2. glos. 1. n. 21.* Perez *d. pag. 180.* Intellige præsertim in absolutione, quæ intenditur extra confessionem sacramentalem, non verò in absolutione, quæ confertur solùm in Sacramento pœnitentiæ, in quo solet confessum ante sacramentalem absolutionem præmittere generalem absolutionem censurarum quantum licitè potest, & quantum pœnitens indiget, in quo casu pœnitens quamvis censuram aliquam ex oblitione omiserit, remanet ab omnibus absolutus, modo Confessarius facultatem habeat absoluendi, intendatque omnes auferre; ita Soar. & alij, quos refert, & sequitur Bonac. *d. puncto 6. n. 3.*

In glos. *Tanquam* ibi, *illud, tanquam, est expressiua veritatis.* Vide Card Tusch. *tom. 2. lit. D, concl. 18. n. 2.* quem refero ego ipse *in Remissionibus de diction. & clausulis, dict. 348. n. 1. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Signa pœnitentiæ probari possunt per vnum testem.*
3 *Excommunicati priuantur Ecclesiæ suffragiis.*
4 *Mortui an possint excommunicari, ostenditur.*
5 *Communicatio etiam in humanis cum excommunicato mortuo non licet.*
6 *Absolutio publica sit recitato prius Psalmo pœnitentiali.*
7 *Excommunicatus absolui potest post mortem.*
8 *Orationes priuatas pro excommunicato ad Deum dirigere licitum est.*
9 *Absoluere ab excommunicatione in articulo mortis nullus alius potest præter Sacerdotem.*

CAP. A nobis. XXVIII.

EXcommunicatus quamvis det signa manifesta pœnitentiæ, & inramento præstito quod Ecclesiæ parebit, se humilianerit, & antequam absolutus ab excommunicatione moritur, etiamsi sit absolutus coram Deo, non tamen habetur absolutus quoad Ecclesiam, sed potest etiam, & debet ab Ecclesia absolui, quia etsi non sit communicatum vino, tamen fuisset communicandum, quem non contemptus Religionis, sed articulus necessitatis impediuit, & legimus in certis casibus in iure Canonico Ecclesiam ligasse, vel absoluisse mortuos. Item forma absolutionis seruatur, id est, cum Psalmo pœnitentiali, oratione Dominica, & cum aliis consuetis. Denique hæres pro mortuo satisfacere tenetur, & si admonitus non vult, per distinctionem Ecclesiasticam compelli debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 281.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 760.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. cap. 2.*

Pœnitentiæ signa.] Quæ quidem signa probari poss. sunt per vnũ testem, vt per Anton. Gabr. *communr. lib. 1. tit. de testibus concl. 1.* Mascard. *de prob. concl. 1. n. 1.*

Nicolaus

3 *Nondum tamen habendus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicati priuantur Ecclesiæ suffragiis, vt per Ægid. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. a n. 36.* latè Squillante *de obligat. cleric. p. 3. à num. 32.* Nec illorum fiunt participes ante absolutionem, Soar. *tom. 5. disp. 9. sect. 3. n. 2.* Ægid *d. disp. 14. n. 49.* quamvis sit toleratus, quia per extranag. *ad euitanda*, nullus fauor fuit concessus ipsi excommunicato, cui sanè magnus fieret si admitteretur ad communium suffragiorum participationem, Sot. *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 4.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 9. sect. 2. n. 17.* Squillante *d. p. 3. num. 35. & num. 36.* post Adrian. Sot. Alan. & Soar. negat posse offerri directa intentione communia suffragia Ecclesiæ etiam pro excommunicatis contritis ante absolutionem, cum censura, non tollatur per solam pœnitentiam internam, contra Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. num. 4. concl. 9.* & Nauar. *in man. cap. 27. num. 18.* existimantes licitum esse offerre communia Ecclesiæ suffragia pro excommunicatis contritis dummodo per eos non stet quominus absolutionem obtineant.

4 *Nec obstat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Summus Pontifex siue Ecclesia mortuos potest excommunicare, vt per Roman. *sing. 725.* & Tabien. *in summa, verbo excommunicatio 4. num. 1.* Sed verius est mortuos minimè posse excommunicari, quia nullus habet iurisdictionem in defunctum, vt patet ex auctoritate Christi Domini *Matthæi 18. quæcunque ligaueris*, &c. tum quia censura fertur ob contumaciam delinquentis & ad illius emendationem, solus autem homo viuus est contumax contra Ecclesiam, solúsque potest emendari; defunctus enim cùm sit extra Ecclesiam, non potest esse contumax contra ipsam, nec amplius emendari valet, quare ita tenent Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 8.* Nauar. *in manuali, cap. 34. num. 32.* Vgolinus *de censuris, tab. 1. cap. 17. §. 2.* Soar. *tom. 5. disp. 5. sect. 1. num. 1.* Vasq. *tract. 3. de excommunicat. dub. 17. num. 6.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 26. quæst. 2.* Sayr. *de censuris, lib. 1. cap. 8.* Bonacin. *eodem tract. disp. 1. quæst. 1. puncto 4. num. 1.* latè Mari. Alter. *eodem tract. tom. 1. de excommun. lib. 3. disp. 10. cap. 3.* Nec obstat, quòd Ecclesia potest publicum peccatorem mortuum priuare sepultura, & suffragiis, sicut re ipsa factum fuisse legimus à Diuo Gregorio, qui Religiosum quendam priuauit suffragiis, & sepultura, eo quòd inuenta fuerit apud ipsum pecunia; quia respondetur hoc fieri indirectè, tantummodo præcipiendo viuis, ne pro mortuis suffragia ferant, illósque sepulturæ donent, cæteris in contrarium adductis respondetur cum Mari. Alter. *loco proximè citato.* Vnde simili modo respondeti potest hæreticos *in cap. si quis 5. de hæretic. & in cap. sanè in secundo 24. quæst. 2.* post mortem non propriè excommunicari, sed potiùs declarari excommunicatos decessisse, quia scilicet viuentes crimen commiserunt, cui à iure imposita est statim excommunicatio, vt constat ex text. *in cap. excommunicamus, de hæretic.* Nec est vllum inconueniens, quòd Ecclesia orationibus, suffragiis, & honore sepulturæ priuare possit eos, quos hæreticos impœnitentes decessisse iudicat, quemadmodum etiam propter alias causas id fecisse constat ex text. *in cap. fin. 88. dist. cap. 2. vers. qui verò, cap. cum ad Monasterium, in princip. de statu monachor.* quia scilicet eo modo non directè ligantur defuncti, sed potiùs viui, dum eis præcipitur ne ad orationis communionem, & ad sepulturam admittant sic defunctos, vt benè notauit Castro *de iusta hæreticorum punit. lib. 2. cap. 20. ad finem.* Licèt enim iustissimis rationibus possit Ecclesia contra hæreticos defunctos, atque etiam Ciuilis Resp. contra læsæ maiestatis reos, & in aliis criminibus exceptis inquirere, vt defunctorum damnetur memoria, eorum filij notentur infamia, & quoad confiscationem, & alias pœnas, non ita per censuras Ecclesiasticas, ratio differentiæ est, quia aliæ pœnæ tendunt ad punitionem, & satisfactionem Reipublicæ offensæ, ideóque sæpè atrocitas criminis postulat vt ad aliorum exemplum defuncti crimen puniatur, quod tamen oportet fieri per pœnas suæ potestati proportionatas, quales sunt confiscatio bonorum, infamia, & memoriæ condemnatio, non ita per censuras, quarum finis est non punire præterita crimina, sed in futurum corrigere, quæ correctio in defunctis neque dari neque operari potest, vt per se patet, sunt præterea Ecclesiastica vincula, quæ animas ligant, *cap. nemo 11. quæst. 3.* & per consequens cum Ecclesia ligare non possit animas separatas, & homines sub terra sepultos, non rectè de aliis pœnis ad censuras respectu defunctorum sumi potest argumentum.

Cui non est communicatum & viuo, &c.] Ergo cum excommunicato mortuo, etiam in humanis communicandum non est, v. g. ipsum lauando, vestiendo, aut Ecclesiasticæ sepulturæ tradendo, vt per Vgolin. *de censuris, tab. 2. cap. 23. in princip. num. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. num. 85.* qui excipiunt illum, qui talem sepelit in loco profano, ne aërem corrumpat, latè Marius Alterius *de censuris, tomo 1. de excommunicat. lib. 1. disput. 10. cap. 6. & 7.* 5

Vt fiat cùm pœnitentiali Psalmo, &c. [Notatur ad hoc, quòd absolutio publica fit recitato prius Psalmo pœnitentiali, vt per Nauarr. *in manuali cap. 26. num. 8. & in cap. 1. de pœnit. dist. 6. num. 44.* Mar. Alter. *de censuris, tom. 1. de excomm. lib. 4. disp. 7. in fine*, aduertentes quemlibet ex Psalmis pœnitentialibus sufficere. 6

Vt illius mortui absolutio, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus absolui potest post mortem ab Ecclesia, non quidem directè, sed indirectè, quatenus concedit, vt fidelibus liceat cadauer sepelire, & suffragia ferre pro ipso, nam sicut potest post mortem declarare ipsum excommunicatum, vel interdictum propter censuram contractam dum viueret, ita & eodem modo potest declarare ipsum apud Deum esse absolutum, si de ipsius pœnitentia per euidentia signa constiterit, ita Couarr. Vasquez, & Bonac. *locis proximè citatis*, & Henriq. *in summa, lib. 1. c. 21. §. in fine.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 3.* Cened. *ad Decretum, collect. 42. n. 2.* 7

In gloss. *A fidelibus*, ibi, *& est dicendum quòd non.* Intellige de communibus suffragiis, priuatas, verò, & occultas orationes pro excommunicato ad Deum dirigere licitum esse asserit Mar. Alter. *de censur. tom. 1. de excommun. lib. 1. disp. 5. c. 9.* Et ob id licere Clericis vt sunt personæ priuatæ secretè etiam in memento Missæ orare pro totali excommunicato, Couar. *d. c. 6. n. 4.* Nauar. *d. c. 27. n. 36.* Tolet. *lib. 1. c. 13. num. 1.* Sayr. *d. lib. 2. c 4. n. 5.* 8

In gloss. *Non potuerit*, ibi, *nunquid à laico potest absolui in articulo mortis*, &c. Notatur ad hoc, quòd à vinculo excommunicationis per laicum potest quis in articulo mortis absolui, vt per Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo in extremis, n. 11.* Sylvest. *verbo absolutio 1. n. 8. ad finem.* Angel. *eodem verbo 3. num. 39.* Verùm probabilius est nullum alium præter Sacerdotem posse ab excommunicatione absoluere in eo articulo, vt tenent Soar. *d. tom. 5. disp. 7. sect. 7. num. 6.* Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 63. num. 3.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 27. §. 4.* Auila *de censuris, part. 2.* 9

p.2.c.7.disp.1.dub.3. Vasq. *tract. de excommun.dub.18. n.9.* Nugn. *in addit. ad 3.p.q.8.art.6.dub.5.* Mari. Alter. *de cens.tom.1.de excommun.l.4. disp.5.c.4. ve sita sentit,* Sanch. *in præcepta Decalogi,lib.2.c.13.n.13.* Bonac. *d. disp.1.q.4.punct.3.num.1.* & plures relati à Cened. *d. collect.42.n.3.*

10 Notatur etiam ad hoc, quòd excommunicatus ob violentam manuum iniectionem in Clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apostolicam, non solum poterit absolui ab Episcopo, verum etiam, si non adest Episcopus, à quocunque Sacerdote, etiam ab Ordinario non approbato, si alius inueniri non potest, Polyd. Ripa *in tract. de actis in artic mortis, c.35.n.7.* Carol. de Grassis *de effectibus clerical. effectu 9. num.156.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum detinens in custodia etiam sine læsione, excommunicatus est; communicans cum excommunicato scienter in crimine excommunicatus est, & nisi difficultas impediat, absolui debet ab excommunicatore cum iuramento, communicans verò extra crimen, reconciliari potest per simplicem Sacerdotem sine iuramento.*

2 *Clericum retinens non ligatum, sed intra parietem inclusum inuitè, licèt corpus non tangat, excommunicatus est.*

3 *Communicans scienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoso, peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationẽ.*

4 *Participans in crimine criminoso quando incurrat excommunicationem, ostenditur.*

5 *Communicare in crimine dicitur præstans auxilium, consilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri potest excommunicatione, vel contumacia.*

6 *Loquutio qualibet cum excommunicato prohibetur.*

7 *Salutare excommunicatum quando sit prohibitum ostenditur.*

8 *Orare simul cum excommunicatis non licet.*

9 *Cibi, & potus sumptio cum excommunicato in eadem mensa prohibetur.*

10 *Absolutio ab excommunicatione ob participationem incursa reseruatur eis cui complicis excommunicatio est reseruata.*

11 *Absoluere potest Episcopus, siue eius Vicarius subditum à sententia excommunicationis nulli reseruata.*

12 *Parochus suos subditos absoluere potest ab excommunicatione iuris etiam maiori nemini reseruata.*

13 *Sacerdotis propry appellatione quis intelligatur, ostenditur.*

14 *Dispensandi tacitè Episcopis, aut cæteris huiusmodi Prælatis facultatem lex concedere censetur, si non exprimat per quem dispensatio facienda sit, sed absolutè dicit dispensandum fore.*

CAP. Nuper. XXIX.

1 LAici, qui detinent Clericos in custodia publica, vel priuata, idest, violenter, licèt sine læsione aliqua corporis, sunt excommunicati. Item qui nominatim excommunicato communicat in crimine criminoso, v.g. dans consilium, auxilium, vel fauorem, est excommunicatus pari pœna, & absoluendus ab eodem, vt *suprà*. Si verò communicat non in crimine, sed in orando, osculando, tunc potest absolui à proprio Sacerdote, quia hic incurrit excommunicationem iuris, & non iudicis, & cùm cõditor Canonis non sibi reseruauerit absolutionem, videtur concessisse aliis facultatem absoluendi. Item communicans in crimine cum absoluitur iurare debet. Si absoluendus difficulter, & ex iusta causa non potest accedere ad excommunicantem pro absolutione à suo Episcopo vel Sacerdote absoluendus est, præstita cautione quod parebit mandatis excommunicatoris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pont. pag.* 82. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 60 permissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Aug. Augustt. *collect.3. Decret. lib.5.tit.21.c.3.*

Non credimus laicos pœnam, &c.] Notatur ad hoc, quòd retinens Clericum non ligatum, sed intra parietes inclusum inuitè, licèt corpus non tangat, poenam excommunicationis incurrit, vt per Dec. *in tract. crim. tom.2.l.7.c.10.n.22.* Farin. *in praxi crim. p.1.quæst.17. n.8. vers. de iure.* Sic eodem modo detinens Clericum in custodia publica, vel in loco priuato, vt in domo propria siue aliena, ex qua non possit exire, excommunicationem incurrit, vt per Beller. *disquisit. clerical. p.1.tit.de fauore cleric. Canon.* §.1.*n.*4. Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib.1. tract.5 de excom. p.2.cap.5. sub num.5.*

Scienter in crimine communicet, &c.] Notant ad hoc quòd communicans scienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoso, pro quo lata est excommunicatio, peccat mortaliter, & maiorem similiter incurrit excommunicationem, vt per Henriq. *in summa, lib.12.c.9.§.1.* Vgol. *de censur. tab.1.c.13.§.8.* latè Mar. Alter. *eod. tract. tom.1. de excommun. lib.3. disp.12.c.9.* Sayr. *eod. tract. lib.2.c.12. cum seqq.* Anila *eod. tract. part.2.cap.6. disp.10.* Bon. *eodem tract. disp.2. quæst.2.punct.6.§.1.n.8.* adnotat quinque requiri, vt participans in crimine criminoso prædictam excommunicationem incurrat; primum vt participatio fiat in crimine postquam criminosus excommunicationem contraxit: secundum, vt participatio in eodem crimine, propter quod alter fuit excommunicatus: tertiũ, vt communicans sciat illum, cum quo participat excommunicatum fuisse ob tale crimen: quartum vt ille, cum quo participat, sit excommunicatus vitandus, nam post Conc. Constantien. permissum est participare cum excommunicatis toleratis, imò requiritur vt ille, cum quo participat, sit denuntiatus excommunicatus: quintum, vt cooperatio non sit adeò leuis, vt pro nihilo habeatur, nam ad incurrendam maiorem excommunicationem requiritur materia sufficiens ad peccatum mortale.

Et consilium impendendo, &c.] Notatur ad hoc, quod in crimine dicitur communicare præstans auxilium, consilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri potest in excommunicatione, vel contumacia, ita Ant. Ricc. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.4. cap.45.n.1.* quod procedit etiamsi recipiens auxilium esset aliter facturus, vt per Abb. antiq. & Host. *hic*, & Innoc. *num.4.* Anchar. *sub num.3.* & Butr. *num.18. ibid.* quicquid contrarium velle videatur Gloss. *in verbo consilium, in præsenti.* Quod quidem dupliciter declaratur, primò, vt procedat in auxilio, vel consilio extra iudicium, secus si præstetur in iudicio, quia tale consilium non est reprobatum, Ioan. Andr. *hic num.4.* & Anchar. *num.7.* secundò, vt procedat in auxilio, vel consilio, quod datur directè ad crimen damnatum, secus si daretur in facto, ob quem ille cui consilium præstatur, non incurrebat in excommunicationem, nam quamvis deinde committat delictum, propter quod incurrit excommunicationem, tamen dans consilium non dicitur communicare in crimine, Abb. antiq. & Host. *hic*, & Butr. *n.11.* Anch. *sub num.3. vers. item intelligo.* Dicitur deinde communicare in crimine,

mine, qui participat sine cooperatur in crimine damnato sententia iudiciali, vt per Soar. *tom.5. disp.15. sect.2.n.7.* & tenere omnes communiter *in præsenti* asserit Ricciul.*d.c.45.n.4.* vbi *n.5.* resoluit communicantem cum excommunicato in crimine ante latam sententiam non dici communicare in crimine, nec incidere in excommunicationem, & *n.6.* resoluit clericum carnaliter cognoscentem mulierem excommunicatam propter concubinatum alterius clerici dici in crimine communicare, & *n.7.* secus resoluit in laico cognoscente mulierem excommunicatam ob concubinatum clerici.

6 *Aut aliàs in oratione.*] Notatur ad hoc, quòd quælibet loquutio cum excommunicato prohibetur, vt per Couar.*in cap.alma mater p.1.§.2.num.5.* Vgolin.*de censur.tab.2.c.23.§.2.* Henriq.*in summa lib.13. cap.7. §.3.* Soar.*tom.5. disp.15.sect.1.* Marius Alter.*de censur. part.1.lib.1.disp.10.cap.1.* Sayr.*eod. tract.lib.2. cap.13.* Bonac.*eod. tract. disp.2.quæst.2.punct.6.§.2.n.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. n.68.* latè Anton. Ricciul.*d.lib.4.c.46.* qui omnes, & præcipuè duo vltimo loco citati, ampliant procedere sine loquutio palàm fiat, sine clam, sine fiat excommunicato respondente, ac colloquente, sine tacente, sine per literas, aut nuntium.

7 *Vel osculo.*] Notatur ad hoc quòd prohibetur omnem honorificam salutationem fieri excommunicato, vt per Nauar. *in manuali c.27. num.19.* Bonac. *d. §.2. num.4.* Anton. Ricciul.*d.cap.46.num.11.* Dubium est, an hæc salutandi prohibitio debeat intelligi de illa salutatione, quæ fit verbis, an etiam de illa, quæ fit ex simplici actu, provt est detegere caput, & similia? Et quidem Nauar.*d.num 19.* Auila *de censur.part.2.cap.6. disp.9.dub.9.* & alij apud Sayr. *d.lib.2. cap.13. num.7.* & Iacob.de Graff.*in aureis decis.part.1.lib.4.c.12. n.5.* ac Ricciul.*d.cap.46.num 12.* in ea sunt opinione, licitum esse salutare, vel resalutare excommunicatum absque verbis; sed contrarium magis communiter sequuntur DD. ac proinde in hoc casu exhibentem huiusmodi signa venialiter peccare, & minoris excommunicationis vinculo irretiri, docent Henriq.*d.cap.7. num.3.* Vgolin.*de censur. tab.1. c.24.§.1. num.10.* Soar. *tom.5.disp.15.sect.1.sub num.3.* Vasquez *de excommun. dub.8.n.5.*

8 *Aut orando secum.*] Notatur ad hoc, quòd non licet cum excommunicatis simul orare, v.g. simul recitando alternatim horas Canonicas, sive publicè, sive privatim, aut simul audiendo Sacrum, vt per Ægid. *de Sacram.& censur.tom.2.disp.14.n.52.* Valer. Reginald.*d. lib.32.à n.70.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.2.q.35.art.5.concl.2.*

9 *Aut etiam comedendo.*] Notatur ad hoc, quòd cibi, & potus sumptio cum excommunicato in eadem mensa prohibetur, vt per Auilam. *d. disp.9. dub.11.* Sayr. *d.cap.13. num.13.* Bonac. *d. punct.6. §.2. num.6.* Anton. Ricciul.*d.cap.46.num.14.* Valer. Reginald. *d. lib.32. num.86.* vbi intelligit, sive in propria, sive in aliena domo fiat sumptio, non autem in diuersa mensa, quamvis sit in eadem domo, nisi ab eodem vterque esset inuitatus. Limitatur quando casu, & sine vlla relatione vnius ad alterum in eadem mensa quisque suis cibis vtitur, quia illa re vera non potest dici communicatio, ita Ricciul. & Bonacin. *locis proximè citatis*, pari ratione aduertentes, quòd licèt non debeant cum excommunicato in eodem lecto dormire, cùm hoc fieri nequeat circa communionem, & familiaritatem, tamen si hoc accidat casu in hospitio, vbi vnus & idem lectus assignetur nulla præcedente communione, aut societate, erit citra peccatum, quia hoc non fit per modum societatis, aut coniunctionis.

In secundo verò casu, &c.] Notatur ad hoc, quòd 10
absolutio ab excommunicatione ob participationem incursa reseruatur ei, cui complicis excommunicatio est reseruata, vt per Couar.*in cap. alma mater, part.1. §.3.num.5.vers.secundo loco*, Nauarr.*in manuali cap.27. num.112.* Sayr.*d.cap.11.num.9.* Bonacin.*d.puncto 6.§.1. num.10.*

A suo Episcopo.] Notatur ad hoc, quod Episcopus, 11
sive eius Vicarius generalis potest absoluere subditum à sententia excommunicationis, nulli tamen reseruatæ, vt per Gutier.*canonic.lib.1.c.5.n.1.* Valer. Reginald.*d.lib.32. tract.1.à n.151.*

Vel à proprio Sacerdote poterit absolutionis, &c.] No- 12
tatur ad hoc, quòd Parochus potest absoluere suos subditos à sententia excommunicationis, quæ regulariter à iure infertur, vt per Couar.*in cap. alma mater, p.1.§.12. n.5.* Gutier. *d.lib.1. cap.6. num.1.* Sed posse Parochum absoluere ab excommunicatione iuris, etiam maiori nemini reseruata, vt tenent Henriq. *lib.12.cap.28.§.5. lit. S*, asserens rationem huius text. vniuersalem esse, quæ ita conuenit maiori, sicut & minori, Soar.*tom.5.disp.6.sect.3.& sect.4.num.9.* Sayr. *lib.5.c.15.n.22.* Auila *part.2. c.5. disp 1. dub.4.* Valer. Reginald.*d. lib.32. tract.1. num.154.* Bonac. *d. disp.1. quæst.3.punct.1.num.9.* Illud tamen aduertendum duxi, 13
quòd licèt text. *in præsenti* asserat absolutionem excommunicationis reseruatæ posse impendi à proprio Sacerdote, id etiam intelligitur a proprio Parocho nondum Sacerdote, & ideò text.*in præsenti*, loquitur de Sacerdote, eò quòd parochi Sacerdotes communiter sunt, ita Vgolin. *de censur.tab.3.cap.4.§.2.num.2.* Sanch.*de matrim.lib.3.disp.10.num.3.* Valer. Reginald. *d.n.154.* Verùm proprij Sacerdotis appellatione licèt stricte loquendo is tantùm intelligatur, qui in iurisdictionem ordinariam habet in foro pœnitentiali, nempe Summus Pontifex vbique, Episcopus in sua diœcesi, & parochus in sua Parochia, & propterea absolutionem prædictam à præfatis tantum concedendam esse teneant D. Thom.*in addit. ad 3. part. quæst.24. art.1.* Martin.de Ledesm.*in 2.4.q.2 5.art.2.* Sum. Pisana *verbo absolutio, 1.n.1.* aliique quos refert Sayr *de censur.lib.2. c.23. n.5.* nihilominus illam à quocunque Sacerdote, approbato tamen ab Ordinario, concedi posse certiùs credunt Bonac. *d. num.9.* Campanil. *in diuersorio iuris Canon.rub 11.c.15. n.10.* vbi fundamenta suæ opinionis refert.

Ab eo, vel eius superiore, &c.] Notatur ad hoc quòd 14
absolutio excommunicationis contractæ ob participationem in crimine criminoso ab eo impendenda est, à quo absolui potest principalis excommunicatus, cum quo is participat, vnde sequitur cum, qui participat in crimine criminoso cum nominatim excommunicato, à Papa, si absolutio erat ipsi reseruata; si verò absolutio ipsi reseruata non erat, absoluendus est ab Episcopo, vel eius delegato, vel etiam à quolibet Confessario approbato si ius commune spectemus. Ita Nauar. *in man. cap.27. n.112.* Soar.*de censur. disp.22.sect.1.num.22.* Filliuc. *tract.15. cap.2.quæst.7. num.56.*

Quia tamen conditor Canonis, &c.] Notatur ad hoc, 15
quòd quando ius, licèt non exprimat, per quem dispensatio facienda sit, exprimit tamen, & absolute dicit, dispensandum fore eo ipso, quòd denegat dispensationem, censetur tacitè Episcopis, aut cæteris huiusmodi Prælatis concedere facultatem dispensandi, vt per Henriq. *in summa lib.14. cap.19. §.2.iuncta lit. P*, Vgolin. *d. tab.2. cap.13. §.1. num.2.* Gutier. *d. lib.1. cap.3. num.4. & 5.* Azor. *institut. moral. part.2. lib.3.cap.52.quæst.13.* Soar. *de legib. lib.6. cap.14.n.8.* Sanch. *de matrimon. lib.3. disp.52.à num.1.* quia illa,

quæ Sedes Apostolica sibi non reseruauit, videntur concessa, Specul. *tit. de legat. §. nunc ostendendum, n. 53.* Anton. Monach. *Bononien. decis. 28. n. 12.* & Episcopus in sua diœcesi potest ea omnia, quæ potest Papa in vniuerso, nisi expressè à iure interdictum sit. Rebuff. *in tract. nomin. q. 5. n. 31.* Perez *l. 5. in princ. tit. 15. lib. 8. Ordin. pag. 315.* Henriq. *in summa lib. 12. c. 3. §. 2. in comment. lit. N.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum excommunicati de stando mandatis Ecclesiæ non habet vim absolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter personas exceptas, alias communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, nisi sit excommunicatus cum participibus suis.*
2 *Communicare cum excommunicato minimè licet, quamvis sit contritus, & paratus satisfacere, ac iurauerit parere mandatis Ecclesiæ.*
3 *Communicare cum excommunicatis quibus personis liceat, remissiuè.*
4 *Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm, & non mortalem contrahit culpam.*
5 *Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione se extendente ad participantes, peccat mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrit.*
6 *Excommunicatio lata in communicantes non præmissis iuris monitionibus nulla est.*

Cap. Quòd in dubiis. XXX.

1 EXcommunicatus quamvis iurauerit de stando mandato Ecclesiæ, adhuc tamen est excommunicatus, nec ei communicandum donec absoluatur. Nullus tenetur communicare cum excommunicato nominatim nisi sit ex personis specialiter exceptis à Gregorio *in cap. quoniam multos 2. q. 3.* Qui autem præsumptuosè participant cum nominatim excommunicatis, si admoniti non desistant, sunt excommunicandi; si verò participant scienter cum eo, qui per sententiam est excommunicatus cum participibus suis, sunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 284.* Alagon. *in compend. iuris Canon. pag. 762.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 9.*

2 Collige ex text. in prima eius parte minimè licere communicare cum excommunicato, quamvis sit contritus, & paratus satisfacere, ac iurauerit parere mandatis Ecclesiæ, vt per Abb. *hic n. 2.* licèt enim cesset contumacia, propter quam excommunicatio fuit inflicta, & excommunicatus pœniteat, & sit paratus satisfacere, ac etiam iuramentum præstiterit de parendo mandatis, etiam tunc non erit absolutus, nisi sequatur absolutio actualis, & positiua, vt pluribus ad id citatis iuribus resoluit Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existen. lib. 4. c. 65. n. 11.*

3 *Nisi quædam personæ*, &c. Quæ autem sunt istæ personæ, quibus licet cum excommunicatis communicare, habetur *in cap. quoniam multos 11. q. 3.* & referuntur à Bonacin. *de censur. disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 7. cum seqq.* & ab Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 48. cum seqq.*

4 *Præsumptuosè participant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm, & non mortalem contrahit culpam, vt per Couar. *in cap alma mater, p. 1. §. 3. n. 7.* Sayr. *de censur. lib. 2. c. 11. n. 20.*

Secus autem si scienter, &c.] Notatur ad hoc, quòd participans cum excommunicato à Papa excommunicatione se extendente ad participantes peccat mortaliter, & per consequens excommunicationem maiorem incurrit, vt per Sayr. *d. cap. n. 16.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 94. vers. tertio.*

In gloss. *Cum moniti*, ibi, *nisi canonica monitione præmissa, alias excommunicatio non valet.* Notatur ad hoc, quòd excommunicatio lata in communicantes cum excommunicato, non præmissis iuris monitionibus, est nulla ipso iure, vt per Couarr. *d. §. 3. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato communicare tenetur qui prius erant ei obligati ad obsequium familiare.*
2 *Obligati ad obsequium familiare quod ante excommunicationem præstabant dominis, præstare quoque debent post excommunicationem.*
3 *Vxor potest communicare cum viro suo excommunicato.*
4 *Communicare an teneatur vir cum vxore excommunicata, ostenditur.*
5 *Vxor in quibus casibus non possit communicare cum marito excommunicato, ostenditur.*
6 *Liberi parentibus excommunicatis licitè communicare possunt.*
7 *Serui domino excommunicato coguntur communicare.*
8 *Pupillus potest communicare cum tutore excommunicato.*
9 *Subditus respectu iurisdictionis non potest communicare superiori excommunicato, nec è contra.*
10 *Clerici vti subditi non possunt communicare in Episcopo excommunicato.*
11 *Monachi vti subditi non possunt communicare in Abbate excommunicato.*
12 *Communicatio cum excommunicato propter necessitatem non solùm spiritualem, sed etiam temporalem, licita est.*

Cap. Inter alia. XXXI.

EXcommunicato communicare tenentur qui prius erant ei obligati ad obsequium familiare, alij verò non tenentur nisi in articulo necessitatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 285.* Alagon *in compend. iuris Canon. pag. 763.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* & refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 4.*

Ante prolationem ipsius obsequio teneretur,] Notatur ad hoc, quòd obligati ad obsequium familiare, præter ea, & obsequia, quæ ante excommunicationem præstabant dominis, præstare quoque debent post excommunicationem, vt per Conar. *in cap. alma mater p. 1. §. 3. n. 9.* Paul. Comitol. *respons. Moral. lib. 6. q. 14.* Regin. *Sacram. & censuris. tom. 2. disp. 14. n. 125. cum seqq.*

Ex quibus primò infertur vxorem posse communicare cum viro suo excommunicato, quia excommunicatio mariti non priuauit illam iure suo, ac proinde consequens non abstulit debitum, quod ei ante excommunicationem præstare tenebatur, hoc enim exigit naturale fœdus, & coniugij necessitas, vt S. Thom. *in 3. part. quæst. 22. artic. 1.* Sot. *in 4. sentent. distinct. 22. quæst. 1. articulo 4.* Conar. *d. §. 3. sub num. 8.* Petrus de Ledesma *in summa tom. 2. cap. 2. de excommun. casu 2.* Fr. Emman. *in summa tom. 2. cap.*

c.82.n.15.Vgolin.*de censur tab.2.de excommun.cap.25.§.6.n.1.* Viuald. *in candelabro aureo p.2. de excommun. n.110.* Henriq. *in summ.lib.13. de excommun.c.22.§.2.* Soar.*tom.5.disp.15.sect.4.* Felic. *in tract.de societ.c.18. n.9.* Sanch. *de Matrim.lib.9.disp.14.per totam,* Auil. *de censur.p.2.c.6.disp.11.dub.5.* Bonac. *eod.tract.disp.2. q.2.punct.6.§.2.à n.18.* Paul Comitol.*d.q.34.n.1.& 2.* Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.32. num.134.* latè Anton.Ricc. *de iure person.extra gremium Ecclesiæ existen.l.4.c.48.à princ.* ampliantes, vt procedat non solùm quoad coniugalem actum, sed etiam quoad alias actiones, & obsequia, ac denique quoad totam
4 ciuilem, & vsualem communicationem. Verùm autem sicut vxor tenetur communicare cum viro excommunicato, ita etiam vir teneatur communicare cum vxore excommunicata? in quo dubio negatinam partem sequitur glosſ. *verbo vxores, in cap. quoniam multos 11. q.3.* ibique Archid.*num.1.* Henriq. *hic n.5.* Hostiens. Goffred. & S. Anton. & alij, quos refert Ricc.*d.cap.48.num.21.vers.contrarium.* Verùm contrarium, imo maritum posse communicare cum vxore excommunicata vitanda in iis omnibus, in quibus ipsa potest cum marito excommunicato vitando communicare, tenent Conar. *d.§.1. num.8.* Nauar.*in man. cap.27.num.27.vers. humile.* Vgolin. *d.cap.23.§.6.n.6.* Sanch.*d.disput.14. num.16.* Vasquez *de excommunicat. dub. 9. num. 3.* Bonacin. *d. §.2. num. 24.* Ricciul. *d. num.21.*

5 Excipiuntur tamen aliqui casus, in quibus vxor non potest communicare cum marito excommunicato. Primus est, quando excommunicatio esset lata in causa Matrimonij, de cuius valore lis pendet, tunc enim non est licita inter eos communio, quia excommunicatio est lata ad cohabitationem impediendam, Sanch.*d.disp.14.num.9.* Vgolin. *d.tab.2.cap.23.num.4. vers. postremò,* Henriq. *d. lib.13.cap.22.§.2.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.1.lib.4.cap.13.num.7.* Bonac. *d.§.1. n.21.* post S.Antonin. Hostiens. Angel. Syluest. Rosel. Armil. Sot. Gregor. Lopez, & alios resoluit Ricciul. *d.c.8.num.42.* Secundus casus est in communicatione in crimine criminoso, hæc enim cùm sit mala per se omninò vetita est, adeò vt neque inter coniuges, neque inter alias, quamvis coniunctissimas personas,admittatur,vt tenent glosſ. *final. in præsenti,* Socin. *num.69. vers. item prædicta, & num.124. vers. prima hic,* Vgolin. *d.§.6.num.4.vers.quartò vxor,* Sanch.*d.disp.14.num.10.* Ricciul. *d. cap.48.n.33.* Tertius casus est in communicatione in Diuinis, illa enim neque vxori, neque liberis, neque aliis permittitur, vt rectè docent Caiet. *in summ. verbo excommunicatio,ad finem,* Armil. *eod.verb.num.44.* Bonacin. *d. §.2.num.22.* Ricciul.*d.cap.48.num.35.* Quicquid contrarium teneant Nauar.Henriq.& alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d.disp.14.n.5.* Quartus casus est, vbi vxor nupsit excommunicato scienter, hoc enim casu non posse vxorem communicare marito tenent Soar. *d.disp.15.sect.4.num.6.* Ricciul.*d.c.48.n.13.* quamvis contrarium teneant Vgol. & alij, quos refert, & sequitur Mar. Alter. *de censur.lib.1.disput.15.cap.2.vers. sed posset,* Sanch.*d.disp.14.n.3.* Quintus casus est, vbi coniuges essent diuortio separati, Bonac. *d. §.2. n.23.* Sanch.*d.disp.14.num.11.* Ricciul.*d.cap.48.num.39.* vbi *num.43.* alterum casum refert, quando scilicet vir est excommunicatus ob hæresim, tunc enim neque vxori licebit illi communicare propter subuersionis periculum.

6 Secundò infertur liberos parentibus excommunicatis licitè communicare posse, de quo dicam commodiùs *ad cap.si verè, infrà hoc tit.*

7 Tertiò infertur seruos, & ancillas per excommunicationem domini priuari eius communicatione, imo cogi domino excommunicato communicare, vt tenent Vgol.*d.c.23.§.8.n.1.* Soar.*d.disp.15.sect.5.n.9.* Anton. Ricc.*d.lib.4.c.50.* Bonac.*d.§.2.n.25.* vt procedat quocumque titulo serui sint, & etiamsi post excommunicationem domini eius serui fiant, & in aliis famulis conductitiis, veluti nutricibus, laboratoribus,& similibus: limitantes tamen in seruis, in quos habet excommunicatus dominium, alius verò vsumfructum, & in communicatione criminis,ac in communicatione in Diuinis,& in excommunicato propter hæresim. Quod autem suprà diximus huiusmodi tertium corollarium procedere etiam in famulis, qui post excommunicationem domini ei inseruire cœperunt, difficultate non caret, Nauar.enim *c.27.n.27.* Soar.*d.disp.15. sect. 5. n.13.* ac alij ab eis citati existimant non posse huiusmodi famulos incipere post domini excommunicationem ei inseruire absque necessitate, scientes ipsum esse excommunicatum. Sed ampliatio supradicta verior est, quia *d. cap. quoniam multos,* absolutè loquitur,& hanc conditionem non requirit: nec suffragatur text.*in præsenti,* qui videtur se restringere ad illos, qui ante excommunicationem ex debito tenebantur, quia in hac parte loquitur tantum de iis, qui tenebantur obsequio familiari, non autem obsequio seruitutis adhærere.

Quartò infertur pupillum posse communicare cum 8
tutore excommunicato,quandiu existit sub illius cura, & tutela, & est commensalis; tutor enim in hoc casu sustinet personam patris: quando verò tutor separatus est à pupillo, nec est cum eo commensalis, potest pupillus communicare solùm in iis,quæ ad tutelæ munus pertinent,ita Soar.*d.sect.5.num.8. vers. denique & de pupillo,* Bonac. *d.§.2.num.33.* Anton. Ricc. *d.lib.4. cap.51.*

Quintò infertur subditos respectu iurisdictionis non 9
posse communicare superiori excommunicato, nec è contra; ratio est, quia communicatio cum vassallo non est ita necessaria ad vitam provt communicatio cum seruis, tum quia superiores respectu iurisdictionis, vt plurimum, sunt Principes, & Magnates, qui non solent excommunicari, nisi crimina sint valdè atrocia,& grauia, in quibus opus est remedio, quo illis tollatur superbiæ, & inobedientiæ fomentum.quare probat corollarium text. *in cap. non Sanctorum 15. quæst.3.* Henriq. *d. lib.13. cap.7.num.4.cap.22.num.3.* Vgolin.*d.c.23.§.9.* Soar.*d.disp.15.sect.6.* Bonac. *d.§.2. num.40.* Anton.Ricc.*d.lib.3.c.51. per totum;* imo, & in odium talium excommunicatorum iuramenta si quæ illis fiunt, relaxantur, & liberantur subditi à iuramento fidelitatis illis præstito, vt per Conar.*in cap. quamvis pactum,p.1.§.3.n.7.vers.8.& 9.in fine,* Valen. *tom.3.disp.6.q.7.punct.4.§.3.* Sayr.*in claui Regia lib.5. cap.8. num. 8. in fine.* Ex quo subinfertur clericos vti subditos non posse communicare cum Episcopo excommunicato, Conarru. *d. part.1.§.2.num.2.* Vgolin. *d.§.9.num.7.* Soar. *d. disput.15. sect.7.* Bonacin. *d.§.2. num.36.* Ricciul. *d. cap.52. num.8.* Subinfertur etiam 10
Monachos,vti Monachos subditos non posse communicare cum Abbate excommunicato, Vgolin. *sub n.8. vers.in his tamen,* Soar.*d.sect.7.n.12.* Ricciul. *d.cap.52. num.9.* aduertens, quòd si adsit alter titulus, nempè, quia sunt Clerici familiares, & seruientes Episcopo, vel Abbati, poterunt communicare in iis, quæ pertinent ad seruitium, quia tunc communicant subiectionis titulo.

Nisi articulus necessitatis immineat.] Notatur ad hoc, 11
quòd licita est communicatio cum excommunicato propter necessitatem, non solum spiritualem, sed etiam temporalem, siue pertineat ad victum, siue ad

vestitum, siue ad habitationem, etiamsi necessitas non sit extrema, sed alia, quam ex consilio tenemur subleuare, ita Vgol. *d.c.*23.§.11. Soar. *d.disp.*15.*sect.*3. *n.*8. Bonac. *d.*§.2.*n.*57. Valer.Reginald.*d.l.*32.*tract.*3. *n.*124. Ant. Ricc.*d.l.*4.*c.*55. Vnde sequitur eum, qui per metum grauem communicare cogitur cum excommunicato, excusari à peccato, censetur enim existere in graui necessitate, nec Ecclesia obligat cum tanto incommodo: ex quo patet à fortiori eum excusari, qui per vim cogitur diuinis interesse coram excommunicato, in quo casu aduertendum est eum, qui hoc modo detinetur, non teneri claudere oculos, vel obturare aures, vt tenent Henriq. *d.lib.*13.*c.*13.*num.*4. Auil.*d.disp.*15.*n.*15. Bonacin.*d.*§.2.*n.*62. Quod autem pater excommunicatus ali debeat à filio, tenent Duen. *reg.*68.*limit.*10.*circa finem*, Surd.*de aliment.tit.*1.*q.*19. *num.*13.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Excommunicatio priuat excommunicatum potestate suscipiendi, vel conferendi Sacramenta.*
3 *Excommunicatus ob percussionem Clerici, si Ordines suscipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo solus Papa dispensat, cum Religioso tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, dispensat Prælatus.*
4 *Dispensatio est res maior, & difficilior, quàm absolutio.*
5 *Ordinis Sacramentum iure datur excommunicato, & ab excommunicato quoad caracterem, non quoad executionem.*
6 *Rigor opponitur æquitati.*
7 *Professio facta per excommunicatum tenet.*
8 *Ignorantia non præsumitur in facto proprio antiquo, si illud sit arduum, & graue.*

CAP. Cùm illorum. XXXII.

1 EXcommunicatus pro manuum iniectione in Clericum si excommunicationis non ignarus fecit se ordinari, si est Clericus sæcularis, deponendus est in perpetuum ab Ordinibus, si Regularis, ab executione Ordinis est suspensus. Qui verò ignorans ius, vel factum, sic excommunicatus recipit Ordines, si est Clericus sæcularis dispensat cum eo solus Papa, si Regularis dispensat Abbas si ignorantia est probabilis, & factum non est graue. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.*286. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*762. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Ant. August. *collect.*3. *Decret. lib.*5.*tit.*21.*c.*5.

2 *In excommunicatione positi, Ecclesiasticos,* &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio priuat excommunicatum potestate suscipiendi, vel conferendi Sacramenta, vt per Vgol. *de cens. tab.*2.*c.*7.*in initio*, Ægid.*de Sacram.& censur.tom.*2.*disp.*15.*n.*22. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*32.*n.*1.

3 *Censemus in perpetuum deponendos,* &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus ob percussionem Clerici, si Ordines suscipit, deponitur ab illo Ordine, cum quo tantùm solus Papa dispensat; cum Religioso tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, dispensat Prælatus, vt per Soar. *tom.*5. *de censur. disp.*31. *sect.*1. *n.*10. Ægid.*d.tom.*2.*disput.*15.*n.*41. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.l.*30.*n.*188. Campanil. *in diuersorio iuris Canon. vnb.*11.*c.*15.*n.*4.& 5. Bernard. *in pract. c.*15. & Salzed. ibi aduertit hodie ex Concil. Trid. *sess.*24.*de reformat. c.*6. siue detur scientia, siue ignorantia Episcopum iure posse in hac irregularitate dispensare si delictum occultum sit, quòd tunc erit, quando excommunicatio occulta est, licèt celebratio ipsa publica sit. Vide latè Bonacin. *de suspension. omnibus in partendis disp.*3.*q.*1.*puncto* 6. *n.*7.

Dispensandi facultatem, &c.] Notatur ad hoc, quòd dispensatio est res maior, & difficilior, quàm absolutio, vt per Henriq. *in summ. lib.*14.*de irregul. c.*17.§. *in comment. lit. N, in fine.*

Absque mandato Sedis Apostol.] Notatur ad hoc, quòd Ordinis Sacramentum iure datur ab excommunicato, & excommunicato quoad caracterem, licet non quoad executionem, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.*1.§.6.*n.*6.

Secundùm rigorem, vel æquitatem.] Ergo rigor opponitur æquitati, vt per Tiraquel. *de retract. tit.*1.§.35. *gloss.*1.*n.*21. & æquitas præfertur rigori, Couar. *in reg. possessor. p.*2.§.6.*à num.*2. Valasc. *de iure emphyt. quæst.*5. *num.* 4. Donel. *commentar. iuris Ciuilis, lib.*13. *cap.*2. Marta *de iurisdict. part.*4. *casu* 162. *num.* 2. cum 199. Morla *in emporio iuris Ciuilis, p.*1. *tit.*1. *quæst.*11. *per totam.*

Qui si claustrales, &c.] Notatur ad hoc, quòd ingressus, & professio facta per excommunicatum tenet, quia est contractus inter Religionem, & professorem: ita Innoc. *verbo Prælatis*, Henric. *n.*4. Zabar. n.1. Felin. *n.*2. Butr. *n.*6. & Socin. *num.*15. *in præsenti*, item Zabar. *cons.*46. *in fine*, Couar. *de sponsal. p.*1.*c.*6. *in initio n.*3. Henriq. *in summ. lib.*13.*cap.*7.§.7. *in medio*, Regin. *disp.*14.*n.*119. Sayr. *de censur. lib.*2.*c.*9.*n.*19. Campan. *d.c.*15.*n.*6. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*2.*q.*62.*n.*11. *vers. quod procedit, & tom.*3.*q.*17.*art.*14. Mar. Alter. *de censur. lib.*2. *disp.*7.*c.*1. *pag.*253. Ant. Ricc. *de iure prox. extra gremium Ecclesiæ existen. lib.*4. *cap.*41. *per tot.* Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*12.*c.*3.*q.*9. vbi etiam refert, quòd huiusmodi excommunicatus receptus, absolui potest à Superiore, siue Abbate, latè Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis sanctum nouit. disp.*5 *dub.*2. *per tot.* Auil. *de censur. p.*2.*c.*6. *disp.*6. *vers. de professione*, Soar. *tom.*3. *de Relig. lib.*5.*c.*4.*n.*8.& Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. l.*5.*q.*210. Vtiam autem procedat quando ingressus, aut professio esset facta vigore rescripti impetrati ab excommunicato, in quo dubio vna sententia tenet nullius esse momenti, quam tuentur Felin. *hic num.*2. *vers. limita*, Calder. *cons.*12. *de regul. & cons.*4. *de rescriptis*, Socin. *in cap. licris, n.*174. *infrà hoc tit.* Sayr. *tom.*5. *disp.*15.*sect.*9.*n.*9. Barthol. de Vecchis *d.dub.*2.*n.*3. ex ea ratione, quia tali casu tota professio fundatur super rescripto, cuius cum excommunicatus sit incapax, *c.*1. *de rescript. in* 6. sequitur quòd sit incapax etiam professionis, arg. *cap. fin. de clerico excommunicato.* Alteram verò opinionem, quod scilicet professio facta per excommunicatum vigore rescripti valeat, tenent Gomez *in d.c.*1.*n.*32. Couar. *d. n.*3. *vers. etiamsi excommunicatus*, Mar. Alter. *d.c.*1. Sed prima opinio sicut est receptior, ita & verior, quam approbat vltra citatos Fr. Emman. *d.tom.*3.*q.*17.*art.*14. vbi intelligit dummodo in rescripto non sit clausula absolutionis, quæ communiter apponi solet, quam etiam sequitur Ricc. *d.c.*41.*n.*6. vbi *n.*7. declarat procedere quando receptio, seu professio fuit facta principaliter vigore rescripti, quod etiam notat Barthol. de Vecchis *d.dub.*2.*n.*3. *in fin.* aduertens *n.*4. cum Soar. *de Relig. tom.*3.*lib.*5.*c.*4. *n.*18. quòd licèt aliæ censuræ excepta excommunicatione per se non impediant ingressum rigore ingressum Religionis, quia nec in sua forma priuatione continent talem prohibitionem, neque speciali aliquo decreto latæ inueniuntur, nec etiam

subsunt

habent impedimentum irritans professionem, nihilominus possunt esse aliquando signa quòd persona indigna sit, vt ei concedatur ingressus.

8 *Nisi graue fuerit, & notabile factum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ignorantia non præsumitur in facto proprio antiquo, si illud sit arduum, & graue, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. n. 39.* Mascard. *de probat. concl. 735. n. 2.* Nec etiam ignorantia facti alieni præsumitur in factis nobilium, seu magnorum virorum, ex Menoch. *d. præsumpt. 23. n. 80.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 2. collect. 824.*

9 In gloss. *Mutilationem*, ibi, *cum excessus notorius est.* &c. Vtrùm, & quando leuis percussio Clerici facta in foro, platea, vel alio loco publico possit esse enormis propter scandalum quod oritur ex notorio excessu, vide Bellet. *disquisit. clericor. part. 1. tit. de fauore clericor. Canon. §. 3. ex n. 39.* Bonac. *de censur. disp. 4. q. 4. punct. 5. n. 2. vers. mediocres*, Marc. Ant. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. cap. 80.* Marc. Anton. *variar. resol. lib. 3. resol. 11.*

10 In gloss. *Effusionem*, ibi, *verbum enim effusionis abundantiam significat.* Ita Tiraq. *in tract. de iudic. in rebus exiguis, vers. vndecimo, pag. 55.* Vnde statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur, vt per Hippol. *cons. 80. n. 26.* Marc. Ant. Genuens. *d. c. 80. num. 2.*

11 In gloss. *Passus*, ibi, *sicut iniuria facta filio patrem contingit.* Notatur ad hoc, quòd pater pro iniuria facta filio agere potest nomine proprio, vide Bellacomb. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 25. n. 140.* latè Farinac. *in praxi crimin. q. 105. à n. 255.* vbi *n. 258.* cum Surd.

12 *decis. 89. n. 12. ante finem*, resoluit non è contra filium agere posse pro iniuria facta patri, & *n. 259.* limitat etiam in filio naturali; vnde patrem remittere posse iniuriam factam filio minori, tenent Fichar. *tom. 2. communium opinion. lib. 9. tit. 25. n. 141.* Perez *tit. 11. lib. 1. Ordinar. pag. 175.* Clar. *§. fin. q. 58. n. 22.* Bonacos. *commun. crimin. p. 2. verbo pater. fol. 58. verso*, Boër. *decis. 120. n. 1.* Pinel. *in lib. 1. C. de bonis mater. p. 3. n. 105.* Mench. *illustrium. c. 15. n. 8.* Azened. *lib. 8. num. 33. tit. 1. lib. 5. & lib. 2. n. 129. tit. 10. l. 8. nouæ recopil.* Surd. *decis. 89. n. 12.* Farin. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 14. n. 34. cum seqq. & quæst. 105. num. 257.* Molin. *de iustit. tract. 3. disp. 2. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Monialis percutiens Monialem, seu conuersum, vel Clericum sæcularem, incidit in excommunicationem, & ab Episcopo loci absolui potest, &* num. 2.

3 *Mulieres, cuiuscumque conditionis sint, si inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in Clericum, ab Episcopo absolui possunt.*

CAP. De Monialibus. XXXIII.

1 MOniales si se ipsas adinuicem, vel conuersos, aut conuersas suas, aut Clericos percusserint, absolui debent ab Episcopo in cuius diœcesi est situm Monasterium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 287.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 763.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 6.*

Barbos. Collect. Tom. III.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Syluest. 2
verbo absolutio, 4. n. 3. Fr. Emman. *in summ. tom. 1. c. 80. num. 17.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. de excommun. lib. 3. disp. 7. c. 5. vers. secundò probari potest*, Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. num. 4.* Bonac. *de censur. disp. 2. quæst. 4. punct. 5. num. 3. vers. quintus.*

Mulieres enim cuiuscumque conditionis sint, si 3
inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in Clericos, possunt absolui ab Episcopo, Tiraq. *lib. 10. connubiali gloss. 1. p. 10. n. 33.* Sayr. *de censur. lib. 3. c. 21. n. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Contractus non dissoluitur nec impeditur per excommunicationem superuenientem in eo qui tenetur aliquid præstare excommunicato.*

2 *Communicare cum excommunicato nobis licitum est quoties opera excommunicati est necessaria ad nos, vel ad nostra tuenda.*

3 *Communicare in concernentibus seruitium, quod iam persoluit, potest quis cum excommunicato.*

4 *Communicare cum excommunicato licitum nobis est quando contractus est contra illum, ad soluendum scilicet debitum, vel ad implendum promissa.*

5 *Filij parentibus excommunicatis liberè communicare possunt, quamuis sint emancipati, naturales, & adoptiui.*

6 *Societatis contractus per superuenientem excommunicationem non dissoluitur.*

CAP. Si verè. XXXIV.

COntractus dissolui non potest per superuenien- 1
tem excommunicationem in aliquo ex contrahentibus, & potest alius cum eo communicare, v. g. si pepigi cum nautis Venetis, vt me transuehant, & solui partem nauli, interim isti Veneti excommunicantur, nec volunt restituere partem nauli, possum communicare cum illis ne videantur ex obstinatione sua commodum reportare, & ego ex pœnitentia damnum, & sicut iure potest quis transiens per terras excommunicatorum, vel hæreticorum emere & recipere ab illis necessaria, & sicut excusatur familia communicans cum patrefamilias excommunicato, ita ego quia in nauibus eorum sum tanquam in ipsorum familia Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 287.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 763.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 7.*

Vobis permittimus, vt cum ipsis, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd quoties opera excommunicati est necessaria ad nos, vel nostra tuenda, licitum est nobis cum excommunicato communicare, vt per Angel. *verbo excommunicatio, 8. n. 6.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 15. sect. 3. n. 7.* Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existen. lib. 4. c. 54. num. 1.* vbi *n. 3.* hinc infert licitum nobis esse petere consilium à Doctore excommunicato, si ab alio æquè idoneo consilium non speramus, & pari ratione posse in infirmitate vocare medicum, & aromatarium excommunicatum, si illum magis idoneum reputemus, vel de nostra complexione magis informatum.

Maiorem nauli receperint quantitatem, &c.] Notatur 3
ad hoc, quòd ille, qui seruitium stipulatus est ab eo,

quem ignorabit excommunicatum, vel ab eo, qui post stipulationem excommunicationem contraxit, & totam vel partem medicis persoluit, si quantitas soluta nequeat recuperari, poterit illi in concurrentibus seruitium communicare, vt per Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 53. n. 4.*

4 *Et ab excommunicatis exigi possit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando contractus est contra excommunicatum, licitum nobis est ei communicare, ad effectum cogendi illum ad soluendum debitum, & ad implenda promissa in contractu, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 98.* Ægid. *de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 124. & 129.* Marian. Alter. *de censuris tom. 1. de excommun. lib. 1. c. 4. vers. probatur.* Ricciul. *d. lib. 4. c. 32. n. 29. & c. 56. à princip.* vbi *n. 3.* asserit procedere non solùm in coactione iudiciali, sed etiam extraiudiciali, adeò vt liceat nobis excommunicatum alloqui, aut illi nuntium, vel literas mittere, petendo debitum ab eo, nam si licet petere debitum, licita sunt etiam media necessaria, vel vtilia ad illud consequendum, quod quidem in specie censet Soar. *tom. 5. disp. 15. sect. 8 sub n. 2.*

5 *Præterea si pater fam. domus*, &c.] Notatur ad hoc, quod liberi parentibus excommunicatis licitè communicare possunt, vt per Vgol. *de censur. tab. 2. c. 23. §. 7.* Couar. *in d. cap. alma, p. 2. §. 2. n. 9.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 6. q. 34. n. 4.* Bonac. *de censur. disp. 2. quæst. 2. puncto 6. § 2. n. 28.* Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 49. à princip.* Primò ampliatur, vt procedat etiam in liberis emancipatis, quia dispositio *cap. quoniam multos 11. q. 3.* loquitur simpliciter de liberis, & ideò à nobis debet simpliciter intelligi non adhibita distinctione, an sint in potestate, vel emancipati; ita Vgol. *d. §. 7. num. 7.* Marian. Alter. *de censur. tom. 1. disp. 15. lib. 1. c. 1. in 1. dubit.* sed quamvis hæc opinio procedere possit in iis, quæ pertinent ad filium, vt filius est, veluti ad obedientiam, & reuerentiam erga patrem, quoad aliàs verò actiones minimè poterit communicare, præcipuè si habitet extra patris domum, quia tunc non poterit de nouo habitare, & alias similes actiones cum patre excommunicato vitando exercere, vt per Soar. *d. sect. 5. num. 3.* Bonacin. *d. §. 2. num. 28.* Paul. Comitol. *d. quæst. 34. n. 3.* Ricciul. *d. c. 49 n. 8.* Secundò ampliatur vt procedat etiam in liberis naturalibus habitantibus simul cum patre, Vgolin. *d. §. 7. sub n. 7.* Soar. *d. sect. 5. n. 4.* Mari. Alter. *d. c. 4. in 1. dub.* Ant. Ricc. *d. c. 49. n. 11.* Tertiò ampliatur, vt procedat etiam in filiis adoptiuis, dummodo sint sub cura parentum, & commensales illorum, Vgolin. *d. §. 7. n. 3.* Soar. *d. sect. 5. num. 4.* Marian. Alter. *d. c. 4. in 3. dubit.* Quartò ampliatur, vt procedat non solùm in filiis, aut liberis, sed etiam in iis, qui moraliter habentur loco liberorum, cuiusmodi sunt nurus, priuigna, hos enim cum socero, aut vitrico excommunicato, si commensales sint, communicare posse tenent Vgolin. *d. §. 7. num. 8.* Soar. *d. sect. 5. num. 7.* Bonac. *d. §. 2. num. 29.* Anton. Ricciul. *d. c. 29. num. 22.* Quintò amplia siue filij nati sint ante excommunicationem, siue post, Vgolin. *d. num. 8.* Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 127.* Anton. Ricciul. *vbi proximè num. 23.* Limita tamen in filiis spiritualibus, vt per Soar. *d. sect. 5. sub num. 8.* Bonac. *d. §. 2. num. 34.* Anton. Ricciul. *d. cap. 49. num. 20.* vbi *num. 25.* disputat vtrum sicut liberi possunt communicare cum parentibus excommunicatis, sic possent è conuerso parentes communicare cum liberis excommunicatis.

6 In gloss. *In excommunicatorum.* Notatur ad hoc, quod contractus societatis per superuenientem excommunicationem non dissoluitur, & potest socius non excommunicatus in iis, quæ pertinent ad societatem, communicare socio excommunicato, vt per Abb. *n. 10. vers. & circa societatem*, Couar. *in cap. alma mater. part. 1. §. 1. num. 8. vers. quibus suffragatur.* Vasquez *decis. 99. num. 15.* Felic. *in tract. de societ. cap. 8. num. 9.* quos refert, & sequitur Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 56. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatus potest & debet clericum subiectum incorrigibilem incarcerare, & laici extra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere possunt clericos, & ad iudicium ducere.*
2 *Crimina ne maneant impunita publicè interest.*
3 *Clericus suspectus de fuga potest carcerari, & ab ipso creditore capi si aufugiet cum bonis.*
4 *Prælatus potest inbere suum clericum capi etiam per laicos.*
5 *Clericus in flagranti delicto reperta an possit capi per iudicem secularem, remissiue.*

CAP. Vt famæ. XXXV.

PRælati subditorum suorum excessus corrigere debent, & postquam sunt canonicè de crimine condemnati, tenentur eos sub arcta custodia detinere si incorrigibiles, & aufugientes peiora faciant. Item laici extra excommunicationem possunt capere clericos & ad iudicium trahere etiam violenter, si opus sit, sed de mandato iudicis Ecclesiastici, cui sunt subditi, & cuius est corrigere, quia tunc non laici, sed iudex hoc facit, cuius auctoritate laici faciunt, dummodo tamen eorum violentia non amplius se extendat quàm defensio, vel rebellio exigat clericorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vbi *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 188.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 764.* remissiuè Ximen. *ancreuerd. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. August. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 8.*

Publicæ vtilitatis interest ne crimina maneant impunita.] Notatur ad hoc, quòd publicè interest, & reipub. expedit, ne crimina maneant impunita, vt per Thom. de Thomas. *in floribus legum reg. 103.* Gramm. *decis. 56.* Perez *l. 4. gloss. 1. pag. 312. tit. 12. l. 2. Ordin. & l. 1. gloss. 1. pag. 148. in princip. tit. 1. l. 8.* Azeued. *l. 14. num. 1. tit. 3. lib. 3. nouæ recop. & l. 1. num. 63. tit. 1. lib. 8.* Flamin. *de resign. lib. 14. quæst. 1. num. 17.* Belle. *dispuist. clerical. part. 1. tit. de disciplclericali, §. 15. à n. 86.* Card. Tusch. *tom. 2. lit. D. conclus. 157.* Cabed. *Lusit. decis. 75. n. 1. part. 1.* Cardos. *in praxi iudicum*, verbo delictum *n. 8. & 10.*

3 *Sub arcta custodia detineri*, &c.] Notatur ad hoc, quòd clericus suspectus de fuga potest carcerari, & ab ipso creditore capi, si aufugiat cum bonis, vt per Mascard. cum Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c. 3. n. 16.* nam vt clericus possit pro crimine personaliter detineri, requiritur quod ipse clericus fugitiuus sit. Clar. *lib. 5. §. final. q. 28. n. 5.*

4 *Laici verò*, &c.] Notatur ad hoc, quod Prælatus potest inbere suum clericum capi, etiam per laicos, vt per Ægid. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 191.* Et mittens manus violentas in clericum de mandato illius Prælati eum capiendo non incurrit excommunicationem, Sayr. *de censur. lib. 3. c. 27. n. 16.*

5 Per hunc text. est communis opinio posse secularem iudicem capere clericum in flagranti delicto reperturn,

repertum, vt ad ſuum iudicem ducatur, ſic atteſtantur Anton.Gom.*tom.3.variar.c.4.n.3.* Auendan.*de exequend.mand.p.1.c.22.n.2. verſ.item*, Bernard. *in pract. c.25.n.3.*vbi Salzed.*lit. D.in nouiſſ.edit.* Peregr. *de immun.Eccleſ.c.16.n.37.* Salgado *de protect. Regia tom.2. p.2. c.4. n.13.* Cald. Pereira *de manu Regia, p.1.c.10. n.6.*nec citato *in hoc loco,* Diana *reſol.moral.p.1. tract.2. reſol.10.* Azeued.*l.9.n.4. tit.3.lib.1. & l.5.n.9. & 11. tit.3.lib.3. nouæ recop.* Oliban. *de iure fiſci.c.14.n.140.* Farinac. *in praxi crimin. p.1. q.21. à num.241.* Camil. Borrel.*in ſumma omnium deciſ.tit.43.n.126. & de præſtantia Regis Catholici,c.71.n.185.& 186.*ſed intellige cum Campanil.*in diuerſorio iuris Canonici rub.4. n.27.* & vide dicta ad *c.2.de vita & honeſt.cleric.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt qui in Clericum etiam volentem manus iniecerit, etiamſi hoc faciat in ſatisfactionem præcedentis iniuriæ.*
2 *Ecommunicatus eſt qui in clericum volentem manus iniecerit violentas.*
3 *Clericus ſe ipſum percutiens animo irato, & iniurioſo excommunicatus eſt.*
4 *Canonis priuilegio non poteſt renuntiari.*
5 *Declaratur text.in præſenti,&* n.6. & 7.
8 *Clericum percutiens cauſa correctionis excommunicationem non incurrit.*
9 *Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed venit excommunicandus.*
10 *Clericus ſolum verbaliter depoſitus gaudet Canonis, & fori priuilegio.*

Cap. Contingit. XXXVI.

1 SI Clericus offendens aliquem pro ſatisfactione ex more patriæ ſuæ ſubiiciatur ſponte verberibus adhuc verberans eſt excommunicatus, quia hæc iniectio manuum, quamvis non ſit violenta, eſt ſaltem iniurioſa Ordini clericali, clericus autem ſatisfacere debet competenter iniuriam paſſo ſine iniuria clericali itavt remaneat pars inter eos, & ſi de cætero aliquis Clericus præſumpſerit ſe ſubiicere ſimilibus verberibus,excommunicetur. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Butr. Anch.Panorm.Felin.Marian.Socin.Viu *in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.*288.Alagona *in compend. iuris Canon.pag.*764. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Anton. Auguſt.*collect.2. Decret. lib.5.tit.21.c.10.*

2 Collige ex text. excommunicatum eſſe qui in clericum etiam volentem manus iniecerit violentas, vt per Franc.Marc.*part.2.deciſ.*882.Franc. Molin.*de ritu nupt.lib.2. differentia* 15.*num.3.* Soar. *tom.5. de cenſur. diſp.22.ſect.2.num.*58.Anil.*eod.tract part.2.c.5.diſp.3. dub.12.* Sayr.*eod.tract.lib.3.c.26. num.*18. Bonac. *eod. tract.diſput.1.queſt.4.punct.2. num.1.* Carter. *in pract. crimin. fol.92. num.3.* Molin. *de iuſtit. tom.4.tract.3. diſp.51.n.3.* Decian. *in tract. crimin. lib.4.c.3. num.4.* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſol.*472. Balthaſ. Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum lib.1.c.12.n.21.* Iacob. de Graff. *in deciſ.aureis part.1.lib.2.c.49.n.6.& part.2. lib.3.c.5. num.29.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 9. n.77.* Gutier. *de iurament. confirm. p.1.c.16.à num.53.* Bellet.*diſquiſit.clerical.part.1.tit de fauore cleric.Canon.* §.1.*n.*10.Paul.Layman.*in Theologia moral.lib.1.tract.5. de excommun.p.2.c.5.num.5.in fine, verſ.his adde,* hinc
3 reſoluentes Clericum ſe ipſum percutientem animo irato,& iniurioſo, excommunicatum eſſe maiori excommunicatione, quod etiam reſoluunt Gutier. *loco citato.*Cened.*ad Decret.collect.24.n.13.& col....ſect.29. n.5.* Ægid.*de Sacrament.& cenſur.tom.2.diſp.14.n.170.* Franciſc.Coriolan.Capucin. *de caſibus reſeruatis*, §.2. *caſu 10.de indic.Regul.*§.10.*num.25.* Ameſcua *d.lib.1. cap.20. num.24.* Paul. Layman. *vbi ſupr.* Bellet. *d.*§.1. *n.11.* plures quos refert, & ſequitur Carol.de Graſſis *d.effectu 9.n.82.*Bonac. *d. punct.2.num.4.*vbi intelligit modo Clericus percutiat ſe ex ira, & percuſſio attingat granitatem lethalis culpæ. Vnde ſequitur maiori excommunicatione ligari eos, qui deſperatione, vel tædio vitæ ſe ipſos percutiunt, aut occidunt, ſecus verò dicendum de Clericis, qui ob mortem parentum, vel amicorum ſeſe alapis percutiunt, aut barbam, vel capillos euellunt, vel de illis,qui cauſa mortificandæ carnis, aut ex deuotione corpus ſuum caſtigant, vt per Molin. *de iuſtit.tom.4.tract.3.diſp.*51.*n.4.* Ægid.*d.diſp.14.n.168.* Bonac. *d.punct.2.n.4.verſ.hinc ſequitur.*

Ratio autem illa eſt, quia priuilegio Canonis non 4
poteſt clericus renuntiare, cùm non tam in fauorem Clerici ordinati, quam in fauorem totius Ordinis,clericalis fuerit introductum, tum etiam quia neminem ſui ipſius dominum eſſe, nec membrorum ſuorum paſſim iura clament. *in l.liber homo, ff.ad leg. Aquil.* & in hoc text.cum ſimilibus,quibus iuribus ſcriptum reliquit Guido Papæ *deciſ.*278. poſſe neminem ſe obligare ad manus amputationem, niſi quid certum fecerit, vel niſi ita ſit, vt ille loquitur. Nec obſtat, quod volenti, & conſentienti non fit iniuria, quia reſpondetur hoc procedere, quando conſentiens conſentit in iis, quibus poteſt conſentire, Clericus autem in hoc caſu non poteſt conſentire cum priuilegium de non percutiendo Clerico ſub pœna excommunicationis conceſſum ſit toti Ordini, & ſtatui Clericali, cui perſona priuata non poteſt præiudicare, & cedere,& ſufficit quòd fiat iniuria ſtatui Eccleſiaſtico, vt excommunicatio huiuſmodi incurſa cenſeatur, vt in text. habetur; ita reſpondent citati à Bonac. *d. punct.2.n.1. verſ. reſpondeo.*

Verum contra ſupradictam textus concluſionem, 5
eiuſque decidendi rationem non leuiter obſtat quod Canon.ille,*ſi quis ſuadente,*expreſsè requirit vt excommunicatio ipſo iure incurratur,quod iniectio manuum ſit violenta,vt patet ex verbis ipſius Canon.& melius ex *c.1. ſup. hoc tit.* ibi: *Quia non poteſt in ipſis iniectio manuum violenta notari*, quæ particula non conuenit percutienti Clericum volentem, & conſentientem, iuxta *reg.ſcienti*,cum ſimilibus, & fatetur text. *in præſenti*,ibi.*Huiuſmodi manuum iniectio etiamſi non violenta,*&c.& magis in deciſione,quæ habetur *in verſ ideo,* &c. quatenus ſolum prohibet ne de cætero illud fiat, vt Clerici ſe percutiendo laicis ſubiiciantur, minimè autem percutientibus volentem Clericum excommunicatio præſcribitur, ſed Clericos ſic ſe percuſſioni ſubiicientes poſt tempora illius Canon. excommunicandos eſſe conſtitit,atque ita ex iis fundamentis non defuerunt plures, qui contra communem ſententiam ſcripſerunt negantes percutientes Clericum volentem excommunicationem illam incurrere, de qua *in d. Canon. ſi quis ſuadente*, quod alij ex meis præceptoribus Conimb.probabilem cenſent ante text.*in præſenti*, non ita poſt illud, quia putant expreſsè hic probari iſtos eam excommunicationem incurrere,de qua *in d. Canon. ſi quis ſuadente*, dum illius auctoritate factum in Bracharen.Archiepiſcopatu damnat, inepta autem eſſet illius Canon. allegatio, niſi Pontifex intelligeret ad hanc cenſuram pertinere percuſſionem Clerici iniurioſam, licèt violenta non ſit. Secundò, quia

magis fauet Ordini clericali, in cuius fauorem dixit text. *in præsenti Canon.* illum fuisse promulgatum. Tertiò, quia constantissimo scribentium consensu recepta est huiusmodi traditio: veruntamen minimè hæc distinctio defendi potest, si enim rationes quas pro ea considerant, veræ sunt, concludunt nihil de nouo Pontificem hîc statuere, sed potius secundum ius antiquum respondisse, nam si proprerea excommunicationem incurrit percutiens Clericum volentem, quia priuilegium illius Canon. toti ordini concessum est, non verò in singulorum priuatum fauorem, rectè sequitur secundùm ius antiquum, & ordinarias regulas nihil prodesse consensum priuatorum, vt percutiens excommunicationem euadat, iuxta reg. *d. l ius publicum. ff. de iustitia, & iure, & cap. si diligenti, de foro competen.* cum similibus: deinde si Pontifex interpretatur Canon. illum statuere excommunicationem non solùm ob percussionem violentam, sed etiam ob iniuriosam, frustra inter nouum ius, & antiquum fit distinctio, sic denique auctoritas Doctorum, & receptissima sententia persuadere debent, nemo ea tempora distinxerat, vt illi volunt.

6 Quare licèt rarò, & difficulter à receptis sententiis recedere consueuerim, nunquam tamen in rigore disputationis huic, de qua *suprà* acquieuisse potui, sed semper constanter existimaui, & existimo neque ante, neque post hunc text. probari iure nostro quòd percutiens Clericum volentem, excommunicationem illam ipso iure incurrat, ex prædictis rationibus, neque contraria argumenta difficilem habent solutionem: nam illud, quod priuilegiis concessis ratione honestatis, & reuerentiæ personarum ipsi nequeunt renuntiare, omissis variis solutionibus, de quibus D. Barbos. *in l. alia*, §. *eleganter*, *n.* 11. *ff. soluto Matrim.* totum est concedendum, sed ex hoc non infertur ad casum nostrum, nullum enim priuilegium datur Clericis quando volentes percutiuntur, cum potiùs contra solos iniicientes manus violentas concessum fuerit. Ad aliud verò quòd Pontifex videretur inepte considerare verba illius Canon. *si quis suadente*, explicando ad casum percussionis Clerici volentis, quasi Canon solum puniat percussionem violentam, sed etiam iniuriosam, frustraque considerare Canonem editum in fauorem totius ordinis, si casus ipse non pertinet ad censuram eo Canone statutam; Respondetur hæc omnia satis conuenire, & adaptari prohibitioni, de qua *hîc in vers. ideò*, nam si percussio violenta non esset, neque etiam iniuriosa, nulla prohibitione opus erat, sed potius actus licitus censeri debuit, quemadmodum Doctores resoluunt de illis, qui causa, disciplinæ percutiuntur, vt *in d cap. 1. supr. hoc tit.* aut causa deuotionis se percutiunt, eo quod pertinet alia ratio vt idem Canon latus sit in fauorem totius ordinis, nam si solus respiceret fauorem priuatorum, eadem percussio non redundaret in opprobrium totius ordinis, quia supponimus ipsum non tangere, ergo bene Pontifex ad effectum vt illicita, & prohibita censeatur talis percussio, considerat iniuriam toti ordini illatam, quam singuli suo consensu remittere non possunt, minimè inde sequitur excommunicationem Canon. *si quis suadente*, ipso iure incurrere.

7 Hac igitur resolutione retenta facilè etiam defenditur resolutio altera contra communem, quod Clericus se ipsum percutiens excommunicationem illam non incurrit, etiamsi iniuriosa fiat, vel illicitè, vt tenuit Fab. quem refert, & sequitur Mant. *dial.* 12 5. *vers. si seipsum vulneraret*; & ratione illa confirmatur, quod ad excommunicationem illam incurrendam requirit Canon. distinctionem personarum inter ipsum percussorem, & percutientem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula constituitur est *in cap. vlt. de institut. & in cap. debitum. de Baptism.* cum multis aliis.

Tamen iniuriosa videtur.] Ergo sufficit, quòd huiusmodi percussio sit iniuriosa ordini clericali, vt adstitit Ægid. *d. disp.* 14. *n.* 168. ex quo enerit percutientem Clericum causa correctionis, excommunicationem non incurrere, vt resoluit Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 11.

Excommunicetur.] Ergo Clericus consentiens in percussionem non est ipso facto excommunicatus, sed venit excommunicandus, per Nau. *in manuali*, c. 27. *n.* 77. Soar. *d. sect.* 1. *n.* 57. Bonac. *d. punct.* 2. *n.* 3. Henric. *in summa, lib.* 5. *c.* 5. *in comment. lit. T*, vbi aduertit, quòd si Clericus pluribus actibus cum intervallo notorie se subiiciat, excommunicationem incurrit ipso facto, quia in secundo ictu participat in crimine cum excommunicato notorio.

In glos. *Ordinati*, ibi, *item quid de excommunicato, deposito si verberetur, an incidat in Canonem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Clericus solum verbaliter depositus Canonis priuilegio fruitur, vt per Gam. *de Sacram. præstan. vltimo supplicio damnatis*, 9. 5. *n.* 21. Sayr. *de censur. lib.* 5. *c.* 20. *n.* 12. Bonac. *de censuris, disp.* 4. *punct.* 2. *n.* 3. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 355. Mat. Abert. *de censur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 2. *disp.* 1. *c.* 6. *vers. quidem*, sic eodem modo depositus verbaliter gaudet priuilegio clericali, Roland. *cons.* 4. *n.* 23. *vol.* 1. Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum pers.* §. 6. *n.* 3. Bonac. *d. n.* 3. vbi citat Valent. Sayr. Ami. & alios.

Cap. Relatum. XXXVII.

Clerici, qui percutiunt Clericos, sunt excommunicati, & ad Sedem Apost. venire compellebant, quia plus Deo, quam hominibus deferendum, sed si hoc fecerunt in fraudem, vt subtrahant se à iuitio dominorum, vel si domini propter hoc fine inculpa graue damnum incurrant, *tunc potest Episcopus* ex indulgentia & dispensatione Papæ eos absoluere, & pro labore itineris iniungenda est illis alia satisfactio, dummodo tamen percussio non fuerit enormis, & ad tollendum scandalum esset veniendum Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 285. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remittit. Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. referrur ab Ant. August. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 11.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Gama & *Sacram. præstandis vltimo supplicio damnatis*, 9. 5. *n.* 21. Vnde colliges quòd potestati alterius quilibet additus, provt sunt serui, ideſt, mancipia, possunt pro violenta manuum iniectione in Clericum ab Episcopo absolui, vt per Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore cleric. Canonis*, §. 3. *n.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licèt eum postea impugnet, ex hoc non pro absoluto non est habendus.*
2 *Absolutione necessario requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus paruerit.*
3 *Ministri Ecclesiæ non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipso faciant.*

4 Rixæ

4 *Relicta in testamento ab excommunicato ad pias causas an à ministris Ecclesiæ recipi possint, ostenditur.*

5 *Excommunicati priuantur Ecclesiæ suffragiis.*

Cap. Sacris. XXXVIII.

1 EXcommunicatus quia communicauit cum excommunicatis, & in se reuersus de mandato Ecclesiæ, illos excommunicatos impugnat, ex hoc solo pro absoluto non est habendus nisi priùs absoluatur, nec si in bello moritur, pro eo est orandum, vel offerendum, nisi postquam constiterit per euidentia signa de eius pœnitentia defunctus absoluatur iuxta formam *cap. à nobis, eod.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pont. pag.* 289. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib. 5. tit.* 21. *cap.* 12. & alia pars est suprà *in cap. sacris, de sepultur.* & in alio sic incipien. *de his, quæ vi.*

2 *Non tamen priusquam absolutionis gratiam,* &c.] Notatur ad hoc, quod absolutio necessariò requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus pœniteat, vt per Couar. *in cap. alma mater. p.* 1. §. 11. *n.* 5. & plures, quos refert, & sequitur Ant. Ricc. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib.* 4. *c.* 65. *n.* 12. cum Couar. *d.* §. 11. *sub n.* 4. & Nauar. *in manuali, c.* 26. *n.* 32. atque aliis, extendit per hunc text. vt procedat, etiamsi excommunicatus sit mortuus, & moriens ostenderit signa pœnitentiæ, & *n.* 21. pariter per text. *in præsenti*, extendit, vt procedat, quamvis excommunicatus pœnitens erroris pugnauerit de mandato Ecclesiæ contra alios excommunicatos, & in hoc bello decesserit, non adhuc nisi sequatur absolutio, remanet absolutus.

3 *Vel oblationes,* &c.] Notatur ad hoc quòd Ecclesiæ ministri non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt Diuina officia pro ipso faciant, vt per Vgol. *de censur. tab. 2. c.* 9. §. 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *num.* 14. ampliantes procedere etiamsi non ille, sed alius pro illo offerat, & etiamsi offerat

4 simpliciter, vel in eleemosynam. Vtrùm autem relicta in testamento ab excommunicato ad pias causas ab Ecclesiæ ministris recipi possint? quæstio est ad præsens institutum non contemnenda: in qua resoluendum est, quòd quando sint relicta mortuaria, quæ dantur pro anima, vel sub onere celebrandi suffragia, tunc huiusmodi relicta non valent, nec recipienda sunt ab Ecclesia cum pro excommunicato non sit orandum, vt per Innoc. *in cap. cum voluntate, hoc tit. sub num.* 1. *vers. mortuaria autem*, vbi Ioan. Andr. *sub n.* 4. *vers. mortuaria verò*, Abb. *in rubr. de testam. sub num.* 11. Campeg. *de Dote, par.* 1. *quæst.* 47. *num.* 4. Quando verò aliquid relinquitur Ecclesiæ simpliciter sine aliquo onere, tunc relictum huiusmodi valet, & potest Ecclesia illud recipere, quia ex parte excommunicati, si potest testari ad vsus profanos, poterit multò magis ad vsus pios: respectu verò Ecclesiæ, cum ea non obligetur ad orandum, potest recipere sine scrupulo, cum possit accipere eleemosynas ab excommunicatis, vt citius Deus eorum corda illustrare dignetur, ita ex Abb. & Franch. resoluit Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *cap.* 58. *num.* 15. & 16. vbi *num.* 17. idem dicendum putat si relictum sit sub onere faciendi aliquod opus pium citra suffragium, veluti si sit relictum Ecclesiæ aliquid ab excommunicato sub onere alendi, seu maritandi puellas, hoc enim est perinde ac si esset relictum pauperibus, quibus excommunicatus relinquere potest.

Vel orationes Domino porrigendæ, &c.] Notatur ad 5 hoc, quòd excommunicati priuantur Ecclesiæ suffragiis, vt per Ægid. *de Sacramen. & censur. tom.* 2. *disp.* 14. *n.* 56, & 59. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *n.* 9. Vasq. *tom.* 4. *in* 3. *part. tract. de excommunic. dub.* 2. Bonac. *de censuris, disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus semel debet vitari semper vt excommunicatus nisi legitimè probet se fuisse absolutum.*

2 *Excommunicato dicenti se absolutum non adhibetur fides.*

3 *Absolutio ab excommunicatione an probetur per cedulam Confessarij.*

4 *Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus præsumitur.*

5 *Excommunicatus semel, debet semper vitari donec probetur absolutus.*

6 *Excommunicatum quem semel sciui, debeo semper vitare donec de absolutione mihi legitimè constiterit.*

7 *Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur, licèt non ostendat literas sui mandati.*

Cpa. Sicut. XXXIX.

EXcommunicatus, v. g. ab Episcopo semper habebi- 1
tur excommunicandus & vitandus, donec constiterit de eius legitima absolutione vel per literas Papæ, vel delegati à Papa, vel alio modo legitimo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 290. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *cap.* 13.

Super absoluoione sua literas, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd non adhibetur fides excommunicato dicenti se absolutum, vt per Mascard. *de probat. concl.* 11. *num.* 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 37. *n.* 2.

Aut alio modo legitimè, &c.] Ergo non sufficit pro- 3
bare se esse absolutum ab excommunicatione per cedulam Confessarij, nisi duo testes adsint, qui probent excommunicatum absolutum, & parti satisfecisse, vt per Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ*, §. 9. *n.* 51. *fol.* 106.

Vt peius habeas, &c.] Notatur ad hoc, quòd, qui olim 4
fuit excommunicatus, hodie etiam excommunicatus præsumitur, vt per Mascard. *d. cõcl.* 12. *n.* 2. & *concl.* 704. *à n.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 70. *per totã*, Aloys. Ric. *in collect. decis. p.* 4. *n.* 1117. Et ideo semel excõmunicatus semper debet vitari, donec probetur absolutus, Viu. *dec.* 98. Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 2. *n.* 6. Nauar. *in manu. c.* 27. *n.* 36. latè Mar. Alter. *de censur. tom.* 1 *de excommun. lib.* 1. *disp.* 11. *c.* 3. *vers. sed dubitari*, vbi limitat quando aliquis non fuit excommunicatus simpliciter, sed sub conditione: vel quando communi opinione ab omnibus reputabatur absolutus, aut esset elapsum aliquod temporis spatium ab ipsa excommunicatione ita longũ, vt attenta qualitate personæ præsumendũ esset probabiliter illum iam fuisse absolutũ. 5

Et facias euitari.] Notatur ad hoc, quòd tenetur 6
vnusquisque euitare illum, quem semel sciuit esse excommunicatũ, nisi de absolutione sibi legitimè constiterit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. causa* 51. *n.* 33.

In gloss. *Literas I.* Notatur ad hoc, quod Cardinali 7
asserẽti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur, licèt

licèt non ostendat literas sui mandati, vt per Mascard. *de probat.concl.* 140.*à princ.* Farin.*in praxi crim.part.*2. *q.*63.*n.*55.*cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab Episcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo potest absolui, Metropolitanus tamen volens suo suffraganeo deferre, potest illum sibi remittere absoluendum.*
2 *Excommunicationis sententia per appellationem non suspenditur.*
3 *Excommunicatio lata post sententiam est nulla.*
4 *Expressio relatiua non sufficit cùm quid patenter fieri debet.*
5 *Excommunicatus iniustè debet euitari.*

CAP. Per tuas. XL.

1 EXcommunicatus ab Episcopo quando appellat ad Metropolitanum, si vult probare excommunicationem esse nullam, quia fuit lata post legitimam appellationem, vel continebat errorem intolerabilem patenter, est admittendus ad horum probationem, licèt absolutionem non petat, sed donec de illis constiterit in aliis est vitandus, quamvis Sedes Apost. consueuerit tales absoluere ad cautelam; in aliis verò, nisi imploret gratiam absolutionis non est audiendus; si verò humiliter petat absolutionem, Metropolitanus debet illum absoluere. Sed si vult suo suffraganeo deferre, ad illum remittere debet, & si suffraganeus non vult illum absoluere secundùm formam iuris, Metropolitanus absoluere tenetur, sumpta cautione quòd parebit suo mandato, deinde causam audiat, & decernat secundùm ius. Verùm si Episcopus suum subditum communicasset propter manifestum excessum, Metropolitanus non debet illum absoluere, nisi quando suffraganeus requisitus malitiosè deneganit absolutionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 290. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 14.

2 Collige ex text. in prima eius parte sententiam excommunicationis per appellationem subsequentem non suspendi, vt per Capel. Tholos. *decis.* 300. Nauarr. *in manuali, c.* 25. *n.* 124. Mari. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. de appell. n.* 178. Rebuff. *in concordatis tit. de excommunicatis non vitandis, vers.* 54. Gutier. *Canon. l.* 1. *c.* 1. *num.* 90. *&* 95. Farin. *in praxi crimin. q.* 101. *limit.* 13. *n.* 68. multipliciter ampliat, & limitat Ant. Ricc. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 4. *c.* 64. *à princip.* Iudex autem appellationis statim absoluere potest à censura lata per iudicem à quo appellatur, si constiterit sententiam excommunicationis esse iniustam, vt etiam in hoc text. habetur, provt ex eo colligit Bellet. *disquis. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 5. *num.* 29.

3 *Nos igitur credimus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio lata post sententiam est nulla, vt per Couar. *pract. c.* 25. *num.* 2. *vers. illud tamen*, Ricc. *d. c.* 64. *n.* 37. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 41. *n.* 54. Villalob. *in sum. tract.* 16. *diffic.* 13. *n.* 3. *&* 4. Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 21. vbi *n.* 22. subdit hoc adeò verum esse vt excommunicatus, aut alia censura affectus si Clericus est, potest eadem appellatione pendente absque aliqua irregularitate celebrare & prosequi officium suum in diuinis. Et qui allegat excommunicationem nullam fuisse, quia lata post appellationem aut errorem manifestum habere, & petat absolutionem ad cautelam, absoluendus equidem est, non simpliciter, sed ad cautelam, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 12. *n.* 7.

Fuisse patenter expressum, &c.] Notatur ad hoc, quòd expressio relatiua non sufficit, cùm quid patenter fieri debet, vt per Tiraq. *de iure matrim. glos.* 9. *num.* 200.

Ad cautelam.] De absolutione ad cautelam late Ricc. *d. lib.* 4. *c.* 87. *per totum.*

In aliis euitari debet, &c.] Notatur ad hoc, quòd iniustè excommunicatus debet euitari, vt per Nauarr. *in manu. cap.* 27. *num.* 2. *&* 3. Soar. *de censur. disput.* 4. *sect.* 7. *num.* 41. *&* 43. Bellet. *disquis. cleric. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 5. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Papa si literis suis excommunicatum salutat, non propter hoc eum absoluit.*
2 *Communicatio cum excommunicatis etiam per Epistolam non est licita.*
3 *Absolutus non videtur excommunicatus si Papa eum salutet, vel cum eo communicet.*
4 *Papæ an liceat communicare cum excommunicatis sine causa, remissiuè.*

CAP. Si aliquando. XLI

PApa quando cum suis literis salutat excommunicatum à Sede Apost. non propter hoc eum absoluit, quia contingit huiusmodi literas impetrari per ignorantiam, negligentiam, & nimiam occupationem, aut subreptionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 291. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 766. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *sub tit. de rescript. n.* 21.

Nostræ literæ cum salutationis alloquio, &c.] Notatur ad hoc, quòd non est licita communicatio cum excommunicatis etiam per epistolam, vt per Colm. *in pragmat. Sanct. tit. de elect. verbo literas, fol.* 108. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 2. *n.* 1. Soar. *tom.* 3. *de censur. disp.* 15. *sect.* 1. *sub num.* 2. Anton. Ricc. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existen. lib.* 4. *cap.* 43. *num.* 5.

Non propter hoc excommunicatum, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non videtur absolutus ab excommunicatione si Papa eum salutet, vel cum eo communicet, vt per Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 20. *n.* 38. Sed difficultate non caret hæc resolutio, quia, vt *infrà* dicetur, Papa cum excommunicato sine causa communicans peccat, quo dato vt excludamus peccati coniecturam, iuxta reg. *cap. ejsdem, de regulis iuris*, videbatur dicendum, quòd Papa communicans cum excommunicato eum vult absoluere. Verùm de necesse est vt dicamus text. *in præsenti*, loquitur de necesse est vt dicamus text. *in præsenti*, loquitur de Pontifice ignoranter communicante cum excommunicato, in quo casu nulla potest considerari culpa. Tota difficultatio, vt probat *cap. quoniam multos*, 11. *q.* 3. Tota difficultas est circa *Clem. vlt. hoc tit.* vbi dicitur quod Papa scienter cum excommunicato communicans non videtur eum absoluere, sed omissis multis, quæ de illius intellectu tradunt DD. *ibi*, Caiet. 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 6. *in resp. ad* 7. Couar. *d.* §. 1. *num.* 2. Vgolin. *de censur. tab.*

tab.1.c.20.§.2.n.2. & alij, de quibus Henric. *lib.14. c.20.§.2. lit.O, cum seqq.* recurrere oportet ad distinctionem, de qua *infrà*, nam si Papa ex iusta causa participet cum excommunicato, non peccat, subindeque non possumus ex illa ratione colligere absoluere voluisse excommunicatum, si verò nulla subest causa & non vult absoluere, peccat ex prædicta resolutione, vt in terminis post Guillelm. & alios antiquiores concludit Imol. *in d.Clem.vlt.n.5.* Vtrùm autem Summo Pontifici liceat absque aliqua culpa communicare cum excommunicato sine causa, vide Couar. *d.§.1.n.3.* Vgol. *de censur. tab.1.c.2.§.2.à n.2. & tab.2.c.23.§.12. n.3.* Soar. *eod. tract. disp.7. sect.6.à n.15.* Sayr. *eod.tract. lib.2.c.15.n.14.* Auil. *eod.tract.p.2.c.6. disp.9.dubit.1. concl.3.cum seqq.* Cuius quæstionis resolutio deprehenditur ex alia generali Doctorum controuertentium, vtrùm Princeps lege sua ita obligetur, vt contrafaciens peccatum committat, quæ opportunius tractatur in materia de legibus, illud ad nostrum propositum annotare sufficiat, veriorem esse Theologorum, & nostrorum communem sententiam, quæ partem tuetur affirmatiuam, docens Principes suis legibus obligari quoad vim directiuam, id est, quatenus est regula communis dirigens, & ordinans membra Reipubl. tanquam partes in suum totum, ex text. *in cap. regula 3. dist.* & quatenus lex continet id, quod iustum, est, & æquum, & totius Reip. bono, & statui magis conueniens, atque ita probat text. *in cap. iustum 9. dist. & in l. digna vox, C. de legib. & in l. ex imperfecto 23.§.vlt. ff. de legatis 3.* text. opt. *l.3. C. de testam.* adducit multa ex bonis Auctoribus Iustus Lipsius *lib.2. politic. c.10.* Neque obstat ratio ex *l. pen. ff. de arbitr. & l. si quis 22. in princ. ff. de legat.3.* quòd nemo sibi ipsi potest legem imponere, à qua non possit recedere, quæ etiam quoad effectum, de quo agimus, videbatur vrgere; nam facilè respondetur in his terminis Principem non tam lege sua obligari, quàm lege naturali, quæ præcipit, vt Princeps illud in suis actibus obseruet, quod æquitas, & rationis honestas præscribit, & quod in subditis suis iustum, & Reipubl. conueniens constituit, vt benè inquit text. *in c. iustum.* Quare iuxta hanc receptissimam doctrinam peccare Papam, qui sine iusta causa cum excommunicato communicat, resoluunt Couar. *d.§.1.n.5.* Soar. *tom.4. disp.5. sect.4.n.5.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures causas non est communioni restituendus, licèt de vna causa velit satisfacere, & non valet absolutio tacitis aliis causis impetrata.*
2 *Excommunicans à pluribus iudicibus ab eisdem absolui debet.*
3 *Absolutio ab excommunicatione obtenta ex falsa causa est nulla.*
4 *Absolutio vna non prodest duabus excommunicationibus.*

CAP. Officij. XLII.

1 EXcommunicatus à pluribus Prælatis, qui in ipsum ius habent, propter plures excessus non est absoluendus, licèt velit vni Prælatorum de vno excessu satisfacere, & subreptitia absolutio non prodest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.291.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.766.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. &* 2. refertur ab Anton. Augustt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.21. c.51.* & est pars huius text. *in cap. officij, supra de pœnitentiis, & remiss.*

Multa, quæ ad materiam huius text. facere possunt, 2
dixi ad *cap. cùm pro causa 23. sup. hoc tit.* Et circa huius text. conclusionem quòd excommunicatus à pluribus iudicibus ab eisdem absolui deberet, vide Perez *l.1. vers. decimæ, pag.181. tit.5. lib.8. Ordin.*

In gloss. *Excommunicationis*, ibi, *excommunicatus ite-* 3
rum, &c. Notatur ad hoc, quòd absolutio ab excommunicatione obtenta ex falsa causa est nulla, nec prodest excommunicato, vt per Perez *l.1. tit.5. lib.7. Ordinam. pag.181.* Couar. *in cap. alma mater, p.2.§.11.n.14.* Nauar. *in manuali, c.27.n.38.* latè Mari. Alter. *de censur. tom.1. de excommunic. lib.4. disp.5.c.3.* & vide dicta *ad cap. ex parte 5. de offic. iudicis ordin.*

In ead. gloss. ibi, *Sed qualiter*, &c.] Notatur ad hoc, 4
quòd vna absolutio non prodest duabus excommunicationibus, vt per Tiraq. *de retract. tit.2. gloss.1.n.21.* Couar. *variar. lib.2.c.10.n.8. vers. quartum*, Perez *d.l.1. pag.180.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatis & interdictis licitè potest verbum Dei prædicari.*
2 *Prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuscumque interdicti licita est.*
3 *Prædicare excommunicatis Verbum Dei licitum est.*
4 *Excommunicato licitum est sacræ interesse Concioni.*
5 *Excommunicatus non potest ingredi Ecclesiam tempore, quo Diuina celebrantur.*
6 *Interdicti tempore licitum est administrare Sacramentum Baptismi paruulis, & adultis.*
7 *Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licitè conferri potest tam paruulis, quàm adultis, tam in Ecclesia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto.*

CAP. Responso. XLIII.

PRædicare Verbum Dei licitum est coram excom- 1
municatis, & interdictis, non autem celebrare diuinum Officium. Tempore generalis interdicti licitum est baptizare, & confirmare pueros in fronte. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.292.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.676.* remissiue Ximen. *in concord. p.1. &* 2. refertur ab Ant. Augustt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.21. c.16.*

Quibus prædices Verbum Dei, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuscumque interdicti licita est, vt per Henriq. *in summ. lib.13. de excommun. c.44.§.2. vers. quinto*, Vgolin. *de censur. tab.5. c.8. in princip. n.5.* Sayr. *eod. tract. lib.5. c.5. n.43.* Prædicare enim non est actus sacri Ordinis, vt per Nauar. *in manuali, cap.27. num.65. & cons.2. de temp. ordinat. in antiq.* Zerol. *in prax. Episc. p.1. verbo prædicatio*, §.10. remissiuè Sayr. *vbi proximè*, & ideo licitum est nobis 3
prædicare excommunicatis verbum Dei, vt per Abb. *hic n.3.* Anton. Ricc. *de iure personarum, lib.4. cap.55. num.3.*

Apud aliquam Ecclesiam conuocare, &c.] Ergo ex- 4
communicato licitum est sacræ concioni interesse, potestque absque peccato Ecclesiam ingredi ad eam audiendam, vt per Soar. *tom.5. de censur. disput.12. sect.2. num.4. &* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32.*

lib.32.n.21. latè Mar. Alter. *de censur. tom.1. de excommun. lib.1. dist.10. c.3. col 2. vers. si quis quærat, lit. C,* vbi respondet obiectis in contrarium, asseritque S. Aug. *epist.187. ad Bonifacium,* interdixisse excommunicato introitum Ecclesiæ, ne ibi perciperet Sacramenta, & audiret diuina Officia, non ad alium finem. Non licèt autem excommunicato sine peccato aliis concionari, quia cessat ratio, nam qui aliis concionatur, non suam, sed aliorum salutem quærit, in quo casu non est licitum excommunicatis cum aliis communicare, nisi in extrema, aut graui necessitate, Valer. Reginald. & Mar. Alter. *loc. cit.* Soar. *d. sect. 2. n. 4.* Squill. *de obligat. cleric. p. 3. n. 9.*

5 *Dummodo contra formam,* &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non potest ingredi Ecclesiam eo tempore, quo Diuina celebrantur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 5. n. 7. col. 3.* Valer. Reginald. *d. lib. 32. n. 21.* Alio verò tempore sine peccato Ecclesiam ingredi potest, & *ibi* orare, & horas Canonicas recitare solus, & sine socio, Mari. Alter. *d. disp. 10. c. 5.*

6 *Præter Baptismа parvulorum,* &c.] Quòd autem tempore interdicti licitum erat administrare Sacramentum Baptismi paruulis, iuxta hunc text. & etiam adultis, iuxta *cap. quoniam, hoc tit. lib. 6.* dixi ad *cap. non est vobis 11. n. 7. de sponsal.* vbi etiam *n. 8. de Sacram. Pœnitentiæ.*

7 *Ad Confirmationem in frontibus,* &c.] Notatur ad hoc, quòd Confirmationis Sacramentum licitè conferri potest tempore interdicti tam paruulis, iuxta text. *in præsenti,* quàm adultis, iuxta *c. quoniam, hoc tit. lib. 6.* & tam in Ecclesia speciatim interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim horum iurium auctoritate adæquantium duo Sacramenta Baptismum, & Confirmationem, ita Cou. *in d. cap. alma mater. p. 2. §. 2. vers. idem,* Nauar. *in manu. c. 7. n. 178.* Tolet. *in sum. lib. 1. c. 53.* Henriq. *in summ. lib. 3. de Confirmat. c. 6. n. 7.* Vgol. *de censur. tab. 5. c. 7. §. 5.* Savr. *eod. tract. lib. 5. c. 7. n. 6.* Auil. *eod. tract. p. 5. disput. 4. sect. 1. dub. 4. concl. 2.* Soar. *tom. 3. disp. 26. sect. 1. à num. 7.* Valer Reginald. *d. lib. 32. tract. 3. n. 24.* Bonac. *de censur. disp. 5. punct. 2. §. 1. n. 4.* Ratio huius decisionis desumi potest ex *d. cap. quoniam,* ibi, *propter moræ periculum,* quamvis enim hoc Sacramentum regulariter loquendo necessitatis non sit, est tamen complementum Baptismi, per illud enim baptizatos plenè fieri Christianos dicit Vrbanus Pontifex *in princip. dist. 5.* & alij sancti Patres, quos refert Henriq. *d. lib. 3. c. 1. §. 2. iuncta lit. H,* & iuxta sanum sensum contra hæreticos benè explicat Soar *tom. 3. disput. 34. sect. 2.* non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptismus culpam originalem non remittat, quia est pernersus aliquorum Hæreticorum error, sed qui per Confirmationem Baptismalis gratia roboratur, & confirmatur ad benè operandum, constantérque credendum, & fidem Christianam firmiter confitendum: quia verò ad hoc Sacramentum, sicut & ad Baptismum conferendum Chrisma necessarium est, & iuxta Ecclesiæ morem in Cœna Domini solum confici potest, & veteri amplius vtendum non est, ideo concesso vsu Baptismi, & Confirmationis tempore interdicti, expediens, & necessarium fuit Chrismatis etiam confectionem concedi, vt ait text. *in d. cap. quoniam.* Verum tamen est illum, qui dedit causam interdicto, aut qui est speciali & personali interdicto ligatus, non posse ad hoc Sacramentum admitti, nisi prius præstiterit condignam satisfactionem ab Ecclesia præscriptam, vt aduertit Bonac. *d. §. 1. n. 4.* vbi *n. 6.* resoluit personaliter interdictum interdicto generali personali, qui causam non dedit interdicto huiusmodi Sacramentum ministrare posse, non verò illum, qui specialiter interdictus est, vel causam dedit interdicto.

SVMMARIVM.

1 *Coniux si certò sciat impedimentum Matrimonij non debet reddere debitum, sed potius excommunicationem pati: si autem hoc credat ex causa probabili & discreta, potest reddere debitum, non autem exigere, sed si ex leui, & temeraria causa, deposita conscientia potest reddere, & exigere.*

2 *Condemnatus vt debitum coniugale reddat fœminæ, si certò sciat eius vxorem non esse, nequaquam tenetur, nec potest sententiæ stare.*

3 *Debitum reddere non potest coniux conscius impedimenti dirimentis.*

4 *Coniugij ad licitum vsum prius deponendus est scrupulus, seu temerarium dubium.*

5 *Debitum petere non potest coniux dubius de valore Matrimonij, tenetur tamen reddere, incolpate vt ibi.*

CAP. Inquisitioni. XLIV.

CONiugum alter si certum sciat impedimentum coniugij, quamvis illud probare non possit, non debet reddere, & si cogatur ab Ecclesia, potius debet humiliter subire sententiam excommunicationis quàm per copulam peccare mortaliter. Si verò certò adesse impedimentum ex causa probabili, & discreta licèt non euidenti & manifesta, potest reddere, sed non petere. Si denique credit ex leui & temeraria dulitate, tunc ad consilium sui Pastoris debet conscientiam deponere, ac debitum reddere & petere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 28.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 767.* remittit Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. August. *collect. 5. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 17.*

Probat hic text. quòd condemnatus, vt debitum coniugale reddat fœminæ, si certò sciat eius vxorem non esse, nequaquam tenetur, imo nec potest sententiæ stare, & ita potius propriam scientiam, quàm iudicis publicam auctoritatem sequi debet, vt per Couar. *lib. 1. variar. c. 1. n. 2. vers. quinto,* Valer. Reginald. *in præfori pœnit. lib. 31. n. 72.* Couar. *de sponsal. 2. c. 7. §. 2. n. 7.* S. Thom. *2. 2. q. 104. art. 5. & q. 105. a princip.* Nauar. *in cap. si quis autem, n. 81. de Pœnit. dist. 7.* quamvis enim Ecclesia secundùm allegata, & probata iubeat fieri plenariam restitutionem, dum de impedimento non constat in foro exteriori, neque illud existere præsumitur, nisi probetur, nihilominus in Conscientia tali præcepto obedire non tenetur, nec potest.

Quam per carnale commercium, &c.] Notatur ad hoc, quòd conscius coniux impedimenti dirimentis non potest debitum reddere, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp. 39. n. 5.* Gutier. *eod. tract. c. 50. n. 4.* Ægid. *de Sacram. & censur tom. 2. disp. 34. dub. 10. n. 96.* Bonac. *de Matrim. q. 4. punct. 4. n. 16.* vbi *n. 17.* resoluit coniugem scientem Matrimonium esse inualidum ob impedimentum dirimens, non posse reddere debitum coniugi ignoranti impedimentum, seu inualiditatem Matrimonij, etiamsi per excommunicationem compellatur ab Ecclesia reddere, aut etiamsi sequantur grauissima incommoda, scandala, & vitæ periculum, vt colligitur ex text. *in præsenti.* Neque obstat excommunicatio, qua compellitur ab

ab Ecclesia reddere, cùm iuxta veriorem sententiam huiusmodi excommunicatio non liget coram Deo, ex ea ratione, quia excommunicatio iniusta, quæ nititur falsa præsumptione, non ligat, tum quia excommunicatio supponit peccatum mortale, quod non adest in præsenti, ita tenent plures, quos refert, & sequitur Gutier. *d. tract. de matrim. c.* 49. *n.* 1. & Bonac. *d. n.* 17. ampliantes hoc verum esse etiamsi Matrimonium sit inualidum ob impedimentum iure humano inductum, contra Henriq. *in summa, lib.* 12. *c.* 33. *n.* 2. *in comment. lit. K.*

4 *Temerariæ credulitatis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ad licitum coniugij vsum priùs deponendus est scrupulus, seu temerarium dubium explodendum, vt per Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 79.

5 *Debitum quidem reddere potest.*] Notatur ad hoc, quòd coniux dubius de valore Matrimonij non potest petere debitum antequam adhibuerit debitam diligentiam ad assequendam veritatem, tenetur tamen reddere alteri coniugi petenti, qui non dubitat de Matrimonij validitate, ita Sanch. *lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 42. Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *q.* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 13. *à n.* 25. Poterit tamen post debitam diligentiam factam, ex qua veritas nondum comperta est, non solùm reddere, sed etiam petere, vt resoluunt Socin. *in* 4. *de Iustit. q.* 5. *art. vltim.* Valent. *tom.* 4. *disp.* 10. *q.* 6. *punct.* 2. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 199. Ægid. *d. disp.* 34. *dub.* 10. *n.* 105. Sanch. *d. lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 46. quicquid dicant Rebell. *de oblig. iustit. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 16. *sect.* 2. *n.* 11. Gutier. *de matrim. c.* 49. *n.* 28. Si verò suboriatur scrupulus ex leuibus indiciis de validitate Matrimonij inter vtrumque coningem post illud ab iisdem bona fide contractum, poterit vterque ad inuicem petere, & reddere, ex resolutis per Henriq. *lib.* 11. *c.* 15. *n.* 13. Sanch. *d. disp.* 41. *n.* 42. Ægid. *d. disp.* 34. *dub.* 10. *n.* 10. Gutier. *d. c.* 49. *n.* 23. Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 2.

Cap. Contingit. ij. XLV.

1 CLerici qui non gestant Tonsuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia sæcularia, non amittunt priuilegium clericale, nisi sint ter admoniti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 294. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Auil. *de censur. p.* 2. *c.* 5. *disp.* 2. *dub.* 13. *casu* 4. Bonac. *in simili tract. disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 4. *n.* 6. Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu* 9. *num.* 126. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 2. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 4. *vers.* 4. Alia de materia huius text. & an hodie requiratur trina monitio vt Clericus in minoribus amittat priuilegium fori, vide quæ dixi *ad cap. in audientia* 25. *sup. hoc tit.*

3 *Priuilegium meretur amittere*, &c.] De hoc priuilegio dixi *in cap. tuarum, n.* 25. *sup. de priuilegiis.*

4 *Frustrà legis auxilium inuocat*, &c. de hoc principio multos citaui DD. *ad capit. bonæ* 23. *supra de electione.*

5 *Si se ipsos contempserint emendare.*] Notatur ad hoc, quòd vt sit locus declaratoriæ, necessariò exigitur contumacia, vel inobedientia, vt per Oldrad. *con.* 227. *in princip.* Cassad. *decis.* 12. *n.* 2. *de rescript. & decis.* 5. *n.* 7. *de constit.* & fuit resolutum *in Calaguritana præeminentiarum* 29. *Nouembris* 1596. coram bonæ mem. Penia, *& in Meleuitana præsenti iuris votandi* 10. Martij 1617. coram Cardin. Sacrato, *& in Toletana admissionis* 2. *Decembr.* 1619. coram bonæ mem. Vbaldo, *& in Leo-Tarbos. Collect. Tom. III. dien. Canonicatus S. Pauli* 8. *Aprilis* 1622. coram R. P. D. Merlino.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati à denuntiatione repellitur qui non præmonuit, & ei communicauit.*
2 *Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis opponi potest, etiam post conclusum in causa.*
3 *Excommunicatum repellere debet iudex ex officio suo, etsi reus nihil dicat, si sit publicè denuntiatus.*

Cap. In præsentia. XLVI.

EXcommunicationem obiicere non potest, qui non 1
præmonuit, nec imposuit, imò cum eo in mensa, vel in Diuinis communicauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Host. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 294. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 2.

In gloss. *Irritandum*, ibi, *exceptio excommunicationis* 2
in qualibet parte litis opponi potest. Ita Ordinatio Regia Lusitanorum *lib.* 3. *tit.* 49. §. 2. *in fine*, Soar. de Pace *in tom.* 1. *p.* 1. *tempore* 5. *num.* 59. Peregr. *de iure fisci, lib.* 3. *tit.* 11. *n.* 14. Muscatel. *in praxi aurea crimin. p.* 3. gloss. *Similes, n.* 2. etiam post conclusum in causa, Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 83. *n.* 4. Amat. Roder. *in sua pract. c.* 5. *num.* 72.

In ead. gloss. ibi, *& index ex officio suo, etsi reus nihil* 3
dicat, repellere debet excommunicatum. Ita etiam disponit Ordinatio Regia Lusitan. *d. tit.* 29. §. 4. *propè finem*, & resoluunt Peregr. *d. tit.* 11. *n.* 16. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 22. *n.* 36. intellige de publico excommunicato, nam dum non est publicatus, & denuntiatus à iudice, hodie vitandus non est, iuxta *Extrauagan. Ad euitanda Martini V. Summi Pontif.* de qua multa tradunt Perez *l.* 1. *vers. hodie tamen, tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 177. Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 1. Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verbo excommunicatio*, §. 3. Soar. de Pace *d. temp.* 5. *a n.* 70. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 61. *art.* 2. Azor. *institut. moral. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 13. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 57. *n.* 12. *& lib.* 6. *q.* 35. Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 2. *c.* 9 *n.* 5. Cened. *ad Decretum collect.* 19. *n.* 2. *& ad Decret. collect.* 42. *num.* 7. Bonac. *de censur. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *n.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus est dolosè permittens Clericum percuti ex quo prohibere potuit, & non prohibuit, intellige vt ibi,* & n. 2.
3 *Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur.*
4 *Delicto committendo obuiare tenetur quis, si commodè potest absque proprio periculo.*

Cap. Quantæ. XLVII.

EXcommunicatus est dolosè permittens Clericum 1
percuti, ex quo prohibere poterat, & non prohibuit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 295. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 4. *Decret. l.* 5. *tit.* 15. *c.* 3.

2 Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt Caiet. *verbo excommunicatio* 10. Soar. *tom. de cens. 22. sect. 1. n. 38.* Ludou. Beja *p. 1. casuum conscientiæ casu 60.* Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract. 2. c. 14 n. 2. & de censur. lib. 3. c. 26. n. 24.* Baptista Costa *de retr. tract. c. 2. num. 8.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalib. effectu 9. n. 61. cum seqq.* Alij verò prædictam conclusionem accipiunt eo tantùm casu, quo quis tenetur ex iustitia impedire, non ita tamen quando tenetur ex sola charitate obstare, ex quorum numero sunt Nauar. *in manuali, c. 27. n. 78.* Henriq. *in summa, lib. 14. c. 12.* Molin. *de Iustit. tom. 4. disp. 33. memb. 5. n. 6.* Auil. *de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 3.* quos refert & sequitur Bonac. *de censur. disp. 2. q. 4. punct. 3. n. 5.* quibus adde Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 6.* sic intelligentes text. *in præsenti*: sed prior opinio verior, & literæ text. magis conformis. Vtrùm, & quando rat. m habens percussionem Clerici incurrat maiorem excommunicationem, vide Soar. *d. sect. 1. num. 55.* Molin. *d. disp. 33. & eod. tom. 4. disp. 52. n. 4.* Sayr. *d. c. 26. num. 52.* Bonac. *d. puncto 3. n. 7.* cum aliis citatis *in collect. ad cap. si quis suadente 17. q. 4. num. 44.* vbi *n. 48.* de præstante auxilium, vel consilium percutienti clericum.

3 *Fauentes, & consentientes*, &c.] Notatur ad hoc, quod agentes & consentientes pari pœna puniuntur, si consentientes cooperentur ad delictum, saltem præstando auctoritatem; vt per Auiles *ad c. 1. Prætor. n. 7. fol. 58. verso*, Flores de Mena *variar. lib. 2. quæst. 18. num. 41.* & alios relatos *ad cap. 1. supra de officio delegati.*

4 *Eos delinquentibus fauere*, &c.] Notatur ad hoc, quod tenetur quilibet, si possit absque periculo, & commodè id valeat efficere, delicto committendo obuiare, proximumque ab iniuria defendere, vt per Couar. *in reg. peccatum, p. 2. §. 3. n. 4.* Perez *l. 1. gloss. 1. pag. 67. tit. 3. lib. 1. Ordin.* Gutier. *Canon. lib. 2. c. 6. num. 104. cum seqq.* & latè dixi ad *cap. sicut dignum, §. illi etiam sup. de homicidio.* vbi multipliciter explicaui.

5 In gloss. *Interpretans.*] Circa materiam huius gloss. vide facta *in d. §. illi etiam.* Et quatenus dicit pro defensione alterius licitum esse accipere pecuniam, vide Couar. *d. §. 3. n. 4. vers. hic profectò*, Farin. *in praxi crim. p. 5. q. 125. n. 275.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Monitio & citatio præmittenda est ad excommunicationem ferendam.*
3 *Excommunicari quis non potest pro peccato præterito, nisi prius moneatur.*
4 *Monitiones præcedentes excommunicationem debent esse tres, vel vnica, quæ tres complectatur.*
5 *Excommunicatio tenet, licèt in ea ordo iudiciarius non seruetur.*
6 *Excommunicari absque monitione in quibus casibus quis possit, ostenditur.*
7 *Excommunicationis sententiam non præmissa competenti admonitione in aliquem promulgans, quam pœnam incurrat, ostenditur.*
8 *Absolutio datur absque partis citatione vbi periculum est in mora.*
9 *Excommunicans, vel suspendens aliquem iniustè, tenetur ei resarcire damnum, & interesse.*
10 *Excommunicatus iniustè potest iurisdictionem Ecclesiasticam vbique exercere.*

CAP. Sacro. XLVIII.

PRælatus excommunicare non potest nisi præmissa competenti monitione coram personis idoneis per quos si necesse fuerit, possit monitio probari; verò contra præsumpserit, ingressus Ecclesiæ prohibuerit mensem vnum ei interdici debet, etiamsi excommunicatio sit iusta, & aliis pœnis erit mulctandus, si non expedire iudicabitur. De excommunicante sine manifesta, & rationabili causa, & requisito humiliter non curante absque grauamine processum reatus potest gratus conqueri apud superiorem, qui si non est periculum in mora, illum remittere debet cum suo mandato ad executorem ab eo absoluendum in certum terminum competentem, alioquin ipse poterit se, vel per alium absoluat recepta cautione sufficiente. Quando verò contra exequutorem constat de excommunicatione iniusta, excommunicator condemnatus debet ad interesse excommunicato, & arbitrio superioris puniri pro qualitate culpæ, quia est grauis culpa excommunicare insontem, nisi error ex causa probabili, maximè si sit bonæ opinionis. Si conquerens nihil rationabile probet contra sententiam excommunicationis, debet & ipse ad interesse condemnari, & arbitrio superioris puniri, nisi probabilis error ipsum excusset, & compelli per cautionem receptam satisfacere id, pro quo fuit excommunicatus, vel reduci in executionem donec satisfecerit. Denique si excommunicator cognoscens iuste rem est paratus reuocare sententiam, & excommunicatus appellat, non est audiendus, nisi error probabilis quo meritò dubitatur, & tunc absoluat acceptatione quòd coram iudice appellationis, vel eius gato parebit iuri, & sic non subiacebit pœnæ scriptæ, & caueat ne mentiatur malitiosè in præiudicium alterius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Ancha. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vinian. *in ratione iuris Pontif. pag. 295.* Alagona *in compend. iur. Canon. pag. 768.* remissiuè Calal. *in summ. & Clemen. in concord. part. 1. & 2. deliuiatur ex Concil.* generali Lateranen. sub Innoc... *cap. 1.*, referun. ab Anton. August. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 14. cap. 5.*

Nisi competenti admonitione præmissa.] Notatur ad hoc quòd præmittenda est monitio, & citatio ad excommunicationem ferendam, vt per Couar. *in tit. alma mater, p. 1. §. 9. n. 4.* Nauar. *in manuali, c. 27. n. 1. & cons. 4. sub hoc tit. n. 1. in antiquis*, Tolet. *in sum. lib. 1. c. 9.* Gutier. *Canonic. lib. 2. c. 16. à prine.* Vgol. *de sur. tabul. 1. c. 18. à princip.* Soar. *eodem tract. d. sp. 1. sect. à princ.* Auil. *eodem tract. disp. 1. c. 5. dub. 7. cum seqq.* Bellet. *de eodem tract. lib. 1. c. 7. n. 14. & c. 12. n. 5.* Bellet. *de clerical. p. 1. tit. de fauore Clericorum Canon. 3. 4. num.* Fr. Emman. *quæst Regul. tom. 2. quæst. 55. art. 3.* Caudal. *praxi iudicum, verbo excommunicatio, num. 5.* Farinac. *fragment. crimin. p. 1. lit. E, num. 18.* Et excommunicatio pro culpis præteritis non debet ferri nisi præcedentibus tribus monitionibus cum suis intervallis, tenent Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. quæst. art. 3. concl. 3.* Praxis Episcopalis *part. 1. verbo excommunicatio*, non potest enim quis excommunicari peccato præterito nisi priùs moneatur, *cap. Rom. §. caueant, hoc tit. lib. 6.* Couar. *d. §. 9. n. 2. & 10. a num.* Soar. *tom. 5. disp. 4. sect. 5. à num. 6.* Bellet. *d. §. 4. num.* & huiusmodi conclusio rectè intelligitur quoad pro præteritis culpis lata est excommunicationis sententia, secus si pro futuris, quia tunc nulla est necessaria monitio, vt per Innoc. Ioan. Andr. &

hic, Lap. & alios, quos refert, & sequitur Rendina *in promptuario recept. sentent. tit. 41. num. 11. tom. 1.*

4 Monitiones autem debent esse tres, vel vnica, quæ tres complectatur, *cap contingit, il. 2.* & *ibi* gloss. *verbo tertiò, sup. hoc tit. text. in præsenti*, Couar. *d. §. 9. num. 5.* Henriq. *consil. 58. ex n. 6.* Bellet. *d. §. 4. n. 21.* vbi aduertit, quòd in prima monitione, siue citatione præfigitur terminus ad quid faciendum, siue ab eo abstinendo: in secunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat excommunicari, seu in excommunicationem comminatam incursus declarari: in tertia denique vt compareat ad videndum, ad audiendum se excommunicari, & successiuè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, cædulones decerni, & affigi ad loca solita, & consueta ciuitatis, &c. quæ quidem

5 monitiones nunquam præsumuntur ex resolutis per Roder. Soar. *alleg. 13. n. 8.* Notandum tamen est, quòd illæ tres monitiones, quæ fieri debent in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum interuallum, Felin. *hic num. 1. vers. nota, & gloss. hic verbo competenti*, Couar. *d. §. 9. n. 5.* Granat. *ad Vestr. in pract. Ciuili, lib. 7. cap. fin. n. 29.* Sayr. *d. lib. 1. c. 12. n. 32. & 33.* Bellet. *d. §. 4. n. 39.* vbi etiam cum Hostiens. dicit huiusmodi tempus, seu interuallum inter monitionem & monitionem esse arbitrarium iudici. An autem hæc monitio fieri debeat personaliter, & non ad domum, vide Bellet. *d.*

5 *§. 4. à num. 44.* Farinac. *d. lit. E. n. 16.* Et quamvis monitiones prædictæ omissæ fuissent, ordoque excommunicandi iudiciarius non seruetur, tenet tamen excommunicatio, licèt non sit rectè lata, gloss. *hic verbo iusta*, & Felin. *num. 3.* & Abb. *num. 9.* Couar. *d. §. 9. num. 7.* Sayr. *d. cap. 12. num. 26.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. num. 4.* Gabr. *commun. lib. 2. tit. de citat. concl. 1. num. 155.* Rendina *in prompt. tit. 41. num. 5.* Bellet. *d. tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 41. *n. 18.* quamvis non desint qui contrarium teneant, videlicet Vict. *in summ. de excommun. num. 6.* Soar. *de censuris, disp. 3. sect. 12. num. 3.* Sot. *in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. concluf. 3.* quorum opinio probabilis, & in puncto iuris verior est, vt dixi *ad cap. 26. de appellat.* vbi latè, & *ibi* dictis adde Mar. Alter. *de censuris, tom. 1. de excommun. lib. 3. disp. 3. c. 3. 4. & 5.*

Sed distinctione opus esse probabilius nunc mihi videtur, nam vel agitur de monitione Canonica, id est, trina, de qua in hoc text. & certissimum est quòd sine illa valent censuræ, quamvis iniustæ sint, vt ex text. *in cap. Romana, vers. sed nec, hoc tit. lib. 6.* notauit *ibi* gloss. *verbo iniusta*, & gloss. *verbo probari possit, in præsenti, cum similibus*, quas refert, & communiter receptas testatur Couar. *d. §. 9. n. 7.* Vgolin. *de censuris, tab. 1. cap. 18. n. 4.* Gutier. *canonic. lib. 1. c. 4. n. 4. & lib. 2. c. 16. à princip.* Soar. *de censuris, disp. 3. sect. 12. à princip. & n. 3.* A qua tamen generali doctrina excipiuntur aliqui casus, in quibus lex Canonica specialiter decernit nullas esse censuras prolatas sine trina monitione. Primus est quando iudex maiorem excommunicationem profert in participantes cum excommunicato, vt decidit *in cap. statuimus, hoc tit. lib. 6.* explicant Nauar. *in man. c. 27. n. 4. vers. quintus*, & post Vgolin. Gutier. *d. c. 4. n. 31.* Soar. *n. 4. dictis locis.* Secundus, quando causa alicni delegato committitur adiecta clausula, vt Canonica monitione præmissa censuras proferat, quamvis enim quando simpliciter causa delegatur, verior sit sententia contra nonnullos, quod censuræ à delegato prolatæ sine trina monitione valeant, vt communis de Ordinariis resoluit, vbi tamen clausula illa adiicitur, censetur superior delegans formam præscribere, qua omissa annullatur sententia, iuxta reg. text. *in cap. cum dilecta, de rescript.* ex qnibus cum communi sententia ita resoluit Couar. *num. 8.* & post Nau. Vgolin. *n. 4.* Soar. *n. 6. dictis locis*, qui satisfaciunt argumento ex reg. quòd ea, quæ tacitè insunt si exprimantur, nihil operantur, de qua *in l. 3. ff. de leg. 1. cum similibus.*

Quando verò agitur de vna monitione, vtrùm scilicet valeant censuræ, hoc est, nulla omnino monitione præcedente, tota est controuersia: pattem enim affirmatiuam, quòd valeant, tenere videntur Nau. *d. c. 27. n. 11.* Vgolin. *d. n. 4.* Pro quibus primò facit doctrina glossarum *in præsenti, & in d. c. Romana*, deinde vrget text. *in c. cum sit Romana, §. vlt. de appellat* dum inquit Apostolum Paulum excommunicasse quendam absentem, & irrequisitum. Tandem facit text. difficilis *in cap illud, de clerico excommun.* ibi, *monitione non præmissa*, iuncto fine, vbi clarè probatur excommunicationem sic latam valuisse. Sed contraria sententia verior, & receptior est, vt docent Vict. *in summ. §. 335.* Viuald. *in candelabro aureo*, vbi *de excommunic. n. 115. & 118.* Henriq. *c. 17. §. 3.* Gutier. *d. c. 16. n. 18.* Sà *verbo excommunicatio, n. 7.* Soar. *sect. 12. num. 6. dictis locis*, & efficaci ratione ostenditur, quia censuræ omnes contumaciam requirunt necessariò ex principiis in materia censurarum, quæ sanè non aliter potest apparere, quàm si monitus ab Ecclesia eam non audiat, vt ex dictis constat. Neque contrarium voluit Nauar. intelligitur enim secundùm Viuald. quod loquatur de trina monitione sine qua censuras valere concedimus, patetque ex eod. Nau. *d. n. 11.* benè resoluente nullum esse præceptum iudicis pro exequutione sententiæ inbentis solnere sub excommunicatione ipso facto intra certum terminum, si non adiiciatur clausula iustificatina, quam vsus Ecclesiæ obseruat, vt intra eundem terminum proponat iustas causas, si quas habuerit contra tale præceptum; quod etiam plenè resoluit idem Nauar. *in cap. cum contingat, causa 1. nullit. num. 4.* iunctis resolutis *causa 5. n. 9.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 4. num. 18.*

Non obstat *d. cap. cùm sit Romana, §. vlt.* nam omissa responsione Butr. Felin. & aliorum, quos refert Couar. *d. §. 9. num. 6.* existimantium peccatum ibi fuisse notorium, ac proinde monitionem necessariam non esse; melius respondetur D. Paulum prius, sæpiusque monuisse Corinthium illum notoriè in fornicatione perseuerantem, quòd S. Thomas colligit ex verbis eiusdem Pauli *ead. epist. 1. ad Corinth. 5.* vbi post illa verba: *Ego quidem absens corpore, &c. tradere huiusmodi hominem Satanæ*, inferiùs addit, *scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis*, & infrà, *nec cibum sumere*, atque ita apertè mentionem facit alterius epistolæ in qua excommunicandum fornicarium illum monebat, quod etiam Vgolin. confirmat ex verbo, *irrequisitum*, quo Pontif. vtitur *in d. §. vlt.* quod natura sua repetitionem, seu reiterationem importat. Nec etiam obstat difficilior text. *in d. cap. illud*, respondent enim DD. communiter contumaciam ibi fuisse notoriam; vt per Couar. *d. num. 6.* Ego verò aduertendum duxi excommunicationem ibi latam fuisse non ab Episcopo executore, sed ab ipso Romano Pontif. cum clausula, nisi infra viginti dies, vt ex text. ibi, *Nisi dictus Episcopus infra viginti dies*, &c. eum excommunicatum publicè denuntiaret, quæ clausula, *nisi infra viginti dies*, sufficienter habet monitionem, resolunt DD. de clausula iustificatiua agentes, atque ideo quamvis pars allegaret defectum monitionis, Pontifex in decisione ad id minimè attendit, sed solùm dubitandi rationem ponit in modo probationis, quod scilicet sententia ad partis notitiam peruenerit per solam famam.

6 Dantur tamen aliqui casus, in quibus excommunicari quis potest absque monitione. Primus est, quando fertur excommunicatio ab Episcopo, non vt iudex, sed vt pars ad defensionem iurium Episcopalium, scilicet contra occupantem res Ecclesiæ, siue turbantem iura Ecclesiæ, ita Felin. *hîc num.6. & in cap. cùm sit Romana, num.16.de appellat.* Innoc. *in cap. venerabili, n.3.& 4.* vbi etiam Abb. *num.3.* & Butr. *de censibus,* Lap. *allegat.73.* Secundus quando fertur excommunicatio contra occultantes iniustè bona, & terras Ecclesiæ Romanæ, Host. & Felin. *in c.cùm olim, de iudic.* Tertius, quando iudex Ecclesiasticus præcipit aliquid, quod ad eius officium pertinet, si non pareatur potest excommunicare absque alia monitione facienda super emendatione criminis commissi, quia verè ille contumax est, satis enim monet iudex eo ipso, quòd iustè aliquid præcipit, vel prohibet, ita Innocent. *in cap. ex parte, num.4. de verborum significat.* Franch. *in d.cap. Romana, §. fin.* Auila *de censuris, part.2. cap.5. disp.1.dub.10.§. ex dictis,* Coriolan. Capuccin. *de casib. reseruat. part.1. sect.1. art.25. num.13.* vbi *n.12.* cum Ludouic. Mirand *in manuali Prælatorum, tom.2.q.35. art.3. conclus.3.* idem dicit de excommunicatione lata à Prælatis per modum præcepti. Quartus quando periculum est in mora, potest quis excommunicari sine monitione, gloss. *verbo temerarius, in cap. cùm medicinalis, hoc tit. lib.6.* Felin. *hîc n.4.* Nauar. *in cap. cùm contingat quinta causa nullitatis, n.1. de rescript.* Quintus quando delictum est commissum in præsentia iudicis, Felin. *hîc num.7. & 8.* Butr. *in cap. ad Apostolica, colum.1. de except.* Sextus quando iudex excommunicat excommunicatum à iure, *cap. reprehensibilis,* & *ibi* Abb. *num.6. & 7. de appellat.* Couar. *d.§.9. num.5. vers. trina verò monitio,* in his enim casibus, quibus generali sententia, seu statuto fertur excommunicatio, sufficiens reperitur monitio cùm lex, statutum, seu sententia semper clamet, & moneat subditos à peccato illo abstinere, *l. Adriani, C. de hæretic.* quo pacto intelligenda est communis DD. resolutio asserens pro furtis occultis per generalem sententiam censuras sine monitione ferri posse, vt docuerunt Innoc. *in præsenti,* & Felin. *num.5.* Nauar. *de causa 5. nullit.* Gabr. *commun. lib.2. sub tit. de citat. conclus.1. n.155.* Vgolin. *d. cap.18. num.2. ad fin.* Qua etiam ratione beneficiarius non soluens pensionem in termino in Bullis præfinito sine alia monitione excommunicationem ipso facto apponi solitam incurrere debuit, quia dies illa monet, & interpellat, *cap. potuit, in fine, de locato,* quamvis stylus Curiæ obseruet, vt non censeatur incursa, nisi pensionarius declarauerit, vt testatur Cassad. *decis.1. num.3. de locato,* Nauarr. *in man. cap.23. n.104. & cap.27. num.15.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.33. lit.R, vers. erit similiter.* Ex dictis etiam facilè intelligitur difficilis text. *in d.cap. reprehensibilis,* ibi *nisi fortè,* &c. vt scilicet intelligat de censuris à Canone ipso iure prolatis, in quibus specialis monitio necessaria non est, sed sufficit illa generalis, dum lex semper clamat, & monet, vt optimè interpretatur Couarr. *d. num.5. vers. trina,* Vgolin. *d.cap.18. num... vers.3.* quicquid anxiè in illius interpretatione laboret Soar. *tom.5. disp.3. sect.10. à num.13.* Septimus, quando Prælatus Regularis excommunicat subditum suum, quia illum corrigens non procedit vt iudex formaliter, Felin. *hic num.7. vers. quintò fallit,* & Lap. *d. allegat.73.* Et aliqua circa hanc materiam habes *ad c.26. de appellat.*

7 *Ingressum Ecclesiæ per mensem,* &c.] Notatur ad hoc, quòd præsumens sententiam excommunicationis promulgare in aliquem, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas si necesse fuerit probari possit monitio, etiam iusta fuerit excommunicationis sententia, interdicti & ingressus Ecclesiæ per mensem vnum præmissi incurrit, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.3. n.68. vers. secundò,* vbi etiam adnotat verbum, *præsumpserit,* de quo *in præsenti,* indicare quid ad hoc incurrendum requiratur vt iudex ex certa scientia, directáque voluntate agat.

Qui si absque periculo moræ, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi periculum est in mora, absolutio datur absque partis citatione, ita gloss. *verbo non relaxes, vers. nisi periculum, in c.3. de officio Ordinary,* Franch. *in cap. qua fronte 25. de appellat. sub n.31. vers. & hoc nisi periculum,* vbi etiam Butr. *sub n.11.* Imola *n.9.* ac alij quos refert, & sequitur Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.4. c.7. n.5.*

Cumque aduersus excommunicatorem, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicans, vel suspendens alterum quem iniustè, tenetur ei resarcire damnum, & interesse, vt per Perez *tit.5. lib.8. Ordin. pag.181.* Farinac. *d. lit. E. à n.42.* Sayr. *d. lib.1. c.18. num.16.* Monet. *de distribut. quotid. part.2. quæst.15. num.45.* vbi intelligit de expensis litis, & aliis similibus: vel etiam de fructibus, & distributionibus quotidianis, duplex enim actio competere poterit huic iniustè excommunicato, altera contra excommunicantem, & suspendentem iniustè, altera verò contra eos, qui reddita iniustè, iusmodi perceperunt, neque enim nouum plures actiones pro eadem re contra plures personas simul competere posse, vt constat ex *l. etiam, & l. fin. C. tutor & cur. d.3. ff. eod.* latè Anton. Ricciul. *d. lib.4. c.10. num.33.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, & quicunque violatores Ecclesiasticæ libertatis excommunicantur.*

2 *Excommunicationem incurrunt qui seruari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem.*

3 *Statutum, quòd exceptio excommunicationis opponi non possit, inualidum est.*

4 *Statuta vel consuetudines facientes seruari contra libertatem Ecclesiasticam sunt excommunicati.*

CAP. Nouerit. XLIX.

Honor. III.

HÆretici omnes vtriusque sexus, fautores & receptatores, & defensores eorum excommunicantur, item & ij, qui faciunt seruari statuta edita, & consuetudines introductæ contra libertatem Ecclesiæ, necnon & statutarij, & scriptores statutorum, Potestates, Consules, & Rectores, Consiliarij locorum, vbi huiusmodi statuta, & consuetudines editæ fuerint, vel seruatæ, & ij, qui secundùm illa præsumpserint iudicare, vel in publicam formam scribere instrumenta. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collecata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collecata. Zabarel. Ioan. Andr. Casal. *in summ.* Host. Butr. Antoch. Felin. Mari. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. iuris Pont. pag.296.* Alagona *in compend iuris Canon. pag.* [illegible] *pag.296.* Alagona *in compend iuris Canon. pag.* [illegible] missinè Ximen. *in concord. p.1. c.2.*

Necnon & qui de cætero, &c.] Excommunicatur omnes hic, qui de cætero seruari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem, de qua excommunicatione latè Mat. Alber-

de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 16. c. 4. vbi aliquas quæstiones ad materiam huius text. resoluit, & ostendit in quo differat excommunicatio lata in hoc text. ab excommunicatione Bullæ in Cœna Domini.

3 *Contra Ecclesiæ libertatem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet statutum, quòd exceptio excommunicationis opponi non possit, quia esset contra libertatem. Ecclesiasticam, vt per Rebuff. *in tract. except. n.* 208. Quare minus piè exceptio excommunicationis non admittitur apud illos, de quibus Couar. *lib. 1. var. c. 18. n. 5.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. glos. 9. n. fin.* Rebuff. *vbi proximè, n. 207. & in declarat. arboris, n. 5. & de reprobat. testium, n. 202.* Azeued. *l. 2. n. 8. tit. 8. lib. 4. nouæ recop.*

4 *Vel seruat.*] Notatur ad hoc, quòd facientes seruari statuta, vel consuetudines contra Ecclesiasticam libertatem sunt excommunicati, vt per Nauar. *in manuali, c. 27. n. 118.* Clar. *in §. fin. q. 77. n. 28.*

SVMMARIVM.

1 *Fratres Hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum absolui possunt per eorum Priorem, nisi excessus fuerit difficilis, & enormis.*

2 *Regulares sese percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, nisi excessus extiterit enormis.*

3 *Magister, & Fratres Hierosolymitani, si sint Sacerdotes, possunt suos subditos sese percutientes absoluere.*

4 *Absolutio ab Excommunicatione quoad forum iudiciale dari potest ab illo, qui iurisdictionem habet, licèt presbyter non sit.*

5 *Statuaria depositio, seu lex muncipalis loquens in vxore, habet locum in sponsa.*

Cap. Canonicas. L. *Honor. III.*

1 FRatres Hospitalis Hierosolymitani si se inuicem percusserint, & excessus non sit difficilis, & enormis, non sunt mittendi Romam, sed eorum Prior, qui solet esse Presbyter, eos absoluere potest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif pag.* 297. Alagona *in compend. iuris Canon pag.* 769. remissiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Probat hic text. Regulares sese percutientes per eorum Prælatos absolui posse, nisi excessus extiterit enormis, vt per Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. n. 3.*

3 *Nos ergo ad vos.* &c.] Notatur ad hoc, quòd Magister, & fratres Hierosolymitani, si sunt Sacerdotes, possunt suos subditos sese percutientes absoluere, vt per Syluest. *in summa, verbo absolutio 4. n. 3.* Bellet. *d. §. 3. n. 6.*

4 *Præsbyter esse debet.*] Intelligitur de absolutione quoad forum pœnitentiale, vt per Couarr. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. n. 10.* nam quoad forum iudiciale dari potest absolutio ab excommunicatione ab illo, qui iurisdictionem habet, licèt Presbyter non sit, quia excommunicatio est iurisdictionis, Abb. *in cap. ab excommunicato, n. 16. de rescript.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 4. n. 54.*

5 In glos. *Duximus*, ibi, *intelligendum est de sponsa.* Notatur ad hoc, quòd dispositio statutaria, seu lex municipalis loquens in vxore habet quoque locum in sponsa, vt per Tiraq. *de iure mariti, glos. 2. n. 1.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verbo læsis, n. 127. vers. ex quo eleganter.*

Cap. Super eo. LI.

MOnachi nonnulli Græci excommunicati ob per cussionem clericorum, qui non poterant induci ad iurandum secundùm formam *c. ex tenore, eod.* possunt pro illa vice absolui cum sola promissione manuali, quia aliquando consideratis circunstantiis locorum, & qualitatibus temporum aliquid detrahendum est seueritati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 297. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 770. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* 1

SVMMARIVM.

1 *Absolui quis potest ad cautelam, præstita cautione, de parendo mandatis Ecclesiæ, vbi dubitatur de viribus sententiæ*, & n. 2.

3 *Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare.*

Cap. Venerabili. LII.

EPiscopus quando fert sententiam, v. g. suspensionis contra aliquem, Papa solet illam relaxare ad cautelam, præstito iuramento per ipsum condemnatum quòd parebit mandatis Episcopi, quando Episcopo constabit de causa culpabili, ob quam est lata sententia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 297. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 770. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1.* 1

Probat hic text. vbi dubitatur de viribus sententiæ, posse quem absolui ad cautelam præstita cautione de parendo mandatis Ecclesiæ, vide Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. c. 67. n. 55.* vbi etiam dicit huiusmodi cautione præstita litigandum esse super veritate rei, & si fuerit repertus culpabilis, compelletur satisfacere, aliàs absoluetur in totum. 2

In præfatum Episcopum ab eodem Archiepiscopo, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare, vt per Dec. *in c. 1. de iudic. n. 29. in 2. lect.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 2. c. 4. sub n.* 18. Bottæ. *in synodo, p. 1. num.* 45. *cum seqq.* Stephan. Quarantam *in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, num.* 8. 3

SVMMARIVM.

1 *Officiales laicorum in quibus sunt statuta contra libertatem Ecclesiasticam excommunicantur, nisi &c.*

2 *Consuetudo, quæ est contra libertatem Ecclesiæ, vel eidem onerosa, non valet.*

3 *Consuetudini vti reprobæ quando derogatur, censetur quoque consuetudini futuræ derogatum.*

Cap. Grauem. LIII.

COnsiliarij, & officiales ciuitatis si non delent de libris suis statuta contra libertatem Ecclesiasticam, & futurum non cauent, excommunicandi 1

sunt, & statuarij si habeant feuda Ecclesiastica, illis priuari debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib. 5 iuris Pontif. pag.* 298. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 770. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Ecclesiasticæ libertatis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd consuetudo quæ est contra libertatem Ecclesiasticam, vel eidem onerosa, non valet, ita Duen. *reg.* 143. Bero. *consil.* 31. *n.* 12. *vers. præterea, & n.* 17. *vol.* 1. Ioan. Lup. *in tract. de libertate Ecclesiast. q.* 6. *n.* 4. & 5. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de exempt. cleric. ab oneribus publicis*, §. 1. *n.* 10. & iterum *tit. de fauore clericorum personali*, §. 3. *n.* 23. aduertit *ibi* post Conar. *lib.* 3. *var. c.* 13. *concl.* 4. &

3 Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 18. *in fine*, quòd quando etiam simpliciter à lege derogatur consuetudini vti reprobæ, & malæ, censetur quoque consuetudini futuræ derogatum.

4 In gloss. *Priuatos*, ibi, *ipso iure*, &c. Vide Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo reuertatur, n.* 33. *C. de reuocandis donat.*

SVMMARIVM.

1 *Communicare cum excommunicatis licitum est in iis quæ ad eorum correctionem, absolutionem, & salutem animarum pertinent*, & n. 2.
3 *Prædicator accipere potest necessaria ad sustentationem vitæ, & studiorum suorum.*
4 *Ecclesiæ ministri non debent accipere etiam datum in eleemosynam ab excommunicato.*
5 *Clericum percutiens zelo bono, scilicet correctionis causa, excommunicationem non incurrit.*
6 *Pater absque incursu excommunicationis potest filium Clericum verberibus afficere.*
7 *Clerici seniores ex officio quod habent in Ecclesia, possunt cum moderamine corrigere, & verberare Clericos in minoribus Ordinibus constitutos in Ecclesia officium turbantes.*
8 *Magister, vel Prælatus potest corrigere Clericum causa correctionis sine periculo excommunicationis.*

Cap. Cum voluntate. LIV.

Gregor. IX.

1 ALloquens cum excommunicato de pertinentibus ad absolutionem, vel ad salutem animæ, licèt interponat alia verba incidenter, vt apud eum magis proficiat, non fit excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 298. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 770. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Probat hic text. licitum esse communicare cum excommunicatis in his, quæ ad eorum correctionem, absolutionem, & salutem animarum pertinent, vt per Conar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 1. *in fine.* Nauar. *in manuali, c.* 10. *n.* 3. Ant. Ricc. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 4. *c.* 55. *n.* 1. Mar. Alter. *de censuris, tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *disp.* 9. *c.* 1. *vers. excommunicatus.*

§. Prædicatores.

Prædicatores qui penes excommunicatos, vel detentores rerum alienarum prædicant, vel audiunt Confessiones, licitè possunt eleemosynas ab illis expendere, præsertim si aliàs non valeant se sustentare in illo loco, quia quasi gerunt curam, vel causam illorum dominorum. Colligunt Doctores *in prime. sext. citati.*

Præsertim cum aliàs non valeant, &c.] Notatur ad hoc, quòd Concionator accipere potest necessaria ad sustentationem vitæ, imò & studiorum suorum, & consuetudo habeat, vt per Soar. *tom.* 1. *de Religione, l.* 4. *de simonia, c.* 18. *n.* 23. Valer. Reginald. *in præsenti pœnit. lib.* 23. *n.* 216.

Eleemosynas licitè, &c.] Ergo Ecclesiæ ministri non debent accipere etiam datum in eleemosynam ab excommunicato, quia in præsenti hoc tanquam principium conceditur Prædicatoribus, vt aduertit Valer. Reginald. *in d. praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 14. quod bene explicat Mar. Alter. *de censuris, tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *disp.* 12. *c.* 4. *vers. probatur secundò.*

§. Si qui.

Probat hic §. percutientem Clericum zelo bono, scilicet correctionis causa, excommunicationem non incurrere, vt per Carol. de Grassis *de effectibus clerical. effectu* 9. *n.* 224. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 3. vbi intelligit, dummodo correctio sit moderata, aliàs secus. Vnde patrem ab hoc incursu excommunicationis posse filium Clericum verberibus afficere, tenent Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 14. *n.* 6. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 12. *c.* 21. &. Aloys. Ricc *in praxi aurea resol.* 453. *n.* 4. Bellet. *d.* §. *n.* 5. vbi secus tenetur quando filius est Clericus ille cris. Vide tamen quæ dixi *in collect. ad cap. si quis iudente* 17. *q.* 4. *n.* 67. *&* 68. Sic etiam sine periculo communicationis Clericos seniores ex officio, quod habent in Ecclesia, posse cum moderamine corrigere Clericos in minoribus Ordinibus constitutos in Ecclesia officium turbantes, & illos verberare & expellere, tenent *hic* gloss. *verbo in minoribus Ordinibus*, & Host. *n.* 7. *&* 8. Bart. *in tract. de carcer. n.* 22. quos refert Bellet. *d.* §. 2. *n.* 4. Carol. de Grassis *d. effectu* 9. *n.* 21. Sic etiam Magistrum, vel Prælatum posse percutere Clericum etiam in sacris constitutum causa correctionis sine periculo excommunicationis, tenent Malcard. *de probat. conclus.* 996. *n.* 19. Bellet. *d.* §. *n.* 7. nam Abbas Monachum suum corrigere potest, & debet, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 364. *n.* 11. & 12.

In gloss. *Causam*, in fin. ibi, *& est argumentum quod ille, qui gerit*, &c. ita explicat Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 56.

SVMMARIVM.

1 *Communicans excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem maiorem.*
2 *Clericus carnaliter cognoscens mulierem excommunicatam propter suum concubinatum, vel alterius Clerici, aut Laici, dicitur in crimine communicare, ac proinde maiori ligatur excommunicatione.*
3 *Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, maiorem incurrit excommunicationem.*

Cap. Si concubinæ. LV.

COmmunicantes cum criminosis in eodem crimine incidunt in eandem sententiam criminosorum, v. g. concubinæ Clericorum fuerunt excommunicatæ, quia non recesserunt à Clericis concubinis communicatæ, quia non recesserunt à Clericis concubinariis, qui accedunt ad ipsas, sunt quoque excommunicati

municati, quia participant criminosis in crimine. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 771. remissiuè Ximen. *in concord p.* 1. & 2.

2 Collige ex text. clericum carnaliter cognoscentem mulierem excommunicatam propter suum concubinatum, vel alterius clerici, dici in crimine communicare, ac proinde maiori ligari excommunicatione, vt per Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulgent, part. 2. c. 21. num.* 14. & 15. Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium Ecclesiæ existen. lib. 4. cap. 45. num. 6.* vbi *n.* 8. resoluit clericum si rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum laici dici communicare in crimine criminoso, ex ea ratione, quia in materia honestatis dispositio loquens de laicis comprehendit etiam clericos, *cap. cum ab omni specie, de*
3 *vita, & honestate clericorum*; tum etiam quia in hac materia excommunicatio nititur in causa, nempe in fornicaria coniunctione, quæ operatur, vt extendatur de persona ad personam, gloss. *in præsenti*, ibique Butr. *n.* 5. Quòd verè communicans cum excommunicato maiori excommunicatione, vtcunque contingat communicatio, si ea sit in crimine, propter quod alter fuit excommunicatus, maiori ligatur excommunicatione, tenent Couarr. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 3. *n.* 5. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 32. & *n.* 112. Henriq. *in summa lib.* 13. *c.* 9. *in comm. lit. D*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *num.* 96. qui aduertunt ad talem excommunicationem incurrendam requiri primò, vt quis in crimine participet post ipsam commissio, ac post incursam propter ipsum excommunicationem, secundò, vt participet post denuntiationem nominatim factam eius, qui illam incurrit, tertio, vt scienter participet, seu vt sciat factam esse denuntiationem.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori excommunicatione potest excommunicatum absoluere.*
2 *Absoluere à censuris, & peccatis, & actus iurisdictionis exercere potest minori obstrictus excommunicatione.*
3 *Sententia excommunicationis lata à iudice, qui sit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad præscriptum Concil. Constantiens. est nulla.*

Cap. Duobus. LVI.

1 DVobus collata potestas vt à minore excommunicatione, si in ipsam inciderunt inuicem se absoluant, vtroque ligato vinculo excommunicationis huiusmodi non expirat. Explicant Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 771. remissiue Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Collige ex text. obstrictum minoris excommunicationis vinculo posse alios absoluere à censuris & peccatis, & actus iurisdictionis exercere, vt per Vgolin. *de censur. tab. 3. cap* 12. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 14 quos refert, & sequitur Bonac. *eod. tract. disp.* 2. *q.* 3.
3 *n.* 11. Sententiam verò excommunicationis latam à iudice, qui sit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad præscriptum Concilij Constantiensis, vel sit publicus clerici percussor, esse nullam, & inualidam tenent D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 2. Syluest. *verbo excommunicatio* 2. §. 1. *casu* 2. Couar. *in cap. alma mater. p.* 1. §. 11. *n.* 4. vide citatos *ad cap. vltim. d. n.* 3. *de ordinatis ab Episcopo*, latè Mar. Alter. *de censur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 3. *disp.* 7. *c.* 4. statim in principio, vbi *col.* 2. *in versic. sed tota*, disputat quando Prælatus est occultè excommunicatus, vel si sit publicè excommunicatus, & denuntiatus in alia ciuitate, tamen vbi fungitur officio ignoratur communiter excommunicatio, ac tunc temporis si ferat excommunicationis sententiam in aliquem, talis excommunicatio sit valida?

SVMMARIVM.

1 *Interdicti tempore licitum est singulis hebdomadis Missarum solemnia celebrare causa renouandi corpus Domini nostri IESV-CHRISTI pro infirmis, si tamen necessitas vrgeat, non semel, sed pluries in hebdomada*, & n. 2.
3 *Concessio huius text. in quo differat à concessione*, cap. alma mater, §. adiicimus, hoc tit. lib. 6. *ostenditur.*

Cap. Permittimus. LVII.

MInistris Ecclesiæ licet interdicti tempore semel 1
in hebdomada solemnia Missarum celebrare causa conficiendi corpus Christi, quod datur morientibus in pœnitentia, non pulsatis campanis, submissa voce, ianuis clausis, exclusis interdictis, & excommunicatis. Collignt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 300. Alagon. *in compend. iuris Canon. pag.* 771. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

Collige ex text licitum esse singulis hebdomadis 2
interdicti tempore Missarum solemnia celebrare causa conficiendi, seu renouandi corpus Domini nostri IESV-CHRISTI, pro infirmis, imò ex hac ratione necessitatis pro infirmis, si ea vigeat, non semel, sed pluries in hebdomada licitum est Eucharistiam conficere, vt post Syluest. notant Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 173. Henriq. *in summ. lib.* 15. *cap.* 44. §. 3. Auil. *de censur. p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 1. *concl.* 3. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 6. benè aduertens errare gloss. *in præsenti*, dum scribit 3
prædictam huius text. decisionem hodie in nihilo seruire post decisionem text. *in cap. alma mater*, §. *adiicimus, hoc tit. lib.* 6. quod concedit vt singulis diebus liceat celebrare cum moderamine, de quo *ibi*; sed non aduertit gloss. concessionem *d. vers. adiicimus*, procedere solùm, quando locus generaliter interdicitur, vt *ibi* notauit *gloss.* communiter recepta *verbo Ecclesiis*: at verò text. *in præsenti*, procedit etiam in Ecclesia specialiter interdicta, vt bene, & melius contra gloss. *hic* notant Nauar. Henriq. & alij *citatis locis*. Notabis tamen concessionem, de qua hic, solum fieri Ecclesiæ ministris, & consequenter alios extraneos Clericos, etiam de proprij Parochi licentia ibi ad Missam celebrandam admittendos non esse: insuper solùm fieri pro Ecclesiis, in quibus Eucharistia in sacrario pro infirmis solet seruari, vt bene resoluit Sayr. *d. cap. 5. num.* 8. & 9. contra Henriq. quem minimè contrarium asserere existimo, nam quando Parochus facit per Vicarium, vt Henriq. loquitur, Vicarius ille de numero Ecclesiæ censendus est. Quæ omnia ex prædicta necessitatis ratione similiter procedere in cessatione à diuinis latè

explicat Soar. *tom. 5. de censur. disp. 39. sect. 2. à num. 19.* Deinde per *d. §. adiicimus*, tempore interdicti generalis loci concessum est, vt singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missæ celebrentur, atque etiam alia diuina Officia, sicut prius, submissa tamen voce, ianuis clausis, campanis non pulsatis, excommunicatis, & interdictis exclusis. Conceditur postea *in vers. in festiuitatibus*, quod in natali Domini, Paschate, Pentecoste, & Assumptione Beatissimæ Virginis pulsentur campanæ, & ianuis apertis alta voce diuina Officia solemniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis, in quibus omnibus explicandis, vide Nauar. *d. c. 27. n. 173. cum seqq.* Couar. *in d. cap. alma mater, p. 2. §. 4.* Henriq. *d. lib. 13. c. 46.* Vgolin. *de censur. tab. 5. c. 8. §. 1. cum seqq.* Sayr. *d. c. 5. à n. 18.* Anil. *disp. 4. sect. 2. dub. 2. cum seqq.* Soar. *d. tom. 5. disput. 34. sect. 1. a n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Clerico quem verberauit satisfaciens non potest propter hoc ab Episcopo absolui, nisi in certis casibus hic expressis.*
2 *Clericos percutientes qui possint ab Episcopo absolui quales sint, ostenditur.*
3 *Impeditus legitimè iudicatur qui nequit se ipsum præsentare superiori.*

CAP. Quamvis. LVIII.

1 MAnus violentas in Clericum iniiciens, licèt satisfaciat pro sua facultate iniuriato, non ideo potest absolui ab Episcopo, sed debet mitti ad Sedem Apost. exceptis his casibus, videlicet imminente periculo mortis, infirmitate, inimicitia, vel inopia, ætate puerili, vel senili, fragilitate sexus, vel alia corporis impotentia, aut quolibet alio Canonico impedimento quo Romam non possit ire; qui verò temporali impedimento laborant, exceptis pueris, solet illis iniungi sub iuramento præstito secundùm formam Ecclesiæ, vt cessante impedimento adeant Sedem Apostol. & humiliter suscipiant mandatum ipsius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Recensentur in præsenti quædam personæ quæ ob violentam manuum iniectionem in Clericos absolui possunt ab Episcopo, de quibus *supra in hoc tit.* variis in locis mentionem feci: in primis de muliere dixi *ad cap. mulieres 6.* de pueris *ad c. 1.* de habentibus capitales inimicitias, aliasve iustas excusationes *ad cap. de cætero 11.* de senibus, valetudinariis, membris destitutis, & pauperibus *ad cap. ea noscitur 13.* & de constitutis in mortis articulo, *ad c. de his 26.* qui si conualescant, ita absoluti de nouo non sunt absoluendi, quia cum fuerint semel, & ritè absoluti, non erunt de eadem re iterum absoluendi, sed solùm in illis casibus vbi ob impedimentum, & causa necessitatis absoluuntur iniuncta pœnitentia, quod si periculum euaserint, accedant ad Sedem Apostolicam, vel ad eum, qui potest illos absoluere, eius mandatum humiliter suscepturi, ita Polyd. Ripa *in tract. de actis in artic. mortis, c. 35. n. 2.* Carol. de Grassis *de effectibus clerical. effectu 9. n. 155.*

3 *Siue quolibet impedimento.*] Notatur ad hoc, quòd legitimè impeditus iudicatur, qui nequit se ipsum præsentare superiori, vt per Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. c. 13. n. 14.* vide aliqua ad *cap. quia diuersitas de concess. prabend.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio simpliciter lata intelligitur de maiori, & n. 2.*
3 *Excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum.*

CAP. Si quem. LIX.

EXcommunicatio simpliciter lata intelligitur de maiori. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remissiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deliumunt Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 8. n. 5.* Nauar. *in manu. c. 27. n. 1. & in tract. de datis, & prom. not. 4. n. 8.* Henriq. *in summ. lib. 13. c. 2. n. 2.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo excommunicatio, n. 33.* Soar. *tom. 5. de censur. disp. 8. sect. 2.* Bonacin. *eodem tract. disp. 2. quæst. 1. punct. 2. n. 2.* de Sousa *in relectione de censuris Bulla Cœnæ, cap. 3.* Campanil. *in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 1.* Monet. *de distribut. quotidian. part. 2. quæst. 15. num.* Fr. Ludouic. de Miranda *in man. Prælatorum, tom. quæst 35. art. 4. conclus. 1.* Valer. Reginald. *in praxi pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 21. versic. at verò*, bene Ricciul. *de iure personarum, lib. 4. cap. 31. num. 14. & 37.*

Quæ à perceptione Sacramentorum, &c.] Notatur hoc, quòd excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum, vt per Sanch. *d. tom. 4. disp. 24. sect. 3. n. 3.* Bonac. *d. disp. 2. q. 1. p. 2.* soluentes non solùm ipsum excommunicatum minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramenta, sed etiam & ministrantem illi graviter peccare, nisi excusetur ratione ignorantiæ, & scandali, vel alterius mali vitandi.

SVMMARIVM.

1 *Pueri qui in Canonem inciderunt sententia promulgatæ, siue ante, siue post pubertatem, possunt diœcesanis Episcopis absolui, & n. 2.*
3 *Punitur quis mitius ob fragilitatem ætatis.*
4 *Puer doli capax puniri potest.*

CAP. Pueris. LX. & fin.

PVeri excommunicati ob percussionem, etiamsi post pubertatem postulent absolui, potest Episcopus absoluere, quia rigor est mansuetudine temperandus propter defectum ætatis in qua fuit commissa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 302.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deliumunt Sylu. *verbo absolutio 4. num. 3. vers. 5.* Beller. *disquisit. Canon. & Regul. part. 1. tit. de priuilegio Clericorum Canonici, & Regul. num. 20.*

Cum propter defectum ætatis, &c.] Notatur ad hoc, 3
quòd mitiùs quis punitur ob fragilitatem ætatis, vt
per Duen. *regul.* 259. Tiraquel. *de pœnis temp. causa* 7.
Gomez *tom.* 3. *var. c.* 1. *à n.* 62. Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 3. Cald.
Pereira *in l. si Curatorem, verbo, vel aduersarij dolo, à*
n. 50. Molin. *de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 36. *n.* 6. Aloys.
Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1845. *& in praxi rerum*
fori Ecclesiast. decis. 600. *n.* 1. *in* 1. *edit.*

In gloss. Ætatis 1. ibi, *doli capacibus.* Notatur ad 4
hoc, quòd puer doli capax puniri potest, vt per Duen.
reg. 259. *vers. limita tertiò.*

De Verborum significatione.

TIT. XL.

SVPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario sanctorum Canon. fol.* 184. *verso*, Martin. Mesnart. *in epitome Decret. fol.* 206. *verso*, Goffred. & Host. *in sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret. sub hoc titulo.*

SVMMARIVM.

1 *Nouale est ager nunc primum præcisus*, & n. 2.

CAP. Innouare. I.

1 NOuale est ager nunc primum præcisus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 330. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. desumitur ex D. Hieron. *super Ozeam, c.* 10. & sunt verba glossæ interlinearis.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Monet. *de decimis, c.* 4. *q.* 3. *n.* 50. vbi infert ad illam quæstionem, an & quando de noualibus soluenda sit decima, de quo suo loco dicemus, & quid sit nouale, vide latiùs *ad cap. quod per nouale* 21. *infra hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Patris appellatione venit auus.*
2 *Parentum appellatione ascendentes omnes vtriusque sexus continentur.*
3 *Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio.*
4 *Indicia & coniecturæ faciunt plenam probationem in ambiguis statutorum.*

CAP. Nam & Rex. II.

1 PAtris nomine venit auus, & proauus in scriptura. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 330. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. desumitur ex D. Hieronymo *super Daniel. c.* 5. & refertur ab Ant. August. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 36. *c.* 1.

Quòd patris appellatione veniat auus paternus 2
probatur ex *l. iusta interpretatione* 201. vbi *gloss. verbo*
auus, & Rebuff. *col.* 2. *in princip. pag.* 636. *ff. de verbor.*
signif. Boër. *decis.* 17. *n.* 7. Ascan. Clem. *de patria potestat.*
effectu 1. *n.* 22. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 8. *n.* 16. Stephan.
Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *c.* 977. *n.* 4. quos refero ego
ipse *in tract. de appellat. verborum vtriusque iuris signif.*
appellat. 190. *n.* 1. *&* 2. limito vbicumque de alio agitur. Parentum verò appellatione proprio vocabulo
continentur omnes vtriusque sexus ascendentes vsque
ad tritauum, *l.* 4. §. *parentes, ff. de in ius vocando, l. Iurisconsultus*, §. *parentes. ff. de gradibus*, Sebast. Medic.
reg. 2. *num.* 9. Flamin. Paris. *de confident. benef. q.* 32. *n.* 42.
Ferret. *in constit. Cathalon. gloss.* 1. *n.* 430. Fusar *de substit.*
q. 365. *n.* 5. plures quos refero ego ipse *vbi suprà appellat.* 185. *n.* 1. Sic & eodem modo filiorum appellatio- 3
ne continentur nepotes, non ex propria significatione
sermonis, sed ex interpretatione, Fusar. *de substitut.*
q. 319. *n.* 7. *&* 12. Rota *in Romana, seu Prænestina fideicommissi de columna* 2. *May* 1625. coram bonæ mem.
Vbaldo, Menoch. *cons.* 197. *à n.* 81. Menoch. *cons.* 328.
n. 4. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 94. *n.* 1. vbi *à num.* 3.
cum seqq. refert coniecturas, ex quibus colligitur nepotes non contineri, quod etiam disputat Valasc. *consult.* 140. *per totam*, sic etiam ex vsu loquendi Sayr. *in claui Regia. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 6.

Notatur etiam text. ad hoc, quòd in obscuris, & 4
ambiguis statutorum, vel cuiuslibet alterius Legalis
dispositionis indicia, & coniecturæ faciunt plenam
probationem, vt per Mascard. *de probat. conclus.* 1124.
num. 18.

SVMMARIVM.

1 *Natus non videtur qui confestim mortuus est*, & num. 2.
3 *Factum non dicitur quod non durat factum.*
4 *Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.*

CAP. Nam & ego. III.

PVer, qui natus statim moritur, dicitur ac si non 1
fuisset, & secundus vocatur vnigenitus. Colligunt
ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr.
Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration.*
lib. 5. *iuris Pontif. pag.* 331. Alagona *in compend. iuris*
Canon. pag. 788. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. desumitur ex D. Hieronymo *in parabolis Prouerb. c.* 4. &
refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 36.
cap. 2.

Collige ex text. natum non videri, qui confestim 2
mortuus est, vt per Tiraq. *in l. si vnquam, verbo susceperit, n.* 167. *&* *de iure primog. q.* 2. *n.* 12. *& de indic. in*
rebus exiguis, vers. 83. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 18.
num. 6.

Notatur ad hoc quòd factum non dicitur, quod 3
non durat factum, Hieronym. Portoles *in tract. de*
consortibus & fideicommisso legali, c. 1. *num.* 25. Brunor.
à Sole *in locis commun. verbo factum, num.* 16. Surd. *de*
aliment. tit. 7. *q.* 10. *n.* 9. *cum seqq.* Osasch. *cons.* 5. *num.* 34.
latè Ioan. Baptista Costa *de facti scient. & ignor. inspect.*
14. *per tot.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloss.* 63. *n.* 24.
cum seqq. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 115. *n.* 33.
& cap. 132. *num.* 27. *cum seqq.* Farinac. *in praxi crimin.*
part. 4. *cons.* 90. *num.* 72. Menoch. *cons.* 334. *num.* 19. vbi
intelligit, quando actus habet tractum successiuum,

refero

refero ego ipse *Axiom.93. num.14.* Et pari sunt non fieri vel ita fieri quod non duret factum, Anton. Monach. *Bononien.decis.40.punct.7.n.18.* Et factum non reputatur id, quod non habuit effectum, Surd. *cons.436.num.14.*

4 Intellige Axioma supradictum vt non vendicet sibi locum quando non staret per auctorem facti, quominus duret, quoniam etiam non factum habetur pro facto cùm non stat per eum, qui facere debet quominus faciat, Decian. *cons.72.n.26.volum.3.* Ioan.Bapt. Costa *d.inspect.11.n.9.* Bero *cons.127.n.17.vol.2.* asseuerans quòd ista reg. non pertinet ad factum necessarium.

SVMMARIVM.

1 *Dictio*, antequam, *non semper implicat*, & n.2.

CAP. Quòd dicitur. IV.

1 DIctio, *antequam*, non semper implicat. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Host.Butr.Anchar.Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration.lib.5.iuris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.788.* remissiuè Ximen. *in concord.p.2.* desumitur ex D.Hieronymo *super Matth.c.1.*

2 Collige ex text.dictionem, *antequam*, non semper implicare, vt refert Octavian. Vulpel. *de præpositionib.& aduerb.seu coniunctionum significatione, in dict.antequam, pag.11.* vbi ex hoc text. colligit dictiones negantes actum certo tempore non ponere implicatiuè actum alio tempore, & ideò saluari posse testem à pœna falsi, qui dixerit, quod antequam Titius veniret ad prandium, filius percussit Sempronium, si probetur Titium ea die ad domum non venisse, refero ego ipse *in tract.de dictionib.vsufreq.dict.37.*

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus dicitur ille, qui primò natus est, etiamsi eum nullus frater sequatur*, & n.2.

3 *Regulæ Cancellariæ reseruatio de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habet vbi est tantum vna dignitas.*

4 *Dictio*, donec, *quos effectus habeat, remissiuè.*

CAP. Ioseph. V.

1 MAria peperit primogenitum, id est, vnigenitum quia in Scriptura, id quod primò nascitur, licèt non sequatur secundum, dicitur primogenitum. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Host.Butr.Anch.Panorm.Mari.Socin. Viuian. *in ration.lib.5. iuris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.788.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1.* desumitur ex D. Hieron. *super Matth. c.1.* & refertur ab Anton.Augustt. *collect.1. Decret.lib.5.tit.36.c.4.*

2 Collige ex text.primogenitum dici illum, qui primò natus est, etiamsi eum nullus frater sequatur, vt per Cosm. *in pragmaticis sanction. in procem. §. in qua quidem, verbo primogenitum, fol. mihi 17.* Tiraq. *de iure primogen.in præfat.n.74.cum seqq.& q.1.n.3. cum seqq. & q.3.in princ.& q.34.n.25.* Menoch. *cons.97.n.51.& cons.328.n.5.*

3 In gloss. *Mos*, in addit. ibi, *prius enim non solùm is intelligitur, qui antè aliquem est, sed etiam is ante quem nullus est.* Vnde inferes ad illam quæstionem, an de seruatio regulæ Cancellariæ de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habeat, vbi est tantum vna dignitas? in qua pars affirmatiua tenetur à Simoneta, & Mandos. quos contra Gomez, & Zerol. refert & sequitur Nicol.Garc. *de benefic.part.4.c.1.num.16.* vbi attestatur sic decidisse Rotam *in vna Turonen. Archipresbyteratus 7. Maij 1574.* cuius principium quia ad materiam huius textus facit, referre operæpretium duxi, & sequitur. Fuit conclusum per omnes dominos, quod regula tertia reseruatoria maiorum dignitatum post Pontificalem in Ecclesia Cathedrali comprehendit Archipresbyteratum, qui est prima dignitas in Cathedrali Ecclesia Tutritana, quia hoc verbum *maiores*, quod est comparatiuum, ex tali natura præsupponat positiuum, *l.1.* vbi DD. *ff. de verborum obligat.* tamen ponitur etiam pro positiuo, gloss. *in l.vnic.verbo melius*, vbi Decius *n.53. C. de ea, quæ interest*, Paris. *cons.115.n.14. volum.1.* etiamsi esset non in materia stricta, vt dicit Tiraq. *de iure primogen. quæst.72.num.5.* sicut dicitur de verbis, *optimus, maximus, supremus*, & *proximus*, quæ licèt sint superlatiua, & præsupponant etiam positiuum, *l.vlt.* verbo *ff. hoc tit.* tamen ponuntur etiam pro positiuo, & verificantur etiamsi nullus præcedat, vel subsequatur, *l. proximus, de verborum signific. l.18.* proxim. vide *cognati*, vt latè per Alciat. *in d. l. proximus*, vbi etiam subdit non seruari de iure, quòd semper requiratur positiuum, & inde infert ad primogenitum, qui dicatur, etiamsi is solus sit filius, de quo etiam vide Tiraq. *in d.tract.de primogen.q.1. n.3. &c.* Hac tenùs decisione.

In gloss. *Donec*, de hac dictione, & quis sit eius effectus, ac de aliis similibus, quandiu, quoviq; quequo, vide Cosm. *in pragmaticis sanctionem, in collat. §. quod si quis, verbo donec, pag.212.* Cast. *singul.46.num.2.* Cardin.Tusch. *tom.2.lit.D.concl.2. num.2.* quos refero ego ipse *de dictionibus vsufrequ. dict.93.*

SVMMARIVM.

1 *Verba sunt intelligenda non secundùm quod sonant, sed secundum mentem proferentis*, & n.2.

3 *Verba debent seruire intentioni, non intentio verbis.*

4 *Verba pendent à mente, non autem mens a verbis.*

CAP. Intelligentia. VI.

VErba non sunt intelligenda vt sonant, sed secundùm mentem intelligentis, seu secundùm eam in quibus dicuntur, quia non res sermoni, sed sermo rei est subiectus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.789.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* desumitur ex D. Hilarius *lib.4. de Trinitate*, refertur ab Anton. Augustt. *collect. Decretal. lib.5. tit.36. c.5.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Nav. *in man. cap.23.num.38. & ad cap. humanæ aures 22. q.1. num.10. & 11.* Cosm. *in pragmaticis sanct. tit. de elect. verbo mens, pag.141.* Tiraquel. *in l.si vnquam, verbo ingratis, num.48. C. de reuocandis donat.* Surd. *cons.417. num.35.* Perez *l.3. gloss.2. pag.471. tit.1. lib.5. Ordinam.* Francisc. Sousa *de largit. munerum. fund.3. num.19.* Gonzales *ad reg.8. Cancellariæ, gloss.48. num.45.* Franciscus Molin. *de ritu nuptiarum, lib.3. quæst.85. num.50. & alij*

per

per me citato *de Axiom.iuris vsufrequent. Axiom.* 222.
3 *n.*1. Verba enim debent inseruire intentioni, non intentio verbis, Tiraq. *in l. si vnquam, verbo libertis, à n.*47.*& de retract. tit.*1.§.32. *gloss.*1.*n.*34.*&* 35.Card. Mantic.*de coniect.vltim.voluntatum, lib.*3.*tit.*3.*num.*9. Brunor.à Sole *in locis commun. verbo verba, n.*20. Ego
4 ipse *d.Axiom.*222.*n.*3. Et verba pendent à mente,non autem mens à verbis, Menoch.*cons.*97.*n.*44.Et verba se habent vt corpus, & superficies, ratio autem, ac mens vt spiritus, & anima, Gonzales *dict. gloss.* 48. *num.*56.

Cap. Nihil obstat. VII.

Diuersitas narrandi rem non nocet si res est eadem vt in Euangelistis, qui eo ordine dixerunt, quo Deus voluit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.Zabar.Io.Andr.Host.Butr.Anch. Panor.Mari. Socin.Viu *in ration.lib.*5.*iuris Pontif.pag.*331.Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*789. remissiuè Ximen. *in concord.p.*2.desumitur ex D.August.*in libris de consensu Euangelistarum*, refertur ab Ant. Aug. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*36.*c.*6.

SVMMARIVM.

1 *Sensum, non verba considerare debemus*, & n.2.
3 *Verborum à proprietate non receditur vbicunque de mente dubitatur.*
4 *Verba in potiori significatu sunt accipienda.*

Cap. Propterea. VIII. *Gregor.*

1 Epistolam interpretãs debet reddere sensum sensui, non verbum verbo,ne amittatur sensus.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Host.Butr. Anchar. Panorm. Mari.Socin. Felin.Viu.*in ration.lib.*5. *iuris Pontif.pag.*332. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*789. remissiuè Ximen. *in concord.p.*1. *&* 2.desumitur ex D.Greg.*lib.*1.*epist.*28.*registri*,refertur ab Ant.Aug. *collect.*1.*Decret.lib.*5.*tit.*36.*c.*7.
2 Vide quæ dixi *ad cap.intelligentia* 6.*sup.hoc tit.*
3 *Non verbum ex verbo*, &c.] Vbicunque verò de mente dubitatur, & verborum proprietate non receditur, *l.non aliter, in princip.*69.*ff.de legatis* 3. Cardos. *in praxi iudic.verbo verum, n.*8.Francisc. Molin.*de ritu nupt.lib.*1.*comp.*20.*n.*7. Monet.*de distribut.quotidianis,*
4 *p.*2.*q* 11.*n.*100. & tunc in potiori significatu sunt accipienda, & secundùm sensum grammaticalem, *l.*1. §.*qui in perpetuum, ff.si ager vectigal.* Menoch.*de præsumpt.lib.*3.*præsumpt.*39.*à num.*8. Surd.*cons.*230.*n.*20. Card. Tusc.*lit.V, concl* 98.*&* 101. cum aliis citatis *in bello de principiis vtriusque iuris, lit.V,n.*15.

Cap. Quamvis. IX.

1 Præpositus quàm propriè vocetur qui præest, tamen vsus obtinuit vt Præpositus dicatur qui habet quandam enram Prioratus super alios.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabarel. Ioan.Andr. Host.Butr. Anch. Panorm. Mari.Socin.Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*332. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*89. remissiuè Ximen. *in concord. p.*2 desumitur ex D. Isidoro *lib.*10. *etymologiarum*, & refertur ab Ant. August. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*37. *cap.*8.

Refert hic text. quis propriè sit Præpositus, de 2
quo vide Lancel. Contad. *in templo omnium iudicum, lib.*2.*cap.*10.*per totum*, Azor. *instit.moral. part.*2.*lib.*2. *cap.*18.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Forus non reperitur in masculino genere quando significat locum iudicij.*
3 *Causa propriè dicitur ipsum ius deductum in iudicio.*
4 *Verbum* negotiari, *&* negotiatoris, *generalius est verbo* mercari, *seu* mercatoris.
5 *Iurgium dicitur quasi iuris guarrium.*
6 *Iudicio in omni tres personæ requiruntur,iudex,actor, & reus.*
7 *Serui non possunt esse testes.*
8 *Seruus testis esse potest vbi communi opinione reputatur pro libero, & in exceptis criminibus, vel vbi veritas aliter haberi non potest.*
9 *Fœmina testis esse non potest nisi in defectum probationis.*
10 *Mulieres admodum notabiles,inconstantes, & variabiles sunt.*

Cap. Forus. X.

Forus est locus litium, dicitur à fando vel foraneo 1
Rege, & constat causa, lege, iudicio. Causa est negotium, quod dum proponitur est causa,dum discutitur iudicium, dum finitur iustitia. In omni negotio requiritur iudex, accusator, reus, tres testes; in testibus consideratur conditio, id est, vt sit liber, non seruus: natura, id est,vt sit vir,non fœmina: vita, id est,sit innocens, & integer actu. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr,Host. Butr. Anch. Panorm.Mari.Socin.Viuian.*in ration.lib.*5. *iuris Pontif.pag.*332. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*789.remissiuè Casal.*in annot.*& Ximen.*in concord. p.*1.*&* 2.desumitur ex D.Isidoro *lib.*10.*etymologiarum, c.*5.& refertur ab Ant. August. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*36.*c.*10.

De significatione nominum lis, causa, quæstio, controuersia, differentia, discordia, quid importent, & an, & quando inter se differant, vide Marant. *de ordine iudic.in* 5. *part.princip.n.*96. *vers. quartus terminus est causa,* Sigism. Scac. *in tract. de iudic. causarum ciuil. crimin.* &c.*lib.*2.*c.*2.*q.*3. Seraphin. *decis.*737.remissiuè Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia, & crimin.differ.*163.

Forus.] Apud Latinos auctores,Thesaurum linguæ 2
latinæ, & Calepinum non reperitur forus in masculino genere,quando significat locum iudicij,vt ex multis comprobo ego ipse *in meo Dictionario Lusitanico-Latino, pag.*867. quod Bracharæ decimo octauo ætatis meæ anno in lucem edidi:nostri etiam legum professores hoc ipsum aduertunt, text. hunc referentes,vt videre est apud Cottam *in memorab. verbo, forum,* Parlador. *rerum quotidianarum, lib.*2.*cap.fin.p.*2.§.3.*n.*10. Non. Marcell. *de lingua latina in verbo forum*, Alciat. *disiunct.lib.*2.*cap.*2. Sigon.*de antiquo iure Italiæ, lib.*3. *c.*15.Franc.Palet.*in sua historia fori Romani,lib.*1.*c.*1.& vide dicta ad *rubr.de foro compet.*

Causa est dum discutitur,] Notatur ad hoc, quòd 3
proprie dicitur causa ipsum ius deductum in iudicio, vt per Marant. *de ordine iudiciorum, p.*5.*tit. & omnia stant durante instantia, num.* 66. Et dicit Anton.Gallec.

*lib.*1.

lib.1. de exerc.iur. perit.n.58.in fine, quòd vocabulum hoc causa est vt genus, cuius sunt species, finis, & forma, id est, ratio legis, & Sfort. Odd. *de in integ. restit.p.1.q.3. art.13.n.87. in fine*, videtur velle quod nomen, seu vocabulum hoc *causa*, propriè & strictè ad ciuilem controuersiam referatur.

Quæ dum proponitur causa est, dum discutitur iudicium.] Ergo causa à iudicio distinguitur cùm illa dicatur antequam in iudicium deducatur, seu discutiatur, & cùm discutitur sit iudicium, dum definitur iustitia, quòd est contra ea, quæ resolnimus ad *rubr. de causa possess. & propr. verbo causa, in fine*. Sed omissis variis antiquorum opinionibus, dum alij, vt est gloss. *in l. causas, C. de transact.* pro intellectu eiusdem text. dum causat, & lites tanquam aliquid diuersum ponit, arbitrantur causas dici post litem contestatam, litem verò ante contestationem, quam sequuntur Butr. & Bald. *ibi*. Alij verò vt Bart. & omnes communiter, teste Alciat. *lib.2. disputt. c.24.* quem sequitur Azin. *in praxi*, §.1. *c.1. ex n.1.* ex diametro contrarium scribunt, scilicet causas ante contestationem, postea verò dici lites; sed meritò improbant idem Alciat. & Azini. Faciliùs, & veriùs respondetur cum eisdem verum sensum Isidori *in præsenti*, esse quòd iudicium propriè solùm dicitur de negotio postquam coram iudice inter litigantes discutitur, est enim actus trium personarum, Iudicis, Actoris, & Rei, vt scribentes omnes adnotarunt *in rubr. de iudic.* Præcipuè Rip. & Dec. & post eos Nau. *à n.15. ibi*, Marant. *de ordine iudic. p.2. à princip.* Petr. Gregor. *syntagm.iur. lib.47. cap.3.* Soar. de Pace *in pract. tom.1.in prælud.annot.3.* la è Peregr. *variar.lib.2.n.38. cum seqq.* At verò causa generaliùs sumitur, & dicitur non solùm postquam negotium in iudicio discutitur, vt *in cap. cum olim*, ibi, *causa prædictis iudicibus, cap. vlt. causa, quæ inter Patriarcham*, &c. *de causa possess. & propr.* sed etiam ante, quia est materia, & origo ipsius iudicij secundùm Alciat. *dicto loco*, Petr. Gregor. *d. lib.47. cap.7. num.2.* Peregr. *d. lib.2. n.44.* & hanc esse Bart. & communem resolutionem concludit, & sequitur Padil. *in d. l. causas*, *n.7.* sicut etiam litem non impropriè dici tam post contestationem quàm antea, bene comprobat Alciat. *d. c.24. & in l.litis 36 ff. de verb. signif.* vbi sequitur Rebuff. tum ex eo text. vbi lis dicitur actio quæcumque quæ in rem competit, vel in personam, tum quia frustra diceretur lis contestata si ante contestationem nunquam lis esset, tum denique ex eleganti Cornelij Frontonis auctoritate, lis nascitur, pertinacia efficit controuersiam, seu magis iudicium, ita vt quod de causa scribit Isidor. *in præsenti*, liti quoque quòd sit materia negotij conueniat secundùm Frontonem, neque discrepat litis etymologia quam *in vers. lis*, ponit idem Isidor. à contentione limitis, iuxta illud quod Virgil. refert.

Limes erat positus litem vt discerneret agri,

Indéque litem & causam, & si nominibus sint distincta, re tamen ipsa, & effectu idem esse comprobat, & explicat Donel. *in l. postquam liti, num.5. C. de pactis.*

4 *Negotium autem in causis*, &c.] Notatur ad hoc quòd verbum *negotiari*, & *negotiatoris*, generalius est verbo *mercari*, seu *mercatoris*, vt per Stracham *de mercat.p.1.n.5.*

5 *Iurgium dicitur quasi iuris garrium.*] Vide Cosm. *in pragmaticis sanctionum, tit. de collat.* §. *cui rei, verbo iurgia, fol.169. verso.*

6 *In omni quoque negotio*, &c.] Notatur ad hoc quòd in omni iudicio tres personæ requiruntur, iudex, actor, & reus, vt per Ordinationem Regiam Lusitanorum, *lib.3.tit.20.in princ.* Perez *ad rubr. tit.3. gloss. vers. quæro, & vers. contra definitionem, l.3.* Ord. *pag.439. & ad rubr. tit.11. gloss.1. vers. quæritur verum pag.669. eod. lib.3.* Soar. de Pace *d. praxi in princ. annot.3. per totam*, Stephan. Gratian. *discept. forens. n.29.* Cardos. *in praxi iudicum, verbo iudicium*, Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.1. c.1. n.1.* Iodouic. Miranda *de ordine iudiciario, quæst.1. art. concluſ.3. & art.2.* Camill. Borrell. *de compromiss. glosſ.1. n.54. & in summa omnium decis. tit.14. de iudiciis, n.10.* Cæsar. Argel. *de contradictore legitimo, n. num.28.* Buccaron. *de different. inter iudicia ciuile & crimin. different.164. num.1.* vbi *num.2.* subdit hoc procedere in ciuilibus, seu quoad iudicia ciuilia, non autem in criminalibus, in quibus iudicia quandoque ex duobus tantum, videlicet, iudice, & reo constituuntur.

Non seruus.] Notatur ad hoc quòd serui non possunt esse testes, Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. tit.5.§.3.* apud Castellanos *lib.13.tit.16.p.3.* vide Nep. de Monte Albano *de testibus, n.70.* Nel. *n.12.* Farin. *in praxi crim.q.55.à n.165.* Mascard. *de probat. concl.1358. à n.14.* vbi *n.43.* de liberto. Limita primò non procedere in eo seruo, qui communi opinione reputatur pro libero, vide Campeg. *de testibus, reg.111. limit.* Mascard. *d. concl.1358.n.17.* Farin. *d.q.55.n.169.* Limita secundò vbi veritas haberi non potest, vide Mascard. *d. concl.1358.n.18.* Farin. *d.q.55.n.172.* Limita tertiò exceptis criminibus, vide Nell. *de testib. c.33. vers. nisi in criminibus exceptis*, Mascard. *d. concl.1358.n.* Farin. *d.q.55.n.173.* vbi *n.175.* etiam limitat in eo qui actu est liber, & potentia seruus, & *n.178.* seruo facto libero, qui potest testificari de his, quæ antea vidit de seruitute.

Non fœmina.] Notatur ad hoc quòd fœmina esse non potest, quod gloss. *hic* intelligit in criminali causa, de quo vide Clar. *in §. fin. quæst.24. num.27.* Morl *in emporio iuris, p.1.tit.11. num.78.* Amat Rota *in pract. cap.9. num.27.* Soar. *recept. sentent. lit.M. num.143.* Mascard. *de probat. concluſ.972. num.1. & concluſ.1358. num.30.* Bonacos. *comman. crimin. verb mulier, fol.117. & p.2. eod. verbo, fol.52.* Menoch. *de præs. lib.6. præs.37. à n.46.* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.5. q.12. pag. mihi 452.* Farin. *in praxi crim. q.59. princ. & conf.36. n.14. & 16.* Rebuff. *de reprobat. testium, num.354.* Potest tamen in defectum probationis admitti, Alex. Trentacinq. *var. lib.2. tit. de testib. resolut. num.3.*

Nam varium, &c.] Notatur ad hoc quòd mulieres admodum mutabiles, & inconstantes, & variabiles sunt, earúmque consilium inualidum, fragile, & infirmum est, vt per Tiraq. *l.1. connub. p.1. gloss.1. n.3. cum seqq. & l.9. gloss.1. p.9. num.129. cum seqq.* Perez *in rubr. tit.4. gloss.1. pag.110. lib.1.* Ordinam. & *l.1. gloss. pag.86. tit.2. lib.5.* Menoch. *de præs. lib.6. præs.38. num.* Azeued. *l.7. n.20. tit.9. lib.3. nouæ recop.* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.5. q.13. pag.453.*

Cap. Pactum. XI.

PActum dicitur inter partes ex pace conuentione, scriptura legibus, & moribus comprobata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Marc. Socin. Vin. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.333.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.789.* remissiuè Ximen. *in concord.* *p.2.* desumitur ex D. Isidoro *etymologiarum lib.5. c.24.* & refertur ab Ant. August. *collect.1. Degrat. lib.5. tit.36. c.11.*

Pactum.

2 Pactum quid sit, & vnde dicatur, latè Mendoc. *in disp. suis, lib.* 1. *c.* 4. *n.* 55. *&* 60.

3 *Ex pace.*] Notatur ad hoc quòd dictio, *ex*, denotat causam proximam, vt per Tiraq. *in tract. cessante causa, limit.* 20. *n.* 29. & plures quos refero *de dict. vsufr. dict.* 115. *n.* 1.

Cap. Ius dictum. XII.

1 IVs dictum est à iure, & id iure possidetur, quod iustè, quod bene, malè autem possidetur, quod quis vel suis malè vtitur, vel aliena præsumit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 333. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 789. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. desumitur ex D. Isidoro *etymologiar. lib.* 5. *c.* 25. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 36. *cap.* 12.

2 *Iure possidetur quod iustè*, &c.] Nam iustè possidet, qui auctoritate iudicis possidet, *l. iustè possidet* 11. *ff. de acquir. possess.* Ias. *in l. clam possidere*, §. *qui ad nundinas, n.* 20. *ff. eod. & in l. si quis id, quod, n.* 33. *ff. de iurisd. omnium iud.* Tiraq. *l.* 9. *connub. in princ.* & iustè dicitur, & bene fieri, quod auctoritate legis fit, Pichard. *in rubr. Instit. de inoffic. testam. n.* 9. Marc. Anton. Genuens. *in pract Eccles. q.* 46. *n.* 4. Ego ipse *de Axiom iuris vsufreq. Axiom.* 136. *n.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Ecclesiæ, & à secularibus possideri non debet.*
2 *Decimæ in bonis Ecclesiæ numerantur.*
3 *Decimæ, oblationes, & primitiæ differunt.*

Cap. Causa. XIII. *Pasch.*

1 OBlationes, primitiæ, & decimæ non possunt dari indici sæculari, & qui sic accipit, est raptor, & sacrilegus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 333. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 789. remissiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. August. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 36. *c.* 13.

2 *Præcipuè numerantur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd decimæ in bonis Ecclesiæ numerantur, vt per Rebuff. *in tract. de decimis, q.* 9. *n.* 9.

3 *Oblationes verò dicimus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Ecclesiæ, vt per Oldrat. *cons.* 283. *in fin.* Isidor. Moscon. *de maiest. milit. Ecclesiæ, lib.* 1. *p.* 3. *c.* 3. *pag.* 445. Card. Tusch. *tom.* 5. *lit. O, concl.* 11. *n.* 1. quos refero ego ipse *de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appellat.* 172. *ex n.* 1.

Hæc tria, scilicet decimæ, oblationes, & primitiæ differunt, quia decimæ sunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquisitorum debita ex præcepto Ecclesiæ ministris. Oblationes autem quicquid Deo, vel Ecclesiæ, eiúsve ministris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo, at verò primitiæ sunt solùm primæ quæ nascuntur fruges, seu prima frugum pars, vide Rebuff. *d. tract. de decim. p.* 1. *n.* 17. *cum seqq.* Tyndar. *eod. tract. à n.* 84. & alios plures quos refert Monet. *eod. tract. c.* 2. *n.* 9.

4 Cætera, quæ hìc desiderari possunt, vide *ad cap. Barbos. Collect. Tom. III. ex transmissa, supr. de decimis*, & plura de oblationibus dixi *de officio Episcopi, p.* 3. *alleg.* 80. *ex n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos solus potest Sacramentum Extremæ-Vnctionis infirmo conferre.*
2 *Extremæ-Vnctionis minister proprius est Sacerdos.*
3 *Declaratur auctoritas Iacob.* 5. Inducat Presbyteros, *&c.*
4 *Annus bissextus ideo appellatur, quia intercalatur vnus dies, & bis dicimus* 6. *Kalend. Martij.*
5 *Annus bissextus si sit in tempore retractus biduo pro vno die censendus est.*
6 *Vnctionis Extremæ Sacramentum vrgente necessitate licite potest à pluribus Sacerdotibus conferri.*
7 *Dies duo in mense bissextili pro vno cedunt in fauerabilibus, secus in odiosis.*

Cap. Quæsiuit. XIV. *Alex. III.*

SAcerdos vno præsente Clerico, & etiam solus potest vngere infirmum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 334. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 790. remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 36. *c.* 9. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. *p.* 50. *c.* 21. 1

Quod Sacerdos, &c.] Nam proprius minister Sacramenti Extremæ-Vnctionis est Sacerdos, quod nouè definiit Concil. Trid. *sess.* 14. *c.* 3. *de Extrema-Vnctione*, & referunt Henriq. *in summ. lib.* 3. *c.* 13. §. 2. Petr. de Ledesma *in summ. p.* 1. *tract. de Sacramento Extremæ-Vnctionis, c.* 5. Prax. Episc. *p.* 1. *verbo Extrema-Vnctio*, §. 2. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.* 2. *c.* 2. *q.* 3. *art.* 2. *vers. de Sacram. in med.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 79. *art.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *à n.* 60. Ægid. *de Sacram. tom.* 2. *disp.* 19. *à n.* 17. Soar. *de Sacram. disp.* 33. *sect.* 1. *num.* 5. Bonac. etiam *de Sacram. disp.* 7. *quæst. vnic. puncto* 4. *n.* 1. *cum seqq.* qui obseruat non quemlibet Sacerdotem posse licitè administrare hoc Sacramentum, nisi habeat iurisdictionem, & ab Ecclesia non impediatur, ac propterea grauiter peccare administrando hoc Sacramentum, illum, qui non est proprius Sacerdos, vel Parochus, aut qui facultatem non habet à proprio Parocho. 2

Et etiam solus.] Non obstat locus Iacobi 5. *Inducat Presbyteros*, &c. quia sensus est, inducat Presbyteros, id est, aliquem ex Presbyteris, & vsus Ecclesiæ indicat, & patet à simili ex illo *Matth.* 27. vbi dicitur latrones improperasse Christo, id est, vnum ex latronibus, constat enim tantummodo duos latrones cum Christo fuisse crucifixos, & vnum tantum improperasse, vt patet *Lucæ* 23. vide Valer. Reginald. *d. lib.* 38. *num.* 62. Nald. *verbo Extrema-Vnctio, num.* 6. Francisc. Petigian. *dist.* 23. *quæst. vnic. art.* 3. *vers. quoad c.* 3. & alios apud Bonac. *d. puncto* 4. *n.* 7. *versic. neque obstat.* 3

§. Festum.

In anno bissextili seruari debet loci consuetudo circa idem S. Matthiæ festandum. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati. 1

4 *Vt nec pro biſſexto*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ideò appellatur annus biſſextus, quia intercalatur vnus dies, & bis dicimus 6. Kalendas Martij, vt probat text. *in l.* 3. §. *minorem*, *ff. de minor.* & *ibi* gloſſ. *verbo intercalatur*, id eſt, de medio tollatur poſterior dies Kalendarum, de quo Budæ. *in poſter. annotat. ad Pandectas, pag.* 258. Et in anno biſſexto ſecundùm ius duo dies debent pro vno reputari, & ſic quoad annum probationis debent etiam computari pro vno, nam annus probationis non debet eſſe annus ſolaris, & naturalis, qui neceſſariò continet 365. dies, & ſex horas, ſed debet eſſe annus ciuilis, & politicus, cuius dies eſt 24. horarum, ita Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 4. *q.* 15. *art.* 5.

5 *Nec pro quolibet alio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi biſſextus ſit in tempore retractus, biduum pro vno die cenſendum eſt, vt per Tiraq. *de retract. lign.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 123.

6 In gloſſ. *Etiam ſolus* 1. ibi, *hoc intellige in neceſſitate*, &c. Notatur ad hoc, quòd vrgente neceſſitate Sacramentum Vnctionis licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri, vt per Bonacin. *d. punct.* 4. *num.* 7. vbi intelligit, modò vnuſquiſque vngat independenter ab alio.

7 In gloſſ. *Qui duo.* Notatur ad hoc, quòd in menſe biſſextili duo dies pro vno cedunt, ſecus in odioſis, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 24. *n.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua ferri poteſt per verbum* ſtatuto, *&* n. 2.
3 *Diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit quoties conſtat de concedentis intentione.*

CAP. In his. XV. *Cæleſt. III.*

1 VErbum, *ſtatuto*, & verbum, *præcipio*, ſignificant ſententiam diffinitiuam, quia intentio, & non verba ſunt conſideranda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Vin. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 335. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 790. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 23. *cap. vnic.*

2 Collige ex text. per verbum *ſtatuto*, poſſe diffinitiuam ſententiam ferri, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. cap. ſicut*, §. *quibus hoc verbo ſtatuit, pag.* 77. metipſum *de diction. vſufreq. diction.* 384. *n.* 2.

3 *Cum non intentio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quoties conſtat de concedentis intentione, diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Principis latiſſimè interpretari debet.*
2 *Dictio*, ſicut, *denotat omnimodam ſimilitudinem.*
3 *Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda.*
4 *Diſtributiones non debentur intereſſentibus, ſi ſtatutum, aut conſuetudo Eccleſiæ, vel priuilegium contrarium operetur.*

CAP. Olim. XVI. *Innoc. III.*

1 BEneficium Principis latiſſimè eſt interpretandum, v.g. ſi dicit, prouideas huic, ſicut vni ex reſidentibus, intelligitur etiamſi non reſideat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Bellam. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Soc. Vin. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 790. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 335. remiſſiuè Coſal. *in concord.* & Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit. de reſcript. cap.* 6.

Sicut vni.] Hæc dictio, *ſicut*, denotat omnimodam ſimilitudinem, vt per Tiraq. *de utroque primog. q.* 40. *n.* 17. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo dictio, num.* 5. Card. Tuſch. *tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 374. *à num.* 3. & alios quos refero ego ipſe *de dictionib. & claus. dictio. num.* 1.

Cum beneficia Principum ſint interpretanda latiſſimè. Vide Tiraq. *de nobilit. c.* 27. *n.* 59. Cottam *in memorab. verbo priuilegia, pag.* 704. Burg. de Pace *conſ.* 15. *n.* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 103. *num.* 21. Sanch. de *Matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 4. Valaſc. *conſult.* 58. *num.* 21. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo beneficia, n.* 67. Monet. *de diſtribution. quotidianis, p.* 2. *queſt.* 14. *num.* 6. & 7. & plures per me citatos *de Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 36. *n.* 1. Si tamen detur tertij præſumptum beneficia Principum ſtrictam recipiunt interpretationem ex reſolutis per Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcindenda venditione p.* 1. *c.* 2. *in princ. & n.* 8. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 24. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo priuilegium, num.* 15. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 2. *n.* 56.

Quod præbendam, &c.] Notatur ad hoc, quòd diſtributiones non debentur præſentibus, ſiue reſidentibus in Eccleſia, ſi conſuetudo, aut ſtatutum Eccleſiæ, vel priuilegium contrarium operetur, vt per Coſm. *in pragm. ſanct. p.* 2. *verbo diſtribut. fol.* 134. & videtur ad *cap. porrò, n.* 12. *in fine de priuilegiis.*

Notari paſſim ſolet text. hic ad hoc quòd Canonico, vel beneficiario abſenti ex cauſa ſtudij debitur quotidianæ diſtributiones, vbi in eis tantum conſiſtit præbenda, & nulli alij ſunt fructus groſſi, vt per gloſſ. *pen. in cap.* 1. *de clericis non reſid. lib.* 6. gloſſ. *cap. licet* 32. *de præbend.* vbi Abb. & alij communiter. Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuileg.* 11. *num.* 12. Horat. Luc. *eodem tract. priuileg.* 98. *verſic. primò limita, Ayum. conſil.* 135. *num.* 24. Pariſ. *conſil.* 32. *à num.* 7. *lib.* 4. Benin. *de priuileg. Iuriſconſult. part.* 1. *priuileg.* 15. *num.* 8. Licet enim hæc ſententia vera ſit ex aliis fundamentis, de quibus per citatos, & ex nonnullis Illuſtriſſ. Caſtil. S. Concil. Trident. declarationibus, tamen non probatur in hoc text. qui non agit de priuilegio, quo beneficij fructus concedebantur abſenti, ſed de iuris ad beneficium Eccleſiaſticum, & de mandato Pontificis, qui magiſtro iam Canonico in Eccleſia in qua non erant præbendæ diſtinctæ, aut numeratæ, vt benè aduertunt *d. gloſſ. pen.* & ferè omnes citati, mandauerat conferri præbendam de communibus prouentibus eiuſdem Eccleſiæ, perinde ac illam habeant alij Canonici infirmientes, quòd ſi hi conferre nollent, ad mandati executionem deputantur executorem, cui Decretalis hæc dirigitur; quia verò Canonici non benè interpretantur mandatum contendentes per illud magiſtro non deberi ea quæ victu, & veſtitu conſiſtebant, de quibus Papa ſpecialiter non egerat in mandato, reſpondet etiam hos deberi ſicut vni ex aliis infirmientibus Canonicis cum Principum beneficia latiſſimè ſint interpretanda, ſic ſanè nec text. dicit Magiſtrum abſentem fructus aliquos percepturum, nec vllum eſt verbum de priuilegio ea in re conceſſo, imò ferè omnia, quæ ſunt in text. agunt de mandato ad collationem ad præbendam, quòd cùm non emanauerit contrarius commendam, non priuilegium, ſed beneficium Principis eſt, & Diſſimem

latissimam recipit interpretationem. Quòd si obiicias mandatum,& literas huiusmodi ad Ecclesiasticum beneficium, quantumvis beneficium Principis dicantur, tanquam odiosas ob ambitionem fuisse restringendas *in cap.quamvis 4.in princ.de præbend. lib.6.* Vel potest hic text. intelligi de mandato circa præbendam conferendam ei,qui iam erat in Canonicum receptus, in qua specie odium, & ambitio cessare videntur; quia viget maximè æquitatis ratio, ex opposito sequitur absurdum, vt apertè probat *cap. relatum 9.in fine, & cap.dilectus 19.versic.quia verè, de præb.* Vnde iuxta prædictum intellectum non probat text.ille Canonico, vel beneficiario absenti ex causa studij deberi quotidianas distributiones, vbi in eis tantùm consistit præbenda, & nulli sunt fructus grossi.

5 In gloss.*Manualia*,ibi,*fortè,quæ dantur singulis diebus*,&c. De intellectu huius glossæ, & resolutione illius quæst. an absens in seruitio Papæ, vel Episcopi quotidianas lucretur distributiones, vide Monet. *de distrib.quotid.p.2.q.9.n.14.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum generare dicitur quod fertur non solum in prouinciam, sed etiam in villam, vel castrum.*
2 *Interdictum generale locale dicitur, quod sub nomine collectiuo vniuersitatis plurium locorum profertur.*
3 *Interdictum speciale locale est quando aliquis particularis locus interdicitur.*
4 *Interdictum vnius parochiæ ciuitatis an sit particulare ostenditur.*
5 *Portugalliæ Regno an tempore interdicti generalis concedatur diuinorum celebratio, ianuis clausis, ostenditur.*

Cap. Cùm partibus, XVII.

1 INterdictum generale dicitur non solum cum Regnum, vel tota prouincia interdicitur, sed etiam cùm villa,vel castrum, quæ etiam vocantur terræ, & priuilegiati eodem modo se habeant in iis, sicut in Regnis. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect.Zabar.Ioan.Andr.Host.Butr.Anch.Panorm. Mari. Socin.Viu.*in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.335.*Alagona *in compend. iuris Canon. pag.709.* remissiuè Ximen. *in concord.p.1.& 2.*refertur ab Ant. August.*collect.3. Decret.lib.5.tit.23.c.1.*

2 Collige ex text. generale dici interdictum locale, quod sub nomine collectiuo vniuersitatis plurium locorum profertur, ita vt plura loca sub se contineat, quæ scilicet ibi sunt, vel esse possunt, veluti quando interdicitur Regnum, Prouincia, Ciuitas, Villa,seu Castrum,vt per Conar.*in c.alma mater, p.2.§.1.num.9.* Nauar.*in man.c.27.num.166.* Vgol. *de censur. tab.5.in princ.* Henric.*in summa lib.13.c.1.§.3.* Tolet. *in summ. lib.1.c.51.num.5.* Monet.*de distribut. quotid. p.2.q.16. n.12.*Auil.*de cens.p.5.disp.1.dub.1.concl.2.* Soar.*tom.5. disp.32.sect.2.n.4.* Ludouic.Mirand.*in manuali Prælatorum,tom.2.q.37.art.2.concl.1.* Bonac.*de censur.disp.5.*
3 *punct.1.n.5.* pariter resoluentes speciale, seu particulare interdictum locale esse, quando aliquis particularis locus,veluti Ecclesia D. Petri,interdicitur, vt si plures Ecclesiæ particulares Ciuitatis non nomine collectiuo interdicantur. Vnde infertur meritò recentiores reprehendere Felin.*in cap. sanè, n.3. de officio delegati,* quem sequitur Conar.*d.§.1 num.9.*qui voluerunt dictum interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures sunt, particulare esse, & ideò pro debito pecuniario sine auctoritate Romani Pontificis relaxari posse contra *reg. text. in Extrauag. prouidè, de sentent. excommun.inter communes,* quæ prohibet interdictum locale generale ferri pro debito pecuniario, secundùm communem intellectum,vt per Nau. *d.c.27.num.168.* Duen.*reg.253.*Soar.*disp.36.sect.3.n.8.*& solùm contradicere Couar.dum putat procedere etiam in interdicto locali particulari, testatur Sayr. *lib.5.c.11.à n.17.* sed Couar. sequitur Henriq. *d.lib.13 c.50.§.3.*Contra eos non obstat, quòd Parochia nomen est collectiuum iurium locorum, continet enim locum sacrum, & in vtroque diuina fieri prohibet, eius interdictum, vt meliùs considerat Nauar.*vbi proximè,* Vgolin. *d.c.6.in princ.* Henriq. *c.51.§.3.* post alios Sayr.*c.2.n.9.*& latè Soar. *disp.32.sect.2. à n.5.* Benè aduertens sine dubio hanc posteriorem sententiam veram esse si parochia sumatur pro toto ipsius ambitu, quamvis prior vera sit, si nomine parochiæ solum ipsius templum intelligatur. Ad argumentum verò quòd vna parochia ciuitatis non sit vnum tantum, sed pars illius, vnde videtur interdictum particulare;respondetur,quòd ad hoc, vt interdictum generale locale dicatur, non requiritur,quòd ciuitas tota interdicatur,sed sufficit quòd totus ambitus alicuius loci interdicatur,siue magnus sit, siue paruus, ita vt in nulla eiusdem parte licitum sit celebrare, siue consecrata sit, siue prophana, quod in parochia reperitur, vt diximus. Vnde per contrarium particulare erit interdictum,licèt omnes Ecclesiæ ciuitatis interdicantur,quia non subiicitur interdicto totus ambitus loci, in quo Ecclesiæ sunt, & extra Ecclesias sacra fieri, vel eis interesse licitum esse, vel priuato Oratorio, vel Altari portatili, licèt aliàs, vt post Nau. Couar.Vgolin.Henriq. & plures alios optimè explicat Sayr.*d.c.2.n.13.* Anil.*d.concl.2. vers. sequitur 2.* ex illa ratione aduertentes sequi idem esse resoluendum,licèt interdicantur omnes Ecclesiæ regni, vel mundi,valdéque adnotandum admonent ad plures effectus, tam *d. Extrauag.prouidè,* quàm *d.c.alma,* quàm etiam priuilegiorum ad interessendum Sacris tempore generalis interdicti, iuxta text. *in præsenti.*

Illud valdè notabile est priuilegium, quod recenser 5
Card.Tusch.*tom.4.lit.I,concl.278. num.6.* vt in nostro Regno Portugalliæ concessa sit diuinorum celebratio tempore interdicti generalis ianuis clausis,&c. putans id expressè probari in hoc text. argum. sumpto ex superscriptione ibi Colubrien. & aliis Episcopis in Regno Portugalliæ constitutis, iuncto princ text. *in partibus vestris*, cum aliis, quæ sequuntur, sed salua pace tanti viri, text. *in præsenti*, minimè hoc probat, nam in Portugalliæ partibus sæpè diuersa loca interdicto supponi apertè narrat, minimè, verò, quod pro toto regno concessum sit, vt tempore interdicti generalis celebrentur diuina; imo contrarium manifestè supponit, dum significat hanc gratiam aliquibus specialiter fieri in eisdem partibus, illis verbis, cùm illi, qui ab Ecclesia Romana decorati priuilegio meruerunt,&c.non est ergo priuilegium generale pro regno, sed singulare pro personis, quæ eo decorari à Sede Apost. meruerunt.

SVMMARIVM.

1 *Papa quando concedit, vt Episcopus possit disponere de rebus clericorum decedentium ab intestato, intelligitur etiam, & canonicorum.*
2 *Canonici etiam Regulares veniunt appellatione clericorum in lata significatione.*

Cap. Cùm tibi. XVIII.

1 PApa quando concedit vt Episcopus possit disponere de rebus clericorum decedentium ab intestato, intelligitur etiam & Canonicorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 336.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 790.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 2.* est pars suprà *c. cùm tibi, de testam.*

2 Collige ex text. clericorum appellatione Canonicos venire, vt per Abb. *hic n. 1. & 3.* Felin. *in cap. non dubium, n. 1. de sententia excommun.* Bero. *cons. 3. n. 29. & seqq. volum. 3.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut. 192. n. 1.* Burlat. *cons. 287. n. 6. volum. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 11. q. 15.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 2. n. 4.* vbi *n. 28.* per text. *in cap. sedes de rescript.* limitat in materia stricta, ego ipse *appellat. 61. n. 3.* Quòd autem Canonici Regulares D. Augustini veniant appellatione clericorum, tenent D. Thom. *2. 2. q. 189. art. 4. respons. ad 2. argum.* Port. *cons. 164. n. 23. 88. & 93.*

SVMMARIVM.

1 *Iurans obedire Prælato, & Ecclesiæ, non clero diœcesano, sed Capitulo Cathedralis Ecclesiæ obedire tenetur.*
2 *Curatus quilibet iurat Episcopo, quòd erit illi, suis successoribus, & sanctæ Sedi Apostolicæ, fidelis & obediens.*
3 *Cathedralis Ecclesia in odiosis non venit appellatione Ecclesiarum ciuitatis.*
4 *Mandatum de prouidendo habens in aliqua Ecclesiarum ciuitatis, vel diœcesis, non poterit prouidere in Cathedrali.*
5 *Dispensatus à Papa ad beneficia obtinenda non potest habere canonicatum in Cathedrali.*
6 *Ecclesia varias habet significationes.*

Cap. Cùm Clerici. XIX.

1 IVrans esse fidelis, & obediens Episcopo, & clero Ecclesiæ, v. g. Placentinæ, non intelligitur clericus totius diœcesis, sed Capituli Cathedralis Ecclesiæ, principaliter verò obligatur Episcopo tanquam capiti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 336.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 791.* remissiuè Casal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 3.*

2 *Iuramentum præstant*, &c.] Notatur ad hoc quòd quilibet Curatus iurat Episcopo, qnòd erit illi, & suis successoribus fidelis, & obediens, & sanctæ Sedi Apostolicæ, vt per Rebuff. *in praxi beneficiali tit. requisita in literis collat. n. 2.*

3 *Ecclesiæ Cathedralis*, &c.] Notatur ad hoc quòd appellatione Ecclesiarum Ciuitatis, aut diœcesis simpliciter non includitur Ecclesia Cathedralis, & è contra in odiosis, & materia stricta, Felin. *in cap. in nostra, corol. 39. n. 40. de rescript.* Oldrad. *cons. 183.* Couarr. *in cap. alma mater p. 2. §. 1. num. 4. in fine.* Ego ipse *in tract. de appellatione verb vtriusque iuris signific. appell. 85. num. 3.* in fauorabilibus verò appellatione Ecclesiæ venit Cathedralis, vt dixi *ibid. num. 7.* sic etiam quando dispositio est fauorabilis appellatione quorumcumque beneficiorum, venit Cathedralis, Rota *decis. 80. n. 1. lib. 3. p. 3. diuers.* Verum habens mandatum de prouidendo in aliqua Ecclesiarum ciuitatis, & diœcesis, non poterit prouidere in Ecclesia Cathedrali, quia cùm propter ipsius honorem, & præeminentiam sit qualificata, sub generalitate beneficiorum non includuntur beneficia consistentia in Ecclesia Cathedrali, Rota *decis. 8. de conces. præbenda in nouis, & decis. 35. eod. tit. in antiquis*, Gomez *de expect. n. 94. in fine & n. 95.* Quemadmodum dispensatus à Papa ad beneficia obtinenda non potest habere Canonicatum in Cathedrali, nisi aliud exprimatur, *cap. quamuis de præbend. in 6.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de dispensat. status, vers. in Cathedralibus.* Illud etiam aduertere oportet, quòd si ad petitionem rogantis Pontifex concedat beneficium quod vacaret in Cathedrali, non includitur præbenda canonicalis, Archid. *in c. alternatiues 12. q. 2.* Abb. *in cap. postulasti, de rescript.* & ibi Felin. *n. 4. & in c. in nostra, corol. 39. de rescript.* Corol. *de benefic. p. 5. c. 5. n. 4.* Nicol. Garc. *de benef. p. 11. c. 6. n. 51.* Quamvis in literis fiat specialis mentio de Cathedrali. Staphil. *de literis gratiæ, tit. de modo & forma imperr. §. circa 3. n. 6.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 10. q. 2. n. 25.*

In gloss. *Ecclesia*, ibi, *hoc nomen Ecclesia varias habet significationes*, &c. De hoc vide quæ dixi ad *rubr. de Eccles. ædificand.*

SVMMARIVM.

1 *Censuræ Ecclesiastica appellatione comprehendit excommunicatio, suspensio, & interdictum.* Num. 2.
3 *Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens vsum quorundam diuinorum, & Ecclesiasticam sepulturam, quæ talia sunt.*
4 *Interdictum, & cessatio à diuinis differunt.*
5 *Suspensio est censuræ Ecclesiastica qua aliquis clericus, ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuo ob culpam à superiore prohibetur suis Ordinis exercitium in totum, vel in partem.*
6 *Excommunicatio quid sit, ostenditur.*

Cap. Quærenti. XX.

CEnsuræ mentio quando fit in literis Apost. intelligitur excommunicatio, suspensio, interdictum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Barbarel. Ioan. Andr. Host. Butt. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Vinian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 336.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 761.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 4.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. defendunt Nau. *in man. c. 27. n. 1.* Henriq. *in summa lib. 13. de excommunic. c. 6.* Soar. *de censur. tom. 5. disp. 1. sect. 3.* Aula *eod. tract. p. 1. disp. 2. dub. 5.* Bonacin. *eod. tract. q. 1. punct. 1. n. 4.* Flamin. *de resignat. lib. 5. q. 6. n. 69.* Ego ipse *in tract. de appellatina verbor. vtriusque iuris significat. appell. 4. num. 1.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 1.*

Discretus iudex, &c.] Notatur ad hoc quòd censuras ferre possunt omnes, & soli illi, qui Ecclesiasticam habent iurisdictionem fori exteriotis, S. Thom. *in 4. dist. 18. q. 1. ad 3.* Abb. *in c. ab excommun. 5. de rescript.* Cou. *in c. alma mat. p. 1. §. 11. n. 1.* Nau. *in man. c. 27. n. 5.*

Vgutin.

Vgolin. *de censur. tab. 1. c. 2. §. 19. à n. 1.* Valent. *tom. 4. disput. 7. sect. 17. punct. 4.* Soar. *tom. 5. disput. 2. sect. 2. à num. 6.*

3 *Non solùm interdicti.*] Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens vsum quorundam Diuinorum, & Ecclesiasticam sepulturam, qua talia sunt, vt colliges ex iis quæ resoluunt Couar. Nauar. & alij nouiores, quos refert Sayr. *de censur. d. lib. 5. cap. 1. num. 7.* Vgol. *eod. tract. tab. 5. cap. 18. in princip.* Soar. *eod. tract. tom. 5. disp. 32. sect. 1. num. 4.* Auil. *eod. tract. p. 5. disp. 1. in princ.* Bonacin. *eodem tract. disput. 5. punct. 1. num. 1.* Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 18. punct. 2.* Monet. *de distribution. quotid. p. 2. q. 16.* Vnde cùm interdictum sit censura Ecclesiastica, cessatio verò à diuinis non ita, differre inter se tenuerunt Nauar. *d. c. 27. n. 164. & 168.* Henriq. *lib. 13. cap. 52. in princip. iuncta lit. Q.* Valent. *d. disp. 7. q. 19. puncto 1. in princip.* Iacob. de Graff. *in aureis decision. p. 1. lib. 4. cap. 28. num. 2.* Sayr. *d. lib. 5. c. 17. à num. 8.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. quæst. 115. art. 2.* Soar. *tom. 3. disput. 29. à princip. & omnino n. 14.* Bonacin. *d. tract. de censur. disput. 6. puncto 1. num. 4.* Monet. *d. quæst. 16.* contra Scot. *in 4. distinct. 22. q. 3. art. 1.* & Conarru. *in cap. alma mater, part. 2. §. 2. in princ.* & alios qui censuram Ecclesiasticam esse contendunt.

5 *Sed suspensionis.*] Suspensio est censura Ecclesiastica, qua alicui Clerico (vt Clericus est) per aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à superiore, prohibetur sui Ordinis exercitium in totum, vel in partem, vt per Nauar. *d. cap. 27. n. 151.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 1. num. 13.* Vgol. *eod. tract. tab. 4. cap. 10.* Henriq. *d. lib. 13. cap. 31. num. 2.* Valent. *tom. 4. disput. 7. q. 18. num. 1.* Soar. *d. tom. 6. disp. 25. sect. 1. num. 2.* Auil. *eod. tract. p. 3. disp. 1.* Bonac. *d. tract. disp. 3. q. 6. puncto 2. num. 1.* Aldret. *de religiosa disciplina tuenda l. 2. cap. 27. num. 3.*

Aduertendum tamen est duobus modis ferri suspensionem, fertur enim aliquando in puram vindictam criminis, aliquando verò propter solam contumaciam, & sub ratione medicinæ, vt quis à peccato resipiscat; prioris exemplum adducitur ex text. *in c. cum in cunctis, §. fin. de elect.* vbi eligentes scienter indignum per triennium suspenduntur, & *in cap. 2. de rebus Eccles. lib. 6.* vbi similis pœna imponitur Prælatis, qui bona Ecclesiastica laicis subiiciunt, & in multis aliis, quæ latè adducit Nauar. *d. cap. 27. à n. 154.* Vgolin. *de censur. tab. 4. cap. 3. per totum.* Posterioris exemplum est *in cap. nullus, in cap. præter, 32. dist.* vbi ipso iure suspensus est Sacerdos notorius fornicator quousque pœniteat, *c. si quis Presbyter 81. distinct.* ex quibus ita colligunt DD. communiter resoluentes sic suspensos celebrantes fieri irregulares, per text. *ibi in cap. vestra, & in cap. vltim. de cohabit. cleric.* vt testatur Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 82. num. 2.* Henriq. *d. lib. 13. cap. 36. §. 1. in princ.* Soar. *disput. 31. sect. 4. à n. 4.* quamvis contradicat Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 7. n. 85.* Inter hos autem modos ea est maxima differentia, nam in priori suspensio lata in vindictam culpæ sine ad tempus certum, sine in perpetuum censura Ecclesiastica non est, sed solummodo quando modo posteriori, scilicet sub ratione medicinæ profertur. Ratio est facilis ex dictis circa censuræ definitionem, in qua necessariò requiritur quòd *feratur principaliter ad subditi correctionem*, quod licèt conueniat posterioribus suspensionibus, minimè conuenit prioribus, atque ita post Innoc. Abb. atque alios distinguunt Vgolin. *d. tab. 4. cap. 5. §. 2.* Soar. *disput. 25. sect. 1. à n. 2. & seq. & sect. 2. à num. 3.*

6 *Excommunicationis.*] Excommunicatio est censura Ecclesiastica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus bonis communibus, videlicet participatione Sacramentorum, communibus Ecclesiæ suffragiis, & consortio fidelium, vt per Nauar. *d. cap. 27. num. 1.* Valent. *d. disput. 7. q. 17. punct. 1.* Soar. *d. tom. 5. disput. 7. sect. 1.* Vasquez *tom. 4. in 4. part. tract. de Excommun. dub. 1. n. 7.* Bonac. *eodem tract. de censuris, disp. 2. q. 1. punct. 1. num. 2.*

Duo ex hoc text. DD. communiter notant, primum est excommunicationem, suspensionem, & interdictum censuras esse Ecclesiasticas, earumque appellatione contineri in rescriptis, & aliis dispositionibus, quæ censurarum faciunt mentionem, Soar. *de censur. disp. 1. sect. 3.* Auil. *eodem tract. p. 1. disp. 2.* Bonac. *eodem tract. q. 1. puncto 1. n. 4.* Probatur ex definitione censuræ, quæ est sententia priuans bono aliquo spirituali per Ecclesiasticam potestatem prolata principaliter ad subditi correctionem, optimè enim per genus, & differentias naturam explicat definiti iuxta regulam bonæ definitionis, quam tradunt nostri per text. *in l. 1. §. dolum, ff. de dolo, & in l. omnis definitio, de regulis iuris,* quæ omnia conueniunt excommunicationi, suspensioni, & interdicto, vt apparebit si singulas censuras, singulásque definitionis particulas breuiter percurramus.

Quòd autem sententiæ sint, probatur ex rub. & per totum *sup. de sentent. excommun. & ex cap. sententia pastoris 11. q. 3. & ex cap. cum ab Ecclesiarum, & ex cap. ad reprimendam, de offic. ordin. & ex c. 3. §. sententias, de appellat. in 6. & ex cap. Romana, de sententia excommunic. eodem lib.* cum multis aliis in quibus excommunicatio, suspensio, & interdictum simpliciter, & absolutè sententiæ appellantur, ex quibus iuribus censuras verè, & propriè esse sententias resoluit Gom. *in c. 2. §. statuto, n. 10. de constit. lib. 6.* quicquid in contrarium teneat gloss. *in sum. 2. q. 1.* & post Abb. *in rubr. de re iudic. in fine,* Felin. *in rubr. de sententia excommun. n. 1.* Vnde in rescriptis, & statutis, quæ de sententiis faciunt mentionem censuras comprehendi testatur communem Gutier. *lib. 1. canon. c. 5. n. 32.* quamvis DD. communiter tenentes censuras propriè sententias non esse, contrarium etiam in hoc casu subinferant, sed illorum fundamentis plenè satisfacit Gom. *citato loco, num. 11.*

Quòd verò priuent bono spirituali clarè constat, nam in excommunicatione patet, quæ mortem spiritualem inferre dicitur *in cap. per venerabilem,* ibi, *mori præcipitur. qui filij sint leg.* per eam separatur excommunicatus à Christi corpore, *cap. audi, cap. nihil 11. q. 3.* & Sathanæ traditur, *cap. omnis Christianus, eod. quæst.* Et in interdicto apparet, quia remouet à loco vsum Diuinorum, & Sacramentorum, *c. non est, de sponsalib. c. alma mater, in princ. de sent. excommun. lib. 5.* Atque etiam in suspensione, qui priuat vsu Ordinis, Officij, & Ecclesiasticæ potestatis, *c. 1. in fine, de re iud. lib. 6.* cum multis similibus, de quibus gloss. *verbo Suspensi, in Clem. 3. de pœnis.*

Quòd verò profetri debeant per Ecclesiasticam potestatem, apparebit ex resolutis per DD. citatos *in princip. addit.* ad hunc text. Denique quòd omnes principaliter ad subditi tendant correctionem, probatur ex *d. cap. reprehensibilis,* vbi omnes disciplinæ Ecclesiasticæ nomine appellantur, & deinde quia ratio correctionis, seu disciplinæ in hoc consistit, vt eatenus pœna duret donec resipiscat subditus in quem profertur, cesset verò vbi primum Ecclesiæ obedierit, quod planè cernitur in omnibus prædictis tribus, in excommunicatione probat text. *in cap. 1. de iud.* ibi, *donec,* & in interdicto probat *cap. ex literis, de offic. deleg.* ibi, *donec eidem,* &c. *& cap. non est, de sponsalib.* ibi, *donec,* de vtroque probat text. *in cap. quanquam, in fin.*

de censibus, lib. 6. in suspensione est text. *in Clem. 1.* ibi, *suspensi donec desiterit, de decimis,* adducit multa similia gloss. *verbo suspensi, in d. Clem. fin. de pœnis,* atque ita interrogatus Pontifex Innoc. III. quid nomine censuræ intelligeretur, respondet intelligi excommunicationem, suspensionem, & interdictum, vt constat ex text. *in præsenti.*

Secundum notabile, quod DD. ex hoc text. deducunt, habet, nullam aliam esse Ecclesiasticam censuram præter illas tres, vt per Vgolin. *de censur. tabul. 1. cap. 26. à num. 1.* Viuald. *in candel. aureo,* vbi *de excom. num. 3.* Henriq. *in summ. lib. 13. c. 2. à princ.* Soar. *tom. 5. disp. 1. sect. 3.* sed hoc non ita pertranſit indubitatum quin grauissimi Doctores existimauerint præter tres illas dari alias Ecclesiasticas censuras, exemplum ponunt in vitatione à Diuinis, quæ in vsu est frequentissimo, & interdictum ab ingressu Ecclesiæ dicitur *in cap. is, cui 20. de sententia excommunic. lib. 6.* in qua reperiuntur omnia, quæ continentur in prædicta censuræ definitione, sicut etiam contineri inquiunt in cessatione à Diuinis, & tamen neque hæc, neque illa est excommunicatio, suspensio, vel interdictum, & in irregularitate contracta propter culpam idem resoluit Sot. *in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. vers. 2. discrimen,* quem sequuntur alij, de quibus *suprà.* Et generaliter vltra prædictas tres reperiri multas alias censuras, scilicet omnes pœnas, quæ bono spirituali priuant si solùm ad contumaciam conuincendam proferantur resoluunt alij adducentes pœnam, de qua *in cap. placuit, il. 2. 18. dist.* ibi, *Ecclesiæ suæ communione debent esse contenti, & in cap. quorundam, in fin. 34. dist.* ibi, *& vestro collegio,* &c. quæ pœnæ excommunicationes non sunt, vt addidi ad *cap. si celebrat, de clerico excommun.* & tamen ipsis conueniunt omnia, quæ in dicta censuræ definitione continentur. Tandem vrgere videtur stylus Curiæ Romanæ, secundùm quem in Bullis semper apponitur clausula faciens potestatem absoluendi ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, aliisque censuris, vt refert Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma nouæ prouisionis in princip.* ibi, *Teque à quibuscumque,* &c. quæ clausula omnino esset otiosa in ea parte, aliisque censuris, si præter illas tres nulla alia censura reperiretur.

Verùm à communi sententia non est recedendum tum ex dictis, tum præcipuè propter auctoritatem huius text. quam non effugiunt, qui dicunt non reperiri in illo taxatiuam, *tantum,* vel similem, conuincitur enim aut si aduertas quod Innoc. III. magistraliter respondit ad quæstionem sibi propositam quid censuræ nomine intelligatur, esse tres, quæ responsio esset diminuta, si præter tres illas aliæ reperirentur; sicut etiam eodem fundamento conuincitur alia solutio, quòd hic text. agat solummodo de intellectu clausulæ per censuras Ecclesiasticas in rescriptis apponi solitæ, clausula enim in rescriptis apposita non alium, sed illum, & eundem habet sensum, quem habet ex se, & absolutè sumpta, nisi aliunde de mente concedentis aliud appareat, vt probat text. *in cap. ad audientiam, in fine, de decimis,* & deducitur ex generali regula text. *in l. non aliter, ff. de legatis 3.* cum multis copiosè adductis per Tiraq. *in l. si vnquam, verbo liberis, num. 17.*

Argumenta verò, quæ pro contraria parte adduximus, facilem habent solutionem, quia omnes illæ pœnæ, de quibus in argumento, vel censuræ Ecclesiasticæ non sunt, vel ad vnam ex prædictis tribus reducuntur, cessatio namque à Diuinis propriè censura non est, vt infra probabo. Irregularitas verò etiam propter culpam censura non est, vt contra Sot. statim ostendam. Vitatio à Diuinis ad interdictum, vel suspensionem potest reduci, vt colligitur ex text. *in d. cap. is, cui,* ibi, *ab ingressu Ecclesiæ lata suspensionem* quemadmodum etiam de reliquis iuribus in argumento citatis sentit gloss. *verbo, suspensis in Clem. de pœnis,* potest etiam reduci ad excommunicationem minorem, quemadmodum & pœna de qua *in d. cap. placuit,* in quo Episcopus suæ Ecclesiæ communionem iubetur esse contentus, & *in d. cap. quorundam, cum similibus,* in quo priuatur fratrum consortio, erat enim certum excommunicationis genus, quod olim in Ecclesia fuit, quia licèt non priuaret vt maior excommunicatio, neque participatione Sacramentorum vt minor, quia tamen priuabat aliqua communione, non sic propriè dicebatur excommunicatio, ita tat gloss. per text. ibi, *in cap. præsenti, 3. q. 2.* quamuis iam hodie in vsu non sit, vt explicat post Syl. Victor. *in summ. num. 330.* & post Cassand. Vinald. *de excommun. num. 80.* durare tamen adhuc huius excommunicationis vestigium apud Monachos nigros *S. Benedicti*, & in aliis Religionibus colliges ex relatis per Henriq. *in sum. lib. 13. c. 9. §. 4.* iuncta in *l.* "Ad argumentum verò ex stylo Curiæ responderi potest non esse otiosa verba illa, vt scilicet Papa explicet concedere potestatem absoluendi non solum ab illis tribus principalioribus censuris, sed etiam ab aliis, quæ ad illas reducuntur, & aliis nominibus solent appellari. Deinde non esse inconueniens ad maiorem declarationem multiplicare verba, & voces synonymas iuxta reg. text. *in l. quæ dubitationis tollendæ causa, 9. ff. de regul. iuris,* cum similibus, quæ ibi adduct Deci. & notauit gloss. *verbo, & filio,* ibi, *potuit declarare, quàm addere, in cap. 1. de summa Trinit. lib. 6.* comprobat Mantu. *dial. 81.* & latè Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. voluntat. lib. 3. tit. 6. num.* præcipuè cum in terminis de quibus agimus nullo modo vtile sit ad tollendas dubitationes, quæ ex contrariis opinionibus, quas retulimus, possent oriri.

Ex quibus primò colligitur nullam irregularitatem, siue cum culpa, siue sine ea contractam censeram esse Ecclesiasticam. Probatur, dicit de intrinseca ratione censuræ esse quod ad subditi correctionem proferatur, & solum duret donec diræ contumacia, & non corrigitur ille in quem profertur, sed constat irregularitatem impedimentum esse de se perpetuum, quod non tollitur, neque cessat cessante commercia, & quamvis ponatur emendans ipse irregularis, vt probat *cap. 1. cum seqq. 50. dist.* text. opt. *in capit. literas, in fine, de temp. ordinat.* ergo meritò hanc solutionem tenent Nauar. *in manual. cap. 27. num. 19. & 254.* Viuald. *de irregul. num. 17.* Salzed. *ad Bernal. in pract. cap. 26. lit. E, vers. 6.* refert multos Henriq. *lib. 7. cap. 13. §. 6. & lib. 13. cap. 2. §. 1. lit. A,* Bonac. *de censur. quæst. 1. puncto 1. num. 4. vers. quantum ad irregularitatem,* Soar. *tom. 5. disp. 1. sect. 3. num. 5.* qui omnes consequenter colligunt habentes Bullam, vel concessionem à Summo Pont. vt absolui valeant ab omnibus censuris, minimè absolui posse ab irregularitate aliqua, cùm ex proximè dictis constet vtramque irregularitatem esse censuram, & vltra proximè citatos, resoluit testatus in stylo Romanæ Curiæ obtentus Viuald. *de irregul. num. 331.* Iacob. de Graff. *in aurea decis. p. 1. lib. 4. cap. 15. n. 13.* Vgolin. *d. tab. c. 26. num.* Nauar. *cons. 34. num. 2. de tempor. ordinat.* ampliatus etiamsi in Bulla adiiciatur potestas absoluendi ab omnibus censuris, & pœnis, quamvis contradicat Sot. *in aphorism. verbo absolutio, num. 21.* Vnde sustinere non potest resolutio Soti *in 4. distinct. 22. q. 3. art. 1.* quæ constanter sequitur Gutier. *canon. lib. 1. c. 3. per totum,* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 6.*

Bañez

Bañes, Medin. & alij, quos ipsi referunt, distinguentes inter irregularitates, quæ sine culpa contrahuntur, & admittit censuras non esse Ecclesiasticas, & inter illas, quæ cum culpa contrahuntur, vt si quis celebret suspensus, vel excommunicatione maiori ligatus, vt *in c.1.in fine,de re iudic.lib.6.*& per totum *tit.de clerico excommun.minist.* aut si excommunicatus vel ab excommunicato Ordines recipiat, *c.1.de eo qui furtiuè Ordines*, quas verè & propriè censuras esse Ecclesiasticas resolnit, ac subinde virtute Bullæ, & priuilegiorum in quibus conceditur potestas absoluendi ab omnibus censuris, ab istis etiam irregularitatibus absolui posse, quia hæc distinctio apertissimè conuincitur ex prædictis fundamentis, in quibus refellendis licèt totis viribus Gutierres insudauerit, minimè tamen ipsis satisfacit, nihil enim aliud ex ipsius dictis colligitur, quàm quòd fundamenta communis sententiæ concludunt solùm in irregularitatibus, quæ contrahuntur sine culpa, quod ex dictis falsum apparet, constat enim omnia æquè concludere etiam in irregularitatibus, quæ ex culpa contrahuntur, tum illud quod irregularitas pœna sit sua natura perpetua, quod censuris minimè conuenit; tum aliud quòd absolutio non dicatur de irregularitate; tum denique illud ex stylo Romæ Curiæ.

Secundò colligitur dispositionem perpetuam à beneficio, vel officio, aut ab vtroque censuram Ecclesiasticam non esse. Probatur ex dictis eodem discursu, cùm enim censura necessariò proferri debeat ad subditi correctionem, solúmque duret eius durante contumacia, cesset verò eadem cessante, depositionem verò natura sua perpetuam proponamus, meritò sit censuram Ecclesiasticam non esse, qua ratione ita docent Nauar.*d.c.27.n.152.vers.5.* & post Sylvest. Henriq.*d.lib.13.c.2.§.1 iuncta lit.G.* Iacob. de Graf.*d.lib.4. cap.1. num.5.* Auila *d. part.1.disp.5.* Bonac. *d.num.4. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Nouale est ager, seu terra nunc primùm, seu de nouo prosciſſa, de qua non extat hominum memoria quòd aliquando culta fuisset*, & n. 2.
3 *Antiquum dicitur, quod excedit centum annos.*

CAP. Qui per Nouale. XXI.

1 NOuale in priuilegiis de decimis noualium non soluendis, appellatur ager de nouo ad cultum redactus, de quo non extat memoria quòd aliquando fuerit cultus, & de quo Ecclesia Parochialis non percipit magnos prouentus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Augustt. *collect.3. Decret.lib.5.tit.23.c.5.*

2 *Nouale intellexerint agrum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd nouale est ager, seu terra nunc primum, seu de nouo prosciſſa, de qua non extat hominum memoria quod aliquando culta, seu cultinata fuit, vt per Bellam. *in clemen. religiosi, n.187. de decimis*, Henric. Canis. *de decimis cap.11.n.1. & in summa iuris Canon. lib.2.tit.26.§.noualium*, Rebuff. *in l.sylua 30.§.nouales, ff.hoc tit.p.181.* Mascard. *de probat. conclus.1106.* Petr. Greg. *syntagm. iuris lib.11. cap.2. num.2.* Monet. *de decimis cap.5.q.3.num.50.* Cardin. Tusch. *tom.5.lit.N. concl.115.*

3 *De quo non extat memoria*, &c.] Notatur ad hoc, quòd antiquum dicitur quod excedit centum annos, vt per Sylvest. *cons.36.n.13.* Tiraq. *in l.si vnquam, verbo omnia, n.31.* Menoch. *de arbitr. casu 3.* Mench. *illustrium c.84.n.15.* Auend. *de exequendis mand.p.1.c.6.n.6.* Gutier. *cons.1.n.4.* Gam. *decis.88.n.1.* Brunor. à Sole *in compendio resolut. verbo antiquitas 4.*

CAP. Venerabili. XXII.

1 PRiuilegium quando conceditur saluo iure matricis Ecclesiæ, per matricem Ecclesiam non intelligitur Romana, sed Cathedralis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.23.c.6.*

Per matricem Ecclesiam Cathedralem intelligi volumus.] Ergo matrix Ecclesia sumitur pro Cathedrali, vt per Rebuff. *de decimis, q.6.n.6.* & dicitur quasi aliarum ædiculatum, & capellarum mater, Azor. *instit.moral. p.2.lib.3.c.12.quæst.13. & lib.9.c.3.q.14. vers. matrix*, Monet. *de decimis, c.7.q.2.n.3.* Ecclesia, quòd sit matrix, intelligi debet secundùm subiectam materiam. Abb. *hic n.2. & in cap. vt singulæ n.1. de officio Archipresbyt.* Rebuff. *d.q.6.n.19. & 23.* Rota apud Farinac. *decis.272.n.2.p.1.recent.* vbi *num. seq.* ostendit quando larga significatione dicatur Ecclesia matrix.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Satisfactio partis in absolutione ab excommunicatione est iure communi præcepta.*
3 *Absoluere an possit habens facultatem delegatam limitatè non satisfacta parte, ostenditur.*
4 *Cautio sufficiens est si pignora, vel fideiussores dentur.*
5 *Absoluendi priuilegium habens cum limitatione satisfactionis an possit absoluere pœnitentem si moraliter non possit satisfacere, ostenditur.*
6 *Sententia diffinitiua non est præceptum executiuum.*
7 *Præceptum iudicis cum clausula,* si senseris te granatum compareas, *&c. habet ex sui natura vim simplicis citationis.*

CAP. Ex parte. XXIII.

1 EXcommunicatus, vel interdictus quando est ob contumaciam tantùm, quia citatus iuri stare noluit, si priùs tribuat sufficientem cautionem standi iuri, congruè satisfacit, vt relaxetur sententia: si pro offensa quia iussus noluit maleficium emendare, & offensa est manifesta, non satisfacit congruè, vt relaxetur sententia, nisi priùs sufficiens præstetur emenda; si tandem offensa est dubia, sufficit satisfactio parendi mandato Ecclesiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remissiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. tit.23. cap.7.*

2 *Absque congrua satisfactione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd satisfactio partis in absolutione ab excommunicatione est forma iure communi præcepta, vt per

Couar.

Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 11.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 33. n. 1.* Aduerte pro congrua satisfactione in primis exigi iuramentum de stando mandatis Ecclesiæ, *c. de catero, cap. cùm desideres, de sentent. excommun* deinde si pro debito, aut offensa notorius fuerit excommunicatus, satisfactio realis debiti est necessaria, vel etiam expensarum pro notoria contumacia; si verò fuerit dubium, danda est sufficiens cautio, scilicet cum fideiussoribus, vel pignoribus, vt distinguit text. *in præsenti*, iuncto *cap. venerabilibus, §. porrò, de sentent. excomun.* vel saltem iuratoria cautio requiritur si propter inopiam nullam ex istis præstare valeat, vt explicat optimè Nauar. *in manual. c. 26. n. 7.* Couar. *in cap. alma, p. 1. §. 4. n. 11.* Vgolin. *de censur. tab. 1. c. 19. §. 6.* & multi, quos latè refert Garc. *reg. 3.* & 4. qui tamen omnes notant absolutionem præstitam omissa satisfactione valere, nisi præstita sit à delegato dato sub ea forma, vt absoluat satisfacta parte, vt notat Nauar. *d. c. 27. n. 37.* de quo tamen vide latè disputantem Vgolin. *d. §. 6. n. 5.* & Soar. *tom. 5. disp. 67. sect. 5. à n. 38.* Si autem habens potestatem ordinariam absoluendi pœnitentem absoluat, qui nondum satisfecit parti læsæ, quamvis antea potuerit, validè absoluit, licèt grauiter peccet, vt per Nau. *in man. c. 27. n. 37.* Syluest *verb. absolutio 3. num. 3.* Auil. *de censur. p. 2. c. 2. disp. 3. dub. 9.* Bonac. *eod. tract. disp. 1. quæst. 3. puncto 9. num. 1.*

3 Dubium tamen est in habente facultatem delegatam limitatè, quæ dupliciter potest considerari, primò si priuilegium, vel delegatio limitatè concedatur sub hac forma, non valeat, non possit absolnere, vel non possit dari absolutio, vel nullius sit roboris, aut momenti, tunc satisfactio requiritur, tanquam necessaria conditio, & limitat potestatem, ac iurisdictionem, & in hoc casu nulla est difficultas. In secundo verò, quando dicitur, satisfacta parte vel nullatenus detur absolutio, controuersia est inter DD an satisfactio requiratur tanquam conditio necessario limitans potestatem, in qua satisfactionem requiri tanquam necessariam conditionem, ac proinde inualidam esse absolutionem datam non satisfacta parte, tenent Soar. *tom. 5. de cens. 7. sect. disp. 5. n. 44.* & *de legib. lib. 5. c. 31.* Sayr. *de censur. lib. 2. c. 18. num. 10.* Verùm in hoc casu satisfactionem non requiri tanquam necessariam conditionem limitantem iurisdictionem meliùs tenent Fr. Emman. *in summ. c. 83. n. 4.* Auil. *d. p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 9. conclus. 2.* & post Sanch. Bonac. *d. puncto 9. n. 3.* vbi respondet ablatiuum absolutum importare conditionem, & formam faciendi aliquid licitè, aut validè, in hoc autem casu verba illa, satisfacta parte, non importare conditionem faciendi validè, sed tantùm licitè, ac proinde validam esse absolutionem datam ante satisfactionem, quamvis non licitè detur.

4 In gloss. *Sufficiens*, ibi, *si pignora, vel fideiussores dentur.*] Notatur ad hoc, quòd sufficiens cautio est, si pignora, vel fideiussores dentur, vt per Duen. *reg. 86.* Pinel. *in l. 1. C. de bonis maternis, p. 2. n. 76.* Couar. *lib. 3. variar. c. 3. n. 6.* Menoch. *de arbitr. casu 142. n. 3.* Gutier. *in repetit. l. nemo potest, n. 247. ff. de legatis 1.* Ceual. *commun. contra communes, quæst. 66.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 334. num. 4.* plures apud Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 18. à n. 15.* quibus adde Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 33. à n. 43.* Stephan. Garc. *discept. forens. c. 147. n. 22.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decision. 254. n. 3.* Anton. de Sousa *in relection. de censur. in Bulla Cœnæ, c. 23. disp. 98. n. 1.*

5 In gloss. *Clausula*, ibi, *quid si aliquis ita pauper sit, quòd non potest satisfacere*, &c.] Vtrùm autem Confessarius habens priuilegium absoluendi cum limitatione satisfactionis, possit absoluere pœnitentem si miseriliter non possit satisfacere, aut qui non potest satisfacere sine graui damno famæ, vel status, vel bonorum; in quo dubio affirmatiua pars verior, & receptior est, modò creditor non censeat æquale damnum, quia credibile non est superiorem velle obligare pœnitentem ad impossibile, ita contra Sot. *in 4. dist. 21. art. 3.* Cordub. *in tract. de indulgentiis, q. 43. resolution.* Nauar. *in manuali cap. 27. num. 45.* Auil. *d. disp. 3. dub. 9.* Fr. Emman. *d. cap. 83. num. 3.* Henriq. *in summ. lib. 13. cap. 28. §. 1.* Valquez *tract. de excommunic. dub. 30. Soto d. tom. 5. disp. 5. sect. 5. num. 41.* Sanch. *in præcept. Decal. lib. 2. cap. 20. num. 19.* Bonacin. *d. punct. 9. num. 4.* vbi aduertit quòd quando pœnitens non potest satisfacere, nec absolutio differri potest, Confessarius absoluere potest exhibita à pœnitente ea satisfactione, quam potest exhibere ante absolutionem, exhibendo scilicet pignoratitiam, vel fideiussoriam, vel saltem iuratoriam, quando non potest exhibere pignoratitiam, vel fideiussoriam, simulque promittendo se satisfacturum prima oblata occasione, modo Confessarius probabiliter credat pœnitentem oblata satisfactione satisfacturum, & *num. 6.* pariter reliquit pœnitentem, qui non potest totam satisfactionem realem exhibere, debere saltem ante absolutionem eam partem satisfactionis exhibere, quam potest præstando pro reliqua parte debitam cautionem, & *num. 7.* tenet cum Auila, & Henriq. *locis suprà citatis*, Confessarium, qui potestatem habet absoluendi sub illa conditione satisfacta parte, posse statim absoluere pœnitentem excommunicatum, qui dedit pecuniam Confessario, vel alteri viro probo, vt commodis tuatur læsæ parti, nam pœnitens hoc modo videtur restituisse.

In gloss. *Si verò*, fin. ibi, *non hoc faciat sententiam.* Notatur ad hoc, quòd præceptum excommunicationis est sententia diffinitiua, vt per Xuar. *in d. l. post rem iudicatam, notab. 3. n. 2. col. 2.*

In ead. gloss. ibi, *Coram eo responsurus.* Notatur ad hoc quod præceptum iudicis cum *clausula, si senserit te grauatum, compareas*, &c. habet *ex sui natura* vim simplicis citationis, vt per Vern. *tom. 1. commun. opin. lib. 7. tit. 15. n. 91. pag. 279.* vbi Vin. *num. 96. pag. 281.* Bonacos. *commun. crimin. p. 1. verbo præceptum, fol. 135. verso, & part. 1. eod. verbo, fol. 61. verso,* Nauar. *cons. 1. de censibus, n. 2. in antiquis,* Spin. *in specul. testament. p. 11. rub. ... n. 42. cum seqq.* Bernard. Græuæ *ad praxim Camera Imper. lib. 1. conclus. 19. consider. 1.* Et si pars non compareat in termino assignato potest exequi, ex Valasc. *ad Suarez in d. l. post rem iudicatam in explicatione legum Regni, notab. 14. vers. decimum nonum casum, pag. 116.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Notorium inducitur, & probatur per alia iudicia.*
3 *Confessio facta in iudicio plenè probat etiam de sententia parte.*
4 *Notorium est, quod nulla tergiuersatione celari potest.*

CAP. Cùm olim. XXIV.

OFfensa illa intelligitur esse manifesta, quæ per confessionem, vel per probationem legitimam notata est, vel per euidentiam rei, quæ nulla possit tergiuersatione celari; & in reliquis habet idem quod in præcedenti cap. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc.

Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 338.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 791.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 23. c. 8.*

2 *Intelligere manifestam*, &c.] Notatur ad hoc, quod notorium inducitur & probatur per acta iudicij, quia acta faciunt rem notoriam, vt per Neuizan. *cons. 30. n. 3.* Grammat. *decis. 36. num. 38.* Aym. *cons. 303. n. 5. p. 2.* Cephal. *cons. 57. num. 33. lib. 2.* Ioseph. Ludon. *Perus. decis. 20. n. 2. p. 1.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 36. glos. 2. n. 44.* Mascard. *de probat. concl. 1101. n. 13. cum seqq.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 232. & de arbitr. casu 166. num. 6. & cons. 100. n. 6.* Dec. *cons. 18. n. 50. tom. 1.* Farin. *in praxi fori crimin. p. 1. q. 9. n. 20. & q. 21. n. 14.* Mendez à Castro *in praxi Lusitan. l. 3. c. 15. num. 4.* Salon. *2. 2. q. 69. art. 2. controuers. 7. in fine*, Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 1. c. 5. §. 2. n. 10.*

3 *Vel per confessionem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Confessio facta in iudicio plenè probat, etiam absente parte, vt per Duen. *reg. 302. limit. 2.* Mascard. *concl. 348.* Surd. *decis. 309. n. 14.*

4 *Quod nulla possit tergiuersatione celari.*] Quale est notorium, vt per Menoch. *d. casu 146. num. 4.* Menoch. *illust. cap. 2. n. 11. & cap. 20. num. 23.* Farinac. *d. q. 21. n. 8.* Aldret. *d. §. 2. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Verba priuilegiorum debent intelligi vt aliquid offerant, & non remaneat ambiguitas, & ideò dictiones, secundum, & iuxta, videntur appositæ causatiuè, non conditionaliter.*

2 *Consuetudo vt inducatur non requiritur quòd sit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio.*

3 *Priuilegium est, lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum.*

4 *Priuilegium dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantùm, quod iure communi concessum erat.*

5 *Rescriptum Pontificis, & priuilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio.*

6 *Beneficia secularia conferri possunt Regularibus, deficientibus clericis secularibus, & è contra.*

7 *Domus alicuius, etiamsi steterit per mille annos iuxta domum alterius, non ædificata, benè poterit ædificari.*

8 *Ædificare quis non poterit iuxta fundum, vel aream vicini, si ratione talis ædificauerit ei præiudicium.*

9 *Instrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio instrumento, non facit fidem, nisi producatur originale.*

10 *Instrumentum confirmans facit plenam fidem de instrumento narrato, etsi primum instrumentum originale non ostendatur.*

11 *Ecclesia destructa minimè gaudet priuilegiis concessis Ecclesiæ.*

12 *Priuilegium non admittitur etiam per centum annos si quis potuit eo vti.*

CAP. Abbate. XXV.

1 PRiuilegium vt aliquid operetur quando in eo quicquam conceditur, & subditur iuxta, vel secundùm morem præteriti temporis, illæ dictiones, *iuxta*, vel *secundùm*, non sumuntur vt conditionales, quasi referantur ad impersonale, id est, si talis mos est, ideo cõcedimus, sed sumuntur causatiuè & determinãt personale, id est, quia talis mos est, ideo concedimus quia priuilegium est lex priuata, & lex non debet esse obscura, & captiosa, sed certa & manifesta, & lex priuata debet aliquid indulgere. Item quando est consuetudo, vt Abbas pro vno Monasterio ex altero sumatur, sit in obseruantia Regulari, & in eo sit persona idonea ad Abbatiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 338.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 791.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Augustt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 25. c. 10.*

Consuetudo aliqua, quasi contradictorio, &c.] Notatur ad hoc, quòd vt inducatur consuetudo, non requiritur, quòd sit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio, vt per Flamin. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 6. n. 28.* Ceual. *commun. contra communes, q. 358.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib. 2. conclus. 31. à n. 117.* Mascard. *de probat. concl. 427. n. 3.* vbi intelligit in actibus iudicialibus, secus autem in extraiudicialibus. 2

Quia cùm priuilegium sit lex priuata, &c.] Priuilegium igitur communiter definitur, quòd sit lex priuata, seu ius singulare contra ius commune indultum, glos. *in rubr. de rescript. lib. 6.* vbi eam sequuntur omnes, teste Gomez, & Padil. *ibi*, Abb. *hìc num. 7.* Medic. *tom. 1. de legibus, & statutis, p. 4. q. 33. & de definit. q. 17.* Petr. Gregor. *de iuris arte cap. 7. n. 14.* Henric. Canis. *in summ. iuris Canon. lib. 1. tit. 2. §. duplex genus placitorum*, Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 1. q. 7.* Azor. *instit. moral. tom. 1. lib. 5. c. 22.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ glos. 35. n. 5. cum seqq.* 3

Nisi aliquid specialiter indulgeret.] Ergo priuilegium dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantùm, quod iure communi concessum est, vt per glos. *in d. rub. de rescript. l. 5.* Rebuff. *in praxi tit. differentiæ inter rescriptum*, Sylvest. *in summ. verbo priuilegium, q. 3.* Viger. *instit. Theologic. cap. 17. §. 2. vers. 2.* Azor. *d. cap. 22. quæst. 2.* Sed vt responsio pateat ad plures vtriusque iuris decisiones, in quibus per modum priuilegij, & indulgentiæ conceduntur ea, quæ iure communi licita, & concessa esse noscuntur, aduertendum est duobus modis posse priuilegium considerari contra ius commune, vel in substantia, vel secundùm modum, vel quoad aliquos particulares effectus: in substantia, quando concedit, vt quis licitè facit, quod iure communi sibi prohibitum est, videlicet, vt intestabilis faciat testamentum, ne quis excommunicatum vitet, ne decimas soluat, & similia: secundùm modum, quando etsi iure communi licitus sit actus, qui geritur, modus tamen non ita, veluti, vt milites testati valeant, non seruatis iuris solemnitatibus, iuxta *tit. Digest. Codic. & Instit. de militari testam.* vel etiam, vt sine illis ad pias causas faciat testamentum, iuxta *cap. cùm esses, & cap. relatum, de testamentis*, vel inter liberos, *l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. illo tit.* Conceditur etiam, quoad aliquos particulares effectus, veluti ad sedandos scrupulos, quia impetrantes putant sibi non licere, quod iure communi licitum est, notat Nauar. *consil. 3. num. 3. de statu Monachorum*, sequuntur Azor. *d. c. 23. q. 3.* Salas *de legib. disp. 17. sect. 1. num. 4.* 4

Maximè cùm supradictus, &c.] Notatur ad hoc, quod rescriptum Pontif. & priuilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio, vt per Mascard. *de probat. conclus. 923. num. 9.* Garc. Girond. *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. num. 340.* 5

6 *His igitur*, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficia sæcularia conferri possunt regularibus deficientibus Clericis sæcularibus, & è conuerso, vt per Gonzales *ad reg.*8.*Cancellariæ glos.*8.*n.*43.

7 In glos. *Alciaten.*3.ibi, *quid enim si vicinus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd etiamsi domus alicuius steterit per mille annos iuxta domum alterius non ædificata, benè poterit eam ædificare, vt per Duen. *reg.*33.*vers. amplia primo.*

8 Notatur etiam ad hoc, quòd non potest quis ædificare iuxta fundum, vel aream vicini, si ratione talis ædificij fieret ei præiudicium, vt per Anton. Gomez *l.*46.*Tauri, n.*7.*col.*1.

9 In glos. *Fiat.*Notatur ad hoc, quod instrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio instrumento, non faciat fidem, nisi producatur originale, quando instrumentum refertur ab aliquo Tabellione, vel Notario, vel ab alia persona priuata, secus verò si à Principe, vel lege communi, vel iudice definitiuè pronuntiando, quia tunc bene valet, & tenet, & facit plenam ac perfectam fidem, vt per Ant. Gomez *l.*1.*Tauri, n.*11.

10 In ead. glos. ibi, *Alij probabilius*, &c. Notatur ad hoc, quòd instrumentum confirmans facit plenam fidem de instrumento narrato, etsi primum instrumentum originale non ostendatur, vt per Cosm. *in pragm. c.sacrosancta, verbo tenor, pag.*63.*verso.*

11 In glos. *Donec.* Notatur ad hoc quod Ecclesia destructa minimè gaudet priuilegiis concessis Ecclesiis, vt per Tiraq. *in tract. cessante causa, p.*1.*n.*312. *cum seqq.& limit.*30. Sanch. *de Matrim.lib.*9.*disp.*15. *num.*37.

12 In ead. glos. ibi, *Quia non potest vt illo tempore priuilegio.* Notatur ad hoc, quod priuilegium non amittitur, etiam per centum annos, si quis non potuit eo vti, quia occasio se non obtulit, vt per Rebuff. *in tract. nominat q.*14.*n.*21. Ft. Emman. *tom.*4.*quæst. Regul.q.*51. *art.*5.*vers. secundò fallit.* Valdes. *ad Xuar. in proœmio fori lit.F.in fine, pag.*6. Mench. *vsufrequent.c.*2.*n.*32. Valasc. *de iure emphyt.q.*37.*n.*7.& 8. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper.lib.*2.*concl.*60.*consid.*2.

SVMMARIVM.

1 *Salinaria inter regalia connumerantur.*
2 *Pedagium dictum est à pede quod à transeuntibus soluitur.*
3 *Reseruata Principi ratione dignitatis acquiri possunt per inferiorem præscriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat.*
4 *Regale ius potest præscribi tempore immemoriali.*
5 *Consuetudo tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, vim priuilegij habet, data capacitate illum inducentis, vel præscribentis,* & n.6.
7 *Consuetudo immemorialis habet vim tituli.*
8 *Ecclesiæ pertinet de causa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoscere.*
9 *Tituli allegatio non est necessaria, in præscriptione memoriali.*

CAP. Propterea. XXVI.

1 HÆretici manifesti dicuntur illi, qui publicè prædicant contra Fidem Catholicam, aut profitentur, seu defendunt errorem, vel coram Prælatis suis sunt conuicti, vel confessi, aut ab eis sententialiter condemnati super hæretica prauitate, quorum propria bona confiscantur, & ipsi puniuntur iuxta sanctiones legitimas. Item quando Legatus Apost. interdicit pedagia, guidagia, salinaria, intelliguntur illa esse interdicta, quæ non apparent fuisse concessa largitione, Regum, Imperatorum, vel Concilij v. g. Lateranensis, vel quæ non sunt introducta ex antiqua, & immemorabili consuetudine. Item quando Legatus Apost. mandat alicui Principi secularis vt secundùm Legati, vel iudicis Ordinarij, vel delegati Apost. institiam exhibeat in causis, intelligitur in omni causa, quæ ratione personarum, vel rerum spectat ad forum Ecclesiasticum, aut super vniuersis causalis, quæ à Legato sunt statuta pro pace seruanda, vel Auctoritate Apost. statuenda; & tenetur respondere in iudicio Ecclesiastico, viduis, pupillis, orphanis, & miserabilibus personis. Colligunt ex Ordin. Alb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Ber. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vin. *in tract. lib.*5. *in vis Pontif. pag.*338. Alagona *in compend. iuris Cæsar. pag.*791. remissiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*23. *cap.*10.

Salinaria.] Notatur ad hoc quòd salinarum reditus, & salinaria, seu salinarum vectigal inter regalia connumerantur, vt per Strach. *de mercat.p.*4.*num.*20. Azeued. *ad l.*31.*à n.*11.*tit.*20.*lib.*6.*nouæ recop.* D. Barbos. *in l.diuortio,* §.*si vir, n.*29.*ff. solut. matrim.* Cabed. *Lusit.decis.*53.*p.*2.

Pedagia.] Nota pedagium dictum esse à pede, quòd à transeuntibus soluitur, vt per Cassan. *in consuet. Burgund. rub.*1. §.4. *verbo indire, imposer, leuer equ. n.*6.*fol.*30.*verso,* vbi *n.*7. asserit, quòd pedagium non est seruitus.

A tempore cuius non erat memoria, &c.] Notatur hoc quòd ea, quæ Principi ratione dignitatis reseruantur, acquiri possunt per inferiorem præscriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat, vt per Couar. *in reg. peccatum* 2.*n.*8. *vers. tertia species*, Mascard. *de probat. concl.*1570. *à num.*33.*& concl.*424. *num.*4. *conclus.*1214. *num.*13. Rot. *decis.*642.*n.*3. *in 1.collect. nouiss. aliàs part.*4. *diuers.* Gutier. *pract. lib.*3. *quæst.*14. *n.*70. Otalc. *Pedem. decis.*16.*num.*4. Burfat. *cons.*41.*num.*17.& 8. Villalob. *commun. opin. verbo præscriptio, num.*120. Ering. God. *cons.*3.*num.*24.& *cons.*32. *num.*8. Craue. *cons.*54.*n.*8. *& de antiq. tempor.p.*4. §. *absolutis, num.*4. Riminald. *cons.*72.*n.*123.*vol.*1. Menoch. *cons.*2.*n.*71. Scot. *rem. resp. lib.*4. *resp.*12.*n.*14.& *tom.*2.*lib.*8. *cons.*16.*num.*11. Vnde Imperatores Romanos in quamplurib. Italiæ partibus per immemorialis temporis curriculum Regalia amisisse testatur Alexand. *cons.*16. *vol.*5. quem citat Ferret. *cons.*241.*num.*3. quamvis aliter, imò minus annorum spatio tantum præscribi asserat, Sanct. *decis.*1. *num.*10. Vnde ius regale posse præscribi tempore immemoriali, docuerunt Peregr. *de iure fisci lib.*1.*tit.*2.*n.*65. Valasc. *de iure emphyt. quæst.*8.*num.*10. eleganter D. Barbos. *in priuatis scholis ad l. quamuis, n.*30. *ff. de fluminibus*, & ita ius imponendi, seu exigendi gabellas præscribi tempore immemoriali resoluit Farin. *in praxi crimin.p.*6.*q.*172.*n.*91. cum seq. quicquid aliter velit Cabed. *Lusit. decis.*63. *num.*2. *decis.*109.*p.*2.

Notatur ad hoc, quòd consuetudo tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, vim priuilegij habet. Decian. *cons.*85.*num.*2.& *cons.*114. *in fin.* Rimin. *cons.*28. *num.*11. *volum.*1. *decis.* Afflict. *num.*4. Crauet. *cons.*259. *vol.*1. Menoch. *cons.*43. *num.* Alexand. *cons.*6. *columna* 3. *in prin. volum.*1. *cons.*57. *vol.*2. *& cons.*78. *n.*3.& 11. *vol.*6. Roland. *cons.*93. *n.*40. *volum.*2.& *cons.*59. *num.*17.& *cons.*100. *n.*12. *vol.*4. Balb. *de præscript.*2.*p.*5. *princ.q.*6. *num.*6. Capibal. *cons.*408.

*cons.*468.*n.*61.Paul. Æmil.*de except.lib.*1.*p.*1.*except.*1. *n.*30. Decian.*cons.*11. *n.*198.*vol.*1. & *cons.*44. *n.*18.& *cons.*51.*n.*37.*vol.*2. & *cons.*36. *num.*24. *vol.*5. Rebuff. *tom.*3.*ad leges Galliæ tit.de consuet.in præfat.n.*45.Burg. de Pace *cons.*15.*n.*12.Perez *l.*6.*glos.*1.*col.*1.*ad fin.tit.*13. *l.*3.*Ordin.*Bellug.*in speculo Princip. rub.*29.§.*in benefic. n.*9. Anton. Cuch. *institit. maiorum tit.*9. *de consuetud. n.*145.Morl.*in emporio iuris p.*1.*tit.de iuris dict. omnium iudic.in præl.n.*5 Fachin.*cons.*26.*n.*29.*lib.*1. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloss.*35. *n.*29. Fontanel. *de pactis nupt. tom.*1.*claus.*3.*glos.*2.*n.*28.Card.Tusch.*lit.C,concl.*808. *n.*1.& 2.Rot.*decis.*11.*ex n.*2. & *decis.*614. *n.*2.*p.*2.*recent.*quod procedit etiam in reseruatis Principi, Paris. *cons.*28.*n.*77.*lib.*1. Rot.*d.decis.*11.*n.*2.*p.*1.*recent.*& *decis.*276.*n.*3.post *vol.*2.*cons.Farin.*Hinc ait Felin.*in cap. cum nobis, de præscript.* quòd præsumptio resultans ex immemoriali consuetudine dicitur iuris & de iure, Ioan.Garc.*de expensis c.*6.*n.*20.& per hunc text.inquit Bald. *in c.*1. *n.*3. *quæ sint regalia, in vsibus feudorum,* consuetudinem hanc temporis longissimi, de cuius initio memoria in contrarium non existit, priuilegio ex certa scientia à Principe concesso æquiparari,idem docet gloss. celebris *verbo consuetudo in c. conquestus* 9. *q.*3. & alia *verbo vsque ad hoc tempus in c. fin.*18. *q.*2. Natt.*cons.*640.*n.*34. *lib.*3. Molin. *de primog. lib.*2. *c.*6. *n.*3. quod intellige data capacitate illam inducentis, vel præscribentis, Abb.*in c.nouit,n.*22.*de iudiciis,& in cap.causam quæ,n.*3.*de præscript.* Felin. *in cap.audientes n.*6.*de præscript.* Couar.*lib.*1.*variar.c.*17.*n.*6. Menoch. *lib.*2.*illustrium c.*89. & fuit dictum *in Cracouien. iuris legendi* 21.*Maij* 1627.coram Romano D.meo Coccino Decano,Peregr.*de iure fisci lib.*6.*tit.*8. *n.*18. *& seq.*

7 Nam data capacitate consuetudo immemorialis habet vim tituli, vt per Nattam *cons.*154.*num.*6.*l.*2. Ioseph. Ludonic.*Perusina decis.*107.*n.*36.Gutier.*d.q.*14.*à n.*21. & *q.*17.*à n.*289.Camil.Borrel.*cons.*3.*à n.*21.*centuria*1. Titulus enim præsumitur ex cursu temporis immemorialis, Menoch.*de præsumpt.lib.*3.*præsumpt.*131.*n.*45. & *cons.*90.*n.*66. nam immemoriali consuetudine probata meliorem titulum de mundo, vt cum nostris loquar, quis habere dicitur, Rot. *decis.*4.*n.*2.*de testib.in antiq.*& *decis.*717.*n.*2. *p.*1. *diuers.* Bertrand. *cons.*120. *n.*3.*vol.*2.Gozadin.*cons.*8.*n.*37. Pute.*decis.*205.*num.*2. & 3.*lib.*1. Paris.*cons.*111.*n.*43.& 49.& *cons.*27. *n.*77. *vol.*1.Hieron.Gabr.*cons.*88.*n.*17.*lib.*1.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.glos.*33. *n.*4. & cursus temporis immemorialis vim priuilegij obtinet,idem Menoch. *d. præsumpt.*131. *n.*43.& *cons.*142.*n.*13. Molin.*de primog.lib.*2.*num.*19. Mascard.*de probat.concl.*1214.*num.*48. Gutier. *d.q.*14. *n.*70. Et ideò quæ priuilegio sunt acquisibilia acquiruntur pariter ex consuetudine,seu præscriptione immemoriali. Abb.*in cap. cum contingat,n.*21. vbi Felin. *sub n.*2.Decian.& alij, *de foro comp.* Pereg.*de iure fisci, lib.*1.*tit.*12.*sub n.*61. Rodolph.*de absoluta Principis potest.c.*1.*n.*13. Hippol. Rimin.*cons.*55. *n.*6.*tom.*1. Crau. *cons.*137.*n.*3. Card. Tusch. *d. lit. C. concl.*806. *n.*9. & *concl.*819.*à n.*1.

8 *Item viduis,pupillis,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ad Ecclesiam pertinet cognoscere de causis viduarum, orphanorum, & pauperum, vt per D.Barb.*in l.*1.*p.*1. *n.*40.*ff.solut.matrim.*

9 In glos. *Non erat,*ibi,*non sit necesse titulum allegare.* Notatur ad hoc, quòd in præscriptione immemoriali allegatio tituli non est necessaria, vt per Couar. *in reg.possessor,p.*2.§.3. *num.*6. *col.*4. Soar. *tom.*2. *commun. opin.d.*7.*tit.*5.*n.*58.*pag.*239.Menoch. *d. præsumpt.*131. *num.*26.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Clericus degradatur, & Curiæ sæculari traditur in grauioribus, & enormibus delictis.*
3 *Clericus quando Curiæ sæculari traditur, debet iudex Ecclesiasticus intercedere pro eo, quòd non moriatur.*
4 *Condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum assignatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ pro potu singulis diebus, est condemnatio ad vltimum supplicium.*

Cap. Nouimus, XXVII.

CLericus degradatus tunc intelligitur traditus Curiæ sæculari quando degradatur à iudice Ecclesiastico potestate sæculari & post degradationem renuntiatur eidem facultati, vt in suum forum recipiat degradatum, pro quo tamen debet Ecclesia efficaciter intercedere, vt citra periculum mortis quoad ipsum sententia moderetur. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5.*iuris Pontif.pag.*339.Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*792. remissiuè Ximen.*in concord.p.*1. & 2.refertur ab Anton. August.*collect.*4. *Decret.lib.*5.*tit.*16. *cap.*2. 1

Vel aliud flagitium graue, &c.] Notatur ad hoc, quòd in grauioribus, & enormibus delictis clericus degradatur, & Curiæ sæculari traditur, vt per Tiraq. *de pœnis temper.causa* 49.*n.*36.& alios, quos citat Cened. *ad Decretum collectar.* 7.*n.*1. Quibus autem casibus huiusmodi degradatio,siue Curiæ sæculari traditio fieri debeat,vide Couar. *variar.lib.*2.*c.*20. *n.*7. Bellet. *disquisit.cleric.part.*1.*tit.de fauore clericorum personali,* §.6.*n.*10.& alios plures,quos refero ego ipse *de officio, & potestate Episcop.p.*3. *alleg.*110. *à n.*11. Latè de degradatione verbali scilicet, & actuali tractant Menoch.*de arbitr.casu* 415. Bellet.*d.*§.10.ego ipse *d.allegat.*110.*à princ.* 2

Pro quo debet tamen Ecclesia efficaciter intercedere &c.] Quando igitur traditur clericus, siue aliquis alius Curiæ sæculari, debet iudex Ecclesiasticus intercedere pro eo, quòd non moriatur, Abb. *in cap. cùm non ab homine, n.*26.*de iudiciis,*Bellet.*d.*§.10.*n.*2.Perez *l.*3.*glos.*1.*pag.*90.*colum.*2. *in princ. & pag.*92. *vers. sed est dubium,tit.*4.*lib.*8. *Ordin.*vbi dicit quòd nihilominus debet fieri relaxatio Curiæ sæculari absque metu irregularitatis, quamvis enim per huiusmodi traditionem sequatur mors,vel mutilatio, illa non incurritur, Zerol.*in praxi Episcop.p.*1.*verbo hæretici,* §.12. 3

§. Pro illo.

Falsarius est includendus in perpetuum carcerem cum pane & aqua. Colligunt Doctor. *in princ. text.* citati.

In perpetuum carcerem, &c.] Notatur ad hoc, quòd condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum assignatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ pro potu singulis diebus est condemnatio ad vltimum supplicium, ita vt si condemnatus moriatur, censendus sit condemnans irregularis, vt per Fr. Emman. *quæst.Regul.tom.*2.*q.*22.*art.*5. 4

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Possessio ius est.*
3 *Priuilegium, vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum est.*

CAP. Dilecto. XXVIII.

Honor. III.

1 INtendens recuperare possessionem rei si legitimè impeditus ei currit tempus præscriptum, v.g. vnius anni, & Papa indulget vt lapsus anni ei non noceat, intelligitur hoc indultum secundùm ius commune, id est, si in illo anno poterat legitimè recuperare, quia ius alteri parti tollere non intendit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 793. remissiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

2 *Indulgentiam perimere, &c.*] Notatur ad hoc, quòd possessio ius est, vt per Conar. *in reg. possessor, in initio, p. 2. n. 3.* Gomez *l. 45. Tauri, à n.* 17. cuius tamen contrarium, nempè quòd possessio facti sit, & non iuris, tuentur, Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 1. c. 13. num. 6.* Vacon. *declar. 32. à princip* Conan. *comment. iuris Ciuilis lib. 3. cap. 3. à princip.* Donel. *lib. 5. cap. 6. §. si possidere,* Gischen. *de præscript. p. 2. memb. 3. cap. 1. n.* 19. Peregr. *variar. lib. 3. n. 2. cum multis seqq.* Intellige provt dixi *ad c. 6. n. 4. de concess. præbenda.*

3 In gloss. *Intentionis.* Notatur ad hoc, quòd recurrendum est ad intentionem concedentis priuilegium, seu beneficium, vt per Tiraq. *in l. vnquam, verbo libertis, n. 55. C. de reuoc. donat.* & faciunt quæ ego ipse *Axiom. 124. n. 4.*

CAP. Cùm inter vos. XXIX.

1 OBlationis nomen est generale, & veniunt illius appellatione omnia quæ ad Ecclesiam peruenerint quocumque titulo vt sunt illa, quæ in festiuitate omnium Sanctorum portantur ad Ecclesiam, vel ad domum Sacerdotis intuitu defunctorum, & quæ de Altari suscipiuntur, & quæ ante crucem, & in Missa Trinitatis, & quæ pro desponsatis datur, & lampades cum oleo, & quæ offeruntur alicui capellæ, & quæ dantur nuntio destinato per Parochiam; item quæ dantur pro Missis mortuorum, & quæ pro septimis, & trigesimis, & anniuersariis, & panes, & quæ infra hebdomadam offeruntur, & mortuorum indicia & similia; quare cui debetur pars tertia oblationum, debetur etiam tertia horum omnium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 793. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Probat hic text. oblationis nomine intelligi quicquid Deo vel Ecclesiæ, eiúsve ministris voluntariè exhibetur, de quo vide Mari. Socin. *in tract. de oblat. libello* 1. & Troyl. Maluat. *simili tract. ferè per totum,* Monet. *de decimis, c. 2. n. 9. & c. 5. n. 2.* asserit oblationes, quæ fiunt ad sacrificium, subrogatas esse loco quarundam decimarum legis veteris, quas in horreis recondebat, & separabat quisque de populo, vt comederet eas, cùm iret in templum Hierusalem, accersitis in vestibulo templi Sacerdotibus, & Leuitis ad comedendas *Deuteron. 12. & 14.* de quo etiam *cap. his ita 13. q. 1.* De hac materia latè ego ipse *in tract. de appellat. vtriusque iuris signif. appel. 172.*

CAP. Ex parte. ij. XXX.

LItis mores vbi fit mentio intelligitur de tempore quo fuit facta contestatio litis. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 893. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. defendunt Mart. *de ordine iudic. p. 5. tit. & omnia fiant durante instantia n.* 64. Surd. *de aliment. tit. 1. q. 8. n. 4.* Cabed. *Iurisdict. 15. n. 10. p. 2.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici dec.* 344. *n. 1.* quos refert, & sequitur parens meus *in commentariis ad ordinationem Regiam Lusitanorum, lib. 3. tit. 20. §. 7. n. 3.* addo Parlad. *differ. 118. n. 4.* litem enim non aliter quàm per cœptum iudicium, & litem contestatam dici affirmat Lancel. *de attent. p. 1. c. 4. in præf. n. 155.* & ideo quando verbum, *hic*, profertur à lege, intelligitur post litem cõtestatam, Socin. *cons. 144. n. 9. lib. 2.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. p. 2. c. 13. n. 44.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Canonica portio non soluitur Episcopo de reditibus fabricæ.*
3 *Quarta Episcopalis non detrahitur de reditibus personis.*

CAP. Ex parte. iij. XXXI.

LEgatus quando facit constitutionem vt meliorum tertia pars Episcopo soluatur, non intelligitur de his, quæ ad ornamenta Ecclesiæ, vel ad fabricam illi necessariam, vel ad luminaria, vel quæ pro anniuersario septimo, trigesimo, ac vigesimo faciendis, nec de his, quæ specialiter fiunt personis, vt Rectori Ecclesiæ; nisi fiat ratione Ecclesiæ, sed de aliis provt est in iure communi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 793. remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Vel ad fabricam, &c. Notatur ad hoc, quòd decimis fabricæ non solnitur Canonica portio Episcopo, aut Ecclesiæ Parochiali, vt per Cosm. *in prag. mat. tit. de elect. verbo fabricæ, pag.* 151. *verso*, Rota cit. Illustriss. Seraphino in vna Syracusana quarta. Stephan. Quarant. *in summa Bullarij, verbo quarta Episcopalis, vers. secunda difficultas*, vbi citantur Roman. *cons.* 233. *in princ.* & Capyc. *decis.* 22. *num. 4.* in qua quidem decisione idem Illustrissimus Seraph. quærit an hoc casu debeatur quarta, quando de præsenti non indiget restauratione, & ibi in hac verba respondet. Nam affirmatiuam tenuerunt Hostien. Ioan. Andr. Anchar. *in d. cap. vlt. de testam.* vbi Cost. existimat esse magis communem opinionem: contrarium tamen tenuerunt Goffred. Card. Barbat. ipse Couar. per text. *in cap. nobis 2. quæst. 2.* quia templum Ecclesiæ non indigenti fernandum est in perpetuum Ecclesiæ non indigenti fernandum est in perpetuum Ecclesiæ refectionem, & restaurationem. Idem hoc conflictu attendenda est forma legati: si enim testator vult statim, vel in singulos annos solui quid pro restauratione Ecclesiæ, quæ reparationem non

non indigeat, tunc seruari poterit communis sententia: si verò legat pro restauratione Ecclesiæ, quoties ea indigebit, tunc contraria sententia erit sequenda, & sub hoc articulo cadunt etiam relicta pro subuentione Ecclesiæ respectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his namque non debetur quarta *d. cap. final.* si verò vsus est indeterminatus, & non determinatus perpetuo cultui diuino, tunc debetur quarta, text. *in præsenti, & in cap. requisitis, de testam.*

3 *Vel de his, quæ personis specialis,* &c. Notatur ad hoc, quòd de relictis personis non detrahitur quarta Episcopalis, vt per Rot. *in Syracusan quarta coram Illustrissimo Seraph. in prima difficultate*, apud Stephan. Quarant. *d. verbo quarta Episcopalis, vers. circa propositum.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Beneficij appellatione largè sumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia.*
3 *Vicarius Episcopi, cui facultas conferendi beneficia data est, potest etiam beneficia curata, & dignitates conferre.*
4 *Indultum conferendi beneficia alicui à Papa concessum, comprehendit omnia beneficia etiam curata, & dignitates.*
5 *Præbenda est beneficium Ecclesiasticum.*

CAP. Tua nobis. XXXII.

1 FRuctus Beneficiorum primi anni quando Papa concedit ex iusta causa ad releuanda debita Episcopi, nomine beneficiorum veniunt etiam maiora beneficia, & præbendæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 339.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 794.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Præbendæ, & alia beneficia generali beneficiorum nomine continentur.*] Notatur ad hoc, quòd appellatione beneficij largè sumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia, tam maiora, quàm minora, præbendæ, & dignitates &c. glos. *in cap. si gratiosè, verbo beneficia, de rescriptis, & in c. 1. verbo beneficia, de rerum permut. lib. 6.* Abb. *in cap. postulasti, n. 2.* Felin. *n. 4.* & Dec. *num. 12. de rescriptis.* Rebuff. *in praxi tit. quid sit beneficium, num. 10.* Medices *de definit. part. 2. c. 16. num. 5.* Sahagum *in cap. ad aures, num. 3. de rescriptis, & in cap. fin. num. 20. de sequestr. possess.* optimè Nicol. Garc. *de beneficiis, part. 1. cap. 6. num. 37.* Card. Tusch. *lit. B, conclus. 19.* cum aliis per me citatis *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appell. 32. num. 1.* Vnde Vicarius Episcopi, cui facultas conferendi beneficia data est, potest etiam Curata, & dignitates conferre, Cosmas *in pragmat. Sanct. tit. de collat. verbo procuratorem, fol. 248. verso.* Rebuff. *d. tit. quid sit beneficium, num. 111. & in forma Vicariatus, n. 111.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. quæst. 71. & seqq.* Cardin. Tusch. *d. conclus. 5. num. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ glos. 6. num. 25.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 44. quæst. 7. & 8.* plures per Garc. *d. cap. 6.*

4 *num. 40.* Vnde etiam indultum, seu facultas conferendi beneficia alicui à Papa concessa, comprehendit omnia beneficia, etiam curata, & dignitates, *cap. dudum, de præbendis in 6.* & *ibi* glos. *verbo beneficia*, Gonzal. *d. glos. 6. n. 24.* Card. Tusch. *d. concl. 59. n. 2.* Garc. *d. c. 6. n. 41.* vbi *n. 44.* refert aliquos contrarium tenentes, quos *ibi* reprobat.

Ex verbis text. *suprà* relatis iam colligitur præbendam esse beneficium Ecclesiasticum, idem probat text. *in cap. dilecto, vers. præterea, de præbend.* vbi Innocent. Abbas & communiter scribentes, idem Abb. *n. 4.* Dec. *n. 6. & 7. in cap. maioribus, illo tit. de præb.* idem Dec. *in cap. cùm M. num. 31. de constitut. & in cap. ex literis, de probat.* Prob. *in rubr. de præbend. lib. 6. num. 6.* Cardin. *in Clement. vlt. eod. tit. à n. 10.* S. Antonin. *p. 3. tit. 15. cap. 1. §. 1.* Selua *de benefic. part. 1. q. 2. n. 31.* Cassal. *decis. 197. de præbend.* Rot. *decis. 8. de concess. prabend.* aliàs 247. Gom. *de expect. n. 32.* Gig. *de pension. q. 21. n. 3.* dicit communem Felin. *in c. cùm accessissent, num. 13. de constit.* latè Sebast. Cæsar. *de Ecclesiastica hierarch. p. 3. disp. 12. 8. vlt. n. 39.* Sed obstat maxime text. *in cap. penult. de Magist.* vbi præbenda laico confertur, tradit glos. recepta *verbo receperunt in dict. cap. cùm M.* Gig. *à n. 7.* constat verò beneficium Ecclesiasticum non esse laico conferendum, *cap. 2. de institut.* aduertit Selu. *vbi suprà q. 1. n. 4.* & Gom. *d. loco n. 89.*

Pro resolutione igitur prædictæ difficultatis præmittendum est præbendam dupliciter accipi posse, vel enim sumitur pro iure spirituali recipiendi fructus ratione officij spiritualis, vel sumitur provt significat fructus, qui præbentur ratione prædicti officij, vel provt significat illud ex quo fructus persoluuntur, de qua agit text. *in d. cap. ex literis*, vt decima, quæ aliquando pro iure decimandi capitur, de qua text. *in cap. quarta, de præscriptionib.* Aliquando verò sumitur pro fructibus ipsis temporalibus, qui ratione decimarum persoluuntur, de qua agit text. *in cap. peruenit, 1. quæst. 3. & in c. 1. cap. vltim. §. quod autem 16. q. 1. & in c. 2. §. sanè, de decimis, lib. 6.* Priori modo præbenda sumpta, siue canonicatui coniuncta sit, siue absque eo separata consideretur, est quidem beneficium Ecclesiasticum, minimè verò si secundo modo accipiatur, paret si expendatur, priori modo sumptam esse ius spiritualibus annexum, & habere omnia, quæ in definitione beneficij requiruntur; contra verò si secundo modo sumatur, aduertit eleganter Innoc. *in d. cap. maioribus, in princip.* quicquid glos. *d. verbo receperunt*, & Dec. *dictis locis*, contradicant, sequitur Cassad. *d. decis. 17.* & Gom. *d. num. 32.* Ex quibus iam colliges concordiam ad hunc text. cum text. *in dict. cap. penult.* vt scilicet text. *in præsenti*, intelligatur de præbenda priori modo accepta, provt est ius consistens in receptione fructuum ratione officij spiritualis, text. *in dict. cap. penult.* agat de præbenda provt importat fructus ipsos temporales, qui ratione prædicti officij persoluuntur, vnde nihil mirum si laico ibi possit assignari, propter legendi ministerium; de quo *ibi*, idque patet ex verbis ipsius text. ibi, *non quod propter hoc efficiatur Canonicus, sed tandiu*, &c. quibus verbis insinuat Pontifex solùm dari laico Magistro fructus ipsos, non verò ius illud, quo aliàs recipiuntur ratione officij spiritualis: sic aliàs decima pro modo accepta beneficium Ecclesiasticum appellatur, non verò si secundo modo consideretur, & sic illo modo nequaquam, isto verò rectè laico assignari potest ex dispensatione ob prohibitionem text. *in cap. 1. 16. q. 7. & in c. 3. de priuileg. & in cap. prohibemus, & in cap. quamuis, de decimis*, aduertit in specie Couar. *variar. lib. 1. c. 17. num. 5.*

5

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Declaratur Concil. Trid.* sess. 23. de reform. c. 15.
3 *Collegiata insignis quæ dicatur.*

CAP. Transmissæ. XXXIII. & vlt. *Gregor. IX.*

1 VErbum, *moderationis*, quando ponitur in literis, non potest multiplicare numerum, sed minuere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Vin. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 340.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 791.* remissiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Vt Canonicorum, & præbendarum numerum*, &c.] Hodie ex noua dispositione Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. c. 15.* in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequentes, adeóque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant, licet Episcopis cum consensu Capituli, vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, iis vnire, vel, si hac ratione prouideri non possit, aliquibus ex iis suppressis, cum patronorum consensu, si de iurepatronatus laicorum sint, quarum fructus & prouentus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot supersint, quæ Diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiæ commodè valeant respondere; pro cuius decreti declaratione consule Zerol. *in prax. Episcop. p. 1. verbo beneficia, §. 1. vers. 11.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 37. n. 25.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 488. in 1. edit. & resol. 379. n. 4. in 2. edit.* Steph. Gratian. *discept. forens. c. 278. n. 34.* Monet. *de distribut. quotid. p. 1. q. 5. à n. 26.* vbi refert Sacram Congregat. Concilij censuisse quòd si Ecclesiæ non sunt Cathedrales, aut Collegiatæ insignes, non habeat locum decretum huiusmodi, nec possit Episcopus, aut Vicarius Apostolicus extinguere præbendas, vt augeat distributiones,

3 etiam ad augmentum cultus diuini. Quæ autem dicatur Collegiata insignis non satis constat apud Doctores, nam D. Ludouic. Centoflorennis in Sacra Rituum Congregatione pro Collegiata Ecclesia S. Pauli oppidi Ciuitatis nouæ Firmanæ diœcesis obtinuit illam dici insignem, eo quòd oppidum, in quo sita est, insigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc est, focularium octingentorum viginti, quatuor Regularium, & vnum sanctimonialium Monasteria ibi existentia, copia peritorum, & nobilium, in quibus qualitatibus decernendis multum iudicis arbitrio esse deferendum attestantur gloss. *verbo copia, in cap. statutum, de rescript. lib. 6.* Lap. Specul. Titaq. & alij apud Menoch. *de arbitr. casu 158. n. 4.* & in puncto oppidum Fonsejæ Toletanæ diœcesis esse insigne, quia habebat octingentos municipes, consuluit Nauar. *sub hoc tit. cons. 1.* refert D. Ioan. Anton. Massobr. *in sua praxi habendi concursum præl. 2. dub. 2. & in tract. de Synodo Episcopi, cap. 4. dub. 14. n. 9.* nouissimè idem D. Ludouicus supplicauit Sacram Rituum Congregat. vt dignaretur declarare primò an Canonici Ecclesiarum Collegiatarum insignium debeant præcedere in Synodo Canonicis Ecclesiarum non insignium? Secundò an debeant adhuc præcedere si Ecclesia Collegiata non insignis sit antiquior in erectione? Tertiò quid si erectio Collegiatæ insignis facta fuerit sine alicuius præiudicio Sacra Rituum Congregat. ad primum respondit Canonicos Ecclesiarum Collegiatarum insignium præferendos esse in synodo, ac processionibus Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum non insignium. Ad secundum itidem præferendos esse, etiamsi Ecclesia Collegiata non insignis sit antiquior in erectione. Ad tertium idem procedere, etiamsi erectio Collegiatæ insignis facta fuerit cum clausula, *sine alicuius præiudicio*, cum eo ipso quòd Ecclesia est effecta insignis gaudeat priuilegiis Ecclesiarum insignium; ita nouissimè Ioan. Anton. Massobr. *in sua praxi habendi concursum præl. 2. dub. 3. secundum Romanum impress.*

De Regulis Iuris.

TIT. XLI.

VIDE hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Hostien. Panorm. Ioan. de Londris *in breviario sanctorum Canon. fol. 185.* Martin. Melcor. *in epitome Decret. fol. 209. vers.* Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Goffred. & Host. *in summ. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastas. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret. sub hoc titulo.*

CAP. Omnis res. I. *Chrysost.*

OMnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur, Narbona *de appellat. tam ad Episcopum p. 1. n. 95.* Valasc. *cons. 130. n. 19.* qui vide *de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 199. n. 8.* Vnde etiam solemnitas requiritur in reuocatione actus, quæ in confectione ipsius, Duen. *reg. 187. vers. 18. Calc.* Peregr. *de potestate elig. c. 7. n. 13.* ego ipse *in tract. de locis communib. argument. iuris loco 26. n. 11.*

CAP. Estote. II.

DVbia in meliorem partem sunt interpretanda. Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. n. 23.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 17. num.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 1. collect. 220.* vbi multipliciter exemplificat Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 27.* vbi limitat cum aliis citatis per me *in tract. de Axiomat. iuris vsufreq. Axiom. 78. n. 1.* Et in dubio benignior interpretatio est facienda, Thom. de Thomasinis *in florib. legum reg. 154.* ac tutior pars eligenda Sanch. *in censur. lib. 1. c. 16. n. 38. casu 1. & lib. 6. c. 2. n. 16.* Sanchez *de Matrim. lib. 2. disp. 41. n. 9.* Flores de Mena *tract. 1. q. 9. n. 18.* & citaui plures alios *ad eumdem, n. 5 de sponsalib. & Axiom. 77. n. 2.* Eleganter materiam declarat Ioan. Sanctius *in selectis, & practic. disput. disp. 42.* vers. *per tot.* & præcipuè *n. 11.* vbi ita ait: Respondemus tamen locum habere regulam prædictam (scilicet quòd in dubiis tutior pars est eligenda) quando quis dubitat practicè num sibi liceat hic, & nunc operari, vel non operari, tunc enim pars securior est eligenda, dum non deponitur dubium practicum, vt si quis dubitet practicè an hic & nunc teneatur ieiunare, non tenetur sanè donec illud dubium non deponitur, quia aliàs actus fieret cum conscientia practicè dubia, & tunc non est consilium sequi partem tutiorem, sed præceptum. Sylvest. *verbo dubium, quæst. 2. fol.*

Nauar.

Nauar. *in cap. si quis autem, de pœnit. distinct. 7. n. 42.* Cordub. *lib. 2. quæstionario q. 3. prop. 3.* Sanch. *lib. 2. de matrim. disp. 41. n. 9.* Hinc qui dubitaret practicè an licitè accederet, vel non ad Eucharistiam, quia dubius est num biberit, vel ederit, post mediam noctem, tenebitur non accedere, & sequi partem tutiorem (cuius tutior autem pars dicitur, non quia contraria pars esset etiam tuta; & ista tutior, sed idem est dicere quod in dubiis eligenda sit pars tutior, atque dicere quòd sit eligenda pars tuta & secura) in qua nullum reperitur peccatum cum dubitet de accessu, num sibi liceat hoc, & nunc, vel non. Si verò dubium practicum deponat, non tenebitur non accedere, immò nec sub consilio illa pars, quæ dictat non esse accedendum, erit sequenda; cùm ex vna parte accedens nullum peccatum committat, & ex alia non accedens priuetur gratia sacramentali. Consilium autem sequendum relicto contrario maius bonum conciliare debet illud in sequenti. Vnde tunc accedere erit tutior pars, & minus tuta abstinere, cùm tutior pars illa dicatur, cuius sequela nullam generat culpam, & plura, maioraque quàm pars contraria, adducit bona. Hactenus Ioannes Sanctius.

Et hanc regulam ex consilio esse intelligendam quando sunt duæ opiniones probabiles, & altera minus tuta, cùm tunc solùm sit consilium sequi partem tutiorem, tenent D. Anton. *p. 1. tit. 3. c. 10. §. 20. concl. 7. vers. pro cuius enodatione*, Angel. *verbo opinio, n. 2.* Sylvest. *eod. verbo. q. 1. in fin.* Nau. *in cap. consideret in princ. dist. 5. n. 38.* Henric. *in sum. lib. 4. c. 3. §. 4. in fin.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 31. n. 41.* Sanch. *d. disp. 41. n. 9.*

Cap. Qui scandalizauerit. III.

1 De scandali diffinitione, diuisione, eiúsque materia vide D. Thom. *2. 2. q. 43.* D. Anton. *p. 3. tit. 7. c. 4. à princ.* Doctores *in c. 2. de præscript.* vbi Panorm. *n. 8.* Felin. *à n. 2.* Cou. *in reg. peccatum, p. 1. in initio à n. 3.* Nau. *in man. c. 6. à n. 19. & c. 14. à n. 28. & in c. consideret, §. animaduerte, à princ. dist. 5.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 68.* Flamin. *de resignat. benef. l. 5. q. 3. n. 166. cum seq.* Azor. *instit. moral. p. 2. l. 12. c. 16.* Farin. *cons. 30. n. 2.* vbi addit Albertin. *in tract. de secreto, n. 236. cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 6.* Illustriss. D. meum Rodericum à Cunha *in Comment. ad c. licèt 4. dist. 35.* Sayr. *in Clavi Regia, lib. 7. c. 6.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 2. tract. 3. c. 13.*

2 Regula hæc est intelligenda de triplici veritate, videlicet vitæ, iustitiæ, & doctrinæ, vt per Bonacos. *commun. crimin. p. 2. verbo Canon. fol. 8.* Sed intelligendam esse de veritate, seu bonitate vitæ, non autem de veritate doctrinæ, & iustitiæ, quæ aliquando omittuntur propter scandalum, asserit Nauar. *commento 3. de Regularibus, n. 35.*

3 Notatur ad hoc quòd ad scandala vitanda multa sunt concedenda, quæ alias non concederentur, vt per Menoch. *cons. 51. n. 44.* Rebuff. *de priuilegiis schol. priuil. 110. p. 2.* Lancellot. *de attent. p. 2. c. 4. ampl. 21.* Flamin. *d. q. 3. n. 166.*

Cap. Quòd non est. IV.

1 PLura de necessitate cumulat Tiraq. *de retract. lig. §. 26. gloss. 1. n. 20. cum seqq.* Et necessitatis diuisionem vide apud Menoch. *de arbitr. casu 182. à n. 19.*

2 Notatur hic text. ad hoc quòd necessitas facit licitum, quod non est licitum in lege, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. causa 33. n. 3.* Ceual. *communium contra commun. q. fin. num. 6. tom. 4.* Cardoso *in praxi iudicum, verbo necessitàs, num. 1.* & alios citatos per me *in tract. Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 157. n. 2.* Nam necessitas legi non subiacet, Gail. *l. 1. obseruat. 102. n. 8.* Plac. *de delictis, l. 1. c. 28. n. 3.* Surd. *decis. 86. n. 8.* Matienço *l. 1. gloss. 21. tit. 10. lib. 5. nouæ recop.* Munoz. de Escobar. *de ratiocin. administ. c. 14. à n. 10.* Ceuall. *d. q. fin. n. 50.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 10. num. 27.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 711.* Ego ipse *d. Axiom. 157. num. 1.*

Notatur etiam ad hoc quòd ex necessitatis causa 3 potest mutari aliquid de forma assignata, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 60. n. 45.*

Cap. Quòd latenter. V.

NOtatur ad hoc quòd suspectum est, quod clam & 1 secretò fit, vt per Tiraq. *de retract. tit. 2. in præfat. n. 13.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo factum 8.* Et occultè actum faciens generalem contra se habet præsumptionem, iuxta Christi Domini auctoritatem *Ioan. 3. qui malè agit odit lucem*, refertur *suprà in cap. consuluit, de officio deleg. & in c. vnic. versic. porrò, vt Ecclesiast. benefic.* cum similibus, de quibus Tiraq. *de pœnis temp. c. 11. num. 11.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 12. n. 7.* Mascard. *de probat. concl. 815. n. 33.* Surd. *cons. 132. n. 4.* Sicut è contratio ea, quæ in conspectu aliorum, & palàm fiunt, sunt ab omni sinistra suspicione aliena, *c. non existimo, vers. & multum refert. ff. de administr. tutor. l. cùm ipse tutor, §. fuit quæsitum*, & *ibi* Rip. *ff. de contrah. empt.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu 244. à princ.*

Cap. Desleat. VI.

NOtatur ad hoc quòd reus omnium factus est, qui 1 mortaliter peccauit transgrediendo vnicum præceptum, vt per Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis, vers. 57. pag. 93.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 2. c. 7. num. 2.* Et omnis virtus detrimentum patitur ab vno vitio, Cosm. *in pragmatic. sanct. tit. de collat. verbo virtutum, pag. 188.*

Cap. Quamvis. VII.

COllige ex text. quòd pastor tenetur inquirere, & 1 habere curam de ouibus suis, vt per Cosm. *in pragmat. sanct. in proœm. verbo non agnoscunt, pag. 34. verso.* Auil. *ad c. 1. Prætorum, n. 10. fol. 61. verso*, Nam impropriè Episcopus siue alius quivis Prælatus dicitur pastor, sicut & oues rectè appellantur subditi, *Ioan. 10. & 21.* non secundùm illam longè aliam significationem, qua filij Iacob ad Pharaonem dixerunt, *Pastores sumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanáque fruebantur, sed potiùs officio, & cura, quam bonus pastor per se ipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vt verbum, *pascere*, sonat, id est, per prata Scripturæ gregem deducere, eiusque fontibus recreare, atque oleo scabiem inungere, docendo verbo, bonorum operum exemplo, vt colligitur ex Concil. Trid. *sess. 6. de reformat. c. 1. & sess. 23.* etiam *de reform. c. 1.* & aliis per me adductis *de offic. & potest. Episc. p. 1.*

Vnde debet Pastor vigilare, & non dormire super custodiam gregis, vt habetur in Psal. 120. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël*, latratu enim canum, id est, Prædicatorum, & baculo Pastorum arcendi sunt lupi, vt habet Isai. *c. 55.* refert Illustr. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. oportet, 23. num. 2. dist. 81.*

Cap.

Cap. Indignum. XI. & fin.

Luc. III.

1 PRobat hic text. pro rebus ſpiritualibus homagium, ſeu iuramentum illicitum eſſe præſtare, quod tanquam ſimoniacum reprobatur *in cap. ex diligenti* 17. *de ſimonia*, intellige non quidem iuramento cuiuſcumque fidelitatis, ſed illius tantùm, quo quis tanquam vaſſallus tenetur ſuas operas alteri, velut domino ſuo, præſtare, cui ex vi prædicti iuramenti manet obligatus ad prædictas operas, quoties oportuerit, exhibendas, *cap. de forma, verſic ſed quia* 22. *q.* 5. Id enim importat homagium, de quo *in præſenti text. & in d. cap. ex diligenti*, iuncta gloſſ. vbi iura ſimilia citat, *verbo homóque, in Clem. paſtoralis, de re iudic.* optimè Abb. *in d. cap. ex diligenti, n.* 4. Guid. Papæ *deciſ.* 39. *cum ſeq.* Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 3. §. 3. *gloſſ.* 2. Soar. *de Relig. lib.* 1. *de iurament. c.* 13. *n.* 24. vbi tractat quid ſit homagium, & an per illud iuramentum inducatur, vnde cùm hoc ius vaſſallitij ſolis dominis temporalibus, non verò Eccleſiaſticis Prælatis debeatur, *cap. ex ſubiectus*, ibi, *ſciens ſe eſſe Sacerdotes, non dominos*, & ibi, *neque vt dominantes in cleris*, 95. *diſt.* rectè fit, quia velut munus indebiti obſequij nequeat pro beneficio ſine ſimonia præſtari, iuxta *cap. cùm eſſent, de ſimonia*, fecus de iuramento fidelitatis clericorum ad ſuos Prælatos dicendum eſt, quòd ad ſolam obedientiam, & tanquam patribus, & paſtoribus debitam obſtringit, optimè Abb. *d. n.* 4. Non obſtat *cap. grauem* 15. *ſup. de exceſſib. prælat.* vbi clerici fidem præſtiti homagij, ac debitam reuerentiam ſuo Epiſcopo denegantes grauiſſimè puniuntur, ſic planè ſignificans licitum eſſe clericis homagium præſtare Prælatis Eccleſiaſticis. Reſpondetur enim cum gloſſ. *ibi*, communiter accepta, *verbo homagij*, & Abb. *d. n.* 4. *text.* procedere in homagio latè ſumpto provt fidelitatem, & obedientiam Epiſcopis debitam importat.

FINIS.

INDEX

ADDITIONES

Ad tres superiores Tomos DECRETALIVM, quæ partim ab operis prætermissæ, partim verò ad nos seriùs delatæ: vt suis inserantur locis, eas ad oram ponere nobis visum est.

TOMO I.

AD LIB. I.

CAP. Pactiones, fin. de pactis, *n.*1 *in fin. pag.*301.

NOVISSIME Ioan. de Valboa *in annuis Academicis prælectionibus Salmanticensibus*, tom. 2. pag.317. *cum seqq.*

AD LIB. II.

CAP. Significasti XVIII. de foro competenti, *n.*7. *ferè init. ibi, n.*132. *cum seq. pag.*384.

ET subdit *ibid. n.* 122. huius text. conclusionem non procedere, quando Clericus contraxit in aliquo loco, quia tunc poterit in eo conueniri, & si contractus sit celebratus sine voluntate sui Episcopi, ad hoc immediatè non procedat ex voluntate Clerici, sed potiùs ex dispositione iuris, quæ iubet partes etiam inuitas respondere in loco, in quo contraxerunt, *cap.* 1. §. *contrahentes, de foro compet. in* 6. quod adeò verum esse asserit, vt in loco contractus conueniri possit, etiamsi ibi non inueniatur, dummodo in contractu illo proprio foro renuntiauerit, iuxta *gloss.* 2. *in l.* 1. *ff. si quis in ius vocatus*, & subiungit *ibid. n.*172. hanc resolutionem procedere, quamvis contractus sit celebratus extra Regnum Clerici contrahentis, quia etiam tunc valebit prorogatio facta in iudicem contractus.

CAP. I. II. & III. de libelli oblat. *num.*1 *fin. pag.*387.388.& 389.

NOuissimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1 *pag.*2. *cum seqq.*

CAP. I. de ord. cognit. *n.*1. *in fin. pag.*412.

NOuissimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1 *pag.*4. *cum seqq.*

CAP. II. eod. tit. *num.*1. *fin. eod. pag.*

NOuissimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1 *pag.*13. *cum seqq.*

CAP. III. eod. *num.*1. *fin. pag.*413.

NOuissimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1. *pag.*24. *cum seqq.*

CAP. fin. eod. *num.*1. *fin. pag.*414.

NOuissimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1 *pag.*33. *cum seqq.*

CAP. I. III. IV. & V. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. *n.*1. *fin. pag.*420.422.423. & 427.

NOuissimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.* 1.

TOMO II.

AD LIB. III.

Rubr. de commodato, *n.*2. *fin. ibi, cum multis seqq. pag.*118.

TVL. Pac. *in tract. de contract. tit. de commod.* Luyſ. Turrian. *de iuſtit. & iur. diſp.*11. *dub.* 5. Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, l.*1. *tit.*2. *p.*5.

CAP. vnic. eod. tit. *n.*5. *fin. ibi, n.*10. *cum seqq. pag.*119. *col.*1.

PLures refert Hermoſil. *ad Gregor. Lopez, l.*2. *gl.*2. & 4. *n.*2. *tit.*2. *p.*5. *pag.*153. *tom.*1.

*Ibid. num.*6. *fin. ibi, num.*475.

Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.*74. *n.*209. Carot. *de locato, p.*4. *rubr. de caſib. q.*9. Molin. *in emporio iuris, tit.*8. *q.*1. *n.*7. Gutier. *lib.*4. *q.*47. *n.*18. Iul. Paz. *de contract. lib. tract. de commodato, c.*11. *n.*44. Felic. *de ſociet. c.*23. *n.*16. Hermoſil. *in addit. ad Greg. Lopez, l.*3. *gl.*7. *tit.*1. *p.*5. *pag.*158. Caſus fortuitus eſt accidens quod per cuſtodiam, curam, diligentiamve mentis humanæ non poteſt euitari, vt per Strach. *de aſſecurat. p.*3. *n.*63. Medices *de caſibus fortuitis, q.*12. *n.*11. Petr. Greg. *ſyntagm. iuris, l.*21. *c.*12. *n.*1. Carot. *de locato, q.*4. *rub. de caſibus fortuitis, q.*12. Parlad. *differ.*132. *n.*15. Azeued. *l.*2. *tit.*9. *lib.*4. *nouæ recop.* D. Marta *voto* 58. *num.*3. Felic. *de ſociet. c.*25. *n.*1. Scacc. *de commerc. §.*1. *q.*1. *n.*134. Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, l.*2. *gloſſ.*1. & 2. *tit.*5. *part.*5.

*Ibid. num.*8. *fin. ibi, collect.*40. *n.*1.

Sebaſt. Medic. *de caſibus fortuitis, p.*2. *q.*7. *n.*1. Caroc. *de locato & conducto, rub. de incend. n.*6. Magon. *dec.*111. *à n.*40. Card. Tuſch. *verbo incendium, concluſ.*60. *num.*8. Hermoſil. *vbi ſupra, gloſſ.*3. *pag.*155.

Rubr. de depoſito, *n.*2. *pag.*119. *col.*2.

AMat. Roderic. *de priuileg. creditor. art.*6. Caſtil. *quotid. controuerſ. lib.*3. *c.*16. nouiſſimè Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, l.*1. *tit.*3. *part.*5. *pag.*177. *cum ſeqq.*

CAP. II. eod. tit. *n.*2. *fin. ibi, q.*169. *n.*37. *pag.*122. *col.*2.

CArd. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.*9. *n.*40. Carot. *de depoſito, p.*1. *tit. de caſu, n.*99. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo commodatum, num.* 18. Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, tom.*1 *pag.*196. *in fin. cum ſeq.*

*Ibid. n.*5. *ibi, de depoſito, cap.*8. *quæſt.*3.

Tyndar. *de compenſat. art.*4. *n.*41. & 42. Carot. *de depoſito, tit. de caſu, n.*15. Medic. *de compenſat. p.*1. *q.*15. Iacob. Ræuar. *lib.*1. *var. c.*11. Cujac. *lib.*8. *obſeruat. c.*16. *ad fin.* Hermoſil. *vbi ſupra, pag.*200. *n.*1. *cum ſeq.*

Ibid. num.6.fin.ibi, cap 22. num.35.

Plot.*de in litem iurando*, §.10.*n.*32. Auend.*de cenſib. c.45.n.*15. Felician.*eod.tract.tom.2.lib.*1.*c.*8.*n.*7.*verſ.pro contraria verò ſententia*, Ceuall.*in tract.de cognit.per viam violentiæ,p.*2.*q.*1.*n.*39. Hermoſil.*vbi ſupra n.*3. ea ratione, quia depoſitum vno modo tantùm contrahitur, videlicet re ipſa, non verò per confeſſionem recepti.

CAP. I. II. III. cum omnibus ſeqq. de locato & conducto, *n.*1. *pag.*135.*& ſeqq.*

NOuiſſimè Luſitanus Doctor Didacus de Britto amplam repetitionem ſuper hunc text. edidit.

CAP. IV. de fideiuſſor. *n.*8.*ibi, collect.*24. *num.*1. *pag.*180.

RODON.*de rebus Eccleſ.non alien.tit.an & quando ex mutuo obligetur Eccleſia,q.*4.*n.*1. Maſcard.*de probat. concl.*1165.*ex n.*1. Mozz.*de contract.tract.de mutuo,cap. quomodo deficiat, ſeu reſoluatur,& finiatur mutuum,n.*7. Seraph.*deciſ.*366.*n.*3. Gaſp.Roderic.*de annuis redditib. lib.*1.*q.*14.*n.*33.*&* 34. Auend.*de cenſib.c.*64.*n.*5. Felic. Solis *eod.tract.lib.*2.*c.*3.*n.*9.*& in appendice,c.*3.*n.* .*verſ. fin.* Alex. Trentacinq.*var.reſolut.lib.*2.*reſol.*1.*de actionib. n.*1. Matt. Coler.*de proceſſib.execut.p.*1.*c.*20.*n.*28.*&* 29. Fachin.*controu.iuris, lib.*2.*c.*77. *lit.A, & cap.*78.*lit.D,* Marcel. Cala *de modo articulandi, & probandi, n.*675. Card. Mantic.*de tacitis & ambig.conuent.lib.*8.*tit.*6.*n.*13. *& tit.*12.*n.*4.*&* 5.*& tit.*13.*n.*16.*verſ. vnde*, cum aliis Narbon.*l.*25.*gl.*10.*n.*18.*&* 24. *tit.*21.*lib.*4.*nouæ recop.* Leſſ.*de iuſtit.l.*2.*c.*20. *de mutuo, & vſura, dub.*2. *n.*12. Azor.*inſtit.moral.p.*3.*l.*7.*c.*3.*verſ.Sextò quæritur, lit.C.*

*Ibid.n.*9. *ibi,* Rebel.*q.*1.*n.*21.

Matienz.*l.*22.*tit.*11.*gl.*2.*n.*5.*l.*5.*recop.* Marcel. Cala *vbi ſupr.n.*675.*verſ. Nota tamen vnum, pag.*459. Alex. Trentacinq. *d. lib.*2. *reſol.*1. *n.*5. Leſſ. *d. c.*20. *dub.*2. *n.*13.

*Ibid.eod.num.*9. *fin.*

Azeued *l.*6.*tit.*1.*n.*17.*l.*1.*noua recop.* Alex. Trentac. *d.lib.*2. *reſol.*1. *de action. n.*2. *in verſ.contra hanc opinionem,in fin.* Marcel. Cala *vbi proximè,n.*67. Card. Mantic. *d.lib.*8.*tit.*13.*num.*9. Fachin.*controuerſ.lib.*2.*c.*78.*lit.C, col.*1. *verſ.contraria ſententia.*

CAP. vlt. de donat. *n.*2. *ibi,* Gom. *deciſ.* 163. *pag.*194. *col.*2.

MAndoſ.*in tract.de ingratitudine, cap.*121. Donel. *enucleat lib.*14.*c.*27. Caſtil. *quotid.lib.*3.*cap.*10. *n.*59. Camil.Borrel.*in ſum.deciſ.lib.*3.*tit.*12.*de reuocand. donat.* Nouiſſimè Hermoſil. *in addit. ad Gregor.Lopez, l.*10.*gloſſ.*1.*tit.*4.*p.*5.*pag.*292.

*Ibid. num.*3. *fin.*

Mozz.*in tit.de donat.c.quomodo annulletur,vel reuocetur donatio,n.*21. Seraph.*de priuil.iuram.priuil.*33.*n.*86. Hermoſil. *vbi ſupr.n.*1.*verſ.de deteſtatione.*

*Ibid. num.*5. *fin.*

Spin.*in ſpeculo teſtam.gl.*20.*n.*57. Mieres *de maioratu, p.*1.*q.*22.*n.*191.*cum ſeqq.* Hermoſil.*vbi ſupr.n.*7.

*Ibid.n.*6. *fin.*

Hermoſil.*d.loco,n.*2. vbi cum Mandoſ.*d.tract.de ingratitud. c.*70. limitat, ſi ex neceſſitate officij, ſeu ſi agat, pro valde coniunctis.

*Ibid. n.*8. *fin.*

Mandoſ.*d.tract.de ingratitud.c.*32. Azeued. *l.*2.*tit.*1. *lib.*1.*recop.n.*7. Hermoſil.*vbi ſupr. num.*3. vbi intelligit quòd reuocatur in patriam poteſtatem quoad onera, & non quoad honores, & priuilegia conceſſa aliis pa- ſtentibus in patria poteſtate.

*Ibid. num.*9. *fin. ibi,d.cap.*17.*n.*47.

Mandoſ.*d.tract.c.*33. Mozz.*de donat.c.quando annu- letur,& reuocetur donatio, n.*68. vbi hoc procedere in legitimatione facta per reſcriptum, ſecus in ea fit per ſubſequens Matrimonium, Mieres *de maior. p.*2.*q.*22.*n.*192. Hermoſil.*vbi ſup.n.*4.

*Ibid. num.*12.*fin.pag.*195.

Camil.Borrel.*d.tit.*12.*num.*14. Cald.Pereira *d.c. n.*48. Mandoſ. *d.tract.de ingratitud.num.*62. vbi e causas ingratitudinis refert, quæ reſpectu vaſſalli co fideri poſſunt, Hermoſil. *vbi ſupra, n.*6.

*Ibid. num.*15. *fin.*

Mozz.*de donat.cap.quomodo annulletur, & reuo donatio,n.*65. Hermoſil.*d.loco,n.*17.

*Ibid. num.*16. *fin.*

Matienz.*l.*1.*gloſſ.fin.n.*3.*tit.*6.*lib.*5.*nouæ recop.*Cast *commun. contra commun. q.*73.*n.*5. Mieres *de maior. p.*1.*q.*21.*n.*196.*&* 199. Hermoſil.*d.loco,n.*9.

*Ibid. num.*25. *fin.*

Magon. *Florent.deciſ.*76. Theſaur. *deciſ.*122.*n.*1.*& deciſ.*124.*n.*4. Fontanel.*de pactis nuptial.claus.*4.*gl.*3. *n.*35. Borrel.*in ſumm.deciſ.lib.*3.*tit.*12.*n.*9. Hermoſil.*d. loco,pag.*295.*n.*1. vbi *n.*2. limitat, niſi donator dum vi conqueſtus fuiſſet de ingratitudine, vel præparet ad reuocationem, vel dum venit ad mortuus eſt, & *num.*4. vlteriùs limitat, ſi ex pœ donatione appoſito, vel aliàs donatio reuocetur iure.

TOMO III.

AD LIB. V.

CAP. I. de hæret. *n.*1. *fin. pag.*64. *col.*1.

IANc Decretalem latè optimis annotationibus exornauit Pegna *ad Eymericum Direct.Inquiſit. p.*2. *commento* 1. vbi plures refert Doctores de intellectu illius agentes.

CAP. II. eod.tit. *num.*1. *fin.pag.*66. *col.*1.

HAnc Decretalem exornat, & intelligit Pegna *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit.p.*2.*commento* 2.

CAP. IV. eod. *num.*1.*fin.pag.*66.*col.*1.

HAnc Decretalem pluribus exornat Pegna *ad Eymeric. in Direct.Inquiſit. p.*2.*commento* 3.

CAP. V. eod. *n.*1. *fin.ibid. col.*2.

HAnc Decretalem exornat Penia *ad Eymeric. Direct. Inquiſit. p.*2. *commento* 4.

CAP. VI. eod. *n.*1.*fin.pag.*67.*col.*1.

VIde Theodor. Balſamont. *can.*23. *Synodi Conſtantinenſis,* Pegn.*ad Eymeric.in Direct.Inquiſit.p.*2. *commento* 5.

CAP. VIII. eod. *n.*1. *fin. pag.*68.*col.*1.

DE materia, & intellectu huius Decretalis ex profeſſo tractat Pegn. *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit. p.*2. *commento* 7.

CAP. IX. eod. *n.*1.*fin. pag.*69.*col.*1.

HAnc Decretalem & ſequentem exornat Penia *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit. p.*2.*commento* 8.&

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

INDEX

Rerum omnium, & Verborum, quæ in his tribus Tomis Collectaneorum super quinque priores Decretalium Libros continentur.

Primus Numerus Tomum, secundus Paginam, tertius Columnam signat; quartus & reliqui sequentes sunt marginales.

A

ABBAS in causa Monasterij conuenitur per rescriptum in quo nulla fit mentio de Conuentu, nec propter hoc appellari potest nisi Abbatis, & Conuentus bona essent distincta omnino. *tom.* 1. *pag.* 50. *col.* 1. 4.1.

Abbas super causis, quæ ad eundem simul, & Conuentum spectant, conueniri potest per rescriptum in quo Abbatis tantùm, & non Conuentus mentio habetur. ibid.2

Abbates, & alij Prælati immediatè Papæ subiecti, an hodie eligi possint, ostenditur. 1.72.1.3

Abbatis electio pertinet ad Conuentum. 1.83.2.6

Abbates non possunt esse minores 25. annorum. 1.92.2.33

Abbas eligi non potest nisi instructus in regula monachali. 1.118.1.1

Abbatum electio facienda est iuxta formam cap. quia propter, de elect. 1.121.1.5

Abbas non potest esse qui non est professus. 1.129.2.1

Abbas exemptus sine licentia Papæ renuntiare non potest. 1.154.2.1

Abbatem si diœcesanus requisitus benedicere nolit, ipse monachos suos benedicere poterit. 1.155.2.1

Abbates benedicere potest Episcopus. 1.155.3.2

Abbatem benedicere si Episcopus sine causa renuat, posset ipse Abbas non expectata benedictione officiũ administrare, ibid.4

Abbas dicitur quis ante benedictionem. ibid.6

Abbatis dignitas quanta sit, remissiuè. 1.168.2.2

Abbates dicuntur Prælati. ibid.6

Abbas ex necessitate potest dispensatiuè eligi quamvis fuerit in minoribus Ordinibus constitutus. 1.173.2.1

Abbas est nomen potius sollicitudinis, quàm honoris. ibid.2

Abbates, si fuerint benedicti, & Presbyteri, possunt Ordinem clericalem conferre. 1.174.1.1.2

Abbates quicumque exempti tonsuram, minoresque Ordines conferre possunt Regularibus sibi subditis, in interstitiisque cum eis dispensare. 1.174.2.3

Abbates non possunt promouere personas sæculares habentes literas dimissorias suorum Episcoporum. ibid.4

Abbas vt possit minores Ordines conferre tria requiruntur, videlicet, quòd sit Presbyter, quòd benedictionem acceperit, & quòd proprio Monacho conferat. ibid.5

Abbates, & Guardiani, aliique Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem non habentes, an possint ferre excommunicationem ad finem reuelationis futurorum, aut pro rebus deperditis. 1.266.2.fin.

An extra locum suæ Prælaturæ in suos subditos censuras ferre. 1.267.1.init.

Abbates in suos Monachos iurisdictione vtuntur ordinaria. 1.270.1.6

Abbates, & Sacerdotes, qui Episcopo diœcesano subiiciuntur, ad eius Synodum venire, & sibi obedire compelli possunt per censuram Ecclesiasticam. 1.290.1.1

Abbates tenentur venire ad Synodum Episcopi. ibid.2

Abbates exempti an teneantur venire ad Synodum, ostenditur, ibid.3

Abbas potest religiosos excommunicare. 1.291.2.4

Abbas & Monachi per œconomum à se constitutum subeant calumniæ iuramentum, qui illud pro eis petat, accipiat, & præster. 1.400.1.1

Abbatis dolus an noceat Ecclesiæ remissiuè. 1.413.1.6

Abbas in causa sui Monasterij testis esse potest. 1.505.2.4

Abbas non potest religiosum dare in pignus, seu in obsidem pro debitis Monasterij. 1.582.1.7

Abbas cognoscere potest de causis matrimonialibus, & beneficialibus. 1.632.1.6

Abbas in capellis præscribere potest iura Episcopalia, obtinet tamen iis solis quæ præscripsit. 1.638.1.1

Abbati ius est Monachos corrigere absque sui Monasterij, seu Conuentus consilio. 1.687.2.8

Abbas solus non potest præsentare ad beneficium, nisi hoc habeat ex præscripta consuetudine, vel priuilegio. 2.97.1.2

Abbatis acta præsumuntur facta consensu Conuentus 2.97.2.7

Abbas quasi Episcopalem iurisdictionem habens, & Capitulum Sede vacante debent compellere, vt vltima testatoris voluntas expleatur. 2.221.1.3

Abbas solus an Monachum recipere possit. 2.268.1.3

Abbatis solius non est ad religionis professionem admittere, sed exigitur quoque consensus maioris partis conuentus. 2.270.1.6

Abbates, & aliorum Regularium præfecti visitandi ius habent Monasteria aliaque sibi subiecta loca. 2.329.2.3

Abbas non potest præfici duobus Monasteriis, nisi vnum Monasterium dependeat ab alio, vel inuicem sint annexa. 1.336.1.8

Abbatem malum potest Monachus accusare expensis Monasterij. 3.62.1.2

Abbas dum accusatur recipit alimenta & expensas lite pendente. ibid.4

Abbati accusato parendum est à Monachis dum pendet accusatio. ibid.5

Abbas accusatus debet habere expensas, vt se defendat vsque ad finem causæ. 3.71.1.1

Abbates atque alij Prælati Episcopo inferiores non possunt iure beneficiorum vnionem facere. 3.19.1.7

Abbas & maiores de Conuentu si pro receptione Monachi receperunt pecuniam ex pacto, ab officio, & beneficio suspendantur, & taliter recepta pecunia restituitur, & in aliud Monasterium ita receptus transfertur. 3.27.1.1

Abbas contra testes, qui deposuerunt contra illum de simonia

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. fol.
CVI

in iudicio inquisitionis, excipere potest quòd sunt inimici, & conspiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non potest. 3.35.2.1

Abbates Cistercienses prohibentur solemniter installari, & ponitur forma obedientiæ, quam, præstant suis Episcopis. 3.44.2.1

Abbates tenentur etiam exempti venire ad synodum si habeant territorium proprium, & populum, 2.236.2.5

Abbatia potest renuntiari. 1.154.2.4

Abbatia habet administrationem. 2.96.1.3

Abbatissa licèt subditos excommunicare non possit, ipsi tamen sibi obedire tenentur, 1.293.1.1

Abbatissa ratione publici muneris, & officij est capax iurisdictionis spiritualis. ibid.2

Abbatissa quomodo dicatur suspendere ab officio & beneficio clericos suæ iurisdictioni subiectos ostenditur. 1.293.2.5

Abbatissa pro suo monasterio potest esse procuratrix. 1.736.1.30

Abbatissa testari non potest etiam si nunquam induisset habitum monachalem. 2.202.2.1

Abbatissa an possit ordinari mulier, quæ non sit expresse professa, ostenditur. ibid.2

Abbatissæ minores annis quadraginta, & quæ per octo annos professæ non fuerint, eligi, & benedici per Episcopos non possunt, circa quam etatem Episcopus dispensare non potest. 3.8.1.2

Abbatissa temporalis non est iure benedicenda. ibid.3

Abbatissa potest recipere certam pecuniæ quantitatem donec conuentui dos promissa pro nouitia profitente soluatur. 3.146.2.6

Abbatissa moniales benedicere, Confessiones audire, & publicè prædicare non potest. 3.280

Abiurare in loco publico non debet, qui de hæresi fuit leuiter suspectus, vel antequam sit accusatus, & inquisitus sponte ad Inquisitores adit, &c. 3.70.1.12

Abortioni poculum præbens tanquam homicida punitur. 3.95.1.2

Abortum procurantes, consulentes & consentientes, quas pœnas incurrant, remissiuè. 3.95.2. init.

Abortum procurans an, & quando tanquam homicida puniendus sit. ibid.4

Abortioni causam dans homicida est & irregularis, si conceptus erat animatus, aliàs secus. 3.109.2.1

Abrasio in literis Apost. non inducit falsitatem quando non reperitur in loco suspecto, aliàs secus. 1.553.2.2

Abrasio æquiparatur consumptioni. 1.555.2.13

Abrasio quando inducat falsitatis præsumptionem, remissiuè. 2.335.1.3

Vide *Rasura*.

Absentes, qui Prælati mortem, ex qua Ecclesia vacauit non ignorauerunt, sunt ad electionem vocandi, dummodo in loco sint, à quo vocari debeant. 1.99.1.8

Absentes ad electionem de Prouincia sunt vocandi, & confirmatur electio maioris & sanioris partis. 1.117.1.1

Absentes qui sunt in prouincia, vocandi sunt ad electionem. ibid.2

Absentes non possunt constituere procuratores pro electione, nisi sint legitimè impediti. 1.125.2.36

Absentes quando sint vocandi ad electionem, ostenditur. 1.136.2.5

Absentes in seruitio Episcopi fructus præbendarum suarũ, non verò distributiones quotidianas percipere possunt. 2.33.1.1.2

Absens causa studij vt fructus suorum beneficiorum percipiat, debet studere in studio generali. 2.35.2.2

Absens causa studij in sacra pagina iustè percipit in absentia fructus sui beneficij, non autem distributiones quotidianas. 1.68.2.21

Absens non præsumitur scire ea, quæ fiunt in ciuitate. 2.597.1.2

Absentis votum, vide *Votum*.

Absentia cùm sit facti, non præsumitur, nisi probetur. 2.597.1.3

Absolutionis appellatione continetur absolutio simplex, non ea quæ ad cautelam datur. 1.58.1.7

Absolutionem petens probat se esse excommunicatum. 1.816.2.25

Absolutio à iuramento, cum imminente necessitate non potest haberi ob non datam copiam Superioris. tunc absque ea contra iuramentum propria auctoritate venire debet. 1.117.1.28

Absoluens sacramentaliter qui non est Sacerdos, quamvis communiter existimetur Sacerdos, & verus Parochus, absolutio est irrita. 1.133.1.8

Absolutio sacramentalis in articulo mortis iustè, & validè præstari non potest à non Sacerdote etiam si desit Sacerdos. ibid.9

Absolutio extorta per dolum versantes circa causam finalem inualida est. 1.268.2.3

Absolutus pro falsa causa quare non habeatur pro absoluto, sicut pro falsa excommunicatus habetur pro excommunicato, remissiuè. 1.269.1.6

Absoluere non potest ab excommunicatione lata per sententiam generalem, vel particularem nisi ille, qui eam tulit, vel eius successor vel superior.

Absolutus simpliciter ab excommunicatione præfixa [illegible] de satisfaciendo, si non satisfaciat, non incidit in [illegible] communicationem, sed oportet, quòd iterum excommunicetur.

Absolutus sub promissione de parendo mandatis, si non [illegible] minimè remanet excommunicatus.

Absoluere potius debemus quàm condemnare.

Absolutus ab excommunicatione, seu alia censura [illegible] laei, aut Bullæ Cruciatæ, an censeatur absolutus in [illegible] diciali exteriori ostenditur.

Absolutio ab excommunicatione, per vnicum testem [illegible] 1.500.2.10

Absoluere à iuramento, & de illius religione cognoscere [illegible] los iudices Ecclesiasticos pertinet.

Absoluere solet Ecclesia iuramento per metum extorto [illegible] eius transgressores vt peccantes mortaliter non [illegible] 1.587.2.1

Absoluere potest quemlibet Papa à iuramento ex iusta [illegible] 1.590.2.11

Absolutio sine citatione datur ab excommunicatione [illegible] contumacia, sed præstita cautione de parendo mandatis Ecclesiæ.

Absolutio conditionalis quæ traditur sub cautione de [illegible] valida est,

Absoluendus ob non probatum crimen ab accusatore [illegible] tiuè absoluendus est, & non obseruatione iudic[illegible]

Absolutus in foro pœnitentiali potest accusari in iudiciali [illegible]

Absolutionem ab excommunicatione petens non tantus [illegible] communicatum.

Absolutio excommunicationis, quam incurrunt [illegible] seu nauigantes fideles, an, & quando sit Episcopis, [illegible] ditur.

Absolutus à iudice per sententiam diffinitiuam, an [illegible] iterum accusari, vel inquiri de eodem crimine, [illegible] 3.161.2.3

Absolutio sequens non tollit incapacitatem excommu[illegible] 3.174.1.10

Absolutio excommunicationis præstita in foro Confessio[illegible] sufficit ad hoc, vt excommunicatus possit sepeliri [illegible] cto.

Absoluere nemo potest à suspensione, & aliis Ecclesi[illegible] censuris ab homine latis, nisi is, qui eas tulit. 3.12

Absoluendi à censuris potestas etiam in mortis articulo [illegible] non conceditur.

Absolutio facta secundùm purgationem *vulgarem non* [illegible] ea non obstante potest indici de *nouo purgatio*, & admitti [illegible] accusatio.

Absolutio sacramentalis non potest diu differri. 3.185.3.16

Absolui quis potest in articulo mortis ab excommunicatione [illegible] contracta ob violentam manuum iniectionem in clericum. 3.299.2.2

Absolutus sub promissione de parendo mandatis si non paret [illegible] maneat excommunicatus ipso iure, an verò requiratur nou[illegible] intrusio, remissiuè.

Absoluto ratione articuli mortis, aut alicuius impedimento [illegible] necut Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel impe[illegible] mento se præsentet superiori.

Absoluendus nemo est ab excommunicatione nisi [illegible] fuerit prius satisfactum.

Absolutio necessaria est ab excommunicatione, quæ [illegible] tempus tacitum, vel expressum, & absque ea solemni [illegible] tione minimè tollitur excommunicatio.

Absoluendi potestas cum potestate ligandi non semper [illegible] cta est.

Absolutio vna nõ prodest duabus excõmunicationibus.

Absolutio publica fit recitato prius Psal. pœnitentiali.

Absoluere ab excommunicatione in articulo mortis nulla [illegible] potest præter Sacerdotem.

Absolutio ab excommunicatione ob participationem [illegible] referatur ei, cui complicis excommunicato est recitanda.

Absoluere potest Episcopus, siue eius Vicarius subditum [illegible] tentia excommunicationis nulli reseruatæ.

Absolutio excommunicationis contractæ ob participationem [illegible] crimine criminato ab eo impendenda est, à quo absolui [illegible] principalis excommunicatus, cum quo is participat.

Absolutio necessariò requiritur ad tollendam excommunica[illegible]

Absoluere ab excommunicatione an probetur per confessa[illegible] Confessarij.

Absolutus non videtur excommunicatus si Papa cum [illegible] cum eo communicet.

Absolutio ab excommunicatione obtenta ex falsa causa [illegible] nulla.

Absolutio vna non prodest duobus excommunicationibus, ibid.4

Absolutio datur absque partis citatione vbi periculum est in mora. 3.322.1.8

Absolutio ab excommunicatione quoad forum iudiciale dari potest ab illo, qui iurisdictionem habet, licet presbyter non sit. 3.329.1.4

Absolui quis potest ad cautelam, præstita cautione, de parendo mandatis Ecclesiæ, vbi dubitatur de viribus sententiæ. 3.329.2.1.2

Absoluere à censuris, & peccatis, & actus iurisdictionis exercere potest minori obstrictus excommunicatione. 3.331.1.2

Absoluere an possit habens facultatem delegatam limitatè non satisfacta parte, ostenditur. 3.344.1.3

Absoluendi priuilegium habens cum limitatione satisfactionis an possit absoluere pœnitentem si moraliter non possit satisfacere, ostenditur. ibid.5

Absurdi ratio in quo consistat in hoc text. ostenditur. 3.136.1.4

Acceptatio facta ab excommunicato de beneficio iam sibi collato est valida. 3.175.1.21

Accessus non totus probatur si in loco, in quo citatus debet comparere, sit pestis. 1.150.1.2
Vide *Regressus*.

Accusatio illius redditur suspecta quando multum stetit ad accusandum. 2.557.2.6

Accusatio, & testimonium in causa matrimoniali personaliter, & non per literas fieri debent. 2.595.2.1

Accusatio prælati debet tractari coram illis, quorum interest. 3.2.2.1

Accusare alium de delicto commisso an liceat absque scrupulo, remissiuè. 3.5.1.2

Accusare alium præter Abbatem quando liceat monacho, ostenditur. 3.6.2.6

Accusaturum se aliquem coram iudice dicens, ante inscriptionem potest sine pœna desistere, & non accusare, sed ei desistenti silentium imponitur in perpetuum. 3.8.1.1

Accusare alium nemo regulariter compellendus est. 3.8.2.3

Accusatori agenti etiam ciuiliter de causa alias criminali semiplenè probanti non defertur iuramentum suppletorium, nisi quando plusquam semplena probatio adsit, & accusator honesta est persona, & legalis. 1.529.2.25

de Accusatoris persona prius quærendum est in iudicio. 3.1.1.1

Accusatoris calumnioſi pœnitentia ponitur. 3.4.2.1

Accusator arbitrio iudicis puniendus est. 3.9.2.4

Accusator in crimine læsæ Maiestatis, & in crimine simoniæ, si non probat, non punitur de calumnia. 3.17.2.8

Accusatore desistente ab accusatione potest iudex ex officio suo inquirere super crimine illato. 3.161.1.1

Accusatore & accusato desistente iudex prosequitur. ibid.2.1
Vide *Denuntiator*.

Accusatus criminaliter non potest reconuenire, vel accusare suum accusatorem coram eodem iudice, nisi ille iudex sit vtriusque partis competens. 1.353.2.7

Accusatus semel non potest super eodem delicto iterum molestari, & inquiri. 3.3.2.1.2

Accusatus de simonia pendente accusatione prohibetur ab administratione Diuinorum, &c. 3.20.1.2

Acolytus si occultè rebaptizanti præbuit ministerium promoueri potest, secus si publicè, nisi cum eo Religionem intrante dispensetur. 3.86.2.1

Acquisita per vsuras tenetur vsurarius semper restituere, nisi veniat in extremam necessitatem, quia tunc sibi, & suis reseruare potest vt parcè viuat. 3.137.1.3

Actio an detur pensionario contra successorem in beneficio pro terminis decursis, & non solutis in vita prædecessoris, ostenditur. 1.106.2.5

Actionis nomen in libello exprimere pars non cogitur, debet tamen factum ita clarè proponere, vt ex eo ius agendi colligatur. 1.355.1.1

Actionis nomen non est necesse exprimi in libello, sed sufficit factum narrare, &c. ibid.4

Actio, & intentio si sunt ineptæ, vel sola intentio, debet reus absolui ab instantia iudicij, iterum tamen actor auditur, si aptè egerit. 1.363.2.1

Actione personali agens semper tenetur causam exprimere in libello, ex qua comperat sibi quod petit. 1.389.1.2

Actio ad separationem thori, & repetitionem dotis datur vxori ob mariti adulterium. 1.393.1.3

Actio est inanis, quam inopia creditoris excludit. 1.412.2.2

Actione famosa si agatur iusiurandum relatum deferri non potest. 1.604.1.4

Actio, quam quis ad rem litigiosam habet, cedi non potest. 1.272.9.1.16

Actio non datur læso vltra dimidiam perempta re. 2.1127.2.2.29

Actiones cedi non possunt si detur litigium. 2.193.1.4

Actionis sacræ & spiritualis omissio ob pretium, potest esse propria simoniæ materia. 3.25.2.init.

Actio intentata contra eum, qui ob homicidium commissum inhabilis est reputandus ad beneficium consequendum, ciuiliter censetur & non criminalis. 3.36.1.4

Actor obtinens in possessorio coram iudice rei, non tenetur coram eo iudice super proprietate, respondere si est prorsus alterius, fori. 1.366.2.1

Actor forum rei sequi debet. 1.373.2.4

Actor forum rei sequitur. 1.374.2.4

Actor tenetur in scriptis libellum porrigere. 1.387.2.1

Actor, & reus à pari procedunt. 1.391.2.3

Actor, & reus sunt correlatiua ibid.4

Actori non licet quod reo denegatur. ibid.5

Actore non probante reus absoluitur. 1.426.1.13

Actore agente peritorio, si reus super eadem re deducit possessorium, proceditur in solo possessorio suspenso peritorio. 1.435.2.1

Actori magis fauendum in exordio litis, & in respicientibus eius ordinationem, quàm reo: in medio autem æqua lance vtrique fauendum est. 1.442.1.6

Actore contumace testes recipi, & sententia ferri debent, etiam lite non contestata reo instante. 1.447.2.1

Actoris fundata intentione, si altera pars exceptionem peremptoriam obiicit, nec probat incontinenti, sed accipit inducias, si defecerit in probando, condemnabitur incontinenti in expensis, & si non est soluendo, punietur in corpus secundum arbitrium iudicis. 1.448.2.1

Actor non admissus in possessionem sibi decretam per iudicem causa rei seruandæ, vel ab ea expulsus per lapsum anni verus efficitur possessor. 1.451.2.1

Actor qui plenè iurauit non debet compelli iurare. 1.468.2.1

Actor & reus in communi iudicio probant, & si pariter probant, reus absoluitur, nisi fauorabilem causam foueat actor. 1.472.1.1

Actor & reus vbi in interdicto retinendæ possessionis probant, obtinet is, qui antiquiorem possessionem probat titulo maximè iustificatum, vel meliores probationes respectu possessionis adducit. 1.482.1.1

Actore nil probante, reus est absque omni onere absoluendus. 1.694.1.4

Actore nihil probante reus absoluitur. ibidem 5. & 2. 104. 1.4

Actor quilibet, etiam principalis, non debet excludi à prosequutione appellationis. 1.611.2.1
Vide *Age*.

Actus contrauentionis vtrùm sufficiat, vt priuilegium amittatur ostenditur. 1.17.2.6

in Actu aliquo quoties alia, quàm renuntiationis capi potest coniectura, ea potius sumenda est quàm renuntiationis. 1.18.1.7

Actus in dubio censetur factus secundùm illud, quod ius disponit generaliter, & eius ampliatione amplectitur. 1.28.1.2

Actus corruit non seruata forma. 1.51.1.8

Actus, quibus inducitur consuetudo, qualiter sint faciendi, ostenditur. 1.78.1.18

in Actu aliquo si propter defectum formæ, vel solemnitatis requisitæ, ij qui actum fecerunt, sunt ipso iure priuati potestate eiusdem actus faciendi, non poterunt eum iterum facere, licèt secus sit si tantùm priuandi. 1.96.1.10

Actus eligendi, conferendi, vel præsentandi ad eum pertinent, qui est in quasi possessione eorum actuum. 1.106.2.7

Actus, ex quibus prætenditur acquisita quasi possessio, debent esse clari, certi, & non turbidi. 1.108.1.19

Actus omnis consistit in voluntate, & potentia agentis. 1.241.1.2

Actus omnes humani tria requirunt, vt conficiantur, & consistant. ibid.4.

Actus aliquis quando sit in loco occulto, vel tempore nocturno, tunc præsumitur dolus. 1.242.1.9

Actus gesti propter metum regulariter veniunt rescindendi. 1.321.2.5

Actus meræ voluntatis iuris necessitatem excludit. 1.416.2.2

Actus gestus per partem in iudicio nunquam nocet si non fuit à parte acceptatus, sed impugnatus. 1.454.1.8

Actum gestum post appellationem si quis probet, & aduersarius probat quod antè, præfertur prima probatio. 1.513.1.1

Actus præsumitur factus de voluntate, & ad instantiam illius, ad cuius fauorem, & vtilitatem versatur. 1.524.2.4

Actus in dubio censetur factus secundum illud, quod ius disponit generaliter. 1.591.1.6

Actus quando est illicitus, iuramentum illi adhibitum est nullum. 1.602.1.6

Actus, & sententia vitiatur in totum, si ex pluribus exercentibus iurisdictionem vnus solus sit excommunicatus 1.667.1.3

Etiamsi plures iudices fuissent dati cum clausula, *quòd si non omnes*, &c. ibid.4

Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti. 1.695.2.4
Actus quando per se non subsisteret, censetur Princeps adhibita causæ cognitione confirmans de nouo date. 1.739.1.6
Actus, qui potuit geri ex duplici potestate, sustinetur ex ea, qua melius valere potest. 2.55.1.2
Actus factus contra tacitam Principis prohibitionem valet. 2.60.2.3
Actus quando pro sui solemnitate scripturam requirit, tunc cursu temporis solemnitas intrinseca non præsumitur. 2.129.2.4
Actus talis præsumendus est, qualem partes denominarunt. 2.172.1.2
Actus reputatur secundum tempus ad quod confertur. 2.227.2.6
Actus cum non potest fieri sine consensu talis personæ, tunc requiritur ille consensus per modum solemnitatis. 2.350.2.3
Actus si in se malus est, ad malum in dubio est referendus. 3.11.1.4
Actus omnes iurisdictionis voluntariæ quatenus ad effectum spiritualem ordinantur, materia sunt simoniæ. 3.40.1.2
Actus meræ facultatis nunquam præscribuntur. 3.247.2.8
Actum non dicitur cum aliquid supereſt ad agendum. 1.180.1.5
Acta facta die feriata sunt nulla, nisi sint Tribunalis S. Inquisitionis. 1.410.2.31
Acta post euocationem intimatam non valent. 1.456.1.2
Acta cum loco, die, & consule edenda sunt. 1.455.1.2
Acta etiam litis ordinatoria facta coram primis iudicibus fidem faciunt coram secundis. 1.493.2.1
Acta originalia quæ dicantur, ostenditur. ibid.2
Acta apud quem iudicem remanere debeant ostenditur, ibid.3
Acta processus, & attestationes habitæ apud vnum iudicem fidem faciunt apud alium successorem. 1.494.1.4
Acta in vno iudicio probant in alio inter easdem personas 2.515.2.3
Acta facta coram iudice sæculari an faciant fidem coram iudice ecclesiastico inter easdem personas, remissiuè. ibid.5
Acta facta in iudicio summario non faciunt fidem in plenario. 1.536.1.5
Acta cui non nocent, non nocet sententia. 1.661.2.10
Et cui non nocet sententia, non nocent etiam acta. ibid.
Acta Abbatis, vide *Abbas*.
Administrator datus à Summo Pont. censetur legitimus defensor in Ecclesia Cathedrali. 2.93.2.3
Administrans bona aliena, si malam rationem reddiderit de administratis, non gaudet priuilegio huius cap. 2.88.1.22
Administratores bonorum Ecclesiæ, vel minorum possunt donare remunerationis causa. 2.214.2.7
Tò Ad sexennium duraturam, inducunt obligationem annuam ipso sexennio durante. 1.446.1.8
Aduentitiorum proprietas, ob paternum crimen non publicatur, nec quoad proprietatem, quæ est filij, nec quoad vsumfructum vluente patre. 3.72.2.13
Aduentitiorum proprietas, etiam ob filij crimen nõ publicatur, sed manet apud patrem consolidata cum ipsorum vsufructu. 3.73.1.14
Aduersarius si citatus non comparet ad remota loca se transferens, nec aliquis apparet qui defendat, tunc agens in possessionem causæ custodiæ mitti debet. 1.454.1.1
in *Adulteriis*, vel his minoribus criminibus post actam pœnitentiam, potest dispensare Episcopus cum clericis. 1.353.2.7
Adulterij criminis detestatio quanta, remissiuè. ibid.8
Adulterium est crimen mixti fori quando agitur de puniendo criminaliter. 1.375.2.10
Adulteri à testimonio repelluntur. 1.497.1.3
Adulterium per testes singulares probatur. 1.502.2.70
Adulterium, & copula carnalis non potest directè, & immediatè probari per testes de visu. 1.568.2.8
Adulterium probatum dicitur per confessionem adulteri, vel adulteræ. 1.569.1.6
Adulterium est graue crimen vt nulla causa iustificari possit 1.596.2.5
Adultera quam maritus reconciliare non vult, ad agendam pœnitentiam in aliquo claustro collocari debet. 2.298.1.1
Adulteria & virginis raptum perpetrans, Ecclesiastica immunitate non gaudet. 2.452.1.4
Adulterium committens data fide de matrimonio contrahendo priore coniuge superstite non potest cum adultera matrimonium contrahere. 2.527.2.4
Adulterium existimatum interuenire promissione futuri matrimonij non dirimit sequentes cum adultera nuptias, si matrimonium prius contractum fuit inualidum. 2.528.1.2
Adulterium, vbi interuenit machinatio mortis alterius coniugis, impedit, ac dirimit matrimonium subsequens. 2.528.2.2
Adulterium simplex non efficit matrimonium inualidum, ne quidem contractum, &c. 2.531.1.2
Adulterium, & promissio matrimonij ad impedimentum contrahendum fieri debent viuente coniuge illius, qui est complex adulterij. 2.532.1.3
Adulterium minimè committitur cum sponsa de futuro. 2.8
Adulterini sunt filij Presbyterorum.
Adulterium vbi esset ita notorium vt nulla probatione celari posset, tunc absque iudicis sententia licitè fit separatio.
Adulterium notorium dicitur quando est facti permanens. 600.1.3
Adulterium commissum ab vxore propter sæuitiam eius domo aufugiente, potest accusari per maritum.
Adulterij notorij exceptio, seu repliccatio impedit reuocationem viri aut vxoris eam petentis.
Adulterium probatur per confessionem vnius ex coniugibus quoad effectum separationis thori.
Adulterij pœnas effugere potest vxor propter viri sæuitiam, propter famis necessitatem.
Adulterium si vxor aut vir committat, alter qui est innocens non solum potest à nocenti separari, sed etiam eo viuente ingredi religionem, aut Ordines suscipere.
Adulteram vxorem respiscentem fas est vito libi reconciliare non sæpè tamen adulteram admittere. 3.139.2
Adulterium non probatur contra alium sola confessione. 3.121.1.4
Adulteri absolutio prodest adulteræ, sed condemnatio non nocet. ibid.5
Adulter laicus tam masculus, quàm fœmina excommunicatus. 3.121.2.2
Adulterium ad impediendam restitutionem non potest per testes probari. 3.122.2
Adulterina compensantur si lata diuortij sententia constet vtrumque innocens adulteratur. 3.122.2
Adultera coniux notoriè potest expelli propria authoritate. ibid.6
Adulter qui filium suscepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, an tenetur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus admixta, damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ spontè, dens eam esse propriam filiam. 3.63.1
Aduocatus actoris in prima instantia non potest esse in secunda. 1.261.1
Aduocatus tenetur pro miserabilibus personis patrocinium suscipere. 1.71.1
Aduocatus cogi potest per iudicem patrocinium suscipere pro pauperibus. 1.61.1
Aduocatus inimicus alterius partis an possit contra eam patrocinium ferre ostenditur. ibid.
Aduocatis olim non fuerunt constituta ex publica ibid.5
Aduocati pauperum Regio sumptu creantur in Gallia, Germania & Neapoli. ibid.6
Aduocatus in causa in qua est Aduocatus testimonium ferre non potest. 1.305.1.2
Aduocare non potest in foro sæculari clericus in Sacris, vel in minoribus, nisi pro se, vel pro sua Ecclesia, vel pro miserabilibus personis, 1.305.2.3
Aduocare possunt Clerici, si stipendia non habeant ecclesiastica, aut patrimonium quo sustententur. 1.310.3.4
Aduocare potest Clericus, coram iudice ecclesiastico, & in Curia ecclesiastico & in Curia Romana. ibid.
Aduocare potest clericus in foro sæculari in vno negotio, qui expedito poterit aliud assumere. ibid.
Aduocare prohibitus non prohibetur in Camera conulere. 311.2.7
Aduocatus salariatus à duobus sibi inuicem in vna lite contrariis, tenetur aduocare pro illo, qui sibi prius salarium exhibuit. ibid.2
Aduocatus incidit in periurium cùm non defendit Ecclesiam quam suo iuramento defendere promisit. 1.568.2.8
Aduocatus non potest esse iudex in eadem causa in qua aduocatus fuit, & potest recusari ab eo tanquam causa in qua fuit. 1.691.1.7
Aduocatus non ab alio. ibid.
Aduocatus nullus potest esse in causa in qua aut, vel fuit iudex. ibid.
Aduocatus non potest esse Assessor iudicis in causa ciuili, vel criminali. 717.1.3
Aduocati responsio per errorem non reuocata nocet clienti. 74.2.1
Aduocati, vel notarij hæreticis, aut eorum defensoribus fauentes, seu litigantibus sub eis patrocinantes, & pro illis instrumenta scribentes, infames sunt & ab illo officio suspendi. ibid.
Aduocati infames sunt, si præstent auxilium, consilium, aut favoreticis, & eorum fautoribus, &c. ibid.
Aduocati non in causa hæresis, sed in alia criminali pro hæreticis aduocantes, an huius rext. pœnam incurrant, & eradicandi. ibid.4
Aduocati, & procuratores dari debent quando dubitatur de aliquis hæreticus, & an id, de quo inquiritur, sit hæresis, &c. Aduocatus

Ædificare prohibitus, non prohibetur reædificare. 3.57.1.3
Ædificatum post denuntiationem noui operis totum est demoliendum. 3.198.2.1.
Ædificatio inhibetur per nuntiationem noui operis iure vel iniuria facta. 3.199.1.2
Ædificium suum vnicuique licitum est vsque ad cœlum extollere. 3.200.1.6
Ædificatio ad æmulationem vicini licita non est. ibid.7
Ædificare quis non poterit iuxta fundum, vel aream vicini, si ratione talis ædificij fieret ei præiudicium. 3.346.1.8
Ægritudines, casus, & euentus, ac tempestates minimè ab astris pendent. 3.157.2.8
Æquiparatio tutoris, & Prælati non recipitur nisi vbi expressa reperitur. 2.173.2.12
Æquitas seruanda in pœnis arbitrariis infligendis. 1.309.1.7
Æquitas scripta debet præferri rigori iudicis. ibid.9
Æquitas, & sola veritas rei spectatur in vniuscuiusque confessorio. 1.664.2.2
Æra Cæsaris 32. annis, vel secundum alios 42. Christi Seruatoris Nostri ortum præcessit. 1.488.1.21
Æstimationem damni soluere tenetur qui dimittit suum iumentum vt depascatur in aliena vinea, vel agro. 3.265.1.1
Ætas ad quatuor minores, quæ requiratur, ostenditur. 1.89.1.4
Ætas ad tres Ordines sacros constituta quæ sit, ostenditur. 1.89.2.5
Ætas 25. incepta requiritur in beneficio curato. 1.92.1.34
Ætas per testes singulares probatur. 1.502.1.54
Ætas per testes de credulitate probatur. 1.504.2.9
Ætas filiorum sufficienter probatur per librum parentis. 1.519.1.17
Partis de consensu tacito, vel expresso. ibid.18
Instrumentis celebratis inter patrem, vel alium extraneum. ibid.19
In recognitione manus patris. ibid.
Ætatem eandem ad sponsalia & diuersam ad matrimonium cuius præscripserit in viris & fœminis, ostenditur. 1.499.2.3
ob Ætatem tenerã & florescentẽ mitius quis punitur. 3.86.2.3
Ætatis ratio in pœnis imponendis habenda est 3.96.2.2
Æthiopes & Indi quomodo possint in seruitutem redigi. 1.337.2.5
Affectus non vnitur nisi sequatur effectus. 2.896.2.5
Tò Affuant, ferendam sententiam significat. 1.339.1.6
Affinis potest testificari in causis ciuilibus paruis. 1.393.2.5
Affinium appellatione qui veniant remissiuè. 2.550.1.12
Affinitas, & consanguinitas potest probari per testes. 1.541.1.3
Affinitas non oritur absque seminis emissione. 2.467.2.2
Affinitas superueniens etiam per illicitum coitum dissoluit sponsalia de futuro, sed non matrimonium, & incestuosus contrahere non potest. 2.544.1.1
Affinitas superueniens non dissoluit sponsalia de præsenti. 2.546.2.1
Affinitatis impedimentum superueniens post contractum matrimonium non impedit, nec dirimit illud quoad vinculum. ibid.6
Affinitas an oriatur ex penetratione vasis fœminei, absque seminis emissione, ostenditur. 2.547.1.2
Affinitas causata ex copula illicita rumpit sponsalia præcedentia, & priuat facultate contrahendi matrimonium. 2.547.2.1
Affinitas contracta ob crimen incestus commissum, affinem an priuet incestuosum potestate contrahendi matrimonium, ostenditur. ibid.2
Affinitas superueniens non dissoluit matrimonium. 2.548.2.3
Affinitas oritur ex copula illicita. 2.548.2.4
Affinitas dicitur quasi finium propinquitas. 2.549.2.9
Affinitas definitur vt sit propinquitas ex carnali copula prouenies omni carens patentela. ibid.10
Affinitatis genera quæ, ostenditur. 2.550.1.11
Affinitas superueniens de qua saltem constat per famam, soluit sponsalia de futuro. 2.551.1.1
Affinitas orta ex copula licita dirimit matrimonium vsque ad quartum gradum etiam attento Conc. Trid. 2.554.2.4
Affinitas orta ex copula illicita non extenditur vltra secundum gradum. ibid.5
Affinitatis impedimentum inter Iudæos, & infideles contrahitur. 2.606.2.2 amplia vt ibi.
Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur quando consentientes cum agentibus operantur posituè præbendo causam efficacem & propinquam principali actori delinquenti. 1.124.2.9
Agens ex certa causa non obtinet ea non probata, licèt aliam probet. 1.362.2.6
Agens possessorio recuperandæ non tenetur ante restitutionem suis spoliatoribus (nisi super quæstione spoliationis) respondere, potest tamen ab agendo repelli per exceptionem spoliationis. 1.414.2.1
Agit malè qui ante diem agit. 1.415.2.3
Agere contra debitorem licitum est pro fructibus alicuius census, similisve contractus, vt condemnetur ad præstandum fructus, pro omnibus annis futuris debitis rempotibus. 1.416.1.11
contra Agentem pro ordinatione Ecclesiæ vbi excipitur quòd sit suspensus, & amotus à beneficio, & is vult probare hanc sententiam esse falsam, est ad cautelam absoluendus, ne retardetur ordinatio Ecclesiæ. 1.611.1.1
Agens auditur si velit probare non canonicam institutionem etiam in facto. 2.59.1.9
Agenti possessorio adipiscendæ in beneficialibus non obstat exceptio criminis nisi sit de eo infamatus. 3.13.2.1
Agentes & consentientes pari pœna puniuntur, quando consentientes cum agentibus cooperantur positiuè, 2.256.2.3
Agentes & consentientes pari pœna puniuntur. 3.326.1.3
Aggressor quòd quis fuerit quomodo probetur, remissiuè. 3.265.1.3
Agni, & vituli pro decima dari debent non statim vbi nati sunt, sed cum lacte non indigent materno. 2.241.1.5
Agricultura clericis, & religiosis non prohibetur. 2.401.1.14
Aleatores publici sunt infames. 3.193.2.3
Aleatori facta collatio beneficij est nulla. ibid.4
Alienatio, seu renuntiatio patrimonij ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus, facta sine ceremonia Episcopi, an sit valida, si tunc habeat beneficium, seu alias vnde commodè viuere possit. 1.58.2.9
Vtrùm autem sicut quis prohibetur patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare, eodem modo prohibeatur permutare. ibid.10
Alienari res largè dicitur si sola possessio transferatur. 1.251.2.3
Alienata res per restitutionem in integrum reuocatur, nec satis est supplere læsionem pretij. 1.329.2.10
Alienatio rei Ecclesiæ facta cum solemnitate debita sine vlla iusta causa quatuor raquisitarum inualida est. 1.330.1.18
Alienans in fraudem causa iudicij mutandi tenetur actione in factum ad interesse, & damna. 1.338.2.2
Alienans rem causa iudicij mutandi, & eam recuperans ante litem motam, non incidit in edictum tit. de alienatione, &c. ibid.3
Idem in alienante rem, quam nondum tradit. ibid.4
& quando agitur actione personali. idid.5
Alienare non valens compromittere non potest, si celebretur compromissum in forma, quæ alienationem inducat. 1.343.3.2
Alienans rem litigiosam, quæ rehaberi non possit, debet æquialentem substituere in locum illius, quam alienare non poterat. 1.455.2.1.2
Alienans bona dignitatis suæ inualidè facit, & ipsemet reuocare debet, non obstante iuramento de non reuocando, maximè si priùs iurat non alienare. 1.601.1.1
Alienatio rei litigiosæ facta à filio inualida est. 1.729.1.14
Alienatio ex causa necessaria rei litigiosæ fieri potest. 1.729.2.18
Alienatio ex causa necessaria quæ dicatur, ostenditur. ibid.19
Alienatio rei litigiosæ de licentia iudicis valet. ibid.20
Alienans rem litigiosam ante traditam possessionem non incurrit pœnas. 1.730.1.26
Alienatio rei Ecclesiasticæ absque approbatione Capituli non tenet. 2.95.1.1
Alienatione in temporali, quam facit Prælatus, taciturnitas Capituli habetur pro consensu. 2.95.2.1
Alienatio facta sine consensu Capituli non ratificatur nisi consensus Capituli expressus accedat. 2.96.1.6
Alienatio temporalis facta sine consensu Capituli per ratificationem eius roboratur. 1.96.2.1
Alienatio bonorum Ecclesiæ præsumitur solemniter facta ob temporis diuturnitatem. 2.97.2.4
Alienatio non sufficit vt sit Ecclesiæ vtilis, sed vt melioca prospiciat. 2.99.2.2
Alienatione immobilium prohibita prohibentur mobilia pretiosa. 2.100.1.6
Alienationibus rerum Ecclesiæ copulatiuè requiruntur solemnitas, & causa. 2.105.2.2
Alienatio rei Ecclesiæ vtilis non dicitur, vbi Ecclesia recipit tantum quantum dimisit. 2.106.1.3
Alienare prohibitus non potest hypothecare. 2.107.2.6
Alienatio vbi non super re, sed super persona restituitur, an videatur prohibita pignoratio remissiuè. ibid.
Alienationis sub verbo quæ contineantur? remissiuè. 2.108.1.8
Alienare prohibitus non potest rem vendere. ibid.10
Alienare prohibitus non potest in solutum dare. ibid.15
Alienatione prohibita prohibetur etiam concessio emphyteusis. 2.108.2.17
Alienatio de rebus Ecclesiæ facta non tenet, & alienatores, nisi rem restituant, excommunicantur, & quibus clericus potest contradicere, & rem cum fructibus repetere. 2.109.1.1
Alienare quis non dicitur ante traditionem. ibid.3

Alienare prohibitus etiam prohibetur alienationi consentire. 2.109.2.7

Alienationis nullæ reuocatio, & potentia ante realem, & pacificam possessionem excusat. 2.110.2.11

Alienans res Ecclesiæ de euictione de proprio tenetur. 2.111.1.15

Alienari possunt res Ecclesiæ ex causa maioris vtilitatis. 2.112.2.8

Alienare non potest Prælatus ea, quæ sunt de mensa. 2.113.1.2

Alienatio rei Ecclesiasticæ facta sine legitimo personarum Ecclesiasticarum assensu non tenet, licèt approbetur per constitutionem laicorum. 2.114.1.1

Alienatio necessaria non soluit laudemium. 2.147.1.40

Alienatio emphyteusis cum clausula constituti, an faciat incidere emphyteutam alienantem in commissum, ostenditur. 2.148.2.56

Alienatio necessaria quæ sit ex mandato iudicis, alicuius rei emphyteuticæ irrequisito domino fieri non potest. ibid.58

Alienatio nullitèr facta emphyteusis irrequisito domino, non facit incidere sic alienantem in commissum. 2.149.2.72

Alienatio facta à viro de emphyteusi vxoris irrequisito domino non facit eam incurri in commissum. ibid.73

Alienatio emphyteusis irrequisito domino facta ab eo qui ignorabat rem esse emphyteuticam, non facit incidere in commissum. ibid.74

Alienatio emphyteusis in socium, vel collegam eiusdem emphyteusis, fieri potest irrequisito domino. ibid.75

Alienans partem emphyteusis non à tota emphyteusi, sed ab illa parte sic alienata cadit in commissum. 2.150.1.82

Alienans, vel vendens cum conditione, si domino placuerit, &c. ne aliter, alias, nec alio modo, &c. non incidit in commissum, etiamsi tradat emphyteusim irrequisito domino. 2.150.2.84

Alienans irrequisito domino non cadit à iure suo, quando consuetudo est in loco quòd emphyteuta alienet sine domini requisitione. 2.151.1.86

Alienatio emphyteusis irrequisito domino fieri potest, quando super ea pendet lis inter dominum, & emphyteutam. ibid.89

Alienatio rei emphyteuticæ prohibetur fieri in Ecclesiam. 2.158.1.169

Alienatio rei Ecclesiæ non dicitur vtilis vbi ipsa Ecclesia tantum recipit, quantum dimisit. 2.160.2.5

Alienatio, seu venditio rei vniuersalis habita mentione iurispatronatus illi adhærentis an, & quando sit inualida, ostenditur. 2.352.2.6

Alienandi prohibitio hominis vbi concurrit cum prohibitione legis impedit dominij translationem. 2.516.1.10

Alienigena, cui prohibetur habere beneficium in Regno, an possit habere pensionem super fructibus beneficij Regni, remissiuè. 1.82.1.12

Alimentorum in causa pro illis semper est iudicandum. 1.668.2.7

Alimentorum furiorum in causa non datur appellatio quoad effectum suspensiuum. 1.711.2.17

Alimenta à patre spuriis debentur. 2.259.2.4

Alimenta filiis spuriis non solum pater tenetur præstare dum viuit, sed etiam eo mortuo eius hæredes. ibid.5

Alimenta filiis legitimis præstanda sunt non solum quæ fuerint necessaria ad vitæ humanæ sustentationem, sed etiam ad statum, seu dignitatem personæ. 2.302.2.8

Alimenta patrono præstantur secundùm illius qualitatem. 2.366.2.11

Alimenta præstanda sunt filiis spuriis attentis, & consideratis diuitiis paternis, & eius qualitate. 2.530.2.12

Alimenta vt filio lite pendente, quem pater filium esse negat, assignet iudex, debet summariam præmittere informationem. & si præsumptio aliqua sit pro filio, debet interim per iudicem pronuntiari vt alatur. 2.574.2.26

Alimenta filiis spuriis de æquitate Canonica vbique seruanda debentur. 2.592.1.51

Alimentis priuantur alij propter paternam hæresim. 3.74.1.27

Alimentorum legati capax est hæreticus, quamvis cæterorum rebictorum sit incapax. 3.79.2.34

Tò Aliquin, facit conditionem. 1.524.2.5

Tò Aliquatenus admittendum, omnem negant potentiam etiam in minimo. 1.518.1.7

Tò Aliquis vniuersalis est, & comprehendit omnes species eius rei, cui adiicitur. 1.376.2.6

Tò Aliquis de minimo etiam intelligitur. 1.553.1.15

Tò Aliter electio facta non valeat, habent vim decreti irritantis. 1.125.1.30

Tò Alius, non semper refert qualitatem præcedenti similem. 1.43.1.15

Allegatio partis non facit ius. 1.111.2.7

Allegare causas absentiæ potest quis sine mandato. 1.313.2.7

Allegauti renuntiasse per metum incumbit onus probandi illum metum.

Allegatio partis non facit ius. 1.330.2.8

Alloquutio cum monialibus, & accessus ad earum Monasterium vt permittatur debet esse legitima causa. 2.70.1.3 & 2.70.1.4

Almarici impij quæ fuerint peruersissima dogmata, remissiuè. 1.9.2.7

Alphonsi Regis Aragoniæ factum narratur. 1.56.2.2

Altari amoto, vel lapide continente sigillum, reconciliatur Altare, non autem Ecclesia. 1.56.2.3

Altare fixum, seu stabile, quod dicatur, ostenditur. 2.301.2.3

Altare fixum in quo differat ab Altari mobili, seu portatili, ostenditur. 2.301.2.3

Altare non est in Ecclesia per modum accessorij, sed per se distinctum. ibid.

Altare debet iterum consecrari quando tabula consecrata mouetur, vel enormiter frangitur. 2.301.2.4

Altaria plura, complurésque Episcopi possunt in vna Ecclesia & vna Missa consecrari. 2.301.2.5

Altaris in sacrificio plus de vino, quàm de aqua ponendum ostenditur. 2.301.2.6 2.414.2.1

Altare dicitur quasi alta res, vel alta ara. 3.155.1.1

Alter alterum nobilitate antecedit. 1.163.1.1

Alterum ex copulatis non sufficit cum vtrumque est necessarium. 2.178.2.28

Amasius pro amasia deponere non potest. 2.140.2.28

Ambigua dispositio est intelligenda iuxta id quod consuetum fieri. 1.149.1.4

Ambitione non est transeundum ad dignitates, & honores. 1.118.2.9

Ambitio quid sit remissiuè. 2.413.2.1

Amicitia sola, quæ fuerit maxima, & intima inducit cessionis. 1.165.2.2

Amicitia non omnis repellit iudicem, sed maxima. 1.594.2.2

Maxima quæ sit, iudicis arbitrio relinquitur. ibid.

Amicus pro amico potest sine mandato impetrare illi beneficia. 1.58.2.1

Amicus pro amico absque mandato in iudicio admittitur amicitia maxima sit. 2.63.2.1

Amici aut vicini absentis debitoris citandi sunt antequam veniatur ad secundum decretum, qui ad hoc sunt omnes, vt id possint denuntiare citato. 1.61.2.6

Amico relictum censetur contemplatione amicitæ legati. 2.217.2.9

Amissa probantur per instrumenta probata violentiam per vim & super valore rerum amissarum taxatione iudicis partis & secuto petentis iuramento sit condemnatio. 1.56.2.2

Tò Amittant, non inducit ipso iure. 1.571.2.11

Tò Amittat, est latæ sententiæ. 1.47.2.1

Tò Ammodo, quid significet, ostenditur. 2.564.1.14

Amor est furor. 1.571.2.5

Amoris ardore nihil est vehementius. 2.476.1.2

Amor ebrietati æquiparatur, quia tectum iudicium habentur. ibid.3

Amanti, qui furore libidinis, & amoris aliquid prohibitum facit, aliquatenus parcendum est. ibid.4

Anathema quid significet, ostenditur. 3.172.2.2

Ancilla non peccat, si meliorem non reperiens conditionem, deseruiat publicis meretricibus. 1.134.2.13

Ancilla testis esse non potest pro domino suo, nisi in his, quæ domi fiunt, vel iam desisset esse ancilla. 1.521.2.17

Ancillæ etiam coniugatæ filius, quamvis patrem habeat liberum, nascitur seruus. 2.157.2.1

Anglia Rex Romani Imperij iurisdictione est liber. 3.56.2.26

Animarum curam habere, & esse Rectorem Parochialis Ecclesiæ, in quo differant, ostenditur. 1.174.2.2

Animæ sunt pretiosiores omnibus aliis rebus, & copiosiores. 1.176.2.4

Anima pretiosior est corpore. 2.121.2.5

Animæ in fauorem vtilius est sequendum. 2.121.2.4

Anima cæteris rebus anteponenda. 3.188.2.6

Animalium decimæ inter prædiales computantur, & libro debentur illi Ecclesiæ in cuius Parochia animalia mouantur, & pascunt. 2.156.2.1

Animal quodnam fuerit aggressum quando dubitatur, dominus occisoris non tenetur. 2.61.2.2

Animal suo fundo repertum non potest quis retinere tenetur, nisi quando ignoratur dominus. 2.62.2.1

Animus alicuius per testes singulares probatur. 2.121.2.3

Annexorum idem est iudicium. 1.371.2.4 & 1.234.2.5

Annexorum, & connexorum idem est iudicium. 1.413.2.2

Anniuersarium quod dicatur ostenditur. 2.413.2.2

Annullatio actus non est pœna quando non indicitur in odium & supplicium contrahentium. 2.130.2.12

Annuli transmissio de masculo in fœminam probat matrimonium. 2.167.2.7

Annuli

Collectan. in quinque libros Decretal.

Annulos deferre clericis non licet, nisi quibus conuenit ratione dignitatis. 2.12.2.14

Annuli immissio, & receptio, si præcesserint verba vnius, opertantur verbum expressum alterius. 2.487.2.3

Annulum tradens vir fœminæ consensum coniugalem exprimenti matrimonium censetur contrahere. 2.496.1.6

Annuli traditio signum sponsionis est; & secuti matrimonij. 2. 505.2.7

Annus primus ad prosequendam appellationem conceditur simpliciter, & integer ipso iure à lege sine ministerio iudicis, secundus ex causa, tertius per viam restitutionis. 1.676.2.2

Annus datus executionibus testamenti ad illud exequendum currit à die monitionis factæ per iudicem, & non ligat ignorantes, & legitimè impeditos. 2.205.1.3

Anno elapso dato executioni testamenti ad illud exequendum, executio deuoluitur ad Episcopum. ibid.4

Annus datus exequutoribus ad exequendam vltimam defunctorum voluntatem currit à die monitionis per iudicem. 2. 219.2.3

Fauore tamen conscientiæ defuncti currit ignorantibus, & impeditis. ibid.4

Annus de quo in præsenti quomodo computandus, ostenditur. 2.263.2.4

Annus probationis nouitij incipere debet à tempore habitus monastici post annos pubertatis expletos. 2.268.2.5.6

Annus nouitiatus debet esse continuus, vt valeat professio, ita vt tridui interruptio satis sit ne nouitiatus sit continuus. 2. 273.1.5

Annus nouitiatus debet agi habitu Religionis suscepto. 2.273. 2.7

Annus nouitiatus non extra Monasterium, sed intra de essentia peragendus est, nisi dum licentia Abbatis habita aliqua iusta causa extra deferatur. ibid.8

An solius Abbatis sit ad religionis professionem admittere, vel ipsius, & conuentus, remissiuè. ibid.9

Anni lapsus ad petendam renouationem non nocet, quando controuersia est inter duos, quorum vterque se dominum asserit, & ad se emphyteusim pertinere contendit. 2.351.2.5

Annus, quo quis ob peccatum hæresis permansit in excommunicatione, debet esse continuatus. 3.78.1.15

Annus quoad Confessionem computatur à Paschate vsque ad Paschа. 3.285.1.6

Annus bissextus ideò appellatur, quia intercalatur vnus dies, & bis decimus sexto Kalendas Martij. 3.338.1.4

Annus bissextus si sit in tempore tertactus biduo pro vno die censendus est, ibid.5

Tò Antequam, non semper implicat. 3.334.1.132

Antiquitas veneranda est. 1.141.1.6

Antiquorum consuetudo seruanda est. ibid.7

Antiquitatis prærogatiua vel consideratur ratione ætatis, vel ratione temporis. 1.283.2.6

Antiquior in Collegio aliis præfertur. 1.285.1.5

Antiquiori debetur honor. 1.295.2.6

Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior. 1.455.1.2

Antiquum dicitur quod excedit centum annos. 1.475.2.3

Antiquum probatur per literas scriptas, seu incisas in lapidibus, vel per instrumenta pro confinibus facta. 1.491.2.7

in Antiquis testes de credulitate probant. 1.504.1.12

Antiquum dicitur quod excedit centum annos. 3.343.2.3

Antiquioribus magna fides adhibetur. 1.541.2.4

Vide *Senior*.

Aperire literas alienas; & legere quando sit peccatum mort. ostenditur. 1.249.2.3

Apostata Religiosus non est censendus propriè & in rigore, qui post solemnem professionem egreditur monasterio animo intrandi aliud, licèt laxius. 1.162.1.1

Apostatas, & fratres fugitiuos recolligendi cura cui incumbat, ostenditur. 2.269.2.5

Apostata non gaudet Ecclesiastica immunitate. 2.447.2.51

Apostasiæ triplex species. 3.86.1.5

Apostata dicitur, id est, retro stans. ibid.6

Apostatæ incarcerari & affligi possunt vt habitum reassumant. 3.87.2.1

Apostata dicitur qui omnino deficiens à fide Christiana sacrilegis se cœtibus aggregat. ibid.2

Apostata à religione quis dicatur, ostenditur. 3.88.1.5

Apostoli auctoritas ad Roman. 14. *Omne quod non est ex fide peccatum* est, declaratur. 1.5.2.2

Apostoli auctoritas ad Hebræos cap. 7. declarata. 1.13.2.2

Apostoli appellatione venit Paulus. 1.357.1.17

Tò Apost. auctoritate suspensos, intelliguntur ipso iure. 1.547. 2.4

Apparitio Christi facta Petro interroganti, Domine quò vadis, veritissima. 2.591.2.42

Appellans tenuntiare videtur suæ appellationi, & facit transire sententiam in rem iudicatam si spoliet aduersarium post appellationem, 1.40.2.14

Appellatio vulgaris pro lege habetur. 1.56.1.22

Appellatio nulla extraiudicialis suspendit executionem, aut causat attentata. 1.103.1.3

Appellatio non datur ab Episcopo nolente Ordines conferre. 1. 160.2.5

Appellatio per tertium interposita habet vtrumque effectum, suspensiuum, & deuolutiuum. 1.235.1.3

Appellare à subdelegato quando sit licitum. 1.244.1.5

Appellatio interponitur à subdelegato ad delegantem, quoties non tota, nec omnis iurisdictio delegata est, sed eius pars, vel species. ibid.7

Appellatio conceditur, cùm iudex reiectis exceptionibus procedit ad vlteriora. 1.245.1.12

Appellatio pendente ab interlocutoria innouata sunt nulla, & irrita. ibid.13

Appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non quoad suspensionem. 1.245.2.8

Appellatio omisso medio ad solum Papam interponitur. 1.259. 1.9

Appellatione remota, vel prohibita, adhuc locus est supplicationi, vel reuisioni. 1.333.1.4

Appellatio vbi denegatur permissum est vt per viam querelæ ad superiorem adeatur. ibid.5

Appellandum est ad ecclesiasticum à sententia prolata in causa commissa clerico, & laico. 1.346.2.4

Appellatio potest iustificari ex alia causa; quam ex expressa. 1. 366.1.5

Appellare si non licet in causa conuentionis, nec etiam in reconuentione licebit. 1.391.2.6

Appellationis remotio non impedit appellationem vbi manifestè quis grauetur. 1.435.2.5

Appellatio competit aduersùs sententiam latam super possessione momentanea. 1.442.1.11

Appellantem extra iudicium, & appellationem non prosequentem intra annum præsumitur dolosè fecisse, 1.449.2.2

Appellatione pendente si appellans dissipauerit fructus, possunt sequestrari. 1.461.1.2

Appellari poterit à non delatione iuramenti suppletorij casu, quo illud deferri debeat. 1.469.2.11

Appellatione pendente pro sententia minimè præsumitur. 1. 487.2.13

Appellatio à sententia per vnum testem probatur. 1.500. 1.17

Appellatio an locum habeat in iudicio merè possessorio. 1. 532.1.3

Appellandi ius pertinet ad Principis superioritatem. 1.590.2.3

Appellatio causam suspendit. 1.591.1.7

Appellatio fuit introducta principaliter vt per eam iniquitas iudicantium; & imperitia corrigatur. 1.657.2.3

Appellatio appellatur tiriaca contra iudicis venenum. ibid.4

Appellatio interponenda est infra decem dies. 1.658.1.3

Ampliatur, & limitatur. 1.658.2.8

non Appellans intra decendium cum posset, quamvis non verbo, facto tamen suo sententiæ consentire, & parere voluisse videatur. 1.659.1.10

Appellare ab eadem sententia potest ne dum reus victus, sed etiam tertius, cuius interest, & poterit sententia quoad reum de iure suo docentem confirmari, respectu verò tertij rationabiliter appellantis infirmari. 1.660.2.1

Appellatio ex aduerso interposita; non suspendit collationem, & possessionis traditionem quando proceditur extraiudicialiter. 1.668.1.4

Appellationis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1. 669.1.2

Appellare aliquando importat aliquem nominare, interdum significat accusare, nonnunquam importat remedium de quo in præsenti. ibid.3

Appellatio definitur vt sit à minori iudice etiam extraiudicialiter procedente ad maiorem legitimè facta ordinaria prouocatio ad reparandam sententiæ iniquitatem. 1.669.2.4

Appellatio perquam necessaria fuit. ibid.5

Appellatio generalis, id est, facta super omni causa, quæ contra appellantem posset aliquo tempore moueri, non valet. 1. 670.1.1

Appellatio non datur à correctione legitima, quam facit Prælatus Regularis in subditum Monachum; nisi modum excederet. 1.670.2.12

Appellari à futuro grauamine non potest. ibid.2

Appellatio quando detur à correctione legitima secundùm vniuscuiusque Religionis priuilegia, ostenditur. 1.671.1.3

Appellatio an à iure humano inuenta sit ostenditur. ibid.5.& seqq.

Appellans si infra terminum à iudice à quo appellauit; vel à se ipso statutum, appellationem non prosequitur, sententiæ vel iudicio illius stare compellitur. 1.672.1.1

Appellatio tacitè sublata ceusetur sub illis verbis, sine contradictione aliqua; ibid.5

Appellans

Appellans ad prosequendam appellationem habet annum. 1. 672.2.1.2
Alterum verò ex causa. 1.673.1.3
Appellans si infra tempus datum ad prosequendam appellationem non prosequitur, appellatio habetur pro deserta. ibid.7
Appellatio datur à sententia appellationis desertæ cum sit interlocutoria habens vim diffinitiæ. ibid.8
Appellationem ad effectum introducendi potest iudex à quo tempus vnius anni, seu biennij rescissius moderari secundùm locorum distantiam, & personarum, ac negotij qualitatem. 1.674.1.14
Appellatio non datur in notoriis tam ciuilibus, quàm criminalibus. 1.674.2.19
Appellans in vna causa à iudice etiam suo ordinario, potest in alia coram eodem conueniri, nisi illum vt suspectum recuset. 1.675.1.1
Appellatio interposita super vno articulo separato, non suspendit iurisdictionem iudicis à quo in aliis articulis separatis. ibid.4
Appellantibus parte vna ad Papam, altera ad inferiorem, tenetur appellans ad Papam comparere ad citationem iudicis inferioris saltem allegaturus appellationem suam, aliàs valebit processus factus à minori, nisi scierit appellationem interiectam ad Papam. 1.675.2.1
Appellare à sententia super eodem negotio potest vtraque pars, & quid quando ad diuersos iudices, & quis eorum cognoscere valeat, ostenditur. ibid.2
Appellatio valet in absentia eius, qui sententiauit, dummodo postea illi, vel parti notificetur. 1.676.1.3
Appellans ante, vel post iudicium à iudice temporali ad Papam, appellatio non tenet de iure. ibid.5
Secus de consuetudine, vel si sint subditi Papæ, etiam in temporali iurisdictione. ibid.
Appellanti impedito prosequi appellationem incumbit probatio quare illam non sit prosequutus infra legitima tempora. 1.676.2.3
Appellans dum impugnat appellationem, seu dicit esse desertam, non currit pendente compromisso. 1.677.1.2
Appellatio datur in causis minimis, & breuioribus. ibid.2.1
Appellatio Romæ in causis ibi ventilatis in qua summa detur ostenditur. ibid.3
Appellatio interlocutoria lata super articulo cum quo est connexa suspendit in totum iurisdictionem iudicis à quo ibid.5.
De causis Neapoli ventilatis. 1.678.1.4
Ventilatis in ducatu Mediolanen. ibid.5
In Regno Castellæ. ibid.6
& in Regno Lusitan. ibid.7
Appellatio secundum Canones conceditur etiam ante sententiam, non verò secundum leges, nisi in quibusdam. Et appellatio, & recusatio æquiparantur in hoc, quia sicut in appellatione requiritur causa rationabilis, ita & in recusatione. 1.679.2.1
Appellatio à sententia, qua quis declaratur excommunicatus, suspendit declarationem ipsam, ita vt appellatione pendente sic declaratus poterit omnia exequi, quæ posset si declaratio ipsa non præcessisset. ibid.3
Appellari potest à sententia iudicis declarantis quem incidisse in pœnam legis, licèt à sententia iuris non appelletur. ibid.4
Appellatio à sententia pronunciante aliquem excommunicatum non suspendit ipsam excommunicationem, ibid.5
Appellatio à sententia qua denuntiatur quis excommunicatus ad hoc vt euitetur, denuntiationem huiusmodi non suspendit. 1.680.1.6
Appellatio cessat in criminibus notoriis, 1.680.2.1.2
Appellari potest etiam in notoriis quoad effectum deuolutiuum. ibid.4
Appellatio datur à declaratione notorij, licèt non detur à notorio. ibid.5
Appellatio datur à notorio, si in ea exprimatur causa rationabilis, quæ habeat offuscare notorium. 1.681.1.6
Appellans auditur in notorio probationis, & in notorio iuris, & in notorio per famam. ibid.7
Appellatio admittitur in manifestis. ibid.8
Appellans ex fraude vel malitia postquã reus appellauit ad Papam, & reportauit literas fauorabiles non auditur. 1.681.1.1
Appellatio est defensio, iudicialis tamen quæ potest tolli, 1. 681.2.3
Appellatio dicitur tiriaca contra iudicis venena. ibid.4
Appellatio regulariter interponi debet coram iudice à quo, ita vt si non sit interposita coram eo, appellatio sit nulla. ibid.5
Appellans si turbatur possessione super qua fuit appellatum, iudex à quo potest illam possessionem sibi reformare, appellatione in suo robore permanente. 1.882.1.1.2
Appellatio generalis, id est, ab omni grauamine, quòd sibi posset contingere non valet. 1.683.1.1

Appellatio friuola non excusat inferiorem quominus teneatur obedire superiori, & vt de contemptu puniatur, nisi tamen etiam suam aliter purget.
Appellari à futuro grauamine non potest. ibid.
Nisi futurum grauamen trahat originem à grauamine illato, & appellatio interponatur ratione vtriusque. ibid.
Aut futurum grauamen esset comminatum per iudicem. ibid.
Vel Appellatio extraiudicialis.
Appellationis prætextu non potest quis venire contra iuramentum.
Appellatio non admittitur contra iuramentum, & non obstans mandatum, debet reduci in eandem sententiam a qua fuit absolutum.
Appellans v. g. ad Papam, & item committens aliquod delictum non obstante appellatione potest puniri ab Ordinario in scelere.
Appellationi sui aduersarij non deferens de sua potestate idem contra eum excipere nequit.
Appellans ab ordinario in vna causa, in aliis coram eo reliquere tenetur, potest tamen eum recusare vt suspectum, nisi conueniantur de crimine manifesto, in quo non cadit recusatio, nec suspicio.
Appellatio non suspendit iurisdictionem iudicis à quo circa illam causam à qua fuit appellatum. ibid.
Appellatio non datur à iudice iurisdictionem exequente. 1. 688.2.1
Appellationi factæ contra leges, & Canones non est deferendum.
Appellari potest à non statuto generali etiam si quis dicere esse iniquum. ibid.
Appellatio datur à prouincia qua dictum sit statutum esse in viridi obseruantia. ibid.
Appellationi interpositæ ad Papam non deferens mittitur ad literis Ordinarij ad curiam puniendus.
Appellatio locum non habet in notoriis delictis, vel consuetudinem correctionem.
Appellari non potest à constitutione, vel statuto generali, quando est edita ab illo, à quo potest appellari. ibid.
Appellatione stante, causa non est remittenda ad iudicem, nisi de consensu partium.
Appellare ad Papam intelligitur qui submittit se & causam protectione Papæ, licèt non expresserit verbum, appello. ibid.
Appellans ad plures iudices, quorum vnus solùm competit, ad eum tantùm appellatum præsumitur.
Appellans, qui non prosequitur, si redit ad iudicem à quo rum grauatur, non obstante prima desertione potest rursus appellare.
Appellationi interponendæ, id est, iuri appellandi, non censetur quis renuntiare comparendo coram iudice à quo. ibid.
Appellationi illius, qui illa interposita appellatum spoliauit, non est deferendum.
Appellare non licet ab executore, vel ab executione sententiæ.
Intellige si sit executor meræ. ibid.
Appellari potest ab executore etiam mero excedente modum in executione. ibid.
Appellatio datur ab executione excessiua.
Appellatio si recipitur à iudice, vel approbatur à parte termino ad eam prosequendam præfixus obtinet vicem peremptorij vt in absentem procedatur, ac si peremptorie fuisset citatus, nec talis terminus præueniri potest ab aliqua partium. 696.2.1
Appellatus non potest præueniendo appellantem intra terminum ei præfixum impetrare iudicem seu commissionem causæ, nisi in ea faciat mentionem de termino.
Appellatione desertæ per negligentiam appellantis, potest iudex ex officio procedere in causibus, in quibus eius officium exigerat.
Appellans, qui se non prosequuturum appellationem astare ab breuitatem temporis, non restituitur, nisi probet impedimentum.
Appellatio si sit interposita ad Summum Pontificem expresso nomine proprio, Legatus non potest causam committere, pro qualitas causæ, & personarum id postulet.
Appellari potest si locus non turus partibus assignatur, etiam sit scriptum appellatione remota.
Appellatio, quæ habet tractum successiuum, quocumque momento interponi potest.
Appellans extra iudicium ex verisimilibus, & probabilibus causis ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur ante omnia in statum in quo erat in tempore appellationis.
Appellatione pendente extraiudicialì attentata non renuntiatur ante omnia, sed pendente ex futuro euentu.
Appellari potest iudicialiter, & extraiudicialiter à prætenso facto sub pœna excommunicationis, & appellatio suspendit in tantum quòd si iudex excommunicaret, excommunicatus

municatio esset nulla. 1.700.2.4
Appellatio omnis, quæ à iure indulgetur expressè, per clauſ. *appellatione remota*, inhibetur. 1.701.1.1
Appellatio in alimentis, aliisque causis eam non amittentibus, admittenda est ad superiorem quoad effectum deuolutiuum: non verò quoad effectum suspensiuum. ibid.3
Appellari potest à sententia excommunicationis interlocutorie prolata, cum habeat grauamen irreparabile. 1.701.2.4
Appellatio non impedit quin is contra quem est lata sententia excommunicationis, possit denuntiari excommunicatus, vt ab omnibus euitetur. 1.702.1.6
Appellans ad superiorem si comparet coram iudice inferiori super concernentibus ipsam appellationem, illi renuntiare videtur, etiamsi protestetur quòd propter hoc non intendit renuntiare appellationi, quia tanquam contraria allegans non est audiendus, nisi notorium sit, actum illum esse iniustum, super cuius emendatione adiuit inferiorem. 1.703.2.1
Appellans quando post appellationem interpositam adhuc litigat coram iudice à quo, censetur per hoc appellationem deserere, & illi renuntiare, declaratur multipliciter. 1.704.1.3
Appellatione pendente non præsumitur pro sententia. 1.707.1.12
Appellans à sententia lata extra Romanam Curiam ei non assignato termino à iudice, nec à semetipso appellante, habet annum ad committendam seu prosequendam appellationem in Curia, & ex causa biennium. 1.708.2.2
Appellatus non potest præueniendo appellantem intra terminum præfixum impetrare iudicem seu commissionem causæ, nisi in ipsa commissione faciat mentionem de termino. ibid.3
Quid si terminus non fuerit præfixus? 1.709.1.4
Appellatus quando dicatur nimium præcurrisse & festinasse in impetranda commissione causæ arbitrio iudicis relinquitur. ibid.5
Dispositio huius text. de præueniendo partem appellantem in impetratione rescripti non habet locum in curia. ibid.6.
Appellans ante sententiam tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice à quo, nec admittitur exceptio, quòd priùs miserat nuntium ad Sedem Apostol. vel quod literas impetrauerat, quæ nondum sunt iudici præsentatæ. 1.710.1.1
Appellare potest omnis oppressus siue iniustè grauatus. ibid.4.
Appellatio debet ab appellante proponi coram iudice à quo, nisi iudicis præsentia haberi non possit. 1.710.2.5
Quid si iudicis præsentia haberi non possit, apud quem hoc casu interponenda sit appellatio. ibid.
Appellationis iudex cognoscit de articulo à quo non fuit appellatum, quando bene fuit appellatum. ibid.7
Appellationem esse admittendam in dubio pronuntiandum est. 1.711.1.12
Appellatio in omni casu regulariter permissa est. ibid.15
Appellationi in quibus casibus non deferatur, ostenditur, ibid.14
Appellatio non datur quoad effectum suspensiuum in causis piis, & in aliis pertinentibus ad visitationem, & decreta Episcopi visitantis. 1.711.2.18
Appellatio ab interlocutoria, seu grauaminæ, & à diffinitiua quoad iudicem ad quem, in quo differant, remissiuè. ibid.21
Appellari non potest ab interlocutoria. 1.712.2.4
Appellatio admittitur ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. ibid.
Appellari potest à reiectione probationum. 1.713.1.9
Appellati potest à sententia absolutionis instantiæ. ibid.10
Appellati potest à delatione iuramenti alteri parti per iudicem facta. ibid.11
Appellatio in quibus casibus concedatur ab interlocutoria, remissiuè. 1.713.2.14
Appellari potest à sententia, qua quis excluditur ab aliquo officio tanquam infamis. 1.714.1.20
Appellatio est præsidium innocentiæ inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendum iniquitatem iudicis. 1.716.1.14
Appellatio est species defensionis. 1.716.2.14
Appellatur licitè vbi iudex confessionem Aduocati eadem die reuocatam pro litis contestatione velit habere, vel processum à subdelegato subdelegati factum ratificat. 1.717.1.1
Appellans debet docere non solùm quòd opposuit exceptionem legitimam, & appellauit, sed quia legitima exceptio oppositi non fuit admissa, ideo appellauit. 1.717.2.1
Appellans si præfigit terminum, & non mittit deinde sufficientem procuratorem ad prosequendam appellationem, condemnatur in expensis. ibid.
Appellans non comparens, seu non prosequens in termino, condemnatur in expensis. ibid.3
Appellatio à tertia sententia tam diffinitiua quàm interlocutoria non datur & multipliciter declaratur. 1.718.1.2
Appellatio omisso medio non deuoluit causam, exceptione de hoc oppositа 1.718.2.1
Appellari potest ad Papam omisso medio. ibid.3
Appellatio omisso medio & proximo iudice de iure Canonico non est nulla parte appellata non opponente. 1.719.1.4
Appellare potest is qui desiit esse tutor si nomine pupilli conueniatur inuitus. 1.719.2.1
Appellatio datur si iudex se pronuntiat competentem, vel incompetentem tacitè vel expressè. ibid.6
Appellatio ex causa interposita vt iustificetur, causæ veritatem probare oportet coram iudice ad quem, nisi fuerit coram iudice à quo oblata probatio & reiecta. 1.720.2.1
Appellatio non iustificatur per oblationem probationis in peremptoriis exceptionibus à quibus quis appellauit, nisi causa appellationis probetur. 1.721.1.2
Appellans renuntians appellationi etiam inuito appellatos, siue res sit integra siue non, & appellatus prosequendo appellationem quouis modo eam prosecutus esset, coactus fuerit facere aliquas expensas, debet tunc condemnari in dictis expensis. ibid.6
Appellans renuntians appellationi etiam inuito appellato condemnatur in expensis. ibid.7
Appellatio vnius prodest alteri, si communi iure iuuentur, & idem sit negotium & eadem defensionis causa, & sint eadem sententia condemnati, aliàs secus. 1.721.2.1
Appellatio vnius prodest aliis litis consortibus. 1.722.1.2
Appellans vnus ex pluribus consortibus, aliis appellationem non prosequentibus, executio quoad deferentes consortes exequenda non est, donec causa appellationis decisa sit. ibid.4
Appellatio regulariter debet fieri coram iudice à quo. 1.724.1.17
Appellatio coram honestis viris non valet si non constat de metu, vel absentia iudicis à quo. ibid.18
Appellare potest coram probis viris pars iustè timens de iudice, licèt adsit iudex. ibid.19
Appellari vt possit coram honestis viris, quæ concurrere debeant ostenditur. ibid.20
Appellans impeditus an, & quando ad euitandam desertionem, causæ appellationis debeat protestari, & sæpiùs protestari, remissiuè. 1.724.2.25
Appellatione pendente nihil est innouandum. ibid.27
Appellationis mentio debet fieri in rescripto. 1.731.2.2
Appellatio extraiudicialis non comprehenditur in rescripto de appellatione. 1.732.1.3
Appellatio emissa ab eo quod sit secundùm iuris decreta, & determinationem non suspendit. 2.31.2.10
Appellandi omisso medio consuetudine extante appellatio non gradatim fieri potest. 2.45.1.3
Appellare licet ab vno capitulo sententiæ habentis plura capitula. 2.220.1.5
Appellatio omnis interdicta est, quæ cadueris sepulturam impedire potest. 2.226.2.2
Appellatione remota subditi cogendi sunt ad soluendas decimas. 2.253.2.9
Limitatur pluribus modis. ibid.& 11
Appellatio non datur à sententia lata ad fauorem fisci super tributis, &c. 2.254.1.10
Appellatio præcedens excommunicationem annullat. 2.335.2.2
Appellare licet ab Episcopo qui primum præsentatum non admisit vsque ad præsentationem secundi. 2.371.1.6
Appellatio vulgaris pro lege habetur. 2.471.1.4
Appellanti in causa matrimoniali interdici debet ne aliud matrimonium contrahat lite pendente, & si contraxerit, debet separari. 2.511.2.1
Appellatio seu prouocatio non admittitur à pœna legis. 3.10.1.8
Appellatio non datur in notoriis. 3.142.2.3
Appellandum est à iurisdictione temporali Episcoporum ad Papam. 3.164.2.11
Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum. 3.445.2.20
Appellatio gradatim, non verò omisso medio interponenda est. ibid.21.
Appellari an possit ad Patriarchas omisso medio, ostenditur. ibid.22.2.3
Vide *Nominatio*.
Apponi consuetum pro appositо habetur, licèt non sit expressum. 1.176.1.4
Approbare nemo potest, quod semel reprobauit. 1.108.2.3
Approbatum semel non potest reprobari. 2.501.9.2.& 3.3.2.5
Aqua benedicta si misceatur non benedictæ, tota remanet benedicta. 2.393.2.5
Aquæ benedictæ quot sint genera, & de eius virtutibus, & antiquo vsu in Ecclesia contra dæmones, remissiuè. 2.397.2.3
Aqua cum vino in sanguinem conuertitur. 2.405.1.6

Aquam

Index Rerum, & Verborum,

Aquam Sacramento altaris in phlegma conuerti vt falsa opinio improbatur. 2.407.2.1
& probatur Christum fuisse verum Deum, & verum hominem,& quòd de ipsius latere manauit verus sanguis, & vera aqua. ibid.2
Aquæ modicum est adhibendum vino in consecratione Calicis. 2.414.2.2
Aquæ mixtio in sacrificio Missæ non requiritur ex necessitate Sacramenti, sed ex præcepto solùm Ecclesiastico. 2.415.1.4
Aquæ admixtionem scienter prætermittentes,& ex aperta malitia,priuantur officio,& beneficio. 2.416.1.7
Aragoniæ naturales,& non exteri possunt ibi beneficia obtinere. 1.82.1.11
Aragoniæ Rex non cognoscit superiorem. 2.590.1.25
Arbitri electi ad causam recusationis assignant partibus terminum ad probandum causam suspicionis, & iudex recusatus compellit arbitros ad causam finiendam. 1.252.2.1
Arbitri sunt assumendi qui iudicent recusationem iudicis.ibid.2
Arbitrorum iurisdictio est extraordinaria à lege. 1.253.1.4.
Arbitri electi procedunt in causa recusationis, & assignant terminum partibus ad eam probandam. ibid.5
Arbitrorum, vel delegatorum plurium simpliciter datorum potestas expirat per mortem vnius. 1.254.1.1
Arbiter non potest esse minor annis viginti, aliàs sententia ab eo lata est nulla. ibid.7
Arbitrorum, vel iudicum vno impedito,alij non possunt procedere. 1.254.2.3
Arbitri quomodo iudices appellentur, ostenditur. 1.281.2.7
Arbitri in multiplici reperiuntur differentia. 1.339.2.3
Arbitrium accipitur pro libera rei propriæ dispositione. ibid.4
Arbiter nonnunquam accipitur pro ipso rei suæ domino,& moderatore, interdum pro iudice ordinario, aliquando pro delegato. ibid.5
Arbitri omnes, qui à partibus eliguntur, in duplici reperiuntur discrimine,quidam eliguntur præcedente iuris coactione,alij ex mera partium conuentione, & libera voluntate. ibid.6
Arbitri iuris dicuntur electi præcedente iuris coactione. ibid.7
Arbitri compromissorij eliguntur ex mera conuentione, & libera voluntate partium. ibid.8
Arbitri compromissarij illi sunt qui à partibus eliguntur, vt seruato iuris ordine litem dirimant. 1.340.1.9
Arbitri arbitratores dicuntur illi,qui à partibus quidem eliguntur vt de facto procedentes non seruato iuris ordine rem amicabiliter componant, ibid.10
Arbiter compromissarius est ille qui recipit,& recipitur ex omnino libera partium promissione ad litem dirimendam. 1.340.2.12
Arbitri sunt in dispari numero eligendi, & eis discordantibus statur sententiæ maioris partis. 340.2.1
Arbitri compromissarij omnium vt singulorum placito sunt eligendi, quando res ad plures spectat vt singulos. ibid.2
Arbitri in dispari numero de consilio sunt eligendi. 1.341.1
Arbiter assumptus in patrimoniali causa clerici non potest adiudicare rem Ecclesiæ possidendam etiam ad vitam clerici. 1.342.1.1
Arbiter non habet potestatem iudicandi vltra comprehensa in compromisso ideo coram eo non fit reconuentio. 1.345.1.1
Arbiter non habet potestatem iudicandi vltra comprehensa in compromisso. ibid.3
Arbiter post rem iudicatam super discordiis nouis assumptus non potest per suum arbitrium sententiam immutare etiamsi de componendo inter partes mandatum acceperit à Papa. 1.347.1.1
Arbiter postquam acceptauit compromissum, non potest amplius illi renuntiare. 1.347.2.7
Arbitri sunt eligendi qui iudicent recusationem iudicis. 1.377.2.6
Arbiter ad pronuntiandum secundùm iura, potest, & debet pronuntiare secundùm statuta,& consuetudines. 1.455.1.5
Arbitri sententia contra leges prolata non valet. 1.645.1.6
Arbitri electi à partibus seruato iuris ordine sententia si sit excommunicatus nullius est momenti. 1.667.1.5
Arbitri assumendi sunt, qui de causa recusationis cognoscant. 1.668.1.2
Arbiter iuris potest recusari ex eisdem causis,quibus iudices ordinarij. ibid.5
Arbitri in recusatione qui eligendi,ostenditur. 1.715.2.2
Arbitramentum potest reduci ad arbitrium boni viri, etiam quando quis promisit, & iurauit stare mandato arbitratoris. 1.684.1.3
in *Arbitrariis* iudex mortis pœnam eligere non potest. 1.227.2.12
Arbitrator, seu amicabilis compositor laicus potest esse in rebus Ecclesiæ, vel spiritualibus causis. 1.346.1.3
Arbitratores possunt allegari suspecti. 1.668.1.6
Arbitrium, seu arbitramentum nullum est continens peccatum per partes remissibile. 1.341.1.1
Arbitrium nullum est, quod alter ex litiganibus super beneficio, in quo ius habet, eidem cedere cogitur, excepto remunerali ab illo, qui nullum prorsus ius habet. 1.341.1
Arbitrium finitur morte compromittentium, neque transit ad ipsorum hæredes. 1.341.1
pro Arbitrij obseruantia agi an possit ad pœnam conuentionalem, remissiuè. 1.347.1
Arbitrium finitur morte compromittentium, neque transit ad hæredes ipsorum,nisi factum fuisset pro hæredibus. 1.341.2.2
Vide *Sententia*.
Arbor consanguinitatis, & affinitatis declarata, remissiuè. 556.1.3
ad *Archidiaconatum* scientia & gradus requisitus quo remissiuè. 1.901.1.14
Archidiaconatus & Presbyteratus de iure communi eandem habent dignitatem ex solo nomine. 1.
Archidiaconi ad officium quæ spectent ponuntur. 1.
Archidiaconus est Episcopi Vicarius. 1.
Archidiaconus Episcopo absente, & eius officialibus Vicarij munus exercet. 1.
Archidiaconus non exercet officium Vicarij Sede vacante, nisi infra illos octo dies,quibus è Capitulo Vicarij electio facienda est. ibid.
Archidiaconi ad officium plura spectantia ponuntur. 1.104.2.1
Archidiaconi proprium munus est cùm Episcopus facris operatur, sanctum Euangelium cùm voluerit legere, vel alicui Diacono præcipere vt legat. 1.
Archidiaconus vasa diuinis Ecclesiæ vsibus dicata fideliter custodire debet. ibid.
Archidiaconus sine licentia Episcopi nulli committere debet curam animarum consuetudine in contrarium non obstante. 1.205.2.1
Archidiaconus an habeat curam animarum, remissiuè. ibid.
Archidiaconus ratione sui muneris non potest curam animarum exercere. ibid.
Archidiaconus secundùm Ecclesiasticam institutionem non potest excommunicare sine licentia Episcopi. 1.
Archidiaconus non potest excommunicationis sententiam ferre. ibid.
Archidiaconus semel in anno (nisi necessitas aliud exigat) debet Ecclesias visitare. 1.
Archidiaconi visitationis munus quando exercere prohibeatur. ibid.
Archidiaconi officium quod sit, & in quo per illud differat ab Episcopus. 1.
Archidiaconus singulorum Presbyterorum causas audire debet. ibid.2
Archidiaconus dicitur oculus Episcopi. ibid.
Archidiaconus non obtinet eandem iurisdictionem, quam Episcopus, sed inferiorem. ibid.
Archidiaconus habet perpetuam vicariam, & iurisdictionem ordinariam. ibid.
Archidiaconi ad officium pertinet mittere in corporalem possessionem beneficiorum institutos ab Episcopo. ibid.
Archidiaconi interest eos examinare, qui promouebantur ad Ordines, quíve præficiebantur Ecclesiis, eósque Episcopo præsentare. 1.
Archidiaconus non dat literas commendatitias ad Ordines. 1.207.1.1
Archidiaconus examinat,& præsentat ordinandos,& ponit prælatos in Sede. 1.
Archidiaconus in Monasteriis iurisdictionem non habet, nisi quantum ei tributi generalis, vel specialis confirmatio. ibid.
Archidiaconus ordinandos repræsentat Episcopo, & examinat. 1.108.2.4
Archidiaconus præcedit Archipresbyterum quoad dignitatem, non quoad Ordinem, Archipresbyter vero præcedit Archidiaconum in diuinis. 1.
Archiepiscopale nomen, & plenitudo Pontificalis officij per pallium transfertur, 1.
Archiepiscopatus Prouincia est. 1.
Archiepiscopus in Archiepiscopum postulatur,& ex quo postulatio præsentata est Papæ, non possunt postulantes ab ea recedere,sed debet superioris iudicium expectari. 1.
Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam suæ Prouinciæ pallio vti potest,sed extrà non. 1.
Archiepiscopus solummodo intra suam Prouinciam pallio vti potest. ibid.
Archiepiscopus alteri Archiepiscopo pallium suum accommodare non potest. 1.
Archiepiscopus pallium suum accommodare alteri non potest, vt illo vtatur. ibid.
Archiepiscopus ante pallium acceptum non fungitur omnem Archiepiscopi 1.

Archiepiscopus non potest sine pallio ea munera obire, quæ sunt potestatis Ordinis, vel iurisdictionis. ibid.4
Archiepiscopus extra suam Prouinciam pallio vti non potest, etiamsi hoc habeat consuetudo. 1.143.1.1
Archiepiscopi pallio quibus diebus vti possint, remissiuè. ibid.5
Archiepiscopus, qui renuntiauit ciuitati Metropolitanæ, potest Pontificalia exercere in Prouincia, & alibi permittentibus id Episcopis, non autem pallium deferre ex eorum licentia. 1.150.1.3
Archiepiscopus potest vocare Suffraganeos pro consecratione alterius Suffraganei, ad cuius consecrationem tenentur venire. 1.161.1.3
Archiepiscopus impeditus potest consecrationem sui Episcopi suffraganei alteri committere. 1.271.1.1.2
Archiepiscopus Toletanus per priuilegium speciale gaudet prærogatiuis, & priuilegiis quatuor veris Patriarchis concessis. 1.271.2.4
Archiepiscopus causam ad se per appellationem delatam subditis suffraganei committere valet, non tamen ad ipsam suscipiendam compellere potest. 1.272.2.1
Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum in casibus, tantùm à iure expressis. ibid.3
Archiepiscopus est ordinarius iudex omnium Episcoporum suæ Prouinciæ. ibid.4
Archiepiscopus potest punire subditos suffraganeorum deuiantes à consuetudine Metropolitanæ Ecclesiæ in diuinis officiis. ibid.6
Archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganei per appellationem. ibid.7
Archiepiscopus potest cogere Episcopum vt constituat sibi Vicarium, quando non est idoneus ad regendum. 1.273.1.9
Potest cogere Episcopum vt constituat œconomum. ibid.
& vt constituat Archipresbyterum ruralem. ibid.
Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus punit Canonicos sui suffraganei cessantes à Diuinis ad querelam ipsius suffraganei. 1.176.1.14
Archiepiscopus potest exules facere à tota Prouincia delinquentes in sua diœcesi. 1.341.2.4
Archiepiscopus Bituricensis est Primas. 1.403.2.2
Archiepiscopus potest ante se deferri facere Crucem per totam Prouinciam. 1.455.1.3
Archiepiscopus an possit animaduertere in subditos suffraganeorum procurationem denegantes, ostenditur. 1.633.2.8
Archiepiscopus vbi consentientes Episcopo eximeret, tunc non tam ab eius auctoritate, quàm ex consensu Episcopi exemptio vires & robur assumeret. 1.656.2.3
Archiepiscopus non prius ante diffinitiuam appellationem admittere debet, quàm ei constiterit illam interpositam fuisse, vel à grauamine, seu iniusta condemnatione. 1.692.2.2
Archiepiscopus est ordinarius iudex omnium Episcoporum suæ Prouinciæ. 1.704.1.2
Archiepiscopus, qui temeritate propria recessit ab Archiepiscopatu, nec iam vltra quadriennium expectatus redierit per literas etiam reuocatus, illo est priuatus. 2.34.1.1
Archiepiscopus in suorum subditorum votis potest etiam ante receptum pallium dispensare, non autem in votis subditorum Episcoporum suffraganeorum. 2.304.1.3
Archiepiscopus visitans prouinciam etiam à Monasteriis prouinciæ procurari debet. 2.382.2.1
Archiepiscopus cùm visitat suam prouinciam, potest exigere debitas procurationes, & potest excommunicare illos, qui eas denegant. 2.390.1.1
Archiepiscopus potest visitare prouinciam, & procurationem à subditis suffraganeorum suorum exigere. 2.390.2.2
Archiepiscopus in quibus casibus dispenset cum subditis suorum suffraganeorum, ostenditur. ibid.3
Archiepiscopus pro laico procuratoris officium apud Rom. Pontificem suscipere potest. 2.587.1.2
Archiepiscopus solus potestate caret condendi statuta totam prouinciam obligantia. 3.16.1.3
Archiepiscopi attento iure Conc. Trid. possunt visitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiam si non appareat de negligentia suffraganeorum. ibid.4
Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruari faciant, quod seruatur in Metropolitana. 3.35.1.3
Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in subditos suffraganeorum in concernentibus totam prouinciam. 3.38.2.2
Archiepiscopus vnire potest beneficia in sua diœcesi, non autem in diœcesibus suffraganeorum. 3.191.1.6
Archiepiscopus potest interdicere prædicationem in tota prouincia. 3.227.2.21
Archiepiscopus potest concedere indulgentias per totam suam prouinciam. 3.290.1.1.2
Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare. 3.329.2.2
Archiepiscopi an à quatuor Patriarchis pallium accipere possint, ostenditur. 3.445.1.12
Archiepiscopi in tota sua prouincia possunt ante se Crucem elatam deferre, etiam in locis exemptis. ibid.15
Archipresbyter ciuitatis subest Archidiacono, & principalitèr præest Presbyteris, & presbyteralibus officiis. 1.209.2.1.2
Archipresbyteri ministerium quod sit, ponitur remissiuè. 1.210.1.1.2
Archipresbyteri ciuitatensis officium quod sit, ponitur. ibid.
Archipresbyter ruralis Presbyterorum, & laicorum plebaniæ suæ curam gerit, contra decretum tamen Episcopi nihil ordinare potest. 1.210.2.1
Archipresbyter est legitimus Episcopi Vicarius. ibid.2
Archipresbyter ordinariam habet iurisdictionem. ibid.3
Architectis, & fabris Christianis non licet laborare in ædificandis, siue restaurandis Iudæorum synagogis. 3.54.2.3
Argumentum à superfluitate euitanda validissimum est in iure. 1.4.2.34
Argumentum à diffinitione validum est. 1.5.1.4
Argumentum valet ab vsitato, seu à solitis, vel consuetis fieri. 1.19.1.7
Argumentum à similibus validum est si per omnia sunt conuenientia, aut saltem conueniant in eo de quo agitur. 1.32.1.6
Argumentum ab absurdo in omnibus dispositionibus est vitandum. 1.35.1.4
Argumentum nunquid valeat, & sumi possit ex ordine literæ, ostenditur. 1.46.2.8
Argumentum sumere non licet ex facti contingentia. 1.111.2.7
Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale valet. 1.139.1.4
Argumentum de toto ad partem validum est, vbi datur eadem ratio. 1.245.2.6
Argumentum à contrario sensu non procedit quando ex eo inducerentur aliorum iurium correctio. 1.385.1.15
Argumentum à verisimili optimum est. 1.567.1.6
Argumentum à communiter accidentibus validum est. 2.28.2.5
Argumentum de toto ad partem valet. 2.45.2.4
Argumentum ab etymologia valet. 2.52.1.4
Argumentum de foro exteriori ad forum exterius valet. 2.233.2.3
Argumentum de maiori ad minus, an, & quando in priuilegiis, & dispensationibus valeat, remissiuè. 2.255.2.8
Argumentum à maiori ad minus validum est. 2.588.2.12
Argumentum de maiori ad minus non valet in materia dispensationis. ibid.13
Quod declara vt ibi.
Argumentum de donationibus propter nuptias ad arrhas Hispaniæ non subsistit. 2.613.1.5
Argumentum ab absurdo in omnibus dispositionibus vitandum. 3.236.1.3
Armorum terror inducit metum iustum, licèt portans arma illis non vtatur. 1.713.1.7
Arma clericorum sunt orationes, & lacrymæ. 2.2.2.2
Armorum appellatione quæ veniant, remissiuè. ibid.4
Arma ex iusta causa poterunt clerici portare, velut si per loca periculosa iter faciant. ibid.5
Armorum nomine comprehenduntur ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum idonea, & apposita sunt. 3.56.1.4
Arma portantes puniens statutum non intelligitur de paruis cultellis. 3.102.1.4
Arma clericorum quæ. 3.166.1.2
Arreptio itineris ad Papam, seu ad eius Curiam post litem motam dato grauamine, habet vim appellationis, & suspendit iurisdictionem iudicis à quo. 1.681.1.2
Arrha an possint alienari, ostenditur. 2.129.2.8
Arrhæ in Hispania cedunt lucro vxoris. 3.613.1.4
Articuli duo, quando sunt in lege contrarij, tunc generali per specialem derogatur. 1.4.2.44
Articuli Fidei explicantur circa Summam Trinitatem. 1.6.2.1
Articuli plures connexi si per rescriptum committantur, & in vno remoueatur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis. 1.694.1.1
Articulorum iniusta admissio vbi sit, potest appellari, quia est interlocutoria habens vim diffinitiuæ. 1.712.2.7
Artifices, & officiales non possunt remedio huius text. gaudere. 2.127.1.26
Ascriptitius, vide *Originarius*.
Assassinus non gaudet Ecclesiastica immunitate. 2.447.1.48
Assertioni contrahentium in præiudicium consanguinei non statur. 2.546.1.6
Assertioni alterius facilè credere non debemus. 3.35.2.2
Assessor, & consultor iudicis si suspectus fuerit recusari potest. 1.692.1.14
Assisi qui dicantur, ostenditur. 2.39.1.5
Astrologia res occultas inuestigans est superstitiosa. 3.159.1.5
Astronomia materiam qui tractent, referuntur. 3.157.2.7
Atramenti varietas suspicionem inducit. 1.555.1.5

Index Rerum, & Verborum,

Atrium, seu porticus Ecclesiæ adhærens, gaudet immunitate Eccles. 2.450.2.7
Attentata post euocationem reuocantur. 1.456.1.3
Attentatorum de materia qui Doctores agant referuntur. 1.724.2.29
Attentans ius, iudicem, & partem offendere dicitur. ibid.30
Attentatū non dicitur nisi lite, vel appellatione pẽdente. ibid.31
Attentata non dantur in iudicio summarissimo possessorio terminandæ. 1.725.1.32
Attentare non dicitur, qui vtitur possessione, qua antea vtebatur. ibid.33
Attentati reuocatio cessat vbi constat de bono iure attentantis per confessionem partis, vel per rem iudicatam. ibid.34
Attentare non dicitur tertius, nec potest contra illum remedio attentatorum vti. ibid.35
Attentatum non dicitur quod fuit factum lite, vel appellatione pendente, auctoritate Apostolica. ibid.37
Attentata in primis, & ante omnia sunt reuocanda. ibid.38
Attentata non dicuntur purgata nisi etiam reficiantur damna, & interesse. ibid.39
Attentata reuocari possunt quandoque ordinario remedio, quandoque extraordinario iudicis officio 1.725.2.40
Attentatorum reuocatio debet peti coram iudice appellationis, cuius fuit læsa maiestas. ibid.41
Attentatis renuntiasse videtur, qui passus fuit pronuntiari super iusticia sententiæ, vel quando attentans admissus fuit ad probandum bonum ius, & illud probauit. ibid.42
Attentatorum iuri quæsito per desertionem renuntiasse quis non præsumitur. ibid.43
Attentata pendente appellatione à diffinitiua ante omnia regulariter sunt reuocanda. 1.732.1.4
Attentatorum reuocatio fieri debet etiamsi appellanti obiiciatur notorius defectus iuris in principali causa. 3.7.2.5
Attestationes si non producuntur infra certum tempus, non valent in odium illius, qui tenebatur producere; secus autem ad fauorem alterius partis. 1.396.1.13
Attestationes & partium confessiones inter se differunt. 1.441.2.4
Attestationes recipere in iudicio incompetenti alij competenti, in quo ab eisdem partibus litigatur, an remittantur, & faciant fidem. 1.494.1.4
Attestatio definitur vt sit legitima probatio facta per vocem illius qui super statum causæ alterius adducitur. 1.495.2.7
Attestationes vocantur depositiones, & dicta testium, quæ parte præsente, vel vocata facta probant. ibid.8
Attestationes in vno iudicio receptæ fidem faciunt in eadem causa, & inter easdem personas coram eodem iudice. 1.510.2
Attestationes donec fuerint publicatæ, & eis renuntiatum, produci possunt testes, postea verò non super eodem capitulo, sed super alio. 1.521.2.1
Attestationibus publicatis quando apponatur in personas testium ostenditur. 1.525.1.1
Attestationibus publicatis non est licitum obiicere in personas testium. ibid.5
Nisi pars propria iuramento firmauerit se non malitiosè obiicere contra testes. 1.525.2.init.
Vel quando pars probare voluerit se non habuisse notitiam exceptionis ante publicationem testium, sed postea de nouo cognouisse. ibid.
Vel quando pars super probanda exceptione antea protestationem fecisset. ibid.
Attestationibus publicatis pars succumbens potest producere testes ad probandum contrarium super nouo articulo nato ex attestationibus publicatis, de quo prius instrui non potuit. 1.530.1.1
Attestationibus publicatis, seu editis vlterior testium productio non datur. 1.530.2.3
Attestationibus publicatis, seu editis adhuc admittuntur,
Confessio. ibid.5
Instrumenti probatio. ibid.6
Matrimoniali in causa probatio. 1.531.1.7
Publicatio testium, vbi fuerit indiscreta. ibid.8
Volentes producere alios testes aduersùs testium reprobatorum dicta. ibid.9
Probatio in criminalibus. ibid.10
Iudex si vellet. ibid.11
Tertius pro suo interesse principaliter veniens. ibid.12
Testes priores vbi nulliter seu non legitimè examinati essent. ibid.13
Attestationes priores vbi essent deperditæ. ibid.14
Partibus consentientibus. ibid.15
Testes vbi fuissent malè interrogati, vel ad declarandum eorum dicta obscura. ibid.16
Testes ad repellendam infamiam. 1.531.2.17
Attestationes testium licèt sint inualidæ, de consensu tamen partium conualidari possunt. 1.535.1.9
Attestationes receptæ in summario fidem non faciunt in plenario iudicio, & aliarum publicatione non obstante [illegible] alij testes super eisdem articulis recipi possint. [illegible]
Attestationum publicatione facta non possunt ad partis [illegible] tiam testes vllo pacto repeti nisi per malitiam, vel [illegible] tiam examinatio ritè facta non esset. [illegible]
Attestationes receptæ per arbitrium fidem faciunt in [illegible] testes mortui sunt, si viuunt, est in optione illius, contra [illegible] testes producti sunt, an velit attestationes recipere, [illegible] de nouo deponere.
Auarus est qui tenet tenenda, & non tenenda: [illegible]
Auctore damnato libri quoque eius damnati censentur. [illegible]
Auctoris damnati libri licèt non valeant allegari [illegible] thorizabiles, possunt tamen aliquando vt rationabiles [illegible] ibid.10
Auctore damnato damnantur eius opera, siue sint bona mala.
Amplia siue libri circumferantur impressi, siue manuscripti. ibid.3
Amplia etiam in libris, scriptis, & editis, tam ante, quàm post damnationem.
Auctoritas illa, *subditi estote*, &c. declaratur. [illegible]
Auctoritate propria incontinenti de possessione elandestina [illegible] test quis expelli.
Auctoritas Christi Domini Matth. 5. & 19. aferit ob [illegible] carionis causam licitum esse diuortium, declaratur. [illegible]
Auctoritas Iacobi 5. *inducat Presbyteros*, &c. declaratur. [illegible] 2. 3
Auctoritas Episcopalis, vide *Episcopus*.
Auditores regij, & Consiliarij an audiri possint ab iis, qui [illegible] cibus Ecclesiasticis vi, & censuris opponi conqueruntur, [illegible] eos compellant ab ea vi inferenda cessare. [illegible]
Pro parte affirmatiua fundamenta adducuntur. [illegible]
Auditor datus sine partium consensu recusari potest [illegible] ctus, non tamen sine iusta causa. [illegible]
Auditor cameræ, ex quo sit à Papa delegatus ad causas [illegible] tione camerali munitas, circa ea omnibus est iuter [illegible] tens. [illegible]
Auferre, & detinere iniustè, iura pro eodem reputant. [illegible]
Augmentum est eiusdem naturæ, & eodem iure [illegible] mum, cui editum est. [illegible]
Augmentum per *viam vnionis*, & eandem rem [illegible] nes qualitates rei, cui vnitur, suscipit. [illegible]
Augmentum est eiusdē naturæ atque id, cui additum [illegible]
Augmentum, quod postea rei legatæ accessit, [illegible] simpliciter factis. [illegible]
Aulicorum vita mare est periculosissimum. [illegible]
Aureos auri qui tenetur soluere non potest soluere [illegible] 3.169.2.12
Austeritatis nimiæ increpatio nec *concellationem sacrificii*, nec [illegible] lutem. [illegible]
Auus tenetur alere nepotem, & descendentes ab illo. [illegible]
Auxilium in delictis præstans punitur eadem pœna, qua [illegible] ipse delinquens. [illegible]
Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emerguntur. [illegible]
Auxilium delinquenti præstare quis præsumitur eo ipso [illegible] assistit cum illo armatus prope. [illegible]
Auxilium vt dicatur præstitum, requiritur assistentia animo [illegible] loso, & cogitato, & auxiliatores ad hoc constituti. [illegible]
Auxilium præstans in delicto punitur eadem pœna, qua [illegible] delinquens.

B

Baculo cur Romanus Pont. non vtatur, ostenditur. [illegible] 14.15
Balistary, vide *Sagittarij*. [illegible]
Bannito facta collatio non tenet. [illegible]
Bannitus à testimonio repellitur. [illegible]
Bannitus Ecclesiastica gaudet immunitate. [illegible]
Bannitus excommunicato æquiparatur. [illegible]
Baptismi forma sunt hæc verba, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti.* [illegible]
Baptismi materia remota est aqua naturalis ad ablutionem ibid.19
Baptismi subiectum est quilibet homo [illegible] in hoc [illegible] corpore.
Baptismi minister potest esse omnis homo habens vsum [illegible] nis, potensque & sciens debitam formam proferre, & [illegible] riam explicare.
Baptismus est necessarius necessitate præcepti. [illegible]
Baptismus per vnicum testem probatur.
Baptismus in formam exprimenda est persona quæ baptizatur. 2.416.2.2
Baptismus ne iteretur sufficit vt vnus testis de quo non [illegible] babilis suspicio mendacij, testetur se certo scire talem esse baptizatum.
Baptismi Sacramentum vtiliter conferetur [illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non credant, nec intelligant, & remittitur eis peccatum originale. 2.418.2.1
Baptismus successit Circumcisioni. 2.419.1.4
Baptismus pueris æqualem gratiæ grandum confert, adultis verò inæqualem pro ratione maioris, vel minoris dispositionis. ibid.7
Baptismum collatum dormienti, qui illud petierat ante somnum, validum est. 2.420.1.1
Baptismi Sacramentum non est vbi deest verbum, vel elementem aquæ. 2.421.1.1
Baptismi materia remota est aqua naturalis, quamvis sit putei, maris, pluuiæ, balnei, & siue sit calida, siue frigida, siue tincta colore. ibid.2
Baptismo sanguinis baptizata proles in vtero existens, saluatur, & martyr efficitur si mulier prægnans pro Christo, vel eius fide occidatur. ibid.4
Baptismi omissio non nocet credenti probabiliter se esse baptizatum. 2.422.1.1
Baptismus præsumitur in mortuo. ibid.3
Baptismus est fundamentum omnium Sacramentorum. 2.422.2.2
Baptismus tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti ministrari potest cum solemnitate vnctionis, benedictione fontis, & susceptione patrinorum. 2.474.2.7
Baptizari validè possunt plures vnica aspersione. 2.417.1.6
Baptizat inualidè qui vtitur hac forma, Ego te baptizo in nomine Christi, aut in nomine sanctissimæ Trinitatis. ibid.8
Baptizare seipsum nemo potest, etiam instante necessitatis articulo: 2.420.2.1.2
Baptizans scienter coniux extra necessitatem, aut tenens in Baptismo, vel Confirmatione communem filium, aut alterius coniugis, tenetur debitum reddere, priuatur tamen potestate illud exigendi. 2.539.1.3
Baptizans in necessitate, an contrahat cognationem spiritualem, ostenditur. 2.541.2.2
Baptizans laicus solemniter nullam irregularitatem incurrit, 3.181.1.5
Baptizatus vtrum aliquis sit, creditur vni testi. 1.544.1.6
Baptizatus non est puer si non dicatur, *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. quamvis sit ter mersus in aqua in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. 2.416.2.1
Baptizatus an quis fuerit si probabiliter dubitatur, potest baptizari forma hic expressa. 2.417.2.1.2
Baptizatus verè est habens characterem qui terroribus, & supplicijs violatur, trahitur, & ne aliud detrimentum incurrat, suscipit Sacramentum Baptismi, ac proinde cogendus ad obseruantiam fidei Christianæ. 2.419.2.fin.
Baptizatus per vim præcisam characterem non recipit. 2.420.1.13
Baptizatus præsumitur natus inter Christianos. 2.423.1.6
Baptizatus & mox baptizandus eodem vtuntur priuilegio. 3.63.2.2
Baptizati alterius sectæ, vel fidei, ritus dimittere compelluntur. 3.87.2.1
Barbam clericis nutrire prohibitum est. 2.4.1.3
Barbam & coronam tondendi mos quando incœperit, remissiuè. ibid.4.5
Baro non potest facere tabernam, & cogere, vt omnes transeuntes eant ad hospitandum in ea. 1.720.2.4
Bartoli auctoritas maxima est. 1.11.2.15
Bartolus fuit lucerna & iuris Ciuilis illuminator. ibid.16
Bartolus reprobatur. 1.508.2.4
Basilica conseranda si dubitatur in cuius diœcesi sit, ille Episcopus consecrabit, qui priùs in illo loco Episcopalia exercebat. 2.331.1.1
Basilica præsumitur illius Episcopi in cuius diœcesi sita est. 2.334.1.2
Bellare non licet in diebus ieiuniorum. 1.297.1.2
Belli tempore gaudent securitate Presbyteri, Monachi, peregrini, mercatores, agricolæ, & animalia. 1.298.1.1
Bello iniusto occupans terram alienam, cogitur illam restituere, & soluere à iuramento illos, quos fortè iuramento constrinxit. 1.599.2.1
Belli indicendi auctoritas penes quem resideat. ibid.2
Belli iusti & iniusti discrimen quod. 1.600.1.init.
Bellum annumeratur inter casus fortuitos. 2.119.1.7
Bello durante, nec pro redimendo captiuo possunt arma ad barbaros infideles faciendos fortiores deferri. 3.59.2.2
Belli tempore omne commercium est prohibitum, & merces sunt prohibitæ portari ad hostes. 3.60.1.2
Benedictio ab Episcopo Abbatibus impartienda iterari non potest. 1.156.1.3
Benedictiones nubentium, & exequiæ mortuorum, vel suffragia, gratis dari debent, nec pro eis aliquid exigi potest. 3.34.1.2
Beneficium datur propter officium. 1.19.2.13
Beneficia de sui natura præsumuntur congrua. 1.27.2.3
Beneficia duo disformia sub eodem tecto ex vi statuti, consuetudinis, aut dispensationis Episcopalis obtineri possunt. 1.37.1.7
Beneficium impetrans an teneatur de nobilitate mentionem facere, ostenditur. 1.37.2.3
Beneficium impetrans narrare debet aliud, quod iam obtinuit. 1.44.1.2
An eo casu quo quis in impetratione alicuius beneficij non fecit mentionem de alio obtento, propter quod impetratio est nulla si impetrator velit dimittere primum, cuius non meminit, an gratia conualescat, ostenditur. 1.44.1.3
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de pensione habita loco beneficij. 1.44.2.4
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de præstimoniis datis in titulum perpetuum, & habentibus annexum aliquod obsequium spirituale. ibid.6
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de titulo matrimonij, ad quod ordinatus est in literis iustitiæ, secus in literis gratiæ. ibid.8
Beneficij manualis est facienda mentio in impetratione secundi. ibid.9
Impetrans debet exprimere in impetratione se esse Clericum. 1.45.1.10
Beneficium laico conferri non potest. ibid.11
Beneficium vnum habens iure indignus est ad alterum. ibid.12
Beneficium quod dicatur Clerico sufficiens. ibid.14
In tali sufficientia debet haberi ratio nobilitatis. ibid.15
Beneficium habens sufficiens ad aliud reputatur indignus. ibid.16
Beneficium contendens ad se pertinere, necessariò docere debet de iure suo, nec satis est si probet reum in illo ius non habere. 1.52.1.3
Intellige vbi agens petit Beneficium tanquam suum, vel sibi debitum, & ita fundatur in iure suo, &c. 1.52.2.4
Beneficium sufficiens quod dicatur, remissiuè. 1.54.1.7
Beneficij nomine quæ contineantur, remissiuè. ibid.9
Beneficia priùs obtenta tenetur quis narrare in gratia beneficiali. 1.58.2.3
Beneficium habens si aliud impetret, tenetur facere mentionem qualitatum beneficij in specie. 1.59.1.4
de Beneficio textus hic ad pensionem extenditur. 1.63.1.2
Beneficia obtundis potius, quàm exteris concedenda. 1.81.2.7
Beneficium simplex consequi volenti satis est si Canonicas horas recitare, & construere sciat. 1.90.1.13
Beneficia electi in Episcopum vacant per confirmationem, adeptionem possessionis, & consecrationem secutam, vel postquam præfixum tempus ad petendam consecrationem lapsum fuerit. 1.91.2.init.
Beneficium primum curatum non perditur, nisi fuerit capta possessio secundi. ibid.26
Beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptam possessionem, & consecrationem secutam, & quid si prouisus à Summo Pontif. ostenditur. 1.92.1.29
Beneficia non vacant per promotionem ad Episcopatum in terris infidelium. ibid.
Beneficium incapaci collatum propter conferentis negligentiam deuoluitur ad Superiorem. 1.93.1.37
Beneficiorum collatio est actus iurisdictionis. 1.97.2.6
Beneficium regulare an sæculari dari possit in commendam, vel è conuerso, ostenditur. 1.110.1.5
Beneficia, & præbendæ Ecclesiarum Cathedralium non sunt de iure communi liberæ collationis Episcopi, sed potiùs simultaneæ cum Capitulo. 1.112.2.4
Beneficiorum collatio ad Episcopum vnà cum Capitulo simul pertinet. ibid.5
Beneficium de suo facere nemo cogitur inuitus. 1.128.1.6
Beneficium curatum dicitur, quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris. 1.133.1.12
Beneficia quæ non sunt perpetua, saltem aptitudine, non inducunt incompatibilitatem. ibid.13
Beneficia simplicia habens, quorum alter per se sufficit, non potest sine peccato mortali retinere aliud. 1.134.2.22
Beneficium per simoniam acquirens censetur ad illud inhabilis, nisi dispensationem obtineat. 1.137.1.4
Beneficium qui abiurat, licitè potest illud (si denuo eligatur) obtinere. 1.146.1.1
Beneficio suo qui renuntiauit, illud repetere non potest. ibid.2.1
Beneficium post resignationem potest quis habere sine noua collatione cum simplici inuestitura facta ab habente potestatem conferendi. ibid.5
Beneficio quis priuatur per renuntiationem. 1.147.1.3
Beneficij titulus, & possessio ac omne ius in eo competens vacat per renuntiationem à Superiore admissam. ibid.4
Beneficiũ resignatũ resignans amplius repetere non potest. ibid.5
Beneficium petenti obstat exceptio spontanea abiurationis. 1.148.2.6

Beneficio quis priuatur per renuntiationem spontaneam. 1. 149.2.2

Beneficia vacantia intra sex menses prouidere debent ii, ad quos prouisio spectat. 1.156.2.2

Beneficia simplicia attento iure antiquo poterat maior septennio obtinere. 1.169.2.4

Beneficium Ecclesiasticum attento iure Concil. Trident. nullus potest obtinere ante 14. annum. ibid.5

Beneficij fundatione quando statutum est, vt illud etiam minor 14. annorum adipiscatur, illi conferri potest. ibid.7

Beneficia duo habenti datur optio retinendi quod maluerit, quando vtrumque eidem confertur eodem tempore. 1.170. 2.6

Beneficiorum pluralitas tolerari potest propter ipsorum tenuitatem. ibid.7

Beneficium sufficiens vt dicatur ex personæ qualitate, & locorum diuersitate vnusquisque sibi iudex erit. ibid.8

Beneficium licèt simplex accipiens, debet habere animum virtualem saltem accipiendi Ordines sacros. 1.171.2.3

Beneficio, quòd quis priùs habebat, & quod interim acquisiuit, priuatur persistens per annum in suspensione. 1.172.2.1

Beneficium, ad cuius titulum Episcopus quem promouit, si postmodum euincatur, compelli potest denuò prouidere de beneficio. 1.184.1.3

Beneficij vniti accessoriè nomen & titulus extinctus, & suppressus est. 1.218.1.6

Beneficium vnitum nunquam vacat, nec alicui conferri potest. ibid.

Beneficium conferendum est purè, & sine extrinseca conditione. 1.231.2.5

Beneficia conferre est actus voluntariæ iurisdictionis. 1.261.1.5

Beneficiorum collatio in Ecclesia Cathedrali vacantium pertinet ad Episcopum vnà cum Capitulo. 1.275.2.12

Beneficiorum appellatione non veniunt beneficia exempta. 1. 279.2.4

Beneficium quod per transactionem habetur, si impetratur vt vacans ab eo, qui fuit transactionis mediator, non valet impetratio. 1.305.1.1

Beneficium Ecclesiasticum non potest conferri omnino laico. ibid.4

Beneficio suo ob metum amissionis patrimonij renuntians illud repetere potest. 1.21.1.1

Beneficio suo renuntiare iurans, & renuntians per metum qui cadere potuit in constantem virum, illud repetere poterit. 1.322.2.1

Beneficium illi adiudicatur, qui probauit collatorem suum fuisse in possessione conferendi collationis tempore, per hoc tamen non prohibetur succumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipso collatore. 1.428.1.1

Beneficij restitutionem petenti quæstio institutionis non canonicæ deferri non potest. 2.431.2.1

Beneficiis aliquem spoliare sine manifesta, & rationabili causa non decet Summum Pontif. 1.433.2.3

Beneficio priuandus per sententiam potest lite adhuc pendente ante sententiam resignare in fauorem tertij. 1.455 2.4

Beneficij valor per vnicum testem probatur. 1.501.1.30

Beneficia plura habens non potest opponere contra alium de pluralitate Beneficiorum. 1.606.2.1.2

Beneficio quando cohærent aliqua onera propria, seu necessaria fructus in eo non residentis, vel excommunicati, sunt ad hoc deputandi. 1.688.2.2

Beneficium simplex de iure requirit residentiam. ibid.4

Beneficium an, & quando remaneat affectum per resignationem factam in Curia qua Papa semel manum apposuit, ostenditur. 1.707.2.1

Beneficium litigiosum, super quo pendet lis, resignati non potest. 1.730.1.29

Beneficium dicitur litigiosum ex commissione causæ appellationis & citatione cum inhibitione, & illius exequutione. ibid.30

Beneficium dicitur effectum litigiosum quando agitur de iure reali super collatione facta. ibid.31

Beneficium non confertur in inuitum. 2.5.1.3

Beneficio tacitè videtur renuntiare clericus in minoribus matrimonium contrahens. 2.23.1.2

Beneficia obtenta à clerico tempore contractus matrimonij, illi auferenda sunt; collata verò postmodum scienter per Episcopum, per eundem auferri non possunt, sed per superiorem. 2.24.1.1

Beneficio suo iam obtento cogitur quis credere propter scandalum imminens. 2.25.2.2

Beneficia omnia etiam simplicia de iure residentiam requirunt. 2.29.2.3.

Beneficium etiam modicæ æstimationis requirit residentiam. 2.32.2.2.

Beneficia simplicia habens sufficientia, si alia postea obtineat, an vacet primum, an verò secundum ipso iure, remissiuè. ibid.4

Beneficium vacat si habeatur pro derelicto.

Beneficia plura Ecclesiastica ex dispensatione Apost. [illegible] habere.

Beneficium so nullum habere dicens cùm habueris [illegible] valent literæ.

Beneficia diuidi non possunt.

Beneficij collatio non est in se vera donatio, sed potius [illegible] cessitate iuris, & officij.

Beneficium conferre licèt sit præcisum & necessitatum [illegible] tamen magis vni, quàm alteri est voluntarium, & gratiosum. ibid.8

de Beneficio prouidere Præsul denuo compellitur.

Beneficiotum sectio est prohibita.

Beneficium cum vacat potest ex iusta causa in dubio [illegible] facultates illius sufficiant.

Beneficia consistentia in Ecclesiis non numeratis nunquam [illegible] cant.

Beneficium non dicitur res spiritualis.

Beneficiorum diuisio prohibita est.

Beneficium dum vacat potest ex iusta, & rationabili causa [illegible] duo diuidi.

Beneficium Curatum, vel personatum habens, si secundum [illegible] le receperit, vacat primum, quod si remouere [illegible] etiam secundo priuatur. Et id ad quem spectat beneficij Curati collatio, licitè confere statim cum vacauerit alteri [illegible] ceperit, & si infra sex menses non conferat, devolutum [illegible] alium collatio, & aliter punitur. Cum Sublimibus verò [illegible] teratis personis circa pluralitatem beneficiorum [illegible] bilium solus Papa dispensat.

Beneficia duo curam animarum habentia iure naturali [illegible] prohibetur obtinere.

Beneficium curatum quod dicatur ostenditur.

Beneficium curatum habitu tantùm est compatibile cum Canonicatu requirente residentiam personalem, vel alio habito curato habitu, & actu simul.

Beneficium curatum, personatum, vel dignitatem habens [illegible] cipiens secundum similè, ipso iure vacat primum. [illegible] Quod & an procedat in beneficijs residentiam requirentibus etiam simplicibus, ostenditur.

Beneficij incompatibilis vt indocatur vacatio per [illegible] secùdi, requiritur adeptio possessionis pacifice [illegible]

Beneficium quantumvis exiguum est verè beneficium [illegible] Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 6. procedit [illegible] Beneficium, quantumvis exiguum.

Beneficij tenuis ratione potest Episcopus dicere [illegible] beneficiato factos Ordines conferre.

Beneficia oriundis potius sunt confetenda, quàm exteris.

Beneficio secundo quis priuatur contendens retinere primum incompatibile, & tunc non est necessaria iudicialis contestatio nec monitio, sed tantùm dolosa, seu malitiosa retentio. 65.2.19.

Beneficia priora non statim vacant per adeptionem Episcopatus nisi post tempus consecrationis.

Beneficia plura obtinens ex dispositione Papæ sine iusta causa an sit tutus in conscientia temissiue. 2.66.2.

Beneficia personis benemeritis, & idoneis sunt conferenda. 2. 66.2.4.

Beneficium vt dicatur curatum requiritur vt illius rector [illegible] ceat curam nomine proprio, & non alieno.

Beneficium ex priuilegio potest spectare ad collationem [illegible] 2.69.2.2

Beneficia simplicia in qua ætate obtineri possint, [illegible] 2.70.1.2

Beneficiorum diuiso in Concil. Turonen. prohibita est.

Beneficij collatio sine diminutione facienda est.

Beneficium qui habet sufficiens non reputatur idoneus ad alia. ibid.5

Beneficij nomine non intelliguntur curata, & dignitates [illegible] ris ad beneficia concessis ad petitionem supplicantis. 2.72.3

Beneficij nomine in dispensationibus non venit curatum, nec dignitates, nec Ecclesiæ Cathedralis prælatio.

Beneficium Ecclesiasticum debet esse perpetuum.

Beneficiorum institutio spectat ad Episcopos, & eorum [illegible] les.

Beneficia Sacerdotis viui impetrans excusatur à pœna si [illegible] motte fama pererebruerat.

Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent. [illegible] cùm vacauerint concedenda sunt infra sex menses, [illegible] elapsis de Episcopo ad Capitulum, & è contra, demum [illegible] proximum superiorem deuoluitur collatio.

Beneficia Ecclesiastica nulla danda, aut promittenda antequam vacent.

Beneficia deuoluta lapso semestri concesso Ordinario ad [illegible] rendum non dicuntur de nouo vacare.

Beneficium vacans est conferendum, non obstante appellatione illius, cui beneficium promissum fuit antequam vacaret. 2.83.2.1

Beneficium

Beneficium de facto vacare non dicitur interim quòd non dimittitur possessio primi beneficij vacantis ipso iure per assecutionem secundi. 2.85.2.3
Beneficium vbi constiterit collatum fuisse per habentem potestatem, non debet possessio per exceptionem abiurationis, & renuntiationis retardari. 2.86.1.1
Beneficij collatio est quædam liberalis donatio. ibid.2
Beneficia duo differentia sub eodem tecto potest quis obtinere, dummodo quodlibet per se non sit sufficiens ad sustentationem prouisi. 2.87.1.3
Beneficium vacare de facto non dicitur quandiu non dimittitur possessio prima beneficij vacantis ipso iure per adeptionem secundi. ibid.2.5
Beneficia Ecclesiæ non numeratæ sunt verè beneficia. 2.88.1.3
Beneficiorum collatione non sanguinis, sed meritorum ratio habenda est. 2.104.1.7
Beneficium in personam eius, qui accepit, collatum, cum persona extinguitur. 2.117.2.3
Beneficij redditus licet inspecto iure Decretalium citra solemnitatem iuris locari possint ad modicum tempus, id est, ad nouennium vsque, hodie per Extrauag. ambitiosæ, restrictum est vsque ad triennium. 2.136.1.4
Beneficia sua perdit, qui ea propria permutat auctoritate. 2.165.2.1.2
Beneficium obtentum ex causa permutationis si euincatur, agit euictus ad suum. 2.166.2.5
Beneficium resignans ex causa permutationis non potest ad illud redire sine noua collatione. ibid.6
Beneficio huius cap. an possit renuntiari etiam cum iuramento ostenditur. 2.188.1.24
Beneficia Principum latissimè sunt interpretanda quando tangunt iura concedentium, & neminem lædunt. 2.192.1.6
Beneficia eorum, qui in minoribus Ordinibus constituti matrimonium contraxerunt, vacant ipso iure. 2.190.1.5
Beneficia Regularia suapte natura, & regulariter sunt manualia. 2.326.2.7
Beneficia Regularia in defectum Regularium, aut si vrgeat necessitas, sæcularibus conferri possunt, & è contra. 2.333.2.2
Beneficij Ecclesiastici nomine, ratione cuius tenetur quis diuinum Officium recitare, venit quodcunque quantumvis tenue. 2.409.1.4
Item & habitum integrè in commendam. ibid.2.5
& capellania collatiua, seu Ecclesiastica. ibid.6
Beneficij fructus omnes qui loco pensionis impendet illi, qui sibi beneficium renuntiauit, an teneatur ad diuinum Officium, ostenditur. 2.410.1.9
Beneficium habens in Ecclesia tenetur contribuere ad ipsius reparationem. 2.432.1.1.2
Beneficium consistens intra limites, & confines Ecclesiæ patronatæ laicorum non sortitur illius naturam, nec efficitur de iurepatronatus laicorum. 2.434.2.6
Beneficio priuandus an sit qui non præmissa dormitione celebrauit. 3.7.2.3
Beneficiis obtentis nunquam quis priuatur propter infamiam facti. 3.9.2.5
Beneficij Ecclesiastici collatio periuro facta auctoritate literarum Apostolicarum est nulla. 3.14.1.2
Beneficium promittere non licet pro suffragio, seu voce electionis. 3.23.1.2
Beneficij titulus per simoniam obtenti, etiam data probabili ex parte prouisi ignorantia, est inualidus. 3.28.1.2
Beneficium bona fide obtinens ignorans scilicet simoniam ab alio commissam, an possit gaudere reg. de formali possessore. 3.28.2 med.
Beneficium ante 14. annum nullus potest obtinere. 3.31.1.2
Beneficium possidens habitum cum simonia se ignorante commissa habet titulum coloratum, & gaudet beneficio regulæ de triennali. 3.32.1.5
Beneficia hæretici quia ipso iure vacant, possunt impetrari ante sententiam criminis declaratoriam. 3.69.2.7
Beneficiorum collationes, & dignitatum, ac vniones, & priuilegia facta à schismaticis nulla sunt. 3.84.2.7
Beneficia assequi non possunt infames. 3.139.1.4
Beneficium ipso iure vacat propter falsitatem literarum Apost. 3.155.1.8
Beneficium excommunicato collatum ab ipso in foro Conscientiæ retineri non potest. 3.174.1.5
Beneficium conferre, vel Ecclesiam prouidere valens, illud sibi pro suo vsu retinere, vel conferre non potest. 3.187.1.1
Beneficium vacat ipso iure per depositionem, & priuationem, 3.195.2.3
Beneficium possidens alteri de facto, & iniustè ablatum, dicitur intrusus. 3.197.1.5
Beneficij repræsentatio personaliter est Episcopo facienda. 3.211.2.30
Beneficium restitutionis in integrum ad hæredes transit. 3.224.1.9
Beneficium Principis latissimè interpretari debet. 3.338.1.1
Beneficia Principum sunt latissimè interpretanda. 1.308.2.3
Beneficia sæcularia conferri possunt Regularibus, deficientibus clericis sæcularibus, & è contra. 3.346.1.6
Beneficij appellatione largè sumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia. 3.349.1.1.2
Beneficij collatio, vide *Collatio, Ordinatio.*
Beneficij nomen, vide *Nomen.*
Beneficialibus in causis non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.1.19
in Beneficialibus datur multiplicatio titulorum. 2.86.1.1
Beneficiarij perpetui, qui de Capitulo non sunt, ad Episcoporum electiones admitti non debent. 1.130.1.2
Beneficiatius etiam solus minoribus Ordinibus initiatus deferre debet primam clericalem tonsuram. 2.25.1.4
Beneficiatius postquam per sententiam fuerit priuatus, fructus postea perceptos non facit suos. 2.83.2.7
Beneficiarius proprius tutori æquiparatur. 2.173.2.11
Beneficiarius scribens, vel iudicem instruens contra suam Ecclesiam potest tanquam ingratus beneficio priuari. 2.194.2.6
Beneficiarius ea, quæ emit ex bonis Ecclesiæ, fiunt ipsius Ecclesiæ. 2.209.2.9
Beneficiarij æquiparantur vsurariis. 2.210.2.4
Beneficiarius tenetur ad restitutionem, qui diuinum Officium recitauit absque attentione. 2.412.1.20
Beneficiatius, qui titulum habet canonicum, an possit licitè capere propria auctoritate beneficij possessionem, si à nemine occupata sit, ostenditur. 3.238.2.6
Beneficiatus siue licentia sui Prælati beneficio renuntiare non potest. 1.147.2.1
Beneficiatus minorum Ordinum matrimonium in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito contrahens amittit beneficia ipso iure, quamvis ignatus impedimenti contraxisset. 2.21.1.8
Beneficiatus electus ad Ecclesiam, si contendit habere vtrumque prima debet esse contentus. 2.51.2.1
Beneficiato ius quæsitum habenti in beneficio licet colitiganti super beneficio pro bono pacis aliquid temporale dare, vt liti cedat. 1.55.2.7
Beneficiatus clericus non potest super rebus suæ Ecclesiæ absque legitima causa vtilitatis, vel necessitatis, & sine debitis solemnitatibus censum imponere, & constituere, 2.379.1.5
Beneficiati licèt non sint sacris initiati Ordinibus, tenentur post captam pacificam beneficij possessionem recitare Officium diuinum. 2.409.1.3
Beneficiatus resuscitatus non potest beneficiũ repetere. 2.6.9.1.3
Beneficiati plures alicuius Ecclesiæ parochialis non faciunt proprie Capitulum. 3.195.1.3
Beneficiatus occidens Prælatum, aut combeneficiatum, ipso iure priuatur beneficio, quod obtinet in eadem Ecclesia. 3.273.2.1.2
Benemeritis res Ecclesiæ donari possunt. 2.198.2.4
Beneplacitum Papæ, si aliter non probatur, præsumitur obtentum stante obseruantia contractus concordiæ, vel cuiusvis alterius actus per spatium 30. annorum. 2.130.1.10
Beneplacitum Papæ vbi adest supplet quoscunque defectus, & solemnitates aliàs requisitas. 2.435.1.3
Bigamia pœnam incurrit, qui mortua vxore promotus ad Sacros cum secunda de facto contraxit, & cognouit. 1.200.1.1
Bigamiam similitudinariam quando quis incurrat, ostenditur. ibid.2.5
Bigamiæ irregularitatem non incurrit, qui cum pluribus fornicatus est. 1.201.2.2
Bigami pœnitentes, & mariti repudiatorum non possunt ordinari. 1.198.2.1
Bigami non possunt ad Ecclesiasticos Ordines promoueri. ibid.2
Bigamum ordinans, est priuandus officio, & potestate conferendi talem Ordinem, ordinatus verò in Sacris priuandus, & cum eo non dispensatur. 1.199.1.1
Bigamus ordinatus ad sacros Ordines quam pœnam incurrat, remissiuè. ibid.3
Bigamus quis. 1.199.2.8
Bigamus vxore viuente vel mortua non potest ordinari. 1.200.1.1
Bigamus interpretatiuè efficitur ille, qui viduam à priori viro cognitam duxit. ibid.2
Bigamus non censetur qui contraxit cum virgine, licèt priùs ab alio fuerit desponsata. 1.200.2.1
Bigamus non fit, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam ducit vxorem. ibid.2
Bigamus non est qui plures habuit concubinas. 1.201.1.1
Biennij lapsus non præiudicat appellanti quominus ex causa legitima audiatur saltem per beneficium restitutionis in integrum. 1.676.2.1
Biennium, in quo emphyteuta non soluens canonem incidit in commissum, debet esse continuum, & non interpolatum. 2.135.1.129

Index Rerum, & Verborum,

Bimestre concessum sponsis in hoc textu ad deliberandum de Religionis ingressu, est arbitrium. 2.292.1.13
Bissextis dies non est numerandus in computatione annorum ad Ordines. 1.89.2.6
Blasphemus à testimonio repellitur. 1.497.2.5
Blasphemus gaudet Ecclesiastica immunitate. 2.441.1.8
Blasphemans calore iracundiæ an mitius sit puniendus, remissiuè. 3.168.2.3
Blasphemantes ebrij, minores, mulieres, & rustici, quibus pœnis puniantur, remissiuè. 3.169.1.4
Blasphemantes contra aliquem Sanctorum, quas pœnas incurrant, remissiuè. ibid.5
Blasphemia crimen est mixti fori. ibid.6
Bollettino, quod sit pro peste, vel aliqua alia de causa, non datur fides, si sigillum in eo bene impressum non sit. 1.555.1.9
Bonus in dubio quilibet præsumitur. 1.166.2.4
Bonus qui antea fuerat, nunc & bonus præsumitur. 1.565.2.4. & 1.571.1.2
Bonus quilibet præsumitur nisi contrarium probetur. 1.571.2.3
Bona patrimonialia Clericorum gaudent priuilegio onerum Ecclesiæ. 1.26.1.34
Bona mulieris propter delictum mariti non sunt distrahenda. 1.75.1.7
Bonorum omnium amissio inducit instrumentum. 1.723.2.8
Bona Ecclesiæ dicuntur esse de patrimonio Christi. 2.52.1.3
Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, non possunt alienari sine licentia Episcopi. 2.58.1.8
Bona Ecclesiæ, quæ seruari non possunt, licitè venduntur sine solemnitatibus. 2.108.2.15
Bona Ecclesiastica alienantium pœnæ quot, & quæ, remissiuè. 2.109.1.2
Bona Ecclesiæ alienans repetere ipse potest, & tenetur, etiamsi proprio iuramento firmauerit se non repetiturum. 2.109.2.8
Bona, quæ dicantur de mensa Ecclesiæ, ostenditur. 2.112.1.2
Bona, quæ sunt de mensa, alienare non potest Prælatus, nec in emphyteusim perpetuam concedere. ibid.3
Bona in emphyteusim concedi solita vt dicantur sufficit vnica concessio, & esse elapsos 48. annos. 4.169.2.4
Bona sufficit quòd sint solita venire in diuisionem, vt in futurum diuidi debeant. 2.170.1.5
Bona Ecclesiastica semel concessa in emphyteusim possunt in posterum concedi. ibid.6
Bona clericorum etiam patrimonialia, tam acquisita, quàm acquirenda, gaudent priuilegijs clericorum. 2.173.1.6
Bona paraphernalia non sunt tacitè hypothecata. ibid.9
Bona omnia Prælati sunt pro mala administratione Ecclesiæ hypothecata. 2.173.2.10
Bona debitoris, quando sita essent in remoto loco iudicij, vbi disceptatur, potest fideiussor illo prius non excusso conueniri. 2.178.1.17
Bona obligata pro dote censentur etiam obligata pro alimentis, & vsuris. 2.179.1.5
Bona consumens, vel occultans, seu in extraneos alienans gratia fraudandi creditores, non gaudet priuilegio huius cap. 2.188.1.18
Bona acquisita ex redditibus Ecclesiasticis regulariter non sunt beneficiatorum, sed ad Ecclesiam pertinent. 2.197.1.3
Bona quæ beneficiarius emit etiam suo proprio nomine ex pecunia, siue ex beneficij fructibus, ipso iure Ecclesiæ debentur. ibid.4
Bona Prælatorum, & clericorum post adeptam dignitatem, & beneficia acquisita, præsumuntur esse de bonis Ecclesiæ, cui præsunt. 2.202.1.8
Bona empta à Prælatis ex pecunia, & redditibus Ecclesiarum, siue proprio, siue alieno nomine, eidem Ecclesiæ statim acquiruntur. ibid.9
Bona Ecclesiæ non possunt legari à testatore. 2.207.1.3
Bona Religiosi transeuntis ex vna Religione ad aliam studio melioris vitæ, manent penes primum Monasterium, & quidquid post secundam professionem in secundo factam ei obuenerit, secundo Monasterio acquirit. 2.279.2.29
Bona transitati ad aliud Monasterium pœnitentiæ causa, acquiruntur illi priori Monasterio, nisi translatio fuerit facta ad effectum, vt fiat filia secundi Monasterij. ibid.30
Bona iurispatronatus cariùs vendi non possunt ob iuspatronatus illis annexum. 2.345.1.med.
Bona patrimonialia Ecclesiasticorum, seu ab Ecclesiasticis acquisita, exempta sunt à tributis. 2.438.2.3
Bona patrimonialia etiam ab extraneo donata vt ad illorum titulum clericus sacris Ordinibus initiaretur, gaudet priuilegio immunitatis, tributis, & collectis. 2.439.1.4
Bona ab Ecclesiasticis empta, vel alio titulo acquisita, tributis, & oneribus Principum sæcularium non sunt obnoxia. ibid.5
Nisi huiusmodi onera his bonis imposita essent antequam in Ecclesias, seu Ecclesiasticas personas transferrentur, si sint certa, inuariabilia, ac perpetua. ibid.6
Bona paraphernalia propter adulterium amittit vxor. 2.[illegible] 1.4
Bona hæreticorum confiscantur, & in terris Ecclesiæ confiscatur fisco Ecclesiæ, in terris Imperij iudicis sæcularis fisco. 71.2.1
Bona hæreticorum propter hæresim confiscantur. ibid.
Bona hæreticorum ipso iure confiscantur à die, quo incidunt hæresim, ita vt non teneantur ante iudicis sententiam fisco offerre. [illegible]
Bona furtiua, & acquisita hæretico post condemnationem confiscantur. [illegible]
Bona defensorum, & fautorum hæreticorum, ac credentium ipso iure confiscantur. [illegible]
Bona clerici hæretici, quæ ex Ecclesia, vel eius respectu habuit, eidem Ecclesiæ restituenda sunt. [illegible]
Bona patrimonialia confiscata propter crimen hæresis duplicanda fisco Ecclesiæ Episcopi. [illegible]
Bona Sodomitæ confiscantur. [illegible]
Vide *Sodomita*. [illegible]
Bona acquisita per priuilegiatos assumunt naturam priuilegiorum. [illegible]
Bona, quæ antea laicorum erant, & ad Ecclesias perquirentur, gaudent priuilegio exemptionis à tributis. [illegible]
Boues aratorij ad exequutionem capi non possunt. 1.498.[illegible]
Bos si erat cornupeta, & non custoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem, & accipere eadauer. [illegible]
Brachij sæcularis auxilium per Ecclesiasticum implorandum non est, nisi pro vltimo remedio. [illegible]
Bulla in Cœna Domini can. 18. innouat decreta Conciliorum generalium. [illegible]
Bulla in Cœna Domini excommunicatione tenus extenditur. 3.124.1.3
Bulla Pij V. super forma ereandi census explicatur. [illegible]
Burgundia, cuiusque Dux qualis, remissiuè. [illegible]

C

Cadauer debitoris an possit insepultum detineri donec natur debitum per hæredem, remissiuè. [illegible]
Cadauer illius, qui alibi elegit sepulturam, vio exequitur & in Ecclesia sua sepelientes, tenentur restituere omnibus, quæ ipsius obtentu acceperunt. [illegible]
Caducitas incurritur pro ea parte pro qua consensus requisitus quando duo sunt domini directi, & vnus requisitus. [illegible]
Caduciras potest declarari per hæredes, quando alter contra quòd quis cadat ipso iure. [illegible]
Caducitatis à pœna omnis causa etiam temeraria, & iustus excusat. [illegible]
Cæcus, & pauper ad collectas non tenetur. [illegible]
Calaritana ciuitas prima, & principalis est in Insula Sardiniæ. 1.635.1.3
Calculus rationum vt repetatur non requiritur læsio in tertia, sed sufficit læsio non minima, nisi super lesione iudicium aut transactum sit. [illegible]
Calice ligneo vti non potest Sacerdos sub pœna depositionis officio, & beneficio. [illegible]
Calicem rapiens sacrilegium committit. [illegible]
Caliditas in dubio non præsumitur. [illegible]
Calor iracundiæ excusat quem à pœnis duelli si incontinenti accederet ad aliquem locum, ibique dimicaret. [illegible]
2.10
Calumniator condemnatus à testimonio repellitur. [illegible]
Calumniatores grauius sunt puniendi quàm alio delinquente. 3.17.2.2
Calumniatores vltra condemnationem expensarum debent condemnari ad pœnam calumniæ, quæ eis similiter infligitur. ibid.3
Calumniandi animum non habuisse præsumitur, qui à fide dignis accepisse probabit. [illegible]
Calumniari præsumitur accusator eo ipso, quod non probat propositam accusationem. [illegible]
Calumnie, seu malitiæ præsumptio cessat in notorijs, & euidentibus. [illegible]
Calumniæ præsumptio sublata omnino, & euidenti argumentum censetur. [illegible]
Cambia vt dicantur iusta & realia, censetur debere de illorum translatione, illarumque acceptatione, & effectuatione. 1.50.1.4
Acceptatio literarum cambij quomodo probetur, vbi dicitur. [illegible]
Campana publicè teneri non possunt in oratoria priuata nisi per Religiosos. [illegible]
Campsor, vide *Mercator*. [illegible]
Campum suum incendens si egressus ignis combussit alterius [illegible] gens, damnum soluere tenetur. [illegible]
Cancellarius vnde dicatur, remissiuè. [illegible]

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. pt. 1.
CVI

Cancellarij Magni officium, & præeminentia qualis, remissiuè. ibid.4
Cancellarius Academiæ auctoritate Pontificis approbatæ dicitur in dignitate constitutus. 1.237.1.5
Cancellatio, siue interlineamenta dici apposita in instrumento suspicionem falsitatis inducit. 1.355.1.3
Vide *Rasura*.
Candelæ duæ ad Missæ sacrificium adhiberi debent, vna tamen sufficere potest. 2.416.1.6
Canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere prohibitum est clericis. 3.166.1.3
Canendi alternatim in Ecclesia forma vnde originem habuit, ostenditur. 2.411.1.4
Cantus in Ecclesia audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, nam solùm interdicitur indecens in Ecclesia canendi modus. ibid.15
Canonum statutis omnes ligantur. 1.10.1.2
Procedit etiam in ipsis S. R. E. Cardinalibus. ibid.3
Canones, & leges adiuuantur inter se. 1.358.1.2
Canones in decreto conscripti à Gratiano authentici non sunt. 1.606.1.6
Canones de quibus loquitur hic text, qui sint, refertur. 1.623. 2.5.6.7
Canones pœnitentiales crebri erant antiquitus. 2.124.1.5
Canone deficiente in causis Ecclesiasticis, & Ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, sed Cæsareum est deueniendum. 3.198.1.5
Canonis priuilegio non potest renuntiari. 3.319.2.4
Canonica aliud est, & aliud præbenda. 2.19.2.10
Canonia, & præbenda in quo differant, ostenditur. 2.40.1. 11.12
Canonia non debet esse sine præbenda vbi in Ecclesia extant præbendæ. 2.86.2.3
Canonicatum impetraus vtrum teneatur in impetratione facere mentionem de præbenda, ostenditur. 1.19.1.14
Canonicatum aliquem Cathedralis Ecclesiæ impetrans, quam scientiam debeat habere, ostenditur. 1.90.1.14
Canonicatus extinguitur morte Canonici, & constituitur in personam sequentis. 1.120.2.8
Canonicatus habens annexam Parochialem accessoriè tenetur solùm residere in Canonicatu, & habere ætatem, & requisita ad illum necessaria. 1.219.2.15
Canonicatus quando consistunt in solis distributionibus quotidianis Canonici in seruitio Episcopi absentes tunc eas lucrantur deducta tertia parte, quæ seruientibus accrescit. 233.2.8
Canonicatum, seu dignitatem habens, cui sit vnita accessorie, & in perpetuum parochialis, debet residere in Canonicatu, seu dignitate, & non in parochiali, ac habere ætatem, quam requirit Canonicatus, & non parochialis. 2.66.2.6
Canonicatuum in Ecclesia numerus, & distinctio qualis. 2.87. 2.2
Canonicatum habens in certa Ecclesia, si in eadem consequatur alium, non potest resignare primum in fauorem, quia vacat ipso iure. ibid.6
Canonicatui renuntians eo quòd per simoniam ad illum ignorantes assumptus fuerat, si postea de nouo ex compatione ad eundem eligatur, non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare. 3.31.1.1
Vide *Dignitas*.
Canonici alij recipi possunt, si superexcrescant Ecclesiæ facultates, non obstante constitutione inrata de certo numero Canonicorum, &c. 1.19.1.2
in Canonicum quis sine præbenda recipi potest vltra numerum Canonicorum, dummodo non sit certus auctoritate Papæ. 1.19.2.16
Canonici non possunt sine causa restringere numerum Canonicorum, seu præbendarum. 1.27.2.1
Canonici illi, qui sunt multum remoti, & sciunt mortem sui Prælati, non debent vocari ad electionem. 1.99.1.1
Canonici vacante Ecclesia pro illa tantum vice ad coëligendum admittere possunt Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos. 1.119.2.4
Canonici possunt tantam potestatem eligendi in arbitrio compromisso facto transferre. 1.125.1.19
Canonici eligentes Episcopum debent esse maiores, & mentis compotes, ac in Sacris saltem Subdiaconatus in ordine constituti. 1.119.1.4
Canonicus non habet vocem in Capitulo, nisi in sacris saltem Subdiaconatus Ordine sit constitutus. 1.169.2.3
Canonicus Regularis si fiat Monachus in alio Monasterio, & deinde renertatur ad suum, potest creari Abbas. 1.75.2.1
Canonicus si pater fuerit in aliqua Ecclesia non potest filius illegitimus in eadem Ecclesia alium canonicatum obtinere, secus in legitimo. 1.188.1.2
Canonicus habens annexam Parochialem accessoriè, & in perpetuum non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu. 1.219.1.17
Canonici Ecclesiæ Cathedralis dicuntur in dignitate constituti. 1.237.1.3
Canonicus an probet in fauorem sui Capituli. 2.250.2.4
Canonicus in causa sui concanonici non repellitur à testificando in possessorio, si habet interesse in petitorio tantum. ibid.4
Canonici in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum. 1.275.1.4
Canonici singulares de Capitulo sunt minores Capitulo ibid.10
Canonici vnde dicti. ibid.
Canonici omnes in primitiua Ecclesia cum suo Episcopo sub certa regula mensaque communi viuebant. ibid.
Canonici si absque causa rationabili cessant à diuinis, Episcopus debet celebrare in Cathedrali, & Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Episcopi re cognita canonicos castigare. 1.275.2.12
Canonicus, seu beneficiatus, iudex, & officialis, qui prædenit in apprehendenda possessione, & in antiquioti receptione præcedere debet alios stallo, voce, & aliis prærogatiuis. 1.285. 1.8
Canonicus creatus à Papa cæteris paribus est præferendus Canonico facto ab inferiori. 1.289.1.5
Canonici Regulares inobedientes Priori suo, per ipsum excommunicari possunt, & si fuerint incorrigibiles, de fratrum consortio expelli debent. 1.290.2.1
Canonici periuri & suspecti, de inobedientia non subeunt iuramentum honoris. 1.291 1.fin.
Canonici Regulares postulare non possunt sicut Monachi, nisi pro vtilitate Ecclesiæ, vel sui Monasterij, & de præcepto Abbatis. 1.310.2.1
Canonici Regulares Monachorum appellatione veniunt. 1.311. 1.init.
Canonicus in fauorem sui Capituli testis esse potest. 1.501.2.5
Canonici Ecclesiæ maioris in aliquibus partibus dicuntur ordinarij. 1.626.2.4
Canonicus si ad residentiam monitus appellat, statuitur sibi terminus ad appellationem prosequendam, & interim deseruitur beneficio per Vicarium de fructibus beneficij sustentandum, & si appellationem non prosequitur, vel residentiam non facit, priuatur præbenda. 2.688.2.1
Canonicus si ad residentiam admonitus appellet, non est admittenda eius appellatio. 1.688.1.3
Canonici extranumerarij an habeant vocem in electionibus Episcoporum, remissiuè. 2.6.1.3
Canonici soli tam Ecclesiarum Cathedralium, quàm collegiatarum, etiam habentes præbendam doctoralem, non autem alij clerici, gaudent priuilegio vt absentes pro seruitio Episcopi possint percipere fructus suorum beneficiorum. 2.33.1.4
Canonicus absens si personaliter citari non potest, debet in eius Ecclesia trinæ citationis edictum publicari. 2.35.1.3
Canonici duo absentes cum Episcopo in eius seruitio, fructus præbendarum suarum percipiunt in absentia, constitutione Ecclesiæ non obstante. 2.37.2.1
Canonicus obtinens dignitatem perdit Canonicatum. 2.51.1.3
Canonici, etiamsi in Ecclesia statutus sit certus numerus Canonicorum, & per Papam confirmatus, possunt vltra constitutum numerum aliquem voluntariè recipere. 2.60.1.10
Canonicus potest quis constitui sine præbenda vltra numerum Canonicorum, dummodo certus non sit auctoritate Papæ constitutus. 2.60.2.2
Canonicus non interdicit Ecclesiam, sed hoc facere debet Episcopus cum Capitulo. 2.102.1.1
Canonici supplere tenentur de superabundantibus, quando non est sufficiens quarta portio; quam dat Episcopus pro fabrica Ecclesiæ. 2.103.1.2
Canonicus prædium Ecclesiæ locare non potest. 2.112.2.1
Canonici priuilegiati à Papa super certo numero, si sponte receperunt aliquem vltra numerum contra impetrantes, exceptione numeri vti possunt. 2.157.1.1
Canonicus Regularis potest effici monachus, si Religio ad quam transit, est strictior sua, aliàs secus. 2.267.2.1
Canonicus Regularis transiens ad Religionem laxiorem, ibique habitum deferens, an sit apostata remissiuè. 2.268.1.5
Canonici Regulares Cathedralium Ecclesiarum eiusdem sunt ordinis, & Religionis cum reliquis Canonicis Regularibus. 2.274.1.3
Canonici Regulares instituti ab Apostolis. 2.310.1.20
Canonici Regulares Lateranenses. 2.320.2.11
S. Fidiani. ibid.22
S. Rufi. ibid.23
Aroasiæ. ibid.24
S. Victoris. ibid.25
Præmonstratenses. 2.321.1.26
Mantuani. ibid.27
S. Spiritus apud Venetos. ibid.28
S. Sepulchri. ibid.29
S. Crucis Conimbricensis apud Lusitanos. ibid.30

Index Rerum, & Verborum,

Cronodaël, siue Vallis viridis. 2.321.1.31
VVindesemenses. ibid.32
S. Saluatoris. ibid.33
S.Gregorij in Alga. ibid.34
S. Petri de monte Corbulo. 2.322.1.35
Canonicus Regularis, qui non resignauit proprium in morte, non debet in cœmeterio sepeliri, & si de facto sepultus fuit, inde debet exhumari, si sine scandalo fieri potest. 2.314.2.1
Canonici Regulares possunt præfici in Ecclesiis Parochialibus, seu curatis sæcularibus. ibid.
Canonicus priuatus omni iure Collegij non recuperat primum locum si restituitur,sed habebit locum,qui ei competit secundùm tempus restitutionis. 3.31.1.2
Canonici noui in receptione prohibita est prandij exactio.3.44.2.2
Canonicorum Regularium nomen,& institutio, quæ fuerit, remissiuè. 3.231.2.4
Canonica portio non soluitur Episcopo de relictis fabricæ. 3.348.2.1.2
Canonistis potius, quam Theologis adhærendum est in materia vsurarum. 1.91.1.22
Canonizare Sanctos non potest Legatus à Latere etiam ex commissione Papæ. 2.425.2.7
Cantor quam dignitatem & officium habeat,remissiuè.1.211.2.6
Capacitas in beneficiis attenditur tempore præsentationis.2.76.2.3
Capellæ monasterio subiectæ non censentur exemptæ per exemptionem datam monasterio. 2.236.2.6
Capellaniæ ad titulum quando quis possit ordinari, ostenditur. 1.184.1.2
Capellaniam sacerdotalem potest facere fundator. 2.48.2.7
Capellani,vel perpetui beneficiarij,qui de Capitulo non sunt,ad Episcoporum electiones admitti non debent. 1.130.1.2
Capellanus amouibilis potest esse filius in Ecclesia, in qua eius pater etiam tanquam capellanus amouibilis, seu Vicarius temporalis seruiuit. 1.183.1.5
Capellanus Ecclesiæ nouiter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones, ostenditur. 2.434.2.5
Capitanei sunt prohibiti habere emphyteusim. 2.158.1.170
Capitanei dicuntur in Regno Neapolitano Barones. ibid.171
Capitulum non potest statuere super iis, quæ tangunt statutum generale Ecclesiæ, vel iura Episcopi sine consensu eiusdem. 1.15.2.8
Capitulum sine Episcopo statuta, seu consuetudines nouas facere, vel antiquas immutare non potest. 1.74.1.1
Capitulum non potest statuere super his, quæ tangunt statum generalem Ecclesiæ, vel iura Episcopi sine ipsius consensu. 1.74.2.2
Capitulum sine Episcopo non potest statuere de quotidianis distributionibus. ibid.4
Capitulum Sede Episcopali vacante potest statuere ea, quæ ad statum Ecclesiæ pertinent. ibid.5
Capituli maior pars si scienter eligit indignum, valet electio de digno à minori parte etiam ex eodem scrutinio facta. 1.131.2.1
Capitulum generale, vel Prouinciale potest dispensare ex priuilegio cum religiosis illigitimis ad Prælaturas, & dignitates, 1.180.2.5
Capitulum Cathedralis habens Parochialem Ecclesiam sibi annexam etiam independenter cur in ea habeat curam actualem, ostenditur. 1.219.1.14
Capitulum Sede vacante œconomos præfigere potest.1.268.1.3
Capitulum Sede vacante confirmat, & infirmat electiones. 1.294.2.1
Capitulum Sede vacante potest electos confirmare, à patronis præsentatos instituere. ibid.2
Capitulum Sede vacante succedit in omni iurisdictione,quæ iure ordinario competebat Episcopo. ibid.3
Capitulum, aut Ecclesia potest sine Prælato agere, si ex eius facto, aut negligentia grauetur. 1.294.2.2
Capitulum si consensit transactioni, quam facit Prælatus nomine Ecclesiæ, vlterius dissentire non potest. 1.302.2.1
Capitulum sine consensu Prælati ad agendum, & defendum admitti non debet. 1.358.2.3
Capitulum Sede vacante non potest cognoscere de causis feudalibus,de quibus cognosceret Episcopus si viueret.2.374.2.3
Capituli consensus in vnione præstandus potest post ipsum interuenire. 2.69.2.3
Capituli appellatione non comprehenditur caput principale ipsius, nisi specialiter nominetur. 4.86.2.3
Capitulum Sede vacante non potest beneficia spectantia ad solam collationem Prælati conferre. 2.92.2.1.2
Capitulum Sede vacante omnia facere potest, quæ sunt iurisdictionis, nisi expresse prohibita reperiantur. 2.93.1.3
Capitulum an succedat in potestate Episcopis concessa dispensandi in irregularitatibus, remissiuè. 2.93.2.9
Capitulum Sede vacante non succedit in iurisdictione delegata Episcopo.
Capituli maior pars quod fecit non admittit appellationem. 1.69.1.2
101.2.3
Capituli maior pars debet consentire vt Princeps possit Ecclesiæ immobilem per permutationem acquirere meliori vel æquali.
Capituli consensus requiritur in vnione facienda per Papam.
Capitulum non potest statuere in præiudicium absentium, subsit rationabilis causa.
Capitulum habet interuentionem fundatam super administratione bonorum, & reddituum Ecclesiæ.
Capitulum Sede vacante cognoscere potest de causis matrimonialibus.
Capituli consensus requiritur etiam in distracto.
Capitulum Sede vacante potest cognoscere de crimine laesae.
3.70.2.22
Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ posset Episcopus, dummodo sibi non vnat, & nihil petat de iure Episcopali.
Capitulum Sede vacante an possit Indulgentias concedere, missiuè.
Captiui apud hostes matrimonium est validum.
Captus in periurio deponitur.
Captus in flagranti delicto cùm dicatur notorius delinquens, non potest appellare.
Captura affert damnum irreparabile, & generatis interuentionem, vt quis in carcerem coniiciatur, appellatio concedatur.
713.2.77
Captura inducit impedimentum.
Carceres frangens,& inde ad Ecclesiam confugiens Ecclesiæ gaudet immunitate.
Carceris pœna perpetua quæ fuerit, & an sit antiquata, ostenditur.
Carceratio alicuius inducit iustum metum quando est diuturna.
1.723.2.14
Carceratus de crimine, quod per sententiam infamans, infamonio repellitur.
Carceratus in alio loco extra iudicis territorium potest criminalibus per procuratorem se defendere.
Cardinalis non potest in Episcopum eligi,sed postulari.
Cardinales tenentur residere in Curia, quia eorum officium est assistere Papæ. ibid.
Cardinales sunt pars corporis ipsius Papæ. ibid.& 81.1.1.
Cardinales vnà cum Summo Pontifice totam gubernant Ecclesiam.
1.81.1.9
Cardinales debent esse constituti in eadem ætate, qua Episcopi.
1.90.2.17
Cardinalium officium est assistere Papæ,& ideo tenentur residere in Curia. 1.282.1.6
Cardinales habent iurisdictionem Episcopalem in Ecclesiis, quarum sunt titulares. 1.292.1.4
Cardinales in Ecclesiis, quarum sunt titulares, excommunicationis, interdicti,& suspensionis pœnas imigere possunt. Pontificiis insignibus vti, & beneficia conferre. ibid.
Cardinalium appellatione non veniunt Compostellani, Ruscanates, & similes. 1.357.1.1
Cardinalis qui in suo titulo non residet deponitur. 2.82.1
Cardinalium officium est assistere Papæ, & apud illum in Curia residere, nec illinc discedere sine licentia. 2.94.1
Cardinalatus est incompatibilis cum Episcopatu, nisi sit ex septem Episcopatibus vbi proximis. ibid.
Cardinalatus est beneficium. ibid.
Cardinalis non residens in Curia Cardinalatu priuatur parente admonitione. 2.82.1
Cardinales S.R.E.comprehenduntur sub dispositione humanae.
2.64.1.10
Cardinalis vt quis vxorem habens fieri possit, an dissentiente vxoris in Religionem, ostenditur. 2.90.1.4
Cardinalium dignitas tempore Innocentij I. erat non erat.
2.591.2.43
Cardinales post tempora Innocentij IV. seu Bonifacij VIII. gerere cœperunt officium, quod antea gerebant Episcopi. ibid.
Summi Pontificis consiliis. 2.591.1.
Cardinales sunt instituti de iure diuino. 2.591.1.
Cardinalium origo,potestas, & hodierna excellentia inter ceteras Ecclesiæ Prælatos, quæ sit, remissiuè. ibid.
Cardinalium dicta propter excellentiam sine iuramento fidelitatis.
præsumptionem. 2.591.1.
Cardinali testificanti sine iuramento non creditur in praeiudicium rertij. ibid.
Cardinales vocantur fratres à Summis Pont. ibid.
Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur, licèt non ostendat literas sui mandati. 2.230.1.
Cardinalis Legatus de Latere plenam probationem facit, modo ipse asserat se legatum. ibid.
Cardinales possunt sibi eligere Confessorem. 2.591.1.

BARBOSA
Iuris Can
to. Tom.
Ovi

Cardinalis potest vt suspectus recusari, si non sit Legatus de latere. 3.13.2.2
Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur licèt non ostendat literas sui mandati. 3.321.2.7
Cardinalatus ad celsitudinem ascendere non possunt legitimati per subsequens matrimonium, 2.580.2.25
Carena quæ dicatur, ostenditur. 2.510.2 4
Carena quid significet, ostenditur. 3.5.1.3
Tò Careat, est latæ sententiæ præcipuè iuncta dictioni, *penitus*, ad significandam fortiorem nullitatem actus ipso iure. 1.42.2.9
Tò Carère, est latæ sententiæ. 1.58.2.4
Tà Carere volumus important ipso iure. 1.557.1.3
Tò Careat, importat ipso iure. 1.697.1.1
Tò Carere, totalem denotat priuationem, & latam sententiam. 2. 97.2.3
Caroli Magni iudicium refertur ad cognoscendum quis occidisset ex patre, & filio de homicidio accusatis. 1.563.1.4
Castellani, & non exteri possunt beneficia obtinere in Regnis Castellæ. 1.81.2.9
Castitatis votum qualiter olim emittebant promouendi ad Subdiaconatus Ordinem, ostenditur. 1.173.2.4
Castitas maior quare exigatur in vxore, quàm in viro, ostenditur. 1.201.1.4
Castitas pretiosissima omnium. 1.493.1.6
Castrari se permittentes fiunt irregulares. 1.195.1.2
Castratus non sponte, sed casu, proptia tamen ad id interueniente culpa non potest fieri clericus. ibid.3
Castrans se, vt euitet lubricum carnis non potest promoueri, 1. 196.1.2
Castratus per insidias hominum, aliquámve persecutionem potest etiam in Episcopum eligi. ibid.5
Castrensia, vel quasi filiorum ob patrtnum crimen non publicantur. 3.73.1.15
Castrense peculium, vel quasi non publicatur publicatis filiisfamilias bonis ob eius crimen, sed defertur patri in patriæ potestatis solatium. ibid.16
Casus omissus à Canone pro omisso habetur. 1.140.2.16
Casus Papæ reseruati non transeunt in generali Legati de latere commissione. 1.259.1.3
Casus fortuiti qui. 2.138.1.fin.
Casuum fortuitorum renuntiatio, vide *Renuntiatio*.
Casus omissus à statuto, vel consuetudine pro omisso habetur. 3.267.1.2
Vide *Ægritudines*.
Catechizans cum catechizato contrahit cognationem spiritualem impedientem quidem, sed non dirimentem matrimonium. 2.540.2.2.4
Catechismi impedimentum est omnino sublatum in Concil. Trident. ibid.3
Cathedralis Ecclesia dicitur esse Parochia totius ciuitatis, & diœcesis. 1.210.2.4
Cathedralis vt cognoscatur, inspicitur tempus præsens. 1. 296.1.4
Cathedralem Ecclesiam qui reparare teneantur, ostenditur. 2. 432.2.5
Cathedraticũ ius quale dicatur remissiuè. 1.278.1.5. & 2.380.2.2
Cathedraticum ius à qualibet Ecclesia totius diœcesis, præter quam à Monasterlis soluendum est. 1.278.1.7
Catholicus recedens à coniuge hæretico, iudicio Ecclesiæ potest ab illo liberè diuertere, sicut posset adulterio carnali ab altero perpetrato. 2.289.2.2
Catholicus propria auctoritate recedens, tenetur redire ad hæreticum coniugem iam emendatum, diuertens verò præmisso Ecclesiæ iudicio ad id non obligatur si velit Religionem ingredi, sæcus si velit in seculo manere. 2.390.1.5
Catholicus quomodo possit à coniuge hæretico propria auctoritate separari, ostenditur. 2.601.2.4
Catholicus quilibet admittitur ad accusandum de crimine simoniæ. 1.20.1.1
Catholici nominis excellentia quanta sit remissiuè. 3 444.1.7
in *Causis* matrimonialibus propter illarum fauorem possumus recedere à communi opinione. 1.11.1.31
Causæ cognitione alicui simpliciter commissa an quoque censeatur commissa definitio ostenditur. 1.45.2.4.5
Causæ impulsiuæ cessatio vitiat rescripta ad beneficia. 1.54.1.4
Causa vtilis, & honesta quæ sit ad renuntiandum Episcopatui, remissiuè. 1.152.1.16
Causa iusta resignandi Episcopatum non est si Episcopus velit ingredi Religionem approbatam causa mutandi statum, & vitam. 1.152.1.20
Causa impulsiua cessante non cessat effectus. 1.153.1.3
Causa vbi committitur infra certum diem decidenda, nisi partes protogent, per lapsum diei, expirat iurisdictio. 1.227.1.1
Causa quando committitur duobus simpliciter alter potest vices suas delegare coniudici, vel alteri. 1.228.1.1.2
Causa vbi simpliciter est delegata duobus, sententia vnius non tenet. 1.236.1.1
Quando committitur cum clausul. *Quòd si non omnes*, &c. illa locum habet durante impedimento altetius delegatorum; eo autem cessante debet cognoscere cum collega. 1. 236.2.4
Causa si committatur tribus delegatis cum clausul. *Quòd si non omnes*, &c. priusquam appareat de impotentia tertij, duo ptocedere non possunt, & si procedunt, nihil agunt. 1.235 1.1
Causa si simpliciter delegetur tribus duo sine subdelegatione tertij procedere non possunt, quod si fecerint ab eis poterit appellari, Idem si sint dati cum clausul. *Quòd si non omnes*, &c. non enim valet processus duorum tertio inconsulto. 1. 240.2.1
Causæ meri imperij an sint delegabiles. 1.272.1.4
Causa semel ad Curiam delegata nunquam exit Curiam, nisi à Principe rursus ad iudicem ordinarium remittatur. 1.273. 1.12
Causæ maiores ad Sedem Apost. deferuntur. 1.286.1.8
Causæ maiores quæ dicantur, ostenditur. ibid 9
Causa, & occasio in quo differunt, remissiuè. 1.287.1.2
Causam de mandato domini procurans ab eo repetit expensas propter hoc factas. 1.215.2.1
Causa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantùm, seu ad publicam vindictam; Ciuilis verò quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum. 1.349.2.4
Causæ pecuniariæ appellatione venit causa ciuilis, non autem criminalis. ibid.5
Causa mixta dicitur si pœna veniat applicanda partim parti, & partim fisco. ibid.6
Causa ciuilis clericorum potest committi laicis. 1.352.1.7
Causam vnam ex multis in appellatione probare sufficiat. 1. 368.1.4
Causa ab interlocutoria per appellationem ad Curiam delegata an ibi principaliter manere possit. 1.366.1.6
Causa feudi est cognoscenda à domino feudi. 1.374.1.1
Causa ex qua competat actio in citatione est exprimenda. 1. 389.1.9
Causa, quæ ex sui natura non requirit præsentiam corporalem, per procuratorem expedire potest. 1.400.2.2
Causæ piæ die in honorem Dei feriato licitè apud iudicem tractari possunt. 1.410.1.26
Causa dotis ferialibus diebus agi potest, & in eis tutor dari. 1. 411.1.39
Causa vnde dicatur, & an per simplex, aut duplex ff, scribenda sit ostenditur. 1.417.2.5
Causa apud Philosophos frequentiùs accipitur pro principio & origine cuiuscumque rei. ibid.4
Causa pro fructibus, seu accessionibus occasione prouenientibus interdum accipitur. ibid.5
Causa frequentissime pro titulo dominij accipitur. 1.418.1.6
Causa accipitur generaliter pro re qualibet, seu quolibet negotio. ibid.7
Causa in hac tub. & sæpe alibi accipitur pro lite, seu quæstione, aut controuersia. ibid.8
Causa possessionis & proprietatis sub eodem iudice terminari debet, nec contra absentem est pronuntiandum. 1.420.1.1
Causæ possessionis, & proprietatis simul tractari possunt, aliàs causa possessionis procedere debet. 1.422.2.1
Causa simpliciter, & absolutè commissa, tam possessionis, quàm proprietatis commissa videtur, secus si delegetur specialiter, & cum restrictione. 1.459.2.2
Causis magni valoris non defertur iuramentum suppletorium. 1.471.1.44
Causa grauis, & ardua quæ dicatur, remissiuè. ibid.45
Causa qualis & quanta esse debeat ad hoc vt dicatur magna, grauis & ardua: & excludat petentem à delatione iuramenti suppletiui. 1.471.2.init.
Causæ paruæ quantitatis, & breuiores probantur per vnum testem. 1.500 1.8
Causa quælibet inter Christianos & Iudæos terminanda est ad minus duorum testimonio, vel trium bonæ vitæ, & laudabilis conuersationis. 1.519.1.2
An hoc præceptum diuinum possit lege ciuili interpretari. ibid.3
Causa quando committitur alicui appellatione remota, & pars antequam citaretur, vel cognouisset commissionem causæ, misit nuntium ad Papam, si citatus deinde appellat, iudex debet deferre appellationi, si vero postea misit, iudex exequatur mandatum. 1.689.1.1
Causa semel ad Curiam delata nunquam exit Curiam nisi à Principe rursus ad iudicem ordinarium remittatur. 1.707.2.4
Causa cessante cessat effectus. 1.712.2.2
Causæ excusantes à residentia quæ, remissiuè. 2.39.4.3
Causa & occasio differunt. 1.102.2.8
Causa vbi fuerit terminata in Rota per relaxationem executorialium, renuntiatur beneficio huius cap. 2.188.1.fin

Causa

Causa de non superueniente recedere licet à priuilegio. 2.242.2.7
Causæ legitimæ, & iustæ transeundi ad laxiorem Religionem quæ sint, ostenditur. 2.277.1.15
Causa solùm impulsiua, & inductiua voti sic esset, ea cessante cessat adhuc obligatio voti; quamvis in hoc casu facilior sit causa dispensandi. 2.295.2.2
Causa exigitur dum commutatio non fit in rem eu denter meliorem. 2.304.2.5
Causa obstans ad voti dispensationem est quando votum leuiter, & ex animi facilitate emissum est, non præmissa prudenti, ac matura deliberatione. 2.305.1.4
Causa finali voti cessante cessat legis obligatio. 2.313.1.10
Causa rationabilis non sufficit nisi sit manifesta ad petendum charitatiuum subsidium. 2.379.1.7
Causæ iustæ, & rationabiles ad petendum charitatiuum subsidium quæ sint ostenditur. ibid.8
Causæ sufficientes ad celebrandam secundam Missam quæ sint ostenditur. 2.403.1.5
Causæ sanguinis in Ecclesiis, vel cœmeteriis agitari non debent. 2.440.1.12
Causa iusta & rationabilis quæ sit in hac materia arbitrio iudicis relinquitur. 2.473.1.6
Causæ natalium cognitio siue principaliter, siue incidenter ad solum pertinet iudicium Ecclesiasticum. 2.583.1.2
Causa temporalis dependens à causa principali natalium non potest Ecclesiasticus incidenter definire. 2.583.2.3
Causa requiritur in Principe legitimante. 1.588.2.11
Causæ dubiæ difficiles, & ambiguæ ad iudicium Sedis Apost. cui Rom. Pontifex præest, deferendæ sunt. 2.591.1.38
Causæ, ex quibus Rom. Pontifex temporalia proximè per se administrat, etiam loca Romanæ Ecclesiæ ditioni subiecta, quæ remisserè. 2.592.2.54
Causa matrimonialis iudicatur secundùm ius Canonicum. 2.619.2.4
Causa remota non imputatur ad homicidium. 3.103.1.4
Causæ meri Imperij an sint delegabiles, remissiuè. 3.126.1.6
Causa iusta litigandi potest excusare à pœna expensarum. 3.269.1.5
Causa iusta litigandi quæ sit, arbitrio iudicis relinquitur. ibid.6
Causa propriè dicitur ipsum ius deductum in iudicio. 3.335.2.3
Causæ matrimoniales, vide *Matrimonialis*.
Causa possessionis, vide *Possessio*.
Cautio idonea dicitur fideiussoria, seu pignoratitia, non autem iuratoria. 1.334.2.5
Cautio sufficiens dicitur fideiussoria, vel pignoratitia. 1.397.2.31. & 1.460.1.4
Cautio sufficiens dicitur si pignora, vel fideiussores dentur. 434.2.8
Cautio quanta sufficiat arbitrio iudicis relinquitur. ibid.9
Cautio pignoratitia, vel fideiussoria desideratur, vt coniux probabiliter timens alterius coniugis sæuitiam teneatur cum illo cohabitare. 1.439.1.2
Cautio sufficiens quæ sit, remissiuè. 1.445.2.6
Cautio de reddendis alimentis, si in causa filius succumbat, an ab eo sit exigenda, remissiuè. 1.574.2.2
Cauere pro modico cogi quis non debet. 2.614.2.4
Cautio idonea, quæ sit, remissiuè. ibid.5
Cautio idonea dicitur pignoratitia, vel fideiussoria. 3.175.1.4
Cautio vsufructuaria à testatore non potest prohiberi. 3.175.2.5
Nisi quis constituat vsumfructum inter viros. ibid.6
Vel donet vsufructu retento. ibid.7
Cautione præstita de demoliendo suis sumptibus, si translactis tribus mensibus causa non sit finita, poterit opus perfici. 3.199.2.4
Cautio admittenda non est, quando nuntians vult incontinenti probare. 3.200.1.8
Cautio sufficiens, quæ dicatur, remissiuè. 3.301.1.2
Cautio sufficiens est si pignora, vel fideiussores dentur. 3.344.1.4
Cedere propriè dicitur qui dimittit ius ad rem, quod habet in beneficio. 1.145.1.6
Cedendi licentiam petentes, ea obtenta compellendi sunt ad cedendum. 1.153.2.1.2
Cedi non potest quicquid extinctum est. 1.127.1.5
Vide *Cessio*.
Celebrare sine ministro est peccatum mortale. 2.3.2.3
Celebrare præsumentes diuina Officia in loco interdicto, quam pœnam incurrant, ostenditur. 3.176.1.32
Celebrare dicitur in contemptum Clauium, qui sciens se excommunicatum celebrat. 3.183.2.8
Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti præsumitur impulisse in contemptum. 3.197.1.3
Celeriter, refertur ad arbitrium iudicis. 2.266.1.6
Censualis fieri potest Prælatus, sed non Ecclesia per translationem factam sine auctoritate Episcopi.
Censura vna auferri potest alia remanente.
Censura vna semel ligatus, est adhuc subiectum eque alteri non tantùm diuersæ rationis, sed etiam eiusdem.
Censuræ nonnisi præcedente citatione, seu canonica monitione ferri possunt.
Censura per statutum, aut edictum Episcopale aduersus aliquos tes monasteria monialium, & cum illis alloquentes, eorumhendit tam subditos, quàm non subditos.
Censuræ & pœnæ sacrorum Canonum, quæ in Bulla Cœnæ Domini *can.*18. innouantur, an censeantur ob innouationem reuocatæ, sicut excommunicationes Bullæ.
Censura lata in admittentem aliquod delictum an ligetdantem, aut consulentem, remissiuè.
Censuram Bullæ in Cœna Domini clausula 3. non intermaritimi latrones, qui nullam deprædandi adimere nocent, nec illi, qui in solis fluminibus, aut tutelo belli dantur.
Censuræ latæ contra formam, vel fraudem priuilegiorum exemptos & priuilegiatos ipso iure nullæ sunt.
Censuras tot quot sunt superiores prohibentes adsum, non currit contrafaciens, quando superiores prohibentes sub sura habent eandem potestatem, seu à diuerso. 1.3
Censuræ Ecclesiasticæ appellatione comprehenditur excommunicatio, suspensio & interdictum.
Census impositus super re emphyteutica irrequisito domino cit incidere emphyteutam in commissum.
Census à solutione etiamsi per mille annos cessarint sit, quam intelligitur caducitas commissa.
Census possessor tenetur pro præteritis redditibus non cessa principali venditore.
Census creatur quando quis tradit rem suam alicui, & in transfert omne dominium directum, vel vtile cum onere, quod accipiens rem teneatur soluere certam annuam pensionem.
Censum non soluens etiam per mille annos non cadit a suo vel à re censuali.
Census nomen æquiuocum est, & varias habet significationes. 2.373.1.3.4
Census multipliciter diuiditur.
Census publicus est onus secundum debitam subditum patrimonij commensurationem à legitimo magistratu ista causa indictum.
Census priuatus est certus annuus redditus in re immobili ad alterum absolutè spectat reseruatus, vel alias legitconsignatus annuatim, vel aliter soluendus ex pacto tium dispositione secundum rectam commensurationem ibid.7
Census non debetur excepto seruitio Ecclesiastico, ex munio Ecclesiæ & ex cæteris bonis iuxta Ecclesiam politis.
Census ex solutione infertur subiecto.
Census aliquando est signum peregrinæ libertatis.
Census petens debet rationem exprimere quare sibi debeatur. 2.377.1.1
Census, cuius causa ignoratur omnino est indebitus.
Census debetur illi, qui pro se emit, vel per semetipsum, vel diante persona sui procuratoris.
Census fructuarius soluendus est tempore recollectionis ctuum.
Census pecuniarius nulla stante consuetudine, vel consuetu soluendus est in fine anni.
Census in forma solemni, & legitimè præsumitur constitutus ex eo quod dominus census probat sibi fuisse solutas nuas responsiones in præteritum.
Census, vel simile seruitium quomodo possit tempore acquiri, ostenditur.
Et quid in acquisitione iurium personalium.
Census, vel alterius seruitij obligatio, an acquiratur per diuersana præstatione.
Census nouus Ecclesiis imponi non debet, nec antiquus augeri. 2.379.2.3
Intelligitur in perpetuum, vt.
Census nouus vt Ecclesiæ imponi possit tria requiruntur ibid.4
Census quando fuerit impositus à Prælato, vel Capitulo alterius monasterij absque debitis solemnitatibus, si Capitulum & monasterium per aliquod tempus huiusmodi census uerit, non potest postea de illius nullitate opponere. 2.380.1.6
Censum subditis suis non potest dominus augere.
Census constitutio super rebus Ecclesiæ accedente superiorum consensu successores obligat. 2.380.2.2
Census impositio si fiat ex decreto executoris Apostolici in literarum Apostolicarum, si in euidentem expeditatum, omnia censebantur solemniter & legitimè gesta.

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. [illegible]
OVI

Census constitutio super rebus Ecclesiæ legitima, & iusta censetur si fiat pro illius vtilitate, veluti si imponatur pro extinguendo alio censu maioris responsionis. 2.381.2.2
Census antiquus potest renouari. 2.382.1.2
Census nouus ille dici potest de cuius impositionis initio non extat memoria, seu quòd nunquam fuit impositus. ibid.4
Census soluendi sunt ad antiquam monetam in qua instituti fuerint, nisi in alterius monetæ solutione præscriptum. 2.387.2.1
Census solutio, quando moneta est alterata intrinsecè debet fieri de moneta antiqua si extat, & creditoris interest, nisi creditor receperit solutionem in vna specie monetæ pro alia absque contradictione. ibid.2
Censui res obligatæ propter hæresim fisco deferuntur, reseruato tamen iure, quod in eis dominus census habet. 3.72.2.10
Census rectè constitui, & emi potest ad vitam ementis. 3.138.1.3
Census quibus modis dicatur, & quas habeat significationes, ostenditur. 3.222.1.5
Veritudo ad probandam viri mortem sufficit per testes, seu probabilitatem moralem. 2.482.2.7
Certus qui est, amplius certiorari non debet. 1.99.1.9
Cessario à diuinis solùm ab Episcopo, non verò à Capitulo sine ipsius auctoritate fieri potest. 1.275.2.13
Fieri potest à Capitulo Sede vacante, vel collegiis & monasteriis habentibus iurisdictionem fori exterioris, vel si ex consuetudine, aut priuilegio hanc possessionem cessandi à diuinis specialiter acquisierunt. ibid.
Cessatio causæ impulsiuæ vitiat in omnibus rescriptis. 1.447.2.2
Cessio actionis, seu litis facta clerico per laicum non valet tanquam simulatè concepta. 1.339.1.2
Cessio facta per laicum clerico præsumitur in dubio fraudulenta. ibid.7
Non procedit in Clerico simplici. ibid.
An subiiciatur pœnis. ibid.
Characterem recipit qui extra tempora constituta ad sacros Ordines promouetur. 1.165.2.3
Charitas bene ordinata incipit à se ipso. 1.157.6
Charitas præsumitur inter fratres. 1.570.1.7
Charitatiuum subsidium an & quando, & à quibus exigi possit, remissiuè. 1.278.2.12
Charitatiuum subsidium exigere potest Capitulum Sede vacante. 2.94.1.22
Chiromantia quæ, remissiuè. 3.157.2.9
Chrismatis confectionem in die Cœnæ Domini, an impediat interdictum generale, remissiuè. 2.414.2.4
Chrisma, consecratúmque oleum catechumenorum, & infirmorum quomodo asseruandum sit ostenditur. 2.423.1.2
Chrisma, & alia sacra Olea absque alio interesse, quamvis liberè oblato debent dari à Parochis. 3.22.1.1.7
Vide *Eucharistia*.
Christiani noui, immo & ad fidem nouiter conuersi, non sunt vituperandi, sed honorandi propter adeptam sacri Baptismi dignitatem. 1.36.1.3
Christianus contra Iudæum in testem admittitur. 2.517.1.1
Christianus nouiter conuersus potest esse testis in causis veterum Christianorum. 1.517.2.4
Christianum Iudæi seruum cuicunque permittitur redimere duodecim solidis. 3.53.1.2
Christiani Sarracenis arma, & ligamina deferentes galearum dum ad impugnandos Christianos ea subministrant, excommunicationi, aliisque pœnis subiacent. 3.56.1.12
Christianis non licet quicquam vendere paganis ad eum finem scilicet, vt extruantur, fulciantur, aut muniantur idolorum fana, &c. 3.57.1.5
Christiani esse non debent in familiari seruitio Iudæorum. 3.57.2.1
Christianæ fœminæ non licet nutricis filij Iudæi munus subire, etiam cum dispensatione Episcopi. ibid.3
Christiani apud Turcas captiui, & in eorum triremibus, catenis vincti contra Christianos remigare coacti, an peccent mortaliter sic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, remissiuè. 3.59.2.4
Christianus potest habere seruum Iudæum, ita tamen vt cum eo familiaritatem non ineat. 3.60.1.1
Christianis licitum est cum Iudæis contrahere. 3.60.2.5
Christianus ignoranter cognoscens Iudæam excusatur. 3.61.2.8
Christianus vetus in honoribus assequendis præferendus est neophyto. 3.63.1.5
Christianus Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in testamento non potest. 3.67.2.3
Christianus non potest hæretico vel infideli donare inter viuos, ibid.4
Christianorum vnctio, vide *Vnctio*.
Christus dicitur Rex Pacificus. 1.41.2.5
Christus constituitur sub speciebus per transsubstantiationem panis in corpus, & vini in sanguinem. 1.71.1.14
Christi actio nostra est instructio. 1.85.2.5
Christus descendit in stomachum sumentis sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum quandiu manent naturaliter species illæ panis, & vini. 3.60.2.6
Christus Dominus fuit verus Deus, & verus homo. 3.67.2.1.2
Christi fideles, vide *Fideles*.
Chronicis antiquis, quibus à Maioribus fides communiter adhibita est, creditur. 1.256.2.1.30
Cibi, & potus sumptio cum excommunicato in eadem mensa prohibetur. 3.313.1.9
Tὰ Circa duodecimum, quomodo intelligenda. 2.300.2.5
Tὸ Circiter, modicum tempus significat. 2.501.1.2
Circunstantia peccati mortalis commissi in die festo an sit necessariò confitenda, ostenditur. 1.402.1.4
Circunstantia conscientiæ etiam erroneæ ligat. 3.38.1.2
Circunstantia in confessione necessariò explicanda quæ? ostenditur. 3.278.2.2
Cistercienses sunt priuilegiati quòd non possunt conueniri per rescriptum Papæ, nisi in eo fiat mentio de eorum ordine. 1.34.2.1
Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij non tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt. 2.242.2.1.2
Et quid si post Concil. Lateranen. Cistercienses acquisierint. 2.243.2.3
Et an cæteris Religiosis hoc idem indultum sit. ibid.4
Cistercienses, & omnes Religiosi qui gaudent eisdem priuilegiis de fructibus possessionum quas acquisierunt post Cõcil. generale, de quo hic, decimas soluere tenentur, si de illis possessionibus prius soluebantur decimæ. 2.261.1.1
Cistercienfis si sine licentia sui Abbatis ad aliud monasterium transit, ad proprium monasterium regredi cogitur 2.265.2.1
Cistercienses, qui declinarunt ab instituto, debent redire ad pristinum, & qui illis adhæserunt, eodem modo viuere tenentur. 2.323.2.1
Cistercienses Monachi ex priuilegiis Summorum Pontificum, possunt habere castra, possessiones, &c. ibid.2
Cistercienses Abbates, vide *Abbas*.
Cisternam fodiens, & non cooperiens si bos ceciderit, tenetur dominus cisternæ pretium bouis reddere. 3.264.2.2
Citandi sunt amici absentis debitoris antequam perueniatur ad secundum decretum. 1.229.2.4
Citandus si habet multa domicilia inspiciendum est illud, quod frequentiùs habitare consueuit. 1.286.2.4
Citandus non est, qui non patitur citationem ad se peruenire. 1.396.2.15
Citatio eius cuius principaliter interest, est necessaria, non autem illius qui in consequentiam lædi potest. 1.15.2.7
Citatio non valet nisi decernatur auctoritate iudicis. 1.40.1.3
Citatio non requiritur in notoriis, quando notoriè constat absenti nullam competere defensionem. 1.104.2.5
Citatio nunquam præsumitur. 1.110.2.7
Citatio quæ sit ad congregandas Vniuersitates, & Capitula Ecclesiarum aut Collegia, debet fieri per sonum Campanæ. 1.111.2.2
Citatio non requiritur in notoriis. 1.186.1.4
Citatio sufficit ad perpetuandam iurisdictionem iudicis delegati. 1.278.1.3
Citatio denotat superioritatem. 1.241.1.5
Citatio ad sententiam ita est necessaria, vt omissio illius inducat nullitatem ipso iure. 1.241.2.2
Citatio partis sufficit vt res definat esse integra. 2.262.2.4
Citatio est necessaria in absolutione danda. 1.267.2.6
Citatio est omnium actionum instituendarum principium, caput, basis, & fundamentum iudicij. 1.289.2.3
Citatio vnica ad totam causam admittitur quando pars resideat in longinquis partibus. 1.333.2.3
Citatio ad petitionem partis est facienda. 1.350.2.3
Citationem ad petitionem partis in dubio factam fuisse præsumptio stat. ibid.4 & 1.383.2.3
Citatio de mandato iudicis fieri debet. 1.385.2.3
Citationis commissio an & quando præsumatur nuntio facta remissiuè. ibid.4
Citatio illegitima sustinetur ex comparatione partis. ibid.6
Citatio generalis non valet. 1.388.1.3
Citationis relatio non debet fieri à Nuntio sua manu confecta, & non per alium. 1.402.2.3
Citationem non esse factam probatur ex inspectione actorum, ibid.4
Citans aliquem, qui non sit suæ iurisdictionis, ille comparere non tenetur. ibid.6
Citatio in die in honorem Dei feriato exequi non potest, nec potest fieri, vt cadat in die Dominico. 1.408.2.2
Citatio inualida est facta die non feriata, si mandatum de citando fiat die feriata. 1.409.1.3
Citatio quæ defensionem in se continet à Principe tolli non potest. 1.421.1.9

Citare non oportet quos minus principaliter, & secundario negotium tangit. 1.421.2.2.12
Citari non oportet ad actum, qui præsens est illi, & contradicendi, atque ita se defendendi facultatem habet. 1.422.1.14
Citatione non præmissa potest procedi quando periculum est in mora, vel agitur de ferenda sententia in victima die compromissi, seu termini à partibus præfixi. ibid.15
Citatio necessaria est etiam in interlocutoriis sententiis, & in causis summariis, extraiudicialibus, & censuris. ibid.18
Citatio ad domum non potest fieri si sit principalis, vel eius procurator. 1.447.2.2
Citatio ad domum fieri potest vbi quis se absentat, aut dolo latitat, vel subterfugit personalem monitionem. 1.448.1.3
Citatio in domicilio procuratoris est facienda eo non recepto, si iam comparuit. ibid.6
Citatio vnica ad totam causam admittitur quando pars residet in longinquis partibus. 1.450.2.4
Citari nemo potest à iudice extra suum territorium. ibid.5
Citatio in persona vnius ex familia exequuta non valet, nisi sit apprehensus in domo. 1.454.2.6
Citatio peremptoria necessaria est ad hoc, vt actor in possessionem bonorum mittatur. 1.489.1.31
Citatio partis in repetitione testium est necessaria, non ita in declaratione. 1.535.1.13
Citationes plures in vna citatione fieri possunt. 1.547.2.5
Citatio requiritur partis, cuius interest, non transcribi exemplar. 1.561.1.3
Secus in exemplatione Principis auctoritate facta. ibid.
In exemplatione facta ex protocollo quando non pendet lis. ibid.
In exemplatione instrumenti facta per eundem qui illud rogauit. ibid.
In Iuribus exemplatis per successorem in officio, quæ etiam sine citatione partis, & aliis solemnitatibus probant. ibid.
In exemplatione facta in præsentia partis aduersæ. ibid.
Citatio partis an sit necessaria in absolutione à iuramento, ostenditur. 1.573.2.4
Citatio non requiritur in notoriis. 1.592.2.6
Citatio in notoriis non requiritur. 1.655.1.3
Citatio non est necessaria cùm clarum est absenti defensionem non competere. 1.674.2.20
Citatio facta in Ecclesia est valida. 1.683.2.3
Citatio est necessaria in absolutione danda, quia per eam potest lædi pars ad cuius instantiam lata fuit excommunicatio. 1.685.2.4
Citatio peremptoria iudicis cum communicatione quod si non comparuerit procedatur in causa, sufficit ad omnia acta vsque ad diffinitiuam sententiam. 1.697.1.3
Citationis, vel alterius actus cognitio probatur per sigillum. 1.699.1.4
Citatio personalis ad sententiam facta non releuat si remansit circumducta per non comparitionem citantis. 1.716.2.15
Citatio personalis non requiritur vbi quis malitiosè latitat. 3.595.1.3
Citatio fieri debet ad petitionem actoris. 3.8.1.2
Citatio, seu præsentia partis requiritur in extractione instrumenti à notis notarij demortui. 5.229.1.3
Citatio in notoriis an requiratur, ostenditur. 3.261.1.5
Citatus ad forum notorie incompetentem an venire teneatur, ostenditur. 1.35.2.13
Citatus ad vnam causam, an super aliam eodem termino respondere sit obnoxius, remissiuè. 1.66.1.7
Citatus venire tenetur si citatio tenet. 1.227.2.13
Citatus per nuntium publicum tenetur illi cedere solo verbo. 1.240.1.10
Citatus à delegato non tenetur comparere nisi in certo tenore, & copia commissionis, vel delegationis citatione. 1.248.2.4
Citatus legitimè tenetur coram iudice citante causam prosequi, non obstante quòd per citationem mutauerit forum. 1.385.2.1
Citatus non tenetur comparere, etiamsi ipse iudicis locus esset tutus, si tamen loca per quæ transeundum esset, tuta haud essent. 2.394.1.5
Nisi declinata recta via per aliquam tutò ad iudicij locum venire posset. ibid.
Citatus in causa ardua de longinquo vocatus pro publica vtilitate etiam ad locum iudicij, ita quòd infra terminum citationis deliberare, & alia sibi necessaria ad comparendum explicare non potuit, in termino respondere non cogitur si reperiatur in loco iudicij sed habebit nouas inducias. 1.403.2.1
Citatus ad totam causam certo termino ad comparendum assignato, tenetur comparere in termino, & dato impedimento in termino, debet comparere quàm citius potest post terminum, aliàs condemnabitur in expensis à tempore citationis emissæ. 1.449.2.1
Citatus in prima dilatione, qui non comparuit, veritem [illegible] in secunda, non auditur, antequam damna & expe[illegible] tanti persoluat. 1.4[illegible]
Citatus ad perhibendum testimonium, qui propter legi[illegible] impedimentum non comparuit, & fuit excommunicatus quoad Deum talis testis est excommunicatus, licet non Ecclesiam. 1.4[illegible]
Citatus ad sententiam si ex legitima causa iudici ignoto comparuit, tenet sententia eo absente lata, sed terminum probante legitimam absentiæ causam. Si verò impedimentum probatur, non plenè, non retractatur sententia sed docebat de ipsius iniquitate. 1.4[illegible]
Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere. 1.4[illegible] 2.2
Ciuitas propriè loquendo dicitur, quæ muris, & subur[illegible] netur. 1.4[illegible]
Ciuitatis homines non comprehenduntur per clausulam [illegible] creti impetrati contra homines discreti. 1.4[illegible]
Ciuitatis appellatione in beneficialibus comprehenditur [illegible] ecclis. 1.4[illegible]
Ciuitas vt obligetur ad obseruantiam interdicti, sufficit [illegible] sum sit promulgatum in primaria Ecclesia, vel si [illegible] cinos & maximè Ecclesiam Metropolitanam illud seruare. [illegible] 79.1.7
Ciuitas per modum mutui an vectigalia seu collectas impone[illegible] re possit, remissiuè. 2.30.2.7
Ciuitas tota vel Prouincia plerunque subiacitur [illegible] ob culpam vnius, qui illius dominus est. 3.47.2.4
Ciuitas dici non potest ea, quæ proprium Episcopum [illegible] ber. 3.[illegible]
Ciuitas aliquid committens contra suum Episcopum [illegible] pœnam interdicti. 3.[illegible]
Vide *Respublica*.
Clam & secretò, siue latenter quod sit suspectum eth. 2.[illegible]
Clausula consueta si non fuerit apposita habetur pro [illegible] 1.19.1.6
Clausula, *appellatione remota*, quos effectus habet, remissiuè. 1.20.1.2
Clausula, *si preces veritate nitantur*, in rescripto Apostolico [illegible] ligitur, & si rescriptum prohibet causæ cognitionem [illegible] fallitate suspectum. 1.[illegible]
Clausula, *si preces veritate nitantur*, intelligitur in [illegible] tia, & in omnibus precibus, & in quolibet rescripto [illegible] Regis. 1.[illegible]
Clausula, *ex certa scientia*, æquiparatur clausulæ, *de [illegible] potestatis*. 1.[illegible]
Clausul. generalis, *Quidam alij*, & *rei alij*, non comprehendit [illegible] frænatam multitudinem, nec personas, nec res [illegible] pressis, sed pares, vel maiores, 1.[illegible]
Clausula, *non obstante*, nunquam tollit constitutionem [illegible] 1.46.1.5
Clausula sequens quandoque determinat præcedentia. ibid.7
Clausula, *supplentes*, quam vim & effectum habeat, remissiuè. 1.119.1.3
Clausula, *de plenitudine potestatis*, quam vim, & effectum [illegible] remissiuè. ibid.
Clausula, *appellatione remota*, intelligitur quoad litigantes, [illegible] quoad tertium. 1.[illegible]
Clausula, quòd si ambo interesse non possint, vnus illam [illegible] stante, non potest interesse non valens subdelegare. 2.[illegible]
Clausula geminata cuiusmodi voluntatem magis ostendit. 1.[illegible] 2.8
Clausula *in solidum*, attribuit totum vnicuique. 1.[illegible]
Clausulæ, *simpliciter, pura, sine strepitu &c*, quid sit effectus [illegible] ditur. 1.[illegible]
Clausulæ, *vocatis vocandis*, vis, & effectus, remissiuè. 1.[illegible]
Clausula, *pleno iure*, quos effectus habeat, remissiuè. 1.[illegible]
Clausula *appellatione remota*, vbi in prima instantia [illegible] de ea debet fieri mentio in secundis. 1.[illegible]
Clausula *appellatione remota*, non operatur vbi [illegible] denter est iniqua. 1.[illegible]
Vel vbi constat de notorio grauamine. 1.[illegible]
Clausula in fine posita refertur ad præcedentia & in [illegible] cedentibus & sequentibus seruire potest. 1.[illegible]
Clausula *appellatione remota*, intelligitur [illegible] & non de legitima 1.[illegible]
Clausula, *appellatione remota*, quando non est [illegible] causæ cognitione, parum aut nihil operatur, 1.[illegible]
Princeps qui solus potest rescribere cum Clausula, *appellatione remota*, vbi ad ita rescribendum ex aliqua causa [illegible] tur, summa petitia, & irrefragabilis integritas in ipso [illegible] dice exigitur. 1.[illegible]
Clausula, *appellatione remota*, posita in medio literarum [illegible] spicit solùm præcedentia, non autem sequentia, [illegible] fuerit in fine literarum, & hoc si negotia fuit [illegible] 721.1.1 ibid.
Clausula in fine posita refertur ad præcedentia. Clausula

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clausula, *ex certa scientia*, quos effectus, & vim habeat, remissiuè. 1.739.1.7

Clausula, *ex certa scientia*, æquiparatur clausulæ, *de plenitudine potestatis*, & habet vim clausulæ. *Motu proprio.* ibid.8

Clausula, *ex certa scientia*, dispensat super inhabilitate, citationem partis tollit, actum nullum & inualidum confirmat, & remouet omne iuris obstaculum. ibid.10

Clausula, *ex certa scientia*, non operatur in his, quæ in facto consistunt. ibid.11

Nec quando in Principe potestas deficit. 1.739.2.12

Nec quando Princeps aliquid concedit ad instantiam partis. ibid.13

Referuntur alij casus, in quibus similiter nihil operatur. ibid. 14. & seqq.

Clausula, *contradictores*, &c. solum habet locum contra contradicentes de facto, & non de iure. 2.57.1.3. & 2.322.1.4

Clausula, quæ alioqui deberet ad multa referri, quando inseritur alicui capitulo tanquam illius accessorium, non debet ad alia referri. 2.192.1.3

Clausulas insolitas apponens potest de falso puniri. 2.338.1.5

Clausula, *arbitrio tuæ voluntatis*, importat arbitrium boni viri. 3.196.1.3

Clericatus probari potest per indicia, & argumenta, & per famam, communem opinionem, & reputationem. 1.202. 1. 2

Clericatus deperditis scripturis probatur per testes. ibid.

Clericatus probatur per litteras commendatitias proprij Episcopi mentionem facientes de Ordine. 1.203.1.3

Clericatus post delictum commissum an proficiat assumenti ad effectum exemptionis à iudice sæculari, remissiuè. 1.386. 1. 7

Clericatus probatur per vnum testem quando tractatur de nemini præiudicium inferendo. 1.500.1.7

Clerici & Ecclesiæ non ligantur statutis laicorum. 1.16.1.2

Clerici vtrùm pretio à statutis laicorum taxato res à se venales expositas vendere teneantur, ostenditur. 1.21.1 4

Clerici, (vt verior tenet opinio) sunt de iure Diuino exempti à ciuilibus Principum legibus. 1.23.1.19

Clericus nemo in dubio præsumitur. 1.43.2.3

Clericus personis illustribus æquiparatur. ibid.13

Clericus vt dicatur Remen. diœcesis, an satis sit ibi habere vel otiginem, vel beneficium, remissiuè. 1.60.2.3

Clericum vnius diœcesis in supplicatione beneficij se exprimens cum ex ea non esset oriundus, sed domicilium, aut beneficium in ea tantum obtinet, non ex hoc facit grätiam subreptitiam. 1.65.1.10

Clericorum appellatione veniunt Canonici in iis quæ pertinent ad fauorem, & gratiam, secus verò in his, quæ ad odium, & pœnam spectant, & in materia stricta. 1.80.2.2

Clericus ad beneficium curatum cum dignitate nisi sit in sacris constitutus eligi non potest. 1.104.1.7

Clericus à laicis Ecclesiam nullo modo obtinere potest. 1.126. 2. 2

Clerici inconsulto Episcopo suas Ecclesias dimittere non possunt. 1.147.2.6

Clerici etiam Sacerdotes, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia, possunt ire quo velint, & tenentur Ordinarij eis dare commendatitias litteras. ibid.7

Clericus Latinus si ordinetur ab Episcopo Græco, ritu Græco sine licentia sui ordinarij interdicitur ab executione suscepti Ordinis, si eum licentia Ordinarij, quandiu talis mos ab Ecclesia toleratur, non est impediendus, sed Ordinarius culpandus. 1.161.2.1

Clerici propter necessitatem & vtilitatem Ecclesiæ vbi habent beneficia compelluntur recipere Ordines illis non annexos. 1. 171.1.1

Clericus in aliquo licet minori Ordine constitutus licet sit tutor, curator, aut aliam administrationem habeat, altiores Ordinum gradus ascendere poterit. 1.193.2.7

Clericus fieri non potest, qui semetipsum abscidit ex indignatione. 1.196.1.6

Clericus in Sacris fornicans committit incestum, mulier verò ex sua parte simplicem tantum fornicationem committit. 1.201. 2. 5

Clericus in Sacris ducens in vxorem vnicam, & virginem an fiat bigamus, & irregularitatem incurrat, ostenditur. 1.202. 1. 3

Clerici peregrini Vltramatini, & valde remoti ordinationem suam probare debent per quinque Episcoporum sigilla. 1. 202.2.1

Clericus faciens fidem iustam de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum, & ad Sacramenta administranda. ibidem 2

Clericus peregrinus qui iurat se ordinatum, nisi aliter probet in illo Ordine non suscipietur, nec ad superiores promouebitur. 1.202.2.1

Clericus qui sponte obedit, non est necesse vt scripto, vel iuramento spondeat obedientiam Episcopo. 1.286.2.1

Clerici tenentur suis Prælatis obedire, absque eo tamen quod de præstanda obedientia iurare, aut aliquam scripturam confice compellantur. 1.292.1.3

Clericus qui facilius beneficio obtinendi causa promisit se maiorem pensionem soluturum, quàm ferre beneficium queat, non est tutus in conscientia. 1.301.2

Clericus dimisso habitu, & tonsura clericali in enormitatibus se immiscens priuilegium Canonis amittit non autem priuilegium fori. 3.308.1.1.2

Clericus in quibus casibus possit esse Aduocatus, & qualiter vt ingratus possit priuati beneficio, ostenditur. 1.311.1.1

Clericus potest aduocare pro personis coniunctis in casu necessitatis. ibid.2.

Clericus potest domi iuris allegationes conficere, & consilium etiam in scriptis parentibus dare. 1.311.2. 6

Clericus non potest esse aduocatus contra Ecclesiam, in qua habet beneficium. ibid.8

Clericus pro alio sine mandato non admittitur. 1.312.2.7

Clericus sæcularis admittitur ad retractum. 1.338.1.2.

Clericus causa mutandi iudicium non debet recipere cessionem à laico. 1.339.1.3

Clericus ratione fori potentior dicitur, eo casu, quo iurisdictionis priuilegio laicum coërcere potest. 1.339.1.3

Clericus tenetur dotare sororem etiam de redditibus beneficij in subsidium. 1.342.2.2

Clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & se expurgandum, & intra illum non potest deponi. 1.351.1.12

Clericus nec cum licentia Episcopi se iudici sæculari subiicere potest. 1.351.2.4

Clericum conuictum vel confessum de crimine coram iudice sæculari ex eo non punit Episcopus, sed coram se conuictum, vel confessum punit pœna debita, nisi cum illo dispenset, quod potest in adulterio, & minoribus. 1.352.1.12

Clericus habens feudum à Principe sæculari, conueniendus, & reconueniendus est coram eo, aut eius iudice temporali. 1. 354.1.2

Non modo quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur. 1.354.2.3

Limita si negetur feudum ad dominum pertinere, vel si agatur non de feudo, neque de eius natura, vel si quæstio verteretur inter vassallum, & alium non vassallum. 1.355.1.4

Si agatur non de feudo, neque de natura feudi, tunc adeundus erit iudex Ecclesiasticus ipsius Clerici. ibid.

Limita etiam vbi agitur contra Clericum vassallum ad admissionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine. ibid.

Clericus de omni crimine debet coram ecclesiastico iudice conueniri, nec valet contraria consuetudo. 1.358.1.1

Clericus depositus incorrigibilis excommunicandus est, & succedens anathematizandus, & si sic non resipuerit, per iudicem secularem comprimendus est. 1.359.1.1

Clericus deponitur pro furto. ibid.3

Clericus in flagranti delicto repertus potest capi, & incarcerari à iudice sæculari absque metu excommunicationis. 1.360. 1.12

Clericus nullus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarij literis ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda est admittendus. 1.364.2.2

Clerici ad sæculare forum à laicis trahi non debent etiam data ipsorum Prælatorum negligentia. 1.365.1.2

Clericus agens in iudiciis possessoriis, summariis non potest reconueniri pro causa summaria. 1.367.1.9

Clericus coram suo Episcopo conueniri debet. 1.369.2.1

Clericus non potest suum proprium Episcopum deferre, nec alienum ex vi formalis adire. 1.370.1.2

Clericus etiam de licentia Episcopi non potest consentire in laicum. 1.371.1.4

Clericus etiam primæ tonsuræ tam in ciuilibus quàm in criminalibus fori priuilegio gaudet, & à sæculari potestate est exemptus. ibid.

Clericus potest reconueniri coram iudice laico. ibid.3

Clericus potest laicos, qui sibi iniuriam fecerunt, accusare coram ecclesiastico, vel sæculari iudice. 1.374.2.3

Clericorum causæ in loco temporalis iurisdictionis Ecclesiæ secundùm ius Canonicum terminandæ sunt. 2.375.2.1

Clericus non potest sibi constituere iudicem laicum, etiamsi proprium iuramentum, & aduersarij consensus accedat. 1. 378.1.1

Clericus nec inuitè, nec voluntariè potest priuilegio fori renunciare. ibid.2

Amplia, vt nec etiam cum iuramento possint Ecclesiastici tali priuilegio renuntiare. 1.378.2.init.

Amplia etiam in Clerico primæ tonsuræ, quæ etiam non potest priuilegio fori renuntiare. ibid.

Clericus quare non possit priuilegio fori renuntiare, expenditur. 1.378.2.4

Clericus trahens clericum ad forum iudicis sæcularis perdit causam. 1.379.1.6

Clerici super excessibus coram suo Episcopo conueniri debent, non coram his quibus seruiunt, nisi consuetudo, vel priuilegium aliud inducat. 1.379.2.1

Clericum trahens coram iudice laico non perdit causam ipso iure, sed per sententiam. ibid.10

Clericum trahens coram iudice laico, non potest amplius pœnitere ad hoc vt euitet pœnam iam incursam. 1.379.2.13

Clerici vti possunt, non tamen tenentur, statuto vel consuetudine laicorum generali mere fauorabili. 1.382.2.6

Clericus non potest prorogare iurisdictionem iudicis sæcularis, etiamsi consensus accedat Episcopi. ibid.

Clericus absque voluntate Episcopi diœcesani non potest consentire in alterius iudicis ecclesiastici iurisdictionem. 1.384 2. 7

Rationes assignantur. ibid.8.9

Clericus prorogans iurisdictionem iudicis non sui præsente Episcopo & non contradicente, videtur Episcopus consentire. 1. 385.2.14

Clericus quilibet potest in Curia Romana conueniri, licèt aliàs specifice forum ibi non sortiatur, habet tamen ex causa ius reuocandi domum. 1.386.1.1

Clericus agens coram laico reconuentione obstringitur vsque ad finem etiàsi postea à conuétione velit desistere. 1.390.2.11

Clericus conueniens laicum coram iudice sæculari in quibus casibus non possit coram eo reconueniri, ostenditur. 1.391.1.15

Clericus potest recusare Prælatum consanguineum suæ patris, etiamsi causa versetur super bonis suæ Ecclesiæ. 1.394.1.2

Clericus in causa Ecclesiæ suæ iuramentum calumniæ potest alteri committere, & per se iurare non cogitur nec debet, sine superioris licentia. 1.398.1.1

Clerici non possunt iurare de calumnia coram iudice sæculari sine Episcopi, seu Superioris licentia. 1.398.2.4

Clericus vt iustè possit testimonium suum proferre, regulariter necessaria est sui Prælati facultas, secus tempore pestis. ibid.5

Clerici si absque licentia suorum Prælatorum, coram non suo iudice iurent non exinde vitiaretur processus, seu iudicium redderetur nullum prout in Monachis, & Regularibus. 1.399.1.8

Clericus quare petere debeat licentiam à suo Episcopo ad iurandum de calumnia coram iudice non suo, ostenditur, ibid.9

Clerici etiam in eorum causis iurant de calumnia, contraria consuetudine non obstante. 1.400.2.1

Clerici in Sacris constituti ex obseruantia indubitata non iurant tactis Scripturis, sed tacto pectore. 1.401.1.3

Clericus, qui beneficia renunciauit, sequuta spoliatione non potest experiri, vt ante omnia restituatur. 1.431.1.3

Clericus quando conuenitur ex maleficio, vel quasi, non habetur ratio ne egeat. 1.442.2.4

Clericus licet veniat priuandus beneficio propter delictum ante realem sententiam priuationis poterit beneficium reintegrari. 1.451.1.6

Clericus si præsumit accipere procurationes, aut iurisdictiones sæcularium, vt iustitiarius fiat illorum, est deponendus ab ecclesiastico monasterio, & si fuerit Religiosus, debet strictius puniri. 1.456.1.1

Clerici tenétur ex vi solius rationis seruare ius Regiũ. 1.490.2.3

Clericus potest esse testis in causa suæ Ecclesiæ. 1.505.2.3

Clerici non sunt à ferendo testimonio in causa Ecclesiæ suæ sine rationabili causa repellendi. 1.511.1.1

Clerici possunt ferre testimonium in causa suæ Ecclesiæ quando commodum non tangit singulos, sed vniuersitatem. ibid.2

Clericus seu monachus potest compelli ad testificandum contra Ecclesiam, vel monasterium. ibid.4

Clericorum testimonium laicis præualet. 1.526.2.3

Clericus Episcopo suo obedientiæ iuramentum præstare non tenetur nisi ratione administrationis sibi cõmissæ. 1.577.2.1.2 & ratio datur. ibid.4

Clerici dicuntur magis peccare quàm laici. 1.584.2.2

Clerici qui non habent temporalia à laicis non debent eis fidelitatem iurare. 1.600.1.1

Clerici à Rege temporalia habentes cogi possunt ei iuramentum fidelitatis præstare. ibid.4

Clericus iurans seruare statuta suæ Ecclesiæ, non tenetur ex vi iuramenti ad nouiter edita. 1.602.2.2

Clericus interueniente iusta causa ex magno, seu graui crimine resultante potest deponi. 1.647.1.2

Clericus subditus non potest à correctione appellare, quam facit contra eum eius superior. 1.671.1.4

Clericus irregularis non est censendus, qui post appellationem etiam illegitimam ab excommunicationis sententia contra se lata existimans validam esse suam appellationem, ante absolutionem obtentam celebrauit, etiamsi postea pronuntiatum fuerit eam appellationem firmitatem non habuisse. 1.682.1.3

Clerici possunt habere ius vendendi carnes. 1.720.2.2

Clerici arma portantes & vsurarij excõmunicati debent. 2.2.1.1

Clerici deferre arma non possunt. 2.2.2.3

Clerici arma portantes non possunt illis spoliari per iudices seculares.

Clericus itinerans potest arma portare pro sua defensione. 3.1.9

Clericus, qui comam nutrit, excommunicandus est.

Clericis prohibuit comam nutrire sub anathematis pœna Bonifacius Papa omnium primus.

Clerici comam nutrientes peccant mortaliter, & absolutionem mentalis illis denegari potest.

Intellige vt ibi.

Clerici peregrini vti possunt vestibus breuioribus, & comam plius solito laxare.

Clericus neque comam nutriat, nec barbam.

Clericus, qui non est in sacris nec est professus religionem, accipiat vxorem, illam non dimittat, sed coronam ferat.

Clericus in sacris Ordinibus non existens potest contrahere matrimonium.

Clericus debet tonsuram deferre, & si non vult, potest in suo superiore tonderi.

Clerici comam & barbam nutrientes etiam inuiti tondendi. ibid.2

Nec interesse comœdiis.

Clerici non possunt personatorum habitum suscipere, nec larvas gerere.

Clerici debent continere, & castè viuere.

Clerici templum, & vas Domini, ac Sacrarium spiritus sancti esse debent.

Clericus in infirmitate constitutus, etiamsi ex redditibus Ecclesiæ, in pauperes donare inter viuos acquisita ex redditibus Ecclesiæ, in pauperes tamen causam, dummodo talis, donatio moderate fiat, per traditionem.

Clericus à crapula, & ebrietate non se abstinens, ab officio & beneficio est suspendendus.

Clerici debent abstinere à negotiis, personis, locis, habitu, verbis inhonestis, & ornatu minus honesto, & habitu honesto vti.

Clerici mimis, iaculatoribus, & histrionibus intendere non debent.

Clerici in sacris constituti an peccent mort. si comam nutriant, ostenditur.

Clericis quoad pœnam inhabilitatis pro obtinendis beneficiis nulla requiritur monitio, bene tamen quoad priuationem beneficiorum obtentorum.

Clericus, qui tertiò monitus à negotiationibus seculibus non abstinet, interim perdit quoad bona priuilegium fori.

Clericus negotiator & artifex, qui post trinam monitionem Episcopi deliquerit in negotiatione, & artificio, quod exercere potest conueniri coram iudice laico, & ab eo punitis in causa negotiationis, sed non ad pœnam temporalem.

Clerici debent abstinere à negotiationibus secularibus.

Clericus negotiator, vt amittat priuilegium, trina monitio præcedere debet.

Post trinam monitionem immanitatis priuilegium perit, objectio in suis duntaxat bonis, an autem in bonis Ecclesiæ.

Clerici qui negotiationi inseruiunt, possunt amissum priuilegium recuperare.

Clerici qui habent qualem qualem suspicionem, à mulierum conuersatione omnino abstinere debent.

Clericus frater tenetur ex redditibus beneficij sororem nutrire, alere, & dotare.

Clericus in sacris, qui à suspectarum mulierum colloquio, earum consortio monitus non desistit excommunicatur.

Clericorum appellatione superiores, & maiores intelliguntur.

Clerici non sunt cogendi abiurare concubinas.

Clerici moniti si concubinas non dimittunt, suspendantur ab beneficiis, & si se non corrigunt, deponuntur.

Clericus an possit beneficiis priuari pro fornicatione ex negligibilitate.

Clericus peccat mortaliter si cohabitet mulieri de qua esse possit rationabilis suspicio.

Clericus concubinarius in officiis vitandus non est nisi sit notorius.

Clericos concubinarios an & quando vitare teneamur, quæritur.

Clericus in Sacris constitutus aut religionem professus apostatam per sententiam priuatur beneficiis.

Clericus ipso iure beneficiis priuatur contrahendo matrimonium nullum ex defectu solemnitatis.

Clericus in minoribus coniugatus non potest habere beneficium.

Clerici in minoribus bene possunt ducere vxores.

Clericus in minoribus beneficiatus si contrahat matrimonium, priuatur beneficio, & quod dedit Ecclesiæ ibi restituitur.

Clericus

Clericus ingressus monasterium per annum quo durat tempus eius tacitæ professionis licitè retinet beneficium, ibid.2
Clericus coniugatus non beneficiatus non cogitur deferre Tonsuram. 2.25.1.1
Clericis coniugatis licita est negotiatio honesta victus causa. ibid.5
Clerici coniugati in rebus suis non gaudent priuilegio clericali. 2.25.2.3
Clerici coniugati quando hodie fori priuilegio gaudeant, ostenditur, ibid.2
Clerici coniugati non gaudent immunitate à tributis. ibid.3
Clericus in minoribus militans non est cogendus deferre Tonsuram, vel habitum clericalem. 2.26.1.1
Clericus dicitur recedere à statu Ordinis, & ad sæculum reuerti, si in minoribus constitutus efficiatur miles. ibid.2
Clericus in minoribus statim ac declaratur miles, videtur ipso facto beneficio renuntiare, quamvis deposito cingulo militari iterum vestes clericales reassumat. ibid.3
Clerici dicuntur à κλῆρος, quod est sors Græcè, Latinè verò reditus. 2.26.2.3
Clericorum appellatione veniunt monachi in materia fauorabili & indifferenti, secus in stricta & odiosa. ibid.4
Clerici & monachi in quo conueniant vel differant. 2.27.1. init.
Clericorum appellatione veniunt Prælati, & in dignitate constituti in fauorabilibus, secus in odiosis. 2.27.2.5
Clericorum appellatione veniunt, quicunque etiam in minoribus constituti, nisi ex subiecta materia Sacerdos comprehendatur. ibid.7
Clericus alterius diœcesis non debet recipi sine literis commendatitiis proprij Episcopi. 2.32.2.1
Clericus absens quando scitur vbi est, si potest commodè requiri, personaliter citari debet, quamvis sit extra prouinciam. 2.34.1. 3.
Clerici Ecclesias, vel præbendas sibi commissas sine iusta causa deserentes postquam congruo tempore fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possunt eis iustè priuari, dummodo non sint iusto impedimento detenti. 2.34.2.1
Clericus si nescitur vbi sit, tribus publicis edictis citabitur in Ecclesia sua, & si infra sex menses non reuertatur, priuabitur Ecclesia. 2.35.1.1
Clericus in Ecclesia sua residentiam facere præsumendus est. ibid.2
Clericus non residens si monitus non redeat, nec iustam excusationem alleget, priuatur beneficio. 2.39.2.1
Clericus non residens ante omnia monendus est personaliter ad residentiam vt verè constet de delicto, & pareat nullam ei competere excusationem. ibid.2
Clericus si efficiatur miles, beneficio suo renuntiare videtur. ib.3
Clericorum appellatione in maioribus, & minoribus Ordinibus constituti continentur. 2.42.1.3
Clericus potest redditus beneficij consumere in suis alimentis, & fructibus patrimonij reseruare. 2.43.1.6
Clericus habens duas Ecclesias in diuersis Episcoparibus, ab vnoquoq; illarum Antistite ad Ordines promoueri potest. 2.44.1.4
Clericus debet esse hospitalis. 2.50.1.2
Clerici duo, vel tres si fuerint constituti perpetuo ad curam, nullus dicitur habere curatum. 2.51.2.2
Clerici vnde dicti. 2.52.1.1
Clericus absens per alium, vel alius magis pro ipso potest inuestiri beneficio Ecclesiastico. 2.58.2.1
Clerici ignobiles, & non eminentis scientiæ, propter hoc non debent à præbendis repelli, etiam in Ecclesia, quæ tales admittere non consueuit. 2.70.2.1
Clericus infirmus integrè percipit fructus beneficij sui. 2.72.2.1
Clericus nullus propter morbum, quo laborat, non est priuandus beneficio, sed solum ei dandus est coadiutor. 2.75.1.4
Clericus si decedat habens bona patrimonialia sine hærede ex testamento, vel ab intestato, non succedit Fiscus Papæ sed eius Episcopus pro sua Camera. 2.85.1.14
Clericus potest cogi ad ostendendũ titulum beneficij. 2.104.1.5
Clericus de acquisitis ex redditibus Ecclesiæ testari potest, si iam tantundem de suo Ecclesiæ contulerit. 2.106.2.3
Clerici sæculares ad Regularia beneficia sunt inhabiles. 2.115. 1.3
Clericus an possit torqueri, ostenditur. 2.121.2.7
Clerici beneficiati ad eleemosynas arctius tenentur quàm laici. 2.123.2.5
Clericus vendens falsa mensura punitur à iudice Ecclesiastico. 2. 124.1.3
Clerici vsuario comparantur. 2.165.2.4
Clericus fideiussionibus inseruiens, adiiciendus est. 2.176.2.1.2
Clericus compellitur seruare fideiussorem indemnem per assignationem reddituum suorum. 2.117.1.1
Clericus si de facto fideiubeat, fideiussio est valida, & remanet obligatus. 2.179.1.2
Clericus si nihil habeat, successor in beneficio tenetur ad fundeis expensas, quæ tendunt ad remedium salutis animæ defuncti. 2.184.2.4
Clericus non habens vnde soluat debita in totum, vel pro parte, non est excommunicandus, nec molestandus, sed debet date cautionem de soluendo cum venerit ad pinguiorem fortunam. 2.186.2.2
Clericus petens priuilegium huius text. qualiter paupertatem probare debeat, ostenditur. ibid.3
Clericus semel ad beneficium huius cap. admissus non prohibetur iterum admitti. 2.187.1.4
Clericus debitor alicuius, qui esset pauperior ipso, non gaudet beneficio huius cap. ibid.7
Clericus in minoribus non gaudet beneficio huiu. cap. ibid.8
Clericus coniugatus non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.9
Clericus suscipiens clericum postquam, fuit condemnatus ad solutionem debiti, non potest lætari de beneficio huius cap. 2.187.2.14
Clericus conuentus ex debito dependente ex delicto non gaudet beneficio huius cap. ibid.15
Clericus tribus sententiis condemnatus soluere creditori, an gaudeat beneficio huius cap. ibid.16
Clericus dolo versatus cum creditore non gaudet beneficio huius cap. 2.188.1.17
Clericus hæres non confecto inuentario minimè gaudet priuilegio huius cap. ibid.19
Clericus conuentus actione reali non gaudet priuilegio huius cap. ibid.20
Clericus qui in ludo, vel luxurioso viuendo bona sua consumpsit, non gaudet priuilegio huius cap. ibid.21
Clericus licet non possit carcerari pro causa ciuili, potest tamen compelli ad præstandam iuratoriam cautionem de soluendo cum ad pinguiorem fortunam venerit. 2.188.2.25
Clericus prædefunctus debet sepeleri expensis suæ Ecclesiæ. 2. 193.2.4
Clericus, qui ex industria suæ personæ rem Ecclesiæ meliorem fecit, non potest repetere. 2.198.2.3
Clericus si de bonis Ecclesiæ capellam, seu Ecclesiam ædificet, non acquirit sibi iuspatronatus, sed Ecclesiæ. ibid.
Clericus potest instituere eius hæredem nutum nubentem filio spurio. 2.201.1.3
Clerici testari non possunt de bonis per Ecclesiam acquisitis. 2.208.2.12
Limita si ea bona acquisierint parcè viuendo, & suæ sustentationi subtrahendo. ibid.3
Clerici libere testari possunt de quotidianis distributionibus iure quæsitis. ibid.4
Clerici Episcopis inferiores ex consuetudine totius Hispaniæ possunt testari de acquisitis ex beneficio, & illis ab intestato succedi potest. 2.209.1.7
Clerici quamvis de mobilibus per Ecclesiam acquisitis testari non possint, tamen viuentes, vel etiam in ægritudine constituti moderatas eleemosynas facere valent. 2.209.2.1
Clerici veri sunt domini reddituum suorum beneficiorum, ibid.
Clerici de bonis propriis, vel acquisitis intuitu personæ testari possunt, de acquisitis intuitu Ecclesiæ non. 2.210.2.1
Cleric. de patrimonio suo potest condere testamentũ. 2.210.2.2
Clericus testari potest de propriis, in acquisitis verò per Ecclesiam, etiamsi sint mobilia, succedit Ecclesia, vel successor, potest tamen aliqua seruitoribus, vel pauperibus elargiri, si autem defunctus habet plures Ecclesias, vel beneficia, fiet æquè diuisio inter illa. 2.214.1.1
Clericus testari non potest de fructibus beneficij, vel de bonis occasione dictorum fructuum acquisitis. ibid.2
Clericus si quæ habeat beneficia in duabus Ecclesiis fructus ab eo relicti inter eas pet congruam, & proportionatam æstimationem diuidi debent. 2.134.2.10
Clericus, Presbyter, Episcopus potest donare bona hæreditaria vel acquisita intuitu personæ dum viuit cui voluerit, sed si moriatur intestatus, succedit Ecclesia cui seruit. 2.221.2.1
Si decedat intestatus, bona sua aduentitia & patrimonialia spectant ad consanguineos proximiores. 2.222.1.2
Clericus, qui murat omnino domicilium, non subest amplius Episcopo originis, sed domicilij. 2.236.1.2
Clerici clericis dare decimas non debent. 2.238.1.1.2
Clerici, qui ab aliis clericis spiritualia recipiunt, personales decimas soluere tenentur. 2.238.1.1.2
Clerici de dote Ecclesiæ an debeant dare decimas, ostenditur. 2.239.1.4
Clerici consuetudine possunt eximi à solutione omnium decimarum. 2.260.2.6
Clericus sæcularis vtens habitu, & nomine monachali, cogitur vt fiat monachus, vel vt ab hoc desistat. 2.263.2.1
Clerici religionis habitum ex voto suscipientes, & ante professionem ad priorem vitæ statum reuertentes, an sint cogendi ad inferiorem religionem transire, si arctiorem profiteri noluerint, ostenditur. 2.267.2.4
Clericus habens qualecunque beneficium residentiã exigens sine

sui Episcopi facultate ad longam peregrinationem voto se obstringere nequit. 2.313.1.8
Clerici possunt interesse bello iusto, vt dent consilium. 2.315. 2.7
Clerici non possunt esse in bello, & pugnare; qualiter autem interesse possint absque irregularitatis incursu, remissiuè. ibidem 11
Clerici qualiter in bello iusto absque irregularitatis incursu interesse possint, remissiuè. 2.316.1.12
Clerici sæculares tenentur interesse diuinis officiis Cathedralium Regularium, & Monachis eiusdem se confirmare. 2.330. 2.10
Clericus potest ordinari ad titulum alterius Ecclesiæ in qua aliquis patronus est. 2.371.2.3
Clerici, qui per collusionem constituunt Ecclesiam censualem illa priuari debent. 2.381.2.1
Clericus pauper non debet grauari in exhibenda procuratione. 2.384.2.8. & 3.389.2.3
Clerici adstricti ad horas canonicas recitandas iuxta Breuiarium Romanum non possunt alio vti. 2.400.2.10
Clericus negotiis implicatus statim manè omne pensum horarium vsque ad vesperam soluere potest. ibid.11
Clerici, quibus non suppetit ex Sacerdotio, possunt honesto artificiolo victum quærere. 2.401.1.13
Clericus maioribus Ordinibus initiatus quamvis degradatus tenetur ad recitandas horas Canonicas, secus in clericis in minoribus. 2.408.2.2
Clericus, qui non diligenter custodierit Eucharistiæ Sacramentum, ab officio tribus mensibus suspenditur, si verò inde aliquid nefarium aduenerit, iudicis pœna arbitraria punitur. 2.423.2.5
Clericorum & laicorum ornamenta propria, & supellectilia in Ecclesiis poni non debent nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina. 2.424.1.2
Clerici debent incedere ornati vestibus, non tamen ad iactantiam. ibid.6
Clerici, & ipsorum domus non tenentur ad hospitandum Legatos Principis, siue alicuius Domini, aut Comitis, vel Duces militum, aut ipsos milites. 2.437.1.4
Clerici ratione imminentis belli tenentur contribuere, quando scilicet immineat necessitas, & bursa Principis sit exhausta, & laicorum facultates non suppetant, & agatur de defensione necessaria patriæ. ibid.2.3
Clerici tenentur contribuere pro communi damno, seu periculo euitando. ibid.4
Declara vt ibid.7
Clerici ex causa publicæ vtilitatis, necessitatisve ineuitabilis, & incogitatæ possunt compelli ad contribuendum cum laicis onera pro tali necessitate, vtilitate, ac pietate. ibid.5
Clerici si in causa vrgentis necessitatis consensum præstare nolint ad collectam, & tributum laicis soluendum, sufficit vt Episcopus compellat. 2.439.2.8
Clerici an & quando teneantur ad gabellam, seu vectigal, quod imponitur ob ædificationem, seu refectionem viarum, & pontium. ibid.9
Clericus an possit à ministris Ecclesiæ extrahi à loco sacro, in illis casibus in quibus laicus extrahi non potest, pro affirmatiua. 2.441.2.14.15
Pro negatiua referuntur plures Doctores. 2.442.1.16.17. cum seqq.
Illius fundamenta in medium proferuntur. ibid.
Respondetur in contrarium pro prima affirmatiua adductis. 2.444.2.25.27.28.29.30. & 31
Clerici non debent necessitatibus, seu vtilitatibus ciuitatum, aut aliorum locorum, etiam vbi laicorum non suppetunt facultates, subuenire, nisi priùs Rom. Pont. consulatur. 2.448.1.1
Sententiæ, & constitutiones editæ à laicis collectantibus Ecclesiam sunt ipso iure irritæ, nec vllo tempore conualescunt. ibid.
Rectores excommunicati ob grauamina præmissa remanent excommunicati etiam post depositum officium. ibid.
Clerici etiam in minoribus, dummodo incedant in habitu, & tonsura, & inseruiant in Diuinis, immunes sunt à tributis, & collectis. 2.449.1.7
Clerici & monachi à quibus negotiis sæcularibus abstinere teneantur, ostenditur. 2.453.2.1
Clerici sæcularia negotia non debent exercere. ibid.2
Clericus non potest conducere possessiones nisi instante necessitate. ibid.4
Clericus succedens conductori potest perseuerare in conductione vsque ad tempus, quo conductio durare debet. 2.454.1.5
Clerici non debent esse ministri, vel procuratores laicorum, quod si contra fecerint, & deprehendantur in fraude, non subuenire eis, ab Ecclesia. ibid.11
Clericus beneficiatus, aut in sacris constitutus non potest deseruire laico in domo vel extra pro suis negotiis peragendis. ibid.12
Clericus non est ab Ecclesia subueniendus si in administrationibus malè versatum fuisse reperiatur. 3.454.1
Clericus si fuerit per Principem sæcularem admissus in officio, & in eodem deliquerit, non potest à iudice sæculari puniri. ibid.
Clericus habens bona profana, vel quicquid aliud à Rege, vel eisdem bonis an possit coram iudice sæculari conueniri, videtur. ibid.
Clericus iudicium sanguinis exercens ab officio, & beneficio deponitur, & excommunicatus est habens officium proprium sæcularis si monitus non desistat. ibid.
Clerici in sacris Ordinibus constituti iudicium sanguinis exercentes efficiuntur irregulares, & deponuntur ab officio, & beneficio. 3.455.1
Clericis interdictum est ne possint esse vices gerentes laici tenentes Principum sæcularium in iurisdictione laicali exercenda. 3.456.1
Clericis vel monachis lucri causa negotiari non licet. Monachi nequeunt nomine proprio conductas possessiones habere. Item non debet Ecclesia titulo conductionis concedi. 3.457.1
Clerici lucri causa negotiari, & mercaturam facere non possunt. ibid.2
Clericus in quibus casibus negotiari possit, ostenditur. 3.458.1
Clericus an teneatur, ostendere gabellam, quas ad suum vsum ducit. ibid.6
Clericus negotiator an teneatur ex rebus, quas negotiationis causa aduehit, vel transmittit, vectigalia, & onus soluere antequam ter moneatur, vt à negotiatione desistat. 3.458.2
Clerici in sacris compellendi sunt per beneficiorum subtractionem vt desistant à rabellionatus exercitio. 3.459.1
Clericus si extet, consuetudo potest exercere officium tabellionis. 3.459.3
Clericus non debet dictare, aut proferre sententiam sanguinis, nec quicquam aliud exercere per quod ad vindictam sanguinis tendatur, vel purgationi vulgari opem præstare videatur. 3.460.1.1
Clericus sacris initiatus prohiberur vti officio chirurgiæ adustione, vel incisione etiam causa pietatis. ibid.
Clerici vel monachi chirurgiam, vel medicinam exercentes & quando irregularitatem incurrant, remissiuè. 3.461.1
Clericus non prohibetur notariatus officium exercere coram iudice Ecclesiastico in causis spiritualibus, & Ecclesiis. ibid.10
Clericis, & Monachis ius Canonicum, aut Theologiam profitentibus, licet ad maiorem perfectionem ius ciuile publicè audire. 3.461.2.7
Clericus in sacris constitutus si vxorem duxerit fit irregularis. 3.522.1.6
Clericus ex redditibus beneficij tenetur alere filios spurios. 3.530.1.6
Clerici in minoribus beneficia obtinentis filius legitimatur per subsequens matrimonium cum ipsius matre contractum. 3.581.2.33
Clericus propter homicidium non degradatur. 3.71.2.3
Clericorum status, Monachorum statu honestior est. 3.71.2.10
Clericus an verberari possit, ostenditur, & multa tradutur circa intellectum huius text. 3.77.2.8
Clericus vt locet operas suas non est inconueniens. 3.340.1
Clerici tenentur ad obseruantiam laudabilis consuetudinis prescriptæ, videlicet dandi singulis annis candelas cereas alias, &c. 3.42 1.10
Clericus degradandus est antequam tradatur Curiæ sæculari 3.69.2.4
Clericus verbaliter depositus fruitur priuilegio Canonis, retinet habitum, & tonsuram, & instar clericorum viuit. 3.92.2.4
Clericus verbaliter depositus fori priuilegio fruitur. ibid.2
Clericus hæreticus prius degradatur, & iudici sæculari postea traditur animaduersione debita puniendus. 3.96.2.8
Clericus sæcularis, vel regularis prædicare volens quatuor requiritur ab Episcopo licentiam obtinere, ostenditur. 3.80.2.12
Clericus, vt priuilegio fori priuetur eo quod se in enormitatibus immiscuit, requiritur quod incedat sine habitu, & tonsura. 3.85.2.2
Clericus, vt dicatur se in enormitatibus immiscere ad hoc, vt priuetur priuilegio fori, & beneficio, non sufficit vnum factum, sed plura requiruntur. ibid.
Clericus qui se miscuit enormitatibus, an amittat priuilegium fori absque alia monitione, ita vt sine mente censuratum possit illum iudex laicus punire. 3.86.1
Clericis in sacris constitutis recessus ad sæculum est interdictus. 3.87.1.3
Clericus, qui habitum, & tonsuram aliquo tempore dimisit reassumpserit, non perdit fori priuilegium. ibid.4
Clericus quando induci non potest ad reassumendum habitum malè dimissum, quid faciendum, ostenditur. 3.87.2.8
Clericus consulens delictū, quod si ipse committeret, irregularis rem incurreret, an irregularis efficiatur, ostenditur. 3.90.2.39

Clericus propter homicidium non degradatur, sed deponitur. 3.100.1.34
Clericus homicida an sit priuatus ipso iure beneficiis, quæ habet, an veniat priuandus, remissiuè. ibid.35
Clericus propter homicidium in monasterium, siuè in carcerem detruditur per quinquennium. ibid.38
Clerici nullo modo possunt in eorum ludis aliàs illis permissis admixtos laicos habere. 3.101.2.4
Clericus choreis, ac ludis interessens, quorum occasione homicidia sequuta fuerunt, quando irregularitatem incurrat, ostenditur. ibid.fin.
Clericus dans operam rei illicitæ, & inde sequantur vulnus, & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa successerint extra eius intentionem. 3.103.1.3
Clericus excusatur ab irregularitate si committat homicidium cum defensione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ. 3.108.1.12
Moderamen inculpatæ tutelæ, siue defensio inculpata in quo consistat, ostenditur. ibid.13
Clericus pro excessu in se defendendo, non incurrit excommunicationem, seu irregularitatem, nisi dolo, & proposito occidat. 3.108.2.28
Clericus etiam in maioribus Ordinibus constitutus in medicina, seu arte chirurgiæ peritus, si intuitu impietatis artem suam exercuerit, an ei imputetur ad irregularitatem si ex tali exercitatione sequuta fuerit mors, ostenditur. 3.109.1.3
Clerico prohibitum est ludere cum muliere. 3.109.2.5
Clericus ciuiliter iustitiam petens pro rebus sibi oblatis si protestetur, non incurrit irregularitatem etiamsi sequatur sanguinis pœna. 3.110.1.1.2
Clericus etiamsi certò sciat iudicem sæcularem processurum ad pœnam sanguinis, & quamvis valeat res suas alia via recuperare, potest ciuiliter agere cum protestatione pro rebus sibi ablatis. 3.110.2.3
Clericus de malefactoribus suis, vel propinquorum, aut Ecclesiæ suæ potest conqueri cum protestatione coram iudice, absque metu irregularitatis. ibid.4
Clericus illicitè pulsans campanam tempore interdicti, cuius tintinnabulum casu cadens aliquem occiderit, an sit irregularis ostenditur. 3.111.2.5
Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholicæ, si quendam percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, à ministerio Altaris abstinere debet. 3.111.2.1
Clericus militans in bello quando incurrat irregularitatem, ostenditur. 3.112.1.2
Clericus iniens duellum siue obtulerit, siue susceperit, deponendus est, poterit tamen Episcopus cum eo dispensare si mors, vel mutilatio membri non sit inde sequuta. 3.114.2.1
Clerici pugnantes in duello, seu ad illum prouocantes sunt suspendendi. ibid.2
Clericus pugnans in duello suspendendus est. 3.115.1.5
Clericus pro adulterio deponitur, & in monasterium detruditur. 3.121.1.6
Clericus repertus in notoriis osculis, vel amplexibus cum vxorata, an velut adulter sit puniendus, remissiuè. ibid.9
Clericus falsans sigillum Principis deponitur, item ei character imprimitur, & in exilium mittitur. 3.152.1.1
Clericus fabricans falsam monetam Papæ, an actualiter sit degradandus, remissiuè. 3.155.2.10
Clerici vrentes falsis dimissoriis ignoranter, qua pœna puniantur, remissiuè. ibid.12
Clerico Curiæ sæculari tradito pœna imponenda debet esse vltimi supplicij. ibid.14
Clericus qui bono zelo, & simplicitate sortilegio vsus fuit, suspenditur à Diuinis, &c. per annum. 3.158.2.2
Clericus colludens in causa beneficiali debet beneficio priuari. 3.162.1.3
Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur. 3.165.1.1
Clericus in sacris si est percussor corripiendus est à crimine, & si se non emendat deponendus. 3.166.1.1.2
Clericus vt homicida non punitur si fuit ipse in conflictu pro parte violentiam repellentium, licèt ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides proiecit, ex quo nullum ipse percussit. 3.167.1.1
Clericus qui in iusto conflictu cum aliis arma sumpsit, in quo aliqui fuerint interfecti, sed ipse neque facto, neque consilio interfecit, potest vlteriùs ordinari in subdiaconatu tantùm, & ministrare ex dispensatione. ibid.
Clericus depositus iustè pro certo crimine, si ausus fuerit attrectare ministerium sibi iam commissum, abscindatur ab Ecclesia. 3.169.2.1.2
Clericus excommunicatus est inhabilis ad exercendos actus tributos Ordini, & si aliquem illorum exerceat, efficitur irregularis. 3.170.2.2
Clericus in minoribus constitutus, etiam irregularitatem contrahit, si post excommunicationem facit actum tributum Ordini. 3.370.1.3
Clericus prohibitus ne celebret si vtatur debita materia & forma, conficiet Sacramentum. ibid.5
Clericus ministrans in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet, deponendus est & amplius non ordinandus. 3.181.1.3
Clericus non Sacerdos etiam in extrema necessitate baptizans solemniter, fit irregularis. ibid.2
Clericus non sacerdos aliquem serio sacramentaliter absoluens est irregularis. 3.181.2.7
Clericum se dicens, & ingerens se actibus clericorum cùm non sit, est falsarius, & punitur. 3.182.1.3
Clericus per saltum promotus non potest ordinari. 3.182.2.2
Clericus per saltum promotus, an sit irregularis, ostenditur. 3.183.1. med.
Clericus nefandum crimen perpetrans deponitur, ac in monasterium detruditur. 3.188.1.4
Clerici Sodomitæ quamvis in Ordinibus sacris ministrent, ac celebrent, irregulares non fiunt. ibid.5
Clerici sodomitæ attenta Constit. Pij V. quas pœnas incurrant, ostenditur. ibid.6
Clericus vitio bestialitatis laborans, & cum animali bruto turpiter coiens non incurrit pœnas Constitutionis Pij V. 3.189.1.11
Clericus qui de suo crimine publice gloriatur, suspendi debet. 3.191.2.1
Clericus auctoritatem, vel consilium directè, vel indirectè homicidio præstans irregularis efficitur. 3.192.1.1
Clericus ab officio, & beneficio suspenditur ob fornicationem notoriam frequenter. ibid.5
Clericus iuris peritus si faciat consilium, quod dedit causam morti, est irregularis. 3.192.2.3
Clerici assistentes executioni sententiæ quando irregulares sint, ostenditur. ibid.6
Clericus sine habitu, & tonsura in crimine deprehensus à iudice sæculari an puniri possit, ostenditur. 3.250.1.2
Clericali priuilegio nemo priuandus est nisi conuincatur per veras probationes. 3.259.2.11
Clericus agere potest actione iniuriarum ciuiliter. 2.266.2.2
Clericus licet odium, & rancorem ex præcepto dimittere teneatur, satisfactionem tamen non ita. ibid.3
Clericus laicos, qui sibi iniuriam fecerunt, coram sæculari, vel ecclesiastico accusare potest. 3.266.2.5
Clerici nauem ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, deponendi sunt nisi faciant causa defensionis. 3.269.2.1.2
Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, an, & quando irregularitatem incurrat remissiuè. ibid.
Clericus pro magno scelere ab eo commisso deponi debet, & in monasterio detrudi ad agendam pœnitentiam. 3.269.2.1
Clericus pro furtis conuictus, & confessus deponitur. ibid.2. intelligè vt ibi.
Clericus pro homicidio vltra depositionem in monasterium detruditur. 3.269.2.4
Clerici etiam primæ personæ, dummodo priuilegiis gaudeant clericalibus, interdicti tempore possunt in cœmeterio Ecclesiæ sepeliri. 3.283.1.12
Clerici an tempore interdicti possint sepeliri in Ecclesia specialiter interdicta ostenditur. ibid.13
Clericus percutiens per iocum non excommunicatur. 3.294.1.5
Clericum percutiens ad suam necessariam defensionem non incurrit aliquam excommunicationem. 3.397.2.4
Clericus percutiens turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita si cum filia adoptiua, auia, nepte, &c. 3.298.1.8
Clericum turpiter inuentum cum sua sponsa de præsenti percutiens, non est excommunicatus. ibid.9
Clericum percutiens ignotans eum esse clericum non est excommunicatus. 3.298.2.1.2
Clericum verberans credens esse laicum non incurrit excommunicationem. 3.299.1.5
Clericum, vel Religiosum percutiens est excommunicatus, nec ab alio quam à Papa absoluitur præterquam in articulo mortis. 3.299.2.1
Clericum percutiens, qui dimisso habitu ac tonsura clericali se immiscet enormitatibus, non est excommunicatus. 3.303.1.3
Clericus quandocunque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam suam purgare. 3.204.1.8
Clerici, qui scienter & sponte participant cum excommunicatis in diuinis Officiis excommunicati sunt excommunicatione maiori, & tantùm absoluendi per Papam. 3.305.1.1
Clericus scienter, & sponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina, cum eis in iis communicando, est excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata. ibid.2
Clericus vt laicus incedens tertiò monitus non resipiscens perdit priuilegium clericale. 3.309.1.1
Clericus in minoribus constitutus amittit clericale priuilegium si miles effectus exerceat arma, & tertiò monitus non resipiscat. ibid.2

Clerici in minoribus attento nouiori iure Concil. Trident. si reperiantur sine habitu & tonsura, amittunt statim priuilegium clericale. ibid.

Clerici non possunt spoliari armis per iudicem sæcularem, si ea deferant prohibita, vel pro tempore non permissa 3.309.2.4

Clericum detinens in custodia etiam sine læsione, excommunicatus est; communicans cum excommunicato sciens in crimine excommunicatus est, & nisi difficultas impediat, absolui debet ab excommunicatore cum iuramento, communicans verò extra crimen, reconciliari potest per simplicem Sacerdotem sine iuramento. 3.312.1.1

Clericum retinens non ligatum, sed intra parietem incluſum inuitè, licèt corpus non tangat, excommunicatus est. 3.312.2.2

Clerici vti subditi non possunt communicare cum Episcopo excommunicato. 3.315.2.19

Clericus suspectus de fuga potest carcerari, & ab ipso creditore capi si aufugiat cum bonis. 3.318.2.3

Clericus in flagranti delicto repertus an possit capi per iudicem sæcularem remissiuè. ibid.5

Clericus se ipsum percutiens animo irato, & iniurioso, excommunicatus est. 3.319.1.3

Clerici qui percutiunt clericos, sunt excommunicati, & ad Sedem Apost. venire compelli debent. 3.320.2.1.2

Clericum percutiens causa correctionis excommunicationem non incurrit. ibid.8

Clericus consentiens in sui percussionem non est ipso facto excommunicatus, sed venit excommunicandus. ibid.9

Clericus solum verbaliter depositus gaudet Canonis, & fori priuilegio. ibid.10

Clerici qui non gestant tonsuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia sæcularia, non amittunt priuilegium clericale nisi sint ter admoniti. 3.325.2.1.2

Clericum percutiens zelo bono, scilicet correctionis causa, excommunicationem non incurrit. 3.330.2.5

Clerici seniores ex officio, quod habent in Ecclesia, possunt cum moderamine corrigere, & verberare clericos in minoribus Ordinibus constitutos in Ecclesia officium turbantes. ibid.7

Clericus carnaliter cognoscens mulierem excommunicatam propter suum concubinatum, vel alterius clerici, aut laici, dicitur in crimine communicare ac proinde maiore ligatur excommunicatione. 3.331.1.2

Clerico quem verberauit satisfaciens non potest propter hoc ab Episcopo absolui nisi in certis casibus hic expressis. 3.332.1.1

Clericos percutiens qui possunt ab Episcopo absolui quales sint ostenditur. ibid.2

Clericus degradatur, & Curiæ sæculari traditur in grauioribus, & enormibus delictis. 3.347.2.1.2

Clericus quando Curiæ sæculari traditur debet iudex Ecclesiasticus intercedere pro eo, quòd non moriatur. ibid.3

Vide *Prælatus*.

Cleros quid significet, remissiuè. 2.52.1.5

Coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non potest muneri sibi iniuncto incumbere. 1.275.1.4

Coadiutori leprosi portio assignanda Episcopali auctoritate, detrahenda est ex ipsius Ecclesiæ facultatibus, quid si non sufficiant, ostenditur. 2.74.1.4

Coadiutor est Prælatus, & vti talis habet curam animarum. 2.75.1.init.

Coadiutor dandus est Episcopo, qui ex morbo non potest satisfacere oneri iniuncto. ibid.2

Coadiutores Rectorum parochialium Auctoritate Apostolica instituti tenentur ad personalem residentiam, vt Rectores ipsi. 2.75.2.3

Coadiutor beneficiarij an teneatur persoluere diuinum Officium, ostenditur. 2.411.1.8

Codicillos facere ex superioris licentia non potest Religiosus professus. 2.203.2.7

Cœmeterium polluitur si excommunicatus in eo sepeliatur. 2.396.1.1.2

Cœmeterio polluto ob sepulturam excommunicati non ideo polluitur Ecclesia, bene tamen è conuerso si cœmeterium Ecclesiæ sit contiguum. ibid.3

Cœmeterium, seu Ecclesia, an censeatur polluta quando per Episcopum excommunicatum consecratur, remissiuè. 2.396.2.4

Cœmeterium debet esse ab Episcopo benedictum. ibid.6

Cœmeterium Ecclesiæ, gaudet immunitate Eccles. 2.450.2

Cœmeterium vnde, & quibus modis dicatur, remissiuè. 3.216.2.6

Cœmeterij nomine, in quo excommunicatis denegatur sepultura, continetur quicunque locus sacer, etiam inter ipsam Ecclesiam. ibid.7

Cœrătio impedientium iurisdictionem fieri potest à delegatis inferiorum. 1.247.1.2

Cognatio spiritualis inter ipsosmet patrinos non contrahitur. 1.538.2.3

Cognationem spiritualem non contrahit leuans per errorem filium Petri, existimans se filium Pauli leuare. 2.[illegible]

Cognatio spiritualis contracta à viro non transfunditur ad [illegible]rem, nec è contra, secundùm Motu proprium Pij V. 2.[illegible]

Cognatio spiritualis valida ad dirimendum matrimonium contractum contrahitur inter patrem baptizari, & [illegible] seu tenentem baptizatum.

Cognationem spiritualem an contrahat tenens puerum ad [illegible] ptismo non solemniter celebrato, ostenditur.

Cognatio legalis impedit, & dirimit matrimonium [illegible] ptatum, & filios carnales adoptantis, quæ eadiu [illegible] quandiu datur adoptio.

Cognationis legalis quot species sint, ostenditur.

Cognatio legalis est necessitudo personarum per adoptionem contracta.

Cognatio legalis lege humana dirimitur.

Cognatio legalis ad quem gradum extenditur, & quæ [illegible] species ostenditur.

Cognitio semiplena de debito requiritur ad primum decretum. 1.397.2.32.

Cognitio in genere est qualitas potentiæ intellectiuæ, qua cognoscit rem quid sit per suum obiectum.

Cognitio iudicialis duplex, altera ordinaria, altera vero extraordinaria, & quæ sint, ostenditur.

Cognoscere, & assignare congruas portiones potest Capitulum Sede vacante.

Cognoscere de arduis causis potest Capitulum Sede vacante. 2. 94.1.18

Cognoscens vnam, & nox contrahens cum altera soror debet ab vtraque abstinere.

Cohabitatio hodie efficere nequit matrimonium.

Coitus præsumitur quando vnà cubauerit vir, & mulier, & eodem lecto quis cum puella iacuerit.

Coitus antecedens sponsalia non præsumit matrimonium contractum.

Colimbria ciuitas Portugalliæ vnde, & qualiter ita dicitur oriditur.

Collatio beneficij fi ad Collegium spectat, & aliqui de illo excommunicati, id non impedit quominus cæteri illi incolæ liberi possint conferre, etiamsi vnus tantum sit, [illegible]

Collatio beneficiorum est actus iurisdictionis.

Collatio beneficij facta ab excommunicato vitando [illegible] 1.98.1.6

Collatio simultanea Episcopi, & Capituli dicitur quando Episcopus concurrit in collatione vti priuatus, seu tanquam canonicus, & vnus de Capitulo.

Collatio beneficij facta ab excommunicato vitando est nulla 1.98.1.6

Collatio facta ab excommunicato occulto an valeat, ostenditur.

Collatio & præsentatio facta de *digno* omisso dignore valida est. 1.99.2.3

Collatio beneficiorum ad Episcopum vnà cum Capitulo simul pertinet. 1.112.2.5

Collatio beneficij facta ab eo ad quem illa spectat ipso tempore Lateranen. Concilij non valet, nisi de mutua consulta interueniret. 1.[illegible]

Collatio beneficij deuoluitur ad Superiorem si is ad quem illa spectat infra sex menses non disponerit. 1.[illegible]

Collatio Ordinis facta ab occulto excommunicato valida est recipienti eius executio confertur. 1.168.1.4

Collatio facta precibus ex carnali affectu procedentibus, aliquæ humana gratia, an & quando simoniaca sit, ostenditur. 1.174.1.4

Collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij colligendis 1.278.1.2.& 1.295.1.4

Collationis quæstio est grauis præiudicij respecta collatoris. ibid.6

Collatio facta ab eo, qui poenitentem confessarij examinatione purabatur habere, non vitiatur, licet postea apparuerit veritas. 1.401.2.5

Collatio beneficij facta contra sententiam ab ipso prolatam, [illegible] ius in collatione non facta fuit mentio, vid valet. 1.455.2.[illegible]

Collatio beneficij facta post appellationem ex probabili & [illegible] rifimili causa interposita est ipso iure nulla. 1.[illegible]

Collatio, seu confirmatio ex certa Pontificis scientia [illegible] dicatur fieri, remissiuè. 1.[illegible]

Collatio Ecclesiæ alteri facta per Legatum, & per Papam confirmata ius diœcesani non lædit. 1.[illegible]

Collatio dignitatum si spectauerit ad eum, is non possit ipsum instituere. 2.[illegible]

Collatio clandestinè facta præsumitur simulata. 2.[illegible]

Collatio facta à schismaticis non est irrita, sed [illegible]

Collatio facta à excommunicato facta non tenet, & [illegible]

Collatio beneficij excommunicato facta non tenet, & [illegible] talibus conferens à beneficiorum collatione [illegible]

173.2.1 3.[illegible]

Collatio beneficij facta excommunicato etiam Motu proprio non valet. Collatio

Collatio beneficij facta excommunicato etiam occulto est nulla. ibid.8
Collatio beneficij ei facta, qui priùs fuit excommunicatus, & postea absolutus, valet. 3.176.2.1
Collatio beneficij facta excommunicato nulla est. ibid.2
Collatio facta excommunicato occulto etiam ignoranti, est nulla. 3.177.1.5
Collatio beneficij facta indigno occultè cassari debet, & conferens secundo ante cassationem primæ collationis, priuandus est ea potestate conferendi. 3.193.1.1
Vide *Confero, Prouiso.*
Collator indigno contra formam statuti conferens priuatur pro prima vice potestate conferendi. 1.92.2.34.36
Collator de prouentibus tenetur nominato prouidere. 2.54.1.2
Collatores præter Papam sunt Legati de latere in sua prouincia. 2.369.2.2
Collecta imponi non debent nisi de licentia Principis. 2.381.1.6
Collectarum impositio est actus iurisdictionis. 2.382.1.2
Collecta per capita an per facultates sit imponenda, remissiuè. ibid.3
Collectæ, & onera de consensu Episcopi, & cleri imponi non possunt nisi quando laicorum facultates non sufficerent. 2.448.2.2
Collectæ, & onera Ecclesiasticis personis imponere non nisi de consensu Papæ laicis licet. ibid.3
Collectores si grauant Ecclesias priuari debent officio. 2.381.2.1
Collega delegati illius iurisdictionem impedieus non potest ab eo coërceri. 1.226.1.7
Collegij maior pars decernere, & statuere potest in præiudicium minoris, quod limita vt ibi. 1.15.1.5
Collegium faciunt duo. 1.85.2.3
Collegij totum ius potest venire ad vnum. ibid.4
Collegio cuilibet etiam inferiori de iure communi data fuit potestas eligendi sibi Prælatum. ibid.5
Collegia Sede vacante succedunt in potestate, & iurisdictione Prælati. 1.291.2.4
Collegium totum recusari potest propter caput suspectum. 2.329.1.4
Collegium nouum non potest constitui inconsulto Principe. 2.336.1.6
Collegium in singulis Cathedralibus pro educandis pueris quomodo instituendum, remissiuè. 3.51.2.3
Collegium regulariter constituere non possunt priuati homines, nec habere signa Collegij, nisi aliter concedatur. 3.195.1.1.2
Ad principalem dignitatem in *Collegiata* requisita quæ, remissiuè. 1.90.1.14
Collegiata insignis quæ dicatur. 3.350.1.3
Collitigans quando nominaret eum, cum quo litigat, sub nomine beneficij super quo litigat, censetur illi sic nominato ius suum renuntiare. 2.102.2.4
Colluso est inter reum, & actorem occulta, & illicita pactio. 2.381.2.3
Colludere quid sit. 3.161.1.med.
Collusio quid sit, & ex quibus actibus iudicetur, ostenditur. ibid.4
Colludens in causa beneficiali priuari debet beneficio. 3.162.1.1
Collusio inter crimina, & delicta connumeratur. ibid.2
Collusio non præsumitur ex amicitia. ibid.6
Colonus in testem pro domino suo admittêdus non est. 1.52.1.24
& quid in colono adscriptitio. ibid.25
& de colono partiario. ibid.26
Colonus per longissimum tempus pensiones non soluens non potest præscribere contra dominum vt priuetur possessione rei locatæ. 1.636.2.8
Colonus longissimo tempore soluens vniformem pensionem præscribit ius coloni perpetui ne iam amplius à domino expelli possit. 1.637.1.9
Colono, vassallo, & emphyteutæ debet dominus præferri in emptione fructuum ex prædio perceptorum. 2.145.2.13
Colonus partiarius pro portione sua in soluendis decimis non deducit expensas. 2.253.2.4
Coloni Ecclesiæ & Ecclesiasticorum an & quando gaudeant immunitate à solutione collectarum, atque aliorum munerum. 2.438.1.2
Color rubeus permittitur tantum Cardinalibus, & viridis Episcopis. 2.12.1.13
Columna, vide *Lapides.*
Comedens pluries in die ieiunij an vnum peccatum committat. 2.428.1.2
Comes quis potest esse ratione patrimonij, & Episcopatus. 1.556.1.23
Commendatario perpetuo facta delegatio, non expresso nomine proprio, non transit ad successorem. 1.234.2.3
Commendatarij perpetui possunt locare fructus ad plures annos sicut alij titulares. 2.136.1.5
Commendatarij, quibus est permissum contrahere matrimonium possunt libere testari. 2.204.1.16
Commendatarij Ordinum Militarium immunes sunt à gabellis, & tributis. 2.449.2.12
Commendatitia dantur Presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in aliena diœcesi celebrare. 2.32.1.2
Commendatitiæ obtinendæ sunt ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit. ibid.4
Commercium carnale non interdicitur coniugibus lite pendente super coniugio. 1.455.2.2
Intellige vt ibi.
Commercium cum Iudæis nobis est licitum. 3.143.2.5
Commissio facta Canonico Cordubensi non valet ratione incertitudinis. 1.39.2.7
Commissionis suæ formam debet quis seruare. 1.50.2.5
Commissio realis facta sub nomine dignitatis, an transeat ad successorem, ostenditur. 1.234.2.6
in Commissione quando appositum, vt si omnes interesse nequierint, duo eorum nihilominus exequantur, si vnus qui potest, non vult interesse, alij duo, vel vnus possunt prosequi causam, & ille tertius est arguendus, quis subterfugit exequi mandatum Ecclesiæ. 1.240.1.10
Commissio facta, quando esset his verbis, *per te, vel per nos expedire mandamus*, censetur electa industria personæ. 2.255.2.8
Commissio causæ facta in Curia, non facta mentione de lite extra illam, non valet. 1.456.1.1
Commissi pœna ob alienationem rei emphyteuticæ irrequisito domino, an incurratur ipso iure absque sententia, remissiuè. 2.148.1.61
Commissum non incurritur si solutio canonis rei emphyteuticæ dotalis non fiat à marito, 2.153.1.114
Commissi pœnam nullus potest opponere contra emphyteutam excepto domino, vel eius procuratore cum speciali mandato. 2.155.2.139
Commixtio carnalis Christiani cum Iudæa, & ex aduerso, damnata est, & fœdissima reputatur. 3.61.2.3
Commodatarius tenetur de leuissima culpa. 2.118.2.1.2
Commodatarius non tenetur de casu fortuito, nisi concurrat eius culpa. 2.119.1.6
Commodum, & incommodum, quæ testis sentit, quando sunt indiuisibilia, poterit ille testificari. 1.518.1.3
Communicans cum excommunicato peccat, & ipse cum aliis fidelibus. 3.172.2.8
Communicans cum excommunicatis defunctis excommunicationem incurrit minorem, si scienter verò maiorem. 3.207.1.10
Communicans in hebdomada sancta, vel infra octauam Paschæ satisfacit præcepto Ecclesiæ. 3.285.1.10
Communicatio cum excommunicatis an sit prohibita de iure diuino, ostenditur. 3.299.2.3
Communicatio etiam in humanis cum excommunicato mortuo non licet. 3.311.2.3
Communicans scienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoso, peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem. 3.312.2.3
Communicare in crimine dicitur præstans auxilium, consilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri potest in excommunicatione, vel contumacia. ibid.5
Communicare cum excommunicato minimè licet, quamvis sit contritus, & paratus satisfacere, ac iurauerit parere mandatis Ecclesiæ. 3.314.1.2
Communicare cum excommunicatis quibus personis liceat, remissiuè. ibid.3
Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm & non mortalem contrahit culpam. ibid.4
Communicare an teneatur vir cum vxore excommunicata, ostenditur. 3.315.1.4
Communicatio cum excommunicato propter necessitatem non solùm spiritualem, sed etiam temporalem, licita est. ibid.2.12
Communicare cum excommunicato nobis licitum est quoties opera excommunicati est necessaria ad nos, vel ad nostra tuenda. 3.317.2.2
Communicare in concernentibus seruitium, quod iam persoluit, potest quis cum excommunicato. ibid.3
Communicare cum excommunicato licitum nobis est quando contractus est contra illum, ad soluendum scilicet debitum, vel ad implendum promissa. 3.318.1.4
Communicatio cum excommunicatis etiam per epistolam non est licita. 3.322.2.2
Communicare cum excommunicatis licitum est in iis, quæ ad eorum correctionem, absolutionem, & salutem animarum pertinent. 3.330.1.1.2
Communicas excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem maiorem. ibid.2.1
Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, maio-

rem incurrit excommunicationem. 3.331.1.3
Communionem non licet negare pœnitenti ex notitia alicuius criminis habita ex eius, vel alterius complicis confessione. 1.265.2.5
Commutatio facta ab antecessore in damnum Ecclesiæ, seu non seruato iure, est reuocanda. 2.160.1.2
Commutare votum in rem manifestè meliorem quicumque propria auctoritate potest. 2.304.2.4
Commutationes facere in prouisionibus beneficiorum est simonia contra ius positiuum. 3.23.1.6
Comparens coram iudice suspecto videtur in illum consentire. 1.239.1.8
Comparere nullus tenetur in loco vbi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum accessum. 1.250.2.2
Comparere nullus tenetur in loco vbi terribiles inimicos habet, etiamsi habeat saluum conductum. ibid.3
Comparere coram iudice capitaliter inimico non tenetur quis, etiamsi cum citatorio mittat saluum conductum. 1.344.1.9
Vbi odium est capitale, non debet coniux cautionis fragilitate fidere. ibid.1
Comparternitas impedit solum filios, quorum ratione fuit contracta, matrimonium inire, nisi consuetudo alicuius Ecclesiæ obuiet, cui standum est. 2.518.1.1
Comparternitas scienter, vel ignoranter superueniens inter coniuges coniugium non dissoluit. 1.539.1.1
Comparternitas per catechismum contracta impedit matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit. 2.540.2.1
Compatres scienter rebaptizationis participes, an aliquam irregularitatem incurrant, ostenditur. 3.87.1.9
Compatroni possunt inter se conuentiones, permutationes, donationes, & cessiones, absque Episcopi consensu facere. 2.353.1.5
Compatronus non reputatur filius in vita parentis, qui est patronatus. ibid.6
Compensatio, & reconuentio cessat in deposito vero. 2.122.2.5
Non autem in confessato. ibid.6
Compensatione patris petitio requiritur. ibid.
Compensatio delictorum admittitur quocunque tempore. 2.122.2.2
Complices in quibus casibus teneatur conuictus de crimine declarare, ostenditur. 1.462.2.3
Compositionem super iure primatiæ vnus solus, cuius interest, potest impedire. 1.296.1.1
Compositio super decimis facta cum consensu Ordinarij tenet. 1.302.1.1
Compositio inter personas Ecclesiasticas vt decimæ vni Ecclesiæ debitæ alteri soluantur valet. 1.302.2.2
Compositio inter Laicos, & Clericos vt minus quàm sit decima eis soluatur, valet si fiat cum Ecclesiæ vtilitate, vel sit firmata magno temporis interuallo. ibid.5
Compositio facta super futuris decimis sine Superioris consensu, mortuo eo, qui eam fecit, successori non præiudicat. 1.394.2.2
Compositio fieri potest auctoritate Episcopi, seu iudicis coram quo litigatur, cum constitutione census, seu pensionis ad vitam aduersarij. ibid.
Compositio inter Clericos facta vt decimæ vni Ecclesiæ debitæ alteri soluantur, debet fieri cum auctoritate Papæ ad hoc vt perpetua sit, & valeat. 1.306.1.2
Compositio super decimis non tollitur per priuilegium sequens si de illa mentionem non facit. 2.239.1.1
Compositio inter clericos valet, vt minus quàm sit decimæ eis soluantur, vel de aliquibus non præsterur. ibid.2
Compositio super decimis inter clericos valet. 2.242.1.5
Comprehensus in enormitatibus quando quis dicatur ostenditur. 3.86.1.4
Compromittentes super electione tenentur recipere dictum à commissario si est idoneus. 1.93.2.1
Compromissum re integra, & antequam incipiatur etiam facta Commissione reuocari potest. 1.112.1.4
Compromissariis data potestas eligendi Prælatum, seu officialem, semper intelligenda est de idoneo. ibid.5
Compromittentes tenentur acceptare electum à compromissariis si secundùm formam compromissionis elegerunt. 1.112.2.1
Compromissarij electores congruentius esse debent in numero impari. 1.113.1.2
Compromissum fieri potest limitatè & sub conditione. ibid.3
Compromissi forma de essentia, & substantia electionis compromissoræ excedi non debet. ibid.5
Compromissi in forma si habeatur, vt compromissarij possint eligere vnum ex ipsis, optimè id poterunt efficere. 1.311.2.2
Compromissum vt valeat, necesse est quòd fiat ab omnibus votum, atque suffragium habentibus in Capitulo nomine discrepante. 1.325.2.35
Compromissarij vnde dicti. 1.340.1.init.
Compromitti non potest in mulierem singularem tanquam in arbitratricem, secus si mulier haber alibi iurisdictionem de iure communi, vel de consuetudine, nam tunc etiam super rebus temporalibus Ecclesiæ potest in eam validè compromitti. 1.346.1.1
Compromitti potest in fœminam de temporalibus Ecclesiæ causis. ibid.
Compromitti validè potest in fœminam in illis quibus succedunt in Regnis, & feudis. ibid.
Compromitti in laicum non potest super rebus Ecclesiæ, vel spiritualibus causis. 1.346.1.2
Compromissum factum in laicum de bonis Ecclesiasticis rebilitetur per consensum Episcopi. 1.346.1.3
Compromitti potest in laicum & clericum de re spirituali, & auctoritate superioris. ibid.4
Compromitti potest in laicum super fructibus decimarum. 1.346.1.5
Compromissum factum de rebus mere temporalibus, ac quibus Ecclesiæ in laicum, necessaria non requirit consensum, & auctoritatem. ibid.
Compromitti de re spirituali potest in laicum, & clericum, in duos laicos, & clericum. ibid.
Compromissum factum in duos, siue plures, hoc addecto casu discordiæ eligatur tertius per eosdem, vel alios, quam eligi. 1.346.1.
Compromissum de incerta persona in arbitrum assumenda, non tenet. 1.347.1.
Compromissum fieri non potest super re sum iudicata, nisi expresse rei iam iudicatæ renuntiatum sit. ibid.2
Compromissum est transactio. 1.347.2.1
Compromissum factum in arbitratores duos, quibus data est facultas eligendi tertium, si inter se dissentiant, valebit. 1.348.1.3
Compromissum ante sententiam latam finitur morte alterius committentis, vnde non transit ad hæredes compromittentium nisi de eis sit cautum in compromisso. 1.348.1.
Compromissum ad successores non transit, nec ad hæredes. 1.348.1.2
Compromissum non expirat per lapsum triennij, sed ad finitudinem iudicij eius instantia est perpetua. 1.348.1.3
Compromissum per absentiam expirat. 1.348.1.4
Compromissi à forma non est recedendum. 1.348.1.
Compromisso pendente non currit terminus prolongatio appellationis. 1.348.1.
Compromissi à forma non est recedendū. 1.137.2.2
Compromissum de re emphyteutica siue consensu domini recti fieri non potest. 1.348.1.
Compurgatores debent esse honesti, & notum habere non compurgant: nec debent à iudice, vel ab alio impediri, & debent in purgatione, punitur vt conuictus. 3.478.1.
Compurgator sufficiet quòd sit tolerarus ab Ecclesia bonæ famæ, nec de crimine suspectus condemnatus. 3.478.1.
Compurgatores debent esse Catholici, & vita probati. 3.479.1.
Compurgatores admittendi debent esse personæ vicinæ, & honestæ. 3.479.2.1
Compurgator iurare debet de credulitate. 3.560.2.1.2
Computatio diuersarum vocum descendentium à patronis quomodo facienda, ostenditur. 1.359.2.
Computatio graduum in materia matrimoniali tam in foro Ecclesiastico, quàm sæculari, secundùm ius Canonicum est facienda, quoad temporalia secundùm ius ciuile. 2.178.1.
Conatus non reputatur pro actu perfecto. 1.462.2.
Conatus ad copulam non sufficit ad hoc impedimentum tollendum. 1.382.1.
Concessa omnia intelliguntur, quæ non sunt expressè prohibita. 1.140.2.25
Concessum ad tempus post illud censetur prohibitum. 1.27 2.80.1.1
Tò Concedo, inducit dominij translationem. 2.80.1.1
Concessio secunda facta alteri Ecclesiæ per Episcopum & patronum, valet non obstante priori facta per patronum illam. 2.360.1.1
Concessio huius text. in quo differat à concessione, alia materia, §. adiicimus, hoc tit. lib.6. ostenditur. 1.331.2.3
Concilium Lateranense, IV. quando fuerit celebratum. 1.6.2.3
Concilium Sardicense quale fuerit, ex quo hic text. deducitur. 1.6.2.3
Concilium generale à Summo Pontif. eius auctoritate indictum ostenditur. 1.8.1.
Concilium generale à Summo Pontif. eius auctoritate indictum, conuocaturque. 1.8.1.
Concilij pars saniot quod sentit id amplectendum est. 1.11.1.
Maior pars dicitur non solùm, quæ est maioris numeri. ibid.
etiam quæ saniotis iudicij. ibid.
Concil. Trident. sess. 25. de regularibus, cap. 6. non derogat dispositioni huius text. 1.12.2.1
Concil. Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 8. non tollit ab omnibus à iure communi, vel statutis synodalibus censuras & pœnas cubinarios inflictas. 1.12.2.2
Concilium generale legitimè congregatum recitat non potest. 1.31.1.3
Conc. Trid. quæ interpretatio sit prohibita ostenditur. 1.31.1.4
Concilium

Concilium Trident. sess. 23. de reform. cap. 1. vers. quoniam, vbi declaretur, ostenditur. 1.396.2.19

Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 14. procedit in simplici incontinentia absque qualitate concubinatus. 2.16.2.4

Concil Trident. sess. 22. de reformat. cap. 2. an innouet pœnas huius cap. an verò cap. neminem, & cap. sanctorum 70. dist. ostenditur. 2.52.2.7

Concilium Lateran. sub Alex. III. quando fuerit celebratum, ostenditur. 2.61.1.2

Concilium Prouinciale non iudicat Archiepiscopum. 2.67.1.5

Concil. Trident. sess. 24. de reform. c. 15. non concedit facultatem vniendi mensæ Capitulari, sed tenuibus præbendis singulorum Capitularium. 2.69.2.4

Concilium Lateranense sub Alex. III. quo tempore fuerit celebratum, ostenditur. 2.98.2.2

Multa statuuntur circa Regularium prouincialia celebranda singulis trienniis, & visitatores eligendos, & ipsorum officium. 2.328.1.1

Concilium vniuersale non potest per se solùm Sanctos canonizare, nisi intercedente Papæ auctoritate. 2.425.2.8

Concil. prouinciale quando celebratur, debent Prælati intendere de corrigendis excessibus, & morbis reformandis. 3.16.1.2

Concinnatuli, & calamistrati à SS. Hieronymo & Ambrosio sæpe damnantur. 2.4.2.2

Concionator, Vide *Prædicator*.

Conclusio in causa quando sit de processus substantia, remissiuè. 1.316.1.2

Conclusionem potest iudex ex causa reuocare & aperire. 1.489.2.36

Conclusum in causa dicitur quando ambæ partes renuntiauerant omnibus probationibus. 1.555.1.8

Conclusio sola attenditur ac obligationem inducit, & non quod tractatur. 2.99.2.3

Concordia, Vide *Pax*.

Concorditer, & vnanimiter dicitur factum, quod à maiori parte fit in iis, quæ à pluribus fiunt iure Collegij, seu Capituli. 1.81.2.6

Concubina publica quæ dicatur, ostenditur. 2.529.1.3

Concubinarius manifestus à testimonio repellitur. 1.497.2.8

Concubinarij pœna, quæ remissiuè. 3.10.1.4

Concubinarij clerici si moniti concubinas non dimittant suspendendi sunt à beneficiis, & si eas suspensi detinere præsumpserint, ab eisdem perpetuò sunt reuocandi. 2.16.1.2

Concubinarius quis dicatur, ostenditur. 2.16.2.3

Concubinarij notorij an sint suspensi ab officio, & beneficio, ostenditur. 2.19.1.4

Concubinarius publicus excommunicatus, & conspirator, & is qui non præmonuit, à denuntiatione repellitur. 3.11.1.2

Concubinarius publicus à testimonio repellitur. 3.11.1.2

Concubinarius publicus quis dicatur, ostenditur. ibid.3

Concubinarij publici vt incurrant pœnas statutas in Conc. Trident. sess. 25. de reform. cap. 14. pro forma requiritur monitio specialis in ipsam personam facta, nec suffragatur monitio generalis facta in Synodo. ibid.4

Concubinarius clericus etiam publicus non est ipso iure beneficiis priuatus, nec venit priuandus, nisi quando post legitimas monitiones indurato animo in concubinatu persistit. ibid. fin.

Concupiscentia dicitur à *Concupisco*, & traditur definitio. 1.14.1.2

Concupiscentia omnis & libido diminuitur in sene. 1.571.1.3

Condemnare qui potest non potest absoluere si diuersa subsit ratio inter potestatem condemnandi, & absoluendi. 1.262.1.3

Condemnari criminaliter non potest quis ex præsumptionibus violentis, seu vehementibus. 1.563.1.7

Condemnari si quis mandetur non obstante excusatione, non intelligitur exclusa legitima. 2.329.1.2

Condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum assignatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ pro potu singulis diebus, est condemnatio ad vltimum supplicium. 3.347.2.4

Condemnatus ad soluendum non intelligitur soluere dando pignora, vel fideiussores. 1.649.1.2

Condemnatus non appellans facit transire sententiam in rem iudicatam. 1.659.1.9

Condemnatus ad mortem an effugiat mortis pœnam si velit ducere in vxorem meretricem in publico lupanari existentem. 2.483.1.4.5

Condemnatus ad mortem an resurgens iterum puniatur. 1.619.1.4

Condemnatus vt debitum coniugale reddat fœminæ, si certò sciat eius vxorem non esse, nequaquam tenetur, nec potest sententiæ stare. 3.324.2.2

Conditio personæ, contra quam rescriptum ad lites impetratur, narranda est in illius impetratione. 1.35.2.9

Conditiones, quæ ipso iure insunt, bene ponuntur, & exprimuntur sine aliquo vitio, 1.85.2.7

Conditio facta inter patronum, & præsentatum inducit confidentiam. 1.308.1.3

Conditiones & dispositiones quæ imponi possint à fundatore in limine fundationis iurispatronatus ne Episcopus, aut alius superior eas valeat reiicere, ostenditur. 2.383.1.3

Conditio in limine fundationis apposita, vt prædecessor eligat sibi successorem in beneficio etiam nulla sequura Ordinarij institutione valida est. ibid.4

Conditio in limine fundationis apposita, vt beneficium simplex minor 14. annorum præsentari possit, valida est. ibid.5

Conditio posita per testatorem hæredibus suis, ne cum alicuius sectæ hominibus matrimonium contrahant, an iure sustineatur, remissiuè. 2.465.1.8

Conditio definitur vt sit euentus futurus, in quem dispositio suspenditur, vel melius vt sit qualitas dispositioni adiecta, aut inhærens, quæ in dubium euentum futurum suspendit, seu dissoluit. 2.512.1.2

Conditiones in quinque species diuiduntur, aliæ enim sunt possibiles, & honestæ, aliæ impossibiles, aliæ difficiles, aliæ contra substantiam, aliæ turpes, & singulæ declarantur. 1.512.2.3

Conditionum impossibilium tres sunt species, aliæ impossibiles, aliæ difficiles, aliæ turpes, & declarantur singulæ species. ibidem 4

Conditiones impossibiles quas possibiles partes credebant, quam vim habeant ostenditur. 2.513.1.5

Conditiones natura impossibiles, & difficiles, quam vim habeant, ostenditur. 2.513.2.6

Conditionis turpis defectus in contractu matrimonij appositæ non vitiat matrimonium, sed vitiatur. 2.513.2.1

Conditio possibilis, & honesta de futuro suspendit contractum matrimonij vt nullo modo valeat dum conditio non adimpletur. 2.515.1.2

Intellige si conditio adiiciatur in ipso actu contrahendi matrimonium, secus si ex interuallo. ibid.3

Conditiones appositæ matrimonio, faciles scilicet & contingentes, illud suspendunt. 2.517.1.2

Conditio illa, si parentibus placuerit, & honesta potest adiici in contractu matrimonij. 2.517.2.5

Conditio honesta quamvis suspendat tam sponsalia quàm matrimonium vsque ad conditionis euentum, non potest alter antequam conditio deficiat recedere. 2.518.2.13

Conditio, si te virginem inuenero, quando sit turpis, & quando honesta, ostenditur. 2.519.1.6

Conditio turpis, vel impossibilis si in contractu matrimonij apponitur, habetur pro non adiecta, nisi sit contra substantiam matrimonij, quia tunc vitiat contractum. 2.519.2.1

Conditio turpis, & inhonesta aduersus matrimonij substantiam illud irritat. ibid.2

Conditiones honestæ, & licitæ, quæ tamen bonis matrimonij aduersantur, illud irritant. ibid.3

Conditiones veræ non sunt, quæ ponuntur de præterito, vel de præsenti tempore. 2.520.1.4

Conditiones turpes contra substantiam matrimonij appositæ de consensu vtriusque parris illud non irritant. ibid.9

Conditiones turpes, quæ matrimonij substantiæ, & illius bonis non aduersantur, illud irritant. ibid.10

Conditionis inæqualitas inter contrahentes non impedit quin filij naturales per matrimonium postea subsequutum efficiantur legitimi. 2.578.1.3

Conditio ob causam, vel sine causa datur pro dote putatiua repetenda. 2.610.1.4

Conducens Emphyteusim ad longum tempus irrequisito domino illam amittit. 2.147.2.47

Conductores rerum Ecclesiæ an habeant actionem contra locatores, ad repetendam pecuniam si locatio sit nulla, ostenditur. 2.113.1.3

Conductor tenetur de dolo, culpa lata, & leui, non autem de leuissima. 2.118.2.4

Conductor quando renuntiauit casibus fortuitis non fit remissio mercedis propter sterilitatem. 2.137.2.7

Conductor si casu fortuito impediatur frui doctrina, fiet tunc pensionis remissio pro rata temporis. 2.138.2.7

Conductor propter superuenientem casum potest rem conductam deserere ante finitum locationis tempus. 2.139.1.25

Conductor potest domum deserere si in ea tetris imaginibus, & tumultibus inquieretur. ibid.24

Conductor propter superuenientem casum è domo conducta discedens, tenetur domino renuntiare, & claues tradere, si commodè potest. 2.139.2.25

Conductor non potest expelli è domo, si dominus promisit durante conductione illum non expellere. ibid.28

Conductor non potest expelli per dominum ex superueniente necessitate, quando locatio fuit facta ad longum tempus. ibidem 29

Conductor expelli potest si re conducta abutatur, nisi dominus à principio sciret. 2.140.1.34

Conductor si inducat in domum meretrices, aut malos homines, è domo expelli potest. ibid.35

Nisi domus esset iuxta lupanar, vel ad talia consueta. ibid.36

Conductori expulso ob rei conductæ abusionem durante tempore

pore locationis, an amitti debeat pensio pro rata temporis, ostenditur. 2.140.2.42
Conductor si non soluit debito tempore pensionem statim expelli potest. 2.141.1.44
Conductor si non soluit pensionem, potest expelli etiam stante pacto de non expellendo illum durante tempore locationis. ibid.46
Conductor potest expelli, qui defecit in minimo nummo pensionis. ibid.47
Conferri non potest beneficium parochiale ei, qui legitimam non habet ætatem, quamvis iam ad Sacerdotium sine legitima dispensatione fuerat ordinatus. 1.92.2.34
Conferendi dignitatem habens potestatem, si illam alij dederit, an possit ab illo dignitatem recipere, ostenditur. 2.80.2.3
Conferendi potestatem habens potest de iure alteri tradere potestatem conferendi primum beneficium, quod vacabit. 2.88.1.1
Conferendi potestas si ad Capitulum, & Prælatum vt Prælatum pertinet de vno ad alterum lapsu temporis non transit, secus si Prælatus interfit vt Canonicus; quia tunc de Capitulo tranſit ad Prælatum, nisi dolum committat. 2.89.1.1
Confessario non licet vti extra confessionem scientia per confessionem habita, tam respectu illorum, quàm ipsius pœnitentis. 1.265.2.3
Confessarius non potest ex notitia in confessione habita cottigere complicem pœnitentis. ibid.4
Confessarium instituere potest Capitulum Sede vacante, qui absoluat à casibus reseruatis Episcopo. 2.94.1.17
Confessarius potest audita in Confessione de confitentis licentia reuelare. 3.110.1.1
Confessarius quomodo se gerere debeat, si pœnitens confiteatur deliberationem disseminandæ hæresis, vel perpetrandi aliquod magnum crimen, ostenditur. 3.286.1.17
Confessarius in testem præsentatus, & iuramento adactus ad dicendum veritatem, dicere potest se nihil scire, vel audiuisse, si de iis interrogetur, quæ per solam sacramentalem Confessionem nouit. 3.286.2.18
Confessarius potest eos matrimonio coniungere, inter quos legitimum impedimentum cognouit ex confessione. ibid.19
Confessarius potest peccatum auditum in Confessione reuelare de licentia pœnitentis. 3.287.1.21
Confessarius, quibus casibus audita in Confessione reuelare possit, ostenditur. 3.287.2.26
Confessio spontanea minuit pœnam. 1.101.1.4
Confessio probatur inter alias personas. 1.109.1.2
Confessio Prælati contra Ecclesiam facta, non valet. 1.134.2.20
Confessio Prælati si facta fuerit cum Capitulo insimul, vel de mandato Capituli probat, & Ecclesiæ præiudicat. ibid.21
Confessio per vim & metum extorta non nocet. 1.320.2.3
Confessio Clerici facta coram iudice laico ad condemnandum non sufficit. 1.353.1.5
Confessio facta coram iudice incompetenti non sufficit ad condemnandum. ibid.6
Confessio facta in actu nullo ex defectu processus, vel sententiæ, etiam ob ordinem iuris non seruatum probat, & valet. 1.445.2.5
Confessio delinquentis aduersus socium aliquam facit præsumptionem & indicium. 1.462.2.4
Si quis confiteatur crimen incidenter in iudicio, potest iudex ordinarius nouum inchoando processum illum punire pœna ordinaria. 1.463.1.1
Confessio incidenter facta non sufficit ad imponendam pœnam ordinariam. ibid.4
Confessio facta in vno iudicio an probet in alio contra confitentem? remissiuè. 1.463.2.7
Confessio incidenter emanata de crimine, ad quod principaliter non agebatur, non est sufficiens ad condemnandum. ibidem 8
Confessio facta in iure per œconomum Ecclesiæ nocet ipsi Ecclesiæ, potest tamen reuocari si ante finitum negotium dicatur per errorem facti emanasse. 1.463.2.1
Confessio facta in iudicio sine causa valet. ibid.2
Confessio facta extra iudicem probat semiplenè. 1.464.1.3.10
Confessio facta per errorem facti potest reuocari, dum causa non fuerit finaliter terminata. ibid.4
Confessio erronea non nocet confitenti. ibid.5
Confessio reuocari an possit ante litem contestatam. ibid.6
Confessio facta iudicio plenè probat. ibid.7
Confessio iudicialis illa dicitur, quæ fit coram iudice pro tribunali sedente in causis requirentibus plenam cognitionem, non autem coram actuario, vel tabellione. ibid.8
Confessio facta in libello, vel in positionibus nocet confitenti. 1.464.2.9
Confessio extraiudicialis in quibus casibus plenè probet, ostenditur. ibid.10
Confessio parte præsente facta quando probet, postea illam 1.11
Confessi, litigantium admittitur in probando contra
præsumisse.
Confessio pœnitentialis per vnicum testem probatur. 1.13
Confessionis reuocatio licita est quando fit inconsiderate
etiam errore probato.
Confessio partis etiam post conclusum in causa admittitur. 559.1.14
Confessio sine expressione causæ contra confitentem non probat, nisi agatur de liberando aliquem, vel facta fit in iudicio aut coram arbitrio seu cum iuramento.
Confessio de credulitate facta per partem æque præiudicat cui ea, quæ fit de veritate.
Confessio partis per verbum credulitatis facta in illis, quæ præiudicium faciunt, valida est, & probationi facit quamcunque causa, seu ratio concludens desit.
Confessio nunquam nocet reo quando apparet quod error ipsam est sententiarum.
Confessio Prælati an & quando præiudicet Ecclesiæ, ostenditur. 1.937.1.10
Confessio procuratoris vera & non ficta præiudicat domino. 665.2.2
Confessio Prælati, seu alterius procuratoris de Ecclesia congrua eidem præiudicet, ostenditur.
Confessio, vel sententia facit rem notorium.
Confessio spontanea facta in iudicio sufficit ad condemnandum ibid.5
Confessio facta coram parte eam non accipiente minimè præiudicat.
Confessio criminalis facta extra iudicium parte absente non probat.
Confessioni matrimonij spiritualis aduersus professionem non statur.
Confessio exempti coram competente præiudicat ei pro confitenti, Ecclesiæque exemptæ, cuius est Rector, seu superiori subiectionem possidenti.
Confessio partis ambigua vt iuuet alteri parti debet pro ea declarari.
Confessionis arcanum reuelare non licet vt matrimonium aliquod probetur.
Confessioni coniugis aduersus se ipsam quare in hoc non 3.503.1.3
Confessioni coniugis contendentis matrimonium esse contractum in præiudicium sui ipsius statur.
Confessio dubia in matrimonialibus est intelligenda contra confitentem.
Confessio vtriusque vel alterius sponsi an sufficiat ad probandum impedimentum, remissiuè.
Confessio sola coniugum non sufficit ad dissoluendum matrimonium contractum.
Confessioni coniugum ad dissoluendum matrimonium non statur, etiamsi concurreret rumor vicinia.
Confessioni coniugum statur quando solùm agitur de separatione thori.
Confessione coniugum contractus matrimonij probatur.
Confessio sacramentalis fieri non potest in scriptis.
Confessio colore iracundiæ emanata confitenti non nocet. 601.1.5
Confessio iurata potest reuocari præterea erroris.
Confessione coniugis asserentis proprium adulterium, illud probatum censeatur.
Confessio sola professi in assertione matrimonij spiritualis gionis aduersus religionem, nihil operatur.
Confessio extraiudicialis deducitur in iudicio tanquam testis particulare.
Confessio extraiudicialis clerici ad condemnationem laicalis 192.1.4. siu.
Confessionem omittentes, & sacram Communionem semel in anno, sunt suspecti de hæresi.
Confessionem reuelans sacerdos deponendus est, & in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus. 287.2.28
Confessio facta in iudicio plenè probat etiam absente parte. 345.1.3
Confessionis sigillum, vide *Sigillum*.
Confessor dicens, Tale peccatum in Confessione audiui, dimisso

Confessus de crimine extra iudicium non punitur. 2.224.1.14
Confessus de crimine extra iudicium non punitur, nisi confessus fuerit geminatè. 3.13.1.7
Cum sponte Confessis, mitiùs quàm cum conuictis agendum est. ibid. 8. & 3.132.1.3
Confitens metu alterius pro conuicto habetur. 1.160.1.2
Confiteri non censetur excipiens ea quæ in exceptione includuntur. 1.160.1.2
Confitenti delictum in foro pœnitentiali animæ in sui ipsius datur præiudicium. 2.548.1.3
Confiteri saltem semel in anno tenetur quilibet doli capax proprio Sacerdoti, vel alteri de eius licentia, & Eucharistiæ Sacramentum ad minus in Pascha recipere, & Sacerdos reuelans Confessionem deponendus est, & in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus. 3.284.1.1
Confinium in quæstionibus vtraque pars est actor, & vtraque reus. 1.472.1.3
Confinium antiquorum in probatione admittuntur plures probationes imperfectæ ad constituendam viam perfectam. 1.491.1.2
Confines probantur per libros antiquos. ibid.3
Confinia probantur per scripturam, si illi adhibita sit fides ab antiquo. 1.491.2.8
Confinia probantur ex enuntiatiuis plurium instrumentorum, præsertim iunctis adminiculis. ibid.9
Confines probantur per testes, quamvis sint de auditu, & singulares, dummodo rationem reddant dicti sui. ibid.10
Confines probantur per famam publicam, & antiquam. 1.491.1.11
Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi solitos. ibid.13
Confines per testes singulares probantur. 1.502.1.60
Confinium probationes possunt fieri per famam, & aspectum, lapides, ac literas in lapidibus terminorum scriptas. 2.386.2.2
Confinibus antiquis in probandis non sunt omnino necessariæ exactæ probationes, sed leues, & coniecturales sufficiunt. 2.387.1.10
Confirmans, vel instituens per negligentiam indignum perdit potestatem confirmandi primum successorem, & debet suspendi à perceptione fructuum proprij beneficij, donec visum fuerit superiori. 1.127.1.4
Confirmans scienter indignum debet deponi. ibid.
Confirmationis Sacramenti minister ordinarius est Episcopus ordinatus. 1.70.1.6
Confirmationis Sacramentum ex delegatione Papæ potest simplex Sacerdos conferre. ibid.7
Confirmationis Sacramenti minister ordinarius est solus Episcopus ordinatus qui validè ministrat, quamvis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus. 1.178.2.12
Confirmationis Chrisma ex quibus conficiatur, ostenditur. 1.180.1.3
Confirmatio ex certa scientia quando dicatur, ostenditur. 1.246.1.10
Confirmatio facit locationem transitoriam ad successores, quando fructus erant conuertendi in vtilitatem Ecclesiæ. 1.306.1.4
Confirmationis Sacramentum non est necessarium necessitate præcepti. ibid.7
Confirmatio præsupponit iam ius competere. 1.555.2.16
Confirmatio priuilegij intelligenda est secundùm formam petitionis, & supplicationis, quæ in ipso priuilegio declaratur. ibidem 17
Confirmatio superioris confirmat omnia, & supplet omnem defectum ab ipso purgabilem. 1.647.2.4
Confirmationis materiam qui tractent, citantur. 1.726.1.2
Cò Confirmo idem significat quod simul firmo, seu stabilio. ibidem 3
Confirmatio multipliciter accipitur. ibid.4
Confirmatio in genere sumpta definitur vt sit iuris quocunque modo quæsiti per legitimum superiorem facta corroboratio. ibid.5
Confirmatio in forma communi dicitur quando superior non præcedenti causæ cognitione actum ab inferioribus gestum confirmat. 1.727.1.6
Confirmatio ex certa scientia dicitur quando fit cum perfecta notitia totius negotij, & omnium eius circunstantiarum. ib.7
Confirmatio in forma communi in nonnullis conuenit, & in aliis differt ab alia ex certa scientia. ibid.8
Confirmationis vbi fit mentio an intelligatur de confirmatione ex certa scientia, vel in forma communi, ostenditur. 1.731.1.2.3.4
Confirmatio priuilegij nullum ius tribuit, sed quod antea erat conferuat. 2.733.1.6
Confirmans nihil addit de nouo. ibid.7
Confirmatio est iuris quæsiti corroboratio. ibid.8
Confirmatio dicitur fieri in forma communi quando Pontifex de negotio non bene instructus confirmat contractum, & priuilegium, in eo statu, & prout antea erat. 1.733.2.12
Confirmatio ex certa scientia dicitur fieri quando fit cum perfecta notitia totius negotij, & omnium eius circunstantiarum, veluti quando tenor totius priuilegij, aut instrumenti inseritur in ipsa confirmatione. ibid.13
Confirmatio Papæ quando censeatur concessa ex certa scientia; quando in forma communi ostenditur ex decisione S. Rotæ. 1.734.1.15
Confirmatio in forma communi dicitur etiamsi clausula, *ex certa scientia*, adiiciatur, si tamen tenor priuilegij, vel contractus, aut rei confirmatæ insertus non est. ibid.17
Confirmatio ex certa scientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit, & validitatem. 1.734.2.18
Confirmatio Pontificis ex certa scientia habet vim nouæ concessionis, quando confirmat id, quod inualidum est. ibid.19
Confirmatio ex certa scientia non dicitur simplex confirmatio, sed ampliatio, & noua concessio. ibid.20
Confirmatio in forma communi non reddit actum validum, sed illud confirmat prout antea erat, & in eodem statu, & robore illud relinquit. ibid.21
Confirmatio in forma communi quos effectus patiat ostenditur. ibid.22
Confirmatio in forma communi an iustam præstet causam præscribendi, ostenditur. ibid.23
Confirmatio non operatur circa non expressa, & circa ea, quæ sunt aliena à mente confirmantis. 1.735.1.14
Confirmatio quando potest referri ad priuilegia valida, quæ in vsu sunt, & ad inualida, vel quæ aliàs non sunt in vsu, ad ea tantùm debent referri, quæ valida, & in vsu sunt. 1.736.1.29
Confirmatio, quam Religiosus impetrauit à Papa super temporali administratione, seu prioratu, non valet, si tacuit se Regularem, si verò expressit scriptum præsumitur falsum, quia Papa non consueuit concedere. 2.736.2.1
Confirmatio generalis nnn extenditur ad illicita. ibid.2
Confirmatio generalis statutorum, seu alterius dispositionis, non confirmat aliquid illicitum. ibid.4
Confirmatio Pontificis si accedat concessioni factæ ab Abbate beneficij manualis Regularis, aut peculij, adhuc integrum est Abbati reuocare ad nutum suum sicut antea licebat. 1.737.2.5
Confirmatio in forma communi nihil noui iuris tribuit, sed tantum actui valido robur præstat. 1.738.1.3
Confirmatio in forma communi an præstet causam præscribendi, remissiuè. ibid.4
Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei confirmatæ specificè incertus est in confirmatione. 1.738.2.2
Confirmatio de actu inualido facit validum adhibita causæ cognitione. 1.739.1.5
Confirmatio, quæ in forma communi expeditur, non validat id, quod ex se nullum est. 2.84.1.7
Confirmatio facit res maioris auctoritatis. 2.85.1.13
Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licitè confertri potest tam paruulis, quàm adultis, tam in Ecclesia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto. 2.324.1.7
Confirmatio ex certa scientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit. 3.231.1.4
Vide *Innouatio*.
Confirmator ex officio suo habet ius confirmandi, vel cassandi electionem. 1.85.1.init.
Conflictus quotidiani non sunt duella. 3.262.1.4
Confraternitas, paternitas, & compaternitas indirecta sublata est per Concil. Trid. 2.538.2.2
Confratres, qui in proprietatibus suis, & in sæculo remanent, nec oblati sunt Religioni, aut conuersi, Episcopis, & Ecclesiasticæ potestati sunt subiecti. 3.213.2.41
Confraternitates laicorum religionis causa institutæ pia, & religiosa loca sunt, & à sæculari potestate, & iurisdictione exempta. ibid.42
Confratres priuilegiatorum nisi se ad eos in totum transtulerint, ad Episcopalia iura tenentur. 3.254.1.1
Vide *Oblati*.
Confratria gaudent iure minoris. 1.329.1.6
Confugiens ad Ecclesiam inde inuitus extrahi non debet. 2.441.1.2
Confugiens ad Ecclesiam ab ea extrahi non potest tam à sæculari, quàm ab Ecclesiastico iudice. 2.445.1.31
Confugiens ad Ecclesiam à iudice Ecclesiastico prorsus impunitus dimittendus non est. 2.445.2.35
Confugiens ad Ecclesiam inde extrahi non debet puniendus pœna corporali, seu effusione sanguinis. ibid.36
Congregatio quælibet Ecclesiæ suum debet habere Prælatum, & Magistrum. 1.120.1.4
Coniecturæ, Vide *Præsumptiones*.
Coniunctiones duæ vni soli præualent. 1.297.2.8
Coniunctus pro coniuncto absque mandato ad agendum admittitur. 1.56.1.37
Coniunctus, quando pro coniuncto absque mandato admittitur? coniuncto

coniunctorio nomine, cum autem procuratorio, debet interuenire cum cautione de rato. ibid.18
Coniunctus non excommunicatus an possit esse in iudicio pro coniuncto excommunicato, remissiuè. 1.56.2.20
Coniunctus pro coniuncto in causis spiritualibus sine mandato non admittitur. 1.250.1.7
Coniuncti nomine veniunt coniuncti coniunctione spirituali, & amici. 1.311.1.3
Coniunctæ personæ, quæ dicantur, remissiuè. 1.312.2.7
Coniunctus pro coniuncto in integrum restitutionem petere potest. 1.336.2.8
Coniunctæ personæ excepto patre sine mandato ea agere non possunt, quæ speciale mandatum requirunt. 2.579.2.3
Coniugale vinculum non dissoluitur altero coniugum fidelium in hæresim lapso, sed si vnus infidelium coniugum conuertatur ad fidem, & alter nolit sibi cohabitare, vel non sine blasphemia, aut sine peccato mortali, soluitur coniugium, & conuersus contrahere poterit. 2.602.1.1
Coniugatus ad administrationem, & ordinem Ecclesiasticum, vel beneficium non promouetur, nisi castitatem promittat, & non sit bigamus. 2.22.2.1
Coniugarus faciens professionem vxore consentiente, licet nunquam intrauerit monasterium, si mortua coniuge cum alia contrahat, non valet matrimonium, & monasterium intrare compellitur. 2.293.2.1
Coniugatus non potest à suo coniuge, cuius consanguineam, vel affinem cognouit, ampliùs debitum competere. 2.544.1.2
Coniugatus si viuente prima in facie Ecclesiæ contrahit cum secunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles. 2.592.2.1
Vide *Vxoratus.*
Coniugium spirituale contrahitur inter Ecclesiam, & Episcopum. 1.139.1.5
Coniugij vsus an licitus sit eo tempore, quo durat immunditia illa corporalis post partum, ostenditur. 2.431.1.3
Coniugium ab ipso vinculo in quo subsistit matrimonium rectè dicitur. 2.463.1.7
Coniugia an soluantur per Sacramentum Baptismi. 2.604.2.9
Coniugij ad licitum vsum prius deponendus est scrupulus, seu temeratium dubium. 3.325.1.4
Coniux restituitur viro probanti dispensationem, & copulam, & de ipsius impunitate cauenti, nisi magna sit viri fœnitia. 1.434.1.1
Coniuges ad iudicem sui corporis potestatem transferunt. 1.434.2.12
Coniux impedimenti conscius si ab Ecclesia excommunicetur, quia debitum negat, talis excommunicatio verè coram Deo non ligat. 1.440.1.23
Coniux accusatus de adulterio ad separationem thori non debet lite pendente priuari possessione coniugali. 1.455.1.1
Coniux prohiberi potest ne rem agat cum altero post probatam accusationem. 1.455.2.3
Coniugis alterius ingressus in Religionem, vt licitus sit post matrimonium consummatum non est necessaria licentia Episcopi ad professionis valorem. 2.287.1.4
Coniuges vna caro fiunt per solum matrimonium consummatum. 2.288.1.7
Coniux absque licentia alterius professus tenetur ab ipso reuocatus redire post eius obitum ad Religionem, & non redeundo peccat. 2.289.1.17
Coniux in his terminis quibus potest à coniuge reuocari an possit propria auctoritate exire, ostenditur. 2.293.1.5
Coniux si altero inscio profiteatur, non potest à religione recedere, nisi viro repetente, reductus tamen non cogitur altero mortuo redire ad monasterium. 2.294.2.1.2
Coniux, quæ continentiam vouit, tenetur reddere debitum coniugi, licet ad tempus voto consenserit. 2.294.2.1
Coniux non potest fieri Religiosus sine altero, vel si sit sine suspicione incontinentiæ & vouerat. 2.295.1.1
Coniux sine licentia professus an possit propria auctoritate Religionem deserere altero non repetente, ostenditur. ibid.4
Coniugi innocenti licitum est inuito adultero ad Religionem transire quando vel præcessit sententia, vel adulterium est notorium. 2.296.2.2
Coniugi innocenti licitum est ad Ordines sacros transire inuita vxore adultera in iis casibus, in quibus ei est integrum profiteri. ibid.3
Coniux absque licentia, vel cum minus legitima alterius, professus non potest reuocari à coniuge post modum fornicante, si ipse professus innocens sit. 2.296.2.1.2
Coniugi professo absque legitima causa, & innocenti, an integrum sit à monasterio exire, quando iam constat alterum in adulterium lapsum esse, ostenditur. 2.297.1.4
Coniux innocens, qui ob adulterium alterius diuertit, & iam mutato statu factus Religiosus professus fornicatus est, minimè potest à monasterio extrahi propter fornicationem. ibid.5
Coniux manens in sæculo cum continentiæ voto, si id non seruet post viri professionem, sed incontinenter viuat, cogenda erit ingredi monasterium. 2.297.2.2
Coniux professus de alterius licentia metu graui extorta non regitur redire ad Religionem post mortem coniugis. 2.298.2.2
Coniux de licentia vxoris metu extorta professus potest propria auctoritate Religionem deserere altero non repetente. ibid.
Coniuges si se adinuicem absoluerunt continentiam postmodo, & vterque, vel alter eorum Religionem professus est, non possunt iterum repetere non potest. 2.298.2.3
Coniux innocens non tenetur adulteram emendatam reuocare. 2.298.2.4
Coniuges tenentur simul habitare ad adinuandum se mutuo, atque familiam promouendam. 2.340.1.1
Coniugi innocenti vtrùm liceat, vbi fornicatio est notoria propria auctoritate diuertere ab adultero? 2.403.1.2
Coniuges non possunt secundum matrimonium contrahere existente primo, etiam carnali copula non consummato. 2.470.1.2.2
Coniux sanus an teneatur reddere debitum coniugi leproso, remissiuè. 2.533.1.1
Coniuges non possunt esse diutius separati. 2.533.2.2
Coniuges propter lepram separandi non sunt à coniugio, & contrahere possunt matrimonium, & vxorem sibi reddere debitum tenentur. ibid.
Coniugi leproso tenetur sanus debitum reddere, quando petitio non cedit in reddentis notabile damnum. 2.533.2.1
Coniux dubius de seruitute alterius tenetur reddere debitum. 1.536.1.8
Coniux qui affinitatem, aut cognationem contrait, non potest reddere debitum alteri quoties ex lege iustitiæ reddere non astringitur. 2.540.1.2
Coniux incestuosus propter incestum cum alterius coniuge consanguineo, vel consanguinea actum intra vas foeminarum non potest debitum petere, tenetur tamen reddere. 1.548.1.2
Coniuges ad tempus separandi sunt quando matrimonium contra prohibitionem inierunt. 2.567.1.1
Coniuges quando de matrimonij validitate dubitant, dubium speculatiuum est, ac per consequens non obligat ad talem fidem. 2.574.1.1
Coniuges propter aliud crimen à spirituali fornicationis, vel etiam carnali non separantur, & sic separati nubere nequeunt, quia tenet matrimonium. 2.588.1.1
Coniux vnus si post alium ad fidem conuertatur, primo conuersus restituitur secundo conuerso si res est integra. 2.6.2.7
Coniuges putatiui communicant bona inter se vigore talis huiusmodi communicationem permittentis. 2.603.1.1
Coniux, reconciliatus si in adulterium relabatur, potest de illo accusari. 2.613.2.1
Coniux qui dubius de morte primi coniugis contraxit, adhuc tum nullo modo petere potest, tenetur tamen reddere. 2.618.1.3
Coniux quid facere debeat postquam secundo nupsit, si debitum de morte primi coniugis, remissiuè. ibid.med.
Coniuges non debent de nouo benedici si vnus ex coniugibus fuit aliàs benedictus. 2.631.2.1
Coniux secundo nubens non est à presbytero benedicendus. ibidem 2
Et quid hodie seruetur generali consuetudine, ostenditur. ibidem 3
Coniux refusitans non recuperat vxorem suam. ibid.
Coniux coniugem de adulterio impetere non potest, si ipse adulterium commisisse conuincatur. 3.10.1.1
Coniuges ius diuortij & accusandi cessantur per copulam remittere. 3.10.2.1
Coniux si certò sciat impedimentum matrimonij, non debet dere debitum, sed potius excommunicationem pati: si autem hoc credat ex causa probabili & dissentiat, potest exigere debitum, non autem exigere, sed si ex levi, & remotam causa, deposita conscientia potest reddere, & exigere. 3.341.2.2
Vide *Vxor.*
Connexitatis ratione non procedit regula, Res inter alios, &c. 1.13.2.8 3.333.1.1
Connexitatis ratione res inter alios acta aliis nocet. ibid.
Connexorum de vno statutum ad aliud conetum extenditur. 1.13.2.1 ibid.
Ab vno Connexorum fit extensio ad alterum. ibid.
Connexa dicuntur individua, & reputantur vnum. 2.31.
Connexa in priuilegiis, & exorbitantibus non veniunt. 2.7
Consanguineus nullus potest accipere sponsam alterius consanguinei. 2.47.1.1
Consanguineorum iuramentum admittitur contra fatum. 2.48.1.1
Consanguineorum appellatione qui veniant remissiuè. 2.48.1.2
impedit matrimonium.
Consanguineorum

Consanguinei mariti cum consanguineis vxoris licitè contrahere possunt. 2.552.2.1
Consanguinei duo inæqualiter distantes à stipite, si alter distet vltra quartum gradum possunt matrimonio copulari. 2.555.2.2
Consanguinei vulgò dicti si contraxerunt contra præceptum iudicis, debent separari donec de causa cognoscatur. 2.567.2.1
Consanguinei & parentes testificari possunt in causa matrimoniali super consanguinitate, & contractu. 2.596.1.1
Consanguineus, vel amicus electi ad aliquam dignitatem, qui pro ea obtinenda pecuniam dedit, non præsumitur dedisse de mandato electi, nisi illius interuenerit scientia. 3.37.1.3
Consanguinitas in gradu prohibito vbi opponitur contra petentem restitutionem coniugis, & offeruntur probationes paratæ, recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur restitutio quoad thorum, & fiet quoad reliqua, si verò probationes promptæ non sint, fiet plena restitutio nisi sit magna viri ægritia. 1.438.1.1
Consanguinitas per testes singulares probatur. 1.502.2.53
Consanguinitatis super causa quales esse & qualiter iurare testes debeant, ostenditur. 1.504.1.1
Consanguinitas probatur, & reprobatur per instrumentum. 1.522.1.3
Consanguinitatem probant testes de auditu si sint personæ graues, & deponant à maioribus audiuisse ante litem motam. 1.541.1.2
Consanguinitatis iure non succeditur in bonis Ecclesiæ. 2.41.2.1
Consanguinitatis gradu quoto debeat persona carnaliter cognita à coniuge coniuncta esse alteri coniugi, vt coniux ille incestuosus arceatur à debiti petitione, ostenditur. 2.548.2.3
Consanguinitas dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei quasi sanguine iuncti. 2.549.1.5
Consanguinitas definitur vt sit vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Vel melius vt sit relatio sanguinis per naturalem generationem communicati. ibid.6
Consanguinitatis nomen dupliciter in iure reperitur, vel strictè, & ciuiliter, vel naturaliter, secundùm propriam ac totam significandi vim. 2.549.2.7
Conscientia foro non punitur quis de homicidio sine dolo commisso, etiamsi culpa præcesserit. 3.101.1.6
Consecrationis minister est solus Sacerdos. 1.7.2.17
Consecrationis munus à Metropolitanis accipi debet. 1.139.1.2
Consecratio Episcoporum à minori numero, quàm trium Episcoporum fieri non potest. 1.161.2.2
Consecratio Ecclesiæ, per vnicum testem probatur. 1.501.1.25
Consecratio Ecclesiæ probatur per vnum testem. 1.544.1.7
Vide *Ordinatio*.
Consensus Principis probatur taciturnitate longi temporis. 1.13.2.22
Consensus expressus post impetrationem litterarum sufficit. 1.55.2.8
Consensus non solùm antè, & in ipso actu, sed etiam post illum præstari potest. 1.74.2.6
Consensus saltem tacitus totius populi, aut maioris partis requiritur ad inducendam consuetudinem. 1.78.1.19
Consensus in electionibus non scripto, sed voce est exprimendus. 1.128.2.6
Consensus contempti post electionem præstitus non auget eligentium numerum. 1.136.1.6
Consensum non præstare, & præstare sine solemnitate requisita, paria sunt. 1.153.2.3
Consensus præstitus vigore statuti præiudicat consentienti. 1.305.1.3
Consensus tacitus in quibus modis inducatur, remissiuè. 1.700.2.5
Consensus requisitus in actu debet etiam in eius reuocatione adhiberi. 2.95.2.3
Consensus Prælati in alienatione rei Ecclesiasticæ expressus esse debet. 2.96.1.5
Consensus postea præstitus idem operatur ac si antea fuisset præstitus. 2.56.2.2
Consensus Capituli in alienatione rerum Ecclesiæ excussa 30. annorum præsumitur interuenisse. ibid.3
Consensus Conuentus per maiorem partem Capituli explicandus est. 2.347.2.init.
Consensus Episcopi in translatione, ac donatione iuris patronatus potest interuenire ex post facto. 2.351.1.6
Consensus vbi requiritur in aliquo actu, sufficit quod quandocunque præstetur. ibid.7
Consensus Ordinarij in translatione, seu reseruatione iuris patronatus potest interuenire ex post facto. 2.356.1.init.
Consensus Episcopi in translatione, vel donatione iuris patronatus potest interuenire ex post facto. 2.360.2.3
Consensus Ordinarij an præsumatur ex lapsu temporis. 2.364.2.rem.
Consensus Papæ non præsumitur interuenisse etiam per longum tempus in facultate Ecclesiæ super conditionibus appositis in ipsa fundatione. 2.366.2.9
Consensus contrahentium sufficit quod explicetur ab altero alteri per interpretem. 2.471.1.8
Consensus præsumptus ex mutua cohabitatione hodie non sufficit, nisi denuo ratificetur coram parocho & testibus, obseruata Concil. Trid. forma. 2.484.1.3
Consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, non esse necessarium. 2.486.1.7
Consensus superiorum inducitur per eorum patientiam, vel tolerantiam. 2.553.1.4
Consignatio pro confirmatione Chrismatis aliquando accipitur. 2.331.2.7
Consilia an sint lecturis anteferenda. 1.11.1.13
Consilium vbi requiritur, debet peti ante actus expeditionem. 1.131.1.2
Consilium postquam petitum fuerit, expectandum est responsum per tempus necessarium. ibid.3
Consilium non obligat ad sequendum. ibid.4
Consilium tertij electi saltem in genere requirendum. ibid.5
Consilium, quando ratione subiectæ materiæ sumitur pro consensu, est requirendum. 1.251.1.4
Consilio alicuius iussus aliquid facere, petere quidem illud tenetur, sequi verò minimè. 1.345.2.2
Consilio alicuius iurans stare, intelligi debet si consilium sit iuri consonum. 1.593.1.4
Conspiratio probari potest per eosdem conspiratores. 1.550.1.3
Constantinus Imperator in plutibus terris, & Prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam transtulit. 2.589.1.20
Tò *Constiterit*, in quibus probationibus verificetur, ostenditur. 3.7.2.2
Constitutio respicit futura, & non præterita. 1.11.1.1
Constitutiones Decretorum singulatibus sunt opinionibus præferendæ. 1.14.2.1
Constitutio Collegij antiquam consuetudinem auferens, quæ redundat in damnum aliquorum, & commodum aliorum, cessante rationabili causa non valet. 1.15.1.1
Constitutio laicorum Ecclesiam, seu eius bona non adstringit. 1.16.1.1
Constitutiones referuntur de electione Summi Pontificis agentes. 1.86.2.2
Constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur respectu pœnæ ad præterita. 3.41.1.6
Constitutiones odiosæ editæ in vsurarios, cessant vsuris cessantibus. 3.137.2.8
Constitutio Pij V. comprehendit solum habentem copulam sodomiticam consummatam si naturale semen intra vas effundatur. 3.188.2.8
Constit. Pij V. an comprehendat illum, qui muliere retro abutitur, ostenditur. 3.189.1.10
Constitutionibus synodalibus stantibus, an potius ad illas, quàm ad ius commune sit recurrendum, remissiuè. 3.198.1.6
Vide *Lex*.
Constitutus in minoribus Ordinibus, si aliàs est idoneus, ad regimen Parochialis Ecclesiæ dispensatiuè potest assumi. 1.171.1.1
Constitutum inutile est si constituens non possidet. 1.443.1.6
Consuetudo valet quòd quis in absentia, seu non residens percipiat fructus suorum beneficiorum, non autem distributiones quotidianas. 1.15.2.10
Consuetudo tanti temporis, cuius non est memoria, vim priuilegij, constitutionis, seu dispensationis habet. 1.22.1.20
Consuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegij, non tamen est verum priuilegium. 1.23.1.17
Consuetudo, quæ est contra ius Diuinum, non valet. 1.23.2.20
Consuetudo in vim priuilegij allegata in his casibus non sufficit, nisi probetur priuilegium per scripturam. 1.24.1.26
Consuetudines, vel statuta licèt Papa, vel Imperator casset, per hoc non intelligitur cassare consuetudines iuramento firmatas. 1.46.24
Consuetudinis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.66.2.1.2
Consuetudo est ius quoddam moribus introductum quod pro lege suscipitur. ibid.3
Consuetudini præcedere debent duo actus, vel vnus, habens tantùm causam successiuam. 1.67.1.9
Consuetudo vna dicitur præter ius, alia contra ius appellatur. ibid.6
Consuetudo præter ius per decem annorum spatium introducitur, non sic illa quæ contra ius est. ibid.7
Consuetudo alia contra ius diuinum, alia verò contra ius humanum. ibid.8

Consuetudo contrà ius diuinum, siue positiuum sit, siue naturale, nequaquam valet, nec introduci potest. ibid.9
Consuetudo contra ius humanum admittitur & valet dummodo rationabilis, & legitimè præscripta. ibid.10
Consuetudo, quæ Ecclesiis grauis est, auctoritate, & officio iudicis tolli debet. 1.67.2.1.2
Consuetudo, qua inductum fuerit emphyteutam Ecclesiæ non cadere emphyteusi etiamsi vltra triennium pensionem soluere omiserit, valida est. ibid.3
Consuetudine potest introduci actus, siue solemnitas per quam sine apprehensione reali transfertur possessio rei absentis. 1.68.1.1
Consuetudo non valet vt in causis Ecclesiasticis dictum populi pro sententia habeatur. 1.69.1.1
Consuetudo non potest operari vt clericus non Episcopus exerceret ea, quæ sunt reseruata Ordini Episcopali. ibid.2.1
Consuetudo, qua Presbyter simplex ea præstat, quæ sunt ordinis Episcopalis, nullius est momenti. ibid.2
Consuetudo per quam interdicti sententia violatur, non valet. 1.70.2.1
Consuetudo Regni, seu loci vicini attendenda est. 1.71.1.4
Consuetudo in honoribus decernendis seruanda est. ibid.10
Consuetudinis prætextu non potest quis dimittere dignitatem sine superioris licentia, nec valet electus administrare non habita confirmatione à superiore. 1.72.1.1
Consuetudo, qua quis solet dignitatem deponere sine Superioris auctoritate, sacris Canonibus inimica censetur. ibid.2
Consuetudo admittens vt quis electus ante confirmationem administret quæ sunt muneris illius officij, vel Prælaturæ, ad quam est electus, non est seruanda, imò potiùs extirpanda. ib.
Consuetudo publica faciendi actum excusat à delicto, & à pœna. ibid.4
Consuetudo non valet contra legem expressè consuetudinem derogantem, nisi sit inducta sciente, & patiente Principe. 1.72.2.5
Consuetudo etiam futura præcedere non potest aduersùs legem, quæ ipsam consuetudinem simpliciter reprobauit. ibid.6
Consuetudine introduci potest quòd vna Ecclesia de gremio alterius teneatur sibi Prælatum eligere. ibid.2.1
Consuetudo valet, vt eligatur aliquis de certo Monasterio. 1.73.1.5
Consuetudo est optima legum interpres. ibid.6. & 1.455.1.6
Consuetudo est interpretatiua priuilegiorum, & scripturarum. 1.73.1.7
Consuetudo est interpretatiua contractuum, & ab ea quælibet dispositio accipit interpretationem. ibid.8
Consuetudo, & rei natura dant interpretationem dispositioni simplici, & genericæ. ibid.9
Consuetudo vim parem habet cum lege. ibid.10
Consuetudo facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ibid.11
Consuetudo cùm sit quid facti debet probari. 1.73.2.16
Consuetudo non valet per quam quis inducitur ad peccandum, vel bona propria dissipandum. 1.75.1.1
Consuetudo præbens delinquendi ansam etiamsi sit immemorialis non valet. ibid.2
Consuetudo non derogat iuri naturali, seu diuino, cuius transgressio peccatum inducit, nec positiuo, nisi sit rationabilis, & præscripta. ibid.2.1
Consuetudo non valet, quæ est contra ius naturale. 1.76.1.3
Consuetudo immemorialis dicitur illa, quæ est tanti temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium. ibid.5
Consuetudo immemorialis est quasi alterum ius naturale, quod immutari non potest, & tribuit iurisdictionem. ibid.6
Consuetudine sublata simpliciter, vel aliquo signo vniuersali, nunquam censetur sublata immemorialis. ibid.7
Consuetudine à lege derogata, etiam immemorialis derogata censetur. ibid.8
Consuetudo immemorialis qualiter articuletur, & probetur, remissiuè. ibid.9
Consuetudo ex vi & efficacia sua potest legem abrogare. 1.76.2.10
Consuetudo ad hoc, vt valeat debet esse rationabilis. 1.77.1.11
Consuetudo rationabilis, quæ dicatur, ostenditur. ibid.2.12
Consuetudo, vt legitima dicatur, præscripta debet esse de iure Ciuili, & in temporalibus per spatium decem annorum, de iure verò Canonico, ac contra Ecclesiam per spatium quadraginta. ibid.13
Consuetudo præter ius etiam de iure Canonico spatio decem annorum præscribitur. ibid.14
Consuetudo, vt censeatur actuum frequentia introducta requirit ad minimum duos actus. ibid.16
Consuetudo, & præscriptio in quo differant, ostenditur. 1.78.1.11
Consuetudo non potest tollere libertatem in eligendo, potest tamen inducere, vt ex certo genere personarum electio fiat. 1.95.2.2
Consuetudine, & priuilegio possunt Reges habere ius nominandi Episcopos, vel eorum electioni assensum præstandi. ibid.7. & 199.1.5
Consuetudo est altera natura.
Consuetudine an possit introduci, vt mors Prælati Principe nescietur, ab eoque venia petatur ad nouam electionem procedendi, ita quod electio aliter facta viribus careat, ostenditur. 1.135.2.4
Consuetudo non valet vt laici in electionibus Episcoporum vocem habeant.
Consuetudo aliorum locorum est spectanda, quando patriarchis deficeret.
Consuetudo vnius ciuitatis, vel loci extenditur ad loca, & rempida particularia illi subiecta, quæ non habeant consuetudinem propriam.
Consuetudo iurisdictionem dare potest.
Consuetudo, & priuilegium æquiparantur.
Consuetudo impediens subditorum correctionem nulla est. 275.1.2
Consuetudo iurisdictionem tribuit.
Consuetudo mixta clericorum & laicorum omnes clericos, vbi ea vtentur, ligat.
Consuetudo valet quòd teneatur quis rem suam vendere.
Consuetudo non valet quòd clerici in criminalibus apud iudicem laicum conueniantur.
Consuetudo purificatur priuilegio.
Consuetudo valet quòd clericus conueniri possit coram iudice Ecclesiastico. 1.378.2.5
Consuetudo loci seruanda est in concernentibus processum. 1.376.2.9
Consuetudo, seu stylus respiciens ordinatoria iudicij ligat forenses, licèt secus in decisoriis causæ.
Consuetudo potest tribuere iurisdictionem iudici Ecclesiastico contra laicum.
Consuetudo valet vt iuramentum calumniæ non præstetur. 400,2.5
Consuetudo regionum seruanda est in festorum celebratione 1.406.1.2
Consuetudo mixta procedens à tacito consensu Clericorum & Laicorum maximam vim habet, etiam in his quæ Ecclesiastica sunt.
Consuetudo inualida est, per quam is, qui in iudicio tuitentionem instrumentis, aut testibus fundauit, cogitur à ipsum proprio iuramento affirmare.
Consuetudo minimè valet, quòd iuramentum necessitatis ratur plena probatione facta.
Consuetudine in probanda non defertur iuramentum suppletorium.
Consuetudo per testes singulares probatur:
Consuetudo, vel statutum potest facere de non plena probatione plenam.
Consuetudine introduci potest vt plena fides priuatæ scripturæ adhibeatur.
Consuetudo, vel statutum iubens libris mercatorum plenam fidem adhiberi, valet.
Consuetudo contra Canones non valet.
Consuetudo in præiudicium, & contra Ecclesiam introducta non valet.
Consuetudo remittens solemnitatem requisitam in alienatione bonorum Ecclesiæ non valet.
Consuetudine potest clericus coniugatus habitum clericalem minimè portans, clericali priuilegio gaudere.
Consuetudo verùm possit efficere vt minuantur solemnitates quæ desiderantur citra res Ecclesiæ alienandas, tenuissimas. 108.2.17
Consuetudo in contractibus maximè attenditur.
Consuetudo an valeat vt monachi teneatur, remissiuè.
Consuetudo valet qua permittitur beneficiatis testari de ex beneficio acquisitis in vsus pios, vel ad illos commutandos, qui ipsis viuentibus instituerunt.
Consuetudini standum est quanta debeat esse canonica portio, quæ debetur Ecclesiæ Parochiali.
Consuetudo, cui standum est in quantitate canonicæ portionis, an & quando debeat esse legitima præscripta spatio 40. annorum, ostenditur.
Consuetudo, quæ viget in Ecclesia cui legatur circa quantitatem canonicæ portionis, seruanda est, quando nulla est certa Ecclesia Parochiali, & quid si in neutra vigeret.
Consuetudini statur an colonus soluat decimam Ecclesiæ in ius Parochia sita sunt prædia, an Ecclesiæ vbi audita Diuina & percipit Ecclesiastica Sacramenta.
Consuetudine possunt decimæ vni Ecclesiæ aliàs debitæ, aliæ solui.
Consuetudo in soluendis decimis consideratur.
Consuetudo in solutione decimarum, quæ sit attendenda hoc nè vicinioris, aut loci vbi prædia exibunt, ostenditur.
Consuetudo, vbi adest quod decimæ ad Episcopum spectent, seruanda est.
Consuetudo plurimum potest circa portionem, & quantitatem decimæ, eaque attendenda est.

Consuetudo vt introducatur in solutione decimarum decennium requiritur. ibid.7
Consuetudo vicinorum locorum in dubio est seruanda, vbi non adest particularis. 2.389.1.2
Consuetudo non tribuit ius laicis imponendi collectas, & onera Ecclesiasticis. 2.448.2.4
Consuetudinis nullæ sunt vires circa substantiam matrimonij. 2.454.2.3
Consuetudo etiam improba inducit probabile dubium,& excusat à pœna. 2.511.2.3
Consuetudo si est in loco quòd partus conditionem patris sequatur, natus ex libero, & ancilla liber est, & vti liber matrimonium contrahit. 2.536.2.1
Consuetudo legitimè præscripta valet, vt filius non matris, sed patris,aut vtriusque conditionem sequatur. ibid.2
Consuetudo circa validitatem matrimonij an valeat ostenditur. 2.528.2.5
Consuetudo nulla etiamsi scandalum oriatur, vires habet ad dissoluendum matrimonium semel legitimè initum. 2.539.1. init.
Consuetudo an efficax sit ad reddendos quospiam habiles ad matrimonium, qui iure Canonico inhabiles erant. 2.540. 1. 2.
Consuetudo cupidinis mater ac veneris ministra est. 2.547. 2. 2
Consuetudo contrahendi matrimonium in gradibus consanguinitatis,seu affinitatis iure prohibitis an & quando valeat,ostenditur. 2.552.2.2
Consuetudo vbi adest, quod aliquid detur in exequiis mortuorum,& similibus,potest populus cogi saltem officio iudicis,ad obseruandam consuetudinem. 3.34.2.6
Consuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem in Archidiaconi inuestitura reprobatur. 3.38.2.3
Consuetudo laudabilis, qua populus aliquid dat pro sepulturis, &c.seruanda est, etiamsi clerici sint diuites. 3.42.1.7
Consuetudo inducitur spatio decem annorum. ibid.8
Consuetudo non valet de præstandis, seu soluendis vsuris. 3.134. 2. 7
Consuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria non valet. 3. 163.2.3
Consuetudo quæ est contra libertatem Ecclesiæ, vel eidem onerosa,non valet. 3.330.1.2
Consuetudini, vbi reproba quando derogatur, censetur quoque Consuetudini futuræ derogatum. ibid.3
Consuetudo vt inducatur non requiritur quòd sit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio. 3.345.1.2
Consuetudo tanti temporis,cuius non extat memoria in contrarium, vim priuilegij habet, data capacitate illum inducentis, vel præscribentis. 3.346.2.4
Consuetudo immemorabilis habet vim tituli. 3.347.1.7
Vide *Statuta.*
Consulens delictum, an puniatur eadem pœna, qua ipse delinquens, remissiuè. 3.99.2.3.1
Consulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus est, si sequatur percussio. 3.298.2.4
Consultores in causa sanguinis sunt irregulares sequuta morte, vel mutilatione membri ob eius dictum. 3.192.2.4
Contemptus etiam potest separatim purgari per singulos. 1.110. 2. 5
De contemptu non potest agere qui non habet vocem in Capitulo. ibid.
Contemnere nihil aliud est quàm aspernari, & non curare. 1. 360.1.10
Contendens alicuius parentes matrimonium contrahere non potuisse,debet probare matrimonium illud non tenuisse,eiusque parentes illud contraxisse mala fide. 2.585.2.2
Contestatio litis est terminus substantialis iudicij. 1.133.1.11
Contestatio litis fit per principalis negotij ad competentem iudicem factam narrationem. 1.134.1.10
Contestatio litis requiritur in iudiciis possessoriis. 1.230.1.6
Contestatio litis non est necessaria in exceptionis quæst. 1.240. 2. 16
Contestatio litis fit tantùm per petitionem, & directam responsionem ad eam. 1.489.2.35
Contestatio litis inualida non interrumpit præscriptionem. 1. 710.2.10
Continentia causæ diuidi non debet. 1.66.1.6. & 1.459.2.1.3
Continentiæ causæ non diuidendæ exceptio vti dilatoria ante litem contestatam,apponenda est. 1.607.2.7
Continentiæ votum sacris Ordinibus in Ecclesia Orientali est annexum. 1.24.2.3
Continentia solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus est annexa. ibid.5
Tò Continuatè, & continuè, nullam recipit interpellationem. 3. 234.2.5
Contractu annullato annullantur etiam omnes clausulæ contentæ in eo. 1.252.2.12
Contractus ex diuturnitate temporis robur accipit, & fomentum. 1.303.1 3
Contractus quoties per restitutionem in integrum rescinditur, tunc emptor de melioratione bus,& expensis rectè agere, remque ipsam retinere poterit. 1.329.2.12
Contrahens sortitur forum iudicis in cuius territorio contraxit, si ibi reperiatur. 1.386.2.3
Contractus confirmati ratione non sortitur ibi quis forum. ibidem 4
Contractus attenditur locus vbi celebratus fuit,non verò vbi resolutus. ibid.5
Contractus nomen largissimè sumitur. 1.38.1.12
Contractus sunt de iure gentium, & non insunt sub potestate Regis, vel Imperatoris. 1.466.2.5
Contractus tempus inspiciendum est. 1.538.1.4
Contrahens cum minore decreto non interposito censetur in mala fide,& nunquam potest præscribere. 1.641.1.12
Contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate, sunt validi. 2.1.2.2.7
Contractus omnes bonæ fidei rescinduntur ob læsionem vltra dimidiam iusti pretij. 2.126.1.8
Contractus lucratiui ob læsionem vltra dimidiam rescindi non possunt. 2.127.2.18
Contractus reciproci,seu respectiui ob læsionem vltra dimidiam rescindi non possunt. ibid.30
Contrahentes quando ex vna parte rem tradendo, & ex altera rem, & pecuniam, censeantur permutationis, vel venditionis contractum facere. 2.165.1.2
In contractu censuali transfertur in recipientem omne dominium,tam directum,quàm vtile. 2.334.2.9
Contractus potest irrequisito domino alienare, nec tenetur eum, cui sensum soluit,requirere. ibid.11
Contractus in dubio magis præsumitur censualis, quàm emphyteuticus. ibid.12
Contractus est totus approbandus cum suis qualitatibus, & causis,aut totus reprobandus. 2.387.1.5
Contrahentes omissis denunciationibus, quas pœnas incurrant, ostenditur. 2.509.2.22
Contrahens de præsenti cum duabus primam desponsatam debet habere in vxorem. 2.511.2.1
Contractus simpliciter factus censetur celebratus secundùm consuetudinem loci. 2.540.1.5
Contrahens scienter cum impotenti ad copulam,ab ea non separatur. 2.560.1.1
Contrahentes contra prohibitionem à superiore factam sunt separandi. 2.567.2.2
Contrahens cum aliqua contra prohibitionem à superiore Ecclesiastico iusta de causa sibi factam peccat mortaliter. ibid.4
Contrahens cum pluribus simul viuentibus quas pœnas incurrat, remissiuè. 2.605.1.12
Contractus,& distractus à pari procedunt. 3.25.2.3
Contractus talis præsumitur, qualis fuerit denominatus. 3.138. 2. 5
Contractus & pactum venditionis de retrò,remissiuè.3.139.2.9
Contractus in dubio fauore animæ in materia,quæ sapit vsuram, præsumi debet fœneratitius. 3.145.1.5
Contrahentium vterque si venit contra contractum, vterque potest exigere pœnam ad inuicem promissam ex conuentione. 3. 270.1.1
Contractus non dissoluitur nec impeditur per excommunicationem superuenientem in eo qui tenetur aliquid præstare excommunicato. 3.317.2.1
Contradictio illius non est admittenda qui se opponit contradictioni ad eam calumniosè impediendam. 1.236.1.10
Contraria allegans non est audiendus. 1.560.1.3
Contraria iuri per simplicem confirmationem non intelliguntur confirmata. 1.736.2.3
Contraria duo possunt procedere diuersis respectibus. 3.161.2.4
Contrarietas nulla debet esse in iure. 1.4 2.43.& 1.28.1.3
Contrarietas modica non nocet. 1.514.1.4
Contritio an requirat propositum implicitum vitandi peccata in futurum,an verò requirat implicitum, ostenditur. 3.277.1.4
Controuersia super possessione orta non facit rem litigiosam. 1. 728.2.5
Contumacia cessante cessat effectus illius. 1.27.1.10
Contumacia non est propriè crimen. ibid.15
Contumaciæ pœnas tam ante quam post litem contestatam comminatas, qui DD. adducant,referuntur. 1.227.2.10
Contumacia actoris maior est,quàm rei. 1.448.1.8
Contumacia rei non comparentis sufficiens causa est ad faciendam sequestrationem. 1.460.2.5
Contumax non dicitur qui non potuit comparere ex aliqua iusta causa,seu impedimento. 1.27.1.11
Contumax non dicitur quis nisi contumacia accensetur. ibid.12
Contumax non dicitur qui non comparuit citatus coram illo qui in eum notoriè nullam habebat iurisdictionem. 1.49. 2. 24

Contumax in non comparendo, vel non respondendo excommunicari potest, beneficio autem priuati non debet. 1.350.2.1

Contumace reo actor mittendus est in possessionem rei petitæ, si actione reali actum esset. 1.397.1.24

Contumax & condemnatus vt conuincatur, eius malitia debet iterum ex abundanti citari ad causam defendendam. 1.450.2.1

Contumax litis pendentiæ exceptionem allegare non potest. 1. 608.1.9

Contumax in non parendo non absoluitur absque cautione pignorum. 1.686.1.5

Conueniendus per clausulam, si moriatur re integra, successor conueniri non potest. 1.62.1.1

Conueniri potest quis in loco, in quo assiduè commoratur, quamvis in eo non habeat domicilium. 1.376.1.3

Conueniri quis potest actione in rem scripta, & in loco rei, & in loco contento, sicut & reali. 1.381.2.8

Conuenticula occulta faciens habet præsumptionem contra se. 3. 75.1.2

Conuentio inualida per consensum superioris validatur. 1.299.2.1

Conuentio de soluendo expensas, & fructus pro cessione vrs, est illicita. 1.300.1.2

Conuentionis iudex etiamsi sit incompetens, coram eo potest quis reconueniri. 1.389.2.4

Conuentio, & reconuentio pari passu ambulant, & eadem sententia terminari debent. 1.390.2.9

Conuentionis in causa modus procedendi datus per rescriptum intelligitur repetitus in causa reconuentionis. 1.391.2.1

Conuentio quando inita est cum aliquo, si postea impetratur priuilegium, in eo de ipsa conuentione facienda est mentio. 1. 638.1.6

Conuentio inter partes circa tempus faciendæ solutionis annui census, non est illicita. 2.377.2.5

Conuentuales dicuntur à conuentu, seu à conueniendo. 1.952.3

Conuentualis Ecclesia dicitur in qua est collegium clericorum siue sæcularium, siue regularium. 1.277.2.4

Conuentum reum quando constat non possidere antequam actor probaret suum dominium, tunc reus ipse absoluitur. 1.363.2.7

Conuentus super possessione alicuius rei coram vno iudice, non potest coram eodem super proprietate conueniri. 1.367.1.2

Conuentus super iniuria clerici, vel super adulterio appellare potest, nisi sit notorius. 1.679.1.1

Conuersatione ex inhonesta sumitur contra aliquem argumentum. 3.1.2.5

Conuersi, & oblati possunt transire ad strictiorem religionem. 2. 275.2.6

Conuersi, quia sunt veri Religiosi, eximuntur à tributis. 2.449.1.9

Conuersi ad religionem veri sunt religiosi, & Ecclesiasticæ personæ. 3.299.2.4

Conuersi Religiosi priuilegio Canonis & fori gaudent. 3.301. 1.2

Vide *Monachus*.

Conuictus de crimine, aut illud confessus interrogari non potest de sociis occultis criminis, quorum nulla sit infamia, nullâque indicia adsint. 1.462.2.2

Conuictus simul & confessus non auditur appellans. 1.716.2.12

Conuictus de simonia, vel informatus, qui se purgare non potest deponendus est. 3.23.1.1

Copula carnalis quomodo probetur. 1.522.2.1

Copula carnalis probatur per auditum proprium. 2.523.1.4

Copulæ carnalis ad probationem quæ præsumptiones, & coniecturæ sufficiant arbitrio circunspecti iudicis statur. ibid.5

Copula carnalis per violentam præsumptionem probatur. 1.568. 1.1

Copula carnalis quando dicatur probari ex violenta, & certa præsumptione. ibid.2.5.6.7

Copulam asserenti fauore matrimonij creditur. 2.504.1.2

Copulæ an sit mentio facienda in dispensatione obtinenda pro consanguineis, vel affinibus. 2.518.1.12

Copula carnalis non efficit validum matrimonium contractum sub conditione turpi & inhonesta aduersus matrimonij substantiam. 2.520.1.7

Copulam cum fœmina inuita, &c. sufficit ad contrahendam affinitatem. 2.546.2.5

Copula coniugalis, cuius impotentia impedit matrimonij validitatem, debet esse cum emissione seminis intra vas. 2.562.1.11.

Coqui aliquando in solo ministerio, aliquando in artificio habentur. 1.221.2 init.

Corona in clericis quid significet, ostenditur. 2.12.1.11

Quare in die *Coronationis* Papæ stupæ in summitate arundinis comburantur, ostenditur. 1.31.6

Coronatio Papæ, Vide *Papa*.

Corpore vitiati non possunt testificari contra clericos in causa criminali. 1.512.2.5

Corporis deformitas sæpè deformitatem animi ostendit. 2.84. 1.2

Corporis ornatum infucarum sicut laudamus, ita dissolutos & fractos vestibus non recipimus. 2.424.1.5

Correlatiuorum regula non procedit in indulgentiis facta cuipe vni ex correlatiuis.

Corrigere alium in delicto committendo quilibet 62.2.3

Correctio, Vide *Iurisdictio*.

Credentes hæreticorum qui dicantur, ostenditur.

Credentes hæreticorum excommunicantur, incurrunt nas in iure statutas contra hæreticos, & in ne per annum permanentes ipso iure sunt infames, omni officio, & beneficio Ecclesiastico.

Credentes hæreticorum hæretici sunt.

Tà Credimus non tenere, important ipso iure.

Credit qui nihil inuolutum, vel duplicis intellectus 6.2.5

Credito an liceat rem carius vendere quàm præsenti do rei dominus non erat tunc venditurus,

Creditor ante diem agere potest, vt adueniente die 1.416.1.8

Creditor petere potest debitum de furuio, bitum de præsenti.

Creditor non sibi præiudicat, qui minus petit, bitum esset.

Creditor petere, & cogere potest vt sibi fiat debiti per eius debitorem, quando habere 1.532.1.6

Creditor potest debitorem suum conditionali, pellere, vt faciat sibi instrumentum debiti bationem.

Creditores, qui filios debitorum in pignus credito.

Creditori incumbit onus probandi filium esse 1.4

Creditor, vel is, qui ab eo causam habet, si tot pignore, quot satisfactum est sorti, debet bitori.

Creditor tenetur mittere ad domum debitoris, non expresso loco aliquid dare tenetur.

Creditor non potest sibi retinere fructus pignoris, in sortem computare.

Credulitatis iustam causam habet illud, quod dicitur gnis.

Crimen occultum quod, remissiuè.

Crimina, quæ indicant depositionem, referuntur;

Crimen mixti fori committens, & punitus vel iudice, an ab alio puniri, vel absolui possit, 2.11

Crimen non probatum repellit testem allàs de illo damnatum.

Criminosus testis à testimonio repellitur, si crimen oppositum probetur.

Crimen in iudicio commissum, vel confessum dicitur 2.18.2.4

Crimen, atque delicta propter quæ Religiosi ab Ordine expulsi, referuntur.

Crimen machinationis mortis alterius coniugis monium dirimit, ostenditur.

Crimina morte extinguuntur.

Crimen mixti fori committens punitus & absolutus dice, an possit ab alio puniti, vel absolui,

Crimina quando opponuntur contra Clericos, stificantes ad eos repellendos à testimonio, ipsos tunc possunt admitti.

Crimen, aut persona si sit occulta, non tenetur facere, sed oportet præcedere infamiam.

Crimen probatum per modum inquisitionis ordinaria non punitur.

Crimen simoniæ committens eo ipso, quod verisimile est eum male sentire de sanctitate

Crimen læsæ Maiestatis committentes quas ostenditur.

Criminis punitio ad merum *imperium* pertinet.

Crimina quando per conclusionem absolutam, hoc constiterit, de nouo inquiri, & accusari.

Etiam per coniecturas & præsumptiones.

Crimen si quis committat inducens priuationem iure possunt subditi ab eius obedientia 2.2

Crimina ne maneant impunita publicè interest.

Criminalibus in causis criminaliter inceptis non mentum suppletorium.

Criminosus postulati non potest.

Criminosi pendente iudicio etiam post receptas concluſum in causa, suum beneficium 1.16

Criminosi qui non sunt priuati ipso iure, possunt beneficia in fauorem pendente iudicio missis.

Criminosus occultus moneri potest ne promoueatur ad Ordines, sed promoueri non potest. 1.160.1.1

Criminosi occulti præter homicidam post pœnitentiam in susceptis ordinibus ministrant, & ad superiores ascendunt, & ante pœnitentiam monentur, vt etiam, in susceptis non ministrent. 1.165.2.1

Criminosus condemnatus à testimonio repellitur 1.497.2.9

Criminosus non admittitur in testem. 1.544.2.2

Nisi aliis testes deficiant, maximè vbi res sua natura difficilis est probationis. 1.545.1.fin.

Criminosi & infames occulti si promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi. 3.132.1.3

Crux Patriarchalis qualis debeat esse, ostenditur. 3.445.1.15

Vide *Habitus.*

Cùcunque, est generale, & omnia comprehendit. 1.288.1.9

Culpa vbi non est, non potest esse delictum, nec pœna. 1.13. 1.14

Culpa ad casum non ordinata considerabilis non est. 2.84.2.8

Culpa suos debet tenere auctores. 2.102.1.3

Culpa lata, leuis, & leuissima quæ dicatur, remissiuè. 2.118.2.3

Culpa originalis remittebatur per circumcisionis mysterium. 2.419.1.5

Cupiditas est radix omnium malorum. 1.14.2.6

Cura animarum vbi sit mentio semper intelligitur de cura actuali, non habituali. 1.170.2.2

Curam Monasterij gerere potest infamis. 1.174.1.5

Cura animarum alicuius Parochiæ non probatur ex eo quod quis administrauit Sacramenta eius incolis, nisi probet eum ad id esse adstrictum. 1.208.2.3

Curati inferiores, & alij quicunque beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens, obtinentes, discedendi licentiam in scriptis gratisque concedendam vltra bimestre tempus nisi ex graui causa obtineant, prohibentur. 2.30.2.3

Curator hæreditatis iacentis potest præsentare ad beneficium iurispatronatus dictæ hæreditatis. 2.346.2.6

Curatus, Prælatus dicitur, & Prælatum habere. 1.266.2.2

Curatis in suis locis decimæ assignantur, & limitantur. 2.100. 2.3

Curatus in sua parochia habet intentionem fundatam in decimis prædialibus contra Episcopum. 2.235.1.4

Curatus ad excludendas fraudes potest prohiberi facere ne fructus ex agris afferantur nisi salua sibi prius decima. 2.253. 2.7

Curatus quilibet iurat Episcopo, quòd erit illi, suis successoribus, & sanctæ Sedi Apostolicæ, fidelis & obediens. 3.340. 1.2

Curia Romana, vel Principis ibi est vbi Papa, vel Princeps existit. 3.445.2.17

Custodia Ecclesiæ vacantis, si sit de iurepatronatus laicorum non ad patronum laicum, sed ad illum Prælatum spectat, qui ius habet conferendi. 1.268.1.7

Custodis ad officium quæ spectant, ponuntur. 1.212.1.1.& 1. 213.1.1

Custodis officium & dignitas, quæ remissiuè. 1.212.2.2

Cymeriorum Regis filij tres de paterno regno contendentes iudicem elegêre Atiopharnem. 1.563.1.6

D

Dæmoniaci an possit fieri Clerici, remissiuè. 1.103.1.85

S. Damasus in insigni Vimaranensi oppido natus, ostenditur. 1.3.1.20

Damnum quod Ecclesiasticæ iurisdictioni euenit ex recursibus ad sæculares iudices, ostenditur. 1.42.1.28

Damni causam qui dat, tenetur ad interesse. 1.265.2.2

Damna non veniunt appellatione expensarum. 1.383.1.9

Damna, & interesse probari debent per testes. ibid.14

Damni irreparabilis casus plures qui referant, citantur. 1.713. 2.16

Damnum proximo imminens etiam sub fide secreti susceptum detegere quis tenetur, etiam virtute monitorialium generalium. 3.98.2.23

Damnum dicitur non solùm quod prouenit à casu, sed etiam à culpa. 3.164.1.8

Damnum præsumitur illatum ab inimico, & vicinis, quando sunt malæ opinionis. ibid.9

Damnum, & iniuria in quo differant. ibid.10

Damnum quod datur in frumento in herbis, non pluris æstimatur, quàm quod in herbis valeat. 3.265.2.3

Damnum vbicunque subsequitur ex aliqua culpa quantumuis leuissima, videlicet in commodato, vel deposito, ille, cui res commodata, vel in depositum data fuit, tenetur semper ad restitutionem in vniuersum de toto damno. 3.267.1.1.2

Damni qui occasionem dat, damnum ipsum dedisse videtur. ibidem 3

Damnatus actione iniuriarum infamis est, & per Papam potest fama restitui. 1.666.2.2

Damnati de hæresi tradi debent brachio sæculari debita pœnâ puniendi. 3.76.1.2.fin.

Damnatis ad mortem non est denegandum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. 3.129.1.3

Dans, & recipiens differunt inter se. 2.80.1.2

Data tempus attenditur in rescriptis. 1.36.2.6

Datæ litterarum quæ vtilia pariant, remissiuè. 1.37.1.7

Datæ statur si plures impetrant in eadem Ecclesia, vt primus impetrans præferatur, & solus admittatur. 1.57.2.1

Datæ tempus non signatæ supplicationis attenditur, quando duo concurrunt super eodem beneficio ad cognoscendum cui prius ius quæsitum est. ibid.4

Datæ tempus non illud, quod literæ per Cancellarium expediuntur, attenditur, vt quis possit facere fructus suos. 1.58. 1.5

Datio in solutum voluntaria, & extraiudicialis ob læsionem vltra dimidiam rescindi potest. 2.126.1.11

Datio in solutum soluit laudemium. 2.146.1.23

Datum ob turpem causam non reperitur quando turpitudo versatur etiam ex parte dantis. 3.27.1.3

Debet, importat necessitatem. 1.685.1.3. & 1.709.1.8. & 2. 497.1.2

Debitor suspectus de fuga in carcerem festis diebus detrudi potest. 1.410.2.28

Debitor qui iurauit creditori nullum grauamen super re pignorata inferre donec soluerit debitum, non auditur repetens pignus nolendo compensare fructus in sortem, sed debet prius debitum integraliter soluere, & demum rem cum fructibus inde perceptis exposcere. 1.579.1.1

Debitor, cui creditor in tempus prolixius terminum solutioni præstitutum protogauit, & distulit, dilatione prior pendente in excommunicationis sententiam non incidit à qua prius fuerat cum reincidentia absolutus à iudice Ecclesiastico. 1.693. 2.5

Debitorem fugientem potest creditor propria auctoritate subsequi, & detinere. 2.171.1.4

Debitor principalis quando est absens à loco sui domicilij potest fideiussor illo non excusso conueniri. 2.178.1.1.12

Debitor per districtionem canonicam compellitur à fideiussione fideiussorem absoluere, qui à creditoribus molestatur. 2.179, 1.1

Debitor principalis quando esset tixosus potest fideiussor conuenire illum, vt à fideiussione liberet. 2.183.2.17

Debitor clericus ratione depositi penes se facti non gaudet priuilegio huius cap. 2.187.2.13

Debitor ad Ecclesiam confugiens pro debito in ea capi non potest. 2.446.1.39

Debitores falliti, seu decocti an Ecclesiastica gaudeant immunitate, remissiuè. ibid.41

Debitores sunt liberi à debito soluendo suo creditori hæretico. 3.82.2.6

Debitor tenetur recipere suum debitum, vel condemnationem in suum fauorem factam in moneta quantumcunque minutissima. 3.169.2.11

Debiti in instrumento si exprimitur causa condemnabitur debitor, nisi probet indebitum, si non exprimitur, necesse est vt creditor probet id fore debitum. 1.560.1.1

Debitum negans non gaudet beneficio huius cap. 2. 187.2. 1.1

Debitum non confitens non gaudet beneficio huius cap. 2.1. 88.2.25

Debitum compensandi animo an censeatur relictum quod datur, vel legatur creditori, ostenditur. 2.216.1.6

Debitum iure naturæ habet qui in bonis patris, & matris, & auiæ, in quo grauari nequit, & filius rogatus de restituenda hæreditate sub conditione detrahit debitum iure naturæ; & Trebellianicam. 2.217.2.1

Debitum, seu onus rei, vel personæ promissum, vel debitum auctis rebus, vel personis, quibus onus debetur, non augetur. 2. 384.1.2

Debitum ex voto, si ad vnicam mensuram solui solet, ad illam imposterum solui debebit, si verò ad diuersos, liberabitur si soluerit ad minorem. 2.384.2.1

Debitum debitor agnoscere videtur, qui de nouo promisit, vel partem debiti soluit, aut pignus, seu fideiussorem dedit. 2. 388.1.4

Debitum petere an possit vxorata per vim cognita ab affine. 2. 546.2.4

Debita, & iura conditionalia, si descendant ex contractu, quamvis adimpleatur conditio post condemnationem, confiscantur propter hæresim, secus si descendant ex vltima voluntate. 3.72.1.6

Debitum reddere non potest coniux conscius impedimento diriment. 3.324.2.3

Debitum petere non potest coniux dubius de valore matrimonij, tenetur tamen reddere, intellige vt ibidem. 3. 325.1.5

Decalogi præcepta remitti, & solui non possunt. 1.7.1.8
Decalogi præcepta sunt iura naturalia, & indispensabilia. ibid.9
Decanus dicitur in dignitate constitutus. 1.137.2.4
Decani officium, & dignitas quanta remissiuè. 1.168.2.4
Decanus quam dignitatem & officium habeat, remissiuè. 1.211.1.3
ad *Decanatum* requisita quæ, remissiuè. 1.90.1.14
Tò Decepta, in hoc text. quomodo intelligatur, ostenditur. 1.134.1.17
Deceptio intra dimidiam iusti prætij tanquam minus malum impune permittitur, non tamen tanquam licita approbatur. 2.125.2.3
Deceptio minus dimidia respectu venditoris dicitur interuenire quando res, quæ valet 100. distracta fuit minus quinquaginta. ibid.5
Deceptus in quantitate rei potest agere ad supplementum, etiamsi deceptio fuerit circa dimidiam, quando cœpit actus à mensura. 2.191.2.7
Decimas prædiales illi Ecclesiæ soluere tenentur Reges, & Principes vbi prædia sita sunt, personales verò vbi diuina audiunt officia. 1.286.2.3
Decimæ prædiales curato illius Parochiæ debentur, cuius loco prædia sita sunt. 1.456.2.2
Decimarum perceptio, per testes singulares probatur. 1.503.76
Decimas, quæ iustè, & ex legitima concessione à laicis obtinentur, an possit laicus contra laicum præscribere, ostenditur. 1.622.2.5
Decimæ sunt soluendæ de patrimonio ad cuius titulum quis fuit ordinatus. 2.58.1.6
Decimæ in vim alienationis possunt concedi ab Episcopo, siue alio Prælato cum consensu Capituli, seu Conuentus cum causæ cognitione & aliis solemnitatibus. 2.95.2.2
Decimas titulo feudi, vel alio temporali ante Concilium Lateranen. potuerunt inferiores Prælati concedere, sed ex eo deinde fuit prohibitum. 2.98.2.3
Decimæ si laicis concessæ reperiantur, & nesciantur an post, vel ante Concil. Lateranen. fuerint concessæ, in dubio post Conc. concessæ censentur. ibid.4
Decimarum exemptio an possit emi, ostenditur. 2.112.1.5
Decimarum, & beneficij fructus possunt vnicuique etiam laico locari. 2.135.2.3
Decimæ feudales hodie retineri non possunt à laicis nisi Ecclesiam compensauerint de re maiori, vel æquali. 2.160.1.4
Decimam potest obligare dominus, cui illa in feudum data fuit. 2.169.1.3
Decimæ prædiales regulariter illi sunt Ecclesiæ tribuendæ in cuius territorio prædia sita sunt; personales verò debentur Ecclesiæ in qua audiuntur diuina, & Sacramenta percipiuntur. 2.235.1.3
Decimæ sunt res quæ Ecclesiarum ministris ratione ministerij Sacramentorum persoluuntur. 2.236.2.8
Decimæ, Primitiæ, & Oblationes in quo differant, ostenditur. ibid.9
Decima definitur vt sit decima pars fructuum ad quam petendam ius competit Ecclesiis Parochialibus ratione ministerij Sacramentorum. ibid.10
Decimæ aliæ sunt prædiales, aliæ personales. 2.237.1.11
Decimarum quatuor genera exprimuntur, quæ in veteri lege debebantur. 2.227.2.1
Decimarum diuisio ponitur. ibid.2
Decimæ, & primitiæ differunt inter se. ibid.3
Decima de propriis prædiis, siue patrimonialibus clerici soluere debent. 2.238.1.5
Decima soluitur etiam ab habente priuilegium noualium de agro nuper ad culturam redacto ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur. 2.239.2.2
Decima ex leguminibus in parua quantitate collectis soluenda non est. ibid.3
Decima solui debet de pretio, quo pascua, seu pastura vendita est. 2.240.1.3
Decima soluitur de apibus, apúmque examinibus, aluearibusve ipsis, & de earum fructu, cera scilicet, & melle. 2.240.2.2
Decima de omni fructu soluenda est. ibid.3
Decima de foliis mororum saltem ex consuetudine solui debet. ibid.4
Decima soluitur de palea, de lino, & canape, de croco, & lacte, de caseis, de butyro. ibid.6
Decimæ integræ solui debent sine deductione expensarum. 2.241.1.1.2
Decimæ prædiales solui debent statim, ac fructus collecti sunt. ibid.3
Itavt si pereant, teneatur is, qui soluere, vel monere debet. 2.241.2.9
Decimas consuetas si quis tardiùs daret mortaliter peccaret. 2.241.1.4
Decimæ personales regulariter debentur solum in fine anni. 2.241.2.6
Decimæ prædiales statim debentur absque eo quòd persolvantur Parocho.
Decimæ noualium debentur Ecclesiæ in cuius Parochia fuerint; si verò non sunt in certa Parochia, debentur Diœcesano, qui potest sibi retinere, vel alteri Ecclesiæ concedere. 2.242.1.1
Decimæ prædiales regulariter illi sunt Ecclesiæ tribuendæ in cuius territorio prædia sita sunt. ibid.
Decimæ quæ in aliqua parochia certæ non sunt Episcopus non potest Ecclesiæ sine consensu Capituli concedere. ibid.
Decimæ Episcopo debentur, vbi prædium non est in aliena parochia situm. ibid.
Decimæ quasi debitum exigi possunt. 2.247.1.
Decimæ an, & quando debeantur de iure diuino, & humano ostenditur. 2.247.2.
Decima laico iure hæreditario concedi non potest. 2.248.1.
Decimandi ius tanquam spirituale non potest laicis competere. ibid.3
Decimas non soluens cùm teneatur, excommunicari potest monitione præmissa. ibid.
Decimarum solutio sit vti de onere, non verò de decimo vno, & formali. ibid.
Decimæ, vel probationes Ecclesiæ laicis concedi non possunt. 2.247.3.
Prælatus contra faciens est puniendus. 2.247.4.
Decima est onus reale, & sequitur possessorem. 2.248.1.
Decimas soluere quis compellitur per excommunicationem ab molendis, & aliis hîc contentis. 2.249.1.
Decimas non soluens cum teneatur, excommunicari debet monitione præmissa. 1.149.1.2
Decimæ non possunt per laicum in alium laicum aliquo modo transferri. ibid.
Decimæ concessæ in feudum ante Concil. Lateranen. reuerti ad Ecclesiam, seu Prælatum non possunt iterum infeudari. ibid.
Decimas, quas laici iusto titulo feudi perpetui habent à superiore, an possint licitè ipsis laicis in alios laicos transferre ostenditur. ibid.
Decima personalis debetur Ecclesiæ vbi quis percipit sacramenta, licèt alibi lucrum contigerit. In prædicta tamen consuetudini, si in aliena parochia colonus prædium non. 1.149.2.1
Decimæ personales debentur vbi quis recipit ecclesiastica sacramenta, & audit Diuina. ibid.
Decimæ personales sunt, quæ ex acquisitis ex industria, vel contemplatione personæ solui debent. 2.250.1.
Decimæ animalium inter prædiales comparantur, & debentur illi Ecclesiæ in cuius parochia animalia morantur, & pascuntur. ibid.
Decimæ de omnibus fructibus prædiorum etiam in anno ipsius productis soluendæ sunt. 2.250.1.
Decimæ totius soluendæ sunt, quoties *agor* in anno fructus protulerit. ibid.
Decimarum debitor si in foro exteriori monitus non curat soluere, ecclesiastica districtione cogendus est à qua non absoluitur nisi plena restitutione sequuta. ibid.
Decimæ prædiales soluendæ sunt expensis non deductis. 2.250.2.1
Decima ex omni semmento, & grano solui debet. 2.251.2.
Decima ex omni fructu soluenda est. ibid.
Decima ex pecoribus solui debet cùm illi nutriti fuerint. ibid.
Decima soluitur de negotiatione. ibid.
Decima soluitur de militia, seu de captis iusto bello. ibid.
& de venatione. ibid.
& ex omnibus bonis, quæ nobis prouenium, & quodammodo frugifera sunt. ibid.
Decimæ prædiales sine diminutione seminis, & expensarum solui debent. ibid.
Decimæ de redditibus molendinorum ad eorum dominos spectantes sunt. 2.252.2.
Decima non soluitur de malè acquisitis. ibid.
Decima soluitur de *molendino* ad ventum. ibid.
Decimæ de iure debentur ex his rebus, quæ non sint restitutionis obnoxiæ, quamvis cum peccato publicè lucrentur. ibid.
Decima de illicitè acquisitis ratione prædictorum solenda est. ibid.7
Decimam Deo de propriis offerre tenetur omnis homo in quantum Deo subditus est. 1.252.1.
Decimam soluere debent dominus & coloni sine deductione seminum, & sumptuum, & non cui voluerint Ecclesiæ vel pauperibus, sed Ecclesiæ cui debentur, nec ab hoc excludendi propter malitiam clericorum. 2.253.2.
Decimæ prædiales soluendæ sunt non deductis expensis. 2.253.2.1
2.2 ibid.
Decimæ solui debent clericis, & non aliis pauperibus. ibid.
Decimæ integrè, & sine diminutione soluendæ sunt. ibid.
Decima propter sterilitatem denegari non potest. 2.
Decimas soluendi onus est reale, & sequitur possessorem. 2.
254.1.13

Decimæ personales debentur expensis priùs deductis. 3.256.1.3
Decima duplex de vna, & eadem re, siue de eodem accruo, solui non debet. ibid.5
Decimas præscribens in aliena Parochia, si ibi insurgunt noualia, ipsorum decimas non habebit. 2.256.2.1
Decima non soluitur de legato, vel hæreditate. ibid.7
Decima non soluitur ex immobilibus. ibid.8
Decimæ noualium regulariter debentur parochiæ in cuius finibus colliguntur. 2.257.1.4
Extenditur ad quascunque decimas. ibid.5
Decimæ quando per præscribentem fuerunt receptæ in nemoribus, vel pascuis, tunc si ille redigantur in culturam, is qui percepit decimas habebit & nouales. ibid.6
Decimæ fructuum, qui nascuntur in parochia Episcopi seu Ecclesiæ Cathedralis, Episcopo debentur. 2.257.2.8
Decimæ omnium fructuum prædij debentur ei qui decimas ibi præscripsit, sed ad aliud prædium præscriptio non extenditur. 2.258.1.1
Decimæ ex herbis debitæ debentur etiam ex terreno in quo herbæ nascuntur ad culturam redacto ex fructibus inde prouenientibus. ibid.3
Decimæ coram Ecclesiastico iudice sunt pendæ. 2.258.2.2
Decima in Parochia Ecclesiæ Cathedralis Episcopo debetur, ibidem 3
Decimæ ad Rectorem Parochialis spectant. ibid.5
Decimæ minutæ sunt, quæ ex hortis, pullis, & ouis soluuntur. ibid.6
Decimæ illæ soluendæ necessario sunt, quæ debentur de iure diuino, vel de loci consuetudine. 2.260.1.3
Decimæ priùs sunt soluendæ quàm census, seu tributa, & si priùs illa soluuntur, postea decimari debent. 1.261.1.2
Decima est onus reale, ac proinde sequitur fructuum possessorem seu detentorem. ibid.3
Decima non soluitur de dote Ecclesiæ, id est, de passalibus, & mansis, nisi huiusmodi passalia fuissent priùs tributaria. 2.375.1.6
Decimæ ex prædiis Ecclesiarum intra alterius Parochiæ limites sitis eidem Parochiæ soluendæ sunt. 2.375.2.8
Decima an debeatur ex iis prædiis, ex quibus Ecclesia non erat solita percipere, remissiuè. 3.149.1.5
Decimas de manu laici sine Episcopi consensu religiosæ personæ recipere non possunt. 3.208.2.10
Decimæ in bonis Ecclesiæ numerantur. 3.337.1.2
Decimæ, oblationes, & primitiæ differunt. ibid.3
Decimæ quot sint. ibid.
Decimalis causa quando tangit ius indistinctè, non cadit in laicum eius cognitio. 1.378.1.5
Decimandi ius concedi non potest laico præsertim post Concil. Lateranen. 2.247.2.2
Declaratio, seu interpretatio fieri debet non perimendo, sed exponendo quæ dicta sunt. 3.11.1.5
Declaratio retrottahitur ad tempus factæ dispositionis. 3.137.2.9
Declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit. 3.187.1.4
Declaratoria vt sit locut, necessario exigitur contumacia. 3.325.1.5
Depositi à testimonio repelluntur. 2.497.2.10
Decretales sibi ipsis vel aliis iuribus contrariæ resecatæ fuerunt. 1.412.42
Decretalis censetur Epistola Pontificis aliquo dubio interpretantis. 1.185.1.4
Decretalis epistola vim constitutionis habet. 1.361.1.7
Decretalis aliqua extrauagans quando allegatur, de qua meritò iudex dubitat, tunc si est conformis iuri communi, potest secundùm eum iudicare. 1.577.1.1
Decretum, vel scriptura testimonialis non est de substantia electionis. 1.102.1.17
Decretum irritans non ampliat dispositionem principalem, sed tanquam accessorium illius naturam sequitur. 1.252.2.13
Decreti irritantis effectus qualis, remissiuè. 1.389.1.4
Decretum irritans ligat etiam ignorantes quoad actus nullitatem, non verò quoad pœnam. ibid 5
Decretum secundum non habet locum in realibus actionibus. 1.397.2.33
Decretum iudicis in possessorio plenario habet vim sententiæ diffinitiuæ. 1.442.1.12
Decretum secundum interponendum est post primum intra tempus à iudice definitum. 1.448.1.2
Decretum factum nullo confecto processu est nullū. 1.487.2.14
Decretum irritans ligat etiam ignorantes. 2.59.2.8
Defectus corporis absque culpa proueniens impedimentum præstans executioni alicuius actus, seu Officij Ordinis, licèt quoad Ordines suscipiendos absolutè irregularitatem inducat, tamen quantum ad susceptos non reddit quem irregularem, sed solùm quoad illum actum, seu officium, ad quod est inhabilis. 2.73.2.3
Defendere aliquem promittens intelligitur contra illos, non contra seipsum. 1.600.2.2
Defendere qui se potest per procuratorem ex gratia Principis, poterit alia pars aduersa ipsum accusare etiam per procuratorem. 3.9.1.3
Defendere se potest quilibet vsque ad occisionem iniusti aggressoris. 3.93.2.3
Defendere sua quis potest vsque ad occisionem iniusti aggressoris, præcipuè si probabilis spes non sit aliter illa recuperandi. ibid.4
Defendendi proximum obligatio in priuatis personis, prouenit ex lege charitatis, in aliis verò constitutis auctoritate publica ad audienda crimina, vel ad defendendum specialiter conductis, prouenit ex iustitia. 3.94.1.7
Defendere proximum, & damnum eminens auertere non valens, tenetur in foro conscientiæ illud reuelare ei, cui imminet, vt per eum auertatur. 3.98.2.20
Defendere tenemur iniustè aggressum siue clamet, siue non. 3.99.1.26
Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, & non Christianum. ib d.28
Defendere vitam, & bona proximi defensione indigentis, & volentis quilibet tenetur sub peccato mortali, si commodè, & absque notabili damno poterit. 3.1.1.2.5
Defensores hæreticorum, qui dicantur, ostenditur. 3.68.1.2
Deficiens in purgatione, aut eam sibi in iure indictam subire recusans præsumptione admodum vrgenti conuincitur. 3.24.1.3
Deficiens in purgatione quas pœnas incurrat, remissiuè. 3.257.2.2
Deficiens in purgatione, aut eam subire sibi iure indictam recusans præsumptione admodum vrgenti conuincitur. 3.259.2.10
Deformitas corporis ex se sola promoueri quemquam impedit. 2.73.2.5
Defunctorum vltimas voluntates exequi potest Capitulum, Sede vacante: quatenus iure ordinario competebat Episcopis. 2.93.2.14
Defunctus qui è viuis discedens sufficienter prouidit restitutionem, an ex hoc liberetur, etiamsi eius hæres negligat restituere, ostenditur. 3.125.2.4
Degradatio, Vide *Depositio*.
Degradatus, vel suspensus celebrans & monitus non desistens excommunicatur, & si nec sic desistat, per sæcularem potestatem ad requisitionem Ecclesiæ exilio damnatur. 3.170.1.1
Delegantis morte non expirat iurisdictio delegati coram quo erat contestata. 1.237.1.1
Delegati possunt ea, quæ sunt Ordinis, si delegatio ex iusta causa fiat. 1.94.2.1
Delegare non potest alteri is, cui committitur executio nudi ministerij. 1.255.1.14
Delegatio clauditur intra tempus rescripti delegatori, nisi partes tempus prorogauerint. 1.227.1.2
Delegatio facta dignitati, non expresso nomine proprio, transit ad successorem. 1.234.1.1.2
Delegatio facta personæ, eius nomine proprio expresso est personalis, & cum persona extinguitur. 1.234.2.4
Delegatio finitur recusatione delegati. 1.244.1.6
Delegatio morte delegantis re integra finitur. 1.248.1.3
Delegatio finitur si delegatus in totum subdelegauerit causam ipsam. 1.251.2.5
Delegatio finitur, si delegatus ex altera causa adiecta pronunciauerit se iudicem incompetentem. 1.252.1.6
Delegatus potest sententiare super exceptionibus propositis pro impedienda exequutione Bullarum Apostolicarum. 1.59.1.18
Delegatus in iure aliquando appellatur ille, qui vice alterius creditori datus est. 1.222.1.19
Delegatus iudex aliquando idem est atque iudex datus. ibidem 18
Delegatus iudex multoties dicitur etiam in iure ille, cui iurisdictio mandata est. ibid.19
Delegatus Papæ potest procedere non solùm contra partes, sed etiam contra eos, qui manifestè impediunt suam iurisdictionem. 1.223.2.1.2
Delegatus potest coërcere tam priuatos quàm magistratus iurisdictionem & imperium obtinentes, qui suam impediunt iurisdictionem. 1.224.1.5
Delegatus etiam Episcopi, & alterius cuiuscunque inferioris potest punire eos, qui suam impediunt iurisdictionem. ibid.6
Delegati possunt per Ecclesiasticas censuras impedientes coërcere quoties secundùm personarum & negotij qualitatem viderint expedire. ibid.12.17
Delegati coërcere possunt impedientes suam iurisdictionem non solùm per alias censuras, sed etiam per excommunicationem maiorem. 1.225.1.13

Index Rerum, & Verborum,

Delegatus Papæ impeditus subdelegare potest causam, quæ sine ipso commodè terminari potest. 1.226.2.1

Delegatus ob debilitatem vices suas subdelegare potest, nisi causa sit grauis. ibid.2

Delegati inferioris assertioni creditur, dum asserit se ob causam absentiæ subdelegasse. ibid.3

Delegatus potest punire pœna iuris non obtemperantes, & si certa pœna per ius statuta non est, imponere arbitrium. 1. 227.1.9

Delegatus per simplicem commissionem causæ potest citare, contumacem punire, & reliqua facere, quæ spectant ad causam. 1.227.2.1

Delegatus Papæ exequitur suam sententiam, quam exequi non potest, aut non vult is, cui eam exequendam commisit. 1. 228.2.1

Delegatus Principis exequitur suam sententiam. ibid.2

Delegatus Censoris aduersùs Ordinarium agere potest. ibid.

Delegati iurisdictio expirat post diffinitiuam executioni mandatam. 1.229.1.1

Delegatus exequutioni sententiam mandare potest. 1.229.2.2

Delegati iurisdictio extinguitur lata sententia. ibid.3

Delegatus ad vniuersitatem causarum potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ, secus in delegato ad vnam causam. ibidem.

Delegatus datus etiam ad diem reo absente non per contumaciam non restituet actorem, licèt possessionem & deiectionem probare volentem. 1.229.2.1

Delegatus Papæ est maior, & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. 2.230.1.1.2

Delegatus excommunicare potest. ibid.5

Delegatus iuris formam seruare debet, & rationabiliter exceptiones admittere, vbi contraria voluntas Papæ non apparet. 1.133.2.1

Delegatus iudex non potest instituere, licèt possit pronuntiare aliquem esse instituendum. 1.235.2.2

Delegatus qui est dominus impertantis recusari potest. 1.236. 2.1.2

Delegatus Papæ quando committit alicui causam non in totum, tunc à subdelegato non ad Papam, sed ad ipsum delegatum appellari debet. ibid.1

Delegata iurisdictione integra morte delegantis finitur. 1.237. 1.2

Delegatus si citauit ante mortem delegantis, perpetuata est eius iurisdictio, & appellationi renunciat, qui coram iudice, à quo appellauit, litem prosequitur. 1.238.1.1

Delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papæ, vel Regis, non potest per alium inferiorem puniri. 1.240.1.12

Delegatus debet seruare iuris ordinem. ibid.2.2

Delegatus etiam post litem contestatam, remouetur ex noua causa, & alius subrogatur. 1.242.1.1

Delegatus Papæ sententiam suam vsque ad annum exequi potest. 1.243.1.1

Delegatus expleta delegatione potest intra annum absoluere excommunicatum à se volentem obedire, non tamen eo elapso. ibid.2

Delegatus lata sententia non habet tempus ad exequendum eam, nisi vnius anni. ibid.4

Delegatus iudex licet post exequutam sententiam functus sit officio suo, tamen si statim executione facta victus rem occupet, poterit iterum cognoscere, &c. ibid.27

Delegatus Papæ potest principium, medium, & finem causæ coniunctim, & diuisim subdelegare. 1.244.1.1

Delegatus à Principe non solùm coniunctim, sed etiam diuisim causam sibi commissam subdelegare potest. ibid.3.

Delegatus nullus etiam Principis potest subdelegare cum facultate subdelegandi. ibid.2 8

Delegato etiamsi non fuisset commissa causa appellatione remota, adhuc ad illum esset appellandum, si non subdelegasset in totum. ibid.9

Delegatus cum clausula, *appellatione remota*, non potest subdelegare. ibid.10

Delegatus Papæ sicut potest committere totam causam, sic & solam citationem, & punire contemptorem. 1.245.2.5

Delegatus Papæ nisi malitiosè se exoneret, subdelegatum compellit ad suscipiendam subdelegationem, in correctione tamen suæ dignitati, & personæ deferre debet. ibid.1.1

Delegatus Principis potest subdelegare. ibid.

Delegatus punire debet partem quæ curat impedire ne statuto die procedatur. 1.247.1.1.init.

Delegato vbi fuit commissa causa sub certo termino finienda, si malitia alterius partis non finiuit, quid faciendum, ostenditur. ibid.18

Delegatus quis non creditur nisi delegationem probet. 1.248. 1.1

Delegatio iudici, etiamsi sit vir excelsus atque illustris, asserenti habere mandatum delegationis non creditur, nisi eo præsentato. ibid.2

Delegatus subdelegatum collegæ impediti non teneatur obseruare si in rescripto est clausul. *Quòd si ambo, &c.* 1.250.

Delegato iudici si mandatur vt illum absoluat qui dicit se iustè excommunicatum, ante probationem illum absoluere non tenetur. Si autem dicat excommunicationem illam absolutionem nullitatis ante pronuntiationem nullam. 1.251.1.1

Delegatus si pronuntiauerit se iurisdictionem non habere, non etiam de consensu partium non reassumit. 1.252.

Delegatus non potest reuocare sententiam interlocutoriam. ibid.

Delegati excommunicare possunt eos, in quo dicuntur habent iurisdictionem, 1.253.

Delegatus extendere non potest suam iurisdictionem ad casus in rescripto suæ delegationis, saltem per generalem clausulam, minimè contentas. 1.254.

Delegatus iudex recusatus potest compellere litigantes eligendos arbitros coram quibus causa recusationis probetur, & decidatur. ibid.

Delegatus iudex vt quis possit esse, debet habere vigesimum annum ætatis annum completum, & consensu verò partium etiam tertiæ decimamoctauum. ibid.1.

Delegatorum, vel arbitrorum plurium simpliciter datorum potestas expirat per mortem vnius. 1.254.1.1

Delegatorum vno decedente delegatio euanescit quoad alios. ibid.

Delegatus Papæ subdelegare potest, licèt datus sit ex certa forma de partium consensu, vel cum clausul. præiectionis, videlicet *Quòd si non omnes, tu cum alio exequaris.* 1.254.2.

Delegatus non potest se intromittere de causa delegata, quæ censetur priuatiuè commissa. 1.255.1.

Delegati Papæ desidia, vel malitia si quis perturbet in potestate Ordinarius loci potest supplere, non obstante, quòd causa fuerit delegato commissa. 1.256.

Delegatus Papæ, qui contumacem excommunicauit, vel potorem in possessionem rei induxit, si mutatur status Ordinarius potest hunc absoluere excepto, &c. 1.257.

Delegatus Principis est dignior ordinario quoad causam delegatam. ibid.

Et dicitur maior quoad illam causam in qua est delegatus. ibid.

Delegatus censetur, cum à lege committitur iurisdictio. 1.258. 2. 13

Delegatus iudex non solùm de causa sibi nominatim commissa, sed & de alia quoque, quæ incidenter adueniat, potest cognoscere. 1.259.

Delegatus lapsu triennij non obstante potest in causa sibi commissa procedere. 1.260.

Delegatus ab Ordinario an possit suam sententiam executioni mandare ostenditur. 1.261.

Delegatus potest recusari suspectus. ibid.2.

Delegatus iudex, cui est commissa causa appellationis, potest abique noua commissione cognoscere de causa principali, si appellatio fuerit iustificata. 1.262.1.

Delegatus necessarius in testem remouetur à iudicando, & alius subrogatur. 1.263.

Delegatus potest esse arbiter. 1.264.1.

Delegatus inferioris à Principe ad vnam causam non potest ultra illam subdelegare, nisi articulum nudi ministerij. 1. 664.1.4

Delegatus, cui committitur aliqua causa, remota appellatione si post citationem init, ad Sedem Apost. potest in causa procedere secundùm formam iuris, licèt si init ante citationem non potest procedere. 1.265.

Delegatus nullius causæ habet potestatem, ad exercendum literarum præsentationem. 1.266.

Delegatus etiam datus cum clausul. Appellatione remota, non potest, si est consanguineus impetrantis, vel si fuit aduocatus eius in illa causa, 1.267.1.

Delegatus inferioris à Principe non potest subdelegare. 1.267. 1. 4

Delegatus ad vniuersitatem causarum potest causam particularem delegare, non tamen vniuersitatem iurisdictionem in alium transferre. ibid.

Delegatus Papæ habet expensas victus vbi est domum. 1.268.

Delegatus virtute clausulæ, *contradictores, &c.* non potest pœna punire, quam per viam excommunicationis, & non dicti. 1.269.

Delegatus ad causam matrimonij, si fuit sententiam diffinitiuam super restitutione dotis, potest promittere. 1.269.2.

Delegatus à Principe sicut ipse Princeps potest inquirere præcedente diffamatione. 1.270.

Delegatus potest punire testem, qui in testimonio fuit falsus tam se deliquit. 1.271.1.

Delicati ob clerici percussionem excommunicati ab Episcopo absolui possint. 1.272.

Delinquentibus priora commissa delicta non obstant quo

ad gradus,& honores assequendos, quando postea verè emendatam vitam ostendant. 1.84.2.5
Delicta nonnunquam dignitate augentur. 1.140.2.18.1.584.2.3. & 3.80.1.38
Delictum notorium quod dicatur,remissiuè. 1.165.2.2
Delictum non probatur per instrumentum,vel scripturam.1.291. 2. 3
Delicti ratione sortitur quis forum in eo loco,quo deliquit. 1. 380.2.2
Intellige si ibidem inueniatur. ibid.
Vel nisi de more remittatur. ibid.
Delinquens in mari à quo iudice puniri possit, remissiuè. ibidem 5
Delinquens in confinio duarum Prouinciarum , à cuius Prouinciæ iudice puniri possit,remissiuè. ibid.6
Delictum si sit in vno loco inchoatum,& alibi consummatum,an possit delinquens vtrobique puniri, remissiuè. ibid.7
Verùm verò qui inchoat delictum in hoc territorio , & illud consummat in alio , incurrat excommunicationem latam per statutum huius territorij. ibid.
Delicti iudex priuare potest delinquentem beneficio,quod habet extra territorium , executio verò debet fieri per iudicem loci. 1.381.1.9
Delicti ratione efficitur quis de iurisdictione alterius.1.486.2.2
Delictum probatum per modum exceptionis, non punitur pœna ordinaria. 1.413.1.5
Delictum rei si probari potest tunc non est admittenda probatio quòd non deliquerit. 1.490.1.1
Delictum à famulo perpetratum domini consensu factum præsumitur quando habuit causam continuam,& successiuam,cui dominus potuit verosimiliter occurrere. 1.524.2.3
Delictum à famulo, vel filio,aut amico perpetratum præsumitur factum de mandato domini,vel patris,vel amici,in cuius commodum resultauit. 1.540.2.3
Delicta eorum, qui aliàs moribus , & scientia claruerunt, mitiùs accipienda sunt. 2.55.2.6
Delicti ratione in se, vel bona commissi si quis aliquem conueniat ciuiliter, non tamen poterit per eum reconueniri nec ciuiliter,nec criminaliter. 2.361.1.6
Delictum in dubio præsumitur in foro conscientiæ,& ad vtilitatem animæ,& ex quo illud est vtile. 2.429.1.4
Delinquens in Ecclesia non gaudet eius immunitate. 2.451.1.1.2
Intellige quando ex proposito,& sub spe immunitatis. 2.452. 1. 3
Delinquens prope Ecclesiam,si post delictum ad eam confugiat, an eius immunitate gaudere debeat,ostenditur. ibid.3
Delinquens in vna Ecclesia potest etiam capi in alia,etiamsi in ea non deliquerit. 2.452.2.6
Delinquens semel in Ecclesia , illius immunitate non gaudet, etiam pro aliis delictis ante,vel post per eum extra Ecclesiam commissis. ibid.7
Delinquens in Ecclesia si delictum fuerit leue , gaudet eius immunitate. 2.453.1.11
Delictum in dubio præsumitur in foro conscientiæ cum agitur de salute animæ. 2.468.1.8
Delictum solius Prælati Ecclesiæ non nocet. 2.516.1.7
Delictum eorum,qui casu,aut imprudentia,siue etiam facti ignorantia quicquam admiserunt, leuiùs punitur. 2.539.2.6
Delictum extra regnum commissum , & iam pœna punitum, an possit iterum accusari in regno,remissiuè. 2.4.1.3
Delinquens , vt consuleret consanguineos, mitiùs puniendus est. 3.86.2.4
Delictum facilius expiatur ex quadam pietate commissum,quam vbi impietas præstat causam delicto. 3.87.1.10
Delictum,qui sciuit committendum, & prohibere potuit, & non prohibuit , eadem pœna tenetur , qua ipse delinquens. 3.97. 2. 18
Delicto committendo obuiare quando quis teneatur, ostenditur. 3.98.1.19
Delictum vt furtum,&c. prohibens ne impediatur peccat mortaliter, & an teneatur ad restitutionem, ostenditur. 3.99.1.29
Delictum persuadens horrans,& instruens punitur eadem pœna, qua ipse delinquens. 3.99.1.30
Delicto causam præbens,vt puniatur pœna ordinaria, quæ occurrere debeant. 3.103.2.5
Delictum à seruo, famulo,consanguineo, vel amico factum præsumitur commissum voluntate domini,affinis , vel amici. 3. 106.2.4
Delicta paria mutua compensatione tolluntur, nisi commissa sint circa diuersa & separata. 3.122.1.8
Delinquens remittendus est ad locum delicti , vt ibi puniatur ad aliorum exemplum , quamvis sit vagabundus. 3.123. 2.3.4
Delinquentibus signum an fas sit imponere ; ostenditur. 3.152. 2. 3
Delictum si est probabile non inducitur purgatio,aliàs secus. 3. 256.2.1
Delinquens toties puniendus est, quoties reiterat delictum. 3. 267.2.1
Delinquens in officio mitiùs punitur. 3.297.2.3
Delicto committendo obuiare tenetur quis , si commodè potest absque proprio periculo. 3.326.1.4
Delphinus habet iura Principis supremi. 2.590.1.32
Dementia per testes singulares probatur. 1.502.1.47
Demissio comptehendit quemcunque actum per quem quis à se ius proprium abdicat. 1.143.1.5
Tà Denuntiatis esse suspensos , latam sententiam constituunt. 1. 529.2.24
Denuntians iudicialiter , & non probans tanquam præsumptus calumniator in expensis est condemnandus. 1.450.1.12
Denuntiare non potest is, qui legitimè & charitatiuè non præmonuit. 3.1.2.1
Denuntiare quemquam licitum est monacho absque superioris licentia. 3.7.1.7
Denuntians damnum illi , cui imminet , non incurrit irregularitatem , etiamsi ex eadem denuntiatione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis. 3.98.2.21
Denuntiare facta protestatione licet clerico absque periculo irregularitatis delictum tendens in perniciem , & nocumentum publicum, quem non posset aliter impedire. 3.110.2.5
Denuntiatio non est necessaria stante iuramento de defendenda lite, & causa , si venditor sciat litem esse motam. 2.132.2.13
Denuntiationes hodie quomodo fieri debeant, & qui teneantur denuntiare , ostenditur. 2.541.1.2
Denuntiationum omissio nec reddit matrimonium nullum , nec prolem illegitimam. 2.579.1.11
Denuntiatio excommunicationis ad effectum , vt excommunicatus non possit obtinere beneficium , non est de substantia. 3.174.1.7
Denuntiator potest existere testis in illa causa , in qua denuntiator est. 1.503.2.77
Denuntiator, accusator, & excipiens, an & quando se inscribant, ostenditur. 3.9.2.1
Denuntiator in probatione criminum deficiens , ab officio , & beneficio suspenditur,donec innocentiam suam purget. 3.17. 2. 1
Deponi non potest quis pro inobedientia. 2.351.1.9
Deponens de facto , quòd ipse tractauit tanquam mediator , per vnicum testem probatur. 1.501.2.6
Deponere potest periculum sede vacante. 2.94.1.25
Deponere antiquitus significabat à se abiicere, & alienare.2.119. 2. 3
Deponere idem significat quod concredere , & committere. ibid.
Deponere aliquando pro condemnare accipitur. ibid.5
Deponenti an incumbat onus probandi pecuniam versam fuisse in vtilitatem Ecclesiæ, an verò ipsi Ecclesiæ non fuisse versam in ipsius vtilitatem , ostenditur. 2.121.2.5
Deponentes de re aliqua iuxta artis peritiam accusat: possunt si veritatem non dicant. 2.565.2.6
Deponi debet qui contra iuramentum negat Prælatum dominum suum. vel coram iudice sæculari de ipso conqueritur, vel ipsum inuadit. 3.195.2.1
Depositarius ad quid teneatur & quomodo repetatur depositum, ostenditur. 2.122.1.1
Depositarius dicens se perdidisse res depositas præsumitur in dolo si appareant illius res incolumes. ibid.1
Depositio actualis videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipsa consecratione, secus verò in verbali, 1.97.2.8
Depositioni testium de negatiua deponentium non creditur. 1.105.1.5
Depositio , & degradatio priuat eisdem rebus , quibus suspensio, sed aliter, nimirum absque spe restitutionis in pristinum statum. 1.451.1.4
Depositio , siue verbalis degradatio quibus casibus fieri debeat, remissiuè. 1.647.1.4
Depositionis pœna, quæ iure Canonico imponitur non deferenti appellationi in causa criminali , habet locum contra clericos alios que Religiosos appellationem non admittentes. 1. 689.2.4
Depositionis , & priuationis beneficij pœna pro graui duntaxat crimine imponitur. 3.269.2.5
Depositum fieri potest apud iudicem , & arbitrum pro obseruatione sententiæ. 2.347.2.4
Depositum est contractus per quem res mobilis alicui non domino gratuito custodienda traditur. 2.119.2.6
Depositum voluntarium quod dicatur ; & quæ sit inter vtrumque differentia , ostenditur. 2.120.1.7
Depositum iudiciale , quod alias sequestrum dicitur , tunc fit quando res de qua in iudicio controuersia est , apud aliquem deponitur , vt finita controuersia victori restituatur. ibid.8
Depositum simplex aliud regulare,aliud irregulare , & quod dicatur, ostenditur. 2.120.2.10

Depositum qui susceperit tenetur custodire, seruare, ea fide, cura, & diligentia, qua solet proprias res custodire. 2.122.2.3
Depositus verbaliter potest per solum Episcopum restituere, secus in actualiter degradato, quem solus Papa restituit. 3.171. 1. 4
Depopulator nocturnus agrorum ad Ecclesiam confugiens illius immunitate non gaudet. 2.446.2.42
Depopulator nocturnus agrorum quis dicatur, ostenditur. ibid.43.
Deprehensus à iudice in delicto aliis præsentibus testibus facto euidentia conuincitur. 3.71.1.26
Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hospitale eius auctoritate erectum, fori priuilegio gaudent. 1.372.1.med.
Derogatio beneficiorum iurispatronatus à Papa facta comprehendit tantum beneficia, quæ sunt iurispatronatus clericorum, non autem laicorum, quæ expressam requirunt derogationem. 2.370.1.4
Descriptio. Vide *Nominatio*.
Desponsata, vxor non dicitur. 2.292.1.11
Desponsata in vita, sed postea sponte cognita, contra matrimonium non auditur. 2.596.2.1
Deuolutio in immediatè Papæ subiectis fit, immediatè ad Papam. 1.157.1.5
Deus Opt.Max. non solùm habet omnium notitiam, imò est ipsa sui, ac omnium simplicium notitia. 1.7.1.11
Deus qua re dicatur sequester noster. 1.457.1.3
Dextera nobilior est. 1.287.2.7
Diabolus fugit quando sodomiæ peccatū committitur. 3.187.2.2
Diaconus, vel Subdiaconus matrimonium contrahere non possunt, & si contraxerint, etiamsi sint facti irregulares, debent separari. 2.521.2.1
Diaconus solemniter ministrans Baptismum saltem cum licentia Episcopi, vel Parochi, an fiat irregularis, ostenditur. 3. 181.1.3
Diaconus Missam celebrans ad Sacerdotium non promouetur, & à Diaconatu suspenditur, sed in beneficio poterit ad tempus dispensari. 3.181.2.1
in *Dictione* disiunctiua ad verificationem illius sufficit alteram partem esse veram. 1.32.2.4
An text. procedat solummodo in disiunctione alternatiua affirmante, ostenditur. ibid.5
Dictiones interpretandæ sunt iuxta eum sensum, qui vulgari & communi vsu, ac legum prouinciæ significatione est receptus. 2.471.1.7
Dictum iuratum & iudicialiter præstitutum præfertur priori contradicenti extraiudicialiter. 1.569.2.6
Dictum vnius asserentis impedimentum impedit matrimonium contrahendum non iuratum. 2.475.11
Dies more Romano à medietate noctis incipit. 1.141.2.6
Dies decem apud Lusitanos, & Castellanos dantur debitori ad soluendum. 1.243.1.7
Diebus Dominicis mercati, litigari, iudicati, vel iurari non debet, sed de vespera in vesperam debent celebrari. 1.404.2.1
Die Dominica peracta quæ sint, ostenditur. ibid.2
Dies festi à vespera in vesperam iure ecclesiastico, & non diuino seruantur. 1.406.1.3
Diebus Dominicis Christiani genua non flectebant, sed stantes orabant. ibid.4
Dies vnus ex septem ecclesiastico iure consecratus est diuino cultui. 1.406.2.2
Die festo in honorum Dei feriato fieri possunt dispensationes, collationes beneficiorum, scripturæ, & actus extraiudiciales. ac voluntariæ iurisdictionis. 1.409.1.4
Dies festi Natalis Domini, SS Stephani, Siluestri, Innocentium, Circuncisionis Dominicæ, Epiphaniæ, Ascensionis Domini, & Pentecostes, ac Resurrectionis cum septem sequentibus, & Natiuitatis d. Ioannis, vbi declarentur, ostenditur. 1.409.1.5 & seqq. vsque. 17.
Diebus feriatis in honorem Dei partes renuntiare non possunt. 1.410.2.30
Diebus feriatis de alimentis potest contendi. 1.411.1.8
Dies in citatorio apponenda est. 1.450.1.5
Dies decem, infra quos appellandum est, quomodo computentur, ostenditur. 1.658.1.4
Dies termini non computatur in termino. 1.679.1.7
Dies interpositæ appellationis non computatur in tempore statuto ac prosequendam appellationem, ibid.8
Dies dicitur à Solis ortu vsque ad occasum. 3.94.2.2
Dies duo in mense bissextili pro vno cedunt in fauorabilibus, secus in odiosis. 3.338.1.7
Dieta quid significet, remissiè. 1.55.1.4
Intellige textus conclusionem, etiamsi locus ad quem reus trahitur per modicum spatium distet vltra duas, vel vnam dietas. ibid.5
Dietæ computatio in actione reali an fieri debeat à fine diœcesis in qua res existit, an à fine diœcesis in qua reus habitat, ostenditur. ibid.6
Dierarum præfinitio non procedit vbi literæ impetrantur de consensu partium.
de Dieris qui plura scripserint referuntur.
Dieta quælibet continet viginti milliaria, seu sex leucas, vel ad summum septem. ibid.
Dieta computari debet à fine diœcesis commensurando per viam vsitatam. ibid.
Dietæ facta mentione de vulgari potius quàm de legali intelligenda est. ibid.
Dieta in actione reali an sit computanda à fine diœcesis vbi res petita existit, ostenditur.
Dieta quælibet continet viginti milliaria.
Diffamatus ab aliquo de illegitimitate potest petere in iudicio vt legitimus declaretur, &c.
Diffamatus vt quis dicatur, non sufficit quod duo, vel tres deponant vidisse crimen perpetrari, sed necessarium est, quod rumor, & fama ad maiorem congregationis partem deueniat. 3.12.2.7
Difficultas excusat à periutio.
Difficultas non excusat à pœna, vel obligatione condicionis. 589.2.7
Diffinitionis vtilitas ostenditur.
Digito carens Ordinibus initiari potest, dummodo necessitas non sit ad consecrationem.
Digito illo carens, qui medius appellatur, irregularis non est. 197.2.3
Provt etiam non est ille, qui duos digitos habet in manibus. ibid.
Amplia vt
Dignitas sublata de Ecclesia per statutum Capituli confirmatum per Papam, vlterius non censetur vacare, nisi per consecutum statutum fuerit reuocatum.
Dignitatem secundam obtinens iuxta primum tempus non Concil. Lateran. sub Alex. III. non ipso facto primum assecutus, sed optionem habebat vt vnam ex illis eligeret, quam maller.
Dignitates nouas in aliqua Ecclesia sine auctoritate Apostolica Episcopus constituere non potest.
ad Dignitates, & officia, citra Episcopatum, aut cum beneficio, qualis esse debeat.
Dignitas, cui animarum cura subest, non potest conferri attingenti 25. suæ ætatis annum.
Dignitas, quæ iurisdictionem habet, non potest conferri, nisi 25. annum non attigerit.
Dignitas principalis in Collegiata conferri non potest attingenti 25. annos inceptos.
Dignitates plures, vel plura beneficia cuiuis habens sine dispensatione Papæ est intelligibilis.
Dignitates in Cathedralibus quam ætatem requirant, ostenditur. 1.170.1.2
Dignitas Episcopalis liberat à patria potestate.
Dignitas vel officij quasi possessio probatur ex actibus ad illud spectantibus,
Dignitatem primam in Ecclesia vacaturam quatuor vnus impetrat, & alter impetrat literas pro certa dignitate in eadem Ecclesia vacatura, non facta mentione de prima impetratorum, & vacat hæc certa dignitas, est danda primo, & non secundo. 230.2.1
Dignitas maior dignoscitur ex maiori fide.
Dignitas maior agnoscitur in subscriptione, & prima voce, prædem 11
Dignitas prima vt dignoscatur, attendi potius debet consuetudo, siue solitum Ecclesiæ particularis quàm ius commune. 2. init.
Dignitas antiquitati præferenda est.
Dignitas maior præcedere debet.
Dignitates plures, vel Ecclesiæ vni conferri non debent. si Ecclesia est conferenda illi, qui residere, & regere valeat per se ipsum, aliàs perdit Ecclesiam, & donans conferendi facultatem priuatur.
Dignitates duæ sunt inter *se incompatibiles*.
Dignitas dupliciter accipitur in genere, & in specie, & vna pro veraque declaratur.
Dignitates, vel personatus plures in vna, vel in diuersis Ecclesiis quis habere non potest.
Dignitas, & Canonicatus in eadem Ecclesia licèt de iure non patibiles non sint, tamen hodie simul obtineri non possunt, nisi ex priuilegio, vel consuetudine.
Dignitatem & Canonicatum obtinens ex dispensatione, distinces lucratur distributiones, duasque vices in Capitulo habens 2.11.1.4
Dignitates plures habens, alteram dimittere compellitur. dem 1.1
Dignitas delinquentis in pœnis est attendenda.
Dignitas, ac generis nobilitas an, & quando relevet aliquem a pœna ordinaria remissiue.
Vide *Ecclesia*, *Prebenda*.

Dignum illum præsumere debemus,quem nescimus indignum. 1. 156.2.3
Dignum magis attrahit ad se minus dignum. 2.393.1.3
Dignus qui reputatur in vna dignitate si postea eligitur ad alteram similem , etiam tunc dignus debet reputari. 1.176.1.6
Dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus omisso digniore. 2.342.1.10
Digniores quales dicantur , regulatur secundùm consuetudinem. 1.42.1.4
Dignior ad Pastorale officium semper est eligendus. 1.100.1.6
Dilatione concessa per iudicem, illius officium conquiescit. 1. 402.2.7
Dilatione pendente nihil innouandum. ibid.8
Dilationes sunt suapte natura arbitrariæ. 1.402.1.3
Dilatio instantiæ à iure,vel statuto præfixa à partibus prorogari nequit. 1.403.1.10
Dilatio probatoria in causa ciuili est peremptoria. ibid.2.3
Dilatio non currit nisi postquam fuerit assignata,intimetur parti, vel eius Aduocato,seu procuratori. 1.404.1.5
Dilatio vni partium cõcessa,alteri sit communis, etiamsi concessa fuisset minori iure speciali per restitutionem in integrum. ibid. 6
Dilationi vnus renunciare non potest in alterius inuiti præiudicium. ibid.7
Dilatio probatoria regulariter peremptoria esse debet. 1.489.1. 30
Dilationi assignatæ renuntiare non potest vna pars in alterius præiudicium. 1.521.2.2
Dilatio quando datur ad probandum adeo breuis , vt ex breuitate possit deficere facultas probandi appellatio conceditur. 1. 713.1.13
Dilatione pendente , & lite non contestata officium iudicis quiescit , & si interim aliquid innouet , vel diem assignatam sine causa præueniat,licitè appellatur;& si procurator datus ad impetrandum super appellatione non seruauit formam mandâti , auditur appellans etiam post annum. 1.720.2.1.
Dilatio prima ad probandum quando data fuit reo , poterit ipse cæteris dilationibus renuntiare , dummodo non sit in alterius præiudicium. 3.11.1.2
Diligere nos potius tenemur,quàm alium. 1.143.1.5
Dimissorias literas concedere possunt soli Episcopi , qui ordinare valent. 1.207.2.3
Dimissorias ad Ordines infra annum à die vacationis concedere non potest Capitulum Sede vacante nisi illi , qui arctati fuerint. 2.94.2.30
Diœcesanus , cui scribitur vt in diœcesi sua vbi pro alio scriptum non est,prouideat , vel faciat prouideri, non potest id exequi circa beneficium spectans ad collationem alterius iam pro alio grauati. 1.63.1.1
Diœcesanus non debet molestare monasteria nisi pro causa correctionis,nec eis oblata sibi vindicare. 2.322.1.1
Diœcesanus si nolit consentire reseruationi iurispatronatus , potest compelli per superiorem, imò superior poterit consentire si diœcesanus renuat sine causa. 2.355.2.6
Vide *Parochianus*.
Diœcesis appellatione in materia fauorabili comprehenditur ciuitas,secus in odiosa. 1.6.1.2.5
Diœcesis mentionem non faciens , vnde est oriundus qui impetrat beneficium,si non sit ex eadem diœcesi beneficij impetratio est nulla. 1.65.1.7
Diœcesis appellatione in materia odiosa non comprehenditur ciuitas. 2.72.1.2
Diœcesis tota dicitur parochia Episcopi. 3.123.2.2
Discipulus in causa magistri testis esse non potest , quando sub eius ferula est. 1.521.2.29
Dispensatio concessa Episcopis, vt vltra tres menses consecratio differatur , non extenditur ad retentionem beneficiorum. 1. 91.2.28
Dispensatio in nullitate collationis à Summo Pont. factæ ad ipsummet spectat. 1.98.2.10
Dispensatio dispensationis nullæ ab Episcopo factæ,ad ipsummet pertinet. ibid.10
Dispensatur faciliùs cum viris literatis. 1.101.2.11
Dispensare non potest Episcopus,vt puella , quæ 12. annum non compleuerit, possit habitum in monasterio suscipere. 1.113. 1. 10
Dispensare non potest Episcopus,vt Abbatissæ minoris 40. annis eligantur. ibid.11
Dispensare non potest Episcopus contra Concil. ibid.12
Dispensare non potest Episcopus super pluralitate dignitatum, seu Curatorum. 1.133.1.10
dispensare quando possit Episcopus, vt quis plura beneficia simplicia habere possit, remissiue. 1.134.2.23
Dispensare Episcopo non conceditur,vt quis habeat dignitatem, , vbi fuit commissa simonia,secus in beneficio simplici. 1.137. 1. 4
Dispensans ex Apostolico indulto cum filiis Sacerdotum circa Ecclesias paternas immediatè tenendas,non poterit sic dispensatus per literas iustitiæ postea contra eum impetratas,remoueri. 1.185.2.1
Dispensare nullus potest præter Papam vt filius immediatè succedat in Ecclesia paterna. 1.189.1.1
Dispensare an possit Episcopus in irregularitate,quæ prouenit ex vitio corporis,ostenditur. 1.196.2.3
Dispensare cum bigamis quis possit , ostenditur. 1.190. 1.4. & seqq.
Dispensare potest Episcopus ad Ordines minores cum pœnitentibus solemniter,data necessitate,vel vtilitate. ibid.5
Dispensatio, quoties constat de concedentis intentione, extenditur ad id,quod concedens intendit. 1.236.1.9
Dispensatio præsumpta non habet locum in illegitimis , qui beneficia obtinent, quæ eorum parentes obtinuerunt , vel in Ecclesiis vbi parentes alia de præsenti obtinent. 1.506.2.4
Dispensatio , an & quando admittat extensionem ostenditur. 2. 44.1.3
Dispensari potest per Sedem Apostolicam cum nobilibus circa pluralitatem beneficiorum. 2.63.2.11
Dispensari debet cum literatis vitis circa beneficiorum pluralitatem. ibid.15
Dispensare non censentur inferiores , nisi se dispensare exprimant. 2.87.2.7
Dispensare cum illegitimis ad beneficia simplicia potest Capitulum Sede vacante. 2.93.2.9
Dispensationes , ac cæteras gratias vitiat omnis expressio falsi , etiamsi causa falsò expressa sit impulsiua. 2.295.2.3
Dispensari potest in votis puerorum ante pubertatem emissis alia causa non petita. 2.305.1.1
Dispensatio cuiuscunque in voto,vel iuramento concessa,absque causa est irrita. 2.308.1.5. Declara vt ibi.
Dispensare secum nemo potest. 2.314.1.1.4
Dispensatio loquens de Monachis habet locum in Monialibus. 2.330.2.9
Dispensatio aduersùs Concilij decreta & Canones sufficiens non censetur nisi in specie fiat eorum derogatio. 2.338.2.3
Dispensare potest Episcopus cum clerico in sacris constituto contrahente matrimonium cum vnica & virgine , secus si cum vidua, vel corrupta, &c. 2.522.1.4
Dispensare an possit Episcopus in votis castitatis perpetuæ,ostenditur. 2.525.2.5
Dispensandum facilius est cum iuuene ob incontinentiæ periculum. 2.547.2.3
Dispensatio quando alicui conceditur vt possit contrahere in certo gradu aliàs prohibito requiritur quod vterque contrahentium toto gradu distet à stipite , præsertim si hoc habet consuetudo. 2.551.2.1
Dispensandi potestas consuetudine restringi potest vt caueatur scandalum. ibid.2
Dispensatio facta à Papa contrahendi in gradu prohibito si est ex falsa causa, non valet , nisi de nouo à Papa confirmetur. 2.553.1.1
Dispensatio erit subreptitia si tempore concessionis Pontificis, vel pœnitentiariæ causæ allegatæ veræ non sint , quamvis tempore subsequenti veræ existant. ibid.2
Dispensationem & actus validitatem inducit Papæ, & superioris tolerentia. ibid.3
Dispensare in Concilio generali etiam ex magna causa Episcopis non conceditur , nisi desit recursus ad Papam. 2.553.2.6
Dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium solius est Pontificis. ibid.7
Dispensationis causa cessante cessat dispositio. ibid.10
Dispensare potest Summus Pontifex in radice matrimonij quoad legitimationem etiam post mortem alterius ex coniugibus, si dispensatio vel parentes in vita petita fuerat. 2.583. 2. 40
Dispensatio in radice matrimonij est tantæ potentiæ vt non solum viuentibus contrahendis , sed etiam post eorum mortem operetur ad filiorum legitimationem in præiudicium tertij. 2.58.1.6
Dispensatio in radice matrimonij comprehendit tantum prolem susceptam in figura matrimonij , non autem natum , & conceptum. ibid.7
Dispensari potest cum simoniacè ordinato qui simoniacus non est. 3.28.1.1
Dispensare potest Episcopus cum simoniaco ignorante , cum sciente tamen solus Papa. 3.31.2.4
Dispensandi facultatem habens promouendo inhabilem adhibita causæ cognitione præsumitur cum eo dispensare. 3.85.1.3
Dispensandi leuior causa est habere filios. 3.89.1.2
Dispensare an possit Episcopus cum homicida voluntario quoad simplex beneficium, ostenditur. 3.115.2.4
Dispensare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione an possit Episcopus , vel saltem Legatus de latere. 3.171. 1. 5
Dispensari potest cum excommunicato habita absolutione , vt teneatur

retineat beneficium sibi collatum tempore excommunicationis. 3.752.2.6
Dispensatio non semper existente iusta causa est debita. 3.176.1.28
Dispensare potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis. ibid.2.9
Dispensare potest Episcopus cum excommunicato accipiente Ordinem si religionem ingrediatur, vt ministret in suscepto. 3.185.2.4
Dispensandi tacitè Episcopis, aut cæteris huiusmodi Prælatis facultatem lex cõcedere censetur, si non exprimat per quem dispensatio facienda sit, sed absolutè dicit dispensandum fore. 3.313.2.15
Dispensatio est res maior, & difficilior, quàm absolutio. 3.316.2.4
Dispensatio extenditur ad id, quod concedens intendit quoties constat de concedentis intentione. 3.338.1.3
Dispensatus ad beneficium simplex non prohibetur obtinere, beneficium Curatum ei accessoriè annexum. 1.184.2.3
Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad aliud, quàm ad simplex non dicitur habilitatus. 1.188.1.4
Dispensatus simpliciter ad Ordines intelligitur dumtaxat ad minores. ibid.5
Dispensatus ad vnum, dispensatus quoque videtur ad consequutum. 2.589.1.19
Dispensatus à Papa ad beneficia obtinenda non potest habere canonicatum in Cathedrali. 3.340.2.5
Dispositio quantumcunque generalis, si sit odiosa non comprehendit superlatiua. 1.42.1.5
Dispositio generalis, quæ nonnisi in vna specie verificari potest censetur specialis. 1.231.1.4
Dispositio quælibet quatenus alterum lædit restringi atque strictè interpretari debet. 1.235.2.4
Disposita in consanguineis, censentur disposita in amico intimæ amicitiæ. 1.692.2.10
Dispositio puniens præsumentem aliquid, non comprehendit eum, qui id bona fide ignoranter, & imprudenter facit. 2.1.2.4
Dispositio loquens de Prælatis maximè in materia pœnali, non extenditur ad Capitula. 2.67.1.6
Dispositio in limine fundationis apposita vt beneficium non caueret incompatibilitatem, valet. 2.383.2.7
Dispositio, grauamen, vel conditio in Ecclesiarum fundatione, constructione, vel dotatione posita de consensu diœcesani valet, quamvis iuri contradicat. ibid.1.2
Non autem post beneficij erectionem. ibid.2.6
Dispositio loquens in vno de æquè principaliter vnitis aliud non comprehendit. 3.25.2.4
Dispositio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos, nisi ex speciali legis prouisione. 3.62.2.6
Dispositio indefinita æquipollet vniuersali. 3.241.1.4
Dispositio indefinita, aut generalis posita simpliciter sine pronomine *meum*, quando futura comprehendat, ostenditur. 3.241.2.8
Dispositio vniuersalis non restringitur ad ea, quæ sunt disponenti impossibilia. 3.306.2.7
Dissimulare subditorum excessus est peccatum mortale in Prælato, & Principe. 1.275.1.9
Dissipatio non præsumitur, sed ab allegante debet probari. 1.461.2.4
Dissipare bona quando quis dicatur, & quomodo probetur. 2.182.2.8
Distributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione reddituum. 1.19.2.9
Distributiones duplicatæ debentur ei, qui in eadem Ecclesia dignitatem, & canonicatum ex vi consuetudinis, vel dispensationis habet. 1.655.2.2
Distributiones quotidianas concubinarij ipso iure amittunt, & à superioribus moniti ab ipsis concubinis non abstinuerint. 2.16.2.5
Distributiones quotidianæ quare, & quibus locis victualia nuncupentur, remissiuè. 2.33.2.7
Distributiones quotidianas percipere debet, qui iura suæ Ecclesiæ tuetur. 2.36.2.2
Distributiones quotidianas lucrantur clerici Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ propter cuidentem Ecclesiæ vilitatem non residentes. ibid.3
Distributiones quotidianas non percipiunt absentes in seruitio Papæ sine speciali priuilegio. 2.37.2.4
Distributiones quotidianas, & fructus debet clericus percipere durante infirmitate si solitus erat residere. 2.38.1.2
Distributiones quotidianæ non sunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum. 2.69.1.3
Distributionum quotidianarum dominium habent clerici. 2.209.1.5
Distributiones quotidianas non percipit absens causa studij. 3.52.2.7
Distributiones non debentur interessentibus, si statutum aut consuetudo Ecclesiæ, vel priuilegium contrarij operetur. 3.53.2.2
Ditioribus plus creditur quàm pauperibus. 3.53.2.2
Diuersitas narrandi rem non nocet si res est eadem. 2.162.2.2
Diuina licitè audiuntur, & percipiuntur Ecclesiasticis Sacramenta à clerico fornicario, quandiu toleratur, nec habet euidentiam, à notorio verò abstinendum est, non quia in sacramento sit defectus, sed ad ipsorum fornicatorum emendationem. 1.
Diuinorum nomine, quæ contineantur, ostenditur. 2.
Diuisiens ex causa facta alienatio rei litigiosæ valida est. 2.
729.2.23
Diuisio bonorum ob læsionem vltra dimidium rescindi potest, nisi fuerit approbata iudicis sentencia.
Diuisio rei feudalis, vel emphyteuticæ soluit laudemium. 2.
1462.30
Diuisio hæredum non soluit laudemium.
Diuisio emphyteusis, quam faciunt inter se plures emphyteutæ, fieri potest irrequisito domino.
Diuisio vbi fit antiquior diuidit, & partes continuit, manet eligit.
Diuitia reddunt quem potentiorem. 2.
Diuitiæ nobilitant. 2.
Diuites tempore penuriæ cogi possunt ab Ecclesia ad eleemosynam pauperibus eleemosynam. 2.
Diuortij est sufficiens causa alterius sponsi notabilis deformitas, seu fœuitia. 2.
Diuortium perpetuum cur ob fornicationem concedatur, ob alias verò causas ad tempus quo durant, obtinet. 2.
Diuortium non potest vir petere propter coniugis adulterium, quando ab illo inuita, & renitens prostituta est. 2.
Diuortium quoad thorum & cohabitationem celebratur ratione fornicationis admissæ à coniuge præsumpto impotente, & ob id separare, quamvis errore prioris sententiæ diuortium restaurandum sit matrimonium quoad vinculum. 2.
Diuertere coniugibus ob nullum crimen aliud à fornicatione carnali, vel spirituali licet, si ille coniux illo impietate perstrahat alterum ad peccandum. 2.
Diuortium quoad thorum licitum est propter adulterium spirituale.
Diuertere coniugi integrum est quando ab alterò coniuge peccandum inducitur.
Docentis necessitas reuelari debet.
Docentes sacram Scripturam in scholis publicis, & diuinum in illis studentes, priuilegiis omnibus de percipiendis fructibus præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia pleni gaudent.
Docentes priuilegio percipiendi fructus gaudent, quamdiu docuerint. 3.
Doctori afferenti consuetudinem vigere *in loco, in quo versatur*, credendum est. 1.
Doctorum quando sunt diuersæ opiniones, illa est amplectenda, quæ habet consuetudinem pro se. 1.
Doctor à Principe creatus reliquis Doctoribus dignior, sublimior, & potentior habetur. 1.
Doctores habent facultatem expellendi obstrepentes ne pereles strepitus distrahantur, si præuenire eum, quem velint expellere. 1.
Doctor de collecta scholarum, & Aduocatus de aduocatione simam soluere tenetur. 2.
Doctores quando in aliquo articulo sunt varij, frequentior opinio æquior, & rationabilior. 2.
Doctoribus iuris Canonici, an verò Magistris in Theologia potius adhærendum in iudicando, quando actus continuerram, remissiuè. 3.
Doctoratus est dignitas, & Doctor dicitur in dignitate constitutus. 3.
Doctoratus dignitatem quis sine peccato ambire potest. ibid.
De Dolio vini, in quod gutta specierum vini conficiendum immissa est, quid sit agendum. 1.
Dolo facere non videtur qui legibus & statutis obtemperat. 1.
33.2.4
Dolus vel calumnia præsumi non debet. 1.
Dolus vbi obijcitur non defertur iuramentum suppletorium. 1.
1.471.1.40
Dolus per testes singulares probatur. 2.
Dolus præsumitur ex enormi læsione. 2.
Dolus præsumitur in his, quæ clam facta sunt, etsi præcedente ignorantia, vel simplicitas. 2.
Dolus præsumitur ex tarditate. 3.
Dolus ex perspicuis indiciis probari debet. 3.
Dolus in dubio non præsumitur.
Vide *Fraus*.
Dolus Abbatis, Vide *Abbas*.
Domestici, & de familia producentis non sunt idonei testes. ibid.
1.519.2.2
Domestici probant,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

In casibus difficilis probationis. 1.520.2.12
Hæresis in crimine. ibid.13
Ecclesiæ fautore in ciuilibus. ibid.14
Consanguinitatem. ibid.15
Ætatem. ibid.16
Furorem. ibid.17
Facta antiqua. ibid.18
Parte non opponente. ibid.19
Veritas vbi aliter haberi non potest. ibid.20
Domestici appellantur propriè, quibus imperari potest ratione patriæ,vel dominicæ potestatis. 1.521.1.23
Domestici admittuntur in testes in his, quæ domi geruntur. 1.536.2.11
Idem in filio testificante contra patrem in crimine morte digno. 1.537.12
Domestici non repelluntur à testimonio quando deponunt de innocentia,vel defensione rei accusati. 1.569.2.3
Domicilium contrahitur in loco beneficij residentiam requirentis. 1.57.1.3
Domicilium habere quis dicitur, vbi maiorem partem rerum suarum possidet. ibid.5.& 1.381.2.4
Domicilij ratione sequitur quis forum, & ibi potest conueniri. 1.386.2.7
Domicilium in pluribus locis potest quis habere. 1.387.1.13
Domicilium non dicitur contractum ex sola habitatione, seu conuersatione. 2.133.2.7
Domicilium contrahentis animus ex assidua habitatione,& conuersatione dignoscitur. 2.235.1.5
Dominium vtile merè laicum, & profanum est,ac proinde statutis,& legibus principum sæcularium subiectum. 1.373.2.6
Dominium aliquando plenum, aliquando non plenum dicitur. 1.419.2.15
Dominij quæstio referri non potest spoliato nisi primò fuerit restitutus. 1.432.1.6
Dominij exceptio obstat agenti interdicto Vnde vi, quando agitur de re,quæ cum periculo recuperari non potest. 1.438.1.4
Dominij exceptio incontinenti probanda impedit restitutionem in possessorio, præcipuè vbi imminet animæ periculum. ibid.5
Dominio in probando non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.30
Dominium per testes singulares probatur. 1.502.1.40
Dominium acquisitum ex vno titulo potest amplius ex alio titulo,vel causa de nouo acquiri. 1.555.2.21
Dominium per instrumentum locationis non probatur. 1.556l 1.24
Dominij exceptio opponi potest agenti possessorio si illam probare possit incontinenti. 2.79.2.4
Dominium directum vendere potest dominus directus non requisito emphyteuta. 2.145.1.7
Dominium rei quæsitæ per vsuram non transit in vsurarium. 2.251.2.6
Dominium & iurisdictio temporalis nihil commune habet cum territorio,& iurisdictione spirituali. 2.331.1.3
Dominium rerum donatarum retro transfertur in donantem si in donatione appositum sit pactum quòd donatarius teneatur alere donatorem,& ille deficiat in eo. 2.515.2.4
Dominium directum alicuius rei habens si eam tradat in pignus illi,qui vtile habet, acquirit sibi fructus rei pignoratæ. 3.139.1.4
Dominus in seruo,quem manumittit,potest spirituales operas retinere. 1.191.2.1
Dominus domi propter vitæ turpitudinem è domo propria, & vicinia est expellendus. 2.140.2.39
Dominus directus si intra spatium duorum mensium declarauerit se nolle emere emphyteusim, quæ ab emphyteuta alienanda est,non requiritur vltetior expectatio, nec re integra pœnitere potest. 2.145.2.14
Dominus directus si intra spatium duorum mensium opposuit exceptionem, quod non tenebatur consensum & auctoritatem præstare venditioni, & postea vltra plures menses victus cuadat, tempus dd. duorum mensium currit à tempore latæ sententiæ. ibid.16
Dominus directus non potest declarare commissum incursum contra hæredem emphyteutæ alienantis,si in vitâ emphyteutæ tacuit. 2.150.2.85
Dominus directus finitis generationibus, ad quas emphyteusis concessa fuit, tenetur eandem hæredibus, aut descendentibus accipientis renouare. 2.157.1.161
Domini debent tradere sua prædia colenda illis, qui decimas sine contradictione persoluant. 2.260.1.1.2
Dominus excusatur ab expensis si nuntius formam mandati excessit. 3.8.2.4
Dominus in criminalibus admittitur ad defendendum suum seruum, & extenditur ad patrem, & maritum respectu filij, & vxoris. 3.9.1.7
Domino in excommunicatione insordescenti subditi fidelitatem non debent. 3.274.2.1
Domus tota potest se ad strictiorem Religionem transferre. 2.324.1.6
Domus Cardinalium, gaudet immunitate Ecclesiastica. 2.451.2.12
Domum alicuius si quis incenderit,quam pœnam incurrat,ostenditur. 3.266.1.1
Domus appellatione non continetur tugurium. ibid.2
Domus appellatione non venit apotheca. ibid.3
Intellige vt ibi.
Venit porticus. ibid.
Venit hortus ipsius domus, si ad illum è domo pateat aditus. ibid.
Venit molendinum. ibid.
Venit stabulum quando est annexum, & vnitum domui. ibidem.
Veniunt balnea si aditus per domum ad ea habeatur. ibid.
Domus alicuius, etiamsi steterit per mille annos iuxta domum alterius,non ædificata,benè poterit ædificari. 3.346.1.7
Donatio inter virum,& vxorem morte ciuili confirmatur. 1.148.1.4
Donatio propter ingratitudinem reuocatur. 1.312.1.1
Donatio rei litigiosæ non valet. 1.729.1.9
Donationis ante nuptias ex causa alienatio rei litigiosæ valet. 1.729.2.22
Donationem exercet collator. 2.84.1.5
Donatio tenet, quam de solius diœcesani consensu facit laicus Ecclesiæ de decimis, quas ab alia Ecclesia habet in feudum ab antiquo ante Lateranense Conc. 2.98.1.1
Donatio non soluit laudemium. 2.147.1.42
Donatio rei emphyteuticæ irrequisito domino fieri non potest. 2.148.1.54
Donatio emphyteusis irrequisito domino facta Ecclesiæ, non facit donantem in commissum. 2.149.2.71
Donatio dicta est à dono,quasi doni datio. 2.189.1.3
Donatio quomodo definiatur,ostenditur. ibid.4.5
Donatio facta per Prælatum an valeat, debet attendi quantitas rei donatæ,& loci consuetudo. 2.190.2.1
Donatio rei Ecclesiasticæ valet ob causam remunerationis. 2.191.2.2
Donatio attribuitur Episcopo, etiamsi Capitulum consentiat. 2.192.2.2
Donatio non censetur facta nisi iuris,quod quis habet in re. ibidem 4
Donationes latissimè sunt interpretandæ. ibid.5
Donatio quinquagesimæ, vel centesimæ, quam facit Episcopus cum graui Ecclesiæ suæ detrimento, potest legitimè reuocari, nec etiam potest vltra quinquagesimam, vel centesimam conferre,etiam cessante læsione Ecclesiæ, sine auctoritate superioris. 2.193.2.1
Donatio potest per donatorem,non per hæredem eius,qui tacuit, ob ingratitudinem donatarij reuocari, in casibus hîc expressis. 2.194.1.1.2
Donatio facta Ecclesiæ ob ingratitudinem Prælati reuocari non potest. 2.195.1.15
Donatio facta causa dotis ob ingratitudinem reuocari non potest. ibid.16
Donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari non potest. ibid.17
Donatio reuocari potest si donatarius percussit donatorem palo, lapide,aut ferro. 2.195.2.18
Donatio reuocatur si donatarius atroci iniuria donatorem afficerit. ibid.19
Donatio reuocari potest si donatarius notabile detrimentum donantis bonis inferat. ibid.22
Donatio reuocari potest si donatarius vitæ periculum donatori fuerit machinatus. ibid.22
Donatio remuneratoria facta à Prælato pro remuneratione accepti beneficij valet. 2.198.2.7
Donationem causa mortis facere non potest Religiosus nisi quid moderatum donet. 2.203.2.8
Donatio an dicatur immoderata, debent attendi facultates donantis,& merita donatarij. 2.210.1.5
Donatio remuneratoria meritis æquipollere debet. 2.314.2.8
Donatum officiali,aut Prælato benemerito id semper præsumitur donatum fauore personæ,non officij. 2.217.1.6
Donatio iurispatronatus nisi sit facta consentiente Episcopo, non est valida. 2.150.2.2
Donatio iuris præsentandi facta à patrono valet. 2.353.1.2
Donatio est contractus. 2.362.2.8
Donatio modalis facta Ecclesiæ, vel pio loco, non potest reuocari,nisi expressè fuerit conuentum. 2.515.2.1.2
Donans in donatione facta Ecclesiæ potest eam legem apponere vt non liceat Ecclesiæ alienare,& si contra factum fuerit, possit eadem res ab eo reuocari. 2.516.1.9
Donata Ecclesiæ cum conditione nè alienentur, an possint in casu

casu aliàs permisso abalienari, ostenditur. ibid.11.
Donatio iuxta terminos l. si vnquam, C. de reuocandis donat. reuocatur per natiuitatem filiorum naturalium subsequuto postea inter parentes matrimonio. 2.581.1.29
Donationem propter nuptias, seu lucrum dotis ex pacto proueniens amittit mulier propter adulterium. 2.611.1.3
Donatio non valet inter virum, & vxorem. 2.615.2.2
Donatio remuneratoria valet inter virum, & vxorem. ibidem 5
Donatio causa mortis, vel quando confertur in tempus matrimonij finiti, valida est inter virum, & vxorem. 2.616.1.13
Donatio facta exilij, vel deportationis causa, valet inter virum & vxorem. ibid.16
Donatio exigui pretij inter virum, & vxorem valida est. ibidem 17
Donatio valet inter virum, & vxorem quando coniux, qui donat, non fit donatione pauperior, quamvis alter ditior fiat. ibidem 18
Donatio valet inter virum, & vxorem, quando coniux donatarius non fit ditior, licèt donans reddatur pauperior. ibid.19
Donatio irrita inter coniuges confirmatur morte naturali, vel ciuili donatoris, si ante eius mortem præcedat traditio rei donatæ vera, vel ficta. 2.616.2.21
Donatio inualida inter coniuges, vt morte confirmetur, desideratur donantem in eadem voluntate persistere vsque ad mortem. ibid.22
Donatio inter coniuges facta quando reuocata censeatur, ostenditur. ibid.23
Donatarius si ante donantem moriatur, nulla est facta inter viuos donatio. ibid.24
Donatio præsumitur si quantitas scilicet data sit parua, & tradens erat dines, & accipiens pauper, vel coniuncta persona. 3. 26.2.2
Donatio propter nuptias, Vide *Dos*.
Tò Donec, & similes sunt limitatiuæ & restrictiuæ temporis. 1. 156.1.5
Tò Donec, quos effectus habeat, remissiuè. 3.334.2.4
Dormiens, & furiosus æquiparantur. 2.420.1.14
Dormiens deliquens an excusetur, remissiuè. 3.97.1.7
Dotis promissio metu facta est omnino irrita. 1.321.2.6
Dotare filiam incestuosam tenetur clericus etiam ex fructibus beneficij. 1.342.2.4
Dotis causa per testes singulares probatur. 1.502.2.67
Dotis instrumentum probat matrimonium quoad ipsos contrahentis. 1.567.2.3
Dotis promissio facta medio iuramento onus interpellandi remittit. 1.589.1.4
Dotis in causa ad eius fauorem in dubio iudicatur. 1.668.2.4
Dotis in causa proceditur ad executionem sententiæ, non obstante appellatione ab illa interposita. 1.711.1.15
Dotis causa alienatio rei litigiosæ valet. 1.729.2.21
Dos æstimata, quæ facit emptionem, soluit laudemium. 2.146. 1.25
Dotis constitutio de re emphyteutica irrequisito domino an fieri possit ostenditur. 2.148.2.57
Dotis in causa principaliter mota quis sit competens iudex, ostenditur. 2.172.2.3
Dotis promissio non potest qualificari eius actu absoluto. 2. 376.1.3
Dotare tenetur pater filiam spuriam. 2.530.1.10
Dos restituenda est vxori, vbi sit separatio culpa mariti, non verò su ipsius. 2.607.2.5
Dos at per maritum restituatur vxori, necessarium est, quòd muliur per sententiam iudicis Ecclesiastici ab eo fuerit separata. 2.608.1.6
Dotem amittit mulier propter adulterium à viro separata. 2.610. 2.1.2
Dotem perdit propter adulterium etiam vxor putariua. 2.611. 1.6
Dotis amissionem propter adulterium tacitè remisisse censetur vir post illud commissum si sciens cum vxore se reconciliauerit. ibid.7
Dotem, & donationem propter nuptias recuperat vxor, si maritus commiserit adulterium. 2.611.2.9
Dotem perdit vxor propter osculum luxuriosum, vel amplexum inhonestum. ibid.11
Dotem amittit vxor propter adulterium, quando propria voluntate puta virum timens ab eius domo recesserit. ibidem 13
Dotem, & donationem propter nuptias, propter adulterium commissum amittit mulier, etiamsi post latam sententiam super adulterium ipsa probet consanguinitatem, vel affinitatem. 2. 612.1.16
Dos promissa venit sub nomine dotis. ibid.
Dos, & donatio propter nuptias pari passu ambulant, & æqualem continent fauorem exceptis casibus à iure expressis. 2. 613.1.3
Dos quo pacto sit deponenda penes mercatorem, dubitatur. 2. 614.1.fin.
Dos vxoris Catholicæ nescientis quod vir esset hæreticus, quando cum eo nupsit, non confiscatur. 3.74.1.
Dotem ex bonis parentis hæretici filiæ habere non possunt. 3.74.1.28
Dubius in fide infidelis est. 1.
Si Dubitetur an aliquis habeat vocem in electione, vel sit admittendus, & tempus inster electionis, ita vt non possit ultra probationes, tunc admittendus est cum protestatione vt supra. 1.
In Dubio non est verisimile quod quis velit se incommodo rigere. 1.
Dubius etiam adhibita sufficienti diligentia de voto à se non tenetur. 1.
Dubia in meliorem partem sunt interpretanda, & delicta fu vitanda quoad fieri potest. 1.
Dubitans de morte coniugis nisi prius emittatur examen non debet, & si contraxit, potest reddere, sed non exigere tum, & si postmodum sciat primum viuere, dimittat fem dam. 1.
Dubius in Fide, infidelis est. 2.
Dubitatio proueniens ex subreptitia tentatione, non facit cum. 3.
Dubitatio proueniens ex simplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum, si tuam opinionem non defendat, Ecclesiæ subiiciat. ibid.
Dubius de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, in dubio excommunicatus, aut irregularis gerere debet. 3.
In Dubiis tutior pars est eligenda. 3.
Dubitans de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur. ibid.
Dubia in meliorem partem sunt interpretanda. 3.
In *Duello* morientes sepultura priuandi sunt. 3.
Duello pugnantes quas pœnas hodie incurrant, iuxta vsum Summorum Pontificum constitutiones, ostenditur. 3. 2.3
Duella, & aliæ pugnationes vulgares sunt prohibitæ. 3. 1.2
Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ. ibid.
Duellum nulla de causa, nec pro defensione honoris licitum esse potest. ibid.
Duellum est licitum, si existente bello iusto inter duos populos vnus illorum vellet bellum in duellum resolutre pro alterum ad singulare certamen. 3.
Duo si sunt delegati cum clausula *Quòd si ambo*, &c. vno alter solus procedere potest, nec tenet processus si cum eo fato procedat. 1.
Duorum vicem quando quis sustinet, ostenditur. 1.
Duo insimul eandem rem, & eodem modo in solidum possidere non possunt. 1.
Duo ad vnam præbendam eligi non possunt. 1.
2.6
Duo vbi ad vnum canonicatum, & præbendam sunt simpliciter receepti, receptio non tenet, etiam intercedente Apostolicæ auctoritate. 1.
Duobus à patrono laico præsentatis melior est conditio possidentis. 1.
Durum est suspecto sub iudice litigare. 1.
Tò Duraturus, inducit perseuerantiam actus. 1.
Duces, Marchiones, Comites perpetuo inuestiti, conferre possunt. 1.
petatores in suo Ducatu, Marchionatu, an Comitatu. 1.
2.35

E

Ebrietas quanta mala gignat, ostenditur.
Ebrietas quando sit peccatum mortale, ostenditur. 1.
1.2
Ebrius non potest esse idoneus testis. 1.
Ebrius penitus à testimonio repellitur. 1.
Ebrius Ebrietatis tempore matrimonium non potest contrahere. 2.486.1.4
Ebrius, an, & quando in delictis excusetur, remissiuè. 2.
2.6
An & quando sit peccatum mortale, remissiuè. 3.
Ecclesia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium est, & magistra. 1.
Ecclesia aliquando crimen tolerat propter scandalum, vel tudinem peccantium. 1.
Ecclesia matrix quæ dicatur, & quibus signis cognoscatur. 1. 40.2.5
Ecclesia in qua Papa primus dedit monitorias, & secundas cutorias, per primum, non per secundum intelligitur 1. 463.2.1

Ecclesiæ quando dicantur ad aliquem pleno iure pertinere, remissiuè. 1.106.1.1
Ecclesia, vel dignitate vacante si occupentur bona per tertium, Ecclesiæ competit interdictum. Vnde vi. ibid.3
Ecclesiæ Dei nihil magis officit quàm quòd indigni assumantur in ea ad regimen animarum. 1.127.1.2
Ecclesia prima vacat per translationem Prælati ad aliam Ecclesiam. 1.141.1.5
Ecclesia dispensatione minori concessa non per laicos, sed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem. 1.168.2.1
Ecclesiæ regimen minori quatuordecim annorum committi non debet. 1.170.1.1
Ecclesia sita in aliquo Archidiaconatu, si erigitur in Cathedralem, à iurisdictione Archidiaconatus eximitur. 1.295.2.1
Ecclesiam Cathedralem solus Papa mutat. 1.296.1.5
Ecclesiam acquirens per pactum augendæ pensionis debet ea priuari, & alias canonice puniri. 1.301.1.1
Ecclesiæ quando locant domos, vel prædia, vel infeudant cum pacto præiudiciali Ecclesiæ Parochiali, pactum reprobatur tanquam nullum, & quicquid habuerunt occasione huius pacti, restituatur Ecclesiæ Parochiali. 1.301.2.init.
Ecclesia matrix quæ, remissiuè. 1.308.2.4
Ecclesia enormiter læsa in contractu emptionis, vel locationis, potest petere restitutionem in integrum, emptor tamen siue conductor non debet fraudari in pretio suo vel in sumptibus per eum factis. 1.328.2.1
Ecclesia habet ius minoris in restitutione consequenda. 1.329. 1. 4
Ecclesia coram quo iudice possit restitutionem in integrum, & rescissionem contractus petere, ostenditur. 1.329.2.9
Ecclesia restituta restituendum est pretium ei, qui cum illa contraxit, etsi de illo non fiat mentio in sententia. ibid.11
Ecclesia læsa propter negligentiam procuratoris, qui iura Ecclesiæ non produxit, restituitur. 1.330.1.1
Ecclesia restituitur vsque ad quadriennium vtile à principio, data tamen scientia. ibid.15
Capitulum Sede vacante cùm non possit iudicium instituere, nec processus contra Ecclesiam factus valet, quippe quæ caret legitimo defensore. 1.330.2.init.
Ecclesia læsa in probatione necessaria omissa, potest petere restitutionem in integrum, non obstante termino iuris probationis exclusiuo. 1.331.1.1
Et restitutionem petere potest non solùm contra priuatum, sed etiam contra Ecclesiam. ibid.
Ecclesia læsa, siue minor, restituitur ad probationem omissam. 1. 331.2.3
Ecclesia læsa in probatione non adstringitur ad probandum quòd illam omiserit, sed sat est allegare. ibid.4
Ecclesia post conclusum in causa admittitur ad probandum ex capite restitutionis. 1.332.1.5
Ecclesiæ conceditur beneficium restitutionis in integrum, etiam quando agit de lucro captando, quod facilitate, vel negligentia Prælati amisit, idem de minore. 1.332.2.7
Ecclesia fungitur iure Imperij. ibid.9
Ecclesia restituitur etiam contra sententiam Papæ, & causa restitutionis in integrum debet præsentibus partibus tractari. 1. 333.2.1
Ecclesia post peremptorium terminum non auditur de iure communi, auditur tamen per beneficium restitutionis in integrum. 1.334.2.1
Ecclesia Bracharensis contra Toletanam super Primatia cur ius suum non fuerat prosequuta, ostenditur. 1.335.1.3
Ecclesia Bracharensis ad excludendam Toletanam nomine Primatis plura adducere potest. ibid.4
Ecclesia, vel minor quando dicunt se læsos propter lapsum temporis, tunc non est opus probare læsionem. 1.335.2.5
Ecclesia læsa in contractu per in integrum restitutionem laicos coram Ecclesiastico iudice conuenire potest. 1.337.2.3
Ecclesia exempta non potest in præiudicium exemptionis compromittere. 1.342.2.1
Ecclesiæ Regulares possunt esse Cathedrales. 1.358.2.init.
Ecclesia quando dicatur non habere vitra quid faciat, ostenditur. 1.359.2.8
Ecclesiasticus cognoscit contra laicum de causa feudali, vbicumque aliquis laicus tenet feudum ab Ecclesia. 1.374.1.2
Ecclesia quoad bona feudalia, quæ tenet à Rege, aliove domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum, & subest domino temporali. 1.374.2.5
Ecclesia Romana omnium aliarum mater est & magistra. 1.387. 1. 9
Ecclesiæ Conuentuales quæ dicantur, ostenditur. 2.424.1.8
Ecclesia, & Prælati vi Constituti transferunt possessionem. 1. 435.1.6
Ecclesia ad testes post publicationem examinandos restituitur. 1. 522.1.5
Ecclesia in dubio præsumitur libera nisi probetur subiecta. 1. 538.2.3
Ecclesia vacante cessat præscriptio contra illam. 1.616.1.4
Ecclesia si bona fide, & pacifice possideat possessiones per triginta annos absque interruptione proclamationis synodalis, præscriptio tenet. 1.618.1.1
Ecclesia vna in parochia alterius quadraginta annorum spatio decimas præscribit. 1.620.1.1.2
Ecclesia vt contra aliam Ecclesiam præscribat requiritur tempus 40. annorum. ibid.3. & 1.623.2.3
contra Ecclesiam Romanam non præscribitur minore tempore quàm centum annorum. 1.629.1.5
Ecclesia si patitur ministrorum defectum, priuilegiati super absentia per subtractionem prouentuum redire coguntur. 2.38. 1. 2
Ecclesias plures habens, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. 2.44.2.1
Ecclesia fauet litteratis, & amat sapientes, quibus regitur, & sustinetur. 2.63.2.16
Ecclesia beneficium conferens ex donatione laici, tenet eius collatio de hoc mentione non habita. 2.69.2.1
Ecclesiis admitti non debent plures, quàm commodè ex redditibus nutriri possint. 2.75.1.2. & 2.78.2.2
Ecclesias in possessione instituendi, vel conseruandi etiam contra ius commune existens, pendente lite de proprietate manuteneretur in possessione. 2.76.1.1
Ecclesia vnita alteri Ecclesiæ vel beneficio in illius transit naturam. 2.91.2.3
Ecclesia, siue beneficia ad tempus commendare potest Capitulum Sede vacante. 2.93.1.4
Ecclesia collegiata si habet præsentationem, præsentabit Prælatus de consensu Capituli, vel maioris partis, nisi de consuetudine, vel priuilegio competat soli Prælato. 2.97.1.1
Ecclesiæ res, quæ seruando seruari non possunt, alienari non prohibentur. 2.100.1.4
Ecclesiæ nomine intelligitur omnis locus pius. 2.109.2.5
Ecclesia an res malè alienatas repetat non restituto pretio, ostenditur. 2.110.1.9
Ecclesia & pupillus quatenus teneantur ad restitutionem pretij & acceptorum ex contractu quem impugnat. ibidem. fin.
Ecclesia restituitur contra alienationem per quam fuit enormiter læsa. 2.113.2.1
Ecclesia potest petere restitutionem in integrum, & consequenter rescissionem contractus coram iudice Ecclesiastico. 2.114. 1. 3
Ecclesia petens restitui debet probare se læsam, alioquin non est audienda. ibid.4
Ecclesia ex depositio facto apud clericum ipsius Ecclesiæ non tenetur nisi in eius vtilitatem versum probetur. 2.120.2.1. & 2. 121.1.4
Ecclesia tenetur ex depositio facto apud ipsam, non secus atque alij depositarij. 2.122.1.8
Ecclesia in præstando consensum alienatori emphyteusis requisitæ videtur si emphyteuta post alienationem illam requisierit scientiam alienationis. 2.144.2.4
Ecclesia si non soluat canonem rei emphyteuticæ, debet restitui aduersus solutionem omissam. 2.151.1.104
Ecclesia, quæ ab alia Ecclesia, vel à priuato rem in emphyteusim accepit, incidit in commissum si pensionem per biennium non soluerit. 2.151.2.95
Ecclesiæ iure proprietatis possunt ad inuicem permutari, & possessiones earum etiam permutati possunt, & pro minus valentibus pretium suppleri. 2.163.2.1
Ecclesia, vel Monasterium non tenetur ex mutuo suscepto à particulari, nisi in ipsius vtilitatem versum probetur. 2.180. 1. 8
Ecclesia vel Monasterium tenetur ex mutuo suscepto à Prælato, vbi eidem satisfieri potest ex redditibus absque distractione bonorum immobilium Ecclesiæ. 2.180.2.16
Vel mobilium pretiosiorum. ibid.11
Ecclesia, & minor aduersus mutuum à se receptum restituuntur eo solum quod in eorum vtilitatem versum non probetur. ibid.14
Ecclesia non vacans in beneficium concedi non potest, de auctoritate tamen Episcopi, & sine præiudicio Prælati potest in proprietatem concedi. 2.190.2.1
Ecclesia dicitur singulatis fidelium congregatio. 2. 214. 1. 3
Ecclesiæ nomine in præsenti includitur omnis pius locus. 2. 216.2.2
Ecclesiæ relictum factum dicitur in causam piam. 2.217. 2. 8
Ecclesia Parochialis quando fuerit specialiter interdicta ex sua culpa, non habebit canonicam portionem si aliquis Parochianus in alia Ecclesia, seu monasterio sepeliatur. 2.228. 2. 6
Ecclesiæ forma seruanda est in absolutione, quæ fit in mortis articulo. 2.231.1.5

Ecclesia matrix de iure communi fundata est quoad decimas prædiales suæ parochiæ. 2.257.1.7

Ecclesia decimas à laico habens eas non præscribit etiam per tempus immemoriale. 2.259.2.5

Ecclesia potest nouum emptorem, eundemque possessorem ad decimas præteritas non solutas conuenire. 2.261.1.4

Ecclesia alit delinquentes, qui ad eam confugiunt. 2.286. 1.22

Ecclesia compellit hæredem laicum per excommunicationem,& bonorum subtractionem ad executionem voti vltra marini ad quod se obligauit pro defuncto. 2.308.2.1

Ecclesia,vel Monasterium quando vnitur alteri,assumit naturam, & priuilegia illius,cui vnitur. 1.324.1.4

Ecclesia si est vnita alteri,videntur vnita omnia iura ipsi Ecclesiæ competentia, etiamsi nihil exprimatur, nisi Ecclesia, cui vnio fit, sit incapax iuris alicuius Ecclesiæ vnitæ. 2.331. 2.2

Ecclesiæ quælibet alicubi constitutæ ad Episcopum loci pertinent nisi probetur eas esse exemptas. 2.332.1.3

Ecclesia sita in diœcesi Episcopi tenetur sibi in Episcopalibus respondere,nisi appareant remissa legitimè,& potest Episcopus remittendo Episcopalia censum sibi retinere. 2.353.2.1

Ecclesia cadit à iure suo non soluendo pensionem sicut quilibet priuatus, potest tamen restitui aduersus solutionem omissam. 2.334.1.8

Ecclesiæ eo ipso quod sunt in diœcesi constitutæ, Episcopo illius sunt subiectæ,nisi probetur eas esse exemptas. 2.335.2.4

Ecclesia non Cathedralis si vendicat sibi ius in alia Ecclesia, obtinebit solum quoad ea,quæ probabit sibi deberi præscriptione,vel alio legitimo modo. 2.337.2.1

Ecclesia quælibet eo ipso quòd est in aliqua diœcesi Episcopo illius subiecta debet esse,nisi exempta probetur. ibid.2

Ecclesia penitus diruta, vt illius reædificatione acquiratur ius patronatus,quæ dicatur,ostenditur. 2.342.1.8

Ecclesia in proprietatem sine Episcopi consensu donata præscribi potest. 2.350 2.3.fin.

Ecclesiam, quæ est iurispatronatus, vt valeat Episcopus venire, consensus patroni exigitur. 2.360.1.2

Ecclesia Collegiata quibus signis cognoscatur,remissiue. 2.365. 1.5

Ecclesia alit patronum suum si extrema laboret egestate, & an, quando,& quomodo hæc alimenta præstari debeant, ostenditur. 2.366.1.7

Ecclesias construere dicitur opus pium, & religiosum. 2.367. 1.12

Ecclesia Collegiata quibus signis cognoscatur ostenditur. 2.371. 2.5.6.8

Ecclesiæ à procurandis Legatis Sedis Apostolicæ an & quando per priuilegium eiusdem Sedis sint exemptæ,remissiue. 2.384. 1.3

Ecclesia Romana non solet aliquem priuilegiare contra se. 2. 384.2.3

Ecclesiæ tenentur Episcopo in cuius diœcesi sunt, respondere de procurationibus, de quarta decimarum,& aliis Episcopalibus. 2.386.2.1

Ecclesiæ de nouo conuersæ in procurationibus,& aliis,seruabunt consuetudinem vicinarum. 2.389.1.1

Ecclesiæ consecrari possunt diebus etiam non festis. 2.391. 2.1

Ecclesia debet consecrari à proprio Episcopo,aut ab alio de eius consensu. ibid.2

Ecclesia polluta, pollutum quoque censetur altare, non tamen Altari exsecrato, exsecrata quoque censetur Ecclesia. ibidem med.

Ecclesia quolibet die tam feriato,quàm festiuo consecrari potest. 2.393.1.4

Ecclesia, quæ propter homicidia, & vulnera hominum ibidem perpetrata, polluta est, reconciliari debet. 2.394.1.1

Ecclesia polluitur,& reconciliatione indiget quoties homicidium voluntarium, & iniuriosum intra ipsam ab aliquo patratur. ibid.2

Ecclesia per martyrium alicuius sancti à tyranno, vel hæretico in ea perpetratum,polluitur. 2.394.2.5

Ecclesia consecranda est, quando nescitur ambigiturve, an sit consecrata. ibid.6

Ecclesia minimè exsecrata censetur quando corruit tectum integrè,& illæsis remanentibus parietibus. 2.395.1.1.2

Ecclesia consecratione non indiget,quando parietes non simul,& in totum,sed paulatim, seu per partes destruuntur, & successiuè reparantur. ibid.3

Ecclesiæ totum ædificium quando siue casu fortuito, siue consulto destruitur, & corruit in totum quoad tectum,& parietes, tunc minimè retinet antiquam consecrationem, etsi eo animo destruatur, vt iterum ex eadem materia reædificetur. 2.395. 2.4

Ecclesiam faciens consecrari, tenetur eam dotare. 2.396.2. 1.2

Ecclesiam nullus debet dedicare, seu consecrare nisi sufficiat eidem Ecclesiæ assignata dos competens.

Ecclesiæ dos ante constructionem constitui debet. 2.397.1.

Ecclesia polluta per Sacerdotem simplicem reconciliari potest etiamsi aqua fuerit per Episcopum benedicta. 2.398. 1.1

Ecclesiæ violatæ reconciliatio, si fit consecrata per Episcopum facienda est per aquam cum vino, & cinere benedictam; per simplices autem sacerdotes reconciliari non potest,nisi de contrarium sit consuetudo.

Ecclesia etiam non consecrata si polluitur reconciliandi est. 2. 398.1.1

Ecclesia si non fuerit consecrata, sed tantummodo benedicta, reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem, & hoc per aspersionem aquæ lustralis, etiam ab Episcopo non benedictæ.

Ecclesia polluitur per sanguinis effusionem.

Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra Ecclesiam contingentem.

Ecclesia vt polluta maneat non requiritur quòd sit consecrata, sed sufficit quòd sit specialiter benedicta.

Ecclesia vnde dicta.

Ecclesia pro prælatura, seu beneficio Ecclesiastico, præpositu Collato. 2.432.1.fin.

Pro templo,seu æde sacra. 2.432.1.med.

Pro omni pio loco.

Ecclesia habens portionem deputatam, cemeteque additum pro fabrica,de illis ædificari,seu reparari debet. 2.432.2.

Ecclesiæ Parochialis ob nimiam distantiam potest noua Ecclesia in ipsius Parochia ædificari,& certa portio de antiqua illi deputari. 2.433.1.

Ecclesiæ Parochialis propter nimiam distantiam, vbi parochiani sine magno incommodo ad percipiendo Sacramenta accedere non possunt,noua potest Ecclesia in ipsius parochia ædificari. ibid.2

Ecclesia matrix illa dicitur, quæ habet alias Ecclesias filiales. 2.434.

Ecclesia sæcularis sine præiudicio clericorum ad illam pertinentium potest reparari,& collegio,quod nondum est,primogenitura non confertur. 2.435.

Ecclesia Collegiata sæcularis in aliam Collegiatam, vel Conuentualem Regularem mutari potest.

Ecclesiam nouam ædificare potest Episcopus propter nimiam distantiam non obstante iuramento de rebus Ecclesiæ non alienandis. 2.436.

Ecclesia non consecrata gaudet Ecclesiastica immunitate. 2.437. 1.1.2

Interdicta, gaudet immunitate Ecclesiastica. 2.437.2.

Polluta, gaudet immunitate Ecclesiastica. ibid.

Diruta sine auctoritate superioris si adsit spes reædificationis, gaudet immunitate Ecclesiastica. ibid.3

In Ecclesia existens si vulnerauerit aliquem existentem extra Ecclesiam eius,non gaudet immunitate. 2.437.1.8

Ecclesia non iudicat de clandestinis matrimoniis, sed si contrahentes volunt in Ecclesia publicari, fiunt inquisitiones, & coniugia probanda. 2.476.2.

Ecclesia non cognoscit de causa Ciuili inter laicos, cognoscit tamen an quis sit de legitimo matrimonio natus. 2.476. 1.1

Ecclesiæ pro consecratione nihil potest exigi nisi procuratio. 22.2.1

Ecclesia emi, vel redimi non potest. 3.

Ecclesiæ regimen non debet sacerdotibus committi sub annuo censu. 3.

Ecclesia multis modis dicitur. 3.

Ecclesia Cathedralis prouidere debet Magistro de humilibus qui clericos eiusdem Ecclesiæ, & alios pauperes gratis doceat,& quid hodie attento Concil. Trident. ostendatur. 3.1.1.2

Ecclesia litteratis regitur,& sustinetur, totusque mundus illuminatur. 3.1.1.3

Ecclesia non polluitur per concubitum coniugem extra culpam necessitatis. 3.1.2.1

Ecclesia non recipit oblationes raptorum hominum. 3.1.1. 1.7

Ecclesia pœnam exilij non habet. 3.1.2.2

Ecclesia ædificata post nuntiationem noui operis destruenti ad expensis construentis. 3.1.3.1

Ecclesia destructa auctoritate Superioris iam non comprehenditur sub nomine Ecclesiæ. 3.1.3.2

Ecclesia gladium habet spiritualem, quo iustificat, non materialem quo mortificat. 3.2.1.1

Ecclesias de manibus laicorum sine consensu Episcopi non possunt recipere. 3.2.2.1

Ecclesia polluitur, seu violatur per sanguinis effusionem. 3. 236.2.1

Ecclesia non indiget reconciliatione, si quis in ea peccauerit, vel

vel alia iniuria afficiatur citra sanguinis effusionem, ibid.4
Quod intellige vt ibi.
Ecclesia polluitur si sanguis hominis viuentis, non autem cadaueris effundatur. ibid.7
Ecclesia censetur violata si quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriosè percutiat. ibidem 8
Ecclesiæ nomine in materia pollutionis intelligitur ea, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta. 2.226.2.10
Ecclesia quæ se defendit duobus priuilegiis, v. g. Episcopi, & Papæ, si succumbat in vno, potest defendi cum altero. 3.231.1.1
Ecclesia sine Episcopi consensu ædificati non potest. 3.232.2.14
Ecclesiæ dicuntur ad aliquem pertinere vtroque, seu pleno iure, quando in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt. 3.239.1.2
Quod intellige vt ibi.
Ecclesia per præscriptionem potest vtroque iure à potestate Episcopi eximi, & ad religiosos transferri. 3.240.1.4
Ecclesia Romana omnium aliarum omnium que fidelium mater est, & magistra. 3.244.1.3
Ecclesia non est prona ad pœnas, sed cultrix & auctrix iustitiæ, ac matet æquitatis. 3.273.1.14
Ecclesiarum nomine quæ veniant, ostenditur. 3.407.2.3
Ecclesia potest violentos laicos rerum Ecclesiasticarum occupatores, seu inuasores coërcere. 3.308.1.6
Ecclesiæ ministri non debent accipere etiam datum in eleemosynam ab excommunicato. 3.330.2.4
Ecclesia Cathedralis in odiosis non venit appellatione Ecclesiarum ciuitatis. 3.340.1.3
Ecclesia varias habet significationes. 3.340.2.6
Ecclesia destructa minimè gaudet priuilegiis concessis Ecclesiæ. 3.346.1.11
Ecclesia pertinet de causa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoscere. 3.347.1.8
Ecclesia Cathedralis, Vide *Cathedralis*.
Ecclesiæ emphyteuta, Vide *Emphyteuta*.
Ecclesiæ vtilitas, Vide *Vtilitas*.
Edi debent integrè omnia in iudicio à litigatoribus inducta. 1.487.2.11
Edictum de restibus prohibitorium est. 1.496.2.5
Edictum de rebus præscriptibilibus est prohibitorium. 1.628.1.5
Edictum de præscriptionibus est prohibitorium. 1.631.2.2
Edictum de matrimonio est prohibitorium. 2.485.2.4
Ego, pronomen, in Baptismo non est de substantia formæ. 2.417.1.7
τὸ, *Ego accipio te in meam*, an sint de essentia sacramenti matrimonij. 2.511.1.3
Electus è Monasterio per iustam sententiam definit esse Monachus Monasterij. 1.269.2.3
Electi quales perquirendi sint iuxta dispositionem huius textus, ostenditur. 2.282.2.3
Electus à Religione, habitúque ex iusta causa, priuatus si à Religione repetatur, tenetur redire, ita vt si non redeat, apostatarum sit numero recensendus. 2.283.2.7
Electus iustè Religionem potest cogere, vt eum iam plenè correctum admittat. ibid.8
Electi ab Ordine non tenentur aliam ingredi Religionem, & ita possunt ad aliam, siue æqualem, siue laxiorem absque vlla prorsus licentia transire. 2.284.1.9
Electi ab Ordine, cui Episcopo, originis ne, an domicilij subiecti maneant, ostenditur. 2.284.2.11
Electi à Religione non tenentur ad obseruantias Regulares, & reliqua vota iuxta Religionis suæ institutum in ea emissa, præter tria substantialia, castitatis, paupertatis, & obedientiæ. ibid.12
Electi in perpetuum non tenentur deferre habitum suæ Religionis si eo spolientur. ibid.13
Electi à Religione non tenentur ad diuinum officium recitandum. ibid.14
Electi à Religione an tanquam proprium sibi possint acquirere, vel de eo testari, & cuinam acquirant, ostenditur. 2.285.1.15
Electi ab ordine si sint Subdiaconi, aut aliquo Ordine insigniti, nisi aliud obstet, possunt ad alios sacros Ordines promoueri. 3.88.1.4
Electionis confirmatio valet non facta mentione de prouisione, alteri nullitet facta. 1.45.1.13
Eligens aliquem dat ei potestatem, & licentiam acceptandi. 1.73.1.2
Electio, vel postulatio facta in loco interdicto est valida. 1.79.1.2
Eligendi & postulandi potestate est priuatus, qui postulationem, cassatam vitio personæ innouat. 1.79.2.1
Electio si propter electi vitium irrita declarata fuit, iterum electio de alia persona fieri poterit, dummodo electot tempore electionis primæ vitium electi ignorasset. 1.80.1.2
Electio Abbatis pertinet ad Conuentum. 1.83.1.5
Electio Canonica confirmanda est, debet tamen Superior ante confirmationem inquirere de conuersatione, & vita electi vbi fuit conuersatus. 1.84.2.2
Electio facta ad importunum populi clamorem non valet. ibidem 4
Electio ad Episcopatum fieri debet de digno scientia, moribus, & ætate, & qui habeat trigesimum annum completum, & sit de legitimo matrimonio natus. 1.89.1.1
Eligentes indignum contra formam statutam priuati sunt pro prima vice potestate eligendi. 1.92.2.34
Eligentes scienter indignum priuantur ipso iure electione, & ius eligendi admittunt. 1.93.1.35
Indignus ad hoc propositum quis. ibid.
Eligens an præsumatur sciuisse electum illum fuisse indignum, iudicis arbitrio relinquendum est. ibid.
Electio facta post appellationem, & prima non cassata, & contra priuilegia Ecclesiæ, cassanda est. 1.94.1.2
Eligi iterum potest is, cuius electio fuit cassata vitio personæ sed electionis modo, secus si vitio personæ. 194.2.1
Electio debet esse in libertate eligentium, nec valet contraria consuetudo. 1.95.1.1
Electionis cassatione vacat ipso iure beneficium. ibid.3
Electio Episcopi quo loco fieri debeat, remissiuè. 195.2.4
Electionis Prælatorum Spiritus sancti gratiam inuocari vsus est receptissimus. ibid.6
Electioni de se factæ renuncians appellare nequit ad impediendam electionem alterius, & electio, quæ est à suspensis celebrata, non tenet. 1.97.2.1
Electioni renuncians, si appellauit ab electione noua, non auditur. ibid.5
Electio facta ab excommunicato vitando est illicita, & nulla. 1.98.1.5
Eligere non possunt interdicti. ibid.init.
Eligere nequit suspensus. ibid.4
Eligendi Episcopum potestas ad Canonicos Cathedralis de iure spectat. 1.99.1.2
Eligendi Episcopos potestas ad Capitulum, & Canonicos spectans, vsque ad quod tempus duraverit, ostenditur. ibid.3
Electionis Canonicæ vetus consuetudo in Germania tantùm seruatur. ibid.4
Electio valet non expectatis iis, qui vocandi non erant. ibidem 10
Electio non debet inspici an post appellationem, sed an contra fuerit celebrata, & penes vocantes, quibus competit vocardi potestas, remanet ius eligendi si vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmatoris spectat examinare electum etiam nemine opponente; & nisi electus doceatur legitimæ ætatis, & litteraturæ, habetur pro non legitimè electo. 1.99.2.1
Eligens, aut præsentans dignum omisso digniori peccat mortaliter. 1.100.1.4
Electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel à maiori ipsius parte valet. 1.103.1.2
ad Electiones de iure communi non est necessarium quod electus sit de Collegio ad hoc vt valeat. ibid.
Electio, seu collatio facta cuicunque idoneo extraneo est valida. ibid.6
Eligendi potestate si aliqui propter delictum commissum priuati fuerint, illa potestas ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur. 1.104.2.2
Electio facta per comminationes, & impressiones est ipso iure nulla. ibid.3
Electo sufficit probare electores fuisse in quasi possessione tempore electionis, licèt aliud non probet. 1.106.1.1
Eligendi, præsentandi, & similium quasi possessio absque scientia, & potentia aduersarij adquiri non potest. 1.108.1.17
Eligentes scienter indignum priuati sunt potestate eligendi in electione, quæ primò occurrit facienda. 1.108.2.1
Eligentes indignum scienter, priuantur potestate eligendi. ibidem 2
Eligentes scienter indignum in Episcopum, suspenduntur à beneficiis per triennium, nec possunt interim assumi ad dignitates illius Ecclesiæ. 1.109.1.1
Electio secunda dicitur prima respectu tertiæ. ibid.7
Electio cassatur vbi non professus eligitur ad regimen Ecclesiæ Regularis, consuetudine in contrarium non obstante. 1.109.2.1
Electio Prælati est facienda in Ecclesia Cathedrali, seu loco consueto, & in subsidium, vbi commodius daretur facultas. 1.110.2.2
Electio facta in loco interdicto valet. ibid.3
Eligendi ius habentes legitimè citari, & vocari debent. ibidem 6
Electio per minorem partem Capituli facta non tenet, nec per subsequentem consensum ratificari potest. 1.111.1.1

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. pt. 1.
QVI

Index Rerum, & Verborum,

Electio Canonicorum de consuetudine ad solum Capitulum pertinere potest. 1.112.1.1

Electionis confirmatio à Metropolitano, vel alio immediato superiore petenda est. 1.113.1.4

Electio confirmatur si ex septem compromissariis tres eligunt quartum, & ille consentit, & est idoneus. 1.113.2.1

Eligendi facultatem habens, non potest se ipsum eligere. 1.114.1.3

Eligens non potest astringi ad eligendum certam personam. 1.115.1.16

Electio partis maioris facta cassatur contempta minori parte, etiamsi est vnus solus, non tamen ius eligendi deuoluitur ad minorem. 1.117.2.1

Electio irrita, ex quo facta fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate non priuantur. ibidem 3

Eligendi qualitas attendenda est, quæ vtilior fuerit Ecclesiæ inspecto beneficij situ, & qualitate. 1.118.1.3

Eligi ante professionem nullus potest ad beneficia Regularia administrationem habentia. 1.182.5

Electio canonica quibus modis dicatur, ostenditur. 1.119.1.2

Eligendi ius non habet, qui excommunicationis maioris vinculo astringitur. ibid.6

Electio & postulatio quando concurrunt data identitate electi, & postulati, præfertur postulatio si est facta à duabus partibus de tribus. 1.119.2.3

Eligens scienter indignum priuatur iure electionis pro illa vice. ibid.5

Eligere Prælatum Cathedralis, vel Regularis Ecclesiæ intra tres menses si negligunt illi ad quos spectat electio, proximus superior Ecclesiam ordinabit, quod si intra tres alios menses non fecerit, canonicè punietur. 1.120.1.1

Electio in Ecclesiis Cathedralibus per aliquam de tribus formis, scrutinij scilicet, compromissi, & inspirationis, fieri debet, aliter electio celebrata non valet, & contra facientes priuandi sunt ea vice potestate eligendi. 1.121.1.1

Electionum formæ quales, remissiuè. ibid.3

Electio Abbatum facienda est iuxta formam huius text. ibidem 5

Electio regularium Prælatorum facienda est iuxta formam huius text. 1.121.2.6

Electio beneficiatorum, seu Prælatorum inferiorum non est facienda iuxta formam huius text. ibid.8

Eligendi ius habentes debent citari, & vocari vt electioni interfint. ibid.9

Electioni interesse non debent, qui eligere prohibentur. 1.122.1.10

Electioni interesse nullus est compellendus, nisi Ecclesiæ interfit. ibid.11

Electioni interesse non tenentur, qui commodè vocari nequeunt. ibid.12

Electioni per scrutinium faciendæ substantiale est, vt electorum vota exquirentur secrete. 1.123.2.17

Electioni per scrutinium faciendæ substantiale est, quod vota in scriptis sint redacta. 1.124.1.24

Electionis per scrutinium faciendæ substantiale est, vt vota in scriptis redacta publicentur. ibid.26

Electionis ad validitatem non sufficit habere maiorem suffragiorum partem, sed vlterius requiritur eandem esse saniorem. 1.124.2.27

Electio facienda est per solas personas de Capitulo, nec alius est admittendus tanquam procurator alicuius absentis legitimè impediti, nisi fuerit de eodem Capitulo, seu Collegio. 1.125.1.28

Electione quæ sit per viam Spiritus sancti non est opus seruare formam huius text. ibid.31

Eligendi potestate priuantur illi, qui contra formam hic decretam celebrant electionem, etiam sine vlla fraude. 1.125.2.33

Electionis substantialia, quæ sint, remissiuè. ibid.36

Electio non debet fieri clandestinè, & facta solemniter publicetur. 1.126.1.init.

Electiones canonicæ nullatenus fieri debent de nocte, nisi in casu maximæ necessitatis. ibid.40

Electioni de se factæ per abusum potestatis sæcularis consentiens efficitur ineligibilis ad dignitatem & electio est nulla, eligentes autem à beneficiis per triennium suspenduntur, & tunc sunt priuati potestate eligendi. 1.126.1.1

Electio quorumcunque Prælatorum debet omni ex parte esse prædita summa libertate, & totaliter aliena ab omni quacunque specie coactionis, siue violentiæ. 1.126.2.2

Tà Electionis commodo careat, vel ineligibilis fiat, denotant latam sententiam à iure. ibid.3

Electio Summi Pontificis facta per metum à Cardinalibus est nulla. ibid.6

Electio post collectionem ex interuallo celebrata non valet. 1.128.1.1

Electio illius, qui requisitus antequam esset electus consensit electioni de se faciendæ est cassanda, & annullanda, quia presumitur ambitiosus.

Electio tota fit expensis electi.

Electio debet fieri verbo, & de illo in quem consentiens maior pars Capituli, & non respectu aliarum partium.

Electio Episcoporum pertinet de iure communi ad Capitulum & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis.

Eligi non debet in magistrum qui nunquam fuit discipulus. 129.2.3

Electio facta à non maiori parte Capituli, & omissa collatione non valet.

Eligendi ius consuetudine acquiri potest.

ad Electionem alicui plerunque consuetudine vocantur propter vilegio.

Eligendi iuris quasi possessio vt acquiratur exigitur, quæ rantur, ostenditur.

Eligendi ius per compositionem factam cum Præsato & Capitulo non potest competere laico etiam patrono in Ecclesia legiata.

Electio irrita est quam collatio non præcessit, vel quæ facta est à maiori parte Capituli, vel quæ non fuit communis. 135.1.1

Electiones canonicæ vt validæ sint, non sufficit habere maiorem partem suffragiorum respectu minorum, sed necessario requiritur habere maiorem partem respectu totius Capituli. ibid.2

in Electionibus in quibus seruanda est forma c. quia propter sufficit consensus singulariter præstitus, pura dum, vel alias, sed oportet collegialiter consentire.

Electio per scrutinium necessario est facienda per congregatos in vnum.

Electio Pontificis per laicos & Canonicos facta non valet etiam si hoc habeat consuetudo.

Electio nec actiuè, nec passiuè cadere potest in laicum in spiritualibus.

Electionis ad confirmationem non sufficit quod sit sanior maior pars Capituli, nisi etiam illa pars sit sanior.

Electionis ad validitatem non sufficit, quòd à maiori parte nisi etiam illa maior pars sit sanior.

Electio facta à non maiori parte nulla est, non ex transgressione formæ, sed defectu potestatis.

Electione cassata propter simoniam etiam sine culpa electi non dispensat Episcopus ea vice cum cassato, secus si electus resignauit.

Electioni de se factæ qui sponte renunciauit super ipsa, etiam auditi non debet.

Eligere debens si infra sex menses non elegit, electio deuolvitur ad superiorem.

Eligere ad beneficia vacantia infra sex menses debent ij ad quos electio spectat.

Eligentes aliquem ad munus sunt adstricti seria perscrutare examen, & damna suborta ex iniqua electi administratione. 207.2.8

Electio in qua seruari debet forma c. quia propter de electione, nocte fieri non potest.

Eligens aliquem in iudicem ex noua, & iusta causa suprementre, potest illum recusare.

Electio Episcoporum vt fiat in eodem Regno, de eadem natione, & lingua vilissimum est.

Electioni de se factæ terrore laicorum renuncians, si renunciatio iuramento vel fide firmata non sit, regimini ad quod electus fuit, præfici poterit.

Electioni metu renuncians potest eidem Ecclesiæ præfici, non obstante renuntiatione, nisi fuisset confirmata iuramento. ibidem 5

Eligere qui tenetur facto arbitrio cum aliquorum consilio tenetur illorum consilium in tractatu electionis requirere, sequi non astringitur.

Electio iudicis, vel rei in pœnis alternatiuè impositis quando ostenditur.

Electio est celebranda in communi, & communiter non vesgulariter per particulares.

Electio vnanimiter, seu concorditer quando facta dicatur, oditur.

Electionis confirmatio petenda est à Metropolitano, vel immediato superiore.

Electiones Episcoporum ad solos Canonicos Ecclesiarum Cathedralium regulariter pertinent.

Electio facta ab eo, qui in possessione vicini est, firmari potest licèt in petitorio victoriam reportauerit.

Electio sepulturæ, per testes singulares probatur. 55

Electio illius cassatur, qui possidet plures dignitates sine pendas, & idem si detineatur aliquo vinculo hic scripto. 2.1

Electio non tenet cùm ad vnam præbendam duo simpliciter ganatur.

Electio facta ad importunum clamorem non valet. ibid.2
Electio facta de digno omisso digniore tenet. 2.66.2.2.
Electio Episcopi, vel Archiepiscopi, si non fiat in semestri, non devoluitur ad alios. 2.88.2.1
Electio sepulturæ in loco minus in Religioso relictæ, dimisso Anaiotum sepulchro, non tenet. 2.226.1.1
Electio sepulturæ est facienda in illis Ecclesiis & monasteriis, in quibus Religiosi sunt instituti, & orationes pro defunctis frequenter celebrantur. ibid.2
Eligentium vota si in duas partes se diuiserint in Metropolitani iudicio, præfertur qui in maioribus iuuatur studiis, & meritis. 2.341.2.3
Electione Prælati Ecclesiæ conuentualis, postulandus patroni consensus. 2.365.1.5.fin.
Secus data conditione in contrarium in eadem Ecclesia conuentuali apposita de consensu Episcopi, in fundatione, constructione, vel dotatione ipsius. 2.365.2.med.
Vel respectu præbendarum, capellarum, seu aliorum beneficiorum, quæ extiterint in eadem Ecclesia. ibid.
Eligere debemus eam partem per quam tutius est consultum quando agitur de salute animæ. 2.429.1.5
Electio sola in Episcopum satis est vt quis patriam potestatem egrediatur. 2.589.1.15
Electioni contradicens, & à contradictione, cessans pro pecunia de voluntate electi tradita, facit vt sic electus confirmatione subsequuta sit simoniacus, & beneficio renuntiare teneatur. 3.29.1.1
Eligendi ad dignitates ius non potest vendi. 3.30.1.9
Electio simoniaca est si aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit. 3.31.1.6
Electio simoniaca est cassanda, quamvis electus ignoret, nisi factum fuerit in eius fraudem, & Episcopus non dispenset cum electo reprobato per vitium simoniæ. 3.31.2.1
Electio simoniaca dicitur commissa cum vno solo patrono. ibid.2
Intellige vt ibi.
Electio spe præmij, seu pretio intercueniente fieri non potest. ibid.3
Limita vt, 3.32.1.init.
Electio simoniaca est si aliquis eligendo inscio pecuniam dederit, vt ille eligatur nisi data fuerit dolosè. ibid.4
Electio simoniaca electo ignorante facta an sit reprobanda, vel ipso iure nulla, ostenditur. ibid.6
Electio per sortes fieri non debet. 3.159.2.1
Electio Abbatum, Vide *Abbas*
Electores non possunt in præiudicium electi compromittere, sed si consenserit electioni suæ, vel consentire velit, non obstante laudo in contrarium lato est confirmandus si aliquid canonicum sibi non obstitat, licèt non sit de gremio illius Ecclesiæ quamcumque ob causam à maiori parte fuerit appellatum. 1.103.1.1
Electores compromissarij congruentius etunt in numero impari. 1.112.1.3
Electoribus septem concessa potestate ad eligendum, electio de vno facta, in quam ipse consentiat, valida est. 1.113.2.2
Electores non debent vocati accedere ad statutores bini, vel trini, sed singuli. 2.123.2.18
Electores non possunt in scriptis vota sua præstare. 1.124.1.21
Electores publicato scrutinio variare non possunt, sed compelli debent ad collationem, & electionem. 1.136.2.1
Electoribus impeditis currit tempus si possunt impedimentum tollere. 1.137.2.1
Electus in Canonicum an debeat habere præbendam, remissiuè. 1.19.2.12
Electus & confirmatus ante consecrationem an dicatur Episcopus, distinguc. 1.36.2.5
Electus ad clamorem populi non debet per superiorem confirmari. 1.84.1.1
Electo in Archiepiscopum Sedes Apostolica pallium non tradit, nisi prius præstet fidelitatis, & obedientiæ iuramentum. 1.85.2.1
Electus in Romanum Pont. à duabus partibus Cardinalium, nulla exceptione obstante, est Papa: electus autem à minori numero gerens se pro Papa incidit vna cum sibi adhærentibus in pœnas hic contentas. 1.86.1.1
Electus an computetur in numero duarum partium, ostenditur. 1.87.1.8.9
Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter administrare non potest. 1.93.2.1
Electus ante confirmationem non potest conferre beneficia. 1.94.1.2
Electus in Episcopum non potest actualiter deponere Clericum, quamvis possit pronuntiare eum deponendum. 1.97.2.7
Electus si non habet sufficientem scientiam, vel ante confirmationem administrat, eius electio cassari debet. 1.98.2.1
Electus non confirmatus, non potest quicquam exercere de iis, quæ pertinent ad beneficium, seu Prælaturam, ad quam est electus. ibid.2
Electus si ante confirmationem alteri sua beneficia contulerit, quæ ipse prius habebat annullata electione potest beneficia prædicta alteri collata recuperare. ibid.3
Electus, quando fuit per Summum Pontificem depositus, & ij, quibus suffragiorum ius est, alium elegerunt, si Papa restituat primum, quis præferatur, restitutus, vel nouiter electus ostenditur. 1.102.2.27
Electus à maiori, & saniori parte Capituli, si est, & erat idoneus tempore electionis, confirmabitur, si autem erat indignus in Ordinibus, scientia, vel ætate, & fuit scienter electus, electus à maiori parte, si est dignus, confirmabitur. 1.103.2.1
Electi si duo sunt in Imperatorem, poterit Papa gratificari cuilibet voluerit, si sint pares meritis. 1.116.2.23
Electus ad dignitatem immediatè subiectam Sedi Apostolicæ in partibus remotis potest administrare ante confirmationem propter vtilitatem & necessitatem Ecclesiæ. 1.127.2.5
Electus ad dignitatem in sua Ecclesia cui necesse est litigare pro consequendo eam, debet habere expensas ab Ecclesia eligente. 1.128.1.3
Electus, vt quis canonicè sit, non sufficit habere maiorem partem suffragiorum respectu minoris, sed vlterius requiritur habere maiorem partem respectu totius Capituli. 1.129.1.5
Electi persona non auget numerum eligentium remissiuè. 1.130.2.3
Electi quando duo fuerint paribus votis, & æquali idoneitate, possunt eligentes procedere ad aliam electionem, & si iterum erunt in omnibus pares, poterit Superior gratificari vtri ex electis voluerit. 1.136.1.8
Electos in Episcopos, & confirmatos transferre potest solus Papa. 1.138.2.1
Electus si post confirmationem renuntiauerit, tunc nullo modo possunt eligentes ad nouam electionem procedere. ibid.6
Electus in Episcopum ante confirmationem potest renuntiare sine Papæ licentia. 1.141.1.26
Electus ad aliquod beneficium potest simpliciter renuntiare electioni de se factæ. 1.149.1.6
Electus ad aliquod beneficium, seu dignitatem ante confirmationem potest renuntiare absque superioris auctoritate. 1.331.1.3
Electus contra quem apponitur, interea nullam habet administrationem. 1.367.1.6
Electio in officialem ad certum tempus, lapso illo tempore, intra quod officialis fuit impeditus seruire, non debet reintegrari ad illud tantum tempus. ibid.7
Electo confirmato non imputatur, si eo prohibente pro illius confirmatione pecunia data sit. 3.37.1.1.2
Eleemosyna virtus, & effectus qualis, remissiuè. 2.123.2.3
Eleemosynam, si populus consueuit Sacredoti, vel Ecclesiæ erogare, potest cogi officio iudicis ad perseuerandum. 3.42.1.5
Eleemosynæ receptio à raptoribus, seu violatoribus, dum non restituunt prohibetur. 3.124.1.3
S.Elisabetha canonizabatur die vigesima quinta Maij 1625. 2.425.1.4
Elogia non probant deficiente partis citatione. 1.539.1.4
Emancipationis instrumentum probat patriam potestatem præcessisse. 1.117.1.26
Emancipationis, filij causa non recipit æstimationem. 1.678.2.11
Emendatus potest ad Episcopatum assumi. 1.84.2.5
Emendatus mitius est puniendus. 1.101.1.2
Emendatus quando quis dicatur, remissiuè. ibid.3
Emens rem à fure bona fide, an possit tuta conscientia contractum rescindere, et sic rem venditam reddens, vt pretium recuperet, ostenditur. 1.432.1.9
Emptor rei Ecclesiæ nulliter alienatæ, vel alius, qui eam possederit, tenebitur etiam fructus percepros restituere. 2.110.2.13
Emptori, & venditori læso vltra dimidiam iusti pretij subuenitur, vel rescissione contractus, vt supplemento iusti pretij. 2.125.1.1.2
Emptoris in arbitrio est agere vt restituatur res vel iustum pretium suppleatur. 2.127.2.32.
Emptor eligens supplere pretium dicitur habere rem ex causa antiqua, & possidere ex causa emptionis primæuæ. ibid.
Emens cum pacto de retro fructus suos facit, & dominus fit. 2.131.1.7
Emptor cùm vi depellitur à re empta, venditor non tenetur de euictione. 2.132.1.2
Emptor vt contra venditorem agere possit de euictione, tenetur litem motam venditori nuntiare ante apertas attestationes. 2.132.2.7
Emptor, qui non denunciauit litem motam venditori, non potest agere de euictione, etiamsi probet sententiam contra se latam iustè, & secundum ius fuisse prolatam. ibid.8
Emptor potest recuperare à venditore sumptus, quos fecit in

BARBOSA
Iulius Can
To. 2. fol. 3.
QVI
18

lite, & etiam damna, & interesse, casu quo res non fuit euicta. 2.133.2.10
Emens rem cum pacto quòd post certum tempus possit illam venditori restituere, recipiendo quid plus, quàm exbursauerit, iudicatur contractus vsurarius. 2.172.1.1
Emptio exiguo pretio cum pacto de retro, quando est facta ab eo, qui solitus est fœnerari, tunc contractus magis præsumitur vsurarius. ibid 3
Emptor rei Ecclesiæ, quæ sit pro ipsius debito persoluendo, tenetur probare, & curare pretium ad solutionem debiti profecisse. 2.180.2.16
Empta per Prælatum ex emolumentis Ecclesiæ, efficiuntur Ecclesiæ, licèt Prælatus emerit nomine alieno. 2.197.1.1
Empta ex redditibus beneficij, eius Ecclesiæ acquiruntur, ita vt beneficiarij ementis non efficiantur nisi quoad vsum. 2.198.1.2
Emendi verbum non solùm spiritualis venditionis contractum significat, quo res pro pretio certo in pecunia numerato datur, sed certum contractum, non gratuitum. 3.38.1.med.
Emendi, aut *vendendi* verba non adhibentur solùm ad significandum contractum emptionis, aut venditionis, ac si peccatum simoniæ solo contractu emptionis, & venditionis committatur, vetùm etiam adhibentur ad significandos cæteros contractus onerosos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, sed æquiualent emptioni, & venditioni, &c. ibid.
Emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vsuras pretij non soluti. 3.139.2.5
Emens rem viliori pretio ob anticipatam solutionem, vel vendens cariori ob dilatam, an committat vsuram, ostenditur. 3.142.1.5
Emmanuël Barbosa auctoris pater laudatur. 1.3.2.21
Emphyteusis nobili concedi potest. 1.403.1.3
Emphyteusis Ecclesiastica, aut feudum Ecclesiasticum præscribitur aduersus priuatum emphyteutam, aut feudatarium spatio ordinario. 1.629.1.6
Emphyteusis bonorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis parum vtilibus Ecclesiæ. 2.111.1.1
Emphyteusis concessio ob læsionem vltra dimidiam quando rescindi possit, remissiuè. 2.126.2.17
Emphyteusis non dicitur, sed potiùs locatio quando magna constituitur pensio. 2.127.1.19
Emphyteusis non potest retineri à domino in fauorem tertij, quando ei denunciatur an sibi expediat eam habere. 2.145.2.12
Emphyteusis renunciari non potest irrequisito domino. 2.148.1.55
Emphyteusis quando transit ad comprehensos in inuestitura in ea translatione non requiritur consensus domini. 2.150.1.79
Emphyteusim ipso iure amittit cessans à solutione si dominus velit, itaut eo volente retrotrahatur pœna à die commissi. 2.155.2.155
Emphyteusi Ecclesiæ concessa per verba liberè nominandi, an possit succedere filius naturalis, vel spurius, ostenditur. 2.155.2.152
Emphyteusis Ecclesiæ concessa patri absque mentione filiorum censetur pro se, & filiis non vt hæredibus. ibid.153
Emphyteusis concessa pro hæredibus, & descendentibus, non comprehendit descendentes, qui etiam hæredes non sint. ibid.154
Emphyteusim pro se & filiis si pater alicui vendiderit, poterit venditio rescindi à filio, quamvis filius teneretur emptori pretium pro sua parte restituere, si patris hæres sit. 2.157.1.156
Emphyteusim ex pacto, & prouidentia si pater vendiderit, in dubio videtur vendere ius suum, non ius filiorum, & alienatio durabit in vita alienantis. ibid.157
Emphyteusis per partes an possit diuidi, ostenditur. ibid.159
Emphyteusis non potest fieri de manso, seu passalibus Ecclesiæ, nec præsumptus titulus admitti potest. 2.157.2.160
Emphyteusis extinguitur, dominium vtile cum directo consolidatur, quoties emphyteuta, nullo relicto ascendente, vel descendente, aliquem non nominauit sibi successorem in secundam, vel tertiam personam. ibid.163
Emphyteusis renouatio peti debet intra annum. ibid.167
Emphyteusis potest concedi alicui in remunerationem seruitij de aliqua re Ecclesiæ cum parua pensione. 2.198.2.6
Emphyteusim Ecclesiasticam obtinere possunt filij ex bona fide parentum legitimi. 2.572.1.6
Emphyteusim Ecclesiasticam obtinere, in eaque succedere possunt filij legitimati per subsequens matrimonium 2.580.1.21
Emphyteusis sine consensu domini in dotem filiæ dari non potest. 2.613.2.3
Emphyteusis quæ ad extraneos hæredes transit, propter hæresim cum cæteris bonis emphyteutæ confiscatur. 3.72.2.7
Emphyteusis Ecclesiastica propter emphyteutæ hæresim confiscatur. ibid.8
Emphyteuta requisitus, si neget soluere pensionem, potest conueniri à domino directo interdicto Vnde vi. 1.105.1.11
Emphyteuta tenetur domino directo titulo emphyteuseos reddere.
Emphyteuta cessando à solutione canonis an, & quando amittat vsumfructum, remissiuè.
Emphyteuta Ecclesiæ meliorationes suas vendere non potest, nisi seruatis his, de quibus hic, & si contra fecerit, vel meliorem per biennium non soluerit, nec moram postea purgauerit, iustè potest expelli.
Emphyteuta non potest emphyteusim alienare nisi prius requirat domini consensum.
Etiam extraiudicialiter, vel præsumptiuè.
Emphyteuta tenetur denuntiare domino directo venditum, vt ipse deliberare possit an sibi expediat emphyteusim habere.
Emphyteuta priuatur re emphyteutica, si exprimat pro meliorum pretium venditionis, vt minus soluat pro laudemio. ibid.11
Emphyteuta licitè potest vendere, & alienare personis non prohibitis postquam dominus declauerit se nolle emere. 2.146.1.17
Emphyteuta alienans irrequisito domini consensu amittit emphyteusim.
Emphyteuta licet celebret contractum alienationis, si tamen non sit sequuta traditio, non incidit in commissum. 2.147.1.63
Emphyteuta non tenetur in alienatione emphyteusis requirere consensum domini, quando in instrumento adectum fuit quòd emphyteuta possit alienare in quemcunque, &c. 2.151.1.88
Emphyteuta Ecclesiæ amittit emphyteusim cessando à solutione canonis per biennium.
etiamsi res emphyteutica sit magni valoris, pensio vero exigua.
& etiamsi in vno nummo cessauerit.
& etiamsi emphyteuta à domino directo interpellatus non fuerit, vt pensionem soluat.
& etiamsi in contractu emphyteutico apposita sit pœna propter non solutam pensionem debito tempore.
Emphyteuta fauore Ecclesiæ de contractu emphyteutico tenetur soluere pensionem.
Emphyteuta recipiens emphyteusim ab Ecclesia sine solemnitatibus, non potest nullitatem contractus allegare, neque canonem soluere.
Emphyteuta lite pendente non soluens canonem per biennium incidit in commissum.
Emphyteuta si sit creditor domini directi in æquali, seu maiori quantitate debitæ pensionis vltra biennium non incidit in commissum.
Emphyteuta pensionem ob ignorantiam non soluens excusandus est. 2.151.1.12
Emphyteuta non soluens pensionem quamdiu rei emphyteuticæ possessionem assequi non potest, vel quando plures domini inter se contendunt, non incidit in commissum. 2.152.2.13
Emphyteuta non soluens pensionem minimè incidit in commissum si propter bellum, vel pestem fructus non potuerint percipi.
vel si non adesset cui pensio solueretur.
Emphyteuta non cadit in commissum ob non solutionem canonis si adsit statutum, vel consuetudo, quod emphyteuta propter canonem non solutum per totum biennium non priuetur iure suo. 2.153.1.19
Emphyteuta Ecclesiæ cessans per biennium in solutione canonis potest celeri satisfactione moram purgare. 2.153.1.20
Emphyteutam post commissum incursum an possit prouidus Rector dominus directus expellere, ostenditur. 2.153.2.21
Emphyteuta non potest recedere à tenore contractus emphyteutici.
Emphyteutæ tenetur dominus de euictione pro emphyteusi concessa.
Emphyteuta Ecclesiæ an, & quando gaudeat immunitate à solutione collectarum, atque aliorum tributorum, remissiuè. 2.438.1.3
Vide *Colonus*, *Vasallus*.
Emphyteutica domo, vel molendino destructo per incendium, aut inundationem, non tenetur emphyteuta reædificare, nec soluere pensionem. 2.153.1.
Emphyteutica re destructa censûs solutio pro eadem re cessat. ibid.113
Emphyteuticam rem si dominus alteri concessisset videretur cessarium antecedens declarasse caduitatem commissam. 155.2.140
Emphyteutico titulo nondum finito potest res alteri in emphyteusim concedi, dummodo secunda inuestitura, prima euacuata facta, extincta prima conualescat. 2.171.1.
Emphyteuticus contractus præsumptus requisit qualemcunque possessionem.
Emphyteuta

Emphyteuticari, vel infeudari res consueta, potest iterum concedi in emphyteusim sine solemnitate. 2.169.2.3

Episcopus dispensare non potest in suis constitutionibus iuramento firmatis. 1.47.1.6

Episcopus per literas iustitiæ non tenetur prouidere habenti perpetuam Vicariam, vel sufficiens patrimonium, nec valent literæ gratiæ ad beneficium obtinendum, in quibus impetrans tacuit perpetuam Vicariam. 1.53.1.1

Episcopus non tenetur de Ecclesiastico beneficio Clerico prouidere, quem ordinauit absque patrimonio, si habeat vicariam perpetuam in Ecclesia. 1.54.1.2

Episcopi, vel ordinarij possunt citare quemcunque à quocunque loco intra suam diœcesim, & ad suum, suorumque delegatorum iudicium trahere. 1.55.1.7

Episcopi consensu potest Capitulum statuere etiam circa ardua, & concernentia vniuersalem Ecclesiæ statum. 1.74.2.3

Episcopus non est eligendus ad aliam dignitatem, sed postulandus. 1.82.2.1

Episcopus vnius Ecclesiæ non potest eligi, sed postulari. 1.83. 1.2

Episcopus debet esse ætatis triginta annorum. 1.90.1.16

Episcopus electus antequam sit confirmatus non potest administrare ea, quæ sunt iurisdictionis. 1.91.2.23

Episcopus post confirmationem, etiam antequam sit consecratus habet ea, quæ sunt iurisdictionis, non quæ Ordinis. ibid.24

Episcopus confirmatus, & non consecratus potest exequi gratias directas suo prædecessori ratione dignitatis, indulgentias, & dimissorias ad Ordines concedere. ibid.25

Episcopus Canonica institutione confirmatus habet ea omnia, quæ sunt iurisdictionis, & quid attenta Extrauag. iniunctæ, de electione, ostenditur. 1.94.1.3

Episcopus postquam fuerit in Archiepiscopum promotus, & nondum pallium consequutus, non potest virgines consecrare, Chrisma conficere, nec clericos ordinare. 1.94.2.3

Episcopi electio quo loco fieri debeat, remissiuè. 1.95.2.4

Episcopo quæ competant ratione ordinis, qui ei confertur in consecratione Episcopali, ostenditur. 1.97.1.4

Episcopus quam doctrinam, & scientiam habere debeat, remissiuè. 1.98.2.3

Episcopus loci Ordinarius in collatione beneficiorum suæ diœcesis fundatam habet iure communi intentionem. 1.112. 1.3

Episcopus debet eligi de numero Canonicorum, si in Capitulo idoneus reperiatur, alias extra Capitulum eligi potest. 1. 120.1.2

Episcopus potest dispensare in constitutione generalis, cùm in ea idem finita conceditur potestas dispensandi. 1.126.2.4

Episcopi cùm à principio suscipiant possessionem Episcopatus, vt exigant ab omnibus Ecclesiis sibi subditis charitatiuum subsidium secundùm beneficiorum portionem, in aliquibus Ecclesiis, consuetudine introductum. 1.128.2.3

Episcopus ad alium Episcopatum translatus non potest secum asportare libros, ornamenta, & argentaria, quæ ex redditibus prioris Episcopatus acquisiit. 1.138.1.4

Episcopi, deponi, priuari, aut condemnari non debent, nisi à Summo Pontifice. 1.139.1.3

Episcopi sunt de iure diuino. 1.139.2.6

Episcopus electus, & confirmatus, etiamsi nondum consecratus Episcopatui sine Papæ licentia renuntiare non potest. 140.1.8

Episcopi sunt successores Apostolorum. ibid.2.22

Episcopus, qui propria auctoritate de sua Ecclesia se transfert ad aliam, carebit vtraque. 1.141.2.1

Episcopus de omnibus Ecclesiis in ipsius territorio constitutis deponendi habet auctoritatem. 1.143.2.5

Episcopi aliqui ex peculiari Papæ indugentia vtuntur pallio. 1.144.1.3

Episcopo qui propter senectutem vult cedere non datur licentia cedendi si necessarius, vel vtilis sit Ecclesiæ suæ. 1. 146.1.1

Episcopus resignare potest propter intemperiem æris. 1.150. 2.4

Episcopus potest renuntiare Episcopatui, quando non valet in diœcesi morari ob inimicitias, quas ibi habet. ibid.5

Episcopi quibus ex causis possunt petere, & Papa consueuit concedere cedendi licentiam. 1.151.1.1

Episcopus propter conscientiam criminis potest, & cogitur renuntiare Episcopatui, quando scilicet committit crimen, quod post petactam pœnitentiam impedit Ordinis exequtionem. ibid.3.4

Episcopus propter infirmitatem, quando renuntiare possit, ostenditur. 1.151.2.7

Episcopus potest petere cessionem Episcopatus propter irregularitatem personæ. 1.152.1.15

Episcopo non licet resignare Episcopatum ratione otij, & quietis. ibid.17

Episcopo non licet resignare Episcopatum ratione inspirationis, vel humilitatis. ibid.19

Episcopus pro nullo crimine, quantumcunque graui potest renuntiare sine licentia Papæ. 1.152.2.27

Episcopus qui propter crimen renuntiauit Episcopatui, & ad religionem transiuit, ad Episcopatum reassumi non potest, secus si renuntiauit propter persecutionem infirmitatem, defectum scientiæ, simoniam ipso ignorante commissam, vel aliam similem causam. 1.253.1.1

Episcopus, qui Ordines contulit extra tempora, graui pœna plectendus est. 1.161.2.2

Episcopus si vnus propria auctoritate alterum consecraret, consecratus Ordinis potestatem non habet. ibid.3

Episcopus Latinus non potest concedere vt Clericus Latinus sibi subiectus ordinetur à Græco Episcopo, nisi Latino ritu, & cæremoniis Rom. Ecclesiæ, & statis temporibus. 1.162.2.2

Episcopus Latinus quando habet subditos Latinos & Græcos suis moribus vtentes, debet habere Vicarium aliquem Episcopum Græcum, qui Græcis clericis Ordines conferat. ibid.

Episcopus qui ordinatum à Papa sine eius licentia ad superiores Ordines promouere non potest, an illum iudicare valeat. ibid.

Episcopus conferens eidem vna die duos sacros Ordines, quam pœnam incurrat, ostenditur. 1.163.1.3

Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos sacros Ordines suspensus est à collatione vtriusque quousque à Sede Apost. absolutionem, & dispensationem impetrauerit. ibid.4

Episcopus ordinans infantem Diaconum à collatione cæterorum Ordinum suspendendus est, qua suspensione durante si alium Ordinibus initiare auderet, fieret irregularis. 1. 163.2.2

Episcopus conferens eidem vna die plures sacros Ordines, etiamsi de mandato Metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi potestate suspenditur. 1.164.2.1

Episcopus dispensare non potest, nisi quando illi dispensandi facultas tacitè, vel expressè conceditur. ibid.2

Episcopus potest dispensare cum iis, qui ordinantur extra tempora, priùs tamen imposita competenti pœnitentia. 1. 165.1.1

Episcopus qui renuntiauit loco tantùm ciuitatis, conferre potest Ordines sicut priùs: si verò & dignitati renuntiauit cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad sacros, dispensat Episcopus. 1.167.1.1

Episcopus renuntians loco potest alienum subditum cum licentia proprij Episcopi ordinare, ibid.3

Episcopus renuntians loco retinet dignitatem, & ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis. ibid.4

Episcopus dispensare potest cum ignoranter ordinatis ab excommunicato. 1.167.2.1

Dispensat cum ordinato ignoranter excommunicato. ibid.2

Episcopus excommunicatus conferens sacros Ordines durante excommunicatione, an fiat irregularis, remissiuè. 1.168. 1.4

Episcopo an aliquando permissum fuerit beneficium curæ animarum coniunctum clerico 14. annorum concedere, ostenditur. 1.171.1.2

Episcopus tenetur alere clericos in sacris Ordinibus ab ipsomet ordinatos. 1.176.1.2

Episcopi tenentur alere ordinatos sine titulo à suis successoribus. ibid.3

Episcopus cùm consecratur manus, & caput illius inunguntur Chrismate confecto ex oleo, & balsamo, quod si fuerit prætermissum, est per tres Episcopos supplendum. 1.177.2.1

Episcopi aliquando dicuntur summi Sacerdotes. 1.179.1.13

Episcopus potest vti baculo pastorali, licet Papa illo non vtatur. ibid.

Episcopus, qui scienter contulit filio Sacerdotis paternam Ecclesiam, exinde eum remouere non potest. 1.184.1.1

Episcopus non potest dispensare cum illegitimo vt beneficium paternum immediatè consequatur. 1.185.2.3

Nec item vt obtineat beneficium in Ecclesia patris sui clerici viuentis. ibid.

Secus est in filiis natis ex legitimo matrimonio, ibid.

Episcopi est determinare quando dubitatur sitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat. 1.195.1.4

Episcopi arbitrio remittitur quod dicatur modicum vitium quæ notabilis deformitas, etiam respectu regularium. ibid.5

Episcopus auctoritate Papæ dispensare potest cum Sacerdote, qui ex deuotione amputauit sibi virilia, vt exerceat suum officium præter Altaris ministerium. 1.196.1.1

Episcopus ordinans scienter bigamum, quam pœnam incurrat, ostenditur. 1.199.1.5

Episcopi non impediti singulis annis diœceses suas visitare tenentur. 1.204.2.5

Episcopus habet ius instituendi omnes præsentatos à patronis ad

ad quæcunque beneficia intra suam diœcesim xistentia. 1. 205.2.4

Episcopis facultas est concessa constituendi sibi Vicarios generales etiam citra necessitatem. 1.214.1.4

Episcopus, in cuius manibus renuntiatio conditionalis facta, an possit reiecta conditione renunciationem tanquam puram acceptare, & beneficium tanquam vacans ex vi suæ potestatis ordinariæ conferre. 1.232.1.8

Episcopus cognoscere non potest causam demandatam Vicario, tanquam Vicario. 1.234.2.7

Episcopo certa ratione suspecto recusari potest eius Vicarius, quamvis contra Vicarium nulla adsit suspicio. 1.242.2.2

Episcopus extra diœcesim commorans potest beneficia suæ diœcesis vacantia conferre. 1.261.1.4

Episcopus extra propriam diœcesim an possit excommunicare, vel absoluere, ostenditur. ibid.6

Episcopus non potest eligere tribunal extra diœcesim suam. 1. 261.2.8

Episcopi in suis diœcesibus possunt crimina inquirere, & punire, & cùm opus fuerit inuocare brachium sæculare. 1.264.1.1

Episcopi possunt concubinarios quoscunque adulteriaque perpetrantes vicisci, & iudicare, ac de illis inquirere. 1.264. 2.2

Episcopus in prima monitione pœna pecuniaria concubinarium punire potest, &c. ibid.4

Episcopi & Prælati omnes superiores possunt censuras ferre. 1. 267.1. init.

Episcopus validè absoluere potest excommunicatum à Prælato inferiori. 1.267.2.5

Episcopo ex iusta causa possunt delegari & committi ea, quæ sunt Ordinis. 1.272.1.3

Episcopus absoluere potest excommunicatum à Prælato inferiori. 1.272.1.5

Episcopi ob negligentiam deuoluitur potestas ad Archiepiscopum, ibid.8

Episcopus vbi in diœcesi habet populos diuersarum linguarum, tenetur constituere sibi Vicarium non tantùm clericum, sed Episcopum illius linguæ. 1.274.2.2

Episcopus potest præfigere terminum Canonicis, intra quem ipsi Ecclesiæ prouideant. 1.275.1.5

Episcopi qui per se non possunt, tenentur assumere idoneos, qui suppleant suo loco quoad prædicationes, visitationes, & confessionum auditiones. 1.277.2.1

Episcopi si legitimo detineantur impedimento viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumere debent. ibid.2

Episcopus in Ecclesiis suæ diœcesis debet esse contentus iuribus Episcopalibus, & quæ sint ponuntur. 1.278.1.1

Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem in collatione beneficiorum suæ diœcesis. ibid.3

Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem in quarta decimationum. 1.178.2.9

Episcopus potest eos casus delegare, qui secundùm ius Pontifici reseruantur, & solùm sibi competunt ratione imminentis necessitatis. 1.280.2.4

Episcopus consecratione, siue Canonicus creatione antiquior inter Episcopos, siue Canonicos primus sedet. 1.285.1.7

Episcopi decretum, vel constitutionem impugnans debet excommunicari. 1.285.2.1

Episcopus in Synodo diœcesana potest pro sua diœcesi facere constitutiones, dummodo non contraueniant sacris Canonibus. ibid.2

Episcopo tenentur omnes de diœcesi etiam Principes obedire. 1. 286.2.1.2

Episcopus in sua Synodo facere potest statuta. 1.290.2.7

Episcopus non potest facere statuta sacris Canonibus obuiantia. ibid.8

Episcopus potest per censuras compellere laicos ad treugam, & illam frangentes punire. 1.297.1.4

Episcopis incumbit ad pacem firmiter tenendam mutuum consilium, & auxilium præbere. 1.297.2.6

Episcopus vbi nolit consensum præstare, adeundus est Archiepiscopus 1.320.2.3

Episcopus potest binos generales Vicarios constituere, vt causarum expeditioni facilius consulatur. 1.316.1.2

Episcopus non potest delegare clericorum causas criminales sæculari. 1.351.2.4

Imò vt nec laico & clerico simul. ibid.

Episcopus in criminibus adulterio grauioribus an, & quando possit dispensare, remittiue. 1.353.2.10

Episcopus vbicunque potest dispensare vbi non inuenitur prohibitum. ibid.12

Episcopus proprius quis dicatur ostenditur. 1.370.1.3

Episcopus, vt suspectus recusatus, de cuius suspicione notorie constat, potest dare delegatum partibus non suspectum, cuius sententiam poterit per se executioni mandare. 1.372.2.1

Episcopus electus & confirmatus habet plenam administrationem quantum ad ea, quæ pertinent ad iurisdictionem 1.374.2.6.

Episcopus delicti condemnat clericum de delicto priuando beneficio alibi sito, sed executio talis fit ab Episcopo loci

Episcopus habet territorium.

Episcopi in Concilio prouinciali sunt coniudices.

Episcopi, & cæteri clericali Ordine insigniti iuramento

onere præstandi iuramenta calumniæ.

Episcopus hodie subire potest iuramentum calumniæ

cialis licentia Papæ.

Episcopus litigans per se ipsum iurat de calumnia

centia, si verò per syndicum litigat, pro illum

1.401.1.1.2

Episcopus potest in sua diœcesi constituere, atque decernere

aliquot dies festi colantur, ac celebrentur.

Episcopus nullo modo potest dies festos tollere

sunt auctoritate Romani Pontificis in Sanctorum

adscripti.

Episcopus sine populo præsente, aut ad id vocato, festos instituere, ostenditur.

Episcopus cur dicatur pastor, remissiue

Episcopus quando dicatur in remotis agere remissiue 1.431. 1.2

Episcopo inferiores consuetudine possunt requirere

cognoscendi de causis matrimonialibus.

Episcopus iurisdictionis quasi possessionem non

diri timore censurarum ipsi obtemperantur.

Episcoporum literis sigillatis sine testibus, & subscriptione notarii non creditur in præiudicium Apostolicorum

tium.

Episcopi de periurio grauius quàm alij sunt puniendi

Episcopus potest relaxare iuramentum quando

tudo ex parte creditoris recipientis.

Episcopus dat curatorem Ecclesiæ Parochiali vacanti,

Episcopus contra Episcopum, locum per se

præscribit triennio, sed cùm vacat Ecclesia, vel

te, non præscribitur contra ipsam.

Episcopo contingit quarta pars prouentuum, & emolumentorum, ac decimarum.

Episcopus potest ius authorizandi sine consensu Capituli scribere,

Episcopus non potest expressè remittere procurationis futuris ratione visitationis ad soluendum.

Episcopus contra Episcopum locum per se

triennio præscribit.

Episcopus potest in totum eximere à sententia pro

legitimè lata non appellando.

Episcopus potest patronos adstringere vt in

cipaliter respiciant vtilitatem Ecclesiæ

Episcopus non potest dare alicui priuilegium

Ecclesia interdicta.

Episcopus per sententiam diffinitiuam

sententia, potest pendente appellatione

cere.

Episcopus si suspendat in casu, quo sibi licet

tempus, & medio tempore fuerit appellatum,

suspendat interdictum, ostenditur.

Episcopus recusatus potest remittere causam ad Archiepiscopum.

Episcopus potest statuere in Ecclesia certum

rum secundùm ipsius facultates, qui

contradictores ad hoc compellere, & ipsos

uentes potest absoluere ab excommunicatione

pter iniectionem manuum in

Episcopi cum Sacerdotibus, qui matrimonium

traxerunt, peracta pœnitentia dispensare

Declaratur.

Episcopus potest dispensare cum clerico in

aut Religionem professo, si viduam

Episcopus dispensare non potest cum

facto contrahentibus quando pœnitentia

hibent.

Episcopo non licet sine licentia Papæ

patum ipsum acceptando.

Episcopus religionem intrare non potest

2.8.2.2

Episcopi, & alij Parochi curam animarum

iure diuino tenentur ad residentiam.

Episcopus non residens, an & quando

iure Concilij Trident ostenditur.

Episcopus an possit procedere ad priuationem

tiam, temetsi temporum interualla

ostenditur.

Episcopus in sui seruitium potest habere duos

cleſiæ suæ, qui fructus præbendarum

2.38.1.4

An autem debeant esse duo, aut plures. ibid.5
Episcopo non licet aliquem ordinare sine titulo. 2.41.2.1
Episcopus,qui ordinauit aliquem ad sacros Ordines sine titulo, tenetur ei prouidere de suo, donec aliquem titulum fuerit assequutus. 2.42.2.1.2
Amplia in Episcopi ordinantis successore ipso mortuo, & in Capitulo pede vacante. 2.43.1.3
Episcopus Ordines conferens ei, qui iam in sacro Ordine constitutus erat sine titulo, tenetur ei prouidere de suo. ibid.4
Episcopi non debent permittere quem plures Ecclesias obtinere. 2.43.2.1
Episcopus tenetur clerico pauperi ab eo ordinato sine patrimonio prouidere de necessariis secundùm redditus Ecclesiæ, & qualitatem, ac dignitatem ordinati. ibid.8
Episcopus in Monachos Regulares suæ Cathedralis Ecclesiæ est loco Abbatis, & in eos habet omnimodam iurisdictionem, præterquam in concernentibus Regularia instituta. 2.51.2.3
Episcopus ordinans ad sacros Ordines aliquem sine titulo, compellitur ei in necessariis prouidere, si ordinauit scienter, secus si non fuit in culpa. 2.52.2.6
Episcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chasmate, vel allusione periit. 2.58.1.5
Episcopus tenetur etiam supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem. ibid.7
Episcopi possunt licitè, & honestè nepotibus suis, & consanguineis pauperibus idoneis beneficium conferre. 2.59.1.2
Episcopus dispensare non potest super pluralitate dignitatum, personatuum, seu officiorum, & curatorum. 2.65.1.22
Episcopus an dispensare valeat, vt quis plura beneficia simplicia obtinere possit, ostenditur. 2.66.1.14
Episcopus an dispensare possit aliquem ad duo incompatibilia, quando ita sunt sibi vicina, vt commodè iis deseruiri possit, & tenues vtriusque sunt redditus, ostenditur. ibid. med.
Episcopus instituens in suo testamento hæreticos, aut paganos, excommunicatur. 2.66.2.1.2
Episcopus propter paupertatem præbendarum Ecclesiæ Cathedralis eis annectere potest capellas, reseruata ipsorum presbyteris congrua portione. 2.69.1.1.2
Episcopo qui propter morbum incurabilem pastorale officium exercere non potest, dandus est coadiutor. 2.75.1.1
Episcopi de iure communi fundatam habent intentionem in beneficiorum collatione. 2.78.1.4
Episcopus extra proptiam diœcesim iurisdictionem voluntariam exercere, & beneficiorum collationem facere potest. 2.86.2.4
Episcopus non potest dispensare vt quis in eadem Ecclesia duo simplicia beneficia similia obtinere possit. 2.87.1.2
Episcopus,qui potestatem conferendi dedit, poterit conferre ante Vicarium. 2.88.1.2
Episcopus singulari personæ facultatem conferendi beneficia committere non potest,nec etiam ipsi Vicario de certo beneficio. ibid.3
Episcopus exceptis iis, quæ concernunt Regularia instituta, habet omnimodam iurisdictionem in Monachos Ecclesiæ Cathedralis Regularis. 2.91.2.5
Episcopus ratam potest habere alienationem rerum Ecclesiæ absque solemnitate Sede vacante factam. 2.92.1.8
Episcopi præscripserunt contra Capitula, vt absque eorum consilio siue consensu possint iurisdictionalia exercere subditorúmque excessus punire. 2.95.2.5
Episcopus non potest sine consensu Capituli concedere Ecclesias aliis Ecclesiis concessis. 2.99.2.1
Episcopus absque recognitione feudali ius percipiendi decimas laicis concedere non potest. ibid.8
Episcopus parochiales Ecclesias, vel obuentiones ipsarum de consensu patroni sine consensu Capituli sui monasterio conferre non potest. 2.100.2.1
Episcopus etiam cum consensu sui Capituli non potest facere statuta in præiudicium iurium aliorum Prælatorum inferiorum, vel Ecclesiarum subditarum absentium, nisi aliqua subesset iusta causa. 2.103.2.3
Episcopus cum maiori parte Capituli potest statuere, vt quilibet Canonicus de sua præbenda quotannis contribuat certam summam in alicuius pauperis scholaris docilis & non vagi subsidium. ibid.4
Episcopus, aut alius collator non potest ab initio conferendi beneficium alicui pensionem reseruare. 2.104.2.10
Episcopus nihil de suo dans Ecclesiæ non potest eiusdem seruos manumittere. 2.107.1.1
Episcopus qui iurat non alienare bona Ecclesiæ de consilio sanioris partis Capituli, potest alienare, vel commutare possessiones Ecclesiæ minus vtiles pro vtilioribus. 2.112.2.init.
Episcopus cogere potest laicos vt eodem pretio merces, & res victui necessarias peregrinis, & hospitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi solent. 2.123.2.8
Episcopus in synodo non potest facere statuta in præiudicium aliorum inferiorum absque ipsorum consensu. 2.135.2.1
Episcopus tribus casibus de quibus hîc, potest,non obstante iuramento de non infeudando antiquum feudum ad Ecclesiam reuersum nouo vassallo concedere. 2.169.1.1
Episcopus potest facere vniones etiam monasteriis & locis Religiosis. 2.191.1.4
Episcopus potest de bonis suæ mensæ Episcopalis loco Religioso donare. ibid.5
Episcopus quando de consensu patroni concedit Ecclesiam pio loco, intelligitur patronus donasse iuspatronatus, & si percipiebat certos prouentus in Ecclesia quam de consensu Capituli pro loco concessit,illos donasse videtur. 2.192.2.1
Episcopus donans si Ecclesiæ fructus prius recepisset, tunc illi, quibus ille donauit,eos capient. ibid.5
Episcopus non potest eximere à cathedratico. ibid.8
Episcopus potest dotare aliam Ecclesiam, vel capellam de bonis propriæ Ecclesiæ. 2.193.1.2
Episcopus tempore suæ promotionis debet facere inuentarium eorum,quæ ipse ex patrimonio,vel alio titulo acquisiuit. 2.197.1.2
Episcopus de rebus patrimonialibus testari potest,non ita de rebus Ecclesiæ,vel intuitu Ecclesiæ acquisitis. 2.200.1.1
Episcopus potest de bonis patrimonialibus, non autem de rebus Ecclesiæ,aut eius intuitu quæsitis testari. 2.201.2.6
Episcopis Religiosis an integrum sit testari de bonis patrimonialibus,aut propria industria acquisitis,ostenditur. ibid.7
Episcopus monachus de licentia Summi Pontif.testari potest. 2.203.2.10
Episcopus constito legitimè de negligentia executorum non solùm potest, sed etiam tenetur testatoris mandata exequi. 2.205.2.7
Episcopus compellendo facere potest vt piæ defunctorum voluntates exequutioni mandentur, etiamsi hæres sit laicus. ibid.8
Episcopus non solùm legata pia potest executioni mandare, sed etiam illa,quæ non sunt pia. 2.208.2.12
Episcopus de relictis Ecclesiæ quartam Episcopalem petere potest,licet aliquid fuerit sibi à testatore relictum, nisi in fraudem. 2.215.2.1.2
Episcopus potest compellere hæredem,vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas,etiamsi testator prohibuisset ne Episcopus se intromitteret. 2.219.1.1
Episcopo pertinet tollere prauas consuetudines suæ diœcesis. 2.230.1.8
Episcopus non potest cogere populum mulctis, & pœnis in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Missam in Parochia sua. 2.233.1.4
Episcopus Parochianum alterius,sine ipsius licentia ordinare non potest,ac proinde nec iudicare. 2.233.2.1
Episcopus potest ordinare eos, qui in suam diœcesim domicilium transtulerint. ibid.4
Episcopus alicui laico ex iusta causa concedere potest ad vitam, aliudve tempus ipsarum decimarum fructus,non verò ius percipiendi decimas. 2.247.2.4
Episcopus an possit monachum ad professionem admittere, ostenditur. 2.270.1.5
Episcopus vouere, renunciare Episcopatui, aut Religionem intrare sine Papæ licentia non potest. 2.278.2.12
Episcopi auctoritate Religionem intrasse præsumitur qui vxore consentiente, & perpetuam continentiam promittente Religionem intrauerit,professionemque fecerit in qua longo tempore præstiterit. 2.287.1.5
Episcopi habent potestatem dispensandi in votis quamvis nondum consecrati sint. 2.304.1.2
Episcopus de iure communi,exceptis iis, quæ concernunt Regularia instituta, habet omnimodam iurisdictionem in Monachos Cathedralis Regularis. 2.330.2.11
Episcopo nihil iuris deperit quando Papa vnit Ecclesiam sitam in sua diœcesi Ecclesiæ alterius diœcesis. 2.331.2.1
Episcopus non dicitur propriè electus ante consecrationem. ibid.8
Episcopo subsunt omnia loca pia, & ad eius solicitudinem debent ordinari ad vsum destinatum. 2.332.1.1.2
Episcopi auctoritas in Ecclesiis ædificandis quando præsumatur,ostenditur. 2.333.1.6
Episcopus potest aliquando mutare statum Ecclesiæ sæcularis in Regularem. 2.333.2.3
Episcopus eximere potest in totum si accedat confirmatio. 2.334.1.6
Episcopus an possit aliquam Ecclesiam eximere in totum à iure Episcopali, remissiuè. ibid.7
Episcopus petens Ecclesiam quoad temporalia,& spiritualia,obtinet in spiritualibus eo ipso quod probat esse in sua diœcesi non appareat exempta,sed in temporalibus succumbit nisi aliter doceat de iure suo. 2.335.1.1
Episcopus potest compellere patronos Ecclesiarum discordantes per subtractionem diuinorum vt ad concordiam redeant. 2.339.2.1

Episcopus

Episcopus si intra tempus præsentandi conscius iuris adhuc non deuoluti beneficium contulerit patronis adhuc non præsentantibus, an firma sit collatio, ostenditur. 2.349.1.9

Episcopus elapso tempore potest facere rem gratam patrono, eumque ad præsentandum admittere, dummodo intra suum semestre hoc faciat. 2.351.2.4

Episcopus si suum consensum præstare noluerit, potest ad eum præstandum compelli auctoritate superioris. 2.355.2.5

Episcopus si in Ecclesia alterius diœcesis est patronus, præsentatus ab eo debet admitti si est idoneus. 2.356.1.1

Episcopus acquirens iuspatronatus potest, & debet in Ecclesia vacante præsentare. ibid.10

Episcopus œconomum constituere debet in Ecclesia si lis fuerit inter patronum, & Episcopum, nisi Episcopus esset in quasi possessione prouidendi, quia nunc posset ac deberet statim prouidere. 2.361.2.6

Episcopo datur gratificatio in pluribus successiuè præsentatis à patrono laico, sed in præsentatis à persona Ecclesiastica prior est primò instituendus. 2.363.1.1

Episcopus transacto termino dato à iure patronis ad præsentandum, potest liberè de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere. 2.368.2.4

Episcopus non potest nouum censum monasterio imponere. 2.376.1.1

Episcopus nullus erat vsque ad tempus Bonifacij VIII. qui vellet fieri Presbyter Cardinalis. 2.378.2.4

Episcopi clericis taleas, & exactiones imponere nequeunt. 2.379.1.5

Episcopi possunt pro multis necessitatibus, quæ aliquoties obueniunt, si manifesta, & rationabilis causa exciterit, cum charitate moderatum à clericis auxilium postulare. ibid.6

Episcopi ex causa possunt census personales imponere ad vitam possessorum, aliudve tempus breuius. 2.379.2.3

Episcopus maiorem exactionem imponere non debet præter Cathedraticum, & alia iura, quæ habet in antiquis Ecclesiis, quamvis eriperet & liberaret Ecclesiam de moribus laicorum. 2.380.2.1

Episcopus habet ius circa visitationem Regularium cum iure exigendi procurationes ab ipsis visitatis, nisi sint exempti. 2.382.2.1

Episcopus, aut quiuis alius, qui Ecclesias, & clericos visitat, non debet à pauperibus clericis procurationem exigere. 2.384.2.6

Episcopus visitando tenetur impendere de proprio, quando Rector Ecclesiæ est pauper, & Ecclesia indiget. ibid.7

Episcopus remittens Ecclesiæ seruitia, quæ sibi debebat, & statuens quod aliud seruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remisisse. 2.388.2.1

Episcopus visitans suam diœcesim, accipere potest illas, quas vocant procurationes tanquam stipendium sibi pro sustentatione debitum. 2.389.1.2

Episcopus totam propriam diœcesim per se, aut visitationem visitare tenetur quotannis, vel biennio si lata sit. ibid.4

Episcopus, vel alius visitator non potest accipere procurationem à locis leprosorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Ecclesia paupere. 2.389.2.5

Episcopus visitans in eadem ciuitate, vel loco residentiæ, non debet ali à Rectore Ecclesiæ, si facta visitatione possit recipere se in domum suam. 2.390.1.2

Episcopus non potest concedere Ecclesiæ non parochiali, vt in ea retineatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum solum pro adoratione populi. 2.413.2.7

Episcopus tantùm in sua Ecclesia debet Missam celebrare, & Chrisma conficere in die Cœnæ Domini. 2.414.1.1

Episcopi non possunt Sanctos canonizare. 2.425.2.6

Episcopus, an possit examinare, publicare, & approbare noua miracula hominis defuncti non canonizati, ostenditur. 2.426.1.4

Episcopus cum toto clero, & non cum suo Capitulo tantùm debet laicis necessaria præbere subsidia. 2.439.2.7

Episcopus potest dispensare vt impuberes matrimonio copulentur. 2.498.2.5

Episcopus attento iure huius text. non poterat dispensare vt denuntiationes prætermitterentur. 2.507.1.3

Episcopus an possit dispensare in triennali suspensione comminata Parocho assistenti matrimonio clandestino, ostenditur. 2.509.2.20

Episcopus potest dispensare in impedimentis impedientibus, non tamen dirimentibus matrimonium. 2.544.2.2

Episcopus non potest vni conferre beneficium, & sibi, vel nepoti reseruare pensionem. 2.567.1.2

Episcopi, eorumque causæ summo Pont. immediatè subiiciuntur. 3.1.2.2

Episcopus per exceptionem criminis illum ab accusatione sua repellere non potest, quem antea sua familiaritate neglexerit separare. 3.3.1.1

Episcopus accusatus contra personam familiaris cum accusantis apponere non potest.

Episcopi quasi signum sunt positi ad sagittam. 3.3.2.1

Episcopus pro Ordine ab eo conferendo, vel ministrijs pro Ordinibus nihil temporale exigere debent. 3.4.2.1

Episcopus accedens ad consecrandam Ecclesiam consequitur omnia ornamenta, etiamsi Ecclesia sit Episcopatui vicina. 3.5.1.1

Episcopus dispensare potest, quando quis per simplicem errorem tus est ignoranter. 3.6.2.1

Episcopus in vim Decreti Concil. Trid. 24. de reformat. cap. 6. an possit absoluere sacerdotem suum subditum in occulta, & rehabilitare ad Ordines, & beneficia ibid.4

Episcopi non possunt decimas à suis subditis redimere, nisi de eis in earum solutione iniustè vexentur. 3.6.2.2

Episcopi nihil exigere debent vt permittant in Ecclesiis sibi subiectis clericos institui, monachos profiteri, vel monasteria fieri, alioquin exacta restituuntur duplicata. 3.6.2.3

Episcopus dispensando cum scholaribus causa studij non debet aliquid ab eis exigere, vel accipere. 3.6.2.4

Episcopi non possunt dispensare, vt Iudæi habeant mancipia Christiana. 3.6.2.5

Episcopi, & Clerici instituentes hæreticos hæredes sunt excommunicati. 3.7.2.1

Episcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum spectet collatio beneficiorum in sua diœcesi existentium. 3.7.2.2

Episcopus volens prædicare in aliena diœcesi tenetur obtinere licentiam ab Episcopo illius diœcesis. 3.7.2.3

Episcopus non potest excommunicare regulares prædicantes sine eius licentia. 3.8.2.1

Episcopi, vel per se, vel per alias idoneas personas semel in anno debent parochiam visitare, in qua est fama habitare aliquos hæreticos, vel aliquos improbos viros. 3.8.2.2

Episcopus schismaticus, excommunicatus, suspensus, vel degradatus confert Ordinis characterem, sed non eius exercitium. 3.8.4.4

Episcopus dispensare potest in irregularitate prouenienti ex baptizatione occulta. 3.8.4.5

Episcopus virtute Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 6. non potest absoluere duellantes, si delictum sit occultum, obtinet. 115.1.7

Episcopus proprius non potest clericum propter rapinam ipsitum restituere absque Papæ dispensatione. 3.10.4.1

Episcopi, & eius Vicarij possunt etiam ad instantiam partis concedere monitorias generales contra occultantes bona alterius, & non manifestantes. 3.10.5.1

Quod intellige vt ibi.

Episcopus quibus casibus possit in beneficiis pensionem imponere, remittiue. 3.10.5.17

Episcopus, qui crudeliter aliquem fustigare facit, suspenditur duobus mensibus à Missarum administratione. 3.16.6.1

Episcopus vel saltem legatus de latere an possit dispensare ad irregularitate celebrationis in excommunicatione. 3.17.1.5

Episcopus suspendens aliquem ab officio, vel beneficio, ille à nostro suspensus est propter dubium. 3.19.1.4

Episcopus ignoranter, & bona fide conferens beneficium excommunicato potest cum eo dispensare. 3.17.6.10

Amplia etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad superiorem collatorem. ibid.

Episcopus non potest dispensare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, si collatio esset facta per Papam. ibid.11

Episcopus dispensat cum Diacono, qui Missæ sacrificium legat, vt in suo officio permaneat, & retineat beneficium. 3.18.1.4

Episcopus ex legitima causa potest dispensare cum promoto per saltum, si non ministrauerint in Ordine suscepto, siue interfuerint, siue ignoranter fuerint promoti. 3.18.3.3

Episcopus statuendo potest adiuuare ius commune. 3.18.3.2.2

Episcopus non potest sententiam interdicti ponere, vel Clericos suspendere sine iudicio Capituli. 3.18.6.1.3

Episcopus non potest priuare Presbyteros suis Ecclesiis, nisi ob redditibus, consuetudinibus, vel eos minuere. 3.18.6.1.4

Limita nisi prætextu priuilegij exemptionis suæ Ordinarium opprimerent. ibid.

Episcopus beneficia, & Ecclesias suæ diœcesis visitare potest, ampliа vt ibi. 3.19.2.1

Episcopus vbi temporalem habet iurisdictionem laicum iudicem constituit, qui in causis criminalibus ius dicat. 3.19.2.2

Episcopus criminosus cogitur Episcopatum renuntiare. 3.19.3.1.9

Episcopi munus est cognoscere de causa matrimoniali, permittentias publicas, & indulgentias concedere, vnde inferior Prælatus his se intromittere non potest, nisi ei competat de iure speciali. 3.19.4.2

Episcopis præcipitur nè grauamina Religiosis inferant. 3.19.5.2

Episcopus

FARBOSA
Iuris Can
To. 2. f. 3.
CVI
15

Episcopis mandatur vt desistant grauare Religiosos. 3.196.2.1
Episcopis prima debetur sedes, & præcipua omnium rerum gerendatum auctoritas. 3.203.1.5
Episcopi non in villis, castellis, aut municipiis, vel modicis ciuitatibus sunt præficiendi. 3.203.2.2
Episcopi sui nomine quis intelligitur in hoc text. remissiuè. 3.238.27
Episcopus remittens alicui Ecclesiæ decimas Episcopales indefinitè, remisisse videtur non solùm præteritas, sed etiam futuras. 3.240.2.1
Episcopus remittere potest decimas, maximè suæ mensæ debitas, ex iusta causa. ibid.3
Episcopus priuilegio suo simpliciter, & indefinitè decimas Episcopales remittens, non solùm præsentes, sed etiam præteritas, & futuras remittere censetur. 3.241.1.5
Episcopus an possit concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum quis valeat celebrare, ostenditur. 3.253.2.9
Episcopus Parochianum suum infamatum compellit ad se purgandum, nisi ab eo legitimè appellauerit. 3.257.1.1
Episcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire potest. 3.268.1.2
Episcopus vbi admodum pauper est, pœnas pecuniarias sibi assumere potest. 3.268.2.4
Episcopum iniuriosè, aut temerè percutientes sunt excommunicati, nisi causa propriæ defensionis percusserint. 3.273.1.35
Episcopum occidens, vel capiens, & eius posteri vsque ad tertiam generationem perdunt quicquid habent ab Ecclesia. 3.274.1.5
Episcopi si concedant Indulgentias vltra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in excessu, ostenditur. 3.289.2.6
Episcopi an possint Religiosis Indulgentias concedere iuxta suam facultatem, ostenditur. ibid.11
Episcopi plures simul vnam Ecclesiam consecrantes an quilibet possit indulgere annum Indulgentiæ, ostenditur. 3.290.1.23
Episcopi, & alij, de quibus in littera, possunt sine licentia superiorum sibi eligere prouidum confessorem. 3.290.1.1
Episcopi, & Prælati, & exempti possunt sibi eligere Confessorem. 3.290.2. init. ibid. fin.
Episcopi qui sint. ibid. fin.
Episcopi suffraganei inuito Archiepiscopo possunt eligere Confessorem approbatum ab Ordinario. 3.291.1.3
Episcopus non potest eligere in Confessorem Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus. ibid. 5
Episcopus an possit absoluere regulares exemptos excommunicatos ob violentam manuum iniectionem in clericos remissiuè. 3.297.1.3
Episcopi attento Concilio Trident. sess.24. de reformat. cap. 6. possunt quoscunque sibi subditos absoluere ab excommunicatione propter enormem clerici percussionem, modò delictum sit occultum. 3.299.1.3
Episcopus si participet otiosè cum denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem. 3.304.1.5
Vide *Prælatus.*
Episcopus quo vngatur, vide *Vnctio.*
Episcopalem ad dignitatem promouendus natus esse debet de legitimo matrimonio. 1.90.2.18
Episcopalium sedium, & Episcoporum mutationes nullus potest admittere, vel confirmare nisi Summus Pontifex. 1.138.1.3
Episcopalia iura, nisi quæ à iure expressa sunt, nemo tenetur soluere. 1.278.2.14
Episcopalis auctoritas debet ad Episcopo interponi ex causa rationabili, non verò simpliciter. 1.304.1.4
Episcopalem qui adeptus est dignitatem præsumitur ratione suæ virtutis adeptus. 1.571.1.7
Episcopalis dignitas eximit filium à patria potestate. 2.589.1.14
Episcopalis dignitas quomodo dicatur vilescere in pagis, & villis, ostenditur. 3.201.2.6
Episcopalis dignitas non debet tribui nisi locis insignibus, & populosis. 3.203.2.1
Episcopalis dignitas est Ordo. 3.257.1.3
Episcopatus desiderantibus est auferendus. 1.109.2.5
Episcopatus potest appeti sine peccato ab illo, qui eo dignus est, dummodo principaliter appetatur vt prosit, licèt minus principaliter ob honorem, & fructus eius. ibid.6
Episcopatus potest renunciari propter malitiam plebis. 1.146.1.2.& 1.152.1.13
Episcopatum resignare Episcopo non licet ob labores, qui necessariò sustinentur in cura pastorali. ibid. 18
Episcopatu depositus, & in monasterio detrusus ad pœnitentiam peragendam non potest iterum ad Episcopatum reuocari. 1.153.1.1
Episcopatus quando absque peccato appeti potest, ostenditur. 2.28.2.4
Episcopatus est Ordo. 2.201.2.5
Episcopatus quomodo diuidendus inter Episcopatum substitutum Episcopo hæretico, & ipsum Episcopum hæreticum reuersum, & dispensatione receptum ostenditur. 2.231.2.1
Episcopatus nonus quando erigitur villa, vel oppidum, vbi erigendum est, prius ciuitatis honore decoratur. 3.104.1.4
Epistola non probat pro scribente, contra eum tamen probat si sit ab eo recognita. 1.551.2.6
Equites, & milites Hierosolymitani non tenentur soluere collectas impositas à clero pro necessitatibus, & debitis vrgentibus. 2.437.2.8
Eremitica vitæ professione non dirimitur matrimonium ratum. 2.291.2.5
Error in nomine, seu in cognomine non vitiat actum, quando ex aliquibus coniecturis constare potest de identitate personæ. 1.59.2.7
Error in inuocatione non officit veritati cùm de corpore constat. ibid. 8
Error in nomine loci, vel Ecclesiæ, in qua situm est aliquod beneficium, non reddit gratiam inualidam, vbi apparet de identitate beneficij. 1.60.2.3
Error iuris potest bonam fidem producere, & quemlibet excusare, quando erratur in dubia iuris dispositione. 1.73.2.13
Error communis, & titulus putatiuus operatur validitatem eorum, quæ geruntur per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de iure humano, secus si de iure diuino. 1.132.27
Error facti siue alicui, siue proprij, qualiter ad reuocandam confessionem sufficiat. 1.454.1.5
Errorem publicè fassus mitiùs punitur. 2.165.2.3
Error communis cum possessione sufficit absque titulo collato à superiore. 2.358.2.4
Error qualitatis, seu dolus antecedens, matrimonium non irritat. 2.481.2.3
Error conditionis seruilis reddit irritum matrimonium, ampliatur multiplicitèr. 3.535.2.2
Error in seruitute adscriptitia, vel originaria non dirimit matrimonium. 2.536.1.3
Error in dubio potius præsumitur quàm falsitas. 3.256.1.6
Error iuris. Vide *Ius.*
Esculenta & poculenta ac alia modica munera, an & quando iudici dari possint, & quid attento iure Digestorum, Authenticorum, & Pontificio, ostenditur. 2.7.2.7.8.9
Tὸ Et, aliquando exponitur pro disiunctiua, *vel*, ratione subiectæ materiæ. 1.30.1.2
Eucharistia diuinissima est pacis symbolum. 1.4.1.26
Eucharistia adultis saltem baptizatis necessaria est ex præcepto non solùm Ecclesiastico, verùm etiam diuino. 1.307.1.10
Eucharistiam suscepturus debet à media nocte esse ieiunus, nisi aliud postulet reuerentia Sacramenti, vel necessitas. 2.404.1.3
Eucharistiæ ad Sacramentum accedens debet esse in gratia per Confessionem sacramentalem. 1.407.1.3
Quando verò ea non præmissa licitum sit accedere, ostenditur. ibid.4
Eucharistiæ ad Sacramentum accedens cum conscientia peccati mortalis, peccat mortaliter. 2.407.2.7
Eucharistia debet mundè seruari, & in eius eleuatione, & delatione populus debet se inclinare, & cùm defertur ad infirmum, deferri debet in decenti habitu, & cum lumine, transgressores verò grauiter sunt puniendi. 2.412.2.1
Eucharistiæ Sacramentum honorificè, & in loco decenti custodiri debet. ibid.2
Eucharistia in Sacrario ex antiqua Ecclesiæ consuetudine asseruatur. 2.413.1.3
Eucharistia ad infirmos honorificè deferenda est, non tamen per plateam vbi habitant Iudæi. ibid.4
Eucharistia facientes sunt puniendi. 2.423.1.1
Eucharistiæ Sacramentum furans quibus pœnis sit puniendus, ostenditur. 2.423.2.3.4
Eucharistiæ Sacramentum tempore interdicti, vt viaticum ministrari potest. 2.475.1.9
Eucharistiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium tempore interdicti conceditur. 3.282.1.4
Eucharistiæ Sacramentum dandum est tempore interdicti damnatis ad mortem. 3.282.2.6
Euentus. Vide *Ægritudines.*
Euictio cessat cùm quis scienter rem emit alienam. 2.132.2.3
Euictio cessat cùm quis emit ius, quod venditor habet in re. ibidem 4
Euictio non competit aduersùs donantem. ibid.5
Euictio quando cadat in emphyteusi, ostenditur. ibid.6
Euictio datur in beneficialibus. 2.132.2.9
Euictio cessat vbi per contumaciam emptor condemnatur. 2.133.1.14
Euicta re per sententiam arbitri an, & quando emptor contra venditorem de euictione agere possit, ostenditur. 2.133.2.19

Euidentia sceleris non admittit excusationem. 3.5.2.4
Eunuchi, & spadones possunt Ordines assumere, & beneficia obtinere. 1.196.1.4
Eunuchi, qui sana & integra habent virilia, si altero carent testiculo, apti sunt ad matrimonium. 2.558.2.4
Euocationis notitiam iudex cognoscens habere non dicitur ante præsentationem, & receptionem literarum, & voluntatis euocantis. 1.431.1.2
TÒ Ex, denotat causam proximam. 3.337.1.5
Examen factum ad perpetuam rei memoriam si non sit seruata forma tradita in hoc text. est nullum. 1.395.2.3
Examine peracto necesse est, vt actor intra annum actionem instituat, nisi producens, seu futurus actor non posset intra annum illum experiri. 1.396.1.11.18
Limita quando producens, seu futurus actor non posset intra annum illum experiri. ibid.12
Examini se vltrò offerens tanquam suspectus regulariter non probat. 1.476.1.4
Examinatio testium qui ad iudicem venire nequeunt, committi potest per iudicem. 1.507.1.3
Non solum quando mittitur persona habens iurisdictionem, sed etiam quando notarius, vel loco illius mittuntur alij carentes omni iurisdictione. 1.507.2.med.
Secus in causis criminalibus, in quibus iudex regulariter ad testium examinationem alteram personam mittere non potest, sed ipse per se ire tenetur ad personas taliter impeditas. ibid.
Examinator, committit simoniam si pro danda approbatione pretium recipiat. 3.19.2.4
Examinatores occasione examinis aliquid recipientes puniuntur arbitrio Ordinarij. ibid.
Examinatus ad vnum beneficium, non est iterum examinandus ad aliud simile. 1.176.1.6
Excellens in aliqua arte, vel insignis peritiæ vir, an, & quando in delictis excusetur, remissiuè. 3.97.1.8
Exceptio quantumcunque notoria proponenda est. 1.35.2.10
Exceptio, quòd causæ continentia diuidi non debet, impedit litis ingressum. 1.65.2.5
Exceptio spontaneæ abiurationis admittitur contra petentem beneficium etiam causa renuntiationis non adiecta, contra quam ab re replicare poterit, quòd non sponte renuntiauit, & qui melius probauerit, obtinebit. 1.148.1.1
Exceptione friuolæ, & minus legitimæ repelluntur, si statutum, vel rescriptum Principis dicat, sine aliqua exceptione, vel nulla obstante exceptione, quod an verum sit, vide ibi. 1.233.2.2
Exceptio quæcunque dilatoria superueniens post litem contestatam, post illam opponi potest. 1.242.2.4
Exceptio dilatoria, quæ lite iam contestata incipit competere, potest tunc opponi in vim dilatoriæ exceptionis. ibid. 6
Exceptio contra falsum procuratorem in quacunque parte iudicij opponi potest. 1.314.2.3
Exceptio consanguinitatis admittitur contra mulierem vendicantem aliquem in maritum, quæ quidem prius discutienda est, quàm super matrimonio pronuntietur, & sufficit super ipso principali pronuntiare. 1.412.1.1
Exceptio peremptoria illa est, quæ iudicium perimit, & tollit. ibid. 2
Exceptio peremptoria de sui natura litis ingressum impedit, cum per eam concluditur nullum ius agendi competere actori. ibid. 3
Exceptione consanguinitatis opposita contra mulierem petentem quendam in virum, de ea est tractandum priusquam de causa principali. 1.412.2.4
Exceptio spontaneæ renuntiationis quando admittatur post spolium, ostenditur. 1.430.1.3
Exceptio spontaneæ renuntiationis obstat petenti restitutionem beneficij. 1.431.1.2
Exceptio etiminis non impedit restitutionem, & cognitionem causæ Ciuilis super spolio. 1.431.2.1.2
Exceptio dilatoria post litem contestatam opponi potest, quando iudex non vult de illa cognoscere. 1.435.2.3
Exceptio inopiæ de qua constat à clerico opposita impedit executionem sententiæ etiam latæ in possessorio. 1.442.2.1
Exceptionem qui obijcit eam probare tenetur. 1.473.1.12
Exceptio alternatiua quando admitti possit, ostenditur. 1.475.1.3
Exceptiones satis est verbo proponere. 1.489.1.33
Exceptiones propriæ appellantur, quæ proponuntur contra aduersarium, vel contra rescriptum. 1.489.2.34
Exceptiones, quæ contra testes opponuntur, debet statim iudex admittere, alias grauaret partem, quæ posset appellare. 1.507.1.6
Exceptionem infamatoriam contra testem opponens, & non probans tenetur actione iniuriarum. 1.542.2.5
Exceptio quasi peremptoria dicitur, quæ contra testes opponitur. 1.606.1.7
Exceptiones dilatorias nullus opponere potest post terminum certum à iudice præfixum, etiamsi lis non sit contestata. 607.2.2
Exceptio dilatoria ante litem contestatam opponenda est. ibid.
Exceptio, Tua non interest, vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est. ibid.
Exceptio litis pendentis vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est. ibid.
Exceptio dilatoria statim, & incontinenti post terminum elapsum, aut litem contestatam opponi potest. 1.608.1.
Exceptionem dilatoriam si pars ignorauit sibi competere ante terminj, potest post terminum opponere. ibid.
Exceptio defectum personæ iudicis tel pricius potest opponi post litem contestatam. ibid. 10
Exceptio vt quis non conueniatur vltra quàm facere possit, opponi potest post litem contestatam. ibid.
Exceptio attentatorum potest opponi post litem contestatam. ibid. 15
Exceptio inuentarij potest opponi post litem contestatam. ibid.
Exceptio quòd debent dari alimenta, potest oppone post litem contestatam. ibid.
Exceptio dilatoria, quæ lite iam contestata incipit competere, potest tunc opponi non obstante termino finito. 1.608.1.
Excipiens non videtur fateri ea, quæ in exceptione dicit falsa. 1.609.2.
Excipiens & exceptio falsa potest etiam post terminum opponi. 1.609.2.
Excipiens se excommunicationis absolutionem obtenuisse tacitè fatetur, se excommunicatum. 1.610.1.3
Exceptio falsi procuratoris in quacunque iudicij parte opponi potest. ibid.
Exceptio rei iudicatæ non competit reo absoluto, quia non habet debat. 1.611.1.
Exceptio rei iudicatæ non competit quando essent contentiæ, quamvis sit idem corpus, eadem causa petendi, & eadem personæ. ibid.
Exceptio suspicionis tanquam dilatoria ante litem contestatam allegari debet. 1.611.1.
Exceptio omnis dilatoria regulariter ante litem contestatam opponenda, & probanda est. ibid.
Exceptio, vel appellatio maximè fruſtratoria regulariter non admittitur contra electum, vel confirmatum, nullum ab eo respectantem, ad impediendum electionis, vel confirmationis effectum, sed possessione habita poterit accusari, vel denunciari. 1.668.1.1
Exceptio ad similem extenditur. 1.671.2.
Exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium ab hoc vel illum, potest quandocunque etiam post sementem opposi. 13.2.3
Exceptio de adulterio ab vxore proposita contra virum agentem ad separationem thori, & dotis amissionem, potest etiam post litis contestationem deduci. 3.121.2.
Excipiens, vide *Denunciator*.
Excessus executionis sententiæ quo modo committatur, remissiuè. 1.459.1.10
Excessus frequentissimè vsurpatur pro errato, seu culpa, aut delicto. 1.203.2.1
Excedo in omni rigore *transgredi*, & *excessus* pro *transgressione* reperitur. ibid. 1
Excommunicatus non potest rescriptum impetrare. 1.5.2.4
Intellige procedere in omni rescripto tam iustitiæ, quam gratiæ. ibid.
Excommunicatus pendente cognitione appellationis absolui potest ad cautelam, & si apparet eum legitimè appellasse, non punitur pro eo quòd interim celebrauit diuina. 1.84.2.3
Excommunicationis sententia lata post interpositam legitimam appellationem non sortitur effectum suum, potestque excommunicatus, si presbyter fuerit, pendente appellatione celebrare. ibid.
alicuius irregularitatis incursu celebrare. 1.593.
Excommunicatus non potest postulari. 1.593.
Excommunicationis, vel interdicti sententia non proferatur in terram nobilium, nisi super hoc mandatum speciale. 1.713.10
Excommunicatio probatur per famam. ibid. 13
Excommunicatum absoluere potest in foro iudiciali qui iurisdictionem habet licèt Presbyter non sit. 1.97.13
Excommunicatus in iudicem, vel ad dignitates seculares, quæ sit annexa iurisdictio, assumi potest. 1.131.2.
Excommunicatus si eligatur in iudicem, vel dignitatem, cui annexa sit iurisdictio, electio est nulla ipso iure. 1.114.2.
Excommunicatus minori excommunicatione potest eligere, & electio tenet. 1.131.2.
Excommunicatus non potest eligi ad beneficium Ecclesiasticum, & si eligatur, electio nulla est. ibid. 7
Excommunicatus non potest excommunicare. 1.167.2.3
Excommunicatus Episcopus durante excommunicatione facius Ordines conferens an irregularis fiat, remissiuè. 1.168.2.4
Excommunicatus vltra annum in ea excommunicatione perdurans potest beneficiis priuari. 1.
Excommunicatus ob causam ciuilem perseuerans in excommu-

BARBOSA
Iulius Can
To. 2. f. 3.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

communicatione vltra annum an beneficiis sit priuandus, ostenditur. ibid.3
Excommunicatio an sit meri imperij, ostenditur. 1.225.1.14.15
Excommunicationis exceptio si non opponatur ab aduersario, potest iudex ex vi sui officij excommunicatum vitandum in iudicio agentem repellere. 1.240.1.13
Excommunicatio lata à delegato, qui copiam suæ delegationis petenti non dedit, est nulla. 1.248.2.5
Excommunicatio post appellationem iustè latam ipso iure est nulla. 1.251.1.2
Excommunicationis sententia Plebani ideo valuit in præsenti, quia habebat iurisdictionem ex priuilegio. 1.267.1.3
Excommunicatus vna, vel multis excommunicationibus ex pluribus causis æquè principalibus, non censetur absolutus ab omnibus si in petitione vnam ex illis tacuit. 1.268.2.2
Excommunicatus semel ampliùs potest excommunicari, eadem prima excommunicatione manente. ibid.4
Excommunicatus ab vno Episcopo ab aliis est vitandus; & Archiepiscopus per querelam aditus absoluere non potest nisi primo remittat. 1.270.1.1
Excommunicatus si appellat post decem dies, iudex ex æquitate debet admittere appellationem. 1.270.2.5
Excommunicatus nisi appellet intra decem dies, dempto absolutionis effectu non auditur per viam appellationis, sed per viam simplicis querelæ. 1.271.17
Excommunicans iniustè tenetur ad interesse. ibid.9
Excommunicationis iniustæ effectus, & an liget, remissiuè. ibid.10
Excommunicandi nuda potestas quando est alicui tanquam nudo executori commissa, hic potestatem absoluendi non habebit. 1.296.1.6
Excommunicationis timor cadit in constantem virum. 1.312.2.3
Excommunicatus non est, qui absolutè coactus excommunicato communicat, secus si coactio fuit conditionalis. 1.323.1.1
Excommunicationis metus quando cadat in constantem virum, ostenditur. 1.325.2.5
Excommunicantur non venientes ad Synodum, & venientes si illicentiati recedant. 1.351.1.8
Excommunicatus vti actor in iudicio etiam agendo causam propriam, stare non potest. 1.356.1.1.2
Excommunicatus in iudicio vti actor stare non potest, siue agat per se ipsum, siue mediante persona procuratoris. ibid.3
Excommunicatus non potest denuntiare, neque accusare, neque agere pro iniuria sibi facta. ibid.4
Excommunicatus neque coram iudice Ecclesiastico, seculari, vel executore agere potest. ibid.5
Excommunicatus tanquam promotor causæ publicæ comparere non potest. ibid.6
Excommunicatus etiam contra alium excommunicatum agere non potest. ibid.7
Excommunicatus remediis restitutoriis agere non potest. ibid.8
Excommunicatus non potest petere mandatum de manutenendo. 1.356.2.9
Excommunicatus agens de concernentibus animæ periculum auditur. ibid.10
Excommunicationis exceptio in iudicio attentatorum non obstat. ibid.11
Excommunicatus in casibus, in quibus periculum esset in mora, agere potest. ibid.12
Excommunicatus auditur quando prætendit se esse excommunicatum iniustè, vel dubitatur de ipsa excommunicatione. ibid.13
Excommunicatio minor ptiuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione. ibid.14
Excommunicationis vbi fit mentio, debet in dubio intelligi de maiori. 1.357.1.15
Excommunicatus vti reus necessarius potest esse in iudicio. ibid.19
Excommunicatus vti reus voluntarius non potest esse in iudicio. ibid.20
Excommunicatus in casu, in quo potest esse in iudicio vti reus necessarius, non valet in eo defendere causam propriam, sed tenetur ad constituendum procuratorem. 1.357.2.21
Excommunicatus in iis quæ respiciunt eius præiudicium, non solùm potest, sed etiam cogitur in iudicio comparere. ibid.23
Excommunicatus potest iterum excommunicari. 1.371.1.6
Excommunicari potest reus ante litis contestationem contumax, si agatur de adulterio ad separationem thori, sed testes recipi non possunt, nec causa definiri. 1.393.1.1
Excommunicatus non est qui violenter à domo expellit eleticum illam iniustè occupantem. 1.437.2.9
Excommunicatus priuatur etiam administratione rerum temporalium Ecclesiæ. 1.451.1.5
Excommunicatus per annum, & vltrà pro causa mere ciuili non priuatur beneficiis. 1.451.2.3
Excommunicationis in exceptione non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.22
Excommunicatus vbi quis per litteras Ordinarij probatur à procuratione repellitur. 1.476.2.1
Excommunicatus maiori excommunicatione non potest procurator constitui in iudicio, intellige vt ibi. ibid.4
Excommunicatus si constituatur procurator, constitutio est nulla ipso iure. 1.477.1.5
Excommunicatus testimonium dicere non potest, limita vt ibid. 1.536.2.9
Excommunicatum sciens in aliquo loco vbi notoria est eius Excommunicatio, an teneatur illum vitare in alio loco, vbi de ea ignoratur, remissiuè. 1.592.2.7
Excommunicationes non compensantur adinuicem. 1.606.2.2
Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione. ibid.4
Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defensionem facere potest, sed conuenire non potest. 1.608.2.1
Excommunicatus habet auctoritatem legitimæ defensionis in iudicio vti reus necessarius. 1.609.1.4
Excommunicatus potest apponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, rei iudicatæ, doli mali, solutionis, & præscriptionis. ibid.4
Excommunicatus potest recusare iudicem suspectum. 1.609.2.7
Excommunicato petenti iustam sententiam absolutoriam illa non est neganda. ibid.8
Excommunicatus excipere potest de pacto de non petendo. ibidem.9
Excommunicatus an possit ponere exceptionem compensationis. ibid.10
Excommunicati & periuri, possunt opponere exceptionem excommunicationis & periurij. 1.610.2.1
Excommunicationis exceptione non obstante valet rescriptum impetratum in causa appellationis, non facta excommunicationis mentione. 1.611.1.1.2
Excommunicatus appellare potest. 1.611.2.2
Excommunicatus ad sui defensionem omnes, & qualcunque exceptiones proponere potest. ibid.3
Excommunicationis exceptio in quacunque iudicij parte opponi potest. 1.612.1.2
Excommunicatus iudicare non potest. ibid.5
Excommunicatio suum habet effectum in agente interdicto recuperandæ adhuc in causa spolij. ibid.4
Excommunicationis exceptio non solùm à parte, sed etiam à iudice opponi potest. ibid.5
Excommunicatus super appellatione potest impetrare rescriptum, siue facta Excommunicationis mentione, siue non. 1.613.1.1
Excommunicandi potestate præscripta, non est præscripta potestas absoluendi, nec è contra. 1.638.1.3
Excommunicandi potestatem qui acquisiuit consuetudine, vel præscriptione, non potest alias censuras ferre. ibid.4
Excommunicatum se dicens post appellationem debet probare. 1.682.1.4
Excommunicatio, & appellatio si in puncto, & momento simul concurrant, tunc præsumitur quòd excommunicatio præcesserit. ibid.5
Excommunicatus absoluitur cautione recepta, licèt aduersarius, vel excommunicator ne absoluatur appellet. 1.685.1.1
Excommunicatio post appellationem non tenet. 1.691.2.4
Excommunicatio valet ea conditione prolata si intra decem dies non satisfecerit, aut soluerit. 1.693.2.2
Excommunicatione conditionali pendente sequens appellatio, dum pendet conditio, suspendit. ibid.4
Quod intelligè, dummodo ante conditionis euentum appellatum sit. ibid.
Excommunicatus appellans à sententia excommunicationis, vel suspensionis appellatione pendente remanet excommunicatus, vel suspensus. 1.697.1.7
Excommunicatus quamvis ab Excommunicatione appeller, nihilominus denunciari potest, & beneficij redditibus spoliari. 1.701.2. init.
Excommunicationis, seu interdicti sententia per appellationem non suspenditur, quia suam trahit secum executionem. ibidem 5
Limitatur pluribus modis. ibid.
Excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum, nec eos lucratur quandiu est in Excommunicatione maiori. 1.702.1.7
Excommunicatus etiam appellatione pendente à tali excommunicatione priuatur fructibus beneficiorum, pensione, & distributionibus quotidianis. 1.702.2.6
Excommunicatus nunquid in subsidium fructibus beneficij perfruatur, quando aliunde viuere nequit, & aliàs fame periturus esset. ibid.

Excommunicatus, vel depositus, & priuatus beneficiis fame perituras de rédditibus beneficij alendus. ibid.10
Excommunicatus æquiparatur relegato. ibid.11
Excommunicatus beneficiorum Ecclesiasticorum prouentibus priuatur, etiamsi in sententia eorum priuatio facta non sit. ibid.12
Excommunicatus iniustè licèt priuetur prouentibus Ecclesiasticis, tamen vbi erit detecta iniustitia excommunicationis, prouentus sunt illi restituendi non solum beneficiorum simplicium, sed etiam distributiones quotidianæ 1.703.1.14
Excommunicatus iniustè à quibus detecta iniustitia fructus amissos repetere debeat, ostenditur. ibid.15
Excommunicatio continet damnum irreparabille, ac proinde ab illius sententia per decretum interlocutorium prolata appellatio conceditur. 1.714.1.19
Excommunicationis comminatio, an & quando inducat iustum metum remissiuè. 1.723.2.13
Excommunicationis pœna vt incurratur in crimine concubinatus trina monitio requiritur. 2.14.2.2
Excommunicati an quis possit post mortem remissiuè. 2.55.2.9
Excommunicato sua culpa non imputatur, quod non possit conferre, nec ei currit tempus sex mensium datum à iure ad beneficiorum collationem faciendam. 2.84.2.9
Excommunicatione durante non currit tempus patrono ad præsentandum. ibid.19
Excommunicati sunt Magistri, & scholares Bononienses, qui ante tempus conductionis conducunt hospitia aliorum Magistrorum, vel scholarium sine eorum consensu. 2.135.1.1.2
Excommunicatio, de qua in hoc text. non comprehendit locatores, qui secundum l. ne cui C. de loc. & cond. etiam durante priori locatione poterant domus suas locare aliis scholaribus. 2.135.2.4
Excommunicatus ad emphyteusim nominare potest. 2.156.1.144
Excommunicatus non gaudet beneficio huius cap. 2. 188.1. init.
Excommunicatus si sit sepultus in Ecclesia, vel cœmeterio, debet inde exhumari, si ab aliorum corporibus discerni possit. 2.229.2.1.2
Excommunicatus Ecclesiastica priuatur sepultura. ibid.3
Excommunicati corpus non potest sepeliri in loco sacro. ibid.4
Excommunicatus, quando fuit absolutus in mortis articulo, debet Ecclesiasticæ sepulturæ mandari. 2.230.1.6. & 2.231.1.1.2
Excommunicari debet non soluens decimas cum teneatur. 2.260.1.3
Excommunicatus an, & quando in dubio quis censendus sit, remissiuè. 2.280.2.4
Excommunicationis pœna ipso facto est imposita contra quoscunque indebitè vsurpantes bona Ecclesiarum. 2.360.2.3
Excommunicationis & interdicti pœna, ac priuationis ipso iure comminata in Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap 9. comprehendere tam vendentes & transferentes iuspatronatus, quam etiam se ingerentes in illius fructuum perceptione, ostenditur. 2.362.2.7
Excommunicati, qui cum signis pœnitentiæ decesserunt, & absolutionem dum viuerent petierunt, sed morte præuenti absoluti non sunt, an Ecclesiastica sepultura priuentur, remissiuè. 2.396.2.5
Excommunicatus Ecclesiastica gaudet immunitate. 2.441.2.13
Excommunicatio de qua in hoc text. est lata in audientes, non autem in docentes leges, vel physicam. 2.455.2.5
Excommunicatio comminata in hoc text. vt incurratur an satis sit è monasterio egredi, & in eodem oppido leges, vel physicam audire, vel opus sit aliò se transferre ad habitandum, aut degere extra monasterium. ibid.6
Excommunicatio hæc vt incurratur opus est vt Religiosus exeat intentione audiendi leges, vel physicam. ibid.7
Excommunicatus, vel simili censura ligatus absoluendus non est, nisi absolutionem humiliter petierit. 2.531.1.2.med.
Tò Excommunicationi subiaceat, an importent sententiam latam, vel ferendam, remissiuè. 2.457.1.7
Excommunicatus potest contrahere matrimonium. 2.531.2.3
Excommunicatus potest inuitus absolui. ibid.4
Excommunicatio æquiparatur morti. 2.592.1.48
Excommunicandi sunt Christiani, qui in domo seruiunt Iudæis, vel Sarracenis, siue Paganis; & Principes seculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt. 3.55.1.1
Excommunicati sunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præstant subsidium. 3.59 2.1
Excommunicatus ex alio delicto propter hæresim, & per annum in excommunicatione permanens, non est habendus, nec condemnandus tanquam hæreticus, sed tanquam suspectus de hæresi. 3.37.2.11
Tò Excommunicamus, latam sententiam significat 3.81.2.2
Excommunicatio non incurritur ex percussione clerici [illegible] aggressoris.
Excommunicandi sunt balistarij & sagittarij contra Christianos 3.115.1
Excommunicatus non potest eligi, & si eligatur, electio ipso iure est.
Excommunicari debent, qui capiunt, vel spoliant fideles [illegible] causa naufragantes, illi verò qui naufragos spoliant bona [illegible] ablata restituant, sunt excommunicati.
Excommunicationi in hoc text. subduntur illi, qui fideles [illegible] causa naufragantes capiunt, vel depræduntur.
Excommunicatio, quam incurrunt falsificantes litteras [illegible] hoc text. in quo differat ab illa Bullæ Cœnæ, ostenditur. 155.1.4
Excommunicationis pœnam non incurrunt, qui in Breuiario [illegible] aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non fit mutatio in substantia.
Excommunicatus tenetur dicere horas Canonicas.
Excommunicati, vel interdicti celebrantes deponi debent, [illegible] propter multitudinem mitigetur pœna.
Excommunicatus monitus & non desistens diuina Officia celebrans pœnam incurrit perpetuæ depositionis.
Excommunicatus à tota synodo depositari non potest.
Excommunicationis notitiam per solam famam habens si celebret de rigore deponi debet, licèt cum eo posset interdum dispensari.
Excommunicatio probatur per famam.
Excommunicatio cùm agitur de pœna, debet probari plenarie, & concludenter.
Excommunicatus celebrans à beneficio deponitur.
Excommunicatus incapax est ad beneficia obtenenda ita vt collatio ei facta sit nulla ipso iure.
Amplia siue excommunicatio sit lata à iure, siue ab homine, siue per sententiam generalem, siue particularem.
Excommunicatus etiam iniustè est incapax beneficij dummodo excommunicatio sit ritè lata.
Excommunicatus etiam reputatus communi opinione alienus est incapax ad obtinendum beneficium.
Excommunicatus est incapax cuiuscunque beneficij [illegible] ioris, sæcularis, siue regularis.
Excommunicatus est incapax cuiuscunque dignitatis, & [illegible] Ecclesiastici habentis annexam iurisdictionem.
Excommunicatus eligi non potest.
Excommunicatus excommunicatione nulla non est incapax beneficij Ecclesiastici,
Excommunicatio superueniens post collationem, vel electionem factam non præiudicat.
Excommunicatus post interpositam appellationem [illegible] causa appellationis est capax collationis.
Excommunicatus iniustè si clericus fuerit, & in diuinis se immiscuerit, irregularis efficitur.
Excommunicatus intra annum non potest deponi, nec beneficium priuari.
Excommunicatio regulanda est per intentionem excommunicatoris.
Excommunicatus, & denuntiatus semel, semper præsumitur [illegible] communicatus.
Excommunicatus minori celebrans non est irregularis, sed peccat & potest eligere.
Excommunicato minori excommunicatione facta collatio, [illegible] ctio, seu præsentatio, an veniat per sententiam latam, [illegible] siue.
Excommunicatus minori excommunicatione, quam vitare [illegible] non sit irregularis.
Excommunicatus minori excommunicatione confessus [illegible] clesiast. Sacramenta, an solum peccet venialiter, [illegible] ibid.6
Excommunicatio minor passiua tantùm Sacramentorum [illegible] cipatione priuat.
Excommunicatio ab Episcopo lata in accusatos ad Ordines contra ipsius prohibitionem non solum cadit in [illegible] Episcopi, sed etiam in exemptos.
Excommunicatus recipiens Ordines etiam minores [illegible] laris.
Excommunicari nullus potest nisi iudiciario ordine.
Excommunicatio lata non præmissa trina Canonica monitione valet.
Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret [illegible] erat priuilegiatus, non tenet.
Excommunicandi potestas ad iurisdictionem pertinet.
2.2
Excommunicatus Episcopus non potest beneficia conferre [illegible] per Vicarium non excommunicatum.
Excommunicatus, vel interdictus in vno Episcopatu in omnibus [illegible] virari debet.
Excommunicatus in vno Episcopatu, cur in altero extra [illegible] rium excommunicantis vitandus sit, rationes reddentur.

BARBOSA
Ludius Can
To. 2. f. 13.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quæ improbantur,& tandem num.21.veræ referuntur. 3.210.1.21
Excommunicatus, vel interdictus nominatim dicitur, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili signo demonstratur. 3.210.2.24
Excommunicatorum corpora, si in Ecclesiis, aut cœmeteriis à priuilegiatis sepeliantur, exhumanda sunt,& extra eiicienda. 3.215.2.1.2
Excommunicatum sepeliens quate excommunicationem incurrat,ostenditur. 3.216.1.3
Excommunicatus potest sepeliri in ea parte, quæ sine Episcopi auctoritate aucta fuit cœmeterio. 3.216.2.9
Excommunicatorum ossa in Ecclesia, vel loco sacro sepulta eiicienda sunt ab eo, si à non excommunicatis distingui possint,aliàs non. 3.217.1.11
Excommunicati,qui cum signis pœnitentiæ decesserint,& absolutionem dum viuerent, petierunt, sed morte præuenti absoluti non sunt,an Ecclesiastica sepultura priuandi sint, ostenditur. ibid 12
Excommunicatio maior priuat omni externa communione tam in oratione,quàm cibo,potu,osculo,& cæteris similibus actibus. 3.230.1.11
Excommunicare, aut interdicere non possunt mulieres, nisi ex Papæ commissione, siue priuilegio. 3.281.1.6
Excommunicatis non nisi in articulo mortis. Pœnitentiæ sacramentum concedendum. ibid.2.3
Excommunicationis materiam qui tractent citantur. 3.291.2.2
Excommunicatio an propriè sit sententia,ostenditur. ibid.3. & seqq.
Excommunicationis nomen vnde dictum. 3.292.2.7
Excommunicationis definitio traditur. 3.293.1.8
Excommunicatio alia est maior,alia minor. ibid.9
Excommunicatio maior à quibus priuet, ostenditur. ibid.10
Excommunicatio minor non omni, sed aliqua tantùm Ecclesiastica communione priuat. 3.293.2.11
Excommunicatus non est percutiens, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, sorore, vel vxore, modo percutiat incontinenti. 3.297.2.6
Excommunicationem non incurrit percutiens clericum, ignorans tamen crassè,& lata culpa clericatum. 3.298.2.3
Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percussionem clerici, sed postea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione non intimata mandatario adhuc sequutus est mandati effectus, secus si prius intimatio ei facta fuisset. ibid.5
Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum licèt occultus, absoluitur per solum Papam. 3.299.1.1
Excommunicatio incurritur ab illo, qui percurit casu clericum, credens illum non esse Caium, sed Titium similiter clericum. ibid.4
Excommunicationem incurrit percutiens clericum cum hac intentione,Volo occidere hunc hominem, etiamsi sit clericus. ibid. 6
Excommunicationis sententiam incurrit percutiens conuersos Ecclesiæ regularis. 3.299.2.3
Excommunicato propter enormè crimen ante absolutionem dandum est iuramentum. 3.301.1.2
Excommunicatus ob clerici percussionem si propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apostolicam pro absolutione venire, potest ab Episcopo absolui, &c. ibid.2.1.2
Excommunicatus à delegato, impetrans literas à Papa pro altero delegato, qui absoluat, in literis debet contineri expressè vt præstet cautionem sufficientem quòd obediret iudicio Ecclesiæ. 3.302.1.1
Excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericos ante denuntiationem vitandus est,nisi sit occultus,interficiens clericum,qui contempto clericali habitu se enormitatibus immiscuit, excommunicatus est. 3.303.1.1
Excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericum occultè vitandus est si sit occultus; si verò publicus,publicè. ibid. 2
Excommunicatus nullus hodie per Extrauag. Ad euitanda, vitari debet, antequam publicè sit denuntiatus. ibid. 4
Excommunicato communicandum non est ante absolutionem, licèt iurauerit parere mandatis Ecclesiæ, vel composuerit cum offenso.Infamato de excommunicatione communicandum non est,nisi se purget, vel ad cautelam absoluatur. 3.303.2.1
Excommunicatus per resipiscentiam sine absolutione non restituitur communium precum Ecclesiæ participationi. ibid.2
Excommunicatio non tollitur precisè per emendationem excommunicati. ibid.3
Excommunicatus, qui per famam à probis sparsam denuntiatus dicitur, vitari debet. 3.304.1.6
Excommunicatus in dubio quis censendus est. ibid.7
Excommunicati pro iniectione manuum in clericos, & incendiarij post publicationem à solo Papa absoluuntur. 3.305.2.2
Excommunicatio generalis non ligat nisi subditos proferentis. 3.306.1.1.2
Excommunicare, aut suspendere se ipsum, aut superiorem propria auctoritate directè nemo potest. 3.306.2.6
Excommunicatus nominatim,qui dicatur,ostenditur. 3.307.1.9
Excommunicatum ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denuntiationem solus Papa absoluit. 3.307.2.1.2
Excommunicatio lata ab homine moritur eo mortuo,vel ablato illo ab officio,qui eam tulit. ibid.12
Tà Excommunicatos nuntietis,important hic excommunicationem latam. 3.308.1.5
Excommunicatus ob percussionem clerici si non potest ire Romam aliquo impedimento canonico impeditus,absolui potest ab Ordinario. 3.309.2.1
Excommunicatus ob duplicem causam, licèt ex eodem facto obtinens absolutionem,expressa vna causa,seu vna excommunicatione, non habetur pro absoluto quoad aliam. 3.310.1.1
Excommunicatus,suspensus,aut interdictus potest iterum ac sæpiùs ligari aliis censuris,etiam eiusdem rationis. ibid.2
Excommunicationibus duabus, vel pluribus ligatus potest ab vna absolui sine aliis. ibid.4
Excommunicati priuantur Ecclesiæ suffragiis. 3.311.1.3. & 3.321.1.5
Excommunicatus absolui potest post mortem. ibid.2.7
Excommunicatus ob violentam manuum iniectionem in clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apost. non solùm poterit absolui ab Episcopo, verùm etiam si non adest Episcopus, à quocunque sacerdote. 3.312.1.10
Excommunicato communicare tenentur qui priùs erant ei obligati ad obsequium familiare. 3.314.2.1
Excommunicatio lata in communicantes non præmissis iuris monitionibus est nulla ibid.6
Excommunicatio priuat excommunicatum potestate suscipiendi, vel conferendi Sacramenta. 3.316.1.2
Excommunicatus ob percussionem clerici, si Ordines suscipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo solus Papa dispensat,cum Religioso tamen, qui id aliquo modo ignorantes fecit, dispensat Prælatus. ibid.3
Excommunicatur qui in clericum etiam volentem manus iniecerit,etiamsi hoc faciat in satisfactionem præcedentis iniuriæ. 3.319.1.1
Excommunicatus est qui in clericum volentem manus iniecerit violentas. ibid.2
Excommunicatus propter participationem cum excommunicato,licèt eum postea impugnet, ex hoc solo pro absoluto non est habendus. 3.321.1.1
Excommunicatus semel debet vitari semper vt excommunicatus, nisi legitimè probet se fuisse absolutum. 3.321.2.1
Excommunicato dicenti se absolutum non adhibetur fides. ibid. 2
Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus præsumitur. ibid.4
Excommunicatus semel, debet semper vitari donec probetur absolutus. ibid.5
Excommunicatum quem semel sciui, debeo semper vitare donec de absolutione mihi legitimè constiterit. ibid.6
Excommunicatus ab Episcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo potest absolui, Metropolitanus tamen volens suo suffraganeo deferre, potest illum sibi remittere absoluendum. 3.321.2.1
Excommunicationis sententia per appellationem non suspenditur. ibid.2
Excommunicatio lata post sententiam est nulla. ibid.3
Excommunicatus iniustè debet euitari. ibid.5
Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures causas non est communioni restituendus, licèt de vna causa velit satisfacere,& non valet absolutio tacitis aliis causis impetrata. 3.323.1.1
Excommunicatus à pluribus iudicibus ab eisdem absolui debet. ibid,2.1
Excommunicatis & interdictis licitè potest verbum Dei prædicari. ibid.2.1
Excommunicato licitum est sacræ interesse Concioni. ibid.4
Excommunicatus non potest ingredi Ecclesiam tempore, quo Diuina celebrantur. 3.324.1.5
Excommunicatus est dolosè permittens clericum percuti ex quo prohibere potuit,& non prohibuit. 3.325.2.1
Intellige vt ibi.
Excommunicati à denuntiatione repellitur qui non præmonuit, & ei communicauit. ibid.
Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis opponi potest,etiam post conclusum in causa. ibid.2
Excommunicatum repellere debet iudex ex officio suo, etsi reus nihil dicat,si sit publicè denuntiatus. ibid.3
Excommunicati quis non potest pro peccato præterito, nisi prius moneatur. 3.326.2.2

Excommunicatio tenet, licet in ea ordo iudiciarius non seruetur. 3.327.1.5

Excommunicari absque monitione in quibus casibus quis possit, ostenditur. 3.328.1.8

Excommunicationis sententiam non præmissa competenti admonitione in aliquem promulgans, quam pœnam incurrat, ostenditur. ibid.7

Excommunicationem incurrunt qui seruari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem. 3.328.2.2

Excommunicans, vel suspendens aliquem iniustè, tenetur ei resarcire damnum, & interesse. ibid.9

Excommunicatus iniustè potest iurisdictionem Ecclesiasticam vbique exercere. ibid.fin.

Excommunicatus minori excommunicatione potest excommunicatum absoluere. 3.351.1.1

Excommunicatio simpliciter lata intelligitur de maiori. 3.332.2.1

Excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum. ibid.2

Excommunicatio quid sit, ostenditur. 3.341.1.7

Vide *Interdictus, Suspensus.*

Excusatio querelantis ab expensis per vnicum testem probatur. 1.500.2.23

Excussionis exceptio vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est. 1.607.2.4

Excussionis exceptio denegatur in foro Ecclesiastico. 2.177.2.9

Excussionis exceptio opponi nequit in causa appellationis. 2.178.1.13

Excussionis exceptio non datur agenti hypothecaria aduersùs tertium possessorem. ibid.14

Executionem mandati rescribens, & differens, an incurrat pœnam, vel censuram in eodem mandato appositam. 1.34.1.init.

Executio fit prius in mobilibus, quàm in immobilibus bonis. 1.397.2.35

Executio potest fieri contra clericos in sedditibus beneficiorum. 1.442.2.3

Intellige vt ibi.

Executio quando fit super re super qua cognitio præcessit, & sententia est lata, non impeditur à tertio se opponente, sed illi cauetur de indemnitate. 1.661.1.4

Executio in fructibus præbendæ, seu beneficij Ecclesiastici quando fieri possit, ostenditur. 2.178.2.22

Executio post peractam pœnitentiam in nullo occulto crimine impeditur, præterquam in homicidio. 3.12.2.5

Executor supersedens in executione alicuius rei, tenetur rescribere ad illum, à quo executio delegata est, eidémque ostendere rationem, propter quam in executione non procedit. 1.33.1.2

De Executoribus mandatorum Apostolicorum, & spectatiuarum, qui DD. scripserint, referuntur. 1.60.1.2

Executor deputatus ad distribuendum inter pauperes eleemosynas, poterit sibi assumere, si egeat, vel inter filios pauperes fraude cessante distribuere. 1.114.2.6

Executor gratiæ quam potestatem habeat, ostenditur. 1.143.2.5

Executor merus potest iniquam exequi sententiam. 1.246.1.12

Executor merus nullam habet cognitionem. ibid.

Executor merus non potest exceptiones admittere, nec de eis iudicare. 1.246.2.13

Executor merus non tenetur, nec iustè potest sententiam notoriè iniustam, continentemque nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi. ibid.14

Executor mixtus verus iudex est. ibid.15

Executor non semper tenetur exequi sententiam. ibid.16

Executor Apost. vel delegatus non potest exercere iurisdictionem literis non præsentatis. 1.248.2.3

Executor merus alicuius sententiæ non cognoscit de exceptionibus, quæ contra illum opponuntur, sed ad superiorem, qui iudicauit, transmittit. 1.648.1.1

Executor merus cognoscere non potest de iustitia, vel iniustitia causæ, quia hoc non spectat ad eius officium, nisi solùm exequi. ibid.5

Executor abstinere potest ab executione quando sententia est notoriè nulla. 1.648.2.7

Executor merus recusari non potest. 1.679.2.2 & 1.696.1.6

Executor merus si excedat modum executionis sibi commissæ potest appellari, seu aggrauari ad superiorem iudicis exequentis, licèt inferior fit iudicis, qui commisit executionem. ibid.3

Executor merus non recusatur, nec ab eo appellatur nisi modum excedat. 1.695.2.1

Executor merus qui dicatur, ostenditur. ibid.5

Executores eo ipso quòd infra annum, & mensem à morte testatoris voluntatem illius non adimplent, amittunt munus ex eo prouenientes per leges Lusitanas. 2.287.1

Executores, quando nullo hærede instituto deputantur, tenentur hæredes instituti cum onere distribuendi bona in pios vsus. 2.287.2

Executor testamentarius, qui suscepit illud officium, compellitur. 2.288.1

Executor vltimatum voluntarum potest eligi constitui etc. à laico. 2.288.2

Executor ante mandatum susceptum, non potest compelli ad illud munus subeundum, est enim à principio voluntarium, post susceptum mandatum necessarium. ibid.

Exemplar deductum auctoritate iudicis ordinarij, eandem habet ficut instrumentum originale. ibid.

Exemplo subditis nocere est pernicioſum. 1.561.2.2

Exemplum sumptum manu eiusdem notarij, qui originale fecit, probat, & plenam fidem facit. 2.175.1

Exemplo, & originalia in quo differant. 2.175.3

Exemplis regulariter fides non est adhibenda. ibid.

Exempla à notario facta solemniter præsumuntur facta. 2.96.1.4

Exempla fideliter sunt exemplanda iuxta tenorem, & typum exemplatis. 1.561.2.1

Exemplum sumptum ex protocollo tuncij mortui habetur pro instrumento publico, & authentico. ibid.

Exemplo optimi Principis firmiter iudicandum. 1.664.2.4

Exempti causa commissa Ordinario, illius iurisdictio ea tenetur excitata, vel delegata, remittitur. 2.173.2.2

Exemptus priuilegio suo renuntiare non potest. 3.344.1.4

Exemptus sine licentia Summi Pontif. non potest renuntiare exemptioni, ibid.

Exemptus per Papam non potest prorogare iurisdictionem iudicis ordinarij absque licentia ipsius Papæ. 2.83.1.11

Exempti subiiciuntur Episcopo in illis omnibus, quæ sunt iuris Episcopalis. 1.58.1.2

Exemptio an concessa censeatur ex receptione sub Apost. protectione remissiue. 1.71.1.2

Exemptio licèt respectu exempti possit præscribi, tamen non de Papæ eximentis nulla datur præscriptio. 3.338.1.2

Exemptioni an renuntiari possit, ostenditur. 3.18.2.2

Exemptio à iurisdictione *Episcoporum* non probatur ex solutione census, quæ fit *Romanæ Ecclesiæ*. 1.111.2.2

Exemptio à potestate Ordinariorum non probatur ex eo, quòd aliqui specialiter iuris B. Petri existant, nisi constet soluto censu. ibid.

Exemptio à potestate Ordinariorum non probatur ex soluto censu facto Sedi Apostolicæ, iuxta apparet, quòd sit in ipsius subiectionis. 3.111.2.1

Exemptio ab Ordinariorum potestate non probatur ex receptione sub protectione Sedis Apostolicæ. ibid.7

Exempti si excedant metas priuilegiorum, siue publicè delinquerint, possunt ab Episcopo coerceri. 3.225.1.7

Exempti si delinquant extra locum exemptum ab Ordinario puniri possunt, non obstante exemptionis priuilegio. 3.228.1.27

Exempti sunt, qui eripiuntur à iurisdictione Ordinarij. 3.236.2.17

Exempti qui sint. 3.252.1

Exemptio non valet collata Monasterio ab Episcopo sine consensu Capituli, secus eo intercedente. 3.252.2

Exemptus ratione certæ rei, vel loci non censetur exemptus respectu alterius rei, vel loci. 3.252.3

Exemptio, quando non est respectu certi iudicis, sed simpliciter absoluta respectu omnium, tunc taliter exemptus tenetur in licèt ab Ordinariis locorum, in quibus commettitur, quia non potest. 3.252.4

Exemptæ non censentur per exemptionem concessam Monasterio capellæ illi subiectæ. 3.256.1

Exemptio vtroque, seu pleno iure à potestate Episcoporum, Religiosis concedi possit ab Episcopis, & Prælatis inferioribus, ostenditur. 3.259.2.3

Exhæredatio calore iracundiæ facta de filio, an valeat, vel non. 3.88.2.3

Exilij pœnam Ecclesiastici iudices clericis imponere possunt. 17.1.3

Existens in possessione per vsum partis non cuitur. 2.338.1.6

Expectativa ad præbendam primo vacaturam concessa in consequentiam prouisionis de canonicatu.

Expensæ necessariæ, quas facit Capitulum pro electione Prælati de bonis Prælaturæ debent fieri, vel reddi.

Expensarum appellatione quæ veniant, remittitur. 1.4

Expensæ necessariæ dicuntur, sine quibus negotium expediri non potest.

Expensæ iudicis auctoritate taxandæ sunt.

Expensæ probantur per iuramentum illius qui eas fecit in taxatione à iudice.

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. [illegible]
[illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Expensarum condemnatio debet fieri in sententia interlocutoria, quam victus statim soluet etiam non expectata sententia definitiua. 1.532.1.5

Expensarum ab absolutione expressa appellari potest. 1.713.1.12

Expensarum condemnatio sit interlocutoria. 1.718.1.init.

Expensarum ratio habenda est in Facultatibus æstimandis. 2.6.1.4

Expensas factas in meliorandis rebus Ecclesiæ de proprio patrimonio,tam ipse Prælatus, siue beneficiarius, quàm eius hæres repetere potest. 2.198.2.2

Expensæ & sumptus ministrati monacho accusanti Abbatem non repetuntur, etiamsi monachus succumbat. 3.16.2.3

Nec alimenta lite pendente præstita. ibid.

Expensæ in vtilitatem Ecclesiæ dicuntur conuersæ, si factæ fuerunt in rem perpetuo duraturam. 3.49.1.5

Expensas remittit,qui damna remittit. 3.267.1.3

Expositus infans si inueniatur cum chirographo, quod de eius baptismo fidem faciat,non est baptizandus sub conditione. 2.418.1.7

Expositi filij sanguinolenti dicti. 3.90.1.med.

Expositis,quorum parentes ignorantur, præstantur alimenta ab Ecclesia,vel eius Rectore, & in defectu à communitatibus. 3.91.1.4

Expositi antiquitus alebantur in loco per Traianum ædificato. ibid.5

Expositos pro filiis possunt parentes agnoscere. ibid.6

Expositum filium, vel seruum alens repetit à patre, vel domino expensas. 3.91.2.8

Expositis succedit hospitale excluso fisco. ibid.9

Exprimenda sunt illa, quæ Principis animum ad concedendum facilius mouere possunt. 1.49.2.23

Expressum dicitur quod ad aliud quippiam alias expressum refertur. 2.335.1.4

Expressum vbi aliquid requiritur simpliciter, sufficit quod tantum intelligatur ex mente & identitate rationis. 2.387.1.7

Expressio exterior interni consensus est pars essentialis ipsius contractus matrimonij. 2.478.1.3

Expressum specialiter plus roboris habet, quam quod generaliter. 3.74.2.2

Expressio relatiua non sufficit cum quid patenter fieri debet. 3.322.2.4

Exteri in Regno Portugalliæ ex Summi Pontificis indulto, sine Regis permissu, & literis naturalitatis beneficia habere non possunt. 1.81.2.8

Extraneus non ligatur censuris latis à superiore loci, in quo pro breui tempore reperitur, si latæ sint per modum sententiæ. 3.306.2.4

Extrema-Vnctio, Vide *Vnctio*.

Et Ex tunc veluti hæretici, &c. sunt latæ sententiæ. 3.78.1.16

F

Faber, Vide *Architectus*.

Fabricatores falsæ monetæ gaudent Ecclesiastica immunitate. 2.441.1.5

Factum à maiori parte in rebus Collegij, vel communitatis valet. 1.15.1.4

Factum à maiori parte in iis, quæ sunt communia pluribus vt singulis, etiamsi essent mille non valet, nisi omnes consentiant, intellige vt ibi. ibid. 6. & 1.161.1.4

Factum non reputatur, quod non habuit effectum. 1.108.1.15

Factum non inspiciendum,sed faciendi causa. 1.109.2.2

Factum à maioti parte in rebus Collegij,Vniuersitatis,vel Communitatis valet. 1.111.1.2

Factum vbi committitur,quod per vnum,& non per alterum explicari potest, censetur electa industria personæ. 1.255.1.6

Facta non præsumuntur nisi probentur. 1.559.1.13

Factum omne malum semper prauè præsumitur factum. 1.562.1.2

Factum quod est notum in longinquo loco, præsumitur notum in vicino. 1.565.2.1

Factum proprium quis ignorare præsumitur, quando illud est de longinquo. ibid.3

Factum ab aliquo vti Canonico, reuocatur ab eodem Episcopo creato. 1.597.1.4

Facta magis declarant voluntatem quàm verba. 1.700.1.2

Factum proprium quando est graue, & notabile, etiam data longinquitate temporis præsumitur quis scire. 2.474.2.3

Factum narratur cuiusdam mulieris insidiantis mortem viro suo. 2.598.1.3

Factum non dicitur quod non durat factum. 3.333.2.2

Factum non reputatur id,quod non habuit effectum. ibid.5

Facultas imponendi vectigalia inhærer personæ,& ossibus ipsius Principis, vt absque expressa & specifica concessione non censeatur in alium translata. 2.381.2.3

Falcidia non solum non detrahitur eum infra annum à die mõnitionis per iudicem factæ à solutione relictorum cessatur, sed etiam omne emolumentum ex testamento amittitur. 2.220.2.8

Falsare literas de simplici iustitia quis non præsumitur, nec punitur si hoc competto destiterit illis vti. 3.155.2.8

Falsarius nemo præsumitur. 3.156.1.3

Falsificans literas, quæ aliàs erant nullæ, incidit in pœnam falsi, & puniri debet. 1.52.2.7

Falsificantes literas Papæ quas pœnas incurrant, ostenditur. 3.154.2.1

Falsificantes literas Papæ ipso iure excommunicationem incurrunt cum suis fautoribus,& defensoribus, ibid.4

Falsificantes Papæ literas excommunicantur in Bullâ Cœnæ Domini clausul.6. de qua referuntur DD. agentes. ibid.

Falsificans literas Papæ aggrauatur, & traditur Curiæ sæculari puniendus pœnis legalibus. 3.155.1.9

Falsificatio vna sufficit,vt quis puniatur pœna huius text. 3.155.1.7

Falsitatem committens licèt perdat causam, non tamen per hoc aduersarius obtinet, nisi suam intentionem plenè probet. 1.52.2.5

Falsitatem committens in causa cadit ab ea per sententiam. ibidem 6

Falsitas expressa, quæ non inducit ad citius concedendum, non vitiat gratiam. 1.59.1.3

Falsitas quando exprimitur, aut veritas supprimitur per ignorantiam,valet impetratio,vbi huiusmodi subreptio non fuit causa concessis. 1.60.2.4

Falsitas testimonij probatur ex probatione corruptionis. 1.484.1.19

Falsitatis exceptio aduersùs testes obiici potest etiam post sententiam. ibid.22

Falsitatis oritur suspicio cùm aliquid scripturæ additum apparet ex diuerso atramento. 1.555.1.4

Falsitatis suspicio oritur ex rasura in loco valde suspecto instrumenti,vel Bullæ. ibid.11

Falsitatis præsumptio oritur ex foliorum incisione. ibid.12

Falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnantia apparente inter vnum,& alterum instrumentum. 1.560.1.2

Falsitas nemini nociua non punitur pœna ordinaria. 3.151.2.5

Falsitas arguitur ex apostillis,seu additionibus, præsertim in instrumentis,seu in aliqua scriptura repertis. ibid.6

Falsitatis sola suspicio in literis Apostol. fidem eis tollit. 3.152.1.4

Falsitas arguitur ex diuersitate styli. 3.154.1.3

Falsitas in dubio non præsumitur. 3.156.1.5

Falsitas in ciuilibus probatur præsumptionibus. ibid.7

Falsitas non dicitur fieri per rasuram Bullæ in loco non suspecto. 3.156.2.2

Falsum exprimens, vel tacens verum in rescriptis, si malitiosè faciat,caret prorsus impetratis. Sed si per simplicitatem, vel ignorantiam obtinuisset vero expresso, & suppresso falso, saltem literas in forma communi, tunc delegatus procedit seruato iuris ordine,& non speciali forma rescriptis, secus si nullo modo literas habuisset. 1.47.2.1

Falsum iurans inaduertenter quod peccatum incurrat,ostenditur. 1.584.1.7

Falsum committit qui interrogatus veritatem occultat. 3.11.1.7

Falsum deponere dicitur qui tacet veritatem. 3.151.2.6

Falsum dicens non excusatur prætextu ignorantiæ. 3.155.2.11

Falsum iudicatur, quod affirmatur impossibile scitu. 3.156.1.8

Fama sola facit probationem sufficientem,vt interdictum superiotis obseruetur. 1.79.2.14

Fama bona est thesaurus inæstimabilis. 1.101.2.12

Fama bona est maximum bonum. ibid.13

Fama & vita æquiparantur. 1.254.2.4

Fama vbi probari intenditur non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.35

Fama plenè probat in antiquis. 1.492.1.12

Fama per testes singulares probatur. 1.502.1.44

Fama nulla præcedente potest Episcopus inquirere quando vertitur periculum animarum. 2.104.1.6

Fama sola non sufficit ad probandam mortem viri, vt vxor secundò nubat. 2.482.2.4

Fama non sufficit ad impediendum matrimonium adhibitis de contraria fama clarioribus. 2.488.2.2

Fama ad impediendum matrimonium non debet esse priuata. ibid.5

Fama cum vnico teste non sufficit ad matrimonium dissoluendum. 2.556.2.5

Fama impedimenti sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 2.555.1.2

Fama in inquisitione requiritur. 3.13.1.8
Fama vehemens,& à clamosa insinuatione procedens, requiritur vt inquiratur contra infamatum. 3.15.1.7
Fama præcedens inquisitionem debet ortum habere à fide dignis,& non maleuolis personis. ibid.10
Fama sufficit ad inducendam purgationem Canonicam. 3.259.1.4
Famæ & honoris restitutio facienda est iis, qui eius læsionem propter vitia falsò obiecta passi fuerunt. ibid.8
Familia vna potest consuetudinem inducere. 1.78.1.20
Familia Episcopi gaudet priuilegio fori. 1.268.2.2
De Familia, Archidiaconi dicuntur, fiscalis, nuntij, siue cursores, carcerum custodes, batisellius, birruarij, &c. ibid.2
Item Notarius. ibid.fin.
Familiarum nobilitas,& honestas diuitiis conseruatur. 1.518.1.6
Familiares Papæ percipiunt fructus suæ prębendæ in absentia. 2.37.1.1.2
Familiaris criminosus Episcopi potest illum accusare. ibid.
Familiaritas, seu conuersatio cum Iudæis non est licita. 3.60.1.2
Famulus delinquens in extractione rerum prohibitarum nocet domino si sciuerit. 1.442.1.5
Famulus iurans se domino obtemperaturum, ipsi imperanti aliquid inordinatum parere non tenetur. 1.595.1.3
Famulo infirmo non tenetur dominus soluere salarium pro tempore infirmitatis. 2.73.1.6
Famulus expensas,quas dominus in sua curatione fecit,soluere ei tenetur. ibid.6
Famulos, vel consanguineos viros improbos habens in domo sua ex eorum delictis tenetur. 2.3.2.4
Famulus iurans domino se illi obtemperaturum,non tenetur domino mandanti aliud illicitum parere. 3.94.2.3
Fatalia ad prosequendam & finiendam appellationem non currunt appellanti qui prosequitur, & agit super attentatis. 1.677.1.4
Fatalia non currunt in senatu, seu Principis auditorio. 1.699.2.4
Fautores hæreticorum, qui dicantur ostenditur. 3.78.2.23
Feriis rusticalibus non modò expresè, verùm etiam tacitè partes renuntiare possunt. 1.410.2.35
Feriis rusticalibus vti possunt qui colligunt castaneas, & non habent prædia vbi panem,aut vinum colligant. 1.411.1.36
Ferrara Dux non recognoscit superiorem. 2.590.1.33
Ferrum in hoc text. intelligitur tam factum, quàm infectum. 3.56.2.6
Ferri candentis iudicium interdicitur. 3.263.1.1.2
Festiua dies, quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, debent esse de præcepto. 1.159.2.5
Vide *Dies*.
Festiuitates Sanctissimæ Virginis quæ sint, remissiuè. 1.409.2.18
Festa quoad Officium incipiunt à vespera in vesperam. 1.405.1.3
Festorum finis, & principium seruari debent secundùm eorum magnitudinem & consuetudinem regionis. 1.406.1.1
Festum sanctæ Trinitatis. ibid.4
Festa duodecim Apostolorum,& Sanctorum Petri, & Pauli, Beati Michaëlis, & solemnitas omnium Sanctorum vbi tractentur. 1.409.2.19 & seq.
Festum S.Bartholomæi celebrari debet secundùm consuetudinem loci. 2.429.1.1
Festi dies. Vide *Dies*.
Feudi alienatio valet sine consensu domini, quando vnus vassallus infeudat alium de feudo, & recognoscitur à domino. 1.17.1.8
Feudum potest à vassallo domino renuntiari sine alia facultate. ibid.10
Feudi successor,an & quando à defuncto vassallo contractum est alienum soluere teneatur, remissiuè. 1.62.2.4
Feudi dominus iudex est competens in feudorum controuersiis. 1.374.1.2
Feudum clericus capere potest. ibid.3
Feudum ob læsionem vltra dimidiam rescindi potest. 2.126.1.10
Feudo euicto tenetur dominus de euictione, nisi vassallus, seu feudatarius sciuisset rem de qua inuestiebatur, esse alienam. 2.132.2.11
Feudum si dominus à vassallo recipit in pignus, abstinendo ab eius seruitio, non tenetur computare fructus in sortem. 2.168.1.1
Feudo finito, an filiis & consanguineis primi vassalli renouatio facienda sit. 2.169.2.med.
Feudi successor ex pacto, & prouidentia an teneatur ad debita prædecessoris, ostenditur. 2.195.2.10
Feuda dignitatum sunt indiuidua. 2.208.1.10
Feudi ad successionem admittuntur legitimati per subsequens matrimonium.
Feuda non confiscantur in præiudicium domini vide *Quæstio*.
Feudalia bona non veniunt in rescripsis simplicibus tis, nisi de eis specialis mentio facta sit. 381.2.5
Feudalis rei dominus directus, qui eam à vassallo in pit, iustè potest fructus pignoris perceptos vltra 3.139.1.3
Fiat, non importat pœnam ipso iure, 1.126.2.7
Fiat, an latam, vel ferendam sententiam 2.456.1.2
Fictio admittit probationem in contrarium.
Fictionis locus non est cùm tractatur de 243.1.20
Fideiubens pacta mercede non habet 177.2.10
Fideiubere pro aliquo non potest clericus 2.180.1.3
Fideiubere ex pietate tenetur clericus cessitas.
Fideiussionis onus graue est
In Fideiussione diu persistere quando iudicis.
Fideiussorem idoneum,& sufficientem decoctionem insufficiens effectus fuit, alium idoneum loco illius præstare.
Fideiussorem simpliciter qui tenetur obligationi semel fideiubendo.
Fideiussor quando iurauit obligationem, est necessaria excussio.
Fideiussor conueniri non potest antequam excutiatur.
Fideiussor renuntians beneficio excussionis tequam principalis debitor excutiatur.
Fideiussor, qui specialiter iurauit soluere, quam principalis debitor excutiatur.
Fideiussor indemnitatis potest conueniri debitor excutiatur.
Fideiussor negans se esse *fideiussorem* amittit,
Fideiussor potest conueniri antequam principalis tiatur, quando mandatur procedi summarie, facti veritate inspecta.
Fideiussor non habet executionis priuilegium is cessit bonis, vel est pauper, & notorie non 178.1.6
Fideiussor si sit correus debendi *potest conueniri ante debitorem*. ibid.18
Fideiussor non tantùm agit ad debitum principale, sed etiam ad interesse, & damna facta prouenientia.
Fideiussor simpliciter acceptus tenetur ad augmentum debiti ex mora principalis.
Fideiussor in quibus casibus contra debitorem soluat, vt à fideiussione liberetur.
Fideiussor non potest agere aduersùs debitorem ad hoc quidem vt liberetur, antequam modo satisfaciat.
Fideiussor potest experiri aduersùs debitorem eum à fideiussione liberet si diu in ea steterit.
Fideiussor potest debitorem cogere, vt eum liberet ne, quando bona sua dilapidare cœpit, nisi post inchoatam dispensationem
Fideiussor potest debitorem conuenire, vt eum liberet fiussione, si ipse fideiussor iudicio conuentus demnatus sit.
Vel sit in casu condemnationis.
Et quid si sit obligatus per instrumentum
Fideiussor condemnatus non potest conuenire cum liberet à fideiussione, si appellauit
Vel si fideiussor culpa sua condemnatus
Fideiussor potest antequam soluat debitorem nire, vt eum liberet si ab initio eo pacto
Fideiussor si animo nouandi intercesserit, uenire vt eum liberet à fideiussione.
Fideiussor qui vult abesse ex causa necessaria, conuenire, vt eum liberet.
Fideiussores in priori obligatione dati an rem ostenditur.
Fideiussor ad certum tempus, an absoluatur solutionis, ostenditur.

Fidelet Christi quas orationes, & an illas explicitè credere, & memoriter scire teneantur, remissiuè. 2.3.2.5
Fideles omnes ad decimæ solutionem tenentur. 2.251. 2.2
Fidelis cum infideli habitare quando dicatur cum contumelia Creatoris, ostenditur. 2.602.2.6
Fidem implicitam qui habet, non peccat. 1.6. 2.6
Fidem facere non oportet de ordinaria iurisdictione. 1.148.2.6
Fidem fallere graue est. 1.299.1.5
Fidem fallere, & promissa non adimplere graue est. 1.298.2.2
Fidem frangens eadem pœna punitur, qua puniretur frangens iuramentum. 1.321.1.3
Fides data per coniunctionem dexteræ habetur loco iuramenti. ibid. 4
Fides bona per vnicum testem probatur. 1.500.2.19
Fides mala per vnicum testem probatur. ibid. 21
Fides mala per testes singulares probatur. 1.502.1.48
Fides non seruatur ei, qui eandem fidem frangit. 1.576. 1.4
Fides hosti seruanda est. ibid. 5
Fidem violans citius punitur quàm periurus. 1.603.2.8
Fides bona si consurgat ex facti ignorantia præsumitur in dubio. 1.618.2.3
Fides bona præsumitur in dubio si consurgat ex facti ignorantia. 1.637.2.12
Fides bona in dubio est præsumenda. 1.641. 1.14
Fidei rudimenta, ac Christiana doctrina pueris, Dominicis, & aliis festiuis diebus edocenda. 2.3.2.5
Fides bona quæ in præsenti dicatur. 2.122.2.4
Fidem non seruanti fides seruanda non est. 3.33.2.5
Fidei præstatio est iuramentum quoad Deum. 3.49. 1.3
Fidei articuli, vide *Articulus*.
Fieri in tempore dicitur, quod sit parum post tempus. 1.397.2.34.& 1.401.1.3
Filia si vitam luxuriosam egerit, à patre exhæredari potest. 1.593. 1. 7
Filia minor duodecim annis à parentibus monasterio tradita si maior facta sponte velerur, ad seculum redire non potest. 2. 269. 1.1
Filiæ adoptiuæ potest copulari filius illegitimus. 2.543.2.5
Filiastram suam qui scienter cognouit, non potest petere debitum à matre, nec vnquam habere filiam in vxorem, nec ipse, nec filiastra vnquam poterit matrimonio alicui copulari. 2. 543. 2.1
Filiatio probatur ex nominatione parentum. 1.187.2.4
Filiatio & matrimonium ad effectum legitimitatis ac similia probantur quoque ex annotatione in libro priuato. 1.485. 2.4
Filiationis possessio, per testes singulares probatur. 1.502. 2.57
Filiatio per testes de credulitate probatur. 1.504. 2.10
Filiatio minimè probatur ex sola alimentorum præstatione, nisi vti filio præstentur. 2.575.1.3
Filiatio plenè probatur ex confessione & nominatione parentum verè, & principaliter propter se factam accedentibus aliis indiciis. ibid. 4
Filius illegitimus Sacerdotis non potest Ecclesiæ paternæ præesse. 1.182.2.1
Filius illegitimus Sacerdotis, qui hoc tacito per rescriptum Apost. paternam Ecclesiam impetrauit, non obstante quacunque possessione ab ea est amouendus. ibid. & seq.
Filius Sacerdotis ex quo est ordinatus, non debet carere beneficio. 1.184.1.1
Filius potest habere beneficium patris immediatè. 1.184. 2.1
Filij Presbyterorum de iure communi mediatè succedere possunt in beneficiis parentum, sicut de iure Concil. Trident. ibid. 2
Filius præesse potest Ecclesiæ in qua pater sine titulo ministrauit. 1.185. 1.1
Filium si quis nominet, & ita communiter reputatur, non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium. 1.485. 1.1
Filius concubinarius præsumitur natus ex concubina secum domi retenta. ibid. 2
Filius vbi manifestè in Ecclesia immediatè successit patri sine aliqua testium receptione ab illa remouendus est. 1.186.1.1
Filius Episcopi legitimè natus promoueri potest ad Ordines, & in paterna Ecclesia beneficiari. 1.187.1.1
Filius legitimè natus potest beneficium obtinere, non illud quidem quod pater obtinuerat, sed diuersum in eadem Ecclesia. ibid. 3.
Filius Episcopi alioquin legitimus potest habere beneficium in aliqua priuata Ecclesia sibi subiecta. 1.187.1.2
Filium legitimum inter, & illegitimum hic triplex differentia. ibid. 2. init.
Filius non potest esse Vicarius illius Ecclesiæ, in qua pater proximè fuit Rector. ibid. 1
Filius præsumitur illius, qui natus est ex ea quam tenebat secum publicè domi pro concubina. ibid. 2
Filius Presbyteri non potest esse Canonicus in Ecclesia, in qua pater est similiter Canonicus. 1.189.1.2
Filius per sacerdotium non liberatur à patria potestate. 1.336. 2. 6
Filij existente patre dissipatore petere possunt, vt sibi assignentur legitimæ. 1.416.1.12
Filium si quis nominet, & ita communiter reputatur, non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium. 1.485.1.1
Filius mariti præsumitur natus ex vxore cum illo cohabitante, quamvis probetur vxorem esse adulteram, & filius assimiletur in facie adultero. ibid. 3
Filius quando dubitatur an sit alterutrius duarum fœminarum, illa præfertur, quæ est in possessione. 1.563.2.10
Filius an teneatur accusare patrem hæreticum, remissiuè. 1. 570. 1.11
Filius à patre exhæredari potest si eum captum de carcere eripere neglexerit. 1.593.2.8
Filius Sacerdotis Græci ex vxore genitus licitè inter Latinos promouetur, si scandalum non obsistat. 2.24.2.1
Filius, qui virtute ornatur parentibus ignobilibus existentibus contemni non debet. 2.71.1.3
Filius, à quo euincitur legitima etiam assignata per patrem, potest agere de euictione contra fratres, cohæredes. 2.132.2.10
Filius minor legitimus patri succedens ab intestato, consequitur emphyteusim, quàm pater habebat cum potestate nominandi secundam, vel tertiam personam. 2.156.2.150
Et filio maiori repudiante illam, erit locus secundo. ibidem. 51
Filius à patre emancipatus, si patrem verbo, vel facto iniuria affecerit, rursus in patriam potestatem, à patre reuocante emancipationem, redigi potest. 2.194 2.8
Filius grauatus à patre restituere hæreditatem potest detrahere duas quartas. 2.218.2.3
Filius rogatus restituere hæreditatem detrahit tertiam iure naturæ, & quartam Trebellianicam, in quibus potest legata relinquere, hæredes instituere, & pœnam imponere. 2.220.1.1
Filius habet ius suæ legitimæ in bonis singulis paternis. ibid. 7
Filius pro sua legitima non potest prætiosiora bona eligere. 2. 220.2.9
Filij nati ex vno parente Christiano, altero verò Iudæo, vel pagano iure possunt Baptismo donari id annuente, & volente parente Christiano, altero renuente, & reclamante. 2.30.2. 12
Filiorum educatio ad matrem pertinet, ad patrem vero eruditio. 2.302.2.6
Filius etsi triennio maior apud patrem fidelem est educandus, quando mater est infidelis. 2.303.2.14
Filius de honestatis debito tenetur adimplere sponsalia quæ pater ipsius nomine contraxit. 2.497.1.3
Filius, vel filia licèt patri consensum honestè exigant ad matrimonium, tamen eo non petito tenet contractus coniugalis. ibid. 4
Filius quoad contrahendum matrimonium non tenetur parenti illud præcipienti obedire. 2.497.2.5
Filij geniti ex matrimonio nullo solum, vel nullo simul, & clandestino, quando sint legitimi, ostenditur. 2.508.1.8
Filij ex matrimonio nullo conceipti quoad omnia censentur legitimi propter bonam fidem vnius ex parentibus. 2.508.2.15
Filij etiam spurij tenentur parentes alere. 2.530.1.9
Filij quare sequantur seruitutem matris, ostenditur. 2.537.2.3
Filij compatrum ratione quorum non fuit contracta compaternitas, possunt coniungi, nisi consuetudo Metropolitanæ Ecclesiæ, vel viciniorum esset contraria, vt faceret matrimonium nullum. 2.539.2.1
Filij duorum compatrum, per quorum alterum deuentum est ad compaternitatem, si matrimonium contrahant, illud non tenet, & qui hoc sciunt, tempore contractus reuelare tenentur. 2.541.1.1
Filiorum vnusquisque facit suam lineam. 2.551.2.3
Filij legitimantur qui nati sunt ex matrimonio nulliter contracto inter consanguineos si obtineatur dispensatio ad validandum matrimonium, & legitimandam prolem, quamvis non potuerit effectum sortiri propter supruenientem mortem alterius ex coniugibus. 2.555.2.init.
Filius vnde dicatur, ostenditur. 2.568.1.2
Filij definitio traditur. ibid.
Filij, liberi, nati inter se maximè differunt. 2.568. 2.5
Filij hi propriè dicuntur quos ipsi genuimus. ibid. 6
Filij appellatione in numero singulari fœmininum non continetur ex vi verbi, nec ex communi loquendi vsu, sed per interpretationem extensiuam. 2.569.1.10
Filiorum nomine in plurali ex communi loquendi vsu filiæ comprehenduntur. ibid. 11
Filij suscepti à parentibus qui publicè, & bona fide contraxerunt verè, & propriè sunt legitimi. 2.571.2.4
Filij ex bona fide parentum legitimi ad Ordines sacros, & ad Episcopatus sunt admittendi. 2.572.1.5
Filij ex matrimonio putatiuo quoad vtrumque parentem legitimi fiunt, si vnus ex parentibus fuerit in bona fide, quamvis alter

alter habeat malam fidem. ibid.9
Filij susceptí à parentibus matrimonium clandestinè contrahentibus, indistinctè sunt illegitimi. 2.572.2.12
Filij legitimi non fiunt, si matrimonium clandestinè sine denunciationibus celebretur, in mortis articulo cum muliere, ex qua ægrotans prolem susceperat. 2.574.1.24
Datur differentiæ ratio quare in l. vlt. C. de liberali causa filij nati pendente lite super statu matris sequantur conditionem, quæ de matre iudicabitur, filij verò nati lite pendente super validitate matrimonij legitimi iudicentur, quamvis contra matrimonium feratur sententia illud inualidum pronuncians. 2.574.2.25
Filius illegitimus. Vide *Illegitimus*.
Filius ex illicito coitu natus præsumitur potius spurius quàm naturalis. 2.576.2.8
Filij naturales legitimantur per subsequens parentum coniugium, spurij verò non. 2.577.2.1
Filius naturalis natus ante matrimonium legitimus efficitur, si illud postea inter parentes subsequatur. ibid.2
Filij susceptí extra concubinatum per subsequens matrimonium de iure Canonico legitimi efficiuntur, 2.578.2.5
Filij naturales ancillæ per subsequens matrimonium cum eo contractum scienter legitimi efficiuntur. ibid.6
Filij per subsequens matrimonium legitimi efficiuntur, non obstantibus intermediis parentum nuptiis. ibid.7
Filij naturales legitimantur per subsequens matrimonium contractum in mortis articulo, vel à sene decrepito. ibid.8
Filius naturalis, vt per subsequens parentum matrimonium fiat legitimus, sufficit matrimonium inter eos esse ratum, quamvis non sit copula consummatum. 2.579.1.12
Filij per subsequens matrimonium fiunt verè & propriè legitimi, non Principis priuilegio, sed auctoritate iuris. 2.579.2.14
Filius naturalis primo natus ex concubina an sit præferendus filio secundò genito ex legitimo matrimonio, quod est postea contractum cum alia, qua defuncta sequutum fuit postea matrimonium cum concubina, remissiuè. 2.580.2.23
Filij naturales solummodo per subsequens matrimonium legitimantur. 2.581.1.30
Filius naturalis quis dicatur ad effectum legitimationis per subsequens matrimonium, ostenditur. ibid.31
Filij susceptí à monacho, vel moniali intra annum professionis per subsequens matrimonium legitimi efficiunrur. 2.582.1.34
Filij nati ex parentibus simplici castitatis voto adstrictis legitimi fiunt subsequuto matrimonio. ibid.35
Filij susceptí ab eo, qui mortua vxore cum alia, ex qua filios prima viuente susceperat matrimonium contrahit, non legitimantur per illud. ibid.37
Filius incestuosus ex dispensatione Papæ legitimatur per subsequens matrimonium. 2.583.1.38
Filij ex matrimonio prohibito nati legitimantur, si fuit obtenta dispensatio ad validandum matrimonium & ad legitimandam prolem, quamvis quoad matrimonium non potuerit habere effectum propter superuenientiam mortis alicuius ex parentibus. ibid.39
Filius natus ex coniugato & soluta ignorante impedimentum, an per subsequens matrimonium fiat legitimus, ostenditur. 2.583.2.41.42
Filij nati ex matrimonio clandestino per Ecclesiam approbato sunt legitimi. 2.584.2.1
Filij susceptí ex matrimonio valido, sed tamen illicito propter aliquod iuris impedimentum impediens tantum, non vero dirimens, sunt spurij. ibid.2
Referuntur fundamenta pro parte affirm. ibid.
& pro negante. ibid.3
Filij naturales per matrimonium clandestinum nullum propter defectum parochi, & testium an legitimentur, ostenditur. 2.585.1.5
Filij geniti ex matrimonio in facie Ecclesiæ cum bona fide saltem alterius coniugis celebrato sunt legitimi. 2.592.2.2
Filius natus ex matrimonio bona fide parentum inito, est verè legitimus non solum quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. 2.593.1.4
Filij nati ex matrimonio infidelium in gradu prohibito à lege Canonica sunt legitimi si tales coniuges ad legem Christi conuertantur. 2.593.2.1.2
Filius natus ex patre Christiano & matre pagana, siue Iudæa, an fiat legitimus matrimonio inter parentes subsequuto, ostenditur. 2.594.1.3
Filij etiam Catholici paterna hæreditate priuantur propter hæresim patris. 3.74.1.25
Filij etiam orthodoxi propter paternam hæresim legitima priuantur. ibid.26
Filij hæreticorum, quorum statuæ combustæ fuerunt, an incidant in pœnas, ac si parentes verè ob hæresim combusti essent, ostenditur.
Filij propter hæresim paternam libertantur à patria potestate 3.82.1.3
Filius tenetur præstare alimenta patri hæretico:
Filij, de quorum parentibus non constat, an confirmati fuerint, vel spurij.
Filij parentibus excommunicatis liberè communicare possunt quamvis sint emancipati, naturales, & adoptiui. 3.96.2
Filij priuilegiis, quæ personaliter parentibus concessa sunt, gaudere non possunt. 3.98.1
Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio.
Vide *Ancilla. Liberi. Nati.* 3.98.2
Filiusfamilias potest esse procurator etiam ad lites futuras, & est procurator cum alio in solidum, cauſam prosequente primum occupans, si aliter, sit procurator posterior tempore, priuilegium cessat. Item potest appellare ad superiorem, vel adhærere dominum vt appellet, licet non teneatur inuitus appellare.
Filiusfamilias procurator dari potest quando agit nomine patris. ibid.2
Filiofamilias licet experiri aduersus patrem pro reperendis vxore. 2.474.2.2
Fines diœcesum probantur per libros antiquos, admissos, & testes, & famam.
Fines prædiorum Ecclesiasticorum præscribuntur spatio 40. annorum, & quæstio de finibus est terminanda in præsentia vtriusque cum.
Fines Parochiarum, de quibus constat, vel finibus cohærentes præscribi non possunt.
Amplia procedere etiam in finibus Regnorum, seu territuum, & etiam in iis, qui cohærent finibus, & quæ præscriptio immemorialis præponatur.
Intellige textum solummodo procedere vbi de finibus quinus fines sunt, & habent rationem finiendi.
Finis ipse declarat qualis sit res censenda.
Fiscali in causa non defertur iuramentum suppletorium. 1.47.2.21
Fiscus gaudet iure minoris.
Fiscus quando habeat priuilegium vt in eius causis procedatur etiam die feriato, ostenditur.
Fisci emphyteuta potest irrequisito domino emphyteusim alienare.
Fiscus præfertur aliis debitoribus etiam anterioribus, quæ non sunt bona expressè prius hypotheeata.
Fiscus prosequitur accusationem, desistente accusatore & accusato.
Fiscus victus non condemnatur in expensis.
Vide *Minor*.
Flandria Comes, Archidux Austriæ, & *alij potentatus in Germania* superiorem non recognoscunt. 2.593.1.58
Fluminum inundatio. Vide *Inundatio*.
Fœmina ratione dignitatis potest habere beneficiorum collationem. 1.23.1.3
Fœminæ possunt esse canonicæ. 1.23.1.4
Fœminæ capaces sunt iurisdictionis in consequentiam alicuius dignitatis, maioratus, vel successionis, cui annexa fuerit iurisdictio. 1.34.1.4
Fœmina in causis criminalibus criminaliter intentatis testis esse non potest. 1.49.1.2
Fœmina in crimali causa in defectum probationis admittitur. ibid.
test.
Fœminæ testimonium admittitur in causis matrimonialibus item quando de matrimonio ipso probando agitur. 3.98.1.2
Fœmina non admittitur in testem in criminalibus. 1.49.1.17
Fœminæ ex priuilegio Apost. possunt habere ius conferendi beneficia Ecclesiastica. 1.58.1.2
Fœminæ in causa criminali testes esse possunt quando vernæ aliter haberi non potest. 2.58.1.4
Fœmina non potest seruire Clerico celebranti. 2.13.1.4
Fœminarum consortium fugiendum. 2.19.1.3
Fœmina præsentare potest. 2.39.1.2
Fœminæ naturaliter steriles præ cæteris libidinosæ sunt. 2.43.2.4
Fœmina pro adulterio in Monasterium demittur ad perpetuum pœnitentiam ibidem peragendam. ibid.
Fœmina potest habere iuspatronatus. 2.47.2.1
Fœminæ cur citius pubescant, quàm masculi, ostenditur. 2.49.1.2
Fœmina violenter cognita à consanguineo mariti nullius culpæ rea est. 2.56.2.1
Fœminarum consortium fugiendum est. 2.58.1.3
Fœmina maleficio ita potest arctari vt à viro cognosci nequeat. 2.56o.1.3
Fœminæ in criminibus exceptis testificari valent. 3.6.1.6
Fœmina contra clericum in crimine simoniæ testis esse potest. 3.20.1.4

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Fœmina in simonia testis esse potest. 3.21.1.2
Fœmina testis esse non potest nisi in defectum probationis. 3. 336.2.9
Vide *Mulier.*
Fœnum in fasciculos alligatum soluit decimam. 2.240.2.5
Fœtus quando animetur, remissiuè. 3.110.1.6
Forma omissio etiam in minimo totum vitiat. 1.445.2.3
Forma Sacramenti Sanguinis quæ, remissiuè. 2.404.2.3
Forma ponitur obseruanda in absolutione ab excommunicatione pro percussione clericorum. 3.301.1.1
Formalibus nihil dicitur actum si aliquid desit. 2.417.1.4
Fores, & ianuæ Ecclesiæ gaudent immunitate Ecclesiastica. 2. 450.2.8
Fornarius. Vide *Pistor.*
Fornicatio probatur ex conuagatione viri, & mulieris per nemora. 1.569.2.4
Fornicatio clerici si est ita publica, quòd transit in notorium, nec accusator, nec testis necessarius est, sed si est publica per solam famam, non sufficiunt ad condonationem sola testimonia, id est, testium dicta non iuratorum, sed si ex hoc oriretur scandalum, inducitur purgatio, in qua deficiens canonicè punitur. 2.18.2.1
Fornicatio clerici dicitur notoria sine alia probatione, si publicè tenet concubinam. ibid.7
Tò Forsitan, & similes aliquando sunt notæ assertionis, & stant assertiuè iuxta subiectam materiam. 1.152.2.23
Tò Fortè, non notat dubitationem, sed potiùs affirmationem. 1. 333.2.6
Tò Fortè, regulariter est nota dubitationis. 2.488.1.6
Forum dicitur à fando, siue à Foroneo Rege, & aliquando à ferendo. 1.367.2.2
Forus definitur vt sit exercendarum litium locus, constans causa, lege, & iudicio. 1.368.1.3
Forus in genere masculino, & neutro reperitur. ibid.4
Forus à tertio tio longè differt. ibid.5
Forus non solum comprehendit iurisdictionem quæ exercetur in litibus dirimendis, sed etiam locum exercendarum litium tanquam aggregatum, & compositum ex vtrisque. 1. 368.2.6
Forus dicitur exterior & interior, & differunt. ibid.7
Forus interior, seu conscientiæ principaliter tendit ad pœnitentiam & satisfactionem diuinæ offensæ exterior autem ad vindictam culpæ, seu publicam vindictam, & Reip. satisfactionem. ibid.8
Forum sortitur quis ratione rei controuersæ, vbi res sita est. 1. 372.1.1.2
Forum quis sortitur coram illo iudice, in cuius iurisdictione res etiam mobilis sita est. 1.387.1.15
Forum quis sortitur ratione rapinæ. 3.123.1.1
Forus non reperitur in masculino genere quando significat locum iudicij. 3.335.2.1.2
Francia Rex Imperatori non subest. 2.589.2.22
Francia non subest Imperatori. 3.251.2.7
Frater admittitur etiam in causa hæresis ad purgandam defensionem fratris. 1.559.2.2
Fratres, & Sorores tertij Ordinis S. Francisci in communitate religiosè viuentes sunt Ecclesiasticæ personæ, & gaudent immunitate à tributis. 2.449.2.10
Fratris relictam in vxorem accipere non licet, & de facto ducta separanda est, nisi aliter Ecclesia dispenset. 1.606.2.1
Fratres Hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum absolui possunt per eorum Priorem, nisi excessus fuerit difficilis, & enormis. 3.329.1.1
Fratres fugitiui. Vide *Apostatæ.*
Fratres S. Ioannis de Deo. Vide *Iesuitæ.*
Fraus, & dolus nemini debet patrocinari. 1.42.2.7
Fraus, vel malitia, qua quis falsitatem expressit, vel veritatem suppressit, non præsumitur, sed necessario probanda est. 1.48. 1.5
Fraus probatur ex temporis breuitate. 1.118.2.8
Fraus præsumitur ex varietate sermonis. 2.104.2.9
Frequentia inducitur ex duabus vicibus. 2.5.2.7
Frequentia alloquendi cum monialibus ex quibus vicibus inducatur arbitrio iudicis relinquitur. ibid.8
Fructus beneficij pro debito patrimoniali clerici non possunt ab arbitrio capi in causam iudicati, quod intellige vt ibi. 1.342. 2.5
Fructus qui dicantur, & quæ veniant nomine fructuum, remissiuè. 1.436.1.4
Fructus integri si restitui iubentur, intelligitur deductis expensis. 1.436.2.6
Fructus intelliguntur deductis necessariis expensis. ibid.7
Fructus industriales bona fide consumptos non tenetur bonæ fidei possessor restituere, nisi quatenus ex eis locupletior euaserit. ibid.10
Fructuum appellatione veniunt fructus deductis expensis. 1. 580.1.10
Fructus beneficij Ecclesiastici qualiter inter hæredem beneficiati defuncti & successorem in beneficio sint diuidendi. 1.740.1. fin.
Fructus incerti in incongruam non computantur. 2.50.2.7
Fructus beneficiorum, & distributiones quotidianæ debentur clericis infirmis solitis residere, dum morbo impediente diuinis interesse non possunt. 2.72.2.2
Quamvis propria culpa in morbum inciderint. ibid.5
Fructuum restitutio non fit, quando rescinditur contractus ex læsione vltra dimidiam, secus si læsio sit enormissima. 2.131. 1.3
Fructus decimarum, & beneficiorum possunt locari his cum quibus conditio Ecclesiæ sit melior, statuto diœcesani contrario non obstante. 2.135.2.1
Fructus restituere tenetur emphyteuta à tempore commissi consumptos. 2.155.2.136
Fructus percepti ex feudo in pignus dato non sunt in sortem computandi. 2.168.1.2
Fructus percepti ex pignore sunt in sortem computandi. 2.173. 2.3
Fructus tam percepti, quàm qui percipi potuerunt, in iudicio recuperandæ possessionis sunt per spoliatorem restituendi. 1. 241.1.7
Fructus debent decimam Ecclesiæ, cuius est parochianus. 2. 241.1.7
Intellige vt ibid.
Fructus si non singulis annis, sed de biennio in biennium in debita copia colliguntur, tunc non nisi per quatuor annos continuos hæc pœna commissi currit. 2.153.1.116
Tò Fructus, quando profertur à lege, semper intelligitur deductis expensis. 2.256.1.4
Fructus Ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt. 3.48.2.1
Fructus intelliguntur deductis expensis. 3.133.1.5
Fructus rei pignoratæ computari debent in sortem, & excipit vnum casum. 3.139.1.1
Fructus in quocunque contractu pignoratitio computandi sunt in sortem, & illam extinguunt. ibid.2
Fuci fœminarum. 3.118.1.10
Fuga suspicio vt debitor diebus festis in carcerem detrudi possit, quæ sit sufficiens, relinquitur arbitrio iudicis. 1.450. 2.29
Fuga quando delictum probet, remissiuè. 1.564.1.5
Fugere an liceat iniustè detento in carceribus ruptis vinculis, & effracto carcere, remissiuè. ibid.4
Fugiens è carceribus vt iter arripiat ad superiorem, non dicitur fugere, sed habetur loco appellationis. 1.700.2.3
Fugientem, qui me vulnerauit, an insequi, & occidere liceat, ostenditur. 3.94.2.4
Fundator beneficij cum consensu Ordinarij non potest postea aliquid mutare, nec alterare sine ipsius Ordinarij consensu in ipso fundationis limine. 2.376.1.2
Fundatoris hæres potest declarare, & imponere conditionem, & immutare qualitatem beneficij cum consensu Episcopi in actu fundationis, & erectionis. ibid.4
Fur potest puniri in quocumque loco vbi repertus fuerit. 1. 380.2.4
Furem si tertius spoliauit, & in restitutione perenda ille, & dominus rei concurrant, tunc dominus est præferendus furi. 1. 432.1.8
Fur simplex ab Ecclesia extrahi non potest. 2.442.1.3
Furem diurnum vel nocturnum an, & quando liceat occidere, remissiuè. 3.93.1.2
Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum verò sic. 3. 94.1.1.1
Furibus & latronibus in peccato obeuntibus Sacramenta Ecclesiastica deneganda sunt, secus si in morte eos pœnituit. 3. 128.2.1
Furem non iudicans propter lucrum, quod ab eo consequitur reus peccati est. 3.130.2.1
Furem, aut furtum non indicans quando peccet, & ad restitutionem obligetur, ostenditur. ibid.2
Fur occultus potest post restitutionem, & pœnitentiam ad sacros Ordines promoueri. 3.132.1.1
Furantes in Ecclesia an illius gaudeant immunitate, ostenditur. 2.453.1.12
Furans hominem, & vendens, conuictus morte moriatur. 3. 128.2.1.2
Furans rem alienam si ea indiget ad subleuandam propriam necessitatem, an teneatur, vi monitorialium, ostenditur. 3. 131.1.4
Furiosus olim, etiam hodie furiosus præsumitur. 2.214.1. 10.13
Furiosus non potest facere testamentum. ibid.12
Furiosus profitendo non obligatur nisi factus sanæ mentis tantum habuerit. 2.171.2.1.2
Furiosus & dormiens æquiparantur. 2.410.1.14
Furiosus non potest matrimonium contrahere. 2.485.1.1.2

Furiosus si habeat dilucida interualla, & dubitetur an actus ab ipso gestus, sit gestus tempore furoris, vel interualli, in dubio præsumitur gestus tempore furoris. 2.486. 1.5
Nisi ex actus qualitate, qui ita bene gestus est vt ostendat non factum esse eo demente, præsumatur gestum tempore sanæ mentis. ibid.
Furiosus habens dilucida interualla potest eo tempore sponsalia & matrimonium contrahere. ibid.6
Furiosus, an, & quando in delictis excusetur remissiuè. 3.96.2.5
Furor præsumitur durare omni tempore. 1.103.2.10
Furor per testes singulares probatur. 1.502.1.46
Furtum quando annumeretur inter casus fortuitos, ostenditur. 2.119.1.11
Furtum committit qui re deposita vtitur, nisi existimet dominum facilè id permissurum. 2.121.2.6
Furtum ex necessitate non multum vrgente committens, peccat, sed non grauiter, vnde imponenda est ei leuis pœnitentia. 3.129.2.1
Furans in extrema necessitate non peccat. ibid 2.& 3.130.1.4
Furans aliquid in extrema necessitate, quo sibi subueniat indigenti, an postea factus locupletior debeat tantundem restituere, ostenditur. ibid.3
Furti sortilegiis inquirere præsumentes, vel obseruare aliquas diuinationes, pœniteant quadraginta dies. 3.158.1.1
Fustigatus à testimonio repellitur. 1.497.2.11
Futura solus Deus agnoscit. 1.361.2.2

G

Gabella non soluitur de venditione sepulturæ ratione situs, vel dignioris loci. 2.230.2.4
Gabellarius inter Christianos an possit esse Iudæus, vel infidelis, ostenditur. 3.63.1.7
Galli, & non exteri beneficia in Regno Franciæ obtinere possunt. 1.82.1.12
Gallia Rex habet ius nominandi, seu præsentandi Episcopos ad Ecclesias in suo Regno. 1.96.1.9
Vide *Francia*.
Gartiones vocantur iuuenes. 2.229.2.3
Gener creditor, cui propter non solutam dotem res in pignus data est, non potest interim præsentare ad Ecclesiam vacantem vigore iuris patronatus, quod eidem rei pignoratæ annexum est. 1.664.1. init.
Gener non solùm potest à socero suo fructus pignoris dotalis accipere, quandiu ei dos non soluitur, sed etiam ab alio quocunque extraneo. 3.146.1.4
Generandi potentia secundùm iuris præsumptionem terminatur in homine in anno 60. 2.559.1.7
Generandi terminus vltimus in fœminis est annus. 50.2.559.2.8
Generi per speciem derogatur, remissiuè. 1.30.2.8
Generis appellatione non comprehenditur species in materia odiosa, vbicunque species habet aliquam qualitatem plusquam genus. 1.52.1.6
Genus, in Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 7. propriè significat illud, quod legitimus, vel liber. 3.258.2.3
Gentis coadunatio non est punibilis, nisi facta dolosè, & appensatè ad malum. 3.97.2.13
Gesta valent per eum, qui est in quasi possessione & communi existimatione alicuius officij. 1.107.1.8
Gesta per electum, qui in quieta fuit administratione Prælaturæ permittente Papa sunt valida, etiamsi postea minus idoneus fuerit repertus, & ob hoc repulsus. 1.127.2.6
Gesta per priuatum ipso iure administratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore. 1.132.2.4
Gesta per falsum procuratorem, vel reuocatum possunt per dominum rata haberi si antea pars non opponat de falsitate mandati. 1.314.1.7
Gesta contra prius iuramentum non valent in actibus spiritualibus, & temporalibus. 2.59.2.7
Gesta per excommunicatum denunciatum, siue notorium clerici percussorem pertinentia ad iurisdictionem, sunt prorsus nulla. 2.449.2.13.
Gladius bis acutus in Apocalypsi quomodo intelligatur, ostenditur. 3.236.1.2
Glossarum auctoritas & fides præstantissima est. 1.11.2.17
Gloss verbo, *vt liberè*, recepta. 1.30.2.9
Gradus omnes Leuit. 18. expressi obligant in Lege noua. 1.439.2.21
Græci Sacerdotes vtentes matrimonio ante Ordines inito minimè peccant. 2.10.1.7
Græci in minoribus Ordinibus contrahentes possunt post coniugium ad sacros Ordines ascendere, & matrimonio antea contracto vti. 2.24.2.2
Græcis præcipitur ne baptizent eos, qui fuerunt baptizati à Latinis, sub pœna excommunicationis & depositionis ab officio, & beneficio, &c.
Grassator viarum ad Ecclesiam confugiens illius immunitate non gaudet. 2.417.
Gratia quando est nulla ipso iure, ipso quoque iure dicitur esse toris, & eius iurisdictio nulla est. 2.446.
Gratias pares si duo habuerint, ille præfertur, qui præsentatione suæ gratiæ coram executore. 2.46.
Gratia non redditur inualida per errorem in nomine loc. Ecclesiæ, in qua situm est aliquod beneficium, vbi appet beneficij identitate. 1.67.
Gratia motte concedentis etiam re integra non expir. 2.5
Gratia ampla secunda non faciens mentionem de prima insta, est subrepticia. 1.238.
Gratia Apostolica cum scandalo non est exequenda. 2.2
Gratia Baptismo producta non solum remittit peccatum originale, sed etiam actuale, omnemque pœnam peccatis debitam non tamen pœnalitates.
Gratificatio tunc demum inducitur, quando quis conferens beficium in illum ad quem debebat necessario peruenire. 46.2.5
Gratificationi locus est vbicunque inter plures cumulatiuè presentatos ad idem beneficium omnia pari ratione conuenit. 363.2.8
Grauaminis timor idem operatur, quod ipsum grauamen. 402.1.2
Grauamine præcedente si quis subuiniat se protectioni Superioris habetur pro appellante, dummodo tenuerit eo, quod appellatione sunt necessaria. 1.690.
Grauamen vbi reparari non potest in definitiua licet, est appellatio ab interlocutoria, etiamsi, grauamen possit reparari non ex toto, vel magna cum difficultate, seu periculo partis. 1.7.
Grauamen quando habet tractum successiuum potest à termino interlocutoria illud inducente appellari. 1.694.
Grauatus si religionem ingrediatur animo fraudandi tum, tunc ille non excludetur. 1.7.
Grauatus si inductus sit ad religionem suasionibus, & monachorum, tunc monasterium nulla huius profit non conequitur. 1.67.
Grauatus hæreditatem restituere, si absque liberationis fiat clericus Ecclesiæ sæcularis quando substitutio ostenditur, & quando si se, & sua tradat Ecclesiæ 481.1.125.26
Gregorius Papa IX. quando fuit ad summum Pontificem ctus ostenditur. 1.
Gutta sanguinis Christi si commiserator vinum in quantitate, an maneat semper illa *gutta sanguinis* sub panno la vini consecrati, & quid *faciendum de illo vino*, ostenditur. 405.2.10

H

Habilis iudicandus est qui talis reperitur tempore prælationis, & non prodest habilitas si superueniant. 1. 2.8
Habitatio per testes singulares probatur. 1.
Habitatio fidelis cum infideli quando poterit esse sine communia creatoris, quo tempore permissa, ostenditur. 1.
Habitare simul cum Iudæis, siue Sarracenis prohibitum est. 55.1.2
Habitus clericorum quis propriè dicatur, ostenditur. 2.
Habitum professurum recipiens, vbi distincti sunt habentes, pellitur ibi, vel alibi esse Religiosus, sed si recipiat nouitiorum potest ad seculum redire.
Habitus solus susceptus sine professione monastica expressa, tacita monachum non facit.
Habitum monachalem per annum gestans licet non fecerit pressam professionem, post annum habetur Monachus, & cogendus censuris vt seruet regulam. 2.
Habitum religionis, aut Crucem falso portantes puniendi. 3.227.2.22
Habitum religionis falso, seu fictè portans religiosus non fit. 228.1.30
Hæres pleno iure institutus, etiam in vltimis institutus ligitur.
Hæredis appellatione in compromissis veniunt hæredes hæredum. 1.348.2.4
Hæres ex submissione defuncti ad omnes Cuias cum remissione fori, potest vbicunque conueniri.
Hæredi non habenti notitiam rei iuramentum suppletorium deferendum non est.
Hæredes vassalli qui in sua vita iurauit, tenentur dominio fidetatem iurare.
Hæredes iuratis non tenentur sub pœna petiuri ad obseruam etiam contractus ratione iuramenti.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hæres potest præscriptionem continuare quando defunctus fuit in mala fide. 1.640.2.10

Hæres scienter præscribit legatum contra legatarium, qui per 30. annos illud non petiit. 1.641.1.3

Hæredes domini directi, qui in vita non declarauit se velle quod emphyteuta incurrat in commissum, non possunt huiusmodi declarationem facere. 2.154.1.12

Hæres non potest venire contra factum defuncti. 2.202.1.10

Hæredi non adimplenti iussa testatoris ab Episcopo interdicitur res à testatore relicta cum fructibus. 2.207.2.1

Hæredes, & legatarij priuantur ipso iure emolumento testamenti si defuncti voluntatem non adimplerunt statuto tempore facta admonitione. 2.208.1.5

Hæres qui iussa testatoris non adimplet circa pia, etiam legitima priuatur. ibid.11

Hæredes tenentur satisfacere pro delicto defuncti. 2.231.1.4

Hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti licet nihil inde peruenerit ad eos. 2.231.2.5

Hæredes sua auctoritate absque superioris consensu possunt facere concordiam de alternis vicibus præsentando Rectorem. 2.240.2.14

Hæretico coniugi iam Ecclesiæ sententia damnato, an integrum sit viro Catholico ad Ordines transire, ostenditur. 2.300.1.4

Hæres expressa defuncti iussa sibi legitime incumbentia monitus non adimplens intra tempus à iure statutum priuatur ipso iure emolumento, etiam prælegatorum sibi competente ex hæreditate, videlicet testamento eiusdem defuncti. 2.309.2.8

Hæredes plures in iurepatronatus omnes sunt patroni in solidum, itavt prædictum ius non diuidatur inter illos pro portionibus hæreditariis, sed insolidum, & æqualiter ad eos pertineat. 2.339.2.3

Hæredes possunt sua auctoritate absque superioris consensu alternis vicibus Rectorem præsentare. 2.349.2.4

Hæres tenetur & cogitur exonerare conscientiam defuncti. 3.126.2.2

Hæres absque iusta causa per tempus notabile differens exequi defuncti voluntatem grauiter peccat. ibid.3

Hæreditatem petenti obstat exceptio natiuitatis, quæ prius debet coram Ecclesiastico iudice terminari. 1.413.2.1

Hæreditatis aditio per testes singulares probatur. 1.502.2.39

Hæreditate vendita, in qua consistit iuspatronatus, in emptorem illud transit. 2.346.1.5

Hæresis crimen opponi potest contra electum à duabus partibus Cardinalium. 1.88.1.12

Hæresis crimen per testes singulares probatur. 1.501.1.32

Hæresis in causa potest clericus esse notarius, seu tabellio. 2.459.2.5

Hæresis vnde dicatur, ostenditur. 3.64.1.5

Hæresis quomodo definiatur, ostenditur. ibid.4.5

Hæresis de subitantia est, quòd sit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati Fidei. 3.65.1.3

Hæresis abiuratio fieri debet publicè, & in loco publico. 3.70.1.1

Hæresis crimine proceditur per inquisitionem nulla præcedente infamia, aut diffamatione. 3.81.1.45

In Hæresi deprehensi illi dicuntur, qui euidentia facti sunt hæretici. 3.81.2.5

Deprehensus in generali, dicetur, qui in flagranti fuerit captus. ibid.6

Hæretica est propositio, quæ in aliquo aduersatur Catholicæ Fidei. 3.69.1.3

Hæreticus pertinax non dicitur qui cognoscens errorem se corrigit, vel corrigi paratus est. 1.9.1.3

Hæreticorum omnes libri absque vllo delectu sunt vitandi. 1.9.2.8

Hæreticus in quocunque loco vbi repertus fuerit ab Inquisitoribus potest puniri. 1.380.2.3

Hæreticus à testimonio repellitur. 1.497.2.13

Hæretici si ad Ecclesiam confugiant Ecclesiastica non gaudent immunitate. 2.447.2.51

Hæreticum maritum expellere potest vxor propria auctoritate non expectato Ecclesiæ iudicio. 2.601.2.2

Hæreticus absolutus in foro pœnitentiæ potest accusari in foro externo. 2.606.1.22

Hæreticus perseuerans æternaliter damnatur, cui nec prodest Baptismus, nec eleemosyna, vel martyrium, aut aliud quodcunq; bonum quoad hoc, vt consequatur vitam æternam. 3.65.2.1

Hæreticus est, qui sentit contra id, quod Ecclesia proponit ad credendum. 3.66.1.3

Hæreticus censendus est, tenens veram opinionem, sed putans illam esse contra Catholicam Ecclesiam. ibid.

Hæretico relinqui testamento potest & in vita donari causa pietatis, & ad eius necessitatem subleuandam. 3.67.2.5

Hæretici receptatores & fautores eorum, excommunicati sunt, & decedentes in hoc peccato in loco sacro sepeliri non debent, nec pro eis orari. 3.68.1.1

Hæreticus propter hæresim priuatur beneficiis Ecclesiasticis. 3.69.2.5

Hæreticus ipso iure priuatur beneficiis Eccles. ante sententiam declaratoriam. ibid.6

Hæretici post sententiam criminis declaratoriam priuantur fructibus beneficiorum perceptis à die commissi delicti. ibid.8

Hæretici, qui post deprehensionem erroris continuo ad Fidem redeunt, errorem suum publicè superioris arbitrio abiurantes, & satisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas. 3.70.1.9

Hæretici quando dicantur continuo, & sponte redire ad Fidem, ostenditur. ibid.10

Hæreticus ad arbitrium Episcopi debet vel statim, vel post publicè abiurare. ibid.13

Hæreticus quando dicatur incontinenter reuersus, iudicis arbitrio relinquitur. ibid.14

Hæretici relapsi, etiamsi ad Fidem conuertantur, Curiæ sæculari traduntur, nisi sponte redeant ad Ecclesiam. 3.70.2.20

Qui dicantur sponte venire, & comparere ostenditur. ibidem 21

Hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè hæresim prædicat. 3.71.1.25

Hæreticus antequam feratur sententia declaratoria contra eum, habet rerum suarum possessionem. 3.72.1.4

Hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiscationis bonorum. 3.73.2.24

Hæreticus purè mentalis non incurrit pœnas in hoc text. comminatas. 3.76.1.2

Hæretici qualiter per publicas, & supremas potestates sint puniendi, remissiuè. 3.76.2.4

Hæreticus ipso iure est censendus ille, qui propter causam ad fidem spectantem est excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permansit. 3.77.1.10

Hæretici eorúmque fautores sunt infames. 3.79.1.24

Hæretici publica officia obire non possunt. ibid.25

Hæretici non possunt creari defensores ciuitatum, nec vocari ad consilia, nec esse milites aut Aduocati. ibid.26

Hæretici eorúmque fautores, defensores, &c. repelluntur à testimonio. ibid.27

Hæreticus testari non potest. ibid.28

Hæreticus cuiuscumque successionis est incapax, siue successio illi deferatur iure communi, siue militari, aut fideicommissi, vel per viam contractus inter viuos. 3.79.2.31.32

Hæreticus reconciliatus nanciscitur vtramque testamenti factionem. ibid.33

Hæretici non possunt esse iudices, & processus coram eis agitari, ac sententiæ per ipsos latæ sunt ipso iure nullæ. ibid.35

Hæretici omnes, qui sunt excommunicati, & damnati, ab Ecclesia brachio sæculari tradi, & si sunt clerici, prius degradari debent. 3.81.1.4

Hæretici ex generali consuetudine hodie comburi solent, postquam prius strangulantur, nisi pertinaces sint, quia tunc viui comburendi sunt. 3.81.2.4

Hæreticis adstricti liberantur ab omni obligatione. 3.82.1.1

Hæretici vbi simulata confessione hæreses suas persuadere conantur ipsimet Confessoribus, tunc tales confessores possunt propalare huiusmodi hæreticos. 3.286.2. init.

Hæretici, & quicunque violatores Ecclesiasticæ libertatis excommunicantur. 3.328.2.1

Hermaphroditis quando & quo sexu matrimonium contrahere possit, ostenditur. 2.559.1.5

Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges potiuntur iure nominandi, seu præsentandi Episcopos ad Ecclesias Cathedrales. 1.96.1.8

Hispaniæ Reges non potuisse præsentare ante, & multo minus post Conc. Trid. ad Præfecturas regulares personas sæculares, nec regulares alterius Ordinis, qui referant. 1.110.1.4

Hispaniæ Reges non subsunt Imperatori, nec superiorem recognoscunt in temporalibus. 2.589.2.24

Historiis, & chronicis creditur si illis à maioribus nostris fides adhibita sit. 1.491.2.4

Historiæ dicuntur scripturæ priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama dicuntur assumere fidem. ibid.5

Histriones à testimonio repelluntur. 1.497.2.14

Homagium facere pro habendis spiritualibus simoniacum est. 3.26.2.1

Homagium non præstant Clerici. ibid.2

Homagium, seu iuramentum præstare pro rebus spiritualibus illicitum est. 3.32.1.1

Homagium quid sit, & an per illud iuramentum inducatur. ib.

Homicida deponitur. 1.359.1.4

Homicida non perdit ipso iure beneficium antea acquisitum, donec per sententiam eo priuetur. 1.451.1.5

Homicida proditorius Ecclesiastica non gaudet immunitate. 2.446.2.45

Homicida quantumvis occultus, est irregularis. 3.12.2.2

Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curiæ sæculari vt moriatur. 3.92.1.1

Homicida est, qui facit, vel dat fortilegia, vel venena sterilitatis. 3.95.1.5

Homicida,& irregularis non censetur ille, cuius occasione, eo tamen prohibente, & causam non dante ab eius amicis, famulis,vel consanguineis homicidium remittitur.3.106.2.1.2
Homicida clericus propter homicidium venit beneficiis priuandus. 3.193.1.7
Homicidium inter grauiora, & horribiliora crimina computatur. 1.165.2.3
Homicidium est grauius malum fornicatione, & periurio. ib.2
Homicidium casu contingens, vel ab aliquo patratum, qui non sit compos mentis, non polluit Ecclesiam. 2.394.1.13
Homicidium iustum, quod scilicet per iustam iudicis sententiam infertur, an polluat Ecclesiam, ostenditur. ibid.4
Homicidium proditorium dicitur commissum ab eo, qui aliquem veneno necat. 2.447.1.47
Homicidium necessarium non priuat spe coniugij, sed machinatio in mortem coniugis sic. 2.593.1.1
Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam quam debuit. 3.100.2.1
Homicidium in ludo commissum à clerico, quando irregularitatem operetur, ostenditur. 3.101.1.1.2
Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa. 3.101.2.1
Homicidij, vel alterius mali causam dans tenetur de omni causato homicidio,vel malo,irregularitatémque incurrit. 3.102.2.1.2
Homicidio interessens, si non percusserit, quando irregularitatem incurrat, ostenditur. 3.103.1.6
Homicidium casuale imputatur ei, qui debet operam rei licitæ si non adhubuit diligentiam quam debuit. 3.103.2.1
Homicidium casuale ex ludo licito sequutum, non facit quem irregulatem. 3.111.2.6
Homo cur minus honoretur in patria,ostenditur. 1.3.2.23
Homines liberi obsides dari possunt. 1.581.2.2
Homo liber non potest pignorari. 2.171.1.1.2
Item nec propter æs alienum detineri. ibid.3
Homo qui mentito sexu profitetur in Religione monialium. vel è conuerso mulier, quæ simulans se esse virum professionem emittit in Religione, & domo virorum, in foro externo reputantur, & habentur pro Religiosis. 2.264.1.3
Homo ante infusionem animæ non dicitur. 2.408.1.3
Honor, & reuerentia senioribus exhibenda. 1.141.1.2
Honorem debent impendere minores maioribus. 1.295.2.7
Honoris amissio inducit metum iustum. 1.723.2.10
Honor debetur constitutis in dignitatibus ratione excellentiæ, timor ratione potestatis, obedientia & tributum ratione gubernationis. 2.375.2.2
Honoris proprij licita est defensio, nisi arrepta fuga saluti suæ consulere possit, dummodo non sit miles, vel nobilis, quibus dedecus est fugere. 3.93.2.5
Honorari debet ab aliis,quem Princeps honorat. 1.36.2.4
Honorandus est quisque in Sede secundum dignitatem.1.70.2.10
Honorandus est quilibet secundum suam dignitatem. 2.295.1.4
Hora canonicæ recitandæ sunt iuxta ordinem ab Ecclesia præscriptum, quem si quis non seruauerit minimè peccabit mortaliter,nec etiam venialiter, si faciat ex iusta causa. 2.400.1.8
Horæ canonicæ sunt septem. 2.400.2.12
Horas omnes canonicas omittens vno die vnum tantum committit peccatum. 2.401.1.13
Horæ canonicæ cur humano, Ecclesiasticóque iure in septem distinctæ fuerint remissiuè. ibid.16
Horæ Canonicæ dici non debent syncopando, dimittendo scilicet vel verba, vel versus,aut syllabas. 2.410.2.11
Horæ Canonicæ quare diuinum Officium appellentur, ostenditur. ibid.13
Horror naturalis consurgens ex accessu ad coniugem lepra infectum excusat à debito reddendo, vbi virgam erigi,aptámque copulæ reddi minimè posset. 2.534.1.5
Hortorum ex fructibus, & olitoriis solvitur decima. 2.251.1.5
Hospitalarij possunt in suum præiudicium se & domum suam alteri Religiosæ domui subiicere, & donare. 2.193.1.1
Hospitalarij quando inceperint. 2.208.1.7
Hospitalarij, qui mittunt pro eleemosynis Cruce falsò signatos, in tota prouincia exhortationis officio priuantur, & si missi sunt laici excommunicantur, si sunt clerici,ab officio & beneficio suspenduntur. 3.225.2.1
V de *Cistercienses*.
Hospitalia & loca pia, quæ per administratores reguntur, gaudent iure minoris. 1.329.1.5
Hospitalia pertinent ad solicitudinem Episcopotum in quorum diœcesi existunt etiam nolente fundatore, nisi hospitale sit meræ seculare, quia tunc testatore nolente Episcopo non subiicietur. 2.332.1.4
Hospitalia erecta auctoritate Episcopi sunt loca pia, & religiosa gaudéntque omnibus piæ causæ priuilegiis. 2.338.1
Hospitale, etiamsi non sit erectum, & approbatum auctoritate Episcopi ac proinde locus religiosus, & sacer non sit, tamen est locus pius de iurisdictione Ecclesiastica. ibid.
Hospitale quomodo diuidatur, & quando veniat appellatione beneficij Ecclesiastici, vel datum censeatur in regimen, titulum, remissiuè. 2.339.1.10
Hospitale fundatum auctoritate Episcopi, gaudet immunitate Ecclesiastica. 2.339.1.11
Hospitalitas quæ sit, & qui ad eam teneantur,remissiuè. 2.463.1.2
Hostiam non consecratam qui ministrat propter periculum idolatriæ grauius peccat, quàm ille, qui conficit peccat mortali. 2.477.1.1
Hostilitatis tempore non currit præscriptio. 2.477.1.4
Hostium incutsus facit vt pensionis remissio stet. 2.631.1.1
Nisi conductor habeat prædium in confinibus agrorum, quibus solent esse hostiles incursus, vel sciebat tempus soli imminere. 2.638.1.4
Humilitas vera in Episcopo ostendenda est. ibid.
Hydropsantia quæ, remissiuè. 2.371.1.1
Hypothesa specialis bonorum Ecclesiæ fieri non potest. 2.373.2.5
Hypotheca rei non soluit laudemium. 2.146.2.37
Hypotheca competit pro laudemiis præstandis. 2.147.1.44
Hypotheca tacita pro dote non præfertur aliæ hypothecæ expressæ priori, etiam non priuilegiatæ. 2.373.2.7

I

Iactans se facilitèr per lubricum linguæ non debet ad peccandum trahi. 3.194.1.4
Identitas probanda est ab illo qui illam allegat. 1.451.2.1
Idoneus qui non fuerit in Sacerdotem promouri, vel absque mandato animarum, assumi non debet. 2.176.1.1
Idoneum se probare non tenetur is, pro quo beneficiorum libertas cum clauf. Si idoneus fuerit, cum talis præsumatur. 2.571.1.1
Idoneus quis præsumitur ad beneficia. 2.571.2.2
Idonei eliguntur ad beneficia ex quocumque loco, & nationi in Regno, & de eadem natione, & lingua tales non oriundi. 2.571.2.3
Idoneus quis non præsumitur, quando agitur de rebus animæ. 2.581.2.1
Idoneior propterea præferendus quia altero cum eo concurrit, fuerit senior, seu originarius, alter verò externus, seu Rector, aut Sacerdos,vel habuerit maiorem dignitatem, aut dispensatione non indigeat. 2.391.1.1
Idoneus an quis sit arbitrio Episcopi relinquitur. 2.417.1.1
Idoneitas tempore præsentationis requiritur, non alio tempore. ibid.
Ieiunari debet in Sabbato vigilia occurrens in Dominica, & ieiunanda est vigilia S. Matthiæ. 2.488.2.1
Ieiunare debens ex pœnitentia iniuncta in pane & aqua, potest deficiente pane aliis cibariis vti. 3.277.1.1
Ieiunare qui tenetur dies aliquos in pane & aqua, exigente necessitate cum superioris auctoritate potest vti legumine, piscibus, aut aliis cibis ad sustentationem. ibid.
Ieiunium naturale frangit qui medicinam ore sumit. 2.464.1.1
Ieiunium iure communi inductum est in vigilia Dominici Natalis, & assumptæ Virginis in cœlum. 2.488.2.1
Ieiunium aduentus agebatur Romæ. 2.489.1.1
Ieiunium seruandum est in singulis vigiliis Apostolorum præterquam in vigilia SS. Philippi, & Iacobi, & Ioannis Baptistæ. 2.488.2.2
Ieiunium Aduentus an fuerit in vsu quoad seculares, ostenditur. ibid.3
Ieiunia aliqua an in totum consuetudine abrogari possint, remissiuè. 2.492.2.1
Ieiunus testimonium dicere debet, 1.496.1.8
Iesuitæ, & Fratres S. Ioannis de Deo exempti sunt à solemnitate decimarum, seu vigesimæ de noualibus, quæ ipsi propriis manibus, & sumptibus excolunt. 2.243.1.8
Ignoranter rem habens cum vxorata potest post obitum consanguis cum ea matrimonium contrahere. 2.537.2.1
Amplia etiamsi habita scientia adhuc copula, si ante eam non tur matrimonium. ibid.
Ignorantibus, & supplicibus parcendum est. 1.412.2.6
Ignoranti scienter conferens præbendam, quam conferre non poterat, tenetur primum vacaturum eidem conferre. 2.53.1.8
Ignorantia in facto proprio non præsumitur. 2.64.2.1
Ignorantia in facto proprio non præsumitur, nec est tolerabilis, nisi factum sit implicitum, & tolerabile. ibid.
Ignorantia facti de tempore longinquo, antiquo, vel diuturno est tolerabilis. ibid.
Ignorantia in facto proprio, quando est grauis & inexcusabilis data longinquitate temporis non præsumitur. Ignorantia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ignorantia in facto proprio de antiquo non est tolerabilis quando adest iutamentum in facto illo. ibid.

Ignorantia etiam facti alieni non præsumitur in his, quæ publicè facta sunt, vel de illis in loco est publica vox & fama. 1.79.1.6

Non præsumitur quando agitur de aliquo facto notabili, graui, ponderoso, ex Farinac. ibid.

Ignorantia crassa, & supina pro scientia habetur, etiam in pœnalibus. 1.101.2.23

Ignorantiam allegans illam probare tenetur. ibid.25

Ignorantia probatur per iuramentum, aut signis, aut coniecturis. ibid.26

Ignorantia verisimilis causæ per vnicum testem probatur. 1.500.2.14

Ignorantia cùm sit quid in animo consistens, iuramento probatur. 1.698.2.19

Ignorantia adscita, siue affectata nunquam prodest cùm æquiparetur scientiæ, & nullo pacto ignorantè excusat. 2.508.1.11

Ignorantia facti quando in hoc excuset, ostenditur. 2.539.2.5

Ignorantia vincibilis, & culpabilis non excusat. ibid.7

Ignorantiam alleganti incumbit onus probandi. 2.597.1.6

Ignorantia crassa est, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit. 3.278.1.3

Ignorantia plenè probatur iuramento ipsius se ignorasse dicentis. 3.299.2.9

Ignorantia an excuser ab excommunicatione. 3.307.1.10

Ignorantia non præsumitur in facto proprio antiquo, si illud sit arduum & graue. 3.319.1.8

Ignorari non licet quicquam, quod omnes sciunt. 1.79.1.4

Illegitimè nati sunt inhabiles ad beneficia Ecclesiastica. 1.101.2.8

Illegitimitatis defectum non supplet personæ honestas, vitæ probitas, & fama electi. 1.101.2.10

Illegitimus potest postulari, non autem eligi, & electores nisi probauerint illum ignoranter elegisse, incidunt in pœnas Lateranen. Concilij. 1.101.1.1

Illegitimi non ordinantur nisi Religiosi fiant, sed ad Prælaturas non habilitantur. 1.180.2.1

Illegitimus per ingressum in Religionem, ac professionem in ea emissam aptus fit ad omnes Ordines etiam sacros sine vlla noua dispensatione. ibid.2

Illegitimus per solemnem professionem in Religione non redditur habilis ad Prælaturas in ea. 1.181.2.3

Fit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari possunt, dummodo talia beneficia non fuerint curata, nec Prælatura monasterij. ibid.

Illegitimi ante dispensationem in Religione sunt capaces illorum officiorum, quæ prælaturæ non sunt. ibid.4

Illegitimi Ecclesiis parentum quoquomodo Sacramenta ministrare non possunt. 1.183.1.3

Illegitimus filius alicuius Religiosi dispensari potest vt ad dignitates, & Prælaturas promoueatur in ea Religione, in qua eius pater prælationem obtinuit. 1.183.2.7

Illegitimus dispensatus ad Ordines omnes etiam Presbyteratum, non censetur dispensatus ad beneficium Curatum. 1.184.1.2

Illegitimus eatenus est incapax pensionis, quatenus est incapax Ordinis. 1.184.2.4

Illegitimus non prohibetur obtinere beneficium quod eius pater ministrauit de facto, aut in Ecclesia, in qua pater seruiuit tanquam Vicarius, seu capellanus amouibilis. 1.185.1.3

Illegitimus in Ecclesia patris succedens sine dispensatione potest ab illa remoueri absque vllo processu iudiciario. 1.186.1.2

Illegitimus prohibetur obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in Choro ratione dignitatis, quam in alia Ecclesia obtinebat. ibid.3

Illegitimus genitus etiam de vxore sine dispensatione ad Ordines, vel beneficia promoueri non potest. 1.188.1.1

Illegitima non est proles habita à coniugatis, quorum vnus erat altero sciente, & consentiente ad sacros Ordines promotus. ibid.2

Illegitimus in Ecclesia paterna præbendari non deber. 1.188.2.1

Illegitimus maximè spurius si instituitur in Ecclesia in qua institutus est, pater, institutio non valet, & instituens à suis beneficiis suspenditur. 1.189.1.1

Illegitimus sine dispensatione Papæ non potest promoueri ad dignitates personatus, ac beneficia Curata. 1.189.2.1

Illegitimi promoueri non possunt ad vllas dignitates, & ad quæcunque beneficia curam animarum habentia absque præuia Sedis Apost. dispensatione. ibid.2

Illegitimus dispensatus in seculo vt beneficium Curatum obtinere possit, an postea factus Religiosus noua indigeat dispensatione vt esse possit Prælatus regularis, ostenditur. ibid.4

Illegitimi sunt, qui non ex iustis nuptiis verè, vel putatiuè nati sunt. 2.569.2.14

Illegitimorum variæ differentiæ traduntur. ibid.16

Illegitimi sunt filij, etiam in conscientiæ foro, qui ex matrimonio clandestino, & stante impedimento dirimente suscepti sunt, quamvis parentes in rei veritate illud ignorauerint. 2.574.1.22

Respondetur, fundamentis contrariæ opinionis. ibid.23

Illegitimi sunt filij nati ex matrimonio contracto contra publicæ honestatis iustitiam. 2.585.2.1.2

Illicitè, id est, inualidè. 2.599.2.9

Illicita si præcipiantur, parere non tenetur iurans simpliciter stare mandato alicuius. 1.593.1.1.2

Illicitum non venit sub generali pollicitatione, seu promissione etiam iurata. 3.94.2.1

Illiteratus penitus est irregularis, & ideo ordinari non potest. 1.89.2.8

Immersio trina in Baptismo an sit ex præcepto, ostenditur. 2.417.1.5

Immunitate alicui concessa à Principe exempti accrescit aliis præcipuè quando fuit concessa ob publicam vtilitatem. 1.627.1.6

Immunitas non suffragatur pro eis, qui post illius confessionem multa acquisierunt bona, ita quod cæteri, quos oportet integrè ferre onera, grauiter ac nimium grauentur. 2.242.1.3

Intellige vbi procedit ex liberalitate concedentis. 2.242.2.5

Immunitatis concessio quando ita se habet quod cæteri vassalli, quos oportet onera immunium subire grauiter læduntur, tunc à Principe succurrendum est. 2.242.1.4

Immunitate data an & quando onus immunis accrescat non exemptis, vel teneatur eximens in eius computum accepto ferre, remissiuè. 2.242.2.6

Immunitas vni concessa an aliis accrescat, remissiuè. 2.382.1.4

Immunitate Ecclesiastica gaudens pro aliis delictis inde extrahi non potest. 2.445.1.3.3

Impedimentum probatur per iuramentum impediti. 1.125.2.30

Impedimenta duo vbi sunt non sufficit cessare in illis vnum, vt dispositio cesset. 1.143.2.3

Impedimento occulto laborans si publicè Ordines petat à proprio Episcopo casu, quo tenetur eos conferre, non potest expelli. 1.160.1.3

Impedimentum publicum, seu notorium non est necessarium ad hoc vt delegatus possit coërcere iurisdictionem suam impedientes. 1.214.2.8

Impedimento debito in non prosequendo appellationem non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.32

Impedimento probato matrimonij contrahendi, & publicatis attestationibus, alij testes super defectu impedimenti admittendi non sunt. 1.476.1.1

Impedimentum quomodo probandum, remissiuè. 1.658.1.7

Impedimentum ob quod non potuit quis appellationem prosequi est probandum per testes, vel instrumenta, aut coniecturas siue alios modos arbitrio iudicis relinquendos. 1.673.2.7

Impedimentum non excusat nisi facta protestatione. ibid.8

Impedimentum ad prosequendam appellationem quale quis probare debeat vt excusetur, relinquitur arbitrio iudicis. 1.676.2.4

Impedimentum publicæ honestatis nullum nascitur ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis. 2.465.2.5

Impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus ante septennium initis ideo in præsenti oritur, quia contrahentes erant proximi septennio, & consensisse mutua cohabitatione cum nixu ad copulam. 1.467.2.4

Impedimentum publicæ honestatis per Conc. Trid. restrictum est ad primum gradum. 2.468.1.7

Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus contractis cum consanguinea. 2.469.1.1

Impedimentum publicæ honestatis etiam ex nullis sponsalibus oritur. ibid.2

Impedimentum ex sponsalibus irritis descendens extendebatur vsque ad quartum gradum. ibid.3

Hodie attento iure nouissimo Conc. Trid. id impedimentum non excedit primum gradum consanguinitatis, siue in linea transuersa, siue in recta. 2.469.2.4

Impedimentum publicæ honestatis attento iure nouissimo Conc. Trid. oritur ex sponsalibus validis, non verò ex illis, quæ fuerunt inualida. ibid.5

Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex sponsalibus contractis cum minore septennio, secus si cum maiore, vel cum minore consentiente post septennium, & affinitas sequens dissoluit sponsalia præcedentia fetuto. 2.499.1.1

Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex sponsalibus contractis cum minore septennio. 2.499.2.4

Impedimenta falsa denuntians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.510.1.24

Impedimentum impediens, & dirimens nascitur inter baptizatam, & filium baptizantis. 2.541.2.1

Impedimentum ne matrimonium contrahatur plenè probatur vnico teste. 2.544.2.23

Impedimentum hoc an incurratur si vxor incestum committat cum consanguineis viri, ostenditur. 2.545.1.6

Impedimentum frigiditatis, vel coëundi aut perpetuum, aut temporale esse potest, & declaratur vtrumq; membrum. 2.565.2.6

Impedimentum perpetuum censetur ad dirimendum matrimonium quod per opus humanũ absq; peccato auferri nequit. 2.536.2.5

Impedimenti scientia præsumitur ex matrimonio clam, & occultè contracto. 2.593.1.3

Impedimentum an possit iuramento probari ostenditur. 2.597.2.7

Impedimentum impediens matrimonium an sit interfectio proprij filij. 3.89.1.6

Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio sequatur, instar homicidæ tenetur, sed non sit irregularis. 3.95.2.3

Impedimentum iustum ne possit peruenire ad Sedem Apostolicam quis dicatur habere, ostenditur. 3.301.2.4

Impeditus debet protestari de impedimento. 1.30.2.11

Impeditus legitimè an compellatur procuratorem ad causam constituere, remissiuè. 1.450.1.9

Impedito non currit tempus prosequendæ appellationis, nisi facile impedimentum posset remoueri. 1.672.2.6

Impeditus appellare, debet protestari. 1.724.2.24

Impeditus comparere propter impedimentum iustum tenetur protestari. ibid.26

Impeditus iusto impedimento propter quod non soluit pensionem emphyteusis vltra biennium, non incidit in commissum. 2.358.2.107

Impedito ad tempus exequi votum vltra marinum dilatio conceditur perpetuo verò impedito inducitur redemptio in eo, quod magis expedit Terræ sanctæ. 2.314.2.1.2

Impeditus legitimè iudicatur qui nequit ipsum præsentare superiori. 3.332.1.3

Imperatores etiam se ipsos nominant seruos. 1.2.2.15

Imperatoribus triumphantibus olim suggerebatur à tergo, Respice post te, hominem memento te. 1.3.1.17

Imperatoris electio spectat ad septem Germaniæ Principes, Papa examinat si est dignus, & confecrat, ac coronat, & in defectu supplet, & data paritate vocum gratificat cui vult. 1.115.1.1

Imperator per electionem, non per hæreditariam successionem de iure Canonico creandus est. ibid.2

Imperator debet sacro oleo vngi à Papa in brachio, siue humero dextero. 1.115.2.5

Imperator iure communi consecratur manibus Summi Pont. ibid.6

Imperator electus, vnctus, & consecratus coronam auream à Papa accipit. ibid.7

Imperator antequam à Romano Pontifice coronetur, dicitur tantum nominatus, siue electus. ibid.8

Imperator dicitur Aduocatus, & defensor Ecclesiæ. 1.115.2.10

Imperatoris in electione sufficit maior pars Electorum suffragium ferentium. ibid.11

Imperator quomodo dicatur mundi dominus, ostenditur. 1.116.1.20.11

Imperator in temporalibus quam potestatem habeat, ostenditur. 1.287.2.4

Imperator, aut Rex valide donat Imperatrici, seu Reginæ. 2.615.2.4

Imperator non admittit appellationes ad se interpositas omisso medio. 3.246.1.24

Vide *Papa*.

Imperium non præest sacerdotio, sed subest. 1.287.1.5

Imperio vacante succedit Papa in administratione. 1.377.1.1

Impetrans aliquid contra ius commune hoc facere debet, vt minus quàm possit lædatur ipsum ius. 1.47.2.3

Impetrans secundas literas ad alios iudices, tenetur facere expressissimam mentionem de prioribus. 1.59.1.2

Impetrans de lite nulla non tenetur facere mentionem. 1.456.2.6

Impetratio sola diuersarum commissionum, an sufficiat ad incurrendam pœnam cap. ex tenore, de reseript. licèt impetrans eisdem non vtatur. 1.45.2.3

Impetratio in Ecclesia numerata non valet non facta de numero mentione, si per eam frangitur numerus Canonicorum, licet non frangatur numerus præbendarum. 1.46.2.1

Impetratio vt saluetur à subreptione, seu obreptione, omnes qualitates sunt exprimendæ, quibus moueri posset Princeps ad non concedendum. 1.54.1.8

Impetratio literatum ad beneficia vacatura per excommunicatum non valet. 3.175.1.16

Impœnitens, Vide *incorrigibilis*.

Impossibile est quod contra bonos mores fit. 2.469.2.7

Impotens ad copulam est impotens ad contrahendum matrimonium, siue sit impedimentum ætatis, siue naturæ. 2.558.2.1

Impotentes si inueniantur ad copulam qui pueri matrim. contraxerunt, expectandum est vsque ad plenam pubertatē. 2.561.2.7

Impotentia coëundi duas habet causas, seu partes, prior naturalis, posterior accidentalis. 2.556.2.5

Impotentia perpetua ad copulam iure naturali impedit matrimonium. 2.557.1.7

Impotentia coëundi dirimit matrimonium. 2.558.2.2

Impotentia perpetua superueniens matrimonio non consummato illud non dirimit. 2.559.2.2

Impotentia perpetua vtique coniugi nota dirimit matrimonium.

Impotentia coëundi vbi statim probari non potest, datur nium ad experiendum, & si coniuges cum septima pinquorum iurant, quod dederunt operam carnali non potuerunt coniungi, statim separati debent.

Impotentia illa censetur perpetua, quæ nulla arte humana corporali periculo remoueri potest.

Impotentia temporalis ad copulam non reddit quens matrimonium.

Impotentia quantumvis ignorata minimè obstat monij.

Impotentiam quæ signa necessario, & euidenter ostendant. 564.1.14

Impotentiam alterius coniugis integrum est coniugi tempore transacto allegare.

Imprimentes libros hæreticorum sunt excommunicati in næ Domini, & possunt puniri tanquam illorum fautores.

Imprudentes nonnunquam in aliquas re habeat intellectum gis eleuatum quam omnes prudentes.

Imprudentia, non de industria, aut dolosè delinquentes punluntur.

Impubes monasterium ingressus post annum à parentibus cari non potest. Pubes per vim ingressus post annum à parentibus reuocari non potest.

Impubes si Religionem absque parentum vel tutoris ingrediatur, possunt parentes, vel tutor id factum irritum cere, & impuberem reuocare, nisi anno & die id dissimulando consenserint.

Impubes à parentibus, vel tutoribus Religioni oblatus resilire ante pubertatem consentientibus ipsis, qui eum lerunt, vel ipsis inuitis consentiente monasterio, obtentu. 263.2.3

Impubes quando religionem ingreditur propria sponte parentum oblatione, potest quandocunque exire donec fiteatur.

Impubes an possit inuitus religioni à parentibus, vel tutoribus offerri, ostenditur.

Impubes doli capax an cum iuramento obligetur.

Impuberes ambo, vel alter, nisi pro bono pacis, coniungi bent.

Impuberes duo si sponsalia contrahant, neuter potest ante pubertatem resilire, pubes tamen factus potest quilibet

Impubes sponsalia contrahens si factus pubes non ea ratificare censetur.

Impuberes sponsalia contrahentes ante pubertatem debent, sed post pubertatem possent, si contradicant bus, nisi copula carnalis intercesserit.

Impuberem posse procreare, & generare possibile, & bile est.

Impuberes puniuntur in commissis peccatis, *sed* puberes.

Impuberes clerici se ad inuicem percutientes possunt in posterum.

Tὰ In antea, idem significant quod in futurum, in posterum. in posterum.

Incedentes vt laici sine tonsura & habitu, & in malitiis hensi se pro clericis, non defendunt.

Incendiarius tenetur ad omnia damna, & interesse propter dium illata.

Incendiarij excommunicati, & publicati non nisi à Papa possunt.

Incendiarij Ecclesiarum, seu aliorum locorum religiosorum iure sunt excommunicati.

Incendiarius Ecclesiæ in morte pœnitens, & absolutus, meterio sepeliendus est, & hæredes compelli debent faciendum iuxta facultates defuncti.

Incendium annumeratur inter casus fortuitos. 138.2.15

Incendium quibus in dubio præsumatur emissum, 265.2.3

Incerti per edictum citantur, si nesciatur loca vbi sint, sciatur Prouincia.

Incertam rem promittens cum iuramento intelligitur rum, & curaturum,

Incertitudo rei vitiat actum.

Incestus commissus à viro cum consanguinea sua vxoris dit, non tamen dirimit matrimonium.

Incestus cum consanguineis vxoris impedit matrimonium do scienter admissus fuit.

Incestum committenti, etiamsi sit inuenis, non licet coniugale exigere.

Incestus commissus cum consanguinea vxoris defuncta stet impedimentum, ostenditur.

Incestus crimen clericus committens ab Ordinibus deponitur.

Incestus impedit matrimonium contrahendum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Intestiuosus matrimonium contrahere non debet, sed si contrahit tenet,& tunc tenetur reddere, sed non potest debitum exigere. 2.545.1.7
Tò Incidant, latam sententiam significat. 3.60.1.4
Incluſio vnius est exclusio alterius. 1.565.1.4
Incompatibilitas habet locum in commendis perpetuis. 1.133.1.14
Incontinens in senectute non præsumitur qui in inuentute continuit, maximè si est litteratus. 1.570.2.1
Incontinenti quæ fiunt à iure inesse creduntur. 1.118.2.1
Tò Incontinenti vis,& effectus, remissiuè. 1.391.1.14. & 1.675.1.4. & 3.199.1.3
Incontinenti dicitur aliquod breue temporis spatium arbitrio iudicis taxandum. 1.438.1.6
Incorporalium vt quasi possessio acquiratur ex vnico actu electionis requiritur, quod sit electio confirmata. 1.107.2.14
Incorporalium quasi possessio, vt acquiratur ex vnico actu, requiritur, quod illius vsus exerceatur iure proprio. 1.208.1.16
Incorporalium quasi possessio vt acquiratur bona fides vtentis an sit necessaria, ostenditur. ibid.18
Incorporalium quasi possessio acquiritur per vnicum actum. 2.351.2.7
Incorrigibilis quis dicatur,ostenditur. 1.359.2.7
Incorrigibilis clericus, etiam nulla præcedente degradatione propter incorrigibilitatem,potest puniri à iudice sæculari. ibidem 9
Incorrigibilis,& impœnitens dicitur, qui non fecit pœnitentiam ei tanquam hæretico ab Inquisitore iniunctam. 1.570.1.9
Tò Incunctanter, denotat sententiam latam. 1.595.2.15
Tò Incunctanter, ad pœnæ executionem latam sententiam continere debet. 2.45.1.5
Tò Incunctanter, omnem dilationem, & omne temporis spatium excludit. 2.101.2.4. & 3.85.1.2
Indi, & Æthiopes quomodo possint in seruitutem redigi, ostenditur. 2.57.32.5
Indicia & coniecturæ faciunt plenam probationem in ambiguis statutotum. 3.333.2.4
Indiſſio quid sit, ostenditur. 1.556.2.28
Indignus quis dicatur. 1.93.1.39
Indignus scientia, & moribus, & ætate ad regimen Ecclesiarum institui non debet. Et qui habet duas Ecclesias, alteram dimittere cogitur,nisi causa subsit. 1.170.2.1
Indignum promouens tenetur Ecclesiæ ad interesse. 2.273.2.10
Quòd si quis ante potestatem aliquem admittat ad professionem, arbitrio iudicis punitur. ibid.11
Induciæ deliberatoriæ non dantur reo quando vocatus ad iudicium potuit instrui ex transmisso rescripto. 1.402.2.1
Induciæ nouæ deliberatoriæ dandæ non sunt ex declaratione verbi generalis, vel ambigui positi in libello, si per expressa potuit reus deliberare super ambiguitate illa. 1.403.1.1
Indulgentiæ concessæ à Prælato penitus falso, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm si essent concessæ à Prælato vero. 1.132.2.5
Indulgentias concedere potest Capitulum Sede vacante. 2.94.1.24.
Indulgentiæ duæ illorum, qui paganis prædicant. 3.59.1.1
Indulgentiæ an possint concedere Prælati inferiores Episcopis, ostenditur. 3.194.1.4
Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non subditis, non prosunt nisi proprij iudices hoc concedant. 3.276.2.1
Indulgentias alienis subditis Prælatus concedere non potest, nisi proprij Episcopi consentiant. ibid.2
Indulgentias suis subditis in aliena diœcesi existentibus potest Episcopus concedere. ibid.3
Ad Indulgentiam consequendam non necessario requiritur vt præcedat confessio actualis. 3.276.2.4
Indulgentias in suis diœcesibus qualiter Episcopi concedere possint, ostenditur. 3.289.1.5
Indulgentias concedendi facultatem habent Episcopi ex commissione Papæ, ac proinde iure communi Canonico,non verò Diuino. 2.289.2.7
Indulgentias concedere potest Episcopus electus & confirmatus, nondum consecratus. ibid.8
Indulgentia de iniunctis pœnitentiis quæ fit ostenditur. ibidem. 12
Indultum conferendi beneficia alicui à Papa concessum, comprehendit omnia beneficia etiam curata,& dignitates. 3.349.1.4
Industria personæ electa ad impediendam subdelegationem in dubio non censetur. 1.255.1.4
Industria personæ electa præsumitur,quando commissa esset grauis,& explicatu ardua causa, ibid.5
Industria personæ electa censetur, quando eligitur persona, aut datur à Papa per Signaturam suam,vel de eius mandato super excquendis aliquibus. ibid.7
Industria personæ electa censetur, quando in rescripto commissionis dictum esset,*freti*, vel *confisi de tua prudentia, & dexteritate mandamus*. 1.255.2.9
Vel si dicatur, *personaliter exequaris*. ibid.10
Vel si dicatur, *discretioni tuæ mandamus*. ibid.11
Vel si dicatur, *super quibus negotiis expediendis conscientiam tuam oneramus*. ibid.12.
Vel si dicatur, *tu cognoscas*. ibid.13
Industria personæ non dicitur electa per onus celebrandi Missas. 2.47.2.3
Ineptitudinis libelli exceptio potest opponi post litem contestatam. 1.608.1.17
Infamatio inquisitionem præcedere debet, siue iudex procedat ad partis querelam, siue etiam ex officio. 3.15.1.9
Infamatus de apostasia deficiente probatione compellitur ad se purgandum. 3.87.1.1.2
Infamatus fide dignus per iuramentum se purgat, alias secus, & censetur non idoneus enormiter peccans. 3.255.2.1
Infamatus tertiò monitus se non corrigens, vsque ad purgationem ab officio suspenditur. 3.256.1.1
Infamatus, contra quem crimen probari non potest, debet se purgare iuramento de veritate, compurgatores vero de credulitate. 3.257.1.1
Infamatus suspendi potest propter magnitudinem criminis nedum ab officio, sed etiam à beneficio, & augetur propter hoc numerus compurgatorum; interdum verò ex causa post purgationem præstitam suspenditur quis ad tempus, & deficiens in purgatione punitur vt conuictus. 3.259.1.1
Infamatus propter delicti grauitatem à beneficio quoque, nedum ab officio suspendi potest. ibid.2
Infamatus de hæresi tenetur se purgare. 3.259.2.9
Deficiens in purgatione, aut eam subitè sibi iure indictam recusans præsumptione admodum vrgenti conuincitur.ibid.10
Infamati, vel inimici quando fuerint illi, qui sunt eiusdem ordinis, non admittuntur ad purgationem, sed alij. 3.260.1.5
Infamia facti, per testes singulares probatur. 1.502.1.45
Infamia facti an per Papam, vel principem remoueri possit. 1.66.2.7
Infamia non incurritur ex leui iniuria. ibid.9
Infamia debet præcedere inquisitionem. 3.11.2.9
Infamia quænam sit sufficiens, & quis rumor frequens arbitrio prudentis relinquitur. 3.12.2.6
Infamia est læsæ dignitatis status moribus, ac legibus improbatus. 3.256.1.2
Infamia sola suspendere potest à beneficio iam obtento. ibid.3
Infamiam iuris licet Princeps remouere possit, non potest tamen remouere infamiam facti. 3.258.1.4
Infamis curàm monasterij potest gerere. 1.174.1.5
Infamis efficitur, qui duas simul habet vxores. 1.200.1.2
Infames consueuerunt fugere loca notionis suæ. 1.364.1.5
Infames & notabiles qui, remissiuè. 1.507.1.4
Infames ad beneficia promoueri non possunt. 3.194.1.7
Infamis infamia iuris primatur beneficiis obtentis. ibid.
Infantes paruuli capaces sunt Baptismi, ac gratiæ per eum recipiendæ. 2.418.2.3
Infantes infidelium, ac Iudæorum, qui adhuc ad vsum rationis non peruenerunt, an possint inuitis parentibus baptizari, remissiuè. 2.419. init.
Infans in vtero matris existens minimè potest baptizari, cum ad illum aqua immitti non possit. 2.421.1.3
Infans quòd fuerit suffocatus à matrice quomodo cognosci possit, remissiuè. 3.89.2.2.med.
Infans dicitur vsque ad septimum annum exclusiuè. ibid.fin.
Infans propriè quis. ibid.
Infans, pupillus, & minor,an in delictis excusentur,remissiuè. 3.96.2.4
Infans quinque annorum è manibus parentum propter assiduas infantis blasphemias à diabolo ereptus fuit. 3.163.2.6
Infantia quid. 3.89.2.fin.
Infantiæ proximus quis. 3.90.1.init.
Infantiæ proximus an in delictis excusetur,ostenditur.3.163.1.2.
Inferior vnus esse potest vno respectu,& superior altero.1.230.1.4.
Inferior superioris iura nequit tollere. 1.295.2.3
Inferior vti non potest clausula, *ex certa scientia*. 1.739.1.9
Infidelium coniugum alter.si venit ad fidem altero remanente in infidelitatis errore, communis proles assignatur conuerso. 2.302.1.1
Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege Canonica post Baptismum non separantur. 2.552.1.1
Infideles matrimonio coniuncti in primo gradu consanguinitatis si ad fidem conuertantur,separandi non sunt. 2.603.2.2.
Infidelis ad fidem conuersus non potest diuertere ab infideli ad fidem conuersa,obiiciens ei fornicationem tempore infidelitatis. 2.605.2.19
Infidelis excommunicari non potest. 3.60.2.4
Infideles deprædans non incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini clausula 3. 3.125.1.5

Vide *Iudaei.*

Infirmitas plerunque prodest. 1.146.1.4

Infirmitas quomodo, & quibus testibus sit probanda, remissiue. 1.152.2.8

Infirmitas non solum sua, sed etiam suorum pariter excusat. 1.313.1.4

Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex ex consilio Medicorum. 1.395.2.9

Infirmus quis dicatur, ostenditur. 2.72.2.4

Infirmi quando tempore ieiunij petunt vesci carnibus, cum vrgens necessitas exigit, debet concedi, vt euitetur in eis maius periculum. 2.429.1.1

Infirmum morbi periculo carentem an teneatur medicus admonere, vt confiteatur, ostenditur. 3.288.1.4

Infirmi, seu valetudinarij ob clerici percussionem excommunicati possunt à suis Episcopis absolui. 3.302.2.4

Ingenij bonitas supplet tempus in studentibus. 1.334.1.4

Ingenua quæ dicatur, remissiuè. 1.102.1.18

Ingenuus est qui statim cum nascitur liber est. 1.190.1.3

Ingenuus si ducat seruam ignarus seruitutis potest cognita seruitute resilire, non autem serua. 2.537.1.4

Ingratitudine in probanda non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.24

Ingratitudinis causæ, propter quas potest pater exhæredare filium, quæ sint remissiuè. 1.593.1.6

Ingratitudo dicitur ventus vrens, siccans fontem misericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ. 2.194.2.4

Ingratitudine remissa per patrem adhuc filius remaneat incapax iuris succedendi. 2.195.1.10

Per *Ingressum* Religionis in ea infirmitate, qua quis decedit, substituto non sit præiudicium. 2.226.2.5

Inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non potest. 1.559.1.2

Inhibitioni contrauenire non dicitur qui suam continuat possessionem. 1.455.1.1

Inhonesta, & meretricia vita, vel diffamatio in genere, per testes singulares probatur. 1.502.1.43

Inhonestas mulieris, seu illius mala fama probatur per testes vicinos. 1.569.1.5

Inimicitia potentiorum iustam causam timoris & absentiæ præbent. 1.150.2.5

Inimicitia in aduocatione contracta non est consideratione digna. 1.282.1.4

Inimicitia capitalis contrahitur ex retentione vxoris alienæ inter virum, & retinentem. 1.394.1.3

Inimicitia est iusta causa non manendi in aliquo loco. ibid.7

Inimicitia capitalis oritur ex lite super bonis. 1.433.1.5

Inimicitia capitalis, quando adest inter coniuges, vxor viro non est restituenda. 1.434.1.5

Inimicitia capitalis oritur ex iniuria verbali. 1.588.2.2

Inimicitiis durantibus potest Episcopus licentiam concedere beneficiato, vt in alio vicinori, & tutiori loco manere possit. 2.31.2.8

Inimicitiæ si superueniant inter debitorem, & fideiussorem, potest fideiussor conuenire debitorem, vt eum liberet à fideiussione. 2.183.1.14

Inimicitia oritur inter testem & eum, contra quem deposuit in causa criminali. 3.6.1.2

Inimicitia, vt repellat testem à testimonio, debet esse capitalis. 3.11.2.6

Inimicitiæ quæ dicantur capitales, remissiuè. 3.36.2.7. & 3.301.2.3

Inimicos excommunicare poterit Episcopus si pertinaciter recusauerint facere conciliationem. 1.297.1.5

Inimicus postea dicitur qui bona nostra tollit. 1.43.2.4

Inimicus iudex recusari potest. 1.694.2.7

Inimicis accusati cohabitantes ab accusatione repelluntur. 3.4.2.1

Inimicus alicuius præsumitur conuersans cum eius inimico. ib.2

Inimici ab accusando repelluntur quamvis sint reconciliati. ib.3

Nisi causa inimicitiæ iam diu sit extincta. ibid.4 5

Inimicus præsumitur testis absq; citatione offerens se testimonio in causa criminali, & tanquam suspectus non probat. 3.6.1.3

Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur. 3.7.2.1

Inimicus à testimonio repellitur. 3.8.1.4

Inimicus meus est qui cum meo inimico conuersatur. 3.11.2.2

Inimici capitalis testimonium repellitur in causis priuilegiatis, & in criminibus exceptis. 3.36.1.2

Inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo est secuta pax, testis esse potest. 3.36.2.8

Iniuriam facere non videtur, qui vtitur iure suo. 1.112.1.2

Iniuriarum actione non defertur iuramentum suppletorium. 1.471.1.43

Iniuria quando ferrur clericis, vel rebus Ecclesiasticis, si illa aliter probari non potest, laici qui interfuerunt, sunt compellendi ad testificandum per censuras Ecclesiasticas. 1.548.1.1

Iniuria non præsumitur per locum illata, & ideo qui hoc dicit probare tenetur. 1.564.2.1

Iniuria non tam facto, quàm verbis irrogatur. 1.566.2.2

Iniuria verbalis non tantum dicitur, quæ verbo tenus, sed etiam quæ scribendo fit. 1.566.2.3

Iniurians tenetur actione iniuriarum, etiam quod dicat verum, & etiam quod proueniat culpa iniuriam passi. ibid.3. & 1.567.1

Iniuria atrox quæ dicatur arbitrio iudicis relinquitur. 1.568.1.2.20

Iniuriæ nasci non debent vnde iura nascuntur. 3.60.2.1

Iniuriam passus potest agere ad punitionem iniuriæ principaliter, ciuiliter, vel criminaliter, & incidenter ad damni, & expensas. 3.60.1.2

Iniuria dicitur grauis illa, quæ multis adstantibus, videntibus, & audientibus facta est. 3.60.1.8

Iniuria non censetur remissa in foro fori per confessionem peccatorum. 3.168.1.4

Iniuria sine dolo & animo iniuriandi non committitur. ibid.

Iniuriandi animus non præsumitur quando potest fumi alia coniectura. ibid.

Iniuria irrogatur si quis dicat alteri, tu mentiris. 3.246.1.5

Iniuria atrox quæ dicatur, remissiuè. ibid.

Iniuriarum actione tenetur qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur. ibid.

Iniuriam clerico inferens potest puniri per iudicem Ecclesiasticum. 3.265.1.3

Iniuriæ æstimatio debet fieri per partem cum iuramento, non sine eo. 3.246.2.4

Iniuria facta officiali Regis videtur facta ipsi Regi. ibid.6

Iniuria in dubio præsumitur non vt iudici, sed vt priuatæ personæ illata. 3.273.2.2

Iniuriam leuem Clerico inferens potest ab Episcopo absolui. ibid.

297.2.5

Iniuria facta clerico si per eum remittatur non per hoc censetur remissa ea, quæ fuit facta Ecclesiæ. 3.299.1.2

Iniuria facta clerico censetur etiam facta Episcopo & Ecclesiæ. 3.304.1.10. fin.

Iniustitia quæliber sufficit pro causa restitutionis in integrum, etiamsi non sit materia. 1.380.1.10.

Iniustitiæ notorietas reddit sententiam nullam. 1.633.2.4

Innocentia per vnicum testem probatur. 1.180.2.8

Innocentia rei per *testes de credulitate* probatur. 1.502.1.8

Innocentiæ in probatione admittuntur minus idonei. 1.502.1.44

Innocentius Papa III. quo tempore fuerit ad Summi Apostolatus apicem euectus, ostenditur. 1.62.2

Innouatio facta appellatione pendente non solum reuocatur, atque reuocatur quoad possessionem, sed etiam quoad fructus interim perceptos. 1.790.1.2

Tò Innouare, quid significet, ostenditur, & triplicitèr opponitur contra textum in præsenti. 1.735.1.9

Innouatio solius chartæ, seu instrumenti, quod erat minus vetustate consumptum, nihil iuris de nouo tribuit. ibid.13

Innouationem priuilegij, vel instrumenti potest pars aduersa impedire. 3.229.1.2

Innouatio, quando est facienda de priuilegio, seu instrumento amisso, tria necessario per testes probanda sunt, actus fuisse gestus, amissum instrumentum, & ipsius tenor. 3.229.1.5

Innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit, sed antiquum conseruat. 3.230.2.2

Innouatio, seu confirmatio alia dicitur ex certa scientia, alia forma communi. 3.232.3

Innouatio seu confirmatio in forma communi non reddit actum validum, sed illum confirmat prout antea erat. ibid.

Inobediens non dicitur qui iure concedit. 1.33.1.7

Inobedientia est vitium inclinans ad non implendum præceptum, seu voluntatem superioris præcipientis qua talis. 1.281.2.13

Inobedientiæ notam incurrit non obediens Apostolicis Constitutionibus. 2.281.1.1

Inopia, & nefaria sunt pacta illa, vt suscepti liberi, & manifesti filii, patris factam hæresim profiteantur, & sumitæ Carthaginem, matris Religionem teneant, & colant. 2.305.1.11

Inops dicitur qui ex operis, vel artificio debet victum quærere. 3.14.2.3

Inquilinus etiam inuitus ante tempus locationis finitum per locatorem expelli potest, si superueniat necessitas vt locator in domo inhabiter. 2.138.1.11

Inquirere non potest superior de aliis criminibus præter ea, de quibus testes deposuerunt. 3.11.2.4

Inquisitio formari non potest contra illum, qui per absolutionem à iudice liberatus fuit. 2.4.1.4

Inquisitio non fit de veritate criminum, nisi prius conster de infamia, & tunc non inimici, vel periuri, sed idonei testes ad prosequendam inquisitionem. & ad testimonium admittuntur. 3.11.1.1

Inquisitionis via qui damnatur, non punitur pœna ordinaria, sed mitiori, & sic arbitraria. 3.12.2.4

Inquisitio

Inquisitio non præcedente fama nulla est,& inualida. 3.14.2.5
Inquisitio fama non præcedente, si pars non opponat, valet. 3.15.2.13
Inquisitio, quæ fit contra officiales, & eius familiam,ac ministros in syndicatu,etiam fama non præcedente valet. ib.15
Inquisitio contra regulares non debet fieri nulla præcedente infamia. ibid.17
Inquisitor contra hæreticam prauitatem quam ætatem habere debeat, remissiuè. 1.254.1.4
Inquisitores contra hæreticam prauitatem possunt procedere & punire contrahentem cum duabus. 2.605.1.13
Inquisitores generales si non seruauerunt debitum inquisitioni ordinem, prudenter & cautè se corrigere debent. 3.10.1.1
Inquisitores hæreticæ prauitatis punire possunt Iudæos retinentes nutrices contra sacrorum Canonum statuta. 3.60.2.5
Inquisitores sactæ Fidei quomodo Ecclesiæ reconcilient, ostenditur. 3.70.2.18
Inquisitores, & alij iudices Ecclesiastici trahentes reum sæculari nullam incurrunt irregularitatem, etiamsi reus mortis pœna afficiatur. 3.76.2.5
Inquisitores contra hæreticam prauitatem possunt procedere, & inquirere contra persistentem in excommunicatione per annum. 3.77.2.12
Inseruientes Ecclesiæ, ac deputati eius seruitio sunt exempti à iurisdictione sæculari. 1.371.2.10
Insignis dicitur à Couar.textus in præsenti. 1.619.2.2
Insignibus alienis vtentes in crimen falsi incidunt. 3.227.2.23
Insignibus Apost. dignitatis vti non potest, nisi Legatus de Latere. 3.445.2.19
Insordescens in excommunicatione ad effectum, vt suspectus habeatur de hæresi, quæ requirantur, ostenditur. 3.77.2.13.14
Insordescens per annum in excommunicatione est suspectus de hæresi. 3.274.2.2
Insordescentia in excommunicatione, vt contracta dicatur ad effectum priuationis beneficiorum,requiritur perseuerantia cum animi pertinacia in contemptum Clauium. 1.173.1.5
Installatio quid sit, ostenditur. 3.44.2.2
Instantia iudicij secundùm canones per lapsum triennij non perit,sed est perpetua. 1.366.1.2
Instantia non currit actori si reus subterfugiens causam trahat, ac differat. 1.366.2.6
Instantia prosequendæ appellationis non currit pendente nullitate sententiæ,quando videlicet nullitas principaliter deducitur. 1.677.1.3
Instantia non datur in supremo Principis adiutorio. 1.699.2.3
Instantia secundum ius Ciuile in causa Ciuili per triennium expirat. 3.232.1.7
Institui quis non debet vltra facultates inuitis Ecclesiæ clericis. 2.78.1.1
Instituendi in Ecclesiis non debent esse vnius nationis tantùm, sed vndecunque existant, dummodo idonei sint. 2.78.2.1
Instituere qui potest,potest destituere. 2.337.1.6
Instituendi ius acquiri potest laico priuilegio Papæ,seu consuetudine,aut præscriptione temporis immemorialis si fuerit per Papam approbata. 2.342.2.2
Instituere habens si fiat patronus, vel ex iure deuoluto debeat beneficium conferre, nunquid hæc vnico actu expediri possint. remissiuè. ibid.3
Instituere habens si fiat patronus,vel ex iure deuoluto debeat beneficium conferre, an & quando vnico, vel duplici actu expedire teneatur, remissiuè. 2.372.2.2
Instituens per negligentiam indignum, perdit potestatem confirmandi primum successorem, & debet suspendi à perceptione fructuum proprij beneficij, donec visum fuerit superiori. 1.227.1.3
Instituens hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidit. 3.67.1.2
Institutio auctorizabilis sine Episcopi consensu ex priuilegio, vel consuetudine Archidiacono,vel alij Prælato inferiori an competere possit, ostenditur. 1.205.2.3
Institutio ad Episcopum pertinet in Ecclesiis, quæ ad religiosos pleno iure non pertinent. 2.68.2.4
Institutio & destitutio beneficiatorum de iure communi pertinet ad Episcopum in sua diœcesi. 2.79.2.3
Institutio ad pias causas an possit liberè alterius voluntati committi. 2.215.2.3
Institutio in Ecclesiis, quæ ad religiosorum præsentationem spectant, fieri non potest nisi præcedente ipsorum præsentatione. 3.212.2.35
Institutus scienter in beneficio viuentis est deponendus,& ab Ecclesiastica communione depellendus. 2.811.1.2
Institutus canonicè non dicitur, qui beneficium habet ex translatione. 1.229.1.3
Instituti in Ecclesiis patronatis per nouos patronos mutati non possunt,nec viciſſitudines Ecclesiarum per eos fieri. 2.349.1.1
Institutus ad præsentationem eius, qui tunc iuspatronatus Ecclesiæ possidebat, remoueri non debet, licèt illud ius ab eo postmodum euincatur, secus si non possidebat, sed tantùm credebatur esse patronus. 2.357.2.1
Institutus, vel confirmatus à Papa in beneficio manuali, quod consueuit ad Abbatis nutum prouideri, si delictum priuatione dignum committat,tunc quantuncunque in perpetuum sit collatum beneficium,poterit ab Abbate priuari illo. 1.730.2.35
Instrumentum probat euidenter. 1.17.2.3
Instrumentum est probatio probata. 1.512.2.3
Instrumenti vbi fit mentio in aliquo instrumento non creditur, nisi exhibeat primum, secus si ab eodem fuerit Tabellione conscriptum. 1.63.1.2
Instrumenti probata traditione censetur translatum verum mandatum. 1.250.1.2
Instrumenta,& alia iura partium, contraria transactione tolluntur. 1.302.1.1
Instrumentum producens in iudicio tanquam procurator præsumitur in eo procurator vt admittatur. 1.312.2.3
Instrumentum procuratorium ex remota regione allatum habens debitam, & publicam formam, præsumitur à Notario confectum, & fidem facit. ibid.4
Instrumentorum probatio euidens est, & manifesta. 1.393.1.3
Instrumentum offerens dicitur incontinenti probare. 1.438.1.7
Instrumentum crediti reddens creditor præsumitur creditum remisisse. 1.456.1.3
Instrumentum productum ex archiuio publico facit fidem. 1.467.2.12
Instrumenta propria contra se non tenetur reus in iudicio conuictus actori petenti edere,nisi sit fauor Ecclesiæ. ibid.13
Instrumentum publicum, vel confessio partis, quando adest de debito non defertur iuramentum suppletorium alteri habenti vnum testem de solutione. 1.470.2.37
Instrumentum etiam priuatum sigillo authentico munitum fidem facit. 1.474.2.2
Instrumentum per testes an reprobari possit, ostenditur. 1.475.2.10
Instrumentum dicitur euidentissima probatio. 1.483.2.16
Instrumentis publicis annus, mensis & dies apponendus, non tamen hora. 1.488.1.18
Instrumentis necessaria solemnitas est vt locus gesti contractus exprimatur. 1.489.2.37
Instrumentum produci potest post aperturam testium. 1.522.2.5
Instrumenta vsque ad conclusionem in causa produci possunt. 1.531.2.18
Instrumenta subtrahens aduersarius non perdit causam. 1.548.1.3
Instrumenti exemplum non solemniter sumptum fidem non facit absque originali. 1.550.2.1
Instrumenti exemplum non facit fidem. 1.551.1.2
Instrumentis publicis sufficiunt duo testes. ibid.7
Instrumentum corruit si testes inscripti decesserint,nisi sigillum habeat authenticum,vel à notario sit confectum. 1.551.2.1
Instrumenti productio ita debet coram iudice fieri, vt non sufficiat coram notario & testibus illud exhiberi. 1.554.2.2
Instrumentum publica manu non confectum habens sigillum, cuius litteræ non sunt legibiles, vel scripturæ deletæ,vel enormem patitur fracturam,non probat. 1.554.2.5
Instrumentum corrosum in parte substantiali an probet? remissiuè. 1.555.2.14
Instrumenti appellatione non venit priuilegium. 1.556.1.22
Instrumenta,& scripturæ vsque ad conclusionem in causa produci possunt. 1.557.2.1.2
Instrumenta in iudicio produci non possunt postquam fuerit in causa conclusum. ibid.3
Instrumenti falsitas, vel quod deest instrumento, probari potest per testes. 1.558.1.1
Instrumenta publica, & aliæ scripturæ sunt coram ipsomet iudice producendæ,ad hoc vt fides eisdem adhibeatur in iudicio. 1.558.1.7
Instrumentum reddit suspectum testis vnus ex numero necessario repugnans. 1.558.2.9
Instrumentum testibus reprobari potest, illis enim repugnantibus vices suas amittit. ibid.11
Instrumentum etiamsi plures habeat inscriptos testes, duobus tamen omni exceptione maioribus quoad eius seriem etiam directè reprobari potest. ibid.12
Instrumenta communia edi non faciens iudex parti hoc petenti licitè appellatur ab eo. 1.559.2.1
Instrumenta partis aduersæ edi debent. ibid.4
Instrumentum vt habeat executionem paratam debet continere causam debiti expressam, vel per relationem ad aliam. 1.560.2.4
Instrumentis exemplaribus fides adhibenda est, quando ex ipsius tabellionis protocollo traduntur seruata iuris forma. 1.561.2.7

Instrumentum, vel scriptura ex archiuio publico prolata testimonium publicum habet. 1.628.2.3

Instrumenti totus tenor si refertur in alio probat ac si verè esset ibi instrumentum. 1.738.2.4

Instrumentum euidenter probat, & non secus ac iudicatum habet vim definitionis causæ, & dicitur probatio probata. 2. 192.1.2

Instrumentum dicitur expressè probare non id solum, quod directè, sed & quod indirectè ex eo colligitur. 2.387.1.6

Instrumenta dotalia de iure Canonico in matrimoniis necessaria non sunt. 2.578.1.4

Instrumenta per notarium hæreticum confecta nullius sunt momenti. 3.80.1.37

Instrumentum interlineatum, seu reseruatum si redigatur in publicam formam, debet notarius in transsumpto mentionem facere de illis interlineamentis, seu rasuris, aliàs manet suspectum. 3.153.2.7

Instrumenti deperditi tenor, & contenta in eo probari possunt per testes, qui illud perlegerunt si deponunt de tenore, & quod erat sine vitio. 3.229.1.2

Instrumentum, seu priuilegium si reformetur cum omnibus requisitis habet eosdem effectus, quos haberet illud prius, quod amissum est. 3.230.1.7

Instrumentum rasuras habens in loco suspecto non probat. 3. 233.1.17

Instrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio instrumento, non facit fidem, nisi producatur originale. 3. 346.1.9

Instrumentum confirmans facit plenam fidem de instrumento narrato, etsi primum instrumentum originale non ostendatur. ibid.10

Integra vel non integra quando res dicatur, ac per consequens perpetuata iurisdictio, ostenditur. 1.247.2.2

Intellectus deducentes iura contra suam naturam ad gratiam fugiendi sunt. 1.165.2.5

Intellectus diuinatorius reiiciendus est. 2.585.2.3

Tò Intelligitur, denotat improprietatem. 1.564.1.4

Intentio in rescriptis maximè attenditur. 1.37.2.5

Intentionis suæ fundamentum quilibet probare tenetur. ibid.6

Intentio attendi debet. 1.63.1.5

Intentio scribentis semper attendenda. 1.347.2.5

Intentio concedentis semper attendi debet. 2.70.2.2

Intentioni secundùm quam verba proferuntur standum est in foro conscientiæ. 2.448.1.3

Interdicti Ecclesiastici effectus omnes Summus Pontifex priuilegio suo in totum, vel ad tempus suspendere potest. 1.70.2.3

Interdictum violans impostulabilis est. 1.79.1.1

Interdicti non possunt eligere. 1.98.1. init.

Interdictum Vnde vi, non competit contra illum, qui non spoliauit, nec spoliari mandauit, nec spoliationem ratam habuit. 1.441.1.1

Interdictum Vnde vi, non datur nisi contra illum, qui deiecit. 1. 442.1.8

Interdicto *vti possidetis* quotiescumque ambæ partes sunt in possessione, & vtraque prætendit se possidere, illa obtinere debet, quæ prior possidet. 1.484.1.17

Interdicti sententia non suspenditur per appellationem sequentem. 1.692.1.1

Interdictum an, & quando Episcopus possit suspendere, remissiuè. ibid.2.3

Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an Episcopi suspendere possint, ostenditur. 1.704.2.3.4.5.6

Interdictum ferens an illi subiiciatur, remissiuè. 2.102.1.2

Interdicti tempore prohibetur recitari horas canonicas ex officio publico. 2.474.2.6

Interdicti tempore sanis, & morientibus conceditur Pœnitentiæ Sacramentum, cum duplici tamen limitatione. 2.475.1.8

Interdictum Ecclesiæ tribus modis fit, per legem, per iudicem, per Parochum, & vnaquæque species declaratur. 2.566.1.2

Interdictum violans exercendo actum proprium sui Ordinis inhabilis est, etiam ad requisitum beneficium obtinendum. 3. 197.1.6

Interdictum si non seruant ij propter quorum delictum fuit positum, alij nihilominus seruare tenentur, secus si illi non seruant in quorum fauorem latum fuit. 3.238.1.1

Interdictum generale locale, quod dicatur, ostenditur. 3.239. 1.2

Interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures sunt, an particulare dicatur, remissiuè. ibid.3

Interdictum, quando non seruatur ab eo, cuius causa latum est, alij ex Papæ licentia seruare non tenentur. ibid.4

Interdicti generalis tempore Episcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiliter interdicti clam celebrare possunt. 3.248. 1.1

Interdicti tempore priuilegium habentes interessendi Diuinis, an teneantur audire Missam sub peccato mortali in diebus festiuis, ostenditur. 3.249.1.7

Interdicti tempore conceditur pœnitentia & viaticum moribus. Clerici, qui seruarunt interdictum generale, peccant silentio in cœmeterio sepeliri. In contentualibus Ecclesiis clerici bini, vel trini possunt Horas submissa voce dicere. 281.2.1

Interdicti tempore licitum est administrare Sacramentum Baptismi paruulis, & adultis.

Interdicti tempore licitum est singulis hebdomadis Missam solemnia celebrare causa renouandi corpus Domini nostri Iesv Christi pro infirmis, si tamen necessitas urgeat semel, sed pluries in hebdomada.

Interdictum generale dicitur quod ferrur non solum in ecclesiam, sed etiam in villam, vel castrum.

Interdictum generale locale dicitur, quod sub nomine cuiusdam vniuersitatis plurium locorum proferrur.

Interdictum speciale locale est quando aliquis particularis interdicitur.

Interdictum vnius parochiæ ciuitatis an sit particulare, affirmatur.

Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens vsum quorundam diuinorum, & Ecclesiasticam sepulturam, quæ talis sit. 3.341.1.3

Interdictum, & cessatio à diuinis differunt.

Interdictus & excommunicatus celebrans monitus non desistens deponitur. 3.171.1.1

Vide *Excommunicatus.*

Interesse propter etiam minimum datur manutenio ad tuendum. 1.445.2.2

Interesse in probando non defertur iuramentum suppletorium. 470.2.25

Interesse lucri cessantis, & damni emergentis, remissiuè. 3.39. 2.7

Interlineatura. Vide *Rasura, Cancellatio.*

Interlocutoria executioni demandata non potest reuocari. 715.1.28

Interpretatio pertinet ad eum, ad quem pertinet constitutio. 28.1.5

Pro Interpretatione priuilegiorum an ad alium, quàm ad concedentem recurri possit, remissiuè.

Interpretatio facienda est in depositionibus testium, vt omnes eorum contrarietas euitetur, & quantum fieri potest ad concordiam sunt reducendi.

Interpretatio in omni dispositione est facienda vt actus valeat potius, quàm pereat.

Interpretatio illa est facienda, qua scripturæ concilientur.

Interpretatio sumenda est per quam excusetur quis à peccato. 1.600.2.3.

Interpretatio fugienda est per quam *responsa Pontificum* ad aliquam consultationem, & ius *speciale reducuntur.* 1.25

Interpretatio plenissima fit in *donationibus, & ob hoc etiam* onerosa post multas donationes apposita, proximam donationem tantùm respicit.

Interpretatio facienda est secundum mentem disponentis. 192.1.4

Interpretatio plenior in testamentis est adhibenda.

Interpretatio in dubio fieri debet, vt excusetur quis à periuria. 151.1.2

Vide *Declaratio.*

Interrogatus in scrutinio Episcopi an ordinandus sit dignus, potest respondere illum dignum, si non nouit illum indignum. 1.166.1.1

Interrogatus legitimè tenetur sub peccato mort. veritatem fatere etiam cum periculo vitæ.

Interruptio non datur in præscriptione immemorialli. 12

Interruptio quibus modis fiat, ostenditur.

Interrumpens aliquem de precibus horatis iam cœpisse animo, & voluntate continuandi reliquum illius precarium post finem eius, quod interponitur, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ, ostenditur. 2.411.1.17

Intestatus decedens sepelitur *in* sepulchro maiorum, vel vbi elegit sepulturam, Parochialis tamen Ecclesia habebit Canonicam portionem eius, quod reliquerit Ecclesiæ sepeliendo. 1.142.1.1

Tò Intra, includit locum, vel sua extrema.

Intrusus apparenter carens titulo potest renunciare beneficio tento propria auctoritate.

Intrusus ille dicitur, qui post electionem, non tamen confirmationem, administrat. 1.331.2.2

Intrusus in beneficium qui dicatur, ostenditur. 1.542.1

Intrusus dicitur, qui spreta superioris auctoritate beneficij possessionem inuadit. 1.544.2

Intrusus dicitur, qui habet titulum, & possessionem à non habente potestatem conferendi. 1.557.1.4

Intrusus quis, & quot modis dicatur, ostenditur. 1.557.1.6

Tà In tua diœcesi, & de tua diœcesi, in quo differant, ostenditur. 1.279.2.3

Inuestitura an transferat possessionem, remissiue. 1.69.1.7
Inuasores rerum sacrarum, quæ in dominio sunt Ecclesiæ, siue sint mobiles, siue immobiles, sacrilegi sunt. 3.308.1.4
Inuentor rei alienæ an eam teneatur gratis domino restituere, ostenditur. 3.131.2.8
Inuentus ille dicitur in delicto, contra quem maleficium probatur. 3.77.1.9.
Inuestitura verbali per annulum, vel birretum, vel aliud signum non transfertur possessio. 2.78.2.3
Tò Inuestitura, quid significet, ostenditur. 2.83.2.4
Inuestituræ tenor in feudis inspicitur. 3.220.2.8
Inuitus potest quis de vna Ecclesia ad aliam transferri. 2.28. 2.3
Inundatio fluminum ratiùs contingens inter casus fortuitos numeratur. 2.138.1.11
Ioachim Abbas non fuit damnatus, sed tantùm eius libellus, & fuit prophetiæ dono præditus. 1.8.1.2.2
Ioannem Euangelistam an Christus Dominus à nuptiis ad castitatis professionem vocauerit, ostenditur. 2.288.1.4
Tà Ipso iure, pœnam irrogant absque aliqua priuationis sententia. 2.691.1.9
Iracundia calor, quo contractus infringuntur, talis esse debet vt ab ira consensus penitus alteretur. 2.299.1.3. & 3.891.4
Iracundiæ calore non dicitur facere qui id facit quod homines integri iudicij facere solent. 2.299.2.4
Iracundia in delictis non excusat à pœna, nisi sit maxima, & iusta. 3.88.2.2
Irregularis beneficij incapax est. 1.104.1.6
Irregularis quando sit exercens artem Medicinæ, vel Chirurgiæ, remissiue. 1.171.2.4
Irregularis non efficitur ille, cui de consilio Medicorum propter infirmitatem amputata sunt virilia. 1.197.1.2
Irregularis efficitur clericus in Sacris constitutus, qui viduam cognitam è priori marito in vxorem duxit, & cum ea consummat. 1.202.1.2
Irregularis non est qui baptizat filios infidelium, vel expositos sine vllo signo prohibente de ipsorum baptismo. 2.418.1.6
Irregularis non est Aduocatus, vel iudex iudicans, aut consulens in causa criminali, nisi mors sequatur. 2.456.2.5
Irregularis efficitur, qui rebaptizanti ministrat Acolyti, Diaconi, vel Subdiacoui officio fungens. 3.86.2.8
Irregularis non efficitur, qui casu in ludo publicè permisso socium interfecit. 3.101.2.2
Irregularis efficitur is ex cuius operâ illicita homicidium sequitur. 3.102.1.1
Irregularis an sit clericus censendus, qui ad necessariam rerum defensionem raptorem occiderit, ostenditur. ibid.2
Irregularis est clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, si omissa fuga inuasorem occidit. 3.102.2.3
An autem liceat ad honorem tuendum incursorem post impactam alapam, fustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere, ostenditur. ibid.med.
Irregularis an quis censendus sit in dubio facti homicidij, vel iuris, ostenditur. 3.103.2.2
Irregularem se gerere non tenetur, qui dubitat, an aliquem mutilauerit si facta diligenti inquisitione adhuc dubitat. 3. 104.1.4
Irregularis censendus est ille, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, sed dubitat an fœtus esset animatus. ibid.5
Irregularem se gerere tenetur, qui consulit homicidium, quando dubitat vtrum suo consilio operatum sit. ibid.6
Irregularis habendus non est qui sedens equo, quando equus fractis habenis puerum in via existentem conculcauit, & interfecit, quod ibi multipliciter declaratur. 3.104.2.1.2
Irregularis non fit clericus incedens in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, si cursu conculcauerit hominem, & occiderit. 3.105.2.1.2
Irregularis non fit Minorita si contra regulam equitaret mula mansueta, aut infirmus contra medici præceptum, & casu aliquem occiderit. 3.106.1.3
Irregulares se gerere debent omnes, qui percusserunt, etiamsi non constet ex quo vulnere percussus obierit. 3.107.2.9
Irregulares se gerere debent omnes dubitantes, an à se lethale vulnus fuisset inflictum. ibid.10
Irregularis est monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in gutture mulieris, quæ postea mortua est. 2.109. 1.2
Irregularis præsumitur ille, qui fuit moralis causa abortus cum peccato mortali, si fœtus erat animatus. 3.109.2.3
Irregularis non est, qui dum pulsat campanas casu homicidij causam dedit. 3.111.1.2
Irregularis est qui proiicit lapidem in Titium, si lapis Titio illum declinante concidit in Cajum, illumque occidit. ibid.3
Irregularis an sit qui campanis dat signum, quo aliquis suspendendus est, ostenditur 3.111.2.4
Irregularis est ille, qui reficiendo tectum non monens, vel signum de more ponens, proiicit regulam, ex qua occiditur viator. 3.112.2.2
Irregularis est clericus non solùm si ipse interficit per se, sed etiam si pugil ab eo datus aduersarium occidit. 3.115.3.1
Irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo scienter, & serio, & ex officio ministret. 3.181.1.4
Irregularis non fit qui in genere interrogatus, in genere aperit ius in causa sanguinis. 3.192.2.5
Irregularis fit parens, qui infantem lecto positum oppressit. 3. 278.1.4
Irregularitas sublata per Religionis ingressum an reuiuiscat professione annullata per Superiorem. 1.182.1.9
Irregularitatem non incurrit, qui habet oculum altero maiorem. 1.195.2.6
Irregularitatem inducit vitium corporis impediens executionem Ordinis, & inducens deformitatem insignem. 1.198.1.4
Irregularitas quando nascitur ex adulterio publico vel ex aliis minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, in ea dispensare potest Episcopus. 1.354.1.15
Irregularitas quæ per professionem deleatur, ostenditur. 1.364. 2.6
Irregularitas per testes singulares probatur. 1.502.2.62
Irregularitas per solam pœnitentiam nunquam tollitur. 2.522. 1.5
Irregularitas illa, quæ est ex proprio delicto suscepta per professionem non tollitur. 3.87.1.15
Irregularitas incurritur ab eo qui homicidio auxilium præstat, etiam non cooperatiuum. 3.97.2.14
Irregularitatem non incurrit qui videns aliquem vulnerari, & occidi, valens homicidium impedire non impediuit. 3.98. 1. fin.
Irregularitas non incurritur ab eo qui post consilium datum ad homicidium, antequam illud sequatur, consilium reuocat. 3. 100.1. med.
Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum si postea aliquis occisus fuit, etiamsi ille nihil commisisset. ibid.36
Irregularitas contracta ex dubio facti homicidij, priuat susceptione Ordinum, non verò beneficiis, & aliis similibus. 3.103. 2.3
Irregularitas etiamsi publica, quando nascitur ex homicidio casuali, potest Episcopus in vtroque foro dispensare ad Ordines minores. 3.104.1.8
Irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, & prospiciendo priùs, ne quem offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, casuque puerum oppressit, qui inde mortuus est. 3.105.1.2
Irregularitatem contrahit ille, qui dedit causam rixæ, & eius amici, famuli, vel consanguinei, alterum cum eo contendentem, vel pugnantem occiderunt præter eius voluntatem. 3.106. 2.2
Irregularitatem incurrit ille, qui præsens fuit tractatui habito super occidendo eius inimicum ab eius seruis, vel consanguineis, & tamen tacuit. ibid.5
Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit, animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo lapide alium impegit, in capiteque fuit vulneratus, & medici imperitia mortuus. 3.110.2.1.2
Irregularitatem effugiunt pueri, qui seipsos perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem si inde sequuta sit. 3.111. 1.4
Irregularitatem non incurrit dans in bello iusto ante conflictum hastam siue ensem, siue aliud genus armorum militi pugnanti. 3.115.2.3
Irregularitatis pœnam præscriptam contra Clericos maioribus, vel minoribus Ordinibus insignitos, qui excommunicati, vel suspensi diuina celebrauerint, incurrunt etiam illi, qui auctores sunt, vt aliàs se præsentibus Diuina faciat. 3.172.1. init.
Irregularitatis pœna iure est statuta, si Clerici, vel interdicti celebrent in loco interdicto scienter, vel actum sui Ordinis proprium exerceant. 3.176.2.init.
Tò Irritum est expressiua nullitatis ipso iure. 1.46.2.3
Tò Irrita simpliciter latam sententiam declarat. 1.131.2.4
Tò Irritum, quid significet, ostenditur. 1.446.1.15
Iteratio eiusdem criminis ex interuallo nouum delictum est. 3. 267.2.2
Itineris arreptio ad Sedem Apost. habet vim appellationis, si seruentur ea, quæ seruari debent in appellatione. 1.700.1.2
Itineris arreptio, quæ fit ad Papam ante cœptam causam suspendit iurisdictionem inferioris. 1.726.1.2
Iudæus, vel Maurus testis esse non potest in causis Christianorum. 1.517.1.2
Iudæi testes in causis Christianorum coadiuuantur ab aliis integris testibus Christianis, præsertim in materia difficilis probationis. 1.517.1.3
Iudæus potest esse testis contra Christianum, vbi agitur de eo conuincendo

conuincendo reuersum esse ad infidelitatem. 1.517.2.5
Iudæus potest esse testis contra Christianum interueniente partium consensu. ibid.6
Iudæi de terris, quas colunt, tenentur decimas soluere. 2.247.1.1.2
Iudæi decimas personales non soluunt. ibid.4
Iudæi habent in filios ius patriæ potestatis. 2.302.1.4
Iudæi, & infideles gaudent Ecclesiastica immunitate. 2.449.2.50
Iudæi,& infideles licitè contrahunt in gradibus per leges Canonicas prohibitis. 2.604.2.7
Iudæus effectus Christianus in foro conscientiæ ab omnibus præteritis peccatis & criminibus absolutus censetur. 2.606.1.23
Iudæi an vtantur nostris legibus, remissiuè. 2.607.1.3
Iudæi seruos Christianos habere non possunt. 3.53.1.3
Iudæus Christianum in seruum habere non potest, in adscriptitium verò potest. 3.53.2.1
Iudæus potest habere adscriptitium Christianum in consequentiam rutis,quod possidet. ibid.2
Iudæis non permittitur in dominiis Principum Christianorum nouas synagogas extruere, sed tantùm antiquas retinere. 3.54.1.1.2
Iudæus si habeat causam cum Christiano, iudicanda est secundùm æquitatem,sed distingue vt ibi. 3.54.1.4
Iudæis non licet in die Veneris sancto tenere ostia, vel fenestras apertas. 3.54.2.1.2
Iudæorum ritus quando tendunt in opprobrium Christianæ fidei non sunt ferendi Iudæi in talibus ritibus. ibid.3
Iudæi filius veniendo ad Catholicam fidem patris potestatem exit. 3.55.1.3
Iudæi filius veniens ad fidem Catholicam non potest prætextu ingratitudinis à parente exhæredari, imo potest alimenta petere, & dotem. ibid.4
Iudæi etiam per Christianos possunt habere bona stabilia. ib.5
Iudæi filius baptizatus retinet iura successionis erga parentes,& reliquos. ibid.6
Iudæus retinet iura successionis in bonis parentis ad fidem conuersi. 3.55.2.7
Indæo in balneum ingredi non licet,nec ad eius nuptias, ludos, & choreas. ibid.8
Iudæus an inter Christianos possit esse Notarius, Doctor,Aduocatus,vel arbiter. ibid.11
Iudæi à Christianis hæredes instituì non possunt. ibid.12
Iudæi Synagogas de nouo erigere non possunt, sed tantùm collapsas,& ruinam minantes restaurare. 3.77.1.1.2
Iudæorum communio, & familiaritas nobis est interdicta. 3.57.2.2
Iudæi inniti non sunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec sine iudicio puniendi,aut rebus suis spoliandi. vel in suis festiuitatibus molestandi, nec ipsorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda. 3.58.1.1
Iudæi ad fidem, seu Baptismum compellendi non sunt. ibid.2
Iudæorum, & infidelium infantes, qui adhuc ad vsum rationis non peruenerunt, non possunt inuitis parentibus baptizari. ibid.3
Iudæos expellere non possunt Principes Christiani ex suo territorio sine iusta causa. 3.58.2.4
Iudæi ex Roma,Hispania, Francia,& aliis regnis olim electi fuerunt. ibid.5
Iudæi nutrices, vel seruientes Christianos habere non debent, contrafacientibus interdicitur Christianorum commercium. 3.60.1.1
Iudæi eam retributionem Christianis impendunt, quamvis in pera. ibid.4
Iudæus, qui percusserit clericum, temporaliter punitur, & si de facto puniri non potest, interdicitur illi Christianorum commercium. 3.60.2.1
Iudæi, & Sarraceni vtriusque sexus debent in terris Christianorum vti habitu per quem à Christianis discernantur, & in die Passionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam Creatoris prosilire. 3.61.1.1
Iudæi debent à Christianis qualitate habitus discerni. ibid.2
Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ passionis in publicum prodire non debent. 3.61.2.4
Iudæorum illusiones, & opprobria in spretum Fidei sunt maximè damnata. ibid.6
Iudæus carnaliter cognoscens Christianam,qua pœna sit puniendus, ostenditur. ibid.7
Iudæum, vel Paganum publicis officiis præponens, per Concilium Prouinciale corripitur, & præposito denegatur Christianorum commercium donec deposuerit officium, & in vsus Christianorum pauperum restituat inde quæsita, secundùm Episcopi prouidentiam. 3.62.1.1
Iudæi sunt incapaces cuiuscunque iurisdictionis,& potestatis inter Christianos. ibid.2
Iudæo,vel infideli inter Christianos officium publicum committens debet nedum puniri, sed dicitur sacrilegium commit- ibid.3
Iudæi, vel pagani publicis officiis præficiendi non sunt, & si Regalia iura vendantur,ad ea colligenda præficiendus est Christianus non suspectus.
Iudæus est prorsus incapax cuiuscunque iurisdictionis, & potestatis,tam ordinariæ, quàm delegatæ inter Christianos, idem 2
Iudæi repelluntur ab oneribus, & honoribus publicis, 3.63.1.3
Iudæo non licet emere, vel in suo seruitio tenere baptizatum,vel baptizari volentem.
Iudæi per subtractionem communionis Christianorum, & per Principes sæculares cogendi sunt ad vsuras restituendas. 3.142.2.1
Iudæis vsuras exercere non licet. ibid.
Iudæus potest puniri per indirectum pœnis Ecclesiast. & forus exerceat.
Iudæi ligantur statutis locorum, quæ habitant. 3.143.1.1
Iudæi etiam compellendi sunt ad restituendas vsuras exactas Christianis, & ad soluendas decimas, vel oblationes de communi possessionibus. 3.143.2.1
Iudæus potest puniri per indirectum pœnis Ecclesiasticis si forus exerceat. 3.143.2.3
Vide *Vsura*.
Iudex non ad libitum, sed secundùm communem & magis receptam Doctorum opinionem tenetur iudicare. 1.1.1.7
Iudex iudicando contra stylum facit litem suam. 1.27.2.5
Iudices delegati generali nomine executores appellantur. 1.41.1. 3
Iudices executores non impediti vt ex vi clausulæ, de qua hic, vt possint procedere sine collega impedito, non sufficit existens impedimentum à parte rei. 1.41.1.4
Iudex siue sit excommunicatus à principio, siue medio tempore, semper actus per ipsum factus est nullus, 1.41.2.5
Iudex potest esse impetitus, dummodo requirat Affectores. ib.
Iudices delegati cognoscunt verùm sua sit iurisdictio,& quantiant super exceptionibus sui fori declinatoij. 1.41.2.1
Iudicis arbitrio relinquitur qui debeant dici maiores, quive minores. 1.43.3.6
Iudex cognoscit an sua sit iurisdictio quando est differentia iurisdictionis inter ipsas partes. 1.49.17
Iudex debet esse promtor ad absoluendum, quàm ad condemnandum. 1.53.1.4
Iudex postquam definitiuè pronuntiauit, auditur in causa appellationis nullitatis, seu retractationis sententiæ, eam allidem, & se pro illius defensione opponere possit. 1.53.3
Iudex potest cognoscere, & videre vtrùm sibi competat iurisdictio etiam quando pars ei aliquid *opponit, quod concedit* illum omnino carere iurisdictione in ea causa. 1.69.1.1
Iudex qui non est virtute rescripti *condemnat in expensis*. 1.85. 1. 9
Iudex tenetur condemnare victum victori in expensis, si petierit fuerint. ibid.10
Iudex virtute clausulæ, *ius,& iustitiam administrare*, potest condemnare victum in expensis parte non petente. ibid.11
Iudex,qui omisit condemnationem expensarum casu quo tenentur reum in illis condemnare, non videtur eum ab illis absoluere. ibid.12
Iudex Ecclesiast. inquirere tenetur de qualitate, & idoneitate personæ eligendæ. 1.102.7
Iudex semper præsumitur iudicasse prout de iure. 1.105.1.1
Iudex,qui iudicauit in prima instantia, dicitur suspectus in causa appellationis. 1.108.2.31
Iudex, qui in primo instantia fuit, non potest esse Aduocatus in secunda. ibid.33
Iudicis mandatum & sententia iusta præsumitur. 1.49.1.3
Iudex præsumitur iudicasse prout de iure debebat. ibid.9
Iudex si promittat impunitatem delinquenti si veritatem confiteatur an ea patefacta teneatur illum punire, remittit. 1. 149.2.4
Iudex quod temporis spatium expectare debeat excommunicatum lapso anno antequam ad declaratoriam, vel priuationem beneficiorum procedat, ostenditur. 1.152.2.1
Iudicis arbitrio relinquitur, quòd dicatur modicum vitium. 1. 195.2.7
Iudex Ecclesiasticus vbicunque est negligens in administratione rerum Ecclesiæ, deponendus est. 1.208.1.4
Iudex sæcularis verè definitur vt sit is, cui sine Magistratu officiove, aut non habita ratione ad illam, iurisdictio mandata est. 1.223.2.21
Iudex qui alternatiuè duas pœnas imponere potest, mitiorem eligere tenetur. 1.227.2.14
Iudices quando sunt duo, vel plures in aliqua causa deputati, vnus non potest sine alio procedere, nec aliquid facere, quod de iure sit validum. 1.233.2.2
Iudices delegati,si plures fiant, vnus sine alio iudicare non potest. Iudex. ibid.3

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Iudex qui se vult excusare, debet istam excusationem exponere. 1.239.2.5

Iudices vbi plures dati sunt cum clausula, quòd si non omnes, &c. valebit sententia lata per duos iudices de consensu partium. ibid.6

Iudex termini quando diem certum præfiniuit, non tamen horam, citatus tenetur comparere ea hota, in qua pro tribunali sedere, & ius reddere solet. 1.241.2.3

Iudex matutino, vesperè, & meridie iudicare potest. 1.242.1.7

Iudex suspectus recusati non potest ab eo, qui licèt illum non impetrauerit, nec de eius consensu fuerit electus, habita tamen notitia de causa suspicionis, consentit in illius iurisdictionem. 1.242.2.5

Iudicem impetrans non potest illum allegare suspectum. ib.6 Potest tamen si causa suspicionis superueniret post impetrationem. 1.243.1.init.

Index debet iudicare secundùm allegata, & probata, etiam contra propriam conscientiam, nisi supremus iudex Superiorem non recognoscens. 1.246.2.17

Iudici male exequenti violenter resisti potest. 1.247.2.4

Iudices si plures dati sunt simpliciter, tunc vno suspecto omnes redduntur suspecti. 1.254.1.2

Iudex dari non potest ab alio, quàm à Principe minor 18. annorum, etiamsi partes consentiant. ibid.6

Iudex potest pœnam minuere ob amicitiam, quam cum persona delinquentis habuit. 1.258.2.2

Iudex ex meta officij sui necessitate potest procedere ad crimina corrigenda. 1.246.2.6

Iudices Ordinarij Ecclesiastici inuocare possunt auxilium brachij sæcularis. ibid.7

Iudex debet iudicare secundùm allegata, & probata. 1.265. 1.9

Iudex quando est ordinarius iure quodam speciali si negligens fuerit, sua iurisdictio ad superiorem deuoluitur. 1.275.1.3

Iudex Ecclesiasticus & sæcularis mutuo sibi præstare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & sententiis. ibid.6

Iudex Ecclesiasticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel statuto, vel sententia quædam delicta punire potest pecuniaria pœna, vbi ea magis timetur. 1.276.1.15

Iudex dicitur quasi ius dicens populo, sicut & iudicare quasi ius dicere. 1.280.1.2

Iudex in iure generale nomen est comprehendens omnes, & solos illos, qui publica iudicandi, & cognoscendi auctoritate funguntur. 1.281.1.4

Iudices propriè illi soli erunt, qui publica auctoritate fuerint constituti, non qui priuatorum consensu electi. ibid.6

Iudices alij sunt, qui iurisdictionem habent, alij qui notionem. 1.281.2.8

Iudices quidam sunt qui iurisdictionem habent suo iure, quidam qui alieno beneficio, seu commissione. ibid.9

Iudex etiam delegatus potest dare Aduocatum etiam de suis domesticis parti, quæ illum habere non potest. 1.182.1.1

Iudex potest supplere de iure quæ desunt Aduocatis. 1.282. 2.3

Iudex potest condemnare partem in fructibus, interesse, & expensis, licèt non petantur, saltem ex clauf. *Ius, & Iustitiam*, &c. ibid.4

Iudex non iudicat super non petitis. ibid.5

Iudex inferior potest differre executionem sententiæ Principis, qua condemnauit aliquem iracundia motus, aut ob vindictam non seruato iuris ordine. 1.286.1.13

Iudex debet studiosè agere vt promissa adimpleantur. 1.299. 2.1

Iudex potest, & debet se interponere pro transactione inter partes facienda, præterquam in casibus in quibus iura hoc non admittunt, vt super matrimonio. 1.308.2.1

Iudex an & quando salua conscientia possit partes litigantes reducere ad concordiam, remissiuè. ibid.3

Iudex potest pœnam minuere ex bono, & æquo vbi causa aliqua id suadeat. 1.309.1.6

Iudex sæcularis solus est competens ad pœnam sanguinis imponendam pro adulterio, quoad alias verò pœnas crimen adulterij est mixti fori. 1.315.1.2

Iudex Ecclesiasticus solus est competens ad cognoscendum de adulterio, vt ratione illius diuortium celebretur. 1. 315. 2.4

Iudex contra ipsum actum potest testificari. 1.342.17.

Iudex Ecclesiasticus in spiritualibus annexis competens est. 1. 352.2.3

Iudex debet prouidere vt litigantes seruent solemnitatem iuris. 1.358.1.1

Iudex Ecclesiasticus potest per viam denuntiationis Euangelicæ, seu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiam laicum, maximè ratione periurij, vel pacis fractæ. 1.362. 1.1

Iudex similem causam, vel plenè consimilem habens est suspectus, & à iudicando remouetur. 1.365.1.1.

Iudices si de principali, & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt, vel super principali, lite non contestata, testes recipiunt, licitè ab eis appellatur. 1.365.2.6

Iudices tripliciter possunt considerari, alij dicuntur competentes simpliciter, alij incompetentes, prorogabiles tamen, alij tandem incompetentes, & improrogabiles, & declarantur singulæ species. 1.369.1.11. & seqq.

Iudex sæcularis si clericum per se distinguit, vel condemnat, excommunicati debet. 1.370.2.1

Iudices sæculares personas Ecclesiasticas condemnare, vel iudicare non debent. ibid.2

Iudex, qui negligit facere iustitiam, litem facit suam. 1.375. 1.5

Iudex Ecclesiasticus iudicare potest laicos tam ciuiliter, quàm criminaliter, vbi habet dominium temporale. 1.376.1.2

Iudex sæcularis quando est negligens in faciendo iustitiam, Ecclesia tunc etiam contra laicos cognoscit. 1.377.1.2

Iudex Ecclesiasticus potest cognoscere de causis viduarum, & aliarum miserabilium personarum laicarum, quando iustitiam coram sæculari consequi non valent. 1.377.2.4

Iudex Ecclesiasticus potest se immiscere sæculari iurisdictioni ratione connexitatis. ibid.7

Iudici Ecclesiastico permittitur laicos compellere de iniuriis, & damnis Ecclesiæ illatis satisfacere. 1.382.1.4

Iudex etiam delegatus compellit actorem ad respondendum reo in causa reconuentionis, & vtramque causam ordine successiuo simul audiet, & vna sententia terminabit. 1.389.2.1

Iudex vnius ex litigantibus commensalis recusari potest. 1.394. 1.4

Iudex conciuis vnius ex litigantibus, an & quando vt suspectus recusari possit, remissiuè. ibid.5

Iudex Ecclesiasticus non debet facultatem concedere mulieri, vt secundo nubat viro, nisi verosimiliter præsumatur de morte prioris. 1.396.2.17

Iudex ob causam pœnas à iure statutas minuere, & remittere potest. 1.397.2.29

Iudex in scriptis citare debet. 1.402.2.2

Iudex non potest prorogare terminum legalem certum. 1.402. 2.9

Iudici Ecclesiastico non permittitur de damnis, & eo quod interest pronuntiare quando alterius sponsi culpa matrimonium non initur. 1.414.1.3

Iudex datus, vt de proprietate cognoscat, aliquid de possessione pronuntiari non potest, quod multis modis declaratur. 1.422. 1.2

Iudex electus de partium consensu recusari potest, vel ab vna illarum si noua recusandi causa superuenisset. 1.428 1.2

Iudex post conclusum in causa vsque ad sententiam potest interrogare partes ad clarificanda dubia. 1.428.1.5

Iudex Ecclesiasticus potest censutis compellere coniuges ad cohabitandum. 1.439.1.11

Iudex propter contumaciam rei potest rem petitam sequestrare, & ipsum contumacem in expensis condemnare. 1.447.1.1

Iudex arbitrari potest intra quem terminum reus comparere debet ad præstandam cautionem, & expensas. 1.453.2.4

Iudex ex officio potest iuramentum & supplementum probationis deferre quandocunque sibi videbitur, etiam parte non petente. 1.469.2.10

Iudex non debet petitionem, vel exceptionem reiicere ob præsumptam malitiam partis petentis, vel opponentis, 1.482. 1.2

Iudex potest attentis circunstantiis præscribere vnum, & eundem terminum, tam productioni, quàm reprobationi testium, intra quem exceptiones probari debeant, insimul cum probatione principali. 1.483.1.8

Iudex debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui scribant acta iudicij, aliàs si quid difficultatis emerserit, per superiorem punietur, nec credetur ei super processu nisi in quantum per acta, vel aliàs per legitima documenta constabit. 1. 486.1.1

Iudicis simplici assertioni sine scriptura in causis minimis standum est. 1.487.1.7

Iudici regulariter non creditur. ibid.8

Iudicis officium non est scribere, & si de facto scribat, illi non creditur. 1.488.2.24

Iudex mittere debet examinatorem discretum ad recipiendos testes, qui ad eum commodè venire non possunt. 1.507.1.1

Iudex finita prima dilatione iusta causa allegata secundam dilationem dare debet. 1.513.1.4

Iudicis vnius verbo noo creditur, scriptura verò eius per testes reprobari potest. 1.523.1.1

Iudex non potest esse testis. 1.523.2.2

Iudex datus ad causam quando non venit ad sententiam, vel fuit recusatus, aut compromissum expirauit, potest esse testis. 1. 538.1.3

Iudex testimonium ferre non potest in causa coram eo vertente, vel in qua fuit iudex. ibid.4

Iudex si de re, super qua litigatur, veritatem sciat, potest recusari, vt testificetur. ibid.5
Iudici licitum est prudentibus promissis,& bonis simulationibus reum allicere ad veritatem eruendam. 1.562.2.3
Iudex Ecclesiasticus loci Ordinarius competens est ad compellendum contrahentem, in cuius fauorem fuit iuratum, vt iuramentum remittat quando contractus habet vitium simoniæ. 1.574.1.5
Iudex contra vsurarium inquirere potest parte non petente. 1.591.1.3
Iudex Ecclesiasticus potest facere proclama sub pœna excommunicationis, vt qui cunque scit veritatem super tali negotio compareat in iudicio ad deponendum. 1.591.2.4
Iudex ex officio pro eruenda veritate potest iuramentum in supplementum probationis deferre quandocunque sibi videbitur. 1.600.2.3
Iudex quibus ex causis alterii ex partibus iuramentum deferre possit, remittiue. 1.604.1.2
Iudex recusatus potest compelli respondere super articulis suspicionum. 1.606.1.8
Nisi recusaretur ob crimen. ibid.
Vel si positiones suspicionis contineant turpitudinem. ibid.
Iudex statuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas, post quem excipientem non audiet, nisi in tribus casibus hic exceptis. 1.607.1.1
Iudex potest recusari quotiescunque magis vnam partem, quàm aliam diligit. 1.609.1.2
Iudici suspecto nunquam Princeps præsumitur ex certa scientia causam committere. ibid.6
Iudex potest appellationem datam, si causa propter quam fuit appellatum, probatur vera, declarabit appellationem esse legitimam. 1.610.2.1
Iudex proferens sententiam ipso iure nullam, potest illam reuocare. 1.646.1.13
Iudices quoad possunt debent lites sopire. 1.646.2.3
Iudex si in sententia referat se ad acta, & ex illa appareat de errore ipsius iudicis, vitiatur sententia. 1.658.2.6
Iudici si commissum, & delegatum sit vt si quis coram eo probet intentionem suam, ferat sententiam pro eo alium condemnando, & nihil dictum sit de absolutione, si tamen intentio, vel causa commissa non est probata, poterit eum condemnare,& aduersarium absoluere. 1.657.2.2
Iudex in sententia non tenetur exprimere causas, quibus nititur ad ita iudicandum. 1.659.2.2
Iudex quomodo, & quando possit declarare sententiam suam, remittiue. 1.660.1.3
Iudex habet præsumptionem pro se, etiamsi sit improbus. ibid.4
Iudex non admittens appellationem si causa est criminalis deponitur. 1.670.1.3
Iudex Ecclesiasticus potest appellanti præfigere terminum vt intra illum coram superiore cum processu se præsenter, & eo tempore elapso declarare appellationem esse desertam. 1.672.1.2
Iudex qui non detulit appellationi an possit præfigere terminum appellanti ad eam prosequendam. ibid.3
Iudex à quo an possit arctare terminum appellanti ad prosequendum, seu petendum Apostolos. ibid.4
Iudex à quo potest præfigere terminum appellandi ad docendum de prosequutione appellationis. 1.674.1.15
Iudex non potest augere terminum ad appellationem interponendam concessum. 1.674.2.17
Iudex ex sola appellatione interposita in vna causa, seu articulo, potest recusari vti suspectus in aliis causis. 1.675.1.2
Iudices plures damnati, & corrupti odio prosequuntur appellantes. ibid.3
Iudices aliqui adeò indignantur, vt pars grauata timeat appellare. ibid.4
Iudex se sciens re vera non esse iudicem competentem in aliqua causa, & nihilominus pronuntiauit se esse competentem in ea, gesta per eum in hoc casu non valebunt. ibid.5
Iudex vt suspectus recusari non potest notoriis criminibus. 1.685.1.4
Iudex quando pronunciat excommunicatum eum,qui antea lege disponente est excommunicatus, non requiritur citatio. 1.687.1.fin.
Iudex à quo non obstante appellatione cognoscit de causa si appellans non prosequitur; & iudex vt suspectus recusatus potest partes compellere vt alium eligant coram quo quæstio terminetur. 1.688.1.1
Iudex ordinarius eo ipso quòd est suspectus, remanet etiam suspectus ab eo delegatus. ibid.3
Iudex ordinarius recusari potest de iure Canonico. ibid.4
Iudex potest præfigere terminum appellandi ad prosequendam appellationem, quo elapso reassumit suam iurisdictionem; & exercet. 1.690.1.2
Iudex recusari potest ex eo quod sit consanguineus partis. 1.691.1.2
Iudex sæcularis an possit esse competens ad compellendos suos creditores ad remittendas vsuras, remissiue. ibid.
Iudici delegato causa cum clausula *appellatione remota*, non committitur sublata recusatio iudicis. 1.691.1.1
Iudex consanguineus vsque ad quem gradum recusari possit, ostenditur. 1.691.1.8
Iudex recusari potest suspectus ex quavis leui, & modica causa. ibid.8
Iudex æqualiter coniunctus vtrique parti recusari non potest. ibid.9
Iudex recusari potest vt suspectus, quia aliàs contra me pronunciauit,& ab eius sententia appellauerim. ibid.
Iudex regulariter recusari potest suspectus ex eo quòd sit familiaris vnius partis. 1.691.1.8
Iudex remouetur vt suspectus si esset dominus imperantis. ibidem 15
Iudex appellationis remittit appellantem, & eius causam ad priorem iudicem, nisi sibi constiterit à grauamine, vel iniusta sententia fuisse appellatum. 1.691.1.
Iudex recusatus si suspicionis causam proposuit impertinenter manifestè friuolam poterit reiicere, & ea minimè obstante in causa procedere. 1.691.1.
Iudex qui differt partem salutare prouentanea facientem, potest à suspectus recusari. ibid.8
Iudex vel aduersarius non tenetur deferre appellationi, cui non detulit appellans. 1.695.1.2
Iudex à iudicandi munere in causa, in qua recusatur, se abstinere potest, non expectata recusationis probatione. 1.696.2.3
Iudex à quo præfigit terminum appellantibus. 1.697.1.2
Iudex à quo non potest statuere terminum ad definiendam appellationem. 1.699.2.2
Iudex appellationis si fuit appellatum post litem contestatam, & nunc altera pars est contumaciter absens, potest libere terminare sententiando, prout de iure, cum locum de contestata causæ. 1.705.2.
Si præsens fuerit, necessaria erit contestatio litis in iudicio appellationis, itaut non sufficiat primi iudicij contestatio. 1.709.2.2
Iudicibus magnus debetur honor. 1.710.1.
Iudex delegatus, cui est commissa causa appellationis, potest absque noua commissione cognoscere de causa principali, & appellatio fuerit iustificata. 1.711.2.
Iudex prohibitionis quando ab interlocutoria pronuntiatum bene fuisse appellatum ex stylo Romanæ Curiæ, potest confirmare illam retinere si pars iuret quod non speret iustitiam sibi fieri in partibus. ibid.
Iudex, qui sua arbitrio procedere potest, tenetur iuriperiti consilium sumere, 1.711.2.
Iudex delegatus non dicitur præuenire per solam præsentationem commissionis, seu rescripti. ibid.22
Iudicem mihi suspectum culpa mea non possum recusare. ibidem 23
Iudex à quo appellatum est de grauamine, si illud reuocat, potest in principali causa procedere. 1.712.1.1
Iudex quando se pronuntiat competentem, vel incompetentem potest appellari. 1.713.1.
Iudex semel & iterum tantum sententiam interlocutorium reformare potest. 1.714.1.3
Iudex etiam sine causa, & appellatione interposita potest sententiam interlocutoriam reuocare. ibid.2
Iudex appellationis interlocutoriæ deferens non potest eandem illam reuocare. ibid.3
Iudex non potest suam sententiam interlocutoriam reuocare postquam iudex ad quem inhibuerit. 1.715.1.3
Iudex etiam sine causa potest reuocare sententiam interlocutoriam. 1.715.1.
Iudicem recusare volens debet coram eodem suspicionis probabilem causam proponere, & eam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata, fus amittit hoc iudicem recusandi vtitur in principali, ea verò probata remittit negotium ad superiorem, vel causam committit de recusatione cognoscendam. 1.715.1.1
Iudice suspecto recusato causa suspicionis proponi debet coram iudice recusato, probari tamen coram arbitris. 1.715.1.6
Iudex recusatus electis arbitris præfigit terminum intra quem suspicionis negotium terminari debeat. ibidem
Iudex suspectus recusari potest non solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus. 1.716.1.9
Iudex ordinarius de iure Canonico recusari potest. ibid.10
Iudex recusari non potest ex qualibet causa recusandi bene essa, sed ex iusta, legitima, & rationabili tantum. 1.716.2.1.1
Iudex, vt suspectus in notoriis criminibus recusari non potest. ibid.13
Iudex quando est dubius, & valt consulere superiorem, debet dare copiam consultationis partibus, aliter ei non credimus. 1.729.1.3

BARBOSA
Ius Can
To. 2. P. 3.
CVI

Iudex inferior si ad superiorem referat quæstionem facti, præsumitur quòd causa exonerandi hoc faciat. ibid.3
Iudex à quo potest inuocare quando tendit ad facilioremextum appellationis. 1.724.2.28
Iudex inferior cognoscere non potest de re scienter confirmata per Papam, nisi confirmatio non tenuerit,vt quia subreptitia, vel de re litigiosa. 1.727.2.1
Iudices Ecclesiastici, & delegati gratis iudicare debent. 2.6.2.1
Iudex pro munere temporali sententiam ferens quas pœnas incurrat, remissiuè. ibid.2
Iudici data non quidem determinatè in fauorem dantis,sed simpliciter,& indeterminatè, vt eum expediat, prout iustitia postulauerit, an sint obnoxia restitutioni, ostenditur. ibid.5.6
Iudici dans pecuniam pro conseruatione iuris sui, vel etiam pro redemptione indebitæ vexationis, non tenetur in aliquo, nec punitur. 2.8.1.12
Iudici datum in dubio, præsumitur datum in malum. 2.8.2.15
Iudex Ecclesiasticus punire potest sæculares induentes habitum regularium in ludibrium. 2.9.2.5
Iudicis electio est in pœnis alternatiuis, quando ad illum, vel etiam ad neminem verba diriguntur. 2.11.1.6
Iudex procedit ex officio in notoriis, etiam nemine accusante. 2.18.2.2
Iudex, vel officialis non debet exequi Principis, aut alterius superioris iniustum præceptum, quando illud exequendo timeretur de vniuersali scandalo. 2.44.2.3
Iudex compromissarius factus inter duos electos ad aliquam dignitatem, potest vnum confirmare,& alteri pro bono pacis de prouentibus prouisionem facere. 2.55.1.1
Iudicis monitio requiritur in factis,& dispositionibus negatiuis, vt quis in pœnam incidat. 2.68.1.3
Iudex quilibet dicitur minister Dei in terris. 2.204.1.2
Iudex in quibus casibus possit procedere contra reum, quamvis nullus sit accusator, remissiuè. ibid.3
Iudicis imprudentia venditori nocere non debet. 2.133.2.17
Iudicis mandatum vt emphyteuta non soluat pensionem excusat à caducitate. 2.155.1.127
Iudex inquirere potest ex officio etiam ad priuatam vtilitatem vbi agitur de exequutione testamenti. 2.219.1.4
Iudex excusari potest si omissa communi Doctorum opinione iudicet secundùm illam, quam aliquando eius præceptor veram esse affirmauit. 2.237.2.5
Iudici asserenti subesse causam necessariam absentiæ fides adhibetur ad delegationis validitatem. 2.245.2.5
Iudex procedere potest in exactione decimarum per monitionem, & præceptum, & compellere recusantem. 2.250.2.3
Iudex potest pronuntiare super successiuo eius, quod principaliter petitur. 2.334.1.5
Iudex in notoriis potest inauditam partem spoliare. 2.344.1.4
Iudex requisitus si nolit exequi decretum iudicis requirentis,nec eius precibus consentire, eius superior est omnino interpellandus. 2.355.2.4
Iudex potest moderare concessionem, & inæqualitatem ex postfacto superuenientem ad modum iustæ exactionis reducere. 2.484.1.6
Iudicis arbitrio relinquitur quantum vna Ecclesia parochialis ab altera distare possit vt commodè Sacramenta sumere inde possint parochiani. 2.434.1.4
Iudex laicus non debet iudicare, nec hospitium quærere in domibus Ecclesiasticis. 2.436.2.1
Iudex sæcularis in domo Ecclesiæ ius dicere non debet. 2.437.1.2
Iudices sæculares prætextu alicuius consuetudinis hospitium in Ecclesiarum domibus vendicare non debent. ibid.3
Iudicis prudentis arbitrio relinquitur qualis debeat esse certitudo mortis prioris viti, vt vxor secundo nubat. 2.482.2.5
Iudex Ecclesiasticus solum est competens, quando agitur de coniugum separatione ad lepram. 2.532.2.4
Iudicis arbitrio relinquitur quando maritus diu abesse dicatur ab vxore. 2.533.1.4
Iudex à quo generaliter potest intentare illa, quæ tendunt in faciliorem exitum causæ appellationis, non tamen cognoscendo de eius vitibus. 2.567.2.3
Iudex à quo est appellatum in causa matrimoniali inhibendo partibus ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare. ibid.5
Iudex Ecclesiasticus, ad quem causa natalium, vel alia spiritualis remittitur,potest opponenti exceptionem illam præfigere terminum peremptorium intra quem probare teneatur, non verò iudex sæcularis. 2.576.1.4.5
Iudicis auctoritas,seu iussus in illicitis excusat à dolo. 2.584.1.3
Iudex ex officio parte inuita procedere potest ad retractandam sententiam in coniugali causa latam, vbi de errore certior factus fuerit. 2.599.2.6
Iudex Ecclesiasticus cur de causa dotis in hoc textu cognouit, ostenditur. 2.614.2.6
Iudex Ecclesiasticus non debet mulieri facultatem concedere, vt secundo vito nubat donec certum nuntium acceperit de morte prioris quantumcunque annorum spatio quindecim abfuerit. 2.618.1.4
Iudex ex officio potest repellere excusatorem non idoneum. 3.1.2.2
Iudex sine accusatore procedit super euidentia patrati sceleris. 3.5.1.1.2
Iudicis arbitrio relinquitur quod in iure expressum non est. 3.9.2.6
Iudicis arbitrio quoties aliquid committitur est locus appellationi. 3.10.1.7
Intellige vt ibi.
Iudex non potest inquirere de crimine occulto, sed oportet aliquam præcedere infamiam, qua iudex ad inquirendum moueatur. 3.13.1.init.
Iudex quamvis sciat crimen subditi, non potest ex officio procedere ad eum accusandum per viam inquisitionis antequam ille accusetur. 3.13.1.9
Iudex, & accusator debent esse diuersæ personæ. 3.14.2.3
Iudex contra neminem potest procedere ad accusationem, nisi adsit aliquis accusator. ibid.4
Iudex habens à statuto, seu Principe plenum arbitrium in procedendo,& puniendo delinquentes, adhuc non præcedente infamia inquirere nequibit. 3.15.1.8
Iudici asserenti in inquisitione famam præcessisse non creditur, nisi de ea aliunde appareat per testes. ibid.15
Iudex nulla præcedente diffamatione in crimine hæresis,vel læsæ Maiestatis, procedere potest. ibid.14
Iudex tanquam suspectus in causis criminalibus potest recusari. 3.15.2.19
Iudex potest procedere contra calumniatorem euidentem absque accusatore. 3.17.2.4
Iudex non potest iudicare secundùm causam probatam, & non deductam. 3.35.2.3
Iudex futurus est, qui vltra petita iudicat. ibid.5
Iudex criminalis potest cognoscere de causa ciuili incidenter ad criminalem 3.60.2.3
Iudex sæcularis in causa hæresis est merus executor. 3.76.1.3
Iudex qui negligit facere iustitiam,excommunicatur. 3.78.1.18
Iudex ex negligentia malè iudicans facit litem suam. ibid.19
Iudex diserturus in pœnitentia imponenda debet attendere circunstantias ex quibus augetur vel minuitur delictum. 3.96.2.1
Iudex sæcularis in causis vsurarum an iudex esse possit,remissiuè. 3.143.2.4
Iudex ex officio suo vsurarium ad restituendas vsuras compellere potest, non obstante iuramento de non repetendis vsuris per debitorem præstito. 3.144.1.1
Iudex sæcularis testem in testimonio coram se ferendo delinquentem punire non potest. 3.151.1.4
Iudex intermissam quocunque modo accusationem suscipere, & ad sententiam vsque prosequi potest. 3.161.1.2.
Iudex quando videt accusationem esse suspectam de collusione, non debet cessare ab inquisitione. 3.161.2.2.
Iudex Ecclesiast. pro executione suæ sententiæ potest implorare brachium iudicis sæcularis. 3.169.1.7
Iudex sæcularis sub pœna excommunicationis potest cogi ad præstandum brachium suum Ecclesiastico. ibid.8
Iudex Ecclesiasticus an sit competens contra laicos, qui in negotiis cum Ecclesia gestis eius rebus quoquomodo præiudicant. 3.206.1.14
Iudex Ecclesiasticus an cognoscere possit contra laicos rerum Clericorum inuasores, ostenditur. 3.206.2.15
Iudex Ecclesiasticus potest extra territorium suo subdito communionem prohibere. 3.210.1.23
Iudex, qui iustitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apostolicæ non seruat, suis priuilegiis est priuandus. 3.214.1.2
Iudex in administranda iustitia negligens, aut per dolum, vel imperitiam malè iudicans, quas pœnas ciuiles incurrat,ostenditur. 3.214.2.3
Iudex per dolum, aut imperitiam malè iudicans, qualiter criminaliter puniatur, ostenditur. ibid.4
Iudex iniustitiam faciens non positiuè,sed omittendo,an easdem pœnas incurrat, ostenditur. ibid.5.& seqq.
Iudex Ecclesiasticus potest punire sæculares quæstores falsas eleemosynas petentes. 3.227.2.20
Iudex Ecclesiasticus potest punire laicos falsò portantes religionis habitum. ibid.24
Iudex Ecclesiasticus non cognoscit de criminibus laicorum nisi quatenus spectant ad forum Conscientiæ. 3.257.1.2
Iudex sæcularis Clericum in testimonio ferendo coram se delinquentem nullo modo punire potest. 3.270.2.5
Iudex potest cognoscere, & punire iniuriam sibi factam contemplatione officij, quando pœna determinata est à iure. 3.273.2.4.6
Iudicem, qui est in syndicatu, offendens, qua pœna puniatur, remissiuè. ibid.7
Iudex Ecclesiasticus potest priuare laicum militia temporali. 3.275.2.3

Vide *Delegatus.*

Iudicandi munus est honor, & nobilitas ex iudicatura causatur. 1.273.2.15

Iudicare,& ius dicere in quo differant, ostenditur. 1.281.1.3

Iudicare munus publicum est. 1.281.2.5

Iudicare nullus debet de confirmationibus Papæ sine eius mandato,nisi per falsi suggestionem fuerint obtentæ. 1.730.2.1

Iudicare est onus. 2.245.2.3

Iudicium illud dicitur iniquum, non solum quod est contra iustitiam, & æquitatem, sed etiam quod est inordinatum, siue contra iuris regulas. 1.239.2.7

Iudicium agitatum cum procuratore reuocato tenet, si reuocationem iudex, vel aduersarius ignorauerunt. 1.317.2.1

Iudicium diuiditur in criminale, ciuile, & mixtum. 1.349.1.3

Iudicium definitur vt sit actus trium personarum, iudicis, actoris, & rei in iudicio contendentium, vel melius vt sit legitima causæ cum forensi strepitu per iudicem facta discussio. 1.349.2.7

Iudicium à citatione incipit. 1.350.1.8

Iudicium aliud ordinarium, aliud extraordinarium. ibid.9

Iudicia vniuersalia & generalia in quo differant, remissiuè. 1.388.2.11

Iudicium exerceri non potest etiam de consensu partium in diebus festis,nisi necessitas, vel pietas suadeat, secus verò in feriis introductis fauore hominum. 1.408.2.1

Iudicium subterfugiens videtur suspectus, & præsumitur de sua iustitia diffidere. 1.564.1.12

Iudicium agitatum cum Ecclesia vacante non valet. 2.93.2.12

Iudicio in omni tres personæ requiruntur, iudex, actor, & reus. 3.336.1.6

Iuramentum semper intelligitur rebus sic stantibus. 1.116.1.14

Iuramentum de obediendo Imperatori non obligat quando per depositionem, vel aliter definit esse Imperator. ibid.15

Iuramentum non extenditur ad actus non cogitatos, & futuros. 1.146.2.7

Iuramentum scholaris de non doctorando alibi,quàm Bononiæ, intelligitur rebus sic stantibus. ibid.8

Iuramentum à parte parti delatum extra iudicium parit exceptionem litis finitæ. 1.148.2.14

Iuramentum vbi non firmat contractum, sed solùm fit de soluendo, facta solutione impletum est, & absque aliqua relaxatione potest solutum repeti. 2.325.1.6

Iuramentum pacis frangens subiicitur Ecclesiastico iudicio. 1.322.6

Iuramento non confirmatur actus quoties in fauorem publicum principaliter prohibetur. 1.379.1.7

Iuramentum calumniæ non præstatur in spiritualibus causis. 1.399.1.1

Iuramentum calumniæ non subit, qui iam plenè probauit. 1.400.2.3

Iuramentum calumniæ lite contestata est præstandum vel parum post incontinenti. 1.401.1.3

Iuramentum calumniæ sine causa subire recusans cadit ab instituta actione, intellige per sententiam. 1.401.2.4.5

Iuramentum in supplementum probationis deferendum est semiplenè probanti si ab eo petatur, vel in conclusione libelli apposita sit clausula, *pete ius*, &c. 1.469.1.9

Iuramentum suppletorium, cui deferendum venit, debet esse legalis,& fide dignus, non autem periurus, vel infamis. 1.469.2.12

Iuramentum suppletorium deferendum est vsque ad conclusionem in causa, & etiam post conclusionem, si antea petirum fuisset, si causa esset summaria. ibid.13

Iuramentum suppletorium deferendum est actori, quando semiplenè intentionem suam probauit, reus verò nihil præstitit; reo verò, & non actori quando reus similiter semiplenè probauit. 1.470.1.16

Iuramentum suppletorium non defertur, quando aliquis se adstrinxit,ad probandum, vel similiter plures haberi possunt. 1.470.2.28

Iuramentum suppletorium non defertur quando agitur de maiori parte bonorum. ibid.35

Iuramentum suppletorium non defertur contra iudicem in syndicatu. ibid.48

Iuramentum suppletorium non defertur non habenti notitiam rei. 1.471.2.46

Iuramentum deferri potest viro super copula habita cum sua vxore,cùm vir non probat contrarium. 1.473.2.3

Iuramentum ad remittendum per testes necessariò requiritur vtriusque partis consensus. 1.475.2.6

Iuramentum in principio examinis præstandum. 1.515.2.6

Iuramento desiderarunt tactus Euangeliorum. ibid.7

Iuramentum in probando animo succedit in vim plenæ & concludentis probationis. 1.515.1.2

Iuramentum testibus expresso consensu à partibus remitti potest, secus in causa matrimoniali, criminali, & ciuili arduis. 1.537.1.3

Iuramenti in remissione à partibus facienda non requiritur legitimus consensus. 1.537.2.4

Iuramentum calumniæ an possit remitti à parte parti, ibidem tur.

Iuramentum calumniæ statuto tolli non potest. ibid.5

Iuramentum quando requirit quòd propria manu alicuius fiat non potest iurari per alium. ibid.6

Iuramenti materiam qui Doctores tractent,citantur. 1.541.5

Iuramenti nomen deducitur à iure. 1.572.12

Iuramentum dicitur etiam iusiurandum, siue Sacramentum. ibid.4

Iuramentum definitur vt sit Dei in testem ad confirmandum factorum veritatem actualis,siue virtualis inuocatio. 1.572.15

Iuramentum aliud assertorium, aliud promissorium, & quid vnumquoque, & an inter se differant, ostenditur. ibid.

Iuramentum in iudiciale, & extraiudiciale diuiditur. 1.573.17

Iuramentum calumniæ, & de veritate dicenda, ac litis decisorium quod? ibid.8

Iuramentum necessarium est illud quod à iudice absque parium consensu defertur. ibid.9

Iuramenti ad relaxationem agi potest, cuius implementum impitudinem continet ex parte suscipientis. 1.573.2.1

Iuramentum potest remitti ab eo, cui præstitum fuerit. ibid.6

Iuramentum præstitum à Prælato de non repetendis rebus Ecclesiæ non valet. 1.574.1.12

Iuramentum secundum vbi priori licito, & honesto aduersatur nullatenus obligat. ibid.3

Iuramentum præstitum à prælato de non repetendis rebus Ecclesiæ quatenus respicit commoditatem, & vtilitatem ipsius prælati, valet. 1.574.2.4

Iuramenti implementum in melius commutans non petenti & non adstringitur quis iuramento ad implendum quod iurauit si ab alia parte non adimpletur, cuius respectu probatur iuramentum. 1.575.2.

Iuramentum quando factum est in fauorem tertij cum aliqua conditione, nisi illa adimpleatur, iurans ad iuramentum seruandum non obligatur. ibid.3

Iuramenti forma ponitur. 1.576.2.

Iuramentum fidelitatis præstant Episcopi personaliter nonque suæ consecrationis. 1.576.4

Iuramentum est illicitum non solùm quando fit cum malo animo tur, sed etiam quando sine illa extorquetur. 1.577.3

Iuramentum in forma specifica adimpleri debet. 1.578.2

Iuramentum metu extortum si potest seruari sine interitu alicuius æternæ, seruandum est: Ecclesia tamen Romana consueuit à tali iuramento absoluere. 1.580.2.1

Iuramentum rei licitæ metu extortum *obligat,donec declarentur* non tenere. ibid.2

Iuramentum promissorium de actu *qui sine peccato mortali fieri* non potest, nullam inducit obligationem. 1.580.2.5

Iuramentum tendens directè in mortem propriam non valet. ibid.5

Iuramentum habet vim specialis mentionis. 1.582.2.5

Iuramento tres circunstantiæ, seu comites interuenire debent 1.584.1.6

Iuramentum Monachi claustrũ abiurantis non valet. 1.585.2.4

Iuramentum, seu votum calore iracundiæ præstitum non obligat. ibid.2

Distinguitur tamen. ibid.

Iuramentum personale est, & non transit ad hæredes quoad periurium. 1.587.1.9

Iuramenti ratione non tenetur dominus adimplere illud, quod eius procurator, seu nuntius, nomine ipsius absque tamen mandato speciali, dare, aut facere promiserunt. 1.587.2.9

Iuramentum metu extortum obligat tantùm ad culpam venialem; in materia verò grauj ad culpam mortalem. 1.588.1.5

Iuramentum si sit contrarium alteri iuramento licitè non est seruandum. 1.588.2.2

Iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata. 1.589.1.4

Iuramentum præstitum in præiudicium iuris superioris non valet. 1.590.2.8

Iuramentum habet vim clausulæ, si non valet, valeat: valet potest. 1.591.1.4

Iuramento in omni intelligitur auctoritas superioris excepta ibid.5

Iuramentum generale debet ita intelligi, si fieri potest vt non obuiet iuri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra iuris obseruantiam. 1.591.2.1

Iuramentum vnius vni debitum si alteri præstitum, illicitum est & eo non obstante, cui debetur, præstandum est. 1.592.2.1

Iuramentum vni debitum si alteri præstetur, illicitum est. ibid.2

Iuramentum promissorium intelligitur si res in eodem statu permanserit. ibid.3

Iuramentum non extenditur ad futurum euentum. 1.594.1.2

Iuramentum

Iuramentum de non accusanda vxore de adulterio validum est. 1.595.1.12

Iuramentum licitè ex causa necessaria etiam per Religiosos præstatur. 1.596.1.1

Iuramentum factum per creaturas referendo eas in creatorem obligat ad sui obseruantiam. ibid.2

Iuramentum præstitum super actu à lege infirmato principaliter fauore iurantis, licèt secundario in fauorem publicum, necessariò est obseruandum si non vi vel dolo fuit præstitum, & in alterius præiudicium principaliter non redundat. 1.596.2.1

Iuramentum mulieris iurantis de non contraueniendo rerum dotalium alienationi, est obligatorium. ibid.2

Iuramenta quæ sunt contra vtilitatem Ecclesiasticam non tenent. 1.597.1.1

Iutamentum in supplementum probationis non defertur in causis matrimonialibus. 1.602.1.4

Iuramentum an possit extendi ad diem prorogatum? ostenditur. 1.603.1.5

Iuramentum semel iam præstitum non potest extendi ex solo consensu & voluntate iurantis ad alium casum. ibid.6

Iutamentum simpliciter præstitum seruandi statuta alicuius Communitatis, minimè extenditur ad futura nisi expressè iurans declaret. 1.603.2.7

Iuramentum delatum à iudice nullus sine iusta causa recusare potest, sed bene si defert à parte. 1.604.1.1

Iuramentum suppletorium quando deferendum sit reo, & non actori, ostenditur. ibid.6

Iutamentum suppletorium datur in matrimonialibus causis, vbi adest plusquam semiplena probatio. ibid.7

Iuramentum, cuius virtute lata est sententia, excludit appellationem. 1.684.2.2

Etiamsi condemnatis vellet per eminentiam rei probare contrarium eius, quod est iuratum. ibid.

Etiam in sententia lata virtute iuramenti relati. ibid.

Et in sententia qua reus, cui fuerit delatum iuramentum, fuerit condemnatus ad soluendum. ibid.

Secus, si is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles causas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, & iudex iis reiectis præcipit iurari, vel referri. ibid.

Vel in sententia lata in causa matrimoniali. ibid.

Aut in sententia lata virtute iuramenti necessarij. ibid.

Iuramentum de non alienando sine Papæ licentia non continet solita alienari, quæ inconsulto etiam Papa alienantur. 2.169.2.2

Iutamentum, quo quis promittit se non reuocaturum pactum legis commissoriæ in pignoribus, validum, & obligatorium est. 2.174.2.4

Iuramentum contra proprium non potest quis venire. 2.178.2.20

Iutamentum in supplementum probationis deferendum est potius mulieri, quàm viro si illi magis competta esset rei controuersiæ veritas. 2.264.2.6

Iutamentum recipiens de nouo censu imposito Ecclesiæ persoluendo, compellitur iurantem absoluere. 2.381.1.1

Iutamentum potest relaxari à partibus in quorum vtilitatem fuit iuratum. ibid.5

Iutamentum à parte parti remitti potest. 2.567.1.9

Iutamentum deferendum est viro super copula habita cum vxore ad eius domum traducta, & quomodo id intelligi debeat, declaratur. 2.500.1.2

Iutamento viri dicentis se copulam habuisse cum impubere non est standum. ibid.3

Iuramentum quando in sponsalibus non interuenit, an sit inuiti compellendi, remissiue. 2.501.2.8

Iutamentum an confirmet donationem inter virum, & vxorem, ostenditur. 2.615.2.3

Iutamentum quando factum est in fauorem tertij cum aliqua conditione, nisi illa adimpleatur, iurans ad iuramentum seruandum non obligatur. 2.516.1.8

Iutamentum non efficit validum matrimonium metu contractum. 2.528.1.5

Iutamentum adiectum matrimonio metu graui extorto non obligat. ibid.6

Iutamenti ad essentiam non requiritur contractus alicuius rei factæ. 2.562.1.12

Iutamentum nunquam trahitur ad ea, de quibus verosimiliter iurans non disposuisset. 3.95.1.4

Iuramentum ab infideli parato iurare per falsos Deos ad redimendam suam necessitatem, & vexationem licitè quis petere potest. 3.136.1.12

Iutamentum à fideli, quem mortaliter scit, aut præsumitur paratum esse ad iurandum falsum, potest quis ad redimendum vexationem in casu necessitatis, aut debiti exigere. 3.136.2.13

Iutamentum parti præstati debet in expensis, & damnis post taxationem iudicis. 3.266.2.7

Iutamentum vbi propria manu exigitur non admittitur procurator, etiam habens speciale mandatum ad iurandum. 3.299.1.7

Iutamento eius, qui ignorauit, statur ad probandum ignorantiam. ibid.8

Iutamentum ab excommunicato ante absolutionem dirigendum est de parendo mandatis Ecclesiæ, & iudicis. 3.301.1.3

Iutamentum excommunicati de stando mandatis Ecclesiæ non habet vim absolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter personas exceptas, aliàs communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, nisi sit excommunicatus cum participibus suis. 3.314.1.1

Iurare quis non potest etiam iuramentum fidelitatis, aut calumniæ sine speciali mandato. 1.56.2.2.26

Iurans alicui vt Prælato suo, vel domino fidelitatem, amissa per eum prælatione, vel dominio illi amplius non debet fidelitatem. 1.116.1.17

Iurari debet de calumnia super exceptione in ciuilibus. 1.240.2.15

Iurant de calumnia OEconomus, Syndicus, seu procurator generalis. 1.400.1.4

Procurator, vel Syndicus vniuersitatis Ecclesiasticæ, vel sæcularis. 1.400.2.1

Iurare debens calumnia potest petere tempus ad deliberandum, quando est dubius de facto super quo interrogatur. 1.401.1.4.

Iurans puellam ducere in vxorem non tenetur accipere si dotem non constituat. 1.476.2.5

Iurans non tenetur iterum iurare successoribus de præstanda fidelitate. 1.567.2.med.

Qui iurauit facere aliquid alicui promittenti etiam aliud, si vna pars non obseruat promissum, altera pars non tenetur ad iuramentum. 1.599.2.1

Iurantes non loqui patrem, aut matrem sunt absoluendi ab obseruantia talis iuramenti. 1.584.2.5

Iurans scienter illicitum non indiget absolutione, sed tenetur illud non obseruare. Si verò iurauit ignoranter, debet aliud obseruare si aliquo licito modo est obseruabile: si autem licitum quod putabat illicitum, debet obseruare iuramentum, sed de animo deprauato aget pœnitentiam. 1.589.2.1

Iurantis mens, & intentio inspicitur. 1.592.1.2

Iurans cum muliere contrahere propter superuenientem fornicationem, vel deformitatem, eam repellere potest, non verò propter præcedentem. 1.594.1.1

Iurare prohibitum est nisi ex causa necessitatis. 1.596.1.4

Iurans contra legem in sui vtilitatem introductam non peccat. 1.599.1.4

Iurans non esse contra aliquem potest in casibus propriis & Ecclesiæ suæ esse contra eum. 1.600.1.1

Iurans in Ecclesia residere pro seruitiis Ecclesiæ licitè se absentat. 2.36.1.1

Iurans non alienare bona Ecclesiæ, non potest alienare ea quæ sunt de mensa, vel dubitatur an sint de mensa. 2.112.1.1

Iurans non contrariari contractui non potest illum rescindere ob læsionem vltra dimidiam, nisi enormissima læsione deceptus proponatur. 2.127.1.23

Iurans patronus non variare, nec cumulare in præsentatione beneficij iuris patronatus, tunc non potest per viam cumulationis, vel variationis alium præsentare. 2.363.1.4

Iurans cum aliqua contrahere, si non subest impedimentum per censuram Ecclesiasticam, contrahere compellitur. 2.472.2.1

Iurans se vnam pluribus ducturum, & postmodum aliquam ex illis carnaliter cognoscat, an illa sponsalia transeant in matrimonium, & quid attento Decretal. Concil. Trident. 1.473.1.7

Iurans cum aliqua contrahere si vult Religionem ingredi, debet primo contrahere vt iuramentum seruetur, & postea ante copulam Religionem ingredi. 2.479.1.1

Iurans cum aliqua contrahere, moneri potius debet quàm compelli, vt contrahat. 2.480.2.1

Iurans aliquam in vxorem accipere, non tenetur, nisi postea purè consenserit, vel eam cognouerit. 2.514.2.1

Iutans respondere tantùm ad interrogata, post confessionem auditur volens probare excusationes, quæ confessionem non perimunt, sed exponunt. 3.10.2.1

Iutans se aliquid soluturum certa die, & antequam dies aduenial is in cuius fauorem est facta promissio, incidit in excommunicationem, an debeat illi fieri solutio, ostenditur. 3.82.2.7

Iurans obedire Prælato, & Ecclesiæ, non clero diœcesano, sed Capitulo Cathedralis Ecclesiæ obedire tenetur. 3.340.1.1

Iuratæ alicuius assertioni in iis quæ ab eius animo pendent affirmanti, siue neganti creditur. 3.106.1.4

& quid in criminalibus. ibid.5

Iurgium dicitur quasi iuris guarrium. 3.336.1.5

in *Iure* statuendo, non tam iustitia, quàm honestas spectatur. 1.4.2.36

Iuris Canonici statuta ligant omnes, excepto Papa. 1.10.1.1
Iuris quod quisque in alterum statuit, ipse debet eo vti. 1.15.1.2
Ius ex facto oritur, 1.80.2.4
Iurium incorporalium quasi possessio non acquiritur per actus, qui fiunt ex gratia, & amicitia. 1.81.2.3
Iura semper præsumunt pro iudice. 1.104.2.6
Iurium incorporalium quasi possessio acquiritur per vnicum actum secundùm veriorem. 1.107.1.9.10
Ius summum sæpe summa iniustitia est. 1.152.2.29
Ius quod est de seruo facto Diacono etiam de Subdiacono debet intelligi. 1.192.2.1
Ius ad rem acquiritur per præsentationem; per institutionem verò ius in re. 1.260.1.4
Ius Canonicum in omnibus causis Ecclesiasticis, & illis annexis, in quibus versatur periculum animæ, vel agitur de conscientia, & pia causa, semper est obseruandum. 1.358.1.3
Iuri publico priuatorum pacto non derogatur. 1.379.1.5
Ius percipiendi decimas est spirituale. 1.399.1.2
Iuris eligendi, & aliorum incorporalium quasi possessio amittitur si possessor inuitus, & contradicens excludatur ab actu ad eadem iura spectante. 1.425.2.12
Iuris eligendi ad quasi possessionem acquirendam, quæ sint necessaria, ostenditur. 1.426.2.10
Ius tertij venientis ad causam pro suo interesse in iudicio possessorio, quando dicatur connexum in iure spoliantis ad effectum vt non impediat restitutionem spoliato faciendam, remittitur. 1.427.2.4
Iuris dispositione fieri potest, vt is, qui est in possessione, eam perdat per lapsum certi temporis, & ei acquiratur, cui debet fieri traditio corporalis. 1.447.1.2
Iuris Canonici æquitas seruanda est de iure Ciuili, quando non reperitur lex in contrarium. ibid.3
Iure simpliciter dicitur fieri, quod per consuetudinem fit. 1.455.1.4
Iura potiora sunt ad absoluendum. 2.472.2.8
Iure Canonico deficiente recurrendum est ad iura, & consuetudines Regni, non autem ad iura Imperatorum, vel Iurisconsultorum. 1.490.1.2
Iuri superioris derogari non potest per iuramenta inferiorum. 1.589.1.5
Ius Canonicum aliquando ius diuinum vocatur. 1.600.1.2
Ius reuocandi donationem ob ingratitudinem non transit ad hæredes. 2.195.2.23
Ius conferendi quando competit cuilibet in solidum si vnus non confert, censetur consentire collationi per alterum factæ. 2.240.2.15
Ius in re per præsentationem nõ acquiritur, sed ad rem. 2.343.1.3
Ius ad rem vt acquiratur præsentato, præsentatio debet fieri coram habente instituere. ibid.4
Iuri Ciuili operam dantes ante clericatum post illum assumptum non prohibentur ad Doctoratus gradum in eodem iure promoueri, etiamsi sint monachi. 2.461.2.4
Iura propter criminis atrocitatem transgrediuntur. 3.2.1.3
Ius stalli, seu sedendi certo loco in Ecclesia an vendi possit. 3.44.2.3
Iure pleno quando dicantur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, remittitur. 3.211.1.26
Iuri suo renuntiare vnicuique liberum est. 3.219.2.9
Iura vbi absolutè dicunt posse dispensari, intelliguntur de Episcopo. 3.274.1.4
Ius commune adiuuare statuendo potest Episcopus. 3.306.2.5
Ius dictum est à iure, & id iure possidetur, quod iustè, quod bene: malè autem possidetur, quòd quis vel suis malè vtitur, vel aliena præsumit. 3.337.1.2
Iurisdictio non potest esse incerta. 1.39.2.6
Iurisdictio non datur in actu ante expeditionem. 1.41.2.4
Quando opponitur aliquid quod contradicit Iurisdictionem iudicis, potest ipse cognoscere an sua sit iurisdictio. 1.49.2.25
Iurisdictionis exercitium actu acquiritur per confirmationem. 1.96.2.2
Iurisdictiones ordinaria, & delegata non sunt incompatibiles, sed in vna eademque persona concurrere possunt. 1.196.2.med.
Iurisdictio voluntaria competens alicui ex commissione legis quando delegari possit, ostenditur. 1.210.2.3
Iurisdictionem turbantes possunt à iudice, cuius iurisdictio turbatur, etiam quòd is delegatus esset, puniri. 1.224.1.3
Iurisdictionis turbatores possunt à iudice Ecclesiastico excommunicari, & pœna pecuniaria mulctari. 1.224.2.11
Iurisdictionis prorogatio etiam in criminalibus fieri debet. 1.227.1.4
Iurisdictio delegati non solùm per citationem, sed per solam commissionem de citando censetur perpetuata. 1.238.2.5
Iurisdictio delegati si expirat in termino peremptorio, quem partibus assignauit, post congruam horam peremptorij, iudex non expectauit contumacem, si non expirat, potest expectare in diem alteram, & iterum citare si vult. 1.241.2.1
Iurisdictio delegari re integra morte mandantis expirat. 1.247.2.1
Iurisdictio prorogari non potest per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem. 1.249.1.1
Iurisdictio delegata ad personas non expressas in rescripto etiam de ipsarum consensu prorogari non potest. 1.249.1.2
Iurisdictio delegata prorogationem non admittit. 1.253.1.1
Iurisdictio extra territorium exerceri non potest quando competitur cognitio causæ iudicialis, 1.254.1.4
Iurisdictio præscriptione acquiritur. 1.261.1.7
Iurisdictio spectat ad solum Episcopum de iure commuui. ibid.8
Iurisdictio spectat ad Episcopum de consensu Capituli. 1.275.2.11
Iurisdictio per merum extorta non tenet. 1.321.2.
Iurisdictio consuetudine acquiritur. 1.321.2.
Iurisdictio non perpetuatur per citationem nullam. 1.338.1.4
Iurisdictio iudicis non videtur præventa per præsentationem literarum illi factam. 1.338.1.7 ibid.
Iurisdictionis perpetuatio non inducitur per citationem nullo ibid.
Iurisdictionis quasi possessio non probatur per excommunicationis probationem, licèt aliquibus diebus fuerit obtenta, ideo petens restitutionem hoc solum probato succumbit. 1.443.1.1
Iurisdictionis quasi possessio an & quando adhibitum per actum obedientiæ violenter extorum, ostenditur. ibid.4
Iurisdictionis quasi possessio probatur per exactionem gabellarum. 1.443.2.13
Iurisdictio in genere, per testes singulares probatur. 1.501.2.19
Iurisdictio & iura Episcopalia præscribi possunt ab inferioribus. 1.631.1.fin.
Etiam in iuribus Episcopalibus arduis, & quæ solis Episcopis, & ipsorum dignitati reseruantur. ibid.
Iurisdictio licèt posset opposita exceptione eludi, attamen interim prorogari valet. 1.676.1.4
Iurisdictio est acquisita iudici per præsentationem rescripti, ac priuilegij. 1.685.1.4
Iurisdictionis causa æstimationem non recipit. 1.685.2.10
Iurisdictio non datur in actu ante expeditionem. 1.689.1.4
Iurisdictio ordinaria si iam cœpta est per solam citationem, non potest tolli quoad eum ad causam illam per literas Papæ nisi hoc fiat mentio in rescripto. 1.691.2.11
Iurisdictio, sive correctio in grauioribus criminibus Regularium ad solum Abbatem, paucis quibusdam exceptis pertinet. 2.329.2.5
Iurisdictio Ordinarij per totam diœcesim iuris præsumptione extenditur. 2.355.1.1
Iurisdictionis exercitium arguit fines esse illius territorij cuius iudex ius dicit. 2.382.2.3
Iurisdictio ordinaria non potest *ab Episcopo concedi*. 3.48.2.1
Iurisdictionis defectus dicitur iniustitia. 3.152.2.6
Vide *Territorium*.
Iurisperitis Princeps reuerentiam exhibet ob meritum ac honorem scientiæ. 1.710.1.3
Iuspatronatus non est simpliciter spirituale, sed spirituali tantùm iuri coniunctum, & annexum. 1.351.5
Iuspatronatus etiam laicorum deuolutum ad Ordinarium conferendum est per concursum pro illa vice. 1.457.2.3
Iuspatronatus in fundatione potest reseruari ius instituendi inferiori Episcopo de ipsius Episcopi consensu. 1.505.1.5
Iuspatronatus pertinens Clerico ratione proprij patrimonij dicitur sæculare. 1.610.1.5
Iuspatronatus illud dicitur Ecclesiasticum, quod fundatur in bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis. ibid.
Iuspatronatus Ecclesiasticum in laicos titulo oneroso permutationis cum auctoritate Apost. translatum, an desinat esse Ecclesiasticum, & efficiatur laicale. 1.662.2.11
Iuspatronatus est spiritualibus annexum. 1.676.1.6
Iuspatronatus causa spectat ad iudicium Ecclesiæ. 1.676.2.1
Iuspatronatus causa tanquam spiritualibus annexa à iudice Ecclesiastico iudicari debet. ibid.4
Iuspatronatus acquiritur etiam absque alia reseruatione, dummodo expressè non fit, remittitur. 1.678.2.3
Iuspatronatus transit ad hæredes quoscunque. 1.739.1.3
Iuspatronatus Regis non censetur Papa derogare, nisi dispositiuè, & specificè, ac expressè derogatio fiereti. 1.760.1.4
Iuripatronatus donationem non potest confirmare Capitulum Sede vacante. 2.49.2.19
Iuspatronatus diuiduum est quoad commoditatem, & exercitium, secus quoad substantiam ipsius iuris. 2.240.2.33
Iuspatronatus per Clericos comparari non potest, vt comparatium filij, vel nepotes in Ecclesiis patronatus præsententur. 2.243.2.3 2.339.2.8
Iuspatronatus est individuum. 2.340.2.7
Iurepatronatus gentilitio, & familiari succedunt descendentes, licèt non hæredes, in capita, & non in stirpes.
Iuspatronatus gentilitium dicitur quando fundator in familia,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tione expreſſit rationem conſeruandæ agnationis, & quando dubitatur an ſit gentilitium leuiores ſufficiunt probationes. ibid. 6
Iuſpatronatus potius præſumitur hæreditarium, quàm gentilitium. ibid. 7
Iuſpatronatus quando in ſtirpes, & non in capita ſpectet ad ſucceſſores, oſtenditur. ibid. 8
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tranſit ad quoſcunque hæredes etiam extraneos. 2.240.2.9
Iuſpatronatus non venit in reſtitutione fideicommiſſi. ibidem 10
Iuſpatronatus non tranſit cum ea vniuerſali tranſlatione, quæ ſit in fideicommiſſarium. ibid. 11
Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque. 2.341.1.2
Iuſpatronatus acquiritur ex reædificatione, ſeu refectione Eccleſiæ penitus dirutæ. 2.342.1.7
Iuſpatronatus non acquiritur ex argumento dotis. ibid. 9
Iuſpatronatus donari non poteſt ab eo ad quem illud non ſpectat. 2.343.1.6
Iuriſpatronatus facta venditione Eccleſia patronata libera manet. 2.344.1. fin.
Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua vniuerſitate bonorum etiam temporalium tranſit bonis venditis, permutatis, vel aliter alternatis in acquiſitorem abſque Epiſcopi approbatione. 2.344.2.1.2
Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua villa, vel caſtro data in dotem cum ea villa, ſeu caſtro tranſit in maritum. 2.345.1.3
Iuſpatronatus an tranſeat in conductorem caſtri, vel villæ vbi illud eſt, oſtenditur. 2.345.1.4
Iuſpatronatus in vſufructuarium vniuerſitatis bonorum tranſit. 2.346.2.7
Iuſpatronatus perſonale, & de per ſe principale, & diſtinctum non includitur in confiſcatione bonorum. 2.347.1.10
In Iuſpatronatus pertinere ad conuentum poſſunt Abbas vel Abbatiſſa ſolum abſque conſenſu conuentus præſentationem facere. ibid. med.
Iuſpatronatus à laico in laicum ſine conſenſu Epiſcopi transferri, vel donari non poteſt. 2.348.2.2
Iuriſpatronatus tranſlatio ab vno patrono alteri compatrono poteſt fieri ſine Epiſcopi conſenſu. ibid. 4
Iuſpatronatus quando ex antiqua inſtitutione delatum eſt filiis, & nepotibus etiam non hæredibus, non poteſt per patrem aſſignari vni ex filiis in alterius præiudicium etiam cum conſenſu Epiſcopi. ibid. 5
Iuſpatronatus per laicum patronum religioſis locis ſine conſenſu Epiſcopi donari poteſt. ibid. 6
Iuſpatronatus permutari, aut cedi non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi. 2.349.1.8
Iuſpatronatus poteſt aduersùs primum, & verum patronum Eccleſiæ non liberæ præſcribi. 2.350.2.4
Iuſpatronatus inter patronos laicos præſcribitur ſpatio quadraginta annorum. ibid. 5
Iuſpatronatus Eccleſiæ ſi deueniat ad exemptos, non per hoc in nullo debet lædi ius Epiſcopale. 2.352.1.1
Iuſpatronatus acquiri poteſt quando venditur res, cui idem ius inſeparabiliter adhæret. ibid. med.
Iuſpatronatus tranſit cum bonorum poſſeſſione, quibus inſeparabiliter inhæret. 2.352.2.2
Iuſpatronatus poteſt vendi, ſeu alienari ſub bonorum generalitate. ibid. 3
Iuſpatronatus poteſt tranſire in feudatarium, ſeu emphyteutam, ſi villa, aut caſtrum, cui ineſt, infeudetur, vel in emphyteuſim detur. ibid.
Iuſpatronatus prohibetur infeudari. ibid. 5
Iuſpatronatus transfertur ad hæredes, ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. ibid. 7
Iuſpatronatus per ſe vendi non poteſt. 2.354.1.1.2
Iuſpatronatus annexum oppido an in venditione talis oppidi facta cum expreſſione illius eidem annexi tranſeat in venditorem, remiſſiuè. 2.354.2.3
Iuriſpatronatus controuerſia iudicis Eccleſiaſtici cognitionem requirit. ibid. 4
Iuriſpatronatus conceſſio facta Epiſcopo ſub nomine appellatiuo non ipſius perſonæ, ſed Eccleſiæ contemplatione facta cenſetur. 2.356.1.2
Iuſpatronatus, ſeu præſentandi in qua poſſeſſione exiſtens validè præſentat, & eius præſentatio amittenda eſt, ac inſtitutio ſequi debet. 3.358.2.5
Ad Iuriſpatronatus acquirendam poſſeſſionem plura requiruntur quæ recenſentur. 2.359.1. med.
Iuriſpatronatus poſſeſſio acquiritur etiam ex vnica præſentatione ſequuta inſtitutione. 2.359.2.6
Iuriſpatronatus quæſtio ſi inter patronos exiſtit, & vacante Eccleſia lis intra ſex menſes non terminatur, Epiſcopus de perſona idonea ordinare debet. 2.361.1.1
Iuſpatronatus ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu Epiſcopi acquiritur: patronus non erigit Prælatum in Conuentuali Eccleſia, ſed in capella ſic; patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab Eccleſia ſi vergat ad inopiam. 2.364.1.1
Iuſpatronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de aſſenſu Epiſcopi abſque alia reſeruatione. ibid. 2
Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali fundari non poteſt cum ſolo conſenſu Epiſcopi. 2.364.2.3
Iuſpatronatus non poteſt habere laicus in Eccleſia Collegiata. 2.365.1.4
Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali acquiritur ex conſtructione ad effectum præeminentiarum, & ad omnes effectus, excepto iure præſentandi, & nominandi. ibid. med.
Iuſpatronatus in Eccleſia Regulari, vel beneficio regulari ex ſola fundatione, & dotatione ſine particulari priuilegio Apoſtolico non acquiritur. 2.366.2.10
Iuriſpatronatus queſtio ſi inter patronos non diffinitur intra quatuor menſes, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam ſine præiudicio eorundem. 2.368.1.1.2
Iuſpatronatus ex bonis Eccleſiaſticis fundatum, ſed cauſa permutationis, vel alio titulo oneroſo in laicum tranſlatum, remaneat Eccleſiaſticum, vel efficiatur laicale. ibid. 2. init.
Iuſpatronatus Clerici illi obueniens ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali. 2.370.1.6
Iuſpatronatus per ſe principale, & diſtinctum non venit in confiſcatione bonorum. 3.73.2.2.1
Iuſpatronatus, quod à laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum cenſetur quoad omnes iuris effectus. 3.220.1.3
Iuuenis qui duxit in vxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicæ honeſtatis iuſtitia. 2.467.2.1

L

Læſio enormis ad conſequendam reſtitutionem neceſſario eſt probanda. 1.329.2.14
Læſio enormiſſima quæ dicatur, remiſſiuè. 2.128.2.37
Læſionis in probatione non debet conſiderari tempus contractus in actibus ſucceſſiuis reſpicientibus etiam futura tempora. 2.384.1.8
Laici ex vi conſuetudinis ius, & poteſtatem in Clericos habere non poſſunt. 1.16.1.5
Laici ſunt incapaces officio adminiſtrandi ſpiritualia, ſuſpendendi, & Eccleſiaſtica iuriſdictione. 1.130.2.2
Laicus vitæ ſanctitatis, & legalitatis maximæ, poteſt eligi in Epiſcopum. 1.135.2.3
Laicus in articulo mortis à peccatis abſoluere non poteſt. 1.237.2.17
Laici in quibus debeant obedire Papæ, remiſſiuè. 1.286.1.10
Laicus non poteſt impetrare literas ad beneficium vacaturum, etiamſi antequam vacet beneficium promoueatur ad Ordines. 1.305.1.4
Laicus non poteſt eſſe miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, etiam in neceſſitate. 1.309.1.11
Laicus in rebus ſpiritualibus arbiter eſſe non poteſt. 1.345.2.1
Laici Eccleſiaſtica negotia tractare non debent, ſed Prælatorum iudicio diſponuntur. 1.351.2.1
Laicus ex delegatione Epiſcopi non poteſt de cauſis clericorum ciuilibus cognoſcere. 1.371.1.3
Laicus detentator rei Eccleſiaſticæ, vel rei alienius clerici poteſt coram iudice Eccleſiaſtico conueniri, niſi laicus negaret rem vt Eccleſiaſticam poſſidere. 1.373.1.1.2
Laici rerum Eccleſiaſticarum inuaſores coram Eccleſiaſtico iudice conueniri, & ab eo valent arceri. ibid. 2.3
Laicus laicum ſuper re ciuili coram iudice Eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi in defectu iuſtitiæ ſæcularis, vel niſi conſuetudo id expoſcat. 1.377.1.1
Laici vſurpantes iura Eccleſiaſtica, ſeu ipſis rebus Eccleſiaſticis violentiam inferentes, vti ſacrilegi per iudicem Eccleſiaſticum ſunt puniendi. 1.382.1
Laici quamvis poſſint iuriſdictionem non ſui iudicis prorogare, clerici tamen non poſſunt, niſi Epiſcopi diœceſani conſenſus accedat, & iudex, cuius iuriſdictionem prorogare volunt, ſit Eccleſiaſticus. 1.383.2.1
Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici. ibidem 5
Laici ſunt idonei teſtes in cauſis criminalibus contra clericos vbi ex natura negotij veritas actu, & habitu ſciri non poteſt. 1.498.2.3
Laicus in criminali cauſa non teſtificatur contra clericum, accuſat tamen pro ſua, vel ſuorum iniuria. 1.511.2.1
Laicus contra clericum in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt. ibid. 12
Etiamſi clericus ſit primæ tonſuræ. 1.512.1.3
Laicus contra clericum in criminali cauſa teſtificari poteſt quando agitur ciuiliter, vel in defectum Eccleſiaſticorum teſtium, vel in criminalibus exceptis. ibid. 6
Aut in probatione famæ. ibid. 9

Laici & fœminæ admittuntur ad probanda impedimenta electi. 1.528.1.1

Laici contra clericum in causa criminali testimonium dicere prohibentur. 1.548.2.2

Laici de rebus Ecclesiasticis testificari recusantes per censuram Ecclesiasticam sunt compellendi, quando aliter veritas sciri non potest. ibid.3

Laici cum non possint spiritualia possidere vt decimas; ergo & per consequens nec præscribere. 1.622.1.1

Laicus præscriptione nulla etiam immemorabili potest ius acquirere percipiendi decimas. ibid.2

Et procedit in omnibus decimis quocunque titulo etiam temporali à laico percipiendis. ibid.3

Ratio decisionis assignatur. ibid.

Laicus ex allegatione priuilegij Summi Pont. si in illius probatione ostendat possessionem temporis immemorabilis cum fama priuilegij habiti à Summo Pontifice, vel ab inferioribus Prælatis ante Conc. Lateran. potest acquirere ius percipiendi decimas. 1.622.1.4

Laicus spoliatus iure percipiendi decimas an sit ante omnia restituendus, ostenditur. 1.622.1.6

Laicus an possit præscribere iuspatronatus, ostenditur. 1.623.1. 8.9.10

Laici si sunt de terris Ecclesiæ, viuere debent secundùm Canones, & non secundùm leges ciuiles. 1.676.1.6

Laici adulteri possunt per iudicem Ecclesiasticum excommunicari. 1.681.1.9

Laicis non est permissum Sacerdotum & Cleri locum ingredi. 2.1.2.2

Laicis permissum non est in choris, & capellis Ecclesiarum existere, quia confabulantur & deuotionem impediunt. ibid.3

Laici possunt à iudice Ecclesiastico puniri, si dum moniti fuerint, à monasteriis monialium non se abstinuerint. 2.5.2.6

Laicus vrens causa ludibrij veste religiosa virorum, aut mulierum, peccat mortaliter, & grauiter punitur. 2.9.2.4

Lai i in Canonicos non possunt instituí. 2.76.2.1

Laici incapaces sunt beneficiorum. ibid.2

Laicus fideiussor clerici non gaudet beneficio huius cap. 2.1.2. 2.1.2

Laici nullam statuendi potestatem in clericos habent. 2.114. 2. 2

Laicus quando moritur nullo relicto hærede, ex testamento, vel ab intestato, vltra decimum gradum succedit fiscus sæcularis in eius bonis. 2.222.1.2

Laicus decimas vsurpans dignus est vt puniatur diuino iudicio. 2.247.2.3

Laicus non potest transferre decimam in alium laicum, etiamsi cum titulo illam possideat. 2.248.2.1

Laici Ecclesias, vel decimas donare non possunt, nec ex eorum titulo præstatur causa præscribendi. 2.258.2.1

Laicus si clerico, vel religioso loco concedit Ecclesiam sine consensu Episcopi, non obstante tali concessione, quæ non valet ad ipsam Ecclesiam cùm vacauerit, poterit præsentare, & eam alteri Ecclesiæ de consensu Episcopi concedere. 2.348.1

Laicus vti incapax non potest ad beneficia præsentari, nisi breui interiecto tempore clericali Ordine insigniretur. 2.356. 1. 9

Laicorum, & clericorum ornamenta propria, & supellectilia in Ecclesiis poni non debent, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina. 2.424.1.2

Laici collectas imponentes clericis, vel Ecclesiis, seu iurisdictionem eorum vsurpantes, si moniti non desistunt, sunt excommunicati cum suis fautoribus, potest tamen Episcopus eum clero eis necessaria præbere subsidia. 2.438.2.1.2

Laici, vel inimici clericos accusare non possunt. 3.5.2.1

Laicus contra clericum in criminibus exceptis testis esse potest. 3.6.1.5

Laicus testis contra clericum admittitur in crimine simoniæ. 3. 20.1.3

Laicus in crimine simoniæ accusare potest. 3.21.1.4

Laici coram iudice Ecclesiast. possunt cogi ad obseruantiam consuetudinis dandi aliquid pro sepulturis. 3.42.1.9

Laici possunt acquirere ius sepeliendi in eminentiori loco, habendi pacem à Sacerdote, scamna, & huiusmodi prærogatiuas in Ecclesia. ibid.11

Laici non debent prædicare, nec occulta conuenticula facere, nec Sacerdotes reprehendere. 3.75.1.1

Laicus potest fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia. 3.100. 1. 37

Laicus Ecclesiæ malefactor per Ecclesiam puniri potest, non obstante priuilegio fori. 3.204.2.1

Laicos violentiam, vel præiudicium rebus Ecclesiast. inferentes coërcere potest Ecclesia. ibid.2

Laicorum coërcitio res Ecclesiæ inuadentium quomodo, & quando ad Ecclesiasticum, vel sæcularem Iudicem pertineat, ostenditur. ibid. 5.6.7.8

Laici non possunt Presbyteros suspendere ab Officio, nec etiam eosdem ad Diuina restituere, nisi eis à sola Papa hæc potestas demandata fuerit.

Laicus contra Clericum in criminibus notoriis testis esse potest. 3.261.1.3

Lampas ante sanctam Eucharistiam noctu diuque ardere debet. 2.413.1.6

Lana soluit decimam.

Lancea ictum accepit Christus Dominus in latere decimo. 2. 408.1.4

Languidi etymon.

Lapides, seu columnæ terminorum quibus litetæ notæ sunt, probant confinia.

Largitionis munerum vtriusque sexus Regulatibus interdicitur materiam qui tractent, referuntur.

Larua, Vide *Monstrum*.

Latinitas falsa vitiat rescriptum.

Latini qui vocantur forma Græcorum validè baptizant. 2.412. 2. 2

Latitans, vel se occultans ne citatio ad ipsius personam notorium, per edictum citari potest.

Latitare præsumitur vir quando abest ab ea domo in qua vxor eius habitat.

Latrones insignes statim puniuntur non admissa appellatione. 1. 674.2.18

Latro publicus si ad Ecclesiam confugerit, illius immunitate non gaudet.

Latro publicus quis propriè dicatur, remissiuè.

Latronem interficiens cùm se posset aliter liberare, quam poenitentiam agere debeat, ostenditur.

Vide *Fur*.

Letruculorum ludus, Vide *Scacchi*.

Laudemium soluendum est domino directo ex emphyteusi vendita antequam emptor possessionem consequatur. 2. 146. 1. 18

Laudemium minui, vel augeri potest si conuentum sit inter partes, vel in regione.

Laudemij præstatio est quædam exhibitio recognitiua, quam facit emphyteuta, dum suscipiendo inuestituram domino recognoscit.

Laudemium in dubio debet intelligi, vt non debeatur. Ibidem 22

Laudemium non debetur re nondum tradita.

Laudemia exigendi facultas non est personalis, sed rei. 2.147. 1. 43

Laudemium debetur vsufructuario, & non proprietario. Ibid. 1. 45

Laudum si feratur per laicum super rebus Ecclesiasticis, est nullum.

Laudum latum non præcedente compromisso non valet. 2.74. 1. 5

Laudum arbitri, & arbitratoris riè laeum fuisse præsumitur. 2. 55.2.4

Vide *Arbitrium*.

Pro *Legatario* non debet edi eorum testamentum, sed particula tantùm, quæ illi pertinet.

Legatus non potest dispensare, vt professus in vna Religione in alia eligatur in Prælatum Prouincialem.

Legatus nullus dispensare potest vt filius etiam legitimus habeat illud beneficium in quo pater ministrauit, Etiamsi sint legati à latere Cardinales.

Legatus non habet successorem.

Legationis officium antiquissimo vsu Ecclesiæ est compertum. ibid.4

Legati in triplici sunt differentia, alius est natus, alius missus, tur, alius Legatus de Latere appellatur.

Legati omnes in suis prouinciis non delegatam, sed ordinariam iurisdictionem exercent.

Legationis officium in Legatis de Latere non quidem maius quàm in aliis, sed tantummodo plenum existit, sicut fuit in sua natura in qua permanet.

Legatus Papæ etiam per simplicem querelam adiri potest. 1.257. 2. 1

Legatus tantum potest in sua Prouincia, quantum Ordinarius in sua diœcesi.

Legatus non potest se ingerere causæ alteri à Papa specialiter delegatæ.

Nisi vt sententiam iustam confirmet, vel emendet, vel reuocet magna causa.

Legatus etiam de Latere absque speciali mandato Papæ Episcopum deponere non potest.

Legatus de Latere est Cardinalis.

Legatus non potest conferre beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant iure speciali, siue delegato.

Legatus etiam Cardinalis non potest transferre Episcopum ab vna Ecclesia ad aliam.

Legatus etiam de Latere ex generali legatione non potest transferre Episcopos, vel vnam Ecclesiam Cathedralem alteri ecclesiæ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cere, vel duos Episcoparus vnire, vel vnum diuidere. 1.259.1.1
Legatus ex quo causam ad Superiorem remisit desinit esse iudex illius. ibid.1.2
Legatus de Latere non venit appellatione Romani Pontificis. 1.259.1.5
Legatus de Latere potest omnia, quæ non sunt reseruata Sedi Apost. in signum specialis priuilegij. ibid.7
Legatus de Latere potest cognoscere de causis contra exemptos. ibid.10
Legatus à Latere potest conferre beneficia iurispatronatus clericorum. 1.259.2.1.2
Legatus Sedis Apost. potest conferre beneficium absque Episcopi consensu. 1.260.1.3
Legatus potest præd. beneficia conferre sine consensu patroni. ibid.
Potest præd. beneficia suæ collationi reseruare. ibid.
Legatus in pluribus locis potest in quolibet illorum iurisdictionem suam exercere. 1.261.1.1
Legatus seu præses in duabus Prouinciis, propter connexitatem territoriorum potest expedire negotia vnius Prouinciæ in alia. ibid.2
Legatus causam inchoatam finire non potest per regressum Prouinciæ. ibid.3
Legato de Latere præsente minor legatus executionem sui officij dimittere debet. 1.261.2.1
Legatus primus non videtur reuocatus per creationem secundi. ibid.2
Legatus de Latere dicitur maior omnium in Prouincia post Romanum Pont. ibid.3
Legatorum indulgentiæ sunt perpetuæ. 1.261.2.5
Legati an & quando possint concedere indulgentias, remissiue. ibid.6
Legatus non de Latere non potest absoluere excommunicatos ob iniectionem manuum in clericos. 1.261.2.1
Legatus de Latere an possit absoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit, eo quod violentas manus in clericum iecerit. 1.262.1.2
Legati à Latere solummodo sunt Cardinales. ibid.4
Legatus non habet iurisdictionem in exemptos, nisi in eos speciali commissione illi fuerint legata. 1.279.2.4
Legati legatione durante in iudicium vocati non possunt. 1.683.1.2
Legatus de Latere, siue Cardinalis Legatus potest se intromittere de appellatione interposita inferiori Ordinario ad Papam vt causam instructionem ad eum mittat. 1.697.2.2
Legatus Papæ non potest ad tempus suspendere interdictum. 1.706.2.10
Legatus in Portugalia derogat tempori huius textus. 1.709.1.7
Legatus de Latere potest vnire beneficia suæ prouinciæ absque tamen præiudicio Episcopi. 1.740.1.4
Legatus non potest dispensare contra Concilium. 2.54.2.3
Legatus si non vult, non potest compelli suam sententiam exequi. 2.258.2.7
Legatus de Latere Ecclesiam, cuius alia Ecclesia est patrona, collationi suæ reseruare potest, licèt non vacet, & conferre cum vacat. Ex duobus præsentatis à patrono laico potest superior secundum instituere. 2.369.1.1
Legatus Sedis Apost. (etiamsi de Latere non sit) potest beneficia antequam vacent, suæ prouisioni reseruare. ibid.fin.
Etiam in reseruatione pensionis, quam Legatus in beneficio potest constituere. 2.369.2.med.
Item in reseruatione facta in fauorem certæ personæ. ibid.
Et respectu plurium beneficiorum, quæ Legatus reseruare simul potest. ibid.
Secus in beneficiis, quorum collatio Episcopis auctoritate Apost. commissa est. ibid.
Legatus à latere potest derogare iuripatronatus Ecclesiastico, non autem sæculari. ibid.3
Legatus potest conferre, seu reseruare beneficium cum derogatione iurispatronatus Ecclesiastici. 2.370.1.7
Legatus non potest beneficium conferre, seu reseruare cum derogatione iurispatronatus laici. 2.370.2. init.
Legatis, seu Nunciis Sedis Apost. omnes Ecclesiæ procurare tenentur nisi ab hoc per priuilegium Apost. sint exemptæ, nec in hoc præscriptione iuuantur. 2.384.2.1
Legatis, seu Nuntiis, vel Visitatoribus Apost. qui mittuntur ad visitandum alienas Ecclesias prouidendum est de procuratione. ibid.2
Legatis Apost. aliquò proficiscentibus sumptus, & viaticum debentur in iis Ecclesiis, ad quas dum legationis officio fungantur, accesserint etiam sine vlla visitatione. 2.389.2.2
Legatus Papæ potest iudicare de causa matrimoniali. 2.547.1.2
Legatus an possit dispensare in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis lege tantum Canonica prohibitis, quando esset in prouincia remota, ostenditur. 2.551.2.4
Legatus etiam à latere non potest dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium. 2.553.2.8
Legatus de latere potest beneficiâ prouinciæ suæ legationis absque Episcopi præiudicio vnire. 3.191.1.8
Legatus an possit absoluere excommunicatos ob clerici percussionem, remissiue. 3.302.1.2
Legatus de latere potest absoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum iniectionem in clericum, quamvis atrox sit iniuria. 3.306.1.1.2
Legatus de latere à quibusvis excommunicationibus Papæ reseruatis absoluere potest, nisi dicatur quod à nullo alio, nisi à Papa possit absolui. ibid.3
Legatum alterius scribens Prælatus suæ Ecclesiæ, non incidit in pœnas, & relictum valet. 1.656.2.2
Legatum emphyteusis irrequisito domino fieri non potest penitus extraneo, qui non erat emphyteutæ successurus. 2.148.1.53
Legata nudis verbis relicta sunt exequenda. 1.205.2.1.2
Legatum relictum ad alicuius Ecclesiæ constructionem non efficitur caducum, etiamsi locus ædificij non fuerit designatus. 2.205.2.6
Legatum factum Ecclesiæ si sint plures in ciuitate debetur pauperiori. 2.206.1.4
Legatum incertum fauore piæ causæ valet. ibid.5
Legata pia peti possunt coram iudice Ecclesiastico ab hærede laico. 2.213.2.6
Legatum acceptans tenetur onus iniunctum agnoscere. 2.216.1.6
Legatum factum Episcopo ab extraneo præsumitur factum contemplatione Ecclesiæ. 2.216.2.3
Legatum vbi factum est Prælato Ecclesiæ sanguine coniuncto ipsi testatori, factum præsumitur contemplatione ipsius Prælati, intellige vt ibi. 2.217.1.4
Legatum non videtur intuitu piæ causæ relictum, sed consanguinitatis, si legatus est propinquus, ibid.5
Legatum quando factum fuit vni vel aliquibus ex ipsis Canonicis, præsumitur factum contemplatione ipsarum personarum, & non Ecclesiæ. 2.217.1.7
Legatum ad satisfaciendum creditoribus est pium. 2.221.1.5
Legislator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, sed quædam sub silentio pertransire. 1.14.1.3
Legislator quando respondet consultationi non introducit ius nouum sed ius commune ostendit. 1.165.2.4
Legitima filiorum onus etiam pium non potest pater imponere nisi prohibita filij acceptatione. 2.309.2.7
Legitima non potest lege, vel statuto auferri. 2.572.2.5
Legitima an statim in vita patris peti possit si religionem ingrediatur, ostenditur. 2.575.2.6
Legitimandi potestas inter ea, quæ Principi reseruantur numeranda est. 2.588.2.8
Legitimationes in Regno Portugaliæ provt & alibi non sunt veræ legitimationes, sed potius dispensationes. ibid.9
Legitimatus à Principe non potest obtinere terras, quæ non sunt subditæ Principi legitimanti. ibid.10
Legitimati per subsequens matrimonium possunt ad Episcopalem dignitatem promoueri, non verò ad Cardinalatus celsitudinem ascendere. 1.91.1.19
Legitimati per subsequens matrimonium possunt promoueri absque dispensatione ad Ordines, beneficia, honores, ac etiam Episcopatum. 1.102.1.19
Legitimatus per subsequens matrimonium non perdit legitimationem, licèt patri sit ingratus. 2.579.2.15
Legitimati per rescriptum Principis ad feudi successionem non admittuntur. 2.580.1. init.
Legitimati per rescriptum Principis ad emphyteusis Ecclesiasticæ successionem non admittuntur. ibid.21
Legitimationem à Papa impetrare debent volentes in Ecclesiastica emphyteusi succedere cum clausula, vt bona Ecclesiastica possint obtinere. ibid.
Legitimati per subsequens matrimonium possunt ad sacros Ordines promoueri, & in Episcopos eligi. 2.580.2.24
Legitimati per subsequens matrimonium ad retractum sunt admittendi. 2.581.1.27
Legitimationem nullam reddit subreptio, & obreptio. 1.48.1.9
Legitimationis instrumentum probat quem non esse legitimum. 1.117.1.27
Legitimatio filij potest à patre reuocari propter ingratitudinem in ipsum ab eo commissam. 2.194.2.9
Legitimatio, quæ fit per subsequens matrimonium, iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis. 2.579.1.13
Legitimatio facta à Principe aliquo non extenditur ad bona sita extra ipsius territorium. 3.110.1.20
Legitimus præsumitur qui natus est ex vxore in domo mariti cum ea cohabitantis. 1.187.2.3
Legitimi tantum filij sunt adoptiui, quia à sola lege, non à natura probati sunt. 2.569.1.12
Legitimi & naturales, simul dicuntur qui à natura & lege simul approbantur. ibid.13
Legitimi sunt filij concepti ante sententiam diuortij à parentibus

bus qui bona fide contraxerunt, licet inter eos existat impedimentum propter quod postea matrimonium iudicio Ecclesiæ fuit separatum. 2.571.2.2
Legitimi sunt censendi filij suscepti ex matrimonio, quod iusto facti, vel iuris errore parentes nulliter contraxerunt. ibid.3.17
Legitimi per bonam fidem parentum admittuntur ad feudi, & maioratus successionem. 2.572.1.7
Legitimi per bonam fidem parentum, an succedant in maioratu, feudo, emphyteusi, aut fideicommisso, si adsit clausula, vt succedant ij soli, qui ex legitimo matrimonio procreati fuerint, ostenditur. ibid.8
Legitimi sunt filij nati post litem contestatam super matrimonio publicè contracto, quod per sententiam postea nullum fuit declaratum. 2.572.2.13
Legitimi an sint filij suscepti à parentibus, qui de validitate matrimonij dubij erunt, ostenditur. 2.573.1.18
Legitimus vt quispiam sit pro parte, & pro parte illegitimus monstruosum est. 2.589.1.18
Legs, adiectum vniuersitati bonorum importat hæredis institutionem, quando verò adiectum est certæ quantitati, vel summæ, intelligitur legatum. 2.220.1.3
Lenones à testimonio reiutantur. 2.497.2.15
Lepra superueniens non dissoluit matrimonium, nec matrimonij effectum, ideo ad inuicem maritali affectione coniuncti se tractare debent, aut ad perpetuam continentiam vouendam induci. 2.533.1.4
Vide *Coniux*.
Leproso Ecclesiæ Rectori dandus est coadiutor. 2.274.1.12
Leprosus promoueri non debet, & si iam est promotus propter scandalum ad celebrandum non permittitur, præcipuè si esset magna deformitas. ibid.3
Leprosi quando congregantur sub communi vita, permittitur eis construere sibi Ecclesiam in cœmeterio, & habere proprium Presbyterum, sine iniuria tamen veterum Ecclesiarum. 1.433.1.1
De hortis & nutrimentis animalium suorum decimas soluere cogi non debent. ibid. & seq.
Leprosi extra ciuitatem ponendi. 2.532.2.2
Leprosi expelli possunt à ciuitate. ibid.3
Leproso tenetur sanus coniux debitum reddere etiam cum notabili damno, quando lepra matrimonium præcessit. 2.533.2.4
De *Leucis* & earum commensuratione qui egerint, referuntur. 1.55.2.12
Lex superflua remedia non inducit. 1.4.1.28
Leges nihil frustra faciunt. ibid.30
Leges vnam syllabam superfluam, & vacuam habere non debent. ibid.31
Leges ita debent intelligi ne maneant sine effectu. 1.4.2.33
Lex semper exprimere solet casus frequentioris vsus. ibid.41
Lex vna anterior, quando loquitur distinctè, tunc altera posterior indistinctè loquens non tollit distinctionem legis anterioris distinctè loquentis. ibid.45
Lex vltima, quando tollat primam contrariam de ea non faciens mentionem, ostenditur. 1.5.1.46
Leges, & constitutiones à superioribus stabilitas omni iure vnusquisque adstrictus est seruare. 1.10.2.4
Leges iustæ quantumcunque humanæ à superioribus iustè stabilitæ habent vim obligandi in foro animæ ad culpam mortalem, vel venialem iuxta materiæ grauitatem. ibidem 5
Lex seu constitutio non habens decretum irritans, vt liget, necessario requisitum est, vt fiat illius publicatio. ibid.6
Refertur decisio Sacræ Rotæ. ibid.7
Lex ligare non potest nisi à die publicationis, vel post duos menses postquam fuit promulgata. ibid.8
An ante duorum mensium lapsum scientes liget, ostenditur. 1.13.1.9
Leges Summi Pontificis vim habent obligandi quamprimum in Curia Romana publicantur. ibid.10
Lex non præsumitur promulgata, nisi id probetur. ibid.11
Lex non extenditur ad præterita, sed trahitur ad futura. 1.12.1.2
Lex noua iuris antiqui declaratoria quando extendatur ad præterita. 1.12.2.3
Lex non obligat ignorantes. ibid.4
Lex, quæ vno malorum prohibito, cætera exinde orientia prohiber, bona est. 1.14.1.1
Per Legem pœnalem priuatus ipso facto voce actiua, & passiua, an teneatur in conscientia hanc pœnam subire ante iudicis condemnationem. 1.16.2.6
Lex, vel statutum Episcopi non valet sine consensu Capituli. 1.15.2.9
Lex Ciuilis iusta obligat in foro Conscientiæ. 1.26.2.5
Lex pœnalis etiamsi ipso facto vel ipso iure pœnam constituat, minimè potest non obtemperantibus gignere obligationem, quâ debeat reus luere, & soluere pœnam in foro Conscientiæ ante iudicis sententiam.
Lex potest facere vt non scriptum pro scripto habeatur. ibid.2.8
Leges & statuta Laicorum Ecclesias, & earum bona nullatenus ligant.
Leges Ciuiles Imperiales tacitè, vel expressè Clericorum immunitatem facientes, eos ligare minimè valent.
Lex, siue constitutio Ciuilis alienati prohibens bona immobilia Ecclesiis, siue personis Ecclesiasticis, omnino illicita est. 1.29
Lex & constitutio futura respicit, & non præterita, nisi in re de præteritis caueatur.
Lex debet esse clara, dubia enim sibi parat insidias. ibid.
Lex habens multiplicem sensum, non potest allegari ad decisionem causarum.
Legi prohibitiuæ potest renuntiari. ibid.
Lex, quæ delinquendi occasionem præbet, non valet. 1.54.1.7
Legis promulgatio necessaria est, vt vim habeat obligandi. 1.79.2.9
Legis auxilium frustra inuocat, qui committit in legem. 2.104.2.4
Legem extendere licet ex identitate rationis.
Lex si voluisset, expressisset. 1.140.1.3
Lex id noluisse præsumitur, cum facile id exprimere potuisset, nec expressit. 1.140.2.14
Lex posterior nunquam censetur reuocare priorem, nisi de priore faciat expressam mentionem. ibid.15
Lex, vel statutum vbi requirit quod actus fiat ab aliquo scienter, debet libellari de scientia, & probari. 1.370.2.5
Lex diœcesana, & lex iurisdictionis quæ, remissior. 1.141.1.5
Lex non debet habere vnam syllabam superfluam, & vacuam. 1.178.1.a. 288.2.12
Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. ibid.9
Legis diœcesanæ, & iurisdictionis differentia quæ, remissior. 1.290.2.6
Lex seu dispositio Principis non acceptata, nec motibus vtentium comprobata non ligat subditos. 1.317.2.3
Lex cùm est abrogata, pœnam sustinet recitator, & auditor. 1.363.1.9
Legis diuinæ habentis varios intellectus violatio est peccatum mortale. 1.481.4
Lex pœnalis vtens verbo, aut participio significante vltionem futuri temporis, sententiam à iudice ferendam continet. 1.426.2.17
Legem ex identitate rationis licitum est extendere. 1.511.2
Lex id, quod constituisset in casu omisso, constituisse intelligitur. ibid.3
Lex prohibitiua loquens de certis Religiosis, in aliis locum non habet etiam data similitudine rationis. 2.180.1.a
Lex non posita iusto. 2.176.1.8
Lex si aliud voluisset expressisset. 2.144.2.3
Leges Regni viciniotis in dubio seruandæ sunt, & secundum eas iudicandum. 2.319.2.3
Lex vel statutum si vtatur verbo, *primitur*, in tempore futuro, nunquid importet latam, vel ferendam sententiam, remissiue. 2.456.2.5
Leges seu statuta prohibentia filiis matrimonia contrahere absque parentum consensu, sunt inualida. 2.476.2.7
Lex, vel præsumitur aliquid statuendo tanquam pro certo & sibi comperto, vel tantum præsumitur tanquam verosimile, & probabile: prior modus præsumendi dicitur præsumptio iuris & de iure, posterior præsumptio iuris tantum. 2.487.1.16
Legis duplex prohibitio magis operatur quam simplex. 2.531.2.5
Leges humanæ mutari possunt. 2.574.1.2
Lex lata à sæculari Principe circa matrimonium est nulla. 2.619.2.5
Lex continens verba solum comminatoria ferendam sententiam nuntiat. 3.116.1.3
Leges principum bona naufragantium eorum fisco penitus declarantes sunt iniquæ, ac regulæ fidei aduersari dicuntur. 3.125.1.8
Lex omnis pœnalis vtens verbo, aut participio significante actionem futuri temporis sententiam ferendam à iudice continet. 3.337.1.7
Lex declaratoria trahitur ad præterita. ibid.10
Legis auxilium frustra inuocat, qui committit in legem. 3.344.1.2
Lex vel statutum, quod alter pro alterius delicto puniatur, est odiosum, & rigore plenum. 3.344.1.8
Lex à Principe lata venationem prohibens an obliget ad mortale, remissiue. 3.367.2.8
Lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi, quamuis sit temporis præsentis, sententiam continet ferendam 3.356.1.4
Lex Canonica, & Ciuilis potest altera alterius prohibitionem nouis pœnis coadiuuare. 3.420.2.6

Legis

Leges sicut non dedignantur sacros Canones imitari, ita etiam sacri Canones non dedignantur Imperatoris leges imitari. 3. 251.2.2

Leges sine Canone valent parum. 3.251.1.3

Leges sæculares tanquam inferiores, sacris Canonibus famulantur. 3.251.2.4

Leges publicè audire prohibitum est Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, & aliis personatum habentibus. ibid.6

Legibus Canonicis deficientibus si leges Imperatorum municipalibus, seu Regiis contrariæ reperiantur, an Ecclesiasticæ causæ secundum ius Regium decidi debeant, ostenditur. 3. 282.1.8

Lex Canonica in foro sæculari seruanda est, vbi agitur de materia peccati etiam venialis. 3.257.2.init.
Vide *Statuta*.

Libello quando petitur aliquid contra iuris regulas, debet exprimi causa ex qua peti posset. 1.128.2.2

Libellus alternatiuus an admittatur, ostenditur. 1.337.1.11

Libellus ineptus quis dicatur, remissiuè. 1.363.2.2

Libellum vnum offerens, & postea ante litem contestatam alium dans pro emendatione, desistens à primo, non videtur desistere à tota causa. ibid.4

Libellus in scriptis offerendus est. 1.387.2.2

Libellus generalis, & incertus vti inualidus non est admittendus. 1.388.1.2

Libellus quid sit definitur. ibid.4

Libellus quæ continere debeat, remissiuè. ibid.5

Libellus genetalis in petitione fructuum, vsurarum, damnorum, expensarum, & interesse valet. ibid.4

Libellus incertus in ciuilibus parte non opponente valet. ibid.5

Libellus incertus in petitione hæreditatis valet, vel quando incertitudo causatur ex parte rei. 1.388.2.67

Libellus alternatiuus non valet. ibid.8

Libellus alternatiuus validus est quando tractatur de rescissione contractus in materia l.2.C.de rescinden.vend. ibid.9

Et in actione hypothecaria. ibid.10

Et in minore. ibid.11

Libellus potest mutari, emendari, & corrigi sicut placet, vsque ad litis contestationem. ibid.12

Libellus vnus sufficit pro diuersis causis. 1.558.2.2

Libellus alternatiuus admittitur vbi vnum est in obligatione, & aliud in solutione. 2.173.1.5

Libelli qualitatem præsumere debemus ex verbis sententiæ. 2. 259.2.8

Libellus vbi continet plura capitula, valet sententia super aliquibus, nec in reliquis censetur iudex condemnare, vel absoluere. 2.295.1.5

Libri censuales Ecclesiæ, vel alterius loci probant Canonis præstationem, & possessionem, & an probent dominium, ostenditur. 1.628.2.2

Libros prohibitos habentes, aut legentes si sint hæreticorum, subsunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini. 3.66. 2.5

Libros hæreticorum retinere dicitur, non solum is, qui domi suæ illos retinet, sed etiam qui aliena. ibid.6

Liber est qui nascitur ex libera, vel libertа 2.537.2.1

Liberorum fauore mitius est agendum quando is, qui deliquit, plures filios habet. 1.553.2.11

Liberorum nomen licet ad filios referatur, latiorem tamen habet significationem, quia ad nepotes vterinos porrigitur. 2. 568.2.7.

Liberorum nominis illud proprium est, vt de solis liberis personis propriè dicatur; uatorum verò nomen etiam de seruis, & brutis. 2.569.1.init.

Liberi parentibus excommunicatis licitè communicare possunt. 3.315.1.6
Vide F.*lij*.

Liberè fieri non dicitur, quod fit ad postulationem Principis. 1. 97.2.2

Tò Liberè, importat alterius consensum non requiri. 2.63.1.9

Tò Liberè, importat idem, quod sine alicuius impedimento, & contradictione. 2.170.1.8

Liberalis nemo existit in necessitatibus. 2.46.2.6

Liberalis in donando existimare debet se debere quod donat. 2. 189.2.1

Liberalitas est propria Principum. 1.42.1.2

Liberalitas est donatio, largitas, & humanitas quædam, vt licèt omnis virtus gratiosa sit, liberalitas tamen est omnium gratissima. 2.46.2.8

Liberalitas conuenit nobilibus. 2.190.1.2

Libertatis in causa ad hominis liberi fauorem in dubio iudicatur. 1.668.2.5

Libertatis causa dicitur inæstimabilis. 1.678.1.9

Libertatem amittendi ex periculo inducitur iustus metus. 1.724. 1.15

Libertas ob ingratitudinem reuocari potest. 2.195.1.11

Libertas à censu, & à seruitio an propriè præscribatur, remissiuè. 2.378.1.10

Libertas debet esse in matrimoniis, & sponsalibus, vnde in eis promissio pœnæ non obligat. 2.490.1.1

Liberti ob ingratitudinem reuocantur in seruitutem. 1.191.1.2

Liberti non sunt ordinandi nisi fuerint directè manumissi. 1. 191.2.2

Libertus Clericus ob ingratitudinem commissam in patronum in seruitutem reuocari non potest. 2.191.1.14

Liberti Ecclesiarum ad sacros Ordines promoti, & liberti priuatorum eisdem Ordinibus insigniti, differunt. 2.22.2.1.3

Libido venerea peculiariter in nobilibus debacchatur. 2.229. 2.2

Licentiam à suo Prælato habens transeundi ad aliam religionem si ante professionem vult reuerti, prioris religionis Fratres tenentur eum recipere. 1.178.2.2

Licentia, quam Conc.Trid.exigit in beneficiatis ad se absentandum, peti & obtineri debet, & mortuo Episcopo concedente non expirat. 2.30.2.4

Licentia Episcopi in duobus mensibus à Conc.Trid.concessis ad se absentandum, an requiratur, ostenditur. ibid.5

Licentia Prælati requiritur, vt beneficiati ratione studij se absentare possint. 2.31.1.7

Licentia pro absentia causa studij est accipienda etiam à Prælato, cum quis ea de re indultum obtinuit à sancta Sede Apost. 2.35.2.3

Licentia ad percipiendos fructus beneficiorum in absentia non expirat mortuo concedente. 2.39.1.4

Licentias, quas concedit Episcopus, concedere potest Capitulum Sede vacante. 2.93.2.12

Licentia concessa à Summo Pontif. Religiosis testandi, intelligitur ad vsus pios. 2.203.2.11

Licentia Religiosis per Summum Pontif. concessa ad testandum, debet esse expressa. 2.204.1.12

Non expirat etiam re integra morte concedentis. ibid.13

Nec extinguitur primo actu. ibid.14

Sufficit si post testamentum conditum superueniat. ibid.15

Licentia transeundi ad strictiorem Religionem necessario petenda est ante transitum expectando debito tempore responsum superioris. 2.277.2.17

Licentiam quando dubitaretur quo animo, bonone, an malo superior denegauerit, cuius tunc iudicio sit standum, ostenditur. 2.279.1.24

Licentia coniugis vt alter profiteretur quando fuit graui dolo extorta, potest coniux manens in sæculo reuocare professum. 2.297.1.4.init.

Licentiatura gradu decoratus in vna Vniuersitate non potest gradum Doctoratus in alia recipere, nisi prius in ea licentiatus fiat. 1.421.1.6

Tò Licèt, arbitrium boni viri aliqualiter videtur importare 2. 313.1.4.

Lignamina galearum sunt, & dicuntur ligna, ex quibus fieri solent triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi. 3. 56.2.7

Limina Apostolorum an & quando Episcopi visitare teneantur, ostenditur. 1.576.2.5

Limitata causa limitatum producit effectum. 2.244.1.3

Limbus viam aperire leges abhorrent. 1.4.2.35

Lites sunt potius restringendæ, quàm laxandæ. 1.56.1.15

Lis non incipit nisi à litis contestatione. 1.244.1.2

Lite contestata super vno libello priori mutato partes ad alium descendere non poterunt. 1.363.2.3

Litis contestatio fit per petitionem appositam, & responsionem sequutam, non verò per positiones, & responsiones. 1.392. 1.1.2

Litis contestatio inducitur etiamsi per verbum, *credit*, *vel non credit*, *vel nescit*, responsum articulis conuentionalibus esset. ibid.3

Litis contestatio non fit quando responsio conditionalis esset, vel respondens protestaretur se citra animum contestandi litem respondere. 1.392.2.4

Litis contestatio est terminus substantialis iudicij sine qua sententia lata, & probationes factæ vitio nullitatis labotant. ibid.5

Litis contestatio in quibus casibus non requiratur, ostenditur. ibid.16

Lite non contestata non recipiuntur testes regulariter super principali, nisi timeretur de morte, vel diuturna absentia testium, tunc enim seruata solemnitate hic posita possunt etiam lite non contestata testes examinari. 1.395.1.1

Lite non contestata ad diffinitiuam sententiam proceditur aduersus reum contumacem. 1.396.1.16

Lis introducta per modum exceptionis non interrumpit præscriptionem. 1.113.2.8

Litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta præbet. 1.448.2.2

Lis decidenda est secundum iura existentia tempore controuersiæ,

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. pt. 3.
CVI

fiæ, non autem secundum ptiuilegium impetratum lite pendente, nisi de lite pendente mentionem faciat. 1.256.2.1
Litis pendentia quando inducatur ex citatione, ostenditur. 1.608. 1.10.
Lites debent celeriter terminari. 1.646.1.1.2
Litibus inquietatur iudex, læditur Respubl. vexantur partes expensis. 1.646.2.4
Litis dubij euentus venditio ob læsionem vltra dimidiam rescindi potest. 1.126.2.12
Lite pendente super re emphyteutica inter duos directos dominos, vel hæredes, non incidit in commissum emphyteuta ob non solutionem Canonis. 2.155.1.128
Lite pendente inter patronos super iurepatronatus, vel inter ipsos patronos non concordantes in præsentato, si causa non finiatur intra quadrimestre elapso termino potest Episcopus prouidere inuitis ipsis patronis. 2.341.2.5.6
Lite pendente inter præsentatos non potest patronus laicus variare. 2.363.1.3
Litis pendentia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi, si primum erat nullum. 2.481.2.1
Liti qui renuntiat simpliciter, non præsumitur id facere animo donandi. 3.36.2.5
Litis moræ vbi fit mentio intelligitur de tempore quo fuit facta contestatio litis. 3.348.2.1.2
Litis contestatio, vide *Contestatio.*
Litigandi iusta causa quæ sit in arbitrio iudicis relinquitur. 1. 449.1.7
Litigandi iustam causam habet, qui pro se opinionem alicuius magni Doctoris habuerit. ibid.8
Litigandi iustam causam in dubio non præsumitur victum habuisse, ibid.9. & 3.269.1.8
Litigandi iustam causam habere censetur, qui habet pro se opinionem alicuius magni Doctoris. 3.269.1.7
Litigantes circa aliquod beneficium possunt arbitrum de communi consensu eligere, etiamsi ille arbiter non sit Prælatus, vel iudex causæ. 1.304.2.2
Litiganti licitum est in foro conscientiæ ad redimendam vexationem iudici etiam publicum stipendium habenti dare aliquid temporale, vt pro se iustam sententiam ferat, quando, &c. 2.8.1.13
Litiganti an licitum sit dare aliquid temporale iudici, vt iustam sententiam ferat, ostenditur. 3.29.1.fin.
Litigator non consentiens testibus productis per suum aduersarium generaliter eos reprobando, potest postmodum eis vti. 1.525.2.6
Litigator si temerè proruperit contra assertionem iudicis arbitrio superioris puniri debet. 3.273.1.1
Litigiosa res est de cuius dominio causa mouetur inter petitorem, & possessorem iudiciaria contentione. 1.728.2.2
Litigiosi res dicitur quando pendet lis super quasi dominio directo, vel vtili. ibid.3
Litigiosa res dicitur quando pender lis super vsufructu. ibid.4
Litigiosi vitium non inducitur in summatissimo possessorio. ibid.7
Litigiosa res alienari non potest, & si alienetur, alienatio est nulla, ibid.8
Litigiosa res alienari non potest etiam fauore piæ causæ. 1.729. 1.11.
Litigiosa res mobilis alienari non potest nisi sit tempore peritura. ibid.15.
Litigiosa res in personam etiam coniunctam alienari non potest. 1.729.2.17
Litigiosi vitium nocet litigantibus, non autem extraneis. 2.730, 1.25
Litigiosi vitium cadit in beneficiis Ecclesiasticis. 1.730.1.18
Litigiosi vitium non inducitur in causa beneficij in qua non principaliter agitur, cuius esset beneficium, sed tantum agitur de iure præsentandi inter patronos. ibid.32
Litigiosi vitium tollitur per sententiam, quæ fecit transitum in rem iudicatam, vel quando lis est finita per sententiam, & illius exequutionem. ibid.33
Litigiosa res non efficitur quando lis super ea mota est iniusta, vel calumniosa, vel quando agens sine actione agit, nec ex processu nullo, aut cum falso procuratore facto, aut per pendentiam litis coram arbitris, vel per oppositionem sequestri. ibid.34
Litera obtentæ contra stylum Rom. Curiæ non censentur à Papa concessæ. 1.30.2.6
Literæ non valent per quas incerti iudices conceduntur impetranti. 1.391.2
Literæ corruunt in totum vbi in aliqua parte, vel articulo illarum per dolum, vel malitiam impetrantis falsum aliquod exprimitur, aut verum supprimitur. 1.40.2.4
Per Literas Apost. de hac constitutione mentionem non facientes, non potest quis trahi vltra duas dietas extra suam diœcesim, nisi de consensu partium literæ fuerint impetratæ. 1. 54.2.1
Literæ ad lites non possunt absque mandato speciali impetrari. 1.56.1.16
Literas Papæ habens ad beneficium si eis propter annum prosionem renuntiat, non valent literæ beneficiales per eum hoc tacito impetratæ. 1.56.1.17
Literæ executoriæ in quibus impetrans falsò dicit monitorio processisse, non valent. 1.58.1.
Literæ priores tanquam speciales derogant posterioribus generalibus ab Episcopo impetratis. 1.62.1.
Literæ diuersæ sub eadem data & forma contrarias quando impetrantur, & præsentantur à diuersis ad eosdem iudices non facta mentione de primis literis, superfederi debet usque donec consulatur Papa. 1.64.1.5
Literas alienas aperientes quas pœnas incurrant, ostenditur. 1. 249.2.2
Literas relationis vnius iudicis aperiens etiamsi diligenter Summo Pont. non tenetur pœna falsi, sed extraordinaria. 1. 249.2.5
Literæ remissionis condemnationum non valent nisi qualitas facti causa exprimatur. 1.447.1.8
Literæ citatoriæ per edictum debent poni in loco publico. 1. 454.1.2
Literæ Episcoporum, & similium Ordinariorum faciunt fidem. 1.476.1.2
Literæ missiuæ recognitio qualis sufficiat, ostenditur. 1.552. 1.7
Literæ quando habent causam manifestam, quam approbare periti, non faciunt falsitatis suspicionem. 1.558.1.20
Literæ super absolutione voti per Crucesignatos impetratæ ex cita veritate, vel expressa veritate non valent. 1.567.1.1
Literæ vnius defectus, seu carentia non vitiat decretum. 1.558. 1.1.2
Literæ confirmationis super sententia, à qua erat appellatum, non valent, si appellatio malitiosè prætenit appellantem, à lis pendent donec de appellatione cognoscatur. 1.781.1.
Literæ obtentæ à Papa per Presbyterum concubinarium suspensum ab officio, vt absoluatur, si non continent istam fidem, non ei prosunt, 1.781.1.
Literas dimissorias ad Sacros Ordines dans non habens patrimonium, tenetur ei prouidere de suo. 1.815.1.
Literæ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata falsa possessione non faciunt mentionem, inualidæ sunt 2.87. 1.1
Literæ priores quando sunt irritæ, non est necessaria illarum mentio in posterioribus. 2.302.1.
Literæ impetratæ præter stylum Curiæ sunt de falsitate suspectæ. 2.338.1.4
Literas Apost. non recipiat existens in Curia, nisi de manibus Papæ, vel officialium ab ipso deputatorum, personæ tamen solemnes per nuntios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contra facientes si laicus est, excommunicationi subiacet; si Clericus, ab officio, & beneficio deponetur. 3.152.2.1
Literas Apostolicas recipientes in Curia de manu alterius quàm Summi Pontif, vel deputatorum sunt excommunicati. 3.153. 1.2
Literas Papales falsandi nouem ponuntur modi. 3.153.1.8
Literæ Papæ falsæ in quibus Episcopus vocatur filius, vel inferior fratet, vel cum scribitur in plurali. 3.164.1.
Literas subreptitias vel obreptitias impetrantes non incurrunt excommunicationem huius text. & Bullæ in Cœna Domini. 3.155.1.5
Literæ clausæ in iudicio fidem non faciunt, sed patentes, quod intellige vt. 3.222.1.1
Literas alicui iudici directas clausas qui recipit, non debet eas aperire, sed iudici aperiendas tradere, alias punitur. ibid.3
Literas patentes recipiens, in illis contenta videtur approbare, non ita si clausas. ibid.4
Literæ commendatitiæ, vide *Commendatitiæ.*
De ***Literatis*** personis, & de earum in Ecclesia Dei vallitate, &c. 2.101.2.15
missiuè. 2.542.17
Literati hac tempestate non cognoscuntur. 1.78.1.2.
Literati in Ecclesia sunt præficiendi. 3.3.1.1.
Literati in Ecclesia Dei dicuntur radij Solis, stellæ. 3.3.1.1.
Locare ad longum tempus, seu in perpetuum non potest alienare prohibitus. 2.103.1.12
Locatio rei litigiosæ facta ad modicum tempus est valida, secus ad longum. 1.730.1.17
Locatio rerum Ecclesiæ infra quod tempus sit permissa, ostenditur. 2.118.2.2.
Locatio ob læsionem vltra dimidium rescindi potest. 2.126.2.15
Locatio ad alienationem extenditur quando per eam transferur vtile dominium, quia scilicet fit ad longum tempus, puta ad decem annos. 2.136.1.6
Locatio ad longum tempus, soluit laudemium. 2.146.2.16
Locatio fructuum Ecclesiæ, vel beneficij an possit fieri vltra triennium. 3.48.2.2
Locatio

Locatio est conuentio qua factum solitum personarum, vile officium exercentium, vel vsus rei pro certa mercede conceditur. 2.124.1.4

Locator, & conductor vnde, & quotuplex dicantur, ostenditur. 2.134.1.3

Locator si locata domo indigeat ad patrem vel ad auum, filium, aut fratrem potest conductorem expellere. 2.139.1.22

Locator durante tempore locationis potest expellere conductorem, si domus locata indigeat refectione. 2.139.2.30

Non potest expellere tempore locationis existente necessitate. ibid.31

Locator si propter superuenientem necessitatem conductorem expellat non tenetur ad interesse. 2.140.1.32

Locator etiam extra causam necessitatis, non tenetur præcisè stare locationi, sed liberatur præstando interesse. ibid.33

Locator an possit conductorem, qui pensionem non soluit, propria auctoritate expellere ostenditur. 2.141.2.48

Locator & conductor possessionum tenentur ad decimas, nisi se immunes ostendant. 2.252.1.1

Locus quando est suspectus parti, delegatus potest delegare alium in loco non suspecto. Et Canonicus in causa Concanonici delegatus recusare poterit. 1.250.2.1

Locus an, & quando sit de substantia electionis, remissiuè. 1.685.2.2

Locus periculosus, & non tutus dicitur vltra mare, & ciuitas infecta peste. 1.695.1.3

Loca montium non vacabilia numerantur inter immobilia, & in eis habet locum statutum exclusiuum fœminarum. 2.107.2.2

Locus auctoritate Episcopi ad vsum hospitalitatis deputatus, est Religiosus, & ad mundanos vsus redire non debet. 2.332.2.1

Locus Religiosus deber de Religiosis duntaxat reformari, non de sæcularibus, nisi in defectum Religiosorum. 2.333.1.1

Loci sacri nomine intelligitur non solum Ecclesia, aut cœmeterium consecratum, sed etiam locus ad eam, vel alia diuina Officia destinatus. 2.398.1.6

Locustarum edacitas causat pensionis remissionem. 2.138.1.12

Loquutio cum excommunicato prohibetur. 1.606.2.3

Loquutio pluralis duorum numero contenta est. 2.114.1.6

Loquutio quælibet cum excommunicato prohibetur. 3.313.1.6

Lucrum quando quis prætendit ex aliquo euentu, eo carere debet, si constet per eius dolum hunc casum euenisse, & per eum fuisse procuratum. 2.89.2.5

Ludere ad aleas, & taxillos non licet Clericis. 2.11.2.5

Pœna apposita Ludentibus, an comprehendat etiam ludum spectantes, remissiuè. 2.12,1.10.& 3.114.1.2

Ludens illicitè cum muliere prægnante libidinis causa, si ex hoc contigerit abortio fœtus, irregularis fit. 3.109.2.2

Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinis in Ecclesiis, vel per Clericos fieri non debent. 2.9.1.1

Ludi theatrales, seu repræsentationes in Ecclesiis fieri non debent. ibid 2

De Ludis amphitheatralibus & scenis, remissiuè. ibid.

Mala ex Ludo prouenientia referuntur. 2.12.1.6

Ludus, qui consistit in ingenio, aut virtute corporis, Clericis est permissus. ibid.7

Lumen ad Missæ sacrificium ex consuetudine consiciendum ex cera, in necessitate verò sufficit subaceum, vel olei. 2.415.2.5

Lusitani ad obseruantiam Conc. Trid. non admittunt quæstores eleemosynarum, nisi literas Regias ostendant. 3.227.1.18

Castellani, & Galli idem ferè obseruant. 3.227.2.19

Lusores à testimonio repelluntur. 1.497.2.16

M

Macedoniano non potest renuntiari. 1.379.2.9

Machinatio in mortem viri debet effectum sortiri, vt ex ea impedimentum hoc oriatur. 2.527.2.6

Vide *Crimen*.

Maculam in oculo habens, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad Episcopatum poterit promoueri. 1.195.1.1

Macula repellit testem. 1.685.1.3

Magistri scholæ officium & dignitas quæ, remissiuè. 1.211.2.5

Magistri gratis discipulos docere debent. 3.50.1.3

Magister nimis modum excedens percutiendo in capite, aut alio periculoso loco, ex quo percussus obiit, aut deformatus est irregularitatem incurrit. 3.100.2.2

Magister puniens discipulos Clericos intuitu correctionis, non incurrit excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira. 3.294.1.4

Magister, & Fratres Hierosolymitani, si sint Sacerdotes, possunt suos subditos sese percutientes absoluere. 3.329.1.3

Magister, vel Prælatus potest corripere Clericum causa correctionis sine periculo excommunicationis. 3.330.2.8

Magistratus ex vsu vbique terrarum recepto ad crimina puniendi, quæ probari possunt, nulla præcedente infamia procedunt. 3.15.2.16

Magistratus sæcularis quemcunque hæreticum sibi à iudicibus Fidei traditum debet vltimo supplicio afficere. 3 81.1.3

Magistratum Regium offendens dicitur saluaguardium infringere. 3.273.2.3

Maior dicitur respectu honoris, & prælationis. 1.285.1.6

Maior delinquens in alieno territorio habetur pro priuato. 1.296.1.4

Maior in dubio intelligitur ætate. 1.504.1.3

Maior de domo dicitur, qui ætate est maior, & sic naturaliter, non qui dignitate. ibid.4

Maior ex generali clausula, *si qua mihi*, &c. restituitur ad examinandos testes post publicationem. 1.521.2.4

Maiores plus puniuntur quam minores, & nobiles quam ignobiles 1.585.1.6

Maiores dicuntur pater, auus, & alij superiores. 2.125.1.3

Maiores Ecclesiæ causæ quæ dicantur, remissiuè. 2.418.2.2

Maioratus possessio, vt absque vllo actu apprehensionis in successorem transferatur, lege, vel consuetudine introduci potest. 1.68.2.4

Maioratus viuo possessore, quando possit sequens, qui in eo successurus est, petere, vt declaretur morte possidentis maioratum ad se pertinere, ostenditur. 1.416.1.13.& 2.86.2.2

Maioratus successor tenetur soluere debita prædecessoris si contracta sint pro necessitate, vtilitate, vel conseruatione ipsius maioratus. 2.185.2.7

Maioratus successor tenetur soluere omnia debita contracta ab eo qui maioratum instituit, nisi post maioratum irreuocabiliter constitutum sint contracta. ibid.8

Maioratus possessor, qui aduersùs institutorem ingratitudinem commisit, amittit maioratum. 2.194.2.5

Maioratus in successione proximitas gradus attenditur respectu vltimi possessoris, quod etiam in quibuscunque aliis fideicommissis familiæ, vel agnationi relictis locum habet. 2.311.1.17

Maioratuum ad successiones admittendi sunt legitimati per subsequens matrimonium, & præferendi filiis secundis, qui nati sunt ex eisdem parentibus legitimo matrimonio iam coniunctis. 2.580 1.2.2

Maioratus ob delictum possessoris, qui eius primus institutor non est confiscari non potest. 3.73.1.18

Maioratus fructus vita hæretici possessoris durante non publicantur, sed statim cum ipso maioratu transeunt ad sequentem vocatum. ibid.19

Maioratus in institutione clausula apposita, vt hora præcedente ante commissum delictum maioratus transeat in sequentem, valet. ibid.20

Maioratus tenor diligenter inspiciendus, & seruandus. 3.220.2.9

Maioritas in Republ. Ecclesiastica iure optimo constituta. 1.283.1.2

Maioritas Ecclesiastica consistit in ordinis prærogatiua, secundum quam Presbyter Episcopo, Presbytero Diaconus, & sic de cæteris debet esse subiectus. 1.283.2.3

Maioritas Eccles. consistit in prærogatiua potestatis, seu iurisdictionis, secundum quam Archidiaconus maior est Archipresbytero, Archiepiscopus Episcopo. ibid.4

Maioritas Eccles. consistit in prærogatiua antiquitatis, cui magna est reuerentia exhibenda. ibid 5

Maioritas Eccles. consistit in prærogatiua ordinantis. ibid.7

Maledicentes contra Romanam Ecclesiam puniuntur. 3.168.1.5

Maledicus Papæ puniendus est vt alij deinceps deterreantur. 3.167.2.1

Malefactores Ecclesiarum in vtroque foro conueniri possunt. 1.374.2.1

Maleficium promittens, vel pecuniam, aut rem vt fiat, non valet talis promissio, nec firmatur iuramento. 2.590.1.9

Maleficij ratione separato matrimonio conceditur vtrique coniugi licentia ad aliud transeundum, & eo inito non est priùs restaurandum. 2.558.1.9

Maleficij ratione dissoluto matrimonio si maleficiatus aliud ineat, & eandem vxorem cum qua maleficiatus fuerat, & disiunctus fornicariè cognoscat, tunc instaurandum est matrimonium cum illa. 2.564.2.15

Maleficium quando constare non potest an sit perpetuum, vel temporale, præsumitur perpetuum. 2.565.2.8

Maleficium dicitur quando vir non potest vxorem cognoscere, cum possit ad alias accedere, frigiditas verò quoad omnes vniuersalis est. ibid.10

Maleficij signum quod sit, ostenditur. 2.566.1.11

Maleficium vt soluat potest quis aliquando à malefico parato petere, quando potest licitè modo sibi noto facere. 3.136.2.16

Maleficium ligamինis quod, remissiuè. 3.157.1.5

Maleficia destrui possunt licitè per amotionem signorum. 3.157.2.6

Maleficus à testimonio repellitur. 1.498.1.7
Malitiis hominum est obuiandum. 1.42.1.3
Malitia, & dolus nulli patrocinari debent. 1.447.2.5
Malitiis hominum non est indulgendum. 1.51.1.2
Malitia ad professionem supplebat ætatem, sed hodie hoc subtractum est per Conc. Ttid. 2.281.1.6
Malitia quando dicatur supplere ætatem, ostenditur. 2.502.2.5
Malitiis hominum non est indulgendum. 2.596.2.2
Malitiis hominum occurrendum. ibid.
Vide *Fraus*.
Malitiosè fieri dicitur, quod fit iniuria dolo adhibito. 2.510.1.25
Mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona. 2.135.2.8
Malum minus consulere licitum est, grauia vitandi maioris, quando is, cui consulitur constitutum apud se habebat maius illud malum perpetrare. ibid.9
Malum minus cum præiudicio tertij in particulari suadere non licet. 3.136.1.10
Malorum consortia bonos corrumpunt. 2.548.1.4
Mancipiorum instrumentis donatis, & traditis mancipia ipsa donata intelliguntur. 1.149.2.5
Mancipia Ecclesiæ non possunt permutari cum aliis mancipiis nisi remaneant libera. 2.160.2.1
Non debent redigi in vsum sæcularium serui tamen fugitiui Ecclesiæ possunt distrahi. ibid.med.
Mancipia Christiana ob dominorum hæresim libertatem consequuntur, quamvis domini hæretici redeant ad fidem. 3.82.2.5
Mandans in Ecclesia occidere aliquem existentem extra Ecclesiam, eius non gaudet immunitate. 2.452.2.9
Mandans, an, & quando puniatur eadem pœna, quâ mandatarius, remissiuè. 3.97.2.15
Mandans, & mandatarius in eodem libello accusari possunt. ibid.17
Mandans percuti Clericum si post mortem ipsius mandantis, is cui hoc mandatum erat, Clericum percusserit, non excommunicatur. 3.298.2.6
Mandatum de manutenendo dandum non est vt quis lucretur distributiones in absentia. 1.15.2.11
Mandatum de prouidendo speciale derogat generali præcedenti, licèt de illo nulla mentio habeatur. 1.29.1.4
Mandatum iurisdictionale speciale non derogat generali. 1.30.2.7
Mandatum vllum non requiritur ad impetrandum beneficium Ecclesiasticum. 1.37.2.8
Mandati fines sunt diligenter obseruandi. 1.50.2.4
Mandatum de prouidendo directum Episcopo impletur à Canonico nouiter Episcopato. 1.50.1.3
Mandatum ob diuturnitatem temporis non præsumitur. 1.60.1.8
De Mandatis Apostolicis agentes referuntur. 1.63.1.2
Mandatum procuratorium ad lites futuras trahi non debet. 1.65.2.4
Mandanti fines sunt diligenter obseruandi. 1.81.2.4.
Mandatum speciale, aut generale, non requiritur ad dispensationes & quæuis alia priuilegia impetranda. 1.101.2.16
Mandato generali ad primum Archidiaconatum non derogatur per secundum mandatum speciale ad certum Archidiaconatum in eadem Ecclesia. 1.231.1.4
Mandatum re integra morte mandantis expirat. 1.237.2.4
Mandatum de prouidendo in forma Digni non expirat morte Papæ concedentis in integra. 2.237.2.6
Mandatum est stricti iuris. 1.249.1.3
Mandata Papæ contemnentes hæresim contrahunt. 1.286.1.5
Mandatum generale habens cum clausula ratihabitationis non potest transigere. 1.303.2.init.
Mandatum nisi ostendatur non auditur quis tanquam alterius procurator, etiamsi Notarius dicat se vidisse, & scripsisse. 1.312.2.2
Mandatum procuratorium per testes probari potest. ibid.6
Mandati reuocatio procuratori reuocato intimanda est. 1.313.2.2
Mandatum quandocunque detegitur non esse sufficiens corruunt acta, etiamsi procurator esset admissus. 1.314.2.4
Mandatum si appareat post sententiam, in eóque constet tempore causæ iam extare, non annullantur acta facta cum procuratore in eo constituto, si prius non fuerit oppositum. 1.314.2.6
Mandatum speciale requiritur ad transigendum. 1.316.2.3
Mandato generali detrahitur per speciale. 1.318.2.7
Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem. 1.335.2.6
Mandatum speciale requiritur ad compromittendum. 1.346.2.2
Mandati ratione sortitur quis forum. 1.386.2.6
Mandatum non solum seruandum est, sed & qualitas illius. 1.445.2.4.& 1.454.1.5
Mandatum speciale requiritur ad capiendam beneficij possessionem. 1.[illegible]
Mandatum speciale ad acceptandum beneficia Ecclesiastica non dicitur, licèt specialiter aliquod beneficium minime fuerit nominatum. 1.[illegible]
Mandatum an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remissiuè. 2.[illegible]
Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per scripturam & subscriptionem mandantis. 3.97.2.15
Mandatum de prouidendo habens in aliqua Ecclesiarum earum, vel diœcesis, non potest prouidere in Cathedali. 3.340.2.4
Vide *Rescriptum*.
Manifestè apparere, idem est quod legitimè per testes, vel alios secundum ius. 1.[illegible]
Mansus liber à quolibet seruitio temporali, non verò Ecclesiæ, eo tribui debet pro dote Ecclesiæ fundandæ, de illo autem, quod confertur Ecclesiæ vltra mansum, tenetur illa onera consueta soluere. 1.[illegible]
Mansus dicitur quantum quis cum vno pari boum laborare potest. 2.374.2.
Mansus in fauorem Ecclesiæ à tributo liberatur. 2.371.4
Manumissionis causa donatio facta inter virum, & vxorem valida est. 2.371.7
Manus nemini citò imponenda. 2.616.1.14
Manu mutilatus si promotus fuerit in Abbatem, ab Abbatia deponitur. 1.59.2.2
Manum mutilatam habens non potest ad Ordines promoueri, idem si haberet articulatas manus, & aridas, ad ministerium executionis Ordinum inefficaces. 1.197.2.1
Nec illas habens articulatas, & aridas ad ministerium executionis Ordinum inefficaces. ibid.
Nec etiam eas tremulas perpetuo habent, præsertim si immineret periculum subuersionis sanguinis. ibid.
Manum post promotionem amittens, Ordinis executio impetrata est quoad illos actus, in quibus opus est manibus 1.57.1.
Manus diuersitas in scriptura falsitatem arguit. 3.[illegible]
Manzeres qui dicantur, remissiuè. 1.[illegible]
Marchio non desinit nobilis appellari. 1.[illegible]
Maritum non habere, vel inutilem habere, paria sunt. 1.[illegible]
Maritus admittitur in negotiis vxoris sine mandato, tanquam coniuncta persona. 1.[illegible]
Maritus præsumitur habitare in ea domo, in qua habitat cum vxore. 1.[illegible]
Marito asserenti etiam cum iuramento se vxorem cognouisse non creditur si vxor per matronas attestantes ex ipsius corporis aspectu probat contrarium. 1.[illegible]
Marito permissum est castigare vxorem. 1.[illegible]
Maritus qui contraxit matrimonium *de præsenti* si efficiatur Episcopus, non ob id censebitur solutum matrimonium de præsenti antea contractum. 2.[illegible]
Maritus factus Monachus à coniuge adultera reuocari non potest. 2.[illegible]
Maritus an teneatur secum deferre vxorem illam comitari volentem, ostenditur. 2.[illegible]
Marito non licet propter adulterium vxoris aliam ipsa viuente ducere. 2.[illegible]
Maritus de vxoris legitimitate in iudicio agere potest sine mandato. 2.[illegible]
Maritus præsumitur habitare cum vxore. 2.[illegible]
Maritus non alit vxorem sine causa degentem extra eius domum. 2.[illegible]
Maritus alit vxorem, quæ etsi decesserit sua culpa, tamen ei vtrata redire. ibid.
Maritus habet priuilegium vt si condemnetur ad restituendam dotem vxori, teneatur solum quatenus facere potest. 2.[illegible]
Maritus putatiuus non habet dilationem ad solutionem dotis putatiuæ. 2.[illegible]
Maritus postquam semel adulteram vxorem admisit, & recepit, non potest eandem accusare de eodem crimine. 2.[illegible]
Maritus vltra arrhas vxorem dotare potest. 2.[illegible]
Marito exigenti dotem à tertio, qui eam promiserat, non obstat exceptio, quod vergat ad inopiam, si offerat cautionem de restituendo. 2.[illegible]
Maritus cui non fuit solum dos promissa, an possit vxorem expellere, ostenditur, ac declaratur textus in posteriori. ibid.
Maritus donare potest pecuniam ad reficiendas domos donatas incendio consumptas. 2.[illegible]
Maritus donare potest vxori quid annuum, vel mensuum ad eam cum suis sustentandam. ibid.
Maritus constante matrimonio potest omnem dotem promissam, vel partem eius vxori remittere. ibid.
Maritus retinens adulteram coniugem, non peccat peccatum particeps est delicti, secus si egit pœnitentiam. 3.[illegible]
Maritus propter suspicionem potest accusare vxorem de adulterio,

FARBOSA
In Ius Can
To. 2. f. 3.
CVI
13

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sario, & in accusando præfertur cæteris. 3. 120.1.1
Maritus potest accusare vxorem ob violentam adulterii suspicionem. ibid.2
Maritus solus de iure Lusitano, & Castellæ contra vxorem, & adulterum querelam intentare potest. ibid.3
Maritus si contra vxorem agat criminaliter ad pœnam, non potest vxor accipere contra illum de simili adulterio. 3.121.2.5
Maritus recipiens pignus pro dote promissa non tenetur fructus in sortem computare. 2.145.1.1
Maritus non tenetur fructus sibi pignori datos pro solutione dotis in sortem computare. ibid.2
Maritus, & gener possunt inuicem pacisci, vt quid certum interim detur, donec dos soluatur. 3.145.2.3
Maritus mercator solitus negotiari in pactum, potest deducere interesse interim dum dos ei non soluitur, si fuerit promissa à patre, siue ab extraneo, qui dotare non tenetur. 3.146.1.5
Maritus per decennium tacens non petendo interesse dotis, adhuc illud petere potest. 3.146.2.7
Maritus, qui non sustinet onera matrimonij, non potest vsuras dotis consequi. 3.148.1.10
Maritus non potest vsuras dotis consequi data ab eo dilatione ad illius solutionem. ibid.11
Maritus inuita vxore, & vxor inuito marito post matrimonium consummatum non potest intrare Religionem. 2.288.2.2
Maritus si absque licentia vxoris ad summũ eucheretur Pontificatũ, poterit ab ipsa reuocari, vt ei teneatur debitũ reddere. ib.3
Maritus qui bona immobilia de iure Lusitaniæ, & Castellæ alienare non potest sine vxoris consensu, si ipsa vxor consentire renuat, quid faciendum, ostenditur. 2.355.2.7
Martyri facit iniuriam qui orat pro Martyre. 2.406.1.12
Masculinum in rescriptis concipit fœmininum, & quid regulariter in aliis materiis, ostenditur. 1.62.2.5
Masculis plus creditur quàm fœminis. 1.525.2.10
Masculus, & fœmina ante pubertatem non præsumuntur apti ad generationem. 2.499.1.4
Masculi antiquitus canebant cum fœminis in choro. 2.304.2.2
Matris testimonium est suspectum vbi filia petit in virum aliquem se maiorem. Et ad dictum solius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, sed contractum non dissoluitur. 1.518.1.1
Mater ipso iure amittit filiorum tutelam per transitum ad secundas nuptias. 1.719.2.3
Non autem per sponsalia de futuro. ibid.4
Mater tenetur filios triennio alere. 2.303.1.13
Mater in subsidium patris tenetur filios alere. 2.530.1.7
Matris conditionem de iure Ciuili quoad seruitutem sequuntur filij. 2.536.2.4
Mater sola non alit filium, qui fuit conceptus in matrimonio putatiuo, quod exinde fuit dissolutum. 2.573.1.16
Mater filium occidens iracundiæ calore submoto, in monasterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam agendã. 3.89.1.4
Matrimoniales causæ semper per Papam Episcopis delegantur. 1.236.1.2
Matrimonialis causa à Summo Pontif. non solum Episcopis, sed etiam inferioribus delegatur. 1.236.2.3
In Matrimoniali causa si citatus venire contemnit, vel se occultat, vel impedit ne citetur lite non contestata, testes sunt recipiendi, & procedendum ad sententiam definitiuam. 1.396.1.13
Si verò reus, siue maritus abest ex causa, & sine culpa, citari non potest. ibid.
Matrimoniali in causa non defertur iuramentum suppletorium, quando agitur de matrimonio dissoluendo. 1.470.1.17
Matrimonialis causa Episcopis inferioribus à Romano Pontifice delegari potest. 1.473.2.2
Matrimoniales causæ sunt iudicandæ ab iis, qui statuta Canonum non ignorant. 2.550.2.4
Matrimonialis causæ cognitio Episcopalis est dignitatis. 3.194.1.2.
Matrimonium contrahitur etiam inter infideles, non tamen vt Sacramentum, sed vt contractus. 1.309.1.5
Matrimonium pro filiis an, & quando parentes contrahere possint, remissiuè 1.316.2.3
Matrimonij causa quando principaliter agitur, potest idem iudex de causa dotis cognoscere. 1.394.2.13
In Matrimonio spirituali contracto, si pars est contumax, procedi debet sicut ius præcipit. 1.396.1.13
Matrimonium si quis contrahat temporibus prohibitis, licet peccet mortaliter, quia illicitè facit, validè tamen contrahit. 1.407.2.3
Matrimonium consummare tempore prohibito, quod fuerat iam contractũ tẽpore non prohibito, nulla culpa est. 1.408.1.7
Matrimonium qualiter probetur, ostenditur. 1.567.1.1
Matrimonium probatur per diutinam decem annorum cohabitationem cũ aliis adminiculis, & quid attento Conc. Trid. ib.2
Matrimonium probatur per famam viciniæ, concurrentibus aliis adminiculis. 1.567.2.4
Matrimonium est maris, & fœminæ coniunctio. 1.667.2.6
Matrimonij pro causa in dubio iudicandum est. 2.668.1.2
Declarat, vt ibid.3
Matrimonij contractus omnes alios fauoribus, & prærogatiuis antecedit. 1.693.1.3
Matrimonium quando est nulliter contractum ex defectu consensus, clerici contrahentes non amittunt beneficia. 2.22.1.10
Matrimonio celebrando iuxta formam Conc. Trid. assistere potest Capitulum Sede vacante. 2.94.1.20
Matrimonij rati vinculum omnino dirimitur per solemnẽ Religionis professionem alterius sponsi, & coniux manens in sæculo est omnino à vinculo solutus. 2.287.2.1.2
Matrimonium non consummatur per copulam præcedentem. 2.288.1.8
Matrimonium consummatur per copulam vi extortam. ibid.8
Matrimonium an fuerit verum inter Beatissimam Virginem, & Iosephum. 2.289.1.8
Matrimonium contractum à coniuge inualidè professo, & reuocato post alterius coniugis obitum, ratum est, peccat tamen lethaliter contrahens tanquam violator voti simplicis castitatis. ibid.9
Matrimonium contrahere liberè possunt constituti in minoribus. 2.290.1.4
Matrimonium ratum dirimitur per professionem Militaris Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani. 2.291.1.5
Matrimonium ratum non dissoluitur per vota emissa à Mantellatis, à quibuscumque viris Tertij Ordinis S. Francisci. 2.291.2.4
Matrimonium ratum non dissoluitur per vota coadiutorum formatorum emissa in Societate Iesu. ibid.6
Matrimonium ratum minimè dissoluitur per ascensum ad Episcopatum. ibid.
Matrimonium ratum non dissoluitur per successionem sacrorum Ordinum. 2.296.1.5
Matrimonium propter infidelitatem vnius dissoluitur quoad thorum. 2.299.2.3
Matrimonium cur magis dicatur à matre, quàm à patre, remissiuè. 2.303.1.3
Matrimonium plerunque sic appellatur, interdum coniugium, sæpissimè nuptiæ. 2.462.2.5
Matrimonium à matris officio circa prolem denominatur. 2.463.1.6
Matrimonium in quo differat à nuptiis, ostenditur. ibid.9
Matrimonium à Deo fuit institutum in lege naturæ ante peccatum ad conseruationem naturæ humanæ. ibid.10
Matrimonium non fuit simul institutum ac præceptum à Deo. 2.463.2.11
Matrimonium in lege Euangelica de fide eleuatum est à Christo vt sit Sacramentum. ibid.12
Matrimonium definitur vt sit viri & mulieris coniunctio individuam vitæ retinens consuetudinem. ibid.13
Matrimonium duplex, aliud verum, aliud putatiuum, & quæ sit differentia inter vtrumque, ostenditur. 2.464.1.14
Matrimonium solo consensu contrahitur, nec inualidatur si consuetudo patriæ non seruetur. 2.464.2.1
Matrimonium valet, quamvis non seruetur consuetudo regionis. ibid.2.
Matrimonium contrahendum est secundum leges, ac loci consuetudinem, vbi illud celebratur. 2.465.1.6
Matrimonium putatiuum publicam honestatem producit. 2.469.2.6
Matrimonij contractum non omnis violentia impedit. 2.470.2.1
Matrimonium, seu sponsalia contrahentes per verba obscura communem verborum intellectum sequi tenentur. 2.471.1.1
Matrimonium de præsenti est contractum si vir & mulier inuicem promittunt quod ab eo tempore se pro coniugibus habebunt. 2.472.1.1
Matrimonij sacramentum quoad sui substantiam licitè, & indistinctè tempore interdicti contrahi potest. 2.475.1.10
Matrimonia contracta inter amore excœcatos, vt plurimum exitum habent infelicem. 2.476.1.5
Matrimonium à filiofam. contractum sine parentum consensu validum est. ibid.6
Matrimonium contractum metu cadenti in constantem virum ad eum finem iniustè incusso, est nullum. 2.476.2.2
Cogi qualiter quis debeat ad Matrimonium post sponsalia à se iurata. 2.480.2.2.& seqq.
Matrimonium pendente lite contractum valet. 2.481.2.2
Matrimonium secundum contrahere non potest mulier nisi per certum nuntium certificata fuerit de morte primi viri. 2.482.1.1.2
Matrimonij contractus cum peccatrice volente se corrigere, proficit ad remissionem peccatorum. 2.483.1.1
Matrimonium quod quis contraxit cum meretrice, validum est. ibid.2
Matrimonium metu graui extortum ratificeatur per diutinam habitationem mutuam, & spontaneam. 2.484.1.1.2

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. fol.
CVI

Index Rerum, & Verborum,

In Matrimonij promissione an possit alter alteri absenti stipulari ostenditur. 2.485.1.5
Matrimonium solo legitimo consensu contrahitur, verba autem requiruntur quoad probationem. 2.486.2.1
Matrimonium re vera non est si alter contrahentium vtitur verbis dubijs, aut falsis animo decipiendi mulierem, & eam postmodum cognoscit carnaliter, sed hoc in foro exteriori vix potest probari. 2.487.2.1
Matrimonij quæ sit materia & forma ostenditur. 2.488.1.8
Matrimonium contrahendum impeditur ad denuntiationem vnius honesti viri, qui defert consanguinitatem, & de fama vel scandalo docet. 2.488.2.1
Matrimonium coactum non ratificatur per copulam subsecutam metu graui extortam. 2.489.2.4
Matrimonium contrahens post sponsalia copula consummata cum alia, an & quando teneatur in foro Conscientiæ cum secunda præmanere, ostenditur. 2.493.1.7.8
Matrimonia præsumpta cessarunt per Conc. Trid. 2.494.2.11
Matrimonium de præsenti prius contractum præfertur secundo etiam copula carnali consummato. 2.496.1.4
Matrimonium ante pubertatem initum validum est, si adsit potentia generandi, & sufficiens discretio ad se obligandum. 2.499.1.3
Matrimonium contractum ante legitimam ætatem validum est si malitia suppleat ætatem. 2.502.1.2
Matrimonium non facit contractus ante pubertatem etiam cum usu carnalis copulæ. 2.503.1.1
Matrimonium coactum ratificatur per copulam subsequutam. 2.504.1.6.
Matrimonium vel sponsalia, quæ non sunt, vt si cũ minore septennio contrahantur, accusari non possunt, denuntiari tamen potest impedimentum ne contrahantur imposterum. 2.504.2.1
Matrimonium aduersus Pontificiam prohibitionem initum quando sit inualidum, ostenditur. 2.504.2.5
Matrimonium de præsenti si contrahatur, & puella non est in ætate, nec malitia ætatem suppleat, licet vir dederit ei arrham, non est matrimonium, sed sponsalia. 2.505.1.1
Matrimonium fœminæ cui modicum tempus ad duodecimum annum completum deficit, est inualidum, nisi malitia suppleat ætatem. ibid. 3
Matrimonium inter impuberes contractum vt validum sit non satis est vt malitia suppleat ætatẽ, sed vltra requiritur discretio, & prudentia requisita ad coniugalẽ consensum. 2.505.2.5
Matrimonium per subarrhationem contrahitur. ibid. 3
Matrimonium contractum inter impuberes obligat vt sponsalia. ibid. 8
Matrimonium quando negatur clandestinè contractum, ei qui stat pro illo, incumbit probatio. 2.506.1.12
Matrimonij omnis probatio vbicumque deficit, non est exigendum iuramentum à reo, sed potius putè absoluendus. 2.506.2.2
Matrimonia clandestina ante Trident. Concil. fuerunt valida. ibid. 3.
Matrimonia quando sunt contrahenda, debent per Presbyteros in Ecclesia edicta proponi, assignato termino, infra quem, qui voluerit impedire, impedimentum opponat, & si probabilis coniectura fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium donec de hoc cognoscatur. 2.507.1.1
Matrimonia clandestina contrahentes quas pœnas incurrant, remissiuè. ibid. 2
Matrimonium quod fit omissis denuntiationibus dicitur clandestinum. 2.507.2.9
Matrimonia interdicta dicuntur quoties à iudice emanauerit præceptum contra aliquos ne matrimonium ineant, vel contra ipsum parochum ne auctoritatem interponat. 2.508.1.9
Matrimonium vbi nullum fuerit propter impedimentum consanguinitatis, an solum procedat text. in præsenti, ostenditur. ibid. 12.13
Matrimonium denuntiationibus omissis celebratum dicitur clandestinum quoad pœnas incurrendas. 2.508.2.14.
Matrimonium de præsenti contrahens successiuè cum duabus, tenetur adhærere primæ, si autem primum contraxit per verba de futuro, deinde secundo per verba de præsenti, adhærere debet secundæ. 2.510.1.1
Matrimonium validum dissoluit priora sponsalia eo modo vt illo soluto nulla ea præficiendi obligatio supersit. ibid. 2
Matrimonium initum contra interdictum Ecclesiæ an sit nullum. 2.511.2.2
Matrimonium à filiis contractum absque consensu parentum validum est. ibid. 2
Matrimonium contrahens sub conditione non improbata, non compellitur illud consummare ante conditionis euentum. 1.517.1.1
Matrimonium nec diem, nec conditionem recipit. ibid. 3
Matrimonium sub conditione contractum ea pendente dirimitur per secundum purè contractum. 2.517.2.4
Matrimonium contractum sub ea conditione si pater consenserit regulatur ex primo illius consensu aut dissensu. ibid.
Matrimonium contractum sub conditione honesta non efficit matrimonium adueniente conditione, sed tamen sponsalia nisi nouus consensus accedat. ibid.
Matrimonium contractum inter inhabiles sub illa conditione si Papa dispensauerit, non efficitur validum adueniente conditione absque nouo consensu nisi dispensatum fuerit in facie. ibid.
Matrimonium inter consanguineos nulliter contractum restitutur à Papa dispensatum in radice, quando ipse Papa dicitur legitimos filios natos ante dispensationem, & postea nascitros, & tunc operatur etiam in præiudicium tertij si fuerit sionem vocati. 2.518.1.10
Matrimonium initum sub necessaria conditione est absolutum & validum. 2.519.1.
Matrimonium an verum fuerit inter Beatissimam Virginem, & Ioseph, ostenditur. 2.519.1.
Matrimonium contractum sub conditione impossibili, est tamen validum illa reiecta. 2.520.1.
Assignatur ratio quare contractus sub impossibili conditione gesti non valeant, matrimonium verò sic. 2.520.2.
Matrimonium inter Christianum & Iudæum non subsistit. ibid. 521.1.14
Matrimonium inter Christianum, & haereticum an sit validum remissiuè. ibid. 1
Matrimonium post sacrum Ordinem contractum est irritum. 2. 521.1.2
Matrimonium contractum post sacrum Ordinem vi præcisi ex metu in constantem virum cadente susceptum, non est irritum. ibid.
Matrimonium contrahere possunt in minoribus Ordinibus constituti. 2.522.1.
Matrimonium subsequens post factam solemnem religiosæ professionem est irritum. 2.522.2.
Matrimonium contrahendum impedit, sed non dirimit contractum susceptio habitus professorum extra Religionem non habente potestatem incorporandi Religioni. 2.523.1.
Matrimonij promissio facta absenti nullo pro acceptante, est reuocabilis in vtroque foro ante acceptationem. 2.523.2.
Matrimonium contrahens viuente prima vxore cum secunda hoc ignorante prima mortua à sui petitione non liberatur à secunda 2.525.2.2
Matrimonium prius inualidè contractum non rescissis sublato impedimento ignorans coniugem carnaliter cognoscit. 2.527.2.8
Matrimonium contractum metu cadenti in constantem virum ad eum finem iniustè incusso, est inualidum. 2.528.1.
Matrimonium metu initum non ratificatur copula metu grauj extorta. ibid.
Matrimonium quis cum illa contrahere non potest quam vxor viuente cognouit si machinata fuit in mortem vxoris. 2. 528. 2.1
Matrimonium contrahens cum secunda conscia primæ viuenti etiam ob adulterium separatæ, prima mortua separatur secunda, & cum alia contrahere potest. 2.528.2.
Matrimonium cum aliqua contractum viuente primo coniuge & superstite, impedimentum dirimens est. 2.529.2.
Matrimonium contrahens cum secunda viuente, quam tamen non cognouit, nec ante contractum, nec post, mortua prima potest contrahere cum secunda. 2.530.2.
Matrimonium separatur quando liber ignorantes cum ancilla contraxerit, nisi postea hoc sciens illam cognouerit. 2.532.2.
Matrimonium contractum à libero cum serua, quæ contrahebat fit liber, an sit validum. 2.536.1.
Matrimonium, quod liber contraxit cum serua ignorans seruam esse, an sit validum, si post cognitam seruitutem habitat cum ea, quid attento Conc. Trid. ostenditur. ibid.
Matrimonium est nullum ex errore personæ, aut conditionis diuerantè ipso errore. ibid.
Matrimonium liberi cum ancilla ignorato errore conditionis seruilis valet si transierit decennium ex quo illa ancilla est in libertatis possessione. 2.536.2.
Matrimonium ignorantes contrahens cum serua deinde ea gnita ipsius conditione, nec facto, nec verbo consentit, potest aliam ducere. 2.537.1.
Matrimonium consummatum solum significat eam coniunctionem per quam Christus factus est vna caro cum Ecclesia per incarnationis mysterium. 2.540.2.
Matrimonium non separatur ex dicto vnius asserentis affinitatem inter coniuges præcessisse. 2.544.2.
Matrimonium separandum non est ad confessionem coniugum qui dicunt affinitatem præcessisse, quamvis rumor vicinus consentiat. 2.545.2.
Matrimonium separatur inter affines & consanguineos vsque ad quartum gradum. 2. 550.2.
Matrimonium apud infideles legitimè & validè contrahi potest. 2.552. 1.2

Matrimonium inter Iudæos initum pacto expresso, vt liceat dare libellum repudij secundùm ritum eorum est inualidum. 2.552.2.4.
Matrimonium inter consanguineos olim fuit interdictum vsque ad septimum gradum, hodie verò vsque ad quartum. 2.554.1.3.
Matrimonij prohibitio & irritatio inter ascendentes, & descendentes iure naturæ inducta ad quem gradum protrahatur, remissiuè. 2.555.1.6
Matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens impetrata illius dispensatione non conualescet, nisi accedat nouus vtriusque consensus. ibid.7
Matrimonium contrahere potest distans à stipite quarto gradu, vel citeriori cum distante quinto, vel vlteriori. ibid.2.1
Matrimonium iam contractum dissoluitur propter impotentiam coëundi. 2.557.2.4
Matrimonium impedit naturale impedimentum ad coitum irreparabile arte medicorum. 2.559.2.1
Matrimonio separato ob impotentiam copulæ, an sint restituenda iocalia. ibid.9
Matrimonium initum cum ita impotenti, aut arcta, vt tali defectui absque miraculo subueniri non possit, est tanquam irritum dissoluendum. 2.561.2.4
Matrimonium ratione frigiditatis viri dissolutum instaurandum est si postea contingat frigidum illum aliud matrimonium contraxisse, & consummasse. ibid 6
Matrimonium separari potest propter arctationem mulieris, si apparet quòd præter diuinum miraculum absque periculo corporali habilis reddi non potest, redintegratur tamen si postea appareat Ecclesiam fuisse deceptam. 2.563.1.1
Matrimonium prius non restauratur ratione arctitudinis fœminæ dissolutum quando per concubitum proprij prioris viri nequit reddi apta copulæ cum illo, quamvis per concubitum cum altero apta sit. 2.564.1.7
Matrimonij prioris, quando inuenitur error dissolutionis altero coniugi professo, aut profiteri volenti, nulla est facienda restitutio, si consummatum non sit matrimonium. ibid.2.16
Intellige & declara provt ibi.
Matrimonium dissolutum ob viri impotentiam quando possit instaurari, ostenditur. ibid.17
Matrimonium separari potest vbi vxor dicit virum, cui cohabitauit per triennium, non habere potentiam coëundi, illis hoc iurantibus cum septima manu propinquorum. 2.565.2.2
Matrimonium contra interdictum Ecclesiæ, vel iudicis factum, seu contractum propter hoc solum non dirimitur, imponitur tamen pœnitentia sic contrahentibus, & separantur donec cognoscatur de causa interdicti. 2.566.2.1
Matrimoniam si ineatur contra prohibitionem temporalem Pontificiam non est irritum. 2.567.1.init & 2.562.2.2. 1.1
Matrimonium in facie Ecclesiæ contractum si separetur, filij geniti, vel concepti ante sententiam sunt legitimi. 2.471.2.1
Matrimonium clandestinum dicitur quoad pœnas, cui desunt denuntiationes. 2.572.2.11
Matrimonium etiam publicè contractum coram parocho, & testibus, omissis tamen denuntiationibus, censetur clandestinum quoad iustitiam, & alios effectus. 2.573.2.10
Matrimonium publicum non dicitur, quod coram magna hominum frequentia conuocatis etiam amicis, & vicinis contractum fuit. ibid 21
Matrimonium præsumitur quoad liberorum legitimationem cohabitantibus vita functis. 2.576.2.9
Matrimonium præsumitur quoad filios præcessisse inter viuos concurrentibus aliis præter cohabitationem coniecturis. ibid.10.
Matrimonio in mortis articulo contracto legitimantur filij antea susceptj, etsi afforent substituti sub conditione, si sine liberis. 2.579.1.9
Per Matrimonium aliàs validum, clandestinè tamen celebratum legitimatur proles ante susceptа. ibid.10
Matrimonium non potest ita contrahi quod filij antea susceptj non legitimentur. 2.579.1.16
Matrimonium si fuit in facie Ecclesiæ celebratum, non sufficit probare illius impedimentum ad probandam prolem illegitimam. 2.585.2.1
Matrimonium propter adulterium coniugis potest dissolui quoad thorum, & mutuam cohabitationem, non tamen quoad vinculum. 2.589.2.21
Matrimonium à fideli contractum cum Iudæa, vel alia infideli punitur pœna adulterij. 2.594.1.4
De Matrimonij validitate quando agitur, teo contumaciter absente possunt super impedimento matrimonij recipi testes aliàs legitimi, & ad eorum dicta, sententia ferri. 2.595.1.1
Matrimonium accusans propter quæstum repellitur. 1.596.2.1
Matrimonium metu initum non ratificatur copula metu grauj extorta. ibid.3
Matrimonij ab accusatione repellitur, qui denuntiationis tempore tacuit, nisi denuntiationem probabiliter ignorauit, vel iuret de nouo didicisse, & quod non obiicit illam malitiosè. 2.597.1.1
Matrimonij vinculi propter hæresim non dissoluitur. 2.598.2.5
Matrimonium separatur propter adulterium mulieris, & si vir postea fornicetur, redintegratur. 2.600.2.1
Matrimonium reintegratur si facta separatione thori propter vxoris fornicationem maritus cum alia fornicetur. 2.601.1.4
Matrimonium inter infideles contractum alterutro ad fidem Christi conuerso dissoluitur tribus concurrentibus. 2.602.1.3
Matrimonium tenet si alter coniugum labatur in hæresim. 2.602.2.4
Matrimonium verum, & legitimum est apud infideles. ibid.5
Matrimonium ab infidelibus contractum, si postea ad fidem conuertantur per Baptismum, an verum sit Sacramentum nouæ legis. 2.504.1.5.med.
Matrimonij vinculum non dissoluitur propter coniugis adulterium. 2.605.2.16
Matrimonium an statim vt infidelis conuertitur ad fidem dissoluatur, ostenditur. ibid.18
Matrimonij separatio si Ecclesiæ sententia facta sit eo quod infidelis noluerit conuerti, conuerso postea infideli, integrum est fideli ad religionem migrare. 2.606.1.21
Matrimonio ex causa licita separato dos est vxori restituenda. 2.607.2.1.2
Matrimonio ex causa licita separato in Regno Portugalliæ debent omnia bona diuidi inter virum, & vxorem pro dimidia parte. ibid.3
Matrimonio soluto cogitur vir dotem restituere, & bona diuidere, quæ communiter eis obuenerunt. 2.608.2.1
Matrimonio soluto vltra dotem est restituenda mulieri dimidia pars bonorum, quæ constante matrimonio fuerunt acquisita. ibid.2
Matrimonium est Sacramentum verè, & propriè ex septem legis Euangelicæ Sacramentis. 2.69.1.2
Matrimonium quoad thorum separari non debet propter adulterium quando ambo coniuges fuerunt adulterati. 3.122.2.1
Matrimonium inter raptorem, & raptam validum est, si clarè appareat de libera mulieris voluntate. 3.128.1.2
Matrimonio soluto non potest maritus interesse dotis non solutæ petere. 3.146.2.8
Matrimonium celebrans cum excommunicatione mortaliter peccat. 3.177.2.2
Matrimonio vti ante Ordines licitum est Sacerdotibus Græcis. 3.278.2.2
Matrix Ecclesia quæ dicatur, remissiuè. 1.625.2.2
Matrix Ecclesia, pro maritali. 3.343.2.2
Matrona, quæ fœminam aspiciant, sufficiunt duæ vt de virginitate deponant. 1.474.1.7
Matronæ quomodo sufficienter inspectionis causam reddant, ostenditur. 1.474.2.9
Matronæ reprobari possunt per quas virginitas probatur. 1.492.2.1
Matronæ debent esse artis peritæ, honestæ, & bonæ famæ. 1.493.1.3
Matronæ vt legitimè de fœminæ virginitate deponant non satis est, vt illius verenda oculis perspiciant. ibid.5
Matronæ quę adhiberi debent in terminis huius text. debent esse de Parochia, & peritiores quantum fieri potest. 2.563.1.2
Matronæ, quæ inspicere debent an mulier sit virgo, vel corrupta, debent esse honestæ, & bonæ famæ. 2.565.2.5
Matutinum simul cum Laudibus recitari potest in Vesperis antecedentis diei post tempus Completorij, etiam non expectato Solis occasu. 2.399.2.4
Matutinum sine Laudibus recitari potest. ibid.5
Tò Maximè interdum ponitur taxatiuè. 1.111.2.6. & 1.189.1.3. & 1.380.1.5
Tò Maximè est implicatiua. 1.148.1.5
Tò Maximè, aliquando ponitur pro tantùm. 1.396.2.18
Tò Maximè, dictionis vis & effectus, remissiuè. 2.471.2.3
Media via est eligenda. 1.439.2.18
Medicinæ præstantia, & dignitas, remissiuè. 1.171.2.3
Medicus peritus, sollicitus, & traditiones artis obseruans non impeditur promouere propter euentum mortalitatis infirmi. 1.171. 2.1
Medici imperiti damna, remissiuè. ibid.2
Medici beatiores sunt quoad sæculum, quam Aduocati, quia eorum errores cooperit terra. 1.172.1.1
Medicus tenetur pauperem gratis curare. ibid. 6
Medicus salariatus de publico non debet petere præmium ab infirmis. ibid.8
Medicus de publico stipendiatus sit irregularis si ex omissione curandi pereat infirmus. ibid.9
Medicis non creditur ad iudicandum, an vulnus sit lethale, &

& an vulneratus decesserit ex vulnere, vel alia causa, nisi ad minus sint duo, & communiter in arte periti reputentur. 3.107. 1.3.
Medicus vbi non adest nisi vnus in loco quo quis fuit vulneratus, ille vnus sufficit ad iudicandum, an vulnus fuerit lethale. ibid. 6.
Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum. 3.288.1.1
Medici vocati ad medendum infirmo in lecto iacenti, eum ante omnia tenentur monere, & inducere, vt confiteatur, & quid, attenta Constit. Pij V. ostenditur. ibid. 3
Medicus sub pœna excommunicationis non potest aliquid suadere infirmo quod sit in detrimentum salutis æternæ. 3.288. 2.6. fin.
Mediolani Dux habet iura regalia, & fiscalia, & omnia potest in suo statu, quæ potest Imperator in toto Imperio. 2.590. 1.28
Melioramentorum venditio non potest fieri absque domini consensu. 2.147.2.49
Melioramenta in rebus emphyteuticis per commissum deperditis, amittit emphyteuta. 2.155.1.138
Meliorationes factæ per Prælatum in rebus Ecclesiæ sunt suæ in vita, etiamsi dimittat beneficium, sed de his testari non potest. 2.198.1.1
Membra regulantur à capite. 1.627.2.4
Membris destitutus pro absolutione excommunicationis ob clerici percussionem Sedem Apostolicam adire non tenetur. 3. 302.2.5
Mendacium, vel maleficium per vnicum testem probatur. 1.500. 2.22.
Mendacium omne, quod proximum lædit, vel in iudicio dicitur, est peccatum mortale. 3.135.1.4
Mendax omnibus odiosus est. 3.135.2.5
Mendax semper dolosè, & cum fraude procedere præsumitur. ibid. 6
Mendax non punitur nisi in casibus à iure expressis. ibid. 7
Mentis sanitas naturaliter, & de iure præsumitur. 1.103.1.10
Mens & ratio statuentium in rescriptis attendenda. 2.83.2.5
Mens ex præfatione colligitur. 2.315.2.5
Mente captus rationis vsu omnino destitutus matrimonium contrahere non potest. 2.486.1.3
Mensium duorum spatium intra quod si Religiosi ad audiendas leges, seu physicam exeuntes ad claustrum non redierint, excommunicatione ligantur, est computandum à die qua Religiosus egrediatur ad præfatas scientias audiendas. 2.455. 2.10
Mensis quilibet constat triginta diebus. 2.145.2.15
Menstrui tempore an sit peccatum accedere ad vxorem remissiuè. 2.431.1.4
Mensuras, & pondera fraudans triginta diebus in pane, & aqua pœnitere debet. 2.124.1.1
Mentione non facta de lite nulla non ob id dicitur nullum rescriptum lite pendente impetratum. 1.49.1.16
Mentio de processu coram Ordinario debet fieri in literis ad delegatum. 1.447.2.3
Mercatores inter miserabiles personas connumerantur. 1.298. 1.2.
Mercator, seu campsor fideiubens non habet priuilegium excussionis. 2.177.2.8
Mercator non dicitur ille, qui vendit vinum, oleum, vel granum ex proprio fundo, nec artifex, qui rem emit, vt suo labore, & industria in aliam formam redigat. 1.298.1.4
Mercedis in causa non datur appellatio quoad effectum suspensiuum. 1.711.1.16
Merces in locatione debet esse certa, non simpliciter constituta, alias esset contractus innominatus. 2.134.2.5
Merces certa quando dicatur constituta. ibid. 6
Merces certa, quæ in locatione interuenire debet an necessario sit constituenda in pecunia numerata, an vero sufficiat quòd constituatur in alia quacunque specie, ostenditur. ibid. 7
Meretrix à testimonio repellitur. 1.498.1.18
Meretrices è vicinia expelli possunt. 2.140.2.37
Meretrici domum locans non peccat, dummodo non intendat domum conducere ad meretricium vsum. ibid. 38
Meretricem trahere de lupanari, & accipere in vxorem proficit in remissionem peccatorum. 2.483.1.3
Meretrici an teneatur in conscientia soluere mercedem solitam, rem habens cum illa, siue eam promiserit, siue non. 2.483.2. init.
Meretrix dicitur, quæ multorum libidini patet. 2.483.2.6
Meretrix non est, quæ peccatum aliquòd occultè commisit, vel alicuius amore capta ei sui copiam fecit. ibid. 7
Meretrix dicitur à mercendo, quasi meretur stipendia. ibid. 8
ibid. 9
Meretricium genus infame.
Meretrices tanquam personæ turpes non possunt capere ex testamento fratris ad exclusionem fratrum. ibid. 10
Meretrices cur permittantur in Christiana Republ. ibid. fin.
Meretrices debent audiri in sacramentali Confessione.
Merum Imperium quid sit, & quæ sub mero Imperio continentur, remissiuè.
Metropolitanus confirmatus licet nondum receperit pallium, potest suum suffraganeum confecrari facere.
Metropolitanus antequam pallio decoretur non debet Concilium conuocare, Chrisma conficere, & nec se Archiep. (cognomine.
Metropolitanus vnus non potest cum alterius pallio [illegible] 142.2.2.
Metropolitanus ab omnibus Suffraganeis consecretur, Suffraganeus verò à tribus, Metropolitano iubente.
Metropolitani ad consecrationem debent omnes Episcopi Comprouinciales venire.
Metropolitanus maiori numero consentire debet.
Metropolitanus non potest per querelam adiri, cùm tantùm iudex ex appellationis causa.
Metropolitanus potest adiri per viam querelæ quando subest est remedium absolutionis.
Metropolitanus non potest tradere causas inter subditos Episcoporum, qui ad eius Metropolim spectant.
Metropolitanus non potest exigere iuramentum à Suffraganeo vltra formam Canonicam, & si exigat, non tenetur iurare, si iurat, iuramentum non tenet.
Metropolitanus, & Archiepiscopus non differunt.
Metropolitani auctoritas est vt puniat deuiantes à constitutione Metropolitanæ Ecclesiæ in diuinis officiis.
Metropolitani ad correctionem excessuum, & reformationem morum singulis annis facere debent prouinciale Concilium in quo statuere debent personas idoneas per singulas dioeceses, quæ sollicitè inuestigent, & in sequenti Concilio referant corrigenda.
Metus iustus inducitur ex minis, & verbis minatoriis quæ sunt prolata à persona potente, & solita minas exequi. 224.1.4
Metus non præsumitur.
Metus iustus, qui cadit in constantem virum, indicit periculum amissionis omnium bonorum, vel maioris partis.
Metus qualiter proberur, remissiuè.
Metus suspicio tollitur si consensus, seu ratihabitio superueniat post metum.
Metus reuerentialis quando sit sufficiens ad rescindendum contractus, ostenditur.
Metus cadens in constantem virum *quis dicatur*, ostenditur. ibid. 5
Metus an purgetur quoties aliquis *sponte* soluit quod iuramento per metum promiserat, ostenditur.
Metus mortis an excuset *communicantes cum excommunicatis*. 1.324.1.med. & fin.
Metum passo non subuenitur si non fuit talis qui cadere potuit in constantem virum.
Metus qui dicatur cadere in constantem virum arbitrio iudicis relinquitur. 1.326.1.7 & 1.702.2.
Metus per testes singulares probatur.
Metus, qui meis infertur, mihi inferri videtur.
Metus iustus incussus appellanti illum excutit ne appellet coram iudice à quo.
Metus iustus iuducitur ob periculum mortis, aut corporis cruciatum.
Metus iustus inducitur vbi agitur de perdendo magnum iuris, vel de incurrendo graue damnum in rebus propriis. 1.702. 2.9.
Metus reuerentialis præcedentibus minis, aut verberibus, est iustus, caditque in constantem virum.
Metus leuis non est sufficiens ad irritandum professionem religiosam in foro externo, sed nec in foro conscientiæ. 2.215. fin.
Metus suspicio tollitur per ratificationem *actus subsecuti*. 269.1.2
Metus reuerentialis non annullat solus professionem nisi vim coactio vel minæ præcedant.
Metus duplex est, alius cadens in virum constantem alius in virum non constantem.
Metus alius dicitur grauis, alius leuis, remissiuè.
Metus probatur ex coniecturis.
Metus minor magis excusat fœminam, quam virum.
Metus cadens in constantem virum ad eam finem iniuste incussus annullat matrimonium in vtroque foro.
Metus quando iustè incutitur, non reddit irritum matrimonium. ibid. 4.
Metus excusat etiam eum, qui id illum incidit culpa fuit. 1.5
Metus an irritet ipso iure matrimonium.
Metus cadens in constantem virum quo iuste irritet matrimonium, ostenditur.

FARBOSA
In Ius Can
To. 2. pt. 3.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Metus cadens in constantem virum quis dicatur. 2.489.2.5
Metus reuerentialis nisi minæ aut verbera illi adiungantur,non cadit in virum constantem. 2. 503.2.2
Metus reuerentialis datur in omni illo, qui iure aliquo subiectionis alicui subest. ibid.3
Metus illatus post sponsalia inita est iusta causa illa dissoluendi. 2. 504. 1. 5.
Metus solùm reuerentialis non annullat professionem. 2. 525. 1.5.
Metu contrahens sit vxor illius cum quo contraxit sine aliquo nouo consensu si cohabitauerit illi. 2. 527.2. 7
Milites SS. Mauritij & Lazari, etiamsi contrahant matrimonium cum vnita & virgine, remanent capaces retinendi pensiones vsque ad summam ducatorum 400.auri de Camera. 2. 21. 2. med.
Milites Ordinum militarium an & quando teneantur ad tributa, & gabellas, remissiuè. 2.25. 2.4
Miles ordinum militarium si clericum occidat, perdit priuilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè secularis. 3. 2. 75.2.2
Militia nobilitat. 2.23 2.2
Minis in probandis non defertur iuramentum suppletorium. 1. 471. 39.
Minæ dummodo testes sint concordes in illarum qualitate licèt discordes in loco, & tempore,per testes singulares probantur. 1. 502. 1.49
Minæ quando sunt illatæ à persona potente, & solita minas exequi, inducunt iustum metum. 1.723. 2. 11
Minima non sunt in consideratione. 1.5.1. 52
de Minimis non est curandum. 1.666.2.8
Minimi interdum sententiam optimam dicunt. 2.101.2.2
Ministros paucos bonos,quam multos malos habere sanctius est. 1. 176. 3.3
Ministri nomine Ecclesiæ pro decimis non solutis rei vendicatione, vel personali actione,vel ex officio iudicis contra laicos agere possunt. 2. 254.1.12
Ministro ad redimendam vexationem potest quis licitè dare temporalia pro Sacramentis conferendis, si aliter conferre nequeat. 3.136.2. 15
Ministri Ecclesiæ non debent,accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipso faciant. 3.321.1.3
Minor 14 annorum non habet administrationem Ecclesiæ, nec bonorum sine decreto Superioris. 1 169. 2. 9
Minor qui veniam ætatis impetrauit, non potest bona immobilia alienare, 1.170.1.10
Minor in maiorem potestatem habere non debet. 1.295.2 2
Minor etiam ad lucrum restituitur. 1.332.2.7
Minor contra confessionem delicti quando restituatur, ostenditur, ibid. 8
Minor restituitur in eo quod contraxit,vel omisit, si probat exinde se læsum, & sit infra tempora restitutionis petendæ. 1. 336. 1.1
Minor an debeat probare se esse intra quadriennium concessum ad restitutionem, ostenditur. 1.336.2. 9
Minorem contra an currat præscriptio statutaria. 1.337.1.12.
Minor restituitur ad appellationem omissam. 1.337.2.3
Minori an currat tempus decem dierum ad appellandum, ostenditur. 1 338.1.4
Minor restituendus est circa religionis professionem .1.440.2.4
Minor an in spiritualibus possit petere restitutionem in integrum, remissiuè. ibid. 5
Minor 25. annis si renunciauit beneficio suo an possit implorare beneficium restitutionis, remissiuè. ibid.6
Minorum appellatione venit tam pueritia, quàm adolescentia. 1. 480.2 20.
Minor,etiamsi renunciatum sit testibus, vel post factam eorum publicationem, ad examinandos testes restituitur. 1. 525.2.3
Minor restituitur aduersùs recognitionem scripturæ absque auctoritate tutoris factam. 1. 552.1.8
Minori datur restitutio aduersus lapsus fatalium prosequendæ appellationis ob negligentiam tutoris causarum quamuis tutor soluendo, existeret. 1.674.1.12
Minor an restituendus sit in materia suspicionis, remissiuè. 1. 716.1. 6
Minor læsus vltra dimidiam an sit restituendus, ostenditur. 2. 131. 2. 4
Minor,& fiscus non tenentur denunciare, sed sequuta euictione possunt agere contra suum auctorem. 2.132.2.12
Minor an, & quando restituatur aduersus omissam solutionem canonis rei emphyteuticæ, ostenditur. 2. 152.1.105
Minor læsus,in resignatione beneficij an restituatur, ostenditur. 2.166.1.2
Minor aduersùs negligentiam in non adimplenda voluntate defuncti,an restituatur ne lucrum sibi relictum amittat, remissiuè. 2.207.2.4
Minor restituitur aduersus additionem factam cum beneficio inuentarij quando in hæreditate sunt vexationes. 2.220.1.6
Minor 14. annis profitendo non obligatur Religioni nisi factus maior ratum habuerit. 2. 268.1. 1
Minores,qui possunt copula carnali coniungi, ex contractu matrimonij obligantur, nisi violentia intercedat. 2.502.1.1
Minor virginem stuprans pœna huius cap. tenetur. 3. 117.1.3
Minores mitius puniuntur. 3.163. 1.3
Minor an, & quando aduersus confessionem delicti factam in iudicio restituatur, remissiuè. ibid.5
Minori se dicenti incumbit probatio. 3.163.2.4
Minori datur restitutio in integrum aduersùs omissam trium mensium circumscripto tempore interponendam cautionem de in casu succumbentiæ demoliendo. 3.199.2.3
Vide *Ecclesia*.
Miraculosè fieri dicitur id quod fit modo extraordinario,& consueto. 2.561.2.5
Miraculum insigne refertur quod accidit cuidam Lusitano Omuræ. 3.263 1 4
Miserabilis dicitur quasi miseriæ habilis. 1.311.1.4
Miserabilis persona quæ dicatur relinquitur arbitrio iudicis. 1. 311. 2.5
Miserabilis persona potest laicum interdicto Vnde vi coram iudice ecclesiastico conuenire,etiamsi res subtracta dicatur feudalis. 1.381.1.1
Miserabilis persona vbi quis est simul & oppressus poterit contra laicum,& super re temporali agere coram iudice ecclesiastico. 1. 361.1.7
Missa Presbyteri concubinarii an sit audienda remissiuè.2.18.1.6
Missas certas, & peculiares qui tenetur dicere ex obligatione, malè agit si alias celebret sine iusta causa. 2.47.2.3
Missam quis licitè audit extra propriam Parochiam in diebus Dominicis & diebus festis cessante contemptu, & ignorantia eorum quæ Parochiani per Parochos scire tenentur. 2. 333. 1 2
Missæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque loco illa audiatur, peccabit tamen mortaliter qui eam ex contemptu in propria Parochia audire nolit. 2.233.2.5
Missa de feria dimittenda non est propter Missam specialem.2. 202.1.1
Missæ celebrandæ sunt de eo festo de quo fit officium,ibid.2
Missam semel in die sufficit Sacerdoti celebrare, nisi causa necessitatis suadeat. 2.402.2.1.2
Missas tres in die Natiuitatis Domini licitum est cuilibet Sacerdoti celebrare. 2.403.1.3
Missam vnam ex tribus, quas quilibet Sacerdos dicere potest in die Natiuitatis Domini satisfacit fidelis audiendo. ibid.4
In Missis licèt in honorem alicuius Sancti diebus feriatis celebrandis dicatur propria præfatio non tamen dicitur hymnus Angelicus,nec Symbolum. 2.403.2.1.2
Missa non prodest Beatis nisi quatenus per ipsam coluntur, & honorantur. 2.406.1.14
Missæ præcepto satisfacit qui inter Missarum solemnia Horas Canonicas recitat. 1.412.1.21
Missæ duæ collegialiter in Ecclesiis Collegiatis debèt celebrari vna pro defunctis, alia secundum exigentiam dicitvt pro festo si festum occurrit, vel pro feria,si feria. 2.413.2.1
Missæ ad sacrificium lumen requiritur sub lethali culpa.1.415. 2.4
Missis ad Iudæorum,& Infidelium conuersionem specialiter concessum est, vt seruata temporum qualitate iuxta Canonicas sanctiones liceat vesci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur. 3.59.1.2
Missarum celebrationem nondum Presbyteri vsurpare præsumentes,quam pœnam incurrant,ostenditur. 3.182.1.2
Missionem passus si reperens possessionem allegar se contumacem non fuisse restituitur in pristinum statum præstita cautione,& dilata condemnatione expensarum,quam euitat si postea constiterit eum non fuisse contumacem. 1.453.2.1
Missus in possessionem ex primo decreto post annum verus sit possessor. 1.397.1.26
Missus in possessionè ex primo decreto in reali per lapsum anni veram, & incommutabilem illius rei possessionem acquirit, licèt passus missionem habuerit infra annum voluntatem cautionem præstandi, quam tamen non deduxit ad effectum, suo defectu. 1.451.2.1
Missus in possessionem ex primo decreto actione reali intra annum non efficitur verus possessor,sed tantum custos. ibid.
Missus in possessionem causa custodiæ si fructus dissipat,dissipati reuocantur,& cum aliis sequestrantur. 1.460.2.1
Mitiùs agitur cum lege,quàm cum ministro legis. 1.119.17
Mobilia pretiosa æquiparantur immobilibus. 2.107.1.2
Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur seruatum, quando quis non animo se defendendi, sed vlciscendi aggressorem peremit. 3.108 2.15
Moderamen inculpatæ tutelæ excedens in occidendo non pœna ordinaria homicidij,sed extraordinaria propter excessum iudicis arbitrio imponenda puniri debet. ibid.16
Modica non nocent. 1.65.1.6

de Modico non est curandum. 1.5.1.50
Modica non nocent. ibid.51
Modus fauore Ecclesiæ præsumitur causa impulsiua, vel finalis, provt ipsi Ecclesiæ magis vtile fuerit. 2.515.2.3.
Modus aduersùs substantiam matrimonij omnino illud irritat. 2.520.2.5.
Molendinorum ex redditibus soluitur decima. 2.240.1.3
Molestiam sibi ab appellante illatam probare debet appellatus incontinenti. 1.695.1.3
Momenti nomine possessionis causa significatur. 2.420.1.2
Monacha rixosa potest expelli. 3.304.2.3
Vide *Monialis*,
Monachationis in causa non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.1.18.
Monachus licet non possit agere in iudicio sine licentia Abbatis, si tamen degat extra monasterium de eius voluntate, poterit agere, & conueniri eo absente. 1.51.1.7
Monachus vnius monasterij alterius factus Abbas in electione Abbatis prioris monasterij vocem non habet, etiamsi tale ius ab Abbate,& monachis prioris monasterij fuit reseruatum. 1.128.2.1
Monachus translatus non habet vocem in Capitulo à quo est translatus. ibid. 5
Monachus ex vna Religione transiens ad aliam, si in secunda sumit Ordines, & reuertitur ad primam, potest administrare in susceptis. 1.162.1.1
Monachus infamis an possit eligi in Abbatem. 1.174.1.5
Monachi vagatio sine expulsione non priuat Monasterium, iure suo, quod habet in eum. 1.269.2.2
Monachi recipiunt ab Episcopo Chrisma, &c. 1.279.2.5
Monachi pro Monasterio aduocare non possunt, nisi de licentia Abbatis, & exposcente Monasterij vtilitate, vel paupertate, pro amicis Monasterij. 1.310.2.2
Monachorum appellatione veniunt Canonici Regulares. 1.311. 1.init.
Monachus de licentia Abbatis potest esse procurator patroni, vel amici Monasterij. 2.311.2.9.
Monachi qui pro debito monasterij iurant stare in obstagio, & fideiussores,qui iurarunt creditorem indemnem seruare,iuramenta seruare coguntur. 1.381.1.1
Monachi vel clerici in obsides dari non possunt. 1.582.1.6
Monachis Prioratus & administrationes non confirmantur, & rescriptum,vel confirmatio veritate tacita impetrata non valet. 1.737.1.1.
Monachus vbi transit de vno monasterio ad aliud,non debet esse onerosus secundo. 2.23.1.3.
Monachus, & pupillus ad emphyteusim nominare possunt. 2.155.2.142.
Monachi tenentur soluere decimas prædiales de prædiis nouiter cultis, de quibus decimæ prius soluebantur. 2.239.2.1.
Monacho non licet temerè transire de monasterio ad monasterium, nec habere aliquod peculiare. 2.265.1.1.
Monachus non potest promoueri in Ecclesia Collegiata ad Canonicatum,vel aliud beneficium simplex ipsius Ecclesiæ Collegiatæ,& quid de suprema eius dignitate,ostenditur.2.267. 2.7
Monachus obedientiam suo Prælato promissam nullo temporis spatio præscribere potest. 2.274.1.4
Monachus quando eiicitur iniustè à Conuentu,aut maiori eius parte in hoc delinquente, tunc minimè acquirit Monasterio. 2.274.1.5.
Monachus translatus de vna Religione ad aliam, debet sedere in Capitulo iuxta tempus, quo emisit professionem in posteriori. 2.279.1.27
Monachorum congregatores numerantur. 2.317.2.2.& seqq.
Monachi non debent recipi in monasterio pro pretio, aliàs receptus ad sacros Ordines promoueri non potest, & recipiens ab officio suspenditur,& monachi habentes peculium absque licentia Abbatis ab Altaris communione remouentur, & sic decedens sepultura, & fratrum communione priuatur. 2. 322.2.1.
Monachi non succedunt in bonis vnitis dignitati, siue iurisdictioni. 2.324.1.3
Monachus Ecclesiæ præfectus socium Monachum habere debet quando Ecclesia est monasterio plenè subiecta. ibid.4.
Monachi possunt de iure promoueri ad Ecclesias parochiales seculares, quod hodie non procedit. 2.325.1.3
Monachus ineptus officio prædicandi an possit tuta conscientia præfici Ecclesiæ seculari curatæ, ostenditur. 2.325.2.5
Monachi non sunt promouendi ad aliquas præfecturas parochialium sine socio sui Ordinis. ibid.7
Monachi quibus vestibus & cibis vti debeant, & de abdicatione proprietatis, & de officiis in genere & specie, ostenditur. 2. 326.1.1
Monachus habens proprium à monasterio expellitur. 2.326.2.6
Monachus Abbati contradicere non potest si velit cum ab officio remouere. ibid.9.
Monachorum,Abbatum, & visitatorum correctio. 2.328.1.
Monachi singuli non possunt commorari in Priorib. nisi illo fiat mentio de Lateranensi Concilio. 2.331.1.
In Monachis est prohibitio magis stricta, quàm in clericis. 456.1.2.
Monachi qui seculariter viuunt & sunt incorrigibiles, expel debẽt,& in monasterium intrudendi Fratres alterius Ordi si de Monachis eiusdẽ Ordin.reformari non potest. 2.455. 619.1.4
Monachus resuscitatus non tenetur redire ad monasterium. 2.
Monacho non permittitur quemquam accusare præter propriu Abbatem.
Monachus quando est in studio habet licentiam agendi & de fendendi in gestis ratione studij. 3.2.1.
Monacho accusanti Abbatem debentur tantum expensæ neces riæ. 3.7.1.
Monachus qui accusat Abbatem an ei teneatur obedire,ostend tur. 3.7.1.10. ibid.
Monachus accusans Abbatem habet de bonis monasterij expe sas non solum ad prosequendum *litem*, *sed* etiam, pro lis exequenda. 3.16.2.1.
Monachi per simoniam recepti in quas pœnas incurrant, ostenditur. 3.30.2.
Monachus ob simoniam detrudendus est in actum monasterium,& potest ibi profiteri. 3.31.1.
Monachum simoniacè fuisse receptum vbi per accusationem constiterit, receptus, & recipiens deponuntur; vbi verò per inquisitionem hoc ipsum constiterit, receptus in actibus monasterium detruditur, recipienti verò, & maioribus pœnis condigna imponitur, & interim executione sacrorum Ordinum suspendi debent. 3.31.1.
Monachi pretio recepti, vna cum recipientibus è monaster sunt repellendi,& in arctiori ad agendam pœnitentiam intrudendi. 3.40.2.1.
Monachi appellatione venit Abbas. 3.46.1.
Monachus in apostasia ordinatus non potest sine Papæ dispensatione in suscepto Ordine ministrare. 3.88.1.1.
Monachus ab irregularitate excusatur, qui cùm cum campanili deponeret,cadens lignum puerum oppressit. 3.107 1.1.2
Monachis recreationis causa venatio est licita. 3.165.1.6
Monacho simplici potest causa à Sede Apost. commissi, seu delegari. 3.232.1.
Monachus in Vicarium ab Episcopo potest eligi. ibid.
Monachos, & Canonicos Regulares se ad inuicem percutientes absoluit Abbas, & illius discretione deficiente recurritur ad Episcopum. 3.236.2.1.
Monachum, vel conuersum *Religiosum* percutiens debet denunciari excommunicatus. 3.300.3.1.
Monacho facta iniuria censetur etiam facta Abbati, vel Monasterio. 3.301.1.1.
Monachi vti subditi non possunt communicare cum Abbate excommunicato. 3.315.2.10.
Monachi nonnulli Græci excommunicati ob percussionem clericorum,qui non poterant induci ad iurandum secundum formam possunt pro illa vice absolui cum sola promissione monachi. 3.339.2.1.
Vide *Clericus*,& *Translatus*.
Monasterij bona superior dissipans ab administratione remouetur. 1.311.1.
Monasterium nullum est,in quo priuilegio vel consuetudine sit obtentum vt Prælatus cognoscat etiam priuatiue ad finem scopum de delictis suorum subditorum Regularis. 1.274.1. penitus substituto. 2.478.2.
Monasteria sunt exempta à lege diœcesana, non verò à lege tu risdictionis. 1.279.1.
Monasterium an habeatur loco filij quando apparent collatores intellexisse de filiis veris & naturaliter genitis, quarto distinctione in qua affirmatiua, & negatiua opinio æquè probabilis. 2.478.2.3
Amplia primò,vt procedat etiam in foro conscientiæ. 2.478. 2. init.
Secundò etiam in grauato bigamo,qui ex dispensatione Papæ sit monasterium ingressus. ibid. med.
Tertiò, etsi Monachus apostataret, aut degradaretur. ibid.
Quartò, vt tunc etiam substituto euanescat si grauatus fuerit clericus Ecclesiæ secularis in Sacris constitutus. ibid.fin.
Monasterium non succedit excluso substituto, vbi non sub conditione liberorum, sed purè,& simpliciter post mortem collatoris fuerit grauatus. 1.479.1.9
Monasterium non habetur loco filij quando liberorum conditio sit in propriam personam relata. ibid.10
Monasterium habetur loco filii, & succedit excluso substituto in vltimis voluntatibus, & contractibus gratiosis, non verò onerosis. ibid.12
Monasterium

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Monasterium succedendi incapax nullatenus substitutum excludit, sed statim substitutus à die professionis admittitur. 1.480.1.13.
Monasterium succedendi capax quando non vult succedere in bona professi grauati ea restituere, si decesserit sine liberis, substitutus non excluditur per professionem factam. ibid.14
Monasterium qui sibi hæredem instituit non dicitur sine hæredem decedere. 1.480.2.21
Monasteria, & pia loca ad decimas tenentur nisi aliquo priuilegio,præscriptione, vel compositione sint exempta. 2.261.2.3
Monasterium ingrediens sumendo habitum nouitij,potest infra tempus probationis redire ad seculum, nisi appareat eum vitam voluisse mutare omnino. 1.280.2.1
Monasterium reuocans electos,aut fugitiuos,& apostatas, an & quando teneatur soluere ea, quæ Religiosus illo tempore,quo fuit extra Religionem,in propriis alimentis consumpsit,ostenditur. 2.282.2.4
Monasterium subiectum est Episcopo in cuius dioecesi situm est, nisi probetur exemptum. 2.335.2.1
Monasterium quando habet in loco populum sibi subiectum cura animarum per Monachos exerceri non potest,sed illi debet præfici clericus secularis. 2.336.2.2.1.
Monasteria Regularium à solutione procurationis possunt se iuuare consuetudine non soluendi tanti temporis cuius initii memoria non exstat. 2.382.2.3
Monasterium,siue Ecclesia,quæ est in territorio Episcopi, licet nunquam soluerit,tenetur tamen soluere procurationem suo Episcopo visitanti, nisi aliud rationabiliter obstet. 2.390.1.1
Monasteria Religiosorum,gaudent immunitate Eccles 2.451.2.15
Monasterii pro ingressu non licet aliquid exigere, vel accipere, quasi pretium. 3.302.2.2 fin.
Monasterium S.Crucis Conimbricensis laudatur. 3.231.2.3
Monasterium an præscribere possit libertatem, & exemptionem iurisdictione Episcopi ostenditur, & de intellectu cap.cùm non liceat, de præscription. 3.233.1.8
Monasterium, cui à Papa conceditur, vt fructus suæ Ecclesiæ possit in proprios vsus conuertere,non potest vacante Ecclesia possessionem auctoritate propria capere, & fructus percipere absque auctoritate Episcopi diœcesani. 3.238.1.4
Monasteriũ potest agere pro iniuria facta monacho. 3.304.1.10
Vide *Ecclesia*.
Moneta valor iuxta quod tempus inspiciendus sit contractus ne, an solutionis, remissiuè 2.478.2.13
Moneta mutata in valore post tempus contractus debet solui illius valoris, cuius erat tempore, quo fuit celebratus contractus. 2.391.1.3.
Monetæ valor debet æstimari iuxta illius cursum,qui est in loco celebrati contractus, non autem loci vbi fuit destinata solutio. ibid.5
Moneta vnde sit dicta, & à quo tempore inceperit, remissiuè. ibid.6.
Monetas formare,illasque cudere,approbare,& reprobare, regale est. 1.589.2.2
Monetam sciens esse mutandam si mutuet,vel det illam ante legem,an teneatur ad restitutionem, remissiuè. 1.590.1.4
Moneta vt sit proba, & legitima tria continere debet, materiam publicam, formam, & legitimum pondus. ibid.5
Monetæ valor iuxta quod tempus considerandus sit, contractus ne, an solutionis, remissiuè. ibid.6
Monetam Principis falsans exuritur. 1.590.2.10
Moneta debet solui vsualis, & in loco frequentata. 3.169.2.10
Monetam sciens esse mutandam si soluat,mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad restitutionem,remissiuè. ibid.13
Monialis illegitima non potest esse Abbatissa, seu Priorissa. 1.182.1.7
Monialium monasteria frequentans,& monitus non desistens, si Clericus est deponitur,si laicus,excommunicatur. 2.5.1.
Monialium ad monasteria accessus omnibus in vniuersum iuris prohibitus est. 2.5.2.2
Moniales fruuntur beneficio huius cap. 2.187.1.5
Monialis S.Claræ de quibuscunque terris & possessionibus suis nullas decimas,& primitias persoluere tenetur. 2.243.2.med.
Moniales possunt zelo sanctioris vitæ ad strictiorem Religionem transire, eo modo, quo possunt viri religiosi, & qualiter hoc procedat ex decisionibus S.Congregationis,ostenditur.2.275.1.3
Monialis, quæ adeo incorrigibilis est, vt ipsius emendatio, vel correctio in nullo Monasterio speretur,an eiici possit, ostenditur. 2.285.1.16
Monialis percutiẽs monialem,seu conuersum,vel clericum secularem,incidit in excommunicationem,& ab Episcopo loci absolui potest. 3.317.1.12
Vide *Monacha*, & *Regularis*.
Monitio non arguit superioritatem monentis. 1.241.1.6
Monitio vlla, aut saltem vnica citatio an necessaria sit ad excommunicationis validitatem, ostenditur. 1.686.1.3.4.5.6
Monitiones quæ, & quales contra clericos concubinarios fiat faciendæ, ostenditur. 2.17.1.8
Monitio trina requiritur ad hoc vt possit procedi ad priuationem contra clericum de mala familiaritate mulierum suspectum. 2.17.2.3
Monitio necessaria est, vt data negligentia hæredit ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas. 2.204.2.2
Monitio trina requiritur vt clericus non deferens habitum, nec tonsuram, priuetur priuilegio clericali. 3.250.1.3
Monitio & citatio præmittenda est ad excommunicationem ferendam. 3.326.2.1.2
Monitiones præcedentes excommunicationem debent esse tres, vel vnica, quæ tres complectatur. 3.327.1.4
Monomachia purgatio nullo iure permissa. 3.115.2.4
Monstra latuarum, remissiuè. 2.590.1.3.4
Montis Errati Dux habet iura Impetij. 3.590.1.34
Mora purgatio non admittitur,cùm quid sit ipso iure. 1.137.2.3 & 1.157.1.7
Mora purgatur, quando res non est integra, & ius alterius factum est deterius. ibid.4
Mora vt probetur requiritur interpellationis, siue requisitionis probatio. 1.396.2.21
Mora an purgari possit, remissiuè. 1.401.25
Moræ purgatio non admittitur elapso termino dilationis, seu legis, secus in casibus relatis. 1.403.2.4
Mora periculosa est. 1.451.1.17
Moræ purgatio non admittitur stante pacto, quòd ipso iure incurratur caducitas non soluendo canonem die præstituto. 2.155.1.134
Mora non committitur per emphyteutam ob quantitatem illiquidam canonis. 2.155.1.126
Morabatini aurei fuerunt in Portugalia temporibus Alphonsi Henrici,& Sanctij filij. 3.232.2.12
Morabatinorum,& Marauedinorum differentia, & æstimatio, quæ fuerit,remissiuè. ibid.13
Morari nullus debet apud illas personas, quæ vitæ, aut salutis spiritualis,vel temporali ipsius possit insidiari. 2.303.1.init.
Morbo epileptico, seu caduco laborans, inhabilis est ad beneficia, & non potest celebrare. 1.104.1.4
Morbo sui natura sanabili affectus non præsumitur in eodem morbo perseuerare,& persistere. ibid.
Seruus est in Morbo sui natura perpetuo, & insanabili. ibid.5
Morbo epileptico, seu comitiali correptus Ordines assumere non potest, nec in susceptis ministrare. 1.103.1.7
Morbis nouis noua conuenit antidota præparari. 1.400.2.2.
Morbo Gallico laboranti coniugi non tenetur sanus coniux cum periculo notabilis infectionis debitum reddere. 2.533.2.3
Morbi ab animæ peccatis,& pestilentiæ ex sceleribus originem trahunt. 3.288.1.2
Morientes in congressibus cum tauris, aliisque bestiis, Ecclesiastica sepultura priuandi non sunt. 3.113.2.7
Mors aliquando citiùs venit propter peccatum. 1.146.1.4
Mortis in articulo non dicitur constitutus omnis transfretare volens, sed credens,aut dubitans probabiliter se naufragaturum. 1.273.2.18
Mortis articulus quis dicatur,ostenditur. 3.282.2.7
Mors non probatur per famam,nisi aliis adminiculis adiuuetur. 1.396.2.22
Mortui illatio facit locum religiosum quando fit auctoritate Episcopi. 2.333.1.5
Mortuorum suffragia vendi non possunt. 3.42.2.15
Mortuus est omnis censuræ incapax. 3.67.1.4
Mortuus quis præsumitur ex vulnere etiamsi post illud acceptum surgat è lecto triduo iam transacto. 3.101.1.5
Mortui an possint excommunicari discutitur. 3.216.1.5.& 3.311.1.4
Mos, vsus, stylus,& obseruantia, in quo differant, ostenditur.1.66.2.4.
Mos quid sit. 1.67.1.init.
Mores boni sunt maximè necessarij beneficiariis, & qui dicantur, remissiuè. 1.89.2.7
Vt Mox, significat incontinenti, nullo actu contrario interueniente. 1.124.1.25
Mulier omnia mala perpeti potius debet, quàm peccare in corpus suum. 1.323.2.4
Mulier potest renunciare Velleiano. 1.379.2.8
Mulieres post mortem virorum,dum in viduitate permanserint, retinent eandem dignitatem,honores,&c. 1.381.2.2
Mulier coniugata spoliata à vito non restituitur si matrimonium fuit clandestinum. 1.434.2.11
Mulier spoliata à viro quasi possessione maritali ante omnia est restituenda. 1.435.2.2
Mulieri asserenti se à viro cognitam potius credendum est,quàm viro neganti, intellige vt. 1.474.1.4
Mulier testificatur contra clericum cùm de crimine agitur. 1.498.1.1
Mulier etiam se defendendo sortitur forum viri. 1.540.2.3

Mulieres possunt inducere consuetudinem in actibus muliebribus. 1.567.2 5

Mulier fide iubens pro aliquo cum iuramento, non iuuatur beneficio Velleiani. 1.581.2.4

Mulier si iurauit aliquem esse suum maritum, & succubuit, non datur, nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi. 1.602.1.1

Mulier testis esse non potest in causa matrimoniali. ibid.2

Mulier, quæ habet tutelam filiorum, potest esse procuratrix. 1.719.2.2

Mulier Clerici concubina à iudice seculari punitur. 2.14.2.4

Mulieri non licet Presbytero celebranti ministrare. ibid.6

Mulieres non debent permitti cum clericis habitare, nisi tales sint cum quibus naturale fœdus nihil mali suspicari permittat. 2.19.1.1.

Mulieri læsæ in æstimatione dotis succurritur etiamsi læsio sit intra dimidiam. 1.126.2.14

Mulier coniugata, quæ meretricio more viuit, si maritus est conscius, & ipsius vxoris leno, potest è vicinia expelli. 2.140.2.40

Mulier, quæ non quæstus causa, sed capta alicuius amore illi sui copiam facit, potest è vicinia expelli. ibid.41

Mulier, & rusticus simplex an excusentur ob omissionem solutionis pensionis rei emphyteuticæ, ostenditur. 2.152.2.106

Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti. 2.172.2.1

Mulier consentiens marito bona sibi hypothecata alienanti, hypothecam remittere præsumitur. 2.192.2.6

Mulier quando dicatur senex, ostenditur. 2.289.2.5

Mulier post partum statim potest ingredi Ecclesiam, nec tenetur abstinere per aliquot dies secundùm legem Mosaicam. 2.431.1.1.2

Mulier nubendo viro alterius fori mutat suæ originis forum. 2.465.1.9

Mulier si inuita cum aliquo contrahat, nec in eum postea consensit, tenet matrimonium si alteri postea nubat. 2.475.2.1

Mulier secundò nubens adhuc viuo primo viro, ab omni pœna excusatur si verisimiliter credidit primum fuisse mortuum. 2.482.2.6

Mulieri, quæ negat se in matrimonium consensisse, non creditur marito probanti contrarium, secus si probat se consensisse per metum qui potest cadere in constantem virum. 2.489.1.1

Mulier vnde dicatur. 2.506.1.3

Mulieres licèt non sint testes omni exceptione maiores, in causis matrimonij testes esse possunt. 2.551.1.10

Mulier, quæ tempore matrimonij virgo erat, & statim proclamat viri impotentiam, audienda est, quamuis ipse vir impotentiam negет. 2.557.1.3

Mulier quando fatetur impedimentum, & vir negat, & matrimonij initio nihil illa proclamauit, non est audienda aduersus matrimonium. 2.557.2.8

Mulier ob impotentiam prioris viri cum secundo contrahens præsumitur cognita à priori si à secundo cognoscatur, & vterque vir similis esset ætate, robore, ac membro virili. 2.564.1.6

Mulier per iudicium Ecclesiæ separata à viro, si viuente illo contrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illo suscepit. 2.584.1.1

Mulier insidiatrix in mortem viri punitur pœna amissionis coniugij, etiamsi insidiæ effectum non sint consequutæ. 2.598.1.2

Mulier ab adulterio non excusatur si dicat illud propter famem commisisse. 2.600.1.6

Mulier per officium iudicis cogitur donata sibi à viro propter nuptias pro conseruatione illiciti matrimonij relaxare, si talis donatio præstet impedimentum dissolutioni talis matrimonij. 2.612.1.1

Mulier contrahens matrimonium cum inope scienter, non excluditur à petenda cautione de dote seruanda. 2.614.2.3

Mulier nubens infra annum lugubrem infamiam non incurrit. 2.618.2.1

Mulier nubens infra annum lugubrem non debet legalis infamiæ sustinere iacturam. 2.619.1.1.2

Mulier occidens sponte filium, debet perpetuò in monasterio pœnitere, si tamen timetur de incontinentia, datur, vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi. 3.88.2.1

Mulier occidens filium, propter hoc à viro separari non debet, sed alia pœnitentia sibi imponitur. 3.89.1.1

Mulier fornicans propter necessitatem famis cur peccet, non autem propter eandem furans, ostenditur. 3.130.2.5

Mulier non potest in contractu matrimonij conuenire, vt eo soluto morte viri, donec dos sibi soluatur, quid certum detur loco interesse. 3.146.1.9

Mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in vtroque foro suum crimen marito, vel filio reuelare. 3.179.1.1.2

Mulierem de adulterio concipientem quomodo Confessarius possit absoluere eo casu, quo adulterinus filius in bonis mariti succedat, & excludat legitimum, ostenditur. 3.279.2.3

Mulier ex adulterio filium habens an teneatur eum perdere famiæ cessante mortis periculo veritatem patefacere, si vtilitatio profutura speretur ostenditur.

Mulieres ordinati non possunt.

Mulieres sunt incapaces beneficiorum.

Mulieres, & aliæ personæ quæ non sunt sui iuris quæ in can. si quis suadente, absoluuntur ab Episcopo.

Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos ab Episcopo absolui possunt.

Mulieres ob clerici percussionem excommunicatæ ab Episcopo absolui possunt.

Mulieres, cuiuscunque conditionis sint, si inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in clericum ab Episcopo absolui possunt.

Mulieres admodum mutabiles, inconstantes, & variabiles 3.336.2.10

Vide *Fœmina*, *Vxor*.

Multa per patientiam tolerantur.

Multa fieri proh dentur, quæ facta tenent. 2.594.1

Vò Multi, verificatur etiam in duobus. 2.594.1

Multitudo vbi deliquit mitius de pœna statuendum. & 3.171.1.2

Multitudine delinquente principales puniuntur. 2.26.2.1

Multitudo facilè sequitur vnius dictum. 3.260.2.

Mundi deliramentum est rerum iudicium ab euentibus accipere figura.

Munus, quod precibus acquiritur, non gratis datur. 3.47.2.1

Munera possunt offerri infideliea conditione vt baptizentur & recipiat. 3.35.2.1

Musica instrumenta licita sunt in Ecclesia si decenter adhibeantur. 2.415.1.1

Mutans in litteris Apost. postquam eas recepit ab officiali ab quid etiam minimum, verè falsat illas. 3.253.2

Mutatione personæ dicitur alia dispositio, & alius contractus. 240.2.12

Mutilatus manu, vide *Manus*.

Mutuans principaliter pecuniam vt iuuet consanguineum, amicum, proximum, non peccat, quamuis minus principaliter & secundariò ab eis ex hoc aliquid speret. 3.140.1.1

Mutuum recipiens si habeat speciale mandatum, vel licentiam ab Ecclesia ad illud recipiendum, obligabitur ad illius restitutionis. 2.180.2.13

Mutuum si fiat Prælato, & Capitulo in simul, non est necessarium quod probetur esse versum in vtilitatem Ecclesiæ. 2.180.2.17

Mutuus fignis, & nutu ad emphyteusim nominare potest. 2.256.1.143

Mutus, & surdus, & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere possunt. 2.485.1.& ibi 2.

Mysterium vnde dicatur, remissiuè. 2.405.2.1

N

Natalium defectus penitus occultus non supplet Pontificis dispensationem. 2.105.1.1

Natalium causa Ecclesiastica pendente coram Ecclesiastico non potest secularis iudex in causa principali hæreditaria procedere. 2.576.1.3

Natiuitatis festum si occurrit sexta feria, licitum est omnibus carnes comedere, exceptis professis. 2.490.1.1

Natiuitatis quæstio residens in causa ciuili hæreditaria, quæ vertitur coram iudice seculari ad Ecclesiasticum est remittenda. 2.576.1.3

Naturalis filius de iure Canonico quis dicatur, ostenditur. 1.101.1.6

Naturales in prouisionibus beneficiorum saltem de honestis aliis præferri debent. 1.209.2.1

Naturalis ex soluto genitus & soluta, legitimatur per subsequens parentum coniugium etiam quoad hæreditatem. 2.170.1.1

Naturalis filius propriè, & strictè dicitur, qui ex concubina natus est in schemate vxoris. 2.192.2.4

Natus ex patre seruo, & libera matre potest Ordinibus donari. 1.192.2.1.2

Nati an de filiis primi gradus propriè dicantur, ostenditur. 2.568.2.8

Natus non videtur qui confestim mortuus est. 3.333.2.1

Nauarri Summorum Pontificum diplomatibus, & regiis legibus ad beneficia Nauarræ exteros non admittunt. 1.82.2.10

Naufragantium bona suscipiens, in quibus casibus excidat à censura Bullæ in Cœna Domini clausula 4. ostenditur. 3.235.1.470.2.3

Necessitas non habet legem.

Necessitas causa cessante cessat quod ob causam statutum est. 424.1.1.4

Necessitatis causa, id est, vt pereat, carnes in Quadragesima edens non peccat. 2.429.2.1

Necessitatis tempore non debet aliquis excusari à murorum, seu ciuitatis custodia. 2.457.2.2

Necessitas facit licitum quod non est licitum in lege. 3.261.2.2

Necessitas

FARINACII Iuris Canonici Tomus Tertius.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Collectan. in quinque libros Decretal.

Necessitatis causa potest mutari aliquid de forma assignata. 3.351.2.init.

Necromantia quæ, remissiuè. 3.158.1.11

Negantis factum per rerum naturam nulla est directa probatio. 1.105.2.8.& 1.148.2.7

Negans se emphyteutam, si de mendacio conuincatur, in pœnam commissi cadit. 2.149.1.62

Negatio plus tollit, quàm ponit affirmatio. 1.74.1.20

Negatio plus negat, quàm affirmatiua affirmat. ibid.21

Negatiua tribus modis dicitur. 1.105.14

Negatiua pura, & simplex probari non potest. ibid.15

Negatiua facti probatur cùm habeat in se implicitam affirmatiuam, vel in eam resoluatur. 1.105.1.16

Negatiua probatur per confessionem partis. ibid.17

Negatiua propria natura est difficillimæ probationis. 1.148.2.8

Negatiua an, & quando probari possit, ostenditur. 2.475.1.4

Negatio vera quæ in hoc text. dicatur, ostenditur. 1.486.1.2

Negatiua vel negatiua quid sit, & variæ illius species, remissiuè. ibid.3.

Negligens dicitur quasi nec eligens. 1.155.2.7

Negligentia alia est materialis tantùm, alia formalis. 1.155.1.2

Negligentia materialis illa est per quam quis ius suum cuius liberam administrationem habet, omittit. ibid.3

Negligentia formalis vel est propria, vel impropria. ibid.4

Negligentia formalis & propria est illa, quæ supponit in negligente intellectum sollicitum ad imperandum voluntati. ibid.5

Negligentiæ opponitur prudentia. ibid.6

Negligentia definitur vt sit rationis cunctatio, seu tarditas inefficaciter operando. ibid.8

Negligentia Prælatorum an, & quando suppleri possit à superioribus per viam recursus, seu appellationis, remissiuè. ibid.9

Negligentiam inferioris in beneficiis conferendis supplet superior si tempus Lateranen. Concilij lapsum sit, & collatio per inferiorem postea facta non valet. 1.156.2.1

Negligentia in iudice, vel Prælato in iis, quæ facere tenentur, ratione officij est peccatum mortale. 1.205.1.3

Negligentia quam Prælatus ipse habuit intra sex menses conferre beneficium, non nocet ei, vt tanquam ad Prælatum ob negligentiam ad ipsum conferendi potestas deuoluatur. 2.89.2.init.

Negligentia Prælati, & Canonicorum non præiudicat Ecclesiæ, & successoribus. 2.369.1.5

Negligentia quandoque dolo comparatur. 3.155.2.17

Negotiari illi dicuntur qui aliquid emunt, vel contracta onerosa acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, non autem ementes, vt eam reducant ad aliquam formam, vel ea vendant, quæ de rebus suis recollecta sunt. 2.458.1.3

Negotiari, & negotiatoris verbum generalius est verbo *mercari*, seu *mercatoris*. 3.366.1.4

Negotiator de lucro decimam soluit deductis expensis, quas fecit de pecunia decimata, expensæ verò quæ fiunt pro habendis fructibus, non deducuntur, & de fructibus soluitur decima, etiam non deductis expensis pro re restauranda 2.256.1.1

Negotiator an censeatur ille qui in suo fundo venam ferri, vel metalli habet, indéque ferrum confici, & vendi curat, remissiuè. 2.458.1.5

Negotia grauia debet quis per se tractare, & non per procuratorem, quamvis timeret sibi vim inferri. 1.226.2.5

Negotia Ecclesiastica possunt per Pontificem laicis committi. 1.352.1.6

Nemo priuatur iure suo sine culpa. 1.13.2.6

Nemo potest venire contra suum iuramentum. 1.116.1.13

Nemo sine actione vel causa experitur. 1.128.2.7

Nemo tenetur quærere in suis scriptis ea quæ contra se sunt, & illa in medium proferre. 1.465.2.1

Nemo auditur contra propriam confessionem. 1.482.2.5

Nemo potest venire contra factum suum. 2.24.1.4

Nemo dat, quod non habet. 2.343.2.init.

Nemo potest scire se esse in gratia Dei. 3.261.2.2

Neophytus an ad publica officia promoueri possit, remissiuè. 3.63.2.4.

Neophyti, & qui à Iudæis, vel Mauris originem trahunt, ad quæ non admittantur in Regnis Portugalliæ, & Castellæ, ostenditur. 3.63.1.6

Neophyti, & qui à Mauris, vel Iudæis originem ducunt, an sint incapaces officiorum publicorum, & beneficiorum, ostenditur. 3.258.2.4

Nepos ex filio potest in beneficio aui succedere. 1.341.2.3

Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium. 2.496.2.1

Nisus ad copulam facit præsumi adulterium. 2.496.2.3

Nisus ad copulam facit præsumere potentiam ad illam. 2.501.1.4.& 2.503.1.2

Nobilis ex vtroque parente propriè dicitur illustris. 1.71.2.6

Nobilis, & potentior, alias tamen idoneus præferendus est alteri etiam melius morato, & eruditiori, si ita expediat Ecclesiæ. 1.118.2.2

Nobiles quàm ignobiles grauius sunt puniendi. 1.140.2.12

Nobilis tanto melior, quanto antiquior. 1.285.1.2

Nobilior an possit renuntiare priuilegio nobilitatis, remissiuè. 1.378.2.3.

Nobili plus creditur, quàm ignobili. 1.526.2.5

Nobiles tenentur de facinoribus suorum famulorum. 1.540.1.2

Nobilis, & bonus cùm quis est, præsumuntur omnia ritè ab eo gesta. 2.55.2.5

Nobilis vt quis dicatur sufficit quòd vulgus, & communis hominum æstimatio eum nobilem reputet. 2.63.2.14

Nobilium, & in dignitate constitutorum peccata in exemplum trahi solent ab inferioribus. 2.313.1.3

Nobiles mitiùs puniuntur. 3.169.1.9 & 3.274.2.4

Nobilitatis ratio est habenda in beneficiorum distributione. 1.295.2.8

Nobilitatis mentio fieri debet in literis ad lites. 1.252.1.4

Nobilitas differt à diuitiis. ibid.5

Nobilitatis qualitas plurimum mouere solet Pontificem ad dispensandum. 2.63.2.12

Nobilitas in materia beneficiali consideratur, etiamsi solùm proueniat ex parte matris. ibid.13

Nobilitas animi superat nobilitatem generis. 2.71.1.2

Nobilitatem paternam filius sequitur, non maternam. 1.302.2.5

Nobilitate parentum gaudent legitimati per subsequens matrimonium. 2.581.1.28

Nobilitas in filios deriuatur. 3.223.2.5

Nobilitas propter delictum amittitur. 3.255.2.3

Nobilitas per ingressum Religionis an amittatur, ostenditur. ibid.4

Nobilitati prouidendum beneficiis. 3.274.2.7

Nobilitatus ab Imperatore, vel Rege præfertur nobilitato ab inferiore. 1.289.1.9

Tit Nolite iurare omnino, &c. Matth. 5 declaratur. 1.596.2.3

Nomen primùm quis è Romanis Pontificibus cœperit mutare, ostenditur. 1.1.1.6

Nomina quæ Rom. Pontifici tribui solita, quindecim. 1.1.2.12

Nomine solùm proprio omisso cognomine cur describantur Papa, Imperator, & Reges, ostenditur. 1.3.1.18

Nomen facti beneficij necessarium est exprimere in illius impetratione, nisi sit in Cathedrali. 1.59.1.5

Nomen bonum habere melius est quàm diuitias multas. 1.101.2.14

Nominis similitudo non inducit suspicionem. 1.365.2.4

Nomine debitoris dans in solutum sufficit si nomen sit exigibile de tempore cessionis, nisi promittat illud esse bonum. 1.446.1.13

Nomine alieno possidens non præscribit. 1.636.2.7

Nec etiam in iuribus incorporalibus, quæ quasi possidet is, cuius nomine possidentur. ibid.

Nomen malum habet siniſtram suspicionem, & ex bono nomine oritur bona præsumptio. 2.110.2.2

Nomen bonum, & honestum habete, præmium est non modicum. 2.121.1.3

Nominandi ad emphyteusim potestatem habens non potest se ipsum nominare. 2.114.2.5

Nominare potest maritus vxorem ad emphyteusim. 2.68.1.15

Tit Nominatim interdictos, declarantur. 3.210.2.25

Nominatio, seu descriptio prior maiorem dignitatem arguit. 1.42.1.10

Nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non sufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput. 1.70.1.1.& 1.81.2.2

Nominatio, vel appellatio eius cuius non interest, electionem non impedit, sed si vocandus contemnitur, eo prosequente contemptum, cessatur electio etiam confirmata, & potest prosequi, nisi consenserint electioni. 1.110.2.1

Nominatio prior maiorem dignitatem arguit. 1.285.1.11

Nominatio solùm, non facit quem filium, nisi habitus sit pro tali. 1.485.2.6

Nominatio ad emphyteusim an possit fieri irrequisito domino. 2.148.2.60

Nominatio ad emphyteusim titulo dotis an maneat irreuocabilis, ostenditur. 2.146.1.147.148

Nominatio ad emphyteusim facta in testamento corruit illo reuocato, vel annullato. 2.156.1.149

Nominatio emphyteusis ob ingratitudinem reuocatur, dummodo talis sit, quæ reuocationem patiatur. 2.195.1.13

Nominatio patris in libro suo probat filiationem. 2.575.2.5

Nominatus prior censetur magis dilectus. 1.42.2.12

Tit Non valeat, denotant latam sententiam. 1.125.1.32

Notario non creditur asserenti in instrumento totam vniuersitatem, vel Collegium interuenisse, sed necesse est exprimere singulorum nomina. 1.319.2.3

Notarius in possessionem mittit. 1.453.2.2

Notario in probando non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.36

Notarij electio, qui acta describat, spectat ad iudicem. 1.486.2.4

Notarius semel electus an possit postea repelli & mutari sine causa, vt alius assumatur, saltem de partium consensu, remissiuè. ibid.5
Notarius habet vim duorum testium. 1.487.2.10
Notario scribenti creditur in actis iudicialibus, etiamsi testes non interuenerint. 1.488.2.29
Notario dicenti in instumento testes iuratos an credatur, remissiuè. 1.515.2.9
Notarius vbi in testamento asserit testatorem fuisse sanæ mentis, non per hoc probatur sanitas mentis. 1.223.2.8
Notarij an aliquid pro singulis dimissoriis, aut testimonialibus possint recipere, ostenditur. 3.19.2.3
Vide *Aduocatus*, *Tabellio*.
Nothi qui dicantur, & quæ inter eos & spurios sit differentia, ostenditur. 2.569.2.15
Notitia quando dicatur remissiuè. 1.157.1.4
Notitia facti vicini loci ex vicinitate præsumitur. 1.565.2.1
Notitia eorum, quæ publicè, & solemniter fiunt, præsumitur. 2.597.1.5
Notorium allegandum est quamvis non probandum. 1.35.2.21
Notorium dicitur quod ex actis constat post conclusum in causa. 1.532.1.7
Notorium per negationem non efficitur dubium. 1.547.2.3
Notorium non indiget probatione, licèt non releuet ab onere proponendi. 1.592.1.4 & 2.18.2.6
Notorium, & manifestum in quo differant, ostenditur. ibid.
Notorium in genere sumptum rei est, cui adiungitur valde plena notitia, inducens indubitatam & finitam probationem. 2.18.1.13
Notorium dicitur quod nulla tergiuersatione celari potest. 2.18.2.3, & 3.345.1.4
Notorium non indiget probatione, nec protestatione. 3.5.2.5
Notorium quod dicatur, remissiuè. ibid.6
Notorium, & publicum præsumuntur omnes scire. 3.172.1.2
Notorium facti quod sit, ostenditur. 3.261.1.2
Notorium inducitur, & probatur per acta iudicij. 3.344.2.12
Nouale quod dicatur, remissiuè. 1.456.2.3
Nouale est ager nunc primum præcisus. 3.333.1.1
Nouale semel, semper remanet nouale. 3.254.2.2
Nouale quod sit, ostenditur. ibid.3
Nouale quod desiuit esse nouale non reassumit eam qualitatem per reditum ad priores. 3.155.1.5
Nouale est ager seu, terra nunc primùm, seu de nouo prosciſſa, de qua non extat hominum memoria quòd aliquando culta fuisset. 3.343.1.1.2
Nouitiatus annus extra monasterium de licentia superioris iusta de causa peragi, & adimpleri potest. 2.527.2.4
Nouitio intra annum probationis decedente an eius bona ad monasterium pertinere debeant, ostenditur. 2.223.1.2
Nouitij decedentes absque sepulturæ electione quo loco sint sepeliendi, remissiuè. 2.216.2.4
Nouitius se propriis professorum actibus sponte ingerens censetur professus. 2.264.1.12
Nouitio nolenti præferri à Religione egredi volenti an sit restituendus habitus nouitiatus, ostenditur. 2.267.1.5
Nouitio à Religione egredi volenti omnia bona restituenda sunt vnà cum fructibus, etiamsi sint feudalia. ibid.fin.
Nouitij in articulo mortis existentes, an & quando ante expletum probationis annum profiteri possint, ostenditur. 2.272.2.4
Nouitius si de licentia superiorum exiit propter malam valetudinem, & postea reuertitur, potest coniungere primum tempus cum sequenti. 2.273.1.6
Nouitius intra annum probationis licitè potest à Religione retrocedere. 2.280.2.2
Nouitij ad sæculum redeuntes licitè possunt ad Ordines, & beneficia promoueri. 2.280.2.12
Nouitij quibuscunque sacris Ordinibus ordinari possunt. 2.281.1.3
Nouitius à quo Episcopo ordinari possit, ostenditur. ibid.5
Nouitij infra annum probationis liberè ad sæculum redire possunt, nisi professionem faciant tacitè, vel expressè, vel appareat illos vitam mutare voluisse. 2.281.2.1.2
Nouitius cùm redit ad sæculum, nullatenus tenetur soluere expensas in suis alimentis à monasterio consumptas. ibid.2.
Nouitiorum habitus ab habitu professorum aliquando distinguitur manifestè, vel occultè. ibid.7
Nouitius immunis est à gabellarum solutione. 2.449.2.11
Nouitij, & alij habentes votum ingrediendi Religionem non includuntur sub dispositione huius text. 2.455.1.4
Nouitij religionum sunt de foro Ecclesiæ, ita vt eos percutientes incurrant sententiam excommunicationis. 3.298.1.5
Nouum non censetur quod reficitur. 2.382.1.3
Per *Noctem* intelligendum est tempus quod incipit post datum signum ad salutationem Angelicam. 1.242.2.init.
Noctis tempus dicitur tempus suspectum, ibid.8
Nocte dicitur post occasum Solis. 1.197.1.3
Nocturna Matutini concurrente iusta causa per spatium trium horarum separatim recitari possunt.
Tò *Nullatenus*, negat omnes casus, & omnem potestatem. 2.404.7.& 3.144.2.4
Nullitates ex defectu iurisdictionis manantes sunt attendendæ. 1.353.1.3
Nullitas ex defectu iurisdictionis insanabilis dicitur, adeò nec sententia lata ab incompetenti iudice de partium consensu conualidari possit.
Nullitatem proponens probare debet siue ad intentionem, siue ad exceptionem, aut replicationem fundatam.
Nullitates ex defectu iurisdictionis emanantes sumè attendendæ sunt.
Tò *Nullus*, coniunctum cum verbo *cuiuscunque temporis*, dicit nullitatem.
Nullum ab initio non conualescit ex tempore. 1.204.1.6
Nullum, & inutile æquiparantur. 1.211.2.4
Nullus tenetur ad quid faciendum cum dispendio salutis temporalis. 1.140.2.1
Nullum quod est ab initio, ipso iure ratificari non potest. 1.364.1.4
Nullum, & modicum æquiparantur. 1.368.1.3
Nullus plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse in se habeat.
Numerus in electionibus auctoritati, & meritis præfertur. 2.614.1.8
136.1.7
Numerus clericorum debet institui in Ecclesiis Collegiatis secundùm facultatem ipsarum. 3.76.1.
Numerus trium Canonicorum congruus est ad constituendam Collegiatam. 2.372.1.
Nummi vnius à dimidio vel excessus, vel defectus sæpe est, vt deceptione intercueniat. 2.235.1.
Nuntiantis nouum opus in optione est vel intra tres menses à præiudicio suo ostendere, interim cessando ab opere, vel recepta cautione de opere demoliendo, statim ædificari permitti. 3.159.1.
Nuntiationis noui operis remedium duntaxat competit aduersus ædificationem futuram, non iam factam. ibid.
Nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, & nuntior se offerret intra trimestre tempus de suo iure velle probationes perficere. 3.89.1.
Nuntiatio noui operis non competit pro seruitutibus ruricis. 3.200.1.5
Nuntio non creditur. 2.65.1.10
Nuntij vtplurimum vtiles assumuntur. 1.240.1.
Nuntio creditur inspectantibus ad suum officium, nisi euidentibus præsumptionibus, & coniecturis ostendat se non fuisse citatum. 1.447.2.
Nuntio creditur in his quæ ad eius officium spectant, extra officium tamen in rebus minimis *illi* creditur. 1.483.1.
Nuntio publico tunc non creditur quando citandus coniecturis, & præsumptionibus ostendit *se non fuisse citatum*. ibid.
Nuntio affirmanti citatum respondisse se non esse venturum, sit credendum, remissiuè. ibid.
Nuntio publico iurato exequi officium suum bene creditur circa citationes. ibid.7
Vide *Legatus*.
Nundinas, & mercatus prohibere possunt Episcopi Dominicis & festiuis diebus. 1.405.2.
Nuptiarum solemnitates contrahere quibus temporibus sit interdictum. 1.407.2.11
Nuptiæ attento iure Concilii Tridentini quibus temporibus prohibeantur, ostenditur. 1.407.2.
Nuptiæ in Cana Galilææ non fuerunt S. Ioannis, sed Simonis Cananæi. 2.288.1.
Nuptiæ dicuntur propriè à traditione, quæ fit sponsæ vna. 2.463.1.8
Nuptiæ coactæ malos exitus habere solent. 2.478.1.4 & 2.482.6
Nuptiæ incestæ non contrahuntur ex solis sponsalibus inter consanguineos, & affines, non secuta copula carnali. 2.618.1.
Nuptiæ secundæ non sunt benedicendæ. 2.617.1.1.
Nutrices Christianæ etiam extra Iudæorum domos, eorum filios lactare possunt. 1.57.2.

O

Obedientia est nauigatio tuta. 1.83.1.
Obedientia largè sumitur pro executione cuiuscunque rei, quæ potest cadere sub præcepto. 1.283.1.
Obedientia specialiter accipitur pro executione præcepti expressi, vel taciti, non ex quacunque intentione, sed ex voluntate quod præcipitur. 1.284.1.10
Obedientia in rub. sumitur prout est virtus specialis, secundum quam omnis subditus tenetur omni iure obedire suis superioribus. ibid.12
Obedientia formalis est virtus inducens voluntatem ad præceptè, & facilitèr implendum præceptum, seu voluntatem superioris. ibid.13

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Obedientia tripliciter ab aliquibus distinguitur, sufficiens, perfecta, & indiscreta. 1.284.2.14

Obedientiæ plura, vbi inueniantur, remissiuè. 1.287.1.2

Obedientia concordiam conseruat in Angelis, pacem nutrit in Monachis, tranquillitatem generat in ciuibus. ibid.3

Obedientiæ, vel subiectionis controuersia quando agitatur nihil est attendandum in præiudicium rei, vel possessoris non citari. 1.289.2.1

Obedientiam alicui iurans non censetur se obligare ad res illicitas, quas ille præciperet. 1.588.2.3

Obedire Episcopo tenentur Clerici in negotiis, pertinentibus ad statum clericalem, aliàs possent puniri. 1.285.2.3

Obedire legibus tenemur in foro conscientiæ. 1.286.1.6

Obiectiones aduersùs testes regulariter proponi debent ante publicationem, non verò postea. 1.525.1.5

Obiectiones aduersùs testes proponendæ sunt ante sententiam. 1.605.1.2.

Oblationes lucrari non possunt nisi clerici interessent Diuinis. 1.213.1.2

Oblationes indistinctè pertinent Rectori. ibid.3

Oblationes quæ fiunt tempore Iubilæi in Ecclesia Cathedrali spectant ad Archipresbyterum eiusdem Ecclesiæ, & non ad Episcopum. ibid.4

Oblatio verbalis sufficit recusante creditore. 1.273.2.19

Et ita excusat à mora, & impedit cursum vsurarum quando creditor expressè recusat pretium oblatum recipere. ibid.

Quòd si creditor non expressè recuset, sed simpliciter taceat nec recusando, nec contradicendo, sola verbalis oblatio non sufficit ad retardandum cursum vsurarum. ibid.

Hæc tamen non procedunt quando creditor habet iustam causam recusandi. 1.274.1 init.

Oblatio defunctorum quarta mortuariorum, vel funeralium appellatur. 1.619.1.3

Oblationes quæ fiunt alicui imagini depictæ in pariete alicuius priuati, cedunt Ecclesiæ parochiali, eiusque Rectori. 2.100.2.3

Oblationes generaliter sumptæ important omnes actiones per quas quæcunque res ad diuinum cultum exhibentur, strictè tamen & propriè dicuntur res illæ, quæ intuitu religionis immediatè Deo ab hominibus, absque immolatione exhibentur. 2.256.1.5

Oblatio Religioni facta filiorum impuberum per parentes quid operetur, & quomodo fieri debeat, ostenditur. 2.168.1.3

Oblationes, quæ fiunt in aliquo loco Regularium, acquiruntur Religiosis illius loci. 2.322.1.2

Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Ecclesiæ, & à secularibus possideri non debet. 2.337.1.1

Oblationes quid. 3.337.1.3

Oblationis nomine quæ veniant. 3.348.1.1.2

Vide *Decimæ*.

Oblati in perpetuum alicui Religioni, vel Ecclesiæ quia sunt Ecclesiasticæ personæ, eximuntur à tributis, & gabellis. 1.449.1.8

Oblati qui in totum se religioni non tradiderunt, Ecclesiasticæ personæ non sunt. 3.214.1.43

Oblati dicuntur qui non tantùm bona propria, sed se ipsos dant monasterio. 3.247.2.6

Oblati, & Confratres, qui se Religioni tradiderunt, an Ecclesiasticæ personæ sint censendi, ostenditur. 3.254.1.2

Vide *Conuersi*.

Obligare se alicui, & successoribus suis sub pœna perlurij cur possit quis, non autem obligare se, & successores suos, ostenditur. 1.587.1.10

Obligari, aut hypothecari non potest res litigiosa. 1.729.1.10

Obligatio alendi est punitio delicti Episcopi promouentis ad ordines carentem patrimonio. 2.53.1.8

Obligatione annua non sufficit semel cauisse, quia in principio cuiuslibet anni conditio purificatur, & noua nascitur obligatio. 1.446.1.9

Obligatio importans tractum successiuum non adimpletur per momentum, sed durat tantum, quantum tractus successiuus. 1.446.1.10

Obligatio vna sublata ex duabus remanet altera. 1.450.1.8

Obligatio per Principem ex conuentione contracta adeo valida est, vt nec ipse, nec eius successor, siue per electionem, siue per successionem, possit suum contractum, vel prædecessoris sui infringere. 1.467.1.7

Obligatio præsumitur personalis, & non realis. 2.79.2.4

Obligatio facta pro principali debito traditur etiam ad interesse, & vsuras. 2.179.1.4

Obligationis in forma Cameræ vigore renuntiatur beneficio huius cap. 2.188.1.13

Obligatio ad antidota propriè non est obligatio inducens iuris vinculum. 2.209.2.3

Obligatio ingrediendi monasterium videtur à principio pura, sed sub conditione resoluenda. 2.267.1.2

Obligatio quæ sit in Ecclesiis Collegiatis dicendi quotidie duas Missas, vnam pro viuis, & alteram pro defunctis, remissiuè. 1.414.2.5

Obligatio reuelandi delictum illi, cui imminet, ita est intelligenda, vt prius præmittatur fraterna admonitio facienda iniusto aggressori, nisi vbi verserit in damnum Reip. 3.98.2.22

Obligatus ratiocinatis deposito onere, & reddita ratione ordinari potest, non verò prius. 1.193.1.1.

Obligatus ad reddendam rationem alicuius administrationis non ante, sed post redditas rationes ordinari potest. 1.195.2.2

Obligatus ad vsuras soluendas soluere non cogitur nisi iurauerit quo casu cogitur, sed repetit, & de materia & intellectu. 1.578.1.1

Obligatus soluere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non soluendo in tempore designato, tenetur ad certam pœnam, si soluit minorem partem debiti, non incidit in pœnam propter maiorem partem non solutam. 3.271.1.1.2

Obligari ad obsequium familiare, quod ante excommunicationem præstabant dominis, præstare quoque debent post excommunicationem. 3.514.2.2

Obreptio committitur per narrationem falsi, subreptio verò per veri taciturnitatem. 1.47.2.3

Obreptione, & subreptione apposita processus futurus nullius est momenti. 1.58.2.6

Obsequium domini, & reddere vxori debitum quando simul non stant, an potius fauendum sit coniugali obligationi, quam domini obsequio, remissiuè. 2.535.1.5

Obseruantia, mos, vsus, stylus in quo differant. 1.66.2.4

Obseruantia licet pro consuetudine accipiatur, propriè tamen respicit factum, & concernit vsum alicuius iudicij, vel tribunalis. ibid.

Obseruatio subsecuta declarat, ac interpretatur mentem referentis. 1.73.2.15

Obstetrices, medici, & similes in relationibus spectantibus ad eorum officium de credulitate probantur. 1.504.2.13

Obstinatio, vide *Perseuerantia*.

Obuentionis appellatione quæ veniant, ostenditur. 2.434.2.8

Occasio, & causa in quo differant, ostenditur. 1.740.1.2

Occasio omnino est fugienda. ibid.3

Occasio aliquando in malam partem accipitur. 3.10.2.2

Occidendi animus præsumitur ex occasione facta in capite. 3.100.2.3

Occidendi animus præsumitur, vel non præsumitur ex qualitate, seu genere armorum. 3.108.2.17

Occidens se ipsum sepulturæ ecclesiasticæ tradendus non est. 2.229.1.4

Occisus in flagranti aliquo delicto in publico obstinatus censetur, ac per consequens pro eo non est orandum. 3.129.1.3

Occultè faciens dolosè facere creditur. 1.241.2.5

Occultè, & clandestinè quæ fiunt suspicione non carent. ibid.5

Occultum quod dicatur, & quibus modis, remissiuè. 2.18.1.6

Occupans certum locum in quo quis iura liberè possidebat, si per ipsius occupationem non potest possessor sua iura liberè possidere sicut prius, conueniri potest possessorio pro libertate possidendi, & restitutio fieri non potest nisi dimittat locum in pristina libertate. 1.445.2.1

Oculi macula, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum parit in populo, non excludit quem à clericatu, nec ab Episcopatu. 1.195.1.2

Œconomos præficere potest Capitulum Sede vacante. 2.93.2.10

Officialium scientia quando arguat scientiam domini, ostenditur. 1.442.2.13

Officiali dicenti se nuntiasse, vel citasse creditur. 1.500.2.11

Officiales locorum in quibus sunt statuta contra libertatem Ecclesiasticam excommunicantur, nisi, &c. 3.329.2.2

Offendens, seu occidens iniuriam inferentem principali suo, amico, domino, vel consanguineo, non præsumitur de eius mandato occidisse si delictum sit momentaneum. 1.441.2.2.3

Secus si de scientia domini appareat. ibid.4

Offendens personam alicuius Principis inferioris superiorè recognoscentis ab Ecclesia inuitus non est extrahendus. ibid.10

Offendens clericum turbantem in actu diuina officia, non est excommunicatus. 2.304.2.3

Offerens se solutorum id in quo fuit condemnatus, dicitur sententiam ratificare. 1.454.1.7

Offerens, vltroneam oblationem requirit. 1.721.1.3

Officio remotus, & illo priuatus non potest amplius ad illud eligi. 1.80.1.3

Officio quis priuetur propter negligentiam. 1.212.2.3

Officium aliquando accipitur pro eo quod voluntariè, seu liberaliter fit. 1.220.2.3

Officium nonnunquam designat beneficium quod amicis exhibemus, & quod homo homini in quantum homo est, præstat. ibid.4

Officium frequentiùs sumitur pro eo quod vnusquisque pro sua conditione, siue publica, siue priuata obligatione facere tenetur, & ei conuenit. ibid.5

Officium paternum, seu pietatis officium inter parentes dicitur obligatio illa, qua parentes tenentur filias in matrimonium collocare, hæredésque instituere. ibid.6

Officium vocatur obsequium illud, quod liberti patrono præstare tenentur. ibid.7

Officium diuinum appellantur inter Ecclesiasticos Horæ Canonicæ. 1.221.1.8

Officia in iure appellantur tam beneficia Ecclesiastica, quàm etiam alia munera non solùm publica, sed etiam priuata, licèt sint alia. ibid.9

Officium, & artificium in quo differant, ostenditur. ibid.10

Tà Officio, & potestate, in hac rubr. posita in quo sensu intelligantur absque eo quòd alterum abundet, ostenditur. 1.221.2.15

Officium nobile cùm imploratur sit litis, contestatio, secus in mercenario. 1.282.2.1

Officium, status, & qualitas personæ si sint singulares singularitate adminiculata, per testes singulares probatur. 1.501.2.35

Officium iudicis an sit implorandum ad restitutionem, ostenditur. 1.620.2.4

Officia duo non potest vnus exercere. 2.24.1.2

Officia temporalia an promitti possint antequam vacent, ostenditur. 2.82.2.5

Officia diuina debent celebrari in illa Ecclesia, vel loco, in quo iussa sunt celebrari nisi iustum subesset impedimentum. 2.205.1.5

Officium diuinum ad euitandum peccatum mortale in priuato sufficit quod recitetur eo interuallo, quod est inter medium noctis præcedentis, & sequentis. 2.400.1.7

Officium vnius diei commutans in officium alterius peccat mortaliter. 2.400.2.9

Officium diuinum inceptum qui interrumpit animo repetendi iam recitata, sed postea non repetit, an satisfaciat præcepto, ostenditur. 2.411.2.18

Officium diuinum vt deuotè recitetur requiritur attentio, siue illa sit ad verba, siue ad sensus verborum, siue ad Deum, vel ad Christi Passionem, &c. ibid.19

Officiorum diuinorũ nomine quæ veniant, remissiuè. 3.321.1.39

Oleum quo Imperator vngitur, significat lætitiam & promptitudinem ad debellandos Ecclesiæ inimicos, pugnandum pro fide, & consequendam victoriam. 1.115.2.5

Oleum ab Episcopo benedictum est materia remota Sacramenti Extremæ-Vnctionis. 1.178.1.5

Oleum infirmorum an possit benedici à simplici Sacerdote de licentia Papæ, remissiuè. ibid.6.

Oleum quo Imperatores, & Reges inunguntur, quale sit ostenditur. 5.178.2.10

Oleum oliuarum est essentiale Sacramenti Confirmationis, balsamum verò accidentarium. 1.179.2.2

Oleum non consecratum potest misceri consecrato. 2.393.1.1

Oleo consecrato si misceatur oleum profanum, totum remanet consecratum. ibid.2

Oleo consecrato, seu aquæ benedictæ si misceatur liquor eiusdem speciei in maiori, vel etiam æquali quantitate, non totum manet consecratum. 2.393.2.6

Oleo cõsecrato, seu aquæ benedictæ quare misceri possit liquor eiusdem speciei non consecratus in minori quantitate, ita vt totum maneat consecratum, non ita in vino consecrato ostenditur. 2.405.1.8 9

Oleum Chrismatis quomodo consecretur, & qua solemnitate, & ex quibus conficiatur, remissiuè. 2.414.2.3

Omissum si aliquid sit de necessariis seu spectantibus ad substantiam Ordinis, ordinatus suspenditur ab executione illius, quousque id suppleatur, quod fuit omissum. 1.180.1.4

Omnia qui dicit nihil excipit. 1.188.2.14

Tò Omnino, est vniuersale, & comprehendit omnes casus indistinctè. 1.232 1.7

Tà Omnino dimittere, denotant ipso iure. 1.595.2.14

Tò Omnino, iuncta verbo *carere*, importat ipso iure. 2.504.2.4

Onere duplici non debet quis grauari. 1.353 2.11

Onus adiectum rei facit vt res transeat cum illo. 2.173.1.4.& 3.149.1.6

Onus alendi liberos etiam ad matrem pertinet casu quo illa diues, pater autem sit pauper. 2.302.2.9

Onus deferendi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ad infirmos, est de pertinentibus ad curam animarum. 2.413.1.5

Operas, & expensas soluere debet percutiens aliquem qui iacet in lecto. 3.264.1.1

Operarij scienter laborantes in re aliena turbare dicuntur. 1.413.1.7

Opinio illa præsumitur verior, quæ à maiori parte Doctorum recepta existit. 1.11.1.8

Opinio communis non est præferenda illi opinioni quæ validioribus, ac melioribus rationibus nititur. ibid.9

Opinio communis non præfertur illi opinioni, quæ fauet animæ. ibid.10

Opinio à præceptoribus recepta potest sequi, communi omissa. ibid.12

Opinio probabilis in foro Conscientiæ si qui potest sequi probabiliori.

Opinio illa præsumitur verior, quæ à maiori parte Doctorum crebriùs recepta existit. ibid.14 & 1.401.

Opinio alicuius Doctoris matrimonium sustinentis sententiæ illud impugnantium. 1.235.

Opponens aliquam exceptionem non dicitur grauare quòd iudex illum reiicit. 1.541.

Opponens alteri parentes ipsius defunctos legitimos non præsumitur fouere malam causam. 1.781.

Operi seruili intendere licet diebus festiuis in honorem Dei propter necessitatem alimentorum, maximè circa rem rusticam perituram. 2.189.

Opera exteriorum virtutum in hac vita vitos eminentes euitant. 1.466.

Opus ipsum quod demoliatur pati non debet iudex, quando euidenter constaret de iniustitia & malitia denuntiantium. 198.2.2

Opera bona facta extra charitatem quos effectus operum ostenditur.

Orare simul cum excommunicatis *non licet*. 3.477.

Orationes priuatas pro excommunicato ad *Deum* dirigere licitum est. 3.331.

Oratoria non debent procurationis onera sustinere, illa scilicet quæ de Episcopi auctoritate erecta, & instituta non fuerunt. 391.1.2

Oratoria absque Episcopi auctoritate instituta non sunt loca religiosa, nec Ecclesiæ nomine comprehenduntur. ibid.

Oratorium dicitur Ecclesia, seu altare orandi causa constructum. 2.436.

Oratorium constructum auctoritate Episcopi, gaudet immunitate Eccles. 1.457.

Ordinandus in subdiaconum titulum habere debet. 3.35.

Ordinandus conueniens cum ordinante, an præsentatus quis post susceptos Ordines non molestare super beneficio, ac alimentis, suspensus sit ab ordine sic suscepto, & ordinum collatione per triennium. 3.46.

Ordinans puerum ante ætatem suspenditur à collatione omnium Ordinum, & ordinatus ab executione Ordinis donec perueniat ad ætatem. 2.163.

Ordinans non tenetur ad alimenta ordinati sine patrimonio, nec in subsidium. 2.43.

Non *Ordinantur* Græci à Latinis, & Latini à Græcis. 1.2.

Ordinari potest qui duxit vxorem à se primo corruptam. 1.5

Tò Ordinare est latius verbo, *conferre*. 2.35.

Ordinare, & pronuntiare ordinandum differunt. 2.35.

Ordinari potest in Sacris, qui beneficium Ecclesiasticum habiens non habet, si habeat *patrimonium idoneum* accedente Episcopi dispensatione. 2.37.

Ordinare qui non potest, non potest iudicare. 2.38.

Ordinari vt liceat viro cum licentia vxoris votum defidendi ingressus illius in Religionem fuerit, siue iuniores filii vero saris sit in vtroque euentu vt castitatem in seculo seruet, ostenditur. 2.169.

Ordinari non potest qui non fuerit baptizatus, & si de facto ordinetur, non recipit Ordinis characterem, licèt credatur baptizatus. 2.412.

Ordinari quis non potest absque patrimonio, etiamsi habeat patrem diuitem. 3.36.

Ordinario si aliquid mandatur à delegato, debet humiliter quisquid si alius delegatus per alias literas post eiusdem mandet contrarium. 3.51.

Ordinariis graue sit præiudicium ex præuentione Papæ in beneficiis. 1.83.

Ordinarij ad Ordines promouere possunt quos iudicauerint sumendos. 1.360.

Ordinarius quando scit eum non canonicè institutum, quem Legatus Papæ mandat in possessionem induci, non debet resistere violenter, sed precibus instabit vt differat donec de eo consulatur. 1.259.

Ordinarius non potest resistere violenter delegato Principi volenti exequi sententiam. ibid.

Ordinarius absoluere non potest excommunicatum à delegato Summi Pontificis, etiamsi is delegatus iam esset defunctus, aut alia ratione iurisdictio in illo expirasset. 1.230.

Ordinarius cui à delegato mandatur executio sententiæ quam scit esse iniustam, si non potest se ab onere liberare, illam executatur. 1.248.

Ordinarij in hac rubric dicuntur illi omnes, qui licèt exercent dinem, id est, contra ius ordinarium deputantur, eorum tamen sunt cum propria, non aliena iurisdictione, cui præsunt. 1.26.

Ordinarius iudex definitur vt sit ille, qui iure sui officij dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iurisdicundo potentis. ibid.3

Ordinarij iudicis de essentia est quòd iurisdictionem sortantur.

BARBOSA
Iulius Can.
To. 2. p. 3.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non alieno beneficio habeat. 1.263.2.4
Ordinarij iudices dicuntur iurisdictionem habere iure suo, & sic propriam appellant. ibid.5
Ordinarius vt dicatur iudex non satis est iurisdictionem habere, sed oportet ita constitutam habere vt eidem iurisdictioni præsit. ibid.6
Ordinarij, & alij superiores moniriones generales aliquando faciunt, vt scienter talia, vel talia crimina sub pœna excommunicationis denuncient. 1.264.2.5
Ordinarius qui scit non vt iudex, vel homo, sed vt Deus, subditum esse criminis reum, indeterminatè potest, sed non nominatim eum arguere, vel punire. 1.165.1.1
Ordinarius subiectus Episcopo si profert in sibi subditum iustam censuram Ecclesiasticam, Episcopus illam seruare debet, & illam sine satisfactione, & conscientia proferentis relaxare non debet. 1.166.1.1.
Ordinario quando constat quòd absolutus à Papa suppressit veram causam quare fuerit excommunicatus, debet illum remittere ad Papam, si verò sibi non constat, adest tamen vrgens suspicio contra illum, debet cogere eum se purgare. 1.168. 2.1.
Ordinarius supplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum. 1.269.2.1
Ordinarius absoluere non potest excommunicatum à delegato summi Pontificis. 2.173.1.11
Ordinarius in exemptum, quamuis negligentem, nullam iurisdictionem exercere potest. 1.279.2.4
Ordinarius cui competit absoluere ab excommunicatione, potest aliis absolutionem demandare. 1.280.1.1.2
Ordinarius iudex ante electionem arbitrorum potest si velit negotium principale alteri non suspecto committere. 1.372.2.3
Ordinarius qui confert, in possessionem mittere potest. 1.453.2.2
Ordinarij literis asserentibus aliquem esse excommunicatum, vel quid simile, an credatur, remissiuè. 1.476.2.3
Ordinarij auctoritate potest notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere. 1.561.1.1.2
Ordinarij duo si pronuntiant contraria, tenet sententia pro reo, nisi in quatuor casibus hic contentis, & similibus. Si verò delegati discordant, delegans est adeundus; si arbitri, neutra tenet. 2.668.1.1
Ordinarius, & is, cui mandata est iurisdictio, regulariter æquiparantur. 1.717.2.6
Ordinarius iudex cùm accedit ad aliquem locum suæ iurisdictionis, seipsum alit. 2.6.2.4
Ordinarius an possit imponere pensionem pro bono pacis in fauorem vnius duorum litigantium, remissiuè. 2.165.2.4
Ordinarius debet compellere censuris Abbates, vt Monachos à Prioratibus reuocent ad claustrum. 2.358.2.1
Ordinarij consensum in donatione iurispatronatus præsumitur interuenisse stante effectuatione donationis, vel transactis quadraginta annis. 2.348.2.3
Ordinarius Ecclesiam conferre debet quando esset quæstio inter patronos, & lis non sit terminata intra sex, vel quatuor menses. 2.351.2.2
Ordinarius vbi recusat, vel differt instituere, adiri potest superior proximus. 2.351.1.2
Ordinarius tenetur idoneiorem admittere vbi à patronis duo fuerint validè nominati. 2.356.2.5
Ordinario renuente instituere adeundus est Papa, qui supplet, ac prouider, seu instituit. 2.371.1.4
Ordinarius hodie potest dispensare in denuntiationibus. 2.507.2.2
Ordinarius vel pàrochus quamuis sciat impedimentum, & nemo denuncier potest illud dissimulare si sibi constet de dispensatione pro foro conscientiæ. ibid.6
Ordinationes Regiæ Lusitanorum confirmatæ fuerunt in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Regem Dionysium. 1.25.2.31
Ordinationes factæ ab Episcopo in Synodo diœcesana sunt perpetuæ. 1.262.2.3
Ordinatio vacantis Ecclesiæ etiam patronatæ si ex iusta causa differtur, est ibi per Episcopum œconomus ponendus. 1.268.1.1
Ordinationes, quæ respiciunt ordinem procedendi etiam contra clericos, qui ipsi litigent coram iudice seculari, seruari debent. 1.376.2.8
Ordinationes fauorabiles clericis, & non contradicentes Canonibus seruari debent, etiam quoad Ecclesias, & clericos. 1.399.1.3
Ordinatio communis Ecclesiæ per contractionem & appellationem eius, cuius non interest, impediri non debet. 2.102.2.1
Ordinatio, vel consecratio non censetur simoniaca, licèt Ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto. 3.26.2.1
Ordinationes, beneficiorum collationes, & Ecclesiasticarum rerum, & alienationes per schismaticos factæ, sunt irritæ, & dignitate & Ordine suspenduntur qui schisma tenere iurant. 3.84.1.1
Ordinator qui est non debet respicere preces carnales. 1.173.2.3
Ordinatus cum patrimonio an incurrat suspensionem, & postea celebrando irregularitatem. 1.53.1.init.
Ordinatus extra tempora suspenditur donec dispensetur cum eo, & ordinans punitur. 1.161.2.1
Ordinatus à Papa à nullo potest ad superiores ordines promoueri sine ipsius licentia. 1.162.2.1
Ordinatus ante legitimam ætatem attenta Bulla Pij II. est suspensus perpetuò, donec absolutionis beneficium consequatur. 1.164 1.6
Ordinatus ante legitimam ætatem ignoranter non incurrit suspensionem, nec celebrando irregularis efficitur. 1.164.1.6
Ordinatus ad sacros Ordines sine titulo ab Ordinatore iustè petit beneficium. 1.175.2.1
Ordinatus quando quis est in subdiaconum sine manuum impositione, & confirmatus non Chrismatis, sed olei vnctione, tunc non fit iteratio, sed supplebitur prætermissum. 1.179.2.1
Ordinatus primò, habetur prior & maior in honore. 1.285.1.1
Ordinati à Papa non sunt exempti, sed iurisdictioni Ordinarij subiecti. 1.289.1.1.2
Ordinatos à Papa nullus potest promouere sine Papæ licentia, & ab eo solo deponuntur. ibid.3
Ordinatos ad Sacros per Episcopum, sine titulo nemine præsentante ordinator, vel successor compellitur in necessariis prouidere donec titulum habuerit. 2.52.1.1
Ordinatus in Sacris ex legitima vxoris licentia manentis in seculo cum voto castitatis potest simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint. 2.290.1.3
Ordinatus quamuis aliquis fuerit ad titulum Ecclesiæ ad præsentationem Rectoris, patronus, qui non consensit, ad ipsam cum vacabit poterit præsentare. 2.371.1.1
Ordinatus per metum, an & quando recipiat characterem, remissiuè. 2.420.1.15
Ordinatus metu non cogitur continentiam seruare, quando metus fuit cadens in constantem virum. ibid.18
Ordinatus, vel absolutus ab Episcopo non baptizato saluus fit propter fidem Sacramenti. 2.423.1.5
Ordinato per simoniam prohibetur Missarum solemnia celebrare. 3.20.2.1
Ordinatus ad præsentationem beneficij cum pacto, quod nihil vnquam petierit à præsentante ratione præsentationis, non potest ascendere ad superiores Ordines, nec in suscepto ministrare. 2.39.1.3
Ordinatus cum patrimonio sibi donato cum conditione de restituendo post ordinationem, non incurrit vllam pœnam, vel suspensionem. 3.39.2.7
Ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem. 3.54.1.5
Ordinatus à schismatico ab officio est repellendus nisi probet secum dispensatum per habentem potestatem. 3.84.2.2
Ordinatus in apostasia à religione cum sit excommunicatus fit irregularis. 3.88.1.5
Ordinatus ante annos discretionis recipit characterem. 3.183. 2.6
Ordinatus sacro Ordine ante vsum rationis non tenetur vi voti ad obseruandam castitatem. ibid.7
Ordinatus per saltum recipit characterem Ordinis sic suscepti, sed non eius executionem. ibid.8
Ordinatus furtiuè si erat lata excommunicatio contra illud facientes non potest in Ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine Papæ dispensatione. 3.184.2.2
Ordine Episcopali nullus maior est in Ecclesia Dei. 1.2.2.10
Ordo denominationis designat ordinem dilectionis. 1.42.2.11
Ordo clericalis nobilitat, & est dignitas, & honor. ibid.13
Ordo rescripti interpretationem recipit à iure communi. 1.45.2.1
Ordinis Sacramentum solis Pontificibus reseruatum. 1.69.2.3
Ordines minores ex delegatione Summi Pont. possunt à simplici Sacerdote conferri. ibid.4
Ordines maiores nec vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri quàm ab Episcopis. ibid.5
Ordines minores non veniunt appellatione sacrorum. 1.89.1.2
Ordinibus minoribus initiandi debent intelligere saltem linguam Latinam. 1.90.1.10
Ordines Sacri quando conferuntur Missa non est de eorum substantia. 1.111.1.11
Ordines sacri diebus Dominicis, vel Sabbato, Pentecostes ab alio quàm à Papa conferri non debent. 1.158.2.1
Ordines minores qualibet Dominica, aut festiua die conferri possunt. ibid.7
Ordines minores conferri possunt diebus festiuis, sacri verò conferri debent in quatuor temporibus, vel Sabbato Sancto, vel Sabbato de passione. 2.159.1.1
Ordines minores Dominicis, & aliis festiuis diebus possunt Episcopi conferre. ibid.2
Ordines minores fas est Episcopo dare feria Sexta Vespere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines sacri conferuntur. 1.159.2.4
Ordines sacros quibus temporibus Episcopi dare possunt, ostenditur. ibid.6
Ordines minores an vna die Episcopus dare possit, ostenditur. ibid.7
Ordines duo sacri non possunt conferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio. 1.163.1.1.2

Ordines suscipiens extra tempora quam pœnam incurrat. ostenditur. ibid.3
Ordinibus sacris insignitus ante legitimam ætatem ab illorum executione suspensus est, & quid attenta constitutione Pij II. 1.163.2.4
Ordinem Presbyteratus ante legitimam ætatem acbipiens an irregularitatem eo ipso incurrat, ostenditur. 1.164.1.7
Ordines sacros scienter suscipiens ab eo, qui loco simul, & dignitati Episcopali renuntiauit, executionem officij non habet. 1.167.1.6
Ordo facer an liberet à patria potestate, ostenditur. 1.170.1.4
Ordines suscipere qui obligentur, remissi è. 1.171 2.2
Ordo clericalis consertut per primam tonsuram. 1.175 1.6
Ordinibus sacris initiatus præsumitur habilis, & idoneus ad beneficia simplicia. 1.176.1.5
Ordines sacros recipere potest, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto. 1.193.2 4
Ordinibus initiari non prohibetur administratot rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum. ibid.5
Ordines minores non præsumuntur ex maioribus. 1.201.2 3
Ordines sacros recipiens à Papa est honorandus, & anteponendus in beneficiorum concursu. 1.289.1.4
Ordine qui maior est, licèt in Ecclesia posteriùs receptus in loco & portione præferetur. 1.295.1.1
Ordo necessario debet præcedere, ad obtinendum beneficium Ecclesiasticum. 1 305.2.7
Ordo quando ponitur in aliqua dispositione gratia exempli, nunquam censetur positus pro forma. 1 351.2.2
Tò Ordo, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonsuram. 1.359.1.2
Ordinis peruersio delegato in delegatione assignari vitiat processum. 1.360.1.3
Ordo iuris in professione requiritur. 1.393.1.5
Ordo multis capitur modis. 1.411.2.2
Ordo est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio. ibid 3
Ordo in hac rubr. accipitur pro ordine iudiciario, quia est quædam dispositio, qua mediante iudicia, & ipsius acta suo loco, & tempore disponuntur. ibid.4
Ordo in minoribus rebus seruandus. ibid.5
Ordo cognitionum in hac rubr. importat modum, & ordinem à iudice obseruandum in examine plurium quæstionum inter eosdem personas. ibid 7
Ordo iudiciarius in notoriis non est seruandus. 1.592.1.3
Ordo Camaldulensium. 1.318.1.5
Fontis Coryli. 2.318 2.6
Gradimontensium. ibid.8
Carthusianorum. 2.319.1.9
Cisterciensium. ibid.10
Montis Virginis. ibid.11
Syluestrinorum. 2.319 2.12
Cœlestinorum. ibid.13
S Ambrosij ad nemus. ibid.14
S Hieronymi per Hispaniam. 2.320.1.16
S. Hieronymi in Pisis. ibid 17
S Hieronymi in Fessulanis. ibid.18
Ordinis characterem non recipit qui non baptizatus ordinatur. 2.41 2.1.2
Ordines illi, qui non est Confirmatus, validè quamvis non licitè conferri possunt. ibid.3
Ordines assumens ille qui non est baptizatus, se tamen baptizatum credens, an illos receperit, Christive corpus celebrando conficiat, ostenditur. 2.422.1.2
Ordinis characterem minimè recipit non baptizatus. 2.422 2.3
Ordinis Sacramentum in loco interdicto, & personis interdictis conferri non potest. 2.475.1.11
Ordinibus minoribus credens annexum votum castitatis non tenetur ad illius obseruantiam. 2.522.1.3
Ordinis cuilibet collatio gratis est facienda. 3.19.1.2
Ordinem non debet quis ab eo recipere, quem credit simoniacum, sed ministrare potest in illo, quem prius ab isto accepit. 3.38.1.1
Ordinis aliquem actum quando quis dicatur solemniter, vel ex officio exercere, ostenditur. 3 181.2.8
Ordinem sacrum benè quis recipit etiamsi nullum habeat de minoribus. 3.183.2.8
Ordinem Episcopalem nullus recipere potest, nisi sit saltem Sacerdos. 3.184 1.10
Ordinem furtiuè recipiens (si contra hoc facientem lata erat excommunicatio) sine dispensatione Papæ in sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere non potest, sed si excommunicatio lata non erat, Episcopus poterit dispensare. ibid.1
Ordines furtiuè quando quis dicatur recipere, ostenditur. 3.184.2.6
Ordines minores, & Subdiaconatum eidem conferri vna die sine Papæ licentia non potest, nisi adsit consuetudo. 3.185.1.2
Ordines minores vna die conferri possunt. ibid.4
Ordines duos nullus eodem die recipere debet, & si præcedente excommunicatione eos suscepit, in susceptis ministrare non potest. 3.185.2.1
Ordinis Sacramentum verè datur excommunicato quoad character, licet non quoad Ordinis exercitium. ibid.3
Ordo Christi in Portugalia quando inceperit, ostenditur. 3.201.2
Ordo sacerdotalis quando tempore prohibitionis requiratur, ostenditur. 3.211.2.3
Ordinis Cluniacen. origo, remissiuè. 3.211.2.3
Ordinis Sacramentum iure datur excommunicato, & ab excommunicato quoad characterem, non quoad executionem. 3.316.2.5
Originalia penes scriptores remanere debent. 1.488.1.15
Originale, & exemplum quando inter se differunt, punctatim dum est originali. ibid.
Originarij, siue adscripticij liberi sunt. 1.3.1.4
Origo vna, & causa vna prouenient ex pluribus effectibus, pro singulares probatur. 3.364.3
Oriundus de iure facilius prohibetur, quàm exteri. 1.500.2.16
Osculum luxuriosum quando dicatur, remissiuè. 1.63.1
Ostia quis, & qualis fuerit eius vita, refertur. 3.221.1
Ostiarij aliique officiales, qui dum turbam remouent, ignorem Cæricum fortuito casu lædunt, ab excommunicatione excusantur. 3.297.2.1.2
Othonis quæ mala pariat, remissiuè. 1.152.1.30
Otium laudandum quod sit, ostenditur. 1.153.1.1
Otium pro labore, qui dicitur patres gloriæ, & fumis odoramum. 1.153.1.init.
Ferocitatem carnis domat. ibid.

P

Pactio in spiritualibus, vel quæ pactum inducit, vel turpis, seu de re turpi, vel impossibili de iure, vel de facto, non valet. 1.301.2.1.2
Pacta etiam nuda seruanda sunt. 1.298.1.4
Pacta rumpere graue est apud Deum, nedum apud homines. 1.299.1.5
Pactum nudum quid sit, & quando inducat actionem de iure Ciuili, Canonico, quid si sit iuratum, & inter extraneos, remissiuè. ibid.
Pactum non valet per quod beneficium Ecclesiasticum debet pecunia resignari. 1.300.2.2
Pactum de succedendo post mortem Prælati in ipsius Ecclesia non valet. 1.300.2.
Super alterius hæreditate Pacisci non potest sine voluntate interuenientc. ibid.2
Pactum plus potest quàm statutum. 1.300.2.4
Pacta, quibus quis promittit certam partem fructuum beneficiorum tum collatorum, tum conferendorum pro dote soluenda non sunt simoniaca. 2.153.2.
Pactum de recuperanda re post certum tempus si in venditione apponitur modico constituto *pretio, præsumitur* pignus, & non venditio. 2.130.1.1
Pactum de retrouendendo cum modititate pensi inducit contractum usurarium. ibid.2
Pactum de recuperanda re vendita, etiam cum clausula, *quandocunque*, præscribitur spatio 30. annorum. 2.130.2.
Pactum de retrouendendo facit rem esse minoris pretij, quam fuisset si libera videretur. ibid.
Pactum legis commissoriæ in pignoribus reprobatur. 2.174.2.
Pactum legis commissoriæ cut in venditione, & non in pignoribus permittatur, ostenditur. 2.174.2.
Pactum commissoriæ legis ex interuallo in pignoribus admittitur, & quid fauore dotis dandæ matito. ibid.
Pactum quòd pignus debito non soluto maneat penes creditorem ibid.
iusto pretio est validum.
Pactum tempore contracti matrimonij quod maritus non teneatur soluere debita mariti, etiam contracta conditione matrimonium validum est. 1.634.1.10
Pactum de retrouendendo an minuat valorem rei, remissiuè. 140.2.11
Pactum excedens interesse certum à lege, aut statuto vel consuetudine taxatum, est nullum. 3.143.3.12
Pactum dicitur inter partes ex pace conuenta saluatis legibus & moribus comprobata. 3.337.2.1
Pactum quid sit, & vnde dicatur. 3.337.2.2
Pagani qui habent vxores in aliquo grada prohibito ab Ecclesia si conuertantur, remanent coniuges. 1.491.1.10
Palarum Episcopi gaudet immunitate Eccles. 1.491.1.10
Palliatus ad aliam Ecclesiam transfactus cum pallio secundo loco sibi concesso sepelitur. 1.141.2.3
Pallium de corpore B. Petri quomodo assumi dicatur, ostenditur. § 85.2.6
Pallium sub qua forma verborum tradatur, remissiuè. 1.143.2.6
Pallium vniuersaliter solùm à Romano Pontifice datur. 3.445.2.11
Panis qualis sit propria materia Sacramenti Corporis Christi. 1.7.2.15
Papa dicitur Episcopus vniuersalis Ecclesiæ. ibid 8
Papa habet pro propria Diœcesi totum Orbem.
Papa aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. pt. 3.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collectan. in quinque libros Decretal.

Episcopum seipsum appellat. ibid.11
Papa frattes vocat Episcopos quasi sibi æquales, Cardinales verò, & Reges, filios. ibid.12
Papa de stylo ita se Seruum Seruorum Dei appellat, vt si appareret Bulla siue huiusmodi inscriptione, de falso esset suspecta, tanquam contra stylum. ibid.14
Papa in decisionibus causarum maior est omnibus Sanctis qui Summi Pontifices non fuerunt. 1.14.2.3
Papa potest priuilegio, seu concessione certas Clericorum causas committere iudicibus sæcularibus, & fori priuilegio derogare. 1.22.1.11.12
Pro parte negatiua, quæ verior est, adducuntur fundamenta. ibid.13
Papa non potest in totum, & generaliter fori priuilegio Clericorum derogare, potest tamen illud interpretari, mutare, &c. 1.23.2.21
Papa nunquam assertæ consuetudini cognoscendi laicos de aliquibus causis Clericorum consensum præstitit, imò quotidie eius officiales pœnis, & censuris afficiunt laicos, qui talia facere audent. ibid.23
Papa, quamvis non facilè nec frequenter faciat, potest definire, & exequi. 1.30.1.5
Papa si mandat in rescripto de duobus inquiri alternatiuè ad certum effectum consequendum sufficit alterum probari. 1.32.1.1
Papa quando in literis narrat renuntiationem beneficij per talem procuratorem fuisse factam, ex hoc probatur illum fuisse procuratorem. 1.56.2.27
Papa non intendit in literis aliquos grauare super plurium receptione, nisi hoc in ipsis literis explicetur. 1.63.1.1
Papa ea quæ sunt Omnipotentis non possit laico conferre, ostenditur. 1.70.1.9
Papa potest dispensare in iure naturali & diuino, non abrogando in totum, vel ex parte, sed declarando eius obligationem per veram dispensationem in casu aliquo speciali locum non habere. 1.76.1.4
Papæ in seruitio existentes percipiunt fructus beneficiorum suorum, non tamen distributiones quotidianas sine eius speciali priuilegio. 1.81.1.8
Papa in dubio intendit cuique prouidere in patria sua. 1.81.1.13
Papa potest dispensare super Concilium. 1.85.2.4
Papæ in electione an locus sit de substantia, remissiuè. 1.87.1.4
Papæ in electione duarum partium concordia requiritur, & quid hodie attenta nouissima Gregor. XV. constitutione, ostenditur. ibid.5
Papa à nemine iudicatur. ibid.6
Papa non potest sibi eligere successorem. 1.88.1.10
Papa potest facere constitutionem super electione Summi Pont. ibid.11
Papæ in electione si duæ partes Cardinalium nullo modo consentire velint, quid faciendum, ostenditur. ibid.13
Papa solus concedere potest, vt Episcopus in die suæ consecrationis Ordines conferre possit. 3.111.1.9
Papa solus potest dispensare in ætate ad suspensionem Ordinum. 1.113.1.9
Papa potuit transferre Imperium in personam Caroli Magni à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, & coronatione, &c. 1.115.1.3
Papa potest electionem de Imperatore factam improbare, si idoneus non videretur, & ex rationali causa alium eligere, & electum deponere. ibid.2.4
Papa quando mandat habentibus eligere quòd eligant cum consilio, alioquin consilium prouideant, eligentes debent consilium requirere in tractatu electionis, & congruo tempore expectare responsum, aliàs electio non tenet. 1.130.2.1
Papa solus potest dispensare, vt sublimis, & eruditus homo duo simul habeat beneficia curata, intellige vt ibi. 1.134.1.18
Papa dicitur habere peritiam totius iuris. 1.136.1.3
Papa solus potest transferre Episcopos, & indulgentia per eum super tali translatione concessa ad literam seruanda est. 1.141.2.1
Papa est Vicarius Christi. ibid.2
Papa est successor Petri. ibid.3
Papa semper, & vbique vtitur pallio, alij in Ecclesiis suis, & certis tantùm diebus. 1.143.1.1
Papa semper, & vbique pallio vti potest. ibid.2.2
Papa concedit licentiam concedi Episcopo, qui sine mortis periculo in Ecclesia sua morari non potest. 1.150.1.1
Papa quolibet tempore Ordines etiam sacros conferre potest. 1.158.2.2
Papa potest ex speciali gratia Episcopo concedere vt Ordines extra tempora conferre possit. ibid.3
Papa dispensare potest vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri. ibid.2.4
Papa solus, vel Legatus de Latere ex speciali sibi data potestate cum ordinatis extra tempora dispensat. 1.165.1.2
Papa potest infanti beneficium simplex conferre. 1.169.2.6
Papa solus secluso Religionum priuilegiis, dispensare potest cum illegitimis Religiosis, vt ad Dignitates, & Prælaturas promoueantur. 1.181.2.4
Papa solus dispensat, vt illegitimus habere possit ea beneficia, quæ in eadem existunt Ecclesia in qua genitor habuit, vel de præsenti habet. 1.183.1.6. & 1.185.2.3
Papa dicitur Christi Vicarius. 1.214.2.7
Papa habet Vicarium. ibid.8
Papa multitudine negotiorum impeditus præterita retinere memoria non præsumitur. 1.230.2.2
Papa tenetur ad Confessionem sacramentalem omnibus illis casibus quibus de iure Diuino est instituta, & præcepta. ibid.2.8
Papa si deleget quæstionem de iure præsentandi, sub ea forma vt delegatus ad præsentationem eius, ad quem viderit pertinere, ordinet & Ecclesiam, appellatione remota, per hoc non habet instituere, sed pronuntiare, & is ad quem pertinet, instituet & si iuri suo derrahitur, licitè appellat. 1.235.1.1
Papa nunquam intendit tertio præiudicium etiam minimum inferre. ibid.2.2
Papa non delegat causas nisi personis existentibus in dignitate. 1.237.1.2
Papa si scienter admittit appellationem contra iudicem habentem potestatem remota appellatione, appellatio valet, & sententia iudicis suspenditur. 1.245.2.6
Papa in delegando videtur voluisse prouidere negotiis litigiosis, & non personis. 1.254.2.2
Papa vbi apposuit manum, Legatus de Latere non potest se intromittere. 1.258.1.3
Papa solus Ecclesiam Cathedralem diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat. ibid.2.9
Papæ manus appositio facit, quòd causa semel effecta Curialis semper remaneat Curialis. 1.273.1.15
Papa per rescriptum, quo mandat ordinario, vt subditos suos corrigat, non facit ex hoc ipsum delegatum. 1.274.1.1
Papa quando Episcopo committit id quod remota commissione ad illius spectabat potestatem, non delegata iurisdictio de nouo tribuitur, sed ordinaria, nisi in commissione adiecta fuerit clausula, *auctoritate nostra*, vel *tanquam delegatus à nobis*. ibid.2
Papa comparatur Soli. 1.287.2.6
Papæ auctoritas, & scientia excusat à vitio simoniæ inductæ de iure positiuo. 1.300.2.7
Papæ auctoritas defectus omnes solemnitatum supplet. 1.302.1.3
Papa ciuiles, & criminales, ac spirituales causas potest laico delegare. 1.352.1.8
Papa solus cognoscit de dubiis priuilegiorum Sedis Apostol. & non inferior. 1.361.2.1
Papa potest esse iudex in sua causa. 1.362.1.5
Papa in nullo impedimento iure diuino naturali matrimonium dirimente dispensare potest. 1.439.2.15
Papa ex vi Pontificalis officij habet sufficientem potestatem super omnia negotia sæcularia, quando id expedit inter Principes ad quietem, & conseruationem, & Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale. 1.466.2.3
Papæ, Regis, & Imper. assertioni, & testimonio plene creditur. 1.523.2.4
Papa licèt habeat plenitudinem potestatis, potest sibi socios accipere, qui ei in illa exercenda adiuuent. 1.565.1.2
Papa potest dispensare vt matrimonium contrahatur inter patruum, & neptem ex fratre. 1.571.1.6
Papa censetur tacitè dispensare si facit actum scienter cum inhabili, ad cuius validitatem est necessaria dispensatio. 1.606.2.3
Papa si contra ordinationem suam confert beneficium hoc tacito, subreptitia dicitur collatio, & non tenet. 1.655.2.1
Papa an possit sine causa aliquem priuare beneficio suo, ostenditur. 1.656.1.4
Papa in sententiis, quas profert, ordinem iuris seruat. 1.664.2.1
Papa solus, vel Princeps famam restituere potest. 1.666.2.6
Papa postquam aliquam causam ad se aduocat, non valet processus postea per minorem iudicem factus, sicut non valeret si fuisset ab eo legitimè appellatum. 1.707.2.1
Papa si manum apposuit in aliqua commissione signanda, per talem signaturam voluit tantum negotium ad se aduocare, & inferiorum manus ligare. ibid.2.5
Papa solus potest dispensare, vt coniugatus qualecunque beneficium obtineat. 2.24.1.3
Papa potest dispensare, vt promoti ad sactos Ordines matrimonium contrahant. ibid.2.4
Papa quando mandat alicui, vt prouideat, vel prouideri faciat in aliqua Ecclesia intelligitur tantùm de beneficio simplici, non de dignitate, vel Rectoria. 2.32.1.1
Papa à residentia in beneficiis curam animarum habentibus sine iusta, & debita causa nullum potest relaxare. 2.37.2.3
Papæ ad mandatum non tenetur quis prouidere illi, qui beneficium in literis tacuit, vel sine scandalo prouideri non potest. 2.44.2.1
Papa potest beneficia conferre antequam vacent, & ad illa concedere expectationes. 1.54.1.2
Papa per clausulas derogatorias generales super Concilium dispensare non censetur. ibid.2.4
Papa si mandat Capitulo vt aliquem in Canonicum recipiant, & præben

præbendam, si quæ vacant, conferant si mandati scientes alij conferunt coguntur primum recipere, & de redditibus Ecclesiæ loco beneficij prouidere donec præbendam habeat. 2.60.2.1

Papa statim quo lapsum est primum semestre concessum Ordinariis ad prouidendum de beneficiis vacantibus potest conferre. 2.83.2.8

Papa ad vacatura beneficia ius tribuit. 2.83.2.2

Papa ad beneficia vacatura expectatiuas licitè concedit. ibid.3

Papæ solius est Ecclesiam in Cathedralem erigere. 2.91.2.2

Papa eximere potest à præstatione decimarum. 2.251.2.3

Papa quomodo contra ius diuinum disponere possit, remissiuè. ibid.4

Papa excommunicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adest exemptio à solutione decimarum, an censeatur alteri Religioni exemptionem à solutione decimarum communicasse, ostenditur. 2.261.2.4

Papa solus potest licentiam concedere transeundi à laxiori Religione nulla legitima causa existente. 2.277.1.12

Papa potest dispensare in matrimonio rato, vt soluto eius vinculo possint liberè coniuges aliud matrimonium inire. 2.292.1.14

Papa habet potestatem dispensandi in votis propria, & vera dispensatione relaxante voti vinculum, quod ea sublata verè obligat. 2.307.1.2

Papa an possit in lege diuina, & naturali dispensare, ostenditur. 2.307.2.3.4

Papa vniuersalis Pastor crediti sibi à Deo ouilis curam gerens in ordine ad finem supernaturalem, & bonum Ecclesiæ potest Regem Regno priuare. 2.310.1.10

Papa in casibus, quibus Reges deponere, aut priuare potest, nouos constituere in præiudicium legitimi successoris non valet. ibid.11.14

Papa potest Regem Regno priuare, & extraneo adiudicare vbi ex circunstantiis occurrentibus apparuerit sic expedire bono spirituali totius Regni, & conseruationi Religionis. 2.311.1.15

Papa commutat votum vltra marinum in vigilias, orationes, & ieiunia, tunc maximè cùm cessat causa, quæ inducit ad vouendum, ita etiam quòd expensæ faciendæ in eundo, moderando, & redeundo integraliter mittantur in terræ sanctæ subsidium. 2.313.1.1

Papæ licentia an desideretur ad admittendum Episcopatum, iam semel acceptatum, transeundumque ad Religionem gratia prioris voti adimplendi, remissiuè. 2.316.2.5

Papa non potest dispensare cum Religiosis in particulari in hoc quod stante Monachatu simul etiam habeant proprium proprio, & stricto modo sumptum. 2.327.1.11

Papa an possit dispensare in voto solemni castitatis professi, ostenditur. ibid.12

Papa, Imperator, & Reges, aliique supremi Principes superiorem non cognoscentes possunt in suis terris vectigalia imponere absque incursu in excommunicationem Bullæ Cœnæ. 2.381.1.4

Papæ sine licentia non debet aliquis venerari pro Sancto. 2.425.1.1

Papa solus potest Sanctos canonizare. 2.425.1.3

Papa non potest errare in Sanctorum canonizatione. 2.425.2.5

Papæ notarius potest esse Clericus. 2.459.2.7

Papa an possit statuere vt matrimonium ratum dirimatur per subsequens copula consummatum, ostenditur. 2.511.1.5

Papa potest dispensare in radice matrimonij etiam post mortem alterius ex coniugibus si dispensatio per parentes in vita petita fuerat. 2.518.1.9

Papa potest inhabilitare personas matrimonium contrahentes. 2.540.1.3

Papa in terris Ecclesiæ potest libere illegitimos legitimare, in terris verò alienis, minimè, nisi ex causis multum arduis, vel nisi in spiritualibus, & tunc indirectè, & per quandam consequentiam intelligitur legitimare etiam quoad temporalia. 2.587.1.1

Papa non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares laicos potest legitimare in terris Imperij. 2.587.1.3

Papa, qui potest tollere impedimentum à iure positiuo procedens, potest etiam illo sublato dispensare in illius radice. ibid.4

Papa censetur in radice dispensare quando ipse declarat legitimos filios natos ante dispensationem, & postea nascituros. 2.588.1.5

Papa in terris Regum directè non habet iurisdictionem quoad temporalia. 2.590.2.37

Papa potest sine Cardinalibus omnia expedire, etiam ardua, ex ciuilitate tamen in arduis debet communicare cum Cardinalibus. 2.591.2.45

Papa an possit mortis pœnam corporalem infligere remissiuè. 2.592.1.49

Papa errare non potest cum aliquid definit tanquam summus totius Ecclesiæ præfectus, & pastor. 2.602.1.2

Papa an super infideles habeat potestatem sæcularem gubernatiuam, remissiuè. 2.604.2.8

Papa non potest dispensare in pluralitate vxorum. 2.605.1.11

Papa solus dispensat cum inhabili ad beneficium simoniacè acquisitum, qui talem simoniam sciuit, in eámque pro se factam consensit. 3.46.2.4

Papa potest statuere vt laicus committens aliquod crimen fit seruus. 3.56.2.1

Papa an habeat supremam potestatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & eius debellandi remissiuè. 3.56.2.2

Papa solus dispensat in irregularitate, quæ contrahitur ex iniatione Baptismi publica. 3.60.1.3

Papa solus absoluere potest à pœnis incursis per pugnantes in duello. 3.66.1.12

Papa fratres vocat Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, alteros autem Reges, & Principes filios. 3.135.1.8

Papæ literis falsis vtens mitius punitur, quàm illas falsificans. 3.154.2.1 155.2.16

Papæ maledicens est puniendus. 3.156.1.1

Papa solus potest imire Episcopatus. 3.267.2.8

Papa excommunicans cum excommunicato, an peccet, ostenditur. 3.290.2.1

Papa in eadem causa potest esse iudex, & testis. 3.230.2.13

Papa recipiens aliquos in filios, nō censetur eos eximere. 3.230.2.3

Papa appellationes ad se interpositas omisso medio solet admittere. 3.237.2.1

Papa concedit priuilegium Fratribus *Minoribus*, & Prædicatoribus, vt vbicunque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare. 3.246.1.5.6

Papa vi præcepti humani ad semel in anno confitendum non tenetur. 3.253.2.3

Papa si literis suis excommunicatum salutat, non propter hoc eum absoluit. 3.284.2.2

Papæ an liceat communicare cum excommunicatis sine causa remissiuè. 3.322.2.1

Vide *Pontifex*.

Papæ coronatio, vide *Coronatio*.

Papatus, dicitur beneficium. 3.168.2.5

Par in parem non habet imperium. 1.191.2.9.& 1.198.1.6

Paria sunt statutis ligari, & forum fortiti. 1.176.2.7

Paralytico debet dari coadiutor. 2.71.1.1

Paralytici non possunt promoueri, nec promoti administrare, sed sed illis dandus est coadiutor. 2.71.2.2

Parentum ex confessione, & nominatione magna iniuria præsumptio pro filio. 1.48.2.2

Parentes in testes admitti possunt vbi filia petit in virum aliquem sibi æqualem, secus si diuitiis, vel nobilitate eius superior. 2.518.1.4

Parentes in probanda consanguinitate filiorum testes esse possunt. 1.518.2.8

Parentes vel tutores non possunt propria auctoritate, vinque inferendo extrahere impuberem à Religione. 2.243.2.1

Parens, qui habet malam fidem impedimenti, non gaudet iure legitimi parentis. 1.572.1.10

Parens qui sciuit impedimentum, *non habet iura legitimi* parentis. 2.593.1.4.diff.

Parentum testimonium in causa matrimoniali ad fauorem filiorum recipi potest. 2.596.1.8

Parentes recipi possunt in testes pro filiis in his, quæ melius per eos sciri præsumuntur, quàm per alios. ibid.

Parentes an sint plus diligendi, quàm vxor. 2.605.1.4

Parentes circa quos pueri reperiuntur oppressi, quam primùm agere debeant, ostenditur. 3.89.12

Et quam culpam, & pœnam incurrant. 3.89.2.1

Parentes peccant qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commodè possint. 3.91.2.1

Parentum appellatione ascendentes omnes vtriusque sexus continentur. 3.333.2.2

Vide *Consanguinei*.

Parisiis, & in locis vicinis ius Ciuile legi non debet. 3.251.1.1

Parisiis quare ius Ciuile doceri, aut audiri prohibeatur, in hoc textu ostenditur. 3.251.2.6

Parmæ Dux quoad iurisdictionem in subditos, & vassallos non recognoscit superiorem, sed habet postremum potestatem, exemplo aliorum Principum, qui vel ab Ecclesia, vel ab Imperatore fuerunt inuestiti. 2.590.1.4.fin. 1.190.2.2

Parochiæ auctoritate Dionysij fuerunt limitatæ. 1.190.2.2

Parochiæ prouidendus est, qui sit gratus Ecclesiæ cui præficitur, minis, quæ coram inferiore requiritur, seruari debeat, ostenditur. 2.157.2.4.7

Parochialem annexam canonicatui habens ecclesiæ, & in perpetuum per Vicarium ad sui nutum amouibilem deseruiri faciat an possit in eius curæ exercitio se intromittere, ostenditur. 1.218.1.5

Parochialis non debet ita grauari vt illius Rector non possit ex eius redditibus viuere. 2.50.1.3.& 2.87.1.4

Parochialem habens Ecclesiam, non per Vicarium, sed per seipsum illi deseruire debet. ibid.

Parochiales Ecclesiæ vnitæ conferantur ad nominationem Rectoris principalis, & nominatus approbetur ab Episcopo. 2.68.1.init.

Parochiales Ecclesiæ iuris patronatus à quo sint restaurandæ ostenditur. 2.457.1.5

Parochiani dicuntur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Parochianus Ecclesiæ Cathedralis si alibi sepelitur, de ipsius funeralibus, seu relictis Ecclesiæ sepulturæ, debetur quarta Capitulo Ecclesiæ Cathedralis. 2.228.1.1

Parochianus vnius Ecclesiæ si legauerit alteri exemptæ, in qua elegit sepulturam, de huiusmodi legato debetur Canonica portio. 2.229.1.4

Parochianus potest Missam audire in aliena Parochia contempto proprio Presbytero notorio fornicatore, vel excommunicato. 2.233.2.6

Parochianus, seu diœcesanus si domicilium transfert, primus Prælatus in eo iura Episcopalia, seu diœcesana sibi non vendicat, decimæ tamen Prædiales illius Parochiæ sibi debentur, nisi alteri debeantur ex consuetudine. 2.235.1.1

Parochiani compellendi sunt de apibus, & de omni fructu decimas soluere. 2.240.2.1

Parochus, vel Prælatus communi errore talis existimatus habens titulum putatiuum à legitimo superiore, validè exercet gesta per illum etiamsi ad forum conscientiæ spectent. 1.132.1.3

Parochus debet retinere Clericum vt eum adiuuet. 1.184.2.5

Parochus debet habere Clericũ, qui sibi in Missa deseruiat. 2.3.1.2

Parochus ante omnia est restituendus si fuerit spoliatus corpore iam sepulto. 2.227.1.5

Parochos inter duos quando contenditur de iuribus parochialibus, propterea quod quis habitat in finibus duarum Parochialium, ea iura inter eos diuidi debent alternis vicibus. 2.233.1.5

Parochus de iure communi habet fundatam intentionem respectu omnium decimarum intra suæ parochiæ limites existentium. 2.257.1.6

Parochi habent assistentiam iuris super iure parochiali percipiendo intra fines suarum parochiarum. 2.434.1.fin.

Parochus non tenetur denuntiare impedimentum matrimonij, quod scitit in sacramentali Confessione. 2.507.2.5

Parochus concedens licentiam alij Sacerdoti assistenti matrimonio clandestino non comprehenditur sub hoc text. sicut nec comprehenditur parochus alienus dans licentiam assistenti alij Sacerdoti. 2.509.1.16

Parochus suspensus triennio eo quòd interfuit clandestino matrimonio, si eodem currente triennio iterum assistat, suspenditurque iterum triennio, hoc posterius triennium incipit statim à die scientiæ iudicis illud inferentis. 2.509.1.18

Parochus proprius contrahentium quis dicatur, remissiuè. 3.285.1.8

Duplicem habens Parochiam, potest in qualibet contrahere matrimonium. ibid.

Parochus existens extra diœcesim potest excommunicari ab Episcopo propter non residentiam. 3.306.2.3

Parochus suos subditos absoluere potest ab excommunicatione iuris etiam maiori nemini reseruata. 3.313.1.12

Vide *Ordinarius*.

Pars minor non vocata ad electionem potest agere, & rescindere à maiori parte factam. 1.110.1.5

Pars resecata in his Decretalibus sæpiùs ad plenum Pontificiarum dispositionum intellectum pertinet. 1.439.2.19

Pars aduersa citanda est ante dilationem iuramenti suppletorij. 1.470.1.15

Pars amplius non admittitur ad testes producendos post tertiam productionem. 1.512.2.2

Partium iura vbi sunt obscura, potest iudex rem diuidere inter collitigantes. 1.563.1.6

Pars quando opposuerit de legitimatione personarum appellatio conceditur. 1.713.1.13

Partes litigantes circa aliquod beneficium possunt arbitrium de communi consensu eligere, quamvis non sit Prælatus, vel iudex causæ. 2.55.2.7

Pars maior est illa, quæ maiori ratione, & pietate nititur. 2.101.2.6

Pars tutior in dubio est sequenda. 2.467.2.5

Amplia non solùm in dubio facti, sed etiam in dubio iuris, quando scilicet dubitatur vtrùm lex sit statuta, necne, intellige prout infrà. 2.468.1.6

Participans in crimine etiminoso, quando incurrat excommunicationem, ostenditur. 3.312.2.4

Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione se extendente ad participantes, peccat mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrit. 3.314.2.5

Participium præteriti temporis regulariter pœnam ipso iure inducit. 1.275.1.7

Participium præteriti temporis etiam in dubio est latæ sententiæ. 2.56.2.12

Partus sequitur ventrem. 1.192.2.3

Partus ex ancilla, vt liber sit, sufficit matrem liberam esse tempore conceptionis, natiuitatis, aut medio. 2.537.2.4

Parum, & nihil æquiparantur. 1.250.1.4.& 1.483.2.10

Passiones animi vehementer, & similiter morbi durare præsumuntur. 1.103.2.9

Pastor tenetur inquirere, & habere curam de ouibus suis. 3.351.1.1.2

Pater, & Filius, & Spiritus sanctus vera vnione, non collectiua, seu similitudinaria sunt vna essentia, substantia, seu natura. 1.8.1.1

Pater non prohibetur etiam immediatè succedere in beneficio filij siue sit legitimus, siue illegitimus. 1.183.1.2

Pater & filius possunt Missam celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non detineant beneficium in ea. ibid.4

Pater Sacerdos si habuerit personatum in aliqua Ecclesia, in illa filius non potest habere personatum, vel ministrare, sed amouendus est. 1.183.2.1

Beneficium in Ecclesia dicitur habere ad effectum vt filius in ea aliud obtinere non possit, quamvis per procuratorem apprehenderet possessionem, in Ecclesiáque nunquam ministrauerit. ibid.2

Pater, & mater non possunt ferre testimonium in causa filij, etiamsi sit naturalis, spurius, incestuosus, vel adoptiuus si sit in potestate. 1.518.2.10

Pater vel mater non præsumitur ille, qui filium non diligit. 1.563.2.8

Pater non potest etiam cum iuramento filium priuare alimentis. 1.587.1.7

Pater non potest nocere filio emphyteusi non hæreditaria, sed ex pacto, & prouidentia concessa, nisi fuerit ex re, & pecunia patris acquisita, vel nisi pater fuisset primus emphyteusis acquisitor. 2.156.2.15

Pater potest filium vendere in maxima necessitate. 1.171.1.5

Et quid in matre. ibid.6

Patri pro filio fideiubenti præciditur excussionis exceptio. 2.178.1.11

Pater vbi est consuetudo potest eligere sepulturam filio impuberi. 2.227.2.6

Pater potest eligere sepulturam filiis minoribus 14. annorum, dummodo dicta electio fiat in vita, non autem post mortem. 3.228.1.init.

Patet si filio impuberi elegerit sepulturam permittente consuetudine, & decedat filius factus pubes, non debet sepeliri in dicta sepultura electa, nisi factus pubes ratam habuerit talem electionem. ibid.

Pater si cum bonis suis, & filio impubere se obtulit monasterio, filius factus maior exire potest Religionem, & legitimam à Monasterio petere. 2.270.2.1

Patre confesso Religionem succedendi capacem, an debeatur statim legitima pats filiis, quæ ad illos mortuo patre prouentura esset, ostenditur. ibid.2

Pater post triennium tenetur filium alere. 2.302.2.7

Patet per censuram Ecclesiasticam compellitur restituere filio eius vxorem quam iniustè detinuit, vel detinet. 2.474.1.1

Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, pro pubere verò non nisi consentiat. 2.496.2.1

Pater non tenetur alere filium sputium si ipse ex sua arte, vel aliunde commodè viuere possit. 2.520.1.15

Pater baptizati non potest accipere vxorem leuantis ab eodem leuante cognitam. 2.540.1.1

Pater vbi non succedit, nec filius succedere potest. 2.575.2.3

Pater in quibus casibus possit, vel non possit testimonium ferre in causis filiorum, remissiuè. 2.596.2.4

Pater, & patronus amittunt ius filiationis, & seruitutis cum filios vel seruos exponunt. 3.91.1.3

Pater exponens filium, licèt perdat patriam potestatem, non tamen eximitur ab onere dotandi. ibid.7

Pater pro filio non est conueniendus. 3.164.1.7

Patet non tenetur soluere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima parte filio deberentur. 3.164.2.9

Patet pro iniuria facta filio agere potest nomine proprio. 3.317.1.11

Non è contrà filius agere potest pro iniuria facta patri. ibid.

Pater absque incursu excommunicationis potest filium Clericum verberibus afficere. 3.330.2.6

Patris appellatione venit auus, & proauus in Scriptura. 3.333.1.1

Venit auus paternus. ibid.2.2

Patres Soc. Iesv possunt extra tempora à iure statuta Dominicis, vel aliis diebus festiuis Ordines suscipere. 1.158.2.5

Patres Soc. Iesv cùm sint veri Religiosi, si contra constitutionem de qua in hoc text. delinquant, in excommunicationem incidunt. 2.455.1.3

Pattes veteris legis antiquæ pluribus vxoribus coniunctæ immunes fuerunt, à culpa. 2.605.2.15

Patrisfamilias liberum est de rebus suis disponere etiam in præiudicium filiorum, non tamen cum in fraudem id agit. 2.226.2.6

Potentia sola nihil operatur quando actus requirit aliquid vltra patientiam. 2.116.2.6

Patriam naturale est, vt vnusquisque diligat, & nihil dulcius habeat quàm patriam. 1.3.2.22

In Patria cur homo minus honoretur, ostenditur. ibid.23

Patriæ consuetudo sequenda est, qua deficiente in casu dubio seruandæ sunt leges Regni vicinioris. 1.71.2.5

Patria relinqui aliquando laudabiliter potest. 1.364.2.5

Patria ordinandorum inuestiganda, vt exinde sciatur, quibus ipsi sint imbuti moribus. 3.258.2.2

Patriarcha qui confirmatum in Archiepiscopum transfert ad Sedem

Sedem Episcopalem ab Episcoporum confirmatione suspenditur. 1.138.1.1

Patriarcha non cognoscit de causis subditorum Archiepiscoporum, & Episcoporum suorum, nisi per appellationem legitimam, aut vigore consuetudinis, seu priuilegij. 1.271.2.1

Patriarcharum priuilegia vbi referantur, ostenditur. ibid.2

Patriarchæ re, an verò nomine differant à Primatibus, remissiuè. ibid.5

Patriarchæ, & alij Prælati immediatè subiecti Papæ tenentur ei præstare obedientiam, & iuramentum. 3.444.2.9

Patriarchæ pallium à Romano Pontifice tamen accipiunt. 3.445.1.10

Patriarchæ vbique ante se Crucem deferre possunt. ibid.14

Patriarchæ in vrbe Romana, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præseferre non possunt. 2.445.2.16

Patriarcha Crucem præseferre non potest, vbi Legatus Papæ præsens esset. ibid.18

Patriarchatus Constantinopolitani originem qui referant citantur. 3.244.1.4

Patriarchatus Alexandrini dignitas, & origo, ostenditur. ibid.5

Patriarchatus Antiocheni dignitas, & quando inceperit, discutitur. ibid.6

Patriarchatus Hierosolymitani origo, & dignitas ostenditur. 3.244.2.8

Patrimonium ad minores Ordines de consuetudine non requiritur. 2.42.1.2

Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habet priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis, saltem interim quòd non extinguitur per adeptionem beneficij. 2.43.2.9

Patrimonij sub vocabulo, ad cuius titulum potest quis ordinari, quid veniat, ostenditur. 2.57.2.3

Patrimonium ad cuius titulum quis est ordinandus debet constitui super re certa, & immobili. 2.58.1.4

Patrocinans scienter petenti rem suam sibi præiudicat. 1.305.1.5

Patronus in fundatione beneficij potest sibi reseruare pensionem, vel aliud opus opponere. 1.173.1.3

Patronus in fundatione beneficij potest opponere quascunque conditiones, etiamsi fiat contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut aliàs iure approbatæ. ibid.4

Patronus non tenetur alium præsentare, si Ordinarius sine legitima causa præsentatum admittere nolit. 1.82.2.2.4

Patroni Ecclesiastici præsentantes indignum scienter, priuantur iure præsentandi, laici verò pro prima tantum vice. 1.93.1.36

Patrono elapso termino præscripto ad præsentandum potest Episcopus ipsi facere rem gratam, eamque ad præsentandum admittere. 1.156.2.3

Patronus laicus præsentans minus idoneum si est intra quadrimestre tempus, potest alium idoneum præsentare. 1.268.1.2

Patronus Ecclesiasticus ratione Ecclesiæ, & non patrimonij præsentando scienter indignum, est priuatus pro illa vice iure præsentandi. ibid.5

Patroni laici quare variare possunt, non ita Ecclesiastici, remissiuè. ibid.6

Patronus laicus non potest accusare Clericum institutum in Ecclesia, in qua est patronus. 1.506.2.3

Patronus non potest promittere se præsentaturum aliquem ad beneficia vacatura, nec potestatem dare alteri vt præsentet, & si id faciat non tenet. 2.89.2.5

Patronus beneficij Ecclesiastici non potest promittere se præsentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare potestatem præsentandi ad illud antequam vacet. ibid.3

Patronus ingratus Ecclesiæ perdit iuspatronatus. 2.194.2.7

Patroni absentes quando citati debeant, remissiuè. 2.340.1.8.fin.

Patroni si præsentando discordant, præfertur præsentatus à maiori parte, si est idoneus, & si hoc sine scandalo fieri non potest, vel patroni infra tempus debitum non præsentant, Episcopus ordinabit Ecclesiam. 2.341.1.1

Patronos inter si sit discordia in præsentando ad beneficium vacans potest Episcopus iubare, vt claudantur Ecclesiæ ostia, de eaque reliquiæ extrahantur. ibid.1.2

Patroni laici, qui Clericos instituunt, & destituunt in Ecclesiis etiam patronatis, vel bona ipsarum aliter administrant, excommunicantur, & Clerici, qui institutionem laicorum recipiunt, communione priuari debent. 2.342.2.1

Patronus laicus si successiuè præsentat duos, & secundus instituitur ab Episcopo, valet institutio. Patronus non potest Clerico, vel alteri Ecclesiæ conferre Ecclesiam patronatus, vel alteri donare. 2.343.1.1

Patronus laicus potest variare, & qualiter huiusmodi variatio fieri possit, ostenditur. ibid.2

Patronus de per se vendens iuspatronatus in pœnam excommunicationis incurrit, & illo cum emptore priuari debet. 2.343.2.1.2

Patronus potest obligare beneficiarium vt saltem in genere sibi reddat rationem circa administrationem redditiuum Ecclesiæ patronatæ. 2.347.2.12.fin.

Patronus Ecclesiam Clerico conferre non potest, & si contulerit, potest hoc non obstante ad Ecclesiam præsentare Rectorem. 2.349.2.1

Patronus potest per literas nominare Clericum ad beneficium sui iurispatronatus, sed cautius agere si manu notarij conficiat instrumentum continens mandatum procuratorium, quo aliquem constituatur procurator ad præsentandum coram Episcopo aut Vicario. ibid.3

Patroni Ecclesiæ vacantis si infra tempus à iure concessum non præsentant, Episcopus ordinabit Ecclesias. ibid.5

Patronus si intra terminum præfixum non præsentauerit, potest Episcopo eo transacto liberè de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere. 2.352.2.1

Patroni sine cõsensu non potest quis Ecclesiã obtinere. 2.352.2.3

Patronus potest alteri compatrono sine Episcopi consensu iuspatronatus renuntiare. 2.353.2.1

Patronus non potest Ecclesiam sibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auctoritate. 2.353.2.4

Patronus licet non possit se ipsum præsentare, potest tamen filium. ibid.3

Patroni plures quando sunt, videlicet Clerici, aut vnus laicus, & alter Clericus, possunt ex se ipsis vnum nominare & præsentare. 2.354.1.4

Patronus non potest sine Episcopi vel Papæ consensu etiam loco Religioso conferre Ecclesiæ decimas, vel aliud spirituale. 1.355.1.1

Patronus idoneam & dignam personam debet sub peccato mortali nominare, & præsentare. 1.356.2.4

Patronus putatiuus debet præsentare, & non alius qui caret possessione, licèt bonum ius habeat in proprietate. 1.357.2.1

Intellige vt ibi.

Patronum non licet aliquem cuiusvis priuilegij præterea ad beneficia iurispatronatus præsentare, nisi eorum Ordinario ius ad quem prouisio, seu institutio de iure pertineret, alias præsentatio, & institutio forsitan sequutæ nullæ sunt. 1.360.2.4

Patronus non potest præsentare lite pendente super iuspatronatus. 2.361.2.3

Patronus non potest durante lite inter duos præsentatus aliũ tertium præsentare sine vitio attentati. 2.361.2.4

Patroni non possunt pendente lite inter alios præsentatos aliũ in locum vnius præsentati mortui præsentare. ibid.5

Patronus iuspatronatus propria auctoritate alienare non potest, nec ab Ecclesia aliquid temporale exigere, nisi tempore fundationis à Diœcesano illud fuerit sibi reseruatum. 2.361.2.2

Patronus capiens aliquid de bonis Ecclesiæ sui iuspatronatus, super se, siue per suppositas personas iurepatronatus ipso facto priuatus est, & incurrit excommunicationem cum reseruatione. 2.362.1.3

Patrono non prohibetur de bonis Ecclesiæ sui iurispatronatus aliquod in fundatione accedente Episcopi placito assignum exigere. ibid.4

Patronus non vetatur Ecclesiam *illusione iura tueri*. ibid.5

Patroni an & quando possint bona *beneficiorum sui iurispatronatus* locare ostenditur. ibid.6

Patronus laicus qui semel præsentauit, potest variare ante institutionem Episcopi, & alium successiuè cumulando semel tantum præsentare, secus vero in Ecclesiastico. 2.363.1.2

Patronus si prima vice præsentando iurauit non variare, nec cumulare, tunc non licet etiam per veniam cumulationis, vel variationis nominare alium. ibid.4.fin.

Patrono laico variare non licet si à priori præsentatione processo recedendo alterum nominaret. 2.363.2.6

Patronus Ecclesiæ debet præferri in præeminentiis honorabilioris sedis, & dignioris loci. 2.363.2.6

Patronus ingratus non aliter ab Ecclesia. 2.366.2.8

Patronus Ecclesiæ vacantis quamvis sit Clericus ad eam præsentare non potest. 2.367.1.1.2

Patronus non valet procuratorem deputare qui eundem constituat ad Ecclesiam vacantem nominet. 2.367.2.3

Patronus vt possit suum de iurepatronatus adipisci beneficium, duo modi referuntur. 2.367.2.5

Patronus etiam ad beneficium simplex se præsentare non potest. 2.367.2.7

Patronus laicus si duos successiuè præsentat, valet institutio de secundo, non obstante appellatione prius facta per pr. mum. Episcopus tamen qui malitiosè primum repulit, idem in competenti beneficio prouidere compellitur. 2.370.2.1

Patronus Clericus ratione sui patrimonij potest variare, & alterum præsentare sicut patronus laicus. 2.370.2.7

Patrono laico inuito, aut inconsulto non potest Episcopus, aut alius Ordinarius, nec etiam Legatus Papæ Ecclesiam patronatam conferre. 2.370.2.8

Patronus etiam Clericus Ecclesiam vacantem conferre non potest, & si contulit, potest nihilominus ad illam præsentare. 2.372.2.1

Patroni etiam Clerici nouum censum Ecclesiæ imponere non possunt, nec veterem augere, & si super hoc iuramentum vel cautiones exigerunt, coguntur absoluere. 2.383.2.18

Patroni de temporalibus rationem exigere possunt à Presbytero qui ad eorum præsentationem fuerunt instituti, quod an verum sit, ostenditur. ꝑte 12 2.367

Vide Rauer. Patro

FARBOSA
Iuris Can
To. 2. f. 3.
CVI

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collectan. in quinque libros Decretal.

Paulus cur aliquando à dextris, Petrus verò à sinistris ponatur ostenditur. 1.288.1.8
Pauperi ex sua culpa, & vitio non est succurrendum. 1.75.1.6.6
Pauper qui censendus sit discretioni iudicis commissum existit ex personarum & circumstantiarum qualitate. 1.673.2.11
Pauper non soluens Canonem emphyteusis vltra biennium ob paupertatem non incidit in commissum. 2.152.2.108
Pauperibus certæ quantitatis restitutio, & distributio pro satisfactione malè oblatorum debet fieri per Episcopum quando executor est suspectus. 3.62.1.5
Paupertas illa maximè nocet, quæ culpa alicuius prouenit. 1.17. 1.7 & 1.150.2.6
Paupertas callidè affectata non prodest. 1.252.1.2
Paupertas non est causa sufficiens ad repellendum testem à testimonio, si aliàs est persona honesta. 1.507.2.4
Paupertas sistit cursum fatalium etiamsi appellantis culpa causata esset. 1.673.2.10
Paupertatis prætextu non debet quis operari peccatum mortale, 3.41.1.7
Pax an dicatur rupta, aut incidat in pœnam factoris pacis, qui ex noua causa offendit aliquem, remissiuè. 1.297.2.6
Pax seruanda. 1.298.2.2
Pax & concordia vt conseruentur multa de iure conceduntur. 2. 55.1.3
Pacem si duo fecerunt promittentes sub certa pœna non se offendere, & postea si se inuicem offenderint, nec constet quis prius inceperit, neuter tenebitur de pace rupta. 3.270.1.3
Peccare penitus in nullis potius diuinitatis est, quam humanitatis. 1.151.2.5
Peccare ex contemptu duo importat, nempe actum peccandi & causam eius. 3.123.2.4
Peccat qui gloriatur, & sibi complacet in referendis, & exponendis suis peccatis mortalibus. 3.191.2.2
Peccata suos tenere debent auctores. 1.13.1.15
Peccatum auget quoad Deum diuturnitas temporis. 1.75.2.2
Peccatum omne, quod ipso iure irrogat infamiam, non impedit executionem post peractam pœnitentiam. 1.152.2.15
Peccatum mortale pro nullo metu debet incurri. 1.313.2.3
Peccati ratione etiam venialis subiicitur laicus Ecclesiastico iudicio. 1.362.2.5
Peccatum est duplex, originale scilicet, & actuale. 2.419.1.6
Peccatum est facere contra conscientiam errantem. 3.38.1.3
Peccata venialia tantum habens non obligatur præcepto confitendi, quod intellige vt ibi. 3.284.2.4
Peccata declarata in Confessione, & etiam alia, quæ in eorum notitiam possunt alium adducere, ab Sacramentali cadunt sigillo. 3.287.1.10
Peculatus crimnis reus inuitus ab Ecclesia extrahi non potest. 2.441.1.4
Peculium quid sit, & illius appellatione quæ veniant, remissiuè. 2.196.1.2
Peculium dicitur à pecunia quasi pusilla pecunia. ibid.3
Peculium definitur vt sit patrimonij portio, quam paterfam. filio, aut seruo seorsum tanquam proprium ipsorum habere permisit. ibid.4
Peculium in quatuor species diuidi solet, in profectitium aduentitium, castrense, & quasi castrense. 2.156.2.5
Peculium dupliciter accipitur, vel largè & impropriè, vel strictè, & propriè. ibid.6
Peculium an licitum fuerit Religionum Prælatis concedere Religiosis ad nutum reuocabile ad solos vsus honestos, & pios ostenditur. 2.322.2.2
Et quid attento Conc. Trid. 2.322.1.3
Peculium profectitium, quod pater in bonis filiorum habet, propter patriè crimen non publicatur, sed filio reseruatur. 3.72. 2.12
Peculium castrense, vide *Castrense*.
Pecuniam dans pro renuntiatione litis super beneficio ad redimendam vexationem, si ius habuerit, non peccat. 1.310.2.6
Pecuniarum de aliquo certo genere quando inter contrahentes fuit conuentum quod solutio fieret, si tempore solutionis dictum genus monetæ non reperitur, aut reperitur quidem, sed cum magna difficultate, solutio fieri debet in alia moneta iuxta valorem antiquæ, & conuentæ. 2.388.1.5
Pecunia ad alimenta relicta deponi debet apud mercatorem ad honestum lucrum. 2.614.2.7
Pecunia pro matrimonio dari potest. 3.221.1.4
Pecunia ab Ecclesijs exigi non debet pro Chrismate. 3.25.2. 1.2
Pecunia an quæcunque sufficiat ad simoniam inducendam, remissiuè. 3.27.2.3
Pecunia exigi non potest pro ministerio Ecclesiastico exercendo, vel pro Vicarijs assignandis, vel pro Chrismate. 3.28.1.2
Pecuniam dans vt Episcopalem, vel spiritualem iurisdictionem exerceat, officio suo priuatur, & sic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè puniretur. 3.47.2.5
Pecunia exigi non debet pro licentia studendi, etiamsi hoc habeat consuetudo. 3.51.1.1
Noua *Pedagia* sine consensu Principis communione priuantur. 2.380.2.1.2
Pedagium dictum est à pede quod à transeuntibus soluitur. 3. 346.2.2
Pendere à libero arbitrio dicitur illud in quo est petendum alterius consilium. 2.337.1.4
Tò Penè quid significet, ostenditur. 1.365.2.5
Tò Penitus, nullam recipit modificationem, & idem importat quod *prorsus* & *omnino*. 1.41.2.5
Tò dum, omne præiudicium includit, nullámque limitationem admittit, & significat nullitatem actus ipso iure. 1.109.2.4
Tà Penitus amouendum, latam sententiam continent. 2.329.1.3
Pensionarius potest agere remedio spolij pro pensione sibi subtracta. 1.106.2.4
Pensionarius potest agere interdicto, Vnde vi, contra negantem soluere pensionem, quæ soluebatur suo prædecessori. ibid.5
Pensionarius tenetur recitare Officium paruum Beatæ Mariæ Virginis sub eadem pœna sub qua beneficiarij tenentur ad recitationem diuini officij. 2.409.2.7
Pensio est beneficium Ecclesiasticum si detur in titulum beneficij, secus si in stipendium. 1.44.2.5
Pensio an ex toto, vel ex parte remitti debeat, si fructus beneficij fuerint ex parte diminuti, vel ex toto perierint, remissiuè. 1. 30.1.3
Pensionis rei donatæ per solutionem facta donatario cum auctoritate donatoris acquiritur illi donatario rei donatæ possessio, adeo quod si ab illa expellitur, per interdictum, Recuperandæ, agere poterit. 1.435.1.1
Pensionis solutio facta à beneficiario metu censuratum ei non nocet, nec constituit pensionarium in quasi possessione percipiendi pensionem. 1.443.1.3
Pensio imposita super Canonicatu dum Canonicus fuit iniustè excommunicatus, vel suspensus, an debeat solui per Capitulum, ostenditur. 1.703.2.16
Pensionibus Ecclesiasticis priuatur Clericus in minoribus contrahens matrimonium de præsenti. 2.21.1.6
Pensio reseruata pro officio aliquo comparabili cum matrimonio non inducit vacationem beneficiorum. 2.22.1.11
Pensiones in titulum vti Clerico assignatæ per malitiam remanent extinctæ. 2.26.1.4
Pensio quando conceditur ad particulare commodum alicuius super fructibus alicuius Ecclesiæ dicitur beneficium. 2.32. 2.3
Pensiones, quæ transeant ad successores in beneficio non potest Ordinarius imponere. 2.55.2.8.9
Intellige, dummodo non interueniat aliqua conuentio inter partes de pensione reseruanda. 2.56.1.9
Pensiones sunt onera realia. 2.59.2.10
Pensio reseruata de consensu eius quem apparet ius non habere in beneficio, non afficit verum prouisum non consentientem. ibid.11
Intellige nisi pensiones extinctæ sint, & inter casus extinctionum pensionis ille est notabilis. ibid.12
Contrarium vide. ibid.13
Pensionis iure communi pueri capaces sunt, sed necessarium est infantis ætatem Summo Pont. exprimere, cum ab illo impetratur. 2.70.1.3
Pensio soluenda ex redditibus beneficij licita, & honesta imponi potest. 2.103.1.11
Pensio imponenda in emphyteusi, vt dicatur immodica respectus non est habendus ad fructus ex fundo prouenientes, sed ad pensiones in illa regione imponi solitas. 2.116.2.18
Pensionis remissio fit in emphyteusi, in qua fuit imposita fructibus respondens. 1.127.1.20
Pensio augenda non est colono propter vberratem. 2.139.1.20
Pensio emphyteusis sufficit vt soluta sit à quocunque etiam extraneo, ne res incidat in commissum, quamvis domino nolente. 2.151.2.100
Pensionem post commissum incursum ob cessationem Canonis dominus directus accipiens, non amplius emphyteutam expellere poterit. 2.153.1.117
Intellige si sciat illud incursum. 2.154.1.119
Pensionem soluens emphyteuta illi, qui publicè gerebatur pro procuratore liberatur. 2.154.2.124
Vel quando soluit Prælato intruso, si habeat iustam, & verisimilem causam credendi eum esse Prælatum. ibid.125
Pensiones ante commissum decursas tenetur soluere emphyteuta. 2.55.2.137
Pensio ab Ordinario an possit imponi in permutatione beneficiorum ad coæquandos fructus beneficij, ostenditur. 2.165.1.3
Pensionis Ecclesiasticæ debitor non gaudet beneficio huius cap. 2.187.1.6
Pensio antiqua est soluenda secundum antiquam monetam, vel si non sit in vsu, secundum eius æstimationem. 2.390.2.12
Pensionis super Ecclesiastico beneficio incapax est excommunicatus. 3.173.2.17
Pensionis, seu mercedis remissio, vide *Remissio*.
Tò Per, in compositione rem integram, & omnibus modis abso-

iutam ostendit. 3.7.2.7
Percussio leuis Clerici facta in foro, platea vel alio loco publico, an & quando possit esse enormis propter scandalum, quod oritur ex notorio excessu. 3.317.1.8
Percussus in foro exteriori à quo præsumatur, si rixantes plures sint, remissiuè. 3.108.1.11
Perditum in alia an possit repeti, remissiuè. 2.12.2.16
Peregrinationis causa accedentes ad Sedem Apost. sub eius protectione consistunt, & contra eos nihil est innouandū. 1.726.1.1
Peregrinus de cuius ordinatione non constat, non permittitur celebrare in publico, sed in occulto sic. 1.203.1.1
Peregrinus Clericus, qui abiit in aliam diœcesim, sine commendatitiis sui Ordinarij literis ad diuina Officia non est admittendus. ibid.2.
Periculi corporalis nomine intelligitur periculum probabile vitæ aut grauis morbi secundum vnam opinionem, sed solius mortis secundum alteram verioremm. 2.564.1.13
Peritioribus maior fides adhibetur. 1.526.2.8
Periti semper consulendi sunt vt quis valeat excusari. 1.14.2.4
Periti in arte iurare debent, vt suo testimonio fidem faciant. 1.474.1.5
Peritus vbi in ciuitate, vel loco vnus tantum adest, is sufficit vbi plures requiruntur. ibid.8
Peritis in arte non credendum. 3.107.1.2
Peritis in arte credendum, sine iuramento. ibid.4
Periti in arte duo, si non concordant, standum est dicto senioris, & quid si sit contentio inter medicos, & chirurgos. ibid.5
Periurium in iutamento calumniæ est inculpabile. 1.40.2.4
Periurium est mixti foti quando agitur ad pœnam. 1.375.1.9.
Periurij reus non est, qui iusiurandum propria auctoritate commutat in melius. 1.575.2.2
Periurium quomodo definiatur, ostenditur. 1.584.1.4
Periurium non committitur absque dolo. 1.589.2.6
Periurus an priuetur beneficio per sententiam. 1.30.1.3
Periurus non potest subire iuramentum honoris, sed oneris. 1.291.1.2
Periurus à testimonio repellitur. 1.544.2.2
Periurus etiam emendatus de periurio à testimonio repellitur. 1.545.2.4
Periurus semel, præsumitur peierare in futurum. 1.569.2.5
Periurus est, & ab Ecclesia remouendus qui non necessitate, sed voluntate venit contra licitum iuramentum. 1.582.2.1
Periurus priuatur beneficiis Ecclesiasticis obtentis, per sententiam scilicet. 1.582.2.2.6
Intellige de periurio vero & proprio. ibid.3
Periuri sunt infames. 1.583.1.7
Periurus est qui iurauit Ecclesiam defendere, & requisitus sine iusta causa recusat, nec eum defendet appellatio. 1.589.1.1
Periurus Clericus vel suspectus de fuga non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.10
Periurus non est ipso iure beneficiis priuatus. 3.13.2.6
Periurus an sit ipso iure priuatus beneficiis, vel veniat priuandus remissiuè. 3.14.1.
Periurus beneficio est per sententiam priuandus. 3.190.1.2
Vide *Excommunicatus*.
Permutantibus beneficia an licitum sit inter se de permutatione tractare. 2.162.2.6.7
Permutare non potest prohibitus alienare. 2.108.2.6
Permutationem beneficiorum de licentia suorum Prælatorum beneficiati simpliciter facere possunt. 1.147.2.5
Permutatio in dubio facta ab Episcopo præsumitur bene facta, & ex iusta causa. 1.149.1.4
Permutatio & trar sl atio an differant, ostenditur. 2.161.1.2.3
Permutationis titulo non potest res litigiosa in alium transferri. 1.729.1.11
Permutatio dignitatum sine auctoritate superioris fieri non potest. 2.45.2.7
Permutationibus beneficiorum auctoritatem præstare potest Capitulum Sede vacante. 2.93.1.8
Permutatio ex vi verbi maximè in materia odiosa sub emptione non continetur. 2.95.1.2
Permutatio ob læsionem vltra dimidiam rescindi potest. 2.126.2.16
Permutatio beneficiorum ob læsionem vltra dimidiam rescindi non potest. 2.127.1.14
Permutatio an & quando soluat laudemium, ostenditur. 2.147.1.41
Permutatio emphyteusis irrequisito domino facta facit emphyteutam incidere in commissum. 2.147.2.48
Permutationis beneficiorum materia vbi tractetur, ostenditur. 2.158.2.2
Permutatio dupliciter accipi potest, lato scilicet modo & generaliter, vel strictè, & specialiter. ibid.3
Permutatio generaliter sumpta capit quamlibet commutationem, suóque ambitu complectitur omnes tam innominatos quam nominatos contractus, non quidem gratuitos, sed respectiuos. ibid.4.
Permutatio strictè, & specialiter accepta non comprehendit quamlibet commutationem, nec illi competit indifferenti-
tim. ibid.
Permutatio definitur vt sit vnius rei vicaria præstatio, vel mutua
vt sit rei propriæ, siue quoad dominium, siue quoad administrationem sub ratione rei hinc inde datio actualis. ibid.6
Permutatio dupliciter potest considerari, primo, vt in esse omnino producta, postremo vt inchoata. 2.159.1.7
Permutatio inchoata continetur sub contractu do vt des. ibid.8
Procurationis pactum sine vlla traditione celebratum permutatio non est. ibid.9
Permutationes beneficiorum an possint expedite inferiorem Prælati, ostenditur. 2.163.2.9
Permutatio beneficij propria auctoritate, non autem superiori facta est simoniaca. ibid.10
Permutatio de bonis Ecclesiæ debet fieri causa vtilitatis, vel necessitatis. 2.163.2.11
Permutationes beneficiorum coram quibus fieri possunt, ostenditur. ibid.12
Permutatio fieri non potest coram illo qui iurisdictionem Episcopalem non habet. ibid.13
Permutatio beneficiorum si completa est vna parte, & per alteram stat quo minus impleatur, restituitur *pars ad ipsum*. 2.166.1.1
Permutatio debet fieri auctoritate superioris. ibid.14
Permutatio beneficiorum fieri non potest ab excommunicato. 3.175.1.18
Tà Perpetuò excluduntur, denotant priuationem ipso iure. 1.584.1.3
Perpetuum quibus modis dicatur. 2.100.1.7
Perseuerans in crimine repellitur à testimonio tam in causa ciuili, quam criminali, emendatus verò non infamis, nec penitus admittitur in ciuili, & etiam in criminali ciuiliter mota. 1.544.2.1
Perseuerantia, pertinacia, & obstinatio in quo differant, remissiè. 1.9.1.4
Persona vitio, qui ad beneficia eligi, seu præsentari non possunt, quales sint, remissiuè. 1.95.1.4
Personæ honestæ, ac differetæ illæ dicuntur, quæ in dignitate aliqua constitutæ sunt. 1.218.2.4
Personæ miserabiles gaudent iure minoris. 1.245.2.10.
Persona principalis per se non per aduocatum debet factum ponere in iudicio, nisi sit indifferens. 2.363.2.1.2
Persona principalis non indistinctè releuatur ab onere iurandi de calumnia, licèt compareat per œconomum, sed filius vel œconomo est deferendum inspecta qualitate causæ, & personarum. 1.399.2.1
Personæ Ecclesiasticæ non præsumant accipere à laicis in pignus decimas ab eisdem laicis detentas, quæ spectant ad alienas Ecclesias. 2.151.1.12
Persona religiosa, & valde Catholica *præsumitur* quod bono zelo litem mouerit. 2.198.2.3
Persona deputata alicui Ecclesiæ quando censeatur Ecclesiastica, ostenditur. 3.147.1.4
Personatus est honor, & præeminentia in Ecclesia absque administratione, potestque renuntiari. 1.211.2.7
Vide *Dignitas*.
Pertinacia, vide *Perseuerantia*.
Pertinentiarum appellatione quæ veniant in statutis, legibus aut quibuscunque dispositionibus de eis mentionem facientibus. 1.441.1.1
Tò Pertinere, omnem causam & titulum siue singularis, siue vniuersalis successionis comprehendit. 1.556.2.3
Pestis si in loco beneficij vigeat, beneficiatus à residentia excusatur. 2.151.1
Pestis annumeratur inter casus fortuitos. 2.174.1.9
Petens aliquam rem, & afferens vnam causam in qua succumbit, potest nihilominus eandem iterum petere ex alia causa, non obstante sententia lata. 1.458.2.1.& sequ.
Petens, vel recipiens à laicis res Ecclesiæ, perdit receptas, & est excommunicandus. 2.106.2.1
Petitio restitutionis in integrum contra sententiam suspendit irregulariter executionem sententiæ, nisi contra petentem velitationem esset suspicio malitiæ. 1.334.2.1
Petitio partis requiritur in citatione facienda. 1.383.2.2. & 1. 385.2.2
Petitio, siue libellus dari debet in scriptis. 1.488.2.17
Petitio dicitur hic petitio, siue scriptura petitionem continens. 1.41.1.2
Petitorium dicitur hic petitio, siue scriptura petitionem continens.
Petitorium intentatum suspendi potest antequam sit in eo conclusum, & transitus fieri ad possessorium. 1.417.2.2
Petitorium & possessorium quando intentatum, & motum dicatur, ostenditur. 1.351.1.2
Petrus X I. Rex Aragoniæ regnauit anno Domini 1103. 1.380.2.2
Petrum Romæ fuisse contra hæreticos qui defenderint, ostenditur. 2.191.1.46
Phreneticus non potest facere testamentum. 2.122.2.7
Pia causa substituta per professionem grauati, quæ ea iudicat. 2.

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. pars 3.
CVI
15

Pietatis causa in hoc text.ea solum intelligitur, quæ respiciat opera misericordiæ. 1.410.1.17
Pignora, vel fideiussores dans non satisfacit, qui per sententiam soluere tenetur. 1.650.1.6
Pignorans rem suam sub pacto legis commissoriæ, & iurans non contrauenire si iustè impeditus infra diem statutum non redemit, post diem redimere poterit. 2.174.1.1
Pignorari, vel hypothecati possunt bona emphyteutica irrequisito domino. 2.150.1.81
Piscari licet propter necessitatem in diebus festis. 1.407.1.5
Piscatio Clericis est permissa. 3.165.1.5
Piscium ex piscatione soluitur decima. 2.240.1.4
Piscium, aut animalium ex captura tanquam ex decima personali expensa deducitur. 2.256.1.2
Pistor non dicitur mercator. 1.298.1.3
Pistor, vel fornarius si conueniant pro parua pensione coquere panes pro tota familia, quæ postea nimium creuit, an teneatur pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis, an etiam pro illa, quæ postea aucta fuit, ostenditur. 2.384.1.7
Placiti nomine venit quælibet lis, iurgium, & causa forensis, quæ in iudicio agitur. 1.405.2.6
Plebanus is vocatur, qui est præfectus Ecclesiæ, siue plebis. 1.21.1.2.8
Plebanus habet iurisdictionem puniendi malefactores. 2.266.1.1
Plebani officium quod de iure communi. ibid.
Plebanus dignitatem habet. 2.461.2.6
Tà pleno iure, remissiuè. 1.106.1.3
Pluralitas actuum non præsumitur. 1.380.2.16
Pluralitas aliquando resoluitur in singularitates. 2.247.2.5
Plus petendi modo & plus petentium pœnas ponit. 1.415.2.1
Plus petere dicitur, qui ante diem petit. ibid.2
Plus tempore petere dicuntur qui ante conditionis euentum petunt. 1.416.1.5
Plus petere non dicitur, qui ante diem petit, si debitor aufugiat, vel fallitus sit, vel bannitus citat. ibid.617
Plus petens quod sibi debetur, condemnatur in expensis, si debitor non faretur partem debiti. 1.416.2.14
Plus petentium quod sibi debetur pœnas non incurrit, qui ante litis contestationem pœnitet, & à petitione desistit. ibid.16.
Vel si adesset clausula, *hoc meliori modo*, &c. ibid.17
Vel, *saluo iure superflui*, &c. ibid.18
Pœnam non meretur quod legitimè factum est. 1.13.1.12
Pœna præsupponit culpam. ibid.13
Pœna simpliciter apposita propter contumaciam in dubio intelligitur temporalis, non perpetua. 1.26.2.1
Pœna imposita pro contumacia regulatur secundum limites contumaciæ. 1.27.1.9
Pœnis in legalibus licitum est desistere vsque ad sententiam. 1.134.1.15
Pœna certa à lege, vel consuetudine vbi est statuta non eam potest iudex remittere, minuere, aut augere. 1.227.2.11
Pœna apposita in contractu nullo est nulla, & inutilis. 1.252.2.10
Pœna in quacunque dispositione apposita sequitur naturam principalis dispositionis. 1.252.2.11
Pœnæ mutatio fit ex qualitate personarum. 1.309.1.8
Pœna talionis vsu, & moribus vtroque iure sublata est. 1.315.1.3
Pœna corporalis exequi non potest in die festo, nisi vrgente necessitate, vel si immineat periculum in illius retardatione. 1.405.1.7
Pœnas plus debito petentium non efficit, qui debitum sibi iam solutum repetit, nisi petierit ignoranter, vel postea debitum noluerit exigere. 1.416.2.19
Pœna l. si quis in tantam, C. vnde vi, non procedit in Ecclesia. 1.447.1.4
Pœna pecuniaria licet respectu alterius sit interesse, tamen ob ipsius delinquentis culpam vera pœna censetur. 1.446.1.5
Pœna aliqua non est alteri infligenda, ad solum dictum confitentis crimen proprium, infamato tamen est indicenda purgatio. 1.462.1.1
Pœna depositionis ab omni beneficio, & officio Ecclesiastico imponitur pro simonia conuentionali. 1.463.1.5
Pœnis non defertur iuramentum suppletorium. 1.471.1.42
Pœnæ obnoxius sicut est manifestè nocens, ita & occultus, licet postea dicat se ioco feciſſe. 1.562.1
Pœna ordinaria non debet quis ex præsumptionibus puniri. 1.570.1.8
Pœna vnius debet esse metus alterius. 1.585.2.5
Pœnæ vendentium res litigiosas an habeant locum in Ecclesia, remissiuè. 1.729.1.13
Pœnam pecuniariam Ecclesiasticus iudex imponere nequit. 2.10.1.8
Pœna debet commensurari delicto, & culpæ respondere. 2.102.1.4
Pœna accipitur sub ratione medicinæ. 2.102.1.5
Pœnæ mutatio fit ob qualitatem personarum. 2.245.2.4
Pœna mitior imponenda est illi, qui clam, quam qui palam deliquit. 2.407.2.6
Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei. 2.419.2.9
Pœna debita peccato duplex est, scilicet damni, & sensus. ibid.10
Pœna æterna, quæ datur damnatis, & morientibus in peccato, continet pœnam damni, & pœnam sensus, & pœnam vtriusque. 2.419.2.10.fin.
Pœna adiecta contractui sponsalium est prorsus irrita, & fidem violans non tenetur in vtroque foro eam soluere. 2.490.1.2
Pœna promissa in sponsalibus vel mattimoniis quate solui non teneatur, arrhæ autem sic ostenditur. ibid.3
Pœna etiam promissa à parentibus, vel consanguineis adiecta contractui sponsalium est irrita. ibid.4
Amplia quamvis pœna sit modica attenta contrahentium dignitate. ibid.5
Pœna adiecta contractui matrimonij, quamvis non possit exigi, potest tamen exigi interesse consistens in damno emergenti. ibid.6
Pœnas apponere in sponsalibus an sit peccatum mortale, remissiuè. 1.490.27
Pœnas triennalis suspensionis comminatas in hoc text. an incurrat parochialis Sacerdos, qui interfit matrimonio valido, clandestino tamen ob omissas denuntiationes. 2.509.1.23
Pœnæ, quas incurrat sciens vxorem adhuc viuere, & ducit secundam, remissiuè. 2.510.2.2
Pœna arbitraria vltra suspensionem imponi potest Sacerdotibus secundis nuptiis benedictionem impertiens in casu non permisso. 2.617.2.7
Pœnæ secundis nuptiis post annum initis iure Ciuili inductæ an sint correctæ per text. in præsenti, ostenditur. 2.619.2.3
Pœnæ secundis nuptiis iure Ciuili inductæ in fauorem filiorum prioris matrimonij, quæ iure Canonico non corriguntur, quæ nam sint, remissiuè. 2.619.2.5
Pœnæ testamentariæ secundis nuptiis impositæ iure Canonico non correctæ, quæ. ibid.
Pœna priuationis pro graui dumtaxat crimine imponitur. 3.7.1.4
Pœna apposita contra asportantes arma, non comprehendit eos, qui vaginas ad enses recondendos asportauerint. 3.56.2.5
Pœnas plures vni delicto imponit Ecclesia propter ipsius delicti immunitatem. 3.56.2.9
Pœnis alternatiuè impositis optio datur reo, quod intellige vt ibi. 3.58.2.6
Pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vsus potius, quàm in propriam vtilitatem Prælati erogare debent. 3.62.1.4
Pœnam minuere ob charitatem, vel amicitiam potest iudex. 3.63.1.8
Pœna mitior imponenda est reo cum agitur ciuiliter, quam cum agitur criminaliter. 3.155.2.13
Pœna vltimi supplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falsificare literas Papæ. ibid.15
Pœna ratione minoris ætatis an & quando sit minuenda, ostenditur. 3.163.1.4
Pœna blasphemantis Deum, vel aliquem sanctum, & præcipuè gloriosissimam Virginem, ponitur. 3.168.2.1
Pœna minuenda est in iis, quibus ex fola fama proceditur ad condemnationem. 3.172.1.5
Pœna vbi à iudice infertur ob iniuriam Clerico irrogatam, & ea pecuniaria sit, dimidia pars competit Ecclesiæ, altera in vtilitatem læsi est distribuenda. 3.268.1.2
Pœnas pecuniarias Episcopus non potest conuertere in suos vsus, sed ne quidem in fabricam Ecclesiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij. 2.268.2.3
Pœna pecuniaria concubinarum in prima admonitione Episcopus punire potest. ibid.5
Pœna quæ promittitur in contractu nullo, non debetur. 3.270 1.2
Pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non solutum, licitè exigi potest. 3.271.1.3
Pœna conuentionalis iure Ciuili vsque ad duplum extendi potest. ibid.7
Pœna conuentionalis post impletæ conditionis tempus debita, exigi potest, etiamsi nihil interfit danti rem habere. 3.271.2.5
Pœnæ conuentionalis etiam in foro Conscientiæ debentur si petat creditor. ibid.6
Pœna conuentionalis quæ continet lucrum immoderatum, non potest licitè exigi, cum tunc censeatur posita in fraudem vsurarum. 3.272.1.7
Pœna conuentionalis apposita dationi quantitatis à solito fœnerari non debetur. ibid.8
Pœna apposita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, si conditioni paritum non sit, pœna committitur pro illa parte tantum, quia respondeat quantitati non solutæ, ibid.9
Pœna temporalis sumitur ab Ecclesia propter communicationis contemptum. 2.274.2.6
Pœna duplex, temporalis scilicet, & æterna pro omni peccato debetur. 3.276.2.4
Pœnalis constitutio suos tantùm auctores obstringit, nec contra hæredes transit. 2.196.1.24

Pœnitentes

Index Rerum, & Verborum,

Pœnitentes solemniter ordinari non possunt, etiam solemni pœnitentia peracta. 1.198.2.3
Pœnitentes solemniter infamiæ nota laborant. ibid.4
Pœnitentes solemniter si ordinentur, characterem recipiunt. 1.199.1.6
Pœnitens verè non est, qui peccandi animum non deponit, eius tamen confessio recipitur. 3.277.1.1
Pœnitens verè ille dicitur quando ita peccata mortalia displicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat. ibid.2
Pœnitens verè vt quis censeatur non est necessarium credere se nunquam denuo lethaliter peccaturum, sed sufficit concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quod concipere nequeat. ibid.3
Pœnitens an iniunctam pœnitentiam teneatur acceptare, remissiuè. 3.285.2.9
An possit implere per alium. ibid.
Pœnitentia solemnis, & publica quæ sit, de illis ritibus, & solemnitatibus, remissiuè. 1.124.1.4
Pœnitentiæ Sacramentum necessarium est non solum necessitate medij, verum etiam præcepti. 1.307.1.8
Pœnitentia potest ex causa commutari ab eo Sacerdote, qui eam iniunxit. 3.314.2.5
Pœnitentiæ Sacramentum Catholicus recipere potest ab hæretico in extremo vitæ periculo. 2.475.1.12
Pœnitentia quadraginta dierum vbi locum habeat. 2.510.2.3
Pœnitentia illius, qui alterius sponsam de præsenti sibi accepit in vxorem, ostenditur. 2.510.2.1
Pœnitentiæ beneficium denegandum est manifesto raptori, & Ecclesiæ violatori, nisi prius ablata restituat si potest, vel emendandi firmam & plenam securitatem fecerit. 3.124.1.2
Pœnitentia publica pro manifesto peccato imponi debet. 3.275.1.1
Pœnitentia publica quæ sit ostenditur. ibid.2
Pœnitentia arbitraria indicenda est illi, qui modum excessit se defendendo. 3.276.1.1
Pœnitentiæ hodie sunt arbitrariæ. ibid.2
Pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptatámque adimplere. ibid.3
Pœnitentiæ hodie sunt arbitrariæ Confessoribus. 3.278.2.5
Pœnitentiæ Sacramentum tempore interdicti non solum morientibus, & infirmis, sed etiam sanis, & benevalentibus conceditur. 3.281.2.2
Pœnitentiali in foro, per testes singulares probatur. 1.502.2.68
Pœta appellatione apud Græcos venit Homerus, & apud Latinos Virgilius. 1.357.1.16
Pollicis pars si desit quando inducatur ex hoc irregularitas, ostenditur. 1.195.1.3
Pollicis vngula carens, dummodo sit fortis in pollice, licite ad Sacerdotium promouetur. 1.197.2.1.2
Pollicis pars si desit, nulla præcedente culpa si Hostiam frangere non impediat, irregularitatem non inducit. 1.198.1.3
Pollicitatio actionem, & obligationem non inducit. 1.300.1.4
Polygamia iure diuino Euangelico, naturali, & humano prohibita. 2.604.2.10
Pondera & mensuras fraudans triginta diebus in pane & aqua pœnitere debet. 2.124.1.1
Pondus illud dicitur falsum quod nunquam transiuit per manus affinatorum. ibid.4
Pontifices quare cùm ad summi Apostolatus apicem euehuntur, nomen mutent, ostenditur. 1.2.1.5
Pontificis scientia non excusat, si non tollat in totum huiusmodi statuta, quia ea inuoluntariè tolerat ad euitandum scandalum, & maius malum. 1.24.1.24
Pontificis auctoritas in quolibet iuramento semper excepta intelligitur. 1.85.2.8
Pontificis electio qualiter olim fiebat ostenditur. 1.86.2.3
Pontificem inter, & Imperatorem quæ sit differentia. 1.287.2.4
Vide *Papa*.
Pontificis auctoritas, vide *Auctoritas*.
Pontificalis officij plenitudo continetur in pallio Archiepiscopi. 1.134.1.3
Pontificium ius quando naturali innititur, & ab illo procedit, est vbicunque obseruandum. 2.530.2.13
Pontificio iuri standum est in foro Ciuili, quando casus est dubius. 3.198.1.2
Pontificium ius obseruatur apud Castellanos deficientibus legibus Regiis & consuetudinibus prouinciarum. ibid.3
Pontificium ius obseruatur apud Lusitanos, vbi agitur de materia, quæ peccatum concernit. ibid.4
Populum faciunt decem homines. 1.83.2.7
Populi diuersarum linguarum quando sunt in ciuitate, vel diœcesi, Episcopus debet prouidere eis per vitos idoneos, qui secundum varietatem linguarum officia eis celebrent, & Sacramenta ministrent. 1.274.2.1
Populus à clero diuisus esse debet quando celebratur. 2.1.1.1
Populi appellatione non venit cletus. 2.41.2.4
Populus tenetur Ecclesiam ædificare, & reparare si ad illum ex consuetudine hoc pertineat. 2.432.2.3
Populus cogi potest, si non iure actionis, saltem officio humanitatis ad obseruandam honestam, & laudabilem consuetudinem, quod aliquid detur pro sepulturis, exequis mortuorum, & similibus. 3.41.2.2
Portarius Regis dicitur nuntius, aut cursor, quasi portator literarum. 1.
Portio congrua Vicariis perpetuis assignanda qualiter statuatur. 3.251.2.9
Portio Canonica debetur ex eo, quod relinquitur Ecclesiæ, vel piis locis pro anima, & pietatis causa. 2.216.1.1
Portio Canonica debetur si quis in ægritudine de qua decessit, se & sua alicui monasterio obtulit. ibid.2
Portio Canonica non debetur Ecclesiæ, cuius parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno professionis obiit, licet ingressus est animo exeundi, & moriatur ante professionem. 2.226.2.3
Portio Canonica debetur Ecclesiæ Parochiali si defunctus eligat in alio loco, quam in propria parochia sepeliram. 2.221.2.5
Portio Canonica, vide *Canonica*.
Portugaliæ Regnum est exemptum à Romano Imperio. 2.589.1.23
Portugaliæ Regno an tempore interdicti generalis concedatur diuinorum celebratio, ianuis clausis, ostenditur. 3.339.2.5
Positionibus respondere admittitur procurator, vel Aduocatus quando principalis esset homo simplex. 2.363.1.3
Positionibus vt respondeatur, mandatum in individuo requiritur ad sic & sic respondendum, nec sufficit speciale. ibid.
Admittitur tamen procurator cum generali tantum mandato ad respondendum positionibus, quando dominus est absens. ibid.
Posse quis non dicitur, quod contra ius potest. 1.46.1.6
Possessio vera, & propria absque actu aliquo corporeo ex legis, seu Principis potestate dari potest. 1.58.1.2
Possessio vt in hæredem transeat sine corporali apprehensione, lege vel consuetudine introduci potest. 1.61.1.3
Possessio vera, & propria in constitutarium transfertur per consulam constituti. 1.63.1.7
Possessionem, & deiectionem tenetur probare, qui petit restitui. 1.230.1.5
Possessio vsque in præsentem continuata præsumitur. 1.508.1.4
Possessio an amittatur per sequestrum, ostenditur. 1.562.1.10
Possessionis restitutio cessat quando castrum est munitissimum. 1.412.2.3
Possessio an à scelibus, vel à pedibus dicatur, ostenditur. 1.458.2.9 ibid.10
Possessionis definitio quæ. ibid.
Possessionis causa momentanea appellatur, quia exigui momenti, seu parui censetur præiudicij. 1.430.1.3
Possessionis, & proprietatis causa sub vno, eodémque decreto est. 1.430.1.4
Possessio prædecessoris successori prodest. 1.414.1.3
Possessio conferendi acquiritur ex vnica collatione sortita effectum. 1.497.1.12
Possessio per locationem probatur etiam in præiudicium tertij, si locator percipiat pensionem, seu mercedem, quæ est loco fructuum. 1.435.1.2
Possessio non probatur ex locatione, nisi probetur locatorem fructus vel pensionem nomine proprio, non autem iure familiaritatis percepisse. ibid.4
Possessio probatur per instrumenta in quibus continetur locatio decimarum, & earum perceptio conductoribus. ibid.
Possessio per cautionem probatur etiam in præiudicium tertij si locator percipiat pensionem, seu mercedem, quæ est loco fructuum. 1.435.1.3
Possessionem ingressus ignorante domino ad quem pertinet, potest per ipsum dominum statim cum sciuerit repelli, etiam violenter, nec ex tali repulsione competit repulso contra dominum interdictum possessorium. 3.457.1.1 ibid.7
Possessionem non amittit, qui sub conditione recidit.
Possessio non acquiritur per solam traductionem mulieris ad domum viri factam non præcedentibus sponsalibus etiam innitis, vnde ea recedente propria auctoritate non competit retentio. 1.440.2.1
Possessio vera an per actum fictum absque aliqua apprehensione acquiri possit, remissiuè. 1.451.2.2
Possessio an à pedibus, seu à sedibus dicatur, ostenditur. 1.458.1. 8.9.10 1458.2.12.13
Possessionis definitio quæ, ostenditur. 1.459.2.14
Possessio alia dicitur naturalis, alia ciuilis. 1.458.2.11
Possessione antiquiori probata illa, quæ est iuniar, & sine vitiosa clandestina, & turbatiua præsumitur. 1.458.2.12
Possessio in iudicio manutentionis, per vnicum testem probatur. 1.500.1.18
Possessio in genere articulata, per testes singulares probatur. 1.556.2.25 501.2.38
Possessio per simplicem locationem non probatur. 1.556.2.25
Possessio ipsa, super qua lis pendet, efficitur litigiosa, ac proinde in alium transferri non potest. 2.74.3.6 Possessio

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. fol.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Possessio contra ius iuncta vera præsumptione alicuius tituli, sufficit ad repellendum proprietarium illius iuris. 2.79.2.7

Possessio colorata alterius narranda est, si quis eam in beneficio obtinet. 2.85.1.2

Secus in prouisione facta Motu proprio, qui excludit subreptionem. ibid.

Item in possessione beneficij generaliter, vel specialiter seruati ex prouisione inferioris à Papa. ibid.

Possessio plus habet facti quàm iuris. 3.85.2.4

Possessio quasi in iurisdictione, & similibus an acquiratur per inuestituram annuli, remissiue. 2.102.2.2

Possessio feudi per inuestituram verbalem, seu abusiuam non transfertur. ibid.3.& 2.103.1.6

Possessio quomodo definiatur, ostenditur. ibid.7

Possessiones, quæ sunt de mensa, alienari non possunt, & Ecclesiæ consuetæ regi per Regulares, sæcularibus Clericis conferri non debent. 2.113.1.1

Possessio non adipiscitur ex inuestitura. 2.191.2.8

Possessionem habens percipiendi decimas de omni grege in sylua depascente, in eadem tuendus est ad percipiendum decimas de omni frumento, seu fructu in eadem sylua collecto postquam ad culturam redacta fuit. 2.240.1.4

Possessio vnius actus iurisdictionis inducit idem in omnibus. 1.331.1.5

Possessio per locationem probatur si locator percipiat pensionem, quæ est loco fructuum. 2.33.12

Possessio quasi non acquiritur actibus meræ facultatis. 2.42.1.13

Possessio aliquando pro iure proprio rei, & sic pro dominio, & ic possessa accipitur. 3.137.1.4

Possessio beneficij capta ab excommunicato est valida. 3.175.2.26

Possessio ius est. 3.348.1.12

Possessor olim etiam hodie possessor præsumitur. 1.308.1.2

Possessor clandestinus, & violentus à pari procedunt, itaut contra vtrumque patiter, & eodem modo interdictum Vnde vi competat. 1.432.2.3

Possessor bonæ fidei tenetur tantum restituere fructus extantes ante litis contestationem, & non consumptos, post litem verò contestatam vniuersos. 1.436.2.8

Possessor bonæ fidei suos facit fructus industriales, non verò naturales nisi habeat titulum. 1.436.2.9

Possessor olim, etiam hodie possessor præsumitur. 1.442.2.7

Possessor olim, etiam hodie possessor præsumitur, si contrarium non appareat, etiamsi ex huiusmodi præsumptione resultaret vel sequeretur delicti præsumptio. 2.443.2.8.9

Limitatur tamen si per decem annos non possideret naturaliter. 1.44.1.10

Vel in ipsius possessoris præiudicium. 4.ibid.11

Possessor si appellat à sententia contra eum lata, & dissipat fructus lite pendente, fructus possunt sequestrari. 1.461.1.1.1

Possessor malæ fidei non præscribit. 1.619.2.1

Possessor bonæ fidei adhuc dicitur ille, qui dubitat an res sit sua, & habet iustam causam dubitationis. 1.641.2.15

Possessor rei emphyteuticæ tenetur ad solutiones præteritorum annorum. 2.157.2.165

Possessor prædij super quo venditæ erant certæ mensuræ frumenti, conuentus ad illas soluendas, non potest excipere de excussione prius facienda in venditore. 2.178.1.15

Possessor ecclesiasticus alicuius beneficij non potest molestari, non obstante quod collatio sibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus. 3.175.1.10

Possessoria remedia tam retinendæ, quam recuperandæ competunt illis in quos possessio legis ministerio transfertur. 1.68.2.5

Possessorium quando ab altera parte per modum reconuentionis deducitur, eadem sententia simul cum petitorio est terminandum. 1.423.1.4

Possessorio adipiscendæ, vel recuperandæ agere potest qui agit de proprietate ante conclusionem causæ, post conclusionem verò, & ante sententiam hoc non potest nisi iusta causa subsit. 1.427.2.1

Possessorio intentato, & petitorio suspenso tertius veniens ad causam pro suo interesse quando audiatur super petitorio non obstante suspensione prædicta, remissiue. ibid.3

Super Possessorio, & petitorio quando actum est, vtrumque est terminandum vnica sententia. 1.428.1.2

Possessorium prius terminari debet quàm petitorium. 1.432.1.3

Possessorium prius terminari debet quàm petitorium. 1.432.1.3

Possessorium iudicium competit pro honore. 1.455.1.2

Possidens alieno nomine non præscribit, quia non ille, sed possidentis, cuius nomine possidetur. 1.634.2.1

Possidens beneficium patronatum sine institutione Episcopi tenetur restituere fructus ex eodem beneficio perceptos. 2.370.1.fin.

Possidens olim hodie quoque possidere præsumitur. 3.176.2.3

Possmodium, significat interuallum. 1.131.2.2

Postulare possunt qui eligere valent. 1.21.2.5

Postulari potest in Abbatem non professus si ex aliqua bona causa fiat talis postulatio. 1.95.1.1

Postulari potest in Abbatem, Religiosus nondum professus, quamvis non possit eligi. 1.95.1.2

Postulantibus Prælatum an liceat à postulatione iam facta resilire. 1.136.2.3

Postulari non potest excommunicatus. 3.174.2.14

Postulatio per quam, ptiuata, vel minor vtilitas communi, vel maiori præfertur, vel quæ fit à minori quod à tertia parte Collegij admitti non debet. 1.80.1.1

Postulatio contra quam agitur de contempto, potest sine præiudicio alicuius reiici, potest tamen de speciali gratia admitti. 1.81.2.1

Postulato per postulationem nullum ius acquiritur. ibid.2

Postulatus post solemnem postulationem admissam dicitur prouisus. ibid.3

Postulatum si cum electione concurrit, & numerus postulantium est duplo maior, & postulatus est idoneus, postulatio admittitur reiecta electione: si vero indignus, & hoc maior pars postulantium ignorauerit, postulatio & electio reprobatur: si verò sciebant, & electus idoneus erat, confirmatur electio, id m si numerus postulantium non est duplo maior. 1.119.2.1

Vide *Electio*.

Postulatum tanquam institutum, vel administratorem qui recipiunt ante admissionem postulationis, priuantur potestate eligendi, & potestas deuoluitur ad alios licet pauciores, & si nullus sit de Capitulo ad Papam. 1.104.2.1

Potentia generandi ante pubertatem an aliquando extitisset, ostenditur. 2.499.1.5

Potentia generandi ante puberratem quomodo probetur, & ex quibus dignoscatur, ostenditur. 2.502.2.4

Potentia generandi in dubio præsumitur, & qui allegat contrarium debet probare. 2.558.2.3

Potentior ille dicitur, qui ratione officij, quod gerit, vel priuilegij potest vel minari, vel alios vexare. 1.339.1.4

Vide *Nobilis*.

Potest, importat facultatem, & liberam voluntatem. 1.353.2.9

Potestas conferendi non deuoluitur ad superiorem ex negligentia inferiorum quando superior dolosè procurauit illam negligentiam. 1.89.2.4

Potestas data alicui per vitam compromissi, & gratiæ, non potest etiam reuocari. 1.93.2.2

Potestas exercendi ea quæ sunt Ordinis non transfertur per confirmationem electionis, sed per consecrationem. 1.96.2.1

Potestate eligendi si aliqui ob delictum commissum priuati sint, & ad eos deuoluta qui non deliquerunt, si etiam ij delinquant, ad quos tunc pertineat eligere, ostenditur. 1.105.1.18

Potestas data compromissariis ad eligendum Prælatum re non integra, id est, si cœperunt habere tractatum, non potest reuocari. 1.111.2.1

Potestas sine potentia deriuatur à verbo *possum potes*. 1.221.1.12

Potestatis nomen latissimum est plura significans, quomque distinguitur ratione materiæ. ibid.13

Potestatis verbum aliquando per antonomasiam merum imperium significat. ibid.14

Tit. Potestate, quare in hac tubr. appositum fuerit, cum in illa. ff. de officio eius, qui huic respondet, omissum reperiatur, ostenditur. 1.222.1.16

Potestas laicis, seu familia an possit capere Clericum repertum cum armis, aut delinquere paratum, ostenditur. 2.3.1.7

Prabenda in quantum est temporalis potest conferri laico. 1.19.2.14

Præbendatum suppressio nunquam fieri debet nisi redditus Ecclesiæ diminuti probentur. 1.27.2.2

Conc. Trid. quid statuat circa præbendarum suppressionem ostenditur, & de eius materia D D. referuntur. ibid.4

Præbendatum Ecclesiæ Cathedralis prouisio ad Episcopum, & Capitulum simul pertinet. 1.89.1.2

Præbendæ primò vacaturæ in assecutione præfertur posterius receptus in Canonicum illi, qui ordinaria auctoritate prius receptus est. 1.283.2.8

Præbenda reperitur in genere neutro pro stipendiis quæ præstabantur militibus in prædium destinatis. 2.40.1.3

Præbenda in hoc tit. in genere fœminino accipitur, pro stipendiis, quæ Clericis præstantur pro diuino ministerio. ibid.4

Præbenda vnde dicatur, ostenditur. ibid.5

Præbenda prout est genus sumitur pro omni beneficio. ibid.6

Præbenda in specie sumpta accipitur pro præbenda Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ. 2.40.2.7

Præbenda alia est Ecclesiastica alia temporalis. ibid.8

Præbenda temporalis est quæ laico conceditur pro labore temporali. ibid.9

Præbenda spiritualis est ius percipiendi prouentus in Ecclesia competens percipienti tanquam vni de collegio. ibid.10

Præbenda & Canonica differunt. 2.40.1.12

Præbenda spiritualis est beneficium Ecclesiasticum, non verò Canonia. 2.41.2.12

Præbendæ, & dignitates non debent diuidi, nec etiam permutari 2.45.1.1.

Præbenda vna potest diuidi in duas cum vacat si facultates sufficiant, 2.45.2.5.

Index Rerum, & Verborum,

Præbendæ duæ fieri possunt de vna vacante, si eius fructus non sufficiant, aliàs diuidens integrare tenetur. 2.60.1.1

Præbenda vna ad hoc vti integretur, non debet alia residui. 2.70. 2.1

Præbenda acquiritur per præsentationem mandati d to executore ad prouidendum, ita quod collatio alteri facta non teneat. 2. 83.2.1

Præbendarum resignationem coguntur, qui tempore suspensionis Archiepiscopi Eboracen. & postea absque eius auctoritate se intruserunt in illis. 2.84.1.6

Præbendam vnam habens in Ecclesia, & aliam obtinens, vtramque retinens, vacat prima de iure, licèt non de facto. 2.87.1.1

Præbendæ pacto præcedente permutari non possunt, Episcopus tamen potest de loco ad locum permutare personas. 2.160.2.1

Præbenda, & redditus debentur recepto in Canonicum consuetudine non obstante. 3.44.2.1

Præbenda theologalis perditur per non residentiam. 3.51.2.2

Præbenda est beneficium Ecclesiasticum. 3.349.2.5
Vide *Beneficium*.

Præcentor præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis nominatur inter eas, qui dignitate præditi sunt. 1.71.1.3

Præceptores Templi pro domibus suis agere, & defendere possunt, nec obstat eis regio, vel quòd ignota sit eorum origo. 1.364.1.1

Præceptores in Ordinibus Militaribus qui dicantur, ostenditur. 1.364 2.3

Præceptum, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. 1.7.1.12

Præcepti transgressio est mortale peccatum. 1. 14.1.4

Præceptum superioris iniustum nullo modo est exequendum, & tenetur illud impediens secundam iussionem expectare. 1.33.1.2

Præceptum impositum Capitulo, seu alij gerenti vices Episcopi vt præbendam alicui conferat transit ad Episcopum. 1.36.1.2

Præceptum iudicis iniquè præcipientis dicitur spolium. 1.240.1.3

Præceptum Ecclesiasticum in materia graui violari in genere suo grauis culpa est. 1.286.1.7

Præcepta cæremonialia, vel iudicialia legis veteris in lege Euangelica vim amplius legis non obtinent. 1.431.2.5

Præcepta cæremonialia, & iudicialia legis veteris in quo differant, ostenditur. 1.431.2.6

Præceptum de quo in hoc text. obligat ad mortale. 1.498.1.2

Præcepto annuæ Confessionis satisfit quocunque anni tempore confitendo. 3.285.1.5

Præceptum iudicis cum clausula, si senseris te grauatum compareas, &c. habet ex sui natura vim simplicis citationis. 3.344.2.7

Præceptum vnicum transgrediens, omnium factus est reus. 3.351. 2.1

Tò Præcisè, habet vim specialis derogationis, & significat sine vlla exceptione, & conditione. 1.30.2.7

Prædicandi officium, an requirat ordinem sacerdotalem, an verò sufficiat aliquis ex sacris, vel minoribus, ostenditur. 3.75.1.4

Prædicandi officium nullus potest sibi assumere sine superioris licentia. 3.80.1.40

Prædicandi officium laicis cuiuscunque Ordinis, est interdictum. 3.81.1.1

Prædicare nemo potest sine licentia sui Prælati. 3.59.1.3

Prædicare excommunicatis Verbum Dei licitum est. 3.313.2.3

Prædicationis officium laici assumere non debent. 3.75.1.3

Prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuscunque interdicti licita est. 2.323 2.2

Prædicator accipere potest necessaria ad sustentationem vitæ, & studiorum suorum. 3.330.1.3

Prædo etiam secundum iuris rigorem est restituendus. 1.432.1.4

Præferri debent illi, de quibus verisimile est, quòd pro aliquo non peierarent. 1.521.1.22

Præiudicare alicui vbi intendit princeps, accipiendum est de modico, non graui præiudicio. 1.71.1.9

Præiudicium illud solùm consideratur, quod venit principaliter, non secundariò, quando de illo agitur. 1.421.1.13

Præiudicium modicum, per testes singulares probatur. 1.502.2.56

Prælatus solus absque suo Conuentu vel Capitulo agere, & conueniri potest, super bonis ad Ecclesiam, vel conuentum spectantibus. 1.50.1.3

Prælatus, an, & quando teneatur stare locationi prædecessoris, remissiuè. 1.63.2.4

Prælatus debet esse promptus in puniendo inobedientes. 1.79.2.11

Prælatus dicitur honorabilior pars Capituli. 1.96.1.6

Prælato mortuo, antequam sepulturæ tradatur, ad electionem noui procedendum non est. 1.117.2.2

Prælatus si per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit potestatem confirmandi primum successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur, & promotus deiicitur, si verò per malitiam hoc fecit, grauius punitur. 1.127.1.1

Prælatus, vel parochus communi errore talis existimatus habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, validè exercet gesta per illum, etiamsi ad forum conscientiæ spectent. 1.132.1.3

Prælato non notorie infuso soluens liberatur. 1.132.2.6

Prælatus si ab obedientia subditos absoluit, non propter hoc Prælaturæ renuntiat. 1.154.1.1

Prælatus exemptus non potest renuntiare suæ Prælaturæ sine Papæ licentia. 1.154.2.1

Prælati qui dicantur, & eorum appellatione qui veniant, omnibus. 1.155.2.10

Prælatus si ex aliqua iusta causa ad sactos Ordines promoueri non potest, Prælaturam debet amittere. 1.388.2.1

Prælatus si pro alienis debitis obligat Ecclesias, est sufficiens & tenet. 1.388.2.2

Prælatus inferior sine Diœcesani consensu in Ecclesia sua peregrinos instituere non potest. 1.280.1.1

Prælati ob delictum locus ipsius spirituali iurisdictione subiectus potest interdici. 1.293.2.1

Prælati omnes Episcopo inferiores, qui habent iurisdictionem fori contentiosi, habent potestatem ferendi censuras. 1.301. 2.2

Prælatis omnibus habentibus Collegiatas Ecclesias regulares, vel sæculares, est cura gregis commissa. 1.265.2.1

Prælati subditos suos corrigere & reformare debent appellatione remota, vel consuetudine non obstante. Si tamen Capitulum consueuit corrigere excessus *Canonicorum*, si infra terminum ab Episcopo præfigendum non facit, *ipse Episcopus* hoc facere. 1.274.2.1

Prælati in impositione manuum cautè debent à quæstu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. 1.276.1.14 329.1.3

Prælatus non potest res Ecclesiæ acquisitas deteriores facere. 1. 351.2.3

Prælati appellatione veniunt tam superiores, quàm inferiores. 1. 351.2.3

Prælati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iustitiam facere, ad sæculare tamen forum clerici à laicis trahi non debent, etiam data ipsorum Prælatorum negligentia. 1.367.1.1

Prælati inferiores, qui aliàs legitimam iurisdictionem habentes possunt clericos sibi subiectos iudicare, & excommunicare. 1. 370.1.5

Prælatus & Capitulum, contumaces in non iurando de calumnia, præiudicant Ecclesiæ, cuius nomine instructa est lis. 1.400.2.1

Prælatus agere potest, vt ante omnia restituatur alienatio facta, cuius nomine dejectus fuit. 1.431.1.5

Prælatus nomine Ecclesiæ, vel prælatione potest agere tam in petitorio quàm in possessorio nedum recuperandi, sed etiam tenendæ. 1.444.1.11

Prælatus, & clerici qui causam Ecclesiæ non procurant, rectificari possunt in ea. 1.507.2.1

Prælatus sub nomine dignitatis compromittens super rebus Ecclesiæ compromissum transit ad successorem eo mortuo. 1. 542.2.2

Prælati taciturnitas non nocet Ecclesiæ donec sit præscriptum. 1. 617.1.1

Prælatus inferior potest præscribere in certis *Ecclesiis suæ diœcesis* totum ius Episcopale. 1.651.1.1

Prælati Regulares recusari non possunt. 1.671.2.10. & 1.715 1.16

Prælatus subditum suspendere, vel excommunicare non debet nisi monitione præmissa, nec subditus contra disciplinam Ecclesiasticam appellare potest, maximè si est Religiosus. 1.683.2.2

Prælatus si modum excedat in correctione, bene admittitur appellatione à tali correctione. 1.683.2.3

Prælatus non debet clericum cogere ad concubinam abiurandam, sed cum nolentem dimittere potest excommunicare. 1.716.1.6

Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, & Capitulum Sede vacante possunt licentiam beneficiatos concedere ad se absentandum. 1.811.1.6

Prælati etiam inferiores si subditos suos ad seruitium suum absentes cauerint, non admittunt ipsi subditi fructus suorum beneficiorum. 1.831.1.1 ibid.

Idem in Legato quoad prouinciam suam. 2.47.1.1

Prælatus & Capitulum possunt præbendæ vacanti honestum onus imponere. 2.53.2.1

Prælatus si promittat prouidere de beneficio quando poterit, tenetur prouidere. 2.53.2.1

Prælatus sine consilio Capituli instituere, vel destituere, vel alia negotia Ecclesiæ tractare non debet. 2.56.2.1

Prælatus non potest tractare negotia sine consensu Capituli. 2. 97.1.1

Prælatus cum maiori parte Capituli statuere potest, quòd ad processum cessarium reparationem fabricæ quilibet Canonicus conferre teneatur. 2.203.1.1

Prælatus non potest res vnius Ecclesiæ alteri dare, nec inuicem illas res commutare sine ambarum consensu. 2.253.2.1

Prælatus rem Ecclesiæ donare potest si eidem tantundem donetur. 2.306.2.2

Prælatus alienare potest res Ecclesiæ pro remuneratione meritorum. ibid.2.4

Prælatus absque solemnitate in alienationibus rerum Ecclesiæ necessaria, potest hæreditatem repudiare, seu remittere legatum, aut alteram rem Ecclesiæ non incorporatam. 2.308.1.9 Prælatus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Prælatus Ecclesiæ collegiatæ,vel Monasterij , potest absque Capitulo consensum præstare alienationi rei emphyteuticæ , ad Ecclesiam pertinentis. 2.144.2.5
Prælatus recipiens pensiones post commissum decursas an censeatur remittere caducitatem,ostenditur. 2.153.2.118
Prælatus an possit emphyteutam priuatum propter canonem non solutum reintegrare absque auctoritate Sedis Apostolicæ ostenditur. 2.154.1.121
Prælatus an feudum à laicis iniustè detentũ, quod facile ab ipsis recuperari nequit, laicis in feudum dare possit. 2.164.2.med.
Prælatus monasterij absque consensu Conuentus nec fideiubere nec fideiubendi facultatem concedere potest. 2.180.1.5
Prælati successor tenetur de bona Ecclesiæ ad debita contracta per prædecessorem pro sua sustentatione. 2.184.2.3
Prælati successor tenetur stare locationi factæ per suum prædecessorẽ,quia ad ipsiusmet Ecclesiæ necessitatem , & vtilitatem bona locauit, secus si nomine proprio. ibid.5
Prælati successor tenetur ad expensas litis, & impensas necessarias factas per prædecessorem pro Ecclesiæ ministris & famulis. 2.186.1.11
Prælatus potest modicam donationem facere de rebus Ecclesiæ si hoc habet consuetudo. 2.190.2.2
Prælatus conferendo vni beneficium, seu alteri, libertatem exercet. 2.191.1.7
Prælatus non obstante iuramento de non infeudando de nouo, potest integrare feudum,si appareat.vassallum in mensura fuisse deceptum. 2.191.2.1
Prælatus donare potest res Ecclesiæ ob causam remunerationis. 2.191.2.3
Prælatus ea, quæ emit de bonis Ecclesiæ , debet emere nomine Ecclesiæ,aliter est remouendus ab administratione. 2.197.1.1
Prælatus præsumitur ex bonis propriis non Ecclesiæ acquisiuisse,quando constat eum ante promotionem bona habuisse , & Ecclesiam pauperem esse. 2.197.2.3
Prælatus ex causa remunerationis donare potest. 2.198.2.5
Prælatus potest reseruato patrimonio ex redditibus Ecclesiæ congruam accipere sustentationem. 3.202.1.3
Prælatus potest consanguineis emphyteusim cõcedere. 2.214.1.6
Prælati Regulares exempti possunt instar aliorum Religiosorum transire ad strictiorem Religionem,petita,etsi non obtenta licentia à Superiore. 2.275.2.5
Prælatus inferior , & Conuentualis monasterij potest dare licentiam subdito suo transeundi ad strictiorem Religionem. 2.276.2.10
Prælatus Conuentualis de consilio , & consensu sui Conuentus potest præstare licentiam transeundi de Religione æquali ad alteram æqualem cum iusta , & legitima causa,sine ea tamen requititur licentia Papæ. ibid.11
Prælatus Pontificie inferior potest indulgere licentiam transeundi ad laxiorem Religionem existente causa,quamvis ad Pontificem facilis sit aditus. 2.277.1.13
Prælatus negans licentiam sine causa legitima subdito transeundi ad strictiorem Religionem peccat mortaliter,& merito debet puniri. ibid.16
Prælatus etiam professus potest votum vltramarinum emittere , & in suos vsus vicesimam prouentuum Ecclesiæ conuertere.2.317.1.1
Prælati expurgare debent suam congregationem malis,eos exterminando ne alios inficiant. 2.330.1.7
Prælatus vt dicatur in quasi possessione iurium , in quibus habet intentionem de iure fundatam , requiritur actus possessionis positiuus in quocunque actu ; possessio verò vnius actus trahitur ad omnes alios in quibus alter non reperitur in possessione. 2.331.2.6
Prælatus seu Rector Ecclesiæ non potest , præsertim post mortem Ecclesiam suam propria auctoritate constituere censualem. 2.380.1.1
Prælati tunc sunt procurandi cum personaliter visitant , & debent tunc seruare Conc.Lateran.& prædicationi , correctioni, & reformationi vacare,Legati , & Nuntij Apost. pro diebus tantum pro quibus morã trahunt procurati debent, & contra hanc constitutionẽ exactum restituitur duplicatũ. 2.389.2.5
Prælatis,& clericis præcipitur in virtute obedientiæ vt nocturnum officiũ & diutnũ studiosè celebrent,& deuotè. 2.408.2.1
Prælati qui pro procuratione,vel seruitio impẽdendo legato,vel alteri plus extorquent à subditis , quàm impendant , extorta restituere debent , & tantundem tenentur dare pauperibus. 2.449.2.1
Prælatus,seu Episcopus habens temporalem iurisdictionem non incidit in irregularitatem quamvis alteri committat causam in qua postea ingeratur pœna sanguinis. 2.557.1.8
Prælato dans pecuniam ne ipsum iure suo de facto molestet,illam reperit si Prælatus promissa non seruat. 3.32.2.1
Declara vt num seqq.
Prælatus iurisdictionem temporalem vendens,si eam habeat ab Ecclesia,simoniam committit. 3.48.1.4
Prælati,& Capitula ad studia Theologiæ scholares dociles transmittere tenentur,qui in absentia redditus præbendarum suarum , & beneficiorum per quinquennium integraliter percipier,& si proprij redditus ad sustentationem studiosorum non sufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis prouidere;Magistri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum suorum. 3.52.1.1
Prælati ex Principis delegatione possunt de raptu & aliis criminibus iudicare,pœnam tamen sanguinis infligere non possunt. 3.125.2.2
Prælati sicut & alij Ecclesiast. viri possunt in causis laicorum, etiam criminalibus,vbi pœna sanguinis non infligitur, iudices delegari,quod intellige vt. 3.125.2.4
Prælati exempti sola obedientia non sufficit ad transferendam possessionem subiectionis in Episcopum, sed requiritur totius Conuentus. 3.189.2.2
Prælatus inferior citra Episcopum non potest , suam Ecclesiam, vel sibi subiectam alteri vnire sine Episcopi consensu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente. 3.190.2.1
Prælati & clerici habentes qualiacunque beneficia exigentia residentiam nequeunt longæ peregrinationis, in suarum Ecclesiarum præiudicium vrgentis,voto se adstringere. ibid.2
Prælatis licitum olim erat cùm omnibus generaliter concederetur aditus in Terram sanctam emittere votum eundi in subsidium Terræ sanctæ , illúdque exequi etiam inconsulto Pont.tenebantur , hodie verò cùm iis aditus non pateat , necessaria est Pontificis licentia. ibid.3
Prælatis Regularibus officio prædicandi fungentibus , non autem simplicibus Religiosis, integrum fuit olim votum eundi in subsidium Hierosolymitanum,emittere , ac exequi sine superioris licentia. ibid.4
Prælatus inferior potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem cognoscendi de causis matrimonialibus. 3.194.1.3
Prælati sæculares de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare possunt etiam immodicè,& in profanos vsus. 3.232.2.11
Prælato de criminibus infamato non sufficit quando se purgat, iurare quod sit immunis ab illis criminibus, sed iurare debet quod post suã promotionẽ illa crimina non cõmisit.3.263.1.1
Prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere non debent, nec etiam correctionis causa ex cupiditate pœnam pecuniariam ponere. 3.368.1.1
Prælatum suum occidentes priuantur beneficiis , & feudis , quæ habentur ab illis Ecclesiis. 3.273.1.1.2
Prælatus ob sedandum scandalum iustè omittit repetitionem rerum ecclesiasticarum , quæ ab illis contra iustitiam vsurpantur. ibid.3
Prælati qui sint. 3.290.2. fin.
Prælato conuentuali licèt sibi eligere Confessarium.3.291.1.fin.
Prælatus percutiens subditum regularem, potest absolui à Sacerdote subdito suo ab ipso in confessorem electo. 3.297.1.4
Prælati religionum an possint absoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitiarum. ibid.5
Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos,perinde ac cæteri. 3.303 2.4
Prælatus suos Religiosos per laicum verberans est excommunicatus nisi fortè necessitas excuset, aut consuetudo.3.308.2.1.2
Prælatus potest & debet clericum subiectum incorrigibilem incarcerare,& laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere possunt clericos,& ad iudicium ducere. 3.318.2.1
Prælatus potest iubere suũ clericũ capi etiã per laicos.3.318.2.4
Præpositus quis dicatur,ostenditur. 1.168.2.5
Præpositus in Ecclesiis Germaniæ,Poloniæ,Flandriæ, & Angliæ habet dignitatem post Pontificalem maiorem , & curam animarum,totique præest Canonicorum Collegio. 1.211.2.4
Præpositus quamvis propriè vocetur qui præest,tamen vsus obtinuit,vt Præpositus dicatur qui habet quandam curam Prioratus super alios. 3.335.1.1.2
Præscribens iurisdictionem dicitur acquirere priuatiuè respectu eius,cui antea iure communi competebat. 1.631.2.5
Præscribens decimas in aliena parochia,si ibi insurgant noualia, ipsorum decimas non habet. 2.256.2.2
Præscribens decimas alicuius certi fructus in vno prædio potest habere decimas alterius rei ibi fatæ. 2.258.1.2
Præscribere, id est,prius siuè ante scribere. 1.613.2.3
Præscribo pro præfinio,siue determino aliquando accipitur.ib.4
Præscribo pro excipio interdum accipitur. ibid.5
Præscribere pro acquitere per possessionem , & ita pro vsucapere frequentius accipitur. 1.614.1.6
Præscribere potest clericus decimas in alterius diœcesi.2.256.2.3
Præscriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adest incapacitas ex parte præscribentis. 1.16.1.4
Præscriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adest incapacitas præscribentis. 1.23.1.18
Præscriptio non interrumpitur per iudicium in quo actor succubuit. 1.413.1.9
Limita,vt. ibid.10.& 11
Præscriptio tempus legitimum requirit. 1.426.2.18
Præscriptione in probanda non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.26.

Præscriptio, seu vsucapio definitur vt sit acquisitio dominij per continuam possessionem temporis lege definiti. 1.614.1.7

Præscriptionem interrumpit monitio, & protestatio Papæ. 1.618. 1.7

Præscriptio legitima in rebus Ecclesiasticis est quadragenaria. 1. 619 1.4

Hodie verò iure communi sola 40. annorum præscriptio currit contra Ecclesiam, nulla distinctione facta inter Ecclesias, & Monasteria. 1.619.2.5

Præscriptio an contra ignorantem currat. 1.610.1.3

Præscriptio iuxta leges humanas perfecta, etiam in animæ iudicio præscribentem defendit, quamvis ipse post completam præscriptionem habeat scientiam rei alienæ. ibid.4

Præscriptio non datur sine possessione. 1.622.2.7

Præscriptio sola quadraginta annorum admittitur contra Ecclesiam, & si contra talem præscriptionem opponatur interruptio, vterque probabit. 1.623.2.1.2

Præscriptio quadragenaria requiritur in rebus, quæ ptincipaliter, non in his, quæ secundariò pertinent ad Ecclesiam. 1. 624.1.8

Et in his quæ sunt Ecclesiæ quoad verum & proprium dominium. 1.624.2.9

Et in rebus immobilibus. ibid.10

Præscriptio quadragenaria non requiritur in rebus Ecclesiæ mobilibus. ibid.11

Præscriptio dormit hostilitatis, schismatis, & pestis tempore. 1. 625.2.3

Præscriptio quomodo dicatur ipso iure currere contra eos, qui non iure sed facto aliquo impediuntur. ibid.4

Præscriptio non currit cuilibet impedito. 2.626.1.5

Præscriptio per quam vna pars Cleri in præiudicium alterius eximitur ab onere procurationis non valet. 1.626.2.5

Præscriptio centenaria sola currit in iuribus ad Romanam Ecclesiam spectantibus. 1.628.1.1

Præscriptio centenaria contra Romanam Ecclesiam per leges ciuiles introducta & recepta est. 1.659.2.1.& 1.630.1.3

Præscriptio triennalis sufficit in rebus mobilibus, & se mouentibus Ecclesiæ Romanæ. ibid.4

Præscriptio centenaria potior est quàm immemorialis. 1.630 2.5

Præscriptio in vno capitulo, & in vno prædio, non extenditur in aliud. 1.632.1.7

Præscriptio quæ tollit omnino visitationem iure communi iunctam meritò prohibetur, quamvis admittatur, quæ illam transfert, vel alij cumulat. 1.632.2.3

Præscriptio prohibetur contra procurationem ratione visitationis iure communi debitam manente visitandi onere. 1.633.1.4

Intellige siue præscribatur procuratio tota, siue pars veluti cum minuitur quantitas alias soluenda. ibid.5

Præscriptionem vbi lex prohibet, an admittatur illa, quæ est longissimi temporis 30. vel 40. annorum, aut saltem centum annorum, seu immemorialis, an per contrarium omnis sublata censeatur. 1.633.2.6

Præscriptio non prohibetur respectu modi. ibid. init.

Prohibetur contra procurationem futuram. ibid.

Præscriptio 40. annorum cum titulo immemoriali præscriptioni æqualis est. 1.637.2.13

Præscriptione completa qui priuilegium contrarium impetrat, & vtitur illo, præscriptioni renuntiat; si præscriptio non erat completa, malam fidem habet, & ideo non præscribit. 1. 638.2.1

Præscriptio immemorialis cum mala fide prohibetur. ibid.6

Præscriptione longissima an iustus titulus requiratur. 2.259.2.10

Præscriptio velut odiosa, non extenditur, sed est stricti iuris. 2. 337.2.3

Præscriptio nulla currit contra matrimonium. 2.555.2.8

Præscriptio currere non potest, si non datur continua & pacifica possessio. 3.234.1.2

Præscriptio interrumpitur, si naturaliter interrumpatur possessio, vel ciuiliter per citationem. ibid.3

Præscriptum tantum censetur quantum possessum. 1.631.2.2

Præsentandi, & eligendi ius sunt fructus. 1.295.1.5

Præsentandi ius non habetur in actu, nisi à tempore vacationis. 2.90.2.5

Præsentare non potest validè in vacante creditor, cui pignorata fuit Curia, seu villa, cui erat annexum iuspatronatus. 1. 663.1.2

Præsentare se ipsum simul cum compatronis nullus potest, sed præsentationi à solis compatronis intra tempus debitum de se ipso factæ consentire. 2.354.1.4.fin.

Præsentari non potest excommunicatus. 3.174.2.1.5

Præsentatio facta à patrono ecclesiastico excommunicato, etiam occulto est nulla, secus in laico. 1.95.1.8

Præsentatio, & collatio facta de digno omisso digniore valida est. 1.99.2.3

Præsentatio facta ex impetu, vel iracundia non valet. 1.111.1.3

Præsentatio facta clandestinè non valet. 1.126.1.39

Præsentatio ad beneficia intra quod tempus facienda per patronos, remissiue. 1.156.2.2

Præsentatio, seu electio est fructus iurispatronatus. 2.60.

Præsentatio ad beneficium per solum Prælatum facta, si maioris partis Collegij consensu est ipso iure irrita. 2.

Præsentatio iurispatronatus si sine mora sit facta debetur instituio. 2.347.

Præsentatione à patrono semel facta, non potest illa mortem à sequenti successore reuocari nisi facta præsentatione moriatur possessor ante factam institutionem eo quo ipse variare posset. 2.347.

Præsentatio debet fieri Episcopo habenti institutionem. 2.340.

Præsentatio à malæ fidei possessoribus est nulla. 2.

Præsentatio à patronis laicis, vel clericis ratione patrimonij facienda est infra quadrimestre, à patronis verò ecclesiasticis intra semestre. 2.338.

Præsentationem spernente superiore, potest sic reiecta appellare. 2.

Præsentatio est exhibitio Personæ per patronum Episcopo alteri, ad quem institutio pertinet legitimè facta. 2.

Præsentati quando duo fuerint cumulatiue æquè idonei, habet instituere poterit quem voluerit optare. 2.

Præsentatus si iurat præsentanti de antiquo censu suggesto, postea contrarium iurat instituenti, valet secundum, & primum, tamen ab Ecclesia remouetur. 2.

Præsentatus ad Ecclesiam non confirmatus si apparet quod residere, non debet restitui per superiorem confirmatorem, & ex non iusta causa non residens, peiuratus appellatione remota. 2.

Præsentatos à patronis admittere siue instituere potest Capitulum Sede vacante. 2.

Præsentati ad beneficia Regularia possunt ad libitum reuocari. 2.

Præsentati quando fuerunt plures à diuersis patronis, ille instituitur, qui à maiori parte, quamvis senior non sit, fuit presentatus. 2.

Præsentati quando sunt plures per hanc præsentationem nullus acquirit ius ad rem. 2.

Præsentatus ab eo, qui erat in quasi possessione præsentandi cum bona fide amoueri non debet, etiamsi deinde constet patronum illum non esse verum patronum. 2.347.2.

Præsentatus an debeat personaliter se exhibere Episcopo. 2.3 1.4

Præsentati cum duo sunt alter ab existente in possessione præsentandi, alter verò ab habente proprietatem iurispatronatus, ille instituendus est, qui à possessore præferuus fuit, aliis tempore præsentationis constaret de defectu proprietarij possessoris. 2.

Præsentatus ab existente in possessione præsentandi, eius quo nullum detegatur ius possessoris, amoueri non debet. 2. 1. med.

Hæc quasi possessio *præsentandi non tradit in hæredes* presentantium sine noua apprehensione. 2.

Præsentatus à malæ fidei possessore amoueri debet. 2.

Præsentari à patronis debent se Episcopo personaliter reparare, & non tenetur eos per Procuratore admittere. 3.

Præsentia, & taciturnitas contrahendorum an sufficiat dum quoque extranei contrahunt, ostenditur. 2.

Præsentia partis vide *Citatio*.

Præsentatio stalli in choro, & loci in Capitulo licita est in ingnatione. 2.

Præstimonia data in titulum perpetuum, & habentia aliquod sequium spirituale annexum beneficia dicuntur. 1.

τὸ Præsumere, dolum importat, ac temeritatem. 2.

Qui ex duobus illatis alterum negat, reliquum affirmare sumitur. 1.

Præsumitur pro iudice in iis, quæ spectant ad eius officium. 699.1.3

Præsumptiones plures ad probationem faciendam coniungantur. 1.394.2.11.

Præsumptio fraudis insurgit aduersùs illum, qui petito examine intra annum actionem non instituit. 1.

Præsumptio est contra notarium eclantem protocollis. 1.

Præsumptio quando sumatur, ac ducatur à tempore ad tempus, de tempore ad personam, remissiue. 1.

Præsumptio etiam vehemens non sufficit vt quis de graui crimine condemnetur. 1.

Præsumptionibus ex, & argumentis nullus debet condemnari criminaliter. 1.

Præsumptio pro notoriis in dubio stat. 1.

Præsumptio malitiæ contra aliquem purgam per probationem oblatam incontinenti. 1.

Præsumptio iuris dicitur patens probatio. 2.

Præsumptiones plures ad plenam probationem faciendam coniunguntur. 1.

Præsumptio proueniens ex copula non prouenit ex nullo, & innatu ad illam. 2.

In Præsumptione scientiæ eorum quæ publice fiunt reclamare contra eum, qui præsens fuit, admittitur probatio per eius iuramentum. 2.

Præsumptiones.

BARBOSA
Ius Can
To. 2. fol.
CVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Præsumptiones,& conieçturæ in simonia debent esse euidentes. 3.24.1.4

Præterita faciunt præsumere de futuris. 1.565.1.1

Ex Præteritis præsumitur circa futura. 1.566.1.1

Præuentio datur inter iudicē loci domicilij,& originis.1.380.1.3

Precaria definiri solet vt sit contractus ad preces initus in perpetuum,vel ad tempus singulis quinquenniis renouandus, vel melius vt concessio rei ad tempus, vel in perpetuum fruendæ ad preces recipientis facta. 2.11.2.6

Precariæ contractus solùm in vsu iuris Canonici reperitur, & tantum ab Ecclesiastica, & in rebus ecclesiast. celebratur. ibid.7

Precaria in quo differat à precario ostenditur. ibid.8

Precaria ab emphyteusi differt. ibid.9

Precariæ de quinquennio in quinquennium secundùm auctoritatem,& antiquam consuetudinem renouari debent.ibid.10.& 2.116.1.1.2

Precaria quid sit ostenditur. 2,118.1.8

Precariorum materiam qui tractent,citantur. 2.115.1.2

Precarium in neutro,precaria in fœminino,& precaria in numero plurali dicimus. ibid.3

Precarium est contractus per quem aliquid vtendum conceditur quandiu concedens patitur. ibid 4

Precarium ad libitum differt à locatione & commodato. ibid.5

In Precario libera facultas remouendi censetur esse de substantia illius. 2.116.1.3

Precarium est quod precibus petenti vtendum conceditur tandiu quandiu is,qui concessit,patitur. 2,116.1.4

Precarium tacitè renouatur si dominus patiatur eum, qui rogauit in possessione remanere. ibid.5

Precarij concessio extinguitur voluntate concedentis,aut ei succedentis. 2.117.2.1

Precarium liberè à concedente reuocari potest. ibid.2

Precarium non finitur morte concedentis. 2.117.2.4

Precario qui rem accepit dicitur possidere naturaliter, dominus autem,qui concessit, ciuiliter. 2.118.1.6

Quanto tempore possessio illa ciuilis amittatur, remissiuè. ibid.

Precarium in quo differat à commodato,remissiuè. ibid.7

Quando is,qui Precarium concessit,rem precariò datam alienauit, tunc nisi voluntate noui domini res eadem manet penes eum,qui ab initio precariò possidebat,finitur & tollitur precarium. 2.118.1.5

Preces importunæ,assiduæque sollicitationes, eorum præsertim, qui aut iubere possunt, aut potentes sunt,inducunt iustum metum. 1.723.2.2

Preces solemnes,& publicas fundere non licet defuncto non canonizato. 2.426.2.5

Preces in fauore & gratia niti solent. 3.24.2.4

Presbyter qui in duello digiti partem amisit ex dispensatione proprij Episcopi potest in suo ordine ministrare. 1.194.2.1.

Presbyteri clerici capellatum subditarum titulo Cardinalatus, debent Cardinali obedientiam,& reliqua de quibus hic;& vacante titulo succedit capitulum illius Ecclesiæ,nisi pro bono pacis aliquid sit exceptum. 1.291.2.1

Presbyter,aut clericus, seu notarius in possessionem mittit. 1.453.2.2

Presbyter habens populum,debet habere clericum, qui secum cantet & in aliis hic expressis eum iuuet. 2.3.1.1

Presbyter, cui medietas palmæ cum duobus digitis est abscissa, Missam non celebrat,sed cæteris sacerdotalibus officiis fungi potest. 2.73.1.1

Presbyter qui duos digitos,partémque manus amisit,Missam celebrare non potest. 2.53.2.2

Presbyteri Parochiales Dominicis diebus,& festiuis Parochianos alienos ad Missam admittere non debent si ex contemptu ad eorum Ecclesiam accedunt. 2.233.1.1

Presbyter tenetur horis debitis dicere horas Canonicas,permittitur tamen sibi ex causa dicere eas vsque ad vesperas inclusiuè. 2.399.2.1

Presbyterorum filij ordinari non possunt. 2.592.1.50

Presbyter ebriosus Missam celebrans non præmissa digestione Ecclesia priuari debet. 3.7.2.1

Presbyteris prohibitum est,ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Episcopo, vel eius ministris. 3.24.1.2

Presbyter,qui per inspectionem astrolabij furta requirit,ad tempus suspenditur ab Altaris ministerio. 3.158.2.1

Presbyterum interficiens puniendus est,& pœnæ pars vna Ecclesiæ cuipræ fuit,alia pars pro eius anima distribuitur.3.268.1.1

Presbyterum occidentis pœnitentia ponitur. 3.275.2.1

Presbyterum occidens in pœnam prohibetur matrimonium contrahere. 3.275.2.4

Presbyter de Subdiacono per saltum ignoranter factus post pœnitentiam in Diaconum ordinatur,& postea potest secum in Sacerdotio dispensari. 3.182.2.1

Presbyter qui non est,non potest in Episcopum consecrari. 3.193.1.8

Presbyter suspensus ab officio ab aliis etiam exemptis ad diuina Officia restitui,seu absolui non potest. 3.226.2.11

Ad *Presbyteratum* nullus est promouendus,nisi possit docere populum ea, quæ ad salutem sunt necessaria, ac ad ministranda Sacramenta. 1.90.1.12

Vide *Ordo*.

Pretium iustum ei censetur illud pro quo vendi potest in foro. 2.123.2.7

Pretium iustum ex quibus cognoscatur,& attendatur,ostenditur. 2.128.1.34

Pretium regulatur de tempore contractus. 2.128.2.29

Pretium licitè recipi potest pro sepultura ratione situs, vel dignioris loci. 2.230.1.2

Pretium datum pro emendo iurepatronatus, nec emptor, nec venditor habere debet, sed Ecclesiis tribuitur, cui ob simoniam illata fuit iniuria. 2.354.2.5

Pretij exactio pro sepulturis,prohibetur, non obstante contraria consuetudine. 3.21.2.5

Pretium exactum pro licentia docendi est restituendum, & promissum est remittendum. 3.50.2.1

Primatia quæstio inter Biturices.& Burdegalen. Archiepiscopos refertur. 1.296.1.3

Primatiæ Hispaniarum causa in Concilio Lateranensi sub Innoc. III.excitata fuit. 1.334.1.2

Primatia Sardiniæ quod sit in Calaritana Ecclesia referuntur fundamenta aliquorum. 1.635.2.4

Alia pro Pisana. ibid.

Responsio. 1.636.1.1

Primicery ad officium quæ spectent pronuntur. 1.211.1.2

Primiceriatus est beneficium. 1.17.2.2

Primitiæ dicuntur ab eo quia dantur primæ vel ab eo quia dantur optimæ. 2.236.2.6

Primitiæ diffinitio traditur. ibid.7.& 3.337.1.3

Primitiæ quo tempore institutæ, & qua quantitate, remissiuè. 2.237.2.4

Primogenitus quis sit de duobus si ignoretur ille censendus quem populus elegerit. 2.232.2.4

Primogenitus dicitur ille,qui primo natus,est,etiamsi cum nullus frater sequatur. 3.334.1.1.2

Primus acquirens; quandiu viuit,durat ius secundi,cui facta est donatio. 2.614.1.5

Principali concesso, censetur concessum accessorium veniens in necessariam consequentiam principalis. 1.228.1.2

Principali concesso conceditur accessorium,quando accessorium est à suo principali inseparabile, licèt magis dignum, quam ipsum principale,cui annectitur. ibid.4

Principalis persona admittitur in testem vbi agitur de correctione de peccato impediendo. 1.449.2.1

Principale cū accessoriis per appellationē legitimè interpositam defertur ad iudicē appellationis,& sententiæ excōmunicationis & interdicti post appellationē,latæ non tenent.1,704.2.1

Princeps licet quoad vim coactiuam suis legibus solutus sit, quoad vim tamen directiuam leges suas in conscientia seruare tenetur. 1.10.1.6

Principes seculares de causis Clericorum cognoscere quam pernicioſum sit,ostenditur ex sanctis Patribus. 1.22.2.14

Princeps quandocunque per nimiam importunitatem,petentium non concedenda concedit,videtur concessio subreptitia.1.44.1.7

Principis assensus in Episcoporum electionibus, an quando interuenire possit,ostenditur. 1.101.2.15

Principis scientia requiritur ad consuetudinem inducendam. 1.189.1.3

Princeps defensionem an aliquando restringere vel tollere possit, ostenditur. 1.233.2.3

Princeps solus potest committere causam appellatione remota. 1.244.1.4

Princeps quando delegat duos in vna causa, qualiter procedendum. 1.244.2.10

Princeps quando delegat causam alicui speciali delegato,censetur tollere omnem iurisdictionem inferioribus Ordinariis. 1.245.2.9

Principis mandatis est parendum. 1.286.1.4

Principi iniusta præcipienti obediendum non est. 1.286.1.11

Principi non potest dici,cur ita facis. ibid.12

Princeps grauius peccat frangendo fidē quàm inferior.1.300.1.3

Principis metu,& Superioris minantis mortem delinquens ab extraordinaria pœna absoluitur. 1.323.2.3

Princeps non recognoscens Superiorem, est competens iudex in causa inter se ipsum,& subditos. 1.362.1.6

Princeps potest exigere iuramentum ab Episcopis tenentibus feuda ab eo. 1.374.2.4

Princeps existente iusta causa potest contra absentem, & inauditum sine citatione procedere. 1.421.2.9

Principi asserenti se ex iusta causa motū sine citatione procedere an fides sit adhibenda,ostenditur. ibid.11

Princeps potest concedere, vt de petitorio, & possessorio simul agatur. 1.423.1.3

Princeps ex contractu inito cum subdito efficaciter obligatur. 1.466.2.4

Princeps naturaliter,& ciuiliter obligatur ex contractu cum subdito celebrato. 1.467.1.6

Princeps non potest contractum cum subditis celebratum in totum,vel pro parte reuocare , nec modum , aut conditionem eiadiicere. 2.467.2.8

Princeps non potest reuocare priuilegia , seu concessiones illas quæ in naturam, & vim contractus transeunt, vel pro quibus pecunia interuenit , vel conceduntur in recompensationem meritorum. ibid.9

Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam,& esse immobilis sicut lapis angularis , & sicut polus. 1.467.2.10

Princeps data iusta causa potest contractum à se cum subdito celebrandum limitare,eique modum,& conditionem præscribere. ibid.11

Princeps absque populi assensu , vel sine iusta causa monetam non potest mutare. 1.589.2.3

Princeps tenetur omnino monetam cudere ea lege,vt valor iuxta pondus ei constituatur. 1.590.1.7

Princeps res Regiæ Coronæ alienare non potest. 1.601.1.2

Princeps quando committit iurisdictionem alicui , nunquam censetur eam à se in totum abdicare. 1.601.2.5

Princeps supremus causam motam coram inferiore ad se aduocare potest. 1.707.2.2

Princeps si aliquod negotium ad se aduocauerit , & suæ cognitioni reseruauerit,non admittetur prorogatio in alium quemcunque iudicem sine consensu Principis reseruantis. ibid.3

Princeps vbi primum ad se aduocauit causam & illam delegauit, censetur supra illam sustuliſſe omnem iurisdictionem cuicunque ordinario inferiori. ibid.6

Principi liberum est causam coram quibuscunque iudicibus pendentem ad se aduocare. 1.711.2.20

Principis præceptum iuducit metum iustum,quando scilicet ipse Princeps iubet subdito , & solitus est sæuire contra inobedientes. 1.723.1.5

Princeps licèt dicatur confirmare ex certa scientia quando confirmat partem citatam,& cum causæ cognitione, defectus tamen citationis non excludit quin confirmatio dicatur facta ex certa scientia,quando aliter constat Principem ex certa scientia confirmasse. 1.734.1.16

Princeps quando ex certa scientia innouat gratiam seu concessionem in charta contentam , nouum ius tribuit , & priuilegium,etiamsi tempore, vel alia causa amissum sit,restituit , & de nouo redintegrat. 1.735.2.16

Princeps super iure positiuo dispensat. 2.83.2.6

Princeps sæcularis non habet potestatem in rebus Ecclesiasticis. 2.106.1.2

Princeps potest rem Ecclesiæ immobilem per permutationem acquirere data re meliori, vel æquali. 2.159.2.3

Princeps debet esse liberalis,& seruitia sibi impensa persoluere. 2.190.1.3

Principi magis cõuenit quàm alijs reddere plusquam accepit. ibid.4

Princeps an , & quibus casibus res suæ coronæ alienare valeat , remissiuè. 2.193.2.3

Princeps per confirmationem non intendit iuri alterius tertij derogare. 2.259.2.7

Princeps potest donationem, vel concessionem ab alio factam modificare. 2.384.1.5

Princeps sæcularis inter Christianos addere posset impedimenta irritantia nisi Ecclesia eam facultatem suo iudicio reseruasset. 2.465.1.6

Princeps supremus an possit filios proprios legitimare, ostenditur. 2.590.2.36

Princeps non tenetur iuris ordinem seruare. 3.13.2.4

Princeps potest iudicare sola facti veritate inspecta. ibid.5

Princeps sæcularis non potest permittere in suo regno,quod Iudæi habeant mancipia Christiana. 3.53.1.4

Princeps sæcularis an possit concedere facultatem Iudæis fœnerandi, remissiuè. 3.149.1.4

Princeps iustis de causis venationem prohibere potest. 3.165.2.6

Princeps si concedat alicui domino , vel magnati datam officiorum alicuius ciuitatis, an talis, concessio intelligatur de illis officiis , quæ post concessionem per Principem creata sunt , ostenditur. 3.242.2.16.17

Princeps an possit subditos sine culpa iure suo priuare,remissiuè. 3.246.2.17

Principiũ omniũ gerendorũ à deo sumendũ. 1.95.2.5.& 1.424.1.6

Prior in tempore potior est iure. 1.185.1.9

Prior nominatus censetur magis dilectus. 1.285.2.10

Prior clausstralis post Abbatem præ cæteris debet esse potens opere, & sermone. 2.327.1.10

Prior, qui est tempore, potior est iure. 2.363.2.7

Priuandus est dignitate non residens, qui citatus non reuertitur in termino sibi præfixo. 2.33.2.1.2

Priuationis pœna non comprehendit legitimam,quæ ex necessitate legis debetur necessariis hæredibus. 2.108.1.6

Priuationis pœna non imponitur nisi in casibus à iure expressis. 2.372.2.3

Priuationis pœna à lege imposita non intelligitur ipso iure ibid.4

Priuatio beneficij,vide *Depositio.*

Priuatus nunquam præscribit aduersus Principem in his, quæ concernunt obedientiam,superioritatem, & subiectionem. 627.2.3.

Tò Priuetur, an importet latam sententiam,vel simplicem, vide siuè.

Tò Priuentur, non significat priuationem ipso iure, sed per sententiam. 2.342.2.

Priuilegio ciuitati concesso, non gaudet castra,vel villæ. 1.454.2.38

Priuilegij , vel scripturæ verba quando sunt ita obscura , quod nullum habent intellectum, nec valet priuilegium, nec scriptura. 1.71.2.

Priuilegia in eo valent & tenent , in quo vsitata & obseruata fuerint. 1.172.1.

Pro Priuilegiorum interpretatione an ad alium, quàm ad consentientem recurri possit, remissiuè. 1.281.2.

Priuilegio generali secundum ius commune obtento obtinet scriptum speciale etiam de eo mentionem faciens. 1.291.1.

Priuilegium secundum non faciens de primo mentionem ab eo non derogat. ibid.

Priuilegium speciale non aliter derogat generali, nisi fiat de ius mentione. ibid.

Priuilegium respectu fori adeo incompetentis non tenetur reus venire ad allegandum. 1.350.1.

Priuilegium subreptitium est ipso iure nullum. 1.481.1.

Priuilegium de prouidendo beneficia comprehendit maiora & minora. 1.502.1.

Priuilegium vel rescriptum prius in data præmittit secundo,& posteriori. 1.570.1.

Priuilegium videtur amittere , qui permissa sibi abutitur potestate. 1.661.1.

Priuilegia ita restringenda sunt,vt attentis, & mutuè perpensis verbis & mente concedentis in eo accipiantur sensus minus alterius verbis lædit. 1.714.1.

Priuilegium non subdito concessum, vbi agitur de modum, euocari potest. ibid.

Priuilegij tenor attendendus *est.* 1.941.1.

Priuilegio, vel consuetudine possunt Reges habere ius nominandi Episcopos , vel eorum electioni assessum præstandi. 1.95.2.7

Priuilegio, vel consuetudine possunt Reges habere ius eligendi Episcopos, remissiuè. 1.95.1.

Priuilegio , vel consuetudine ad electionem alieni plures vocantur. 1.130.1.

Priuilegiorum tenor ad vnguem *seruandus.* 1.241.1.

Priuilegia Principum, dum tangunt iura concedentis,debent latissimè interpretari , secus quando respiciunt damnum , vel præiudicium tertij. 1.143.1.

Priuilegium quod concessum delegatis à Principe vt possint subdelegare, in his tantum procedit, quibus iurisdictio concessa est. 1.280.1.

Priuilegii pro declaratione recurrendum est ad concedentem. 1.361.2.1.

Intellige provt. ibid.

Priuilegium simpliciter concessum hominibus alicuius loci comprehendit clericos illius loci si eo vti vellent. 1.381.1.

Priuilegium etiam à Principe impetratum , per quod priuatus quis sine causæ cognitione lite pendente via possessionis tanquam subreptitium non valet , seu tanquam nationi obtium est reuocandum. 1.461.1.

Priuilegium concessum non facta mentione litis pendentis nihil valet. 1.461.2.

Priuilegia concedi non debent contra solitum formam. 1.462.1.

Priuilegium de falso redarguenti iudex faciet illud exhiberi coram se, & partibus in loco congruo, & securo, & interim liberatur sententiæ latæ per *illud.* 1.554.1.

Priuilegium suum,vel indulgentiam, vel instrumentum quando vna pars demonstrare cogitur, tunc legi debet coram iudice, & aliquibus viris prudentibus. ibid.

Priuilegia partis aduersæ quando quis dicit esse falsa, quomodo procedi debeat. ibid.

Priuilegium contra solitum cursum priuilegiorum , & concordium rationi de falsitate est suspectum. 1.557.1.

Priuilegium & præscriptio, an & quando æquiparentur, vide ditur. 1.620.1.

Priuilegium secundum vbicunque non facit mentionem de primo alteri concesso non operatur derogationem. 1.638.2.3

Priuilegium datum itineranti ad Curiam Papæ vt alteri in non possit in patria cõueniri,non habet locum, quando ipse postquam fuerit citatus,vel habuerit notitiam,quando aduersarius impetrauit à Papa. 1.676.2.1.

Priuilegium concedi potest , quod in tali loco , & non alibi exe- 914

FARBOSA
Inius Can
To. 2. fol.
UNI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nes vendantur,vel quod quis solus piscetur in certa parte marit. 1.720.2.3
Priuilegium vnius suffragatur alteri,quando sumus in causis communibus & indiuiduis 1.722.1.3
Priuilegij innouatio nouum ius non tribuit,nec antiquum confirmat,sed si quod competebat conseruat. 1.732.2.1.5
Priuilegium aliquando accipitur pro charta,seu instrumento in quo gratia,aut concessio Principis continetur, aliquando vere pro concessione ipsa,seu gratia. 1.733.1.10
Priuilegij verba si referantur ad personam, censetur Priuilegium personale,si autem referantur ad rem,consetur reale, 2.79.2.10
Priuilegium cognoscendi de causis in prima instantia habet Capitulum Sede vacante. 2.94.1.23
Priuilegium perpetuum dicitur quod sit Ecclesiæ, vel populo. 2.100.1.7
Priuilegio in secundo, quando non fit mentio de alio alteri cõcesso,iam est manifesta subreptio, quæ vitiat in priuilegiis, 2.139.2.4
Priuilegium secundùm intentionem Papæ est intelligendum. ibid.6
Priuilegia eximentia à solutione decimarum amittuntur si incipiant esse enormiter læsiua Ecclesiæ Parochiali. 2.241.2.3
Priuilegium quando dicatur enormiter lædere spectat ad declarationem Papæ. ibid 4
Priuilegium de decimis soluendis reuocatur si ex post facto incipit Ecclesiis Parochialibus esse nociuum. 2.242.1.1
Priuilegium concessum ex certa causa expressa vel tacita cessat cessante causa. 2.242.2.8
Priuilegium super decimis laborum non extenditur ad terras, quæ aliis traduntur excolendæ. 2.243.2.1
Priuilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia. 2.244.1.2
Priuilegium super decimis laborum etiam ea, quæ non sunt noualia comprehendit. 2.244.1.1.2
Priuilegium vitiat falsa causa. 2.553.2.9
Priuilegium super decimis non soluendis ecclesiasticæ personæ concessum noualia comprehendit. 2.254.2.1.3
Priuilegia olim concessa Crucem recipientibus,remissiue 2.333.1.2
Priuilegium contra ius commune eidem non derogatur si de eo mentio non habeatur. 2.338.1.2
Priuilegia valent non facta mentione de iure contrario, cum semper contra illud emanent. 2.338.2.6
Priuilegium patri,& posteris concessum, similiter competit filiabus nisi materia refragetur, aut lex resistat. 2.376.2.4
Priuilegium non potest concedi collegio quando scholares non adsunt. 2.435.1.4
Priuilegium futuro collegio vel hospitali concedi potest vt incipiat habere vires quando erectum fuerit. ibid.5
Priuilegia concessa per verba vniuersalia, & prægnantia cessant in casu publicæ vtilitatis, necessitatisve ineuitabilis,& incogitatæ. 2.437.2.6
Priuilegium quòd maritus non tenatur vltra quam facere potest,ab eo renuntiari non potest. 2.608.1.10
Priuilegia Ecclesiæ minori spatio quadraginta annorum non præscribuntur. 3.233.2.1
Priuilegium continuè, & absque lite non seruatum per triginta, vel quadraginta annos per desuetudinem,& vsum contrarium perditur. 3.234.2.6
Priuilegij immunitas perditur si immunitatem habens passus est se describi in libro soluentium. 3.234.2.7
Priuilegium quando acquiritur per contractum, aut pecuniam, non amittitur per non vsum. ibid 8
Priuilegium quoto temporis spatio per non vsum amittatur,remissiue. 3.235.1.9
Priuilegia capellanorum aliquorum Principum, qui à iurisdictione suorum Prælatorum erant exempti, an derogentur per Concil. Trident. ostenditur. 3.235.1.3
Priuilegium concessum monasterio vt eius monachi excommunicari nõ possint,intelligitur de monachis existẽtibus in monasterio,vel in Ecclesiis sibi vtroque iure subiectis. 3.239.1.1
Priuilegium dè decimis non soluendis de noualibus mentionem faciens, ad noualium decimas trahi non potest, quæ ab aliis erant possessa tempore priuilegij concessi. 3.241.2.14
Priuilegium de non soluendis decimis noualium extendi non potest ad decimas noualium, quæ tempore impetrationis iam erant professa. ibid.15
Priuilegia tria Patriarchalium Sedium referuntur. 3.243.2.1
Priuilegium alicui concessum, an Princeps sine causa reuocare possit,ostenditur. 3.246.2.28
Priuilegium merè voluntarium tempore non perditur. 3.247.2.7
Priuilegium certis Religiosis concessum, vt tempore interdicti possint diuina officia celebrare,extenditur ad Episcopos. 3.248.1.2
Priuilegium ad instar quod dicatur,ostenditur. ibid.3
Priuilegium ad instat alterius concessum, an alteri communicetur,si prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, ostenditur. 3.248.2.4
De Priuilegiis aliquibus religionibus concessis,vt pro suis festiuitatibus, vel etiam professione nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare possint, agentes referuntur. ibid.5
Priuilegia concessa aliquibus, vt tempore interdicti diuinis interesse possint,illis tantum prosunt, qui interdicto causam non dederunt. 3.249.1.6
Priuilegia non sunt violanda etiam indirectè. 3.249.2.4
Priuilegium interpretandum est vt aliquid operetur præter ius commune. 3.253.1.2
Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit,sed solum antiquum conseruat. 3.253.1.1.2
Priuilegij innouatio dupliciter potest fieri. ibid.3
Priuilegium super decimis noualium non extenditur ad decimas quas tempore indulti alius possidebat,si de ipsis mentio facta non fuerit. 3.253.2.1
Priuilegium super decimis non soluendis quos eximat, ostenditur. 3.254.1.3
Priuilegia quæ alteri inferunt præiudicium, restringenda sunt. 3.254.2.4
Priuilegio clericali nemo priuandus est nisi conuincatur per veras probationes. 3.259.2.11
Priuilegium diuersimodè accipitur. 3.201.1.1.13
Priuilegia dicuntur quasi priualegia. ibid.4
Priuilegium definitur quod sit lex priuata seu ius singulare contra ius commune indultum. ibid.5
Priuilegia quomodo dicantur habere rationem legis, ostenditur. 3.202.2.6
Priuilegium diuiditur in diuinum,& humanum. 3.201.1.7
Priuilegia quædam sunt clausa in corpore iuris, quædam non ita. ibid 8
Priuilegia vel sunt realia,vel personalia. ibid.9
Priuilegia personalia & realia in aliquibus conueniunt, in aliis differunt. ibid.10
Priuilegia alia sunt affirmatiua alia negatiua. ibid.11
Priuilegia alia sunt perpetua,alia temporalia. 3.202.2.init.
Priuilegiũ aliud bonum publicum respicit,aliud priuatũ. ibid.12
Priuilegia qua tatione in publica, & priuata diuidantur cum omnia priuatæ leges dicantur,ostenditur. ibid.13
Priuilegium aliud est pro foro interno,qui Conscientiæ dicitur, aliud pro externo. 3.103.1.4
Priuilegiatorum nomen an sit grammaticale. 3.203.2.17
Priuilegiis suis priuandus est qui alienis derogat. 3.214.1.1
Priuilegium Ecclesiæ præscribitur spatio triginta annorum. 3.218.1.1
Priuilegium,quod Religiosi, seu monasteria habent de decimis non soluendis, præscribitur tempore triginta annorum. ib.2
Priuilegia in eo valent, & tenent, in quo vsitata, & obseruata fuerint. 3.219.2.8
Priuilegia quantum valeant,& quomodo sint seruanda, cognoscetur ex tenore,vltra quem non est egrediendum. 3.220.1.1
Priuilegium non præsumitur,sed ab eo,qui allegat, probandum est. ibid.5
Priuilegia quæ in corpore iuris clausa sunt, præsumuntur, & ideo ea priuilegiati ostendere non tenentur. 3.210.2.6
Priuilegij tenor attendendus est,nec de illo iudicandum,nisi ipsius tenore inspecto. ibid.7
Priuilegij tenor inspiciendus non solum quoad verba,sed etiam quoad mentem. ibid.10
Priuilegium strictè est interpretandum etiamsi concessum sit à Principe, qui legem concedere posset. 3.221.1.11
Priuilegium non priuatis personis,sed toti religioni concessum, adhuc non est vt fauorabile interpretandum. ibid.12
Priuilegia per quæ consuetudini, aut alteri priuilegio derogatur, fauorabilia sunt, & latissimam recipiunt interpretationem. ibid.13
Priuilegij verba si exemptionem excludant iuri, & iurisdictioni Episcopi derogatur. 3.222.2.9
Priuilegium vni concessum non potest ad alium extendi propter identitatem rationis. 3.223.1.1.2
Priuilegium militare, & ministerij, seu Doctoratus filiis non prodest. 3.223.2.4
Priuilegium personaliter marito concessum ad vxorem non extenditur. ibid.6
Priuilegia, quæ alicui certæ personæ conceduntur per modum contractus, vel ob benemerita ad hæredes transeunt. ibid.8
Priuilegium est lex priuata,seu ius singulare contra ius commune indultum. 3.224.1.10
Priuilegium meretur amittere, qui illo abutitur. 3.228.1.25
Priuilegia quando dicantur amitti per non vsum, vel contrarium vsum, vel etiam per abusum, & in quibus differant, ostenditur. ibid.26
Priuilegia,seu instrumenta deperdita,& ea, quæ in illis continebantur, probari possunt per testes deponentes de amissione,& illius tenore. 3.229.1.4
Priuilegio Sedis Apostolicæ nulli se tueri possunt quo minus vitare non debeant excommunicatos. 3.294.2.21

Priuilegium est lex priuata, seu ius singulare, contra ius commune indultum. 3.345.2.3

Priuilegium dici non potest illud, quod nihil specialiter concedit, sed illud tantum, quod iure communi concessum erat. ibid.4

Priuilegiũ Canonis quare facilius perdatur, quàm priuilegium fori, ostenditur. 3.308.2.3

Priuilegium quando conceditur, saluo iure matricis Ecclesiæ per matricem Ecclesiam non intelligitur Romana, sed Cathedralis. 3.343.2

Priuilegium non admittitur etiam per centum annos si quis non potuit eo vti. 3.346.1.12

Priuilegium vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum est. 3.348.1.3

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum an & quando vtatur suo priuilegio, remissiuè. 1.332.1.6

Priuilegiatus vt non teneatur respondere nisi in certo loco, si in alio loco respondere, vel soluere promittit, ibi poterit conueniri, & etiam vbi habet domicilium. 1.382.2.1

Priuilegiatus vt absens in studio fructus præbendæ recipiat si se transferat in villam, vel castellum, vbi nullum est, vel minus competens studium, priuilegio non vtitur. 2.35.2.1

Priuilegiati super iure funerandi sepelire possunt illos, qui apud eos eligunt sepulturam, soluendo tamen canonicam portionem Ecclesiæ Parochiali, si verò alios sepeliunt, tenentur restituere quicquid occasione funeris acceperunt. 2.229.1.1

Priuilegiati super decimis non soluendis de his prædiis, quæ ab aliis conducunt, decimas soluere tenentur. 2.241.2.1.2

Priuilegiati vt vbique possint cum Altari viatico celebrare, hoc sine consensu Episcopi facere possunt. 3.253.1.1

Priuilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipsi quoque excommunicati sunt ob iniectionem manuum in clericos. 3.299.2.1

Prius descriptus dicitur dignior, & præcedere debet. 1.285.1.4

Probanda non probans ex officio à iudice respuitur. 1.215.2.4

Probanti semiplenè in supplementum probationis iuramentum deferri potest. 1.469.1.4

Semiplenè probare dicitur quando quis probauit intentionem suam per vnum testem omni exceptione maiorem. ibid.5

Probatio facienda est iudici. 1.47.2.1.2

Probatio euidens sit per instrumenta. 1.51.2.2

Probatio quælibet debet de necessitate concludere. 1.140.2.23

Probatio non desideratur in notoriis, sed tantum onus proponendi. 1.186.1.5

Probatio per testes admittitur in actibus requirentibus scripturam si agatur de scripturæ declaratione. 1.333.1.2.2

Probatio semiplena sufficit, vt quis restituatur in causa fauorabili. 1.333.1.2.2

Probatio semiplena requiritur in petenda restitutione in causa fauorabili quando argueretur dolus, & fraus aduersarij. 1.333.2.2

Probatio semiplena si allidatur ex aliqua præsumptione, non sufficit, vt ob eam deferatur parti iuramentum in supplementum probationis. 1.469.1.6

Probatio semiplena non sit ex vno teste non reddente rationem dicti sui, vel verisimilia non dicente, vel ex pluribus singularibus. ibid.7

Probationes cum sunt æquales, testibus rei magis, quàm actoribus in dubio creditur. 1.472.2.5

Probatio admittitur contra iuramentum. 1.474.1.10

Probatio obscura non releuat probantem. 1.480.1.18

Probatio testium, vel instrumentorum recepta post terminum eidem probationi præfixum, non valet ipso iure. 1.483.1.7

Probatio tractatus filiationis an sufficiat in iudicio petitorio vel probari debeat in titulo seu dominio, remissiuè. 1.485.2.6

Probationes exactæ necessariæ non sunt in probandis confinibus antiquis. 1.492.2.14

Probationes plures imperfectæ, etiam diuersi generis, si tendant ad eundem finem, coniunguntur ad faciendam plenam probationem. ibid.15

Probationes post publicatas semel attestationes iterum recipi possunt, vbi priores non extant. 1.494.2.6

Probatio exceptionis oppositæ contra testem productum si non admittitur antequam dictum testis recipiatur in casu in quo admitti debuit, licitè appellatur. 1.506.2.1

Probationes in crimine debent esse apertissimæ. 1.519.1.6

Probationes factæ in iudicio summario, fidem non faciunt in plenario. 1.510.2.4

Probatio facienda per instrumenta in causa appellationis super eisdem, vel contrariis articulis admittitur. 1.515.2.5

Probationes subtrahens aduersario an causam amittat, remissiuè. 1.515.2.5

Probationes ex se imperfectæ ad plenam probationem coniunguntur in delictis, quæ occulto committuntur. 1.523.1.3

Probatio, quæ fit per inspectionem oculorum, quæ sit. 1.530

Probatio efficacior requiritur ab eo, qui probare vult quod a... est verisimile.

Probationes debent esse efficaciores quando tractatur de p... bando contra illud, quod habet præsumptionem pro... 566.2.4.

Probatio immemorialis præscriptionis non sufficit ad exc... dendam, & probandam contrariam

Probatio eorum, quæ offeruntur incontinenti præ exceri... tiori gaudet prærogatiua.

Probatio incontinenti ad iustificandam appellationem, quo... catur, ostenditur.

Probatio versionis in vtilitatem est necessaria in mutuo fac... pto ab ipso Prælato, & Capitulo insimul, vt ex illo fructu obligetur.

Probatio versionis in vtilitatem Ecclesiæ non est necessaria i... mutuum fuerit acceptum intra summam ab Ecclesia comp... ni ordinationi taxatam,

Probatio versionis in Ecclesiæ vtilitatem qualiter probetur. ... 181.1.18

Probatio vna fit ex duabus probationibus diuersi generis. 225.2.5

Probatio in contrarium non *admittitur contra præsumptionem* iuris, & de iure.

Nisi sit confessio partis, vt. 2.497.1.1

Probatio contra præsumptionem iuris, & de iure potest non opponente est valida.

Probatio per euidentiam facti adeò est clara, vt nihil magis quàm illam iudex requirat ad rem ipsam cognoscendam. 2.3

Probatio excessus accusatori incumbit.

Probatio solutionum trium annorum præteritorum sufficit ad hoc, vt præsumatur annis retrò lapsis solutum fuisse. 3.429.1.4

Probatio Confessionis reuelatæ de licentia pœnitentis, cui incumbat, ostenditur. 3.487.1.11

Probatum in iudicio non admittitur quod nihil relevat. 2.419.1.3

Processus factus per literas subreptitias irritatur, sed factus contra formam rescripti, irritus nunciatur. 1.502.1

Processus factus contra formam rescripti etiam in minimis irritatur.

Processus habitus contra reum expressè consentientem, qui per literas Apostolicas trahitur vltra præfixum spatium, valet. 1.514.8

Processus ob legitimæ citationis defectum coram... 2.24

Processus habitus à Principe contra partem inauditam, inualidus est, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. 2.41.2.8

Processus in dubio ritè, rectèque *factus non præsumitur*. 1.43.2.12

Ad Processus substantiam quæ requirantur, ostenditur. ibid.16

Processionibus publicis interesse debent, hostiæ Regulares quatenus, nisi in strictiori clausura perpetuò viuant, vel abbatissa vltra dimidium milliare. 3.196.2.2

Processus in materia fidei per Canonicam purgationem quando terminandus, remissiuè. 3.459.2.2

Procurare fratres alicuius domus qui teneatur, obligatur ad procurandum omnes, licèt illorum numerus nunc excrescit, sed ex hoc grauaretur nimium, per iudicis officium sibi prouidebitur. 2.383.2.1

Procuratio Episcopis quando debeatur, remissiuè. 1.278.2.11

Procurationes quæ debentur Legatis, & Nuntiis Apost. Sedis præscribi non possunt. 1.632.2.12

Procuratio seu visitatio præscribi non potest. 1.633.2.2

Procurationes an possint recipere Episcopi habentes alias mediocres pingues ex quibus sustentari valeant. 1.634.1.9

Procuratio non potest præscribi. 2.384.4

Procuratio nulla debetur Episcopo visitandi clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedra. 2.390.1.1

Procuratio ratione visitationis non debent propter priuilegium oratorium. 2.391.1.1

Procuratio debita pro visitatione an possit etiam recipi pro consecratione, remissiuè. 2.392.2.1

Procurator constitutus ad eligendum cum modo generali & libero, non potest in ferendis suffragiis vnum nomine suo, & alterum nomine mandantis eligere. 1.13.2.10.

Procurator specialis requiritur in transactione. 2.56.2.14

Procurator specialis requiritur ad petendam restitutionem in integrum, remissiuè. ibid.15

Procuratorem qui se facit cum non sit, tenetur pœna falsi, & condemnatur in expensis. 1.60.1.3

Procurator reuocatus si aliquid agat, & dominus litis, ... Procurator concessa videtur facultas agendi. ibid.

Procurator vt validè reuocetur debet fieri intimatio parti, vel iudici. 1.72.2.1.10.

Procurator debet constitui vnus de Collegio. Procuratores

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. f. 3.
VI

Procuratores plures quando simpliciter dati sunt, vnus non potest sine alio. 1.236.2.4
Procuratoris dolus non obest domino. 1.249.1.5
Procuratoris factum domino in causa in qua habet mandatum nocet. ibid.6
Procurator si formam mandati excessit, excusatur dominus ab expensis. ibid.8
Procurator excedens fines mandati principali sciente, & non contradicente, gesta per ipsum censentur à principali ratificata. ibid.8
Procurator admittitur cum cautione de rato, si dubitetur illum non habere mandatum. 1.290.1.5
Procurator in dubio præsumitur, penes quem reperiuntur acta ipsius causæ. ibid.6
Procurator ad agendum etiam cum libera, & generali administratione non potest transigere, vel paciſci. 1.303.1.2
Procurator alterius debet habere mandatum legaliter factum. 1.312.1.1
Procurator cum cautione de rato admittitur vbi dubitatur de mandato. 1.312.2.5
Procuratorem constituere non compellitur quis in arduis causis, secus in leuibus. 1.313.1.3
Procuratorem constituere ad causas non compellitur legitimè impeditus. 1.313.2.6
Procurator reuocatus, & de hoc certificatus, sciente parte aduersa non potest rescripta à Papa obtinere, & obtenta non valent. 1.314.1.1
Procurator vsque ad litem contestatam reuocari potest. ibid.5
Procurator etiam inuitus post litem contestatam reuocari potest ex inimicitia, quæ sit capitalis. ibid.6
Procuratorem qui se facit cum non sit, tenetur pœna falsi, & condemnatur in expensis. 1.314.2.5
Procurator non interuenit quando agitur de adulterio coram iudice seculari ad pœnam legalem, secus si coram ecclesiastico ad separationem thori. 1.315.1.1
Procuratoris constitutio facta ad causam iam motam operatur ratificationem eorum, quæ gesta sunt per eundem procuratorem antequam mandatum susciperet. ibid.8
Procurator agere potest contra dominum ad expensas. 1.315.2.2
Procurator, qui de mandato domini negotia gessit, habet actionem mandati etiamsi causa ipsa extra suam culpam non habuerit bonum exitum. ibid.3
Procurator qui ob suam vtilitatem iter faciens causam alterius tractauit, ad illas tantùm expensas agere poterit, quas fecit vltra id quod expensurus erat si procurator non esset. ibid.4
Procurator Episcopi causas Episcopatus agit, & defendit, licèt non fuerit datus sub nomine syndici. 1.316.1.1
Procurator constitutus, maximè in causa matrimoniali, plena gaudere debet libertate. ibid.
Procuratoris constitutio facta metu an sit nulla, ostenditur. ibid.2
Procurator generalis potest appellare si ei denegentur inducie ad consulendum dominum ex causa probabili. 1.316.2.1
Procurator potest in principio litis citari quando dominus præsens non fuerit. 1.317.1.2
Procurator constitutus à reo ad agendum an sit sufficiens ad defendendum, ostenditur. ibid.3
Procuratoris reuocatio ad iudicem, vel aduersarium peruenire debet. 1.317.2.2
Procuratorem constituere nemo compellitur. ibid.3
Procurator post litem contestatam absque causæ cognitione reuocari non potest. ibid.4
Procurator non præsumitur quis constitutus nisi ad causas præsentes, quod intellige vt. 1.318.2.3
Procurator simpliciter constitutus cum alio præoccupare non potest, vel solus admitti. ibid.4
Procurator in solidum per quæ verba videatur constitutus, remissiuè. ibid.5
Procuratores quando plures sunt constituti in solidum, occupatio vnius excludit alium. ibid.6
Procurator simpliciter datus ad causam tenetur appellare. 1.319.1.9
Procurator simpliciter datus ad agendum non tenetur inuitus appellationem à se interpositam prosequi, fallit in aliquibus casibus, de quibus. ibid.9
Procurator si non appellauit tenetur parti ad damna, & interesse. ibid.
Procurator Vniuersitatis, cuius maiores, & iurati sunt excommunicati, non repellitur ab impetrando, nisi illi in procuratorio sint expressi, vel eorum auctoritate factum sit, vel ad id scienter sint admissi. 1.319.1.1
Procuratoris constitutio facta per Vniuersitatem, cuius maiores, per quos eadem regitur, sunt excommunicati, an valeat, ostenditur. 1.319.2.2
Procuratorem sine mandato comparentem iudex ex officio repellere potest. 1.358.2.2
Procurator non potest esse infamis, nec etiã Aduocatus. 1.364.2.4
Procurator non potest subire iuramentum calumniæ, nisi habeat mandatum speciale ad aliud, secus si sit procurator clerici. 1.398.2.3
Procurator tamen clerici potest iurare de calumnia sine speciali mandato. ibid.
Procurator in animam propriam iurare tenetur aduersario exigente. 1.399.1.3
Procurator fisci non tenetur iurare de calumnia. 1.400.1.5
Procurator an, & quando domino præiudicet, remissiuè. 1.429.2.5
Procurator in criminalibus non interuenit si agatur directè. 1.451.1.8
Procurator excommunicatus si constituatur, licet postea absoluatur, non tamen habilitatur, vt possit agere. 1.477.1.9
Procurator non admittatur ad testimonium. 1.506.1.7
Procurator absque speciali mandato non potest causare attentata. 1.725.1.38
Procurator ad capiendam possessionem beneficij potest laicus constitui, provt etiam ad renuntiandum, & accipiendum beneficium Ecclesiasticum. 2.58.2.2
Procurator quærit domino possessionem per actum fictum. 2.59.1.5
Procurator constitutus à patrono non potest ipsum patronum præsentare. 2.80.2.4
Procuratorem vt præsentet pro se ad beneficia vacatura de auctoritate Ordinarij quis potest constituere ex iusta causa. 2.90.2.6
Procurator alienans rem Ecclesiæ reseruato assensu Apostolico, si tradiderit possessionem ante illius interpretationem, an faciat dominum in censuras incidere, remissiuè. 2.110.2.12
Procurator, seu factor recipiendo censum, seu pensionem non præiudicat domino, quin possit caducitatem incursam declarare. 2.154.1.120
Procurator deputatus à multis patronis ad præsentandum potest vnum ex dictis constituentibus præsentare, modò comparuerit nomine omnium. 2.367.2.4
Procurator constitutus à patrono ad præsentandum non potest se ipsum præsentare. ibid.6
Procurator non admittitur ad prosequendam accusationem criminalem, licèt posset allegare causam absentiæ, seu alias exceptiones non tangentes crimen propositum, & qui iurauit stare mandato alicuius non admittitur ad accusandum illum, si virtute iuramenti sibi fuit iniunctum, vt non accusaret. 3.8.1.1
Procurator in causis criminalibus non admittitur. ibid.2
Procuratore admisso in criminalibus parte non opponente processus cum eo factus non est nullus. 3.9.1.4
Procurator in criminalibus admittitur ad allegandas causas absentiæ, & iusta impedimenta facti, vel iuris. 3.9.1.8
Procurator in criminalibus an admittatur ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, ostenditur. ibid.9
Proditione, aut ex insidiis vulnerans, an sit ab Ecclesia euellendus, remissiuè. 3.93.1.7
Proditor, & per insidias delinquens non gaudet Ecclesiæ immunitate si ad eam confugiat. 3.92.2.4
Proditoriè quenquam occidere, aut per insidias, idem est. 3.93.1.5
Proditorium homicidium est cædes hominis nihil tale suspicantis. 3.93.1.6
Proditorius homicida quis dicatur, ostenditur. 2.447.1.46
Prodigus est, qui dat danda, & non danda. 1.75.1.4
Prodigus, cui bonorum administratio interdicta est, ad emphyteusim nominare non potest. 2.156.1.45
Productio quarta testium dari debet cum solemnitate legali causa legitima non refragante, aliàs legitimè appellatur. 1.531.2.1
Productionem quartam negare poterit iudex si ei videtur sufficere testes receptos. 1.532.1.4
Productio quarta testium quomodo & quando concedenda sit. 1.545.2.1.2
Professio non animo, sed tantùm verbis facta ob metum mortis ab alio incussum inualida est. 1.320.2.2
Professio facta per dolum an vitietur si in hominem prudentem dolus meritò caderet. 1.325.2.2
Professio non præsumitur, sed probanda est quoties facta negatur. 1.541.2
Professio tam virorum quàm mulierum attento Concilio Trid. fieri prohibetur ante decimum sextum annum expletum, & quæ antea fieret decernitur nulla. 2.262.2.3
Professio emissa in suprema, & vltima die anni decimi sexti an valeat, remissiuè. ibid.4
Professiones tacitæ an post Concilium Trident. aliquam vim habeant, ostenditur. 2.264.2.3
Professio tacita vt inducatur sufficit, vt sola illius Religionis consuetudine actus, quibus quis se ingerit, sint professorum proprij. ibid.5
Professio facta in religione Minimorum ante decimum octauum ætatis annum, sed tamen post 16. an valeat, remissiuè. 2.265.1.4

Professio facta ante decimum quartum annum non obligat,post decimum quartum verò,si fit per susceptionem habitus professorumeriâ obligat,nisi detur perseuerantia tridui.2.266.1.1

Professio tacita in aliqua Religione ex eo facta censetur, cùm quis sciens, & prudens defert sponte triduo distinctissimum professorum habitum. ibid.4

Et ad illam an requiratur tridui perseuerantia in actuum exercitio, ostenditur. 2.266.2.5

Professio facta sine susceptione habitus Religionis valet.2.269.2.1

Professio quando est irrita defectu solius potestatis in admittente an satis sit ad eius valorem,vt is ratam eam habeat non mutata priori professi voluntate per actum contrarium,ostenditur. 2.270.1.7

Professio non est necessario facienda in Monasterio , sed potest vbique fieri. 2.270.2.8

Professio furiosi an ratificetur si ille sic professus postea ad sanam mentem rediens, consciusque professionis à se emissæ, contradicat, aut habitum professorum non deponat, ostenditur. 2.271.2.3

Professio nec fieri, nec recipi debet infra probationis annum,facta tamen nullo nouitiatus tempore elapso volentibus nouitio,& monasterio tenet de iure communi. 2.272.1.1.2

Secus attenta dispositione Concilij Tridentini. ibid.3

Professio non irritatur morbo etiam grauissimo. 2.272.1.med.

Professionem faciens ad obseruantiam Regularem compelliturliceat in claustro nunquam permanserit, sed in sæculo,& suis bonis vsus fuerit. 2.374.1.1

Professio facta per verba expressa fortior est, difficilèque retractatur,quàm tacere per delationem, & assumptionem habita. 2.281.1.1

Professionis tuendæ coniectura & signum est quando defertur solus habitus professorum. 2.281.1.6

Professio Religionis Christi priuilegio ex solo iure diuino positiui matrimonium ratum dirimit. 2.292.1.10

Professio coniugis altero iuuene , & suspecto de incontinentia non profitente,sed manente in sæculo cum voto castitatis, an valida sit,ostenditur. 2.293.1.2

Professio coniugis solemniter facta de licentia spontanea alterius qui manens in sæculo continentiam non promisit, est valida. ibid.3

Professio coniugis facta de licentia alterius non vouentis castitatem , valet. 2.293.2.3

Professio vitæ eremiticæ non dirimit matrimonium ratum. 2.295.2.4

Professio dolo graui extorta de licentia alterius coniugis , non habet vim voti simplicis,sed solius castitatis quoad abstinendum à debiti petitione. 2.296.2.3

Professione Religionis obtinetur plenissima omnium criminum antea commissorum condonatio. 2.307.1.5

Professio facta cum condonatione,pacto,seu modo de retinendo, seu habendo proprio non valet. 2.325.2.7

Professio an & quando potuit fieri in manibus Episcopi, remissiuè. 2.523.1.3

Professio ea conditione facta vt professus domi maneat, & certa suorum bonorum portionem habeat ad necessaria vitæ subsidia ex Abbatis voluntate pendentem, valida est. 2.524.2.2

Professio simoniacè in Religione facta, est valida. 3.30.2.1.& 3.31.1.4

Professio facta per excommunicatum tenet. 3.316.2.7

Vide *Metus*.

Professus qui non fuerit in religione non potest ad illius Abbatias, Præfecturas,aliáque beneficia administrationem habentia assumi. 1.129.2.2

Professus solemniter de licentia spontanea vxoris , quæ manens in sæculo continentiam non promisit,ad eius petitionem,non potest reuocari iure actionis, sed ex solo iudicis officio. 2.293.1.4

Professus religionem vxore viuente, & dissimulante , & mortua ad sæculum redire non potest. 2.294.1.1.2

Professio sola traditio non sufficit ad valorem professionis, sed oportet quoque adesse personam habentem potestatem acceptandi nomine ipsius religionis. 2.270.1.3

Prohibitio generalis etiam minima comprehendit. 2.45.2.3

Prohibitiones variæ expectatiuarum ad beneficia vacatura referuntur. 2.82.2.3.4

Prohibitio contrahendi in secundo & tertio genere affinitatis, tollitur, & etiam illa, quæ erat inter filios secundarum nuptiarum cum consanguineis primi mariti mortui, & statuitur vt deinceps prohibitio coniugij vltra quartum consanguinitatis,& affinitatis gradum non extendatur, constitutionibus, & longinqua consuetudine in contrarium non obstantibus.2.554.1.1

Prohibitio de non ferendis armis ad Saracenos , intelligitur de inimicis nominis Christiani, qui actu , vel habitu habent bellum cum Christianis, 3.56.2.8

Prohibitio,& præceptum Ecclesiasticum non sepeliendi excõmunicatum in loco sacro,quare introducta,ostenditur. 3.216.1.4

Prohibito vno omnia prohibentur per quæ peruenitur ad 1.14.1.5.& 1.228.1.5

Prohibitum nonnunquam intelligitur, quod non inuenitur cessum.

Prohibitum ad tempus post illud videtur esse permissum 1.28.& 3.167.1.2

Proles illegitima est quam viro viuente vxor ex adulterio cepit siue cum adultero, siue cum viro moretur.

Promissio sub fide idem operatur , quod iuramentum ad quantiam.

Promissiones factæ à Principe sæculari ante electionem cantur postea sequuta electione.

Promissio facta per verba generalia , & adulatoria, non obligationem aliquam.

Promissio beneficij vacaturi non valet.

Promissio beneficij vacantis,an & quando obligat.

Promissio de vendendo emphyteusim potest fieri irrequisito mino.

Promissionis causa cessante,cessat & ipsa promissio.

Promissio alterutrius de contrahendo cum ea,quam polluit adulterium,non inducit *impedimentum* nisi ab altera expsè accepta sit.

Promittens coram aliquo iudice litigare si *contumax* sit in comparendo excommunicari potest , non autem beneficiis priuari.

Promittens soluere aliquam pecuniarum summam tenetur soluere in pecunia numerata.

Promittens stare iudicis sententiæ, qualiscunque illa erit,nec potest appellare.

Promittens aliquem non molestare non prohibetur eum molestare de iure.

Promittens contrahere matrimonium sub illa conditione,si papa dispensauerit , potest pœnitere etiam post obtentam dispensationem, non tamen in radice.

Promittens per fidem,scilicet humanam , si non adimplea erit periurus, sed ratione violatæ fidei peccabit , reputabiliq; que infamis inter homines.

Promittens aliquid absolutè,si contingat postea illud facere ea sententiam malam non tenetur promissum adimplere. 2.2

Prometus ad sacros Ordines inualidè, vel ante pubertatem contrahit validè matrimonium.

Promouendus ad Episcopatus culmen debet impetre 30. ætatis annum.

Pronuntiatio tacita ex processu ad vlteriorem actum sufficit per emergentibus.

Proœmium declarat decisionem.

Propheta quare non acceptus in patria sua, ostenditur ex sancto Thoma.

Propositum solum non inducit *voti obligationem* nisi promissione firmetur.

Propositum nullum quantumvis firmum aliquam voti obligationem inducit nisi promissione firmetur.

Propositum quale voto sufficiat quando promissione firmatum ostenditur. ibid.

Proprietatis nomen,eiusdemque significatio.

Proprietatis defectus notorius repellit à petitione possessionis beneficij.

Proprietatis nomen & dominium vtrum differant , an vtro eodem accipiantur, ostenditur. ibid.2.3

Proprietas aliquando dicitur plena, interdum nuda.

Proprietatis vitium est peccatum mortale in monacho , nisi materiæ paruitate veniale reddatur.

Tò Pro rata, quid remissiuè.

Prorogantes partes videntur respexisse ad qualitatem iudicis ius prorogauerunt iurisdictionem.

Prorogare iurisdictionem coram delegato Papæ bene licet alteris, etiam sine consensu Episcopi.

Prorogatio fit de tempore ad tempus , quando designatur temnus,intra quem finiri debeat. ibid.7

Prorogatio facienda est ante lapsum terminum. ibid.7

Prorogatio de re ad rem non admittitur in iurisdictione ordinaria.

Prorogatio quot modis fieri debeat,remissiuè.

Prorogatio iurisdictionis non censetur diuersa iurisdictio , sed potius eadem cum extensione. ibid.8

Prorogatio vt valeat oportet quòd ille , cuius prorogatur iurisdictio,illam habeat.

Prorogatio iurisdictionis, vide *Iurisdictio*.

πρὸς Prorsus amittant, sententiam ferendam significant.

Protegere,& Protectores quid significent, ostenditur.

Protestationis vis,& effectus in Doctore disputatus, vel scribente qualis.

Protestatio contraria facto non suffragatur.

Protestatio non est necessaria cùm aduersarius non experiatur. 20.2.10.& 1.51.2.5

Protestatio vbi prodesse non potuisset impunè omitti potest. ibid.6

Protestatio

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. f. 3.
VI

Protestatio vt noceat requiritur expressus consensus eius,cui fit, nec sufficit, si simpliciter taceat. 1.130.1.6
Protestatio post factum non prodest. ibid.2.7
Protestatio contraria facto non suffragatur. 1.239.1.9
Protestatio facienda est illi, cui negotium principale tangit. 1.273.2.14
Protestatio non est necessaria vbi impeditus non facit id ad quod tenebatur. 1.313.1.5
Protestatio valet quando quis metu mortis cogitur matrimonium inire, & clam protestatur se minimè consentire.1.320.2.4
Protestationes clandestinæ ex causa fieri possunt. 1.320.2.5
Protestatio de impedimento facta congruo tempore , & cum ipsius causa,iuuat. 1.394.1.8
Protestatio necessaria non est vbi impeditus non facit id, quod tenebatur. 1.664.1.5
Protestatio coram honestis viris quomodo facienda quando ob metum iustum appellari non potest coram iudice à quo, ostenditur. 1.724.2.23
Protestatio extraiudicialis non interrumpit præscriptionem legalem, siue statutariam. 2.388.1.3
Protestatio, qua alter coniux potestatus est ante matrimonium se nolle per quæcunque verba postea à se dicta matrimonium contrahere,non prodest matrimonio postea inito. 2.488.1.5
Protestatio facta à sponso quòd non intendit sponsalia debere transire in matrimonium per copulam subsequentem , nihil valet. 2.519.1.4
Protocollum exhiberi aduersario petenti quando quis cogi possit, ostenditur. 1.559.1.2
Prouentuum appellatione comprehenduntur ex illis prouenientia. 1.19.1.3
Prouentuum appellatione comprehenduntur omnes fructus non solùm naturales, & industriales , sed etiam artificiales , & sic fructus pensionis , & distributiones quotidianæ , quibus excommunicatus priuatur. 1.702.2.8
Prouerbia vulgaria possunt allegari. 3.60.1.3
Prouidere debent beneficia vacantia ij ad quos prouisio spectat intra sex menses. 2.82.2.6
Aliàs collatio deuoluitur ad Superiorem. 2.83.1.7
Prouincia in vna illud dicitur esse, quod eidem propinquum est. 1.117.2.5
Prouisio præbendarum Ecclesiæ Cathedralis spectat ad Episcopum cum consilio Capituli,vel melius ad Episcopum, & Capitulum insimul. 2.96.2.2
Prouisio simoniacè facta ignorante prouiso nulla ipso iure. 3.31.1.3
Prouisio Papæ vel Legati cum clausula absolutionis ad effectum, &c. est valida. 3.175.2.14
Prouisio, & collactio facta per Ordinarium de beneficio iurispatronatus durante quadrimestri an sit nulla , ostenditur. 2.370.1.5
Prouisus prior est præferendus posteriori. 1.58.1.6
Prouisus ex solo titulo Canonico , veluti qui habetur per electionem,secuta confirmatione administrare poterit ante apprehensam corporalem possessionem, si modò ab alio non sit occupata. 1.96.2.3
Prouisus à Papa,est præferendus in concursu, data in omnibus paritate. 1.289.1.6
Prouisus à Papa,& prouisus ab Ordinario si sub eodem die , eodémque momento capiant possessionem,præferendus est prouisus à Papa. ibid.7
Prouisus à possessore bonæ fidei præfertur prouiso à proprietario illove,cui ius conferendi competit. 2.360.1.9
Prouisus de beneficio curato debet saltem esse prima Tonsura initiatus,& in ea ætate constitutus, vt intra annum ad sacerdotium promoueri valeat. 3.211.2.28
Procuratio gradatim,& non omisso medio fieri debet. 1.718.2.2
Proximitas quoad Regni successionem attendenda respectu vltimi possessoris. 2.310.2.12
Proximi vitam seu bona,vsque ad occasionem iniusti aggressoris defendere licet, quando aliter illa defensio expediri non potuerit. 3.94.1.5
Puberes sunt quoad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare possunt. 2.498.2.11
Pubes cum impubere contrahens nunquam resilire potest , nisi impubes cùm pubes factus fuerit reclamauerit. 2.501.1.5
Pubes prius factus potest statim resilire,nec tenetur pubertatem alterius expectare , quando sponsalia à principio ambobus impuberibus contracta fuerunt. 2.501.2.6
Pubertati proximus quando quis dicatur relinquitur iudicis arbitrio. 2.500.2.6
Pubertatem ante non licet resilire à sponsalibus præsumptis. 2.502.1.2
Pubertati proximus , etiamsi doli capax sit,si delinquat,mitius punitur. 3.164.1.5
Publicanus est pessimum genus hominum. 1.362.2.4
Publicatio , vel publicatio testium in certis capitulis non præiudicat volenti testes producere in aliis. 1.516.1.1
Publicatio testamenti Clerici, vel pietatis causa facti , coram iudice Ecclesiastico facienda est. 2.208.1.8
Publicatis attestationibus non sunt vlterius testes alij recipiendi super eisdem articulis. 1.516.1.2
Publicato castro,seu villa ob delictum patroni delinquentis,cui consistebat iuspatronatus annexum, illud accessoriè publicatur. 2.347.1.9
Publicè quando aliquid est factum,non ignorantia , seu scientia ipsius facti præsumitur. 1.79.2.15
Puella inter nubiles annos desponsata & traducta,si pubes facta petit licentiam alteri nubendi, non auditur si vir iurat se eam cognouisse, nec auditur si nondum pubes, sed proxima pubertati probetur cognita. 2.500.1.1
Puer simplex & humilis præsumitur quòd bonus futurus sit. 1.563.2.1
Pueri & beneficiati, qui non possunt in eadem Ecclesia deseruire, in ea non debent idonei reputari. 2.70.1.1
Pueri dicuntur , qui sunt impuberes , & sic minores 14. annis. ibid.4
Pueri ad Religionem non admittantur in Insulis ante decimum octauum annum, quia ibi nimia est asperitas. 2.265.1.1
Puer non debet ita seuerè puniri sicutmaior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur. 2.163.2.1
Puer septennis & mentiri, & negare, & confiteri potest. ibid.6
Puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit. 3.164.2.10
Pueri ratione vtentes possunt ligari censuris. 3.294.1.3
Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione. 3.294.1.6
Pueri censentur rationis compotes in ea ætate , in qua cognoscunt se grauiter peccare,& discernere sciunt bonum à malo. 3.284.2.3
Pueri qui in canonē inciderunt sententiæ promulgatæ,siue ante, siue post pubertatem, possunt à diœcesanis Episcopis absolui. 3.371.1.1.2
Puer doli capax puniri potest. 3.333.1.4
Puniendus est quis in eo,in quo deliquit. 1.141.1.4.& 1.249.2.4
Puniendus est magis, qui prouocatus offendit. 2.437.1.2
Punitur quis mitius ob fragilitatem ætatis. 3.333.1.3
Punitur mitiùs ille, qui prouocatus fecit. 3.276.2.4
Pupillus & Ecclesia quatenus teneantur ad restitutionem pretij, & acceptorum ex contractu,quem impugnant. 2.110.1.fin.
Pupilli se & sua Deo dicantes Religionem ingredi non possunt. 2.266.1.2
Pupillus non ligatur,nec comprehenditur sub statuto generaliter loquente. 3.164.1.6
Pupillus potest communicare cum tutore excommunicato. 3.315.2.8
Purgatio spolij in restitutionem bonorum & fructuum consistit. 1.394.2.10
Purgatio vulgaris per ignem , aquam calidam , vel frigidam, remissiuè. 2.460.2.4
Purgatio Canonica quæ & an sit in vsu, ostenditur. 3.255.2.2
Purgationem suam qui ritè perfecerit , iudex sine mora debet illum declarare innocentem. 3.258.1.2
Purgatio Canonica potest indici quando contra inquisitum adsunt indicia ad torturam. 3.259.1.5
Purgatio de necessitate non est indicenda si infamia ortum habet ex probabilibus coniecturis , potest tamen indici ad instantiam purgandi. 3.260.1.1
Purgatio canonica non indicitur si infamia sit simplex, & absque scandalo. ibid.4
Purgatio non est indicenda super notorio crimine , & pendente causa super criminibus coram Papæ delegato ab Ordinario, super eis recepta non tenet. 3.261.1.1
Purgatio vulgaris in nullo casu tolerari debet. 3.262.1.1
Purgatio vulgaris in nullo casu tolerati debet , & sententia lata ex tali purgatione est nulla. 3.263.1.1
Purgatio vulgaris olim triplex. ibid.3
Purgatores debent esse bonæ opinionis. Vide *Compurgatores*. 3.257.1.4
Purgatorij à pœnis defuncti sacrificiis soluuntur. 2.414.1.4
Purus vnusquisque præsumitur , ita vt obiicienti impuritatem incumbat onus probandi. 1.571.2.4

Q

Quadragesimæ tres,quibus quis ob peccatum aliquod pœnitere debet,an intelligantur de tribus,quæ veniunt in vno anno, an verò trium annorum, ostenditur. 3.51.1.4
Quæsitum à rectore Ecclesiæ tempore promotionis nihil habente, præsumitur de bonis Ecclesiæ acquisitum. 2.196.2.1.1
Quæsita per Episcopum post consecrationem suam , Ecclesiæ sunt relinquenda. 2.197.1.1
Quæsita à Prælato in dubio præsumuntur intuitu Ecclesiæ acquisita. 2.197.2.4
Quæstio de feudo inter clericum , & laicum est determinanda à domino feudi, qui si malitiosè differat determinare , Legatus Papæ , vel Episcopus potest causam determinare. 1.374.1.1

Quæstio principalis si talis sit quòd sine articulo à quo appellatum est, expediri non possit, supersedetur. 1.677.1.1

Quæstores sacræ pecuniæ qualiter olim permitterentur, ostenditur. 3.227.1.15.16

Quæstorum vsus qualiter attento Concil. Trident. prohibitus, ostenditur. ibid.17

Quæstores eleemosynarum sine Apostolicis, vel diœcesanorum literis admitti non debent, nec aliud prædicare possunt quàm in forma contineatur literarum. 2.289.1.1.2

Quæstorum eleemosynarum nomen & vsum in Christianæ Religionis locis abolendum præcipit Concil. Trident. ibid.3

Quæstores eleemosynarii nullo modo nec per se, nec per alium prædicare debent. ibid.4

Qualitas electa per partem, & iudicem admittenda est. 1.247.2.6

Qualitas allegata necessariò probanda est. 1.483.2.15

Qualitas alicuius rei, per vnicum testem probatur. 1.500.2.15

Qualitas probanda est ab eo, qui ea se fundat. 1.541.1.2.7

Qualitas vbi in testes requiritur in superlatiuo gradu per producentem est omnino articulanda, & probanda. 2.551.1.12

Quantitas probari potest per iuramentum mutuantis probata mutui numeratione per testes, qui non recordantur de quantitate. 1.326.2.3

Quid si testes deponant de venditione, asserentes se vidisse perfectè conuentum de re, & pretio, sed non recordari de quantitate pretii. ibid.

Quarta decimarum, & funeralium præscribitur contra Episcopum si quadraginta annorum spatio non soluatur, & Cathedralis Ecclesia interim non vacauit. 1.619.1.1

Quarta Episcopalis ex quibus relictis non soluatur, ostenditur. 2.221.1.1

Quarta Episcopalis an debeatur de relictis pro fabrica, seu restauratione Ecclesiæ, si illa ædificiis, aut refectione parietum non indigeat, remissiuè. ibid.3

Quarta debetur Ecclesiæ parochiali ab Ecclesia etiam exempta vbi quis sepelitur extra parochialem, vel ex electione, vel ob sepulchum Maiorum. 2.225.2.2.& 2.229.1.3

Quarta funeralis de iure debetur Ecclesiæ parochiali. ibid.3

Quarta nulla debetur de relictis pauperibus in genere. ibid.5

Quarta Episcopalis non debetur quando quis in vita donat Ecclesiæ. 2.226.1.2

Quarta Parochialis debetur de omnibus quæ obueniunt ratione funeris, seu in die funeris, & de omnibus legatis factis Ecclesiæ ad quam quis eligit sepulturam. 2.229.1.2

Quarta decimationum Episcopis debetur ex omnibus decimis Ecclesiarum Parochialium suorum Episcopatuum. 1.178.1.8

Quarta decimarum debetur Episcopo. 2.245.1.3

Quarta Episcopalis soluitur Episcopo ex omnibus decimis pertinentibus ad Ecclesias inferiores ad onera Episcopatus sustinenda. 3.240.2.2

Quarta Episcopalis non detrahitur de relictis personis. 3.349.1.3

Tò Quasi, nunnunquam est expressiua veritatis. 2.246.2.5

Improprietatem, & fictionem denotat. 1.367.1.3

Aliquando est veritatis expressiua. 2.448.1.3

Querela dicitur quoties causa defertur ad iudicem absque appellatione. 1.313.2.8

Querelari an possit peierans in iuramento litis decisiuo. 1.604.1.3

Qui non potest per se, non potest per alium. 3.157.1.5

Qui tacet, consentire videtur. ibid.6

Quitantias in iudicio producens sine protestatione aliqua, solutiones in ea contentas ratificare videtur, etiamsi productio sit facta à procuratore. 1.456.1.4

Tò Quoad, dispositionem restringit ad casum specialem. 3.254.1.4

Tà Quod exinde visum fuerit, arbitrium boni viri importat, non autem liberam voluntatem. 1.195.1.3

Quod tibi non vis fieri, alijs ne facias. 1.294.2.3

Tà Quòd maritus non conueniatur vltra quàm facere possit, quid significent, ostenditur. 2.608.1.9

Tò Quotidie tempus quotidianum & perpetuitatem notat. 1.4.1.27

R

Rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo. 3.128.1.1

Raptores virginum, & adulteri gaudent Ecclesiastica immunitate. 2.448.1.53

Raptor manifestus, vel Ecclesiæ violator si restituit, vel de restituendo cauet in vita & in morte, ad pœnitentiam, & ad sepulturam admittitur, aliàs secus. 3.123.2.1

Raptor non dicitur, ac proinde puniri non debet, qui mulierem rapuit à principio consentientem, ac cum raptore tractantem de insimul contrahendo matrimonium. 3.127.2.2

Raptor an dicatur attento Concil. Trid. qui rapit consentientem nescientibus parentibus. ibid.3

Raptor cum rapta contrahere non poterat secundùm antiquos Canones. 3.128.1.3

Raptor etiamsi raptam in vxorem habeat, sit infamis. 3.256.2.2

Raptus etiam propriè dicitur in viris. 3.128.1.

Raptus non dicitur vbi volens per matrimonij adulterium consummationem matrimonij, alter sine consensu alterius Religionem ingredi non potest. 3.127.1.

Rasura, cancellatio, vel interlineatura quando falsi præsumptionem inducant, remissiuè. 3.351.1.

Rasura, vel cancellatio si stat secundum quod colligitur ex consequentibus, vel præcedentibus, non viciant instrumento. 3.351.1.

Rasura facit instrumentum suspectum de falsitate. 2.435.1.

Vide *Abrasio*. 3.436.2.

Ratificare potest dominus etiam post sententiam acta per suum procuratorem. 3.436.2.

Ratificatio solo temporis cursu præsumitur. 1.601.1.

Ratificationis præsumptio ex mora annua inducitur. 2.243.1.

Ratihabitio retrotrahitur ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparatur, nisi agatur de præiudicio tertij. 2.309.1.

Ratio vbi est eadem, ibi idem ius esse debet. 2.135.1.

Ratio vbi est eadem, ibi dicitur adesse eadem lex non exclusa sed comprehensiuè. 1.141.1.

Rationem ab administrationibus *piorum locorum* potest exigere Capitulum Sede vacante. 2.94.1.

Ratio assignatur cur stetur confessioni coniugum asserentium matrimonium esse contractum, & non consummatum, matrimonium esse dissoluendum. 2.545.1.

Ratio expenditur quare in donatione Ecclesiæ, quam laicus detinet, in locum religiosum Episcopi consensus necessarius sit non ita requiratur in donatione iuispatronatus facta in locum religiosum. 3.409.1.

Ratio eadem est, idémque ius de re aucta, & de principali, quæ augetur. 3.316.2.

Ratio vera decidendi ad hunc text. quæritur. 3.300.1.

Ratiociniis implicati propter administrationem rerum hospitalium etiam post redditas rationes promoueri non possunt, nisi super eis lis mota sit. 2.193.1.

Ratiociniis publicis adstrictus si fideiussores præstiterit, conueniri potest. ibid.

Ratiociniis obligari qualiter per constitutionem Sixti V. prohibeantur ordinari, & Religionem ingredi, ostenditur. ibid.

S. *Raymundus* de Penafort varias Decretales Epistolas de Ordine Gregorij Papæ IX. *in hoc* volumen redegit. 1.1.3.

S. Raymundus relatus fuit in Sanctorum numerum à Clemente VIII. anno 1601. ibid.

Reatus criminis actualis quis sit, ostenditur. 1.419.2.

Rebaptizandi non sunt illi quos domi constat fuisse baptizatos à parentibus, vel obstetricibus, aut ab aliis, sed solum in Ecclesia supplendas esse solemnitates. 2.418.2.

Rebaptizandi non sunt illi, qui nati, & educati fuerunt pluribus annis inter Christianos, & *à parentibus Christianis*, nisi constet eos non fuisse baptizatos. ibid.

Rebaptizans aliquem sub conditione, quem scit esse baptizatum, notabilem culpam contrahit. 2.417.2.

Rebaptizans cum peccato mortali, & rebaptizatus irregularitatem contrahunt, quod intellige vt 3.86.2.

Rebaptizanti publicè ministrans irregularitatem incurrit. 2.86.2.5

Recedi ex causa potest à statuto, vel consuetudine iurata. 1.101.2.5

Receptatores hæreticorum excommunicantur in hoc text. & in Bulla Cœnæ Domini. 3.65.1.

Receptatores hæreticorum, qui dicantur, remissiuè. 3.68.1.2.3.78.2.22

Receptio in sorores ad moniales omnes pertinet. 3.42.1.

Receptis vltra numerum, non obstante cetu Canonicorum immero etiam per Papam confirmato, prouidendum est de perexercescentibus fructibus, maximè si voluntatè per Canonicos fuerint recepti. 1.18.1.

Receptus in Canonicum vltra numerum an habeat vocem in electione Episcoporum, remissiuè. 1.20.1.

Receptus per literas Apostol. licèt præbendam expectet vigore alias literas hoc supprimentes, in alia Ecclesia recipi non debet. 1.59.1.

Receptus in Canonicum ex promissione Capituli, debet quando facultas se obtulerit, habere præbendam. 1.45.1.

Recepto in Canonicum, quàm citò facultas se obtulerit, debetur præbenda, & interim habebit quotidianas distributiones. 2.54.1.1.& 2.86.2.1

Receptus sub protectione Papæ per hoc non censetur exemptus. 2.237.1.1.2

Ea, quæ *Recipi* possunt ex laudabili consuetudine pro spiritualibus administrandis peti non possunt, antequam administratur. 3.42.2.

Recipientes sortem suam, deductis expensis, de possessionibus, fructibus arborum, quas in pignore tenent, possessionibus suis dominis restituere debent. 3.239.1.

Reconueniens non potest iterum à conueniente reconuenire. 1.390.2.12

Reconuentio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reconuenire non potest reus actorem coram alio diuerso iudice, nisi pars non apponat, quia tunc valebit processus. 1.389 2.2
Reconuenire ante litem contestatam, vel incontinenti post, paria sunt. 1.390.1.5
Reconueniri super proprietate non potest agens possessorio. 1. 415.1.4
Reconuentio non datur coram arbitro. 1.345.1.2
Reconuentio fit coram iudice conuentionis. 1.389.2.2
Reconuentio habet locum coram iudice delegato. 1.390.1.5
Reconuentio in criminalibus locum non habet. ibid.7
Reconuentio non admittitur in causa spoliationis, nec in actione de dote, nec in causa appellationis. ibid.
Reconuentioni locus est etiamsi actor à conuentione desisteret. 1.390.2.10
Reconuentio potest fieri in quacunque parte iudicij. 1.391.1.13
Rector Ecclesiæ patronatæ potest apponere in ea vicarium temporalem sine consensu patroni. 1.216.1.4
Rectores Parochialium, quæ in nullius diœcesi sunt, an teneantur venire ad Synodum, ostenditur. 1.290.1.5
Rector dilapidator beneficij, contumax, & absens potest priuari beneficio. 1.451.1.2
Rectorem Ecclesiæ parochialis non potest Episcopus ab illius seruitio extrahere, & illum occupare in suo. 2.33.1.3
Rectori curato debentur congrua. 2.50.1.5
Rector Ecclesiæ, non obstante consuetudine Episcopi, vel patroni, debet de redditibus Ecclesiæ sufficientem habere portionem. 2.67.1.1
Rector Ecclesiæ potest seruos illius manumittere si ei dederit tantum quod valent duplo plus seruis manumissis, ipsi tamen manumissi, & eorum posteri erunt sub patrocinio Ecclesiæ. 2. 106.2.1
Rector Ecclesiæ si pro facto proprio rem Ecclesiæ obligauit, cogitur eius hæres redimere, & Ecclesiæ restituere. 2.171. 2.1
Rectoris beneficij vocatio non requiritur, nec eius consensus, cum illi ad suam vitam non præiudicatur in vnione. 2. 191.1.3
Rector Ecclesiæ dicitur populum regere. 2.337.1.3
Rector Ecclesiæ patronatæ licet possit absque patroni consensu Vicarium temporalem, vel ad vitam ipsius Rectoris constituere, non poterit tamen absque consensu patroni, etiam cum auctoritate Episcopi perpetuum Vicarium ad Ecclesiæ ministerium eligere. 2.371.2.1
Rector Ecclesiæ patronatæ potest sibi eligere, quos voluerit, ad inseruiendum Ecclesiæ, & illi ministrandum sine patroni consensu. 2.371.2.4
Rectores Ecclesiarum parochialium possunt compelli, vt de redditibus, qui supersunt, teneantur conferre ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ. 1.434.2.1.2
Rector Ecclesiæ si ab illa non habeat tot reddit us, quibus præstare possit talem reparationem, tunc tenebuntur parochiani etiam nobiles, & exempti. 2.435.1.3
Rectorem ab Ecclesia eiiciens mediante pecunia, & deinde illam Ecclesiam sibi accipiens, est ea deponendus. 3.19 2.1
Rector Ecclesiæ, vide *Prælatus*.
Recuperanda possessionis remedium non conceditur commendatario è commenda deiecto. 2.7 2.6
Recusans quando aduersarij facto fuit impeditus, terminus assignatus intra quem recusationis negotium terminari debet, ei non currit. 1.716 1.5
Recusans se purgare de hæresi, officio & beneficio debet priuari. 3.259.1.3
Recusari non potest iudex si de consensu partium datus sit. 1. 244.1.5
Recusari potest in vna causa qui grauauit in alia. 1.675 1.5
Recusatio in dubio non censetur adempta. 1.39.2 9
Recusatio etiam post conclusum in causa admittitur, si orta sit post litis conclusionem. 1.242.2.3
Recusatio suspendit iurisdictionem iudicis recusati. 1.488.1.25
Recusatio iudicis in scriptis proponenda est. ibid.26
Recusatione iudicis non defertur iuramentum suppletorium. 1. 470.2.29.
Recusatio iudicis ante alias exceptiones proponenda est. 1.608. 2.22
Recusatus potest mittere causam ad superiorem de recusatoris consensu, vt cognoscat de negotio principali. 1.715.1.7
Redditus annui futuris temporibus cedendi, peti possunt vno libello, cum iam cessis, vt iusto tempore sibi soluantur. 1.416. 1.10
Redditus annui ob læsionem vltra dimidiam, tam ex parte emptoris, quàm venditoris rescindi non possunt. 2.127.1.25
Redditus raserutiui impositio super emphyteutica irrequisito domino facit emphyteutam incidere in commissum. 2.148. 1.12
Redditus beneficij à principio sufficientes si in postfacto minuantur, tunc compelli possunt parochiani ad iustam alimoniam supplendam. 3.172.1.3
Vide *Prabenda*.
Redecima est contra ius. 2.256 1.6
Rè Redire, indicat ipso iure. 2.170.1.7
Reductio ad arbitrium boni viri quando petitur in aliqua causa compromissa in clericum, & laicum simul, petenda est coram Episcopo iudice clerici. 1.346.2.5
Regalia iura quamvis aduersus Regem præscribi non possint; præscribi tamen possunt per vnum donatarium aduersus alterum. 1.629.1.7
Regale ius potest præscribi tempore immemoriali. 3.346.2.3
Regni successor tenetur ad debita prædecessoris. 2.185.2.9
Regni successio de se non iure hæreditario, sed sanguinis defertur. 2.311.2.18.19
Regna Neapolis, Siciliæ, Sardiniæ, Poloniæ, & Vngariæ Imperatori subiecta non sunt. 2.590 1.29
Regnum propter Regis hæresim per summum Pontif. potest ab illo amoueri, & ad ipsum pertinet ius eligendi, si filii, cæterique propinquiores hæretici sint. 3.72.2.9
Regressus in beneficiis sublati sunt à Concil. Trident. 2.41.2.3
Regula, Vtile per inutile, de regulis iuris, lib. 6. non habet locum cùm aliquid inducitur pro forma substantiali. 1.122.2.15
Regulæ Cancellariæ reseruatio de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habet vbi est tantum vna dignitas. 3. 334.1.3.
Regularis notoriè exemptus citatus ab Ordinario, vt compareat in iudicio, non tenetur coram ipso comparere. 1.36.1.14
Regularis vnius Ordinis vel habitus, non potest eligi in Prælatum alterius Ordinis, vel habitus. 1.110.1.4
Regulares in suos vsus conuertere non possunt Ecclesias in quibus obtinent patronatus, & si intra tempus Lateran. Concilii quando vacant non præsentet Rectores ad eas, superior ordinabit easdem. 1.156.1.1
Regulares pœnitentiati à Sancto Officio ad dignitates & Prælaturas omnino inhabiles sunt. 1.174. 1.5
Regulares Sacerdotes, qui laicis sacramentum Extremæ-Vnctionis sine proprii Presbyteri licentia ministrauerint excommunicationem reseruatam Sedi Apostolicæ ipso facto incurrunt. 1.178.1.1
Regularis legitimè dispensatus à Capitulo generali ad Prælaturas, si deinde à Religione egredi contingat, & aliam intret, in ea non poterit absque noua dispensatione Prælaturas obtinere. 1.182.1.6
Regulares vtriusque sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis Superioribus. 1.269.2.4
Regularis degens extra monasterium etiam sui Ordinis prætextu priuilegii tutus non est quo minus si deliquerit ab Ordinario loci visitari, puniri & corrigi valeat. 1.270.1.1init.
Regulares, siue Monachi indistincte coram suo Abbate sunt conueniendi, vel accusandi, præterquam de grauissimis criminibus depositione dignis. ibid.6
Regulares non possunt appellare à suorum Superiorum iustis mandatis, & correctionibus. 1.274.2.5
Regulares exempti non possunt absque ipsius Papæ licentia renuntiare priuilegio exemptionis. 1.385.1.12
Regulares, & Monachi sine suorum Superiorum licentia testimonium perhibere non possunt. 1.398.2.6
Regulares ad monasteria monialium cuiuscunque Ordinis accedere prohibentur. 2 5.2.3
Regulares in Ecclesiis suis non possunt diuidere parochias, nec minuere redditus, vel portiones, quas consuetum erat dare Parochis, vel clericis sæcularibus, qui inseruiunt eorum Ecclesiis, nisi adsit consensus Episcopi illorum. 2.46.2 1
Regulares Canonici Cathedralium Ecclesiarum eiusdem sunt Ordinis & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus. 2. 52.2.2
Regulares an capaces sint beneficiorum sæcularium parochialium interueniente superioris licentia, ostenditur. 2.113.1.4
Regulares donare possunt ex causa meritorum. 2. 91.2.5
Regulares de iure possunt promoueri ad Ecclesias parochiales sæculares, dummodo illarum concurrat necessitas, aut vtilitas, quibus Regulares præficiendi sunt. 2.325 2.6
Regulares non possunt absque legitima causa à beneficiis electiuis remoueri. ibid.6
Regulares lineis non camisiis non vestiantur. 2.326.1.2
Regulares de licentia Superioris possunt habere bona saltem ad vsumfructum. 2.323.1.3.fin.
Regulares licèt possint de licentia Prælati habere administrationem temporalem, & vsum quorundam bonorum, non tamen possunt habere dominium & proprietatem. 2.327.1.10
Regularis, qui ad ieiunium Feriæ Sextæ ex obseruantia Regulari adstrictus est, non potest comedere carnes, si in ea eueniat festum Natiuitatis Domini. 2.430.1.3
Regulari accusanti Abbatem debentur expensæ litis, & alimenta è monasterio donec causa finiatur. 3.6.2.3
Regulares in Ecclesiis suorum ordinum prædicantes non obtenta Episcopi licentia, non ab eo, sed à suis superioribus puniri debent. 3.80.2.43
Regularis Episcopus factus est dominij incapax, & quicquid acquirit, Episcopatui acquirit. 3 232.1.10

Regulares

Regulares purgant se de delicto secundùm regulam Canonicam. 3.256.1.1

Regulares se ad inuicem percutientes possunt à suis Prælatis absolui. 3.296.2.2

Regulares se se percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, nisi excessus extiterit enormis. 3.329.1.2

Relapsi qui dicantur, ostenditur. 3.70.1.15

Relapsus dicitur fugiens è carcere illo effracto. 3.70.2.16

Relapsus dicitur non seruans pœnitentiam primi ordinis sibi iniunctam. ibid.17

Relaxatio iuramenti in foro Ecclesiastico est petenda. 1.573.2.3

Relictum Episcopo contemplatione personæ non diuiditur cum Ecclesia Cathedrali, secus si contemplatione Ecclesiæ, &c. 2.216.2.1

Relictum pro anima consanguinei, vel amico pauperi, dicitur relictum ad pias causas. 2.225.2.6

Relicta testamento ab excommunicato ad pias causas an à ministris Ecclesiæ recipi possint, ostenditur. 3.321.1.4

Religionem professus qui non est, regulari præfectura non est dignus. 1.110.1.3

Religionem professus potest ad Ordines promoueri sine aliqua illegitimitatis dispensatione. 1.189.2.3

Religionem timore mortis professus, nec postea ratum habens, potest egredi, & ducere vxorem. 1.320.2.1

Religionis Prælatus potest sibi eligere sepulturam. 2.227.2.6

Religionem nullus intrare potest nisi in ætate legitima, & spontanea voluntate. 2.262.2.1

Religionem profiteri nullus poterat attento iure communi nisi quatuordecim annis exactis in masculis, & in fœminis post duodecimum. ibid.2

Religionem quis ingredi debet sponte. ibid.5

Religionem ingredi vouens, vel ille, cui relictum fuit legatum sub conditione ingrediendi religionem, an satisfaciat si anno nouitiatus exeat, ostenditur. 2.267.1.3

Religio quæ dicatur minor, aut maior, & strictior. 2.268.1.4

Religionis regula quamvis certam profitendi formam præscribat, non sunt eius verba ita necessaria, vt aliàs facta professio sit irrita. 2.270.2.9

Religionem si quis ingreditur sui compos, & anno nouitiatus in furorem incidit, an tempus furoris computetur in nouitiatus anno, ostenditur. 2.272.1.4

Religio tota, aut domus religiosa an possit se ad strictiorem religionem transferre, remissiuè. 2.275.2.6

Religio strictior quæ dicatur, ostenditur. 2.278.1.18

Religio Minimorum sancti Francisci de Paula est arctior Religione Carthusianorum. 2.278.2.25

Religionem ingrediens animo perseuerandi, tamen Religioni in genere etiam alio voto non facto. 2.281.2.4

Religionem ingressus sub conditione est obligatus monasterio. ibid.15

Religioni licitum est eiicere Religiosum professum tanquam incorrigibilem. 2.283.1.5

Ad Religionem non dicitur transire qui non proficetur. 2.289.2.3

Religionem ingredi potest vnus coniugum altero inuito ante condemnationem matrimonij. 2.291.1.2

Religionem ingredi vouens non satisfacit Episcopatum suscipiendo, sed priùs debet Religionem intrare. 2.316.1.1.2

Religio S. Basilij, eiusdémque institutio. 2.317.2.2

S. Benedicti. 2.318.1.init.

Cluniacensium. ibid.4

Vallis Vmbrosæ. 2.318.2.7

Religionem nouam non licet constituere sine auctoritate Romani Pontif. nec in diuersis monasteriis potest quis esse Abbas, vel monachus. 2.335.2.1.1.2

Religionis professio à filio facta eum liberat à patria potestate. 2.589.1.16

Religionis fauore valet donatio inter virum, & vxorem. 2.616.1.11

Religiosus nondum professus potest in Abbatem postulari, quamvis non possit eligi. 1.95.1.2

Religiosus nullus potest esse Prælatus illius Religionis, quam non fuerit solemniter professus. 1.118.2.4

Religiosos contra prohibitionem sui Prælati ordinari non debet. 1.160.2.1

Religiosos ordinare non possunt Episcopi sine literis, & licentia suorum Prælatorum. ibid.2

Religiosus contra prohibitionem sui Prælati ordinari non potest. ibid.3

Religiosus effectus per simplicia biennio nouitiatus anno transacto vota in Societate Iesu emissa, si ab ea retrocedat, à votisque absoluatur, an reincidat in pristinam irregularitatem ex defectu natalium consurgentem, quæ iam erat purgata per illa vota. 1.182.1.9

Religiosi obligatio erga Religionem per sententiam expulsionis tollitur. 1.269.2.3

Religiosi debent habere syndicum, qui causas monasterij agat, defendat etiam [si oportuerit] constituto illi salario. 1.320.1 init.

Religiosi etiam ad testificandum non admittuntur absque iuramento nisi à partibus remittatur. 1.537.2.1 543.2.1.

Religiosi possunt adhiberi testes in testamento, in quo eorum monasterium hæres institutum est, vel illi legatum. 1.543.2.

Religiosorum & mulierum certus numerus in conuentu determinatus ex propriis monasteriorum redditibus, vel conuentu elemosynis sustentari possit. 2.6.11

Religiosi diuersi habitus missi ad prædicandum de non conuentis, ne populi scandalizentur, debent accipere communem & honestum habitum, vt sint conformes. 2.9.1.init.

Religiosi bona licitè ex vna religione in alteram diuersi ordinis transeuntis, quæ prius monasterium ratione eius acquisierat, recuperat posterius. 2.23.1.4

Religiosorum appellatione in stricta disputandi ratione non comprehenduntur clerici sæculares. 2.23.1.5

Religiosorum ad præsentationem nullus debet in eorum Ecclesiis institui per Episcopum, nisi prius ei congrua portio per Episcopum assignetur. 2.47.2.6

Religiosi non debent Ecclesias, vel decimas à laicis sine diuersanorum consensu recipere, excommunicatos, vel interdictos ad diuina admittere, in Ecclesiis quoque quæ ad eos non pleno iure pertinent, instituere, vel destituere, sed præsentabunt Diœcesanis ad eas viros idoneos. 2.68.2.1

Religiosos piarum voluntatum executores compellere potest Capitulum Sede vacante ad reddendas administrationis rationes. 2.93.1.11

Religiosi an sint omnino incapaces beneficiorum sæcularium maximè in titulum, remissiuè. 2.113.1

Religiosus si fideiubeat, vel mutuum accipiat sine licentia Prælati, & maioris partis Capituli, non tenetur Ecclesia, & ipse recipiens punitur nisi mutuum sit versum in vtilitatem Ecclesiæ. 2.178.2.2

Religiosus fideiussor existere non potest, absque Prælati, & maioris partis Capituli licentia. 2.180.2.4

Religiosus si de facto fideiubeat absque Conuentus licentia, irrita est fideiussio. ibid.6

Religiosus non potest mutuum recipere vltra summam communi prouidentia constitutam, nisi Prælati, & maioris partis Conuentus licentia interueniat. ibid.7

Religiosi tacitè, vel expressè professi testari non possunt. 2.193.1.4

Religiosi etiam ad pias causas testari non possunt. 2.193.2.5

Quamvis Prælati cuiuscunque Summo Pontifice inferioris, seu Capituli generalis accedat licentia. ibid.6

Religiosus professus in quacunque Religione ex Summi Pont. licentia testari potest. 2.193.2.9

Religiosis interdictum est eligere sepulturam. 2.227.1.5

Religiosi de noualibus, quæ *propriis manibus*, seu sumptibus excolunt, decimas soluere tenentur, *si pacto expresso* ad hoc teneantur. 2.245.2.1

Religiosum alienum recipientes absque literis dimissoriis superioris peccant mortaliter. 2.265.2.2

Religiosus exemptus à iurisdictione Episcopi dicitur debitè translatus si adfuerit expressa voluntas, consensus Abbatis, & Conuentus, ac etiam iusta causa. ibid.3

Religiosus non exemptus à iurisdictione Episcopi minimè dicitur debitè translatus ad partem nisi vltra licentiam Abbatis, & Conuentus, adsit etiam iusta causa, & licentia Episcopi. 2.266.1.5

Religioso cuilibet licitum est zelo sanctioris vitæ ad strictiorem Religionem transire, petita prius licentia sui Prælati, quamvis non obtenta. 2.273.2.2

Religiosus translatus ex vna Religione ad aliam debet esse de nouo nouitius, atque in eadem profiteri. 2.279.1.31

Religiosus transiens ad strictiorem Religionem bono zelo, non tamen petita licentia, ad prius Monasterium reuocari potest. 2.279.2.31

Religiosi fugitiui annuatim sunt requirendi, & cogendi vt ad monasterium reuertantur. 2.282.1.2

Religiosos fugitiuos tenentur quærere, & reuocare Præsidentes Capitulis, Abbates, seu Priores. ibid.4

Religiosi professi iustè, & in perpetuum electi, an mancant votis, & obseruantiis Religiosis liberi, ostenditur. 2.284.2.10

Religiosis fugitiuis, & electis, apud alta Monasteria existentibus Ordinis constitutis subministranda sunt victui necessaria. 2.287.2.20

Cuius verò expensis subministrari debeant. ibid.21

Religiosi quamvis sint parum literati possunt promoueri, quia in eis magis attenditur vita, quàm scientia. 2.315.1.4

Religiosus proprium habens tempore mortis inuentus, non debet in loco sacro sepeliri. 2.346.1.2

Religiosus si inuentus sit in morte cum bursa denariorum, non propterea præcipitanter debet ecclesiastica sepultura priuari, nisi contra ipsum prius opponatur. ibid.3

Religiosus proprium habens tempore mortis inuentus, in hortum cum illo proprio est sepeliendus. 2.346.6.5

Religiosorum

FARBOSA
Ludus Can
To. 2. f. 3.
CVI

Religiosorum delinquentium multitudini non parcitur faciendum contra vorum,aut obseruantiã Monachalem. 2.329.2.6
Religiosus non dicitur locus nisi Episcopi accedat auctoritas. 2.333.1.4
Religiosi vendicare,vel retinere non possunt Ecclesias sibi concessas à laicis sine diœcesani consensu, nisi legitimè præscripserint,vel postea diœcesanus consenserit. 2.350.2.1
Religiosus factus Episcopus potest licitè carnibus vesci Feria Sexta in qua Natale Domini incidit. 2.430.2.4
Religiosi professi exeuntes ad audiendas leges,vel physicam,nisi infra duos menses ad claustrum redeant,excommunicati sunt, & in nulla causa patrocinari possunt, & in choro, & in Capitulo,& cæteris erunt vltimi, & sine dispensatione Papæ non promouentur. 2.455.1.1.2
Religiosus,qui non exiuit animo audiendi leges, vel physicam, sed postea mutata voluntate permanet extra claustrum principaliter animo eas audiendi,& sic post huiusmodi voluntatis mutationem duos menses extra claustrum moratur, incurrit in excommunicationem comminatam in hoc text. 2.455.2.8
Religiosus claustro egrediens animo audiendi leges, vel physicam,sed re ipsa non audiuit, incurrit hanc excommunicationem. ibid.9
Religiosi Societatis Iesu post emissa tria simplicia vota sunt incapaces matrimonij. 2.522.2.3
Religiosus potest suum Abbatem accusare nulla ad hoc prius impetrata licentia. 3.2.2.2
Religiosus chirurgiam exercens si ex ea mors sequitur, irregularis est,etiamsi sit peritus & diligens, & hoc fecerit causa pietatis,sed cum eo post satisfactionem misericorditer potest dispensari. 3.109.1.1
Religiosi possunt facilius quàm clerici à suis administrationibus amoueri. 3.152.1.8
Religiosi possunt eligere sepulturam, si sunt in remotis extra sua monasteria. 3.195.2.2
Religiosorum numerus in quolibet monasterio constituendus, quatenus debeat esse ex Conc.Trid. ostenditur. ibid.3
Religiosus nullo Ordine initiatus, si violet interdictum quam pœnam incurrat, ostenditur. 3.197.1.9
Religiosi etiam exempti Ecclesias, & decimas non debent à laicis recipere sine consensu diœcesanorum. 3.207.2.1
Religionem plantare, seu approbare reseruatum est Summo Pontifici. ibid. 2
Religiosi priuilegiati & exempti tenentur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos. 3.209.2.13
Religiosi in priuatis Oratoriis publicè pulsare campanas non possunt. 3.225.1.6
Religiosi Monasterium fundare non possunt sine licentia Papæ. 3.232.2.15
Religiosi, quibus à Papa concessum est, vt Ecclesias eis subiectas possint in proprios vsus conuertere non auctoritate propria, sed à diœcesano loci possessionem illarum Ecclesiarum recipere debent,nisi in priuilegio alio aliud exprimatur. 3.237.2.1
Religiosus crediturus est pœnitenti dicenti se habere licentiam à proprio Parocho, vt illi ministret sacramentum Confessionis, & Eucharistiæ. 3.286.1.13
Reliquiæ Sanctorum vendi non possunt, seu passim ostendi non debent, ne circa illas populus decipi possit. 2.426.1.1
Reliquiæ antiquæ non possunt extra capsam ostendi. ibid.2
Reliquiæ Sanctorum venales exponi non debent. ibid.3
Remedio adipiscendæ possessionis,& interdicto. Quorum bonorum, agere possunt illi, in quos possessio legis ministerio transfertur. 1.68.2.6
Remedium recuperandæ possessionis competit spolio facto super iuribus incorporalibus. 1.106.2.6
Remedium reintegrandæ possessionis præsumitur spatio triginta annorum. 1.430.2.7
Remedium possessorium ex interdicto Retinendæ intentari potest pro conseruatione iurisdictionis, honoris, & obsequiorum quasi possessione. 1.483.2.11
Remedium recuperandæ possessionis conceditur contra singularem successorem. 1.700.1.4
Remedium læsionis vltra dimidiam tollitur de iure spatio 30. annorum,15. apud Lusitanos, 10. apud Gallos, 4. apud Castellanos,& 3. apud Valentianos. 2.128.1.35
Nisi deceptio sit enormissima. ibid. 36
Remissio pensionis, seu mercedis fit propter sterilitatem sine conductoris culpa contingentem. 2.136.2.1.2
Remissio pensionis non fit quando sterilitas contigit ex vitio rei proprio. 2.137.2.5
Remissio pensionis,seu mercedis non fit quando calamitas, quæ fructus abstulit, consueta est in illis locis, vel regionibus. ibid.6
Remissio pensionis denegatur simplici colono partiario. 2.138.1.9
Remissio pensionis fit in emphyteusi si ex ea soluatur magna pensio, quæ fructibus respondeat aliàs secus. ibid. 10
Remissio pensionis,vbi est facienda ob causam sterilitatis,intelligitur pro rata obtingentis sterilitatis. 2.138.2.16
Remissio,quæ sit inter socios, soluit laudemium. 1.146.2.27
Remissio qua soluuntur sponsalia, debet esse libera, non metu, aut dolo inducta. 2.467.1.7
Remissio decimarum facta à Romano Pontifice, vt priuilegium in toto rigore accipi debet,strictámque recipit interpretationem,ac per consequens præsentes tantùm decimas,non futuras comprehendit. 3.242.1.11
Remittens ius futurum censetur solum remittere illud, quod habet causam de præsenti. 1.146.2.3
Renuntians literis ad beneficium, quando dicatur simoniacè renuntiare. 1.58.1.2
Renuntians beneficio potest ad illud denuò eligi, vel admitti ex alio titulo superueniente. 1.146.2.2
Renuntians litteris beneficialibus non ideo institutioni iam factæ renuntiare videtur. 1.149.1.1
Renuntians per Procuratorem potest reuocare eam renuntiationem quandiu res est integra. 1.154.1.3
Renuntians loco,& dignitati non potest Ordines conferre etiam ex licentia alicuius Episcopi. 1.167.1.2
Renuncians potest beneficium renunciatum repetere ex noua causa. 1.591.2.6
τὸ *Renuntiare* aliquando sumitur pro eo quod est referre, seu nuntiare frequentius tamen accipitur pro repudiare,resignare, vel cedere. 1.44.2.3
Renuntiare,cedere,& resignare inter se confunduntur, & vnum pro alio passim accipitur. 1.145.1.7
Renuntiare quis potest literis ad beneficia, & iuri ad rem absque Superioris licentia. 1.149.2.2
Renuntiare non potest beneficiatus coram laico etiam Notario Cameræ, vel habente iuspatronatus in beneficio. 1.150.1.3
Renuntiare Ecclesiam metu iurans si renuntiauerit, non obstante abiuratione, illam repetere potest. 1.322.2.2
Renuntiare possunt contrahentes matrimonium communicationi eriam inductæ, & stantibus legibus, seu statutis eam inducentibus. 2.609.1.8
Renuntiare iuri suo cuilibet permittitur. 3.156.2.4
Renuntiari potest Abbatia. 1.154.2.4
Renuntiari potest priuilegio in præiudicium exempli. 1.345.1.9
Per *Renuntiationem* amittit quis beneficium. 1.30.1.4
Renunciationis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.144.2.2
Renuntiatio definitur vt sit spontanea iuris proprij dimissio, vel melius vt sit legitima beneficij dimissio à superiore admissa. 1.145.1.4
Renuntiatio beneficiorum duplex est, tacita & expressa. ibid.8
Renuntiatio tacita dicitur quæ à iure absque aliqua verborum expressione fieri intelligitur. ibid.9
Renuntiatio ex presa est illa,quæ à resignante verbo,aut scripto iuxta formam à iure præscriptam celebratur. 1.145.2.10
Renuntiatio duplex est,altera simplex & pura, quæ ex mera liberalitate absque vllo pacto, & conuentione fit,altera verò conditionalis, quæ in fauorem certæ personæ, vel sub aliqua conditione celebratur. ibid.11
Renuntiatio simplex & pura à iure recepta est, & coram diœcesano Episcopo fieri potest. ibid. 12
Renuntiatio conditionalis à iure reprobata est, de stylo tamen Curiæ à Romano Pont. admittitur. ibid.13
Renunciatio iurata non trahitur ad ius superueniens, vel futurum. 1.146.2.6
Renuntiatio beneficij non præsumitur. 1.148.1.2
Renunciatio vt valeat,oportet eam liberam esse,licèt donec rescindatur mero iure teneat. ibid 3
Renuntiatio non spõte facta per testes probari potest. 1.148.1.10
Renuntiatio simoniaca est nulla, etiam quoad præiudicium resignantis ipsius simoniacè. ibid. 12
Renuntiatio beneficij facta in manibus laici non tenet, renuntians tamen est beneficio spoliandus. 1.149.2.1
Renuntiatio coram laico facta non est nulla ipso iure. 1.150.1.5
Renuntiatio conditionalis in fauorem certæ personæ apud inferiores Prælatos absque labe simoniæ fieri non potest. 1.233.1. fin.
Renuntiatio facta cum pacto, vt resignatarius soluat resignanti expensas factas in illo beneficio consequendo, est simoniaca. 1.300.2.3
Renuntiatio litis super beneficio pro pecunia,aut alio temporali est simoniaca,etiamsi recipiatur nomine expensarum. ibid.4
Renuntiatio debet esse libera,& voluntaria. 1.321.2.3
Renuntiatio beneficij meru facta venit rescindenda. ibid.4. & 1.431.1.4
Renuntiatio beneficij fieri non potest sine superioris auctoritate. 1.322.1.6
Renuntiatio beneficij facienda coram Episcopo debet esse sine vllo pacto, modo, seu conditione. 2.59.2.3
Renuntiatio tacita in præiudicium renuntiantis idem operatur quod expressa. 2.103.1.5
Renuntiatio casuum fortuitorum non comprehendit insolitos. & qui rarissimè contingunt. 2.137.2.8

Repræsentare dicitur,qui præbetur sensibus corporeis. 2.11.2.31
Repræsentationes facere possunt clerici rerum piarum,& solemnitatum Fidei nostræ. 2.9.2.6
Reprobatio contra testes in causis summariis non admittitur.1.536.1.6
Reprobatio vnius ex duobus propositis videtur includere approbationem alterius. 1.565.1.3
Reprobatus semel ad aliquam Ecclesiam vitio personæ nec ibi, nec alibi potest eligi. 1.94.2.2
Repudij libellum dant inter se Iudæi. 2.552.1.3
Repudium quare fuisset licitum Hebræis,ostenditur.2.605.1.17
Repulsæ testium sunt defensiones. 1.542.1.2
Repulsæ testium si non reperiantur,potest appellari. 1.542.2.4
Requisita solemnia non præsumuntur interuenisse ex temporis diuturnitate, quando ex inspectione instrumenti apparet eam non interuenisse,aliàs secus. 2.129.2.5
Res inter alios acta aliis nocere non debet. 1.306.2.5
Rei ratione sortitur quis forum,vbi res sita est. 1.387.1.8
Rei vendicatione quando agitur,semper designanda est res, quæ petitur certo loco,& etiam finibus certis. 1.388.1.1
Rebus Ecclesiasticis potest agi contra quemlibet possessorem. 1.442.1.10
Res libera tradi debet. 1.558.2.4
Res minùs valet ex onere abiecto. ibid.1
Rei vendicationem intentans, petendo rem suam tenetur probare dominium ex parte sua,& possessionem ex parte rei conuenti,siue propriam, siue impropriam. 1.612.2.2.med.
Res iudicata accipitur pro negotio,causa,vel lite,quæ inter litigantes coram iudice ventilatur. 1.643.1.8
Res iudicata dupliciter consideratur,aliquando à tempore, quo iudex profert sententiam,aliquando post illud tempus.ibid.9
Et constituitur differentia inter vtrumque modum. ibid.10
Res iudicata definitur vt sit res, quæ finem controuersiarum iudicis pronuntiatione accipit. 1.643.2.13
Rei iudicatæ appellatione quæ cõtineantur,ostenditur.1.644.1.14
Res inter alios iudicata aliis non nocet,nisi ei,qui cùm sibi primùm actio & defensio competeret, sustinuit sequentem agere. 1.667.2.1
Res inter alios acta aliis nocet cùm causæ sunt connexæ. ibid.3
Et in causa filiationis. ibid.4
Res Ecclesiæ alienari non debent. 2.107.1.2
Rem venalem qui exposuit compellitur ad eam vendendam. 2.124.1.9
Rem donatam vxori propter nuptias si vir habens alia bona, vnde vxor possit sibi consulere, eadem consentiente vxore vendiderit,non poterit illa inquietare super ea emptorem,qui spatio triginta annorum rem possederit, maximè si pretium fuit conuersum in communem vsum viri & vxoris. 2.129.1.1
Rem solitam alienari absque consensu domini potest emphyteuta alienare eo irrequisito sine commissi incursu. 2.151.1.87
Res Ecclesiæ pignorari non debent nisi ex necessitate, & rationabili causa. 2.170.2.1
Res sacræ non possunt pignori obligari. ibid.2
Res sacræ quibus ex causis alienari,seu pignorari possint, ostenditur. ibid.3
Res ad eos pertinere videtur cuius sumptibus fuit ædificata. 2.33.1.4
Rem alienam in consensu domini,potest maritus donare vxori. 2.616.1.9
Res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat,& prodest quoad quandam præsumptionem. 3.35.1.5
Res semel destructa,si reficiatur,non dicitur eadem.sed noua, & diuersa. 2.57.1.4
Rei licitæ dans operam, non tenetur de quacunque cæde, quæ inde sequatur. 3.104.2.3
Rei licitæ operam dans,adhibénsque sufficientem diligentiam ne alicui noceat, si occidat aliquem, non est homicida, nec peccat. 3.111.2.3
Res transit ad successorem cum suo onere. 3.141.1.3
Re perempta perεũt illius iura tã actiua,quàm passiua.3.198.2.4
Res inter alios acta nocet aliis ratione connexitatis. 3.261.1.4
Res omnis per quascunque causas nascitur,per easdem dissoluitur. 3.350.2.1
Rerum Ecclesiasticarum alienationes factæ per schismaticos, vide *Ordinatio*.
Rescriptum,seu mandatum speciale derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem. 1.29.1.3
Rescriptum Papæ, vel Regis intelligitur secundùm supplicationem. 1.30.2.9
Rescriptum, vt valeat oportet fieri specificam mentionem de statu causæ. 1.31.1.10
Rescriptum vbi copulat duo ad eundem effectum, sufficit vnum probare ob cuius probationem obtinere possit. ibid.11
Rescriptum primum, & non secundum valet si in secundo per aduersarium impetrato non fiat mentio de primo, & si primum fuit impetratum communi consensu partium, non valet secundum impetratum per alteram partem hoc tacito. 1.31.1.1
Rescriptum ad lites posterius non derogat priori super eadem causa ad alios iudices impetratum, in quo illius mentio non fit. ibid.2
Amplia licèt res integra existat, & lis perpriùs nullatenus inchoata. ibid.3
Rescriptum ad lites posterius, vt deroget priori debet mentionem facere omnium clausularum notabilium, quæ in eo continentur. 1.31.2.4
Rescriptum posterius non faciens mentionem prioris an sit ipso iure nullum,ostenditur. ibid.5
Rescripto,vel dispositione vbi duo, vel plura sub disiunctione, seu alternatiuè proponuntur, sufficit quandocunque ex illis in quo rescriptum verificatur. ibid.6
Rescripto Papæ debet parere is ad quem illud dirigitur,vel causam rationabilem assignare quare petere non potest. 1.32.1.7
Rescripta ob importunitatem petentium concessa non sunt consequenda. 1.34.1.1
Rescriptum impetratum, vel concessum non præiudicat cauæ priuilegiatæ, nisi de ea fiat specialis mentio. 1.34.2.1
Rescriptum non est adimplendum in præiudicium tertij.ibid.2
Rescriptum Principis præsumitur noluisse auferre tertij ibid.4
Rescriptum impetratum ad beneficia *non* valet si in eo subintelligitur dignitas impetrantis. 1.37.2.1
Rescriptum ad beneficium impetratum non valet tacita impetrantis dignitate. ibid.2
Rescriptum secundum impetratum ab aduersario valet, licèt non faciat mentionem de primo, si primus impetrans dolo, vel negligentia non fuit vsus illo. 1.38.2.1
Rescriptum posterius præualet non facta mentione prioris, quo impetrans per malitiam,vel negligentiam suam vsus non fuit intra annum. ibid.3
Quæ requirantur vt conclusio text.subsistat. ibid.3
Decisio text procedit in rescriptis iustitiæ, seu ad lites, non verò in rescriptis gratiæ. ibid.4
Rescripta per quæ incerti iudices dantur, vel futura negotia committuntur,non valent. 1.39.2.1
Rescriptum Apostol,falsa latinitate conscriptum vitiatur. 1.39.2.2
Rescriptum contra secundum non potest opponi de taciturnitate primi impetrati per appellantem, de sua appellatione non habita mentione. 1.40.1.1
Rescriptum secundum *valet* non facta prioris mentione quando primum erat subreptitium. ibid.2
Rescriptum non scribitur pluribus cum clauſ. *Quòd si non omnes*, intelligitur tam de impotentia facti, quam iuris. 1.40.2.1
Rescriptum iustitiæ concessum contra Petrum,& quosdam alios, comprehendit tantummodo personas æquales, vel inferiores Petro. 1.41.1.1
Rescripta diuersa contra vnum *super eodem* ad diuersos iudices impetrans,& illis vtens,perdit commodum vtriusque. 1.43.1.1
Rescriptum præsentans,cuius virtute citatio subsequuta est, non potest illi renuntiare sine consensu partis aduersæ. ibid.2
Rescriptum si ob aliquod vitium sit nullum, tunc illius mentio habenda non est in impetratione secundi. 1.43.1.7
Rescriptum ad beneficium impetratum, & de beneficio impetrantis non faciens mentionem,minime valet. 1.44.1.1
Rescriptum debet intelligi secundùm ius commune, & eius ampliationes amplecti. 1.45.2.1
Rescriptum interpretatur secundùm verisimilem mentem concedentis. ibid.3
Rescripta gratiæ per subreptionem obtenta sunt iure irrita, decus in rescriptis iustitiæ,quæ non vitiantur nisi ope exceptionis. 1.45.2.6
Rescriptum subreptitium, & quicquid ab eo pendet,est ipso iure nullum. ibid.7
Rescriptum non viciat taciturnitas in eo quod si fuisset expressum,fuisset æquè concessum. 1.46.1.2
Rescriptum per quod quis impetrauit iudicem lite pendente, non facta mentione de *illa* est nullum. 1.46.1.3
In Rescripto lite pendente impetrato mentio facienda est de statu causæ. ibid.4
Rescriptum corruit quando adest dolus, siue alias Princeps esset concessurus,siue non. 1.47.2.1
Per Rescriptum impetratum contra antecessorem qui fuerat violentus beneficij occupator, conuenitur successor eodem vitio laborans. 1.50.2.3
Rescripti,seu mandati forma debet præcisè,& punctualiter, non autem per æquipollens adimpleri. 1.50.2.5
Rescripta non extenduntur ad res, vel ad personas in eisdem non comprehensas. ibid.6
Rescriptum cùm sit strícti iuris,ad expressa tantùm refringitur. ibid 6
Rescriptum secundum valet,licèt de primo non faciat mentionem,quo vti noluit impetrans intra annum. 1.51.2.2
Rescripta iustitiæ sunt anomalia, secus in rescriptis gratiæ. 1.51.2.3

Rescripto quando plura narrantur diuersos effectus operantia non sufficit impetranti alterum solum probare ad vtrumque effectum consequendum. 1.52.1.1

Rescriptum non valet super restitutione beneficij impetratum quod de causa excommunicationis impetrantis non facit mentionem. 1.53.1.1

Rescriptum non vitiatur solùm taciturnitate facti, sed etiam silentio alicuius qualitatis. 1.53.2.6

Rescriptum impetrare nulli licet,quod aliquem vltra duas dietas ad iudicium trahat,& quid attento iure Sixti, ostenditur. 1.54.2.2

Text.iste non habet locum in causis in Romana Curia commissis. ibid.3

Rescriptorum duorum occasione, vnius scilicet in causa principali,alterius in causa appellationis si contenditur, non iudex super principali, sed deputatus super appellatione cognoscere debet de validitate appellationis. 1.56.1.1

Rescriptum Apostolicum quo mandetur de beneficio prouideri alicui nullum ius speciale tribuit mandatario. 1.58.2.7

Rescripta subreptitia ad lites non sunt nulla nisi ope exceptionis. ibid.8

Rescriptum,quod procurrator reuocatus, & de hoc certificatus, extra iudicium impetrauit,non valet, secus tamen si in iudicio,dummodo reuocatio ad notitiam aduersarij, vel iudicis non peruenerit. 1.59.2.1

Rescriptum impetratum contra hominem alicuius diœcesis,non extenditur ad hominem eiusdem nominis alterius diœcesis. 1.60.1.1

Rescriptum non valet, si Clericus Mediolanensis dixerit se Bononien. 1.60.1.2

Rescriptum vitiatur ex errore nominis diœcesis, nisi ex circunstantiis constet de corpore eius de quo Papa in rescripto sensit. ibid.3

Rescripta delegatoria sunt stricti iuris. 1.61.2.3

Rescripta beneficialia sunt strictè intelligenda. ibid.4

Rescripta sunt stricti iuris, & ab eius verbis non est recedendum. 1.63.2.6

Rescriptum directum excommunicatori vt absoluat excommunicatum si contra Concilium cum excommunicauit, datis executoribus, qui eo non parente exequantur, non excommunicatori, sed executoribus cognitionem demandat. 1.64.1.1

Rescriptum impetrans ad beneficium si dixit se non esse beneficiatum,cùm tamen haberet beneficium, licèt exiguum, non valet rescriptum. 1.64.2.1

Rescriptum Pontificium ad beneficium ad quod obtinendum proposuerat impetrans se nullum beneficium habere, cùm tamen haberet vnum,quamvis exiguum, est nullum. 1.65.1.2

Rescripto Apost.aburentes in casibus hîc enumeratis, priuantur commodo rescripti, & condemnantur in sumptibus, & damnis aduersario. 1.65.2.1

Rescriptum cedi non debet. ibid.2

Rescriptum non trahitur ad lites futuras. ibid.3

Rescriptum contra legem etiam non habentem clausulam derogatoriam non valet. 1.136.1.4

Rescriptum recipit interpretationem à persona concedentis. 1.226.1.2

Rescriptum est interpretandum secundùm ius, etiamsi rescripti verba aliud sentire videantur, & nihil operarentur. 1.234.1.4

Rescripta Motu proprio concessa nihil operantur in præiudicium tertij. 1.235.1.5

Rescriptum iustitiæ re integra morte Papæ illud concedentis extinguitur. 1.237.2.3

Rescriptum Papæ, quod sibi mandatur, non exequens graviter punitur. 1.240.1.11

Rescriptum impetratum ab excommunicato super prosequutione appellationis valet,licèt de excommunicatione non fecerit mentionem. 1.240.2.14

Rescriptum secundum prioris reuocatorium quoad processum factum contra tertios trahitur retro. 1.247.2.3

Rescripta sunt stricti iuris. 1.249.1.2.& 1.274.1.3

Rescriptum delegatorium ad certas res,non extenditur ad alias, nisi de partium consensu expresso,vel tacito. ibid.3

Rescriptum iustitiæ impetrans vt collega detur Ordinario,litis pendentiam coram Ordinario narrare debet. 1.250.1.8

Rescriptum est restringendum. 1.253.2.5

Rescripta delegatoria sunt stricti iuris. ibid.6

Rescriptum Papæ datum Episcopo vt corrigat clericos suæ diœcesis,non dat iurisdictionem super exemptos. 1.279.2.1

Rescriptum vt valeat,debet fieri expressio rei. 1.305.1.4

Rescripti vigore impetrati contra alienantem conuenitur is, in quem facta est alienatio rei causa mutandi iudicij.1.338.2.1

Rescripti præsentatio sufficit ex parte actoris,vt litis contestatio inducatur. 1.402.2.5

Rescriptum concessum cum clausula,*Motus propriij*,de lite cœpta mentione non habita,est nullum. 1.456.2.5

Rescriptum impetratum contra consuetudinem & stylum Principis suspectum est de falso. 1.516.2.3

Rescriptum Apost. propter rasuram in loco non suspecto non censetur vitiosum. 1.553.2.1

Rescriptum impetrans ad delegatum debet facere mentionem de processu,& litis pendentia,quæ est super tali causa,aliàs commissio est nulla. 1.665.1.4

Rescriptum vt valeat debet fieri specifica mentio de appellatione. 1.709.1.9

Rescriptum currit à tempore præsentationis. 1.710.2.8

Rescriptum impetratum contra consuetudinem, & stylum Principis,suspectum est de falso. 1.737.1.4

Rescriptum non probatur falsum propter paucarum literarum rasuram in loco non suspecto. 3.156.2.1

Rescriptum omne impetratum contra ius, censetur per importunitatem obtentum. 3.260.2.3

Rescriptum Pontificis,& priuilegium Principis probat,& tenet, licèt in eo de alio fiat mentio. 3.345.2.5

Vide *Mandatum*.

Reseruata,quæ Summo Pontifici,& Sedi Apost. in iure reperiantur,remissiuè. 1.138.1.2

Reseruata Principi non veniunt in generali commissione. 1.259.1.3

Reseruata Principi ratione dignitatis acquiri possunt per inferiorem præscriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat. 3.346.2.3

Non *Residens* in beneficio,etiam modicæ æstimationis,illo priuatur. 2.32.1.1

Residentia generaliter sumpta dupliciter consideratur, primò materialiter,secundò formaliter. 2.28.1.8

Residētia definitur vt sit assistētia personalis vera,vel ficta,cum exercitio ecclesiastici ministerij in proprio beneficio. ibid.9

Residere tenentur omnes obtinentes Canonicatum & præbendam in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata. 2.34.2.2

Resignans repetere potest beneficium resignatum,quotics renuntiatio fuisset facta vi,metu,dolóve. 1.154.2.4

Resignare beneficium non potest beneficiatus absque sui Prælati licentia. 1.147.1.2

Resignatio beneficij ab excommunicato vitando facta est nulla. 1.98.1.9

Resignatio beneficiorum coram Ordinariis quomodo facienda, remissiuè. 1.147.1.3

Resignatio quando fit coram Ordinario, eius assensus præstandus est vnico contextu. ibid.4

Resignatio quando non tenuit, tunc sine noua collatione ad suum beneficium cedens redit. 1.254.2.3

Resignatio est simoniaca,quæ fit cũ pactione,& modo. 1.231.2.6

Resignatio beneficij coram Ordinariis alteriusgratia, & fauore non valet. 1.232.1.8.

Resignatio,seu collatio beneficij facta de nocte est valida. 1.242.1.13

Resignatio dicitur simoniaca, quæ fit cum pactione, & modo. 1.300.2.5

Resignatio beneficii dolo facta est nulla. 1.525.2.3

Resignatio beneficii potest per testes probari. 1.530.2.5

Resignationes beneficiorum spectantium ad collationem Episcopi recipere potest Capitulum Sede vacante. 2.93.1.6

Resilienti absque causa manifesta à sponsalibus non requisito Ecclesiæ iudicio imponitur pœnitentia. 2.504.1.3

Resistere,& se defendere aduersùs officialem exequentem non licet. 1.229.1.4

Respondens se velle litigare, amplius non potest declinatorias opponere. 2.350.2.5

Tò Respondere,duo significat, litigare scilicet, & soluere.1.382.2.7

Responsio facta post spolium est nulla, & spoliato danda est restitutio. 1.430.2.4

Responsio ita debet intelligi ne respondens incidat in contractetarem. 1.555.2.19

Respublica,ciuitas, & Vniuersitas gaudent iure minoris. 1.329.1.7

Resp.liberæ,& perfectæ,quales sunt Veneta, Genuensis, & aliæ similes possunt vectigalia imponere. 2.381.1.5

Restituendi obligatio nulla contrahitur ex prætermissione dignioris,si ei nullum iustitiæ ius per oppositionem acquisitum fuerit. 1.100.1.5

Restituendus in spiritualibus non est fur,& prædo. 1.185.1.5

Restituere dicitur à retro & statuo,quasi retro statuere,sicut reddere deducitur à retrodare. 1.327.1.3

Tò Restituere amplam in iure habet significationem. ibid.4

Restituere quis excusatur propter inopiam, & proprietatem. 1.589.1.3

Restitutio in integrum quando petitur incidenter, non requiritur litis contestatio. 1.282.2.2

Restitutio in integrum non habet locum in spiritualibus. 1.326.1.7

Restitutio præsupponit cessionem. 1.327.1.6

Restitutio enormissima stante læsione peti potest etiam post quadriennium. 1.330.1.16

Restitutio conceditur in causa fauorabili, etiam semiplenè probata iusta petendi causa. 1.332.2.1

Restituio in integrum quando petitur aduersùs sententiam debet plenè, & manifestè constare de læsione ex contractibus. 1.333 2.9

Restitutione in integrum postulata non est exequenda sententia, quæ transiuit in rem iudicatam. 1.334.1.2

Restitutio petita contra Principis sententiam non habet effectum suspensiuum. 1.334.2.3

Restitutio opposita per viam exceptionis contra sententiam, quando impediat executionem, ostenditur. ibid.6

Restitutio conceditur aduersùs lapsum tempus ad retrahendam rem auitam oblato pretio. 1.336.2.4

Restitutio in integrum postulanda est ab Ordinario administrationem habente, vel à delegato ab eo, siue hæc causa sit specialiter delegata, siue incidat in causa generaliter sibi commissa; ab Ordinario verò administrationem non habente, vel à delegato peti non debet nisi veniat incidenter. 1.337.1.1

Restitutio in integrum postulanda est ab Ordinario administrationem habente, vel à delegato ab eo. 1.337.2.2

Restitutio denegata Ecclesiæ vlteriùs sibi non conceditur, nisi ex noua causa, restituitur tamen ad appellandum à sententia denegationis. ibid.1

Restitutio vbi semel denegatur amplius cõcedenda non est. ib.2

Restitutio plenaria quæ dicatur, ostenditur. 1.394.2.10

Restitutionem beneficij petenti non obstat renuntiatio facta post spoliationem, quia præsumitur non spontanea. 1.430.1.1

Restitutionem beneficij petens non auditur, etiamsi spoliationem probet, si probatur eum sponte beneficium priùs resignasse. 1.430.2.1

Restitutio non competit spoliato vbi constat de notorio defectu proprietatis. 1.432.1.5

Restitutioni quoad habitationem, & copulam non est locus ante matrimonij consummationem, secus quoad solam habitationem. 1.434.1.3

Restitutioni locus non est in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu. 1.434.2.10

Restitutio spoliati debet fieri cum damnis, & interesse. 1.436.1.2

Restitutio minimè est differenda probationibus in promptu paratis. 1.440.1.22

Restitutio vxoris impeditur propter sæuitiam viri, & timorem offendendi eam. ibid.24

Restitutio quoad copulam non conceditur quando matrimonium nondum fuit consummatum. 1.440.22

Restitutio in integrum minori læso in contractu matrimonij etiam in dotis constitutione non datur. 1.441.1.8

Restitutio vxoris nondum cognitæ denegatur viro. 1.493.1.2

Restitutionem petens an debeat se læsum probare, ostenditur. 1.674.1.13

Restitutionem petenti an & quando obstet spontanea abiuratio, remissiue. 2.79.2.8

Restitutio minoris ita est intelligenda, vt fructus sint ipsi minori reddendi. 2.114.1.7

Restitutio concedenda est vxori temerè recedenti, si postea rediens non admittatur. 2.600.2.10

Restitutionem si petat ille, de cuius crimine in iudicio constat propter iudiciarium ordinem non seruatum, non est audiendus, sed illum tanquam notorium criminosum debet superior de nouo priuare. 3.13.1.1

Restitutio ante omnia concedenda non est, cùm scandalum inde est futurum. 3.13.2.7

Restitutio facienda est illi, à quo oblatum est, vel habenti causam ab eo. 3.99.2.33

Restitutio rei inuentæ fieri debet pauperibus, si dominus facta diligenti inquisitione incertus est. 3.137.1.2

Restitutio facienda est expensis creditoris absentis, quoties longè abest à loco, vbi debitor habitat. 3.137.2.11

Restitutio aduersùs sententiam, quomodo alternatiuè peti possit, ostenditur. 3.233.1.16

Restitutionis in integrum materiam qui Doctores tractent, cirantur. 1.327.1.2

Restitutio propriè sumpta differt à solutione, & redditione. ibid.5

Restitutio differt à satisfactione, in foro tamen conscientiæ frequenter ponitur restitutio pro satisfactione. ibid.6

Restitutio in integrum est redintegrandæ rei vel causæ actio, seu repositio in pristinum statum. 1.327.2.7

Restitutionis duo sunt capita, alterum maiorum 25. annis, aliud verò minorum, & illorum, qui iure minorum fruuntur, veluti Ecclesiæ, & similium. 1.328.1.8

Restitutio in integrum, vide *Petitio*.

Restituuntur in integrum aduersùs omissam allegationem, probationem, & lapsum terminum probatorij, minor, vniuersitas, Ecclesiæ, & aliæ priuilegiatæ personæ, & intra quindecim dies post factam attestationum publicationem restitutionis beneficium à iudice postulauerint. 1.522.1.5

Retineri non potest res ab eo, ad quem cum vitio peruenit. 1. 415.1.3

Retrahi sola res patrimonij, vel generis potest etiamsi vna demque pretio fuerit vendita cum alia, vel aliis monialibus, dolo etiam, vel fraude non probatis. 3.13.

Retrouenditio non soluit laudemium. 3.13.

Retrouenditio emphyteusis potest fieri irrequisito domino. 149.2.69

Reuelare peccatum, & peccatorem pro consilio habendo modo licet.

Reuocans procuratorem in contemptum Sedis Apost. & in iudicium aduersarij, condemnatur in expensis factis uersario.

Reuocare volens alios ab errore, & tacens, se ipsum errare monstrat.

In quæstione *Reuocationis* rescriptum recurrunt ad si iudices in cognitione sibi non deferant, nec iniuste cordent.

Reuocationis scientia est necessaria.

Reuocatio procuratoris non præsumitur.

Reuocatio mandati antequam perueniat ad procuratorem obstat, vt quicquid interim fit, valeat.

Reuocatio mandati non tener post conclusionem in causa.

Reuocatio conclusionis in causa an probetur ex eo quòd dicem admittantur articuli partis aduersæ.

Reus si obiicit actorem esse excommunicatum, & *intra* num competentem non probat legitime, adest admittan contra reum, &c.

Reus si recedat à iudicio dimisso procuratore solumodo agendum contumax est, & condemnatur in expensis.

Reus quando iure communi habet duos iudices, potest alte ex iis, quem maluerit, eligere ad actionem prosequendam. 383.1.12

Reus non tenetur respondere libello in actione personali si exprimitur causa petendi.

Reus si fuerit per actorem interrogatus an rem petitam possideret necne, & neget possidere, si postea conuincatur de mendacio, possessione priuatur.

Reus non est audiendus de proprietate opponens aduersus tentem restitutionem, nisi actore consentiente.

Reus qui mittendum in possessionem ad mandatum iudicis non admisit, non mulctabitur de Canonica æquitate si infra annum cauet stare iuri.

Reus post litem contestatam vbi est conuictus, si quæ causa, ferri debet sententia diffinitiua, si non liquet, pœna pœnatur in possessione, & pro absente seruetur quælibet proprietatis.

Reus si non inuenitur, sufficit publicè citationem ad Ecclesiam suam proponi.

Reus si ante citationem absuerit, *non habet locum* mulctio possessionem ex primo decreto.

Reo excipiente de excommunicatione contra actorem non stat communionis repletitio.

Reus in quacunque parte litis excommunicationem contra actorem obiiciens auditur, & si malitiosè diffulerit, in expensis condemnatur, & dato quòd non excipiat, ipse iudex publicè excommunicatum repellet.

Reus dicens se non possidere ad hoc vt absoluatur, cum tempore litis contestatæ possidere præsumitur, contra ipsum quòd desiisset possidere.

Rei iudicatæ exceptio vt obstet quæ concurrere debeant, ostenditur.

Reo damnato ad traditionem possessionis non sufficit tradere pignus pro ipsa possessione.

Reus conuentus coram iudice non suo quando non opposuit exceptionem declinatoriam ante litem contestatam, sed solum alias dilatorias & peremptorias, præsumitur tunc consensisse, & prorogasse iurisdictionem illius iudicis.

Reus licitè appellat si non auditur excipiens procuratorem adris non habere legitimum mandatum.

Reus petens sibi declarari, rem petitam in libello, si non auditur licitè appellat.

Reus criminis ad Ecclesiam confugiens non est *inuitus* ab extrahendus, nec debet amplius præterea criminis commissi damnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, est tamen aliter legitimè puniendus, nisi in duobus casibus hic enumeratis.

Reus iniustè contra ordinem iuris interrogatus tunc concretus potest negare se nõ fecisse crimẽ, de quo interrogatur.

Reus extrajudicialiter prius ab actore monendus ex vibanis.

& non ex iuris necessitate.

Rex Reus erit, non sunt latæ sententiæ.

Reges habent ius nominandi Episcopos, vel eorum electioni sensum præstandi.

Reges Christiani, quibus olim concessum fuit ius vagandi quo fuerint, remissiue.

Rex non potest Regno seruitutem imponere.

Rex an, & quando possit Episcopos vocare ad se, & illi teneantur ei obedire.

Reges Lusitani quo iure promittere possint in genere Ecclesiis

sui patronatus,& præceptorias vacaturas,ostéditur.1.90 1. med.
Rex non potest immunitatem à soluendis decimis concedere. 2.259.2.4
Vide *Imperator,Papa.*
Regis vnctio, vide *Vnctio.*
Rigor opponitur æquitati. 3.316.2.6
Roma communis patria est omnium. 2.387.1.7
Romæ in æstiuis diebus nullum sanum commoratur. 1.450.1.1
Rusticus,& mulier facilè excusantur,ne fœnus exercuisse dicantur. 2.131.1.8
Rustici Ecclesiæ non possunt deserere rura Ecclesiæ, & colere agros priuatorum. 2.438.1.1

S

Sabaudiæ Dux serenissimus in suo ducatu Imperij, & omnimodæ potestatis ius habet. 2.509.1.30
Saccharum soluit decimam, & ad hunc effectum reputatur potius fructus naturalis,quàm industrialis. 2.240.2.5
Saccus benedictus, qui hæreticis pœnitentibus datur,vnde originem duxerit,remissiuè. 3.70.2.19
Sacerdotes an solo verbo possit facere Papa? 1.8.1.22
Sacerdotis filius potest dici ille, qui natus est ante patris Sacerdotium. 1.32.1.2
Sacerdotis quæ scientia sit necessaria,ostenditur. 1.90.1.12
Sacerdos, qui ex iusta causa fecit sibi amputari vitilia non est irregularis. 1 197.1.1
Sacerdos omnis quoslibet pœnitentes à quibuslvis peccatis, & censuris in articulo mortis absoluere potest. 1.273.1.16
Sacerdos domicilium habet in loco beneficij. 1.387.1.14
Sacerdotis præsentia excludit præsumptionẽ falsitatis. 1.526.2.4
Sacerdotis solo dicto creditur quoad probandum aliquem pœnituisse. 1.606.1.9
Sacerdos sine iusta causa non est deponendus. 1 646.2.1
Sacerdos non debet retinere in domo mulierem suspectã de incontinentia,etiamsi sit mater, vel alia consanguinea. 2.13.2.1
Sacerdoti præbenda si assignari iubeatur,præsentandus debet esse Sacerdos in acta prouisionis. 2 49.2.5
Sacerdos, qui quotidie celebrare tenetur, an excusetur ratione morbi,ostenditur. ibid.8
Sacerdos obligatus quotidie celebrare,non tenetur quotidie, celebrare,sed quanto frequentiùs potest,salua honestate. 2.49.1.9
Sacerdos potest recipere pecuniam, vt celebret Diuina. ibid. 10
Sacerdos pro Missis celebrandis potest perpetuò operas suas locare. ibid.11
Sacerdos regulariter sumit alimenta de bonis Ecclesiæ,cui seruit,si habeat. 2.52.1.2
Sacerdos parochialis si corpus eius, qui alibi elegit sepulturam violenter rapuerit,& funus spoliauerit, tenetur restituere totum,quod accepit,& perdit quartam Canonicam. 2.227.1.3
Sacerdos si obligetur à fundatore ad Missam quotidie celebrandam peculiariter,votiuam scilicet de mortuis,potest ac debet celebrare de festo. 2.401.1.3
Sacerdos illis diebus, quibus potest Missam Sancti eo die currentis celebrare relicta votiua de mortuis,non tenetur collectam pro mortuis,vel Missæ votiuæ, quam promisit, adiungere. 2.402.2.4
Sacerdoti an fas sit in diebus profestis sacrum facere pro sui animi voto,eo prætermisso,quod tempori conuenit, ostenditur. ibid.5
Sacerdos semper vinum profundere debet,postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentum,nisi eodem die aliam Missam debuerit celebrare. 2.495.2.1.2
Sacerdos,qui inchoata Missa meminit alicuius peccati mortalis, non tenetur illam iam inchoatam relinquere,vt confiteatur, nec tenetur ad se vocare Confessarium ad Altare si periculum sit scandali. 2.407.1.5
Sacerdotes, qui sine legitimo impedimento non celebrant in anno saltem diebus festis præcipuis, an peccent, ostenditur. 2.410.2.12
Sacerdoti cuilibet an fas sit Missæ sacrificium facere in die Cœnæ Domini, ostenditur. 2.414.1.2
Sacerdos qui sine aqua,& igne,vel in pane fermentato, aut vase ligneo sacrificat,ab officio,& beneficio deponitur. 2.415.1.1
Sacerdos Latinus non potest in Ecclesia Latina,& in necessitate confiteri in fermentato nisi per Græciam transeat. ibid.2
Sacerdos portans in manibus sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ gaudet immunitate Eccles. 2.451.1.11
Sacerdos secundis nuptiis benedictionem impertiens in casu non permisso suspensionem incurrit. 2.617.1.3
Amplia etiamsi benedicat secundum matrimonium d ssoluto primo. ibid.4
Sacerdos secundis nuptiis contrahentium alterius in parochia benedictionem impertiens absque parochi, vel Ordinarij licentia quam pœnam incurrat, ostenditur. 2.617.2.6
Sacerdos pro ministratione spiritualium potest aliquid exigere, si ei sumptus desint. 2.34.1.3
Sacerdos gratis ministrare spiritualia quando debeat, & possit aliquid accipere titulo sustentationis. ibid 4
Sacerdotes diuina donantes ac Sacramentorum ministeriis seruientes ali debent ab iis, quibus Sacramenta conferunt. 2.42.1.6
Sacerdos non debet puniri ad solam mulieris confessionem asserentis se commissse adulterium cum Sacerdote, sed sibi infamato potest indici purgatio, quam si præstiterit absoluitur, deficiens verò suspenditur ab officio. 3.120.2.1
Sacerdos compelli non potest ad reuelandum peccatorem, siue peccatum in pœnitentia confessum. 3.194.2.1
Sacerdos audita in Confessione reuelare non cogitur,etiamsi præciperetur sub quacunque anathematis administratione, & à quocunque Prælato,etiam summo Pont. ibid.2
Sacerdotibus Græcis procurantibus, vel studiosè negligentibus oppressionem filiorum,non imponitur pœnitentia publica;sed debent abstinere ab Altaris officio,& aliter in secreto agere pœnitentiam;sed si delictum est publicum debẽt publicè agere pœnitentiam. 3.278.1.1
Sacerdotis arbitraria pœnitentia moderati debet secundùm quantitatem excessus pœnitentis, & contritionem,ac circunstantias. 3.278.2.1
Sacerdos proprius sufficienter ad pœnitentiæ Sacramentum ille censeri debet esse,cuius assistentia, siue per se, siue per Sacerdotem à se ad eam delegatum ad matrimonij validitatem requiritur. 3.285.1.7
Sacerdos proprius existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem. 3.286.1.14
Sacerdoti fide digno asserenti mortuum, seu morientem dedisse sibi licentiam de reuelanda Confessione creditur. 3.287.1.22
Sacerdoti non iurato creditur super pœnitentia alicuius facta. ibid 23
Sacerdoti dicta in confessione à pœnitente sine proposito confitendi, & absolutionem obtinendi, an cadat sub sacramentali sigillo, obstenditur. ibid.25
Sacerdos ciciens Regularem de Ecclesia officia Diuina turbantem excommunicatus non est. 3.304.2.1
Sacerdotis proprij appellatione quis intelligatur,ostenditur 3.313.2.13
Sacerdos solus potest Sacramentum Extremæ-Vnctionis infirmo conferre. 3.337.2.1
Sacerdotium per testes singulares probatur. 1.502.2.61
Sacerdotia sine peccato quis petere potest ratione mandati, aut nominationum sine ratione alterius gratiæ. 3.37.2.3
Sacramentum coniugij quomodo dicatur apud infideles existere, ostenditur. 2.603.2.3.4.5
Sacramenta gratis conferenda,quia pro eis conferendis,non licet aliquid exigere. 3.22.1.2
Sacramenta conferre volenti, nisi dato aliquo temporali, an illud in extrema necessitate,vel ad redimendam iniustam vexationem dari liceat,ostenditur. ibid.3
Sacramenta sunt liberè conferenda, cogit tamen laicos obseruare laudabiles consuetudines. 2.41 2.1
Sacramenta à schismatico administrata, an & quando valida sint,ostenditur. 3.84.1.3
Sacramenta à Sacerdote parato conferre in peccato mortali potest quis exigente necessitate petere. 3.136.2.14
Sacrificium oblatum à Sacerdote in peccato mort.existente prodest,& habet suum fructum quatenus nomine Christi, & Ecclesiæ offertur. 1 18.1.2.& 2.407.2.8
Sacrificium etiam pro mortuis offertur. 2.413.2.3
Sacrilegium est crimen mixti fori, ita vt pro eo possit quis coram Ecclesiastico,vel sæculari iudice conueniri. 1.375.1.4
Sacrilegium cõmittentes sunt per Ecclesiam iudicandi. 2.361.1.5
Sacrilegij criminis reus gaudet Ecclesiastica immunitate. 2.44.1.7
Sacrilegium est crimen mixti fori. 3.205.1.9
De Sacrilegio,eiusque speciebus qui DD.agant,ostenditur. ib.10
Sacrilegium committitur à laicis inuasoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio sunt Ecclesiæ. ibid.11
Sacrilegi qua pœna puniri debeant,ostenditur. 3.204.2.3
Sacrista ad officium quæ spectent,ponuntur. 1.212.1.1
Sacrista quam dignitatem & officium habeat,remissiuè. ibid.2
Sacrista potest renuntiare. ibid.3
Sacrista idem est quod Thesaurarius. ibid.4
Saxitia parentum viri etiam præbet vxori iustam diuertendi causam,ac petendi cautionem securitatis. 1.434.2.7
Sæuitia coniugis quando est tacita vt nulla securitatis cautio sufficiens ab alio præstari possit, non est restituendus coniux spoliatus. 1.439.1.13
Sagittarij,seu balistarij qui sint,ostenditur. 3.116.1.2
Salarium debet habere is, qui rem sequestratam apud se habet. 1.461.1.8
Salarium famulo ægroan debeatur,remissiuè. 2.38.2.7
Salarium accipiens ab Episcopo pro seruitio facto in iurisdictione commissa exercenda simoniam non committit. 3.47.2.4
Salaria assignari debent Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus. 3.50.1.4

Salinaria inter regalia connumerantur. 3.346.1.1
Saltans cum muliere prægnante saltatione immoderata sequuto abortu fœtus animati, irregularis est. 3.109.2.4
Salutare excommunicatum quando sit prohibitum, ostenditur. 3.313.1.7
Salui conductus literis quisque fidem habere non tenetur, quando locus non est tutus propter inimicitias. 1.698.2.6
Sancti plures de nuptiis ante matrimonium consummatum vocati referuntur. 2.287.2.3
Sanguis & aqua quę de Christi Latere fluxerunt, quid significent. 2.499.1.init.
Sanguinis effusio propter quam violatur Ecclesia debet secum trahere abundantiam, ita vt non sufficiant paucæ guttæ. 3.226.1.3
Sanguinis effusio per quam polluitur Ecclesia, debet esse iniuriosa. 3.126.1.5
Sanguinis effusio, propter quam polluitur Ecclesia, debet esse publica. ibid.6
Sanguinis, aut seminis effusio, vt per eam Ecclesia violetur, debet fieri intra eandem Ecclesiam, non supra tectum, vel infra Ecclesiam. ibid.9
Sapiens non debet quis esse apud semetipsum. 1.14.2.2
Sapientes audire, & consulere magnum signum bonitatis est. 1.563.2.3
Sardinia, & Corsicæ insulæ fuerunt in patrimonio B. Petri. 1.634.2.2
Sarraceni vnde dicantur, remissiuè. 3.53.1.init.
Sarraceni dicuntur omnes, qui impiæ, & nefariæ Mahometi sectæ, atque perfidiæ inhærent. 3.56.1.3
Sarraceno hæreticus dici non potest, etiamsi negaret articulum Fidei. 3.65.1.2
Satisfactio partis in absolutione ab excommunicatione est iure communi præcepta. 3.343.2.1.2
Scacchorum ludus qualis, & de eius origine; & inuentione, qui Doctores tractent referuntur. 1.116.1.18
Scacchorum ludus nec laicis, nec clericis prohibitus est. ibid. 19
Scacchorum, siue latrunculorum ludus clericis non est prohibitus. 2.12.1.8
Scacchorum ludus quare literatis non conueniat, ostenditur. ibid.9
Scandali ratione potest Episcopus renuntiare Episcopatui. 1.152.1.14
Scandali materiam tractantes referuntur. 1.617.1.2. & 3.208.2.9
Scandalum quando non prouenit ex culpa habentis beneficium, sed ex improborum malitia, tunc nemo cogitur propria dimittere propter eos. 2.25.2.3
Scandalum quando timetur ex matrimonio inter contrahentium consanguineos potest iudex illud contradicere. 2.489.1.6
Scandali diffinitio, diuisio, eiusque materia, remissiuè. 3.351.1.1
Ad Scandala vitanda multa sunt concedenda, quæ aliàs non concederentur. 3.351.1.3
Sceleris euidentia non admittit excusationem. 3.5.1.4
Schismatum tempora deducuntur de centenaria præscriptione, quæ solum currit contra Romanam Ecclesiam 1.629.2.1
Schisma Græca vox, Latinè scissuram significat. 3.83.1.3
Schisma definitur vt sit diuisio per quam quis se ab vnitate Ecclesiæ separat. ibid.4
Schisma in quo differat à crimine hæresis ostenditur. ibid.5
Schisma datur quoties temere quis desinit summo Pont. obedire, secus si data legitima causa. 3.83.2.6
Schismatis ratio consistit in ea obedientia quæ habet annexam rebellionem in Pontificem ex parte sui officij. ibid.8
Schismaticus quando hæreticus formaliter dicendus sit, ostenditur. 3.83.2.7
Schismatici an sint excommunicati, ostenditur. 1.87.1.7
Schismatici gesta nullius sunt momenti. 3.84.1.2
Schismatici non sunt irregulares. 3.84.2.5
Schismatici non sunt absolutè excommunicati in hoc text. sed solum in Bulla Cœnæ domini. ibid.6
Schismatici etiam post peractam pœnitentiam inhabiles sunt ad Ecclesiast. beneficia obtinenda absque dispensatione. 3.85.1.4
Scholares veteres conductores sunt præferendi nouis super conductione domus. 2.135.1.2
Intellige vt ibi.
Scholaris non potest è domo conducta expelli etiamsi dominus eam velit pro sua necessitate. 2.139.2.27
Scholaris qui non soluit pensionem potest è domo expelli. 2.141.1.45
Scholaris incipiens corrumpere virginem, sed non perficiens, non tenetur de defloratione. 3.117.2.6
Scholasticus si iurasset se alibi non sumpturum lauream, adhuc ob nouum examen poterit alibi Doctoris insignia sumere. 1.146.2.7
Scholasticus si verberauerit clericum, potest ab illa manuum iniectione in studio à suo Conseruatore Apost. absolui. 1.280.2.5
Ad Scholasticum requisita quæ, remissiuè. 1.98.
Scienter succedens in vitium potest conueniri per referipetratum contra violentum.
Scientes præsumuntur à vitiis abstinere. 1.362.
Scientia requisita in Episcopis quanta debeat esse, ostenditur. 1.1.91.1.20.
Scientia, quæ requiratur in Episcopos, remissiuè. 1.10.
Scientia multa inflat non quidem suo, sed hominum vitio. 1.10.& 1.151.2.11
Scientia præsumitur contra eum, qui ex officio tenebatur vidrere, & scire.
Scientia quæ requiratur in eo, qui in Episcopum est promodus, remissiuè.
Scientiæ defectus est iusta causa cedendi Episcopatui. 1.2.10
Scientiæ imperfectum potest supplere perfectio charitatis. ibid. 12
Scientiæ defectus impedit ordinari.
Scientia per vnicum testem probatur. 1.476.
Scientia alicuius, per testes singulares probatur. 1.501.
Scientia in factis vicinorum *præsumitur*. 2.693.
Scientia certa non præsumitur. 1.566.
Scientia nobilitat hominem. 1.757.
Scientia Canonica Legali, & Doctor iuris Canonici Doctus Legum est præferendus. 2.63.
Scientia Canonica dicitur quiddam mixtum ex morali, & Civili. 3.252.1.10
Scire quilibet præsumitur, quæ in ciuitate notoria sunt, & publica. 1.79.
Scire quilibet præsumitur, quod publicè scitur. 1.79.2.16.& 567.1.7
Scire, & scire debere paria sunt. 3.267.
Scribere in die festo lucri, seu mercedis causa, an liceat obseruare. 1.406.2.6
Scribere, & transcribere. 1.407.
Scripta manu alicuius etiam sine testibus, die & anno, probant contra ipsum,
Scriptores, & eorum successores custodire tenentur originalia, & partibus exhibere, alias tenerentur ad restitutionem. 1.88.123
Scriptura non est de substantia legis. 1.79.
Scriptura testimonialis non est de substantia electionis 1.102.1.17
Scriptura an sit necessaria in probanda professione. 1.239.
Scripturæ tabellionis non creditur, nisi habeat testium subscriptionem. 3.477.
Scriptura licet minus solemnis probat contra producentem. 526.1.9
Scripturæ productæ si indirectè contrarientur, an & quando probent, ostenditur. 1.347.
Scriptura priuata fidem facit. 1.551.
Scriptura priuata dicitur, quæ non est publica, sed à priuatis personis confecta. ibid.
Scriptura priuata recognita à parte habet vim confessionis.
Scriptura priuata recognita à parte operatur effectum apud Hispanos, & Gallos, vt per eam procedi possit per assignatum decem dierum. ibid.
Scripturæ priuatæ recognitio fieri debet per testes qui viderint illam scribi, & deponant se illius confectioni interfuisse. 55.2.18
Scriptura priuata probat.
Cum diuturnitate temporis. ibid.
Parte non opponente, etiamsi careat die, & consule. ibid.
Penes acta de consensu partium lata. ibid.
Reperta in archiuio publico. ibid.
Stantibus adminiculis.
Scriptura rasa præsumitur, & tanquam falsa reiici potest. 1.2.& 3.153.2.2
Scriptura munita sigillo alieno de voluntate sigillantis ad effectum probat.
Scripturæ priuatæ ab eodem productæ fidem non faciunt. 1.335.2.1
Scripturas falsas producens debet perdere causam. 2.335.
Scriptura, in qua quid abrasum reperitur, nihil penitus probat. ibid.6
Scripturam producens videtur approbare, & confiteri omnia in ea contenta.
Vide *Priuilegium*.
Scrutatores tres & non plures debent esse in electione personarum facienda, alias electio non valet.
Scrutatores tres in electione, quæ fit per scrutinium debent esse de Collegio.
Scrutatores vt aliqui extra collegium in electione possint interuenire an consuetudine introduci valeat, ostenditur. 16
Scrutatores debent interrogare electores, & singulatim, in quem consentiant, & quare, & quo zelo, de meritis, ac qualitate illius.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Scrutatores ex se, & ore proprio vota exquirere debent. ibid. 20
Scrutatores quomodo se se scrutari debeant, ostenditur. ibid. 23
Scrutinio publicato, an liceat postulantibus variare, ostenditur 1.82.1.14
Scrutinio publicato aut postquam vota, & suffragia cœperint regulari, non est licitum suffragium semel datum mutare, aut reuocare. 1.136.2.2
Secretum aliunde cognitum, nisi in Confessione sacramentali, nullo casu quocunque, etiam superiore iubente, etiam pro salute & scandalo Regni totius inuito pœnitente reuelari potest. 3.99.1.24
Secretum cognitum in confessione facta laico in extrema necessitate an cedat sub stricto Confessionis sacramentalis sigillo, remissiuè. ibid. 25
Sectus in cunabalis, vel ex iusta causa faciens sibi virilia abscindi, licitè promouetur. 1.195.2.1
Secularis potestas qui clericum banniuit, condemnari debet per iudicem Ecclesiasticum, secundum æstimationem iniuriæ in expensis, & damnis. 3.206.2.1
Sedes Apostolica quæ specialiter reseruauit, non transferuntur in generali demandatione. 2.59.1.8
Sedes in hac rubr. pro Ecclesia in qua est locus Prælati cuiuscunque etiam inferioris. 2.99.2.2
Sede vacante status eius mutari non debet. 2.91.1.1
Sede vacante si scribatur Capitulo, vel gerenti vices Episcopi, vt præbendam alicui conferat, si creatur Episcopus nondum executo mandato, & ad eum spectet collatio præbendarum, illud adimplere tenetur. ibid. & seqq.
Sedes Apost. & vniuersalis Ecclesiæ primatus iure Diuino est in Rom. Ecclesia. 2.591.1.39
Sedes Apostol. an possit auctoritate Pontificia aliò transferri, ostenditur. ibid 40
Sedes Apost. non potest errare in approbatione religionum. 3.207.2.3
Segetes iacentes in agris, & fœnum in pratis ad locum securum, licet in festis deferre, si imminet necessitas. 1.407.1.6
Semestre ad eligendum, seu conferendum à iure præfixum non currit legitimè impedito, nec incipit currere nisi à die notitiæ vacationis. 2.84.1.1
Semestre tempus datum Ordinariis ad conferendum computari debet secundum Kalendarium, & de momento ad momentum. 2.84.2.11
Semestre tempus datum Ordinariis ad conferendum est à tempore vacationis numerandum, & currere incipit ab eo tempore, quo scire potuit, vel debuit Episcopus. ibid. 12
Semina ex prædialibus decimis non deducuntur. 2.253.2.3
Seminis effusio, vide *Sanguis*.
Semper, aliquando sumitur pro quotiescunque. 1.330.1.17
Senectus ætate fit doctior, vsu tutior, & processu temporis sapientior. 1.104.1.5 & 1.526.2.7
Senectus, quæ non impedit in totum exequutionem officij Pastoralis, non præbet iustam causam resignandi Episcopatum. 1.146.1.3
Senectus non est sufficiens causa cedendi. ibid.
Senectus qualis dicatur, quæ Episcopum impotentem reddit ad exequendum officium Pastorale, arbitrio Summi Pont. vel iudicis relinquitur. 1.151.2.9
Senectus facit recedere à regulis iuris. 1.395.2.8
Senectus an excuset in delictis, remissiuè. 3.96.2.3
Senes præferuntur iuniotibus. 1.104.1.4. & 1.141.1.3
Senex est vtilis & necessarius Ecclesiæ, & ad est periculum in mutatione. 1.146.1.3
Senes, valetudinarij, & diu abfuturi ante litem contestatem examinari possunt, si tamen tempore moti iudicij viui, & præsentes sint, vt probent debent denuo recipi. 1.395.2.3
Senes qui dicantur, ostenditur. ibid. 7
Senes non possunt cogi venire ad testificandum. 1.507.2.3
Senes an sint compellendi ferre testimonium inuiti, remissiuè. 1.507.2.5
Senes cogi non possunt venire ad testificandum, sed debet iudex ad domum illorum mittere pro testimonio ferendo. 1.546.1.5
Senex præsumitur moriturus. 2.313.1.6
Senes ob clerici percussionem excommunicati possunt ab Episcopo absolui. 3.302.1.3
Senes decrepiti an sint apti ad contrahendum matrimonium, ostenditur. 2.559.1.3
Senioribus maior fides adhibetur. 1.54.1.2 & 1.504.1.2
Seniorum voces in electionibus sunt præferendæ. 1.104.1.3
Seniores in dicendis sententiis sunt præferendi. 1.285.1.3
Seniores primo loco sedere debent. 1.295.2.5
Seniores virtutibus præsumuntur excellere, nonnunquam tamen flagitiosissimi reperiuntur senes. 1.571.1.8
Seniores à longis itineribus sunt excusandi. 2.313.1.5
Seniores nonnunquam pro dominis vsurpantur. 2.375.2.5
Vide *Antiquior*.
Sensum, non verba considerare debemus. 3.335.1.1
Sententia lata sine probationibus, vel sine causæ cognitione, est ipso iure nulla. 1.26.1.35
Sententia lata tam leui tempore, quòd acta verisimiliter videri non potuerint, est ipso iure nulla. ibid. 36
Sententia lata contra stylum est nulla. 1.27.1.6
Sententia an valeat, quæ fuerit data ab excommunicato de tempore datæ rescripti, & absoluto tempore receptionis, ostenditur. 1.41.1.6
Sententia in fauorem Capituli lata contra Episcopum spoliantem, & obtenta per procuratorem constitutum à Decano, qui mandatum causæ non habebat, est valida respectu Collegij cui præest. 1.59.2.2
Sententia à non suo iudice lata nullam obtinet firmitatem. 1.69.1.2
Sententiæ iustè latæ ab incompetenti iudice possunt ex eisdem actis approbari. ibid. 3
Sententia in causa beneficiali in rem transit iudicatam. 1.113.1.8
Sententia si semel fuit lata contra opponentem, non poterit amplius alius eundem defectum opponere. 1.113.2.13
Sententiarum æquali probabilitate data à parte iuris liberum erit iudici in iudicando quamlibet partem sequi. 1.116.2.24.
Sententia lata aduersùs Prælatum intrusum Ecclesiæ non præiudicat. 1.127.2.6
Sententia vnius non tenet, quando causa duobus committitur. 1.236.1.3
Sententia est nulla, cum ab vno tantum est lata, si à tribus ferri debuerat. 1.239.2.4
Sententia regulariter non potest ferri de nocte, & stylo tamen Curiæ hoc non seruatur. 1.242.1.12
Sententia si per iudicem appellationis fuerit confirmata, per ipsum est exequenda. 1.246.1.15
Sententia lata per Ordinarium, qui per errorem iudicat vt delegatus, cùm non sit, est nulla. 1.247.2.5
Sententiam interlocutoriam quilibet iudex ordinarius reuocare potest. 1.252.1.8
Sententia excommunicationis prolata à Prælato inferiori, non potest relaxari ab Episcopo sine congrua satisfactione, & eiusdem prælati inferioris conscientia. 1.267.1.3
Sententia lata in matrimoniali causa, à qua prouocatum non est præterea appellationis corrigi, aut emendari nequit. 1.261.1.6
Sententia in causa matrimoniali, quæ appellatione cessante in rem iudicatam transiuit, veritate comperta non nisi remedio querelæ retractari potest. ibid.
Sententia lata super lege diœcesana non præiudicat iis, quæ sunt de lege. 1.279.1.1
Sententia strictè debet interpretari. ibid. 3
Sententia etiam expensarum condemnatoria lata contra absentem ex probabili causa legitimè per nuntium excusatum non valet. 1.313.1.1
Sententia lata contra impeditum ex probabili causa non valet. ibid. 2
Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato, non præiudicat domino. 1.313.2.8
Sententia pendente supplicatione mandatur executioni, præstita cautione quod omnia restituet. 1.333.2.7
Sententia pro parte valere, vel approbari potest. 1.344.1.5. & 345.1.9
Sententiæ in iudicatum transactæ mentio facienda est in rescripto impetrato, aliàs subreptitium erit. 1.347.1.2
Sententia lata ab incompetenti iudice non valet. 1.353.1.2
Sententia in possessorio ordinario lata est definitiua, non tamen quando summariè contenditur. 1.367.1.4
Sententia iudicis an extendatur ad bona alibi sita ostenditur. 1.381.10
Verùm si quis priuetur bonis ex dispositione iuris communis, tunc sententia vnius iudicis extenditur etiam ad bona vbicunque sita. ibid.
Sententia ferri non potest in causa restitutionis contra contumacem lite non contestata. 1.293.1.1
Sententia diuortij ferenda inter Indos an seruandus sit integrè ordo iudiciarius, remissiuè. ibid. 2
Sententia priuationis ob non residentiam minimè tenet non seruata forma à Concil. Trident. præscripta. 1.396.2.20
Sententia die feriato in honorem Dei prolata inualida est, sicut executio ex illa proueniens. 1.410.1.32
Sententia in causa hæresis an possit ferri in die festiuo, ostenditur. ibid. 33
Sententia excommunicationis lata diebus feriatis in honorem Dei valida est. ibid. 34
Sententia sola in corporalibus possessionem non transfert absque alio facto. 1.426.2.19
Sententia lata contra illum, cui est collatum beneficium non,

præiudicat quoad proprietatem collatori etiamsi sciuerit causam. 1.428.2.4
Sententia lata post reuocationem literarum non tenet. 1.431.1.1
Sententia lata à primis iudicibus reuocatis ante notitiam reuocationis valer. ibid.2.3
Sententia in causa beneficiali non transit in rem iudicatam respectu superioris quominus possit de iuribus partium inquirere. 1.450.2.1.
Sententia in causa beneficiali lata transit in rem iudicatam. ibid.3
Sententia depositionis,& excommunicationis ferri potest in absentem contumacem, & testes contra illum recipi valent. 1.451.1.1
Sententia post decennium statim habet auctoritatem rei iudicatæ. 1.463.2.11
Sententia per transitum in rem iudicatam pro veritate reputatur, ius inter partes constituit, ex ea actio iudicati competit, executioni mandatur, & habet auctoritatem iuris. ibid.12
Sententia vbi retractari intenditur non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.1.34
Sententia pro libertà ferenda est,cùm vtriusque partis testes sunt æquales. 1.471.2.6
Sententia secundùm medicorum,aliorúmque in arte peritorum iudicium lata,an,& quando in rem iudicatam transeat,ostenditur. 1.474.1.6
Sententia ex falsis testibus,vel instrumentis lata,nunquam transit in rem iudicatam. 1.484.2.23
Sententia lata ex testibus corruptis an veniat retractanda, transeátque in rem iudicatam remissiuè. ibid.2
Sententia vsque ad triginta annos potest allegari nulla. 1.482.2.26
Sententia ex falsis testibus lata non est nulla,sed iniusta. ibid.2
Sententia lata sine processu est nulla. 1.487.1
Sententia sine actis non facit fidem,nisi sit antiqua. 1.487.2.1
Sententia interlocutoria necessario, non est in scriptis proferenda,licèt postea debeat in scriptis redigi. 1.489.2.38
Sententia definitiua in scriptis proferenda est. ibid.39
Sententia non probat acta iudicij, & processum præcessisse, nisi transiisset in rem iudicatam. 1.490.1.40
Sententia retractanda est si constat fuisse latam ad dictum corruptorum testium. 1.508.1.1
Sententia diuortij in causa matrimonij per testes corruptos, probatapostea corruptione reuocatur. ibid.fin.
Sententiæ appellatione venit diffinitiua, & non interlocutoria. 1.530.1.2
Sententiæ executionem etiam trium conformium tertius impedire potest, si incontinenti de suo interesse probare velit. 1.536.1.2
Sententiæ executionem tertius impedire non potest, quando sciuisset litem agitari, & acquieuisse donec sententia esset lata. ibid.4
Sententia lata à iudice si per scripturam non apparet, debent recipi testes,& in publicam scripturam redigi. 1.539.2.1
Sententia lata ex falso instrumento valet,& tenet vsque quo contrarium probetur. 1.554.1.3
Sententia diffinitiua ex violenta præsumptione fertur. 1.561.2.1.2
Sententia diffinitiua, siue interlocutoria ex violenta præsumptione ferri potest, siue agatur de filiatione quoad possessionem,siue quoad proprietatem. 1.553.2.9
Sententia lata contra Ecclesiam viduam Pastore indefensam non tenet. 1.597.1.2
Sententia quæ per falsa instrumenta, vel alias falsas probationes profertur,non valet. 1.610.2.6
Sententia multis modis sumitur. 1.642.1.2
Sententia strictè sumpta importat assensionem iudicis ad quem tendunt,& ordinantur lites ac processus iudiciorum. ibid.3
Sententia alia dicitur diffinitiua,alia interlocutoria. 1.642.2.4
Sententia diffinitiua illa dicitur,quæ terminat causam principalem. ibid.5
Sententia interlocutoria appellatur illa, quæ terminat aliquem articulum causæ principalis. ibid.6
Sententia propriè sumpta definitur vt sit pronuntiatio iudicis litigantium controuersias determinans. ibid.7
Sententia lata contra leges vel Canones non tenet, nec ab ea opus est appellare. 1.644.2.1
Sententia continens expressum iuris errorem est nulla ipso iure, quando error in tenore illius expressus ponitur pro fundamento eiusdem. ibid.2
Sententia in dubio præsumitur iustè lata. ibid.3
Sententia expresè lata contra consuetudinem, stylum, vel alia non valet. ibid.4
Sententia lata contra quascunque leges etiam sæculares non tenet. 1.645.1.7
Intellige si sint illius fori in quo sententia profertur. ibid. 8
Sententia lata contra quascunque constitutiones non tenet. 1.645.1.9
Sententia lata contra legem loquentem tantummodo in casu,diuerso tamen ab illo,de quo agitur,tenet. ibid.10
Sententia potest allegari nulla vsque ad 30. annos. 1.646.1.12
Sententia contra leges,canonesve prolata,est nulla ipso iure. 1.646.1.12
Sententia ex defectu iurisdictionis nulla est. 1.646.1.14
Sententiam à Papa confirmari iustè quis petit si iustè & rationabiliter fuit lata. 1.647.2.
Text.in præsenti intelligitur tantùm in confirmatione iustitiæ, quæ mediante appellatione vel supplicatione à parte postulatur. ibid.
Sententias executioni mandari interest Reipubl. 1.648.1.6
Sententia lata contra matrimonium nunquam transit in rem iudicatam,vnde quandocunque reuocatur cum constat de errore. 1.650.2.1
Sententia lata in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam ibid.2
Intellige,vt. ibid.3
Sententia pronuntians non esse matrimonium quod est legitimum, vel quæ iure prohibitum admittit, non ita transit in rem iudicatam quin veritate comperta possit omni tempore retractari. 1.650.2.4.9
Intellige etiam post longissimum 40. annorum spatium,& etiamsi sententia separationis per secundam & tertiam confirmata sit. 1.651.1.6
Sententia prætextu iniquæ consuetudinis lata contra Ecclesiam retractatur. 1.651.2.2
Sententia referens se ad instrumentum nullum,est nulla 1.652.2.5
Sententia iniqua retractatur per superiorem, licèt causa fuerit appellatione remota commissa, si autem constet manifestum iniquitatem,est nulla. 1.653.2.1
Sententia lata contra absentem non contumacem in causa matrimoniali non valet. 1.653.2.1
Sententia diuortij in causa matrimoniali ritè lata ad solam ei iugis confessionem asserentis contrarium non reuocatur, sed interim ei statur,donec legitimè de contrario doceatur. 1.654.1.1
Sententia in coniugali causa lata non ita efficaem auctoritatem sortitur quin retractari possit quoties comperum fuerit eam errore quodam latam fuisse. ibid.2
Sententia in causa matrimoniali contra veritatem probatum vtium continens irremissibile per partes veritate legitimè probata potest retractari,etiamsi post sententiam secundum matrimonium ab vtroque, vel altero coniuge contractum ponatur. 1.654.2.5
Sententia in causa matrimoniali vt retractetur non sufficit quòd is,pro quo lata fuit,confiteatur illius errorem,& veritatem esse in contrarium, nec vtriusque partis confessio. 1.655.1.6
Sententia contra ius litigatoris valet si ab ea infra decem dies non fuerit appellatum. 1.656.2.
Sententia quæ transit in iudicatum facit ius,& pro veritate habetur. ibid.4
Sententia non præsumitur ritè lata,à qua fuit appellatum,ibid.5
Sententia lata si nihil continet iniquum,licet sit appellatum, si non probetur quod iudex non seruauerit formam mandati, est confirmanda. 1.657.2.
Sententia lata non obstante priuilegio contra ius litigatoris tenore iure tenet,si non appelletur. ibid.7
Sententia rectè, ritéque lata præsumitur propter temporis diuturnitatem. ibid.8
Sententia si præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tempus decendij ad appellandum currit à tempore sententiæ, non autem à die termini:quadrimestre tempus quod à lege datur condemnatis in personali,potest à iudice à causa arctari, & sponte terminum arctatum recipiens, non potest post decendium appellare,licèt non constet iudicem ex causa terminum abbreuiasse. 1.658.1.2
Sententia potest probari per testes,licèt non deponant de causis quæ solent iudicem mouere ad sententiandum. 1.659.1.1
Sententia dicitur res iudicata quando ab ea non potest appelli, vel non fuit appellatum infra decem dies. ibid.10
Sententiæ pro iustitia præsumitur, quando ab ea appellatum non est. 1.660.1.5 & ibid.2.1
Sententiæ executionem tertius impedire potest. 1.661.1.1
Sententia inter alios lata quando noceat tertio, ostenditur. 1.661.2.12
Sententia lata pro,vel contra Regem successori nocet, & præiudicat. ibid.13
Sententia in causa maioratus legitimè lata pro, vel contra possessorem nocet,vel iuuat. ibid.14
Sententia lata contra feudi possessorem, successorem iuuat, vel ei præiudicat. ibid.15
Sententia lata contra possidentem naturaliter, non præiudicat possidenti ciuiliter. ibid.
Sententia lata contra principalem reum potest mandari exerci-
tioni contra eum,qui rem litigiosam emit. 1.662.2.16
Sententia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sententia lata contra resignantem respectu beneficij resignati possessore sciente,& patiente,parit erga ipsum, si agere velit, exceptionem rei iudicatæ. ibid.17
Sententia lata inter alios in causa status personæ prodest, & nocet quando fuisset lata cum principali interessato , vel fuisset lata ad fauorem filij naturalis. ibid.18
Sententia lata contra principalem citato fideiussore illi nocet. ibid.19
Sententia lata contra debitorem post contractum pignus nocet creditori, quominus ius pignoris retineat si sciuit causam agi,secus si ignorauit. ibid.20
Sententia lata pro locatore prodest , & nocet conductori ab eo causam habenti. ibid.21
Sententia lata contra proprietarium vsufructuario scienti nocet. ibid.22
Sententia causa plenè cognita lata de nullitate inter contrahentes domino quoad laudemij repetitionem nocet. ibid.23
Sententia declarans aliquem esse nobilem facit ius quoad omnes de familia. ibid.24
Sententia lata contra hæredem præiudicat legatarijs, & fideicommissarijs. 1.662.2.25
Sententia lata super inhabilitate testatoris ad disponendum an noceat substituto, ostenditur. ibid.26
Sententia lata in fauorem directi domini prodest habentibus dominium vtile. ibid.27
Sententia lata contra emphyteutam , vel feudatarium in possessione non nocet dominis etiam scientibus. ibid.28
Sententia lata contra Prælatum,seu Rectorem beneficij, nocet & præiudicat successori. 2.662.2.8
Sententia lata ad fauorem,vel contra aliquos alicuius artis, vel officij,prodest & nocet postea venientibus & succedentibus,licèt in Sententia comprehensi,& expressè nominati non sint.1.662.1.18,med.
Sententia lata contra ciues , vel homines alicuius loci præiudicat omnibus sequentibus,etiamsi non sint hæredes condemnatorum. ibid.fin.
Sententia Papæ, vel Principis facit ius , & habet vim legis.1.664.2.3
Sententia secunda in diuersa instantia contra prima lata , tenet mero iure,nec debet infringi,quamvis sit iniusta , ex quo ab ea non fuerit appellatum,præsertim si prima sententia secundis iudicibus non fuit ostensa. 1.665.1.1
Sententia nunquam transit in rem iudicatam vbi agitur de periculo animæ. ibid.6
Sententia contra priuilegium ostensum, vel non ostensum tener, si ab ea non fuerit appellatum,vel supplicatum. 1.665.2.1
Sententia per instrumenta,seu priuilegia de nouo reperta quando retractari debeat, remissiuè. ibid.4
Sententia à qua fuit appellatum retractatur si constat testes ad quorum dicta tantum lata fuit, conspiratores fuisse. 1.666.1.1
Sententia,quæ nititur duobus fundamentis,vno vero , & altero falso sustinetur ex vero. 1.666.1.3
Sententia reuocata propter defectum iurisdictionis,vt quia vnus ex iudicibus publicè excommunicatus erat , vel propter iuris ordinem non seruatum , iterum de nouo causa principalis est videnda. 1.667.1.1
Sententia lata à iudice excommunicato nullius prorsus est momenti. ibid.2
Sententia interlocutoria & simplex decretum latum à iudice excommunicato est nullum. ibid.6
Sententia lata à iudice excommunicato an possit per partes ratificari, remissiuè. ibid.7
Sententia ab excommunicato occulto lata valet. 1.667.2.8
Sententia inter alios lata nocet scienti , & pro suo interesse non comparenti. 1.666.2.2
Sententia alicuius censuræ si proferatur post appellationem est ipso iure nulla , potéstque clericus pendente tali appellatione celebrare. 1.670.1.4
Sententiæ , seu mandatis iudicis etiam cum iuramento parere promittens non obstante tali promissione, & obligatione,potest appellare. 1.684.1.2
Sententia interdicti sicut excommunicationis non suspenditur per appellationem sequentem. 1.692.1.2
Sententia excommunicationis , suspensionis , vel interdicti lata sub conditione suspenditur si ante conditionis euentum fuerit appellatum. 1.693.2.1
Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur illa,quæ pronuntiat quem non esse minoris ætatis. 1.712.2.6
Sententia interlocutoria retractari potest quandocunque à iudice. 1.714.2
Intellige vt ibi.
Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ non potest iudex reuocare. ibid.25
Sententiæ conformes quæ dicantur,ostenditur. 1.718.1.3
Sententia,vel arbitrium latum contra formam iuris,licèt sit confirmatum à Papa, non valet. 1.737.2.1
Sententiæ venales sunt nullæ. 2.8.1.11
Sententia venalis arbitri est valida. 2.8.2.28
Sententia facit rem notoriam. 2.18.1.3
Sententia lata contra vnum non nocet alteri , qui non fuit in lite. 2.60.1.11
Sententia priuatoria post contumaciam sequi debet , vt clerici absentis , ac contumacis beneficium alteri conferri , siue ad ipsum eligi potest. 2.34.2.3
Sententia super possessorio lata dicitur interlocutoria. 2.79.2.6
Sententia lata super beneficio ecclesiastico , an transeat in rem iudicatam,ostenditur. 2.81.1.4
Sententiam non irritat causa vna vera,& vna falsa. 2.88.1.4
Sententia lata contra Ecclesiam viduatam Pastore indefensam non valet. 2.91.2.6
Sententia non committitur dum emitur locus sepulturæ honoratior ob rationem,& respectum aliquem temporalem. 2.230.2.5
Sententia diuortij lata si coniux innocens monitus velit adulterum sibi reconciliare,potest adulter statum mutare profitendo,& semel iam professus reuocari non potest. 2.298.1.4
Sententia iudicis desideratur, vt licita sit habitationis separatio. 2.298.2.6
Sententiam sanguinis nullus clericus dictare,aut proferre potest, nec sanguinis iudicium agitare. 2.460.1.2
Sententia in causa matrimoniali lata à Canonum imperio valet. 2.550.2.5
Sententia , quæ per euidentiam facti nulla est , nunquam transit in rem iudicatam. 2.564.1.8
Sententia vitiatur & est nulla si iudex in ea referat se expressè ad acta,& ex illis appareat de errore ipsius iudicis. ibid.9
Sententia matrimonij non transit in rem iudicatam à qua decendio appellatum non est,vel duplici sententia confirmata.2.565.1.18
Sentétia iudicis desideratur vt licita sit thori separatio.2.599.1.2
Sententia lata in causa criminali an præiudicet ciuili, remissiuè. 3.4.1.5
Sententia etiam super notorio ferenda est. 3.5.2.7
Sententia vt valeat debet esse conformis libello. 3.35.2.4
Sententiæ verba obscura interpretantur iuxta conclusionem libelli,limita in criminalibus. ibid.
Sententia lata ab excommunicato est nulla. 3.60.1.36
Sententia corporis afflictiua non est mandanda executioni eo die, quo condemnatus ad mortem,sumpsit sanctissimum Eucharistiæ sacramentum. 3.119.1.4
Sententia potest allegari nulla vsque ad triginta annos. 3.151.2.7
Sententia lata per falsas literas non debet executioni mandari. 3.152.1.1
Sententia falsa non est exequenda. ibid.2
Sententia ex falsis instrumentis nunquam transit in rem iudicatam. ibid.3
Sententia Ordinarij lata in exemptum tanquam ab incompetente iudice probata est nulla. 3.190.1.4
Sententia iudicis neque extra territorium, neque eos,qui subditi non sunt,ligare potest. 3.209.2.17
Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam, nulláque indiget reuocatione. 3.258.1.3
Sententia quando est ipso iure nulla,potest reuocari per iudicem, qui eam tulit. 3.263.1.2
Sententia , quam pars iniusta profitetur , non debet exequi. ibid.3
Sententia excommunicationis lata à iudice , qui sit nominatim excommunicatus , & publicè denuntiatus ad præscriptum Concil. Constant.est nulla. 3.331.1.3
Sententia diffinitiua ferri potest per verbum *statuo*. 3.338.1.1.1
Sententia diffinitiua non est præscriptum executiuum 3.344.2.6
Separatio thori propter adulterium vxoris impeditur si vxor excipiat de eodem adulterio viri , vel è contra , declaratur ibi multipliciter. 2.600.1.7
Separatio thori propter adulterium,etiam fit, si vir dederit occasionem,vt mulier fornicetur. 2.600.2.9
Separatione matrimonij facta propter adulterium si innocens coniux fornicetur,reintegratur matrimonium. 3.122.2.3
Separatus ob impotentiam,si nubat alteri, cogendus est redire ad primam. 2.563 2.init.
Sepeliendus in monasterio tenetur relinquere Ecclesiæ Parochiali medietatem bonorum, quæ pro anima sua disposuit. 2.225.2.1
Sepeliendus vnusquisque de iure est in Parochiali , vel potius in ea,in qua maiores sui sepeliri consueuerunt. 3.247.1.2
Sepelientes Parochianum alienum, quem sepelire non debebant , coguntur restituere corpus, & quæ ratione ipsius obtinuerunt. 2.226.2.1
Sepeliri potest vnusquisque in sepultura,qua Maiores sui sepeliri consueuerunt. 2.225.1.2
Sepeliri in maiorum suorum sepulchro vnicuique optabile est. 2.226.1.3
Septenarius numerus perfectissimus,& maxima habetur in consideratione. 1.401.2.17

Sepulchrum

Index Rerum, & Verborum,

Sepulchrum commune esse familiæ probatur ex inspectione literarum. 2.225.1.5
Sepulchri hæreditarij vsus est pretio æstimabilis,& vendi potest pro debitis defuncti. 2.230.2.3
Sepulchrum habens proprium suis sumptibus emptum, vel ædificatum pro se, aut suis non committit simoniam si vendat quoad proprietatem habito respectu ad solas expensas in eo ædificando factas. 2.230.2.7
Sepulturam alicui vendere prohibetur quando locus sacer est communis ad fidelium sepulturas. 1.41.1.2
Sepulturam non habens, neque eam eligens ibi est sepeliendus, vbi Sacramenta suscipit. 2.225.1.4
Sepulturam alienam quilibet eligere potest. 2.225.1.5
Sepulturam eligere potest pater filio impuberi, & dominus seruo pariter impuberi, vbi adest consuetudo. ibid.6
Sepulturæ electio facta alicui monasterio, siue Ecclesiæ, non legenda parochiali quartam funeralem, valet. 2.225.2.4
Sepultura hominis non recipit dilationem. 2.226.2.3
Sepulturæ electio omnibus adultis est libera. 2.227.1.4
Sepulturam liberè potest sibi eligere mulier nupta. 2.227.2.1
Sepulturæ electio testibus singularibus probari potest. 2.228.1.2
Sepultura Ecclesiastica priuari non debet casualiter mortuus. 3.229.1.1
Sepultura Ecclesiastica priuari debent illi, quos constat notoriè in peccato decessisse. 2.229.2.5
Item & hi qui post mortem conuincuntur de hæresi. ibid.6
Sepultura vendi non potest. 2.230.1.1
Sepultura Ecclesiastica priuari debet, qui decimas non soluit, aut restituit Ecclesiæ. 2.249.1.6
Pro Sepultura potest aliquid recipi in vim eleemosynæ ex consuetudine iam diu obtenta. 3.41.2.3
Sepultura Ecclesiast. priuantur hæretici. 3.80.1.19
Sepulturæ vsus Ecclesiasticæ prohibetur per omne interdictum siue locale, siue personale. 3.213.1.40
Sepulturæ Ecclesiasticæ vsus per omne interdictum siue locale, siue personale prohibetur etiam infantibus vsu rationis carentibus. 3.282.2.10
Sepulturæ Ecclesiast. prohibitio in tempore interdicti, an locum obtineat in festiuitatibus, quibus Diuina fieri iure conceditur, ostenditur. 3.282.1.11
Sequester probabilius dicitur à sequendo quod eius qui electus sit vtraque pars fidem sequatur. 1.457.2.5
Sequestrium nomine veniunt interpretes, commissarij, pignores, captores, quæsitores, recuperatores, propriè tamen comprehenduntur illi apud quos res super qua controuersia est, deponitur. ibid.6
Sequester penes quem est beneficium sequestratum, potest ad illud præsentare. 1.460.1.4
Sequester non potest sequestrum susceptum deponere, nisi de mandato iudicis faciat. 1.461.1.7
Sequestrarius repetit omnem impensam à sequestrante, quam fecit in conseruatione rei sequestratæ, & retinere potest rem ipsam pro melioramentis. 1.461.1.9
Sequestratis bonis eorum dominus ex ipsis sub sequestro positis ali debet, & agi potest pro sumptibus litis. ibid.10
Sequestrata villa, vel castro, in quibus constat iuspatronatus, si durante sequestro vacauerit beneficium, sequester ad illud præsentari potest. 2.346.2.8
Sequestratis bonis semper dominus ali debet de illis bonis sequestratis. 3.7.1.9
Sequestratio ob contumaciam rei non comparentis fieri potest. 1.52.1.2
Sequestratio dicitur à verbo sequestrare, quod idem est ac separare, seu diuidere. 1.457.1.4
Sequestratio definitur vt sit rei de qua controuersia est apud tertium legitimè facta depositio, seu separatio. 1.457.2.7
Sequestratio sufficienti cautione tollitur, quæ dicitur fideiussoria, seu pignoratitia. 1.460.1.4
Sequestratio quando est voluntaria, neuter litigantium possidet rem sequestratam, secus in sequestratione necessaria. ibid.5
Sequestratio regulariter prohibita est, & non admittitur nisi in casibus iure expressis. 1.460.2.2
Sequestratio fit quoties agitur de re mobili, & debitor de fuga suspectus est. ibid.3
Sequestratio fieri potest quando est timor grauium rixarum, vel scandali magni. ibid 4
Sequestratio in quibus casibus admittatur, remissiuè. 1.460.2.6
Sequestratio propter bonorum dissipationem admittitur. 1.461.1.3
Sequestratio triplex est, voluntaria, necessaria, & mixta, & quæ dicantur, ostenditur. 2.120.1.9
Sequestrum factum loco missionis propter scandalum euitandum reuocari debet oblata cautione, & restitutis expensis. 2.459.2.1.
Serua non potest transferre dominium dotis in maritum sine consensu domini. 2.536.1.6
Seruire Episcopo, & Ecclesiæ sunt diuersa. 3.302.2.6
Seruitia terminata suis terminis & finibus sunt contenta. 1.209.1.3
Seruitium vbi pro feudo soluitur illud non amittitur, etiam vltra biennium seruitium non fiat. 2.153.2.10
Seruitutem super rebus emphyteuticis emphyteuta citra domini consensum constituere potest. 2.153.2.10
Seruitus ignorata quo iure matrimonium dirimat. 2.535.2.11
Seruitutis ignarus coniux an possit propria auctoritate quorum recedere quando seruitutem alterius deregnet, edocetur. 2.535.2.4
Seruitutis ignorantiam alleganti an incumbat onus probandi. 2.536.1.4
2.537.1.3
Seruitus de iure naturali inducta. 3.36.1.13
Seruus seruorum Dei dicitur Papa quantum ad humilitatem, quam quoad potestatem est dominus dominorum. 1.2.2.13
Seruum seruorum Dei se primus nominauit Sanctus Damasus, & non Beatus Gregorius. 1.2.2.13
Seruus ante plenam manumissionem ordinari non debet. 2.390.1.1
Seruus ordinari non potest, si verò ausu temerario Ordinibus sacris se fecerit insigniri, characterem recipit. ibid.2
Seruus sine licentia domini *ordinatus deponitur*, & domino restituitur. ibid.3
Seruus dolo aliis ignorantibus ad Sacerdotium promotus, deponitur, & domino redditur. 1.390.2.1
Seruus sciente domino, & non contradicente in clericum ab Episcopo promotus libertatem nanciscitur. ibid.2
Seruus si fiat religiosus, & profiteatur fraude liberum se esse probans, domino restituitur, & religioni obnoxius manet. ibid.3
ibid. 4
Serui Ordinibus insigniti, cur domino restituendi sint, ostenditur. 1.390.2.5
Serui absque dominorum licentia religionem ingredi non possunt. ibid.7
Seruus ab Ecclesia manumissus ordinari potest, & quod acquirit post suum obitum erit Ecclesiæ manumittentis, quam sacerdotium vel contra eam testificatur, libertate, & Ordine priuari debet. 1.390.1.1
Serui & spurij ordinari non debent. 1.391.1.1
Seruus domino ignorante aut contradicente Sacris initiatus debet ei seruire in obsequiis statui decentibus. ibid.2
Seruus inuito aut inscio domino ordinatus an habeat fori, & Canonis *priuilegium, ostenditur.* ibid.3
Seruus Ecclesiæ manumissus ab ea vt fiat clericus, & ipsi Ecclesiæ perpetuo seruiat in diuinis, ad aliam Ecclesiam se transferre non potest, secus si purè fuerit manumissus. 1.391.1.4
Seruus supplicare potest. 1.333.1.6
Seruus adscriptituis fundi pars quodammodo iudicatur, & inter immobilia connumeratur. 2.207.2.4
Serui sunt prohibiti habere *emphyteusim.* 2.157.2.10
Serui iam facti liberi, & *Presbyteri quando moriuntur*, eorum peculium diuiditur in quatuor partes, vt ostenditur. 2.2.1.1
Seruum ad Ecclesiam confugientem potest dominus petere sibi restitui recepto ab eo iuramento de illum non offendendo 2.447.1.49
Seruus manumissus ea conditione vt fiat monachus, & monasterio seruiat, aliàs in seruitutem redest, manumittentis voluntatem cogitur obseruare, si hoc acceptato monachus fictus fit. 2.544.1.
Scruus contradicente domino matrimonium contrahere potest, sed propter hoc non liberatur à seruitis domino debitis. 2.535.1.1
Serui inuitis dominis possunt licitè matrimonio copulari. ibid.2
Seruum matrimonio coniunctum an liceat domino vendere in longinquam prouinciam ab emptore transferendum. ibid. 3
Seruus post contractum matrimonium minimè eximitur absequiis consuetis domino præstari. ibid.4
Seruus liber fit, quando ad Ordines promouetur scientes principe Episcopum absente, & ignorante domino. 2.389.1.17
Seruus si asseratur emptus ab infideli cuius matrimonij, nunc infra sex menses fuerit expositus, & emptorem non inuenerit, duodecim solidis persolutis liber efficitur. 3.38.2.6
Seruus sit capientis, qui ad hostes arma asportauerit. 3.38.2.11
Seruus Iudæi quomodo emendus, ostenditur. 3.39.2.8
Serui domino excommunicato cogentur communicare. 3.330.1.5
Serui non possunt esse testes. 3.336.2.7
Seruus testis esse potest vbi communi opinione reputatur pro libero, & in exceptis criminibus, vel vbi veritas aliter habere non potest. ibid.8
Sexus ratio in pœnis infligendis habenda est. 3.97.1.3
Sic ut, in confirmatione ex certa scientia ponitur exuberanter, nec nocet si verbum confirmationis præcedit totum decretum. 1.38.2.2
Denotat omnimodam similitudinem. 3.301.1.3 & 3.338.1.

FARBOSA
Iulius Can
To. 2. fol. 35.
CVI
15

Collectan. in quinque libros Decretal.

Sigilla iudicum delegatorum violanda, acta causa relationis aperiens non auditur postmodum contra illa. 1.249.2.1
Sigillum an per se solum absque scriptura, vel subscriptione obliget, vel fidem faciat, remissiue. 1.475.1.init.
Sigillum publicum semper præsumitur appositum de consensu illius, cuius est sigillum, quando sigilli dominus non contradicit. 1.553.1.med.
Sigillum publicum solum probat absque alia subscriptione Episcopi. ibid.fin.
Sigillum detur in signum confirmationis. 1.555.1.6
Sigillum si frangatur pro ea parte vt non dignoscatur imago, vel non cognoscantur literæ, nec cuius sit, non facit fidem. ibid.7
Sigillum debet continere characterem, seu literas circa proprium nomen declarantes. ibid.8
Sigillo vt credatur, debet esse destinatum ad illum vsum ad quem adducitur. 1.699.1.2
Sigillum Principis clericus, qui falsauit, est deponẽdus. 3.152.2.2
Sigillo singulari, & proprio vtens potest aliis prohiberi ne tali sigillo vtantur. 3.195.1.4
Sigillum Confessionis tam strictè obligat, vt ob nullum omnino, quantumcunque magnum incommodum euitandum, pœnitente inuito liceat aliqua, quæ sub sigillo cadunt, reuelare. 3.286.1.16
Signa pœnitentiæ probari possunt per vnum testem. 3.310.2.1.2
Signatura non dat pro periurio priuationem beneficiorum nisi periurium sit iudiciale. 1.30.1.3
Simile non est idem, nam regula, de similibus idem est iudicium habendum, procedit quando per omnia suat conuenientia similia. 1.140.1.10
Simoniam an induceat modica res. 1.5.1 47
Simonia committitur tam per dantes, quàm per accipientes, & tam per agentes, quàm per consentientes. 1.109.1.3
Simoniæ crimen non patratur si aliquid iure concessum deducitur in expressum pactum. 1.20.1.19
Simoniæ absque vitio in traditione spiritualium possunt exprimi ea, quæ tacitè insunt. 1.85.2.2
Simoniæ præsumptio colligitur ex vicinitate promissionis rei temporalis, & concessione beneficij. 1.118.2.10
Simonia committitur in electione, seu resignatione per dationem consanguineorum, electo, vel resignatario ignorante. 1.137.1.2
Simoniacè electi per dationem consanguineorum ad illud beneficium obtinendum inhabiles sunt. ibid.3
Simonia committitur data pecunia pro resignatione. 1.148.2.13
Simoniæ crimen incurritur vbi quis promittit aliquid vt patronorum voces consequatur. 1.307.2.2
Simonia committitur quoties patronus pro præsentatione, vel nominatione ad beneficium temporale commodum recipit. 1.308.1.4
Simoniaca est transactio in qua spirituale pro aliquo temporali remittitur. ibid.5
Simoniæ crimen est mixti fori. 1.375.1.8
Simonia committitur tàm per dantes, & accipientes, quàm per agentes & consentientes. 1.463.1.3
Simonia per testes singulares probatur. 1.502.1.51
Simonia sicut in datione committitur, ita in remissione debiti liquidi. 1.510.1.5
Simonia non inducitur ex præsentatione, seu collatione beneficij cum onere celebrationis Missarum, & præsentationis, quando tale onus fuit appositum ante collationem. 2.48.2.6
Simoniam non committit qui emit in Ecclesia locum honoratiorem in quo sedeat. 2.230.2.6
Simonia definitur vt sit studiosa voluntas emendi, vel vendendi res spirituales, seu spiritualibus annexas. 3.18.2.3
Simoniæ tres sunt species, mentalis, conuentionalis, realis, & figillatim declarantur. ibid.4
Simoniæ vitium habet suam deformitatem ex tribus potissimum rationibus. 3.29.1.2
Simonia dicitur hæresis saltem largo modo. 3.20.2.2
Simonia vocatur pestis, quia ratione auaritiæ, & ambitionis vt cancer serpit. ibid.
Simonia magnitudine sua omnes alios morbos, omniáque alia crimina vincit. 3.21.1.3
Simonia est pro ingressu monasterij pecuniã accipere. 3.21.1.1.2
Simonia, & vsura in quo differant, ostenditur. 3.11.2.4
Simonia committitur si pecunia tradatur pro actione consecrandi. 3.22.2.2
Simonia probatur ex partis confessione. 3.23.4
Simonia committitur si quis habeat iuspatronatus litigiosum, & cum causidico paciscatur se nominaturum ipsum, si causam sedulò, ac diligenter ageret. 3.23.2.3
Simonia est seruire alicui Prælato principaliter spe consequendi ab eo beneficiũ ecclesiast. secus si minus principaliter. ibid.4
Simonia est conferre beneficium prætextu consanguinitatis. 3.24.2.3
Simonia committitur si post auditam confessionem pro absolutione pecunia extorqueatur, siue pœnitens sit dignus, siue indignus absolutione. ibid.5
Simonia committitur dum Episcopus beneficiũ alicui promittit, vt pro se intercedat apud Principem, seu pro se petat aliquam gratiam. 3.25.1.med.
Committitur dum collator beneficij promittit alicui beneficium si de se honestè locutus fuerit coram aliis, vel signa honoris exhibuerit, vel se ipsius consanguineum esse professus sit. ibid.
Dum collator intendens aliquem sibi obligare, promittit se beneficium ei collaturum, si ab eo petatur. ibid.
Committitur ab eo, qui pecunia inducit familiarem, vel amicum Episcopi, ad petendum pro se, vel pro alio beneficium, quamvis pecunia tradatur solùm mediatori, seu intercessori, non verò Episcopo, aut collatori. ibid.
Non committitur tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non vt intercedant, vel opitulẽtur, seu procurent, sed solùm vt sibi aditum, vel facilem ingressum ad Prælatum concedant, quod est obsequium merè temporale pretio æstimabile. ib.fin.
Idem si pecunia detur familiaribus, non vt intercedant, & procurent beneficium, sed solùm vt certiorem faciant Prælatum de Oratoris meritis. ibid.
Simoniam non inducit modica res. 3.26.2.3
Simoniæ causa datum, restituendum est danti. 3.27.1.2
Simoniam committit ordinandus si præsentatori suo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipso præsentetur. 3.27.2.1.2
Simoniæ materia sunt omnes actus procedentes à potestate Ordinis. 3.28.1.2
Simoniæ labe non caret, qui plurium electorum suffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti ne repugnando electionem impediat. 3.29.1.3
Simonia non est post ius quæsitum, seu obtentum beneficium, aut aliud spirituale donum redimere vexationem quæ pro iure tollendo iniustè infertur, probabiliter timetur. ibid.4
Simoniæ est materia pretium recipere pro absolutione ab excommunicatione. 3.30.1.1.2
Simonia consistit in vẽditione ingressus ad monasteriũ. 3.30.2.2
Simonia an committatur, si aliquis det pecuniam pro obtinenda absolutione in sacramento Pœnitentiæ, si aliter sacerdos nolit absoluere ostenditur. ibid.4
Simonia non cõmittitur si detur pecunia Sacerdoti iniustè absolutionẽm deneganti ad tollendam iniustam vexationem. 3.33.2.7.
Simoniæ absque vitio potest quis alteri aliquid dare vt peccatum vitet, vel vt opus spirituale faciat. 3.35.1.6.fin.
Simonia quia occulte committitur satis coniecturis probatur. 2.37.1.4
Simonia est, si quis alicui Ecclesiæ sua bona dederit, vt eligatur in Canonicum, & illa sibi retineat pro præbenda, secus si hoc fiat sine pacto. 3.37.2.1.2
Simoniam inducit sola promissio de dando. ibid.4
Simoniam veram non deducit sola actuum correspectiuitas, nisi probetur præcedens pactio, & conuentio. ibid.5
Simonia est pro Chrismate, vel inuestitura Ecclesiarum aliquid exigere, nec excusat cõsuetudo, vel nominis variatio. 3.38.1.1
Simonia committitur cum aliquid datur pro inductione in corporalem beneficij possessionem. 3.39.2.4
Simoniæ labes an consideretur in casibus propositis in hoc text. ostenditur. 3.39.1.4
Simonia confidentialis, an in casu huius text. considerari possit, ostenditur. ibid.5
Simonia est dare pecuniam pro vicariatus, vel pro alia administratione rerum spiritualium. 3.40.1.1
Simonia non est post administratum spirituale exigere etiã implorato iudicis officio, quod solitum est de ea causa conferri. 3.41.3.4
Simonia est aliquid exigere à nouiter recepto in canonicum, etiã modicum cõuertendum in commodum, & vtilitatem canonicorum, & beneficiatorum, ac personarum Ecclesiæ. 3.44.2.3
Simoniam committit Episcopus, quando aliquid exigit pro re præstanda, quam tenetur facere ratione sui officij. 3.48.1.3
Simoniam committit Episcopus cui data fuit pecunia vt Vicarium faceret in temporalibus. 3.48.2.5
Simoniam non committit qui pretio docuit Theologiam practicam vel speculatiuam, seu Scholasticam, aut interpretatiuam Scripturam. 3.50.2.med.
Simoniacus est deponendus per sententiam iudicis ab omni officio, & beneficio Ecclesiastico. 1.463.1.1.& 3.20.2.1
Simoniacus gaudet ecclesiastica immunitate. 2.441.1.5
Simoniacum accusare potest seruus, meretrix, & criminosus. 3.21.1.1
Simoniacus in Ordine dato pro collatione pretio, talis quantumvis occultus suspenditur ab Ordine. ibid.2
Simoniacus tam occultus, quam publicus est ipso iure suspensus. ibid.
Simoniaci dicuntur detestabiliores omni peccatore. 3.21.1.3
Simoniaca est electio, si pro suffragio beneficium promittatur. 3.23.1.3

Simoniacum,

Simoniacum est pro temporali obsequio beneficium ecclesiasticum promittere. 3.23.2.1
Simoniacus notorius in beneficio, aut infamatus, qui se purgare non potest, ab illo deponitur. ibid.
Simoniacus an priuetur ipso iure, seu per sententiam, remissiuè. 3.24.1.2
Simoniacum est pretio, vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere. 3.24.1.1
Simoniaci infamiam incurrunt, cum per sententiam de hoc crimine fuerint condemnati. 3.26.2.3
Simoniaco beneficium resignari non potest. 3.32.1.7
Simoniaci sunt Monachi & quivis religiosi recipientes aliquem pretio ad religionis habitum, nisi monasterium sit ita tenue, quòd sustentari non valeant. 3.40.2.3
Simoniacus mentalis non tenetur ad restitutionem. 3.47.1.3
Simoniacus est promittens aliquid pro obtinendo Episcopatum, vel Abbatiam, aut nominationem à Rege. ibid.5
Simoniacus est Episcopus, qui pretio recepto suas vices committit alicui. 3.47.2.2
Simplicibus est parcendum. 1.140.2.21
Simplicitati succurrendum. 2.166.1.3
Simplicitati ignoscitur. 3.159.1.4
Tò simpliciter, positum generaliter intelligitur. 1.228.1.3
Simulatio cauta, & prouida, quæ tendit ad inquirendam veritatem, licita est. 1.320.2.6
Simulatio, per testes singulares probatur. 1.502.2.52
Singulares de vniuersitate possunt ad commodum vniuersitatis reprobare instrumentum falsò confectum nomine vniuersitatis. 1.474.2.1
Singularitas idem est quod vnitas. 1.529.2.26
Tà Si quis, suadente, sunt promulgatæ sententiæ. 1.259.1.6
Tò Sit, an inducat canonem latæ sententiæ, ostenditur. 1.371.1.9
Societas praua paulatim deprauat, & corrumpit innocentem. 1.85.1.2
Societas per testes singulares probatur. 1.502.2.66
Societas vera, & propria, an sit contracta de iure communi inter virum & vxorem, quæstio dubia. 2.608.2.3
Partem affirmatiuam, ac proinde inter coniuges attento iure communi lucra constante matrimonio acquisita esse communicanda quæ Doctores teneant, referuntur. ibid.4
Pars negatiua verior, & receptior. ibid.5
Contrariis partis affirmatiuæ respondetur. 2.609.1.6
Societas vera, & propria non contrahitur inter coniuges, etiam vbi adest consuetudo, seu statutum, vt inter coniuges simpliciter contrahentes bona omnia communicentur. ibid.7
Societatis contractus per superuenientem excommunicationem non dissoluitur. 3.318.1.6
Socius criminis, & muneris non testificatur etiam in crimine simoniæ, & vnius testimonium non sufficit ad condemnandum. 1.509.1.1
Socius criminis, & muneris noa probat, nec indicium facit ad torturam aliis indiciis non concurrentibus, 1.509.2.
Socius criminis admittitur in his criminibus, quæ solent perpetrari occultè. 1.510.1.3
Socij criminis, & muneris non probant contra simoniacum. ibid.4
Etiamsi infamia, aut aliæ probatio aduersus aliquem existat, & etiam deficientibus testibus, & in criminibus sua natura difficilis probationis. 1.509.2.med.
Secus in crimine læsæ maiestatis, & in aliis quæ à lege aliqua particulari ad prædictum effectum excipiuntur. ibid.
Vel quando confessus de crimine conuenitur non criminaliter, sed ciuiliter. ibid.
Socij etiam iurati coguntur ad detegendam veritatem coniurationis. 1.550.1.1
Sodomiæ delictum, per testes singulares, probatur, 1.501.2.33
Sodomitæ sunt infames. 2.189.1.14
Sodomita à testimonio repellitur. 1.498.1.19
Sodomitarum Clericorum pœnæ, quæ, remissiuè. 2.10.1.3
Sodomita an gaudeat Ecclesiastica immunitate, remissiuè. 2.441.1.6
Sodomitæ qua pœna sint puniendi, ostenditur. 3.187.1.1
Sodomitæ sub Constitutione Pij V. includuntur, qui quasi ex vsu continuo huiusmodi vitium exercent. 3.188.1.7
Sodomita notorius, non verò occultus Constit. Pij V. comprehenditur. 3.188.2.9
Sodomitæ totius Christiani Imperij legibus igni traduntur, nisi sint minores. 3.189.2.12
Solemnitas requisita in actu conficiendo non requiritur in actu reficiendo. 1.18.2.9
Solemnitates iuris possunt remitti de consensu partium. 1.227.1.8
Solemnitates extrinsecæ præsumuntur interuenisse, quando actus esset coram Principe. 1.302.1.4
Solemnitas à Canonibus requisita in alienandis rebus Ecclesiarum non potest consuetudine remitti. 1.652.2.8
Solemnitas intrinseca semper præsumitur. 1.660.1.6
Solemnitas extrinseca præsumitur quando defectus talis solemnitatis non fuit per partem allegatus.
Solemnitatem in alienatione facta per maiorem in re domi... cit præsumere spatium 30. annorum.
Solemnitas extrinseca non præsumitur quando est talis, ... partes renuntiare non possunt.
Solemnitates omnes an requirantur in renouatione contractus feudalis, quæ in prima eorum confectione requirebantur. 169. 2.med.
Solemnitas rogitus testium non est necessaria in testamentis ... pias causas.
Solemnitas minor requiritur in destruendo, quam in constituendo.
Solidi soluendi sunt secundum taxam, qua antiquitus soliti ... sueuerunt.
Solita apponi in contractibus, etsi non apponantur, pro expressis habentur.
Soluendo qui non est alio modo punitur, quamvis omnia solua & vnus nummus deficiat.
Soluens de mandato iudicis in publica subhastatione liberatur. 1.592.2.2
Item soluens ipsi iudici aut apparitori exequenti.
Soluens alij, quàm vero creditori non liberatur, *limitatur* in aliquibus casibus.
Soluente vno alius liberatur.
Soluere qui promittit in certo loco, & non soluit, adeo tenetur ad interesse eius, quod sua interest inibi solutionem factam.
Soluere plus, vel minus dicitur, qui ante, vel post diem soluit. 1.415.2.4
Soluere verè qui iurauerit non potest compensationem obtinere.
Soluere celeriter quando quis dicatur, remissiuè.
Soluisse asserenti incumbit onus probandi, ibid.
Solutionem vbi quis contulit in certum locum, ibi videtur contraxisse, in eóque potest conueniri,
Solutio annua debet fieri secundùm valorem, qui erat tempore contractus.
Solutio facta per principalem iuuat fideiussorem quoad liberationem: facta per fideiussorem, creditorem in quas possitione contra principalem debitorem constituit.
Solutio vbi fieri debet in *scutis* auri stampatum, vel platina Florentinæ, licet de iure debitor teneatur soluere monetam ipsam conuentam, ex generali tamen consuetudine soluit potest tantundem de alia moneta.
Solutio census quando in signum subiectionis facta præsumitur, ostenditur.
Somniis credere superstitiosum, & impium est.
Sophia Regina de stupro accusata *suo & septem* honestarum ... nobilium fœminarum *iuramento se purgauit*
Sororem veterinam minimè tenetur dotare frater..
Soror pro sorore admittitur in causa matrimonij, præsertim quando non est disparitas inter coniuges.
Sorte furta inuestigare prohibitum est.
Sortis vsus in Ecclesiasticis electionibus non probatur. 3.176.2.2
Sorte qui eligitur, humano iudicio non comprehenditur. 3.180.1.3
Sorte an sit dirimenda quæst. illa de duobus fratribus, qui ex vno pariter nascuntur partu, si cognosci non possit, quisnam prius editus sit in lucem, remissiuè. ibid.
Sortium trimembris distinctio declaratur, & respondetur aliquibus obiectionibus. 3.160.1
Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationibus faciendis prohibentur, & contrafacientibus pœna imponitur. 3.178.1.1
Sortilegij crimen perpetrantes quando Inquisitorum hæreticæ prauitatis iudicio subiaceant, remissiuè. 3.178.2.4
Sortilegi Clerici, & laici pœna quæ sit, remissiuè. 3.178.2.5
Sortilego clerico Episcopus debet imponere annuum suspensionem, & amplius spatium annuo relinquitur eius arbitrio. 159.2.6
Spadones, vide *Eunuchi*.
Tò Spectat, non solùm possessionem, sed etiam dominium significat. 1.702.2.
Spe lucri licitum non est ad spiritualia inuitare. 3.166.2.1
Spirituale cum temporali permutari non potest. 1.166.2.1
Spirituale in restitutione si confert quem iniustè possidere, poterit iudex officio eum spoliare. 2.344.1.3
Spirituale quomodo quid dicatur, remissiuè. 1.593.2.4
Spiritus sancti gratia in electionibus Prælatorum inuocatur. 3.423.2.5
Tò Spoliare significat, & declarat latam iam esse sententiam 173.1.3
Spoliati dicitur mulier de domo viri & sponte recedens volens redire non admittatur. 2.602.1.4
Spoliationem opponens excipiendo contra actorem spoliatorem prius est audiendus, & probata exceptione non cogitur respondere donec restituatur; si verò agendo opponat, vere- qui

PARBOSA
In Iuis Can
To. 2. f. 3.
CVI

quæ quæstio simul terminabitur, & ea probata restituetur. 1. 412.2.1
Spoliationis quæstio præcedere debet quæstionem proprietatis. 1.432.1.2
Spoliationis exceptio vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est. 1.607.2.5
Spoliator potest conuenire in eo loco vbi commisit spolium. 1. 372.2.3
Spoliator reus potest reconuenire actorem de alio spolio contra se per eum commisso, secus si spolium ex vtraque parte commissum sit super eadem re. 1.414.2.2
Spoliator violentus rem cum fructibus, etiam qui percipi potuissent, restituere, damna resarcire, & de iniuriis satisfacere compellitur. 1.436.1.1
Spoliator tenetur de iniuria. 1.436.1.3
Spoliatus repellitur à restitutione per exceptionem excommunicationis, quæ obstat agenti de spolio. 1.53.2.7
Spoliatus iudicis auctoritate agens ad restitutionem iniustitiam spoliationis probare tenetur. 1.57.1.4
Spoliatus agens interdicto, Vnde vi, in primis spoliationem ipsam probare tenetur. 1.229.2.3
Spoliatus si post factam spoliationem iurauit non agere, non potest adhuc agere vt restituatur. 1.314.1.4
Spoliatus non est restituendus si post spolium pepigisset cum spoliatore se possessorio non actutum aduersus spolium. ibid.7
Spoliatus possessorio, & petitorio simul agens si possessionem, & spoliationem probat, sed non dominium, & proprietatem, obtinet in possessorio, sed succumbet in petitorio. 1.423. 2.2
Spoliatus, qui passus est fieri probationes super dominio, ex quibus constat de iure domini spoliantis, non est restituendus. 1.429.1.2
Spoliatus ante omnem contentionem regulariter restituendus est, nisi constet de notorio defectu proprietatis, vel si spoliatus à possessione, quam acquisiuit per clausulam constituti. 1.429.2.4
Spoliati restitutio debet fieri cum fructibus. 1.430.1.4
Spoliatus ex eo, quòd renuntiauit, præsumitur quòd inuitus, & coactus renuntiauit. 1.430.2.6
Spoliatus à iudice nulliter ante omnia est restituendus, modo nullitas sit euidens, & spoliatus haberet aliquod ius. 1.433.1. 1.2
Spoliatus restituendus est ad fructus, quos percepisset, seu percipere potuisset ex re ipsa, si ei possidere fuisset licitum. 1.436. 2.5
Spoliatus non solùm probare debet possessionem, sed etiam delectionem. 1.437.2.8
Spoliato agenti possessorio recuperandæ satis est probare quod aliquando possederit ante spolium, licèt non probet quod possedit tempore spolij. 1.445.1.7
Spoliatus iniustè restituitur ad omnem modum, causam, & locum. 1.445.2.2.
Spoliati hæres, & quilibet vniuersalis successor intra annum poterit agere interdicto, Vnde vi, contra occupantem vi possessionem, quam defunctus habebat. 1.531.2.3
Spoliatus ante omnia est restituendus, quando agit iudicio possessorio allegans spolium, & petens se restitui. 2.600.2.13
Spolij remedium non datur nisi probata possessione, etiam per constitutum. 1.229.2.2
Spolium primum, & secundum, quando proponuntur per viam actionis, in nullo eorum supersedendum est, sed de vtroque pariter cognoscendum. 1.413.1.4
Spolium ante omnia est purgandum vsque ad vltimum nummum, quadrantem, vel obolum. 1.422.2.4
Spolij restitutio, vt fiat debet ostendi titulus saltem coloratus. 1.434.1.2
Spolium non solum per confessionem partis, sed etiam per publicum instrumentum in re tempore electionis confectum probari potest. 1.442.1.6
Spolij actio in rem scripta competit successori, & contra successorem. 1.443.1.9
Spolij remedium datur hæredi, & contra hæredes, ad quos bona proueniunt. 1.531.2.2
Spolij purgatio, vide *Purgatio.*
Sponsa vxor non est. 1.569.1.2
Sponsa vi cognita intra bimestre sibi concessum vtrum ad Religionem transire possit, ostenditur. 2.288.1.9
Sponsa de præsenti non cognita, quæ dicit se velle Religionem ingredi, compellitur infrà certum tempus profiteri, vel adhærere marito. 2.291.1.1
Sponsa de futuro aliquando vocatur vxor. 2.469.1.11
Sponsa si promittat sponso aliquid in dotem, non tenetur sponsus cum ea contrahere, nisi id sibi daretur. 2.514.1.4
Quid verò si vir promittat vxori, vide ibi.
Sponsa sponsi concubitum pati non debet. 2.546.2.7
Sponsam rapere licet, & Conc. Trid. non comprehendit raptum, quo sponsus rapuit proprium sponsam. 3.117.2.4
Sponsus nolens matrimonium contrahere, & fidem datam adimplere, an teneatur ad damna & interesse, ostenditur. 1.414.1.4
Sponsus an possit sponsam accusare de adulterio, ostenditur. 1. 594.2.9
Sponsus de futuro si ante copulam ad remotam se transfert, sponsa liberè cum alio contrahere potest, si tamen per eam stetit quominus matrimonium perficeretur sibi pœnitentia imponitur. 2.469.2.1
Sponsa per verba de futuro non tenetur sequi sponsum suum quocunque vadat. 2.470.1.2
Sponso in longinquam se regionem transferente absque sponsæ licentia poterit sponsa derelicta alij nubere, & in hoc est correctum ius Ciuile per Canonicum. 2.470.1.5
Sponsi matrimonium contrahendum iusta causa cessante cogi possunt per censuras Ecclesiasticas. 2.473.1.5
Sponsus qui fidem datam non seruat, vel ob nimiam contumaciam, vel quia alij nupsit, ad quid teneatur, ostenditur. 2. 490.2.8.9
Sponsus, & sponsa per concubitū se sibi inuicem tradunt. 2 511.2.4
Sponsus non tenetur contrahere matrimonium cum sponsa, quæ post sponsalia incidit in lepram. 2.534.2.1.2
Idem si superueniat morbus contagiosus, vel infirmitas incurabilis. ibid.3
Sponsalia per fornicationem dissoluuntur. 1.694.1.4
Sponsalia dissoluuntur per lepram, epilepsiam, & aliam deformitatem superuenientem. 1.594.2.7
Sponsalia propter causas præcedentes non dissoluuntur, si eæ ignoratæ non sint. ibid.
Sponsalia an dissoluantur per paupertatem superuenientem, ostenditur. 1.595.1.16
Sponsalia dissoluuntur etiamsi fœmina per vim fuerit carnaliter cognita. ibid.11
Sponsalia per verba de futuro non inducunt vacationem beneficiorum. 2.22.1.11
Sponsalia de præsenti dissoluuntur per Religionis professionem, non per propositum castitatis seruandæ sæculo. 2.295.2.1
Sponsalia à verbo *spondeo* dicta sunt, & idem quod sponsionem significant. 2.462.2.3
Sponsalia per promissionem futurarum nuptiarum rectè definiuntur. ibid.2
Sponsalia de futuro etiam iurata dissoluuntur si sponsi se dissoluunt. 2.465.1.1
Sponsalia etiam legitimè contracta per mutuum sponsorum dissensum dirimuntur. ibid.2
Procedit text. in præsenti cum sponsi simul liberè mutuo consensu, non coactè sponsalia præcedentia dissoluunt. ibid.3
Sponsaliorum dissolutionem quando facere debeat Ordinarius, ostenditur. ibid.4
Sponsalia iurata certæ alicui personæ etiam intuitu Dei mutuo dissensu dissoluuntur. 2.467.1.6
Sponsalia obligant sub culpa mortali. ibid.8
Sponsalia ante septennium validè contrahuntur malitia supplente ætatem. 2.468.1.9.& 2.502.1.3
Intelligе in matrimonio quando adest potentia generandi cum discretione. 2.469.1.10
Sponsalia sunt promissio futurarum nuptiarum. 2.469.2.8
Sponsalia dissoluuntur ob sponsi absentiam in terram longinquam, quando de proximo nulla est spes reditus. 2.470.1.2
Sponsalia etiam iurata per verba de futuro contrahens non potest compelli ad matrimonium rationabili causa subsistente. 2.473.1.4
Sponsalia iurans potest religionem ingredi non contracto matrimonio. 2.479.1.2
Sponsalia iurans, & postea adstringens se religionis voto, non potest sine peccato mortali matrimonium inire animo firmo ingrediendi religionem ante consummationem. 2.48.1.4
Sponsalia ante septennium validè contrahuntur malitia supplente ætatem. 2.468.1.9
Sponsalia de futuro, si sequuta est copula, non dissoluuntur per sponsalia de præsenti, nisi per metum, qui potuisset cadere in constantem virum contracta sint. 2.478.2.2
Sponsalia irritantur per subsequens matrimonium validè celebratum cum alia persona. 2.484.2.1.2
Sponsalia priora de futuro non dissoluuntur per posteriora iuramento firmata. ibid.3
Sponsalia præfixo termino non adimpleta reddunt liberum ab eorum fide illum per quem non stetit. 2.485.1.4
Sponsalia non iudicantur matrimonium in foro conscientiæ si sponsus diceret se ad sponsam accessisse animo fornicario. 2. 487.2.2
Sponsalia sunt si sponsus habito tractatu inter amicos de matrimonio contrahendo misit arrhas, vel iocalia, nihil aliud exprimens, & sponsa acceptauit. 2.487.2.4
Sponsalia de futuro per copulam subsequutam transeunt in matrimonium. 2.491.2.1.2
Sponsalia de futuro per copulam subsequutam ita transeunt in matrimonium, vt nulla in contrarium admittatur probatio, etiam per confessionem partis. 2.493.2.9

Amplia etiamsi ambo sponsi tempore copulæ protestentur se non intendere matrimonium contrahere, quia nihilominus obligantur ad matrimonium. 2.494.2.10

Sponsalia de præsenti non soluuntur per subsequens matrimonium, etiam carnali copula consummatum; sed sponsalia de futuro etiam iurata soluuntur per sequentia de præsenti. 2.495. 2.1

Sponsalia & matrimonium quibus verbis contrahi censeantur ostenditur. ibid.2

Sponsalia priora dissoluuntur per matrimonium cum alia contractum. 2.496.1.5

Sponsalia contrahentes ante septennium an peccent mortaliter, ostenditur. 2.498.2.3.4

Sponsalia nulla ex defectu consensus non ereant publicæ honestatis iustitiam, alia verò sic, licèt legitimo modo fuerint dissoluta. 2.499.2.1

Sponsalia nulla ob defectum ætatis postquam illa aduenerit, expresse vel tacitè ratificari possunt. ibid.2

Sponsalia requirunt ætatem septem annorum completorum. ibid.

Sponsalia inualida dissolui possunt absque iudicis auctoritate vbi adest certitudo causæ, & facti. 2.501.1.4

Sponsalia impuberum ita firmantur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adepto resilire. 2.501.2.7

Sponsalia de futuro per copulam subsecutam transeunt in matrimonium. 2.502.1.3

Sponsalia si maior inuita contraxit cum minore, non tenetur ipsum expectare donec veniat ad ætatem adultam. 2.503.2.1

Sponsalia metu graui contracta non firmantur iuramento. ibid.4

Sponsalia contracta cum minore septennio per mutuam cohabitationem post septennium conualescunt, & inducunt publicæ honestatis iustitiam, soluunt tamen matrimonium de præsenti. 2.504.1.1

Sponsalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritante sunt inualida. 2.504.2.2

Sponsalia annuli subarrhatione in matrimonium transeunt. 2.505.2.4

Sponsalia de præsenti non dissoluuntur per sequens matrimonium etiam carnali copula consummatum. 2.510.2.1

Sponsalia de futuro contracta cum conditione per copulam carnalem transeunt in matrimonium recedente conditione; quid verò attento iure Concil. Trident. ostenditur. 2.515.1.5

Sponsalia contrahens sub honesta conditione, & ante conditionis euentum desponsatam cognoscens, à conditione recedit. 2.518.2.1

Sponsalia sub conditione contracta per copulam transeunt in matrimonium. ibid.2

Sponsalia redduntur nulla per conditionem contrariam substantiæ matrimonij. 2.520.1.5

Sponsalia non dirimuntur per simplex castitatis votum. 2.523. 2.2

Sponsalia dissoluuntur quoties denuo agnoscitur notabilis morum asperitas, & sæuitia. 2.525.2.4

Sponsalia contrahens cum puella septem annorum, eam polluens, non potest habere eius sororem in vxorem. 2.547.1.1

Sponsalia per oscula, amplexus, & similia signa nequaquam transeunt in matrimonium. 2.566.2.2

Sponsalia de futuro cum vna etiam contra interdictum Ecclesiæ contracta, non dirimunt matrimonium postea contractum cum alia. 2.567.1.1

Sponsio facta inter duos, vt qui plus portauerit præstet centum non valet. 2.11.1.5

Sportulæ recipi an possint. 2.8.1.10

Spurius si sit incestuosus, vel adulterinus, tenetur in dispensatione hoc exprimere. 1.5.41.5

Spurij, & serui ordinati non debent. 1.191.1.1

Spurius quis dicatur, ostenditur. 1.192.1.4

Spurij qui, & quotuplices dicantur, ostenditur. 2.570.1.17

Spurij censendi sunt omnes, qui ex illis nascuntur, qui matrimonium contrahere non potuerunt, remissiuè. 2.575.2.2

Stalli in choro, & loci in Capitulo præseruatio, vide *Præseruatio*.

Stallum, vide *Ius*.

Tò Statim, latam denotat sententiam. 2.87.2.4

Statuentes possunt renuntiare, & agere contra statutum in eorum fauorem conditum, declara, vt. 1.17.2.4

Tò Statuimus, est iuris non inductiuum. 1.121.1.4

Status cum votis simplicibus institutus non est Religio, sed modus viuendi honestus. 2.336.1.3

Status vltimus in beneficialibus ad effectum validitatis collationis consideratur. 2.360.1.7
Declara vt ibi.

Statutaria dispositio, seu lex municipalis loquens in vxore, habet locum in sponsa. 3.329.1.5

Statuta generalia laicorum, quæ simpliciter disponunt, nec iuri Canonico contradicunt, si honesta sint, Ecclesiasticas personas saltem vi directiua ligant. 1.21.1.3

Statuta laicorum pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersùs eos, quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in pastibus vetitis fuerunt inuenta, non ligant Clericos, nec Ecclesiasticas personas. 1.21.2

Statutum laicorum super feudis in præiudicium Ecclesiæ non valet. 1.22.1

Statuta laicorum feudalia, etiam generalia, non ligant Clericos, & Ecclesiis. 1.62.14

Statutum castri, vel ciuitatis ambiguum declaratur per statutum loci viciniotis loquens distinctè, & clarè, quod ea quæ sunt intacta & indeterminata à iure communi, vel consuetudine. ibid.13

Statutum secundum ius commune recipit interpretationem ab eodem iure. 1.71.1.4

Statutum in quærendis in præiudicium Ecclesiæ, si inest non odio, sed bono zelo faciant. 1.73.2.1

Statuta legati durant etiam legatione finita, finitur tamen ius delegati iurisdictio, si citatio non præcesserit. 1.138.30

Statuta perpetua legati Papæ facere possunt. 1.162.1.1

Statutum disponens idem quod ius commune, addit, vinculum. 1.297.2.8

Statutum excludens à successione fœminam, non extenditur ad bona alibi sita. 2.38.1.11

Statuta iure communi consona censentur esse ius commune. 1. 557.1.2

Statutum permittens non seruari iuramentum in aliquo casu non valet. 1.399.2.10

Statuta edita qui promisit seruare, & postea per illud iuramentum aliter non iurando promisit seruare edenda, seu postea edita, non tenetur ex iuramento ad nouiter edita. 1.402.2.7

Statutum disponens vt debitum certo aliquo tempore præscribatur, non valet, stante mala fide. 1.440.2.8
Bona fides requiritur in pacto retrouendendi cum clausula, quandocunque, &c. ibid.9

Statutum continens id, quod ius commune, recipit interpretationem à iure communi. 1.581.1.3

Statutum non valet quod non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium. 1.714.5

Statuta, & consuetudines quòd beneficia ordinis conferantur, & non aliis, an valida censeri debeant, remissiuè. 1.731.4

Statuta concedere quæ possit Capitulum, Sede vacante, ostenditur. 1.954.2.5

Statutum si punit facientem tractatum non requiritur delicti consummatio. 2.100.1.7

Statutum quod accusans habeat certum præmium, intelligitur si probauerit. 2.101.2.7

Statuta contra libertatem Ecclesiasticam quæ dicantur, ostenditur. 2.114.2.5

Statuta laicorum non possunt disponere *super* directo dominio feudi Ecclesiastici. ibid.4

Statutum laicorum disponens *de mortuariis est contra iurisdictionem* Ecclesiæ, ac proinde non valet. ibid.

Statutum, de quo in hoc text. est locale, & habet locum Bononiæ solum. 2.135.1.3

Statutum laicorum disponens circa subitaneam matrimonij inhibendo, vel impediendo illud, vbi Ecclesia non improbat, non valet. 2.464.2.5

Statuta prohibentia mulieribus, ne extra territorium ruhant, nulla sunt. 2.465.1.7

Statutum mandans posse de delicto inquiri contra non diffamatum non valet. 3.15.1.6

Statutum prohibens artifices in certis festis artem exercere, non comprehendit Iudæos, nisi specificè de illis loquatur. 3.61.2.5

Statutum non valet vsuras inducens. 3.154.2.8

Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non valet. 3.163.2.2

Statutum, seu consuetudo ludi permissiua in clericis vt corrupela omnino improbatur. 3.294.1.9

Statutum etiam iuratum super damnis non reperendis ad experiri non extenditur. 3.296.2.1

Statutum domicilij an liget subditos extra territorium delinquentes, ostenditur. 3.306.2.11

Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur. 3.317.1.10

Statutum, quòd exceptio excommunicationis opponi non possit inualidum est. 3.328.1.3

Statuta, vel consuetudines facientes seruari contra libertatem Ecclesiasticam sunt excommunicati. ibid.4
Vide *Lex*.

Stephanus Gratianus decessit è viuis Romæ 7. Augusti. 1565. 1. 430.2.8

Sterilitas vt dicatur ad remissionem faciendam pensionis, altior magna requiritur, vt ex fructibus percepis decimis, expensis non potuerit dimidia debitæ pensionis portio. 2.167.1.3

Sterilitate stante non sit colono mercedis remissio quando sterilitas ipsius culpa euenit. 2.167.2.4

Sterilitas cum vbertate præcedentis, vel subsequentis anni eiusdem interpellati potest compensari. 2.168.1.8

Stipendia

BARBOSA
Iuris Can
To. 2. pars 3.
CVI
25

Stipulatio sine causa non valet, nisi merita præcesserint. 1.560.2.3
Striges quæ, & an contra illas procedant Inquisitores Hispaniæ, 3.157.1.4
Studere spe promotionis habendæ in Ecclesia licitum est. 1.174.1.5
Studiosus literarum gaudet iure minoris. 1.329.2. init.
Studium literarum, & magistri doctrina etiam quæstus & lucri causa, minimè reddunturs seruitia. 1.406.2.3
Studium Medicinæ, & legum ciuilium prohibitum quibus sit, ostenditur. 2.461.1.2
Ecclesiæ declaratur. ibid.3
Stupæ quare in die Coronationis Papæ combutantur in summitate arundinis, ostenditur. 1.3.1.16
Stuprata asserenti se virginem tempore stupri creditur cum iuramento. 3.117.2.5
Stuprator, qui non vult puellam in vxorem ducere, quomodo castigetur, ostenditur. 3.119.1.12
Stuprator an possit per procuratorem se defendere, remissiuè. ibid 3
Stuprum in cauponæ famulam commissum non est punibile propter vilitatem officij. 2.118.2.11
Dos mulieris propter stuprum præstanda quomodo æstimanda, ostenditur. ibid.22
Stuprum ne committatur cum puella virgine, ipsa tamen consentiente, continens malitiam specie distinctam à simplice fornicatione, & necessario in confessione explicandam, ostenditur. ibid.fin.
Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obseruatur. 1.26.1.3
Stylus iudiciorum circa processus ordinationem & iudiciorum vsum versantem pro lege in eodem iudicio obseruandus etiam in criminalibus. ibid.4
Stylus, mos, vsus & obseruantia in quo differant. 1.66.2.4
Stylus quid sit. ibid.
Stylus præsumitur talis, qualis, est in loco vicino vt valeat sententia, & acta. 1.71.1.4
Stylus seruatur pro lege. 3.154.1.4
Stylus in dubio non præsumitur. ibid.5
Stylum introducere solis supremis iudicibus permittitur, ibid.6
Stylus contra ius non est obseruandus. ibid.7
Subarrhatio annuli an, & quando sit sufficiens sponsaliorum, aut matrimonij, indicium. 1.653.2.4
Subdelegatus à delegato Papæ iurisdictionem habente potest coërcere impedientem. 1.247.1.1.2
Subdelegatus delegati Papæ si iurisdictione vti cœperit, à delegato remoueri non potest, & si fecerit contra mandatum, siue excesserit formam rescripti, processus est nullus. 1.251.2.1
Subdelegatum videtur reuocare delegatus per cognitionem, quam facit. 1.720.1.2
Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinibus assumendi debent esse versati in minoribus, ac de literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi. 1.90.1.11
Subdiaconatus ordine initiatus eximitur hodie à seruitute. 1.92.2.2
Subdinaconatum simul cum minoribus Ordinibus suscipiens temerario ausu, potest dispensari ab Episcopo vt ministret in Ordinibus non suttiuè susceptis. 3.185.1.3
Subdiaconus in Episcopum eligi potest, quod an hodie procedat attenta constitutione Gregorij XVI. ostenditur. 1.173.1.1.2
Subdiaconatus ordo olim sacer minimè dicebatur. ibid.3
Subdiaconi an ordinentur per manus impositionem. 1.179.2.1
Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licèt bigamus non sit. 1.201.2.1
Subdiaconus matrimonium contrahere non potest. 2.522.1.1
Subdiaconus calumniosè accusans Diaconum, subdiaconatu priuatur, & publicè verberibus castigatur, & in exilium mittitur. 3.17.1.1
Subdiaconus venationem sæpius exercens in casibus sibi non permissis eadem pœna, qua Diaconus, puniendus est. 3.165.2.10
Vide *Diaconus*.
Subditus in iudicem suum ordinarium tanquam in arbitrum valet compromittere. 1.344.1.3
Subditus ratione domicilij propriè, & absolutè subditus est. 1.370.1.4
Subditus non præscribit obedientiam contra Prælatum. 1.627.1.1
Subditus non potest præscribere contra procurationem quæ ratione visitationis debetur, quamvis alius in personam alterius præscribere possit vtramque. 1.631.2.1
Subditus non tenetur parere superiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem sui priuilegij. 3.189.2.1
Subditus respectu iurisdictionis non potest communicare superiori excommunicato, nec è contra. 3.315.2.9
Subemphytuta vendens alteri emphyteusim, quando teneatur requirere consensum domini indirecti, & non emphyteutæ, ostenditur. 2.145.1.8
Subexecutores gratiarum & literarum Apost. qui ab executore Rom. ad executionem in partibus faciendam frequenter subdelegantur, per claus. illam, seu §. cæterum, qui ad finem executorialium adiici solet, an nudi tantum & meri facti sint executores, vel iurisdictionem aliquam obtineant. 1.256.1.17
Sub silentio, non est latæ sententiæ. 3.153.1.3
Subiectio Ecclesiæ Parochialis non inducitur minori spatio 40 annorum. 1.623.2.4
Subiectus olim etiam hodie subiectus præsumitur. 1.308.1.2
Subiecti vnius regni, sine sui Principis licentia, alterius regni, seu Principis iurisdictionem prorogare non possunt. 1.344.1.8
Sub interminatione anathematis, vel *sub excommunicatione*, non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ. 2.213.1.9. & 3.37.2.5. & 3.184.2.3
Sub pretextu significant etiam veram causam. 1.24.2.24
Subreptio non dolosa non vitiat rescriptum ad lites, si aliàs Papa esset concessurus. 1.48.2.10
Subreptio non præsumitur dolosa. 1.49.2.20
Subreptio per ignorantiam commissa non excusat. 1.49.2.22
Subreptio quamvis vitiet gratiam ipso iure, opponi tantum potest vsque ad quadraginta annos. 1.58.2.5
Subreptio vitiat Principum priuilegia. 1.557.1.2
Vide *Obreptio*.
Subreptitia dicitur venia à Principe impetrata, non facta mentione de iterato crimine. 1.49.1.15
Subreptitia an sit hodie gratia impetrationis beneficij non expresso nomine Sanct. Ecclesiæ, vbi situm est. 1.59.2.6
Subreptitia dicitur Principis venia, non facta mentione de iterato crimine. 3.267.2.3
Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. 1.456.1.4
Subscribens scripturam ab alio confectam præsumitur illam approbare. 2.109.2.6
Subscribens quando non legit scripturam, cui se subscripsit non censetur illam approbare. 2.111.1.14
Subsidium charitatiuum Papa imponere potest. 1.404.1.8
Vide *Charitatiuum subsidium*.
Substitutus si fuerit filius testatoris, tunc ille succedet excluso Monasterio. 1.479.1.4
Substitutus non excludetur si grauatus ante possessionem testatus sit instituendo hæredem extraneum. 1.479.2.8
Substitutus à monasterio non excluditur quando ingressus in illud caruit effectu. 1.480.1.15
Substitutum excludunt legitimati per subsequens matrimonium, si testator dixerit, si sine liberis de legitimo matrimonio, &c. 2.580.2.26
Substitutio facta filio eo decedente sine liberis, euanescit per ingressum monasterij, nec ad inualidandum ingressum sufficit probare minorem ætatem tempore ingressus, si ille ex aduerso geminatus probetur. 1.477.2.1
Subtilitas nimia reprobatur. 1.355.1.2
Succedens in comitatu debita prædecessoris tenetur soluere. 1.62.2.2
Succedens in Regno, an teneatur ad debita prædecessoris, remissiuè. ibid.3
Vide *Feudum*.
Successor quis dicatur, ostenditur. 3.193.2.2
Successio in Ecclesia Deijprohibetur. 1.301.1.3
Successio iure consanguinitatis non datur in bonis Ecclesiasticis. 2.41.2.2
Successionis filiorum in bonis parentum origo, & necessitas an ex iure naturali proueniat, ostenditur. 2.218.2.4. & seqq.
Successio hæreditaria in Ecclesiasticis beneficiis non datur. 2.353.2.2
Successionis filiorum in bonis parentum origo, & necessitas eis ex iure Ciuili prouenit, imò iure naturæ debitam esse defenditur. 2.571.2.14
Successor tenetur adimplere factum prædecessoris. 1.63.2.3
Successor in beneficio tenetur ad expensas vtiles, & necessarias in lite factas per prædecessorem, non autem ad delicatas, vel vtiles tantum. 1.128.1.4
Successori non veniunt ea, quæ sunt, & dependent ex hominis intellectu. 1.234.2.5
Successor conuenitur ex contractu prædecessoris in loco contractus. 1.382.2.2
Successor potest soluere precaria irrationabiliter facta ab antecessore. 2.116.2.1
Successor conductoris non potest expellere colonum propter superuenientem necessitatem. 2.139.2.26
Successor in beneficio quando teneatur ad debita prædecessoris, ostenditur. 2.171.2.2
Successor vt conueniri possit pro debito contractu per eius prædecessorem, requiritur quod pecunia probetur versa in vtilitatem Ecclesiæ. 2.180.2.15
Successor in beneficio tenetur ex bonis, & redditibus Ecclesiæ ad debita sui prædecessoris beneficiati, quæ facta fuerunt pro Ecclesiæ necessitate, vel vtilitate. 2.184.2.1.2
Successor in beneficio quando teneatur ad pensiones decursas tempore prædecessoris non solutas, ostenditur. 2.185.1.6
Successor in regno potest reuocare donationes factas à prædecessore. 2.193.2.3

Index Rerum, & Verborum,

Successor in Regno illud non accipit ab vltimo possessore, aut alio quolibet anteriori, sed tota eius successio referenda est ad ipsam rempublicam. 2.310.2.13

Successoris in officio imponentium collectas, vel onera Ecclesiasticis, excommunicationi subiiciuntur nisi intra mensem satisfecerint. 2.448.2.5

Successor Prælati alteriusve beneficiati, non tenetur stare locationi per suum prædecessorem nomine proprio factæ. 3.49.1.6

Suffragium semel datum adhuc potest reuocari alium eligendo. 1.136.2.2

Suffragiis non indigent viuorum, qui in cœlis sunt. 2.406.1.13

Suffragia, & preces pro damnatis ad ignem æternum fieri non possunt. 2.406.1.15

Summa plures si separatim petantur, an possint cumulari ad effectum vt sciatur, excedant ne iudicum iurisdictionem, ostenditur. 2.678.1.8

Sumptus facti à patre in conuiuio causa nuptiarum, vel in die professionis, aut occasione Sacri à filio facti, non sunt computandi in eius legitimam. 3.27.2.5

Supellectilia in Ecclesiis poni non debent nisi necessitas vrgeat, Ecclesiæ debent sua vasa & vestimenta munde tenere. 2.424.1.1

Superfluum omne est à iure reprobatum. 1.4.1.29

Superiori non est obtemperandum quando aliquid apertè, vel occultè iniustum præcipit. 1.165.1.3

Superiorem non habens in materia dispensabili potest alteri committere absolutionem pro se. 1.230.2.9

Superior bona Monasterij dissipans ab administratione remouetur. 2.325.2.5

Superior alicuius tribunalis vbi est suspectus, omnes eius officiales sunt pariter suspecti. 2.329.1.5

Superior ad quem fit querela si est negligens, pro executione huius statuti, canonicè puniri debet. 2.449.2.1

Supplicari potest vsque ad biennium. 1.333.2.8

Supplicatio sola sine litteris sufficit quando non agitur de canonizatione gratiæ. 1.36.2.6

Supplicatio sola absque litterarum expeditione sufficit ad effectum obtinendi simplicem absolutoriam, licèt secus ad effectum absolutionis. ibid.

Supplicatio præsumitur signata tempore datæ, & admittitur probatio in contrarium. 1.58.1.init.

Supplicationes concernentes iustitiam quæ dicantur, ostenditur. 3.156.1.2

Supprimere præbendas, aut portiones vigore Concil. Trid. non potest Capitulum Sede vacante. 2.94.2.28

Surdus, vide *Mutus*.

Suspecto sub iudice litigare durum, & periculosum est. 1.609.1.3

Suspectus de inimicitia capitali repellitur à testimonio. 3.36.1.3

Suspecti de hæresi nisi debitè se purgauerint iuxta considerationem suspicionis, & qualitatem personæ, debent excommunicati, & vitari donec satisfaciant, & si per annum perstiterint in excommunicatione, tanquam hæretici condemnandi sunt. 3.77.1.8.fin.

Tò Suspendatur, importat sententiam ferendam. 2.509.2.21

Suspendendus ab officio, vel beneficio est, qui ad potus æquales potatores obligat. 3.10.2.4

Suspendendus attento iure communi erat clericus propter duellum sequuta pugna. 3.115.1.4

Suspensio à beneficio extenditur tantùm ad fructus beneficiorum, non autem ad facultatem administrandi in spiritualibus, & temporalibus. 1.109.1.4

Suspensio inducta propter contumaciam censetur inducta ad tempus, quo durat contumacia. 1.27.1.8

Suspensionem incurrit, qui eodem die duos sacros Ordines suscipit. 1.163.1.5

Suspensionem violans celebrando Diuina deponendus est à beneficio, & officio. 2.10.1.5

Suspensionem à beneficiorum collatione incurrit ille, qui post secundam correctionem indignis beneficia confert. 1.66.1.1.2

Suspensionis triennalis pœna imposita parocho assistendi matrimonio clandestino, cessat hodie per pœnam arbitrariam positam à Conc. Trid. 2.509.1.17

Suspensio, quam incurrit sacerdos secundis nuptiis benedictionem impertiens in casu non permisso non incurritur ipso iure. 2.617.2.5

Suspensio est censura Ecclesiastica qua alicui clerico, ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à superiore prohibetur sui Ordinis exercitium in totum, vel in partem. 3.341.1.5

Suspensio duobus modis fertur. ibid.med.

Suspensus ab officio, nec eligere, nec eligi potest. 1.73.1.12. & 1.74.1.18. & 1.98.14. & 1.173.1.6

Suspensus Clericus debet tantum habere de fructibus sui beneficij, quod sufficiat sibi pro alimentis, quando non habet vnde sustentetur. 1.109.1.5

Suspenso ob contumaciam non debentur alimenta. ibid.6

Suspensus donec satisfecerit, sequuta satisfactione alia absolutione opus non est. 1.127.1.8

Suspensus nullo iure est non habens litteras testimoniales sui Episcopi, sed potest celebrare secluso scandalo. 1.129.1.4

Suspensus ab officio non est suspensus à beneficio, nisi id declaretur. 3.218.1.9

Suspensus, & depositus à beneficiis, propter crimen de fruitibus eorum ei subministrari debent alimenta, si non habeat bona, nec industriam vnde viuere possit, etiamsi fame pereatur non esset. 2.559.1.3

Suspensus ex delicto violando suspensionem per exercitium lemne maioris Ordinis, à quo est suspensus, fit irregularis. 1.109.1.13

Suspensus quoad se tantum, & non quoad alios dicitur omnis Ecclesiasticus existens in peccato mortali. 3.10.1.6

Suspensi sunt à collatione beneficiorum, qui dare beneficia Ecclesiastica, præsertim curata personis indignis. 3.10.2.5

Suspensus beneficia conferre non potest. 1.230.2.2

Suspensus ab officio, & beneficio, qui monitus non dimittit Ecclesiam sine consensu Episcopi sibi concessam. 2.84.1.3

Suspensus ab officio eo quòd interfuit matrimonio clandestino non est suspensus à beneficio. 2.560.2.1

Suspensi ab Ordinibus, & dignitate sunt, qui spontè iuramentum præbent de seruando schismate. 2.509.2.19

Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio, ostenditur. 3.33.2.9

Suspensus, vel excommunicatus ignorater, celebrando nulla indiget dispensatione respectu irregularitatis, aliàs secus. 3.177.1.1.2

Suspensis ab officio, beneficia conferri non possunt. 3.170.2.3

Suspensus ab officio vbique & in aliis Episcopatibus suspenditur censetur. 3.209.2.16

Suspensus à beneficio in alio loco beneficium habere potest. 3.210.1.18

Suspensus ab officio non est suspensus à beneficio, nisi id declaretur. 3.218.2.29

Vide *Degradatus*.

Suspicio calumniæ cùm adest non est admittendus testis opponens se executioni. 1.334.2.4

Suspicionis causa semper est exprimenda. 1.353.2.4

Suspicio violenta adulterij non inducitur ex solis oculis, amplexibus, quando alia adminicula non concurrunt. 1.356.1.3

Suspicionis causa de iure Canonico exprimenda est à reconuentione. 694.1.4

Suspicionis causa cessante cessat suspicio. 1.712.2.3

Suspicio falsi in literis Apost. habetur pro falsitate non sufficiat tollendam fidem literis, sed etiam ad puniendum. 1.737.1.3

Suspicio oritur ex eo quòd quis *alium intrare faciat*. 2.381.2.8

Suspicio vnica non sufficit ad confessionem *probandam*. 3.46.1.1

Symbolum vnde dicatur. 1.6.1.1

De Symbolo Fidei, qui Doctores tractent, referuntur. ibid.

Syncopa, & syncopare quid significet, ostenditur. 2.401.2.10

Syndici Communitatum ad omnes causas peragendas constituti in animam propriam de calumnia iurant. 1.339.2.1

Synodum diœcesanam qualiter, & quando teneatur Episcopus congregare, remissiuè. 1.278.1.4

Synodo diœcesanæ interesse debent omnes, qui animarum curam habent. 2.30.1.4

Synodus tota vt suspecta recusari non potest. 1.351.2.2

Synodus generalis à Summo Pont. eiusque auctoritate tantum indicitur. 1.376.2.1

T

Tabella votiuæ, & alia huiusmodi in signum gratiæ receptæ an possint in loco vbi corpus defuncti sepultum est affigi, ostenditur. 2.462.2.8

Tabellionatus officium exercere non potest clericus in sacris Ordinibus constitutus. 2.478.2.4

Intellige vt

Tabellionatus officium exercere possunt clerici in Curia Romana. 2.459.2.8

Tabelliones, & Notarij vim duorum testium obtinere dicuntur. 558.2.8

Tabernas intrare non licet clericis, nisi fint in itinere, seu in peregrinatione? 2.12.2.4

Tacens si potuit prohibere, & non prohibuit, videtur consentire. 2.96.1.4

Tacens consentire videtur quando vltra tacituritatem intercessit aliquis actus positiuus ex parte tacentis. 2.263.1.3

Taciturnitas non præiudicat vbi quis contradicendo expressè potuisset actum impedire. 2.981.1.5

Vide *Prælatus*.

Talionis pœna quæ, remissiuè. 3.27.2.2

Talionis pœna an hodie locum habeat, remissiuè. 3.310.2.6

Talionis pœna est expressiua veritatis. ibid.

Tò Tanquam, est expressiua veritatis. 3.187.1.5

Tà Tanquam, quandoque, similitudinem ponit, quàm veritatem denotat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

denorant. 1.288.2.10
Taurorum, aliarumque ferarum agitationes, à quo tempore inceperint, ostenditur. 3.113.1.3
Taurorum agitationes Bulla Pij V. prohibet in Regnis Hispaniarum, quoad laicos, & Fratres Milites reuocata fuit per Gregor. XIII. ibid.4
Taxatio non cadit in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri possunt. 3.35.1.4
Tempestates, vide *Ægritudines*.
Templarij, & Hospitalarij verè sunt Religiosi. 3.208.2.8
Templarij quando inceperint, ostenditur. 3.267.2.4
Templariorum religio quando, & ob quæ extincta fuerit, ostenditur. ibid.5
Vide *Cistercienses*.
Tempus ad consecrandum Episcopum est trimestre à notitia confirmationis. 1.91.2.27.
Tempus patrono præstitutum ad præsentandum non currit ignorantibus. 1.137.2.2
Tempus sex mensium datum ad conferendum est à tempore scientiæ vacationis numerandum. 1.156.2.3
Tempus primum includitur, ac computatur in termino 1.408.1.5
Temporis computatio ab Æra Cæsaris olim fiebat. 1.488.1.18
Tempore Regis Ioannis I. apud Hispanos incepit tempus computari à die Natalis Domini nostri Iesu Christi. ibid.20
Tempus annale non currit missionem passo, si intra illud cautionem iudicibus, vel alteri eorum aliis absentibus, obtulit: licèt per eos, seu per eum recepta non fuerit. 1.453.1.1
Tempus non currit ignoranti. 1.453.2.3
Tempus currit illi qui misit procuratorem idoneum, & diu fuit disputatum de mandato, quod tamen fuit pronuntiatum inualidum. 1.717.2.2
Temporis cursu longissimo omnia solemniter interuenire præsumuntur. 2.129.2.3
Tempus datum à iure patronis ad præsentandum currit à die scientiæ noræ vacationis. 2.361.1.2
Tempus recitandi diuinum officium incipit à media nocte antecedentis diei, & perseuerat vsque ad mediam noctem sequentis diei inclusiuè. 2.399.2.3
Temporis diuturnitas quando peccatum augeat, ostenditur. 3.21.2.6
Tempus, quod non est de substantia negotij, per testes singulares probatur. 1.501.2.34
Tempus ad producenda instrumenta currit à die notitiæ. 1.608.2.20
Tempus datum ad appellandum non incipit currere, nisi à die quo habetur notitia. 1.658.1.5
Tempus datum ad appellandum non currit pendente causa super nullitate sententiæ, aut super attentatis. ibid.6
Tempus prosequendæ appellationis partes prorogare non possunt. 1.674.2.16
Tempus appellationis prosequendæ statutum ab homine si altera pars præuenit, hoc tacito litteras impetrando, literæ non valent, sed terminum iuris etiam appellatus præuenire potest, dummodo nimium non præcurrat, & vbi ex dilatione imminet periculum etiam neutra parte prosequente, potest iudex ad quem supplere, partes compellendo ad prosequutionem. 1.708.2.1
Tò Tenere, sententiam latam continet si præcedat negotiatio vniuersalis. 1.690.2.3
Tenor scripturæ, quæ pro forma requiritur, si sit amissa, probatur per testes. 1.539.1.2
Tenor totius priuilegij Papæ innotescere debet vt dicatur conscientia ex certa scientia. 1.733.2.14
Terminus peremptorius si est nimis breuis in litibus, præsertim rerum Ecclesiasticarum, licitè appellatur, & appellatio tenet. 1.402.1.1
Termini probatorij licet sint arbitrarij, coarctari, restringi, ac prorogari à iudice valent. ibid.4
Terminus in citatione congruus apponendus est. 1.45.1.6
Terminos agrorum mutantes, vel euellentes quam pœnam incurrant, remissiuè. 1.473.1.11
Terminus quando statuitur ab actu, non verò à die actus, computatur tempus de momento ad momentum. 1.658.1.2
Terminus quando statuitur ab actu, non à die actus computatur tempus de momento ad momentum. 2.472.14
Terra quæuis patria est, vt in adagio. 1.41.34
Territorij, seu iurisdictionis ex limitibus non infertur ad limites decimationis Parochialium. 2.331.1.2
Tertiarij cuiuslibet religionis connumerantur inter personas Ecclesiasticas. 1.93.2.3
Tertiarij gaudent fori priuilegio, præcipuè si viuant in communitate. ibid.4
Tertius in iudicio possessorio potest interuenire ad eum effectum vt sibi, & non spoliato res restituatur de dominio suo docendo. 1.536.1.3
Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de iure suo docere. 1.536.2.16
Tertius interuenire potest etiam ad impediendam executionem trium sententiarum conformium. 1.661.1.6
Tertius interuenire potest in iudicio possessorio ad eum effectum, vt sibi, & non spoliatori restituatur de dominio suo agendo. ibid.7
Tertius quando sciuisset litem agitari, & acquieuisset donec sententia esset lata, contra eum hoc casu exequutio competit. 1.661.2.8.
Tertius ex sua spontanea voluntate absque alia citatione speciali, vel generali comparens dicitur actor. ibid.9
Tertio, qui vult de integro experiri, præiudicium fit cum possessio transferrur in alium, qui obtinuit. ibid.11
Testamentum ob dictum vnius testis instrumentarij vacillare dicitur. 1.558.2.10
Testamenti ad fauorem sempet iudicandum. 1.668.2.6
Testamentum testatoris, qui nescibat articulatè loqui, falsum est. 2.97.1.2
Si, responsio, an dicatur articulata loquutio. ibid.
Testamentum quomodo à iustin. detiuari dicatur à mentis testatione, ostenditur. 2.199.1.4.5
Testamentum est voluntatis nostræ iusta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri vult, & respondetur obiectioni. 2.199.2.6.7
Testamentum quoddam in scriptis dicitur, quod vulgò clausum nuncupatur. ibid.8
Testamenti nuncupatiui species declarantur. 2.200.1.9 & seqq.
Testamentum quoad inuentionem, & primæuum vsum iuriſgentium est, quoad formas tamen, solemnitates, & confirmationem iuris est ciuilis. 2.200.2.12
Testamenti executio si infra annum à die monitionis non fit per debentem exequi, deuoluitur executio ad Episcopum. 2.204.2.1
Testamenti Clerici, vel pietatis causa facti publicatio coram iudice Ecclesiastico est facienda. 2.208.1.7
Testamenti laici publicatio in quo Clericus est hæres instituras, an sit facienda coram iudice Ecclesiastico, remissiuè ibid.9
Testamentum Clerici non subiicit querelæ inofficiosi, vel nullitati ex causa præteritionis. 2.210.2.3
Testamentum cum duobus, vel tribus testibus sine proprio parocho est nullum. 2.212.2.6
Testamenti vim obtinet in piis causis sola subscriptio manu testatoris sine testibus facta. 2.213.2.4
Testamentum tenet vbi quis extremam voluntatem suam alterius dispositioni committit, & dicitur testatus ad pias causas. 2.214.2.1.2
Testamentum nuru, & signis conditum valet ad pias causas. 2.215.2.4
Testamentum ad pias causas ratione incertitudinis non vitiatur. ibid.5
Testamentum à furioso factum non valet licet optimè, & vt homo sanæ mentis fuerit testatus. 2.223.2.9
Testamentum vsque ad mortem mutari, vel reuocari potest. 2.405.1.5
Testamentum hæretici, & quælibet alia dispositio, etiam ad pias causas, est nulla. 3.79.1.29
Testari possunt beneficiarij ex consuetudine de acquisitis ex beneficio. 2.209.1.6
Testari non potest hæreticus, siue post, siue ante sententiam declaratoriam criminis, etiam inter liberos orthodoxos. 3.79.1.30
Testari liberè potest Clericus de his, quæ acquirit ex industria, vel doctrina sua. 2.214.2.9
Testator si substituerit aliquem de sua familia adiiciens velle ea bona perpetuò in familia conseruari, tunc monasterium non habetur loco filij, seu hæredis. 1.479.1.5
Testator si instituat filium in Sacris iam constitutum, aut professum, & ei decedenti absque liberis substituat tertium, non succedit Ecclesia, vel monasterium. 1.479.2.12
Testator quando rem pro certo pretio vendi iussit, non potest ob læsionem vltra dimidiam venditio rescindi. 2.127.1.22
Testator potest remittere cautionem de præstandis legatis, & fideicommissis hæredi. 2.175.2.8
Testator quando legat non rem suam, sed alienam, hæres, licèt secundùm legem sæculi cogatur soluere æquualens, non tamen secundùm leges Dei. 2.206.2.5
Testator si aliquid relinquit Episcopo, non præsumitur tale legatum relictum animo compensandi cum ea quarta, quam Episcopus consequi debet ex cæteris legatis ab hoc testatore factis Ecclesiæ. 2.228.1.9
Ad *Testificandum* non admittitur qui certè vel legitimè conuinci potest quòd laboret consimili morbo. 1.516.2.1
Testificari qui compelli non possunt, ostenditur. 1.511.1.3
Testati pro condomesticis, seu dominis possunt. ibid.
Domestici, seu familiares Episcopi, vel alicuius magni domini. 1.520.1.3
Domestici, seu familiares iam expulsi. ibid.4
Famulus non habens salarium, seu expensas. ibid.5
Domestici magnæ auctoritatis, & vitæ honestioris. 1.520.2.6
Domestici vtriusque partis. ibid.7

Domestici domesticorum. ibid.8
Domestici testificantes contra producentem. ibid.9
Domestici producti ad defensionem rei inquisiti; & ad illius innocentiam. ibid.10
Domestici testes instrumentarij. ibid.11
Testimonio vnius iudicis non est credendum etiam respectu causæ, seu processus, qui apud illum ventilatur. 1.487.1.4
A Testimonio tanquam viles & infames compelluntur:
Adulteri. 1.498.1.3
Bannitus. ibid.4
Blasphemus. ibid.5
Calumniator condemnatus. ibid.6
Carceratus de crimine, quod per sententiam infametet. ibid.7
Concubinarius manifestus. ibid.8
Criminosus condemnatus. ibid.9
Decocti. ibid.10
Ebrius penitus. ibid.11
Fustigatus, & ad triremes transmissus. ibid.12
Hæreticus. ibid.13
Histriones. ibid.14
Lenones. ibid.15
Lusores. ibid.16
Maleficus. 1.499.1.17
Meretrix. ibid.18
Sodomita. ibid 19
Vsurarius. ibid.20
Ad Testimonium procurator non admittitur. 1.506.1.7
Testimonium dicere non potest, qui non habet manus. 1.515.2.8
Testimonium non dicere qui iurauit, testificari compellitur, si testificationes publicæ non sunt. 1.516.1.1
A Testimonio repellitur consimilem causam habens, tanquam suspectus. 1.517.1.2
Testimonium infidelis an sustineatur extra iudicium, remissiue. 1.517.2.6
Testimonium de auditu ad probandam consanguinitatem in causa matrimoniali quibus concurrentibus valeat, ostenditur. 2.541.1.1
Testimonium vbi est necessarium, compellendi sunt testes ad illud ferendum, etiam per suspensionis, excommunicationis, & depositionis sententiam. 2.547.1.1
Testes absentes qualiter compellantur ad perhibendum testimonium, ostenditur. ibid.2
Testes ad testificandum compelluntur quando veritas aliter haberi non potest. ibid.3
Testes ad probandam consuetudinem debent esse contestes, & non singulares, & non interrogati reddere rationem dicti sui. 1.77.2.15
Testes examinati debent deponere de visu actuum, ex quibus dicunt fuisse inductam consuetudinem. 1.78.1.17
Testes ad probandam consuetudinem de tribus deponere debent. ibid.18
Testes singulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur. 1.105.1.9
Testis deponens super negatiua improbabili, & nullatenus coarctata, non potest de fallo puniri. ibid.15
Testis omni exceptione maior ille reputatur in iure, qui nulla legitima exceptione repelli potest. 1.108.2.20
Testes singulares non probant. 1.113.1.7
Testis per scripturam testificari non potest. 1.124.1.22
Testes deponentes aliquem vi, vel metu resignasse beneficium, præferuntur aliis deponentibus illum sponte resignasse. 1.148.2.11
Testi vario, & sibi ipsi contrario non est fides adhibenda. 1.165.1.4
Testis quando possit deponere de credulitate sine causa, vel ratione concludenti, & testimonium illius admittendum sit. 1.66.1.2
Testis pretio conduci non debet, sed idoneus, ac fidelis, & iciunus. 1.295.2.1
Testis corruptus promissionem pecuniæ, vel alia re non probat. 1.196.1.2
Testes antiquiores maximè sunt præferendi. 1.209.1.6
Testes domestici vbi adest difficultas probationis plenè probant. 1.209.1.7
Testis repellitur, qui habet consimilem causam. 1.250.2.5
Testes in figura iudicij, & viua voce, non in scriptis testimonium perhibere tenentur, & cogi possunt. 1.269.1.2
Testes si extra patriam vocentur pro testimonio ferendo illis solui debet expensis producentis, antequam de domo pedem moueant. ibid.3
Testis consimilem causam habens repellitur à testimonio. 1.365.2.3
Testium receptio facta contra non contumacem lite non contestata in causa matrimoniali est nulla. 1.394.1.1
Testes regulariter examinati non possunt ante litem contestatam. 1.395.1.2
Testes ante litem contestatam possunt actore petente examinati si de illorum morte timeatur. 1.395.1.4
Testis iuramento statur super diuturna absentia. ibid.4
Testes valetudinarij, & diu abfuturi eo casu, quo ante litem contestatam examinari possunt personaliter, citati debent producere aduersa contra quam examinantur, nisi petiter, vel oculorum veritas. 1.395.1.10
Testes ad perpetuam rei memoriam ante litem contestatam producti & recipi possunt. 1.397.1.11
Testes in diebus feriatis recipi non possunt. 1.397.1.21
Testes parte non citata recipi possunt circa idoneitatem personæ, cui de beneficio prouideri mandatur. 1.405.1.2
Testes parte non citata recipiuntur contra potentes in causa liberis, 1.412.1.16
ibid.17
Testium publicatio facta in possessorio non impedit quominus ad petitorium recipiantur in petitorio etiam super eisdem articulis, vel diuersis contrariis. ibid.18
Testis sine iuramento examinatus facit præsumptionem. 1.413.1.5
1.2 1.465.
Testis omni exceptione maior ille dicitur, qui nulla legitima exceptione repelli potest. 1.469.1.8
Testes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam, non defertur iuramentum in suppletorium probationis. 1.470.1.17
Testes deponentes pro causa pia præferuntur. 1.472.1.7
Testes deponentes super negatiua nihil probant, nisi adiciant quòd aliter esse non posset, quin ipsi sciens. 1.473.1.4
Testes in causa propria an, & quando recipi possint, remissiue. ibid.5
Testes præferuntur instrumento, in antiquis verò instrumenta testibus. 1.475.1.7
Testes vltrò se offerentes, & non requisiti probant quando agitur de peccato vitando. 1.476.1.3
Testes duo in instrumentis publicis sufficiunt. 1.477.1.8
Testis dubiam, seu obscuram depositionem non interpretatur producens ad suam intentionem. 1.480.1.19
Testis ambiguum verbum contra producentem, interpretatur. 1.481.1.23
Testes singulares non probant præscriptionem. 1.481.1.3
Testes sibi inuicem contrarij nihil probant. 1.482.1.4
Testes quando dicantur sibi inuicem contrarij, ostenditur. 1.483.1.5.6
Testes non admittuntur ad reprobandos illos, qui alios iam tertio reprobarunt. 1.483.1.9
Testium commissa receptione, non censetur omnium eorum examinatio. 1.484.1.10
Testes numero plures aliis præferuntur, nisi pauciores sint degniores. ibid.11
Testium fides vt improbetur, & de falso puniri possint, sufficit probare corruptionem absque falsitatis probatione. 1.484.1.15
Testium subscriptio instrumentis extrauidicialibus vltra litem Notarij necessaria non est. 1.488.1.18
Testis duplex est, alius interior, alius exterior. 1.495.1.3
Testis interior dicitur ille, qui de rebus interioribus deponere potest. ibid.4
Testis exterior appellatur ille, qui de rebus exterioribus per aliquem sensum corporeum deponit. 1.495.1.5
Testis definitur vt sit legitimus probatur super statum causæ auditus adductus. ibid.6
Testium receptio facta contra non citatum nulla est. 1.496.1.1
In Testium receptione pars est citanda. ibid.2
Testes inhabiles recipiuntur, quando ex facti, seu negotij natura alij testes haberi non possunt. 1.498.1.5
Testes duo sufficiunt ad perfectam probationem inducendam in qualibet causa tam prophana, quam Ecclesiastica. 1.499.1.1
Testi vnico vt plena fides adhibeatur an à statuto, vel à Principe fieri possit, ostenditur. ibid.3
Testi vnico consentientibus partibus plena fides adhiberi potest. 1.500.1.4
Testi vnico de re sua, vel contra producentem testificanti plena fides adhibetur. ibid.5
Testi vnico creditur quando non agitur de alicuius præiudicio. ibid.6
Testis vnus probat quando agitur de impellendo matrimonium antequam contrahatur. 1.500.1.8
Testis vnicus in ciuilibus concurrentibus aliquibus præsumptionibus plenè probat. ibid.10
Testis vnicus probat quando sumus in probatione, actus in quo impossibile, vel saltem difficile est habere plures testes. 1.500.2.12
Testes singulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur. 1.501.1.31
Testes singulares probant iunctis adminiculis. 1.503.1.71
Testes singulares probant si sint nobiles, probatæ fidei, & veridici 1.503.1.72
mitia deponant. ibid.73
Testes singulares, de quo, & in quibus probent quando agitur de probando rem in genere. ibid.74
Testes in dubio non præsumuntur singulares, sed contestes. 1.503.2.77
Testes deponentes de auditu, auditus suorum Maiorum in antiquis probant. 1.506.1.3
Testes

Collectan. in quinque libros Decretal.

Testes de credulitate non probant, nec præsumptionem faciunt. ibid.6
Testes de credulitate probant in causis in quibus probant testes de auditu. 1.504.2.7
Testes de credulitate probant in his, quæ directò probari non possunt. ibid.14
Vel sunt difficilis probationis. ibid.15
Et contra producentem. ibid.16
Et in probando adulterio, & copula carnali. ibid.17
Et contra confessionem raptæ. ibid.18
Testes de credulitate probant si reddiderint sufficientem rationem suæ credulitatis. ibid.19
Testes de vniuersitate, vel collegio admittuntur ad testificandum pro sua vniuersitate. 1.505.2.2
Testes de vniuersitate non probant pro ea in his, quæ eorum commodum tangunt, vt singulos. 1.506.1.6
Testi deponenti contrarium illius, quod antea in suo testimonio deposuerat, non est credendum, sed prioti dicto standum est. 1.508.1.med.
Procedit etiam quando vtrumque testimonium repugnans in diuersis iudiciis præstitum fuit. ibid.fin.
Non procedit in causa hæresis, in qua posteriori testimonio standum. ibid.
Testi dicenti se falsum deposuisse de alterius mandato, vel prece, non creditur. 1.508.2.2
Testi qui dicit se falsum deposuisse, fides adhibenda non est, quamvis dicat in articulo mortis. ibid.5
Testis corrupti dictum non facit indicium contra corrumpentem ad inquirendum. ibid.5
Testis periurus indicium non facit ad formandam inquisitionem. 1.509.1.init.
Testes examinati, & publicati in vno iudicio faciunt fidem in alio inter easdem personas. 1.510.2.2
Testes in causis Ecclesiasticis, vel ciuilibus infra tres productiones, id est, dilationes produci possunt, non verò per tertiam, nisi cum quadam legum solemnitate. 1.512.2.1
Testium dicta sunt iuuanda, & non cauillanda. 1.513.2.3
Testis generaliter loquentis depositio declaratur per alium in specie deponentem. ibid.fin.
Testes vbi inter se sunt contrarij, maiori numero, seu digniori in æquali standum est. ibid.
Testes noui, & veteres super nouis articulis tantùm in causa appellationis produci possunt iuramento secundùm morem prius recepto. 1.514.2.1
Testes in causa appellationis super nouis capitulis produci possunt. 1.515.1.2
Non autem super eisdem, vel directò contrariis, qui in prima producti sunt instantia. 1.515.2.3
Testes de nouo reperti, possunt produci in causa appellationis super eisdem capitulis, vel directò contrariis, qui in prima producti sunt instantia. ibid.4
Testis liberè, & non requisitus, testimonium dicere debet ad proximum liberandum. 1.516.1.2
Testes an, & quando post publicatas attestationes possint iterum examinari, vel de nouo produci, remissiuè. 1.516.2.3
Testis vnus plenè probat ad impediendum matrimonium. 1.518.2.9
Testes idonei non sunt, quos actor de familia sua produxit. 1.519.2.1
Testes producere potest reus in causa matrimoniali ad probandum contrarium eius, quod actor probauit, etiamsi publicatio attestationum sit facta, consuetudine contraria non obstante. 1.522.1.1
Testes in causa matrimoniali post testificatorum apertionem, publicationémque produci possunt. ibid.2
Testes producti ad probandam consanguinitatem postquam testificati sunt, possunt denuò produci super eisdem, vel directò contrariis articulis. 1.522.2.4
Testi super dilatoria inducto non creditur super principali, nec cogitur deponere, secus si super peremptoria, tunc enim cogi potest vt iuret deponere super toto. 1.523.2.1
Testis respondens vltra interrogata, vel vltrò se examini offerens non probat, idem si nimis animosè deponat, vel in testimonio se iudicem constituat. 1.524.1.2
Testes iurare debent antequam deponant. ibid.3
Testium dicta non sunt ad petitionem tertij publicanda, & is, qui produxit testes coram certis iudicibus, non potest ad eundem effectum coram iudicibus aliis illos producere, sed illorum attestationibus debet esse contentus. 1.524.2.1
Testium dicta in meliorem partem sunt interpretanda. 1.525.1.5
Testium publicatio expectanda non est, vt in illis officiatur. ibid.4
Testibus non creditur in fauorem eius, qui contra personas eorum protestatus est. 1.525.2.7
Testes producens contra eorum personas dicere non potest. ibid.8
Testes actoris, & rei quando contraria deponunt, fidem sibi non derogant, sed præualent digniores, & verosimiliora deponentes, & si in cæteris est disparitas, præfertur numerus. 1.526.1.1
Testibus dignioribus magis creditur, quàm minus dignis. 1.526.2.2
Testibus senioribus magis creditur, quàm iuniotibus. ibid.6
Testes numero plures pauciotibus præferuntur. 1.527.1.11
Testis in parte falsus omnino, & in totum falsus reputatur. ibid.12
Testes quantum fieri potest concordari debent. 1.527.1.14
Testes si contradicant dicto partis non probant, sed statur assertioni ipsius partis quando tendit in eius præiudicium. ibid.15
Testibus hinc inde contrariis plures numero vincunt pauciores. 1.527.2.16
Testibus ad fauorem rei deponentibus magis creditur, quàm deponentibus ad fauorem actoris. ibid.18
Nisi actor causam fauorabilem tueatur. ibid.19
Testes de auditu alieno non probant. 1.628.1.2
Testes testificantes de auditu proprio probant cùm audiunt notas voces contrahentium. 1.628.1.3
Per Testes de auditu probari potest:
Adulterium. ibid.4
Vnio beneficiorum. ibid.5
Antiqua. ibid.6
Confinia quando sumus in antiquis. ibid.7
Iuspatronatus in tempore antiquissimo. ibid.8
Dominium in antiquis. ibid.9
Consanguinitas, & affinitas. ibid.10
Nobilitas auorum. 1.629.1.11
Denuntiationis causa. ibid.12
Contra producentem. ibid.13
Filiatio. ibid.14
Matrimonium. ibid.15
Metus in causa matrimoniali. ibid.16
Fraus per hæredem in hæreditate commissa. ibid.17
Possessorium. ibid.18
Memoriæ hominum existentia. ibid.19
Testimonium adminiculatum ex aliis adminiculis & coniecturis. ibid.20
Subornatio testium. ibid.21
Valor obtentorum. ibid.
Testes possunt recipi, & ferri sententia, quando agitur de libertate Ecclesiæ contra contumacem, etiam lite non contestata. 1.530.1.1
Testes diligenter examinandi sunt, & puniendi qui eos impediunt, & ipsorum testium multitudo est per iudicem resignanda. 1.532.2.1
Testium examinatio, quando sunt absentes à longinquis partibus alteri committi potest. ibid.2
Testes interrogari debent non solùm super contentis principaliter in articulis, sed etiam super illorum circunstantiis. ibid.3
Testis impeditus quominus suum proferat testimonium, habetur pro producto contra litigantem. ibid.4
Testes interrogari possunt de loco, & tempore. ibid.5
Testes possunt interrogari de sua credulitate. 1.533.1.6
Testium numerus effrænatus à iudice est cohibendus. 1.535.2.7
Testes quot in qualibet causa examinari possint de iure communi, statutorum Vrbis, Ordinat. Regiæ Lusitanorum, & Castellanorum, ostenditur. ibid.8
Testis non interrogatus minimè tenetur reddere rationem dicti sui. 1.533.1.6
Nisi in criminalibus. ibid.med.
Idem in his quæ non cadunt sub sensu corporis, sed iudicio intellectus percipiuntur. ibid.
Vel si deponat super publica voce & fama. ibid.fin.
An se aliquid vidisse de nocte. 1.534.2.init.
Aut super negatiua. ibid.med.
Aut de consanguinitate. ibid.
Aut aliquem non esse culpabilem. ibid.fin.
Vel quando agitur de reprobatione instrumenti. ibid.
Vel si deponat super qualitate personarum. ibid.
Aut dominio. 1.534.1.init.
Seu de infamia. ibid.
Vel notorio. ibid.
Aut super ætate. ibid.
Interesse. ibid.med.
Dolo. ibid.
Furore. ibid.
Sana mente. ibid.
Ebrietate. ibid.fin.
In probatione hæresis. ibid.
Adulterij. ibid.
De tutbatione. 1.534.2.init.
Aut aliquem fuisse vagabundum. ibid.
Vel quando agitur de probanda morte alicuius. ibid.
Aut si deponit de amicitia, siue inimicitia. ibid.
Vel aliquem esse iracundum. ibid.med.
In testibus prodigalitatem probantibus. ibid.
In probatione metus. ibid.
Vel si deponat de valore, & pretio & æstimatione rei. ibid.
Item in probatione clericatus. ibid.
Vel consuetudinis. ibid.

Testes si impediantur de facto deponere contra inquisitum, habentur pro productis contra ipsum. 1.535.1.10
Testes nulliter recepti per iudicem, possunt, & debent iterum examinati etiam post publicationem. ibid.12
Testis solemniter iterum examinatus an sufficiat si referat ad primum dictum inutiliter examinatum, ostenditur. 1.535.2.13
Testis si dicat aliquid extra iudicium, & postea iuratus in iudicio contrarium respondeat, posteriori assertioni stabitur. ibid.14
Testes, qui aliàs non sunt idonei, in subsidium reputantur idonei, quando aliæ personæ haberi non possunt. 1.536.2.7
Testes de Capitulo pro, & contra Capitulum admitti possunt. ibid.8
Testes iurare debent quamvis dignitate præfulgeant, aliàs non probant. 1.537.1.2
Testes etiam antiqui publicatis attestationibus possunt produci, si materia antiqui capituli reperitur aliquo addito, quod subiicitur necessitati probandi. 1.539.1.2.2
Testis, qui semel productus dicit se nescire, & nunc iterato deponit super eodem negotio, non dicitur varius. ibid.3
Testes, quos reus induxit, recipiuntur & publicantur citato aduersario, ne probationis copia pereat. 1.536.2.1
Testes ad perpetuam rei memoriam examinari possunt ante litem contestatam ex parte rei. ibid.2
Intellige vt. 1.539.1.6
Testes receptos contra opponi potest ex parte rei ante litem contestatam. ibid.7
Testes examinati in vno iudicio ad vnum finem non prohibentur quandocunque in alio iudicio repeti ad alium finem. 1.540.1.3
Testes in matrimonij probatione publicatis attestationibus examinari possunt. ibid.4
Testis si dicat contrarium in secundo iudicio ei, quod dicit in principio, non valet dictum eius. ibid.
Testes etiam aliàs productos producere potest qui testificata non didicit, nec renuntiauit testibus producendis super antiquis capitulis, seu articulis. 1.549.2.1
Testes alios nominare, & producere potest quis vltra iam nominatos, & examinatos ante didicita testificata. ibid.4
Testes de auditu ad probandam consanguinitatem debent specificare singulos gradus dempto stipite. 1.541.2.6
Testes probatorios, & reprobatorios probatoriorum reprobare licet, sed reprobatorios reprobatoriorum non licet. 1.542.1.1
Testes non improbati in prima instantia possunt in secunda improbari, præcipuè si pars ignorauerit vitia, &c. ibid.3
Testes super omissis interrogatoriis non modò ante publicationem, sed etiam post eam repetendi sunt. ibid.4
Testis si culpa partis diminute, & imperfectè deponat, non potest iudex ad instantiam partis post publicationem testium eundem examinare, nisi contrariam partem grauando, secus si culpa iudicis male examinatus sit. ibid.5
Testium dicta coram arbitro receptorum in ordinario iudicio non contradicente aduersa parte probationem inducunt, iisdem verò reproductionis tempore mortuis etiam aduersario reluctante fides adhibetur. 1.542.2.4
Testi etiam Religioso non creditur qui sine iuramento deponit. 1.543.2.1
Testes, etiamsi agatur de vita & miraculis alicuius canonizandi, sunt recipiendi & examinandi sigillatim, cum diligentia. 1.544.1.1
Testes insimul deponentes nullam fidem faciunt. ibid.2
Testis criminosus in dubio emendatus præsumitur. 1.545.2.3
Testis, qui in crimine detinetur, siue in ciuili causa, siue in criminali repellitur. 1.545.2.5
Testis, cui obiicitur crimen, an possit obiicere quòd obiiciens sit criminosus, remissiuè. ibid.6
Testes in causa ciuili monendi & inducendi sunt ad testificandum, & si se subtrahunt odio, gratia, &c. compelli debent. 1.546.2.1
Testis, qui timore aduersæ partis se subtrahit, testificari compellitur. 1.547.2.1
Testes non sunt cogendi quando agitur de probando crimen occultum. ibid.2
Testis requisitus ad testificandum, si testificari renuat, præsumitur corruptus. ibid.5 & 1.549.1.init.
Testis qui iurauit se non examinari, potest non obstante iuramento ad testificandum compelli. 1.548.1.2
Testes compellendi sunt etiam in causa criminali si res aliter probari non potest. 1.548.2.1
Testes sunt cogendi quando agitur de probando iniuriam personalem factam clerico. ibid.5
Testes super consanguinitate probanda cogendi sunt, si constat eos nolle testificari odio, gratia, vel timore. 1.548.2.1.2.3
Testis synodalis, qui coram Ordinario super matrimonio deposuit, non compellitur iurare super eo coram delegato. Et propter superuenientem infamiam à testimonio repellitur potest tamen si erranerit incontinenti, non ex interuallo se corrigere. 1.549.1.1
Testis incontinenti potest se corrigere, non verò ex interuallo, nisi ex timore tormentorum hoc faciat, quia tunc etiam ex longissimo interuallo poterit corrigere.
Testes qui in crimine falsi se subtrahunt odio, gratia vel timore, possunt cogi testimonium dicere. ibid.6
Possunt cogi in ciuilibus, & non in criminalibus si gratia, odio vel timore se subtraxerint. ibid.7
Hodie tamen indistinctè seruatur vt testes cogantur deponere & in ciuilibus, & in criminalibus causis. ibid.8.1
Testes in inquisitione sunt cogendi, quando crimen admittit contra electum, & scribitur Papæ, & dubitatur de crimine, vel de literis an sint Capituli. 1.550.1.4
Cogi possunt in causa inquisitionis etiam in criminalibus. 1.549.2.1
ibid.2
Et in crimine facti.
Testes à dicendo testimonio se subtrahentes, gratia, odio, vel timore facere præsumuntur. ibid.3
Testes, qui sunt habiles, & idonei, compellantur inuiti dicere testimonium. ibid.4
Testi, qui non iurat, minimè creditur, ibid.5
Testis, qui obscurè deposuit, iterum est examinandus. 1.549.1.5
Testes facta publicatione possunt repeti iudicis de officio ad effectum declarandi dubiam depositionem. ibid.2.1
Testi dicenti se falsum deposuisse de alterius mandato, precer, vel præmio, non est credendum. ibid.2.2
Testis examinatus illo citato, cuius principalitas interest, fidem facit. 1.550.2.5
Testis deponens non verisimilia, minimè probat. 1.555.2.15
Testes de credulitate admittuntur ad probandum adulterium, & copulam carnalem. 1.556.2.2
Testis iusta credulitate falsum dicens excusatur à falso, & periurio. 1.560.2.4
Testis si de crimine contra eum excepto conuincitur, vel alibi conuictus appareat, repellitur à testimonio, sed de crimine non punitur si non tangit negotium principale. 1.560.2.5
Testis contra quem opponitur non debet multari pœna calumnia, ibid.4
Testis potest deponere de iis, quæ ante pubertatem dicti casus, id est circa annum decimum cum dimidio vidit & apprehendit. 1.630.2.7
Testium publicatio an, & quando sit de substantia iudicij, remissiuè. 1.661.1.2
Testis illegitimus in causa summaria repellitur. 1.670.1.2
Testes super notorio & consuetudine populi recipiuntur sine iuramento. 2.15.2.9
Testium receptio in ciuilibus committitur. 1.679.1.10.
Secus in criminalibus. ibid.
Testes duo, aut tres cum Parocho testatoris sufficiunt in testamento de iure Canonico. 2.210.2.3
In ore duorum, vel trium stat omne verbum. ibid.3
Testium duorum numerus superadditus supplet defectum personæ Presbyteri in testamento. 2.215.2.7
Fœmina an possit esse testis iure Canonico in hoc testamento. ibid.fin.
Testes duo, vel tres sufficiunt pro relictis Ecclesiæ, vel legatis piis, quia in his non est iudicandum secundùm leges, sed canones. 2.233.1.1
Testamentum quis acceptare videtur ex simplici acceptatione legati. 2.236.1.4
Testis vnus, & confessio facta absente parte faciunt plenam probationem. 2.233.1.4
Testis non repellitur ob id, quia coram parte dixit id, quod in iudicio dicturus erat. 2.337.2.3
Testis vnicus sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 2.471.2.2
Amplia quamvis esset denuntiator, seu accusator, alleganti suam turpitudinem. ibid.3
Amplia etiam quamvis nolit testari nisi etiam, & absque monitis publicatione. ibid.4
Testis ad impediendum matrimonium requiritur quod afferat cum iuramento se certò scire impedimentum. ibid.5
Testi publicè confitenti turpitudinem suam ad impediendum matrimonium, an sit fides adhibenda, ostenditur. ibid.6
Testis vnicus de visu, an probet mortem, ostenditur. 2.482.2.1
Testi se offerenti ad testificandum creditur in materia in qua agitur de peccato euitando. ibid.4
Testes duo omni exceptione maiores ad dissoluendum matrimonium desiderantur. 2.550.2.1
Testes debent esse omni exceptione maiores, vbi agitur de dissoluendo matrimonium. ibid.4
Testes omni exceptione maiores an sicut requiruntur in dissolutione matrimonij, ita & in eius celebratione requirantur, remissiuè. ibid.5
Testes duo, qui præsentes esse debent matrimonio contrahendo iuxta formam Concil. Trident. an debeant esse omni exceptione maiores, remissiuè. ibid.8
Testes omni exceptione maiores dicuntur illi qui nec illi non possunt aliqua exceptione, etiam debili. ibid.9
Testes

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. 53.
CVI
15

Testes quòd sint omni exceptione maiores per producentem articulandum, & probandum est. 2.551.1.11

Testes, qui de consanguinitate deponunt, à stipite vel germine computationem incipere debent. 2.553.2.1

Testes super consanguinitate deponentes debent gradus clara computatione distinguere. ibid.2

Testes super consanguinitate deponentes tenentur efficacem causam, & probabilem rationem dicti sui reddere. ibid.fin.

Testes de auditu alieno, an & quando probent consanguinitatem remissiuè. 2.554.1.4

Testis per scripta testificari, & proprium testimonium exponere non potest 2.595.2.2

Testes in causa matrimoniali debent esse præclaræ famæ. 2.596.2.2

Testes quando sunt varij, vel contrarij in aliquibus accidentalibus, & accessoriis non ex eo arguitur dolus, vel falsitas. 2.599.2.5

Testis qui causam habet similem est suspectus. 3.6.1.4

Testes non tenentur de criminibus occultis testificari. 2.10 2.6

Testes synodales, qui de ordine Episcopi visitant diœcesim, alunt ab Ecclesiis visitatis. 3.16.1.5

Testes criminosi an & quando admittantur in crimine simoniæ. 3.36.1.1

Testi vario, & sibi ipsi contrario non est fides adhibenda. 2.270.2.4

Testes duo fide digni, & omni exceptione maiores sufficiunt ad conuincendum hæreticum. 3.81.1.46

Testis falsidicus tres lædit. Deum, iudicem, & partem, & falsus est non solùm qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat. 3.151.1.1

Testis falsi crimen in eo cognoscitur, quàm detestabile sit, quia Deo, iudici, & hominibus obnoxius est. ibid.3

Testis in dubio non præsumitur falsus. 3.156.1.5

Testes, in amissione priuilegij deponentes debent deponere etiam instrumentum omni vitio caruisse, & de perfecta literarum notitia, de die, & consule. 3.229.2.6

Testis non iuratus si sit aliàs probus, & honestus, facit præsumptionem. 3.230.2.14

Testibus receptis contra iuris prohibitionem non est fides adhibenda. 3.263.1.4

Testi, si propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit. 3.270.1.1

Vide *Attestatio*.

Testis laicus, vide *Laicus*.

Theologus præferendus est Canonistæ in assequutione Episcopatus, præcipuè vbi hæreses pullulant. 1.91.1.21

Thorum ab vxore filium occidente separari non licet. 3.89.1.3

Timor inferendæ violentiæ, licèt illa non fit, vitiat electionem. 1.105.1.11

Titulum rei quam possidet nemo cogitur ostendere. 1.128.2.3

Titulum suæ possessionis non tenetur quis probare. 1.314.1.8

Titulum beneficij probare, non potest beneficiatum compellere superior, quoties se constituisset eius aduersarium. 1.433.2.5

Titulus in beneficialibus non præsumitur ex tempore. 1.506.2.2

Titulis pluribus eiusdem beneficij niti quis potest non solùm in defendendo, sed etiam in agendo. 1.524.2.2

Titulos varios potest quis obtinere super eodem beneficio. 1.557.1.31

Titulus illegitimus, qui ex errore iuris legitimus reputabatur, constituit præscribentem in mala fide. 2.96.1.8. & 2.194.1.5. & 2.259.2.6

Tolerantia approbationis expressa dat ius in beneficio. 1.157.2.6

Tonsura prima non confertur nisi habenti ætatem septem annorum completorum. 1.89.1.3

Tonsura prima initiandus debet scire rudimenta fidei, ac legere, & scribere saltem in lingua natiua. 1.89.2.9

Tonsura prima omni tempore conferri potest. 1.159.2.3

Tonsura prima est Ordo. 1.175.1.8

Tonsuram primam conferre an liceat simplici Sacerdoti, ostenditur. ibid.9

Tonsuræ primæ clericum percutiens est excommunicatus, & non nisi à Papa absolui potest. 1.175.2.10

Tonsuram primam infanti conferens per annum eam alteri dare non potest. 1.163.2.3

Torneamenta fieri non debent. 1.113.1.12

In Torneamento moriens, licèt cum vulnere lethali supervixerit, & pœnituerit, atque ei Eucharistia non denegetur, Ecclesiastica carebit sepultura. 1.113.2.7

Torqueri possunt clerici per manus laicorum sine excommunicationis incursu. 3 308.2.3

Tortura affert damnum irreparabile. 1.714.1.18

Totum vnum per testes singulares probatur. 1.501.2.37

Tractare, & tractatus multipliciter in iure dicitur. 1. 494. 2. 7

Tractatus debet esse diuisus, distinctus, & clarus, vt commodius intelligi possit. 1.472.2.2

Traductio ad domum hodie non facit transire sponsalia in matrimonium de præsenti, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur. 1.440.2.3

Trahens aliquem coram diuersis iudicibus pro eadem causa eam perdit. 1.43.2.6

Traianus an orationibus D. Gregorij saluus factus fuerit, ostenditur. 2.406.2.16

Transactio facta coram iudice delegato habet executionem paratam. 1.229.1.2

Transactio in spiritualibus interuenire non potest. ibid.6

Transactio in spiritualibus potest interuenire. 1.302.2.4

Transactio est contractus. 1.303.1.4

Transactio in beneficiis, etiamsi præcedat iuramentum, fieri non potest, continet enim simoniæ speciem. ibid.2.1

Transactio super beneficio Ecclesiastico sine Superioris consensu, quæ nullius est momenti, non officit pacisceuti, nec liti finem imponit, nec per mutuum consensum recipit firmitatem. 1.304.1.2

Transactio simoniaca est dum in transactione remittitur, vel retinetur ius spirituale pro temporali. 1.305.2.2

Transactio fieri non potest super Ecclesiastico beneficio, sed tantùm amicabilis compositio. ibid.1

Transactio fit de re dubia. 1.306.1.3

Transactio facta de rebus Ecclesiæ per Prælatum sine superioris consensu non obligat successorem. ibid.1.1

Transactio sicut super iure præsentandi, ita super annexo fieri non potest vt recedatur à lite interueniente aliqua temporalitate. 1.307.1.1

Transactio super matrimonio non valet. 1.309.1.4

Transactionis ex causa facta alienatio rei litigiosæ valet, dummodo transactio facta fuerit bona fide. 1.729.2.4

Transactio, & compositio super decimis præteritis sine consensu superioris fieri potest. 2.112.1.4

Transactio ob læsionem vltra dimidiam iusti pretij rescindi potest vel in ea agi ad supplementum iusti pretij. 2.126.1.9

Transactio non soluit laudemium, nisi res dimittatur. 2. 147. 1.39

Transactio, quam irrequisito domino facit emphyteuta transferens emphyteusim in aduersarium, aliquo nempe dato, vel retento facit illum cadere in commissum. 2.148.1.50

Transactio de decimis futuris an, & quando valeat, remissiuè. 2. 239.2.5

Transactio tempore, intra quod causa debuit terminari? per arbitrum, non erit locus prærogationi compromissi iam extincti. 1.252.2.9

Transeuntibus non debet catius vendi quàm in mercato venderetur. 2.123.1.1

Transferri de vna Ecclesia ad aliam potest quis inuitus. 1.140.1.7

Transigi super re sacra, & litigiosa non potest, intellige vt ibi. 1. 305.2.1

Transigere non licet super spirituali subiectione. 1.308.1.5

Transigere, seu compromittere super re immobili, cuius possessio penes Ecclesiam, si eam dimittat non potest Prælatus. 2.108. 2.13

Transitus de vna Religione ad aliam, vt licitus sit non temeritate, leuitate, odio, &c. sed studio perfectioris vitæ faciendus est. 2.276.1.9

Transitus ex ordine Mendicantium ad ordines Monachales Carthusia excepta sine expressa licentia Papæ non est licitus. 2. 278.1.20

Translatio & permutatio differunt. 2.161.1.2.3

Translatio rei litigiosæ in alium non valet. 2.193.1.3

Translatus de vna Ecclesia ad aliam, quando definat esse Episcopus primæ, ostenditur. 1.138.1.5

Translatus ad laxiorem Religionem sine iusta causa dicitur indebitè translatus. 2.277.1.14

Translatus de vno ordine ad alium, vt sit Prælatus illius, debet necessariò ibidem de nouo profiteri. 2.279.1.26

Translatus legitimè ad aliam Religionem non tenetur ad vota specialia in priori Religione emissa. 2.279.2.28

Transubstantiatio quid sit, remissiuè. 2.404.2.2

Treugarum tempora statuit, & pœnas violantium. 1.297.1.8

Treuga est securitas præstita rebus, & personis discordia, nondum finita. 1.297.2.10

Tributum ex certo fundo debitum cùm sit onus reale pro quo censetur tacitè hypothecatum, transit in quemlibet possessorem. 2.154.2.14

Tributi solutio arguit subiectionem. 2.375.2.1

Tributa, cùm sit generale ad omnia tributa extenditur, ibid.3

Tributum de quo agit hic text. à Ramiro Rege communi Hispanorum voto promissum fuit D. Iacobo ob partam de Mauris diuinitus victoriam apud Clauigium. 2.385.2.4

Tributorum exactor si ad Ecclesiam confugiat eius gaudere debet immunitate. 1.446.1.40

Triennium de quo in hoc text. quando incipiat, & an debeat esse continuum, ostenditur. 2.562.1.8

Quare desideretur in præsenti vt iuret septima manus propinquorum, &c. ostenditur. ibid.10

Triennium in impedimento maleficij à quo tempore computetur, ostenditur. 1.565.2.7
Triennium continuum quod dicatur, ostenditur. ibid.9
Turpiter accipit, qui gratis tenetur præstare. 1.131.2.8
Turpiter inueniri cum vxore, vel filia alicuius quibus modis dicatur, ostenditur. 3.298.2.7
Turpitudinem suam allegans quando audiatur, ostenditur. 1.65.1.8
Turpitudinem suam allegans nemo est audiendus. 2.86.1.4. & 2.193.1.2
Turpitudinis patronus censetur, qui vitium vxoris celat. 3.119.2.4
Turpius eiicitur, quam non admittitur hospes. 1.594.2.6
Tutores, Curatores, œconomi, & cæteri habentes administrationem alieni patrimonij sine speciali mandato iuramentum de calumnia præstant. 1.400.1.4
Tutoris, seu curatoris contumacia in non iurando de calumnia præiudicat pupillo, & adulto. 1.401.2.6
Tutor donare potest propter benemerita. 2.191.2.4
Tyranni præceptum inducit metum iustum. 1.423.1.4
Tyrannus si rem habeat cum aliqua muliere per vim, filius inde natus non erit spurius quoad matrem. 2.581.2.32

V

VAcante in hac rubr. importat carentiam proprij Prælati, qui iura Ecclesiæ tueatur. 2.91.1.4
Vacare aliquando idem est quod cessare. ibid.2.3
Vacatio præbendarum, seu Canonicatuum in Ecclesiis non numeratis, possibilis non est, nec fit ibi deuolutio ad superiorem ex negligentia semestri in non prouidendo Ecclesiæ de ministris. 2.87.2.1
Vacationis nomine venit omnis vacatio, seu vacandi casus. 2.91.1.5
Vagabundus an possit quocunque loco puniri, remissiuè. 1.381.1.8
Valetudinarij qui sint, arbitrio iudicis relinquitur. 1.507.1.2
Vide *Infirmus*, *Senex*.
Valor, vel æstimatio, per testes de credulitate probatur. 1.504.2.11
Valorem rei minuit pactum de retrouendendo. 1.558.2.7
Variatio maximè in alterius præiudicium reprobata est. 1.136.2.4
Vassallus feudum filiæ suæ non potest in dotem dare. 1.17.1.9
Vassallus domino suo titulum feudi ostendere tenetur. 1.128.2.5
Vassallus non potest feudum alienare sine consensu domini, valet tamen alienatio quando sit ipsi domino. 1.163.1.4
Vassallus coram domino feudi conueniendus est, etiamsi dominus feudi sit Ecclesiastica persona. 1.354.1.1
Vassallus qui iurauit Prælato, successoribus iurare non cogitur. 1.586.1.1
Vassallus, qui semel iuramentum fidelitatis domino suo præstiterit, ad reperendum idem iuramentum, nequaquam est cogendus, sed quid respectu successoris. 1.586.2.4.5
Vassallus ob ingratitudinem amittit feudum. 1.191.1.12
Vassallus vbi duo domini contendunt de baronia, potest differre post annum petitionem inuestituræ, dummodo intra annum offerat se velle illam recipere ab eo, qui est verus dominus, & protestetur quod per eum non stat. 2.351.2.6
Vassallus non potest filiæ suæ feudum in dotem dare sine consensu domini. 2.613.2.2
Vassalli liberantur ab omni debito fidelitatis præstando, si ipsi domini manifestè in hæresim labantur. 3.82.1.2
Vassalli per excommunicationem dominorum absoluuntur ab obsequiis, & muneribus illis post excommunicationem præstandis. 3.274.2.5
Vide *Colonus*, *Emphyteuta*.
Vasorum Ecclesiæ custodia spectat ad Archidiaconum. 1.205.1.1
Voerius quando dicatur, ostenditur. 2.138.2.19
Venalis sententia nulla est, nisi sit arbitri. 3.261.2.4
Venatio periculosa, & clamorosa clericis interdicitur 3.165.1.2
Venatio in dubio præsumitur facta causa recreationis. ibid.3
Venationem prohibitam exercens clericus quam pœnam incurrat, ostenditur. 3.165.2.6
Venationis triplex species. ibid.9
Venationes, & syluaticæ fatigationes cum canibus, & accipitre omnibus Religiosis interdicuntur. 3.166.1.1.2
Vendens rem suam in ludo non tenetur de euictione. 2.12.2.17
Vendens rem plusquam valeat, quia solutionem differt, peccat, nisi dubium sit an tempore solutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit. 3.138.1.1
Vendentes iustitiam, vel bonum litis euentum, quam pœnam incurrant, ostenditur. 3.261.2.3
Vendere non licet materiam, vt illa Iudæi vrantur ad cultum Iudaicum. 3.54.2.4
Venditionis contemplatione quod factum est, pars pretij est. 1.558.2.6
Venditio facta cum pacto de retro ob læsionem vltra dimidiam rescindi non potest. 2.127.1.21
Venditio facta sub hasta quando ob læsionem vltra dimidiam rescindi non possit, ostenditur. 2.127.1.27
Venditio cum pacto de retro soluit laudemium. 2.246.2.7
Venditio seruituris realis soluit laudemium. 2.246.2.8
Vendita res iussu testatoris soluit laudemium. 2.246.2.10
Venditio nulla non soluit laudemium. ibid.9
Venditio conditionalis non soluit laudemium. 2.246.2.11
Venditio vsusfructus non soluit laudemium. ibid.12
Venditio redditus non soluit laudemium. ibid.13
Venditio nulla emphyteusis irrequisito domino, non facit emphyteutam vendentem incidere in commissum. ibid.14
Venditio conditionalis irrequisito domino facta potest, si conditionis proceſſum sit ad traditionem. 2.249.2.64
Venditio emphyteusis cum pacto legis commissoriæ, vel addictionis in diem, facta potest irrequisito domino. ibid.65
Venditio emphyteusis quæ rescinditur remissio l. 1. C. de rescind. vendit. facta potest irrequisito domino. ibid.66
Venditio quam facit partis suæ hæres emphyteuseos cohæredi suo potest fieri irrequisito domino. ibid.67
Venditionis actum constituunt ad rationem mensuræ res vngua ex certo fundo vendita. 2.249.2.70
Venditio iurispatronatus ipso iure non valet. 2.251.2.6
Venditio donorum intellectus, & voluntatis est simonia lato modo. 2.354.1.5 fin.
Venditio credito maiori pretio facta non potest quam ea, quæ agitur præsente pecunia. 3.50.2.8
Venditor vbi tenetur tradere possessionem emptori liberatus huiusmodi traditione si se constituat possidere eius nomine. 3.358.1.2. 3
Venditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij agere potest vt res sibi reddenti pretium acceptum restituatur, vel iustum pretium suppleatur, & in hoc electio est emptoris. 2.131.1.5
Venditor tenetur emptorem defendere coram iudice, quo emptor conuentus est. 2.133.1.15
Et quid si sit clericus, remissiuè. ibid.16
Venditor vbi latitat, & impedit ne fiat denuntiatio, tenetur de euictione absque alia denuntiatione. 2.133.2.18
Venditor, quando recusat recipere pretium rei venditæ, quid faciendum, ostenditur. 3.32.2.6
Venetorum serenissima Resp. ab Imperio exempta est 2.590.2.7
Venia Principis impetrata non facta mentione de iusto eumue subreptitia dici potest. 2.172.2
Venisse non videtur qui statim abiit. 1.331.7
Verba legis & dispositionum semper debent aliquid operari. l. 4 1.32
Verba legis, & dispositionis ita debent intelligi ne inde falsa latinitas, vel minus congrua resultet. 1.32.4.5
Verba rescriptorum generalia restringuntur secundum ius commune, & rescriptum ad lites stricte interpretari debet, vel ius commune reducatur. 1.46.2.2
Verbum futuri temporis vbi apponitur in dispositione, quæ inducit formam, illius omisso reddit actum nullum. 1.51.1.5
Verba in lege posita accipienda sunt iuxta communem vsum loquendi. 1.56.2.11
Verba si sint ambigua, magis debent cen\ principaliter relata ad personam, quam ad dignitatem, vt priuilegium portio decatur personale, quàm reale. 1.69.2.2
Verbum idem eodem in loco diuersis respectibus, diuersimodè accipitur. 1.74.1.19
Verba intentioni deseruiunt, non intentio verbis. 1.94.1.3
Verba cum effectu sunt intelligenda. 1.102.1.10
Verba narratiua in dispositionibus legalibus super contingentiam facti non inducunt dispositionem, nec plenam probationem efficiunt, si non proferantur principaliter propter se. 1.111. 2. 9
Verba omissa in hoc text. vbi inueniantur, ostenditur. 1.119.1.2
Verba in electione requiruntur. 1.129.1.2
Verba sunt accipienda in propria significatione. 1.170.2.3
Verbum nullum in rescriptis debet esse otiosum. 2.288.2.12
Verbis subtiliter non est dialecticandum. 3.55.1.4
Verba iniuriosa dicens præsumitur dixisse animo iniuriandi l. 562.2.3 2.502.2.2
Verba accipienda sunt cum effectu.
Verba enuntiatiua per modum causæ prolata, & non principaliter, probant, & disponunt. 2.123.3.3
Verba debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur. 2.147.3.4
Verba simplicia non faciunt quem ad votum obligari nisi habeat animum illud adimplendi. 2.305.1.2
Verba impropria assumunt significationem ex habitata intentione. 2.334.1.3
Verba, sub anathematis interminatione prohibere curetis, scire tiam ferendam continent. 2.360.1.4
Verba enuntiatiua in pluribus instrumentis antiquissimis inter alios scripta, in quibus enuntiatur aliquem locum esse de diœcesi, vel diœcesi, aut districtu, plenè probant non obstante confinia, sed etiam dominium, & possessionem eiusdem particularium. 2.387.1.8
Verba enuntiatiua si proferantur in re minima licet probent, ibid.9.

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. pt. 1.
CVI

Collectan. in quinque libros Decretal.

Verba si qua sunt in Canone Missæ, quæ ab Euangelistis dicta non fuerunt, credere debemus, quòd à Christo Apostoli, & ab Apostolis eorum successores acceperunt. 2.404.2.1
Verba, sub interminatione anathematis, an sententiam latam, vel ferendam importent, remissiuè. 2.440.1.3
Verbis dolosis inductus à iudice præstita secutitate, & impunitate extractus ab Ecclesia illi restituendus est. 2.445.1.34
Verba, sententiam excommunicationis incurrant, denotant ipso iure. 2.461.2.6
Verborum communis sensus, qualitas, & conditio personarum attendenda est. 2.471.1.5
Verba secundùm communem vsum loquendi sunt intelligenda. ibid.6
Verba interpretanda sunt secundùm propriam significationem. ibid.9
Verborum tenor semper est attendendus. 2.471.2.10
Verba secundùm similitudinem sunt intelligenda, quando de mente non constat. ibid.11
Verba futuri temporis nulla addita particula faciente significari de præsenti, important sponsalia, non matrimonium, vt tenet probabiliot opinio. 2.472.1.2
Verba non sunt necessaria in matrimonio carnali. 2.485.2.3
Verba necessaria non sunt in matrimonio contrahendo, sed satis sunt in quibuscunque signa consensum exprimentia. 2.486.2.2
Verbo quod quis non expressit mente non viderur cogitasse. 2.488.1.4
Verba in matrimonio an sint necessaria, remissiuè. 1.496.1.3
Verba in matrimonio sunt saltem de necessitate præcepti. 2.511.1.4
Verba sunt intelligenda non secundùm quod sonant, sed secundùm mentem proferentis. 3.334.2.12
Verba debent seruire intentioni, non intentio verbis. 3.335.1.3
Verba pendent à mente, non autem mens à verbis. ibid.4
Verborum à proprietate non receditur vbicunque de mente dubitatur. ibid.3
Verba in potiori significatu sunt accipienda. ibid.4
Verba quando generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur. 3.241.2.7
Verba in dubio an semper videantur relata ad tempus præsens, ostenditur. 3.243.1.19
Verba priuilegiorum debent intelligi vt aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas, & ideo dictis, *secundùm*, & *iuxta*, videntur appositæ causatiuè, non conditionaliter. 3.345.1.1
Verbum præsentis temporis imperatiui modi, quod ad iudicem dirigitur, importat sententiam ferendam. 3.153.1.4
Verisimilia deponentibus magis creditur, quàm deponentibus inuerisimilias 1.527.1.13
Verisimile quod non est præsumitur falsum. 1.566.2.3
Verisimilitudo est cognata naturæ. 1.567.1.5
Veritas non requirit prolixitatem, & adminicula, sed simplicitatem. 1.6.2.6
Veritas est præferenda opinioni. 1.100.1.4
Veritatem qui occultat, peccatum committit mortale. 1.546.2.4
Veritas non requirit verborum prolixitatem, & adminicula, sed simplicitatem. 1.588.1.2
Veritas est basis atque fundamentum iustitiæ, res solidissima, & murus inexpugnabilis, & sæpius examinata magis elucescit. ibid.3
Vexationem redimere pecunia, an quis possit, vt absolutionem obtineat ab excommunicatione, ostenditur. 3.301.5
Vexatio super beneficio vt redimatur potest quis soluere aliquid molestanti ipsum iniustè. 3.33.2.6
Via media est eligenda. 1.243.2.6
Vicaria perpetua, quæ datur in titulum, est verum beneficium Ecclesiasticum. 1.54.1.3
Vicariam perpetuam in beneficio curato obtinens, si consequatur secundam, vel aliud beneficium habens curam animarum, ipso iure vacat prima per adeptionem secundæ. 1.215.2.1
Vicariæ perpetuæ sunt beneficia. ibid.2
Vicarias plures quis habere non potest. 1.215.2.1
Vicariæ perpetuæ sunt inter se incompatibiles. ibid.2
Vicarius Episcopi non dicitur Vicarius perpetuus. 1.54.1.6
Vicarius si conferat beneficium indigno, non est Episcopus conferendi potestate priuatus. 1.93.1.38
Vicarius, qui non est Episcopus, Suffraganeos sui Archiepiscopi consecrare non potest, etiamsi haberet mandatum exercendi pontificalia. 1.111.1.12
Vicarius Episcopi non potest creari Monachus illegitimus, etiam de consensu sui Superioris. 1.182.1.8
Vicarius temporalis titulum habere non censetur. 1.185.1.2
Vicarij perpetui in beneficio ponendi materiam qui tractent, citantur. 1.213.2.2
Vicarij seu vices gerentes in iure appellantur illi qui in locum alterius magistratus absentis, scilicet mortui, vel impediti, substituuntur ab eis, qui à lege ad id potestatem habent. 1.214.1.3
Vicarij etiam intercueniente nominatione Episcoporum; seu aliorum magistratuum à lege, seu à Principe auctoritatem a id tribuente constituti censentur. 1.214.1.5
Vicarij seu vicegerentes huiusmodi ordinarij iudices sunt. 1.214.2.6
Vicarij Episcopi tripliciter in iure accipiuntur, quidam nati seu legitimi sunt, foranei constituti alij, alij verò dati siue constituti generales nuncupantur. ibid.9
Vicarij alij sunt perpetui, alij temporales in beneficiis. ibid.10
Vicarius perpetuus dicitur quando beneficium vnitur accessorie. ibid.11
Vicatius perpetuus, id est, quoad vitam ipsius. ibid.12
Vicarius, in beneficiis ita vocatur respectu Rectoris Ecclesiæ Parochialis, quia hic est principalis persona in Ecclesia, Vicarius verò tanquam minus principalis & coadiutor, vicariam præstat operam. ibid.13
Vicarij perpetui habent verum titulum. 1.215.1.14
Vicariæ perpetuæ sunt beneficia Ecclesiastica. ibid.15
Vicarij perpetui remoueri non possunt etiamsi principales Rectores moriantur. ibid.16
Vicarius temporalis quis dicatur, ostenditur. ibid.17
Vicarius perpetuus per Episcopum institutus per Rectorem remoueri, vel portione sua fraudari non potest. 1.216.1.1
Vicarius perpetuus non potest remoueri, etiamsi Rector principalis moriatur. 1.216.1.3
Vicarius non potest alium Vicarium ponere. 1.216.1.2
Vicarius Episcopi non potest facere seu restituere alium Vicarium, nisi Episcopi specialis licentia præcedat. 1.216.2.3
Vicarius Papæ in vrbe iurisdictionem habet, non extra illam, nisi specialiter illi concedatur. 1.216.2.1.4
Vicarius Papæ mortuo Papa non expirat. 1.217.1.3
Vicarius Papæ potest ratione sui officij prima Tonsura ordinare forensem sine proprij Episcopi licentia. ibid.4
Vicarij perpetui sunt compellendi residere. 1.217.2.1
Vicarius perpetuus dicitur habere beneficium curatum. ibid.2
Vicarius Ecclesiæ Curatæ debet annum 25. attingere, & intra annum Sacerdos fieri. ibid.3
Vicarius perpetuus habet curam animarum. ibid.4
Vicarij in Parochialibus annexis quoad curam à principali dependentiam non habent. 1.219.2.16
Vicarius Episcopi quamvis sit temporalis, Vicariatus tamen dignitas est perpetua. 1.220.1.18
Vicario Episcopi causa delegata, an transeat in successorem, remissiuè. 1.235.1.18
Vicario Episcopi causa delegata intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus in solidum constitutis. ibid.9
Vicarij duo vbi æquè sunt principales, nec constat de quo Papa senserit, neuter illorum erit delegatus. ibid.10
Vicarius Episcopi dicitur in dignitate constitutus. 1.237.1.4
Vicarium constituere cogitur Episcopus. 1.273.1.5
Vicario non licet diœcesim visitare absque speciali concessu. 1.277.2.3
Vicarius Episcopi vigore generalis commissionis non potest auctorare exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim & auctoritatem cum originali habeat. 1.562.1.3
Vicarij in parochialibus ad religiosos pertinentibus quomodo ponendi, ostenditur. 2.50.1.4
Vicario dari debent alimenta ex fructibus beneficij. 2.50.2.6
Vicarij perpetui in parochialibus vnitis quando, & quomodo deputandi sint, ostenditur. 2.67.2.7
Vicarij generales Episcoporum an ex vi Vicariatus possint instituere præsentatos à patronis, ostenditur. 2.78.1.3
Vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus constituere potest Capitulum, Sede vacante. 2.94.1.19
Vicarius generalis non potest sine speciali facultate auctoritatem præstare donationi iuris patronatus. 2.349.1.7
Vicarius Episcopi potest visitare laicos suspectos de lepra. 2.532.2.5
Vicarius Episcopi de causa matrimoniali cognoscere potest. 2.542.1.4.& 2.558.2.10
Vicarius Episcopi non potest pretio constitui. 3.28.1.3
Vicarius recipere debet salarium de Camera Episcopi. 3.48.1.5
Vicarius Ecclesiæ vsurpans sibi ipsius Ecclesiæ personatum contra præstitutum iuramentum ad officij sui executionem admitti non debet. 3.190.1.1
Vicarius generalis Episcopi non potest, beneficia vnire sine speciali mandato, etiamsi data sit facultas conferendi cum clausula generali. 3.191.1.4
Vicarij instituendi ab Episcopo in parochialibus Ecclesiis, an debeant esse in sacerdotali Ordine constituti, ostenditur. 3.211.1.27
Vicarius generalis Episcopi, aut alius Clericus ex demandata Episcopi facultate potest Indulgentias concedere. 3.289.2.9
Vicarius qui dedit pecuniam Episcopo, vt faceret illum Vicarium, priuari debet officio Vicariatus. 3.48.1.2
Vicarius Episcopi, cui facultas conferendi beneficia data est, potest etiam beneficia curata, & dignitates, conferre. 3.349.1.3
Vicinia fama multum valet in probanda filiatione. 2.571.1.2

Vicinus præsumitur scire facta vicini. 1.565.2.2
Vicini loci attenditur consuetudo. 2.540.1.4
Vicinus ægrotus graui morbo non præsumitur scire facta vicini; vel quæ publicè fiunt in ciuitate. 2.597.1.4
Vicini boni sicut singularis est commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima. 3.251.2.12
Vicinus præsumitur scire facta vicini, & an sit bonæ famæ. 3.259. 2.2
Vicinus quis dicatur, ostenditur. 3.160.1.3
Vicinus vicino de damno incendij culpa oborti an teneatur, remissiuè. 3.266.1.4
Vicissitudines idem important in præsenti quod permutationes. 2.349.2.3
Victualia in hospitiis taxari conuenit, ne in eis carius forensibus vendantur, quàm in mercato vendi solent. 2.123.2.6
Victus victori expensas soluere non tenetur nisi pars victa sit honesta, & bonæ opinionis. 1.449.1.4
Victus non condemnatur in expensis si habuit iustam causam litigandi. ibid.6
Victus etiam in criminalibus victori condemnatur in expensis. 1.450.1.11
Victus in expensis condemnatur, etiamsi bonam, & iustam causam litigandi habuerit. 1.687.2.7
Victus victori in expensis condemnandus est. 3.268.2.1.2
Parte petente. 3.269.1.3
Victus in expensis non condemnatur si ex semiplena probatione, & ob delationem iuramenti suppletorij pars aduersa obtinuerit. 3.269.1.6
Vidua quasi dicitur illa, viduatúmque priuilegiis fruitur, quæ habet virum inutilem. 1.140.1.11
Vidua quæ habuit plures maritos, debet sepeliri in sepulchro vltimi. 2.227.2.2
Vidua diues non est annumeranda inter miserabiles personas, nec habet priuilegium trahendi ad Curiam. 1.251.1.3
Vidua laicum coram iudice Ecclesiastico conuenire non potest, nisi super causa Ecclesiastica, vel in defectum iudicis sæcularis. 1.379.1.2
Viduæ spoliatores, seu violentos rerum suarum inuasores ad iudicium trahere possunt Ecclesiasticum. 1.381.2.6
Videlicet, est sui natura præcedentium declaratiua, & simul restrictiua. 2.545.1.4
Vigilia Dominici Natalis potest quicunque serotinam collationem sumere cum variis fructibus in quantitate excessiua. 2.428. 1.3
Vigiliæ omnium Apostolorum sunt ieiunandæ, præter vigilias SS. Philippi & S. Iacobi, & S. Ioannis Euangelistæ. 2.429.1.1
Vigilatoribus, & non dormientibus iura subueniunt. 1.75.1.8
Villaloborum familia nunc Marchiones Astroguæ ex priuilegio Pontificio in Sede Legionensi sunt Canonici, prout & Rex illius Regni, & Comes Barchinonen. in Ecclesia illius ciuitatis, & Rex Franciæ in Ecclesia S. Hilarij Pictauiensis. 1.19.2.15
Vincula duo magis liganr. 1.297.2.7
Vinculum coniugale, vide *Coniugium*.
Vinum ex vite est materia propria Sacramenti sanguinis Christi. 1.7.2.16
Vino consecrato, & transsubstantiato si eadem vini species in minori quantitate misceatur, nunquam tale vinum sic permixtum conuertitur in sanguinem Christi. 2.393.2.7
Vino consecrato, & substantiato, si eadem vini species non solùm in maiori, sed etiam minori quantitate misceatur, nunquam tale vinum sic permixtum conuertitur in sanguinem Christi. 2.405.1.7
Vino in sacrificio Missæ quando aqua misceatur, remissiuè. 2.405. 2.11
Vinum generosum in celebratione Missæ adhibendum est vt facilius aqua in vinum conuertatur. 2.415.1.5
Violentia probata per testes res amissæ probantur per iuramentum. 1.326.1.2
Violentia si timetur inferri puellæ de cuius matrimonio agitur, debet iudex illi prouidere locum tutum, & honestum donec causa terminetur. 2.476.2.1
Vir & vxor sunt vna caro. 1.21.1.3
Vir tenetur mulieri à se fugienti propter eius sæuitias alimenta præstare in domo vbi habitauerit, quamvis maritus nullam dotem habuerit. 1.438.2.9
Vir & vxor quando separant se à thoro, & mutua cohabitatione & iurant se nunquam debitum petituros, si alter deinde non vult continere, mulier est cogenda censuris vt redeat ad virum, non obstante iuramento. 1.593.2.1
Si paciscantur quod possint seorsim & non simul cohabitare, non potest iuramentum confirmari. ibid.2
Vir non tenetur eam in vxorem ducere, cui dos non datur. 1.94. 1.4
Viris perfectis an liceat, vel expediat iudicio contendere pro rebus spiritualibus, ostenditur. 1.618.1.6
Viri qui boni dicantur iudicis arbitrio relinquitur. 1.724.1.21
Viri honesti, coram quibus appellatur, debent esse duo, vel saltem vnus honestus vir, Notarius, & testes. 1.724.1.22
Vir & vxor quando iurant separationem, quia vir posset dicere se ignouisse auitam vxoris, ac proinde separati transeunt ad secundas nuptias, cogendi sunt vt illis relictis reuertantur ad primas. 2.538.1.1
Vir potest & debet reuocari de monasterio. 2.538.1.2
Viro innocenti integrum est intra biennium à reclusione vxoris adulteræ in Monasterium eam sibi reconciliare, nec illam prius ante tempus transactum, in viri præiudicium professionem emittere. 2.538.2.4
Vir, & vxor suscipientes alienum puerum in Baptismo, vel Confirmatione non peccant. 2.538.2.7
Vir non potest dimittere vxorem sine iudicio Ecclesiæ, etiam propter impedimentum parentelæ notorium, quæ tamen si fuerit publica & notoria, & nemo opponat, Episcopus ex officio abolita grauitate matrimonia illicitè contracta dissoluere potest. 2.599.1.1
Vir propter adulterium vxoris non potest propria auctoritate illam expellere. 2.600.1.1
Tà Vires nolumus obtinere, sunt declaratoria latæ sententiæ, 1.37. 2.7
Tà Viritus carere decernus, denotant totalem priuationem. 1.369. 2.3
Virginum consecratio solis diebus festiuis facienda est. 2.158.2.6
Virginem habuisse vxorem dicitur ille, qui prius eam deflorauit, si ab ipsomet, & non ab alio cognita fuisset. 2.23.1.4
Virgo an sit mulier, vel potius corrupta, probatur per inspectionem obstetricum & matronarum. 2.565.2.4
Virginem stuprans tenetur eam dotare, & ducere in vxorem. 3. 116.2.1
Virginem carnaliter cognoscens absque sedutione, non tenetur eam dotare. 3.117.1.1
Virginem corrumpens an copulatiuè teneatur illam dotare, & in vxorem ducere, remissiuè. 3.117.2.7
Virginem stuprans nondum viripotentem, qua pœna puniatur, ostenditur. 3.118.2.8
Virginem vitæ vilis, & minus honestæ stuprans non tenetur de stupro. ibid.9
Virginitas quibus proberur, remissiuè. 1.493.1.4 & 3.117.2.6 & 3.256.1.3
Vim committere non dicitur, qui statim amissam possessionem recuperat. 1.437.1.3
Vim vi repellere licet. ibid.1
Vis duplex est, alia absoluta, alia conditionalis, remissiuè. 2.470. 2.2
Alia præcisa, alia causatiua. ibid.3
Visione Dei in perpetuum carebit propter vnum damnatus, sicut & propter multa. 2.439.2.11
Visitantes Prælati quem equorum numerum secum ducere possint, ostenditur, & prohibetur eis tunc vti venationibus, & sumptuosas epulas quærere. 2.378.1.12
Visitare quando teneatur Episcopus remissiuè. 2.278.2.10
Visitare possunt locorum Ordinarij quoties aut necessaria causerunt, aut recepta consuetudo postulauerit. 2.278.2.11
Visitare potest diœcesim Capitulum Sede vacante. 2.93.2.11
Visitare monasteria exemptorum monialium, quæ visitat Episcopus auctoritate Apost. non potest Capitulum Sede vacante. 1. 94.2.27
Visitatio quanto tempore durare debeat, boni viri arbitrio reliquitur iudicandum. 2.378.2.3
Visitatio monasteriorum potest fieri bis in anno. 2.378.2.3
Visitationem aut procurationem nullus remisisse videtur, etiam si testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia 2.389.1.5
Visitator potest criminosos amouere, & priuare Ecclesiis pro gravitate criminum. 1.150.1.8
Visitator non potest exigere procurationem ab hospitalibus, quæ visitat. 2.389.2.4
Visitator Apostolicus, vide *Legatus*.
Vita & fama æquiparantur. 2.362.2.4
Vitam similem qui cum aliis suscipit, similem debet seruare in moribus disciplinam. 2.92. 2.1
Vitandi tres modi referuntur. 2.363.1.3
Viuere commodè, & absque penuria viuere differunt. 2.403.2.4
Tà Vltra, referitur ad modicum tempus.
Vlyssipo cùm maximum totius Orbis emporium, & ciuitas adeò ampla sit, homines in ea commorantes ciuitatis per ostium à nesciatur platea vbi habitant. 2.413.1.4
Vnctionis extremæ proprius ministrat est Sacerdos. 1.257.1.1
Vnctionis extremæ Sacramentum quibus conferendum, ostenditur. 1.258.1.7
Vnctio Principis à capite ad brachium fiebat. ibid.1
Vnctionis extremæ Sacramentum non necessarium ad salutem. 1.307.1.9
Vnctionis extremæ Sacramentum nulli laico, vel etiam clerico interdicti tempore ministrari potest. 3.252.2.8
Vnctionis extremæ Sacramentum tempore interdicti ministrari potest quando infirmus nullum aliud recipere valeat. ibid.9
Vnctionis extremæ minister proprius est Sacerdos. 1.257.2.2
Vnctionis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vnctionis extremæ Sacramentum vrgente necessitate licitè potest à pluribus Sacerdotibus conferri. 3.338.1.6
Vngitur Rex oleo in brachio, seu humero : Episcopus Chrismate in capite. 1.178.1.7
Vnguntur Christiani bis ante, & bis post Baptismum, item quando confirmantur. ibid.1.10
Vngitur cum consecratur, altare cùm dedicatur templum cùm benedicitur Altare. 1.179.1.13
Vngula, vide *Pollex*.
De *Vnitate* Catholicæ Ecclesiæ librum edidit S.Cyprianus.1.3.1.13
Vnionis literæ non dicuntur literæ de beneficio, sed de proprietate, & re prophana. 1.218.1.8
Vnionis causa non dicitur causa beneficialis. ibid.2.9
Vnio dependenter quando facta dicatur, ostenditur. ibid.10
Vnio independenter fieri quando dicatur. ibid.11
Vnio quoad spiritualia & temporalia quando facta dicatur, ostenditur. ibid.12
Vnio quando fit quoad temporalia cura animarum remanet semper penes vicarium quamvis sit temporalis. 1.219.1.13
Vnio vbi est facta simpliciter monasterio, seu collegio, intelligitur sine læsione iuris Episcopalis, & parochialis. 2.68.2.3
Vnionis dissolutio quæ Episcopatui facta, illo vacante minimè fieri potest. 2.91.2.init.
Vnionis ex causa facere potest Capitulum Sede vacante, dummodo nihil pereat de iure Episcopali. 2.93.2.18
Vnio beneficio nondum vacante, & sic viuentis fieri potest, absque tamen præiudicio possidentis. 2.191.1.2
Vnio intelligitur facta sine præiudicio tertij. 2.331.2.3
Vnionis, quæ per Episcopum fieri poterat de iure communi, in quibus casibus innouetur, & corrigatur per Concil. Trid. ostenditur. 3.191.1.9
Vnio facta de Ecclesia alteri Ecclesiæ, vel monasterio effectum habitura non est, nisi post mortem rectoris illius, & ideo non requiritur eius consensus. 3.237.2.2
Vnire potest Episcopus alicui Religioni Ecclesiam, seu beneficium suæ diœcesis. 2.191.1.6
Vniuersitas potest constituere procuratorem ad agendum, vel respondendum. 1.316.1.1
Vniuersitas etiam scholarium potest ad agendum, & defendendum procuratorem constituere. ibid.2
Vniuersitas, vel Synodus recusari potest. 1.377.1.4
Vniuersitatibus Ecclesiasticis præualet regulariter quod fit à maiore parte, nisi minor pars rationabiliter contradicat. 2.101.2.1
Vniuersitas si accusetur, potest per procuratorem se defendere. 3.9.1.6
Vide *Respublica*.
De *Vno* cum fit mentio ratione frequentioris vsus, fit & ad alium extensio. 1.4.2.40
Vnum quando per se non sufficit, vtrumque copulatiuè debet esse verum. 1.431.1.5
Vnus ex pluribus arbitris, vel iudicibus si impediatur, alij non possunt procedere. 1.254.2.3
Vna, eademque res non debet diuerso iure censeri. 2.243.1.18
Vna & eadem res non debet diuerso iure censeri quando eadem militat ratio. 2.258.1.4
Vocales, qui absentes in vno loco vnde euocari possunt, seu iusto impedimento detenti venire non possunt, procuratorem constituere valent, qui suo nomine eligat. 1.125.2.37
Vocatus ad Curiam per Principem non potest ibi citari, sed reuocandi domum priuilegium habet. 1.404.1.9
Voluntas retenta animo nihil prodest. 1.453.1.5
Voluntas facto magis, quàm verbo declaratur. ibid.6
Voluntatem qui explet lucrari dicitur. ibid.7
Voluntatibus in vltimis non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.31
Voluntas præsumpta hominis, per testes singulares probatur. 1.503.1.74
Voluntatis mutatio in dubio non præsumitur. 1.466.1.2
Voluntatis declaratio, per testes singulares probatur. 1.502.2.63
Voluntas libera in compromissis iusto arbitrio, & discretione intelligitur. 1.593.1.5
Voluntas vltima pietatis causa facta coram duobus, aut tribus testibus valet, non obstante iuris ciuilis dispositione de septem, vel quinque testibus adhibendis. 2.213.2.3
Voluntatem esse mutatam dicenti incumbit probatio. 2.420.2.17
Voluntas semper durare præsumitur nisi mutata probetur. 2.420.2.19
Votum per metum factum non tenet. 1.32.1.8
Votum metu mortis factum irritum est ipso iure. 1.320.2.2
Votum dicitur consensus. 1.120.1.3
Votum absentis vt per procuratorem sustineri possit, quæ requirantur. 1.132.1.1
Vota non possunt mitti per canonicos, neque in scriptis, neque per nuntium. 1.135.1.2
Votum emissum ægroto, vel ab existente in discrimine vitæ non est ex eo inualidum. 2.147.1.2
Votum de nunquam peccando non valet. 1.151.2.6
Votum solemne implicitum castitatis adest in sacri Ordinis susceptione. 1.201.2.4
Vota omnia impuberum, id est, matium vsque ad annum 14. expletum, & fœminarum vsque ad annum 12. expletum in irritum reuocari possunt à patre, vel tutore. 2.266.1.3
Votum ex metu mortis intrinsecus, siue diuinitus illatum est. 2.274.1.3
Votum obedientiæ, an quando, & in quibus obliget Religiosos ad obtemperandum suis Prælatis, remissiuè. ibid.5
Votum simplicis castitatis mutuo consensu emissum an sit licitum. 2.280.1.2
Votum temporale castitatis coniugis sexagenarij manentis in sæculo non sufficit. 1.287.1.5
Votum Religionis inuita vxore emissum omnino est irritum. 2.288.2.4
Votum semel irritatum, amplius non assumit vires. ibid.5
Votum castitatis post matrimonium consummatum emissum ab altero coniuge absque alterius licentia obligat ad non petendum debitum, ibid 6
Votum vxoris manentis in sæculo non sufficit in quacunque ætate si sit periculum suspitionis. 2.289.2.6
Votum castitatis ab vno coniugum de alterius licentia emissum, non officit iuri concedentis licentiam, quia sic vouens quamvis petere nequeat, at reddere tenetur. 2.294.2.2
Votum castitatis post matrimonium consummatum emissum ab altero coniuge absque alterius licentia, est validum, & obligat ad non petendum. 2.295.1.3
Votum calore iracundiæ emissum non obligat. 2.299.1.2
Vota possunt eleemosynis redimi, vel in aliud commutari intercedente superioris auctoritate, & iusta causa redimendi, vel mutandi. 2.304.1.1
Voti in commutatione quoties incertum est an ea fiat in id, quod est Deo gratius, auctoritas Prælati est necessaria. 2.307.2.6
Votum vltramarinum commutat Papa, in his maximè, qui in puerili ætate vouerunt. 2.305.1.1
Vota à parentibus, & tutoribus irritari possunt, quæ viri potestati, & domesticæ gubernationi patris officiunt. ibid.3
Voti vinculo non adstringitur ille qui Deo aliquid promittit, vel vouit, cum in animo eius non sit se voto obligare 2.305.2.3
Votorum in commutatione non est necessarium seruare vnitatem, aut similitudinem, sed sufficit votum reale in personale, & personale in reale commutari. ibid.5
Votum omne mutabile est in votum Religionis. 3.306.1.1
Votum solemne Religionis extinguit omnia vota antea emissa si vouens non exeat, sed profiteatur. ibid.2.4
Votum non infringit, qui commutat in melius. 3.306.2.3
Voti vltramarini executio potest auctoritate Papæ ex causa differri. 2.307.1.1
Voti realis obligatio potest transire in hæredem extraneum, & voluntarium sub ratione obligationis iustitiæ. 2.309.2.6
Voto in commutando peregrinationis Hierosolymitanæ habendæ est ratio expensarum in eundo, commorando, & redeundo. 2.313.1.9
Votum longæ peregrinationis emissum ab Episcopo inconsulto Romano Pont. an quando, & quomodo valeat, ostenditur. 2.313.2.11
Voti peregrinationis Hierosolymitanæ commutatio hodie facienda est ad instar aliorum. 2.314.1.12
Vori peregrinandi in commutatione an expensæ in peregrinatione promissa consumendæ commutari debeant in eleemosynas, & labor itineris in opera personalia, ostenditur. ibid.13
Voto tenetur qui se vouisse certò scit, dubitat tamen an voto teneatur ratione materiæ, vel finis, aut alicuius circunstantiæ tunc occurrentis, 2.314.2.15
Votum vltramarinum non potest redimi, & commutari per aliud quàm Papam. 2.315.1.1,2
Votum eundi in subsidium Terræ sanctæ emissum à filiofamilias an possit à patre irritari, ostenditur. ibid.3
Votum vltramarinum non debet commutari, si vouens est habilis ad eundum, inhabilis ad pugnandum. 2.315.2.init.
Votum eundi in subsidium Terræ sanctæ emittere potest vir renitente vxore, quod exequi tenetur, & ab ea irritari non potest, ibid.&
Vota solemnia an sint de statu religioso essentia, remissiuè. 2.336.1.4
Votum an, & quando obliget successores, ostenditur. 2.385.2.5
Voto non bibendi vinum non contrauenit Sacerdos, qui illum, susceptit post sanguinis sumptionem. 2.404.1.4
Votum ac professio valida est ea adiecta conditione vt proprium quid ad vsum possideat. 2.521.1.13
Votum solemne impedit, & dirimit matrimonium post contractum votum simplex tantum impedit contrahendum, sed non dirimit post contractum. 2.522.2.
Votum simplex castitatis impedit matrimonium licitè iniri, non verò dirimit contractum. 2.523.1.2
Qui post Votum simplex castitatis ante obtentam dispensationem Summi Pont. matrimonium contraxit, animo illud consummandi peccat mortaliter. ibid.
Vtrum autem qui post simplex castitatis votum matrimonium peccando

peccando contraxit illud prima vice consummando, peccatum denuo committat ostenditur. ibid.fin.
Votum castitatis de præsenti impedit matrimonium contrahendum, Ecclesia tamen ex causa matrimonium contrahi, quandóque permittit. 2.523.2.1
Votum simplex impedit sponsalia de futuro, non autem dirimit matrimonium sequens, secus in voto solemni. 2.524.1.1
Votum simplex, & solemne non differunt per se ex ipsius voti ratione & natura, sed sola Ecclesiæ constitutione. ibid.2
Votum solemne impedit, & dirimit matrimonium post contractum. 2.524.2.1
Votum simplex, quod post duos nouitiatus annos fit in societate Iesu, reddit emittentes inhabiles ad matrimonium validè contrahendum. 2.582.1.36
Votum continentiæ, vide *Continentia*.
Votum eligentium, vide *Eligens*.
Volens omnimodam castitatem de alterius coniugis licentia, an debitum reddere teneatur, remissiuè. 2.294.2.3
Vouens se daturum alicui Ecclesiæ, vel pauperibus annuatim vnam mensuram grani, non determinando de qua mensura, obligatur ad minimum. 2.385.1.2
Vouens absolutè non comedere carnes die Veneris, si postea in ea eueniat festum Natiuitatis Domini, tenetur ea die à carnibus abstinere. 2.430.1.2
Vouere quis non potest, quod in graue suæ Ecclesiæ, cui præest, detrimentum cedat. 2.315.1.7
Vocem & locum habere in Capitulo competit ratione Canoniæ, exercitium verò non competit nisi Subdiacono. 1.20.1.18
Vox publica, & fama inducit scientiam. 1.79.1.6
Vox Episcopi, aut alterius Prælati, an & quando tanta sit, quanta fuit Capituli. 2.89.1.2
Và Vique, regulariter stat inclusiuè. 1.449.2.3
Vsura ratione paruæ quantitatis an inducat tantummodo peccatum veniale. 1.5.1.48
Et quid in iuramento. ibid.49
Vsurarum crimen est mixti fori. 2.375.1.7
Vsurarum absque labe licitè à creditore exigitur id, quod illius verè interfit tam ratione lucri cessantis, quam damni emergentis. 1.383.1.11
Vsurarum in causa non defertur iuramentum suppletorium. 1.470.2.20
Vsura per testes singulares probatur. 1.502.1.42
Ad Vsuras soluendas ratione iuramenti quis cogi potest, licet contractus sit fœneratitius. 1.578.2.4
Vsuras non repetere iurans, tenetur iuramentum seruare, potest tamen officium iudicis implorare ne ad restitutionem cogatur. 1.591.1.1.2
Vsuras indebitas soluens scienter potest eas repetere etiamsi iurauerit se non repetiturum. ibid.2.5
Vsurarum in causa potest iudex etiam sub censuris in qualibet parte litis ex officio suo deficientibus probationibus accipere iuramentum à partibus de veritate dicenda. 1.600.2.1
Vsuræ præsumptio oritur si oppositum sit pactum ne liceat infra certum tempus redimere. 2.130.2.4
Vsuras dotis non solutæ validè remittit vir vxori. 2.616.2.20
Vsura an ratione paruæ quantitatis dari possit, remissiuè. 3.27.2.4
Vsura est lucrifacere fructus rei pignoratæ, fallit casu hic excepto. 3.132.2.1
Vsuræ omni iure reprobantur. 3.133.1.2
Vsurarum crimen ad Ecclesiam pertinet. ibid.3
Vsuras faciens à clericatu reiicitur. ibid.4
Vsurarum crimine quis inuolui non debet etiam pro redimenda vita captiui. 3.135.1.1
Vsuræ iure naturali prohibitæ sunt, & Diuino. ibid.2
Vsurarum crimine nec pro redimenda vita captiui inuolui quis potest. 3.136.1.11
Vsurarum dominium non transit in vsuratium. 3.137.1.5
Vsurarij bona an sint tacitè hypothecata restituendis rebus per vsuras malè acquisitis, ostenditur. ibid.6
Vsura non est, quod accipitur causa interesse. 3.139.2.6
Vsura regulariter committitur in contractu mutui. 3.139.2.8
Vsura indiciis, & coniecturis probatur. 3.144.2.3
Vsura est difficilis probationis. ibid.4
Vsuras à se vel patre suo extortas si quis petat sibi restitui, non auditur. 3.148.2.1
Vsuræ per homines nimis grauantur. 3.148.2.2
Vsuræ ita sunt prohibitæ Iudæis, sicut Christianis. 3.143.1.3
Vsura vtrùm sit, tempore autumni mutuò dare frumentum ea lege vt vere restituatur, vel vendere frumentum in autumno eo pacto vt pretium soluatur, quantum illud valiturum erit tempore veris, remissiuè. 3.149.2.4.fin.
Vsura committitur quantumcunque minimum sit lucrum. 3.150.1.3
Vsurarius à testimonio repellitur. 1.498.1.20
Vsuraria licitur societas, in qua capitale saluum seruatur. 2.614.2.8
Vsurarij manifesti ad communionem Altaris, & Ecclesiasticam sepulturam, & oblationem offerendam admitti non possunt, & clerici contra hoc facientes puniuntur. 1.134.2.8
Vsurarij manifesti qui dicantur, ostenditur. 3.134.2.
Vsurarius non admittitur ad Eucharistiam, donec publicè satisfecerit. 3.134.2.5
Vsurarius manifestus decedens in hoc peccato carere debet Ecclesiastica sepultura. ibid.3
Vsurarij non admittuntur ad oblationem faciendam. ibid.4
Vsurarios manifestos recipiens ad Communionem altaris, vel ad Ecclesiasticam sepulturam, quam pœnam incurrat, ostenditur. ibid.6
Vsurarius contractus à Papa confirmari non potest. 3.135.1.5
Vsurarij, qui sunt soluendo, cogunter per pœnas Lateranensis Concilij vsuras restituere etiam quas ante Concilium receperunt, & facultatibus non extantibus debent possessiones emptæ ex pecunia fœnebri vendi, & debentibus restitui satisfieri. 3.137.1.1
Vsurarius, qui post cessionem deuenit ad meliorem fortunam, potest sibi retinere quantum sufficit pro alimentis. 3.137.2.1
Vsurarius quamvis cedat omnibus bonis eius tamen necessitati non subuenitur beneficio talis cessionis. 3.138.1.15
Vsurarius monitus non desistens, si clericus est, ab officio, & beneficio suspenditur, si laicus excommunicatur. ibid.2.1
Vsurarius monitus, & non desistens, si clericus fuerit, ab officio & beneficio suspenditur. ibid.2
Vsurarius repellitur à beneficio obtinendo. 3.139.1.3
Vsurarius an censeatur contractus data moditate pretij iuncta cum pacto de retrouendendo, ostenditur. 3.140.1.10
Vsurarij hæres, filius vel extraneus vsuras extortas per defunctum restituere compellitur. 3.141.1.1
Vsurarij hæredes compellendi sunt restituere vsuras per vsuratum extortas. ibid.2
Vsurarius mentalis, id est, mutuans ea mente vt vltra sortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud restituendum si ex hoc aliquid consecutus est. ibid.2.1
Vsurarius mentalis an, & quando teneatur restituere, ostenditur. ibid.2
Vsurarium in foro conscientiæ facit quem sola intentio, & spes. ibid.3
Vsurarius mentalis cur teneatur ad restitutionem non ita famosus mentalis, ostenditur. ibid.4
Vsurarium facit quem mentalis intentio, & spes lucri, quando est principalis, & primaria. 3.141.1.6
Vsurarius manifestus appellans ad subterfugiendam restitutionem audiendus non est. ibid.2.2.6
Vsurarius repetens vsuras non auditur nisi prius restituat extortas. 3.144.1.1
Vsurarius manifestus quis dicatur, remissiuè. ibid.6
Vsurarius repetens vsuras sibi debitas non auditur, nisi prius restituerit quas ab aliis apparebit extortisse. ibid.2.3
Vsurarius est, qui à debitore recipit aliquid vltra sortem, etiamsi suscipiat in se periculum. 3.149.1.1
Vsurarius clericus contrahit infamiam iuris. 3.191.2.6
Vsus, mos, stilus & obseruantia in quod differant, 1.66.2.4
Vsus quid sit. ibid.
Vsus communis loquendi attendendus, & obseruandus est in matrimoniis contrahendis in dubio ad explicandum quem valorem habeant verba prolata. 2.471.2.1
Vsus communis vtendi, & loquendi inspicitur. ibid.3
Vsufructuario, & non proprietario debetur laudemium. 2.147.1.4
Vsufructuarius rerum, quæ vsu non consumuntur, tenetur præstare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio viri, & in rebus quæ vsu consumuntur, fit æstimatio, & cauetur de ea reddenda finito vsufructu. 2.157.1.1.3
Vsufructuarius interim dum cautionem non præstat, an acquirat fructus, ostenditur. ibid.2.9
Vsufructuarius si adeo pauper sit, vt nequeat cautionem præstare, an vsumfructum habeat, remissiuè. ibid.11
Vsufructuarius donans sine consensu domini rem ipsum vsoi propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quam ipse habebat. 2.613.2.1
Vsufructuarius liberè potest vsumfructum alienare inconsulto domino. ibid.2.4
Vsumfructum constituere non potest prohibitus alienare. 2.158.2.14
Vsusfructus constitui potest in fundo emphyteutico absque domini consensu. 2.170.1.8a
Vsusfructus commoditas propter vsufructuarij hæredem constituitur. 3.72.2.7
Vtilitas in rebus nouis constituendis euidens debet esse, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum est. 2.74.2.9
Vtilitas publica præfertur priuatæ. 2.80.2.7
Vtilitas quando insurgit non est vitandus circuitus. 1.414.2.6
Vtilitas debet augeri, non minui per dignitatem. 1.441.2.8
Vtilitas publica est vt lites finiantur. 1.454.2.6
Vtilitas Ecclesiæ debet considerari tempore contractus alienationis factæ. 2.167.1.2.2
Ad hoc vt constet de euidenti vtilitate debet attendi tempus vltimæ alienationis. ibid.
Vxoratus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collectan. in quinque libros Decretal.

Vulnerans in Ecclesia extra membrorum mutilationem illius gaudet immunitate. 2.453.1.10
Vulnerans tenetur vulnerato ad damna, & interesse; intellige vt. 3.264.2.2
Vulnerati assertio perstistentis in ea vsque ad mortem non facit indicium ad tortutam. 1.570.2.12
Vulneratus præsumitur mortuus ex vulnere, si obiit post paucos dies. 3.101.1.4
Vulneratus præsumitur ex vulnere decessisse, etiam quod post octo dies decesserit. 3.101.2.3
Vulneratus ex vulnere præsumitur decessisse, etiam quod aliquandiu post vulnus illatum decesserit. 3.104.1.7
Vulneratus ex longo interuallo non præsumitur ex vulnere decessisse. 3.166.2.2
Vulnus quando constat non fuisse lethale, tunc non præsumitur vulneratum ex illo propriè decessisse, sed culpa, & negligentia medicorum. 3.101.1.7
Vulnus lethale illud dicitur, cuius curatio vel omnino impossibilis, vel difficillima est. 3.107.2.7
Vulnus in dubio an sit iudicandum non fuisse lethale, temissiuè. ibid.8
De *Vxore* dicta prorogantur ad sponsam. 1.140.2.24
Vxores duas simul ducens videtur malè sentire de Sacramento Matrimonij. 1.200.1.3
Vxor apud honestas matronas, seu monasterium sequestrari potest, pendente lite inter maritum, & vxorem super separatione cohabitationis. 1.434.2.6
Vxorem è domo absque iusta causa expellens restituitur, si eam repetat, & illa redire renuat. 1.439.2.15
Vxor, vel coniux illa appellatur, quæ iam à viro suo est cognita. 1.569.1.3
Vxoris in bonis etiam dotalibus non fit executio pro delicto mariti. 2.172.2.2
Vxor mortua, sepultura non electa, debet sepeliri in sepulchro mariti, si maritus ad domum duxerit, sequutáque sit inter eos carnalis copula. 2.227.2.4
Vxor si viro ad Religionem transeunti consentiat, & ipsa suspecta nec continentiam vouear, nec Religionem ingrediatur, poterit ipsum repetere. 2.286.2.1
Vxor manens in sæculo si erat conscia iuris disponentis virum non posse profiteri, nisi ipsa licentiam concedens vouear castitatem, si senex sit, quamvis iuuenis, ingrediatur Religionem, non potest vir professus reuocari, secus si ipsa huius iuris insciа erat. 2.293.2.4
Vxor maritum professum repetere potest non obstante licentia profitendi ab ea metu extorta. 1.297.1.1.2
Vxor professi, quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi Religionem, si continens est, & non suspecta. 2.297.2.1
Vxor professi, quæ dedit viro licentiam profitendi, compelli debet in monasterium intrare, quando est iuuenis, aut suspecta de incontinentia. ibid.3
Vxor potest liberè Religionem intrare ob fornicationem spiritualem mariti post sententiam diuortij quoad thorum latam. 2.299.2.1
Vxor votum eundi in subsidium Terræ sanctæ non potest emittere, nec exequi viro contradicente. 2.315.2.9
Vxor non tenetur sequi per Orbem virum vagabundum si tempore contracti matrimonij ignorabat illum esse vagabundum. 2.470.1.4
Vxore prima viuente, & non cognita, si quis contraxit cum secunda scienter, & eam cognouit, etiam mortua prima secundam habere non potest, secus si prima erat non legitima vxor. 2.528.1.1
Vxore legitima viuente contrahens cum secunda adultera etiam prima mortua, à secunda est separandus. 2.529.1.1
Vxore viuente habens copulam cum altera, mortua vxore si non præcessit fides, vel machinatio, potest illam ducere. 2.531.1.1
Vxor an, & quando teneatur sequi virũ suum, remissiuè. 2.533.1.5
Vxor viro parere debet. 2.557.2.5
Vxor pro marito agere non potest. 2.570.2.4
Vxor debet sequi virum etiam quando vir culpa sua mittitur in exilium. 2.595.1.4
Vxor non tenetur sequi virum vagabundum longè peregrinantem. ibid.2.init.
Vxori datur actio ad separationem thori propter ipsius viri adulterium. 2.598.2.6
Vxor petens restitutionem mariti repellitur si notoriè fornicata est, & maritus continuit. 2.600.1.1
Vxor si à viro in hæresim lapso propria auctoritate diuertit, ad eum reuersum redire compellitur, secus si per iudicem Ecclesiasticum ab eo fuisset separata. 2.601.2.1
Vxor quæ propter viri hæresim ab eo discessit propria auctoritate tenetur redire si vir ad fidem conuertatur. ibid.3
Vxor separata iudicio Ecclesiæ à viro propter eius hæresim non tenetur amplius redire ad eum. ibid.5
Vxores plures habere est inimicum fidei Christianæ. 2.603.1.init.
Vxor reconciliata non dicitur, quæ habitat cum viro adultero, & patitur ab illo cognosci, si non habet certitudinem adulterij à viro commissi. 2.611.1.8
Vxor potest agere ad separationem thori, & ad restitutionem dotis, quando maritus habet concubinam. ibid.2.10
Vxor propter adulterium dotem amittit, non ipso iure, sed per sententiam. ibid.2.12
Vxor marito donat causa adipiscendæ dignitatis. ibid.6
Vxor donare potest marito ea mente, vt donatio conuertatur in dotem filiæ. 2.616.1.10
Vxorem in adulterio persistentem tenetur vir deserere sub culpa mortali. 3.119.2.2
Vxor à marito de adulterio accusata potest etiam excipere de adulterio ipsius mariti, vbi agitur ad thori separationem, vel ad dotis amissionem. 3.121.2.3
Vxor professa absque viri licentia ei restituenda est, si ipsa fateatur ante ingressum fuisse consummatum matrimonium. 3.127.2.5
Vxor potest communicare cum viro suo excommunicato. 3.314.2.3
Vxor in quibus casibus non possit communicare cum marito excommunicato, ostenditur. 3.315.1.5
Vide *Coniux, Mulier.*
Vxorati non admittuntur ad Ecclesiasticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent. 2.25.2.1
Vxoratus Religionem intrare non potest nisi etiam vxor ingrediatur, vel nisi suspecta non sit, & continentiam promittat. 2.289.1.1.2
Vxoratus non est ordinandus ad sacros Ordines nisi vxor continentiam promittat. 2.289.2
Vxoratus in Episcopum promoueri non potest nisi vxor Religionem profiteatur. 2.290.2.1.2
Vxoratus non potest transire ad Religionem, nisi vxor prius vouerit castitatem. 2.292.1.1
Vxoratus professus à monasterio reuocatus eo quod desiderata sint aliqua iure requisita, ac coniugi restituatus, tenetur eo coniuge defuncto ad monasterium redire. 2.293.2.2
Vxoratus si contrahit cum secunda nesciente mortua, prima licitè remanet, & cum secunda nouo consensu intercedente. 2.531.2.1
Vide *Coniugatus.*

FINIS.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. 3.
G VI
25

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BARBOSA
in Ius Can
To. 2. fol.
CVI
15

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. 3.
GVI
15

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BARBOSÆ
Tom. V. & VI.

Th
926 a

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

BARBOSA
In Ius Can
To. 2. f. 3.
GVI
15